Vrijdag 6 januari 1978 - 14e jaargang no. 1

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Vijf CHU-mensen dragen kabinets-verantwoordelijkheid

,,Voor het eerst sinds jaren draagt een ploeg van vijf CHU-mensen kabinetsverantwoordelijkheid''. Met deze zin heeft de voorzitter van de CHU, dr. L. M. van Leeuwen, in het vorige nummer van het CHU-blad ,,De Nederlander'' aangekondigd, hoe de positie van de CHU in het nieuwe kabinet-Van Agt zou zijn.
Na de verschijning van dit nummer van ,,De Nederlander'' zijn vijf christelijk-historischen door koningin Juliana beedigd: als minister dr. R. J. H. Kruisinga en jhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland en als staatssecretaris mevrouw mr. E. A. Haars, drs. D. F. van der Mei en mr. A. Nooteboom. De redactie van het CHU-blad ,,De Nederlander'' wil op deze plaats deze nieuwe ministers en staatssecretarissen en uiteraard al hun collega's, van harte gelukwensen met de benoeming.

Dr. R. J. H. Kruisinga, oud-staatssecretaris van volksgezondheid in het kabinet-Biesheuvel, voorzitter van de CHU-fractie in de Tweede Kamer tijdens de vorige zittingsperiode en de afgelopen maanden één der vice-voorzitters van de CDA-fractie, is minister van defensie geworden.
Jhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland, die het burgemeesterschap bekleedde in Wolphaertsdijk, Vianen en Amstelveen, en deel uit maakte van enkele commissies van de Lohmanstichting (het wetenschappelijk centrum van de CHU), is thans minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening.
Mevrouw mr. E. A. Haars, thans staatssecretaris van justitie, was ondermeer lid van de Tweede Kamer voor de CHU, lid van gedeputeerde staten en provinciale staten van de provincie Utrecht en vice-voorzitter van de CHU. Drs. D. F. van der Mei, thans staatssecretaris van buitenlandse zaken, is vele jaren lid geweest van de christelijk-historische Tweede Kamerfractie en de laatste maanden van de fractie van het CDA. Mr. A. Nooteboom, de nieuwe staatssecretaris van financiën, was hoogleraar in het belastingrecht aan de Universiteit van Amsterdam en lid van enkele commissies van de CHU.

CENTRALE PROBLEEM
De nieuwe regering zal zich op maandag 16 januari aanstaande presenteren aan de volksvertegenwoordiging. Premier Van Agt zal dan in de Tweede Kamer de regeringsverklaring afleggen.
,,Het centrale probleem voor het nieuwe kabinet is de beteugeling van de werkloosheid'', aldus heeft de nieuwe premier dezer dagen in een radiovraaggesprek gezegd. ,,De eerste zorg voor het kabinet is echt: hoe dringen we de werkloosheid terug? De werkloosheid heeft de neiging alsmaar te stijgen''.

In het vraaggesprek herinnerde mr. Van Agt aan en recent rapport van de OESO, de organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling. ,,Dat rapport'' zei de premier, ,,is wat gunstiger gestemd, maar we zitten toch met een verbijsterend groot aantal werklozen. Dat is een sociaal-onaanvaardbare toestand. Niet omdat de werklozen het financieel zo slecht zouden hebben, want dank zij de goede sociale voorzieningen in Nederland valt dat nog mee. Maar zij verdienen wel minder dan ze bij werken hebben ontvangen''. Premier Van Agt zei, dat het de eerste taak van het kabinet zal zijn om te werken aan de verbetering van de Nederlandse economie. ,,Daarvoor is een complex van maatregelen nodig. Tot die maatregelen zal moeten behoren, dat de positie van het bedrijfsleven wordt versterkt. Ons bedrijfsleven is gaandeweg in de knel gekomen. Je ziet het aan het aantal faillissementen van de afgelopen jaren. Het aantal bedrijven, dat op overheidssteun is aangewezen, is van lieverlee toegenomen''.
In het vraaggesprek wees premier Van Agt er met nadruk op, dat zonder verbetering van de rendementen van de bedrijven er niet meer investeringen komen. ,,En zonder investeringen komt er niet meer nieuwe of vervangende werkgelegenheid. Het zal niet meevallen om de vakbonden mee te krijgen bij dit streven'', aldus mr. Van Agt. Volgens hem is namelijk een deel van de vakbeweging niet bijster ingenomen met de komst van het nieuwe kabinet. ,,Het gaat om een deel van de vakbeweging. Zonder nu te zeggen, dat het CNV door dik en dun supporter is van het nieuwe kabinet, kan wel opgemerkt worden dat de posities, welke FNV en CNV betrekken niet zonder meer op een noemer mogen worden gebracht''.

DE BEDE
In het radiovraaggesprek kwam onder meer aan de orde het schrappen van de bede in de Troonrede. De interviewer, Karel Prior van de Tros, vroeg aan premier Van Agt: ,,De bede in de Troonrede is met de komst van de heer Den Uyl geschrapt. Zal die passage nu weer worden ingevoerd?''
Premier Van Agt antwoordde, dat hij zich daarover thans niet kon uitspreken. ,,Dat moet een beslissing zijn van het gehele kabinet. We worden pas voor die vraag gesteld omtrent augustus, september van het jaar 1978. Nu heeft het kabinet zich er nog niet over beraden. Duidelijk is dat het hier om een onderwerp gaat, dat bijzonder veel mensen bezig houdt. Dat is mij gebleken uit de post, die ik in de afgelopen tijd heb ontvangen''.

UITSPRAKEN
Enkele uitspraken van premier Van Agt:
Over ontwikkelingshulp: ,,In het licht van de hemelschreiende armoede in de derde wereld zou ik zelf nooit willen pleiten voor vermindering van de Nederlandse hulp, om dan de uitgespaarde miljarden in eigen land te besteden door belastingverlaging in te voeren of financiële injecties te geven aan het bedrijfsleven. Het overgrote deel van de mensen op de aardbol leeft in zo diepe armoede, waarvan de meeste mensen geen voorstelling hebben. Het is de plicht van het rijke noorden, Europa, Noord-Amerika, Canada en Japan, het is de plicht van ons allemaal, daaraan wat te doen. Wat Nederland aan ontwikkelingshulp besteedt is anderhalf procent van wat we met elkaar verdienen. We geven anderhalf procent aan die ontelbare miljoenen, die het meest wezenlijke om te kunnen leven nog niet bezitten. Ik vind dat helemaal niet om trots op te zijn. Het is nog maar een schijntje van onze eigen welvaart, die wij afstaan''.
Over ministersalarissen: ,,In het regeerakkoord staat dat bij het beleid, gericht op de matiging van de inkomens, met name van de hogere inkomens, een reëel offer zal worden gevraagd''.
Over het aardgas: ,,We moeten er rekening mee houden, dat de Nederlandse aardgasvoorraad voor de eeuwwisseling nagenoeg zal zijn uitgeput. En dat maakt de afhankelijkheid van de invoer van energie almaar groter. De aardgasvoorraad is niet eindeloos. Het eind is werkelijk in zicht. Een zorgelijke zaak''.
Over abortus: ,,Ik ben niet onder alle omstandigheden tegen abortus. Ik vind dat de wetgeving ruimte moet laten voor het plegen van abortus in die gevallen, waarin de nood van de vrouw daarom werkelijk vraagt. Dat zijn gevallen, waarin sprake is van ernstige nood, geestelijk, lichamelijk, sociaal, bij de vrouw en waarin er geen andere oplossing is dan helaas alleen abortus. Dan moet het ook kunnen en dan mag daaraan niets in de weg staan. Maar wat wel verlangd mag worden, vind ik, is dat bij het vernietigen van leven zorgvuldig onderzocht wordt of er inderdaad een zo ernstige nood aanwezig is en of daarvoor geen andere oplossingen zijn te vinden''.

H. L.

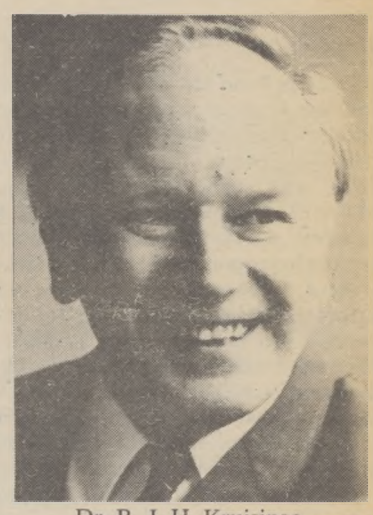

Dr. R. J. H. Kruisinga, de nieuwe minister van defensie.

Na de beëdiging van tien staatssecretarissen door koningin Juliana. Links naast de koningin staat drs. D. F. van der Mei, staatssecretaris van financiën. Rechts naast de koningin staan mevrouw mr. E. A. Haars, staatssecretaris van justitie en mr. A. Nooteboom, staatssecretaris van financiën.
Naast drs. Van der Mei staat staatssecretaris mr. H. E. Koning van binnenlandse zaken. Op de tweede rij staan van links naar rechts: C. J. van Lent, (defensie), mr. G. Ph. Brokx (volkshuisvesting), mevrouw N. Smit. Kroes (verkeer en waterstaat), Th. M. Hazekamp (economische zaken). Op de achterste rij staan L. de Graaf (sociale zaken) en mevrouw J. G. Kraaijeveld-Wouters (CRM).

Jhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland, de nieuwe minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening.

Het probleem Zuid-Afrika

Rede gehouden op 29 november 1977 door prof. dr. J. W. van Hulst, lid van de Eerste Kamer voor het CDA, in de Assemblée van de West-Europese Unie te Parijs (Palais d'Iéna)

EEN WOORD

Het is een bekend feit dat de Nederlandse taal buiten de grenzen van ons land slechts door zeer weinigen wordt gesproken. Toch durf ik niet te zeggen, dat men, waar ook ter wereld, niet één Nederlands woord verstaat. Er is namelijk één woord uit ons taalgebruik, dat door honderden miljoenen gekend en begrepen wordt. Dat is het woord *apartheid*. Wij Nederlanders zijn er echter niet trots op, dat juist dit ene woord overal in de wereld een bekend begrip is. Daarom hebben wij als Nederlanders bij uitstek de taak om de West-Europese Unie (Benelux, Bondsrepubliek, Frankrijk, Italië, Engeland) te activeren om Zuid-Afrika te overtuigen, dat de apartheid moet eindigen. Bij de verschillende politieke partijen in mijn land bestaat er ten aanzien van dit punt een grote overeenstemming. Maar met betrekking tot de maatregelen die wij dienen te nemen, om Zuid-Afrika te bewegen een andere politiek te volgen, zijn er soms duidelijk accentverschillen.

DE NOODZAAK TOT DIALOOG

Ondanks het feit, dat er de laatste maanden in Zuid-Afrika heel veel gebeurd is, dat bij ons afkeuring en verontwaardiging oproept, blijf ik onverkort voorstander van de dialoog. Ik doe dat vanuit een religieuze en wijsgerige overtuiging. Voor mij is de noodzaak tot dialoog een fundamenteel gegeven van het menszijn. Dat heb ik mede geleerd van de Joods-Duitse wijsgeer Martin Buber, die in vele geschriften de wereld heeft voorgehouden, dat de relatie tussen mens en medemens, tussen Ich und Du (ik en gij) nooit verbroken mag worden. In deze overtuiging ben ik eveneens bevestigd door het denken van de Joods-Franse wijsgeer Henri Bergson, die eveneens gepassioneerd gepleit heeft voor een „société ouverte" (een open gemeenschap) waar de mens de medemens slechts kan ontmoeten, indien beiden hun ziel voor elkaar open zetten. En Bergson zou geen echte Fransman geweest zijn, indien hij niet tevens gepleit had voor een „élan d'amour", een liefesélan, dat noodzakelijk is om tot deze ontmoeting te komen. Maar de opdracht tot dialoog geldt niet alleen voor onze landen met Zuid-Afrika. Ze geldt daar zelfs niet in de eerste plaats voor. De dialoog zal primair in Zuid-Afrika zelf gevoerd moeten worden tussen de bevolkingsgroepen onderling, tussen blanken, Bantoes, kleurlingen en Indiërs. De regering van Zuid-Afrika heeft de hoge opdracht en de dure plicht de dialoog tussen deze groepen te stimuleren en niet te grijpen naar de taal van de wapenen, want deze taal legt de ander het zwijgen op.

DE ECONOMIE

Het is betrekkelijk goedkoop om te zeggen, dat wij Zuid-Afrika in economisch opzicht moeten boycotten. Het is bovendien onwaarachtig. Afgezien van het feit, dat een economische boycot nog nooit afdoend effect gesorteerd heeft, moeten wij toch nog eens herinneren aan de vele jaren, dat het Suezkanaal gesloten was. In die jaren hebben vele honderden Nederlandse schepen en duizenden schepen van andere nationaliteiten een uiterst dankbaar gebruik gemaakt van de Zuid-Afrikaanse havens. Bij sluiting van het Suezkanaal beschikt het gehele Afrikaanse continet in feite slechts over de alternatieve havens van Zuid-Afrika. Als bij een noodzakelijk geworden „route om de kaap" deze havens voor onze schepen gesloten zijn, krijgt de wereldhandel daardoor een beslissende slag. De wereldeconomie krijgt dan een chaotisch aanzien. Daarom kan onze conclusie niet anders zijn, dan dat de wereld en Zuid-Afrika elkaar nodig hebben. Als wij bovendien zien, dat Zuid-Afrika wat de grondstoffen betreft over reserves beschikt die haar op de wereldranglijst zelfs zesmaal een eerste plaats geven (nl. goud, platina, vanadium, chroom, magnesium en fluorine) dan acht ik het een eis van gezonde politiek, dat de wereld met Zuid-Afrika en dat Zuid-Afrika met de wereld, zowel in ideologisch als in economisch opzicht in het reine komt.

DRIE POLITIEKE SYSTEMEN

In de laatste drie à vier eeuwen heeft West-Europa in hoofdzaak drie politieke systemen gekend. Ten eerste het absolutisme met als grondgedachte: niets voor het volk en niets door het volk. Een markant vertegenwoordiger van deze richting was de Franse koning Lodewijk XIV, de zonnekoning. Zijn machtsspreuk: l'état c'est moi (de staat, dat ben ik) zegt genoeg.
Als reactie hierop kwam het zg. verlicht despotisme, dat van het principe uitging: alles voor het volk maar niets door het volk. De vorst was de grote weldoener, wiens macht niet door een grondwet beperkt moest worden. Na de Franse revolutie van 1789 komt, zij het nog zeer aarzelend, het derde politieke systeem naar voren, namelijk de democratie: alles voor het volk en alles door het volk. De macht van de vorst is dan ondergeschikt aan de grondwet.
Zien wij nu naar Zuid-Afrika.

Wie dit land bezoekt, hoort uit de mond der blanken, en soms eveneens uit de mond van de zwarten, dat de blanke regering zo heel veel voor de zwarte bevolking heeft gedaan. Niet zonder trots wijst men erop, dat de blanken ervoor hebben gezorgd, dat 80% van de zwarte kinderen thans onderwijs krijgt; er is vermoedelijk geen zelfstandige republiek in het gehele Afrikaanse wereld-deel, dat dit percentage haalt; dat er drie universiteiten zijn voor Bantoes, één voor de kleurlingen en één voor de Indiërs; dat in Soweto 70.000 Bantoes een eigen auto bezitten; dat in Soweto het grootste ziekenhuis staat van het zuidelijk halfrond (2500 bedden); dat de levensstandaard voor de zwarte bevolking er veel hoger ligt dan in vrijwel alle andere zelfstandige republieken van het gehele Afrikaanse continent. Men wijst op dit en men wijst op dat. Men wordt niet moede de bezoekers voor te houden, hoeveel Vorster voor de zwarten heeft gedaan.
Ik wil niet ontkennen, dat er in al die opmerkingen een kern van waarheid zit. Maar het is helaas niet de gehele waarheid. Want op z'n gunstigst beoordeeld is de blanke regering van Zuid-Afrika blijven steken in een politiek systeem, dat West-Europa nu al bijna 200 jaar heeft afgeschreven: het verlicht depotisme. Wel veel voor de zwarte bevolking, maar vooral niets door hen. Ook bij de zojuist gehouden verkiezingen kregen de zwarten geen enkel politiek recht toegewezen. Zij mochten toen het stemlokaal voor de landsregering geopend werd, thuis blijven. Alleen in de z.g. Bantoe-thuislanden, die hen door de blanke regering zijn toegewezen, hebben zij rechten. En dit is een situatie waar West-Europa niet in mag berusten. In een onderhoud, waartoe premier Vorster mij had uitgenodigd, zette ik uiteen, hoezeer Nederland wenst, dat er een begin gemaakt moet worden met het toekennen van politieke rechten aan de „niet-blankes". Aan het eind van het gesprek zei Vorster tegen mij: „Wat u wilt, zal ik niet meer beleven; mijn kinderen zullen het ook niet beleven; misschien zullen mijn kleinkinderen een begin daarvan meemaken."
Zo schuift Zuid-Afrika de oplossing van de politieke problemen drie generaties voor zich uit.

HET AFRIKAANSE CONTINENT

Wie, zoals ik, Afrika door is getrokken van noord naar zuid en van oost naar west, kan niet optimistisch zijn over de toekomst. Vele vroegere koloniën zijn nu zelfstandig geworden. Maar nergens vinden we een spoor van democratie.
Al deze republieken zijn keiharde dictaturen, waar soms de gruwelijke gebeurtenissen plaatsvinden. Het Oeganda van Amin staat daar model voor, maar het is helaas lang niet het enige land, waar de mensen bij duizenden zijn afgeslacht.
Een president van een der Afrikaanse republieken zei eens: Ik ben een uitstekend regeerder, want in mijn land is absoluut geen oppositie. Hij had gelijk, want hij had de gehele oppositie omgebracht . . .

De westelijke wereld dient er op toe te zien, dat in Zuid-Afrika de democratie langzaam maar heel zeker haar intrede doet. Niet van vandaag op morgen. Maar wel binnen enkele jaren. Het is een zaak van deze generatie, niet van de volgende. Nog heeft Zuid-Afrika de mogelijkheid door een wezenlijk christelijke dialoog het land te redden. Want niemand is ermee gediend als dit land door een afgrijselijk bloedbad tot een chaos en een ruïne wordt.

TWEE AANTEKENINGEN

1. Martin Buber, geboren in Wenen (1878) was o.a. docent in Frankfort am Main. Tijdens het Hitler-regiem moet hij Duitsland verlaten; hij wordt hoogleraar in Jeruzalem en sterft in 1965. Zijn publikaties liggen op het gebied van filosofie, theologie, pedagogiek en sociologie. Met Franz Rosenzweig gaf hij een briljante vertaling van het Oude Testament.
2. Henri Bergson, geboren in Parijs (1859) was evenals Buber een Jood. Zijn wijsgerige geschriften hadden grote invloed. Toen de Duitsers in 1940 alle Parijse Joden opriepen voor deportatie, maakten zij voor Bergson een uitzondering met het oog op z'n leeftijd (81 jaar) en z'n ziekte. Bergson wilde hier geen gebruik van maken. Hij wenste het lot met zijn volk te delen; gekleed in z'n kamerjas en op z'n pantoffels meldde hij zich voor deportatie. Voor het zover kwam, stierf hij (1941).

Nieuwjaarswensen

Bij het begin van het nieuwe jaar worden we als vanouds overstelpt met wensen die, mochten ze ooit allemaal in vervulling gaan, het volmaakte geluk van de mens niet alleen zouden benaderen maar vele malen zouden overtreffen.
De werkelijkheid is echter - en ik stel dat zonder enig cynisme vast - dat onze wensen meestal anders uitpakken dan we ons bij het inpakken hadden voorgesteld.
We wensen elkaar toe gezondheid en we worden ziek; een lang leven en we sterven; voorspoed in zaken en we krijgen tegenslag; een goede oude dag en we gaan kapot aan eenzaamheid; een bankrekening met een hoog tegoed en we moeten ons beperkingen opleggen; een winstgevende opdracht en we hebben er een strop aan.

* * *

Hoe komt dat toch?
Wel, omdat wij in onze meest optimistische verwachtingen altijd op een goede uitkomst rekenen zonder ons te realiseren dat de dingen die we graag willen zich wel eens in hun tegendeel kunnen keren.
Och, kom nou, het is toch gewoon een zaak van planning, budgettering, calculatie en gezond verstand voor onszelf een kansberekening op te stellen, waarin de meevallers en de tegenslagen in evenwichtige verhoudingen in onze toekomstverwachtingen worden ingebouwd met welk pakket mogelijkheden we een redelijke kans maken zonder al te veel kleerscheuren het leven door te komen.
Ja, en dan is het heel mooi wanneer men op een gegeven moment kan zeggen, bijvoorbeeld na de oplevering van een werk, dat men net „boven het gemiddelde zit" of net „tegen het gemiddelde aanleunt". Dat is toch een heel breed territorium met een ruime speling waarbinnen een mens tevreden en gelukkig kan zijn.

Wie alleen een genoegen neemt met het hoogst bereikbare zal spoedig ervaren dat het hoogste onbereikbaar is. Hij loopt de kans lager terecht te komen dan wanneer hij onderweg ergens op redelijk niveau zich had veilig gesteld.
Een ieder is op de goede weg wanneer hij of zij beseft, dat achter de hoogste bergen de diepste dalen liggen.
Dat behoeft niet te betekenen, dat we ons vastgeklampt zouden hebben aan de grauwe middelmatigheid.
Daarom wil ik u het meest geëigende en succesvolle patroon mee- of doorgeven: Streven naar het hoogst bereikbare, maar spelen op het gemiddelde.
Als iedere politicus en bestuurder dit voor ogen zou willen houden, wel dan kan er veel tot stand komen voor land en volk, voor iedere gemeenschap.

* * *

Dat wil zeggen, nuchter blijven, niet te idealistisch zijn, maar met beide benen op de grond blijven staan. Daarbij gerechtigheid als eerste uitgangspunt in het politieke- en bestuurlijke vaan opnemen. Gerechtigheid verhoogt een volk.
Dat alles wens ik u met Gods hulp toe, thuis in uw gezin, in uw onderneming, alsmede op de plaats die u in het maatschappelijk leven bekleedt.
Met deze beschouwing sluit ik 1977 af.
In veler ogen had het wellicht opwekkender gekund.
Welnu laat ik dan zeggen, dat we vanuit de christelijke levensovertuiging geboren optimisten zijn. „Er is een God die ons behoedt".
Tot Hem te bidden in nederig vertrouwen, misstaat ons niet. Evenmin misstaat een ieder van ons een verantwoord zelfvertrouwen, alsmede een vertrouwen in elkaar.
Vanuit die achtergrond gaan we het nieuwe jaar in.

U allen wens ik een gelukkig 1978 toe.

Veenendaal. P. Bode.

Enkele mededelingen aan onze abonnees

I. HETVOORTBESTAAN VAN „DE NEDERLANDER"

Er zijn onder de abonnees op het CHU-weekblad „De Nederlander" enkele personen die menen, dat er nu binnen afzienbare tijd uitsluitend één CDA-blad zal verschijnen. Dat zou wel heel mooi zijn en nuttig zijn, doch is nu helaas nog niet uitvoerbaar. „De Nederlander" blijft verschijnen, zo lang dit gewenst en nodig is. Daarin zal het CDA-nieuws evenals tot nu toe zo uitgebreid mogelijk worden opgenomen.

II. BETALING ABONNEMENTSGELD 1978

Het is ons in 1977 gebleken, dat het bij een regelmatige verschijning van het weekblad in verband met steeds hogere kosten - wel heel moeilijk was om financieel de eindjes bij elkaar te houden. Vandaar dat voor het abonnement 1978 aan het einde van december jongstleden een accept-girokaart met een ingevuld bedrag van *f* 27,50 is uitgegaan. Het wil ons voorkomen, dat wij nog steeds niet te veel vragen voor een blad dat iedere week bij de abonnees komt, met uitzondering van enkele vakantieweken.
Wij willen de abonnees, die begrip hebben getoond voor enkele kinderziekten, opgetreden bij het overgaan op de computer voor de verzending, dank zeggen voor het door hen opgebrachte geduld. Wat de expeditie betreft, zijn wij „bijna" uit de moeilijkheden. Dat „bijna" **moet „geheel"** worden. Om dat te bereiken zullen de acceptkaarten met het ingevulde bedrag **aan alle abonnees** worden gezonden. Dus ook aan de abonnees die collectief zijn ingeschreven of voor rekening van derden staan genoteerd, of het blad als ruilnummer- of enkelen, die het om bepaalde redenen gratis ontvangen. Aan deze kleine groep van abonnees verzoeken wij vriendelijk de toegezonden acceptgirokaart te retourneren met de woorden: „retour, reden bekend". Dit geschiedt dus uitsluitend voor controle. Alle abonnees die rechtstreeks betalen worden opgewekt de giro-acceptkaart af te wachten en na ontvangst onmiddellijk te betalen per giro of per bank.

III. NIEUWE ABONNEES

Zoals elders medegedeeld, komen steeds nieuwe abonnees binnen. Wij doen een beroep op **alle** abonnees na te gaan in eigen kring wie voor toezending in aanmerking kan komen.
Hoe meer adressen u hiervoor aan ons toezendt, hoe liever het ons is. Nu er belangstelling leeft voor hetgeen „de Nederlander" biedt moet ieder de kans aangrijpen om nieuwe abonnees te winnen.
Doet u ook mee?

Secretariaat Stichting Uniepers
Administratie „de Nederlander".

Regeerakkoord CDA-VVD

door: mr. Frans Andriessen

De meeste diskussies die tot dusverre aan het regeerakkoord zijn gewijd leggen sterk de nadruk op het sociaal, ekonomisch en financieel beleid. Dat behoeft ook niet te verwonderen als men bedenkt dat dit hoofdstuk van het beleid ruwweg 40% van de geschreven tekst bevat. Dat laatste is weer het geval omdat dit onderdeel van het beleid gegeven de aktuele problemen in ons land van grote betekenis is. Tenslotte heeft in de politieke diskussie de problematiek rond de gevolgen van het beleid voor kollektieve voorzieningen en de inkomensontwikkeling van de onderscheiden groepen, sterk de aandacht getrokken. Toch wordt daarmee een te eenzijdig beeld van het akkoord gesuggereerd.

Dit artikel met als kop „Regeerakkoord CDA-VVD" is van de hand van de huidige minister van financiën, mr. F. H. J. J. Andriessen. Mr. Andriessen schreef het artikel nog voordat hij tot minister benoemd werd, in zijn kwaliteit derhalve van Tweede-Kamerlid voor het CDA. Omdat in de komende weken het regeerakkoord van CDA en VVD volop ter discussie zal staan, en wel ter gelegenheid van het afleggen van de regeringsverklaring door de nieuwe premier Van Agt in de Tweede Kamer op maandag 16 januari, meende de redactie van „de Nederlander" er goed aan te doen de beschouwingen van mr. Andriessen over het regeerakkoord aan haar lezers voor te leggen.

In het akkoord staat ook „de regering beschouwt de zorg voor het welzijn van de mensen als een centraal onderwerp in haar beleid."
Die centrale gedachte wordt dan onmiddellijk uitgewerkt naar de zwakkeren in de samenleving, in het bijzonder groepen die in achterstandsituaties verkeren, zoals langdurig werklozen, buitenlandse werknemers, gehandicapten en kulturele minderheden.
In de hoofdstukken II t/m IV wordt een groot aantal onderwerpen die betrekking hebben op wat we wel immateriële zaken noemen, behandeld. Ik vind het jammer dat tot dusverre aan die onderdelen zo weinig aandacht is geschonken.
Het nieuwe kabinet zal er mijns inziens goed aan doen de indruk te vermijden alsof de materiële aspekten van het overheidsbeleid de grootste aandacht moeten krijgen. Vanzelfsprekend moet de primaire doelstelling van het beleid zijn het tegengaan van de verstoring van de Nederlandse ekonomie teneinde de werkgelegenheid te bevorderen, de inflatie te bestrijden en het financieel-ekonomisch draagvlak voor de kollektieve voorzieningen veilig te stellen respektievelijk te versterken. Er zal meer begrip moeten groeien voor het feit dat het fundament voor het gebouw van onze welzijns- en sociale voorzieningen een gezonde ekonomie is. Maar die gezonde ekonomie is **voorwaarde** voor een samenleving waarin **de mens in welzijn kan leven,** geen doel in zichzelf. De kardinale vraag van de toekomst zal steeds meer zijn welvaart of welzijn.

Welvaart en welzijn

Het is uiteraard onmogelijk in het bestek van deze beschouwing een komplete weergave van het regeerakkoord te geven.
Uit het vorenstaande moge echter blijken hoezeer de partners in het komend kabinet zichzelf en elkaar de plicht hebben opgelegd om werkelijk in te spelen op de noden van de mensen in onze eigen samenleving en daarbuiten. Eigenlijk is dat ook de inzet in de sociaal-ekonomische paragraaf waarover ik reeds sprak. Immers, als in de aanvang van het akkoord al wordt gesteld dat de werkgelegenheid op langere termijn zodanig moet worden gewaarborgd dat ook in de jaren na de komende kabinetsperiode welvaart en welzijn kunnen worden gewaarborgd en er voldoende arbeidsplaatsen zullen zijn voor hen die kunnen en willen werken, dan gaat het in wezen ook om menselijke nood en menselijke ontplooiing.
Vanzelfsprekend ligt vanuit onze opvatting over verantwoordelijkheden in de samenleving de primaire verantwoordelijkheid om na te gaan in hoeverre beschikbare produktiviteitswinst kan worden aangewend voor een betere verdeling van de arbeid, bij de sociale partners. Het akkoord spreekt echter duidelijk uit dat in de komende jaren wellicht die produktiviteitswinst eerder zal moeten worden omgezet in arbeidstijdverkorting dan in toeneming van het reëel beschikbaar inkomen. Eerder in een rede op de Partijraad, heb ik gezegd dat dit akkoord geen kapitalistisch akkoord is, zoals het akkoord dat eerder was gesloten met P.v.d.A en D'66 geen socialistisch akkoord was.
Uit het vorenstaande zal duidelijk geworden zijn wat ik daarmee heb bedoeld.

Twee akkoorden

Ik acht het weinig zinvol om dit akkoord over het negatief van dat eerdere akkoord te leggen en punten en komma's te vergelijken.
Het eerder gesloten akkoord is tenslotte door toedoen van de P.v.d.A zelf geen regeerakkoord geworden.
Eén uitzondering wil ik echter maken en dat betreft de noodzakelijke omvang van de bezuinigingen in het regeerakkoord vergeleken met het eerder gesloten akkoord.
Vooropgesteld zij dat beide akkoorden **de aard** van de noodzakelijke beleidsombuigingen in het midden laten. Er wordt slechts over omvang gesproken en een bepaalde aanduiding gegeven namelijk dat de nadruk zal vallen op overdrachtsuitgaven en dat overheidsinvesteringen en materiële overheidsbestedingen zo veel mogelijk worden ontzien. Beide akkoorden voorzien in ombuigingen op korte termijn van ƒ 4 miljard. Daarnaast spreken beide over de voorbereiding van enkele miljarden die moeten worden voorbereid om te kunnen worden ingezet als de inkomensmatiging onvoldoende van de grond zou komen. In zoverre zijn beide akkoorden gelijk, al is de passage over de voorbereiding van enkele miljarden in het regeerakkoord scherper geformuleerd. Dit laatste is het geval omdat het regeerakkoord ervan uitgaat dat de zg. incidentele loonstijging hoger zal zijn dan waarvan het eerdere akkoord uitging. Daar stond overigens ook in dat er „ruimte was voor twijfel" of de incidentele loonstijging wel zo beperkt zou kunnen zijn als werd aangenomen. Hier twijfel, in het akkoord een reële benadering. Wat is beter! Het regeerakkoord zegt dat in jaren zonder initiële loonstijging de gezamenlijke druk van belastingen en premies niet of nauwelijks mag toenemen. Het eerdere akkoord zei dat belasting- en premiemaatregelen in die jaren „zoveel mogelijk achterwege" moeten blijven. Dat leidde er ook toe om de voorgenomen belastingmaatregelen voor 1978 te halveren. Ik kan hierin nauwelijks een materieel verschil tussen beide zien.
Een belangrijk punt in de diskussie betreft de vraag voor welke groepen de koopkracht moet worden gehandhaafd. Het regeerakkoord wil de koopkracht voor de middengroepen tot ca. ƒ 50.000,— zoveel mogelijk handhaven. Het eerdere akkoord spreekt wel over de modale man (ƒ 28.000,—) maar spreekt vervolgens eerst van reële offers boven ƒ 45 à ƒ 50.000,—. Veel verschil kan ik hier niet zien. Daarenboven is het duidelijk dat in de loononderhandelingen tussen de sociale partners er geen sprake meer is van nivellering tot een niveau van tenminste ƒ 50.000,—. Tegen die achtergrond is het duidelijk dat een overheidsbeleid gericht op de nullijn voor de modale man grosso modo ook de nullijn tot die ƒ 50.000,— met zich mee zal brengen. Niet helemaal, gezien de progressie die er is in onze systemen om de lasten naar draagkracht te verdelen. Hier kan derhalve een verschil ontstaan tussen het regeerakkoord en het eerdere, met als gevolg dat verdergaande ombuigingen noodzakelijk zouden zijn. Maar voor die ombuigingen geldt in elk geval de nadrukkelijke vaststelling in het regeerakkoord dat bij beleidsombuigingen het kabinet zich rekenschap moet geven van de effekten op bestaande en nieuwe maatschappelijke knelpunten. Een inkomensgarantie voor deze groepen kan derhalve uit het akkoord niet worden afgeleid.
Al met al is duidelijk dat de bewering als zou op grond van het voorziene inkomensbeleid dit akkoord tot veel verdergaande ombuigingen leiden dan het andere, onjuist is.
Ik wil er bovendien nadrukkelijk aan herinneren dat op diverse plaatsen in het akkoord met nadruk wordt gesteld dat de sociale minima zullen worden ontzien. Verder heeft men gewezen op een aantal uitgavenverlangens die in het akkoord zijn opgenomen. Sommigen hebben die al gekwantificeerd op ƒ 2 à 2½ miljard. Dit is uiteraard een slag in de lucht. Bovendien bevatte ook het andere akkoord een aantal verlangens die geld gevraagd zouden hebben. Er is eerst konkrete invulling van beide akkoorden en doorrekening daarvan nodig alvorens eerlijke vergelijkingen kunnen worden gemaakt.

Goed akkoord

Van Agt heeft bij de introduktie van het akkoord in eerste konsept gezegd dat het een goed akkoord was. Vriend en vijand zijn het er over eens dat het akkoord daarna aanmerkelijk is verbeterd. Onze kritici hebben in een poging tot uiterste overdrijving gesproken van 100 amendementen die door de C.D.A.-fraktie zouden zijn ingebracht. De fraktie heeft ze niet geteld, maar merkwaardig is wel dat, als dan blijkt dat vrijwel alle amendementen zijn overgenomen, onze kritici nauwelijks over de lippen kunnen krijgen dat het akkoord aanmerkelijk is verbeterd.
Het akkoord is in menig opzicht beter dan het eerdere. Dat geldt b.v. voor de paragraaf over het milieubeleid, de volkshuisvesting, het onderwijs, de veiligheid, Europa, de zelfstandigen en de grondpolitiek. Het akkoord is in tal van opzichten even goed als het eerder gesloten akkoord. Dat geldt met name daar waar passages letterlijk zijn overgenomen. En dat zijn er nogal wat. Het vertoont in onze ogen ook minpunten ten opzichte van het eerdere b.v. als het gaat over het totale inkomensbeleid, de apartheidsbestrijding in Zuid-Afrika, de waarborgen voor een pluriforme pers. Maar op die terreinen vertoont het akkoord voldoende aanknopingspunten om een herkenbaar beleid te voeren.
Het allerbelangrijkste is dat naar mijn mening het akkoord gezonde en maatschappelijk aanvaardbare uitgangspunten bevat om de krisis waarin onze ekonomie verkeert aan te pakken en aldus het ekonomisch draagvlak van onze samenleving veilig te stellen respektievelijk te verbeteren.
Tevens bevat het een fundamentele oriëntatie op welzijnsbevordering voor de mensen in eigen land en daarbuiten.
Een kabinet dat het met deze 2 doelstellingen ernstig neemt, mag er hopelijk op vertrouwen ook maatschappelijk aanvaard te worden bij diegenen die thans nog een afwachtende of zelfs negatieve houding aannemen.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
en Egbert Bluemink.

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink; Drs. A. J. van Dulst;
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
(abonnementen, adresveranderingen voor het CH-weekblad „de Nederlander" en advertenties): Van Deventerlaan 49, Voorburg, tel. (uitsluitend overdag): (070) 861529.

Adresveranderingen voor het ledenbestand en het ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan: Bureau CHU, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage. Telefoon (070) 244516.

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. B.V., Barneveld.
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

REGERING BEOORDELEN OP DADEN

door: P. Bode

Het kabinet-Van Agt/Wiegel gaat van start. Commentaren zeiden op een tijdstip dat de leden van dit kabinet nog moeten worden beëdigd: „De ploeg die kabinetsformateur Van Agt op de been heeft gebracht moet politiek gezien als „tweede keus" worden aangemerkt".
Met kracht verwerp ik die stelling.
Dat had destijds ook gezegd kunnen worden van het kabinet-Den Uyl. Vele jaren terug ook, toen een Zijlstra en een De Pous voor het eerst minister werden.
Neen, zo'n argument slaat nergens op.
Een regering moet men beoordelen op zijn daden.
Dat het kabinet-Van Agt/Wiegel moeilijke tijden tegemoet zal gaan, veel weerstand zal ondervinden, dat lijkt mij nu al een heel duidelijke zaak. Vooral van de zijde van de vakbeweging zijn al schoten voor de boeg gegeven. Ik meen ten onrechte. Persoonlijk ben ik vakbonds-minded, maar - als voormalig lid van het hoofdbestuur van de NCBO heb ik destijds vaak laten uitkomen - vakbondsorganisaties mogen niet op de stoel van de regering gaan zitten, geen acties ondernemen om hun wil en zin door te zetten. Ook zij hebben zich te onderwerpen aan door regering en Staten-Generaal genomen besluiten.
We zullen allemaal een paar stappen terug moeten doen. Iedere belangengroepering. Ook in de welzijnssector. Het zal niet meevallen. Maar het zal een „heilig moeten" moeten worden, willen we in de naaste toekomst bereiken een Nederland, dat er economisch en financieel gezond voorstaat. Dan is er ook **welzijn** mogelijk.
Ik ga nu verder niet in op: „Laten we dit kabinet 't voordeel van de twijfel gunnen" of „Het is toch maar een smalle parlementaire basis, waarop dit kabinet kan steunen".
Als het Nederlandse volk dit kabinet biddend begeleidt kan het tot zegen van land en volk zijn.
Dan kan het stormen weerstaan!
Laat ons denken aan de Richterentijd.
Laten wij daarom allen afzien van onszelf, maar gezamenlijk doen wat God in deze tijd van ons vraagt.
Als èn volk èn regering alle problemen biddend voor Gods troon neerleggen, dan kan het een goede tijd voor land en volk worden.
Moge dat zo zijn.

Veenendaal P. Bode

Herinneringen aan het CDA-congres

In het vorige nummer van het CHU-blad „de Nederlander" kreeg het op zaterdag 10 december 1977 te Amsterdam gehouden CDA-congres ruime aandacht. Het was de redactie niet mogelijk alle artikelen en foto's in dat nummer mee te nemen.
Daarom: op deze pagina's van „de Nederlander" opnieuw aandacht voor het CDA-congres.

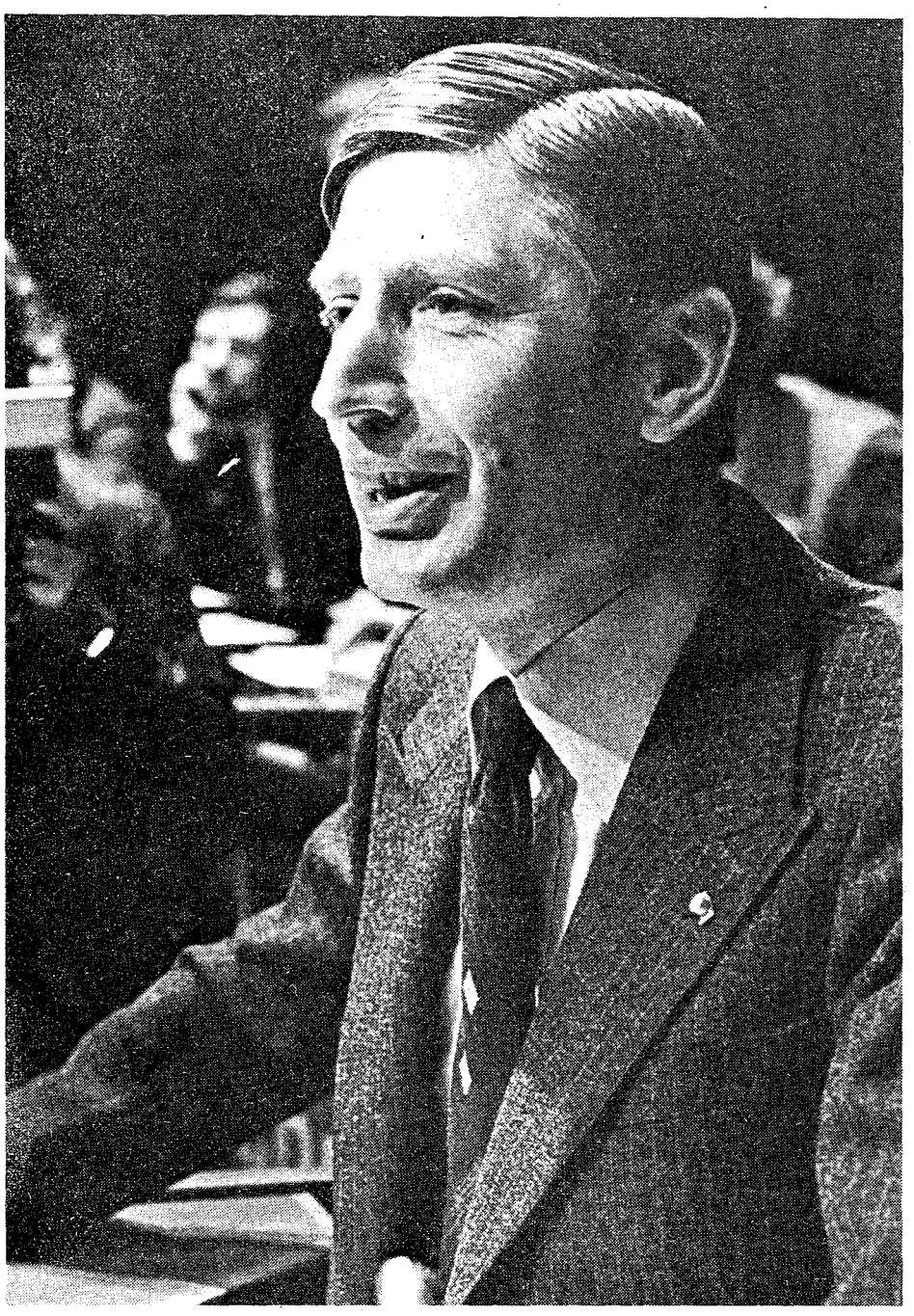

Congresgangers. Op de voorste rij onder meer: voorzitter Thurlings van de Eerste Kamer, minister Andriessen, oud-minister Schmelzer, PvdA-secretaris Heyne de Bak en geheel rechts PvdA-voorzitter mevrouw Ien van den Heuvel. Daarachter onder meer oud-minister Lubbers en oud-Unievoorzitter Van Verschuer. (Foto: Nick Morelis te Capelle aan den IJssel).

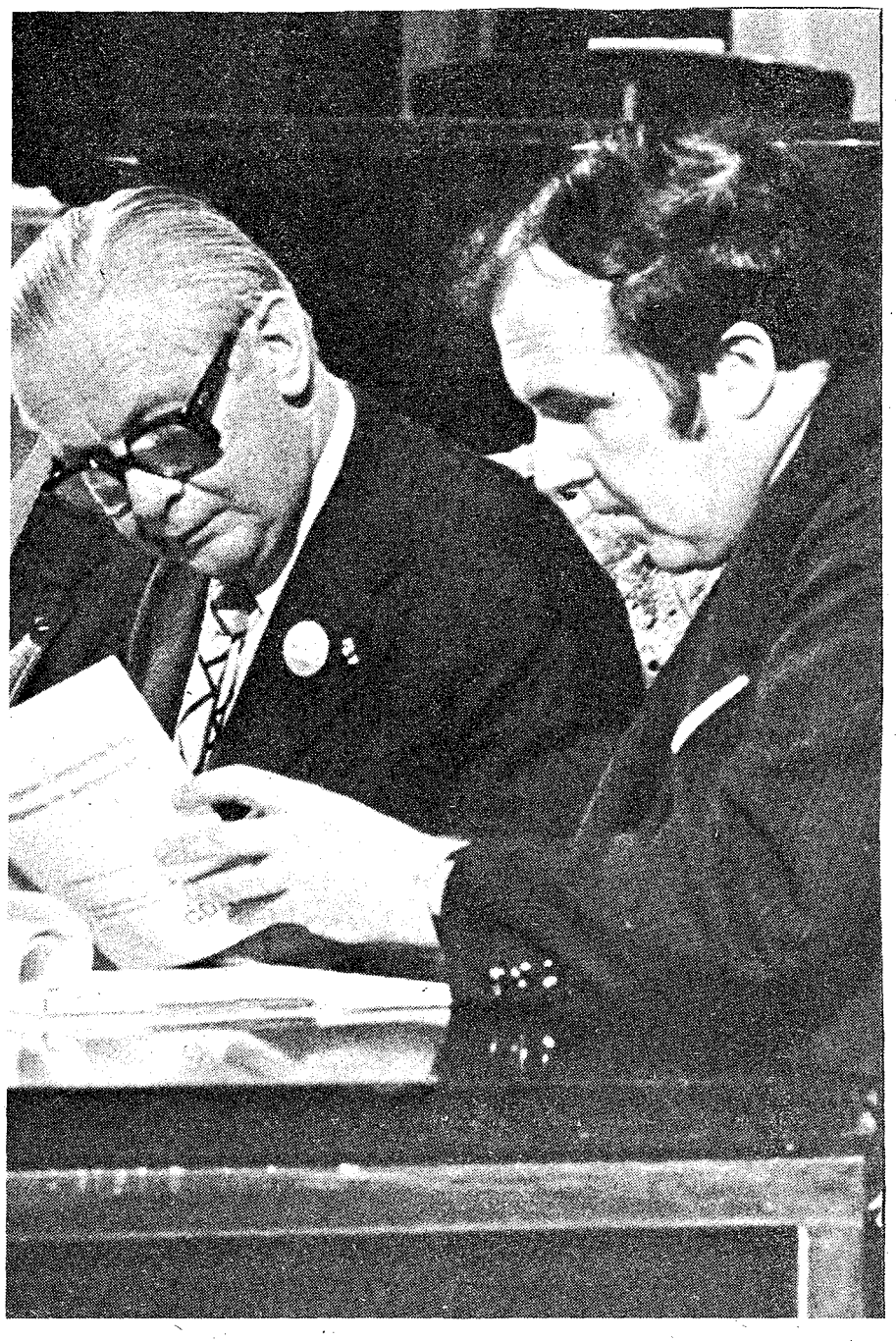

Premier Van Agt sprak, toen hij nog formateur was, het CDA-congres toe. (Foto: Nick Morelis te Capelle aan den IJssel).

Op het CDA-congres: Drs. G. Gerritse, de nieuwe secretaris van de CHU, rechts in gesprek met mr. Y. Scholten, oud minister en voorzitter van de PPAC, de permanente programadviescommissie van het CDA.
(Foto: Nick Morelis te Capelle aan den IJssel).

Welkom nieuwe abonnees!!

Gedurende de laatste weken mochten wij **tientallen nieuwe abonnees** op „de Nederlander" inschrijven. Dat zegt wat! Slechts een korte opwekking in het Ledencontactblad leidde tot een tot nu toe ongekend resultaat. Een hartelijk welkom roepen wij toe aan allen die juist nu „in de politieke branding" de gelederen komen versterken! Daarvoor onze welgemeende dank. Deze aanwas is voor ons een duidelijk bewijs dat steeds meer personen op **verantwoorde wijze** wensen te worden voorgelicht over het politieke gebeuren. Dat zal ook degenen die politieke verantwoording **dragen,** zeker tot morele steun zijn.

Stichting Uniepers.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Op het CDA-congres: mr. A. A. M. van Agt, de huidige premier, praat met mr. W. Aantjes, de huidige voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer. (Foto: Nick Morelis te Capelle aan den IJssel).

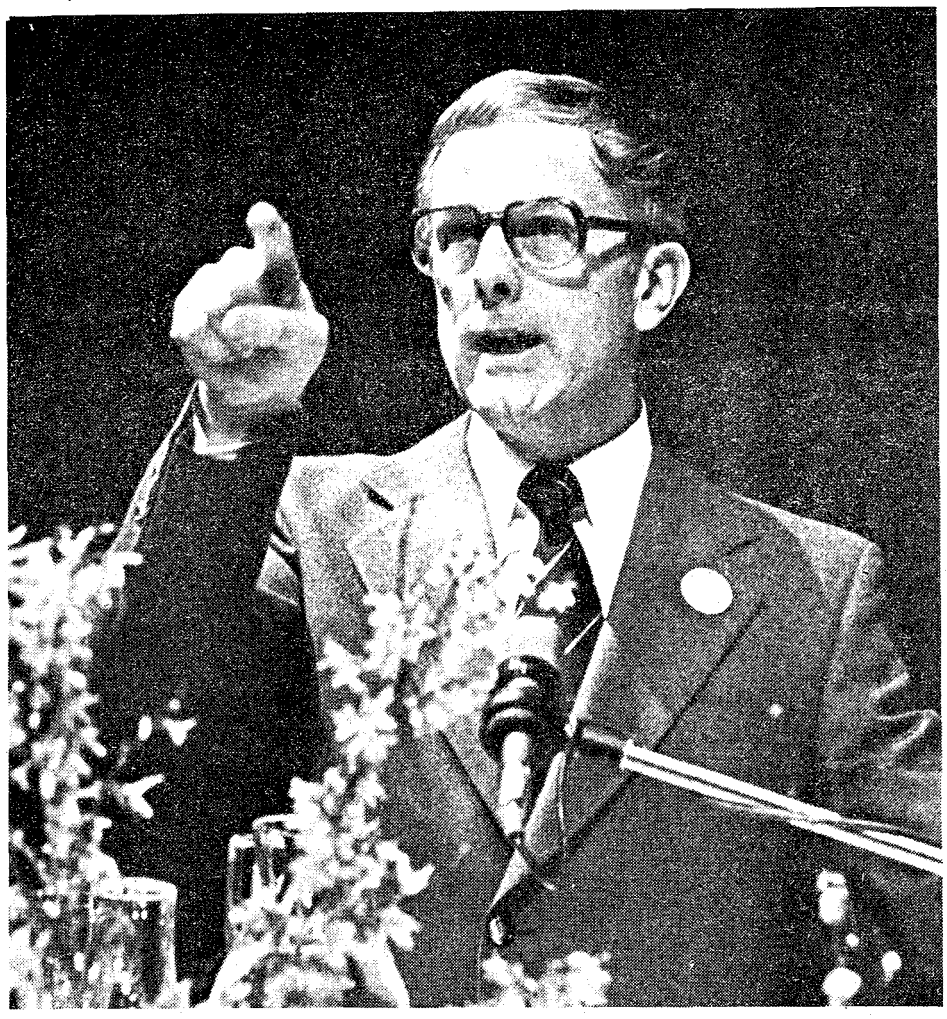

CDA-voorzitter Steenkamp houdt zijn congresrede. (Foto: Nick Morelis te Capelle aan den IJssel).

CDA besprak Europa

door: J. D. Gabor

De permanente programadviescommissie heeft haar derde advies aan het Europees beleid gewijd. Het CDA congres besprak dit advies. De congresgangers vonden in de rede van partijvoorzitter Steenkamp, die voorafging aan dit agendapunt, zoveel stof tot discussie dat zij zich tijdens het debat over Europa massaal naar de koffiekamer begaven. Het degelijk samengestelde rapport had stellig meer aandacht verdiend. Het kan ook zijn dat men in de toekomst wellicht meer tijd voor onderling sociaal contact moet reserveren zodat de agendapunten door een zo volledig mogelijk congres worden behandeld. Het advies van de commissie was sterk op de bestaande Europese verdragen en instellingen gebaseerd. Velen vonden dit een tekortkoming.

De heer Jonker noemde het advies te braaf en te klassiek en riep tot een meer gedurfde aanpak. De heer Blommestijn maakte bezwaar tegen de economische eenzijdigheid van het advies. Naar zijn mening zal in de toekomst meer aandacht geschonken moeten worden aan de verhouding overheid-particulier initiatief. Vrede, veiligheid, de bedreigde mens en het optreden tegen terrorisme zijn eveneens onderwerpen die hij had gemist. Het sociaal-welzijnsgedeelte, het opheffen van achterstand-situaties vond hij te veel verstopt. De heer Van Zeil sloot zich bij de heer Blommestijn aan. Bovendien vroeg hij aandacht voor de problemen van de culturele minderheden. Hij hield een sterk pleidooi voor de paritaire comités waarin werkgevers en werknemers gelijk vertegenwoordigd zijn. De heer Van Schink maakte bezwaar tegen het feit dat christendom en humanisme in een adem werden genoemd. Ook was hij van mening dat leden van het Europees parlement geen dubbel mandaat mochten hebben, dus geen deel meer mochten uitmaken van de nationale volksvertegenwoordigingen. Hij had kritiek op de Europese Commissie daar deze te weinig contact met de bevolking heeft gezocht. De heer Van Iersel sloot zich aan bij de kritiek van de eenzijdige economische orëntatie van het advies. Hij vond dat opnieuw getracht zal moeten worden de politieke probleemstelling van Europa te formuleren. Hij wees naar veel bedrijfstakken waarbij het ontbreken van een Europees beleid katastrofaal is.

„Wij slachten elkaar eerst in Europa af om vervolgens één voor één op de wereldmarkt afgeslacht te worden. Een Europees industriebeleid is dringend noodzakelijk".

De heer Van Toorn zei dat Europa niet alleen groter en sterker moest worden maar vooral anders. Er zullen op Europees niveau offers gebracht moeten worden. Men zal de consequenties daarvan ook voor het industriebeleid moeten aanvaarden. Hij toonde zich een sterke voorstander van de zogenaamde ongebonden hulp.

De heer Horzing vroeg zich af waar het enthousiasme van 25 jaar terug gebleven was. Het is allemaal technocratisch, administratief, zielloos. Waar blijft de mens vroeg hij zich af. In elk geval was hij van mening dat de jeugd zich op deze wijze niet zal interesseren voor de Europese zaak.

De heer Van der Eyden vroeg zich af of de uitbreiding van de gemeenschap met opzet zo vaag is geformuleerd. Bovendien was hij van mening dat de procedure van behandeling niet juist was. Er zullen in de toekomst concrete doelstellingen en uitspraken aan het congres voorgelegd moeten worden.

VERBETERING PROCEDURES

CDA voorzitter Steenkamp deelde mede dat in een werkgroep onder leiding van mevrouw Leyten reeds gewerkt wordt aan voorstellen om tot verbetering van de procedures rond de advisering van de programadviescommissie te komen. Vervolgens wees hij er op dat zowel het algemeen bestuur als het dagelijks bestuur de kritiek op de sociaal paragraaf van het advies onderschrijven. Commissievoorzitter Scholten wees op de functie van het advies. Het was de bedoeling stof aan te dragen voor een discussie. Hij toonde zich geen voorstander van een beleid dat tot meer werkloosheid leidt. Derhalve zal de hulp gedeeltelijk gebonden en gedeeltelijk ongebonden moeten worden.

Overigens legde hij de vinger op de zere plek door te stellen dat „het diep gewortelde nationalisme de oorzaak was van het ontbreken van de politieke wil om verder te komen". Ook wat ons eigen land betreft constateerde hij een kloof tussen de verwoording van de idealen en de practische daden.

De heer Schmelzer, lid van de adviescommissie, wees er op dat de economie als geheel geen doel op zich was, maar dienstbaar moet worden gemaakt aan de ontplooiing van de mens.

Hij gaf aan het nieuwe kabinet als goede raad mee ervoor te zorgen dat het rapport Tindemans weer boven tafel komt. Het zal in de Europese ministerraad opnieuw ter discussie gesteld moeten worden. Een belangrijke stap vooruit zou zijn dat de drie grote politieke stromingen zich zouden verenigen op een programma dat voor hun aanvaardbaar was.

Hij waarschuwde tegen polarisatie en tegen het claimen van een overheersende positie door ieder van de drie groepen afzonderlijk daar op die wijze Europa geen stap verder komt.
De discussie tijdens het congres gaf geen aanleiding tot groot optimisme. Positief was echter wel dat zij de aanzet zal worden tot een breed opgezette discussie over de fundamenten van het toekomstige Europa.

Op het CDA-congres: Unievoorzitter Van Leeuwen in gesprek met jhr. mr. F. O. J. Sickinghe, lid van de Unieraad van de CHU en voorzitter van de raad van bestuur van VMF-Stork.

(Foto: Nick Morelis, Capelle aan den IJssel).

Nieuwe CHU-kiesvereniging Brouwershaven opgericht

Door toedoen van het CDA-Tweede Kamerlid drs. H. Eversdijk is er weer een nieuwe CHU-kiesvereniging opgericht en wel te Brouwershaven in Zeeland. In die gemeente bestond nog geen CHU-kiesvereniging. De nieuw opgerichte vereniging telt momenteel 10 leden. Voorzitter is de heer J. J. Klaasse en secretaris-penningmeester de heer B. Heringa.

De nieuwe vereniging is van plan overleg te openen met de plaatselijke AR-kiesvereniging om bij de gemeenteraadsverkiezingen in mei 1978 met één lijst als CDA-Brouwershaven te kunnen uitkomen.

Er zijn ook plannen om nog meer leden te werven. Drie van de 10 leden waren al rechtstreeks lid van de CHU. Deze nieuwe kiesvereniging brengt dus meteen zeven leden aan! We zeggen: Goed zo Brouwershaven en doorgaan!
De heer Eversdijk is trouwens ook bezig met de oprichting van een kiesvereniging van de CHU in een andere Schouwse gemeente waar nog geen CHU-afdeling is. Op deze wijze kan de Unie ook plaatselijk volwaardig meedraaien in de CDA-verbanden.

J. de Swart.

Eversdijk maakte einde aan unieke situatie

Het CDA-Tweede Kamerlid drs. H. Eversdijk uit Heinkenszand heeft een eind gemaakt aan een unieke situatie. Hij was namelijk lid van drie rechtstreeks gekozen vertegenwoordigende lichamen, n.l. gemeenteraad, provinciale staten en Tweede Kamer. Dezer dagen nam hij afscheid als lid van de gemeenteraad in Borsele, waar hij 8 jaar lang voorzitter was va de 10 man sterke CDA-fractie. Het CDA heeft in die gemeente nog de absolute meerderheid; 10 van de 17 raadsleden. Bij zijn afscheid werd hem de zilveren legpenning van de gemeente aangeboden. De heer Eversdijk besloot zijn raadslidmaatschap te beëindigen, omdat hij het niet juist acht de drie functies te combineren en omdat er te weinig tijd overblijft voor het goed vervullen ervan. Hij blijft wel voorzitter van de 15 man sterke CDA-fractie in de provinciale staten van Zeeland. Voor zover mij bekend, was de heer Eversdijk het enige lid van de huidige Tweede Kamer die de drie functies tegelijk uitoefende. Aan die unieke situatie is nu een eind gekomen.

J. de Swart.

Om de kwaliteit van ons woningbestand

door: drs. ing. J. de Jong

Onlangs gaf de Centrale Afdeling Voorlichting en Externe Voorlichting en Externe Betrekking van het ministerie van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening een persbericht uit.
In dit persbericht werden de eerste resultaten van het „Kwalitatief Woningonderzoek 1975" aangekondigd. Nu de kwantitatieve woningnood bijna opgelost is zullen kwalitatieve aspekten bij het bouwen van woningen een steeds grotere rol gaan spelen.

Het jaarverslag van 1976 van de Centrale Directie van de Volkshuisvesting onderkent deze ontwikkeling op de eerste bladzijde van zijn voorwoord. Men leest daar het volgende: „De richting waarin de volkshuisvesting moet gaan is derhalve duidelijk, het moet een kwaliteitsbeleid zijn".
In de achter ons liggende jaren was kwaliteit een betrekkelijk eenvoudig begrip. Kwalitatief goed bouwen betekende constructief verantwoord, sterk en degelijk bouwen. Degenen die een ruimer kwaliteitsbegrip hanteerden, dachten bijvoorbeeld aan meer vertrekken, ruimere vertrekken, aan een betere uitrusting op het gebied van keuken, sanitair en berging en soms aan een betere afwerking. De overheid waakte over de kwaliteit. Door het subsidiëren van woningen te koppelen aan het bouwen volgens „Voorschriften en Wenken" hield vadertje Staat het minimum kwaliteitsniveau in de hand. Het aldus gehanteerde kwaliteitsbegrip was geen vast gegeven. Ingewijden weten dat bij iedere herziening van „Voorschriften en Wenken" het minimum kwaliteitsniveau schoksgewijs omhoog werd gebracht. Gelukkig maar, omdat goede huisvesting een zegen is voor onze samenleving.

De aandacht van de overheid zal in de toekomst dus meer gericht zijn op de kwaliteit van het wonen. De vraag hierbij is of men met een eenvoudig kwaliteitsbegrip als boven geschetst wel kan werken?
Wat wordt onder kwaliteit verstaan? Een moeilijkheid is dat er vele kwaliteitsbegrippen bestaan. Wellicht kan de bedrijfseconomische theorie hierover enig licht verschaffen. De kwaliteit van een produkt wordt in de bedrijfseconomie wel omschreven als de mate waarin het produkt geschikt is voor het gebruik dat ervan gemaakt moet worden. De Engelsen hanteren hiervoor de uitdrukking „fitness for purpose", wat zoveel betekent als „geschikt voor het doel".
Keren wij thans terug tot de woningbouw dan is kwalitatief goede woning, een woning, welke geschikt is voor het gebruik dat er van gemaakt moet worden. Omgekeerd is een kwalitatieve slechte woning een woning die ongeschikt is voor het gebruik dat er van gemaakt moet worden.
En wie bepaalt het gebruik dat er van de woning gemaakt moet worden? Natuurlijk is dit de gebruiker, of beter gezegd de bewoner. Helaas is het tot nu toe altijd zo geweest dat het de ontwerper en via voorschriften ook de overheid waren, die bepaalden wat er gebouwd moest worden, hoe er gebouwd moest worden en waar er gebouwd moest worden. De bewoner stond en staat nog veelal buiten spel. Zelfs diegenen die slechte ervaringen met inspraak hebben, kunnen niet ontkennen dat hier een probleem ligt. En problemen zijn er om opgelost te worden.

TEGENDEEL WAAR

Natuurlijk mag niet gesteld worden dat ontwerper en overheid schuldig zouden zijn aan al datgene wat wij anders zouden wensen met betrekking tot het wonen. Het tegendeel is eerder waar. Ontwerpers zijn deskundigen. Het kader, waarbinnen ontwerpers bij gesubsidieerde woningbouw opereren, is beperkt door de financiële mogelijkheden. Ontwerpers zijn gebonden aan talrijke voorschriften van de overheid.
Van de overheid kan gezegd worden dat onder haar invloed de huisvesting op een hoog peil gebracht is. Op zich is dit reeds iets om dankbaar voor te zijn. De voorschriften die de overheid met betrekking tot het bouwen uitgeeft zijn niet uit de lucht gegrepen. Ongetwijfeld zijn deze voorschriften opgesteld op basis van bestaande kennis, rekening houdende met de financiële mogelijkheden en met de redelijke wensen van de meerderheid van de bevolking. De modale bewoner zal op de achtergrond model gestaan hebben bij het samenstellen van deze voorschriften. Er wordt immers gebouwd voor mensen. Aangenomen mag worden dat in tijden van grote woningnood dominerende het hebben van een woning over het hebben van een woning naar keus. Juist in die tijd droeg de regelende invloed van de centrale overheid bij tot beperking van een te grote verscheidenheid. Hierdoor werd industrialisatie en daardoor opvoering van de produktie mogelijk. Tenslotte is een groot aantal wensen van alle bewoners gelijk. Een ieder wil graag veilig wonen, waardoor de eisen gesteld aan constructief-verantwoord bouwen algemeen gesteld kunnen worden. Een ieder heeft een hekel aan lekkages, zodat ook de eisen wat betreft waterdichtheid voor iedere woning moeten gelden. Al deze gezamenlijke eisen hebben voornamelijk betrekking op bouwtechnische en bouwfysische kwaliteiten. Zodra het echter gaat om de woontechnische en estethische kwaliteiten van de woning of om de kwaliteit van de woonomgeving lopen de wensen van de verschillende bewoners verder uiteen. Toch zijn bij deze wensen nog wel bepaalde aspekten welke in meer of mindere mate onder een gemeenschappelijke noemer zijn te brengen. Ook op het gebied van smaak vindt een wederzijdse beïnvloeding plaats.

EISEN IN BEWEGING

Reeds eerder is betoogd dat kwaliteit geen absoluut begrip is. Kwaliteit is afgestemd op de eisen van de gebruikers. Deze eisen van de gebruikers zijn voortdurend in beweging. Dit geldt zowel voor de bevolking als geheel als voor de individuele bewoner. Een kwalitatief goede woning van 1900 en van nu zijn totaal verschillend. Een ieder zal dit kunnen beamen. Er heeft een verschuiving van het normatieve kwaliteitsniveau plaatsgevonden. Deze verschuiving in kwaliteitsniveau wordt beïnvloed door een groot aantal factoren. Als zodanig kunnen ondermeer genoemd worden veranderingen in de woncultuur, wijzigingen in de gezinsstructuur, toeneming van de welvaart, uitbreiding van technische kennis en ontwikkeling van nieuwe materialen. De tegemoetkomingen aan de hogere wooneisen van de bevolking als geheel, beperken zich voornamelijk tot de bouwtechnische en bouwfysische aspekten van het bouwen.

Hoewel het verhogen van de bouwtechnische en met name de bouwfysische hoedanigheden van een woning een goede zaak is, doen zich hierbij wel enige nevenverschijnselen voor.

- Bij nieuwbouw zal verhoging van het kwaliteitsniveau in deze richting dikwijls tot een geringe kostenstijging leiden. Bij het bestaande woningbestand daarentegen ligt dit anders. Ingrepen als dubbele beglazing en een geluidsarme kamer bij bestaande woningen gaan sommen geld kosten. En toch zullen deze mogelijkheden bestudeerd moeten worden. Immers energie wordt duur en geluidshinder is lastig.

- Door opvoering van deze materiële kwaliteit zullen meer woningen eerder verbeterd moeten worden. Wanneer een woning verbeterd moet worden, wordt in sterke mate bepaald door wat men onder een kwalitatief goede woning verstaat. Naarmate de inhoud van dit begrip meer omvat zijn er meer woningen welke hieraan niet voldoen.

- Door opvoering van deze materiële kwaliteit zullen meer woningen vervangen moeten worden. Het begrip krot is immers relatief gedefinieerd. Volgens de „Beschikking geldelijke steun afbraak van krotten" is een krot een woning, die ongeschikt is ter bewoning en waarvan de gebreken niet door het treffen van passende voorzieningen kunnen worden weggenomen.
Duidelijk zal zijn dat bij het stellen van hogere eisen aan nieuw te bouwen woningen de woningverbetering en krotopruiming noodzakelijker worden.

Kijkt men nu naar de individuele bewoner dan blijken de wensen ten aanzien van woningindeling, uiterlijke vorm en afwerking en ten aanzien van de woonomgeving nogal uiteen te lopen. De weinig gevarieerde produktiestroom van na-oorlogse woningen heeft nauwelijks rekening gehouden met de wensen van de individuele bewoner. Bij een woningbouwbeleid gericht op het opheffen van het kwantitatieve woningtekort is met dergelijke wensen moeilijk rekening te houden. Thans is de situatie echter gewijzigd.
Terecht stelt het jaarverslag 1976 van de Centrale Directie van de Volkshuisvesting het volgende:
„Veeleer dient het kwaliteitsbeleid zich in de komende jaren te richten op het voldoen aan de uiteenlopende behoeften van de verschillende bewonerscategorieën, en dus op een in hoge mate geschakeerd aanbod van woonmogelijkheden. Verscheidenheid zou het trefwoord kunnen zijn van de komende jaren".
Ook bij dit edel streven dient een aantal moeilijkheden onder ogen te worden gezien. Het realiseren van een goede woonomgeving is niet iets wat voor en door een individuele bewoner gebeurt. Hoogstens kunnen het uiterlijk en de vormgeving van de afzonderlijke woning bijdragen tot de woonomgeving. Het begrip woonomgeving is veel ruimer dan de afzonderlijke woning. Groen, speelvoorzieningen, parkeermogelijkheden, sociaal-culturele accommodaties enz. vormen elementen van de woonomgeving. De woonomgeving is iets gemeenschappelijks. Daarom zal bij de realisering de overheid - wellicht de plaatselijke overheid - een taak hebben. Al naar gelang de situatie kan deze taak variëren van stimulerend tot regelend. Een moeilijkheid hierbij is dat men bij nieuwbouw de nieuwe bewoner in de regel niet kent. Ver voor dat de bewoner zijn intrek neemt heeft men al voor genoemde voorzieningen de ruimte moeten reserveren, de kosten moeten berekenen. De vrijheid om de eigen woonomgeving in te richten moet passen binnen een vooraf vastgesteld ruimtelijk en financieel kader.

BEZWAAR

Ook bij het aanbrengen van variaties in de woonindeling stuit men bij nieuwbouw op het bezwaar dat men de toekomstige bewoner dikwijls niet kent. Voorts hebben sommige veranderingen niet aanvaardbare financiële consequenties. En zelfs zonder deze bezwaren zijn er nog grenzen aan het afstemmen van de woning op sommige eisen van de bewoner. Een enkel voorbeeld zal dit verduidelijken. Een woningcorporatie die huurwoningen gaat bouwen en de toekomstige huurders kent, kan niet toestaan dat een gehele kamerwand afgewerkt wordt met knalrode tegels.
Dit is zelfs niet mogelijk als de toekomstige bewoner de extra kosten van dit experiment wil betalen. De corporatie moet namelijk de verhuurbaarheid van de woning in het oog houden, als een dergelijke „quasi-progressieve" bewoner mocht opstappen.
Kwaliteitsverhoging van de woning door tegemoet te komen aan de verlangens c.q. eisen van de individuele gebruiker is bij nieuwbouw niet oneindig mogelijk. De marges waarbinnen gevarieerd kan worden zijn tamelijk smal. Men kan niet te ver afwijken van de modale wooneisen. Ook op dit punt biedt de eigen woning iets meer ruimte.
En toch moet er met overleg wel het één en ander mogelijk zijn. Bij vernieuwbouw komt men hiervan talrijke voorbeelden tegen. Er zal een diepgaande studie moeten worden gemaakt over de wijze waarop wel rekening kan worden gehouden met de eisen van de gebruikers. In deze studie zal de financiële paragraaf niet mogen ontbreken. Verscheidenheid kost doorgaans geld.

De eisen die de individuele bewoner aan zijn woning stelt veranderen in de tijd. Hierdoor kan een kwalitatief goede woning veranderen in een kwalitatief minder goede woning. Door allerlei oorzaken kan de woning minder geschikt worden voor het gebruik dat er van gemaakt moet worden. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- de woning kan te klein worden als het gezin zich uitbreidt, terwijl een tegengestelde ontwikkeling zich voordoet als de kinderen het huis uitgaan;
- de geluidsisolatie in de woning kan onvoldoende worden zodra de kinderen in een rustige omgeving hun huiswerk moeten maken;
- de indeling van de woning kan onpraktisch worden als de nieuwe wasapparatuur door ruimtegebrek net niet geplaatst kan worden;
- de afwerking in de woning kan te sober worden, zodra schrootjesplafond en gekleurde tegels meer algemeen worden.

Verhuizen zou een oplossing kunnen zijn. De vraag is echter hoe vaak? Er kunnen zich immers nog veel meer redenen voordoen om te verhuizen. Verandering van werkkring betekent dikwijls al verhuising. Modernisering of misschien wel verbouwen zou een andere oplossing kunnen zijn. Dit zal niet zelden met kapitaalvernietiging samengaan. Een woning is een duurzaam consumptiegoed. Een woning gaat langer dan één generatie mee. Onze bouwwijzen zijn in het verleden te weinig afgestemd geweest op een flexibele aanpassing van de woning aan veranderende eisen van de bewoner. Gelukkig zijn er ontwikkelingen welke duiden op kentering. Als zodanig kan genoemd worden het verschijnen van de Nederlandse norm „Modulaire coördinatie bij het bouwen".

BELANGRIJK

Terugkerend tot het rapport „Kwalitatief woningonderzoek 1975" kan gezegd worden dat de gepubliceerde resultaten een belangrijke aanwijzing geven over de kwaliteit van ons woningbestand. Een korte opsomming van enkele interessante resultaten is hieronder weergegeven.

- 38% van de woningen is gebouwd vóór 1945, waarvan 9% zelfs nog vóór het van kracht worden van de Woningwet 1901.
- In 1956 werd 29% van de woningen door de eigenaar bewoond. In 1975 was dit percentage gestegen tot ruim 36.
- Het woningbezit van de woningcorporatie bestaat voor 87% uit na-oorlogse woningen; bij institutionele beleggers is dit percentage ruim 72; bij particuliere verhuurders is dit percentage maar 11.
- Bijna tweederde van de woningen behoort tot het type ééngezinshuis.
- Bijna 15% van de woningen is vrijstaand en 31% heeft aan één zijde een ander huis naast zich (twee onder één kap, hoek- en eindwoningen).
- 42% van de woningen behoort tot het zogenaamde type rijtjeshuis.
- Bijna éénvijfde van het totaal aantal voor-oorlogse meergezinswoningen vertoont funderingsgebreken: 30% van deze woningen heeft last van doorlatend vocht.
- De voor-oorlogse woningen lijken minder goed te zijn onderhouden dan de na-oorlogse.

DECENTRALISATIE

De vraag kan gesteld worden hoe de gegevens in het rapport „Kwalitatief woningonderzoek 1975" gezien moeten worden voor het voeren van een woningbouwbeleid.
De inhoud van het rapport geeft een globale omschrijving van het aanwezige woningbestand. Om te weten wat er nog bijgebouwd moet worden is inzicht nodig in aard en omvang van de behoefte en in de mate waarin deze behoefte zal uitmonden in een effectieve vraag. In dit verband moet er op gewezen worden dat ook de resultaten van het „Woningbehoeftenonderzoek 1975" van de Centrale Directie van de Volkshuisvesting bekend zijn. Misschien kan uit vergelijking van de resultaten van beide onderzoeken snel een koers bepaald worden welke gericht is op het opheffen van de kwalitatieve discrepantie tussen vraag en aanbod. Dit zou een goede zaak zijn, want naarmate de tijd voortschrijdt, wordt de ruimte om het verleden te corrigeren minder.
In verhouding tot het totale woningbestand behoeven er immers niet zoveel woningen meer bijgebouwd te worden.
Wel zal een dergelijke vergelijking van vraag en aanbod altijd een modale benadering zijn. Men komt niet verder dan het tegenover elkaar stellen van wat de grote groep bewoners heeft en wat deze groep graag gehad zou willen hebben. Ongetwijfeld zal de Centrale Directie Volkshuisvesting streven naar een verdere verfijning. Maar zelfs dan krijgt men nog geen kwaliteit in de zin van in redelijke mate rekening houden met de eisen van de individuele gebruiker. Wellicht moet voor het realiseren van deze kwaliteit ruimte worden geboden aan het bestuur op plaatselijk niveau. Dit betekent decentralisatie van het volkshuisvestingsbeleid. Zolang dit niet het geval is zullen christen-democratische gemeentebestuurders vanuit de bestaande situatie moeten ijveren voor een aanbod van woningen, dat meer recht doet aan de verlangens van de individuele gebruiker. Woning en woonomgeving zijn er voor de mens. Het gaat steeds meer om deze kwaliteit van ons woningbestand.

Alphen aan den Rijn drs.ing. J. de Jong
raadslid Protestants
Christelijke Combinatie.

NIEUWJAARSWENS VAN CHJO-VOORZITTER PETER HEUKELS

SAMEN AAN DE SLAG GAAN

Allereerst bied ik jullie namens het CHJO-bestuur de beste wensen voor 1978 aan. Er ligt een jaar achter ons dat, we mogen het in alle bescheidenheid zeggen, was gekenmerkt door een actieve inzet van een groeiend aantal leden. Zo waren er bijeenkomsten over Europa en de wet ondernemingsraden, een kadercursus, het CDJA werd opgericht en we vierden ons 50-jarig bestaan. Niet in de laatste plaats dankzij de activiteiten van Egbert Bluemink die ons echter al op korte termijn om afstudeerredenen moet gaan verlaten. Ik wil Egbert graag van deze plaats alvast bedanken voor datgene wat hij voor de CHJO heeft kunnen doen. Aan ons de taak een goede opvolger te vinden. Een niet gemakkelijke taak.

Het komende halfjaar stellen we ons voor de provinciale reactivering te voltooien, waarbij met name Gelderland, Drente en Zeeland op het programma staan. Vroeg in het jaar een kadertrainingsbijeenkomst, georganiseerd door het CDJA, in maart een studiebijeenkomst door de commissie binnenland over het functioneren van het strafrecht, in april gevolgd door een algemene ledenvergadering waarschijnlijk gekoppeld aan een studiebijeenkomst over euthanasie. Daarnaast een tweetal verkiezingen, het nu weer groeiend CDJA, ons werk in Unie en CDA. Kortom, er is voor actieve CHJO'ers genoeg te doen. In april is bovendien een deel van het CHJO-bestuur met enkele mensen uit te breiden.

BEWOGEN JAAR

Ook politiek gezien is het afgelopen jaar een bewogen jaar geweest: bijna negen maanden zonder echt functionerend kabinet, een ellenlange kabinetsformatie resulterend in een kabinet van VVD en CDA, een combinatie die aanvankelijk nauwelijks voor mogelijk werd gehouden. De snelheid waarmee het programma met de VVD tot stand kwam was voor sommigen al een aanleiding op zich om het kabinet met wantrouwen tegemoet te treden. De akkoorden meer inhoudelijk met elkaar vergelijkend, kan ik verschillende punten opmerken die naar mijn mening een verbetering zijn in vergelijking met het eerder gesloten akkoord. Te denken valt bijvoorbeeld aan de paragrafen over het onderwijsbeleid, milieubeleid, volkshuisvesting en Europa. De selectieve verontwaardiging over Zuid-Afrika is vervangen door een meer algemene bezorgdheid over alle regimes die de mensenrechten met voeten treden. Niettemin dreigt de toestand in Zuid-Afrika steeds verder te escaleren. Je vraagt je af wanneer dit regime, als ze het ooit zullen doen, zal gaan inzien dat je een tijdbom niet met knuppels en wapenstokken te lijf moet gaan, daar stellig de uitwerking precies omgekeerd evenredig zal zijn.

GOEDE HOOP

De invalshoek ten aanzien van de ontwikkelingssamenwerking is anders geworden, niet conform het CDA-programma. Niettemin heb ik goede hoop dat De Koning als CDA-man er iets herkenbaars van zal maken. De sociaal-economische paragraaf blijft een moeilijk punt. Kon je bij het vorig akkoord vraagtekens zetten of men wel voldoende doordrongen was van de ernst van de economische situatie en niet bij voortduring te laat inspeelde op nieuwe gegevens - en dan denk ik met name aan het kabinet-Den Uyl - nu is de wil tot bezuiniging er wel en dat is dacht ik ook nodig willen we ons sociale bouwwerk in essentie behouden. Primair daarbij blijft dat sociale minima niet mogen worden aangetast. Dat dit nog grote spanningen zal opleveren zal iedereen duidelijk zijn. De constatering van Den Uyl dat met dit kabinet de rechten van de zwakken zullen worden aangetast, is behalve voorbarig ook onwaar. Hij gaat er voor het front van het volk aan voorbij dat het juist de christen-democratische partijen zijn geweest die zich het lot der zwakken hebben aangetrokken. Hij doet nu volstrekt ten onrechte voorkomen alsof alleen de PvdA voor de rechten van de zwakken zou opkomen. Wij hebben er het volste vertrouwen in dat Van Agt en de zijnen het wat dit betreft tot een goed einde zullen brengen.

SPANNING

Het regeerakkoord bracht ook binnen het CDA de nodige discussie en binnen de fractie zelfs het begin van een tweedeling en daardoor werd het CDA-congres met de nodige spanning tegemoet gezien. Want zowel ARP-voorzitter De Boer, als fractievoorzitter Aantjes behoorden tot de groep van zeven die het regeerakkoord met de VVD verwierpen, daarmee een grote verantwoordelijkheid op zich ladend. Het komt me bovendien wat vreemd voor, wat was er gebeurd? Het conceptakkoord met de VVD werd door de fractie te licht bevonden en werd ruim geamendeerd. Daarmee werd, althans naar buiten, de indruk gewekt dat, wanneer deze amendementen zouden worden ingewilligd, de CDA-fractie akkoord zou gaan. Toen nu alle wezenlijke amendementen bleken te zijn ingewilligd maakte het een wat vreemde indruk dat alsnog een deel van de fractie buiten de boot viel. Was het een wonder dat de rede van Aantjes op het CDA-congres met spanning tegemoet gezien werd? Terecht stelde Aantjes op het congres dat hij het kabinet wilde steunen en erop wilde toezien dat wezenlijke punten uit het CDA-program door het kabinet zullen worden uitgevoerd. Ik ben het daarmee van harte eens. Minder eens ben ik het met de constatering van Aantjes dat we met de PvdA hadden moeten komen tot een coalitie als van op elkaar aangewezen politieke bondgenoten en dat we niet de natuurlijke tegenspeler van de PvdA moeten worden. Zijn dan de liberalen wel onze natuurlijke tegenspelers? Kunnen we nu als christen-democraten uiteindelijk toch alleen maar linksaf? Zouden we de politieke situatie niet moeten beoordelen aan de hand van de verkiezingsuitslag, de mate waarin we ons eigen program verwezenlijkt kunnen zien, en naar de intenties en actuele poltieke stellingnamen van de politieke partijen? Met andere woorden: ik zou Aantjes willen vragen: de PvdA van '81 is dat de PvdA van Den Uyl of de PvdA van Van der Louw of van Reckman? Wat zal dan haar politieke programma zijn, haar prioriteiten, haar inzetbare mensen? Ook ten aanzien van de VVD zullen we ons dat moeten blijven afvragen. Het gaat ons toch uiteindelijk om het politieke beleid dat we tot stand kunnen brengen in een bepaalde regeringsperiode. Overigens hield Aantjes een goede rede op het congres. Ik denk dat dit mede een rol heeft gespeeld bij de kort erop volgende vraag wie er fractievoorzitter moest worden. Gelet op het federatieve karakter van het CDA was het gewenst dat dit iemand uit de protestant-christelijke hoek zou zijn. Daarbij werd er wat vlug gedacht dat het dus een ARP'er zou moeten zijn, alsof er geen twee protestant-christelijke partijen zijn. Gelet op de door Aantjes ingenomen positie was zijn positie minder vanzelfsprekend geworden. Alles afwegende geloof ik toch dat de fractie een goede beslissing genomen heeft, waarbij we van Aantjes mogen verwachten dat hij de fractie eensgezind zal leiden in de komende kabinetsperiode.

PROBLEEM

Dan het kabinet, een aantal problemen met het vinden van ARP-kandidaten. Terecht stelt Hans de Boer in Nederlandse Gedachten dat je in principe dezelfde kandidaten zoekt voor een combinatie met de PvdA als met de VVD, omdat zij in welk kabinet ook de partijlijn moeten kunnen uitdragen, hoewel daar in de praktijk wel een aantal opmerkingen over te maken zou zijn. De Boer stelt in zijn verantwoording dat van tevoren niet vaststond dat Boersma en De Gaay Fortman zouden bedanken. Ik wil dat graag aannemen, maar dan komen mij uitspraken van met name Boersma voor de tv gedaan: ,,Ik kan niet in een kabinet met de VVD, evenals mijn politieke vrienden" toch wat vreemd voor. Ook Goudzwaard schreef een stuk waarin hij stelt dat zijns inziens nu de weg naar de PvdA was afgesneden, het de voorkeur zou verdienen wanneer er een extra-parlementair kabinet was gevormd dat het gezag wellicht zou hebben gehad het zo noodzakelijke matigingsbeleid tot uitvoering te brengen. Het lijkt mij dat juist een man als Goudzwaard, als belangrijke man achter het CDA-program, zelf voor het nodige gezag had kunnen zorgen, temeer daar hij het uiteindelijke politieke program met de VVD binnen de grenzen van het politiek aanvaardbare achtte te zijn gekomen; ook dat kan samen verantwoordelijk betekenen.

In deze kabinetsformatie vond ook de vuurdoop plaats van de nieuwe Unievoorzitter, dr. L. M. van Leeuwen. Wij als CHJO zijn van mening dat hij dit voortreffelijk heeft gedaan en op adequate wijze op een aantal zich voordoende situaties heeft gereageerd. De CHU heeft volwaardig aan deze formatie deelgenomen. Wij wensen hem veel succes toe, wij hebben het volste vertrouwen dat de Unie aan hem een goede voorzitter zal hebben, wij kregen althans nu al de indruk dat hij het jongerenwerk op zijn waarde inschat.

SNELHEID

Het CDJA heeft na een aantal problemen zoals ziekte van de voorzitter, problemen van financiële aard, duidelijk weer aan snelheid kunnen winnen. Voor de eerste helft van 1978 worden er volop CDJA-activiteiten ontwikkeld. Deze zijn mede mogelijk geworden omdat CRM de subsidie aan het politiek jongerenwerk voor 1978 heeft gehandhaard en daarmee ons politieke jongerenorganisaties de nodige financiële armslag verstrekt.

Het is overigens een bedenkelijke zaak dat ons jongerenwerk in zo sterke mate van CRM-subsidies afhankelijk is, omdat daarmee ook de mogelijkheid wordt binnengehaald van controle van buitenaf op onze politieke activiteiten. Het zou beter zijn als het politieke jongerenwerk zich hiervan onafhankelijker zou kunnen opstellen.

Daarom betekent ook 1978 voor ons als CHJO'ers: laten we samen aan de slag gaan!

Den Ham

Peter Heukels,
voorzitter CHJO.

JONGERENVERTEGENWOORDIGER NAAR VERENIGDE NATIES

Zoals jaarlijks te doen gebruikelijk heeft het Politiek Jongeren Kontakt de mogelijkheid geopend tot kandidaatstelling voor de jongerenvertegenwoordiger naar de Verenigde Naties. Als lid van een Nederlandse delegatie heeft de jongerenvertegenwoordiger de taak bij jongeren in de belangstelling staande thema's in die delegatie in te brengen. Bovendien dient het thuisfront tijdens de uitzending op de hoogte gehouden te worden door het schrijven van artikelen. Bij kandidaatstelling dient voldaan te zijn aan de volgende selectiecriteria:

1. De beschikbaarheid: 8 maanden full-time, 4 maanden part-time. Na enkele maanden van voorbereiding dient men zich in de periode van half september tot eind december in de VS te oriënteren op het practisch functioneren van de Verenigde Naties middels het bijwonen van vergaderingen, gesprekken etc. In 1979 zullen door een scholentoernee de opgedane ervaringen verder uitgedragen kunnen worden.
2. Uit de hierboven opgesomde gegevens blijkt dat de schriftelijke en mondelinge beheersing van het Engels van groot belang is.
3. Men dient maximaal 26 jaar oud te zijn.
4. Bovendien dient de kandidaat te beschikken over schriftelijke vaardigheden zowel met betrekking tot het schrijven van artikelen, het afnemen van interviews alsook met betrekking tot het rapporteren over het verloop van het VN-project.

Diegene die aan deze selectiecriteria meent te voldoen, kan zich met mij in verbinding stellen of zich rechtstreeks tot het PJK wenden. Tot uiterlijk 25 januari is kandidaatstelling mogelijk.

Jan Willem Pauw,
tel.: 02159-46918

BROCHURE „VIJFTIG KILOMETERPAALTJES CHJO"

De CHJO-brochure „Vijftig kilometerpaaltjes CHJO" heeft tot nu toe bij velen een sympathiek onthaal gekregen. Een reden om dit werkje op geen enkele boekenplank te laten ontbreken. In vogelvlucht wordt de lezer binnengevoerd in de wereld van 1927 om verbaasd rond te zien hoe de stichtelijke stichters aan de slag gingen. Foto's, cijfermateriaal en een boeketje bloemlezingen uit diverse tijdperken hopen de sfeer van al die jaren tot de verbeelding te laten spreken. Er zijn markante verschillen met nu ..... maar ook vragen en politieke uitspraken die nu best even actueel zouden zijn.

Lees voorts over de Lohman-avond, de draadloze radio, doorbraak en de Tilanus-fiets. Dacht u dat het tempo niet hoger kon ..... ook Wernher von Braun komt erin voor, geflankeerd door Godfried Bomans en Greshoff.

Kortom, een goed CHU'er heeft zelden zoveel vertrouwds en verrassends bijeen gezien. Wie zo'n brochure nog wil bestellen kan dat doen bij Jan van den Assem, Jan Haringstraat 12, Haarlem.

CHU Dordrecht politiek aktief

Binnen de samenwerkende CDA-partners te Dordrecht begint het politieke leven goed op gang te komen. Het bruist er momenteel van aktiviteiten. Niet alleen kwam er een CDA-bestuur tot stand, maar ook hebben de direkte CDA-leden zich georganiseerd, terwijl verder eveneens de dames aktief waren door het oprichten van een CDA-Vrouwenberaad. Uit de CHU-leden zijn weer een aantal leden gemobiliseerd die hun schouders onder deze organisaties gaan zetten. Tot voorzitter van het CDA-bestuur werd in een zeer geanimeerde vergadering met een overweldigende meerderheid aan stemmen het CHU-lid, de ir. C. Veldhuizen, gekozen. De direkte leden van het CDA kozen tot hun voorzitter de heer Frans Barél, wiens vader de lijsttrekker van de CHU is in de gemeenteraad van Dordrecht. Binnen het CDA-Vrouwenberaad zal mevrouw drs. A. J. Bakker-Osinga, eveneens een CHU-lid, als voorzitter gaan fungeren.

Het zou te ver voeren om alle aktiviteiten van bovengenoemde organisaties in detail nader toe te lichten, maar het verdient wel vermelding dat de program- en propagandakommissie voor de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen vanuit het CDA-bestuur stimulansen zullen ontvangen en waaraan het Vrouwenberaad reeds medewerking heeft toegezegd.

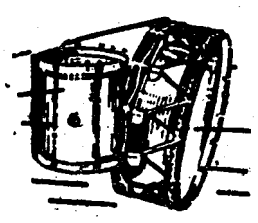

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Nieuwe unievoorzitter maakte goede start met eerste kennismakingsbezoek aan de kamerkring Dordrecht

De Kamerkring Dordrecht van de CHU is de eer te beurt gevallen als één der eerste Kamerkringen, kennis te maken met de nieuwe „Unietop".
Voor deze Algemene Ledenvergadering tegen het einde van 1977 was zoveel belangstelling dat het Kamerkring bestuur zich genoodzaakt zag de brandweervoorschriften niet al te letterlijk te interpreteren door telkens onopvallend weer enkele stoelen in de zaal erbij te plaatsen op het moment dat de betreffende „toezichthouder" zijn zoveelste kopje koffie dronk.
Was de opkomst van deze vergadering al buitengewoon groot, de toespraak van de nieuwe voorzitter dr. L. M. van Leeuwen, rechtvaardigde deze opkomst dan ook volkomen. Zonder één letter op papier te hebben gezet, hield dr. Van Leeuwen een briljante redevoering die in hoofdlijnen de gang van zaken rond de kabinetsformatie betrof, maar waarin toch ook zeer essentiële zaken als de grondslag van het CDA - waarvoor een commissie is ingesteld onder voorzitterschap van de heer Van Verschuer - niet onbesproken bleven.
Deze rede, die de aanwezigen bijzonder aansprak, niet in de laatste plaats door het persoonlijk enthousiasme dat er uitsprak en de grote overtuigingskracht waarmee het werd uitgedragen, was bijna een persoonlijk getuigenis.
Het kan nu al worden gezegd dat de Unieraad op 19 november j.l. een uitstekende keuze heeft gedaan, al waren er aanvankelijk bij de heer Van Leeuwen zelf wel enige aarzelingen (de Unie kent mij niet voldoende was één van zijn bezwaren). De Kamerkring Dordrecht is er in elk geval van overtuigd dat, indien de heer Van Leeuwen zoals in zijn voornemen ligt, spoedig ook bij andere Kamerkringen kennismakingsbezoeken zal afleggen, het met deze „onbekendheid" wel spoedig over zal zijn.
Dr. Van Leeuwen werd vergezeld door de heer Wm. C. de Kruyf (één der vicevoorzitters van de Unie) alsmede door drs. G. Gerritse de nieuwe secretaris en drs. M. Smits de nieuwe penningmeester van de Unie.
Tijdens deze vergadering die werd geopend door de waarnemend-voorzitter van de Kamerkring H. K. J. Beernink werden tevens nog een aantal huishoudelijke zaken afgehandeld. De professionele aanpak die de heer Beernink eigen is stond er borg voor dat er op snelle en efficiënte wijze besluiten werden genomen. Zo werd ondermeer de heer L. de Snayer benoemd tot voorzitter van de Kamerkring als opvolger van de heer J. W. Sluimer die om gezondheidsredenen een aantal van zijn functies moest neerleggen. (De heer Sluimer kennende zal hij er thans nog wel voldoende hebben, al heeft hij er dan onder zware druk van zijn dokter vast al 10 neergelegd).
Tevens werd de heer De Snayer benoemd als adviseur namens de Kamerkring in het Provinciaal Bestuur van Zuid-Holland.
Door de Ledenvergadering werden vervolgens namens de Kamerkring Dordrecht drie leden voor de Unieraad aangewezen alsmede hun plaatsvervangers. Dit zijn: de heer L. de Snayer, met als plaatsvervanger de heer G. van Baalen; ir. A. B. de Koning, met als plaatsvervanger de heer G. C. de Groot. De benoeming van de heer Klein Kranenburg werd mogelijk omdat de heer Van der Eijk zich terugtrok teneinde het mogelijk te maken dat de Kamerkring uit elke Statenkring één afgevaardigde naar de Unieraad zou kunnen benoemen. Gezien het feit dat het algemeen als zeer wenselijk werd gezien dat de nieuwe voorzitter van de Kamerkring deel zou uitmaken van de Unieraad en zowel de heer Van der Eijk als de heer De Snayer onder Statenkring Delft resorteren, zou dit tot gevolg hebben gehad dat de Statenkring Dordrecht niet meer in de Unieraad vertegenwoordigd zou zijn. De heer Van der Eijk zou ik daarom willen rekenen tot één van die vele fijne en hoogstaande mensen in de Unie die hun eigen belangen direct ondergeschikt maken aan het goed functioneren van het geheel van de C.H.U.
Tevens werd het dagelijks bestuur als volgt samengesteld: secretaris G. C. de Groot, Alblasserdam; penningmeester I. Bottenberg, Hardinxveld-Giessendam; vicevoorzitter H. van Geest, burgemeester van Zuidland en algemeen adjunct K. v.d. Heuvel, Zuid-Beijerland.
Tenslotte mag niet onvermeld blijven dat op zeer hartelijke wijze afscheid werd genomen van de heer Sluimer als voorzitter van de Kamerkring. Namens de Kamerkring werd hem door de heer Beernink een boekenbon aangeboden waarbij hij tevens dankbaar de vele verdiensten van de heer Sluimer in herinnering bracht.

Als tweede spreker voerde de heer Wm. C. de Kruyf het woord die memoreerde dat - hoewel de heer Sluimer en hij niet altijd op dezelfde golflengte zaten - de persoonlijke verhoudingen desalniettemin altijd zeer goed zijn gebleven. Uit het dankwoord van de heer Sluimer werd op overtuigende wijze duidelijk hoe zeer hij, met name ook de woorden van de heer De Kruyf, waardeerde.

Gert de Groot.

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer

de klok HANDELMIJ B.V.
BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken
naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

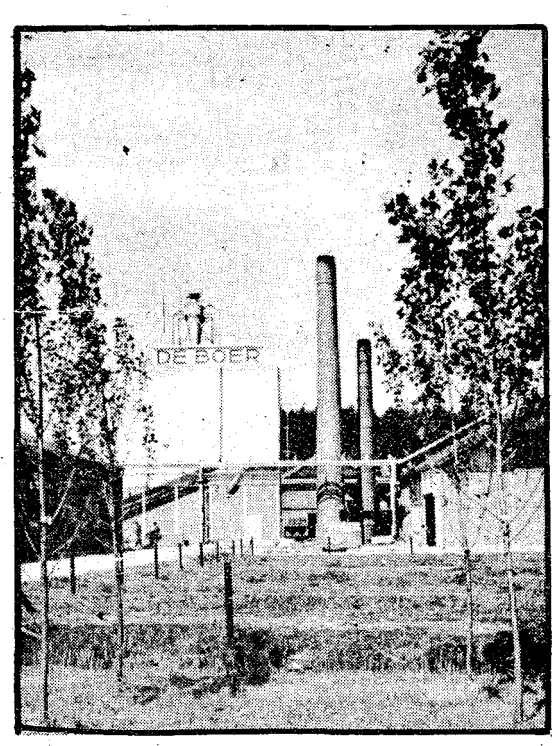

Kistenfabriek
Nijkerk
N. DE BOER

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

AANNEMERSBEDRIJF
B.V. RADIX & VEERMAN
Oudelandsweg 30 - Tel. 03480-2204 - WOERDEN.
Verbouw - Nieuwbouw door geheel Nederland.

Stelt u prijs op
VAKWERK
KWALITEITS-
ARTIKELEN
dan
VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.
Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.
Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

HANAB B.V.
GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS
Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

Vrijdag 13 januari 1978 - 14e jaargang no. 2

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Van Agt en de toekomst

door: Ton de Kok

Een gesprek met de minister-president in de aanloopperiode naar de regeringsverklaring heeft twee kanten. De ene kant wordt gekenmerkt door stelligheid omtrent de te varen koers en de andere zijde weerspiegelt een begrijpelijk verlangen nog enige slagen om de arm te houden. In de voorbereidingstijd van het eerste optreden van de nieuwe regering wordt nog te veel door de diverse ministers van het kabinet aangedragen om in een gesprek over hete hangijzers al in concreto aan te geven waar, wanneer en hoe een bepaald beleidsplan zal worden uitgevoerd. Dat neemt echter niet weg dat premier Van Agt over een aantal zaken duidelijke gedachten heeft geformuleerd die als een rode draad door zijn komende regeringsperiode zullen lopen.

TAAKOPVATTING

Er is tussen de functie van minister-president en die van minister van justitie niet alleen een vertikaal verschil, maar ook duidelijk een horizontaal verschil. Een minister van justitie coördineert binnen zijn departement maar blijft te doen houden met zaken die tot zijn specialiteit behoren. Een minister-president heeft de coördinatie van vele departementen, elk met hun specifieke eigenaardigheden. Hij zal een belangrijk deel van zijn tijd moeten besteden aan het op elkaar afstemmen van beleidsvoornemens van deze of gene minister, maar ook zal hij competentieverschillen moeten voorkomen of, indien zij zich voordoen, helpen oplossen. De stijl van Van Agt als minister-president zal aanmerkelijk verschillen met die van zijn voorganger. Zijn voorganger was behalve coördinator boven alles opperbeheerder; met name in de sociaal-economische driehoek.

Van Agt zal zich die allures niet aanmeten. Niet alleen vanwege het feit dat hij niet in dezelfde mate thuis is in de financieel-economische problematiek als Den Uyl, maar vooral omdat hij daar vanuit zijn karakterstructuur geen behoefte aan heeft. Hij zal tussen zijn ministers staan om vandaar uit de nodige impulsen te geven.

Dat het regeringsbeleid en het regeringsoptreden daaronder niet behoeven te leiden heeft oud-premier De Jong bewezen. De tijden mogen veranderd zijn, ook toen was er drang naar vernieuwing (Provo) en waren er economische problemen. De problemen in die tijd verschillen slechts gradueel en niet principieel met die van nu.

DE ZWAKKEREN

Vanaf het moment dat het eerste voorlopige akkoord met de VVD op tafel kwam zijn de woorden „de kleine man" door de socialisten zeer veel gebruikt, en wel louter om aan te geven dat er onder het CDA-bewind voor vele laagstbetaalden slechte tijden zullen aanbreken. Vanuit een nieuwe strategie (socialisten zijn nog altijd gek op strategieën) wordt de werknemers te pas en vooral te onpas voorgehouden dat er maar één partij is die de belangen van de werknemers als háár belangen ziet. De aanvallen op het CDA aangaande dit punt zijn voorbarig en zwak van argumentatie. Dat er gematigd moet worden in de particuliere en in de collectieve sfeer is geruime tijd genoegzaam bekend.
Het regeerakkoord met de VVD geeft echter in het geheel geen aanknopingspunten voor de beschuldiging dat de kleine man de dupe gaat worden.
Integendeel, hier en daar wordt expliciet gesteld dat de kwetsbaarsten gespaard zullen blijven. In het akkoord staat niet alleen dat de sociale minima niet zullen worden aangetast, maar ook dat van de hogere inkomensgroep reële offers zullen worden gevraagd. Het gaat in feite niet om de vraag òf er bezuinigd moet worden, maar om de vraag waar. De regeringsploeg is zich nog aan het inwerken zodat een afgerond bezuinigingspakket binnen afzienbare tijd niet te verwachten valt. De heren ministers hebben enige tijd nodig om het gehele veld te kunnen overzien en om de nodige studies te verrichten. Het grote en vooral pijnlijke probleem is de vraag welk aandeel de sector van de sociale zekerheid zal kunnen leveren. Dit kabinet is zich er goed van bewust dat lang niet alle bezuinigingen die technisch uitgevoerd zouden kunnen worden, ook sociaal acceptabel zijn.
We mogen echter niet vergeten dat het vorige kabinet zich aanvankelijk had gericht op een bezuiniging van 8 miljard, ook uit de sector van de sociale zekerheid. Later is dat bedrag verlaagd naar ongeveer 4 miljard. Met andere woorden, ook de progressieven zouden het mes hebben gezet in die zo gevoelige sektor.

Gezien de complexheid van deze problematiek kan in de regeringsverklaring op dit punt slechts de marsroute worden aangegeven. Wel is daarin duidelijk wanneer de afgeronde plannen op tafel zullen komen en door welke beginselen die plannen zullen worden gedragen.

VERMOGENSAANWASDELING

Ook dit kabinet zal over deze zaak weer een hoofdstuk schrijven en als de tegenwind niet te sterk is, misschien wel het laatste. Een belangrijk geschilpunt in het verleden was de hoogte van het individuele deel. Op het ogenblik leeft er in het kabinet een interessante gedachte omtrent dit individuele deel. Men wil het aandeel dat de mensen uit het bedrijf toekomt verhogen. Niet zonder meer in contanten, maar door beschikbaarstelling van dit deel aan de ondernemingsraad. De ondernemingsraad kan dan beslissen wat zij er mee doet: uitkeren in contanten of storting in een bepaald fonds om er later binnen het bedrijf ten behoeve van de mensen die daar werken wat nuttigs mee te doen.

De VVD zal natuurlijk haar inbreng willen hebben in dit wetsontwerp. Daar heeft zij als regeringpartner recht op. De opvattingen van CDA en VVD over deze zaak lopen, getoetst aan het CDA-program, niet zo ver uiteen. Bij ons ligt het accent sterk op de individuele bezitsvorming, een begrip, dat ook de VVD niet vreemd is. Door de verhoging van het individuele deel wordt deze gedachte nu gehonoreerd.
Het grootste knelpunt in het regeerakkoord met de socialisten over de VAD vormde het collectieve deel. Dit collectieve deel zou in een apart fonds worden gestort en de vakbeweging zou het beheer krijgen. Wat er daarna met de gelden ging gebeuren was immer een vraag die bij velen twijfel opriep. In ons program lees je over deze zaak in feite niets en de VVD heeft altijd moeite gehad met het begrip collectief. Het is dan ook niet duidelijk wat de huidige regering op dit punt zal beslissen.

ONDERNEMINGSRADEN

Ook over deze kwestie heeft het kabinet alternatieve gedachten ontwikkeld. De samenstelling van de OR zal vermoedelijk enige discussie vergen. Wat gaat de positie van de directeur worden, wordt hij wel of geen lid van de OR? Het voorliggende wetsontwerp, dat door de Tweede Kamer al in mondelinge behandeling was genomen, gaf een ingewikkelde regeling die er op neer kwam dat de directeur geen lid was.
Er werd een tussenoplossing gevonden om overleg tussen directeur en werknemers mogelijk te maken.
De vraag is nu: „kan het niet eenvoudiger?"

Het kabinet denkt aan het stellen van keuze-mogelijkheden voor de individuele bedrijven. Laat de werknemers zelf uitmaken of ze met of zonder directeur willen vergaderen. In vele bedrijven gaat het vergaderen mét de directeur uitstekend en is er bepaald geen behoefte aan een alternatieve grotendeels ideologisch bepaalde - regeling.

DEFENSIE

De defensiepolitiek van het kabinet zal zondermeer mede bepaald worden door bezuinigingen die ook daar zullen plaatsvinden. In ieder geval is men wel overeengekomen dat verplichtingen die in NAVO-verband zijn aangegaan zullen worden nagekomen. Een dergelijke zinsnede kwam ook in het akkoord met de socialisten voor, alleen werd daar met de ene hand weggenomen wat met de andere was gegeven. Hoe in concreto te bezuinigen met op de achtergrond onze NAVO-verplichtingen zal geen eenvoudige opgave zijn.

CRM

Van toekomstige bezuinigingen is alleen de ontwikkelingshulp vrijgesteld. Ook in de gevoelige sektor die onder het ministerie van CRM valt zal dus bezuinigd gaan worden. Deze sektor is zo gevoelig omdat daar de bijstand-gelden vandaan komen en de subsidiegelden voor de particuliere welzijnsorganisaties. Of bezuinigingen hier realiseerbaar zijn zal voor een groot deel afhangen van het beleid gericht op de inkomensmatiging. Slaagt het, dan zal dat ook direkt merkbaar zijn aan de uitgaven van CRM. Immers, de hoogte van de bijstand hangt samen met de hoogte van de lonen. Kan er straks op de inkomens gematigd worden, dan blijft ook de hoogte van de bijstandsuitgaven beperkt. Hetzelfde verhaal gaat op t.a.v. de subsidiebijdragen, omdat een groot deel van deze gelden gebruikt wordt voor lonen van de welzijnswerkers.

Door de noodzaak van bezuinigingen gedreven zijn de ministers hun begrotingen zorgvuldig aan het analyseren. Zij zullen zich af moeten vragen of zaken die ergens in het verleden eens om wat voor reden dan ook, zijn gestart tot in alle eeuwen der eeuwen voortgezet moeten worden.

Ton de Kok,
voorzitter CDA-
fractie Tweede Kamer.

Aanvragen proefnummers

In dit nummer van het christelijk-historische weekblad „De Nederlander" wordt volop aandacht besteed aan het eerste officiële optreden van het nieuwe kabinet. Dat optreden is volgende week maandag 16 januari. Kort na een uur zal premier Van Agt dan in een openbare vergadering van de Tweede Kamer de regeringsverklaring uitspreken.

In dit nummer van „de Nederlander" ondermeer een vraaggesprek met minister-president Van Agt. In dat gesprek onthulde mr. Van Agt enkele bijzonderheden, die in de regeringsverklaring zullen voorkomen.

Dit nummer van „de Nederlander" is actueel. De abonnees op het CHU-weekblad kunnen zorgen voor uitbreiding van de lezerskring. De administratie zendt graag naar opgegeven adressen proefnummers toe. Maar zij noteert even zo graag nieuwe abonnees.

Aanmeldingen voor proefnummers of een abonnement via onderstaande bon.

Ondergetekende: .....

adres: .....

Woonplaats: .....

* wenst toezending van proefnummers van „de Nederlander"

* wil zich abonneren op „de Nederlander"

.....

Rechtstreekse CDA-leden ongeduldig

De fusiedatum 1 juni 1980 van de CDA-partijen wordt door velen als rijkelijk laat ervaren. Met name door onze 15.000 rechtstreekse leden, zei voorzitter Steenkamp aan het begin van zijn rede op het congres. Zij zijn erg ongeduldig omdat hun positie als onbevredigend wordt ervaren, daar zij onvoldoende bij het werk van het CDA worden betrokken, vervolgde hij.

Volgens prof. Steenkamp kan de positie van de rechtstreekse leden alleen binnen de fusie geheel gelijkwaardig zijn. Ook al kan niet veel beloofd worden, aldus de CDA-voorzitter, maatregelen om de communicatiestructuur en de participatiemogelijkheden te verbeteren zijn wel in overweging. Met deze toezegging kwam de heer Steenkamp een beetje tegemoet aan de verlangens van de rechtstreekse CDA-leden zoals die hoorbaar waren tijdens een informatieve bijeenkomst van de 70 gekozen congresleden begin december in de Jaarbeurs te Utrecht. Gepleit werd voor een grotere inbrengmogelijkheid van energie, deskundigheid en betrokkenheid door rechtstreekse leden op allerlei CDA-niveaus. Bij de CDA-partijen wordt op verschillende plaatsen nog teveel weerstand ontmoet om rechtstreekse leden in de werkzaamheden te laten deelnemen, zo werd betoogd. Er werd zelfs gevraagd om vanuit de rechtstreekse leden een Staatssecretaris te recruteren; op een dag als toen (6 december) een surprise. Gehonoreerd werd wel de wens om een paar keer per jaar een landelijke bijeenkomst voor de rechtstreekse (congres)leden te organiseren.

N. d. G.

Minister Albeda in Kamer met niet-CAO-inkomens

PARLEMENTARIA

door: mr. G. C. van Dam: CDA-Tweede-Kamerlid

Het wetsontwerp om matiging van de arbeidsvoorwaardenverbetering over een zo breed mogelijk front te bewerkstelligen heeft nogal aandacht getrokken. De demissionaire minister van sociale zaken, Boersma, diende het op 17 november jl. bij de Tweede Kamer in. Om nog effect te hebben voor de inkomensontwikkeling in 1978 moest het vóór het jaareinde worden behandeld.

Dat is dan ook gebeurd. Zodoende had de Tweede Kamer, in afwachting van de regeringsverklaring op 16 januari a.s., toch nog een vergadering op 22 december, de dag voordat het kerstreces begon.

MATIGING OOK VOOR NIET-CAO-ERS

Het wetsontwerp, dat in januari nog door de Eerste Kamer moet worden behandeld beoogt, de matiging, die door ondernemersorganisaties en vakbeweging bij de onderhandelingen over collectieve arbeidsovereenkomsten wordt betracht, ook te laten gelden voor werknemers, voor wie geen collectieve arbeidsovereenkomst geldt maar wier rechtspositie door een individuele arbeidsovereenkomst wordt geregeld. Het gaat dus om een nogal ingrijpende zaak, waarvan het de vraag was, of die wel door een demissionair kabinet kon worden aangepakt. De Kamer heeft zich over die vraag niet druk gemaakt. Terecht, naar mijn mening, omdat de inkomensmatiging natuurlijk ook het nieuwe kabinet ter harte gaat. Dat bleek trouwens uit het feit, dat de nieuwe minister van sociale zaken het wetsontwerp direct na zijn beëdiging voor zijn rekening nam. De spoed, waarmee het wetsontwerp moest worden behandeld, leidde er toe, dat minister Albeda, nog voordat het nieuwe kabinet zich met een regeringsverklaring aan de Kamer heeft gepresenteerd, al een wetsontwerp moest verdedigen. Hij slaagde daarin uitstekend, getuige het feit, dat de Kamer het wetsontwerp met overgrote meerderheid aannam.

BEZWAREN

Het oorspronkelijke wetsontwerp stuitte nogal op bezwaren, zowel binnen als binnen de Kamer. Een belangrijk bezwaar was, dat het nog diep ingrijpt in de contractsvrijheid, zowel van de CAO-partners als van de zgn. niet-CAO-werknemers. Van de CAO-partners wordt verwacht, dat zij de CAO-verbetering de vorm geven van een verhoging van individuele inkomens, die toegepast kan worden op - vertaalbaar is voor - de arbeidsovereenkomsten van de mensen die niet onder een CAO vallen. Dat houdt dus een beperking in voor de CAO-onderhandelingen. Wat de niet-CAO-werknemers betreft, hun arbeidsvoorwaarden worden door het wetsontwerp bevroren per 31 oktober 1977 en mogen alleen worden verbeterd voorzover ze schriftelijk zijn vastgesteld. Nu komt het bij deze mensen vaak voor, dat bepaalde gangbare arbeidsplaatsen niet schriftelijk zijn vastgelegd, bijv. de prijscompensatie en de jaarlijkse periodiek. Dat deze gebruikelijke verbeteringen niet zonder meer zouden mogen plaats vinden, zou wel erg diep ingrijpen in de normale arbeidsverhoudingen.

AMENDEMENTEN

Voor dit laatstbedoelde bezwaar bleek ook de nieuwe minister oog te hebben. Hij kwam zelf met een wijziging in het wetsontwerp, dat aan dit bezwaar tegemoet kwam. Bij amendement van CDA en VVD werd nog enige verdere verbetering aangebracht, waarmee minister van Albeda vrede kon hebben. De PvdA-fractie had het wetsontwerp wat dit punt betreft liever gelaten zoals het was. Zij kwam met een amendement, dat de ondernemingsraden de mogelijkheid biedt na te gaan, of in de onderneming de matiging voor de niet-CDA-werknemers wordt nageleefd.
Daartoe moet de ondernemingsraad worden geïnformeerd over de arbeidsvoorwaarden voor de diverse categorieën werknemers, waaronder de niet-CAO-werknemers en over de verbeteringen van deze arbeidsvoorwaarden. Hoewel dit amendement vooruit liep op de regeling van de openbaarheid van in komens, die nog door de Kamer moet worden behandeld, verwierf het niettemin de sympathie van de CDA-fractie, die eveneens in het kader van dit wetsontwerp voor de ondernemingsraad een taak zag weggelegd.

GROTE STEUN

Met de twee boven aangegeven wijzigingen haalde het wetsontwerp de stemmen van een grote meerderheid van de Kamer. Minister Albeda mocht daarover terecht voldaan zijn. Het kader, waarin hij het wetsontwerp plaatste, maakte indruk op de Kamer. Hij wees op het bijzondere, dat het effect van deze wet afhangt van de bereidheid van de partijen bij collectieve arbeidsovereenkomsten om matiging te betrachten bij het totstandbrengen van arbeidsvoorwaardenverbeteringen. Alleen in geval van matiging kan een doortrekking hiervan naar de arbeidsvoorwaarden van niet-CAO-werknemers plaatsvinden.

Minister Albeda wees erop, dat in onze pluralistische samenleving de overheid op het financieel-sociaal-economische terrein geen goed beleid kan voeren zonder medewerking van het georganiseerde bedrijfsleven. Vandaar de steun in de rug van dit wetsontwerp, de CAO-partijen een zekere waarborg biedt, dat de door hen betrachte matiging wordt doorgetrokken naar de niet-CAO-inkomens.

In deze benadering voelde de CDA-fractie zich geheel thuis.
Wel wees onze fractie erop, dat dit niet tot een soort berusting mag leiden. De regering moet niet afwachten, wat CAO-partijen doen, maar moet op zo kort mogelijke termijn met het georganiseerde bedrijfsleven over de bedoeling en uitvoering van de wet overleg voeren. Met deze gedachte stemde de minister ten volle in.

PARLEMENTAIRE COÖPERATIE

De eerste ontmoeting tussen Kamer en kabinet, gerepresenteerd door minister Albeda laat een positieve herinnering achter. Het wetsontwerp raakte een gevoelige materie. De verhoudingen tussen de grote fracties zijn gewijzigd. Een en ander heeft echter geen grote tegenstellingen veroorzaakt. In de aanvaarding van het wetsontwerp was er integendeel een grote mate van eensgezindheid. Is dat stilte voor de storm of een eerste symptoom van een parlementaire coöperatie terwille van de grote problemen die in 's lands belang moeten worden opgelost? Ik hoop op het laatste.

„Over sociale ongelijkheid, een beleidsgerichte probleemverkenning"

Een beleid, gericht op het tot stand brengen van een andere verdeling van de kwaliteit van de arbeid, de arbeidsvoorwaarden en de arbeidsomstandigheden, is dringend geboden. Problemen rond de aansluiting van onderwijs en arbeid wijzen op de wenselijkheid van de invoering van een stelsel van wederkerend onderwijs in plaats van het huidige in de jeugd geconcentreerde onderwijs. In combinatie zijn herverdeling van kenmerken van de arbeid en invoering van een stelsel van wederkerend onderwijs bovendien de aangewezen weg om de starheid in de sociale ongelijkheid te doorbreken. Daartoe wordt verder bijgedragen door verkleining van inkomensverschillen, maar ook zal een ander gewicht gegeven moeten worden aan de factoren die de inkomenshoogte bepalen.

Tot deze conclusies komt de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WWR) in een rapport dat onder de titel „Over sociale ongelijkheid, een beleidsgerichte probleemverkenning" dezer dagen aan de regering werd aangeboden. De Raad heeft een studie gemaakt van de ongelijkheidsproblematiek in de Nederlandse samenleving, omdat hij van oordeel is dat de spanning rond de sociale ongelijkheid toeneemt en de wetenschappelijke basis voor een samenhangend beleid ontbreekt.
In het rapport is uitvoerig aandacht besteed aan de verdelingen van onderwijs, arbeidskenmerken, inkomen uit arbeid, vermogen en macht. Voor de problemen van sociale ongelijkheid is echter het belangrijkste dat ook een beeld gegeven wordt van de samenhang tussen de verdelingsprocessen. Daarop zijn de bovenvermelde conclusies gebaseerd. Macht kon om praktische redenen slechts in zeer beperkte zin meegenomen worden. Daardoor is de macht van organisaties buiten beschouwing gebleven.

VERANDERINGEN

Op basis van de conclusies is eerst nagegaan in hoeverre het gevoerde overheidsbeleid of de voornemens daartoe op sociale ongelijkheid kunnen veranderen. Dat beleid kan ertoe leiden dat hoogstens een zekere verkleining van de bestaande ongelijkheid wordt bereikt. Het onderwijsbeleid kan binnen het huidige stelsel van jeugdonderwijs slechts een beperkte invloed hebben op de sociale ongelijkheid. De huidige beleidsinstrumenten voor de herverdeling van arbeidskenmerken moeten ontoereikend worden geacht. Wel lijkt een zekere verkleining van verschillen in inkomens in het verschiet te liggen, maar daardoor zal de rangorde van de inkomens uit arbeid nauwelijks worden aangetast.
Van een beleid dat gericht is op een beïnvloeding van de vermogensverdeling is eigenlijk nauwelijks sprake. Het beleid rond de machtsverdeling, vooral in de sfeer van de samenlevingsopbouw, kan in zijn uitwerking op de sociale ongelijkheid niet hoog worden aangeslagen.
Het gevoerde beleid doorbreekt de bestaande verhoudingen geenszins. Het vermindert niet de grote samenhang tussen de onderscheiden verdelingen. Het vergroot evenmin de beweeglijkheid van mensen tussen de verschillende sociale lagen. Zowel een grotere beweeglijkheid als een doorbreking van die samenhang worden bevorderd, als in het beleid accentverschuivingen worden aangebracht. Er moet dan prioriteit gegeven worden aan een andere verdeling van arbeidskenmerken en in het onderwijsstelsel moet ruimte worden geschapen voor het wederkerend onderwijs. Eerst in dat kader zal een beleid gericht op verkleining van verschillen in inkomen en macht aan zijn doel kunnen beantwoorden.

WELSLAGEN

Voorwaarde voor het welslagen van een dergelijk beleid is dat er ook inderdaad werk is voor wie werken kan. Ook vanuit de invalshoek van de sociale ongelijkheid benadrukt de WRR nogmaals dat naar zijn oordeel alles in het werk moet worden gesteld om ieder die kan werken van een passende werkkring te voorzien.

Om een aanzet te geven tot een herverdeling van arbeidskenmerken worden verschillende soorten experimenten aanbevolen. De vormgeving van een stelsel van wederkerend onderwijs vraagt om nadere studie en experiment. Om te waarborgen dat een inkomensbeleid de gewenste uitwerking heeft, is ook enig nader onderzoek geboden.

H. L.

Bijeenkomst provinciale en regionale bestuursleden en contactpersonenen CHJO

„Vier jaar geleden werd op deze zelfde plaats de Landelijke Bestuurs Raad van de CHJO opgeheven". Dit merkte de voorzitter van de CHJO Peter Heukels op in zijn toespraak tot de provinciale en regionale bestuursleden en contactpersonen van de CHJO, die op dinsdag 27 december j.l. bijeengekomen waren in café-restaurant „Kobus aan de Poort" te Amersfoort.

Met de boven aangehaalde woorden bedoelde de voorzitter te constateren dat er weer iets als een LBR mogelijk is in de CHJO, met andere woorden dat er weer groeikracht is binnen de CHJO. Dit sprak eveneens uit de stemming van de ter vergadering aanwezigen. Uit alle provincies, behalve Drente en Zeeland, waren personen aanwezig en zij allen waren bezield met het voornemen de CHJO verder te laten uitgroeien en vooral ook zelf te doen uitgroeien. Zo blijkt deze vijftigjarige nog niet naar het pensioen te lopen maar vertoont zij eerder gelijkenis met de phoenix die uit haar as herrijst.

Toch is, als het aan de enthousiaste club mensen die deze avond bijeen waren ligt, het einde van de CHJO in zicht. Eén van de agendapunten voor deze avond was namelijk het CDJA. Nadat de vice-voorzitter, Jan van den Assem, de ontwikkelingen binnen dit CDJA vanaf het moment van de oprichting op 16 april 1977 had geschetst, bleek de basis maar weinig begrip te kunnen opbrengen voor het trage tempo van ontwikkeling van het CDJA tot een fusie. Wel kon men begrip opbrengen voor de door bestuursleden gememoreerde organisatorische problemen hierbij, maar toch bleef men van mening van het tempo te traag was.

Verder werden er nog diverse zaken van organisatorische en technische aard besproken. Aan het eind van de vergadering kwam men tot de conclusie dat deze bijzonder zinvol en opbouwend was geweest en dat herhaling ervan uiterst nuttig zou zijn. De volgende vergadering werd vastgesteld op dinsdag 21 maart 1978 te Amersfoort.

E. J. Bluemink.

CHJO-agenda

Dinsdag 7 februari: Vergadering CHJO-Overijssel. Belangstellenden kunnen nadere informatie inwinnen bij Jan Smit, van Dedemlaan 15 te Hasselt, tel. 05209-1709. Op dit adres kan men ook de plaats van vergadering te weten komen.
Zaterdag 11 maart: Studiedag, georganiseerd door de commissie binnenland over het strafrecht.
Dinsdag 21 maart: Vergadering provinciale en regionale bestuursleden en contactpersonen CHJO.
Vrijdag 31 maart: Federatieraad CDJA.
Vrijdag 21 april en zaterdag 22 april: Algemene Vergadering CHJO en studieconferentie over euthanasie (voorbereid door commissie euthanasie).
Zaterdag 29 april: CDJA-congres.

Toenemende saamhorigheid

De nieuwe regering kan in de Tweede Kamer op een krappe meerderheid rekenen. De fracties van CDA en VVD beschikken tezamen over 77 van de 150 kamerzetels. Tegenover die krappe meerderheid staat een grote minderheid. Maar premier Van Agt, die volgende week maandag zijn nieuwe regeringsploeg aan de Tweede

De Nederlandse premier Van Agt.

Kamer gaat presenteren, vindt niet dat hij in een beklagenswaardige positie verkeert. „In een situatie, waarin je een kleine meerderheid hebt, en een agressieve, althans felle oppositie, ontstaat een toenemende samenhorigheid van degenen, die het regeringsschip drijvende moeten houden", aldus premier Van Agt onlangs in een vraaggesprek. En mr. Van Agt meent dat die toenemende samenhorigheid ook „bij ons" zal ontstaan.

Premier Van Agt deed zijn uitspraak tijdens een tv-schakelprogramma, waaraan medewerkten de KRO (Nederland) en de BRT (België). Ondervraagd werden in Brussel de Belgische minister-president Leon Tindemans, en in Nederland de Nederlandse premier Dries van Agt. Ondervragers waren de Belg Jan Schots en de Nederlander Ad Langebent. Er ontstond het volgende gesprek over de christen-democratie.

ONGENUANCEERD

Langebent: Meneer Van Agt, u bent met de heer Tindemans christen-democraat. Europa kent een aantal christen-democratische partijen. Een veel gehoorde klacht, kritiek mag ik zeggen, is dat die christen-democraten teveel op de winkel passen, teveel beheren, te weinig oog hebben voor veranderingen. Wat is uw reactie daarop?
Van Agt: ik geloof dat dat een beetje ongenuanceerde kritiek is. De christen-democratie in Europa is nog bezig haar vorm te krijgen. Er is nog niet een christen-democratisch profiel in alle landen van West-Europa. De CVP, de Belgische Christelijke Volkspartij, is een democratische partij die ik hoog schat. Er zijn anderen aan wie ik een wat minder hoog, zij het toch altijd nog voldoende, cijfer zou willen toekennen.

Langebent: Zoals?
Van Agt: Ik kan beter eerst even met mijn leermeester in Brussel gaan praten over de vraag of ik daarover tot concrete uitspraken zou moeten komen. Laten we duidenderwijs spreken. Ik geloof toch dat er voor de christen-democraten in Europa belangrijke taken zijn weggelegd. Een daarvan, als ik een voorbeeld mag noemen, die velen van ons in België en Nederland en elders bezighoudt is de bekommernis om het lot van de derde wereld. Dan zult u zeggen, dat hebben de christen-demodraten niet alleen. Nee, dat is juist. Ook sociaal-democraten hebben dat en ook derden wel, maar wat misschien specifiek is aan het politieke optreden van de christen-democraten is dat zij ook in tegenstelling tot de socialisten geloven in Europa. Die beide gegevens bijeen genomen maken dat het weleens juist aan de christen-democraten zou kunnen zijn, in de nabije toekomst om Europa als zodanig te richten op de noden van de derde wereld. Een Europees beleid op die meest fundamentele van alle wereldproblemen georiënteerd.

Schots: Meneer Tindemans, wie in het centrum staat, kan zowel naar rechts als naar links. Daar zit een kantje opportunisme aan. Is dat niet zo?

SOLIDAIR

Tindemans: Ik heb nooit gezegd dat wij in het centrum staan. En dan valt nog te bezien welk centrum dat u bedoelt. Of dat op een rechte lijn is, in het midden of wel het middelpunt van een cirkel is, dat is nog een groot verschil waar dat centrum zich bevindt. Iets anders zou u verwonderen natuurlijk. Ik zou geen politiek tehuis vinden als er geen christen-democratie bestond. Ik stel vast - en nu spreek ik als waarnemer van wat er gebeurt in de wereld, ook in mijn eigen land - dat het nihilisme - excuseer me de zware uitspraak - dat de anarchie in de waardeschalen toeneemt en op zulke momenten dan dreigen wij de grond onder onze voeten te voelen verzinken. Meneer Van Agt heeft van Europa gesproken. Europa is voor mij maar een voorbeeld van de solidariteit, die een van de basisbeginselen is van de christen-democratie. Wij zijn geen conflictuelen, wij verwerpen de klassestrijd, laat het me zo zeggen. Wij ontkennen niet dat er tegenstellingen kunnen zijn, maar wij pogen die te overbruggen. Wij pogen een kader te scheppen, waarbinnen men die problemen zou kunnen oplossen, waarbinnen men die strijd dan moet voeren. **Wij zijn geen conflictuelen. Niet alleen dus op ppolitiek gebied, ook op sociaal gebied. Dat is uiterst belangrijk in deze tijd. Als men ziet waarmee onze kinderen nu allemaal bombardeerd, met de propagandaliteratuur die zij te slikken krijgen, enzovoort, welnu wij** staan op bepaalde dingen.Onze opvatting van mens en maatschappij plus een aantal waarden kunnen een indruk wekken dat wij niet zozeer voor veranderingen zijn, zoals meneer Langebent daareven nog zei. Maar anderzijds is het een Frans filosoof geweest, die zei: de Christenen zijn onbetrouwbaar op politiek gebied, want zij zullen altijd hun geweten ondervragen. Zij zullen altijd de vraag stellen of bepaalde dingen met hun geweten overeen te brengen is. Dus zij zijn de meest vooruitstrevenden, zij moeten altijd nagaan of iets met het geweten overeen te brengen is, ook in de politiek. Bij gevolg, het is niet zomaar in twee woorden te zeggen, maar volgens mij blijft het een zeer geldige basis van het politieke leven.
Aldus de heren Tindemans en Van Agt over de christen-democratie.

H.L.

De Belgische minister-president Tindemans

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
en Egbert Bluemink.

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink; Drs. A. J. van Dulst;
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
(abonnementen, adresveranderingen voor het CH-weekblad „de Nederlander" en advertenties): Van Deventerlaan 49, Voorburg, tel. (uitsluitend overdag): (070) 861529.

Adresveranderingen voor het ledenbestand en het ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan: Bureau CHU, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage. Telefoon (070) 244516.

Abonnementsprijs *f* 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. B.V., Barneveld.
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

Hoe denkt ons volk over het leger?

door: H. Wisselink, lid Tweede Kamer voor CDA

Een goed onderzoek zaait verwarring. Zo is het ook wel wat gegaan met het onderzoek naar de verhouding volk-krijgsmacht, verricht door de Stichting Volk en Verdediging. De laatste jaren is er veel kritiek geuit op het leger, de bewapening en de defensie-uitgaven, met name in de linkse pers en in verschillende kerkelijke bladen.

Hieruit hebben velen onzer wellicht de conclusie getrokken dat het bestaansrecht van het leger door de meesten wordt betwijfeld.

Het tegendeel is echter gebleken uit bovenvermeld onderzoek, dat gedegen is opgezet en in oktober van dit jaar gepubliceerd. Hieruit is gebleken dat het bestaansrecht van de krijgsmacht zelfs massaal wordt onderschreven. Wel zijn er duidelijke accentverschillen voor wat de vanzelfsprekendheid en aanvaardbaarheid betreft.

Hier volgen enkele cijfers: 45 procent acht een leger nodig; 41 procent een noodzakelijk kwaad en slechts 14 procent nauwelijks nodig of geheel overbodig. Wel is uit het onderzoek naar voren gekomen dat de doorsnee Nederlander maar weinig interesse heeft voor deze defensie en er ook weinig over weet.

Niettemin zegt bijna 80 procent van de ondervraagden dat de defensievraagstukken belangrijk zijn. Ongeveer de helft praat er echter nooit over. Nog sterker, 47 procent weet niet eens wat de NAVO is.

Daar staat weer tegenover dan ook ongeveer de helft niet weet wat de VVDM voor een vereniging is.

BEMOEDIGEND
Het is bemoedigend dat driekwart meent dat Nederland lid moet blijven van de NAVO, maar hier staat echter wel tegenover, dat de helft van de bevolking vindt dat op defensie wel kan worden bezuinigd door de sterkte te verminderen. De andere helft denkt precies het tegenovergestelde en meent dat het in de toekomst wel eens nodig kan zijn er juist meer geld voor uit te geven.

Veel ondervraagden hadden in meerderheid weinig over voor de verdediging van onze NAVO-partners, want het leger mag volgens hen pas worden ingezet zodra ons eigen land wordt bedreigd. Volgens de onderzoekers wijst dit op een zeker neutralisme onder de bevolking.
Behalve de aanhangers van CPN, PSP en PPR staan ook jongeren tot 25 jaar en vooral de studerenden onder hen vrij sterk afwijzend. Ruim 70 procent vindt dat een beroepsleger verre de voorkeur verdient boven een leger met dienstplichtigen. Een meerderheid meent dat een militair het recht moet hebben om dienst te weigeren op grond van principiële bezwaren, maar driekwart is van oordeel dat politieke bezwaren eventueel niet erkend moeten worden.
Meer dan 80 procent wil de dienstplichtigen minstens het minimumloon geven. De ondervraagden hadden bovendien meer oog voor de belangen van de dienstplichtigen naarmate ze jongeren waren en in politiek opzicht linkser geöriënteerd.

OPVALLEND
Opvallend is het gebrek aan samenhang tussen defensie-opvattingen en de oordelen met betrekking tot de in het onderzoek opgenomen algemeen-maatschappelijke vraagstukken. Hieruit mag men afleiden dat het publiek de defensie-problemen in het algemeen niet in een breder maatschappelijk kader weet te plaatsen. Dat is jammer, want men zou mogen verwachten dat door de vermaatschappelijking van de krijgsmacht het isolement zou af nemen.
Komt dit doordat wij er tot nu toe nog te weinig in geslaagd zijn een defensiebeleid dat meer en meer gericht is op het bewaren van de vrede, bij de doorsnee burger duidelijk te maken?
Hier ligt nog een breed arbeidsveld voor de Stichting Volk en Verdediging, die zich immers ten doel stelt de meningsvorming over de defensie in brede kring te stimuleren.
Uitgangspunt daarbij is dat zij geen propaganda wil maken, maar slechts materiaal aandragen voor een verantwoorde discussie.

Herman Wisselink.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Ontvangen boeken

„Kerk op hol. De recente geschiedenis van de Rooms-Katholieke Kerk", door Peter Hebblethwaite; uitgever: Internationale Uitgeversmaatschappij Het Wereldvenster te Baarn; prijs *f* 34,50.
In dit boek wordt ingegaan op de belangrijkste gebeurtenissen in de Rooms-Katholieke Kerk na het Tweede Vaticaanse Concilie van 1962 tot 1965. Behandeld worden onder meer het Nederlands pastoraal concilie, de encycliek „Humanae vitae", de kerk en de politiek, het huwelijk en de oecumene. Hebblethwaite ziet de crisis, waarin de RK-kerk thans verkeert, als een keerpunt.

„Verlegenheid rond werkgelegenheid", door P. Nijkamp en N. Vogelaar; uitgever: De Vuurbaak te Groningen; prijs *f* 9,90.
Deze publikatie is gewijd aan een reeks beschouwingen over de vraagstukken van arbeid en werkgelegenheid in de moderne maatschappij, en er worden contouren geschetst voor een christelijke visie op arbeid.

„Ach meneer, ze kunnen tegenwoordig geen hamer meer vasthouden", door W. S. Baars en anderen; uitgever Stichting Maatschappij en onderneming te Scheveningen; prijs *f* 15,00.
Dit boekje gaat over de problematiek rond de relatie onderwijs/arbeidsmarkt. Een schriftelijke en mondelinge discussie tussen W. S. Baars, J. A. van Kemenade, D. J. M. Knibbeler en F. H. S. M. Kruse wordt weergegeven.

„De komende ondernemersresolutie" door Norman Macrae; uitgever Stichting Maatschappij en Ondernemingen te Scheveningen; deel 18 van de reeks SMO-informatief; prijs *f* 10,00.
Het kernpunt van het betoog in dit boekje is, dat er in de toekomst een nieuw soort arbeidscontract zal zijn, ergens tussen vaste dienstbetrekking en volledige zelfstandigheid. Een dergelijk nieuw soort contract zal de mens meer bevrediging in het werk geven.

Nieuwe kabinet en zijn verklaring

Het mag wel, maar....

door: W. de Kwaadsteniet, lid van de Tweede Kamer voor het CDA

Na de formatie legt een nieuw kabinet een regeringsverklaring af. Dat gebeurt in de Tweede Kamer bij monde van de minister-president. Het gehele kabinet – alle ministers en ook alle staatssecretarissen – zijn daarbij aanwezig. Kort daarna worden dan van de zijde van de Kamer daarover beschouwingen gegeven.

Minister-president Van Agt zal in dit geval op maandag 16 januari a.s. de regeringsverklaring afleggen en op dinsdag 17 januari begint de beraadslaging.

Lange tijd

Op maandag 19 december werden de ministers beëdigd. Er liggen dus vier weken tussen. Dat is een lange tijd. De regeringsverklaring van het kabinet-Den Uyl vond, na de beëdiging op 11 mei 1973, plaats op 28 mei. De regeringsverklaring van het kabinet-Biesheuvel vond, na de beëdiging op 6 juli 1971, plaats op 3 augustus. De regeringsverklaring van het kabinet-De Jong vond, na de beëdiging op 5 april 1967, plaats op 18 april.
De lange tijd tussen beëdiging en regeringsverklaring nu is kennelijk mede een gevolg van het parlementaire Kerstreces en van de gewenste tijd van voorbereiding voor de regeringsverklaring. Hoewel rekening werd gehouden met de mogelijkheid van 9 januari a.s. werd de datum op verzoek van de minister-president maandag 16 januari 1978.

Eerste contact

Het afleggen van de regeringsverklaring en het voeren van de debatten daarover zorgen voor het eerste officiële contact tussen een nieuw kabinet en het parlement. Dat is „een goede, vanzelfsprekende gewoonte, meer nog, regel, ja bijna een ongeschreven wet". Aldus Kamervoorzitter Vondeling op donderdag 22 december jl. toen de Tweede Kamer nog een keer in 1977 voor een dag vergaderde.
De Kamervoorzitter heeft ongetwijfeld in belangrijke mate gelijk. Hij heeft ook gelijk wanneer hij – wellicht niet als eerste en zeker niet als enige – constateert, dat die regel op 22 december (in de Tweede Kamer) geschonden werd en overigens reeds op 20 december (in de Eerste Kamer) geschonden was.
Op 20 december waren namelijk in een vergadering van de Eerste Kamer twee ministers aanwezig. Minister Tuijnman van Verkeer en Waterstaat was er in verband met een initiatief-wetsontwerp tot wijziging van de Wegenverkeerswet ten aanzien waarvan alleen nog maar de stemming moest plaatsvinden. Minister Andriessen van Financiën was er in verband met de behandeling van een aantal belastingwetsontwerpen. De Kamer bespaarde de de vorige dag beëdigde minister overigens op dat moment een inhoudelijke discussie. Die zal plaatsvinden bij een volgende geschikte gelegenheid.
Op 22 december vond er in de Tweede Kamer echter een uitvoerig debat plaats met minister Albeda van Sociale Zaken over het wetsontwerp „Tijdelijke voorzieningen met betrekking tot arbeidsvoorwaarden in arbeidsverhoudingen waarvoor geen collectieve arbeidsovereenkomst geldt".

Regel

Ongetwijfeld is door deze gang van zaken een goede regel „geschonden". Moet daar nu zwaar aan getild worden?
Vondeling heeft gesteld, dat – aangezien nog geen regeringsverklaring is afgelegd en daarover geen debatten zijn gehouden – nog niet is gebleken, dat het kabinet (en dus de genoemde ministers die daarvan deel uitmaken) er terecht op mag bogen, dat het „mag vertrouwen in voldoende mate steun in de volksvertegenwoordiging te ondervinden", zoals de tekst van de door Van Agt aanvaarde formatie-opdracht luidt.
Deze stelling van Vondeling is stellig juist. Formeel is dit in het parlement nog niet vastgesteld. Men kan met mr. J. J. Vis in de NRC dd. 24 december jl. volhouden, dat een „kabinet er nog niet echt is, voordat het de eerste ontmoeting met het parlement heeft overleefd".
Mag nu dat optreden van ministers, zoals geschied is, of mag het niet? [1]). Het „mag", kennelijk; althans zowel de Eerste Kamer als de Tweede Kamer hebben het feitelijk – zonder discussie – aanvaard; al of niet met aarzeling en/of tegenzin.
Vondeling voelde wel „aarzeling – ik mag het haast zeggen „tegenzin". Rietkerk – de nieuwe fractievoorzitter van de VVD – zou er ook de voorkeur aan gegeven hebben het wetsontwerp pas te behandelen na de regeringsverklaring en het debat daarover, o.a. vanwege de door Vondeling aangeduide staatsrechtelijke benadering.

Verstandig?

Hoewel hetgeen gebeurd is kennelijk „mag", blijft de vraag of het verstandig is. Het afleggen van de regeringsverklaring en het debat daarover is een directe afsluiting van een kabinetsformatieperiode. Het is niet het sluitstuk, een – laatste – onderdeel van de kabinetsformatie zelf. Het kabinet is geformeerd met de aanvaarding van de – aanvankelijk in beraad gehouden – formatieopdracht en vanaf het moment van de beëdiging functioneert het kabinet. Onmiddellijk na de beëdiging is het kabinet (en iedere minister) verantwoordelijk voor al hetgeen het (hem/haar) als zodanig aangaat. Het kabinet (en de ministers) heeft dan – precies zoals de Kamer(s) – „alle plichten en bevoegdheden (...) die onze parlementaire democratie kent", zoals Vondeling formuleerde.
Maar als men dat zo ziet en als dus de traditionele parlementaire middelen – waarvan de belangrijkste zijn: het door de Kamer wegstemmen van een minister of van het gehele kabinet en het stellen door het kabinet van de kabinetskwestie en het ontbinden van de Kamer – over en weer kunnen worden toegepast, dan is het toch een slechte zaak wanneer dit zou gebeuren ten aanzien van of door een nog niet eens (na regeringsverklaring en debat) „aanvaard" kabinet.
Hadden die middelen werkelijk toegepast kunnen worden rond het wetsontwerp waarover de Tweede Kamer met minister Albeda debatteerde? Het zou m.i. inderdaad hebben gekund, maar ik zou er een levensgroot tegenstander van zijn geweest.

Het gevaar van toepassing van de genoemde middelen was er echter in feite in dit concrete geval niet. Dáárom gold: het „mag". En dáárom pikte de Kamer het. En dáárom gaat het betoog van Vis in de NRC niet op, dat – door de eerste confrontatie tussen het gehele kabinet en de Kamer „naar achteren te schuiven en indirect van secundair belang te verklaren" – de Kamer haar eigen positie ondergroef en er te gemakkelijk vanuit gegaan werd, dat Albeda „al een echte minister was". De Kamer deed dit omdat men wist, dat er geen grote problemen zouden rijzen. Anders had de Kamer het zeker niet gepikt. Het was een kwestie van: het kan, dus het „mag". Niet minder en niet meer. Of men het wijs vindt of niet.
Aantjes onderstreepte – uit vrees dat bij sommigen op grond van het betoog van Vondeling daarover enige twijfel zou kunnen rijzen – overigens ten overvloede nog eens de volstrekte „wettigheid van het optredende kabinet en de volle verantwoordelijkheid waarin bijvoorbeeld de minister van Sociale Zaken hier is".
Over de juistheid van de opmerking van Aantjes kan op zichzelf geen twijfel bestaan. Maar evenmin over de „schending" van een staatsrechtelijke regel. Omdat immers, om Vondeling nog eens te citeren, „het sinds jaar en dag gebruik is in de eerste ontmoeting tussen Kamer en kabinet in het openbaar te toetsen of de vlag waaronder het nieuwe schip gaat varen door de Kamermeerderheid wordt erkend. Daar zonder kan het eigenlijk niet. Weliswaar hanteren wij niet formeel het middel van een vertrouwensuitspraak, maar het is wel de bedoeling dat van dit vertrouwen bij het eerste optreden blijkt. Onze leefregel is: een kabinet heeft het vertrouwen van de Kamer, zolang niet van het tegendeel is gebleken". Aldus Vondeling.

Kanttekeningen

Wij zouden overigens bij het voorgaande wel twee kanttekeningen willen plaatsen.
In de eerste plaats bij het begrip „schending". Als afgeweken wordt van een staatsrechtelijke regeling kan men spreken van schending van die regel of men kan spreken van een „novum" (iets nieuws). Het laatste klinkt vriendelijker dan het eerste. Waarschijnlijk heeft Vondeling in zijn (tenminste enigermate voorbereide) betoog overigens het eerste uitdrukkelijk bedoeld te zeggen, namelijk „schenden".
Zonder nu zo nadrukkelijk over schending te willen spreken, zou ik overigens het begrip „novum" hier niet willen toejuichen, noch het woord „precedent" graag willen gebruiken. Ik hoop, met Vondeling, dat de nu gevolgde gang van zaken voor het eerst zal zijn geweest en ook tegelijkertijd voor het laatst.
Temeer moet dit gesteld worden, aangezien het aanvaarden van dat het „mag" gedragen wordt door de bijzondere wenselijkheid (overigens nog geen noodzakelijkheid) van de afwikkeling van bedoelde materie voor het einde van het jaar.
De tweede kanttekening betreft Vondelings woordkeuze: „te toetsen of de vlag waaronder het nieuwe schip gaat varen door de Kamermeerderheid wordt erkend". Het zou mij beter hebben geleken, dat de Kamervoorzitter ook hier – zoals hij deed in een hiervoor reeds weergegeven citaat eerder uit zijn betoog – weer iets geformuleerd zou hebben in de geest van: te toetsen of het kabinet (voorlopig) in voldoende mate steun in de volksvertegenwoordiging ondervindt. Het kan zijn, dat de Kamervoorzitter niet anders bedoelde.
Maar iemand, die dat zou willen, zou er in kunnen leggen de hele discussie over de vraag of dit kabinet nu bijvoorbeeld een parlementair meerderheidskabinet is, of een minderheidskabinet, of een extra-parlementair kabinet of een kabinet sui generis. En de discussie over de vraag welke van die begrippen geacht mogen worden te passen binnen het kader van de tekst en/of de bedoeling van de formatieopdracht.
Een opmerking in laatstbedoelde zin te maken lag m.i. minder voor de hand voor een Kamervoorzitter op 22 december 1977. Wat de Kamer daarover eventueel wil zeggen is aan haar op dinsdag 17 januari 1978.

Op 22 december was alleen van belang of de Kamer en een bewindsman elkaar zouden ontmoeten vóór regeringsverklaring en debat. Welnu, dat heeft de Kamer kennelijk gelet op de omstandigheden aanvaard. Hopelijk – het dient nogmaals te worden onderstreept – als uitzondering en dat dient het m.i. nadrukkelijk te blijven.

Wat dat betreft lag m.i. de „verzuchting" van de Kamervoorzitter voor de hand.
Ik vind overigens, dat hier ook een relatie moet worden gezien met hetgeen Kamer en kabinet overigens samen wel of niet doen in andere dan normale omstandigheden.

Wij hebben eerst – na de kabinetscrisis – van 22 maart tot de verkiezingen in mei een demissionair kabinet gehad en een nog normaal zittende Kamer (die overigens tegen de datum van heengaan i.v.m. de periodieke verkiezingen ontbonden werd). Vervolgens was er een nog steeds demissionair kabinet en een nieuw zittende Kamer. Vanaf 19 december is er nu dan naast de normaal zittende Kamer een nieuw kabinet, dat overigens nog geen regeringsverklaring heeft afgelegd. En pas na afloop van de debatten over de regeringsverklaring is de situatie te bereiken van op geheel normale wijze met elkaar werkende kabinet en Kamer.
In de andere genoemde situaties zijn er steeds moeilijkheden over de vraag wat Kamer en kabinet wel of niet samen kunnen doen. Wij hebben daarover in Nederlandse Gedachten (dd. 15 oktober jl.) eerder geschreven.
Wat op dat gebied wel of niet kan is natuurlijk steeds een politieke beslissing. Staatsrechtelijk is een zekere terughoudendheid ten aanzien van wat wel kan zeker voor de hand liggend. Toch zou het zinnig zijn wanneer het parlement zich daarover nog eens nader bezint, vooral gelet op de soms zo lange, a-normale periodes. Wij schreven eveneens eerder, dat misschien ook de Commissie voor de werkwijze der Kamer – zeker in inventariserende en evaluerende zin hierbij in de komende tijd nog eens zou kunnen stilstaan.

Tenslotte een kanttekening bij het slot van het betoog van de Kamervoorzitter. Hij heette minister Albeda „van harte welkom in ons midden". Daaraantoe voegde hij evenwel: „maar ik vlei mij met de hoop, dat ook hij (Albeda) mijn mening deelt, dat het een buitengewoon merkwaardige zaak is, dat zijn formateur, die de totstandkoming van het K.B. waarbij hij werd benoemd bevorderde en van zijn handtekening voorzag, nog geen gelegenheid heeft gehad te onderzoeken of de Kamer die handelingen goedkeurt, althans niet afkeurt".

Deze opmerking kan als de constatering van een feit worden gehoord. Zij zou ook beluisterd kunnen worden als een verwijt in de zitting van de kabinetsformateur: „een merkwaardige zaak ...., dat zijn formateur ..... nog geen gelegenheid heeft gehad ....". Sommigen hebben dit laatste gedaan. In de NRC van 24 december jl. spreekt mr. B. C. L. Waanders bijvoorbeeld van een „zure opmerking" die een „wat geforceerde indruk" maakte. De vraag of dit inderdaad de bedoeling is geweest kan alleen de Kamervoorzitter beantwoorden. Hij had door zich iets anders uit te drukken die indruk kunnen vermijden. Maar overigens zal uitgerekend de Kamervoorzitter zeker beseft hebben, dat de regeringsverklaring wel eerder dan 16 januari had kunnen worden afgelegd, maar daarmee nog niet vóór of op 22 december jl.

Albeda

Minister Albeda reageerde later bij zijn beantwoording van de sprekers in het debat over het wetsontwerp nog zeer sober op de woorden van Vondeling. Hij zei zich bewust te zijn van de smalle marges waarbinnen hij zich op dat moment zou moeten bewegen.

Hij voegde daaraan toe: „Er is uiteraard geen enkele twijfel aan dat ik sinds maandag de primaire verantwoordelijkheid draag voor het sociale regeringsbeleid. Vanuit die verantwoordelijkheid gerekend zijn het de aard en de urgentie van de materie.... die mij bewegen al vandaag de medewerking van de Kamer te vragen voor wetgevende arbeid. Daarmee wordt uiteraard mijn positie aan de ene kant begrensd. Het moment van vandaag, vallend vóór de behandeling van de regeringsverklaring, beperkt uiteraard de reikwijdte van mijn bijdrage. Ik zal proberen binnen die smalle marges te blijven, zoals trouwens ook de verschillende sprekers dat hebben geprobeerd".

Tenslotte

Overigens blijft nu ten aanzien van belangrijke zaken terughoudendheid van het kabinet gewenst tot na de regeringsverklaring van 16 januari a.s. en de daarop volgende debatten. Van betekenis is, dat Van Agt – na de ministerraadsvergadering – op 23 december jl. verklaarde zich de kritiek van Tweede Kamervoorzitter Vondeling „wel te kunnen voorstellen".

[1]) *Buiten beschouwing wordt gelaten, dat ministers vanaf de eerste dag uiteraard bestuursdaden verrichten.*

Beperking van en besparing op energiegebruik

door: drs. R. F. M. Lubbers, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Het waarom van de beperking van en besparing op het energieverbruik is geleidelijk aan vanzelfsprekender geworden. Toch in het kort nog eens de motieven daarvoor.

1. Daar wij ervan mogen uitgaan dat de reële prijzen voor energie zullen stijgen is er de economische aanleiding om daar waar de energie-intensiteit in productie en consumptie te beïnvloeden is, nu reeds rekening te houden met andere prijsverhoudingen in de toekomst
2. Nederland beschikt over een grote energiereserve in aardgasvorm. Deze langzamer uitputten betekent uitstrijken van de voordelen over een langere periode.
3. Hoe langer wij aardgas hebben, hoe langer wij daar in noodsituaties, zoals politieke crisissen, op kunnen terugvallen.
4. Te grote aardgasbaten betekenden binnenslands een te grote verruiming ineens, collectief en particulier, van bestedingsmogelijkheden en via de aardgasexportopbrengsten ontstond een opwaartse druk op een te harde gulden. Dit waren even zoveel argumenten voor een langzamer uitputtingstempo. Het restrictieve aardgasafzetbeleid wordt nu ook in die consequentie voelbaar.
5. Wij staan vanwege een lagere economische groei voor de noodzaak beter en zorgvuldiger te benutten wat wij aan koopkracht, welvaart hebben. Dat geldt ook voor het energieverbruik.
6. Op langere termijn is er een mondiale noodzaak het energieverbruik te temperen; mede met het oog op de noodzaak andere volkeren de kans te geven tot ons welvaartsniveau te komen.
7. In het algemeen betekent energie-opwekking en energieverbruik – overigens sterk afhankelijk van de vorm waarin het gebeurt – een milieubelasting.
8. In de tachtiger jaren moeten wij rekening houden met betalingsbalanstekorten; die binnen aanvaardbare grenzen te houden vraagt ook om inspanningen vanuit de energiesector.

Omvang besparingsbeleid

Tot zover in willekeurige volgorde een aantal argumenten over het waarom van het besparingsbeleid. Voor wat betreft de *omvang* van het besparingsbeleid zijn de volgende elementen te noemen. Een voorname taakstelling is te proberen de horizon van het Nederlandse aardgas, dat is het aantal jaren dat wij voor het binnenlandse verbruik kunnen putten uit Nederlands aardgas, ieder jaar met één jaar te verlengen. Dit gebeurt door besparingsbeleid, door het aanboren van kleinere aardgasvelden en door invoer van aardgas. Een meer algemene en fundamentelere taakstelling is de verhouding tussen de ontwikkeling van de energieconsumptie en de ontwikkeling van het BNP te wijzigen. De verhouding tussen economische groei en groei in het energieverbruik is zeker niet altijd dezelfde geweest. In de laatste decennia heeft deze verhouding echter duidelijk boven de 1 gelegen. Taakstelling is nu deze verhouding tot onder de 1 te brengen wat uiteraard zou betekenen dat de exponentiële elementen in de toename van het energieverbruik hun scherpe kanten verliezen. Voor Nederland zou een terugbrengen van die elasticiteit tot onder de 1 reeds een drastische ombuiging betekenen.

Nog drastischer zou het zijn te komen tot een absolute plafonnering van het energieverbruik. Bij de mate waarin deze doelstellingen bereikt kunnen worden, moet een onderscheid gemaakt worden tussen resp. de bevolkingsgroei, de welvaartsgroei per hoofd van de bevolking en de energiecoëfficiënt in het totale productie- en consumptiegebeuren.

De concrete besparingsactiviteiten

Sinds ons land beschikt over de grote aardgasreserves zijn in snel tempo vrijwel alle woningen op aardgas overgeschakeld en is tegelijkertijd de c.v. – vaak in het gehele huis – een gebruik geworden.

Tegelijkertijd echter is de warmte-isolatie van de gemiddelde Nederlandse woning ronduit slecht te noemen. Vandaar dat bij het energiebesparingsbeleid direct aandacht is gegeven aan betere isolatie. Voor wat betreft de langere termijn moet dat natuurlijk komen uit verzwaarde isolatie-eisen bij de nieuwbouw. Voor de gesubsidieerde bouw is dat inmiddels gebeurd. Voor de vrije-sectorwoningen zijn deze normen helaas nog niet verplicht. Daar zal het wel van moeten komen. Waar woningen zo'n lange levensduur hebben, is het natuurlijk niet doenlijk de verbetering van de gemiddelde isolatie alleen van de nieuwbouw te laten afhangen. Daarom is er een regeling op touw gezet voor bestaande huizen. Inmiddels zijn reeds voor meer dan 400 000 bestaande huizen isolatiesubsidies toegekend. Dit komt overeen met ca. 12 % van het woningbestand.
Het ligt in het voornemen begin 1978 aan het parlement een isolatienota aan te bieden, waarin een schema opgenomen zal worden om in een aantal jaren tot een vrijwel volledig goed geïsoleerd woningbestand te komen. Deze isolatie heeft zelf weer zijn doorwerking op de c.v.-installaties. In het algemeen kan men immers na isolatie toe met een kleinere ketel. Dat zal nog meer gaan spreken indien het rendement van de ketels zelf verhoogd wordt door bijv. het installeren van een apparaat waardoor de warmte van de rookgassen benut kan worden.
Dit terrein van de ruimteverwarming heeft zijn uitlopers naar de werkruimtes met name kantoren, waar de problematiek niet zo wezenlijk verschillend is, zij het dat daar vaak grootschaliger verbrandingseenheden aanwezig zijn.

Huishoudelijke electra

In de gezinssector is naast de ruimteverwarming het electriciteitsverbruik belangrijk. Binnen het geheel van het energieverbruik is dit reeds jaren lang de sector die het snelste groeit. Dat is niet verwonderlijk gezien de luxere en ruimere behuizingen maar nog veel meer door het feit dat electrische apparaten steeds belangrijker zijn geworden. Een zekere beheersing van deze ontwikkeling zal dan ook voor een goed deel juist gezocht moeten worden bij deze huishoudelijke apparaten. Mogelijkheden zijn het aanbrengen van een zgn. energielabel, waardoor het de consument althans duidelijker wordt hoe energieverbruikend het betrokken apparaat is. Een verdergaande mogelijke maatregel is een energie-efficiencykeur, zoals wij nu reeds een veiligheids-„keur" hebben. Eenvoudig liggen deze problemen overigens niet temeer daar deze artikelen vaak uit het buitenland komen. Naast deze overheidsmaatregelen is er natuurlijk het critische gebruik door de consument zelf.

Stadsverwarming

Voor een aantal gezinshuishoudingen in Nederland zal de komende jaren de stadsverwarming van betekenis gaan worden. Hierbij is het uitgangspunt dat het bij de huidige energieschaarste resp. energieprijzen de moeite waard wordt over te gaan tot een gecombineerde opwekking van electriciteit en het voorzien in de behoefte aan ruimteverwarming. Deze methode die ook vroeger al eens toegepast werd, wordt interessant bij een bepaalde verhouding tussen variabele en vaste kosten, lees in dit geval tussen energieprijzen en de bouwkosten voor installaties en warmwaterleidingen. Met bescheiden subsidies probeert de rijksoverheid op het ogenblik dit soort projecten in een aantal gevallen van grootschalige nieuwbouw van de grond te krijgen. Het ziet ernaar uit dat dit gaat gelukken. Het meest spectaculaire project is de opzet in Almere maar daarnaast zijn als belangrijke voorbeelden te noemen het zgn. ROCA-project van Rotterdam en Capelle a/d IJssel en een project te 's-Gravenhage. Projecten als deze zijn niet in de eerste plaats zuiniger voor wat betreft het energieverbruik bij de consument maar vinden hun ratio in een efficiëntere vorm van energieopwekking.

Verkeer en vervoer

Op de kruislijnen van particulier verbruik en consumptie in de bedrijvensfeer ligt de sector verkeer en vervoer. Ook hier een belangrijk aandeel in de totale energiebehoefte welke geheel draait om olieproducten. De ons meest vertrouwde is natuurlijk de benzine voor de personenauto's. Ondanks het feit dat deze vorm van energie via de benzine-accijns relatief duur is, neemt de consumptie toch nog steeds toe. Dit is uiteraard een onmiddellijk gevolg van méér luxuezer rijden. Uit een oogpunt van energiebesparing kan de overheid trachten de veel benzineverbruikende auto fiscaal wat slechter te behandelen. Een belangrijk punt bij het benzineverbruik is ook de snelheid waarmee gereden wordt. Daarbij gaat het al snel om aanzienlijke verschillen. Tegelijk is belangrijk winst te behalen door het zgn. dieselrijden te bevorderen. Tot nu toe zijn op deze onderscheiden terreinen nog slechts zeer bescheiden vorderingen gemaakt. Misschien is er ook geen terrein te nomen waar er zoveel „worsteling" is tussen het algemeen belang op langere termijn en de individuele vrijheid van de consument. Het verstandigste is waarschijnlijk op dit terrein niet te komen tot een principiële alles-of-niets-verhouding maar wel fasegewijze het verbruik te beïnvloeden.

Straatverlichting

Alvorens tot de belangrijke sector bedrijven over te gaan, een enkele opmerking over de overheid zelf. Deels is deze natuurlijk consument resp. producent zoals ook de particuliere sector, maar anderzijds kan de overheid op een aantal terreinen een zgn. voorbeeldfunctie vervullen In het kader van dit artikel is het niet wel doenlijk volledig te zijn maar wellicht is het wel interessant op te merken dat het verlichtingsniveau op rijkswegen op het ogenblik wat lager is dan het vroeger placht te zijn. Naar mijn indruk is dat door de automobilist amper opgemerkt waaruit wij wel mogen afleiden dat er inderdaad een behoorlijke overmaat aanwezig was. Het zou best eens kunnen dat dit in veel meer gevallen aan de orde is zodat het niet altijd hoeft te gaan om drastische ingrepen maar dat beperkte bijstellingen toch al de moeite waard kunnen zijn.

Bedrijven besparen

Voor wat betreft de bedrijvensector zelf moet een onderscheid gemaakt worden tussen nieuwe activiteiten en de bestaande. In het algemeen denken wij primair aan een hogere energiebesparing bij het bestaande bedrijfspatroon. In de bedrijvensector kunnen wij meer dan in de gezinshuishoudingen profiteren van het prijsmechanisme, uiteraard, want juist daar wordt alles in een verhouding van kosten en opbrengsten uitgedrukt. Toch blijken de bedrijven best een helpende hand te kunnen gebruiken bij het overwinnen van aarzelingen en drempels. Een algemene voorlichtingscampagne in het bedrijfsleven is dit jaar uitgebreid met een subsidieregeling voor zgn. energiebesparingsadviezen. Dit is vooral van belang voor kleinere en middelgrote bedrijven waarvan vele honderden voor de regeling die tot een maximum van f 1000 geldt, belangstelling hebben getoond. Uiteraard moet dit een aantal besparingen gaan opleveren. In diezelfde filosofie is een bescheiden bedrag gereserveerd voor het steunen van een aantal

Boekaankondiging

De school aan het werk. (uitgave Kok, Kampen). Dit boek is het verslag van een congres. Het congres, dat CVHO* ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van de Vereniging organiseerde. Het centrale thema op dat congres, gehouden in januari 1977, was de vrijheid van onderwijs en de vormgeving van die vrijheid in het christelijk onderwijs. Het ging daarbij niet in de eerste plaats om wettelijke kaders of om juridische formuleringen, al of niet in het geding. Het ging om de wijze, waarop aan de vrijheid van onderwijs gestalte wordt gegeven vanuit het weten bevrijd te zijn door de Heer. Het ging om het eigene van het christelijk onderwijs, anno 1977.

Zingeving aan dat onderwijs heeft CVHO van het begin van haar bestaan voor ogen gestaan. In zoverre is er weinig veranderd. Ingrijpend echter veranderden de grondpatronen van de samenleving en van het onderwijs in deze zestig jaar. Bijzonder protestants christelijk onderwijs was geen vanzelfsprekende zaak toen CVHO ontstond. Op een geheel andere wijze is dat nu evenmin het geval. Vragen worden ons gesteld, waarin nu dat bijzondere van het christelijk voortgezet onderwijs schuilt. Waarin het zich nu wezenlijk onderscheidt van 't onderwijs, dat die naam niet draagt. Wij stellen onszelf deze vragen. Staat het christelijk onderwijs wel in deze wereld en is tegelijkertijd niet van deze wereld? Of is het inmiddels door een geseculariseerde samenleving goeddeels uitgehold en „ongevaarlijk" geworden? Om vragen van deze aard wil CVHO niet heen; zij wil daar dóórheen. Daarom werd het jubileum opgezet in de vorm van een congres.
Dit boek bevat de referaten van prof. dr. B. Goudzwaard en van dr. A. Veerman. Zij plaatsten het christelijk onderwijs in kaders van theoretische ontwikkelingslijnen en algemene praktijk.

Dit boek is vooral het verslag van verschillende werkgroepen, die congresonderdelen voor hun rekening namen, die voorbereidden en uitvoerden. Iedere groep was op zijn eigen wijze bezig. Sommigen gaven vorm aan wat ze inmiddels op de eigen school deden om in de praktijk aan het eigene van christelijk onderwijs gestalte te geven. Met de nodige aarzelingen, vanuit de wetenschap er niet te zijn. Anderen wierpen meer vragen op, die de kern van het christelijk-onderwijszijn raken, dan dat ze antwoorden formuleerden, om daarover van gedachten te kunnen wisselen. Weer anderen spraken vanuit een verworven visie, eindpunt van een ontwikkelingsproces. Dat maakt dit boek niet tot een evenwichtig uitgebalanceerd geheel. Voor een verslag aan de deelnemers had deze als een verontschuldiging klinkende opmerking niet behoeven te worden gemaakt. Ze is dan ook ingegeven door een pretentie: de verwachting dat van de inspirerende werking, die van het congres uitging, iets behouden kan blijven en dat elementen daarvan kunnen worden doorgegeven.

J. W. van H.

* CVHO - Christelijk Voorbereidend Hoger Onderwijs. Nu: Christelijk Algemeen Voortgezet Onderwijs.

Europese Gemeenschap

„Europese Gemeenschap, impasse en perspectief"

„een heldere uiteenzetting over hetgeen in Europa is bereikt en wat er aan mankeert, alsmede wat ons als Europeanen nog te doen staat" (CDA-bestuur)

derde advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA

47 pag.; *f* 3,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Ontwikkelingssamenwerking

Schuldenproblemen in de ontwikkelingslanden

door drs. D. J. Barreveld

Vormde ook al vóór de grondstoffencrisis de betalingsbalans van veel ontwikkelingslanden een probleem van grote zorg, na de crisis van eind 1973/begin 1974 kwamen vele landen voor schier onoverkomenlijke moeilijkheden te staan.
In het bijzonder de toename van de tekorten op de lopende rekening van deze landen na 1973 heeft tot een aanzienlijke toename van de uitstaande schulden en derhalve van de door ontwikkelingslanden te betalen rente en aflossingen geleid. Volgens berekeningen van de Wereldbank zal de uitstaande schuldenlast van niet-olieproducerende ontwikkelingslanden toenemen van 77 miljard dollar in 1973 tot 117 miljard dollar in 1975, 227 miljard in 1980 en 357 miljard in 1985.
De op deze schulden verschuldigde rente en aflossingsbetalingen zullen toenemen van 10,3 miljard dollar in 1973 tot 57,8 miljard dollar in 1985. Hoewel van de totaal uitstaande schuld slechts ongeveer een derde voor rekening van de armste ontwikkelingslanden komt, is de last, die deze schulden met zich meebrengen - schuldendienst, als percentage van de export (de z.g. „debt service ratio") - even groot als voor minder arme ontwikkelingslanden. Voor beide categoriën ontwikkelingslanden schommelt deze last tussen 11 en 13%.
Vallen deze percentages gemiddeld nog wel mee, anders is het gesteld als we het per land bekijken. Tabel 1 geeft hiervan een overzicht. Duidelijk blijkt dat de onderlinge verschillen groot zijn.
Voor landen zoals Pakistan, Soedan en Bangladesh zal het een enorm probleem zijn om dit op te lossen. Een land als Zaire daarentegen moet, dankzij de enorme grondstoffenreserves, in staat geacht geworden op wat langere termijn orde op zaken te kunnen stellen.

Tabel 1. De schuldenpositie van een aantal arme ontwikkelingslanden (1975)

	Uitstaande schuld per 31-12-1975		Rente en aflossing verschuldigd over de periode 1977 t/m 1980	
Land	in mln $	$ per hoofd van bevolking	in mln $	als % van uitvoer
India	13.220	22	2.878	14
Pakistan	4.826	70	1.252	28
Zaire	1.892	77	1.463	32
Bangladesh	1.622	21	392	24
Soedan	980	63	842	37
Afganistan	787	46	161	18
Sri Lanka	724	53	314	13
Tanzania	863	58	144	7
Kenya	629	47	164	4
Birma	354	12	108	15
Ethiopië	381	14	115	9

In het algemeen blijkt dat het probleem zich vooral toespitst op de armste ontwikkelingslanden, de minder arme hebben zich in de laatste paar jaar redelijk kunnen herstellen van de gevolgen van de grondstoffencrisis. Dit blijkt ook als men ziet in welke mate in het algemeen het exportpakket van de ontwikkelingslanden gedurende de laatste jaren is veranderd.

VERANDERING SAMENSTELLING EXPORTPAKKET

Tabel 2 laat zien dat er in de afgelopen periode belangrijke verschuivingen in het exportpakket van de ontwikkelingslanden (exclusief olie!) zijn gekomen.

Tabel 2. Ontwikkeling van de samenstelling van het exportpakket (exclusief olie) van ontwikkelingslanden 1960-1974.

	1960	1970	1974
Export in miljarden dollars (exc. olie)	18,5	33,7	77,5
Waarvan in percentages:			
- voedingsmiddelen	42	35	31
- grondstoffen	37	26	25
- verwerkte produkten	19	37	44

Opvallend zijn vooral twee ontwikkelingen, in de eerste plaats de toename van het aandeel in de export van de verwerkte produkten, in de tweede plaats de afname van de betekenis van de grondstoffen. De toename van de export van gereed-produkt is een zaak die voor ons op zich zelf niet vreemd behoeft te zijn, het betreft veelal arbeidsintensieve produkten waarvan produktie bij ons, gezien de hoge loonkosten, niet meer haalbaar is. Deze ontwikkeling pleit er echter wel voor dat wij de steun aan onze zwakke industrieën wel zeer goed zullen moeten bekijken, immers tezijnertijd zullen ze wellicht toch moeten verdweijnen. Beter ware het dit probleem in een wat ruimer kader te zetten en tijdig over te schakelen op die industrieën waarin wij wel mee kunnen komen.

De afname van de betekenis van de grondstoffenexport betekent overigens niet dat maatregelen om grondstoffenmarkten beter te beheersen, juist met het oog op de ontwikkelingslanden, niet meer nodig zouden zijn. Het is immers maar een beperkte categorie die profijt trekt van de exporttoename van verwerkte produkten, met name de wat minder arme.

OPLOSSING MOEILIJK PROBLEEM

Een internationale oplossing van het schuldenprobleem blijkt nog steeds niet haalbaar. Nederland (en ook vooral Zweden) heeft zich bij voortduring ingezet in de verschillende VN-organen (o.a. de UNCTAD, de VN-organisatie voor Handel en Ontwikkeling) voor een algehele schuldenregeling, het kreeg hierbij echter weinig steun van de andere industrielanden.

Twee problemen doen zich bij de schuldvoldoening eigenlijk in hoofdzaak voor. Enerzijds is het vaak zo dat het betrokken ontwikkelingsland gewoonweg geen geld heeft om te betalen. In een dergelijke situatie zijn de schuldeisers (als regel de rijke industrielanden) meestal wel bereid een oplossing te creëren, zodat het land weer even kan ademhalen. Anderzijds treft men de situatie aan waarbij betrokken ontwikkelingsland alleen zou kunnen betalen als het belangrijke bezuinigingen zou doorvoeren. Deze bezuinigingen vertragen dan vaak weer de ontwikkeling van het land. Er dreigt dan een soort vicieuze cirkel.

DE NEDERLANDSE EN ZWEEDSE 'REGELING

Hoewel het internationale overleg doorgaat - begin 1978 wordt er zelfs een ministersconferentie over gehouden - zijn enkele rijke landen er vast toe over gegaan zelf regelingen te treffen. De Zweedse regeling houdt in dat voor een aantal landen in één klap de verplichting tot terugbetaling wordt geschrapt.
Nederland heeft (opnieuw) gekozen voor een regeling waarbij de rente en aflossing die in 1977 moet worden voldaan als gevolg van eerder verstrekte leningen voor een deel wordt kwijtgescholden en voor een ander deel wordt opgeschort.

Drs. D. J. Barreveld.

BESTUURSFORUM

maandblad voor christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders

inhoud **december 1977**

SURINAMERS EN ANTILLIANEN

Worden de Surinamers en Antillianen die zich vrijblijvend in ons land hebben gevestigd, goed opgevangen en begeleid? Wat is de rol van de gemeenten en provincies daarbij en wat kan het particulier initiatief doen? Wat is de rol van de gemeenten en provincies daarbij en wat kan het particulier initiatief doen? Deze en andere vragen komen aan de orde in een interview met twee functionarissen van het *Centraal Bureau uitvoering vestigingsbeleid rijksgenoten.* **Redactiesecretaris** *Van den Bos* **sprak met directeur** *Breddels* **en afdelingshoofd** *Khargi.*

SAMENWERKINGSSCHOLEN

Voor het *beheer* **van een samenwerkingsschool is alleen een stichting of vereniging aanvaardbaar. Bestuurscommissies (artikel 61 Gemeenteweg) zijn voor dit doel dus uit den boze. Dat is de conclusie van een artikel van** *mr. Struik,* **algemeen secretaris van de** *Nederlandse Katholieke Schoolraad,* **die daarmee het beleidsstandpunt van de NKSR verwoordt.**

MODEL-VESTIGINGSREGELING

„Ja, nee, géén woning . . ." is de titel van een beschouwing over het *Gelderse* **model voor een gemeentelijke vestigingsregeling. De schrijver,** *mr. Schouten,* **die als provincieambtenaar nauw betrokken was bij de opstelling van het model, constateert dat de gemeenten de regeling niet met enthousiasme hebben ontvangen. Wel is het provinciebestuur er in geslaagd een discussie op gang te brengen over de** *huisvesting van de eigen bevolking in kleine kernen.* **Intussen blijft het wachten op een moderne huisvestingswet.**

EN VERDER . . .

Een *commentaar* **naar aanleiding van een belangenconflict tussen de gemeente** *Warmond* **en het rijk. In de rubriek** *Boeken en brochures* **besprekingen van o.a.** *„De socialistische burgemeester".* **En tenslotte de overige vaste** *rubrieken* **én het** *register* **op de eerste jaargang van Bestuursforum.**

BON

Ja, ik ben ook geïnteresseerd in het maandblad **BESTUURSFORUM**

☐ Noteert u mij meteen maar voor een abonnement (ƒ 27,50 per jaar), met ingang van .....

☐ Ik ontvang liever eerst vrijblijvend een gratis proefnummer.

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

U kunt deze bon - zonder postzegel - in een **open** enveloppe sturen naar:
BESTUURSFORUM, ANTWOORDNUMMER 360, 2500 VB 's-GRAVENHAGE.
Telefonische inlichtingen: 070-65 39 34.

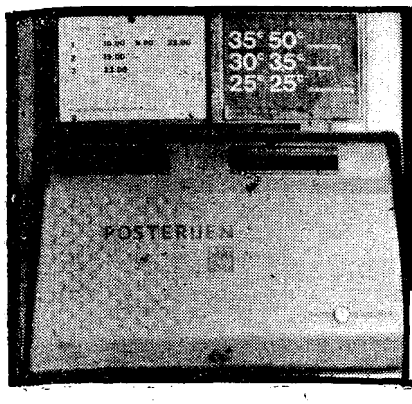

Zo denk ik er over

De redactie van „de Nederlander" behoudt zich het recht voor te lange ingezonden stukken te bekorten.

Klungelt NS?

Het kan blijkbaar niet op bij de NS. Nieuwe „Sprinters", nieuwe „Intercity's", vernieuwde dieseltreinen, daarbij mogelijk straks ook een aantal nieuwe diesels en onlangs nog een bestelling voor 150 rijtuigen zonder wielen. Deze laatste bestelling werd in het buitenland gedaan met daarbij een bestelling van nog eens 35 rijtuigen in het vooruitzicht. De wielstellen zullen later besteld worden. De rijtuigen zullen dienen als vervanging en kosten wellicht globaal één miljoen gulden per stuk.

Is het echter allemaal wel zo'n verbetering? Vervangen zullen o.a. worden de fraaie blauwe rijtuigen, zoals deze rijden op de lijn Zandvoort-Maastricht. Klachten over het interieur van deze rijtuigen zijn er eigenlijk niet. Wensen zijn er hierbij misschien wel over de vering, maar dat ligt hem dan juist aan de wielstellen (die net niet besteld zijn). Eigenlijk zouden deze blauwe rijtuigen door nieuwe wielstellen bijna tot de beste worden. Ook een centraal-bediende deursluiting en een luidspreker-installatie is daar heel goed nog in te bouwen.

Het interieur echter van de nieuwe en van de vernieuwde treinen wordt door verschillende mensen als „misselijk" ervaren. Dat betreft dan vooral ook de „gemoderniseerde" treinstellen, welke o.a. op de lijn Amsterdam-Vlissingen en Den Haag-Utrecht-Zwolle rijden (treinstellen met blauwe band en z.g. vliegtuigstoelen). In deze treinen zit men nu in een soort schommelstoelen achter elkaar i.p.v. tegenover elkaar. Toch zit men dan mensen verderop weer aan te staren. Andere keus is er onvoldoende.

Nadat deze omgebouwde treinstellen op de lijn Amsterdam-Vlissingen gingen rijden, bleek er juist een opmerkelijke daling van het aantal passagiers op deze lijn te zijn voorgekomen! Toch gaat NS door met deze ombouw. Naar verluidt kost dit ook nog anderhalf miljoen gulden per vierwagentreinstel.

De allernieuwste treinen zijn zo donker van binnen, dat men overdag het licht aan doet. Verspilling en onaangenaam. Ook hebben de nieuwste treinen in de banken een onplezierig gat precies ter hoogte van je nek.
Het supersnelle „sprinten" haalt overigens niets uit, als men, zoals nu gebeurt, de reizigers op stations vijf minuten laat omlopen.

NS lijkt nu veel geld uit te geven, waarmee men mogelijk zelfs reizigers wegjaagt. Men zou het geld beter kunnen besteden aan zaken als: betere wachtgelegenheden op de stations, mobilofoon en desnoods telefoon in de trein.

Utrecht. ing. Hendrik Venema.

Verspillingssubsidie

Er wordt nog subsidie gegeven op het isoleren van woningen. Men dient aan bepaalde voorwaarden te voldoen om voor deze subsidie in aanmerking te komen. Het uitgegeven bedrag moet groot genoeg zij, maar ook dient de woning te zijn voorzien van CV (centrale verwarming). Heeft men aan al deze voorwaarden voldaan, dan krijgt men ongeveer een half jaar(!) nadat de isolatie is aangebracht, de subsidie. Deze subsidie bedraagt thans slechts iets meer dan wat men aan btw voor het karwei betaalt. (22% maximaal subsidie; 18% btw)
Nu gaan er stemmen op om het subsidiebedrag te verhogen. Terecht wellicht. Ook de CHU-kieskring Den Haag-Bezuidenhout-Mariahoeve hield hiervoor een pleidooi (Nederlander 2 december 1977)
Ook pleitte deze afdeling om het isoleren wat beter aan te pakken, desnoods enigszins met dwang (gedoogplicht). Maar is zoiets wel een goede aanpak? Er zijn woningen, welke zo goed zijn gebouwd en waar op de juiste manier wordt gestookt, waar het gasverbruik nu al beneden 2.000 m3 per jaar blijft. Het zou onjuist zijn om deze mensen nieuwere isolatie op te dringen als zij dat niet eens willen.
Misschien heeft genoemde afdeling over het hoofd gezien, dat in de huidige subsidieregeling een clausule voor verspilling is opgenomen, namelijk de voorwaarde om CV aan te laten leggen als deze nog niet aanwezig is. Gebruik van CV leidt namelijk veelal tot een brandstofverbruik dat twee- tot drievoudig is! Een huis met één of twee kachels heeft veelal een gasverbruik van 1500 m3 per jaar. Met CV komt men veelal op een verbruik van 4000 m3. Door het aan laten brengen van isolatie zou het dan misschien 3000 m3 per jaar worden. Dat is dan nog het dubbele van voorheen!
Isoleren, best, maar dan niet zo. Het hogere verbruik bij CV is wellicht mede te verklaren door het feit dat de warmtebrengers (radiatoren) dichter bij de buitenwand staan en zo naar verhouding meer warmte naar buiten verloren laten gaan. Om het hele huis warm te houden, indien gewenst, is eigenlijk geen CV nodig. Goed isoleren kan hetzelfde doen en is misschien zelfs nog goedkoper (dubbel glas, dakisolatie, muurisolatie, tochtdichting e.d.). In een goed geïsoleerd huis kan de kachel in de woonkamer zorgen dat het hele huis warm blijft zonder een groter brandstofverbruik.

Isoleren, heel goed, maar geen CV-voorwaarde bij de subsidie. Beter ware wellicht om ernaar te streven, dat niet meer dan 2000 m3 gas per jaar per woning wordt verbruikt. Eens per half jaar de meters opnemen en het verbruik boven de 2000 m3 extra belasten. Uit deze extra opbrengst eventueel isolatie medefinancieren.

Utrecht, ing. Hendrik Venema.

SCHOON OOK DE TOEKOMST MIJ VERBORGEN ZIJ

Zo rond de jaarwisseling kan het haast niet anders of zéér velen zullen in gedachten een ogenblik hebben stilgestaan bij alles wat er in onze Unie de afgelopen maanden is veranderd.
Een vrijwel geheel nieuw Dagelijks Bestuur, een nieuw kabinet waarvan niet minder dan vijf uit de CHU afkomstige bewindslieden deel zullen uitmaken (laten we met die term bewindslieden die ene „bewindsvrouw" niet vergeten) en last but not least een CDA-fractie waarvan tien CHU'ers deel uitmaken, en waarin zeer spoedig ook enkele nieuwe gezichten zullen worden gezien.
Veel veranderingen hebben plaatsgevonden of zijn bezig plaats te vinden.
Veel van onze trouwe CHU-leden zullen in het nieuwe jaar hun werkkracht en persoonlijke inzet - soms geheel tegen eigen verwachting in - mogen inzetten op andere posten dan in voorgaande jaren en veelal zelfs in zeer verantwoordelijke functies. Anderen daarentegen mogen in het komende jaar wederom op de hun vertrouwde posten namens de CHU de christen-democratische beginselen uitdragen.
En juist diegenen van wie in het komende jaar zal worden gevraagd een functie te continueren die zij zo langzamerhand aan anderen hadden toegedacht, of die de mogelijkheid niet hadden uitgesloten dat het politieke lot hen in het afgelopen jaar op een andere plaats zou hebben doen aanlanden, juist aan die mensen is de Unie veel dank verschuldigd omdat zij door hun loyaliteit t.o.v. de Unie zo duidelijk demonstreren zich in de allereerste plaats vertegenwoordiger (mag het zijn „uitdrager") van het Christelijk-Historisch beginsel te achten.

In de meditatieve sfeer waarin men tijdens de kerstdagen kan geraken, komt soms een speciaal gebeuren uit het persoonlijk leven weer plotseling voor de geest of wordt men soms geheel „stilgezet" en bepaald bij iets wat om één of andere reden je ooit eens heeft aangegrepen. Een gedicht, een Bijbeltekst, of een lied dat je persoonlijk raakte.
Nu er dan ook voor velen in onze Unie een jaar aanbreekt waarin zij vele en vaak zeer moeilijke en ingrijpende besluiten zullen moeten nemen - en nu denk ik toch wel even in het bijzonder aan allen die deel uitmaken van het Uniebestuur en de grondslagcommissie onder leiding van de heer Van Verschuer, de nieuwe bewindslieden en de leden van de Eerste en Tweede Kamerfracties - wens ik hen allen toe dat zij dat mogen doen met de bede die zo treffend tot uitdrukking wordt gebracht in enkele regels van Gezang 230 uit de oude gezangenbundel van de hervormde kerk in de vertaling van Jacqueline van der Waals:
Leid, vriend'lijk licht mij als een trouwe wacht, Leid Gij mij voort
'k Ben ver van huis en donker is de nacht, leid Gij mij voort
Schoon ook de toekomst mij verborgen zij, licht stap voor stap mij met Uw schijnsel bij.

Alle lezers van „de Nederlander" een Voorspoedig 1978 toegewenst.

Alblasserdam G. C. de Groot.

Chr. lerarenopleiding Zwolle kiest voor verenigingsvorm

Een dezer dagen is een nieuwe vereniging opgericht, die de taken zal overnemen van de Stichting die al jaren ijvert voor de totstandkoming van een protestants christelijke lerarenopleiding in Zwolle.
De bestaande nieuwe lerarenopleidingen (NLO's) gaan uit van een stichtingsbestuur. In Zwolle is gekozen voor verenigingsvorm omdat het bestuur een nauw contact met de scholen noodzakelijk acht. Deze scholen verzorgen immers de vooropleiding van de aanstaande studenten. Bovendien hebben zij groot belang bij een kwalitatief goede lerarenopleiding, waar hun toekomstige leraren worden opgeleid en nageschoold. Een hecht contact is ook van belang met het oog op de hospiteermogelijkheden voor de studenten. Het bestuur hoopt dat op deze manier een goede wisselwerking bevorderd wordt.
Inmiddels zijn al ruim 125 schoolbesturen voor protestants christelijk voortgezet onderwijs in de noorderlijke en oostelijke provincies als lid van de vereniging toegetreden. Zij vertegenwoordigen ongeveer 175 scholen.
In het verenigingsbestuur zijn ook plaatsen ingeruimd voor vertegenwoordigers van de docenten en de studenten van de te stichten opleiding.
Het oude stichtingsbestuur treedt nog gedurende een jaar op als bestuur van de vereniging. Daarna zullen de bestuursleden gekozen worden door de leden der vereniging. In zijn openingswoord op de eerste ledenvergadering sprak de voorzitter, de heer Veenhoven, de verwachting uit, dat het nieuwe kabinet voor wat betreft de nieuwe instituten in Zwolle en Sittard het beleidsvoornemen van minister van Kemenade spoedig zal uitvoeren. Na zoveel jaren strijd mag in het bijzonder van het CDA niet anders verwacht worden. Om in augustus 1979 van start te kunnen gaan, is een spoedige beslissing geboden. Overigens werkt het bestuur onderwijl hard aan het ontwerpen van een overeenkomst van samenwerking met de Vrije Universiteit en aan een experimenteerplan, terwijl ook de huisvestingsproblemen voortvarend zijn aangepakt. Om een beroep te kunnen doen op de noodzakelijke faciliteiten voor dit werk is echter een spoedige positieve beslissing van Den Haag nodig.

Activiteiten PJK

Men schrijft ons: het Politiek Jongeren Kontakt is een organisatie, waarvan het bestuur gevormd wordt door vertegenwoordigers van een groot aantal politieke jongerenorganisaties.
Doel is om jongeren in Nederland zoveel mogelijk te informeren over en te laten deelnemen aan het politiek proces. Eén van de projekten van het Politiek Jongeren Kontakt is het Verenigde Naties Projekt.
Nu reeds voor de zevende maal is een door het Politiek Jongeren Kontakt geselekteerde jongerenvertegenwoordiger uitgezonden naar de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York, als lid van de Nederlandse delegatie.
Rondom deze uitzending wordt eveneens al sedert enige jaren een onderwijsprojekt georganiseerd voor middelbare scholen en vormingscentra over Internationale Betrekkingen en de Verenigde Naties.
Met ingang van dit jaar (1977/1978) heeft het Projekt een meer permanent karakter gekregen, in die zin dat het materiaal over een langere periode te gebruiken is en per jaar kan worden aangevuld met nieuwe thema's en deelthema's.
Bij het leerlingenmateriaal, dat in de vorm van werkboekjes en kranten wordt uitgegeven, verschijnt een losbladige didaktische handleiding voor de leraren.
Inmiddels zijn uitgekomen Werkboekje 1 over Internationale Betrekkingen en Werkboekje 2 over de Verenigde Naties. Deze beide vormen het zogeheten Basisblok.
Het eerste Werkboekje beschrijft de belangrijkste begrippen, te weten achtereenvolgens Staat, Betrekkingen, Samenwerking en Konflikt.

Het tweede Werkboekje geeft een beschrijving van ontstaan, struktuur en werkwijze van de Verenigde Naties en van de aktiviteiten van deze organisatie op het gebied van Vrede en Veiligheid, Ontwikkeling en Rechten van de Mens.
In beide boekjes zijn de hoofdstukken ingedeeld in Basismateriaal, één of meer leesartikelen en een aantal vragen en opdrachten.
Tevens is uitgekomen de lerarenmap met een didaktische handleiding bij voornoemd Basisblok.
In het kader van het Verenigde Naties Projekt 1977/1978 zullen nog verschijnen:
- een Themablok Ontwikkelingssamenwerking bestaande uit een leerlingenboekje, een deelthemakrant „Water en Woestijn", met een didaktische handleiding, eind december;
- een Aktualiteitenkrant, geschreven door de Jongerenvertegenwoordiger over gebeurtenissen en ervaringen tijdens de afgelopen Algemene Vergadering, medio januari;
- een Themablok Rechten van de Mens, bestaande uit een leerlingenboekje, een deelthemakrant „Politieke Gevangenen" en een didaktische handleiding, februari.
De kosten van het projekt zijn:
f 10,- voor het totale projekt voor de leraar (leerlingenmateriaal en didaktische handleiding)
f 1,- voor de leerlingenboekjes (per stuk)
f 0,25 voor de kranten (per stuk).
(Inlichtingen: PJK, Keizersgracht 209, Amsterdam, telefoon 020-224592, giro 758486).

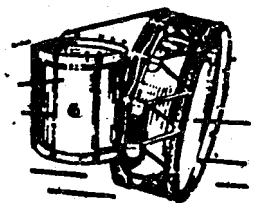

VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Europese Scheepsbouw moet tot de helft teruggebracht worden

(van een correspondent)

In de komende vijf jaren zullen de Europese scheepswerven hun produktie tot de helft moeten terugbrengen. Dat betekent dat jaarlijks 10.000 tot 15.000 mensen hun baan in deze tak van nijverheid zullen verliezen. De Europese scheepsbouwcapaciteit zal moeten terugvallen van 4,4 miljoen „gecompenseerde bruto register ton" tot ongeveer 2,4 miljoen ton. Dat is volgens Europees commissaris Etienne Davignon (Industriezaken) de enige mogelijkheid om de Europese scheepsbouw weer gezond te maken. Davignon heeft een „blauwdruk" die de Europese Commissie ontworpen heeft voor een saneringsproces van de Europese scheepsbouw, op vrijdag 2 december op een persconferentie in Brussel toegelicht.

CONCURREREND

Het proces dat gevolgd zal moeten worden om de Europese scheepswerven weer concurrerend te maken, zal volgens Davignon „langdurig en pijnlijk zijn". Maar er zit niets anders op. De situatie in de scheepsbouwindustrie in de wereld is de laatste jaren ronduit dramatisch geworden. Zelfs de Japanse industrie is van mening dat ze haar capaciteit met de helft zal moeten verminderen, aldus Davignon.
In 1975 waren er op de Europese scheepswerven nog 180.000 mensen aan het werk. Dit jaar is hun aantal al geslonken tot 165.000. Voor de mensen die tijdens het herstructureringsproces voor de scheepswerven hun baan nog zullen verliezen, zullen maatregelen getroffen moeten worden. Er zal vervangende werkgelegenheid gecreëerd moeten worden en brugpensioenen, en andere sociale maatregelen moeten het afvloeiingsproces begeleiden.

SOCIALE CONTROLE

Het weer gezond maken van de Europese scheepsbouw moet, volgens Davignon, gepaard gaan met het treffen van maatregelen tegen oneerlijke concurrentie die nog een extra negatieve invloed op de scheepsmarkt uitoefent. Zo wil de Europese Commissie dat schepen die Europese havens binnenlopen strenger gecontroleerd worden op het naleven van sociale voorschriften en veiligheidsmaatregelen. Schepen, aan boord waarvan met die voorschriften de hand gelicht wordt, moeten uit de Europese havens geweerd worden. Zoiets kan volgens Davignon op den duur een soort „communautaire preferentie" opleveren, want schepen die onder de vlag van de EG-landen varen, voldoen wel aan de te stellen eisen ten aanzien van de toepassing van veiligheidsmaatregelen en sociaal beleid.

De Commissie heett erop gewezen dat het aandeel van EG-schepen in het wereldvervoer sterk gedaald is. In 1960 vervoerden EG-schepen nog 33,5 procent van de gehele internationale handel. Tien jaar later, in 1970 dus, was dat aandeel van de EG-schepen gezakt tot 20 procent, niettegenstaande het feit dat 37 procent van de wereldhandel door de Gemeenschap wordt vervoerd en dat negen op de tien keer die handel over zee vervoerd moet worden.
De Europese Commissie, aldus Davignon, zal ook harder moeten optreden tegen de dumpingpraktijken van de Oostbloklanden. In dat verband hekelde hij de Britse nationale steun aan Britse scheepswerven waar schepen gebouwd worden voor Polen. Over enkele jaren wordt de Gemeenschap met die schepen weer oneerlijk beconcurreerd. Dat is geen beleid, maar slechts pragmatisme, aldus Davignon.
De scheepswerven van de Gemeenschap zullen zich in de komende jaren vooral moeten omvormen tot gespecialiseerde werven. Er lijkt niet veel kans op te bestaan dat we ooit weer kunnen concurreren met Japanse of Koreaanse werven, of werven van ontwikkelingslanden, waar bijvoorbeeld olietankers en vrachtschepen worden gebouwd. Europa zal zich dus moeten toeleggen op gespecialiseerde scheepstypes en bijvoorbeeld ook op drijvende fabrieken, aldus Davignon

De slapte in de scheepsbouw is deels een gevolg van de recessie. Maar ook hebben de scheepsbouwers er te lang achtereen op gerekend of gehoopt dat de economische groei zich zou voortzetten in het hoge tempo van de jaren achter ons. In 1975 werden in de gehele wereld nog 20 miljoen ton gecompenseerde bruto register ton aan scheepsruimte gebouwd. Dit jaar bedroeg de produktie nog maar 13 miljoen ton.
Davignon hield zijn persconferentie ter gelegenheid van het feit dat de Europese Commissie de Raad een „blauwdruk" over de Europese scheepsbouwpolitiek toezond. Er is nog geen politiek vastgesteld, maar dat kan ook nog niet. Diegenen die menen dat een politiek voeren mogelijk is zonder een analyse van de feiten weet niet waar hij over spreekt, zo zei hij.

GEMEENSCHAPPELIJK BELEID

Europees commissaris Davignon legde er vooral de nadruk op dat de dramatische situatie in de Europese scheepsbouw benaderd moet worden met een gemeenschappelijk beleid. Steun hebben de Europese scheepswerven voldoende gehad. Davignon becijferde de financiële hulp van de nationale regeringen aan de Europese scheepswerven op 600 miljoen rekeneenheden dit jaar. Maar die steun heeft de werven alleen maar de mogelijkheid gegeven te overleven. De werven hebben niet de kans gekregen te moderniseren en zich van nieuwe structuren te voorzien, zo meende de Europese commissaris.

Geen enkel land van de Gemeenschap kan maar blijven doorgaan met het pompen van geld in een bedrijfstak die geen welvaart creëert. Daarom is, zowel op nationaal als op communautair niveau nodig dat men een capaciteitsdoel vaststelt. De Europese commissie beschikt niet over middelen voor een wervenbeleid, zoals ze die bijvoorbeeld heeft voor de staalindustrie.

Maar alle middelen die ze heeft, wil ze gebruiken voor een beleid dat naar haar mening de scheepsbouw uit de malaise kan halen.

Zo wil ze nationale subsidies, die niet ten goede komen aan de broodnodige herstructurering van de Europese scheepsbouw voortaan verbieden.

HULP

Op de begroting voor komend jaar komt een bedrag van 30 miljoen rekeneenheden voor dat bedoeld is voor hulp aan de Europese scheepsbouw. Dat kan gebruikt worden voor rentesubsidies, zodat voor hulp aan de scheepsbouw komend jaar zo ongeveer 210 miljoen rekeneenheden aan Europese financiële hulp kan worden losgemaakt. De Commissie kan voorts het Europees Sociaal Fonds en het Europees Regionaal Fonds aanwenden om werknemers uit de scheepsbouwindustrie te helpen of bepaalde regio's die speciaal onder de inkrimping van de scheepsbouw te lijden hebben, bij te staan. De Commissie is ook van zins van Japan te blijven eisen dat nieuwe scheepsbestellingen fifty/fifty onder Europa en Japan verdeeld worden.
Maar de Gemeenschap zal pas een politiek kunnen voeren, ook ten aanzien van derde landen, als de EG-lidstaten onverdeeld zijn. De geloofwaardigheid van een Gemeenschapspolitiek zal mede afhangen van het feit of de negen nieuwe werkgelegenheid kunnen scheppen voor de werknemers die bij de werven moeten afvloeien. „Oude vertrouwde" industrieën, zoals bijvoorbeeld de bouw, waar nog ondercapaciteit bestaat, zullen daarbij ingeschakeld moeten worden. Binnen een half jaar zal de Europese Commissie hierover met een document komen, aldus Davignon.

Schema CDA-radio- en tv-uitzendingen

CDA-Radio-uitzendingen (altijd op dinsdag)

24 januari 1978	7 februari 1978	2 mei 1978
	21 februari 1978	16 mei 1978
	7 maart 1978	30 mei 1978
	21 maart 1978	13 juni 1978
	4 april 1978	27 juni 1978
	18 april 1978	

De radio-uitzendingen vinden alleen plaats via Hilversum 1 van 18.19-18.29 uur.

CDA-TV-uitzendingen
woensdag 22 februari 1978 Ned. 1 19.50 uur.
Woensdag 3 mei 1978 Ned. 1 19.50 uur.

CDA-jongeren West-Brabant

De CDJA-ers in West-Brabant organiseren op woensdag 15 februari een avond over de Europese verkiezingen in zaal Congres, Boschstraat 86, Breda.

Agenda: opening; film „Eurobus"; pauze; toespraak van oud-minister drs. Norbert Schmelzer; discussie.

Iedereen is van harte welkom. De toegang is gratis.

Ventevogel
Financiële
Service Groep
Uw adviseur als het gaat om financiële zekerheid
Badhuisstraat 95
Vlissingen
Postbus 151
Telefoon (01184)
14461 - 19192

BETONFABRIEK „VRIJENBAN"
A. M. HOEKE
Rotterdamseweg 376 - Delft
Telefoon 015-560193 - b.g.g. 124008
BETONWAREN

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD
ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

MAKELAARSKANTOOR
HOOGENRAAD
HAAGWEG 171 - TEL. 070-99.65.60
RIJSWIJK (Z.-H.)
Onroerende goederen - Hypotheken
Taxatiën

Van Gort
INTERIEURVERZORGING B.V.
EEN ZAAK OM MEE IN TE GAAN
Asselsestraat 21-23
Apeldoorn, tel. 12908
Th. a Kempis-straat 59-61
Zwolle, tel. 16157
KAMERBREED TAPIJT
4000 m2 in voorraad
KARPETTEN
BEDDEN
GORDIJNSTOFFEN
BANKSTELLEN
SLAAPKAMER-AMEUBLEMENTEN
enz.
800 m2 toonruimte

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN, PLANTSOENEN, PARKEN, SCHOOLTUINEN etc.
- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons
Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

EUROPESE BEWEGING NEDERLAND AFDELING LEIDEN

Maandag 23 januari 1978 te 20.00 uur spreekt

Drs. Schmelzer

in het St. Antoniusclubhuis aan de Mare te Leiden

Thema: Europese Volkspartij en haar programma.

Vrijdag 20 januari 1978 - 14e jaargang no. 3

de nederlander

LEDENKONTAKTBLAD CHU

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Jaar 1978 wordt „mijlpaaljaar"

door: dr. L. M. van Leeuwen, voorzitter CHU

Beste Unieleden,

Laat ik eerst beginnen met u allemaal een heel goed 1978 te wensen. Het Bestuur van uw Unie hoopt op veel en goede contacten met de leden van de Unie. Het wordt voor de CHU ongetwijfeld weer een „mijlpaal-jaar". Op 9 juli 1908 werd de CHU geformeerd. Wij gaan natuurlijk het 70-jarig bestaan gedenken. Dit jubileum zal centraal staan in de Algemene Ledenvergadering, die we in de tweede helft van mei hopen te houden. In de komende maanden hoort u meer over deze belangrijke vergadering.

Dat was me wel wat, hoor, die laatste weken van het afgelopen jaar. Eerst de maandenlange formatie-onderhandelingen tussen CDA en PvdA en in haar bijwagen D'66 en toen de duidelijke en snelle akkoorden met de VVD. De PvdA, de grootste partij in de Tweede Kamer, sloot zichzelf uit bij de vorming van een nieuwe regering. Laat door vertekening in de berichtgeving daarover echt geen misverstand bestaan! Het ging heus niet alleen om de personele bezetting, het vertrouwen was eigenlijk al een hele tijd op.

Als de hobbel om de ballotage van personen nog genomen zou zijn, zouden er ongetwijfeld nog weer problemen rondom de staatssecretarissen zijn ontstaan. U weet het nog wel: grote PvdA-waakhonden bij kleine CDA-ministers en kleine CDA-schoothondjes bij de grote PvdA-ministers.

De machtsstrategie van de PvdA leidde deze partij zelf naar de oppositie-banken en bracht CDA en VVD bijeen. Een constructieve partij als de VVD, waar op 25 mei jl. bijna 20% van Nederland op stemde, is natuurlijk zonder meer voor het CDA als regeringspartner aanvaardbaar.
Ja- en toen kwamen de laatste vijf weken van het jaar. In die korte tijd kreeg Nederland weer een kabinet. Wat zijn er toen veel besprekingen gevoerd. uw voorzitter werd politie ontgroend. Urenlange besprekingen in lange avonden, in nachten en tijdens weekenden leidden tot een portefeuille-verdeling, waarbij de CHU goed aan haar trekken kwam: twee ministersposten en drie staatssecretariaten.
Door het vertrek van de heren Kruisinga en

Van der Mei uit de Tweede Kamer is de groep van 10 CHU-leden in de Tweede Kamerfractie van het CDA gewijzigd. Nieuw benoemd werden de heren Deetman en Gerritse. Dit ook als gevolg van de benoeming van mevr. Haars tot staatssecretaris en in verband met het feit, dat de heren Mateman en Heukels om persoonlijke redenen op dit moment van een benoeming tot Tweede Kamerlid afzagen.

Inmiddels heeft op voordracht van onze groep van tien de CDA-fractie de heer Van Leyenhorst benoemd tot 2e vice-voorzitter. De heer Tolman, die hier ook hoge ogen gooide, koos voor een plaats in het Europees Parlement. Dit voor hem persoonlijk zeer zware besluit nam hij vooral omdat er op hem aandrang werd uitgeoefend om via zijn enorme kennis ter zake de stem van „het groene front" in het Europees Parlement te laten horen. De benoeming van de heer Gerritse tot Kamerlid betekent helaas ook, dat uw bestuur binnenkort weer een nieuwe secretaris zal moeten zoeken. Bij de CHU zijn bestuurslidmaatschap en de functie van Kamerlid namelijk statutair onverenigbaar. Sneu is, dat als gevolg van deze gezonde regel het nog zo kort geleden fors vernieuwde bestuur dan weer gewijzigd moet worden. Wij zijn druk doende te trachten, hiervoor een oplossing te vinden. De CDA-fractie in de Eerste Kamer heeft dezer dagen een heel belangrijke beslissing genomen, die voor onze Unie bovendien nog eervol is. Zij koos namelijk prof. dr. J. W. van Hulst tot fractie-voorzitter. Ook van deze plaats de hartelijke gelukwensen aan prof. Van Hulst en de Eerste Kamerfractie van het CDA.

Ook in het afgelopen jaar werd de CHU weer verrijkt met nieuwe leden. Er waren echter ook weer uitvallers. Zover ik dit kan bekijken, gaat het hier om enkele tientallen. Met nadruk ben ik de beweegredenen nagegaan van de mensen, die meenden de Unie vaarwel te moeten zeggen. Dat kan erg leerzaam zijn. In de eerste maanden na 25 mei werd als reden de samenwerking met de PvdA genoemd, daarna de samenwerking met de VVD en vervolgens de acceptatie binnen het CDA van de zogenaamde „loyalisten".

Kennelijk is de ruime informatie, die vooral ook tijdens de lange formatie in „de Nederlander" werd gegeven, niet voor iedereen voldoende geweest. Het Bestuur van de Unie heeft besloten, dat wij de betrokken mensen een brief zullen sturen, waarin wij nog eens uiteenzetten, waarom het CDA een door de CHU te steunen eigen beleid voert naast PvdA en VVD. Enige publiciteit kreeg het uittreden van mevrouw De Ruiter. Aan kranten, die om inlichtingen vroegen, heb ik meegedeeld, dat het jammer is, dat iemand met zo'n positie binnen onze Unie nou niet eerst eens de moeite neemt haar grieven door te praten met het Bestuur.

Dan hadden wij haar bijvoorbeeld er op kunnen wijzen, dat juist door het doordouwen van de CHU in het kabinet Van Agt een staatssecretaris voor emancipatie is gekomen. Overigens heeft mevrouw De Ruiter mij inmiddels opgebeld. We hebben begin februari een afrondend gesprek met elkaar.

We gaan in het komende jaar proberen veel nieuwe leden te werven. Het Bestuur heeft daar met nadruk dit jubileum-jaar voor gekozen. Er zijn ongetwijfeld mensen, die niet begrijpen, waarom een ledenwerfactie nog nodig is. Er is toch al een CDA? Naar onze overtuiging mag hier geen misverstand bestaan. Het CDA is een goede zaak en als aan een paar belangrijke voorwaarden wordt voldaan, zal het CDA ook echt één partij moeten worden. In de komende jaren moeten die belangrijke voorwaarden worden besproken: grondslag, statuten en politieke lijn. Dan is het van belang, dat de CHU-mensen een zo groot mogelijke groepering binnen het CDA vertegenwoordigen. En als dan in 1980 dat ene CDA er zal zijn, moet er toch ook een zo groot mogelijke groep van CHU-origine binnen dat CDA zijn. We hebben niet 70 jaar een stempel op de Nederlandse politiek gezet om plotseling alles wat ons samenbond en ons een eigen karakter gaf te laten verdwijnen. Juist het CDA is gebaat bij krachtige organisaties, die vanuit hun kracht elkaar het ja-woord geven en dan vervolgens verder blijven samengaan. Wie nu lid wordt van de CHU, wordt automatisch ook lid van het CDA, tenzij men dat absoluut niet wil. Uw bestuur wil dan ook dit jaar de ledenwerf-actie voeren onder het motto: „De zeventigjarige Unie biedt het CDA haar nieuwe leden aan". Ik hoop oprecht, dat het er veel zullen worden.

Ik moet mijn brief gaan beëindigen. Het is een fijn idee, dat wij als Bestuur in de komende tijd weer velen van u bij onze kennismakingsbezoeken zullen ontmoeten. Die bezoeken bevallen ons in ieder geval erg goed. Tot ziens en tot de volgende keer. Inmiddels verblijf ik, met vriendelijke groet,

L. M. van Leeuwen.

Wordt abonnee op het weekblad!

Dit nummer van „De Nederlander" is een leden-contactblad van de CHU. Het ledencontactblad, dat gratis aan alle Unieleden wordt toegezonden, verschijnt tien maal per jaar (elke maand, behalve in juli en augustus).
„De Nederlander" verschijnt ook elke week, als christelijk-historisch weekblad. In het weekblad wordt de politiek op de voet gevolgd.
Voor „De Nederlander" als weekblad dient een abonnement genomen te worden. De abonnementsprijs is slechts *f* 27,50 per jaar. Opgave via onderstaande bon.

Ondergetekende .....

Adres .....

Woonplaats .....

* wenst een abonnement op „De Nederlander" als weekblad
* wil graag toezending van proefnummers van het weekblad

.....

Inzenden naar: Administratie Uniepers, Van Deventerlaan 49, Voorburg.

Presidium Eerste Kamerfractie CDA

Het presidium van de CDA-fractie in de Eerste Kamer is thans als volgt samengesteld: prof. dr. J. W. van Hulst, voorzitter; J. L. P. M. Teijssen, eerste vice-voorzitter; P. C. Elfferich, tweede vice-voorzitter.
Als plaatsvervangers treden respectievelijk op de heren dr. K. de Vries, ing. J. H. Fransen en ing. P. Tjeerdsma.
Het secretariaat zal vanaf 31 januari 1978 worden vervuld door: dr. R. Eijsink, secretaris, Oranjelaan 24, Rotterdam; L. C. van Dalen is plaatsvervangend secretaris.

Wim C. de Kruyf, eerste vice-voorzitter CHU

Met de benoeming van mevrouw mr. E. A. Haars tot staatssecretaris van justitie is weer een vacature ontstaan in het dagelijks bestuur van de Unie en tevens in het dagelijks bestuur van het CDA.

Mevrouw Haars, die eerste vice-voorzitter was van de CHU, wordt als zodanig opgevolgd door de heer Wm C. de Kruyf, die sinds enkele maanden als tweede vice-voorzitter fungeert als opvolger van ds. A. Oliemans. Hij zal tevens naast de heren dr. L. M. van Leeuwen, voorzitter en drs. G. Gerritse, secretaris, zitting nemen in het CDA-bestuur. Aldus heeft het Uniebestuur besloten in zijn vergadering van 5 januari jl.

Over de vervulling van de vacature van mevrouw Haars in het bestuur van de CHU wordt beslist op de vergadering van de Unieraad van zaterdag 15 april.

G. W. Baris burgemeester van Geldermalsen

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 februari 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Geldermalsen: de heer G. W. Baris, met toekenning van gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeente Hummelo en Keppel.
De heer Baris, die 47 jaar is, is sinds 16 november 1969 burgemeester van Hummelo en Keppel. Hij is Hervormd en lid van de CHU.

Jaar 1978 goed begonnen voor CH-vrouwen

Het nieuwe kabinet heeft de sympathie van de CH/CDA-vrouwen. Het is immers een kabinet dat „vrouw-vriendelijk" is gestart en dat speciaal voor het emancipatiebeleid een CDA-(AR) vrouw heeft aangetrokken. Dat de KVP opnieuw een vrouw heeft geleverd als minister voor het CDA is een voortzetting van een goede KVP-traditie.

Zij kwamen immers in 1956 met dr. Marga Klompé als de eerste vrouwelijke minister. Dat nu ook een CHU-vrouw regeringsverantwoordelijkheid draagt, is voor ons wel bijzonder vreugdevol, temeer daar de keus is gevallen op **mevrouw mr. E. A. Haars.** Zij is immers degene die heel veel voor de vrouw in de CHU heeft gedaan. Meer dan twintig jaar voerde zij het secretariaat van de CH-Vrouwen en in die tijd organiseerde zij ook tal van buitenlandse excursies. (Nu nog wordt met waardering gesproken over de bezoeken aan Straatsburg, Genève en Parijs). Een paar jaar geleden was Bert Haars de eerste vrouwelijke gedeputeerde in de CHU en dank zij de Centrale van CH-Vrouwen kon zij ook de Unie in het dagelijks bestuur goede diensten bewijzen.
Wij hopen dat andere CH-vrouwen de ontstane vakatures weer opvullen en dat nieuwe leden zich melden om ervaring op te doen in het politieke werk onder vrouwen.

* * *

De jaarvergadering van de Centrale van CH-Vrouwen zal pas in het najaar van 1978 worden gehouden, zo werd in de bestuursvergadering van 9 januari j.l. besloten.
Het voorjaar zal gebruikt moeten worden om de twee verkiezingen die ons te wachten staan goed voor te bereiden. Het zwaartepunt zal dan liggen op de regionale aktiviteiten. Ook zullen op veel plaatsen politieke scholingscursussen voor vrouwen georganiseerd worden. De sprekers en belangstellenden van CDA-zijde zullen daarover informatie kunnen krijgen op de bijeenkomsten van 16 en 23 januari, die speciaal hiervoor belegd worden.

* * *

De Centrale van CH-Vrouwen gaat nauwer samenwerken met de CHJO, is een belangrijk besluit dat eveneens begin van dit jaar is genoemd. Binnenkort zullen daarover nadere mededelingen gedaan kunnen worden. Wij hopen dat dit landelijk initiatief ook regionaal zal doorwerken. Bij het 50-jarig bestaan van de CHJO heeft mevrouw Van der Mei haar gelukwens namens de Centrale vergezeld doen gaan van de oproep vooral ook de meisjes politiek te scholen.

Tenslotte hebben de CH-Vrouwen de beste voornemens om in 1978 het **CDA-Vrouwenberaad** gestalte te geven. Het zal dan immers vijf jaar geleden zijn dat van onze kant de eerste initiatieven werden genomen om met de vrouwen in de drie Christen Democratische partijen nader kennis te maken.

Op weg naar het CDA in 1980, zullen de vrouwen hun eigen verantwoordelijkheid nu moeten waar maken en afgeronde organisatieplannen moeten inbrengen, om zo het „Samen Verantwoordelijk" in het CDA meer inhoud te geven.

Allen die daaraan willen meewerken blijven van harte welkom bij de Centrale van CH-Vrouwen.

Haty Tegelaar-Boonacker,
presidente.

chjo

Oprichting CDJA-kernen in prov. Utrecht

Het provinciaal CDJA-bestuur in Utrecht besloot onlangs daar waar mogelijk regionale CDJA-afdelingen op te richten met het doel daarmee afstanden te overbruggen en de Christendemocratie voor de jongeren dichter bij huis te brengen. De verwachting is dat het dan voor veel jongeren aantrekkelijk zal worden om zich actief met de Christendemocratische politiek bezig te houden. De eerste lokale CDJA-kern is inmiddels opgericht; elders leest u er in dit blad meer over.

Negen regio's. De provincie Utrecht is totaal ingedeeld in negen regio's: Utrecht-stad, Zeist/Driebergen, De Bilt, Baarn-Soest, Amersfoort, Doorn, Veenendaal, Zuid-West Utrecht (IJsselstein e.o.) en Noord-West Utrecht (Wilnis e.o.)

Regiocoördinatoren. Per regio is een lid van het CDJA-bestuur als regiocoördinator aangesteld om de oprichting van een CDJA-afdeling in zijn regio te stimuleren en te begeleiden. Uit de hem bekende ledenlijsten van de Arjos, CHJO, KVPJO en de rechtstreekse CDJA-jongeren stelt hij een kernploeg samen.

Kerngroep en afdelingsbestuur. De kerngroep onderzoekt de mogelijkheden om tot de oprichting van een CDJA-afdeling te komen. Ten aanzien van de samenstelling van de te vormen CDJA-afdelingsbesturen wordt er naar gestreefd - waar mogelijk - de bestuursposten gelijk te verdelen (bijvoorbeeld volgens de 2-2-2-2 formule), waarbij iedere „poot" zijn eigen vertegenwoordigers kiest.

CHJO-ers opgelet! Het hoeft geen betoog dat het van groot belang is dat ook het CHJO reeds in een kerngroep vertegenwoordigd is. Juist in de beginfase van de uitbouw van de Christendemocratische jongerenpolitiek is inbreng van CHJO-leden onmisbaar!

Oprichting CDJA-kernen Zeist/Driebergen, Amersfoort, Doorn en Utrecht-stad.

Binnenkort zal in vier van de negen regio's een CDJA-kern worden opgericht, namelijk in Zeist/Driebergen, Amersfoort, Doorn en Utrecht-stad. In deze kernen kunnen nog veel CHJO-leden actief zijn! En voor de niet-leden geldt: door nu lid te worden van de CHJO kun je meehelpen het CDJA verder uit te bouwen! Aanmelden voor deze regio's bij: Jelle Kaastra, Ina Boudier-Bakkerlaan 109-879 in Utrecht.

chjo

Leden voor de vijftigjarige CHJO gevraagd:

Vijftig jaar bestaat de CHJO thans, een nieuwe algemeen secretaris treedt met friss moed aan, provinciale en regionale afdelingen zijn het afgelopen jaar opgericht. In de thans bijna tweejarige periode van het huidige bestuur is er veel gebeurd binnen de CHJO.
Maar we zouden een grote fout maken als we denken dat we wel op onze lauweren kunnen gaan rusten. Er moet veel gebeuren om het thans bereikte in stand te houden en..... uit te breiden.
Daarom willen we de CHJO-leden oproepen om in het jaar van het vijftigjarig bestaan van de CHJO er leden bij te werven. We zouden willen voorstellen dat ieder CHJO-lid zorgt dat er minimaal twee nieuwe leden door hem opgegeven worden bij de algemeen secretaris.
Maar niet alleen voor de CHJO-leden geldt deze oproep, ook voor de CHU-leden. Langs deze weg willen wij hen uitnodigen om belangstelling te wekken voor de CHJO bij hun kennissen die daarvoor in aanmerking komen. Als zij ieder twee belangstellenden voor de CHJO bij het secretariaat aanbrengen, dan kan er verder gewerkt worden aan de uitbouw van de CHJO.
Onderstaande bon kan dienen voor het opgeven van leden of belangstellenden.

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Leeftijd: .....

Tel. nr.: .....

wenst lid te worden van de CHJO/heeft belangstelling voor de CHJO*.

* doorhalen wat niet van toepassing is.

Deze bon opsturen aan: Govert Veldhuijzen, algemeen secretaris CHJO, Frits Koerslaan 14 Utrecht.

chjo

Govert Veldhuijzen: nieuwe secretaris

Op de laatstgehouden bestuursvergadering van de CHJO op 10 januari j.l. is een gesprek gevoerd met een sollicitant voor de vacature van algemeen secretaris van de CHJO. Het verheugt mij te kunnen berichten dat dit gesprek zowel voor de sollicitant als voor het CHJO-bestuur een gunstig verloop heeft gehad, zodat ik het algemeen secretariaat aan mijn opvolger kan gaan overdragen.

Hierbij alvast een korte introductie van mijn opvolger in de vorm van enige personalia: Govert Veldhuijzen, 22 jaar oud, lid van de CHU, deed in 1973 eindexamen gymnasium Bèta, studeert geschiedenis, deed daarin in 1976 zijn kandidaatsexamen en is thans bezig zijn studie af te ronden met een doctoraalscriptie. Hij is ab-actis en rector geweest van een studentenvereniging.

Govert woont Frits Koerslaan 14 te Utrecht, tel.: 030-310218.

Graag wil ik Govert een plezierige tijd bij de CHJO toewensen.

Egbert Bluemink.

Rectificatie

Tot onze spijt is in het verslag van de ledenvergadering van de Kamerkring Dordrecht, geplaatst in „de Nederlander" van vrijdag 6 januari jongstleden, een storende fout, ontstaan door het wegvallen van een zin. Daarom geven wij hier nogmaals de namen van de personen die zijn aangewezen als lid van de Unieraad alsmede hun plaatsvervangers:
1. L. de Snayer met als plaatsvervanger G. van Baalen,
2. Ir. A. B. de Koning met als plaatsvervanger ir. J. van der Ende,
3. H. R. A. L. Klein Kranenburg met als plaatsvervanger G. C. de Groot.

Schema CDA-radio- en tv-uitzendingen

CDA-Radio-uitzendingen (altijd op dinsdag)

24 januari 1978	7 februari 1978	2 mei 1978
	21 februari 1978	16 mei 1978
	7 maart 1978	30 mei 1978
	21 maart 1978	13 juni 1978
	4 april 1978	27 juni 1978
	18 april 1978	

De radio-uitzendingen vinden alleen plaats via Hilversum 1 van 18.19-18.29 uur.

CDA-TV-uitzendingen
woensdag 22 februari 1978 Ned. 1 19.50 uur.
Woensdag 3 mei 1978 Ned. 1 19.50 uur.

CDA arp chu kvp

Europese Gemeenschap

„Europese Gemeenschap, impasse en perspectief"

„een heldere uiteenzetting over hetgeen in Europa is bereikt en wat er aan mankeert, alsmede wat ons als Europeanen nog te doen staat" (CDA-bestuur)

derde advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA

47 pag.; *f* 3,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

CDAktueel

FEITEN EN MENINGEN

CHRISTEN DEMOCRATISCH APPÈL

Regeringsverklaring

Gestalte geven aan verantwoordelijkheid vraagt offers

„Wij zullen ons werk laten bepalen door bekommernis om mensen in verdrukking èn eerbiediging en ondersteuning van verantwoordelijkheid van mensen voor eigen en elkaars welzijn. Onze gezamenlijke inspanningen dienen gericht te worden op verwerkelijking van een maatschappij die aan drie voorwaarden voldoen.
De eèrste voorwaarde is gerechtigheid die, onder meer, noodzaakt tot erkenn
ng van de gelijkwaardigheid van alle mensen. De tweede voorwaarde is ontplooiing die enerzijds inhoudt dat de mensen naar behoren in staat worden gesteld om mede te bepalen onder welke omstandigheden zij hebben te leven en te werken, en anderzijds dat de mensen delen in de verantwoordelijkheid voor de inrichting van de wereld om hen heen. De derde voorwaarde is zorgvuldigheid, die verplicht tot voeren van een verantwoord beheer over de natuur die ons ter beschikking staat". Aldus de regeringsverklaring.

Het beleid van het kabinet Van Agt zal in het teken staan van de verantwoordelijkheid die mensen dragen voor eigen en elkaars ontplooiing, voor een rechtvaardige ordening van de maatschappij en voor een behoedzaam beheer van het milieu en de natuur.
Die verantwoordelijkheid gestalte geven zal offers vragen. Offers om recht te doen aan de zwakkeren in onze samenleving. Offers om onze kinderen een goede toekomst te bieden. Offers om een einde te maken aan onrecht en nood hier en elders in de wereld.
Met deze woorden heeft minister-president Van Agt de hoofdlijnen van het komende kabinetsbeleid samengevat zoals dat deze week in de Tweede Kamer is besproken.
„Wij willen ons best doen om ons volk ervan te overtuigen dat deze offers moeten worden gebracht. Dat wij een gezamenlijke taak te vervullen hebben. Wij komen niet met een dictaat maar met de uitnodiging tot een dialoog. Een dialoog met de bevolking. Een dialoog vooral met de volksvertegenwoordigers. Voor die dialoog stellen wij ons open."

KABINETSFORMATIE

In het begin van de regeringsverklaring werd stilgestaan bij de verschillende fusies van „de langdurige formatie die ons land ons land ooit heeft gekend". Wat dat staatsrechtelijke karakter van het nieuwe (CDA/VVD)-kabinet betreft zei de minister-president dat het er voor hem op aankomt dat het kabinet mag vertrouwen in voldoende mate steun in de volksvertegenwoordiging te vinden. Daarbij wilde hij er niet aan voorbij zien dat een aantal leden van de CDA-fraktie slechts heeft willen uitspreken de totstandkoming van het kabinet in loyaliteit te zullen beoordelen op zijn daden. Niet alleen voldoet het kabinet aan de eis dat het mag vertrouwen in voldoende mate steun in het parlement te vinden, het is ook het kabinet dat de grootst mogelijke parlementaire binding heeft die onder de gegeven omstandigheden was te verkrijgen.

UITGANGSPUNTEN KABINETSBELEID

Het nieuwe kabinet is er zich van bewust dat de overheid niet bij machte is alle tekorten in onze maatschappij te verhelpen en in alle noden te voorzien. Dat kan de overheid niet en zij moet dat ook niet willen. Een overheid immers die zich wel geroepen zou voelen overal op te treden zodra mensen of groepen van mensen in het maatschappelijk verkeer te kort schieten, zou een beklemmende hand op de samenleving leggen.

Dat wil zeggen, dat de overheid geen nieuwe taken meer zou mogen aanvatten naast de vele die zij al op zich heeft genomen gedurende de ontwikkeling van hoedster van de openbare orde en rust naar verzorgingsstaat. Zij zal dat wel degelijk mogen en zelfs moeten doen wanneer het lenigen van maatschappelijke nood of het opheffen van onrecht, door onmacht en onwil, niet uit de maatschappij zelf te verwachten is.

Het kabinet wil echter hoge waarde toekennen aan de eigen verantwoordelijkheid die mensen dragen voor eigen en elkaars welzijn. Dat betekent: mensen ernstig nemen, in hun waarde laten, niet verkinderlijken door hun elk probleem uit handen te nemen, hun de kans geven zich te ontplooien, ook in dienstbaarheid aan anderen.

Achter de regeringsverklaring staat een tamelijk omvangrijk regeerakkoord, dat de programgrondslag van het kabinet vormt. Er zijn onderwerpen, waaronder heel belangrijke, waarover het kabinet zich in de enkele weken van zijn bestaan nog geen volledig oordeel heeft kunnen vormen. Dat geldt met name voor een aantal beleidsvoornemens en wetsontwerpen, „die wij hebben aangetroffen als erfenis van het vorige kabinet".

CDA-fractie voorzitter Aantjes:

Meer sprake van continuïteit dan van puinruimen

Als voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer heeft mr. W. Aantjes dinsdag jongstleden tijdens het Tweede-Kamerdebat over de regeringsverklaring het woord gevoerd. Nevenstaand enkele beschouwingen van mr. Aantjes.

Bij alle vaagheid in de regeringsverklaring, hetgeen trouwens bij iedere regeringsverklaring het geval is, is het duidelijk dat er meer sprake is van continuïteit dan van puinruimen. Als krachten tegenover of achter het kabinet nu krampachtig zouden willen gaan bewijzen dat nu alles anders wordt, dan zal het beleid van de regering dit moeten logenstraffen. Wij hechten aan een grote mate van continuïteit in het beleid. Dit geldt met name voor het sociaal beleid. Wat wij samen voor het land in de geweldige moeilijke situatie kunnen doen, hangt van ons allen af, van het beleid van de regering, ook van de eerlijke maar kritische loyaliteit van de regeringspartijen, ook van een zakelijke houding van de oppositie en ook van de bereidheid van alle groepen in de samenleving. Ik zeg alle groepen. Mocht het vorige kabinet nogal eens moeite hebben de lijnen naar de ondernemerswereld open te houden (waarbij haperingen waarlijk niet altijd de schuld van de regering waren), zo is het duidelijk dat dit kabinet er zorgvuldig op zal moeten toezien dat de kanalen naar de werknemers niet verstopt geraken

ALGEMEEN BELANG

Na meer dan een half jaar formeren is het een algemeen belang dat de nu ingetreden regeringsperiode niet door een crisis wordt onderbroken. Dit verplicht de regering bij het voeren van haar beleid, het maant de oppositie tot zakelijkheid, het geeft de regeringspartijen geen excuus tot verminderde waakzaamheid. Aan de bereidheid van de CDA-fractie zal het niet liggen.
Duidelijk is ook dat de partijpolitieke ontwikkeling van grote invloed zal zijn. Elk der grote partijen, PvdA, CDA en VVD worden elk op hun manier ook voor een interne keus geplaatst over de richting die zij zullen inslaan. Ik spreek de vurige wens uit dat bij allen het welzijn van allen daarvoor bepalend zal zijn. Kenbaar moet blijven dat achter ieder politiek probleem mensen schuil gaan, de mens schuil gaat. Om die mens moet het gaan.

BELEID

Waar het op aankomt en daar zal uiteindelijk ook het oordeel van onze fractie over het kabinet door worden bepaald is niet de politieke kombinatie, niet de personele samenstelling, maar het beleid. Centrale kriteria zullen daarbij voor ons zijn de noodzaak van vernieuwingen, het bevorderen van gedeelte verantwoordelijkheden en achtergestelde in de samenleving. achtergeblevene en achtergestelde in de samenleving.
Het is stellig waar, dat met de ene politieke kombinatie bepaalde doeleinden gemakkelijker kunnen worden bereikt dan met de andere. In het nederlandse politieke driestromenland kan iedereen de voorbeelden noemen van de problemen voor de oplossing waarvan een kombinatie PvdA-CDA, PvdA-VVD of CDA-VVD het meest aantrekkelijk is. De absoluutheid van een tweedeling hebben wij nimmer aanvaard, al sluit dit gegeven de problemen een actuele en uitgesproken voorkeur niet uit. Integendeel zelfs.

MEER NADRUK

Reeds onder het vorige kabinet heb ik ervoor gepleit meer nadruk te leggen op het delen in verantwoordelijkheid, werk en offers. Dit niet als tegenstelling tot de spreiding van kennis, macht en inkomen, maar als een accent dat met de aard van de problemen, zoals die zich in de afgelopen tijd aan ons zijn gaan voordoen, samenhangt.
De overheid heeft niet alle macht en ook niet alle bevoegdheden, maar zij heeft wel een eigen taak en roeping.
Waarbij een natuurlijk verloop der dingen altijd het zwakke het onderspit delft, is het de bijzondere taak van de overheid dat dit niet gebeurt. Ik tref deze gedachte ook in de regeringsverklaring aan maar ik zou nadrukkelijker uitgesproken willen zien dat bij de sociale verhoudingen in de wereld en bij de economische mogelijkheden in eigen land het accent van het regeringsbeleid bij die functie van de overheid als schild voor de zwakke behoort te liggen.
Het zou niet reëel en niet rechtvaardig zijn het te doen voorkomen alsof een kombinatie van de VVD voor zulk een beleid geen mogelijkheid zou bieden. De zware lasten, die de sociale voorzieningen in de huidige economische situatie terecht op ons leggen, berusten voor een groot deel op wetgeving die in kabinetten met de VVD is tot stand gekomen.

Aldus een aantal passages uit de rede, welke CDA-fractievoorzitter Aantjes dinsdag jongstleden in de Tweede Kamer heeft gehouden tijdens het debat van de regeringsverklaring.

H. L.

Commentaar

Voorzichtig

Er is een regeringsverklaring. Het is als met een visitekaartje. Je kent de naam, maar nog niet de persoon. De regeringsverklaring is betrekkelijk vaag, uiterst behoedzaam. Men mag van een pas begonnen kabinet niet verwachten, dat het na een maand van inwerken en zich oriënteren nu al zeer concreet plannen in de regeringsverklaring kan opvoeren. Wel mag van een kabinet worden verwacht, dat het bij de regeringsverklaring de richting aangeeft waarheen het koersen wil. Verder mag worden verwacht dat de problemen, waarvoor ons land staat, niet worden ontlopen, maar dat oplossingen worden aangegeven. Dit kabinet wil met minder pretenties beginnen. Voorzichtig geeft het een koers aan. Mogelijkheden voor koerscorrecties zijn voldoende aanwezig. Zonder grootse woorden worden problemen aangestipt en een begin van oplossingen aangeduid. Onder het moeilijke politieke gesternte is deze voorzichtige koers begrijpelijk.
Uit de regeringsverklaring kan men lezen, dat er sprake is van continuïteit in beleid. Een aantal beleidsvoornemens van het vorige kabinet wordt overgenomen, soms zonder wijzigingsvoorstellen. Tenslotte had het CDA ook in de vorige kabinetsperiode een flinke vinger in de pap.

* * *

Wij zijn verheugd over het feit, dat het kabinet zich in deze niet door politieke vooroordelen heeft laten leiden, noch het pad is opgegaan dat de voormalige oppositieleider Wiegel aangaf: als hij in de regering kwam was het „puinruimen". Wel mag erkend worden, dat er ten opzichte van het vorige kabinet sprake is van andere accenten.
Wij hopen, dat het kabinet er bij de uitwerking in zal slagen die accenten nauw te doen aansluiten bij het CDA-program „Niet bij brood alleen" en de overtuiging te doen post vatten, dat ook dit kabinet zich o.a. voor haar sociale beleid niet behoeft te schamen. Het tegendeel zal moeten blijken. Van de grootste oppositiepartij verwachten wij geen teruggrijpen naar polarisatie- en meerderheidsstrategieën, maar een kritisch, zakelijk-politiek volgen van het kabinetsbeleid.

Minister Kruisinga: een grote uitdaging

Dr. R. J. H. Kruisinga, minister van defensie (foto: ANP-foto).

„Het is een grote uitdaging". Met deze uitspraak heeft dr. R. J. H. Kruisinga het ministerschap van defensie aanvaard. En hij voegde daaraan toe: „Bij de geringe parlementaire meerderheid, waarop het kabinet-Van Agt steunt, zal het des te moeilijker zijn de uitdaging aan te gaan".
Kort na zijn beëindiging richtte minister Kruisinga zich in een boodschap tot het gehele personeel van defensie, militairen en burgers. „Allen, die als militair of burger werkzaam zijn in de defensie-organisatie, treed ik tegemoet met de verzekering, dat ik mij zal inzetten voor een goede Nederlandse defensie. Ik ben mij bewust van de zwaarte van mijn taak, maar ik weet, dat Nederland kan rekenen op een loyale en bekwame krijgsmacht en dat acht ik een groot goed", aldus minister Kruisinga.

De nieuwe minister van defensie behoeft aan de leden van de CHU en de lezers van „de Nederlander" nauwelijks voorgesteld te worden. Vers in het geheugen liggen immers de vele artikelen en de vele spreekbeurten van de oud-CHU-fractievoorzitter en oud-vice-voorzitter van de CDA-fractie Kruisinga. Vele jaren bepaalde hij mede het gezicht van de CHU en de laatste jaren zette hij zich in voor de christen-democratie, niet alleen in Nederland, maar ook in Europa en in mondiaal verband.
Roelof Kruisinga werd op 27 augustus 1922 in Grijpskerk geboren als zoon van een Groningse huisarts. Na zijn HBS-B koos ook hij voor de medische richting, maar de tweede wereldoorlog maakte al gauw een einde aan zijn studie aan de Rijksuniversiteit in Groningen. Hij kwam in contact met het verzet, werkte voor illegale bladen en gebruikte een studie op de middelbare landbouwschool als dekmantel. Hij werd gearresteerd door de SS, wist te ontkomen en dook weer onder. In het laatste deel van de oorlog werkte hij voor een geheime dienst en vanaf de bevrijding trad hij een half jaar op als tolk in het Canadese leger.
Tijdens zijn weer opgevatte medische studie richtte hij zich op de biochemie en de biofysica. Eind 1950 deed hij artsexamen en vijf jaar later promoveerde hij cum laude bij een hoogleraar natuurkunde op een biofysisch onderwerp, handelend over de herkenbaarheid van spraakklanken.

In de jaren 1951-1953 vervulde dr. Kruisinga zijn dienstplicht als officier van gezondheid bij de Koninklijke luchtmacht. Hij werkte bij de vliegmedische dienst te Soesterberg en leerde daar de medisch analiste Annekè van Beek kennen, met wie hij trouwde. Het echtpaar Kruisinga heeft twee zonen; de ene studeert in Groningen, de andere is middelbaar scholier.
Na het behalen van de doctorsgraad vestigde de heer Kruisinga zich als specialist in Leeuwarden, waar hij in 1960 benoemd werd tot geneeskundig inspecteur van de Volksgezondheid voor de provincie Friesland. Publicaties van zijn hand over onderwerpen op het gebied der Volksgezondheid vielen op in Den Haag en de toenmalige minister Veldkamp betrok hem bij de totstandkoming van de memorie van toelichting op de ziekenfondswet. Dat was de inleiding tot een snelle Haagse loopbaan, die in 1962 begon met de aanstelling tot directeur wetenschappelijk onderzoek en planning van het ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid. In 1965 werd dr. Kruisinga directeur-generaal van de Volksgezondheid en in 1967 zette hij een eerste en meteen forse stap in de landspolitiek als staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid. In 1971 werd hij voor de Christelijk Historische Unie lid van de Tweede Kamer, waar hij de heer Udink korte tijd opvolgde als fractievoorzitter. Later in dat jaar werd hij benoemd tot staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat.

Toen de CHU na de val van het kabinet-Biesheuvel bij de formatie van het kabinet-Den Uyl in het voorjaar van 1973 in de oppositie kwam, werd dr. Kruisinga fractievoorzitter in de Tweede Kamer. Nadat de CHU-fractie was opgegaan in de grote CDA-fractie werd hij daarvan één der ondervoorzitters.
Op het internationale vlak is dr. Kruisinga actief als voorzitter van de Nederlandse équipe van de Europese Unie van Christen Democraten, van welke organisatie hij tevens vice-voorzitter is. Hij heeft een groot aantal wetenschappelijke en politieke artikelen op zijn naam staan. De schaarse vrije uren die overblijven brengt hij graag in Friesland zeilend door. En wat zijn nieuwe taak betreft, de Legerkoerant, het weekblad van de Koninklijke Landmacht, drukte de volgende uitspraak van minister Kruisinga af: „Ik hoop de defensieplanning, die redelijk op poten gezet is, evenwichtig verder uit te bouwen".

Het vijftal christelijk-historischen in de nieuwe regering

Vijf christelijk-historischen, vier mannen en een vrouw, zaten de afgelopen week achter en rond de regeringstafel in de vergaderzaal van de Tweede Kamer te Den Haag. Zij behoorden tot de ploeg ministers en staatssecretarissen, die zich ter gelegenheid van het afleggen van de regeringsverklaring aan de volksvertegenwoordiging en via pers, radio en t.v. aan het Nederlandse volk presenteerde.
Het is voor het eerst, dat een zo groot aantal christelijk-historischen is opgenomen in een nieuwe regering. De redactie van „de Nederlander" (christelijk-historisch weekblad, tevens leden-contactblad van de CHU) brengt in dit nummer van haar blad een welkomstgroet aan de ministers dr. R. J. H. Kruisinga en jhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland en de staatssecretarissen mevrouw mr. E. A. Haars, drs. D. F. van der Mei en mr. A. Nooteboom. Tevens worden deze nieuwe bewindslieden met teksten en foto's bij de leden van de CHU geïntroduceerd.
(Tekst: Henk Lokkerbol; Foto's: ANP-foto).

Minister Beelaerts: open beleid

„Een open beleid". Dit heeft de nieuwe minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, jhr. mr. Pieter Adriaan Cornelis Beelaerts van Blokland (ruim een maand geleden 45 jaar geworden) zich voor ogen gesteld als uitgangspunt voor zijn daden. „Er zal sprake zijn van communicatie naar de burger toe".
Veel wetsontwerpen en nota's moeten in de komende tijd in de volksvertegenwoordiging aan de orde komen. Minister Beelaerts vindt het heel belangrijk, dat de burgers in de gelegenheid zijn het beleid te volgen, als zij het willen volgen. En daarom gaat hij veel aandacht geven aan het opene van het beleid.
In de portefeuille van de nieuwe minister zijn opgenomen: de zorg voor de ruimtelijke ordening, de stadsvernieuwing, de bouwnijverheid, de rijksgebouwendienst, en het kadaster en de openbare registers. Zijn staatssecretaris, de christen-democraat mr. J. Ph. Brokx (zeven jaar lang gedeputeerde van de provincie Noord-Brabant) kreeg als taak de zorg voor de volkshuisvesting, voor zover deze geen betrekking heeft op de stadsvernieuwing.
Door zijn studie (sociale geografie, met specialisatie in planologie) en door zijn burgemeesterschap van Wolphaartsdijk in Zeeland (1963-1967), van Vianen (1967-1971) en van Amstelveen (1971-1977) kijkt jhr. Beelaerts in het geheel niet vreemd aan tegen zijn nieuwe opdracht. „Ik zal heel veel hebben aan de opgedane ervaringen. Tijdens mijn studie had ik te maken met de ruimtelijke ordening. In Zeeland was ik betrokken bij de ontwikkeling van het Sloegebied. In Vianen had ik te maken met de problematiek van de kleine kern. En in Amstelveen ging het om de stedelijke uitgroei."
De belangstelling van jhr. Beelaerts voor ruimtelijke ordening en stedebouw kwam tot uitdrukking in tal van nevenfuncties: bestuurslid van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten VNG, lid van de commissie volkshuisvesting en ruimtelijke ordeining van de VNG, voorzitter van het Nederlandse Instituut voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, voorzitter van het Bouwcentrum te Rotterdam en vice-president van de Nederlandse delegatie bij de Raad van Europese gemeenten en regio's, lid van de commissie volkshuisvesting en ruimtelijke ordening van de Lohmanstichting, het wetenschappelijk centrum van de CHU.

De sanering van de steden, de stadsvernieuwing, ziet de nieuwe minister als een uiterst belangrijke opdracht. „In de eerste paats zal er het vraagstuk van de coördinatie zijn, zowel horizontaal, tussen de verschillende erbij betrokken departementen, als verticaal, tussen het departement van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening en de lagere bestuursorganen. En als de sanering werkelijk aangepakt wordt, gaat het om de vragen of er geld beschikbaar is en of er wel een goede organisatie is. Het probleem zal lang spelen, als niet alle zeilen bijgezet worden en als niet alle krachten gemobiliseerd worden."
De journalistiek is jhr. Beelaerts niet vreemd. Hij was lid van de redactieraad van „De Nederlandse Gemeente", het weekblad van de VNG, redactielid van het tijdschrift Bouw en lid van het bestuur van de stichting „Uniepers", de uitgeefster van het CHU-weekblad/leden-contactblad „de Nederlander". Vanwege zijn kennis op dit terrein hoopt de nieuwe bewindsman van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, dat het hem mede zal gelukken zijn beleid verstaanbaar te maken voor de burger.

Jhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland, minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (foto: ANP-foto).

Staatssecretaris mevrouw Haars: Binnenhof bekend terrein

Voor de nieuwe staatssecretaris van justitie, mevrouw mr. E. A. Haars, is het Binnenhof te Den Haag geen onbekend terrein. Zij was vijf en een half jaar, van 1969 tot 1973, lid van de Tweede Kamer voor de CHU. Als kamerlid was zij voor de christelijk-historische fractie de juridische deskundige en menigmaal voerde zij het woord bij de behandeling van onderwerpen, die tot het werkterrein van het departement van justitie behoorden. Het huidige werkterrein is haar dus niet vreemd. Net zo min als het voor haar vreemd zal zijn, om in 's lands vergaderzaal de degens met kamerleden te kruisen. Veel parlementariërs waren immers haar collega's.

Aan staatssecretaris Haars zijn ondermeer als taken toebedeeld het gevangeniswezen, de kinderbescherming, het vreemdelingentoezicht, de wetgeving op het gebied van het privaatrecht en het notariaat. „Met veel van deze zaken had ik als kamerlid te maken. Behalve met het gevangeniswezen.

Want dat behoorde tot de taak van onze freule, jonkvrouwe mr. C. W. I. Wttewaall van Stoetwegen".

In de eerste weken van haar staatssecretarisschap heeft mevrouw Haars zich grondig georiënteerd. „Elke week pakte ik een ander onderwerp bij de kop om me in de problematiek te verdiepen". Zij zal niet aan haar stoel in haar werkkamer in het gebouw van het departement van justitie te Den Haag gekluisterd zijn. Elke week zal zij wel het land intrekken, om zich persoonlijk op de hoogte te stellen van de gang van zaken in de inrichtingen van het gevangeniswezen of bij de instellingen van de kinderbescherming.

Mevrouw mr. E. A. Haars, staatssecretaris van justitie (foto: ANP-foto).

Mevrouw Haars, 64 jaar oud, koos als beroep de advocatuur en zij vestigde zich in Breukelen. Zij was voorts ondermeer lid van de provinciale staten van Utrecht en gedurende enige tijd gedeputeerde van deze provincie.

De CHU had in mevrouw Haars lange tijd een zeer gewaardeerd bestuurdlid. De laatste jaren was zij vice-voorzitter en als zodanig had zij zitting in het dagelijks bestuur van het CDA. Haar juridisch inzicht maakte dat zij bij de CHU nauw betrokken was bij de modernisering van de statuten en het huishoudelijk reglement, enkele jaren geleden, en recentelijk bij de vormgeving van het CDA.

*

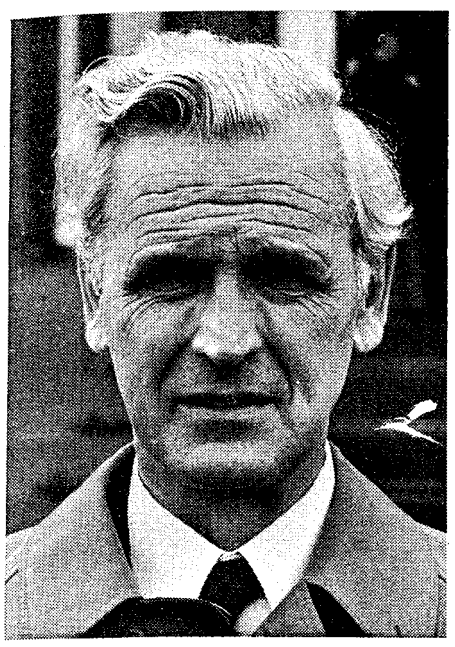

Drs. D. F. van der Mei, staatssecretaris van buitenlandse zaken (foto: ANP-foto).

Staatssecretaris Van der Mei: nauw betrokken bij ontwikkeling EG

In het jaar 1958 vond de oprichting plaats van de Europese gemeenschappen. De nieuwe staatssecretaris van buitenlandse zaken, in het bijzonder belast met Europese aangelegenheden, drs. D. F. van der Mei, herinnert zich nog goed, dat hij als jong Tweede-Kamerlid namens de CHU-fractie het woord voerde bij de behandeling van het verdrag, waarbij Nederland tot de Europese gemeenschappen toetrad. „Sindsdien heb ik steeds met Europese zaken te maken gehad.

Ik interesseerde me in het bijzonder voor de buitenlandse economische betrekkingen". Maar ook deed drs. Van der Mei ervaringen op, welke hem nu van pas komen, als lid van de Interparlementaire Beneluxraad (1971-1977), als lid van de raadgevende vergaderingen van de Raad van Europa en de Westeuropese Unie (1969-1971) en als lid van het Europese parlement (1976-1977).

Vele jaren heeft drs. Van der Mei deel uitgemaakt van de Tweede Kamer, namelijk sinds 1956. Bij de CHU-fractie was hij al spoedig de financieel-economische expert en voor deze fractie voerde hij het woord bij de jaarlijkse algemene financiële beschouwingen in het najaar en bij de behandeling van de voorjaarsnota over de stand van zaken bij de uitvoering van de rijksbegroting. Drs. Van der Mei was veertien jaar lang voorzitter van de Tweede-Kamercommissie voor handelspolitiek (hij woonde als zodanig een der conferenties van de VN inzake handel en ontwikkeling - Unctad - bij) en was voorts lid van het presidium van de Tweede Kamer. Ook was hij vicevoorzitter van de CHU-fractie en lid van het bestuur van de CDA-fractie.
Enkele bijzondere functies van drs. Van der Mei moeten nog genoemd worden: medewerker internationale zaken van het CNV en als zodanig lid van het economisch en sociaal comité van de EG (1959-1964), voorzitter van de Christelijke bond van ondernemers in de binnenvaart (1965-1974) en voorzitter van de raad van bestuur van de Nederlandse Particuliere Rijnvaartcentrale (1975-1977).

Tenslotte: staatssecretaris Van der Mei is getrouwd met mevrouw Joke van der Mei-Zilverentant, die een actief aandeel heeft in het werk van de Centrale van Christelijk Historische Vrouwen.

Staatssecretaris Nooteboom: veel belangstelling werk Tweede Kamer

Mr. A. Nooteboom, de nieuwe staatssecretaris van financiën, was de afgelopen week bij het Tweede-Kamer-debat over de regeringsverklaring, niet in een voor hem vreemde omgeving. „Meermalen heb ik een kamervergadering bijgewoond. Maar dan zat ik op het schellinkje, de publieke tribune". Het werk van de Tweede Kamer heeft mr. Nooteboom, als het om fiscale onderwerpen ging, steeds geboeid.
Het zullen ook de fiscale onderwerpen zijn, die hem als staatssecretaris zullen bezig houden. Daarnaast is hij ondermeer belast met de aangelegenheden, betreffende de Domeinen, het muntwezen, het verzekeringswezen (behoudens het beleid inzake structuur en toezicht) en de Staatsloterij.
Mr. Nooteboom, geboren op 18 juli 1928, studeerde aan de Rijksbelastingacademie te Rotterdam, waar hij ontmoette als medestudent mr. W. Scholten, thans lid van de Raad van State en oud-lid van de Tweede Kamer voor de CHU en oud-staatssecretaris van financiën (eveneens belastingzaken). Van 1951 tot 1956 was mr. Nooteboom werkzaam bij de afdeling vennootschapsbelastingen van de inspectie directe belastingen te Rotterdam. Daarna was hij achtereenvolgens elf jaar belastingadviseur, gedurende een jaar lid van de raad van bestuur van een aannemersbedrijf en weer acht jaar belastingadviseur. Met ingang van 1 juni 1976 volgde zijn benoeming tot hoogleraar in het belastingrecht aan de Universiteit van Amsterdam.
Bij de CHU was mr. Nooteboom onder andere lid van commissies van de Lohmanstichting, het wetenschappelijk centrum van de Unie. Ook was hij actief betrokken bij het werk van de hervormde gemeente van Rotterdam-Hillegersberg, zijn woonplaats.

Mr. A. Nooteboom, staatssecretaris van financiën (foto: ANP-foto).

Het EVP-program 1978: een uitgangsstelling voor verdere aktie

door: A. M. Oostlander

In de decembermaand van 1977 werd de laatste hand gelegd aan het verkiezingsprogram van de Europese Volkspartij (Federatie van Europese christen-democratische partijen). Daarmee is de weg vrij gekomen voor een officiële vaststelling van dit program door een groot congres van de EVP (Europese Volkspartij) dat dit jaar in Brussel gehouden zal worden.

De lezers zijn in dit blad regelmatig op de hoogte gehouden van de gang van zaken rond de programontwerpen. Na de confrontatie met een vrij slecht concept, een dieptepunt in de redaktionele arbeid, is er heel wat aan het document veranderd. In eerste instantie bracht de Nederlandse delegatie een alternatief voor hoofdstuk I (uitgangspunten) en ongeveer 80 amendementen in de besprekingen.
Hoewel deze relatief zeer opmerkelijke produktie zeer goed ontvangen werd, kwam in het volgende ontwerp veel en veel te weinig van onze inbreng tot uitdrukking. Sterke druk via diverse kanalen onzerzijds en de produktie van nog eens twee dozijn amendementen waren voor de redaktiecommissie een extra signaal dat het de Nederlanders werkelijk ernst was. We kunnen nu zeggen dat deze laatste aktie veel succes heeft gehad. De laatste serie amendementen werd vrijwel geheel in een of andere vorm, soms in compromissen, een enkele maal in nog wat verbeterde gedaante, gehonoreerd.
Op de laatste officiële bijeenkomst kon onze delegatieleider Schmelzer dan ook mededelen dat het resultaat nu „op het nippertje" aanvaardbaar kon zijn voor de Nederlandse christen-democraten.
Op het nippertje, omdat onze amendementen natuurlijk niet konden beogen het onderste uit de kan te halen. Als we het stuk zelf hadden moeten (mogen) schrijven was er uiteraard iets heel anders uitgekomen. Maar deze uitspraak geldt ook voor de andere Europese partners. Het is ook anderen opgevallen dat de programs van de drie grote Europese stromingen, liberalen, sociaal-democraten en christen-democraten opvallen door vage formuleringen en compromisteksten. De verschillen in opvatting en in politieke situatie zijn dusdanig dat over duidelijke idealen met een min of meer concrete inhoud geen eensgezindheid kan worden bereikt. Het is ook niet redelijk om dat de eerste de beste keer al te verwachten.

REDELIJK

Bepaalde minimum-doelstellingen hebben we intussen in redelijke mate weten te bereiken. Een EVP-program mag voor ons geen opvallende aanstotelijkheden bevatten wat betreft de formulering der uitgangspunten, de positiebepaling ten opzichte van de andere stromingen (waaronder de conservatieven), de politieke uitwerking in de diverse hoofdstukken.
Voorts moest het christelijk karakter zo mogelijk een beetje pittig geformuleerd worden.
Bij dat laatste hadden we nog het minste succes. Wel hebben we een uitdrukkelijke verwijzing naar het manifest van de wereldunie van christen-democraten erin gekregen. Dat maakt het mogelijk om bij een presentatie van het document in Nederland de tekst van dit manifest als bijlage op te nemen. In dit manifest vinden wij meer van onze ideeën terug dan in de Europese christen-democratische documenten.
Wat betreft de verwijdering van aanstotelijkheden; het is ons uiteraard gelukt om eervolle vermeldingen van het humanisme overal te doen scheppen of vervangen. Het zou een mooi giller geweest zijn als we daarmee thuis waren gekomen om het maar humoristisch uit te drukken. U zult hier en daar de term „personalisme" tegenkomen als compromis. Voor ons is dat geen bekend begrip; het duidt op een respect voor de menselijke persoon, de wens om deze niet te versmallen tot economisch of technisch object, de onderstreping van de verantwoordelijkheid van de mens als sociaal wezen. Het woord kàn ook een individualistische uitwerking krijgen, maar de rest van de teksten maakt dat niet gemakkelijk. De toon is nu beter; de snoeverigheid is inmiddels grotendeels verdwenen.

OPLUCHTING

Onze kritiek was ook gericht op een wegduwen van het „vrijheids"-begrip ten bate van termen als gerechtigheid, solidariteit en verantwoordelijkheid. Het succes van dit streven blijkt uit commentaren op dit punt van auteurs die de huidige drie Europese programs (liberaal, socialistisch, christen-democratisch), vergeleken hebben. Voorts komt de gerichtheid op de wereld uit in een verwisseling van hoofdstukken („Europa in de wereld" is nu hoofdstuk II) en in tekstveranderingen.
Patriarchale uitdrukkingen over de derde wereld zijn gewijzigd; de rol van particuliere hulpverleningsorganen wordt op passende wijze beklemtoond.
Het was voor ons een opluchting dat de ideeën betreffende een Europese kernmacht zonder moeite buiten het program gehouden konden worden. In Europees verband gezien is de tekst over nucleaire energie relatief zeer voorzichtig. De milieupolitiek komt overigens in het laatste ontwerp beter uit de verf.
Het leuke van de onderhandelingen is dat langzamerhand wederzijds meer duidelijkheid groeit over de politieke ideeën. Zo werd het begrip „genormeerde economie" voor anderen steeds helderder.
De waardering ervoor nam bepaald toe. Evenwel kwam dat te laat om in de plaats te worden gesteld van „sociale markteconomie". Bij diverse partners zag men gedurende de laatste officiële bijeenkomst de tegenzin tegen dit begrip toenemen. De „sociale markteconomie" is immers een „gecorrigeerd liberaal" systeem. De correctie is weliswaar de goede kant uit maar is geen radicale verandering. Bij verdere besprekingen zou hier best nog wat bereikt kunnen worden. We moeten evenwel niet alles in één fase willen binnenhalen.

Onzerzijds dient meer bewustheid te bestaan dat een vereenzelviging van CDA-denken met clericalisme zoveel mogelijk vermeden moet worden. Het zal nog jaren duren voor wij onze eigenlijke motieven aan de Europese partners duidelijk hebben kunnen maken.

ENIGE VOLDOENING

Nu we het eindresultaat aan de CDA-partijen kunnen voorleggen (voor een ja of een nee) doen we dat wel met enige voldoening en met hoofdzakelijk prettige herinneringen aan de discussies in Europees verband, maar niet met trots. Je kunt nu eenmaal niet ingenomen zijn met documenten, die toch wel ver achter blijven bij „Niet bij brood alleen". Maar gezien de veel moeilijker omstandigheden in de EVP kunnen we het eindresultaat toch kenschetsen als een goed uitgangspunt voor verdergaande Europese activiteit vanuit het CDA. Het EVP-program zal de Nederlandse kiezers niet stormenderhand veroveren, evenmin als welk van de andere Europese programs ook. Het zal evenwel geen schade aanbrengen, zoals we af en toe vreesden.

En zelfs zijn er enkele passages in het program en zijn bijlagen (manifest van de wereldunie) die het werkelijk goed kunnen doen. Het hangt nu gewoon af van ons aktief doorgaan met het uitdragen van onze ideeën of het bereikte positief dan wel negatief zal uitwerken. Sluiten we ons tevreden op in ons eigen Nederlandse CDA, dan zal alle moeite vergeefs zijn. Voor een mondiaal en **dus** ook Europees gericht CDA zijn er in principieel opzicht belangrijke taken weggelegd.

A. M. Oostlander,
directeur Kuyperstichting.

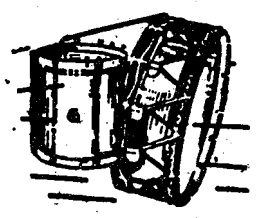

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Met het oog op 29 maart

CDAktueel
FEITEN EN MENINGEN
CHRISTEN DEMOCRATISCH APPÈL

De landelijke politiek zal bij de Statenverkiezingen wel niet helemaal buiten de deur kunnen blijven. Maar provinciale zaken behoren daarbij toch centraal te staan. Dat er ook dan politiek nog wel wat te beleven kan zijn, maakt Jan van der Ploeg duidelijk. Hij is voorzitter van de CDA-Statenfractie in Groningen.

Gelet op de landelijke ontwikkelingen moet het CDA bij de Statenverkiezingen van 29 maart in elke provincie met een extra strijdlustige PvdA rekening houden. Op alle fronten zal het offensief op het CDA/VVD-kabinet worden geopend. En overal zal wel worden verteld hoe erg zo'n kabinet voor het beleid van de provincies is.

Nu is het waar dat een provincie in veel opzichten mee van rijks-maatregelen afhankelijk is. Maar even waar is dat de klacht over onvoldoende aandacht van het rijk, althans naar jarenlange ervaring in Groningen, zo'n beetje continu wordt geuit. Door alle fracties in de Staten, ongeacht de politieke samenstelling van het kabinet. Wel had de CDA-statenfractie in Groningen liever een kabinet gezien dat kon steunen op een royale meerderheid in de Kamer. Dat zou de mogelijkheid hebben gegeven tot een wat duurzamere aanpak van structurele problemen. Daar heeft de provincie Groningen alle belang bij. En welke provincie niet?.
Zo is de landelijke politiek niet geheel buiten de deur te houden als het om provinciale verkiezingen gaat. Maar de discussie mag daarop niet worden geconcentreerd.
Ook is de kans erg groot dat de PvdA in de landelijke gang van zaken aanleiding ziet om, waar mogelijk, zich uit te leven in de meerderheidsstrategie als het om collegevorming gaat. Zij zal dan het CDA/VVD aangrijpen om zich zelf te rechtvaardigen bij de keuze voor een college dat (desnoods met uiterst krappe meerderheid) steunt op „linkse" of „progressieve" fracties die daartoe program-afspraken hebben gemaakt.

GAMMELE MEERDERHEID

De provincie Groningen kent nu bijna vier jaar zo'n college. Het steunt op 28 van de 55 zetels. Op grond van de ervaringen welke de desbetreffende fracties (PvdA, CPN en PPR) daarmee intern en met elkaar hebben opgedaan, zou je mogen verwachten dat het experiment met zo'n gammele meerderheid, als mislukt zou worden beschouwd.
De meerderheid was te krap, het program te ruim om de Staten in een meerderheids- en minderheidsgroep te kunnen delen. Van CDA-zijde is in deze Statenperiode ook nooit echt oppositie gevoerd in de zin van: college kraken!. Naar onze mening lenen de Staten, als bestuursorgaan zich daar ook eigenlijk niet voor. Bovendien gaf het ontstaan van dit college daar geen aanleiding toe. Het experiment is de PvdA c.s. in de schoot geworpen door een aantal VVD-Statenleden. Deze wilden, koste wat het kost, geen twee CDA-gedeputeerden in een college met drie PvdA-leden en een CPN-er. Die VVD-ers kónden dat verhinderen omdat van de 22 leden tellende PvdA-fractie er uiteindelijk maar vier met de CDA-kandidaten akkoord wilden gaan. Ondanks overeenstemming over het college-program!
Deze ervaringen gaan in Groningen, bij de komende verkiezingsstrijd, natuurlijk een rol spelen. Zo zal elke provincie op dit punt haar eigen geschiedenis hebben. Maar ik durf voorspellen dat de PvdA overal waar zij voor zo'n meerderheidscollege kansen ziet, deze zal uitbuiten. Daarbij zal dan het CDA/VVD-kabinet als argument worden gebruikt.
Voor Groningen slaat dat nergens op: het (eerste?) kabinet-Den Uyl was al goed van start, maar dat gaf de PvdA in Groningen geen reden om het CDA op enigerlei wijze tegemoet te komen. Met de eigen 22 zetels, gesteund door vier van de CPN en twee van de PPR, wenste zij het CDA te dicteren welke personen niet voor gedeputeerden mochten worden gekandideerd.

EIGEN REGELS

Met de verkiezingen van 29 maart in zicht schijnen sommige PvdA-ers nu te verwachten dat het CDA de zittende PvdA-gedeputeerden persoonlijk op hun beleid zal beoordelen. Uit de ontwerp-kandidatenlijst zou men af kunnen leiden dat het gewestelijk partijbestuur de heren niet allemaal als even goed beoordeelt. Zij kregen op de advieslijst de plaatsen 1, 5 en 10, maar daar zal de partij zelf nog wel wat verandering in brengen. Dat is, volgens mij, ook de enig juiste methode. Elke partij beoordeelt naar eigen regels de eigen mensen.
Dat over en weer achter de schermen, in persoonlijke contacten, wel eens „gevist" wordt naar andermans beoordelingen behoort tot de gangbare tactieken. Het tekent misschien de specifieke Groningse situatie dat de provinciale pers maar al te graag over dergelijke contacten mag uitweiden en ook graag namen van mogelijke CDA-kandidaat-gedeputeerden wil noemen.
Dat laatste verschijnsel rondom Statenverkiezingen zal zich trouwens overal wel voordoen. Zeker als men enige rivaliteit onder de „gegadigden" van één partij vermoedt. Dan krijg je al gauw de indruk dat zelfs aan Statenverkiezingen een enorm rumoer vooraf kan gaan.
Ondanks al deze bij-verschijnselen zal het CDA zich principieel en zakelijk moeten presenteren. En waar nodig: verdedigen. Naar mijn idee is het CDA in Groningen - partij(en) en fractie - daar goed op voorbereid.

JAN VAN DER PLOEG

Til Gardeniers:

Contact met achterban moet verstevigd worden

door Jo Feijen

Mevrouw M. (Til) Gardeniers-Berendsen (52 jaar, gehuwd en moeder van drie zoons) heeft in het kabinet-Van Agt de post van CRM toegewezen gekregen. Een gesprek met haar gaat over de vrouw in de politiek, over de betekenis van welzijnsbeleid en over de noodzaak dat politici goede contacten onderhouden met hun achterban. De nieuwe minister, vriendelijk en rap pratend als altijd, aan het woord:

„Ik had het erg interessant gevonden om deel uit te blijven maken van de nieuwe CDA-fraktie, die voor het het eerst onder die vlag was gaan opereren. Maar toen in de latere fase van de formatie de namen van kandidaat-bewindslieden op tafel kwamen, en binnen het CDA het gevoelen bestond dat onze groepering CRM zou moeten bemannen, werd mij wel duidelijk dat ik er niet onderuit zou kunnen komen."
Wie Til kent, zal gemakkelijk begrijpen dat zij het er wat moeilijk mee heeft, dat haar nieuwe verantwoordelijkheid minder toelaat dat het contact met de kiezers en het CDA-kader even sterk door haar onderhouden zal worden als tot nu toe het geval was. Maar als echt partijlid moet ze toch nog kwijt: „Gelukkig zal ik dat niet helemaal hoeven te laten, ook een minister vervult wel eens spreekbeurten."
Een Kamerlid is, zo hoort men wel eens, in vergelijking met een minister te benijden, omdat de eerste meer over een bepaald verlangen kan doordrammen, terwijl de tweede veelal gehouden zal zijn het kabinetsbeleid te verdedigen.
Til benadrukt de verantwoordelijkheid van beiden: „Niets is zo oneerlijk om te suggereren dat je iets kan doen wat je niet waar kan maken. Als Kamerlid heb ik me achter bepaalde zaken gesteld, ergens voor geknokt, maar niet de indruk gewekt het wel even voor elkaar te krijgen. Kamerlid èn minister moeten in alle eerlijkheid de grenzen van het haalbare durven aan te geven; dat zullen zij gemeen moeten hebben."

VROUW IN DE POLITIEK

Het ligt voor de hand om de enige vrouw in het kabinet de vraag te stellen hoe het nou te verklaren is, dat er ondanks de emancipatieontwikkelingen van de laatste tijd inderdaad slechts één vrouw in de ministerraad een plaats heeft gekregen.

„Kijk, zowel in de opstelling van Den Uyl als van Van Agt speelde een rol dat zittende ministers een zekere voorkeur hebben. Dat maakte de spoeling al wat dunner. Maar bij het CDA leefde echt de wens om in elk geval één vrouwelijke vertegenwoordiger in het kabinet te krijgen. En het CDA heeft diverse vrouwen die dat aan kunnen. Als de VVD dat ook gedaan zou hebben, was er al een vooruitgang, zo kun je zeggen, vergeleken met vroegere situaties. Met de staatssecretariaten is die verhouding overigens behoorlijk recht getrokken; er is een betere afspiegeling bereikt als je het vergelijkt met het aantal vrouwen in de Tweede Kamer."

CRM-BELEID

Er wordt wel gesteld dat het CDA ter uitvoering van het welzijnsbeleid - en CRM is daar een belangrijke exponent van - beter met de PvdA dan met de VVD zaken kan doen. Wat vindt de nieuwe minister daarvan?
„Als je kijkt naar de begrotingsbehandelingen van CRM gedurende de afgelopen jaren, naar de behandeling van de Bejaardennota 1975, naar de behandeling van de Nota Kunst en Kunstbeleid in 1977, nou dan valt het best mee met de houding van de VVD inzake het welzijnsbeleid.
Hetzelfde geldt, om nog een ander voorbeeld te noemen, voor het gehandicaptenbeleid. Wel vind ik dat de VVD wat meer genegen is te signaleren in het welzijnsbeleid wat er niet goed zou gaan, en wat minder om er zich mee te vereenzelvigen. Dat zal ook wel komen door het feit dat veel mensen, die sterk gemotiveerd in het welzijnsveld werkzaam zijn, om met de volksmond te spreken links gemotiveerd zijn, óf vanuit een christelijke inspiratie werken. Je ontmoet daar weinig mensen die hardop zeggen: ik ben lid van de VVD. Maar ik weet in feite niet of ze er toch niet zitten; bij de natuurbescherming zeker wel."
Til Gardeniers verwacht dus wel dat met de huidige combinatie een goed welzijnsbeleid gevoerd kan worden. Wat betreft de te verwachten oppositie van (vooral) PvdA-zijde rekent zij op een eerlijke benadering.

WELZIJN CENTRAAL

In het CDA-VVD-akkoord wordt uitgesproken dat de zorg voor het welzijn van de mens een centraal onderwerp van regeringsbeleid zal zijn. Waarmee een lijn, die het CDA in het verleden heeft uitgezet, wordt doorgetrokken.
„Het mag nog wel eens gezegd worden dat de continuïteit die de christen-democraten in de loop der jaren in het regeringsbeleid gebracht hebben, buitenlanders met een zekere bewondering doet kijken naar wat wij op welzijnsgebied tot stand hebben gebracht. En daar hoort natuurlijk ook bij een kritisch omgaan met gemeenschapsgelden, dat gebeurt in andere beleidssectoren ook."

Conclusie werkgroep: geen fabriek rollend materieel

Het is vrijwel onmogelijk een fabriek van rollend materieel voor de spoorwegen in Nederland rendabel te maken. Dit is de conclusie van een rapport, dat de minister van verkeer en waterstaat aan de Tweede Kamer heeft aangeboden. Het rapport is opgesteld door een interdepartementale werkgroep van verkeer en waterstaat, economische zaken, sociale zaken en financiën.

De werkgroep moest nagaan of een uitgebreid onderzoek naar de mogelijkheid van de oprichting van een fabriek voor rollend materieel in Nederland zinvol zou zijn. Als uitgangspunt gold dat de produktie kostendekkend kon worden gemaakt. In de periode dat de studie begon, kondigde VMF-Stork de inkrimping van bepaalde bedrijfsactiviteiten aan. Dit leidde tot reacties, gericht op het behoud van bestaande en het scheppen van vervangende werkgelegenheid. Er werden ook Kamervragen over dit onderwerp gesteld.

WEINIG GUNSTIG

In zijn brief aan de Tweede Kamer schrijft de minister van verkeer en waterstaat, dat ook vanuit een ruimere maatschappelijke gezichtshoek de voorwaarden voor het oprichten van zo'n fabriek weinig gunstig zijn:

- de overheid zou vrijwel zeker permanent financiële steun aan zo'n bedrijf moeten verlenen; dat zou dan moeten passen in de geldende EG-bepalingen.
- men kan de Nederlandse railvervoerbedrijven niet zonder meer verplichten het materieel van zo'n Nederlandse fabriek af te nemen; de fabriek zou er dus niet zeker van zijn of haar afzet wel voldoende groot en gelijkmatig zou zijn.
- voorts zou het bedrijf zich bij wijzigingen in aard en omvang van de vervoersbehoefte niet snel genoeg kunnen aanpassen.
- ook moet men geen al te hoge verwachtingen hebben van het aantal arbeidsplaatsen dat men met een eigen fabriek kan winnen. Daarbij moet men bedenken, dat de werkgelegenheid van ongeveer 250 Nederlanders die bij het Duitse bedrijf Talbot in Aken werken, in gevaar zou komen. Voor dit bedrijf vormen Nederlandse bestellingen namelijk een belangrijk onderdeel van de orderportefeuille. Bovendien kan bij bestellingen van rollend materieel in het buitenland toelevering van onderdelen uit Nederland worden bedongen en wellicht ook compensatieorders in andere sectoren.

- tot slot rijst de moeilijkheid om zo'n produktiebedrijf op te bouwen uit hoofde van ondernemingsvorm, vestigingsplaats, specialistische kennis en verkrijging van licensies.

H. L.

Is een wet tegen sexediscriminatie nodig?

door: Annelies Belt-Pott

- **Het aannemersbedrijf J. Visser B.V. adverteert voor een vrouwelijke typiste. Desgevraagd wordt meegedeeld: „Wij vinden dat typewerk specifiek vrouwenwerk is. Zij kunnen domweg overtikken wat er staat en hoeven er weinig of niet bij te denken."**
- **De gemeente Heerenveen adverteerde voor een kleuterleidster. Toen werd geïnformeerd of dat ook een kleuterleider zou mogen zijn, werd erop gewezen, dat de Kleuteronderwijswet slechts leidsters kent.**
- **Het Gemeentelijk Gasbedrijf te Beverwijk wenst voor de jaarlijkse controle van meters (een aktie waarvoor voornamelijk scholieren en studenten worden aangenomen, omdat het slechts om incidenteel werk gaat), geen vrouwen aan te nemen. Het opnemen van meterstanden en het afleggen van bezoeken bij de gebruikers zou een typisch mannenwerk zijn.**
- **Toen de Verenigde Noordhollandse Dagbladen via het Gewestelijk Arbeidsbureau een journalist met HAVO-opleiding vroegen, kwam de sollicitante, die ruimschoots aan de gestelde eisen voldeed, al niet in aanmerking, omdat op het voorgedrukte formulier door de aspirant-werkgever de aanduiding „vrouwelijk" was doorgestreept.**
- **In het basis-onderwijs wordt in de lagere klassen „bij voorkeur" les gegeven door vrouwen. De Lager Onderwijswet bepaalt nog steeds: „Het onderwijs in de laagste twee leerjaren ener school voor gewoon lager onderwijs, of aan scholen met twee leerkrachten in de laagste drie leerjaren, wordt zo enigszins mogelijk opgedragen aan onderwijzeressen."**

Dit is een kleine selectie uit tientallen voorbeelden, waarover de Emancipatie-Kommissie beschikt, waarin duidelijk sprake is van sexediscriminatie.

WET

De Emancipatiekommissie vindt dat nog heel wat discriminatie van vrouwen (en mannen) zal blijven bestaan. Daarom heeft zij een advies uitgebracht, waarin wordt voorgesteld een wet tegen sexediscriminatie te maken, zodat ook tegen die discriminatie kan worden opgetreden.

In het Advies staat hoe zo'n wet eruit zou moeten zien en hoe zij zou moeten worden uitgevoerd. Het is een heel ingewikkeld probleem.

Het advies is erg lang geworden. Daarom heeft de Emancipatiekommissie de hoofdlijnen in een korte brochure vastgelegd. De eerste vraag was of de Nederlandse wetgeving kan worden gebruikt. De konklusie is, dat de wetgever (regering en parlement samen) verplicht is om met behulp van de Nederlandse wet iets tegen sexediscriminatie te gaan doen.

De tweede vraag is: moet er alleen iets tegen sexediscriminatie worden gedaan, of moeten ook andere vormen van discriminatie worden bestreden? De Emancipatiekommissie heeft gekozen voor een aparte wettelijke bestrijding van sexediscriminatie niet omdat zij de andere vormen niet belangrijk vindt, maar omdat anders die weg veel te lang wordt als de totale problematiek rond rassendiscriminatie of wegens geloof- of levensovertuiging zou moeten worden meegenomen.

NIEUW PROBLEEM

Een nieuw probleem daarbij is dan: moet er een aparte wet komen of moeten in allerlei wetten wijzigingen en aanvullingen komen. De Emancipatiekommissie heeft gekozen voor één algemene Wet tegen Sexediscriminatie, omdat:

- dan duidelijker kan worden dat sexediscriminatie nóóit mag;
- de overheid en de burgers meer houvast hebben aan één aparte wet dan aan een aantal bepalingen in uiteenlopende wetten;
- ook onvoorziene discriminatiegevallen onder zo'n aparte wet kunnen vallen;
- dat de beste oplossing is om een speciale Commissie tegen Sexediscriminatie in te stellen.

Een **Commissie tegen Sexediscriminatie** zal dan het belangrijkste uitvoeringsorgaan van de Wet tegen Sexediscriminatie moeten zijn. De Emancipatiekommissie heeft in het advies uitgebreid aangegeven, hoe de commissie er uit zou moeten zien en welke bevoegdheden deze zou moeten krijgen.
Misschien vindt u - met de Emancipatiekommissie - dat het belangrijk is dat er in Nederland een Wet tegen Sexediscriminatie komt. **Wat kunt u dan doen?**
Een heleboel, en dat staat in de brochure.
U kunt deze brochure bestellen bij De Horstink, Postbus 400, Amersfoort tot 1 maart 1978. Na deze datum bij het Sekretariaat Emancipatiekommissie, J. C. van Markenlaan 3, Rijswijk Z.H. Ieder eerste exemplaar is **gratis.** Wilt u meer exemplaren dan moet u deze betalen.

Annelies van der Belt-Pott.

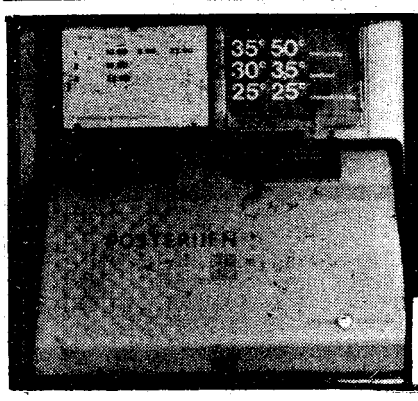

Zo denk ik er over

De redactie van „de Nederlander" behoudt zich het recht voor te lange ingezonden stukken te bekorten.

Nederland maakt Suriname arm

„Hoe komt het, dat Suriname arm blijft ondanks zijn natuurlijke rijkdommen en ondanks de geweldige bedragen die Nederland ter beschikking stelt?" Het antwoord ligt in de goed bedoelde maar ondoordachte vorm van onze hulp, die juist averechts werkt.

A. Het Rijksstatuut van 1954 gaf zelfbestuur en het Nederlanderschap als teken van gelijkgerechtigdheid en verbroedering der rassen. Het gevolg was echter niet, dat de Surinamers aan het werk gingen en hun land opbouwden, maar dat zij naar Nederland trokken, weg uit de armoede. Maar hier ervaren zij, dat zij tweederangsburgers met een gespleten hart zijn.

B. De ontwikkelingshulp van het verdrag van 1975 schonk Suriname de som van een miljoen gulden per dag, maar hoe gek het ook klinkt, juist daardoor verarmt Suriname. Wanneer men in Suriname met dat ontwikkelingsgeld een grote weg, een stuwdam, een spoorlijn of een volautomatische aluminiumfabriek bouwt, dan wordt dat werk niet met inheemse werklozen en inheemse, eenvoudige, werktuigen verricht, maar het wordt uitgevoerd door een grote buitenlandse ondernemer met geweldige machines, die in het geïndustrialiseerde westen met onze ontwikkelingsgelden gekocht worden. De weinige inheemse arbeiders die hierbij tijdelijk werk vinden, staan straks weer op straat en door de automatisering van die fabriek zijn er geen nieuwe arbeidsplaatsen in Suriname bijgekomen.

De winsten, de hoge lonen van de buitenlandse deskundigen en de kosten van de dure werktuigen gaan het land weer even hard uit, als Nederland ze geschonken heeft. De steekpenningen die voor het verkrijgen van de opdracht betaald zouden worden, worden in de aannemingssom doorberekend en komen in mindering van de ontwikkelingshulp en worden dus in werkelijkheid door het Nederlandse volk aan die buitenlandse bedrijven betaald. Nederland steunt niet Suriname maar de geïndustrialiseerde landen!

GEVOLGEN

1. Als dit juist is, dan gebruikt de omgekochte ambtenaar steekpenningen voor eigen genoegen of belegt wegens inflatie zijn geld in grond. Het ontstaan van grootgrondbezit en van de onverbrekelijk daarmee verbonden dictatuur wordt dus door Nederland bevorderd. Door dat opkopen van grond worden de kleine boeren van hun bedrijven verdreven en vluchten naar Nederland.

2.Grootgrondbezit heeft de neiging te mechaniseren om minder van de looneisen der arbeiders afhankelijk te zijn. De werktuigen worden in het Westen gekocht, dus verlies van deviezen voor het land en de werkloosheid neemt toe.

3. De werkloosheid brengt de Surinamers en toe naar Nederland te trekken. De stroom Surinamers houdt dan ook aan langs wettige of onwettige weg. Dit wegtrekken vermindert het aantal inwoners, de middenstand zet minder om, er komt minder vraag naar goederen, dus minder arbeidsplaatsen en de werkloosheid neemt weer toe. (Op het nadeel voor Nederland: overbevolking, werkloosheid, rassenbotsingen, gaan wij hier niet in).

4. Doordat de Surinaamse regering grote werken kan laten uitvoeren, wekt zij de indruk bij de eigen bevolking, dat zij iets voor de opbouw doet en gebruikt deze werken als propaganda voor de regerende partijen: „Kijk, dit doen wij allemaal voor jullie! Stem op ons".Daardoor wordt een beleid bestendigd, dat door zijn corruptie, o.a. het „regelen", juist de armoede bevordert. „Regelen" is het belonen van familieleden en vrienden met overheidsbaantjes, waarvoor men vrijwel niets hoeft te doen. Het onnodig omvangrijke ambtenarenapparaat onttrekt enerzijds werkkrachten aan de opbouw en kost anderzijds handen vol geld aan de staat, dat nu nuttig besteed kan worden: de regerende groep verbruikt de staatsgelden ten eigen voordele en niet voor het volk.
Omdat er nu geen belastinggelden voor de opbouw overblijven, moeten die dus uit de ontwikkelingshulp komen, d.w.z. Nederland betaalt de overtollige ambtenaren van een regering, die niet het landsbelang op het oog heeft.

C. De Nederlandse maatschappelijke steun. De derde invloed, die ten nadele van Suriname van Nederland uitgaat, ligt in de zuigkracht van zijn steunuitkeringen. Door onze grenzen voor buitenlanders in het algemeen en voor de vroegere Rijksgenoten in het bijzonder open te stellen, wat op zich zelf menslievend en goed bedoeld was, trekt men nu allen aan, die het in Suriname niet naar de zin hebben. Suriname loopt dus leeg, terwijl het juist gebrek aan arbeiders heeft, want er is ontzettend veel te doen. De onderwijzers, verpleegsters en bouwvakkers, waarom Suriname zit te springen, zitten in Nederland.
Men voert zelfs gastarbeiders in. Dat heeft twee menselijk gezien ongunstige gevolgen: De Surinamers in Nederland zijn in wezen ontheemd en voelen zich tenachtergesteld bij de blanken en de gastarbeiders in Suriname zijn dat eveneens en vormen daar een nieuw soort internationaal proletariaat, dat geen binding met het gastland heeft.

Samenvattend kan men zeggen, dat al die goed bedoelde maatregelen (Nederlands paspoort, ontwikkelingshulp, maatschappelijke steun) voor Suriname een ongunstige invloed hebben en het land steeds maar armer doen worden. Het gehele beleid moet dus omgekeerd worden.

1. Geen grote buitenlandse bedrijven, maar kleine inheemse.
2. Geen grote, alleen voor de uitvoer werkende bedrijven, maar een economie die op eigen voorziening is ingesteld, zodat er minder ingevoerd behoeft te worden.
3. Ruilverkaveling zodat de kleine boer voldoende grond krijgt voor een renderend bedrijf.
4. Bevrijding van de boer van de macht van de opkopers en geldschieters, door eigen afzetbedrijven en goedkoop landbouwcrediet.
5. De Surinamers in Nederland kunnen een belangrijke bijdrage in de opbouw leveren door terug te keren en zelf de opbouw ter hand te nemen.
6. De Nederlandse regering kan de opbouw gunstig beïnvloeden door bepaalde voorwaarden aan de ontwikkelingshulp te verbinden, b.v. het afschaffen van het „regelen" en een sterke inkrimping van het ambtenarenapparaat.
7. Een groot deel van de ontwikkelingshulp moet voor de terugkeer gebruikt worden. Daaraan heeft Suriname veel meer.

AXEL R. Slot.

Bouw- en Aannemersbedrijf
M. de Raad & Zoon
Pickestraat 62. Noordwijk, tel. 01719-12100 en 15257.

AANNEMERSBEDRIJF
B.V. RADIX & VEERMAN
Oudelandsweg 30 - Tel. 03480-2204 - WOERDEN.
Verbouw - Nieuwbouw door geheel Nederland.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

KOCH
Telefoon 055-214259
APELDOORN.
Kerkorgels
Elektronische orgels
voor kerk-, school- en huismuziek.

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM.

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.
Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.
Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

neem nu een abonnement op POLITIEK OVERZICHT

POLITIEK OVERZICHT doet u maandelijks verslag van het politieke gebeuren in ons land.
POLITIEK OVERZICHT biedt feitelijke informatie, gerangschikt per onderwerp, over handelingen en uitspraken van regering, parlement, partijen, maatschappelijke organisaties, raden, commissies enz.
Een maandblad op magazine-formaat met veel feiten en achtergronden.
Een jaarabonnement kost u – dank zij subsidie van CRM – slechts f 32,50. Vraag een gratis proefnummer aan of neem direct een abonnement.
Het adres is: **POLITIEK OVERZICHT**
ANTWOORDNUMMER 235–F LEIDEN

EEN UITGAVE VAN
STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer

de klok HANDELMIJ B.V.
BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF
J. STOUT
Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken
naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Zaanse klokken
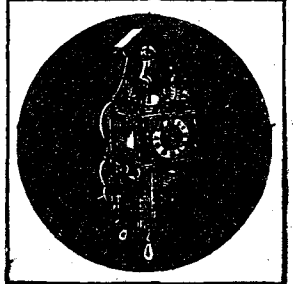
Maaskant
Winkelgalerij Kerschoten
Tel. 15865, Apeldoorn.

Stelt u prijs op
VAKWERK
KWALITEITS-
ARTIKELEN
dan
VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

TOT 140% HYPOTHEEK
Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie.
Geldlening f 5.000,- = 36 x f 171,- enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.
drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

korteweg
bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

HANAB B.V.
GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS
Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

wij openen voor u een nieuwe wereld...

Met onze bladen hebben wij een gesloten verspreidings-geheel: de West-Veluwe en Oost-Utrecht.

- De Barneveldse Krant
- De Stad Nijkerk
- De Leusder Krant
- De Woudenberger/Scherpenzeelse Krant
- De Stad Amersfoort
- Lunters Nieuwsblad
- Bennekoms Nieuwsblad
- Veldhuizen (Weekblad voor nieuw-Ede)
- Hoevelakens Nieuwsblad/De Hooglander

BARNEVELDSE DRUKKERIJ EN UITGEVERIJ B.V.
KRANTEN KOMBINATIE
Nieuwstraat 15 - Barneveld
Telefoon 03420-6141 (6 lijnen)

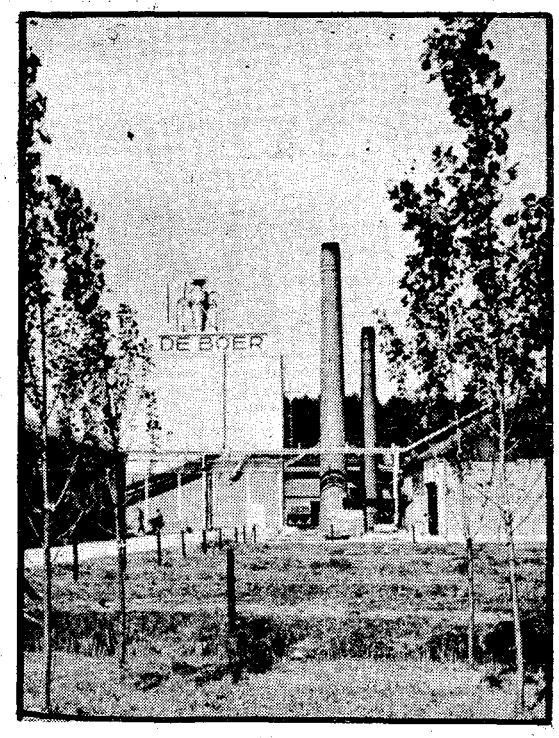

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

Vrijdag 27 januari 1978 - 14e jaargang no. 4

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Het debat over de regeringsverklaring

Uiterlijke matheid is slechts schijn

door H. van Spanning

Het debat over de regeringsverklaring van het kabinet-Van Agt, in de Tweede Kamer, maakte op velen - op het eerste gezicht - een wat matte indruk.
Bij nadere beschouwing kan echter worden vastgesteld dat ondanks deze uiterlijke matheid toch een politieke terreinverkenning heeft plaats gehad, die de komende tijd ongetwijfeld nog boeiende discussies zal opleveren.
In dit debat traden nieuwe politieke hoofdrolspelers op. Van Agt als premier; Den Uyl als leider van de grootste oppositiepartij; de VVD wisselde haar oppositierol voor die van regeringspartij, met Rietkerk als opvolger van Wiegel; Aantjes representeerde de voor het eerst via één lijst gekozen CDA-fraktie.
Zij gaven aan de discussie in de Kamer een ander aanzien dan we de laatste jaren gewend waren.

HOOFDROLSPELERS

In de eerste plaats kan het optreden van de nieuwe premier worden genoemd. De presentatie van het kabinet-Van Agt was bescheidener dan bij de entree van het kabinet van zijn voorganger, in 1973 het geval was. Den Uyl zei aan het slot van zijn regeringsverklaring:

> „Hoe moeizaam dit kabinet tot stand is gekomen, hoe groot de aarzeling en terughoudendheid bij velen, hoe kwetsbaar in menig opzicht de positie van het kabinet mag zijn, het kabinet heeft wel een pretentie. Het heeft de pretentie dat het een beleid wil voeren tot leniging, voorziening in de noden van elke dag in het perspectief van gestage, hardnekkig volgehouden arbeid aan een meer fundamentele vernieuwing van onze samenleving, in solidariteit met de mensen aan de onderkant van de samenleving hier en in de wereld.
>
> Ik hoop dat in deze regeringsverklaring iets heeft doorgeklonken van wat de spreukendichter in het Oude Testament bedoelde met de woorden: „Waar visie, waar uitzicht ontbreekt, komt het volk om".
> Ik hoop dat diegenen in verschillende kring die deze overtuiging delen iets daarvan zullen hebben erkend in uitgangspunten en beleidsvoornemens van dit kabinet en het daarom zullen willen steunen".

Van Agt besloot zijn regeringsverklaring met de woorden:

> „Dat beleid zal in het teken staan van de verantwoordelijkheid die mensen dragen voor eigen en elkaars ontplooiing, voor een rechtvaardige ordening van de maatschappij en voor een behoedzaam beheer van het milieu en de natuur. Die verantwoordelijkheid gestalte geven zal offers vergen. Offers om recht te doen aan de zwakkeren in onze maatschappij; offers om onze kinderen een goede toekomst te bieden; offers om een einde te maken aan onrecht en nood hier en elders in de wereld.
>
> Wij willen ons best ervoor doen om ons volk ervan te overtuigen dat deze offers moeten worden gebracht. Dat wij een gezamenlijke taak te vervullen hebben. Wij komen niet met een dictaat maar met de uitnodiging tot een dialoog. Een dialoog met de bevolking. Een dialoog vooral met u, de volksvertegenwoordigers. Voor die dialoog stellen wij ons open".

Aan het slot van zijn antwoord aan de Kamer, in eerste termijn, merkte hij op:

> „Wij hopen met de beperkte mogelijkheden die dit kabinet heeft en in het besef, dat wij fouten zullen maken en forse soms gerechtvaardigde en soms ongerechtvaardigde kritiek te verduren zullen krijgen, aan het welzijn van dit land een bijdrage te leveren, in bescheidenheid maar vastberaden".

Deze benadering van het parlement hangt ongetwijfeld samen met het feit dat het kabinet-Van Agt - in beginsel - slechts over een krappe meerderheid in de Tweede Kamer beschikt.
Tegen die achtergrond lijkt ook de opstelling van Van Agt tegenover de oppositiepartijen minder uitdagend te worden dan Den Uyl als premier soms placht te doen.
Vervolgens verdient het optreden van de PvdA-fraktie - thans de grootste oppositiepartij - de aandacht. Sinds omstreeks 1970 voerde deze fraktie een keiharde oppositie, gebaseerd op de polarisatietaktiek. In 1973 werd de rol van grootste oppositiepartij overgenomen door VVD-fraktieleider Wiegel. Zijn stijl kan het beste worden omschreven met de zegswijze „Van dik hout zaagt men planken".
Den Uyl c.s zochten in dit debat naar een andere aanpak. Niet de uit de afgelopen jaren bekende stijl met de houwdegen werd gehanteerd maar meer de stijl van de floretschermer. Den Uyl trachtte interne tegenstellingen tussen CDA en VVD bloot te leggen.
Met het verlaten van de oppositie lijkt de VVD-fraktie, als regeringspartij, een duidelijke gedaanteverwisseling te hebben ondergaan. De laatste jaren bestond in de VVD reeds een groep - met name rond het blad „Liberaal Reveil" - die het VVD-liberalisme een meer inhoudelijke, programmatische aanpak wilde geven. Rietkerk lijkt deze weg thans in te slaan. Aantjes typeerde dit treffend toen hij opmerkte dat de VVD-fraktieleider de kwantitatieve groei die de VVD de laatste jaren heeft beleefd, thans kwalitatief wil vullen.
De CDA-fraktie stelde zich in dit debat, bij monde van Aantjes, op als een loyale maar kritische regeringspartij. Op diverse punten schetste de CDA-woordvoerder de programmatische lijnen, die de christen-democraten in het regeringsbeleid verwachten terug te zien.

TOEKOMSTIGE POLITIEKE SAMENWERKING

In dit debat hebben de drie politieke hoofdstromingen - socialisten, liberalen en christen-democraten - zich gepresenteerd en hun stellingen betrokken. Een open vraag is echter nog in welke richting de politieke samenwerking van deze stromingen zich zal ontwikkelen. Een vorm van samenwerking is noodzakelijk zolang deze stromingen elk op zich een minderheid in het parlement vormen. Ten aanzien van die politieke samenwerking bestaan nog veel onzekerheden.
Den Uyl sloot toekomstige samenwerking met het CDA niet uit. Maar tevens zei hij dat in zijn partij de stemmen toenemen die menen dat op grond van de jongste formatie de grondslag voor een traditionele voorkeur van de PvdA voor het CDA is ontvallen.

We merkten reeds op dat de stijl van de PvdA-oppositie in dit debat minder hard was dan vóór 1973, tijdens de polarisatieperiode. Daar staat echter tegenover dat de PvdA-fraktieleider na afloop van het debat bewust verzuimde Van Agt de hand te drukken. Den Uyl lichtte deze houding later toe met de opmerking dat hij hiermee wilde onderstrepen dat dit kabinet er zijns inziens - gelet op de verkiezingsuitslag - niet behoorde te zitten. Deze houding van Den Uyl is op zijn zachtst gezegd parlementair hoogst ongebruikelijk.
De onderlinge relatie tussen de huidige regeringspartijen is eveneens nog ondoorzichtig. Aantjes stelde dat hij hechtte aan continuiteit van het gevoerd beleid, met name op sociaal terrein. „Er is meer sprake van continuiteit dan van puinruimen", aldus de CDA-woordvoerder.
Rietkerk daarentegen betoogde dat met de komst van dit kabinet een periode van heroriëntatie is aangebroken.
Tenslotte zal ook de relatie tussen PvdA en VVD aandacht vragen. De laatste tijd wordt in toenemende mate gesproken over een mogelijke toekomstige samenwerking tussen deze partijen. Hoewel vooralsnog over een verre toekomst wordt gesproken, sluiten Rietkerk en Den Uyl toenadering tussen VVD en PvdA niet (meer) volstrekt uit. Den Uyl sprak in een t.v.-uitzending zelfs over een mogelijke gespreksbasis nu Rietkerk, Wiegel als fraktieleider is opgevolgd.

HOOFDPUNTEN VAN HET DEBAT

Inhoudelijk werd het debat gekenmerkt door de aandacht voor toekomstige vraagstukken. Een scherp debat over de formatie bleef achterwege. De fraktieleiders van PvdA, CDA en VVD en de premier bepaalden zich tot de weergave van hun standpunt. Den Uyl besteedde hier wel relatief het meeste aandacht aan maar ging een scherpe confrontatie uit de weg. Een motie waarin de formatie-Van Agt op enigerlei wijze werd bekritiseerd werd niet ingediend.

Twee door de oppositie ingediende moties hadden betrekking op de positie van de minister van wetenschapsbeleid (de christen-democraat Peijnenburg).
Opvallend hierbij was dat PvdA en D'66 op dit punt gezamenlijk een motie indienden terwijl de PPR hier met een eigen motie kwam.
PvdA en D'66 vroegen uitbreiding van de bevoegdheden van minister Peijnenburg waardoor hij initiatieven kon nemen op het terrein van innovatie, produktievernieuwing en markt- en toekomstverkenningen ten behoeve van het midden- en kleinbedrijf. De CDA-fraktie stelde er geen behoefte aan te hebben de indruk te wekken dat het in deze motie gevraagde niet de aandacht van het kabinet heeft. Het overleg tussen de betrokken bewindslieden is hierover aan de gang.
De PPR vroeg het wetenschapsbeleid mede te richten op het totstandbrengen van maatschappelijke veranderingsprocessen.
Aantjes stelde dat ook het CDA deze zaak van groot belang acht. Gelet op het antwoord van de regering achtte hij deze motie echter volstrekt overbodig.
Een motie waarin de door het kabinet gevolgde procedure ten aanzien van de leverantie verrijkt uranium aan Brazilië werd afgekeurd, werd eveneens door de CDA-fraktie afgewezen. Aantjes merkte hierover onder meer op dat het kabinet in deze zaak correct heeft gehandeld omdat het de uitvoering van deze beslissing nadrukkelijk afhankelijk heeft gesteld van het hierover te houden parlementair debat.
Op het terrein van het financieel-sociaal-economisch beleid werden drie moties ingediend.
In de eerste motie werd het kabinet uitgenodigd vóór het Paasreces aan de Kamer

vervolg op pagina ?

In dit nummer

In dit nummer van het christelijk-historisch weekblad „de Nederlander" wordt opnieuw uitvoerig aandacht besteed aan het vorige week gehouden Tweede-Kamerdebat over de regeringsverklaring. Het lid van de redactie van „de Nederlander", H. van Spanning, levert commentaar op het driedaags debat. Voorts worden nog delen gepubliceerd van de regeringsverklaring zelf en van de beschouwingen daarover van CDA-fractievoorzitter mr. W. Aantjes.
Dit nummer van „de Nederlander" besteedt ook aandacht aan het Tweede-Kamerdebat van deze week over het ultra-centrifugeproject. Voorts kan de lezer kennis maken met de nieuwe minister van justitie, de christen-democraat mr. J. de Ruiter.
Abonnees op „de Nederlander" worden uitgenodigd in hun vrienden- en kennissenkring propaganda te maken voor „de Nederlander", het weekblad dat actueel wil blijven. Proefnummers kunnen met onderstaande bon worden aangevraagd.

Ondergetekende .....

Adres ..... te .....

* wenst toezending van proefnummers van de Nederlander

* wil een abonnement op de Nederlander

Zenden naar: Administratie Uniepers, Van Deventerlaan 49, Voorburg.

Het schip van staat

Het schip van staat is reeds lang geen binnenvaartuig meer. Het is al jaren zeewaardig en kan zo langzamerhand met de grootste mammoettanker worden vergeleken. Een reuzeschip dat van alles aan boord heeft, omdat het voor zovele doeleinden is bestemd.

Had het vlaggeschip Hare Majesteits Overheidstakendrager „De Nederlanden" voorheen nog tal van schepen om zich heen zoals voor een goede vloot is vereist, onder bevel van admiraal Den Uyl werden steeds meer kleine schepen uit de vaart genomen en werden de taken van deze bodems overgeheveld naar het moederschip „Multi". Met deze reusachtige overheidsbodem, die amper ondersteuningsvaartuigen naast zich duldde en die uitpuilde van bemanning en apparatuur, wilde admiraal Den Uyl op volle kracht vooruit en met scherpe koerswijzigingen naar een eindbestemming, de zogeheten veilige haven. Inspraak van de bemanning was toegestaan, maar aan een snelle vaart naar het einddoel mocht niet worden getornd. Dit nu: een vaartuig en zijn bemanning de wil opleggen pakt verkeerd uit. Het schip vertoont dra nukken en strandt. Immers, van een groot en log vaartuig als het schip van staat is geworden, weet iedereen dat het zich geen scherpe koerswijziging kan veroorloven. Mammoets die haakse bochten kunnen maken bestaan niet en zullen ook nooit worden uitgevonden. Wie met mammoets toch driftig wil manoeuvreren door het stuurrad in vliegende vaart te laten tollen, moet niet vreemd opkijken als bemanning en lading dit niet verdragen. Ziehier, de scheepvaart- en stuurmanskunst van admiraal Den Uyl. Hij wilde meer uit het schip halen dan er in zit. Het resultaat, hoe goed bedoeld de zeereis ook is geweest, is louter averij.

* * *

Inmiddels is een nieuwe vlootvoogd aangetreden, admiraal Van Agt, die met kersverse officieren moet proberen de mammoet in de vaart te houden en de opgelopen deuken onderweg herstellend, op koers te blijven. Het einddoel van Van Agt ligt niet ver van wat de vorige bevelvoerder zich had gesteld. Alleen de manier, waarop de haven moet worden bereikt, is anders.
Van Agt weet dat niet zo maar iedereen zijn wil kan worden opgelegd en dat niemand in staat is om met het logge schip van staat recht toe recht aan te varen dwars door allerlei obstakels heen.
Bij het vertrek hebben „de beste stuurlui aan de wal", de vroegere roergangers, bij voorbaat al verklaard dat het staatsvaartuig het zeegat kiest zonder duidelijke bestemming. Nog steeds is hen niet duidelijk, ondanks het feit dat admiraal Den Uyl over bekwame zeelieden als Duisenberg en Stemerdink beschikte, dat een mammoettanker een heel andere draaicirkel heeft dan een praam. Het schip van staat laat zich slechts bijsturen.

* * *

Vandaar dus de wijze terughoudendheid van de nieuwe kapitein op het regeringsschip. Zeelieden - Den Uyl moet maar eens met hen praten - zijn niet zo zeker van een geplande reis en van een einddoel dat op een tevoren vastgesteld tijdstip moet worden bereikt. Zij weten dat in volle zee - de volle zee die samenleving heet - heel wat stormpjes en stormen kunnen opsteken, die de vaart en de koers bepalen. Een echte zeeman weet ook van afwachten en van een goede voorbereiding van een reis. Die voorbereiding onder commando van Van Agt zou wel eens kunnen uitwijzen dat niet alleen een groot staatsvaartuig belangrijk is en de dienstregeling bepaalt, maar evenzeer een aantal hulpvaartuigen. Onder Van Agt moet het moederschip worden omringd door meerdere schepen met een ruimere verantwoordelijkheid. Nederland moet weer over een vloot gaan beschikken.

Welaan, laat de bemanning (inclusief de aan wal geplaatsten) eens kijken hoe de nieuwe admiraliteit de vloot samenstelt, het vaarplan uitdenkt, de vaarroute uitstippelt en welke voordelen en ook offers voor elkeen zijn weggelegd. Elk schip, zeker het schip van staat, en elke bemanning, zeker ook de varensgezellen onder leiding van Van Agt, hebben daar recht op.

A. B.

Verontwaardiging

De CDA-fractie in de Tweede Kamer heeft met grote verontwaardiging kennis genomen van de berichten in zake de arrestatie door de Chileense Junta van een groot aantal vooraanstaande leden van de Chileense Christendemocratische Partij. Hieronder bevindt zich Tomas Reyes Vicuna, vicevoorzitter van deze partij en lid van de Mensenrechten-commissie van de Wereld Unie van Christen-Democraten. Het feit dat de junta, nauwelijks twee weken na een referendum, naar dit onderdrukkingsmiddel grijpt demonstreert opnieuw, hoezeer dit referendum, met zijn oneerlijke en misleidende vraagstelling, een vertekend beeld heeft gegeven met betrekking tot de vrijheden en de rechten van de Chileense burgers, aldus een verklaring van de CDA-fractie.

De CDA-fractie protesteerde met klem tegen deze nieuwe daad van onderdrukking van het ondemocratische regime in Chili tegen burgers, die in de lijn van de democratische traditie in Chili, opkomen voor de rechten en vrijheden van de Chilenen.
De CDA-fractie heeft onmiddelijk na het bekend worden van deze arrestaties contact opgenomen met de Nederlandse minister van buitenlandse zaken over het ondernemen van de meest geëigende stappen. De Nederlandse christen-democraten zullen hun Chileense geestverwanten en alle andere democratische krachten in Chili politiek en moreel blijven steunen in hun strijd voor herstel van de parlementaire democratie, aldus de verklaring.

STAPPEN

Minister Van der Klaauw van buitenlandse zaken heeft vrijdag de ernstige bezorgdheid van de Nederlandse regering over de ontwikkelingen in Chili aan de Chileense ambassadeur overgebracht, aldus een woordvoerder van het ministerie van buitenlandse zaken.
In een gesprek met ambassadeur Jose Miguel Barros onderstreepte de minister dat in zeer brede kring in Nederland, zoals met name in de Tweede Kamer naar voren kwam tijdens het debat over de nieuwe regeringsverklaring, hevige verontwaardiging heerst over de nieuwe golf van onderdrukkingsmaatregelen.

Minister Van der Klaauw heeft er bij de Chileense ambassadeur op aangedrongen dat zijn regering op recente maatregelen, waaronder de verbanningen van een aantal vooraanstaande Chileense christen-democraten, ongedaan maakt.
Ambassadeur Barros heeft toegezegd dit aan zijn regering te zullen overbrengen. Volgens de woordvoerder van het ministerie zal de Nederlandse regering de ontwikkelingen in Chili nauwgezet blijven volgen.

H.L.

Harry Notenboom

De christen-democratische fractie van het Europees Parlement heeft de heer Harry Noteboom (CDA) gekozen tot vicevoorzitter van de fractie.
In Nederland is de heer Noteboom vooral bekend als woordvoerder van de CDA-fractie voor financiële aangelegenheden. Sinds 1971 is hij lid van het Europees Parlement. Ook daar heeft hij zich in de christen-democratische fractie doen kennen als begrotingsexpert. (anp).

Nieuw perspectief

Onder de titel „Nieuw perspectief" verschijnt deze week een CDA-brochure waarin zijn opgenomen de redevoeringen van prof. dr. P. Steenkamp en de CDA-fractievoorzitter mr. W. Aantjes op het CDA-Congres van 10 december 1977 te Amsterdam.

Deze brochure is van erg groot belang, vanwege de visie van het CDA op het verloop van de kabinetsformatie. Veel misverstanden worden opgehelderd, vragen beantwoord en standpunten verhelderd.
CDA-fractievoorzitter Aantjes zet de positie van de CDA-fractieleden uiteen: bij allen is sprake van binding en/of verbondenheid met het kabinet Van Agt. Prof. Steenkamp schetst o.a. met welke maatschappelijke problemen het zich in de komende jaren zal moeten bezighouden.
De prijs van deze 24 pag. tellende, fraai uitgegeven brochure is *f* 2,50. Bestellingen via giro 60 4500 ten name van de Lohmanstichting, Den Haag, met vermelding „Nieuw Perspectief".

Europese Gemeenschap

„Europese Gemeenschap, impasse en perspectief"

„een heldere uiteenzetting over hetgeen in Europa is bereikt en wat er aan mankeert, alsmede wat ons als Europeanen nog te doen staat" (CDA-bestuur)

derde advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA

47 pag.; *f* 3,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Vervolg van pagina 1

beleidsvoornemens inzake de ombuigingen voor te leggen. De CDA-fraktie steunde deze motie niet. Aantjes tekende hier echter bij aan te verwachten dat deze voorstellen tijdig voor het zomerreces besproken zullen worden - b.v. medio mei - en dat ze zo concreet zullen zijn dat eventuele wetsontwerpen met ingang van 1979 kunnen gaan werken.
In een tweede motie werd gevraagd de Memorie van Antwoord betreffende het aanhangige wetsontwerp tot wijziging van kinderbijslag en kinderaftrek zo spoedig in te zenden dat invoering per 1 juli a.s. mogelijk wordt.
Aantjes deelde in zijn stemverklaring mee dat ook de CDA-fraktie sterk hecht aan de datum van 1 juli 1978. De fraktie houdt de regering aan haar toezegging dat zij - gelet op de samenhang met het arbeidsvoorwaardenbeleid - het uiterste zal doen om deze datum te halen. In afwachting daarvan werd deze motie door het CDA niet gesteund.
De belangrijkste motie op dit terrein was de motie-Den Uyl inzake de koppeling van de sociale minima aan de ontwikkeling van het netto minimumloon. Van Agt had meegedeeld dat het kabinet het beleid van het kabinet-Den Uyl op dit punt voortzet. Slechts in uitzonderlijke, onvoorziene omstandigheden zal deze koppeling opnieuw worden overwogen, in overleg met het parlement en de sociale partners. Den Uyl wenste echter de toezegging dat deze koppeling onder alle omstandigheden gehandhaafd zou blijven.

Aantjes verklaarde dat de CDA-fraktie deze motie niet steunde omdat -gelet op het debat - de motie kennelijk met alle geweld de indruk wil wekken dat de sociale minima bij het door de regering gevoerde beleid risico's lopen.

„Het gaat in feite om een theoretische discussie. Alleen in het geval van grote onvoorzienbare calamiteiten zal de verhouding opnieuw aan de orde komen tussen collectieve sector en andere factoren. Het is onvermijdelijk, dat in die situatie alles onderwerp van overleg is. Duidelijk is, dat de netto-koppeling voor de Regering daarbij de hoogste prioriteit zal hebben. aldus de CDA-fraktieleider.

POSITIE VAN HET KABINET

Wat is nu - na het debat over de regeringsverklaring - de positie van het kabinet? Het kabinet-Van Agt wacht een moeilijke taak. Het beschikt slechts over een krappe meerderheid in de Tweede Kamer. Terwijl de ontwikkeling van de partijverhoudingen vermoedelijk een nieuwe fase ingaat.
Bij de discussie over de regeringsverklaring is gebleken dat de bewindslieden een open oog en oor hebben voor de gecompliceerdheid van hun positie. Er is geen onverzettelijke houding gedemonstreerd en geen „sterke mannen-mentaliteit". Er was ruimte gereserveerd om - gehoord de parlementaire discussie - de inhoud van het beleid nader in te vullen.

In dit opzicht lijkt het kabinet-Van Agt een andere methodiek te gaan volgen dan het kabinet-Den Uyl. De voorgeschiedenis van het kabinet-Den Uyl (Keerpunt!) bracht met zich mee dat vooral de linkse achterban een visionair beleid verwachtte.

Dit kabinet werd gekenmerkt door het feit dat de ministers van PvdA-D'66 en PPR - in vergelijking met de verhoudingen in het parlement - over een relatief sterke meerderheid beschikten. Deze elementen vormden naar mijn mening ook de achtergrond van het verschijnsel dat vooral bij links de neiging bestond discussies in het kabinet met christen-democratische collega's in de publiciteit uit te vechten. Ook in de recente formatiefase met PvdA-D'66 en CDA kwam dit veelvuldig voor.

Ter linkerzijde wordt deze methode geprezen als openbaarheid van beleid. Het nadeel hiervan was echter dat het voor de Kamerfrakties waarop het kabinet steunde uiterst moeilijk was de soms moeizaam in het kabinet bereikte compromissen nog enigszins bij te stellen.

Het kabinet-Van Agt heeft tot nu toe minder spectaculair aan de weg getimmerd, zowel bij de regeringsverklaring als tijdens de periode van formatie. Is dit nu een gebrek aan openheid, zoals Den Uyl stelde? Van Agt c.s. hebben beklemtoond dat zij de nadruk willen leggen op de dialoog met het parlement. Zoals gezegd lijkt dit kabinet haar beleid eerst scherpe contouren te willen geven in de gedachtenwisseling met de Kamers.

Dit betekent dat de beleidsvoorbereiding minder spectaculair zal zijn met mogelijk minder openbare discussies tussen de bewindslieden. Daar tegenover staat echter dat de discussies in het parlement meer beleidsvormend kunnen werken dan tijdens het kabinet-Den Uyl. In de praktijk hoeft dit volstrekt niet tot minder openbaarheid van beleid te leiden dan de PvdA thans vreest.

In die dialoog met het parlement verdient het kabinet-Van Agt de kritische begeleiding en loyale steun van het CDA. Kritisch, in die zin, dat de christen-democratische fraktie het beleid van dit kabinet voortdurend aan haar program dient te toetsen en waar nieuwe problemen opdoemen een eigentijdse beleidsvisie dient te ontwikkelen om die toetsing gestalte te geven. Constructief, waar het kabinetsbeleid de toets der kritiek kan doorstaan.

H. van Spanning.

Almelo een dilemma

door Hans Gualtherie van Weezel, lid van de Tweede Kamer voor het CDA

Nog maar nauwelijks bekomen van vier dagen regeringsverklaring wordt het kabinet-Van Agt meteen al geconfronteerd met een heet politiek hangijzer, waarover het laatste woord nog lang niet gezegd of geschreven zal zijn.
Inzet van deze ereerste confrontatie - deze week donderdag - tussen de regering en de volksvertegenwoordiging zal de uitbreiding c.q. het bestaan van de Ultra Centrifugefabriek in Almelo zijn.

De nieuwe regering besloot namelijk op voorspraak van de nieuwe minister van buitenlandse zaken, Van der Klaauw, de ruim een jaar durende inspannende pogingen van zijn voorganger om stringente voorwaarden te verbinden aan de levering van verrijkt uranium aan Brazilië, in enkele weken tijd af te ronden. De thans bereikte voorwaarden die een aantal afspraken voor veiligheidsgaranties inhouden, worden echter door bepaalde politici waaronder de heer Van der Stoel als niet geheel voldoende ervaren.

BRAZILIAANSE TOEZEGGINGEN

Zoals het er nu naar uitziet heeft de nieuwe minister, in tijdnood geraakt, - er werd een fatale termijn van 1 januari jongstleden genoemd - genoegen genomen met een Braziliaanse toezegging voor een ad hoc regime in plaat van een gedetailleerde uitwerking op het gebied van veiligheidsgaranties, die nodig zijn omdat Brazilië tot nu toe het internationale verdrag tegen de verspreiding van atoomwapens niet heeft getekend. Dit laatste betekent dat juist gezien de strijd tegen de verspreiding van kernwapens ook voor velen, die op zichzelf geen principiële bezwaren hebben tegen kernenergie, de levering onder de huidige voorwaarden vragen oproept.
Eén hiervan is of de regering, die in 1981 in Brazilië aan het bewind zal zijn, wanneer een universele regeling van het Atoombureau IAEA tegen die tijd niet klaar mocht zijn, aan een ad hoc regeling zal willen blijven meewerken.
De vraag of Brazilië een potentieel schatrijk maar thans straatarm land nu werkelijk wel behoefte heeft aan een perdure energieaanwending, dit te meer daar dit land over een machtig waterpotentieel beschikt, lijkt achterhaald. Het was immers het kabinet Den Uyl dat de beslissing nam met de Brazilianen te gaan onderhandelen.

TWEESTRIJD

Tweestrijd derhalve vooral bij hen, die het inzicht hebben gekregen dat hoewel men tal van zaken bij kan sturen bepaalde ontwikkelingen waaronder nucleaire technologie nu eenmaal niet te stuiten zijn, omdat zij behalve door een zeker automatisme tevens door impulsen van buitenaf bepaald worden. De kwestie Almelo lijkt dit nauwkeurig op overduidelijke wijze te illustreren. Zo loopt het verdrag van Almelo over de samenwerking tussen Nederland, West-Duitsland en het Verenigingd Koninkrijk dat zijn beslag vindt in de Ultra Centrifugefabriek in genoemde plaats, in 1981 af. Hierna is ieder van de drie partners derhalve vrij om te doen en te laten wat hij zelf goeddunkt.
Dit betekent, dat mocht de levering aan Brazilië niet doorgaan en de fabriek niet uitgebreid worden, met name West-Duitsland desgewenst op eigen grondgebied en theoretisch even over de grens bij Almelo, een eigen Ultra Centrifuge-project in beheer zou kunnen nemen. Voor een dergelijke nucleaire „Alleingang" kan men terecht zekere bedenkingen koesteren.

Vooral voor de Engelsen zou dit een reden zijn de „troika" tot het uiterste voor een uiteenvallen te willen behoeden, omdat door een opzegging van het verdrag de vinger in andermans nucleaire pap en met name op het gebied van de veiligheidsgaranties verspeeld zou kunnen worden.
Afgezien van niet te verwaarlozen kwesties als werkgelegenheid, verlies van geld en technische „know how" zijn het juist deze elementen, die ons doen beseffen hoe smal de marges binnen de beleidsruimte in deze eigenlijk wel zijn. De vraag blijft evenwel of het vorige kabinet, indien het na de formatie geprolongeerd zou zijn, onder druk van de andere Urenco-partners en met name West-Duitsland, niet eveneens gedwongen zou zijn geweest een regeling te treffen, die op dezelfde bezwaren gestoten zou zijn. Essentie van het debat zal zijn dat over het beheer over en de opslag van het bij de produktie van kernenergie vrijkomende plutonium - dat voor de aanmaak van kernwapens aangewend kan worden - in ieder geval geen misverstanden zullen bestaan.

Binnenhof Hans Gualthérie van Weezel.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
en Egbert Bluemink.

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink; Drs. A. J. van Dulst;
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
(abonnementen, adresveranderingen voor het CH-weekblad „de Nederlander" en advertenties): Van Deventerlaan 49, Voorburg, tel. (uitsluitend overdag): (070) 861529.

Adresveranderingen voor het ledenbestand en het ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan: Bureau CHU, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage. Telefoon (070) 244516.

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. B.V., Barneveld.
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

Reisindrukken uit Saoedi-Arabië

door: mr. H. K. J. Beernink, oud-minister

Drs. B. J. Udink, mijn collega in het kabinet-De Jong en sedert kort voorzitter van de raad van bestuur van de OGEM, heeft onlangs met enige van zijn medewerkers een bezoek gebracht aan Saoedi-Arabië.
Het doel van dit bezoek was drieledig. In de eerste plaats het bijwonen van de opening van de door de OGEM gebouwde medische hogeschool in Djedda, in de tweede plaats het in ogenschouw nemen van in gang zijnde werken van de OGEM in Riaad, Djedda en Damman en in de derde plaats het voeren van besprekingen met Arabische autoriteiten over de bouw van een universiteitsstad nabij de hoofdstad Riaad.
Er was nog één plaats in het vliegtuig over en ik kreeg de vriendelijke uitnodiging deze plaats te bezetten.
Ik greep deze invitatie met beide handen aan; als A.O.W.-er krijg je niet elke dag zo'n buitenkansje.

Voorzien van een visum en inentingen tegen cholera, typhus en pokken vertrokken we omstreeks 12 uur van Zestienhoven. Na een stop respectievelijk in Frankfurt, Athene en Luxor (hier duurde het oponthoud zeer lang, omdat de man, die de sleutel van de tank had, op zich liet wachten) kwamen we om 12 uur 's nachts (2 uur plaatselijke tijd) in Riaad aan.
Riaad is de hoofdstad van het Koninkrijk Saoedi-Arabië. De stad telt ruim 600.000 inwoners en dit aantal zal nog wel groter worden, want er wordt zeer veel gebouwd. Nieuwe stadswijken verrijzen op plekken, waar vroeger woestijngrond was. Steeds meer Bedoeienen verlaten de woestijn om zich in de steden te vestigen.
Saoedi-Arabië is meer dan 50 maal zo groot als Nederland, maar heeft slechts ongeveer de helft van het aantal inwoners van ons land.

Het hotel in Riaad was prima. Na genoten nachtrust werd een bezoek gebracht aan enige kantoren, aan een oase en aan een in aanbouw zijnd stadion, dat ook al weer door de OGEM wordt gebouwd. De temperatuur in Riaad, dat wat hoger ligt dan Djedda en Damman, was behaaglijk, maar het was dan ook winter.
Interessant was het bezichtigen van de souk, de marktwijk van Riaad. Hier ziet men het Arabische leven, zoals het reeds eeuwen geleefd wordt. Tegen zondergang knielen de Saoedi's op hun bidmatje richting Mekka om de voorgeschreven gebeden op te zeggen. Religieuze politie let er op dat dit ook werkelijk gebeurt. De Saoedi's zijn Wahabieten met een sterk puriteinse inslag. Zij houden streng vast aan de voorschriften van de Koran en ook hun rechtspraak is aan de Koran ontleend. De straffen zijn niet mals, maar de rechters zijn, naar men mij verzekerde, rechtvaardig. Zending en missie zijn in Saoedi-Arabië niet toegelaten. Dit zal op de duur wel veranderen, want het land is niet meer de primitieve geïsoleerde gemeenschap van eeuwen her, maar, dit vanwege de olie, een rijk land, dat veel Westerse invloeden heeft ondergaan en ongetwijfeld nog zal ondergaan.
Er is geen parlement, maar dat zal er op de duur toch wel komen; alcohol en sexblaadjes zijn verboden, maar voor hoe lang nog? De sluiers van de vrouwen zijn nu nog in zwang, maar ook dit zal, net als in andere Arabische landen, toch eenmaal veranderen. Ook de aanwezigheid van Koreanen en Pakistani's, die veel in de bouw werkzaam zijn, zal van invloed op de samenleving zijn, evenals trouwens de komst van vluchtelingen uit het communistische Zuid-Yemen. Deze laatsten zijn weliswaar moslims, maar houden zich veel minder aan de voorschriften van de Koran.

GOEDE ZAAK

De volgende dag zijn we naar Djedda gevlogen, waar ook weer enige bouwwerken werden bezichtigd. Djedda zal weldra een miljoen inwoners hebben. Een bezoek bij de ambassadeur, dr. Van Loon, leerde ons, dat er op het ogenblik ongeveer 2500 Nederlanders in Saoedi-Arabië werkzaam zijn. Dit zullen er in de toekomst ongetwijfeld meer worden.
Naar mijn persoonlijke overtuiging zou het een goede zaak zijn wanneer onze nieuwe minister van buitenlandse zaken eens een bezoek aan Saoedi-Arabië bracht. Niet alleen de OGEM, maar ook andere Nederlandse firma's verrichten hier voor miljarden guldens aan werk.
Over het hotel in Djedda kan ik niet roemen. Het duurde minstens een half uur voor ik sleutels van mijn kamer kreeg, de televisie deed het niet en de ijskast bevatte geen enkel drankje. Ondanks dat heb ik prima geslapen.
De daaropvolgende dag hebben we een gedeelte van de stad bezichtigd. Ook hier wordt ontzettend veel gebouwd. Wij, Nederlanders, vinden deze bouw in het algemeen niet mooi, maar de Saoedi's - en zij moeten er tenslotte in leven - hebben zo hun eigen opvattingen.
Het verkeer in Djedda is ontzettend druk. De benzine is goedkoop en op de aankoop van auto's staat in dit land praktisch geen belasting. Wat de belasting betreft is Saoedi-Arabië trouwens een oase in de woestijn.

DORRE VLAKTEN

In de namiddag zijn we over uitgestrekte, dorre woestijnvlakten en gebergten, waar geen enkel teken van leven te bespeuren valt, naar Damman, gelegen aan de Perzische Golf, gevlogen. Ik dacht onwillekeurig aan Gezang 111 (oude bundel): „De dorre vlakte der woestijnen zal zich verblijden eindeloos; de zandzee zal herschapen schijnen, want bloeien zal zij als een roos". Zal het met onze moderne techniek op de lange duur mogelijk zijn de verschrikkingen van de woestijn te bedwingen?

Wie in Damman een nieuwe stadswijk van 1800 flatwoningen in de woestijn ziet verrijzen, zal nog wel eens aan Gezang 111 denken en zich tevens afvragen, waarom dit gezang uit het Liedboek voor de Kerken is weggelaten. Bij deze bouw door de OGEM zijn 500 Nederlanders betrokken en een nog groter aantal Koreanen. Zij zijn ondergebracht in kampementen, die een keurige indruk maken. De verdiensten van de werknemers zijn goed en er is een behoorlijke verlofregeling. Zij moeten alcohol en bioscopen ontberen, maar daar staan verschillende voordelen tegenover.
Het slapen in een van de kampementen beviel goed. 's Middags bood de onderminister van volkshuisvesting ons een lunch aan in een modern hotel in Al Khobar, een nieuwe stad ten zuiden van Damman. Daarna vlogen we naar Djedda, om de opening van de medische hogeschool mee te maken.

We hebben deze plechtigheid helaas moeten missen.
Vanwege hevige zandstormen was het vliegveld van Djedda niet bereikbaar, zodat we via Luxor en Saloniki maar zijn doorgevlogen naar Rotterdam, waar we 's nachts aankwamen.
Vele ervaringen rijker!

Beernink.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Bericht voor CDA-sprekers

Bericht voor al diegenen, die niet (hebben) kunnen deelnemen aan de voorbereidende informatiedagen op 16 en 23 januari 1978. De deelnemers aan deze jaarlijkse informatiedagen werden reeds voorzien van de nodige documentatie. Om goed het CDA-standpunt te kunnen verwoorden is het uiterst dienstig te beschikken over de CDA-standpunten ten aanzien van de onderscheiden onderwerpen t.w. Provincie, Gemeente, Europa en Arbeid en Inkomen. De vraagstellingen met betrekking tot de vier onderwerpen zijn door de gezamenlijke Wetenschappelijke Instituten beantwoord en op schrift gesteld. Deze antwoorden worden u op verzoek toegezonden. Tevens ontvangt u daarbij een aantal wenken voor sprekers voor deze politieke scholingscursussen. U kunt uw aanvraag richten tot de Stichting Politiek Scholings- en Vormingswerk CDA, Wassenaarseweg 7, Den Haag.

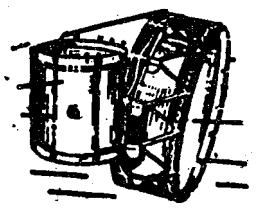

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

CDA-fractievoorzitter Aantjes:

PvdA liet geen andere keus

De uitslag van de Tweede-Kamerverkiezingen op 25 mei vorig jaar gaf geen aanleiding om om te zien naar een andere regeringscombinatie dan die van vóór de verkiezingen. Aldus heeft de voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, mr. W. Aantjes, vorige week gezegd tijdens het kamerdebat over de regeringsverklaring.
In het vorige nummer van „de Nederlander" (van vrijdag 20 januari) kon nu reeds melding gemaakt worden van enkele passages uit de rede van mr. Aantjes. Hieronder volgen nog een aantal beschouwingen.

Dat een coalitie-PvdA, CDA en D'66 zelfs nadat met veel vallen en opstaan een regeerakkoord was bereikt, nog moest stranden, laat een gevoel van bitterheid achter. De hoofdoorzaken daarvoor liggen naar Aantjes mening, in de zogenaamde meerderheidsstrategie van de PvdA en het weren van Van Agt van Justitie.
Nu steeds meer de suggestie wordt gewekt dat het CDA en met name Van Agt de combinatie met de PvdA nooit echt hebben gewild memoreerde Aantjes ter illustratie de gang van zaken in de allerlaatste fase in de formatie-Den Uyl. Daarbij werd door Van Agt een voorstel gedaan voor een kabinet, waarin van de PvdA zitting zouden hebben Den Uyl als minister-president, Van der Stoel op Buitenlandse Zaken, Duisenberg op Financiën, Van Kemenade op Onderwijs, Schaefer op Volkshuisvesting, Meijer op CRM, Pronk op Ontwikkelingssamenwerking en van het CDA: Van Agt op Justitie, mevr. Gadeniers op Volksgezondheid, Kruisinga op Defensie, Van der Steen op Landbouw, Aantjes op Binnenlandse Zaken, Lubbers op Economische Zaken, Boersma op Sociale Zaken.

Daarmee was aan alle wensen en alle bezwaren van de PvdA voldaan. De enige prijs ervoor was dat Van Agt daarbij zou terugkeren op zijn oude post van minister van justitie, hetgeen in een eerder stadium van de formatie door de PvdA al een keer was aanvaard.

Als de PvdA dat voorstel van Van Agt in de allerlaatste fase van de formatie-Den Uyl had aanvaard, dan had hier nu niet het kabinet Van Agt maar het tweede kabinet Den Uyl gezeten. Wel, als de zaken je bij de handen worden afgebroken, aldus Aantjes, dan resteert niet anders dan om te zien naar andere mogelijkheden. Niet het CDA heeft een andere keus gemaakt, zoals ons nu wordt verweten. De PvdA heeft ons geen andere keus meer gelaten, zoniet ons er toe geforceerd door bij elke moeilijkheid uitdagend te roepen: ga het maar met de VVD proberen. Welnu, dat is gebeurd, en met succes.

GEHELE FRACTIE

Het resultaat is, voor wat het programmatisch akkoord betreft vanuit de CDA-fractie niet door allen op dezelfde wijze ontvangen. Maar dit laat onverlet ieders wens dat het kabinet door zijn beleid in toenemende mate de steun van de hele fractie zal weten te winnen. Wat zijn eigen positie binnen de plaatsbepaling van de CDA-fractie betreft, zei Aantjes er nimmer twijfel over te hebben laten bestaan dat hij voor zichzelf slechts de keus ziet zich in te zetten binnen het verband van de groepering, waarvoor hij principeel heeft gekozen, of de politiek verlaten. De grens ligt niet daar waar ik verliezen lijd. Een politicus moet de moed hebben te verliezen, het karakter om zijn standpunt af te stemmen op zijn overtuiging en niet op de vermoedelijke uitkomst en de veerkracht als het anders loopt dan hij gewenst had, een nieuwe, mits oirbare en eerbare weg te gaan.

De kwetsbaren in de samenleving zijn niet alleen de economisch zwakkeren. Terecht noemt de regeringsverklaring naast de werklozen ook categoriën als gehandicapten, bejaarden, buitenlandse werknemers, culturele minderheidsgroepen, drug- en alcoholverslaafden, bedreigden door verkeersonveiligheid. Ook de rechtsstaat is een fundamenteel middel ter bescherming van de zwakken.
Ontwikkelingssamenwerking dient onderwerp van regeringszorg nummer één te zijn en te blijven. Niet om de armen der wereld (die wij immers altijd bij ons hebben), gunsten te bewijzen, maar recht te doen. Dit beleid moet worden voortgezet. Wij zijn verheugd, dat minister De Koning dit met zoveel woorden heeft gezegd. Gezien zijn Europese instelling en ervaring neem ik aan dat hij zorgvuldig erop zal toezien dat Nederland in EEG-verband onafgebroken een voortrekkersfunctie zal vervullen".

MENSENRECHTEN

Over de mensenrechten stelde Aantjes dat een beleidsstuk hierover gewenst is en dat hierin moet worden ingegaan op de resultaten van de zgn. toetsingsconferentie van Belgrado. Over dit onderwerp zei Aantjes onder meer: „Naast Chili wil ik ook noemen Rhodesië en de positie van de Joden in Rusland. Speciaal wil ik ook vermelden de voornaamste schrijvers van Charta '77. Zou de regering het beroep vanuit het Nederlandse parlement aan de Tsjechoslowaakse regering tot hun vrijlating willen overbrengen? Op grond van eerdere parlementaire kontakten weten wij dat dit niet zonder zin behoeft te zijn.

Een land dat met het oog op de naleving van de mensenrechten onze bijzondere aandacht verdient, is Zuid-Afrika. Niet omdat wij het miskennen dezer rechten in andere landen niet zouden opmerken of minder ernstig nemen, - ik noemde al enkele andere voorbeelden - maar omdat het huidige bewind in Zuid-Afrika historisch, cultureel, religieus en politiek zich gaarne als een met West-Europa en in het bijzonder met Nederland verwante en verbonden natie beschouwt en presenteert.

Bijzonder betrokken gevoelt ons volk zich ook bij de situatie in het Midden-Oosten en het lot van Israël. Ook de minister-president heeft daar bij herhaling blijk van gegeven. Hoewel de directe invloed van Nederland daarop zeer gering is, heb ik een passage daarover toch pijnlijk in de regeringsverklaring gemist. Na het moedige en baanbrekende initiatief van Sadat om naar Israël te reizen, dat nieuwe en grote verwachtingen heeft gewekt, zijn de ogen der wereld nu vooral op Israël gericht".

DEFENSIE

Over het onderwerp van de defensie zei Aantjes het volgende: „Ook in NAVO-verband zal alles erop gericht moeten zijn de beweging van de zich welhaast automatisch voortzettende bewapeningswedloop om te buigen. Voor zwakte in de conventionele bewapening mag geen kompensatie worden gezocht in een verfijning van het nucleaire wapentuig. Nederland is betrokken bij de voorbereiding van de speciale zitting van de Verenigde Naties over de ontwapening. Wij vragen van het kabinet een creatief beleid om de wellicht geringe mogelijkheden die ons land heeft op het terrein van de wapenbeheersing ten volle te benutten. Onze fraktie bereidt een diepgaande bezinning op korte termijn op het vraagstuk van de neutronenbom voor. Van de regering mag tenminste hetzelfde worden verlangd".

FINANCIEEL-ECONOMISCH BELEID

Uitgebreid ging de CDA-fractie voorzitter in op het punt van het financieel-economisch beleid. Hij zei hierover onder meer: „Bij de waardering van de financieel-sociaal-economische situatie moet worden vastgesteld dat onze samenleving wordt gekenmerkt door een bijzonder hoog welvaartsniveau.

Hoewel wij de vermenselijking van economie en bedrijven voorop stellen, komt dit niet in mindering op de noodzaak het tempo van verdere geldontwaarding te drukken en de werkloosheid te bestrijden.

De inflatiebestrijding heeft de laatste jaren aan kracht gewonnen en het tempo is bij de overgang naar dit kabinet terug naar minder dan 5,5 procent. Niettemin is er alle reden dit cijfer verder te drukken want het gaat bij inflatiebestrijding zeker niet alleen om de economische betekenis voor de bedrijven en de werkgelegenheid, maar het gaat ook en evenzeer om de koopkracht van de kleine man en de bescheiden beurs, zeker voor degenen die niet of niet volledig van de indexatie-mechanismen profiteren. Tenslotte trekt ook de overheid zelf voor haar uitgavenpakket profijt van verminderde inflatie.

Niet in de laatste plaats is er bij de arbeidskosten het gebied van de sociale premies. De politieke invalshoek bij de beheersing van de kosten van het sociale voorzieningenkomplex mag zeker niet zijn de vermindering van de sociale voorzieningen maar juist het in stand houden ervan.

De regering volstaat in de regeringsverklaring met de uitspraak dat zij er geen enkele twijfel over wil laten bestaan dat de laagste inkomens zullen worden ontzien en dat met name de sociale minima niet zullen worden aangetast. Gezien de discussie die er heeft plaats gehad over de vraag in hoeverre er nu wel of niet sprake zal zijn van ontkoppeling en wat de koppeling nu wel of niet inhoudt, meen ik dat dit wel een uiterst summiere verklaring is".

De faktor arbeid kwam in de bijdrage van mr. W. Aantjes eveneens vrij uitgebreid aan bod, getuige o.m. de volgende citaten: „In de regeringsverklaring wordt erop gewezen dat het getal van 200.000 werklozen niet zuiver weergeeft het tekort aan arbeidsplaatsen. Deze stelling is juist. Zij dient echter ook doorgetrokken te worden naar het op extra werkgelegenheid gerichte regionale beleid. Sommige landsdelen kennen verhoudingsgewijs zeer veel inaktieven hetgeen tot grote sociale spanningen leidt. Regionaal beleid zal juist ten gunste van die regio's die onvoldoende delen in werkgelegenheid en welvaart gevoerd moeten worden.

De situatie in onze economie en het vooruitzicht op een blijvende kwetsbaarheid dwingen tot een bundeling van krachten en verantwoordelijkheden, met name in het samenspel tussen overheid en bedrijfsleven.

De vraag in hoeverre de factor arbeid daadwerkelijke verantwoordelijkheid kan en wil dragen voor het ondernemingsgebeuren kan aleen worden beantwoord door de tegenvraag in hoeverre de bereidheid tot verdergaande democratisering en hervorming van en in ondernemingen aanwezig is. Deze vraag is daarom zo actueel omdat het delen in offers, dat nu in de ondernemingen wordt gevraagd, in dat zelfde bedrijfsleven verplicht tot delen in de verantwoordelijkheid. Grote belangstelling verdient daarbij de discussie met betrekking tot de arbeidsplaatsenovereenkomsten.

Naar onze mening liggen hier positieve mogelijkheden. Hoewel deze discussie de overheid niet in directe zin regardeert, is zij wel van belang met het oog op het overleg met de sociale partners in het bedrijfsleven.

Zowel principieel uit een oogpunt van gedeelde verantwoordelijkheid in het bedrijfsleven als vanwege de mogelijkheden voor het overleg tussen overheid en bedrijfsleven verdient de zaak van de arbeidsplaatsenovereenkomsten door de overheid met grote en positieve belangstelling te worden benaderd".

CRITISCHE HOUDING TEN OPZICHTE VAN SAMENLEVING

Aan de uitgangspunten van een christen-democratische politiek is inherent een critische instelling tegenover de bestaande samenleving, de gevestigde orde, ook de bestaande economische orde volgens mr. Aantjes. Hij zei hierover: „De organisatie van onze produktie en distributie, het economisch leven inclusief onze consumptie, moeten in onze samenleving mede dienstbaar worden gemaakt aan het overwinnen van de belangrijkste problemen van deze tijd en niet overgelaten worden aan min of meer autonome tendenties, die zich ingevolge een eigen, binnen onze maatschappij-structuur besloten wetmatigheid geldende maken, een wetmatigheid waarin honger en armoede van mensen, bedreiging van de schepping en uitputting van grondstoffen, ondergeschikt is aan de koopkracht gedikteerde vraag- en aanbodsverhoudingen. Op basis hiervan dient te worden gestreefd naar een meer genormeerde economische orde in een maatschappij die zich verantwoordelijk weet.

Een snelle totstandkoming van de zgn. hervormingsvoorstellen wordt door ons zeer bepleit. Met inachtneming van onze eigen visie achten wij de spoedige totstandkoming van VAD, WIR, een herziening van de Wet op de Ondernemingsraden en een nieuwe regeling van de raad van commissarissen wezenlijk voor het regeringsbeleid.

In de regeringsverklaring wordt geen ingangsdatum voor de vermogensaanwasdeling genoemd maar ik neem aan dat het daarover in het regeerakkoord overeengekomene onverminderd van kracht blijft.

Het denken in selectieve richtinggevende groei, heeft verschillende stadia doorgemaakt. Een klein aantal jaren geleden stond de gedachte centraal dat minder groei beter was voor het welzijn. In de nota Selectieve Groei wordt aangegeven dat gerichte groei de voorkeur verdient, waarbij als instrumenten werden aanbevolen naast gebods- en verbodswetgeving en subsidies en heffingen vooral goede programmering, voorlichting en optimale inzet van nieuwe technieken. De eerste indruk is thans dat de selectieve groei-aanpak zelf werkgelegenheidscheppend kan zijn. Op deze wijze kan de meer gerichte economische groei een wezenlijk aspekt gaan uitmaken van een nieuwe levensstijl, waarbij het rentmeesterschap over de schepping niet in de verdrukking behoeft te komen, maar waarbij mens en aarde niet ten koste van elkaar maar samen met elkaar kunnen worden gediend."

WELZIJN EN ONDERWIJS

Over het welzijns- en onderwijsbeleid zei Aantjes o.m. het volgende: „Het heeft ons verheugd dat het welzijnsbeleid in het regeerbeleid zo centraal wordt gesteld. Juist in deze tijd van grote werkloosheid en toenemende vrije tijd is het van groot belang dat voorzieningen worden getroffen en in stand gehouden die de burgers behulpzaam kunnen zijn bij het zoeken naar een leefsituatie waarin zij zich individueel en in groepsverband wel kunnen bevinden.

Natuurlijk zal ook in het welzijnsveld niet voorbijgegaan kunnen worden aan de bezinningen op uitgaven en groei van voorzieningen. De VVD heeft in de afgelopen jaren vaak de indruk gewekt alsof zij de beschermster van het bijzonder onderwijs bij uitstek was. Welnu, wij zullen zien. De geschiedenis van het liberalisme en het bijzonder onderwijs gaat verder terug dan tot 1973. Met instemming hebben wij kennis genomen van de toezegging over het op te stellen aktieplan. De nood bij de scholenbouw is dermate urgent, dat wij gaarne zouden vernemen welke plannen de regering op korte termijn heeft. De passage in de regeringsverklaring over de gezondheidszorg is wel erg mager en vaag uitgevallen. Wanneer de regering zegt dat zij een beroep zal doen op de medewerking en vindingrijkheid van alle werkers in de gezondheidszorg met het oog op een zo doelmatig mogelijke aanwending van de beschikbare middelen, dan mag toch worden verwacht dat de regering eerst zelf haar mening zal geven.

Wat betreft de vernieuwing van de abortuswetgeving volstaan wij in dit stadium met er nog eens op te wijzen van hoe groot belang het is dat de regering zelf met een wetsontwerp komt. Gezien de reeds jarenlang bestaande behoefte aan deze wetgeving is het eenvoudig een eerste taak van de regering om zelf met een zodanig wetsontwerp te komen, nog afgezien van de politieke komplikaties en risico's indien zij daarin niet binnen de gestelde termijn zou slagen".

Tot zover de bijdrage van de CDA-fractievoorzitter Aantjes in zijn bijdrage in het debat over de regeringsverklaring.

H.L.

Hoofdlijnen van komend regeringsbeleid

In „de Nederlander" van vorige week vrijdag 20 januari is reeds aandacht besteed aan de regeringsverklaring, welke premier Van Agt vorige maandag in de Tweede Kamer aflegde. In het kort werd aangegeven, in welk teken het komend regeringsbeleid zal staan. Hieronder volgen nog enkele belangrijke passages uit de regeringsverklaring, welke aanleiding was voor een drie dagen durend debat in de Tweede Kamer.

Onderwijs

Het kabinet beschouwt de zorg voor vorming, onderwijs en wetenschappen als een hoeksteen van zijn beleid. Daarbij baseert het zich op de volgende uitgangspunten.
In de eerste plaats zal de eigen aard van het openbaar en van het bijzonder onderwijs worden gewaarborgd.
In de tweede plaats kent het kabinet grote betekenis toe aan ontwikkelingen in het onderwijsveld zelf. Het besef, dat het in stand houden van goed onderwijs, het aanbrengen van verbeteringen en het werken aan vernieuwingen, staan of vallen met de inzet van de onderwijsgevenden.
Als derde uitgangspunt geldt, dat bij de toedeling der middelen scherp zal worden gelet op het doelmatig gebruik ervan.
Het vierde uitgangspunt is dat, waar mogelijk, de inspraak van betrokkenen bij het onderwijs wordt gestimuleerd.
Het kabinet zal zich in het bijzonder inspannen voor groepen in achterstandsituaties, zoals de werklozen, gehandicapten en bejaarden die in behoeftige omstandigheden verkeren, buitenlandse werknemers en culturele minderheden.

In het welzijnsbeleid zullen decentralisatie en herverdeling van overheidstaken worden doorgezet. Met het oog daarop hecht het kabinet grote waarde aan de totstandkoming van een kaderwet voor het specifieke welzijn.
Met inachtneming van waarborgen voor doelmatigheid, kwaliteit en democratisering van dit werk, zal het particulier initiatief in de zin van zelfwerkzaamheden en eigen verantwoordelijkheid worden ondersteund.
Op het wetsontwerp tot wijziging van de Omroepwet dat bij de Tweede Kamer aanhangig is, zal spoedig een nota van wijzigingen worden ingediend.
Van de twee zgn. ontkoppelingen zal alleen de ontkoppeling van lidmaatschap en betaling van omroepbijdrage worden voorgesteld. Het kabinet zal zich nader beraden over wettelijke maatregelen tot behoud van de onafhankelijkheid en de redaktionele verscheidenheid van persorganen.

Volksgezondheid

Voor een zo doelmatig mogelijke aanwending van de beschikbare middelen zal een grote inzet van de werkers in de gezondheidszorg noodzakelijk zijn. Mede daarom hecht het kabinet veel waarde aan zorgvuldig overleg met alle betrokkenen; het zal daarbij een beroep doen op hun medewerking en vindingrijkheid.
Bij de noodzakelijke uitbreiding van de voorzieningen ten behoeve van verslaafden aan drugs en alcohol zal nadruk worden gelegd op een programma van gecoördineerde hulpverlening.
De warenwet zal worden herzien, mede uit een oogpunt van voorlichting aan de consument met het oog op de volksgezondheid, de veiligheid en de milieu-hygiëne. In zijn consumentenbeleid zal het kabinet de consumenten-organisaties graag betrekken.

Bij nog te nemen beslissingen met betrekking tot de Waddenzee en andere natuurgebieden blijft het behoud als onvervangbaar natuurgebied zowel uitgangspunt als einddoel.
In het westen van het land – en zeker in de stadsgewesten – tekent zich een tekort aan woonruimte af. Het kabinet zal met het oog daarop het meerjarenprogramma voor de woningbouw 1978-1982 nader bezien. Een verdere decentralisatie van de bemoeiingen met de woningbouw is in overweging; studies daaromtrent zijn aangevangen.
De spoedige totstandkoming van een Huurprijzenwet Woonruimte wordt bevorderd. Een wetsontwerp, waarbij wordt voorgesteld de huurverhoging in 1978 op 1 juli te laten plaatsvinden, zal zo spoedig mogelijk worden ingediend.
Een belangrijk element van het kabinetsbeleid vormt de toetsing aan de hand van normen en uitgangspunten van beleid van aktiviteiten als die van industrie, bouw, verkeer en recreatie op hun gevolgen voor het milieu.
De Wet algemene bepalingen milieu-hygiënewetgeving zodanig aan te kaderwet. Het ligt in de bedoeling de milieu-hygiëne wetgeving zodanig aan te passen dat meer maatregelen kunnen worden getroffen ter verzekering van de veiligheid buiten het bedrijf.

Sociaal-economisch beleid

De doelstelling om in de jaren 1980 welvaart, welzijn en werkgelegenheid te verzekeren, zal een immense inspanning vergen. Voor nu houdt deze inspanning in: versterking van het economisch draagvlak en bevordering van economische groei.
Het kabinet wil hierbij onmiddellijk aantekenen dat deze groei zich meer langs selectieve lijnen moet voltrekken.
Voor een duurzaam economisch herstel zullen we ons voorshands op allerlei gebied beperkingen moeten opleggen, en iedernaar zijn draagkracht.
De aanspraken van de collectieve en de particuliere sector op de groei van het nationale inkomen zullen op verantwoorde wijze moeten worden verdeeld.
Hoewel door een sterke vergroting van het financieringstekort en de indrukwekkende groei van de aardgasbaten de gevolgen voor de belasting- en premiedruk vooralsnog beperkt zijn gebleven, moest reeds in 1975 tot een ingrijpende beleidsombuiging worden besloten. Het verslechterde economische perspectief noopt tot een versterking van deze ombuiging. Voor verdere lastenverzwaring zijn dus slechts beperkte mogelijkheden aanwezig.
Gegeven de primaire doelstellingen van het beleid, te weten meer werk en minder inflatie, zal matiging in de inkomensontwikkeling hand in hand moeten gaan met beperking van de groei van de collectieve lasten. Zonder inkomensmatiging zal de ombuigingsproblematiek vrijwel onoplosbaar worden; zonder beheersing van de groei van de collectieve lasten zal de inkomensmatiging te zeer leiden tot vermindering van koopkracht. Zowel van werkenden als van niet-werkenden zullen offers moeten worden gevraagd.
De offers zullen meer moeten en kunnen worden gevraagd van de hogere inkomensgroepen dan van de lagere. De regering wil er geen enkele twijfel over laten bestaan dat de laatste inkomens zullen worden ontzien. Met name de sociale minima zullen niet worden aangetast.

Hogere inkomens

Over een extra bijdrage van de hogere inkomens zal overleg met het bedrijfsleven plaatsvinden. Het kabinet heeft besloten naast het wetsontwerp tot beheersing van niet-c.a.o.-inkomens ook het wetsontwerp openbaarheid van inkomens over te nemen.
Een voorontwerp voor een raamwet op de inkomensvorming zal worden gepubliceerd.
Het kabinet neemt zich voor om uiterlijk 1 april a.s. over de vermogensaanwasdeling een voorstel in te dienen. Het kabinet beschouwt deze wetsontwerpen als bakens op de weg naar rechtvaardiger inkomensverhoudingen.
In de fiscale sfeer zal het beleid voor de zelfstandige ondernemers worden afgestemd op de drie funkties die het ondernemersinkomen kent: consumptie, reservering en investering. Dat zal consequenties meebrengen voor de hantering van het fiscale winstbegrip. Het kabinet zal het onderzoek naar de mogelijkheden tot bestrijding van belastingontduiking met kracht voortzetten.
Verscherpte aandacht zal ook worden gegeven aan juridische constructies die in het leven worden geroepen met het oogmerk om, zonder in strijd te komen met de wet, de nakoming van fiscale verplichtingen te ontgaan, soms met gebruikmaking van de in internationaal kader bestaande mogelijkheden.
Het kabinet is van oordeel dat een spoedige totstandkoming van de Wet Investeringsrekening is geboden.
Daartoe zal zeer binnenkort de memorie van antwoord worden uitgebracht. Het kabinet streeft ernaar de eerste fase van deze wet reeds op 1 april in werking te doen treden.
Het arbeidsintensieve Midden- en Kleinbedrijf zal de nodige ontplooiingskansen moeten krijgen. Voor de zelfstandigen in het midden- en kleinbedrijf en in de land- en tuinbouw zal het beleid gericht zijn op het mogelijk maken van een inkomensontwikkeling die in beginsel gelijkwaardig is aan die van de werknemers.
De regering zal nagaan of voor langdurig werklozen en jeugdwerklozen, b.v. in de sociaal-culturele sector, in het natuur- en landschapsbeheer en de monumentenzorg, zinvolle activiteiten en extra arbeidsplaatsen kunnen worden gevonden.
Het arbeidsmarktbeleid zal worden geïntensiveerd. De mobiliteit van arbeid zal worden bevorderd, onder meer door een intensivering van beroepenvoorlichting en van her-, om- en bijscholing, een betere toerusting der gewestelijke arbeidsbureaus, alsmede een betere coördinatie tussen de uitvoeringsorganen voor sociale zekerheid en arbeidsvoorzieningen.
Op langere termijn moet de aansluiting op de arbeidsmarkt vooral worden gevonden door een betere afstemming van het onderwijsbeleid en het arbeidsmarktbeleid.

Daarbij zal bijzondere aandacht worden gegeven aan het beroepsonderwijs.
Het kabinet is zich bewust van de aanzienlijke problemen die zich zullen voordoen bij de toekomstige energievoorziening, ook in ons land.
Daarom zal allereerst het besparingsbeleid ten aanzien van alle verbruikscategorieën, alsmede het beleid gericht op het zoveel mogelijk vertragen van het verbruik van onze gasvoorraden, worden geïntensiveerd. Daarnaast zal het onderzoek naar alternatieve energiebronnen krachtig worden bevorderd.

Over de verwerking van het aandeel van kolen in de energievoorziening van ons land zal de Kamer binnen afzienbare tijd een nota bereiken. Beslissingen ter uitvoering van het beginselbesluit van 1974 tot bouw van een drietal kerncentrales zullen eerst worden genomen nadat voor het vraagstuk van de methode van berging van radioaktief afval een aanvaardbare oplossing is gevonden. Ook moet een bevredigende oplossing worden gevonden voor de problematiek van de veiligheid van de kerncentrales.

Wetgeving en bestuur

Bij wetgeving en bestuur zullen eerbied voor de individuele mens en behoud en ontwikkeling van de rechtsstaat leidende beginselen zijn. Verbetering van de rechtspositie van achtergestelden, zwakken en afhankelijken zal daarbij bijzondere aandacht hebben.

De zorg voor de veiligheid van de burger rekent de Regering tot haar eerste taken. Bij de bestrijding van de voortdurend toenemende criminaliteit – ook in de vorm van zeer ernstige misdrijven – is doortastendheid geboden. Uitbreiding en versterking van de politie is nodig.

Het kabinet gaat ervan uit voor 1 januari 1978 erin te slagen een wetsontwerp ter zake van abortus gereed te hebben voor indiening. Het besef van de noodzaak tot herziening van de huidige wet noopt tot een uiterste inspanning om te geraken tot een regeling die in brede kring aanvaardbaar is. Dit betekent anderzijds, dat geen van de geestelijke stromingen in ons volk haar benadering onverkort in de te ontwerpen regeling zal kunnen terugvinden.

De spoedige totstandkoming van een wijziging van de onteigeningswet en van het bij de Tweede Kamer aanhangige wetsontwerp van gemeenten is gewenst.
Het openbaar bestuur van ons land dient naar onze mening democratisch, doeltreffend en doorzichtig te zijn.
De indeling in drie bestuurslagen moet gehandhaafd blijven. Een evenwichtige herverdeling van de taken en bevoegdheden over deze drie lagen is noodzakelijk. De positie der provincies en gemeenten moet waar mogelijk dan ook worden versterkt. Decentralisatie zal worden bevorderd, centralisatie tegengegaan.
Het kabinet hoopt nog deze maand de nota over de problematiek van de Molukkers in Nederland aan de Kamer aan te bieden. Het neemt zich voor daarna over de concretisering van het beleid op zo kort mogelijke termijn met alle betrokkenen overleg te plegen.

Buitenlands beleid, Defensie, Ontwikkelingssamenwerking

Het internationaal beleid van het kabibet zal voortbouwen op hetgeen wat met brede steun van de volksvertegenwoordiging in de loop der jaren tot stand kon worden gebracht. Er zal dus een duidelijke continuïteit zijn. Het beleid zal vooral geloofwaardig en doeltreffend moeten zijn.
Het kabinet veroordeelt het in Zuid-Afrika gevoerde apartheidsbeleid.
Krachtige steun zal worden verleend aan maatregelen, in het kader van de Verenigde Naties of van de Europese Gemeenschap, die er effectief toe kunnen bijdragen de regering van Zuid-Afrika te brengen tot gelijkberechtiging van alle burgers.
Het kabinet beschouwt het lidmaatschap van het Noordatlantische bondgenootschap van essentiële betekenis voor de verzekering van vrede en veiligheid.
In het regeerakkoord is overeengekomen dat de defensie-inspanning zoals voorzien in de Defensienota 1974, kwalitatief op peil zal worden gehouden.

De Nederlandse ontwikkelingshulp zal minstens 1,5% van het netto nationale inkomen bedragen. Er zal geen verhoging plaatsvinden van oneigenlijke toerekeningen aan het hulpbedrag. Het streven is erop gericht de financiering van de hulpverlening minder te doen steunen op kapitaalmarktmiddelen.
Tot zover enkele van de belangrijkste passages uit de regeringsverklaring.

Schema CDA-radio- en tv-uitzendingen

CDA-Radio-uitzendingen (altijd op dinsdag)

7 februari 1978	2 mei 1978
21 februari 1978	16 mei 1978
7 maart 1978	30 mei 1978
21 maart 1978	13 juni 1978
4 april 1978	27 juni 1978
18 april 1978	

De radio-uitzendingen vinden alleen plaats via Hilversum 1 van 18.19-18.29 uur.

CDA-TV-uitzendingen
woensdag 22 februari 1978 Ned. 1 19.50 uur.
Woensdag 3 mei 1978 Ned. 1 19.50 uur.

Dr. S. Faber vice-voorzitter CDA

Dr. Sytze Faber is gekozen tot vicevoorzitter van het CDA, overeenkomstig de procedure waartoe besloten is op het CDA-congres van 10 december 1977.
Weliswaar zijn tegen de heer Faber, als de kandidaat van het algemeen bestuur, twee tegenkandidaten ingediend, te weten mevrouw J. van Leeuwen en de heer Sj. Jonker, maar beide kandidaten hebben laten weten voor de functie van vice-voorzitter niet beschikbaar te zijn. De heer Faber is geboren op 22 januari 1937 en woont te Hardegarijp (Fr.). Hij studeerde sociale wetenschappen en was wetenschappelijk medewerker voor bestuurskunde aan de Fryske Akademy te Leeuwarden.

Thans is de heer Faber lid van de CDA-Tweede-Kamerfractie, lid van het dagelijks bestuur van de ARP en lid van de commissie van de hoofdredactie van het Friesch Dagblad.

mr. J. de Ruiter, minister van justitie:

Alles krijgt aandacht; niets is hier in rust

door Niek Hogeland

Nadat het regeerakkoord met de VVD tot stand was gekomen vormde de laatste fase van de kabinetsformatie de personele bezetting van het nieuwe kabinet. Duidelijk is dat dit niet voor iedereen een eenvoudige zaak was.

CDA-bewindsman van justitie, prof. mr. Jacob de Ruiter - tot voor kort rector magnificus van de Vrije Universiteit te Amsterdam - achtte het van groot belang dat na de lange duur van de kabinetsformatie en na het bereikte akkoord met de VVD er nu snel een kabinet tot stand zou komen. Dit en met name de inhoud van het akkoord met de VVD vormden voor hem voldoende aanleiding deel te nemen aan de regeringsploeg van Van Agt.

VAN AGT ALS VOORGANGER

Minister De Ruiter heeft zich altijd wel betrokken gevoeld bij de AR-politiek, maar hij is daarin nooit bijzonder aktief geweest. Als reden hiervoor geeft hij aan dat hij erg lang in de rechterlijke macht werkzaam is geweest. In die periode achtte hij het juister om niet al te zeer politiek aktief te zijn en zodoende de handen voldoende vrij te kunnen houden en zich als rechter vrij op te kunnen stellen. Daarnaast was het ook zo dat de onderwerpen, waarmee hij zich als hoogleraar privaatrecht bezighield aan de Vrije Universiteit ook niet van direkt politieke aard waren.

Als minister van justitie heeft hij zich nog slechts kort kunnen oriënteren. Gevraagd naar zijn ervaringen stelt hij dat die tot nu toe bijzonder positief zijn. Op het departement is hij openhartig en loyaal ontvangen. Hij verwacht dan ook goed met zijn medewerkers te kunnen samenwerken. Voor wat betreft de samenwerking binnen het kabinet heeft hij zonder voorbehoud de verwachting dat het kabinet een goede tijd tegemoet gaat. Er is sprake van een hele goede teamgeest en de wil om er iets goeds van te maken is duidelijk aanwezig. Minister De Ruiter is er zich daarbij van bewust dat de huidige premier Van Agt - als zijn voorganger op het departement van justitie - natuurlijk veel verstand heeft van justitiële zaken. Hij verwacht echter niet dat dit belemmerend of hinderlijk zal zijn voor hem. Van Agt heeft nu een heel andere - meer coördinerende - rol als minister-president en alleen al daarom zal dit volgens minister De Ruiter geen probleem opleveren.

TERREUR

Het vorige kabinet is een aantal malen geconfronteerd geweest met bepaalde terreurakties. De bezettingen van de Franse ambassade en het Indonesische consulaat alsmede de treinkapingen liggen nog vers in het geheugen. De akties zelf en het te voeren beleid inzake dit punt vindt minister De Ruiter een heel moeilijk onderwerp. „Ik hoop voor het gehele land en voor het departement dat dit soort akties niet meer voor zullen komen. Het is moeilijk, welhaast onmogelijk, om bij voorbaat een algemeen beleid te formuleren. Vaak zal een incidenteel optreden noodzakelijk zijn. Duidelijk is dat in Nederland de rechtsstaat overeind zal moeten blijven.

Terreurakties mogen niet het algemene beleid gaan bepalen. Daarnaast moeten we waken tegen overdrijving. In Nederland mag het niet zo worden dat door deze akties sfeer en geest van het gehele rechterlijke apparaat veranderen."

HERVORMINGSGERICHTE POLITIEK

Het CDA is vorig jaar de verkiezingen ingegaan met het programma „Niet bij brood alleen". Op basis daarvan wil het een politiek voeren die gericht is op een hervorming van de samenleving. Over dit onderwerp en over de inhoud die het kabinet aan zo'n beleid kan of moet geven stelt de minister dat, voor wat betreft zijn vakgebied op het terrein van de wetgeving hele belangrijke onderwerpen aan de orde zijn. Onderwerpen, die de kijk op de persoon in zijn relatie betreffen. Hij denkt daarbij bijvoorbeeld aan het huwelijks- en alimentatierecht; aan de alternatieve samenlevingsvormen; het emancipatiebeleid waar veel juridische kanten aanzitten; tevens aan de hele wetgeving ten aanzien van de jeugd. Hij wil zich hiervoor graag inzetten.

„Algemeen beleid inzake hervormingsgerichte politiek". Dit zijn voor minister De Ruiter erg grote woorden. „Wij moeten goed weten wat de richting en de inslag van ons denken bepaalt. Maar de idee te hebben in vier jaar de samenleving even te hervormen is natuurlijk onzin. Polarisatie is heilloos; er wordt teveel in algemene termen gesproken over bijvoorbeeld dé ondernemer tegenover dé werknemer. Met zwart/wit tekeningen schiet je het doel voorbij. Wij moeten niet te dogmatisch worden; het gaat erom een samenleving op te bouwen waarin ieder zich geestelijk en materieel thuis kan voelen."

ABORTUS

Minister De Ruiter heeft ten aanzien van het onderwerp van de abortus een duidelijke hoop en - gezien de teamgeest en de wil om tot een oplossing te komen - ook reden om aan te nemen dat het kabinet erin zal slagen om voor de in dit regeerakkoord genoemde datum van 1 januari 1979 met een wetsvoorstel te komen.

Hij vindt het voorbarig zijn mening over de inhoud van een regeling nu al te presenteren. Een rol in de besprekingen moet - volgens De Ruiter - spelen dat de situatie van nu zeer onbevredigend is. „Op papier hebben we nu een hele strakke regeling, die achter niet wordt toegepast, zodat in feite geen enkele regeling geldt. Ik beschouw het als een hele belangrijke zaak, ook voor de christen-democratische politiek, dat er op korte termijn een duidelijke en goede regeling van de grond komt."

NIETS IN RUST

Op de vraag of hij in deze komende parlementaire periode bepaalde onderwerpen heeft, waarbij hij zich als minister van justitie vanuit zijn eigen interessesfeer speciaal wil inzetten antwoordt De Ruiter, dat wetgeving zijn bijzondere belangstelling heeft, maar dat alle zaken, die binnen zijn departement aan de orde zijn zijn belangstelling dienen te hebben. Met name wijst hij ook op het politievraagstuk.
Gelukkig is er een goede taakverdeling tussen hem en de staatssecretaris mevrouw Haars, die belangrijke onderwerpen als gevangeniswezen, kinderbescherming en vreemdelingenbeleid in haar portefeuille heeft.

Concluderende stelt minister De Ruiter dat niet beslissend is dat er vraagstukken zijn waarin hij is gespecialiseerd en geïnteresseerd. „Alles heeft mijn aandacht nodig en niets is hier in rust."

Het imago en de arts op defensie

Prof. dr. J. Pen is een econoom die opvalt door twee dingen: hij is een veelschrijver en hij is links. Deze laatste eigenschap etaleert hij regelmatig. Dat moet hij wel, want hem overkomt regelmatig wat in linkse kring funest is: hij schrijft zulke verstandige dingen, dat hem zelfs door liberalen lof wordt toegezwaaid. Zo iemand moet zich tegenover z'n partijgenoten steeds weer als betrouwbaar links bewijzen. Denk maar aan oud-minister Vredeling - hem overkwam het ergst denkbare: hij kreeg een pluim van Wiegel. Prompt moest hij zijn linksheid waar maken en hij deed dat middels vrouwe Bibeb in Vrij Nederland.

Hij verklaarde over z'n ambtenaren te lopen en allergisch te zijn voor militairen. Links applaus! Want zoiets komt daar leuker over dan bijvoorbeeld een uitspraak van staatssecretaris Meijer dat hij allergisch is voor welzijnswerkers. Ik noem maar wat.

Maar terug naar Jan Pen. In het Hollands Maandblad van Maart 1971 schreef hij een artikel „Het imago en andere fragmenten". Daarin steekt hij de draak met politici die door publiciteit een imago opbouwen, maar in feite weinig presteren. Dat het ook anders kan, schetst hij met een voorbeeld: „Kruisinga, die door veelvuldig en enigszins schichtig televisieoptreden inzake de drugbestrijding en door toedoen van links Nederland het imago meekrijgt van een aartsreactionair die alleen het verkeerde wil - maar als we de wetgeving er even op nakijken zien we dat deze staatssecretaris van volksgezondheid nog best eens de geschiedenis kan ingaan als de man die het wettelijk kader heeft gecreëerd voor de bestrijding van de milieuverontreiniging". Dank u wel, professor Pen. En mag ik er aan herinneren dat Kruisinga in het parlement er steeds op heeft gewezen dat het land niet met een zondvloed van nota's meer door wetgeving wordt bestuurd? En dat er op het stuk van defensie onder socialistische en liberale bewindslieden bar weinig is gedaan aan wetgeving? Na de Vaarplichtwet zou er een Vliegplichtwet komen. Waar blijft die? Hoe lang wordt er al gestudeerd op de wet die de status in oorlogstijd regelt van het burgerpersoneel op militaire installaties? Mèt de WUB werd er toch ook een wet op het militair wetenschappelijk onderwijs (de

Dr. R. J. H. Kruisinga, minister van defensie (foto: ANP-foto).

K.M.A.) ingediend? En hoe komt het dat meester Stemerdink in 4½ jaar geen kans heeft gezien het militair straf- en tuchtrecht te regelen? Hoe kan Rotterdam een nieuwe Loodswet tegenhouden? Het zijn maar wat vragen van de belangstellende kiezer. Maar op dit moment wèl relevant.

KOMKOMMERTIJD

Eén ding heeft de hooggeleerde Jan in zijn artikel over het imago niet vermeld namelijk dat pers en TV - vooral in de komkommertijd - zelf aan beeldcreatie doen. Er wordt een bepaalde mening ten beste gegeven over een politicus; blijkt die later onhoudbaar, dan zal men nooit de eigen fout toegeven. Integendeel het wordt betrokkene kwalijk genomen dat hij niet beantwoordt aan het geschapen beeld. En zo mag Kruisinga zich nu verheugen niet alleen op spervuur van links Neerland, maar ook van rechts. Waarom? Omdat hij in die tijd van het kabinet Den Uyl werd afgeschilderd als de grote oppositieleider. Dat kwam omdat de VVD-oppositie niet veel voorstelde (getuige uitspraken van Den Uyl en Ferry Hogendijk). Maar vooral omdat alle media die hoopten dat er géén CDA zou komen, steeds tamtam maakten als de CHU zich anders opstelde dan de gedoogpartijen KVP en ARP. Dat negen van de tien keer de drie partijen wèl hetzelfde standpunt huldigden werd verzwegen, alleen de verschillen werden aangedikt en opgeblazen.
De publieke smaakmakers van links en rechts kregen ongelijk: het CDA kwam er wel. De zondebokken van hun niet uitgekomen voorspellingen heten Van Agt en Kruisinga. Alle argumenten zijn goed om aan te tonen dat de formatie-Den Uyl mislukte door CDA baantjesjagerij en niet door het streven om met 32% van de kiezers de rest de rode wil op te leggen.
Toen Kruisinga destijds van volksgezondheid naar verkeer en waterstaat ging, vond niemand dat vreemd en ik heb nooit vernomen dat hij het daar niet goed heeft gedaan. Nu hij defensie beheert, schrijven de kranten dat hij daar geen verstand van heeft en er dus niet thuishoort. Dezelfde kranten schrijven trouwens ook dat defensie niet geleid mag worden door een militair, die er wel verstand van heeft. Wie het begrijpt mag het zeggen.

STAATSSECRETARIS

Hejje nog effe? Dan parten we nog effe over Ploeg. Die heeft er 4 jaar krachtig aan bijgedragen dat de VVD-oppositie vrijwel onopgemerkt bleef. Had u vóór de Kerst ooit zijn naam in een krantekop gezien? In diezelfde 4 jaar zag Stemerdink geen kans om bij z'n Duitse en Britse partijgenoten enige invloed op taakverdeling en standaardisatie te krijgen. Erg jammer, maar laten we wèl zijn: of er één standaard-tank komt, wordt uiteindelijk beslist door president Carter en bondskanselier Schmidt. En daar wil de VVD overste Ploeg op afsturen!??! Kom nou toch. Als de VVD-top de ongerijmdheid van een staatssecretaris voor materieel niet inziet, hebben ze geen notie van wat er internationaal gaande is. Wil ons land iets in de melk te brokkelen hebben bij de NAVO en in de hoofdsteden van de bondgenoten, dan moet de minister er zelf op af. En dan hebben we aan Kruisinga met z'n internationale ervaring een goeie.
Ik geloof dat er tussen PvdA, CDA en VVD geen verschil van mening is dat onze defensie rationeel moet worden ingepast in die van de bondgenoten. Wil de minister daar iets bereiken, dan moet men in 't buitenland wel weten dat hij door z'n achterban (en dat is héél ons volk) wordt gesteund. Vraag maar aan Vredeling. Zo kan het imago van een politicus toch wel eens van belang zijn, anders dan Jan Pen in 1971 meende. Wij in het CDA weten in ieder geval wat ons te doen staat: onze bewindslieden alle ruggesteun geven die ze nodig hebben en de man op defensie niet op de laatste plaats!

P. R. Bo.

CDA arp chu kvp

chjo

Europaspel

De zinsnede „Geen tong, minder haring en vooral horstmakreel", klinkt de deelnemers aan het Europaspel, dat begin dit jaar werd gespeeld in Dalfsen ongetwijfeld bekend in de oren. Aan de hand van een probleem, dat deze maanden speelt op Europees niveau werd de gang van zaken in het Europees Parlement nagespeeld, waarbij iedere deelnemer aan dit rollenspel een bepaald land en een bepaalde politieke richting vertegenwoordigde.

Naast verschillende zittingen van het Parlement, waarin het voorstel uiteengezet en nader toegelicht werd door een Europees functionaris, werden nationale- en fractievergaderingen gehouden. Je kon hierbij duidelijk ervaren hoezeer nationale en partijpolitieke belangen met elkaar en met een Europees beleid kunnen botsen.

Vooral ook aan de officiële procedures, zoals deze gevolgd worden in het Europees Parlement, werd nauwgezet de hand gehouden. Voorafgaand aan de uitleg van het spel op vrijdagavond werd enige informatie gegeven over de Europese organen; bovendien kreeg je van te voren een informatiemap toegestuurd.

Deze twee dagen „Europaspelen" waren opgezet vanuit het CDJA; ze vormden de eerste CDJA-activiteit voor leden sinds de oprichting van het CDJA op 16 april 1977, een activiteit, welke, naar mijn mening, geslaagd genoemd kan worden.

Op **vrijdag 17 en zaterdag 18 februari 1978** krijgt een ieder, die graag had willen meedoen aan dit gebeuren, de kans alsnog het Europaspel te spelen en wel in **Vught. Opgave** bij: Pieter Dudink, KVP-partijbureau, Mauritskade 25, Den Haag, tel. 070-653934. Regelmatig komen er uitnodigingen binnen voor seminairs, conferenties e.d. in het buitenland. CHJO-leden, die graag geïnformeerd willen worden over dergelijke zaken, kunnen zich wenden tot: Maarten van Eden, secretaris van de commissie Buitenland van de CHJO, Haringvliet 44B, Rotterdam. Tel. 010-143008.

Anke Procee-Renema,
voorzitster commissie Buitenland CHJO.

chjo

Oprichting provinciale CHJO-afdeling

In Overijssel is een werkgroep bezig geweest met voorbereidingen voor de oprichting van een provinciale afdeling van de CHJO in deze provincie. De leden van deze werkgroep zijn: Henny Bolman, Johanna Buit, Ali van Buuren, Peter Heukels, Ton Huiskamp en Jan Smit.

De werkzaamheden hebben ertoe geleid dat op dinsdag 7 februari a.s. de oprichtingsvergadering van de CHJO-Overijssel gehouden zal worden, in een zaal van de Jeruzalemkerk aan de Molenweg (tussen Assendorperstraat, Wethouder Alferinkweg en Hortensiastraat) te Zwolle. Aanvang: 20.00 uur.

De agenda van de vergadering vermeldt onder meer: verklaring van het doel van de CHJO; toespraak van Peter Heukels, voorzitter van de CHJO, over actuele politiek; discussie over de rede; bestuursverkiezing en vastlegging van het programma voor de rest van het seizoen.

Uiteraard zijn alle leden van en belangstellenden voor de CHJO in de provincie Overijssel hartelijk welkom bij deze vergadering.

Oprichting CHJO-afdeling Gelderland

Om ook in Gelderland te komen tot de oprichting van een provinciale CHJO-afdeling is er een vergadering vastgesteld op dinsdag 31 januari a.s. in de Johanneskerk, Arnhemseweg 15 te Apeldoorn (nabij het station). Aanvang van de vergadering: 19.30 uur. Op deze vergadering zal spreken de voorzitter van de CHJO, Peter Heukels.

Wij doen een dringend beroep op alle Gelderse CHJO-leden om op deze avond aanwezig te zijn. En uiteraard worden alle belangstellenden voor de CHJO hartelijk uitgenodigd om door hun aanwezigheid op deze vergadering van hun belangstelling blijk te geven.

CDA-mededelingen

Utrecht
Per 1 januari 1978 is het adres van het secretariaat van het CDA-kamerkringverband Utrecht gewijzigd.
Dit nieuwe adres is: Mej. J. M. Heukels, Hessenweg 28, De Bilt, tel.: 030-762208.

CDJA
Het CDJA Noord-Brabant houdt op zaterdag 28 januari haar eerste congres in de nieuwe Koninklijke Harmonie, Stationsstraat 26 te Tilburg. Het congres, dat om 10.00 uur begint heeft als onderwerpen terrorisme en neutronenbom.

Noord-Brabant
De commissie Vrouw en Partij Noord-Brabant houdt de komende maanden een aantal bijeenkomsten, waarin ook veel aandacht wordt besteed aan de statenverkiezingen. Bijeenkomsten zijn gepland in Drunen op 30 januari, Boxmeer op 13 februari; Mierlo op 27 februari en in Den Bosch een grote afsluitende manifestatie op 13 maart.

Apeldoorn
Op dinsdag 24 januari is te Apeldoorn opgericht het CDA-verband Apeldoorn. Het voorlopig bestuur wordt gevormd door W. J. M. Witkamp, voorzitter, W. E. Schimmel, Elsbosweg 73, Klarenbeek, secretaris en drs. B. Boks, penningmeester.

Gelderland
De kring Gelderland van de KVP, de afdeling Gelderland van de Vereniging van christelijk-historische leden van gemeenteen provinciebesturen en de afdeling Gelderland van de Vereniging van anti-revolutionaire leden van gemeente- en provinciebesturen houden op zaterdag 4 februari in het Postiljonmotel te Arnhem een gezamenlijke vergadering. Het onderwerp is „De Gelderse ruimtelijke ordening. De invloed van het provinciale beleid op het gemeentelijk beleid".

Over het onderwerp van de vergadering, welke om 10.00 uur des morgens aanvangt, kan van gedachten worden gewisseld met de CDA-gedeputeerden mr. O. W. A. van Verschuer, gedeputeerde voor ruimtelijke ordening, en mr. J. A. M. Hendrikx, gedeputeerde voor gemeentefinanciën. Aan de orde komen het kleine kernenbeleid, de vestigingsregeling, de ombuiging van het planologisch beleid en gronduitgiftebeleid.

chjo

Bezoek Israëlische delegatie aan Nederland

Onlangs bracht een Israëlische delegatie een bezoek aan Nederland. Voor hen was ook een ontmoeting gearrangeerd met vertegenwoordigers van de drie christen-democratische jongerenorganisaties. Ook van de CHJO was bij dit bezoek een vertegenwoordiging aanwezig. Van Bernard Zweers ontvingen we het volgende verslag van deze ontmoeting:

In het kader van het bezoek van een Israëlische delegatie aan Nederland hebben de christen-democratische jongeren tijdens dat bezoek de volgende programma-onderdelen verzorgd:

1. een ontmoeting met de parlementsleden Van der Broek, Aarts en Gualthérie van Weezel in het gebouw van de Tweede Kamer, en
2. een ontmoeting met vertegenwoordigers van Arjos, KVPJO en CHJO.

ad 1. De heer Aarts heette de Israëlische jongerendelegatie welkom en maakte van de gelegenheid gebruik om hen wegwijs te maken in de „Nederlandse politieke keuken". Hierna ontspon zich een politieke uitwisseling van gedachten. Hoofdonderwerp van gesprek was in deze de Israëlische nederzettingen in de bezette gebieden, daar dit bij de EEG-landen enige wrevel heeft gewekt.

Bij de critische kanttekeningen die de Tweede Kamerleden maakten, werd meerdere malen onderstreept dat het CDA zonder meer een gegarandeerd bestaansrecht voor Israël gerechtvaardigd acht.

ad 2. Na met elkaar kennis te hebben gemaakt, werd gesproken over de rol van de jongerenorganisaties in de Nederlandse politiek.

De discussie die zich hierna voltrok, had voornamelijk betrekking op het al of niet erkennen van de PLO. De Israëli's benadrukten dat er Palestijnen ongestoord in Israël leven en dat de PLO slechts een terreurbeweging zou zijn, vergelijkbaar met de Baader-Meinhof-beweging.

Wil Polman (Arjos) betwijfelde een en ander en bracht punten naar voren zoals de vluchtelingenkampen en het bestaansrecht voor het Palestijnse volk.

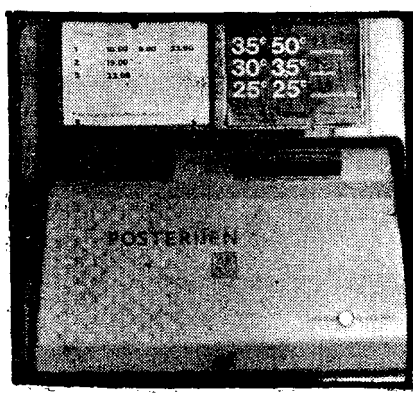

Zo denk ik er over

De redactie van „de Nederlander" behoudt zich het recht voor te lange ingezonden stukken te bekorten.

Openbaar vervoer

„Het lijkt mode te worden het nieuwe NS-materieel op allerlei (vaak onbenullige) punten af te kraken. De heer Venema pleit in „de Nederlander van 13 januari jl. zelfs voor ombouw van de „fraaie blauwe rijtuigen" (hij bedoelt waarschijnlijk het zgn. plan E) zonder daarbij het interieur te wijzigen. Dit materieel is sterk verouderd en zou mijns inziens eigenlijk naar de sloper moeten. Niet alleen de vering is waardeloos; ze zijn slechts toegelaten tot 130 km/u., de deuropeningen zijn te nauw, er is veel geluidsoverlast (vooral bij de overgangen tussen de rijtuigen, waar de voetplaten over elkaar schuren), op veel plaatsen is de tocht erg hinderlijk en op de lange afstand bieden de banken te weinig comfort.

De door de heer V. voorgestelde modernisering is slechts toelaatbaar, als vaststaat dat het materieel door kleine ingrepen weer kan voldoen aan de huidige eisen. Voor de hondekoppen geldt dit wel, voor de plan E-rijtuigen zeker niet. Waarom dan geen ombouw of modernisering? In dit geval is een ombouw in verhouding tot het resultaat daarvan veel duurder dan nieuwbouw, je kunt de technische vooruitgang niet optimaal uitbuiten en deze rijtuigen zijn minder efficiënt (dus duurder in de exploitatie). En het is nog maar de vraag of de genoemde nadelen dan opgeheven worden. Een goed voorbeeld van een mislukte ombouw oude rijtuigen zijn de voormalige ligrijtuigen (plan N) die nog dienst doen in de Inter-City-dienst Den Haag-Keulen. De Duitse spoorwegen doen zelfs hun best deze „kneusjes" van haar spoorwegnet te weren! Het is mede daarom toe te juichen dat er nu eindelijk eens goede rijtuigen zijn besteld.

Dat NS voor wat betreft het interieur niet over één nacht ijs gaat, blijkt uit de vele proeven die genomen zijn met Franse en Duitse rijtuigen (o.a. in de normale dienst, samen met plan E's tussen Zandvoort en Zuid-Limburg) waarbij ook reacties van het publiek over het interieur werden gepeild. Als resultaat kwam naar voren dat de meeste reizigers ook het interieur een grote verbetering vonden, terwijl met de klachten rekening gehouden kan worden (meer informatie: Afdeling Voorlichting NS, Utrecht).

De heer V. verbaast zich er verder over, dat NS toch doorgaat met de ombouw van hondekoppen. Dat komt misschien ook omdat hij zich waarschijnlijk baseert op een hanjevol reizigers. NS heeft grondig onderzocht of de nieuwe stoelen gewaardeerd werden. Dat dit zo was, is af te leiden uit het feit, dat de ombouw is voortgezet. Als er inderdaad een meerderheid van reizigers zou zijn geweest die de stoelen afkeurden, dan zou de verbouwing, naar ik althans mag aannemen, niet zijn uitgevoerd. De voordelen van de vliegtuigstoelen worden gemakshalve vergeten, om er enkele te noemen: verstelbare stoelen, mooier uitzicht, meer beenruimte, de stoelen staan achter maar deels ook tegenover elkaar. In de meeste ombouwhondekoppen is zelfs rekening gehouden met reizigers als de heer V., want daar bevinden zich voor wat betreft de 2e klasse 4 banken in de oude stijl (goed voor 16 personen).

Ik ben zeer benieuwd naar bewijzen dat het vervoersverlies op de lijn naar Vlissingen te wijten is aan het interieur, terwijl wel vaststaat dat de vliegtuigstoelen door verreweg de meeste reizigers positief worden gewaardeerd. Oorzaken van die daling liggen m.i. op een heel ander vlak: toename van het autobezit (vooral op het platteland) en maatregelen van de overheid zoals inkrimping van busdiensten (minder aanvoer van treinreizigers) en een verbeterde snelwegverbinding.

Zolang dergelijke overheidsmaatregelen een tegenstrijdigheid blijven vormen met een daadwerkelijke bevordering van het openbaar vervoer, zullen de problemen zowel voor NS als voor weggebruikers alleen maar toenemen. Het is daarom misschien belangrijker te ijveren voor een aktievere rol van de overheid op het gebied van het openbaar vervoer om een onverantwoordelijk groot autopark nog te voorkomen.

Bodegraven Roelof Hamoen

Europeanen vóór verkiezing Europees parlement

De achtste „Euro-Barometer", waarvoor de enquêtes eind 1977 zijn gehouden, toont weinig veranderingen ten opzichte van die van de voorgaande opiniepeiling (april/mei 1977):

1. Zeven op de tien personen (72 procent) verklaren voorstander te zijn van de verkiezingen van het Europees Parlement via rechtstreekse verkiezingen.

Dit percentage is het hoogst in Italië (79%) in Luxemburg (76%) en in Ierland (74%). In Denemarken bedraagt dit slechts 54% en daar telt men ook nog 29% tegenstanders; het aantal voorstanders in dit land is echter sinds zes maanden duidelijk toegenomen, van 44 tot 54%.

2. Slechts één op de twee personen vindt de verkiezing van het Europees Parlement „een gebeurtenis met verstrekkende gevolgen die zonder twijfel de politieke eenwording van Europa zal bevorderen".

Eén op de drie personen vindt dit „een gebeurtenis van weinig belang" en één op de vijf personen spreekt geen oordeel uit. Een logisch voortvloeisel hieruit is dat één op de twee personen zegt dat hij zeker wel gaat stemmen bij deze verkiezingen.
Landen waar het publiek een groter belang hecht aan deze verkiezingen en vaker antwoordt dat men van plan is te gaan stemmen, zijn Italië en Nederland. Maar in Denemarken valt van het ene halfjaar op het andere een positieve ontwikkeling vast te stellen.

3. De algemene houding ten aanzien van de Gemeenschap en van de EEG blijft in meerderheid gunstig: „goed ding" 56%; „slecht ding" 14%.
De Nederlandsers (74%), de Luxemburgers (73%) en de Italianen (70%) komen bij de voorstanders op de eerste plaats. In Denemarken hebben de positieve antwoorden enigszins de overhand (37% tegen 33%) terwijl het tegenovergestelde in het Verenigd Koninkrijk het geval is (35% tegen 37%).
Gunstiger is het oordeel, met name in Groot-Brittannië, over het effect in de komende tien tot vijftien jaar van de deelname aan de Gemeenschap: 48% van de ondervraagde Britten acht de Europese Gemeenschap voor de toekomst van hun land een goede zaak en slechts 26% heeft een tegengestelde mening.

4. Voor de eerste keer werd een vraag gesteld over de eventuele toetreding van Griekenland, Portugal en Spanje.

Tussen de drie en vier personen op de tien vinden dat het een goede zaak zou zijn: Griekenland 32%, Portugal 33% en Spanje 39%. De landen die deze nieuwe toetredingen het meest voorstaan, zijn Duitsland en Italië. Denemarken maakt het meeste voorbehoud.

ALGEMENE STEMMING

De enquête „Euro-Barometer" omvat nog enige andere vragen over de „algemene stemming van het Europese publiek"

54 procent van de ondervraagden denkt dat hun levensomstandigheden tijdens de komende vijf jaar beter zullen worden.

Het meest optimistisch zijn de Ieren (73%) en de Britten (65%) gevolgd door de Duitsers (57%). In Nederland hebben de optimisten nog wel de overhand, maar slechts in geringe mate.

Het gevaar van toenemende sociale spanningen met als gevolg ernstige ongeregeldheden in de komende tien jaar wordt meer gevreesd dan dat van een nieuwe wereldoorlog.

24% meent dat er meer dan 50% kans bestaat op het mogelijk uitbreken van een wereldoorlog, tegen 54% die oordelen dat dit voor het uitbreken van ernstige ongeregeldheden het geval is. De Italianen en de Nederlanders blijken ongeruster te zijn dan de bevolkingen van de andere landen wat betreft het gevaar van ongeregeldheden.

De mate van tevredenheid met de wijze waarop de democratie functioneert geeft in de achtereenvolgende semesters weinig verschillen te zien:

Het meest tevreden blijven de Duitsers (78%) en het minst tevreden de Italianen (19%). Niettemin lijkt de ontevredenheid in Italië ten opzichte van het vorige halfjaar iets af te gaan nemen.

Het oordeel van het publiek ten aanzien van de ecologische bewegingen is in alle landen duidelijk positief.

Gemiddeld 78% beoordeelt deze bewegingen gunstig, tegen 13% die hiervan een ongunstig beeld heeft. (Daarentegen is de waardering voor feministische bewegingen veel minder gunstig, zowel bij vrouwen als bij mannen: 46% heeft een gunstige opinie over deze bewegingen en 38% een slechte opinie, zonder belangrijke verschillen tussen de twee geslachten.
De milieubeschermers staan bijzonder goed aangeschreven in Denemarken, terwijl de Ieren ten aanzien van deze bewegingen vaker vijandig of onverschillig staan.
Een analyse heeft aangetoond dat in de verschillende landen en zelfs binnen een zelfde land, waarschijnlijk uiteenlopende betekenis wordt gehecht aan het beeld van de milieubewegingen. Over het geheel genomen, staat er een positieve correlatie tussen het opleidingsniveau en de gunstige houding ten aanzien van de milieubeschermers, vooral bij de vrouwen. Daarentegen zijn zij die een gunstig oordeel hebben over de milieubewegingen in politiek opzicht niet linkser dan het centrum of rechts. De sympathiebetuigingen met de milieubeschermers schijnen voor een deel te komen van de mensen die tamelijk tevreden zijn met de wijze waarop de democratie functioneert maar aan wie de verbetering van de kwaliteit van het leven ter harte gaat en voor een deel van de mensen die ongetwijfeld een meer contesterend waardestelsel hebben en die hierin een referentie-ideaal zien en misschien een sociaalpolitiek engagement buiten de traditionele wegen.

CH-gemeente- en provinciebestuurders houden jaarvergadering

Hoe functioneren christen-democraten in gemeenten en provincies?

De Vereniging van christelijk-historische leden van gemeente- en provinciebesturen houdt op zaterdag 18 februari aanstaande haar jaarvergadering in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht, van 10 tot half vijf.

Op deze vergadering komt aan de orde het functioneren van een christen-democratisch gemeente- en provinciebestuurder.

Daarover houden inleidingen burgemeester mr. F. J. H. Schneiders van Almelo en prof. mr. H. Franken te Rotterdam, voorzitter van de CHU-fractie in de provinciale staten van Zuid-Holland.

De inleiders gaan ondermeer in op de volgende vragen: Is de christen-democratische bestuurder kenbaar aan een speciale houding of stellingname? Hoe opereert de christen-democratische bestuurder in concrete situaties? Hoe zit het met het principiële uitgangspunt van de christen-democratische bestuurder? Hoe beziet de christen-democratische bestuurder de totstandkoming van colleges van gedeputeerden en van burgemeester en wethouders?

MINISTER AANWEZIG

De minister van binnenlandse zaken, H. Wiegel, heeft toegezegd een deel van de jaarvergadering van de Vereniging van CH- gemeente- en provinciebestuurders te zullen bijwonen. Het zal overigens de laatste jaarvergadering van deze vereniging zijn. Het is de bedoeling de vereniging in de loop van het komend jaar te laten samensmelten met de zustervereenigingen van KVP en ARP, en over te gaan tot de oprichting van de Vereniging van christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders.
De jaarvergadering van de CHU-vereniging zal zich moeten uitspreken over het samengaan. Het is de bedoeling, dat mr. Sj. H. Scheenstra, burgemeester Van Asperen, voorzitter wordt van de CDA-vereniging. In verband hiermee zal hij op de jaarvergadering van de Vereniging van christelijk-historische leden van gemeente- en provinciebesturen aftreden als voorzitter van deze vereniging. Hij draagt dan voor de resterende periode het voorzitterschap over aan burgemeester M. Hulst van Renswoude.

H. L.

Belgisch-Nederlandse Europese avond

Belgische en Nederlandse christen-democraten houden dinsdag 31 januari in Wuustwezel een Europa-avond waar L. Tindemans, eerste minister van België en CDA-voorzitter P. Steenkamp het thema „Samen bouwen aan Europa" zullen behandelen. Ook komen dagelijks problemen van de grensstreek (waterwinning, milieubeheer, douane-regelingen) aan de orde.

De zuster-organisaties uit het Brabants-Belgische grensgebied (CVP en CDA) hebben deze bijzondere samenkomst grondig voorbereid. De vergadergelegenheid (zaal Europa te Wuustwezel) heeft voor duizend bezoekers plaats en aan beide zijden van de grens bestaat nu reeds zoveel belangstelling voor deze Europa-avond, dat met een uitverkocht huis rekening wordt gehouden. Het openingswoord wordt gesproken door L. Bogaerts, CVP-voorzitter Wuustwezel, en A. de Bruijn, voorzitter CDA-Roosendaal spreekt het slotwoord. Het panel dat, onder leiding van J. Ansoms, burgemeester van Wuustwezel, grensproblemen op de korrel neemt, bestaat uit H. Suykerbuyk, CVP-volksvertegenwoordiger en G. Braks, CDA-kamerlid.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF
Ph. de Koning Jr.
VOOR ALLE BETONWERKEN
Vissersbuurt 110
Telefoon 01850-39543-51543 - Papendrecht

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD
ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN, PLANTSOENEN, PARKEN, SCHOOLTUINEN etc.
- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons
Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

Vrijdag 3 februari 1978 - 14e jaargang no. 5

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

N-BOM VOOR MOSKOU: slechts een kwestie van tijd

door: Ton de Kok

De CDA-fractie in de Tweede Kamer zal deze week vrijdag haar standpunt bepalen omtrent de invoering van de neutronenbom in de NAVO-strijdkrachten. De besluitvorming zal mede beïnvloed worden door de hoop en verwachting dat na de Westerse afwijzing van de neutronenbom, de Sovjetunie niet tot ontwikkeling van een dergelijk wapen zal overgaan. Hoop zal ook ik immer blijven koesteren, maar verwachtingen daaromtrent kan ik helaas niet meer hebben.

Voor vele belangstellenden, die de Sovjet-militaire pers konsekwent volgen, zal de inhoud van de brief die Breznjev aan de regeringsleiders van de NAVO-landen gestuurd heeft toch nog een verrassing zijn. Niet dat Breznjev in zijn schrijven uitspraken doet die volstrekt nieuw zijn; nee, het gaat vooral om de harde apocalyptische toonzetting. Voor mijzelf komt daar nog bij de impliciete bevestiging van vermoedens dat het Moskou al niet meer gaat om de vraag wel of niet overgaan tot de ontwikkeling van een eigen N-bom, maar veeleer om de vraag wanneer.

In de tweede alinea van zijn brief stelt Breznjev dat de ontwikkeling van de N-bom (neutronenbom) een nieuwe richting in de nucleaire bewapeningswedloop betekent. Deze uitspraak is vooral interessant in combinatie met hetgeen hij in het verdere verloop van zijn schrijven zegt. Hij deelt de Westerse regeringsleiders mee dat wanneer de NAVO-landen mochten besluiten de N-bom in te voeren, de Sovjetunie zal moeten reageren zoals zij dat deed nadat de Amerikanen de atoombom op het wereldtoneel hadden gebracht. Uit deze woorden mogen wij, formeel gesproken, concluderen dat er van de zijde van de Sovjetunie slechts een reactie valt te verwachten op een actie.
Dat Moskou de N-bom zal ontwikkelen en invoeren als de NAVO-landen dit doen zal niemand verbazen. De vraag is echter wat doen de Russen als de NAVO-landen ervan afzien.

ALTERNATIEF

Brezjnev schrijft wel dat het nog niet te laat is, dat er nog een alternatief is, maar hoe moeten we deze opmerking plaatsen tegen de achtergrond van hetgeen de Russische pers ventileert?

In het tijdschrift Nieuwe Tijd van december j.l. wordt als een onwrikbaar gegeven vastgesteld dat „de geest uit de fles is". In vele publicaties stellen de Russen zonder meer dat als de N-bom door de Amerikanen niet door de voordeur naar binnen kan worden gebracht, de achterdeur zal worden gebruikt. Men is er van overtuigd, dat ook al zouden de NAVO-landen de bom afwijzen, de V.S. toch tot productie zullen overgaan en het wapentuig voorlopig op eigen boden houden tot „gunstiger tijden".

In discussie met Russen kan je niet meer het argument aanvoeren dat het in productie nemen van deze wapens niet zomaar gaat, dat er nog zo iets is als een democratisch staatsbestel met een volksvertegenwoordiger. Onmiddellijk zullen ze - met een zeker leedvermaak - aan de hand van de Amerikaanse geschiedenis van de laatste tien jaar aantonen, dat er heel veel „gaat" zonder voorkennis van de volksvertegenwoordiging.
Of het geen de Sovjetpers schrijft ook metterdaad zal gebeuren, na afwijzing van de bom door de NAVO-landen, is niet relevant. Van belang is dat de Russen GELOVEN dat het zal gebeuren.

WELK NUT?

Men kan zich nog de vraag stellen, welk nut de N-bom voor Moskou kan hebben. Staatssecretaris Van Eekelen van defensie stelde onlangs in een interview in de Haagse Post dat de N-bom voor de Russen geen nut heeft.
Breznjev denkt daar anders over. Hij vraagt zich af of het werkelijk realistisch is te denken dat de N-bom alleen ingezet zal worden in „limited circumstances, only on the battlefield und only against such and such forces". Breznjev hecht dus meer betekenis aan de N-bom dan alleen als een wapen dat primair bedoeld is om in het uiterste geval een dreigende tankdoorbraak af te stoppen. Voor de Warschaupakt-landen kan het militaire nut al zitten in het feit dat de inzet van een N-bom een penetratie kan vergemakkelijken met de mogelijkheid van een snelle bezetting van het bestookte gebied. Dit doordat het gevaar voor radioactieve besmetting van eigen troepen vrij snel geweken is.

Mijn overtuiging dat de Russen de N-bom zullen ontwikkelen wordt slechts aan het wankelen gebracht door de passage waarin Breznjev stelt, dat het inzetten van de N-bom de dood over vele landen zal brengen en waarschijnlijk geen plaats op aarde onaangeroerd zal laten. Deze uitspraak zou erop kunnen wijzen dat de Russen niet eens de moeite nemen om de N-bom te ontwikkelen, maar het gebruik van de N-bom door NAVO-strijdkrachten zullen beschouwen als de inzet van een „conventioneel" nucleair wapen. Een reactie overeenkomstig de opvattingen van Sokolovsky (niet proportioneel maar massaal) moet dan niet uitgesloten worden geacht.

OP ZIJN MINST

Niettegenstaande de bovengenoemde mogelijkheid, blijf ik de mening toegedaan, dat Moskou op zijn minst zal overgaan tot ontwikkeling van het N-wapen. Productie en operationeel-maken zal sterk afhangen van het binnenkort te bepalen NAVO-standpunt omtrent de invoering van het wapen in eigen strijdkrachten. Mijn overtuiging is gebaseerd op het structurele wantrouwen van de Sovjetleiders tegenover de „Westerse imperialisten", een wantrouwen dat stoelt op een ideologisch onderbouwde overtuiging dat deze imperialisten uit zijn op het neutraliseren van de „socialistische verworvenheden".

Het verschijnen van de N-bom is voor de Russen wederom (na interventie van geallieerden vlak na de Oktoberrevolutie, Wereldoorlog II, ontwikkeling van de atoombom, Dominicaanse Republiek, Vietnam, Chili enz. enz...) een bevestiging dat hun wantrouwen gerechtvaardigd is.

Het „ding" is voor hen een keihard feit. Het kan met of zonder NAVO-toestemming in productie worden genomen en via de achterdeur op tafel komen.

De Amerikanen hebben bewust of onbewust de geest uit de fles gelaten. Wij kunnen in de komende weken trachten hem er weer in te krijgen. Het resultaat van onze pogingen zal niet van belang zijn. Zelfs al krijgen we de geest weer achter glas dan nog zullen de Sovjetleiders denken dat het een goocheltruc is.

31 januari 1978

Ton de Kok,
voorlichter CDA-fractie Tweede Kamer.

„De Nederlander" genoemd in 's lands vergaderzaal

Het christelijk-historisch weekblad „De Nederlander" is met naam en toenaam genoemd in 's Lands Vergaderzaal (de vergaderzaal van de Tweede Kamer). Het was tijdens het debat over de regeringsverklaring en het was niemand minder dan de oud-premier, thans fractievoorzitter van de PvdA, drs. J. M. den Uyl, die over „De Nederlander" sprak.
De Handelingen (het gedrukte stenografische verslag van het gesproken woord in de Tweede Kamer) drukte het volgende af:
De heer Den Uyl (PvdA): U sprak over veronderstellingen van de heer Den Uyl inzake de VAD. Ik ontleen die veronderstellingen aan het verslag van een gesprek met u. Ik heb in mijn hand het CH-weekblad De Nederlander.
Drs. Den Uyl doelde op de tekst van het vraaggesprek met premier mr. A. A. M. van Agt, dat afgedrukt stond op de voorpagina van „De Nederlander" van vrijdag 13 januari jongstleden.
De oud-premier gaf er blijk van, dat „De Nederlander" tot zijn lectuur behoort. „De Nederlander" moet meer lezers krijgen. De abonnees worden uitgenodigd aan abonneewerving te doen. Dat kan door namen op te geven van hen, aan wie proefnummers gezonden kunnen worden.

Ondergetekende .....
verzoekt de administratie van „De Nederlander" proefnummers toe te zenden aan: .....
adres: ..... te: .....

Deze bon opzenden naar: Administratie „De Nederlander", Van Deventerlaan 49, Voorburg.

CDA-fractie ingenomen met ontwerp Kampeerwet

De CDA-fractie in de Tweede Kamer is ermee ingenomen, dat er op het terrein van het kamperen een wettelijke regeling tot stand komt. Dit blijkt uit het schriftelijk verslag, dat de fractie heeft opgesteld over het bij de Tweede Kamer ingediende ontwerp van de Kampeerwet.

De fractie van het CDA constateerde, dat het bij het kamperen gaat om drie categorieën betrokkenen: de overheid (rijk, provincie en gemeente), de ondernemers en de verblijfsrecreanten. In het ontwerp is de relatie tussen overheid en ondernemers vrij zorgvuldig geregeld, maar de relatie recreanten-ondernemers is onvoldoende uitgewerkt, aldus de CDA-fractie in haar verslag. Zij vindt, dat in de desbetreffende voorgestelde artikelen van de Kampeerwet onvoldoende tegemoet gekomen wordt aan bezwaren van consumentenzijde, geuit tegen bepaalde onrechtvaardige praktijken van sommige recreatie-ondernemers.
De CDA-fractie liet in het verslag blijken er door verrast te zijn, dat de stacaravan niet onder het bereik van de Kampeerwet zal vallen. De stacaravans zullen beschouwd blijven als „bouwwerken" en onder de woningwet ressorteren. Gevraagd is of dit wel juist is, omdat daarmee een groot stuk kampeeractiviteit van de werking van de Kampeerwet wordt uitgeschakeld.

Het was de leden van de CDA-fractie opgevallen dat de recreatie te water niet onder het bereik van de nieuwe wet zal vallen. Zij voelden dit als een bezwaar, omdat hier veel raakvlakken liggen met het „droge" kamperen en voorts ook deze vorm van recreatie eveneens een wettelijke regeling behoeft.

H.L.

CDA arp chu kvp

PARLEMENTARIA

Wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening voorgesteld

Bij de Tweede Kamer is een wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op de Ruimtelijke Ordening ingediend. Het gaat in dit wetsvoorstel vooral om vier wijzigingen van belangrijke betekenis.

- Een regeling van de planologische kernbeslissing, waardoor de experimentele procedure voor de besluitvorming over belangrijke onderdelen van het regeringsbeleid waar ruimtelijke gevolgen aan verbonden zijn, een wettelijke grondslag zal krijgen.
- Een verbreding van de aanwijzingsbevoegdheid van de minister voor de ruimtelijke ordening.
De minister zal hierdoor rechtstreeks aanwijzingen aan gemeentebesturen over de inhoud van een bestemmingsplan kunnen geven. Daarnaast kan hij gemeentebesturen uitnodigen om, alvast vooruitlopend op de wijziging van het bestemmingsplan, een bouw- of aanlegvergunning te verlenen. Indien gemeentebesturen op deze uitnodiging niet ingaan kan de minister de vergunning zelf afgeven.

- Een regeling van de inspraak en de verkorting van de procedure van het tot stand komen van een bestemmingsplan. De inspraak bij het tot stand komen van een bestemmingsplan wordt in de wet verankerd. De inspraak is belangrijk omdat daardoor de burgers al vanaf het begin van de bestemmingsplanprocedure hun invloed kunnen aanwenden. De verdere procedure wordt bekort. Het kroonberoep voor iedereen wordt afgeschaft, behalve voor het geval dat Gedeputeerde Staten een bestemmingsplan niet goedkeuren. Alleen de inspecteur van de ruimtelijke ordening heeft altijd het recht om bij de Kroon beroep aan te tekenen.
- Een betere regeling van de vrijstellingsmogelijkheden. Hiermee hoopt de regering het overmatig gebruik tegen te gaan dat op dit moment van artikel 19 van de wet [vrijstelling van voorschriften van een geldend bestemmingsplan] wordt gemaakt.

Vrijstelling zal volgens het wetsvoorstel alleen nog maar mogelijk zijn als een herziening van het bestemmingsplan ter inzage is gelegd. Voorheen kon het college van Burgemeester en Wethouders ook vrijstelling verlenen als er alleen maar een voorbereidingsbesluit gold. Zolang de herziening nog niet is vastgesteld zal voorts de gemeenteraad de beslissing aan zich kunnen trekken, als tenminste één vijfde van zijn leden binnen één maand na het verzoek dat vraagt. Evenals in de huidige situatie zal een verklaring van geen bezwaar tegen de vrijstelling van Gedeputeerde Staten noodzakelijk zijn. Nieuw is dat de inspecteur van de ruimtelijke ordening tegen die verklaring van geen bezwaar in beroep kan gaan. Tot aan de uitspraak op dit beroep blijft de verklaring van geen bezwaar buiten werking.

DE PLANOLOGISCHE KERNBESLISSING

Met het invoeren van een wettelijke regeling van de procedure voor de planologische kernbeslissing komt de regeling tegemoet aan een uitdrukkelijk verlangen van de Tweede Kamer. De ontwikkeling van de procedure van de planologische kernbeslissing is echter nog slechts in een beginstadium, zodat uit toekomstige ervaringen wellicht weer een wijziging van de nu voorgestelde regeling kan voortvloeien. De regeling zal gelden voor de volgende delen van het regeringsbeleid:
- hoofdlijnen en beginselen die van algemeen belang zijn voor het nationaal ruimtelijk beleid,
- concrete beleidsplannen, die van belang zijn voor het nationaal ruimtelijk beleid en afwijken van de vastgestelde hoofdlijnen en beginselen,
- concrete beleidsplannen, die van belang zijn voor het nationaal ruimtelijk beleid en die vooruitlopen op de bedoelde hoofdlijnen en beginselen.

De regeling komt er in het kort op neer, dat de regering een beleidsvoornemen (ontwerpbesluit) publiceert, waarna een periode van inspraak en bestuurlijk overleg volgt. De resultaten worden verwerkt in een besluit tot vaststelling van een planologische kernbeslissing. Het besluit wordt van kracht, nadat de Tweede Kamer het heeft goedgekeurd.

DE AANWIJZINGSBEVOEGDHEID

Op het ogenblik is het voor de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening weliswaar niet onmogelijk om aanwijzingen over bestemmingsplannen te geven, maar het nu geldende wettelijke stelsel biedt onvoldoende mogelijkheid om slagvaardig genoeg op te treden voor een juiste doorwerking van het regeringsbeleid op gemeentelijk niveau. Thans heeft de minister alleen de mogelijkheid om aan het provinciaal bestuur aanwijzingen te geven. Gedeputeerde Staten kunnen dan op hun beurt weer aanwijzingen geven aan de gemeenteraden. In spoedeisende gevallen kan dat al vóórdat een streekplan is vastgesteld of herzien. Maar het spoedeisende karakter van de zaak staat ter beoordeling van de Gedeputeerde Staten.
Het is te verwachten dat in vele gevallen de toepassing van de aanwijzingsbevoegdheid het sluitstuk zal zijn van een van kracht geworden planologische kernbeslissing. Dan is al tijdens de procedure, die geleid heeft tot deze beslissing, op ruime schaal sprake geweest van openbaarheid, inspraak en bestuurlijk overleg en is de beslissing bovendien goedgekeurd door de Tweede Kamer. Een beroep van de gemeenteraad op de Kroon ligt in dat geval niet in de rede en is dan ook niet in het wetsontwerp voorzien. De aanwijzing blijft, indien zij geacht kan worden ten aanzien van de betrokken gemeente geen besluit van algemene stukken te zijn, wel voor toetsing vatbaar via een Arob-beroep; daarbij kan worden getoetst of de minister binnen het kader van de in de planologische kernbeslissing vervatte beleidsmarge bij afweging nader betrokken belangen in redelijkheid tot de aanwijzing heeft kunnen komen.
Het is echter ook mogelijk dat een aanwijzing wordt gegeven zonder dat hiervoor een planologische kernbeslissing de basis vormt. In zo'n geval is de aanwijzing niet onderworpen aan de politieke toetsing van de Tweede Kamer en daarom is hier voor de gemeenteraad een beroep op de Kroon gehandhaafd.
Om in de praktijk inderdaad een slagvaardig beleid te kunnen voeren is in het wetsontwerp voorzien in een nieuw „voorschrift van hoger gezag". De minister van ruimtelijke ordening krijgt de bevoegdheid om, als hij van de aanwijzing gebruik heeft gemaakt, gemeentebesturen uit te nodigen om, met afwijking voor zover nodig van de wettelijke bepalingen, vergunning te verlenen voor de uitvoering van werken of werkzaamheden. Deze zelfde bevoegdheid is ook gegeven aan Gedeputeerde Staten.

DE INSRPAAK EN DE VERKORTING VAN DE BESTEMMINGSPLAN—PROCEDURE

Lang niet alle bestemmingsplannen bereiken de Kroon. Volgens schatting is dat slechts ongeveer 15 procent. Het zijn echter niet de onbelangrijkste plannen waartegen beroep wordt ingesteld. Als het gaat om verkorting van de bestemmingsplanprocedure dan zal het beroep op de Kroon aan een kritische herwaardering moeten worden onderworpen.
Van een verkorting van termijnen in eerdere fasen van de procedure valt geen soelaas van betekenis te verwachten.
Na rijp beraad is de regering tot de slotsom gekomen dat de mogelijkheid van een beroep op de Kroon op grond van inhoudelijke bezwaren tegen het plan kan vervallen. Voorzover het gaat om individuele rechtsbescherming is een beoordeling in twee instanties (gemeenteraad en Gedeputeerde Staten) voldoende. In geval van onteigening ten behoeve van de uitvoering van een bestemmingsplan kan een individueel bezwaarde zich immers hiertegen bij de gemeenteraad en bij de Kroon verzetten. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om op grond van artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening schadevergoeding te vragen bij de gemeenteraad met eveneens de mogelijkheid van beroep op de Kroon.
Bovendien is, voor zover een bestemmingsplan ten aanzien van de burger niet als van algemene strekking moet worden geacht en indien een burger rechtstreeks in zijn belang zal worden getroffen, de wet Arob van toepassing.
Diegenen wier bezwaren zich meer richten tegen het beleid, de politiek bezwaarden, zijn het meest gediend met de mogelijkheid hun zienswijzen in een zo vroeg mogelijk stadium kenbaar te maken. Hierdoor kan van gemeentewege bij de voorbereiding van het ontwerpplan daar al rekening mee worden gehouden.
Op het ogenblik is van discussie tussen de bevolking en de ontwerpers van de plannen veelal onvoldoende sprake. Hearings van gemeentewege hebben vaak meer een karakter van een voorlichtingsbijeenkomst dan dat er sprake is van een meedenken en meepraten van de bevolking om van een mede-vormgeven aan een ontwikkeling in een tot stand te brengen stedebouwkundige maatregel maar te zwijgen.
De gemeenten zullen nu worden verplicht een verordening vast te stellen, waarin de wijze waarop de bevolking bij de voorbereiding en een bestemmingsplan wordt betrokken, is geregeld.
Wanneer op deze wijze een ieder in beginsel drie maal de gelegenheid heeft gehad zijn denkbeelden omtrent een bestemmingsplan te uiten, namelijk bij de voorbereiding van het plan, door de indiening van eventuele bezwaren tegen het ontwerp-plan bij de raad én tenslotte tegen het vastgestelde plan bij Gedeputeerde Staten, is er naar de mening van de regering geen reden het beroep op de Kroon zoals dat tot nu toe in de wet is geregeld, te handhaven.
Van de inspraak, het overleg en de uitkomsten daarvan zal een rapport moeten worden opgemaakt. Dit rapport zal het bestemmingsplan tijdens de totstandkomingsprocedure vergezellen. Daardoor zullen zowel de gemeenteraad als Gedeputeerde Staten beter in staat zijn met geuite wensen rekening te houden en mogelijk tegenstijdige belangen beter in het geheel van het bestemmingsplan te overzien en over en weer af te wegen dan tot nu toe het geval was. Al met al voorziet het ontwerp dus in een toereikende rechtsbescherming.

EEN ANDERE REGELING VAN DE VRIJSTELLINGSMOGELIJKHEDEN

Er is op dit moment alom veel ongenoegen over het ongepast gebruik van de vrijstellingsmogelijkheid van de Wet op de Ruimtelijke Ordening volgens artikel 19. Het gaat hier om het verlenen van een bouw- (of aanleg-)vergunning vooruitlopend op een nieuw bestemmingsplan. Door toepassing van dit artikel kunnen bouwwerken tot stand worden gebracht (met belangrijke planologische gevolgen) zonder dat de burger daar invloed op kan uitoefenen en buiten de gemeenteraad om.
Wijziging van artikel 19 en toevoeging van een artikel 18a zullen ertoe leiden dat alleen in belangrijke gevallen nog gebruik zal worden gemaakt van de mogelijkheden van artikel 19.
Voor de kruimelgevallen, waarbij slechts in geringe mate van het bestaande bestemmingsplan wordt afgeweken, geldt het nieuwe artikel 18a. Hierbij spelen dezelfde gevaren zoals die nu voor de huidige regeling via artikel 19 gelden. Om dit te ondervangen zal bij algemene maatregel van bestuur duidelijk worden aangeduid voor welke gevallen van het nieuwe artikel 18a gebruik kan worden gemaakt.

H.L.

Nogmaals Almelo

door Hans Gualtherie van Weezel, lid Tweede Kamer voor het CDA

Het eerste parlementaire treffen vorige week tussen regering en volksvertegenwoordiging heeft wel veel vuurwerk opgeleverd, maar weinig inzicht gegeven in de achtergronden van het UC-project. Met een zekere nieuwsgierigheid werd uitgekeken naar het debuut van de liberale ministers Van der Klaauw en Van Aardenne. Misschien was dit wel mede de reden dat beide bewindslieden duidelijk geremd door plankenkoorts hun standpunten niet altijd even helder konden formuleren. In ieder geval viel nu eens de nadruk op de verantwoordelijkheid van het vorige kabinet, dan weer op die van de op 19 december j.l. opgetreden ministers.
Met betrekking tot de verantwoordelijkheid van het vorige kabinet krijgt de NRC van 27 januari jl. de indruk, dat enkele oud-bewindslieden met wat smeltende boter op hun hoofd moeten rondlopen.

VRAGEN

De verantwoordelijkheid ten aanzien van een en ander van het kabinet Den Uyl roept inderdaad vragen op. Zo blijft de eerste vraag waarom Brazilië, een straatarm land met een enorm waterpotentieel, nu persé behoefte heeft aan peperdure kernenergie-centrales. Men kan zich in dit verband afvragen of prestige-overwegingen en wel in het bijzonder de competitie met Argentinië, dat reeds over kerncentrales beschikt niet de hoofdrol gespeeld hebben. Voorts speelt de kwestie van de mensenrechten, waarmee Brazilië het niet erg nauw schijnt te nemen. Ook kan men bezwaren hebben tegen het huidige Braziliaanse staatsbestel. Echter allemaal vragen die hun relevantie in feite verloren hebben sinds het kabinet Den Uyl besloten had de onderhandelingen met Brazilië aan te vangen. Centraal tijdens het debat stond de vage overeenstemming tussen de drie UC-partners en Brazilië die alleen het houvast biedt dat Brazilië zich zal onderwerpen aan een plutoniumopslag-regime onder het beheer en toezicht van het Internationale Atoombureau te Wenen. Wellicht dat door een spoedgesprek met de betrokken kamercommissies hierover wat meer duidelijkheid had kunnen worden verschaft. Tevens had zo'n commissieoverleg de minister van Economische Zaken meer mogelijkheden geboden dan in het openbaar in te gaan op de kwesties die mogelijke schadeclaims, die naar verluidt niet gering kunnen zijn; de vraag namelijk of er al een privaatrechtelijke verplichting is ook zonder volkenrechtelijke complementering (de kwestie van de waarborgen). Mocht men het kabinet Van Agt voor deze handelswijze euvel willen duiden dan treft minstens éénzelfde verwijt het kabinet Den Uyl, omdat dat indertijd niet zoals nu door tijdnood gehinderd werd. Het was immers oud-minister Van der Stoel, die op 14 juli 1976 het groene licht gaf voor de commerciële onderhandelingen met Brazilië. Een besluitvorming waarin voor zover bekend de Kamer nauwelijks gekend is. Voorts werd tijdens het debat de vraag opgeworpen in hoeverre de Verenigde Staten, gezien hun strijd tegen de verspreiding van kernwapens, zich kunnen verenigen met het Braziliaanse contract.
Tenslotte blijft onduidelijk of de crux van het verhaal, namelijk of 1 januari j.l. nu al dan niet een fatale termijn voor een Nederlandse beslissing moet worden beschouwd. Zowel Van der Stoel als Den Uyl deden het evenwel voorkomen dat op grond van uitsluitend mondelinge toezeggingen van de Duitse Bondskanselier er wel degelijk nog wat ruimte voor uitstel geweest zou zijn.

UITSTEL-AFSTEL

Overziet men de huidige stand van zaken dan ontkomt men niet aan de indruk, dat van verder uitstel wel eens afstel zou kunnen komen. Al eerder schreef ik namelijk, dat de Westduitsers - de eventuele Amerikaanse bemoeienissen ten spijt - wellicht weinig geduld zullen opbrengen.
De vraag is echter of de Bondsrepubliek in deze zo kwaadwillig lijkt te zijn als van bepaalde zijde wel gesuggereerd wordt. De Brazilianen zijn immers vrij om te bestellen bij wie zij willen. Mocht een en ander er toe leiden, dat Brazilië genoeg zou krijgen van wat dat land als een grote bevoogding zou kunnen zien, dan lijkt het niet uitgesloten dat de Brazilianen zich tot anderen, bijvoorbeeld Frankrijk zullen wenden. Het is in verband hiermede dat West-Duitsland alsmede Engeland over de rol waarvan tijdens het debat nauwelijks gesproken werd, beducht voor Frankrijk dat bij dit soort zaken niet onze scrupules lijkt te delen, de Brazilianen nog niet verder de duimschroeven zouden willen aandraaien.
Met betrekking tot dit laatste zou ik nog eens in herinnering willen brengen de mislukte kernreaktorvaten-order aan Zuid-Afrika, die door Frankrijk overgenomen werd en waarover thans nog maar weinig meer gesproken wordt. Kortom het gaat er thans om gezien de voorgeschiedenis te weten waar wij staan, mede tegen de wetenschap bezien dat Brazilië toch zijn kerncentrales zal verkrijgen. Cruciaal voor het CDA blijft evenwel dat het plutonium nimmer aangewend zal kunnen worden voor de aanmaak van Braziliaanse atoomwapens.
Als christen-democraten zouden wij nimmer het verwijt mogen krijgen hiervoor verantwoordelijk te worden gesteld. Wat ook de uitkomst moge zijn, de hele kwestie Almelo blijft illustreren hoe smal de marges voor een klein land als Nederland wel zijn.

Hans Gualthérie van Weezel

De EPV, de keus van Van der Grinten en die van het CDA

door: drs. G. van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

De zich noemende Evangelische Progressieve Volkspartij, de EPV, rechtvaardigt haar bestaan door het feit dat het CDA met de VVD in zee is gegaan. Het had alleen maar met de PvdA gemogen. Omdat dit niet gebeurd is - de rol die de PvdA in de kabinetsformatie heeft gespeeld, schijnt blijkbaar de goedkeuring van de EPV-oprichters weg te dragen - is het CDA bij hen uit de gratie. De S uit de in de knop gebleven ESP (Evangelische Solidariteitspartij, voor het geval dat u het niet meer wist) is nu vervangen door de V. Zo te zien is de „solidariteit" in het „volk" opgegaan. Het „evangelische" is gebleven, dat wel, maar dit moet dan wel waargemaakt worden met de socialisten, aldus - zo hebben wij het althans begrepen - is het principe van de ontluikende EPV.

* * * *

In Hervormd Nederland van 28 januari j.l. lazen we een vraaggesprek met prof. Van der Grinten, grondlegger van het nieuwe kabinet, op de aan hem gestelde vraag - ik citeer - „Waarom kiest u niet voor PvdA of VVD, maar voor het CDA. Is dat vanwege christelijke inspiratie of omdat u voor het midden kiest?" antwoordt de Nijmeegse hoogleraar: „Ja, meer op grond van het midden en daarbij spelen historische banden een rol. Als het CDA zich zou ontwikkelen tot een niet-confessionele partij, maar tot een typische middenpartij, dan zeg ik ja....." Tot zo ver dit citaat.

Van der Grinten ziet een christelijke partij dus niet meer zo zitten. Dit blijkt ook uit andere uitlatingen van dit interview. Wij betreuren deze uitspraken zeer.

Bij de een kan het beginsel alleen maar waargemaakt worden samen met de socialisten, bij de ander kan het christelijk uitgangspunt helemaal gemist worden: de rechtvaardiging van het CDA zou zijn dat er in het politieke krachtenveld een „midden" is, dat door een of ander DA zou kunnen worden opgevuld. Maar dit is dan wel een „midden", dat geflankeerd wordt door twee politieke stromingen welke nota bene ideologisch bepaald zijn (socialisme en liberalisme, waarvan de laatste weer op zoek is naar een nieuwe identiteit). Zal een beginselloos „midden" zich daartussen in de praktijk kunnen handhaven? (Principieel hoeft het dan namelijk niet meer, zodra het CDA zijn C zou hebben afgezworen.) Evenwel, afgezien daarvan klopt het niet met de werkelijkheid dat het CDA een middenpartij zou kunnen zijn. Denk aan de zo belangrijke onderwerpen op het terrein van de ethiek, de zedelijkheidswetgeving en het recht. Staat het CDA hier veelal niet tegenover een gesloten front van PvdA en VVD (initiatief wetsontwerp abortus)?

MISVERSTAND?

Of is er bij sommigen door de kabinetsformatie gewild of ongewild misverstand ontstaan wat betreft de positie van het CDA?

Het feit dat het CDA ten langen leste bij de VVD is uitgekomen zegt niets omtrent de voorkeur van het CDA ten opzichte van een of andere partij. Het is eerst zeer serieus geprobeerd met de PvdA en dit werd door alle fractieleden ondersteund. De verkiezingsuitslag had ons immers duidelijk op dat spoor gezet.

Toen de PvdA door haar optreden de vorming van een PvdA-CDA-D'66 coalitie uiteindelijk onmogelijk maakte, kwam de wending in de onderhandelingen. Voor alle duidelijkheid dient gezegd te worden dat op 11 november 1977 niet de keus gemaakt werd voor de VVD, geconstateerd werd dat het met de PvdA niet meer kon en dat er naar andere mogelijkheden moest worden gezocht, waarvan de coalitie van CDA en VVD een van de modaliteiten vormde.

De eensgezinde fractie verwisselde op dat kritieke moment dus niet van partner, maar concludeerde dat nadat de zaak in het slop was geraakt er andere wegen gezocht moesten worden (de PvdA vond dat trouwens ook).

Het CDA wordt dus niet gekenmerkt door zijn coalitie-partner, hetzij PvdA, hetzij VVD. Het CDA wordt gekenmerkt door zijn uitgangspunt en door zijn program. Dat daarvan veel is terug te vinden in het regeerakkoord en evenzeer in de regeringsverklaring van 16 januari l.l. stemt tot voldoening en laat temeer zien dat het CDA alleen maar zichzelf is. Dit zichzelfzijn komt niet meer op het kiezen van een soort middenpositie - zoals prof. Van der Grinten wil - of op een a priori-keus voor links - hetgeen voor de EPV alleen maar kan. Voor de een kan het evangelie als basis van politiek denken en handelen gemist worden, voor de ander wordt het vereenzelvigd met een politieke keuze.

ENIG RICHTSNOER

Naar mijn vaste overtuiging zal het CDA alleen maar bestaansrecht hebben als het aan het evangelie van Jezus Christus als enig richtsnoer voor politiek denken en handelen blijft vasthouden. Zo alleen zal het CDA ook herkenbaar blijven. En zal zijn identiteit noch door een links-rechts patroon worden bepaald, noch ergens teruggevonden worden in ene „midden" waarvan de plaats afhankelijk van de verschuivingen over en binnen andere partijen - dus buiten ons! - telkens weer anders wordt gemarkeerd.

Van Leijenhorst.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
en Egbert Bluemink.

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bluemink;
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
(abonnementen, adresveranderingen voor het CH-weekblad „de Nederlander" en advertenties): Van Deventerlaan 49, Voorburg, tel. (uitsluitend overdag): (070) 861529.

Adresveranderingen voor het ledenbestand en het ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan: Bureau CHU, Wassenaarseweg 7, 's Gravenhage. Telefoon (070) 244516.

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, **Voorburg**, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U. B.V., Barneveld. Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Introductie

door: dr. K. de Vries

Tot onze vreugde heeft drs. A. J. van Dulst, een van onze „vaste medewerkers", zich bereid verklaard, zitting te nemen in de redactie van „De Nederlander". Hij zal tweemaal per maand commentaar leveren op feiten of verschijnselen, die daartoe aanleiding geven.

De heer Van Dulst (geboren te Rotterdam in 1929) heeft in Utrecht theologie en rechten gestudeerd. In 1958 werd hij verbonden aan de N.C.R.V., waar hij zes jaar later drs. J. van Dis opvolgde als hoofd van de afdeling Gesproken Woord. In 1969 kreeg hij een directiefunctie bij de „World Association for Christian Communication" (hoofdkantoor Londen), na als predikant voor bijzondere werkzaamheden te zijn bevestigd door prof. dr. H. Berkhof. Zijn taak was: fondsenwerving voor en assistentie bij kerkelijk radiowerk over de gehele wereld, speciaal in Afrika, Azië en het Caraïbisch gebied. Mevrouw Van Dulst-Boersma bleef met de drie kinderen in Hilversum wonen, maar de „man en vader" was tien van de twaalf maanden van het jaar op reis...

In 1974 werd de heer Van Dulst directeur van de NUFFIC (Netherlands Universities Foundation For International Cooperation). Deze stichting van de Nederlandse universiteiten en hogescholen voor internationale samenwerking is gevestigd in het voormalige hotel „De Witte Brug" te Den Haag.

De heer Van Dulst bekleedt tal van bestuursfuncties. Hij is o.m. voorzitter van de Raad voor Pers en Publiciteit van de Nederlandse Hervormde Kerk en lid van de redactieraad van het weekblad „Hervormd Nederland". Ook hieruit blijkt, dat de redactie van „De Nederlander" er een wat-men-noemt „zwaargewicht" bij heeft gekregen!

Tenslotte nog iets over de relaties van de heer Van Dulst met de C.H.U. Sinds 1946 heeft „Aad" en belangrijke rol gespeeld in de C.H.J.O. Hij is o.m. voorzitter geweest van de groep Capelle a/d IJssel, secretaris van de R.I.R.O. (de Ring Rotterdam en Omstreken, die op blz. 21 van het pas verschenen jubileumboekje „50 kilometerpaaltjes C.H.J.O." een „inspirerend brandpunt" wordt genoemd), voorzitter van de groep Utrecht en redactie-secretaris van „De Jonge Nederlander". In Hilversum was hij secretaris van de Christelijk-Historische kiesvereniging en lid van de Protestants-Christelijke fractie van de gemeenteraad.

Er zou over ons nieuwe redactielid nog veel meer te zeggen zijn. Maar ik hoop, dat het bovenstaande voldoende is om te verklaren, waarom deze introductie begon met de woorden „tot onze vreugde".

K. de Vries.

Des naasten eer en goed gerucht

Het geroezemoes van honderden aanwezigen op de Groepsvergadering in een kerngewest van de CHU ging dóór toen weer een nieuwe informant het spreekgestoelte had beklommen. Bij de bespreking van een groslijst, zo vol geladen, mist men één, twee sprekers niet . . . Maar het werd stil, toen iemand uit de zaal hem toeriep: „Zeg dat nog eens". De man herhaalde wat hij eerder had gesteld: „Deze kandidaat is getrouwd met een roomse vrouw en geeft zijn kinderen een roomse opvoeding". In de duistere préhistorie van het CDA was zo'n mededeling, naar menigeen zich herinneren zal, nog het tegendeel van een aanbeveling. Op de vergadering aanwezig als propagandist van het CHJG-blad „De Jonge Nederlander", jong dus en nog zeer idealistisch, had ik het vermoeden dat de man onbillijk bejegend werd. Maar voordat we dat telefonisch bevestigd kregen van H. W. Tilanus op een andere Groepsvergadering, waren de befaamde puntenlijsten al ingevuld. De verdachtmaking had gewerkt: de kandidaat, naar me later bleek juist een typisch voorbeeld van calvinistische stijl, kwam er in dat gewest niet aan te pas.

Die jeugdherinnering is me bijgebleven. Uitwissen was moeilijk, gevoed als ze werd door nieuwe ervaringen. Daarover te schrijven is niet leuk, maar wel realistisch. Of het nu om kerkelijke of politieke ambten gaat, de bezetting ervan raakt de tere sfeer van menselijke verhoudingen, en het spijt mij te moeten zeggen dat deze ook onder ons te vaak onnodig verstoord zijn. Verdachtmaking, hoe zwaar het woord ook klinkt, speelt daarbij haar rol. Opgevoed bij een zeer realistisch boek als de Bijbel, doet men er goed aan haar onder ons niet voor onmogelijk te houden. Het is een schrale troost dat we daarbij staan in een traditie. De eerste christengemeenten werden bij hun zonden tegen het 9de gebod bepaald door Paulus, Petrus en Jacobus. De laatste schrijft zelfs een hele paragraaf waar in de oude vertaling „Misbruik der tong" bovenstaat. In de tijd van de apostolische vaders is er kennelijk alle reden om het aantal waarschuwingen te laten toenemen. Een bekende Duitse kerkhistoricus zag er het bewijs in, dat men de eerste liefde had losgelaten met als resultaat „die aufbrechende kleine Menschlichkeiten der früh-Christlichen Gemeinschaften". In latere tijden die ons raken, zijn de kerken daar al evenzeer mee geconfronteerd. Het Evangelie werd teveel gekoppeld aan oude maatschappelijke vormen, tradities en wereldbeelden. Niet zelden werd de burgermansmoraal verheven tot de christelijke norm voor het leven.

In de vermenging van godsdienstige en sociale factoren in het bestaan van de christelijke gemeenten, kan verdachtmaking in de betekenis van een gesuggereerd moreel manco zeer wel voortkomen uit de bekrompenheid van het milieu, maar gelanceerd worden uit een zich religieus voordoende verontwaardiging. Daarbij komt dan nog een volksaard, die behagen schept in spreekwoorden als „geen rook zonder vuur". De apostel Jacobus verbindt met het begrip „vuur" de tong: „dat kleine lid dat toch een hoge toon voert, een wereld der ongerechtigheid, vol van dodelijk venijn". En in het standaardwerk van Quack over de socialisten, zegt mevr. Crispi: „Laster is het wapen dat in de democratische landen de dolk en het gif der middeleeuwen vervangt".

* * *

Rokerige zaaltjes en vertrouwelijke sfeertjes kunnen voor het soort vuur als hier bedoeld voedingsbodem zijn. Verdachtmakende informatie, binnengelaten door kamerdienaren als „mischien", „men zegt" of „ik heb gehoord", wordt dan tot een verterend vonnis, bij verstek uitgesproken, zonder recht op verdediging of hoger beroep. En het is duidend dat bestuurders zich soms meer zorgen blijken te maken over het bekendworden van dit soort achterklap dan dat men het zich tot plicht rekent de gehoorde informatie te verifiëren met betrokkene. In een christelijke partij dienen we ons er terdege van bewust te zijn, dat dezelfde tong waarmee we God willen loven in onze politieke dienst aan de naaste, ook mensen kan beschadigen die naar de gelijkenis Gods geschapen zijn. De Heidelbergse Catechismus heeft ons al meer dan 4 eeuwen een uiterst-concrete omschrijving gegeven van overtredingen tegen het 9de gebod: vals getuigenis, verdraaiing van woorden, achterklap en laster. Vader Cats haakte daar mogelijk op in met zijn rijmpje „Geen spies en maeckt so diepe wonden als achterklap en boose monden". Diezelfde Catechismus geeft ook meteen de positieve opdracht: oprecht te spreken en eer en goed gerucht naar vermogen te bevorderen. In die zin mogen we dan ook weer moed scheppen om „daders des woords" te zijn.

AJvD

De CDA-fractie op stap

Een elftal leden van de CDA-fractie uit de Tweede Kamer bracht onlangs een werkbezoek aan West-Overijssel. In drie groepen verdeeld werden in de vroege morgenuren respectievelijk Deventer, Lelystad en Kampen bezocht.
Deventer presenteerde in het mooie stadhuis een dia-serie vervaardigd in opdracht van de Overijselse Ontwikkelingsmaatschappij (O.O.M.) met een deskundige toelichting door de directeur, de heer F. J. Gastkemper. De industrieterreinen van Deventer werden daarna in ogenschouw genomen en het gezelschap vervolgde zijn weg naar Raalte.

De kamerleden Van den Broek, Van der Sanden en Tolman verdiepten zich hier in de situatie rond het kanaal Deventer-Raalte. Deze kwestie speelt al jaren. Voor de regio vervult het kanaal een belangrijke functie. Zonder meer kan het kanaal niet gesloten worden, aangezien ook de wegverbinding Deventer-Raalte niet optimaal is om als vervangende verbinding te kunnen dienen.
Een interessant gezichtspunt is nog of het rijk juridisch gezien wel tot sluiting zal kunnen overgaan.
In Raalte en Olst kwam de werkgelegenheid in dit deel van Overijssel ter sprake, met name door de dreigende bedrijfssluiting van de OLBA en DUPHAR in Olst. Hier komen in totaal 565 arbeidsplaatsen op de tocht te staan. Wil men de werkgelegenheid in Olst en naaste omgeving veilig stellen, dan dient volgens de heer Gastkemper van het O.O.M. ook Olst in aanmerking te komen voor de investeringspremie zoals ook voor de Unilevervestiging in Oss geldt.
In Lelystad bespraken de heren Dijkman, Lansink en het Eerste-Kamerlid van Oudenhoven de problemen die hier een rol spelen, zoals het verlangen naar een zelfstandige gemeente en een eigen ziekenhuis.
In Zwolle waar zich ook de heer Weijers bij het gezelschap voegde, vond een lunchgesprek plaats met het college van B. en W. Zwolle voelt zich duidelijk door het „Rijk" miskend. Zoals de zaken er nu voorstaan, aldus burgemeester Drijber, worden bedrijven allesbehalve gestimuleerd naar Zwolle te trekken. Hij vroeg duidelijkheid van „Den Haag". Verder werd in Zwolle nog aandacht geschonken aan de spreiding van de rijksdiensten, de hartchirurgie en de sociaal-culturele voorzieningen. De Overijselse sportfederatie bracht in een gesprek naar voren de bestaande problemen met de CRM-subsidie.

De derde en laatste groep bezocht eerst Kampen. De heren Scholten, van Houwelingen, Wisselink, Van Weezel en mevr. Korte-van Hemel werden ontvangen door het gemeentebestuur van Kampen. Burgemeester van Tuinen pleitte indringend voor de stadsvernieuwingsprojecten van de gemeente. Ook de vestiging van een kerncentrale kreeg de aandacht. Doortrekken van de rijksweg 50 werd door Kampen als een dringende wens ervaren. Onderwijszaken als schoolbegeleidingsdiensten en eventuele verplaatsing van de G.S.A. werden breedvoerig aan de orde gesteld.

„WASLIJST"

Een ontvangst door direktie en bestuur van de stichting „Nationaal Lucht- en Ruimtevaart Laboratorium de Voorst" stond vervolgens op het programma, waarna dit deel der delegatie zich naar Steenwijk spoedde, waar het college van Burgemeester en Wethouders zich met een hele waslijst van wensen aan de kamerleden presenteerde.
De gemeente Steenwijk vraagt dringend aandacht voor de werkgelegenheidsvraagstukken en wil gaarne ontwikkelingskern worden. Het gemeentebestuur voelt zich als „grensgeval" bij de N.O.M. en valt derhalve niet onder de O.O.M.
Bedrijven hebben weinig trek zich in Steenwijk te vestigen door het ontbreken van de benodigde faciliteiten, die zij in omliggende gemeenten, waar ook de grondprijs voor de industrie zoveel lager ligt, wel krijgen.
Hierdoor vergrijst de bevolking omdat de jeugd wegtrekt en daarom is er in Steenwijk en omgeving sprake van een vertekend werkloosheidscijfer.
Over de landschapsparken verklaarde de heer Wisselink namens de delegatie, dat Noordwest-Overijssel voor een landschapspark in aanmerking komt. Maar er dient wel spoedig duidelijkheid te worden geschapen voor de boeren inzake de normvergoedingen.

OPRICHTING

Daarna vond in de „Meenthe" de oprichtingsvergadering plaats van het CDA-Steenwijk. Er was een flinke belangstelling en de heer Beumer, die zich ondertussen bij de delegatie had gevoegd, sprak voor een aandachtig gehoor over de identiteit van het CDA. Ook de perikelen rondom de kabinetsformatie werden besproken.
De ruim honderd aanwezigen kozen de heer J. Kiers tot voorzitter van het CDA-verband Steenwijk. Hij dankte voor het in hem gestelde vertrouwen. Vanuit een volledig vertrouwen kunnen wij elkaar gelukwensen met de realisatie van het CDA-Steenwijk. De eerste voorzitter van het CDA-verband Steenwijk was verder van mening, dat vanuit de tot stand gekomen christen-democratische eenheid verder gewerkt moet worden aan de toekomst van het CDA en aan de toekomst van Steenwijk.
Het CDA is een groeimodel. Geleidelijk aan wordt het CDA-huis uitgebouwd en dat betekent ook een stuk afbraak van de drie oude partijen. Dat schept moeilijkheden en soms onaangename verrassingen, maar de groei van het CDA zal doorgaan. Verder bracht de heer Kiers de wil van het CDA-verband Steenwijk naar voren om vanuit een dynamische gedrevenheid de toekomst tegemoet te gaan.

Alles resumerend kan de CDA-delegatie terugzien op een goed georganiseerd en vruchtbaar werkbezoek. Hartelijk dank aan het CDA-Overijssel, de ontvangende gemeentebesturen en de statenfractie voor de begeleiding. Storm, regen en duisternis vergezelden de fractieleden van en naar Overijssel, maar de belangstelling allerwege en het enthousiasme voor het CDA ook in deze provincie stimuleren de fractieleden om de Overijselse belangen zorgvuldig en evenwichtig te behartigen.

J. de Swart.

Het CDA en zijn organisatie

In het Kuyperhuis zetelen „vele woningen". Eén ervan is het sekretariaat van het Christen Democratisch Appél. In totaal zijn er vier krachten met een volledige dagtaak werkzaam. Naast sekretaris mr. Jan Krajenbrink is er sinds vorig jaar de adjunkt-sekretaris mr. Jan Willem de Savornin Lohman. Zij worden bijgestaan door Janny Kroon, haar naam alleen al verraadt kwaliteit, en Nel van der Zande.
Al vóórdat het CDA een federatie was, hield Krajenbrink zich bezig met de zaak van de christen-demokratische samenwerking. Mede daarom is hij nu sekretaris.

Sinds 1975 leidt hij het sekretariaat. Die samenwerking tussen ARP, CHU en KVP wordt intussen steeds hechter. Het is zelfs de bedoeling dat binnen enkele jaren een fusie tot stand komt. Als alles lukt, en alle „hobbels" worden genomen, kan dat wellicht over omstreeks twee en half jaar het geval zijn. Maar dan moet er hard gewerkt worden. En van niet te veel tegenslag sprake zijn. U begrijpt dat de voorbereiding van die fusie waar ook de komende voorjaarspartijraad van 20 mei zich zal bezighouden veel arbeid met zich meebrengt. Tal van kommissies starten binnenkort daarmee. Denkt u aan zaken als de integratie van de partijburo's, de rechtspositieregeling van het personeel, statuten, de relatie levensbeschouwing/politiek. Al die kommissies moeten bemand worden, van stukken voorzien, geregeld vergaderen, eindverslag uitbrengen... Daarin ligt een belangrijke koördinerende taak voor het sekretariaat. Dan zijn er ongeveer 15.000 rechtstreekse leden, die de zgn. vierde poot vormen. Dat brengt een aanzienlijke administratie met zich mee. Het is duidelijk dat er volop werk is. De middelen zijn echter niet onbeperkt. Verder is het niet de bedoeling dat er naast de bestaande sekretariaten een nieuw omvangrijk CDA-bureel groeit. De integratie van drie partijburo's zal al niet gemakkelijk zijn, laat staan van vier. Voorzover het CDA de werkzaamheden niet aan kan verlenen de „zuster-partijen" bijstand. Zo krijgt men bij toerbeurt wekelijks assistentie van administratieve krachten van KVP en ARP, ook de CHU zal niet achterblijven, al is het nu nog niet zo ver. De postverzending en brochureverzorging wordt bijv. geregeld door Sonja van Bree en Andrea van Wissen, beiden in dienst van de ARP. Overigens zijn er vele zaken die de CDA-partijen gezamenlijk aanpakken. Denk bijv. aan de erkenning van CDA-verbanden, de aanvragen tot machtigingen om de naam CDA te gebruiken, de verkiezingscampagne. Ook binnen het CDA poogt men het „samen verantwoordelijk" waar te maken. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat dit nog niet altijd helemaal lukt. Elke CDA-partij, kent haar eigen stijl van werken, haar benadering van partijkader, spreekt haar eigen taal. De CDA-partijen mogen dat „op dezelfde wortel des geloofs stoelen", om Kuyper te citeren. Duidelijk is dat die wortel in de loop van deze eeuw in elke partij verschillende vertakkingen deed groeien.

Voordat het tot een fusie komt zal zeker enig snoei- en entwerk nodig zijn. Wil er althans van een vruchtbare en groeizame CDA-plant in ons politieke landschap sprake zijn.

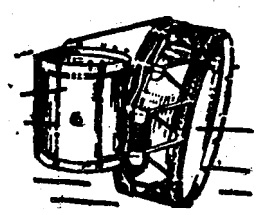

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Pleidooi voor zeehonden in Waddenzee

Tijdens een vorige week te Straatsburg gehouden debat, in de vergadering van de raadgevende vergadering van de Raad van Europa, heeft de christen-democraat P. A. M. Cornelissen [lid van de Tweede Kamer voor het CDA] zich opgeworpen voor het voortbestaan van de zeehonden in de Waddenzee. Dat gebeurde tijdens de bespreking van mogelijke maatregelen voor het beschermen van zeehonden.

In de Waddenzee, aldus Cornelissen, worden de zeehonden ook bedreigd, niet door de jacht, maar door de vervuiling. En hij noemde een cijfer: van de zeventig zeehondenbabies die jaarlijks worden geboren, overleeft nog niet de helft.
De giftige chemische stof PCB, welke via Rijn, IJssel en IJsselmeer en via de kuststroming ook van de Rijnmond in de Waddenzee terechtkomt is de grote schuldige. „Het wordt nu tijd dat na tien jaar praten er eindelijk eens iets terechtkomt van de zuivering van het Rijnwater," aldus het Tweede Kamerlid.
Cornelissen hekelde ook het toerisme, waardoor de zeehonden in het Waddengebied geplaagd worden. Er zijn speciale vaartochtjes „zeehonden kijken". Hij pleitte voor de instelling van reservaatgebieden waar de zeehonden ongestoord kunnen blijven tijdens de paring en de zoging.
Maar behalve het feit dat de Nederlandse bonthandelaren vrijwillig hebben afgezien van de verkoop van zeehondenbont, kon Cornelissen geen positieve maatregelen noemen van Nederlandse overheidszijde en de zeehonden in Nederlandse wateren te beschermen. Hij was wel gelukkig met het feit dat de assemblee (parlementaire vergadering) van de Raad van Europa zijn amendementvoorstel overnam waarin bij de regeringen gepleit wordt de zeehonden ook in de Waddenzee te beschermen.

H. L.

Schema CDA-radio- en tv-uitzendingen

CDA-Radio-uitzendingen (altijd op dinsdag)

7 februari 1978	2 mei 1978
21 februari 1978	16 mei 1978
7 maart 1978	30 mei 1978
21 maart 1978	13 juni 1978
4 april 1978	27 juni 1978
18 april 1978	

De radio-uitzendingen vinden plaats via Hilversum 1 van 18.19-18.29 uur.

CDA-TV-uitzendingen
woensdag 22 februari 1978 Ned. 1 19.50 uur.
Woensdag 3 mei 1978 Ned. 1 19.50 uur.

Bijeenkomsten met predikanten

Sinds november 1973 belegt het hoofdbestuur van de CHU geregeld vergaderingen met predikanten, fractieleden en andere belangstellenden. Deze bijeenkomsten, periodiek om de drie of vier maanden gehouden, mogen zich in een vaste kern van belangstelling verheugen en het is zeer frappant, dat er ook telkens weer nieuwe gezichten opduiken.
Ds. A. Oliemans, vice-voorzitter van de CHU, leidt op een voortreffelijke manier deze contact-bijeenkomsten en ook geven geregeld fractieleden acte de présence.

Voor vrijdag 10 februari a.s. is er weer een dergelijke bijeenkomst gepland in de Schepelzaal van de Tweede Kamer, Binnenhof 5, Den Haag. Aanvang 10.30 uuur v.m.
Ds. Oliemans zal iets vertellen over de Europese verkiezingen en de werkzaamheden daaraan verbonden. Hij is door veelvuldige Europese contacten de aangewezen man om hierover boeiend en humoristisch zijn visie weer te geven.
Vervolgens zijn er enkele leden van de CDA-fractie - tot de CHU behorend - aanwezig om actuele politieke zaken met de aanwezigen door te nemen.

Heeft u interesse, meldt u zich dan bij ds. A. Oliemans, Erasmuslaan 32 te Dordrecht, tel. 078-31620. Bent u nog geen lid van de CHU, ook dan kunt u zich als lid opgeven. Het Uniebureau, Wassenaarseweg 7, Den Haag, tel. 070-244516 zal gaarne uw aanmelding verzorgen. Wordt lid van de CHU en versterkt daarmee het CDA!

J. de Swart.

Problematiek Molukse minderheid

Recht op eigen identiteit

De regering heeft vorige week haar beleidsnota „De problematiek van de Molukse minderheid in Nederland" aan de Tweede Kamer aangeboden. Deze nota was reeds toegezegd naar aanleiding van de door de Kamer uitgesproken verlangens bij de indiening van het regeringsverslag over de gijzelingen te Vries en Bovensmilde op 21 juni 1977. Het vorige kabinet heeft de voorbereiding van de nota met spoed ter hand genomen, maar de indiening ervan moest wachten op het optreden van het nieuwe kabinet.

HISTORIE EN TOEKOMST

Het is een omvangrijk stuk geworden, waarin de geschiedenis een ruime plaats inneemt. De historische achtergrond van de overkomst van een grote groep Molukse ex-KNIL-militairen naar Nederland over de jaren 1945-1951 is in een bijlage beschreven, terwijl een apart hoofdstuk is gewijd aan het Nederlandse beleid ten aanzien van deze groep in de nu reeds 27 jaar dat zij in ons land verblijf houdt.

Behalve nog een beschrijvend hoofdstuk over de Molukse gemeenschap in Nederland, omvat het grootste deel van de nota de lijnen die de regering trekt voor haar toekomstige beleid.

In hoofdstuk 5 van de nota gaat de regering in op de politieke idealen van grote groepen van de in Nederland wonende Molukkers. Zij zet uitvoerig uiteen waarom Nederland het Zuidmolukse onafhankelijkheidsideaal niet heeft kunnen erkennen of steunen en dat ook in de toekomst niet kan of mag doen.

Daarop volgt een hoofdstuk over de contacten van de hier verblijvende Molukkers met het land van herkomst. De regering zal er naar blijven streven, in overleg met de Indonesische regering de mogelijkheden voor het onderhouden van deze contacten zoveel mogelijk te verruimen.

HOOFDLIJNEN VAN HET BELEID TOT DUSVER

Het zwaartepunt van de nota ligt ongetwijfeld in de hoofdstukken, waarin de regering de hoofdlijnen uiteenzet van haar toekomstige beleid ten aanzien van de Molukse minderheid. De eerste jaren na de komst van de Molukkers in Nederland is de regering ervan uitgegaan dat zij spoedig weer als groep naar Indonesië zouden teruggaan. Daarom werden zij in die eerste periode zoveel mogelijk in woonoorden ondergebracht en werden contacten tussen Molukkers en de Nederlandse samenleving niet aangemoedigd. Toen in 1957 waarschijnlijk werd dat de grote meerderheid van de Molukkers voor nog onbepaalde tijd in Nederland zou blijven, heeft de regering een commissie ingesteld die haar van advies zou moeten dienen over de maatschappelijke gevolgen van het voortgezet verblijf van de Molukkers in Nederland. Het rapport dat de, naar haar voorzitter genoemde, Commissie-Verwey-Jonker in 1959 heeft uitgebracht, heeft mede tot leidraad gediend bij het sedertdien ten aanzien van de Molukkers gevoerde beleid.

Het beleid berustte op het uitgangspunt dat het voor de Molukse minderheid wenselijk zou zijn langzamerhand in de Nederlandse samenleving op te gaan.

Wenzelfde uitgangspunt heeft de overheid in het verleden steeds aangehouden in haar beleid tegenover van elders komende groepen immigranten. Al deze groepen hebben zonder veel moeilijkheden aansluiting bij de Nederlandse samenleving gezocht en gevonden en dat niet steeds met het opgeven van de waarden die zij aan hun eigen culturele identiteit ontleenden.

DE NIEUWE AANPAK

In de Molukse bevolkingsgroep wordt de Nederlandse samenleving voor het eerst geconfronteerd met een minderheid waarvan grote groepen het behoud van hun sociaal-culturele identiteit zo centraal stellen - hun oriëntatie en idealen liggen elders - dat zij, soms meer, soms minder uitgesproken, ontplooiing in de Nederlandse samenleving afwijzen en in plaats daarvan het isolement lijken te verkiezen. Dit noopt de Nederlandse samenleving er zich rekenschap van te geven welke de rechten en plichten van culturele minderheden in ons land zijn en welke mogelijkheden met beperkingen er bestaan om de eigen identiteit te handhaven en te beleven. Tegenover het Molukse verlangen zichzelf te blijven stelt de regering zich nu op het standpunt dat de Molukkers recht hebben op het behoud van hun eigen identiteit, zoals die tot uitdrukking komt in eigen gewoonten en gebruiken, het hebben van een eigen kerkelijke organisatie en het spreken van een eigen taal. De Nederlandse overheid kan en mag de Molukse minderheid niet dwingen haar eigen identiteit op te geven en in de Nederlandse maatschappij op te gaan. Daartegenover staat, dat de overheid moet verlangen dat ook de leden van de Molukse minderheid de waarden en normen van de Nederlandse samenleving zullen eerbiedigen en bereid zullen blijven het gesprek met de samenleving waarin zij wonen open te houden. Deze twee beginselen zijn ook neergelegd in het onder auspiciën van de Verenigde Naties tot stand gebrachte Internationaal Verdrag inzake de burgerrechten en politieke rechten, dat Nederland binnenkort zal ratificeren.

MAATREGELEN

Op basis van beide beginselen heeft de regering van de nota een reeks van uitgangspunten uitgewerkt voor verschillende beleidsgebieden.

- voor het onderwijs aan Molukse kinderen worden extra voorzieningen getroffen, waarvoor 8 miljoen beschikbaar is gesteld;
- het bouwprogramma van woningwetwoningen ten behoeve van Molukkers zal versneld worden uitgevoerd; het gaat hier om ongeveer 3000 woningen;
- ter bestrijding van de werkloosheid onder, vooral de jongere, Molukkers zullen bijzondere maatregelen worden getroffen;
- de gemeenten zullen worden aangespoord regelingen te treffen voor de inspraak van Molukkers op plaatselijk niveau; de gemeenten zullen daarbij financiële steun van het rijk ontvangen.

COÖRDINATIE EN CONCENTRATIE

Bij de gekozen uitgangspunten voor het beleid staat voorop dat de verhoudingen tussen de Nederlandse samenleving en de Molukkers als culturele minderheid worden genormaliseerd.

Dat heeft ook bestuurlijke consequenties. Tot op heden wordt een aantal uiteenlopende beleidstaken door de Afdeling Molukkers van het ministerie van CRM behartigd. In de toekomst zullen de daarvoor in aanmerking komende departementen ieder de op hun terrein liggende taken gaan overnemen. Voor de dan noodzakelijke coördinatie van het beleid zal een interdepartementale ambtelijke commissie worden ingesteld. Deze commissie zal opereren onder de verantwoordelijkheid van de vice-minister-president, minister van binnenlandse zaken. Ook de coördinatie van het beleid tussen de rijksoverheid en de lagere overheid zal worden verbeterd.

De regering meent dat de Molukse minderheid zo ruim mogelijk moet worden betrokken bij de vorming en uitvoering van het op haar gericht beleid. In aansluiting op de door de Commissie-Köbben-Mantouw in haar eerste interim-rapport gedane aanbeveling overweegt de regering thans de instelling van een gemengd Orgaan van Advies en Overleg, waarin Molukkers en Nederlanders zitting hebben.

PENSIOENRECHTEN

Van de punten die de nota voorts aan de orde stelt, verdient de aankondiging aandacht, dat de regering een wetsontwerp zal indienen tot regeling van een uitkering aan de Molukse ex-KNIL-militairen die bij hun ontslag uit de militaire dienst in 1951 pensioengerechtigd waren. Het gaat hier om een oude grief van deze oud-militairen die zich gediscrimineerd voelen omdat zij na hun ontslag niet in een zelfde rechtspositie zijn gebracht als hun collega's van Nederlandse afkomst. Pas met ingang van 1964 heeft de Nederlandse overheid zich hun grieven aangetrokken. De regering meent dat men daarmee te lang heeft gewacht en dat er gronden zijn om pensioenaanspraken over de periode van 1 mei 1956 tot 1 januari 1964 alsnog te honoreren.

De in het vooruitzicht gestelde regeling zal gelden voor die pensioengerechtigde Molukse ex-KNIL-militairen die in 1951 groepsgewijs naar Nederland zijn overgebracht en thans nog hier verblijven.

OVERLEG

De regering zegt in haar inleiding op de nota dat zij slechts de globale uitgangspunten voor het in de toekomst te voeren beleid in samenhang heeft uiteengezet. Op menig onderdeel behoeft dat beleid nadere invulling en uitwerking. Daartoe zullen de voor de nota verantwoordelijke ministers nog vóór de parlementaire behandeling overleg voeren met het Inspraakorgaan Welzijn Molukkers, de Commissie van Overleg Zuidmolukkers/Nederlanders en het bestuur van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

H.L.

CDJA-Friesland in vergadering bijeen

Dezer dagen werd in Friesland de eerste vergadering gehouden bijeen geroepen door het CDJA-overlegorgaan. Dit CDJA-overlegorgaan is een tussenfase naar de CDJA-federatie in Friesland. Op deze avond was aan de orde de vraag of de kerken een bijdrage hebben te leveren aan het gemeentelijk welzijnsbeleid. Deze vraag werd behandeld met de heer Renkema, directeur van het gereformeerd „It Sintrum" in Friesland.

De avond werd geopend met een rede van Douwe Hessel de Witte, voorzitter van het CDJA-overlegorgaan. Hij vroeg in zijn verhaal ook aandacht voor het beginsel. Voor hem een belangrijk punt en hij sprak de wens uit, dat over dit punt weer een discussie op gang kwam. Niet alleen binnen het CDJA maar ook binnen het CDA. Die discussie zal dan gevoerd moeten worden met het besef dat het niet gaat om het succes van de partij, maar om de macht van het beginsel. De kracht van het beginsel dient het karakter van een CDA partij te bepalen en niet een coalitie met deze of gene partij: Over het beginsel zelf zei hij nog het volgende:

„Het gaat soms buiten je bevattingsvermogen omdat nota bene over het uitgangspunt meningsverschil bestaat binnen het CDA en CDJA. Het CDA wil immers een beginselpartij zijn. Zij wil een partij zijn die zich bij al haar menselijk handelen en denken wil laten leiden door het beginsel, het Evangelie. Daarom is het ook noodzakelijk dat vertegenwoordigers aanspreekbaar zijn op het Evangelie. En aanspreekbaar zijn op het Evangelie wordt je niet alleen door Bijbellezen en trouw kerkbezoek, maar dat ben je als je gegrepen bent door het Evangelie. Christelijke politiek is een zaak van het hart. Immers het beginsel is datgene waaraan de mens zijn hart geeft en wat hem daardoor leidt in alles wat hij denkt en doet".

Over de ontwikkelingen van het CDJA (daarmee niet aleen doelend op de provinciale, maar ook op de landelijke situatie) kwam het volgende uit zijn pen: „De ontwikkelingen binnen het CDJA worden wel eens vergeleken met een dik boek. Dit dikke boek draagt dan ook als titel: „De ontwikkelingen tot één CDJA".

Laten de enthousiaste CDJA'ers één ding goed begrijpen, dat wat we nu bereikt hebben, nog maar het begin was van de inleiding. En om tot een werkelijk CDJA te komen, dient elke bladzijde één voor één te worden omgeslagen en elke letter dient te worden gelezen en bestudeerd. Alleen dan heeft het CDJA en CDA als organisaties die willen proberen antwoord te geven aan de oproep van de Bijbelse boodschap bestaansrecht".

Kortom weer goede bekende geluiden uit Friesland. Vermeldenswaard is misschien nog dat het onderwerp voor de jaarvergadering van Arjos-Friesland zal zijn: „De betekenis van het beginsel in het CDA".

Otto Brouwer

BESTUURSFORUM

maandblad voor christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders

inhoud januari 1978

COMMENTAAR

Afschaffing Kroonberoep: een slechte zaak 2

ARTIKELEN

Mr. dr. C. Ch. A. van Haren: Contracten tussen gemeenten en projectontwikkelaars - een voortreffelijk boek over contracten met de overheid 3

Rob Quint: Kamers van Koophandel - actie en informatie 7

Mr. A. G. J. M. Rombouts: Decentralisatie van rijkstaken - interprovinciaal rapport wijst het rijk de weg 10

N. Zuidema-van Dijk: Burgers in hun relatie tot de gemeentelijke overheid - wijkraden roepen vraagtekens op 13

A. M. C. V. Groensmit-van der Kallen: Waarom ons land zijn ‚groene hart' niet kan missen 15

RUBRIEKEN

Reacties van lezers: Model gemeente- en provincieprogram, door T. W. A. Kogelman 17

Boeken en brochures: Profiel van het gemeenterecht (van drs. H. Nauta), door mr. L. A. van Splunder 18

Onderwijs en wet (van G. A. B. M. Ammerlaan en Q. M. Rood), door dr. H. Drop 19

Buurt- en clubhuiswerk (Joop Simonse: „Meer kansen voor de buurt"), door G. Verheule 19

Kroniek: Gemeenten op internationaal pad Twente en andere pre-gewesten Gevolgen van herindeling 21

Den Haag: Wijziging Wet Ruimtelijke Ordening/ Vergoedingen raads- en commissieleden 22

Subsidies: Rijksbijdrageregelingen hulpverlening jongeren en vormingswerk volwassenen/ Landschapsverzorging 24

Verenigingsnieuws 26

ENQUÊTE
Wat is uw mening over Bestuursforum. Zie de vragenlijst midden in dit nummer.

BON

Ja, ik ben ook geïnteresseerd in het maandblad **BESTUURSFORUM**

☐ Noteert u mij meteen maar voor een abonnement (ƒ 27,50 per jaar), met ingang van .....

☐ Ik ontvang liever eerst vrijblijvend een gratis proefnummer.

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

U kunt deze bon - zonder postzegel - in een **open** enveloppe sturen naar:
BESTUURSFORUM, ANTWOORDNUMMER 360, 2500 VB 's-GRAVENHAGE.
Telefonische inlichtingen: 070-65 39 34.

Ontwikkelingssamenwerking

De Nederlandse hulpverlening in 1978

door drs. D. J. Barreveld

De begroting voor ontwikkelingssamenwerking voor het jaar 1978 is gebaseerd op de uitgangspunten die in de voorgaande jaren ook reeds het beleid hebben bepaald. In het kort zijn de belangrijkste uitgangspunten:
- ondersteuning van het streven van de ontwikkelingslanden naar self-reliance,
- de voorziening in basisbehoeften, een meer gelijke welvaartsverdeling en het waarborgen van de rechten van de mens op sociaal, economisch en politiek terrein hebben in het ontwikkelingsbeleid een voorkeur boven het door middel van een eenzijdig samengestelde economische groei vergroten van perspectieven van landen die niet vertaald wordt in een groter perspectief op welvaart en welzijn voor de arme bevolkingsgroepen,
- ondersteuning van het streven naar de totstandkoming van een nieuwe internationale orde, zoals omschreven in de slotresolutie van de zevende Speciale Zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

De begroting voor het jaar 1978 maakt in feite deel uit van het meerjarenplan voor de jaren 1978-1982. Voor deze periode blijft het streven om het nivo van de beschikbare middelen te handhaven op 1½ procent van het NNI (het Netto Nationale Inkomen). In een periode waarin de groei van het nationaal inkomen gering is, betekent dit derhalve voor een groot deel van het hulpverleningsprogramma ten hoogste een constant blijven van het volume.
Gezien het demissionaire karakter van het kabinet op moment van presentatie van de begroting, konden geen beslissingen genomen worden om bijvoorbeeld voor delen van het programma een grotere reële groei te creëren of om de giftencomponent (voor de armste landen b.v.) te vergroten.

ONS LANG NOG STEEDS KOPLOPER
Een vergelijking van de Nederlandse bijdrage aan de internationale hulpverlening (zie tabel 1) met die van andere landen, leert dat ons land thans samen met Zweden aan de top staat.

Tabel 1. Netto hulpverlening van een aantal belangrijke landen, in miljoenen dollars en als % van het Bruto Nationaal Produkt.

	1975		1976	
land	$ miljoen	als % van BNP	$ miljoen	als % van BNP
Australië	507	0,60	385	0,42
Oostenrijk	64	0,17	39	0,10
België	378	0,59	340	0,51
Canada	880	0,56	886	0,47
Denemarken	205	0,58	214	0,57
Finland	48	0,18	51	0,18
Frankrijk	2.091	0,62	2.155	0,62
West-Duitsland	1.689	0,40	1.384	0,31
Italië	182	0,11	274	0,16
Japan	1.148	0,23	1.105	0,20
Nederland	604	0,75	720	0,82
Nieuw Zeeland	66	0,52	52	0,42
Noorwegen	184	0,66	218	0,71
Zweden	566	0,82	608	0,82
Zwitserland	104	0,18	110	0,19
Verenigd Koninkrijk	863	0,37	835	0,38
Verenigde Staten	4.007	0,26	4.358	0,26
Totaal	13.585	036	13.734	0,33

In zekere zin geeft de tabel een min of meer onthutsend beeld. In plaats dat langzaam maar zeker er naar gestreefd wordt om de reeds in 1970 als doelstelling afgesproken norm te behalen, blijkt dat in vele landen de hulp zelfs terugloopt.
Wel dient hierbij opgemerkt te worden dat de slechtere economische situatie in een aantal landen een rol van betekenis heeft gespeeld, terwijl er ook in een aantal gevallen technische problemen zijn in de betaling van de hulpbedragen. Het resultaat blijft echter teleurstellend.

DE NEDERLANDSE HULP VOOR 1978
Tabel 2 geeft een overzicht van de voor 1978 begrootte hulpverlening. Zoals de tabel laat zien gaat verre weg het grootste deel van de hulp naar de categorie ,,Bilaterale projekten- en programmahulp''. Onder deze groep vallen ook de hulpprogramma's voor de zogenaamde concentratielanden. In een volgend artikel zal hieraan apart aandacht worden besteed. Verder vallen onder dit punt speciale onderwerpen zoals het probleem van de schuldenverlichting voor de allerarmste landen, voorzieningen om nadelige gevolgen van de hardheid van de Nederlandse gulden voor de concentratielanden te verlichten, projecten en deskundigenhulp en het suppletieprogramma waarmee bedoeld wordt het versterken van het potentieel van instellingen en diensten in ontwikkelingslanden.

VIA INTERNATIONALE ORGANISATIES
Onder deze post boekt men de bedragen die rechtstreeks naar het VN-systeem gaan. De verdere besteding wordt bepaald door betrokken VN-orgaan. Het grootste deel (138 mln. gulden) gaat naar het UNDP, het speciale VN-Ontwikkelingsprogramma. Verder gaat een belangrijk deel naar het VN-Fonds voor bevolkingsvraagstukken (27 mln. gulden), terwijl voor 34 mln. gulden besteed wordt aan het terbeschikking stellen van deskundigen.
Ook gaan belangrijke bedragen naar de Multilaterale Financieringsinstituten (Wereldbank e.d.).
Het Europees Ontwikkelingsfonds, een EEG-instelling, krijgt in 1978 90 mln. gulden.

DIRECTE HULP AAN ARMSTE LANDEN EN GROEPEN
Met behulp van het voor dit doel gereserveerde bedrag beoogt men de gevolgen van b.v. misoogsten, natuurrampen en acute betalingstekorten te bestrijden. In een volgend artikel zal ook aan dit onderwerp nog eens apart aandacht worden besteed, men boekt hier met name ook de hulp aan de bevrijdingsorganisaties (Swapo, de groepen van Nkomo en Mugabe) onder.

VOEDSELHULP
Alhoewel de regering van mening is dat voedselhulp als zodanig geen adequate oplossing voor de problemen is, blijkt toch dat voor een aantal landen en situaties dit (voorlopig) nodig blijft. Meerjarenplannen en betere planning zullen op middellange en lange termijn de oplossing moeten brengen.

Tabel 2. De Nederlandse hulpverlening in 1978 (in mln. guldens).

Afdeling A		begroting 1977	begroting 1978
I	Bilaterale projecten en programmahulp	1.061,3	1.208,6
II	Ontwikkelingsfinanciering via internationale organisaties	509,7	551,5
III	Directe hulp aan armste landen en groepen	472,0	514,1
IV	Voedselhulp	154,0	142,0
V	Medefinanciering van projecten van particuliere organisaties en vrijwilligersprojecten	154,5	159,9
VI	Onderzoek- en onderwijsprojekten	64,3	70,4
VII	Bevordering nijverheid en export van de ontwikkelingslanden	10,0	22,5
VIII	Hulp aan de Nederlandse Antillen	155,0	162,5
	Totaal afdeling A	2.580,8	2.831,5
	Afdeling B	480,0	542,8
	Totaal ontwikkelingssamenwerking	3.060,8	3.374,3

N.B.: Onder afdeling A verstaat men de officiële (echte) ontwikkelingshulp. Afdeling B heeft betrekking op posten zoals opvang en begeleiding van buitenlandse werknemers, remigratie Surinamers, internationale apparaatskosten (V.N. etc.).

MEDEFINANCIERING VAN PROJECTEN VAN PARTICULIERE ORGANISATIES EN VRIJWILLIGERSPROJECTEN.
Hieronder vallen b.v. projecten van lokale en regionale overheden, voorzover ze aan de gestelde eisen voldoen. Ook projecten van vakorganisaties kunnen hieronder vallen. De thans toegelaten particuliere organisaties zijn: CEBEMO, ICCO, NOVIB en (sedert kort) HIVOS. Ook het programma van de Stichting Nederlandse Vrijwilligers valt onder dit begrotingshoofdstuk.

ONDERZOEK- EN ONDERWIJSPROJECTEN
In april 1977 werd de voorlopige raad van advies voor het wetenschappelijk onderzoek in het kader van de ontwikkelingssamenwerking geïnstalleerd. Deze raad van advies zal o.m. moeten adviseren ten aanzien van het onderzoek in het kader van de ontwikkelingssamenwerking.
Tevens vallen onder deze post ,,beurzenprogramma's'' en ,,universitaire samenwerkingsprojecten''.

BEVORDERING NIJVERHEID EN EXPORT VAN ONTWIKKELINGSLANDEN
Procentueel is dit de post die de grootste stijging laat zien. Via deze post financiert men projecten van de FMO, neemt men deel in de financiering van nationale ontwikkelingsbanken in ontwikkelingslanden en helpt men bij het op gang brengen van projecten die beogen de import uit ontwikkelingslanden te bevorderen.

HULP AAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN
De hulpverlening aan de Nederlandse Antillen is voor 1978 begroot op 162,5 mln. gulden. Met name zal getracht worden de zeer hoge werkloosheid te bestrijden.

Drs. D. J. Barreveld.

Behoefte bedden verpleeghuizen groeit

door: P. Bode.

De komende jaren is er een groeiende behoefte aan bedden in verpleeghuizen. In 1985 zullen er ruim 46.000 bedden nodig zijn, terwijl de behoefte in 1975 40.500 bedroeg. Bij de ziekenhuizen daarentegen loopt de beddenbehoefte terug. Bedroeg deze behoefte in 1975 nog een kleine 70.000 bedden, in 1958 ligt dit aantal rond de 66.000.
Dit is berekend door het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid en het Bouwcentrum in opdracht van het ministerie van volkhuisvesting en ruimtelijke ordening. Naar aanleiding van deze berekeningen is onlangs een rapport uitgebracht onder de titel „De bouwactiviteiten voor de gezondheidszorg". Dit rapport is het tweede resultaat van de samenwerking tussen beide onderzoekinstituten. Eerder verscheen het rapport „De woningbouw in Nederland".
Voor de berekeningen is een computermodel ontwikkeld dat het mogelijk maakt de behoefte aan gebouwen voor gezondheidszorg te bereken. Er komen vier categorieën gebouwen aan de orde in „De bouwactiviteiten voor de gezondheidszorg", te weten ziekenhuizen (academische, algemene en categorale), psychiatrische ziekenhuizen, zwakzinnigeninrichtingen en verpleeghuizen.

BOUWACTIVITEITEN
Gelet op de ontwikkeling van de beddenbehoefte in ziekenhuizen zullen in deze sector de bouwactiviteiten vooral betrekking hebben op verbetering en aanpassing van bestaande ziekenhuizen en vervangende nieuwbouw. Behalve voor de verpleeghuizen ligt dit ook anders voor psychiatrische ziekenhuizen en zwakzinnigeninrichtingen. In die categorieën bedraagt de toename van de beddenbehoette tot 1985 respectievelijk ca. 1.900 en 2.400. Het totale aantal bedden in de vier categorieën tezamen neemt per saldo toe van 163.000 bedden tot ongeveer 170.000.
Het rapport besteedt ook aandacht aan de productie in geld. Zo is berekend dat in de jaren tot 1980 de gemiddelde jaarlijkse gebouwenproductie in de gezondheidszorg 574 miljoen gulden bedraagt. In de daarop volgende vijf jaar daalt dit gemiddelde tot 559 miljoen. In deze bedragen zijn ook begrepen de nieuwbouw van de overige gebouwen voor gezondheidszorg als zwembaden en medische kindertehuizen en de sector herstel en verbouw.
Met het ontwikkelde computermodel is het mogelijk om tot een geregionaliseerde uitwerking van de thans gepresenteerde resultaten te komen. In het kader van de thans uitgevoerde opdracht moest daar echter aan worden voorbijgegaan.
Voor menig gemeentebestuurder ligt hier een stimulerende taak. Eveneens een belangrijke zaak voor het particulier initiatief.
Het gaat om een goede zaak!

Veenendaal, P. Bode.

Bericht voor CDA-sprekers

Bericht voor al diegenen, die niet (hebben) kunnen deelnemen aan de voorbereidende informatiedagen op 16 en 23 januari 1978. De deelnemers aan deze jaarlijkse informatiedagen werden reeds voorzien van de nodige documentatie. Om goed het CDA-standpunt te kunnen verwoorden is het uiterst dienstig te beschikken over de CDA-standpunten ten aanzien van de onderscheiden onderwerpen t.w. Provincie, Gemeente, Europa en Arbeid en Inkomen. De vraagstellingen met betrekking tot de vier onderwerpen zijn door de gezamenlijke Wetenschappelijke Instituten beantwoord en op schrift gesteld. Deze antwoorden worden u op verzoek toegezonden. Tevens ontvangt u daarbij een aantal wenken voor sprekers voor deze politieke scholingscursussen. U kunt uw aanvraag richten tot de Stichting Politiek Scholings- en Vormingswerk CDA, Wassenaarseweg 7, Den Haag.

ESA kreeg astronomisch uurwerk cadeau

De Tweede Kamer is onlangs akkoord gegaan met het mede-oprichten door Nederland van het Europese Ruimte Agentschap (ESA). Twee weken later bood de Nederlandse regering de ESA een huiscarillon met astronomisch kunstuurwerk aan voor haar nieuwe gebouw in Parijs. Aanvankelijk gingen de gedachten uit naar een carillon voor de gevel maar de prefectuur van de stad vreesde geluidsoverlast in dit rustige deel van de lichtstad.
De traditie van astronomische kunstuurwerken met muziekautomaten gaat terug tot het begin van onze jaartelling. Een hoogtepunt bereikte deze kunst tijdens de middeleeuwen van de Westeuropese en Arabische cultuur. Talrijke kerken en andere gebouwen zijn toen verrijkt met zo'n instrument. Eén van de grootste en bekendste astronomische uurwerken bevindt zich in de kathedraal van Straatsburg. Overigens is het huidige uurwerk daar een 19e eeuwse vernieuwing van een ouder werk uit de 16e eeuw. Meer in onze omgeving vindt men zo'n uurwerk in de Domkerk van Münster. In oorsprong dateert het uit 1540. Ook de St. Janskathedraal in Den Bosch heeft er een uit 1513 gehad. Deze is in 1858 uit de kerk gesloopt omdat men er toen geen behoefte meer aan had. Zo verdween het enige astronomische uurwerk dat Nederland ooit heeft bezeten.

NUTTIG EN MOOI

De combinatie van een astronomisch uurwerk met een klokkenspel lijkt op het eerste gezicht uiterst merkwaardig. Vanuit historisch perspectief is een dergelijke verwondering echter ten onrechte. Juist in de oudste astronomische kunstuurwerken van de Arabische en Europese middeleeuwen was zo'n combinatie volkomen normaal. Men wilde toen niet alleen een nuttig instrument bezitten dat toeliet de tijd te lezen en gegevens te verzamelen voor het trekken van een horoscoop of zelfs de geschikte tijd te kunnen bepalen voor het uitvoeren van aderlatingen, maar men wilde bovendien vermaakt worden. Dat gebeurde door een beweegbaar toneel en door automatische muziekinstrumenten. Zo had de St. Janskathedraal in Den Bosch bijvoorbeeld een poppenspel dat het laatste oordeel uitbeeldde. Andere voorbeelden zijn ruiterspelen op kerktorens. Zo werden het niet alleen nuttige tijdmeetkundige instrumenten maar bovendien werkstukken die een lust voor het oog en oor waren door de bonte kleuren van het schouwspel en de wijzerplaat en de typische klank van de muziekautomaten.
In het uurwerk van de ESA zijn echter de zichtbare automaten in de vorm van bijvoorbeeld tegen elkaar inrijdende ruiters weggelaten. Wel zijn de hoorbare automaten gehandhaafd in de vorm van een carillon dat elk kwartier een wijsje ten gehore brengt. De uurmelodie is het thema Papageno uit Die Zauberflöte.
Het klokkenspel bestaat uit vijftien klokken met zodanige tonen dat alle bekende wijsjes en melodiëen ten gehore kunnen worden gebracht. De grootste klok heeft een doorsnee van ruim 20 centimeter en weegt ruim 1½ kilo; de kleinste weegt nog geen vier ons en meet 11 centimeter. Het zijn dunne gepolijste klokken met een heldere lange uitklinktijd, die vroeger in Engeland bekend waren als zgn. „handbells". Het geluid doet dan ook denken aan een speeldoos. Het astronomische uurwerk zelf bezit een wijzerplaat die 1.40 meter in het vierkant is. De plaat is beschilderd door de kunstenares Els Coppens-Van de Rijt, het calligrafisch deel werd verzorgd door Ella Molenaar-Coppens. Overeenkomstig de traditie zijn in de vier hoekpunten de vier jaargetijden uitgebeeld. Het uurwerk is gemaakt volgens het stelsel van Ptolomeus, waarbij de zon rond de aarde draait en niet volgens het stelsel van Copernicus waarbij de aarde om de zon draait. In het centrale deel van het uurwerk vindt men een projectie van de hemelkoepel waarbij het blauwe deel de dag voorstelt, het diepzwarte de nacht en de grijze overgang de schemering. De zonnewijzer wijst dus de plaatselijke zonnetijd aan. Deze loopt te Parijs bijna 51 minuten achter op de burgerlijke tijd. De burgerlijke tijd is dan ook aangegeven met een wijzer waarop een pijl is bevestigd. Een derde type tijd, namelijk de plaatselijke sterretijd, wordt ontleend aan de dierenriem. Aan deze ring is namelijk een wijzer met ster bevestigd. Vanuit de aarde bezien loopt de zon door de dierenriem. Dit is ook in het uurwerk nagebootst. Eind november (zie foto) stond de zon in het teken „schutter". Ze nadert daarmee het begin van de winter, het tijdstip waarop de zon slechts kort en laag boven de horizon vertoeft. Ook dit is zichtbaar op het uurwerk.

Men ziet immers de zon het dichtst bij het centrum van de plaat waardoor ze de kortste boog maakt. Is het midzomer dan is die afstand het grootst en dienovereenkomstig de boog. Ook de maan heeft een aparte wijzer. Bij deze kan men niet alleen aflezen in welk teken van de dierenriem ze staat, maar bovendien is op het einde van de maanwijzer een bolletje aangebracht dat één maal in een synodische (betrekking hebbend op het samenkomen van twee hemellichamen) maand ronddraait.
Aldus ziet men op dit bolletje de schijngestalten van de maan. Uiteraard kunnen die ook afgeleid worden uit de onderlinge stand van zon- en maanwijzer. Verder is op het uurwerk de plaats van op- en ondergaan van de zon en de daarbij behorende tijdstippen af te lezen. Het uurwerk heeft geen datum- en dagaanduiding.

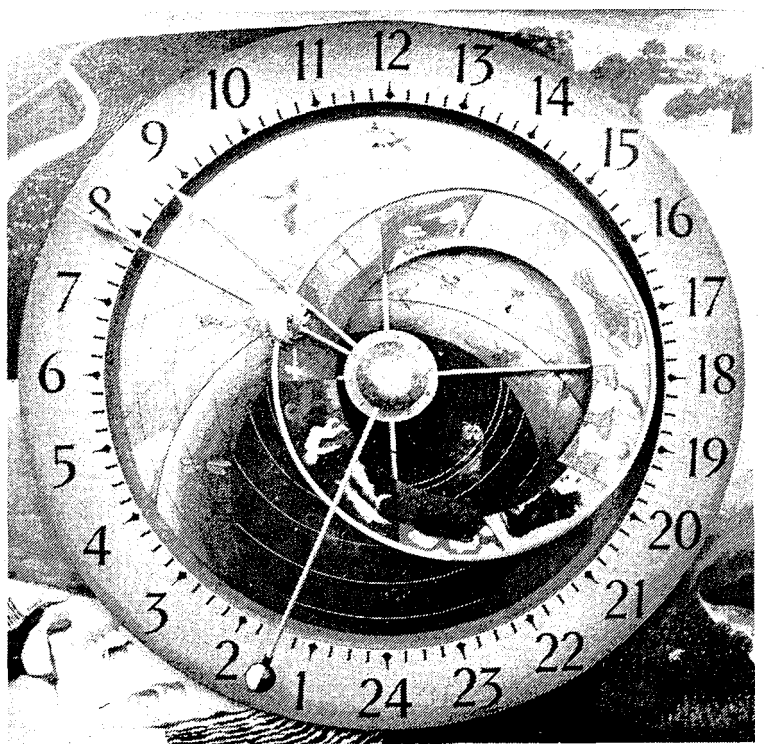

De bovenstaande foto is een zwakke afspiegeling van de kleurrijke werkelijkheid waarmee sterrenkundige en tijdmeetkundige gegevens worden aangegeven. Samen met het klokkenspel bedragen de afmetingen 2 x 3 meter. Het vervaardigen van dit cadeau kostte 40.000 gulden.

CH-gemeente- en provinciebestuurders houden jaarvergadering

De Vereniging van christelijk-historische leden van gemeente- en provinciebesturen houdt op zaterdag 18 februari aanstaande haar jaarvergadering in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht, van 10 tot half vijf.

Op deze vergadering komt aan de orde het functioneren van een christen-democratisch gemeente- en provinciebestuurder.

Daarover houden inleidingen burgemeester mr. F. J. H. Schneiders van Almelo en prof. mr. H. Franken te Rotterdam, voorzitter van de CHU-fractie in de provinciale staten van Zuid-Holland.

De minister van binnenlandse zaken, H. Wiegel, heeft toegezegd een deel van de jaarvergadering van de Vereniging van CH- gemeente- en provinciebestuurders te zullen bijwonen.

BETONFABRIEK
„VRIJENBAN"
A. M. HOEKE
Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 124008.
BETONWAREN

MAKELAARSKANTOOR
HOOGENRAAD
HAAGWEG 171 - TEL. 070-99.65.60
RIJSWIJK (Z.-H.)
Onroerende goederen - Hypotheken
Taxatiën

W. Gort
INTERIEURVERZORGING B.V.
EEN ZAAK OM MEE IN ZEE TE GAAN
Asselsestraat 21-23
Apeldoorn, tel. 12908
Th. a Kempis-
straat 59-61
Zwolle, tel. 16157
KAMERBREED
TAPIJT
4000 m2 in voorraad
KARPETTEN
BEDDEN
GORDIJNSTOFFEN
BANKSTELLEN
SLAAPKAMER-
AMEUBLEMENTEN
enz.
800 m2 toonruimte

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD
ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN,
PLANTSOENEN, PARKEN,
SCHOOLTUINEN etc.
- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons
Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

Ventevogel
Financiële
Service Groep
Uw adviseur als het
gaat om
financiële zekerheid
Badhuisstraat 95
Vlissingen
Postbus 151
Telefoon (01184)
14461 - 19192

BOUWBEDRIJF
P. HULSBOS Jzn. b B.V.
Venneperweg 873 - Nieuw Vennep.
NIEUW VENNEP - Telefoon 02526-2277
ABBENES - Telefoon 02524-226
KERKEN- EN SCHOLENBOUWERS
BURGELIJKE EN UTILITEITSBOUW

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

INFORMATIEVE PAULUS-REIZEN

Ontdekkingstochten door het land van de Bijbel
verzorgd door Stichting THACIR, Postbus 317, Hoogeveen

In de voetsporen van Paulus

Stichting **„THACIR"**, die zich inmiddeis een reputatie heeft opgebouwd met haar goed-verzorgde, informatieve ISRAEL-reizen, gaat nu ook reizen van dezeifde hoge kwaiiteit organiseren naar de ianden rondom Israëi, die nauw verbonden zijn met de bijbelse geschiedenis: Egypte, Mesopotamië, Klein-Azië, Griekenland, Rome...
Dit jaar beginnen we met **2 PAULUS-REIZEN,** die ons **15 dagen** lang door **Griekenland** en **Rome** - met als **extra** verrassing Napels en Pompeï - zullen voeren!
Neem kennis van onderstaande reisbeschrijving en overweeg of dit wellicht **uw „Doe-Vakantie" kan worden.**

1ste dag
Vliegreis vanaf Schiphol naar de Atheense luchthaven Hellenikon, waar u wordt verwelkomd door onze vertegenwoordiger in Griekenland. Vervolgens gaat u per luxe air-conditioned touringcar naar uw hotel in Athene voor diner en overnachting.

2de dag
Bezichtiging van Athene, met o.a.: Syntagma Square; de Parlementsgebouwen; het graf van de onbekende soldaat; de poort van Hadrianus; het Olympisch Stadion; het koninklijk paleis; de Philopapposheuvel met een schitterend uitzicht op de Acropolis; de Areopagus (Hand. 17:15 e.v.); de Acropolis met o.a. het Parthenon; één van de fijnste scheppingen van de Griekse geest; het Byzantijnse klooster Kaissariani met zijn weelderige bloemenpracht, genesteld op de helling van de berg Hymettus.
Na de lunch een uitgebreid bezoek aan het Nationaal Archeologisch Museum met zijn fantastische schatten en kunstwerken uit de oudheid; vervolgens bezichtigen we de kathedraal van Athene en één van Athenes kleinste byzantijnse kapelletjes. We besluiten deze dag met een „Griekse avond": in de „Oude Stallen Taverna" even buiten Athene gebruiken we het diner met een overvloed aan wijn, terwijl we intussen genieten van Griekse muziek en volksdansen.

3de dag
Vanmorgen brengen we een bezoek aan het oude Corinthe, waar de apostel Paulus lange tijd woonde en predikte. Onderweg bezichtigen we het Kanaal van Korinthe - een knap staaltje van ingenieurskunst! - en de daarbij gelegen „diolkos". Ook het kleine Daphni-klooster is ons bezoek meer dan waard door de prachtige byzantijnse mozaïeken, die de wanden ervan versieren. De lunch gebruiken we in een aardig restaurantje onderweg. De namiddag en de avond zij ter vrije beschikking.

4de dag
Vanmorgen verlaten we Athene en gaan op weg naar (de pas van) Thermopile, waar in 480 v. Chr. het leger van de Perzische koning Xerxes op de verbeten tegenstand van koning Leonidas van Sparta en de zijnen stuitte. Via het handelsstadje Lamia en het industrieplaatsje Karditsa rijden we naar Meteora (= de in de lucht zwevende, namelijk de bergtopkloosters, die tot de belangrijkste byzantijnse bezienswaardigheden behoren). Diner en overnachting in Kalambaka of Trikala.

5de dag
Na het ontbijt rijden we naar Larissa, de hoofdstad van Thessalië. In deze omgeving brengen we een uitgebreid bezoek aan een dorpje (woningen, een school e.d.) om erachter te komen hoe de plattelandsbevolking daar leeft. Vandaar rijden we verder noordwaarts naar Thessaloniki, de hoofdstad van Macedonië, het stamland van Alexander de Grote. Paulus preekte er en stichtte er een christengemeenschap, die hij ten voorbeeld stelde aan alle christenen van Macedonië. We maken een uitgebreide rondrit door deze 600.000 inwoners tellende stad en bezichtigen o.a.: de Witte Toren, de Triomfboog van keizer Gaierius, de Rotonda of Kerk van Agios Georgios, de Agia Sofia (de hoofdkerk van de stad) en het plaatselijk museum. Diner in een Taverna.

6de dag
Voor vandaag staan op het programma bezoeken aan: het dorpje Pella, vroeger aan de zee gelegen en toen de residentie van Philippos II van Macedonië en zijn zoon Alexander de Grote; Edessa, de Macedonische koningsstad, met zijn prachtige watervallen; de lunch gebruiken we in een restaurant, midden in de rivier de Vodas; Veria (het bijbelse Beréa, Hand. 17:10-14), in de schaduw van de 2052 hoge berg Vermion, waar een monument nog aan de prediking van Paulus herinnert.

7de dag
Vanuit Thessaloniki gaan we op weg naar Amphipolis (Hand. 17:1), eens een belangrijke plaats aan de Via Egnatia naar Byzantium. Na de bezichtiging van de ruïnes en de door Alexander de Grote opgerichte leeuw, gaan we nog verder oostwaarts naar Kavala, in bijbelse tijden bekend als Neapolis (Hand. 16:11). In deze terrasstad gebruiken we de lunch. In de middag bezoeken we de ten noorden van Kavaia gelegen overblijfselen van het oude Filippi, genoemd naar de stichter van de stad: Philippos van Macedonië; in 42 v. Chr. behaalden hier Octavianus en Antonius een overwining op de moordenaars van Caesar: Brutus en Cassius. Paulus, die hier voor het eerst voet op Europese bodem zette, stichtte er een christengemeente (Hand. 16: 12 e.v.). Er zijn nog resten van het Romeinse forum en een vroeg-christelijke basiliek. Diner en overnachting in Kavaia.

8de dag
De morgen is geheel ter eigen beschikking. Na een gemeenschappelijke lunch in een Taverna, rijden we terug naar Thessaloniki, vanwaar we per vliegtuig doorreizen naar Athene.

9de dag
De morgen kan benut worden om nog wat laatste inkopen te doen. Na de lunch volgt de transfer naar Hellenikon, vanwaar we naar Rome vertrekken. Op de luchthaven Fiumicino wacht onze vertegenwoordiger in Rome ons op om ons per luxe air-conditioned touringcar naar ons hotel te brengen, waar we verwelkomd worden met een drankje.

10e dag
Deze dag besteden we geheel aan een uitgebreide verkenning van Rome en een bezichtiging van de bekendste bezienswaardigheden, zoals: de Fontana di Trevi; het Pantheon; het Forum Romanum; het Colosseum en nog veel meer...!
Als facultatief avondprogramma stellen we voor dat de deelnemers aan de **zomer**reis een voorstelling bijwonen van de opera bij de Thermen van keizer Caracalla; de deelnemers aan de **najaar**sreis kunnen hetzelfde doen, maar dan in het beroemde Operagebouw van Rome. Toegangsbewijzen zijn voor eigen rekening. Voor vervoer wordt gezorgd.

11e dag
De morgen is geheel ter vrije beschikking. Na de lunch in het hotel bezoeken we de interessante kerk „San Pietro in Montorio" en het kerkje „San Pietro in Carcere", gebouwd op de plaats van de staatsgevangenis ten tijde van de Romeinse Republiek, waar ook Petrus gevangen gezeten zou hebben. Het grootste deel van de middag besteden we echter aan een bezoek van Vaticaanstad met 's werelds beroemdste kerk, de „San Pietro in Vaticano", kortweg: de Sint Pieter.
De deelnemers aan de **zomer**reis brengen een bezoek bij avond aan Tivoli, o.a. om te dineren in de sprookjesachtige sfeer van honderden verlichte fonteinen.
De deelnemers aan de **najaars**reis maken een onvergetelijke rondrit door „Rome by night" en dineren in een exclusief restaurant.

12de dag
De morgen is geheel ter vrije beschikking. Rome leent zich er bij uitstek toe om met een gids in de hang (b.v. „Rome" van Wim Zaal) op eigen gelegenheid allerlei leuke en interessante plekjes op te zoeken. Na de lunch, die u zelf ergens gebruikt, bezoeken we o.a.: de basiliek van „Sint-Paulus-buiten-de-muren"; de Via Appia Antica en de catacomben van San Sebastiano. Diner en overnachting in het hotel.

13de dag
Na een vroeg ontbijt vertrekken we om Napels en Pompeï te bezoeken. In Napels maken we een korte stadstour, waarna de tocht wordt voortgezet naar het nabijgelegen Pompeï. Lunch in een eersteklas hotel. U bezoekt de overblijfselen van dit antieke stadje uit de Romeinse tijd, dat in 79 na Chr. tijdens een uitbarsting van de vulkaan de Vesuvius onder de as bedolven werd. Diner op de weg terug. Overnachting in Rome.

14e dag
Deze laatste excursiedag besteden we aan bezoeken van Cerveteri en de Etruskische graven van Tarquinia. U zult tot het laatste moment van de laatste dag ten volle genieten! De lunch gebruiken we onderweg. 's Avonds hebben we een feestelijk afscheidsdiner in een gerenommeerd restaurant.

15de dag
In de loop van de morgen transfer naar het vliegveld voor de terugvlucht naar Schiphol.

De reissom voor deze 15-daagse geheel verzorgde reis bedraagt f 2.395,- p.p.

IN DEZE REISSOM ZIJN INBEGREPEN:
- de vliegreizen van Amsterdam naar Athene; van Thessaloniki naar Athene; van Athene naar Rome en van Rome naar Amsterdam.
- alle luchthavenbelastingen
- het vervoer van de diverse vliegvelden naar de hotels v.v.
- assistentie door onze vertegenwoordigers in Athene en Rome met douane en bagage
- onderbrenging in geselecteerde middenklasse hotels in Griekenland en in eerste klasse hotel in Rome, op basis van 2-persoons kamers met eigen bad of douche en toilet, alsmede ontbijt en diner gedurende de hele reis
- alle lunches, behalve op de 12de dag
- de diensten van gediplomeerde gidsen
- de diensten van een Nederlandse reisbegeleid(st)er, ook tijdens de heen- en terugreis
- het gebruik van comfortabele, air-conditioned touringcars
- alle kruiersgeiden, entreegelden, fooien en belastingen (behalve het facultatieve avondprogramma op de 10de dag).

NOTA BENE:
De prijs per persoon is gebaseerd op een minimum aantal deelnemers van 25. Verder is de prijs bepaald op basis van de huidige tarieven, zodat een voorbehoud moet worden gemaakt met betrekking tot eventuele komende verhogingen.

NIET INBEGREPEN IN DE REISSOMMEN:
- de toeslag voor het gebruik van zeer beperkt aanwezige éénpersoonskamers ten bedrage van f 225,- voor de gehele reis
- uitgaven van persoonlijke aard
- de premies voor een reis- en annuleringsverzekering.

VERZEKERINGEN:
Het afsluiten van een reis- en annuleringsverzekering geschiedt automatisch en is verplicht. Op de nota, die u ontvangt, worden de premies in rekening gebracht, zoals zij gelden bij de Nationale Nederlanden, waar wij onze verzekeringen onderbrengen. De polisvoorwaarden voor deze verplichte verzekeringen worden u gelijktijdig met uw reisbevestiging gestuurd.

INSCHRIJFFORMULIER

Ondergetekende wenst met —— personen deel te nemen aan de THACIR-Reis **IN DE VOETSPOREN VAN PAULUS** van:

(zet een kruisje voor de reis van uw keus!)
☐ 11 t.e.m. 25 juli 1978
☐ 31 oktober t.e.m. 14 november 1978

Naam: _____ Man/Vrouw Voorletters: ——
Geb. datum: ——/——/——. Adres: _____
Plaats: _____ Telefoon: 0
Ik reis samen met: _____ Man/Vrouw Voorletters: ——
Geb. datum: ——/——/——. Adres: _____
Plaats: _____ Tel.: 0

(Indien u met meerderen reist, kunt u hun gegevens apart vermelden en alle informatie daarna toezenden aan: „Stichting THACIR", Postbus 317, Hoogeveen).

Datum: ——/——/——. Handtekening: ——

OF GAAT UW BELANGSTELLING TOCH ALLEREERST UIT NAAR EEN ISRÄEL-REIS?

Schrijf dan nog vandaag en binnen enkele dagen hebt u de brochure met een uitgebreide beschrijving van onze ontdekkingstochten door het Land van de Bijbel in de bus! Als u naar Israël gaat, ga dan met „THACIR", voor een **TH**eologisch verantwoorde, **A**rcheologisch interessante en **C**ultureel belangwekkende Israël-**R**eis.

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs hotels of jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Elat en Sinaï. Of een hele week door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heiiig-land-peigrimage", maar een verantwoorde en interessante reis door het land van de Bijbel, met ruimschoots aandacht voor de problematiek van het moderne Israël en haar minderheden. Deskundige reisbegeieid(st)ers. Gediplomeerde Israëlische gidsen. Bestel onze brochure en overtuig u zelf van het feit dat dit reizen zijn met een eigen karakter, zoals velen vóór u reeds hebben ondervonden!
Onze Paasreis (v.a. 21 maart a.s.) is solide volgeboekt en heeft al een wachtlijst. Het heeft dus geen enkele zin daar nog op te rekenen!
De vertrekdata van de volgende reizen zijn:
In 1978: 11 juli; 7 november; 23 december.
In 1979: 23/1; 13/2; 6/3; 27/3; 17/4; 8/5; 29/5; 19/6; 10/7; 31/7; 21/8; 11/9; 2/10; 30/10; 20/11; 22/12.

Wij stellen het zeer op prijs, indien u een **aantal** voorkeurdata kunt geven!

De prijs voor een geheel verzorgde en geheel inclusieve 15-daagse hotelreis bedraagt: f 2.165,- p.p. Die voor de 22-daagse hotelreis bedraagt f 3.365,- p.p.

Voor nadere inlichtingen kunt u één van onderstaande bestuursleden bellen:
Ds. J. van Dijk (020-738452 of 03417-6569); Ds. J. W. Huisman (079-212120); Ds. J. de Jong (075-179910); J. Melse (register-accountant) (010-188232); Ds. J. van Veen (05280-62299).

Ondergetekende wenst:
☐ de brochure met een komplete reisbeschrijving te ontvangen
☐ bovendien voorlopig — plaats(en) te reserveren voor de 15/22-daagse reis, die vertrekt op ——/——/1978/1979.
(Zet een kruisje in het hokje(s) van uw keus)

Naam: _____ Man/Vrouw Voorletters: —— Telefoon: 0
Adres: _____ Plaats: ——

(Deze bon uitknippen en als brief toezenden aan: Stichting „THACIR", Postbus 317, Hoogeveen).

Datum: ——/——/—— Handtekening: ——

Vrijdag 10 februari 1978 - 14e jaargang no. 6

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

De lang verbeide Molukken-nota

Teken van onmacht en goede wil

door: drs. G. van Leyenhorst, vice-voorzitter CDA - Tweede Kamerfractie

De zo lang verbeide Molukkennota* is nu eindelijk verschenen. Om precies te zijn 26 januari 1978. De volledige titel luidt: „De problematiek van de Molukse minderheid in Nederland". Op de aanbiedingsbrief komen we slechts één naam tegen, namelijk die van de heer Wiegel, de vice-minister-president en minister van binnenlandse zaken. Hierin komt dus duidelijk tot uiting dat de Molukse zaak niet meer wordt gezien als een zaak van CRM alleen, maar als een aangelegenheid van de hele regering, waarbij de minister van binnenlandse zaken dan als coördinerend bewindsman optreedt. Een structuur welke men al veel eerder had moeten kiezen, immers het Molukse probleem heeft zich al sinds jaren aangediend als een veel omvattender vraagstuk dan dat dit gevangen zou kunnen worden binnen de kaders van één departement, i.c. het welzijnsdepartement.

Dat de nota zo laat is verschenen is goeddeels te wijten aan de lange duur van de kabinetsformatie. Bekend was dat de nota reeds verschillende maanden verzendklaar was. Het zou interessant zijn te weten of en zo ja welke wijzigingen de nieuwe regering in het concept heeft aangebracht. Van belang is nu met name wanneer de nota in de Tweede Kamer op de agenda zal worden geplaatst. De bijzondere kamercommissie, welke zich met de Molukken-problematiek bezighoudt, heeft daarover deze week een voorstel gedaan.

Dat het parlement niet al te veel haast kan maken met de behandeling heeft te maken met het feit, dat eerst de desbetreffende achterbannen moeten worden geraadpleegd, waarbij we natuurlijk vooreerst denken aan de verschillende Molukse groeperingen zelf. Dit geldt temeer, omdat er bij de totstandkoming van de nota nauwelijks sprake is geweest van enig reëel overleg met deze betrokkenen, een zaak welke door velen binnen en ook buiten deze kring als merkwaardig - zo niet als afkeurenswaardig - is aangemerkt.

ONMACHT?

De meest relevante vraag die naar aanleiding van het verschijnen van de nota wel gesteld mag worden is: beantwoordt dit document aan de verwachtingen, welke na zoveel jaren van stemming rondom het Molukkenvraagstuk redelijkerwijs gesteld mogen worden? Voor grote groepen Zuidmolukkers vallen die verwachtingen samen met de vraag, wat het standpunt van de Nederlandse regering is omtrent het streven naar een vrije onafhankelijke republiek der Zuidmolukkers - de RMS - en òf (en in hoeverre) zij dit streven als rechtmatig wil erkennen?

De nota is hier zeer duidelijk in. „Zij kan en mag", - zo lezen wij op blz. 53 - „voor juridische, historische en feitelijke redenen, zowel in de internationale als in de nationale sfeer, het staatkundig streven naar een onafhankelijke of in vergaande mate autonome Republiek der Zuid-Molukken niet erkennen, laat staat steunen." Hiermede trekt zij de lijn ook door vorige regeringen gevolgd, zonder meer door. Dit bestek laat niet toe om een en ander uitvoerig toe te lichten. Het voordeel van deze nota boven vroegere „verklaringen" is in elk geval dat de opvattingen van de regering thans met vele juridische, historische en feitelijke argumenten worden omkleed. Doordat verwezen wordt naar talloze literatuurbronnen kan men het beoordelingsarsenaal nog aanzienlijk vergroten. Wel is het de vraag of ook na raadpleging van die bronnen het beeld volledig is. Zo mis ik nog een beschrijving van de gebeurtenissen, welke zich hebben voorgedaan op Ambon zelf, in de tijd dat aldaar de RMS werd uitgeroepen. Ben van Kaam heeft daarover uitvoerig geschreven in zijn boekje „Ambon door de eeuwen" (Uitgave In de Toren, Baarn,1977).

Naar mijn mening zou het van belang zijn dat hetgeen hij schrijft over de verwikkelingen rondom de proclamatie van de RMS eens door historisch-wetenschappelijk onderzoek werd getoetst. De (gemengde) commissie Köbben-Mantouw is momenteel bezig met een historische studie over dit onderwerp. Hopelijk kan deze commissie een zodanige aanvulling verschaffen op hetgeen de nota biedt, dat het vormen van een eindoordeel terzake aanzienlijk wordt vergemakkelijkt.

Maar afgezien daarvan moet gezegd worden, dat het regeringsvraagstuk reeds zoveel bewijsmateriaal op tafel legt, dat het voor degenen, die het volstrekt met de nota oneens zijn, een hele toer moet zijn om dit op afdoende wijze aan te tasten. Wat dit betreft zijn we dus benieuwd welk verbaal tegenwicht er van die zijde zal worden geboden.

Zoals eigenlijk ook wel min of meer te verwachten was, is de nota onmachtig gebleken om de hier bestaande kloof te overbruggen. Een teken van onmacht, niet zo zeer vanwege het feit dat de regering tekort geschoten is in het aandragen van allerhande argumenten, maar wel omdat het probleem van een zodanige aard is, dat thans nog niet volstaan kan worden met te trachten dit vraagstuk door een objectief-historische, juridische en realistische benadering op te lossen.

Vandaar dat de erkenning van de eigen culturele identiteit van de Zuidmolukse minderheid (resp. minderheden - denk ook aan de Z.O.-Molukkers, alsmede het benadrukken van de noodzaak om tot een werkelijke dialoog - over en weer - te komen) daartoe een onmisbaar complement moet vormen.

GOEDE WIL

Daarin laat de regering duidelijk blijken dat zij van goede wille is. In het verleden gemaakte fouten worden niet verzwegen.

Deze werden ruiterlijk erkend. Ik noem slechts het te lang in stand houden van het commissariaat Ambonnezenzorg (het CAZ), waardoor de uitzonderingspositie van de Molukse minderheid onnodig lang werd benadrukt; voorts het ontslag uit de militaire dienst van de in Nederland arriverende KNIL-militairen, waarvan ernstig betwijfeld mag worden of dit uit sociaal-psychologisch gezichtspunt wel juist is geweest; tenslotte het onvoldoende nakomen van onze verplichtingen ten aanzien van onder anderen pensioengerechtigden.
Op deze en ook op andere terreinen worden - voorzover nog mogelijk - maatregelen voorgesteld, die ongetwijfeld veel van de in ruim een kwart eeuw opgekropte frustraties zullen kunnen wegnemen. In de uitwerking van deze maatregelen zal de regering er goed aan doen niet alleen met een Nederlandse blik te kijken naar hetgeen wordt opgezet, maar ook te letten op de sociaal-psychologische effecten van de te nemen maatregelen. De erkenning van de eigen culturele identiteit van een minderheid zou dit feitelijk al moeten impliceren, de praktijk laat echter veelszins zien hoe vergeetachtig men soms kan zijn op dit punt.

In dit verband is het voor mij onbegrijpelijk dat de regering, die hoewel erkennende dat men de Molukse groepssaamhorigheid heeft onderschat, toch op het gebied van het huisvestingsbeleid wil overgaan tot een zekere mate van spreiding van de Molukse bevolking over ons land. Met de andere voorstellen op dit terrein - o.a. de toepassing van de zgn. voorkeurswoningenregeling - stem ik gaarne in.

Terzake van het onderwijs noem ik slechts de maatregelen om taalachterstanden op te heffen, het ter beschikking stellen van extra leerkrachten en de bijscholing van leerkrachten op scholen met veel Molukse kinderen, het nagaan hoe het biculturee onderwijs vorm en inhoud kan worden gegeven, etc.

En dan niet te vergeten de werkgelegenheid. De werkloosheid onder Molukkers is vele malen groter dan onder de Nederlanders. De in de nota voorgestelde maatregelen beschouwen we nog maar als een eerste aanzet in de goede richting. Met betrekking tot deze en de andere voorgenomen plannen zal men naar mijn mening er vanuit moeten gaan dat het cultureel-eigene niet alleen zo veel mogelijk wordt ontzien, maar dat dit tevens wordt ingeschakeld om te voorkomen dat een en ander als desintegrerend voor de eigen samenlevingsstructuur zal worden ervaren.

EEN PERSPECTIEF?

Tenslotte de vraag, mede met het oog op de idealen die door veel Molukkers worden nagestreefd, of er ook nog een perspectief is te bieden.

Ik realiseer me dat dit een uiterst moeilijk te beantwoorden vraag is. Toch wordt er in de nota niet voor niets zoveel aandacht besteed aan de dialogische situatie. Die dialoog zie ik met name in drie richtingen: vanuit de Molukse groeperingen naar het Nederlandse deel van onze samenleving, naar de Molukse bevolking wonend in Indonesië en naar de Indonesische samenleving als geheel. De contacten welke thans mogelijk worden gemaakt, o.a. door het verschaffen van faciliteiten voor bezoeken aan de Zuid-Molukken en aan Indonesië als zodanig mogelijk te maken, zie ik als een eerste, zij het belangrijk begin.

Wanneer we zo ver zouden kunnen komen dat het Molukse probleem veel meer een zaak voor de toekomst is, dan van het verleden, dan zou er al heel veel gewonnen zijn.

Van Leyenhorst.

*) Zie de samenvatting van de nota in het CHU-weekblad „de Nederlander" van vorige week vrijdag 3 februari 1978.

Geen tweede discussienota stages

„Er komt geen tweede discussienota over stages". Deze mededeling heeft minister dr. A. Pais (onderwijs en wetenschappen) mede namens zijn ambtgenoot dr. W. Albeda (sociale zaken) dezer dagen gedaan tijdens het vierpartijenoverleg over de Nota Stages. Voor de eerste keer sinds de publikatie van de Nota Stages werd door de vier betrokken partijen tegelijk overlegd. Dat zijn werkgevers-, werknemers-, onderwijsorganisaties en overheid.
De bewindsman zei van een tweede discussienota af te willen zien, doch veeleer voorstander te zijn van een beleidsnota stages.

Dit mede omdat in de negen voorliggende maanden in zowel onderwijskringen als bij werkgevers en werknemers met de overheid uitvoerig overleg heeft plaatsgevonden.

De ministers Pais en Albeda lieten de vertegenwoordigers van die vier betrokken partijen weten de Nota Stages te zien als uitgangspunt voor verder discussie. Over de inhoud zelf wensten de beide bewindslieden geen waarde-oordeel uit te spreken.

Na uitvoerig overleg, dat door minister Pais werd gekwalificeerd als constructief en in goede sfeer verlopen, concludeerde de bewindsman dat een kleine werkgroep uit het overleg zal moeten worden geformeerd die een inventarisatie maakt van de problemen die zich rond de stage voordoen en die op korte termijn oplossing behoeven; er zal een begeleidingscommissie moeten komen die vragen formuleert ten behoeve van nader onderzoek; en georganiseerd bedrijfsleven en overheid zullen moeten bezien of het nuttig is om een kostenbatenanalyse van de stages te laten maken.

Van Agt in Leeuwarden!

Toegangskaarten verkrijgbaar

Op zaterdagmiddag 18 maart 1978 zal in Leeuwarden een grote landelijke CDA-verkiezingsmanifestatie plaatsvinden. Op het programma staan onder andere redevoeringen van minister-president mr. A. A. M. van Agt en CDA-voorzitter Steenkamp. Elders in dit nummer meer informatie over deze manifestatie en de toegangskaarten.

De Uraniumverrijkingsfabriek in Almelo

door: J. van Houwelingen, lid Tweede Kamer voor het CDA

Veel langer dan was voorzien heeft de Tweede Kamer zich bezig gehouden met de vraag of de uraniumverrijkingsfabriek in Almelo kan worden uitgebreid en er kernbrandstof geleverd mag worden aan Brazilië.
De uitslag is inmiddels bekend, een meerderheid in de Tweede Kamer heeft zich niet verzet tegen het standpunt van de regering dat deze uitbreiding aanvaardbaar is. Tegelijkertijd werd via een door het CDA ingediende motie uitgesproken dat echter voor de feitelijke levering aan Brazilië er een uitgewerkte regeling met betrekking tot het beheer van plutonium (het uiterst gevaarlijke bijprodukt wat ontstaat bij de opwerking van de gebruikte kernbrandstof) moet zijn overeengekomen. Hiermee is een correctie aangebracht op de overeenkomst, welke was tot stand gekomen in het overleg tussen de samenwerkende landen op het gebied van de uraniumverrijking (Engeland, Duitsland en Nederland) en de „klant" Brazilië. Afgesproken was namelijk alleen dat Brazilië zal meewerken aan een plutonium opslag overeenkomst onder multinationaal beheer en dat dit geregeld zou moeten zijn op het moment dat er plutonium wordt geproduceerd. Hiervan is echter pas sprake jaren na levering vanuit Almelo, op het moment dat het gebruikte uranium weer wordt opgewerkt voor hergebruik.
Waarom nu zoveel aandacht voor de leveringsvoorwaarden en heeft dit wel iets met de bouw van de fabriek te maken?

KERNWAPENS

Niet ontkend kan worden dat via kernenergie een verdere uitbreiding van het aantal landen met kernwapens moeilijk is te voorkomen. Behalve de kennis in de nucleaire technologie beschikken steeds meer landen over plutonium, één van de grondstoffen voor kernbommen. Niet dat het zo eenvoudig is het plutonium uit de in kernenergiecentrales gebruikte brandstofstaven te verwijderen. Het is een min of meer ingewikkeld chemisch proces (de opwerking), voor vele landen is dit echter zeker niet meer onmogelijk. Bovendien kan men de kennis en de apparatuur hiervoor kopen. Duitsland zal zo'n opwerkingsfabriek leveren aan Brazilië en Frankrijk heeft hiertoe een contract afgesloten met Pakistan. Na de oliecrisis wil trouwens bijna ieder land zijn eigen energievoorziening door zo snel mogelijk kerncentrales te bouwen en in een wat later stadium de mogelijkheid om zelf de gebruikte kernbrandstof weer geschikt te kunnen maken voor hergebruik (opwerking).
Steeds meer mensen beseffen dat deze ontwikkelingen uiterst zorgwekkend zijn. Daarom hebben landen als de Verenigde Staten, Canada, Australië en Zweden reeds afgesproken geen nucleaire materialen te leveren aan landen welke het Non Proliferatie Verdrag niet hebben ondertekend. Via dit Verdrag beloven landen in ieder geval geen kernwapens te zullen vervaardigen en internationale controle op naleving toe te staan. De V.S. hebben bovendien voorgesteld de plutoniumproduktie volledig te staken, dus geen opwerkingsfabrieken meer en ook geen kweekreactoren.
Een groep van 15 exportlanden van nucleaire produkten heeft inmiddels ook overeenstemming bereikt over de te stellen veiligheidswaarborgen.
Hoe positief ook deze ontwikkelingen zijn, we zullen moeten beseffen dat hiermee nog geen sluitende afspraken zijn bereikt om misbruik te kunnen voorkomen. Vooral een land als Frankrijk doorkruist steeds opnieuw verdergaande afspraken. In het samenwerkingsverband in het kader van het Verdrag van Almelo is daarom ook Duitsland terughoudend om verdergaande exportbeperkende maatregelen te aanvaarden om marktverlies aan Frankrijk te voorkomen. Tegen deze achtergrond is het dan ook van het allergrootste belang om in ieder geval in een project waar Nederland een zo grote verantwoordelijkheid draagt, alles te doen om verdergaande veiligheidswaarborgen te verkrijgen.
Nog maar enkele landen zijn in staat de grondstof voor kerncentrales te fabriceren en hebben dan ook een mogelijkheid verdergaande veiligheidswaarborgen af te dwingen. De CDA-fractie was dan ook van mening dat deze kans om een positieve bijdrage te leveren aan het streven de bestaande risico's te verminderen, moest worden aangegrepen. Voor levering van verrijkt uranium is éénstemmigheid nodig (het vetorecht) tussen de verdragslanden Duitsland, Engeland en Nederland. Juist daarom was het van groot belang dat tijdens het UCN-debat het vooral ging om de vraag welke voorwaarden moeten worden gesteld ten aanzien van het exportbeleid.
De zorg voor een verdere verspreiding van kernwapens (ook via de toepassing van kernenergie) maakt het nodig om iedere kans aan te grijpen. Commerciële en werkgelegenheidsbelangen moeten daaraan ondergeschikt worden gemaakt. Ook het ten behoeve van het eigen geweten zich aan de verantwoordelijkheid onttrekken door niet langer mee te doen aan deze activiteit is onjuist als daarmede de positieve mogelijkheden niet worden gebruikt.

De CDA-fractie heeft gedurende het gehele debat juist het streven naar betere waarborgen centraal gesteld. De grenzen moeten dan wel duidelijk gesteld worden, ook als risico's onontkoombaar zijn voor de uitbreiding als zodanig en het zeker niet het belang is ten bate van de commerciële uitgangspunten.
Verheugend was het dat ook de minister van buitenlandse zaken erkende dat bij de uitbreiding van Almelo het proliferatieprobleem het belangrijkste toetsingscriterium moet zijn.

EXPORTCONTRACT MET BRAZILIË

Het is niet verwonderlijk dat juist het contract met Brazilië veel aandacht heeft gekregen in het debat. Immers Brazilië heeft het NPV niet ondertekend en het huidige regiem is niet bepaald een voorbeeld van een stabiele en democratische regeringsvorm. De CDA-fractie heeft er geen misverstand over laten bestaan dat het betreurenswaardig is dat het contract, onder voorbehoud van de tot-standkoming van uitgewerkte veiligheidswaarborgen, tot stand is gekomen. Vooral ook omdat Duitsland ook nog een opwerkingsfabriek zal leveren. Mede op basis van het feit dat Nederland reeds op 14 juli 1976 (zonder overigens het parlement te informeren) toestemming had gegeven voor levering onder voorbehoud van de genoemde voorwaarden, was er geen andere mogelijkheid dan zorgvuldig de noodzakelijke voorwaarden te formuleren. De CDA-fractie heeft deze voorwaarden neergelegd in de volgende motie:

„De Kamer,
Kennis genomen hebbend, van de overeenstemming tussen de regeringen van de Bondsrepubliek Duitsland, Brazilië, Nederland en het Verenigd Koninkrijk inzake de aanvullende waarborgen verbonden aan de levering van verrijkt uranium vanuit Almelo aan Brazilië;

van oordeel:

a. dat leveringen van verrijkt uranium aan niet-NPV-landen niet dienen plaats te vinden dan op basis van uitgewerkte regelingen ter zake van een plutonium-opslagregiem overeenkomstig of gebaseerd op dezelfde beginselen, als bedoeld in artikel XII A5 van het Statuut van de Internationale Organisatie van Atoomenergie te Wenen;

b. dat het voorkeur verdient een zodanig regiem op internationale basis tot stand te brengen;

c. dat, indien het niet mogelijk zou blijken zulk een regiem tot stand te brengen, een ad-hoc overeenkomst met Brazilië tot stand dient te komen, alvorens de daadwerkelijke levering van verrijkt uranium plaatsvindt;

d. dat terzake van de voortgang bij de uitwerking van een dergelijke regeling regelmatig en tijdig overleg plaats zal moeten vinden met het parlement,

en gaat over tot de orde van de dag." Aldus de tekst van de aangenomen motie.

Enkele fracties hebben geprobeerd de indruk te wekken dat deze motie op verschillende wijze is uit te leggen. Als CDA-fractie hebben wij nadrukkelijk verklaard dat geen andere uitleg mogelijk is dan:
„geen levering aan Brazilië dan nadat er een regeling met betrekking tot een internationaal plutonium opslag beheer tot stand is gekomen".
Verheugend was het dat deze motie mede werd ondertekend door de fractie van de VVD en verder gesteund werd door een zeer grote meerderheid in de Tweede Kamer (o.a. PvdA en D'66).
Ook de regering heeft verklaard ons standpunt als redelijk en ook logisch verder in te brengen in de komende onderhandelingen met de partners in Brazilië. Ik ben er van overtuigd dat deze landen ons standpunt zullen respecteren en bereid zullen zijn aan de tot standkoming van zo'n regeling te zullen meewerken, voordat er daadwerkelijk verrijkt uranium uit Almelo zal worden geleverd.

UITSTEL

Vooral de fracties van de PvdA en D'66 hebben verklaard dat de regering te snel een besluit had genomen. Duitsland zou nog wel bereid geweest zijn ook na 1 januari enige weken uitstel te geven. Men is te snel door de knieën gegaan onder druk van de Duitse industrie welke aangekondigd had anders zelf een uranium verrijkingsfabriek te gaan bouwen in Gronau. Ook oppositieleider Den Uijl kon echter niet met feiten aantonen dat langer uitstel mogelijk geweest zou zijn.
Het is trouwens zeer de vraag of uitstel van de beslissing tot uitbreiding van de fabriek in Almelo een bijdrage had kunnen zijn voor meer duidelijkheid over leveringsvoorwaarden. Ten onrechte werd gesteld, vooral door D'66, dat wij met de beslissing over de uitbreiding een vuist zouden kunnen maken om betere waarborgen te kunnen afdwingen. Tenslotte wil Duitsland best zelf een fabriek bouwen. Bovendien kan men onmogelijk in enkele weken (of maanden) een sluitende uitgewerkte regeling ontwerpen. De ex-minister van buitenlandse zaken is er zelfs niet in geslaagd in ruim een jaar tot afspraken te komen over de hoofdpunten. Moties ingediend door de PvdA en D'66, om toch weer aan te dringen op uitstel werden dan ook door de CDA-fractie afgewezen. Wel werd nog een ook door de CDA-fractie ingediende motie, waarin nog eens werd vastgelegd dat de verdragsperiode met het vetorecht met minimaal 10 jaar moet worden verlengd en dat ook in de toekomst gestreefd moet worden naar verdergaande veiligheidsvoorwaarden (controle op alle nucleaire activiteiten door het Internationale Atoomburo te Wenen).

TENSLOTTE

Over de uraniumverrijkingsfabriek te Almelo zal zeker niet het laatste woord zijn gezegd. Wel staat vast dat Nederland het vraagstuk van vrede en veiligheid, de verspreiding van kernwapens, als een onlosmakelijk aspect hierbij niet zal kunnen verwaarlozen.

Wij zullen er uiterst zorgvuldig en met grote terughoudendheid mee om moeten gaan. Ten aanzien van de bestaande kernenergie activiteiten zullen we moeten blijven streven naar internationalisering van alle plutoniumactiviteiten.

Commerciële belangen zullen ook als het gaat om de realisering van export van verrijkt uranium nimmer doorslaggevend mogen zijn.

v. Houwelingen.

Kunnen provincies en gemeenten taken van het rijk overnemen?

door: H. Wisselink, lid Tweede Kamer voor het CDA

In de regeringsverklaring is enige aandacht geschonken aan de decentralisatie van rijkstaken.

„Het openbaar bestuur van ons land dient naar onze mening democratisch, doeltreffend en doorzichtig te zijn. De indeling in drie bestuurslagen moet gehandhaafd blijven. Een evenwichtige herverdeling van de taken en bevoegdheden over deze drie lagen is noodzakelijk. De positie der provincies en gemeenten moet waar mogelijk dan ook worden versterkt. Decentralisatie zal worden bevorderd, centralisatie tegengegaan."

Dit citaat maakt de goede voornemens van de regering duidelijk.

De grote vraag is of het waargemaakt kan worden zonder een drastische hervorming van het binnenlands bestuur. Indien dat niet kan zal het nog jaren duren voor er wat van terecht komt, want over de bestuurlijke reorganisatie is het laatste woord nog lang niet gesproken en het gaat bovendien veel geld kosten.

ONGEDULDIG

Wat de regering gaat doen met de daartoe dienende wetsontwerpen is nog niet bekend. Intussen begint wel duidelijk te worden dat de beide lagere bestuurslagen ongeduldig beginnen te worden. Dat is heel begrijpelijk want het rijk is nog steeds bezig zijn invloed te vergroten. De verantwoordelijkheden en de zelfbeschikking van de gemeenten worden nog steeds verminderd door de vele koppelsubsidies, doeluitkeringen en het slechts dienen als doorgeefluik van de rijksoverheid.

De vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft een rapport uitgebracht over de decentralisatie en in november verscheen er ook één van het Interprovinciaal Overleg.

Vanwege de vrij gebrekkige uitwerking van de decentralisatiegedachte in het wetsvoorstel bestuurlijke reorganisatie komt de discussie hierover nu pas goed op gang. Ik acht dit een goede zaak.

De decentralisatie is budgettair-neutraal en kost dus geen extra middelen. Met name de provincies hebben wel meer ambtenaren nodig, maar het rijk dan uiteraard minder. Wanneer de bevoegdheden van de provincies worden vergroot is de baan vrij voor een betere taakverdeling tussen rijk en provincie. De vraag hoeveel provincies wij daarvoor moeten hebben is niet van veel belang, al zullen uit praktische overwegingen in de toekomst wel grenscorrecties moeten plaatsvinden. Maar dat is van later zorg. Wij moeten ons echter wel realiseren dat de bereidheid tot het afstoten van rijkstaken geringer zal worden naarmate de bestuurseenheden kleiner zijn. Daarom deel ik de mening van de Vereniging van Ned. Gemeenten dat wil de decentralisatie werkelijkheid worden aan gemeentelijke herindelingen niet valt te ontkomen.

VOLDOENDE

Dat betekent dat de gemeenten voldoende body moeten hebben om de taken aan te kunnen. De vraag hoe groot ze daartoe moeten worden is niet zonder meer te beantwoorden. Dat hangt in hoge mate af van de ligging. In een stedelijk gebied zal een gemeente groter moeten zijn dan in een landelijk gebied. Maar gemeenten kunnen ook te groot zijn. Want één ding moet steeds voorop staan, namelijk dat de relatie burger-overheid zo kort mogelijk dient te zijn.

Daarnaast zullen voor bepaalde taken in een regio de gemeenten altijd tot samenwerking zijn geroepen. Om dit gemakkelijker te maken zal op korte termijn de wet gemeenschappelijke regelingen moeten worden bijgesteld.

Uitgaande van bovenstaande gedachten moet het mogelijk zijn met de decentralisatie op korte termijn een begin te maken. Daarvoor is bovenal de goede wil nodig van de verschillende departementen, want het snijdt daar wel in eigen vlees!

Herman Wisselink.

Landbouwprijzen en „overschotten"

Wees blij met de „zorgen" van de ruime voedselvoorraden

door: T. Tolman, lid Tweede Kamer voor het CDA

Het jaarlijks gebeuren - vaststellen van de EEG-landbouwprijzen - is weer actueel. Voor 1 april zal één en ander moeten worden beslist. Dat is nodig voor de goede gang van zaken. Of dit inderdaad zal gebeuren is niet zeker. Met name vanuit Frankrijk wil men op korte termijn géén beslissing in verband met de nationale verkiezingen. Hieruit blijkt dat de Gemeenschap 't stadium van onvolwassenheid nog niet is ontgroeid. Deze houding is te betreuren. De Europese Commissie dient een vastberaden houding aan te nemen en kan niet met zich laten sollen.

Waar gaat het om? Uit een uitvoerig Europees netwerk van informatie blijkt dat volgens de objectieve methode een prijsverhoging van 4,2 procent noodzakelijk is. Een verhoging waar de consument niet van behoeft te schrikken. Voor de Nederlandse producent is dit te weinig om in de pas te blijven met de kostenstijging. Volgens genoemde methode zou een gemiddelde prijsverhoging van 7 procent in Nederland gerechtvaardigd zijn.
Gundelach - de Europese landbouwcommissaris - stelt 2 procent voor. Hij wijkt dus sterk af van de berekening van de objectieve methode. Nu is de objectieve methode niet de enige maatstaf voor de prijsvaststelling. Dat bleek ook onlangs wel uit de discussie die ik in Berlijn heb meegemaakt. Er kunnen ook belangrijke politieke argumenten een rol spelen. Toch blijft de 4,2 procent een hard gegeven dat je niet zomaar aan je Europese laars kunt lappen.
De problemen zijn ook veel ingewikkelder geworden door de monetaire instabiliteit. Daarover een volgende keer iets uitvoeriger.

OVERSCHOTTEN?
Het is een gelukkig verschijnsel dat de voorraden vooral op zuivelgebied dit jaar niet zijn toegenomen. Een sterke prijsmatiging om de productie in te perken heeft vaak een averechts effect.
Een goed interventiebeleid werpt zijn vruchten af.
Dit geldt met name op zuivelgebied. De ingeslagen weg om tot een evenwicht van productie en consumptie te komen moet verder worden bewandeld. Niet leveringspremie en omschakelingspremie zijn daartoe vooral in andere landen de geeigende middelen. Incidentele acties zoals „kerstboter" schijnen ook een positief resultaat op te leveren.

MEDEVERANTWOORDELIJKHEIDSHEFFING

Verleden jaar is er een nieuw element aan het Europese instrumentarium toegevoegd, namelijk een medeverantwoordelijkheidsheffing die iedere boer moet betalen van 1½ procent. Hierover is ook met name in Nederland een geweldige discussie geweest. Juist na een catastrofaal droog jaar met zeer lage inkomens viel dit verkeerd.
Een tweetal opmerkingen over deze heffing.
De consument zal - voorgelicht door vaak niet diepgaande publiciteit - gemakkelijk redeneren: „ja, er is over en er is teveel, dus de boer moet zijn verantwoordelijkheid kennen en dus de nadelige gevolgen van zijn te grote productie maar aan den lijve ondervinden".
Dat is echter niet juist. De prijsvaststelling van de laatste jaren heeft steeds onder zware druk gestaan van de ruime voorraden. De benaming is dan ook onjuist. Beter is te spreken van de opruimingsheffing. Dit fonds van boerengeld wat per jaar gevuld wordt met 700 à 800 miljoen gulden kan gebruikt worden om de markt op te schonen. Dat is geweldig belangrijk. Over de bestemming van deze gelden wordt nog veel gediscussieerd. Indien men er niet in slaagt omvangrijker en doeltreffender voedselacties te organiseren voor de leniging van de honger in de wereld dan rest maar één weg, zo snel mogelijk voorraden bestemmen voor dierlijke consumptie.

Nederland geeft hier trouwens reeds een duidelijk voorbeeld. Wij zijn niet alleen de grootste zuivelexporteur ter wereld, maar ook de grootste importeur van mager melkpoeder namelijk 250.000 ton terwijl de eigen produktie slechts 136.000 ton bedroeg. De veredelingssector - nader aangeduid met de kalvermelkindustrie - is hier de grote afnemer, met uiteraard zeer positieve resultaten voor 's lands economie en werkgelegenheid.

BLIJDSCHAP
Er is geen enkele aanleiding om problemen te bagatelliseren. Ook niet het voorradenprobleem in de landbouw. Overschotten zijn er mondiaal gesproken echter niet. Een blijvende tekortsituatie in de orde van grootte als nu de voorraden zijn zou ingrijpende gevolgen hebben voor de 260 miljoen consumenten. Daarom is blijdschap om de „zorgen" van ruime voedselvoorraden voor de consument terecht. Meer terecht dan de klacht van het gemeenschappelijk landbouwbeleid zoveel geld kost. Voor de producent dient een evenwichtig beleid gevoerd te worden waarbij de inkomensontwikkeling voldoende aandacht krijgt.

T. Tolman.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
en Egbert Bluemink.

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bluemink;
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861529 (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

Premier Van Agt tijdens spreekbeurt:

„Niet beknibbelen op sociale minima en ontwikkelingshulp"

Het kabinet-Van Agt maakt nog in de eerste helft van dit jaar een samenstel van maatregelen bekend, ter beteugeling van de groei van de collectieve uitgaven. Vorige week, tijdens een spreekbeurt voor het CDA in de bollenstreek - op een bijeenkomst te Voorhout - heeft premier Van Agt gezegd nog niet te kunnen vertellen, welke maatregelen genomen zullen worden. „Wel staat vast, dat de sociale minima onaangetast blijven. En ook is het zeker, dat we niet gaan beknibbelen op de ontwikkelingshulp, want die is voor de allerarmsten in de wereld bestemd," aldus premier Van Agt.
De laatste weken is de omvang van de sociale voorzieningen in discussie gekomen. Op de bijeenkomst te Voorhout zei premier Van Agt, dat de vraag voor de hand ligt of de sociale voorzieningen niet helemaal ongemoeid kunnen blijven. „Dat is helaas onmogelijk," aldus de premier. „Want dan zouden we als vandalen moeten plunderen in de rijksbegroting om de „operatie - matig de collectieve uitgaven" te kunnen volvoeren. Dan zouden we tot krankzinnige beslissingen komen als: geen geld meer voor krotopruiming en stadsvernieuwing, er worden voorlopig geen scholen meer gebouwd, we kortwieken de subsidiëring van maatschappelijk en sociaal-cultureel werk, we doen niets meer aan ons wegennet en aan de beveiliging van ons land tegen de zee".

NADELIG
Premier Van Agt hield zijn gehoor van vele honderden voor, dat dit allemaal natuurlijk niet kan. „Dat kan te meer niet, omdat ingrepen in de rijksbegroting vaak nadelig zijn voor de werkgelegenheid. Daarom moeten we ook onze sociale voorzieningen aan een onderzoek onderwerpen: wat is werkelijk nodig, wat minder? Een bijkomende reden om dat onderzoek te doen is, dat we zonder in de sociale sector ruimte te maken zeker geen kans zullen zien om daar nog aanvullende voorzieningen te treffen voor probleemgevallen".

WEERLEGGING
Volgens premier Van Agt zal de oppositie, met het oog op de verkiezingen voor provinciale staten op woensdag 29 maart aanstaande wel uitbazuinen, dat de gewone man onder het kabinet-Van Agt het gelag zal moeten betalen. „Wat kun je anders verwachten van een kabinet met de VVD?", zo zal gezegd worden," zei premier Van Agt. Hij weerlegde bij voorbaat die uitspraak.

„Een belangrijk deel van de sociale wetgeving in de jaren na de tweede wereldoorlog is gemaakt op initiatief van kabinetten, waaraan de VVD deelnam," aldus premier Van Agt. In de eerste helft van de zestiger jaren zijn door kabinetten, waarin de VVD zitting had, de grondslagen gelegd voor de wet werkloosheidsvoorziening, voor de algemene bijstandswet, voor de interimwet invaliditeitsrentetrekkers (de voorloper van de WAO, de algemene wet arbeidsongeschiktheidsverzekering), de algemene kinderbijslagwet, het ontwerp van de ziekenfondswet en de introductie van vakantie-uitkeringen in de sociale uitkeringen.

„Het gaat dus niet aan om de VVD te brandmerken als een partij, die sociale bewogenheid mist," zei premier Van Agt. Hij herinnerde er aan, dat onder het vorig kabinet, het kabinet-Den Uyl, niet aan de conclusie kon worden ontkomen, dat de sociale voorzieningen betrokken zouden moeten worden in de noodzakelijke heroverweging van de overheidsuitgaven.

Naar het oordeel van het kabinet-Den Uyl moest de onvermijdelijke matiging zelfs voor twee-derde deel in de sociale voorzieningen worden gezocht. „Dit toont aan, dat hier geen sprake is van een totaal nieuw beleid uit de koker van een zogeheten rechts kabinet. Er is sprake van maatregelen waaraan geen kabinet, van welke politieke kleur dan ook, zich in de benarde economische situatie van deze jaren kan ontworstelen," aldus premier Van Agt. „Ik vraag u het kabinet het vertrouwen te geven, dat het deze taak naar eer en geweten, met hoofd en hart, zal verrichten".

NIET DE BEDOELING
De boodschap van het kabinet-Van Agt is niet: we zullen de bijl zetten in de collectieve uitgaven. „Want dan", aldus premier Van Agt, „zouden we bijna zeker sociale schade aanrichten. Dat kan niet de bedoeling zijn." Wat wel ten doel gesteld wordt is de voorziene stijging van de collectieve uitgaven te matigen. „Het gaat er dus niet om die uitgaven te laten dalen, maar om de stijging ervan in de hand te houden. En dat is noodzakelijk, omdat er anders te weinig overblijft voor de particuliere inkomens en voor de rendementen van de bedrijven. In verband hiermee moeten we bedenken: hoe hoger de collectieve uitgaven, hoe zwaarder de druk moet zijn van belastingen en premies om dit alles te kunnen financieren. En bijna iedereen is het er intussen wel over eens, dat we met het verzwaren van die druk behoedzaam te werk moeten gaan. Want wie de verhoogde lasten kan afwentelen op een ander, laat dat zelden na. En zo zien we de vakbonden in loononderhandelingen compensatie vragen voor de verhoging van de btw op aardgas en proberen werkgevers hun gestegen kosten weg te werken in dienovereenkomstig verhoogde prijzen. Van hogere lonen naar hogere prijzen en andersom: dat brengt ons in de ontwaarding van ons geld, in de inflatie. En dat gaat voor een groot deel ten koste van degenen, die niet kunnen afwentelen op anderen. Het gaat dan ten koste van mensen met niet-geïndexeerde pensioenen en mensen die moeten rondkomen van wat zij vroeger gespaard hebben", aldus premier Van Agt tijdens zijn spreekbeurt voor het CDA in de bollenstreek.

H.L.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Verenigde Naties „Macht en onmacht"!

door: mevrouw Hanske Evenhuis-van Essen, lid Tweede Kamer voor het CDA

Mevrouw Hanske Evenhuis-van Essen, lid van de Tweede Kamer voor het CDA, heeft een gedeelte bijgewoond van de 32 algemene vergadering van de Verenigde Naties (VN). De jaarlijkse algemene vergadering van de VN begint vroeg in de herfst en eindigt vaak rond de jaarwisseling. Telkenjare maakt een aantal Nederlandse parlementsleden deel uit van de Nederlandse delegatie naar de algemene vergadering. Nevenstaand een uitgebreid verslag van de ervaringen van mevrouw Evenhuis-van Essen. Zij maakt sinds de verkiezingen vorig jaar deel uit van de Tweede Kamer, dank zij de kandidaatstelling door de CHU.

De 32e Algemene Vergadering van de VN is weer voorbij en het is zeker de moeite waard op enige belangrijke punten de aandacht te vestigen uit een agenda van liefst 126 punten.
In eerste instantie had ik de neiging om boven dit artikel zin of „on"zin te zetten, maar dat zou duidelijk een te negatieve benadering zijn. Waarom toch die gedachte?
Waarschijnlijk omdat er zoveel onnodig gepraat wordt, eigenbelang en prestige zo'n grote rol spelen, en men mij een moeilijke Sinterklaasavond bezorgd heeft.

Het is maar het beste om daarmee te beginnen. Zoals wel bekend is, staan de mensenrechten er in de hele wereld slecht voor. Berichten over geestelijke en lichamelijke mishandelingen uit alle delen van de wereld komen over ons heen. Het was mede daarom dat het voorstel, om te komen tot een Hoge Commissaris voor de Mensenrechten, door Nederland enthousiast ondersteund werd. Costa Rica had al in de vijftiger jaren een dergelijk voorstel gedaan en men zou denken dat zo'n gedachte door iedereen gesteund zou worden. Nu moet gezegd worden dat de interpretatie van „mensenrechten" blijkbaar erg moeilijk is. De één vindt een klap normaal, de ander meent dat schoppen niet zo erg is, soms is een afgehakte hand ook te verdedigen en iemand in een psychiatrische inrichting stoppen schijnt ook iets te zijn waarover geen discussie noodzakelijk geacht wordt.
Toch heb je goede hoop, omdat elke afgevaardigde van elke land waarmee je spreekt, opgewekt roept het ernstig te menen met die mensenrechten. Het is een hele ervaring te zien dat afgevaardigden van landen, die mede het initiatief steunden Chili „terecht" te veroordelen ten aanzien van schending van de mensenrechten, nu niet zo hard liepen om een Hoge Commissaris de kans te geven dit kwaad te helpen bestrijden. U kunt u nauwelijks voorstellen hoe langdurig er heen en weer gepraat werd om - aan beide zijden - gelijk te krijgen. Sommige groepen vonden een Hoge Commissaris niet nodig omdat iedereen zo wel weet dat mensenrechten (vooral in andere landen) verdedigd moeten worden, andere groepen beriepen zich op de goede resultaten met de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen. De DDR (Oost-Duitsland) meende een resolutie te moeten verdedigen die de normale meerderheid van stemmen op de tocht zette en stelde voor dat er een consensus nodig was om een Hoge Commissaris voor de Mensenrechten te accepteren. Dit was in strijd met het Reglement van Orde, dat normaliter in een gewone meerderheid voorziet, soms in een tweederde meerderheid, maar nooit een consensus. Wat de DDR er voor over had om de resolutie tegen te houden! Cuba greep in en onder leiding van de afgevaardigde van Cuba werd er een resolutie ontworpen die wilde voorkomen dat de resolutie over het aanstellen van een Hoge Commissaris voor de Mensenrechten in stemming kwam. Problemen op dit gebied wilde men verwijzen naar de Commissie voor de Rechten van de Mens.
En zie, het wonder geschiedde, deze resolutie haalde het!
Ik heb het ernstig betreurd dat een goed initiatief langs procedurele weg verdween en velen met mij. Om toch nog iets aan mensenrechten te doen, kwam er een ontwerp-resolutie van de Scandinavische landen, die de handelwijze in Oeganda afkeurde. De resolutie werd niet in stemming genomen, stuitte op weerstand van enige Afrikaanse landen, maar de voorzitter van de IIIe Commissie zou een veroordeling uitspreken . . . Dat was zuiver onmacht, zo heb ik het tenminste ervaren. Wel heeft de Nederlandse afgevaardigde nog een stemverklaring gegeven, waarin de mishandeling van politieke gevangenen, lichamelijk zowel als geestelijk, sterk veroordeeld werd. „Wie de schoen past, trekke hem aan".

POSITIEF

Positief was het aannemen van de resolutie over de kapingen van vliegtuigen. Hierin wordt een beroep gedaan op alle landen om bestaande bedragen te ratificeren, zoals het Haagse Verdrag tot bestrijding van het wederrechtelijk in zijn macht brengen van luchtvaartuigen en het Verdrag van Montreal tot bestrijding van de wederrechtelijke gedragingen tegen de veiligheid van de Burgerluchtvaart, zowel als het Verdrag ter voorkoming en bestraffing van misdaden tegen internationaal beschermde personen, waaronder politieke vertegenwoordigers.

VEROORDEELD

ZUID-AFRIKA

De „apartheid" werd via zeventien resoluties veroordeeld, weliswaar met veel herhalingen. Bij de resolutie betreffende het wapenembargo deed zich een nieuwe ontwikkeling voor. De ontwerpresolutie verwees naar een verklaring van 11 juni 1977 van het Tweede Internationale Congres van Vakverenigingen voor Aktie tegen Apartheid, waarin moeilijk aanvaardbare onderdelen stonden, zoals o.a. verbreking van diplomatieke betrekkingen. Het was een punt van discussie of Nederland wat betreft de resolutie over vakbondsaktiviteiten in Zuid-Afrika in een stemverklaring enige reserves zou uitspreken.
Dat het bezoek van president Sadat ook in New York en bij de Nederlandse delegatie voor grote opwinding zorgde, kunt u zich ongetwijfeld voorstellen. Wij zaten die ochtend en middag gekluisterd aan een televisie-toestel, dat betere tijden gekend had, in de vergaderzaal op de Missie bijeen, net als iedereen speculerend wat de gevolgen konden zijn. Alleen Syrië keurde op de plenaire zitting de handelwijze van president Sadat af in krasse bewoordingen, verder bleef „men" rustig en wachtte duidelijk op nieuwe ontwikkelingen. De problemen over de Palestijnse vluchtelingen kwamen natuurlijk aan de orde, maar dat heeft u ongetwijfeld ook in de kranten gelezen.

Het hoofdkwartier van de Verenigde Naties te New York, met een gezicht op Manhattan. De gebouwen van de VN (van links naar rechts): het secretariaatsgebouw, de ruimte voor conferenties, en de vergaderzaal van de algemene vergadering van de VN.

ECONOMISCHE ORDE

De Nieuwe Internationale Economische Orde is uitgebreid besproken. Wat waren de problemen?
De groep van 77 (inmiddels een groep van ruim 100 leden) wilde het lidmaatschap van de Algemene Vergadering als „overview mechanism" laten functioneren (the Committee of the Whole). De Verenigde Staten waren geporteerd voor een groep van slechts 20 landen, en de Economische en Sociale Commissie (Ecosoc) (merendeels bevolkt met geïndustrialiseerde landen) wenste ook niet over het hoofd gezien te worden, alleen al omdat wanneer het economische deel wegvalt slechts het sociale overblijft. Nederland had terecht begrip voor de Groep van 77, maar het was wel een politieke keuze en het weigerde de Ecosoc als overview mechanisme aan te wijzen.

Er zal in 1980 een speciale bijeenkomst op hoog niveau van de Algemene Vergadering gehouden worden om te bekijken of er goede voortgang gemaakt is in de diverse onderdelen van de Verenigde Naties op het gebied van de nieuwe internationale economische orde met betrekking tot de ontwikkelingslanden.
In de tussentijd zal een speciaal comité, op hoog niveau alweer, regelmatig bijeenkomen. Dit comité zal de Algemene Vergadering bijstaan in het controleren of de reeds bereikte overeenkomsten nu ook werkelijk doorgevoerd worden en zal hulp bieden als er moeilijkheden op te lossen zijn, als ook zich bezig houden met het onderzoeken en uitwisselen van gezichtspunten over mondiale economische problemen en economische prioriteiten.
Het comité zal ook op de 33e en 34e Algemene Vergadering verslag uitbrengen.
Er behoort machtsevenwicht te zijn: kennis - recht van spreken, met recht van stemmen. Allen willen de „basic needs" bevorderen, maar ieder op eigen wijze. Het is daarom belangrijk dat de Amerikaanse minister Young in september 1977 duidelijk maakte wat Amerika onder de Nieuwe Economische Internationale Orde zou kunnen verstaan:
„Mijn delegatie wil duidelijk doen uitkomen, dat onze aanvaarding van het concept van een nieuwe internationale economische orde geen woordenspel is, maar ons verplicht tot daden. De kernvraagstukken behoef ik slechts kort te vermelden:
- deelname door de ontwikkelingslanden - op voet van gelijkheid - aan het wereldwijde besluitvormingsproces;
- zekerstelling van grotere stabiliteit in prijs en aanvoer van grondstoffen door individuele goederen/handels-overeenkomsten, waar mogelijk;
- verplichting om door groeiende voedselproduktie in de ontwikkelingslanden, de honger uit te roeien;
- ontplooiing in de ontwikkelingslanden van binnenlandse wetenschappelijke en technologische capaciteit, door eendrachtige en wederzijds ondersteunde krachtsinspanning;
- bevordering van bovennationale investeringen en van spreiding van technologie, door - onder andere - overeenstemming over gedragscodes;
- betere toegang, in het bijzonder tot de markt in de meer ontwikkelde landen voor goederen, vervaardigd door de ontwikkelingslanden en voor de vraag van de ontwikkelingslanden naar kapitaal aan de meer ontwikkelde landen, binnen realistische politieke en economische grenzen;
- verzekeren dat internationale politieke gerechtigheid ook wordt vertaald in de voorziening van de eerste menselijke behoeften, voor ogen houdend dat op de lange duur het welzijn van de mensheid voor het bereiken van een werkelijk rechtvaardig economisch stelsel de uiteindelijke maatstaf is.

PLAN-WALDHEIM

Energie is helaas niet onuitputtelijk en daarom is het misschien interessant u hieronder de punten uit het plan-Waldheim te geven. Daar wil ik me overigens toe beperken.
1. Toezicht op de bronnen.
2. Het analyseren en uitwisselen van informatie over de alternatieve energiebronnen.
3. Wereldwijde planning om tekorten in de toekomst te vermijden.
4. De behoeften in de verschillende situaties nagaan.
5. Samenwerking bevorderen tussen landen met financiële en technologische middelen en landen die deze middelen niet bezitten.
6. Assistentie in de overdracht en aanpassing van de technologie.
7. Het aanmoedigen van de ontwikkeling van inheemse en regionale energiebronnen.
8. Opleiden van personeel.

Het agendapunt 85 „Women's Decade" is ook in „de Nederlander" door de vertegenwoordigster van de Nederlandse Vrouwen Raad behandelt. Daarom rest mij slechts u te melden dat de werkgroep over de Anti-Discriminatie-wetgeving veel werk verzet heeft en veel tegenwerking van bepaalde ontwikkelingslanden, o.m. Mali en Marokko, ondervonden heeft. Wel heeft men van de eerste 10 artikelen van de Conventie met waardering kennisgenomen en vastgesteld dat de 33e (=volgende) Algemene Vergadering grote aandacht zal geven aan de verdere artikelen van de Conventie.
Gelukkig werd **tegen** resoluties; waarin verwezen werd naar de Declaratie van Mexico, „de beruchte zionisme-passage", gestemd, ook door de partners van de Europese gemeenschap!
Dat de Conventie niet helemaal afgehandeld is, heeft zeker niet gelegen aan onze vertegenwoordigster, Hanja May-van Weggen. Zij had met haar energie en inzet zeker de hele Conventie afgehandeld en ongetwijfeld naar ons aller tevredenheid.

PLOTSELING

Het ontwapeningsdebat kenmerkte zich door de volgende aspecten, t.w. weinig nieuwe ideeën over de dit jaar te houden speciale bijeenkomst van de V.N. over ontwapening en over de stopzetting van de kernproeven. Over SALT kon een consensus bereikt worden, dit in tegenstelling tot vorige jaren. Waarom zo plotseling? Er was een betere verstandhouding tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie.
Een belangrijk geschilpunt is ook de kwestie van de non-proliferatie. Een tweetal resoluties van Finland en Joegoslavië gaven helaas een verschillende visie op een toekomstig beleid. Ook over de z.g. dubieuze wapens werd verschillend gedacht door de militair belangrijke landen. Eveneens onderwerp van bespreking waren de nieuwe massa vernietigingswapens.

DRUGBELEID

Over het drugbeleid werden drie resoluties aangenomen, in welke resoluties aandacht besteed werd aan de volgende punten.

Vervolg op pagina 5

Vervolg van pagina 4

1. Internationale samenwerking inzake behandeling en rehabilitatie. Hierin werd o.m. gevraagd het VN-fonds voor controle op druggebruik te integreren in de Wereldgezondheidsraad en in andere organisaties binnen de VN.
2. Een studie, te maken door de hiertoe geëigende organisaties, teneinde de behandelings- en rehabilitatie-centra de gelegenheid te geven mensen op te leiden in het zoeken naar de beste hulpverleningsmethodes.
3. Financiële en andere samenwerking tussen het United Nations Development Program en het United Nations Fund for Drug Abuse, z.g. „speerpuntprojekten", om een oplossing te vinden voor het probleem van de boeren, die financieel afhankelijk zijn van de verbouw van narcotica.
4. Financiële bijdrage.
5. Een rapport van Ecosoc over het internationale drugmisbruik en een strategie voor de ontwikkeling van hulpprogramma's teneinde het misbruik te verminderen en te proberen de handel van verdovende middelen onder controle te krijgen.
6. Een verzoek aan Ecosoc om op de volgende, 33ste, Algemene Vergadering verslag uit te brengen over hetgeen gedaan is aan dit probleem.

Een andere resolutie verzocht alle leden van de Verenigde naties bijdragen te leveren bij het zoeken van oplossingen. De laatste resolutie vroeg aandacht te geven en onderzoek te doen naar de problemen in het eigen land op dit gebied en verzocht de landen de Convention on Psychotropic Substances 1971 te ondertekenen. (L. 46) Een pikante bijzonderheid is, dat Nederland tot nu toe deze Conventie nog niet ondertekend heeft. Dat de belangstelling ook uitging naar verschijnselen in de lucht kwam tot uiting door een verzoek van Grenada (Caraibisch gebied) nader onderzoek te doen naar UFO's (Unidentified Flying Objects). Het ging Grenada er om dit onderwerp in de Kosmische Ruimte Commissie aan de orde te kunnen stellen. Benin vroeg schadevergoeding aan de VN, omdat een groep huurlingen het land was binnengevallen en Benin de imperialisten hiervoor aansprakelijk stelde. De bevolking was dermate ontsteld, dat het enige tijd de arbeid niet naar behoren had kunnen vervullen. Misschien was het slechts een interne moeilijkheid, maar helaas zullen we dat nooit weten.

AANDACHT

Naast het naar beste weten volgen van de verschillende commissies in de VN (voornamelijk de IIIe Commissie), bezocht ik de voorzitster van „Het Internationale Jaar van het Kind", mevrouw Lum. Met haar besprak ik wat gedaan zou kunnen worden tegen kindermishandeling, kinderprostitutie en de besnijdenis op zeer jonge leeftijd van het meisje. Zij beloofde in haar speeches aandacht aan deze onderwerpen te geven en suggereerde dat onderwijs (Unesco) hier een belangrijke taak heeft.

INTERNATIONALE JAREN

Ik wil u er ook vast van op de hoogte stellen dat ons nog heel wat Internationale Jaren te wachten staan, zoals Het Jaar voor de Gehandicapte, Het Jaar voor de Bejaarde, het Jaar voor de Jeugd. Groepen, die in elke samenleving, maar zeker in de ontwikkelingslanden, waar aan de meest elementaire zaken gebrek is, in de knel komen. Wij moeten ernst maken om juist deze kwetsbare groepen terzijde te staan. Erg uitgebreid ben ik beslist niet geweest, maar ik hoop dat u enige indruk heeft gekregen van de problemen, de stilstand en de vooruitgang tijdens de 32e Algemene Vergadering 1977, New York.

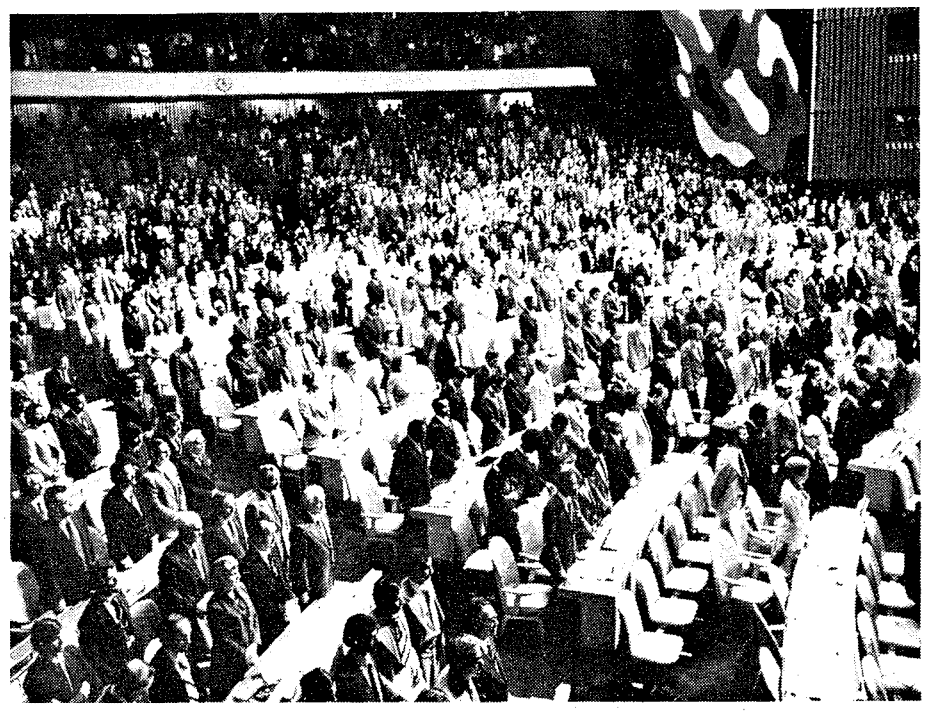

Een overzicht van de vergaderzaal van de algemene vergadering van de VN.

Het gaat langzaam, te langzaam, maar wij praten met elkaar en zolang er discussie is, is er een sprankje hoop op een rechtvaardiger samenleving in de wereld.

Hanske Evenhuis-van Essen
Lid Tweede Kamer CDA

Minder huurverhoging

door: ir. P. A. M. Cornelissen, lid Tweede Kamer voor het CDA

Als dit nummer van „de Nederlander" bij u in de bus glijdt, zal de Tweede Kamer ongetwijfeld akkoord zijn gegaan met het eerste wetsvoorstel van de nieuwe staatssecretaris op volkshuisvesting, de christen-democraat Gerrit Brokx. Als ook de Eerste Kamer haar fiat geeft, zal dat betekenen dat in 1978 de algemene jaarlijkse huurverhoging drie maanden later ingaat en wel op 1 juli.
Omdat het algemene percentage op 7 blijft gehandhaafd, zal op jaarbasis bezien - vanwege het uitstel met drie maanden - de zogenaamde trendmatige huurverhoging in 1978 slechts iets meer dan 5 procent bedragen.

PVDA-BESCHULDIGING ONTZENUWD

Hiermee is dan meteen de kritiek van de PvdA-oud-secretarissen Van Dam en Schaefer ontmaskerd, dat „dit rechtse kabinet een ramp is voor de volkshuisvesting" en dat „het huurbeleid de mensen in de portemonnaie zal raken".

WAAROM CDA AKKOORD MET UITSTEL?

Het CDA is akkoord gegaan met dit uitstel om twee redenen:
1. Het is een onderdeel van het regeringsbeleid, gericht op de koopkrachthandhaving en lastenverlichting voor de mensen.
2. Door de verwachte ontwikkeling van de bouwkostenstijging en de exploitatielasten in 1978 en de verheugende afname daarvan die in 1977 is bereikt is er nu gelukkig enige ruimte om de huurverhoging in 1978 beperkt te houden.

HUURVERHOGINGEN NA 1978

Het CDA hoopt natuurlijk dat de ontwikkelingen van lonen, prijzen en vooral bouwkosten en exploitatielasten zó zullen zijn, dat ook na 1978 met minder dan 7 procent kan worden volstaan. Dit percentage zal echter ook moeten worden bezien in samenhang met het totale regeringsbeleid. Het is dan ook onmogelijk om daar nu al een uitspraak over te doen.

INGANGSDATUM BLIJVEND 1 JULI?

Wel vindt het CDA dat er nu een uitspraak moet komen over de ingangsdatum van de jaarlijkse huurverhoging in de komende jaren.
Het CDA kiest voor een blijvende verschuiving van 1 april naar 1 juli om de volgende redenen:
1. Het is door de regering toegezegd aan de sociale partners tijdens het overleg over het arbeidsvoorwaardenbeleid.
2. April is meestal een maand met veel prijsstijgingen, terwijl in juli het leven veel minder duur wordt.
3. De individuele huursubsidies worden steeds op 1 juli aangepast en als nu voortaan de huurverhogingen ook op 1 juli ingaan, wordt het mogelijk om voor de mensen met hoge huren en kleine inkomens ook meteen de huursubsidie aan te passen.
4. Voor huurders en verhuurders is een vaste datum voor de jaarlijkse huurverhoging gewenst. Dan weten alle betrokkenen waar ze aan toe zijn. De afgelopen jaren is er te veel gesold met deze datum.

Tegenover deze vier voordelen staan ook nadelen, en dat zijn de uitvoeringsproblemen, die ontstaan als op 1 juli - dus kort voor de vakantie - de huren en de huursubsidies moeten worden aangepast.
Ik heb deze bezwaren besproken met de overkoepelende organisaties van de woningbouwverenigingen en ben daarbij gesterkt in mijn opvatting dat in goed overleg voor deze administratieve problemen - die ik zeker niet wil bagatelliseren - een oplossing is te vinden. Daarvoor lijken mij twee zaken van betekenis. Het goed op elkaar afstemmen van de diverse termijnen en het zoveel mogelijk naar voren schuiven van een aantal zaken, zoals de aanzegging van de huurverhoging.

MOTIE:

Omdat de regering ons niet voldoende toezeggingen op dit punt deed, hebben wij tenslotte een motie ingediend, waarin „de Kamer de wenselijkheid uitspreekt ook na 1978 de jaarlijkse huurverhoging op 1 juli te laten ingaan".

Het lot van deze motie is bij het schrijven van dit artikeltje nog niet bekend. D '66 heeft de motie mede-ondertekend, maar VVD en PvdA aarzelen nog. Hun reacties in het debat geven mij echter goede hoop, dat de motie het bij de stemming zal halen. Staatssecretaris Brokx, die een goed debuut maakte in zijn eerste huurdebat, heeft toegezegd zich te zullen inzetten voor de uitvoering van de motie, als die wordt aangenomen.

Van Agt en Steenkamp op verkiezingsmanifestatie te Leeuwarden

Toegangskaarten bestellen bij CDA-secr.

Op zaterdag 18 maart 1978 zal er in Leeuwarden een grote, landelijke CDA-verkiezingsmanifestatie plaatsvinden. Deze manifestatie die in de Leeuwarderbeurs gehouden wordt, begint 's middags om 13.30 uur.

Op het programma staan onder andere redevoeringen van minister-president mr. A. A. M. van Agt en CDA-voorzitter Steenkamp. Tevens zullen enkele provinciale lijsttrekkers ingaan op een aantal aktuele punten van de verkiezingsprogramma's en de verkiezingscampagne.

Vanuit Friesland wordt een ruime opkomst verwacht. De verkiezingsmanifestatie bij de kampagne van de Tweede-Kamerverkiezingen van 1977 bracht te Leeuwarden meer dan 2000 mensen op de been.

TOEGANGSKAARTEN

Op het CDA-sekretariaat te Den Haag kan men toegangskaarten voor deze bijeenkomst bestellen. Dat geldt alleen voor de provincies buiten Friesland. Voor wat betreft Friesland kan men kaarten bestellen bij de heer A. ter Veer, Raaigras 5, Leeuwarden (sekretariaat CDA-campagneteam Friesland). De toegangskaarten die men bij het CDA-sekretariaat kan bestellen, kosten *f* 2,50 per stuk. Door dit bedrag over te maken op **giro 137000 t.n.v. CDA, Den Haag,** met vermelding van het gewenste aantal krijgt men kaarten toegezonden. Ook kan men kaarten kopen op het CDA-sekretariaat aan de Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

GOED BEREIKBAAR

Het programma is met opzet op zaterdagmiddag gepland, opdat dan zoveel mogelijk CDA-sympathisanten uit het gehele land deze bijeenkomst zullen kunnen bijwonen. De bijeenkomst zal tot omstreeks 17.00 uur duren.
Wacht niet te lang met uw bestelling. Juist ook vanwege de te verwachten opkomst.

Mededelingen voor de abonnees

Er dienen o.i. enige misverstanden uit de weg te worden geruimd.
I. Het is wederom gebleken, dat er nog abonnees zijn, die menen dat de prijs van het abonnement op het C.H.-weekblad De Nederlander in het contributie-bedrag voor de C.H.U. of het C.D.A. is inbegrepen. Dat is **niet** het geval. Wèl is inbegrepen het 10x per jaar verschijnend Ledencontactblad. Het blad met het oranje-vak in de kop.
II. Het C.H. Weekblad (met blauw vak in de kop) verschijnt iedere week, op een enkele uitzondering na. Alle abonnees hebben ook recht op het ledencontactblad, dat 10x per jaar in plaats van het weekblad uitkomt. Daardoor kan een abonnee, die ook lid van de C.H.U. is, wel eens - op de datum van het contactblad - twee bladen krijgen. Is dat het geval, dan verwacht de administratie daarvan gaarne bericht, opdat het aan de expeditie kan worden doorgegeven.
III. Het C.H. Weekblad èn het C.H. Contactblad worden uitgegeven door de Stichting Uniepers voor de C.H.U.
IV. Ons abonnementsjaar loopt parallel aan het kalenderjaar. Nieuwe abonnees kunnen op elk tijdstip worden ingeschreven; voor opzegging van een abonnement is men normaal gebonden aan de betalingstermijn, welke eindigt op 31 december.
V. Naast het andere nieuws op politiek gebied, wordt speciaal C.D.A.-nieuws zowel in het Week- als in het Contactblad opgenomen.
Op veler verzoek wordt het vorenstaande nog eens onder de aandacht van **al** onze lezers gebracht.

Th. E. Vroegop
wrnd. secretaresse Stichting Uniepers
Adm. C.H. Weekblad De Nederlander

chjo

„Eenenvijftig"

. . . is het aantal saluutschoten dat een prinsesje verwelkomt bij haar geboorte. Heel wat keren van toepassing geweest.
. . . is ook het aantal eenheden in de 16e eeuwse Staten-Generaal, onze oudste vorm van democratie, drie standen in elk van de 17 gewesten.
. . . is ook het aantal weken dat een CHU-lid niets voor de CHJO hoeft te gireren. Als het deze week maar wel gebeurt... want, 51 is het jaarnummer dat de CHJO nu al bereikt heeft. Wilt u de eerste 50 jaren nog eens de revue laten passeren, dan niet gedraald... even een briefkaartje naar: Secretariaat CHJO, G. Veldhuijzen, Lange Geldersekade 8, Dordrecht om aldaar te bestellen „50 kilometerpaaltjes CHJO". U tracteert uzelf voor het luttele bedrag van *f* 5,- plus portokosten op een smakelijke CH-brochure en steunt daarmee het jongerenwerk. En u doet er helemaal goed aan meer te bestellen, want dat scheelt u kiesvereniging in de basiskosten aan verzendporto.

chjo

De CHJO en het CDA

De CHJO-voorzitter, drs. L. P. Heukels, is door het CHU-bestuur qualitate qua benoemd in het CDA-bestuur. Door deze benoeming is de CHJO op gelijk niveau in het CDA-bestuur vertegenwoordigt als de beide andere christen-democratische jongerenorganisaties.

Uitbouw CHJO-Friesland

Het bestuur van de provinciale CHJO-afdeling in Friesland heeft bericht dat ook in deze provincie activiteiten aan de gang zijn. Het bestuur gaat namelijk contactvergaderingen beleggen met de diverse Statenkringen in Friesland. Doel: de banden met de moederpartij te verstevigen en wegen te vinden tot verdere uitbouw van de CHJO-Friesland. Want, aldus de bericht, „het zijn de jongeren die in de toekomst de christen-democratische politiek dienen voort te zetten".

De eerste contactvergadering gaat plaatsvinden op donderdag 23 februari in Dokkum. Nadere mededelingen zullen in „de Nederlander" verschijnen.

Graag willen wij langs deze weg de oproep van het bestuur van de CHJO-Friesland onderstrepen om medewerking te verlenen aan deze contactvergadering. Zeker in deze tijd van opbouw van de CHJO is het voor de jongeren van belang dat zij zich geruggesteund weten door de mensen van de moederpartij. Laat dus de CHJO niet zakken, laat ook de CHJO-Friesland niet zakken!

E.J.B.

Activiteiten CHJO in Zuid-Holland

Dezer dagen hebben de Zuidhollandse besturen van Arjos, KVPJO, rechtstreekse CDJA'ers en CHJO afgesproken de activiteiten in 1978 zoveel mogelijk te bundelen. Dat is een goede stap vooruit! Richting: CDJA.
De eerstkomende CDJA-bijeenkomst zal worden gehouden op **zaterdag 18 maart.** Namens de CHJO zit Aat de Jonge in de werkgroep, die dit congres zal voorbereiden. Het onderwerp is „De provincie Zuid-Holland". Als „kleine" partner in het CDJA moet de CHJO laten zien wie zij is en hoe zij over bepaalde zaken denkt! Daarom: noteer je de datum alvast? Achttien maart! Vóór de gemeenteraadsverkiezingen komen we op **11 mei** bijeen. Onthoudt die datum ook meteen!
Vanuit het federatiebestuur wordt een redactiecommissie benoemd, die zorg zal dragen voor het geregeld doen verschijnen van een CDJA-krant. Heb je ideeën daarvoor? Laat dit dan weten aan onze secretaris: Wim van Middendorp, Weverskade 16, Maasland, tel. 01899-15678.
In het jaar dat de CHJO 50 jaar bestaat, willen we proberen de CHJO in Zuid-Holland tot 50 leden uit te breiden en te versterken. Nu hebben we dertig leden. Met ons allen moeten we dus **20 leden werven!** Het bestuur stelt een boekenbon ter beschikking aan degenen die nieuwe leden aanwint! De Kamerkring Leiden en Dordrecht willen we heel hartelijk danken voor de financiële steun die we mochten ontvangen. Enkele leden stortten ook reeds een gift! Ook daarvoor onze dank. Trouwens, het lijkt ons een goed voorbeeld! Indien je de CHJO wilt steunen met een gift, stort deze dan op giro 3883273 t.n.v. CHJO Zuid-Holland, Ridderkerk. Bij de secretaris (zie boven) kan je het boekje over 50 jaar CHJO bestellen: *f* 2,50 voor leden, *f* 5,- voor niet-leden. Ook daarmee steun je onze kas!

De werkgroep „Euthanasie" is gestart. Heb je belangstelling, wend je dan tot Boudewijn Gunning, Nieuwsteeg 2, Leiden, tel. 071-124482. Voor **de groep „Fractiebegeleiding"** zoeken we nog de nodige versterking. Keuze uit verschillende onderwerpen is mogelijk. Opgeven kun je je bij onze secretaris. Heb je suggesties, ideeën of vragen, laat dan iets van je horen!

Namens het bestuur,
Aat de Jonge,
Kloksteeg 21, Jean Pesinhof 11,
Leiden.

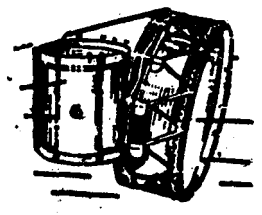
VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Bestuurders b.v.'s dienen beperkt aansprakelijk te worden gesteld

Minister De Ruiter: op korte termijn kom ik met nadere voorstellen

door: mr. G. van Muiden, Tweede Kamerlid CDA

Het reeds in 1975 ingediende wetsontwerp om het minimumkapitaal (ook het gestorte kapitaal) van naamloze en besloten vennootschappen te bepalen op *f* 25.000,- met tweejaarlijkse indexaanpassing, werd vorige week in de plenaire vergadering van de Tweede Kamer behandeld. Al in december 1976 was de schriftelijke voorbereiding voltooid, maar door kabinetscrisis en kabinetsformatie was de Kamer niet aan eerdere behandeling toegekomen.
Voorheen kon een NV of BV met slechts een zeer gering gestort kapitaal bij de oprichting, allerlei soms zeer omvangrijke activiteiten aanvatten, terwijl door de uitgesloten aansprakelijkheid van bestuurders en aandeelhouders crediteuren (fiscus, bedrijfsvereniging, personeel, leveranciers) bij moeilijkheden of kwaadwillige wanbetaling het nakijken hadden. In het buitenland is vrij algemeen een minimum gestort kapitaal van ongeveer *f* 15.000,- vereist, vandaar dat destijds een ambtelijke commissie invoering van een dergelijk minimum had geadviseerd. Het kabinet had echter al *f* 25.000,- voorgesteld.
Hoewel op zichzelf een dergelijk minimum een verbetering is, betekent dit nog niet, dat een BV of NV daardoor solvabel wordt. Immers het vereiste geldt alleen bij oprichting en niet voor bestaande vennootschappen, hetgeen een ingewikkelde aanpassing vereist, maar bovendien de vermogenssituatie ook bij normale bonafide bedrijven, wijzigt elke dag. Dat was ook bij de schriftelijke voorbereiding gebleken.
Inmiddels is de laatste tijd het misbruik van met name de BV-vorm toegenomen. Dank zij de uitgesloten aansprakelijkheid is het mogelijk, dat allerlei lieden (o.a. koppelbazen) van de ene BV naar de andere overgaan zonder hun schulden te betalen. Men hevelt gelden over naar privé, vaak ook naar het buitenland, zonder dat men grijpbaar is. Dit is ergerlijk niet alleen voor politie en justitie, maar ook voor fiscus, bedrijfsvereniging, vakbeweging en niet te vergeten de leveranciers, vaak ook kleine ondernemers, die het niet makkelijk hebben.

AANZIENLIJKE VERHOGING MINIMUMKAPITAAL GAAT MISBRUIK NIET TEGEN

Namens de CDA-Tweede-Kamerfraktie heb ik dan ook in het debat gesteld, dat het wetsontwerp onze instemming kan hebben, zelfs énige verhoging van het minimum ons niet ongewenst voorkomt, maar dat onze zorgen rond het misbruik van de BV-vorm sinds de indiening van het wetsontwerp zijn toegenomen.
Een door de PvdA-fractie ingediend amendement om het minimum op *f* 100.000,- te bepalen, had onze instemming niet, omdat dit juist een onnodig hoge drempel voor bonafide kleinere ondernemers zou betekenen, zonder dat hierdoor het misbruik effectief kan worden tegengegaan. Bovendien zou het stellen van deze eis aan bestaande vennootschappen de vraag doen rijzen, wat de gevolgen zijn, als men niet aan deze eis zou voldoen. Het middel van ontbinding van de BV, overigens door wie, zou erger zijn dan de kwaal. Hiermee helpt men de crediteuren niet.
Vandaar dat ik namens de fractie een dringend beroep heb gedaan op minister De Ruiter om de reeds aangevangen studies in overleg met financiën en sociale zaken te versnellen en te verdiepen om op korte termijn te komen met voorstellen, waarbij gedacht wordt aan de invoering van een beperkte aansprakelijkheid voor bestuurders van vennootschappen.
„Met een goed antecedentenonderzoek, betere verschaffing van gegevens over malafide personen door fiscus, bedrijfsverenigingen, Kamers van Koophandel etc. komen we er niet. **We zullen de malafide persoon uit moeten pellen uit de uitgesloten aansprakelijkheid van de BV en aansprakelijk moeten stellen.**

Er zijn beperkte mogelijkheden te ageren uit art. 1401 B.W.

Het is maatschappelijk niet aanvaardbaar, dat onbeperkte aansprakelijkheid rust op de kleine ondernemers buiten de BV en uitgesloten aansprakelijkheid op de ondernemer binnen de BV. De bonafide eigenaar-directeur van een BV aanvaardt ook persoonlijk aansprakelijkheid jegens zijn schuldeisers en is zuinig op zijn goede naam. Voor de kwaadwillenden is invoering van een beperkte aansprakelijkheid dan ook vanzelfsprekend. Dan gaat ook de natuurlijke persoon failliet en zal het voor hem vervolgens zeer moeilijk worden opnieuw een BV te starten. Gezien de vele implicaties, verbonden aan het tegengaan van misbruik, is gedegen voorbereiding van de zijde van de regering gewenst en leent zich dit niet voor amendering, hoezeer we dat ook zouden willen.
Want nogmaals in het belang van een goed gebruik van de BV-vorm is het misbruik onze fractie een gruwel" (einde citaat).

Minister De Ruiter zegde een studie, die moet leiden tot voorstellen op korte termijn, toe. Op mijn vraag of de resultaten kunnen worden tegemoetgezien voordat de herfstbalderen vallen of nadat de bomen kaal zijn, antwoordde hij, dat de zaak hem ná aan het hart ligt.
Voorts diende hij een Nota van Wijzigingen in, waarbij het minimumkapitaal op *f* 35.000,- (+ tweejaarlijkse indexverhoging) werd gesteld. Daarna trok de PvdA-fractie alle ingediende amendementen in. Ook de VVD-fractie had zich positief opgesteld, zowel ten aanzien van enige verhoging van het minimum, als ten aanzien van een aanpak op korte termijn van het misbruik van BV's.

De suggestie van de minister om als afschrikwekkende werking een onbeperkte aansprakelijkheid in te voeren voor belasting- en premieschulden, werd namens de fractie door mij niet geheel positief beoordeeld evenals de woordvoerder van de VVD-fractie. Immers ook de loonvorderingen en de vorderingen van leveranciers zullen in de aansprakelijkheid moeten worden meegenomen. Bovendien brengt de aard van de rechtsvorm met zich mee, dat een onbeperkte aansprakelijkheid niet redelijk is. Er zal een beperkte aansprakelijkheid moeten worden geschapen van zodanige betekenis, dat hij tegemoetkomt aan de maatschappelijke bezwaren.
Het wetsontwerp werd vervolgens zonder hoofdelijke stemming aanvaard, nadat de minister ook nog had toegezegd nog dit jaar te komen met een wetsontwerp tot aanpassing van het minimumkapitaal van NV's aan de Europese richtlijn (± *f* 70.000,- maatschappelijk kapitaal, waarvan tenminste eenvierde deel gestort, ook voor bestaande NV's).

BV-VORM VOORZIET IN GROTE MAATSCHAPPELIJKE BEHOEFTE.

Dat er jaarlijks meer dan 10.000 BV's worden opgericht, blijkt deze nieuwe rechtsvorm in het overgrote deel van de bonafide gevallen in een grote maatschappelijke behoefte te voorzien. In het begin van mijn betoog in eerste termijn heb ik daar ook op gewezen. Door het misbruik te bestrijden, moeten we niet vergeten, dat het gebruik in grote mate tegemoetkomt aan de wens, geuit in CDA-program én regeringsverklaring, rekening te houden met de drie functies van het ondernemersinkomen: consumptie, investering en reservering. De scheiding tussen zaak en gezin en de betere fiscale en sociale positie van de ondernemer in de BV, zijn positief te waarderen voordelen.

Mr. G. van Muiden
Tweede-Kamerlid CDA.

Zeer terechte woorden over jeugdgezondheidszorg

door: P. Bode

Dezer dagen bladerde ik in het jaarverslag 1976, afdeling Jeugdgezondheidszorg uitgegeven door het staatstoezicht op de volksgezondheid en geadresseerd aan „de schoolartsen in Nederland".

In dat verslag stonden een aantal uitspraken, conclusies en opmerkingen, waarvan ik het opnieuw noemen dan wel doorgeven vermeldenswaard vond.
Vandaar het grijpen naar mijn pen om u van enkele van naar mijn mening belangrijke opmerkingen deelgenoot te maken.

Een aantal rubrieken troffen mijn speciale aandacht nl. ongevallen, gehoorschade bij de jeugd en hoofdluis. Ik beperk mij in deze tot de rubriek „ongevallen" wellicht kom ik op die andere onderdelen nog wel eens terug.

Daarin wordt gesteld, dat in de leeftijdsklasse van één tot vijf en dertig jaar ongevallen de voornaamse doodsoorzaak vormen. Ieder jaar, zo wordt in voornoemd verslag gesteld sterven vóór het bereiken van het twintigste levensjaar 1000 jongens en 400 meisjes als gevolg van een ongeval. Ik vind het als extra te signaleren waard, dat in deze de verhouding van de jongens tot de meisjes op 2½ op 1 ligt. Zijn jongens dus toch roekelozer? Zijn meisjes voorzichtiger? Ik beperk mij tot de vraagstelling.

Maar, zo gaat het verslag verder: „Aanmerkelijk groter is het aantal jeugdigen dat als gevolg van een ongeval in een ziekenhuis verpleegd moet worden". Dan komen we op deze cijfers uit, nl. dat jaarlijks 20.000 en 10.000 meisjes tot negentien jaar in een ziekenhuis worden opgenomen als gevolg van een ongevalletsel. Toch wel cijfers om over na te denken!

VIJF V's

Voor de eerste levensjaren moet de nadruk op „huis ongevallen" worden gelegd. Op ongevallen in en om de woning. De typen van huisongevallen is te karakteriseren in een vijfvingertheorie.
Deze vijf V's zijn:
1. vallen (van aankleedtafels, van trap, uit bed, uit raam);
2e. verbranden (beddekruik, kachel, thee- of koffiepot omtrekken van tafelkleed;
3e. verstikken (babytuigje, kussen in de wieg, plastic, zak, gevaarlijk speelgoed);
4e. vergiftiging (open limonadefles met loog of zuur, geneesmiddelen die door suiker en vruchtensmaak aantrekkelijk gemaakt zijn);
5e. verdrinken (in slootjes en siervijvers).
Maar wat daaraan eventueel te doen?

TWEE RICHTINGEN

Voor de preventie van deze huisongevallen gaan - zo wordt in het verslag vermeld - de gedachten in twee richtingen.
In de eerste plaats betere veiligheidsvoorlichting en vervolgens een toegenomen productveiligheid.
In eerste instantie dient de veiligheidsvoorlichting zich te richten op ouders en verzorgers. Zinnig zou het zijn om op geregelde tijden wat STER-minuten te gebruiken voor veiligheidsopvoeding.
Maar naast de ouders dienen ook de fabrikanten voorlichting te krijgen. Speelgoed kan onvermoede gevarenbronnen hebben. Denk maar eens aan: verf, metaalsplinters, loslaten van kleine delen, eetbare zachte plastics. Maar ik denk ook aan sluitingen van flessen met bijtende vloeistoffen. Zijn die sluitingen wel voldoende veilig te noemen?

Ook wordt gewaarschuwd voor smakelijk gemaakte geneesmiddelen. Recent is gemeld aldus het verslag dat kleutervergiftiging in een kwart, dus 25%, van die gevallen plaatsvindt met speciaal gemaakte junior-asperine. In de leeftijd van vijf tot veertien jaar zijn de huisongevallen minder belangrijk.

In die leeftijdsgroep overheersen de verkeersongevallen. Terecht merkt het verslag op, dat de verkeersongevallen een benadering vragen die tot ver buiten het beperkte terrein van de jeugdgezondheidszorg reikt. Wat wordt hiervan gezegd? Wel het volgende.

HONDERD PROCENT?

Men moet denken aan scheiding tussen voetganger, fietser en gemotoriseerd verkeer. Ja een ideale uitgangsstelling zo zeg ik. Maar hoe kun je dat nog realiseren in bestaande kernen? Je kunt zoveel mogelijk je best doen. Maar zal dat ooit 100 procent te realiseren zijn?
Men moet - nu volg ik het verslag weer - denken aan ongelijkvloerse kruisingen. Voorbeelden daarvan vindt men in de Bijlmermeer en in Lelystad.

Men moet denken aan een sterke bevordering van woonstraat en woonerf; aan toepassing van maatregelen die doorgaand verkeer belemmeren, zoals verkeersdrempels, opdelen van een stad in verkeerscellen, toepassing van U-vormige straten. Menig gemeentebestuur is hiertoe reeds overgegaan.
Men moet denken aan de aanleg van fietsroutes, maar ook aan spreiding van werkuren.
Vergeten mogen we niet, dat in de Japanse stad Nawgoya in vier jaar tijds het aantal verkeersdoden - ik citeer het verslag, dus over cijfers beschik ik niet - tot bijna de helft is teruggebracht en dat door bevoordeling van het openbaar vervoer, de aanleg van fietsroutes en het uitspreiden van de werkuren der werknemers.
Nog een belangrijk gegeven uit dit verslag. Het blijkt, dat in de leeftijdsklasse van vijftien tot negentien jaar sterke topppen te signaleren zijn als gevolg van bromfietsongevallen en bedrijfsongevallen. Ook daar is weer een sterk overwicht van de jongens boven de meisjes.
Het schijnt dat die leeftijdsklasse het allermoeilijkst is te beïnvloeden door veiligheidsopvoeding. Naast de, men mag wel zeggen fysiologische, behoefte aan stoeien en ravotten is er een sterke neiging tot „risk taking behaviour". Dat laatste zegt het jeugdgezondheidsverslag. Ik zou het vrijelijk willen vertalen als: „de bravour willen uithangen" of „de held of de sterke knul willen spelen".

Het door mij gelezen verslag eindigt met betrekking tot de rubriek ongevallen aldus: „Geleidelijk aan begint het ongeval een duidelijke signaalfunctie te krijgen. Een signaal in micro-sociale zin, als teken dat er in de kleinste cel van onze samenleving, het gezin iets schort, en een signaal in macrosociale zin, als teken dat er in onze hele samenleving dingen misgaan. Verkeersongevallen en zeer speciaal jeugdongevallen zouden voor ons een teken moeten zijn dat de samenleving op een onacceptabele manier aan het vergroven is." Een zeer terecht woord.

Ouders, overheidsbestuurders, tevens vaak ook zijnde weggebruikers, dienen dit steeds voor ogen te houden. Velen zullen de hand in eigen boezem moeten steken! Toch, hier ligt een taak voor ouders, overheid en het bedrijfsleven. Wat doen we eraan?
Gezamenlijk zullen we allen er iets aan moeten doen. Als iedereen - dus niet uitsluitend leunen en steunen op de overheid - hier ernstig mee bezig is en wil zijn, dan moet dat tot zichtbare resultaten leiden.
Dat is dan een stap in de goede richting.
Veenendaal, P. Bode.

(Noot van de redactie: In een volgend artikel wordt ingegaan op de problematiek rond de gehoorschade bij de jeugd).

Christen-democraten bouwen aan betere grenscontacten

door: Nico de Gouw, lid redactie CDA-aktueel

Om wezenlijk over de grenzen heen tot samenwerking te komen is een grensoverschrijdende instelling nodig met bevoegdheden en organisatorische middelen. Voor de christen-democratische politiek ligt hier een taak om het ambtelijk overleg te stimuleren en beslissingen te bewerkstelligen die de problemen in grensgebieden verminderen.
En dat er nogal wat versluierde moeilijkheden zijn in met name het grensgebied zuidwest-Brabant en Noorderkempen werd vorige week duidelijk gemaakt in een door CDA en CVP georganiseerde manifestatie in het Belgische Wuustwezel. Onder het motto „samen bouwen aan Europa" werkten de ruim duizend grensstreekbewoners, die naar Zaal Europa gekomen waren, een indrukwekkend programma af. Gevoed door een op afdelingsniveau opererende commissie grensoverleg, maakte CVP-volksvertegenwoordiger H. Suykerbuyk een scala aan grensproblemen zichtbaar die te maken hebben met de rijksgrens tussen België en Nederland of verschillende politieke regelingen.
De heer Suykerbuyk zei onomwonden dat uit een oogpunt van werkgelegenheid de afwerking van douaneformaliteiten voor in het bijzonder het grensoverschrijdend vrachtvervoer naar de nieuwe E-wegen verplaatst dient te worden. Dat zou ook de horeca-sector ten goede komen, terwijl de verkeersveiligheid in de grensdorpen ermee verbeterd wordt. Door de wateronttrekking uit de bodem aan twee kanten van de grens dreigen de putten van de agrariërs in het gebied droog te vallen en ondervindt de flora hinder. Ongerustheid bestaat verder over de water- en luchtverontreiniging vanuit het Antwerpse haven- en industriegebied, de tweede nationale (Nederlandse) luchthaven die volgens Suykerbuyk wel eens in het grensgebied aangelegd zou kunnen worden, het nog niet geïnstitutionaliseerde overleg over samenwerking bij een eventuele ramp met de kerncentrale te Doel, en over het behoud van landschappelijk waardevolle gebieden. Ook in de sociale sector bestaan verschillen die in het dagelijkse leven overlast veroorzaken, zoals de steunverlening aan bejaarden en de vergoedingen bij ziekenhuisopnamen over de grenzen heen.
De ongelijkheid van de wetgeving in België en Nederland veroorzaakt problemen op onder meer onderwijsterrein (ongelijkwaardigheid van diploma's, verschillen in schoolgeld), gerechtelijk en politioneel optreden en de inschrijving van aannemers bij bouwprojecten. Een belangrijk conflictpunt ligt in de BTW-verschillen in beide landen. Hiervan zei de CVP-woordvoerder dat dit „stuk Europese harmoniseringspolitiek op fiscaal plan maar niet van de grond raakt."
In een kort pannelgesprek met de heer Suykerbuyk en het CDA-Tweede Kamerlid G. Braks kwam de grondprijsopdrijving in de Noorderkempen aan de orde, vooral veroorzaakt door kapitaalkrachtige Nederlanders die „net over de grens" grond kopen. Geconcludeerd werd dat de grenscontacten in de afgelopen jaren toch wel verwaterd waren, maar in een nieuwe begeestering, waarbij de eenwording van Europa op de voorgrond staat, duidelijk vanuit de christen-democratische visie gestimuleerd kunnen worden. In dit verband sprak Belgisch eerste minister L. Tindemans van Europese verkiezingen die de EEG-impasse kunnen doorbreken en CDA-voorzitter prof. P. Steenkamp van de noodzaak dat er één Europa komt.
De eerdergenoemde commissie grensoverleg van CVP- en CDA-afdelingen omvat de Nederlandse gemeenten Roosendaal en Nispen, Zundert, Chaam en Rucphen en in België Wuustwezel, Essen, Brecht, Kalmthout en Brasschaat. Voor meer informatie kunnen belangstellenden terecht bij de voorzitter van het CDA te Roosendaal, de heer A. de Bruijn, van Eedenlaan 16, Roosendaal (N. Br.), tel. 01650-40227.

CDA-fractie Tweede Kamer:

N-bom niet toevoegen aan wapenarsenaal Navo

De CDA-fractie in de Tweede Kamer is tot de conclusie gekomen, dat de neutronenbom niet aan het wapenarsenaal van de Navo dient te worden toegevoegd. Deze uitspraak deed de CDA-fractie vorige week vrijdag, nadat in een extra-fractievergadering lange tijd over het vraagstuk van de N-bom was gesproken.
Het standpunt van de CDA-fractie is verwoord in een verklaring, welke na de fractievergadering is uitgegeven. Deze verklaring luidt als volgt:
„De CDA-fractie in de Tweede Kamer heeft zich, zoals haar voorzitter mr. W. Aantjes tijdens het kamerdebat over de regeringsverklaring aankondigde, beraden op het vraagstuk van de neutronenbom. De fractie is van oordeel dat voor de handhaving van het machtsevenwicht tussen NAVO en Warschaupact niet elk middel bruikbaar en aanvaardbaar is."
De fractie is van oordeel dat het gebruik van dit wapen een bijdrage zou zijn tot opvoering van de kwalitatieve nucleaire bewapeningswedloop en een nadelige invloed zou hebben op de pogingen tot de-escalatie.

De neutronenbom is een nieuw wapen. Mede gezien het karakter ervan, biedt dit een unieke kans een daad te stellen die niet mag worden gemist.

CDA-LIJN

Dit is in de lijn van het CDA-program dat o.a. de volgende pssages bevat:
Aktieve inzet, met name door lidmaatschap Geneefse ontwapeningscommissie en deelname aan MBFR-besprekingen, voor effectieve maatregelen tot beheersing van vermindering van bewapening, met name van wapens voor massale vernietiging. Dit betekent onder meer:
a. een geringer accent op (het dreigen met) het eventuele gebruik van kernwapens in de Defensie-strategieën; . . .
b. afremming vooral van de kwalitatieve nucleaire bewapeningswedloop."

De fractie is tot de konklusie gekomen dat de neutronenbom niet aan het wapenarsenaal van de NAVO dient te worden toegevoegd. Nederland zal er zich voor moeten inzetten dat dit standpunt door de NAVO - ook voor het CDA hoeksteen van het Nederlandse veiligheidsbeleid - wordt overgenomen.

Het afwijzen van de neutronenbom dient te worden gebruikt om een nieuwe impuls te geven aan de ontwapeningsbesprekingen, zoals deze in het kader van de MBFR worden gevoerd, met het oogmerk dat deze stap zal worden beantwoord door een bijdrage van de zijde van het Warschau-pact tot vermindering van de bewapeningswedloop.
Het afzien van de neutronenbom impliceert voor de CDA-fractie de bereidheid de consequenties voor de conventionele bewapening te aanvaarden. Het schept echter op zichzelf geen extra claim ten behoeve van de defensie-uitgaven in het totaal van de rijksbegroting. Een dergelijke automatische relatie doet onvoldoende recht aan een integrale benadering van het totale beleid, dat er op gericht dient te zijn de Nederlandse defensie-inspanning, overeenkomstig de in bondgenootschappelijk verband aangegane verplichtingen, op het vereiste kwalitatieve peil te houden." Aldus de letterlijke tekst van de verklaring van de CDA-fractie in de Tweede Kamer over de N-bom.

H.L.

Stemmen en stemmen bij volmacht

Aan de Statenverkiezingen mag worden deelgenomen door alle Nederlanders die op de dag van de kandidaatstelling, dinsdag 14 februari, 18 jaar en ouder zijn. Iedereen krijgt een oproepkaart toegezonden en daarop staat tevens aangegeven waar de stem moet worden uitgebracht. De opkomstplicht bestaat in Nederland niet meer, zodat niemand verplicht is zijn stem uit te brengen. Ongetwijfeld zullen er velen zijn, die niet voornemens zijn te gaan stemmen. Dat is verkeerd.
Het is ons aller taak te bevorderen, dat zoveel mogelijk mensen naar de stembus gaan en... dat ze de CDA stemmen. Bij iedere verkiezing gaan duizenden stemmen verloren door onachtzaamheid.
- met vakantie gaan of op zakenreis zijn zonder dat er voor een volmacht is gezorgd;
- vissers, zeevarenden, militairen of werknemers, die in het buitenland zijn, zonder dat iemand zich bekommert om een machtiging;
- ouden van dagen, die niet stemmen, omdat niemand er aan denkt;
- zieken die niet benaderd worden om een machtiging.

VEEL AANDACHT

In iedere plaats vraagt de gang naar de stembus nu al veel aandacht. Thans vooral ten aanzien van het stemmen bij volmacht.
De volgende mogelijkheden doen zich voor:

1. De kiezer stemt zelf;
2. De kiezer vraagt zelf (schriftelijk of mondeling) een kiezerslegitimatiekaart aan; Voor de provinciale statenverkiezingen kan hij dan in zijn provincie naar ieder willekeurig stembureau gaan. Een schriftelijk verzoek moet uiterlijk veertien dagen voor de dag der stemming, dus **uiterlijk 14 maart** bij de burgemeester van de eigen woonplaats zijn ingediend. Mondeling kan het uiterlijk op de vijfde dag voor de stemming, dus uiterlijk op **24 maart**. Bedenk echter, dat dit Goede Vrijdag is waarop veel gemeentehuizen gesloten zijn. **In de praktijk is donderdag 23 maart a.s. dus de laatste dag.** Wie van deze mogelijkheid gebruik wil maken moet zelf naar het gemeentehuis.
3. De kiezer geeft een andere kiezer een volmacht. Een aanvrage moet uiterlijk op de 14e dag vóór de stemming (**dus uiterlijk 14 maart**) bij de burgemeester van de eigen gemeente zijn ingediend. Op de gemeentesecretarie zijn daartoe kosteloos formulieren beschikbaar. Degene, die gevolmachtigd wordt dient op hetzelfde formulier zich bereid te verklaren de volmacht te aanvaarden. Woont degene die de volmacht krijgt (gevolmachtigde) niet in dezelfde gemeente als degene, die de volmacht geeft (volmachtgever) dan moet er ook een verklaring worden overlegd door de gevolmachtigde van de burgemeester uit zijn eigen woonplaats dat hij daar in het kiezersregister is ingeschreven. De gevolmachtigde mag, binnen de provincie, stemmen in het stembureau van zijn keuze met de verkregen volmachtlegitimatiekaart.
Een kiezer mag niet meer dan twee keer als gevolmachtigde optreden.
In totaal kan hij dus drie stemmen uitbrengen. Alle twee of alle drie de stemmen moeten gelijktijdig worden uitgebracht. Het is niet nodig dat de gevolmachtigde familie is van de volmachtgever. Een kiezer, die een volmacht heeft verstrekt kan daar later niet op terug komen en hij kan zelf derhalve niet meer rechtstreeks aan de verkiezingen deelnemen.
4. De kiezer kan zijn oproepingskaart overdragen. Dit kan nog op de verkiezingsdag zelf. Volmachtgever en gevolgmachtigde dienen dan echter in hetzelfde **stemdistrict** te zijn ingeschreven. Beide ondertekenen de oproepingskaart. De gevolmachtigde moet beide stemmen gelijktijdig uitbrengen.
5. De kiezer, die een kiezerslegitimatiekaart heeft stemt bij volmacht. Hierbij wordt de procedure als onder 2 toegepast, omdat de kiezerslegitimatiekaart dan niet meer kan funktioneren.

Schema CDA-radio- en tv-uitzendingen

CDA-Radio-uitzendingen (altijd op dinsdag)

21 februari 1978	2 mei 1978
7 maart 1978	16 mei 1978
21 maart 1978	30 mei 1978
4 april 1978	13 juni 1978
18 april 1978	27 juni 1978

De radio-uitzendingen vinden plaats via Hilversum 1 van 18.19-18.29 uur.

CDA-TV-uitzendingen
woensdag 22 februari 1978 Ned. 1 19.50 uur.
Woensdag 3 mei 1978 Ned. 1 19.50 uur.

AANNEMERSBEDRIJF
B.V. RADIX & VEERMAN
Oudelandsweg 30 - Tel. 03480-2204 - **WOERDEN.**
Verbouw - Nieuwbouw door geheel Nederland.

HANAB B.V.
Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800
GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Adverteer in de Nederlander

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM.

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer
de klok **HANDELMIJ B.V.** **BANDEN B.V.**
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam, telefoon 010-190200.

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.
Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.
Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

Stelt u prijs op
VAKWERK
KWALITEITS-ARTIKELEN
dan
VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

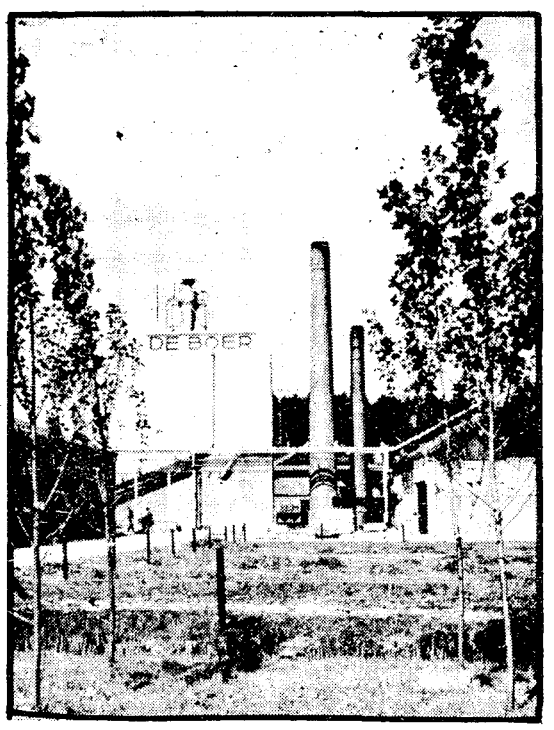

Kistenfabriek
Nijkerk
N. DE BOER
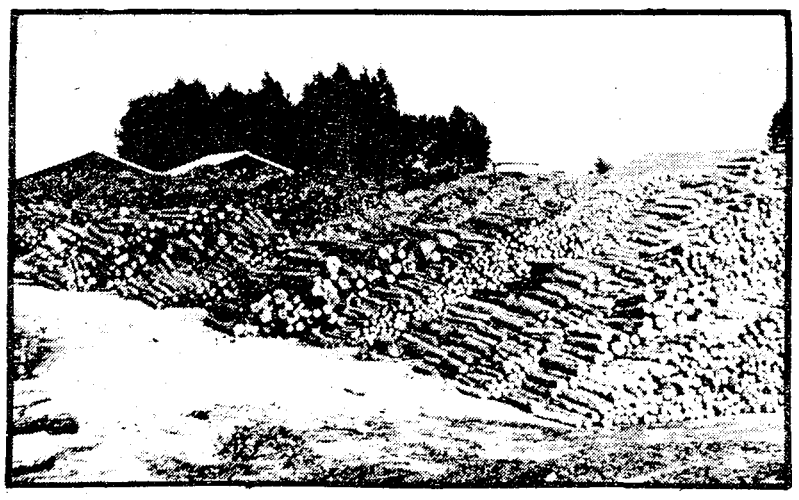

Vrijdag 17 februari 1978 - 14e jaargang no. 7

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Ongegronde verdachtmakingen over koopsompolissen

door: M. van Amelsvoort, lid Tweede Kamer voor het CDA

Iemand die een levensverzekering sluit doet iets dat goed is voor hemzelf en voor de gemeenschap. Dat vinden althans de meeste mensen in ons land. De overheid wil dan ook de afsluiting van levensverzekeringen bevorderen en heeft er daarom al een hele tijd geleden bepaalde belastingvoordelen aan verbonden. Maar zoals het wel meer gaat bij fiscale voordelen, zijn er lieden die uitmunten in deskundigheid en handigheid, die dan zo met de wettelijke bepalingen weten te manipuleren dat ze wel de voordeeltjes in de wacht slepen, maar zonder recht te doen aan de eigenlijke bedoeling.

In dit geval gebeurde dat door kortlopende verzekeringen af te sluiten - meestal zes jaar en dan bovendien de premie niet in de jaarlijkse bedragen te voldoen, zoals gebruikelijk is, maar door storting van een som ineens, een koopsom. Zo'n koopsompolis is natuurlijk geen echte levensverzekering, maar zij viel wel binnen de omschrijving van de wet. Deze handelwijze werd in de hand gewerkt door de jarenlange rentestijging, want de voordelen worden groter naarmate de rente hoger is. Een bepaalde verzekeringsmaatschappij ging deze constructie zelfs gebruiken als een middel om klanten te werven. Toen konden de andere verzekeringsmaatschappijen niet achterblijven. Daarmee was het hek van de dam.
Aan deze ontwikkeling besloot staatssecretaris Van Rooijen (CDA) een eind te maken door de wet te wijzigen. Hij kondigde in november 1975 aan dat hij een wetsontwerp zou indienen waardoor de bestaande belastingvoordelen niet meer zouden gelden bij koopsompolissen en andere verzekeringsvormen die daarop leken. Nu dreigde het gevaar dat velen nog gauw, voordat deze wetswijziging tot stand zou komen, zouden proberen de voordeeltjes alsnog binnen te halen. De staatssecretaris besloot daarom, de wijziging terugwerkende kracht te geven tot op de dag van zijn aankondiging.

BESCHULDIGING

Nadat de wetswijziging in de Tweede Kamer was aangenomen, verscheen er een artikel in Het Parool, waarin bewindslieden en kamerleden ervan beschuldigd werden, gedaan te hebben wat ze anderen wilden verhinderen, namelijk op het nippertje nog koopsompolissen afgesloten te hebben. Als bron noemde het artikel een niet met name genoemde christen-democratische minister. Volgens de schrijver van het artikel zou staatssecretaris Van Rooijen aan bevriende politici de waarschuwing gegeven hebben dat „de deur dicht zou gaan" en dat ze zaken moesten doen voor de markt gaat sluiten. Tussen de 40 en 50 van hen, vooral uit het CDA afkomstig, zouden dat gedaan hebben.
Als het waar zou zijn, zou het allesbehalve fraai zijn. Als volksvertegenwoordiger een gat in de wet te dichten, maar er zelf eerst nog gauw doorheen kruipen, of daartoe gelegenheid geven en zelfs aansporen, dat kan natuurlijk niet. Wettelijk mag het, maar het is niet in overeenstemming met de hoogheid van het ambt van parlementslid of bewindsman.

ONWAAR

Maar is het allemaal waar? Eén beschuldiging is zeker onwaar: allen die hem kennen, weten dat staatssecretaris Van Rooijen, wel verre van een tip te geven, aan ieder die hem in die tijd om raad vroeg, ten sterkste heeft afgeraden om een koopsompolis of iets dergelijks af te sluiten. De betrokken kamerleden van het CDA vonden de beschuldigingen van Het Parool dan ook zo ongeloofwaardig, dat zij zelfs niet de moeite namen ze tegen te spreken. Als je daaraan wilt beginnen, kun je trouwens als kamerlid wel bezig blijven.
Achteraf moeten we zeggen: hadden we het maar wèl gedaan. Want anderen maakten uit dat wegblijven van tegenspraak juist op, dat de beschuldigingen juist waren. En dat waren niet de eersten de besten; het waren de verenigingen van inspecteurs en adjunctinspecteurs van de belastingen. Zij vonden dat politici die zulke dingen doen, de belastingmoraal ondermijnen en vroegen daarom aan de voorzitter van de Tweede Kamer, een parlementaire enquête in te stellen, om te achterhalen of de beschuldigingen op waarheid berustten. Pas door dit verzoek kwam de zaak geweldig in de publiciteit, waarschijnlijk omdat de meeste journalisten gedacht zullen hebben: als de belastinginspecteurs om zo'n onderzoek vragen, zullen ze wel aanwijzingen hebben dat de beschuldigingen waar zijn.

HOOGTEPUNTEN

De Tweede Kamer heeft dit hoog opgenomen. Nog in dezelfde week dat het verzoek van de inspecteurs bekendgemaakt werd, kwam de financiële commissie van de Kamer bijeen. Zij adviseerde de voorzitter van de Tweede Kamer een onafhankelijke commissie van drie personen te benomenen om de hele zaak tot op de bodem uit te zoeken. Nog diezelfde avond besloot het presidium van de Kamer, mevrouw Klompé en de heren Hofstra en Erdbrink daartoe aan te zoeken en reeds de volgende dag werd deze commissie-van-drie geïnstalleerd. Intussen hadden telefonische en schriftelijke enquêtes in de kring van CDA-politici al geleerd dat slechts zeer weinigen uit deze kring in de periode waar het om ging - dus in november 1975 - een koopsompolis hadden afgesloten, in elk geval zo weinig, dat er geen sprake kon zijn van voordelen die behaald waren op grond van dingen die deze personen als kamerlid konden weten. Zeer veel Nederlanders hebben in die laatste dagen nog een polis afgesloten, omdat algemeen verwacht werd dat de wetgever er een stokje voor ging steken. Publicaties in de vakpers, later ook in weekbladen en tenslotte in dagbladen verhaastten het moment waarop dat dan ook in feite aangekondigd werd. Dat er ook kamerleden onder de hekkesluiters waren, betekent helemaal niet dat ze het deden omdat ze meer wisten dan anderen. Dat zou pas zo zijn als het er opvallend veel geweest waren. Nu het maar enkelingen betreft, in plaats van de beweerde tientallen, komt de hele beschuldiging in de lucht te hangen, ook de bewering dat „een christen-democratische minister" de bron van de verdachtmakingen zou zijn geweest.
Het is goed dat deze affaire met spoed en grondig wordt onderzocht. Het benoemde drietal staat daar borg voor. Ik ben er vast van overtuigd dat de verdachtmakingen ongegrond zullen blijken. Ik ben zelf betrokken geweest bij de behandeling van het wetsontwerp, als lid van de fractiecommissie voor financiën, en ik ken de naastbetrokkenen goed genoeg om daar geen spoor van twijfel over te hebben.

Zorgen over koopvaardij uit Oostblok

Het probleem van de concurrentie in het vrachtvervoer over de wereldzeeën, waarin met name de Sovjet-Unie een bijzondere rol speelt, vervult de Europese Commissie met zorg. De gevolgen van het probleem worden aan beide zijden van de Atlantische Oceaan gevoeld; de Verenigde Staten en de Europese Gemeenschap hebben er samen belang bij dit probleem aan te pakken. Aldus het lid van de Europese Commissie (dagelijks bestuur van de Europese Gemeenschap) Richard Burke tijdens een toespraak die hij dezer dagen heeft gehouden in Boston voor de leden van het International Business Center of New England.

De statistieken tonen aan, dat de Verenigde Staten, de Gemeenschap en Japan het meest te lijden hebben van de Russische concurrentie. De Sovjet-Unie en haar Comecon-partners hebben een monopolie kunnen vestigen, waarmee ze vijfennegentig percent van de markt in hun gebied beheersen. Ten opzichte van derde landen slaan zij met hun concurrentiemethoden hard toe. In de noordatlantische handel alleen al vervoeren de Sovjet-schepen, die zich buiten lijnvaartconferenties houden, 28 percent oostwaarts en 25 percent westwaarts van het volume dat onder de conferenties valt.

Gezien vanuit het standpunt van de westerse verschepers kan natuurlijk worden gezegd, dat concurrentie de prijzen laag helpt houden. Het fenomenale succes van de Russen toont aan, dat vele verschepers die houding aannemen, althans op korte termijn. Maar de verschepers zijn duidelijk even bezorgd als de scheepseigenaren over de gevolgen op lange termijn van de Russische concurrentie. Dat is gebleken tijdens een conferentie in Zwitserland verleden jaar, toen een verklaring van verschepers en scheepseigenaren werd uitgegeven met de waarschuwing, dat een voortgaande Comecon-penetratie op de westerse markt zou kunnen resulteren in vernietiging van het conferentie-systeem en een ernstige achteruitgang in de kwaliteit van de vervoersdiensten.
Overigens zijn er volgens de heer Burke nog meer redenen om bezorgd te zijn over het Russische optreden. De enorme vloot kan een veiligheidsrisico voor het westen inhouden in tijden van onstabiliteit. Voorts wordt de economische gezondheid van de westerse schepen aangetast en kan de internationale handel veel te afhankelijk worden van de niet-westerse diensten. Dat zou het westen in een onwenselijke economische afhankelijkheid brengen en ons kwetsbaar maken voor economische druk.

Ondanks dit moet nog veel meer gebeuren om in Europa tot een gemeenschappelijk beleid te komen ten opzichte van dit Comecon-optreden. Maar eerste stappen zijn al ondernomen. Bilateraal overleg heeft tot dusver niet veel opgeleverd. Daarom heeft de Raad van ministers besloten, dat serieus moet worden onderzocht wat op het niveau van de Gemeenschap kan worden gedaan. De Commissie heeft hierover een werkstuk gemaakt, dat kan dienen als basis voor de discussie in de Raad. Tegen de lente moet de Commissie concrete voorstellen indienen.

Christen democraten stellen kardinaal Wyszynski kandidaat voor Nobelprijs

CARACAS, VENEZUELA - De Internationale Unie van Christendemocraten heeft de Poolse kardinaal ' Stefan Wyszynski voorgedragen voor de Nobelprijs voor de vrede, zo heeft een Venezolaanse christen-democraat in Caracas meegedeeld. Hij zei dat de Internationale Unie een telegram van deze strekking had gestuurd aan het Nobel-comite in Oslo, aan het einde van een tweedaagse bijeenkomst van christen-democraten in Caracas.
Het telegram was getekend door de Italiaanse oud-premier Mariano Rumor, voorzitter van de Internationale Unie.

Zaterdag 18 februari aanstaande:

JAARVERGADERING

Vereniging CHU-leden
gemeente- en provinciebesturen

in het
Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht

Onderwerp:
Het functioneren van christen-democratische bestuurders heden ten dage

Inleiding:
mr. F. J. H. Schneiders, burgemeester van Almelo,
prof. mr. H. Franken, fractievoorzitter provinciale staten Zuid-Holland

Aanvang: 10 uur
Einde: 15.30 uur.

Drs. G. van Leyenhorst:

Verbetering noodzakelijk inkomenspositie binnenschippers

Tijdens de dezer dagen te Rotterdam gehouden jaarvergadering van de Christelijke Bond van Ondernemers in de Binnenvaart (CBOB) heeft de voorzitter drs. G. van Leijenhorst (tevens vice-voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer) een dringend beroep gedaan op de regering zodanige maatregelen te treffen, dat de inkomenspositie van de binnenschippers aanzienlijk wordt verbeterd.
De inkomens in de particuliere binnenvaart zijn de laatste jaren ver achter gebleven bij de werknemers in de transportbedrijven, uitgaande van een indexcijfer van 100 in 1971 is het inkomen van de binnenschippers gedaald naar 93 en die van de andere transportwerkers naar 182. Oorzaak hiervan is, dat de vrachttarieven veel te laag zijn gebleven.

De na de schippersblokkade in 1975 ingestelde commissie binnenscheepvaart heeft naar de mening van voorzitter Van Leijenhorst op het punt van de inkomensverbetering van de particuliere schipper tot nu toe nog geen resultaat gehad. Er zijn veel spanningen geweest in de commissie, die voor een groot deel worden veroorzaakt door de verdeeldheid in de binnenscheepvaart. „De commissie draagt teveel een crisisbezwerend karakter, waarbij de overheid als arbiter optreedt", aldus de heer Van Leijenhorst. Hij riep de binnenschippers, die zijn georganiseerd op zich aaneen te sluiten „zolang de schipperij intern verdeeld blijft, kan de commissie niet tot wezenlijke resultaten komen".

OVERLEG NODIG

Drs. Van Leijenhorst zei van mening te zijn, dat de gehele bedrijfstak - verladers en schippers samen - zich moet zien te vinden in een nieuw permanent overlegorgaan op bedrijfsniveau. Dit overleg is nodig om voor de grote structurele problemen in de binnenvaart gezamenlijk tot oplossingen te komen, die een breed draagvlak behoeven. Van de verladers vroeg de heer Van Leijenhorst niet alleen onder druk van crisissituaties compromissen te sluiten, maar een open oog te hebben voor gerechtvaardigde verlangens van de particuliere binnenvaart. Hij gaat ervan uit, dat het bedrijfsleven de zaken in eerste instantie zelf moet opknappen. „We moeten niet beginnen met overal de overheid erbij te halen".
De binnenschippers hebben van de sloopregelingen op ruime schaal gebruik gemaakt. Het geraamde tonnage van 265.000 ton is overschreden. Per 31 december jl. hadden zich ruim 700 schepen aangemeld met een tonnage van 340.000. Ongeveer 70 procent van de aangemelde tonnage betrof schepen kleiner dan 500 ton.
Uit de aanmeldingen is gebleken, dat bijna driekwart van de aanvragers zich heeft gemeld voor herinvestering. De schippersbond is van oordeel, dat de algemene sloopregeling van 1977 nog niet beeindigd mag worden. In de omringende landen wordt een dergelijke regeling ook gecontinueerd.
Niettemin zal er volgens de voorzitter Van Leijenhorst een eind moeten komen aan het slopen, zodra er in de vraag en het aanbod van lading een evenwicht is ingetreden. Voorkomen moet worden, dat de vloot weg wordt gesloopt. Er zal intussen een onderzoek ingesteld moeten worden naar de gewenste vlootomvang om te voorkomen, dat de particuliere binnenvaart in betere tijden niet aan de vervoersvraag zal kunnen voldoen.
Het jaar 1977 was een slecht jaar voor de binnenvaart en de vooruitzichten voor 1978 zijn evenmin geruststellend. In het afgelopen jaar daalde de vervoersomvang. Het internationale vervoer per Nederlands schip steeg weliswaar in de eerste helft van 1977 met 3 procent, maar het binnenlandse vervoer daalde met 5,6 procent. Ofschoon voor de tweede helft van het jaar geen exacte cijfers beschikbaar zijn, staat nu reeds vast dat de resultaten nog ongunstiger zijn geworden. Deze tendens zal zich dit jaar voortzetten.
In verband met de te verwachten vertraging in de bouwproducten zijn de vooruitzichten voor het zand- en grindvervoer, dat vorig jaar gelijk bleef, voor dit jaar niet gunstig. Het kolentransport steeg in 1977 aanmerkelijk toch mogen volgens de voorzitter hier geen al te hoge verwachtingen aan gesteld worden.

H. L.

Drs. G.v. Leyenhorst naar Ambon

De tweede vice-voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, drs. G. van Leijenhorst, heeft het voornemen einde deze maand, begin maart, een bezoek aan Ambon te brengen. Hij wil zich in de Molukken oriënteren, omdat hij voor de CDA-fractie woordvoerder is voor wat betreft de behandeling van de recente regeringsnota over de problematiek van de Molukse minderheid in Nederland.

Drs. Van Leijenhorst is einde vorige week met een Nederlandse parlementaire delegatie naar Nieuw-Zeeland vertrokken, waar zij de gast is van de plaatsvervangend voorzitter van het Nieuwzeelandse parlement, J. R. Harrison. Van de delegatie maken voorts ondermeer deel uit de christen-democraten P. C. Elfferich, lid van de Eerste Kamer, en P. J. A. van der Sanden, lid van de Tweede Kamer.
Tijdens hun verblijf in Nieuw-Zeeland zullen de Nederlandse kamerleden zich op de hoogte stellen van de werking van het parlement daar, van de landbouw, de bosbouw, de industrie en het leven van Nederlandse emigranten. De Nederlanders willen ook aandacht besteden aan de wijze, waarop in Nieuw-Zeeland het vraagstuk van de rassenminderheden wordt opgelost.
Na zijn bezoek aan Nieuw-Zeeland reist drs. Van Leijenhorst eerst naar de Indonesische hoofdstad Djakarta, waar hij met autoriteiten van gedachten wil wisselen. Daarna brengt hij het bezoek aan Ambon.

H. L.

Overzicht interne adviesorganen van centrale overheid

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) heeft een overzicht uitgebracht van de interne adviesorganen van de centrale overheid. Het sluit aan bij het overzicht van externe adviesorganen dat de WRR in 1976 heeft gepubliceerd.
De WRR heeft de regering aanbevolen de interne adviesorganen toe te voegen aan het om de twee jaar door de minister van Binnenlandse Zaken te publiceren overzicht van externe adviesorganen.
De regering gaat thans na of dit mogelijk is en zal daarover binnen enkele maanden een definitieve beslissing nemen.

Aan het overzicht is een korte schets van de betrokken adviesorganen toegevoegd, waarbij op enkele punten vergelijkingen zijn gemaakt met de externe adviesorganen. Daaruit blijkt bijvoorbeeld dat de departementen van Binnenlandse Zaken en Buitenlandse Zaken relatief veel interne adviesorganen hebben en die van Landbouw en Visserij en van Onderwijs en Wetenschappen relatief veel externe.
Ook komt naar voren dat interne adviesorganen veel vaker informeel zijn ingesteld dan de externe. Bovendien kan worden geconcludeerd dat vooral die adviesorganen informeel zijn ingesteld, waarin departementsambtenaren en leden van buiten de departementen in ongeveer gelijke mate zijn vertegenwoordigd. Verreweg het grootste deel van de interne adviesorganen is voorts alleen of mede door ministers of staatssecretarissen ingesteld.
Het ministerie van Financiën neemt in de interne adviesorganen een centrale plaats in. Ook komen nog 136 verschillende maatschappelijke organisaties in de interne adviesorganen voor, zij het zelden met meer dan twee leden. De organisaties die iets vaker voorkomen zijn de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, enkele vakbonden, TNO-organen en enkele universitaire instellingen.
Voorts kan worden opgemerkt dat in ongeveer een derde van het aantal gevallen door de interne adviesorganen zelf of de departementen waartoe zij behoren, openbare documenten zijn gepubliceerd, waaruit de activiteiten van de adviesorganen kunnen blijken.

RUIM 300

De gegevens van het overzicht zijn ontleend aan een door de WRR in samenwerking met de departementen gehouden enquête. In het rapport worden per departement de belangrijkste interne adviesorganen opgesomd. Het betreft daarbij een toplaag van departementale commissies, die overwegend maar niet geheel uit departementsambtenaren bestaan en al dan niet geheel uit departementsambtenaren bestaande interdepartementale commissies; in totaal ruim 300 adviesorganen. Van elk adviesorgaan worden de volgende gegevens verstrekt: naam en adres, wijze en datum van instelling, samenstelling, vertegenwoordigde departementen en departementsonderdelen, andere vertegenwoordigde organisaties, openbare publikaties waaruit activiteiten over het adviesorgaan kunnen blijken en eventuele bijzonderheden.

Stemmen en stemmen bij volmacht

Aan de Statenverkiezingen mag worden deelgenomen door alle Nederlanders die op de dag van de kandidaatstelling, dinsdag 14 februari, 18 jaar en ouder zijn. Iedereen krijgt een oproepkaart toegezonden en daarop staat tevens aangegeven waar de stem moet worden uitgebracht. De opkomstplicht bestaat in Nederland niet meer, zodat niemand verplicht is zijn stem uit te brengen. Ongetwijfeld zullen er velen zijn, die niet voornemens zijn te gaan stemmen. Dat is verkeerd.
Het is ons aller taak te bevorderen, dat zoveel mogelijk mensen naar de stembus gaan en . . . dat ze de CDA stemmen. Bij iedere verkiezing gaan duizenden stemmen verloren door onachtzaamheid.
- met vakantie gaan of op zakenreis zijn zonder dat er voor een volmacht is gezorgd;
- vissers, zeevarenden, militairen of werknemers, die in het buitenland zijn, zonder dat iemand zich bekommert om een machtiging;
- ouden van dagen, die niet stemmen, omdat niemand er aan denkt;
- zieken die niet benaderd worden om een machtiging.

VEEL AANDACHT

In iedere plaats vraagt de gang naar de stembus nu al veel aandacht. Thans vooral ten aanzien van het stemmen bij volmacht.
De volgende mogelijkheden doen zich voor:
1. De kiezer stemt zelf;
2. De kiezer vraagt zelf (schriftelijk of mondeling) een kiezerslegitimatiekaart aan; Voor de provinciale statenverkiezingen kan hij dan in zijn provincie naar ieder willekeurig stembureau gaan. Een schriftelijk verzoek moet uiterlijk veertien dagen voor de dag der stemming, dus **uiterlijk 14 maart** bij de burgemeester van de eigen woonplaats zijn ingediend. Mondeling kan het uiterlijk op de vijfde dag voor de stemming, dus uiterlijk op **24 maart**. Bedenk echter, dat dit Goede Vrijdag is waarop veel gemeentehuizen gesloten zijn. **In de praktijk is donderdag 23 maart a.s. dus de laatste dag.** Wie van deze mogelijkheid gebruik wil maken moet zelf naar het gemeentehuis.
3. De kiezer geeft een andere kiezer een volmacht. Een aanvrage moet uiterlijk op de 14e dag vóór de stemming (**dus uiterlijk 14 maart**) bij de burgemeester van de eigen gemeente zijn ingediend. Op de gemeentesecretarie zijn daartoe kosteloos formulieren beschikbaar. Degene, die gevolmachtigd wordt dient op hetzelfde formulier zich bereid te verklaren de volmacht te aanvaarden. Woont degene die de volmacht krijgt (gevolmachtigde) niet in dezelfde gemeente als degene, die de volmacht geeft (volmachtgever) dan moet er ook een verklaring worden overlegd door de gevolmachtigde van de burgemeester uit zijn eigen woonplaats dat hij daar in het kiezersregister is ingeschreven. De gevolmachtigde mag, binnen de provincie, stemmen in het stembureau van zijn keuze met de verkregen volmachtlegitimatiekaart.
   Een kiezer mag niet meer dan twee keer als gevolmachtigde optreden.
   In totaal kan hij dus drie stemmen uitbrengen. Alle twee of alle drie de stemmen moeten gelijktijdig worden uitgebracht. Het is niet nodig dat de gevolmachtigde familie is van de volmachtgever. Een kiezer, die een volmacht heeft verstrekt kan daar later niet op terug komen en hij kan zelf derhalve niet meer rechtstreeks aan de verkiezingen deelnemen.
4. De kiezer kan zijn oproepingskaart overdragen. Dit kan nog op de verkiezingsdag zelf. Volmachtgever en gevolgmachtigde dienen dan echter in hetzelfde **stemdistrict** te zijn ingeschreven. Beide ondertekenen de oproepingskaart. De gevolmachtigde moet beide stemmen gelijktijdig uitbrengen.
5. De kiezer, die een kiezerslegitimatiekaart heeft stemt bij volmacht. Hierbij wordt de procedure als onder 2 toegepast, omdat de kiezerslegitimatiekaart dan niet meer kan funktioneren.

Mededelingen voor de abonnees

Er dienen onzes inziens enige misverstanden uit de weg te worden geruimd.
I. Het is wederom gebleken, dat er nog abonnees zijn, die menen dat de prijs van het abonnement op het C.H.-weekblad De Nederlander in het contributie-bedrag voor de C.H.U. of het C.D.A. is inbegrepen. Dat is **niet** het geval. Wèl is inbegrepen het 10x per jaar verschijnend Ledencontactblad. Het blad met het oranje-vak in de kop.
II. Het C.H. Weekblad (met blauw vak in de kop) verschijnt iedere week, op een enkele uitzondering na. Alle abonnees hebben ook recht op het ledencontactblad, dat 10x per jaar in plaats van het weekblad uitkomt. Daardoor kan een abonnee, die ook lid van de C.H.U. is, wel eens - op de datum van het contactblad - twee bladen krijgen. Is dat het geval, dan verwacht de administratie daarvan gaarne bericht, opdat het aan de expeditie kan worden doorgegeven.
III. Het C.H. Weekblad èn het C.H. Contactblad worden uitgegeven door de Stichting Uniepers voor de C.H.U.
IV. Ons abonnementsjaar loopt parallel aan het kalenderjaar. Nieuwe abonnees kunnen op elk tijdstip worden ingeschreven; voor opzegging van een abonnement is men normaal gebonden aan de betalingstermijn, welke eindigt op 31 december.
V. Naast het andere nieuws op politiek gebied, wordt speciaal C.D.A.-nieuws zowel in het Week- als in het Contactblad opgenomen.
Op veler verzoek wordt het vorenstaande nog eens onder de aandacht van **al** onze lezers gebracht.

Th. E. Vroegop
wrnd. secretaresse Stichting Uniepers
Adm. C.H. Weekblad De Nederlander

Kanttekeningen bij het begrotingsdebat landbouw

door: T. Tolman, lid van de Tweede Kamer voor het CDA

Zoals bekend worden in de Tweede Kamer de begrotingen in een snel tempo afgehandeld. Met de behandeling van de begroting van landbouw en visserij werd de rij geopend. Zowel de Kamer als de minister zijn gehandicapt door de korte tijd die beschikbaar is. Uitvoerige discussies blijven dan achterwege. Toch is de behandeling uiteraard technisch noodzakelijk, maar ook zinvol omdat beleidslijnen ontvouwd kunnen worden. Daarom zullen we enkele hoofdzaken nader becommentariëren.

PACHTBELEID

Concreet heeft minister Van der Stee meegedeeld dat er geen pachtnota zal komen. Maar in de loop van het jaar zullen noodzakelijke wijzigingen worden voorgesteld. Uiteraard zal hier ook de leeftijdsgrens een rol spelen. Wij wachten verder af welke aanpassingen de minister in petto heeft en houden zeker de vinger aan de pols.

GRONDBELEID

Bij deze begrotingsbehandeling behoefden de wetsontwerpen onteigeningswet en voorkeursrecht gemeenten geen speciale aandacht. Deze zullen snel aan de orde komen in de geest zoals in het regeerakkoord is afgesproken. Vanuit de CDA-fractie is gepleit voor een snelle totstandkoming van de regeling agrarisch grondverkeer.
Grond is schaars en duur. Daardoor ontstaan knelpunten die zo mogelijk opgelost moeten worden. Opvallend is hoe lichtvaardig buitenstaanders over deze grondproblemen spreken. In een handomdraai moet alles anders worden of er moet een prijsbeheersing komen. De minister heeft wel een tip van de sluier opgelicht hoe hij denkt over de problematiek. Hij is van oordeel dat de grondprijs in guldens uitgedrukt niet meer mag stijgen.
Eveneens werd geconstateerd dat er momenteel sprake is van een duidelijke stabilisatie van de prijs.

De minister wenst geen direkte prijsbeheersing maar meent dat via regulering in het grondverkeer - landbouwkundige toetsing - de prijs beheerst kan worden. Hij wijst een teveel regelen van de overheid af en noemde een aantal gezonde uitgangspunten waaraan wij ons conformeren.
Een motie van de heer Voortman (PvdA) die de landbouwkundige toetsing op voorhand in twijfel trekt achten wij niet juist. Dat is prematuur.
Evenmin kunnen we instemmen met de gedachte dat het in te dienen wetsontwerp ook voorstellen moet bevatten met betrekking tot een direkte prijsbeheersing van landbouwgronden. Dat is hinken op twee gedachten. En dat zou in de wetgeving aanleiding geven tot grote vertraging. Het is òf het één of het ander. Regeling agrarisch grondverkeer of prijsbeheersing. Het eerste kan - men vergisse zich daar niet in - bijna van even fundamentele betekenis zijn voor de landbouw als de pachtwet.
Het tweede botte middel prijsbeheersing, kan alleen waterdicht zijn als de overheid alles koopt en verkoopt zonder inspraak van gegadigden.
Deze loketten-maatschappij wijzen wij af. Temeer omdat de overtuiging volkomen gerechtvaardig is dat de prijsbeheersing via landbouwkundige toetsing bereikt kan worden. De motie Voortman dient derhalve te worden afgewezen.

INKOMENS IN DE LANDBOUW

Tenslotte nog een paar korte kanttekeningen. De enige CDA-motie ingediend door een zestal CDA-leden met als eerste ondertekenaar Braks, is zeer spontaan geboren.
De mededeling van minister Van der Stee dat hij de verleden jaar ingevoerde lastenverlichting voor de landbouw niet zou continueren, verraste de Kamer en noodzaakte tot indiening van een motie om de voortzetting van de lastenverlichting te bepleiten.
Dat is consequent. Indien wij alleen maar met de mond belijden dat het CDA een schild voor de zwakken is en niet de daad bij het woord voegen, is dat fout. Welnu met de uitspraak dat sociale minima niet mogen worden aangetast gaan wij akkoord. Maar dat betekent niet exclusief de werkers in de landbouw. De vooruitzichten van een dalende zuivelwaarde is reëel.
De komende prijsbeslissing in Brussel geeft geen enkele aanleiding tot optimisme. Volgens de objectieve berekeningsmethode zou in Nederland een kostenstijging van 7 procent moeten worden opgevangen om een gelijk inkomensniveau te behouden. De EEG komt gemiddeld op 4,2 procent en de Europese commissaris Gundelach biedt 2 procent. Hopelijk komt de minister die zich momenteel nog over de motie beraadt, tot een oplossing en kan deze lichte rimpeling worden weggenomen.

Teun Tolman

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
en Egbert Bluemink.

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bluemink;
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861529 (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

EVP-congres op 7 en 8 maart

Het Politiek Bureau van de christen- democratische Europese Volkspartij (EVP) vergaderde deze dagen in Brussel onder het voorzitterschap van de Belgische Eerste Minister, Leo Tindemans.

Het Politiek Bureau besloot het eerste congres van de EVP te houden op 6 en 7 maart te Brussel. Op dit congres zal het politiek programma waarmee de christen-democraten aan de Europese verkiezingen zullen deelnemen, definitief worden goedgekeurd. Dit politiek programma zal prealabel in de nationale hoofdsteden worden toegelicht in een aantal persconferenties.
Ten aanzien van de Europese verkiezingen verzocht de EVP de Europese Raad tijdens zijn bijeenkomst van 7 en 8 april eerstkomend, in overleg met het Europese Parlement, definitief de datum vast te stellen voor de eerste Europese verkiezingen. De EVP dringt er bij de lidstaten verder op aan om de behandeling van het wetsvoordeel inzake de Europese verkiezingen zo spoedig mogelijk te beëindigen ten einde de politieke partijen in staat te stellen de Europese verkiezingscampagne tijdig voor te bereiden.

PORTUGAL

Het Politiek Bureau onderzocht de ontwikkeling in Portugal. Het beschouwt de deelneming van de Portugese zusterpartij, de C.D.S., aan de nieuwe regering als een essentiële bijdrage tot de consolidatie van de democratie in Portugal en de economische en sociale stabilisatie in het land. Het Politiek Bureau gaf andermaal uiting aan de volledige solidariteit van de christen-democraten met het Portugese volk en meer bepaald met de Portugese christen-democraten en steunt alle inspanningen die ertoe leiden Portugal volledig te betrekken bij de Europese eenmaking.
Het Politiek Bureau heeft de Spaanse en de Portugese christen-democraten als waarnemers in de Europese Volkspartij opgenomen.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Uit het rijke liberale leven

**„Eer ik minister werd, had ik, om de staat van zaken te leren kennen, mij een opgave laten verstrekken van de politieke kleur der burgemeesters."
Het had vorige week donderdag Wiegel kunnen zijn bij de verdediging van zijn eerste begroting toen hij stelde dat VVD en PvdA ondervertegenwoordigd zijn in het aantal burgemeesters, maar het was Dr. Kuyper die hier sprekend wordt ingevoerd als minister van binnenlandse zaken in zijn eigen kabinet. Dat wordt ook wel zeer duidelijk uit het vervolg van het citaat: „De uitkomst bleek te zijn, dat van de 180 gemeenten in Zuid-Holland 11 een AR, slechts 3 een RK, eveneens 3 een CH-man, en alle 163 overige een liberaal als burgemeester bezaten". Het liberalisme had in de tweede helft van de 19e eeuw een kennelijk uitstekend geslaagde poging gedaan om Nederland met liberale posities te overdekken.**

* * *

**Het huidige liberale Nederland heeft in de Rotterdamse hoogleraar dr. J. A. A. van Doorn een nieuwe ideoloog gekregen, die in de recente bundel „Liberalisme in de jaren tachtig" fraaie lijnen voor de toekomst trekt. Hij ziet daarbij historische verbindingen met de „klassieke liberaal" gekleed in „een combinatie van ijver, redelijkheid en verdraagzaamheid". Dat is weer eens wat anders dan de kenschets van het rijke liberale leven van weleer, in 1949 gegeven in de geschiedschrijving van de - toen - 80-jarige AR-partij: „Het volk ten baat". Daarin wordt „het exclusivisme een van de meest erkende kenmerken der liberale overheersing" genoemd. Tegen de eeuwwisseling was de overgrote meerderheid van de burgemeesters, notarissen en schoolopzieners liberaal. Zo was het praktisch ook gesteld met de meeste hoge ambtenaren.
Mr. A. F. de Savornin Lohman had daar tijdens zijn korte loopbaan (1890-1891) als minister van binnenlandse zaken in het kabinet-Mackay heel wat mee te stellen. Menigmaal heeft hij tegen de stroom op moeten roeien als het een benoeming of voordracht gold, omdat de ambtenaren aanbevelingen instuurden, die slechts namen van liberalen bevatten. „Ik heb daarop gevraagd naar de andere kandidaten en gezegd: vertel mij daar nu ook eens wat van," memoreerde hij later. Het gevolg was dat hij vaak een benoeming deed buiten de aanbeveling om. Vooral daardoor trof Kuyper tien jaar later tenminste nog enkele niet-liberalen aan onder het corps dat de dienst uitmaakte.
Van Doorn noemt in zijn eerder vermeld artikel „het formeren van tegenmacht historisch begrijpelijk". In de 90-jaren was het noodzakelijk. Kuyper en Lohman waren doelbewust bezig met de vorming van een strijbaar volksdeel om tegenmacht te organiseren tegen het zogedachte „denkend deel der natie".**

Toen dit in de periode 1888-1891 even leek te lukken tijdens het ministerie Mackay, werd Lohman in de wandelgangen van de Tweede Kamer van liberale zijde toegebeten: „We zullen jullie treiteren tot je er dood bij neervalt." Dat is nog eens wat anders dan elkaar vinden met een goed glas wijn in de hand of genoeglijk bij kaarslicht dineren in een Haagse bistro die onze premier en vicepremier vorig jaar tot vaste klant kreeg . . .

* * *

Van Doorn noemt de moderne strijd tegen sluipende of openlijke politisering van bepaalde onderwijs- en vormingsactiviteiten, van wetenschap en communicatie, „niet anders dan de voortzetting van de klassiek-liberale strijd tegen intolerantie in nieuwe gestalte". Klassiek betekent óók, dat iets tot model kan dienen. Dat is, naar Van Doorn zich herinneren moet, niet het liberale exclusivisme, dat het kabinet-Kuyper pas kon beginnen te slopen toen in 1901 de liberalen eindelijk grondig uit hun lange meerderheidspositie werden gehaald door kiezers, die er genoeg van kregen door liberalen overheerst te worden. Het liberale bevoorrechtingssysteem, dat tientallen jaren kritiekloos onder henzelf gegolden had, was voorgoed gebroken, als zou het nog jaren duren voor er van buiten het - openlijk gepolitiseerde - liberale onderwijsstelsel in ruime mate mensen met de nodige vooropleiding beschikbaar kwamen. Dat duurt nu eenmaal langer bij „vertikale" partijen „die alle lagen der maatschappij doorsnijden" *) dan bij een „horizontale" groepering als de liberale, die haar aanhangers vooral uit de bovenste laag haalde.

Wiegel kan nu ongetwijfeld putten uit een breed kwaliteitsaanbod. Zijn voornemen om dat voorop te laten staan bij zijn herijking van politieke krachtsverhoudingen op het burgemeestersfront is uitvoerbaar. Zijn benoemingsbeleid moet en kan op kwaliteit beoordeeld worden.

Van Dulst

***) Het onderscheid is van De Beaufort, geciteerd door Japikse in zijn Staatkundige Geschiedenis van Nederland 1887-1917.**

Philip Agee wel vreemdeling, geen vluchteling

door: H. van den Broek, lid Tweede Kamer CDA

De Tweede Kamer-fracties van CDA en VVD hebben zich in overgrote meerderheid uitgesproken tegen een verder verblijf in Nederland van Philip Agee. Een daartoe strekkende motie van de PvdA ingediend tijdens een vorige week gehouden spoeddebat, werd met 76 tegen 68 stemmen verworpen.

In de motie werd gevraagd om voor deze ex-agent van de Amerikaanse geheime dienst (CIA) beroep mogelijk te maken op de Raad van State tegen de negatieve beslissing van staatssecretaris Haars (justitie) inzake een verder verblijf.

Uitvoerig van deze motie inpliceerde dat Agee de afloop van de procedure in Nederland zou mogen afwachten wat, gelet op de gebruikelijke duur van dit soort procedures, inhield een verlenging van zijn verblijf met ca. 1-1½ jaar. Het CDA heeft zich in het verleden altijd sterk gemaakt voor een ruimhartig vreemdelingenbeleid, vooral daar waar sprake was van politieke vluchtelingen dan wel andere aanvragen met een sterk humanitair karakter. (Denk b.v. aan het door ons gesteunde opnamebeleid t.a.v. Chilenen, Koerden, Syrisch-orthodoxe christenen, Vietnamezen).

Ook vandaag beschouwen wij het een plicht van medemenselijkheid om een toevluchtsoord te bieden aan hen die verdrukt of vervolgd worden op grond van ras, geloof, geslacht of politieke overtuiging, een en ander binnen het kader van wat redelijkerwijs mogelijk is binnen een klein en vol land als het onze.

IETS ANDERS

Maar bij Philip Agee was iets geheel anders aan de hand. In de eerste plaats kan deze Amerikaan niet als vluchteling worden beschouwd aangezien hij vrij en zonder bezwaar naar zijn vaderland (de VS) kan terugkeren.
Er is dus geen reden van humanitaire aard om Agee een langdurig verblijf in ons land toe te staan, terwijl evenmin wordt voldaan aan het tweede algemeen uitgangspunt van ons vreemdelingenbeleid nl. dat met zijn aanwezigheid een Nederlands belang zou zijn gediend. Maar er was meer.
Sinds Agee in 1969 de CIA als teleurgesteld en verbitterd man de rug toekeerde, is hij begonnen met het verzamelen en publiceren van gegevens over zijn vroeger werkgever inclusief lijsten met namen van personen, organisaties en instellingen die in contact staan of stonden met de CIA. Aanverwante activiteiten hebben eerder tot zijn verwijdering uit Engeland, Duitsland en Frankrijk geleid.
Een verblijf van drie maanden in Nederland wordt in beginsel toegestaan aan ieder niet-criminele buitenlander die beschikt over een geldig grensdocument en die niet platzak is. Algemeen is daarbij de voorwaarde, dat men zich dient te onthouden van enigerlei activiteit die gevaar oplevert voor de openbare orde, rust, veiligheid of de goede betrekkingen met andere landen.
Ook voor Agee golden deze voorwaarden toen hij in juni 1977 ons land binnenkwam en hij had zich daarmee ook accoord verklaard.
Uit een reeks van uitspraken in krantenpublicaties en op persconferenties bleek al spoedig, dat Agee zijn tegen de CIA gerichte activiteiten ook in ons land onverminderd wenste voort te zetten.
De toenmalige staatssecretaris Zeevalking oordeelde dat Agee de toelatingsvoorwaarden had overtreden. Daarom diende de intussen door Agee - voor de duur van 1 jaar - aangevraagde verblijfsvergunning te worden geweigerd. De huidige staatssecretaris mevrouw Haars kwam in de vervolgens aangespannen herzieningsprocedure tot dezelfde conclusie. Tussentijds had ook minister De Gaay Fortman (die destijds nu Van Agt op Justitie verving) eveneens afwijzend beschikt. Van wisselvallig beleid kan hier derhalve moeilijk worden gesproken!

In deze met veel publiciteit omgeven zaak (media, mondeling overleg kamercommissie met staatssecretaris, spoeddebat Tweede Kamer) speelden een tweetal discussiepunten een belangrijke rol.
Vooreerst is door nogal wat pleitbezorgers van Agee een beroep gedaan op zijn vrijheid van meningsuiting. Deze vrijheid zou zijn aangetast nu Agee's uitspraken in de pers worden gehanteerd om hem het land uit te krijgen. De staatssecretairs heeft er naar ons inzicht terecht op gewezen dat het hier niet ging om gepubliceerde meningen maar om de aangekondigde activiteiten welke in strijd zijn met de aan Agee opgelegde toelatingsvoorwaarden krachtens de vreemdelingenwet.
Een tweede, meer juridisch vraagstuk betreft het beroep op de Raad van State dat de PvdA via hun motie wilden mogelijk maken. Daarbij beriep de oppositie zich op een bij de kamer ter behandeling ingediend wetsontwerp, dat dit recht van beroep niet langer wil binden aan de voorwaarde dat de vreemdeling reeds minimaal 1 jaar in ons land verblijf houdt. Ook het CDA stelt zich in beginsel positief op achter deze uitbreiding van de rechtsbescherming voor vreemdelingen.
Er bestaat echter in de kamer nog geen begin van overeenstemming over de vraag of de vreemdeling onder de nieuwe wet tevens zal moeten worden toegestaan de afloop van beroep op de Raad van State in Nederland af te wachten (z.g. schorsende werking van het beroep. Zoals eerder gezegd gaat het daarbij om een periode van 1-1½ jaar.

GEEN AANLEIDING

Afgezien van de vraag of op nieuwe wetgeving moet worden vooruitgelopen, zagen wij geen aanleiding hier het nog omstreden beginsel van de „schorsende werking" ten gunste van Agee te laten werken. Indirect nodigde de PvdA-motie daartoe wel uit.
Behalve ongewenste precedentwerking zou dit tevens een uitzonderlijke voorkeursbehandeling opleveren voor Philip Agee, die, temeer daar geen humanitaire aspecten in het geding zijn, niet te rechtvaardigen is tegenover die talloze andere vreemdelingen die aan een dergelijke behandeling niet toekomen. En voor een humaan vreemdelingenbeleid is verdelende rechtvaardigheid bestaansvoorwaarde.

Hans van den Broek

Begrotingsbehandeling binnenlandse zaken: een plezierig debat!

door: dr. Sytze Faber, lid Tweede Kamer CDA

Vorige week donderdag werd de begroting van Binnenlandse Zaken door de Tweede Kamer behandeld. Het werd een plezierig en vlot debat. Dat werd wellicht mede in de hand gewerkt door de ingevoerde spreektijdbeperking. Kamerleden en bewindslieden concentreerden zich vooral op de hoofdzaken van het beleid. Trefwoorden: decentralisatie, bestuurlijke reorganisatie en benoemingenbeleid burgemeesters. Terwille van de beschikbare plaatsruime zal ik me in dit „verslag" vooral beperken tot het belangrijke vraagstuk van de bestuurlijke reorganisatie.

De heer Wiegel liet merken, dat hij niet alleen als oppositieleider, maar ook als bewindsman uitermate goed van de tongriem is gesneden. En zijn staatssecretaris Koning deed niet veel voor hem onder!

Overigens is het goed zich te realiseren, dat er niet op het scherp van de snede gedebatteerd werd. Het debat had in veel opzichten een verkennend karakter. De minister wees er terecht op, dat hij nog niet de tijd gehad had om zich in alle beleidsvelden te verdiepen. De echte beleidsdebatten zijn wat naar de toekomst verschoven. Dat geldt met name voor het vraagstuk van de bestuurlijke reorganisatie van het binnenlands bestuur.

VRAGEN

Door de voorganger van de heer Wiegel, de heer De Gaay Fortman, zijn een tweetal wetsontwerpen ingediend met betrekking tot de reorganisatie van het binnenlands bestuur. De gedachte van de miniprovincies neemt daarbij een centrale plaats in. Wat denkt de huidige regering met deze wetsontwerpen te doen?
In de regeringsverklaring van het kabinet Van Agt werd opgemerkt, dat de regering zich zet aan een beraad over de uitwerking van de uitgangspunten van deze wetsontwerpen. Dat klink niet al te voortvarend.
Tijdens het debat van vorige week lichtte minister Wiegel toe met welke vragen hij in dit opzicht kampt.

Is het voorgestelde aantal van 24 miniprovincies niet te hoog. Is het bestuurlijk evenwicht tussen rijk, provincies en gemeenten voldoende gegarandeerd? Kan de decentralisatie van rijkstaken niet versneld worden? Is het niet nodig om tot een systematisch beleid te komen met betrekking tot gemeentelijke herindelingen? En tenslotte: is het, mede om financiële redenen, niet aan te bevelen om de bestuurlijke reorganisatie in fasen uit te voeren?

Het zijn stuk voor stuk begrijpelijke en logische vragen. Maar dat neemt niet weg, dat ze geen alibi mogen zijn om de bestuurlijke reorganisatie maar op een laag pitje te zetten. Van de kant van het CDA werd er op gewezen, dat de bestuurlijke nood vaak hoog gestegen is en dat het zeer toegejuicht zou worden als de minister wat de bestuurlijke reorganisatie betreft snel uit de startblokken zou schieten.

MEERSPORIGE BENADERING

In sommige kringen kan men de laatste tijd vernemen, dat we met de bestuurlijke reorganisatie weer op het nulpunt aangeland zijn. In arrenmoede zou daarom maar een uitweg gezocht moeten worden in een tamelijk groot aantal kleinschalige gewesten. Via een wijziging van de wet gemeenschappelijke regelingen zou dan wellicht aangeknoopt kunnen worden bij de vele bestaande pre-gewesten. Om een tweetal redenen zou dit een ongewenste ontwikkeling zijn.
In de eerste plaats draait het er dan op uit, dat er naast rijk, provincies en gemeenten een vierde bestuurslaag in het leven werd geroepen. En vrijwel alle partijen zijn het er over eens, dat dat nu juist voorkomen zal moeten worden.
Er is nog een tweede argument.
De grondslagen van ons bestuurlijk stelsel zijn in de vorige eeuw gelegd. Toen was een belangrijk probleem om meer eenheid in de nieuwe eenheidsstaat te brengen. De ervaringen met de onderlinge verdeeldheid van de 18e eeuwse republiek lagen nog vers in het geheugen. Dat had tot gevolg, dat de oude, historische provincies danig gekortwiekt werden in hun bestuurlijke mogelijkheden. En dat betekende, dat een volwaardig bestuursorgaan op het middenniveau ging ontbreken. Hier ligt een niet onbelangrijke oorzaak van de (sluipende) centralisatie in latere jaren.
Het probleem is nu niet meer, zoals in de vorige eeuw, om tot meer eenheid in de eenheidsstaat te komen.

Integendeel, het gaat er thans vooral om, dat de verscheidenheid binnen de eenheidsstaat meer benadrukt moet worden. En daarvoor is een sterk bestuurlijk middenniveau onontbeerlijk. Natuurlijk is het niet de bedoeling, dat het „Haags centralisme" vervangen wordt door een „provinciaal centralisme". Als het provinciale middenniveau versterkt wordt dan zal dat gepaard moeten gaan met een versterking van de positie van de gemeenten. In dit verband werd door het CDA benadrukt, dat er een meersporige benadering toegepast dient te worden, waarin uiteraard óók aan de bestaande pre-gewesten aandacht geschonken zal moeten worden.

DRIE BESTUURSLAGEN

Bij zijn beantwoording onderschreef minister Wiegel de konklusie van het CDA, dat noch een gewijzigde wet gemeenschappelijke regelingen noch de bestaande pregewesten een **doorslaggevende** rol kunnen spelen ten aanzien van de reorganisatie van het binnenlands bestuur. Ook was hij het met het CDA eens, dat het regeringsbeleid zal moeten uitlopen op een verkleining van het aantal gemeenten en op een zekere vergroting van het aantal provincies.
Dat waren belangrijke uitspraken. Een en ander betekent immers, dat de minister van plan is door te gaan met gemeentelijke herindelingen om mede daardoor het gemeentelijk niveau te versterken en dat hij daarnaast het provinciale middenniveau meer body zal willen geven door onder meer het territoir van de provincies beter af te stemmen op de ontwikkelingen, die zich sinds vorige eeuwen hebben voltrokken in o.a. geografisch, demografisch en sociaal-economisch opzicht.
De regering wenst vast te houden aan de bestaande drie bestuurslagen. Dat is een goed uitgangspunt omdat op deze wijze het beste en het snelste gestalte gegeven zal kunnen worden aan de decentralisatie van rijkstaken naar provincies en gemeenten. Over de noodzaak van dit laatste waren Kamer en Regering het volstrekt eens. De vraag is natuurlijk hoe dit het beste kan gebeuren. Daarover zal minister Wiegel binnen afzienbare tijd beslissingen moeten nemen. Hij is aan zet!

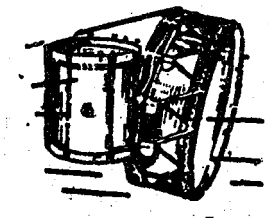
VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Algemene beschouwingen in Eerste Kamer

Van Hulst: CDA houdt tempo van vernieuwingen niet op

„Als maatschappijvernieuwingen in een socialistisch geregeerd land nog niet eens het tempo halen van de slakkengang, dan weigert het CDA zich in de beklaagdenbank te laten duwen, alsof zijn politiek de grote misdadige is, wanneer bepaalde vernieuwingen niet snel tot stand komen."
Dit heeft dr. J. W. van Hulst dinsdag jongstleden gezegd tijdens de algemene politieke beschouwingen in de Eerste Kamer.
Van Hulst die het woord voerde namens de thans voor het eerst in de senaat optredende CDA-fraktie, wees hierbij op uitspraken in een boek van de Duitse socialistische auteur Günter Grass. De schrijver die enkele jaren geleden de verkiezingscampagne van de SPD geheel meemaakte, kwam in het boek „Tagebuch einer Schnecke" tot de conclusie dat de progressie, zozeer door de SPD gepredikt, nooit sneller gaat dan een slak.
In dit verband merkte de CDA-woordvoerder op dat wetsontwerpen waarop de PvdA de christen-democraten zo graag examineert, als de VAD en de herziening van de ondernemingsraden geen technische mankementen mogen tonen en getoetst zullen worden aan het CDA-program.

MIDDENSCHOOL

Uitvoerig ging Van Hulst in op de positie van de experimenten met de middenschool. De PvdA werpt zich op als kampioen van de middenschool, waarbij men op de barricaden staat voor de kinderen uit de zwakke milieus. Het CDA heeft bedenkingen tegen de middenschool en daarmee zijn de belangen van het sociaal zwakke kind bij hen per definitie volgens de PvdA niet veilig.
Spreker herinnerde aan bezwaren aan het oud-PvdA-Eerste Kamerlid mevrouw Verwey-Jonker tegen de middenschool. Zij stelde onder meer dat het niet eenvoudig is kinderen met uiteenlopende begaafdheden zo lang in een groep bij elkaar te houden.
In Engeland is de Labourparty voor de comprehensive school maar diverse Labour-ministers sturen hun kinderen naar de grammar school en naar private schools.
Tijdens een werkbezoek van een commissie uit de Tweede Kamer aan Zweden merkte de voorzitter van de Zweedse vakbond op dat de middenschool bij de leerlingen leidt tot verlies aan interesse en inzet.
Het CDA wenst, aldus Van Hulst, een goed gefundeerde mening over de toekomstige middenschool; het niet vooruitlopen op de uitkomsten der experimenten; het garant zijn voor een goede doorstroming na de middenschool en het vastleggen van een minimuminhoud der leerstof. Steilen de experimenten echter teleur dan dienen we te komen tot een zwenkend perspectief.

FINANCIEEL-ECONOMISCH BELEID

De CDA-fractievoorzitter betoogde dat de hoofdlijnen van de sociaal-economische en financiële paragraaf uit het regeringsprogram zijn fraktie aanspreken. Er is veel gesproken over het maatschappelijk draagvlak van het kabinet. Het maatschappelijk draagvlak is aldus spreker, het beste gewaarborgd door waar mogelijk aan te sluiten op het verantwoordelijk menselijk handelen.
Gelet op de financiële verlangens die op diverse terreinen leven is een duidelijke prioriteitsstelling nodig. De vraag dringt zich op of onder het snoeimes der regering ook de bestuurlijke reorganisatie zal vallen. Het kabinet wil het ingediende wetsontwerp betreffende de bestuurlijke reorganisatie handhaven. Is dit slechts een gratuite geloofsbelijdenis of komt er ten gerieve van een bestuurlijke reorganisatie een wetenschappelijk verantwoorde studie over de meest geëigende taakverdeling over de bestuursorganen. Een dergelijke studie is dringend noodzakelijk.
Bijzondere aandacht is aldus Van Hulst nodig voor de vraag of in het geheel der sociale voorzieningen mogelijkheden liggen om het totale uitgavennivo omlaag te krijgen.
Zo is een nauwkeurig onderzoek wenselijk omtrent de vraag welke groepen eigenlijk vallen onder het begrip „minst draagkrachtigen" en na te gaan of er in deze groep geen verschuivingen noodzakelijk zijn.
Reeds tijdens het vorig kabinet is de vraag aan de orde gesteld of er niet een mogelijkheid zou moeten zijn, de verhoudingen tussen WAO en AAW integraal te bezien.
Gesteld dat het mogelijk is tot matiging te geraken, dan zou het daarmee vrijkomende geld besteed kunnen worden, om bijvoorbeeld de jeugdwerkloosheid te bestrijden.
Wij kunnen dus niet inzien, dat het nadenken over en eventueel het uitvoeren van een herverkaveling van de sociale geldstroom, met als uitsluitend doel tot een rechtvaardiger verdeling daarvan te komen, al op voorhand als anti-sociaal gekarakteriseerd moet worden. Wij beogen juist het tegenovergestelde.
Van Hulst wees er voorts op dat het begrip „passende arbeid" zo monolitisch schijnt te zijn dat het aanbrengen van enige flexibiliteit hier kennelijk onmogelijk is. Hij vroeg of het kabinet op dit punt mogelijkheden ziet.

KOPPELING

Over de kwestie van de koppeling van het niveau van de sociale uitkeringen aan het niveau van het minimumloon merkte spreker op:

„Het heeft ons aangesproken dat de minister-president tijdens de debatten in de Tweede Kamer nadrukkelijk de ontwikkeling van de primaire inkomens koppelde aan de mogelijkheid om het niveau van sociale uitkeringen te handhaven. Wij zouden gaarne wat meer duidelijkheid hebben van de Regering wat zij in concreto voor ogen heeft met het volumebeleid ten aanzien van de sociale zekerheid. De Regering spreekt in haar verklaring over coördinatie van het sociale zekerheidsbeleid met het beleid op het gebied van arbeidsvoorziening, arbeidsomstandigheden en bedrijfsgezondheidszorg. Dit is zeker een stap in de goede richting. Het gaat daarbij om zowel de aanbod- als de vraagzijde van de arbeidsmarkt en om zowel rechten als plichten van werkenden, werklozen en ondernemers. Maar wat gaat dat betekenen in het concrete beleid? Er is dringend duidelijkheid gewenst over de eisen die mogen worden gesteld, mede in relatie tot inkomenvervangende uitkeringen. Ons inziens is een veel meer op de individuele persoon gericht beleid noodzakelijk. Er mogen geen politieke taboes bestaan rond deze vraagstukken."

Tijdens de kabinetsformatie is veel gesproken over de winst-werkrelatie maar te weinig, aldus de voorzitter van de CDA-senaatsfraktie over de essentiële problemen van de arbeidsmarkt. De vraag is namelijk of de gecreëerde vacatures ook vervuld kunnen worden. Er bestaat nog een groot aantal vacatures die niet vervuld worden en er is een zeer hoge jeugdwerkloosheid.
Op het terrein van onder meer om-, her- en bijscholing zal een strak beleid moeten worden gevoerd.

BUITENLANDS BELEID

Sprekend over het buitenlands beleid merkte Van Hulst op dat het er soms op lijkt dat Nederland maar één buitenland heeft: Zuid Afrika. Ook in de regeringsverklaring is over Zuid Afrika het vonnis gewezen. Van de Sowjetunie wordt alleen de zorgwekkende militaire kracht genoteerd terwijl ook in de Sowjetunie de vervolging van joden en Christenen nog steeds toeneemt. Spreker achtte het juist dat in deze dagen door bepaalde groepen ook de blik op Argentinië wordt gevestigd. Het verslag van een missie van Amnesty International naar Argentinië omvat 96 pagina's menselijk onrecht.
Is men in politiek Nederland misschien bang, dat men het miljoenenbedrijf, dat onder het pseudoniem van Wereldkampioenschap Voetbal 1978 in juni in Argentinië plaatsvindt, in gevaar brengt?
Het schijnt dat zelfs in de omroepwereld prijsvragen zijn uitgeloofd: „Win een gratis reis naar Argentinië". Is dit niet het zelfde, als wanneer de prijsvraag zou luiden: „Win een gratis reis naar Zuid-Afrika"? Laten wij onszelf ook eens confronteren met onze eigen selectieve verontwaardigingspolitiek.

KABINETSFORMATIE

Over de kabinetsformatie zei de CDA-fraktieleider het volgende:
„De maandenlange formatie, meer herinnerend aan A.M. de Jong's „De martelgang van Kromme Lindert", dan aan Henriëtte Roland Holst's „Opwaartse Wegen", is uitvoerig in de pers en in de Tweede Kamer gecommentarieerd. Heel vaak werd in deze commentaren de terminologie van het schaakspel te hulp geroepen met pat- en mat-stellingen incluis. Nu kan de analyse van een schaakpartij erg leerzaam zijn, foutieve wendingen worden aangewezen, verbeteringen opgespoord. Maar één ding kan de analyse nooit veranderen: dat is de uislag van de partij.

Als nuchtere Nederlanders constateren wij, dat het resultaat van die langdurige partij thans achter de regeringstafel zit. „Dat is niet het tweede kabinet-Den Uyl; het is wel het eerste kabinet-Van Agt.
En wij hebben geen reden om een regering, waarin zoveel CDA-bewindslieden zitten, niet met positieve gevoelens en gedachten te benaderen.

Toch mag ik over de resultaten van maandenlange formatie niet geheel zwijgen. Ik doe dit liever niet met eigen woorden, maar met een drietal zeer korte citaten. Ze zijn alle drie uit bronnen die vurig gehoopt hadden, dat er een kabinet PvdA-CDA tot stand zou komen.
In de eerste plaats dagblad Trouw (16 december 1977). Een letterlijk citaat uit een redactioneel artikel:
„Het is dan ook niet aan de heren Van Agt en Wiegel, maar in de eerste plaats aan de heer Den Uyl en de PvdA aan wie de eer toekomt, de totstandkoming van dit kabinet mogelijk hebben gemaakt. Het is door de hoogmoed van en het gebrek aan discipline bij de PvdA, door de beverigheid van de heer Den Uyl voor de grote mond van de linkervleugel van zijn partij bovendien, dat dit land is beroofd van de regering die het best op de verkiezingsuitslag zou hebben gepast."
Een tweede citaat is uit Hervormd Nederland:

„De fout van de PvdA is, dat zij geen genoegen wilde nemen met de buiging van het CDA in de richting van links, maar een complete knieval eiste. Inderdaad faalde Den Uyl op een historisch moment."
Een derde mening is van prof. B. Goudswaard. Toen hij zich niet als minister beschikbaar stelde voor een kabinet-Van Agt, zei hij in een officiële perspublikatie:

„Een politiek motief dat bij mij zonder meer niet aanwezig is, dat ik vóór de PvdA en tegen de VVD zou willen kiezen. Ook voor mij is de weg naar de PvdA een volstrekt opgebroken weg geworden, die ik niet langer voor het CDA begaanbaar acht."

Een enkel woord over de samenwerking met de VVD. Zij die zo gretig beweren, dat er met de VVD geen verantwoord sociaal beleidt valt te voeren, laden een zware bewijslast op zich. Belangrijke sociale wetten zijn tot stand gekomen met de VVD in de regering en de PvdA in de oppositie; waarmee ik natuurlijk niet zeg, dat de PvdA toen tegen deze sociale wetgeving stemde. Bovendien was de huidige fractievoorzitter van de VVD in de Tweede Kamer staatssecretaris bij Minister Boersma; hun samenwerking was zeer goed. Er zijn daarom duidelijk redenen om het samengaan tussen CDA en VVD niet te karakteriseren als „Vluchtige Begroetingen", maar wel als „De weg tot elkander". Met de kwalificatie „radicale ombuigingen", dienen wij voorzichting te opereren. Nog steeds blijken de marges geen Tweede-Kamerbreed tapijt te zijn."

Aan het slot van zijn rede zei Van Hulst: „Het schip van staat is opnieuw bemand. Wij wensen de gehele equipage behouden vaart en goede wacht. De leiding berust bij een minister-president in wie wij vertrouwen hebben. Ik spreek hier niet van Zijne Excellentie de Minister-President. Wij zeggen heel gewoon: Kapitein Dries van Agt, het ga u goed. Maar wees wel in de diepste christen-democratische zin: Schipper naast God.

H. van Spanning.

Ontvangen boeken en publikaties

„Groepsgewijs", door Coert H. Lindijer en Jitske Lindijer-Banning. Uitgave: Boekencentrum, De Haag/ Stichting Lutherse Uitgeverij en Boekhandel, Amsterdam. Prijs f 22,50.
Dit boek stimuleert het in kerkelijk verband werken met kleine groepen en inspireert mensen, die dit al jaren doen, het ook eens met een andere methode te proberen. De beide auteurs hebben als jeugdpredikant en pastor van Lutherse gemeenten vele jaren met groepswerk ervaring opgedaan. Het boek valt in drie delen uiteen: achtergronden, revue van diverse groepen in de kerk en de praktijk van het groepswerk.

„Het dilemma van de nationale landschapsparken". Brochure van de stichting Natuur en Milieu, 's-Graveland. Prijs f 7,20.
De Stichting Natuur en Milieu wil de gestrande samenspraak tussen de landbouw en de natuur- en milieubescherming weer op gang brengen. Daartoe heeft zij deze brochure uitgegeven, die de aanzet wil zijn voor een nieuw beleid, dat zowel aan het milieu als aan de boer betere toekomstperspectieven biedt aan het huidig landbouwbeleid.

„Samenspraak", rapport van het Nederlands Christelijk Ondernemersverbond, Rijswijk. Prijs f 5,-.
Dit rapport mobiliseert de plaatselijke middenstand om de totstandkoming en inkleuring van programma's voor de komende gemeenteraadsverkiezingen te toetsen en te beïnvloeden. Daarnaast roept het NCOV de ondernemers op om ook de uitvoering van de programma's kritisch te blijven volgen. Het rapport wil dat de belangen van het midden- en kleinbedrijf door politieke partijen zwaarder worden gewogen.

„Uitzendbureau's ter sprake". Uitgave Stichting Maatschappij en Onderneming, Scheveningen. Prijs f 15,-.
A. Fogarin, bondssecretaris van de NVV-bond Mercurius, drs. W. G. Garritsen, gedelegeerde van het bestuur van de Algemene Bond Uitzendbureau's, drs. F. J. D. Goldschmeding, direkteur NV Randstad Uitzendbureau, H. Hartmeijer, Tweede-Kamerlid voor de PvdA, D. H. Grasman, secretaris van het CNV en J. F. J. van Luyk, directeur Multiplan Uitzendorganisatie schrijven in dit boek (SMO-boek 3) over de uitzendformule in het arbeidsbestel van de toekomst. De pro's en contra's worden uitvoerig belicht. Na de artikelen van de auteurs volgt de weergave van een discussie tussen hen.

„Zicht op morgen". Uitgave Stichting Maatschappij en Onderneming, Scheveningen. Prijs f 15,-.
Dit boek bevat een reeks lezingen, welke vorig jaar gehouden zijn tijdens een symposium van het ISC-Internationaal Management te Sankt Gallen in Zwitserland. Het gaat over visies op de toekomst van onderneming, management en maatschappij van Igor Ansoff, Pierre Arnold, Daniel Bell, Yves Dunant, Gerhard Heiberg, Traugott Lindner, Egon Tuchtfeldt, Günter Vogelsang, Gerrit A. Wagner en Anders Wall.

H.L.

Gehoorschade bij de jeugd onderzocht

door: P. Bode

In een vorig artikel 1) over jeugdgezondheidszorg, zulks naar aanleiding van het door de Staatstoezicht van volksgezondheid uitgebreid verslag over de jeugdgezondheidszorg, kondigde ik reeds aan terug te komen op interessante gegevens in dat verslag over gehoorschade bij de jeugd.
Voormeld verslag begint dan met op te merken, dat zowel uit binnen- als buitenland al een aantal jaren aanwijzingen komen dat de jeugd in toenemende mate gehoorschade zou vertonen. De indruk daartoe was ontstaan uit de mening dat dit gehoorverlies onder meer te wijten zou zijn aan het luisteren naar harde popmuziek.
In de inmiddels het licht doen ziende literatuur daarover kan men lezen, dat in discotheken een geluidsniveau bereikt wordt van 90 tot 100 decibel. Ook via het luisteren via een koptelefoon wordt ter plaatse van het oor een equivalent geluidsniveau van 90 dB gemeld.
In Veenendaal mag men in de bars geen hoger geluidsniveau van 28 decibel produceren. Komt men daarboven dan krijgt men om te beginnen een proces verbaal. Bij herhaling wordt de vergunning voor veertien dagen ingetrokken. Practische uitvoering is daaraan gegeven. Het heeft geleid tot minder klachten. Ook de bareigenaars zijn voorzichtiger geworden, omdat bij meerdere herhalingen de muziekvergunningen en de vergunningen tot ontheffing van het sluitingsuur ingetrokken worden.

ONDERZOEK

Welnu, een en ander is voor het ministerie van volksgezondheid en milieuhygiëne aanleiding geweest om aan het instituut voor milieuhygiëne en gezondheidstechniek TNO opdracht te geven een verkennend onderzoek in te stellen onder een groep sollicitanten bij de Nederlandse Spoorwegen.
In juni 1976 verscheen het rapport de invloed van luide muziek op de gehoorscherpte van jonge luisteraars. Uit dat rapport blijkt dat - let wel - voor de onderzochte groep jongeren en met de gebruikte onderzoekmethode vrijwel geen gehoorschade aan popmuziek kon worden vastgesteld.
Bedoeld onderzoek vond plaats in april 1976 en bij 281 sollicitanten van 16 tot 18 jaar.
Bij 142 jongeren bleek zowel uit de ingevulde vragenlijsten dan wel uit gehooronderzoeken dat er een gehoorverlies mogelijk was dat niet veroorzaakt was door popmuziek.
En hoe was het bij de resterende 139 jongeren?

Van deze laatsten bezochten 93 wel een seen discotheek en 46 niet.
Een klein percentage van de jongeren schijnt dus regelmatig of wel eens een discotheek te bezoeken.
Resultaat is echter:
a. er blijken geen verschillen te bestaan tussen de gehoorverliezen van jongens die wel en die geen discotheek bezoeken;
b. ook als men de jongens die vaak een discotheek bezoeken vergelijkt met de overige discotheek- en niet discotheekbezoekers is er geen verschil;
c. alleen blijken de 18-jarige discotheekbezoekers grotere gehoorverliezen te hebben dan de 16- en 17-jarige discotheekbezoekers.

De conclusie hierboven onder c. genoemd zou dus kunnen zijn dat de 18-jarigen op een langduriger blootstelling van discotheekgeluid bogen. Een overtuigend nadelige invloed van popmuziek op het gehoor heeft men dus nog niet absoluut kunnen aantonen.

Wat wel mogelijk is, is dit, namelijk om met de verkregen resultaten een vervolgonderzoek in te stellen, welk onderzoek zich meer kan richten op de aard, frequentie en duur van discotheekbezoek.
Het Nederlands Instituut voor Praeventieve Geneeskunde/TNO te Leiden is inmiddels met een onderzoek begonnen naar: gehoorscherpte en geluidsbelasting bij adolescenten.
Uiteraard zullen u en ik benieuwd zijn naar de resultaten van dat onderzoek.

Veenendaal. P. Bode

1) Zie „de Nederlander" van vrijdag 10 februari jongstleden.

Afscheid

Met onderstaande bloemrijke poëzie in de stijl der Rederijkers neemt het CHJO-bestuur afscheid van haar algemeen secretaris:

„Afscheidsgroet bij het uitgaan van het CHJO-ambt

des Heeren Egberti Blueminquis

Waar men Stichtse waatren met een Gelders' naam verbindt
Stuit de Berkelstraat op Vaartsche Rijn, dat zilv'ren waterlint
Dáár, juist daar verkoos na rijp bestuursberaad
Voor drie halve jaren plaats ons nijv're secretariaat

Kennend de subsidie en 't bestuurlijk alvermogen
Dragend dit in d'armen van een puik der theologen
In de kluwen-papperas na slecht-bemande jaren
Poogt men met een vaart weer nieuwe leden te vergaren.

Veel, zeer veel dient ook diep ploegend werk verzet
Broeders van AR en KVP, zij vragen mee belet
Samen stuwend naar de nieuwe horizonten
Of slechts dobb'ren, waar de standpunten soms klonten

Al dit vraagt geduld en kilometers lettergrepen
Soms in 't late uur nog post naar Jaarbeurs dreven slepen
Kommer, Kwel en Kniezen, Kwerulanten
Winnen zij het van 't humeur eens komend' predikanten?

Neen, 't vordert zeer, de bloei van bloesem start
En de Ledenwas gaat sneller, ja gaat klaterbruisend hard
Op dit precieus' moment nu was besloten in uw raad
Dat gij tot een einde weeft uw eigen studiedraad

Lof en ere dies voor hem die zo gaat scheiden
En het overdraagt na zulke worsteltijden
Gij, geboekstaafd overluid met eer in 't CH-Jong'renboek
Veel geluk en zegen in gezin en ..... Houten Broek.

De CHJO in Noord-Holland

Vorig jaar is door het installeren van een bestuur het werk van de CHJO in de provincie Noord-Holland een nieuw leven ingeblazen. Als eerste taak heeft de CHJO-Noord-Holland op zich genomen het starten van het overleg om te komen tot een provinciaal CDJA, ten aanzien waarvan bij de andere belanghebbende organisaties geen initiatief te verwachten viel. Verder zijn wij in de provincie druk bezig met het inventariseren van het ledenbestand en het uitbreiden daarvan. Om de onderlinge binding verder te versterken is bovendien het plan opgevat om binnenkort te komen tot het uitgeven van een eigen provinciaal ledencontactblad.
Voor woensdag 22 februari te 19.00 uur is een algemene ledenvergadering, tevens thema-avond, gepland in het Protestants Christelijk Militair Tehuis, Jansweg 34 te Haarlem (vlakbij het station). Het verloop van den avond ziet er als volgt uit:
algemene vergadering, gedeputeerde drs. J. van Dis spreekt over Provinciale Statenverkiezingen en ruimtelijke ordening, vragen en discussie, „Versterking CDJA" en sluiting.
In het huishoudelijk deel van de avond is het de bedoeling dat de uitgangspunten, de statuten en het huishoudelijk reglement en de begroting voor het lopende boekjaar aan de leden ter goedkeuring worden voorgelegd.
Tevens zal de ontwikkeling naar een provinciaal CDJA ter sprake komen. Na afhandeling van het huishoudelijk gedeelte zal de avond gewijd zijn aan de Provinciale Statenverkiezingen. De gedeputeerde Van Dis zal dan het woord voeren onder de titel: „Wij groeien vast in tal en last", de ruimtelijke ordening in provinciaal perspectief.
Voor dit gedeelte zijn tevens leden van de ARJOS en KVPJO, rechtstreekse CDA-leden en belangstellenden van harte uitgenodigd.
De CHJO-Noord-Holland meent dat door de belangrijkheid van de agenda deze avond door de leden niet gemist mag worden. Tevens biedt deze avond de leden van de CHU een bijzondere mogelijkheid om met de CHJO in Noord-Holland kennis te maken.
Jan Willem Pauw (voorzitter CHJO-Noord-Holland), secretariaat: tel. 02550-12195.

Bericht voor CDA-sprekers

Bericht voor al diegenen, die niet (hebben) kunnen deelnemen aan de voorbereidende informatiedagen op 16 en 23 januari 1978. De deelnemers aan deze jaarlijkse informatiedagen werden reeds voorzien van de nodige documentatie. Om goed het CDA-standpunt te kunnen verwoorden is het uiterst dienstig te beschikken over de CDA-standpunten ten aanzien van de onderscheiden onderwerpen t.w. Provincie, Gemeente, Europa en Arbeid en Inkomen. De vraagstellingen met betrekking tot de vier onderwerpen zijn door de gezamenlijke Wetenschappelijke Instituten beantwoord en op schrift gesteld. Deze antwoorden worden u op verzoek toegezonden. Tevens ontvangt u daarbij een aantal wenken voor sprekers voor deze politieke scholingscursussen. U kunt uw aanvraag richten tot de Stichting Politiek Scholings- en Vormingswerk CDA, Wassenaarseweg 7, Den Haag.

Schema CDA-radio- en tv-uitzendingen

CDA-Radio-uitzendingen (altijd op dinsdag)

21 februari 1978	2 mei 1978
7 maart 1978	16 mei 1978
21 maart 1978	30 mei 1978
4 april 1978	13 juni 1978
18 april 1978	27 juni 1978

De radio-uitzendingen vinden plaats via Hilversum 1 van 18.19-18.29 uur.

CDA-TV-uitzendingen
woensdag 22 februari 1978 Ned. 1 19.50 uur.
Woensdag 3 mei 1978 Ned. 1 19.50 uur.

Provinciaal CHJO-verband in Overijssel opgericht

Op dinsdag 7 februari waren ongeveer twintig belangstellenden in Zwolle bijeen, om het Provinciaal CHJO-verband Overijssel op te richten. Dit gebeurde in aanwezigheid van de landelijke voorzitter van de CHJO, Peter Heukels, die een toespraak hield over de actuele politieke situatie. Na een pauze vond een discussie plaats, waarbij de abortuswetgeving en de neutronenbom veel aandacht kregen.

Na de discussie vond de verkiezing plaats van een voorlopig bestuur, waarvoor een vijftal leden zich kandidaat gesteld had.

Bovendien werd een datum vastgesteld voor een volgende bijeenkomst, die mogelijk geheel gewijd zal zijn aan abortus en euthanasie.

Een vertegenwoordiger van de Centrale Kiesvereniging van Zwolle, zegde namens die organisatie, aan de nieuwe afdeling alle steun toe die mogelijk was. Een positief blijk van belangstelling van de CHU, dat beslist navolging verdient!

Overijsselse lezers, die belangstelling hebben voor het werk van de CHJO-Overijssel of eraan mee willen doen, kunnen inlichtingen winnen bij de secretaris, Ton Huiskamp, Hoffmanstraat 73, Zwolle, tel. 05200-19073.

CHJO-redacteur „De Nederlander"

Onze „oplettende lezertjes" (om met de strip van Toonder te spreken, die ook alleen gelezen wordt door mensen die buiten de door het verkleinwoordje aangegeven categorie vallen of althans menen te vallen) zullen wel gemerkt hebben dat de bestaande unio personalis tussen algemeen secretaris van de CHJO en CHJO-redakteur bij „de Nederlander" door mijn terugtreden als algemeen secretaris verbroken is. Want, voorlopig althans, zal ik redakteur voor „de Nederlander" blijven.

Derhalve kopij voor „de Nederlander", uitgetikt met ruime spatie tussen de regels, nog steeds naar het bekende adres: Berkelstraat 78 te Utrecht.

Het adres van het secretariaat van de CHJO is thans: Lange Geldersekade 8 te Dordrecht.

Egbert Bluemink.

Pepak impasse

door: drs. H. J. Ydo

De PPAC (spreek uit Pepak), de commissie die in opdracht van het CDA-bestuur adviseert over lopende beleidszaken, heeft een boekje geschreven dat de ambitieuze titel draagt: „Europese Gemeenschap impasse en perspectief".
„Alweer een boekje over Europa," zult u verzuchten. En u heeft gelijk beste lezer(es). Aan Europa maken wij, Nederlanders, veel papier vuil. Ik persoonlijk vind dat een goede zaak, omdat ik Europa een goede zaak vind en er nu eenmaal veel gezaaid moet worden om eenmaal te oogsten.

Inmiddels is dit PPAC-boekje niet het beste dat over deze materie in het licht is gezonden. Het is weinig spannend en bovendien hier en daar slordig geschreven. Zo maken de auteurs (pag. 9) melding van een overeenkomst met de EFTA (als zij bedoelen de afzonderlijke EFTA-lidstaten) en zien zij (pag. 16) in Wereldoorlog II een scheidslijn voor wat betreft de veralgemening van conjunctuurcycli (wat niet waar is). Zij praten (pag. 16) over de gunstige effecten van de minimumprijzen van staal, waarvan iedereen weet dat zij levendig worden ontdoken en dat, als zij zouden worden toegepast, dit prijsverhogend zou werken voor de consument. Zij zeggen (pag. 9) zich te beperken tot het Verdrag van Rome (welk?, er zijn er twee!), maar spreken zeven pagina's verder vrolijk over zaken betreffende het Verdrag van Parijs. Zij spreken (pag. 13) over „grensrechten", wat geen Nederlands woord is, en hebben het over „een aantal instituten" als zij er slechts één bedoelen (pag. 13).

EENZIJDIGE OPSOMMING

Van ernstiger aard acht ik de eenzijdige opsomming van wat er in Europa al bereikt is (pag. 12 en 13). Ik weet wel dat dit PPAC-advies niet een wetenschappelijk geschrift probeert te zijn en dat wij geen volledigheid mogen verwachten als het over een inventarisatie gaat, doch het is minstens ongenuanceerd om - zoals de auteurs doen - het landbouwbeleid alleen maar als een succes voor te stellen (en niet de overschotten en gestegen prijzen te vermelden) of om geen melding te maken van het feit dat voor belangrijke industriële sectoren de gemeenschappelijke vrije markt niét bestaat. In feite is deze markt veel minder vrij en gemeenschappelijk dan hier gesuggereerd wordt. Weliswaar zeggen de auteurs zelf, dat er bij de lijst van verworvenheid heel wat kritische kanttekeningen gemaakt kunnen worden, die de impasse reflecteren waarin Europa verkeert. Een analyse daarvan had de auteurs in staat kunnen stellen deze impasse wat beter te vatten dan zij nu doen met hun vage theorie van „gebrek aan politieke wil".

GROTER GEHEEL DAN DE NATIE

Mijn ernstigste bezwaar richt zich tegen de motieven, die de auteurs signaleren (en overnemen) voor een verdere Europese integratie, t.w. (a) internationale macht, (b) behouden wat is bereikt, (c) solidariteit met de derde wereld en (d) de problemen zijn te groot om door één land opgelost te kunnen worden. Nu is strikt genomen, voor (b), (c) en (d) geen verdere supernationale integratie nodig; de daarmee samenhangende doeleinden kun je heel goed inter-goevernementeel bereiken. Blijft derhalve over als motief: de internationale macht die de EG kan uitoefenen. Dat is, dunkt mij, nu precies wat de Vader van Europa, Jean Monnet, niet bedoelde (zijn naam wordt overigens nergens genoemd). Monnet zag in de natie en het nationalisme een bron van konflikten en oorlogen en wilde die uitbannen door de natie te laten opgaan in een groter geheel. Dat dat grotere geheel noodzakelijkerwijs internationale macht zou krijgen was voor hem geen doel, doch bijzaak. Het motief van Monnet, „Weg met de natie", is het enige dat mij persoonlijk warm doet lopen voor een supra-nationaal Europa. Om het maar eens wat contrastrijk te zeggen: ik ben wel bereid om m'n nationale identiteit op te geven en met m'n kinderen in het Duits te converseren als dat oorlogen en konflikten kan voorkomen, niet als het gaat om de Nederlandse scheepsbouw via de EEG te redden. Blijkbaar denken de auteurs daar anders over. Dat is natuurlijk hun goed recht, doch ik vraag mij af welke motivering dichter staat bij de CDA-principes, die van Monnet of die van de auteurs? Ik houd het maar op de eerste.

SOLIDARITEIT

In ditzelfde vlak ligt ook de onderstreping, door de auteurs, van de Europese solidariteit met de derde wereld en de afwezigheid van enige melding - in hun motivering - van solidariteit tussen de EG-volkeren onderling. Blijkbaar zien de auteurs wel de arme boer in de Sahel staan, maar kijken zij heen over de arme ezeldrijver in Calabrië. Weliswaar bepleiten zij op pag. 30 de overdracht van fondsen van de rijke naar de arme gebieden van Europa, doch men krijgt de indruk dat het hen hier veel meer gaat om een stukje rationeel economisch beleid dan om uitdrukking te geven aan hun wil om een gemeenschappelijke Europese identiteit te bereiken. Het lijkt mij toe dat ook de Pepak net Europa in een impasse is geraakt.

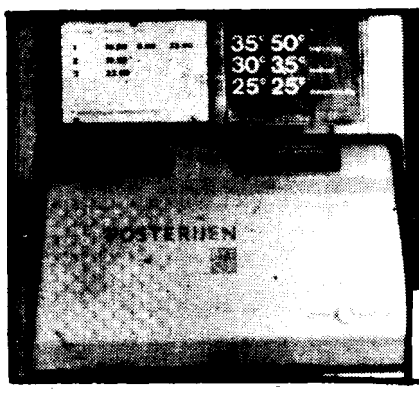

Zo denk ik er over

De redactie van „de Nederlander" behoudt zich het recht voor te lange ingezonden stukken te bekorten.

„Geklungel NS"

Ben ik nou zo onduidelijk geweest in mijn artikel van 13 januari? In de Nederlander van 27 januari „bestrijdt" de heer Hamoen mijn beweringen door o.a. te stellen dat de blauwe rijtuigen van o.a. de lijn Zandvoort-Maastricht een slechte vering hebben. Dat had ik ook al gesteld. Het lawaai wat in deze rijtuigen wordt gemaakt, vooral bij de overgang tussen de rijtuigen, is vooral een gevolg van deze slechte vering. Deze rijtuigen zouden daarom door het aanbrengen van betere, evt. nieuwe, wielstellen enorm verbeterd worden. De vering is nl. normaal alleen in de wielstellen ingebouwd.
Het dwaze, naar mijn idee, is nu dat wèl nieuwe „ba cken" zijn besteld, maar geen nieuwe wielstellen! Dit terwijl de „bakken" op zichzelf nog heel goed lijken en door reizigers als goed worden ervaren. Daar komt nog bij, dat het interieur van nieuwe en vernieuwde rijtuigen door een groot aantal reizigers als slecht of zelfs „misselijk" wordt ervaren. Men zou deze zaak kunnen vergelijken met iemand die een kruiwagen heeft met een slecht wiel; het wiel is een beetje vierkant en de spaken gaan er soms uit; de bak van de kruiwagen is verder nog prima. Nu gaat zo'n persoon vanwege dat wiel zeggen dat de hele kruiwagen slecht is, totaal verouderd enz. In plaats van een nieuw wiel schaft zo'n persoon een geheel nieuwe kruiwagen aan, maar dan zonder wiel! Dit terwijl de nieuwe bak wellicht nog slechter is dan de bestaande. Zoiets lijkt dwaasheid. De heer H. spreekt van mode om nieuw NS-materieel af te kraken. Er is dus kennelijk wel meer kritiek op dit nieuwe materieel. Toch doet de heer H. misschien mee aan een mode om alles wat oud is, af te kraken. Naar mijn idee is het de kunst om bij oud spul de goede onderdelen naar juiste waarde te schatten. 'k Had in dit geval evt. wèl nieuwe wielstellen gekocht, maar nog geen nieuwe „bakken".

De heer H. stelt dat de NS bij dergelijke veranderingen niet over één nacht ijs gaat en wel degelijk de mening van de reizigers goed peilt. In hetzelfde artikel spreekt hij echter over een mislukte ombouw bij andere NS-rijtuigen. Dus toch! Hoe kan zo'n ombouw dan mislukt zijn? Dat er goed onderzoek op de lijn Zandvoort-Maastricht is geweest, betwijfel ik. Ten eerste hebben daar twee rijtuigen van een geheel ander type meegereden. Ten tweede was er in deze treinen vrijwel steeds voldoende andere keus, zodat mogelijk in deze nieuwe rijtuigen hoofdzakelijk passagiers gingen zitten die deze dingen mooi vonden. Een positieve uitspraak is dan geen wonder.

De enquêtes in de zgn. hondekoppen zijn gehouden in een trein die voor de 2e klas bestond uit één rijtuig „moderne" inrichting en drie rijtuigen normale inrichting. Doordat reizigers ook hier konden kiezen, waren wellicht de reacties in het „moderne" rijtuig zo positief. De verhouding „modern" en normaal was voor 1e klas ongeveer precies andersom. Kennelijk was de reactie daardoor ook meer negatief. Stoelen in de eerste klas coupe's worden nu niet meer omgebouwd. Het bezwaar van de omgebouwde „hondekoppen" is, dat het aantal zitplaatsen oude stijl onvoldoende is. Het is de mening van méér dan een „handjevol" reizigers. Na invoering van dit spul op de lijn Amsterdam-Vlissingen was juist op deze lijn een opmerkelijke teruggang van aantal reizigers. Dit in tegenstelling met andere lijnen.

Wat verder de snelheid Zandvoort-Maastricht betreft: Het ligt hem niet eens zo sterk aan de topsnelheid. Meer vertraging en missen van aansluitingen wordt er opgelopen door ontbreken van centraal bediende deursluiting en „geklungel". Dit laatste kan bv. door het laten stoppen bij Geldermalsen om een stoptrein voor te laten gaan; door bij Utrecht stoptreinen voor te laten gaan; door mankementen aan de seinen de trein onderweg een half uur te laten staan en door het laten stoppen bij gebrek aan mobilofoon. De centraal bedienbare deursluiting is nog heel goed in te bouwen.

Terwijl gedacht wordt over telefoneren vanuit auto's, mag de NS toch wel snel eens mobilofoon en evt. telefoon in de trein aanschaffen. Onnodig stoppen, energieverlies en tijdverlies is hiermee te voorkomen. Bij aanschaf van nieuwe rijtuigen of ombouw zou men de mening van reizigers misschien toch beter moeten peilen. De heer H, anderen en ik zijn voor een goed openbaar vervoer. Soms wordt de auto genomen i.p.v. de trein. Dat is dan niet vanwege het oude interieur met fraaie oude foto's in de trein, maar eerder vanwege de prijs. Straks is dan misschien het tweede argument „het vervelende, nare interieur" met een nog hogere prijs. We moeten ook oppassen voor bv. een dure ombouw van dieseltreinen; we moeten oppassen voor dure ombouw tot potsierlijke treinen, welke reizigers afstoot. Het zou jammer zijn wanneer een vervoerssysteem dat goed kan zijn, doldraaide.

Utrecht ing. Hendrik Venema.

Europese christen-democraten vergaderen in Den Haag

De christen-democratische fractie uit het Europees Parlement heeft donderdag 9 februari in Den Haag besprekingen gevoerd met premier Van Agt, minister De Koning (ontwikkelingssamenwerking) en staatssecretaris Van der Mei (Buitenlandse zaken).

De bijeenkomst in Den Haag wordt gehouden in het kader van een serie vergaderingen in de diverse hoofdsteden en regeringszetels van de negen EEG-landen. De fractievergadering in Den Haag was een van de laatste, in verband met de lange duur van de kabinetsformatie.

Bij het gesprek met de drie bewindslieden waren ook CDA-voorzitter Steenkamp en vooraanstaande leden van KVP, ARP en CHU aanwezig.

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD
ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

BOUWBEDRIJF
P. HULSBOS Jzn. b B.V.
Venneperweg 873 - Nieuw Vennep.
NIEUW VENNEP - Telefoon 02526-2277
ABBENES - Telefoon 02524-226
KERKEN- EN SCHOLENBOUWERS
BURGELIJKE EN UTILITEITSBOUW

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN,
PLANTSOENEN, PARKEN,
SCHOOLTUINEN etc.
- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons
Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

INFORMATIEVE ISRAËL-REIZEN

Ontdekkingstochten door het land van de Bijbel
verzorgd door Stichting THACIR, Postbus 317, Hoogeveen

MET „THACIR" NAAR ISRAEL!

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs Hotels of Jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Elat en Sinaï. Of een hele extra week „in de voetsporen van Mozes" door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimages", maar een verantwoorde en interessante reis door het Land van de Bijbel, met ruimschoots aandacht voor de uitdagingen en de problematiek van het moderne Israël en haar minderheden.
Deskundige Nederlandse reisbegeleid(st)ers. Gediplomeerde Israëlische gidsen. Neem kennis van onderstaande reisbeschrijving en overtuig u zelf van het feit dat dit reizen zijn met een eigen karakter, zoals velen voor u reeds hebben ondervonden!

EEN ONTDEKKINGSTOCHT DOOR HET LAND VAN DE BIJBEL!

1ste dag:
Aan het eind van de ochtend met een lijnvlucht van de KLM of El Al van Schiphol naar Ben Goerion bij Tel Aviv. Lunch aan boord. Na aankomst per luxe, airconditioned touringcar naar het hotel (c.q. jeugdherberg) voor diner en overnachting.

2de dag:
Dagexcursie door Tel Aviv (o.a. Shalom-Toren; Tel Kasiele) en Jaffa, het bijbelse Joppe (met o.a. de oude haven, de „vlooienmarkt", kunstenaarswijk en het Jaffa Museum). Voor de liefhebbers gelegenheid om te zwemmen. 's Avonds na het diner kunt u genieten op één van de vele oergezellige terrasjes in Tel Aviv.

3de dag:
Bezoek aan de beroemde wijnkelders van Rishon Letsiyon; het „Weizmann Instituut van Wetenschap" in Rechovot; Jamnia; Asdod; Askelon; de bekende kibboets Yad Mordechaï; Beër-Sheva, de hoofdstad van de Negev, voor diner en overnachting.

4de dag:
Door het hartje van Bedoeïenenland naar de Dode Zee, het laagste punt ter aarde: ca. 394 m beneden zeepeil. We rijden langs de Dode Zee-werken en de grot van Sedom naar Massada, het bergpaleis van Herodes, waar de joodse opstandelingen na een belegering van 3 jaar zichzelf doodden, liever dan in handen te vallen van de Romeinen. Na de lunch naar Ein Gedi voor het traditionele drijven in de Dode Zee. Vandaar naar Qumran: hier woonden ca. 2.000 jaar geleden de Essenen in gesloten gemeenschappen; zij waren het, die de broemde „Dode Zee-rollen" schreven. Tenslotte gaan we „op naar Jeruzalem". De groepen, die op een dinsdag vertrekken, kunnen de inwijding van de shabbat meemaken bij de „Klaagmuur".

5de dag:
's Morgens wonen we een eredienst bij in een synagoge in Jeruzalem. In aansluiting daarop is er gelegenheid tot gedachtenwisseling met een rabbijn. Na de lunch organiseren we (voor de liefhebbers, want deze middag is vrij) een zeer curieuze wandeling over muren en poorten, die de oude stad bescherm(d)en. 's Avonds wordt voor belangstellenden een lezing gegeven om u ook wat meer theoretisch te laten kennis nemen van het levende Jodendom. (Voor groepen, die niet op een dinsdag vertrekken, wordt het dagprogramma overeenkomstig veranderd).

6de dag:
Via de Scopus-berg naar de Olijf-berg. Afdaling te voet naar de Kedron Vallei (voor hen, die iets minder goed ter been zijn, is de bus beschikbaar). Bezoek aan de Hof van Gethsémane en de Kerk van alle Naties. Door de Kedron Vallei wandelen we onder de „Tinne van de Tempel" door naar de stenen trap uit Christus' dagen, die omhoog voert naar de kerk „St. Petrus in Gallicantu", gebouwd op de ruïnes van het paleis der hogepriesters Annas en Kajafas. Na de lunch betreden we via de Leeuwenpoort de oude stad voor bezoeken aan: Bethesda; het klooster van de Zusters van Sion met o.a. het Lithostrótos (Jh. 19:13); de „Klaagmuur" en het Tempelplein, waar we o.a. de Rotskoepel en de el-Aqsa moskee bezoeken.

7de dag:
Bezichtiging van de maquette van het Jeruzalem ten tijde van Jezus; Yad Vashem, waar de 6 miljoen herdacht worden; de Herzl-berg met de laatste rustplaats van dr. Theodore Benjamin Herzl; de synagoge van het Hadassa Ziekenhuism die de 12 beroemde glas-in-lood ramen herbergt van Chagall. Na de lunch bezoek aan het Israël Museum (met o.a. de Dode Zee-rollen); Menora en de Knesseth; tot slot van deze dag Mea Shearim, één van de schilderachtigste gedeelten van Jeruzalem, waar de zeer orthodoxe Joden wonen.

8ste dag:
Bezoek aan Bethelehem met o.a.: het graf van Rachel, de Geboortekerk, herdersvelden en grotten. Vandaar naar de Herodes-berg met overblijfselen van Herodes' paleis; Mamre; Hebron met de grot van Machpela. Terug in Jeruzalem brengen we tenslotte een bezoekje aan de „Graftuin" met o.a. een rotsgraf uit het begin van de christelijke jaartelling. De namiddag en de avond zijn ter vrije beschikking.

9de dag:
Vandaag verlaten we Jeruzalem en gaan we op weg naar de omgeving van het Meer van Galiléa. We bezoeken: Jericho; het paleis van Hisham; Beth-She'an met het best bewaarde romeinse amfitheater in Israël; Gan-Hasjelosja voor de lunch, terwijl de liefhebbers even kunnen zwemmen in het prachtige natuurbad; Beth-Alpha en Cheftsiba met één van de fraaiste en opmerkelijkste synagogen in Israël; tenslotte via Nazareth en Kana naar Tibérias voor diner en overnachting.

10de dag:
Excursie door Tibérias; boottocht over het Meer; Tabcha met de oude kerk ter herinnering aan de vermenigvuldiging van broden en vissen; Kapérnaüm; Mensa Domini; de berg van de zaligsprekingen; Rosj-Pienna; Tsfat; Metoella; via de Golan Hoogvlakte terug naar ons logeeradres aan het Meer.

11de dag:
Via Degania, Yavneel en Dabboeriya naar de berg Tabor. Via Naïn en Afoela naar de opgravingen van Megiddo. Via Misjmar-Ha'emek en Yokne'an naar Beth-She'ariem, waar we aan aantal interessante vondsten uit de joodse culturele en godsdienstige geschiedenis gaan bezichtigen. Lunch in en bezichtiging van Haifa, de mooie terrasstad op de Karmel. Akko. Langs het beroemde aquaduct naar de badplaats Nahariyya voor diner en overnachting. (De groepen, die op een dinsdag vertrekken, gebruiken de avondmaaltijd bij de inwijding van de shabbat in Nes Ammim, waarna een lezing volgt over de bedoeling en de betekenis van deze christelijke nederzetting).

12de dag:
Bezoek aan Nes Ammim (waar de op dinsdag vertrekkende groepen de kerkdienst bijwonen) met een lezing over de bedoeling en de betekenis van deze nederzetting. (Na de kerkdienst koffie en lunch met de bewoners van N.A.) Verder bezoeken we Rosj-Haniqra, vlak bij de grens met Libanon, en tot slot van deze dag -en als afsluiting van de 15-daagse reis- bezoeken we de restanten uit Caesarea's veelbewogen geschiedenis. Onze eindbestemming is de badplaats Netanya om de laatste twee dagen van dit reisgedeelte te ontspannen aan het prachtige zandstrand en/of op de terrasjes, die Netanya rijk is.

13de en 14de dag:
Deze dagen zijn geheel ter vrije beschikking.

15de dag:
Transfer naar de luchthaven Ben Goerion voor de terugvlucht naar Schiphol.

NOTA BENE:
Het is mogelijk om één of beide vrije dagen in Netanya te benutten voor een 1- of 2-daagse vliegreis naar Elat en het St. Catharine Klooster in het hartje van de Sinaï. Een nadere omschrijving van deze plaatsen vindt u in het hieronder volgende reisprogramma.

15de dag:
Terwijl de anderen op weg zijn naar Holland, beginnen wij fris en monter aan nog een extra week, die ons dwars door de Negev en de Sinaï zal voeren. Voor vandaag staan o.a. op het programma: een bezoekje aan de opgravingen van Lachiesj; Sdee Boqeer (met het graf van David Ben Goerion); via de woestijn van Sin naar de ruïnes van de oude stad Avdat; Rimmon-Perets; Paran; Yotvata; Elat voor diner en overnachting.

16de dag:
Bezichtiging van Elat met o.a.: een fabriekje waar de zgn. Elat-steen bewerkt wordt; het Koraal-Eiland; het fascinerende onderwater observatorium en het „Museum van de Zee"; de zgn. „Maan-Vallei in Hametsoeda, een bergachtige omgeving op de grens van de Sinaï, met enkele bijzonder interessante canyons, waar in 1956 oude inscripties ontdekt zijn. We maken het niet te laat vandaag, zodat u ook nog kunt genieten van een heerlijke duik in het glasheldere water van de Golf van Elat, de oostelijke uitloper van de Rode Zee.

17de dag:
Vandaag rijden we zuidwaarts door de rotspartijen van de Sinaï-kust. Via het Nuweiba-kruispunt, Dahab en de Sjarira Pas, bereiken we Ras-Nasrani, tegenover het eilandje Tiran. Via Na'ama rijden we vervolgens naar Ofira (Sjarm-es-Sjeich). Na een verkenning van deze ontwikkelingsstad, gelegen op de zuidelijkste punt van de Sinaï, is er voor de liefhebbers nog wel gelegenheid voor een koele duik in het heerlijke water van de Rode Zee.

18de dag:
Langs de Golf van Suez rijdend, bereiken we eerst de nederzetting Toer. In Firan, de grootste oase van de zuidelijke Sinaï, gebruiken we de lunch temidden van lemen hutten van Bedoeïenen, die hier in de schaduw van de palmbomen verspreid liggen. Langs een weg, die zich voortslingert naar de hoogten van de Sinaï, bereiken we eindelijk een wijde vallei, waar volgens de overlevering de Israëlieten hun tenten opsloegen vóór zij de 10 geboden ontvingen. Even verderop bereiken we nu het klooster van St. Catharina, gelegen in een door snelle bergen omzoomde vallei. In deze zeer opmerkelijke omgeving brengen we onder vrij spartaanse omstandigheden de nacht door.

19de dag:
Voor de zeer sportieven, die niet bang zijn en over een goed uithoudingsvermogen beschikken, is er de mogelijkheid om 's ochtends (heel vroeg) de (traditionele) berg Sinaï te beklimmen. Schoenen met goed geprofileerde zolen zijn een „must" evenals een veldfles met koel water. De wat minder grote avonturiers kunnen overwegen om in alle vroegte de kerkdienst met de monniken mee te maken. Het altaar in de kerk is, volgens een traditie, gebouwd op de plaats van „het brandende braambos". Na het ontbijt bezichtigen we het klooster, de kerk, de wereldberoemde ikonen en de zeer oude handschriften en -niet te vergeten- de skelettenzaal (nogal „een dooie boel"), waarna we dwars door de Sinaï terugkeren naar Elat.

20ste en 21ste dag:
Deze beide dagen zijn geheel ter vrije beschikking. Diner en overnachting (met ontbijt) in het hotel, c.q. in de jeugdherberg in Elat.
In de namiddag vliegen we met Israëls binnenlandse luchtdienst terug naar Tel Aviv.

22ste dag:
Transfer naar de luchthaven Ben Goerion voor de terugvlucht naar Schiphol.

PRIJZEN:
1. De reissom voor de 15-daagse Hotelreis bedraagt f 2.165,- p.p.
2. De reissom voor de 15-daagse Jeugdherbergreis bedraagt f 1.850,- p.p.
3. De reissom voor de 22-daagse Hotelreis bedraagt f 3.365,- p.p.
4. De reissom voor de 22-daagse Jeugdherbergreis bedraagt f 2.850,- p.p.
5. De toeslag voor het gebruik van zeer beperkt aanwezige éénpersoonskamers bedraagt:
   f 225,- voor de 15-daagse Hotelreis
   f 400,- voor de 22-daagse Hotelreis
6. De toeslag voor de vliegretour naar Elat en het St. Catharina Klooster in de Sinaï, inclusief taxi en gehele verzorging, bedraagt:
   f 395,-- voor de ééndaagse tour
   f 525,- voor de tweedaagse tour

IN DEZE REISSOMMEN ZIJN INBEGREPEN:
- de vliegreis van Amsterdam naar Tel Aviv v.v.
- alle luchthavenbelastingen
- het vervoer van het vliegveld „Ben Goerion" naar het hotel (jeugdherberg) na aankomst, alsmede het vervoer van het hotel (jeugdherberg) naar het vliegveld op de dag van vertrek
- assistentie door onze vertegenwoordiger op het vliegveld „Ben Goerion" met douane en bagage
- onderbrenging in 3 sterren hotels opbasis van 2-persoons kamers met eigen bad of douche en toilet, alsede ontbijt en diner gedurende de hele reis
- c.q. onderbrenging in jeugdherbergen op basis van 4-persoons kamers (soms 8-persoons), alsmede ontbijt en diner gedurende de hele reis
  (N.B.: Jeugdherbergreizigers dienen zelf zeep en badhanddoeken mee te nemen; alle andere faciliteiten worden verstrekt!)
- de diensten van een Nederlandse reisbegeleid(st)er, ook tijdens de heen- en terugreis
- de diensten van een Israëlische staatsgediplomeerde gids(e)
- de kosten van een air-conditioned touringcar met chauffeur
- alle lunches tijdens de excursiedagen
- boottocht over het Meer van Galiléa; kabelbaan te Massada; vervoer per taxi naar de top van de Tabor
- alle kruiersgelden, entreegelden en fooien
- geen leeftijdsberperking in de jeugdherbergen

NOTA BENE
De prijs per persoon is gebaseerd op een minimum aantal deelnemers van 25. Verder is de prijs bepaald op basis van de tarieven, zoals zij golden in januari 1978, zodat een voorbehoud moet worden gemaakt met betrekking tot eventuele komende verhogingen.

NIET INBEGREPEN IN DE REISSOMMEN:
- de lunches tijdens de dagen, die geheel vrij zijn
- uitgaven van persoonlijke aard
- de premies voor een reis- en annuleringsverzekering

VERZEKERINGEN:
Het afsluiten van een reis- en annuleringsverzekering geschiedt automatisch. Op de nota, die u ontvangt, worden de premies in rekening gebracht, zoals zij gelden bij de Nationale Nederlanden, waar wij onze verzekeringen onderbrengen. De polisvoorwaarden voor deze verplichte reis- en annuleringsverzekering worden u gelijktijdig met uw reisbevestiging toegestuurd. THACIR kan niet aansprakelijk worden gesteld voor schade-claims, die buiten de polisvoorwaarden vallen.

VERTREKDATA IN 1978 EN 1979:
1978: 21 maart; 11 juli; 7 november; 23 december (21 maart is voltekend!)
1979: 23 januari; 13 februari; 6 maart; 27 maart; 17 april; 8 mei; 29 mei;
19 juni; 10 juli; 31 juli; 21 augustus; 11 september; 2 oktober; 30 oktober;
20 november; 22 december.
N.B.: Jeugdherbergreizen alleen: 11/7 en 7/11 1978; 10/7 en 30/10 1979.

INSCHRIJFFORMULIER

Ondergetekende wenst met ——— personen deel te nemen aan een THACIR-REIS NAAR ISRAËL.
(Doorhalen wat u NIET wilt!): 15/22 dagen; hotel/jeugdherberg; éénpersoonskamer; één-/tweedaagse vliegretour Sinaï en Elat; vertrekdata: _____
_____(geef zo mogelijk een aantal data!) Andere mogelijke wensen:
_____
NAAM: _____
MAN/VROUW VOORLETTERS: _____
GEB. DAT.: _____/_____/_____
ADRES: _____
WOONPLAATS: _____
TEL.: 0_____
(Indien u met meerderen reist, kunt u hun gegevens apart vermelden en het daarna toezenden aan: STICHTING „THACIR", POSTBUS 317, HOOGEVEEN (NA 1 MAART IS ONS ADRES: EUROPALAAN 14, HARDERWIJK)

DATUM: _____

HANDTEKENING: _____

Voor nadere inlichtingen kunt u één van onderstaande bestuursleden bellen:
Ds. J. Dijk (020-738452 of 03417-6569); Ds. J. W. Huisman (079-212120); Ds. J. de Jong (075-179910); J. Melse, R. A. (010-188232); Ds. L. de Ru (05432-1362) Ds. J. van Veen (05280-62299, na 1 maart: 03410-.....)

AL IN ISRAËL GEWEEST? WAT DENKT U DAN VAN EEN 15-DAAGSE TOCHT „IN DE VOETSPOREN VAN PAULUS"? DEZE GEHEEL VERZORGDE REIS KOST f 2.395,- p.p.

Schrijf even een briefje en u ontvangt onze brochure met een komplete reisbeschrijving voor 9 dagen Griekenland en 6 dagen Rome!

Vrijdag 24 februari 1978 - 14e jaargang no. 8

de nederlander

LEDENKONTAKTBLAD CHU

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Voorzittersbrief aan alle Unieleden

Met gerust hart uitslag verkiezingen tegemoet zien

Beste Unieleden,

Sinds mijn vorige brief aan u is er weer heel wat gebeurd. We hebben allemaal ongetwijfeld met spanning de regeringsverklaring van de ploeg-Van Agt gevolgd en natuurlijk ook de debatten daaromheen. Rond de formatie CDA-VVD waren er mensen, ook in onze CDA-gelederen, die zich wat zorgen maakten over de koers, die het nieuwe kabinet zou gaan volgen. Men vond het akkoord tussen de beide coalitiepartners wat kil. Ik heb toen al gezegd, dat een echt oordeel pas mogelijk zou zijn als dat akkoord kleur en toonzetting kreeg bij de regeringsverklaring. Wat kunnen wij gelukkig zijn, dat uit die verklaring en uit het optreden van CDA-bewindslieden en CDA-parlementsleden de bedoelingen van het CDA-programma „Niet bij brood alleen" volledig uit de verf kwamen. We kunnen, dacht ik, allemaal als Unieleden in volledige steun om dit kabinet gaan staan.

Bij de kennsimakingstoernee, die de heer Gerritse, onze secretaris, de heer Smits, onze penningmeester, en ik door het land maken en waarbij wij gelegenheid krijgen tot fijne gesprekken met de actieve Unieleden, valt het ons op, hoezeer u allemaal meeleeft met de landelijke politiek. Het valt ons daarbij op, dat u vertrouwen heeft op het sluiten van de rijen binnen het CDA. Natuurlijk is er zorg geweest over de vraag, of, politiek gezien, het CDA ook in deze coalitie een eenheid zou blijken te zijn. Die zorg blijkt, gezien de „hete hangijzers" die met name de Tweede Kamerfractie al heeft moeten behandelen, duidelijk af te nemen. Men voelt, dat fractieleider Aantjes en zijn CDA-fractie er inderdaad duidelijk op uit zijn, dit kabinet voor een volledige rit alle kansen te geven.

Uit de gesprekken met u komt ook heel duidelijk naar voren, dat men geschokt is over de wijze, waarop de oppositie zich opstelde bij de regeringsverklaring. Heel begrijpelijk is het, dat u niet begrepen heeft, waarom de heer Den Uyl meende in onze parlementaire democratie te moeten spreken over „het inbreken via een achterdeur". U en ik denken bij zo'n opmerking nog wel eens terug aan de totstandkoming van het kabinet-Den Uyl indertijd.

BEREIDHEID

Bij onze gesprekken wordt het ons ook duidelijk, hoe moeilijk u het provinciaal en plaatselijk toch soms nog heeft met uw partners uit de ARP en KVP en met de directe leden van het CDA de juiste verhoudingen te vinden. Ik zou u met nadruk willen vragen, ook van onze kant in woord en daad aan te geven, hoezeer wij bereid zijn in de praktijk aan de ene CDA-partij inhoud te geven.

Natuurlijk merken we nog tegenstellingen, juist als het gaat om het klaarmaken van lijsten voor Provinciale Staten en Gemeenteraden.

Ook hier geldt, dat wij met ARP en KVP samen verantwoordelijk zijn.

Over de zogenaamde zaak van de koopsompolissen, waar ik persoonlijk bij betrokken werd, een paar opmerkingen. De wet inkomstenbelasting 1964 stelde alle uitkeringen op levensverzekeringen belastingvrij. Er werd slechts een uitzondering gemaakt en dat was nou net voor die koopsompolissen. De uitkeringen daarop werden belast volgens een zeer gematigd tarief. Sinds 1964 zijn de verzekeringmaatschappijen hogere uitkeringen gaan geven: het belastingtarief bleef ongewijzigd. Duizenden verkochten en adviseerden ze. In november 1975 deelde de toenmalige staatssecretaris Van Rooijen mee, dat vanaf dat moment de wet gewijzigd zou worden. In november 1977 benoemde de Unieraad mij tot voorzitter van de C.H.U. Waar het nu om gaat is de vraag, of parlementsleden en bewindslieden in hun functie voorwetenschap hadden over een komende wetswijziging en of zij van die wetenschap gebruik maakten door als een haas nog snel een koopsompolis te sluiten, dat moet de commissie Klompé gaan onderzoeken. Die commissie moet in alle rust kunnen werken. Dat vraagt dus om stilzwijgen tot de commissie rapporteert. De vorenstaande informatie wilde ik u, leden van de Unie, toch nog wel geven.

SECRETARIAAT

Een heel ander onderwerp: in een vorige brief aan u heb ik al verteld, dat onze huidige secretaris, drs. G. Gerritse, lid is geworden van de Tweede Kamer. De CHU-statuten scheiden heel duidelijk partij-organisatie en wetgeving. Die regel vinden wij allemaal prima, maar het betekent helaas wel, dat Gerritse weer uit het bestuur zal moeten stappen. In de Unieraadvergadering van zaterdag 15 april zal er een nieuwe secretaris gekozen moeten worden. In de bestuursvergadering van maandag 27 februari a.s. zal het bestuur een beslissing nemen over een voordracht aan de Unieraadsleden. Een en ander betekent, dat u rustig de kandidaatstelling zult kunnen bekijken. Ook zal aan u een voordracht gedaan worden voor een tweede vice-voorzitter. Mevrouw Haars was eerste vice-voorzitter en is, zoals bekend, staatssecretaris geworden. Wij rekenen erop, dat wij op de plaats van tweede vice-voorzitter een vrouw zullen krijgen. Ook daarover hoort u vanzelfsprekend meer na de bestuursvergadering van 27 februari.

MARSROUTE

Binnen het bestuur van het CDA zijn heel belangrijke besluiten genomen, waardoor de marsroute naar de eenwording van het CDA veel duidelijker is geworden. Er zijn commissies benoemd, die allemaal aan de drie partijen in het CDA voorstellen moeten gaan doen. Het gaat hier natuurlijk om belangrijke zaken, die beslist moeten worden, voordat wij met elkaar kunnen zeggen, dat wij ook volledig op zullen willen gaan in het ene CDA. Vanzelfsprekend hebben we in alle commissies onze CHU-afvaardiging benoemd. Er zijn inmiddels elf commissies ingesteld. Het gaat hier om onderwerpen als huisvesting met betrekking tot de diverse partijbureaus. Vanzelfsprekend zal daarbij gedacht moeten worden aan één CDA-partijbureau. De commissie zal moeten gaan bekijken, hoe dat gerealiseerd zou kunnen worden.

De commissie voorbereiding één partijblad zal gaan bekijken, hoe de partijbladen van de drie partijen duidelijk in één blad kunnen worden samengetrokken. Een belangrijke commissie lijkt mij de commissie relatie CDA-Maatschappelijke organisatie. Deze commissie gaat bekijken, met welke instellingen in onze samenleving (denk aan werknemers- en werkgeversorganisaties etc) het CDA regelmatig structurele relaties zal moeten onderhouden. Er komt een aparte commissie, die zal moeten praten over de rechtspositie van het personeel van de drie partijen. Hier zal een heel duidelijke en eerlijke procedure moeten worden gevolgd.

De belangrijkste commissie is naar mijn mening de commissie „relatie tussen grondslag en politiek handelen". Deze grondslagcommissie komt onder voorzitterschap van mijn voorganger, de heer Van Verschuer. Van de CHU zitten in deze commissie verder dr Aalbers en de heren Beernink en Eversdijk. Een naar mijn overtuiging evenwichtige en sterke vertegenwoordiging van de Unie in deze commissie, die zal gaan adviseren over de **echte** basis van het CDA. De zogenaamde brede-statutencommissie onder voorzitterschap van onze mr. Janssen van Raay heeft ook een hele kluif gekregen. Deze commissie zal namelijk moeten adviseren, hoe de statuten van het nieuwe CDA er uit zouden moeten zien. Daarbij is vanzelfsprekend de belangrijkste vraag, op welke wijze men nog rekening zal moeten houden met politieke stromingen en/of religieuze stromingen binnen het CDA.

Er is nog een belangrijke commissie, die onder voorzitterschap staat van een lid van onze Unie. Het gaat hier om de zogenaamde incomptabiliteitencommissie, een moeilijk woord voor een commissie, die zal moeten nagaan, welke functies in de politiek en van politici verenigbaar zijn, terwijl ook gekeken zal worden naar de cumulatie van functies. Deze commissie komt onder voorzitterschap te staan van de vroegere penningmeester van de Unie, de heer A.J. Kaland. Vanzelfsprekend is het zinvol, dat u in uw eigen kringen al gaat praten over de onderwerpen, waarover die commissies zich gaan buigen. Wij willen immers binnen de Unie bereiken dat er met elkaar gedacht wordt langs die marsroute naar het ene CDA. Dat kan alleen maar, als wij met elkaar intensief meedenken. De bedoeling is, dat de door de Unie in de commissies benoemde leden regelmatig via de voorzitter van de Unie over de stand van zaken rapporteren.

70-JARIG BESTAAN

Inmiddels is de datum van onze algemene ledenvergadering vastgesteld. Wij hopen elkaar te ontmoeten op zaterdag 20 mei a.s. in Musis Sacrum te Arnhem. Wilt u deze datum alvast noteren in uw agenda? Vanzelfsprekend gaan wij in deze vergadering extra aandacht geven aan ons 70-jarig bestaan. Uw commissie van voorbereiding uit het bestuur gaat zorgen voor een klinkende organisatie. Aanhakend op het 70-jarig bestaan gaan wij, zoals ik u ook al eerder heb meegedeeld, een ledenwerfactie houden. Wij willen het CDA via de CHU ter gelegenheid van ons 70-jarig bestaan zoveel mogelijk nieuwe leden aanbieden. Wij bereiken daarmee natuurlijk ook, dat steeds meer mensen het beleid van onze Unie ook binnen het CDA zullen blijven uitdragen. Uw bestuur is ervan overtuigd, dat dat van wezenlijk belang is.

Wij naderen met rasse schreden de verkiezingen voor de Provinciale Staten. Ondanks aanvallen op het CDA, of misschien wel juist door die aanvallen, kunnen wij met een gerust hart de uitspraak van het Nederlandse volk op 29 maart tegemoet zien. Ik weet, dat velen van u het erg druk hebben bij de organisatie van allerlei spreekbeurten, happenings enz. met betrekking tot de verkiezingen. Ik wens u daarbij veel sterkte.

Inmiddels verblijf ik, met vriendelijke groet,

dr. L.M. van Leeuwen
voorzitter CHU

Neem abonnement op CHU-weekblad!

Dit nummer van „de Nederlander" is het leden-contactblad van de CHU. Alle leden van de Unie krijgen het leden-contactblad tienmaal per jaar gratis toegezonden, omdat de prijs ervan begrepen is in de contributie.

„De Nederlander" verschijnt evenwel ook als CHU-weekblad. Het weekblad komt, behoudens in de zomermaanden juli en augustus, elke week uit. Wie het weekblad wil lezen dient zich erop te abonneren.

Het CHU-weekblad bevat wekelijks actuele informatie over het partij-politieke en parlementaire gebeuren en volgt op de voet het doen en laten van de CDA-fractie in de Tweede Kamer. De abonnementsprijs van het CHU-weekblad „de Nederlander" is *f* 27,50 per jaar.

Het is mogelijk alvorens te besluiten een abonnement te nemen op het weekblad „de Nederlander" enkele proefnummers aan te vragen.

Abonneren en proefnummers aanvragen kan via onderstaande bon.

Naam .....

Adres ..... te .....

*) wenst een abonnement op het CHU-weekblad „de Nederlander"

*) wil graag toezending van enkele proefnummers van het CHU-weekblad „de Nederlander"

*) doorhalen wat niet gewenst wordt.

Bon inzenden naar: Administratie Uniepers, Van Deventerlaan 49, Voorburg.

Algemene vergadering CHU mei 1978

Aan de christelijk-historische kiesverenigingen, statenkringverenigingen en kamerkringverenigingen wordt meegedeeld, dat de algemene vergadering 1978 van de Unie zal worden gehouden op zaterdag 20 mei te Arnhem.

Namen van kandidaten voor het lidmaatschap van de Unieraad kunnen uiterlijk acht weken van te voren worden ingezonden aan het secretariaat van de Unie. De volgende leden zijn aftredend en herkiesbaar: mr. C. A. Bos (gekozen in 1974); mevrouw J. Punt-van Osnabrugge (gekozen in 1977 - vacature ds. G. Bos); mevrouw M. J. Vosjan (gekozen in 1977 - vacature mevrouw H. van Riet-Augsburger).
Aftredend en niet herkiesbaar zijn: drs. C. Dekker (herkozen in 1974); mevrouw H. Evenhuis-van Essen (herkozen in 1974); jhr. mr. F. O. J. Sickinghe (herkozen in 1974).
Voorts dienen vervangen te worden: mevrouw mr. E. A. Haars en mr. G. van Muiden.

Voorstellen ter behandeling in de algemene vergadering moeten, voorzien van een korte toelichting, vóór 20 maart zijn ingediend bij de secretaris van de Unie, p/a Wassenaarseweg 7, 's Gravenhage.

Drs. G. Gerritse,
secretaris CHU.

Eerste UCDF-Congres te Straatsburg

door: Annelies van den Beld-Pott

Te Straatsburg hield de Unie Christen Democratische Vrouwen vorige maand haar eerste congres. Met de Europese verkiezingen in het vooruitzicht groeit de belangstelling voor de Europese partijvorming. Om de vrouwen daarbij aktief te betrekken is een vrouwenorganisatie vanuit de Unie Europese Christen Democraten (UECD) opgericht. Deze vorming kwam niet spontaan van de een op de andere dag tot stand. Reeds in 1974 kwam een aantal vrouwen uit de betrokken landen in Bonn bijeen om met elkaar te overleggen over de wenselijkheid van een aparte groep vrouwen in de UECD.

Een enkel land waaronder Nederland zag de noodzaak hiervan niet in. De oprichting ging echter wel door in 1975 in Berlijn. Hoewel aanvankelijk de Nederlandse sektie van de UECD aarzelend afwijzend hiertegenover stond, is uiteindelijk vlak voor dit eerste congres besloten, dat de Nederlandse vrouwen zich konden aansluiten. Dih is een voor de hand liggende beslissing omdat Nederland het enige land bleek, dat zich tot dusver afzijdig hield. Dit had tot gevolg dat op het allerlaatste moment van elk der drie partijen in het CDA een vertegenwoordigster namens hen werd afgevaardigd. Dit waren: Nel Zuidema, Haty Tegelaar, en Annelies van den Beld.

HET CONGRES

De Italiaanse voorzitter Franca Falcucci opende de bijeenkomst met een gloedvolle in rap Italiaans uitgesproken, rede. Ze bracht de tolken tot wanhoop en de overige toehoorders tot glimlachen. Zij wekte de verzamelde vrouwen op tot samenwerking, wederzijds begrip en solidariteit om te komen tot een gezamenlijk werkprogramma en een eensgezinde aktievoering. Dat dit wel mag worden aanbevolen blijkt uit de rapporten van de diverse landen over verschillende onderwerpen, waarin uitgangspunten en aanbeveling soms diametraal tegenover elkaar staan.

RAPPORTAGE

Oostenrijk behandelde de verschillende facetten, die van belang zijn voor het voeren van een goede gezinspolitiek. Het koestert de illusie tot een gezamenlijk Europees standpunt te kunnen komen.
België vraagt zich af hoe ver kunnen we gaan met onze economische groei. Onze samenleving wil graag in welzijn verkeren, maar moet daarbij wel zorgvuldiger omgaan met milieu en grondstoffen.
Frankrijk maakt zich sterk voor de wettelijke gelijkstelling van alle Europese vrouwen. Na een vergelijking van situaties in de verschillende landen doet het een aantal aanbevelingen. Om te komen - zoals Haty Tegelaar heel treffend zei - „Van overwicht naar evenwicht".
Duitsland staat pal voor de totstandkoming van een verenigd Europa. Het hield daarvoor een warm pleidooi. De Rechtstreekse verkiezingen voor een Europees parlement moeten een nieuw tijdperk inluiden, waarin een aantal christen-democratische issues tot hun recht komen en worden gewaarborgd.

Italië ziet de klassieke moederrol in de gezinnen nog helemaal zitten, maar pleit daarbij wel voor meer vrouwen in verantwoordelijke posities.
Maltha koestert de idee, dat iedere vrouw volledig kan deelnemen aan het maatschappelijk leven als zij maar kansen voor scholing en vorming krijgt.
Portugal verdiept zich in de problemen van de gastarbeiders. Een Portugese gastarbeider wil zich niet blijvend vestigen in zijn gastland. Portugal wil graag waarborgen, dat gastarbeiders niet vervreemden van hun eigen cultuur. Het beveelt een gastarbeiders-vriendelijke politiek aan bij elk land dat van de diensten van gastarbeiders gebruik maakt*) Voor de vrouwenorganisaties is hier een taak weggelegd.

Spanje rapporteert over het onderwerp „Vrouw en Arbeid" waarbij hij simpelweg constateert, dat het „vrouw zijn" alleen leidt tot discriminatie. Het moederschap vindt men een handicap voor de persoonlijke ontwikkeling. Het is nog steeds zo dat bij opvoeding en onderwijs alle kansen aan jongens worden gegeven. Voor meisjes zijn nauwelijks mogelijkheden om goed onderwijs te ontvangen. Uitbuiting via het systeem „huisarbeid" bloeit nog steeds. Tweederde van de Spaanse gehuwde vrouwen lijdt daaronder. In dit licht gezien is het misschien niet zulk een opmerkelijk geluid in deze kring als Spanje stelt: de arbeidspositie van de vrouw hangt af van de maatschappelijke produktieverhoudingen, die door het kapitalisme worden opgelegd. Het acht het daarbij noodzakelijk, dat Spaanse CD-vrouwen meewerken aan maatschappijvernieuwing.

Zwitserland heeft de positie van de vrouw in de sociale verzekeringen in de diverse landen bestudeerd en op een rijtje gezet. Het konstateert achterstand van vrouwen op 5 gebieden t.w. bij zwangerschapszorg, gezinstoelagen, ondersteuning van het voor de opvoeding verantwoordelijke gezinslid, de gezondheidszorg en ouderdomspensioenen.

RESOLUTIE

In een plenaire zitting werd de ontwerpresolutie bekommentarieerd, waarbij het soms heftig toeging. Nadat gestemd was over een aantal amendementen werd deze resolutie aangenomen. In dit document wordt gekonstateerd, dat een verenigd Europa kan bijdragen tot de wereldvrede, dat vele Europeanen dit wensen, dat de rechtstreekse verkiezingen een stap in de goede richting zijn. De UCDF doet daarom een appèl tot alle vrouwen om zich hiervoor in te zetten. In deze resolutie wordt een aantal punten uit het Europees manifest onderschreven en zij doet tot slot nogmaals een dringende oproep aan alle CD-vrouwen, gezamenlijk en solidair mee te werken.

BESTUURSVERKIEZINGEN

Aan het eind van de tweede dag werden bestuursverkiezingen gehouden. De voorzitter Franca Falcucci werd herkozen, evenals de 4 vice-voorzitters. Tengevolge van een vergissing van de Zwitserse delegatie kon de Zwitserse secretaris-generaal niet worden herkozen. Hiervoor in de plaats kwam de Portugese Luisa Raposo. Deze dag werd besloten met een ontvangst op het stadhuis.

PERSCONFERENTIE

Op de laatste ochtend gaf de voorzitter Franca Falcucci een persconferentie. Opmerkelijk veel Italiaanse journalisten waren aanwezig, die vele vragen stelden. Uit de lage landen was hiervoor geen belangstelling.

SLOTZITTING

De slotzitting werd een waardige afsluiting met als hoogtepunt de rede van Leo Tindemans. Hij was verheugd over de gelegenheid dit eerste congres van de vooraanstaande Europese vrouwen te mogen toespreken. Hij ging ervan uit dat de vrouwen zelf moeten uitmaken wat zij voor Europa van belang vinden. Hoe zij de toekomst van Europa wensen. Hij waarschuwde de luisterende vrouwen niet dezelfde fouten te maken als de mannen, door steeds aan anderen op te leggen wat ze zelf willen. Tindemans zei dat hij nog steeds een warm voorstander voor een Verenigd Europa is, maar dat hij wel de nodige teleurstellingen heeft moeten inkasseren. Hij verheelde niet dat de problemen meer toe dan afnemen. Het verlangen om één Verenigd Europa tot stand te brengen tekent zich niet zo duidelijk meer af als in de jaren zestig. Er is al veel tot stand gekomen. Maar - en dat is gevaarlijk - er is nu een tendens om tevreden te zijn met wat is bereikt. Regeren is een zware opgave. Regeren betekent de toekomst voorbereiden. Aan de toekomst voor onze landen tezamen moeten we werken. Dat is van belang voor de hele wereld. De wereld heeft een sterk en verenigd Europa nodig. Zo kunnen we een duurzame vrede verwezenlijken. En dat kan alleen maar wanneer de sterken hun verantwoordelijkheid voor de zwakken beseffen en daarnaar handelen.

**) Zoals bekend wil Italië daarentegen de Italiaanse gastarbeiders, die elders hebben gewerkt, niet terug hebben.*

Oprichting vrouwengroep in Europese Volkspartij

Tussen de bedrijven door werd te Straatsburg tijdens het UCDF-congres nog ruimte gevonden om een Vrouwengroep in de EVP (Europese Volkspartij) op te richten. Met het oog op de verkiezingen van het Europees Parlement moet partijvorming op Europees niveau tot stand komen. Reeds eerder was hiertoe de Europese Volkspartij opgericht, waarin de Christen Democraten uit België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Luxemburg, Nederland en Ierland samenwerken. In het Politieke Bureau van de EVP zitten weinig vrouwen. Een daarvan is de Nederlandse Berthe Groensmit-van der Kallen.

De vrouwen uit genoemde landen menen dat ze toch te weinig aan bod komen. Ze hebben daarom besloten tot een vrouwenorganisatie in de EVP. Omdat de bijeenkomst te Straatsburg een oprichtingsvergadering was, kon de Nederlandse delegatie zich ter plaatse met grote instemming van de reeds samenwerkende landen aansluiten.
Veel noodzakelijk voorwerk was gedaan. De statuten werden aan een laatste onderzoek onderworpen en met enkele voorgestelde wijzigingen aangenomen. Daarna kon het eerste presidium worden gekozen. De Italiaanse voorzitter van de UCDF, Franca Falcucci, werd ook hier tot voorzitter voorgesteld en gekozen. Naast de Belgische, Duitse en Franse vice-voorzitters werd een Nederlandse vice-voorzitter met name genoemd voorgesteld. Na onderling beraad heeft zij daarin toegestemd. Zo werd Annelies van den Beld bij acclamatie gekozen. Het presidium zal voor het eerst bijeenkomen voor het eerste congres te Brussel begin maart 1978. Het ligt in de bedoeling daar de eerste beleidslijnen uit te stippelen. Vanzelfsprekend wensen wij deze allernieuwste politieke vrouwenorganisatie een voorspoedig en suksesvol Europees bestaan toe.

Belgrado en de mensenrechten

door: Hans Guathérie van Weezel, lid Tweede Kamer voor CDA

West-Europa en Amerika beschuldigen steeds de communisten, maar leven zelf ook niet alle mensenrechten uit de verklaring van Helsinki na. Rassendiscriminatie in de Verenigde Staten, het onthouden van overheidsbanen aan linkse Duitsers en de dagelijkse propaganda van radio Vrij Europa tegen het communisme staan op gespannen voet met de verklaring van Helsinki. Aldus de reaktie in Belgrado van de leider van de Sowjet delegatie naar de Conferentie over veiligheid en samenwerking (CEVB), Worontsjow, op mijn pleidooi voor de positie van de Russische joden in het algemeen en in het bijzonder die van Anatoly Sjtsjaransky, die al bijna een jaar zonder enigerlei vorm van proces gevangen zit en geen enkele vorm van bezoek ontvangen mag.

DERDE MAND

De verklaring van Helsinki, die op 1 augustus 1975 getekend werd door Oost, West en niet gebonden (neutrale) landen wordt in vieren gesplitst, waarbij men dan beeldend over manden spreekt. In de eerste mand zit o.m. de toezegging dat men elkanders grenzen volledig erkent. De tweede mand bevat een regeling voor uitwisseling van gegevens over economie, milieu en wetenschappen. In de vierde lag kortweg de afspraak om na twee jaar na tekening weer bijeen te komen om te kijken wat er van een en ander in de praktijk terecht gekomen was. Het meest besproken is momenteel de derde mand. Deze garandeert - althans op papier - de vrije uitwisseling van personen, kranten, (vertaalde) boeken en culturele evenementen; of wel mensen, meningen en informatie. Deze derde mand wordt met name door de dissidenten en minderheidsgroeperingen gebruikt om hun grieven in te stoppen.

TAXATIEFOUT

Aanvankelijk meenden vele westerse deskundigen dat het vrije Europa zich in Helsinki door de Sowjetunie bij de neus had laten nemen. In het document wordt immers de na de oorlog afgedwongen grenzen van een reeks Oost-Europese landen in feite zwart op wit erkend, een concessie waar maar weinig tegenover zou staan. Zo was in 1975 de mening van vele kritici. In Belgrado, twee jaar later hoort men nauwelijks meer van dergelijke opmerkingen. De communistische landen zijn immers hun belofte om de verklaring uitvoerig te publiceren - zij telt 100 getikte kantjes - nagekomen. Zij onderschatten destijds evenwel de mogelijkheid dat men er binnenlands een alibi aan zou kunnen ontlenen om „moeilijk" te gaan doen. Dat is niet zo verwonderlijk als men bedenkt, dat de communisten maar weinig ervaring hebben met het toelaten van westerse burgerlijke vrijheden. Partijleider Brezjnew heeft zelfs lange tijd volgehouden, dat de derde mand voor hem geen problemen leek op te leveren. Dit bewijst thans dat men indertijd in het Kremlin de zaak fout heeft getaxeerd.

UITGESLOTEN

Bekijkt men thans deze „toetsings"-conferentie dan lijkt het vrijwel uitgesloten, dat het overleg zal worden afgesloten vóór 15 februari, zoals voor de Kerst werd overeengekomen met het voorbehoud dat een akkoord moest zijn bereikt over een slotdokument. Het probleem is namelijk, dat alle besluiten bij consensus genomen worden. Dat betekent, dat elk van de 35 deelnemende staten (alle Europese staten, inclusief Liechtenstein en minus Albanië, de Verenigde Staten alsmede Canada) een tekst kan tegenhouden die hen niet aanstaat.

De Sowjetunie heeft enkele weken geleden een ontwerp voor een Slotverklaring ingediend dat naar opvatting van de talrijke westerse en neutrale landen door zijn beknopte en nietszeggende karakter als bijzonder teleurstellend ervaren wordt. Sinds kort circuleert een plan voor een ontwerp Slotverklaring van een aantal neutrale landen, dat naar Nederlandse opvatting eventueel een bruikbaar uitgangspunt voor het opnieuw op gang brengen van de discussie zou kunnen vormen.

WEERGAVE

De westerse landen blijven ondertussen echter aandringen op een realistische weergave van de voorlopige besprekingen over de uitvoering van de aanbevelingen van de Slotakte van Helsinki en over de voorstellen die gedaan zijn de uitvoering te verbeteren. De opinie is evenwel dat een korte en feitelijke Slotverklaring evenwel nog altijd de voorkeur verdient boven een dokument dat de indruk moet wekken dat alles koek en ei is. De afgelopen maanden zijn ongeveer 100 voorstellen gedaan om de toepassing van de Slotakte en de betrekkingen tussen de deelnemende staten te verbeteren. Het merendeel van deze voorstellen zijn evenwel van de tafel geveegd. Hieronder o.m. het westerse voorstel het recht van individuen of groepen te erkennen om zich op de aanbevelingen van

vervolg op pagina 3

Het CDA doet een beroep op u...

door: Piet Steenkamp, voorzitter CDA

„Provinciale Staten zijn niet zo belangrijk", hoort men nog wel eens. Een opmerking die de aandacht waard is, zo kort voor de verkiezingen van die Staten op 29 maart a.s. want het is een grote vergissing. In de eerste plaats omdat in een democratie verkiezingen altijd een belangrijke gebeurtenis zijn.

Alleen al daarom roep ik alle stemgerechtigden op met overtuiging gebruik te maken van hun democratisch recht een stem uit te brengen. Maar bovendien gaat het hier om de Provinciale Staten.

ONDERSCHAT

Ik weet dat de betekenis ervan vaak wordt onderschat. Mag ik er hier dan nog eens op wijzen, dat de Staten, en zeker ook hun dagelijks bestuur, het College van Gedeputeerde Staten, een zeer belangrijke positie innemen in ons bestuur van stad en land. Zij beslissen over veel zaken, en steeds meer taken worden aan het provinciaal bestuur toebedeeld. Vergeet ook niet de belangrijke provinciale vinger in de gemeentelijke pap: een gemeenteraad (en die kiezen we eind mei a.s.) kan bijna geen stap verzetten zonder de goedkeuring van de provinciale overheid. Meer dan genoeg reden om aan de a.s. Statenverkiezingen groot gewicht toe te kennen.

VERKIEZINGSPROGRAM

Er valt ook het een en ander te kiezen. Ik denk dan allereerst aan de **verkiezingsprograms**. De politieke partijen, die aan de verkiezingen deelnemen, hebben voor iedere provincie een eigen verkiezingsprogram opgesteld en ongetwijfeld zullen zij proberen de hoofdlijnen van het beleid, zoals zij zich dat voorstellen, aan de man of vrouw te brengen.
Er is keuze te over.

VERTROUWENSMENSEN

En dan zijn er de **mensen** waaruit gekozen kan worden. Aan wie schenkt de kiezer zijn **vertrouwen**. Dat laatste is toch wel van grote betekenis. In ons democratisch systeem is het uitbrengen van een stem voor een groot deel het schenken van vertrouwen. Het is er m.i. één van de meest wezenlijke kenmerken van. Wie zijn de personen, de kandidaten, de mensen, in wie zich de kiezer herkent en waarin hij vertrouwen heeft? En dat heeft dan te maken met de **politieke benaderin**', de geestelijke bagage, van waaruit de p...'k vraagstukken worden aangepakt. En hier is echt keuze te over.
Het CDA heeft verwachtingen van de Statenverkiezingen. Er zijn goede programs, er zijn goede kandidaten. Er wordt door zeer velen zeer hard gewerkt om de verkiezingscampagne te doen uitlopen op een mooi succes. Weet u het nog? In 1974 was het ook bij de Statenverkiezingen dat het CDA voor het eerst als nieuwe nog wat aarzelende ster, aan de politieke hemel verscheen. In een 5-tal provincies kon men voor het eerst „CDA" stemmen. Door allerlei factoren waren de verwachtingen niet zo hoog gestemd. De resultaten waren echter verrassend. Zij betekenden een keerpunt in de ontwikkeling van de Nederlandse christen-democratie. Het was het begin van een lijn, die daarna consequent is doorgetrokken. Ik zie alle aanleiding om ook nu een goed verkiezingsresultaat te verwachten.

HERHALINGSOEFENINGEN

Sommige partijen lijken van plan de Statenverkiezingen primair te zien als een herhalingsoefening van de Kamerverkiezingen. Ik vind dat dit een verwerpelijk standpunt is. Natuurlijk, er zullen ongetwijfeld landelijke aspecten een rol spelen. Ik zal dat niet ontkennen. Het zou echter onjuist zijn, daar het accent op te gaan leggen. Dat zou een miskenning inhouden van de eigen aard en betekenis van de Statenverkiezingen.
Het CDA is in ieder geval niet van plan een nationale verkiezingscampagne te gaan voeren, ook al zouden de gunstige enquêtes van verkiezingsonderzoeken ons in de verleiding kunnen brengen. Slechts op zeer bescheiden schaal voeren „landelijke" figuren als gastsprekers het woord op provinciale vergaderingen.

ENTHOUSIASME

Onze campagne wordt per **provincie** gemaakt en gevoerd door onze provinciale campagneteams, kandidaten en leden. Iedere provincie doet dat in eigen stijl, met eigen mensen, met eigen geld en overal met hetzelfde enthousiasme. Tenslotte wil ik wijzen op het belang van de komende verkiezingen voor de ontwikkeling van het CDA als politieke organisatie. Wij mikken op één christen-democratische partij in 1980. Een goede uitslag van Staten- en raadsverkiezingen zal daarbij een belangrijke steun in de rug zijn. Mag ik op u rekenen?

Politiek blijft een mensenzaak

De stembus lonkt ons tegen en ik ben gewoonweg nieuwsgierig of er nu meer vrouwen zullen verschijnen in de provinciale staten en de gemeenteraden. Lopen vrouwen die lid zijn van het Christen Democratisch Appèl harder of minder hard dan hun zusters in andere politieke partijen? Wanneer wij kijken naar het resultaat in het kabinet, dan is het feit dat er één minister en twee staatssecretarissen zijn, voorlopig een aardige score. Tevreden in de politiek ben je nooit, wel kun je hoop hebben en dat laatste is zeker aanwezig.

Het is uiteindelijk nog maar bijna zestig jaar geleden dat wij passief geduld werden maar niet met trompetgeschal verwelkomd....
In een anti-brochure voor Vrouwenkiesrecht werd geschreven:

1. Het huisgezin wordt uit rand en band gehaald; het wordt een huishouding van Jan Steen....
2. Er komt van de opvoeding van de kinderen weinig of niets terecht. De opvoeding moet op de eerste plaats door de vrouw, door de moeder geschieden.
3. Man en vrouw hebben in minder dan geen tijd ruzie en vliegen elkaar in de haren, als zij elkaar de ogen niet uitkrabben.
4. Het huis wordt voor de man een hel; hij loopt eruit en waar komt hij terecht..... in de kroeg..... het bordeel.....
5. Zoals de ouden zingen, piepen de jongen. De kinderen worden een aardje naar hun vaartje; zij volgen het voorbeeld van hun lieve ouders, zij worden straatbengels en straatslijpers met alle gevolgen van dien.

Dit alles terwijl in het begin van deze eeuw, toen deze regels opgesteld werden maar liefst honderdduizenden vrouwen in de fabrieken of op het land werkten als goedkope arbeidskrachten..... Gelukkig kan er nu verandering in komen. Vrouwen en mannen kunnen in overleg samen bouwen aan een evenwichtige samenleving.... Maar doen zij dat ook altijd..... is de verdeling niet nog steeds automatisch vastgesteld?

NIET PESSIMISTISCH

Ik wil zeker niet pessimistisch zijn, wij veranderen weliswaar langzaam, en er verschijnen vrouwen op de lijsten. Acties als „Stem eens op een vrouw of is politiek een mannenzaak" hebben niet altijd het succes wat je zou wensen maar de mentaliteit verandert en wanneer ik er eens een opmerking over maak zeggen de collega's opgewekt..... natuurlijk is politiek een **mens**zaak. Toch blijf ik nieuwsgierig naar de lijsten....

Zoals u ongetwijfeld weet worden binnenkort de lijsten voor de gemeenteraden vastgesteld. Bent u er ook bij mevrouw.....? Bent u zelf lid van „één van de drie" die samen het CDA vormen? Of..... was en is uw zuinigheid zo groot dat uw man alléén lid is en u natuurlijk toch CDA stemt?
Maar dan kunt u geen kandidaat zijn voor de gemeenteraad en dat is jammer want u was al zo geïnteresseerd in de gemeentepolitiek, u had zich al zo kwaad gemaakt over een bestemmingsplan en u vond ook dat het functioneren van **„de wijk"** zo slecht was... enz....
Zet mevrouw uw gaven niet onder de korenmaat, mannen zijn ook niet altijd zo bescheiden.... Werk samen aan het samenstellen van een goede evenwichtige lijst en daar kunnen best een behoorlijk aantal vrouwen bij zijn.
„Blijft politiek een mannenzaak.... kom nou.... het blijft een mensenzaak.

Hanske Evenhuis-van Essen,
Lid Tweede Kamer CDA.

vervolg van pagina 2

de Slotakte te beroepen en de regeringen daarmee te wijzen op hun nalatigheid. Dit is voor de Oostblok-landen echter tot nu toe onaanvaardbaar gebleven.
Waarschijnlijk derhalve dat de westerse landen uiteindelijk genoegen zullen nemen met een korte en zakelijke Slotverklaring daar er thans gewoonweg niet meer in zit. Zij zullen dit dan doen in de wetenschap dat zij in feite hun kaarten al hebben uitgespeeld in de periode van de gedachtenwisseling over de uitvoering, toen zij het falen van de diverse Oost-Europese landen wat betreft de rechten van de mens aan de kaak konden stellen.

DE RUSSISCHE JODEN

Het is mede in dit verband dat er thans wat betreft de conferentie van Belgrado weinig kans is voor de joden in de Sowjetunie. Onderwijl blijven joden die een verzoek om emigratie indienen blootstaan aan allerlei vorm van intimidatie. Volgens de Russische delegatieleider past echter het aantal van 40 à 50.000 joden die naar Israël willen emigreren in het kader van de Israëlische, door het Amerikaanse imperialisme gesteunde hetze tegen de Sowjetunie, en zijn er in werkelijkheid slechts enkele duizenden aanvragen, die op normale wijze behandeld worden. Behalve het in de Sowjetunie bestaande anti-semitisme is de oorzaak van de Russische houding jegens de joden mede te verklaren uit het feit, dat het geen reklame voor het Sowjet-systeem zou zijn als tienduizenden er de voorkeur aan zouden geven onder een ander systeem te gaan leven. Volgens de Amerikaanse delegatieleider Arthur Goldbo lopen de Verenigde o mtaten en gnederland in Belgrado steeds voorop, waar het in het algemeen de rechten van de mens betreft. Hij heeft er echter alle begrip voor, dat Nederland wat betreft de Russische joden in een wat moeilijke positie verkeert, omdat het sinds de 6-daagse oorlog in 1967 (toen de Sowjetunie de diplomatieke betrekkingen met Israël verbrak) de Israëlische belangen in Moskou behartigt.
Het dilemma blijft bij dit alles de huivering van harde confrontatie op dit punt met de Sowjetunie, omdat dat slechts afschrikkend zou werken en de discussie definitief zou kunnen sluiten. Aan de andere kant moet er op worden gewezen, dat deze conferentie niet in volledige vrijblijvendheid mag eindigen en zeker niet waar het het lot van meer dan 2 miljoen Russische joden betreft. Het is derhalve jammer dat Belgrado thans zo weinig in de publieke aandacht staat en daarmee de kwestie van de mensenrechten.

Commentaar

Staten-verkiezingen

Als woensdag 29 maart de leden van de provinciale staten worden gekozen gaat het om volksvertegenwoordigers, die in iedere provincie het beleid moeten bepalen. Er moeten mensen komen, die ten aanzien van de regionale problematiek van wanten weten. Het accent dient te liggen op het werk van en in de provincie.
Niet iedereen schijnt er zo over te denken. Reeds roepen mensen, dat het om een krachtmeting gaat tussen socialisten en christen-democraten. De kiezers moeten oordelen over de formatie. Wie zo redeneert gebruikt te verkiezingen voor oneigenlijke doeleinden en werkt mee aan een stukje uitholling van regionale demokratie. De PvdA schijnt de verkiezingen als een landelijke testcase te willen beschouwen. Zou die partij dan zo weinig te zeggen hebben over het funktioneren van de regio? De laatste t.v.-uitzending van de PvdA had reeds het doel den volke te verkondigen, dat er een slechter huurbeleid zou komen en dat de stadsvernieuwing in de verdrukking zou komen vanwege de combinatie CDA/VVD. De uitlatingen werden niet met argumenten onderbouwd. Het is noodzakelijk dit te onderkennen en tijdig duidelijk te maken wat het CDA wil. Dat geldt ook ten aanzien van de sociale voorzieningen. Het CDA staat landelijk en regionaal voor een beleid, dat aandacht heeft voor de mensen die in de knel zitten.

Verkiezingen

Een verkiezingsstrijd kan slechts een succes zijn wanneer leden en sympathisanten tot de laatste dag de handen uit de mouwen steken. Kiezers moeten benaderd worden. Persoonlijke benadering is daarbij van het grootste belang. Wie meent met een papieren campagne te kunnen volstaan kan dat geld beter in de zak houden. Voor het CDA dient te gelden: alle hens aan dek. In iedere provincie en gemeente zijn er voldoende argumenten voorhanden om de mensen te overtuigen dat zij er goed aan doen CDA te stemmen. Dat is nodig, gezien de onbekendheid, die de komende verkiezingen voor velen nog hebben. Recente opiniepeilingen hebben dit aangetoond. Hierbij wordt ook aangegeven dat het CDA de PvdA nagenoeg zou hebben ingehaald. Maar uit de uitslag van de Tweede-Kamerverkiezingen dient de les getrokken te worden dat we ons niet in slaap moeten laten sussen. Daarom vraagt het stemmen bij volmacht ook extra aandacht. De ervaring leert dat er bij verkiezingen door onachtzaamheid honderden stemmen verloren gaan, CDA-ers: de handen uit de mouwen!!

CDAktueel

FEITEN EN MENINGEN

CHRISTEN DEMOCRATISCH APPÈL

CDA-aktueel

Redaktieteam:

D. Corporaal (voorzitter)
A. L. van den Beld-Pott
N. de Gouw
F. J. van der Heijden
N. M. Hogeland
T. de Kok
Wm. C. de Kruijf
Dr. W. de Kwaadsteniet
H. Lokkerbol
G. J. Brinkman (secretaris)

Het redactie-adres van „CDA-aktueel" is: postbus 85676, 2508 CJ, Den Haag.
(De artikelen van CDA-aktueel" verschijnen in: „Politiek Nieuws" van de KVP, „Nederlandse Gedachten" van de ARP, en „de Nederlander" van de CHU.)

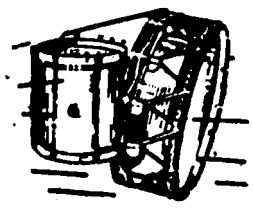

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

VISIE

van de CDA-Tweede Kamerfractievoorzitter

Niet bij brood alleen

Het is geen gering appèl waarmee het CDA zijn verkiezingsprogram 1977-1981 heeft gepresenteerd. En het is nog minder een geringe opgave voor de bewindslieden het kabinetsbeleid zó te beïnvloeden dat deze grondtoon van ons program daarin hoorbaar is, ook voor degenen wier oor niet zo goefend is dat het ook de fijnste nuances kan opmerken.

MEERDERHEIDSPOSITIE

Voor het kabinet is het des te moeilijker, omdat de christen-democratische bewindslieden het beleid moeten maken in een respectvolle en loyale samenwerking met hun liberale collega's. Respectvol en loyaal, dat is dus niet eenvoudig met de macht van hun getal, maar vooral met de kwaliteit van hun inbreng het beleid in christen-democratische zin te beïnvloeden. Dit wil niet zeggen dat getalsverhoudingen in het geheel geen rol mogen spelen. Dit zou onrecht doen aan de door de kiezers bepaalde verhoudingen, waarvan de sleutel van de zetelverdeling tussen CDA en VVD een getrouwe weergave is. Het wezenlijke verschil met de 10-6 verhouding uit het vorige kabinet is niet dat getalsrollen nu ten gunste van het CDA zijn omgedraaid, maar dat de getalsverhouding nu anders dan toen in overeenstemming met de verkiezingsuitslag is. Het is dan ook onjuist een meerderheidsbeslissing in het kabinet zonder meer te vergelijken met een meerderheidsbeslissing in het vorige kabinet, want de huidige meerderheid heeft een electorale legitimatie. Natuurlijk is dit geen vrijbrief om samenwerking te vervangen door overstemmen, maar als de christen-democraten in het kabinet van de redelijkheid en rechtvaardigheid van hun standpunt overtuigd zijn, dan is het geenszins onoirbaar als de beslissing mede door de getalsverhouding wordt bepaald. Misbruik van de meerderheidspositie wordt gepleegd, als zij wordt gebruikt om het eigen partij- en groepsbelang te dienen, niet als er een redelijk en gerechtvaardigd besluit door wordt bevorderd.

DIALOOG

De fractie staat voor een niet minder moeilijke taak. Ook ons parlementaire werk wordt primair bepaald door het CDA-program. De bereidheid „samen verantwoordelijk" te willen zijn heeft uiteraard allereerst betrekking op de eigen fractie, maar ook op de relatie tot het kabinet en de verhouding tot de coalitiepartner, de VVD. Die bereidheid is wel inclusief het kabinet en de coalitiepartner, maar niet exclusief de andere fracties in het parlement.
De relatie tot het kabinet en de wil dit kabinet te laten slagen legt wel bijzondere verplichtingen en soms beperkingen op, maar mag er niet toe leiden dat (om met de minister-president in de regeringsverklaring te spreken) de dialoog tussen het gehele parlement en het kabinet zou worden frustreerd.
Het is geen geringe opgave (en hiermee grijp ik terug op het begin van dit artikel) tot een fractiebeleid te komen, dat aan al deze aspekten recht doet wedervaren en waarin toch de toon van het „Niet bij brood alleen" voor ieder hoorbaar doorklinkt.
Wanneer de fractie dan in het parlement tot een standpuntbepaling is gekomen die afwijkt van die van de VVD (alsof het omgekeerde niet zou voorkomen!) is het een onjuiste en suggestieve voorstelling van zaken alsof dit ook maar bij benadering te vergelijken zou zijn met de praktijk van de 10-6 verhouding in het vorige kabinet. Sinds het optreden van het kabinet is er een aantal momenten geweest, waarop de fractie een ernstige en een m.i. verantwoorde poging heeft gedaan op de hierboven geschetste wijze het regeringsbeleid te beïnvloeden.

RICHTING VAN DE INVLOED

Het is voor iedereen waarneembaar dat de CDA-fractie bij het debat over de regeringsverklaring invloed heeft gehad op de richting waarin het regeringsbeleid zich zal ontwikkelen. Den Uyl heeft meer spijtig dan spottend gesproken van een „opklimmende reeks", doelend op de ontwikkeling van de eerste versie van het regeerakkoord CDA-VVD (naar veler oordeel in de CDA-fractie onvoldoende) via de tweede versie van het regeerakkoord (naar sommiger oordeel nog altijd niet toereikend voor een strikte parlementaire binding met het overigens door allen aanvaarde kabinet) en daarna de regeringsverklaring naar het antwoord van de regering na het debat (voor de CDA-fractie resulterend in een „versterkt vertrouwen").
Sommigen hebben deze inderdaad onmiskenbaar „opklimmende reeks" al te gemakkelijk vertaald in een „sleutelpositie", een „machtspositie" voor de CDA-fractie of zelfs voor haar voorzitter. Niet de vraag òf onze fractie invloed heeft uitgeoefend, maar hoe zij die heeft uitgeoefend bepaalt of haar optreden gerechtvaardigd was.
Welnu, de richting waarin de fractie haar invloed heeft aangewend om het regeringsbeleid bij te buigen is m.i. in overeenstemming met de geest van ons program. Met name het ontzien van de sociale minima bij het ombuigingsbeleid is daarvan een voorbeeld.
Sommigen hebben dit ten onrechte later uitgebreid tot het ontzien van de sociale voorzieningen. Dat is onjuist. Het ging en gaat ons om de zwaksten, óók bij en binnen de sociale voorzieningen. De hele diskussie over de WAO is daarop terug te voeren. Niet of iemand een sociale uitkering geniet bepaalt of hij ontzien moet worden, maar of hij tot de zwaksten behoort. Dit geldt wel voor de sociale minima, maar niet iedere sociale voorziening is ook een sociaal minimum. Zo onverzettelijk als we bij de eerste categorie zullen zijn, zo reëel wensen wij te zijn bij de overige categorieën.

PRIJS VAN DE ETHIEK

Een tweede hoofdmoment was de discussie rond UCN: Almelo en Brazilië.
Onze fractie heeft daarbij op het scherp van de snede geopereerd. Ons program verplicht ons tot grote terughoudendheid, overal waar het gebruik van kernenergie aan de orde is. Enerzijds willen wij geen goedkope schone-handen-politiek voeren, met voorbijgaan van alle andere belangen en met prijsgeven van iedere invloed. Anderzijds willen wij geen enkele verantwoordelijkheid voor leveranties die tot militair gebruik zouden kunnen leiden. Eenvoudig zou zijn geweest niet tot uitbreiding van Almelo over te gaan, alvorens waterdichte garanties voor leverantie aan Brazilië zouden zijn verkregen: de werkgelegenheid ondergeschikt aan de ethiek. Even eenvoudig zou zijn geweest in elk geval tot leverantie in de hoop op zo goed mogelijke garanties: de ethiek ondergeschikt aan de werkgelegenheid. De PvdA neigde naar het eerste: de VVD (althans aanvankelijk) naar het tweede standpunt.
Het CDA kwam tot een andere konklusie. Wel reeds uitbreiden van Almelo (althans wanneer Duitsland en Engeland daarmee instemmen, want het gaat om een gezamenlijk project), maar niet tot levering overgaan alvorens de vereiste garanties zijn verkregen.
En als dit zou mislukken? Wel dan dragen wij gezamenlijk de financiële lasten ervan.
De beide eerstgenoemde standpunten hadden met elkaar gemeen dat zij financieel zo min mogelijk risico liepen.
Het CDA-standpunt betekent dat de kans op de leverantie niet bij voorbaat werd weggegeven, maar ook dat de kans op een financiële strop aanwezig is.
Het is de prijs voor een ethisch verantwoord standpunt. Daarom is de prijs niet te hoog.

POLITIEK-ETHISCH OF MILITAIR

Een hoofdmoment was ook de standpuntbepaling in de fractie over de neutronenbom.
Ons program is duidelijk genoeg: aktieve inzet tot beheersing en vermindering, een geringer (laat staan een groter!) accent op (het dreigen met) het eventuele gebruik van kernwapens, afremming (laat staan opvoering) van de kwalitatieve nucleaire bewapeningswedloop.
Bij het debat over de regeringsverklaring heb ik namens de fractie dan ook al een diepgaande bezinning op korte termijn aangekondigd, vanuit de vraag of „hier menselijke verantwoordelijkheden niet worden overschreden" en of „op een bepaald punt in de ontwikkeling niet een daad moet worden gesteld".

De kernvraag is of de neutronenbom primair als een militair probleem wordt benaderd dan wel als een politiek-ethisch probleem. De fractie heeft voor de laatste benadering gekozen. Daarbij hebben we de ogen voor andere aspekten niet willen sluiten, hetgeen blijkt uit de nadruk die wij aan een standpuntbepaling in NAVO-verband hebben gegeven.
Het is ons ernst met de overheidstaak voor de veiligheid, het is ons ernst met de trouw aan het NAVO-bondgenootschap, het is ons ook ernst met het ontwapeningsstreven, het is ons evenzeer ernst met onze zorg over de ontwikkeling van de kernbewapening.
Dat hebben wij tot uitdrukking gebracht. Het gaat om een nieuw wapen, waarvoor wij (het Westen) over de technische potentie beschikken. Wij wensen dat het Westen zich op dit moment erop bezint, of dit wapen in produktie mag worden genomen. Het antwoord van de CDA-fractie is: neen. Daarmee bevindt onze fractie zich geheel in de lijn van ons program. Iedereen kan dat program kennen. Iedereen heeft kunnen horen wat ik namens de fractie in het debat over de regeringsverklaring heb gezegd. Iedereen heeft kunnen lezen met welke studies onze fractie zich heeft voorbereid. Iedereen heeft geweten dat wij er vorige week vrijdag een aparte fractievergadering aan zouden wijden. Bovendien past het geheel in het CDA-akkoord, dat zegt dat Nederland zich zal inspannen „waar en wanneer zich de mogelijkheid voordoet" effectieve maatregelen tot wapenbeheersing en wapenvermindering te treffen, waarbij „in het bijzonder" het streven erop gericht is de rol van de kernwapens te reduceren.
Wie hier spreekt van „voor het blok zetten", beoogt niet de procedure te veroordelen, maar (met een geconstrueerd beroep op de procedure) het resultaat te verwerpen.

VREEMDELING OF VLUCHTELING

Past ook het fractiestandpunt ten aanzien van Agee in deze verantwoording? Zeker wel! Aan Agee is geen onrecht gedaan. Hij liep geen politieke risico's als hij ons land zou verlaten.
Ten onrechte werd hij gemaakt tot een symbool van de herbergzaamheid voor vreemdelingen. Daarom was er wel enige politieke moed voor nodig de beslissing van de staatssecretaris niet af te vallen, temeer daar de verdediging niet uitblonk door consistentie van argumentatie. Een wezenlijke beleidsfout kan haar echter niet worden toegeschreven. Als er van beleidsfouten sprake is, dan liggen die eerder in de vorige kabinetsperiode. Hoezeer wij Agee gaarne een uitzonderingsbehandeling zouden hebben gegund, het zou niet rechtvaardig zijn geweest tegenover de honderden veel schrijnender gevallen (o.a. Marokkanen), aan wie de uitzondering (vanwege de massa?) niet wordt gegund.
Velen menen te moeten kiezen tussen rechtvaardigheid en barmhartigheid. Het is een valse keus. Rechtvaardigheid is ondenkbaar zonder barmhartigheid en barmhartigheid is onbestaanbaar zonder rechtvaardigheid. De beslissing over Agee is niet onrechtvaardig en niet onbarmhartig.
„Niet iedere vreemdeling is een vluchteling", zei Hans van den Broek en daarmee waren ruimte en begrenzing van ons „vreemdelingenbeleid" precies getekend.

CDAktueel

FEITEN EN MENINGEN

CHRISTEN DEMOCRATISCH APPÈL

Gemeenteraadsverkiezing speciale aandacht vereist!

Wie mag de naam CDA gebruiken

De partijbureaus krijgen tal van vragen te beantwoorden over het gebruik van de naam CDA en over eventuele andere benamingen.
Uit reakties blijkt, dat men de gang van zaken nogal moeizaam vindt. Reden om alle leden nog eens te informeren over de gang van zaken.

De drie partijen hebben afspraken gemaakt over de gang van zaken. Er is een werkgroep ingesteld door de drie partijen, die de afspraken uitvoert. Opmerkingen als „Den Haag doet maar" of een „bureau-afdeling houdt de zaken op" slaan dan ook nergens op.
Overeengekomen spelregels worden uitgevoerd, met het afgeven van machtigingen voor het gebruik van de naam CDA moet zorgvuldig worden gehandeld. Dat is niets nieuws. In notities aan de plaatselijke afdelingen en verbanden is dit reeds in september uiteengezet en ook in de partijbladen werd er reeds over geschreven. Op dit punt is er niets nieuws onder de zon.

HOE IS NU DE GANG VAN ZAKEN?

Een erkend verband, een verband in oprichting of een combinatie van kiesverenigingen kan bij het CDA-sekretariaat of bij de partijsekretarissen een machtiging aanvragen voor het gebruik van de naam CDA of voor het gebruik van de eigen naam van de partij (ARP, CHU of KVP) of een combinatie daarvan. De aanvrage dient te geschieden door de gezamenlijke afdelingen voor zover het gaat om de naam CDA. Gaat het om de afzonderlijke partijen, dan dienen de plaatselijke partijfunktionarissen dit te regelen.
Aan individuele leden wordt nooit een machtiging verstrekt. Wanneer een naam op de sekretariaten niet geregistreerd staat zal eerst een onderzoek worden ingesteld naar de juistheid van de aanvrage. Wij willen verkeerd gebruik van de naam CDA of van de betrokken partijen voorkomen.
Iedere aanvraag komt aan de orde in een bijeenkomst van de gezamenlijke werkgroep, zodat alle drie de partijen op de hoogte zijn van de verleende machtigingen.
Deze week is er een reaktie gegeven op alle aanvragen, die op 3 februari in ons bezit waren.
Dit kan inhouden, dat de gevraagde machtiging is verstrekt of dat nadere inlichtingen zijn gevraagd, omdat niet duidelijk was of de aanvrage gehonoreerd kan worden.
In verband daarmee enkele opmerkingen over de belangrijkste toetsingscriteria:
a) Is de machtiging door de juiste personen aangevraagd?
Toelichting: voor een erkend CDA-verband de sekretaris; voor CDA-verbanden in oprichting de gezamenlijke sekretarissen; voor de afzonderlijke partijen de sekretarissen.
b) Is duidelijk dat de kandidaatstelling en de opvolging goed zijn geregeld?
Toelichting: kandidaatstelling door iedere partij volgens de in iedere partij geldende procedure; eventuele kandidaten van rechtstreekse leden via de gezamenlijke ledenvergadering.
- overeenstemming over een technisch lijstvoorstel (mee te zenden); en over de vervulling van tussentijdse vakatures, waarbij de opvolging geschiedt overeenkomstig de herkomst van de betrokken kandidaat.

Indien deze zaken niet juist zijn geregeld wordt geen volmacht verstrekt. Blijkt uit de ingezonden stukken van een CDA-verband in oprichting, dat het bovenstaande niet geregeld is, dan moeten ijlings aanvullende regelingen worden getroffen. U doet er goed aan deze ten spoedigste te zenden aan het CDA-sekretariaat. In een aantal gevallen is daar inmiddels reeds om gevraagd. De aanvragen beginnen nu snel binnen te komen.

Registratie is mogelijk tot 6 maart 1978.
Daarna zal iedere plaats het zonder naam moeten doen.
Uit de aanvragen blijkt, dat velen aan de letters CDA willen toevoegen: „verband + naam van de plaats". Dat is niet nodig. Het is voldoende alleen de letters CDA te laten registreren. Als regel wordt er slechts één verklaring voor een gemeente afgegeven. Krijgt een CDA-verband machtiging tot gebruik van de naam CDA, dan vervalt daarmee de mogelijkheid ARP, CHU en KVP te gebruiken, in welke combinatie ook. Het omgekeerde is evenzeer het geval. Over kandidaatstelling en alles wat ermee te samenhangt is veel meer te zeggen. In deze fase is het bovenstaande echter van wezenlijk belang. Ter voorkoming van gevoelens van onbehagen en ter voorkoming van misverstanden is het nodig, dat ieder weet welke afspraken er op landelijk niveau zijn gemaakt.

Het sekretarissenoverleg.

Inhoud geven aan het rentmeesterschap

Het CDA en het provinciaal bestuur

door: Wil van den Bosch Czn.

Het CDA wil op provinciaal niveau bestuurders leveren die zich verantwoordelijk voelen voor de samenleving. Die inhoud geven aan het begrip „rentmeesterschap". Dat betekent onder meer zuinig omgaan met de ruimte, zuinig omgaan met de energiebronnen, hergebruik van afvalstoffen en stimulering van het milieuvriendelijker openbaar vervoer. Dat betekent tevens mensen leren verantwoordelijkheid te dragen. Dus bevordering van de menselijke ontplooiing om medemensen en de samenleving te kunnen dienen.

Om te begrijpen hoe dat kan is inzicht in een klein stukje geschiedenis nodig. Dan begrijpen we ook beter welke rol er voor de provincie in onze samenleving is weggelegd.

LIJDELIJKE POSITIE

De republiek van de Zeven Vereenigde Nederlanden was een statenbond van 7 onafhankelijke, invloedrijke provincies. Na de Franse overheersing werd in de 19e eeuw als reactie hierop de provincie in een afhankelijke positie geplaatst, onder toezicht van een Commissaris of Gouverneur. De provincies kregen slechts enkele toezichthoudende bevoegdheden ten opzichte van gemeenten en waterschappen.

Deze afstandelijke en tijdelijke positie behielden de provincies tot na de Tweede Wereldoorlog. Toen kwam de positie van de provincie meer en meer in discussie. Velen vonden dat de provincie versterkt moest worden.

BEVOOGDING

Het rijk behartigt tal van belangen die even goed of zelfs beter door het provinciaal bestuur kunnen worden behartigd. De ambtelijke bevoogding door Den Haag werd door velen steeds meer als een kwaad gevoeld. Door een Grondwetswijziging in 1956 en de invoering van de Provinciewet van 1962 kregen de provincies meer armslag en bevoegdheden. Denk bijvoorbeeld aan het afgeven van vergunningen, het goedkeuren van aan- en verkoopbesluiten en financiële transacties van gemeenten, toezicht op waterschappen, verstrekken van subsidies, van het aankopen van recreatiegebieden tot het oprichten van een provinciaal ziekenhuis of een provinciale bibliotheek enz. Ondanks deze ontwikkelingen heeft de rijksoverheid nog steeds een te sterke greep op het provinciale bestuur. Al jarenlang wordt daarom een pleidooi gevoerd om de provincie nog meer bevoegdheden te geven. Een belangrijk voordeel daarvan is dat de burger, onder meer na het overhevelen van rijkstaken ook nauwer met het bestuur is verbonden.

VISIE VAN HET CDA

Welke bijdragen willen de christendemocraten aan het provinciaal beleid leveren? Politiek bedrijven betekent vormgeven aan de samenleving. Veel problemen komen daarbij om de hoek kijken. Met de idee van het rentmeesterschap van de mens op aarde als leidraad is een benadering van die problemen toch ook weer niet zo moeilijk. We wezen daar in de aanvang van dit artikel al op. Mensen betrekken bij de politiek, het provinciaal gebeuren en het leren zelf verantwoordelijkheid te dragen.

ONAFHANKELIJK BESTUURDER

Het CDA wil een type bestuurder leveren dat zich voor de problemen op provinciaal niveau wil inzetten. Dat betekent niet dat bestuurders de speelbal moeten worden van allerlei belangengroepen. Zij zijn namelijk volksvertegenwoordigers met een eigen verantwoordelijkheid.

Tegen deze achtergrond moet men ook zien wat er in artikel 6 van de Provinciewet staat: de Provinciale Staten vertegenwoordigen de gehele bevolking van de provincie. De wetgever heeft hiermee bedoeld dat statenleden niet een bepaalde groep kiezers vertegenwoordigen.

Een statenlid moet zijn stem niet laten afhangen van het gevoelen van zijn partijbestuur, hoewel hij voordat hij zijn standpunt bepaalt, natuurlijk wel naar zoveel mogelijk mensen moet luisteren. Uiteindelijk moet hij in volstrekte onafhankelijkheid zijn stem kunnen uitbrengen en zijn beleid kunnen bepalen. Het spreekt vanzelf dat een statenlid gehouden is het politieke program waarop hij verkozen is naar vermogen uit te voeren. Indien hij niet meer achter dat politieke program kan staat, zal hij uit de Provinciale Staten moeten terugtreden.

Van belang is verder de vraag hoe het dagelijks bestuur uit de Provinciale Staten moet worden gekomen. Daarover behoeft geen misverstand te bestaan.

Het dragen van verantwoordelijkheid en het samenwerken met andere partijen is geboden, gelet op de problemen die zich op het provinciaal niveau voordoen. Bij de college-onderhandelingen dienen dan ook vooraf géén frakties van deelname aan die gesprekken te worden uitgesloten, tenzij die frakties er zelf geen prijs op stellen. Dus niet op voorhand streven naar meerderheidscolleges. In het, voor het te kiezen college van Gedeputeerde Staten - het dagelijks bestuur van de provincie - op te stellen program, dient het CDA zich natuurlijk wel te kunnen herkennen. In dat gezamenlijke beleidsprogramma zal het CDA een reële programmatische invloed moeten hebben. Het gaat er niet om in het college een „statische" afspiegeling van de staten te krijgen, maar het gaat er om dat het college een verantwoord beleid voert. Dat betekent voor het CDA dat men de morele plicht heeft met die partijen samen te werken die ons daarbij kunnen helpen. De statenleden moeten bij voortduring het door hen gevoerde beleid vertellen aan en verdedigen bij de inwoners. Uitleggen waarom dit zo en waarom dat zo niet gebeurd is. Dan ontstaat een band en groeit het inzicht in de uitgangspunten waaruit het CDA politiek bedrijft.

Drs. W. van den Bosch Czn. is werkzaam bij de Dr. Abraham Kuyperstichting, het wetenschappelijk instituut van de ARP. Hij is redactiesecretaris van Bestuursforum en mede-opsteller van het CDA Model Gemeente- en Provincieprogram.

Lijsttrekkers provinciale statenverkiezingen 1978

Groningen:
J. van der Ploeg, Grijpskerk.
Friesland:
R. Renkema, Veenklooster.
Drenthe:
J. Hollenbeek Brouwer, Assen.
Overijssel:
P. Berkhout, Almelo; Ir. P. C. van Rossum, Zwolle; W. Netjes, Emmeloord; H. Fokke, Vriezenveen.
Gelderland:
Mr. J. A. M. Hendrikx, Doetinchem.
Utrecht:
Drs. A. G. W. Schapenk, Leersum; Mw. E. L. M. Uyterwaal-Cox, Utrecht.
Noord-Holland:
Th. Laan, Haarlem.
Zuid-Holland:
Mr. N. W. D. Brink, Noordwijk; Ir. N. Buijsert, Alphen a/d Rijn; Drs. T. Spaan, Voorburg; B. Bol, Den Haag.
Zeeland:
Drs. H. Eversdijk, Heinkenszand.
Noord-Brabant:
Ir. J. Siepman, Vught.
Limburg:
Drs. Ph. v. d. Voort, Venlo; J. J. G. Drummen, St. Geertruid; K. W. Buck, Kerkrade; Chr. J. J. v. d. Broek, Gennep; L. L. J. Daems, Maastricht; P. Coenemans, Roermond; E. Mastenbroek, Geleen; L. Stals, Weert.

Provinciale lijstnummers

De nummering van de CDA-lijsten in de verschillende provincies is als volgt.

provincie:	lijstnummer:
Groningen	2
Friesland	1
Drenthe	2
Overijssel	1
Utrecht	2
Noord-Holland	3
Gelderland	1
Zuid-Holland	2
Noord-Brabant	1
Limburg	1
Zeeland	2

In memoriam Hendrik Heukels

Op dinsdag 14 februari jl. is op 67-jarige leeftijd overleden drs. H. Heukels, oud-rector van de Christelijke scholengemeenschap „Oostergo" in Dokkum. Voor hij naar Dokkum kwam (1958) was de heer Heukels wiskunde-leraar in respectievelijk Rotterdam, Apeldoorn, Stadskanaal en Veendam. Daarna, tot zijn pensionering in 1975, heeft hij een hoofdrol gespeeld in de ontwikkeling van het voortgezet onderwijs, niet alleen in Dokkum maar in geheel Noordoost-Friesland; zo heeft hij een belangrijk aandeel gehad in de stichting van de Christelijke scholengemeenschap „Lauwersoog" te Buitenpost.

Drs. Heukels is ook actief geweest in de CHU. Hij was voorzitter van het bestuur van de Statenkring Dokkum, lid van het bestuur van de Kamerkring Leeuwarden en lid van de Unieraad. Wij denken met weemoed èn dankbaarheid aan hem terug.

K. de Vries.

CDA-overleg grote steden

Het overleg tussen de CDA-besturen, CDA-fractievoorzitters en campagneleiders van de vier grote steden (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht) is weer hervat.

Na ruim twee jaar van non-activiteit werd in het gebouw van de Tweede Kamer de eerste bijeenkomst gehouden, ditmaal onder leiding van de heer Wm. C. de Kruyf, voorzitter van de CDA-Den Haag. Deze trad op als gastheer, zulks op verzoek van de heer P. J. M. Monchen, voorzitter van het CDA-Utrecht, die het initiatief tot deze bijeenkomst had genomen en nu als secretaris fungeerde. Namens de CDA-fractie uit de Tweede Kamer werd de vergadering bijgewoond door de heer P. van Zeil.

In zijn openingswoord herinnerde de heer De Kruyf aan de eerste periode van het CDA-overleg Grote Steden onder leiding van de heer dr. R. Eysink, tot voor kort lid van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, waarin men de gemeenschappelijke problemen met elkaar besprak.

Het doel van deze bijeenkomst was in de allereerste plaats een uitwisseling van informatie over de verkiezingscampagne en de financiering hiervan. Voorts de stand van zaken met betrekking tot het gemeenteprogram voor de periode 1978-1982, alsmede de positie van de rechtstreekse leden en de voor hen beschikbare plaatsen op de kandidatenlijst. Bij vele zaken, die gelijk lagen waren er toch ook opmerkelijke verschillen. Het ligt in de bedoeling na de verkiezingen weer bijeen te komen op woensdag 15 juni.

Op de agenda staan dan de evaluatie van de verkiezingscampagne, de resultaten in zetelaantal en de collegevorming, alsmede het program voor het seizoen 1978-1979.

Het adres van het voorlopig secretariaat is: Koningslaan 58, Utrecht. Tel. 030-5154757 (huis) of 035-43661 (knt).

CDA-VROUWEN ATTENTIE!

Met de verkiezingen voor de Provinciale Staten in het vooruitzicht organiseert het CDA-Vrouwenberaad Zuid-Holland een bijeenkomst op

woensdag 15 maart a.s. te 20.15 uur

Jozefkerk, Prof. Aalberseplein, Gouda-Noord.

Spreeksters zijn:
mevrouw M. H. M. F. Gardeniers-Berendsen, minister van CRM
mevrouw mr. E. A. Haars, staatssecretaris van Justitie
mevrouw J. G. Kraaijenveld-Wouters, staatssecretaris van CRM, o.a. voor emancipatiezaken

Toont dat u gelukkig bent dat deze drie vrouwen deel uitmaken van het huidige kabinet en komt in groten getale naar Gouda om te luisteren naar hun politieke ervaringen. Mevrouw mr. M. A. E. Overboom, CDA-Statenlid in Zuid-Holland, zal de provinciale zijde van de politiek belichten.
Ook heren zijn van harte welkom.

Zaal open vanaf 20.00 uur. Ruime parkeergelegenheid. Vanaf station Gouda te bereiken met bus 72B, rond heel en half uur.

Contributie afdracht

Bij de kennismakingsbezoeken, die door het dagelijks bestuur van de CHU worden afgelegd, is een enkele maal de vraag naar voren gebracht of dit jaar in een versneld tempo de contributieafdracht naar de kiesverenigingen, staten- en kamerkringen kan worden doorgevoerd. Dit met het oog op kosten die gemaakt zullen worden bij de komende verkiezingen voor de provinciale staten en de gemeenteraad.

Het is de bedoeling, dat aan de penningmeesters van de kiesvereniging, staten- en kamerkringen eind maart begin april 1978 een afdracht zal plaatsvinden. Het bedrag dat zal worden overgemaakt, is gebaseerd op de definitieve afrekening over 1977 en de contributies 1978, die tot op dat moment zijn ontvangen. De verdeling van de contributie-gelden vindt als volgt plaats:

landelijk	60 procent
kamerkring	15 procent
statenkring	5 procent
afdeling	20 procent

Van niet elke kring of afdeling is bekend, die de penningmeester is en wat het gironummer is. Met klem mogen wij u verzoeken te controleren of deze gegevens op het Uniebureau bekend zijn. Mocht hierover twijfel bestaan, dan willen wij u adviseren om zekerheidshalve aan Uniebureau, Wassenaarseweg 7 te Den Haag, schriftelijk door te geven op welk gironummer/banknummer de penningen moeten worden overgemaakt.

De hoogte van het bedrag dat wij kunnen afdragen hangt af van de mate waarin door onze Unieleden gebruik is gemaakt van de mogelijkheid om door middel van de reeds ontvangen acceptgiro's de contributie over 1978 te voldoen. Graag doen wij U verzoeken, indien u de contributie nog niet gestort hebt, dit alsnog te willen doen, zodat dit bedrag eind maart a.s. betrokken kan worden in de afdracht aan de penningmeesters.

R. Smits
Penningmeester CHU

Eversdijk lid CDA-fractiebestuur

Drs. H. Eversdijk is gekozen tot lid van het fractiebestuur van de CDA-Tweede-Kamerfractie. Hij is in die functie de opvolger van drs. D. F. van der Mei die staatssecretaris van Buitenlandse Zaken is geworden.

Hiermede is het fractiebestuur van de CDA-Tweede-Kamerfractie weer voltallig. Het is nu als volgt samengesteld:

mr. W. Aantjes, voorzitter, drs. R. Lubbers en drs. G. van Leyenhorst, vice-voorzitters, C. F. Kleisterlee, secretaris, M. W. Schakel, mevrouw G. M. P. Cornelissen en drs. H. Eversdijk, leden.

J. de Swart.

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer

de klok HANDELMIJ B.V.
BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

Bouw- en Aannemersbedrijf
M. de Raad & Zoon
Pickestraat 62, Noordwijk, tel. 01719-12100 en 15257.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

Zaanse klokken
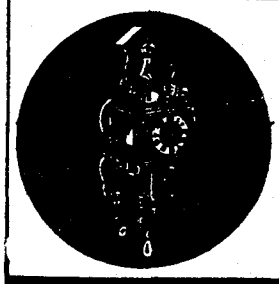
Haaskant
Winkelgalerij Kerschoten
Tel. 15865, Apeldoorn.

KOCH
Telefoon 055-214259
APELDOORN.
Kerkorgels
Elektronische orgels
voor kerk-, school- en huismuziek.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken
naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Adverteer in de Nederlander

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.
Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.
Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

AANNEMERSBEDRIJF
B.V. RADIX & VEERMAN
Oudelandsweg 30 - Tel. 03480-2204 - WOERDEN.
Verbouw - Nieuwbouw door geheel Nederland.

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF
J. STOUT
Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

HANAB B.V.
GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS
Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

BDU-nieuwsbladen
professionele media, met 'n hoge dekkingsscore in een koopkrachtig stukje Midden-Nederland

Midden-Nederland, preciezer gezegd de Gelderse en Stichtse Vallei, telt ruim 300.000 inwoners met een breed bestedingspatroon dat minstens zo interessant is als dat van elke andere gemiddelde Nederlander.
Ten aanzien van het bereik van deze koopkrachtige Middennederlandse konsument is er echter een duidelijk voordeel: u bereikt ze bijna allemaal, ieder met een eigen blad in hun eigen deelgebied.
Elk blad met een sterk geografisch gerichte redaktionele formule voor een optimale leesintensiteit.
Een leesintensiteit die zich echter niet alleen tot de redaktionele pagina's beperkt (landelijke, regionale en plaatselijke adverteerders ervaren dat dagelijks).

En als uw afzetgebied zich niet tot enkele deelgebieden beperkt, maar zich over het gehele B.D.U.-gebied uitstrekt, dan heeft u nog een extra voordeel: het B.D.U.-kombinatietarief.

Met kortingen die in sommige gevallen méér dan 50% besparing geven op de de normale tarieven.
Dus meer dan de moeite waard om een uitgebreidere dokumentatie aan te vragen.

Wij hebben hem voor u klaar liggen.
BDU, Nieuwstraat 15, Barneveld.
Tel. 03420-6141
Telex BDU 40261.
Barneveldse Krant-Stad Amersfoort-De Stad Nijkerk-De Woudenberger/ Scherpenzeelse Krant-Bennekoms Nieuwsblad-Hoevelakens Nieuwsblad-Ede/Veldhuizen-Lunters Nieuwsblad-Leusder Krant.

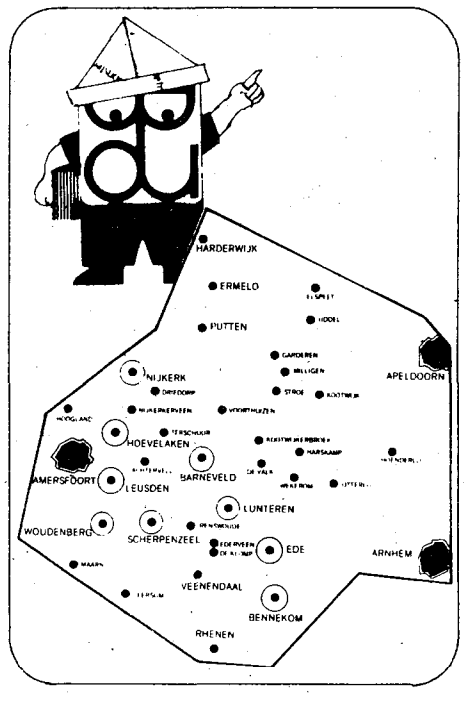

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

INFORMATIEVE PAULUS-REIZEN

Ontdekkingstochten door het land van de Bijbel
verzorgd door Stichting THACIR, Postbus 317, Hoogeveen

In de voetsporen van Paulus

Stichting **„THACIR"**, die zich inmiddels een reputatie heeft opgebouwd met haar goed-verzorgde, informatieve ISRAEL-reizen, gaat nu ook reizen van dezelfde hoge kwaliteit organiseren naar de landen rondom Israël, die nauw verbonden zijn met de bijbelse geschiedenis: Egypte, Mesopotamië, Klein-Azië, Griekenland, Rome...
Dit jaar beginnen we met **2 PAULUS-REIZEN,** die ons **15 dagen** lang door **Griekenland** en **Rome** - met als **extra** verrassing Napels en Pompei - zullen voeren!
Neem kennis van onderstaande reisbeschrijving en overweeg of dit wellicht **uw „Doe-Vakantie" kan worden.**

1ste dag
Vliegreis vanaf Schiphol naar de Atheense luchthaven Hellenikon, waar u wordt verwelkomd door onze vertegenwoordiger in Griekenland. Vervolgens gaat u per luxe air-conditioned touringcar naar uw hotel in Athene voor diner en overnachting.

2de dag
Bezichtiging van Athene, met o.a.: Syntagma Square; de Parlementsgebouwen; het graf van de onbekende soldaat; de poort van Hadrianus; het Olympisch Stadion; het koninklijk paleis; de Philopapposheuvel met een schitterend uitzicht op de Acropolis; de Areopagus (Hand. 17:15 e.v.); de Acropolis met o.a. het Parthenon; één van de fijnste scheppingen van de Griekse geest; het Byzantijnse klooster Kaissariani met zijn weelderige bloemenpracht, genesteld op de helling van de berg Hymettus.
Na de lunch een uitgebreid bezoek aan het Nationaal Archeologisch Museum met zijn fantastische schatten en kunstwerken uit de oudheid; vervolgens bezichtigen we de kathedraal van Athene en één van Athenes kleinste byzantijnse kapelletjes. We besluiten deze dag met een „Griekse avond": in de „Oude Stallen Taverna" even buiten Athene gebruiken we het diner met een overvloed aan wijn, terwijl we intussen genieten van Griekse muziek en volksdansen.

3de dag
Vanmorgen brengen we een bezoek aan het oude Corinthe, waar de apostel Paulus lange tijd woonde en predikte. Onderweg bezichtigen we het Kanaal van Korinthe - een knap staaltje van ingenieurskunst! - en de daarbij gelegen „diolkos". Ook het kleine Daphni-klooster is ons bezoek meer dan waard door de prachtige byzantijnse mozaïeken, die de wanden ervan versieren. De lunch gebruiken we in een aardig restaurantje onderweg. De namiddag en de avond zij ter vrije beschikking.

4de dag
Vanmorgen verlaten we Athene en gaan op weg naar (de pas van) Thermopile, waar in 480 v. Chr. het leger van de Perzische koning Xerxes op de verbeten tegenstand van koning Leonidas van Sparta en de zijnen stuitte. Via het handelsstadje Lamia en het industrieplaatsje Karditsa rijden we naar Meteora (= de in de lucht zwevende, namelijk de bergtopkloosters, die tot de belangrijkste byzantijnse bezienswaardigheden behoren). Diner en overnachting in Kalambaka of Trikala.

5de dag
Na het ontbijt rijden we naar Larissa, de hoofdstad van Thessalië. In deze omgeving brengen we een uitgebreid bezoek aan een dorpje (woningen, een school e.d.) om erachter te komen hoe de plattelandsbevolking daar leeft. Vandaar rijden we verder noordwaarts naar Thessaloniki, de hoofdstad van Macedonië, het stamland van Alexander de Grote. Paulus preekte er en stichtte er een christengemeenschap, die hij ten voorbeeld stelde aan alle christenen van Macedonië. We maken een uitgebreide rondrit door deze 600.000 inwoners tellende stad en bezichtigen o.a.: de Witte Toren, de Triomfboog van keizer Galerius, de Rotonda of Kerk van Agios Georgios, de Agia Sofia (de hoofdkerk van de stad) en het plaatselijk museum. Diner in een Taverna.

6de dag
Voor vandaag staan op het programma bezoeken aan: het dorpje Pella, vroeger aan de zee gelegen en toen de residentie van Philippos II van Macedonië en zijn zoon Alexander de Grote; Edessa, de Macedonische koningsstad, met zijn prachtige watervallen; de lunch gebruiken we in een restaurant, midden in de rivier de Vodas; Veria (het bijbelse Beréa, Hand. 17:10-14), in de schaduw van de 2052 hoge berg Vermion, waar een monument nog aan de prediking van Paulus herinnert.

7de dag
Vanuit Thessaloniki gaan we op weg naar Amphipolis (Hand. 17:1), eens een belangrijke plaats aan de Via Egnatia naar Byzantium. Na de bezichtiging van de ruïnes en de door Alexander de Grote opgerichte leeuw, gaan we nog verder oostwaarts naar Kavala, in bijbelse tijden bekend als Neapolis (Hand. 16:11). In deze terrasstad gebruiken we de lunch. In de middag bezoeken we de ten noorden van Kavala gelegen overblijfselen van het oude Filippi, genoemd naar de stichter van de stad: Philippos van Macedonië; in 42 v. Chr. behaalden hier Octavianus en Antonius een overwining op de moordenaars van Caesar: Brutus en Cassius. Paulus, die hier voor het eerst voet op Europese bodem zette, stichtte er een christengemeente (Hand. 16: 12 e.v.). Er zijn nog resten van het Romeinse forum en een vroeg-christelijke basiliek. Diner en overnachting in Kavala.

8de dag
De morgen is geheel ter eigen beschikking. Na een gemeenschappelijke lunch in een Taverna, rijden we terug naar Thessaloniki, vanwaar we per vliegtuig doorreizen naar Athene.

9de dag
De morgen kan benut worden om nog wat laatste inkopen te doen. Na de lunch volgt de transfer naar Hellenikon, vanwaar we naar Rome vertrekken. Op de luchthaven Fiumicino wacht onze vertegenwoordiger in Rome ons op om ons per luxe air-conditioned touringcar naar ons hotel te brengen, waar we verwelkomd worden met een drankje.

10e dag
Deze dag besteden we geheel aan een uitgebreide verkenning van Rome en een bezichtiging van de bekendste bezienswaardigheden, zoals: de Fontana di Trevi; het Pantheon; het Forum Romanum; het Colosseum en nog veel meer...!
Als facultatief avondprogramma stellen we voor dat de deelnemers aan de **zomer**reis een voorstelling bijwonen van de opera bij de Thermen van keizer Caracalla; de deelnemers aan de **najaars**reis kunnen hetzelfde doen, maar dan in het beroemde Operagebouw van Rome. Toegangsbewijzen zijn voor eigen rekening. Voor vervoer wordt gezorgd.

11e dag
De morgen is geheel ter vrije beschikking. Na de lunch in het hotel bezoeken we de interessante kerk „San Pietro in Montorio" en het kerkje „San Pietro in Carcere", gebouwd op de plaats van de staatsgevangenis ten tijde van de Romeinse Republiek, waar ook Petrus gevangen gezeten zou hebben. Het grootste deel van de middag besteden we echter aan een bezoek van Vaticaanstad met 's werelds beroemdste kerk, de „San Pietro in Vaticano", kortweg: de Sint Pieter.
De deelnemers aan de **zomer**reis brengen een bezoek bij avond aan Tivoli, o.a. om te dineren in de sprookjesachtige sfeer van honderden verlichte fonteinen.
De deelnemers aan de **najaars**reis maken een onvergetelijke rondrit door „Rome by night" en dineren in een exclusief restaurant.

12de dag
De morgen is geheel ter vrije beschikking. Rome leent zich er bij uitstek toe om met een gids in de hang (b.v. „Rome" van Wim Zaal) op eigen gelegenheid allerlei leuke en interessante plekjes op te zoeken. Na de lunch, die u zelf ergens gebruikt, bezoeken we o.a.: de basiliek van „Sint-Paulus-buiten-de-muren"; de Via Appia Antica en de catacomben van San Sebastiano. Diner en overnachting in het hotel.

13de dag
Na een vroeg ontbijt vertrekken we om Napels en Pompeï te bezoeken. In Napels maken we een korte stadstour, waarna de tocht wordt voortgezet naar het nabijgelegen Pompeï. Lunch in een eersteklas hotel. U bezoekt de overblijfselen van dit antieke stadje uit de Romeinse tijd, dat in 79 na Chr. tijdens een uitbarsting van de vulkaan de Vesuvius onder de as bedolven werd. Diner op de weg terug. Overnachting in Rome.

14e dag
Deze laatste excursiedag besteden we aan bezoeken van Cerveteri en de Etruskische graven van Tarquinia. U zult tot het laatste moment van de laatste dag ten volle genieten! De lunch gebruiken we onderweg. 's Avonds hebben we een feestelijk afscheidsdiner in een gerenommeerd restaurant.

15de dag
In de loop van de morgen transfer naar het vliegveld voor de terugvlucht naar Schiphol.

De reissom voor deze 15-daagse geheel verzorgde reis bedraagt f 2.395,- p.p.

IN DEZE REISSOM ZIJN INBEGREPEN:
- de vliegreizen van Amsterdam naar Athene; van Thessaloniki naar Athene; van Athene naar Rome en van Rome naar Amsterdam
- alle luchthavenbelastingen
- het vervoer van de diverse vliegvelden naar de hotels v.v.
- assistentie door onze vertegenwoordigers in Athene en Rome met douane en bagage
- onderbrenging in geselecteerde middenklasse hotels in Griekenland en in eerste klasse hotel in Rome, op basis van 2-persoons kamers met eigen bad of douche en toilet, alsmede ontbijt en diner gedurende de hele reis
- alle lunches, behalve op de 12de dag
- de diensten van gediplomeerde gidsen
- de diensten van een Nederlandse reisbegeleid(st)er, ook tijdens de heen- en terugreis
- het gebruik van comfortabele, air-conditioned touringcars
- alle kruiersgelden, entreegelden, fooien en belastingen (behalve het facultatieve avondprogramma op de 10de dag).

NOTA BENE:
De prijs per persoon is gebaseerd op een minimum aantal deelnemers van 25. Verder is de prijs bepaald op basis van de huidige tarieven, zodat een voorbehoud moet worden gemaakt met betrekking tot eventuele komende verhogingen.

NIET INBEGREPEN IN DE REISSOMMEN:
- de toeslag voor het gebruik van zeer beperkt aanwezige éénpersoonskamers ten bedrage van f 225,- voor de gehele reis
- uitgaven van persoonlijke aard
- de premies voor een reis- en annuleringsverzekering.

VERZEKERINGEN:
Het afsluiten van een reis- en annuleringsverzekering geschiedt automatisch en is verplicht. Op de nota, die u ontvangt, worden de premies in rekening gebracht, zoals zij gelden bij de Nationale Nederlanden, waar wij onze verzekeringen onderbrengen. De polisvoorwaarden voor deze verplichte verzekeringen worden u gelijktijdig met uw reisbevestiging gestuurd.

INSCHRIJFFORMULIER

Ondergetekende wenst met —— personen deel te nemen aan de THACIR-Reis **IN DE VOETSPOREN VAN PAULUS** van:

(zet een kruisje voor de reis van uw keus!)
☐ 11 t.e.m. 25 juli 1978
☐ 31 oktober t.e.m. 14 november 1978

Naam: _____ Man/Vrouw Voorletters: ——
Geb. datum: —/—/——. Adres: _____
Plaats: _____ Telefoon: 0 ·
Ik reis samen met. _____ Man/Vrouw Voorletters: ——
Geb. datum: —/—/—— Adres: _____
Plaats: _____ Tel.: 0 ·

(Indien u met meerderen reist, kunt u hun gegevens apart vermelden en alle informatie daarna toezenden aan: „Stichting THACIR", Postbus 317, Hoogeveen).

Datum: —/—/——. Handtekening: _____

OF GAAT UW BELANGSTELLING TOCH ALLEREERST UIT NAAR EEN ISRAEL-REIS?

Schrijf dan nog vandaag en binnen enkele dagen hebt u de brochure met een uitgebreide beschrijving van onze ontdekkingstochten door het Land van de Bijbel in de bus! Als u naar Israël gaat, ga dan met „THACIR", voor een **TH**eologisch verantwoorde, **A**rcheologisch interessante en **C**ultureel belangwekkende Israël-**R**eis.

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs hotels of jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Elat en Sinaï. Of een hele week door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimage", maar een verantwoorde en interessante reis door het land van de Bijbel, met ruimschoots aandacht voor de problematiek van het moderne Israël en haar minderheden. Deskundige reisbegeleid(st)ers. Gediplomeerde Israëlische gidsen. Bestel onze brochure en overtuig u zelf van het feit dat dit reizen zijn met een eigen karakter, zoals velen vóór u reeds hebben ondervonden!
Onze Paasreis (v.a. 21 maart a.s.) is solide volgeboekt en heeft al een wachtlijst. Het heeft dus geen enkele zin daar nog op te rekenen!
De vertrekdata van de volgende reizen zijn:
in 1978: 11 juli; 7 november; 23 december.
In 1979: 23/1; 13/2; 6/3; 27/3; 17/4; 8/5; 29/5; 19/6; 10/7; 31/7; 21/8; 11/9; 2/10; 30/10; 20/11; 22/12.

Wij stellen het zeer op prijs, indien u een **aantal** voorkeurdata kunt geven!

De prijs voor een geheel verzorgde en geheel inclusieve 15-daagse hotelreis bedraagt: f 2.165,- p.p. Die voor de 22-daagse hotelreis bedraagt f 3.365,- p.p.

Voor nadere inlichtingen kunt u één van onderstaande bestuursleden bellen:
Ds. J. van Dijk (020-738452 of 03417-6569); Ds. J. W. Huisman (079-212120); Ds. J. de Jong (075-179910); J. Melse (register-accountant) (010-188232); Ds. J. van Veen (05280-62299).

Ondergetekende wenst:
☐ de brochure met een komplete reisbeschrijving te ontvangen
☐ bovendien voorlopig — plaats(en) te reserveren voor de 15/22-daagse reis, die vertrekt op —/—/1978/1979.
(Zet een kruisje in het hokje(s) van uw keus)

Naam: _____ Man/Vrouw Voorletters: —— Telefoon: 0 ·
Adres: _____ Plaats: _____

(Deze bon uitknippen en als brief toezenden aan: Stichting „THACIR", Postbus 317, Hoogeveen).

Datum: —/—/—— Handtekening: _____

Bedroefd, maar dankbaar voor wat God ons in hem gegeven heeft, geven wij u kennis van het plotselinge overlijden van onze geliefde man, vader en fijne grootvader

HENDRIK HEUKELS

Officier in de orde van Oranje-Nassau
Oud-rector Chr. Scholengemeenschap „Oostergo"
te Dokkum

op de leeftijd van 67 jaar.

II Cor.5 vers 1

Dokkum: C. Heukels-van Hattem
Malden: Corry Wendelaar Bonga-Heukels
Sjoerd Wendelaar Bonga
Evert, Hessel en Marike
Hardenberg: Henriëtte Abbes-Heukels
Joop Abbes
Henk

Dokkum, 14 februari 1978
Birdaarderstraatweg 26

Wij hebben hem naar zijn wens in stilte begraven.

Het bestuur van de Statenkring Dokkum der CHU, geeft met leedwezen kennis van het overlijden van haar zeer gewaardeerde voorzitter

DRS. H. HEUKELS

Joh. 11:25

Namens het bestuur:
M. J. Boersma, secr.
J. Feenstra, penn.

Dokkum, 13 februari 1978

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

VAN AGT AAN DE MACHT

(of hoe dat tweede kabinet Den Uyl er toch niet kwam)

in tekst en foto's door:

Fred Verbakel/Han Singels/Dolf Toussaint

Verbakel (bekend van "Den Haag Vandaag") geeft een begrijpelijke en volledige beschrijving van de langste kabinetsformatie uit onze geschiedenis. Ook wat daaraan vooraf ging krijgt aandacht: de val van het kabinet Den Uyl en de verkiezingen. Verbakel verlevendigt de tekst met veel markante uitspraken van politici en enkele nog niet eerder gepubliceerde feiten.
Toussaint en Singels fotografeerden een jaar lang dit politieke gebeuren en kozen de 66 beste foto's uit voor het boek.
VAN AGT AAN DE MACHT is te bestellen door storting van f 12,75 (f 10,– plus f 2,75 portokosten) op postgiro 150.11.69 t.n.v. Stichting Burgerschapskunde te Leiden, onder vermelding van "VAN AGT AAN DE MACHT".
U heeft het boek dan binnen 3 weken in huis.

Stelt u prijs op

VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELEN

dan

VAN Zeben's

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

TOT 140% HYPOTHEEK
Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie.
Geldlening f 5.000,- = 36 x f 171,- enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.
drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel.: 02150-11189-16777
HILVERSUM.

NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOEREN EN TUINDERSBOND

Het bestuur van de Ned. C.B.T.B. roept belangstellenden op voor de functie van

SECRETARIS

De primaire verantwoordelijkheid is het mede inhoud geven aan en de uitvoering van het onderwijsbeleid van de C.B.T.B. De organisatie is zeer direkt betrokken bij het agrarisch- en het huishoud- en nijverheidsonderwijs. Contacten dienen te worden onderhouden met schoolbesturen, besturenorganisaties en met de overheid.

De functie wordt uitgeoefend in een team van o.a. zes secretarissen. Naast de hoofdtaak zijn er enige deeltaken buiten de onderwijssfeer, die in relatie staan tot het algemeen beleid voor land- en tuinbouw.

Vereist zijn goede contactuele eigenschappen en inzet. Ervaring en een opleiding op het niveau van Hoger Onderwijs zijn gewenst. De voorkeur gaat uit naar kandidaten in de leeftijd tot 35 jaar. Gegadigden dienen de gedachte van christelijk maatschappelijke organisatie te delen.

De salariëring is afgestemd op leeftijd, opleiding en deskundigheid. De functie is vacant per 1 augustus 1978.
Een psycho-technische test kan deel uitmaken van de selectie-procedure.

Schriftelijke sollicitaties vóór 17 maart a.s. te richten aan de Ned. C.B.T.B., Sweelinckstraat 30, Postbus 18510, te Den Haag. Tel. 070-39 49 75.
Informaties te verkrijgen bij de heer K. Wassenaar, algemeen secretaris.

korteweg
bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

Vrijdag 3 maart 1978 - 14e jaargang no. 9

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Het CDA-program en de Neutronenbom

„Het zou geen zin hebben brandspuiten uit te vinden die gelijk met het vuur de hele stad zouden vernietigen. Een dergelijk monsterapparaat is nooit gebruikt; geen brandweercommandant zou daar verantwoordelijkheid voor aanvaarden. Zijn opdracht is brandblussen, ook al kan hij daarbij niet altijd schade aan belendende percelen vermijden. Voor het uitvinden van wapens bestaat een dergelijke aan menselijke verantwoordelijkheid gebonden beperking niet. Als wetenschap en techniek nog dodelijker instrumenten, nog verder- en diepgaander vernietigingsmiddelen weten te vinden, worden ze gemaakt. De wapentechniek erkent slechts technisch-bepaalde grenzen. Die grenzen zijn reeds zó wijd geworden, dat er thans een „overkill-capaciteit" bestaat. Dat betekent eigenlijk dat er in de wereld reeds meer en venijniger wapens voorhanden zijn, dan voor het doden zelfs van heel de mensheid nodig zouden zijn".

Aldus de toelichting op het CDA-program „Niet bij brood alleen", dat terecht zoveel waardering heeft geoogst, ook in eigen kring. De toelichting vervolgt:

Waar de wapentechniek een zo verzelfstandigde macht werd, door geen enkele norm begrensd of gebonden, zal de overheid zich meer dan ooit op het gebruik van voorhanden zijnde wapens moeten bezinnen. Voor ons geldt, dat een passende defensie-inspanning in onze huidige wereld nog steeds onmisbaar is. Een eenzijdige ontwapening zou de verleiding voor mogelijke tegenstanders te groot kunnen maken en een tekort aan rechtsbescherming betekenen voor alle hier levenden. Maar wel zal voor elke overheid een zekere verhouding moeten bestaan tussen de omvang van het onrecht dat zij wil keren en de omvang van haar militaire weerwoord. Die verhouding nu raakt bij een moderne wapentechniek - die soms zelfs de schepping als geheel bedreigt - fundamenteel zoek.

Het CDA-program van uitgangspunten spreekt als volgt over de bewapeningswedloop:

„De ongebreidelde bewapening zoals manifest in de zogenaamde bewapeningswedloop, dwingt tot een veiligheidsbeleid, waarin wapenbeheersing en ontwapening van vitaal belang zijn voor de internationale veiligheid.

De Nederlandse defensie-inspanning behoort afgestemd te worden op een in bondgenootschappelijk verband aanvaard niveau. Daarbij dienen wij ons er echter ernstig van bewust te zijn dat er een perfectionering van het wapentuig gaande is, die de schepping als zodanig bedreigt. Dit versterkt de noodzaak van een wereldomvattende bezinning over de grens van toegestaan wapengebruik door overheden".

De uitgangssteliing is duidelijk! Waartoe leidt dit nu concreet in het program „Niet bij brood alleen?" Zie daartoe art 172 ad. a, b en c:

„Een geringer accent op (het dreigen met) het eventuele gebruik van kernwapens in de defensiestrategieën; daarbij waken voor aantasting van de veiligheid als gevolg van onevenwichtigheden in de conventionele bewapening". En verder onder b: „afremming vooral van de kwalitatieve nucleaire bewapeningswedloop met name door totstandkoming van een volledige stopzetting van alle kernproeven".

Dit standpunt is terug te vinden in het regeerakkoord van CDA en VVD: „Er moet wil de mensheid overleven, een einde komen aan de bewapeningswedloop. Daarom zal Nederland zich inspannen waar en wanneer zich de mogelijkheid voordoet voor het treffen van effektieve maatregelen tot beheersing en vermindering van bewapening. In het bijzonder is het streven erop gericht de rol van kernwapens te reduceren, waartoe een evenwicht in de conventionele bewapening vereist is".

Het is goed nog eens op grond van de officiele stukken, waarmee de CDA-fractie in de Tweede Kamer moet werken, aan te geven waarom de fraktie tot een afwijzing van de Neutronenbom is gekomen. Een program van aktie is niet voor de verkiezingscampagne geschreven, maar is een werkstuk voor Kamerleden.

Pleidooi voor kleine kernen bij begroting ruimtelijke ordening

door: drs. H. Eversdijk, CDA-lid Tweede Kamer

Bij de behandeling van de begroting Ruimtelijke ordening in de Tweede Kamer is namens het CDA een pleidooi gevoerd voor de leefbaarheid van de kleine kernen in ons land. Zeer terecht is in de afgelopen jaren veel aandacht besteed aan de stadsvernieuwing, maar de dorpsvernieuwing heeft veel minder aandacht gekregen.

DORPSVERNIEUWING NOODZAKELIJK

Het CDA heeft in de afgelopen jaren het stadsvernieuwingsbeleid van staatssecretaris Schaefer steeds gesteund en terecht. De prioriteit voor de stadsvernieuwing moet blijven. Daarnaast is echter ook meer aandacht voor de dorpsvernieuwing nodig. Hoewel het CDA zeker „het krottenplan voor de kleine kernen" niet onderschat, maar waardeert, is toch gebleken dat dit plan tot heden weinig concrete resultaten heeft opgeleverd.

KWIJNENDE KERNEN

Toch is het aantal kwijnende (kleine) kernen vele malen groter dan bijvoorbeeld het aantal gesuburbaniseerde kernen.

Weliswaar gaat het bij de kwijnende kernen om minder grote aantallen mensen, maar ruimtelijk gezien gaat het om een belangrijk deel van het platteland. Vooral nu het platteland niet meer alleen aandacht krijgt als produktiegebied (gebruikswaarde), maar ook de belevingswaarde een rol gaat spelen, komt de noodzaak tot dorpsvernieuwing sterker naar voren. Een leefbaar platteland hangt samen met leefbare dorpen, die tenminste over de basisvoorzieningen - met name ten aanzien van het onderwijs - kunnen beschikken.

AKTIEF BELEID NODIG

Een aktiever dorpsvernieuwingsbeleid is dan ook nodig om er voor te zorgen dat niet een groot deel van het platteland verpaupert. Een sterk gebundelde aanpak van deze problematiek is noodzakelijk. We hebben dan ook de suggestie gedaan om voortaan in het hele takenpakket van het departement niet meer enkel te spreken over „stadsvernieuwing", maar over „stads- en dorpsvernieuwing". De minister bleek daar wel oren naar te hebben. Immers ook bij de dorpsvernieuwing dienen: vernieuwbouw, vervangende nieuwbouw en nieuwbouw een grotere rol te spelen.

DORPSBOUWERS NODIG

Ook aan de „dorpsbouw" als zodanig dient meer aandacht te worden besteed. Teveel hebben we onze dorpen „verrijkt" met de „doorzonhuizen" van onze stedebouw. Teveel zijn aan een aantal dorpen „stadswijken" vastgemaakt, waardoor het karakter van veel dorpen dreigde stuk te gaan. We hebben dan ook in de nabije toekomst meer „dorpsbouwers" nodig om het platteland voor de bewoners leefbaar te houden en voor anderen „de belevingswaarde" in stand te houden.

Neutronenbom op de MBFR-agenda?

door: drs. Ton de Kok (lid defensie-commissie CDA-partijen)

Na veel onduidelijkheid en misverstanden in de debatten over het wel of niet invoeren van de n-bom, ligt het standpunt van de regering nu klaar op tafel.

Zolang de bondgenootschappelijke consultatie over dit vraagstuk nog niet is afgerond zal de regering uit taktische overwegingen geen definitieve beslissing etaleren. Een beslissing nu zou de onderhandelaars van Nederlandse zijde volledig buiten spel zetten.

De regering is wel van plan om in de Noord-Atlantische Raad voor te stellen het wel of niet introduceren van het wapen in de MBFR-onderhandelingen in te brengen. In het kabinet leeft de hoop dat de Sovjet-Unie onder dreiging van de invoering van de n-bom concessies zal doen en haar conventionele strijdkrachten wat in sterkte zal terugnemen. Doen de Russen dat niet, zo zei de minister van Buitenlandse Zaken Van der Klauw, dan ontstaat er een nieuwe situatie. Dit is een duidelijke lijn die goed te verdedigen is.

De CDA-fractie koos echter een andere benadering en besloot in een vroeg stadium tot een definitieve stellingname. De bom zou niet aan het wapenarsenaal van de NAVO dienen te worden toegevoegd. Het wapen werd dus afgewezen. Men kan zich afvragen of het wijs is geweest om al direct het standpunt naar buiten te brengen. Het besluit op zich is volstekt in overeenstemming met ons programma en het Christen-democratisch denken op dit punt.

Wat mij in het fractiestandpunt echter verbaasde was dat men tegelijk met het afwijzen van de bom deze wilde gebruiken om een nieuwe impuls aan de ontwapeningsbesprekingen te geven. Nu is dit op zichzelf een goede gedachte. Deze werd echter om zeep geholpen doordat de fractie verklaarde dat de stap (afwijzing) is gezet met het oogmerk dat zij zal worden beantwoord door een bijdrage van de zijde van het Warschaupakt tot vermindering van de bewapeningswedloop. Net als de regering wil de fractie de bom op de MBFR-agenda. Het verschil is echter dat de regering de op de agenda te plaatsen bom nog niet „afgeschaft" heeft, maar de fractie in feite wel.

Laten we eens aannemen dat de bom op de MBFR-agenda wordt gezet, waar kan dat toe leiden?

Zowel bij de regering als bij de fractie is de achterliggende wens van de gedachte het „ding op de agenda te plaatsen, dat de Russen een deel van hun conventionele strijdkrachten zullen terugnemen. Met de volgende zinsnede uit haar verklaring ondergraaft de fractie echter haar eigen positie: „de fractie is van oordeel dat voor de handhaving van het machtsevenwicht (. . .) niet elk middel bruikbaar en aanvaardbaar is".

Men spreekt dus over „handhaving" van het machtsevenwicht en niet over herstellen of verkrijgen. De fractie zit hiermee op een lijn met vele polemologen èn met de Russen. Beide categorieën beweren al heel lang dat er een evenwicht is (numeriek van de kant van de Russen en technisch van onze kant) en dat het overtuigende bewijs geleverd wordt door de vredestoestand waarin Europa al meer dan dertig jaar verkeert.

Als er dus een evenwicht is zoals de fractie beweert hoe kan men dan verwachten dat de Russen (die dus ook van dat evenwicht overtuigd zijn) het evenwicht gaan verstoren door conventionele strijdkrachten terug te nemen. In hun ogen is het evenwicht al verstoord door het bestaan van de bom, ook al is zij dan nog niet ingevoerd. Een verdere verstoring door conventionele concessies is derhalve helemaal niet te verwachten.

PRESSIEMIDDEL

De bom staat straks op de agenda als pressiemiddel, dat is duidelijk. Afgezien van het feit dat ik niet geloof dat de Russen zich met nucleaire wapens onder druk laten zetten, is het te enen male ondenkbaar dat zij ons voor deze technische „prestatie", het laatste woord in de bewapeningswedloop, zullen belonen met conventionele concessies. Als ze dat wel zouden doen, zou ik er voor pleiten zo snel mogelijk nog perfectere wapens te ontwikkelen om die vervolgens ten spoedigste in de onderhandelingen in te brengen.

Concluderend uit het bovenstaande mogen we gerust stellen dat de verhoopte Russische soepelheid uit zal blijven. Er komen dus geen concessies. Wat doen we dan? De „havikken" zullen de „duiven" er terecht op wijzen dat het „ding" niet voor niets op de agenda is geplaatst, dat de fractie met het afwijzen van de bom het „oogmerk" had „dat deze stap zou worden beantwoord met een bijdrage van de zijde van het Warschaupakt". Veel manœuvreerruimte blijft er voor de „duiven" dan niet meer over.

Het wapen als pressiemiddel met luid fanfaregeschal op de MBFR-agenda plaatsen is heilloos en leidt slechts tot verstarring aan de andere kant.

Een ongeclausuleerde afwijzing van de bom zou ons moreel gesproken in een ijzersterke positie hebben geplaatst. De kracht van de wapens heeft ons nog tot geen enkele stap gebracht in de richting van ontwapening. Het wordt tijd dat we het eens over een andere boeg gaan gooien.

Nederlandse bijdrage aan fondsen van internationale ontwikkelings-associatie „basis-element van ons ontwikkelingsbeleid"

door: C. P. van Dijk, Tweede Kamerlid voor het CDA

Enkele weken geleden heeft de regering de Tweede Kamer een wetsontwerp aangeboden waarbij machtiging wordt verleend tot deelneming in een verdere aanvulling (vijfde) van de middelen van de Internationale Ontwikkelings-Associatie (IDA).
Deze organisatie heeft deze middelen nodig om ook gedurende de drie-jarige periode 1977-1980 te kunnen voortgaan met het verstrekken van „zachte" leningen (d.w.z. renteloos en voor zeer lange termijn) aan die ontwikkelingslanden, die niet in staat zijn de normale rente en aflossingsverplichtingen van kapitaalmarktleningen tegen conventionele voorwaarden op te brengen.

BIJDRAGE NEDERLAND

De Nederlandse bijdrage van *f* 541 mln. vertegenwoordigt ongeveer 3 procent van de totale aanvulling van $ 7.638 mln. die door de leden-landen gezamenlijk is toegezegd.
Naar rangorde van de grootte van de bijdrage is Nederland het tiende land van de 25 contribuërende leden. Gezien de moeilijkheden en vertragingen die te verwachten zijn bij de inwerkingtreding van de toegezegde aanvulling (en die de activiteiten van IDA ernstig zouden kunnen vertragen) heeft Nederland zich ook bereid verklaard door middel van een overbruggingsregeling een voorschot op deze vijfde aanvulling te geven. Bij de behandeling van de vierde aanvulling in 1974 werd door de nu in het CDA verenigde fracties reeds opgemerkt, dat IDA als één van de basiselementen van het Nederlandse ontwikkelingsbeleid moet worden beschouwd. Middels IDA bereiken de Nederlandse ontwikkelingsgelden een groot aantal (in 1977 niet minder dan 67) van de armste ontwikkelingslanden op een zeer effectieve manier. Dit is temeer zo omdat de ontwikkelingsstrategie van IDA in hoge mate overeenstemt met die van Nederland. Terecht wijst de regering er in haar toelichting op het wetsontwerp op, dat de IDA-doelstellingen evenwijdig lopen aan die van Nederland. Aangezien de Nederlandse publiciteitsmedia gewoonlijk betrekkelijk weinig aandacht schenken aan de in Washington DC gevestigde Wereldbankgroep, waartoe IDA behoort, volgen hier enkele bijzonderheden over de betrokken organisaties en hun activiteiten in de afgelopen jaren.

ORGANISATIE

De International Development Association (IDA) vormt een onderdeel van de Wereldbank-groep, die bestaat uit:
- de „International Bank for Reconstruction and Development" (IBRD) (1945) en twee dochterinstellingen:
- de „International Development Association" (IDA) (1960)
- de „International Finance Corporation" (IFC) (1956)

De drie instellingen hebben afzonderlijke statuten maar staan onder gezamenlijk bestuur. Leden van deze instellingen zijn de landen, die zijn toegetreden: 129 landen zijn momenteel lid van IBRD en 117 van IDA.
Hoogste autoriteit is de „Board of Governors"; ieder lid benoemt een „governor" (meestal: de Minister van Financiën of directeur van de Centrale Bank). Deze „raad van gouverneurs" vergadert eenmaal per jaar en heeft het dagelijks bestuur gedelegeerd aan de „Board of Executive Directors" (aantal directors: 20); deze benoemt (van buiten eigen kring) een voorzitter van de Raad, die tevens President van de Wereldbank is (sinds 1968: McNamara). De Nederlandse „executive director" (uitvoerend directeur) vertegenwoordigt niet alleen ons eigen land maar ook Cyprus, Israël, Joegoslavië en Roemenië.
Het stemrecht van de „governors" en „executive directors" is gewogen. Elk lid heeft 250 stemmen (IDA: 500) plus één stem voor elke eenheid in het kapitaal, die het lid heeft bijgedragen. Op 30 juni 1977 hadden de 21 Part-1-leden (dat zijn de geïndustrialiseerde niet-communistische landen plus Koeweit en IJsland) voor 96,6 procent bijgedragen tot de IDA-middelen; zij beschikten over 65,5 procent van het totaal aan IDA-stemmen (waarvan Nederland 2 procent). De 96 Part-2-leden (de ontwikkelingslanden) hadden voor 3,4 procent bijgedragen aan de middelen en beschikten over de resterende 34,5 procent van de stemmen.

FINANCIERING

De gemeenschappelijke doelstelling van de drie organisaties is: bij te dragen aan de verhoging van de levensstandaard in de ontwikkelingslanden door een stroom van financieringsmiddelen uit de ontwikkelde landen naar de ontwikkelingslanden te sluizen. IFC doet dat door leningen aan en deelnemingen in het aandelenkapitaal van bedrijven in ontwikkelingslanden.
IBRD en IDA verwezenlijken hun doel door het verstrekken van leningen (meestal voor projecten) aan regeringen of met een regeringsgarantie. De doelstellingen, werkmethoden, leningscriteria etc. van deze twee instellingen zijn volstrekt identiek; zij werken ook met hetzelfde personeel. Het enige verschil zit in de financiering en de leningskosten. IBRD trekt haar middelen aan op de kapitaalmarkt en geeft ze door aan de ontwikkelingslanden op conventionele voorwaarden, d.w.z. na een opslag voor eigen kosten tegen een percentage dat de laatste jaren meer dan 8 heeft bedragen.
IDA daarentegen voorziet in de kapitaalbehoeften van arme landen, die zich geen leningen op deze voorwaarden kunnen veroorloven: zij leent uit op „zachte" voorwaarden, d.w.z. zonder rente maar met een kleine provisie en voor lange tijd (normaalweg 50 jaren). Uiteraard kan IDA deze middelen niet op de kapitaalmarkt aantrekken; ze is aangewezen op de bijdragen van de rijke landen. Om de drie jaar worden, op basis van het leningsprogramma van IDA voor de eerstvolgende drie jaren, afspraken gemaakt tussen de leden, waarbij deze zich verplichten de middelen van IDA met een zeker bedrag aan te vullen.

ONTWIKKELINGSSTRATEGIE

Hoewel de strategie van de Wereldbankgroep aanvankelijk sterk gericht was op de financiering van grote, kapitaalintensieve projecten en infra-structurele werken zoals wegen, spoorwegen, elektriciteit enz., is daar in het midden van de jaren zestig al een kentering in gekomen door grotere nadruk op sectoren zoals landbouw en onderwijs.

Verstrekte leningen - 1-7-'76 tot 30-6-'77 (in milj. dollars)

	IBRD	IDA	Totaal	%
Landbouw	1638	670	2308	32,7
Financieringsmaatschappijen	731	25	756	10,7
Onderwijs	210	79	289	4,1
Electriciteit	784	167	951	13,4
Industrie	721	16	737	10,4
Niet-project gebonden	127	90	217	3,1
Geboortenbeperking en voeding	42	5	47	0,7
Technische bijstand	2	15	17	0,2
Telecommunicatie	140	-	140	2,0
Toerisme	99	-	99	1,4
Transport	876	172	1048	14,8
Urbanisatie	128	30	158	2,2
Water en riolering	262	38	300	4,2
Totaal	5760	1307	7067	100,0

Sinds het begin van de jaren zeventig wordt bewust een veel grotere nadruk gelegd op investeringen, die het welzijn van de grote massa der armen in de ontwikkelingslanden direct kunnen bevorderen, door de produktiviteit van deze mensen te verhogen en hen actief bij het ontwikkelingswerk te betrekken. Deze strategie komt in toenemende mate tot uiting in IBRD-IDA-projecten op het gebied van de plattelandsontwikkeling, landbouw en onderwijs en in projecten gericht op het stedelijk proletariaat: sociale woningbouw, water, riolering, kleine industrie enz. Terecht wordt in de Memorie van Toelichting op W.O. 14907 opgemerkt, dat de IDA-doelstellingen evenwijdig lopen aan die van Nederland.
Een inzicht in de samenstelling en gevarieerdheid van het IBRD-IDA-leningenpakket in het financiële jaar 1976-1977 verschaft tabel I:

OMVANG VAN DE IBRD-IDA-ACTIVITEITEN

De omvang van de credietverlening door de Wereldbank is buitengewoon snel gegroeid in de afgelopen tien jaar. Het bedrag aan jaarlijks goedgekeurde IBRD-leningen was in 1977 7½ maal zo hoog als .* jaa. daarvoor. Het bedrag aan IDA-kredieten werd bijna verviervoudigd. (Tabel II):

Vergelijkt men deze cijfers met het totaal aan „official development assistance" verstrekt aan de ontwikkelingslanden (1976: $ 17 miljard) dan blijkt duidelijk welke prominente en in betekenis groeiende plaats de Wereldbank op dit gebied inneemt.

KWALITEIT-REPUTATIE

De Wereldbank heeft zich in haar 33-jarig bestaan een grote reputatie van deskundigheid, gedegenheid en politieke onpartijdigheid opgebouwd. De middelen waarover zij beschikt en de wijze waarop zij die aanwendt verschaffen haar een grote invloed op het economisch beleid van de ontwikkelingslanden. Maar ook zonder vooruitzichten op profijtelijke leningen worden de adviezen van de Wereldbank vaak gevraagd. Zij beschikt over zeer uitgebreide economische landen- en sectorinformatie, heeft een buitengewoon goed ontwikkeld systeem van projectkeuze, analyse en evaluatie en is, gezien haar strategische positie, zeer goed geplaatst als centraal punt in de zo noodzakelijke ontwikkelingshulp-coördinatie.

	1966/67			1967/77		
	IBRD	IDA	Totaal	IBRD	IDA	Totaal
Goedgekeurde leningen aantal	46	17	63	161	67	228
Bedrag ($ milj.)	777	353	1130	5759	1308	7067
Aantal landen	35	13		54	36	
Uitkeringen/bestedingen bedrag ($ milj.)	790	342	1132	2636	1298	3934

CHJO-conferentie over strafrecht

Op zaterdag 11 maart a.s. houdt de CHJO een studieconferentie over het thema „De vrijheidsbeneming als straf". Deze conferentie is voorbereid door de commissie binnenland van de CHJO. Mevrouw mr. E. A. Haars, staatssecretaris van justitie, zal het onderwerp inleiden.

De conferentie wordt gehouden in café-restaurant „Kobus aan de Poort", Utrechtsestraat 49 te Amersfoort.
De agenda voor de conferentie luidt: 10.00-10.30 uur: Aankomst, koffie en inschrijving; 10.30-10.40 uur: Welkom, inleiding van het thema, indeling in groepen; 10.40-12.50 uur: Groepsdiscussie; 13.00-14.00 uur: Lunch; 14.15 - 14.45 uur: Inleiding van mevrouw Haars, staatssecretaris van Justitie; 14.45-15.45 uur: Plenaire discussie; 15.45-16.00 uur: Opstellen van perscommuniqué n.a.v. de conferentie; 16.00 uur: Sluiting.
Naar aanleiding van het thema zal de commissie binnenland een nota uitbrengen, waarin op de diverse aspecten van het thema wordt ingegaan. Als men belangstelling heeft voor deze nota, kan men deze bestellen bij het secretariaat van de CHJO, Lange Geldersekade 8 te Dordrecht. De deelnemers aan de conferentie kunnen tevens deelnemen aan de lunch. De kosten van deze lunch zijn *f* 8,-. Ook hiervoor kan men zich bij het secretariaat opgeven.
Aan de CHJO-leden worden reiskosten boven *f* 7,50 vergoed.

Algemene vergadering CHU mei 1978

Aan de christelijk-historische kiesverenigingen, statenkringverenigingen en kamerkringverenigingen wordt meegedeeld, dat de algemene vergadering 1978 van de Unie zal worden gehouden op zaterdag 20 mei te Arnhem.

Namen van kandidaten voor het lidmaatschap van de Unieraad kunnen uiterlijk acht weken van te voren worden ingezonden aan het secretariaat van de Unie. De volgende leden zijn aftredend en herkiesbaar: mr. C. A. Bos (gekozen in 1974); mevrouw J. Punt-van Osnabrugge (gekozen in 1977 - vacature ds. G. Bos); mevrouw M. J. Vosjan (gekozen in 1977 - vacature mevrouw H. van Riet-Augsburger).
Aftredend en niet herkiesbaar zijn: drs. C. Dekker (herkozen in 1974); mevrouw H. Evenhuis-van Essen (herkozen in 1974); jhr. mr. F. O. J. Sickinghe (herkozen in 1974).
Voorts dienen vervangen te worden: mevrouw mr. E. A. Haars en mr. G. van Muiden.

Voorstellen ter behandeling in de algemene vergadering moeten, voorzien van een korte toelichting, vóór 20 maart zijn ingediend bij de secretaris van de Unie, p/a Wassenaarseweg 7, 's Gravenhage.

Drs. G. Gerritse,
secretaris CHU.

Ondergetekende,

NAAM: .....

ADRES: .....

WOONPLAATS: ..... tel.nr.: -
geeft zich op voor het bijwonen van de conferentie van de CHJO op 11 maart a.s.
Hij/zij is van plan ... introduce(é)(s) mee te nemen.
Hij/zij wenst wel/niet deel te nemen aan de lunch.
Hij/zij wenst wel/niet een nota te ontvangen.

Handtekening:

Deze strook opzenden aan: Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, Dordrecht.

Europese impressie

door: T. Tolman, lid van de CDA-fractie in de Tweede Kamer

Het CDA-Tweede Kamerlid Teun Tolman hield in het Europese Parlement te Straatsburg zijn maidenspeech. In bijgaand artikel wordt aandacht geschonken aan het visserijvraagstuk. Hij hoopt regelmatig zijn Europese impressies van versch llende aard aan de lezers van „de Nederlander" door te geven.

Het visserijvraagstuk blijft de gemoederen bezig houden. Zo ook deze week in Straatsburg. De politieke golven gingen hoog, waarbij de Engelsen openlijk en bedekt vele verwijten moesten incasseren.

Het behoeft geen betoog dat het visserijvraagstuk zeer complex is. Over één punt bestaat overeenstemming, nl. dat terwille van het behoud van de visstand vangstbeperkingen absoluut noodzakelijk zijn. Op welke wijze?

Daarover lopen de meningen uiteen. Hierin spelen grote economische belangen een rol. Ook vaak toegespitst op bepaalde regio's. Toch is men er in geslaagd bijna allen op één lijn te krijgen.
Acht lidstaten zijn het eens zij het met enige concessie aan de Ieren. Engeland is de dwarsligger. Daardoor is het overleg gestrand. Wij betreuren dit ten zeerste.

GOEDE WIL?

In de debatten van december jl. verklaarde de Engelsman Scott Hopkins nog het volgende, ik citeer: „Als wij geen communautaire oplossing kunnen vinden komt de gehele gemeenschapsactie op losse schroeven te staan".
Zowel Corrie als Hughes hebben deze vraagstukken naderhand positief benaderd. Lord Besbourough toonde waarschijnlijk het echte Engelse gezicht.
Volgens hem waren de Engelsen veel te lankmoedig geweest en konden er de eerste tien jaren geen concessies gedaan worden.

CONTROLE

De controle op naleving van de eventuele voorschriften kreeg ook veel aandacht. De Duitser Klinker had zich hierop diepgaand beraden.
We moeten er echter wel voor waken dat we niet geheel uit de pas gaan lopen. Begrip opbrengen voor de problemen van de vissers is een eerste vereiste.
Er zullen voldoende structurele maatregelen getroffen moeten worden waardoor er brood op de plank blijft bij de vissers.
De maatregelen die voor de vissers genomen moeten worden dienen het algemeen belang.
Het algemeen belang zal ook niet eenzijdig de rekening bij de vissers mogen presenteren.
Indien men er in slaagt voldoende maatregelen via vangstverdeling en vergoeding via stilligregeling te ontwerpen, zal er minder gecontroleerd kunnen worden.

UITBREIDING VISSERSVLOOT?

In mijn bijdrage aan het debat in het Europese parlement heb ik o.a. gevraagd of het inderdaad juist is dat in het afgelopen jaar - met EEG-subsidie nog wel - de Engelse vloot met tientallen schepen is uitgebreid.
De geruchten gaan dat er ook dit jaar nog weer nieuwbouw opdrachten zijn gegeven.
Gundelach ontkende noch bevestigde deze mededelingen.
Deze paradoxale situatie is niet aanvaardbaar.
De Nederlandse vissersvloot is reeds in belangrijke mate ingekrompen. De lid-staten zullen gezamenlijk de lasten moeten dragen.
Engeland niet uitgezonderd.

Teun Tolman.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
en Egbert Bluemink.

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Biuemink;
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861529 (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs *f* 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

Aan alle christen-democratische raads- en statenleden, burgemeesters, gemeentesecretarissen en andere bestuurders

Sluit u aan bij de CDA-bestuurdersvereniging!

Het verkiezingsjaar 1978 is tevens het geboortejaar van de Vereniging van christendemocratische gemeente- en provinciebestuurders. Tot haar oprichting is besloten door de bestuurdersverenigingen binnen de ARP en de CHU en door het partijbestuur van de KVP.

De nieuwe vereniging is het ontmoetingspunt voor alle christendemocratische bestuurders van wijkraden, gemeenten, gewesten en provincies - niet alleen op landelijk maar evenzeer op provinciaal vlak. Binnen de vereniging en haar provinciale afdelingen kan gezorgd worden voor de broodnodige onderlinge contacten en meningsvorming tussen de bestuurders op de diverse niveaus. De verenigingsleden kunnen rekenen op een zo groot mogelijke dienstverlening (mede dankzij de medewerking van de wetenschappelijke instituten binnen het CDA). De bundeling van alle christendemocratische bestuurders biedt bovendien meer mogelijkheden om het CDA op het terrein van de lokale, regionale politiek verder profileren.
Vandaar deze oproep aan alle christen-democratische bestuurders om toe te treden tot hun vereniging. (Alleen de leden van de AR- en CH-bestuursverenigingen hoeven zich niet aan te melden: zij zijn automatisch lid van de CDA-bestuurdersorganisatie geworden).

WIE KUNNEN LID WORDEN?

Het lidmaatschap van de CDA-bestuurdersvereniging staat open voor alle leden van CDA, KVP, ARP en CHU die deel uitmaken van het bestuur van een deelgemeente of publiekrechtelijke wijkraad, gemeente, (pre-)gewest of provincie, met inbegrip van de secretarissen resp. griffiers. Ook christendemocratische raadsleden die niet via een CDA-lijst zijn gekozen, zijn van harte welkom.
Voor allen die vanaf 1978 via een CDA-lijst gekozen worden, is het lidmaatschap van de bestuurdersvereniging krachtens de CDA-statuten (art. 27) **verplicht.** Van alle overige CDA-bestuurders (o.m. burgemeesters, gemeentesecretarissen en griffiers) wordt echter ook verwacht dat zij lid zullen worden van de vereniging. Oud-bestuurders en kandidaat-raads- of statenleden die behoren tot een der CDA-partijen, kunnen buitengewoon lid van de bestuurdersvereniging worden.

CONTRIBUTIEREGELING

Gezien de verschillen in vergoedingsregelingen en ambtelijke inkomens tussen de verenigingsleden is om redenen van billijkheid gekozen voor een gestaffelde contributie. Zij varieert dit jaar van *f* 70,- (voor raadsleden in kleine gemeenten en wijkbestuurders) tot *f* 135,- (o.a. voor bestuurders van grote gemeenten). Daartussen liggen de contributiebedragen van *f* 85,- (voor raadsleden van gemeenten tussen 10.000 en 30.000 inwoners, wethouders van gemeenten tot 10.000 inwoners, en leden van gewestraden) en *f* 100,- (voor raadsleden van gemeenten tussen 30.000 en 50.000 inwoners, wethouders van gemeenten tussen 10.000 en 30.000 inwoners, burgemeesters en secretarissen van gemeenten tot 10.000 inwoners, en leden van provinciale staten). De contributie voor buitengewone leden bedraagt *f* 50,-.

In de contributie is inbegrepen het abonnementsgeld voor Bestuursforum (*f* 27,50) en een bijdrage aan de provinciale afdelingen van de vereniging (*f* 10,-).

AANMELDING

U kunt u opgeven als lid door de antwoordkaart in te sturen. Een postzegel is niet nodig. Gelieve te wachten met het betalen van uw contributie totdat u een acceptgirokaart ontvangt.

NADERE INFORMATIE

Uitvoerige informatie over de opzet van de CDA-bestuurdersvereniging vindt u in een „memorandum" in Bestuursforum, februari 1978, in de rubriek „Verenigingsnieuws". Overdrukken daarvan en verdere inlichtingen zijn verkrijgbaar bij het secretariaat van de vereniging: Mauritskade 25, 2514 HD Den Haag, tel. 070-653934.
Namens het voorlopig bestuur,
Mr. Sj. H. Scheenstra, voorzitter — H. G. Cloudt, secretaris

Lidmaatschap CDA-bestuurdersvereniging

De heer/mevrouw: .....

Adres: ..... Telefoon: .....

Postcode: ..... Plaats: ..... Provincie ...

geeft zich hierbij op als:
☐ gewoon lid van de CDA-bestuurdersvereniging
☐ buitengewoon lid (alleen voor oud-bestuurders en kandidaat-raads- en statenleden)
en zal als zodanig het maandblad BESTUURSFORUM ontvangen (abonnement inbegrepen in de contributie).

Hij/zij is lid van: ☐ KVP ☐ ARP ☐ CHU ☐ CDA (rechtstreeks)

Politieke/openbare functie(s):
☐ voorzitter ☐ lid ☐ secretaris van de (publiekrechtelijke) wijkraad .....
in de gemeente .....
☐ burgemeester ☐ wethouder ☐ secretaris van de gemeente: .....
☐ lid van de gemeenteraad van .....
☐ voorzitter ☐ gecommitteerde ☐ lid ☐ secretaris van de gewestraad: .....
☐ commissaris der koningin ☐ gedeputeerde ☐ statenlid ☐ griffier in de provincie:

.....
(datum) (handtekening)

Gelieve deze bon te verzenden in een open enveloppe - zonder postzegel - aan: Vereniging van christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders/Bestuursforum, Antwoordnummer 360, 2500 VB Den Haag.

Europese Gemeenschap

„Europese Gemeenschap, impasse en perspectief"

„een heldere uiteenzetting over hetgeen in Europa is bereikt en wat er aan mankeert, aismede wat ons als Europeanen nog te doen staat" (CDA-bestuur)

derde advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA

47 pag.; *f* 3,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het iedenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Overleg met Suriname vraagt realiteitszin

door: mr. G. L. van Dam, lid CDA-Tweede Kamerfractie

Het onderdeel van het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid dat betrekking heeft op de hulpverlening aan een aantal aparte landen, het z.g. concentratiebeleid, was het onderwerp dat ik bij de behandeling in de Tweede Kamer van de begroting Ontwikkelingssamenwerking namens de fractie besprak. Op twee gronden heb ik gepleit voor en heroverweging van dit beleidsonderdeel, waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen algemene en bijzondere concentratielanden.

CRITERIA

De algemene concentratielanden, waartoe b.v. Indonesië en India behoren, zijn gekozen op basis van 3 criteria: de mate van armoede, de behoefte aan hulp en de sociaal-politieke structuur, die het mogelijk moet maken de hulp terecht te doen komen waar ze behoort te komen, bij de armsten.
Voor de bijzondere concentratielanden, waartoe o.a. Cuba behoort, geldt in hoofdzaak het derde criterium. Nu wordt in toenemende mate duidelijk, dat in de kring van de ontwikkelingslanden al duidelijker bepaalde categorieën, naar welvaart gemeten, vallen te onderscheiden. Ook duidelijk is, dat de economie van de armste landen maar niet van de grond wil komen. Dat was de eerste reden, waarom wij de Minister in overweging hebben gegeven het concentratiebeleid onder de loep te nemen.

ANDER ELEMENT

Wij hebben daarvoor nog een ander aanknopingspunt gegeven, te weten een evenwichtige hantering van de toetsingscriteria, die moet leiden tot afschaffing van het onderscheid tussen bijzondere en algemene concentratielanden. Wij geven de voorkeur aan één soort concentratielanden, die dan allemaal op een evenwichtige manier worden getoetst aan de drie criteria.
Wanneer de Regering op deze wijze het concentratiebeleid gaat reorganiseren, komt de vraag aan de orde, welke landen voor onze rechtstreekse steun in aanmerking komen. Dat kan natuurlijk niet worden beslist zonder dat een heel zorgvuldige procedure is gevolgd, waarvoor de regering de nodige tijd moet worden gegund.

CUBA

Voor één land geldt een uitzondering, nl. Cuba, al jaren een twistappel in de Kamer en in het land. Het standpunt van de CDA-fraktie inzake Cuba werd in de afgelopen jaren bepaald door het feit dat met name op aandrang van de VVD de beëindiging van de ontwikkelingshulp als een soort strafaktie tegen Cuba dreigde te worden gehanteerd. Daar voelde de fraktie niet voor. Een andere zaak is, of een land Cuba alleen op grond van zijn sociaal-politieke structuur en gelet op zijn betrekkelijk hoog welvaartsniveau wel in de rij van landen, waaraan wij hulp geven, thuis hoort. De activiteiten, die Cuba in tal van Afrikaanse landen ontplooit, wijzen er niet op dat Cuba een arm en hulpbehoevend land is. Al met al voldoende redenen om de vraag op te werpen, of Cuba nog wel nieuwe hulptoezeggingen moeten worden gedaan.
Op het moment, dat ik dit schrijft, heeft de minister nog niet geantwoord, maar in de Eerste Kamer heeft de Regering bij monde van de Minister-president laten blijken, dat zij deze vraag heel serieus onder ogen zal zien.

SURINAME

Suriname behoort nog niet zo lang - sedert de onafhankelijkheid tot de concentratielanden. In verband met de moeilijkheden rondom het overleg tussen Suriname en Nederland over de ontwikkelingssamenwerking, heb ik ook aan dit land enkele opmerkingen gewijd. Voor hulp aan dit land geldt het bijzondere argument, nog eens gereleveerd in de Regeringsverklaring, dat er bijzondere betrekkingen tussen beide landen bestaan.
De historische band, die kortgeleden tijdens het bezoek van ons Koninklijk paar nog weer eens duidelijk is gebleken, schept een speciale Nederlandse verantwoordelijkheid. Met Suriname is in de bij de onafhankelijkheid gesloten ontwikkelingsovereenkomst een nauwe ontwikkelingsrelatie aangegaan. Met geen ander ontwikkelingsland hebben wij permanent overleg zoals met Suriname in de CONS. Ook zijn voor een betrekkelijk lange termijn - 10 tot 15 jaar - afspraken over de hulpverlening gemaakt. De bestaande moeilijkheden met Suriname moeten tegen deze achtergrond worden gezien. Nu de ontwikkelingen in Suriname anders blijken te zijn als bij het afsluiten van de overeenkomst werd verwacht - waar de schuld daarvoor ook moge liggen - zien wij in Nederland de uitvoering van de overeenkomst in het gedrang komen. De vraag is echter, of Nederland nog zo betrekkelijk kort na de totstandkoming van de overeenkomst misschien niet wat te ongeduldig is.

REALITEITSZIN

Bij een zo nauwe relatie als tussen Suriname en Nederland, krijgt trouwens elke strubbeling, krijgt ook elke uiting van kritiek grotere afmetingen, dan wanneer de afstand tussen beide partijen groter is. Hoe dat ook zij, duidelijk is, dat het Nederlandse beleid zich zal moeten blijven richten op handhaving van de gesloten overeenkomst en de materiële inhoud daarvan. De gedane wederzijdse toezeggingen mogen niet op losse schroeven worden gezet. Wat de uitvoering van de overeenkomst betreft, daarbij zal van Nederlandse kant misschien wat rekening gehouden moeten worden met de Surinaamse volksaard en het daar gebruikelijke tempo. Van Suriname mag worden verwacht dat het bij het voortschrijden van de tijd in toenemende mate zijn zelfstandigheid en de daarmee samenhangende verantwoordelijkheid realiseert. Met de nodige realiteitszin aan beide kanten moet het mogelijk zijn het overleg weer op gang te brengen en de samenwerkingsrelatie het beoogde doel te doen dienen.

Belgrado

door: K. de Vries, lid Eerste Kamer voor CDA

Belgrado: hoofdstad van Joegoslavië. Maar sinds 1977 toch nog wel iets meer dan een lagere-schoolherinnering. In Belgrado is immers op 4 oktober van dat jaar een conferentie begonnen ter toetsing van de uitvoering van het slotakte van Helsinki (hoofdstad van Finland, om nogmaals op de aardrijkskunde-les terug te komen). Daar werd in augustus 1975 door 35 landen - 33 Europese en 2 Noordamerikaanse: Canada en de Verenigde Staten - een aantal afspraken gemaakt, die betrekking hadden op „veiligheid en samenwerking in Europa". In Belgrado hebben het zevende beginsel en de zogenaamde derde mand van de slotakte van Helsinki waarin de handhaving van de mensenrechten was geregeld, het meeste stof doen opwaaien. Dat was wel te verwachten: de Sovjet-Unie en har satellieten van het Warchaupact hebben in Helsinki duidelijk laten merken, dat de desbetreffende bepalingen hun bepaald niet uit het hart waren gegrepen.

Op 17 en 18 februari j.l. heb ik een vergadering bijgewoond van de sub-commissie van de commissie voor onderwijs, culturele zaken en voorlichting van de Noord-Atlantische Assemblée (het zogenaamde NAVO-parlement), die zich speciaal met de handhaving van de mensenrechten bezig houdt. Deze bijeenkomst werd gehouden in het gebouw van het Griekse parlement te Athene. Daar is een soort kroniek besproken van de eerste phase van de conferentie van Belgrado (4 oktober tot 22 december 1977). Ik stip het volgende aan: Nadat president Tito de conferentie had geopend, zetten de woordvoerders van de landen, die de slotakte van Helsinki hebben getekend uiteen, hoe zij over de uitvoering van de daarin vastgelegde afspraken dachten. De scherpste critiek op het punt van de mensenrechten werd geleverd door de Amerikaan Goldberg en de Nederlander Van der Valk. In de Pravda (het blad van de Russische communistische partij) van 9 oktober werden de Verenigde Staten en Nederland er van beschuldigd, dat zij de sfeer van vriendschap in Belgrado hadden bedorven. Op 12 oktober voegde Vorontsov, de leider van de delegatie van de Sovjet-Unie, daaraan toe, dat Belgrado niet tot een „arena van psychologische oorlogvoering" mocht worden gemaakt. Twee dagen later haalde hij de in West-Duitsland gevestigde en door de Verenigde Staten gefinancierde zenders Radio Liberty (gericht op de Sovjet-Unie) en Radio Free Europe (gericht op de overige landen van het Warschaupact) over de hekel; hij gebruikte daarbij kwalificaties als „ondermijnend" en „vijandig" en stelde, dat hier gehandeld werd „in flagrante strijd met de geest van Helsinki". Goldberg repliceerde met de opmerking, dat het storen van deze zenders door de Russen niet te rijmen viel met de in de slotakte van Helsinki opgenomen bepaling inzake vrije uitwisseling van informatie.

PROTEST

Op 2 november protesteerde Van der Valk tegen het onderbrengen van politieke dissidenten in psychiatrische inrichtingen. Van Sovjet-Russische zijde werd gesproken van een onverantwoorde beschuldiging. Toen Goldberg een week later critiek uitoefende op de behandeling van drie met name genoemde dissidenten, reageerde Vorontsov met de uitspraak, dat de conferentie van Belgrado hiermee aan de rand van de afgrond was gebracht.

Op 11 november was het weer raak. Vorontsov beschuldigde de Verenigde Staten o.m. van rassendiscriminatie, het toelaten van kinderarbeid en beperking van het stakingsrecht. Goldberg antwoordde, dat zijn land, hoewel niet volmaakt, de vergelijking met Rusland glansrijk kon doorstaan. De Pravda van 16 november constateerde naar aanleiding hiervan, dat de woordvoerder van de Amerikaanse delegatie zich de rol van rechter over heel Europa aanmatigde. Twee dagen later prees president Carter Goldberg vanwege diens „tremendous success"! De eerste phase van de conferentie van Belgrado werd afgesloten op 22 december. De tweede is begonnen op 16 januari. Hoe zij zou aflopen was, toen de hierboven genoemde vergadering in Athene werd gehouden, nog niet bekend.

K. de Vries

CHU-Bezuidenhout overweegt deelname aan activiteit Nieuwe Levensstijl

Dezer dagen hield de CHU-kiesvereniging Bezuidenhout-Mariahoeve van de CHU te Den Haag haar jaarlijkse huishoudelijke vergadering. Na de behandeling van de gebruikelijke jaarstukken volgde een bespreking van de activiteiten rondom de aanstaande verkiezingen voor provincie en gemeente in CDA-verband.
Drs L. A. van der Linden hield vervolgens een inleiding over het onderwerp: „Nieuwe Levensstijl en Politiek". Hij behandelde eerst de geschiedenis van deze beweging binnen de kerken. Aansluitende op benauwende maatschappelijke ontwikkelingen deed de Raad van Kerken in november 1974 te Lunteren de eerste uitspraak op dit gebied. Daaruit is een brede kerkelijke beweging ontstaan, die niet aan de weg timmert, maar waaraan talrijke groepen bezig zijn. De Raad van Kerken houdt het onderwerp op de agenda en zal er op terugkomen bij de landelijke Kerkenconferentie van 1979.
De boodschap van de Nieuwe Levensstijl is allengs verruimd van het thema „vasten" en „versobering" naar een opwekking tot verantwoorde keuzes op alle terreinen des levens zowel op persoonlijk vlak als op macro-niveau.
Uit hun aard hebben kerk en politiek ieder hun eigen verantwoordelijkheid. Spreker stelde evenwel dat er bepaalde knelpunten zijn waarop de ontwikkeling dermate in strijd is met evangelische noties dat het noodzakelijk is dat de kerk er zich mee bemoeit.
De vergadering besloot voor zichzelf na te gaan aan welke activiteit zij als groep inhoud zou kunnen geven aan het streven van de Nieuwe Levensstijl.

Politieke scholingscursus voor vrouwen

Tips voor sprekers en forumleden

■ *Onderschat uw toehoorders niet! Vrouwen die een dergelijke scholing bijwonen zijn sterk gemotiveerd en veelal gekaderd. (Zij weten soms meer van de praktijk dan van de theorie.)*

■ *Probeer van tevoren te weten wie uw medeforumleden zijn en van welke partijen. Dan hoeft u wellicht niet alle programma's te kennen.*

■ *Bij de Staatsdrukkerij is een boekwerk „Programvergelijking tussen alle partijen" verkrijgbaar.*

■ *Lees de krant van de dag. U wordt op aktuele punten aangesproken.*

■ *Kies van tevoren één eigen onderwerp - lees alles daarover.*

■ *Zorg dat u het voorlichtingsmateriaal van gemeente, provincie of Europa bij u heeft én kent.*

■ *Kom tijdig, zodat een korte kennismaking kan plaatsvinden.*

■ *Houdt u aan de tijden en instructies van de leiding.*

■ *Laat u niet de eerste beurt opdringen. Wees beleefd en geef de ander voorrang.*

■ *Geef het CDA-standpunt (volgens program of via informatiestuk van de wetenschappelijke bureaus), niet de eigen mening. Herhaal telkens in uw betoog „Het CDA vindt .....".*

■ *Ken het standpunt van PvdA en VVD en trek de grenzen. Geef zonodig verschillen aan met CDA.*

■ *Dreigt in de diskussie een onderwerp te worden uitgediept, waarover u minder goed geïnformeerd bent, poneer uw eigen onderwerp - liefst met een uitdagende stellingname.*

■ *Luister goed! Onderken de onderliggende vraag van de vraagsteller.*

■ *Beantwoord de vragen kort en bondig. Spreek klare taal!*

■ *Wees enthousiast! Zo wordt uw enthousiasme voor het CDA op de toehoorders overgebracht.*

■ *Neem CDA-propagandamateriaal mee, dat zonodig op verzoek kan worden geleverd.*

Staatssecretaris L. de Graaf

Verdere vervolmaking stelsel van sociale zekerheid

door: Niek Hogeland

Louw de Graaf - tot voor kort vicevoorzitter van het CNV - heeft in het kabinet Van Agt de post toegewezen gekregen van staatssekretaris van sociale zaken. Via dit staatssekretariaat is hij belast meer in het bijzonder met de „aangelegenheden betreffende de sociale zekerheid, waaronder begrepen de coördinatie van het beleid op het terrein van de sociale zekerheid met het beleid op het gebied van de arbeidsvoorziening en de arbeidsomstandigheden".

In de zes weken dat de nieuwe staatssekretaris deze post nu bekleedt heeft hij de tijd gehad zich enigszins te oriënteren en in te werken. Gevraagd naar zijn eerste indrukken stelt hij dat de samenwerking op het departement erg goed is. De samenwerking met minister Albeda noemt hij zelf voortreffelijk, maar dat is niet verwonderlijk omdat ze elkaar al zo'n 20 jaar kennen. Vriendschap en gelijkgerichte ideeën over het te voeren sociale beleid vormen natuurlijk een basis voor een goede verhouding.

BELEID BOERSMA

Het feit, dat zowel minister Albeda als hijzelf uit de kringen van de vakbeweging voortkomen noemt De Graaf in beginsel een voordeel. Een goede relatie met de werknemersorganisaties is belangrijk. Natuurlijk stellen die zich politiek onafhankelijk op gezien de belangen die zij moeten behartigen - evenals overigens de werkgeversorganisaties - maar het feit dat zowel de minister als hijzelf bekend zijn met de wereld van de vakbeweging kan een basis zijn voor zo'n goede verhouding.
Staatssekretaris De Graaf beoordeelt het beleid zoals dat de laatste zes jaar is gevoerd door oud-minister Boersma erg positief en dit zal dan ook in grote lijnen worden doorgetrokken.
Het onderdeel van de sociale zekerheid, waarmee de staatssekretaris in het kabinet Van Agt direkt belast is, zal het door Boersma gevoerde beleid zeker doorgang vinden. De intentie en de uitvoering hiervan zijn terug te vinden in het CDA-program „Niet bij brood alleen" en komen geheel overéén met zijn eigen ideeën.

OMBUIGINGSBELEID

De Graaf stelt dat na deze eerste oriëntatieperiode het eigenlijke werk nog moet beginnen. Voor de zomer moet het ombuigingsbeleid worden ingevuld. Over de inhoud daarvan is doordat de invulling nog niet klaar is weinig te zeggen. Recent is er naar aanleiding van een uitspraak van de staatssekretaris op een persconferentie, dat evenals alle andere zaken de uitkeringen van de WAO (Wet Arbeids Ongeschiktheidsverzekering) niet zullen worden uitgesloten van de diskussie inzake het ombuigingsbeleid, kritiek op hem geleverd in de media. De Graaf vindt dat de wijze van interpretatie door de pers in deze meer ongerustheid heeft gebracht dan nodig was. Minister Albeda en hijzelf zullen trachten een goed en sociaal verantwoord beleid te voeren. Klip en klaar staat vast en dat is door premier Van Agt in het debat over de regeringsverklaring in de Tweede Kamer ook bevestigd, dat de regering vasthoudt aan de koppeling van sociale-minimum uitkering aan het netto-minimumloon. Met andere woorden, de sociale minima komen niet in gevaar.

Het beleid zal vooral ook erop gericht zijn, dat minder mensen een beroep behoeven te doen op de sociale uitkeringen. Dat is namelijk de beste methode om de uitgaven in de hand te houden. Naast een verder terugdringen van de werkloosheid is een vermenselijking van de arbeid vereist. Vanuit de coördinatie van het beleid inzake de sociale zekerheid moet een verbetering tot stand worden gebracht van de arbeidsomstandigheden zodat kan worden voorkomen dat mensen vluchten in ziekte. Daarnaast is een verbetering van de samenwerking van de arbeidsbureaus met de sociale verzekering van groot belang. Al met al vergt dit alles maatregelen op een breed terrein.

EXPERIMENTEN

Door het vorige kabinet is in de bouw, de havens en in enkele andere sektoren een aantal experimenten gestart. Op basis van vrijwillige participatie worden oudere werknemers in de gelegenheid gesteld eerder op te houden met werken of - zoals dat officieel heet - vervroegd uit te treden uit het arbeidsproces. Staatssekretaris De Graaf zegt hierover dat de resultaten nog moeten worden bekeken en dat het geheel nog moet worden geëvalueerd. Globaal kan echter gesteld worden dat men meer belangstelling had verwacht. Hoewel de cijfers nog niet hard zijn kan men zeggen dat slechts ongeveer 25% van degenen die in principe voor vervroegde pensionering in aanmerking kwamen deel heeft genomen aan het experiment.
Bij de start van deze experimenten was het vorige kabinet niet primair uit op winst van arbeidsplaatsen maar waren het vooral sociale motieven die tot dit projekt hebben geleid. Nu zal bij de evaluatie de arbeidsmarktpolitiek voor dit kabinet een grotere rol spelen.

WENSEN

Op het beleidsterrein van sociale zaken zijn er volgens staatssekretaris De Graaf nog wel verlangens en knelpunten die in deze regeringsperiode de aandacht moeten hebben. Hij noemt als voorbeelden de positie van weduwnaars met jonge kinderen, van langdurig werklozen, van ex-zelfstandigen met behoefte aan de toepassing van de WWV (Wet Werkloosheids Voorziening) en oudere ongehuwde vrouwen. Allemaal groepen in onze samenleving waarvoor nog veel moet worden gedaan en die zeker ook de aandacht van dit kabinet zullen krijgen. Natuurlijk kan niet alles snel worden gerealiseerd, maar er dient minstens te worden bezien of er niet een bepaalde verlichting te bereiken valt voor dit soort groepen.
In dit verband noemt De Graaf dat door het kabinet is toegezegd dat een start zal worden gemaakt met de voorbereiding van de wetgevende arbeid met betrekking tot een pensioenplicht voor werknemers. Hij verwacht niet dat op korte termijn de regering materieel hiermee klaar zal zijn, maar een start van de wetgevende arbeid betekent dat het kabinet in elk geval aan een verdere ontwikkeling een belangrijke bijdrage levert. Al met al stelt de staatssekretaris dat het beleid in meer dan één opzicht ook gericht zal zijn op een verdere vervolmaking van het Nederlandse stelsel van de sociale zekerheid.

Kies de goede mensen in de staten

door: G. J. Brinkman

Mr. P. J. Verdam:

(Commissaris der Koningin in Utrecht)

„Welk belang de burgerij heeft bij Statenverkiezingen? Wel, de Provinciale Staten vormen een democratisch gekozen bestuurscollege. Het is dus alleen daarom al van belang dat de burgerij aan die verkiezingen deelneemt. Niemand zou toch willen dat dit bestuur zichzelf aanvult? Zijn aanleg en onderhoud van wegen, drinkwatervoorziening, planologie en milieubeheer trouwens geen zaken waar iedereen dagelijks mee te maken krijgt? Provinciaal beleid heeft grote gevolgen voor de samenleving."

Een gemeenteraadszitting kan plaatselijk soms hevige deining veroorzaken en een Tweede Kamerzitting levert op parlementaire hoogtijdagen urenlang boeiend tv-spectakel op. Maar de provinciale staten? Veel burgers zullen nauwelijks weten waar en wanneer die gewestelijke bestuurders vergaderen. Nog minder waarmede ze zich dan wel bezig houden. Toch zullen die kiezers woensdag 29 maart per stembriefje moeten uitmaken hoe het bestuur van hun provincie de komende vier jaar zal worden samengesteld.

Natuurlijk weet ook mr. P. J. Verdam, die nu een achttal jaren in Utrecht Commissaris der Koningin is, wel dat provinciale bestuurszaken de mensen zelden tot opwinding brengen. In een brochure van zijn eigen provinciaal Utrechtse voorlichtingsbureau lees ik trouwens: „de provincie verheugt zich helaas niet in een grote belangstelling van het publiek". Maar in een gesprek met mr. Verdam maakt hij duidelijk dat de zaken welke aan het provinciaal bestuur ter regeling zijn toevertrouwd beslist niet van slechts administratieve aard zijn. Op wegen-aanleg en gewestelijke waterstaatsaangelegenheden hebben provinciale besturen altijd al een grote invloed gehad. In vroeger jaren waren dat weliswaar hoofdzakelijk technisch-organisatorische problemen, maar ook toen kon je al niet zeggen, dat ze ver buiten het dagelijks leven stonden. De laatste jaren zijn er echter allerlei zaken op de provinciale bestuurstafel terecht gekomen, die op de samenleving vergaande invloed hebben. Er wordt van het provinciehuis uit steeds meer aandacht geschonken aan streekplannen. Stad of dorp kunnen maar niet meer, naar eigen plaatselijke voorkeur, worden uitgebreid of ingedeeld, dan wel van industrievestigingen worden voorzien.
Gemeentelijke plannen moeten in een ruimer gesteld ontwikkelingsplan passen. Daarnaast let het provinciaal bestuur scherp op de gevolgen ten aanzien van „het milieu". Het is een woord dat, in de politieke betekenis welke het vandaag heeft, een jaar of vijf geleden nog nauwelijks bekend was. Milieubeheer: waken tegen verontreiniging van lucht en water, maatregelen tegen geluidshinder, efficiënte verwerking van huisvuil, bescherming van natuur- en landschap - het zijn allemaal zaken waarvoor door middel van dreigende spandoeken nogal eens aandacht wordt gevraagd. Maar van demonstraties voor provinciehuizen hoor je zelden. Toch zijn het stuk voor zaken waarop de bestuurders in die vaak wat terzijde gelegen provinciehuizen veel invloed hebben. Door het geven of weigeren van vergunningen of ook wel door een bepaalde taak zelf ter hand te nemen. Dat hangt van provinciale behoeften en omstandigheden af. In de provincie Utrecht is bij verordening bijvoorbeeld bepaald dat het huisvuil door de gemeenten wordt opgehaald, maar dat het, voor verdere uitwerking, aan de provincie wordt afgeleverd.
In Utrecht ressorteert onder de sector „Milieubeheer" ook een laboratorium waar monsters van het oppervlaktewater worden geanalyseerd. Alle afvalwaterzuiveringsinrichtingen zijn door de provincie overgenomen.
Door subsidiëring - ook soms door eigen initiatieven - doet het provinciaal bestuur veel ter bevordering van sociale en culturele instellingen. Daarmee zijn de provinciale bestuurstaken natuurlijk nog niet volledig opgesomd. Maar u merkt wel, zegt mr. Verdam, dat de burgerij vaker met het provinciehuis te maken krijgt dan bij het aanvragen van paspoort of rijbewijs.
Uit de reeds eerder geciteerde brochure peur ik nog een paar cijfers om de omvang van provinciale activiteiten te illustreren: in het Utrechtse provinciehuis werden (1973) 300.000 koppen koffie en 100.000 koppen thee geschonken. En het bureau registratuur passeerden 66.000 stukken inkomende en uitgaande post.

POLITIEK

Politiek zal aan de uitslag van de komende Statenverkiezingen natuurlijk veel waarde worden toegekend. Als graadmeter van de politieke ontwikkelingen. Sinds het optreden van het kabinet-van Agt. Als Commissaris der Koningin stelt mr. Verdam zich het liefst zo onpartijdig mogelijk op. „In de Provinciale Staten worden de zaken trouwens over het algemeen politiek wat meer afstandelijk bekeken. In ieder geval kiezen Provinciale Staten weer de leden van de Eerste Kamer en reeds daarom zijn de statenverkiezingen ook voor de landelijke politiek van belang."

„Ik hoop dat er goede mensen in de Staten zullen worden gekozen. En dan vind ik het verder vanzelfsprekend dat mensen die voor hun politiek denken en handelen principiële uitgangspunten kiezen - hetzij rechts of links - daarnaar ook bij de komende Statenverkiezingen handelen."

Vertekend beeld

Cuba blijft het maken in het nieuws. Daarbij doel ik niet eens op de activiteiten in Afrika. Trouwens, ver voordat Castro dat werelddeel ontdekte voor zijn oefeningen te velde, kreeg zijn eiland al meer aandacht in de media dan de hele grote rest van Latijns-Amerika bij elkaar. Bij het nauwkeurig nagaan van de berichten van een groot persbureau kwam men in 1962 in de Ver. Staten reeds tot de conclusie, dat op basis van deze nieuwsvoorziening Midden- en Zuid-Amerika vooral uit Cuba zou bestaan. Tijdens de periode van het onderzoek waren slechts Bolivia, Peru en Chili met kleine berichtjes in het nieuws, de andere Latijns-Amerikaanse landen ontbraken geheel op het media-appèl.
Zestien jaar nadien is het met de meeste onderdelen van de begroting voor ontwikkelingssamenwerking van hetzelfde (groene) laken het (Kamer) pak. Bij de begrotingsbehandeling verdwenen ze, net als vorig jaar toen men over meer tijd beschikte, in het niet vergeleken met de aandacht voor de hulp aan Cuba, die nog geen ½ procent vormt van het ontwikkelingsbudget. Tenzij men er volgend jaar in slaagt evenveel tijd te besteden aan de vraag waarom Cuba dan geen hulp meer krijgt, komt er dus heel wat tijd vrij. Voor onderwijsbijstand bijv., volgens berekening van O & W zo'n 45 procent van het bilaterale hulpprogramma, maar in de aandacht van de Tweede Kamer al tal van jaren nog kleiner dan Cuba in het Latijns-Amerikaanse continent...

v. D.

Vergelijk:

„... if this wire file were the only source of enlightenment for the rest of te world, then Latin America would be considered to consist mainly of Cuba. From several countries there was no news whatsoever".
Citaat uit Wilbur Schramm: Mass Media and National Development

Stemmen en stemmen bij volmacht

Op woensdag 29 maart aanstaande vinden de verkiezingen plaats voor provinciale staten. De verkiezingdag valt in de week na pasen, derhalve tijdens de paasvakantie van veel scholen. Verscheidene kiezers zullen waarschijnlijk op de verkiezingsdag met vakantie zijn, buiten hun woonplaats. Hun stem behoeft dan niet verloren te gaan, omdat er mogelijkheden zijn om elders te stemmen of een ander te laten stemmen.

De volgende mogelijkheden zijn er om te stemmen en te laten stemmen:

1. De kiezer stemt zelf;

2. De kiezer vraagt zelf (schriftelijk of mondeling) een kiezerslegitimatiekaart aan; Voor de provinciale statenverkiezingen kan hij dan in zijn provincie naar ieder willekeurig stembureau gaan. Een schriftelijk verzoek moet uiterlijk veertien dagen voor de dag der stemming, dus uiterlijk **14 maart** bij de burgemeester van de eigen woonplaats zijn ingediend. Mondeling kan het uiterlijk op de vijfde dag voor de stemming, dus uiterlijk op **24 maart.** Bedenk echter, dat dit Goede Vrijdag is waarop veel gemeentehuizen gesloten zijn. **In de praktijk is donderdag 23 maart a.s. dus de laatste dag.** Wie van deze mogelijkheid gebruik wil maken most zelf naar het gemeentehuis.

3. De kiezer geeft een andere kiezer een volmacht. Een aanvrage moet uiterlijk op de 14e dag vóór de stemming **(dus uiterlijk 14 maart)** bij de burgemeester van de eigen gemeente zijn ingediend. Op de gemeentesecretarie zijn daartoe kosteloos formulieren beschikbaar. Degene, die gevolmachtigd wordt dient op hetzelfde formulier zich bereid te verklaren de volmacht te aanvaarden. Woont degene die de volmacht krijgt (gevolmachtigde) niet in dezelfde gemeente als degene, die de volmacht geeft (volmachtgever) dan moet er ook een verklaring worden overlegd door de gevolmachtigde van de burgemeester uit zijn eigen woonplaats dat hij daar in het kiezersregister is ingeschreven. De gevolmachtigde mag, binnen de provincie, stemmen in het stembureau van zijn keuze met de verkregen volmachtlegitimatiekaart.

Een kiezer mag niet meer dan twee keer als gevolmachtigde optreden. In totaal kan hij dus drie stemmen uitbrengen. Alle twee of alle drie stemmen moeten gelijktijdig worden uitgebracht. Het is niet nodig dat de gevolmachtigde familie is van de volmachtgever. Een kiezer, die een volmacht heeft verstrekt kan daar later niet op terug komen en hij kan zelf derhalve niet meer rechtstreeks aan de verkiezingen deelnemen.

4. De kiezer kan zijn oproepingskaart overdragen. Dit kan nog op de verkiezingsdag zelf. Volmachtgever en gevolmachtigde dienen dan echter in hetzelfde stemdistrict te zijn ingeschreven. Beide ondertekenen de oproepingskaart. De gevolmachtigde moet beide stemmen gelijktijdig uitbrengen.

5. De kiezer, die een kiezerslegitimatiekaart heeft stemt bij volmacht. Hierbij wordt de procedure als onder 2 toegepast, omdat de kiezerslegitimatiekaart dan niet meer kan funktioneren.

Acht vormen één front tegen Engeland

(Van een correspondent)

Na ongeveer anderhalf jaar vergaderen zijn de negen EG-lidstaten er in een speciale Visserijraad vorige week in Brussel - als gevolg van Britse tegenkanting - opnieuw niet in geslaagd een gemeenschappelijk visserijbeleid voor Europese wateren tot stand te brengen. Maar er is wel een duidelijk lichtpunt: de acht hebben zich verbonden, voor het jaar 1978, zich te houden aan de Commissievoorstellen die het visserijbeleid voor dit jaar moesten regelen. Omdat er geen Europese visserijverordening tot stand kwam is er ook geen Europese juridische regeling voor de visserij.

De EG-lidstaten gaan daar zelf in voorzien door het treffen van nationale juridische maatregelen. In kringen van de Europese Commissie werd het uitblijven van een visserijbeleid vanzelfsprekend betreurd. Via allerlei omwegen, en eventueel met behulp van het Europese Hof van Justitie zal de visserij nu in het gareel gehouden moeten worden, maar niet te ontkennen valt dat er nu toch een bepaalde discipline afgedwongen kan worden, aldus een woordvoerder van de Commissie. De Europese Commissie heeft wel van alle negen EG-landen de opdracht gekregen met derde landen besprekingen te voeren over visserijregelingen tussen de EG en die landen. Dat gaat de Commissie doen op basis van reeds gemaakte „veronderstellingen" inzake visvoorraden die „geruild" kunnen worden met derde landen.

BRITTEN WILLEN NIET

Een visserijbeleid van de negen kwam niet tot stand omdat de Britse minister, John Silkin, zelfs weigerde mee te gaan met een Commissie-voorstel dat, bij wijze van interim-regiem voor 1978, alle punten bijeen bracht waarover men het tijdens het informeel overleg in Berlijn (waar de Britten ontbraken) eens geworden was, echter minus die punten die door het Verenigd Koninkrijk „hete handijzers" betekenen. Silkin zei neen omdat, zo legde hij op een persconferentie uit, hij geen dominerende rechten kreeg voor Britse vissers in een zone van 12 tot 50 mijl en omdat een conserveringsbeleid, gebaseerd op nationale maatregelen, ontbrak.

Ondanks het dringende beroep dat de acht op Silkin deden, weigerde hij mee te werken. Het Commissievoorstel, omvattend quotaregelingen, conserveringsmaatregelen, controlemaatregelen, sociale maatregelen voor de vissers, moderniseringsplannen voor de vloten etc. vond geen genade in zijn ogen. Het Verenigd Koninkrijk zal zich intussen toch aan vier principes moeten houden: het mag evenmin als de andere acht lidstaten discrimineren; nationale maatregelen die het neemt moeten de strikte noodzaak van het instandhouden van het visbestand omvatten, niets wat de Britten ondernemen mag strijdig zijn met de Europese verdragen en Engeland heeft van alles wat het onderneemt toch de voorafgaande bestemming van de Europese Commissie nodig. Houdt het zich niet aan deze bepalingen dan wordt het land vrijwel zeker door de Europese Commissie voor het Europese Hof van Justitie in Luxemburg gebracht. Zo verging het immers ook Ierland toen het nationale bepalingen maakte, waardoor Nederlandse vissersschepen werden opgebracht.

JURIDISCH VACUUM

Nederland gaat nu, evenals de andere acht lidstaten, de gemeenschappelijke afspraken zo snel mogelijk „onderbouwen" met nationale juridische bepalingen. Dat is nodig aangezien er Europees gezien een juridisch vacuum is ontstaan omdat 1 februari de tijdelijke regelingen die, in afwachting van een Europees beleid, waren getroffen, afliepen. Bij het maken van die maatregelen zal overleg worden gepleegd met het Nederlandse bedrijfsleven. Er zullen regelingen moeten komen voor bepaalde vissoorten, de huidige tongen scholregeling kan, aldus Nederlandse deskundigen, gewoon worden voortgezet. Ook het haringvangstverbod voor de Noordzee en de Keltische Zee (voor 1978) blijft gehandhaafd. Allerlei technische regelingen, zoals b.v. inzake de maaswijdte van netten, zijn al geruime tijd geleden gemaakt.

DEVALUATIEPROBLEEM OPGELOST

De landbouwministers hebben op 31 januari in Brussel een oplossing gevonden voor het nog hangende probleem van de devaluatie van het Britse groene pond. Een week eerder was in principe besloten tot die devaluatie, maar Nederland, de Duitse bondsrepubliek en België hadden nog een reserve op hun toestemming liggen. Oorspronkelijk zou die reserve uiterlijk zondagavond opgeheven worden, maar op dat tijdstip bleek dat de drie landen nader beraad nodig vonden. Op voorstel van het Deense voorzitterschap werd dinsdag een extra landbouwraad ingelast waar het probleem tot een oplossing gebracht werd.

De oplossing waarmee men unaniem akkoord ging en die was voorgesteld door Europees landbouwcommissaris Finn Olav Gundelach, komt op het volgende neer: op 1 februari wordt het Britse groene pond, maar alleen voor de sectoren varkens- en rundvlees, met 5 percent gedevalueerd. Een devaluatie met nog eens 2,5 percent voor deze twee sectoren wordt doorgevoerd op het moment dat het nieuwe Europese melkjaar ingaat. Voor alle overige produkten zal de devaluatie 7,5 percent zijn, maar die devaluatie wordt pas van kracht op het moment dat de prijsbesluiten voor de nieuwe canpagnes in werking treden.

REËLE WAARDE

De kwestie van devaluatie van het Britse groene pond lag nogal ingewikkeld. Nederland b.v. is er steeds voorstander van geweest dat groene munten van devaluerende landen zoveel mogelijk aangepast worden aan de reële waarde van de munten van die landen. Dat de Nederlandse minister van Landbouw mr. Van der Stee, zich deze keer, samen met zijn Duitse en Belgische collega, zo straf tegenover een devaluatie van het Britse groene pond opstelde, had de volgende oorzaak: de devaluatie van het groene pond betekent in feite dat de Britse boeren een „binnenlandse" prijsverhoging voor hun produkten krijgen van 7,5 percent. Terwijl de Britse minister, John Silkin, voor de devaluatie (en dus voor de prijsverhoging voor de Britse boeren) pleitte, verklaarde hij tegelijkertijd dat een algemeen Europese prijsverhoging dit jaar onmogelijk zou zijn. Voor de Duitse boeren en die van de Benelux, zal die prijsverhoging dit jaar over het algemeen toch al zeer gering zijn en het wekte dus de woede van mr. Van der Stee en zijn Benelux-collega's en de Duitse minister, dat Silkin bij voorbaat die geringe prijsverhoging ook nog naar beneden trachtte te schroeven.

Met de oplossing waarmee de raad tenslotte akkoord ging, werd bereikt dat de devaluatie van het Britse pond nu toch afhankelijk gemaakt is van de uitslag van de prijzenmarathon die over een aantal weken zal plaatshebben. Immers, tot devaluatie van het Britse groene pond zal niet worden overgegaan, nadat die prijsbesluiten in werking zijn getreden.

Dat de ministers een uitzondering hebben willen maken voor de varkens- en rundvleessector, komt omdat die sectoren in het Verenigd Koninkrijk momenteel in ernstige moeilijkheden verkeren. Al eerder overigens was de Europese Commissie tot de conclusie gekomen dat het gerechtvaardigd was voor de Britse varkenssector wat te doen.

De Nederlandse minister, Van der Stee, wees erop dat het „continentale vlees" met een groot subsidie in het Verenigd Koninkrijk binnenkomt (ook al weer een gevolg van de muntverschillen). Los van het prijspakket konden we de Britten op dit punt wel wat tegemoet komen, zo zei hij.

IRRITATIE

De Nederlandse minister (die slechts een deel van het devaluatie-debat kon bijwonen omdat hij in Nederland verplichtingen had) stak niet onder stoelen of banken dat hij duidelijk geirriteerd geraakt is door de houding van de Britse minister Silkin. De manier waarop Silkin (die vaak via perscommuniques, nog tijdens het debat, zijn visie op de zaken gaf) onderhandelt is geen manier om in Europa met elkaar om te gaan, zo zei de Nederlandse minister.

MODEL GEMEENTE- EN PROVINCIEPROGRAM 1978-1982

CDA christen democratisch appèl

Model gemeente- en provincie-program

- Een solide handleiding voor de opstellers van CDA-programma's in provincies en gemeenten voor de verkiezingen in 1978.
- En tevens een onmisbare gids voor elk CDA-staten- en -raadslid, voor alle bestuurders, voor ambtenaren, voor het partijkader en voor geïnteresseerden.
- Een gids die in 240 punten, met toelichting en achtergrondinformatie, de christen-democratische weg wijst in de gemeentelijke en provinciale politiek. Alle beleidssectoren komen aan bod. Bovendien bevat deze omvangrijke brochure o.m. een hoofdstuk over collegevorming. Kortom, „verplichte" lectuur en een handig hulpmiddel voor elke bestuurder en voor belangstellenden - vier jaar lang.

Het modelprogram is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van de bestuurdersverenigingen en uitgegeven door de wetenschappelijke instituten binnen het CDA.

88 pag.; *f* 6,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. Savornin Lohmanstichting, Den Haag.

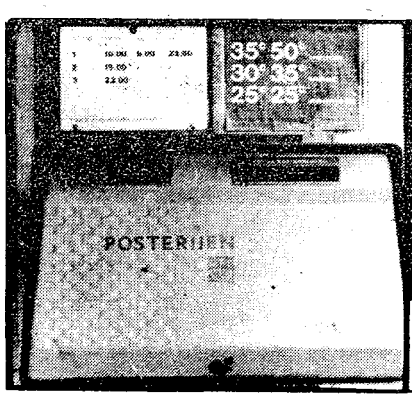

Zo denk ik er over

De redactie van „de Nederlander" behoudt zich het recht voor te lange ingezonden stukken te bekorten.

Minder autowegen? Was 't maar waar!

Van verschillende zijden wordt gesuggereerd dat er minder autowegen komen. Die voorstelling is onjuist. Er worden nu misschien minder nieuwe autowegen er bij gemaakt dan voorheen, maar dat is heel wat anders. Het komt nog steeds neer op een toevoeging; het is nog steeds een („beperkte") uitbreiding.
Wanneer het totale aantal autowegen in ons land zou verminderen, zou dit betekenen dat b.v. een aantal opgebroken wordt. Dat zou overigens misschien niet eens zo gek zijn, hoe vreemd het in eerste instantie ook lijkt. Dat opbreken geeft op zichzelf al werkgelegenheid. Voorts ontstaat opnieuw nuttige werkgelegenheid doordat betreffende grond opnieuw voor landbouw (eerste levensbehoefte) kan worden gebruikt.
Nieuwe autosnelwegen zijn geen oplossing voor de werkgelegenheidsproblemen gebleken. Het tegendeel lijkt weleens waar te zijn. Als voorbeeld kan dienen Zuid-Limburg met een uitgebreid stelsel van autosnelwegen. Het werkgelegenheidsprobleem is er zeer groot. Auto(snel)wegen betekenen verder voor veel mensen extra omwegen, extra oponthoud en tijdsverlies. Mede gelet op energie e.d. zou het opbreken van bepaalde autowegen misschien toch wel het overwegen waard zijn.

Utrecht, ing. Hendrik Venema.

In memoriam J. M. E. Evers

Op 7 februari 1978 overleed op 83-jarige leeftijd de heer J. M. E. Evers, oud-hoofd van de Christelijke school te Diermen, gem. Putten (Gld.). Onder grote belangstelling van familie, vrienden, kennissen uit Nijkerk en oud-buurtbewoners uit Putten, vond op zaterdag 11 februari jl. de teraardebestelling plaats in Gramsbergen.
Van 1930 tot september 1960 was de heer Evers hoofd van de Christelijke school te Diermen (gem. Putten).
Vele jaren was hij voorzitter van de CHU-kiesvereniging „Steenenkamer" in Putten (Gld.). Het CHU-weekblad „de Nederlander" ontbrak nooit op zijn „rook"-tafeltje, „de Nederlander" ontbrak zelfs niet op zijn kortstondig ziekenhuis-bed van de afgelopen weken voor zijn overlijden. Hij was ruim 40 jaar lang lid van de CHU. CHU-zijn, stak hij nooit onder stoelen of banken. Hij was altijd een trouw bezoeker van de landelijke CHU-jaarvergaderingen.
Jarenlang gaf de heer Evers in het Puttens Nieuwsblad overzichten van de belangrijkste besprekingen uit de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal, onder de titel „Uit het Parlement". Hij publiceerde vele serie-artikelen over Het Reveil. Ook over de opkomst van de macht van de NSB in Nederland.
Op de zondagmorgen van 1 oktober 1944 ontsnapte hij ternauwernood aan de beruchte oktober-razzia in Putten. Hij dook in Nijkerk onder.

Naast zijn vele tijd die hij aan de CHU besteedde, bekleedde hij nog andere funkties, o.a. voorzitter van de Christelijke Jongelingsvereniging Samuel te Diermen, secretaris van de Christelijke onderwijzersvereniging afdeling Nijkerk en voorzitter van de Sportvereniging Sparta te Nijkerk.

Op zijn verjaardagskaart van 16 januari 1978 stond de tekst van Psalm 107 : 29: „Hij doet de storm stilstaan".
Ons ontviel weer een trouw CHU-man. Hij rust in vrede.

G. Evers,
Hildebranddreef 84,
Utrecht.

CDA-bijeenkomsten

MAART: 7 maart: Oss, prof. P. A. J. M. Steenkamp; 7 maart: Dordrecht, drs. J. de Koning, minister voor Ontwikkelingssamenwerking; 9 maart: Weert, Th. M. Hazekamp, staatssecretaris van Economische Zaken; 9 maart: Bergschenhoek, Drsm R. F. M. Lubbers; 9 maart: Bodegramnn prof. mr. J. de oriiter, minister van just tie; 10 maart: RV KERK, H. A. de OMOER: 1XTTART: Overijssels Appèl, mr. A. A. M. van Agt; A. J. Hermes; Mr. W. Aantjes, mr. J. de Ruiter; 11 maart: Maastricht, drs. R. F. M. Lubber o 13 maart: Alkmaar, mr. W. Aantjes; 13 maat: 's Hertogenbosch ('s middags), mevr. M. H. M. F. Gardeniers-Berendsen, minister van CRM; 13 maart: Den Haag, CDA-vrouwenberaad, mevr. J. G. Kraaijeveld-Wouters, staatssecretaris van CRM; 14 maart: Delft, prof. P. A. J. M. Lubbers; 15 maart: Amsterdam, prof. P. A. J. M. Steenkamp; 16 maart: Tilburg, mr. A. A. M. van Agt; 16 maart: Alphen aan de Rijn, drs. R. F. M. Lubbers; 17 maart: Limburg, Th. M. Hazekamp; 18 maart: Leeuwarden, prof. P. A. J. M. Steenkamp, mr. A. A. M. van Agt e.a.; 20 maart: Kamerkring Zeeland, jhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland; 20 maart: Hoogeveen H. A. de Boer van VRO; 20 maart: Noord Brabant, mr. W. Aantjes; 20 maart: Noord Brabant, drs. R. F. M. Lubbers; 20 maart: Noord Brabant, werkbezoek; 21 maart: Elst, prof. P. A. J. M. Steenkamp; 21 maart: Muiden, A. J. Hermes, staatssecretaris onderwijs; 22 maart: Utrecht, dhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland van VRO; 22 maart: Venlo, mr. W. Aantjes; 22 maart: Voorschoten, drs. J. de Koning, minister voor ontwikkelingssamenwerking; 22 maart: Doetinchem, drs. R. F. M. Lubbers; 28 maart: Limburg, prof. P. A. J. M. Steenkamp; 28 maart: Wijchen, mevr. M. H. M. F. Gardeniers-Berendsen; 28 maart: Ede, drs. R. F. M. Lubbers.

Politiek congres CDA-jongeren Maastricht

De Jongerenafdeling van de CDA Statenkring Maastricht organiseert op zaterdag 11 maart a.s. een politiek congres in d'n „Awwe Stiene", Kesselskade 42a te Maastricht. Aanvang: 10.30 uur. Thema: „Politiek, theorie en praktijk", met als ondertitel: Inspraak van en voorlichting aan de burger. Dit thema zal zowel op landelijk, als provinciaal en gemeentelijk niveau worden belicht. Intekenen: Postbus 340, Maastricht. Deelnemerskosten *f* 5,- ter plaatse te verrekenen. Bij tijdige aanmelding wordt een informatiemap toegestuurd.

Nieuw perspectief

Onder de titel „Nieuw perspectief" verscheen onlangs een CDA-brochure waarin zijn opgenomen de redevoeringen van prof. Steenkamp en de CDA-fractieleider op het CDA-congres van 10 december 1977 te Amsterdam.
Deze brochure is van erg groot belang, vanwege de visie van het CDA op het verloop van de kabinetsformatie. Veel misverstanden worden opgehelderd, vragen beantwoord en standpunten verhelderd.
CDA-fractievoorzitter Aantjes zet de positie van de CDA-fractieleden uiteen: bij allen is sprake van binding en/of verbondenheid met het kabinet-Van Agt. Prof. Steenkamp schetst o.a. met welke maatschappelijke problemen het zich in de komende jaren zal moeten bezighouden.
De prijs van deze 24 pag. tellende, fraai uitgegeven brochure is *f* 2,50. Stort dit bedrag op giro 137000 ten name van het CDA te Den Haag.

CDA-VROUWEN ATTENTIE!

Met de verkiezingen voor de Provinciale Staten in het vooruitzicht organiseert het CDA-Vrouwenberaad Zuid-Holland een bijeenkomst op

woensdag 15 maart a.s. te 20.15 uur

Jozefkerk, Prof. Aalberseplein, Gouda-Noord.

Spreeksters zijn:
mevrouw M. H. M. F. Gardeniers-Berendsen, minister van CRM
mevrouw mr. E. A. Haars, staatssecretaris van Justitie
mevrouw J. G. Kraaijenveld-Wouters, staatssecretaris van CRM, o.a. voor emancipatiezaken

Toont dat u gelukkig bent dat deze drie vrouwen deel uitmaken van het huidige kabinet en komt in groten getale naar **Gouda** om te luisteren naar hun politieke ervaringen. Mevrouw mr. M. A. E. Overtoom, CDA-Statenlid in Zuid-Holland, zal de provinciale zijde van de politiek belichten.
Ook heren zijn van harte welkom.

Zaal open vanaf 20.00 uur. Ruime parkeergelegenheid. Vanaf station Gouda te bereiken met bus 72B, rond heel en half uur.

Themanummer bestuursforum

De overheid en ons milieu

Met het oog op de staten- en raadsverkiezingen heeft de redactie van Bestuursforum het maandblad voor christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders in februari een speciaal nummer laten verschijnen over een van de belangrijkste politieke problemen: het beheer van ons milieu. Zeven deskundige auteurs schrijven in dit themanummer over de mogelijkheden en de knelpunten van het milieubeleid, waarbij de provincie en de gemeente een grote rol spelen.

In een inleidend artikel behandelt dr. P. Hörchner, secretaris van de Voorlopige Centrale Raad voor de Milieuhygiëne, de wetgeving op dit terrein. Zijn uitgangspunt is de vraag: zijn we goede rentmeesters van de schepping? Die vraag staat, in andere bewoordingen, ook voorop in de bijdrage van mr. P. C. E. van Wijmen (voorzitter van de Brabantse Milieufederatie en vicevoorzitter van het Brabants Landschap) over milieubeleid en natuurbehoud. Hij schenkt daarbij tevens aandacht aan twee belangrijke invalshoeken voor zo'n beleid: ruimtelijke ordening en energievoorziening.
Het vergunningstelsel in de milieuwetgeving wordt onder de loep genomen door mr. F. J. Meijer Drees, chef van de afdeling milieuhygiëne van de provinciale griffie van Noord-Holland. Wethouder F. P. Fakkers van Fijnaart (tevens voorzitter van de Vereniging Milieubeheer en Leefbaarheid West-Brabant) bespreekt vervolgens, de problemen rond Hinderwet en bouwvergunning. Andere mogelijkheden voor een gemeentelijk milieubeleid komen aan de orde in een artikel van drs. J. F. H. A. B. Waals, directeur van de stichting Natuur- en Milieufederatie Overijssel. Het aandeel van de waterschappen bij het milieubeheer wordt geschetst door ir. A. G. Bruggeman, loco-directeur van de Provinciale Waterstaat van Zuid-Holland. Tenslotte doet het raadslid R. L. N. G. van Gestel verslag van een studiebijeenkomst van de Noordhollandse CDA-bestuurders over hergebruik van huishoudelijke afvalstoffen.
Verder bevat dit omvangrijke nummer van Bestuursforum (48 pag.) onder meer nog een diepgaande beschouwing van ir. N. de Vreeze over de woonruimteverdeling, een zwakke plek in het volkshuisvestingsbeleid.

Kortom, een nummer om aan te schaffen (als u nog niet geabonneerd bent) en te lezen. U kunt het bestellen door *f* 5,- (incl. verzendkosten) over te maken op postrekening 37.25.75.8 t.n.v. Bestuursforum Den Haag, met de vermelding „Milieunummer". Wilt u een abonnement nemen (dat kost u slechts *f* 27,50 voor de hele jaargang 1978), dan kunt u terecht bij de administratie: Antwoordnummer 360, 2500 VB, Den Haag; tel. 070-653934. Op dit andres kunt u ook terecht voor grotere bestellingen. Bij afname van zes of meer exemplaren voor het milieunummer geldt een korting van 25 procent.

De Landelijke Coördinatiegroep voor Staten- en Raadsverkiezingen

Door m.a. kolster; voorzitter LCG

Met deze lange naam zijn we begin oktober 1977 gestart, en al heel snel hebben we die laten afkorten tot LCG. Daarmee werd meteen al aangegeven dat we vanuit Den Haag de Statenverkiezingen slechts wilden begeleiden.

Een aantal zaken bleef belangrijk, ondanks de provinciale eigenheid van de Statenverkiezingen-campagne. Met de provinciale campagneteams was daarover geen verschil van mening geweest.
In de ene CDA-lijst die nu in alle provincies uitkomt zal het CDA duidelijk gepresenteerd worden. Zoals de zaken er nu voorstaan is een ieder volop bezig om de herkenbaarheid van het CDA in stijl, in opvatting, in benadering gestalte te geven. In alle provincies.
Het modelprogram voor provincies en gemeenten is een van de instrumenten om deze herkenbaarheid te vergroten. De snelle tweede druk geeft al aan dat het veel geraadpleegd is bij de samenstelling van de provinciale programma's. De CDA-leden hebben tengevolge van deze verkiezingen ook duidelijk de gelegenheid te baat genomen om de federatieve organisatie van het CDA verder uit te bouwen en te versterken. Dit zijn reeds nu herkenbare effecten van de campagne.
Deze feiten zijn niet alleen voor de LCG een stimulans om zijn werkzaamheden te blijven doen, maar zo kon er ook in de provincies hard worden aangepakt.
De Statenverkiezingen zijn belangrijk voor de provincie. Langzaam maar zeker raken we ervan overtuigd, dat onze samenwerking in de landelijke verkiezingsraad van grote betekenis zal zijn voor het gehele CDA. Het gegeven dat de uitslag van de verkiezingen tevens effecten zal hebben op de landelijke politiek, en dus ook op het CDA, heeft onze activiteiten doen toenemen.
Verkiezingsmaterialen, affiches, spreekschetsen, programomslagen, training van kandidaten, dit alles en nog veel meer hebben we dank zij veler medewerking weer kunnen organiseren, en zullen het land opwekken op het CDA te stemmen. Deze mede- maar vooral samenwerking maakt een goede uitslag van de verkiezingen op 29 maart meer dan waard. Ze zou bijna noodzakelijk moeten volgen.
Campagneleiders succes!

Oprichting CDJA-Gelderland

Op zaterdag 11 maart wordt tijdens een bijeenkomst in een der zalen van de Westerkerk te Arnhem de Gelderse afdeling van het CDJA, de Jongerenorganisatie van het CDA, opgericht. De bijeenkomst vangt te 10.00 uur aan met afzonderlijke vergaderingen van de drie jongerenorganisaties van KVP, ARP en CHU. Om 12 uur vindt de oprichtingsvergadering plaats.
De lijsttrekker van het CDA bij de statenverkiezingen in Gelderland, mr. J. A. M. Hendrikx, houdt een inleiding. Des middags is er discussie over het onderwerp grensoverschrijdende milieubescherming.

CDA in de ether

CDA-Radio-uitzendingen

(altijd op dinsdag)
7 maart 1978, 21 maart 1978, 4 april 1978, 18 april 1978, 2 mei 1978, 16 mei 1978, 30 mei 1978, 13 juni 1978, 27 juni 1978. De radio-uitzendingen vinden alle plaats via Hilversum 1 van 18.19 - 18.29 uur.

CDA-T.V.-uitzendingen

Woensdag 3 mei 1978, Ned. 1, 19.50 uur.

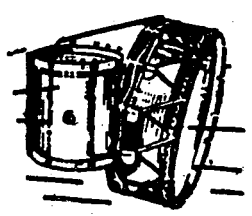

VAN DER GLAS Heerenveen

Blaas- en Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

CDA en formatie

Einde deze maand verschijnt een boek over het CDA en de kabinetsformatie. De titel ervan: „Formatie belicht". In 6 weken tijd heeft de uitgever dit projekt van een kleine 200 pagina's incl. vele foto's moeten klaren. Met de uitvoering ervan belastte zich de AR-vormingsstichting. In nauwe samenwerking overigens met het secretariaat van de CDA-Tweede Kamerfraktie.
Hoe komt een boek in zo'n korte tijd op de markt? De gedachte lag voor de hand het vele materiaal dat in de formatie boven tafel kwam te bundelen. Het onverwachte formatie-slot betekende daarvoor een extra pleidooi. Over diverse zaken deden soms verschillende interpretaties de ronde. De wenselijkheid werd gevoeld van een zwart-op-wit-toelichting bij het door de CDA-fractie gevoerde beleid. Juist ook ten behoeve van het kader van de CDA-partijen. Een schriftelijke verantwoording van het beleid aan de hand van de bekende formatiecriteria leek daartoe de aangewezen weg. Waarom dan ook niet de regeringsverklaring van Van Agt „nog even" meegenomen? Dan het antwoord daarop van CDA-fractievoorzitter Aantjes ook maar opnemen! Voegt u daaraan toe een veelal beknopte weergave van de belangrijkste formatiedokumenten, en het nieuwe boek is compleet.

De medewerkers van fraktiesekretaris Kleisterlee verzorgden de gedeelten over het fractiebeleid en de programvergelijking met de beide regeerakkoorden. Stafmedewerker Eikelboom het documentatieve gedeelte. Half januari, na het antwoord van Aantjes op de regeringsverklaring lag het gehele manuscript bij de drukker. Binnen anderhalve week waren de eerste stroken drukproeven retour in Den Haag. Dezelfde dag nog nagekeken om geen tijd te verliezen. Afgesproken was dat uiterlijk 1 maart de eerste 1000 exemplaren zouden worden afgeleverd.

Formatie belicht

De lange en waarschijnlijk meest merkwaardige formatie uit de parlementaire geschiedenis is voor de Stichting Politiek Vormings- en Scholingswerk CDA reden om in samenwerking met het sekretariaat van de CDA-Tweede-Kamerfraktie in een handzaam boekwerk op zo overzichtelijke wijze deze formatie op de voet te volgen.
In dit boekwerk hebben de samenstellers de feiten laten spreken. Daartoe zijn aan de hand van de voor het CDA-geldende formatiecriteria de onderhandelingen met de VVD belicht.
In deel 2 is een analyse gegeven van het eveneens in het boek opgenomen regeerakkoord CDA-VVD.
Een belangrijk gedeelte van de fraktiegeschriften is in het documentaire deel opgenomen. Voorts is opgenomen de regeringsverklaring en het antwoord van de CDA-Tweede-Kamerfraktie daarop.

Voor alle kiezers, maar in het bijzonder voor de CDA-kiezer is de CDA-lijn in de formatie, de „groene draad" in dit drama in teveel bedrijven, weergegeven. Dat het CDA in beide fases van de formatie trouw is gebleven aan haar program „Niet bij brood alleen" en in beide regeerakkoorden zijn idealen zichtbaar heeft weten te maken, mag uit het boek dat als ondertitel draagt „Het CDA en de kabinetsformatie" blijken.
„Formatie belicht" is verkrijgbaar door storting van *f* 9,95 op giro 169900 ten name van penningmeester CHU, Den Haag, onder vermelding van „Formatie belicht".

Van Agt en Steenkamp op verkiezingsmanifestatie te Leeuwarden

Op zaterdagmiddag 18 maart 1978 zal er in Leeuwarden een grote, landelijke CDA-verkiezingsmanifestatie plaatsvinden. Deze manifestatie, die in de Leeuwarderbeurs gehouden wordt, begint 's middags om 13.30 uur.

Op het programma staan o.a. redevoeringen van minister-president mr. A. A. M. van Agt en CDA-voorzitter Steenkamp. Vanuit Friesland wordt een ruime opkomst verwacht. De verkiezingsmanifestatie bij de kampagne van de Tweede-Kamerverkiezingen van 1977 bracht te Leeuwarden meer dan 2000 mensen op de been.

TOEGANGSKAARTEN

Op het CDA-sekretariaat te Den Haag kan men toegangskaarten voor deze bijeenkomst bestellen. Een bescheiden aantal kaarten is daartoe gereserveerd. Voor de provincies buiten Friesland zijn 100 kaarten per provincie gereserveerd, die besteld kunnen worden bij de sekretariaten van de kampagne teams.
De toegangskaarten, die men bij het CDA-sekretariaat kan bestellen, kosten *f* 2,50 per stuk. Door dit bedrag over te maken op *giro 137000 t.n.v. CDA Den Haag* met vermelding van het gewenste en aantal krijgt men kaarten toegezonden.

CH-tijdschrift over Zuid-Afrika

Het dezer dagen verschenen nummer van het „Christelijk Historisch Tijdschrift" heeft een artikel van ds. Ype Schaaf, lid van de hoofdredactie van het Friesch Dagblad over „Zuid-Afrika anno 1977. Een poging tot analyse en verduidelijking". Ds. Schaaf eindigt zijn artikel aldus:
„De republiek Zuid-Afrika staat voor zeer moeilijke vragen. De rest van de wereld heeft belang bij de oplossing van die vragen. Een harde opstelling van het buitenland of een economische boycot zal alleen maar verhardend werken. De laatste verkiezingen hebben dat bewezen. De enige manier om een bloedig drama en een geweldig conflict te vermijden is praten. Praten op alle niveaus. Eerlijk praten met blank, zwart en bruin. En daarbij samen zoeken naar andere oplossingen waarbij alle bevolkingsgroepen tot hun recht komen. Hopend en biddend voor Gods blanke, bruine en zwarte schepselen in Zuid-Afrika, dat het nog niet te laat is".

* * *

Voorts bevat het CH Tijdschrift een overzicht van de stand van zaken en samenwerkingsvormen bij het onderzoek naar de parlementaire en partijpolitieke geschiedenis in Nederland (door Christy C. de Beer, en een artikel over de papieren van politici en het nageslacht (door drs. E. van Laar).
Het Christelijk Historisch Tijdschrift is een uitgave van de Lohmanstichting, het wetenschappelijk centrum van de CHU. Proefnummers kunnen worden aangevraagd bij de administratie, per adres Uniebureau, Wassenaarseweg 7 te Den Haag. Een abonnement op het CH Tijdschrift, dat elke twee maanden verschijnt, kost *f* 12,50 per jaar.

H. L.

Secretarissen campagneteams

Groningen: A. Poort, Smaragdstraat 44, Groningen
Friesland: A. Terveer, Raaigras 5, Leeuwarden
Drenthe: J. van Goor, Kleine Beer 32, Hoogeveen
Overijssel: Th. H. van Osch, Tjariet 36, Zwolle
Gelderland: A. J. A. van der Heide, Marezatenstraat 4, Apeldoorn
Utrecht: N. J. van Dolderen-Ornée, Bergweg 8, Leersum
Den Helder: W. I. Gerssen-Bloema, Fortuinstraat 19, Jisp NH
Amsterdam: Mr. D. N. A. C. Berndsen, Churchilllaan 209, Amsterdam
Haarlem: W. J. van der Ploeg, O. Nassaulaan 64, Overveen
Den Haag: A. den Harder, Sneeuwbalstraat 36, Den Haag
Leiden: Mevr. T. Makkinga-van Loon, Schielandse Hoge Zeedijk 24, Gouda
Dordrecht: J. D. Looije, Palestrina 5, Naaldwijk
Rotterdam: Drs. M. Smits, Schiedamsedijk 163, Rotterdam
Middelburg: A. P. Coppendijk, D. Rijkersstraat 10, Terneuzen
Noord-Brabant: J. J. A. Nijtmans, Nieuwenhoflaan 7, Moergestel
Limburg: G. H. v. d. Belt, KSG-straat 18, Heerlen

CDA arp chu kvp

Ventevogel
Financiële
Service Groep
Uw adviseur als het gaat om financiële zekerheid
Badhuisstraat 95
Vlissingen
Postbus 151
Telefoon (01184)
14461 - 19192

MAKELAARSKANTOOR
HOOGENRAAD
HAAGWEG 171 - TEL. 070-99.65.60
RIJSWIJK (Z.-H.)
Onroerende goederen - Hypotheken
Taxatiën

Wm. Gort
INTERIEURVERZORGING B.V.
EEN ZAAK OM MEE IN TE GAAN
Asselsestraat 21-23
Apeldoorn, tel. 12908
Th. a Kempis-straat 59-61
Zwolle, tel. 16157
KAMERBREED TAPIJT
4000 m2 in voorraad
KARPETTEN
BEDDEN
GORDIJNSTOFFEN
BANKSTELLEN
SLAAPKAMER-AMEUBLEMENTEN
enz.
800 m2 toonruimte

BETONFABRIEK
„VRIJENBAN"
A. M. HOEKE
Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 124008.
BETONWAREN

de nederlander
CH-WEEKBLAD
Vrijdag 10 maart 1978 - 14e jaargang no. 10
Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Unievoorzitter dr. L. M. van Leeuwen

Vertrek minister Kruisinga in brede kring betreurd

„In brede kring - en ik denk daarbij vooral aan de leden en geestverwanten van de CHU - zal het in hoge mate worden betreurd, dat de heer Kruisinga op deze wijze afscheid neemt van het kabinet". Dit was de reactie van vorige week zaterdagavond, nadat bekend was geworden dat minister dr. R. J. H. Kruisinga van defensie aan koningin Juliana verzocht had hem ontslag te verlenen, welk verzoek ingewilligd werd.

Dr. Kruisinga motiveerde zijn ontslagverzoek als volgt:

„Naar aanleiding van het standpunt van het kabinet over de neutronenbom tijdens de behandeling van het NAVO-deel van de begrotingen van de ministeries van buitenlandse zaken en defensie in de Tweede Kamer heb ik besloten om Hare Majesteit de Koningin ontslag te vragen als minister van defensie.
Mijn ontslagaanvrage heb ik, met een brief aan de minister-president, waarin ik mijn ontslagverzoek toelichtte en verzocht die aan Hare Majesteit te willen aanbieden, laten bezorgen in de eerste vergadering van de ministerraad volgend op het debat in de Tweede Kamer. De reden van mijn ontslagverzoek is, dat ik het standpunt van het kabinet over de neutronenbom in strijd acht met het beginselprogramma en het verkiezingsprogramma van het CDA, met het door de CDA-fractie ingenomen standpunt en met het standpunt van de kerken, waarmede ik mij als christen-democraat verbonden meen te voelen."

BEGRIP

Mr. W. Aantjes, voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, reageerde met de volgende verklaring op het aftreden van minister Kruisinga:

„Het is te betreuren dat het kabinet reeds zo spoedig met de ontslagaanvrage van één van de ministers wordt geconfronteerd. Het is een strikt persoonlijke beslissing van de heer Kruisinga, waarvoor ik tegen de achtergrond van verschillende gebeurtenissen uit de afgelopen tijd begrip maar ook respect heb. Op dit moment heb ik er de behoefte aan de verdiensten te memoreren die de heer Kruisinga in het bijzonder voor de CHU heeft gehad. In een moeilijke fase heeft hij veel gedaan en bereikt om de Unie als politieke partij te profileren.
De gevolgen van zijn terugtreden blijven beperkt tot een ministerscrisis, die zo snel mogelijk dient te worden opgelost door de benoeming van een opvolger uit dezelfde politieke kring als waartoe de heer Kruisinga behoort.
Ik neem zonder meer aan dat de ministerswisseling de regering geen aanleiding zal geven zich inzake de kwestie van het neutronenwapen verder van het CDA-standpunt te verwijderen dan deze week in het Kamerdebat is gebleken."
Aldus fractievoorzitter Aantjes.

RESPECTEREN

De verklaring van dr. L. M. van Leeuwen, voorzitter van de CHU, afgelegd na het aftreden van dr. Kruisinga als minister luidde:
„In brede kring - en ik denk daarbij vooral aan de leden en geestverwanten van de CHU - zal het in hoge mate worden betreurd, dat de heer Kruisinga op deze wijze afscheid neemt van het kabinet.
De verdiensten van de heer Kruisinga voor de CHU, voor het CDA en voor ons ganse land en volk zijn algemeen bekend. Ik behoef dat zeker niet nader toe te lichten.
Ik moet het persoonlijke en verstrekkende besluit van de mens Kruisinga respecteren, dat hij neemt op grond van een ernstig gewetensconflict. Zo'n verstrekkend besluit komt niet zonder worsteling tot stand. Daarbij blijven mijn gedachten over de grote verdiensten van de heer Kruisinga recht overeind staan.
Het gezin Kruisinga heeft het met deze beslissing ongetwijfeld erg moeilijk gehad. Het heeft nu recht op rust en kan verzekerd zijn van Unie-gevoelens van vriendschap en sympathie." Aldus Unievoorzitter Van Leeuwen.

De letterlijke tekst van de brief, welke dr. R. J. H. Kruisinga voor zijn aftreden schreef aan premier Van Agt staat elders in dit nummer van „de Nederlander".

H.L.

Letterlijke tekst verklaring premier Van Agt over aftreden minister Kruisinga

Den Haag - De letterlijke tekst van de verklaring, welke premier Van Agt dinsdagmiddag in de Tweede Kamer aflegde en welke gewijd was aan het aftreden van dr. R. J. H. Kruisinga als minister van defensie, luidt als volgt:

„In mijn brief van 4 maart aan de voorzitter van de Tweede Kamer heb ik meegedeeld dat dr. R. J. H. Kruisinga daags voordien aan H.M. de Koningin heeft verzocht hem ontslag te verlenen als minister van defensie en dat de Koningin dit verzoek heeft ingewilligd. Overeenkomstig hetgeen staatsrechtelijk gebruikelijk is hebben de staatssecretarissen van defensie, de heren C. L. J. van Lent en dr. W. F. van Eekelen, hun functies ter beschikking gesteld van de Koningin. De Koningin heeft deze terbeschikkingstellingen in beraad gehouden.
Voorts heeft de Koningin met het tijdelijk beheer van het departement van defensie, drs. J. de Koning, minister voor ontwikkelingssamenwerking en minister van defensie ad interim belast.
In mijn brief van jongstleden zaterdag aan de voorzitter van de Tweede Kamer heb ik te kennen gegeven graag zo spoedig mogelijk in de gelegenheid te worden gesteld hierover een verklaring aan de Kamer af te leggen. Ik stel het op prijs dat mij deze gelegenheid thans wordt geboden.
De heer Kruisinga heeft mij op 3 maart jongstleden een, aan de voorzitter van de Tweede Kamer inmiddels ter kennis gebrachte, brief geschreven die blijkbaar als een uitvoerige toelichting op zijn verzoek om ontslag is bedoeld. Het is treffend te constateren dat die toelichting niet stelt dat het kabinet zou hebben gehandeld in strijd met wat in het regeerakkoord staat over de bewapening in de wereld in het algemeen en de nucleaire wapens daarin in het bijzonder. Kennelijk is ook de heer Kruisinga van oordeel dat het kabinet in de onderhavige kwestie in overeenstemming met het regeerakkoord heeft gehandeld. In het licht hiervan is de vierde alinea van de brief van de heer Kruisinga aan mij niet terzake dienende. In die alinea zegt de schrijver dat zijn persoonlijk standpunt over de neutronenbom al voor de vorming van het kabinet aan een ieder bekend was, dus ook aan de andere leden van het kabinet.
Deze mededeling zou alleen dan van belang kunnen zijn, wanneer de heer Kruisinga voor of bij zijn toetreden tot het kabinet een voorbehoud zou hebben gemaakt met betrekking tot deze reeds toen aanhangige kwestie. De heer Kruisinga heeft echter geen voorbehoud gemaakt.
In de aanhef van zijn brief aan mij spreekt de heer Kruisinga van (ik citeer) „de ernstige meningsverschillen die zijn gerezen in het kabinet omtrent de produktie en de introduktie van de neutronenbom" (einde citaat). Met inachtneming van het goede gebruik dat geen mededelingen worden gedaan van het verloop van de beraadslagingen in de ministerraad wil ik benadrukken dat de gesprekken in de raad over dit onderwerp bij voortduring gekenmerkt zijn geweest door de zorgvuldigheid die bij de ernst van het vraagstuk nucleaire bewapening past.
Van meningsverschillen, laat staan ernstige, die het kabinet in groepen zou verdelen is daarbij geen sprake geweest.
Voor zover het kabinet tot op heden besluiten met betrekking tot de neutronenbom granaat heeft genomen, zijn deze slechts van procedurele en tactische aard. Met name de verklaring die de minister van buitenlandse zaken op 28 februari jongstleden in deze Kamer heeft afgelegd geeft daar duidelijk blijk van.
In deze verklaring wordt overigens, zoals ook voordien al was gedaan, bij herhaling gezegd dat de regering de grote bezwaren onderkent die aan een eventuele invoering van dit wapen zouden kleven en dat de regering die bezwaren in het bondgenootschappelijk overleg zal blijven uiteenzetten.
De minister van buitenlandse zaken legde deze verklaring uiteraard af namens het kabinet, derhalve mede namens de heer Kruisinga, toen nog lid van het kabinet, die aan de opstelling van deze verklaring had deelgenomen.
Op de inhoud van de brief van de inmiddels afgetreden bewindsman aan mij meen ik niet te moeten ingaan. Ik laat deze voor rekening van de schrijver. Wel meen ik een aantekening te moeten maken bij de passage dat het een onware voorstelling van zaken zou zijn te stellen dat introduktie van de neutronenbom een zaak zou zijn van interne NAVO-consultatie. Ter voorkoming van elk misverstand wil ik deze passage uitdrukkelijk weerspreken. Voorts wil ik erop wijzen dat een vast tijdstip voor het afronden van de NAVO-consultaties niet is vastgesteld.
Het ontslag van de heer Kruisinga heeft in de grondslag en de politieke samenstelling van het kabinet geen wijziging gebracht"
Na het uitspreken van deze verklaring deed premier Van Agt mededeling van de voordracht, aan de Koningin, voor de benoeming van mr. W. Scholten, lid van de Raad van State, tot minister van defensie. Over de voordracht pleegde mr. Van Agt overleg met CDA-fractievoorzitter Aantjes.

Mr. W. Scholten nieuwe minister van defensie

Mr. W. Scholten is de nieuwe minister van defensie in het kabinet-Van Agt geworden. Hij volgt als zodanig dr. R. J. H. Kruisinga op, die einde vorige week zijn ontslag nam als defensie-minister.
De benoeming van mr. Scholten geschiedde in nauw overleg met de voorzitter van de Tweede-Kamerfractie van het CDA, mr. W. Aantjes. In christelijk-historische kring moge voldoening heersen over het feit, dat mr. Scholten bereid bleek het ministersschap te aanvaarden. Hij moest daarvoor aftreden als lid van de Raad van State, het adviescollege van de Kroon.
Mr. Scholten heeft de CHU lang op politiek gebied gediend. Vele jaren was hij lid van de Tweede Kamer en tijdens de laatste periode van het kamerlidschap was hij ondermeer defensiespecialist van de christelijk-historische fractie. Voorts was mr. Scholten geruime tijd lid van het Europese parlement, in welke hoedanigheid hij voor het christelijk-historische weekblad „de Nederlander" vele artikelen schreef over de Europese politiek. Mr. Scholten, die in zijn jeugd een actief aandeel had in het werk van de Christelijk-historische jongerenorganisatie was ook secretaris van de CHU.

H. L.

Tekst brief dr. R. J. H. Kruisinga aan premier mr. A. A. M. van Agt

De tekst van de brief, welke dr. R.J.H. Kruisinga einde vorige week zond aan premier mr. A.A.M. van Agt, luidt als volgt:

De tekst van de brief, welke dr. R.J.H. Kruisinga einde vorige week zond aan premier mr. A.A.M. van Agt, luidt als volgt:

„Ik meen er goed aan te doen, gelet op de ernstige meningsverschillen die zijn gerezen in het kabinet omtrent de produktie en introduktie van de neutronenbom, u het volgende te berichten.
Het CDA-programma waarop ik de verkiezingsstrijd ben ingegaan en heb gevoerd is terzake van de verdere vervolmaking van het wapenarsenaal volstrekt duidelijk.
Dit geldt zowel voor het standpunt verwoord in het beginselprogramma als in het verkiezingsprogramma, hetwelk luidt: „Daarbij dienen wij ons er echter ernstig van bewust te zijn dat er een perfectionering van het wapentuig gaande is, die de schepping als zodanig bedreigt. Dit versterkt de noodzaak van een wereldomvattende bezinning over de grens van toegestaan wapengebruik door overheden."

* * * *

Het standpunt van de CDA-fractie omtrent dit onderwerp is eveneens zeer precies. Het luidt op de belangrijkste punten als volgt:

a. „De fractie is tot de conclusie gekomen dat de neutronenbom niet aan het wapenarsenaal van de NAVO dient te worden toegevoegd. Nederland zal er zich voor moeten inzetten dat dit standpunt door de NAVO - ook voor het CDA hoeksteen van het Nederlandse veiligheidsbeleid - wordt overgenomen."

b. „De neutronenbom is een nieuw wapen. Mede gezien het karakter ervan biedt dit een unieke kans een daad te stellen die niet mag worden gemist."

Mijn persoonlijk standpunt terzake was reeds lang voor de verkiezingen, en uiteraard dus ook voor de vorming van dit kabinet aan een ieder bekend. Uiteraard ook aan de medeleden van dit kabinet.
Het was een politiek en een persoonlijk standpunt gerelateerd aan het verkiezingsstandpunt van het CDA, eveneens gerelateerd aan het beginselprogramma CDA.

De voorzitter van de CDA-fractie heeft ter gelegenheid van de regeringsverklaring namens de CDA-fractie gesteld dat het vraagstuk van de neutronenbom een even belangrijk en even principieel vraagstuk is als het vraagstuk van de abortus. Het zij mij vergund hierbij zijn woorden, uitgesproken bij de regeringsverklaring, nog eens te herhalen:

„Onze fractie bereidt een diepgaande bezinning op korte termijn op het vraagstuk van de neutronenbom voor. Van de regering mag tenminste hetzelfde worden verlangd. De eventuele nadere voorstellen die de regering zal doen over de defensie-uitgaven zullen door ons mede daaraan worden getoetst. Ik zeg dit mede, omdat ik mij zeer goed realiseer dat de motieven voor ons standpunt over de abortuswetgeving bij ons denken over de vraagstukken van oorlog en vrede mede betrokken behoren te worden. Van anderen mag trouwens in omgekeerde zin hetzelfde worden gezegd".

Er is gesteld dat de introductie van de neutronenbom een zaak zou zijn van interne NAVO-consultatie. Zulks is naar mijn stellige overtuiging een onware voorstelling van zaken. Wat werkelijk aan de orde is, is een consultatie van de NAVO-landen afzonderlijk door de president van de USA met betrekking tot hun standpunt terzake van de produktie en introduktie van de neutronenbom. Maar ook al zou zulks niet het geval zijn, dient Nederland op dit ogenblik naar mijn visie, gelet op het tijdschema dat thans wordt aangehouden een éénduidige mening ter zake te bepalen.
Alleen en uitsluitend op die wijze zal Nederland met betrekking tot de produktie en introduktie van de neutronenbom kunnen beïnvloeden.

Krachtens het beginsel-programma CHU fungeren de kerken als geweten van de partij (artikel 5 beginselprogram CHU). Natuurlijk hebben politici in dit kader hun eigen verantwoordelijkheid. In dit geval heeft de Generale Synode van de Hervormde Kerk, het Interkerkelijk vredesberaad namens alle Nederlandse kerken en de bisschoppen conferentie een ondubbelzinnig standpunt ingenomen.

Te uwer informatie moge ik dit hier in zijn belangrijkste passages nog eens herhalen:
„Wij herinneren u aan de overtuiging van de raad dat met dit nieuwe wapen een nieuwe stap wordt gezet, die niet alleen afvoert van de weg naar vrede, maar in hoge mate de vrede en veiligheid in gevaar brengt."
„Invoering van dit nieuwe kernwapen zal in brede lagen van de bevolking gevoelens van machteloosheid doen toenemen ten aanzien van de mogelijkheden om greep te krijgen op de voortdurend zich uitbreidende en verfijnde techniek tot massavernietiging."

* * * *

„Geruggesteund door verklaringen van alle Nederlandse kerken verzoekt het Interkerkelijk Vredesberaad u dringend duidelijk stelling te nemen tegen de produktie en invoering in de Nederlandse krijgsmacht van de Neutronenbom."
In het bijzonder acht ik het van belang dat de kerken hebben gesproken in volstrekte eenduidige zin, als in de tekst van het beginselprogramma en het verkiezingsprogramma van het CDA.
Tussen het standpunt van de kerken en het standpunt van het CDA bestond derhalve ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid sprekende, volstrekte eensgezindheid.
Gelet op het feit dat het kabinet heeft gemeend een standpunt te moeten innemen dat zo indrukkelijk afwijkt van:

1. beginselprogramma CDA.
2. Verkiezingsprogramma CDA
3. Het door de CDA-fractie ingenomen standpunt.
4. Het standpunt van de kerken, waarmee wij als christen-democraten ons naar mijn visie verbonden moeten voelen, meen ik thans geen vrijheid meer te kunnen vinden deel te blijven uitmaken van dit kabinet en verzoek ik u mijn ontslag bij H.M. de Koningin te willen aanbieden."

Aldus de brief van dr. Kruisinga aan premier Van Agt.

Koopsompolissen bij vijf christen-democratische politici

Vijf christen-democratische politici hebben laten weten, dat of zij zelf of hun echtgenoot of echtgenote in het bezit is of is geweest van een koopsompolis. Dat blijkt uit een verklaring, welke de voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, mr. W. Aantjes maandag jongstleden, mede namens premier mr. A. A. M. van Agt en de voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer, dr. J. W. van Hulst, heeft uitgegeven.
De tekst van de verklaring luidt:

„Zodra de kwestie van de koopsompolis door de brief van de Vereniging van (adjunct) belastingsinspecteurs in de Tweede Kamer aan de orde kwam, is onmiddellijk navraag gedaan bij alle CDA-leden van het kabinet en de beide Kamerfracties uit de huidige en de vorige parlementaire periode.
Twee hunner hebben toen meegedeeld in het bezit van een koopsompolis te zijn (geweest). Eenzelfde mededeling is in een later stadium van een derde, die eerder niet bereikbaar was, ontvangen.
Bij de eerste onmiddellijke vraagstelling was niet uitdrukkelijk vermeld dat deze ook geacht moest worden betrekking te hebben op de echtgeno(o)t(e) en de zgn. fiscale kinderen. Derhalve is aan al degenen, die verklaard hadden zelf niet in het bezit van een koopsompolis te zijn (geweest) medegedeeld dat dit alsnog zou worden aangenomen, tenzij zij uiterlijk 4 maart jl. het tegendeel zouden berichten.
Thans kan worden meegedeeld dat van twee van de aangeschrevenen mededeling is ontvangen dat hun echtgeno(o)t(e) in het bezit van een koopsompolis is (geweest).
Aangezien ook in het eerste stadium het aan de betrokkenen zelf is overgelaten hun naam en bijzonderheden bekend te maken, zou het niet juist zijn de namen zonder bewilliging der betrokkenen thans wel te noemen.
Met nadruk wijzen wij erop dat het bezit van een koopsompolis op zichzelf nog niet betekent dat er iets onregelmatigs of laakbaars zou zijn gebeurd. Alle gegevens zullen ter beschikking van de ingestelde commissie worden gesteld. Nu deze commissie is ingesteld achten wij met deze mededeling onze bemoeiingen geëindigd."
Aldus de verklaring van mr. Aantjes, afgelegd mede namens mr. Van Agt en dr. Van Hulst.

„Formatie belicht" verschenen

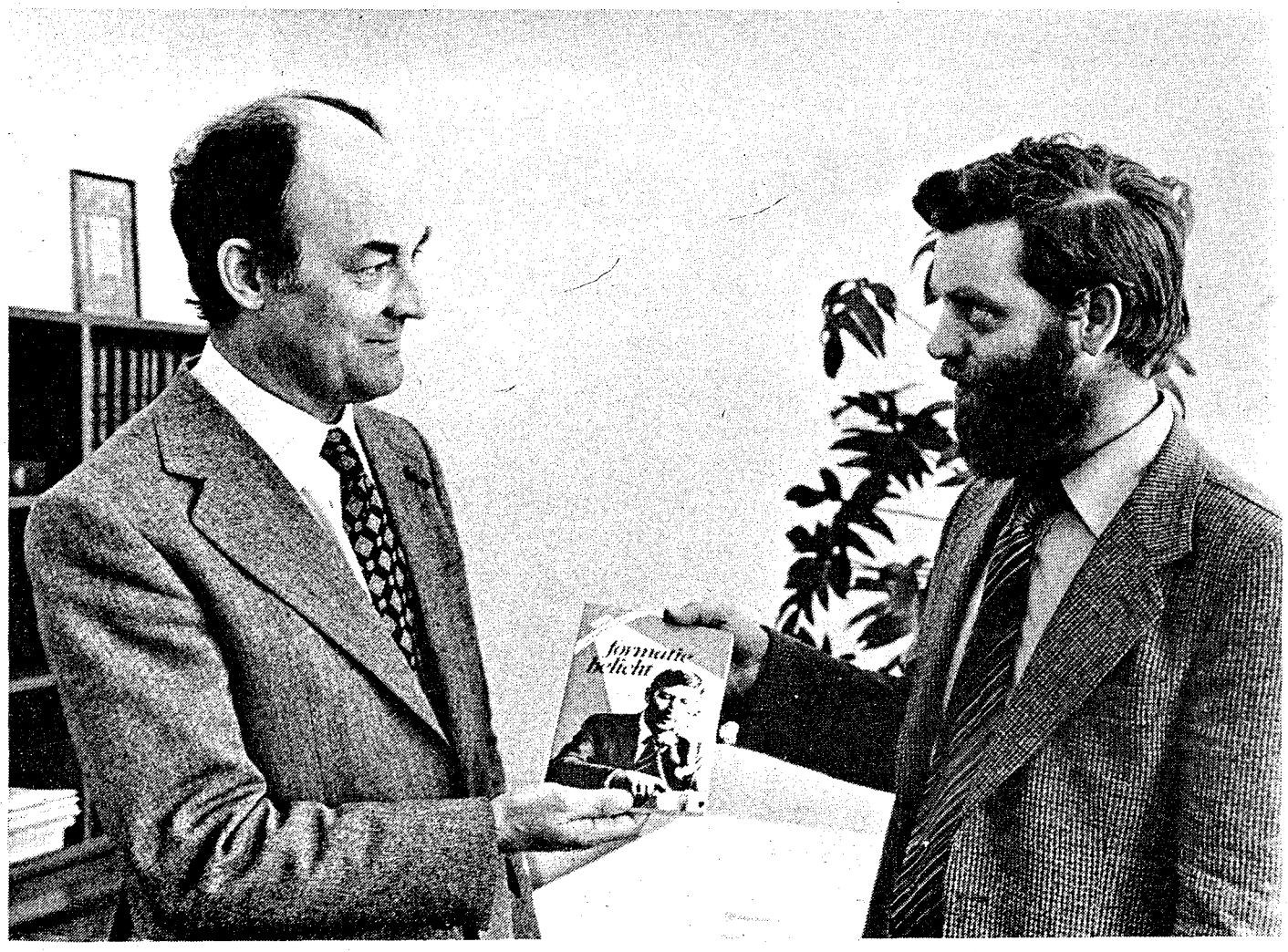

Het boekje „Formatie belicht" is verschenen. Het is een uitgave van de stichting Politiek Vormings- en Scholingswerk van het CDA en is geschreven in samenwerking met het secretariaat van de Tweede-Kamerfractie van het CDA.
De kabinetsformatie-1977 wordt in „Formatie belicht" op de voet gevolgd. Tevens is een analyse gemaakt van het regeerakkoord CDA/VVD. Voorts zijn opgenomen de regeringsverklaring en de beschouwing van CDA-fractievoorzitter Aantjes over die verklaring.
„Formatie belicht" kost *f* 9,95 en is verkrijgbaar door storting van dit bedrag op giro 169900 ten name van de penningmeester van de CHU te Den Haag.
Op de foto: Wim Eikelboom, redacteur van „Formatie belicht" en stafmedewerker ARP overhandigt fractievoorzitter Aantjes het eerste exemplaar van „Formatie Belicht".(Foto: Niek Morelis te Capelle aan den IJssel.)

Nieuwe penningmeester CDA

Tot penningmeester van het CDA is benoemd mevrouw mr. J. J. M. S. Leyten-de Wijkerslooth de Weerdesteijn. Zij is opvolgster van mevrouw M. H. M. F. Gardeniers-Berendsen, die vanwege haar benoeming tot minister van CRM het penningmeesterschap van het CDA neerlegde.

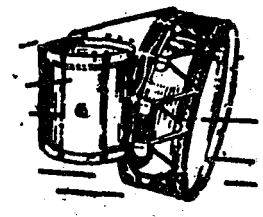

VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Europese impressies

(ditmaal vanuit Brussel)

door: T. Tolman, CDA-Tweede Kamerlid en lid van het Europese Parlement

De Europese Commissaris voor de landbouw heeft dezer dagen zijn prijsvoorstellen toegelicht voor de landbouwcommissie. De landbouwcommissie is het niet eens met Commissaris Gundelach.

GUNDELACH IS VOORZICHTIG

Gundelach stelde in zijn betoog dat hij een voorzichtig prijsbeleid wil voeren. Een zodanig beleid dat de overschotten zouden afnemen. Produceren van produkten waar geen markt voor is, is zinloos aldus Gundelach. Wel moet het prijsvoorstel zodanig zijn dat de boeren niet van hun bedrijven verjaagd worden waardoor de werkloosheid nog meer zou worden bevorderd. Verbazing wekte de commissaris met zijn opmerking dat de „objectieve methode" voor de prijsvoorstellen niet met een korreltje maar met een kilo zout moest worden genomen. (De objectieve methode is een berekeningswijze welke berust op informatie van alle lidstaten op welke gronden de prijsstijging berekend wordt).
Conclusie: een dringend beroep om de voorgestelde 2 procent te aanvaarden.

COMMENTAAR

De prijsvoorstellen zijn te sterk beinvloed door de „voorraden" die momenteel nog op de zuivelmarkt aanwezig zijn. Dit krijgt een te zwaar accent. Het arbeidsinkomen en met name de inkomensontwikkeling wordt te zeer uit het oog verloren. In de overwegingen mag tevens betrokken worden dat de interventievoorraden zijn afgenomen. Dat is een duidelijk positief punt.

Indien in de Europese Gemeenschap de consument een pakje boter per kwartaal meer zou consumeren is de botervoorraad in één jaar verdwenen. Er is geen enkele reden om in paniek te geraken en te zeggen dat de Europese landbouwpolitiek mislukt is. Integendeel, er komt meer structuur in het beleid. Voortzetting van een aantal marktevenwicht-bevorderende-maatregelen is voorgesteld en geboden.
Prijsbeleid bevriezen is onaanvaardbaar, aldus Gundelach, maar met de 2 procent voorstellen gaan de inkomens in Duitsland en vooral in de Benelux - gezien de kostenstijgingen - er op achteruit. Het grootste probleem is ook niet het „overschottenvraagstuk" maar de monetaire chaos waardoor de voorstellen zo verschillend uitwerken.

ENGELSMAN - GENTLEMAN?

Nee, dat is niet waar. Ook ditmaal beschuldigde de Engelse Europeaan Scott-Hopkins - toen bleek dat een ruime meerderheid geen 2 procent maar 5 procent wilde de commissieleden van idioterie. Telkens blijkt weer dat de Engelsen, de profiteurs van de overzijde, nog veel moeten leren.

De reactie's waren niet mals, ze waren zo heftig en doeltreffend dat een politicus met enig gevoel in zijn body geen goede nachtrust zou hebben gehad na het incasseren van deze opmerkingen.

DUIDELIJKE UITSPRAAK

Na de lange debatten kwam de stemming. Voorstel van 5 procent prijsverhoging 17 voor, 4 tegen en 10 onthoudingen. Nog niet vaak heeft een commissie zo'n duidelijke uitspraak gedaan. Vermeldingswaard is nog dat niet alleen de Italiaanse Christen-Democraten dit voorstel steunden, maar ook de communisten.

WAT NU?

Na deze fase - het is allemaal erg ingewikkeld - zal het debat medio maart in het Europees Parlement plaatsvinden. De uitslag laat zich raden. Daarna zal de Europese Commissaris Gundelach met de Raad van Landbouwministers tot een uitspraak komen.
Bij dit alles weegt de genoemde uitspraak zwaar. En het is een welkome steun in de rug van Fons van der Stee die de niet voor tweeërlei uitleg vatbare opmerking heeft gemaakt dat 2 procent absoluut onvoldoende is. Landbouwminister Van der Stee heeft gelijk en wij hebben bevorderd dat hij zijn inzichten hard kan maken.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
en Egbert Bluemink.

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bluemink;
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861529 (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

Waardering standpunt minister Wiegel inzake vertrouwen commissies bij burgemeestersbenoemingen

De voorzitter van de Vereniging van Christelijk-Historische leden van gemeente- en provinciebesturen, burgemeester mr. Sj. H. Scheenstra van Asperen en Heukelum, juicht het toe, dat minister Wiegel van binnenlandse zaken sanerend te werk wil gaan wat betreft de vertrouwenscommissies uit gemeenteraden voor de vervulling van burgemeestersvakatures. Dat is vorige week zaterdag gebleken op de jaarvergadering van de Vereniging te Utrecht.
Tijdens het beleidsdebat over binnenlandse zaken in de Tweede Kamer zei minister Wiegel, dat hij de zich ontwikkelde praktijk, met name in de provincie Noord-Holland, inzake vertrouwenscommissies die een recht van aanbeveling hebben bij burgemeestersbenoemingen, niet apprecieerde. Voorzitter Scheenstra herinnerde er in zijn jaarrede aan, dat hij een jaar geleden reeds sprak over „waarneembare wildgroei" in de benoemingsprocedures van burgemeesters. Hij zei thans het toe te juichen, dat minister Wiegel overweegt de ambtsinstructie voor de commissarissen der koningin, voor wat betreft hun werkzaamheden bij burgemeestersbenoemingen, bij te stellen.
Minister Wiegel zei onlangs, dat een beleidswijziging voor wat burgemeestersbenoemingen betreft, noodzakelijk is. Hij noemde als uitgangspunten van beleid: de kwaliteit van de kandidaten, het luisteren naar datgene wat de gemeenteraad zelf wil, en een redelijke verdeling naar de politieke kleur van de burgemeestersposten. „Dit lijken zeer redelijke uitgangspunten," aldus voorzitter Scheenstra. Hij vond, dat de aangeduide volgorde gehanteerd zal moeten worden.
Voor wat de politieke kleur van burgemeesters betreft wees mr. Scheenstra er op, dat nimmer die kleur en de politieke samenstelling van de bevolking synchroon kunnen verlopen. „De nuances binnen het kiezersvolk kunnen bij herhaling van kleur verschieten, maar burgemeesters plegen elk om en nabij de twintig jaar hun ambt uit te oefenen zonder in die tijd radikaal van politieke overtuiging te veranderen. Dat pleit meer voor hun welbewuste, principiële stellingname dan voor hun eventuele zucht naar politiek opportunisme," aldus de voorzitter van de Vereniging van CH-gemeente- en provinciebestuurders.

H. L.

publikaties CDA-instituten

Midden- en kleinbedrijf
studie over kenmerken en problemen van deze sector, met talrijke beleidsvoorstellen
rapport van de wetenschappelijke instituten
52 pag., ƒ 5,25

Offers voor de toekomst
tweede jaarlijks advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA, met het oordeel van het CDA-bestuur
96 pag., ƒ 5,90

Europees beleid
„Bouwstenen voor een Europees beleid"
rapport van de wetenschappelijke instituten
60 pag.; ƒ 6,50

Commentaar Contourennota
„Samen verantwoordelijk voor het onderwijs" commentaar op de nota „Contouren van een toekomstig onderwijsbeleid"
publikatie van de wetenschappelijke instituten
71 pag. (groot formaat); ƒ 9,90

alle prijzen inclusief verzendkosten

Bestellingen:
- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Integendeel...

Parlementaire redacteuren op de andere toer

In het interessante dubbelnummer van AR Staatkunde over de kabinetsformatie 1977, komen na beschouwingen van „toeschouwers" als Donner, Vonhoff, Boukema en Lammers de „medespelers" Albeda, Veringa, Verdam en Van der Grinten aan het woord in gesprekken met een van de allerbeste interviewers die Nederland kent: dr. G. Puchinger, in onze kringen ook bekend van „Tilanus vertelde mij zijn leven,' ('66). Het lezen van zijn werkstukken zij ieder aanbevolen!

In deze korte introductie op een tweetal impressies van één en hetzelfde Kameroptreden van een CDA-minister uit het CHU-kamp wil ik uit dat dubbelnummer (verkrijgbaar bij Kok in Kampen) slechts een opmerking citeren van prof. Verdam. Wanneer Puchinger hem om conclusies t.a.v. zijn aandeel in de (in)formatie vraagt, gaat hij o.a. in op de grote openheid waarmee de formatie tot het optreden van Vrolijk en hem was omringd. Verdam stelt dat hij openbaarheid een groot goed blijft vinden, maar wijst tegelijk op enkele obstacels. Eén daarvan: „De parlementaire pers heeft het bezwaar dat ze niet democratisch volgens het evenredigheidsprincipe is samengesteld". Zo'n opmerking komt weer in de herinnering terug als je leest hoe tegenovergesteld twee parlementaire redacteuren, in dit geval van NRC-Handelsblad van 25 en Volkskrant van 28 februari het optreden van Beelaerts van Blokland beoordeelden. Het is een vorm van recenseren en kennelijk kan men zo op parlementair gebied tot dezelfde tegengestelde waarderingen komen als op het terrein van de kunst te constateren zijn. Wat de één zeer wel te genieten vindt, acht de ander beneden alle peil. De lezer, kijker of luisteraar mag het verder zelf uitzoeken, maar komt soms in de verleiding op basis van het gelezenes zo ook zijn eigen gedachten te hebben over de maagzweer van de mineur-gestemde recensent, de hoofdpijn van zijn vrouw of de drukte van zijn kinderen.

Ter vergelijking geven we hierbij de commentaren van twee beoordelaars:

NRC-handelsblad (Parlementair Overzicht van mr. B. E. L. Waanders)
De nieuwe minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, Beelaerts van Blokland, ontpopte zich als een niet te onderschatten gesprekspartner die bovendien nog lijkt te weten waarover hij het heeft - en dat kan bepaald niet van elke bewindsman worden getuigd. Het was een genoegen naar deze minister te luisteren. De bij hem behorende staatssecretaris, Brokx, bleek evenzeer van de tongriem te zijn gesneden, maar met een wat minder subtiele spreektrant en een stemgeluid dat best enige decibels minder mag bevatten. Op de vraag of lage huren in versneld tempo hoger zullen worden weigerde de staatssecretaris zich uit zijn tent te laten lokken".

Volkskrant (rubriek „Den Haag")
„Jhr. mr. P. A. C. Beelaerts van Blokland, de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO), heeft de Kamer niet versteld doen staan van zijn krachtige uitspraken, integendeel. De bewindsman, oud-burgemeester van Amstelveen en door de CHU op het fluweel gezet als deskundige op het terrein van de ruimtelijke ordening, verscheen vorige week voor het eerst in het parlement ter verdediging van de VRO-begroting. Ook in het CDA was men weinig te spreken over de grote bogen waarmee de minister om zowat alles heenliep. Dat komt misschien voort uit ongekende hoogachting voor het parlement, of zou het angst zijn?"
Zo'n twee en een halve eeuw geleden schreef Alexander Pope zijn befaamde „Essay on Criticism". Van hem tenslotte een citaat voor de besproken bewindsman: „Zij die lof verdienen, kunnen het best een verwijt verdragen".

Van Dulst.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Overheid en milieubeleid

Enkele beschouwingen naar aanleiding van de behandeling van de begroting 1978 voor hygiëne in de Tweede Kamer

door: Ad Lansink, lid Tweede Kamer voor het CDA

Het was te verwachten, dat de behandeling van de begroting 1978 in de Tweede Kamer zou worden aangegrepen om nader in te gaan op het regeer-accoord van CDA en VVD en op de regeringsverklaring van minister-president Van Agt. Dat gebeurde ook, zij het niet bij alle hoofdstukken in dezelfde mate. De woordvoerders van de fracties in de Tweede Kamer konden moeilijk heen om het in de begrotingsstukken vastgelegde beleid. Zo ook in de sector van de milieuhygiëne, waar nogal wat op gang was gezet door minister Vorrink, meer dan wellicht uit de kritische benadering van deze bewindsvrouw zou zijn op te maken. Opvallend was dan ook dat de woordvoerders van CDA, VVD, PvdA, D'66 en PPR (de andere fracties lieten zich onbetuigd) nagenoeg dezelfde onderwerpen aansneden, en dikwijls daarbij met elkaar in overeenstemming waren. Dat valt op, omdat de filosofie achter het te voeren beleid toch wel verschillen laat zien. Daarom eerst aandacht voor die filosofie, waarover CDA en VVD zich vrij duidelijk uitspraken.

VERANTWOORD BEHEER

Het verantwoord beheer van de schepping is een van de voornaamste uitgangspunten van het CDA-programma. Een verantwoord beheer van de natuur, waartoe de mens zelf behoort, impliceert, dat de groei van economie en techniek niet op zichzelf staat. De te beperken groei moet een doel hebben, en passen binnen normen en verantwoordelijkheden. De technische en economische mogelijkheden moeten dienstbaar zijn aan het behoud van de natuur, aan zinvol en menselijk werk, aan zorgvuldig gebruik van grondstoffen en energie. Aantasting van het milieu en vervuiling van aarde en atmosfeer zijn mensenwerk, maar kunnen daardoor ook door mensen worden nagelaten of beperkt. Ook bij het verantwoord beheer van de schepping is de ethiek in het geding, een bezinning op het menselijk handelen in relatie tot goed en kwaad. Het toenemend gevoel van verantwoordelijkheid voor de natuur moet voortkomen uit een diepgevoelde eerbied voor het leven: immers, het voortbestaan van de mens is mede afhankelijk van de activiteiten van planten en dieren.
De eerbied voor het leven betreft niet alleen de verhouding van mens tot mens of van individu tot gemeenschap, maar ook die tussen mens en omgeving, tussen mens en milieu. De verantwoordelijkheid voor al wat de schepping heeft voortgebracht is in het geding.
De omgeving van de mens is overigens een mondiale, de samenleving een, die rekening houdt met anderen, dichtbij of veraf. Daarom moet ons de vraag blijven achtervolgen of wij met anderen in rechtvaardige verhouding staan, wanneer het gaat om het gebruik van de aarde, of wij ons niet verrijken ten kosten van armen en zwakken. En ook: of wij ons verantwoordelijk weten voor toekomstige generaties, waarvan het welzijn mede wordt bepaald door de politieke keuzen van vandaag.

VERTALING

De CDA-fractie vindt dat het verantwoord beheer van de schepping vertaald moet worden in een aantal politieke uitgangspunten, zoals:
- de inpasbaarheid van economische processen binnen het kader van onherroepelijke milieugrenzen;
- een op beperking gericht beleid wanneer het gaat om het gebruik van grondstoffen en energie en de productie van goederen;
- de bevordering van energiebesparende en milieuvriendelijke methoden en technieken: impulsen voor een gericht innovatiebeleid;
- ook bij het milieubeleid: de inzet voor een rechtsorde, die rijkere landen verplicht recht te doen aan arme en zwakke landen.
Die uitgangspunten gelden voor overheid en burger. De verantwoordelijkheid voor het beheer van de natuur is een gedeelde verantwoordelijkheid. Maar de overheid heeft wel een uiterst belangrijke taak, een meervoudige ook. De overheid dient het voorbeeld te geven, en de voorlichting te verzorgen. De overheid moet de voorwaarden scheppen en stimulerend werken, ook internationaal. De overheid dient wetten te maken, daar waar regels en normen dat vragen.
Sprekend over die overheid heb ik op nog een belangrijk aspect gewezen: het alomvattende karakter van het milieu. Milieubeheer moet doorklinken op alle terreinen van overheidszorg, bij ruimtelijke ordening en verkeer en vervoer, bij cultuur, recreatie en maatschappelijk werk, bij onderwijs en volksgezondheid, en - uiteraard - bij het financieel-economisch en het buitenlands beleid. Van belang is daarom een goede coördinatie en besluitvorming. Versterking van de positie van de bewindsman lost niet alle problemen op, omdat zelfs in een persoon tegenstrijdige verantwoordelijkheden kunnen botsen.

NAUWELIJKS BOTSINGEN

Over de richting van het milieubeleid (opnieuw werden pleidooien gehouden voor een verruiming van de milieuhygiëne naar het milieubeheer) botsten de meningen in de Tweede Kamer nauwelijks. Dat zal pas het geval zijn, wanneer concrete uitvoeringsmaatregelen in het geding zijn. Die uitvoeringsbesluiten laten, wanneer er al sprake is van wetgeving - ik wijs daarbij in het bijzonder op de Afvalstoffenwet en de Wet Chemische Afvalstoffen - te lang op zich wachten hetgeen door de CDA-fractie ernstig is betreurd, ook al omdat stimulansen om vervuiling te voorkomen worden weggenomen. Erkend moet worden, dat de afvalverwerking technisch nog altijd veel problemen oproept met als gevolg dat te gemakkelijk gegrepen wordt naar het middel van de afvalverwijdering, de opslag op ongevaarlijke plaatsen. Die gevaarloosheid wordt veelal terecht betwist. En ook uit oogpunt van hergebruik is verwerking van afval tot bruikbare stoffen verre te verkiezen.
Dat hergebruik van (grond)stoffen is overigens geen eenvoudige zaak, zoals intussen gebleken is uit de problemen rond de vraag en aanbod van het oud papier, dat in Nederland voor de helft door particulieren en verenigingen - veelal voor een goed doel - wordt ingezameld. Ik ben in mijn betoog op deze kwestie ingegaan, omdat alle aspecten van het milieu- en grondstoffenbeleid daarbij aan de orde zijn: de internationale marktverhoudingen, de economische factoren, de werkgelegenheid, het milieubewustzijn en zo voorts. Een ander concreet punt uit de sector van de afvalstoffenverwerking vormt de positie van de VAM, de Vuil Afvoer Maatschappij, met zijn schaalvergroting, zijn meer dan regionale opzet, en vooral zijn nadruk op opslag meer dan op hergebruik, noodgedwongen overigens.
Milieubeheer is niet uitsluitend een Nederlandse zaak, integendeel. Vanuit de Tweede Kamer is dan ook van meerdere zijden aangedrongen op overleg en coördinatie op regeringsniveau. Tezeer wordt het beleid overgelaten aan plaatselijke of regionale overheden, die daartoe overigens goed worden gestimuleerd door actiegroepen en milieuorganisaties. Maar de grensoverschrijdende problematiek van de milieuvervuiling is uitsluitend aan te pakken via bilaterale of multilaterale besprekingen op het hoogste overheidsniveau. Bijzondere betekenis komt daarbij toe aan de ruimtelijke ordening, zoals is aangetoond door CDA-woordvoerder Eversdijk bij de behandeling van de begroting van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening.

BREED

De in de Regeringsverklaring aangekondigde milieukaderwet, als uitbouw van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne, mocht zich nu al in een brede belangstelling verheugen, ook al is nog onduidelijk hoe breed het kader van die wet zal zijn. Vanuit de CDA-fractie is ingegaan op de instrumenten, welke bij de wetgeving van fundamenteel belang zijn, de milieuhygiënische normen, de milieukartering, de milieu-effect-rapportage, en - in uitvoerende zin - het vergunningenstelsel. Daarbij is tevens aan de orde de vraag naar de (on)mogelijkheid van de decentralisatie van het milieubeheer. Interessante bijdragen daarover zijn overigens te vinden in het februarinummer van het CDA-maandblad „Bestuursforum".

Het bestek van deze beschouwing staat geen uitputtende behandeling toe van alle onderwerpen die bij de begroting voor milieuhygiëne aan de orde zijn gesteld. Daarom ter afsluiting enkele zaken waarover de lezers van „de Nederlander" ongetwijfeld de komende tijd meer zullen horen, ook van het CDA:

- de financiering van het milieubeleid met als discussiepunten de instelling van een milieufonds en het algemeen heffingenbeleid.
- de herziening van de hinderwet, langzamerhand dringend noodzakelijk
- het vergunningenstelsel en het vergunningenbeleid
- voorlichting en educatie op het gebied van milieu
- veiligheid en gezondheid.

CONCLUSIE:
Opnieuw veel aandacht voor een consequent milieubeleid, geen politiek controversiële punten, wel nuanceverschillen tussen CDA, PvdA en VVD.

Pleidooi voor Mensenrechten

door: mr. J. N. Scholten, CDA-lid Tweede Kamer

„Wij worden door de Regering vervolgd, omdat wij aan de kant van het volk staan en de rechten van het volk verdedigen. Het bisdom van Sao Felix is een vervolgde kerk. De politici en de rijken zijn van mening, dat bisschoppen en priesters zich niet met kwesties van rechtvaardigheid hebben te bemoeien", aldus de bisschop van Sao Felix (Brazilië) in een boodschap en oproep aan de mensen van zijn bisdom. Hij somt een serie wandaden van de regering op en roep de christenen op kleur te bekennen:
„Het is tijd om te kiezen, vóór het volk en vóór Christus of tegen Christus en tegen het volk. Niemand kan twee heren dienen, zei Jezus". Deze oproep liegt er niet om en ze maakt deel uit van de roep om recht en gerechtigheid, die steeds luider weerklinkt vanaf het latijns Amerikaanse continent. Een oproep vanuit de kerk, van vakbondsmensen en van kleine boeren.
Want Sao Felix staat niet op zichzelf. Integendeel het overgrote deel van Latijns Amerika zucht onder een vorm van dictatuur. Ik denk in dit verband ook aan een verklaring van de bisschoppen van Chili, die zeiden: „De daden die wij aanklagen en veroordelen zijn geen losstaande daden, ze zijn vrucht van een proces, dat zichzelf aan Latijns Amerika tracht op te leggen. Onder het voortdurend verwijzen naar de nationale veiligheid als rechtvaardiging, zijn wij getuigen van de toenemende versterking van een maatschappijmodel, dat de fundamentele vrijheden verstikt, de meeste elementaire rechten verkracht en de burgers onderwerpt aan de knellende banden van een ontzagwekkend en alom vertegenwoordigde politiestaat."
Met deze twee citaten wil niet gezegd zijn, dat alle geestelijken in Latijns Amerika aan de goede kant staan, maar een toenemend aantal wel. De goede kant, dat is partij kiezen voor mensen, die verdrukt worden of armoede lijden. Dat is ook de lijn van het CDA-verkiezingsprogramma en dan met name van Hoofdstuk IV, dat handelt over de Nederlandse verantwoordelijkheid in de wereld.

ONDUBBELZINNIG

Partijganger van armen en verdrukten, dat moet de ondubbelzinnige koers van het CDA zijn, waar deze mensen zich ook mogen bevinden. Wij wijzen de schending van de mensenrechten af in Argentinië, in Oeganda, in Oost-Europa, in Vietnam, in Zuid-Afrika en trachten met passende middelen daaraan uiting te geven.
Bij de behandeling van de begroting van buitenlandse zaken 1978 in de Tweede Kamer heb ik namens de CDA-fractie nog eens op de prioriteit van de zaak van de mensenrechten gewezen en daarbij onder meer gepleit voor een meer structurele benadering van de problematiek van Latijns-Amerika, ook en vooral vanuit de EEG. De zaak van de mensenrechten, dient ook voor de EEG een pijler voor de externe betrekkingen te zijn, uiteraard ook voor de interne, maar dat laatste is gelukkig algemeen aanvaard.
Ten aanzien van Latijns-Amerika verklaart het programma van de Europese Volks Partij voor de a.s. Europese verkiezingen, dat de EVP, bijzondere betrekkingen met dat werelddeel wil aanknopen, vanwege de veelzijdige geestelijke en culturele banden die er met West-Europa bestaan. Juist daarom heb ik ook voor speciale aandacht gepleit voor de zaak van de mensenrechten daar.
Overigens kan deze passage, juist op deze plaats in het EVP-program, tot de nodige misverstanden leiden.
Behalve in Venezuela, Costa Rica en Suriname is de situatie eigenlijk overal somber, het meest in een achttal landen. Haïti, Quatamala, Paraquay en Nicaraqua kennen al evele jaren een diktatuur. Braziië sinds 1964, Chili en Uruqua sinds 1973 en Argentinië sinds 1976.

VERZET

Ik wees reeds met een enkel woord op het groeiend verzet en moge wat het kerkelijk verzet betreft verwijzen naar een uitgave van de interkerkelijke beweging Solidaridad, waarin onder de titel „Die lijden om de gerechtigheid" een vaak schokkende situatie wordt weergegeven.
Op de achtergrond van de onderdrukking staat een verderfelijke filosofie, de ideologie van de **nationale veiligheid** die gebaseerd is op gedachten van geopolitiek en geostrategie en een bevoorrechte positie aan de strijdkrachten toekent. Met name ook, omdat hogere officieren hetzelfde opleidingsinstituut hebben bezocht, krijgt deze filsosofie meer kans. De huidige Chileense diktator Pinochet heeft als hoogleraar heel wat militaire pupillen met deze geest gevoed.
Wij wachten critisch af, of ons pleidooi voor een meer gestructureerde aanpak ten aanzien van Latijns Amerika gevolgen heeft voor dit aspect van het buitenlands beleid.
Niet alleen Latijns Amerika had de aandacht van de CDA-fractie. Wij stonden uiteraard ook stil bij de situatie in Zuid-Afrika en constateerden, dat over de benadering van dat land een grote overeenstemming bestaat tussen regering en overgrote meerderheid van het parlement. Ook „Belgrado" en de zaak van de mensenrechten in Oost-Europa had onze aandacht, waarbij wij erop hebben gewezen, dat de Acte van Helsinki één en ondeelbaar is, en dientengevolge éénzijdige aandacht, ook vanuit het Westen misplaatst zou zijn.

THUIS

Wie anderen, wil verbeteren, moet vooral zorgen dat thuis de zaken goed in orde zijn. In dit verband vroegen wij om een verbreding en verdieping van de Europese conventie voor de rechten van de mens, een zaak waar de Raad van Europa thans ook intensief mee bezig is.
Juist deze conventie kan een dynamisch instrument voor de zaak van de mensenrechten zijn, maar dient dan wel verbeterd te worden. Ik noem de zaak van de gewetensbezwaarden militaire dienst, de zogenaamde noodwetgeving en het individueel klachtrecht, zaken die beslist aan-

Vervolg op pagina 5

Kabinet moet uitvoerig regeerakkoord zo snel mogelijk ter hand nemen

door: drs. R. F. M. Lubbers, vice-voorzitter CDA-fractie Tweede Kamer

Het is inmiddels een jaar geleden dat het kabinet-Den Uyl struikelde over de grondpolitiek. De rest van 1977 heeft vrijwel in het licht gestaan van formeren en deformeren. Toch heeft het kabinet Van Agt er al weer drie maanden opzitten. In februari zijn wij via het dagboek van Van Thijn, de uitgaven van AR-Staatkunde en de kroniek van het CDA nog eens herinnerd aan alle wederwaardigheden die achter ons liggen. Achter ons, want het kabinet Van Agt-Wiegel is er nu aan gebonden om toekomstgericht inhoud te geven aan het formatie-akkoord en de daarachter liggende programma's

In deze eerste maanden vallen twee verschijnselen op. Op de eerste plaats is daar het punt dat de VVD, respectievelijk de journalistieke interpretatie van de politieke gebeurtenissen, aanleiding geeft tot de hypothese dat het kabinet te weinig uitgaat van de aanwezigheid van twee regeringspartijen.
Daarnaast is er dan de PvdA die zich beklaagt dat er „lafhartig" gesproken wordt over continuïteit in beleid, respectievelijk dat het moeilijk is oppositie te voeren, als dit kabinet en haar bewindslieden, op zoveel punten het oude beleid continueren. De irritatie waarmee anderen deze gezichtspunten naar voren brengen wordt naar mijn oordeel goeddeels ingegeven door het feit dat liberalen en socialisten systematisch de eigen politieke lijn van christen-democraten onderschatten. Wij vervolgen met hardnekkigheid onze eigen programmatische uitgangspunten. De zachtmoedigheid in onze opstelling - het rhetorisch en verbaal geweld van Den Uyl en Wiegel kennen wij niet - leidt nogal eens tot onderschatting van de hardheid, waarmee wij onze politieke ambities volgen.

ZICHTBAAR

Toch is er alle aanleiding die eigen lijn goed zichtbaar aan te houden. De legitimatie daarvan voor het kabinetsbeleid ligt overigens ook in het regeerakkoord. Een opmerkelijk regeerakkoord voor een CDA-VVD-coalitie; een akkoord dat nu niet alleen naar de letter maar ook naar de geest uitgevoerd moet worden.

Het is nooit goed duidelijk geworden waarom de VVD dit akkoord is aangegaan. Wilden de liberalen slechts regeren, of was er misschien sprake van een fundamentele koerswijziging; een dikke streep achter de reactionaire oppositionele benadering van de laatste jaren en in de plaats daarvan nu een constructieve, sterk toekomstgerichte politiek.
Ik houd het op het laatste. Tal van studies van ondermeer de Teldersstichting en redevoeringen van liberale politici versterken mij in die opvatting. Voor het overige zal natuurlijk de inhoud die de VVD-bewindslieden aan het beleid zullen geven, bepalend zijn.

NIET GOED

Ik acht het zeer goed mogelijk dat startend vanuit andere politieke beginselen en uitgangspunten liberalen vaak tot dezelfde conclusies kunnen komen als christen-democraten. Daarom is het niet goed iedere keer te wikken of te wegen of nu in het concrete kabinetsbeleid de christen-democratische of de liberale visie het meest aan zijn trekken komt. In tal van gevallen liggen beide op één lijn; en het formatie-akkoord was er juist om dat zeker te stellen. Bij verschillen van inzicht zullen er natuurlijk compromissen noodzakelijk zijn, maar ook dan is het weer redelijk te erkennen dat het kabinet voor circa tweederde uit christen-democratische bewindslieden bestaat. Bovendien zal de coalitie er in twijfelgevallen goed aan doen zich af te vragen hoe het niet in de coalitie opgenomen deel van de volksvertegenwoordiging tegenover bepaalde zaken staat. Dit kan overigens van onderwerp tot onderwerp nog wel eens verschillen en valt zeker niet te simplificeren tot het links/rechts schema.
De CDA-fractie in de Tweede Kamer zal bij dit alles natuurlijk haar eigen program en eigen inzichten steeds weer met kracht van argumenten naar voren brengen. Kabinet en fracties liggen nu eenmaal niet, en moeten ook niet „mechanisch" in elkaars verlengde liggen. Bij dit alles is het belangrijk dat het kabinet de uitvoering van het regeerakkoord nu zo snel mogelijk ter hand neemt.
Waar bewindslieden en hun medewerkers vaak zo sterk en eenzijdig in begrotingsgeld denken hebben zij het natuurlijk niet gemakkelijk. Zij beoefenen de kunst van het in evenwicht blijven op een stilstaande fiets.

MOGELIJK

Toch moet het mogelijk zijn op creatieve wijze de benodigde ombuigingen of liever gezegd afremmingen in de collectieve uitgaven te vinden, en politiek-structurele beleidswijzigingen gestalte te geven, zonder „alles met geld te kopen".
In dit verband is het wel eens goed erop te wijzen dat talrijke particuliere inkomenstrekkers en ook tal van bedrijven nu al weer enkele jaren die kunst beoefenen.
Het is tegelijk ook dezelfde terughoudendheid, die mede de basis gevormd heeft tot het teruglopen van het tempo van geldontwaarding (nu tot 4,5%). Bij de steeds verder gedeprecieerde dollar is het bereiken van het Duitse inflatieritme van zeg 3% geboden. Na de teruggang in 2½ jaar tijd met ruim 2% per jaar, zodat er nu minder dan 5% inflatie per jaar is, moet ook deze stap van een verdere vermindering goed mogelijk zijn.

Diezelfde teruggang in tempo van geldontwaarding zou overigens de noodzaak van toepassing van het pakket aanbevelingen van het rapport Hofstra sterk doen verminderen. Dit rapport zal in onze kring nog eens goed geëvalueerd moeten worden. Daar zijn verschillende redenen voor, zoals de effecten op werkgelegenheid en bezitsvorming.

NIET AL TE VEEL

Intussen vinden in de kamer, met als pittig intermezzo de neutronenbom, in rap tempo de behandelingen van de begrotingen plaats. daarbij doen zich zoals te verwachten viel, niet al te veel verrassingen voor. Het tweede kwartaal van dit jaar zal meer het eigen beleid van het kabinet Van Agt te zien gaan geven. Voorlopig zal de politieke arena wel gevuld worden met de provinciale en gemeentelijke campagnes.
Het lijkt niet onnuttig zich bij „Haags rumoer" de komende maanden af te vragen of de door verschillende politici en partijen ten gehore gebrachte melodie niet is ingegeven door die verkiezingen.

R. F. M. Lubbers.

Eerste commentaar op de studie-Hofstra

Wat is inflatie/neutrale belastingheffing?

door: drs. Beumer, CDA-Tweede Kamerlid

Hoewel de wijzigingsvoorstellen van Hofstra niet onverwacht komen, zijn ze er niet minder ingrijpend om. Bij doorvoering wordt een belangrijk gegeven binnen onze fiscale wetgeving losgelaten, ruwweg aan te geven als: winst = verkoopprijs - inkoopprijs. (gulden is gulden regel). Dat de eindgulden minder waard kan zijn dan de begingulden telde niet. En op die manier werden schijnwinsten belast.

VOORBEELD

Een eenvoudig voorbeeld kan dat verduidelijken.

Inkoopvoorraad	*f* 10.000
Verkoopvoorraad	*f* 13.000
Fiscale winst =	*f* 3.000

Maar er is inmiddels een prijsstijging geweest van 5%. Dat betekent dat dezelfde voorraad nu ook 5% duurder zou moeten worden ingekocht. De koopkracht van de verkoopgulden is dus geringer dan die van de aankoopgulden. De eigenlijke winst is dan *f* 3000 - 5% prijsstijging beginvoorraad of wel *f* 500 en dus maar *f* 2500. Hofstra stelt nu voor daarmee rekening te houden en dus niet een winst te belasten van *f* 3000 maar van *f* 2500.
Nu gaan wij het iets ingewikkelder maken. Stel een ondernemer heeft voorraad en wat machines die hij gedeeltelijk heeft gefinancierd met eigen vermogen (bijvoorbeeld aandelen), en gedeeltelijk met een lening. Nu mag hij zijn eigen vermogen wel corrigeren voor de inflatie (prijsstijgingspercentage er bovenop), maar niet het vreemde vermogen (het geleende geld). Waarom niet? De prijs van de voorraden en machines die daar tegenover staan zijn die dan niet (inflatie dus) gestegen? Natuurlijk wel, maar dat wordt al gecorrigeerd doordat de rente die je over geleend geld moet betalen mag worden afgetrokken. Als hij dan ook nog eens dat deel van zijn bezittingen (vermogen) zou mogen opwaarderen met de prijsstijging, dan zou het dubbel opgaan.

RENTE

Ik kom nu vanzelf op de rente. Tot dusver was het zo, dat je over ontvangen rente het normale belastingtarief moest betalen, maar dat rente van schulden mocht worden afgetrokken. Ook dat punt gaat veranderen. In rente, die je persoonlijk ontvangt, zit ook een stukje inflatie, evenals rente die je betaalt. Om niet in eindeloze berekeningen te vervallen, stelt Hofstra nu voor dat *f* 500 ontvangen rente in de toekomst onbelast zal blijven, en dat het inflatie-deel van aftrekbare rente (stukje prijsstijging dus) niet meer mag worden afgetrokken. Dat laatste zal bijvoorbeeld betekenis hebben voor hypotheekrenten en persoonlijke leningen. Omdat hier voor mensen die bijvoorbeeld een huis op hypotheekbasis hebben gekocht lastenverzwaringen aan vastzitten, stelt hij een overgangstermijn voor. Dat de betekenis niet gering is, blijkt uit een tabelletje in het rapport, dat laat zien, dat bij een inflatiepercentage van 5% 40% van de ontvangen resp. betaalde rente buiten het fiscale regime zou vallen en bij een percentage van 6% zelfs de helft. De regering is nog iets voorzichtiger dan Hofstra: Zij zullen de voor en tegens op dit punt allemaal nog eens goed afwegen. Ik denk dat dit met name zal dienen te gelden voor mensen waarbij juist de fiscale aftrek het mogelijk maakte tot aanschaf van een eigen woning over te gaan. Het zou ook indruisen tegen het voornemen van de regering het eigen woningbezit juist te bevorderen. Afgezien van een ruimere overgangstermijn zal voor de groep met hoge hypotheeklasten gelet op hun inkomen nadere regeling nodig zijn (bijv. handhaving van een minimum aftrekbedrag). De regering zal ook de landbouwvrijstelling nader bezien, daar bij positieve opbrengstverschillen grondverkopen geheel onbelast blijven. Dat gaat dus nog veel verder dan de inflatiecorrectie.

TIJDELIJKE MAATREGEL

Inmiddels had de vorige regering al 1,1 miljard voor 1978 ten behoeve van de inflatieneutralisering uitgetrokken. Minister Andriessen besloot, omdat het nu te laat is nog voor het jaar 1978 de studie Hofstra geheel of ten dele in wetten om te zetten, het uitgetrokken bedrag zoveel mogelijk overeenkomstig de bedoeling te besteden. Ter wille van de kleinere spaarders zal allereerst *f* 200 aan ontvangen rente buiten de belastingheffing vallen, zonder dat iets aan de aftrekkant wordt voorgesteld. Dat kost *f* 100 mln. Vervolgens mogen ondernemers hun winst, voor zij hun aangiftebiljet invullen, met 3% verminderen. Voor zover zij eigen vermogen in de onderneming gestoken hebben, mogen zij 1½% van het eigen vermogen aftrekken. In tegenstelling tot de laatste maatregel heeft de eerste maatregel niet zo veel met de Hofstra-voorstellen te maken. Immers er vallen ook ondernemers onder, bij wie geen schijnwinsten belast worden. Deze maatregel werkt toch wel erg globaal, waarbij ik er best rekening mee wil houden, dat een tijdelijke maatregel voor een al ingegaan jaar om een eenvoudige toepassing vraagt. De eigenvermogenaftrek komt veel dichter bij de Hofstra-opzet al verschilt het percentage nogal (bij Hofstra is inflatie = aftrek). Het is tenslotte goed er even aan te herinneren, dat de tijdelijke maatregelen niet gepaard gaan met enige beperking van de zelfstandigenaftrek.

Het is tenslotte goed er even aan te herinneren, dat de tijdelijke maatregelen niet gepaard gaan met enige beperking van de zelfstandigenaftrek.
In het stevige, maar heldere rapport van de commissie Hofstra, worden duidelijke keuzen gedaan met begrijpelijke motiveringen. Het verdient een overeenkomstige benadering. De CDA-commissie financiën, die het van de CDA-fractie ter bestudering en becommentariëring kreeg, zal er zich zeker met animo aan wijden, zelfs al zouden tenslotte niet alle eindconclusies volstrekt gelijkluidend zijn.

Vervolg van pagina 4

dacht verdienen en waarvoor in het debat aandacht van de Regering werd gevraagd.
In toenemende mate wordt ingezien, dat de zogenaamde klassieke rechten onlosmakelijk verbonden zijn met de meer moderne, de zogenaamde sociaal-economische en culturele rechten. Met andere woorden vrijheid van meningsuiting is een groot goed, maar voor wie geen voedsel krijgt is het niet de hoogste prioriteit. Ons beleid is ook hier: èn èn En de klassieke rechten èn de sociaal ekonomische. Dit betekent ook een grote mate van samenhang tussen strijd voor mensenrechten en ontwikkelingssamenwerking. In dit verband hecht ik grote waarde aan het zogenaamde **derde** criterium voor ontwikkelingssamenwerking, waarbij met name gekeken wordt naar de structurele aanpak van de betrokken ontwikkelingslanden. Wie probeert deze moeilijke zaak aan te pakken, verdient des te meer steun.
Zoals uit dit artikel moge blijken heeft de CDA-fractie het beleidsdebat rondom de begroting van buitenlandse zaken, gebruikt om voor de zaak van de mensenrechten aandacht van de nieuwe regering te vragen, die daarvoor overigens gevoelig bleek te zijn. De nieuwe minister van buitenlandse zaken Van der Klaauw ging op een sympathieke wijze vrij uitvoerig op dit aangelegen punt in.
1978 is het Jaar voor de Mensenrechten. We herdenken, dat 30 jaar geleden de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens in het leven werd geroepen door de Verenigde Naties. Deze en andere verklaringen hebben een positieve functie, zij fungeren als een **norm** in het internationale leven. Op deze norm kunnen mensen zich beroepen, en ze fungeert als een appèl in een vaak donkere wereld. Dat zien we ook bij de Akte van Helsinki, die als een teken van hoop in Oost-Europa functioneert.

BELEIDSSTUK

Onzerzijds is er in het debat op aangedrongen, dat de Nederlandse regering met een beleidsstuk over de mensenrechten zou komen. In dit stuk zou de ontwikkeling sinds 1945 kunnen worden beschreven en zou een waardering kunnen plaatsvinden. Tevens zou op doel en middelen dieper kunnen worden ingegaan en verbeteringen kunnen worden voorgesteld. Een dergelijk stuk - waar voor wij in het debat een aantal bouwstenen hebben aangedragen - zou ongetwijfeld ook een goede bijdrage leveren aan de steeds groeiende belangstelling voor de zaak van de mensenrechten. Het verheugt mij deze bijdrage te kunnen besluiten met de mededeling, dat minister Van der Klaauw dit beleidsstuk heeft toegezegd.

Meer Hagenaars in provinciaal bestuur van Zuid-Holland

B. Bol - lijsttrekker van het CDA in Den Haag - is van mening dat in het Zuidhollandse Provinciehuis aan de Koningskade meer het Haagse geluid gehoord moet worden. De verkiezingen voor de Provinciale Staten staan op 29 maart te gebeuren. Het is zaak dat de kiezers zich voorbereiden op die stemming.
Op het dezer dagen gehouden politieke café in Pulchri sprak de heer Bol, oud-wethouder van Den Haag, voor het eerst in zijn rol van provinciaal kandidaat. Hij meent ook dat deze verkiezingen een graadmeter zullen zijn voor de positie van het CDA in het algemeen. De gewijzigde omstandigheden op landelijk niveau zullen ongetwijfeld getoetst worden door het kiezersvolk.

Ondanks de onbekendheid van het grote publiek met de werkzaamheden van het provinciale bestuur, zijn er toch belangrijke zaken aan de orde. Het maatschappelijk welzijn van drie miljoen inwoners is een zware verantwoordelijkheid. Deze provincie huisvest een belangrijk deel van de nationale economie en de werkgelegenheid. Tijdens de levendige discussie, die op het betoog van de heer Bol volgde, bleek dat hij zich fel keerde tegen de overplaatsing van de PTT-directie naar Groningen. Gezien de congestie in het Westen is hij wel voorstander van spreiding van de werkgelegenheid, mits deze alleen betrekking heeft op nieuwe arbeidsplaatsen. Zoals het nu gebeurt is er sprake van „een grandioze schandalige geldverspilling". „Deze operatie mag niet lukken". Laat men Groningers hier opleiden en tevens de Hagenaars die mee willen overplaatsen, zoals dat bij het CBS is gebeurd. Nu scheurt men families uit elkaar.

ZEEPLANNEN

Een ander heet hangijzer in de Haagse regio betreft de keuze van een goede lokatie voor de woningbouw. Bol bleek voorstander van de zogenaamde „zeeplannen", de verschillende plannen voor de kust bij Kijkduin. Bol vindt dat die kansen niet gemist mogen worden, als daar bij voldoende woongelegenheid voor Hagenaars verzekerd kan worden. Ook bouw op „vergeten" terreinen tussen de huidige bebouwing verdient aandacht. Spreker noemde als voorbeeld het HTM-terrein in Scheveningen. Andere standpunten die Bol innam betroffen o.a. het hoefijzer dat is de hoefijzervormige ring van randwegen om Den Haag. Hij is voorstander van een spoedige voltooiing. De zuivering van het rioolwater zal waarschijnlijk zo ver gaan, dat het gezuiverde water als zoetwater voor het Westland kan dienen. Het regionale economische beleid zal naast het reeds jaren bestaande ruimtelijk beleid een belangrijke bijdrage gaan leveren aan het maatschappelijk welzijn. Dat waren enige van de talrijke onderwerpen die ter sprake kwamen.
Het campagne-team van het CDA was gedurende de gehele avond zeer actief. Het kersverse provinciale program werd uitgereikt alsmede een geheel assortiment van propagandamateriaal. Het was een enthousiaste start van de verkiezingscampagne van het Haagse CDA.

Drs. L. A. van der Linden.

CHJO-euthanasie-congres 14 en 15 april

Onder euthanasie verstond de gezondheidsraad in 1972: „een opzettelijk levensverkortend handelen of opzettelijk nalaten van levensverlengend handelen bij een ongeneeslijk zieke patiënt in diens belang". (handelen: door een medicus). (Moraal)theologische en ethische bespiegelingen, geruchtmakende rechtszaken en felle discussies in het Ned. Juristen Blad, maar vooral de confrontatie van zovelen met eigen onduldbaar zwaar lichamelijk lijden of dat van een ander hebben geleid tot bezinning tot op het hoogste niveau. Zij leidden onder meer tot de instelling door onze toenmalige staatssecretaris Kruisinga van een commissie Medische Ethiek van de Gezondheidsraad (1972, naar aanleiding van vragen in de Tweede Kamer door ons Unielid Tilanus), tot de oprichting van de Nederlandse vereniging en de Stichting voor Vrijwillige Euthanasie, tot bezinning in de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering van de Geneeskunst (begin 1975), de instelling van de CDA-commissie Euthanasie (1975) .... en tevens tot grote interesse voor het euthanasievraagstuk onder enkele CHJO-ers (verpleegkundigen, theologiestudenten, medici en medici in spe).
Zo ontstond onder CHJO-vleugels de euthanasiecommissie, die nu de andere CHJO-ers op een interessante manier mee wil betrekken in het euthanasievraagstuk op de CHJO-Voorjaarsconferentie van vrijdag 14 en zaterdag 15 april a.s. in conferentieoord „De Bron" bij Oudleusen (Ov.) Alle congresgangers zal tevoren een congresmap worden toegezonden, zodat dit gecombineerd met de deskundige inbreng van buiten de CHJO - kan leiden tot een voor ieder goed te begrijpen en daardoor zinvol en prettig weekend. Gezien het programma zal de conferentie het meest zinvol zijn voor de deelnemers wanneer men haar in haar geheel bijwoont.
Vrijdagavond 14 april zal een film vertoond worden over een ongeneeslijk zieke patiënt, op wie actieve euthanasie werd toegepast. Dan zal de problematiek van de film en vragen bij lijden en sterven in het algemeen in kleinere groepen nader besproken worden onder informatieve leiding van leden van de euthanasiecommissie.
Zaterdagmorgen zullen achtereenvolgens dr. J. J. M. Michels (arts en lid van de CDA-commissie Euthanasie) en dr. J. J. Rasker (arts en bestuurslid van de Stichting voor Actieve Euthanasie) inleidingen houden, gevolgd door een forumdiscussie. Er zal uitvoerig gelegenheid zijn om met de sprekers van gedachten te wisselen en vragen te stellen aan het forum, waarin naast de sprekers ook enkele leden van de Euthanasiecommissie zitting zullen hebben.
De zaterdagmiddag zal tot 5 uur gevuld zijn met een Algemene Ledenvergadering, waarin ook enkele congresstellingen over Euthanasie door de CHJO zullen worden vastgesteld.
Nadere inlichtingen bij Boudewijn Gunning, Nieuwsteeg 2, Leiden, tel.: 071 - 124482.
Opgave kan geschieden door onderstaande bon ingevuld op te zenden aan het CHJO-secretariaat, Lange Geldersekade 8, Dordrecht.
De kosten van congres en vervoer zullen beperkt worden door PJK-subsidie.

bon

Naam .....

Adres .....

Woonplaats ..... tel. nr. .....

NEEMT DEEL AAN HET CHJO-congres over Euthanasie en is aanwezig:
vanaf vrijdagavond /vanaf zaterdagmorgen (9.00 uur) *

Handtekening:

* doorhalen wat niet gewenst wordt.

Bijeenkomst bestuursleden CHJO-afdelingen

Zoals tijdens de vorige bijeenkomst werd afgesproken zullen de bestuursleden van de provinciale en regionale CHJO-afdelingen en de contactpersonen van de CHJO weer vergaderen op dinsdag 21 maart a.s. om 19.30 uur in café-restaurant „Kobus aan de Poort", Utrechtsestraat 49 te Amersfoort.
Verwacht worden daar: twee personen per CHJO-afdeling en de CHJO-leden van de CDJA-federatieraad. Op de agenda staat o.a.: De Unieraadsvergadering in april, de financiën van de afdelingen, de ontwikkelingen binnen het CDJA en de Algemene Ledenvergadering van de CHJO in april.

Het CDA en de verkiezingscampagne (1)

Campagnetips

In de komende drie weken hopen wij bij de lezers de aandacht te vestigen op enkele „tips" t.b.v. de verkiezingscampagne, die momenteel gevoerd wordt voor de Provinciale Staten. Op woensdag 29 maart is de dag van de stemming. Het CDA moet daarbij zo goed mogelijk uit de bus komen. De idealen van het CDA zijn dit waard. Aller inspanning voor een goed resultaat is daarbij nodig.

AFFICHES

Aanplakbiljetten vormen het publieke visitekaartje voor het CDA. Hangen er bij al de leden van de CDA-partijen raamaffiches? Overtuig ook geestverwanten, vrienden en familieleden dit te doen. Kijk eens in uw omgeving bij wie nog meer plakkaten kunnen hangen. Zijn ook de gemeentelijke buitenborden beplakt? Opnieuw beplakken, indien afgescheurd! Denk bij buitenaffiches ook aan „strategische" plekken, als bijvoorbeeld, druk bezochte gelegenheden e.d.

OPTUIGING ZAALBIJEENKOMSTEN

Er moeten voldoende affiches in de zaal hangen. Denk hierbij ook aan de jeugdposter, en de nieuwe zaalaffiche - hier komen de letters CDA twee keer voor. Verkiezingsbijeenkomsten trekken veel publiek. Is er een **brochurestand** met voldoende informatie over het CDA? Op tafeltjes CDA-bierviltjes, lucifers, stickers etc. neerleggen. Elders in deze krant is een overzicht afgedrukt van soorten materialen die men in Den Haag kan bestellen, en veelal ook bij je eigen campagne-team.

CONTACTEN MET DE PERS

Is de streekpers geïnformeerd over de activiteiten in omgeving? Doe dit tijdig! Vergeet de huis-aan-huis bladen niet, die zulke berichtgeving vrijwel altijd meenemen. Informeer naar de sluitingstermijnen voor kopij.
Plaats zeker een advertentie als er landelijk bekende sprekers komen. Liefst met foto(tje), dat trekt extra de aandacht. Zet niet te veel tekst in uw boodschap. Liefst **getypt** inleveren, met het woord persbericht boven de kop. Vermeld duidelijk naam, adres en afzender. Begeleidende brief hoeft niet.

PERSOONLIJK CONTACT MET KIEZER

CDA stemmen werven is „de boer opgaan". De kiezer moet zo mogelijk **persoonlijk** overtuigd worden CDA te stemmen. Zoek de kiezer op: op straat, op school, thuis, op vergaderingen etc. Georganiseerd „huisbezoek" - een bepaalde wijk, flats e.d. - heeft vaak aantoonbaar succes. Zulke bezoekjes moeten kort duren. Een beleefde presentatie is hierbij van belang. Wek op CDA te stemmen, een CDA-bijeenkomst te bezoeken, en overhandig informatiemateriaal.

INSCHAKELING VRIJWILLIGERS

Aktievoeren vergt mankracht. Vrijwilligers zijn onontbeerlijk. Vraag en bel vrienden, familieleden, eventueel bijvoorbeeld ook scholieren om mee te doen. Verzoek belangstellenden op verkiezingsmanifestaties zich een of enkele avonden beschikbaar te stellen. Voor bijvoorbeeld het rondbrengen van propagandamateriaal, vervoer naar de stembus of huisbezoek. Vergeet niet de ledenlijsten na te lopen bij het zoeken naar medewerkers. Samen verantwoordelijk, ook voor uw campagne.

VOLMACHT STEMMEN

Niet genoeg kan benadrukt worden dat elke stem telt. Steeds weer blijken zetels op een enkele stem verloren te gaan. Kiezers die op 29 maart verhinderd zijn te stemmen, kunnen hun stem bij volmacht afgeven. Schriftelijk kan men tot en met 15 maart bij de gemeentesecretarie van de eigen woonplaats kieslegitimatie-kaarten aanvragen. Mondeling kan dit tot 23 maart.
Op de verkiezingsdag zelf kan men de oproerpingskaart aan de gemachtigde overdragen, indien volmachtgever en gemachtigde in het **zelfde stemdistrict** wonen. Denk bij volmachten aan zieken, ouderen, militairen, buiten 's lands verblijvenden etc. Wijs op deze mogelijkheid bij manifestaties, informeer erover in uw omgeving. Ook op de verkiezingsdag zelf kan men op deze wijze nog stemmen werven voor het CDA.

SPREEKBEURTEN

Komen er landelijke sprekers, voorzie hen tijdig van materiaal over uw provincie, dan wel uw streek. Stuur hen het procinciale verkiezingsprogramma, cijfermateriaal over werkgelegenheid etc.

VERDERE INFORMATIE

Zit u in uw campagne met een bepaald probleem, zoek dan onmiddellijk contact met uw campagneteam. Elders in dit nummer vindt u adressen van voorzitters en secretarissen. Komt u er dan nog niet uit, bel dan eventueel met een van de buro's van de CDA-partijen. Zij zullen u waar mogelijk van dienst zijn.

Doet u ook mee?

Het is tenslotte van het grootste belang dat de partijkaders van ARP, CHU en KVP, samen met de rechtstreekse leden in goede samenwerking met elkaar propaganda voeren. In wijk, dorp, gemeente en stad moeten de handen uit de mouwen. Er resten nog een kleine drie weken. Elke dag moet daarbij gebruikt worden. U kunt er vast op rekenen dat PvdA en VVD, die de laatste jaren zoveel nieuwe kiezers hebben gewonnen, de succesvolle lijn zullen willen voortzetten. Zij zoeken de kiezers zeker op. Het CDA mag niet achter blijven. Een goed verkiezingsresultaat hangt voor een groot deel van uw eigen inspanning af. Dus: toch meedoen.

CDJA-nieuws

CDJA-FEDERATIERAAD

Op vrijdag 31 maart a.s. zal de Federatieraad van het CDJA bijeenkomen in de Jaarbeurs te Utrecht. Aanvang van de vergadering om 19.30 uur. Op deze vergadering zal voornamelijk de structuur van het CDJA aan de orde komen.

CDJA-BESTUUR

Doordat het CHJO-lid Binne Flootman zich als CHJO-vertegenwoordiger in het CDJA-bestuur heeft teruggetrokken was er in de CHJO-vertegenwoordiging in het CDJA-bestuur een plaats vacant. In deze vacature is door het CHJO-bestuur voorzien door de benoeming van Govert Veldhuijzen, algemeen secretaris van de CHJO. De heer Veldhuijzen zal in het CDJA-bestuur de post van secretaris bezetten en wel in dier voege dat hij zowel algemeen secretaris als bestuurssecretaris is.

CDJA-GRONDSLAGCOMMISSIE

Door het CDJA-bestuur is een commissie in het leven geroepen die zich zal gaan bezighouden met de grondslagen en het CDJA. In deze commissie hebben namens de CHJO zitting: Govert Veldhuijzen, algemeen secretaris van de CHJO en Egbert Bluemink.

Principiële en financiële problemen bij defensie

door: Ton Frinking, lid CDA-fractie Tweede Kamer

De behandeling van de begroting van Defensie in de Tweede Kamer draaide de laatste jaren voor een belangrijk deel om de financiële perikelen, die de instandhouding van de krijgsmacht opriepen. Natuurlijk, de zorg om de verdergaande bewapeningswedloop speelde ook steeds mee, maar de effecten daarvan op het bewapeningspeil waren gering en bijna ontmoedigend. Een situatie, waarmee het CDA, mede gezien haar verkiezingsprogramma „Niet bij brood alleen", geen genoegen kon nemen. Een actieve inzet voor effectieve maatregelen tot beheersing en vermindering van de bewapening kreeg nieuwe impulsen, toen vorig jaar juni de geslaagde ontwikkeling van de neutronenbom in de pers werd aangekondigd. Daarmee kwamen de tactische kernwapens weer in het middelpunt van de belangstelling te staan. Nadat het CDA-bestuur zich al eerder tegen de invoering van dit nieuwe wapen had uitgesproken, volgde de CDA-Tweede Kamerfractie dit standpunt op 3 februari jl. Tegen deze achtergrond begon de behandeling van de defensiebegroting in de Tweede Kamer.

De Partij van de Arbeid doorbrak de 164 jaar geldende ongeschreven regel, dat de afgetreden minister gedurende het eerste jaar als kamerlid niet in het krijt treedt tegen de nieuwe minister. Immers ex-minister Stemerdink opende het debat en confronteerde de Kamer al direct in eerste termijn (zonder dat er dus van enige uitwisseling van gedachten sprake was geweest) met een motie. Daarin werd de regering gevraagd zich reeds nu uit te spreken tegen de invoering van de neutronenbom in Nederland (en Europa). Tegen verdere behandeling van het onderwerp en de motie werd door de regeringspartijen bezwaar gemaakt, omdat NAVO-problemen pas de daaropvolgende week in bespreking zouden komen in aanwezigheid van de beide verantwoordelijke ministers, nl. die van Buitenlandse Zaken en van Defensie. Het CDA bracht, in afwachting van de volledige behandeling, over dit onderwerp het volgende naar voren.
Bij de discussie over tactisch nucleaire wapens heeft het CDA, gezien de huidige omstandigheden, een streep getrokken bij de invoering van de zogenaamde neutronenbom. Enig eigen risico en een positieve reactie van de sovjets zijn daarbij ingecalculeerd.
De regering wordt uitgenodigd in NAVO-verband dit standpunt en de argumenten, die daartoe hebben geleid met kracht naar voren te brengen, waaronder de noodzaak de landen van het Warschaupact tot verdere toezeggingen in MBFR-verband te brengen. In het bestek van dit artikel zal op dit belangrijke onderwerp niet verder worden ingegaan, omdat bij de afsluiting ervan, de discussie in de Kamer nog niet was afgerond.

KNELPUNTEN

De problemen die thans in Nederland met betrekking tot de krijgsmacht bestaan zijn door de vorige minister van Defensie Stemerdink in een zg. Knelpuntennota vastgelegd. Deze knelpunten waren ontstaan, nadat op de Defensienota 1974 een aantal bezuinigingen waren toegepast. Het te zuinige beleid van de toenmalige minister en de opgelegde overheidsbezuinigingen zijn er de oorzaak van, dat de nota niet meer onverkort kan worden uitgevoerd.
Voor de oplossing van die problemen werd door het CDA een aantal opmerkingen gemaakt en voorstellen gedaan, op basis van later programma, waarin wordt gesteld, dat de materiële defensie-inspanning, zoals deze in de Defensienota 1974 is voorzien, kwalitatief op peil blijft.
Een belangrijk financieel probleem wordt gevormd door de sterke prijsstijgingen van voorgenomen materieelaanschaffingen. De minister van financiën kon deze uitschietende prijsstijgingen in het verleden niet voor de volle honderd procent compenseren, waardoor structurele tekorten ontstonden, die in een reeks van jaren steeds groter werden. Het eigelijke probleem is, dat Nederland te weinig in staat is op de prijzen, die door de wapenproducerende landen worden gevraagd, af te dingen. Die situatie is voor Nederland op de duur niet vol te houden, vandaar dat krasse maatregelen nodig zijn. De vraag is dus hoe Nederland een betere prijsbeheersing over het militair materieel kan verkrijgen. Een oplossing zou zijn de produktiekosten mede zelf te bepalen, maar dan moet Nederland in het produktieproces gaan meedoen. Het CDA heeft de regering dringend gevraagd hiervoor de nodige stappen te ondernemen en bv. bij de aanstaande tankvervanging te zorgen, dat veel Nederlandse bedrijven vanaf het eerste begin bij de produktie worden ingeschakeld.

VOORTSLEPEND

Een ander onderwerp van discussie was de aangekondigde vervanging van de Neptune, het patrouillevliegtuig voor lange afstanden van de marine. De zich reeds jaren voortslepende discussie hierover wordt niet alleen bepaald door de grote financiële gevolgen van de aanschaffing van de dertien nieuwe vliegtuigen. Een belangrijk element bij de besluitvorming is geweest, dat inhoud zou moeten worden gegeven aan het streven naar internationale taakverdeling, nodig om tezamen in de NAVO tot kostenbesparing te komen. Engeland leek de aangewezen partner om deze taak voor haar rekening te nemen, in ruil voor andere marinetaken, die Nederland extra op de schouders zou moeten nemen. De huidige minister heeft nu aangekondigd, dat pogingen tot internationale taakverdeling op dit vlak niet tot resultaat hebben geleid en dat de aanschaffing van de nieuwe vliegtuigen, gezien de veroudering van de bestaande, niet meer op zich kan laten wachten. Het CDA heeft hiermee ingestemd onder voorwaarde, dat voordat de definitieve beslissing wordt genomen, nadere informatie zal worden verstrekt over het onderzoek naar de mogelijkheden van internationale taakverdeling in deze. Naar het zich laat aanzien heeft de vorige regering wel veel plannen tot taakverdeling in haar beleid opgenomen en daarmee ook vele besparingen naar buiten toe gesuggereerd, maar ook al omdat eigenlijk meer op taakafstoting werd gekoerst, dan op taakverdeling, is van dit beleid in de laatste vier jaren nauwelijks iets terecht gekomen. Dat is op zichzelf spijtig genoeg, omdat zonder verdere maatregelen Nederland doodeenvoudig over een paar jaren geplaatst zal worden voor onoverkomenlijke kosten, die vrijwel niet meer zijn op te brengen. Vandaar dat de minister door het CDA krachtig werd uitgenodigd verder te streven naar een meer doelmatige internationale samenwerking vooral op het gebied van de materieelaanschaffingen.
Hetzelfde probleem doet zich voor bij de aanschaffing van onderzeeboten. Behalve een aankondiging van de vorige minister, dat internationale taakverdeling wel zou leiden tot de conclusie, dat enige onderzeeboten niet vervangen zouden behoeven te worden, doet zich bij dit onderwerp nog een ander aspect voor. Van de benodigde 150 miljoen gulden, die voor de aanschaf van een onderzeeboot nodig is, zouden de eerste 30 miljoen worden bekostigd uit de zg. werkgelegenheidspot, om daarmee de werkgelegenheid in de benarde scheepsbouw wat tegemoet te komen. Het ligt voor de hand, dat de CDA-fractie het standpunt innam, dat een werkgelegenheidsprobleem niet bij de behandeling van de defensiebegroting zou moeten plaatsvinden, maar bij die van Sociale Zaken. De regering heeft dat inmiddels ook toegezegd. Overigens zegt de minister dat pogingen tot internationale taakverdeling ook hier zijn mislukt.

GROOT BELANG

De aanschaffing van de Lance, een raketsysteem voor de landmacht, heeft ook ruime aandacht gevraagd. In een brief aan de Kamer in 1975 had de toenmalige staatssecretaris van Defensie Stemerdink hierover geschreven: „Het nieuwe systeem zal alleen conventionele ladingen vervoeren."
Bij de begroting van 1977 schreef de toenmalige minister Vredeling, vlak voordat hij als minister aftrad, dat vooralsnog de Lance een conventionele taak zou hebben. Internationale taakverdeling met de Westduitsers was op niets uitgelopen en thans moest worden afgewacht, wat een NAVO-studie over de rol van het tactische kernwapen in Europa zou opleveren. De huidige minister zal nu moeten beslissen, omdat de studie in mei a.s. zal zijn afgerond. Het CDA heeft over deze kwestie opgemerkt, dat bij de studie het antwoord op de vraag naar de betekenis en de werkelijke bruikbaarheid van tactische kernwapens van groot belang is. Het CDA wil de eventuele onvermijdbaarheid van deze wapens in de huidige omstandigheden nog wel erkennen, maar er moet over onderhandeld kunnen worden. En zowel de onvermijdbaarheid als de eventuele onmogelijkheid van onderhandelingen daarover moeten kunnen worden aangetoond. Wij accepteren daarbij dat enig verschil in de conventionele bewapening tussen oost en west mag bestaan om de bewapeningswedloop niet opnieuw aan te trekken.
Opgemerkt moet nog worden dat de neutronenbom onder meer voor de Lance wordt ontwikkeld, maar daaraan moet onmiddellijk worden toegevoegd, dat ook de reeds bestaande tactische kernwapens met dit raketsysteem kunnen worden afgevuurd. Met andere woorden: het niet invoeren van de neutronenbom betekent niet, dat de Lance niet meer voor nucleaire doeleinden zou kunnen worden gebruikt.
Hoe het zij, in mei a.s. zal over dit onderwerp weer opnieuw worden gesproken. Wij zullen de uitkomst zeker toetsen aan het CDA-programma.

BENARD

Nog andere problemen zijn aangesneden, waaronder niet als de minst belangrijke, de personeelsproblemen, waarover fractiegenoot Wisselink ook een aantal vragen aan de minister voorlegde. Zo zullen de tekorten aan vrijwillig dienend personeel worden opgevangen door onder meer het tijdelijk in dienst nemen van extra kortverbandvrijwilligers en dienstplichtig personeel.
Hoe benard de schietvoorraden munitie zijn geworden in de afgelopen jaren, mag blijken uit het feit dat de bestaande voorraden slechts kunnen voorzien in 60 procent van de oefennorm. Dat is voor de geoefendheid en de motivatie van het personeel een slechte zaak. Inmiddels heeft de regering aangekondigd, dat zij, ondanks de noodzaak tot verdere overheidsbezuinigingen, voor de aanvulling van deze schietvoorraden 50 miljoen gulden heeft uitgetrokken. Daarmee kan dan een van de knelpunten dit jaar nog worden aangepakt.
De structurele tekorten in de materieelexploitatie vragen echter nog om een oplossing. Daarover zal bij de behandeling van de begroting 1979 zeker verder worden gesproken.

chjo

PJK-brochure Provinciale Staten

Bij het PJK (Politiek Jongeren Kontakt) is onlangs een brochure voor jongeren over de Provinciale Staten verschenen. De brochure is opgezet als kijk- en leesboek en geeft een overzicht van de rol en de functie van de provinciale organen. In vogelvlucht wordt aangegeven met welke onderwerpen de provincie zich bezighoudt. De zeven hoofdstukken van de brochure luiden: Inleiding; het ontstaan van de Provinciale Staten; de organisatie; de taken; besluitvorming; tussen Rijk en Gemeente; over gewesten.
De tekst is verzorgd door Bert van Malenstein, Guido Klabbers en de staf van het PJK. De brochure telt 21 bladzijden. Men kan deze brochure bestellen bij: Politiek Jongeren Kontakt, Keizersgracht 209, Amsterdam, tel. 020-224592. De prijs is *f* 1,- per exemplaar, exclusief verzendkosten. Een uiterst nuttig geschrift voor ieder die wat meer wil weten over de werking van Provinciale Staten. Zeker nu de verkiezingen voor de Provinciale Staten voor de deur staan kan men hierin wat meer informatie vinden over dit college, dat nu niet direct onze dagelijkse belangstelling heeft.

Begrotingsdebat Volkshuisvesting 1978

Loyale interpretatie van het regeringsakkoord

door: mr. S. J. M. Dijkman, lid Tweede Kamer voor CDA

De beide bewindslieden van het departement van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening hebben tijdens de onlangs in de Tweede Kamer gehouden begrotingsbehandeling voor de begroting 1978 hun beleid aan de kamer gepresenteerd.
Hoewel het een begroting betrof die nog door de vorige bewindslieden was voorbereid, en er dus nog geen „eigen beleid" in was neergelegd, hebben minister Beelaerts van Blokland en staatssecretaris Brokx duidelijker stelling kunnen nemen dan binnen het raam van de regeringsverklaring mogelijk was.
Opgevallen is het feit dat er géén sprake zal zijn van een totaal ander volkshuisvestingsbeleid.
„Een ramp voor de volkshuisvesting", aldus had oud-staatssecretaris Van Dam gezegd, maar aantonen kon hij het niet.
Integendeel, positief hebben de deelnemers aan het debat kunnen reageren op de genuanceerde benadering van beide bewindslieden op de problemen en op het voornemen de bouwprogramma's te laten aansluiten op de vraag zoals die zich voordoet. Maar, met erkenning van de sleutelpositie van de locale besturen, aldus minister Beelaerts van Blokland, en in overleg met gemeentebesturen en corporaties, aldus staatssecretaris Brokx.
Velen hebben naar deze eerste confrontatie uitgezien, omdat ook na de regeringsverklaring, waarin werd uitgesproken dat de positie van de laagstbetaalden niet zou worden aangetast en het beleid met betrekking tot de verstedelijking zou worden voortgezet, nog veel vragen overbleven.

WAT WORDT HET BELEID T.A.V. DE STADSVERNIEUWING?

Van de kant van het CDA is tijdens het debat gepleit voor een beleid dat rekening houdt met de aanwezige bevolking èn met de toekomstige bevolking.
De grote gevarieerdheid van het stedelijk leefpatroon vraagt om een gevarieerd aanbod van voorzieningen en woningen. De erkenning door de bewindslieden van dit standpunt houdt in dat in het kader van de stadsvernieuwing óók aandacht besteed zal worden aan de bouw van koopwoningen en aan de positie van de detailhandel, om maar twee categorieën te noemen.
De prioriteit voor de stadsvernieuwing blijft gehandhaafd en er zullen nauwkeurige prognoses worden gemaakt over de kosten. Wij hopen van harte dat de minister de kamer niet te lang op de kostenraming zal laten wachten, ook al betreft het een miljoenenzaak.
Het CDA heeft het belang van de zittende bewoners nog eens onderstreept. Uit de gevoerde discussies is duidelijk naar voren gekomen dat aan die belangen niet getornd zal worden en dat ook met betrekking tot de huurprijzen na verbetering de geldende regelingen gehandhaafd blijven.

Vervolg op pagina 8

Vervolg van pagina 7

Wèl heeft de minister toegezegd dat de huurverhoging na herindeling van etagewoningen niet alleen zal worden gerelateerd aan de herindelingskosten, maar ook aan de woningkwaliteit, zodat die kosten daardoor lager kunnen uitkomen.

WOONLASTEN NAAR DRAAGKRACHT

Voor het CDA is het centrale thema de zorg voor een goede en betaalbare huisvesting voor de mensen die niet in staat zijn op eigen kracht daarin te voorzien.
In het debat is door de staatssecretaris gesteld dat de programmering van de woningbouw zich zal richten op de behoefte en dat zelfstandige woonruimte voor iedere volwassene - reeds bij 18 jaar - in beginsel mogelijk moet zijn.
De behoefte laat ook hier ruimte voor het eigen woningbezit en wij verheugen ons over het feit dat zoveel nadruk is gelegd op de bevordering van het eigen woningbezit in de beschutte sfeer en op het bouwen van woningen voor één- en tweepersoonshuishoudens.
Hèt thema in het debat was echter **de betaalbaarheid** van de huurwoningen. Hoewel deze vraag eveneens uitvoerig aan de orde zal komen bij de behandeling van de huurprijzen-wet werd er ook nu veel aandacht aan besteed.
De bewindsman maakte het uitgangspunt van de huurprijzenwet tot het zijne: de **huurprijs wordt bepaald door de kwaliteit van het gebodene.**
Betekent dit nu dat de huurder de werkelijke huurwaarde moet betalen? In beginsel wel. Maar via het stelsel van de individuele huursubsidies zullen ongerechtvaardigde huurlasten worden rechtgetrokken.
Daarnaast zal een systeem van gerichte objectsubsidies de stichtingskosten van bepaalde categorieën woningen laag houden, zoals woningen in stadsvernieuwingsgebieden en woningen voor één- en tweepersoonshuishoudens.
Van de kant van het CDA is er steeds op gewezen dat de subsidiegelden gericht moeten worden op de mensen die deze het hardst nodig hebben.
Een gerichte aanwending van objectsubsidies naast op de persoonlijke omstandigheden gerichte individuele huursubsidies, bieden hiervoor de beste garanties.
Toegezegd is een wettelijke regeling van de individuele huursubsidies.
Daarnaast is een zorgvuldiger verhuurbeleid gewenst en kan doorstroming eveneens ertoe bijdragen dat de woningzoekenden een ruimere keuze aangeboden krijgen. De staatssecretaris heeft aangekondigd over deze zaken breed overleg te openen met gemeentes en woningbouwcorporaties.
De **huurverhogingen** zullen afhangen van de ontwikkeling van de bouwkosten, de exploitatiekosten en van het sociaaleconomisch beleid.
Of het nieuwe beleid zal leiden tot versnelde huurverhogingen - boventrendmatige huurverhogingen - bleef in het debat onbeantwoord. Wel nam de staatssecretaris uitdrukkelijk stelling tegen de opvatting als zou de periode Udink - met forse huurverhogingen - weer terugkeren. **„Geen zware algemene huurverhogingen,"** aldus de bewindsman.

VERKOOP VAN WONINGWETWONINGEN

Kort en goed: indien een corporatie besluit tot verkoop over te gaan, heeft de huurder het recht om te kopen. Dus **geen** verkoopplicht van de kant van de gemeenten of corporaties. Op lokaal niveau zal uitgemaakt moeten worden of verkoop verantwoord is. De markt van goedkope huurwoningen mag niet te zeer inkrimpen. Daarnaast moet de exploitatie van het resterende woningbezit door de corporatie mogelijk blijven. Tenslotte zal de minister het beleid moeten toetsen in het belang van de Volkshuisvesting.

AFTREKBAARHEID VAN ONDERHOUDSKOSTEN

De stadsvernieuwing van morgen, begint met een goed woningonderhoud van vandaag, aldus het uitgangspunt van het CDA. Aangedrongen is haast te maken met de studie tot eventuele herinvoering van de fiscale aftrekbaarheid van de onderhoudskosten van de eigen woning. Daarbij kan gedacht worden aan een soort mengsysteem, waarin de aftrekbaarheid van de onderhoudskosten bij een bepaalde ouderdom van het huis - bijvoorbeeld na 10 jaar - mogelijk wordt. Het CDA meent dat zo'n regeling een goed onderhoud van de wat oudere woningen zal bevorderen en dat is ongetwijfeld ook van belang voor de stadsvernieuwing in de toekomst.

CONCLUSIE

Wij menen te mogen concluderen dat de CDA-bewindslieden zich goed geweerd hebben.
Zeer nadrukkelijk is afstand genomen van de door de oppositie gewekte indruk als zouden de huren door een nieuw systeem algemeen fors omhoog gaan. De nadruk is gelegd op gerichte benadering van de problemen van de Volkshuisvesting. Op de eerste plaats zullen de subsidiestromen gericht worden op de mensen en op de groepen die ze het hardst nodig hebben en op de tweede plaats zal breed overleg met de betrokkenen plaatsvinden.

De minister, tot wiens werkterrein o.a. de stadversnieuwing behoort, heeft daarbij de sleutelpositie van de gemeenten onderstreept, met name waar het betreft het maken van belangrijke keuzen als tussen vervangende nieuwbouw of renovatie. De staatssecretaris heeft meermalen aangekondigd dat hij woningbouwcorporaties en gemeenten zou aansporen over te gaan tot een geïntegreerd plaatselijk volkshuisvestingsbeleid, waarbij woningbouw en woningverdeling en woningverkoop en doorstromingsbeleid als totaliteit worden aangepakt.
Wij kunnen ons daarin zeer goed terugvinden. De aangekondigde wettelijke regeling van de individuele huursubsidies en de codificatie van het huisvestingsrecht in een huisvestingswet zullen daarbij van grote betekenis zijn.
Het CDA hecht er zeer aan dat de overheid een inspirerend beleid voert waardoor de zelfwerkzaamheid en de eigen verantwoordelijkheid aan de basis worden aangemoedigd en ondersteund. Dat daarbij de positie van de laagstbetaalden en van groepen in een achterstandsituatie niet in het gedrang mag komen, houdt voor de overheid de verplichting in met het oog daarop bijzondere maatregelen te treffen. Deze maatregelen zijn aangekondigd. Wij hebben daarbij een warm pleidooi gehouden voor de zittende bewoners in stadsvernieuwingsgebieden enerzijds en voor de huisvesting van één- en tweepersoonshuishoudens anderzijds.

Mr. S. J. M. Dijkman

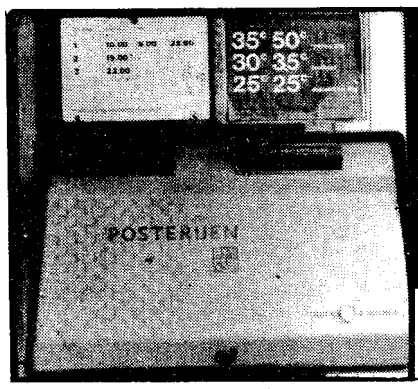

Zo denk ik er over

De redactie van „de Nederlander" behoudt zich het recht voor te lange ingezonden stukken te bekorten.

MAXIMUM 100 KM

De minister van verkeer en waterstaat heeft gezegd een verhoging van de maximum snelheid te overwegen. Als argument wordt opgegeven: teveel overschrijding. Nou nog gekker! Straks wordt dan inbreken ook niet meer strafbaar, omdat het al zo vaak gebeurt!
Wij in ons dichtbevolkte land met z'n korte afstanden hebben al een maximum dat hoger ligt dan in de USA. Daar ligt het maximum nog beneden 90 km/u en houdt men zich er ook nog beter aan. Wat dit betreft zouden we in elk geval al eerder aan een verlaging moeten denken.
Het is nog niet gebleken dat een hogere maximum snelheid veiliger is of minder energie vraagt. Eerder het tegendeel. Het huidige maximum zou bv. 's nachts weinig zin hebben? Toch wel; sneller rijden betekent ook extra geluidsoverlast en dat is 's nachts dubbel belangrijk. We hebben een verantwoordelijkheid tegenover onze medemens. Met energie, overlast en veiligheid moeten we daarom terdege rekening houden. Ook bij deze zaak.

Utrecht ing. Hendrik Venema.

Ontdekkingstochten door het land van de bijbel!

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

„In de voetsporen van Paulus"

MET „THACIR" NAAR ISRAËL

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs Hotels of Jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Eilat en Sinaï. Of een hèle ekstra week" in de voetsporen van Mozes" door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimages, volgestopt met toeristische humbug, waarbij je je geloof verliest, maar een THeologisch verantwoorde, Archeologisch interessante en Cuitureel belangwekkende Israël Reis, met ruimschoots aandacht voor de uitdagingen en de problematiek van het moderne Israël en zijn minderheden. Kortom: reizen met een eigen karakter! THACIR-reizen zijn zeker niet geschikt voor iedereen, maar wèl voor mensen, die zich geen christelijke knollen voor heidense citroenen willen verkopen!

Vertrekdata: 1978: 21 maart (volgeboekt); 11 juli; 7 november; 23 december.
1979: 23 januari; 13 februari; 6 maart; 27 maart; 17 april; 8 mei; 29 mei; 19 juni; 10 juli; 31 juli; 21 augustus; 11 september; 2 oktober; 30 oktober; 20 november; 22 december.

Nota bene: Jeugdherbergreizen alleen: 11/7 en 7/11, 1978; 10/7 en 30/10, 1979.

Een **15-daagse reis,** die u 9 dagen door **Griekenland** en 6 dagen lang door **Rome en omstreken** zal voeren. **„In de voetsporen van Paulus"** zult u dagelijks vele malen verbaasd staan over de grote hoeveelheid indrukwekkende monumenten uit de Griekse en Romeinse oudheid. Het Nieuwe Testament -en met name die gedeelten, waarin de apostel Paulus een hoofdrol speelde - komt er tot nieuw leven voor u. De mythologische verhalen en klassieke geschiedenis krijgen ter plekke vlees en bloed voor u.
Een reis om nooit te vergeten!

Vertrekdata: 1978: 11 juli en 31 oktober.
1979: 3 mei; 12 juli; 1 november.

Met al onze reizen gaat een deskundige Nederlandse reisbegeleid(st)er mee. Al onze reizen worden gegidst door gediplomeerde, zo mogelijk Nederlands sprekende, Israëlische, Griekse en Italiaanse gidsen.
Voorafgaande aan al onze reizen, beleggen wij met de reisgenoten een ontmoeting ter informatie en kennismaking.
Bestel nog vandaag onze uitgebreide reisbeschrijving (met vermelding van „Israël-reis" of „Paulus-reis") en binnen enkele dagen kunt u in alle rust ons hele verhaal bestuderen, waarin **geen „kleine lettertjes" voorkomen!**
Wij zien met belangstelling uw aanvraag tegemoet!

THACIR, EUROPALAAN 14, HARDERWIJK

Vrijdag 17 maart - 14e jaargang no. 11

de nederlander

LEDENKONTAKTBLAD CHU

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Unievoorzitter dr. L. M. van Leeuwen

Help mee Nederland groen te kleuren

Best Unieleden,

Weet u nog, hoe wij nog maar zo kort geleden kerstmis 1977 in een vreugdevolle stemming beleefden? President Sadat van Egypte bezocht Israël en de hele wereld leefde mee met de historische ontmoeting tussen 2 landen, die jarenlang met elkaar in oorlog waren. Wij voelden toen allemaal echte kerstvreugde. Al het andere wereldnieuws, hoe somber ook, werd overschaduwd door het geweldige nieuws uit Israël.

Nu zijn we nog maar drie maanden later en de kerstvreugde anno 1977 is eigenlijk vergeten. Een Palestijns terroristencommando valt Israël binnen en richt een moord- en bloedbad aan: Israëlische ministers zijn het met elkaar oneens over de nederzettingen in de door Israël bezette gebieden en premier Begin en president Sadat lijken bijna met elkaar uitgepraat. Uit de rest van de wereld komt nieuws, dat ons voortdurend aan het schrikken brengt. Zuid-Afrika, honger in de wereld, burgeroorlogen, angstige discussies rondom kernwapens en neutronenbom. Wij zijn de afgelopen maanden niet alleen bezig geweest met het verwerken van het wereldnieuws.

Ook het landelijke nieuws gaf veel stof tot nadenken. Ook juist voor Kerstmis 1977 was de samenstelling van de nieuwe regeringsploeg vrijwel helemaal rond. Het feit, dat er een nieuwe regering was geformeerd was natuurlijk geweldig goed nieuws na alle maanden van formatie, waarbij het vertrouwen tussen PvdA en CDA niet meer aanwezig was en daardoor een regeringsploeg CDA/PvdA/D'66 onmogelijk was geworden. Sinds haar start heeft de regeringsploeg van Van Agt al weer erg veel stormen moeten doorstaan.

Het meest tragische in haar nog kortstondige bestaan is ongetwijfeld het vertrek geweest van minister Kruisinga. In mijn verklaring aan de pers heb ik bij het aftreden van de heer Kruisinga meegedeeld, dat ik ervan overtuigd ben, dat in brede kring het vertrek van de heer Kruisinga zal worden betreurd, maar dat wij respect moeten hebben voor de beslissing van de mens Kruisinga. Voor mij is het duidelijk, dat de heer Kruisinga gekozen heeft tussen de loyaliteit aan zijn ministerschap en de loyaliteit aan zijn eigen persoon.

Dat laatste heeft voor hem ongetwijfeld de doorslag gegeven en wij moeten met elkaar ons realiseren, hoe moeilijk de familie Kruisinga het bij het nemen van die beslissing en in deze spannende dagen zal hebben. Wij zullen er alles aan moeten doen om hen de rust te geven, waarin zij weer kunnen bijkomen van alles, wat zij hebben doorgemaakt. Verheugend was het feit, dat mr. W. Scholten bereid bleek de enorme uitdaging van het ministerschap op defensie te aanvaarden. Ik heb hem, ook namens u allen, bedankt en sterkte toegewenst. Vanzelfsprekend heb ik hem ook ons aller steun toegezegd.

En nu moeten wij tegen de achtergrond van het wereldnieuws en het landelijke politieke nieuws op 29 maart de provinciale staten gaan kiezen. Ook u zult zich echt wel eens in de afgelopen tijd de vraag gesteld hebben, wat nou eigenlijk de betekenis is van de provinciale staten.

Is het nog mogelijk, je bij het uitbrengen van je stem te distantiëren van al het nieuws buiten de provincie?
Naar mijn overtuiging is het vanzelfsprekend zo, dat bij het stemmen op 29 maart wel degelijk de beïnvloeding van al het landelijke- en wereldnieuws aanwezig is. Toch geloof ik, dat u zich zoveel mogelijk moet richten op uw eigen provincie. In de speciale editie van het CDA-actueel lees ik het volgende: „Door een grondwetwijziging in 1956 en de invoering van de provinciewet in 1962 kregen de provincies meer armslag en bevoegdheden.

Denk bijvoorbeeld aan het afgeven van vergunningen, het goedkeuren van aan- en verkoopbesluiten en financiële transacties van gemeenten, toezicht op waterschappen verstrekken van subsidies, van het aankopen van recreatiegebieden tot het oprichten van een provinciaal ziekenhuis of een provinciale bibliotheek etc.

Ondanks deze ontwikkelingen heeft de rijksoverheid nog steeds een te sterke greep op het provinciale bestuur. Al jarenlang wordt daarop een pleidooi gevoerd om de provincie nog meer bevoegdheden te geven.

Een belangrijk voordeel daarvan is dat de burger, onder meer na het overhevelen van rijkstaken, ook nauwer met het bestuur is verbonden. Het CDA wil inderdaad bereiken, dat iedere ingezetene de kans krijgt zoveel mogelijk betrokken te worden bij de bestuursorganen, waar hij of zij onder ressorteert. Bij mijn rondgang door het land heb ik overal kunnen lezen, dat het CDA goede programma's heeft in elke provincie.

Ik ben daarbij ook onder de indruk gekomen van de inzet en het elan van de vrouwen en van de mannen, die op de provinciale lijsten staan. Deze mensen hebben duidelijke standpunten over specifieke problemen, ook van uw provincie.

Werkgelegenheid, milieu, recreatie, zorg voor zwakken en voor minderheidsgroepen, welzijn en zuivere welvaart zijn de onderwerpen, die konkreet per provincie worden vertaald. Ik hoop oprecht, dat u die programma's leest en lezen laat in de kringen, waar u komt. Het is voor u van groot belang, dat er ook in het bestuur van uw provincie een zo groot mogelijke vertegenwoordiging van het CDA zal zijn. Het CDA immers levert bruggenbouwers. Geen polarisatie, maar samenwerking, dat betekent de bereidheid om in de colleges van gedeputeerde staten met anderen samen te werken. Geen machtsstrategie, waarbij 50% met net nog iets daarboven het voor het zeggen moet krijgen.

Als het CDA voldoende van zijn programma kan herkennen, dan doet het mee in een zo breed mogelijk bestuur van de provincie. In elke provincie zijn de campagneteams van het CDA actief. Ik wil u oproepen deze teams te steunen, waar u dat maar kunt. Helpt u mee, Nederland groen te kleuren met CDA-affiches. Praat met uw kennissen over de betekenis van de christen-democratische politiek.
Ik heb enige weken geleden in een vergadering van CHU-provincie- en gemeentebestuurders gezegd, dat onze partij alles zal doen om ervoor te zorgen, dat deze bestuurders dit jaar in hun staten en gemeenteraden heel veel CDA zullen krijgen. Dat is de uitdaging voor 29 maart en voor 31 mei. Ik reken er op, dat u, dat wij allemaal die uitdaging zullen aanvaarden en heel positief zullen invullen.

Met vriendelijke groet,
dr. L. M. van Leeuwen,
voorzitter.

Het aftreden van dr. R. J. H. Kruisinga

door: drs. G. van Leyenhorst, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Dat de politiek, zelfs onze bescheiden Nederlandse politiek, een hard bedrijf is, is opnieuw gebleken bij het aftreden van defensieminister dr. R. J. H. Kruisinga.

Deze hardheid spitst zich nog eens extra toe, wanneer daarbij gewetensconflicten in het geding komen. Roelof Kruisinga heeft geworsteld met de neutronenbom, zoals hij überhaupt vocht met het vraagstuk van de bewapening, de wedloop die geen einde schijnt te kennen. Daarin heeft hij evenwel geen unieke positie ingenomen. Het CDA-program doet de spanning welke er bestaat tussen de harde politieke realiteit van het wereldgebeuren en het verplichtend ethisch handelen duidelijk gevoelen. Kruisinga, als minister van defensie, heeft deze spanning niet kunnen doorstaan. En dat na en in een periode waarin ook zoveel zeer menselijke factoren het persoonlijke en/of politieke leven hebben beheerst. In dergelijke situaties kan een gewetensbeslissing een gerafelde indruk wekken. De kern en de bolster laten zich dan wel eens moeilijk onderscheiden.

Roelof Kruisinga heeft gemeend te moeten aftreden. Wij respecteren die beslissing.
We zeggen er echter direct bij dat de bewindslieden die gebleven zijn niet minder gewetensvol hebben gehandeld. In het spanningsveld van enerzijds het moeten nemen van beslissingen in een gebroken wereld en anderzijds het evangelisch getuigen, dat immers in dezelfde wereld plaatsvindt, is geen enkele daad tot reincultuur te brengen. Zij die op hun post bleven en hij die opnieuw is aangetreden - onze geestverwant mr. W. Scholten - verdienen bij hun positiekeuze terzake niet minder ons respect.

Roelof Kruisinga heeft voor de Christelijk Historische Unie grote verdiensten gehad. In 1972 kwam de Unie slecht uit de verkiezingen. Onder zijn leiding heeft de CHU in de periode 1973-1977 echter duidelijk profiel gekregen. Bij de totstandkoming van het CDA heeft hij er sterk aan bijgedragen dat de inbreng van de Unie in de federatie zo optimaal mogelijk was.

Nu het zeer waarschijnlijk lijkt dat hij afscheid genomen heeft van de Nederlandse politiek willen we niet nalaten deze verdiensten in herinnering te brengen.
Wij wensen Roelof Kruisinga met zijn gezin gaarne een periode toe van bezinning en rust, waarna hij hopelijk opnieuw in staat zal zijn om zijn grote gaven op adequate wijze in te zetten ten nutte van de gemeenschap, die hij al zovele jaren in diverse functies heeft gediend.

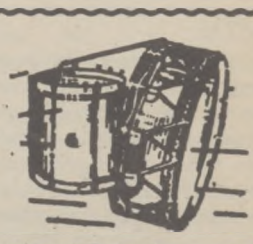

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Van de CHJO-voorzitter:

Bouwen aan groeiende en actieve jongerenorganisatie

Van CHJO naar CDJA: dat was de slogan waarmee het huidige CHJO-bestuur zijn rit in april 1976 inzette. Ons stond en staat duidelijk voor ogen, dat we als christen-democratische jongeren moeten proberen om samen op weg te gaan naar één christen-democratische jongeren-organisatie, uitgaande van één grondslag en één gemeenschappelijk politiek programma. Dat zijn geen dingen, waar je op korte termijn mee gereed komt, dat vraagt gedegen voorbereiding, maar ook doorzettingsvermogen om het ons gestelde doel te bereiken. Vorig jaar april is daar een eerste aanzet toe gegeven toen we met elkaar aan het CDJA begonnen. Daar zijn we het afgelopen jaar ook mee doorgegaan. De struktuurcommissie onder leiding van Jeanette Stegeman heeft er hard aan gewerkt om met voorstellen te komen om het CDJA verder uit te bouwen. Daar zullen we binnenkort over kunnen gaan praten zowel in CHJO als in CDJA.

Verder is een tweetal commissies aan het werk om ook de **grondslag-discussie** en de gezamenlijke politieke discussie en latere stellingname voor te bereiden en zodoende het CDJA meer profiel te gaan geven. Zoals jullie weten gaat het bij de grondslag, ook bij het CDA, nog over de vraag of vertegenwoordigers van CDA of CDJA al dan niet persoonlijk aanspreekbaar moeten zijn op het evangelie of dat zij het CD(J)A ook kunnen vertegenwoordigen als ze het alleen met het politieke program eens zijn. Het zou hier te ver voeren er uitgebreid op in te gaan, maar het is natuurlijk wel zo, dat een program slechts een moment opname is en dat bij nieuwe politieke problemen men weer opnieuw van de grondslag moet uitgaan om tot een zo goed mogelijke stellingname te komen. Van vertegenwoordigers mag je dus verwachten, dat ze die toetsing mee kunnen maken. Omgekeerd en dat blijkt telkens weer, is het natuurlijk niet zo dat je uitgaande van het evangelie altijd op hetzelfde politieke eindpunt terecht komt. Ik krijg soms wel eens de indruk, dat men denkt als je iemand op het evangelie aanspreekt, dan komen we vanzelf op hetzelfde punt terecht. In verreweg de meeste gevallen, zo niet alle, worden vertegenwoordigers van een partij eerst aangewezen nadat ze jaren in een partij meedraaien en ik dacht zo dat een ieder dan een duidelijke indruk zou kunnen hebben of en in hoeverre eventuele kandidaten op het evangelie aanspreekbaar zijn. Een open partij zoals die de Zeeuw e.a. voor ogen stond wijzen we allen af. Of we zover zouden moeten gaan dat we van ieder vragen of hij persoonlijk op het evangelie aanspreekbaar is, betwijfel ik.

ACTIEVE TIJD

Wat de CHJO betreft gaan we eveneens een actieve tijd tegemoet. Het provinciaal overleg, studiedagen over strafrecht en euthanasie en in het najaar weer een introduktieconferentie, één over Zuid-Amerika en waarschijnlijk één over het onderwijs. Nog bekeken zal moeten worden door de activiteitencommissie van het CDJA of ze gezamenlijk kunnen worden georganiseerd. Wanneer we met elkaar willen bouwen aan een groeiende en actieve christen-democratische jongerenorganisatie dan betekent dat ook dat er meer werk aan de winkel is en dat betekent dat we op meer leden een beroep zullen moeten doen om samen verder te bouwen. Wij rekenen erop dat wanneer dit gebeurt dat je dan ook bereid bent een stukje van het werk op je te nemen. Vele handen maken licht werk. Of zoals John Kennedy het zei: „Vraag niet wat je land (organisatie) voor je kan doen maar vraag wat kan ik voor mijn land (CHJO) doen. Tot op de algemene ledenvergadering op vrijdag 14 en zaterdag 15 april.

Peter Heukels.

chjo

Kandidaten CHJO-bestuur

Ingevolge artikel 26 van het Huishoudelijk Reglement van de CHJO is het thans zittende CHJO-bestuur op de Algemene Ledenvergadering van zaterdag 15 april a.s. aftredend. Hetzelfde artikel bepaalt echter dat aftredende bestuursleden zich opnieuw kandidaat kunnen stellen. Het verheugt me dan ook u te kunnen meedelen dat alle bestuursleden hiertoe besloten hebben, met uitzondering van de penningmeester, Ries Smits, die dan ook penningmeester ad-interim was. In zijn plaats draagt het bestuur voor: Jan Peters. Tevens heeft het bestuur besloten om het aantal bestuursleden uit te breiden tot zes. Voor deze zesde plaats in het bestuur is kandidaat gesteld: Alet Aarten-ten Kate.
De officiële kandidatenlijst voor het CHJO-bestuur ziet er hiermee als volgt uit: Peter Heukels, voorzitter; Jan van den Assem, vice-voorzitter; Paul S. Procee, bestuurssecretaris; Jan Peters, penningmeester; Gerrit Goedhart, secretaris buitenland; Alet Aarten-ten Kate, bestuurslid.

E. J. B.

De CHJO en de zeventigjarige Unie

In het kader van het zeventigjarig bestaan van de CHU probeert het CHJO-bestuur zoveel mogelijk CHJO-leden die nog geen lid van de CHU zijn ertoe te bewegen dit alsnog te worden. Grote respons op deze actie zou uiteraard een aardig en passend cadeau zijn voor de zeventigjarige! Daarom volgt hier een oproep voor de desbetreffende CHJO-leden om zich bij het algemeen secretariaat van de CHJO op te geven voor dit Unielidmaatschap. Ik wijs er nog op dat CHJO-leden slechts de helft van de gebruikelijke contributie voor het Unielidmaatschap betalen.

Naam: .....
adres: .....
Woonplaats: ..... tel.nr.: .....
0 is lid van de CHJO en wenst tevens CHU-lid te worden
0 wenst CHJO-lid en/of CHU-lid te worden*
0 wenst nadere informatie over CHJO/CHU*

0) Maak het vakje van uw keuze zwart Handtekening:
*) Doorhalen wat niet van toepassing is.

Deze bon opsturen naar: Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, Dordrecht.

Conferentie over euthanasie/algemene ledenvergadering CHJO

Op vrijdag 14 en zaterdag 15 april a.s. houdt de CHJO haar al eerder aangekondigde conferentie over euthanasie. Deze conferentie vangt aan vrijdagavond om 19.30 uur. Er zal dan een film vertoond worden over een ongeneeslijk zieke patiënt op wie actieve euthanasie werd toegepast. Daarna zal er gediscussieerd worden over de problematiek van en rond de euthanasie.
Zaterdagmorgen zullen spreken dr. J. J. M. Michels, arts en lid van de CDA-commissie Euthanasie en dr. J. J. Rasker, arts en bestuurslid van de Stichting voor Actieve Euthanasie. Deze inleidingen zullen gevolgd worden door een forumdiscussie. Zaterdagmiddag vindt de Algemene Ledenvergadering van de CHJO plaats. Dit alles gaat gebeuren in conferentieoord „De Bron", Oude Oever 10 te Oudleusen. Het Centrum „De Bron" ligt nabij de autoweg Zwolle-Ommen bij Oudleusen. Witte Molenstenen en een naambord markeren bij km-paal 12,6 de inrit. Per openbaar vervoer bereikbaar per Sallandbus 37 uit Zwolle, halte „De Bron".

Wijzigingen in de CHJO/CDJA-agenda

In de CHJO-agenda zoals die in de vorige „de Nederlander" is gepubliceerd zijn inmiddels een aantal wijzigingen opgetreden. Men neme hier goede nota van!
De bijeenkomst van bestuursleden van de CHJO-afdelingen is van 21 maart verplaatst naar vrijdag 31 maart, 19.30 uur, Kobus aan de Poort, Utrechtsestraat 49 te Amersfoort.
De op 31 maart te houden Federatieraad van het CDJA is verplaatst naar zaterdag 29 april, 19.30 uur, Jaarbeurs, Utrecht.
Het op 29 april te houden CDJA-congres is verplaatst naar zaterdag 27 mei.

Nadere mededelingen over conferentie en Algemene Vergadering volgen nog in het weekblad „de Nederlander". Belangstellenden die hierop niet geabonneerd zijn kunnen nadere inlichtingen verkrijgen of zich opgeven bij het CHJO-secretariaat, Govert Veldhuijzen, Lange Geldersekade 8 te Dordrecht.

Vrouwengeluiden

Van Vrouwengeluiden, het tijdschrift van de Centrale van CH-Vrouwen, verschijnt binnenkort het eerste kwartaalnummer van 1978. Voorzitster mevrouw H. Tegelaar-Boonacker opent met haar artikel „Verkiezingen als graadmeter" met een dringend appèl aan de leden om deelname aan de provinciale statenverkiezingen te stimuleren. Deze verkiezingen, voorheen steeds vrij gunstig voor de CHU, zullen tevens een graadmeter vormen voor de waardering die het CDA ontmoet.

PROFICIAT!

Proficiat wenst de redactie mevrouw mr. E. A. Haars met haar benoeming tot staatssecretaris van Justitie, de eerste vrouwelijke staatssecretaris uit de CHU. Eerder was zij al de eerste vrouwelijke gedeputeerde uit CHU-kring. De redactie is voorts verheugd over het relatief grote aantal vrouwen in de nieuwe regering, en wenst hen allen veel wijsheid toe.

VAN HET BINNENHOF

Van het Binnenhof doet mevrouw H. Evenhuis-van Essen verslag van de belangrijkste onderwerpen in de laatste maanden: de regeringsverklaring en de begrotingsbehandeling, de UCN-kwestie in Almelo, de zaak Agee, de neutronenbom, en het emancipatiebeleid. Naar aanleiding van een vraag bij een bezoek van scholieren aan de CDA-fractie wat er binnekort met het oude gevangenisgebouw in Amsterdam gebeurt vraagt zij om goede suggesties.

CDA-VROUWENBERAAD

Voorzitster mevrouw Tegelaar-Boonacker hoopt dat na een thans vijfjarige periode van initiatieven, voorbereidingen en besprekingen binnenkort het model voor één CDA-Vrouwenberaad gereed zal zijn. Op plaatselijk en provinciaal niveau heeft bundeling van het werk van christen-democratische vrouwen vaak reeds plaatsgevonden. Echter ook op landelijk niveau en internationaal zijn christen-democratische vrouwen georganiseerd. De goede wil om tot één CDA-Vrouwenberaad te komen is in elk geval aanwezig.

VROUWENHUIZEN

Mevrouw M. Stolte heeft een bezoek gebracht aan het Vrouwenhuis te Utrecht, en schetst de achtergrond waaruit de vrouwenhuizen zijn ontstaan. Ze fungeren als centrum voor emancipatie-activiteiten, voor ontmoeting, discussies, vorming en scholing, onderlinge hulp en informatie over emancipatiekwesties.
De inrichting is sober, er wordt met vrijwilligsters gewerkt en de „huizen" voorzien met donaties en opbrengst van de bar in eigen kosten. Schrijfster heeft de indruk, dat de activiteiten iets meer uitgaan naar feminisme dan naar emancipatie.

ANDERE ACTIVITEITEN

Onder het motto „Kom eens dichterbij" is er een actie gestart van 4000 CDA-vrouwen, om met elkaar te gaan praten over een consumentenbeleid. De acties lopen nog en deelname wordt zeer aanbevolen.

In januari 1978 werd voor het eerst een congres gehouden door de Unie van Christen-Democratische Vrouwen.

KOMENDE ACTIVITEITEN

Zaterdag 20 mei 1978: viering 70-jarig bestaan CHU, Arnhem; dinsdag 3 oktober 1978: jaarvergadering van de Centrale voor Christelijk Historische Vrouwen.

TENSLOTTE

Leest u het blad van de CH-Vrouwen, „Vrouwengeluiden" nog niet? Geeft u dan op als lid of abonnee bij mevrouw J. J. M. van der Mei-Zilverentant, Meentweg 96 te De Meern, tel. 03406-2130.

L. G. Baud.

BON

Ja, ik ben ook geïnteresseerd in het maandblad **BESTUURSFORUM**

☐ Noteert u mij meteen maar voor een abonnement (ƒ 27,50 per jaar), met ingang van .....

☐ Ik ontvang liever eerst vrijblijvend een gratis proefnummer.

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

U kunt deze bon - zonder postzegel - in een **open** enveloppe sturen naar:
BESTUURSFORUM, ANTWOORDNUMMER 360, 2500 VB 's-GRAVENHAGE.
Telefonische inlichtingen: 070-65 39 34.

Een jaar vol AR- en CH-jubilea

door: drs. A. J. van Dulst

De eerste bijdrage uit een reeks van twee artikelen in het Ledencontactblad over het ontstaan van de CHU.

Op 3 januari was het 100 jaar geleden dat het AR-program werd gepubliceerd. In de Tweede Kamer van 80 leden zaten toen al 9 Antirevolutionairen. Instemming vanuit een 20-tal kiesverenigingen leidde een jaar later tot de eerste Deputaten-vergadering van de georganiseerde AR-Partij. De AR zal volgend jaar een eeuwfeest kunnen vieren.
De CHU maakt zich intussen, nog in dit jaar, op tot het 70-jarig bestaan. Op 9 juni 1908 kwam de eerste Algemene Vergadering van de CH Unie bijeen, nadat 5 jaar voordien, op 16 april, de CH Partij ontstond. In CH Partij en CH Unie werden drie stromingen opgenomen. Twee daarvan kregen 80 jaar geleden een officieel begin. Het getal 24 speelde daarbij een rol. De Bond van Kiesverenigingen op CH-grondslag, aanvankelijk alleen in Friesland werkend, werd op 24 maart opgericht. Op 19 september van datzelfde jaar 1898 stelde een Commissie van Advies van 24 antirevolutionairen, die wel de beginselen aanvaardden, maar niet de leiding der ARP, een program vast voor de „Vrij-antirevolutionaire partij". De resterende stroming tenslotte, die van de CH-Kiezersbond, was een jaar eerder haar loop begonnen. Er is dus veel reden het spoor terug te volgen.... Vóór de jubileum-vergadering van 20 mei zullen we dat in twee ledencontactbladen dan ook doen. Doch ook daarna zal „De Nederlander" zich nog wel eens historisch opstellen. De trouwe lezer zal merken waar het jaar vol van is...

Schrijven over het ontstaan van de Christelijke-Historische Unie betekent, dat we melding kunnen maken van een dubbel aantal samensmeltingen tussen zelfstandige partijen met eigen vertegenwoordigers in het parlement. Twee stromingen die in 1903 fuseerden tot CH Partij, die alweer 5 jaar later met een andere groepering de CH Unie vormde, het is een opmerkelijke demonstratie van eensgezindheid, waarvan Henry Faas nog in 1967 stelde dat ze „nooit de sterkste zijde van protestants Nederland is geweest*). Nu is „nooit" gelukkig wat overtrokken, maar ieder die verder teruggaat dan de fusiejaartallen 1903 en 1908, komt na éénheid splitsing tegen. Schreef „Wandelganger" Faas: „Een jaar na de oprichting van de ARP zijn er al tekenen van verval. Secretaris en later voorzitter van de AR-fractie is jonkheer mr. A. F. de Savornin Lohman. Hij heeft de grootste moeite om zijn club bij elkaar te houden, want aan partijdiscipline is men niet gewend. Hij wordt voortdurend achter zijn broek gezeten door Kuyper, „Abraham de Geweldige", hetgeen Lohman in hoge mate begint te irriteren. Kuyper is de grote leider. Lohman doet het rustiger aan. Dat is vandaag nog het meest kenmerkende verschil tussen ARP en CHU.....".

VIER NAMEN

„„Antirevolutionair", misschien liever „christelijk-historisch", of christelijk-nationaal, of christelijk-protestantsch. Een ruime keuze. Vierderlei uitdrukking voor dezelfde zaak. Het kenmerk der christelijk-historische richting is, dat zij het beginsel der Revolutie bestrijdt. Wederkeerig ligt de kracht der antirevolutionaire partij in haar christelijken en historischen grondslag. Reeds in 1831 heb ik gezeild onder Christelijk-historische vlag."

Groen van Prinsterer, † 1876
in „Nederlandsche Gedachten".

Antirevolutionair en Christelijk-Historisch, het zijn twee aanduidingen voor één en dezelfde denkrichting, waarvan mr. G. Groen van Prinsterer de grondlegger was. Samen met zijn Leidse studievriend Thorbecke behoort hij tot de meest imposante politieke persoonlijkheden uit het midden van de 19e eeuw. Wanneer de liberale voorman in 1872 overlijdt, schrijft Groen aan Kuyper, dat de dood van Thorbecke hem geweldig heeft aangegrepen. Thorbecke van zijn kant blijkt in de laatste tijd van zijn leven in gedachten voortdurend bezig te zijn geweest met Groen. In eerdere jaren was dat ook het geval geweest, maar dan vaak in de zin van onbegrip. Nadat Groen in 1850 in de Tweede Kamer van 68 leden er drie AR-medestanders heeft bijgekregen, voegt premier Thorbecke hun toe: „Waart gij ene stille paratij, die enkel God op hare wijze zocht te dienen, men zou, al hield men Uwe mening voor dwaling, U eerbiedigen. Maar gij wilt met Uwe godsdienstige stellingen op politiek gebied regeren, en ziet daar waar het gebied van de strijd begint." Groen's blad met de vertrouwde naam „De Nederlander" werd door Thorbecke beschuldigd „gif en venijn te baat te nemen". Met het op de voorgrond stellen van de beginselen, die ook voor het staatkundig leven besloten liggen in het Evangelie, heeft Groen van Prinsterer een storm van verontwaardiging ontketend op een terrein, jarenlang beheerst door uitsluitend conservatieven en liberalen.

LICHT OVER PARTIJ

„Men heeft nu niets anders dan een zwevende, omtreklooze verschijning voor zich, en er gaat geen ander licht over de partij op, dan dat men uit de **Nederlander** verneemt, hoe de heer Lohman **persoonlijk** over allerlei dingen denkt."

Kuyper in „De Standaard", 1899.

KLEIN BEGIN

Groen, die van 1840-1866 met twee onderbrekingen lid van de Tweede Kamer is geweest, stond voor de grote opgave om tegen de stroom des tijds op te roeien. „Veldheer zonder leger" - zo heeft men hem genoemd. Terecht waar het de titel „veldheer" betrof, want zijn naam was voor vele eenvoudige gelovigen als een program. Maar zonder leger? Dit lijkt niet helemaal correct, omdat een groot deel van het godsdienstig volk zich met Groen één van geest voelde. Onder het zeer beperkte kiesrecht telden de gewone burgers staatkundig echter nauwelijks mee. En de gezeten burgers die dat wèl deden, schaarden zich slechts zelden onder Groen.
Toch is, uit Groens aanhang, de eerste officiële Nederlandse partij voortgekomen. Het was dr. A. Kuyper, die het armoedige politieke leven van zijn tijd verrijkte met de georganiseerde Anti-Revolutionaire Partij. Op de eerste Deputatenvergadering, 3 april 1879 in Utrecht gehouden, waren slechts 28 afgevaardigden aanwezig. Doch uit dat kleine begin zou snel een beweging groeien, die een belangrijke invloed zou krijgen in ons land.

VRIJHEID EN ZELFSTANDIGHEID

Met zijn vaardige pen lichtte Kuyper via „De Standaard" en andere organen het volk in over de anti-revolutionaire beginselen - met zijn enorme organisatorische kwaliteiten slaagde hij er in om reeds onder het districtenstelsel een landelijke organisatie op te bouwen.
In de Tweede Kamer was het Lohman, de „partijfilosoof" zoals Kuyper zei, die vorm gaf aan de beginselen in een veeljarige Kamer-praktijk. Hij was geen propagandist als Kuyper, die het uitnemend verstond om de „klaroen der volksconsciëntie te bespelen" (Lohman) en zijn volk tot laaiende geestdrift op te voeren. Niettemin was Lohman ten volle een strijdbare figuur, die zijn leven lang met volharding gevochten heeft, met name voor de vrijmaking van het christelijk onderwijs. Hij was een aristocraat naar afkomst èn geest, die de politiek nobelde door zijn onkreukbaar karakter - een man, doortinteld van een krachtige vrijheidszin en een sterk zelfstandigheidsgevoel.
Deze laatste eigenschappen hebben niet verhinderd, dat het juist Lohman is geweest, die aanhoudend heeft gepoogd de A.R. Kamerleden tot éénheid van handelen te brengen. Toen in 1879 de 11 leden, die hun intrede in de Tweede Kamer hadden gedaan, zich verenigden tot de A.R. Kamerclub, was dat een opvallende gebeurtenis. Lohman zelf noemt het: „een nieuwigheid, zó in strijd met de toenmalige opvattingen, dat het nog lange tijd geduurd heeft, voordat in het gebouw der Tweede Kamer een vergaderplaats werd toegestaan...".

NIET DWINGEND OPLEGGEN

Lohman heeft zich veel inspanning getroost om de AR Kamerleden tot eensgezind optreden te brengen. Dat was een niet geringe doelstelling in een periode, toen het districtenstelsel, waardoor ieder alléén aan zijn kieskring gebonden meende te zijn, het individualisme versterkte.
Sinds echter vrijwillig een fraktie was gevormd, achtte Lohman elk Kamerlid losgemaakt uit zijn strakke individualiteit en deel geworden van een groter geheel. De leden dit bij te brengen - het was vaak onbegonnen werk!: „Ik durf gerust te zeggen, dat ik bijkans het onmogelijke doe om de vrienden tot eenheid en gemeenschapszin te drijven. In geen enkele andere partij geeft iemand zich daartoe zoveel moeite....", zo schrijft hij in 1888 aan een vriend.
Hoezeer hij echter ook teleurgesteld werd in het gebrek aan éénheid wanneer het op handelen aankwam, nimmer heeft hij geprobeerd zijn wil dwingend op te leggen. Dat laatste nu heeft Kuyper naar Lohmans overtuiging wèl ondernomen en hier ligt dan ook de grote oorzaak van de scheiding, die in de negentiger jaren een feit werd.
Lohman wist adviezen op prijs te stellen. Ook, **juist** van Kuyper als leider der partij. Maar als Kamerlid wilde hij zijn vrijheid van beslissing behouden en hij nam het niet, dat Kuyper van buiten de kamer aan de Club de gedragslijn wilde voorschrijven. Steeds weer hield Lohman aan Kuyper voor: „de kritiek is gemakkelijk, de kunst van uitvoering moeilijk".

RECHT VAN MEESPREKEN

In een brief van 1880 - dus een jaar na de oprichting van de ARP - had Lohman aan Kuyper reeds in volle openhartigheid de vraag voorgelegd, of deze niet langzamerhand was gaan denken in dit schema: „Nederland is alleen te redden, als een partij van blinde aanhangers, die zich de naam toeëigenen van gereformeerde christenen, en op elk gebied zich houden aan de formulieren en aan mijn inzichten, door dik en dun gaande, bij de stembus zich verenigen om mannen af te vaardigen, die onder mijn leiding, een andere wending geven aan de staatszaken." „Bewandel die weg niet", zo vroeg Lohman dringend. „Niet om mij. Maar omdat ik er zeker van ben, dat die weg ons land ten verderve voert en dat, zoal een tijdelijke zegepraal de vrucht was, de reaktie des te groter zal zijn. Neen! Ons land, zelfs onze A.R. zijn nog niet rijp voor de toepassing der A.R. beginselen; wij moeten de tijd nemen voor alzijdige ontwikkeling. Maar dan moet ook niet elke oprechte tegenspraak van gelovige zijde onmiddellijk gesmoord worden door de tegenstanders te kwalificeren als niet „echte christenen". Want dan zal de zelfstandige man eenvoudig zwijgen."
In alle eerlijkheid liet Lohman aan Kuyper zijn bezorgdheid weten: „Gij stoot elementen af, die konden en moesten meewerken. Gij doodt, veel meer dan gij zelf weet, elke zelfstandigheid. Zelfs die tot „de onzen" behoren, erkennen dit; maar zij hebben geen moed of lust u dit persoonlijk te zeggen.....".

PERSOON EN PARTIJ

„In 1878/79 zijn voor het eerst de antirevolutionairen opgetreden als **partij.** Vóór dien tijd was er een veldheer zonder leger; het blijft de onvergankelijke eere van dr. Kuyper, dat hij, door het ontwerpen en doen aannemen van een welomschreven program, de verspreide antirevolutionairen tot een geheel gebracht heeft. Tegelijk met dat program ontvingen wij ook eene partijorganisatie, aan het hoofd waarvan dr. Kuyper kwam te staan. Deze leider had, vóórdat het program na veelzijdige bespreking, ook met geestverwanten van verschillende schakeering, was tot stand gekomen, tal van artikelen geschreven, waarin wel **zijne** meening, maar niet die van de **gezamenlijke** antirevolutionairen was neergelegd. Toen dan ook die artikelen later, onder den titel van „Ons Program", opnieuw werden uitgegeven, werd uitdrukkelijk eraan herinnerd, dat die artikelen niets dan de persoonlijke meening van den schrijver bevatten. Maar dr. Kuyper heeft dit allengs vergeten. Het schijnt eene taktiek van hem te zijn, eerst diegenen, wier medewerking hij behoeft, aan zich te binden door onderteekening van stukken, die ruimte laten ook voor van hem afwijkende gevoelens, om dan later, nadat de groote menigte gelooft, dat zijn persoonlijke meening de **echte** is, zijne medestanders te dwingen, òf met **hem** mee te gaan òf zich den naam van scheurmakers op den hals te halen."

Lohman in „De Nederlander", 1896.

SCHERPER BELIJND

„Immers vormden de vrij-antirevolutionairen niet een nieuwe partij; zij hebben geen „eigen politiek beginsel" in onderscheiding van dat, 't welk in 1878 door alle antirevolutionairen is aangenomen; hun tegenwoordig program dient alleen ter voorkoming van verwarring, maar bevat de oude beginselen, niet flauwer, doch integendeel ietwat scherper belijnd dan in het program van 1878, en dus minder aanleiding gevend tot dubbelzinnigheden. De vrij-antirevolutionairen achten zich de voortzetting van de oude Groeniaansche partij. Hun eenheid zoeken zij niet in een bepaalden kring van Christenen, die zich de leiding en het gezag over al hun medebelijders willen aanmatigen, maar in het Evangelie, in de belijdenis van den Christus naar de Schriften. Dientengevolge hebben zij dan ook allen, die dien Christus verwerpen, tegenover zich."

Lohman in „De Nederlander", 1899.

TWEE A.R. FRACTIES

De breuk, die wel moest ontstaan, kwam tenslotte in 1894 naar aanleiding van de kiesrecht-voorstellen van minister Tak van Portvliet. Kuyper wilde fractie het vóórstemmen opleggen, maar een groot deel betoonde zich op grondwettige gronden tégen. Gevolg was, dat tegenover tal van aftredende leden bij de stembusstrijd van 1894 kandidaten werden gesteld, die evenzeer A.R. waren als zij, maar voorstanders verklaarden te zijn van het takkiaanse ontwerp....
Verscheurd en in aantal verminderd kwam de AR-groep uit het felle gevecht tevoorschijn. Kuyper, nu zèlf lid geworden van de Tweede Kamer, bewerkte de vorming van een Kamerclub van louter „Takkianen". Naast deze groep van 7 leden stond een tweede van 6 onder leiding van Lohman. Tallozen in den lande bleken in te stemmen met Lohmans houding, vooral wat zijn verzet tegen Kuypers dwingend optreden, zowel in als buiten de Kamer, betrof. Van een doelbewust streven naar scheiding was evenwel nog geen sprake. Men stond immers op dezelfde grondslag?

GEEN ALMACHTIGE LEIDER

Het duurde tot november 1896, voordat zich een voorlopige Commissie van Advies van 18 - later 24 - leden constitueerde, die aan „allen, instemmend met het program van beginselen der AR-partij" te kennen gaf, dat „ter verdediging van de in dat program neergelegde beginselen, eenparige samenwerking nodig is van alle AR-ers". De hiertoe belegde besprekingen waren de laatste jaren echter bemoeiljkt en schier onmogelijk geworden" en daarom konden vele AR-ers in de tegenwoordige leiding der partij geen voldoende waarborg vinden, dat de AR-beginselen behoorlijk zullen worden gehandhaafd en toegepast". Uit het midden van de 24 ondertekenaars werd een commissie van uitvoering gekozen, die leiding zou geven aan het werk dat te verrichten viel. Dit in samenwerking met de geestverwante Kamerleden, die de circulaire niet ondertekend hadden. Hier ligt het begin van de Vrij-Antirevolutionaire partij. Betrokkenen traden met voorzichtigheid op. Men hoopte nog altijd, dat blijvende scheiding onnodig zou blijken. In juni 1897 schreef Lohman echter in „De Nederlander": „Uitwerpen in formele zin is tot dusver niet geschied, omdat niemand daartoe formeel bevoegd is; maar er is ook op geestelijk gebied een systeem van boycotten, dat van uitwerpen niet verschilt. 't Is daarom maar beter terstond uiteen te gaan.... Door scheiding wordt **vrije bespreking** mogelijk, zonder dat van „verzet tegen een leider" maar sprake kan zijn."
Pas in 1898 werd de Vrij-AR Partij definitief gevormd. Grondtoon was: een los partijverband, geen almachtige leider. In de praktijk van het politieke leven hebben de Vrij-AR nimmer nagelaten een echte beginsel-vriendschap met de AR ten toon te spreiden. Vaak heeft Lohman steun verleend aan Kuyper en andere AR-kopstukken, met name bij kabinetsformaties. Onder het kabinet - Kuyper (1901-1905), waarvan de Vrij-AR geen deel uitmaakten, behoorde hij tot de loyalisten. Tot samenwerking op partijniveau is het echter niet meer gekomen. Daarvoor deden zich andere partners voor. Daarover in het tweede artikel.

*) In „God, Nederland en franje" - necrologie van het Nederlandse partijwezen.

CDAktueel

FEITEN EN MENINGEN

CHRISTEN DEMOCRATISCH APPÈL

Een greep uit provinciale program

Liever bestaande wegen verbeteren, zegt het CDA in Zeeland, dan voor nieuwe wegen steeds meer goeie grond plat walsen. Over en onder de Westerschelde moet zo gauw mogelijk een vaste oeververbinding komen. In Friesland willen de christen-democraten een provinciale en gemeentelijke indeling voor Waddenzee en IJsselmeer. Ook vragen ze van de provincie steun aan voorlichting, vorming en begeleiding op het gebied van ontwikkelingshulp.

In het Zuidhollandse CDA-werkprogram wordt om geldelijke en bestuursmiddelen gevraagd om het de „dichtstbevolkte provincie van Nederland" mogelijk te maken haar functie als zodanig behoorlijk te vervullen. Daartoe zal wijziging van de provinciewet nodig zijn. CDA-Utrecht wil een provinciaal ziekenhuisplan dat rekening houdt zowel met het terugdringen van het bestaande bedden-overschot als met de bereikbaarheid van de kleinere plaatsen uit. Dit zijn zo-maar enkele losse zinnen uit vier van de elf CDA-verkiezingsprograms. Er komt in het provinciale verkiezingsproza ook „statiger" taal voor, maar de voorbeelden maken wel duidelijk dat het CDA bij de Statenverkiezingen niet met verbleekte restantjes van de kamerverkiezingen op pad gaat. Het vraagt de kiezer steun voor in eigen provincie aanwijsbare zaken. Wel worden de provinciale acties in beweging gezet door dezelfde richtlijnen, als in het CDA-program „Niet bij brood alleen", voor de landelijke politiek zijn getrokken. „Samen verantwoordelijk". Daar gaat het om. Ook bij provinciale bestuurszaken.

IDENTITEIT VERSTERKEN

Het verkiezingsprogram van het Friese CDA verschijnt zowel in de Friese als in de Nederlandse taal. Nadrukkelijker dan andere provinciale programs vraagt het Friese werkstuk dat het provinciaal bestuur de eigen (Friese) identiteit zal versterken. Integratie van de cultuur in de Friese gemeenschap is daarbij noodzakelijk. Een middel daartoe is: het op natuurlijke wijze inpassen en versterken van het gebruik van de Friese taal. In het onderwijs, maar ook in het ambtelijk verkeer en het rechtsverkeer. Ook bij „ruimtelijke ordening" zal het Fries-eigene tot uitdrukking moeten komen. Dat eigene manifesteert zich o.a. in een uniek evenwichtig patroon van steden en dorpen, met Leeuwarden als dragend centrum. Als karakteristieke hoofdvormen van het Friese landschap worden genoemd: het Waddengebied, het terpenlandschap, het lage midden en de wouden. Het CDA wil dat deze landschapsvormen bij het ruimtelijk beleid gehandhaafd blijven. Ook dient het bestaansrecht van „kleine kernen" te worden erkend. Wat de plannen tot bestuurlijke reorganisatie betreft heeft het Friese CDA een duidelijk standpunt: de drie bestuurslagen (gemeente, provincie, rijk) in beginsel vasthouden. „De provincie Friesland dient als bestuurseenheid te blijven voortbestaan in haar huidige omvang".

TAAK-VERDELING

In het verkiezingsprogram van vrijwel elke provincie wordt gezegd dat bestuurs-taken en -bevoegdheden zodanig moeten worden verdeeld dat „hogere" bestuurscolleges geen zaken regelen die op „lager" niveau evengoed kunnen worden behartigd. Een standpunt dat trouwens ook in het (landelijk) CDA-program wordt verdedigd. Het wil zeggen: wat een gemeente kan doen, moet niet aan een provincie worden opgedragen. Zo moet ook het rijk geen taken vervullen welke rustig aan een provincie kunnen worden overgelaten.
Maar dan dienen, zoals het Zuidhollandse program eist, die „lagere" besturen natuurlijk wel de vereiste bevoegdheden, beleidsinstrumenten en financiële middelen worden toegewezen. Op het gebied van planning en distributie (bijv. woning-, scholen- en ziekenhuisbouw), beheer (bijv. staatsbosbeheer, waterstaat, rijksscholen) en inspectie (volksgezondheid, volkshuisvesting) zegt CDA-Zuid-Holland, kunnen best rijkstaken aan de provincie worden overgedragen.
In een, door industriële en stedelijke complexen overwoekerde, provincie als Zuidholland, liggen de bestuurlijke problemen natuurlijk wel even anders dan in een overwegend groen gewest als Friesland. „De provinciale indeling dient te worden afgestemd op het territoriale beeld van alle bestaande maatschappelijke samenhangen. Voor Zuidholland tekenen zich dan twee gebieden af, globaal begrensd door de Lek en de noordgrens van Rijnmond".

GEEN VERSTEDELIJKING

De ondoorzichtige bestuurlijke verhoudingen in het Rijnmondgebied moeten worden gesaneerd. Daarom wil het CDA haast maken met een nieuwe indeling in Zuidholland. De openheid van de Zuidhollandse eilanden en van het open middengebied van de provincie moet, mede uit een oogpunt van milieubeheer, worden gehandhaafd. Geen verstedelijking van het platteland. Voor (zeer oppervlakkige) toeschouwers wordt het beeld van Zeeland door zeedijken en Zeeuwse meisjes bepaald. In het Zeeuwse CDA-verkiezingsprogram worden beide genoemd.
De plaats van de vrouw, zegt het CDA, is een gelijkwaardige positie. Die positie moet ook in provinciaal verband volledig worden erkend. In de Zeeuwse politiek dient de emancipatie een feit te worden. Het sterker bevorderen van onderwijsmogelijkheden voor de vrouw kan daartoe bijdragen.
Wat de dijken betreft is het CDA-standpunt in Zeeland: veiligheid op de eerste plaats. Er mag daarom geen enkele vertraging ontstaan bij de partiële dijk-verhoging. In de nieuwe periode van de provinciale staten (1978-1982) moet een goed inrichtingsplan voor de Oosterschelde worden ontworpen. De natuurwetenschappelijke waarden en de belangen van visserij- en schelpdierencultures krijgen daarbij voorrang. Het veer Vlissingen-Breskens moet „optimaal" blijven functioneren. Proeven met aangepaste vormen van openbaar vervoer (zeg maar: experimenten) zijn de Zeeuwse CDA-ers welkom. Voor de visserij moet vlootvernieuwing worden aangemoedigd. En: geen natuurbehoud over de rug van de boer. In het Utrechtse program wordt o.a. meer aandacht gevraagd voor hetgeen de provinciale overheid aan het bevorderen van de werkgelegenheid kan doen. Utrecht is een „ruimtelijke benarde" provincie. Daarom moeten de eisen van milieu, wonen, werken, recreatie en verkeer hier met extra grote zorgvuldigheid onderling worden afgestemd. Daar krijgt ook het werkgelegenheidsbeleid in de provincie steeds mee te maken.

ENERGIE-BEDRIJVEN

Ten behoeve van een zo efficient mogelijke organisatie van de productie en distributie van de energie- en drinkwatervoorziening wil het CDA blijven streven naar het samenvoegen van de bedrijven PUEM, GEVU en PEGUS.
Het dreigende tekort aan goed water vereist regelingen voor het integraal beheer en het zorgvuldig gebruik van het oppervlakte- en grondwater. Er komt een onderzoek naar de mogelijkheid van een provinciale pleziervaartuigenbelasting. Zo kan er geld vrij komen om de financiële gevolgen te dragen van de toenemende waterrecreatie en de daarmee verbonden dure oevervoorzieningen. De centrale doorvoerfunctie van de provincie Utrecht brengt met zich mee, dat zowel over de weg als te water en per spoor veel gevaarlijke stoffen worden vervoerd. Naar de mening van CDA-Utrecht moet het opstellen van een transportplan voor deze stoffen worden overwogen.

EERSTE CONGRES EUROPESE CHRISTEN-DEMOCRATEN

door Ton de Kok

De Europese Volkspartij (federatie van christen-democratische partijen binnen de negen van de EG) heeft deze maand te Brussel haar eerste congres gehouden. Een van de belangrijkste gebeurtenissen op dit congres was de goedkeuring van het ontwerp-program dat de Europese christen-democraten de weg moet wijzen naar een „Europa van vrije mensen".
De belangstelling voor dit congres was groot. Vele prominente CD-politici uit alle hoeken van de Gemeenschap - onder wie een aantal van het kabinet-Van Agt - waren naar Brussel gekomen om de eerste stap te zetten naar een geprofileerde christen-democratische politiek in Europa.
De Belgische premier Tindemans opende het congres met een rede die je de realiteit even deed vergeten en de toehoorders meesleepte naar eenzame hoogten van idealisme en vertrouwen in de toekomst. Hij verklaarde „Deze dag moet een dag van hoop en nieuw vertrouwen voor Europa worden, want dat is wat Europa nodig heeft. Het zijn niet de middelen of de mensen noch het inzicht die ons ontbreken maar de politieke wil en het zelfvertrouwen om te slagen". Met deze beginselverklaring die tegelijk de Europese problemen blootlegde, leidde Tindemans het eerste congres van de EVP in.
In feite vond tijdens het congres een eerste afronding plaats van een proces van langdurig en zwaar onderhandelen over het programma van de Europese christen-democraten. Een program waar zij volgend jaar de Europese verkiezingen mee hopen te winnen.
H. A. de Boer, delegatieleider en waarnemend voorzitter van de Nederlandse equipe, hechtte daar een bijzondere betekenis aan. Op de eerste plaats werd zijns inziens met de totstandkoming van het programma een voorschot genomen op een politieke eenwording van de Europese Gemeenschap zoals wij deze in de toekomst zouden willen zien. Op de tweede plaats beschouwde hij de programdiscussies als van grote betekenis voor het ontdekken van herkenningspunten bij de zusterpartijen in Europa. Volgens De Boer worden de traditionele gedachtepatronen opnieuw gewogen om zodoende het historisch en lokaal bepaalde dat in deze tradities zit, te onderscheiden van datgene wat christen-democraten ten diepste binden kan en binden moet. Op de derde plaats signaleerde hij dat van de contacten in het kader van de Federatie van christen-democratische partijen in Europa een invloed van betekenis uitgaat naar de nationale partijen zelf.

VISIE

Onze minister-president, Van Agt, was een van de sprekers in een lange rij van prominenten die voor het veelkoppige gehoor hun visie over de toekomst van Europa ontvouwden. Van Agt signaleerde het grote belang van het gemeenschappelijke programma dat een stap betekende op weg naar de vorming van staatkundige structuren op bovennationaal niveau. In deze structuren moet naar zijn mening een Europa te voorschijn komen waarin verantwoordelijkheid en deelgenootschap tot hun recht komen en dat zich baseert op de fundamentele gelijkwaardigheid van alle mensen ongeacht hun levensovertuiging, ras, godsdienst, geslacht, afkomst en maatschappelijke positie. Natuurlijk zal ook in Europa de macht moeten worden gespreid en zullen allen die macht bezitten over het gebruik daarvan verantwoording moeten afleggen aan diegenen wier welzijn daarvan mede afhankelijk is.
Behalve problemen van welvaart en welzijn zal Europa zich ook sterk moeten maken om in samenwerking met de VS de verschrikkelijke bewapeningswedloop af te remmen. Van Agt wees ook op de verplichting tegenover de derde wereld. Europa zal ondanks haar interne problemen een toenemend deel van haar eigen welvaart moeten afstaan aan mensen en volkeren die zichzelf nauwelijks in leven kunnen houden. Hij benadrukte het feit dat de christen-democraten van Europa er niet in mogen berusten dat een groot deel van de wereld leeft op de rand van de hongerdood of in onaanvaardbare sociale omstandigheden en evenmin dat een groot deel van de wereld rechteloos leeft onder totalitaire regimes.

GOEDE ELEMENTEN

Na de inleidingen kwam het programma aan de orde. Het ontwerp is onderwerp geweest van diepgaande discussies in de Nederlandse christen-democratie. Inhoudelijk bezien kunnen wij zeggen dat er naast veel goede elementen ook een aantal bezwaren bij ons zijn overgebleven. Zo zijn wij van mening dat het voor de dynamiek van de christen-democratie noodzakelijk is dat expliciet gesproken wordt over de motieven waardoor we ons laten leiden. Het program is op dit punt terughoudend. Hoewel de rechten van de mens door het EVP-program uitdrukkelijk verdedigd worden is er voorts te weinig toegespitst op een aantal gebieden in de wereld waar wij een specifieke verantwoordelijkheid voor hebben. In dit verband kan het ontbreken van Zuid-Afrika met zijn mensonwaardige apartheidsbeleid genoemd worden en de vage bewoordingen waarmee wij onze solidariteit met de Latijnsamerikaanse volkeren tot uitdrukking brengen.
Wat ons vooral als EVP ook na aan het hart moet liggen is een integratie van de wereldeconomie in een nieuwe economische orde. Wat betreft de interne economische politiek kan gesteld worden dat het gehanteerde begrip sociale markteconomie aan inhoud heeft gewonnen. Steeds meer gaat de betekenis van dit begrip in de richting van een meervoudige normering voor de economie. In het program worden naast sociale, ook democratiserings- en milieuaspecten genoemd en tevens het beheersvraagstuk ten aanzien van de grondstoffen. De verantwoordelijkheid van de overheid voor bepaalde grote lijnen van de economische ontwikkeling wordt erkend. Ten aanzien van de waardering voor de kleinschalige verbanden, waarin mensen leven en werken, zijn de passages over familie en gezin in het programma op hun plaats. Alleen zullen de betreffende passages zo moeten worden verwoord dat daarmee ook de onvolledige gezinnen worden bedoeld en dat de schijn wordt vermeden dat wij daarmee hen, die niet in gezinsverband leven, diskwalificeren. Het betreft hier een gevoelig punt dat de Europese burgers in hun privé-leven raakt en derhalve zal ook de EVP met grote zorg zijn formulering moeten kiezen.
Al met al is het voorliggende program met zijn meer en minder gewaardeerde gedeelten voor ons nog juist aanvaardbaar. Het klinkt wat minimalistisch maar wij houden dit document voor een eerste afronding van een voortdurende discussie welke in de toekomst tot nog meer bevredigende resultaten dient te leiden. Het congres is achter de rug. Het perspectief voor de EVP staat of valt met het welslagen van ons streven om nu de christen-democratie een overtuigende en duidelijke profilering te geven. De EVP heeft nu een program. De discussie gaat door.

De Boer sloot zijn congresrede met de woorden: „Moge het zo zijn dat de Europese christen-democraten, in verbondenheid met allen die, waar ook ter wereld, bij dezelfde inspiratie willen leven, steeds meer tot verdieping van haar politiek zal komen vanuit een voortdurende kritische hervormingsgezindheid het welzijn van mens en samenleving wordt gediend.

Campagnetips

Het CDA en de verkiezingscampagne

Bijgaand een artikel met enkele tips ten behoeve van de verkiezingen voor de Provinciale Staten op woensdag 29 maart. Vanuit de landelijke verkiezingscoördinatiegroep gaat C. Bremer in op de campagnevoering.

SPECIALE AKTIES

Aarzel niet de kiezer op te zoeken. Op verkiezingsbijeenkomsten wint men als regel weinig nieuwe kiezers. In hun eigen omgeving moet men de mensen opzoeken. Daar waar de kiezer woont, werkt en zich ontspant. Thuis, nabij kantoor en fabriek bij sport- e.a. recreatiegelegenheden. Denk aan winkelcentra. Ook waar men verplicht is te wachten en men verder niets om handen heeft: bij stations, bushaltes etc. moet het CDA present zijn. Het gaat er met name om de kiezer te winnen die nog geen definitief standpunt heeft ingenomen.

CONTACTEN LEGGEN

Het CDA propageren is vooral contacten leggen. We noemen hier o.a. culturele, maatschappelijke en kerkelijke organisaties. Maar ook met vrouwenorganisaties. Kiezers hechten belang aan de politieke meening van „vooraanstaande" personen. De politieke keuze van het schoolhoofd, de verenigingsvoorzitter etc. stelt voor vele anderen een voorbeeld. Maak een lijst van „belangrijke" personen en benader hen of zij het CDA willen helpen uitdragen. Vraag of ze een aanplakbiljet willen ophangen, een vergadering willen bezoeken, etc.

EERST DE STATEN, DAN DE RAAD!

In veel gemeenten is men volop bezig met de voorbereidingen voor de Raadsverkiezingen. Aan de Statenverkiezingen van 29 maart a.s. denkt men vaak nauwelijks. De uitslag van de Statenverkiezingen is veelal mede-bepalend voor de uitkomst van de Raadsverkiezingen. Het is nog niet te laat voor zaken als rondbrengen van verkiezingsfolders, werven van volmachtstemmen, organiseren van vervoer naar de stembus, afficheverspreiding.

AKTIE OP 28 EN 29 MAART

De laatste 10 dagen zijn beslissend voor het verloop van de campagne. Het pakt totaal verkeerd uit als tegen Pasen, de energie, het geld en het materiaal op is. In PvdA-kring spreekt men dan van een „nachtkaarskampagne". Tot en met het sluiten van de stembus om 19.00 uur op woensdag 29 maart doorgaan met aktie voeren. Op de laatste dag kunnen nog vele stemmen gewonnen worden met volmachtstemmen, stemopwekkingen, etc.

INGEZONDEN STUKKEN

In de komende periode zal men in de kranten ongetwijfeld schrijven over het CDA. Als er onjuist, of gedeeltelijk onjuist over het CDA geschreven wordt verdient het aanbeveling de redactie van het blad daarop te wijzen.
Bij een ingezonden reactie op het volgende letten. Reacties dienen kort en zakelijk te zijn; moeten alleen ingaan op de onjuistheden (geen andere zaken aansnijden) en een zakelijke argumentatie geven. Geen aanvallen doen op andere partijen of kandidaten. Duidelijk schrijven (liefst typen) en naam, adres en afzender vermelden. Op ongefundeerde aanvallen of verdachtmakingen niet reageren, wanneer daarbij geen preciese gegevens vermeld worden. Negeren is dan de beste manier van reageren.

KLEUR BEKENNEN

Nog enkele kleine tips om het gezicht van het CDA publiekelijk uit te dragen. Plak stickers op uw autoruiten. Bij alle activiteiten in de kampagne steeds de button opgespeld. Affiches in flat- e.a. „hoge" gebouwen vallen erg op.

KANDIDATEN OP PAD

Als kandidaten e.a. personen op verkiezingspad gaan, vergeet dan het volgende niet. Richt een goede stand in, die op een opvallende plaats staat. Informatiemateriaal over het CDA moet ruim verkrijgbaar zijn. CDA-vlag, CDA-spandoek of affiches op borden geplakt moeten de publiekstrekkers zijn. Met een bus of huiskar kan men ook vaak leuke resultaten bereiken. Richten kandidaten zich tot het publiek dan is een microfoon onmisbaar. Met een geluidswagen kan men gesproken woord en muziek afwisselen. Vraag tijdig een vergunning aan.

Breed CDA-bestuur bijeen

Geen genoegen nemen met blijvende werkloosheid

Voor het eerst is het algemeen bestuur van het CDA zaterdag 4 maart jongstleden te Utrecht „in verdubbelde samenstelling" bijeen geweest. Dit breder beraad kan, naar voorzitter Steenkamp toelichtte, gezien worden als een aanzet tot een CDA-partijraad. De drie federatief samenwerkende partijen zijn naar één partij op weg. Op de organisatorisch uitgestippelde route betekende de brede bestuursvergadering de zoveelste mijlpaal.

Ook in Utrecht kwamen weer verscheidene zaken aan de orde welke het pad naar fusie moeten effenen. Zo werd de benoeming van een aantal commissies aangekondigd die zich met onderdelen van het vastgestelde „plannings-model van federatie naar fusie" zullen bezighouden.
Voor vandaag en morgen zijn het vooral de staten- en raadsverkiezingen welke van de CDA-organen activiteit vragen. Er bestaan daarvoor duidelijke richtlijnen. In de praktijk komen desondanks wel eens problemen boven water, waarover het goed kan zijn met het bestuur te overleggen. In sommige gewesten is men, wat de samenwerking tussen partijen betreft, al verder dan in „Den Haag". In andere levert het officiële tempo nog moeilijkheden op. Over deze en dergelijke zaken kon in Utrecht met secretaris Krajenbrink van gedachten worden gewisseld.
Over het program van de Europese Volkspartij gaf Vergeer toelichting. Er blijven tussen de verschillende nationale christen-democratische partijen wel verschillen van mening bestaan, maar er zijn, van het CDA-standpunt uit bezien, toch belangrijke vorderingen naar eensgezindheid gemaakt. Vergeer vroeg zich echter wel af of wij ook in Nederland zelf wel voldoende belangstelling hebben voor de komende Europese verkiezingen om ons inzicht tot gelding te kunnen brengen.

MINDER SIMPEL

Twee CDA-Kamerleden, beiden oud-minister uit het vorige kabinet, drs. R. F. M. Lubbers en drs. J. Boersma hebben op de Utrechtse bestuursvergadering voorts het werkgelegenheidsbeleid besproken. Lubbers belichtte er de sociaal-economische aspecten van en Boersma beperkte zich in hoofdzaak tot de sociale aspecten. De heer Lubbers had voor zijn gehoor een twaalftal punten op papier gezet. Aan de hand daarvan maakte hij duidelijk hoe de werkloosheid door verscheidene internationale factoren wordt beheerst. Het is al moeilijk de oorzaken nauwkeurig aan te wijzen, doch het is nog minder simpel om een oplossing te vinden. De wereld is ook technisch steeds meer één geworden. Economische groei maar ook recessie werkt tot ver over eigen grenzen door. Behoud van geordende vrijhandel achtte Lubbers nodig om te voorkomen dat, het ene land na het andere, tot dumpingsprijzen overgaat en we internationaal steeds verder in het moeras komen. Essentieel achtte hij eveneens dat de koopkracht internationaal in stand blijft. Ook herstructurering moet, sociaal begeleid, doorgaan.
Van belang is verder dat niet alleen naar de sombere kanten van de economische ontwikkeling wordt gezien. Zo kan worden geconstateerd dat Nederland er in is geslaagd de inflatie enigszins terug te dringen al was Lubbers van mening dat we minstens het Duitse niveau (drie procent) moeten kunnen bereiken.

ONMISBAAR

Om de bestaande matheid in de ondernemerswereld tegen te gaan moet tegenover nieuwe initiatieven een ruimhartig onthaal vinden. Een selectieve groei is onmisbaar. Dat is iets anders dan vijandig te staan tegenover de techniek. Deze zal juist voor het oplossen van de economische problemen een belangrijke bijdrage moeten leveren. De noodzakelijke herstructurering zal tegelijk op overgang van industrie naar diensten moeten zijn gericht. Bij de gedachtenwisseling werd Lubbers o.a. gevraagd in welke richting „ombuiging" zijns inziens nog kans van slagen kan hebben. Selectieve groei, antwoordde Lubbers, kan bijvoorbeeld op milieu-gunstige objecten zijn gericht. Ook kan het overheidsbeleid trachten te beïnvloeden dat beschikbare middelen in maatschappelijk-gunstige richting worden besteed. Ook in de dienstverlenende sector kan de groei worden bevorderd. Er zijn, globaal bezien, nog onafzienbaar veel behoeften te vervullen. Het valt ook nooit precies te voorzien in welke richting die behoeften zich zullen ontwikkelen. Welk een belangrijke economische factor is bijvoorbeeld de vakantiebesteding geworden. Mondiaal bezien zal ook de behoefte aan (technische) controle-apparatuur nog toenemen.

HARDE GULDEN

Dat het Nederlandse kapitaal blijkbaar liever in het buitenland dan in eigen land belegt, zoals bij de discussie misprijzend werd geconstateerd, noemde Lubbers de keerzijde van het feit dat we m[illegible] onze harde gulden buiten de grens meer [illegible] kopen. Ook een semi-overheidsbedrijf als de Staatsmijnen geeft voor zijn beleggingen vaak aan Amerika de voorkeur.

MEEGEVALLEN

Sprekend over de sociale aspecten van werkloosheidsbeleid stelde Boersma allereerst vast dat de maatschappij is, zoals wij haar hebben gemaakt. Op vaak ondoorzichtige manier worden mensen in de strijd om „overleving van de sterkste" gemangeld. Dat heeft God niet zo gemaakt maar mensen. Daarbij wilde Boersma niet de mode volgen om in dit verband alleen aan werkgevers te denken.
Na enkele maanden binnen de CDA-kamerfractie hebben meegelopen wilde Boersma wel zeggen dat het hem daar best is meegevallen. Het was even wennen in die grotere fractie, maar hij heeft er een stuk elan aangetroffen waarmede alle gelegenheid geboden wordt de christelijke politiek een eigen gezicht te geven. Hij vroeg dringend, zittend in het hart van het beleidscentrum die gelegenheid te gebruiken. Dat anderen ons een bepaald etiketje willen opplakken is niet erg, maar Boersma waarschuwde er voor op te passen dat we ons niet zelf in een kleurloze middenpositie manoeuvreren.
Voor bezwaren van coalitie-genoten behoeven we niet bang te zijn. Die blijven bij elke samenwerking bestaan. Ook moeten we niet te gauw schrikken voor eigen duidelijkheid. Zeker voor de werkloosheidspolitiek geldt dat het duidelijk moet zijn welke geest onze politiek bezielt; het gaat om mensen.
Wat de functie van de onderneming betreft merkte Boersma op dat winst maken nodig is. Maar het gaat toch in de eerste plaats om de maatschappelijke functie van de onderneming.

ONVERMIJDELIJK

Wil het aantal werklozen kunnen worden teruggedrongen dan zal een ombuigingsoperatie onvermijdelijk zijn. Daarbij past geen botte bijl. De particuliere sector mag niet ten koste van de collectieve sector worden versterkt. Aan de andere kant verwierp Boersma ook goedkope slogans als „de" sociale uitkeringen mogen niet worden aangetast. Het is conservatisme om het voor te stellen dat elke sociale voorziening onaangetast moet blijven eenvoudig omdat ze bestaat. Boersma vroeg het CDA-intellect zich met alle kracht op de centrale problemen te richten om zo naar eigentijdse oplossingen te zoeken. Die oplossing kan niet gezocht worden in het toekennen van steeds meer centrale beslissingsbevoegdheid aan de overheid. Evenmin kan genoegen worden genomen met blijvende werkloosheid. Over de plaats van de onderneming in de maatschappij moet meer duidelijkheid en eensgezindheid komen. Bij het werkloosheidsbeleid dient, naar Boersma's overtuiging, het sociaal aspect voorop te staan al mogen economische grenzen niet uit het oog worden verloren.
De middagvergadering was geheel voor de gedachtenwisseling over de inleidingen van Lubbers en Boersma gereserveerd. Er werd door velen aan deelgenomen. Tal van actuele sociale en economische punten kwamen daarbij naar voren.

G. J. Brinkman.

Aktie CDA-vrouwen: „kom eens dichterbij"

Een hele happening daar bij de CDA-veste in de Kuyperstraat te Den Haag. De CDA-vrouwen voerden actie. Een fijne actie. Mevrouw mr. E. A. Haars staatssecretaris van Justitie en Th. M. Hazekamp staatssecretaris van Economische Zaken, hingen uit het raam, in functie.
Mevrouw M. H. M. F. Gardeniers minister van CRM, had er graag bij willen zijn, maar was verhinderd, zeer tot haar spijt. Zij staat ook met hart en ziel achter het projekt.
Opzet van de CDA-vrouwen - hierdoor in staat gesteld door de KVP-Vormingsstichting - is vrouwen bij de politiek te halen. Zoals op zoveel gebied zijn vrouwen ook op politiek terrein achtergebleven. En daar doen die aktievoersters nu wat aan! Tegen al die vrouwen hebben ze gezegd: „Kom eens dichterbij!" Praat met ons mee, zomaar ongedwongen bij de koffie. Laten wij samen over de muren van onbegrip kijken. Onwetendheid, misschien wat gemakzucht en wat drempelvrees overwinnen.
Berthe Haars en Ted Hazekamp waren niet zomaar bij de CDA-vrouwen in het CDA-gebouw. Ten eerste staan ze volledig achter de intentie van het plan, maar vooral zijn ze gelukkig met de keuze van het onderwerp, waarover duizenden vrouwen nu samen gepraat hebben, nl. „Het consumentenbeleid". Een belangrijke en vooral hoogst aktuele zaak. Het consumentenbeleid heeft immers zoveel kanten. B.v. Sterreklame, inclusief het hier scheef gegroeide beeld

Vervolg op pagina 6

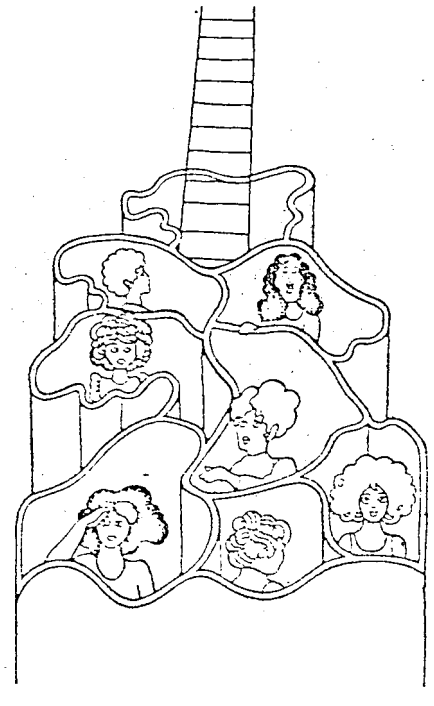

Vervolg van pagina 5

van de mens; versobering; vorming, voorlichting en bescherming van de consument (warenwet).
De afstand tussen de altijd overbezette en overvolle agenda's van de bewindslieden werd door een brandweerladder overbrugd. Met gevaar voor eigen leven beklom Emmy van Nieulande deze ladder (zie foto) en gaf Berthe Haars en Ted Hazekamp een zilveren miniladdertje, het herkenningsteken van het CDA-vrouwen plan.

- Het laddertje om de drempelvrees te overwinnen.
- De ladder om over de muren van onbegrip tussen vrouwen en politiek te kijken.
- De ladder om over de heggen van het politieke doolhof heen wat duidelijkheid te kunnen krijgen.
- Een laddertje gewoon om bij elkaar te kunnen komen.

Op 1 maart om 10.00 uur 's ochtends kwamen vierduizend vrouwen, verspreid over heel Nederland in zeker 150 plaatsen bij elkaar in groepjes van 15 à 20. Het resultaat van al dat denk- en pratwerk werd aan de beide staatssekretarissen toegezegd en zij beloofden er wat mee te doen. Er is veel losgeslagen, echt de vrouwen hunkeren om mee te doen. Hartverwarmend is het enthousiasme, volgende keer gaat het nog beter en doen er nog meer vrouwen mee. Hartverwarmend was ook de start van „Kom eens dichterbij".

Marlies Nagel.

Anti-kraakwet geeft de politie wapen in handen

door: P. Bode

De reeds door de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangenomen anti-kraakwet maakt het mogelijk, dat de politie voortaan krakers uit een pand kan zetten zonder dat er een rechter aan te pas komt. De kraker kan een maximale straf van *f* 200,- oplopen.
Over de eerste constatering kan men zich alleen maar verheugen. Een ieder heeft - onder welke omstandigheden hij of zij ook verkeert - handen af te houden van andermans eigendommen.
De tweede constatering kan men als een „giller" aanmerken. Wie schrikt er in onze tijd nog voor *f* 200,- terug? Laat me niet lachen! Het had minstens *f* 2.000,- moeten zijn.
Tevens moet ik constateren, dat het kraken op zichzelf ook onder de nieuwe wetgeving niet strafbaar is. Maar, wanneer de kraker weigert op aandringen van de eigenaar het huis te verlaten, kan de politie wel optreden.
In de Eerste Kamer moet de anti-kraakwet nog aan de orde komen.
Om de besluitvorming in de Senaat te beïnvloeden, werden tijdens het weekeinde van 25 en 26 februari 1978 in twaalf gemeenten in ons land door het Landelijk Overleg Kraakgroepen (LOK) panden gekraakt als protest tegen de op komst zijnde nieuwe wetgeving.
De tegenstanders van de anti-kraakwet stellen, dat de woningnood tot het kraken aanzet. En het LOK vindt dat een falend volkshuisvestingsbeleid niet door een anti-kraakwet mag worden gecamoufleerd. Daarom wilde het LOK met de actie de onrechtmatige leegstand van veel panden in ons land aantonen.
Enerzijds zou je kunnen zeggen: „He, daar zit wat in". Je moet toch wel enig begrip voor hun positie kunnen opbrengen.

VRAAGTEKENS

Maar anderzijds, zet ik toch ook vele vraagtekens. Dit jaar loop ik zelf 20 jaar als gemeentebestuurder mee. Zelfs dus nog in een tijd, dat er veel minder woningen waren en de „echte woningnood" nog hoogtij vierde. Mijn ervaring is ook dat een ieder geholpen wordt. Uiteraard niet op het moment dat de woningzoekende zou willen. Een ander punt heden ten dage is ook, dat er jongere woningzoekenden zijn, die niet in nieuwbouw willen, maar juist „het oog" hebben laten vallen op oude panden of pandjes die vanwege stadssanering afgebroken moeten worden. Door het kraken van die panden belemmeren zij menig gemeentebestuur in de realisering van plannen, die uit een oogpunt van behartiging van het algemeen belang noodzakelijk zijn.
Tenslotte zou ik willen opmerken, dat, lettend op de vele, ja zeer vele, woningen die sinds 1945 gebouwd zijn, niet van een falend volkshuisvestingsbeleid mag worden gesproken. Wel mag men stellen dat de woningzoekende zijn eisen steeds hoger stelt. Daarbij kan een grens bereikt worden dat er voor hem slechts deze mogelijkheid is: of een woning kopen of een woning bouwen.
Onder verantwoordelijkheid van de toenmalige minister van justitie, Van Agt, werden twee met elkaar samenhangende wetsontwerpen tegen het kraken ingediend.
Het ene stelt het kraken van woningen strafbaar. Het andere maakt het mogelijk woningen die gemeenten met het oog op afbraak hebben overgenomen, tijdelijk (tot aan de sloop) te verhuren. Dit wetsontwerp, dat tegelijk met de anti-kraakwet wordt behandeld is er op gericht het onnodige leegstaan van woningen tegen te gaan.
Met de nieuwe wetgeving wordt een leemte aangevuld in het wetboek van strafrecht. Deze leemte kwam aan het licht bij een arrest van de Hoge Raad in februari 1971. Bij dit arrest maakt de Hoge Raad uit dat het wederrechtelijk in gebruik nemen van een leegstaande woning niet het misdrijf van „huisvredebreuk" of „lokaalbreuk" (wel omschreven in het wetboek van strafrecht) opleverde. De anti-kraakwet geeft de politie een wapen in handen om tegen krakers op te treden.
Het tweede wetsontwerp, dat nauw met de anti-kraakwet samenhangt, geeft gemeenten de mogelijkheid woningen in stadssaneringsgebieden tot aan de sloopdatum toch nog een woonbestemming te geven. Gemeentebesturen zien er momenteel tegenop leegstaande woningen nog tijdelijk te verhuren, omdat er bij de opzegging ontruimingsproblemen ontstaan. Bij de bestaande wetgeving zouden de huurders een beroep op de rechter kunnen doen om huurbescherming of verlenging van de huurovereenkomst te verkrijgen.
Onder de nieuwe wet zijn de huurders verplicht de woning te verlaten.
Zover ik het tenslotte kan beoordelen, ziet het er overigens wel naar uit dat de Senaat, in navolging van de Tweede Kamer deze wetsontwerpen zal aanvaarden.

Veenendaal, P. Bode.

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM.

Bouw- en Aannemersbedrijf
M. de Raad & Zoon
Pickestraat 62, Noordwijk, tel. 01719-12100 en 15257.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

TOT 140% HYPOTHEEK
Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie.
Geldlening f 5.000,- = 36 x f 171,- enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.
drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF
J. STOUT
Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer
de klok HANDELMIJ B.V. BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam, telefoon 010-190200.

korteweg
bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

HANAB B.V.
GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS
Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

VAKANTIE IN SCHOUWEN
Zeeland

ZOMERHUISJES TE HUUR

dicht bij zee ideaal voor vissers.

Vrij voor **15 juli en na 12 augustus**
J. van de Male, tel. 071-764851.

KOCH

Telefoon 055-214259
APELDOORN.

Kerkorgels
Elektronische orgels

voor kerk-, school- en huismuziek.

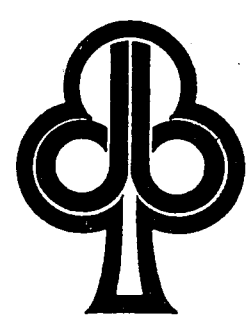

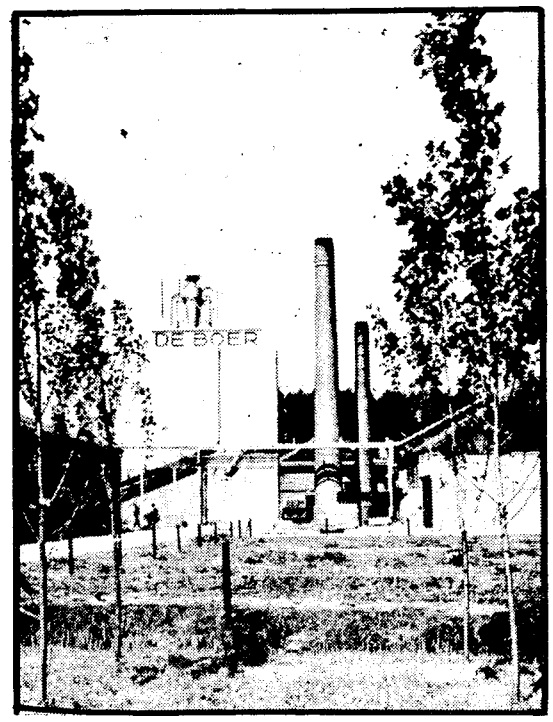

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

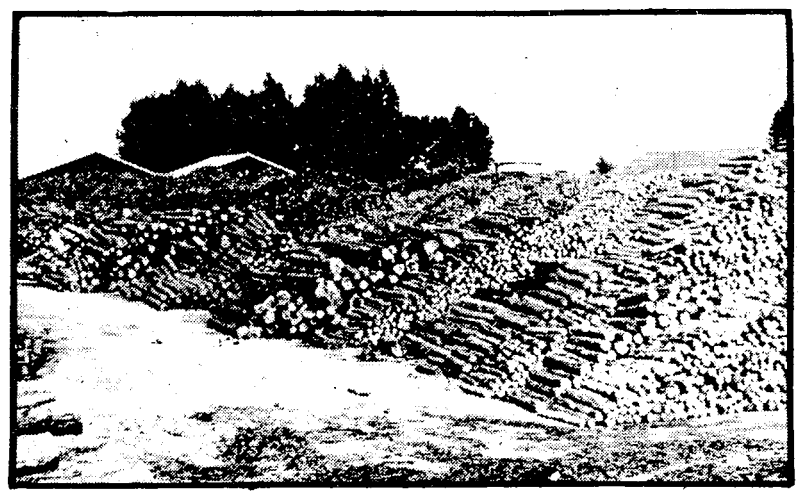

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58. TELEFOON 05100-20841.

Zaanse klokken

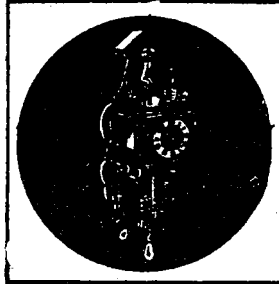

Maaskant
Winkelgalerij Kerschoten
Tel. 15865, Apeldoorn.

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.

Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.

Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

Stelt u prijs op

VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELEN

dan

VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

AANNEMERSBEDRIJF

B.V. RADIX & VEERMAN
Oudelandsweg 30 - Tel. 03480-2204 - **WOERDEN.**

Verbouw - Nieuwbouw door geheel Nederland.

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

De Stichting Burgerschapskunde — een landelijke, door de overheid gesubsidieerde instelling voor politiek vormingswerk — verzorgt nu al een tiental jaren schriftelijke cursussen, publikaties, leermiddelen, excursies en discussiedagen over diverse politieke en maatschappelijke onderwerpen.

Een aantal cursussen en uitgaven willen wij u — met het oog op de komende verkiezingen — speciaal onder uw aandacht brengen:

POLITIEK BEKEKEN

Wat is politiek precies? Waar gaat 't om in de politiek en is politiek werkelijk nodig of kunnen we er ook buiten? Bij dergelijke vragen willen we in deze cursus even stilstaan.
POLITIEK BEKEKEN bestaat uit 12 geïllustreerde lessen en is speciaal geschreven voor jongeren. De prijs van de cursus bedraagt f 15,—.

DE GEMEENTERAAD

Met het oog op de komende gemeenteraadsverkiezingen is de reeds 8 jaar bestaande cursus "de gemeenteraad" geheel herzien. De in totaal 27 lessen zijn bijgewerkt met de laatste gegevens en aangepast aan de gewijzigde omstandigheden op gemeentelijk terrein.
Een cursus bestemd voor ("aankomende") gemeenteraadsleden en verder voor iedereen die geïnteresseerd is in de gemeentepolitiek.
De prijs van deze cursus bedraagt f 30,—.

POLITIEK VEELSTROMENLAND

Een cursus van 8 boekjes met veel historisch fotomateriaal over de 8 meest toonaangevende stromingen in de Nederlandse politiek:

FASCISME (A.A. de Jonge)
ANARCHISME (A.L. Constandse)
LIBERALISME (H.J.L. Vonhoff)
SOCIALISME (J.Th.M. Bank)
CALVINISME (D.Th. Kuiper)
MARXISME (J.J.A. Bartels)
KATHOLICISME (J.P. Gribling)
NIEUWE STROMINGEN (J. de Lange)

De prijs van de cursus bedraagt f 25,—.

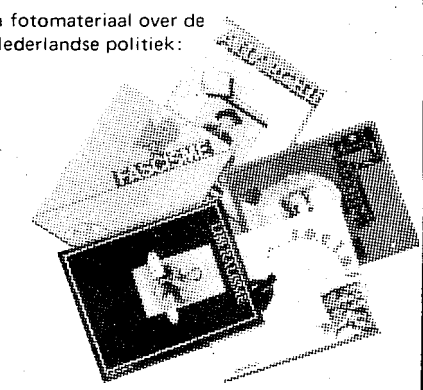

Inschrijving is dagelijks mogelijk door storting van het cursusbedrag op postgiro 150.11.69 t.n.v. Stichting Burgerschapskunde te Leiden, onder vermelding van de verlangde cursus(sen).

HET RODE POTLOOD

Een boek met geluidscassette over de Tweede Kamer en de verkiezingen. In dit boek worden onderwerpen behandeld als:
hoe komen programma's tot stand / hoe werkt de politieke propaganda / het leven van een kamerlid / de kabinetsformatie / openbaarheid / de mening van de kiezers.
Op de geluidscassette zijn interviews te horen met o.m. Beernink — Aantjes — Vondeling — Gortzak — Ginjaar — De Korte — Henk van Hoorn.
De prijs van boek en cassette bedraagt f 8,50. Alleen het boek f 6,50.

VAN AGT AAN DE MACHT

(of: hoe dat tweede kabinet Den Uyl er toch niet kwam)
In tekst en foto's door: Fred Verbakel / Han Singels / Dolf Toussaint
Verbakel (bekend van het televisieprogramma "Den Haag Vandaag") geeft een begrijpelijke en volledige beschrijving van de langste kabinetsformatie uit onze geschiedenis. Ook wat daaraan voorafging krijgt aandacht: de val van het kabinet Den Uyl en de verkiezingen. Verbakel verlevendigt de tekst met veel markante uitspraken van politici en enkele nog niet eerder gepubliceerde feiten.

De prijs van dit boek bedraagt f 12,75.

POLITIEKE STROMINGEN

Wat is politiek, wat zijn en doen politieke partijen, wat betekenen begrippen als links en rechts; progressief en conservatief; hoe zit het Nederlands partijwezen in elkaar?
Het liberalisme; het socialisme; confessionele stromingen; nieuwe stromingen.
Tot slot geeft het boekje een goed overzicht van de huidige politieke partijen. De prijs van deze uitgave bedraagt f 5,50.

Bestelling is mogelijk door storting van het verschuldigde bedrag op postgiro 150.11.69 t.n.v. Stichting Burgerschapskunde te Leiden, onder vermelding van de gewenste uitgave(n).

Alle in deze advertentie vermelde prijzen zijn inclusief portokosten.

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

AFD. SCHRIFTELIJK ONDERWIJS
ERKEND DOOR DE MINISTER VAN ONDERWIJS EN WETENSCHAPPEN, BIJ BESCHIKKING d.d. 23.4.1975, BVO/SFO—129.708

Voor een overzicht van alle uitgaven en cursussen kunt u — geheel vrijblijvend — onze algemene prospectus aanvragen. Het adres is: Stichting Burgerschapskunde, Postbus 349, 2300 AH Leiden.

BDU-nieuwsbladen

professionele media, met 'n hoge dekkingsscore in een koopkrachtig stukje Midden-Nederland

Midden-Nederland, preciezer gezegd de Gelderse en Stichtse Vallei, telt ruim 300.000 inwoners met een breed bestedingspatroon dat minstens zo interessant is als dat van elke andere gemiddelde Nederlander.
Ten aanzien van het bereik van deze koopkrachtige Middennederlandse konsument is er echter een duidelijk voordeel: u bereikt ze bijna allemaal, ieder met een eigen blad in hun eigen deelgebied.
Elk blad met een sterk geografisch gerichte redaktionele formule voor een optimale leesintensiteit.
Een leesintensiteit die zich echter niet alleen tot de redaktionele pagina's beperkt (landelijke, regionale en plaatselijke adverteerders ervaren dat dagelijks).

En als uw afzetgebied zich niet tot enkele deelgebieden beperkt, maar zich over het gehele B.D.U.-gebied uitstrekt, dan heeft u nog een extra voordeel: het B.D.U.-kombinatietarief.

Met kortingen die in sommige gevallen méér dan 50% besparing geven op de de normale tarieven.
Dus meer dan de moeite waard om een uitgebreidere dokumentatie aan te vragen.

Wij hebben hem voor u klaar liggen.
BDU, Nieuwstraat 15,
Barneveld.
Tel. 03420-6141
Telex BDU 40261.
Barneveldse Krant-Stad Amersfoort-De Stad Nijkerk-De Woudenberger/
Scherpenzeelse Krant-
Bennekoms Nieuwsblad-
Hoevelakens Nieuwsblad-
Ede/Veldhuizen-
Lunters Nieuwsblad-Leusder Krant.

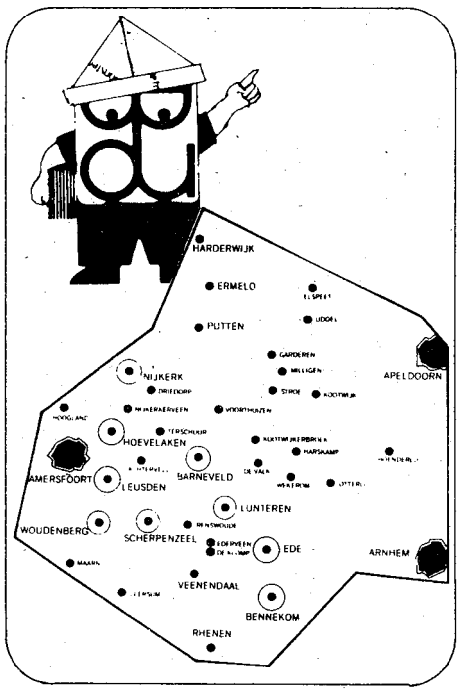

Ontdekkings-tochten door het land van de bijbel!

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

„In de voetsporen van Paulus"

MET „THACIR" NAAR ISRAËL

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs Hotels of Jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Eilat en Sinaï. Of een hèle ekstra week" in de voetsporen van Mozes" door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimages, volgestopt met toeristische humbug, waarbij je je geloof verliest, maar een THeologisch verantwoorde, Archeologisch interessante en Cultureel belangwekkende Israël Reis, met ruimschoots aandacht voor de uitdagingen en de problematiek van het moderne Israël en zijn minderheden. Kortom: reizen met een eigen karakter! THACIR-reizen zijn zeker niet geschikt voor iedereen, maar wèl voor mensen, die zich geen christelijke knollen voor heidense citroenen willen verkopen!

Vertrekdata: 1978: 21 maart (volgeboekt); 11 juli; 7 november; 23 december.
1979: 23 januari; 13 februari; 6 maart; 27 maart; 17 april; 8 mei; 29 mei; 19 juni; 10 juli; 31 juli; 21 augustus; 11 september; 2 oktober; 30 oktober; 20 november; 22 december.

Nota bene: Jeugdherbergreizen alleen: 11/7 en 7/11, 1978; 10/7 en 30/10, 1979.

Een **15-daagse reis,** die u 9 dagen door **Griekenland** en 6 dagen lang door **Rome en omstreken** zal voeren. **„In de voetsporen van Paulus"** zult u dagelijks vele malen verbaasd staan over de grote hoeveelheid indrukwekkende monumenten uit de Griekse en Romeinse oudheid. Het Nieuwe Testament -en met name die gedeelten, waarin de apostel Paulus een hoofdrol speelde - komt er tot nieuw leven voor u.
De mythologische verhalen en klassieke geschiedenis krijgen ter plekke vlees en bloed voor u.
Een reis om nooit te vergeten!

Vertrekdata: 1978: 11 juli en 31 oktober.
1979: 3 mei; 12 juli; 1 november.

Met al onze reizen gaat een deskundige Nederlandse reisbegeleid(st)er mee. Al onze reizen worden gegidst door gediplomeerde, zo mogelijk Nederlands sprekende, Israëlische, Griekse en Italiaanse gidsen.
Voorafgaande aan al onze reizen, beleggen wij met de reisgenoten een ontmoeting ter informatie en kennismaking.

Bestel nog vandaag onze uitgebreide reisbeschrijving (met vermelding van „Israël-reis" of „Paulus-reis") en binnen enkele dagen kunt u in alle rust ons hele verhaal bestuderen, waarin **geen „kleine lettertjes" voorkomen!**

Wij zien met belangstelling uw aanvraag tegemoet!

THACIR, EUROPALAAN 14, HARDERWIJK

Vrijdag 24 maart 1978 - 14e jaargang no. 12

de nederlander

CHU-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Oproep van premier Van Agt

Beste mensen,

Woensdag 29 maart a.s.: STATENVERKIEZINGEN!

Die zijn zeer belangrijk. Voor u, voor mij.

Wat ik heb meegemaakt van de campagne was voortreffelijk en hartverwarmend.

Ik reken op een goede verkiezingsuitslag. Mensen, alvast bedankt! Vier echter eerst een vrolijk Paasfeest!

Met hartelijke groet,
Van Agt, minister-president.

Provinciale lijstnummers

De nummering van de CDA-lijsten in de verschillende provincies is als volgt:

PROVINCIE:	lijstnummer
Groningen	2
Friesland	1
Drenthe	2
Overijssel	1
Utrecht	2
Noord-Holland	3
Gelderland	1
Zuid-Holland	2
Noord-Brabant	1
Limburg	1
Zeeland	2

Volgende week woensdag 29 maart:

Stem CDA

Volgende week woensdag 29 maart vinden de verkiezingen plaats voor de provinciale staten. Het CDA heeft in alle provincies kandidatenlijsten ingediend.
Voor alle kiezers is dit het advies: stem CDA.

Waarom stemmen op het CDA bij de komende statenverkiezingen?

De redactie van het maandblad „Bestuursforum", het blad van de Vereniging van christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders, heeft met het oog op de statenverkiezingen, volgende week woensdag 29 maart, aan CDA-politici twee vragen voorgelegd, en wel „Wat betekent de provincie voor U?" en „Waarom CDA stemmen?".
Van de gegeven antwoorden, die gepubliceerd werden in het maart-nummer van „Bestuursforum" heeft de redactie van het CHU-blad „de Nederlander" er twee uitgelicht om ze door te geven aan haar lezers. Het zijn de antwoorden van mevrouw Dieuwke IJ. W. de Graaff-Nauta, voorzitter van de CDA-fractie in de staten van Friesland, wethouder van Sneek, lid van het algemeen bestuur van het CDA en lid van de Unieraad van de CHU, en van A. J. Kaland, lid van de Eerste Kamer voor het CDA, gedeputeerde van Zeeland en tot voor kort penningmeester van de CHU.

Mevrouw De Graaff-Nauta gaf de volgende negen argumenten voor het stemmen op het CDA:

- „Het CDA werkt vanuit een duidelijk uitgangspunt, de Bijbelse boodschap;
- het CDA heeft provinciaal en landelijk een goed, duidelijk en eerlijk program;
- het CDA, nu een samenwerkingsverband van ARP, CHU en KVP, zal groeien naar één christelijke partij;
- in het CDA heeft het „samen verantwoordelijk" een zwaar accent;
- het CDA wil geen „belangen"-partij zijn;
- het CDA wil niet polariseren;
- de partij in het CDA is geen doel, maar een middel;
- het CDA zoekt niet naar wat scheidt, maar naar wat bindt;

Negen argumenten om CDA te stemmen is meer dan genoeg voor 29 maart a.s."

Gedeputeerde Kaland beantwoordde de vragen als volgt:
„Hoewel de vragen van de redactie in omgekeerde volgorde zijn gesteld, wil ik beginnen met het „waarom CDA stemmen?"
Ik ben opgevoed in een midden-orthodox gezin en heb vanzelfsprekend alle vormen van christelijk jongerenwerk ondergaan, alsmede leiding daaraan gegeven. De politieke keuze - voor het eerst na de laatste wereldoorlog - was dus niet moeilijk.
Hervormd zijnde en niet in de ban van de naoorlogse doorbraak koos ik weliswaar traditioneel - niet iedere traditie is fout! - maar toch ook wel bewust voor christen-democratische politiek. Ik heb daar nooit spijt van gehad. In de CHU heb ik me bijzonder goed thuis gevoeld en ik weet dat dat in het CDA evenzo is en zal zijn. Tenzij .... Mag ik voor de toekomst daar nog één mits aan verbinden? Tenzij het CDA te weinig ruimte, te weinig vrijheid aan het individu zou laten. Ik zal er nooit in berusten dat het CDA mensen kent die uit het goede hout gesneden, en anderen die als „wildgroei" dienen te worden betiteld. Een pluriforme politieke groepering die in een pluriforme samenleving recht en gerechtigheid betracht, zal ongetwijfeld op grote steun van de kiezer kunnen blijven rekenen.
Op 29 maart krijgen de kiezers weer de gelegenheid zich uit te spreken omtrent de partij van hun keuze. Hoewel het om statenverkiezingen gaat, is de nationale politiek ook nu weer in het geding. Ook daarop moet de kiezer mijns inziens worden gewezen. Niet alleen omdat de provinciale staten nog steeds de leden van de Eerste Kamer kiezen, maar ook omdat het van geweldig groot belang moet worden geacht of de geringe marge die het kabinet-Van Agt heeft - een krappe meerderheid -, wordt verruimd of teniet wordt gedaan. Weliswaar zijn er niet direct staatsrechtelijke gevolgen verbonden aan een slechte verkiezingsuitslag voor de huidige regeringscombinatie, maar versterken zou het de positie van het kabinet zeker niet.
Het is ook daarom dat wij de kiezers opwekken CDA te kiezen. Redelijkheid, verdraagzaamheid en respect voor de ander - het is de moeite waard daarvoor te kiezen.
Komen de provinciale zaken dan niet aan de orde? Meerdere keren hebben wij „in de provincie" gezegd dat het zo jammer is dat de kiezer zo door de landelijke politiek wordt benaderd, dat de kiezer er amper weet van heeft dat het gaat om de samenstelling van provinciale staten, het hoogste bestuursorgaan in de provincie.
Medio januari, minder dan drie maanden vóór de verkiezingen, bracht een NIPO-onderzoek aan het licht dat meer dan 50% van de kiesgerechtigde Nederlanders niets af wist van de komende staten- en zelfs raadsverkiezingen, aldus Trouw van 4 februari. Om moedeloos van te worden als provinciaal politicus. Ik ben er echter van overtuigd dat de kiezer in Zeeland er meer weet van heeft.
Ik heb lange tijd in deze mooie provincie mogen werken. Twintig jaar als statenlid en zestien daarvan als gedeputeerde. Een provincie waarin de provincie nog leeft, bij veel burgers, bij de Zeeuwse organisaties, bij de waterschappen en bij de gemeenten. Dat is voor een democratie van essentieel belang. „Onbekend maakt onbemind" gaat ook hier op.
Er is echter veel veranderd, ook in onze provincie. In mijn tijd is de „nieuwe" Provinciewet tot stand gekomen (1962). Vóór die tijd vergaderden provinciale staten twee maal per jaar en met ontheffing soms een keer extra. Thans maandelijks en voorzien van al dan niet gelezen nota's en papieren, uiteraard altijd in het openbaar, en vele vergaderingen van openbare commissies daar tussen door. En toch weet ruim 50% van de kiezers niet dat zij die gekozenen opnieuw moeten gaan beoordelen.
Nog een kenmerkend verschil: een college van gedeputeerde staten was vroeger een vertrouwenscollege van provinciale staten. De staten lieten daar veel aan over. Nu - en in de ene provincie is dat wat erger dan in de andere - is er niet zoveel vertrouwen meer: is het wel allemaal waar, wordt er niets achter gehouden? Zou dat wegtracé of die subsidieverlening niet beter anders kunnen? In toenemende mate constateert men ook de zucht naar het parlementjespelen. Staatsrechtelijk onjuist en niet bevorderlijk voor de goede verhoudingen.
Ondanks deze „mijmeringen", waarin mogelijk te veel hang aan en naar het verleden doorklinkt, is er naar mijn vaste overtuiging nog een in belang toenemende rol voor de provincie weggelegd. Op het gebied van volksgezondheid, van bejaardenzorg, van cultuur, van werkgelegenheid en van milieuhygiëne is dat al zo, naast de vele traditionele taken. Maar er komt nog meer. Bij de reorganisatie van het binnenlands bestuur zou ik willen beginnen met de

vervolg op pagina 2

CDA campagne berichten

Tips voor de laatste dagen
Doorgaan tot de laatste dag

Hoe belangrijk de aanloopperiode naar de 29e maart ook is, de laatste dagen, zo leert de ervaring, maken de kiezers hun definitieve stemkeuze. Het gaat daarbij in het bijzonder om de groep zwevende kiezers. Dit zijn de kiezers die pas op het laatste moment hun keuze bepalen. Hun stemgedrag is vaak beslissend voor winst of verlies. Juist om hen te winnen moet men niet vroegtijdig de verkiezingsaktiviteiten beëindigen. Maar tot het laatste moment de campagne doorzetten. Pas op woensdag nà 19.00 uur is het tijd om de balans op te maken. Als bijdrage voor de slotfase van de campagne in kort bestek enkele tips.

KLEUR BEKENNEN

Er zijn tal van tips te bedenken waardoor het CDA de aandacht van het publiek kan trekken. Enkele voorbeelden: een CDA-sticker op uw achterruit, houd uw CDA-button in trein of bus opgespeld; bevestig affiches op een opvallende plaats etc. Deze „kleine" aandachttrekkers zijn niet zonder betekenis. Er gaat een getuigenis vanuit. Vooral de laatste dagen moet het CDA eruit springen.

AUTOKARAVAAN

Een zinvolle publiektrekker is de georganiseerde autostoet. Liefst op dinsdagavond 28 maart tussen 18.30 en 20.30 uur. Op dat moment zijn de meeste mensen thuis.

CDA-STEMBUSWIJZERS

De kiezer moet merken dat het CDA present is. Ook om en nabij de stemlokalen. Dáár mogen de groene affiches zeker niet ontbreken. Het CDA steelt zeker de show als men op dinsdagavond 28 maart of woensdagochtend vroeg **„CDA-stembuswijzers"** naar de stembuslokalen aanbrengt.
Op stevig karton/hardboard tekent men het woord **stembus, met een pijl in de richting van het stemlokaal.** Een CDA-sticker completeert de stembuswijzer. Bevestigen aan lantaarnpalen etc. Niet plakken!

Een vergelijkbare tip. Bevestig CDA-ophangborden nabij stemlokalen en langs belangrijke wegen. Halve CDA-zaalaffiches op karton/hardboard opgeplakt en dinsdagavond 28 maart aangebracht (lantaarnpalen en bomen etc.) geven een bijzonder effect. Woensdagavond de borden meteen weghalen. De gemeente zal u daarvoor erkentelijk zijn. En bij de raadsverkiezingen kunt u ze weer gebruiken.

TWEEDE PAASDAG

Op tweede paasdag vinden er talloze evenementen plaats. Speur de agenda's van de streekbladen erop na, om als CDA present te zijn. Met kandidaten en met informatiemateriaal. Probeer een CDA-stand in te richten. Vooral de jongere kiezers kunt u op deze manier bereiken.

VOLMACHT STEMMEN

Zelfs op 29 maart kan men nog anderen machtigen tot het uitbrengen van zijn/haar stem. Door het zetten van een handtekening op de witte oproepingskaart, die u thuis kreeg, en vermelding van naam en adres van de gemachtigde, aan wie u uw oproepingskaart geeft. Een kiezer mag slechts **twee keer** op deze wijze als gemachtigde optreden. Dit kan tot 19.00 uur 's avonds. Volmachtgever en gemachtigde moeten dan wel in hetzelfde stemdistrikt woonachtig zijn.

MATERIAALVERSPREIDING

Folders e.d. zo mogelijk na paaszondag verspreiden. Liefst op dinsdag 28 maart in de brievenbus. Een betere stemopwekking is dan nauwelijks mogelijk. **„Ochtendgroeten"** dinsdagavond en dinsdagnacht verspreiden.

UW INZET GEEFT DE DOORSLAG

Voor het eerst komt het CDA bij een verkiezing van de Provinciale Staten in alle provincies uit met een CDA-lijst. Uw inzet is voor een belangrijk deel bepalend voor het uiteindelijke stembusresultaat. Het CDA vertrouwt erop, dat u ook in de laatste campagnedagen van de partij zult zijn. Als alle provincies er de schouders onder blijven zetten tot en met 29 maart, kan de uitslag niet tegenvallen. De PvdA hoopt woensdag 29 maart 10.000 vrijwilligers op de been te brengen, die van 16.00 tot 19.000 uur de wijken ingaan om mensen alsnog te bewegen te gaan stemmen. De aanval is vaak nog steeds de beste verdediging. Campagneteams zijn gewaarschuwd voor de verkiezingsaktiviteiten van anderen!

Wijziging telefoonnummer administratie de Nederlander

De administratie van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander" is in het vervolg telefonisch te bereiken onder nummer 070-861520 (en dus niet meer onder nummer 070-861529).

Lijsttrekkers provinciale statenverkiezingen 1978

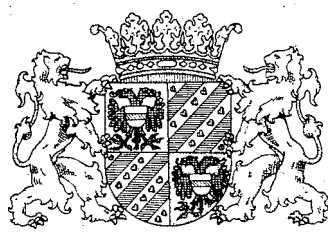
Groningen

Groningen:
J. van der Ploeg, Grijpskerk.

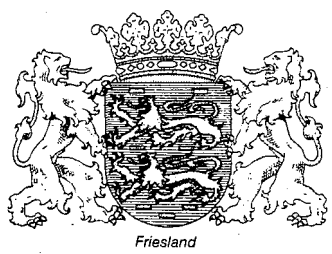
Friesland

Friesland:
R. Renkema, Veenklooster.

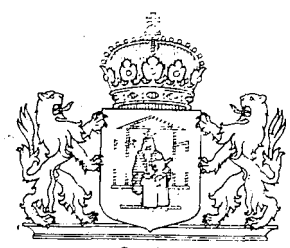
Drenthe

Drenthe:
J. Hollenbeek Brouwer, Assen.

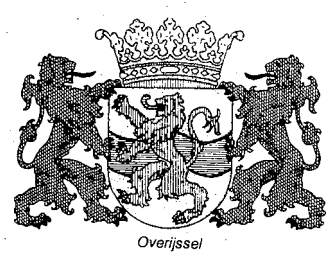
Overijssel

Overijssel:
P. Berkhout, Almelo; Ir. P. C. van Rossum, Zwolle; W. Netjes, Emmeloord; H. Fokke, Vriezenveen.

Gelderland

Gelderland:
Mr. J. A. M. Hendrikx, Doetinchem.

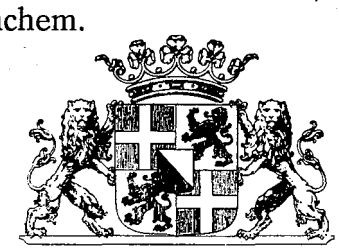
Utrecht

Utrecht:
Drs. A. G. W. Schapenk, Leersum; mw. E. L. M. Uyterwaal-Cox, Utrecht.

Noord-Holland

Noord-Holland:
Th. Laan, Haarlem.

Zuid-Holland

Zuid-Holland:
Mr. N. W. D. Brink, Noordwijk; ir. N. Buijsert, Alphen a/d Rijn; drs. T. Spaan, Voorburg; B. Bol, Den Haag.

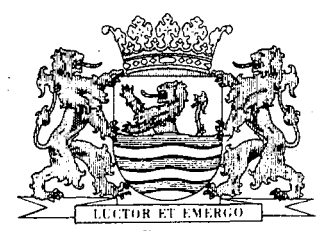

Zeeland

Zeeland:
Drs. H. Eversdijk, Heinkenszand.

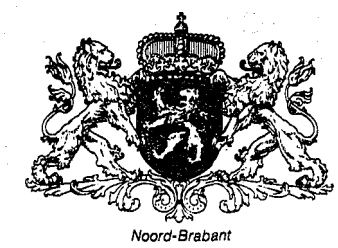
Noord-Brabant

Noord-Brabant:
Ir. J. Siepman, Vught.

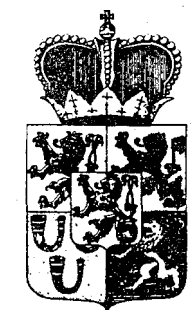
Limburg

Limburg:
Drs. Ph. v. d. Voort, Venlo; J. J. G. Drummen, St. Geertruid; K. W. Buck, Kerkrade; Chr. J. J. v. d. Broek, Gennep; L. L. J. Daems, Maastricht; P. Coenemans, Roermond; E. Mastenbroek, Geleen; L. Stals, Weert.

Vervolg van pagina 1

vraag: wat kan een gemeente, en van welke grootte, doen en wat kan een al dan niet mini-provincie, en van welke grootte, doen? Alles wat op de lagere niveaus kan gebeuren, dient daar ook te gebeuren. Ter wille van een levende democratie moeten we het bestuur zo dicht mogelijk bij de burgers brengen. Nu reeds komen duizenden kiezers meer met de provincie in aanraking dan vroeger ooit het geval was. Met milieuheffingen, met beroepschriften Algemene Bijstandswet, met hoorzittingen in het kader van de Wet op de Luchtverontreiniging annex Hinderwet, enz. enz. Dat neemt nog toe. En daarom is het, ook in deze tijd, een boeiende zaak de eigen provincie te mogen meebesturen. Niet via coöptatie, niet van geslacht op geslacht, maar via onze democratie. De kiezer kan zijn wens tot uitdrukking brengen in vrije en algemene verkiezingen.
De wereld overziende zouden we alleen daarom eens wat meer tevreden moeten zijn met wat we hebben: vrije verkiezingen voor o.a. een provinciaal bestuur, voor mensen die meer dan ieder ander burger invloed kunnen uitoefenen op het te voeren beleid van waterstaat, ruimtelijke ordening, milieubeleid en heffingen, die - administratief - recht spreken en toezicht houden op gemeenten en waterschappen. Ik dacht dat het de moeite waard was!"
Aldus de antwoorden van mevrouw De Graaff-Nauta en de heer Kaland op de vragen: „Wat betekent de provincie voor U?" en „Waarom CDA stemmen?".

H. L.

publikaties CDA-instituten

Midden- en kleinbedrijf
studie over kenmerken en problemen van deze sector, met talrijke beleidsvoorstellen
rapport van de wetenschappelijke instituten
52 pag., f 5,25

Offers voor de toekomst
tweede jaarlijks advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA, met het oordeel van het CDA-bestuur
96 pag., f 5,90

Europees beleid
„Bouwstenen voor een Europees beleid"
rapport van de wetenschappelijke instituten
60 pag.; f 6,50

Commentaar Contourennota
„Samen verantwoordelijk voor het onderwijs"
commentaar op de nota „Contouren van een toekomstig onderwijsbestel"
publikatie van de wetenschappelijke instituten
71 pag. (groot formaat); f 9,90

alle prijzen inclusief verzendkosten

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Waarom moet de WIR snel worden ingevoerd?

Door J. van Houwelingen, CDA-Tweede-Kamerlid

Op 10 juni 1976 werd een nieuw investeringsinstrument aangekondigd, de investeringsrekening (WIR). In de nota selectieve groei is uitvoerig gemotiveerd waarom dit nieuwe instrument nodig is.

Zo schreef de regering toen: „het is steeds duidelijker, dat een bijzonder omvangrijk beleidsprogramma nodig is om de ongunstige trends in de economie te keren en de structurele werkgelegenheid veilig te stellen". Aangetoond werd dat de ombuigingen in het kader van de 1%-operatie ontoereikend zijn om de gewenste werkgelegenheidsdoelstellingen te bereiken. Daarnaast is een omvangrijk stimuleringsprogramma noodzakelijk. „Matiging" en de „zweepslag" waren de trefwoorden voor het toekomstig economisch beleid.
In maart 1978 moeten we helaas constateren dat er maar weinig terecht is gekomen van de goede voornemens. De langdurige kabinetsformatie is zeker één van de oorzaken. Inmiddels is echter de noodzaak voor het stimuleren van investeringen zeker niet minder geworden ondanks de bedenkingen in Brussel en m.b.t. o.a. de regionale toeslag is een spoedige invoering van de WIR gewenst.

Nog weinig redenen tot optimisme

Hoewel er af en toe ook wel wat positieve geluiden opgevangen kunnen worden, is het totaalbeeld van onze economie ronduit somber.

Positieve signalen zijn o.a.: het aantrekken van de buiteneconomie, het uitblijven van prijsstijgingen op de wereldgrondstoffenmarkt en het iets verbeterde investeringsniveau van het Nederlandse bedrijfsleven.
Hiertegenover staan echter ook andere ontwikkelingen zoals recente informatie over de economie in de Ver. Staten en Engeland. De toch wel dramatische koersdaling van de dollar, zal ook zeker zijn invloed hebben op onze economie. Rekening moet worden gehouden met een duidelijk lagere groei dan vorig jaar nog werd verwacht. Daarbij komen nog, als specifiek Nederlandse problemen: een relatief hoog kostenpeil en een moeizaam en traag verlopend herstructureringsproces. Het beeld wordt nog somberder als we tegen de achtergrond naar de toekomst kijken. Een daling van de aardgasinkomsten, de noodzakelijke toename in vervangingsinvesteringen en de behoefte aan nieuwe arbeidsplaatsen. Om al deze redenen mag niet langer gewacht worden met een actief overheidsbeleid.
We mogen de ogen niet sluiten voor de noodsignalen vanuit de verschillende bedrijfstakken. De moeilijkheden in de scheepsbouw, apparaten (VMF), de voedingsmiddelenindustrie (KSH) en de textiel zijn de meest recente voorbeelden.

Waarom een nieuw instrument?

Het voorgestelde nieuwe instrument: de investeringsrekening heeft ten opzichte van de huidige investeringsaftrek verschillende voordelen waarbij centraal staat dat veel betere mogelijkheden voor gerichte stimulansen ontstaan, zij het dat deze stimuleringsmogelijkheden slechts geleidelijk ten volle kunnen worden benut.
Ook in moeilijker economische tijden zullen we de facet-doelstellingen m.b.t. regionale differentiatie, de afstemming op het sectorbeleid, de creatie van arbeidsplaatsen, de internationale arbeidsherverdeling ten gunste van de ontwikkelingslanden, verbetering van het milieu en meer verantwoord gebruik van grondstoffen en energie, niet mogen laten vallen. Belangrijk is het ook dat de investeringsbijdrage ook aan verliesgevende bedrijven of aan nieuwe bedrijven die nog geen belasting hebben betaald ten goede komt in de vorm van een „negatieve definitieve aanslag".
Voorts is het belangrijk dat de liquiditeitsverruiming sneller tot stand wordt gebracht.
Bij de aankondiging van het nieuwe instrument werd ingezien dat er een risico is dat bestaande investeringsplannen worden afgehouden, daarom werd dan ook de bestaande investeringsaftrek verhoogd. Na de duidelijke aankondiging in de regeringsverklaring dat de WIR zal worden ingevoerd met ingang van 1 april 1978 is er echter een duidelijke stagnatie opgetreden m.b.t. investeringen bij zwakkere bedrijven. Om die reden is dan ook een verder langdurig uitstel van de invoering van de WIR een onverantwoorde zaak. Een steeds terugkerende vraag bij dit onderwerp is: waarom zwakke bedrijven steunen? Kan men daarmee wel een gezonde economische structuur opbouwen? De CDA-fractie acht deze steun ook aan zwakke bedrijven bijzonder belangrijk. Geconstateerd moet immers worden dat juist in een neergaande conjunctuur vele bedrijven door „het dal" heen geholpen moeten worden. De problemen worden immers vooral ook veroorzaakt door tal van externe oorzaken. Niet in de laatste plaats door de overheidssteun in andere landen. Nieuwe investeringen zijn in zo'n situatie vaak het enige redmiddel om weer tot een verantwoorde rendementspositie te komen. Doet men dit niet dan zal men ook bij een weer opgaande conjunctuur toch izjzijn uitgeschakeld.

Arbeidsplaatsen

Een van de doelstellingen van het nieuwe investeringsinstrument is een extra stimulans te creëren van arbeidsintensieve activiteiten. Op welke wijze dit moet worden gerealiseerd in de WIR is niet eenvoudig. Terecht wordt bij de uitwerking van de concrete maatregelen het bedrijfsleven (de SER) betrokken. M.b.t. het arbeidsplaatsencriterium is er nog geen eensgezind standpunt. Ook de CDA-fractie heeft in een reactie enkele kritische kanttekeningen geplaatst m.b.t. het arbeidsplaatsencriterium. Samengevat hebben wij de volgende bedenkingen:

- **het te veel centraal stellen van het werkgelegenheidsuitgangspunt bemoeilijkt een verantwoord facettenbeleid.**
- **het is de vraag of arbeidsintensieve produktieprocessen in Nederland op langere termijn voldoende garanties geven voor de werkgelegenheid.**
- **het gevaar van een onevenwichtige opbouw van onze economische structuur. Er zal een reëel evenwicht dienen te zijn tussen kapitaalintensieve en arbeidsintensieve activiteiten zeker bij het huidige inkomensniveau.**
- **het blijft moeilijk welk effect een bepaalde investering zal hebben op de werkgelegenheid (onder andere indirecte effecten m.b.t. dienstensector en onderhoudssector).**
- **voor investeringen is het van belang dat het doel van de investeringen in overeenstemming is met wat noodzakelijk is in de markt en wat e.v. maatschappelijk wenselijk is.**
- **ook voor de werkgelegenheid is het belangrijk dat er een redelijke concurrentiepositie blijft met het buitenland.**
- **het is ook uit een oogpunt van arbeidsethiek belangrijk dat mensen zinvolle arbeid verrichten.**

Aan de andere kant moet echter wel gezegd worden dat in de huidige situatie door het zeer hoge loonkostenniveau arbeidsintensieve activiteiten extra in het nadeel zijn. Enige compensatie is dan ook zeker zinvol.

Research

Met grote zorg constateren wij ook de teruglopende researchbudgetten. Voor het uitlokken van verantwoorde investeringen is juist een actief researchbeleid een voorwaarde. Hoewel het moeilijk is objectief vast te stellen wat precies een research-investering is, zal wel moeten worden geprobeerd hiervoor voldoende stimulans in te bouwen. Ook via de WIR zullen innovatie en en speerpuntactiviteiten dienen te worden bevorderd.

CDAktueel

FEITEN EN MENINGEN

CHRISTEN DEMOCRATISCH APPÈL

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
en Egbert Bluemink.

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bluemink;
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

COMMENTAAR

Zorgvuldigheid vereist

Het CDA is de laatste weken volop in de publiciteit. Helaas niet steeds op een wijze, die tot vreugde stemt. De indruk is bij velen overgekomen, dat met name in de kringen van het CDA de zaken niet uit elkaar worden gehouden.
Enerzijds de suggestie, dat voorkennis wordt gebruikt om persoonlijk voordeel te behalen. Anderzijds de indruk dat er een verstrengeling van persoonlijke en zakelijke belangen plaatsvindt, terwijl men een politieke functie bekleedt. In beide gevallen wordt voedsel gegeven aan de gedachte, dat er sprake is van een balanceren op de rand van geoorloofd en formeel-nog-net geoorloofd. Terwijl dit volgens de geest van de wet of van de regels niet zo is. In dit verband komen dan tevens opmerkingen naar voren, dat in KVP-kring „altijd al gesjoemeld" werd en dat in beide grote protestantse partijen de „verleidingen van de mammon" voor velen te groot waren.
Alles wat gezegd en geschreven wordt, behoeft niet voor zoete koek te worden geslikt. Het is echter ontegenzeggelijk een feit, dat de gebeurtenissen van de laatste weken bij velen vraagtekens hebben opgeroepen over christen-democratische politici.
Niemand kan zich daarvan afmaken met de opmerking, dat nieta menselijks hem of haar vreemd is en dus ook christen-democraten niet. Natuurlijk is een christen geen beter mens dan een niet-christen. Dat geldt ook wanneer men als christen in de politiek wil staan. Ieder maakt fouten, maar die fouten komen des te harder en des te schrijnender over wanneer die gemaakt worden door menaen, die in hun leven over chistelijke levens- en wereldbeschouwingen willen uitgaan. Handelingen die vraagtekens oproepen leiden tot negatieve verhalen in de publiciteit, maar daarvan ligt de schuld niet bij de media. Blijkbaar zijn christen-democraten zelf zo weinig overtuigend in hun optreden, dat er geloof aan wordt gehecht, wanneer geschreven wordt, dat christen-democraten de koopsompolis hebben misbruikt. Dat moet ons meer zeggen, dan het antwoord op de vraag in hoeverre er inderdaad van misbruik sprake is. Het is verheugend, dat dit misbruik ook thans nog niet is gebleken.
Chisten-democraten zijn geen super-mensen; ze zijn niet beter dan wie dan ook. Zij willen met alle fouten en gebreken trachten een bepaalde levensovertuiging uit te dragen. Ook in de politiek.
Dit vraagt behoedzaamheid en zorgvuldigheid bij ons doen en laten. De „C" bij ons bezig zijn, mag geen dode letter zijn. Op de waarde en betekenis daarvan voor de christen-democraten zelf wordt met nadruk gelet. En dat is terecht. Daarom is voortdurend kritisch zelfonderzoek noodzakelijk. Niet alleen de letter van de wet is belangrijk, maar ook de geest en de strekking zijn dat. De uitdrukking luidt, dat hoge bomen veel wind vangen. Welnu, dat dient iedere christen-democraat zich bewust te zijn, maar met name zij die een leidinggevende positie bekleden: plaatselijk, regionaal of landelijk. Een mens kan fouten maken of tot inzicht komen, dat hij dit deed. Het is juist die fouten te erkennen en niet te doen alsof de neus bloedt.
De wijze waarop Lubbers de zaak in de investeringsaftrek heeft rechtgetrokken is o.i. correct en legt er getuigenis van af dat niet te kwader trouw is gehandeld.
Laat ieder er echter lering uit trekken. Terwille van de zaak die ieder geacht wordt te dienen is het zaak er op bedacht te zijn, dat die zaak zelf geen schade wordt berokkend.
Wij zullen voor dit soort onderwerpen voortdurend moeten blijven spreken. Reeds eerder is gezegd, dat er duidelijke regels dienen te zijn, dat die allerlei combinaties van functies uit den boze zijn.
Wellicht vormen de gebeurtenissen van de laatste weken de aanleiding hier snel en serieus aan te werken.
En van het overige: wie zelf volmaakt is, werpe de eerste steen.
Tenslotte: een christen woont in feite in een glazen huis en wij zullen ons daarvan bewust moeten zijn. De „C" verplicht ons er toe voor onszelf hogere normen te hanteren, dan wij zelf aan anderen stellen.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m. Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Naamregistratie bij raadsverkiezingen

door: D. Corporaal

De afgelopen weken is er druk gecorrespondeerd en getelefoneerd tussen afdelingen in het land en het CDA-secretariaat of de partijbureaus van KVP, ARP en CHU. De oorzaak van de drukte lag in de bepaling van de Kieswet, dat vóór een bepaalde datum registratie moest plaatsvinden van de naam van een politieke groepering die men bij de komende raadsverkiezingen zou willen gebruiken.

EERSTE FASE

De fatale datum hiervoor was maandag 6 maart 1978. Het was de uiterste datum waarop met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen registratie kon plaatsvinden. Het ging om de eerste fase van die verkiezingen. De tweede fase - de kandidaatstelling - is ook al volop aan de gang. De afsluiting daarvan gebeurt op 18 april 1978.
Dan vindt de kandidaatstelling plaats voor de gemeenteraadsverkiezingen.

TWEEDE FASE

Op die datum moet, voordat het gemeentehuis sluit, de kandidatenlijst worden ingediend. Wie te laat is of het vergeet kan niet aan de verkiezingen deelnemen. Dat laatste is gelukkig niet zo vaak het geval, maar het komt voor. Bij de gemeenteraadsverkiezingen in 1974 kwam de indiener van een lijst in de gemeente Sprang-Capelle te laat op het gemeentehuis. Gevolg: paniek, maar dat niet alleen. Het resultaat was ook dat groepering niet aan de gemeenteraadsverkiezingen kon deelnemen. Hiermee willen wij maar zeggen dat het allemaal nauw luistert. En dat is maar goed ook, want anders werd het „gerommel".
De echte verkiezingen vinden plaats op woensdag 31 mei en daaraan gaat dan de gemeentelijke verkiezingscampagne vooraf. Wij hopen, dat alle afdelingen, die een naam hebben aangevraagd deze ook inderdaad hebben laten registreren. Voor zover dat gebeurd is kan dan ook inderdaad de geregistreerde aanduiding gebruikt worden.
Het afgeven van de machtiging tot gebruik van de naam CDA of van de naam van een van de partijen was aan duidelijke regels gebonden. De regels waren zelfs stringenter dan in 1974. Dat is logisch want sinds dat jaar heeft een grote ontwikkeling op het gebied van de samenwerking tussen de drie partijen plaatsgevonden. Reeds in september werd aan alle plaatselijke verbanden een notitie toegezonden over de gemeenteraadsverkiezingen, waarin de vuistregels werden uiteengezet. Deze zouden gehanteerd worden bij het verlenen van een machtiging tot naamsregistratie.

VUISTREGELS

De vuistregels hielden onder ander in:
- een technisch lijstvoorstel, waarin de verdeling van de zetels over de partijen was geregeld en eventueel de toewijzing van zetels aan kandidaten, vanuit rechtstreekse leden.
- de kandidaatstelling in ieder van de partijen volgens de eigen procedure; eventueel kandidaten van rechtstreekse leden via de algemene ledenvergadering van het CDA; waarbij de bevoegdheden van de leden aan bod moeten komen.
- bij tussentijdse vacatures opvolging naar partijafkomst.

De regels, berustend op afspraken tussen de drie partijen, zijn van toepassing voor alle verbanden, erkend of in oprichting en ook voor losse samenwerkingsvormen voor die plaatsen waar nog geen sprake is van een samenwerkingsverband. Het is verheugend te kunnen constateren, dat in heel veel gevallen op een correcte wijze de afspraken werden nagekomen en dat de aanvragen in overeenstemming daarmee tijdig zijn ingediend. Daarnaast moeten wij echter ook vaststellen, dat in een aanzienlijk aantal gevallen de notitie en de daarna geschreven stukken voor kennisgeving waren aangenomen of in het geheel niet waren ingezien. Het gevolg daarvan was onterechte wrevel en onterecht ongenoegen. Dat ontlaadde zich dan in boze telefoontjes bij de telefonistes of uitvoerige palavers met stafmedewerkers.

PERSOONLIJKE VERWIJTEN

Het is bekend, dat soms persoonlijke verwijten aan stafmedewerkers werden gedaan. Niet juist, want zij waren belast met de uitvoering van gemaakte afspraken. En daaraan dienden zij zich te houden. Ik wil graag waardering uitspreken voor het vele werk, dat is verzet door de medewerkers Van der Berg, Van Glansbeek en Lindenburg. En voor de dames, die met de afwikkeling waren belast en voor de telefoniste, die vriendelijk bleef. Veel tijd ging heen met het onderzoek naar een toepassing van de juiste procedures, waarbij de leden voldoende aan bod kwamen. In een aantal gevallen was er sprake van onvoldoende democratische spelregels. In andere gevallen was het ondoorzichtig hoe de kandidaatstelling verliep, of hoe de zetelverdeling of de opvolging was geregeld. Soms bleef het geheel onduidelijk wie de machtiging aanvroeg.

GOED OVERLEG

Als regel werd in goed overleg een oplossing gevonden voor alle vragen en problemen. In totaal werd voor 623 gemeenten een machtiging afgegeven tot gebruik van de naam CDA. Met name in de beide zuidelijke provincies viel echter een duidelijk achterstand waar te nemen. Daar komen in veel gemeenten speciale belangenlijsten uit. De komende jaren dient hieraan de nodige aandacht te worden geschonken. In één geval werd machtiging verstrekt voor een combinatie CDA/SGP. Ook in één geval werd achter de naam CDA de namen van de drie partijen geplaatst. Eveneens betrof de machtiging in één geval een kombinatie CDA/RG (Reformatorische Groepering). In 27 gemeenten werd de naam AR afgegeven. Voor de CHU was dit aantal 23 en voor de KVP 13.

In de tabel staat aangegeven hoeveel gemeenten er in iedere provincie zijn en in hoeveel gevallen de naam CDA is afgegeven. De afspraken waren duidelijk en door het goede overleg tussen de partijen is ook voorkomen, dat voor één en dezelfde gemeente meerdere verklaringen zijn afgegeven van CDA én partijen. In enkele gemeenten komt het CDA met meer dan één lijst uit. De eindconclusie kan zijn, dat de gang van zaken rond de naamsregistratie, ondanks enkele moeiten en moeilijkheden, bevredigend is verlopen.

OVERZICHT CHU-LIJSTEN

In de navolgende plaatsen zijn er CHU-lijsten: Noordeloos (CHU/AR), Polsbroek (CHU/AR), Opperdoes, Schoonebeek, Benschop, Oostkapelle (CHU/AR), Nigetevegt, Zegveld, Leerbroek, Genemuiden, Montfoort, Langbroek, Fijnaart, Urk, Williskop, Kamerik, Stedum (Christelijke groepering CHU/AR/GPV), Lexmond, Vught (CCP/CHU/AR/KVP), Herwijnen, Aalburg, Woudrichem en Bleskensgraaf (CHU/AR).

Tabel
Afgegeven machtigingen voor gebruik naam CDA.*

Provincie	Aantal gemeenten	Afgegeven machtigingen
Groningen	51	44
Friesland	44	42
Drenthe	34	32
Overijssel	47	45
Gelderland	94	73
Utrecht	48	38
N.-Holland	96	84
Z.-Holland	151	132
Zeeland	30	27
N.-Brabant	131	82
Limburg	104	20
Z. IJsselmeerpolders	3	3

* Inclusief enkele gevallen t.b.v. combinatie.

Nota welzijnsbeleid CDA-fractie Arnhem

Welzijnswerk vraagt nieuwe bezinning

De CDA-fractie in de Arnhemse gemeenteraad heeft een uitvoerige nota over het welzijnsbeleid ter discussie gesteld. Het gaat daarin dus over het beleid ten aanzien van bijvoorbeeld vormingswerk voor volwassenen, sociaal-cultureel werk, kinderdagverblijven, hulp- en dienstverlening aan jongeren, en algemeen maatschappelijk werk. Kortom: om het bevorderen van omstandigheden waaronder de mens zich, vrij van allerlei druk, kan ontplooien.

De kerken, haar leden en christenen in ander verband, hebben een grote rol gespeeld in het welzijnswerk en doen dit ten dele nog. Aan het slot van de nota roept de CDA-fractie kerken en kerkleden op zich te bezinnen op de plaats van kerk en levensbeschouwing in het welzijnswerk. In het bijzonder hoopt de fractie dat de Arnhemse raad van kerken aan deze oproep gehoor zal willen geven.

Om twee redenen heeft de CDA-fractie in de Arnhemse gemeenteraad, na uitvoerige voorbereiding door een werkgroep, een nota over het „Welzijnsbeleid" opgesteld. In de eerste plaats omdat de vroegere verbondenheid tussen confessionele politieke partijen welzijnsorganisaties en hun achterban gesleten is. Het CDA dient daarom zijn kijk op en verbondenheid tussen confessionele politieke partijen welzijnsorganisaties en hun achterban gesleten is. Het CDA dient daarom zijn kijk op en verbondenheid met het welzijnswerk opnieuw inhoud te geven.

Voorts acht de CDA-fractie het van belang het welzijnsbeleid opnieuw ter discussie te stellen nu taak en functie van particuliere organisaties en plaatselijke overheid wijziging zullen ondergaan. Het streven naar democratisering leidt tot een critisch onderzoek naar de manier waarop die organisaties werken. Voorts staan nieuwe regelingen op stapel, waarbij de rijksbijdragen, totnogtoe rechtstreeks aan de organisaties verleend, in gemeentelijke subsidiëring zullen worden omgezet. Door de bezuinigingen op de overheidsuitgaven gaat deze grotere invloed echter gepaard met minder financiële middelen. Dit nieuwe bestel vereist, naar de mening van de CDA-fractie, een goede voorbereiding van het gemeentelijk bestuur. De nota geeft een heldere beschrijving van de christen-democratische visie op welzijn en welzijnswerk, van ontstaan en veranderingen in het welzijnswerk en de gevolgen van die veranderingen voor het beleid. De grotere betrokkenheid van de overheid bij de hele samenleving maakte haar tot financier van onder andere het welzijnswerk.

HARMONIE VERSTOORD

Ondertussen raakten particuliere organisaties geheel los van hun maatschappelijke achterban, terwijl de professionele werkers steeds meer een zelfstandige rol gingen spelen in die organisaties. Zodoende werd de harmonie tussen overheid, organisaties, welzijnswerkers en -cliënten (de burgers) verstoord. In de zestiger jaren ontstond bovendien het streven naar democratisering. Dit streven stelt eisen aan de welzijnswerkers, hun organisaties en de overheid die als financier grote verantwoordelijkheid draagt voor het doelmatig besteden van het gemeenschapsgeld.
Voor de nieuwe aanpak van het welzijnsbeleid dient, volgens deze CDA-nota, het algemene uitgangspunt te zijn: zoveel mogelijk de lijnen uit verleden en heden naar de toekomst doortrekken. De overheid wordt erkend als onmisbare partner in het welzijnswerk. Zij is verantwoordelijk voor doelmatig en democratisch functioneren van de welzijnsorganisaties. Daarom moet de gemeente eisen kunnen stellen aan de werkzaamheden van en de democratie in die organisaties. De gemeente moet echter zelf ook openstaan voor inbreng van de organisaties, de professionele werkers, maatschappelijke groeperingen en de welzijnscliënten zelf.

STRUCTUURPLAN

Om dit te bereiken doet de CDA-fractie een reeks voorstellen. Zij bepleit allereerst een spoedige vaststelling van een welzijnsstructuurplan waarin de hoofdlijnen van het toekomstig welzijnsbeleid worden vastgelegd. Voorts draagt de fractie een aantal maatregelen aan om de rol van de raadsleden te versterken en de invloed van de burgers op het gemeentelijk beleid te vergroten. Ook wordt de instelling van een welzijnsdienst bepleit, welke belast moet worden met sociale planning, onderzoek, documentatie en welzijnstoezicht. Om de dienstverlenende houding van welzijnsambtenaren te versterken acht de CDA-fractie het opstellen en uitvoeren van vormingsprograms nodig.

Het particulier initiatief blijft voor de CDA-fractie naast de overheid een belangrijke rol spelen. De particuliere organisaties moeten dan echter wel democratischer, doelmatiger en in goed overleg met de overheid te werk gaan. Om dit te bereiken wil de fractie in de eerste plaats democratisering als subsidievoorwaarde stellen. Ook moeten platforms worden opgericht voor bijvoorbeeld bejaardenwerk en voor jeugd- en jongerenwerk. Deze platforms bestaan uit vertegenwoordigers van welzijnsorganisaties onder leiding van een wethouder.

SAMENSPEL

Doel ervan is het samenspel met de gemeente te bevorderen. Ook op het niveau van wijk en buurt moet zo'n samenspel plaatsvinden. Vooruitlopend op landelijke wetgeving vraagt de CDA-fractie een raad van advies voor gemeentelijk welzijnsbeleid in te stellen. Daar zouden zitting in krijgen vertegenwoordigers van welzijnsorganisaties, werkgevers- en werknemersorganisaties, kerken en andere levensbeschouwelijke groeperingen, politieke partijen, gemeentebestuur en wijk- en buurtorganisaties.
De CDA-fractie wil deze nota niet in een bureaulade terecht laten komen. Daarom organiseert zij in april een drietal discussie-avonden resp. met bestuursleden van welzijnsinstellingen, met welzijnswerkers zowel van overheid als van particuliere organisaties en met kerken en kerkelijke organisaties. Daarna zal de plaatselijke afdeling van het CDA de nota behandelen. Omdat de goed-uitgewerkte nota mogelijk ook andere CDA-afdelingen van dienst kan zijn vermelden we nog dat exemplaren te verkrijgen zijn bij de secretaris van de CDA-fractie: A. H. Gijsberts, Johan de Wittlaan 52, Arnhem (tel. 085-436468).

Voorstel voor code voor handelingen en gedragingen CDA-politici

Met instemming van fractievoorzitter Aantjes heeft het CDA-Tweede Kamerlid Van Rooijen (oud-staatssecretaris voor belastingzaken) eind vorige week aan zijn fractie het voorstel gedaan een CDA-code te ontwikkelen. Deze code zou dan moeten inhouden, dat handelingen en gedragingen van CDA-politici op velerlei terrein aan een CDA-commissie kunnen worden voorgelegd om een oordeel te ontvangen.
Volgens Van Rooijen zou de CDA-commissie kunnen bestaan uit de voorzitters van het CDA en de Tweede Kamerfractie van deze partij, en enkele andere wijze mannen. „De commissie moet een strenge maat aanleggen. Het gaat om gedragingen op terreinen als nevenfuncties en belastingheffing, waarbij het handelen van politici ter discussie kan komen te staan," aldus Van Rooijen.
De letterlijke tekst van het voorstel van Van Rooijen aan de CDA-fractie in de Tweede Kamer luidt:

2. NEVENFUNCTIES VAN BEWINDSLIEDEN

In beginsel zouden bewindslieden geen nevenfuncties dienen te hebben. Nagegaan dient te worden welke nevenfuncties eventueel wèl aanvaardbaar zijn. (Zijn onbetaalde functies, zoals wel voorkomt op charitatief gebied, wèl toelaatbaar?) Welke regels moeten gelden voor het vermogensbeheer van bewindslieden?

II BELASTINGHEFFING

Het gaat hierbij met name, maar niet alleen, om de vraag welk gebruik van legale mogelijkheden binnen de geldende fiscale wetgeving toch als oneigenlijk moeten worden aangemerkt. In hoeverre mag of moet een strengere norm worden aangelegd voor politici bij vormen van oneigenlijk gebruik en ook bij andere fiscale regelingen zonder dat er van oneigenlijk gebruik sprake is?
Welke vormen van oneigenlijk gebruik verdienen speciale aandacht?

III GEDRAG OP ANDERE TERREINEN

Die strengere regels dienen niet beperkt te worden tot alleen het fiscale terrein. Ook andere wettelijke regelingen en normen dienen in beschouwing genomen te worden. Nagegaan dient te worden welke andere terreinen speciaal in aanmerking komen voor richtlijnen.

De gedachte van een interne CDA-code lijkt mij de voorkeur te verdienen om de volgende redenen:
1. Het CDA neemt het initiatief om regels in eigen kring op te stellen, hiermede wordt ook voor de toekomst adequaat gereageerd op in de publieke opinie reeds langer levende verwachtingen die ertoe strekken dat de politieke partijen en zeker ook het CDA een daad moeten stellen. In hoeverre door latere **algemene** regels deze code alsnog overbodig wordt of slechts een aanvullend karakter behoudt, dient te worden afgewacht. Dat is echter geen reden thans passief te blijven. Daarbij komt nog dat het onderzoek van de kant van het kabinet over nevenfuncties zich speciaal richt op de nevenfuncties van bewindslieden. Dat is slechts een onderdeel van de problematiek.
2. Het tegengaan van oneigenlijk gebruik van de fiscale wetgeving dient intensief te worden aangepakt (zoals bijvoorbeeld bij de koopsompolisconstructies door mij is gebeurd). Echter, van die algemene aanpak verwacht ik onvoldoende effect als afdoende bijdrage tot oplossing van het speciale vraagstuk van de aanvaardbaarheid van fiscaal handelen van politici. Ik meen dat voor politici een grotere verantwoordelijkheid dient te gelden dan alleen toetsing van de vraag of de behandeling legaal is; het gaat ook om de strekking van de wet.

Een aparte afdeling van de Rekenkamer speciaal voor het fiscaal gedrag van politici levert een aantal bezwaren op. Immers, welke normen dient een ambtelijke afdeling van de Rekenkamer daarbij aan te leggen? Het grote gevaar is natuurlijk, dat er twee soorten belastingwetgeving gaan groeien: één voor de gewone burger en één voor de politici. Waarom zou overigens de taak van die afdeling van de Rekenkamer beperkt moeten blijven tot het fiscale gedrag? De moraal is niet beperkt tot **fiscale** moraal!

Persoonlijk meen ik, zoals gezegd, dat politici een extra grote verantwoordelijkheid hebben, een standpunt dat ik ook reeds eerder publiekelijk heb ingenomen naar aanleiding van de publicaties over koopsompolissen. Die extra grote verantwoordelijkheid behoort uit de overtuiging van die politici zélf voort te komen. En de kiezers mogen dat van de politici ook verwachten. Dat zou ook terug te vinden moeten zijn in een op te stellen CDA-gedragscode.

Ik heb deze suggestie reeds voorgelegd aan de fractievoorzitter. Het is mij gebleken dat de fractievoorzitter met deze gedachte instemt en meent dat deze nader dient te worden uitgewerkt op korte termijn."

Aldus de tekst van het voorstel van dr. M. J. van Rooijen aan zijn collega's van de CDA-fractie in de Tweede Kamer. Na het publiceren van het voorstel zei PvdA-fractievoorzitter Den Uyl te vinden, dat het voorstel rijkelijk laat gedaan is. CDA-fractievoorzitter Aantjes bestreed dat. „Het CDA doet nu wat. We zijn op bepaalde gebeurtenissen gestuit en we willen nagaan, hoe je als politicus nog zorgvuldiger kunt zijn," aldus Aantjes.

H.L.

„Naar aanleiding van een aantal publicaties waarbij politici waren betrokken, lijkt het mij geboden de volgende gedachte in overweging te geven.
Het lijkt mij duidelijk, dat er behoefte bestaat voor het publiek èn de politici zelf te komen tot duidelijkheid over het antwoord op de vraag welke strengere regels dienen te gelden voor politici in vergelijking met „gewone burgers"; in beginsel kan ook de vraag òf er strengere regels dienen te worden geformuleerd, aan de orde komen. Het gaat dus om regels voor handelingen die op zich geheel wettig zijn, (en vaak zelfs moreel zonder enige bedenking!) maar waarvan het voor politici verstandiger, raadzamer is die handelingen niet te verrichten.
Door die regels kan worden voorkomen dat de politici in opspraak komen door verhalen in de pers waarachter men dan (vaak) méér vermoedt dan er in werkelijkheid aan de hand is. Zulks dan tot schade aan de reputatie van de persoon zèlf, het beklede ambt en van „de" politiek. Het voorkomt bovendien dat werkelijk onjuist handelen plaatsvindt, althans dat is juist de bedoeling ervan.

Het lijkt mij gewenst, dat intern binnen het CDA een code wordt ontwikkeld, welke zou inhouden dat handelingen en gedragingen van CDA-politici op velerlei terrein aan een CDA-Commissie zouden kunnen worden voorgelegd om een oordeel te ontvangen. De commissie zou kunnen bestaan uit de CDA-voorzitter, de CDA-fractievoorzitter, en een aantal andere „wijze mannen".
Het gaat hier om het trekken van **veilige grenzen** voor de CDA-politici, opdat zij weten waar zij aan toe zijn; of zij al dan niet (politieke) risico's lopen. Als die Commissie oordeelt dat de handeling van een CDA-politicus aanvaardbaar is, betekent zulks óók dat het CDA achter die politicus zal blijven staan, ook bij kritiek daarop in de publiciteit. In het omgekeerde geval, bij een negatief oordeel, zal het CDA die steun niet verlenen. De verantwoordelijkheid ligt derhalve bij de politici zélf, niet bij hun partij, hun fractie of het Kabinet.

Belangrijk is welke interne richtlijnen de CDA-Commissie zou willen opstellen voor haar oordeelsvorming. Logisch zou het zijn wanneer het CDA, gelet op haar uitgangspunten, een strenge maat zou aanleggen. Het gaat dan om gedragingen op terreinen waarbij het handelen van politici ter discussie kan komen te staan. Die gebieden zijn, zonder volledig te willen zijn, nader aan te duiden als volgt:

I NEVENFUNCTIES

1. NEVENFUNCTIES VAN KAMERLEDEN

a. Beperking van het aantal (belangrijke) functies, alsook
b. uitsluiten van bepaalde functies; daarbij kan het van belang zijn na te gaan of en zo ja, welke functies van invloed op de besluitvorming als kamerlid zouden kunnen zijn, alsook of er vermenging van belangen kan optreden.

Openheid en openbaarheid en het passief kiesrecht

door: mr. P. J. Schipperus

Reeds een aantal jaren worden gedachten ontwikkeld en toegepast met betrekking tot de openheid en openbaarheid in het beleid van de overheid. Op gemeentelijk niveau zijn de gemeentebestuurders daarmede het meest actief. De burger vraagt om het overigens legale handelen uit de verborgenheid in het daglicht te halen. De overheid legt daardoor in zekere zin verantwoording af voor zijn doen en laten. Los daarvan heeft de burger sinds de invoering van de Wet administratieve rechtspraak overheidsbeschikkingen op 1 juli 1976 een zeer verruimde mogelijkheid gekregen om de rechtmatigheid van beschikkingen waarbij hij belanghebbende is, door de Raad van State te doen toetsen. Deze mogelijkheid voorziet blijkens het veelvuldig beroep in een grote behoefte. Niets is voor de burger zo frustrerend dan te constateren dat hij tot passiviteit, tot lijdelijkheid wordt gedwongen in de gevallen waarin zijn belangen zijn gemoeid. Dat is niet alleen het geval bij het overheidshandelen, maar in ieder andere denkbare situatie waarbij de belangen van de burger aan de orde zijn.

Dat kan ook het geval zijn bij de candidaatstelling van een burger in een vertegenwoordigend lichaam: De Tweede Kamer der Staten-Generaal, Provinciale Staten en de Gemeenteraad als duidelijkste exponenten.

De relatie tussen openheid en openbaarheid enerzijds en het passief kiesrecht anderzijds werd gelegd na het lezen van het artikel „Des naasten eer en goed gerucht" van A. J. v. D. in „de Nederlander" van 3 februari jl. Het artikel van M. van Amelsvoort over „Ongegronde verdachtmakingen over koopsompolissen" in het nummer van 17 februari daaraan volgend heeft daar ook mee te maken. Vervolgens komt in de brief aan de Unieleden, van onze voorzitter dr. L. M. van Leeuwen, onder het opschrift: „Met gerust hart uitslag verkiezingen tegemoet zien" bij zijn vaststelling van de marsroute de commissie „relatie tussen grondslag en politiek handelen" aan de orde. Deze brief is afgedrukt in het nummer van 24 februari jl.

RELATIES

De eerste twee artikelen dienen in de context geplaatst te worden van de oproep van Van Leeuwen om ter gelegenheid van het 70-jarig bestaan van de Unie nieuwe leden te werven. Het werven van nieuwe leden betekent het leggen van relaties met een ander. De eerste relatie met de ander vindt plaats via de registratie van onze zintuigen. Zijn die positief dan volgt de nadere kennismaking waarna een verdieping van die relatie kan leiden òf tot een verbreking van de opgebouwde contacten òf tot het aangaan van hechte betrekkingen. Dat hangt af van wat men over en weer van de ander verwacht.
Waarmede wij als CHU en als CDA de ander benaderen om hem of haar tot de onzen gerekend te zien zal afhangen van de inhoud die wij geven aan de hiervoor genoemde „relatie tussen grondslag en politiek handelen". Zouden wij bijv. tegenover buitenstaanders anders of beter kunnen handelen dan onderling binnen de CHU en het CDA? Mijn antwoord hierop is volmondig: neen.
Daar komt nog bij dat wij materieel gezien aansluiting kunnen vinden op talrijke onderdelen van ons partijprogram bij andere partijen. De extra dimensie van het CDA heeft zowel een materiële als immateriële betekenis. Voorop dient gesteld te worden dat daarbij niet aan de orde komt dat wij daardoor beter zijn, van een ander gehalte, maar in de eerste plaats dat wij de mening zijn toegedaan dat ons leven door die extra dimensie pas volledig zinvol wordt. Met dit uitgangspunt in ons politieke vaandel treden wij de buitenwereld tegemoet. Daarvoor is nodig dat wij in onze eigen gelederen toepassen wat wij trachten over te brengen als levensbeginsel naar de buitenwereld. Dat levensbeginsel is niet het enig eigene van een bepaalde kerk. Zo hoorde ik uit de mond van een voorzitter van een afdeling van de CHU als negatieve qualificatie ten aanzien van het passief kiesrecht de aantekening: Die en die is geen lid meer van de Hervormde Kerk. De persoon waar het om ging had zich laten overschrijven van een gewone wijkgemeente naar een buitengewone wijkgemeente der vrijzinnig hervormden van dezelfde Hervormde Kerk in die plaats. Uit dezelfde kring werd vernomen dat die en die geen voorzitter van een plaatselijke afdeling had mogen zijn, omdat die en die Luthers was. Om een zinsnede uit het eerste artikel aan te halen: „De verdachtmaking had gewerkt".

WISSELWERKING

Openheid en openbaarheid ook in relatie tot het passief kiesrecht blijkt noodzakelijk. Maar dat niet alleen. In sommige gevallen is er een wisselwerking tussen de maatschappelijke functie en de politieke functie van iemand. Verbanden worden zo snel zonder doordenken gelegd. Het kwaad heeft zich dan al weer van een groter gebied meester kunnen maken.
Tot de werkzaamheden die ik verricht behoort het zich een oordeel kunnen vormen van geschillen tussen twee partijen, van wie een der beiden in het algemeen een enkel individu is. Om samen met anderen tot een uitspraak in het geschil te komen is het niet alleen nodig dat de partij, die de beschikking heeft genomen uitvoerig te laten toelichten hoe men tot het besluit is gekomen maar ook om op datzelfde ogenblik in de huid van de andere partij te kruipen. Juist de enkele burger, de zo kwetsbare individu heeft recht op een niet-frustrerende bejegening. Hij moet het gevoel hebben, ook al heeft hij mogelijk aan het einde van de rit niet gekregen wat hij zich aanvankelijk had voorgesteld, dat hij rechtvaardig is behandeld. Maar daarvoor is nodig hoor en wederhoor.
Diezelfde behandeling dient ten grondslag te liggen bij de selectie van candidaten voor enig vertegenwoordigend lichaam of bestuur. Meermalen hoort men de opmerking tegenover iemand die zich beklaagt: „Het beste middel hiertegen is er geen aandacht aan te besteden." Van Amelsvoort betreurt achteraf die houding met betrekking tot de verdachtmakingen over koopsompolissen.

vervolg op pagina 6

CHJO hield themadag over het gevangeniswezen

Ongeveer dertig leden van de CHJO hadden op zaterdag 11 maart de verkiezingsactiviteiten gelaten voor wat ze waren, teneinde zich in Amersfoort op een door de commissie binnenland van de CHJO georganiseerde themadag te verdiepen in „De vrijheidsbeneming als straf".

De voorzitter van de commissie binnenland van de CHJO, Paul Procee, leidt het thema in.

De ochtenduren werden doorgebracht met discussie in groepen over dit onderwerp, aan de hand van een door de commissie samengestelde brochure. Daarbij werd veel aandacht besteed aan mogelijkheden om de nadelige gevolgen van gevangenisstraf voor gedetineerden te ondervangen en ook aan alternatieve straffen. Het een en ander resulteerde in een slotverklaring, waarbij de aanwezigen zich uitspraken tegen een technocratische en grootschalige aanpak van gedetineerden, zoals die plaats zou hebben in de Bijlmerbajes. Verder achtte men het noodzakelijk, dat de functie en de inhoud van de straf onderwerp gemaakt zou worden van een bredere maatschappijdiscussie, waarin de belangen van de gedetineerde centraal moeten staan, met name de verwezenlijking van zijn individuele verantwoordelijkheid en de mogelijkheid tot ontplooiing. Tenslotte sprak men zich uit voor een ernstig onderzoek naar de mogelijkheid van alternatieve straffen, bijvoorbeeld verplichte dienstverlening in de sector van het sociaal-maatschappelijk werk. Wanneer een dergelijk onderzoek positief zou uitvallen, zouden dergelijke mogelijkheden in de strafwetgeving moeten worden opgenomen.

PROBLEMEN

Na de lunch werd het woord gevoerd door de staatssecretaris van justitie, mevrouw mr. E. A. Haars, die inging op de praktische problemen die zich voordoen in het beleid betreffende het gevangeniswezen. Zij behandelde achtereenvolgens de problemen met de detentie van vrouwen (belangrijkste probleem: „Er zijn er zo weinig, zodat verschil in aanpak moeilijk te verwezenlijken is), de Bijlmerbajes („Ook ik sta niet te juichen, maar hij is er nu eenmaal en biedt alleszins redelijke mogelijkheden"), de capaciteit van het gevangeniswezen die nu weer op een redelijk niveau is, en nog een aantal andere problemen. Na haar toespraak was er gelegenheid tot het stellen van vragen. Uit de gedachtenwisseling wik ik één ding naar voren halen. Sprekend over de herinpassing van de gedetineerden in de maatschappij, moest het mevrouw Haars van het hart, dat daarbij de gewone burger zo'n belangrijke rol kan spelen. Het is een noodzaak, en ook een Christelijke plicht, om een ex-gedetineerde op te vangen, wat niet alleen aan de reclassering mag worden overgelaten.
Na deze discussie werd een zeer zinvolle themadag van de CHJO afgesloten met een aantal dankzeggingen, waarvan die aan het adres van de organiserende commissie hier beslist vermelding verdient. Belangstellenden kunnen een brochure aanvragen bij het secretariaat van de CHJO (Lange Geldersekade 8, Dordrecht). Slechts de verzendkosten worden in rekening gebracht. (één gulden).

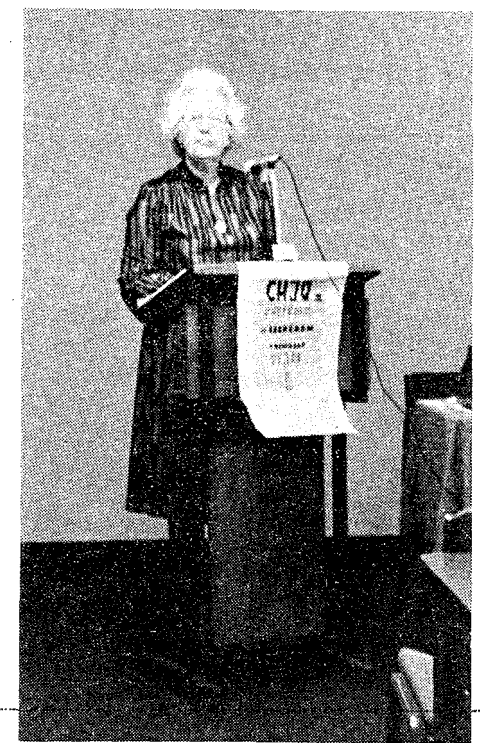

De staatssecretaris van justitie, mevrouw mr. E. A. Haars, tijdens haar inleiding over het gevangeniswezen.

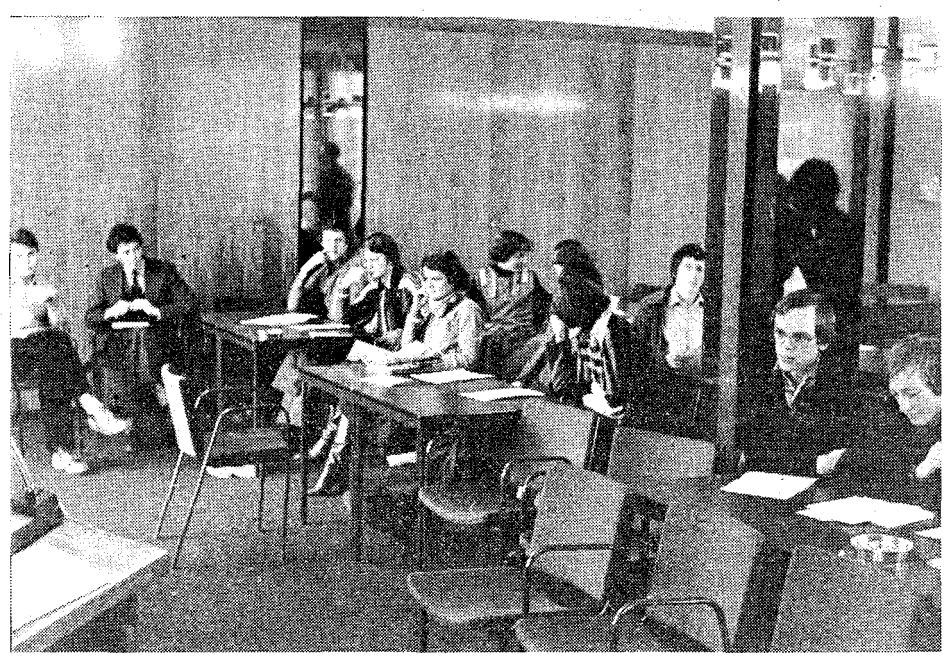

Een overzicht van de aanwezigen op de themadag van de CHJO.

chjo

Agenda

Maandag 3 april: Vergadering van de CHJO-Overijssel in hotel Paping, Stationsweg 29 te Ommen (tegenover het station). Onderwerp: abortus en euthanasie. Iedereen die belangstelling heeft is van harte welkom.

Commissie binnenland zoekt nieuwe leden

De commissie binnenland van de CHJO die onlangs de themadag over het gevangeniswezen heeft georganiseerd, heeft dringend behoefte aan versterking. Daarom een oproep aan allen die geinteresseerd zijn in de problemen van de binnenlandse politiek om deze commissie te komen versterken. Aanmelding graag bij het secretariaat van de CHJO, Lange Geldersekade 8 te Dordrecht. Nadere inlichtingen bij Paul S. Procee, voorzitter van de commissie binnenland, Mr. J. C. Bührmannlaan 5, Ankeveen.

Attentie: vergadering 31 maart in „Oude Tram" te Amersfoort

De vergadering van bestuursleden van de CHJO-afdelingen, welke op vrijdag 31 maart a.s. gehouden wordt, zal **niet** (zoals in het vorige nummer van „De Nederlander" aangekondigd was) in „Kobus aan de Poort" plaatsvinden, maar in „De Oude Tram" te Amersfoort (vlakbij het station). Aanvang: 19.30 uur.

Actie van CDJA - Den Haag

„Laat Misja Voichansky naar zijn moeder gaan"

Onder het motto „Laat Misja Voichansky naar zijn moeder gaan" is het CDJA-Den Haag een handtekeningenactie gestart om de twaalfjarige Misja Voichansky (Leninggrad) met zijn moeder Dr. Marina Voichanskaja (Londen), die hij sinds 1975 niet meer heeft gezien, te herenigen.
Dr. Marina Voichanskaja (42 jr) is psychiater en werkte van 1963 tot 1975 in psychiatrische ziekenhuizen in Leningrad. In 1973 constateerde ze, dat in haar inrichting (politieke) dissidenten werden opgenomen, die geweldadig werden behandeld met gevaarlijke doses drugs om hen te „genezen" van hun afwijkende opvattingen.

Dr. Marina protesteerde tegen de toepassing van deze methodes op gezonde mensen, met als gevolg, dat zij werd geschaduwd door de KGB, werd genegeerd door haar collega's en tenslotte werd gedegradeerd in rang. In 1975 stopte dr. Marina met haar werkzaamheden als psychiater en zij besloot met haar zoontje Misja en haar moeder, mevrouw Friedlender te emigreren naar het westen. De echtgenoot van dr. Marina verleende toestemming voor de emigratie van Misja. In 1975 vertrok Marina Voichanskaja naar Engeland. Zodra zij een baan en woning zou hebben gevonden, zouden Misja en mevrouw Friedlender volgen.
Toen echter dr. Marina in het westen begon te vertellen over het misbruik van de psychiatrie in Rusland, begonnen de Russische autoriteiten Misja als chantagemiddel te gebruiken om zijn moeder het zwijgen op te leggen.
Onder druk van de Sowjet-autoriteiten trok de vader van Misja zijn permissie voor emigratie van zijn zoontje in en stemde toe in een gerechtelijke procedure om dr. Marina uit de ouderlijke macht te ontzetten, waardoor emigratie van Misja niet meer mogelijk zou zijn. Dankzij protesten uit het westen is het nog niet tot deze procedure gekomen, maar dit kan elk moment gebeuren.
Daarom zal een hereniging van Misja met zijn moeder spoedig moeten plaatsvinden. Om dit te bereiken wordt thans in verschillende landen een handtekeningenactie gevoerd met als doel de Sowjet-autoriteiten te bewegen Misja toestemming te geven het land te verlaten, waarbij een beroep wordt gedaan op de accoorden van Helsinki, waarin staat, dat de deelnemende staten in een positieve en humanitaire geest de aanvragen behandelen van personen, die met hun familie wensen te worden herenigd.
Het CDJA-Den Haag heeft reeds honderden handtekeningen bijeengebracht. Om het er duizenden te laten worden, doet het CDJA-Den Haag een beroep op andere CDJA- en CDA-afdelingen om deze actie te steunen. Nadere inlichtingen en handtekeningenlijsten zijn te verkrijgen bij het CDJA-Den Haag, postbus 128, 's-Gravenhage of via een telefoontje naar Heijmen Westerveld: 077-555789 (tussen 18.00 en 19.00 uur).

Vervolg van pagina 5

Zwijgen kan immers ook betekenen dat men schuld erkent? De zuiverheid in de relatie tussen grondslag en politiek handelen is de bestaansvoorwaarde voor een christen-democratische politiek. Die zuiverheid moet niet slechts kunnen rusten althans bij ons niet - op een verklaring dat er legaal is gehandeld.

HERNIEUWD

De wijze waarop de selectie van candidaten, door zovelen met bloed, zweet en tranen bevochten en herwonnen democratische passief kiesrecht, in sommige gevallen plaatsvindt verdient hernieuwde aandacht. Het schrijven van dit artikel is niet slechts gebaseerd op bovengenoemde artikelen en de aangehaalde ervaringen. Ik zou meer en ernstiger voorbeelden kunnen aanhalen. Misschien heeft A. J. v. D. daarbij o.a. hetzelfde geval op het oog. Wanneer ik poog de werkwijze te doen aanpassen aan de regel zoals die behoort gevolgd te worden krijg ik het antwoord: „Het is toch altijd zo gegaan?" De invoering van het nieuwe Verenigingsrecht zou een handvat geven om aan benadeelden recht te doen wedervaren. Maar er zijn natuurlijk ook andere wegen te bedenken. Wegen, die eenvoudiger en goedkoper zijn. Daaraan zullen wij binnen de Unie moeten werken.

Maar ter afsluiting dienen wij op het volgende bedacht te zijn. Onze kiezers zijn degenen, die ieder in hun gemeenschap, veel of weinig en daarbij half weten wat er mis is gegaan binnen een politieke groepering bij de samenstelling van de candidatenlijst. Het zijn de kleintjes, die een grote maken. Het zijn de enkelingen die de Unie tot lid gemaakt wil zien. Voorzitter Van Leeuwen zal ook hieraan aandacht dienen te besteden.

Mr. P. J. Schipperus,
Beverwijk.

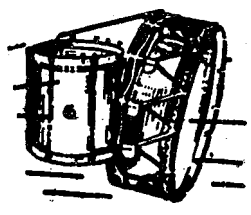

VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Lastenverlichting en landbouwbeleid

door: ir. Gerrit Braks, lid Tweede Kamer voor CDA

Het EEG-landbouwbeleid is van onschatbare betekenis voor de Nederlandse land- en tuinbouw. Wij hebben dit nog eens ondubbelzinnig naar voren gebracht tijdens de behandeling van de landbouwbegroting in de Tweede Kamer. Wel zijn er zorgen, omdat het voortbestaan en het goed funktioneren van dit beleid bedreigd wordt.
Door de onevenwichtige economische en monetaire situatie in de EG-lidstaten en door de enorme problemen die samenhangen met de op handen zijnde uitbreiding van de EEG met Spanje, Portugal en Griekenland.
Ook interne problemen samenhangend met de afwezigheid van evenwicht tussen vraag en aanbod voor een aantal landbouwprodukten (melk, suiker, wijn), geven tegenstanders de gelegenheid het gemeenschappelijk landbouwbeleid te bestrijden.
Het is te waarderen, dat onze regering, onder de gegeven moeilijke omstandigheden, voortdurend streeft naar het zo goed mogelijk doen blijven funktioneren van het EEG-beleid, waardoor het vrije handelsverkeer, de bescherming tegen importen uit derde landen en de gemeenschappelijke financiële verantwoordelijkheid zo goed mogelijk gewaarborgd worden. Bij het streven van de regering zal een geleidelijke afbraak van de monetaire compenserende bedragen en het beter afstemmen van vraag en aanbod op de markten prioriteit moeten hebben.
Dit kan op korte termijn offers vragen, hetgeen gelet op de toch al benarde inkomenspositie in land- en tuinbouw op dit moment erg moeilijk te verdragen is.

EXTRA MOEILIJK

Erkend moet worden dat Nederland bij de aanstaande prijsdiskussies in de EEG zich in een extra moeilijke positie bevindt. De kostenstijging in ons land is 7 à 8 procent en de Europese Commissie stelt voor de prijzen met slechts 2 procent te verhogen. Dat is bedroevend laag en wij hebben de Ministers uitgenodigd een veel reëlere aanpassing te bepleiten. Als gevolg van de hoge internationale waardering voor de Nederlandse gulden, kan een volledige prijsaanpassing niet worden verwacht. Devaluatie van de gulden om op nationaal niveau aan onze trekken te komen, zoals men dat doet in de zwakke muntlanden; het Verenigd Koninkrijk, Italië, Frankrijk, Ierland en Denemarken is niet mogelijk.

Het is ook niet gewenst omdat de prijzen voor de te importeren grondstoffen daardoor gaan stijgen. Onze enige mogelijkheid om de concurrentiepositie te behouden en de inkomensontwikkeling gunstig te beïnvloeden, is een krachtige bestrijding van de inflatie. Dit streven van de regering is voor land- en tuinbouw van grote betekenis.
Wij willen dit streven dan ook gaarne ondersteunen, maar dit mag niet ten koste gaan van de laagste inkomens, zoals in het regeerakkoord is overeengekomen.
Ook niet voor zelfstandigen, want de regeringsverklaring zegt, dat daarvoor een gelijkwaardige inkomensontwikkeling wordt nagestreefd. Welnu, de inkomenssituatie voor de Nederlandse melkveehouderij is nog steeds onbevredigend. Een gemiddeld arbeidsinkomen van *f* 22.000,- voor alle melkveehouders, betekent dat het gros van deze mensen op of beneden het minimuminkomen zit. Wel moet erkend worden, dat de inkomens sedert vorig jaar, toen deze na de droogte op gemiddeld 7 à 8 duizend gulden uitkwamen, zich goed hebben ontwikkeld.
Dit kan ons inziens echter geen aanleiding zijn, nu abrupt te stoppen met een reeks van lastenverlichtingen, die de regering vorig jaar heeft ingevoerd voor de melkveehouderij. Ook al waren deze maatregelen slechts tijdelijk bedoeld.

SPONTAAN

Daarom hebben wij de regering vrij spontaan middels een CDA-motie uitgenodigd deze lastenverlichting zeker voor een deel voort te zetten tot er nadere informatie is over de inkomensontwikkeling dit jaar. Jammer genoeg werd deze motie niet ondersteund door onze coalitiepartner, de VVD. Gelet op de noodzakelijke bezuinigingen had de regering er in eerste instantie de grootste moeite mee met dit voorstel mee te gaan. Voordat de motie een week later in stemming kwam, kon minister Van der Stee verklaren bereid te zijn de lasten van een tweetal maatregelen voorlopig voor een half jaar te willen overnemen. Het gaat hier om lasten die ook in andere lidstaten van de EEG voor een goed deel door de overheid gedragen worden. Bovendien werd erkend dat de inkomenssituatie in de melkveehouderij nog steeds onbevredigend is.

Dit gevoegd bij de toezegging dat in het najaar, zodra nadere gegevens over de inkomensontwikkeling bekend zijn, opnieuw nagegaan zal worden in hoeverre voortzetting en eventueel uitbreiding van lastenverlichtende maatregelen nodig is om een ongewenste inkomenssituatie te ondersteunen, was voor ons voldoende de motie niet meer in stemming te brengen. In het najaar kunnen ook de effecten van een eventueel tekortschietende prijsaanpassing in Brussel worden gemeten. Dan overigens ook voor andere sektoren van onze agrarische bedrijvigheid.

Begroting volksgezondheid

Ombuigingsbeleid moet gerealiseerd worden

door: mevrouw Dien Cornelissen, lid Tweede Kamer CDA

Het is te betreuren dat aan de behandeling van de begroting van Volksgezondheid in de Tweede Kamer door de pers en de media zo weinig aandacht is geschonken. Meestal is die belangstelling toch al niet erg groot, maar dit jaar werd aan dit debat wel heel erg weinig aandacht geschonken, omdat de moeilijkheden in het kabinet en het parlement over de neutronenbom veel meer ,,hot news'' waren.

Dat was jammer omdat dit jaar voor de CDA-fractie mevrouw Hannie van Leeuwen de begroting Volksgezondheid behandelde, waarbij dit ook haar zwanenzang was, althans in het parlement. Haar grote op vragen vanuit de Kamer over het desbetreffende wetsontwerp.
Mevrouw Van Leeuwen wees erop, dat het door de Tweede Kamer aanvaarde beleid van verdergaande ombuigingen o.a. verschuivingen van de intra-murale naar de extra-murale zorg, versterking van de samenwerkingsverbanden in de eerste lijn, extra aandacht voor de geestelijke volksgezondheid, ook echt gerealiseerd moest worden.

KRUISWERK

Daar het kruiswerk in bijzondere moeilijkheden was geraakt door de bezuinigingen en bovendien de noodzaak al gedeskundigheid op dit terrein, gevoegd bij de overtuigende wijze, waarop ze deze materie behandelde, waren reden dat we een boeiend betoog mochten beluisteren. Een betoog, waarin dank doorklonk aan het adres van oud-staatssecretaris Hendriks, die veel in gang heeft gezet wat onomkeerbaar is en waarvan de vruchten nu reeds kunnen worden geplukt, omdat er toch sprake is van een zeker afvlakking van de kostenstijging.

Natuurlijk moeten we verder met een betere structurering van de gezondheidszorg en met spanning wordt daarom gewacht op het antwoord van de regering durende vele jaren aanwezig was om de financiering van het kruiswerk een wettelijke basis te geven, werd er een indringend betoog gehouden om van de staatssecretaris mevrouw Veder-Smit de toezegging te krijgen dat dit ook zou gebeuren. Om alle onzekerheid hierover weg te nemen diende mevrouw Van Leeuwen een motie in, die gesteund werd door praktisch alle politieke partijen, om het kruiswerk te gaan financieren door de AWBZ, de algemene wet bijzondere ziektekosten. Ook de CAO-ziekenhuiswezen en het tekort aan verpleegkundigen kregen de nodige aandacht, terwijl bepleit werd om Zwolle aan te wijzen als plaats voor een hart-chirurgisch centrum als dit niet tijdig in Hilversum gerealiseerd kon worden. Ook de preventie, de tandheelkundige zorg en het patiëntenrecht waren onderwerpen, die de aandacht verdienden, maar die gezien de beperkte tijd helaas te weinig aandacht kregen.

VROUWENGELUIDEN

Van Vrouwengeluiden, het tijdschrift van de Centrale van CH-Vrouwen, verschijnt binnenkort het eerste kwartaalnummer van 1978. Voorzitster mevrouw H. Tegelaar-Boonacker opent met haar artikel ,,Verkiezingen als graadmeter'' met een dringend appèl aan de leden om deelname aan de provinciale statenverkiezingen te stimuleren. Deze verkiezingen, voorheen steeds vrij gunstig voor de CHU, zullen tevens een graadmeter vormen voor de waardering die

Veiligheidsbelangen wegen zwaar bij afwijzing neutronenbom

door: Ton Friking, Tweede Kamerlid voor het CDA

De CDA-fractie in de Tweede Kamer sprak zich op 3 februari jl. uit tegen de invoering van de neutronenbom in het NAVO-arsenaal en herhaalde dit standpunt bij de bespreking van de begroting van Defensie in de Kamer. Ook de fractie van de Partij van de Arbeid had zich tegen de neutronenbom uitgesproken. Waarom dienden beide partijen over dit onderwerp een motie in en steunden zij elkaars motie niet, zodat beiden werden verworpen?

De motie van het CDA vroeg de regering het afwijzend standpunt van de Kamer tot uitgangspunt te nemen bij haar besprekingen in bondgenootschappelijk verband, terwijl de Partij van de Arbeid wilde, dat de regering, voordat de onderhandelingen zouden starten, zich tegen de invoering van het wapen zouden uitspreken. Tegen die laatste redenering had het CDA grote bezwaren, omdat daarmee de eigen onderhandelingsvrijheid en verantwoordelijkheid van de regering werden aangetast. De Kamer spreekt zich immers achteraf uit over het door de regering gevoerde beleid.

GEEN UITSPRAAK

Dat wist de Partij van de Arbeid natuurlijk ook wel. De regering-Den Uyl had in de personen van de ministers Van der Stoel en Stemerdink in oktober van het vorig jaar nog aan de Kamer laten weten niet tot een uitspraak over de invoering van de neutronenbom te kunnen komen, omdat de onderhandelingen in bondgenootschappelijk verband nog niet waren afgerond. Zij hadden daarbij uiteraard vrijheid van handelen nodig. Maar thans, enige maanden later en nu zelf in de oppositie, waren die argumenten niet meer geldig. Kennelijk wogen de partij-politieke argumenten zwaarder en bij een onderwerp als de neutronenbom viel dat bij het CDA zeer slecht. Om echter over haar eigen opstelling geen spoor van twijfel te doen ontstaan, diende de fractie haar eigen motie in, die de belangen van de Partij van de Arbeid kennelijk niet kon dienen. Zo verwierven beide moties te weinig steun, temeer omdat de VVD helemaal geen uitspraak van de Kamer wilde en eigenlijk alle wegen nog open wilde houden, ook die van eventuele invoering van het wapen.

MOTIE

In een motie, die bij het debat rondom het vertrek van minister Kruisinga werd aangenomen, sprak de Kamer zich uit tegen de produktie van de neutronenbom en werd de regering uitgenodigd dit oordeel van de Kamer ook aan de bondgenoten voor te leggen. Daarmee was formeel de handelingsvrijheid van de regering niet aangetast. Zij kan nog in eigen verantwoordelijkheid met de bondgenoten gaan onderhandelen en met de resultaten voor de Kamer verschijnen. Feitelijk is die speelruimte niet meer zo groot, omdat de mening van de Kamer bekend is. De regering moet van goede huize komen, om de opvattingen van de Kamer nog te kunnen veranderen. De regering heeft toegezegd zich niet te laten binden in de onderhandelingen en het resultaat aan de beoordeling van de Kamer te zullen voorleggen.

ZAAK BEKLONKEN?

Het aannemen van de motie tegen de invoering en produktie van de neutronenbom heeft in Nederland de opvatting doen postvatten, dat de zaak nu wel beklinken is. Een waarschuwing hierbij is op zijn plaats. De opvattingen van Nederland zijn tamelijk uniek onder de NAVO-bondgenoten. President Carter heeft beloofd, dat hij, alvorens hij tot de produktie van het wapen zal besluiten, eerst de bondgenoten zal raadplegen. De inbreng van Nederland is niet meer dan één mening onder de vele andere van de overige NAVO-leden. Er is geen recht van veto. Als Carter besluit tot produktie, kan Nederland daartegen niets doen. Pas als over de invoering in het NAVO-arsenaal moet worden beslist (ongeveer twee jaar later?) kan Nederland voor zichzelf beslissen over de invoering in de Nederlandse krijgsmacht en opslag op Nederlands grondgebied.

Het CDA houdt consequent vast aan haar uitgangspunt: geen produktie en geen invoering van de neutronenbom, wel onderhandelingen daarover tot wederzijdse ontwapening. Het bereiken van verdere ontspanning of zoals president Carter het in mei 1977 weer in zijn oorspronkelijke betekenis aanduidde nl. met ,,voortgang op weg naar vrede'', moet meer veiligheid in de wereld brengen. De stap terug moet; Nederland en de NAVO moeten die weten op te brengen.

Actie's inzake bede in troonrede

Er zijn in het land enkele acties op gang gekomen, welke ten doel hebben te bewerkstelligen, dat de bede weer wordt opgenomen in de troonrede, welke koningin Juliana op prinsjesdag ter gelegenheid van de opening van de nieuwe zitting van de Staten-Generaal, uitspreekt.
Ten tijde van het kabinet-Den Uyl verdween de bede uit de troonrede. Enkele weken geleden startte binnen de hervormde gemeente van Katwijk aan Zee een handtekeningenactie. Alle hervormde kerkeraden kregen het verzoek, plaatselijke acties te ondernemen. Dezer dagen besloten bestuursleden van het Nederlands Comite tegen Godslastering te Vlaardingen het comité „Bede in de troonrede" op te richten. Dit comité gaat op ruime schaal handtekeningenlijsten verspreiden.

CH Tijdschrift gewijd aan emancipatiezaken

Het dezer dagen verschenen nummer van het Christelijk Historisch Tijdschrift schenkt aandacht aan emancipatiezaken.

„Het kennisnemen van hetgeen in dit nummer is bijeengebracht en het in de discussie betrekken ervan kan leiden tot het wegnemen van vooroordelen en tot het bruikbaar maken van de weg die leidt tot verwezenlijken van wat ook het CDA-program ondermeer als primaire uitgangspunten noemt, namelijk de totstandkoming van een samenleving, waarin menselijke verantwoordelijkheid en deelgenootschap veelkleurig tot hun recht komen en waarin wordt uitgegaan van de fundamentele gelijkwaardigheid van alle mensen, ongeacht onder meer hun levensovertuiging, ras, geslacht, afkomst of economische positie," aldus Eske Sleijser-Tegelaar, directrice van de Lohmanstichting in een inleidend woord in het emancipatie-nummer van het CH Tijdschrift.
In het nummer schrijft Berthe Groensmit-van der Kallen, voorzitter van de werkgroep emancipatie van het CDA-Vrouwenberaad over de regeringsnota emancipatie. Eske Sleijser vergeleek de regeerakkoorden PvdA/CDA/D'66 en CDA/VVD op het punt van het emancipatiebeleid. Hanske Evenhuis-van Essen, lid van de CDA-fractie in de Tweede Kamer maakte kanttekeningen bij een emancipatiebeleid. Haty Tegelaar-Boonacker, voorzitster van de Centrale van CH Vrouwen, lid van de gemeenteraad van Rijswijk en redactielid van „de Nederlander" schreef over vrouwen van toen en nu, over christen-democratische vrouwen in de regering.

Het Christelijk Historisch Tijdschrift is de tweemaandelijkse uitgave van de Lohmanstichting, het wetenschappelijk centrum van de CHU. De abonnementsprijs bedraagt *f* 12,50 per jaar.

Proefnummers kunnen worden aangevraagd bij de administratie, per adres Uniebureau, Wassenaarseweg 7 te Den Haag.

H.L.

publikaties CDA-instituten

Europees beleid
„Bouwstenen voor een Europees beleid"
rapport van de wetenschappelijke instituten van KVP, ARP en CHU
60 pag.; *f* 6,50

Commentaar Contourennota
„Samen verantwoordelijk voor het onderwijs"
commentaar op de nota „Contouren van een toekomstig onderwijsbestel"
publikatie van de wetenschappelijke instituten
71 pag. (groot formaat); *f* 9,90

Inflatie
„Inflatie als politiek probleem"
rapport van de wetenschappelijke instituten
38 pag.; *f* 4,25

Welzijnsbeleid voor ouderen
beschouwingen over bejaardenbeleid, plus conclusies CDA-studiedag
publikatie van de wetenschappelijke instituten
78 pag.; *f* 5,90

alle prijzen inclusief verzendkosten

Bestellingen:

- giro. 604500 t.n.v. Lohmanstichting, Den Haag.

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN, PLANTSOENEN, PARKEN, SCHOOLTUINEN etc.

- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons

Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

Ontdekkings-tochten door het land van de bijbel!

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

„In de voetsporen van Paulus"

MET „THACIR" NAAR ISRAËL

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs Hotels of Jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Eilat en Sinaï. Of een hèle ekstra week" in de voetsporen van Mozes" door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimages, volgestopt met toeristische humbug, waarbij je je geloof verliest, maar een THeologisch verantwoorde, Archeologisch interessante en Cultureel belangwekkende Israël Reis, met ruimschoots aandacht voor de uitdagingen en de problematiek van het moderne Israël en zijn minderheden. Kortom: reizen met een eigen karakter! THACIR-reizen zijn zeker niet geschikt voor iedereen, maar wèl voor mensen, die zich geen christelijke knollen voor heidense citroenen willen verkopen!

Vertrekdata: 1978: 21 maart (volgeboekt); 11 juli; 7 november; 23 december.
1979: 23 januari; 13 februari; 6 maart; 27 maart; 17 april; 8 mei; 29 mei; 19 juni; 10 juli; 31 juli; 21 augustus; 11 september; 2 oktober; 30 oktober; 20 november; 22 december.

Nota bene: Jeugdherbergreizen alleen: 11/7 en 7/11, 1978; 10/7 en 30/10, 1979.

Een **15-daagse reis,** die u 9 dagen door **Griekenland** en 6 dagen lang door **Rome en omstreken** zal voeren. **„In de voetsporen van Paulus"** zult u dagelijks vele malen verbaasd staan over de grote hoeveelheid indrukwekkende monumenten uit de Griekse en Romeinse oudheid. Het Nieuwe Testament -en met name die gedeelten, waarin de apostel Paulus een hoofdrol speelde - komt er tot nieuw leven voor u. De mythologische verhalen en klassieke geschiedenis krijgen ter plekke vlees en bloed voor u.
Een reis om nooit te vergeten!

Vertrekdata: 1978: 11 juli en 31 oktober.
1979: 3 mei; 12 juli; 1 november.

Met al onze reizen gaat een deskundige Nederlandse reisbegeleid(st)er mee. Al onze reizen worden gegidst door gediplomeerde, zo mogelijk Nederlands sprekende, Israëlische, Griekse en Italiaanse gidsen.
Voorafgaande aan al onze reizen, beleggen wij met de reisgenoten een ontmoeting ter informatie en kennismaking.

Bestel nog vandaag onze uitgebreide reisbeschrijving (met vermelding van „Israël-reis" of „Paulus-reis") en binnen enkele dagen kunt u in alle rust ons hele verhaal bestuderen, waarin **geen „kleine lettertjes" voorkomen!**

Wij zien met belangstelling uw aanvraag tegemoet!

THACIR, EUROPALAAN 14, HARDERWIJK

Vrijdag 31 maart 1978 - 14e jaargang no. 13

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Verrassende uitslag Statenverkiezingen

CDA opnieuw grootste partij

De uitslag van de verkiezingen voor Provinciale Staten van woensdag jongstleden is een grote verrassing geworden. Het CDA is opnieuw de grootste partij. Niet minder dan 35,1 procent van de kiezers stemde op het CDA, tegen 33,9 procent op de PvdA en 17,0 procent op de VVD.

Premier Van Agt, bij de tweede-kamerverkiezingen van vorig jaar 25 mei de lijsttrekker van het CDA, gaf na het bekend worden van de einduitslag onomwonden blijk van zijn verrassing. „Deze uitslag was niet verwacht. De uitslag is een triomf voor het kabinet en in het bijzonder ook voor het CDA", aldus premier Van Agt.

De eerste prognoses van de verkiezingsuitslag, welke woensdagavond kort na het sluiten van de stembussen gegeven werden, lieten reeds zien, dat er winst voor het CDA en de PvdA zou zijn, en verlies voor de VVD. De einduitslag bevestigde de prognoses. „De einduitslag is een victorie voor het kabinet. Dat kabinet is pas drie maanden in functie en het moest in die periode impopulaire beslissingen nemen. Maar toch hebben de kiezers hun vertrouwen aan het kabinet gegeven. Zij hebben gezegd, dat het kabinet moet doorgaan", aldus premier Van Agt.

Reeds vroeg op de verkiezingsavond had CDA-fractievoorzitter Aantjes blijk gegeven van zijn trevredenheid. Vanaf de eerste uitslagen namelijk was er winst voor het CDA te zien geweest. „Het CDA heeft goed aangeslagen", aldus Aantjes.
Volgens Van Agt en Aantjes zal het CDA niet gaan profiteren van het verlies van de VVD. „Dat is onze stijl niet. Wij hebben een coalitie met de VVD. En het CDA zal zich als een goede coalitiepartner gedragen."
De winst, welke het CDA boekte vergeleken bij de tweede kamerverkiezingen van vorig jaar is niet gering. Het CDA ging 3,2 procent omhoog, tegen slechts 0,1 procent winst voor de PvdA. De VVD boekte 1 procent verlies en D'66 0,2 procent verlies. Eenzelfde gering precentage verloor de PPR.
Wel naar statenzetels uitgedrukt: Het CDA ging van 268 statenzetels, of 33 winst. De PvdA steeg van 218 naar 254 statenzetels, winst 36. De VVD verloor 13 statenzetels en ging van 131 naar 118. Voor D'66 was er ook een winst aan statenzetels, omdat deze partij vier jaar geleden, bij de vorige statenverkiezingen, een dieptepunt kende. De winst voor D'66 was 28 statenzetels, namelijk van 3 naar 31. De PPR verloor 26 statenzetels en de CPN 14. Het GPV moest een veer laten, namelijk 7 statenzetels minder. De boerenpartij verloor alle 17 statenzetels.
Bij de PvdA is toegegeven dat het CDA flink winst boekte. Maar VVD-voorzitter Korthals Altes was wat zuur gestemd over het verlies van zijn partij. „Vorig jaar hebben kennelijk nogal wat christendemocraten op de VVD gestemd om een verandering van regeringsbeleid te verkrijgen. Nu er een kabinet van CDA en VVD is, hebben velen, die vorig jaar op de VVD stemden en eigenlijk bij het CDA behoorden, nu toch weer CDA gestemd", aldus de voorzitter van de VVD.
Premier Van Agt wilde ter verklaring van de verkiezingswinst van het CDA niet naar het verleden kijken, ook niet naar de tijd van de kabinetsformatie vorig jaar. „De aandacht moet gericht zijn op de toekomst. Het is uiterst positief, dat het CDA nu zoveel steun gekregen heeft", aldus premier Van Agt.

H. L.

NEDERLAND

Overzicht opkomst

	STATEN 1974		KAMER 1977		STATEN 1978	
	perc.	stemmen	perc.	stemmen	perc.	stemmen
Nederland	74,5	6751774	87,6	8294941	79,1	7570915
GRONINGEN	79,0	294485	88,5	343664	83,6	327433
FRIESLAND	80,4	292009	91,1	350025	85,4	333463
DRENTHE	79,0	206523	90,5	252913	84,8	240512
OVERIJSSEL	80,5	505814	91,5	604059	85,9	575993
GELDERLAND	76,0	807213	89,4	1007015	81,3	927270
UTRECHT	76,3	434894	88,4	530980	79,9	485365
NOORD-HOLLAND	75,4	1197017	86,9	1410820	77,9	1267994
ZUID-HOLLAND	74,0	1540573	87,1	1858894	78,0	1673383
ZEELAND	75,2	164478	88,2	204530	79,3	186940
NOORD-BRABANT	69,2	855692	85,5	1136778	75,2	1015081
LIMBURG	66,8	453076	83,1	595263	74,0	537481

Fictieve zetelverdeling Tweede Kamer

	Kamer 1977	Op basis Staten 1978
Totaal	150	150
PVDA	53	52
CDA	49	55
VVD	28	26
D'66	8	8
SGP	3	2
PPR	3	2
CPN	2	0
GPV	1	2
PSP	1	0
BP	1	0
DS '70	1	0
RPF	–	0
GRON.B	–	0
FNP	–	0
WARTENA	–	0
FGB	–	0
CVP	–	0
IKB	–	0
HOFMAN	–	0
CDU	–	0

Totaaloverzicht zetelverdeling

	Staten 1974	Staten 1978
TOTAAL	693	705
PVDA	218	254
CDA	235	268
VVD	131	118
D '66	3	31
SGP	15	13
PPR	32	6
CPN	19	5
GPV	11	4
PSP	4	4
BP	17	0
DS '70	4	0
RPF	–	0
GRON.B	–	0
FNP	4	2
WARTENA	–	0
FGB	–	0
CVP	–	0
IKB	–	0
HOFMAN	–	0
CDU	–	0
OVERIGEN	–	–

ZO WERD WOENSDAG GESTEMD:

Provincies

Verklaring der gebruikte afkortingen

CDA	Christen Democratisch Appèl
PvdA	Partij van de Arbeid
VVD	Volkspartij voor Vrijheld en Democratie
PPR	Politieke Partij Radikalen
CPN	Communistische Partij van Nederland
D'66	Democraten '66
DS'70	Democratisch Socialisten '70
SGP	Staatkundig Gereformeerde Partij
BP	Boeren-Partij
GPV	Gereformeerd Politiek Verbond
PSP	Pacifistisch Socialistische Partij
Gron. B	Grönninger Bond
FNP	Fries Nationale Partij
Wartena	Lijst Wartena
FGP	Federatieve Gemeente Belangen
CVP	Conservatieve Volkspartij
IKB	Internationale Kommunistenbond
Hofman	Lijst Hofman
CDU	Christen-Democraten Unie
RKPN	Rooms Katholieke Partij Nederland
AWA	Anti-Woningnood Aktie
NRP	Nieuwe Roomse Partij
DMP	Democratische Middenpartij
PVHR	Partij van het Recht
Stam	Lijst Stam
VROUW	Vrouwelijke Ratio in Overleg en Uitvoerige Wettelijke Bepalingen
DAC	Democratisch Actie Centrum-Vrijzinnig Democraten
FBN	Federatie Bejaardenpartijen Nederland
SP	Socialistische Partij
NVU	Nederlandse Volks-Unie
VAW	Verbond tegen Ambtelijke Willekeur
ECU	Europese Conservatieve Unie
KEN	Kommunistische Eenheidsbeweging
RPF	Reformatorische Politieke Federatie
NMP	Nederlandse Middenstands Partij
Griek	Lijst Griek
PvdB	Partij van de Belastingbetalers
Jusia	Lijst Jusia

Provincie Groningen

	STATEN 1974		KAMER 1977		STATEN 1978	
	perc.	stemmen	perc.	stemmen	perc.	stemmen
opkomst - geldig	79,0	294485	88,5	343664	83,6	327433
PVDA	36,9	108697	42,4	145782	42,5	139112
CDA	24,3	71552	24,3	83539	25,2	82435
VVD	14,7	43130	14,3	49355	14,2	46342
CPN	8,1	23840	4,3	14685	4,3	14216
GPV	5,7	16797	4,0	13757	4,2	13651
PPR	3,9	11570	1,9	6470	1,5	5083
GRON.B	0,8	2434	–	–	0,5	1512
RPF	–	–	0,8	2891	0,9	2891
BP	1,4	4230	0,7	2281	0,3	1136
PSP	1,5	4260	1,3	4396	1,7	5496
D'66	1,1	3269	4,4	14999	4,7	15559
OVERIGEN	1,6	4697	1,6	5509	–	–

Provincie Friesland

	STATEN 1974		KAMER 1977		STATEN 1978	
	perc.	stemmen	perc.	stemmen	perc.	stemmen
opkomst - geldig	80,4	292009	91,1	350025	85,4	333463
CDA	35,5	103733	37,4	131075	37,7	125736
PVDA	32,5	94026	37,3	130718	36,3	121107
VVD	11,8	34338	12,3	42995	11,5	38150
FNP	7,4	21738	–	–	4,8	15866
PPR	2,5	7406	1,3	4484	1,0	3369
GPV	2,7	7920	1,6	5527	1,5	5130
CPN	2,8	8161	1,5	5279	1,4	4551
PSP	1,1	3104	0,7	2641	0,9	3015
WARTENA	–	–	–	–	0,0	117
SGP/RPF	1,3	3700	0,9	3019	1,5	5058
D'66	0,55	1411	4,4	15318	3,4	11364
OVERIGEN	2,2	6472	2,6	8969	–	–

Provincie Drente

	STATEN 1974		KAMER 1977		STATEN 1978	
	perc.	stemmen	perc.	stemmen	perc.	stemmen
opkomst - geldig	79,0	206523	90,5	252913	84,8	240512
PVDA	39,8	82209	41,5	105022	42,3	101740
CDA	26,2	54085	27,1	68551	28,2	67833
VVD	19,0	39260	18,3	46148	18,4	44151
PPR	3,1	6450	1,4	3468	1,1	2753
GPV	3,1	6317	1,8	4622	2,0	4735
CPN	2,5	5275	1,2	3087	1,2	2850
PSP	0,9	1843	0,6	1488	0,8	1879
FGB	–	–	–	–	1,0	2457
D'66	0,8	1652	4,4	11239	4,4	10550
RPF	–	–	0,7	1823	0,6	1564
OVERIGEN	4,6	9432	3,0	7465	–	–

Provincie Overijssel

	STATEN 1974		KAMER 1977		STATEN 1978	
	perc.	stemmen	perc.	stemmen	perc.	stemmen
opkomst - geldig	80,5	505814	91,5	604059	85,9	575993
CDA	38,8	196161	39,6	238885	42,6	245292
PVDA	27,8	140569	31,0	187374	30,8	177453
VVD	14,0	70781	13,2	79698	12,6	72500
PPR	4,2	21483	1,3	7859	1,2	6917
SGP	3,4	17053	2,9	17422	2,9	17060
GPV	3,2	16212	2,2	13231	2,2	12606
CPN	2,3	11761	1,1	6516	0,9	5324
CVP	–	–	–	–	0,1	489
BP	3,3	16946	1,3	7508	0,5	2693
RPF	–	–	1,5	9295	1,3	7453
PSP	0,8	3805	0,5	3171	0,7	4052
D'66	1,0	5071	4,2	25593	4,2	24154
OVERIGEN	1,2	5972	1,2	7507	–	–

Provincie Gelderland

	STATEN 1974		KAMER 1977		STATEN 1978	
	perc.	stemmen	perc.	stemmen	perc.	stemmen
opkomst - geldig	76,0	807213	89,4	1007015	81,3	927270
CDA	34,6	278975	35,5	357732	39,0	361436
PVDA	27,1	218798	30,9	310582	30,6	283668
VVD	18,9	152292	17,2	173519	16,3	150979
PPR	5,0	40236	1,7	17498	1,8	16458
BP	4,5	36069	1,4	13908	0,8	7656
SGP	4,2	33604	3,7	37216	3,7	34743
GPV	1,5	12170	0,7	7388	0,6	5883
D'66	0,7	5859	4,8	48328	4,5	42031
RPF	–	–	1,0	9461	0,8	7795
CPN	1,2	10037	0,6	5890	0,5	4306
PSP	1,0	8440	0,9	8955	1,3	11644
CVP	–	–	–	–	0,1	547
IKB	–	–	–	228	0,0	124
OVERIGEN	1,3	10733	1,6	16310	–	–

Provincie Utrecht

	STATEN 1974		KAMER 1977		STATEN 1978	
	perc.	stemmen	perc.	stemmen	perc.	stemmen
opkomst - geldig	76,3	434894	88,4	530980	79,9	485365
PVDA/PPR	24,4	106192	28,2	149639	28,9	140089
CDA	28,3	123020	30,5	162194	33,6	163288
VVD	24,4	106080	22,1	117577	21,4	103934
SGP	3,7	16107	3,3	17245	3,5	17001
PSP	1,7	7501	1,3	6859	1,8	8939
D'66	1,1	4549	6,6	35075	6,9	33474
GPV	2,7	11633	1,6	8385	1,6	7737
DS'70	2,0	8748	0,7	3839	0,3	1434
CPN	2,0	8844	0,9	5012	0,8	4075
BP	2,3	10132	0,7	3486	0,4	1772
CVP	–	–	–	–	0,1	331
RPF	–	–	0,9	4790	0,7	3158
IKB	–	–	–	141	0,0	133
OVERIGEN	7,4	32089	3,2	16738	–	–

Provincie Noord-Holland

	STATEN 1974		KAMER 1977		STATEN 1978	
	perc.	stemmen	perc.	stemmen	perc.	stemmen
opkomst - geldig	75,4	1197017	86,9	1410820	77,9	1267994
PVDA	32,2	385358	35,4	499375	35,9	455491
VVD	22,0	263333	21,8	306799	21,2	269359
CDA	20,5	246058	22,9	323507	25,4	322717
CPN	8,3	99383	4,5	63725	4,1	51996
PPR	6,6	78734	2,1	30260	2,0	24993
PSP	2,3	27346	1,5	20975	2,3	28698
D'66	1,4	1715	7,3	102609	7,1	89696
DS'70	2,0	24017	1,2	16572	0,4	4540
BP	2,4	28333	0,6	8539	0,5	5989
GPV	1,0	11646	0,4	5724	0,3	4501
RPF	–	–	0,4	5771	0,3	3589
IKB	–	–	–	525	0,0	563
HOFMAN	–	–	–	–	0,0	81
SGP	0,7	8082	0,5	6877	0,5	5781
OVERIGEN	0,6	7212	1,4	19562	–	–

Provincie Zuid-Holland

	STATEN 1974		KAMER 1977		STATEN 1978	
	perc.	stemmen	perc.	stemmen	perc.	stemmen
opkomst - geldig	74,0	1540573	87,1	1858894	78,0	1673383
PVDA	35,1	540732	37,9	704940	38,4	642258
CDA	23,8	366810	24,6	457111	27,2	454416
VVD	21,2	327265	19,9	370380	19,4	324890
PPR	5,1	78662	1,5	27820	1,2	20800
SGP	4,1	63626	3,8	69802	4,0	66885
CPN	3,0	45556	1,3	24592	1,1	18290
D'66	1,2	18634	6,1	112645	6,0	99908
BP	1,8	28258	0,5	8315	0,4	6380
GPV	1,6	23776	0,8	14790	0,7	12426
CVP	–	–	–	–	0,1	757
PSP	1,2	18165	0,8	15193	1,1	18574
RPF	–	–	0,6	11772	0,1	7356
IKB	–	–	–	626	0,0	443
OVERIGEN	1,9	29089	2,2	40908	–	–

Provincie Zeeland

	STATEN 1974		KAMER 1977		STATEN 1978	
	perc.	stemmen	perc.	stemmen	perc.	stemmen
opkomst - geldig	75,2	164478	88,2	204530	79,3	186940
PVDA	27,7	45511	32,6	66609	31,8	59503
CDA	30,3	49904	29,9	61051	32,8	61381
VVD	17,5	28732	17,3	35432	16,5	30783
SGP	9,6	15764	8,4	17145	9,4	17579
PPR	6,1	10080	1,5	3135	1,9	3471
GPV	2,7	4490	1,7	3370	1,8	3393
CVP	–	–	–	–	0,1	265
D'66	0,8	1312	4,4	9059	4,0	7433
BP	3,0	4838	1,0	2127	0,7	1331
PSP	0,6	943	0,5	926	0,6	1151
CPN	0,8	1365	0,4	890	0,4	650
OVERIGEN	0,9	1539	2,3	4786	–	–

Provincie Noord-Brabant

	STATEN 1974		KAMER 1977		STATEN 1978	
	perc.	stemmen	perc.	stemmen	perc.	stemmen
opkomst - geldig	69,2	855692	85,5	1136778	75,2	1015081
CDA	43,2	369481	43,7	496553	48,9	495964
PVDA	22,0	188127	28,8	327059	28,7	291443
VVD	17,4	148926	15,7	178933	13,5	137449
PPR	5,2	44305	1,6	18031	1,6	15956
CVP	–	–	–	–	0,1	1181
BP	6,4	54665	1,0	12080	0,7	7469
CPN	1,5	12623	0,6	6447	0,5	4738
GPV	0,4	3869	0,2	1869	0,2	1969
D'66	1,0	8361	5,0	56471	4,1	41877
PSP	1,1	9724	0,8	8785	1,0	10358
CDU	–	–	–	–	0,1	933
SGP	0,6	5353	0,5	5817	0,6	5553
IKB	–	–	–	400	0,0	191
OVERIGEN	1,2	10258	2,1	24333	–	–

Provincie Limburg

	STATEN 1974		KAMER 1977		STATEN 1978	
	perc.	stemmen	perc.	stemmen	perc.	stemmen
opkomst - geldig	66,8	453076	83,1	595263	74,0	537481
CDA	49,7	225285	44,6	265498	51,5	276865
PVDA	18,6	84070	30,1	179194	29,1	156650
VVD	15,2	68907	14,7	87566	12,1	64994
PPR	6,7	30548	1,9	11432	1,9	10229
CPN	2,5	11213	1,1	6693	1,2	6263
D'66	0,7	3267	3,3	19564	2,9	15552
PSP	1,4	6200	0,8	4447	1,2	6327
CVP	–	–	–	–	0,1	601
OVERIGEN	5,2	23586	3,5	20869	–	–

CDA heeft grondslagcommissie

Ingevolge een besluit van het algemeen bestuur van het CDA is een commissie tot standgekomen welke tot opdracht heeft om een rapport uit te brengen betreffende het funktioneren van de grondslag van het CDA.

OPDRACHT

De commissie is door het Algemeen Bestuur van het CDA belast met:

- „een nadere concretisering van de relatie tussen grondslag en politiek handelen"
- zij dient het program van uitgangspunten hierbij te betrekken
- in haar werk dient rekening te worden gehouden met de omstandigheid dat de concretisering van genoemde relatie bij voortduring bezinning en vernieuwing vraagt.

SAMENSTELLING

De drie partners in het CDA wezen elk drie leden van de commissie aan terwijl van de zijde der rechtstreekse leden één vertegenwoordiger werd toegevoegd. Daarenboven benoemde het CDA-bestuur een voorzitter en een secretaris-rapporteur. Zodoende bestaat de commissie uit de volgende leden:

Voorzitter: mr. O. W. A. Baron van Verschuer, Marienwaerdt 12, Beesd; secretaris-rapporteur: drs. A. M. Oostlander, dr. A. Kuyperstraat 5, Den Haag; ARP: dr. A. Veerman, Regentesselaan 5, Rijswijk Z.H.; prof. dr. A. J. Vermaat, Molenweg 50-1, Voorthuizen; prof. P. J. Versteeg, Mignonstraat 11, Apeldoorn; CHU: dr. W. Aalders, Fazantplein 8, Den Haag; mr. H. K. J. Beernink, Th. Jeffersonlaan 611, Rijswijk Z.H.; drs. H. Eversdijk, Kerklaan 37, Heinkeszand; KVP: drs. L. P. J. de Bruijn, Lange Kerkdam 99, Wassenaar; mr. J. J. A. M. van Gennip, H. Nibbrigkade 136, Den Haag; prof. dr. W. C. M. Klijn, Rooseveltlaan 79, Castricum; CDA: drs. A. H. A. Veenhof, Rozenplein 10, Middelbeers.

De commissie is inmiddels met haar werkzaamheden begonnen en hoopt haar werkzaamheden te kunnen afronden binnen het tijdschema dat het algemeen bestuur van het CDA heeft vastgesteld. Dat betekent dat zij vóór 1 november 1978 haar resultaten aan het CDA zal aanbieden.

CDA- *jongerenkrant*

Politiek

Elke dag komen er kranten uit. Radio en televisie geven dagelijks uitzendingen met nieuws en aktualiteiten. Als er bepaalde dingen gebeuren zijn we er in heel korte tijd van op de hoogte. Of die dingen nu dichtbij of ver weg gebeuren maakt dan bijna niets uit.
Alle kranten lezen, of naar alles kijken of luisteren is natuurlijk niet mogelijk. En je in alle onderwerpen interesseren ook niet. Eén interesseert zich in ongelukken, de ander vindt popmuziek belangrijk, weer een ander sport, of mode, weer een ander wil alles weten over politiek.
Deze krant gaat alleen over politiek

Politiek heeft te maken met bestuur. Met de mensen die er voor zorgen dat in het land of in de gemeente alles zo goed mogelijk loopt. Daar hebben we ambtenaren voor en ook ministers en wethouders. Het zou niet goed zijn als die mensen zo maar hun eigen gang konden gaan. Daarom moeten we ervoor zorgen dat die mensen gekontroleerd worden. Dat tegen hen gezegd wordt wat ze moeten doen.
Nu zou het wat gek zijn als we allemaal dan ieder apart daaraan zouden beginnen. Trouwens, wat zou je in je eentje moeten doen, kunnen doen?
Om de invloed van het volk, van ons allemaal, zo groot mogelijk te laten zijn kiezen wij de mensen die namens ons het land of de provincie of de gemeente moeten besturen.
Wij stemmen op mensen die de belangen van een bepaalde groep behartigen. Of die een bepaalde levensovertuiging in de politiek willen uitdragen. Of die een bepaald doel of ideaal hebben.
Mensen die het met elkaar eens zijn over wat ze in de politiek willen bereiken hebben zich vaak aaneengesloten; zij hebben politieke partijen opgericht. Dat gebeurde vroeger, maar ook nu nog.
De mensen die bij verkiezingen worden gekozen, maken deel uit van een politieke partij. Zo zitten er in de Tweede Kamer 150 personen van bij elkaar elf partijen.
Om nu te weten op welke persoon en welke partij je bij verkiezingen moet stemmen, is het nuttig na te gaan met welke partij je het meest eens bent.
In deze krant gaat het aleen over het **CDA,** het Christen Democratisch Appèl.
Drie partijen die het in erg veel gevallen met elkaar eens zijn, hebben zich aaneengesloten onder de naam CDA. De drie partijen zijn ARP, CHU en KVP.
Het CDA wil trachten de inhoud van het Evangelie te vertalen in de politieke praktijk van alle dag. Het Evangelie roept op tot dienst aan God én aan de medemens. Het CDA ziet het als haar taak aan die evangelische oproep te beantwoorden. En wil daarom invloed uitoefenen op het beleid van de overheid.
Luisteren naar de boodschap van het Evangelie houdt onder meer in:
- opkomen voor zwakken en vervolgden
- uitgaan van de gelijkwaardigheid van alle mensen
- recht doen aan de eigen vrijheid en verantwoordelijkheid van alle mensen.

Bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer in 1977 kreeg het verkiezingsprogramma de titel „Niet bij brood alleen".
In dit programma wordt duidelijk dat het CDA zich wil verzetten tegen een aantal verschijnselen in onze samenleving. Verschijnselen die voor ons en anderen steeds meer problemen veroorzaken.
De oproep van het CDA is, vanuit het Evangelie te zoeken naar oplossingen. Oplossingen die wel eens zouden kunnen betekenen: afzien van groei van de eigen welvaart; meer aandacht voor instandhouding van de schepping; meer aandacht voor mensen die in de knel zitten.
Of met andere woorden: niet uitsluitend persoonlijke belangen dienen op de voorgrond te staan, maar ook niet uitsluitend de belangen van de gemeenschap. De verschillende belangen moeten op elkaar afgestemd worden.
Hiervoor zullen vertegenwoordigers van het CDA steeds weer een beroep doen op het „samen doen" op het „samen verantwoordelijkheid willen dragen".
Het Christen Democratisch Appèl streeft naar een maatschappij, waarin de bijbelse gerechtigheid gestalte krijgt, de mens zijn vrijheid en verantwoordelijkheid kan beleven en waarin het welzijn van allen wordt gediend; Het CDA richt zich tot de gehele Nederlandse samenleving zonder onderscheid naar geloofsovertuiging of maatschappelijke groepering.

Informatie en standpunt

Op deze pagina's een aantal hete hangijzers. Het is een hele puzzel om uit de grote hoeveelheid vraagstukken een keuze te maken. Toch menen we hiermee duidelijkheid te geven. De verschillende stukjes geven enerzijds informatie en anderzijds het CDA-standpunt.
Het CDA is een samenwerkingsverband tussen ARP, CHU en KVP, met de bedoeling om in 1980 tot één politieke partij te geraken.

„Samen verantwoordelijk"

Het Christen Democratisch Appèl roept de Nederlandse kiezers op zich bewust te zijn van de verantwoordelijkheid die wij voor elkaar hebben. Wij zijn samen verantwoordelijk voor de samenleving; ieder afzonderlijk is verantwoordelijk voor zijn medemens.

Motto

Samen verantwoordelijk is daarom het centrale motto van het CDA. Het CDA aanvaardt het Evangelie als richtsnoer voor het politieke handelen. Het richt zich tot het gehele Nederlandse volk, zonder onderscheid naar geloof of maatschappelijke groepering. Het CDA belooft geen „leuke dingen voor de mensen", maar gaat uit van de waardigheid van de mens. Het doet een appèl op ieders verantwoordelijkheid. Het CDA vraagt aan de kiezers vertrouwen op grond van zijn geheel eigen aanpak van de problemen in onze maatschappij.

Vernieuwingsgezind

Het CDA is vernieuwingsgezind, maar begrijpt dat echte veranderingen niet van de ene dag op de andere tot stand kunnen komen. **Wij troosten ons niet met een droom over een volmaakte, eens door de mens te scheppen samenleving. Want wij weten ook wel, dat wij bij de uitvoering van ons program kunnen falen.**

Het CDA legt de nadruk op het vermogen van alle mensen verantwoordelijkheid te dragen. De maatschappij ontwikkelt zich niet automatisch in een goede richting. Maar wij zijn er zelf bij. Als burgers zijn we niet machteloos.

Tekst uit redevoering van mr. W. Aantjes (CDA-Congres 23 augustus 1975)

„Het evangelie geeft geen rechtstreekse richtlijnen voor het politieke handelen. Neen, maar het geeft wel richtlijnen voor het rechtstreekse politieke handelen, en soms wel degelijk heel concreet. Leest u er Mattheus 25 maar eens op na: Hongerigen voeden, dorstigen te drinken geven, vreemdelingen huisvesten, naakten kleden, zieken en gevangenen bezoeken.
Maar dat moeten wij dan wel nú voor vandaag toepassen. Intussen zijn we 2000 jaar verder en kijk eens om u heen?
De hongerigen worden niet gevoed; zij sterven als ratten langs de wegen van hun uitgedroogde landen. En als wij 1% van ons nationaal inkomen voor ontwikkelingssamenwerking uitgeven hebben wij meer zorg over de vraag of die ene procent wel goed wordt besteed dan over de vraag of die 99% die wij voor onszelf reserveren wel goed wordt besteed.
De dorstigen wórden niet gelaafd. Zij worden aan hun lot overgelaten. En als wij ons aan ons televisietoestel volzuigen met het vergif van de consumptiereclame, dan zit ons de verhoging van de alcoholaccijns meer dwars dan de ellende van de dorstigen in de wereld. En de vreemdelingen wórden niet gehuisvest. Zij worden gediscrimineerd en uitgewezen. En wij laten ze uitwijzen, tenzij wij ze nodig hebben om het werk te doen waaraan geen Nederlander ondanks honderdduizenden werklozen zijn handen wenst vuil te maken.
De naakten wórden niet gekleed. Zij worden uitgestoten. En de gevangenen wórden niet bezocht. Zij worden gemarteld. En wij vinden dat wij al heel wat doen (ik spreek over mezelf) als wij een kaart van Amnesty International als kerstgroet rondzenden in plaats van een zoete afbeelding van de herdertjes in Efratha's velden. Geen plaats voor christelijke politiek?
De wereld **hunkert** *naar christelijke politiek!"*

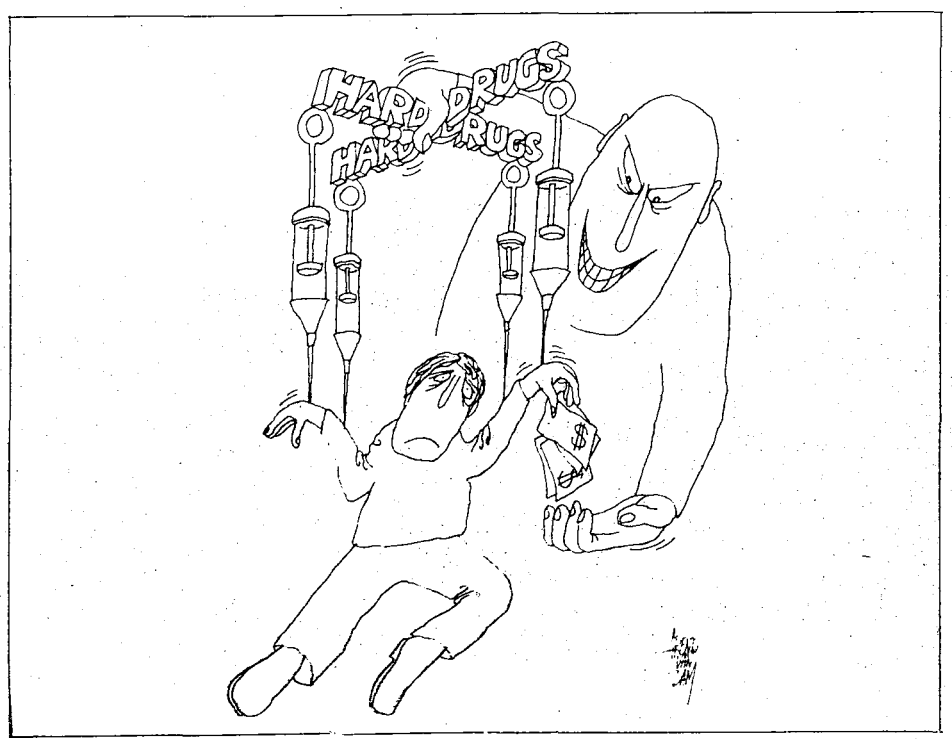

Over demokratie gesproken

Demokratie komt van „demos" en dat betekent volk. Demokratie wil dus zeggen dat het volk regeert. Nu kan in de praktijk natuurlijk niet overal het volk over geraadpleegd worden. Daarom kiezen we in onze „parlementaire demokratie" vertegenwoordig(st)ers, die het beleid uiteindelijk maken.
Echter, **wanneer wij alles over laten aan die vertegenwoordig(st)ers dan gaat de demokratie ten gronde!**
Immers, ook zij zijn mensen die fouten kunnen maken, ook zij hebben kritiek hard nodig, zij kunnen niet alles weten. **Daarom is ieders inzet vereist.**
Als voorbeeld nemen we het werk van de **gemeenteraad.** Nog al te veel zien we dat het in de gemeenten een kwestie is van eens per vier jaar stemmen, en verder niets. Hierin moet verandering komen. **Het CDA wil ieder inschakelen**. Niet alleen in de gemeenten, maar in alle instanties waar beleid gemaakt wordt. Om de demokratie gestalte te geven, hebben we in Nederland een heleboel politieke partijen.
Omdat het CDA de demokratie gestalte wil geven, van elke, in de Tweede Kamer zittende politieke partij een adres:
CDA, Dr. Kuyperstraat 3-5, Den Haag, tel. 070-647940
PvdA, Tesselschadestraat 31, Amsterdam, tel. 020-125811
VVD, Koninginnegracht 57, Den Haag, tel. 070-614121
D'66, Javastraat 6, Den Haag, tel. 070-467188
PPR, Singel 277, Amsterdam, tel. 020-227342
DS'70, Herengracht 94, Amsterdam, tel. 020-247793
CPN, Keizersgracht 324, Amsterdam-C, te. 020-239704
PSP, Bloemgracht 55, Amsterdam, tel. 020-227339
BP, Bovenweg 18, Bennekom, tel. 08389-4386
SGP, Galileïstraat 92, Den Haag, tel. 070-391845
GPV, Postbus 439, Amersfoort, tel. 033-34333

Respekt voor het leven

De Bijbel is niet alleen de basis die ons samenbindt, en waarop we elkaar willen aanspreken. Het is ook, en vooral, een opdracht om waar te maken.
■ Het scheppingsverhaal laat zien dat God de mensen verantwoordelijkheid geeft om de wereld te ontwikkelen en te bewaren. (Denk eens aan: Milieu ..... Energie ..... Grondstoffen .....)
■ In het Nieuwe Testament worden liefde en gerechtigheid vlees en bloed in de persoon van Jezus Christus!
Zolang de hemel niet op aarde is, zijn christenen niet thuis, maar aan het werk.
Christelijke politiek:

NIET OMDAT WIJ ZOVEEL VERBEELDING HEBBEN,
maar OMDAT WIJ EEN VOORBEELD HEBBEN!

Abortus

Een zeer moeilijk vraagstuk. We menen een principieel „nee" te moeten zeggen. Maar ... principes hebben we niet om ze te „zeggen", maar om ze te **„doen".**
Het CDA heeft geen meerderheid, we kunnen niet alleen wetten maken, we kunnen niet alleen bepalen wat wel of niet mag.
Principieel zijn is dan beslist niet langs de lijn gaan staan en roepen hoe het moet, principieel zijn is het politieke veld opgaan en zoveel mogelijk van dat „nee" zien waar te maken.
Abortus heeft alles te maken met het leven. De Bijbel laat zien, dat „alleen" leven zinloos is; het gaat altijd om „samen" leven.
We hebben dus **niet alleen** *te maken met de vrouw (die baas in eigen buik zou zijn).*
We hebben **net zo min alleen** *te maken met het nog ongeboren leven in de moederbuik.*
Zowel de aanstaande moeder, als het nog ongeboren kind, èn de aanstaande vader, en wellicht een aantal mensen daar omheen, bepalen het samenleven.
Helaas moeten we konstateren dat er omstandigheden zijn waarin abortus provokatus (het wegnemen van het nog ongeboren kind), de minst slechte oplossing is. Het CDA-standpunt is dan ook:
nee, tenzij ... en dat „tenzij" behoort terdege onderzocht te worden!
Juist in dit verband is voorkomen zo veel beter dan „genezen":
Eerlijke en duidelijke voorlichting is daarbij een voorwaarde.

Verslaving

De oorzaken van verslaving (b.v. drugs, alcohol, TV) moeten worden opgespoord en moeten worden verholpen. Voorlichting op scholen van vervolgonderwijs verplicht stellen en elders zo veel mogelijk de voorlichting stimuleren.
De gebruik(st)er als patiënt(e) behandelen.
De handel zo hard mogelijk aanpakken.

Oorlog en vrede

AAN DE ENE KANT LEVERT EEN MOGELIJKE VERSTORING VAN HET EVENWICHT EEN ENORM GEVAAR EN SCHEPT DAARMEE GROTE VERANTWOORDELIJKHEID. MAAR AAN DE ANDERE KANT VRAGEN WIJ ONS AF IN HOEVERRE DE WERELDSAMENLEVING IN STAAT IS HET TOTAAL AAN BEWAPENING TE VERDRAGEN (DENK BIJVOORBEELD AAN ATOOMTERRORISME!).
NU KIEZEN WIJ VOOR HET HANDHAVEN VAN HET EVENWICHT, EN WEL IN DIE VORM DAT KERNWAPENS OVERBODIG WORDEN.
GEZIEN HET BOVENSTAANDE EIGENLIJK EEN ONMOGELIJKE KEUS; DAAROM IS EEN BLIVENDE EN DIEPGAANDE DISKUSSIE IN BREDE KRINGEN NOODZAKELIJK!

CDA over neutronenbom

(standpunt CDA-Tweede Kamerfractie over de neutronenbom)

De fractie is tot de conclusie gekomen dat de neutronenbom niet aan het wapenarsenaal van de NAVO dient te worden toegevoegd. Nederland zal er zich voor moeten inzetten dat dit standpunt door de NAVO - ook voor het CDA hoeksteen van het Nederlandse veiligheidsbeleid - wordt overgenomen.
Het afwijzen van de neutronenbom dient te worden benut om een nieuwe impuls te geven aan de ontwapeningsbesprekingen, zoals deze in het kader van de MBFR* worden gevoerd, met het oogmerk dat deze stap zal worden beantwoord door een bijdrage van de zijde van het Warschaupact tot vermindering van de bewapeningswedloop

** (MBFR: besprekingen tussen de NATO en het Warschau-pact over wederzijdse troepenvermindering)*

Alles moet groter alles moet meer???

Ook Nederland heeft al jaren de smaak van „meer" te pakken. Iedereen schijnt meer te moeten worden, dan zijn/haar ouders waren. Iedereen wil vandaag meer bezitten dan gisteren mogelijk was.
Gezien de noden van velen, gezien het opraken van energie en grondstoffen zal het „meer" ons zuur opbreken.
Het „meer" neemt ons te pakken! Denk aan onze omgeving, het milieu. Willen wij goede rentmeesters zijn dan is een andere houding, een andere mentaliteit vereist!

Arm en rijk

Per jaar sterven ± 40 miljoen volwassenen en kinderen door honger. Zijn wij bereid ekonomisch een stap terug te doen, om menselijk een stapje vooruit te komen?
In de wereld van vandaag zijn wij „samen verantwoordelijk" voor rechtvaardige verhoudingen over de gehele wereld.
Hulp van rijke landen aan arme landen is daarom een plicht.

Ontwikkelingshulp

Ontwikkelingshulp moet gericht zijn op de allerarmsten. Nederland moet daarom landen en organisaties steunen, die corruptie willen uitbannen en een niet-verpolitiekte vorm van hulp nastreven. Het CDA vindt dat - hoe ook de ekonomische ontwikkeling in ons land zal verlopen - er op de Nederlandse ontwikkelingshulp-bijdrage niet bezuinigd mag worden.

Onderwijs en arbeid

De voorlichting moet beter geregeld worden, zodat ieder weet waar zij/hij aan toe is.
Oorzaken van de „Ik-zie-.-niet-meer-zitten-mening" moeten worden opgespoord en aangepakt.
Kunnen we de werkeloosheid niet afdoende bestrijden, dan moeten we het werk eerlijk delen.

Het automatisme dat hersenwerk beter beloond wordt dan handwerk is aan herwaardering toe.
Demokratie in alle geledingen van de samenleving: spreiding van bevoegdheden, spreiding van verantwoordelijkheden.

P.S. Voor meer iniichtingen,
over studiefinanciering:
Ministerie Onderwijs en Wetenschappen, Centraie Directie Studiefinanciering, Kempkensberg 2, Groningen, tel. 050-239111.
Onderwijs/studievoorlichting:
Ministerie Onderwijs en Wetenschappen, Nieuwe Uitleg 1, Den Haag.
over scholing en arbeid:
Postbus 51, Den Haag.
over vakbonden:
Werkende Jeugd CNV, Postbus 2475; Ravellaan 1, Utrecht.
Tel. 030-941041.
Jongerenkontakt FNV, Postbus 8110, Plein 40-45, nr. 1, Amsterdam, tel. 020-134626

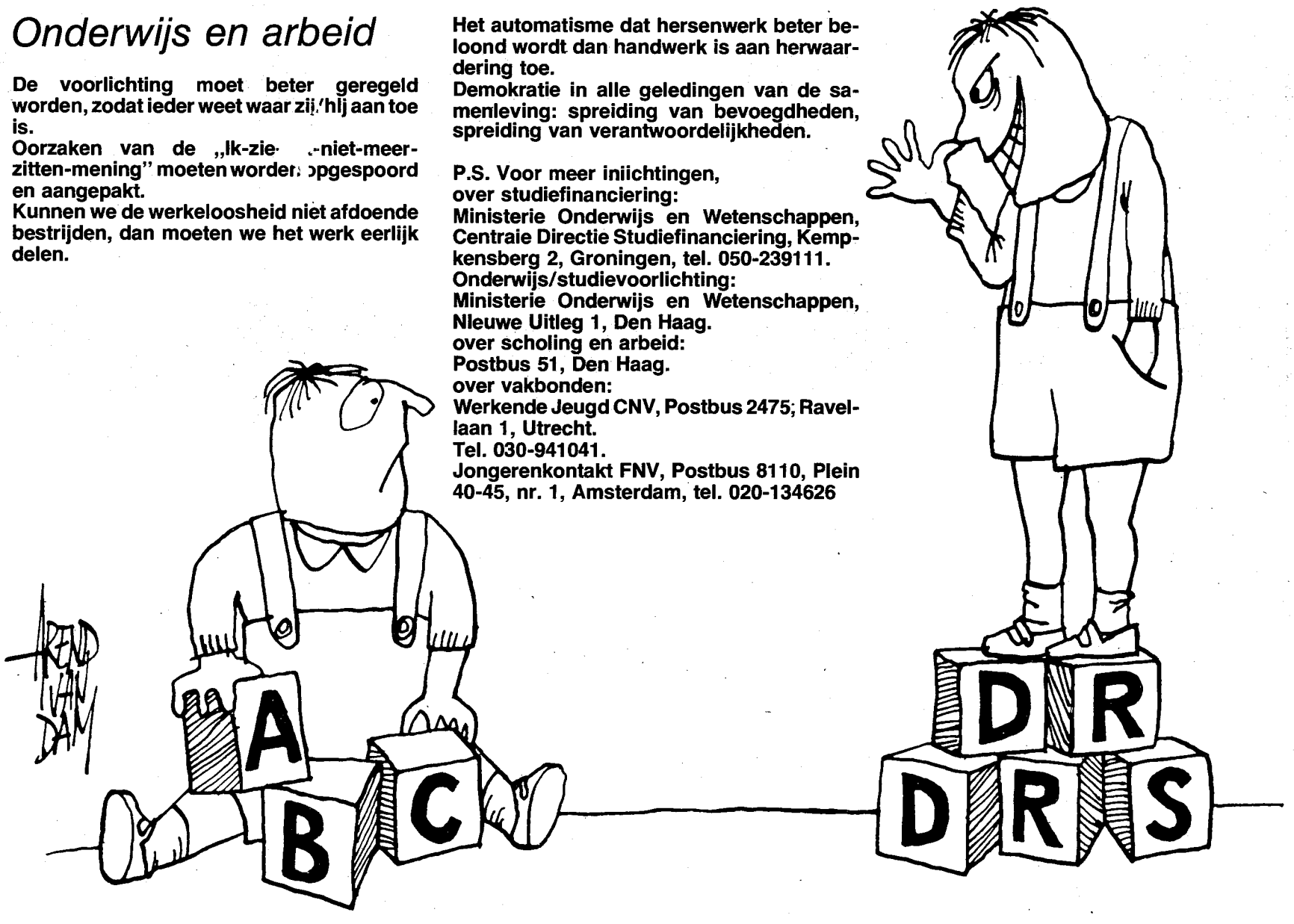

Wilt u informatie over het CDJA?
(Christen Democratisch Jongeren Appèl)
Mauritskade 25, Den Haag, tel. 070-653934.

Historisch zingen de jongeren maar piept de Unie

De partij-geschiedenis die nog steeds geschreven moet worden

door: drs. A. J. van Dulst

„Velen zijn meer om het historisch dan om het christelijke CH." Het moet een uitspraak geweest zijn van mr. Paul Scholten, die na de bevrijding de Unie nog enige tijd heeft vertegenwoordigd in de Eerste Kamer. Hij kan hiermee bedoeld hebben dat CH-ers uitblinken in een vasthouden aan de geschiedenis, maar bepaald niet in een vastleggen ervan. Het „van geslacht tot geslacht voortschrijdend historisch besef", door mr. R. Pollema in 1948 „de grote kracht van de Unie" genoemd, manifesteerde zich niet overvloedig op papier.

Wanneer in 1929 de ARP een halve eeuw bestaat, komt er met „Schrift en Historie" een gedenkboek van 520 pag. uit. De Kamper uitgever J.H. Kok stelt dat „ieder die de historische achtergrond der huidige constellatie op politiek terrein in ons land wil kennen, van dit boek ter dege kennis zal moeten nemen." Van dit „belangrijke stuk politieke, parlementaire en sociale geschiedenis" worden de CH-ers per advertentie in het Jaarboekje 1929 op de hoogte gesteld. Een vermelding in de rubriek „Studie en propaganda-lectuur" kan er niet af. Onder de 36 titels haalt Kok alleen een vermelding met Bavinck's „De vrouw in de hedendaagse maatschappij".
In datzelfde jaar publiceert de Persvereniging „Koningin en Vaderland", die ook 30 jaar later nog een historische leemte voor de Unie zou vullen, over 46 pagina's „Geschiedenis en beginsel van de CHU". De geschiedenis vult 6 pagina's, de beginselen de rest. In 1953, wanneer de Unie 45 jaar bestaat, gaat Beernink er harder tegenaan: de historie krijgt 20 pagina's, het beginsel 50. Bij het 60-jarig bestaan zorgen twee jongeren tenslotte voor een langere kenschets van de ontwikkelingen in de CHU na de tweede wereldoorlog. Goed geschreven en aardig geïllustreerd komt zo over 70 pagina's „De Unie in het vizier". De jongeren toonden kortgeleden ook nog weer te staan op „de grondslag van het historisch besef" (Pollema) met een vastlegging van 50 jaar CHJO. Maar waar de jongerenorganisatie zingt, komt de Unie slechts tot piepen.
J.R. Snoeck Henkemans, lange tijd secretaris van de CHU, Tweede Kamerlid ook en zo'n 38 jaar lid van de Haagse gemeenteraad, schreef in 1929 het al vermelde boekje van 46 pagina's als een voorschot op het 25-jarig jubileum, dat op 9 juli 1933 gevierd zou worden. „Het verlangen is uitgesproken", zo meldde hij, „dat tegen die datum, in een niet te beknopt geschrift, de historie en de politieke betekenis der Unie gedurende die kwart eeuw, door bevoegde hand, zouden worden beschreven." Nu is het tijdig krijgen van zo'n (gerechtvaardigd) verlangen nog geen garantie voor het realiseren ervan. Nee, dan 1948.

De opdracht van het Hoofdbestuur voor een gedenkboek voor 9 juli kwam laat, nl. pas op 6 maart, maar kwam in ieder geval, en dat is meer dan we in de huidige situatie kunnen zeggen. Resultaat was een snelle bundeling van „ruim tien dozijn artikelen, welke de sfeer der Unie in alle ruimte weergeven." Onder de intrigerende titel „Wat zeggen ze er van?" haalden we toen een „pil" van 384 pagina's. Er staan enkele stukjes historie in o.a. over „De CHU en Friesland", maar een partijgeschiedenis is het zeker niet. Kenmerkend voor het tijdsbeeld is, dat beschouwingen over „de gebieden overzee" een kwart van de ruimte kregen.

VAN DIKKE DELEN EN STUGGE STUDIE

„Nog altijd ontbreekt een in chronologische volgorde vertelde geschiedenis van de ARP", meldden in 1948 J.A. de Wilde (één van de 21 auteurs uit de vermelde bundel van 1929) en C. Smeenk. „Wie er van overtuigd is, dat de ARP in ons volksleven uit kracht van haar beginselen nog een roeping te vervullen heeft, zal het tevens als een uit die roeping voortvloeiende eis zien, dat de Nederlandse Calvinisten de geschiedenis der partij, althans in hoofdtrekken, kennen." Over 776 pagina's werd daarvoor een ruime opening gemaakt in: „Het volk ten baat", ditmaal verschenen bij Jan de Haan in Groningen. Gingen dikke boeken er alleen bij de AR in?

Neen, driedelig neen! Ook de CH-ers wisten, vroeger tenminste, van aanpakken. In het Jaarboekje van 1930 poneert een adverteerder dat voor studiekringen in CH Kiesverenigingen en Jongerengroepen een eerste vereiste is de aanschaf van „Kerk en Staat" van dr. J.Th. de Visser, oud-minister van onderwijs en tot 1928 voorzitter van de CH-fraktie in de Tweede Kamer. Het wordt „een kloek werk" genoemd en dat is bepaald niet overdreven. Het gaat nl. om drie delen van resp. 518, 508 en 818 pagina's, geschreven door iemand die zich in het voorwoord „een leek op historisch gebied" noemt, „maar een leek die een warm vriend is van de geschiedenis." De Visser ging terug tot op de oorsprong van het christendom en de ontwikkeling van de kerk in de romeinse wereld. Het derde deel handelde over Nederland van 1796 tot op heden (1927) en wordt door H. van Malsen in zijn - door de Unie van 1931 niet in dank afgenomen - „Ontwikkelingsgang van A.F. de Savornin Lohman" zeer profijtelijk genoemd voor de kennis der gebeurtenissen gedurende Lohman's leven op politiek en kerkelijk gebied.

In de Opgave van Studie- en Propagandalectuur in het Jaarboekje 1930 worden de drie delen van De Visser à *f* 27,- overigens nog overtroffen door de 5 delen „Verzamelde Opstellen" van Lohman à *f* 63,-. Alleen de eerste twee delen „Staatsrecht" tellen al 344 en 371 pagina's. Daarmee werd in de zeer vele artikelen, die Lohman had geschreven in „De Nederlander" en de „Protestantse Noord-Brabander", systeem gebracht door de onvermoeibare Van Malsen, die Lohman beloofd had geen letter van zijn journalistieke arbeid verloren te laten gaan. De fondsen voor dergelijke uitgaven bleken moeilijk te verkrijgen, maar Van Malsen hield vol. In 1929 brengt hij historisch-politieke beschouwingen van Lohman uit onder de titel „Calvijn en Rome". Vijf jaar later komen, weer door Van Malsen bijeengebracht en door De Visser ingeleid, de „Bijdragen tot de geschiedenis der CHU" (C. Blommendaal, Den Haag). Het gaat om twee zeer nuttige delen: „Leiding en splitsing der ARP" (344 pagina's) en „Ontwikkelingsgeschiedenis der CHU" (290 pagina's).

DE P.S. VAN DE UNIE; PUCHINGER EN SUTTORP

Dankzij Van Malsen hebben we gemakkelijk toegang tot Lohman's belangrijkste artikelen, nog steeds interessante getuigenissen van zijn warme en volhardende vertolking van de CH-beginselen. Doch om zijn beschouwingen, veelal verschenen in het dagblad „De Nederlander" te kunnen plaatsen in het kader van de tijd, moet men zich van elders aanvullende gegevens halen. We zijn dan ook zeer veel dank verschuldigd aan dr. L.C. Suttorp, die in 1948 het 40-jarig bestaan van de Unie op geheel eigen wijze markeerde met „Jhr. mr. Alexander Frederik de Savornin Lohman 1837 - 1924 - zijn leven en werken", verschenen bij A.A.M. Stols in Den Haag (376 pagina's). In deze knap geschreven biografie - „veel te weinig gelezen en bestudeerd", schreef prof. Van Niftrik in 1958 - vindt men (over 9 pagina's) ook een overzicht van Lohman's publicaties in boek- en brochurevorm.

Ter gelegenheid van het gouden jubileum van de CHU kwam de Persvereniging „Koningin en Vaderland" met een gedenkschrift uit, waarin toespraken in de Utrechtse Domkerk en Schouwburg zijn opgenomen, samen met artikelen uit de CH-pers en enkele dagbladen. De ontwikkelingen van 1879 - 1908 worden erin geschetst. Met de geschiedschrijving in de Ledencontactbladen van 17 maart en 28 april wordt ook bij de nadering van de 70-jarig bestaan van de Unie een poging gedaan om iets te laten zien van de groei van drie stromingen naar eerst CH Partij (1903) en later CH Unie (1908). Hoewel uit Lohman's geschriften wel iets bekend wordt uit de jaren na 1908, moet toch vastgesteld worden dat uit eigen kring weinig gepubliceerd is over de beginjaren van de Unie. C.E. van Koetsveld, een van de 24 leden van de Commissie van Advies van de Vrije-ARP, schreef vanuit CH-standpunt verdienstelijk over „Het Ontstaan, de Beginselen en de Geschiedenis van onze Politieke Partijen" (D. Bolle, Rotterdam, 558 pag.), maar hij moest op last van de uitgever afsluiten vóór de verkiezingen van 1905. In een aanhangsel kon Lohman nog net schrijven over de CH-partij.

Wil men zich nu nog kunnen voorstellen hoe de CH-richting voor, tijdens en ook nog na de Eerste Wereldoorlog sterk gepersonificeerd werd in Lohman, dan kan men denken aan een soortgelijke identificatie als na de Tweede Wereldoorlog te constateren viel t.a.v. H.W. Tilanus. Tientallen jaren was hij het symbool van de CHU. Opmerkelijk is dat hij al in 1922, een jaar na Lohman's uittreden uit de Kamer, parlementariër werd en dat 41 jaar lang bleef. In 1917 werd hij de 2de secretaris van de Unie, in 1937 volgde hij Snoeck Henkemans op als 1ste secretaris. Na de bevrijding trad hij op als voorzitter van de CHU en CH Tweede Kamer beide. In de geschiedenis van zijn politieke loopbaan, opgetekend door dhr. G. Puchinger in „Tilanus vertelde mij zijn leven", staat de CHU meer dan 45 jaar lang centraal. Puchingers werk kan dan ook beschouwd worden als een hoogst belangrijke bijdrage aan de geschiedschrijving van de Unie, geleverd door een publicist uit AR-kring en verschenen bij Kok in Kampen, die in 1929 „Schrift en Historie,' uitbracht voor de ARP.

Het ziet ernaar uit, dat we dit jaar voor het laatst een lustrum van de Unie gaan vieren. Kwamen in 1903 en 1908 drie stromingen samen, in 1980 is dat voorzien met drie partijen die dan definitief opgaan in het CDA. Een groepering die het begrip „historisch" toch niet voor niets in de naam voert, zou het verlangen moeten voelen voordien nog aan te geven hoe zij haar weg door de geschiedenis ziet.

De befaamde Groningse hoogleraar G. van der Leeuw heeft zich tot teleurstelling van zijn schoonvader Snoeck Henkemans nooit bij de CHU willen aansluiten. We kunnen ons niettemin nog zeer wel laten gezeggen door deze eerste naoorlogse minister van onderwijs: „Wanneer wij geen zin meer kunnen vinden in de geschiedenis, dan betekent dit, dat wij onszelf niet verstaan." En dat zou na 70 jaar toch te gek zijn om er het CDA mee binnen te lopen.....

Een volk dat zijn geschiedenis niet kent...

„Christelijk-Historisch denken is in voortdurend gesprek met het verleden, staande in het heden en zich strekkende naar de toekomst.
Maar dat gesprek met het verleden moet er zijn. Zonder dat geen Christelijk-Historische Unie. Maar dan ook werkelijk een gesprek. Dat wil zeggen, dat het verleden zelfstandig aan het woord komt. Het is mijns inziens niet goed christelijk-historisch om zich een verleden te construeren, dat dan meestal daartoe dient te betogen hoe goed het vroeger was en hoe slecht het thans geworden is. Dat is geen eerlijk gesprek. Om te verstaan wie wij zelf zijn en wat het Nederlandse volk is, moeten wij het verleden kennen. Weet u, hoe ik het achteruitgaan der CHU bij de verkiezingen, althans in percentages, verklaar? Door het voortdurend achteruitgaan van het geschiedenis-onderwijs op onze scholen. Wat men tegenwoordig nog van geschiedenis weten moet op het eindexamen van de Middelbare school, is minder dan een minimum. Een volk, dat zijn geschiedenis niet kent, kan niet tot vernieuwing komen."

Prof. dr. G.C. van Niftrik
in Gedenkschrift „50 jaar CHU"

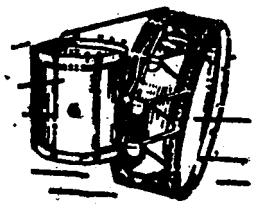

VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

AANNEMERSBEDRIJF
B.V. RADIX & VEERMAN
Oudelandsweg 30 - Tel. 03480-2204 - WOERDEN.
Verbouw - Nieuwbouw door geheel Nederland.

HANAB B.V.
GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS
Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer

de klok HANDELMIJ B.V.
BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken
naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.
Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiiiteitsbouw.
Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM.

Stelt u prijs op
VAKWERK
KWALITEITS-
ARTIKELEN
dan
VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

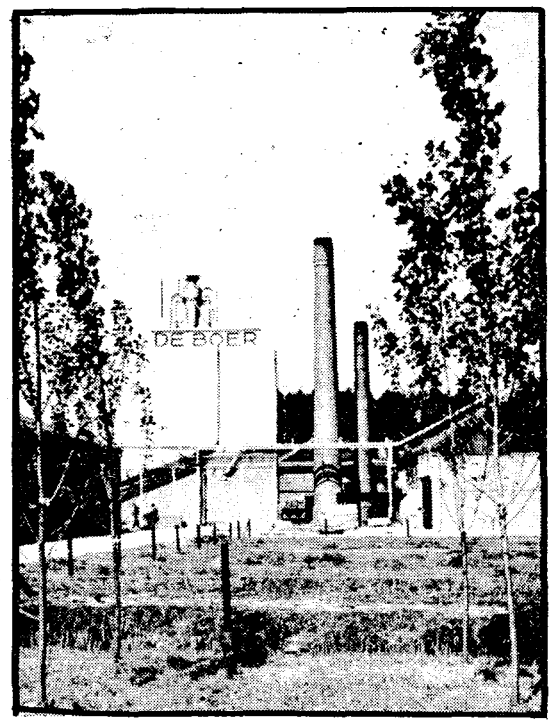

Kistenfabriek
Nijkerk
N. DE BOER

Ontdekkings-tochten door het land van de bijbel!

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

„In de voetsporen van Paulus"

MET „THACIR" NAAR ISRAËL

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs Hotels of Jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Eilat en Sinaï. Of een hèle ekstra week" in de voetsporen van Mozes" door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimages, volgestopt met toeristische humbug, waarbij je je geloof verliest, maar een THeologisch verantwoorde, Archeologisch interessante en Cultureel belangwekkende Israël Reis, met ruimschoots aandacht voor de uitdagingen en de problematiek van het moderne Israël en zijn minderheden. Kortom: reizen met een eigen karakter! THACIR-reizen zijn zeker niet geschikt voor iedereen, maar wèl voor mensen, die zich geen christelijke knollen voor heidense citroenen willen verkopen!

Vertrekdata: 1978: 21 maart (volgeboekt); 11 juli; 7 november; 23 december.
1979: 23 januari; 13 februari; 6 maart; 27 maart; 17 april; 8 mei; 29 mei; 19 juni; 10 juli; 31 juli; 21 augustus; 11 september; 2 oktober; 30 oktober; 20 november; 22 december.

Nota bene: Jeugdherbergreizen alleen: 11/7 en 7/11, 1978; 10/7 en 30/10, 1979.

Een **15-daagse reis,** die u 9 dagen door **Griekenland** en 6 dagen lang door **Rome en omstreken** zal voeren. **„In de voetsporen van Paulus"** zult u dagelijks vele malen verbaasd staan over de grote hoeveelheid indrukwekkende monumenten uit de Griekse en Romeinse oudheid. Het Nieuwe Testament -en met name die gedeelten, waarin de apostel Paulus een hoofdrol speelde - komt er tot nieuw leven voor u. De mythologische verhalen en klassieke geschiedenis krijgen ter plekke vlees en bloed voor u.
Een reis om nooit te vergeten!

Vertrekdata: 1978: 11 juli en 31 oktober.
1979: 3 mei; 12 juli; 1 november.

Met al onze reizen gaat een deskundige Nederlandse reisbegeleid(st)er mee. Al onze reizen worden gegidst door gediplomeerde, zo mogelijk Nederlands sprekende, Israëlische, Griekse en Italiaanse gidsen.
Voorafgaande aan al onze reizen, beleggen wij met de reisgenoten een ontmoeting ter informatie en kennismaking.
Bestel nog vandaag onze uitgebreide reisbeschrijving (met vermelding van „Israël-reis" of „Paulus-reis") en binnen enkele dagen kunt u in alle rust ons hele verhaal bestuderen, waarin **geen „kleine lettertjes" voorkomen!**
Wij zien met belangstelling uw aanvraag tegemoet!

THACIR, EUROPALAAN 14, HARDERWIJK

Vrijdag 7 april 1978 - 14e jaargang no. 14

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Uitslag boven verwachting gunstig

Het CDA en de Statenverkiezingen

door: mr. W. Aantjes, voorzitter Tweede Kamerfractie CDA

De eerste reactie in onze kring op de uitslag der Statenverkiezingen kan en mag geen andere zijn dan een van grote vreugde en voldoening. Deze uitslag is zowel op zichzelf bezien als in verhouding tot de andere partijen boven de verwachting van onszelf en van anderen gunstig. De verwijzing van de PvdA naar het voor haar relatief ongunstige opkomstcijfer is weliswaar niet geheel ten onrechte, maar verliest toch veel van haar waarde, omdat de opkomst voor Statenverkiezingen juist ongewoon groot was.

DANK EN KRACHT

Het door Den Uyl zelf uitdagend opgeroepen en door Van Agt onverschrokken overgenomen karakter van de verkiezingen als een landelijke politieke krachtmeting heeft zich tegen de uitdagers zelf gekeerd. Het kon niet anders meer en is voor ons goed uitgepakt. Toch is het voor het belangrijke werk dat Provinciale Staten ten behoeve van de samenleving dernburgers en voor degenen die zich zo geestdriftig voor Statenverkiezingen hebben ingezet jammer dat dit alles zozeer schuil ging achter de landelijke krachtmeting. Zowel tijdens de campagne als bij het kommentaar op de verkiezingsavond heb ik, zij het met weinig sukses, getracht daaraan meer accent te geven.
Het werk, dat de nieuw gekozen Provinciale Staten te doen staat blijft er echter even belangrijk door en de inzet van kiezers en gekozenen blijft hard nodig. Daarom mag naast een eerste woord van grote waardering en dank aan hen het tweede woord wel een oprechte wens tot kracht, volharding en overtuiging voor de komende periode zijn.
Bij alle gemeenschappelijke en terechte vreugde is er geen reden tot triomfalisme of zelfgenoegzaamheid. Met name de uit de onderzoeken blijkende leeftijdsopbouw van ons kiezersbestand geeft duidelijk genoeg aan hoe onmisbaar een voortgezette en eensgezinde krachtsinspannig blijft.

COALITIE EN CDA

Gezien het overheersende stempel dat de landelijke aspekten op deze verkiezingen hebben gezet, is de vraag belangrijk wat de betekenis van de uitslag is voor de landelijke verhoudingen, voor de positie van het kabinet, voor de positie van de fracties in het algemeen, en van de CDA-fractie in het bijzonder, voor de relatie fractie en kabinet, voor de relatie tussen de regeringsfracties onderling en voor die tussen regeringsfractie en oppositie. Al deze aspekten verdienen en behoeven een bredere bespreking dan in een enkel nabeschouwend artikel mogelijk is.

Algemeen wordt de uitslag gewaardeerd als een versterking van de positie van het kabinet en de coalitie. Het is ongetwijfeld waar. Al komt dit niet in veranderde getalsverhoudingen in de Tweede Kamer tot uitdrukking, politiek-moreel is het in het licht van de inzet der verkiezingen om met Van Agt te spreken voor het kabinet „een por in de rug".
Hoewel daarop (ten onrechte) minder de aandacht is gevestigd, kan hetzelfde worden gezegd van de positie van het CDA binnen de coalitie. Winst voor het CDA en verlies voor de VVD is, al komt dit niet in veranderde getalsverhoudingen in het kabinet tot uitdrukking, politiek-moreel „een por in de rug" voor het CDA.
Het vloeit uit de eigen specifieke verantwoordelijkheid voort, dat Van Agt als minister-president in zijn kommentaar de nadruk heeft gelegd op het eerste aspekt en ik als fractievoorzitter op het tweede. Beiden hebben wij echter er de nadruk op gelegd dat dit geen aanleiding mag zijn tot een andere opstelling jegens de coalitiepartner binnen en buiten het kabinet.

INSTEMMING EN VOORKEUR

Iets te gemakkelijk hebben sommigen de uitslag uitgelegd als het uitspreken van een voorkeur van de kiezers voor de huidige regeringscoalitie op zichzelf.
In de eerste plaats ziet men dan wat te gemakkelijk voorbij aan het gegeven dat de uitslag meer wijst op vertrouwen in het CDA dan in de coalitie. Zelfs kan worden gezegd dat juist bij deze coalitie de kiezers hun vertrouwen op het CDA stellen.
Naar mijn mening spreekt er echter nog iets anders uit. Het CDA heeft niet alleen kiezers van de VVD gewonnen, maar per saldo ook van de PvdA. Wie voorkeur had voor een coalitie met de PvdA heeft het CDA niet verlaten. Dit kan niet anders betekenen dan dat de kiezers hebben ingezien dat het verloop van de formatie het CDA uiteindelijk en ten lange leste geen andere keus liet en dat het CDA daarom tenslotte (de verantwoordelijkheid voor de regeerbaarheid van het land het zwaarst latende wegen) terecht de coalitie met de VVD heeft beproefd. Daarom meen ik gelijk te hebben gehad toen ik op de avond van de verkiezingen tot Den Uyl zei dat hij de enige werkelijk voor de PvdA relevante vraag niet had gesteld, namelijk: „Wat heeft de PvdA in de formatie fout gedaan?".
Goedkeuring van de door het CDA gevolgde handelwijze bij de formatie betekent niet zondermeer ook voorkeur voor de daaruit geresulteerde kombinatie. Sommigen maken die overstap te gemakkelijk. Het oordeel dat het CDA terecht tot deze coalitie is gekomen, dat deze coalitie nu haar kansen verdient, dat zij als met kunnen beleven te slagen, betekent nog niet dat op [illegible] coalitie ook als reeds geslaagd door de kiezer is aangemerkt. De kombinatie krijgt de kans, maar het moet verdiend worden. Uiteindelijk zal niet de politieke kombinatie, maar het door deze kombinatie in kabinet en parlement gevoerde beleid beslissend zijn. En de zwaarste verantwoordelijkheid daarvoor is bij het CDA gelegd.

TROUW EN VERTROUWEN

Grote aandacht heeft terecht ook getrokken de verschuiving die zich binnen de coalitie heeft voorgedaan door de winst die het CDA heeft geboekt ten koste van de VVD. Algemeen is dit uitgelegd als het terugkeren van voormalige CDA-aanhangers die bij de Kamerverkiezingen hun sterke voorkeur voor een CDA-VVD-kabinet (of misschien meer nog hun afkeer van een mogelijk CDA-PvdA-kabinet) tot uitdrukking hadden gebracht door VVD te stemmen.
Nu hun wens vervuld is, was er voor hen geen reden meer opnieuw VVD te stemmen.
Deze verklaring is ook naar mijn mening juist. Of daaruit zondermeer volgt dat het CDA nu gehouden zou zijn of althans verstandig zou doen zijn koers meer op de wensen van deze kiezers af te stemmen, is minder vanzelfsprekend. Er is namelijk ook een ander gegeven dat uit deze versterking van het CDA voortvloeit. Tegenover de winst ten koste van de VVD staat namelijk niet verlies ten gunste van de PvdA.
Dit wil zeggen, dat degenen, die een uitgesproken voorkeur voor een CDA-PvdA-kabinet hadden, ook nu het CDA zijn trouw gebleven. Dit is in tal van opzichten veelzeggend. In de eerste plaats bewijst het dat ook zij van oordeel zijn dat het mislukken van de formatiepogingen in de eerste fase niet aan het CDA maar aan de PvdA te wijten is. In de tweede plaats wijst het op een grote bereidheid het CDA trouw te blijven ook als er een andere kombinatie dan die van hun voorkeur tot stand komt.
Ook ik ben van mening dat het CDA zorgvuldig dient te letten op der terugkeer van eerder verloren gegane kiezers. Het zou echter te ver voeren daaraan hogere waarde toe te kennen dan aan de steun dergenen die onder alle politieke omstandigheden bereid waren en zijn het CDA trouw te blijven. Het CDA zal er evenzeer, zo niet allereerst, op bedacht moeten zijn de trouw en het vertrouwen van deze kiezers niet te beschamen maar zich waardig te tonen.

PROGRAM EN AKKOORD

Met de samenstelling van ons kiezersbestand is geheel in overeenstemming het uit het motievenonderzoek gebleken resultaat, dat veel meer dan bij de PvdA bij het CDA niet één persoon maar het beleid het motief van de keuze is geweest.
De konklusie, die uit dit alles valt te trekken, is duidelijk. Voor het CDA is niet bepalend de kombinatie waarmee wordt geregeerd, maar het beleid dat het in de Kamer voorstaat en dat het als partner in het kabinet voert.
Daaruit volgt de taakstelling om aan onze eigen herkenbaarheid, ons eigen profiel onder alle omstandigheden grote aandacht te schenken.
Sommigen hebben de neiging het verkiezingsprogram te zien als een middel om verkiezingen te winnen en een regeerakkoord als een middel om een coalitie tot stand te brengen. Zijn de verkiezingen eenmaal achter de rug en is het kabinet eenmaal gevormd, dan verdwijnen program en akkoord naar de achtergrond. Dan moet er worden geregeerd „en verder geen politiek gedonder".
Primair voor ons blijft echter ook in de komende tijd ons prachtig program „Niet bij brood alleen" . . . De mogelijkheden tot verwezenlijking daarvan worden begrensd door het regeerakkoord. Voorzover in het regeerakkoord niet anders is overeengekomen, vallen wij terug op ons eigen program en zullen wij in het parlement proberen daarvoor voldoende steun te krijgen. Ook de minister-president trok de grenzen van de fracties aldus in zijn televisiekommentaar op de avond van de verkiezingen. Hij ging daarin zelfs verder dan ikzelf even daarvoor voor de camera had gedaan.

FRACTIE EN BEWINDSLIEDEN

CDA-fractie en CDA-bewindslieden handelen daarbij ieder vanuit een eigen verantwoordelijkheid. Het parlementaire karakter van het kabinet betekent niet dat het kabinet de uitvoerder is van de wil van de fracties. Het omgekeerde is echter evenmin het geval.
Bewindslieden hebben snel de neiging zich politiek te zeer te vereenzelvigen met kabinet. Fracties worden bedreigd door het gevaar zich te profileren ten koste van het kabinet. Het CDA kan en moet laten zien dat het anders kan, namelijk in respekt voor elkaars verantwoordelijkheid elkaar tot steun zijn. Dit is niet de gemakkelijkste weg, het is wel de goede weg.
Elkaar tot steun zijn. Elkaar, dat is: wederzijds.

Aantjes.

Scheepsbouw en zware metaal in grote moeilijkheden

door: J. van Houwelingen, lid Tweede Kamer voor CDA

Tijdens het paasreces werd de Tweede Kamer teruggeroepen voor een debat over de problemen in de scheepsbouw en het VMF-concern.
Ook naar de mening van de CDA was er voldoende aanleiding om zich ook als parlement indringend bezig te houden met de problemen in deze bedrijfstak.
Geweldige belangen staan immers op het spel: het voortbestaan van een voor Nederland zo belangrijke bedrijfstak en het al of niet behouden van duizenden arbeidsplaatsen. Al enkele jaren geleden werd ingezien dat er ingrijpende maatregelen noodzakelijk zijn om het voortbestaan van althans een deel van deze bedrijfstak op langere termijn te kunnen garanderen. Ingesteld werd een beleidscommissie „scheepsbouw" bestaande uit werkgevers, werknemers en overheid met als opdracht aan te geven welke maatregelen genomen zouden moeten worden om weer tot een gezonde en rendamente scheepsbouwindustrie te komen met een optimale concurrentiekracht en het behoud van een zo groot mogelijke werkgelegenheid. In 1976 verscheen een eerste rapport met als belangrijkste conclusie: afslanking too 70 procent ten opzichte van de huidige capaciteit en een omvangrijk investeringsprogramma. Bij dit alles is een aanzienlijke financiële steun door de overheid onmisbaar. Deze conclusies werden door alle betrokkenen onderschreven. Om tot concrete maatregelen te komen werden vijf afzonderlijke subcommissies (werfgroeperingen) ingesteld. Hoewel nog niet alle werfgroeperingen al tot eindconclusies waren gekomen heeft de regering in een brief op jl. 21 maart inmiddels een aantal belangrijke doelstellingen geformuleerd. Deze aktie was noodzakelijk, aldus de regering, om het gewenste overleg over de noodzakelijke reorganisaties tussen direktie en ondernemingsraden, de beleidscommissie scheepsbouw en de vakbonden op een realistische basis te kunnen voortzetten.
Niemand zal kunnen ontkennen dat er inderdaad alle reden was voor aktiviteiten van de kant van de regering. Niet alleen vanwege de zeer zorgelijke financiële situatie bij enkele bedrijven maar ook omdat er een impasse was ontstaan in het overleg. In zo'n situatie mag de overheid niet passief blijven.
Het is echter jammer dat vooral door de presentatie van de voorstellen te veel de indruk te kunnen ontstaan dat de overheid eenzijdig definitieve beslissingen zou hebben genomen. Hoewel natuurlijk de overheid zijn verantwoordelijkheid niet uit de weg mag gaan, is het van het allergrootste belang dat uiteindelijk de meeste betrokkenen (werkgevers en werknemers) zelf de beslissing kunnen nemen.
In ieder geval is dat de meest gewenste procedure, zeker bij moeilijke herstructureringsprocessen. Het dragen van medeverantwoordelijkheid voor moeilijke beslissingen kan immers niet opgelegd worden. Tijdens een overleg tussen kamercommissie en de regering werd gelukkig deze indruk op voldoende wijze weggenomen.
„Definitieve beslissingen zijn pas mogelijk na overleg met alle betrokkenen", zo werd nadrukkelijk verzekerd.
Het parlementaire debat hierover, op verzoek van de fraktie van de PvdA, was na deze verklaring volstrekt overbodig en zinloos, zoals ook bleek.

IS AFSLANKING NOODZAKELIJK?

Al enkele jaren is het duidelijk dat er in de scheepsbouw sprake is van een ernstige overcapaciteit. Recente informatie verstrekt door de Europese Gemeenschappen toont dit nog weer eens duidelijk aan.
De jaarlijkse wereldproduktie haalde in die periode 1974-1976 een niveau van ongeveer 33 miljoen brt.
De nieuwe orders, die beslissend zijn voor de toekomstige produktie van de werven daalden sinds 1975 tot een peil van 13 miljoen brt.
Gezien de omvang van de overcapaciteit van de bestaande vloten zullen de niekwe orders zelfs dit peil in de komende jaren niet halen. Het beeld wordt voor Nederland (en Europa) nog Zutphen. bij nog betrokken word[illegible] de nog steeds heviger wordende concurrentie vanuit enkele andere landen (Japan, Korea en Thaiwan).
Reeds nu kan de Nederlandse scheepsbouw alleen orders verkrijgen door aanbiedingen beneden de kostprijs (soms - 35 procent). Alleen voor meer gespecialiseerde schepen (o.a. bagger) was er nog sprake van een relatief goede positie. De concurrentie zal echter ook in deze sector sterk toenemen. Een land als Japan tot nu toe voor 70 procent afhankelijk van de tanker produktie, is zich inmiddels ook sterk aan het oriënteren op deze markt. Tegen deze achtergrond is het dan ook volstrekt duidelijk dat aan een vermindering van de huidige produktie capaciteit niet is te ontkomen.
Binnen de Europese Gemeenschap is inmiddels een plan opgesteld voor een sanering tot ongeveer 50 procent. Voor de Nederlandse situatie zijn echter argumenten om een zo vergaande vermindering te voorkomen.
(Geografische ligging, infrastruktuur, de bijzondere beschikbare know how op enkele gespecialiseerde gebieden). Hoewel hierbij uitsluitend informatie is verstrekt over de scheepsbouw is er een vergelijkbare situatie, althans met betrekking tot onderdelen, in de zware metaalindustrie. Het meest klemmend is de situatie bij de apparatenbouw en dd dieselmotoren industrie.

MAATREGELEN

Het zal duidelijk zijn dat in een dergelijke ernstige situatie ook de overheid een taak heeft. Alleen al om sociale redenen (werkgelegenheid in Nederland voor 46.000 werknemers) is een volledige ineenstorting onaanvaardbaar. Maar ook voor onze ecomonische struktuur is deze bedrijfstak ook op langere termijn van grote betekenis. Niet in de minste plaats vanwege relaties met toeleveringsbedrijven, havenaktiviteiten en ook de scheepsreparatie.
De regering heeft inmiddels aangekondigd ongeveer 1 miljard gulden ter beschikking te stellen voor concrete maatregelen. Inmiddels is het overleg weer op gang gekomen over de preciese verdeling van dit bedrag en over de te nemen herstruktureringsmaatregelen.
Voorlopig is er nog overeenstemming over het al of niet noodzakelijk zijn van gedwongen ontslagen, en de sluiting van enkele bedrijven.
In de voorstellen van de regering zullen in ieder geval 6.000 arbeidsplaatsen moeten worden opgegeven. Of de overheidshulp verantwoord is kan pas definitief worden beoordeeld na afronding van het overleg tussen overheid, werkgevers en werknemers.

TOETSING

De CDA-fractie zal het uiteindelijk beleid toetsen aan de volgende punten:

A. DE FINANCIËLE STEUN ZAL ZODANIG MOETEN WORDEN AANGEWEND DAT EEN VERANTWOORD DEEL VAN DE BEDRIJFSTAK MET EEN REËEL PERSPECTIEF KAN WORDEN BEHOUDEN (verbetering van de produktiviteit, modernisering en verdere specialisatie).
b. bij de sanering dient rekening gehouden te worden met een verantwoord regionale spreiding van produktieplaatsen (in verband met de aanwezige infrastruktuur, de relatie reparatie - nieuwbouw, en de minimale herplaatsingsmogelijkheden moet het handhaven van nieuwbouw bij NDSM te Amsterdam worden overwogen.
c. de bestemming van de overheidsgelden zal voldoende doorzichtig en controleerbaar dienen te zijn (deelname door de overheid van een 40 procent à 50 procent - belang).
d. geen onduidelijkheid mag blijven bestaan over de betrokkenheid en de positie van de overheid en werknemers. Verbetering van de zeggenschapspositie van de werknemers in de bedrijven is een voorwaarde.
e. een verantwoorde spreiding in verantwoordelijkheid en zeggenschap maakt het noodzakelijk dat een te sterke concentratie zal worden voorkomen.
f. het zoveel mogelijk voorkomen van gedwongen ontslagen (tempo van inkrimping mede afhankelijk van datgene wat mogelijk is op het gebied van: natuurlijk verloop, vervroegde pensionering, omscholing en andere arbeidsmarktmaatregelen).

Bij dit alles zal niemand om de realiteit heen kunnen dat de financiële middelen van de overheid niet onbeperkt zijn. De grootst mogelijke inspanning is echter wel noodzakelijk. Het is te hopen dat het overleg over de concrete maatregelen op korte termijn met succes kan worden afgerond.
De belangen voor duizenden mensen staan op het spel. In ieder geval is het weinig zinvol te volstaan met goedkope ongefundeerde kritiek op de regering of met lofprijzingen over de „grootste reddingsoperatie".

J. van Houwelingen.

Campagnewenken (I)

De voorbereiding van de Raadsverkiezingen

Allemaal vragen die aan de orde moeten komen. En niet pas in de laatste twee weken. Want dan is het daarvoor te laat. Wil men een succesvolle campagne voeren dan moet men enkele maanden te voren reeds aan de slag.
Een Gemeentelijk Campagne Team (GCT) moet daarom tijdig worden ingesteld.

EEN GOEDE ORGANISATIE GAAT VOORAF

Een verkiezingscampagne komt niet uit de lucht vallen. Een campagne voorbereiden is een zaak van een goed werkplan maken. Om plannen te maken heeft men gegevens nodig. Welke zaken wilt u in uw gemeente in het kader van de campagne aansnijden? Wat gaat dat kosten? Wanneer moet het materiaal klaar zijn? Wie stelt de persberichten op?

CONTACT MET BESTUUR EN RAADSFRACTIE

Het is zaak dat er steeds goed contact is tussen het GCT en het plaatfelijk CDA-bestuur. Uiteindelijk berust de verantwoordelijkheid voor de politieke lijn van de campagne bij het bestuur.
De technische uitvoering ervan is gedelegeerd aan het GCT. Communicatiestoornissen tussen beide doen afbreuk aan de slagvaardigheid van de campagnevoering. GCT en bestuur moeten voortdurend op een lijn zitten. Het is daarom verstandig dat iemand uit het bestuur als verbindingsman in het GCT is opgenomen. Ook de Raadsleden moeten nauw bij de campagne betrokken zijn.

SAMENSTELLING GCT

Het GCT moet zijn samengesteld uit een stel enthousiaste mensen die bereid zijn enkele avonden per week vrij te maken in de weken vlak vóór de verkiezingen. Op organisatorisch terrein moeten zij van wanten weten. Voor wat betreft de taakverdeling moeten er de volgende functies zijn:

Campagneteamleider
Bij hem berust de eindverantwoordelijkheid in het functioneren van het GCT. Coördineert en stimuleert. Onderhoudt contacten met het CDA-bestuur.

Secretaris
Is verantwoordelijk voor alle verslaggeving, afspraken en correspondentie.

Penningmeester
Is verantwoordelijk voor begrotingsbewaking, fondswerving en alle andere financiële zaken.

Persfunctionaris
Is verantwoordelijk voor alle contacten met de pers. Stelt persberichten en advertenties op. Is verantwoordelijk voor publiciteitsakties. In een klein GCT kan de secretaris deze taak eventueel ook verrichten.

Materiaalbeheerder
Is verantwoordelijk voor beheer en verspreiding van verkiezingsmateriaal; aankleding van zalen bij manifestaties etc.

Overige leden
Het is gewenst dat een of enkele leden, zonder een speciale taak, toegevoegd worden aan het GCT. Toe te voegen als rechterhand van de andere leden. Inzetbaar bij speciale akties. Fungeren als plaatsvervanger ANNEER ANDERE TEAMLEDEN ZIEK OF VERHINDERD ZIJN. De campagnevoering moet qua bemanning op een breed draagvlak kunnen berusten. Het werk mag door het uitvallen van teamleden niet stagneren.

Begroting
Het is noodzakelijk de propagandaplannen te vertalen in een begroting. Men weet dan precies waar men financieel aan toe is. Het voorkomt bovendien financiële problemen achteraf.

TIJDIGE AFSPRAKEN

Zodra het GCT gevormd is dient men afspraken te maken voor bijeenkomsten. Tijdig, zodat iedereen aanwezig kan zijn. Plan een of enkele bijeenkomsten met het CDA-bestuur en de kandidaten. Een zorgvuldig opgesteld tijdschema voor alle activiteiten is van groot belang.

Raadsverkiezingen op woensdag 31 mei

Einde volgende maand, op woensdag 31 mei, vinden de Raadsverkiezingen plaats. Vanuit de Landelijke Coördinatie Groep voor Staten- en Raadsverkiezingen van het CDA zal drs. C. Bremmer innde komende weken nader ingaan op enkele organisatorische en inhoudelijke kanten van de verkiezingscampagne. In dit eerste artikel wordt nader ingegaan op de samenstelling van het Gemeentelijke Campagne Team (GCT).

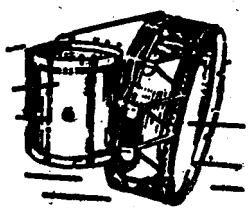
VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

CDA - vaster dan ooit in het zadel

Overpeinzing na de Statenverkiezingen

door: Eske Sleijser-Tegelaar

De opwinding is voorbij; het vele werk, dat verzet is, vond ditmaal volop beloning en reeds wenken de koetsiers van de propagandawagens voor de verkiezingen van de gemeenteraden.

Het was fijn. Toch nog onverwacht dat resultaat. Het CDA is niet alleen een feit, het CDA doet het, het CDA gaat het maken!

Typische kreten; 't is even wennen voor mensen die zo lang al meedraaiden in hun best doende kleinere groeperingen, die toch op hun manier volop medebeleidbepalend hun rol meespeelden in het grote geheel.

Niet goed soms? Moet er juist nu gemopperd worden? Kan je soms winst niet uitstaan?

Natuurlijk is het goed, vanzelfsprekend betekent winst ook meer mogelijkheden voor een krachtig CDA-beleid.

MOTIVERING

Maar toch . . .WAAROM stemden ditmaal weer zovelen CDA? Wat verwachten ze van dat CDA? Welke koers willen ze samen met ons uitzetten? WAT beweegt hen wezenlijk?

Evenzovele vragen, waarop vele kundige politicologen uit ons midden ongetwijfeld zullen trachten een met veel cijfers geïllustreerd antwoord te geven. Dáár blijkt dan dát motief mee te spelen. Hier is weer sprake van overwegend stemmen uit onbehagen; daar weer viel een meer regionaal toegespitst verkiezings „item" in de prijzen. Elders kwamen ze gewoon „weer thuis" en in weer een andere streek speelde de kerk een belangrijke rol. En bont conglomeraat van motiveringen, dat toch geen écht antwoord geeft. Toch is dat antwoord heel belangrijk. Verlies geeft voor een partij reden tot zelfonderzoek, whilst brengt vaak nog meer verplichtingen met zich mee. Je kunt ook gewoon niets doen, gewoon doorgaan; de volgende testcase zal wel uitwijzen of dat het was dat winst bracht. Kán natuurlijk ook riskant zijn en vooral kostbaar als het verkeerd uitpakt.

PROGRAM

Elke partij heeft een beleid uitgestippeld, een program gemaakt. Elke partij poogt ook zoveel mogelijk daarvan waar te maken. Dat heeft ook het CDA. Het heeft een goed program, daarover zijn allen het eens in het CDA. Kénnen de kiezers, oude en vooral nieuwe, dát program? Ik waag het dat te betwijfelen. Hier en daar zal een enkeling de moeite hebben genomen het beknopte uittreksel ervan te lezen. Maar nu met de Statenverkiezingen waren er provinciale programs, die, hoe zorgvuldig ook in lijn opgetrokken met het landelijk program van de partij, toch de accenten anders legden (moesten leggen ook), al naar gelang de aard van de regio. En zelfs die programs, die toch ook nogal omvangrijk uitvielen, zullen slechts door enkele geïnteresseerden gelezen zijn. De grote rest van de kiezers, nieuw en oud, stemde toch, denk ik, niet CDA om dat program van beleid.

BELEID

Waarom dan wel? Al op de avond van de 29ste maart toonde de t.v. staatjes, waaruit bleek dat juist bij het CDA veel meer het beleid een rol speelde voor het bepalen van de stem dan andere overwegingen. Bij het CDA speelde ook de persoon een veel minder belangrijke stembepalende rol van bij b.v. de PvdA het geval was.

Dat zal wel juist zijn. Maar het gaat er maar om wat versta je onder BELEID. Onder beleid immers valt ook te verstaan de keuze van je partner in een regering, het roepen van „de maat is vol" en „de buikriem moet aangetrokken". Beleid is ook (en moet soms ook in verkiezingscampagnes) het brengen van je hoofditems in gesimplificeerde vorm.

Maar toch . . . Stem je, als je daarop alleen je keuze maakt, stem je dan om een beleid? Stem je dan wezenlijk om de christendemocratische uitgangspunten van beleid, om evangelische solidariteit, om gerechtigheid, om mede-verantwoordelijkheid? Stem je dan voor een wezenlijk sociaal verantwoord beleid, voor een mentaliteit die werkelijke offerbereidheid vraagt, dat naastenliefde durft te noemen?

We mogen er dankbaar voor zijn dat inderdaad hier en daar werkelijk het geval zal zijn, want zij die dat doen vormen het levend bezielende kader, dat de partij wezenlijk dienstbaar maakt. Maar was dat werkelijk overal, bij al die tien- en honderduizenden het geval?

CONSEQUENTIES

Toch zal het meer dan ooit nodig zijn dat het CDA wat doet met zijn eigen, nu weer vergrote aanhang. Nodig dat ook hen ten volle duidelijk wordt wat het program, wat de uitgangspunten voor gelding hebben. Wat daarvan de consequenties kunnen en moeten zijn voor het te voeren beleid.

Consequenties waar ook de velen die op hun verantwoordelijke posten op alle niveau's dat beleid pogen ten uitvoer te brengen, dagelijks mee te maken hebben. Dagelijks is daar de gebiedende afweging, koppeling naar de geestelijke basis, toetsing aan de uitgangsstellingen. Immers als in hun werk als essentie ervan, iets op de burger overkomt, dat haaks staat op hetgeen des CDA's behoort te zijn, betekent dat een ontkrachting van het wezen van de partij. Als dan kiezers afkomen op uiterlijke dingen, op stukjes beleid die al dan niet toevallig „lekker overkomen", ZONDER dat zij realiseren (of beseffen kúnnen) WAAROM dat zo gebeurt en vooral van WAARUIT gehandeld wordt, is winst uit die oogmerken verkregen, schijnwinst, althans geen blijvende.

Is dit muggenzifterij, nodeloos moeilijk doen? Ik dacht van niet. Het CDA bekleedt nu eenmaal een aparte plaats in het politiek bestel. In Nederland betekent het CDA een machtsfactor van betekenis, waarbij vergeleken de positie van vele christendemocratische partijen in het buitenland veel minder invloedrijk is. Wél bestaan er elders grote en machtige christendemocratische groeperingen, maar die dragen een ander karakter. Hier betekent het CDA geen partij die gevestigde belangen verdedigt, geen partij op wie je stemt omdat je A of B haat. Het CDA poogt de c. in de naam tot gelding te brengen, tot reële onderbouw van beleid, tot in het kleine detail toe. Dat betekent b.v. dat rentmeesterschap over de schepping een rol speelt bij de bepaling van ruimtelijk beleid en de aanleg van wegen. Dat betekent dat wijziging in de wetgeving m.b.t. ondernemingsstructuren alles te maken heeft met het kunnen beleven van mede-verantwoordelijkheid en zo zijn er legio voorbeelden aan te geven van deze principiële om het christelijke sausje wat een net, ordentelijk en fatsoenlijk geheel óók voor christenen aantrekkelijk moet maken. Het betekent WEL dat de c. een alles doordrenkend zoutend zout behoort te zijn zonder hetwelk geen grote lijn, geen detail die toetsing kan doorstaan. Dat vraagt het CDA, dat poogt het CDA tot stand te brengen. DAAROM kiezen op het CDA zou het antwoord moeten zijn van het WAAROM velen voor het CDA kozen. En als het dat niet betekent, dan is het de voortdurende taak van het CDA om niet tevreden en blij met het thans bereikte gewoon door te gaan, maar om onze mensen, de nieuwe en de oude, blijvend daarin te scholen. Hen allen te maken tot mede-verantwoordelijken, tot mensen voor wie „christelijke politiek" meer is dan alleen een c. in een naam.

Dan pas mogen we voluit blij zijn. Nu blij omdat we wederom bevestigd zijn in onze rol van grote partij voor wie kennelijk een leidende rol bestemd is, maar ook ons bewust van de extra-verantwoordelijkheid die dit voor ons meebrengt. Geen rol van rusten tot het op wezenlijke verantwoorde wijze spelen van die rol.

Ik voorzie dan ook dat én voor de wetenschappelijke instuten van het CDA én voor het CDA Kader- en Vormingswerk in dat interne proces van verdere verdieping, bewustwording en toerusting een grote bijdrage zal worden gevraagd. Temidden van het vaak onmogelijke dat van hen gevraagd wordt voor de uitoefening van hun taak zou ook van onze beleidsfunctionarissen tóch in dit kader gevraagd moeten worden tijd uit te trekken voor de ook voor hen nodige bezinning en verdieping op hetgeen hun beleid ten diepste motiveert.

Den Haag, 29 maart 1978

Eske Sleijser-Tegelaar.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
en Egbert Bluemink.

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bluemink;
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar,
vooruit te voldoen op postrekening
70154, Voorburg, t.n.v.
Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

Statenverkiezingen

De nieuwe CDA-statenzetels

Het CDA heeft bij de statenverkiezingen van vorige week de volgende aantallen statenzetels behaald:

Groningen:	**Noord-Holland:**
1978: 15	1978: 21
1974: 15	1974: 17
1970: 17	1970: 23
Friesland:	
1978: 23	**Zuid-Holland:**
1974: 22	1978: 23
1970: 25	1974: 20
Drenthe:	1970: 29
1978: 15	
1974: 13	**Zeeland:**
1970: 15	1978: 17
Overijssel:	1974: 15
1978: 29	1970: 19
1974: 23	
1970: 29	**Noord-Brabant:**
Gelderland:	1978: 40
1978: 30	1974: 34
1974: 25	1970: 51
1970: 34	
Utrecht:	**Limburg:**
1978: 21	1978: 34
1974: 17	1974: 34
1970: 21	1970: 40

POLITICI OVER DE VERKIEZINGSUITSLAG

Premier Van Agt: De overwinning van het CDA is een victorie voor het kabinet, dat, pas drie maanden in functie, onderworpen is geweest aan de ene zware en vaak onrechtvaardige aanval na de andere. Dat kabinet heeft kennelijk toch het vertrouwen van de kiezers gekregen. De kiezers hebben gezegd: het is de moeite waard dat jullie er zijn en jullie mogen van ons doorgaan.

Aantjes, voorzitter CDA-fractie Tweede Kamer: De steun, welke het CDA bij de statenverkiezingen gekregen heeft, is een geweldige morele steun. Met het extra-vertrouwen, dat het CDA van de kiezers gekregen heeft, gaan we aan de hand van het CDA-program proberen dat program zo goed mogelijk verwezenlijkt te krijgen, in een loyale samenwerking met de coalitiepartner van dit moment.

Albeda, minister van sociale zaken: De kiezers hebben heel duidelijk de suggestie verworpen, dat het kabinet alleen maar een paar grote ondernemers zou willen redden en niet zo geïnteresseerd zou zijn in arbeidsplaatsen. De kiezers zijn daar niet in getrapt.

Steenkamp, voorzitter CDA: Wij hebben een erg goede uitslag gehaald. Het CDA kan kennelijk tegen een stootje. Het CDA is kennelijk heel bestendig en het zal dit in de komende tijd verder moeten bewijzen door zijn bijdrage aan het kabinet-Van Agt.

Beelaerts van Blokland, minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening: Ik ben erg tevreden over de uitslag voor het CDA, ook in de grote steden. In Den Haag en Amsterdam bijvoorbeeld waren er winsten van vier, respectievelijk drie procent. Dat is zeer opmerkelijk, want de oppositie is hard geweest. Men heeft zeer sterk tegen de regering aangeschopt en men heeft eigenlijk gezegd dat de regering niet deugde.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is:
070-246791.

Europese impressies

door: Teun Tolman, lid van het Europese parlement

In de maart-zitting van het Europese parlement heeft het belangrijke landbouwdebat plaatsgevonden. Een discussie met een trieste afloop.
Mocht ik in een eerder artikel er melding van maken, dat de commissie voor de landbouw van oordeel was, dat de prijzen van de land- en tuinbouwprodukten met 5 procent verhoogd moesten worden, met geringe meerderheid is de beslissing in het Europese parlement een andere geweest. Het laatste woord is nu in april aan de ministers van landbouw in Brussel.
Voor deze negatieve beslissing zijn vooral de Europese socialisten verantwoordelijk.
Wel is besloten, dat met name de Beneluxlanden aanvullende maatregelen mogen nemen voor een jaar. Dit zet de deur dus weer geheel open voor nationale maatregelen. Hiermee is noch de boer noch de gemeenschap gediend.
Twee aspecten dienen nader onder de aandacht gebracht. a. de voorraden - zo men wil - de overschottenproblematiek; b. de franje rond de prijsvaststelling.

OVERSCHOTTEN
Ik moet consequent blijven volhouden, dat het woord ,,overschotten'' misplaatst is. Zolang een groot deel van de wereldbevolking honger lijdt, kan men niet spreken van overschotten. Beter is te spreken van ruime voedselvoorraden in deze Europese regio.
De Europese landbouwcommissaris Gundelach laat de voorraden die er zijn zeer zwaar wegen in zijn voorstellen. Nu moet gezegd worden, dat de voorraden - en dat is verheugend - niet zijn toegenomen. De maatregelen die indertijd genomen zijn om het marktevenwicht te bevorderen, moeten voortgezet worden.
In dit opzicht kan men niet van de hak op de tak springen. Diegenen, die menen met planning te komen tot een juist evenwicht tussen produktie en konsumptie, zullen nimmer gelijk krijgen. Een miljoen televisietoestellen produceren gaat nog wel. Honderdduizend auto's evenzo. Maar landbouw is geen industrie.
Weersomstandigheden alleen al spelen zo'n belangrijke rol, dat men altijd boven of onder de streep zit.
Bij deze discussie wordt helaas al te gemakkelijk het bekende artikel 39 van het verdrag van Rome vergeten over gelijkmatige inkomensontwikkeling voor de verschillende bevolkingsgroepen.

CONSUMENTEN-LOBBY
Zowel in het Nederlandse als in het Europese parlement, spreekt men over het groene front. Men hecht hier een overdreven betekenis aan. Weliswaar zijn er een aantal deskundigeen die de toon aangeven bij de debatten, zoals bij andere zaken weer andere deskundigen aan bod komen.
Bij de voorlichting verrichten in Nederland het landbouwschap en in Europa de COPA zeer belangrijke arbeid. Er is echter naast deze voorlichting een ontwikkeling gaande in de richting van een geweldige consumentenlobby. Een volstrekt legale en aanvaardbare zaak. Mits het niet enkel kretologie is.
De Ierse commissaris Burke - speciaal belast met consumentenzaken - constateerde wel openhartig, dat deze prijsvoorstellen de laagste zijn die ooit ingediend zijn. De rapporteur van de commissie milieu- en consumentenzaken maakte het wel al te bont. Zonder enig cijfermateriaal suggereerde hij uitbuiting van de consument. Geen woord over inkomenspolitiek of kostenstijging. Zou er een prijs uitgereikt moeten worden voor het minst deskundig of, zo men wil, het meest demagogisch betoog, dan komt de consumentenrapporteur daar direkt voor in aanmerking.

CONCLUSIES
Mijn conclusies in deze tussenfase zijn:
1. Een Europese inkomenspolitiek staat nog in de kinderschoenen. Zij die het meest spreken over gelijke beloning tussen man en vrouw, zijn juist degenen die een gelijke beloning van de arbeidende mannen belemmeren.
Want immers de beloning van landarbeiders blijft nog ver achter bij zijn industriële collega's. Daar wordt helaas nog steeds geen begrip voor opgebracht.
2. De Europese landbouwcommissaris Gundelach kan niet voortgaan met landbouwprijzen te drukken omdat er ruime voorraden zijn. Hij dient duidelijk aan te geven waar de grens ligt tussen overschotten en gewenste voorraden. En ook wie daarvan de financiële konsekwenties moet dragen.
Hij gaat een fundamenteel debat uit de weg. Wij zullen hem rechtstreeks of via onze bewindsman hieraan blijven herinneren.

Onderwijszaken in de Tweede Kamer

door: W. Deetman, lid Tweede Kamer voor CDA

Bij de behandeling van de onderwijsbegroting in de Tweede Kamer kwamen onder meer de volgende belangrijke zaken aan de orde
*** Start lerarenopleiding te Zwolle, Sittard en Eindhoven in 1979**
*** Leerlingenschaalverlaging in het Kleuteronderwijs**
*** *f* 45 miljoen extra voor scholenbouw voortgezet onderwijs.**

Lerarenopleidingen voortgezet onderwijs
In de Tweede Kamer is vanuit de CDA-fractie sterk druk uitgeoefend op minister Pais om de bekostiging van de protestants-christelijke lerarenopleiding te Zwolle en de rooms-katholieke te Sittard op 1 januari 1979 te doen ingaan. De minister heeft tenslotte toegezegd, dat met ingang van 1 augustus 1979 in Zwolle en Sittard met het onderwijs mag worden begonnen. Op diezelfde datum zal de opleiding voor de beroepsgerichte vakken in Eindhoven kunnen beginnen. Het zogenaamde voorbereidende jaar zal op 1 augustus a.s. ingaan. Met de toezegging van de minister is er een goed eind gekomen aan de jarenlange strijd voor de uitbreiding van de confessionele lerarenopleidingen!

Leerlingenschaal
De werkloosheid in het onderwijs, speciaal in het kleuteronderwijs en het lager onderwijs, heeft nog vrij onverwacht grote omvang aangenomen. In de loop van 1978 zal de regering met een actieplan komen. Vooruitlopend op dat actieplan heeft de regering alvast besloten de leerlingenschaal in het kleuteronderwijs te verlagen van 32 naar 31. Deze maatregel levert 600 arbeidsplaatsen extra op.

Scholenbouw
De scholenbouw in het voortgezet onderwijs is meer en meer een knelpunt. Tegen deze achtergrond heeft de regering voorgesteld via interne verschuiving in de begroting voor 1978 een incidentele injectie van *f* 47 miljoen aan de scholenbouw te geven. Deze *f* 47 miljoen zal worden gebruikt om te voorzien in een aantal noodsituaties. De Kamer is met het regeringsvoorstel akkoord gegaan met de steun van CDA en VVD, alsmede enkele kleine partijen.

Ontwikkeling en vernieuwing
De CDA-fractie heeft de minister gevraagd af te zien van zijn voornemen om in navolging van zijn ambtsvoorgangers met een eigen totaalvisie op het onderwijs - een liberale contourennota - te komen. De suggestie werd gedaan om met concrete beleidsvoornemens te komen. Bij die beleidsvoornemens kunnen uiteraard de reacties op de contourennota's van oud-minister Van Kemenade in de beschouwingen worden betrokken. De minister heeft toegezegd aan het verzoek te voldoen. Voorts kondigde hij aan, dat in de komende jaren het beleid gericht zal worden op wetgeving i.p.v. nota's zoals in de afgelopen vier jaren het geval is geweest.

Enkele specifieke punten
* Aandacht werd gevraagd voor een royale aanpak van het aantal projectsituaties in het middelbaar huishoud- en nijverheidsonderwijs en het middelbaar sociaal-pedagogisch onderwijs. Staatssecretaris De Jong heeft hierop positief gereageerd, waardoor het aantal projectsituaties van 30 op 45 zal worden gebracht.
* In de loop van 1977 bleek, dat de opheffingsnormen voor de gymnasia werden toegepast op het ongedeelde vwo (voorbereidend wetenschappelijk onderwijs). Voor een dergelijke toepassing ontbreekt echter een wettelijke basis. Op vragen en opmerkingen van CDA en VVD heeft de Staatssecretaris toegezegd dat beleid te zullen terugdraaien en eerst - na overleg met de organisaties in het onderwijs - een wettelijke regeling te zullen treffen.

Begroting sociale zaken

Grote lijnen aan de orde

door: drs. G. Gerritse, lid CDA-fractie Tweede Kamer

De behandeling van de begroting van Sociale Zaken is achter de rug. Door het late tijdstip van behandeling gaat het dit jaar wat anders dan anders. Het nieuwe kabinet is bezig met het voorbereiden van de zogenaamde bezuinigings operatie. Daardoor zullen sommige dingen halverwege het jaar toch weer opnieuw in discussie komen.
In de behandeling van de begroting van Sociale Zaken zijn daarom voornamelijk grote lijnen aan de orde geweest. Bij de inbreng die ik namens de CDA-fractie gedaan heb, heb ik mij beperkt tot opmerkingen over de werkgelegenheid, de medezeggenschap en de koopkracht ontwikkeling. De bekenfmaking van het 2,5 miljard gulden werkgelegenheidsprogram, dat wel niet in de begroting staat, moest er natuurlijk ook bij betrokken worden.

VEEL TE HOOG
De werkloosheid is nog steeds veel te hoog. Vooruitzichten en voorspellingen laten nog niet snel een grote verbetering zien. Minister Albeda beaamde dat. Ik heb gewezen op het gevaar van teveel optimisme voor het opvangen in de diensten-sector (zoals banken en verzekeringsmaatschappijen) van het verloren gaan van werk in de industrie. Bij het zoeken van nieuwe arbeidsplaatsen zullen we moeten zoeken in de gezondheidszorg en in het maatschappelijk werk, wat wel eens de kwartiaire sector wordt genoemd. Behalve in deze sector kan ook in de dienstverlening van het midden- en kleinbedrijf nog heel wat werk geschapen worden. De behoefte aan de in genoemde sectoren te leveren diensten is en, het geld om ervoor te betalen vaak niet. Het beleid moet er daarom op gericht worden dat dit geld er komt.
Ik heb in mijn opmerkingen bij de begroting gesignaleerd dat volgens de cijfers en de voorspellingen naast andere groepen de vrouwen een probleemgroep op de arbeidsmarkt aan het worden zijn. Het aantal banen dat voor hen beschikbaar komt groeit minder hard dan het aantal vrouwen dat een baan zoekt. Vaak zoeken ze part-time werk. Ik heb extra aandacht gevraagd voor de vrouw, met name bij de overheid die als groot werkgever mogelijkheden kan zoeken en vinden om part-time banen te scheppen.

EXTRA-AANDACHT
De CDA-uitgangspunten, dat de mensen haar de mate van het mogelijke in samenwerking hun eigen verantwoordelijkheid moeten dragen en dat de zwakken en kwetsbaren bijzondere aandacht moeten ontvangen gelden natuurlijk ook voor het beleid ten aanzien van de werkgelegenheid.
Daarom heb ik aan de minister gevraagd of het niet dringender wordt te gaan stimuleren dat er bedrijfstakraden gevormd gaan worden waarin werkgevers en werknemers kunnen praten over het beleid in hun bedrijfstak, met name over de werkgelegenheid. De minister noemde dit een sympathieke gedachte die de SER zou moeten meenemen in zijn advies over de herbezinning over de PBO.
Ook de arbeidsplaatsen overeenkomst, de APO heb ik betrokken in de overlegsfeer. Ik meen dat het de vakbeweging geen recht doet, te zeggen dat de APO alleen bedoelt: 100 man nu moet zijn 100 man over een jaar.
De APO kan zijn een overeenkomst die procedure-afspraken inhoudt over de ontwikkeling van de werkgelegenheid en over de discussie en informatie over de werkgelegenheid. Daar kunnen dan soms wel, soms niet concrete in cijfers uitgedrukte afspraken uit voortvloeien.
Het belangrijkste is het overleg en de bereidheid daartoe. Zowel voor werkgevers als werknemers is het praten over werkgelegenheid op deze manier een nieuwe zaak. Wij achten het een goede zaak. Het is daarom verheugend dat de regering wil bijdragen aan het tot stand komen van APO's, zij het onder voorwaarden. We hebben de indruk dat de minister in zijn voorwaarden rekening wil houden met de financiële positie van ondernemingen en bedrijfstakken en met de plaats of streek waar ze gevestigd zijn. Dat biedt de mogelijkheid om de gewenste extra aandacht aan de zwakken te geven.

VREUGDE
We hebben met vreugde kennis genomen van het 2,5 miljard gulden program, maar zowel bij de grootte van het bedrag als bij de wijze van verdeling hebben we kanttekeningen geplaatst. De minister heeft gepoogd ons gerust te stellen, maar we hebben hem op het hart gebonden vooral de regionale werkloosheid in de bouw met grote waakzaamheid te volgen.
Gezien recente uitspraken over de mogelijkheden van koopkracht handhaving van bepaalde inkomens hebben we de minister om verduidelijking gevraagd. De minister antwoordde dat de eerste zorg is, met het oog op de toekomstige werkgelegenheidsontwikkeling, dat de ombuigingsoperatie zal slagen.
Tegen die achtergrond moet ook gezien worden de wens de koopkracht van het modale inkomen te handhaven. Wanneer de ruimte aanwezig is wil de regering er naar streven de koopkracht ook van twee maal modaal zo mogelijk te handhaven. Over de ontwikkeling van de ruimte toonde de minister zich minder optimistisch.
Hopelijk zullen daarin de feiten hem logenstraffen.

Volop politiek bij selectieve groei

door: drs. R. Lubbers, lid Tweede Kamer voor CDA

Met de behandeling in de Tweede Kamer van het wetsontwerp op de investeringsrekening is het thema van de selectieve groei weer opnieuw volop in de belangstelling. Karakter van de politieke benadering terzake van de selectieve groei is, de volkshuishouding zo in te richten dat bij een gedecentraliseerde en gedemocratiseerde structuur van vrijheden en verantwoordelijkheden de totaaluitkomsten in strijd zijn met de maatschappelijke prioriteiten buiten de „harde economie". Het ging en gaat dan met name om zorg voor milieu en goede inrichting van het land, om een goede internationale verdeling van arbeid, welvaart, en een zorgvuldig gebruik van energie en grondstoffen. Begrippen uit de christen-democratische politiek als rentmeesterschap en kleinschaligheid zijn in dit kader van zinvolle betekenis gebleken.

Met de jaar in jaar uit sterk toegenomen zorgen over het functioneren van de economie in traditionele zin en een toereikende werkgelegenheid in het bijzonder is de selectieve groeiproblematiek wat minder rechtstreeks in de belangstelling. Toch functioneert de politiek uiteengezet in de economiscme structuurnota volop. Langzaam maar zeker wordt het milieubeleid konkreter en geordender daar waar het zich verplicht tot kwantitatieve normen, een verhelderend planningsproces en een (nog te voorzichtige) aanzet tot betere en snellere procedures. Op energieterrein begint de besparingsinspanning steeds meer gestalte te krijgen en ook op het punt van onderzoek en ontwikkeling naar andersoortige en meer gediversificeerde produktie van energie wordt voortgang geboekt. De ruimtelijke ordeningsproblematiek die enkele jaren geleden als het ware aan kop lag in de selectieve groeibenadering vertoont wat verkrampingsverschijnselen. Dit hele terrein ligt bezaaid met nota's en visies. Opvallend is echter de spanning die blijkt uit de moeite die het kost om de spreidingsgedachte van wonen en werken over het land goed vast te houden. Teruglopende werkgelegenheid is het alibi gaan vormen voor een minder krachtige spreiding uit de randstad naar buiten. Toch zal dit in de toekomst naar mijn overtuiging noodzaak blijven.

EENZELFDE SOORT

Eenzelfde soort „kramp" blijkt uit het wijzigingsvoorstel op de Wet op de Ruimtelijke Ordening, daar waar het betreft de zogenaamde Kroonberoepen. De fundamentele verlangens terzake van het behoud van de bereikte democratisering vechten hier met de bestuurlijke beheersbaarheid bij zovele en zo lang lopende beroepszaken.
Ook spanning op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking. Denk bijvoorbeeld maar eens aan het vernieuwde multivezelakkoord. Toch blijkt de onontkoombaarheid van een doorgaande herstructurering van onze economie in het licht van de internationale arbeidsverdeling in brede kring aanvaard. De aanvaarding van de selectieve groeiaanpak zal echter alleen behouden blijven als tegelijk de ontwikkeling van de werkgelegenheid en het instandhouden van onze welvaart in meer traditionele zin gelukt. Ook om die reden is de in werking treding van de WIR zeer wenselijk. Naast immers het richtinggevende element van deze wet op de investeringsrekening is daarnaast ook de stimulerende rol terzake van investeringen en financieel soelaas voor de bedrijven van grote betekenis. Met name voor de (fiscaal) verliesgevende bedrijven is de WIR erg belangrijk. Deze konden immers tot nu toe in het geheel niet van de toch niet onaanzienlijke fiscale investeringsfaciliteiten profiteren. Voor hen wordt het nu veel beter. Daarnaast wordt de regionale verdeling en kleinschaligheid geaccentueerd; ook dat is zeer welkom.

ZEER ZORGELIJK

Met de gang van zaken in de economie als totaal blijft het overigens zeer zorgelijk. De internationale recessie die ondermeer tot uitdrukking komt in diep insnijdende sectoriale crisissen, vertaalt zich meer en meer in een harde internationale konkurrentie via relatieve waardevermindering van diverse valuta, waarbij het laatste jaar de dollar de kroon is gaan spannen. Met name deze munt-depreciatie betekent verslechtering van ons eigen economisch internationaal perspectief, moeilijke exporten en gemakkelijke importen....
Naast het internationale economisch overleg beschikken wij alleen over de mogelijkheid om via versneld terugdringen van de kosteninflatie er althans het beste van te maken. Dat tempo van geldontwaarding moet nu spoedig onder de 4% gedrukt gaan worden. En in dat licht verdient het, zoals de CDA fractie bij het debat naar aanleiding van de regeringsverklaring reeds stelde - aanbeveling te gaan denken aan een neerwaartse bijstelling van het jaarlijks stijgingstempo van de overheidstarieven, dat nu nog op 5% ligt. Bij de zo sterke na-indexatie van kosten naar prijzen verdient de doorbreking van de spiraal in neerwaartse richting voortgezette aandacht. Hopelijk zullen de vruchten van die verminderde inflatie dan ook in een fors dalende rente tot uitdrukking kunnen komen. Die mogelijkheid moet er zijn gegeven de tijd dat de reële rente, dus het verschil tussen de nominale marktrente en het tempo van de geldontwaarding geleidelijk aan voor de Nederlandse begrippen en tradities erg groot is. Een dergelijke ontwikkeling zal van groot belang zijn èn voor de met tekorten werkende overheidshuishoudingen èn voor het met veel schulden werkende bedrijfsleven.

VEEL MOEITE

Intussen zal het in deze jaren veel moeite kosten de welvaart te houden op het bereikte niveau. Indien wij echter daarbij de kwalitatieve verbetering van die welvaart bereiken dan is er ten aanzien van de selectieve groeibenadering al veel bereikt. Zorgen blijven er overigens genoeg. Tot nu toe lijkt immers vrijwel onverminderd door te gaan de stagnatie voor wat betreft nieuwe werkgelegenheid. Tegelijkertijd zien wij de werkloosheid echter niet meer oplopen; en dat is eigenlijk al een hele tijd het geval. Dat betekent weer dat de volumegroei in bepaalde sociale voorzieningen onverminderd door dreigt te gaan. Daarmee zijn wij dan wel toe aan een zeer ernstig probleem; misschien wel het ernstigste probleem wat te meer klemt nu de selectieve groeiproblematiek zelf in meer geordende banen lijkt te zijn gekomen.

Begroting justitie in Tweede Kamer

Bewindslieden lijken voor hun taak berekend

door: mr. G. C. van Dam, lid Tweede Kamer voor CDA.

Dezer dagen behandelde de Tweede Kamer de begroting-1978 voor het departement van justitie. Zoals men weet: in de helft van de tijd, die er andere jaren voor beschikbaar is. De normale tijd wordt al als krap bemeten ervaren, laat staan de helft ervan.

Justitie pleegt één van de eerste begrotingen te zijn, die worden behandeld. Deze keer zat zij achter in de rij, omdat de nieuwe minister De Ruiter nog maar weinig ervaring met de kamer heeft en om hem zoveel mogelijk gelegenheid te geven zich in te werken in de begrotingsstof. Een echte kersverse indruk maakte minister De Ruiter intussen niet. Met bekwaamheid en soepelheid sloeg hij zich door de behandeling heen. De staatssecretaris, mevrouw Haars, kent de kamer wel. Zij had zelfs als kamerlid enige begrotingsbehandelingen meegemaakt, wat haar uiteraard de nodige vaardigheid had bezorgd.

Van de kant van de CDA-fractie traden als woordvoerders op mevrouw Korte-Van Hemel en de heer Van den Broek. Mevrouw Korte is kamerlid sinds de laatste verkiezingen; de heer Van den Broek sinds juni 1976, toen hij de heer Van Schaik opvolgde. Zij hadden 30 minuten in totaal tot hun beschikking. Zij slaagden erin, in die korte tijd namens de fractie een aantal van belang zijnde onderwerpen in de gedachtenwisseling over de begroting in te dragen. Het is niet doenlijk in dit artikel alle onderwerpen te noemen, daarom een greep.

AANDACHT GEVRAAGD

Van den Broek vroeg de aandacht van de minister voor de te vondeling legging van pasgeboren kinderen. Hij pleitte ervoor, die niet langer strafbaar te stellen in de gevallen, dat jonggeborenen worden neergelegd op daarvoor door de overheid aangewezen plaatsen. Deze zaak is al eens eerder in de kamer aan de orde geweest, maar is toen niet uitgediscussieerd. De achtergrond is duidelijk. Er komt per jaar een aantal pasgeboren kinderen om, omdat de moeder of de ouders er geen raad mee weten. Wellicht zouden er leventjes gespaard zijn, wanneer zij de kinderen ergens zouden kunnen toevertrouwen en toch anoniem zouden kunnen blijven.
Minister De Ruiter verwees in eerste instantie de zaak naar de behandeling van een aanhangig wetsontwerp betreffende de verruiming van de mogelijkheid tot afstandsverklaring voor moeders van niet-erkende onwettige kinderen. Naar het oordeel van de CDA-fractie bood dit onvoldoende gelegenheid voor een verdere verantwoorde bespreking van het onderwerp.

Na indiening van een motie in de tweede termijn verklaarde de minister graag bereid te zijn een notitie over het probleem aan de kamer over te leggen, om aan de hand daarvan de tevondelinglegging verder te bespreken.

VERDERE BEZINNING

Van den Broek bracht ook de zedelijkheidwetgeving ter sprake. Hij vroeg om verdere bezinning en discussie over zaken als pornografie, prostitutie en euthanasie, tegen de achtergrond van ons streven naar een samenleving, waarin de eigen verantwoordelijkheid tevens inhoudt het zich voor elkaar verantwoordelijk weten. De minister gaf er blijk van deze discussie graag te willen aangaan. In zijn begroting 1979 mag zijn benadering worden tegemoet gezien.

Mevrouw Korte bracht het sepotbeleid van het Openbaar Ministerie ter sprake. Zij wees er o.a. op, dat in geval van seponering van een vergrijp de onafhankelijke rechter niet toekomt aan de toetsing van de daad en de dader en vroeg om waakzaamheid, dat de behandeling door de rechter met als groot goed openbaarheid en beroepsmogelijkheid niet wordt ingeperkt en afgedamd door een ondoorzichtig sepot-beleid. De minister toonde zich bewust van de hier dreigende gevaren en zegde nadere bezinning toe.
Verder brak mevrouw Korte een lans voor een verbetering van het omgangsrecht met de kinderen voor ouders, aan wie na echtscheiding de kinderen niet zijn toegewezen. Eveneens pleitte zij voor herziening en verfijning van de alimentatienormen.
Ook aan enkele problemen op het gebied van de kinderbescherming besteedde mevrouw Korte aandacht, terwijl zij aankondigde, dat haar fractie zich zorgvuldig zal bezig houden met het gevangeniswezen, dat op maandag 10 april a.s. in een openbare commissie-vergadering uitvoerig aan de orde komt.
Al betrof het een spoedbehandeling van de begroting, zij leverde niettemin belangrijke discussiestof op en gaf de gelegenheid kennis te maken met de beide bewindslieden, die de indruk wekten voor hun taak berekend te zijn.

G. van Dam.

Predikantenvergadering op vrijdag 14 april 1978

Onder voorzitterschap van ds. A. Oliemans, vice-voorzitter van de CHU, wordt op vrijdagmorgen 14 april aanstaande opnieuw een predikantenvergadering gehouden in het Tweede-Kamergebouw te Den Haag, ingang Binnenhof 5.
Op deze vergadering, die om half elf aanvangt, zijn welkom in politiek geïnteresseerde predikanten. Oud-minister mr. H. K. J. Beerninck is gevraagd een inleiding te houden.

CDA arp chu kvp

Schema CDA-radio- en tv-uitzendingen

CDA-Radio-uitzendingen (altijd op dinsdag)

18 april 1978	2 mei 1978
	16 mei 1978
	30 mei 1978
	13 juni 1978
	27 juni 1978

De radio-uitzendingen vinden plaats via Hilversum 1 van 18.19-18.29 uur.

CDA-TV-uitzending
Woensdag 3 mei 1978 Ned. 1 19.50 uur.

Berlijn: een bezette enclave! (1)

De Konrad Adenauer stichting, het wetenschappelijk bureau van de Christen-Democratische Unie (CDU) in West-Duitsland, organiseert elk jaar een conferentie voor christen-democraten uit België, Nederland en Luxemburg. De leiding van de conferentie berust dan bij de Politieke Akademie Eichholz, het politiek vormingsinstituut van de CDU en een van de instituten, die een onderdeel zijn van de Konrad Adenauer stichting.
Op uitnodiging van de CHU nam dit voorjaar aan de conferentie deel A.B.L. de Jonge uit Leiden en lid van de CHJO. In twee artikelen geeft hij zijn indrukken weer uit Berlijn.

De Politische Akademie Eichholz beoogt de deelnemers aan de conferentie, kennis te laten nemen van actuele politieke vraagstukken en achtergronden daarvan toe te lichten. Het is niet toevallig dat de bijeenkomst in Berlijn georganiseerd wordt. De problematiek rondom deze stad stond namelijk centraal. In verband hiermee omvatte het programma de volgende onderwerpen: de status van Berlijn, het politieke en economische leven in Oost-Duitsland, de Ostpolitik, een bustocht door West-Berlijn en een bezoek aan Oost-Berlijn. Ook andere thema's zijn behandeld: het partijsysteem in West-duitsland, de toekomst van Europa en een nieuwe economische wereldorde. Deze tweedeling in onderwerpen, die enerzijds verband houden met de positie van Berlijn en de situatie in Oost-Duitsland, en anderzijds een aantal min of meer op zichzelf staande onderwerpen, zal de lezer ook in mijn artikel kunnen herkennen.

De status van Berlijn

In het prachtig gerestaureerde Reichstaggebouw hield de heer E. Diepgen, voorzitter van de CDU in Berlijn, een voordracht over de zeer bijzondere positie van de stad Berlijn. Het merkwaardige is namelijk dat de stad in feite bezet gebied is. Na de capitulatie van Duitsland (8 mei 1945) besloten Amerika, Rusland, Engeland en Frankrijk dat het gebied „Gross Berlin" door hen gezamenlijk bestuurd zou worden. De stad werd verdeeld in 4 sectoren. Al spoedig werd de stad tot het brandpunt van de „koude oorlog". In 1948 volgt de blokkade door de Sowjet Unie, beantwoord door het westen met de „luchtbrug". Gedurende de vijftiger jaren geschiedt veel aan wederopbouw, maar de spanning blijft. Juni 1953 moet het rode leger een opstand neerslaan. Chroetsjew wenst in 1958 de kwestie Berlijn op te lossen, in die zin dat de stad hoofdstad van de DDR wordt. Miljoenen Oost-Berlijners vluchten naar het westen. Aan deze stroom wordt een halt toegeroepen als augustus 1961 **de muur** wordt gebouwd. Berlijn is sinds die tijd een gespleten stad!
Hierdoor is de staatsrechtelijke positie van West-Berlijn te verklaren. De Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Frankrijk vormen de hoogste autoriteit in West-Berlijn. Daarnaast heeft de stad een burger regering, die 200 afgevaardigden telt. Daarvan zijn een aantal zetels onbezet, namelijk van de vertegenwoordigers uit het oostelijk stadsgedeelte, omdat daar vrije verkiezingen onmogelijk zijn. Behalve stad is Berlijn ook één van de 11 landen van de bondsstaat. In de Bundestag is zij vertegenwoordigd met 22 leden en in de Bundesrat met 4 leden. De 22 volksvertegenwoordigers worden niet direct gekozen, maar door het Abgeordnetenhaus (de gemeenteraad) aangewezen. Hun stemrecht in de Bundustag is beperkt. De wetten van de Bundes Republiek Deutsland (BRD) gelden niet automatisch ook voor Berlijn. Deze moeten dan eerst door het Abgeordnetenhaus worden overgenomen.

Economisch neemt Berlijn een bijzondere plaats in. Alle toevoerwegen worden streng gecontroleerd door de DDR, hetgeen het verkeer zeer bemoeilijkt. De stad heeft geen achterland en een onevenwichtige bevolkingsstructuur. Financieel staat Berlijn voor enorme lasten en krijgt derhalve jaarlijks geldelijke steun van de bondsregering. Berlijn, een stad met ongeveer 2 miljoen inwoners, werd door de heer Diepgen gekarakteriseerd als: „...een voorstad van de vrede..." Daarmee wilde hij aangeven dat als West-Berlijn door de geallieerden opgegeven zou worden, de vrede in geheel West-Europa in gevaar komt.

Het politieke en economische leven in de Deutsche Democratische Republik (DDR)

Een indringend betoog hield de uit Oost-Berlijn afkomstige, agrarisch ingenieur H.G. Maass. In de DDR bestaat in naam een meer-partijen systeem. Zelfs een Christen Democratische partij zou er bestaan! In de practijk betekent het echter dat de Sozialistische Einheitspartei (SED) de enige actieve partij is. Actief in die zin dat alle gebieden van het maatschappelijke leven, door haar worden beheerst. Onderwijs, economie, cultuur en ontspanning staan in het teken van de marxistische leer. Een bezoek aan Oost-Berlijn bevestigt dit.
De economie wordt vanuit één punt geleid en het is niet te ontkennen dat de DDR één van de welvarendste oostbloklanden is. De prijzen worden door de overheid vastgesteld en komen niet door vraag en aanbod tot stand. Werkloosheid, zo zegt men, kent men niet in Oost-Duitsland. Zou men echter een efficiënt beheer als in het westen voeren dan zouden er zeer veel werkelozen zijn. (Verborgen werkeloosheid.) De normale levensbehoeften zijn tegen zeer lage prijzen te verkrijgen. Luxe-goederen zijn daarentegen onbetaalbaar.
De bevolking van de DDR kan men naar haar houding t.o.v. het systeem in 3 groepen verdelen: zij die oprecht geloven in het marxisme, zij die een tegenstander van het systeem zijn en daarom het liefst zouden vluchten, en zij die zich noodgedwongen aanpassen aan het systeem omdat Oost-Duitsland hun „heimat" is. Openlijk verzet is er nagenoeg niet, ook niet van de zijde van de kerken. Is het ijzeren gordijn hermetisch gesloten? Neen, 90 tot 95% van de Oostduitse bevolking kan geregeld de uitzendingen via radio en televisie vanuit West-Duitsland volgen. Ook middels het handelsverkeer wordt de DDR met het vrije westen geconfronteerd. Een recent voorbeeld hiervan is de invoer van 10.000 volkswagens (type Golf) in Oost-Duitsland.

De aanmelding voor een Golf was zo overweldigend, dat **de partij** voorwaarden heeft gesteld aan het verkrijgen van een auto. Men moet partijlid zijn en reeds jaren ingeschreven staan voor een Trabant of Wartburg (de twee Oostduitse automerken). De heer Maass was van mening dat de westerse wereld vele mogelijkheden onbenut laat, teneinde de communistische wereld te beïnvloeden. Veel meer „druk" moet uitgeoefend worden op de Oostbloklanden.

De Ostpolitik

Welke zijn de historische achtergronden van de Ostpolitik? Zo vroeg de politicoloog K. Herrmann zich af. Het tijdperk van „de koude oorlog" laat men wel beginnen in 1948. In dat jaar namen de communisten de macht over in Tsjecho-Slowakije. In 1948/1949 volgde de blokkade van West-Berlijn. De twee wereldmachten kwamen steeds meer tegenover elkaar te staan. De BRD werd geconstitueerd (1949); het oosten beantwoordde dit met de oprichting van de DDR. Navo en Warschaupact ontstonden in deze jaren (resp. 1949 en 1955). Chroetsjew was het die het begrip coëxistentie invoerde. Hij verstond hieronder: een vreedzaam naast elkaar bestaan van het kapitalisme en het communisme. Spanningen blevén echter niet uit: 1956 werd de Hongaarse opstand bloedig neergeslagen. In 1958 stelde Chroetsjew een ultimatum m.b.t. de kwestie Berlijn. De bouw van de muur scheidde oost en west zichtbaar en „voelbaar" (1961). De Vietnam-oorlog vormde jarenlang een belemmering voor verbetering van de betrekkingen tussen Amerika en Rusland. Na de Cubacrisis (1962) kwam een kernstopverdrag tot stand, maar veel meer bracht de coëxistentiepolitiek niet teweeg. Pas de laatste jaren vindt een regelmatig gesprek in Salt- en MBFR-verband plaats.
Een politiek gericht op ontspanning in Europa, voerde ook W. Brandt (SPD): een zgn. Ostpolitik. De spreker twijfelde aan de bedoelingen van de Sowjet-Unie, wanneer zij spreekt over vreedzame coëxistentie. Een internationale politiek zonder spanningshaarden leidt de aandacht van de toenemende Russische invloed af. De mogelijkheid van onderlinge onenigheid binnen het Navo-blok neemt toe. Daarnaast zien wij dat de Sowjet-invloed langs andere wegen in de westerse wereld groeit: op de universiteiten, via de weg van het Eurocommunisme en middels een inspelen op een te grote mate van tolerantie, die in onze westerse landen bestaat t.a.v. het Marxisme-Leninisme. Onderwijl voert de Sowjet Unie de bewapening op. Dit werd nog benadrukt door de minister van de defensie Oestinov en de commandant van het Russische leger in Oost-Duitsland (400.000 man!) generaal Jewgeni Iwanowski. Uit hun redevoeringen t.g.v. het 60-jarig bestaan van het Sowjet-leger (23 februari 1978), spraken zeker geen vreedzame bedoelingen! Dergelijke waarschuwingen moeten wij ons ter harte nemen!

In een volgend artikel zal ingegaan worden op enkele andere behandelde onderwerpen.

Leiden A.B.L. de Jonge

CHJO-studieconferentie over euthanasie

De CHJO organiseert op vrijdagavond 14 april en zaterdag 15 april aanstaande in het conferentieoord „De Bron" te Oudleusen bij Ommen een studieconferentie over euthanasie.
Het programma van deze conferentie is: vrijdag 14 april: 20.00 uur: Inleiding en vertoning van de film „Tijd voor de Dood" over een ongeneeslijk zieke patiënt, op wie actieve euthanasie werd toegepast. Gevolgd door discussie in kleiner verband onder informatieve leiding van leden van de euthanasiecommissie.
Zaterdag 15 april: 9.00 uur: Inleiding door dr. J. J. M. Michels (arts en lid van de CDA-commissie Euthanasie) gevolgd door discussie met de spreker. 9.45 uur: Inleiding door dr. J. J. Rasker (arts en bestuurslid van de Stichting voor Vrijwillige Euthanasie), eveneens gevolgd door discussie. 10.50 uur: Forumdiscussie, leden van het forum: dr. Michels, dr. Rasker, Alice de Jonge (verpleegkundige), Robert Jan Bakker (theologisch student) en Boudewijn Gunning (medisch student, tevens voorzitter). 14.00 uur: algemene vergadering CHJO met als agendapunten: jaarverslag van secretaris en penningmeester, begroting 1978, contributieverhoging, structuur CDJA en bestuursverkiezing.

Tevoren zal aan alle deelnemers aan de studieconferentie en aan anderen (op verzoek) een congresmap worden toegezonden. Er staan hoofdstukken in over plaatsbepaling en probleemstelling van het euthanasievraagstuk, over juridische en over theologische aspecten, terwijl de commissie het laatste hoofdstuk heeft samengesteld uit haar eigen stellingname en een voorstel tot praktische oplossing van het euthanasieprobleem. Het conferentiecentrum „De Bron" ligt nabij de autoweg Zwolle-Ommen bij Oudleusen. Witte molenstenen en een naambord markeren bij km-paal 12,6 de inrit. Per openbaar vervoer bereikbaar per Sallandbus 37 uit Zwolle, halte „De Bron".

Opgavestrook studieconferentie en algemene vergadering C.H.J.O. 14 en 15 april.

Ondergetekende,

Naam: .....
Adres: ..... **tel.:** .....
neemt deel aan de bijeenkomst van de C.H.J.O. op 14 en 15 april 1978.
° **Hij/zij is vanaf vrijdagavond 19.30 uur aanwezig en betaalt *f* 20,-**
° **Hij/zij komt pas zaterdagochtend om 9.00 uur en betaalt *f* 10,-**
° **Hij/zij komt alleen op de algemene vergadering (geen kosten).**
° **Hij/zij bestelt linnengoed à *f* 3,50**
° **Hij/zij komt per trein/per auto.**
Hij/zij heeft het totaalbedrag overgemaakt op postgiro 200450 ten name van Stichting Politiek Jongerenwerk CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht.
Voor 7 april 1978 opsturen aan Secretariaat CHJO op bovengenoemd adres.

Handtekening:

Reiskosten boven *f* 12,50 worden vergoed.

chjo-agenda

Vrijdag 14 en zaterdag 15 april: Conferentie over „Euthanasie" en Algemene Ledenvergadering van de CHJO in „De Bron", Oudleusen.

Aankomst: vrijdagavond 19.30 uur. De conferentie duurt tot zaterdagmorgen 12.00, Algemene Vergadering zaterdagmiddag van 14.00 tot 17.00 uur.

Zaterdag 29 april: Federatieraad CDJA, 19.30 uur, Jaarbeurs Congrescentrum, Utrecht.

Talencursussen

Als lid van de Europese Jonge Christen-Democraten bestaat voor CHJO-leden de mogelijkheid een talencursus te volgen. De navolgende cursussen worden georganiseerd: Engelse taal: Londen van 20 juli tot en met 19 augustus. Engelse taal: vermoedelijk Londen voor werkende jongeren van 13 juli tot en met 12 augutus. Franse taal: Strassburg van 16 augustus tot en met 14 september. Duitse taal: Kassel RFA van 27 augustus tot en met 23 september. Deelnemerskosten: ca. *f* 150,- (inclusief reis- en verblijfkosten). Opgave zo spoedig mogelijk aan het KVPJO-sekretariaat, Mauritskade 25, Den Haag, telefoon 070-653934.

chjo Noord-Holland

Zoals reeds eerder bericht is in „de Nederlander" is er in Noord-Holland een actieve CHJO-afdeling. Ook nu weer hebben ze een bewijs gegeven van hun avtiviteit door een ledencontactblad uit te geven. Het eerste nummer ervan is in maart verschenen.
Het is een keurig verzorgd blaadje geworden met een aardige omslag en een inhoud die voor de Noordhollandse CHJO-leden erg informatief is.
Uit de inhoud blijkt o.a. dat de besprekingen met de andere christen-democratische jongeren organisaties om ook in Noord-Holland tot een federatief CDJA te komen, thans goed op gang zijn gekomen. Overeengekomen is dat de eerste CDJA-voorzitter in Noord-Holland in CHJO-kring gezocht zal worden. Allebei zaken waar we de CHJO in Noord-Holland mee mogen feliciteren. Immers, de oprichting van een CDJA was voor de Noordhollandse CHJO-leden al vanaf het eerste uur een aangelegen zaak. Bij de huidige stand van zaken zal het eerste CDJA-congres in Noord-Holland in augustus of september plaatsvinden.
De eerstvolgende ledenvergadering van de CHJO in Noord-Holland is gepland op donderdag 11 mei a.s. Er is dan tevens een thema-avond waaraan mevrouw H. Evenhuis, Tweede-Kamerlid van het CDA, haar medewerking zal geven.
Noord-Hollanders die lid willen worden van deze actieve CHJO-afdeling kunnen zich opgeven bij Jan Willem Pauw, G. van der Veenstraat 75 B-II, Amsterdam.

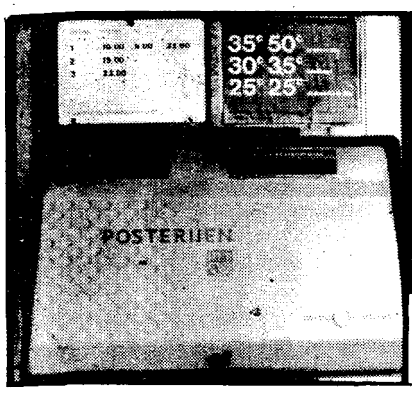

Zo denk ik er over

De redactie van „de Nederlander" behoudt zich het recht voor te lange ingezonden stukken te bekorten.

Anti-kraakwet

Was het een mening van de CHU, zoals de heer P. Bode uit Veenendaal in „de Nederlander" van 17 maart schreef? De heer Bode toont zich verheugd over de anti-kraakwet en vindt dat deze maar snel ingevoerd moet worden. „Van het bezit van een ander moet men afblijven," zo schrijft hij.
Dat kan waar zijn, maar het ene gebod is soms strijdig met het andere. (Over verboden terrein lopen om een ander uit het water te redden.)
De Raad van Kerken heeft hierover ook een duidelijke mening naar voren gebracht. Als onjuist komt het me voor, dat de heer Bode in zijn artikel hier niet op in gaat. Een Christelijke partij moet wel heel sterk staan, wil zij tegen een Raad van Kerken in gaan. Zeker is het onjuist om die geheel te negéren.
Als men van het bezit van een ander af moet blijven, dan moet de overheid ook niet meer onteigenen (voor soms duistere doeleinden). Dat de Raad van Kerken tot haar standpunten over het kraken is gekomen, houdt verband met deschrijnendewoningnood en de schrijnende toestanden op dit gebied. Het is ook een aanklacht tegen woningbezitters, zoals gemeenten, welke soms uit grootheidswaanzin huizen laten leegstaan en laten verworden en tegelijk veel te dure en overmaatse nieuwe woningen bouwen.
Mocht de CHU werkelijk het anti-kraakwet standpunt hebben en daarmee tegen de Raad van Kerken blijven ingaan, dan moeten daar zeer gegronde redenen voor zijn. Anders is het een zeer droevige zaak.
Utrecht Ing. Hendrik Venema

Niet naar chaos terug

Naar aanleiding van het artikel van de heer P. Bode over de Anti-Kraakwet, wil ik gaarne het volgende onder de aandacht brengen.
Ditzelfde zal ik ook doen bij het Evangelisatieblad de Open Deur/Goede Tijding, die in hun nummer Wonen, iemand aan het woord laten, die juist pleit voor kraken.
Die Anti-Kraakwet is mijnsinziens juist. Wij moeten niet naar de chaos terug. Dat heeft Christus ook nooit gedaan. Wel moeten we onze wetten aanpassen aan de tijdsomstandigheden, waarin we leven.
In de gelijkenis van de talenten wordt ons ook voorgehouden, dat wij moeten werken met de door God aan ons gegeven talenten.
Als dan huizen (vooral in de grote steden, in Amsterdam mij bekend) jarenlang leeg staan met het oogmerk, om ze straks te kunnen slopen, en er wat anders te bouwen, alleen om er op die manier extra op te verdienen, dan is er iets mis.
Dus zal er behalve die Anti-Kraakwet tegelijkertijd een wet moeten komen, die dat tegengaat.
Dus bijv. een wet die voorschrijft, dat de eigenaar van een pand, daar een half jaar zelf de beschikking over heeft.
Heeft hij daar in dat half jaar geen oplossing voor gevonden, dan wordt het overgegeven aan het huisvestingsbureau en verhuurt die het aan iemand die er voor in aanmerking wil komen tegen een redelijke huur.
Dit alles moet natuurlijk wel beter uitgewerkt worden. Doch ik meen, dat dit zou kunnen bijdragen tegen de wantoestand, die er nog steeds bestaat. Aan de ene kant veel woningen, die maar leegstaan, en aan de andere kant nog veel speciaal jonge mensen, die geen voor hen betaalbare woning kunnen krijgen.
Badhoevedorp P. van de Boer

Kruisinga's tragedie

Ieder wapen is verschrikkelijk, want het wordt gemaakt om letsel, ja, dodelijk letsel toe te brengen. Nieuwe wapenen worden altijd erger geacht dan bekende wapenen, omdat men hun werking, die de uitvinders uit eigen belang overdrijven, niet kent en omdat de bezitter van dat nieuwe wapen geacht wordt een voordeel te bezitten op zijn tegenstanders die dat wapen niet bezitten. De niet-bezitters zullen overigens hun achterstand proberen in te halen door zo spoedig mogelijk dat nieuwe wapen zelf te maken en intussen op de volksconsciëntie te spelen door het nieuwe wapen als moreel ontoelaatbaar voor te stellen waardoor men de bezitter ervan poogt te weerhouden zijn voorsprong effectief te maken.

Dit gedachtenproces over nieuwe wapenen vinden wij al wanneer enkele volksstammen goedkope ijzeren wapenen gaan gebruiken inplaats van de dure (edele?) bronzen strijdmiddelen en wanneer het vuurwapen de boog verdringt. Het nieuwe wapen dat de bezitter ervan een voordeel geeft of heet te geven wordt altijd door de anderen voor minderwaardig uitgemaakt.
Met de neutronenbom gaat het net zo. De Amerikanen maakten hem bruikbaar en de Sovjets reageerden met een campagne om dit „bijzonder gemene" wapen te verbieden. In de landen van de bondgenoten der Amerikanen heeft men zich op vrij grote schaal door deze campagne laten meeslepen. Blijkbaar zien weinigen dat die campagne niet anders is dan de eeuwenoude reactie van degenen die een nieuw wapen niet bezitten. De kerken hebben bij die bijval een grote rol gespeeld. Dit getuigt enerzijds van hun bewogenheid, want de neutronenbom is inderdaad een vreselijk wapen, en anderzijds van hun gebrek aan politiek inzicht, want men houdt een ontwikkeling niet tegen met preken en demonstraties. In ons land verliest men zich in debatten over de vraag of de neutronenbom erger is dan de bestaande kernwapens en of de neutronenbom de atoomoorlog naderbij brengt of juist de atoomdrempel verhoogt. Het is een discussie die lang kan duren omdat geen van de deelnemers aan het debat over voldoende gegevens beschikt om een definitief oordeel te vor-

Vervolg op pagina 8

H. A. de Boer, voorzitter Nederlandse equipe

De dagelijkse besturen van KVP, ARP en CHU hebben na onderling overleg besloten met ingang van 1 maart 1978 aan te wijzen als voorzitter van de Nederlandse Equipe van de Europese Volkspartij en van de Europese Unie van Christen-Democraten de heer H. A. de Boer, voorzitter van de ARP en tot die datum vice-voorzitter van de Nederlandse Equipe. Hij volgt in deze functie op de heer dr. R. J. H. Kruisinga.

Deze functie wordt bij toerbeurt tussen de drie partijen voor de duur van twee jaar vervuld.

Ontdekkingstochten door het land van de bijbel!

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

„In de voetsporen van Paulus"

MET „THACIR" NAAR ISRAËL

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs Hotels of Jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Eilat en Sinaï. Of een hèle ekstra week" in de voetsporen van Mozes" door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimages, volgestopt met toeristische humbug, waarbij je je geloof verliest, maar een THeologisch verantwoorde, Archeologisch interessante en Cultureel belangwekkende Israël Reis, met ruimschoots aandacht voor de uitdagingen en de problematiek van het moderne Israëi en zijn minderheden. Kortom: reizen met een eigen karakter! THACIR-reizen zijn zeker niet geschikt voor iedereen, maar wèl voor mensen, die zich geen christelijke knollen voor heidense citroenen willen verkopen!

Vertrekdata: 1978: 21 maart (volgeboekt); 11 juli; 7 november; 23 december.
1979: 23 januari; 13 februari; 6 maart; 27 maart; 17 april; 8 mei; 29 mei; 19 juni; 10 juli; 31 juli; 21 augustus; 11 september; 2 oktober; 30 oktober; 20 november; 22 december.

Nota bene: Jeugdherbergreizen alleen: 11/7 en 7/11, 1978; 10/7 en 30/10, 1979.

Een **15-daagse reis,** die u 9 dagen door **Griekenland** en 6 dagen lang door **Rome en omstreken** zal voeren. **„In de voetsporen van Paulus"** zult u dagelijks vele malen verbaasd staan over de grote hoeveelheid indrukwekkende monumenten uit de Griekse en Romeinse oudheid. Het Nieuwe Testament -en met name die gedeelten, waarin de apostel Paulus een hoofdrol speelde - komt er tot nieuw leven voor u. De mythologische verhalen en klassieke geschiedenis krijgen ter plekke vlees en bloed voor u.
Een reis om nooit te vergeten!

Vertrekdata: 1978: 11 juli en 31 oktober.
1979: 3 mei; 12 juli; 1 november.

Met al onze reizen gaat een deskundige Nederlandse reisbegeleid(st)er mee. Al onze reizen worden gegidst door gediplomeerde, zo mogelijk Nederlands sprekende, Israëlische, Griekse en Italiaanse gidsen.
Voorafgaande aan al onze reizen, beleggen wij met de reisgenoten een ontmoeting ter informatie en kennismaking.

Bestel nog vandaag onze uitgebreide reisbeschrijving (met vermelding van „Israël-reis" of „Paulus-reis") en binnen enkele dagen kunt u in alle rust ons hele verhaal bestuderen, waarin **geen „kleine lettertjes" voorkomen!**

Wij zien met belangstelling uw aanvraag tegemoet!

THACIR, EUROPALAAN 14, HARDERWIJK

Vervolg van pagina 7

men. Laten wij maar hopen dat de bewijzen welke de praktijk zou moeten brengen nooit zullen komen. Intussen spreekt men graag over de boze geest die uit de fles ontsnapt is en over de noodzaak die boze geest weer op te sluiten. Het is allemaal heel goed bedoeld, maar niet ter zake doende.

Vanaf het ogenblik dat bekend werd dat de Amerikanen een bruikbare neutronenbom hadden geconstrueerd was de boze geest uit de fles en niemand zal hem weer kunnen opsluiten. De Sovjets zullen werken totdat zij hem zelf ook hebben. Zij zullen dat moeten doen om bij onderhandelingen over wapentuig (b.v. Salt) niet gedwongen te worden tot concessies tengevolge van het - uiteraard tijdelijk - voordeel van de tegenpartij. Totdat zij zelf een neutronenbom ontwikkeld zullen hebben, zullen zij die bom als onmenselijk blijven uitmaken en blijven spelen op de volksconsciëntie in Amerika en de NATO-landen. Het Sovjet-overwicht aan manschappen en zg. conventioneel materieel mag immers niet teniet gedaan worden door een technische voorsprong van de Amerikanen. Het spelen op de morele waarden kan de ontwikkeling van het voordeel vertragen.

Idealisten en kerkelijke leiders, die menen overal een uitspraak over te moeten doen, helpen daarbij uit op zichzelf hoogst respectabele motieven. Dat de CDA-fractie in de Tweede Kamer zich in hun zog beweegt, is moeilijk te verdedigen want zij is mede verantwoordelijk voor het regeringsbeleid.

Van de Minister van Defensie had men mogen verwachten dat hij de fractie erop had gewezen dat een nieuw wapen wanneer het er eenmaal is niet in bedwang gehouden kan worden door propaganda tegen de verdere ontwikkeling ervan. Hij had ook moeten wijzen op het feit dat de Amerikanen het eerste de kennis hadden om een waterstofbom te maken maar, onder de indruk van een soortgelijk propaganda-offensief als thans tegen de neutronenbom wordt gevoerd, aanvankelijk geen gebruik hebben gemaakt van die kennis, met het gevolg dat de Sovjets de eersten waren die een waterstofbom tot ontploffing brachten. Toen werden de Amerikanen gedwongen hun - zij het kleine - achterstand in te halen. Was het verantwoord erop aan te dringen dat experiment te herhalen? Was enige terughoudendheid van Nederlandse zijde bij het geven van aanbevelingen aan onze grootste bondgenoot niet verkieslijk geweest, vooral omdat men wist dat Duitsland, Engeland en Frankrijk zich heel wat gereserveerder opstelden?

De Minister van Defensie heeft die nodige waarschuwingen niet gegeven en ook binnen de fractie heeft blijkbaar niemand duidelijk kunnen maken waar het om ging. Daarmee bracht de minister zichzelf in de moeilijkheden en bewees zijn ongeschiktheid voor het ambt dat hij bekleedde. De CDA-fractie gedroeg zich alsof zij geen regeringsverantwoordelijkheid droeg. Gelukkig heeft een deel nog tegen de motie van de heer Terlouw gestemd, al had de fractie beter gedaan met een eigen motie te komen waarin de feiten werden erkend maar geen standpunt werd ingenomen.

Voor de heer Kruisinga, die op ander gebied veel voor het land en voor de CHU gedaan heeft, moet men de waardering opbrengen welke passend is voor een man die zijn overtuiging volgt en daar tenslotte de consequenties uit trok.

Den Haag

Jhr. mr. G. Beelaerts van Blokland

HANAB B.V.

GASLEIDINGEN

KABELWERKEN

ZINKERS

Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

Van Gort INTERIEURVERZORGING B.V.
EEN ZAAK OM MEE IN ZEE TE GAAN
Asselsestraat 21-23
Apeldoorn, tel. 12908
Th. a Kempis-straat 59-61
Zwolle, tel. 16157

KAMERBREED TAPIJT
4000 m2 in voorraad
KARPETTEN
BEDDEN
GORDIJNSTOFFEN
BANKSTELLEN
SLAAPKAMER-AMEUBLEMENTEN
enz.
800 m2 toonruimte

MAKELAARSKANTOOR
HOOGENRAAD
HAAGWEG 171 - TEL. 070-99.65.60
RIJSWIJK (Z.-H.)
Onroerende goederen - Hypotheken
Taxatiën

BETONFABRIEK
„VRIJENBAN"
A. M. HOEKE
Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 124008.
BETONWAREN

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.

Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.

Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM.

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN, PLANTSOENEN, PARKEN, SCHOOLTUINEN etc.
- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons
Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

Ventevogel Financiële Service Groep
Uw adviseur als het gaat om financiële zekerheid
Badhuisstraat 95
Vlissingen
Postbus 151
Telefoon (01184)
14461 - 19192

BESTUURSFORUM
maandblad voor christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders

inhoud maart 1978

COMMENTAAR
De statenverkiezingen (B.)

PROVINCIE EN CDA
Twee vragen aan twaalf bestuurders en kiezers:
Wat betekent de provincie voor u?
Waarom CDA stemmen?
Bijdragen uit de elf provincies van:
mr. P. J. Verdam, A. J. Kaland,
D. IJ. W. de Graaff-Nauta,
drs. J. Achterstraat, G. Heijdra,
T. A. Boersma-van Hoogevest,
G. M. I. Quadvlieg,
M. Th. Hoogenbosch-Kuyer,
J. A. Bultena, G. J. M. Woertman,
J. Oostlander en van minister
M. H. M. F. Gardeniers-Berendsen

ARTIKELEN
Mr. W. L. Zielhuis:
Hoe CDA, PvdA en VVD over collegevorming denken

Mr. J. A. Oosterhoff:
Het ontwerp-Kaderwet specifiek welzijn - gewogen en te licht bevonden

Drs. E. Broekhuis:
Worden boeren zorgenkinderen van gemeenten?

Modelverklaring CDA-kandidaten gemeenteraden

RUBRIEKEN
Reacties van lezers:
Regels voor speelautomaten, door H. van Dessel en A. Zondag
Buitengewoon onderwijs, door D. J. Minderhoud

Boeken en brochures:
De inrichting van een woonerf (brochure ANWB), door D. van der Plas
Provincierecht (van T. Renes), door H. IJssel
Midden- en kleinbedrijf en gemeente (brochure NCOV), door mr. A. G. J. M. Rombouts

Den Haag:
Onder meer: Decentralisatie welzijnsbeleid / Complementair bestuur

Subsidies:
Onder meer: Voorbereidingskosten stadsvernieuwingsplannen / Sportevenementen

Verenigingsnieuws:
Voorlopig bestuur CDA-vereniging / Verslag Gelderse bijeenkomst / Jaarvergadering CH-vereniging

de Kroniek

BON

Ja, ik ben ook geïnteresseerd in het maandblad **BESTUURSFORUM**

☐ Noteert u mij meteen maar voor een abonnement (ƒ 27,50 per jaar), met ingang van .....

☐ Ik ontvang liever eerst vrijblijvend een gratis proefnummer.

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

U kunt deze bon - zonder postzegel - in een **open** enveloppe sturen naar:
BESTUURSFORUM, ANTWOORDNUMMER 360, 2500 VB 's-GRAVENHAGE.
Telefonische inlichtingen: 070-65 39 34.

Vrijdag 14 april 1978 - 14e jaargang no. 15

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Staatssecretaris Brox van volkshuisvesting

Mensen met bescheiden inkomen niet in de wielen rijden

„We gaan de mensen met een bescheiden inkomen niet in de wielen rijden." Dit heeft de christen-democratische staatssecretaris van volkshuisvesting, dr. G. Ph. Brox, dezer dagen gezegd tijdens het leggen van een eerste steen te Almelo. Met deze opmerkingen reageerde de bewindsman op kranteberichten, die koppen hadden als „Regering wil mes in woningbouw", „Volkshuisvesting wordt sterk gekortwiekt", „Dreun voor woningbouw", Huisvesting snijdt vier miljard uit begroting" en „Bezuinigingen in sociale woningbouw".

Over de berichten zei staatssecretaris Brox, dat er inderdaad bezuinigd zal moeten worden. „Op alle fronten moet er zuiniger aan gedaan worden, dus ook bij de rijksoverheid. Dat is niets nieuws. En de bezuinigings-noodzaak zal niet aan het departement van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening voorbijgaan, aldus de bewindsman. Hij deelde mee, dat op zijn departement de diverse subsidies en regelingen op een rijtje gezet zijn. „Men heeft eens gekeken waar eventueel iets veranderd zou kunnen worden."

NIET DE DUPE

„Maar juist in de sociale woningbouw, waar natuurlijk iedereen meteen op de achterste benen stond, valt niet zo heel veel te halen. En men heeft van de bewindslieden van het ministerie van volkshuisvesting al bij eerdere gelegenheden kunnen horen dat zij de minstdraagkrachtigen zeker niet de dupe willen laten worden. Berichten als zouden er miljarden bezuinigd kunnen worden in die sociale woningbouw kunnen dan ook naar het rijk der fabelen verwezen worden," aldus staatssecretaris Brox. Volgens hem is het een andere vraag of het pakket en de differentiatie van de woningbouw thans wel zo goed passen op de behoefte van de bevolking. „Daarover moeten we nog eens goed nadenken, maar dat nadenken zal in elk geval niet tot gevolg hebben dat de sociale woningbouw om zeep wordt geholpen." De bewindsman herinnerde aan de grote behoefte aan kleine woningen voor een– en tweepersoons huishoudens. In het afgelopen jaar zijn 2.741 beschikkingen voor eenvoudige wooneenheden met de verruimde subsidieregeling afgegeven. Voor dat jaar stonden echter 6.000 van deze eenheden op het programma." Dat programma is dus niet gehaald. Reden te meer om juist de produktie van deze woningen te verhogen, want het betreft hier ook voor het overgrote deel sociale woningbouw," zei de staatssecretaris. Hij deelde mee, dat in de perspublicaties ook gesproken werd over de te bouwen beschutte eigen woningen. „Ook een stuk sociale woningbouw, die wij allerminst van plan zijn de nek om te draaien. Deze regeling is in het leven geroepen om de minstbetaalden toch de kans te geven een eigen woning te verwerven. Zoals al gesteld is in de regeringsverklaring zullen de minstdraagkrachtigen er op geen enkel punt slechter van mogen worden. We zouden in dit verband eerder denken aan een verhoging van het aantal woningen in de beschutte sfeer. Het veranderen van de financieringsmethode, want dat is nu juist iets waar binnen ons departement over wordt gedacht, het veranderen van de financieringsmethode houdt geenszins een automatisch verlagen van de aantallen in. Integendeel.

De stukken die vorige week in de pers zijn verschenen waren, en zijn nog steeds, bedoeld als vingeroefeningen, het op een rij zetten van een aantal mogelijkheden om gezamenlijk de gedachten te kunnen bepalen. Of er bezuinigd wordt en welke bezuinigingsmaatregelen er zullen worden toegepast, daarover zijn we nog niet uitgestudeerd. Ik kan er echter nogmaals op wijzen, dat we de mensen met een bescheiden inkomen niet in de wielen gaan rijden," aldus staatssecretaris Brox.

H. L.

Verder samen op weg

Nieuwe publikatie over emancipatie

Wat wil de regering? Wat wil het CDA? Waarheen gaan we samen, mannen en vrouwen, dan op weg? Vragen, vragen en nog eens vragen.
Niet voor niets brengt dat wat wel de „tweede emancipatiegolf" wordt genoemd, behalve een verdergaande bewustwording van vele vrouwen en gelukkig ook in toenemende mate van mannen, ook de nodige problemen met zich mee.
Geen geboorte zonder pijn, zo ook geen aanvaarding grondvesting en uitvoering van een verantwoord emancipatiebeleid zonder spanningen.
Zich bewegend in dat spanningsveld van ideaal en werkelijkheid, van wens en mogelijkheid, reageerde de redactie van het C. H. Tijdschrift met instemming van het bestuur van de Lohmanstichting, positief, toen gevraagd werd een themanummer aan het emancipatiebeleid uit te willen brengen. Een themanummer dat voorlichting en informatie wil verstrekken, de discussie bevorderen en de lijn tussen uitgangspunt en politiek handelen in CDA-sfeer wil aangeven.

Kopij te over om het nummer te vullen. Het is een handzame publicatie geworden, voor een groot deel gevuld met het commentaar op de Regeringsnota Emancipatiebeleid opgesteld door een daartoe door het CDA Vrouwenberaad ingestelde werkgroep. Voorts bevat het in aantrekkelijke en handzame vorm uitgegeven nummer nog meer interessante dokumentatie.

Het is van groot belang dat zo veel mogelijk mensen hiervan kennis nemen, opdat het beleid op welk niveau dan ook op verantwoordelijke wijze gestalte kan krijgen. Ook voor plaatselijke gespreksgroepen is dit materiaal onmisbaar, terwijl een ieder persoonlijk mede hieraan zijn of haar mening kan toetsen. Het ex CDA Kamerlid Berthe Groensmit-van der Kallen gaf hieraan leiding en medewerking. Ter informatie bevat de publicatie voorts een vergelijking tussen de diverse regeerakkoorden uit de afgelopen formatie op het punt van het emancipatiebeleid. Boeiende stof tot lezen en uiterst handzaam om nu en straks te kunnen nagaan „wat ervan terecht komt" en op welke toezeggingen een beroep kan worden gedaan. Dat geldt ook voor bepaalde passages uit de Regeringsverklaring-Van Agt, die in de brochure zijn opgenomen. Hanske Evenhuis-van Essen, CDA-Kamerlid, maakt hierbij bemerkenswaardige kanttekeningen.

Haty Tegelaar-Boonacker, presidente van de Centrale van CH-Vrouwen, wijdt enkele woorden aan „vrouwen van toen en nu in de politiek". Zonder actieve participatie van onze „voorvrouwen" én het voortgaand verruimend scheppen van mogelijkheden daartoe voor de vrouwen van nu is immers een streven gedoemd bij mooie woorden te blijven. Ondergetekende, directeur van de Lohmanstichting, leidt het geheel in emancipatoire contekst in.

Van de voor dit doel sterk vergrote oplage, nam de Centrale van de C.H. Vrouwen een beduidend aantal exemplaren af, die in CDA-verband verspreid het „Verder Samen Op Weg"-zijn wil mogelijk maken. Het themanummer is te bestellen bij de Lohmanstichting, Wassenaarseweg 7, Den Haag (tel. 070–246791). De prijs is inclusief porto *f* 2,50 per exemplaar. In overleg is het ook mogelijk voor speciale doeleinden een nog gereduceerder tarief te verkrijgen.

Overal waar gesproken wordt over emancipatiebeleid, of dat nu op landelijk niveau of in de zaken van gemeente en provincie is, mag dit nuttige documentaire nummer niet ontbreken!

Den Haag, maart 1978

E. Sleijser-Tegelaar

Verklaring Unievoorzitter

Ex-defensieminister dr. R. J. H. Kruisinga heeft na intensief overleg met partijgenoten en vrienden besloten voorlopig afstand te nemen van de Nederlandse politiek. Hij zal daarom geen publieke verklaringen afleggen omtrent Nederlandse actuele zaken. Het bestuur van de CHU is van oordeel dat ook voor de heer Kruisinga een functie gevonden moet worden in het internationale vlak, die overeenkomt met zijn kwaliteiten en past bij zijn verdiensten voor CHU en CDA. Nu gebleken is dat de functie van secretaris-generaal van de Europese Volkspartij (EVP) niet openstaat, aangezien zowel de voorzitter als de penningmeester van de EVP Nederlandstalig zijn wordt met kracht gezocht naar een andere internationale functie. In de op zaterdag 15 april aanstaande te houden besloten vergadering van de Unieraad van de CHU zal de heer Kruisinga als gast worden uitgenodigd teneinde de blijvende verbondenheid tussen de CHU en de heer Kruisinga tot uitdrukking te brengen.

dr. L. M. van Leeuwen,
voorzitter CHU

In dit nummer

In dit nummer van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander" treft de lezer een gevarieerde inhoud aan. Dat is met alle nummers van „de Nederlander" het geval. Het is de moeite waard in eigen kring te proberen, abonnees te werven. De administratie zendt gaarne proefnummers toe aan opgegeven adressen. Vul daarom onderstaande bon in.

.....

Ondergetekende, ...
Adres ..... te .....
wenst gaarne toezending proefnummers van „de Nederlander".

.....
(handtekening)

Toezenden: administratie „de Nederlander", Van Deventerlaan 49, te Voorburg.

Unieraad CHU vergadert zaterdag 15 april

De Unieraad van de CHU komt aanstaande zaterdag 15 april bijeen, in een der zalen van het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht. Deze vergadering, die om 10 uur des morgens aanvangt, is voor een belangrijk deel gewijd aan de voorbereiding van de algemene vergadering 1978 van de CHU, welke op zaterdag 20 mei aanstaande te Arnhem gehouden wordt.
De Unievoorzitter, dr. L. M. van Leeuwen, houdt de openingstoespraak. Voorts staan op de agenda onderwerpen, als het voorzien in vakatures in het Uniebestuur, de verkiezing van leden voor het algemeen bestuur van het CDA en besprekingen over het jaarverslag 1977, voorstellen van kiesverenigingen, verkiezing leden van de Unieraad, de wijziging van de contributieregeling en de kandidatenlijst voor de Europese verkiezingen.

H. L.

Campagnewenken (II)

Op zoek naar de kiezer bij huis-aan-huis-bezoek

In een serie artikelen gaat drs. C. Bremmer, vanuit de landelijke verkiezingscommissie van het CDA nader in op enkele aspecten van de campagnevoering. Het eerste artikel, dat in de Nederlander van vorige week verscheen, ging in op de samenstelling van een verkiezingscampagne-team. Deze week aandacht voor het huisbezoek.

PERSOONLIJK

De kiezer moet in aanraking komen met het CDA. Hem moet duidelijk worden wat het CDA is en wat het wil. De kiezer overtuigen CDA te stemmen, daar draait in feite alles om. Geen betere methode dan persoonlijk contact, met de kiezer. De kandidaten zullen de kiezers moeten gaan opzoeken.

HUIS-AAN-HUIS-BEZOEK

Een vast onderdeel van elke campagne moet het huisbezoek zijn. Van te-voren maakt het GCT een selectie welke wijken hiervoor in aanmerking komen. Het is niet altijd mogelijk alle huizen in een gemeente te bezoeken. Men moet dan een keuze doen. Een belangrijke richtlijn daarbij is bijv. de potentiële aanhang voor het CDA. In een wijk met doorgewinterde VVD'ers of PvdA'ers valt vast weinig succes te boeken. Ook hier geldt de mankracht en middelen zo zorgvuldig mogelijk aanwenden. Men kan ook die wijken bewerken waar het CDA bij de vorige verkiezingen (veel) heeft verloren. Men kan dit te weten komen door op de gemeente-secretarie de verkiezingsuitslagen wijksgewijs na te gaan. Denk ook aan huisbezoek. Bezoek wijken met veel jonge gezinnen.

GOEDE INSTRUCTIE

Aan het huis-aan-huis-bezoek dient een goede instructie vooraf te gaan. Het bezoek moet kort zijn. De presentatie beleefd en vriendelijk, want men komt ongevraagd. Overhandig uw folder of krant, wek op CDA te stemmen en vermijd discussies. Dit laatste kost te veel tijd.

DREMPELVREES

In de praktijk heerst vaak drempelvrees om met het middel huisbezoek in de campagne te werken. Achteraf zijn de mensen vaak laaiend enthousiast! Overal blijkt dat men het huisbezoek van CDA-leden en CDA-kandidaten (ook zij!) op prijs stelt. Het CDA laat van zich spreken. Het is present. Dat stelt de kiezer op prijs.

VOORBEELD:

„Goedenavond mevrouw/mijnheer. Wij zijn van het CDA. Wij willen u graag een folder overhandigen met informatie over wat het CDA in deze gemeente voorstaat. Wij hebben uw steun daarbij nodig. Wij rekenen op u bij de verkiezingen van woensdag...

PRAKTIJKVOORBEELD BRABANT

In Noord-Brabant is de methode van het huis-aan-huis-bezoek bij de jongste Staten-verkiezingen voor het eerst op grote schaal toegepast. Ook elders in het land is dit gebeurd, maar niet op zo grote schaal als in deze provincie. In alle gemeenten zijn duizenden vrijwilligers op pad geweest, waardoor tienduizenden kiezers zijn bezocht. Het verkiezingsresultaat loog er dan ook niet om. Bijgaand een korte samenvatting van instructie die men in Brabant gebruikte.
Bedenk dat ons huis-aan-huis bezoek het karakter van een persoonlijke presentatie heeft, zo'n 2 minuten duurt en niet is bedoeld om in diskussie te gaan.

DE VOORBEREIDING

Bereid het huis-aan-huis bezoek goed voor. Er is niets zo vervelend als zo maar een beetje in het wilde weg werken. Bij de voorbereiding moet u in ieder geval aan het volgende voldoende aandacht besteden:

Zoek de wijken uit, waar de afgelopen jaren veel kiezers zijn verloren (gebruik de uitslag van 25 mei 1977).
Zoek de wijken uit, waar vooral arbeiders en jonge gezinnen wonen, want dat zijn groepen die nog te ver van het CDA af staan.
Zoek een beetje gemakkelijke wijken uit; met andere woorden straten waar de huizen dicht naast elkaar staan. Dat houdt het tempo erin.
Bewerk de straten aan twee kanten en werk vanuit twee richtingen (dus met vier groepjes van twee). Op die manier heb je snel een straat klaar en dat werkt bemoedigend.
Probeer perspublikaties (liefst met foto) over deze aktiviteit in de plaatselijke pers te krijgen (Uw perskontakt-persoon!!).

In veel gevallen zal bij het huis-aan-huis bezoek een kandidaat meedoen. Bereid in dat geval één en ander met de betrokken kandidaat kort voor. Indien het mogelijk is, kondig uw bezoek dan van tevoren aan, b.v. met pamfletten. Dit is geen „must", maar heeft zijn voordelen.
Zorg er vooral ook voor dat er veel vrouwen bij het huis-aan-huis bezoek worden betrokken.

HET BEZOEK ZELF

In alle dorpen en steden is gevraagd naar een bepaald brandpunt/probleem dat erg in dat dorp of in die stad leeft. Het is het meest attent, als wij bij het huis-aan-huis bezoek dit brandpunt/probleem in een vragende vorm aan de orde stellen.
Zou in beginsel als volgt kunnen gebeuren:
U belt aan en u kijkt - indien mogelijk - naar het naamplaatje.
U begroet degene die opendoet, kinderen vraagt u naar één van de ouders, noem - indien mogelijk - de naam.

Zeg dan ongeveer het volgende: „goedenavond mevrouw/meneer, wij zijn van het CDA. Wij willen u vragen of u ook zo'n last hebt van... (dan volgt het brandpunt van juist uw dorp of stad), maakt u zich ook zo'n zorgen om... etc".
Wacht geen uitvoerig antwoord af, daarvoor is men te overvallen. Ga verder met: „Wij willen u namelijk voorstellen aan CDA-kandidaat Pieterse. CDA-kandidaat Pieterse wil zich in de komende vier jaar in de Provinciale Staten o.a. inzetten voor juist... (dan volgt het brandpunt van juist uw dorp of stad).
De kandidaat van het CDA gaat dan verder met: „Ja, mevrouw/meneer, ik zal mij de komende vier jaar o.a. inzetten voor..., maar om dat te kunnen doen, heb ik wel uw steun nodig. Daarom reken ik op u bij de verkiezingen op 29 maart. Stem dan CDA, dan kunt u vier jaar op mij rekenen.
U besluit met: „Denkt u er eens over na, mevrouw/meneer. Hier heeft u iets van ons programma. Lees het eens door en verder als aardigheid een leuke sticker voor de kinderen (of kleinkinderen etc.)".
Mocht u geen kandidaat bij u hebben, spreek dan hetzelfde uit als nu de heer Pieterse heeft gedaan, maar dan in de vorm van: „Wij, van het CDA, etc..." Sluit echter altijd af met: „Wij, het CDA, rekenen op u".

Nieuw verkiezingsdraaiboek

Dezer dagen verscheen er een speciaal draaiboek voor de verkiezingscampagne van het CDA. In kort bestek wordt op tal van praktische punten van de campagnevoering ingegaan. De titel van het 20 pagina's tellende draaiboek luidt: Op zoek naar de kiezer – wenken voor verkiezingscampagnes. Men kan het gratis aanvragen bij het CDA-secretariaat, dr. Kuyperstraat 3 Den Haag, of bij de partijbureaus van ARP, CHU of KVP.

Vermeld bij de aanvrage de titel, en de afdeling waarvoor gebruik bestemd is. De bijgaande cartoon betreft het omslag van het draaiboek.

Waterkringen leiden tot herbezinning provinciale herindeling

De voorgestelde herindeling van Nederland in 24 provincies moet nog eens diepgaand worden bezien op al haar gevolgen. Door de veel kleinere omvang van de nieuwe provincies zijn er namelijk belangrijke waterstaatsrechtelijk en waterstaatkundige bezwaren aan verbonden. De instelling van provinciale samenwerkingsorganen, de vijf zogenaamde waterkringen, komt hieraan niet helemaal tegemoet.

Dit is de mening van de Raad van Waterstaat, die thans advies heeft uitgebracht over het vorig jaar door de minister van Verkeer en Waterstaat openbaar gemaakte voorontwerp van de Wet op waterkringen.
Het voorontwerp van de Wet op de waterkringen is uitvoerig bestudeerd door een der vaste commissies van de Raad van de Waterstaat, de Staatscommissie voor de waterstaatswetgeving. Deze heeft nu een rapport uitgebracht dat minister Tuijnman samen met het advies van de Raad van de Waterstaat heeft aangeboden aan de beide Kamers.
De Staatscommissie wijst er in haar rapport onder meer op dat door de vorming van 24 provincies van kleine omvang een belangrijk aantal waterschappen in twee of drie, soms zelfs in vier provincies komt te liggen. De bestuursrelatie tussen de waterschappen en de provincies die daarop het toezicht uitoefenen, zou daardoor zeer worden bemoeilijkt. De instelling van de waterkringen, die de taak van de provincies betreffende de waterkering, de waterhuishouding en de zorg voor het waterschapsbestel zouden moeten overnemen, komt aan een aantal bezwaren tegemoet maar roept ook bepaalde bezwaren op. Deze zijn van bestuurs– en begrotingstechnische aard en betreffen onder meer de gang van zaken bij de regeling van geschillen.
De Staatscommissie vindt het ook bezwaarlijk dat de waterkringen slechts een deel krijgen van de taak die de huidige provincies hebben op het gebied van de waterstaat. Deze taak wordt namelijk beperkt tot de waterkering en de waterhuishouding en omvat niet de zorg voor de onder de waterschappen vallende land– en vaarwegen. Op dit punt zouden de waterkringen dus geen toezicht kunnen uitoefenen op de waterschappen. Het toezicht op de vaarwegen zou echter zeer zeker bij de waterkringen moeten berusten omdat dit ook reeds het geval is voor wat betreft de waterhuishoudkundige functie van de vaarwegen. De commissie dringt er tenslotte op aan dat de grenzen van de waterkringen zo worden vastgesteld dat er geen „interkringige" waterschappen zullen ontstaan.

AARZELING

Samenvattend zegt de Staatscommissie in haar rapport dat zij met aarzeling tegenover het idee van de waterkringen staat maar dat het als uitvloeisel van de provinciale herindeling moet worden aanvaard. De instelling van de waterkringen voorziet op de minst bezwaarlijke wijze in de ernstige complicaties van de verdeling van Nederland in 24 provincies. Dat deze complicaties optreden is volgens de commissie overigens niet het gevolg van het bestaan van waterschappen maar van de natuurlijke gesteldheid van ons land, die moest leiden tot de huidige ingewikkelde waterstaatsstructuur.

H. L.

CDA-Vrouwenberaad provincie Utrecht

Het CDA-vrouwenberaad in de provincie Utrecht belegt op woensdagavond 10 mei aanstaande een vergadering in het wijkgebouw „Princenhof" aan de Eijkmanlaan 431 te Utrecht (te bereiken met buslijnen 9 en 20).
De agenda van de vergadering vermeldt inleidingen van de dames E. L. M. Uyterwaal-Cox, lijsttrekker CDA provinciale statenverkiezingen, G. Noordzij-van der Werk, gemeenteraadslid en J. J. M. van der Mei-Zilverentant, lid van het landelijk CDA-vrouwenberaad.

Op de vergadering zijn zowel dames als heren welkom. Inlichtingen bij mevrouw J. Lens-Land, Naberlaan 9 te Utrecht, telefoon 030–712402

Van Thijns dagboek:

Het probleem van 10 zetels winst

In de recent verschenen literatuur over de jongste kabinetsformatie neemt „Dagboek van een onderhandelaar" van Ed van Thijn een bijzondere plaats in. In dit boek wordt voor de lezer iets zichtbaar van de spanning waaronder een politieke hoofdrolspeler tijdens de formatie werkt.

Men leeft met Van Thijn mee tijdens de vaak moeilijke onderhandelingen. Zijn zorg om fouten te maken; zijn gevoeligheid voor reakties van de media; zijn gespannenheid bij aanvang van fraktievergaderingen - waar hij verantwoording moet afleggen -; en zijn teleurstelling over het veelvuldig verloren gaan van een vrij weekend temidden van zijn huisgenoten, worden vaak treffend voelbaar gemaakt.

Opvallend is dat Van Thijn niet emotioneel schrijft. Wie het politiek bedrijf enigszins van dichtbij kent, zal ervaren dat Van Thijn een vrij evenwichtig verhaal schrijft, waarbij hij zijn emoties - die bij elke politicus tijdens een formatie als regel zeer hoog oplaaien - nog slechts ten dele toont.

In zijn inleiding merkt Van Thijn op dat hij in dit boek geen poging doet om een politicologische analyse van de gebeurtenissen te maken. Ook wil hij zich niet achteraf rechtvaardigen of schoon proberen te wassen. Hij typeert zijn werk als een egodocument.

Aan zo'n boek mag men vanzelfsprekend in een beoordeling geen overdreven zware eisen stellen. Het zou onheus zijn om Van Thijns werk nauwkeurig te analyseren en er scherpe maatstaven bij aan te leggen. De auteur merkt echter in het slot van zijn inleiding op dat hij dit boek onder meer heeft geschreven als „een democraat die met lede ogen heeft aanschouwd hoe in zeven maanden tijd een overwinning van de democratie is omgezet in een fiasco". Dit geeft mij aanleiding tot enkele korte kanttekeningen.

Een herinnering uit de formatietijd. Twee onderhandelaars met elkaar in gesprek. Rechts drs. Ed van Thijn, toen fractievoorzitter PvdA en schrijver van „Dagboek van een onderhandelaar" en links de huidige premier mr. A. A. M. van Agt, toen fractievoorzitter CDA.

INTERPRETATIEVERSCHILLEN

Een formatie wordt soms bemoeilijkt door interpretatieverschillen tussen de onderhandelaars gebaseerd op een wederzijds verkeerd begrijpen.

In „Dagboek van een onderhandelaar" zijn twee markante voorbeelden te vinden. Ten eerste Van Thijns voorstel tot schrapping van het woord „hieromtrent" in punt vijf van het abortusakkoord, met betrekking tot het contraseign. De toelichting die Van Thijn hierbij – op blz. 127 van zijn boek – geeft is echter aan Van Agt niet alszodanig duidelijk geworden. Van Thijn spreekt over een „kleine maar subtiele wijziging". De subtiliteit was Van Agt tijdens het gesprek niet bekend. Toen de verstrekkende intentie van deze correctie duidelijk werd is dit in de CDA-fraktie, evenals door Van Agt, hoog opgenomen. Deze „kleine maar subtiele" correctie van Van Thijn vormt ook de aanleiding van enkele latere schermutselingen over de interpretatie van het abortusakkoord.

Een ander voorbeeld vormt Van Thijns weergave van het zogenaamde „conclaaf" op 24 oktober jl. tussen hem en Van Agt over de zetelverdeling in het kabinet. Uit Van Thijns verdere verhaal blijkt dat hij zeer hoge verwachtingen had van de resultaten van dit gesprek, ook wat de personele bezetting van de departementen betreft.

Van Agt daarentegen was kennelijk van oordeel dat over de personele bezetting nog niets vaststond. Van Thijn heeft veel meer verwachtingen van dit conclaaf gehad dan de concrete toezeggingen van Van Agt boden.

Zonder bij Van Thijn of Van Agt kwade trouw te veronderstellen, kan worden geconstateerd dat bij de genoemde onderwerpen misverstanden hebben bestaan die de sfeer van de formatie geen goed hebben gedaan.

DE SCHULDVRAAG

Een belangrijke rol speelt in het dagboek de vraag naar de schuld van het mislukken van de formatie van een kabinet steunend op PvdA, CDA en D'66.

Het is Van Thijn uiteraard niet kwalijk te nemen dat hij als socialist doorgaans het CDA als dwarsligger beschouwt. Toch ligt de wezenlijke problematiek mijns inziens elders, namelijk in de door de PvdA-fraktie gekozen strategie. Typerend is in dit verband de titel van Van Thijns nota aan de fraktie: „Wat te doen met 10 zetels winst?"

De strategie van de PvdA had als doelstelling de voortzetting van het beleid van het kabinet-Den Uyl. In de strategie paste hierbij het stellen van de zogenaamde „exameneisen" (de hervormingsvoorstellen). Bovendien moest de PvdA na de verkiezingen de grootste partij zijn.

Deze strategie slaagde ten dele. De PvdA won 10 zetels en werd de grootste partij. Maar daar stond tegenover dat het CDA met 49 zetels uit de verkiezingen kwam terwijl onder het kabinet-Den Uyl KVP en ARP samen over 41 zetels beschikten.

Het CDA wenste bovendien op geen enkele wijze opnieuw – zoals bij de formatie van het kabinet-Den Uyl in 1972/'73 – in het kabinet in een onevenredige minderheidspositie gedwongen te worden.

Het kernpunt van de problemen moet dan ook verder gezocht worden dan de 10 zetels winst van de PvdA. Het zwaartepunt ligt daar niet, hoewel Van Thijn dit nadrukkelijk voorop stelt. Het probleem zit in het door de PvdA hanteren van meerderheidsformules voor de zetelverdeling in het te vormen kabinet. Het feit dat het CDA 49 zetels haalde paste niet in de gekozen meerderheidsstrategie. De door de PvdA gehanteerde 8-7-1 formule is door het CDA op basis van de verkiezingsuitslag - van begin af aan afgewezen.

In een brief aan formateur Den Uyl op 15 juni stelde Van Agt, namens de fraktie, nadrukkelijk dat de formatie niet zou slagen wanneer het CDA minder ministerszetels zou krijgen dan de PvdA. Tevens benadrukte Van Agt dat het CDA dit standpunt in geen stadium van de formatie zou verlaten.

Formateur Den Uyl, de eerstverantwoordelijke voor de bij de formatie te volgen procedure, antwoordde hierop dat hij zich de risico's van het gesprek over de zetelverdeling bewust was en stelde voor de programmatische onderhandelingen te beginnen.

De PvdA heeft derhalve op dat moment bewust het risico van het mislukken van de meerderheidsstrategie aanvaard. Een interessante vraag is of men er wellicht op gerekend heeft dat na het afsluiten van de programmatische onderhandelingen het CDA zo vast aan de PvdA zou zitten dat men de eis omtrent de zetelverdeling – zoals vervat in de brief van 15 juni – noodgedwongen, zou laten vallen.

Daarnaast heeft men blijkbaar getracht interne verdeeldheid in het CDA te zaaien om hierdoor en passant de eis van de zetelverdeling te laten afzwakken. In die richting wijst het feit dat Van Thijn bij het vast lopen van de formatie steeds een formatiepoging van CDA en VVD heeft geadviseerd.

Op deze vragen geeft Van Thijns dagboek geen antwoord.

De oorzaak van het mislukken van de meerderheidsstrategie ligt echter niet alleen bij het wekken van overspannen verwachtingen op grond van de 10 zetels winst, met verwaarlozing van de electorale sterkte van het CDA.

Belangrijker is dat binnen de PvdA verdeeldheid bestond over het volgen van deze strategie.

Van Thijn heeft de zwaarte van Van Agts wens in voornoemde brief van 15 juni niet onderschat. Hij heeft steeds de 8-7-1 formule als doelstelling gehanteerd maar zich niet afwijzend getoond van de 7-7-2-formule. Het meest subtiel heeft hij dit naar mijn mening verwoord in zijn rede op het PvdA-congres d.d. 15 oktober jl.

Voor anderen in de PvdA was het laten vallen van de 8-7-1-formule een vrijwel onoverkomelijke zaak.

Tijdens de formatie is het steeds mijn indruk geweest dat met het aanvaarden van de 7-7-2-formule – tegen de uitspraak van de Partijraad in – voor de PvdA-fraktie elke verdere concessie onmogelijk was geworden. Vanaf dat moment kon zij zich tegenover Partijraad en Congres nog slechts permitteren dat concessies van het CDA werden losgekregen.

In het verloop van de formatie is daarbij de schijnwerper gericht op de veto's die de PvdA uitsprak over een aantal kandidaatministers van het CDA. Bijna vergeten lijkt inmiddels dat er belangrijke verschilpunten lagen over de taakomschrijving van de staatssecretarissen.

Tegen die achtergrond kan men zich afvragen of het toevallig was dat Den Uyl zijn derde opdracht een dag voor het buitengewoon congres van de PvdA op 5 november jl. teruggaf.

De manoeuvreerruimte van de PvdA-fraktie ten opzichte van Partijraad en Congres lijkt bij het optreden van informateur Van der Grinten opgebruikt. Van Thijns dagboek maakt in de beschrijving van deze formatiefase een gelaten, berustende indruk.

Heeft de PvdA-fraktie zich na het buitengewoon congres van 5 november neergelegd bij de oppositierol?

WAARDERING

Deze recensie van Van Thijns formatiedagboek is toch wel langer geworden dan ik mij had voorgenomen. Naast de geciteerde passage uit de inleiding, ben ik hiertoe aangezet na lezing van de beschouwing over de meerderheidsstrategie die de auteur geeft in zijn notitie van 30 oktober.

Het zal duidelijk zijn dat ik de visie van Van Thijn inzake de meerderheidsstrategie niet deel. Dat zijn uiteenzetting mij langer heeft bezig gehouden dan in mijn voornemen lag, kan alleen maar pleiten ten gunste van zijn boek.

Het is een volstrekt nieuw feit dat een fraktievoorzitter, die een formatie van nabij heeft meegemaakt, zo kort na het optreden van het nieuwe kabinet zijn visie en indrukken in een boek vastlegt.

Ed van Thijn heeft met de publikatie van „Dagboek van een onderhandelaar" een voorbeeld gegeven dat waardering en navolging verdient.

H. van Spanning.

Ed van Thijn: „Dagboek van een onderhandelaar; 25 mei – 11 november 1977". 298 blz.; uitg. Van Gennep, Amsterdam; prijs *f* 24,50.

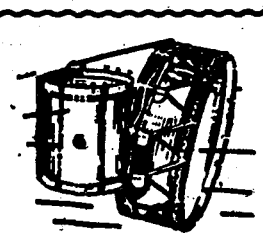

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Duist;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
en Egbert Bluemink.

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bluemink;
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs *f* 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is:
070-246791.

Haalt staatssecretaris Nooteboom een miljard uit het moeras?

door: Teun Tolman, CDA-Tweede Kamerlid en lid van het Europees Parlement

Bijna iedere Nederlander kent Zuidelijk-Flevoland. Velen genieten telkens weer van het prachtige gebied als zij per auto van Lelystad naar Amsterdam rijden. Aan de ene kant de aanstaande Markerwaard met eventueel de tweede nationale luchthaven, aan de andere zijde prachtige rietvelden, moeras en nieuwe cultuurgrond. Dit land in wording komt nu in discussie.

Staatssecretaris Nooteboom van financiën heeft het Landbouwschap zijn uitgifteplan van landbouwbedrijven voor 1978 bekend gemaakt en wenst voor 15 april commentaar.

INHAALEFFECT

Dit jaar zal voor het eerst cultuurgrond in deze polder worden uitgegeven. Een oppervlakte van 2000 ha. In deze omvang zit een inhaaleffect. De komende jaren zal de uitgifte variëren van 1000 tot 1200 ha per jaar. Dit hangt mede af van de rijpheid van de grond.

OMBUIGING

De laatste jaren is er in Nederland een discussie ontstaan over een wenselijke bedrijfsgrootte. In de komende debatten rondom het grondbeleid wordt dit hoogst actueel. We kunnen met de voorstellen van Domeinen duidelijk een ombuiging constateren. Niet maar steeds groter, maar meer boeren, meer kansen. De geplande oppervlakte voor veehouderijbedrijven is nu 30 tot 50 ha. Voor akkerbouw 40 tot 60 ha. Deze maxima hebben mijn instemming.

Hierbij ga ik nu voorbij aan het feit dat de akkerbouwbedrijven iets groter zijn dan de veehouderijbedrijven of zo men wil de veehouderijbedrijven nog steeds kleiner dan de akkerbouw. Ik laat deze problematiek op dit moment rusten. Evenals de mogelijkheid van vestiging van fruitbedrijven en veredelingslandbouw. Dat komt nog wel. 40 bedrijven met een gemiddelde oppervlakte van 50 ha worden dit jaar dus uitgegeven.

GLOBALE BESTEMMING

Zuidelijk Flevoland is groot 53.352 ha. Voor agrarische bestemming is voorlopig 13.000 ha bestemd. Voor **tijdelijk** agrarische bestemming nog 7000 ha. Dit wordt te zijner tijd volgens de planning stedelijk gebied, industrieterrein of recreatieterrein.

En de rest? Bebossing – natuurgebied – of moeras?? De vraagtekens zijn nog vele.

EVALUATIE VAN HET INRICHTINGSPLAN

De staatssecretaris stelt in zijn brief terecht: „dat in het kader van evaluatie van het inrichtingsplan van de nieuwe polder zal moeten worden bezien of en in hoeverre het agrarische areaal nog aanpassing behoeft".
Gaarne willen wij hierover meedenken. Het gaat hier in het hart van Nederland om een evenwichtige opbouw van dit gebied. Geen eenzijdige benadering, maar rekening houdend met de problemen van deze tijd, de problemen van schaarse cultuurgrond en werkgelegenheid.

GRONDBALANS – 15.000 HA MEER

Na diepgaande overweging ben ik tot de conclusie gekomen dat aan het areaal van voorlopig 13.000 ha minstens nog 15.000 ha cultuurgrond moet worden toegevoegd. Dat wil ik graag nader toelichten. Het is mij bekend dat buiten de landbouw elk pleidooi voor meer cultuurgrond met gefronste wenkbrauwen wordt aangehoord. Meer cultuurgrond meer overschotten wordt er dan gezegd. Hier wordt vaak een denkfout gemaakt. De grondbalans in ons land is danig verstoord. Sterker nog, de balans is zeer negatief. Dat wil zeggen er is geen evenwicht meer tussen de winst en het verlies aan goede cultuurgrond.
Per jaar wordt ongeveer 13.000 ha van de cultuurgrond aan de bestemming onttrokken voor woningbouw, wegenaanleg enz.
Dat betekent dat in één jaar de grondwinst voor Zuidelijk-Flevoland verloren is. In ongeveer 10 jaar wordt 13.000 ha gwonnen maar in dezelfde tijd wordt er 130.000 ha cultuurgrond gebruikt voor andere doeleinden. Dat is gelukkig staatssecretaris Nooteboom niet ontgaan aangezien hij nader gaat bezien welke aanpassing nog moet plaatsvinden. Elke vrees voor meer „overschotten" is volkomen ongegrond.

GROND VOOR GROND

Het CDA is een voorstander om grond voor grond te geven. Gedupeerden van stadsuitbreiding enz. zouden in de toekomst mogen kiezen òf geld ontvangen voor de grond en geen grond meer kopen òf grond voor grond ontvangen. Dat zou het meeste ideale zijn. Dat ideaal is op korte termijn niet te verwezenlijken gezien de grondbalans: winst 13.000 ha in tien jaar, verlies 130.000 ha. Er moet echter wel naar gestreefd worden. De vraag van grond voor grond is een zeer sobere wens. Momenteel wordt 25 procent van de grond in de polders bestemd voor gedupeerden van stadsuitbreiding en wegenaanleg.

EEN MILJARD

Interessant is te weten wat de extra kosten zijn om 15.000 ha cultuurrijp te maken in plaats van eventuele bebossing of inrichting voor natuurterrein. Groot zullen de verschillen niet zijn.
Uitgaande van het principe grond voor grond betekent dit dat de waarde van 15.000 ha ongeveer overeenkomt met een miljard gulden.
Gemiddelde aankoopprijzen voor kale bouwgrond variëren van 6 tot 8 gulden per vierkante meter (60.000 tot 80.000 per ha).
In een meer gecoördineerde grondpolitiek in Nederland zou bij keuze van het principe „grond voor grond" de gemeente deze bedragen aan Domeinen kunnen geven. Domeinene op haar beurt kan de grond in eigendom geven aan de gedupeerden. Op deze wijze haalt staatssecretaris Nooteboom een miljard gulden uit het moeras.
Er is geen reden aanwezig voor Domeinen - tenzij er plaatselijk planologische bezwaren bestaan - elke hectare in eigendom te houden. Verkoop op deze wijze werkt geen enkele speculatie in de hand en werkt stabiliserend op de grondprijs op het „oude" land.

WERKGELEGENHEID

Naast de redelijke „grond voor grond" gedachte moet bij dit alles vooral aan de werkgelegenheid worden gedacht. Het bekende Friese rapport „De Friese landbouw een algemeen belang" constateert dat de landbouw juist in deze tijd een zeer stabiele bron van werkgelegenheid is. Het vorig jaar bedroeg het aantal directe arbeidsplaatsen per 1000 ha 157.

Inkrimping van de landbouwgrond met 1000 ha brengt derhalve het werk van 157 mensen in gevaar. 15.000 ha meer geeft naast directe extra werkgelegenheid continu ongeveer 2400 extra arbeidsplaatsen. We weten de immense inspanning van de regering om arbeidsplaatsen bij tal van bedrijven veilig te stellen of tijdelijk nog te behouden. De scheepsbouw en zware metaalindustrie is daar een voorbeeld van. Als de bereidheid aanwezig is om grote bedragen te besteden voor behoud van arbeidsplaatsen zonder grote zekerheden voor de verdere toekomst dan zal met name het initiatief voor verdere evaluatie van inrichtingsbeleid grote aandacht moeten hebben. In het verlengde hiervan is het bijna overbodig op te merken dat een snelle beslissing over de Markerwaard dringend noodzakelijk is.

Bij dit alles is de werkgelegenheid in het geding.
En de projecten zijn zeer rendabel.

Na vertraging toch goedkeuring voor Europees sociaal handvest

door: mr. G. C. van Dam, lid Tweede Kamer voor CDA

Het Europees Sociaal Handvest, afgekort ESH, dat begin april in de Tweede Kamer werd besproken, dateert niet van vandaag of gisteren. Het werd in 1961 door de landen, die de Raad van Europa vormen, ondertekend. In 1966 diende de toenmalige Regering een wetsontwerp tot goedkeuring in en pas in 1978 wordt het ESH afgehandeld.
Dat heeft natuurlijk bepaalde oorzaken; die zullen hieronder aan de orde komen.
Eén en ander wil niet zeggen, dat de zaak al die tijd gewoon is blijven rusten. Integendeel. De schriftelijke voorbereiding is nogal gevarieerd geweest. Elf bewindslieden uit drie kabinetten zijn erbij betrokken geweest.
Twee bewindslieden uit het huidige kabinet, te weten Albeda van Sociale Zaken en De Ruiter, justitie en ad interim Binnenlandse Zaken, zijn betrokken bij de afhandeling.

Er zitten drie problemen van binnenlandse aard aan de goedkeuring van het ESH, die voor de grote vertraging hebben gezorgd:
- de gelijke beloning van vrouwen en mannen;
- het stakingsrecht van werknemers in het bedrijfsleven;
- het stakingsrecht van ambtenaren.

Voor goedkeuring van het ESH is het nodig, dat de binnenlandse wetgeving met de inhoud van het handvest in overeenstemming is. Dat heeft ten aanzien van genoemde onderwerpen de nodige voeten in de aarde gehad. De achtereenvolgende Nederlandse kabinetten stonden terecht op het standpunt, dat die overeenstemming er moest zijn, voordat tot goedkeuring van het ESH kan worden overgegaan.
De gelijkstelling van de beloning van vrouwen met die van mannen vroeg destijds om de nodige geleidelijkheid om de concurrentiepositie met name van die bedrijfstakken waar veel vrouwen werkzaam waren, niet nodeloos in gevaar te brengen. Daar kwam bij, dat in Nederland de stellige indruk bestond, dat de situatie in andere landen op papier wel van de onze afweek, maar in de praktijk niet. De wet van begin 1975, waarin de gelijke beloning tenslotte werd geregeld, loste dit knelpunt voor de goedkeuring van het ESH op.

STAKINGSRECHT

Een andere moeilijkheid voor de goedkeuring van het ESH vormde het ontbreken van een wettelijke regeling van het stakingsrecht. Daarover werd destijds zowel in kringen van de rechterlijke macht als in het georganiseerde bedrijfsleven nogal uiteenlopend gedacht. Daarom was het voor de regering moeilijk met een wetsvoorstel te komen.
Een advies van de Sociaal–Economische Raad van 15 maart 1968 leek intussen uitkomst te bieden. Daarin lag een grote mate van overeenstemming vervat over voorwaarden, waaraan een eventueel aanvaardbare staking zou moeten voldoen. Daarop baseerde het kabinet–De Jong in 1969 een wetsontwerp. Bij en naar aanleiding van de schriftelijke behandeling in de Tweede Kamer kwamen echter toch weer aanzienlijke meningsverschillen, ook in de kring van het bedrijfsleven naar voren, waarop toen de verdere behandeling van het ESH bleef steken. Zodoende bleef ook een algemeen standpunt ten aanzien van de staking ontbreken.
Uitgaande van de sedertdien toch vrij algemeen gegroeide overeenstemming, dat een staking onder bepaalde omstandigheden geen ongeoorloofde zaak is, hebben de drie christen–democratische fracties bij de behandeling van de begroting van justitie 1977 de vraag aan de orde gesteld, of met goedkeuring van het ESH, waarin het recht op staking (en op uitsluiting door de werkgevers) principieel wordt erkend, niet een principiële uitspraak van de Nederlandse wetgever zou opleveren, waarin een rechter een duidelijk aanknopingspunt kan vinden voor de beoordeling van een staking.
Die vraag ontving van de kant van de regering een positieve reactie. Tezamen met de uitvoering van één rechterlijke instantie voor de beoordeling van stakingsvraagstukken en de afhandeling van een bij de Tweede Kamer aanhangig wetsontwerp betreffende de instelling van commissie van onderzoek om stakingen te voorkomen dan wel op te heffen, zou de goedkeuring van het ESH een voorlopig raamwerk kunnen vormen, waarbinnen het stakingsverschijnsel in Nederland zou kunnen worden beoordeeld.
Met de goedkeuring van het ESH wordt één van de onderdelen van dit drieluik nu ingevuld. De indiening van een wetsontwerp tot centralisatie van de rechtspraak in stakingszaken is in voorbereiding en de kamer zal het wetsontwerp inzake de commissies van onderzoek verder moeten afhandelen. Al met al achten regering en kamer hiermee de voorwaarden voor de goedkeuring van het ESH op het punt van de staking vervuld.

Daarbij is het een curieus facet, dat het ESH zelf behulpzaam is bij zijn eigen goedkeuring. Het stakingsvraagstuk is geen zaak van alleen regering en volksvertegenwoordiging. Het is evenzeer een zaak van werkgevers en werknemers. Onze fractie hoopt, dat de goedkeuring van het ESH, die tegelijk de principiële erkenning van het stakingsrecht inhoudt, voor het georganiseerde bedrijfsleven een impuls zal zijn om zich op regelen en voorwaarden ter voorkoming of oplossing van arbeidsconflicten verder te bezinnen.

AMBTENAREN

De derde vertragende factor was gelegen in het stakingsrecht voor ambtenaren. Ambtenaren zijn ook werknemers, die onder de werking van het ESH vallen. Goedkeuring van het ESH zou dus erkenning zonder meer van het stakingsrecht voor ambtenaren betekenen. Die stap ging vorige regeringen en ook de huidige te ver.
In de wereld van de ambtenarenorganisaties bestaat er verschil van mening over. De regering is niet zonder meer tegen toekenning van het stakingsrecht aan ambtenaren, maar vindt wel, dat dat zorgvuldig moet worden geregeld. Zo lang wil zij de ambtenaren buiten de goedkeuring van het ESH houden.
Het overleg met de ambtenarenorganisaties is al jaren gaande en komt niet tot een oplossing.

De CDA–fractie deelt het standpunt van de regering maar vindt wel, dat het vraagstuk van het stakingsrecht voor ambtenaren op afzienbare termijn moet worden afgerond. Daarom tekende de CDA–fractie een VVD–motie mee, waarin de indiening van een voorstel vóór 1 januari 1981 wordt gevraagd. Het stakingsrecht voor ambtenaren hangt ten nauwste samen met de bijzondere rechtspositie van de ambtenaren. Daarom dienen deze zaken in nauw verband met elkaar te worden bezien. Het CDA heeft aanbevolen de commissie–Toxopeus, die al met dit vraagstuk bezig was, doch voor de eer bedankte, toen de vorige regering onverhoeds het stakingsrecht voor ambtenaren aankondigde, weer aan het werk te zetten.

GOEDKEURING

Intussen zal het ESH, voorlopig zonder dat de ambtenaren er onder vallen, worden goedgekeurd. De algehele afhandeling van het ESH kon nog niet worden voltooid omdat regering en kamer niet gereed kwamen met het nogal ingewikkelde vraagstuk, of voor de buitenlandse werknemers een milder regiem wat toelating en eventuele uitzetting betreft moet gelden, waartoe het ESH zou verplichten dan voor andere buitenlanders.
Over deze kwestie zal eerst nog een nader overleg tussen de regering en de betreffende kamercommissie plaatsvinden. De CDA–fractie hoopt, dat voor de buitenlandse werknemers geen uitzondering nodig zal zijn.

Uitslag Statenverkiezing van invloed op samenstelling Eerste Kamer

Woensdag 29 maart jl. heeft voor het CDA in het hele land „succes" gebracht. Alle dagbladen konden de dag na de verkiezingen voor de elf Provinciale Staten berichten, dat het CDA „de grootste" was geworden.

Als men de uitslag, die in elke provincie afzonderlijk werd gehaald, bij elkaar optelt, komt het CDA inderdaad als grootste uit de bus. Doorgetrokken naar de landelijke politiek is dit echter niet het geval.

Voor wat de beide regeringsfrakties, CDA en VVD, betreft, blijft het aantal Kamerleden, ongeacht de verkiezingsuitslag van 29 maar, op 77 gehandhaafd.

In de Provinciale Staten is het CDA wel de grootste geworden, of beter gezegd, gebleven. In 1974 behaalden de in het CDA samenwerkende partijen gezamenlijk 235 Statenzetels, terwijl het er na vorige week woensdag 268 zijn geworden. Een winst van 33 zetels. Ter vergelijking: de PvdA behaalde 254 zetels tegen 218 in 1974 en de VVD 118 tegen in 1974 131. Voor de laatste verlies dus.

Alleen in de provincies Groningen en Limburg bleef het aantal zetels voor het CDA gelijk, respectievelijk 15 en 34. In alle overige provincies werd 1 of meer zetels winst geboekt. Vooral de provincies Overijssel en Noord-Brabant schoten er uit, want daar behaalde het CDA 6 zetels winst. Aangetekend moet dus wel worden, dat in deze provincies het totaal aantal Statenleden t.o.v. 1974 wordt uitgebreid met 4 zetels. Als we dit bezien was Gelderland toch wel een uitschieter, want daar werden, zonder dat de Staten uitbreiding ondergingen toch maar liefst 5 zetels meer behaald dan in 1974.

Een totaal overzicht van de resultaten in alle provincies voor het CDA staat in tabel 1.

Geen slechte resultaten, en niet in het minst te danken aan de vele aktiviteiten van de leden der campagneteams op regionaal en plaatselijk niveau.

Al werd aan deze verkiezing een overdosis landelijk karakter meegegeven, voornamelijk door de publiciteit, en ook al droegen daar de „landelijke politici" ontzettend veel toe bij, de uitslag zou ongetwijfeld anders zijn geweest, wanneer niet al die inspanning was geleverd door die vele CDA'ers in den lande. Loon naar werken is uiteindelijk verkregen en daarvoor mogen zij best eens een grote pluim op de hoed ontvangen.

Al zijn de verkiezingen dan voor de Provinciale Staten geweest, toch zijn zij op termijn wel degelijk van enige landelijke betekenis.

De leden van de Provinciale Staten kiezen namelijk - eens in de drie jaar de helft - de leden van de Eerste Kamer.

Het afgelopen jaar hebben de in 1974 gekozen statenleden 37 Eerste-Kamerleden gekozen, 19 leden door Provinciale Staten van Groningen, Drenthe, Overijssel en Gelderland en 18 leden door de Staten van Zuid-Holland. In 1980 is de beurt aan verkiezing van 38 Eerste-Kamerleden, resp. 17 leden door de Provinciale Staten van Noord-Holland en Friesland en 21 leden door de Statenleden van Utrecht, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg. De thans (op)nieuw gekozen Statenleden in de laatstbedoelde provincies zullen dan dus het politieke karakter in de Eerste Kamer door hun keuze bepalen en meer dan vermoedelijk veranderen. Uit een eerste zeer globale berekening blijkt namelijk dat de samenstelling van de Eerste Kamer drastisch gewijzigd kan worden door de grote verschuivingen die in de Provinciale Staten heeft plaatsgevonden.

Het CDA zal in 1980 bijvoorbeeld een minimale winst van 2 zetels in de Eerste Kamer kunnen verkrijgen en wellicht worden het er nog meer. Ook de PvdA zal winst boeken en de VVD gaat waarschijnlijk iets achteruit. Eén en ander hangt samen met het ingewikkelde en soms wat wonderlijk aandoend verkiezingsstelsel voor de leden van de Eerste Kamer, waarbij met name grote partijen wel eens in het voordeel zijn.

In tabel 2 is aangegeven welke wijziging in de samenstelling van de Eerste Kamer na verkiezing van de helft daarvan in 1980 vooralsnog is te verwachten. Men moet zich daarbij wel realiseren, dat hier is uitgegaan van zeer globale cijfers en dat door onderlinge steun van bepaalde Statenleden aan een andere groepering een partij, die op het oog misschien uit de Eerste Kamer verdwijnt, toch weer een zetel behaalt.

Tevens is aangegeven, welke zetelverdeling uit de bus kan komen, wanneer de gehele Eerste Kamer opnieuw gekozen zou moeten worden op basis van de verkiezingsuitslag van vorige week, ook hier met het zeer globale karakter.

Verkiezing van de gehele Eerste Kamer wordt echter alleen gehouden wanneer zij ontbonden is. Voorlopig ziet dat er niet naar uit en derhalve zullen de 37 leden in 1977, gekozen door de noord-oostelijke provincies en de provincie Zuid-Holland, vermoedelijk niet eerder aftreden dan 1983.

Op dat moment hebben reeds volgende Statenverkiezingen plaatsgevonden (1982). Wat dan de uitslag zal worden, is zelfs geen speculeren meer te noemen.

Tabel 1:

Provincies	CDA-zetels 1978	CDA-zetels 1974	totaal Staten
Groningen	15	15	55
Friesland	23	22	55
Drenthe	15	13	51
Overijssel	29	23	63
Gelderland	30	25	71
Utrecht	21	17	79
Noord-Holland	21	17	79
Zuid-Holland	23	20	83
Zeeland	17	15	47
Noord-Brabant	40	34	79
Limburg	34	34	63
	268	235	705

Tabel 2:

Mogelijke samenstelling 1e Kamer na verkiezing 38 leden in 1980.

	Samenst. zou kunnen zijn	Samenst. is thans
PvdA	27	(25)
CDA	26	(24)
VVD	13	(15)
D'66	2	(—)
SGP	2	(1)
PPR	2	(5)
PSP	1	(1)
CPN	1	(2)
GPV	1	(1)
BP	–	(1)
	75	(75)

Mogelijke samenstelling 1e Kamer wanneer geheel opnieuw verkozen voor 1982.

	Samenstel. zou dan zijn	Samenst. is thans
PvdA	27	(25)
CDA	28	(24)
VVD	13	(15)
D'66	4	(—)
SGP	2	(1)
PPR	–	(5)
PSP	–	(1)
CPN	1	(2)
GPV	–	(1)
BP	–	(1)
	75	(75)

Steun aan de Koning

door: Hans Gualthérie van Weezel, CDA-Tweede Kamerlid

Oud-minister Pronk heeft in de Tweede Kamer geen succes gehad met een aanval op het beleid van minister De Koning, zijn opvolger op ontwikkelingssamenwerking. Ondanks een overvloed aan woorden kon hij geen bewijs aanvoeren voor zijn stelling, dat De Koning bij de subsidiëring van ontwikkelingsprojecten andere criteria hanteert dan hijzelf heeft gedaan. Een en ander gaf aanleiding tot een weinig verheffend parlementair gebeuren, waarin de oud-bewindsman duidelijk aan prestige verloren heeft. Waar gaat het om?

DE NCO

De NCO, de Nationale Commissie Ontwikkelingsstrategie, moet gezien worden als een lofwaardige poging om op het terrein van voorlichting en bewustwording tot een samenwerkingsvorm tussen particulier initiatief en overheid te geraken. Een constructie die echter in de praktijk, om het zgn. rapport Dales in deze te citeren voor de NCO een dubbele loyaliteit met zich mee brengt, die niet voor een ieder even gemakkelijk hanteerbaar is. Het is immers duidelijk, aldus het rapport, dat de loyaliteit aan de overheid in sommige gevallen in conflict kan geraken met het engagement in een bepaald terrein. Bij de afweging van deze loyaliteiten zal er echter niet aan ontkomen kunnen worden, dat het uiteindelijk de minister is, die als lid van de regering de politieke verantwoordelijkheid voor het beleid van het NCO draagt. Uitgangspunten waren (Pronk) en zijn dat de regering geen projecten van de Nationale Commissie Ontwikkelingsstrategie financiert als ze duidelijk ingaan tegen het buitenlands beleid van de Nederlandse overheid, dat de projecten een duidelijke relatie met het ontwikkelingswerk moeten hebben en dat bij contacten met multinationals alle betrokkenen, ook de werknemers, bij de opzet van de projecten moeten worden betrokken.

OFFERS

Het interpellatiedebat heeft duidelijk aangetoond, dat wil men offers voor ontwikkelingssamenwerking blijven vragen het thans noodzakelijker dan ooit is de brede steun van alle lagen en groepen van de Nederlandse bevolking voor het ontwikkelingsvraagstuk te verkrijgen. Het streven van de minister om door voorlichtingsactiviteiten het maatschappelijk draagvlak van het ontwikkelingsbeleid te versterken, past hier dan ook in. Het gaat thans om het accent in een wellicht te groot aantal projecten op het maatschappelijk-politiek functioneren van de samenleving elders en bij ons. Hierdoor kan het accent op een beter aandeel van de Derde Wereld in welvaart en zeggenschap in de verdrukking komen. Ook bestaat het gevaar dat het beeld zou kunnen ontstaan dat ontwikkelingssamenwerking en bepaalde maatschappijbeschouwingen identiek zijn. Met andere woorden de relevantie voor ontwikkelingssamenwerking kan in sommige gevallen behalve een kleine groep van ingewijden het grotere publiek ontgaan. Kwaliteit, effectiviteit, draagvlak en relevantie lijken gerechtvaardigde verlangens.

BEGRIP

Hoewel men begrip moet hebben voor het feit, dat de langdurige kabinetsformatie ten aanzien van de projectgoedkeuring een zekere onzekerheid geschapen heeft, ontkomt men evenwel niet aan de indruk dat tegenstellingen tussen het NCO en de minister onnodig door het NCO op de spits gedreven zijn. Zeker nu de discussie over een nieuw mandaat nog niet plaatsgevonden heeft.

Een voortdurend politiseren en vooral ook polariseren (bij elke ministeriële afwijzing van een afzonderlijk project) vormt immers behalve een last voor de minister, ook een hypotheek op de toekomst van het NCO. Getracht zal moeten worden om uit de huidige impasse te geraken, hetgeen minister De Koning zeker toevertrouwd is. Een mogelijkheid hiertoe zou de zgn. programmasubsidiëring kunnen zijn. Dit zou echter wel een strakker mandaat met duidelijke spelregels met zich mee moeten brengen. Ook zal in deze constructie, die de minister bespreekbaar acht, de mogelijkheid van een inspectie opgenomen moeten worden om de kans op ontsporingen zo klein mogelijk te maken.

CDA via radio en tv

Het CDA verzorgt op dinsdagavond om de veertien dagen, via Hilversum 1 van 18.19 tot 18.29 uur, de politieke radiozendtijd. De komende uitzendingen zijn op de dinsdagen 18 april, 2 mei, 16 mei, 30 mei, 13 juni en 27 juni.

De eerstvolgende politieke tv-uitzending van het CDA is op woensdag 3 mei, via Nederland 1, om 19.50 uur.

Dagelijks bestuur CDA: verheugd over resultaat statenverkiezingen

Het dagelijks bestuur van het CDA heeft dezer dagen, naar aanleiding van de uitslag van de statenverkiezingen, de volgende verklaring uitgegeven:

„Het Dagelijks Bestuur van het CDA is zeer verheugd over het buitengewoon goede verkiezingsresultaat dat bij de Provinciale Statenverkiezingen is geboekt. Het Dagelijks Bestuur is zeer veel dank verschuldigd aan alle werkers in de provincie die hun geweldige inzet door dit resultaat zagen beloond. Het resultaat manifesteert zich met name in versterkte CDA-Statenfracties. Daarnaast betekent deze verkiezingsuitslag ook een stimulans voor het politieke werk van het CDA in alle geledingen.

Voor zover landelijke politieke factoren deze verkiezingsuitslag hebben beïnvloed, is dit mee te danken aan een duidelijke profilering van het CDA door de wijze waarop premier Van Agt met zijn christen-democratische collegae de moeilijke problemen van ons land aanpakt, en door het beleid van de Tweede-Kamerfractie van het CDA onder leiding van Aantjes, die eensgezind heeft gewerkt aan de vormgeving van ons program „Niet bij brood alleen".

Voor alle betrokkenen binnen het CDA blijft de opdracht bestaan dit votum van vertrouwen waar te maken door zich te blijven inzetten voor een hervormingsgezind en aansprekend beleid."

Het kader- en vormingswerk van de CHU in 1977

Voortgang op de ingeslagen weg

Met de beide andere stichtingen binnen het CDA op het terrein van het vormingswerk heeft de Stichting Kader- en Vormingswerk CHU ook in 1977 getracht te komen tot uitvoering van een totaalplan dat, gelet op de beperkte middelen, toch zoveel mogelijk leden en niet-leden bereikte met het doel de CDA-gedachten, veelvuldiger, effectvoller en enthousiaster te verbreiden en doen verbreiden. Op twee terreinen evenwel is onze CH-stichting aktief geweest puur binnen de CHU zelf.

CENTRALE VAN CH-VROUWEN

Voor de CH-vrouwen is op 31 augustus 1977 een studiedag georganiseerd gericht op de verkiezingen in 1978. Inleidingen en discussie hadden naast een algemeen informatief doel, vooral de taak - en de bijzondere mogelijkheden - van de vrouw in raads- en statenwerk op het oog. Te weinig vrouwen treffen we aan in onze fracties. Duidelijk dat onze CH-stichting hier met name een belangrijke doelgroep signaleert voor het kader- en vormingswerk.

DOCUMENTATIE

Over de Christlijk-Historischen in de 19e eeuw en de werking van het districtenstelsel in die tijd is weinig bekend. Nu we met het CDA een nieuw tijdperk - partijpolitiek gezien - ingaan, lijkt het ons een goede gedachte de verspreid voorkomende, en soms tegenstrijdige gegevens, te bundelen, waar mogelijk op de juistheid te toetsen en daarmee een bijdrage te leveren in het geheel van documentatie over de christen-democratie in Nederland.

CDA-VORMINGSAKTIVITEITEN

Het totaal van CDA-projecten is gericht op:
a. leden;
b. niet-leden, geïnteresseerden en scholieren.

Groepen van leden worden benaderd, gelet op hun **ervaring** in de politiek óf gelet op hun **interesse** in de politiek. Onderscheid kan dan verder worden gemaakt in de gerichtheid van die interesse, namelijk óf men praktisch wil bezig zijn in gemeenteraad, wijkraad, staten of kamer, óf dat men belangstelling heeft in bepaalde onderwerpen (thema's) zoals: ruimtelijke ordening, neutronenbom, inkomenspolitiek, gezin en maatschappij, enz.
De volgende projecten zijn uitgevoerd in 1977:

- Voor een eerste en vrijblijvende kennismaking is er de 2-avonden-cursus.
- Voor de geïnteresseerde leden, beginnelingen, is er de basiscursus, die aan de hand van thema's gericht is op vaardigheidstraining en partij-organisatorische en politieke scholing.
- Voor de meer geïnteresseerden in bepaalde thema's zijn er de studiedagen.
- Speciaal voor vrouwen die de politieke scholingscursussen willen bijwonen, zijn er studiedagen.
- Voor de praktizerende geïnteresseerden op gemeenteraadsniveau zijn er de cursussen voor raadsleden en aspirant-raadsleden.
- Op diverse terreinen worden er voorts door regionale CDA-organisaties cursussen gegeven die landelijk worden gesubsidieerd.
- Voor de niet-leden (maar ook leden) zijn er lesbrieven en boekwerken (bijv. Formatiebelicht).

Van deze aktiviteiten neemt de CHU-stichting er een viertal voor haar rekening.

STUDIEDAGEN I.V.M. DE POLITIEKE SCHOLINGSCURSUSSEN VOOR VROUWEN

Op 13 januari werd de studiedag gehouden. Vier onderwerpen werden behandeld aan de hand van vragen, een toelichting op de vragen en een beantwoording van de vragen. De beantwoording werd opgesteld door de CDA-wetenschappelijke instituten. Voorts werd enige aandacht gewijd aan de techniek van forumdiscussie. Het aantal deelnemers was 68.

2-AVONDEN-CURSUS

In diverse plaatsen werd deze politieke scholingscursus gehouden zoals in Barneveld, Bleskensgraaf, Echteld, Heemskerk, Leeuwarden, Pijnacker en Vaassen. Eén avond gewijd aan de uitgangspunten van het CDA aan de hand van wat stellingen, zo ook één avond gewijd aan de praktische politiek. Het aantal deelnemers houden we beperkt tot rond 15, om de sfeer wat intiem te houden en om de discussiemogelijkheid voor allemaal aanwezig te doen zijn.

CURSUS GEMEENTERAADSLEDEN

Voor groepen van 15 personen werd in een viertal zaterdagochtenden deze cursus gehouden en wel te Leiden, Utrecht en Zwolle in het seizoen 1976/77. De onderwerpen waren ruimtelijke ordening, gesprekstechnieken, onderwijs, subsidiepolitiek. Het boek „Kijk op de gemeenten" diende wederom als lesmateriaal, met daarnaast voor elk onderwerp apart aktuele informatie en leerstof.
Voor het seizoen 1977/78 vindt deze cursus plaats in Bergen op Zoom, Eindhoven, Leiden, Utrecht en Zwolle.
Per cursus nemen maximaal 15 personen deel.

SUBSIDIËRING REGIONALE AKTIVITEITEN

Cursussen en studiedagen worden door regionale partijorganen georganiseerd. Op basis van een toelichting op de te houden cursus en een begroting kan vooraf subsidie worden aangevraagd.
Indien met de opzet – vooral inhoudelijk – accoord wordt gegaan kan een belangrijke subsidie worden toegekend. Subsidies werden verstrekt aan Groningen, Limburg, Rijswijk, Zuid-Holland (vrouwen), Noord-Holland (vrouwen) en Zwolle.

DE DOCENTEN

Een woord van dank aan „onze" docenten is in dit verslag zeker op zijn plaats! De wijze waarop zij les geven en de discussies leiden is voortreffelijk. De reakties van de deelnemers zijn altijd positief.
De inbreng van de docenten is niet alleen het lesgeven zelf. Daarnaast is er het meedenken in de totaliteit van de cursus, de voorbereiding, het veelvuldig helpen en informeren van deelnemers ná de cursus, de bereidheid om dit werk te doen en de avonden en zaterdagen daarvoor ter beschikking te stellen.

Hartelijk dank aan:
Mr. H. K. J. Beernink, N. de Boer, drs. W. v. d. Bos, dr. S. Faber, ds. A. de Haan, A. J. Hermes, L. A. van Maasdam, drs. A. v. d. Mark, J. A. Oosterhoff, H. G. J. van Roekel, J. Rijstenbil, mr. A. L. M. de Sutter en dr. L. S. v. d. Top. 2-avonden!

CH-STICHTINGSBESTUUR

Het bestuur onderging in 1977 één verandering, de heer Eversdijk werd opgevolgd door de heer Schapenk te Utrecht.
De bestuurssamenstelling is: mevr. mr. E. A. Haars, voorzitter; dr. E. Bleumink, secretaris-penningmeester; mevr. C. H. Evenhuis-van Essen; drs. Chr. van Gulyk; drs. A. G. Schapenk.
De administratie en de organisatie van projecten wordt uitgevoerd door het Uniebureau, met name door A. van Dam en H. Lindenburg. Vanuit en namens het bestuur hebben mevrouw Evenhuis, Van Gulyk en Lindenburg zitting in de CDA-coördinatiecommissie voor het vormingswerk.

DE CDA-STICHTING VOOR POLITIEK VORMINGS- EN SCHOLINGSWERK

De laatste daad van de CDA-coördinatiecommissie is geweest het in het leven roepen van een CDA-stichting voor het vormingswerk. De subsidiegelden vanuit het ministerie gaan namelijk naar een partij die in de Tweede Kamer vertegenwoordigd is, en die partij is het CDA.
In de CDA-stichting zijn de stichtingen van ARP, CHU en KVP vertegenwoordigd middels drie bestuursleden. Vanuit de rechtstreekse leden van het CDA worden twee bestuursleden aangewezen. De staffunctionarissen van de drie bureaus hebben een adviserende stem in het bestuur.
De subsidiegelden worden door de stichting verdeeld naar het aantal zetels dat ARP, CHU en KVP in de CDA-fractie van de Tweede Kamer hebben.
De CDA-stichting, die een coördinerende en adviserende taak vervult ten aanzien van de bestaande drie stichtingen voor het vormingswerk, is op 23 december 1977 opgericht.

H. Lindenburg.

Afkeer èn inzet voor politiek bij Lohman en Van Agt

door: drs. A. J. van Dulst

Tot aan de datum waarop het dit jaar 70 jaar geleden zal zijn, dat de CHU ontstond (9 juli), zullen mijn 14-daagse commentaren vaak op de historie betrokken zijn. Ik kom daar ook voor uit en acht het plicht. In het artikel van 31 maart: „De partijgeschiedenis die nog steeds geschreven moet worden", heb ik geprobeerd met feiten aan te tonen hoezeer de CHU tot nu toe is tekort geschoten in het intensief bezig zijn met eigen wording en ontwikkeling. Verleden en heden kunnen overigens opmerkelijke parallellen vertonen. Daarover zal het ditmaal gaan.

Wanneer premier Van Agt in de late uurtjes van de 29ste maart in het Provinciehuis in Den Haag laat merken, dat hij de uitslag van de Statenverkiezing voor het CDA zo positief ervaart dat hij die avond verklaart tot één „waarop hij de politiek echt leuk begint te vinden", denk ik vanuit mijn concentratie op Lohman meteen 84 jaar terug. Op 9 januari 1894 werd deze n.l. net zo „victorieus tot lid voor Goes geproclameerd" als de RK-voorman Schaepman hem in een hartelijk briefje had toegewenst. Het trouwe kiesdistrict had hem, die spoedig wéér en voor lange tijd „de afgevaardigde van Goes" zou heten, met volstrekte meerderheid in de Tweede Kamer teruggebracht. Lohman behaalde 1683 stemmen tegenover de liberale candidaat 944. Hij moet bij het vernemen van die duidelijke uitslag net zo blij geweest zijn als Van Agt een paar weken geleden en hij moet evenzeer reden gehad hebben om de politiek weer eens leuk te gaan vinden.

DE ÉÉN NOEMT HET STUDEERKAMER – DE ANDER BOS...

Na zijn kort optreden als minister van Binnenlandse Zaken (17 febr. 1890 – 20 aug. 1891) en de voor rechts matige verkiezingen van juni 1891 denkt Lohman er sterk over zich terug te trekken uit de practische politiek, waarin hij zich vanaf de officiële stichting van de ARP in 1879 had bevonden. Hij schrijft dat ook aan Kuyper, wiens gereserveerde houding tegenover het kabinet-Mackay waarvan Lohman deel had uitgemaakt, hij moeilijk kon plaatsen. De man die dan al 12 jaar in parlement of regering heeft gezeten, wil zelfs geen candidatuur voor de Gemeenteraad meer aanvaarden, doch zich geheel terug trekken op zijn professoraat. Voor hem lag dat aan de juridische faculteit van de Vrije Universiteit, voor Van Agt aan die van de Katholieke Universiteit Nijmegen. Maar het kost niet veel verbeelding om Van Agt, nadat hij in de informatieperiode-Veringa het bos wilde ingaan omdat hij zelf vond niet te deugen voor de politiek, in die tijd hetzelfde te horen denken – zelfs het woordgebruik lijkt hem niet vreemd – als wat Lohman op 5 maart 1892 aan Kuyper schreef:
„...ik hoop nog enkele jongelieden bekwaam te kunnen maken voor de taak die hen wacht, en wensch mij zelve meer en meer terug te trekken van een gebied, waarop ik meer verdriet en onrust dan genot en geluk gevonden heb, en waarop voor mij niet veel meer te doen valt."

Het zijn bekende klanken, memoreert dr. Suttorp in zijn biografie van Lohman: in de diepste grond vindt hij geen vreugde in het politieke bedrijf en slechts het besef van roeping kon hem deze waarheid doen vergeten. Na teleurstelling of tegenslag deed ze zich echter weer te sterker gevoelen.
Is dat ook niet hetgeen we bij Van Agt bemerken?
Besef voor roeping en plicht: zowel Lohman als Van Agt zijn erdoor over de streep getrokken tussen een juristenbestaan en het leven van een politicus. Het was sterker dan hun afkeer van politiek, die ze beiden niet verborgen hebben gehouden.

In het Menten-debat van februari 1977 stelt de spreker uit de PvdA-fractie dat Van Agt weliswaar onbekwaam is gebleken als minister van Justitie, maar om tactische redenen wordt tegen de man die ook vicepremier is in het kabinet-Den Uyl geen motie van afkeuring ingediend. Van Agt heeft er woorden voor, die ook Lohman niet vreemd geweest zouden zijn: „Als het om redenen van halfhartigheid niet mogelijk is een dergelijke motie te produceren – wij willen de Minister eigenlijk niet, maar om politieke redenen moet hij maar blijven zitten – als dat behoort tot de regels van ware politiek, dan is mijn aversie tegen politiek vandaag verhevigd."
Lohman was 42 toen hij zijn politieke loopbaan begon, Van Agt een jaar jonger. Maar de AR-politicus die op 16 september 1879 beëdigd werd als lid van de Tweede Kamer, is tegenover zijn vriend ds. Pierson al meteen heel duidelijk. Veertien dagen Kamerlidmaatschap hebben hem al de zeer onaangename indruk gegeven dat alles van intrigues samenhangt: „Ronduit gezegd, het is alsof men komt in een leugensfeer"...
Nu dient gezegd dat Lohman de Kamer niet onbevooroordeeld binnentrad. De man die van 1879–1921 met een kort intermezzo deel uitmaakte van parlement en regering, moest door plichtsbesef en roeping over veel bezwaren heengetild worden. Tien dagen na zijn intrede in de Kamer bekent hij al aan Kuyper: „'t Kan zijn, waarde vriend", (en alweer valt de gelijkenis op met het taalgebruik van Van Agt) „dat ook mij de Kamerlucht bederft – 't geen God verhoede! – maar op dit ogenblik heb ik er reeds of nog een afkeer van, en ware 't niet, deels uit plichtsbesef, deels uit liefde ook voor u en uw streven – ik zou reeds ernstig aan terugtrekken denken."
Lohman's bede is verhoord. In het prachtige levensbericht dat de – toen Groningse, later Leidse – nieuw-testamenticus prof. dr. J. de Zwaan in juli 1924 over Lohman schreef, roemt hij diens ongeknakte hoge en zeldzame oprechtheid waaraan zijn naam zowel voor tegenstanders als vrienden onafscheidelijk verbonden is: „Ware oprechtheid is een taak, een ideaal, een heilig goed, een genadegave. Zij veronderstelt een ootmoedig hart, dat Gods leidingen ook in de ziel van de tegenstander eerbiedigen kan. Zij onderstelt een fijngevoelige ziel, die de liefde voor wat recht en waar en goed is zelfs onder terugstotende schijn nog weet aan te voelen. Zij rekent met de beperktheid van eigen inzicht en, hopende die te overwinnen, kan zij blijven hopen, dat die ook bij anderen zal mogen geschieden. De oprechtheid zoekt zichzelve niet. Ook al treedt ze op met kracht. Zij blijft het kind van de liefde, waarvan de apostel Paulus reeds hetzelfde gezegd heeft."[1])
In een tijd waarin gesproken wordt over „vulgarisatie van de politiek" (Bas de Gaay Fortman in Hervormd Nederland van vorige week bijv.), herinner ik nog aan een andere uitspraak van De Zwaan in zijn geciteerde artikel: „God verhoede, dat ooit mannen, die Lohman zich ten voorbeeld stellen willen of althans met de eerbied voor een karakter als 't zijne te rade willen gaan, schaars zouden worden in ons publieke leven!"

HUNS ONDANKS

Hoe oprechtheid hem door strijd en zegepraal geleid heeft en in de moeilijkste conflicten zijn leidsvrouw gebleven – schreef De Zwaan nog – moge eenmaal een biografie van Lohman ons doen zien. Welk een

vervolg op pagina 7

Berlijn: een bezette enclave! (2)

De conferentie in Berlijn handelde niet alleen over de oost-west-politiek, waarover in het eerste artikel geschreven werd. Andere onderwerpen waren het partijsysteem in de Bondsrepubliek, de toekomst van Europa en een nieuwe economische wereldorde.

West-Duitsland is een bondsstaat, d.w.z. zij is een federatie van 11 landen die ieder een eigen regering hebben. De Bundestag wordt direct door het volk gekozen (vanaf 18 jaar). De Bundestag telt 518 leden, van wie er 22 uit Berlijn afkomstig zijn. De huidige coalitie van SPD en FDP kan rekenen op 214 + 39 = 253 zetels, de oppositiepartij C.D.U. op 243 zetels. De Bundestag kiest de Bundeskanzler. Lange formaties zijn daarom onbekend in West-Duitsland. Immers een regering komt ten val als een meerderheid van de volksvertegenwoordigers een nieuwe Bundeskanzler kiest. Staatshoofd is de Bundespräsident, die benoemd wordt door de Bundesregering op voorstel van de Bundeskanzler.
Naast de Bundestag bestaat een ander orgaan: de Bundesrat. Deze wordt samengesteld uit de regeringen van de 11 landen. Zij omvat 41 + 4 (uit Berlijn) leden. Het aantal leden dat een land naar de Bundesrat afvaardigt, is afhankelijk van het aantal inwoners van het land.
Voor de verkiezingen van de Bundestag is de BRD verdeeld in 248 districten. De kiezer kan twee stemmen uitbrengen: één op een persoon en één op een partij van zijn voorkeur. Hoeveel zetels een partij behaalt wordt bepaald door het aantal partijstemmen. Er geldt in West-Duitsland een kiesdrempel van 5%, m.a.w. een partij moet 26 zetels halen, wil zij vertegenwoordigd worden in de Bundestag.
Een bijzonderheid in West-Duitsland, die vermelding verdient, is dat de partijen door de overheid gefinancierd worden. Indien een partij bij de verkiezingen 0,5% van de stemmen haalt, krijgt zij per gewonnen stem: DM 3,50. Uiteraard worden de financien van de partijen onderzocht, waabij de partijen tot openlegging van hun boeken verplicht zijn. Het gaat hierbij dan alleen om een boekhoudkundig onderzoek. Inhoudelijke kritiek op de bestedingen mag niet geleverd worden.

DE TOEKOMST VAN EUROPA

Europese éénwording werd bepleit door de heer R.B. Giesel, medewerker aan de Konrad Adenauer Stiftung. Met name op het gebied van buitenlandse politiek, energieproblematiek en economische aangelegenheden is een nationaal beleid onmogelijk geworden. Hechte samenwerking daarbij is noodzakelijk. De huidige organisatiestructuur van de Europese Gemeenschap is echter ontoereikend om van Europa één eenheid te maken. Het Europees Parlement moet daarom in haar bevoegdheden worden versterkt. Het voordeel van het Europese Parlement boven de Europese Commissie is, dat in het eerste orgaan de kleine landen niet door de grote staten overstemd kunnen worden. Ook de toelating van Spanje, Portugal en Griekenland kwam ter sprake. De inleider meende dat na een periode van ongeveer 3 jaar onderhandelen een overgangsregeling van plm. 7 jaar van kracht zou moeten worden, eer de genoemde landen een volwaardige Europese partner kunnen zijn. Aan de andere kant zal spoed gemaakt moeten worden met de toelating van bovenvermelde landen, om te voorkomen dat in die landen anti-Europese of zelfs anti-democratische krachten aan invloed zouden winnen.

EEN NIEUWE ECONOMISCHE WERELDORDE

De adjunct-directeur van het Duits ontwikkelingsinstituut te Berlijn heeft de deelnemers aan de conferentie helder geschetst hoe de verhoudingen tussen de z.g.n. derde wereld en de rijke landen zijn. Wij spreken meestal generaliserend over de derde wereld. Toch zijn er belangrijke verschillen te ontdekken tussen de ontwikkelingslanden. Opeclanden namen een gewichtige plaats in als gevolg van de olievoorraden. Andere grondstofproducerende landen hebben belang bij stabilisering van de prijzen. De zgn. 4e wereldlanden bezitten in't geheel geen grondstoffen en hebben wel zeer sombere vooruitzichten. (Pakistan, Soedan). Andere landen zoals Brazilië, Egypte en India kunnen-met hulp-uitgroeien tot zeer belangrijke staten, ook op politiek gebied. Ondanks deze verschillen treden de ontwikkelingslanden veelal eensgezind naar buiten op.
Wat wil de derde wereld nu concreet? -zelf verwerken van grondstoffen, bevoorrechte toegang van haar producten op de wereldmarkt, -verhoging en stabilisering van prijzen, -éénvoudiger krediet verkrijgen bij het I.M.F., -gemakkelijker optreden op de westerse kapitaalmarkt, ontwikkelen van codes voor het gedrag van internationale ondernemingen en het verhogen van de ontwikkelingshulp. Is dat teveel gevraagd? De westerse wereld kan niet buiten de grondstoffen uit de ontwikkelingslanden. Bovendien hebben de arme landen nog een ander machtsmiddel: de chaos of een derde wereldoorlog! Het zullen m.n. de Christen Democraten in de politiek moeten zijn, die voortdurend op onze verplichtingen t.a.v. de derde wereld, op het belang van andere economische verhoudingen in de wereld en op onze persoonlijke verantwoordelijkheid zullen wijzen.

NAWOORD

In twee artikelen heb ik gepoogd een beeld te geven van de conferentie in Berlijn. Het is zeker geen volledig beeld geworden.

In „de Nederlander" van vrijdag 7 april jongstleden heeft A.B.L. de Jonge in het artikel „Berlijn: een bezette enclave" een begin gemaakt met het weergeven van zijn indrukken van een dit voorjaar gehouden conferentie, georganiseerd door de Konrad Adenauer stichting, het wetenschappelijk bureau van de Christen-democratische Unie (CDU) in West-Duitsland. Op deze conferentie waren Belgen, Nederlanders en Luxemburgers aanwezig.
In dit nummer van „de Nederlander" het tweede artikel.

Veel meer zou er te zeggen zijn over de historische achtergronden van één en ander. De vraagstukken die ik achtereenvolgens heb beschreven zijn veel gecompliceerder, dan ik in dit bestek heb kunnen weergeven. Indrukwekkend waren de gesprekken met bewoners van Oost-Berlijn. Zeer zinvol waren de gedachtenwisselingen met vertegenwoordigers van de C.D.U. Vooral de gesprekken over de opstelling van de C.D.U. t.a.v. zaken als de anti-terreurwetten, de oost-west verhoudingen en de grondslag van een Christelijke partij, hebben een verhelderende invloed gehad.
Berlijn: een bezette enclave! Hoewel dit opschrift niet de gehele inhoud betreft heb ik toch gemeend dit als titel aan de artikelen mee te moeten geven. De stad ligt midden in Oost-Duitsland; het westelijke stadsgedeelte wordt bezet door de drie geallieerden machten (Amerika, Engeland, Frankrijk). En het oostelijk gedeelte? Wordt ook dat niet bezet door de allesoverheersende Marxistische invloed?
De bezetting van West-Berlijn is echter in het belang van de vrije wereld, de bezetting van Oost-Berlijn (en van de DDR) is een gevaar voor de vrije wereld. Dit was wel de belangrijkste ervaring!
Leiden A.B.L. De Jonge

Vervolg van pagina 6

opvoedend boek zal dat wezen en welk een prachtig werk voor hem, aan wie het zal mogen gelukken dat boek aan ons volk te geven.
L.C. Suttorp deed dat op voortreffelijke wijze in 1948 (uitgave Stols, Den Haag). Deel III (hoofdstuk 17) opent als volgt:
Lohman is zijns ondanks in de politiek gekomen. Er is geen sprake van dat hij in zijn politieke loopbaan het resultaat vond ener veeljarige ambitie en een zeker heimwee naar zijn vroegere rechterlijke carrière is hem altoos bijgebleven. Hij heeft noch de politiek noch in de politiek zich zelf gezocht. Ze is in de concrete vorm der schoolkwestie als een ernstige roeping voor hem komen te staan en heeft zich als een harde noodzakelijkheid aan hem opgedrongen. Als een onervaren zwemmer werd hij met één slag in de politieke probleemstellingen geworpen. Het heeft hem moeite gekost aan de hem vreemde loopbaan te gewennen, al moet gezegd worden dat hij zich met élan op zijn nieuwe taak geworpen heeft. In de grond der zaak heeft de politiek als zodanig hem nimmer bijzonder aangetrokken. Vooral in de eerste tijd verzuchtte hij menigmaal dat de politiek hem niet aanstond en gaf hij duidelijk te verstaan dat hij à contre-coeur op zijn post bleef.

In Elseviers Magazine van 8 april zegt CDA-voorzitter Steenkamp van de huidige premier:
Een eerlijke, toegewijde en dappere man, die de uitdaging aandurft, niet wegloopt voor verantwoordelijkheden en beslissingen durft nemen. Iedereen weet dat Van Agt echt geen minister-president wilde worden, en dat hij echt geen lijsttrekker had willen zijn. Maar toen hij er eenmaal voor kwam te staan, heeft hij ja gezegd en de verantwoordelijkheden op zich genomen.

[1])In „Nieuw Christelijk Leven", maandblad ter verspreiding van de CH-beginselen. Het verscheen indertijd in Zoutkamp. Prof. De Zwaan was voorzitter van de redactie waarin o.m. zitting had het latere Kamerlid Tj. Krol uit Haren (Gr.). Het Jaarboekje 1929 van de CHU vermeldt als ab.prijs *f* 1,20 per jaar. „De Nederlander" kostte toen als dagblad *f* 3,50 per kwartaal... „Nieuw Christelijk Leven" was vooral bedoeld voor de Groningse CH-ers. De Kamerkring Leeuwarden beschikte over „De Banier", „Koningin en Vaderland" heette CH-weekblad voor Gelderland, Overijssel en Utrecht, en „Het Protestantsche Zuiden" was het orgaan ter verbreiding der CH-beginselen in Zeeland, Brabant en Limburg. De regionale gerichtheid van drie resterende weekbladen bleek meteen uit de naam: „De Zuidhollander", „De Drentsche Banier" en „Het Sticht". Deze veelkleurigheid kon niet verhelen wat mr. J. Schokking als voorzitter van de CHU dat jaar op de Algemene Vergadering opmerkte: „De CH-pers zelf blijft vaak aan de kleine kant."

Internationale Cenyc Seminars

Het Cenyc (samenwerkingsverband van nationale comités voor internationaal jongerenwerk) organiseert in 1978 een drietal seminars in het Europees Jeugd Centrum te Straatsburg:

1. Seminar over de perspectieven voor bilaterale en multilaterale samenwerking tussen jeugd uit zowel West- als Oost-Europa, van maandag 12 juni ('s avonds) tot vrijdag 16 juni ('s middags). Sluitingsdatum voor aanmelding woensdag 10 mei.

2. Seminar over de regionale ontwikkeling in Europa, van zaterdag 30 september ('s avonds) tot zondag 8 oktober ('s avonds). Sluitingsdatum voor aanmelding: woensdag 16 september.

3. Seminar over de rol van internationale organen in onze samenleving, van zondag 3 december ('s avonds) tot zaterdag 10 december ('s avonds). Sluitingsdatum voor aanmelding: woensdag 8 november.
Men kan zich voor deze seminars opgeven bij het Politiek Jongeren Kontakt (PJK), Keizersgracht 209, Amsterdam. Bij opgave kan niet zonder meer op deelname worden gerekend, aangezien per land het aantal deelnemers is vastgesteld op 2 à 3 personen per seminar.

De verblijfkosten komen ten laste van het Cenyc; de vergoeding van reiskosten en loonderving geschiedt volgens de regeling van het Europees Jeugd Centrum (op aanvraag verkrijgbaar bij het PJK).

De voertalen tijdens de seminars zijn: Engels en Frans.

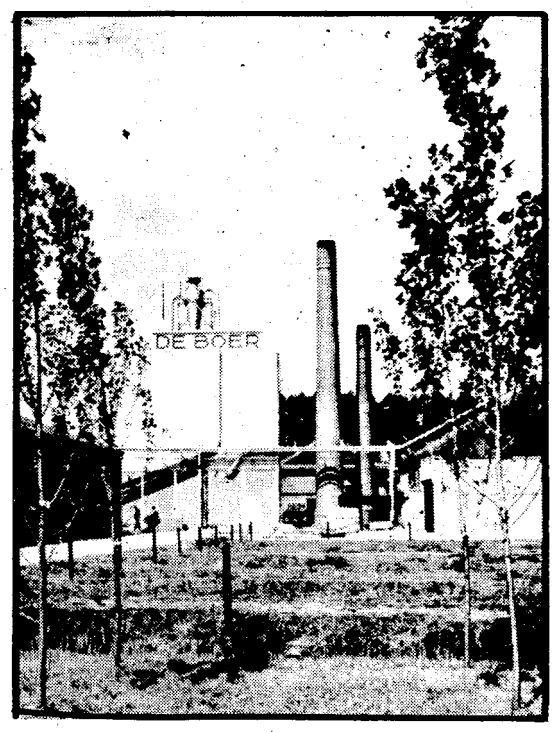

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

Staatssecretaris drs. K. de Jong Ozn:

„Discussies over middenschool helder, duidelijk en rustig houden"

Staatssecretaris drs. K. de Jong Ozn van Onderwijs en wetenschappen heeft er dezer dagen voor gepleit dat de discussies over de middenschool „helder, duidelijk en rustig" gehouden worden. „Laat men zich hoeden voor te voorbarige uitspraken over de uitkomst van de experimenten middenschool", zo zegt hij. De bewindsman benadrukte dat de doelstellingen van de middenschool niet van vandaag of gisteren zijn. „Zij zijn bovendien internationaal. Overal zien we een stroming die wil: minder klassikaal, meer individueel onderwijs, die wil verbreding van het vormingsaanbod en uitstel van studie-en beroepskeuze", aldus drs. De Jong.

Eigenlijk is naar mening van de staatssecretaris elke school die haar taak verstaat met deze dingen bezig, zij het op verschillende terreinen en ook in een verschillend tempo. „Het is de vraag", zo vervolgde hij, „of wij eerst nieuwe structuren moeten maken, of dat die structuren meer als vanzelf ontstaan, als bovengenoemde brede stroom van ontwikkelingen steeds verder komt. Sterker nog: men zou de vraag kunnen stellen: wat staat de gelijke kansen en de motivatie van de leerlingen meer in de weg, de structuren of het klassikale systeem?", aldus staatssecretaris De Jong. Hij onderstreepte dat de overheid zich bij dit alles terughoudend moet opstellen, "vooral in een land waar de vrijheid van onderwijs zo groot is".

WELKE EISEN?

Volgens de bewindsman dienen de experimenten middenschool om na te gaan welke eisen van deugdelijkheid de overheid straks eventueel moet stellen aan een toekomstige middenschool, en voor de school om na te gaan in hoeverre zij onderwijskundig en organisatorisch in staat is de uitgangspunten of doelstellingen te verwezenlijken. „Het is van groot belang voor de middenschoolexperimenten dat men deze twee zaken - wat wil de overheid en wat kàn de school - goed van elkaar scheidt. Ze geven namelijk ook de twee gescheiden verantwoordelijkheden aan, waar we in ons onderwijsbestel nu eenmaal steeds weer mee geconfronteerd worden," aldus de bewindsman. „Over een aantal jaren moet de overheid dus eventueel beslissen", zo ging hij verder, „over de eisen van deugdelijkheid met betrekking tot de inrichting van een middenschool. Aan die beslissing moet een nauwkeurige analyse voorafgaan van wat in de school, in de praktijk mogelijk was en bereikt is. De overheid moet zeer terughoudend zijn met betrekking tot die eisen van deugdelijkheid".

voorbeelden

Staatssecretaris De Jong gaf van die laatste stelling enkele voorbeelden. De overheid kan naar zijn mening wel de cursusduur van een middenschool bepalen, maar of ze dat ook kan ten aanzien van het keuzemoment per leerling, dat vindt hij de vraag. Toegespitst is het volgens hem de vraag of de overheid voorschriften kan c.q. mag stellen met betrekking tot streaming, setting, differentiatie binnen klasseverband. Ook acht hij het daarbij nog maar de vraag in hoeverre dat gecontroleerd kan worden. Wel kan de overheid volgens staatssecretaris De Jong voorschriften geven met betrekking tot „de verbreding van het vormingsaanbod", een van de uitgangspunten van de middenschool. „Zij kan bepalen welke vakken, groepen van vakken moeten worden gegeven alsmede globaal daarvan de aantal uren", zo zei hij.

VEELVORMIG

De bewindsman onderstreepte dat een middenschool zeer veelvormig zal moeten zijn, wil aan het adagium van de gelijke kansen recht gedaan worden. „Naast de genoemde verbreding van het vormingsaanbod moet in een middenschool in grote lijnen het onderwijsaanbod van èn l.b.o., èn mavo, èn havo-vwo gerealiseerd kunnen worden. De vraag blijft dan op den duur wel: „aldus drs. De Jong, „als een middenschool zo veelvormig wordt, is er dan nog wel behoefte aan aparte categoriale scholen naast die middenschool. Daarbij zet ik een streep onder het woord behoefte. Misschien lost een aantal problemen zich dan in de toekomst vanzelf op". Als een belangrijk juridisch argument voor één veelvormige middenschool noemde de staatssecretaris tenslotte de planprocedure.

H.L.

Heden overleed zacht en kalm In het verpleegtehuis „De Weerde" te Eindhoven

THEODORUS BROUWER
weduwnaar van H. Hopma

in de ouderdom van 93 jaar.

„Al wat aan liefde is geborgen in 's harten schatvertrek, dat blijft!"

Namens de familie:
J. H. Meijer

Eindhoven, 9 april 1978
Herman Gorterlaan 4
Corr.adres: Wegendoornlaan 6, Eindhoven

De crematieplechtigheid heeft plaats gehad in het crematorium te Dieren op donderdag 13 april jl.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer

de klok HANDELMIJ B.V. / BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

AANNEMERSBEDRIJF
B.V. RADIX & VEERMAN
Oudelandsweg 30 - Tel. 03480-2204 - **WOERDEN.**
Verbouw - Nieuwbouw door geheel Nederland.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken
naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Ontdekkings-tochten door het land van de bijbel!

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

„In de voetsporen van Paulus"

MET „THACIR" NAAR ISRAËL

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs Hotels of Jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Eilat en Sinaï. Of een hèle ekstra week" in de voetsporen van Mozes" door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimages, volgestopt met toeristische humbug, waarbij je je geloof verliest, maar een THeologisch verantwoorde, Archeologisch interessante en Cultureel belangwekkende Israël Reis, met ruimschoots aandacht voor de uitdagingen en de probiematiek van het moderne Israëi en zijn minderheden. Kortom: reizen met een eigen karakter! THACIR-reizen zijn zeker niet geschikt voor iedereen, maar wèl voor mensen, die zich geen christelijke knollen voor heidense citroenen willen verkopen!

Vertrekdata: 1978: 21 maart (volgeboekt); 11 juli; 7 november; 23 december.
1979: 23 januari; 13 februari; 6 maart; 27 maart; 17 april; 8 mei; 29 mei; 19 juni; 10 juli; 31 juli; 21 augustus; 11 september; 2 oktober; 30 oktober; 20 november; 22 december.

Nota bene: Jeugdherbergreizen alleen: 11/7 en 7/11, 1978; 10/7 en 30/10, 1979.

Een **15-daagse reis,** die u 9 dagen door **Griekenland** en 6 dagen lang door **Rome en omstreken** zal voeren. **„In de voetsporen van Paulus"** zult u dagelijks vele malen verbaasd staan over de grote hoeveelheid indrukwekkende monumenten uit de Griekse en Romeinse oudheid. Het Nieuwe Testament -en met name die gedeelten, waarin de apostel Paulus een hoofdrol speelde - komt er tot nieuw leven voor u. De mythologische verhalen en klassieke geschiedenis krijgen ter plekke vlees en bloed voor u.
Een reis om nooit te vergeten!

Vertrekdata: 1978: 11 juli en 31 oktober.
1979: 3 mei; 12 juli; 1 november.

Met al onze reizen gaat een deskundige Nederlandse reisbegeleid(st)er mee. Al onze reizen worden gegidst door gediplomeerde, zo mogelijk Nederlands sprekende, Israëlische, Griekse en Italiaanse gidsen.
Voorafgaande aan al onze reizen, beleggen wij met de reisgenoten een ontmoeting ter informatie en kennismaking.

Bestel nog vandaag onze uitgebreide reisbeschrijving (met vermelding van „Israël-reis" of „Paulus-reis") en binnen enkele dagen kunt u in alle rust ons hele verhaal bestuderen, waarin **geen „kleine lettertjes" voorkomen!**

Wij zien met belangstelling uw aanvraag tegemoet!

THACIR, EUROPALAAN 14, HARDERWIJK

Vrijdag 21 april 1978 - 14e jaargang no. 16

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Unievoorzitter Van Leeuwen:

Resultaat statenverkiezingen geweldig goed voor CDA

„Het resultaat van de verkiezingen voor provinciale staten is voor het CDA geweldig goed". Dit heeft de voorzitter van de CHU, dr. L. M. van Leeuwen, vorige week zaterdag gezegd op de te Utrecht gehouden vergadering van de Unieraad.

De Unievoorzitter herinnerde er aan, in zijn openingsrede, dat hij vijf maanden geleden het voorzitterschap van de CHU aanvaardde. „Niemand zal hebben kunnen voorzien, welke stormachtige periode de nieuwe voorzitter voor de boeg had", aldus dr. Van Leeuwen. Hij doelde op gebeurtenissen als de ommekeer bij de kabinetsformatie, het zoeken van bewindslieden, de affaire van de koopsompolissen, het aftreden van minister Kruisinga en het optreden van minister Scholten.

Uitvoerig stond de Unievoorzitter stil bij de verkiezingen voor de provinciale staten en het resultaat daarvan. „Elke keer weer bij statenverkiezingen proberen de campagneteams van de meeste politieke partijen in de aanvang de landelijke politiek zo ver mogelijk weg te houden teneinde de provinciale problematiek zoveel als het maar kan de nadruk te geven.

Maar eigenlijk altijd weer blijkt, dat de landelijke politiek toch doorslaggevend is. Helaas niet degenen, die op de provinciale lijsten staan beïnvloeden de verkiezingsthermometer, maar dat gebeurt door de vooraanstaande landelijke politici. Ik zou hier en nu willen verklaren, dat ik er dit keer volledig begrip voor had, dat er met name door onze minister-president op gewezen werd, dat de uitslag van deze provinciale verkiezingen grote landelijke betekenis zou hebben. Er lag immers de beschuldiging, dat het op 19 december beëdigde kabinet tegen de zin van de meerderheid van het Nederlandse volk via inbraak door de achterdeur het Binnenhof was binnengeslopen. Het Nederlandse volk heeft die beschuldiging op 29 maart afdoende gelogenstraft. Ons kabinet kreeg op die dag een helder C.D.A.-groen licht. Ik spreek met nadruk over ons kabinet. Ik doe dat niet alleen, omdat voor het eerst sinds jaren weer C.H.U.-mensen in deze kabinetsploeg regeringsverantwoordelijkheid dragen. Natuurlijk telt dat voor ons heel sterk. Ik zeg ook **ons** kabinet, omdat regeeraccoord, regeringsverklaringen en de daden van dit kabinet heel duidelijk de C.D.A.-herkenbaarheid uitstralen," aldus dr. Van Leeuwen.

BUNDELING

Landelijke politiek wordt gemaakt door regering en door Tweede en Eerste Kamer der Staten Generaal. Straks wordt nog gesproken door vertegenwoordigers van de C.D.A.-fracties uit die Kamers. Dr. Van Leeuwen had er behoefte aan nog enkele dingen te zeggen rondom de activiteiten van de fracties. „Voor het eerst in onze parlementaire geschiedenis opereert in de Tweede Kamer een geïntegreerde C.D.A.-fractie. Een bundeling van personen, meningen en instellingen, die allen op dezelfde C.D.A.-golflengte zitten. Dat is echter wel een bredere golflengte dan ieder der drie C.D.A.-partijen afzonderlijk zouden hebben. We moeten ons dat heel goed realiseren. Het C.D.A. is een grotere en een bredere partij dan A.R.P., C.H.U. en K.V.P. ieder op zich. Een brede partij met als vanzelfsprekend ook wijdstrekkende vleugels. Vleugels, die echter geen vlerken mogen worden. Tot ons parlementaire taalgebruik is de laatste tijd het woord loyalist gaan behoren. Het woord loyaal heeft een uiterst positieve betekenis. Het Nederlandse woordenboek geeft: getrouw, oprecht, verknocht. Ik heb het vertrouwen, dat de zgn. C.D.A.-loyalisten oprecht getrouw verknocht zullen blijken te zijn aan het C.D.A. en dus aan het kabinet Van Agt. Met name de Tweede Kamerfractie van het C.D.A. draagt een grote verantwoordelijkheid in het begeleiden van het kabinet Van Agt. Ik wil op deze plaats graag uitspreken, dat ik met die fractie vooral ook haar eerste dirigent, de heer Aantjes, alle denkbare sterkte toewens," zei de Unievoorzitter.

POSITIEF

Uit de vele contacten, die ik met de heer Aantjes mag hebben, weet ik, dat hij er zich positief op instelt, dat het huidige kabinet de volledige rit zal uitzitten. Ik heb van die instelling heel duidelijk kennis kunnen nemen, toen hij en ik enige weken geleden eendrachtelijk mr. W. Scholten ervan wisten te overtuigen, dat hij door minister van defensie te worden het belang van allen en vooral van allen, die het C.D.A. graag mogen, zou dienen. Bij die gelegenheid zei de ene Willem tegen de andere: „Ik zou je niet durven vragen voor een paar weken of voor een paar maanden, maar wel voor minstens drie jaar tot de volgende verkiezingen voor de Tweede Kamer."

De Eerste-Kamerfracties van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. stellen zich ook volledig op als één C.D.A.-fractie. Voor ons als C.H.U. is het een verheugende zaak, dat deze belangrijke en naar kwantiteit en kwaliteit grote fractie onze prof. Van Hulst tot haar fractievoorzitter koos," aldus dr. Van Leeuwen.

IN OPMARS

Het C.D.A. is in opmars. Dat is goed nieuws. „Toch zijn we er nog niet. Met A.R.P., K.V.P. en de vele rechtstreekse leden van het C.D.A. moeten we voor 1 juni 1980 beslissen, of de huidige federatie-structuur verlaten kan worden en wij met de anderen volledig zullen opgaan in het ene Christen-Democratische Appèl," aldus de Unievoorzitter. „Ieder van ons - en ik zeg dat met de grootst mogelijke nadruk - zal per 1 juni 1980 in volle verantwoordelijkheid moeten beslissen. Het is geweldig, dat op politiek terrein de grote religieuze stromingen elkaar gevonden hebben in het C.D.A. We moeten echter er voor zorgen, dat in positieve zin aan een aantal voorwaarden zal worden voldaan. We zullen de zekerheid moeten hebben, dat wat wij in onze C.H.U. waardevol vinden, herkenbaar zal blijven in het C.D.A. Het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van het C.D.A. hebben het belang van een goede voorbereiding op de zware beslissing ingezien. Er zijn commissies ingesteld, die voor het C.D.A. en voor de drie partijen adviezen moeten uitbrengen met betrekking tot zwaarwegende zaken. De C.H.U. is heel goed vertegenwoordigd in de diverse commissies. Ik noem in dit verband de grondslagcommissie met de heer Janssen van Raay als voorzitter en de commissie onverenigbaarheden onder leiding van de heer Kaland. De commissies zijn eigenlijk nog maar net gestart en dus is het nog te vroeg om over de inhoud van wat daar besproken wordt nu met elkaar te discussiëren. Een aantal verlangens is er natuurlijk wel. Ik noem een paar voorname: geen onduidelijkheid over de basis van het C.D.A., dat moet de Bijbel, het Evangelie van Jezus Christus zijn; ook na 1 juni 1980 zal de inbreng van ons als C.H.U. in het C.D.A. herkenbaar moeten zijn; wij moeten ons met nadruk uitspreken voor de parlementaire democratie in Nederland onder ons Koninklijk Huis, het Huis van Oranje."

HEEL MOEILIJK

De komende maanden zullen volgens dr. Van Leeuwen voor de C.D.A.-fracties en voor het kabinet heel moeilijk worden. De inflatie wordt al concreet en met resultaat aangepakt, de economisch nog steeds sombere situatie en vooral de daarmee gepaard gaande werkeloosheid eisen een duidelijk ombuigingsbeleid in de overheidsuitgaven. Dr. Van Leeuwen is er van overtuigd, dat de regeringsploeg Van Agt, die gekenmerkt wordt door homogeniteit, de uitdagingen niet ontwijkt, niets voor zich uitschuift, maar gewoon de zaken wil aanpakken.

„Het is en blijft tragisch, dat al na enkele maanden de heer Kruisinga deze regering verliet. De verdiensten van de heer Kruisinga zijn groot. Hij bekleedde succesvol twee staatssecretariaten. Hij gaf de C.H.U. als fractieleider weer een eigen politiek profiel en voerde daarbij oppositie tegen het kabinet Den Uyl op dusdanige wijze dat dit geen belemmering voor de C.H.U. betekende toe te treden tot het C.D.A. De heer Kruisinga wil voorlopig afstand nemen van de Nederlandse politiek," aldus de Unie-voorzitter.

„Vijf bewindslieden vormen met elkaar onze C.H.U.-inbreng in het kabinet. De ministers Beelaerts van Blokland en Scholten en de staatssecretarissen Haars, Van der Mei en Nooteboom. Wij zijn trots op hen. Wij wensen hen veel kracht, wijsheid en sterkte. Wij begeleiden hen met de bede, dat God hen moge behoeden. Zij zullen hun werk alleen met vrucht en zegen kunnen verrichten in de wetenschap, dat de overheid slechts in afhankelijkheid van God kan bestaan."

Grote belangstelling voor verkiezingsdraaiboek!

Voor het zojuist verschenen CDA-campagnedraaiboek „Op zoek naar de kiezer – wenken voor verkiezingscampagnes" bestaat een erg grote belangstelling.

De belangstelling is zodanig dat besloten is onkostenvergoeding te vragen voor deze speciale uitgave. In een bestek van 20 pagina's komen achtereenvolgens aan de orde:

- een goede organisatie gaat vooraf: informatie over de samenstelling van een gemeentelijk campagneteam;
- op zoek naar de kiezer: huis-aan-huisbezoek e.a. zaken, zoals straatcampagnes, manifestaties etc.
- publiciteitsverzorging, zoals het opstellen van persberichten en advertenties etc.;
- verkiezingsmateriaal: aanschaf, vormgeving, verspreiding;
- naar de stembus: informatie over volmachtstemmen, autovervoer e.d.;
- enkele tips voor de laatste tien dagen;
- enkele instructieve bijlagen met bijzondere informatie over huis-aan-huisbezoek, verkiezingsartikelen maken het geheel tot een nuttig en waardevol bezit.

BESTELLINGEN

Stort het verschuldigde bedrag (*f* 3,20 per exemplaar, inclusief verzendkosten!) op postgiro 89673, ten name van ARPartijstichting, Den Haag, met vermelding van het gewenste en aantal.

CDA-fractie wilde overleg over textiel

De CDA-fractie in de Tweede Kamer heeft bij monde van haar lid Van Zeil aan de voorzitters van de vaste kamercommissies voor economische zaken en sociale zaken een mondeling overleg op korte termijn bepleit met de ministers van economische zaken en sociale zaken over de problematiek van de textielnijverheid in het algemeen en van de katoen-, rayon-, en linnensector in het bijzonder.
Gestreefd werd naar een overleg in de afgelopen week.

In dit nummer

Dit nummer van het christelijk–historische weekblad „De Nederlander" bevat veel informatie over de vergadering van de Unieraad, welke vorige week zaterdag gehouden is. Op de Unieraadsvergadering was de actuele politiek onderwerp van discussie. Meermalen brachten leden van de Unieraad, bij hun opmerkingen, gedachten ter sprake, die zij in „de Nederlander" hadden aangetroffen.
Voor hun politieke scholing kunnen de leiden van de CHU „De Nederlander" niet missen. Daarom is het van belang, dat abonnees trachten nieuwe abonnees te winnen. Om dit gemakkelijk te maken, wil de administratie een proefnummer toezenden.
Proefnummers kunnen met onderstaande bon worden aangevraagd.

Ondergetekende .....

adres ..... **te** .....

wenst toezending van proefnummers van het weekblad de Nederlander.

.....
(ondertekening)

Toezenden aan: administratie Uniepers, van Deventerlaan 49, Voorburg.

Campagnewenken (3)

Goede publiciteitsverzorging van groot belang

In een serie artikelen gaat drs. C. Bremmer, vanuit de landelijke verkiezingscommissie van het CDA, nader in op enkele aspecten van de campagnevoering.
In het eerste artikel werd ingegaan op de samenstelling van een campagneteam; in het tweede artikel werd aandacht gevraagd voor de persoonlijke benadering van de kiezer door het huis-aan-huis bezoek. Deze week aandacht voor de publiciteit.

PUBLICITEIT
Naast de persoonlijke benadering van de kiezer is een goede publiciteitsverzorging een van de belangrijkste aandachtspunten voor elke campagne. Het CDA moet in de kijker komen. En wel op positieve manier. Daaraan schort vaak nog een en ander. De regionale en lokale pers moet geregeld geïnformeerd worden over de plannen van het CDA en het verloop ervan. Plaatselijke correspondenten en persfotografen dienen van alle interessante bijeenkomsten/gebeurtenissen tijdig op de hoogte te zijn.

HET PERSBERICHT:
AANKONDIGING
Stuur in ieder geval steeds - ruim anderhalve week van tevoren – van elke convocatie voor de bijeenkomsten een exemplaar aan de plaatselijke (en regionale) dagbladen, nieuwsbladen en huis-aan-huis-bladen. Eventueel ook aan regionale tijdschriften en de regionale omroep, zo mogelijk met een foto als het om een belangrijke CDA-kandidaat gaat.
Andere onderwerpen, die in aanmerking kunnen komen voor berichtgeving aan de pers zijn verslagen van vergaderingen, beknopte samenvattingen van gehouden inleidingen e.d.

HET OPSTELLEN EN VERZENDEN
– Verbindt aan hetgeen u bekend wil maken geen kwalificatie: er is „een bijeenkomst" georganiseerd, maar niet „een bijzonder interessante bijeenkomst".
– Redakties van persorganen zijn geïnteresseerd in nieuws, dus in uw persbericht. Het is dan ook overbodig het bericht met een begeleidende brief aan de redaktie aan te bieden.
Het is zelfs misplaatst in een dergelijke brief opmerkingen te maken als: „Gaarne verzoeken wij u in uw blad aandacht aan deze zaak te besteden". De redaktie bepaalt zelf wel of zij uw nieuws de aandacht van haar lezers waard vindt. **Een begeleidende brief heeft alleen dan zin,** wanneer u de redaktie iets mee te delen hebt, dat niet voor publikaite bestemd is. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn, wanneer u plaats en tijdstip van een komende gebeurtenis aan de redaktie bekend wilt maken, of wanneer u voor belangstellende redakties een foto beschikbaar hebt.
Gebruik voor de verspreiding van een persbericht uw normale briefpapier of vervolgbladen daarvan. Typ bovenaan de pagina het woord **PERSBERICHT** en let erop, dat in ieder geval naam, adres en telefoonnummer van de afzender zijn vermeld.

DE STIJL VAN EEN PERSBERICHT
Formuleer uw zinnen kort en zakelijk. Vermijd gebruik van moeilijke woorden. Bedenk steeds dat het bericht voor „het grote publiek" is bestemd. Probeert u zich een „journalistieke verzorging van berichten, artikelen en verslagen eigen te maken.
– Zorg voor een aantrekkelijke **kop** bij het bericht.
– Zet in de **aanhef** (de eerste afgeronde alina) een saillante uitspraak of mededeling/standpunt. Vertel daarna door wie, waar en wanneer dit is gezegd.
– Schrijf zoveel mogelijk in **afgeronde alina's.** Daarmee vergemakkelijkt u het werk van de krant. Men kan, zonder te herschrijven, alinea's schrappen om het bericht passend te maken.
– Vermeld tenslotte altijd naam, adres en telefoonnummer van de persman/-vrouw waar de redaktie nadere inlichtingen kan inwinnen.
Het persbericht in tweevoud tenminste tien dagen vóór de bijeenkomst aan de plaatselijke/provinciale en de diverse huis-aan-huis-bladen toesturen.

DE ADVERTENTIE
Adverteren kost veel geld. Maar het loont als regel ruimschoots de moeite. Streek– en huis–aan–huis–bladen zijn de meest gelezen kranten. Daarin dus zeker adverteren. Vraag tijdig een prijsopgave. Als men meerdere keren adverteert is het aantrekkelijk een **contract** af te sluiten. Dat levert vaak een aanzienlijke besparing op.

INHOUD
De tekst van een advertentie luistert nauw. Deze moet kort en zakelijk zijn. Advertenties moeten als regel weinig tekst bevatten. Dan komt de „boodschap" goed tot zijn recht. Voert men de campagne met een bepaald motto, dan kan men dit in de advertentie opnemen.
Gebruik van het **CDA-logo** (de speciale CDA-letter van het briefpapier) moet vaste regel zijn.
Op het CDA-secretariaat kan men gratis glansafdrukken krijgen met verschillende soort en groottes van deze letter. Plaats zo mogelijk een ondersteunende **foto** van de lijsttrekker erbij. Geen oude, „verjaarde" pasfoto, maar een speciale hiervoor gemaakte persfoto.

HET INGEZONDEN STUK
Het kan voorkomen dat er zodanig over het CDA in de gemeente geschreven wordt, dat men er wel op moet reageren. In het geval van onjuiste berichtgeving, (gedeeltelijk) onjuiste weergave van standpunten etc.
Overigens moet men ervoor waken dat over ondergeschikte punten een onjuiste discussie in de pers ontstaat. Als zodanig zetten polemieken in dag- en weekbladen geen zoden aan de dijk voor de campagne.

ENKELE RICHTLIJNEN
Ingezonden stukken dienen:
- **kort** en **to the point** te zijn;
- alleen in te gaan op hetgeen **onjuist** is;
- zeer **zakelijke** argumentatie te geven;
- geen personen te betrekken bij hetgeen men naar voren wil brengen;
- geen aanvallen te doen op andere partijen, kandidaten of vertegenwoordigers van andere partijen;
- steeds duidelijk naam en adres afzender te vermelden;
- Als onjuiste of gedeeltelijk onjuiste dingen worden gezegd, verdient het aanbeveling de redaktie van het blad te wijzen op de in het artikel vermelde onjuistheden.
Dit kan gebeuren door middel van een ingezonden stuk waarin kort en zakelijk gerectificeerd wordt wat onjuist was. Eventueel kan daarbij verwezen worden naar bronnen, waarin de juiste gegevens zijn vermeld;
- Op ongefundeerde aanvallen op personen of op verdachtmaking zonder dat daarbij exacte gegevens zijn vermeld, moet niet worden gereageerd. Negeren is hier de beste manier van reageren.

CAMPAGNE-ARTIKELEN
Het verdient aanbeveling enkele algemene redactionele artikeltjes op te stellen over hoofdpunten van programmapunten die het CDA voorstaat.
Als men een uitgesproken standpunt over verkeersveiligheid of over huisvesting heeft stuur dan aan nieuwsbladen, huis-aan-huis-bladen, kerkbladen e.d. hierover een persbericht van maximaal twee velletjes, waarin dit standpunt op zakelijke wijze wordt vertolkt.
Een goed hulpmiddel hierbij bieden bijv. de lesbrieven maatschappijleer (5 en 6) van de CDA-vormingsstichting over de provincie en gemeente.
Zo kan men ook korte artikelen opstellen over de persoon van de lijsttrekker. Naast enkele gegevens over zijn/haar levensloop zijn/haar visie over de hoofdproblemen en het CDA-antwoord daarop weergegeven.

Overzicht verkiezingsmaterialen CDA

Op het CDA-secretariaat, Dr. Kuyperstraat 3-5 te Den Haag, is een bescheiden voorraad aan verkiezingsmateriaal aanwezig. Dezer dagen is die prijslijst in verband met nieuwe bestelling **herzien.** Daarom geven wij deze hierbij nogmaals weer. Bestellingen kunnen de kiesverenigingen ook opgeven bij de Regionale Campagne Teams. Het is verstandig dit te doen, omdat men in veel gevallen over een eigen voorraad beschikt. Bestelt men bij het CDA te Den Haag, dan geldt er een minimum-afnameregeling, die in het overzicht is aangegeven.

PRIJSOVERZICHT	prijs	Minimum-afname
zaalaffiche	*f* 0,25	1 ex.
luciferdoosjes	*f* 0,75	10 doosjes
draagtassen	*f* 0,10	10 stuks
stickers	*f* 0,10	10 stuks
ballonnen	*f* 0,10	100 stuks
jongerenposters	*f* 0,25	1 ex.
jongerenstickers	*f* 0,10	10 stuks
bierviltjes	*f* 0,05	100 stuks
buttons	*f* 0,40	50 stuks
stropdassen	*f* 12,50	1 ex.
shawls	*f* 13,50	1 ex.
aanstekers	*f* 2,00	10 stuks
T-shirts (alleen maten E–S–M en 5 kindermaten leeftijd 3/4 t/m 12/13 jaar)	*f* 10,00	1 ex.
bierglazen	*f* 10,00	1 set van zes glazen

Niet in voorraad:
Vlaggen

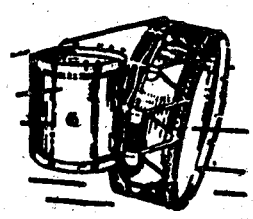
VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Dr. J. W. van Hulst tot Unieraad: Nederlandse volk steunde ons

„Het Nederlandse volk is kennelijk intelligent genoeg. Het heeft ons, het CDA, bij de statenverkiezingen gesteund." Dit heeft dr. J. W. van Hulst, de voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer, vorige week zaterdag gezegd op de vergadering van de Unieraad te Utrecht.
Dr. Van Hulst, ondermeer oud-voorzitter van de CHU, besprak de uitslag van de verkiezingen voor provinciale staten. Hij herinnerde er aan, dat het PvdA-Tweede Kamer-lid Van der Hek tijdens de verkiezingscampagne gezegd had, dat de koopsompolissenzaak en de affaire-Lubbers voor het CDA wel eens verbijsterende gevolgen zouden kunnen hebben. „Wij als oppositie," zo had Van der Hek verteld, „hebben ons best gedaan om het CDA de nek te breken." „Maar," aldus dr. Van Hulst, „de opmerkingen van Van der Hek hebben als een boemerang gewerkt. Het Nederlandse volk was intelligent genoeg en het steunde het CDA."
Dr. Van Hulst zag als een der belangrijkste gevolgen van de Verkiezingsuitslag, dat in 1980, als de helft van de Eerste Kamer door een aantal provinciale staten gekozen moet worden, het CDA in de senaat de grootste partij zal worden.

PARTIJ-POLITIEK
De voorzitter van de Eerste Kamer-fractie van het CDA bracht in zijn politieke rede op de Unieraadsvergadering ook ter sprake, dat er hier en daar bezwaren waren gehoord voor wat betreft het optreden van premier Van Agt tijdens de verkiezingscampagne. „Ten tijde van het kabinet-Den Uyl was ons grootste bezwaar tegen Den Uyl, dat hij in de eerste plaats partijman was en pas in de tweede plaats de vertegenwoordiger van het kabinet. Wij hebben Van Agt niets te verwijten, want hij spreekt altijd in de eerste plaats namens het kabinet," zei dr. Van Hulst. Hij vond, dat vicepremier Wiegel wel wat op Den Uyl gelijkt. „Wiegel is tijdens de verkiezingscampagne te weinig opgetreden als vice-premier. Hij heeft zich te veel laten leiden door de gedachte dat hij wellicht een toekomstig lijsttrekker van de VVD kan zijn." In dit verband hield dr. Van Hulst de bewindslieden van het kabinet-Van Agt voor, dat zij in de eerste plaats steeds bewindsman moeten zijn. „Voor wat de partij-politiek betreft moeten zij zich gereserveerd opstellen," zei dr. Van Hulst.
Dr. Van Hulst zei tot de Unieraad, dat hij zich wilde onthouden van een beoordeling over de zaak-Kruisinga. Maar hij zei wel, dat hij in de jaren, dat hij voorzitter van de CHU-fractie in de Eerste Kamer was, zeer goed samenwerkte met dr. Kruisinga, als voorzitter van de CHU-fractie in de Tweede Kamer. „Het is gelukt de lijnen synchroon te houden," zei dr. Van Hulst, doelende op het feit, dat de CHU in een moeilijke positie zat voor wat betreft de verhouding tot de partners KVP en ARP, die het kabinet-Den Uyl steunden.
„Het CDA," zei dr. Van Hulst, „legt een zwaar accent op het mensbeeld. De politicus is ook een mens, dus ook een beelddrager Gods. Het CDA mag het begrip wegwerp-mens niet kennen, dus ook niet het begrip wegwerp-politicus."

H. L.

CDA-fractie op de bres voor KNG

Aansluitend aan het vorige week donderdag tijdens het vragenuurtje in de Tweede Kamer door het Tweede-Kamerlid Van Zeil gedane voorstel aan de minister van economische zaken om een stimulerende en begeleidende rol te spelen in de pogingen om te komen tot een oplossing van de problematiek van de Koninklijke Nederlandse Grofsmederij (KNG) in Zoeterwoude, hebben de CDA-Kamerleden J. de Boer en Van Zeil diezelfde dag een bezoek van meer dan twee uren aan het bedrijf in Zoeterwoude gebracht en besprekingen gevoerd met de werknemers, de leden van het actiecomité en de vertegenwoordigers van de industriebonden FNV en CNV.

Daarop is er een nieuw gesprek geweest tussen Van Zeil en de directeur-generaal voor de industrie van het departement van economische zaken, de heer J. Molkenboer.

De conclusie van het gesprek is geweest dat het departement nog vorige week vrijdag uitnodigingen naar de partijen in het conflict zou zenden voor het voeren van besprekingen. Dit geschiedde inmiddels.

Drs. G. van Leijenhorst tot Unieraad:

Vraag blijft klemmen of Kruisinga wel juiste weg koos

Voor drs. G. van Leijenhorst, een der vice-voorzitters van de CDA–fractie in de Tweede Kamer, blijft de vraag klemmen of de weg, welke de ruim een maand geleden afgetreden minister dr. R. J. H. Kruisinga genomen heeft, wel de juiste is geweest. Hierover heeft drs. Van Leijenhorst, behorende tot de christelijk–historischen onder de CDA–kamerleden, gesproken op de jongstleden zaterdag te Utrecht gehouden vergadering van de Unieraad in een rede, waarin hij de actuele politieke zaken van de laatste maanden aan de orde stelde.

„Vanwege zijn standpunt over het neutronenwapen had Kruisinga niet behoeven af te treden. Dat hij dit wel heeft gedaan in dit voor hem zo gewichtige gewetensconflict valt te respecteren", aldus Van Leijenhorst. Hij citeerde CDA–fractievoorzitter Aantjes, die tijdens het kamerdebat over het aftreden van Kruisinga zei, dat Kruisinga zijn portefeuille op het moment van besluitvorming in het geding had moeten brengen omdat hij dan optimale invloed op het standpunt had kunnen uitoefenen.
Volgens Van Leijenhorst zal Kruisinga ook zelf, terugziende op hetgeen gebeurd is, wellicht enigermate de complexiteit van menselijk handelen in grenssituaties onderkennen. Van Leijenhorst sprak de hoop uit, dat de afgetreden minister opnieuw in staat gesteld zal worden om zijn grote gaven op adequate wijze in te zetten ten nutte van de gemeenschap, die hij reeds zovele jaren op diverse posten heeft gediend.

KRACHTIG

Van Leijenhorst zei, sprekende over de uitslag van de statenverkiezingen, dat bewezen is dat de christelijke politiek geen verdwijnende factor is in de Nederlandse samenleving. „De christelijke politiek heeft zich opnieuw krachtig gemanifesteerd", aldus de vice-voorzitter vzn de CDA-fractie in de Tweede Kamer. Hij beschouwt de verkiezingsuitslag duidelijk als steun aan het beleid van het kabinet-Van Agt, en als steun aan de CDA-fractie.

„Wij vinden", zei Van Leijenhorst, „dat het kabinet-Van Agt zijn rit moet uitzitten. Wij staan loyaal achter dit kabinet. Maar dit neemt niet weg, dat regering en parlement elk een eigen verantwoordelijkheid hebben. Nodig is een zodanige vertrouwensbasis tussen regering en fractie, die het aan beide mogelijk maakt zichzelf te zijn", aldus Van Leijenhorst. Hij heeft de indruk, dat die vertrouwensbasis, alsmede het begrip voor elkaars positie, duidelijk groeiende zijn.

De vice-voorzitter van de CDA-fractie meent dat het feit, dat het CDA nu samen met de VVD regeert niet mag leiden tot identiteitsvervaging van het CDA of van de VVD. „Onze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid ten aanzien van het kabinet-Van Agt brengt ons in een zeer bijzondere relatie tot elkaar. Het regerakkoord vormt daartoe het actuele bindmiddel. Dat akkoord willen wij samen trachten uit te voeren, Maar dit kan en mag ons niet in een positie brengen dat de herkenbaarheid van het CDA verloren gaat", aldus van Leyenhorst.

UITERSTE BEST

Sprekende over de UCN-zaak zei Van Leijenhorst, dat het CDA, trouw aan zijn verkiezingsprogram en zorg voor de internationale veiligheid, zijn uiterste best moet doen om afdoende waarborgen te verkrijgen en tot aan de grenzen van zijn vermogen moet gaan in de strijd tegen de verspreiding van kernwapens. „Daarbij past geen timiditeit, nationale bescheidenheid of een vreesachtig toegeven, zodra de weg wat hobbelig wordt. Daarbij passen tevens een grote mate van realisme en het scherp in het oog houden van de grenzen, waarbinnen nog een effectief Nederlands antiproliferatiebeleid mogelijk is", zei Van Leijenhorst. Hij vindt, dat die grenzen geleidelijk zichtbaar worden. „De mogelijkheden van een dergelijk beleid, zonder dat daarover voldoende overeenstemming bestaat met de voornaamste bondgenoten, zijn waarschijnlijk zeer beperkt. Overschrijding van die grenzen zou kunnen leiden tot de ongewenste situatie, waarin Nederland de betrekkelijke geringe invloed, die het heeft, geheel verliest en de antiproliferatie doelstellingen geheel mist – doordat de partners voortgaan met de levering zonder extra waarborgen. Ons land krijgt dan ook een hoge rekening gepresenteerd in de vorm van schadeclaims, verlies aan inkomen en werkgelegenheid en verzwakking van de eigen positie in de nucleaire technologie.

Van Leijenhorst onderstreepte in zijn rede de afwijzende beslissing van de CDA-fractie inzake de neutronenbom. Hij meende dat het optreden van de oppositie in de Tweede Kamer bij de stemmingen over moties over de neutronenbom de Nederlandse politiek bepaald geen goed gedaan heeft. „Ten tijde van het kabinet-Den Uyl wilden de PvdA-ministers vrijheid van handelen. Die vrijheid gunde de PvdA niet aan de CDA-ministers", zei Van Leijenhorst.

GROTE WAARDE

Van Leijenhorst prees het kabinet voor wat betreft het actief aanpakken van de problemen in de scheepsbouw en de zware metaalindustrie. „D CDA-fractie hecht grote waarde aan goed overleg, juist in de huidige fase", zei de vice-voorzitter van de CDA-fractie. De CDA-fractie zal het uiteindelijke beleid toetsen aan de volgende uitgangspunten: de financiële steun zal zodanig moeten worden gebruikt dat een verantwoord deel van de bedrijfstak met een reëel perspectief kan worden behouden, waarbij de verouderde capaciteit in de minst-kwetsbare streken wordt ingeperkt, en de zwakke gebieden zoveel mogelijk worden ontzien, en de bestemming van de overheidsgelden zal voldoende en controleerbaar dienen te zijn.
Over de regeringsnota „De problematiek van de Molukse minderheid in Nederland" deelde Van Leijenhorst mee, dat de nota op hem niet de indruk maakte dat de regering de Molukse ziel op de juiste wijze heeft gepeild. „De regering heeft zich er te weinig van vergewist wat er werkelijk leeft onder de Molukkers in Nederland", zei Van Leijenhorst. Anderzijds moest hij wel erkennen dat de regering met een aantal concrete voorstellen is gekomen, die de minderheidsgroep van de Molukkers zou moeten aanspreken. „Dat de regering op het politieke vlak tot niet meer in staat is dan in de nota is verwoord, onderschrijf ik. Men kan ongeveer dertig jaar na de Ronde-Tafelconferentie niet van de regering vragen, wat na vele moeizame pogingen zelfs toen niet mogelijk is gebleken", aldus Van Leijenhorst tot de Unieraad.

H.L.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Duist;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
en Egbert Bluemink.

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bluemink;
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs *f* 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

Unieraad bijeen

De Unieraad heeft in de vorige week zaterdag te Utrecht gehouden vergadering zijn instemming betuigd met de uiting van respect voor en de woorden van dank aan het adres van de ruim een maand geleden afgetreden minister van defensie ds. R.J.H. Kruisinga. Aan het begin van de vergadering hadden zowel Unievoorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer en dr. J.W. van Hulst, voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer, het aftreden van dr. Kruisinga ter sprake gebracht.
Dr. Kruisinga, die het middagdeel van de vergadering van de Unieraad bijwoonde, sprak aan het slot een kort woord van dank voor woorden, tot hem gericht. „Uit de woorden en uit mijn aanwezigheid blijkt een blijvende verbondenheid tussen de CHU en mij", aldus dr. Kruisinga. Hij zei te hopen op een blijvend gezamelijk nadenken, in de toekomst, over staatkundige vraagstukken, alhoewel hij op dit moment nog afstand wil nemen van de Nederlandse politiek.

POLITIEK

De Unieraadsvergadering viel in twee delen uiteen: het politieke deel en het zakelijke deel. De politieke discussie had betrekking op de statenverkiezingen, de neutronenbom, de UCN, de moeilijkheden bij de zware metaalindustrie en de scheepsbouw, de defensie en de bede in de troonrede.

Vanuit de Unieraad kwam de klacht, dat tijdens de verkiezingscampagne voor de statenverkiezingen die verkiezingen genationaliseerd waren. Er was te weinig aandacht voor de provincies, aldus de opmerkingen. Drs. Van Leijenhorst zegde, op een desbetreffend verzoek toe, dat hij de CDA-fractie in de Tweede Kamer zal vragen het contact tussen de fractie aan de ene kant en de christen-democratische statenleden en gedeputeerden aan de andere kant te intensiveren.
De Unieraad liet blijken waardering te hebben voor het beleid van het kabinet Van Agt en fractievoorzitter Aantjes en zijn CDA-fractie, dat de afgelopen maanden ten aanzien van tal van actuele zaken gevoerd is.
Voor wat betreft de bede in de troonrede bleek uit de besprekingen, dat de Unieraad deze kwestie een gevoelige zaak acht. Tijdens het gesprek hierover kwam vast te staan, dat het verdwijnen van de bede uit de troonrede betreurd wordt. De Unieraad is wel van mening, dat de bede geen onderwerp van politieke strijd mag worden, alhoewel voor de raad duidelijk is, dat de overheid niet anders kan fungeren dan in afhankelijkheid van God. Drs. Van Leijenhorst deelde mee, dat het beraad binnen het CDA op het antwoord, dat gezonden moet worden aan al degenen, die om heropneming van de bede in de troonrede vroegen, binnenkort zijn afronding krijgt. Het onderwerp kwamen reeds enkele malen ter sprake, zowel bij het CDA-bestuur als in de CDA-fractie in de Tweede kamer.

ZAKELIJK

Voor wat de zakelijke besprekingen van de Unieraad betreft het volgende:

– vice-voorzitter van het Uniebestuur, dagelijks bestuur van de CHU, is geworden mevrouw H. Tegelaar-Boonakker, die mevrouw mr. E. A. Haars (afgetreden vanwege de benoeming tot staatssecretaris van justitie) opvolgt,
– secretaris van de CHU is geworden drs. M. Smits, tot dusverre penningmeester, als opvolger van drs G. Gerritse, die als secretaris aftrad omdat hij lid van de Tweede Kamer werd,
– opvolger van drs. Smits als penningmeester is de heer J. Kiers uit Steenwijk,
– de eerste CHU-kandidaten voor de CDA-kandidatenlijst voor het rechtstreeks te kiezen Europese parlement zijn 1. T. Tolman, 2. mr. J. L. Jansen van Raay, 3. mr. F. H. Piket, 4. ds. A. Oliemans.

GASTEN

Op de vergadering van de Uniecaad waren als gasten aanwezig de vijf christelijk-historische bewindslieden in het kabinet-Van Agt, te weten de ministers jhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening en mr. W. Scholten van defensie, en de staatssecretarissen mevrouw mr. E. H. Haars van justitie, drs. D. F. van der Mei van buitenlandse zaken en dr. A. Nooteboom van financiën. Zij hoorden uit de mond van Unievoorzitter Van Leeuwen woorden van gelukwens voor hun benoeming en van steun voor hun arbeid.

H. L.

In memoriam J. Trip

Met grote verslagenheid heeft de CHU kennis genomen van het overlijden van de Drenthse gedeputeerde J. Trip. Hij overleed vorige week zaterdag in het Wilhelmina-ziekenhuis te Assen aan de gevolgen van zijn verwondingen, opgelopen bij de gijzeling van het Provinciehuis van Drenthe te Assen op maandag 13 maart en dinsdag 14 maart. Tijdens de bestorming van het bezette Provinciehuis kreeg de heer Trip een schot in de buik.
Op de vorige week zaterdag te Utrecht gehouden vergadering van de Unieraad van de CHU besloten de aanwezigen, nadat zij kennis hadden genomen van de nog steeds ernstige toestand, waarin de heer Trip verkeerde, hem te laten weten, dat de Unie met hem meeleeft. Na de vergadering kwam het bericht van zijn overlijden.
De CHU is dankbaar voor het vele werk, dat de heer Trip verricht heeft, zowel op het bestuurlijk vlak als voor de politiek. Hij was lid van de gemeenteraad van Borger voor de CHU van 1946 tot 1962. In juni 1962 werd hij voor de Unie gekozen als lid van de provinciale staten van Drenthe en sinds 1968 was hij gedeputeerde van deze provincie. Vele jaren was hij lid van de Unieraad. De CHU bidt God, dat Hij zijn familie de kracht geeft dit verlies te dragen.
De Unie gedenkt hem met grote dankbaarheid.

H.L.

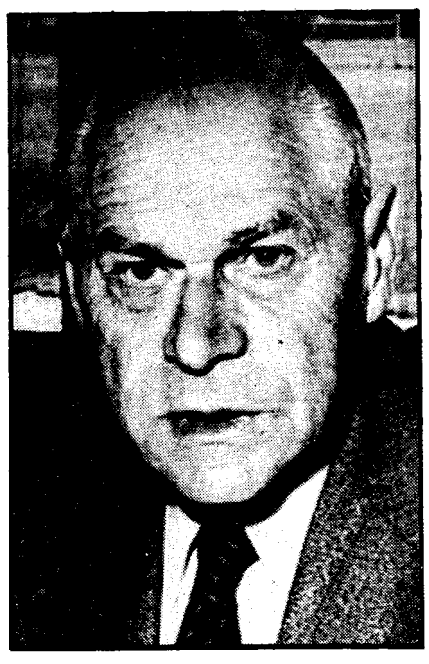

J. Trip.

Turkse christenen in Nederland

door: Hans Gualthérie van Weezel, lid Tweede Kamer voor CDA

Het onderwerp mensenrechten staat op het ogenblik volop in de belangstelling. Soms krijgt men wel eens de indruk, dat deze belangstelling eerst van de laatste jaren is. Gelijk milieu en ontwikkelingssamenwerking lijkt het thema mensenrechten wat modieus aan te doen. Het modieuze herbergt het gevaar in zich, dat het ouderwets kan worden en naar de tweede plaats verwezen kan worden.

Gezien de rijke Nederlandse traditie op dit gebied zal het hier wel niet zo'n vaart lopen. Van oudsher was Nederland een toevluchtsoord voor hen, die het elders niet wilden of konden vinden. Hugenoten en Joden vormen in dit verband sleutelwoorden.

Verbaasd kijk je als kamerlid dan ook op wanneer je geconfronteerd wordt met een groep mensen, waarvan je het bestaan nauwelijks kende en die hulp dringend nodig hebben.

TURKSE CHRISTENEN

Zo werd mij in de Tweede Kamer tijdens een vergadering over de vervanging van de Neptune gevraagd of ik een groep Turken te woord wilde staan. Met gemengde gevoelens het overleg verlatend, ben ik achteraf toch tevreden mij met deze mensen te hebben verstaan, omdat ik meen dat voor hen iets gedaan kan worden, alleen al door hun lot onder de publieke aandacht te brengen. Wie nu, waren deze Turken?

GELOOFSVERVOLGING

De Turken presenteerden zich als vertegenwoordigers van twee christen-minderheidsgroeperingen, die sedert 1975 van Oost-Turkije naar Nederland kwamen en niet meer willen terugkeren. Het betreft een groep zogenaamde Syrische orthodoxen, een niet-Turks volk, afstammend van de oude Arameeërs, die al zeer vroeg tot het christendom bekeerd werden. Daarnaast een groep Armeniërs, eveneens van niet-Turkse oorsprong, die sinds het einde van de 19e eeuw aan talrijke vervolgingen bloot gestaan heeft.

VLUCHT

In het gesprek met hen, met wie wij christenen ons zeer verwant dienen te voelen, bleek dat zich thans als gevolg van de geloofsvervolgingen in Turkije, er van deze groepen zich thans bijna 600 in Nederland bevinden. Een relatief klein aantal, wanneer men dat met de 7000 Turkse christenen in Zweden en de 10.000 in Duitsland, voornamelijk gastarbeiders, vergelijkt. De vraag is echter in hoeverre deze mensen na afloop van hun contracten niet weer naar Turkije worden verwezen. Een uitwijkmogelijkheid naar West-Turkije, met name Istanbul lijkt niet reëel aanwezig te zijn omdat men daar geen werk of huisvesting kan krijgen, de Turkse taal niet of nauwelijks spreekt en de onveiligheid voor christenen in Istanbul toeneemt. In dit verband rijst de vraag in hoeverre het Nederlandse kabinetsbesluit tot toelating van alle Turkse christelijke asielzoekers van voor 1 maart 1977 en niet-toelating van alle nakomers (tenzij zij als vluchteling in de zin van de wet beschouwd worden) in feite wel billijk is. Hoewel de opvatting van de regering de toelating uit te sluiten omdat er geen vervolging van staatswege is, juridisch nauwelijks aanvechtbaar lijkt en een sluis moet vormen voor een toevloed van buitenlanders, zou deze kwestie zeker waar het geloof en cultuur en geen politiek betreft, nader bekeken moeten worden op humanitaire criteria. Dit zou met name, daar het niet alleen Nederland maar vele andere West-Europese landen betreft, een onderdeel van internationaal overleg moeten vormen om tot een gezamenlijke aanpak van de vluchtelingen-problematiek te komen. Een goede aanzet tot de uiteindelijke oplossing van dit immense probleem – zeker in dit specifieke geval waar het de relatie met Turkije als NAVO-partner betreft – is dat men medewerking van de Wereldraad van Kerken op kerkelijk niveau, althans een overleg is aangevangen. Een uitweg uit de totale problematiek lijkt echter vooralsnog niet te bestaan. Voor ons als christenen echter een plicht waar mogelijk onze Turkse broeders behulpzaam te zijn.

(Stichting Vluchtelingenwerk Nederland opvangteam Twente, Binnenhavenstraat 82, Hengelo (O) tel. 05400–16409).

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

CDA via radio en tv

Het CDA verzorgt op dinsdagavond om de veertien dagen, via Hilversum 1 van 18.19 tot 18.29 uur, de politieke radiozendtijd. De komende uitzendingen zijn op de dinsdagen 2 mei, 16 mei, 30 mei, 13 juni en 27 juni.

De eerstvolgende politieke tv-uitzending van het CDA is op woensdag 3 mei, via Nederland 1, om 19.50 uur.

Eindelijk recht voor gemoedsbezwaarden AOW

door: mr. G. van Muiden, Tweede Kamerlid voor het CDA

Zonder hoofdelijke stemming is de Tweede Kamer akkoord gegaan met het nog door staatssecretaris Mertens ingediende wetsontwerp tot verruiming van de uitkeringsregeling voor gemoedsbezwaarden.
Woordvoerders waren behalve de schrijver van dit artikel ook de heer Van Dis namens de SGP-fractie. Waar ging het eigenlijk om?

Op grond van de Algemene Ouderdomswet kan degene, die gemoedsbezwaren heeft tegen verzekeringen, van premiebetaling worden vrijgesteld. Hij dient dan echter wel een gelijk bedrag aan premievervangende loon- en/of inkomstenbelasting te betalen. Bij wetswijziging in 1962 is met ingang van 1 juli 1962 artikel 36a opgenomen: een gemoedsbezwaarde 65-plusser heeft recht op een uitkering ter grootte van het AOW - pensioen tot het tijdstip, dat het totaal betaalde nominaal bedrag aan premievervangende belasting zou worden overschreden door de som van de uitkeringen. Door de Sociale Verzekeringsbank (SVB) wordt de premievervangende belasting op een afzonderlijke individuele rekening geadministreerd. Een gemoedsbezwaarde behoudt overigens zijn aanspraak onverkort op AOW-pensioen.

INDIVIDUEEL

Vanuit de kringen van gemoedsbezwaarden zijn bezwaren naar voren gebracht, dat naast de nominale bedragen geen rentevergoeding of inflatiecorrectie op de rekening wordt bijgeschreven. Nu is het van overheidswege ongebruikelijk een vergoeding voor geldontwaarding te geven, terwijl vaststelling en toekenning van inflatie- en rentepercentages een danige verzwaring zou betekenen van de administratie bij de Sociale Verzekeringsbank. Daarom was in het wetsontwerp gekozen voor een zodanige constructie, dat iedere gemoedsbezwaarde individueel kan bepalen hoelang hij zijn aanspraak op uitkering geldend wil maken. Hij kan dan zelf rentepercentage en inflatievergoeding bepalen. Eveneens zal hij - zo hij dat zelf wenst - het bedrag kunnen bijtellen dat door een eventuele erflater als gevolg van diens overlijden niet meer kan worden opgenomen. Alles uiteraard met dien verstande, dat nimmer meer aan uitkeringen kan worden opgenomen. Alles uiteraard met dien verstande, dat nimmer meer aan uitkeringen kan worden ontvangen, dan aan AOW-pensioen zou zijn ontvangen. Door het wetsontwerp behoudt de gemoedsbezwaarde zijn vrijheid van keuze, kan aan de vaak verschillende wensen worden tegemoet gekomen en wordt een omvangrijke administratie bij de SVB voorkomen. Men hoeft aan de uitkeringen niet meer te administreren, alleen de binnengekomen premievervangende loon- en inkomstenbelasting.

SOLIDARITEITSGEDACHTE

Namens de CDA-fractie is dan ook instemming betuigd met het wetsontwerp. De gemoedsbezwaarden komen immers noch in een voordelige, noch in een nadelige positie te verkeren ten opzichte van de normale gerechtigden. Zelfs kunnen de uitkeringsrechten aanzienlijk minder bedragen dan de pensioenrechten, als de gemoedsbezwaarde de Sociale Verzekeringsbank schriftelijk verzoekt de uitkeringen te beëindigen. Behalve een zeker spaar-element bevat de premie voor de AOW een aanzienlijke solidariteitsbijdrage. De solidariteitsbijdrage bevat elementen van inkomensoverdracht, overdracht van inkomen aan de oudere generatie, die vóór 1957 geen premie betaalde, inflatieaanpassing en waarborging van een sociaal minimum aan bejaarden, ongeacht hun inkomen in de actieve levensperiode.

De gemoedsbezwaarden zien aan dit belangrijke solidariteitselement voorbij en aanvaarden slechts het individueel sparen voor de oude dag. Zij achten verzekeren, dwz risico overdragen, in strijd met de eigen levensovertuiging. Het CDA legt juist wel de klemtoon op de solidariteit en het zich voor elkaar verantwoordelijk voelen, ook dat is een gewetensvolle beslissing.

Gemoedsbezwaarden, er zijn ongeveer 2000 geregistreerde gevallen, verdienen juist onze aandacht en ons respect omdat het een kleine minderheid betreft. De tolerantie is een essentieel rechtsgoed in de democratische rechtsstaat en daarom is de aparte administratie van de gemoedsbezwaarden een prijs, die we moeten betalen voor de tolerantie. Wij zijn samen verantwoordelijk, levend in verdraagzaamheid en wederzijds respect voor elkaar. Deze CDA-gedachte is in het wetsontwerp op harmonieuze wijze verwezenlijkt.

Staatssecretaris De Graaf van sociale zaken nam de dank en waardering voor het wetsontwerp in ontvangst van beide woordvoerders, maar verwees deze geheel naar zijn ambtsvoorganger Mertens. De nogmaals door de heer Van Dis bepleite algehele vrijstelling van gemoedsbezwaarden van de verplichting van de sociale verzekering (en ook van de rechten) wees hij van de hand. Dit is administratief erg bezwaarlijk, maar uit een oogpunt van arbeidsmarktbeleid en concurrentieverhoudingen onaanvaardbaar. Ook de gemoedsbezwaarden zullen een gelijkwaardig offer moeten brengen.

De verschijning van „de Nederlander" in de komende weken

Volgende week vrijdag 28 april verschijnt „de Nederlander" als ledencontactblad van het CHU. Dit nummer wordt toegezonden aan alle leden van de Unie. Het zal voor een deel gewijd zijn aan de komende algemene vergadering van de CHU, op zaterdag 20 mei aanstaande te houden te Arnhem.

Op vrijdag 5 mei verschijnt het Christelijk historische weekblad „de Nederlander" niet in verband met de feestdagen (de viering van koninginnedag en Hemelvaartsdag) in dis week. Het eerstvolgende nummer van het weekblad komt uit op vrijdag 12 mei aanstaande.

Uniebureau - Servicebureau

Er zijn problemen die..... eenvoudig op te lossen zijn. Daartoe behoren bij kiesverenigingen voorkomende zorgen. Bijvoorbeeld:
De secretaris peinst: „Hoe kom ik aan adressen?"
Het uniebureau kan alle gewenste adressen verstrekken, afgedrukt op plakstrookjes, mits deze tijdig besteld worden. Op vastgestelde data geven wij opdrachten voor de vervaardiging van deze strookjes door aan het computercentrum.
Deze data zijn voor het lopende jaar:

10 en 24 mei
7 en 21 juni
en vervolgens om de veertien dagen.

Indien u ruim voor die data uw bestelling opgeeft heeft u hetgeen u verlangt binnen veertien dagen in huis.
Adressenmateriaal veroudert snel. De adressen- en informatiegids CHU 1976 is op veel punten al verouderd. Het blijft evenwel een onmisbaar boekje voor elke secretaris (verkrijgbaar door overmaking van *f* 4,- op giro 169900, t.n.v. CHU, Den Haag).
Voor secretarissen van kamer- en statenkringen kunnen wij, zoals gebruikelijk, CHU-enveloppen leveren met daarop afgedrukt de adressen van secretarissen, penningmeesters of voorzitters van kiesverenigingen. Voor de enveloppen en het afslaan van de adressen wordt een kleine vergoeding in rekening gebracht. Ledenadressen op plakstrookjes kosten 3 cent per stuk. In duplo afgedrukt betaalt u de helft.
De penningmeester peinst: „Hoe kom ik aan geld?"
Het Uniebureau int de contributie centraal op gironummer 169900 t.n.v. CHU, Den Haag. Van de ontvangen bedragen heeft:
– de kiesvereniging recht op 20%,
– de statenkring recht op 5%,
– de kamerkring recht op 15%.
Het landelijk bestuur (en daarmee jongeren, vrouwen, kadervorming Lohmanstichting, uw ledencontactblad, het Uniebureau, enz.) ontvangt 60%.
Het Uniebureau wil graag uw aandeel overmaken, doch heeft daarvoor uw giro/bankrekeningnummer nodig.
Het vlotste kan de afrekening plaatsvinden indien op de naam van de kiesvereniging een rekening geopend wordt. Dan kan jaarlijks uw contributieaandeel automatisch overgemaakt worden. In de toekomst kunt u er dan op rekenen per maart/april de afrekening van het oude jaar en een voorschot voor het lopende jaar te ontvangen.

Uniebureau: uw servicebureau!

Het Centraal Economisch Plan 1978

Het gaat stroef met onze economie

door: drs. Ruud Lubbers, vice-voorzitter CDA-fractie Tweede Kamer

Vorige week kwam het Centraal Economisch Plan 1978 uit. Het bevestigde de vermoedens dat het stroef gaat met onze economie. Ondanks alle beleid blijven wij onze economische problemen moeilijk de baas. Toepasselijk is het beeld van de fietser die hard tegen de wind in moet trappen en die ondanks al zijn gezwoeg toch maar weinig vooruitkomt.
Die tegenwind komt met name uit het buitenland. De wereldhandel, dat betekent de mogelijkheid om vanuit Nederland meer naar andere landen te gaan exporteren, groeit in de tweede helft van de zeventiger jaren maar half zo snel als vroeger het geval was. Dat is een teken van internationale stagnatie, die ons natuurlijk ook raakt.
Tegelijkertijd zien wij dat het systeem van zwevende wisselkoersen, dat nu tussen de munten van de verschillende landen bestaat, met zich meebrengt een aanzienlijke waardevermindering van de Amerikaanse dollar (zoals wij vroeger een ineenstorting van het Britse pond beleefden). Die dramatische daling van de koers van de dollar, gevolg van een vertrouwenscrisis gegeven de grote betalingsbalanstekorten van de Verenigde Staten, is met name gevolg van het feit dat de energie-importen in de Verenigde Staten sterk toegenomen zijn. Een falend beleid, van de effecten waarvan via de koersdaling van de dollar vele landen wrange vruchten plukken. Tenslotte signaleren wij op het punt van de internationale economie mondiale capaciteitsoverschotten in een aantal sleutelsectoren leidend tot een scherpe concurrentie. Die problematiek ondervindt een aantal bedrijfstakken en regio's in Nederland ook aan den lijve.

GROTE VOORZICHTIGHEID

Die internationaal moeilijke situatie dwingt ons nationaal tot grote voorzichtigheid. Met name was het, gegeven onze gebondenheid aan de Duitse mark, noodzaak in ons land de kosteninflatie een rigoreus halt toe te roepen. Het tempo van geldontwaarding is gelukkig behoorlijk naar beneden. Wij zijn er echter beslist nog niet. Verdere terugdringing van de inflatie blijft geboden. Daartoe zal ondermeer de nu geldende norm van 5% jaarlijkse stijging van de overheidstarieven binnenkort verlaagd moeten worden. Deze 5% norm die voor het verleden strak was, moet voor de toekomst als te krap gezien worden.
Volgens de ramingen van het Centraal Economisch Plan neemt de werkloosheid niet af, zelfs een beetje toe. Tegelijkertijd echter moeten wij constateren dat er tegenover een omvangrijke werkloosheid eveneens een omvangrijk aantal moeilijk te vervullen arbeidsplaatsen staat. Dit feit werpt een bijzonder licht op de werkloosheid. Meer nog dan enkele jaren geleden moet vastgesteld worden dat de werkloosheid niet alleen in zijn gevolgen maar ook in zijn oorzaken een sociaal probleem is. Dienovereenkomstig is er dan ook behoefte aan een arbeidsmarktbeleid; voor Minister Albeda is er genoeg werk aan de winkel.
De economische fijnproevers zullen bij de beoordeling van het Centraal Economisch Plan geïnteresseerd zijn in het verloop van het financieringstekort van de overheid en de ontwikkeling van de belasting– en premiedruk. Welnu, om met dit laatste te beginnen. Afgezien van statische vertekeningen bedraagt de belasting– en premiedruk te zamen 51,9 procent; een indrukwekkend cijfer, maar toch meevallend als men zich realiseert dat diezelfde belasting– en premiedruk in 1975 te zamen reeds 51,4 procent was. In drie jaar tijds te zamen dus een drukstijging van slechts 0,5 procent. Zo bezien lijkt de stabilisatie van de belasting– en premiedruk dichter onder handbereik te liggen dan het indertijd uitgelekte zogenaamde „1 procent beleid" aangaf; overigens was de naam „1 procent beleid" een verwarrende term, omdat ook toen al uitgegaan werd van een mindere belasting– en premiedrukontwikkeling per jaar, namelijk van ongeveer 0,5 procent per jaar.

EERLIJKHEID

Nu moet eerlijkheidshalve bij de bescheiden ontwikkeling van de sociale premies wel vermeld worden dat er de laatste jaren tegelijk beduidende interingen van de sociale fondsen geweest zijn en daar kunnen wij natuurlijk niet mee doorgaan. Waar anderzijds uit een oogpunt van arbeidskostenbewaking een nieuwe stijging van de sociale premielast ook zeer ongewenst is, is het van het uiterste belang binnen het sociaal verzekeringsstelsel zelf te komen tot een meer beheerste ontwikkeling van de uitgaven. De stabilisatie van de premiedruk kan niet alleen komen van verdergaande Rijksbijdragen.
Dit brengt ons als vanzelf tot het huidige financieringstekort waarmee de overheid te kampen heeft. Dit financieringstekort zal naar schatting in 1978 5,7 procent bedragen. Dit forse cijfer ligt overigens nog iets onder de financieringstekorten, zoals wij die in 1975 en 1976 kenden.
Nu is gegeven de recessieve tendenzen, die zich in alle landen van de wereldeconomie voordoen een expansieve politiek ook door de Nederlandse overheid geboden, maar het nu toch duidelijk geslonken overschot op de betalingsbalans geeft aan dat naast de stimuleringspolitiek van de minister van financiën, zoals die dit jaar via de invoering van de Wet op de Investeringsrekening en de belastingverplichtingen uit hoofde van „Hofstra" weer verder gestalte krijgt, nu op de eerste plaats geboden is een verbetering van onze concurrentiepositie ten opzichte van het buitenland.

IN DE KLEM

Onze exporterende en met importen concurrerende bedrijven zitten nog onverminderd in de klem; en tot nu toe zijn het vooral de burgers die bij hun consumptie, profiteren van het verminderde tempo van prijsstijgingen. De koopkracht wordt evenals de voorgaande jaren in 1978 ruimschoots gehandhaafd en stijgt per burger zelfs met meer dan 2 procent per jaar. Daarmee handhaven wij nog steeds ruimschoots onze hoge welvaartsniveau; tegelijk echter zien wij het draagvlak van de verdienende bedrijven langzaam maar zeker smaller worden. Een griezelig proces, dat vrijwel niet tot uitdrukking komt in het verloop van de werkloosheidscijfers, omdat de groei van de andere sociale verzekeringen met name de arbeidsongeschiktheidswetten veel aan het oog onttrekt. Behoud van arbeidsplaatsen naast bevordering van nieuwe initiatieven, dus werk voor meer mensen, zal dan ook hand in hand moeten gaan met werk door meer mensen; over die noodzaak van het vervullen van arbeidsplaatsen die er wel zijn, sprak ik boven al.
Tenslotte wil ik bij deze rondgang door dat zojuist verschenen Centraal Economisch Plan een enkele kanttekening plaatsen bij het verloop van de rente. De rente blijft zich ten onzent, ondanks de recente verlaging van 0,5 procent van het officiële disconto op een opvallend hoog niveau bevinden. Het best komt dit tot uitdrukking als men ziet naar het niveau van de reële rente, dat is het verschil tussen de rente en het tempo van geldontwaarding. Na enige jaren, waarbij de reële rente bij zeer hoge inflatie erg laag was is deze reële rente op gaan lopen. Op dit moment ligt zij historisch gezien erg hoog. Een verdere daling van de rente zal voor het bedrijfsleven erg belangrijk zijn. Die rente-ontwikkeling zal ook voor de bouw van betekenis kunnen zijn. De afgelopen jaren hebben wij een zeer explosieve ontwikkeling van de bouw, woningen zowel als bedrijfsgebouwen, kunnen meemaken. In de sector woningbouw is een enorme hypotheekfinanciering opgetreden. Het ziet er echter naar uit dat wij met dit alles over de top heen zijn. Prijzen van woningen tenderen naar meer stabilisatie, de aantallen neigen iets minder te worden.

GELEIDELIJK

Behoud van onze welvaart vergt verandering van het karakter en samenstelling van die welvaart, schreef ik hierboven. Daar achter ligt de kunst van het geleidelijk veranderen en aanpassen; dat vereist op het economisch vlak weer een symbiose van politiek en bedrijfsleven. Het Centraal Economisch Plan blijft met al zijn lichtpunten een zorgelijke tussenstand. Als econoom wordt men daarbij getroffen door de nog steeds te snelle vermindering van het draagvlak van onze economie. In dit tempo kan en mag het niet doorgaan. Als politicus worstelt men met de zeer forse sociale aanpassingen die nodig zijn in arbeidsplaatsen, in beroepen, in sociale– en beloningsverhoudingen en ga zo maar door, die veel, soms te veel, van onze samenleving lijken te vragen.

CHJO - Noord-Holland

In aansluiting op het in het nummer van 7 april van „de Nederlander" gepubliceerde artikel over de CHJO-afdeling Noord-Holland nog het volgende: Behalve dat het door hen uitgegeven ledencontactblad gericht is op de CHJO-leden, bevat het veel belangrijk informatiemateriaal waarmee zeker ook de CHU-leden in Noord-Holland gediend zullen zijn.
De bedoeling is dat het blad in 1978 nog minimaal twee maal zal verschijnen. Men kan het verder toegezonden krijgen door overmaking van tenminste *f* 5,– op postgirorekening no. 3904081 t.n.v. CHJO-afd. Noord-Holland te Amsterdam onder vermelding van „Provinciaal Contactblad". Hierbij zijn ook de kosten voor het eerste nummer inbegrepen, waarvan nog enkele exemplaren beschikbaar zijn. Met deze financiële bijdrage wordt tegelijkertijd het werk van de CHJO in Noord-Holland gesteund, die in een periode van verdere organisatieuitbouw en -ontwikkeling naar een provinciale CDJA dit geld goed kan gebruiken.
Verder wordt gewezen op de Algemene Ledenvergadering en themaavond van de CHJO-Noord-Holland die vrijdagavond 19 mei a.s. te Edam zal plaatsvinden. In het nummer van 7 april van „de Nederlander" werd voor deze algemene ledenvergadering de datum van 11 mei genoemd, maar dit is dus inmiddeld achterhaald!
Aan deze avond zal meewerken mevrouw Hanske Evenhuis-Van Essen, Tweede-Kamerlid voor het CDA. Hierover zal nog nader bericht worden.
Contactadres voor de CHJO-Noord-Holland is: Jan Willem Pauw, G. van der Veenstraat 75B II, Amsterdam, tel. 020-724315.

Europese impressies vanuit Luxemburg

door: T. Tolman, lid Tweede Kamer voor CDA en lid van het Europees parlement

Ditmaal vanuit een bonte mengeling van zaken een tweetal onderwerpen behandeld in het Europese Parlement, vorige week in Luxemburg bijeen.

Amoco Cadiz

Volkomen begrijpelijk is het dat de ramp met de tanker Amoco Cadiz Europese belangstelling genoot. Ook vanuit de commissie voor de landbouw – die zich zeer actief bezighoudt met visserijproblemen – is eenstemmig commentaar geleverd. Kort samengevat zal aan een drietal zaken grote aandacht moeten worden geschonken.
a. de zeewegenroute, eenmaal vastgesteld zijnde zap hier strenge controle op uitgeoefend moeten worden.
b. vakbekwaamheid, opmerkelijk is dat bijna alle rampen zich voltrekken met schepen die varen onder vreemde vlag.
c. havens, in de Europese havens zal men solidair moeten zijn ten aanzien van schepen die niet aan de voorschriften voldoen door deze te weigeren.
Omtrent deze problematiek, die niet controversieel is, zal na de uitspraak van het Europees Parlement, de Europese commissie en de Raad van Ministers snel tot handelen moeten overgaan.
Ingrijpende juridische problemen zullen aan de orde komen. De problematiek zal in dit geval op Europees niveau aangepakt moeten worden. Ditmaal zullen de „stuurlui aan de wal" uitdrukkelijk de koers moeten bepalen, nu helaas meer dan één keer de „echte stuurlui" gefaald hebben.

NOG GEEN EINDE

Het Europees Parlement hield zich deze week eveneens bezig met de aanvullende voorstellen inzake de landbouwprijspolitiek. Dit feuilleton nadert zijn einde nog niet.
Naast de prijsvoorstellen, die door ons als niet voldoende zijn beoordeeld, zijn door de Europese landbouwcommissaris Gundelach aanvullende voorstellen ingediend. Enkele voorstellen kunnen als zeer positief worden gekwalificeerd. Daarentegen waren er ook voorstellen die wij hebben moeten afwijzen.

Positief:
– Verhoging van steunbedrag om mager melkpoeder te bestemmen voor veevoederdoeleinden. Dat is een zeer directe weg. In Nederland wordt twee maal zoveel poeder opgenomen in de veredelingslandbouw dan er wordt geproduceerd in de zuivelindustrie. Wij zijn het belangrijkste importland.
– Stimulering van de boterconsumptie. Enkele jaren geleden is daar ook veel aandacht aan besteed. Gedacht kan worden aan afzet aan sociale instellingen, grootverbruikers tegen speciale prijzen, eventueel butteroil, herhaling Kerstboteractie enz.
– Schoolmelk. Ook op dit terrein zal het assortiment worden uitgebreid met enige produkten.
– Verlenging en aanpassing van het premiestelsel om te bevorderen dat boeren hun bedrijf omschakelen van melk naar vlees. Deels zullen al deze maatregelen betaald worden uit het medeverantwoordelijkheidsfonds. Dit fonds wordt van de boeren via melkgeld geheven.

Negatief:
Als negatief wordt door de christen-democratische fractie in het Europese Parlement gezien de voorgestelde schorsing van interventie van melkpoeder en wijziging van het interventiestelsel met betrekking tot rundvlees. Het interventiesysteem dient er toe om de producent tegen de zware prijsinzinking te beschermen.
Terecht wordt dit systeem gezien als een steunpilaar voor het landbouwbeleid. Het bevordert voor de producent stabiliteit in zijn inkomen en indirect stabiliteit voor de prijs van de consument.
Hier botsen helaas de meningen. Niet bij verrassing steunden de socialisten de voorstellen maar wel bij verrassing de liberalen. Ik veronderstel dat deze houding in ons land voor wat de laatste groep betreft niet geheel gewaardeerd zal worden. Door het feit dat onze amendementen deels afgewezen zijn, heb ik namens onze christen-democratische fractie bij de eindstemming mij tegen de voorstellen moeten verklaren.
De lage prijsvoorstellen, de voortgaande heffing op de melk en nu de aantasting van het interventiesysteem, hetgeen een zeer principiële zaak is, is juist teveel van het goede eijeen te zeggen.

Statenverkiezingen 1978 nader beschouwd

door drs. J. D. Gabor

Het is een slechte traditie, maar wel een vertrouwd beeld, dat ongeacht de verkiezingsuitslag, alle partijen het resultaat naar zich toehalen. De VVD brak met deze slechte traditie en stelde zich gedurende de avond van 29 maart waardig en sportief op. Geen mistige verhalen, geen uitvluchten. De CDA-woordvoerders, Aantjes voorop, hebben zich met gepaste ingetogenheid verheugd over de uitslag. De minister-president maakte duidelijk dat afspraken die het CDA tijdens de kabinetsformatie met de coalitiepartner heeft gemaakt geen speelbal zijn van tussentijdse verkiezingsuitslagen, hoe plezierig die ook voor het CDA uitvallen. Het CDA is een betrouwbare coalitiepartner.

De PvdA wist geen raad met de beoordeling van de uitslag. De oud-minister-president was zo verheugd over de niet geringe winst van zijn partij in Limburg en Brabant dat hij het overzicht van de totale politieke situatie geheel kwijt was. Dit geheel werd begeleid door een gedurende de gehele avond zich verontschuldigende Ton Planken. Hij wilde duidelijk maken dat het toch geheel anders had gekund. Zijn speculatief talent blijkt onuitputtelijk.

Dit alles neemt niet weg dat de PvdA 240.000 stemmen minder haalde dan 10 maanden geleden en het CDA ondanks de lagere opkomst 12.000 stemmen meer kreeg dan in 1977.
Het is teleurstellend dat deze statenverkiezingen meer dan ooit in het teken van de landelijke politiek hebben gestaan. Het zij zo. Deze beschouwing valt dan ook in twee delen uiteen:
de statenverkiezingen en de landelijke politiek.

Verkiezing Provinciale Staten.

De opkomst was groot. In 1974 was 74,5% van de stemgerechtigden naar de stembus gegaan, nu 79,1%. Landelijk gezien 4,6% meer. Bij deze toegenomen opkomst heeft het CDA 35,1% van alle stemmen gekregen. Dat is 4,3% meer dan 4 jaar geleden.

drs. J. D. Gabor

Het CDA had a[illegible]5 statenzetels. Deze toename met 33 [illegible] in procenten uitgedrukt een groei van 14%.

Opmerkelijk is dat de 5,7% groei van het CDA in Noord-Brabant gerealiseerd is bij een beduidend hogere opkomst t.o.v. 1974 dan het landelijk gemiddelde. De landelijke opkomst was in 1978 4,6% hoger dan in 1974.
In Noord-Brabant was de opkomst nu 7,2% hoger dan vier jaar geleden. In Noord Holland bleef de toename van de opkomst met 2,5% ver beneden het landelijk beeld.
De PvdA, die in deze provincie zeer groot is bleek daar de landelijke groei van 4,4% niet te kunnen halen en bleef 0,7% onder dit gemiddelde.
Opvallend is dat in een provincie waar de VVD relatief sterker is, zoals in Drenthe, bij een hogere dan de landelijke toename van de opkomst t.w. 5,8% deze partij een veel beter resultaat behaalde dan landelijk.
De VVD ging in deze provincie relatief het minst achteruit. In plaats van de landelijke teruggang van 2% ging men slechts 0,6% achteruit.
Een en ander wijst erop dat er weliswaar een relatie bestaat tussen het opkomstpercentage en de uitslag, maar dat deze relatie niet overal hetzelfde politieke beeld laat zien. In Noord-Holland is het redelijk om aan te nemen dat een grotere opkomst relatief meer stemmen betekent voor de PvdA. In Noord Brabant is een grotere opkomst blijkbaar gunstig voor het CDA. In Drenthe had de VVD er voordeel van.
Het lijkt erop dat in een provincie waar een politieke partij relatief sterker is dan landelijk een grotere opkomst voordeel betekent voor deze partij. Daarmee staat een wijd verbreid misverstand, n.l. dat een grotere opkomst automatisch voordeel betekent voor de PvdA op zijn minst ter discussie.

De groei van het CDA ziet er per provincie als volgt uit:

groei CDA in 1974–1978		toename aantal zetels 1978 t.o.v. 1974	uitslag 25–5–77 t.a.v. de statenzetels
Noord Brabant *)	5,7%	6	+ 1
Utrecht	5,3%	4	+ 2
Noord-Holland	4,9%	4	+ 2
Gelderland	4,4%	5	+ 2
Overijssel *)	3,9%	6	+ 3
Zuid-Holland	3,6%	3	+ 2
Zeeland	2,5%	2	—
Friesland	2,3%	1	+ 1
Drenthe *)	2,0%	2	+ 1
Limburg	1,8%	—	– 4
Groningen	0,9%	—	—
landelijk	4,3%	33 nieuwe statenleden	+ 9

**) provincies waarin het aantal leden van provinciale staten met 4 is uitgebreid als gevolg van de toename van de bevolking.*

PvdA, PPR, PSP, CPN verloren samen 1,5%.

De partijen die min of meer op marxistische grondslag zijn gebaseerd hebben, ongeacht de nieuwste theorie van de heer Burger, de afgelopen vier jaar 1,5% verloren. De VVD ging 2% achteruit. D'66 heeft zich ontwikkeld tot een toevluchtsoord van deels stemmers uit allerlei splinterpartijen en ontevreden CDA-ers en PvdA-ers. Bovendien spreekt deze partij de jongere kiezers sterk aan. In vier jaar groeide men van 1% naar 5,2%. Het CDA groeide met 4,3%. Een eerste analyse wijst uit dat deze groei aanzienlijk groter is dan het verlies van de VVD. Ook voormalige stemmers van kleinere partijen en de saldo winst vanuit de PvdA hebben het CDA versterkt.

Vergeleken met de kameruitslag consolidatie voor de PvdA, lichte achteruitgang voor de VVD, enkele procenten winst voor het CDA.
Blijkbaar is het bewijs geleverd dat de kiezer zich overal door hetzelfde motief heeft laten leiden. Namelijk door de beoordeling van de landelijke politiek van de laatste tien maanden. Hoe zeer het ook te betreuren is, de landelijke politiek is erin geslaagd deze verkiezingen meer dan ooit voor zich te monopoliseren. De Provinciale Staten waren een al te makkelijk prooi en zolang de behandeling van de bestuurlijke reorganisatie in de kamer op zich laat wachten zal dit ook wel zo blijven.
Welke opmerkelijke gebeurtenissen hebben het beeld sedert de kamerverkiezingen beheerst?

Vergelijking uitslag 1974–1978 in %

	1974	*statenzetels*	*1978*	*statenzetels*
PvdA, PPR, PSP, CPN	39,7	273	38,2	269
VVD	19	131	17	118
D'66	1	3	5,2	28
CDA	30,8	235	35,1	268
overige partijen	9,5	51	4,5	19

Voorlopige conclusies voor de staten:
– de provincies Noord-Brabant, Utrecht, Noord-Holland en Gelderland hebben voor wat de Provinciale Staten betreft het beste CDA resultaat geboekt. Drenthe, Limburg en Groningen bleven achter;
– het is niet juist te veronderstellen dat een grotere opkomst automatisch overal winst oplevert voor de PvdA. Het ligt meer voor de hand te veronderstellen dat naar mate de opkomst groter is de relatief sterkste partij in dat gebied daarvan profiteert.

– de winst van het CDA is vele malen groter dan het verlies van de VVD aan het CDA. De VVD verloor bovendien ook aan D'66;
– het CDA heeft geprofiteerd van de kleinere partijen maar heeft per saldo ook van de PvdA gewonnen;
– de partijen op marxistische grondslag hebben in vier jaar 1,5% verloren. Ondanks het verlies van deze partijen heeft de PvdA een belangrijke groei van 4,4% doorgemaakt. Deze groei is net zo groot als de 4,3% groei van het CDA;
– op grond van de uitslag verdwijnt in de provincie Groningen het zogenaamde linkse meerderheidscollege. Andere provincies kenden dit fenomeen niet. In geen enkele provincie kan op basis van de verkiezingsuitslag een zogenaamd links meerderheidscollege worden gevormd;
– het CDA heeft 33 statenzetels gewonnen hetgeen 14% meer is dan het aantal van 235 in 1974.

Landelijke politiek en statenverkiezingen

In het septembernummer van Politiek Nieuws schreef ik naar aanleiding van de tweede kamerverkiezingen dat de politieke kaart sterk geregionaliseerd werd. De verschillen waren per regio zeer groot. De uitslag voor het CDA varieerde tussen de –15% en de + 10%. De uitslag van 29 maart vertoont, met uitzondering van drie provincies, daarentegen een zeer gelijkmatig beeld.

Het opkomstpercentage heeft zich nagenoeg overal op dezelfde wijze ontwikkeld. De uitslag is voor alle partijen nagenoeg overal hetzelfde.
Het waren provinciale verkiezingen, men had dus anders kunnen verwachten, vermoedend dat juist regionale verschillen politiek belangrijk waren. Niets is minder waar. Overal hetzelfde beeld.

Welnu de kiezer heeft zijn conclusies getrokken, gaf een steun in de rug aan het kabinet en liet al het verbaal geweld ten spijt de PvdA staan op hetzelfde niveau. Denkstof voor de oud-minister-president.

De groei van het CDA bedraagt 3,2%. Drie provincies Gelderland (4,5%), Noord-Brabant (5,2%) en Limburg (6,9%) stijgen belangrijk boven dit gemiddelde uit. Hebben de plaatselijke campagnes hier doorgewerkt? Of was dit een verscherpte reactie op de landelijke politiek van de laatste 10 maanden? In ieder geval is de gevoelige nederlaag van 1977 in Limburg recht getrokken en heeft het CDA in de Limburgse staten zelfs, ook in percentages uitgedrukt, een absolute meerderheid.
Er is nogal veel aandacht besteed aan de lagere opkomst waardoor de uitslag, althans voor de landelijke interpretatie, vertekend zou zijn. Deze conclusie is juist. Deze eenzijdige gevolgtrekking dat een grotere opkomst overal voordeel voor de PvdA zou betekenen is niet juist. Een grotere opkomst in de plattelandsgemeenten en het stedelijk platteland werkt gunstig voor het CDA. In de forensengemeenten profiteert de VVD, in de steden de PvdA.
Een berekening met gewogen middelen doet vermoeden dat indien de opkomst nu even groot zou zijn geweest als in 1977 het CDA per saldo 1% lager zou zijn uitgekomen.
Ter illustratie en mede in het belang van de komende gemeenteraadsverkiezingen het volgende in %.

conclusies voor de landspolitiek

– de landelijke politieke gebeurtenissen sedert mei 1977 hebben de uitslag van de verkiezingen grotendeels bepaald;
– bij een even grote komst als in 1977 zou het CDA wellicht iets minder dan 1% lager zijn uitgekomen;
– de regeringscoalitie heeft 52,1% van de stemmen behaald hetgeen 2,3% meer is dan in 1977;
– de oppositiepartijen inclusief D'66 (PvdA, PPR, CPN, PSP, D'66) haalden 43,4% hetgeen 0,2% minder is dan in 1977;
– in vergelijking met de tweede kamer verkiezingen hebben de provincies Limburg (+ 6,9%), Noord-Brabant (+ 5,2%) en Gelderland (+ 4,5%) de beste CDA resultaten geboekt.

	PLATTELANDSGEMEENTEN 21%			STEDELIJK PLATTELAND 16,5%			FORENSENGEMEENTE 7,5%			STEDEN TOT 100.000 25%			GROTE STEDEN 30%		
	Staten 78	Kamer 77	Staten 74	78	77	74	78	77	74	**78**	**77**	**74**	**78**	**77**	**74**
opkomst	85	91,4	79,3	81,1	88,9	,75	81,8	89,9	78,4	78,7	87,1	74,2	74,3	84,3	71,1
PvdA	26	26,3	23,3	28	28,4	22,7	26,8	26,8	24,5	36,9	36,6	32	43,5	42,3	37,2
CDA	45	42,3	41,1	45,8	41,9	42,2	33,4	30,6	28,3	33,2	30,2	29,6	24,6	22,0	21,2
VVD	16,3	17	17,5	13,7	15,1	15,6	25,3	26	28	16,0	17,1	18,1	16,1	17,0	18,3

CDA-Vrouwenberaad provincie Utrecht

Het CDA-vrouwenberaad in de provincie Utrecht belegt op woensdagavond 10 mei aanstaande een vergadering in het wijkgebouw „Princenhof" aan de Eijkmanlaan 431 te Utrecht (te bereiken met buslijnen 9 en 20).
De agenda van de vergadering vermeldt inleidingen van de dames E. L. M. Uyterwaal-Cox, lijsttrekker CDA provinciale statenverkiezingen, G. Noordzij-van der Werk, gemeenteraadslid en J. J. M. van der Mei-Zilverentant, lid van het landelijk CDA-vrouwenberaad.

Op de vergadering zijn zowel dames als heren welkom. Inlichtingen bij mevrouw J. Lens-Land, Naberlaan 9 te Utrecht, telefoon 030–712402

CHJO-brochures

In verband met de op 14 en 15 april jl. gehouden conferentie van de CHJO over „Euthanasie" heeft de commissie die deze conferentie heeft voorbereid een rapport over dit onderwerp opgesteld, dat door de CHJO als brochure wordt uitgegeven. Het is een zeer lezenswaardig boekwerkje geworden waarin de commissie op een evenwichtige wijze haar weg zoekt in deze materie. De brochure is, evenals de brochures over „Bedrijfsdemocratisering" en „De vrijheidsbeneming als straf" verkrijgbaar bij het Algemeen Secretariaat van de CHJO, Lange Geldersekade 8, Dordrecht.
Slechts de portokosten worden in rekening gebracht. Eveneens leverbaar is nog de brochure van drs. J. van den Assem, „Vijftig kilometerpaaltjes CHJO". Kosten voor niet-leden: *f* 5,–; voor leden: *f* 2,50. Exclusief portokosten.

CHJO-conferentie over „Euthanasie"

Op vrijdag 14 en zaterdag 15 april jl. hield de CHJO een conferentie over „euthanasie" in het conferentieoord „De Bron" te Oudleusen. Deze conferentie was voorbereid door de commissie euthanasie van de CHJO. In deze commissie hadden zitting: Robert Jan Bakker, Hennie Bolman, Boudewijn Gunning (voorzitter), Peter Heukels, Alice de Jonge, Hanneke van der Mey en Cees Spaans.
De conferentie begon vrijdagavond met de opening door de voorzitter van de CHJO, Peter Heukels, met bijbeliezing en gebed. Daarna volgde er een inleiding door de voorzitter van de commissie, Boudewijn Gunning, op de film die ons in een gespeelde documentaire de emoties van ouders, vrienden en medisch personeel lieten zien op de actieve euthanasie die op een jonge man, lijdend aan een ongeneeslijke ziekte, was toegepast. Deze film was gemaakt in opdracht van het Humanistisch Verbond. Na vertoning van deze film kon eerst in groepjes over het in deze film aangeroerde probleem gediscussieerd worden, waarna de resultaten van deze groepsdiscussie werden ingebracht in de plenaire discussie. Op deze wijze kwam een veelheid van aspecten die aan euthanasie verbonden zijn naar voren. Over het algemeen was de constatering dat elk levensbeschouwelijk aspect uit de film was weggelaten. Verder werd geconstateerd dat een positieve beslissing t.a.v. euthanasie de patiënt en zijn omgeving remt in de verwerking van het stervensproces; dat van enige adaequate begeleiding van de patiënt en zijn omgeving in de film geen sprake was en dat het verplegend personeel in de opleiding volstrekt niet voldoende wordt voorbereid op dergelijke gevallen. Ook werd opgemerkt dat de film eerder een beeld geeft dat de regisseur ervan over euthanasie heeft, dan dat het de werkelijkheid rond de euthanasie weergeeft.

Dr. Michels: „Patiënten ervaren spreken over euthanasie als bedreigend"

De volgende ochtend werd de conferentie voortgezet met inleidingen door dr. J.J.M. Michels (arts en lid van de CDA-commissie „Euthanasie") en dr. J.J. Rasker (arts en bestuurslid van de Stichting voor Vrijwillige Euthanasie), die op hun beurt werden ingeleid door de voorzitter van de CHJO-commissie „Euthanasie". De heer Gunning wees er in deze inleiding op dat de Adviescommissie inzake wetgeving Euthanasie (de zgn. commissie Muntendam) haar gedachtengang begint op het moment dat de vraag om euthanasie zich voordoet. De CHJO-commissie begint met een analyse van het proces dat hieraan voorafgaat en signaleert dan onder meer de angst voor het ondragelijke lijden.
Verder wil de Adviescommissie de actieve indirecte euthanasie (het toedienen van pijnstillende middelen met als doel de pijn te bestrijden, maar met het effect dat het leven bekort wordt) onderbrengen onder een aparte categorie in de wet op de lijkbezorging (dus buiten de categorieën natuurlijke en onnatuurlijke doodsoorzaak). De CHJO-commissie wil dit niet ondat er bij actieve indirecte euthanasie sprake is van de wetenschap dat de dood door het ingrijpen spoedig zal intreden en omdat actieve indirecte euthanasie geen natuurlijke doodsoorzaak is, maar niet te scheiden en ook niet te onderscheiden is van de onnatuurlijke doodsoorzaak.
(Ter toelichting: actieve indirecte en actieve directe euthanasie verschillen slechts van elkaar in intentie. In het eerste geval is het doel namelijk de pijn te verzachten, maar het effect is de bekorting van het leven, in het tweede geval is het doel bekorting van het leven zonder meer.)
Na deze inleiding was het woord aan dr. Michels. Hij wilde vanuit zijn ervaring als verpleeghuisarts over het onderwerp spreken. Er zijn een aantal factoren aan te wijzen waarom het probleem zich thans aan ons voordoet.
1.
In de eerste plaats is dat de aanwending van penicilline. Daarmee konden de complicerende infecties, die voorheen bij een bepaalde (critische) graad van teruggang in de validiteit) optraden en meestal dodelijk afliepen, opgeheven worden. Het verloop van het ziekbed werd daardoor aanzienlijk langer.
2.
Het gevolg daarvan is dat de patiënten een langere invaliditeit hebben, hetgeen op zijn beurt tot gevolg heeft dat de patiënt langer dan voorheen verpleging nodig heeft. Dit gebeurt dan meestal in verpleeghuizen.
3.
De patiënten weten thans bij de overschrijding van een bepaalde graad van validiteit dat ze een dodelijke ziekte hebben en gaan sterven, terwijl vóór de invoering van penicilline men er ofwel weer bovenop kwam ofwel vrij plotseling stierf, eigenlijk zonder dat de ernst van de kwaal goed tot de patiënt was doorgedrongen.

De voorzitter van de euthanasiecommissie van de CHJO, Boudewijn Gunning, tijdens zijn inleiding

Dr. Michels tijdens de forumdiscussie

Behalve voor mensen die lijden aan een ernstige ziekte, speelt het probleem ook voor kinderen die invalide geboren worden (bijv. met een open rug) en door mensen die als gevolg van een ongeluk ernstige invaliditeit oplopen (bijv. hersenletsel).
Een kapitale fout die veel mensen in hun denken maken is dat ze ziekte en invaliditeit gelijkstellen met ellende en zich ongelukkig voelen. Ook de mensen uit deze groep voelen zich even gelukkig of ongelukkig als gezonde mensen.
Verder wees dr. Michels erop dat de vraag naar euthanasie in de eerste plaats van de zijde van de maatschappij gekomen is en vervolgens van familieleden van ernstig zieke patiënten. In ieder geval werd de vraag niet in eerste instantie van medische zijde gesteld. Maar zeker van de zijde van de patiënten werd de vraag niet gesteld! Omdat dr. Michels dit opvallend vond, stelde hij in 1976 een onderzoek in bij zijn patiënten omdat de mogelijkheid bestond dat de patiënten het probleem, vanwege de heersende ethiek in een Rooms-Katholiek verpleegtehuis, niet zonder meer durfden aanroeren. Uit het resultaat van dit onderzoek bleek dat de vraag naar Euthanasie bij de patiënten niet leefde, maar dat men integendeel het praten erover als zeer bedreigend ervaarde. Vaak bleek dan ook na een gesprek over euthanasie het vertrouwen in de arts die erover sprak geschokt te zijn. De patiënten hadden na afloop van zo'n gesprek het gevoel afgeschreven te zijn.
Toch kreeg ook dr. Michels van 9 van zijn patiënten het verzoek om euthanasie. De patiënt vraagt om de dood omdat hij van zijn lijden af wil. Maar men kan zich ook afvragen waarom een mens leven wil, soms onder erbarmelijke omstandigheden als bijv. in de concentratiekampen. Nu zijn er psychologische onderzoeken gedaan naar wat voor de mens het belangrijkst is. Als men dit op een rij gaat zetten dan blijkt zo'n rij als volgt uit te zien (het belangrijkste bovenaan):

1. eten, drinken, slapen
2. geen pijn hebben
3. genotsmiddelen
4. bestaanszekerheid, leven
5. erbij horen
6. liefde geven, liefde ontvangen
7. bevestiging
8. presteren
9. onderzoeken ontdekken
10. vrijheid
11. menselijke ontplooiing

– rechtvaardigheidsgevoel
– gevoel voor democratie
– kunst, humor, charitas

Deze rij kan echter op zijn kop gezet worden door:
1. religie en idealisme
2. macht
3. bezit

Iets dergelijks nu doet zich voor in onze maatschappij. Immers de „top" van deze rij zijn voor ons vanzelfsprekende zaken waar we ons niet voor hoeven inspannen. Vandaar ook dat de maatschappelijke waardering precies omgekeerd is aan de persoonlijke noodzaak en dus het onderste van de rij het belangrijkste vindt. Daarom hoeft het van de maatschappij niet meer als het onderste van de rij er niet meer is. Zo komt de vraag om euthanasie op vanuit de maatschappij. Maar de patiënt leeft in de bovenste rij. Van hieruit werd het dr. Michels ook duidelijk waarom de bovengenoemde 9 patiënten wel om euthanasie vroegen. Twee van deze patiënten leden ondragelijke pijn. De 7 anderen waren patiënten waarbij de ziekte acuut was opgetreden. De plotselinge overgang vanuit de maatschappelijke waardering naar de persoonlijke noodzaak konden zij niet zo snel meemaken. Dergelijke patiënten moet je dan ook de tijd geven om om te schakelen. Dr. Michels besloot met te zeggen dat het de taak van de maatschappij is de patiënt het gevoel te geven dat hij er bij hoort.

Dr. Rasker: „Tot actieve euthanasie zal slechts sporadisch besloten worden"

Een veelheid van aspecten die met euthanasie verbonden zijn werd behandeld in het betoog van dr. Rasker, werkzaam als reumatoloog.
Vanuit medisch standpunt bezien is het behandelen van ongeneeslijk zieke patiënten geldverslindend en is het rekken van het lijden. Er wordt echter toch behandeld omdat er altijd een kleine kans op genezing is. Men dient echter wel de patiënt voor te lichten over de mogelijkheden en kansen die hij heeft.
Hoewel het verschil tussen actieve en passieve euthanasie van juridische zijde aangevochten wordt, wilde dr. Rasker toch dit onderscheid handhaven omdat er duidelijke verschillen zijn. Ook de wet kent verschil tussen handelen en nalaten.
In het rapport van de Adviescommissie wetgeving euthanasie van de Vereniging voor vrijwillige euthanasie (waarvan dr. Rasker bestuurslid is) worden een aantal premisses genoemd waaraan voldaan moet zijn om een patiënt **in de stervensfase** in aanmerking te laten komen voor euthanasie. Deze premisses zijn:
– de patiënt moet goed voorgelicht zijn
– de patiënt moet erom vragen
– de patiënt moet vrijwillig erom vragen
– de euthanasie moet uitgevoerd worden door de behandelend arts
– er moet geen andere therapie meer mogelijk zijn (het lijden is niet te verlichten)
– de familie heeft geen enkel beslissingsrecht of verantwoordelijkheid
– het is verplicht dat een andere arts mee de beslissing neemt.

Dr. Rasker is van mening dat op grond van deze premisses over het algemeen besloten zal worden tot passieve euthanasie en dat actieve euthanasie slechts sporadisch voor zal komen.

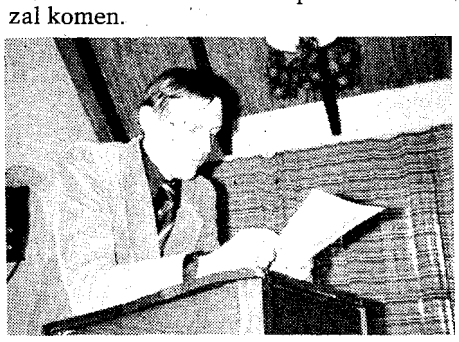

De CHJO-voorzitter, Peter Heukels, spreekt zijn jaarrede uit

T.a.v. de (in algemene kringen aanvaarde) indirecte actieve euthanasie merkte dr. Rasker op dat hij het hypocriet vond zich achter de intentie (pijn verzachten) te verschuilen als men weet dat het effect de dood is. De adviescommissie is dan ook van mening dat het wettelijk toelaten van indirecte actieve euthanasie een gevoel van rechtsonzekerheid schept, omdat het een vorm van actieve euthanasie is.
Uit de behandeling van het vraagstuk van recht op zelfdoding blijkt dat het rapport uitgaat van het recht van de mens om over eigen leven te beschikken. Het is evenwel de vraag voor de Adviescommissie of de maatschappij hieraan moet meewerken.
In de op de beide inleidingen volgende forumdiscussie bleek dat zowel voorstanders als tegenstanders van euthanasie tegen een wijziging van de huidige wet zijn, omdat het een enorme onzekerheid zou scheppen als de mogelijkheid van actieve euthanasie geboden zou worden.
En met het einde van de forumdiscussie was ook de conferentie over euthanasie beëindigd. Naar aanleiding van de conferentie werd het onderstaande perscommuniqué uitgegeven:
„Het is zeer wel begrijpelijk dat chronisch zieken in de stervensfase, na een zeer serieuze en verantwoorde afweging van argumenten, voor zichzelf tot de conclusie komen dat slechts euthanasie voor hen een uitweg kan betekenen uit de onoverkomelijke problemen waarvoor zij zich gesteld zien.
Na lange studie en beraad zijn wij niettemin van mening dat de vraag naar euthanasie bijna steeds moet worden opgevat als een uiting van angst voor ondragelijk lijden.
Ons is gebleken dat bij analyse van het ondragelijk lijden dit lijden veelal uit deelproblemen bestaat die in bijna alle gevallen bij een multidisciplinaire aanpak leiden tot een wederaanvaarding van het leven."

Oudleusen, 15 april 1978.

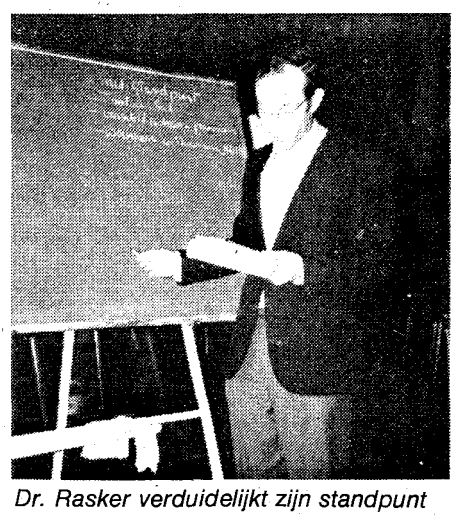

Dr. Rasker verduidelijkt zijn standpunt

„Integratie: Het slechten van een onnatuurlijke scheidingsmuur"

De zaterdagmiddag werd besteed aan de Algemene Ledenvergadering van de CHJO. Een vast agendapunt daarbij is de jaarrede van de voorzitter. Twee jaar geleden is het bestuur aan zijn taak begonnen: „Op weg naar het CDJA". De CDA-jongeren zijn er nu aan toe te gaan functioneren in één christen-democratische jongerenorganisatie. Maar het bouwwerk dient gefundeerd te zijn op krachtige pijlers. Dat betekent dat ook de CHJO zo'n pijler moet zijn. Daarvoor is de inzet van de leden nodig. Sprekend over de algemene politieke situatie merkte de heer Heukels op dat het kabinet Van Agt in december vorig jaar moeizaam op gang gekomen is. Dat is ook niet verwonderlijk: een regeeraccoord sluiten met de PvdA en dan gaan regeren met de VVD. Volgens de voorzitter hangt dit samen met de partijsituatie dat 2 grote partijen elkaar uitsluiten. Voor het CDA staat echter het CDA-program voorop en niet een regeeraccoord. Een moeizame start, ook waar het de bezuinigingsoperatie betreft. Voorop dient hierbij te staan dat de overheid zal moeten matigen om het bedrijfsleden meer armslag te geven, waarbij de positie van de laagstbetaalden zal moeten worden ontzien. Een algemene maatregel ten behoeve van bedrijven is op zijn plaats wanneer deze samengaat met meer gerichte steun aan die sectoren van het bedrijfsleven die er in hun geheel slecht voorstaan. De werkgelegenheid is in een neerwaartse spiraal terecht gekomen. Door de groei van het aantal inactieven wordt het werktempo voor de actieven vaak te hoog, wat via ziektewet weer leidt tot inactiviteit. De oplossing moet gezocht worden in humanisering van de arbeid.
Het aarzelende begin van het kabinet bleek ook toen het ging om kwesties als neutronenbom, UCN en Zuid-Afrika. Terecht vroeg het CDA de invoering van het neutronenwapen tegen te houden, maar het was evenzeer terecht geweest dit wapen in de MBFR-besprekingen in te brengen. Hoewel het nieuwe wetsontwerp op de ondernemingsraden een vereenvoudiging lijkt, is het te betreuren dat de polariserende gedachte erin niet verlaten is.
Ook de CDA-fractie weet nog niet precies wat ze aan het kabinet heeft. Als men echter de koers van het kabinet Den Uyl wil voortzetten (Aantjes), dient men wel te bedenken dat de coalitie niet voor niets gevallen is. De bede in de troonrede moet geen politiek steekspel worden: de ene keer wel, de andere keer niet. De voorzitter betreurde de uitlatingen van Van Agt erover, omdat zo een heilige zaak een politieke doelstelling wordt.
De abortuswetgeving dient volgens voorzitter veranderd te worden. Voorop moet staan het noodkarakter ervan. Het moet een allerlaatste redmiddel zijn. Het wetsontwerp van ARP en KVP biedt voldoende mogelijkheden voor een verantwoorde wetgeving. Zowel in het abortusvraagstuk

Vervolg op pagina 8

Vervolg van pagina 7

als in het euthanasievraagstuk klinkt bij een aanvraag ertoe de roep door: Ik kom er alleen niet meer uit! Wij kunnen hier onze christelijke naastenliefde betonen door de betrokkene niet in de kou te laten staan, maar samen met hem, naast hem te zijn.
Bij de groeiende integratie van de 3 christen-democratisch partijen spelen twee problemen een belangrijke rol, namelijk de grondslag en de eenheid van politieke handelen.
De voorzitter besloot zijn toespraak met te zeggen:

„Wij gaan met het CDA een drukke tijd van integratie tegemoet. Dat zal van ons allen veel vragen. Tijd, en wie heeft daar genoeg van, geduld, volharding, maar bovenal geloof. Dankbaarheid ook dat we nu eindelijk na al die jaren een stukje van die onnatuurlijke scheidingsmuur, althans in de politiek, mogen slechten. Met deze intentie willen wij de komende tijd ingaan, ieder op de plaats die hem gesteld is, elkaar vasthoudend in het geloof."

Het CHJO-bestuur trad twee jaar geleden in functie. Dat betekent dat er volgens de statuten op deze vergadering een nieuw bestuur gekozen moest worden. Alle bestuursleden hadden zich herkiesbaar gesteld en aangezien zich geen tegenkandidaten hadden aangemeld waren ze automatisch herkozen. Een uitzondering geldt voor Ries Smits, die penningmeester ad interim was. In zijn plaats kwam Jan Peeters uit Roden. Verder werd het bestuur uitgebreid met één bestuurslid, Alet Aarten-ten Kate. Hetgeen de vergadering de verzuchting ontlokte: „Hè, hè, eindelijk een vrouw in het bestuur." In zijn nieuwe vorm ziet de samenstelling van het CHJO-bestuur er als volgt uit:
Peter Heukels – voorzitter
Jan van den Assem – vice-voorzitter
Paul Procee – secretaris
Jan Peeters – penningmeester
Gerrit Goedhart – secretaris buitenland
Alet Aarten-ten Kate – bestuurslid
Govert Veldhuijzen – algemeen secretaris
Van de scheidende penningmeester werd, onder dank voor de bewezen diensten, afscheid genomen in deze vergadering. Helaas moest dit bij verstek gebeuren omdat hij aanwezig moest zijn op de Unieraad alwaar hij tot secretaris der Unie werd benoemd. Eveneens werd ter vergadering afscheid genomen van de vorige algemeen secretaris, Egbert Bluemink.
En zo kon in de annalen van de CHJO, die thans bijna 51 jaar beslaan, wederom een geslaagde conferentie en dito ledenvergadering worden bijgeschreven.

E.J. B.

Met grote verslagenheid vernamen wij het bericht van overlijden van

DHR. J. TRIP

te Nieuw-Buinen,
in leven lid van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe. In dankbaarheid herinneren wij ons het vele dat hij gedaan heeft voor onze Unie. Wij wensen zijn vrouw en kinderen troost van God.

Dageijks bestuur C.H.U.

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF
Ph. de Koning Jr.
VOOR ALLE BETONWERKEN
Vissersbuurt 110
Telefoon 01850-39543-51543 - Papendrecht

****

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN, PLANTSOENEN, PARKEN, SCHOOLTUINEN etc.
- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons

Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

Stelt u prijs op
VAKWERK
KWALITEITS-
ARTIKELEN
dan
VAN
Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

BOUWBEDRIJF
P. HULSBOS Jzn. b B.V.
Venneperweg 873 - Nieuw Vennep.
NIEUW VENNEP - Telefoon 02526-2277
ABBENES - Telefoon 02524-226
KERKEN- EN SCHOLENBOUWERS
BURGELIJKE EN UTILITEITSBOUW

Ontdekkings-tochten door het land van de bijbel!

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

„In de voetsporen van Paulus"

MET „THACIR" NAAR ISRAËL

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs Hotels of Jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Eilat en Sinaï. Of een hèle ekstra week" in de voetsporen van Mozes" door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimages, volgestopt met toeristische humbug, waarbij je je geloof verliest, maar een THeologisch verantwoorde, Archeologisch interessante en Cultureel belangwekkende Israël Reis, met ruimschoots aandacht voor de uitdagingen en de problematiek van het moderne Israël en zijn minderheden. Kortom: reizen met een eigen karakter! THACIR-reizen zijn zeker niet geschikt voor iedereen, maar wèl voor mensen, die zich geen christelijke knollen voor heidense citroenen willen verkopen!

Vertrekdata: 1978: 21 maart (volgeboekt); 11 juli; 7 november; 23 december.
1979: 23 januari; 13 februari; 6 maart; 27 maart; 17 april; 8 mei; 29 mei; 19 juni; 10 juli; 31 juli; 21 augustus; 11 september; 2 oktober; 30 oktober; 20 november; 22 december.

Nota bene: Jeugdherbergreizen alleen: 11/7 en 7/11, 1978; 10/7 en 30/10, 1979.

Een **15-daagse reis,** die u 9 dagen door **Griekenland** en 6 dagen lang door **Rome en omstreken** zal voeren. **„In de voetsporen van Paulus"** zult u dagelijks vele malen verbaasd staan over de grote hoeveelheid indrukwekkende monumenten uit de Griekse en Romeinse oudheid. Het Nieuwe Testament -en met name die gedeelten, waarin de apostel Paulus een hoofdrol speelde - komt er tot nieuw leven voor u. De mythologische verhalen en klassieke geschiedenis krijgen ter plekke vlees en bloed voor u.
Een reis om nooit te vergeten!

Vertrekdata: 1978: 11 juli en 31 oktober.
1979: 3 mei; 12 juli; 1 november.

Met al onze reizen gaat een deskundige Nederlandse reisbegeleid(st)er mee. Al onze reizen worden gegidst door gediplomeerde, zo mogelijk Nederlands sprekende, Israëlische, Griekse en Italiaanse gidsen.
Voorafgaande aan al onze reizen, beleggen wij met de reisgenoten een ontmoeting ter informatie en kennismaking.
Bestel nog vandaag onze uitgebreide reisbeschrijving (met vermelding van „Israël-reis" of „Paulus-reis") en binnen enkele dagen kunt u in alle rust ons hele verhaal bestuderen, waarin **geen „kleine lettertjes" voorkomen!**
Wij zien met belangstelling uw aanvraag tegemoet!

THACIR, EUROPALAAN 14, HARDERWIJK

Vrijdag 28 april 1978 - 14e jaargang no. 17/18

de nederlander

LEDENKONTAKTBLAD CHU

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

In de Unie wordt naar elkaar geluisterd

door: dr. L. M. van Leeuwen, voorzitter CHU

Beste Unieleden,

De voor ons allen meest schokkende gebeurtenis in de afgelopen weken is ongetwijfeld het overlijden van de heer J. Trip geweest. Hij was jarenlang lid van de Unieraad en een ervaren bestuurder blijkens de reputatie, die hij verwierf, onder meer als lid van gedeputeerde staten in Drenthe. Elders in dit blad worden door goede vrienden van de heer Trip de grote verdiensten beschreven. Namens het bestuur van uw Unie heb ik eigenlijk al meteen vanaf het begin van de lijdensweg eerst aan de heer Trip en later aan zijn vrouw en kinderen ons medeleven en ons deelnemen in verdriet betuigd. Juist naar zijn vrouw en vier kinderen gaan onze gedachten en gebeden uit. „Wij wensen hen God's troost."

Op zaterdag 15 april kwam de Unieraad bijeen. Een eerste confrontatie tussen dit op één na hoogste orgaan van de CHU en een per 19 november jl. vernieuwd bestuur. Ik moet eerlijk zeggen, dat ik het gewoon een fijne dag vond. Er werd goed en soms heel duidelijk en zonder omwegen gediscussieerd. Wat mij daarbij vooral opviel: men luisterde naar elkaar! Dat trof mij wel als heel bijzonder. Je krijgt in de Nederlandse politiek vaak het idee, dat men niet luistert en steeds zelf hetzelfde verhaal blijft afsteken. Ik vind het in politieke discussies vaak net alsof iedereen z'n eigen grammofoonplaat steeds maar weer afdraait. Gelukkig was dat bij de Unieraad niet het geval. Er zijn heel wat besluiten gevallen. Daarover straks nog meer. Eerst wil ik u wijzen op de uitermate doordachte redevoering van de heer Van Leijenhorst.

DIEPGANG

De Tweede Kamerfractie van het CDA heeft, zoals bekend, de heer Aantjes gekozen als fractievoorzitter en de heren Lubbers en Van Leijenhorst tot vicevoorzitters. Binnen het CDA is afgesproken, dat als er in het openbaar namens de fractie wordt gesproken, in principe het woord gevoerd zal worden door de heer Aantjes. Hij kan zich echter laten vervangen, in eerste instantie door één van zijn beide vice-voorzitters. In die hoedanigheid sprak in de Unieraad onze „eigen" drs. G. van Leijenhorst. Een betoog met diepgang, dat terecht veel aandacht kreeg in de Nederlandse pers. Voor de heer Van Leijenhorst, die als mede-verantwoordelijk leider van de CDA-fractie zijn debuur maakte in de Unieraad moet het heel plezierig zijn geweest, dat zijn verhaal een goed onthaal kreeg. Briljant als altijd weer was prof. Van Hulst. De CDA-fractie in de Eerste Kamer heeft hem gekozen tot fractievoorzitter. Zoals voor de heer Aantjes in de Tweede Kamer geldt, zo geldt voor prof. Van Hulst met betrekking tot de Eerste Kamer, dat bij openbare gelegenheden, waarbij namens de Eerste Kamerfractie het woord gevoerd wordt, zulks in principe zal gebeuren door prof. Van Hulst. Het is altijd weer opvallend te merken, hoe prof. Van Hulst een publiek tot actief meeluisteren weet te brengen. Een goed verhaal, met wisseling van ernst en humor, to the point en goed gebracht. In de politieke discussie, die na de diverse redevoeringen binnen de Unieraad werd gevoerd, kwamen alle politiek-belangrijke gebeurtenissen aan de orde. Vanzelfsprekend werd stilgestaan bij het aftreden van de heer Kruisinga. De Unieraad gaf duidelijk aan, dat men met uw voorzitter van mening is, dat de beslissing van de mens Kruisinga gerespecteerd moet worden.

Wel stelt men de vraag, of de heer Kruisinga zijn standpunt niet veel beter had kunnen verdedigen door als minister aan te blijven. Zaterdag was ik erg boos over een „interview" van de heer Kruisinga in „De Telegraaf". „Moet dat nu zo", vroeg ik mij af. Dit interview doet niet alleen de heer Kruisinga, maar ook de CHU schade en de heer Kruisinga zou toch voorlopig afstand nemen van de Nederlandse politiek?

Later is mij gebleken dat de heer Kruisinga zelf ook niet gelukkig, om niet te zeggen zeer ongelukkig was met de tekst van het interview en dat hij daarvoor geen verantwoordelijkheid wil aanvaarden.

In het belang van de heer Kruisinga en vooral ook van zijn gezin, die recht hebben op een klimaat van rust hoop ik vurig dat niet voor de tweede maal een dergelijk artikel, in welk blad dan ook, zal volgen.

Toch blijf ik menen, dat de heer Kruisinga op steun van de Unie moet kunnen rekenen bij het vinden van een bij zijn verdiensten en capaciteiten passende functie in het internationale vlak.

ÉÉN CDA

Uit de politieke discussie bleek ook wel duidelijk, dat wij in de Unie ons wel degelijk realiseren, dat er slechts van één CDA sprake is en ook alleen maar kan zijn. Dus niet bijv. een „CDA van Van Agt" en een „CDA van Aantjes", zoals weleens wordt gesuggereerd.

In de regeringsploeg van minister-president Van Agt hebben de CDA-ministers en dito staatssecretarissen natuurlijk volledig rekening te houden met de coalitiegenoot VVD. Dat geldt voor VVD-bewindslieden precies zo ten opzichte van CDA-collega's. In de Tweede Kamer kijken CDA-fractie en VVD-fractie bij hun standpuntbepaling naar de eigen programma's, regeerakkoord en vervolgens naar de mogelijkheid om in eigen autonomie en binnen eigen verantwoordelijkheid op een meerderheidsstandpunt te komen, dat ook voor het kabinet aanvaardbaar is. De discussies vóór de standpuntbepaling in het kabinet zijn in de regel voor de volle 100 procent geheim, terwijl de discussies vóór de standpuntbepaling in de Kamer in de regel voor de volle 100 procent openbaar zijn. Het begrip voor het dualisme tussen kabinetsverantwoordelijkheid en die van de parlementsfracties is bij uw Unieraad duidelijk aanwezig. Wij hebben ook met elkaar gesproken over de bede in de troonrede. Kort samengevat zou ik deze conclusie willen trekken: het is te betreuren, dat de bede in 1973 verdween; een zó heilige zaak mag nooit onderwerp worden van politieke strijd. Het kabinet zal duidelijk moeten maken, dat zij zich realiseert, dat de mens, en vooral ook de overheid slechts kan bestaan in afhankelijkheid van God.

UNIEBESTUUR/UNIERAAD

De Unieraad heeft een voordracht opgesteld voor haar eigen aanvulling. Daarover leest u elders meer. De algemene ledenvergadering van zaterdag 20 mei zal beslissen. Ik wil hier graag de afgetreden Unieraadsleden van harte bedanken voor alles, wat zij in hun functie als lid van de Unieraad hebben gedaan. Het gaat hier om mevrouw mr. E.A. Haars, die staatssecretaris van Justitie werd, om mevrouw H. Evenhuis-van Essen en mr. G. van Muiden, die lid werden van de Tweede Kamer en om drs. C. Dekker en jhr. mr. F.O.J. Sickinghe, die de volle statutaire rit als Unieraadrlid beëindigden en daarom niet meer herkiesbaar waren. De immer actieve mevrouw Haars was ook, tot de regering haar riep, vice-voorzitter van uw bestuur. De Unieraad moest een nieuwe vicevoorzitter kiezen en ook een nieuwe secretaris, omdat drs. G. Gerritse die plaats verlaat in verband met zijn benoeming tot lid van de Tweede Kamer. Wij brachten terecht dank uit aan beiden en vervolgens werd uw bestuur weer op volle sterkte gebracht. Mevrouw Tegelaar werd gekozen tot vice-voorzitter, drs. M. Smits werd van

vervolg op pagina 3

Uitnodiging voor de algemene vergadering 1978

De algemene vergadering 1978 van de Christelijk-Historische Unie wordt gehouden op zaterdag 20 mei 1978 in het gebouw „Musis Sacrum", Velperplein, Arnhem (telefoon 085-423452), aanvang 10.00 uur.
Tussen 9.00 en 10.00 uur is er gelegenheid voor het indienen van de geloofsbrieven, het drinken van een gratis kop koffie (voor 10.00 uur uiteraard) en het kopen van de lunchbon (prijs *f* 12,50).

De agenda luidt:

1. Opening door de Unievoorzitter, dr. L. M. van Leeuwen;
2. Rede te houden door de voorzitter van de CDA-Eerste Kamerfractie, prof. dr. J. W. van Hulst;
3. Notulen van de Algemene Vergadering van 4 juni 1977 te Utrecht (zie pagina 2);
4. Jaarverslag over 1977 van de secretaris (zie pagina 5);
5. Financieel verslag over 1977 (zie pagina 4);
6. Vaststellen contributiebijdragen 1979 (zie pagina 7);
7. Verkiezing leden Unieraad (zie pagina 7);
8. Delegatie van bevoegdheden aan de Unieraad inzake de kandidaatstelling ten behoeve van de Europese verkiezingen;
9. Rede te houden door de voorzitter van de CDA-Tweede Kamerfractie mr. W. Aantjes;

MIDDAGPAUZE

10. Discussie over gehouden redevoeringen;
11. Herdenking 70-jarig bestaan van de Christelijk-Historische Unie;
12. Rondvraag;
13. Sluiting.
14. Na afloop van de algemene vergadering worden de aanwezigen in de gelegenheid gesteld het Bestuur geluk te wensen met het 70-jarig bestaan van de Unie.

's-Gravenhage, 28 april 1978.

drs. G. Gerritse,
secretaris.

In verband met de beperkte parkeergelegenheid te Arnhem verdient het de voorkeur, waar mogelijk, gebruik te maken van het openbaar vervoer. Eventueel kunnen hiervoor NS-reductiekaarten aangevraagd worden bij het Uniebureau.

In dit nummer

Dit nummer van „de Nederlander" is een ledencontactblad van de CHU, dat naar alle leden van de Unie gratis wordt toegezonden. Dit blad bevat veel informatie, van belang voor de algemene ledenvergadering-1978 van de CHU, op zaterdag 20 mei aanstaande te Utrecht te houden.
„de Nederlander" als ledencontactblad van de CHU verschijnt tien maal per jaar, en de kosten daarvoor worden uit de contributies betaald. „de Nederlander" verschijnt evenwel o o k als christelijk-historisch weekblad. Dit weekblad komt e l k e week uit, behalve in de zomermaanden omdat het dan om de veertien dagen verschijnt.
„de Nederlander" als CHU-weekblad bevat s t e e d s actuele informatie. Het volgt het politieke gebeuren op de voet, met ondermeer uitvoerige artikelen over het werk van de CDA-kamerfracties.
„de Nederlander" als weekblad kost *f* 27,50 per jaar

Naam .....
Adres .....
Te .....
wenst

- **abonnement op „de Nederlander" als weekblad**
- **verzoekt toezending proefnummers weekblad „de Nederlander"**

- **doorhalen wat niet van toepassing is.**

Bon toezenden aan: Administratie „de Nederlander", Van Deventerlaan 49 te Voorburg.

Notulen algemene vergadering 1977 van de CHU

De notulen van de Algemene Vergadering van de Christelijk-Historische Unie, gehouden op zaterdag 4 juni 1977 in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht, luiden als volgt:

OPENING

De Unievoorzitter, mr. O. W. A. Baron van Verschuer, verzoekt de vergadering staande te zingen, Psalm 67, de verzen 1 en 2. In aansluiting hierop wordt gewezen op de verschrikkelijke toestand tengevolge van de gijzelingen in trein en school waardoor overwogen is de vergadering af te gelasten. Gezien het niet-feestelijke karakter van de bijeenkomst is echter besloten deze door te laten gaan. Medeleven wordt uitgesproken met alle betrokkenen, de gegijzelden, degenen die in grote vertwijfeling op hen wachten, de gemeenschap in Bovensmilde, de autoriteiten en beleidscentra, de Zuidmolukse gemeenschap in Nederland alsmede degenen die de aktie beraamd en uitgevoerd hebben.
Na schriftlezing (Psalm 101 en de Brief van Paulus aan de Romeinen, de verzen 8 t/m 17) opent de voorzitter de vergadering met gebed. De aanwezigen worden welkom geheten waarbij met name genoemd worden de heren prof. Steenkamp (voorzitter CDA), mr. Aantjes (plaatsvervangend voorzitter CDA-Tweede Kamerfraktie), De Boer en Schouten van de ARP, Brokx (KVP), Van den Berg (VVD) en Boenders (SGP).
Van de overige genodigden worden voorts speciaal genoemd mr. W. Scholten (voor enkele dagen 50 jaar geworden) en mr. H. K. J. Beernink, die dank en hulde gebracht wordt voor het vele werk ten behoeve van de uitwerking van de onderling overeengekomen zetelverdeling van de drie partijen op de éne CDA-lijst. De secretaris wordt verzocht namens de vergadering de afwezige jkvr. mr. C. W. I. Wttewaall van Stoetwegen de beste wensen voor een algeheel herstel te doen toekomen.
Hierop volgt de:

OPENINGSREDE

De heer Van Verschuer stelt dat door de verkiezingen het driestromenland, waarvan prof. Steenkamp bij de oprichting van het CDA droomde, gerealiseerd is. In het linkse kamp zijn via een koude sanering alle partijen in die hoek, de CPN incluis, opgegaan in de PvdA. Het is de vraag of dit een blijvende zaak is en er ook infiltratie van ultralinkse krachten in de partijkaders plaats zal vinden.
Enkele hoofdpunten uit de rede zijn:

- Een eresaluut voor het CVC (Centraal Verkiezings Comité) voor de leiding van de verkiezingen waarbij met name genoemd wordt de voorzitter van het Comité mr. J. L. Janssen van Raay.
- Een dankwoord voor de lijsttrekker en voorzitter van het CDA, mr. Van Agt en prof. Steenkamp.
- Verzet tegen de schandalige wijze waarop de media getracht hebben de verkiezingen te beïnvloeden. Met name wordt daarbij genoemd de NCRV, waarvan medegedeeld is dat bij zeer velen van ons de maat vol is en wij genoeg hebben van de terreur die wij van die kant ondergaan. Hierop is inmiddels een bevredigd gesprek gevolgd.
- Wat mogen de ruim twee miljoen kiezers die op het CDA gestemd hebben daarvan verwachten? Dat het CDA, geïnspireerd door het uitgangspunt, op basis van het programma, zijn verkregen macht in dienst van de naaste omzet. Wij moeten bereid zijn elke zucht naar macht, eer en roem en baantjes voor onszelf of onze groep af te zweren.
- Het CDA zal bij de besprekingen over de Kabinetsformatie standvastig moeten zijn en mag met name op het terrein van de kwesties van leven en dood geen vuile handen maken.

De heer Van Verschuer stelt dat het thans nog niet opportuun is het federatieve stadium van het CDA zo snel mogelijk achter ons te laten en doet een dringend beroep ook de eigen CHU te onderhouden.
Als wij ernst willen maken met de Goddelijke souvereiniteit, en dat willen we als we de C van het CDA niet als een weinig zwijgend bindmiddel beschouwen, dan moeten wij met Groen van Prinsterer ook eerst Evangeliebelijder en dan pas staatsman zijn.
„Ik eindig met een citaat uit het Beginsel-Program van de CHU, uit het Program van 1970.
Overheid en volk zijn geroepen in het geheel van een verantwoordelijke maatschappij de bijbelse gerechtigheid gestalte te geven, opdat vrede en recht heersen, het welzijn van allen wordt gediend en de mens zijn vrijheid en verantwoordelijkheid kan beleven".
Na zijn rede deelt de voorzitter mee aan de secretaris van de Unie een schrijven te hebben overhandigd waarin mededeling gedaan is van het voornemen dit jaar het voorzitterschap te willen beëindigen. De heer Van Verschuer zegt ongelooflijk dankbaar te zijn de opvolger een levendige, bloeiende en bovenal eensgezinde CHU te kunnen achterlaten.
Op voorstel van de voorzitter neemt de vergadering het besluit, zoals gebruikelijk is in de Christelijk-Historische Unie, een telegram naar H.M. de Koningin te zenden waarvan de inhoud luidt:

„De Christelijk-Historische Unie in Algemene Vergadering te Utrecht bijeen betuigt Uwe Majesteit en Uw Huis haar diepe gevoelens van liefde en trouw.
Verschuer, voorzitter. Janssen van Raay, secretaris."

Als bevestiging hiervan wordt het eerste en zesde couplet van het Wilhelmus gezongen.

TOESPRAAK DR. R. J. H. KRUISINGA

De spreker – thans deel uitmakende van het presidium van de CDA-Tweede Kamerfractie – vangt zijn toespraak aan met bijzondere dank voor het vele werk en de enorme inzet van de scheidende voorzitter.
De heer Kruisinga stelt vast dat we met elkaar dankbaar kunnen zijn „ja"' gezegd te hebben tegen de éne CDA-lijst, ondanks de grote aarzeling daarvoor bij velen. Zeer verheugend is dat de oude CHU-bolwerken massaal CDA gestemd hebben. De christen-democratie heeft zich in Nederland bevestigd.
De weg van het CDA is ook na de verkiezingen niet over rozen gegaan. Samen zullen we alle moeilijkheden kunnen overwinnen door onze grondslag en onze Leidsman, dat is Christus, duidelijk voor ogen te houden.
Spreker gaat in op de grondslag, ondersteunt de motie Alblasserdam en stelt: „De CHU heeft haar principiële visie ten aanzien van de overheid niet ingeleverd".
Inzake de kabinetsformatie wordt gesteld: voor de bestaanszekerheid van het nieuwe kabinet is het onontbeerlijk, dat een basis van vertrouwen aanwezig is, ook tussen de frakties waarop het Kabinet zal steunen. Als die basis er niet is, voldoet het bouwsel niet aan een noodzakelijk solide fundament.
De CDA-fraktie heeft geadviseerd de heer Den Uyl een formatie-opdracht te geven, de PvdA-fraktie is de grootste in de Tweede Kamer en de PvdA heeft onder leiding van Den Uyl de meeste winst geboekt bij de verkiezingen.
Opnieuw een ongelijkwaardige positie in het Kabinet zal voor de CDA-fraktie onaanvaardbaar zijn. De heer Kruisinga noemt als taak voor de CDA-fraktie:

- inzet voor de werkelijke zwakke groepen in de samenleving
- aandacht voor de belangrijke rol van de levensbeschouwing in het maatschappelijk handelen
- opkomen voor een zodanige opbouw van de samenleving, dat de mens werkelijk mens kan zijn in zijn leefsituatie
- bevordering van een optimale veiligheid (een zodanig politie-apparaat, dat berekend is voor haar taak en waarin niet overmatig zwaar door een te kleine bezetting gewerkt behoeft te worden)
- streven dat we in ons land kunnen leven in een gezond milieu (milieubeleid zowel in materiële als in geestelijke zin)

Inzake de toekomst van de CDA-fraktie wordt gesteld: het CDA is tot stand gekomen, de fraktie is een feit. Thans is een geweldige inzet en een voortdurende aktiviteit noodzakelijk. Met uw steun kan de CDA-fraktie een waarlijk nieuw élan in de Nederlandse politiek brengen.
Spreker zegt tot besluit: „De christendemocratie is juist in deze tijd van toenemend materialisme en vertechnocratisering, van toenemende agressie, misdadigheid en aantasting van geestelijke waarde als politieke richting meer dan ooit noodzaak. Zij is uw aller steun en inzet waard".

TOESPRAAK VOORZITTER CH-EERSTE KAMERFRACTIE

Prof. dr. J. W. van Hulst, (thans nog) voorzitter van de Eerste Kamerfraktie van de CHU, sluit zich bij de dank van de voorgaande spreker de heer Van Verschuer aan en zegt dat de Unie slechtere voorzitters heeft gekend. Voorts wordt diep ingegaan op het fundamenteel juridisch verschil tussen de treingijzeling en de schoolgijzeling. Het principiële verschil ligt in de juridische status van de trein vergeleken bij die van de school. Van de trein als openbaar vervoermiddel hoeft niemand tegen zijn wil gebruik te maken. Er is echter leerplicht – sinds 1900 – en dat is in de praktijk schoolplicht. De ouders hebben de wettelijke plicht hun kinderen naar school te sturen. De ouders hebben van hun kant ook wettelijke rechten. Zij mogen eisen dat hun kinderen in de school een optimale garantie van veiligheid hebben, zowel in fysiek als in moreel en politiek opzicht.
Genoemd worden mogelijke bedreigingen daarvan door de sexuele revolutie (opvattingen der pedofielen) en politieke indoctrinatie.
De heer Van Hulst illustreert dit laatste punt met enige uitdrukkingen die voorkomen in een in opdracht van de Rooie Vrouwen vervaardigd boekje dat bedoeld is om het taalgebruik van kleuterleidsters en onderwijzeressen beter aan te passen bij het taalgebruik dat het sociaal zwakke kind thuis gewend is. Een socialistisch commentator meent dat de hierin voorkomende platvloerse uitdrukkingen iets vernederends omvatten en van onmacht getuigen.
Spreker stelt dat dit een vorm van politieke indoctrinatie is die als sluipend gif onze scholen bedreigt. Daarom zal hij, welk Kabinet er ook komt en welke minister van onderwijs, zich verzetten indien men het zou wagen de absolute veiligheid van onze kinderen op de scholen in fysiek, moreel of politiek opzicht aan te tasten. Zich door geen enkele politieke afspraak bij de kabinetsformatie laten weerhouden om ten scherpste te protesteren als onze kinderen gevaar lopen. Dit moet ook de houding zijn van de Algemene Vergadering van de CHU 4 juni 1977 en het CDA.

FINANCIEEL VERSLAG OVER 1976 EN AANVULLENDE REGELING CENTRALE CONTRIBUTIE-INNING

Mr. L. W. Sluyterman van Loo, voorzitter van de Financiële Commissie van de CHU, deelt mede dat de commissie (tengevolge van de verkiezingsdrukte) de jaarstukken te laat heeft ontvangen om daarover te vergaderen. Het rapport van de Commissie volgt nog.
Spreker beperkt zich daardoor tot enkele persoonlijke opmerkingen die uitmonden in de conclusie: „in eerste instantie, voorlopig, moge ik een verantwoord en juist financieel beleid der CHU constateren."
De penningmeester, de heer A. J. Kaland, maakt enkele opmerkingen o.m.:

- de centrale inning heeft meer opgebracht dan de voorheen toegepaste betalingswijze
- deze tendens zet zich in 1977 voort, thans is reeds ongeveer evenveel ontvangen als in het gehele voorafgaande jaar
- daarnaast heeft een verzoek om een extra bijdrage voor de financiering van de verkiezingen in korte tijd meer dan *f* 100.000,– opgeleverd
- het is thans de laatste keer dat de huidige penningmeester het financieel beleid verdedigt

Het financieel verslag wordt goedgekeurd.
Over het voorstel om, door middel van een aanvullende regeling, een situatie te bereiken waarbij de kiesverenigingen die zelf de verantwoordelijkheid in handen houden zich beter aan de regels te doen houden is het woord gevraagd door de heer A. Froma te 's-Gravenzande. Deze verzoekt om de kiesverenigingen eerder bericht te zenden welke leden niet betaald hebben (dit is reeds gepland voor ca. eind augustus).
Het voorstel wordt aangenomen.

VOORSTEL VAN KIESVERENIGINGEN

Het voorstel van de kiesvereniging „Nassau" te Alblasserdam inzake bezinning op het program van uitgangspunten alsmede geestelijke verdieping van het CDA is het volgende agendapunt.
De heer A. Roza uit Leerdam spreekt hierbij over: „Wie is CDA in CHU?"
Het voorstel wordt met grote eenstemmigheid aangenomen.
De besturen van CHU, KVP en ARP zullen hiervan in kennis gesteld worden terwijl bij het CDA aangedrongen zal worden op het formeren van een commissie die opdracht krijgt deze materie fundamenteel uit te diepen en hierover uiterlijk in het voorjaar 1978 voorstellen te doen.

VERKIEZING LEDEN UNIERAAD

De voorzitter deelt mede dat mr. G. van Muiden, die gekozen is tot lid van de Tweede Kamer, zich teruggetrokken heeft als kandidaat. (Blijft als kamerlid wel adviserend lid van de Unieraad.)
Voor de stemming worden enkele opmerkingen gemaakt. Dit betreft het ontbreken van leeftijden bij het advies en een voorstel (van mevr. M. J. Groenendijk-Bernard) nu de heer Van Muiden afvalt drie vrouwen en zes mannen te kiezen.
De uitslag van de stemming is:
Herkozen met 304 stemmen: P. G. van Delden
Gekozen met 278 stemmen: ds. K. A. Abelsma
Gekozen met 252 stemmen: J. H. van der Jagt
Gekozen met 261 stemmen: A. H. Munters
Gekozen met 269 stemmen: mr. J. M. Boll
Gekozen met 292 stemmen: mevr. M. J. Vosjan
Gekozen met 268 stemmen: mevr. J. Punt-van Osnabrugge
Gekozen met 193 stemmen: J. B. Ventevogel

De overige stemmen zijn als volgt verdeeld: C. J. Aafjes 65, drs. L. M. Bos 110, drs. P. B. R. de Geus 107, G. C. de Groot 55, K. H. van Hout 28, J. Kiers 98, R. H. Koetsier 58, drs. P. Petermeijer 100, mevr. F. Rademaker-Trip 154, A. Roosendaal 15, A. Sonneveld 38, drs. G. K. Timmerman 94, drs. A. H. Vellekoop 63, mr. G. D. H. van Woudenberg 68, blanco 70 en ongeldig 27. (Totaal 363 stembiljetten en 3267 stemmen.)
Voor de negende vacante zetel in de Unieraad heeft daarmede niemand de benodigde meerderheid behaald. Op voorstel van de voorzitter wordt besloten deze vacature thans niet te vervullen.

MEDEDELING SECRETARIS EN TOESPRAKEN

De secretaris, de heer mr. J. L. Janssen van Raay, deelt mede als zodanig af te treden. De oorzaak hiervan is dat z.i. de funkties van vice-voorzitter van het CDA en secretaris van de Unie niet verenigbaar zijn. In feite had het aftreden als secretaris reeds eerder plaats moeten vinden. Gezien het late tijdstip waarop besloten is met één lijst uit te komen en de daarop volgende verkiezingen werd dit echter tot thans uitgesteld.
De heer Janssen van Raay benadrukt wel af te treden doch niet weg te gaan en doet een dringend beroep op de aanwezigen de CHU in stand te houden.
De kracht van het CDA wordt voorshands nog gerealiseerd door de kracht van de kiesverenigingen van ARP, KVP en CHU.
Prof. dr. P. A. J. M. Steenkamp zegt als voorzitter van het CDA te komen om te bedanken voor de inzet ten behoeve van het CDA bij de verkiezingen. 2.600.000 Nederlanders stemden op het CDA. Deze zijn gepakt door hetgeen de „Nieuwe Rotterdamse Courant/Handelsblad" in zijn anti-CDA feuilleton genoemd heeft: wurgende folklore.
Vier lessen die uit de verkiezingen getrokken kunnen worden zijn:

- de grondslag is voor het CDA van essentiële betekenis
- nadat we ons primair gericht hebben tot de mensen die bij ons behoorden moeten we nu in versterkte mate onze aandacht richten op hen die ons in de laatste tientallen jaren hebben verlaten. Dit door verscherping van het profiel. De Tweede Kamerfraktie heeft, na de gewenningskuur van de eerste tien dagen, nu de kans om in de Kabinetsformatie duidelijk te maken wat het CDA wil
- de politiek wordt niet alleen op het Binnenhof uitgemaakt, deze wordt voor een groot gedeelte ook gemaakt in het land, aan de basis. Wij zijn als CDA onvoldoende op de plaats waar de brand is
- het CDA bestaat uit 4 stromen omdat we inmiddels meer dan tienduizend rechtstreekse leden hebben. Die moeten één worden, doch het is onmogelijk om vier stromen direct om te zetten in één brede stroom.

De voorzitter van het CDA zegt altijd geboeid te zijn door het prachtige woord van Paulus in de Tweede brief aan de Corin-

Vervolg op pagina 6

De PvdA en de vijfde macht

door: drs. G. van Leyenhorst,
vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

In een uitvoerig artikel in „Roos in de vuist" – het partij-orgaan van de PvdA – heeft drs J. den Uyl getracht uiteen te zetten waarom de macht in Nederland zo ongelijk verdeeld is. Zijn verhaal is een nadere uitwerking van het slot van zijn rede die hij gehouden heeft in de Tweede Kamer naar aanleiding van de regeringsverklaring van premier Van Agt.
Hij keert zich fel tegen het CDA en tegen de fractievoorzitter, mr W. Aantjes, die de PvdA machtsdenken hebben verweten, o.a. uitkomend in het hanteren van een „overheersingsmodel". De oppositieleider komt juist tot de tegengestelde conclusie: de socialisten komen er wat betreft het uitoefenen van de macht in Nederland maar slecht af. Dit komt – aldus de heer Den Uyl – met name tot uiting op het terrein van de „vijfde macht". „Daarmee wordt steeds weer aangeduid het netwerk van instellingen en organisaties, steunend op particulier initiatief, veelal gefinancierd door de overheid, die in het bestuur van de samenleving een uitermate belangrijke rol vervullen".
Vooral dat particulier initiatief moet het ontgelden. Onderwijs en gezondheidszorg zijn in handen van het CDA. Daar nemen CDA–mensen dominante posities in. Geen wonder dus dat het CDA het particulier initiatief zo sterk verdedigt.
Welnu, omdat de PvdA in het web van Nederlandse machtsstructuren zo weinig in de melk te brokkelen heeft, moet zij – aldus de heer Den Uyl – wel zeer zorgvuldig omspringen met haar politieke macht „om te voorkomen dat deze politieke macht wordt verzwolgen door een anders gerichte maatschappelijke macht". „Daarom moeten democratische socialisten wel uiterst zorgvuldig omgaan met elke stem: wij weten waar vandaan zij komt. Daarom zouden christen-democraten vanuit hun uitgangspunt wat anders moeten aankijken tegen een PvdA die geworsteld heeft om haar kiezers recht te doen. Daarom had dit kabinet er niet mogen zijn". Tot zover de oppositieleider van de PvdA.
Ofschoon dit artikel van de heer Den Uyl een veel uitvoeriger behandeling verdient, waar het CDA zich stellig toe uitgenodigd acht, moet ik thans volstaan met het plaatsen van een drietal kanttekeningen.

RECHT DOEN AAN DE KIEZERS

De PvdA heeft bij de laatste verkiezingen ongeveer eenderde van het totale aantal stemmen behaald. De socialisten vormen dus duidelijk een minderheid, evenals de christen-democraten en de liberalen dat zijn. Om een regering te kunnen vormen moeten er dus minderheden gecombineerd worden, waarbij elke deelnemende partij een deel van zijn wensen zal moeten inleveren. Daartoe is de PvdA vorig jaar weinig bereid gebleken.
Maar moeten we nu uit het verhaal van de heer Den Uyl begrijpen, dat het CDA, naar zijn opvatting feitelijk meer had moeten inleveren – dat dat ook billijk ware geweest – omdat wij in tegenstelling tot de PvdA al op het terrein van het particuliere initiatief over zoveel maatschappelijke macht zouden beschikken? Zo in de trant van: jullie hebben meer maatschappelijke macht, dus wij meer politieke macht, d.w.z. onevenredig meer ministers en staatssecretarissen of althans zwaardere posten?
Dat de PvdA worstelt om haar kiezers recht te doen, akkoord, maar houdt dit in dat de stemmen („door de gewone mensen") uitgebracht op de PvdA zwaarder moeten tellen dan de stemmen – ook door gewone mensen – uitgebracht op het CDA?
Hadden we het al niet begrepen, dat de PvdA zich er moeilijk bij kan neerleggen dat het „slechts" over een derde deel van het totale aantal Nederlandse stemmen kan beschikken? Aan een opwaardering van socialistische stemmen zijn we gelukkig nog niet toe.

ONGENUANCEERD EN OVERDREVEN

In de tweede plaats moet gezegd worden dat drs Den Uyl met betrekking tot de verdeling van de macht de zaken niet alleen ongenuanceerd beziet, maar ook overdrijft.
Ongenuanceerd, omdat hij ook in dit artikel weer uitgaat van de tweedeling, niet alleen van de Nederlandse politiek, maar van ons gehele maatschappelijke bestel. Het is alsof de PvdA moet opboksen tegen een gesloten blok van christen-democratisch–liberaal geweld, dat de „gewone mensen" niet aan de bak wil laten komen.
Maar zo is het niet. Zo simpel zit onze samenleving (gelukkig) niet in elkaar. Politiek gezien kunnen we al niet van een tweestromen- maar moeten we op z'n minst van een driestromenland spreken. En in maatschappelijk opzicht ziet het beeld er nog veel gevarieerder uit. Zowel geestelijk, maatschappelijk als politiek leven wij in een pluriforme samenleving.
Zo de PvdA met een zwart–wit schema wil blijven werken, doet zij aan de werkelijkheid tekort.
Ik hoop dat de impulsen, alsook de mogelijkheden tot onderscheidene vormen van particulier initiatief nog zo lang zullen blijven bestaan, dat ook socialisten nog ruimschoots de gelegenheid zullen krijgen om hun drang naar vergroting van de bemoeienis van de staat, wat om te buigen naar een actiever beleid, gericht op het ruimer baan geven aan de institutionele creativiteit aan de basis, in haar menigerlei verschijningsvorm.
Doch het verhaal maakt, waar het spreekt over een ongelijke verdeling van macht, zich ook schuldig aan overdrijving.
Drs Den Uyl beziet ook het terrein van het bestuur, van de ondernemingen en dat van de media. Hij vindt dat ook hier de PvdA maar weinig invloed heeft. Maar onderschat hij dan toch niet de macht van de vakverenigingen en de binding van zijn partij aan de FNV?
En wat de media betreft: om maar bij de zaterdag te blijven, onverschillig welk uur men op die dag op het desbetreffende kanaal de radio aanzet: welke partij ondervindt zoveel – door haar blijkbaar niet geheel begrepen en gewaardeerde – ondersteuning uit de aether als de PvdA?

VRIJHEID VAN ONDERWIJS

Tenslotte iets over Den Uyl's opvattingen over het Nederlands onderwijs. Hij vindt dat de vrijheid van onderwijs op z'n zachtst gezegd onvoldoende functioneert, omdat in het bizonder onderwijs „het beleid daar bepaald wordt door notabelen en/of grote bureaucratische organisaties, waarop de meest betrokkenen (de ouders en het onderwijzend personeel) geen enkele invloed hebben".
Ik erken dat het bovenstaande voor sommige scholen opgaat, maar is dit het beeld van de gemiddelde bizondere school? Geenszins. Wie een vergelijking maakt tussen de betrokkenheid van ouders en leerkrachten bij een openbare school en die van ouders en leerkrachten bij een bizondere school zal tot een andere conclusie komen. De afstand tussen de school en de ouders is met name in het prot.chr. onderwijs altijd veel kleiner geweest dan in het openbaar onderwijs. De heer Den Uyl heeft wel veel kritiek op het bizonder onderwijs, maar waarom zwijgt hij over het openbaar onderwijs?
Bovendien is men in het bizonder onderwijs druk bezig om tot zodanige democratiseringsvormen – passend bij de stijl van de eigen richting – te komen, dat het ook wat dit betreft alleszins „bij de tijd" is. En wat is er in dit opzicht tot dusver in het openbaar onderwijs gebeurd?
Vorig jaar heeft de PvdA opnieuw haar beginselprogram vastgesteld. Op het congres waar dit gebeurde werd een motie ingediend, waarin de PvdA zich moest uitspreken voor het openbaar onderwijs. Deze motie heeft het op een haar na niet gehaald. De bizondere school kwam daar danig in het nauw te zitten. Wordt de aanval op het bizonder onderwijs nu voortgezet door ervan te eisen wat voor de PvdA dierbaar is?
De vrijheid van onderwijs is voor ons een groot goed. Daar hoort ook de vrijheid van inrichting bij. Dit betekent onder andere dat de christelijke school zelf kan uitmaken – binnen de grenzen van de wet – op welke wijze zij het schoolgebeuren wil organiseren.
Wat betreft de bestuursvorm geef ik de voorkeur aan de verenigingsvorm boven die van een stichting. En kan men bij ons niet zeggen, dat wij als regel met de verenigingsvorm te maken hebben?
De besturen van de scholen hebben zich verenigd in een besturenraad, juist mede om daardoor wat beter tegenspel te kunnen bieden aan een overheid die anders te veel over en tussen de scholen wil bedisselen. Wat is daar voor bureaucratisch aan? Om daarmee de betrokkenen van het lijf te houden? Integendeel, om daarmee via de ouders en namens de ouders hun belangen zo optimaal mogelijk te behartigen. De prot.chr. besturenorganisatie is van beneden naar boven opgezet: als de schoolbesturen besluiten niet meer mee te doen valt de landelijke „koepel" vanzelf in elkaar. Democratischer kan het niet.
Wat blijft er zo over van het hele verhaal van de heer Den Uyl over het bizonder onderwijs?
Zeker, het is waar, het CDA heeft nauwe contacten met deze sector van ons onderwijs. Het CDA wil de waarde ervan ook blijven onderkennen. De vrijheid van onderwijs is een te hoog goed om je daarvoor niet restloos te willen inzetten.
Of zou zelfs het verlangen van het bizonder onderwijs om via zijn eigen organisaties enig tegenspel te kunnen bieden aan een overheid die af en toe al te bedisselend optreedt binnen ons Nederlandse onderwijs, onderdrukt moeten worden, omdat een dergelijk particulier initiatief maar lastig is voor een regering die aan „eenduidiger" regelingen de voorkeur geeft?
Voor een geleide democratie is het particulier initiatief soms erg vervelend. De socialisten hebben de waarde van het particulier initiatief niet altijd even sterk gewaardeerd. Daardoor zijn zij er ook niet altijd even sterk bij betrokken geraakt. De PvdA constateert nu met schrik dat zij in sommige sectoren er gewoon niet zijn. Blijkbaar daarom moet het daar dan ook goed fout zitten. En moet politiek dan maar gecompenseerd worden waar men het maatschappelijk heeft laten schieten? Laat Nederland er voor behoed worden dat onze parlementaire democratie zo zou gaan functioneren.
Maar het artikel van de heer Den Uyl kan toch niet zo bedoeld zijn?

foto: Max Koot.

Koningin Juliana wordt zondag 30 april aanstaande 69 jaar. Het Nederlandse volk gaat haar verjaardag aanstaande maandag vieren. De CHU deelt in de vreugde en biedt de vorstin haar gelukwensen aan.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
en Egbert Bluemink.

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bluemink;
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar,
vooruit te voldoen op postrekening
70154, Voorburg, t.n.v.
Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

vervolg van pagina 1

penningmeester secretaris en de heer J. Kiers werd penningmeester. Een gruwelijk idee is, dat de kandidatuur voor het penneningmeesterschap van de heer J. Trip ter vergadering werd teruggenomen, terwijl wij op dat moment allemaal nog hoopten, dat hij te zijner tijd in een belangrijke Unie-functie zou kunnen worden benoemd. De schok was daarom des te groter, toen ik enkele uren later vanuit Drenthe hoorde, dat hij al stervende was.

EUROPA

De Europese verkiezingen van juni 1979 beginnen zich al af te tekenen. Nederland krijgt in het dan te benoemen Europese parlement 25 zetels. Het CDA kan bij een uitslag als bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten op 29 maart jl. rekenen op 10 zetels. De CHU zal daar, zoals ik het nu bekijken kan, wel twee zetels van krijgen. De Unieraad gaat de algemene ledenvergadering vragen, ermee akkoord te gaan, dat de Unieraad de CHU-kandidaten – ook naar volgorde – aanwijst. Het gaat om een te klein aantal om de lijst-procedure helemaal via de kiesverenigingen te voeren. De Unieraad heeft alvast zijn keuze bepaald. De eerste vier voor ons zijn de heren T. Tolman, mr. J.L. Janssen van Raay, mr. F.H. Piket en ds. A. Oliemans. Zij kunnen zich alvast prepareren op de CDA-verkiezingscampagne en u kunt ze als spreker uitnodigen.

JUBILEUMVIERING

Tot slot nog wat opmerkingen over onze algemene ledenvergadering, die we op zaterdag 20 mei hopen te houden in Musis Sacrum te Arnhem. Onze Unie is dan 70 jaar jong. We gaan dat gepast vieren. We rekenen in ieder geval, naast die van uw voorzitter, op sprekersbijdragen van de nog in leven zijnde ex-voorzitters van de Unie, die gevraagd worden in ca. vijf minuten wat te vertellen uit hun periode.
Dan zullen de voorzitter van de Savornin Lohmanstichting een speciaal nummer van het C.H.-tijdschrift aanbieden en de redactie van „de Nederlander" een speciaal jubileumnummer. Ook andere organen van de Unie zullen zich kort presenteren en verder hopen wij op verhalen van de hoogste instanties uit kabinet en parlement.
Krijgt u nou niet de indruk, dat die dag alleen maar door u geluisterd kan worden. Het enthousiaste voorbereidingsteam onder leiding van mevrouw Tegelaar en van de heer Lindenburg wil aan die dag vooral het karakter van een reünie geven. Komt u daarom in groten getale op 20 mei naar Arnhem. Zullen we zeggen: Tot ziens?!

Met vriendelijke groet
L.M. van Leeuwen
voorzitter CHU.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is:
070-246791.

Financiële jaarcijfers 1977

Het begrote tekort werd helaas werklijkheid

Een begroot tekort van f 110.000,- en een werkelijk tekort ad f 68.817,88 is het per saldo niet tegenvallende financieel resultaat van het jaar 1977.
De meevallers zoals meer contributieopbrengst, lagere bureaukosten en kosten van publiciteit deden de balans toch nog in gunstige zin doorslaan tegenover de sterk oplopende kosten van het CDA-hureau. Eigenlijk mogen we niet spreken van meevallers. We zijn namelijk bezig met het „de tering naar de nering zetten" en dat houdt in noodgedwongen maatregelen te nemen.
De gevolgen zoals minder aktiviteiten, service en wellicht geringere steunverlening aan andere verenigingen binnen onze Unie blijven niet uit. Het verlies over 1977 kan gelukkig nog worden opgevangen door de aanwezige reserves. Echter, nu het CHU-kapitaal is teruggelopen tot f 5.786,35 is het duidelijk dat we een dergelijke aderlating als die in 1977 niet meer kunnen opvangen.

Christelijk - Historische Unie te 's-Gravenhage

Rekening van baten en lasten over de jaren: 1977 1976

Lasten	werkelijkheid *f*	begroting *f*	werkelijkheid *f*
Exploitatiekosten Unie-bureau			
Personeelskosten	178.177.88	168.000,00	167.618,93
Af: waaryan doorberekend	61.150,00	38.000,00	34.910,00
	117.027,88	130.000,00	132.708,93
Dotatie Verzorgingsfonds personeel	0,00	0,00	5.000,00
	117.027,88	130.000,00	137.708,93
Bureaukosten	107.261,07	94.000,00	66.104,30
	224.288,95	224.000,00	203.813,23
Kosten van bestuur			
Bestuur	17.144.71	15.000,00	18.039,85
Unieraad	12.725,77	6.000,00	8.566,20
Algemene Vergadering	5.322,87	4.000,00	3.724,80
Bijdrage in CDA-bureau	99.186,00	60.000,00	40.898,85
Commissies	1.622,35	1.000,00	61.85
	136.001,70	86.000,00	71.291,55
Propaganda en Publiciteit			
Informatie en ledenwerfmateriaal	0,00	8.000,00	12.431,57
Publiciteit	503,00	25.000,00	24.690,51
Ledencontactblad	101.041,20	100.000,00	93.193,03
Kosten verkiezingen	0,00	0,00	34.828,88
Groen van Prinsterer herdenking	0,00	0,00	1.848,64
	101.544,20	133.000,00	166.992,63
Bijdragen c.q. donaties			
Jhr. mr. A. F. de Savornin Lohmanstichting	40.000,00	40.000,00	40.000,00
Nouvelle Equipe Internationale	12.791,51	14.000,00	17.192,28
Stichting Uniepers	0,00	0,00	2.000,00
CHJO	5.000,00	6.000,00	6.000,00
Centrale van CH-vrouwen	0,00	2.500,00	2.000,00
Europese Beweging	550,00	500,00	500,00
Stichting Kader- en Vormingswerk CHU	6.911,99	5.000,00	5.074,88
	65.253,50	68.000,00	72.767,16
Voordelig saldo 1976	0,00	0,00	12.916,39
	527.088,35	511.000,00	527.780,96

Baten	werkelijkheid *f*	begroting *f*	werkelijkheid *f*
Ontvangen contributies			
1974	530,00	0,00	6.450,85
1975	5.407,25	0,00	80,973,63
1976	29.713,30	30.000,00	379.961,10
1977	391.476,92	330.000,00	0,00
	427.127,47	360.000,00	0,00
Intrest			
Rente Slavenburg's Bank, rekening crt.	415,45	1.000,00	905,62
Rente Slavenburg's Bank, depositorek.	10.472,61	10.000,00	24.140,34
	10.888,06	11.000,00	25.045,96
Exploitatie pand Wassenaarseweg 7	17.293,16	10.000,00	15.879,46
Subsidie radio- en televisie uitzendingen	0,00	17.000,00	13.868,00
Bijzondere baten			
Giften	1.050,00	0,00	1.902,00
Verkocht materiaal	1.911,78	3.000,00	1.579,14
nagekomen baten voorgaande jaren	0,00	0,00	2.120,82
	2.961,78	3.000,00	5.601,96
Nadelig saldo 1977	68.817,88	110.000,00	0,00
	527.088,35	511.000,00	527.780,96

Stichting Kader- en Vormingswerk CHU

Rekeningen van baten en lasten over de jaren:

Lasten	1977	1976
Personeel	35.220,00	26.910,00
Bestuurskosten	582,10	1.005,50
Kosten Cursussen en overige projecten	16.291,50	13.338,11
Folders, dokumentatie	4.080,34	808,40
Bureaukosten (inclusief *f* 4.000,- huur)	8.705,45	2.940,00
	64.879,39	45.002,01

Baten	1977	1976
Bijdragen cursisten	5.893,55	2.425,73
Verkopen dokumentatie	673,85	0,00
Subsidie ministerie van Binnenlandse Zaken	51.400,00	37.501,40
Bijdrage van de CHU	6.911,99	5.074,88
	64.879,39	45.002,01

Verzorgingsfonds personeel CHU

Specifikatie nadelig saldo 1977

Pensioenuitkeringen	6.180,00
af: ontvangen bankrente, coupons en dividend	2.759,68
Nadelig saldo	3.420,32

Jaarverslag 1977 CHU

Groeiende eenheid

INLEIDING

Politiek gezien is het jaar 1977 een bewogen jaar geweest. Het bleek dat het kabinet-Den Uyl niet in staat was de rit uit te zitten. Enige maanden voor de verkiezingen viel het, niet door toedoen van de Kamer, maar door interne meningsverschillen. De grondpolitiek was de directe aanleiding voor het heengaan van het kabinet.
De verkiezingen van 25 mei 1977 onderstreepten de groeiende eenheid van de Nederlandse Christen-Democraten. Voor het eerst traden zij bij landelijke verkiezingen met één lijst op. Ze voerden als CDA de verkiezingsstrijd met één program: „Niet bij brood alleen".
Vele malen is in de verkiezingsstrijd aan het CDA en zijn vertegenwoordigers de eis voorgelegd: „Kies nu, voor P.v.d.A. of voor V.V.D." Het juiste antwoord op die vraag was en is: „Wij hebben gekozen, voor het CDA en zijn program. En wij zijn bereid tot samenwerken met ieder die met ons een beleid wil voeren om dat program waar te maken."
Zoals gebruikelijk werd de verkiezingsuitslag op verschillende manieren uitgelegd. Aan de kiezers werden uiteenlopende bedoelingen toegeschreven. Voor het CDA was de realiteit dat bijna een derde deel van het Nederlandse volk aan het CDA 49 zetels bezorgd had. Voor zover men al van aardverschuivingen in onze politieke verhoudingen kan spreken is zeker op 25 mei duidelijk een ontwikkeling in de richting driestromenland naar voren gekomen.
Voor de CHU betekende de verkiezingsuitslag dat thans in de CDA-fractie in de Tweede Kamer 10 leden van CH-afkomst zitten in plaats van de 7 CHU-leden vóór 25 mei.
Het resultaat van de kabinetsformatie is geweest dat de CHU uit de oppositie in de regering is gekomen met 5 bewindslieden. Men kan hierin zien een erkenning van en een waardering voor de constructieve wijze waarop de CHU zijn oppositie gevoerd heeft. Het ontneemt de tegenstanders van CDA en CHU een door hen vaak aangegrepen gelegenheid te pogen tweedracht in het CDA te zaaien. Deze pogingen zijn nu duidelijk gelogenstraft. De lange duur van de kabinetsformatie valt te betreuren. De vraag rijst of hierdoor de mening van de Nederlandse kiezer over de politiek niet geschaad is. De huidige regeringspartijen en hun mensen in het kabinet hebben de dure plicht om waar te maken dat de aan het formeren bestede tijd welbestede tijd was.

DE CHU IN 1977

De Christelijk-Historische Unie heeft in het afgelopen jaar een volledig aandeel gehad in een reeks belangrijke gebeurtenissen waarvan de voorbereiding vóór en de inzet gedurende de verkiezingscampagne voor de Tweede Kamer een vooraanstaande plaats innemen. Een en ander behoort echter tot het wedervaren van het grotere geheel: het CDA, zodat in het jaarverslag van de CHU volstaan kan worden met de vermelding daarvan en de toevoeging dat zeer vele Unieleden zich hiervoor, naast CDA-ers van andere herkomst, volledig ingezet hebben. Een gevolg van genoemde verkiezing alsmede de daarop volgende verkiezing voor de Eerste Kamer is geweest dat de beide CH-kamerfracties van het politieke toneel zijn verdwenen vanwege het ontstaan van CDA-frakties. Tengevolge van bedanken en niet-herverkiezing zijn enkele leden van de voormalige frakties niet als CDA-kamerleden teruggekeerd. Dit betreft mevrouw A. A. ten Kate-Veen de heren Jhr. mr. L. E. de Geer van Oudegein, mr. F. H. Piket, D. Rijnders (allen Eerste Kamer) en drs. A. D. W. Tilanus (Tweede Kamer).

De scheidende leden van de Eerste Kamer hebben in de Unieraadsvergadering van november in het middelpunt der belangstelling gestaan, terwijl voor het afscheid van de heer Tilanus – tevens oud-voorzitter der Unie en van de Tweede Kamerfractie – verwezen kan worden naar de notulen van de Algemene Vergadering.
Tegenover dit vertrek dient gememoreerd te worden dat een aantal CH-leden de CDA-frakties versterkt hebben en wel mevrouw H. Evenhuis-van Essen en de heren drs. C. P. van Dijk, drs. H. Eversdijk, mr. J. S. L. Gualthérie van Weezel, mr. G. van Muiden (allen Tweede Kamer), L. C. van Dalen en A. J. Kaland (Eerste Kamer).
Gezien de grote stap voorwaarts in de richting van uiteindelijke totale eenwording in het CDA – waarvan thans als richtdatum 1 juni 1980 geldt – kwam in het jaar 1977 de CHU als zodanig nog slechts van tijd tot tijd enigszins op de voorgrond te staan. Dit is o.m. het geval geweest bij de samenstelling van de groslijst ten behoeve van de CH-kandidaten die ingeschoven zijn op de totaal-lijst van het CDA voor de Tweede Kamerverkiezingen en in de groepsvergaderingen waarin gestemd is over de definitieve plaats van de kandidaten. Een en ander is zonder grote spanningen verlopen en verhoudingsgewijs zijn slechts beperkte wijzigingen en aanvullingen ontstaan ten opzichte van de advisering door de Unieraad in deze.

VERGADERINGEN VAN HET BESTUUR EN DE UNIERAAD ALSMEDE DE ALGEMENE VERGADERING

Het bestuur kwam in 1977 10 maal bijeen en wel op 14 februari, 19 maart, 14 april, 27 mei, 23 juni, 22 augustus, 13 september, 26 oktober, 10 november, 28 november en 20 december.
In deze vergaderingen werd een veelheid van zaken besproken waarbij de verkiezingen en de Kabinetsformatie uiteraard veelal op de voorgrond gestaan hebben. Voorts werd onder meer aandacht besteed aan de ontwikkelingen in het CDA en die van de Christen-Democratie in Europees en nog wijder verband, o.m. werd daarbij meerdere malen gesproken over het program van de EVP.
Een vast agendapunt werd gevormd door de ontvangst en behandeling van reeksen ingekomen stukken van leden en belangstellenden, die tezamen een belangrijke informatiebron vormen en als geheel genomen mede het beleid van de Unie bepalen.
De Unieraad vergaderde vijf maal t.w. op 8 januari, 19 maart, 16 april, 24 september en 19 november. Naast vele belangrijke agendapunten waartoe een reeks redevoeringen behoren, dient van iedere vergadering één specifiek punt vermeld te worden t.w.:
- bespreking ingediende amendementen op het CDA-program „Niet bij brood alleen" (januari);
- samenstelling groslijst voor de eveneens in 1977 gehouden verkiezingen voor de Eerste Kamer (maart);
- voorbereiding Algemene Vergadering van de CHU (april);
- program Europese verkiezingen (september);
- verkiezingen nieuwe bestuursleden (november).

De Algemene Vergadering van de CHU werd gehouden op zaterdag 4 juni. Hiervoor kan verwezen worden naar de notulen.

BESTUUR

Zoals reeds vermeld is zijn in de Unieraadsvergadering van 19 november bestuursverkiezingen gehouden waarbij ingrijpende wijzigingen in het Bestuur ontstonden. In de ochtendbijeenkomst werden een nieuwe Unievoorzitter alsmede een nieuwe secretaris en penningmeester gekozen en voorts nog voorzien in een tweetal andere vacatures.
De leden van de Unieraad verkozen daarbij resp. tot voorzitter, secretaris en penningmeester de heren dr. L. M. van Leeuwen, drs. G. Gerritse en drs. M. Smits, waarnaast het Bestuur aangevuld werd door de verkiezing van mevrouw drs. M. H. A. Boers-Wijnberg en de heer J. B. Ventevogel.

In de hierop aansluitende openbare middagvergadering werd op indrukwekkende wijze afscheid genomen van de scheidende bestuursleden t.w. de voorzitter mr. O. W. A. Baron van Verschuer alsmede ds. A. Oliemans (vice-voorzitter), A. J. Kaland (penningmeester) en drs. H. Eversdijk waarnaast nog verwezen kan worden naar de notulen van de Algemene Vergadering inzake het afscheid van de 2e penningmeesteresse mevrouw H. van Riet-Augsburger.
Deze hebben allen geruime tijd – en sommigen gedurende een lange reeks van jaren – ten behoeve van de Unie een uiterst moeilijke en vaak ondankbare taak met inzet van hun beste krachten op schier onnavolgbare wijze vervuld. De CHU heeft dankbaar voor het vele dat gedaan is afscheid genomen, waarbij vanzelfsprekend de aftredende voorzitter in het middelpunt van de belangstelling stond.

De samenstelling van het Uniebestuur is na 19 november:
Dr. L. M. van Leeuwen, Nieuwerkerk aan den IJssel, voorzitter.
Mevrouw mr. E. A. Haars, Breukelen, vice-voorzitter.
Wm. C. de Kruyf, 's-Gravenhage, vice-voorzitter.
Drs. G. Gerritse, Soest, secretaris.
P. Bode, Veenendaal, 2e secretaris.
Drs. M. Smits, Rotterdam, penningmeester.
J. Korten, Urk, 2e penningmeester.
Mr. J. L. Janssen van Raay, Rotterdam (aftredend als secretaris, maar wel bestuurslid gebleven).
Mevrouw drs. M. H. A. Boers-Wijnberg, Amerongen.
A. van Twist, Harlingen.
J. B. Ventevogel, Vlissingen.

UNIEBUREAU

Het personeel van het Uniebureau bestond zowel per 1 januari als per 31 december 1977 uit de dames C. van Beukering-Vermeer en P. Marey-Bevaart alsmede de heren J. C. Oudshoorn, A. van Dam en H. Lindenburg waarvan de drie eerstgenoemde als part-time krachten.
Gedurende een deel van het jaar waren tevens in vaste dienst de dames C. Muller-Aschoff en A. Schaap-Manders die echter om uiteenlopende redenen genoodzaakt waren hun dienstverband te beëindigen.
Naast de normale werkzaamheden is veel gedaan ten behoeve van het CDA o.a. is in de verkiezingscampagne voor de Kamer de Stafwerkgroep Spreekbeurten goeddeels door het CHU-bureau bemand geweest, althans voor wat de dagelijkse werkzaamheden betreft, ditzelfde geldt voor het Verkiezingshandboek. Behalve het verkiezingswerk zijn er de CDA-secretariaatswerkzaamheden die op het Uniebureau worden verricht voor:
het Vormings- en Scholingswerk (de z.g. coördinatiecommissie), de CDA-steunfondsen, de computerwerkgroep en de statutencommissie. Met name dit laatste heeft veel tijd gevergd.
Voorts is veel werk verzet ten behoeve van de Stichting Kader- en Vormingswerk CHU, het Uniewerkfonds, etc.

ZIJ DIE ONS ONTVIELEN

In het afgelopen jaar ontvielen ons wederom een aantal leden waarvan we met name noemen mevrouw A. van der Borch tot Verwolde-Maris en de heren M. Kroos-hof, J. Reijers (oud-eerste kamerlid), C. J. Thoolen en A. B. Kramer. De CHU herdenkt hen en de vele anderen die niet genoemd zijn in grote dankbaarheid.

LEDENBESTAND

Het ledenbestand bleef schommelen rond de 27.000.
Dit te geringe aantal, alsmede ledenverlies door het natuurlijk verloop dat uiteraard ook in 1978 zal plaatsvinden, plaatst de Unie voor de noodzaak in 1978 – het jaar van het 70-jarig bestaan – grote aandacht te besteden aan de ledenwerving, alléén reeds vanwege de noodzaak de aangegane verplichting ten opzichte van het CDA na te kunnen komen.

In memoriam J. Trip

Met een schok van ontroering hebben, met mij, velen in den lande, in de provincie Drenthe en in zijn woonplaats Nieuw-Buinen het bericht vernomen dat op 15 april 1978 is heengegaan Jakob Trip, lid van het college van Gedeputeerde Staten van Drenthe.

In 1946 begon hij zijn loopbaan als raadslid van zijn woongemeente Borger. Zijn Statenlidmaatschap volgde in 1962. Tenslotte werd hij in de vergadering van de Staten van Drenthe op 5 september 1968 met algemene stemmen benoemd tot lid van Gedeputeerde Staten als opvolger van wijlen H. Dekker. Ter gelegenheid van zijn benoeming sprak hij als volgt: „Mijnheer de Voorzitter. Ik neem de benoeming gaarne aan en ik dank de Staten voor het vertrouwen dat zij in mij stellen. Ik hoop en bid dat ik de kracht en de wijsheid zal mogen ontvangen om dit vertrouwen waardig te zijn. Met ingang van heden neem ik ontslag uit alle betrekkingen die niet te verenigen zijn met het lidmaatschap van Gedeputeerde Staten en ik zal deze funktie dus direkt kunnen aanvaarden."

* * *

Bij deze woorden springen twee dingen naar voren.
In de eerste plaats het zich afhankelijk weten. Trip wist zich afhankelijk van zijn Heer. Daarom bad hij om kracht en wijsheid. Met zijn geloof en vertrouwen in die Heer liep hij niet te koop. In alle bescheidenheid sprak hij daarover. In zijn denken en doen werd het zichtbaar.
In de tweede plaats valt bij zijn optreden op, dat hij meteen aan de slag kon gaan. Als landbouwer wist hij zijn tijd te benutten. Hij was op en top een doe-mens. Toen het zover was dat hij Gedeputeerde werd moest hij aanstonds beginnen.
Gedurende zijn lidmaatschap van Gedeputeerde Staten bleven dit kenmerken van zijn bestuurlijk optreden. Met grote kennis van zaken beheerde hij zijn portefeuille van Verkeer en Waterstaat. Veel is er in zijn tijd tot stand gekomen.
Teleurstellingen bleven daarbij niet uit. Hij wist die te incasseren.
Geruime tijd geleden kondigde hij aan dat hij zijn politieke loopbaan wilde beëindigen. In de nieuwe Staten van 1978 zou hij niet terugkeren. Hij heeft zijn laatste periode niet kunnen vol maken. God beschikte anders.
Op 13 maart jl. werd hij wreed gestoord in zijn werk bij het doornemen van de collegestukken. Met vele anderen werd hij, een vreedzaam mens, gegijzeld. De volgende dag trof hem een kogel uit een wapen van een der gijzelnemers.
Ondanks grote inspanning van doktoren en verplegend personeel bleef de vurig gebeden genezing uit.

* * *

Ongeveer 30 jaar geleden leerde ik hem kennen. Sindsdien mochten wij vrienden worden. In woord en daad heeft hij, Unieman in hart en nieren, op zijn eigensoortige wijze de beginselen van de C.H.U. trachten gestalte te geven. Hij aarzelde niet mede in de voorste gelederen te gaan staan om het C.D.A. gestalte te geven. Gaarne had hij zich nog willen inzetten mede te werken aan de verdere totstandkoming van het C.D.A.
Nu blijft over de herinnering aan een vriend die anderen met mij zullen missen. Dankbaar zijn wij voor het vele dat hij heeft mogen betekenen. Met name ook in de C.H.U.- en C.D.A.-fraktie in de Staten. Mevrouw Trip, de kinderen en de kleinkinderen wens ik veel kracht en wijsheid toe van Hem in Wiens hand Jakob Trip zich wist.

Beilen, 20 april 1978.

P. de Noord.

J. Trip overleden

De heer J. Trip is niet meer. Zaterdagavond 15 april 1978 is hij op 59-jarige leeftijd alsnog overleden aan de verwondingen die hij heeft opgelopen bij de gijzelingsactie in het provinciehuis te Assen.
In de vier jaar dat ik als voorzitter van de Kamerkring Assen met hem, als onze gedeputeerde, heb samengewerkt, ben ik hem zeer gaan waarderen.
Hij was een man, die zichzelf niet zocht, maar klaar stond voor de andere mens, voor de provincie, de CHU en het CDA.
Beter dan ik, kan de Drentse lijstaanvoerder van de CHU, P. de Noord, een in memoriam schrijven.
Ik wil daarom volstaan met het uitspreken van de dankbaarheid dat ik hem heb mogen kennen en de bede dat God zijn vrouw en kinderen moge bijstaan in deze moeilijke dagen.

Mr. J. M. L. Oosthoek
voorzitter Kamerkring Assen.

vervolg van pagina 2

thiërs, waarin deze zegt dat je een brief van Christus moet zijn. Je kunt in het leven veel bereiken, er is één ding dat ver boven alles wat te bereiken is aan posities en erefunkties uitgaat: dat is te zijn wat Paulus ons gevraagd heeft: een brief van Christus.
Thans gaat een ongelooflijk man weg als voorzitter van de Christelijk-Historische Unie. Iemand die een vitale rol gespeeld heeft bij de totstandkoming van het CDA. De heer Steenkamp aarzelt het te zeggen, doch zegt het toch. Noch in Katholieke, noch in Reformatorische kring, bijna nooit, iemand tegengekomen te zijn, die voor hem zozeer een verpersoonlijking was van de oproep en uitdaging van Paulus als Otto van Verschuer.
Hierna spreekt de plaatsvervangend voorzitter van de CDA-Tweede Kamerfraktie, de heer mr. W. Aantjes, die stelt slechts in opdracht van de fraktievoorzitter (en op verzoek van de voorzitter van de Unie) het woord te voeren.
Spreker zegt hier met enige voldoening te staan omdat het hem, voor het eerst, als genodigde van de CHU gelukt is voor zijn lunch te betalen. Hij heeft elf gulden betaald, een kwartje teruggehad en eet dat straks op.
Na deze inleiding wordt met de meeste kracht ontkend dat er in de afgelopen dagen in de fraktie op enigerlei wijze sprake geweest zou zijn van een machtsstrijd. Hierna volgt namens Van Agt, doch ook van ganser harte uit eigen overtuiging, een woord van dank voor de houding die de Christelijk-Historische kiezers in de verkiezingsstrijd hebben ingenomen.
Er was reeds een fors voorschot opgenomen bij de vaststelling van de kandidatenlijst. Sindsdien was het de taak van de CHU te laten blijken dat dit voorschot gerechtvaardigd was. Het is uit de verkiezingsuitslag duidelijk gebleken.
Enkele verdere punten uit de toespraak zijn:

- de overschatting door predikanten van hun invloed op de kiezers. Niet alleen thans doch ook in het verleden (afscheiding prof. Visscher uit de ARP in 1937 en doorbraak in 1946).
- wij stemmen niet op een Katholiek, wij stemmen niet op een Protestant, wij stemmen principieel Christen-Democratisch. Daarom kon Van Agt onze eerste man zijn, omdat hij meer dan Katholiek is: principieel Christen-Democratisch.
- grote waardering voor de scheidende Unievoorzitter.
- er is in de samenleving veel om dankbaar voor te zijn. Er is minstens zoveel, in het licht van het Evangelie, om onvrede mee te hebben. In de spanning tussen die twee polen, van dankbaarheid en onvrede, zal de Christen-Democratie gestalte moeten krijgen.

AFSCHEID EN WELKOM

Voorafgaande aan de lunchpauze wordt, bij monde van de voorzitter, op bijzonder hartelijke wijze afscheid genomen van twee personen die op voorgrond of achtergrond een zeer belangrijke rol in de CHU gespeeld hebben. Dit betreft de tweede penningmeester van de Unie, mevrouw H. van Riet-Augsburger (Zwitserse van origine, die thans weer naar Zwitserland terugkeert) en het scheidende lid van de Tweede Kamerfraktie (en oud-voorzitter van de Unie) drs. A. D. W. Tilanus. Een en ander gepaard met een blijk van grote waardering en een wederwoord van de betrokkenen.
Na de pauze presenteren de nieuw gekozen leden uit de CDA-fraktie in de Tweede Kamer, afkomstig uit de CHU, zich aan de vergadering. Achtereenvolgens treden de heren drs. H. Eversdijk, mr. J. S. L. Gualthérie van Weezel, drs. C. P. van Dijk en mr. G. van Muiden alsmede mevrouw C. H. Evenhuis-van Essen voor het voetlicht.

ONTVANGST TELEGRAM

De voorzitter deelt mede dat een telegram ontvangen is waarvan de inhoud luidt:
„Graag had ik de vergadering bijgewoond. De gijzelingen verplichten mij op het crisiscentrum in Den Haag te blijven. Ik wens u een goede bijeenkomst.

Van Agt, voorzitter
CDA-fraktie 2e Kamer"

NOTULEN ALGEMENE VERGADERING EN JAARVERSLAG SECRETARIS

De notulen van de Algemene Vergadering van 22 mei 1976 en het jaarverslag van de secretaris worden zonder opmerkingen goedgekeurd.

DISCUSSIE OVER GEHOUDEN REDEVOERINGEN EN RONDVRAAG

Deze beide agendapunten worden gecombineerd behandeld.
De heer L. E. H. Reeser (Alkmaar) beperkt zich tot een raadgeving (taak overheid inzake wapenbezit) en verwijst voor het onderdeel Defensie naar vorige toespraken.
Mevr. J. Punt-van Osnabrugge (Vlissingen) geeft, namens vele predikanten, kerkeraadsleden en lidmaten der Nederlands Hervormde kerk in en buiten Zeeland, uiting met verdriet en verontwaardiging in het hart kennis genomen te hebben van de advertentie van 21 mei jl. waarin – mede door predikanten – Katholieken en Protestanten opgeroepen werden op de PvdA te stemmen.
De heer A. J. van der Weide uit Weesp maakt enkele kanttekeningen bij de gehouden redevoeringen (mediabeleid, ontsporingen in de nieuwe CDA-fraktie en hulde aan prof. Steenkamp) en stelt de vraag: zijn de fraktievergaderingen van het CDA straks openbaar?
De heer A. de Boe (Poortvliet) stelt voor binnen de Unie de discussie te openen over of een fraktielid tevens voorzitter van de CHU zou kunnen zijn.
Mevr. D. Y. W. de Graaff-Nauta uit Sneek vraagt ter discussie te stellen hoe wij nu organisatorisch verder willen gaan zodat bekend zal worden hoe lang nu de weg nog is die tot het definitieve CDA leidt.
De heer F. Makkinga (Enschede) stelt een vraag over eenwording van de wetenschappelijke stichtingen en leest voor uit eigen werk (CDA-blad Enschede).
Bij ontstentenis van de voorzitter van de CHJO geeft de vice-voorzitter daarvan, de heer J. van Assem, een korte indruk van de nieuwe koers en grote aktiviteit van deze organisatie. Gevraagd wordt om steun bij de pogingen overal in het land te komen tot nieuwe afdelingen.
De voorzitter zegt toe dat de suggestie van de heer De Boe in het overleg over de vacatures in het Bestuur wordt medegenomen en acht het onjuist de door mevr. De Graaff gevraagde datum te bepalen.
Dr. R. J. H. Kruisinga geeft antwoord of commentaar op de verdere vragen en opmerkingen. Gesteld wordt o.m. dat de wedertotstandkoming, eigenlijk de reaktivering van de CHJO een geweldige positieve impuls is geweest voor onze verkiezingsstrijd. Spreker heeft in tal van plaatsen getuige kunnen zijn hoe aktief onze jongeren geweest zijn. Dit is een applausje voor de CHJO waard. (Waaraan spontaan gevolg wordt gegeven.)

SLUITING

Niets meer aan de orde zijnde wekt de voorzitter de aanwezigen nogmaals op onze Unie te onderhouden, daarbij behoort ook de Algemene Vergadering. Met dank aan alle aanwezigen wordt verzocht samen te zingen Gezang 323 de verzen 1 en 2.

De heer P. Bode gaat voor in dankgebed.

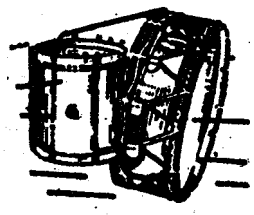
VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

De CHJO en de zeventigjarige Unie (1)

In het kader van het zeventigjarig bestaan van de CHU probeert het CHJO-bestuur zoveel mogelijk CHJO-leden die nog geen lid van de CHU zijn ertoe te bewegen dit alsnog te worden. Grote respons op deze actie zou uiteraard een aardig en passend cadeau zijn voor de zeventigjarige!

Daarom volgt hier een oproep voor de desbetreffende CHJO-leden om zich bij het algemeen secretariaat van de CHJO op te geven voor dit Unie-lidmaatschap. Ik wijs er nog op dat CHJO-leden slechts de helft van de gebruikelijke contributie voor het lidmaatschap behoeven te betalen.

Naam .....

Adres ..... Tel.: .....
0 is lid van de CHJO en wenst thans tevens CHU-lid te worden+
0 wenst CHJO-lid en/of CHU-lid te worden+
0 wenst nadere informatie over CHJO/CHU+
0) Maak het vakje van uw keuze zwart
+) Doorhalen wat niet van toepassing is.

Handtekening,

Deze bon opsturen naar: Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht.

De CHJO en de zeventigjarige Unie (2)

Op zaterdag 20 mei a.s. hoopt de CHU in een feestelijke algemene ledenvergadering haar zeventigjarig bestaan te vieren. Zoiets laat men gewoonlijk niet ongemerkt passeren.

Dat wil de jongeren-organisatie van de CHU dan ook niet doen. Vandaar de oproep die je in dit blad aantreft om naast CHJO-lid ook Unie-lid te worden. Vandaar ook bij dezen namens het CHJO-bestuur de oproep aan de CHJO-leden om in grote getale die verjaardag van de Unie op 20 mei a.s. bij te wonen.
Laten we met ons allen zorgen dat deze Algemene Ledenvergadering ook echt feestelijk wordt. Dat kan alleen maar lukken als **jij** er **ook** bij bent. Kom dus op 20 mei naar de CHU in Arnhem!

Contactadressen CHJO

Onderstaand een lijst met adressen van bestuursleden van de CHJO en van provinciale contactadressen (van die provincies waarin de CHJO een afdeling heeft). Eventuele wijzigingen op deze lijst zullen via „de Nederlander" worden doorgegeven.
L. P. Heukels (voorzitter), Broekmaten 7, Den Ham (Ov.).
J. van den Assem (vice-voorzitter), Jan Haringstraat 12, Haarlem.
P. S. Procee (secretaris), Mr. J. C. Bührmannlaan 5, Ankeveen.
J. Peeters (penningmeester), Westervlier 5, Roden.
G. Goedhart (secr. buitenland), Wilhelminapark 55, Utrecht.
Mevr. A. Aarten-Ten Kate, W. Bilderdijkhof 125, Delft.
G. Veldhuijzen (alg. secr.), Lange Geldersekade 8, Dordrecht.
Afdelingen:
Groningen: mej. A. Okkels, Hoendiepkade 7, Groningen.
Friesland: S. Jansen, Annie Westlandstraat 11 IV, Leeuwarden.
Overijssel: T. Huiskamp, Hoffmanstraat 73, Zwolle.
Utrecht: Jelle Kaastra, Ina Boudier-Bakkerlaan 109–879, Utrecht.
Noord-Holland: L. Roosendaal, Da Costalaan 46, Driehuis.
Zuid-Holland: W. van Middendorp, Weverskade 16, Maasland.

CDJA-congres op zaterdag 27 mei

Op zaterdag 27 mei a.s. vindt in de studentensociëteit Veritas, Kromme Nieuwe Gracht 54 te Utrecht het jaarlijkse CDJA-congres plaats.

Op dit congres zal een nieuwe voorzitter van het CDJA gekozen worden. Tevens zal het rapport van de structuurcommissie (over de toekomstige ontwikkeling van het CDJA) aan de orde komen. De middagvergadering wordt besteed aan politieke discussie met de fractievoorzitter van het CDA in de Tweede Kamer, mr. W. Aantjes.
Er zijn geen kosten aan de deelname verbonden maar daar staat tegenover dat er ook geen reiskostenvergoeding zal worden gegeven.
Deelname aan de lunch is mogelijk voor een bedrag van *f* 5,-.
Indien men wil deelnemen wordt men verzocht om onderstaande strook zo spoedig mogelijk, maar in ieder geval vóór 12 mei, op te zenden naar het CDJA-secretariaat, Mauritskade 25, Den Haag.

Ondergetekende,

Naam .....

Adres ..... Tel.: .....

neemt op 27 mei 1978 deel aan het congres van het CDJA.
Hij/zij neemt wel/niet deel aan de lunch à *f* 5,- p.p.

Handtekening:

AANNEMERSBEDRIJF
B.V. RADIX & VEERMAN
Oudelandsweg 30 - Tel. 03480-2204 - WOERDEN.
Verbouw - Nieuwbouw door geheel Nederland.

KOCH
Telefoon 055-214259
APELDOORN.
Kerkorgels
Elektronische orgels
voor kerk-, school- en huismuziek.

Bouw- en Aannemersbedrijf
M. de Raad & Zoon
Pickestraat 62, Noordwijk, tel. 01719-12100 en 15257.

Zaanse klokken
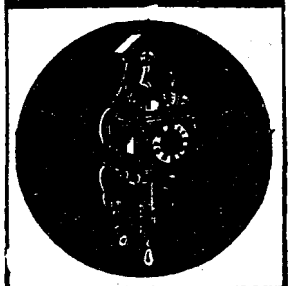
Maaskant
Winkelgalerij Kerschoten
Tel. 15865, Apeldoorn.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

Voorstel tot vaststelling van de contributies voor 1979

Om binnen het CDA tot een uniform stelsel van contributieheffing en bedragen te komen, zijn enkele aanpassingen noodzakelijk binnen elk der drie partijen.
Aangaande de CHU willen we u verzoeken de volgende staffel vast te stellen:

I CONTRIBUTIEBEDRAG PER JAAR

Bij bruto-inkomen tot f 1600,- per maand	f 35,-
Bij bruto-inkomen tot f 2000,- per maand	f 45,-
Bij bruto-inkomen tot f 2500,- per maand	f 65,-
Bij bruto-inkomen tot f 3000,- per maand	f 90,-
Bij bruto-inkomen tot f 4000,- per maand	f 120,-
Bij bruto-inkomen boven f 4000,- per maand	f 150,-

II SERVICE LIDMAATSCHAP [alleen geldend ná fusie tot CDA]
Impliceert toezending van alle CDA-publicaties f 200,-

III BIJZONDERE CONTRIBUTIES-CATEGORIE
Zoals - 65 + 'ers met alleen AOW
- gezinsleden
- werkzoekenden zonder eigen inkomen
- studenten f 20,-

Verkiezing leden Unieraad

De algemene vergadering van de CHU zal op zaterdag 20 mei door stemming de jaarlijkse vacatures in de Unieraad van de door haar benoemde leden moeten vervullen.
Aftredend en herkiesbaar is mr. C. A. Bos. De Unieraad adviseert dit lid te herkiezen.
In de vacatures ontstaan door het aftreden en statutair niet herkiesbaar zijn van de leden drs. C. Dekker, mevrouw H. Evenhuis-van Essen, mevrouw mr. E. A. Haars, mr. G. van Muiden en jhr.mr. F. O. J. Sickinghe adviseert de Unieraad: G. C. de Groot, Alblasserdam (medewerker CDA-Tweede Kamerfractie), mevrouw M. Verheul-van Hulst, Heemstede, mr. O. A. W. baron van Verschuer, Beest (gedeputeerde van Gelderland en oud-Unievoorzitter), mr. T. Vroon, Voorburg (hoofd provinciaal bureau volksgezondheid) en prof.dr. A. Wattèl (hoogleraar).
De CH-kiesverenigingen hebben bovendien de volgende kandidaten voorgedragen: C. J. Aafjes, Rotterdam, drs. L. M. Bos, Zegveld (sociaal-econoom), C. J. de Jonge, Wijchen, mr. W. Meijering, Scherpenzeel (rentmeester/directeur), B. Migchels, Onstwedde (wethouder), C. J. Overkleeft, 's-Gravenzande (tuinder), drs. P. Petermeijer, Woerden, drs. G. K. Timmerman, Rijswijk (ZH) (politicoloog), mr. G. D. H. van Woudenberg, Leek (docent rechtswetenschappen).
Van enkele kandidaten werd door de kiesverenigingen geen beroep opgegeven.

Bericht voor abonnees

Het christelijk-historisch weekblad „de Nederlander" verschijnt volgende week n i e t, dit in verband met de feestdagen. Het volgende weekblad komt uit op vrijdag 12 mei aanstaande.

Centrale CH-Vrouwen actief bezig in het jaar 1977

Het CH-Vrouwenjaar stond natuurlijk in het teken van de Tweede-Kamer verkiezingen 1977.
Twee CH-vrouwen kregen een plaats op de CDA-lijst, nadat zij als nr. 10 en 12 waren geplaatst op de CHU-lijst. Mevrouw H. Evenhuis-Van Essen en mr. E. A. Haars. De plaatsing viel de vrouwen tegen, maar het uiteindelijke resultaat nà de verkiezingen en nà de formatie gaf ons toch een tevreden gevoel. Mevrouw Evenhuis nam plaats in de CDA-fractie en mevrouw Haars kwam als staatssecretaris van Justitie in het kabinet Van Agt. Een prachtige afsluiting van haar politieke loopbaan!
Jammer dat we in dit jaar weer afscheid moesten nemen van ons **vrouwelijke Eerste-Kamerlid,** Tony ten Kate-Veen. Een leerzame en interessante periode werd helaas te snel weer afgesloten.

CDA-vrouwenfolder verkiezingen 1977.
De inbreng van de vrouw is noodzakelijk, daarom pleitte het CDA-Vrouwenberaad voor:
- een samenhangend emancipatiebeleid;
- bevordering van onderwijsmogelijkheden voor de vrouw;
- lastenverlichting voor alleenstaande vrouwen;
- steun aan weduwen (en weduwnaars);
- mogelijkheid scheppen tot kostwinnerschap voor de vrouw;
- lastenverlichting voor de in het eigen bedrijf meewerkende vrouw.

De politieke scholingscursus ging op 13 januari 1977 weer van start met een voorlichtingsdag voor CDA-vrouwen die overal in het land leiding geven aan deze politieke scholingscursussen voor vrouwen.
Selectieve groei, collectieve voorzieningen, gezondheidszorg en de visie van de politieke partijen op mens en maatschappij waren dit jaar de vier onderwerpen die besproken werden.

TOEGERUST

De Centrale Raad van CHU-vrouwen kwam op 31 augustus bijeen om zich weer voor te bereiden op het werkprogramma 1977/78. De staten- en raadsverkiezingen hielden onze vrouwen toen al bezig, zodat zij goed toegerust werden om de voorbereidingen voor deze verkiezingen ter hand te nemen en te proberen andere vrouwen te aktiveren zich kandidaat te stellen voor deze vertegenwoordigende lichamen.

De discussie-dag emancipatiebeleid werd op 27 oktober 1977 gehouden. Het resultaat van deze studiedag werd als de visie van het CDA-Vrouwenberaad op de regeringsnota vastgelegd in een brochure die werd uitgegeven door de Jhr. mr. A. F. de Savornin Lohmanstichting, onder de titel: Verder samen op weg naar een verantwoord CDA-emancipatiebeleid.

Alle aktiviteiten van CHU-vrouwen werden steeds meer ingepast in het CDA-Vrouwenberaad, waarin de CHU-vrouwen een zeer werkzaam aandeel leveren omdat de organisatie van CH-vrouwen een stabiel element is, daar zij al meer dan 40 jaar lang bezig is geweest met de politieke bewustwording van de vrouw.

Joke van der Mei-Zilverentant,
secretaresse.

Verkiezingsbijeenkomst

Het CDA in Den Haag houdt op maandagavond 8 mei aanstaande een openbare verkiezingsbijeenkomst in Pulchri-studio aan het Lange Voorhout 15. Sprekers zijn W. du Chatinier, voorzitter van de CDA-fractie in de Haagse gemeenteraad en CDA-lijsttrekker bij de raadsverkiezingen op woensdag 31 mei, en staatssecretaris Th. M. Hazekamp van economische zaken.
Du Chatinier spreekt over gemeentepolitiek en Hazekamp over de problemen van het midden- en kleinbedrijf. Op de vergadering, die om 8 uur aanvangt, worden de CDA-kandidaten voor de nieuwe Haagse raad gepresenteerd.

Ontdekkingstochten door het land van de bijbel!

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

„In de voetsporen van Paulus"

MET „THACIR" NAAR ISRAËL

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs Hotels of Jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Eilat en Sinaï. Of een hèle ekstra week" in de voetsporen van Mozes" door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimages, volgestopt met toeristische humbug, waarbij je je geloof verliest, maar een THeologisch verantwoorde, Archeologisch interessante en Cultureel belangwekkende Israël Reis, met ruimschoots aandacht voor de uitdagingen en de problematiek van het moderne Israël en zijn minderheden. Kortom: reizen met een eigen karakter! THACIR-reizen zijn zeker niet geschikt voor iedereen, maar wèl voor mensen, die zich geen christelijke knollen voor heidense citroenen willen verkopen!

Vertrekdata: 1978: 21 maart (volgeboekt); 11 juli; 7 november; 23 december.
1979: 23 januari; 13 februari; 6 maart; 27 maart; 17 april; 8 mei; 29 mei; 19 juni; 10 juli; 31 juli; 21 augustus; 11 september; 2 oktober; 30 oktober; 20 november; 22 december.

Nota bene: Jeugdherbergreizen alleen: 11/7 en 7/11, 1978; 10/7 en 30/10, 1979.

Een **15-daagse reis,** die u 9 dagen door **Griekenland** en 6 dagen lang door **Rome en omstreken** zal voeren. **„In de voetsporen van Paulus"** zult u dagelijks vele malen verbaasd staan over de grote hoeveelheid indrukwekkende monumenten uit de Griekse en Romeinse oudheid. Het Nieuwe Testament -en met name die gedeelten, waarin de apostel Paulus een hoofdrol speelde - komt er tot nieuw leven voor u. De mythologische verhalen en klassieke geschiedenis krijgen ter plekke vlees en bloed voor u.
Een reis om nooit te vergeten!

Vertrekdata: 1978: 11 juli en 31 oktober.
1979: 3 mei; 12 juli; 1 november.

Met al onze reizen gaat een deskundige Nederlandse reisbegeleid(st)er mee. Al onze reizen worden gegidst door gediplomeerde, zo mogelijk Nederlands sprekende, Israëlische, Griekse en Italiaanse gidsen.
Voorafgaande aan al onze reizen, beleggen wij met de reisgenoten een ontmoeting ter informatie en kennismaking.
Bestel nog vandaag onze uitgebreide reisbeschrijving (met vermelding van „Israël-reis" of „Paulus-reis") en binnen enkele dagen kunt u in alle rust ons hele verhaal bestuderen, waarin **geen „kleine lettertjes" voorkomen!**
Wij zien met belangstelling uw aanvraag tegemoet!

THACIR, EUROPALAAN 14, HARDERWIJK

korteweg
bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.

Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.

Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

TOT 140% HYPOTHEEK
Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie.
Geldlening f 5.000,- = 36 x f 171,- enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.
drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF
J. STOUT
Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

HANAB B.V.
GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS
Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer
de klok HANDELMIJ B.V.
BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam, telefoon 010-190200.

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel.: 02150-11189-16777
HILVERSUM.

BESTUURSFORUM
maandblad voor christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders

inhoud april 1978

COMMENTAAR
De overheid en het roken (WvdB)

ARTIKELEN
Drs. W. van den Bos Czn.:
Een verkiezingsuitslag die klonk als een klok - van campagne tot collegevorming

Programvergelijking
Drs. A. A. M. Jacobs:
Ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en stadsvernieuwing

Drs. G. D. Pasman:
Verkeer en (openbaar) vervoer

G. van der Meer:
Opvattingen over welzijnsbeleid

Mr. N. Wijma:
Burger en bestuur

Prof. mr. P. de Haan:
De gemeenten en de grondpolitiek (I) - coördinatie wetgeving onroerend goed

Mr. J. Chr. G. Fijen:
Het ontwerp-Kaderwet specifiek welzijn onder de loep - commentaren en adviezen

Drs. C. Bremmer:
Op zoek naar de kiezer - wenken voor de verkiezingscampagne

G. van den Berg:
Een fractie en haar spelregels

RUBRIEKEN
Boeken en brochures:
Rapport over complementair bestuur, door drs. G. J. Nillesen

Kroniek:
Zigeuners / Verplichte bijdrage aan partijkas / Schadevergoeding voor aanleg fietsroute

Den Haag:
Onder meer: Nota provinciaal belastinggebied

Subsidies:
Rijksbijdrage reconstructie- en saneringsplannen / Verbetering particuliere woningen

Vraag en antwoord:
Steun aan winkelbedrijven / Verpachting van kermisstaanplaatsen

Verenigingsnieuws:
Onder meer: jaarrede voorzitter CH-vereniging

Kistenfabriek
Nijkerk

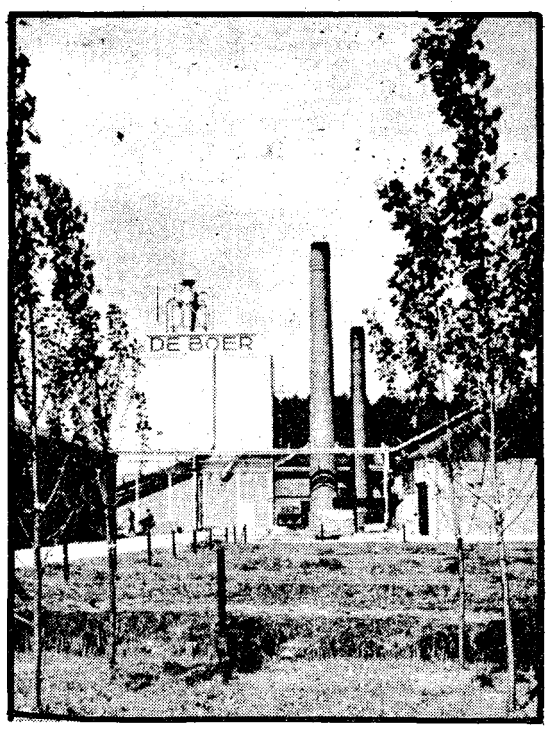

N. DE BOER

BON

Ja, ik ben ook geïnteresseerd in het maandblad **BESTUURSFORUM**

☐ Noteert u mij meteen maar voor een abonnement (ƒ 27,50 per jaar), met ingang van .....

☐ Ik ontvang liever eerst vrijblijvend een gratis proefnummer.

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

U kunt deze bon - zonder postzegel - in een **open** enveloppe sturen naar:
BESTUURSFORUM, ANTWOORDNUMMER 360, 2500 VB 's-GRAVENHAGE.
Telefonische inlichtingen: 070-65 39 34.

Vrijdag 12 mei 1978 - 14e jaargang no. 19

de nederlander

LEDENKONTAKTBLAD CHU

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Premier Van Agt over de Raadsverkiezingen

Het CDA is er voor alle mensen

Minister-president Van Agt geeft in bijgaand interview zijn kijk op de komende raadsverkiezingen.
Het christen-democratisch appèl op onze gezamenlijke verantwoordelijkheid, zegt Van Agt, heeft ook voor de gemeentepolitiek onverkort zijn betekenis.

Het zal juist hier misschien des te gemakkelijker kunnen worden verstaan, omdat het werkterrein van de te kiezen gemeentebestuurders binnen het gezichtsveld van elke kiezer ligt. In zijn gesprek met Gerrit Brinkman (redactie-secretaris van CDAktueel) en Ton Rombouts (wetenschappelijk medewerker van de CDA-Tweede Kamerfractie) wijst Van Agt de door socialisten gekoesterde meerderheidscolleges en bevoogding door de partij onverbloemd af.

Naar aanleiding van de goede uitslag van de Statenverkiezingen voor het CDA willen we u vooraf een vraag stellen die je momenteel wel door sommigen hoort stellen.
Op welk CDA moet de kiezer over een paar jaar stemmen. Het CDA van Van Agt of het CDA van Aantjes?

„Op ons CDA, dat is het CDA van Aantjes en Van Agt. Anderen trachten de suggestie te wekken dat er twee CDA's zijn. Begrijpelijk, want voor tegenstanders is een gespleten CDA een ontkrachte tegenstander.

Ter ontmoediging van die tegenstanders: Aantjes en Van Agt zijn één in hun denken over het CDA: de uitgangspunten, het program en de uitvoering daarvan. Daar behoeft geen misverstand over te bestaan.
Wij hebben natuurlijk wel verschillende verantwoordelijkheden, de één als voorzitter van de fractie, de ander als leider van het kabinet.

Kabinet en fractie voeren een beleid gebaseerd op het regeeraccoord. Daarin is niet alles geregeld. De fractie heeft het recht en zelfs de plicht om, met inachtneming van de afspraken die aan de regeringscoalitie ten grondslag liggen, zich in te zetten voor het zoveel mogelijk verwezenlijken van het eigen CDA-program. Daarvoor spant Wim Aantjes zich ten zeerste in. Ik waardeer dat." Dit ter inleiding, maar graag nu weer terug naar ons onderwerp van de Raadsverkiezingen.

Geen vage verkiezingskreet

Het CDA blijft er op hameren dat alle mensen eigen verantwoordelijkheid dragen. Als wereldburgers, als deel van de Nederlandse samenleving, maar ook bij het bestuur van provincie en gemeente. Nu het om raadsverkiezingen gaat, kan het besef samen verantwoordelijk te zijn bij velen zelfs nog wel duidelijker spreken dan bij kamer- of statenverkiezingen.

Ik zeg niet dat daarom een raadsverkiezing „dus" belangrijker is. Natuurlijk niet. Onderwerpen als internationale ontwapening, verhouding tot de derde wereld, werkloosheidsproblematiek en maatschappijhervorming, hebben een draagwijdte welke niet met die van de vraagstukken van de afzonderlijke gemeenten te vergelijken valt. Aan de verantwoordelijkheid voor die topproblemen mag en kan niemand zich onttrekken. Deze zijn echter van zo zwaar kaliber en zo ingewikkeld, dat je ze nauwelijks volledig in zicht kunt krijgen. Laat staan dat je het gevoel hebt deze, als Nederlandse kiezer, per stembiljet te kunnen oplossen.

Bij een raadsverkiezing gaat het echter om het aanwijzen van een bestuur dat van alle „bestuurslagen" het dichtst bij de burger staat. De problemen, plannen en beleids-programma's raken doorgaans eigen woon- en werkomgeving. Het valt dan ook makkelijker zich daar een eigen oordeel over te vormen en om te erkennen dat eigen verantwoordelijkheid in het geding komt. Het Appèl dat het CDA vanuit eigen evangelisch standpunt, op gezamenlijke verantwoordelijkheid doet, verdient daarom ook bij raadsverkiezingen duidelijke weerklank te vinden.

Dat Appèl blijft bij het CDA, ook nu het om gemeente-politiek gaat, geen vage verkiezingskreet. Het komt, duidelijk en concreet, in de verschillende gemeentelijke CDA-verkiezingsprograms tot uitdrukking. Leest u bijvoorbeeld eens wat er over de samenstelling van een college van B. en W. in het Model CDA-gemeente- en provincieprogram 1978-1982 (pag. 13) is vastgelegd: „Ons standpunt berust op het christen-democratisch uitgangspunt dat het dragen van verantwoordelijkheid, het bevorderen daarvan én het samenwerken met andere, niet christen-democratische partijen, gelet op de problemen die zich in gemeente en provincie voordoen, geboden is."
Dit wil zeggen dat het CDA, ook bij het samenstellen van het dagelijks bestuur der gemeenten (de verkiezing van wethouders uit en door de raadsleden) aan samen-werken voorkeur geeft.
Aan colleges dus die een zo goed mogelijke „afspiegeling" zijn van de gehele raad als voltallig bestuurscollege.

Minderheden tellen ook mee

Belangrijke minderheden behoren, naar mijn overtuiging, ook hun stempel op het beleid te kunnen drukken. Ook wanneer een of meer fracties getalsmatig in staat zouden zijn eenzijdig een beleidsprogram op te stellen. Ik acht die methode, in verschillende grote gemeenten door de PvdA toegepast, in strijd met het respect dat je voor minderheden hebt op te brengen. Het spreekt vanzelf dat in situaties, waarin het CDA eventueel met andere groeperingen de meerderheid in de raad heeft, met recht dit respect door anderen van ons gevraagd moet kunnen worden. De door veel socialisten gekoesterde meerderheidscolleges hebben er nogal toe geleid, dat tegenstellingen op de spits werden gedreven. Dan wordt niet getracht samen verantwoordelijkheid te dragen, maar de anderen het zwijgen op te leggen. U weet hoe dat bijvoorbeeld in Amsterdam is uitgepakt. Ik ben van een dergelijke manier van politiek bedrijven dan ook een uitgesproken tegenstander.

Geen partijbelangen

Het CDA wil er zijn voor alle mensen. Het gaat ons ook in de gemeenten niet om de behartiging van partij- of groepsbelangen. Natuurlijk staat elke partij voor de verwezenlijking van haar doeleinden, maar dit mag er niet toe leiden dat bestuurders eenmaal tot het dragen van verantwoordelijkheid geroepen het partijbelang boven het algemeen belang moeten stellen, zoals een congres van de PvdA enkele maanden geleden in een motie heeft vastgelegd. De daarin tot uitdrukking komende gedachte, dat (ook door anderen dan partijleden) gekozen bestuurders onderworpen zullen blijven aan toezicht door de partij is het CDA volstrekt vreemd.

Duidelijke visie

De verschillende gemeentelijke CDA-verkiezingsprogramma's bieden een duidelijke visie op zaken als de relatie burger en bestuur, de houding ten opzichte van minderheidsgroepen en het vraagstuk van de werkgelegenheid. Ook worden standpunten bepaald ten aanzien van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, kleine kernen, stadsvernieuwing, onderwijs, welzijn, milieu, politie, privacy en verkeer en vervoer.

vervolg op pagina 3

Algemene vergadering 1978 van de CHU

De algemene vergadering 1978 van de Christelijk-Historische Unie wordt gehouden op zaterdag 20 mei 1978 in het gebouw „Musis Sacrum", Velperplein, Arnhem (telefoon 085-423452), aanvang 10.00 uur.
Tussen 9.00 en 10.00 uur is er gelegenheid voor het indienen van de geloofsbrieven, het drinken van een gratis kop koffie (voor 10.00 uur uiteraard) en het kopen van de lunchbon (prijs *f* 12,50).

De agenda luidt:
1. Opening door de Unievoorzitter, dr. L. M. van Leeuwen;
2. Rede te houden door de voorzitter van de CDA-Eerste Kamerfractie, prof. dr. J. W. van Hulst;
3. Notulen van de Algemene Vergadering van 4 juni 1977 te Utrecht
4. Jaarverslag over 1977 van de secretaris
5. Financieel verslag over 1977
6. Vaststellen contributiebijdragen 1979
7. Verkiezing leden Unieraad
8. Delegatie van bevoegdheden aan de Unieraad inzake de kandidaatstelling ten behoeve van de Europese verkiezingen;
9. Rede te houden door de voorzitter van de CDA-Tweede Kamerfractie mr. W. Aantjes;

MIDDAGPAUZE

10. Discussie over gehouden redevoeringen;
11. Herdenking 70-jarig bestaan van de Christelijk-Historische Unie;
12. Rondvraag;
13. Sluiting.
14. Na afloop van de algemene vergadering worden de aanwezigen in de gelegenheid gesteld het Bestuur geluk te wensen met het 70-jarig bestaan van de Unie.

's-Gravenhage, 28 april 1978.

drs. G. Gerritse,
secretaris.

In verband met de beperkte parkeergelegenheid te Arnhem verdient het de voorkeur, waar mogelijk, gebruik te maken van het openbaar vervoer. Eventueel kunnen hiervoor NS-reductiekaarten aangevraagd worden bij het Uniebureau.

In dit nummer

In dit nummer van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander" wordt ruime aandacht besteed aan de komende gemeenteraadsverkiezingen op woensdag 31 mei aanstaande. Premier mr. A.A.M. van Agt schreef een opwekkend woord. En verder treft de lezer ondermeer een aantal wenken voor het voeren van de verkiezingscampagne.
„de Nederlander" brengt in dit nummer, zoals gebruikelijk, artikelen van politieke aard, met name over de defensie, de problematiek van de verstedelijking en het gevangeniswezen. Het zijn onderwerpen waarvoor uit de CHU afkomstige bewindslieden, minister mr. W. Scholten, minister jhr. P.A.C. Beelaerts van Blokland en staatssecretaris mevrouw mr. E.A. Haars regeringsverantwoordelijkheid dragen.
Het weekblad „de Nederlander" kan niet gemist worden bij het naar buiten uitdragen van het werk van CHU en CDA. Abonnees dienen daarom mede te werken aan het uitbreiden van de lezerskring. Dat kan door belanghebbenden proefnummers te laten toezenden.

Ondergetekende .....
adres .....
wenst toezending proefnummers weekblad „de Nederlander".

..... **(ondertekening)**

Deze bon inzenden naar: administratie de Nederlander,
Van Deventerlaan 49 te Voorburg.

Campagnewenken

Enkele tips voor de laatste tien dagen: laatste dagen beslissend!

Hoe belangrijk de aanloopperiode naar de verkiezingen ook is, de laatste tien dagen, maken de kiezers hun definitieve stemkeuze. Het gaat daarbij in het bijzonder om de groep zwevende kiezers. Dit zijn de kiezers die pas op het laatste moment hun keuze bepalen. Hun stemgedrag is vaak beslissend voor winst of verlies. Juist om hen te winnen moet men niet vroegtijdig de verkiezingsactiviteiten beëindigen. Maar tot het laatste moment de campagne doorzetten. Pas op de verkiezingsdag nà 19.00 uur is het tijd de balans op te maken. Als bijdrage voor de slotfase van de campagne in kort bestek enkele tips.

KLEUR BEKENNEN

Er zijn tal van tips te bedenken waardoor het CDA de aandacht van het publiek kan trekken. Enkele voorbeelden: een CDA-sticker op uw achterruit, houd uw CDA-button in trein of bus opgespeld; affiches op borden in uw voortuin, in flats en op andere opvallende plaatsen etc. Deze „kleine" aandacht-trekkers zijn niet zonder betekenis. Er gaat een getuigenis vanuit. Breng dit punt nog eens apart ter sprake. Vooral de laatste dagen moet het CDA eruit springen.

ADVERTENTIE

Een advertentie op de dinsdag vóór de verkiezingen in de avondbladen is erg effectief. Gebruik het CDA-logo en zo mogelijk een fotootje van de lijsttrekker. Houd de tekst zo kort en zakelijk mogelijk. Een advertentie in de krant van de zaterdag vóór de verkiezingen komt ook goed van pas. Vermeld zo mogelijk het **gironummer** in de advertentie. De praktijk leert dat men daarop heel wat giften ontvangt. Uw advertentie betaalt zich zo voor een deel terug.

PERSCONTACTEN

Vooral de laatste week de krant halen. Wel op een positieve wijze natuurlijk. Zorg ervoor dat de regionale en lokale pers voldoende over het CDA geïnformeerd wordt. Breng verslag uit van de stand van zaken met betrekking tot het verloop van de campagne tot op heden. Laat de lijsttrekker een impressie geven. Zet uiteen wat het CDA in de komende dagen van plan is. Zie er op toe dat bij interessante bijeenkomsten/gebeurtenissen de plaatselijke correspondenten en persfotografen op de hoogte zijn. Informeer bij het afgeven van persberichten steeds of een ondersteunende foto geplaats kan worden. Meestal kan dat.

AUTOCARAVAAN

Een zinvolle publiektrekker is de georganiseerde autostoet. Liefst op de dinsdagavond vóór de verkiezingen tussen 18.30 en 20.30 uur. Op dat moment zijn de meesten mensen thuis. Informeer tijdig bij de politie of een vergunning nodig is. Probeer een geluidsinstallatie te regelen. Met CDA-affiches, spandoeken, vlaggen, etc. als optuiging. Ga vooral door die wijken waar potentiële CDA-kiezers wonen. Op de verkiezingsdag zelf kan men „oproepen" om te gaan stemmen.

CDA-STEMBUSWIJZERS

De kiezer moet merken dat het CDA present is. Ook om en nabij de stemlokalen. Dáár mogen de groene affiches zeker niet ontbreken. Het CDA steelt zeker de show als men op dinsdagavond 28 maart of woensdagochtend vroeg **„CDA-stembuswijzers"** naar de stemlokalen aanbrengt.
Op stevig karton/hardboard tekent met het woord **stembus, met een pijl in de richting van het stemlokaal.** Een CDA-sticker compleeert de stembuswijzer.
Een vergelijkbare tip. Bevestig **CDA-ophangborden** nabij stemlokalen en langs belangrijke wegen. Halve CDA-zaal affiches op karton/hardboard opgeplakt en dinsdagavond aangebracht (lantaarnpalen en bomen etc.) geven een bijzonder effect. Woensdagavond de borden meteen weghalen. De gemeente zal u daarvoor erkentelijk zijn.

MATERIAALVERSPREIDING

Verspreiding vereist een goede organisatie, waarop men bovendien goed moet toezien. Als het even kan met folders etc. het hele gebied bestrijken. Lukt dit niet dan selectief te werk gaan. En niet de wijken overslaan waar potentiële CDA-kiezers wonen.
Verkiezingskranten vóór het weekend van de verkiezingen verspreiden. Liefst **folders** e.d. zo kort mogelijk vóór de verkiezingsdag verspreiden. Liefst op dinsdag. Een betere stemopwekking is dan nauwelijks mogelijk. **„Ochtendgroeten"** dinsdagavond en dinsdagnacht verspreiden.

BENADERING KIEZERS OP VERKIEZINGSDAG

In hoofdstuk twee besteedden we uitvoerig aandacht aan het huis-bezoek. Dit kan ook op de verkiezingsdag zelf. Bij de Statenverkiezingen van 1978 heeft de PvdA gepoogd tienduizend vrijwilligers op de been te krijgen op de verkiezingsdag. Van 17.00 tot 19.00 uur trokken in gemeenten met meer dan 30.000 inwoners de wijken in om op te roepen PvdA te stemmen, een volmacht af te geven, of de kiezer naar de stembus te brengen. In steden als bijv. Maastricht, Sittard en Roermond heeft dit voor de PvdA succes gehad. Erg effectief is ook om vrijwilligers aan het eind van de verkiezingsmiddag te posteren bij **stations** en andere drukke centra om de kiezers eraan te herinneren dat zij nog kunnen stemmen. Met borden, eventueel spandoeken of geluidswagens kan dan opgewekt worden alsnog te gaan stemmen. Deel folders of ander materiaal uit om de goede partij te stemmen.
Gratis aan te vragen bij het CDA-secretariaat.

VOLMACHT STEMMEN

We wezen reeds op de mogelijkheid van het laten stemmen bij volmacht op de verkiezingsdag zelf. Deze mogelijkheid is uiterst belangrijk. Juist in de slotfase van de campagne dient aan dit punt veel aandacht besteed te worden.

CDA-verkiezingsbijeenkomsten

In de komende weken zijn er, voorafgaande aan de gemeenteraadsverkiezingen op woensdag 31 mei, de volgende spreekbeurten van CDA-politici (bewindslieden en kamerleden): 13 mei: Breda, mr. A.A.M. van Agt; 16 mei: Voorschoten, mevrouw J.G. Kraaijeveld-Wouters; 16 mei: Groningen, mr. A.A.M. van Agt; 16 mei: Rijnsburg, mevrouw M.H.M.F. Gardeniers-Berendsen; 17 mei: Ommen, mr. A. Nooteboom; 17 mei: Velsen, CDA-vrouwen, mevrouw J.G. Kraaijeveld-Wouters; 18 mei: Geleen, mr. G.Ph. Brokx; 18 mei: IJsselstein, drs. R.F.M. Lubbers; 22 mei: Schagen, prof. mr. J. de Ruiter; 22 mei: Rotterdam, Hoogvliet, mr. A. Nooteboom; 22 mei: Noordwijk, mevrouw J.G. Kraaijeveld-Wouters; 23 mei: Zoetermeer, jhr. drs. P.A.C. Beelaerts van Blokland; 23 mei: Venlo, mevrouw M.H.M.F. Gardeniers-Berendsen; 24 mei: Haarlem, A.J. Hermes; 24 mei: Leiden, mevrouw M.H.M.F. Gardeniers-Berendsen; 24 mei: Maassluis, drs. R.F.M. Lubbers; 25 mei: Enschede, L. de Graaf; 25 mei: Heiloo, mevrouw J.G. Kraaijeveld-Wouters; 25 mei: Westervoort, mr. A. Nooteboom; 25 mei: Alphen a/d Rijn, mr. W. Scholten; 25 mei: Wageningen, mr. A.P.J.M.M. van der Stee; 27 mei: Amersfoort, CDA-gemeentebestuurders, mevr. M.H.M.F. Gardeniers-Berendsen; 27 mei: CDJA Utrecht, mr. W. Aantjes; 29 mei: Amsterdam, mr. W. Aantjes; 29 mei: Groningen, drs. R.F.M. Lubbers; 29 mei: Bussum, mr. F.H.J.J. Andriessen; 29 mei: Rotterdam, mevrouw J.G. Kraaijeveld-Wouters; 29 mei: Emmen, dr. W. Albeda; 30 mei: Heerde, mevrouw M.H.M.F. Gardeniers-Berendsen; 25 mei: Den Haag, Edith Stein College, drs. R.F.M. Lubbers; 25 mei: CDJA-Westland/Honselersdijk, drs. R.F.M. Lubbers.

Nieuwe verkiezingskrant:

Raad-Zaam

Ten behoeve van de Raadsverkiezingen van woensdag 31 mei a.s. is een speciale informatieve verkiezingskrant van het CDA met de titel „RAAD–ZAAM" verschenen. De eerste oplage ervan is 225.000 exemplaren.

INHOUD

Deze in twee kleurendruk gedrukte krant telt vier pagina's. Op pag. 1 een uitgebreid interview met premier Van Agt. „Het CDA is er voor alle mensen", zo zet de minister-president uiteen. De visie van het CDA op het locale bestuur komt uitgebreid ter sprake! Verder bevat de krant korte, populaire artikeltjes over de visie van het CDA op tal van zaken. Aan de orde komen o.a.:

- het huisvestingsbeleid
- welzijnsbeleid
- politiek, een mannenzaak? Kom nou!
- Raadslid en burger, samen verantwoordelijk.

KLEUREN-AFFICHE!

De krant bevat op pag. 4, een affiche, in groen/blauwe tweekleurendruk. Het ontwerp is dat van het bekende zaal-affiche, waarop de lettercombinatie CDA twee keer voorkomt. Het merendeel van de CDA kamerkringen in het land heeft reeds een grote partij besteld. U kunt daar waarschijnlijk ook terecht.

BESTELLINGEN

Kleinere bestellingen, maar 100 exemplaren kan men bestellen bij secretariaat CDA, postbus 85676 te Den Haag (tel. 070-465222) of bij het Uniebureau, Wassenaarseweg 7 te Den Haag (tel. 070-244516).

Verkiezingsmanifestatie op zaterdag 27 mei te Amersfoort

Op zaterdag 27 mei a.s., vindt er een landelijke manifestatie van het CDA plaats, die mede staat in het teken van de Raadsverkiezingen. Die dag vindt nl. de jaarvergadering plaats van de CDA-bestuurdersvereniging.

VAN AGT

Diverse sprekers zullen die dag het woord voeren, onder wie minister-president Van Agt. De bijeenkomst op 27 mei begint om 10.30 uur en zal tot 16.00 uur duren. Plaats van bijeenkomst: cultureel centrum De Flint te Amersfoort, Coninckstraat 60, tel. 033-51184. Premier Van Agt zal 's middags, omstreeks 15.00 uur, spreken. Daarnaast zullen o.a. minister Gardeniers, het kamerlid Schakel en de Utrechtse gedeputeerde Schapenk het woord voeren. De lunch 's middags kost f 12,50 per persoon. Deelnamen: vul daartoe de bijgaande bon in.

CDA-manifestatie, zaterdag 27 mei, Amersfoort

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: .....

Plaats: .....

0 ontvangt graag ..... toegangskaart(en) -maximaal twee kaarten!- voor de landelijke manifestatie van de CDA-bestuursvereniging in De Flint te Amersfoort

0 verzoekt reservering van .....lunchbon(nen) -maximaal twee bonnen!- à f 12,50 (te betalen bij aankomst)

0 zal niet deelnemen aan de lunch.

Gelieve aan te kruisen wat van toepassing is.

De bon kan tot 15 mei a.s. ingezonden worden naar de volgende adressen:
- CDA-bestuursvereniging, Mauritskade 25, 2514 HD Den Haag, tel. 070-653934.
- CDA-campagneteam Amersfoort, mevrouw F. H. Bakker, Johan van Oldenbarneveltlaan 3, Amersfoort, tel. 033-15901 of 16114.

Model gemeente- en provincie-program

- Een solide handleiding voor de opstellers van CDA-programma's in provincies en gemeenten voor de verkiezingen in 1978.
- En tevens een onmisbare gids voor elk CDA-staten- en -raadslid, voor alle bestuurders, voor ambtenaren, voor het partijkader en voor geïnteresseerden.
- Een gids die in 240 punten, met toelichting en achtergrondinformatie, de christen-democratische weg wijst in de gemeentelijke en provinciale politiek. Alle beleidssectoren komen aan bod. Bovendien bevat deze omvangrijke brochure o.m. een hoofdstuk over collegevorming. Kortom, „verplichte" lectuur en een handig hulpmiddel voor elke bestuurder en voor belangstellenden - vier jaar lang.

Het modelprogram is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van de bestuurdersverenigingen en uitgegeven door de wetenschappelijke instituten binnen het CDA.

88 pag.; f 6,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. Savornin Lohmanstichting, Den Haag.

CDA via radio

Het CDA verzorgt op dinsdagavond om de veertien dagen, via Hilversum 1 van 18.19 tot 18.29 uur, de politieke radiozendtijd. De komende uitzendingen zijn op de dinsdagen 16 mei, 30 mei, 13 juni en 27 juni.

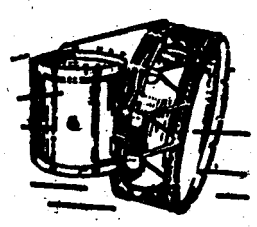

VAN DER GLAS Heerenveen

Blaas- en Slaginstrumentenfabriek

Telefoon 05130-22652

Verstedelijkingsnota aan de orde

Veel aandacht voor gebieden buiten de randstad

door: drs. H. Eversdijk, CDA-lid Tweede Kamer

De Verstedelijkingsnota is uitgebreid aan de orde geweest in een viertal openbare vergaderingen van de Tweede Kamercommissie voor Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening.
In dit artikel zal ik het Zuidwesten en Zuiden bespreken. In een volgend artikel komen het Oosten en Noorden aan de orde.

Randstadnota?

Vooral vanuit de gebieden buiten de randstad is vaak gezegd dat de Verstedelijkingsnota teveel een„randstadnota" is. Op het eerste gezicht lijkt deze kritiek wel gerechtvaardigd. We moeten daarbij echter wel bedenken dat juist de problematiek van de verstedelijking vooral in de randstad het sterkst naar voren komt en dat blijkt ook uit de verstedelijkingsnota. Toch is de verstedelijkingsnota ook voor de gebieden bulten de randstad zeer belangrijk. Niet alleen zijn er ook **buiten** de randstad „verstedelijkingsproblemen" (b.v. in Zuid-Limburg), wonen er ook buiten de Randstad veel mensen (b.v. in Noord-Brabant: 2 miljoen) en is de problematiek van het Noorden zeker zo urgent als de problemen in de randstad, maar er is ook een sterke „uitstraling" van de randstadproblemen naar de overige provincies. Het is daarom niet juist om de Verstedelijkingsnota af te doen met: „'t Is toch maar een Randstadnota!"
Deze nota is van veel belang voor de gebieden buiten de randstad en daarom is namens het CDA veel aandacht daarvoor gevraagd. Per gebiedsdeel volgt hieronder nu een korte samenvatting van de CDA-inbreng voor zover het de gebieden buiten de randstad betreft.

Het zuidwesten

Speciale aandacht is door het CDA besteed aan het zgn. Open Midden-Deltagebied, bestaande uit Goeree-Overflakkee, Schouwen-Duiveland, Sint Philipsland, Tholen en Noord-Beveland. De verstedelijkingsnota wijst in dit gebied Zierikzee aan als centrale kern. De CDA-fractie heeft voorgesteld om dit „centrale kern" zijn te beperken tot een functie voor het voormalige eiland Schouwen en Duiveland zelf. Het zou veel te ver gaan om Zierikzee als centrale kern te beschouwen voor het **hele** midden-Deltagebied. Ook hebben we bijzondere aandacht besteed aan de kleine kernen buiten de zgn. „centrale" kern.
Nadrukkelijk hebben we vastgesteld dat het aanwijzen tot centrale kern van een bepaalde plaats niet ten koste mag gaan van de leefbaarheid van de overige – veelal kleine – kernen in zo'n gebied.

Een tweede belangrijke aspect voor het Zuidwesten is het al of niet plannen van **nieuwe** grootschalige zeehavenindustriegebieden in het Westerscheldebekken. In de Verstedelijkingsnota is terecht opgemerkt dat in de **kleine schaal** van midden-Zeeland grootscheepse ontwikkelingen moeilijk vallen in te passen. Van de zijde van de CDA-fractie is dan ook duidelijk gemaakt dat we **verdere grootscheepse** ontwikkelingen in dit gebied ongewenst achten. Behalve aan het benutten van de **vele** ruimte in het huidige Sloegebied en de kanaalzône in Zeeuws-Vlaanderen (Axelse vlakte) moet naar de mening van het CDA vooral ten aanzien van de zeehavenindustrie de aandacht gericht worden op het Eemsmondgebied in Groningen, beter dan te denken aan **nieuwe** ontwikkelingen in het Westerscheldebekken met een **groot** ruimtebeslag.

Het zuiden

Bij de behandeling van dit gebiedsdeel hebben we achtereenvolgens aandacht besteed aan: West-Brabant, Midden- en Oost-Brabant, Zuid-Limburg en Noord- en Midden-Limburg. We zullen dat ook in dit artikel (kort) doen
Het grote probleem voor West-Brabant is het feit dat er een grote migrantenstroom uit de Randstad naar dit gebied trekt, zonder dat de werkgelegenheid in dit gebied naar rato toeneemt. **Wij hebben per motie uitgesproken dat er voortdurend naar gestreefd moet worden de ontwikkeling van de werkgelegenheid gelijke tred te doen houden met de omvang van de migratie.** Als dat niet lukt zullen de verkeersproblemen onaanvaardbaar toenemen. Het is een enorme opgave om dit te voorkomen. Met het aanwijzen van Breda als groeistad is onze fractie akkoord gegaan, maar we hebben wel uitdrukkelijk aandacht gevraagd voor een aantal Bredase problemen als een goed functioneren van het openbaar vervoer. Bij dit landsdeel is door het CDA ook aandacht gevraagd voor de positie van Roosendaal en Bergen op Zoom, voor de aanleg van de Zoomweg, en voor de kleine kernen in West-Brabant.

Midden- en Oost-Brabant

Heel wat zaken voor dit gebied zijn aan de orde geweest. De belangrijkste zullen we kort noemen. Het CDA heeft duidelijk gesteld dat Midden- en Oost-Brabant niet extra belast mogen worden met woningbouw ten behoeve van de Randstad. Het opvangen van de eigen behoefte is hier hoofdzaak. **Ten aanzien van het stadsgewest 's-Hertogenbosch hebben we veel aandacht gevraagd voor een beleid dat mede gericht is op een kwantitatieve en kwalitatieve versterking van de werkgelegenheidsfunctie in deze regio.** Voor wat de stad 's-Hertogenbosch zelf betreft is door het CDA de subsidiëring via monumentenzorg indringend aan de orde gesteld. Den Bosch is op dit gebied in grote moeilijkheden. Bij de bespreking van de situatie in de Eindhovense regio is de vraag gesteld of het niet verstandiger is hier het beleid sterker te richten op de woningvraag van de potentiële vertrekkers. De minister bleek het hiermee eens te zijn. Bij de behandeling van dit gebiedsdeel is ook extra aandacht besteed aan Oss en Waalwijk. Voor Tilburg is door het CDA speciaal gewezen op het probleem van de leegstaande en leegkomende fabriekscomplexen. Het is van veel belang om in deze complexen nieuwe werkgelegenheid te scheppen, waardoor wonen en werken beter op elkaar kunnen worden afgestemd. De aanwijzing van Helmond als groeistad is door het CDA onderschreven. Wel is een evenwichtige opbouw van de bevolkingsstructuur nodig. Voor Helmond is tevens een goede ontsluiting aan de Oostzijde nodig.

Zuid-Limburg

Dit gebied – na de Randstad Holland het dichtst bevolkt – heeft extra aandacht gekregen. Een goede ruimtelijke ordening is hier niet alleen van belang voor een goed verstedelijkingsbeleid, maar moet met name passen in het kader van een goede herstructurering. Ook de belangrijke recreatieve functie heeft veel belang bij een doelmatige ruimtelijke ordening. Voor Zuid-Limburg met zijn zeer grote ruimtelijke problemen is de verstedelijkingsnota eigenlijk alleen een „woonnota". Vooral in dit gebied kan een goed verstedelijkingsbeleid alleen maar slagen in samenwerking met een goed economisch beleid. Daarom is aan het economische" aspect ook bij de behandeling van de verstedelijkingsnota veel aandacht gegeven. De uitzonderlijke positie van de Oostelijke mijnstreek is daarbij uitdrukkelijk onderkend. Daarbij is ook de situatie van de „terug te winnen" mijnterreinen aan de orde geweest. Behalve stedelijke gebieden kent Zuidelijk Limburg ook een groot aantal kleine kernen. **Het streven naar voorrang verlenen in de kleine kernen aan de autochtone bevolking heeft duidelijk de instemming van het CDA.** Wel hebben wij de vraag gesteld hoe het bestaande instrumentarium daartoe effectief kan worden gebruikt. Hier zal een goed samenspel tussen gemeenten en de provincie nodig zijn.

Noord- en Midden-Limburg

Het CDA heeft ermee ingestemd dat de stedelijke groei hier in belangrijke mate moet worden gericht op het gebied Venlo-Roermond, met het accent op Venlo. De CDA-fractie heeft als haar mening uitgesproken dat de ontwikkeling van twee stedelijke centra (Roermond en Venlo) en twee streekcentra (Venray en Weert) moet worden bevorderd. De ontwikkeling van twee stedelijke centra en twee streekcentra sluit volgens het CDA goed aan op het feitelijke ontwikkeling van Weert en Venray. Ook is nog aandacht gevraagd voor de positie van Mook in Noord-Limburg. Ook bij deze regio heeft het CDA weer aandacht gevraagd voor de kleine, soms kwijnende kernen. Bij de behandeling van de nota Landelijke Gebieden zullen we daar uitvoerig op terugkomen. Dat geldt tevens voor het probleem van de ontgrondingen, die immers tot aanzienlijke ruimtelijke consequenties kunnen leiden.

vervolg van pagina 1

Ook nu het om raadsverkiezingen gaat, is het dus warempel wel de moeite waard om er voor te knokken, dat het CDA goed uit de bus komt. De CDA-afdelingen houden de kiezer geen waslijst met hooggestemde idealen voor. Wel wordt op uiteenlopende terreinen een herkenbaar CDA-standpunt geformuleerd en daarbij wordt, zoals ik zei, steeds de nadruk gelegd op de eigen verantwoordelijkheid van de mens. Voor een christen heeft dat een bijzondere betekenis.

Rol landelijke politiek

„Dus geen raadsverkiezingen, overspoeld door landelijk-politiek woordenspel" vragen we. Van Agt lacht even. Hij weet natuurlijk dat hem verweten werd bij de Statenverkiezingen te hebben gewezen op het belang dat de uitslag ook als „graadmeter voor de landelijke politiek" zou hebben. „Wat wilt u?" is zijn wedervraag. „Had ik toen men mij vroeg om in het kader van de Statenverkiezingen in Friesland of Limburg het woord te voeren, moeten weigeren?"
Van Agt constateert overigens dat hij zeker niet de enige was, die in het licht van de statenverkiezingen de algemene politiek aan de orde stelde. Er verschenen pagina-grote advertenties van de PvdA met maxi-foto's van Den Uyl en rode affiches met „Na Van Agt gaat het beter", om niet meer te noemen. Van de PvdA-kiezer liet (als het NOS-onderzoek betrouwbaar mag heten) 43% zijn keus bij de Statenverkiezingen bepalen door de voorkeur die men had voor de landelijke politieke leider Den Uyl, alhoewel die nergens kandidaat was voor een Statenzetel. Of we het nu juist vinden of niet, aldus Van Agt, alle water van de zee was niet bij machte weg te wassen dat aan de uitslag van de Statenverkiezingen landelijke betekenis werd toegekend. Daar zorgen pers, radio en tv wel voor. En datzelfde zal na de raadsverkiezingen weer gebeuren, al acht ik daar minder aanleiding toe. Immers bij gemeenteraadsverkiezingen doen nog steeds veel – zij het gelukkig dit keer minder – naamlijsten mee. Dat maakt een vergelijking met landelijke cijfers veel moeilijker. En voorts is het een bekend gegeven, dat de kiezers bij gemeenteraadsverkiezingen op personen stemmen die ze kennen. Tenslotte gaat het bij deze verkiezingen om zaken waar elke inwoner van een gemeente nauw bij betrokken is.

J. R. Andel burgemeester in Willemstad

Bij Koninklijk Besluit is met ingang van 16 mei 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Willemstad: de heer J. R. Andel te Wassenaar.
De heer Andel, die 39 jaar is, is secretaris van het College van Diakenen der Hervormde Gemeente te 's-Gravenhage. Hij is hervormd en lid van de CHU/het CDA.

J. E. van Boeijen burgemeester van Harderwijk

Bij Koninklijk Besluit is met ingang van 16 mei 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Harderwijk: de heer J. E. van Boeijen, met toekenning van gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeente Tholen.
De heer Van Boeijen, die 46 jaar is, is vanaf 1 juni 1964 burgemeester der gemeente Tholen. Hij is hervormd en lid van de CHU.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
en Egbert Bluemink.

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bluemink;
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Donkere wolken boven wetenschappelijk onderwijs

door: drs. M. Beinema; Tweede Kamerlid voor CDA

De somber stemmende situatie waarin het wetenschappelijk onderwijs verkeert, heeft de fraktie ertoe gebracht er mee in te stemmen dat ik bij de begrotingsbehandeling een stelling herhaalde die ik bij de voorgaande begrotingsbespreking ook al innam, namelijk dat „binnen de randvoorwaarden van enerzijds de financiële nullijn en anderzijds de handhaving van de wetenschappelijkheid van het onderwijs en het onderzoek, niet genoeg ruimte is te vinden om het groeiend aanbod van studenten in zijn geheel op te nemen".

ACHTERHAALD OPTIMISME

De toenmalige staatssecretaris Klein was op dat punt januari vorig jaar de wat optimistische mening toegedaan dat „de totale onderwijscapaciteit in het wetenschappelijk onderwijs de vraag naar het onderwijs nog steeds overtreft". Door verschuiving van personeelsplaatsen binnen en tussen de universiteiten en hogescholen zouden, met uitzondering van „dure" studierichtingen als medicijnen, studentenstops voorkómen dan wel opgeheven kunnen worden.
Voorjaar 1977 verschenen dan ook, onder verantwoordelijkheid van genoemde bewindsman, „beleidsindicaties" waarin met de gedachte werd gespeeld dat het groeiend studentental op te vangen was door tussen de jaren 1978 en 1983 de doelmatigheid van de onderwijsprogramma's met in het totaal 5% te verbeteren.
Dat leek een haalbare doelstelling. Maar de aanwas van de studentenstroom bleek al ras zo veel groter dan in de beleidsindicaties was verondersteld, dat daar een doelmatigheidsverbetering van 25% tegenover zou moeten staan. Een onhaalbare doelstelling.

VRAAG OVERTREFT AANBOD

Als, in schrille tegenstelling tot wat we bij het lager onderwijs zien, de vraag naar hoger onderwijs, met name naar het wetenschappelijk deel daarvan, de komende jaren sterk blijft toenemen, zullen de universitaire instellingen binnen hun huidige financiële mogelijkheden slechts een klein deel van de ruimte kunnen vinden die nodig is om aan de uitbreiding van het aantal gegadigden plaats te bieden.
En de ontwikkeling elders, bij voorbeeld in Zweden en de V.S., maakt het inderdaad uiterst waarschijnlijk dat zowel het percentage als het absolute aantal jeugdigen dat onderwijs tot een zo hoog mogelijk niveau wil volgen, een reeks van jaren blijft stijgen.
En een aantal faculteiten raken nu al (over)vol. De Academische Raad heeft daarom noodgedwongen de minister geadviseerd om voor het aanstaande studiejaar de toelating tot (weer) elf studierichtingen, variërend van geneeskunde tot Spaans, te beperken tot een bepaald getal (numerus fixus). Welke beperkingen onvermijdelijk tot gevolg hebben dat de overloop naar en de druk op enkele andere studierichtingen extra toeneemt. Enz., enz.

VRIJWILLIGE BEZUINIGING?

Eén van de mogelijkheden om althans enige ruimte te scheppen biedt de al door dr. Klein aanbevolen afslankingskuur, die onder meer inhoudt dat de leden van het wetenschappelijk corps minder snel en niet zo automatisch als in het verleden geschiedde, een topsalaris bereiken.
In dit verband paste in onze begrotingsbijdrage een verwijzing naar de suggestie die dr. K. van Nes, voorzitter van het College van Bestuur van de Vrije Universiteit, september vorig jaar deed om op basis van vrijwilligheid op de universitaire topinkomens te gaan bezuinigen. Minister Pais deed hierop de zeer positieve en hopelijk stimulerende toezegging dat een universiteit het op die wijze bespaarde geld zelf zou mogen gebruiken om extra medewerkers aan te stellen. Dat kan gaan opleveren, zij het in beperkte mate, enerzijds bestrijding van werkloosheid, anderzijds uitbreiding van onderwijscapaciteit.
De totale capaciteitsvergroting die het wetenschappelijk onderwijs behoeft om alle in de eerstkomende jaren toestromende studenten op te vangen, kan echter alleen bereikt worden door òf de financiële middelen aanzienlijk te verruimen òf door, schijnbaar ten bate van het onderwijs, in belangrijke mate op het wetenschappelijk onderzoek te bezuinigen.

OPEREREN IN DEN BLINDE?

Dat loslaten van de nullijn in de huidige financieel-economische moeilijkheden niet op verantwoorde wijze kan, behoeft geen uitgebreid betoog. Minister Pais lijkt te willen kiezen voor de tweede methode, snijden in het onderzoek.
Lijkt, omdat de minister, hoewel daarnaar gevraagd, zich in de Kamer er niet over heeft uitgelaten hoe ver hij die bezuiniging wil laten gaan. Maar als hij er inderdaad een beperking van het in ongewijzigde omstandigheden noodzakelijke aantal studentenstops mee wil bereiken, moet het een forse ingreep worden.
Nu ben ik niet van mening dat er nooit en te nimmer op wetenschappelijk onderzoek bezuinigd mag worden, maar er zijn hierbij, zowel cultureel als economisch - behoefte industrie aan hoogwaardig(e) onderzoek(ers) - grote belangen in het geding, dus moeten we, alvorens te gaan bezuinigen, wel precies weten wat we gaan doen. En dat weten we niet. Werkwijze in en resultaten van het universitaire onderzoek vormen nog steeds een weinig overzichtelijke en tamelijk ondoorzichtige materie. Er wordt, eindelijk, ernstig naar gestreefd daarin verheldering te verkrijgen. Maar zo lang die niet is bereikt, is snijden in het wetenschappelijk onderzoek een operatie in den blinde, met alle risico's van dien.

HARDE CONCLUSIE

Wetenschappelijk onderzoek is een activiteit die je snel kunt afbreken, maar slechts uiterst langzaam weer kunt opbouwen. Vandaar dat in bezuiniging in deze sector het gevaar besloten ligt dat terwille van minder studentenstops nu, later meerdere studentengeneraties ernstig benadeeld worden.
Als er voor het wetenschappelijk onderwijs niet meer geld beschikbaar gesteld kan worden en als op korte termijn belangrijke bezuinigingen op onderzoek niet verantwoord zijn, dan dienen we de harde en politiek ondankbare conclusie te trekken dat we langer met meer beperkingen in de toelating tot het wetenschappelijk onderwijs moeten leven dan we in het nabije verleden gedacht en elkaar voorgespiegeld hebben.
Eén van de konsekwenties daarvan is dat met des te meer ernst gezocht moet worden of er verbetering mogelijk is van de selectieprocedure die gevolgd wordt om te bepalen wie toegelaten worden tot een studierichting met een numerus fixus. Tot nog toe is dat de „gewogen loting", waarbij de kans om in te loten stijgt naarmate de eindexamencijfers hoger zijn.

NIET ALLEEN BIJ CIJFERS

In de regeringsverklaring (16 januari jongstleden) is een andere selectiemethode aangekondigd: „Loting als toetsingsmechanisme," zo sprak de minister-president, „vinden wij minder aanvaardbaar." Het zal evenwel niet meevallen iets meer aanvaardbaars te vinden. Dat blijkt ook wel uit het feit dat de minister het bij nader inzien voor de komende keer nog houdt bij loting na weging.
In ieder geval kan, wat ons betreft, de oplossing niet liggen in het weglaten van de loting en het overhouden van de weging der cijfers. Hogere cijfers zijn op zichzelf immers geen overtuigend teken van een grotere geschiktheid voor universitaire studie.

VERWACHTING?

Boven het universitaire onderwijs hangen donkere wolken. Wat is de verwachting op iets langere termijn? Daarover een volgende maal.

Rapport CHJO-commissie euthanasie

In „de Nederlander" van veertien dagen geleden is uitvoerig aandacht besteed aan de CHJO-conferentie over euthanasie. Om de deelnemers aan dit congres voor te bereiden op het thema, is door de CHJO-commissie „Euthanasie" een brochure samengesteld, waarin een overzicht over de problematiek gegeven wordt.

In de inleiding van deze brochure wordt aangegeven hoe vraagstukken van leven en dood als abortus en euthanasie als het ware omspoeld worden door politieke en sociaal-economische problemen, en hoe moeilijk het is hier een zuiver ethisch oordeel te vormen. Verder wordt een aantal definities afgebakend en worden mogelijke misverstanden uit de weg geruimd.
In hoofdstuk 2 komen een aantal theologische aspecten aan de orde. Dit gebeurt aan de hand van de standpunten van de kerken, omdat vooral naar aanleiding hiervan op theologisch terrein de bezinning over euthanasie op gang gekomen is. Bij Rooms-Katholieke theologen blijkt dat het uitgangspunt van hun denken over euthanasie is, dat het leven een gave Gods is waarover men niet zonder meer mag beschikken.

Vanwege de Nederlandse Hervormde Kerk is door de Raad voor zaken van Kerk en Theologie een rapport aan het onderwerp gewijd. Volgens de samenstellers van dit rapport stuiten wij in het vraagstuk van euthanasie op de tussen dienen van de mens en manipuleren met zijn leven, zodat de dood haast geen kans meer krijgt. Van hieruit komt het rapport tot het aangeven van een aantal mogelijkheden voor euthanasie. Het leven moet daarbij niet een afgod worden en de dood niet een taboe.

Zeer belangrijk acht het rapport, bij de vraag wat (zinvol) leven is, de mogelijkheid tot communicatie. Wanneer vaststaat dat deze mogelijkheid geblokkeerd is, is de grens naar een niemandsland overschreden. Centraal staat bij dit alles in het rapport het zegevierende heilshandelen Gods, zoals dat op de Paasmorgen geopenbaard is.
Van de zijde van de Gereformeerde Kerken is tot nog toe geen officieel standpunt bekend geworden.

IN CONFLICT

Hoofdstuk 3 gaat in op een aantal juridische aspecten. Het toepassen van euthanasie brengt de arts in conflict met zijn artseneed en met een aantal wettelijke regelingen. Dit is voornamelijk het gevolg van de stormachtige ontwikkeling van de medische wetenschap in de laatste tijd. Ten aanzien van diverse gebruikelijke onderscheidingen als actieve en passieve, vrijwillige en onvrijwillige euthanasie blijkt er voor de juristen geen klaarheid te bestaan. Verder wordt er uitvoerig ingegaan op de (verschillende) standpunten van de Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie en van de Stichting voor Vrijwillige Euthanasie. Wil men euthanasie legaliseren dan doen zich 2 problemen voor: Het eerste is het verschil in levensbeschouwing (belangrijk bijv. t.a.v. de vraag of de mens wel of niet over eigen leven mag beschikken). Een tweede probleem is dat de ontwikkelingen in de medische wetenschap ook nu nog steeds snel voortgaan, zodat wettelijke formuleringen er telkens op achter dreigen te lopen.

In hoofdstuk 4 komt de eigen stellingname van de commissie aan bod. Afgewezen wordt de vereenzelviging van God met de natuur (Rooms-Katholiek) of met het lot (Calvinisme). Daartegenover word het bevrijdend handelen van God in Christus gesteld. Voorop staat voor de commissie dat de wil van de mens gerespecteerd moet worden en dat mensen voorrang hebben boven materiële waarden. Bij legalisering van euthanasie bestaat er een groot gevaar dat achteloos met menselijk leven zal worden omgesprongen. Het standpunt van de commissie ten aanzien van euthanasie zou men dan ook kunnen samenvatten in een „Neen, tenzij . . .".
Voorop staat in de benadering van de problematiek het gebod van de naastenliefde. Dit betekent dat een patiënt een goede begeleiding in gesprekken e.d. gegeven moet worden. Het is bekend dat in zo'n geval de vraag om euthanasie zich zelden voordoet. Integendeel, vaak hervindt men dan, ook in ernstig lijden, de vreugde over het leven.

Maar indien onder bepaalde omstandigheden toch tot euthanasie besloten moet worden (bijv. bij ondraaglijk lijden), dan moet hierop wel controle mogelijk zijn. De commissie pleit in dit verband voor het instellen van een zgn. „medical audit", een vorm van intercollegiale toetsing. Ook kan een ziekenhuis komen tot afspraken hoe er in voorkomende gevallen gehandeld moet worden. Zulke afspraken bestaan reeds in Nederland. Daarnaast moet er natuurlijk altijd externe controle mogelijk zijn, die volgens de commissie het beste van de zijde van de regionale inspecties kan komen.

GESCHIKT

Het rapport biedt met dit alles een geschikte inleiding in de problematiek rondom de euthanasie. Het laatste woord is er uiteraard niet in gesproken. Dat mochten we er ook niet van verwachten. Wel worden er diverse aspecten aangesneden en wordt veel informatie geboden en met name ten aanzien van de ethische zijde spreekt er een duidelijk evenwichtigheid uit het rapport.
Men kan het rapport, evenals de brochure over „Bedrijfsdemocratisering" en „Vrijheidsbeneming als straf" bestellen bij het Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht. Slechts de portokosten worden in rekening gebracht. Eveneens leverbaar is nog de brochure „Vijftig kilometerpaaltjes CHJO" van drs. J. van den Assem. Kosten voor niet-leden: *f* 5,-; voor leden: *f* 2,50. Exclusief portokosten.

Raadsverkiezingen

De kandidaatstelling voor de gemeenteraadsverkiezingen vond op 18 april jl. plaats. De lijsten zijn ingediend. Nu moet er hard gewerkt worden aan een goede verkiezingsuitslag. Niet overal is men al volop bezig. Toch is dat nodig, want de kiezers stemmen niet vanzelf op het CDA. Duidelijk moet worden, dat het CDA in iedere plaats een goed program heeft en dat bekwame mensen klaar staan om de gemeente te gaan besturen. De mensen moeten worden opgezocht en er moet met ze gepraat worden. Zelfbewustzijn en overredingskracht zijn daarbij van groot belang. Tevens moet het gebruikmaken van het stemmen bij volmacht niet verontachtzaamd worden. Voor we het weten is het 31 mei. In ruim 600 gemeenten neemt het CDA deel aan de verkiezingen. Dat is een mooi aantal, in vergelijking met 1974. Maar het zijn nog niet alle gemeenten; m.n. de kleinere. Regel moet worden, dat het CDA in iedere gemeente aan gemeenteraadsverkiezingen deelneemt. In 1982 kan het echter zo ver zijn. Het is een oud verhaal, maar het keert regelmatig terug. Socialisten willen ons doen geloven dat een regering van christen-democraten met liberalen per definitie tot liberale politiek. Liberalen worden niet moe te verkondigen, dat een kabinet van christen-democraten met socialisten per definitie leidt tot socialistische politiek. Als regel wordt met dit soort kreten volstaan. De bewijzen worden niet geleverd. Daaruit blijkt duidelijk, dat er meer christen-democratische ideeën in wetsvoorstellen terecht komen dan socialisten en liberalen lief is. Maar het wordt niet voor lief genomen. De voormalige eerste voorman van de liberalen, de heer Hans Wiegel, heeft het wel erg bruin gebakken in zijn Barneveldse speech. Hij beweerde, dat de voorstellen m.b.t. de VAD en de Kinderbijslag, ingediend onder het vorige kabinet door met name christen-democratische bewindslieden, typische socialistische stokpaardjes waren. De heer Wiegel blijft de demagogie koesteren. Door een kater in het nauw worden er soms rare sprongen gemaakt.

Europese impressies vanuit Rome

door: Teun Tolman, lid van de Tweede Kamer voor het CDA en lid van het Europees Parlement

Vorige maand was het weer de traditionele „Rome-week".
Alle commissies die regelmatig in Brussel samenkomen vergaderen deze week in Rome. Een goede gelegenheid om vooral ook onderling van gedachten te wisselen.

ANGSTIGE KILLE WEEK

Te verwachten was dat juist in deze week de ontknoping van het drama van de ontvoering van Aldo Moro zou plaatsvinden.
In politieke kringen was dan ook grote spanning aanwezig.
Na de mededeling van de dood van Moro kreeg Rome en met name het centrum van Plazza di Monticitorio het beeld van een belegerde veste.
De politie bewaakte alle vitale punten in de stad.
Twee conclusies zijn op dit moment te trekken.
a. de onzekerheid omtrent de dood blijft voortduren,
b. de Italiaanse Regering blijft consequent weigeren toezeggingen te doen.

PROBLEEMGEBIEDEN

De commissie voor de landbouw heeft veel aandacht besteed aan de probleemgebieden. Tien à twintig jaar geleden vonden miljoenen mensen vanuit de landbouw met zijn sluimerende werkloosheid werk in de industrie. Dat werkte een goede sanering van de landbouw in de hand. Nu moet alles in het werk gesteld worden om te voorkomen dat er nog meer vanuit de landbouw aan het leger van de 6 miljoen werklozen in de EEG worden toegevoegd.
De schijnwerpers waren met name op Italië (Mezzo-Giorno) gericht. Ook West-Ierland wordt in de problematiek „meegenomen".
In bergstreken en probleemgebieden zal meer aandacht besteed worden aan sociaal economische voorlichting van de bevolking. Waar nodig zullen uitgebreide irrigatie maatregelen worden genomen. Dit stukje ontwikkelingshulp in de EEG is hard nodig. Inkomenssteun wordt in het algemeen afgewezen. Toch moet in deze bijzondere omstandigheden, juist bij deze armsten onder de bevolking, dit onder ogen worden gezien. Ook zij vervullen in het geheel een nuttige functie. Ontvolking van deze probleemgebieden geeft tweeërlei negatief effect.
a. er blijft een verwaarloosd landschap achter,
b. het leger van werklozen wordt steeds groter.
In de arme gebieden met een gebrekkige structuur zoals het Middellandse Zeegebied, is het begrip vergelijkbaar inkomen als criterium op zichzelf vaak te rigide en moet in meerdere mate rekening worden gehouden met regionale differentiatie, dat wil zeggen verhoging van het steunpercentage al naar gelang de aard en de omvang van het structuurprobleem in deze streken.

EXTERNE ECONOMISCHE BETREKKINGEN

In deze commissie hebben we ons uitvoerig beziggehouden met de multilaterale onderhandelingen in het kader van de G.A.T.T.
Sedert 1947 is de Algemene Overeenkomst voor Handel en Tarieven (GATT) het belangrijkste forum voor onderhandelingen over de wederzijdse verlaging van douanetarieven en de opheffing van andere handelsbelemmeringen.
Gezien de geografische verschillen, de afhankelijkheid van het klimaat en de daaruit voortvloeiende behoefte aan steunmechanismen ressorteert de landbouw onder een andere categorie dan de industriële sector en mag men zich bij de behandeling niet beperken tot het aspect van de tariefverlagingen.
Een oplossing van de landbouwvraagstukken zal in ruime mate bijdragen tot het slagen van de onderhandelingen van de Tokio-ronde:
– De Verenigde Staten hebben er immers op aangedrongen dat de landbouwvraagstukken samen met de industriële vraagstukken dienen te worden behandeld,
– en de ontwikkelingslanden, die vooral landbouwprodukten uitvoeren, wensen een billijker internationale regeling.
Grote belangen zowel van de Verenigde Staten als van de ontwikkelingslanden zijn hier aan de orde. De exporten van de Verenigde Staten naar de EEG zijn geweldig uitgebreid. Vooral de soja-export naar dit gebied is gezien de omvang een hoeksteen voor de landbouw in de Verenigde Staten. Hoewel ik mij steeds beperk in het geven van cijfermateriaal wil ik ditmaal niet nalaten het volgende overzicht aan dit artikel toe te voegen.
Hieruit blijkt hoe de handelsverhoudingen liggen. De grote belangen van de V.S. komen hier zo uitdrukkelijk naar voren dat verder commentaar overbodig is.

Teun Tolman.

I. Handel tussen de USA en de negen van de EEG (in miljarden r.e.)

	Uitvoer USA	Invoer USA	Balans USA/EEG
1958	3,952	2,622	+1,330
1969	10,473	8,524	+1,949
1970	12,300	9,306	+2,994
1971	12,149	10,758	+1,391
1972	11,783	11,594	+ 189
1973	14,433	12,592	+1,841
1974	19,430	15,205	+4,225
1975	19,333	12,416	+6,918
1976	22,288	14,296	+7,992

Bron: Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen

II. Handel in landbouwprodukten (behalve katoen) tussen de USA en de EEG (negen)

(in miljarden $)

	Uitvoer USA	Invoer USA	Balans USA
1968	1,8	0,4	+1,4
1972	2,7	0,8	+1,9
1973	4,4	1,1	+3,3
1974	5,4	1,2	+4,2
1975	5,5	2,2	+4,5
1976	6,4	1,2	+5,2

Bron: FATUS – Foreign Agricultural Trade of the United States

III. Totaal handel van de USA in landbouwprodukten

(in miljarden $)

	Uitvoer USA	Invoer USA	Balans USA
1968	6,2	5,0	+ 1,2
1972	9,4	6,5	+ 3,0
1973	17,7	8,5	+ 9,3
1974	22,0	10,2	+11,7
1975	21,9	9,3	+12,6
1976	23,0	11,0	+12,0

Bron: FATUS – Foreign Agricultural Trade of the United States

Het gevangeniswezen in de Tweede Kamer

door: mr. G. C. van Dam, Evenhuis-van Essen en Cornelissen, CDA-Tweede Kamerleden

Het gevangeniswezen komt doorgaans niet zo vaak in de publiciteit. En als er wat in de krant komt is het meestal in negatieve zin. Over wantoestanden in een of andere inrichting of over fouten in het beleid. Dat is jammer. Gevangenen hebben vanuit de samenleving toch al niet zoveel belangstelling en die geringe belangstelling wordt door negatieve informatie allerminst gestimuleerd.
Het regime in onze gevangeninrichtingen heeft de naam, humaan te zijn. Het zou vreemd zijn als het anders was. En toch hoor je nogal eens, dat onze gevangenen „in de watten worden gelegd" of dat onze inrichtingen „luxe hotels" zijn. Mensen die zo denken beseffen niet, dat gevangen zetten zonder meer voor de betrokkene zelf meestal alleen maar een negatief effect heeft. De gevangene, die van de samenleving wordt geïsoleerd, vervreemdt ervan en het conflict, dat hij met de samenleving had, verdiept zich.
Gevangenisstraf heeft alleen maar zin, wanneer ze er toe bijdraagt, dat de gevangene weer een zinvolle plaats in de samenleving terugvindt. Deze „resocialisering" is naast de beveiliging van de samenleving één van de uitgangspunten van onze strafwetgeving. Het regime in onze inrichtingen is daarop gericht. Het is duidelijk, dat aan degenen die in de gevangeninrichtingen werkzaam zijn, hoge eisen worden gesteld. Het is een zware taak, mensen, die van hun vrijheid zijn beroofd zo te begeleiden, dat ze geen al te grote verdere littekens oplopen en weer kunnen terugkeren naar de maatschappij en daar staande kunnen blijven. Het is duidelijk, dat er bij dit moeilijke werken met vaak moeilijke mensen fouten worden gemaakt en dat er mislukkingen moeten worden gesignaleerd. Dit temeer, wanneer moet worden gewerkt in inrichtingen met een verouderde accommodatie, met tekort aan mensen, enz.

NOTA BELEIDSVRAAGSTUKKEN GEVANGENISWEZEN

Al deze problemen waren aan de orde toen dit voorjaar de Vaste Commissie van justitie uit de Tweede Kamer in een openbare vergadering met de Staatssecretaris, mevrouw Haars, de Nota Beleidsvraagstukken Gevangeniswezen besprakm

Deze nota was uitgebracht door de vorige Staatssecretaris van Justitie, Zeevalking, in het najaar van 1976. De lange demissionaire annex formatieperiode schoof de behandeling van de nota ver vooruit. De Staatssecretaris gaf er blijk van, dat zij zich in ruim drie maanden goed in de moeilijke problematiek had ingewerkt. Met de behandeling van de nota zijn uiteraard niet alle problemen de wereld uit. Er zijn bepaalde grenzen, die oplossingen belemmeren en enkele daarvan zijn de oude gebouwen met een inrichting, die niet op de bejegening van gevangenen naar nieuwere inzichten berekend is. De tegenwoordige, met intensieve benadering van de gevangenen vraagt meer tijd, dus meer mensen en beter toegeruste mensen. Dat alles betekent meer geld, wat in een tijd van ombuigingen een moeilijke zaak is. Deze concrete barrière mag er echter niet toe leiden dat alles maar op z'n beloop wordt gelaten. Dat is in de commissievergadering dan ook niet gebeurd. Vele facetten van het gevangeniswezen zijn besproken. Vele wensen zijn van de kant van de Kamer op tafel gelegd en waar mogelijk heeft de Staatssecretaris toegezegd te trachten aan de wensen tegemoet te komen. Aan deze besprekingen namen van de CDA-fractie deel mevrouw Comelissen, mevrouw Evenhuis en Van DVAM.

CONTACT GEVANGENEN EN BUITENWERELD

Een gewichtig punt met het oog op het toekomstig beleid is, dat er voortaan elke vijf jaar een nota komt, waarin de ontwikkelingen in het verleden en het beleid voor de toekomst aan de orde komen. Op die manier zal de gevangenisproblematiek meer en substantiëler aan de orde kunnen komen dan tot nu toe aan de hand van, uiteraard summiere, informatie in de jaarlijkse begrotingstoelichting.

Een ander punt was de bevordering van het contact tussen gevangenen en buitenwereld. Vele gevangenen krijgen, hetzij vanwege de afstand met hun verwanten, hetzij vanwege het ontbreken van verwanten, weinig of geen bezoek. Contact met de buitenwereld is essentieel voor de resocialisering. Daarom is het zaak, vrijwilligers te stimuleren en in de gelegenheid te stellen deze gevangenen regelmatig te bezoeken.

Een groot probleem is dat van de drugverslaafden. Deze catgorie gevangenen vraagt om één aparte opvang en begeleiding. Op deze en tal van andere vraagstukken werd de aandacht van de staatssecretaris gevestigd.

Wij schreven hierboven al, dat de oplossing van veel problemen samenhangt met het tekort aan mensen en dus met geld. In een tijd van financiële ombuigingen is het moeilijk daarin te voorzien. Dat heeft niet verhinderd, dat de CDA-fractie bij wijze van hoge uitzondering voor het gevangeniswezen de noodzaak van personeelsuitbreiding op tafel heeft gelegd. De Staatssecretaris heeft daarop toegezegd alles te zullen doen, om de overigens bescheiden uitbreiding met 86 mensen te realiseren. Dat was een teken temeer, dat ook zij de urgentie van de hele problematiek duidelijk inziet.

publikaties CDA-instituten

Energiebeleid
Rapport van een commissie van de wetenschappelijke instituten van KVP, ARP en CHU een analyse van vraag en aanbod, mondiaal en in Nederland, en van de dreigende knelpunten bij de energievoorziening / uitgangspunten voor een energiebeleid / opties voor beleidsbeslissingen
68 pag.; f 5,25

andere recente publikaties:

Gerede twijfel
bijdrage tot de discussie over de perspectieven van onze economische ontwikkeling
3e druk; 30 pag.; f 3,75

Groen licht 1975
nota van de Landbouwcommissie van de CDA-fracties in de Tweede Kamer over de problemen in land- en tuinbouw
2e druk; 7 pag.; f 1,25

alle prijzen inclusief verzendkosten

Bestellingen:
giro 604500 t.n.v. Lohmanstichting te Den Haag; met vermelding van titel(s) en aantal.
Wassenaarseweg 7, Den Haag; telefoon 070-246791.

„Voorwaartse verdediging" in het vizier

door: drs. G. K. Timmerman

Van het huidige bestand aan NAVO-leden zijn het Griekenland, Turkije en West-Duitsland die niet vanaf het begin lid zijn geweest. In de loop van de tijd zijn de Noordatlantische betrekkingen niet alleen geïntensiveerd, maar zijn dus ook uitgebreid. Zowel de verdieping als de verbreding der relaties hadden belangrijke politiek-militaire implicaties in die zin dat de onderlinge politieke afhankelijkheid sterker en de militaire samenwerking hechter werd, terwijl de veranderde status van de Bondsrepubliek een andere dimensie aan de Oost-West betrekkingen gaf.
Overwegingen van politiek-militaire aard leidden tot de oprichting van de Noordatlantische Verdragsorganisatie. Tussen de partners bestond een aanzienlijke mate van overeenstemming over doelstellingen en aspiraties op het gebied van internationale samenwerking en verder werd steeds meer de noodzaak gevoeld om, m.n. door de Verenigde Staten erbij te betrekken, een effectievere samenhang te geven aan de verdediging van Westeuropees grondgebied.

Enerzijds was het bondgenootschap erop gericht eventuele agressie met militaire middelen af te weren, anderzijds functioneerde het als een kader waarbinnen en waardoor vormen van samenwerking gestimuleerd konden worden. Dit temeer daar samenwerking met de Sowjet-Unie in VN-verband veel te wensen overliet. Zo had de Canadese premier al in april 1948 de suggestie gedaan te komen tot een collectief veiligheidsverbond tussen die landen die bereid waren om meer specifieke verplichtingen aan te gaan dan dewelke die in het Handvest van de VN omschreven stonden. Kortom: men zoch het meer in regionale aaneensluiting.
Dit nu kreeg uiteindelijk vorm in de NAVO, die overigens voorafgegaan werd door de totstandkoming van het Verdrag van Brussel. Voor de VS betekende één en ander een oostwaartse uitbreiding van de zg. Monroe-doctrine: de belangensfeer werd fors uitgebreid en de invloedssfeer strekte zich tot in Duitsland uit. Er was toen echter nog niet sprake van een geëxpliceerde voorwaartse verdediging („forward defense"). Het samengaan van landen in NAVO-verband constitueerde min of meer een front dat in Midden-Europa langs de Rijn liep; ten oosten daarvan bevonden zich de bezettingslegers der vier grote mogendheden. In die periode en in die situatie waren militair-operationele analyses en plannen dan ook sterk gefixeerd op de lijn die de Rijn vormt; zij was voor een aantal militaire deskundigen ook een twistpunt. Moest een eventuele aanvaller aan de Rijn tot staan worden gebracht, waarvoor **Montgomery** pleitte, of moest dat al eerder, d.w.z. meer naar de demarcatielijn tussen Oost en West toe, gebeuren? Het laatste was de opvatting van generaal **de Lattre.** Hij was voor een „stratégie de l'avant" en vond het een kwestie van, zoals **Beaufre** schrijft, „trouver le moyen de se battre à l'est du fleuve, le plus près possible du rideau de fer". *) Hoe dan ook, de afstand Noordzee-Rijn-linie bleef kort en derhalve bleef er voor de verdediging een zeer geringe diepte over. Naast dit gegeven van de geografie werd het organiseren van een adequate defensie nog bemoeilijkt door het vrij kleine aantal divisies op Westduits grondgebied. De mening begon post te vatten dat het langzamerhand noodzakelijk werd West-Duitsland bij de Westeuropese verdediging te betrekken.

TEGENKANTING

Amerikaanse voorstellen die vrij spoedig na het sluiten van het Atlantisch Verdrag gedaan werden en waarin plaats was voor Westduitse divisies, stuitten bij de Westeuropese bondgenoten, met name bij Frankrijk, op sterke tegenkanting. Gezien de onplezierige herinneringen geen wonder. Eerst na het uitbreken van de oorlog in Korea begon het stemmingsbeeld in dit opzicht te veranderen, maar voordat voor wat betreft een substantiële Westduitse militaire inbreng – laat staan Westduitse herbewapening – een zekere mate van ontvankelijkheid overging in instemming, moest er nog heel wat water door, inderdaad, de Rijn stromen.
Voor de Amerikanen behield de herbewapening van West-Duitsland hoge prioriteit en de Amerikaanse druk hield aan. **Truman,** de Amerikaanse president, zou later schrijven: „Without Germany, the defense of Europe was a rearguard action on the shores of the Atlantic Ocean. With Germany there could be a defense in depth, powerful enough to offer effective resistance to aggression from the East... Any map will show it, and a little arithmetic will prove what the addition of German manpower means to the strength of the joint defense of Europe". Om aan, vooral Franse, bezwaren tegemoet te komen deed de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken **Acheson** een voorstel dat zou moeten leiden tot de formatie van Duitse militaire contingenten zonder daarmee een Duits leger te creëren of een Duitse generale staf in het leven te roepen. Deze Duitse eenheden zouden deel moeten uitmaken van een geïntegreerde Noordatlantische defensie. Niettemin konden de Fransen hiermee niet akkoord gaan. Het resultaat was dat de onderhavige problematiek in het NAVO-communiqué dat na een bijeenkomst in september 1950 te New York uitgegeven werd, in de volgende bewoordingen gesteld werd: „The Ministers are fully agreed that the re-creation of a German national army would not serve te best interests of Germany and Europe... The Ministers have taken note, however, of sentiments recently expressed in Germany and elsewhere in favour of German participation in an integrated force for the defense of European freedom. The questions raised by the problem of the participation of the German Federal Republic in the common defense of Europe are at present the subject of study and exchange of views".
Op 24 oktober daaraanvolgend kwam de Franse premier **Pleven** in de Franse Nationale Assemblée met zijn plan voor een Europees leger, waarvan de nationale componenten op het laagste (kleinste) niveau geïntegreerd zouden moeten zijn en waarin Duitse eenheden ingepast konden worden. Twee benaderingen stonden tegenover elkaar: de ene hield in dat Duitsland op één of andere manier ingeweven zou moeten worden in een Europese defensie-structuur, de andere benadering was erop gericht Duitsland zo snel mogelijk op directe wijze bij de NAVO onder te brengen.
Op de verdere ontwikkelingen, zoals de verschuiving in het Amerikaanse standpunt ten gunste van een meer continentale aanpak en het in laatste instantie niet doorgaan van de Europese Defensiegemeenschap, kan in dit bestek niet ingegaan worden, ik wil ermee volstaan erop te wijzen dat al verschilde men van mening over de vormgeving van de politieke en militaire participatie van de Bondsrepubliek, haar grondgebied steeds duidelijker in de NAVO-strategie geïncludeerd werd, zodat tenslotte elementen van de voorwaartse verdediging tot een politiek-militair concept werden verheven. De feitelijke acceptatie van een „forward strategy" ging vooraf aan de formele inbedding van de Bondsrepubliek in het Atlantisch bondgenootschap (1955) en deze werd daarna geoperationaliseerd.

BELANGRIJK

Het concept van de voorwaartse verdediging is sindsdien een belangrijke pijler van de NAVO-strategie geweest. Ook toen de strategie van de zg. „flexible response" ingevoerd werd, bleef dit in het geheel een inflexibel element. De als imperatief beschouwde voorwaartse verdediging heeft namelijk, zoals hierboven reeds aangegeven, een tweeledig karakter: zij heeft niet alleen een militaire betekenis, zij heeft ook politieke inhoud. De betekenis in het militaire vlak is gelegen in het gegeven dat de verdediging aan diepte kan winnen en dat mocht er een bepaalde situatie zich voordoen waarin tactisch-nucleaire wapens gebruikt worden, het de voorkeur verdient deze dichter bij of op het WP-territoir terecht te laten komen. Bovendien – en hier komen we al op een terrein waar diverse politieke aspecten aan vastzitten – past de voorwaartse verdediging in het afschrikkingsstreven aangezien op die manier gedemonstreerd wordt dat wanneer een tegenpartij een actie onderneemt, zij op onmiddellijke weerstand heeft te rekenen. De voorwaarts gekozen posities verzekeren een direct antwoord op enige actie en verhogen, mits voldaan wordt aan een toereikende graad van paraatheid, de geloofwaardigheid van de inzet van personeel en materieel. In het algemeen dienen het niveau, de opbouw en de opstelling van de aanwezige strijdkrachten te congrueren met het politiek-militair concept. De vraag kan gesteld worden, of dit nu in voldoende mate het geval is. Daarmee samenhangend is er de kwestie van het innemen van de „wartime positions" van de divisies en brigades, dat, zoals nu de situatie is, zowel in oostwaartse als voor een groot deel in zuidwaartse richting moet plaatsvinden (Bremerhaven is de aanvoerhaven voor de in Zuid-Duitsland gelegerde Amerikanen).

Ook is er het probleem van de logistieke voorzieningen, die nog steeds een nationale verantwoordelijkheid vormen. Een meer adequate opstelling van de troepen aan het centrale front wordt bepleit door generaal **Ulrich de Maizière,** de vroegere „General-Inspekteur der Bundeswehr". In zijn studie (Doc.nr. 663 van de Assemblee van de Westeuropese Unie) doet hij o.m. twee aanbevelingen: ten eerste acht hij het wenselijk dat delen van het Eerste Nederlandse en Belgische Legerkorps in het Oosten van de Bondsrepubliek worden gelegerd, zodat dan de vrijkomende infrastructurele voorzieningen in Nederland en België voor Westduitse troepen beschikbaar komen. Ten tweede toont hij zich een voorstander van een ruiling tussen Nederlandse en Duitse Nike- en Hawk-batterijen, waardoor de Nederlanders noordelijker in de „belt" zouden komen (d.w.z. dichter bij de Nederlandse landstrijdkrachten). Zodoende zou op een aantal logistieke en infrastructurele voorzieningen bezuinigd kunnen worden. Overigens heeft de Maizière berekend dat de verplaatsing van een brigade, indien daarvoor nieuwe infracstructurele voorzieningen moeten worden getroffen, tussen de 350 en 450 miljoen DM zou kosten.

MINDER GEWENST

Voor welke opstelling men ook in het kader van de „forward strategy" kiest, het blijft minder gewenst uit te gaan van een lineaire verdediging met starre fronten en bovendien daarachter niet de beschikking te hebben over voldoende reservetroepen. Want als een dergelijke verdedigingslinie op een bepaald punt door een snel, geconcentreerd en massaal optreden van de andere partij doorbroken wordt, dan is het verder een kwestie van uitzwermen en verhinderen dat de NAVO gebruik kan maken van zijn potentieel grote(re) capaciteit.
Vandaar de minister van Defensie, mr. **W. Scholten,** gestimuleerd door het advies van de Adviesraad Defensie Aangelegenheden, meer aan de territoriale verdediging wil gaan doen. „De geallieerde verdediging in Duitsland kan geschaad worden als de territoriale troepenmacht aan het thuisfront niet aan de eisen zou voldoen".
De uitgangsstelling moet in ieder geval zijn dat de strijd zo oostelijk mogelijk *begonnen* wordt. (In dit verband zij gewezen op een studie van een aantal docenten aan de Hogere Krijgsschool in Den Haag. Zij spreken zich uit voor de invoering van nieuwe anti-tank wapens, een verdediging in de vorm van drie achter elkaar liggende linies en steunpunten en het bestrijden van een vijandelijke aanval in de voorste lijn met gebruikmaking van alle middelen; zie de Militaire Spectator van maart 1977, blz. 99-123).

Dit brengt ons op het punt van de politieke inhoud: aan de voorwaartse verdediging liggen niet alleen overwegingen van militaire aard ten grondslag, politieke motieven hebben eveneens, zo niet meer, een rol gespeeld. Zij is een zichtbare uiting van politieke solidariteit met de Bondsrepubliek en draagt als zodanig bij tot het politieke vertrouwen. In feite is hier sprake van een politiek postulaat. Niet in de laatste plaats dient beseft te worden dat éénderde van de Westduitse bevolking en een kwart van de industrie zich in de 100 km zone gerekend vanaf de demarcatielijn bevindt. Met andere woorden: wat militair gezien niet eenvoudig organiseerbaar is en in financieel opzicht de nodige lasten vraagt, behoeft politiek bekeken nog niet minder noodzakelijk te zijn. Het is dan ook niet verwonderlijk dat m.n. de Westduitsers uiterst gevoelig zijn op dit punt en elke kritiek op dit verdedigingsconcept, aangedragen als een alternatief, afwijzen. Zij zijn er ten zeerste op bedacht dat deze kwestie niet op officieel niveau, in niet-ondersteunende zin, aangeraakt wordt.

*) Général Beaufre, **L'O.T.A.N. et l'Europe** (Paris: Calmann-Lévy, 1966), p. 43.

Te weinig economische groei in Europa

(van een correspondent)

De gemiddelde economische groei in de negen lidstaten van de Europese Gemeenschap is in de afgelopen drie jaar maar 1,4 procent per jaar geweest. Die groei was veel te gering om de werkloosheid die weer dreigt aan te wakkeren, in te dijken. Dat is één van de gegevens waarmee Europees commissaris François Xavier Ortoli de ministers van Financiën en van Economie van de Europese gemeenschappen heeft geconfronteerd.

Uit gegevens die de Europese Commissie heeft verstrekt, blijkt zonneklaar dat de economische resultaten van het afgelopen jaar niet zijn meegevallen en dat de economische doelstellingen voor dit jaar ook alweer teruggeschroefd moeten worden.

Voor het jaar 1978 had de Gemeenschap oorspronkelijk een groei van 4 tot 4,5 procent, geen verdere toeneming van de werkloosheid, vermindering van de disparíteiten van de betalingsbalansen van de lidstaten en een evenwichtige belatingsbalans voor de EG als geheel op het oog. Voorts wilde ze zien te bereiken dat het inflatiepercentage van de Gemeenschap zou dalen tot 7 à 8 procent inplaats van het gemiddelde van 9,5 procent van 1977.

Maar recente prognoses hebben uitgewezen dat de EG voor het jaar 1978 op niet meer dan ongeveer 3 procent economische groei behoeft te rekenen. Wijzigingen die als gevolg van de zwakte van de dollar optreden in de wisselkoersverhoudingen kunnen een aanzienlijk restrictief effect hebben op de economische groei van dit jaar. Het jaargemiddelde van de werkloosheid dreigt nog weer te zullen stijgen. Het enige van de oorspronkelijke doelstellingen dat haalbaar geacht wordt, is het drukken van de gemiddelde inflatie tot 7 à 8 procent.

NADRUK

De Europese Commissie heeft er de nadruk op gelegd dat van uiterst groot belang is dat de Gemeenschap de neiging tot protectionisme krachtig blijft bestrijden. Dat geldt zowel voor de EG zelf als voor het internationale verband. De Commissie ziet wel een lichtpuntje voor wat betreft de betalingsbalanspositie van de Gemeenschap. Er wordt voor dit jaar een aanzienlijk overschot op de lopende rekening verwacht.

De stijging van het bruto binnenlands produkt (constante prijzen) die de Commissie voor de verscheidene lidstaten voor 1978 heeft geraamd is: Denemarken 1,5 procent, Duitsland 3,1 procent, Frankrijk 2,7 procent, Ierland 6 procent, Italië 1,7 procent, Nederland 2,1 procent, België 2,3 procent, Luxemburg 1,4 procent en het Verenigd Koninkrijk 3,5 procent. Het aantal werklozen in procenten van de beroepsbevolking zal in de negen landen als volgt zijn: Denemarken 6,4 procent, Duitsland 4,1 procent, Frankrijk 5,1 procent, Ierland 8,9 procent, Italië 7,25 procent, Nederland 4,5 procent, België 7,3 procent, Luxemburg 1,4 procent en het Verenigd Koninkrijk 6 procent.

Vervolg op pagina 8

De Lohmanstichting in 1977

Verkiezingen-formatie-studiewerk

Een beknopt overzicht van de activiteiten van de Lohmanstichting in 1977 begint met de constatering dat ook van het CH-studiecentrum werd verwacht een actieve bijdrage te leveren aan de inhoudelijke voorbereiding en begeleiding van de CDA-verkiezingscampagne voor de kamerverkiezingen van mei 1977.

Samen met de twee andere CDA wetenschappelijke instituten voldeed de Lohmanstichting gaarne aan dat verzoek. Zitting werd genomen in de werkgroep documentatie en spreekschetsen. Deze groep produceerde een fiks handboek vol nuttige documentatie over het reilen en zeilen van de CDA-partijen in de aan de verkiezingen voorafgaande kabinetsperiode. Tal van sprekers en spreeksters vonden hierin feiten, cijfers en korte beschouwingen die hun toespraken nog meer kracht van overtuiging konden geven. Ook werden in de zgn. „spreekschetsen" bijna kant- en klare toespraken-in-hoofdlijnen gegeven, toegespitst op een 12-tal belangrijke doelgroepen voor speciaal voor hen belegde bijeenkomsten. Daarnaast kreeg een aantal medewerkers van de instituten de eervolle taak om in een apart handboek een aantal analyses van gevoerd kabinetsbeleid te boekstaven. Ondergetekende zelf heeft dit werk verricht ten aanzien van het gevoerde emancipatiebeleid van het kabinet-Den Uyl.

Ook werd medewerking verleend aan de stafwerkgroep vrouwen, die het op vrouwen gerichte aspect van de verkiezingscampagne speciaal begeleidde en bedocumenteerde. Daarnaast nam de Lohmanstichting deel aan de werkgroep publiciteit, waarvan de bureau-secretaresse, mevrouw W. H. C. van der Wall, secretaresse was.

Tot eind mei dus betekende deze medewerking dat het normale studiewerk op een zeer „zacht pitje" werd gezet. Wel gingen de eigen adviesgroepen van de Lohmanstichting ten behoeve van de fractie normaal met hun arbeid door en in dat verband verrichten de landbouwcommissie, de onderwijscommissie, de commissie binnenlands bestuur, de defensiecommissie en de belastingcommissie nuttige diensten. Ook die gezamenlijke CDA-studiegroepen die al in gang waren gingen met de werkzaamheden door. Zo werd voortgewerkt in de studiegroepen gezin en maatschappij, economische orde, vrede en veiligheid, Zuidmolukse beraadgroep, reorganisatie binnenlands bestuur, defensiecommissie.

Onder leiding van de vice-voorzitter van de Lohmanstichting, mr. F. J. H. Schneiders, werkte een groep aan het opstellen van een model Gemeente- en Provincie Program 1978-1982 dat in oktober werd gepubliceerd en sindsdien als „bestseller" zijn weg vond naar de vele CDA-verbanden die de raden- en statenverkiezingen in 1978 voorbereiden.

NIEUWE VORM

Nadat de afzonderlijke fracties als zodanig hun arbeid beëindigd hadden en de tot standgekomen CDA-fractie de werkzaamheden aanving, moesten de wetenschappelijke instituten van het CDA hun activiteiten ten behoeve van die fractie opnieuw vormgeven. Ook werd zelf verder gewerkt op de weg naar verdere integratie, zulks uit eigen beweging maar ook gehoor gevend aan een verzoek daartoe vanuit de gezamenlijke partijbesturen. In augustus 1977 werd besloten in de loop van dat jaar de strikt eigen activiteiten ten behoeve van de voormalige eigen fracties in de Tweede Kamer te beëindigen en vanaf 1 januari 1978 slechts in CDA-verband de CDA-specialisten op verzoek van advies te dienen. Hierover werd in de herfst een eerste gesprek door de leiding van de drie instituten met het fractiebestuur gevoerd. Daarna werd van de zijde van de instituten bekeken welke vormgeving aan het geheel zou worden gegeven en de fractie zelf beraadde zich over de behoeften aan advisering (werkvelden, structuur et cetera). In 1978 zal in een tweede gesprek de structuur kunnen worden vastgesteld. Intussen vond ad hoc al hier en daar gezamenlijke fractie-advisering plaats, waarbij op tri partite basis ook tal van deskundigen uit het „Lohmanbestand" werden betrokken. Zo vonden reeds gesprekken plaats over de defensie-problematiek en kon een CDA-defensiecommissie worden ingesteld. Ook de plannen met betrekking tot de bestuurlijke reorganisatie werden besproken door de deskundigen uit de drie stichtingen gezamenlijk met de betrokken fractieleden.

De CDA-instituten deden ook een intern beleidstuk opstellen getiteld „Taak en structuur van het wetenschappelijk instituut van de toekomst", dat na behandeling ervan in de drie afzonderlijke besturen in de loop van het jaar in 1977 in een gezamenlijke bestuursvergadering kon worden vastgesteld als richtlijn op de weg van integratie naar fusie.

Gehoorzamend aan de wettelijke regeling met betrekking tot de subsidiëring van de wetenschappelijke instituten werd in december 1977 overgegaan tot de oprichting van de Stichting Studiecentrum CDA, welk overkoepelend orgaan werd aangewezen als gerechtigd tot het in ontvangst nemen en verdelen van de rijkssubsidie voor politiek-wetenschappelijk werk. Het bestuur van deze stichting zet na 1 januari 1978 tevens de taak voort van het voorzitters-directeuren-overleg van de drie stichtingen, dat in 1977 en voorgaande jaren de gezamenlijke arbeid namens de drie eigen besturen coördineerde, bestuurde en begeleidde. Dit overleg kwam in 1977 tweemaandelijks bijeen.

Het eigen bestuur van de Lohmanstichting vergaderde vier maal. In de samenstelling ervan kwam geen verandering in 1977. Het CH-Tijdschrift kwam in 1977 met zes nummers, waaronder één dubbel nummer. Aandacht werd besteed onder meer aan: „10 jaar christen-democratische partijvorming" in een speciaal nummer in april. De heren Aalberse, Tilanus en Veerman werkten hieraan mede.

In augustus werden taak en functies van een politiek-wetenschappelijk instituut belicht. Tevens werden in dit nummer diverse beschouwingen van de in 1976 overleden voorzitter van de stichting, dr. I. N. Th. Diepenhorst gememoreerd. De buitenlandse politiek en defensie kregen zowel in februari als in november aandacht, terwijl in december een beschouwing aan Zuid-Afrika werd gewijd.

ACTIE

Financieel kon de stichting het voor 1977 voorgenomen beleid ten uitvoer brengen, dank zij de getrouwheid van de donateurs en de subsidies van Unie en Uniewerkfonds. Het was tevens het laatste jaar dat de stichting een eigen rijkssubsidie ontving.

Tegen het jaareinde werden daarom ook diverse gesprekken voorbereid zowel tussen de Unie en de Lohmanstichting als van de drie stichtingen samen met CDA-organen, teneinde het werkprogram 1978 financieel te kunnen uitvoeren.

Tevens werd na een teleurstellend besluit van de aftredende minister van binnenlandse zaken reeds in december 1977 door de wetenschappelijke instituten van CDA, VVD en PvdA gezamenlijk actie ondernomen om de nieuwe minister te verzoeken de gehele regeling zodanig te herzien dat bij alle instituten van een wat betere „bedrijfsvoering" sprake kon zijn.

april 1978 E. Sleijser-Tegelaar
directeur Lohmanstichting

Ontwikkelingssamenwerking

Direkte hulp aan armste landen en groepen (I)

door drs. D. J. Barreveld

Voor een aantal landen betekende de grondstoffencrisis een zaak die niet of nauwelijks te overbruggen viel. Mede daar het veelal landen waren, die in streken gelegen zijn waar natuurrampen niet zeldzaam zijn, werd het in 1974/1975 duidelijk dat voor hen extra hulp noodzakelijk was om aan de acute noodsituaties het hoofd te kunnen bieden. Aangezien levensvatbare multilaterale initiatieven op dit terrein niet snel van de grond bleken te komen, besloten verscheidene landen, waaronder ook Nederland, rechtstreeks wat te doen. In het kader hiervan prijkt op de begroting voor Ontwikkelingssamenwerking een aparte post hiervoor, een post ter grootte van 514,1 miljoen gulden voor 1978. Het is onder deze post dat vaak becritiseerde uitgaven (aan b.v. bevrijdingsorganisaties) geboekt worden.

Tabel 1 geeft een overzicht waarin de begrotingspost onderverdeeld kan worden.

Tabel 1. Direkte hulp aan armste landen en groepen in mln. guldens:

	begroting 1977	begroting 1978
a. Algemene noodhulpbijdrage	160,0	150,0
b. Bijdragen aan specifieke multilaterale initiatieven voor acute nood	75,0	75,0
c. Specifieke bilaterale initiatieven ter leniging van directe noden	47,0	50,0
d. Hulpverlening ten behoeve van de Sahel	20,0	40,0
e. Hulpverlening aan Indo-China	55,0	57,0
f. Hulp aan Palestijnse vluchtelingen	1,0	1,0
g. Vluchtelingenhulp via VN	9,0	11,0
h. Hulpverlening bevolking koloniale gebieden in Afrika en wederopbouw	40,0	55,5
i. Werkgelegenheidsmaatregelen in gebieden van herkomst buitenlandse werknemers	15,0	15,5
j. Hulp bij rampsituaties	36,0	40,0
k. VN Kinderfonds (UNICEF)	11,0	13,0
Totaal:	472,0	514,1

ALGEMENE NOODHULPBIJDRAGE

Deze bijdrage is in het bijzonder bestemd voor de allerarmste landen. De hulp bestaat vooral uit het geven van steun aan landen met ernstige betalingsbalanstekorten. Deze tekorten zijn het gevolg van strukturele faktoren in het ontwikkelingsproces zelf, maar ook van de internationale recessie die voor veel ontwikkelingslanden leidt tot een stagnatie in de groei van de export en tot sterk stijgende invoerprijzen. De financiering van deze tekorten blijft zorgen baren. In principe blijft de hulp beperkt tot landen met een inkomen per hoofd van maximaal 375 dollar.

BIJDRAGE AAN SPECIFIEKE MULTILATERALE INITIATIEVEN TER LENIGING VAN ACUTE NOOD

Het doel van deze begrotingscategorie is het steunen van multilaterale programma's voor direkte hulp aan armere bevolkingsgroepen ter voorziening in de zogenaamde „basic needs" (waartoe behoren voedsel, gezondheid, huisvesting, maar ook onderwijs en werkgelegenheid). Het is de bedoeling dat gelden uit deze begrotingscategorie vooral voor (multilaterale) sektorprogramma's worden aangewend.

Twee van dergelijke programma's zijn inmiddels van de grond gekomen: een landbouwhulpprogramma (met daaraan sluitend een zuivelhulpprogramma) en een medisch programma. Om de voedselveiligheid mee te helpen verbeteren, heeft Nederland besloten te participeren in het Food Security Assistance Scheme (FSAS) van de FAO, de wereldlandbouworganisatie. Tot op heden zijn er drie missies van de FSAS geweest waaraan Nederlandse deskundigen hebben meegewerkt, namelijk naar Cape Verde, Tsjaad en Guinee Bissau.

SPECIFIEKE BILATERALE INITIATIEVEN TER LENIGING VAN DIRECTE NODEN

Deze begrotingscategorie is gericht op activiteiten in bilateraal kader welke op relatief korte termijn direct resultaat beogen ten behoeve van de armste bevolkingsgroepen in een ontwikkelingsland. Uitgesloten van deze rubriek zijn derhalve de activiteiten welke een meer indirect effect hebben zoals studies, surveys, research, institutionele opbouw van overheidsdiensten etc. die beter passen onder begrotingscategorie „overige posten".

In beginsel komen alle ontwikkelingslanden voor deze hulpverlening in aanmerking. In 1976 werd voor deze post een bedrag van 40 miljoen gulden uitgetrokken. Daaruit werd onder meer een bijdrage geleverd aan een krotverbeteringsproject in Calcutta (India), werden nieuwe activiteiten gestart op het gebied van de gezondheidszorg (Philippijnen, Gabon) en het onderwijs (Costa Rica, Honduras) en -- via particuliere kanalen -- steun verleend aan de bevolking van Chili. In 1977 werd de mogelijkheid geschapen dat de Ambassades rechtstreeks fondsen, voor kleine locale ontwikkelingsprojecten, ter beschikking kunnen stellen.

HULPVERLENING TEN BEHOEVE VAN DE SAHEL

Het Sahelgebied omvat een aantal van de minst ontwikkelde en armste landen ter wereld: Mauretanië, Senegal, Mali, Boven Volta, Niger, Tsjaad, Kaapverden, Somalië en Ethiopië. Nadat in 1968 zich de eerste verschijnselen van de droogte deden gevoelen brak in 1973 een nieuwe periode van rampzalige droogte aan.

Ondanks een totaalbedrag aan hulp van meer dan een miljard US dollars stierven velen en werd aan landbouw en veeteelt wellicht onherstelbare schade toegebracht. Nederland neemt deel aan diverse VN aktiviteiten die beogen de nood te verlichten en aanzetten tot een stabielere toestand te geven.

HULPVERLENING TEN BEHOEVE VAN INDO-CHINA

Evenals in voorgaande jaren is de hulp aan de landen van Indo-China in 1977 gericht geweest op de wederopbouw van het door oorlog verwoeste gebied. Vrij spoedig na de reunificatie van Noord- en Zuid-Vietnam heeft een Nederlandse delegatie een bezoek gebracht aan Hanoi ten einde met de regeringsautoriteiten overleg te plegen over de besteding van het beschikbare hulpbedrag ad 100 miljoen gulden voor de jaren 1976 en 1977. Besloten is dit bedrag vooral aan te wenden voor aanschaf van constructiematerialen voor de wederopbouw, alsmede gezondheids- en waterwinningsprojecten.

Ook de regering van Laos werd in 1977 een schenking (10 miljoen gulden) gedaan.

Voor Mekongprojecten (de Mekong is de „Rijn" van Indo-China) werd nog eens 9 miljoen ter beschikking gesteld. Ook via particuliere organisaties (o.a. het Medisch Comité Nederland Vietnam) werden gelden ter beschikking gesteld. Deze werden veelal bestemd aan zaken in de gezondheidszorg en onderwijssektor.

Drs. D. J. Barreveld.

Vervolg van pagina 6

De prijsindexcijfers van het gezinsverbruik zullen in de negen EG-landen dit jaar als volgt stijgen: Denemarken 10,5 procent, Duitsland 3,5 procent, Frankrijk 7 procent, Ierland 6,5 procent, Italië 12 procent, Nederland 5,5 procent, België 5,5 procent, Luxemburg 4 procent en het Verenigd Koninkrijk 8,4 procent, Luxemburg 4 procent, Nederland 5,5 procent, België 5,5 procent, Luxemburg 4 procent en het Verenigd Koninkrijk 8,4 procent. De lopende rekening van de betalingsbalans zal in Denemarken een tekort vertonen van 1,7 miljard dollar, in Duitsland een overschot van 2,6 miljard, in Frankrijk een tekort van 3 miljard, in Ierland een tekort van 0,7 miljard, in Italië een overschot van 2 miljard, in Nederland een overschot van 0,5 miljard, in België een tekort van 0,1 miljard en in het Verenigd Koninkrijk een overschot van 0,3 miljard.

Om in 1978 nog een groei van in totaal 2,8 tot 3 procent te kunnen halen, zal het de Gemeenschap moeten „meezitten" en zal er in de periode juni 1978 tot juni 1979 nog een groei van 4 tot 4,5 procent gehaald moeten worden. Er is dan ook een krachtig beleid nodig om de groei te stimuleren, zo concludeerde Europees commissaris Ortoli.

De Nederlandse minister van Financiën, Andriessen, zei dat niet alle stimuleringsmaatregelen gelijktijdig zouden behoeven te beginnen, als ze maar wel op elkaar zijn afgestemd.

Bij haar groeiprognose van een kleine 3 procent houdt de Commissie overigens rekening met een matige uitbreiding van de wereldhandel en een voorlopige bevriezing van de olieprijzen. De balans die de Commissie moest opmaken over 1977 is teleurstellend: slechts 1,9 procent groei, ondanks dat men in de herfst van vorig jaar nog rekende met gemiddeld 2,5 procent groei in 1977.

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD
ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

AANNEMERSBEDRIJF
B.V. RADIX & VEERMAN
Edisonweg 23, Postnus 14,
3440AA Woerdan, tel. 03480-2204.
Verbouw - Nieuwbouw door geheel Nederland.

BETONFABRIEK
„VRIJENBAN"
A. M. HOEKE
Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 124008.
BETONWAREN

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

Dr. Gort
INTERIEURVERZORGING B.V.
EEN ZAAK OM MEE IN ZEE TE GAAN
Asselsestraat 21-23
Apeldoorn, tel. 12908
Th. a Kempis-
straat 59-61
Zwolle, tel. 16157
KAMERBREED
TAPIJT
4000 m2 in voorraad
KARPETTEN
BEDDEN
GORDIJNSTOFFEN
BANKSTELLEN
SLAAPKAMER-
AMEUBLEMENTEN
enz.
800 m2 toonruimte

MAKELAARSKANTOOR
HOOGENRAAD
HAAGWEG 171 - TEL. 070-99.65.60
RIJSWIJK (Z.-H.)
Onroerende goederen - Hypotheken
Taxatiën

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.
Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.
Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

Stelt u prijs op
VAKWERK
KWALITEITS-
ARTIKELEN
dan
VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel: 02150-11189-16777
HILVERSUM.

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN,
PLANTSOENEN, PARKEN,
SCHOOLTUINEN etc.
- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons
Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

Ventevogel
Financiële
Service Groep
Uw adviseur als het gaat om financiële zekerheid
Badhuisstraat 95
Vlissingen
Postbus 151
Telefoon (01184)
14461 - 19192

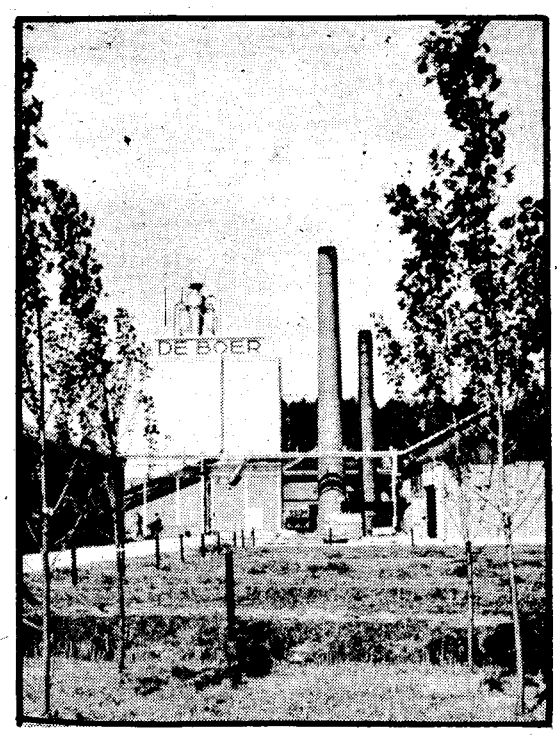

Kistenfabriek
Nijkerk
N. DE BOER

HANAB B.V.
Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800
GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS

Vrijdag 19 mei 1978 – 14e jaargang no. 20

de nederlander

LEDENKONTAKTBLAD CHU

Redactie: Postbus 33822 - 2503 BC 's-Gravenhage - Administratie ledenkontaktblad: Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Openbare Bibliotheek Gravenhage

Heeft het wel zin?

door: dr. K. de Vries, voorzitter redactie „de Nederlander"

„Heeft het wel zin?" Dat vraag je je als voorzitter van de redactie van „de Nederlander" af, als er naar aanleiding van het zeventigjarig bestaan van de Christelijk-Historische Unie een speciaal nummer wordt samengesteld. De reden is niet, dat er ook een jubileumnummer van het Christelijk-Historisch Tijdschrift verschijnt; dit laatste draagt een wetenschappelijk karakter en bereikt slechts een deel van de leden der Unie, terwijl deze editie van „de Nederlander" een „ledencontactblad" is. Ik bedoel het zo: heeft het wel zin, stil te staan bij het verleden, nu er kans is, dat de CHU over twee jaar wordt opgeheven? Vast staat, dat ons als Unieleden een voorstel van het bestuur van het Christen Democratisch Appel, de federatie van KVP, ARP en CHU, zal worden voorgelegd om in 1980 over te gaan tot fusie. Accoord gaan met dit voorstel is alleen verantwoord, als we ons in de nieuwe politieke groepering thuis kunnen voelen, anders gezegd: als daarin plaats is voor mensen met een geesteshouding, die zich kenmerkt door ruimte, openheid en gehoorzaamheid.

* * *

Ruimte naar binnen. De CHU is altijd wars geweest van partijdiscipline en fractiedwang. Dat is ten dele te verklaren uit het feit, dat zij ontstaan is door samensmelting van drie politieke groeperingen: de Vrij Anti-Revolutionaire Partij, de Christelijk-Historische Kiezersbond en de Bond van Kiesverenigingen op Protestants-Christelijke grondslag in de provincie Friesland. De eerste voorzitter van de CHU, jhr. mr. A. F. de Savornin Lohman, zei bij de oprichting op 9 juli 1908: „Wij moeten de vrijheid van discussie behouden, mits wij één blijven op de hoofdzaak, het fundament." „Ten dele": de ruimte binnen de CHU is niet enkel een kwestie van traditie maar ook van beginsel. De Unie maakt ernst met de bepaling van de grondwet, dat volksvertegenwoordigers moeten stemmen zonder last of ruggespraak. Hoe actueel dit is, blijkt uit wat de Partij van de Arbeid meent zich te kunnen veroorloven.

* * *

Ik kom tot het tweede kenmerk van de Christelijk-Historische geesteshouding: openheid naar buiten. De CHU is altijd bereid geweest tot samenwerking. Zij moet niets hebben van polarisatie, van het toespitsen van politieke tegenstellingen. Haar doel was van meet af aan het behartigen van de belangen van heel het volk, niet slechts van een deel, dus ook niet van het „Christelijk volksdeel". De U van Unie is historisch verklaarbaar, maar heeft na zeventig jaar nog niets aan betekenis ingeboet; er komt een streven naar eenheid in tot uitdrukking. Hoe actueel dit laatste is, bleek tijdens de kabinetsformatie van verleden jaar, toen de Partij van de Arbeid een „meerderheidsstrategie" meende te moeten toepassen.

* * *

Tenslotte: gehoorzaamheid naar boven. Daarop heeft de C van CHU betrekking. De Unie heeft de afgelopen zeventig jaar geprobeerd, de politieke problemen te toetsen aan de beloften en geboden van Gods Woord. Zij heeft, met vallen en opstaan, getracht stenen aan te dragen voor de weg, waarlangs Christus komt. Zij weet, dat haar bescheidenheid past, indachtig aan het woord van wijlen prof. Van Niftrik, dat „overal waar de goede dingen openbaar worden: waar liefde heerst, offers gebracht worden, de naaste wordt gediend, enige vernieuwing en verbetering blijken, zich de macht van Christus' opstanding openbaart."
Heeft het zin, in 1978 een nummer van „de Nederlander," te wijden aan een Unie-jubileum? Mijn antwoord is: misschien wel meer dan ooit.

K. de Vries

Een opwekking om het gouden jubileum van de CHU te vieren.

CHU zette zeventig jaar stempel op Nederlandse politiek

door: dr. L. M. van Leeuwen, voorzitter CHU

Beste Unieleden,

Zeventig jaar CHU. Mag ik u allemaal eerst van harte gelukwensen met deze verjaardag. Onze Unie heeft de leeftijd der sterken bereikt. Op 9 juli 1908 werd in Leeuwarden de oprichtingsvergadering gehouden. De eerste voorzitter, jonkheer De Savornin Lohman, hield een magistrale rede en beklemtoonde het nut van het bij elkaar brengen van een aantal, tot dat moment los van elkaar staande CH-groeperingen. Vanaf die dag in de zomer van 1908 heeft onze Unie haar stempel gezet op de Nederlandse politiek. Opvallend is, dat dat eigenlijk altijd herkenbaar gebeurde op de eigen Unie-wijze: beminnelijk, gouvernementeel, gezagsgetrouw, met een warm gevoel voor echte democratie en met de intentie, dat politiek en politici er zijn om het volk te dienen.

In kiesverenigingen, in Kamer- en in Statenkringen, in gemeenteraden, in provinciebesturen, in parlement en in vele regeringen hebben vertegenwoordigers van de Unie steeds geprobeerd langs de Unielijn in door God gestelde verantwoordelijkheid een bijdrage in belang van land en volk te leveren. Typerend voor veel van die Unievertegenwoordigers is geweest, dat zij hun werk deden rustig, betrouwbaar, niet dwingend-opvallend en in een bereidheid, naar anderen te willen luisteren en het werk samen met anderen te willen doen. Zeventig jaar geschiedenis van de Unie is ook zeventig jaar geschiedenis van politiek Nederland op grote en op kleine schaal.
Ook de geschiedenis van onze Unie werd natuurlijk in belangrijke mate geschreven door personen. Dat zijn er duizenden geweest. Het lijkt mij juist, dat ik er een aantal van naar voren haal. Juist door hen te noemen krijgen u en ik in vogelvlucht weer een beeld van wat onze Unie zoals betekend heeft.
Jhr. A. F. De Savornin Lohman: Zijn levenswerk, naast het zuiver houden van de verhouding regering-volksvertegenwoordiging, was de strijd voor het christelijk onderwijs; hij is de man, die tijdens de eerste wereldoorlog naar de toenmalige minister Cort van der Linden ging, om hem te vragen een staatscommissie in het leven te roepen en een pacificatie te bewerkstelligen.
Dr. J. Th. Visser: Onze eerste minister van onderwijs, kunsten en wetenschappen, die de vruchten van de arbeid der pacificatiecommissie, de vruchten van Lohman's strijd voor het christelijk onderwijs, heeft mogen plukken en wiens naam met ere verbonden blijft aan de Lager-onderwijs-wet van 1920.
Mr. dr. J. Schokking: Theoloog en jurist, die samen met ds. Van Eyck van Heslinga en ds. Wagenaar – drie Friese predikanten – de „Bond van Kiesverenigingen op Christelijk-Historische grondslag in Friesland" oprichtte.
Jhr. mr. D. J. de Geer: die vooral in de periode tussen de eerste en tweede wereldoorlog als minister, kabinetsformateur, minister-president, Unievoorzitter en fractievoorzitter een zeer belangrijke rol in de Nederlandse politiek heeft gespeeld; die voor 's lands financiën in die jaren veel zorg heeft gedragen en in 1929 een regeling tot stand wist te brengen met betrekking tot de financiële verhouding van Rijk en gemeenten.
Prof. dr. J. Slotemaker de Bruïne: De bewogen man van de christelijk-sociale studiën, die en als predikant en als minister en als Kamerlid en als bestuursfunctionaris in onze Unie, op het sociale denken en leven van ons volk grote invloed heeft uitgeoefend.
J. R. Snoeck Henkemans: Vele jaren lid van de Tweede Kamer en de bouwer van onze CHU-organisatie en de ontwerper van de eerste statuten der Unie, toen het stelsel van evenredige vertegenwoordiging in 1918 tot partij-organisatie noopte.

En onze beide grote geestelijke voorvaders:
Groen van Prinsterer: Stamvader van de Christelijk-Historische of Anti-revolutionaire richting: Er staat geschreven en er is geschied.

En niet in de laatste plaats **Hoedemaker,** de geestelijk leider van de „Bond van Kiesverenigingen op Christelijk-Historische grondslag". Hoedemaker: de man van „Heel de kerk en heel het volk".

vervolg op pagina 3

Dit nummer: Jubileumnummer

De redactie van „de Nederlander", christelijk-historisch weekblad/ledencontactblad van de CHU, is verheugd alle leden van de Unie dit nummer van „de Nederlander" te kunnen aanbieden. Het is geheel gewijd aan het zeventigjarig bestaan van de CHU.
De redactie is dankbaar, dat zovelen hebben willen medewerken aan de samenstelling van dit jubileumnummer en spontaan een bijdrage leverden. Het zijn mr. A. A. M. van Agt, mr. W. Aantjes, dr. J. W. van Hulst, dr. L. M. van Leeuwen, mr. W. Scholten, mr. Y. Scholten, mr. H. K. J. Beernink, jkvr. mr. C. W. I. Wttewaall van Stoetwegen, drs. A. D. W. Tilanus, drs. A. J. van Dulst, J. van den Assem, drs. A. D. W. Tilanus en ds. S. Kooistra.
Dit jubileumnummer van „de Nederlander" is voorbereid door een team uit de redactie, bestaande uit Klaas de Vries, Aad van Dulst, Wim de Kruyf, Egbert Bluemink, Hans van Spanning en Haty Tegelaar-Boonacker. De eindredactie was in handen van Henk Lokkerbol. De technische verzorging, zetten, lay-out en drukken, geschiedde door de BDU te Barneveld.

„De Nederlander" verschijnt tienmaal per jaar als ledencontactblad. Deze tien nummers worden gratis aan alle leden van de CHU toegezonden. „De Nederlander verschijnt evenwel ook als christelijk-historisch weekblad, tegen een abonnementsprijs van *f* 27,50 per jaar. Belangstellenden kunnen proefnummers van het weekblad aanvragen. Het weekblad volgt het politieke gebeuren op de voet.

Ondergetekende .....

Adres ..... **te** .....

wenst toezending proefnummer weekblad „de Nederlander"

..... **(handtekening)**

Deze bon zenden aan: administratie „de Nederlander", Van Deventerlaan 49 te Voorburg.

BETONFABRIEK „VRIJENBAN"
A. M. HOEKE
Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 124008.
BETONWAREN

TOT 140% HYPOTHEEK
Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie.
Geldlening f 5.000,- = 36 x f 171,- enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.
drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.

Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.

Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

Bij 'HET HIETVELD' te BEEKBERGEN, bestemd voor de verzorging en begeleiding van 96 verstandelijk gehandicapte mannen bestaat de vakature van

DIRECTEUR M/V

De te benoemen funktionaris zal in samenwerking met de aan de Stichtingen verbonden stafdiensten voor financiële, personele, medische- en pastorale zaken verantwoordelijkheid dragen voor en mede gestalte geven aan het leef- en behandelingsklimaat.

De vereisten voor deze funktie zijn:
- een hogere beroepsopleiding in agogische richting;
- ruime ervaring in het inrichtingswerk, bij voorkeur in de zwakzinnigenzorg;
- goede kontaktuele eigenschappen en leidinggevende kwaliteiten.

Een christelijke levensovertuiging is vereist.
Leeftijd 35 tot 45 jaar.

De honorering van deze funktie geschiedt afhankelijk van leeftijd en ervaring naar maatstaven van de N.Z.R.

Een psychologisch onderzoek kan deel uit maken van de selektieprocedure.

Belangstellenden voor deze funktie worden uitgenodigd hun sollicitatie binnen 10 dagen na het verschijnen van dit blad te richten aan het bestuur van de Stichtingen en te zenden aan de directeur der Stichtingen, de heer G. H. Derkzen, Loenenseweg 44, Beekbergen, die gaarne bereid is aanvullende informatie te verstrekken (tel. 05766-2525).

Stichting „Het Hoogeland"
Stichting „Hullenoord"
Beekbergen

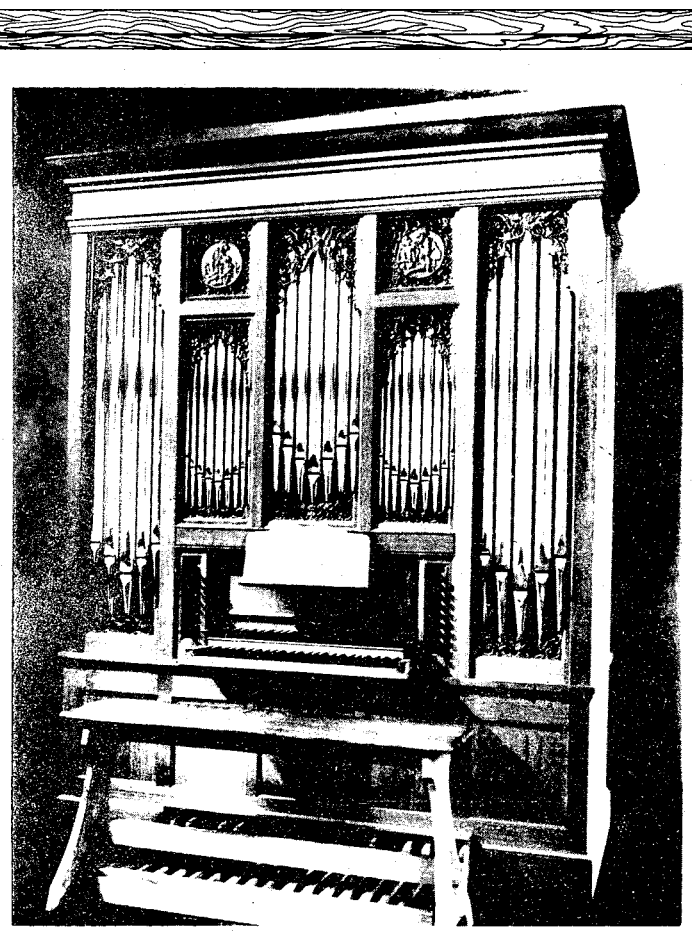

Pijporgels voor de huiskamer

Klank en vormgeving geven uw huis dat... intieme, dat... bekende, dat... erbijbehorende.
Een orgelconcert thuis is een belevenis.
Van Vulpen maakt echte pijporgels ook voor uw huiskamer.
Orgels met een sublieme klank dankzij de eigen gieterij en pijpenmakerij.
Ieder orgel is bij van Vulpen een éénling.
Vraag inlichtingen.

Gebr. van Vulpen
Amba Ambachtstraat 1 Utrecht Telefoon: 030-313541 3541

Wat doet u?

In de drukke Kalverstraat in Amsterdam bleef een fraaie poort behouden die eens toegang gaf tot een weeshuis.
Boven de poort staat gebeiteld: AD 1581, dat is het dertiende jaar van een oorlog die tachtig jaar zou gaan duren.
Onder die omstandigheden roept een dichter om het hart van zijn volk:

Hier treurt het Weeskint, met gedult
Dat arm is sonder zijne schult
En in zijn armoë moet vergaan
Indien gij 't weigert bij te staan
Zo gij gezegent zijt van Godt
Vertroost ons uit uw overschot.

Ja, wat doet u

als wij zo de smeekbede overbrengen van dominee en mevrouw Itaar uit Djajapura om toch te blijven denken aan de Papoea-weesjes, die ook „in hun armoe moeten vergaan, als wij 't weigeren bij te staan".

„ZO GIJ GEZEGEND ZIJT VAN GOD - UW EN HUN VADER - VERTROOST HEN UIT UW OVERSCHOT".

Laat ons uw hulp overbrengen. Stort uw gave op het

PAPOEAFONDS, Giro 243000, postbus 2100, Eindhoven of Amro-bank, Eindhoven.

STICHTING HULP AAN PAPOEA'S IN NOOD
Secr. Scholeksterstraat 7, Amersfoort.

HANAB B.V.
Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS

Zeventig jaar Christelijk Historische Unie

door: mr. W. Scholten

Het lijkt wat merkwaardig om nu, in het jaar 1978, het feit te herdenken, dat 70 jaar geleden drie stromingen in de Nederlandse politiek zich hebben verenigd tot de Christelijk–Historische Unie. Immers het Christen Democratisch Appèl is inmiddels als politieke eenheid tot stand gekomen en daarbij heeft de CHU zich met overtuiging aangesloten. In de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal opereren geen afzonderlijke fracties meer van de Christelijk-Historische Unie; ze zijn verenigd in die ene fractie van het CDA. Bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten dit voorjaar werden in alle provincies gezamenlijke lijsten van het Christen Democratisch Appèl ingediend. En bij de Gemeenteraadsverkiezingen van mei zullen nog slechts in een zeer beperkt aantal plaatsen afzonderlijke lijsten van de Christelijk Historische Unie worden ingediend.

Is dit een klimaat en een politieke situatie om een 70-jarig bestaan te vieren? Op het eerste gezicht lijkt die vraag ontkennend te moeten worden beantwoord. Toch is zo'n ontkennend antwoord niet juist. Evenzeer als in 1908 de CHU was opgebouwd uit verschillende stromingen, die lang als zodanig herkenbaar bleven (men kan zelfs stellen tot op de dag van vandaag) zo kan ook in het Christen Democratisch Appèl de inbreng van drie samenwerkende partijen worden herkend en onderkend. In die samenwerking is het van groot belang, dat de beginselen, de gedachten en de sfeer van de Christelijk Historische Unie mee een rol blijven spelen bij de vormgeving van die ene Christen Democratische Partij. Een partij waarnaar zoveel mensen in Nederland vele jaren hebben uitgezien en die, zoals de verkiezingsuitslagen uitwijzen, voor velen hun politieke tehuis zal worden, zoals één van de afzonderlijke partijen hun oorspronkelijke politieke huis was. Over deze trouw van velen mogen wij ons zeer verheugen. Evenals trouwens over de komst van vele nieuwe – al of niet rechtstreekse – leden van vele zijden.

Daarom richt ik toch ter gelegenheid van dit 70-jarig bestaan een hartelijke gelukwens aan de Christelijk Historische Unie. Het is geen kleinigheid om gedurende 70 jaren in de Nederlandse parlementaire democratie een rol te hebben mogen en kunnen spelen.

Een rol die, naar ik meen te mogen zeggen, steeds een constructieve is geweest, gericht op het dienen van onze Nederlandse samenleving.

NIET SPECTACULAIR

De Christelijk-Historische Unie was en is geen spectaculaire partij, die keer op keer in de voorste linies van de Nederlandse politiek de aandacht op zich wilde vestigen, maar het was wel een politieke groepering en zij is dat nog, die erop gericht is met nuchterheid en stabiliteit, op basis van haar beginselen, haar politieke verantwoordelijkheid te nemen door een bijdrage te leveren aan het bestuur van dit land.

Anderen zullen in dit nummer ongetwijfeld dieper ingaan op de geschiedenis van de CHU. Daarbij zullen vele namen de revue passeren van mannen en vrouwen die in deze 70 jaar met een vaak onverwoestbare trouw de Unie hebben gediend. Ik wil in dit verband slechts één naam noemen. Na wat ik enige tijd terug in de Nederlander heb geschreven over de persoon en figuur van drs. Arnold Tilanus, zou ik nu bij dit jubileum nog eens de aandacht willen vestigen op de enorme betekensi welke zijn vader, dr. H. W. Tilanus, voor de Christelijk-Historische Unie heeft gehad. Hij was het die na de moeilijke periode van de Tweede Wereldoorlog, met een inzet en een werkkracht die weinigen kunnen evenaren, de Christelijke-Historische Unie niet alleen organisatorisch, maar ook wat politieke vormgeving betreft, weer heeft opgebouwd. Het waren bepaald geen gemakkelijke jaren na de Tweede Wereldoorlog. De storm van de doorbraak woedde over protestants Nederland. Tilanus bleef overeind in deze storm; hij zag het grote belang om ook in die na-oorlogse periode de oude lijn van de partijvorming op basis van het evangelie weer op te vatten. Het vertrek van vooraanstaande Christelijk-Historischen naar de Partij van de Arbeid heeft hem veel pijn gedaan en met name de geschiedenis rondom de Nederlander, waarvan hij tegenover Puchinger verklaarde „Ik ben nooit haatdragend geweest, maar de wijze waarop ons de Nederlander is ontnomen die ruim 40 jaar als orgaan onzer partij iets voor ons gehele volksleven betekend heeft, behoort tot de bitterste ervaringen die ik gekend heb."

Maar Tilanus heeft zich door die ervaringen niet uit het veld laten slaan. Hij heeft in die na-oorlogse jaren met vaste hand leiding gegeven.

Wij hebben als na-oorlogse jongeren in de CHU tegen die leiding wel eens protest aangetekend. Wij zagen wel eens wat te weinig beweging, maar terugziende kunnen wij alleen maar concluderen, dat zonder die vaste leiding de Unie dit jubileum in 1978 niet zou hebben gehaald.

H. W. Tilanus is een groot man in deze 70-jarige geschiedenis van de CHU geweest. Ik citeer nog eenmaal uit het boek van Puchinger „Tilanus vertelde mij zijn leven": „Hij vertoonde in al wat hij vertelde waarachtige openheid. Hij verborg geen zaken en hij beantwoordde altijd mijn vragen. Ik geloof dat het tot de genade van zijn leven behoorde dat hij ook niets te verbergen had."

Tilanus was geen voorstander van een samengaan met Anti-Revolutionairen, laat staan van een opgaan van de CHU in één Christen-Democratische partij. De ontwikkelingen van de laatste tien jaar zijn in een andere richting gegaan. Ik ben daar persoonlijk dankbaar voor. Omdat in de geestelijke en maatschappelijke ontwikkeling van met name de laatste 10 jaren een gescheiden optrekken van de Christen-Democraten niet meer als verantwoord werd ervaren en ook politiek geen perspectief meer bood. In het bijzonder ben ik er over verheugd, dat zovelen uit de kring van onze Christelijk Historische Unie deze stap naar Christen-Democratische eenheid hebben kunnen en willen meemaken. Het is nog maar nauwelijks elf jaar geleden dat de bekende parlementaire journalist Henri Faas (de Wandelganger van de Volkskrant) in zijn boek „God, Nederland en de Franje" de „profetische" woorden neerschreef, dat bij een samengaan van Christen-Democraten de Christelijk Historischen zouden vluchten naar Partij van de Arbeid, VVD, PSP en zo meer. Ik ziteer: „Het zit gebakken in heel hun wezen, in hun filosofie. Laten we hoog schatten: Misschien zou tussen de 10 en 20 % van de CHU Christen-Democratisch worden."

BEMOEDIGING

Wat is het bij het herlezen van zulk een passage een bemoediging – ook ziende naar de jongste uitslagen van de Staten-verkiezingen – dat zovelen in de Unie, van hoog tot laag, trouw zijn gebleven niet alleen aan hun eigen partij, maar ook bereid zijn de beginselen en gedachten en sfeer van die partij in te brengen in het Christen Democratisch Appèl. Dat zal onze grote taak zijn voor de komende jaren.

Ik sluit deze gelukwens aan de Christelijk-Historische Unie af met een zinsnede, die ik vond in een verkiezingsbrochure voor de Tweede Kamer-verkiezingen in 1933 en die naar mijn oordeel nog onverkort geldt voor de politieke situatie van dit moment: „Geen terugtrekken achter eigen grenzen en muren, geen afsluiting en uitsluiting, maar samenwerking en eenheid tussen alle groepen der bevolking."

Het ga u, Christelijk-Historische Unie, thans reeds opgenomen binnen het politieke verband van en straks ook organisatorisch opgaande in het CDA, wel.

Ik wens de Christelijk-Historische Unie een goede viering van het jubileum, ter gelegenheid van het 70-jarig bestaan toe, maar bovenal voor de jaren die voor ons liggen veel wijsheid en succes bij de definitieve vormgeving van het Christen-Democratisch Appèl.

Laat de geest die de CHU sinds 1908 heeft gekenmerkt binnen de CDA een bron van inspiratie blijven.

(De auteur van bovenstaand artikel, mr. W. Scholten, is oud-secretaris van de CHU, oud lid van de Tweede Kamer voor de CHU, oud-secretaris van financiën, en oud-lid van de Raad van State. Thans is hij minister van defensie).

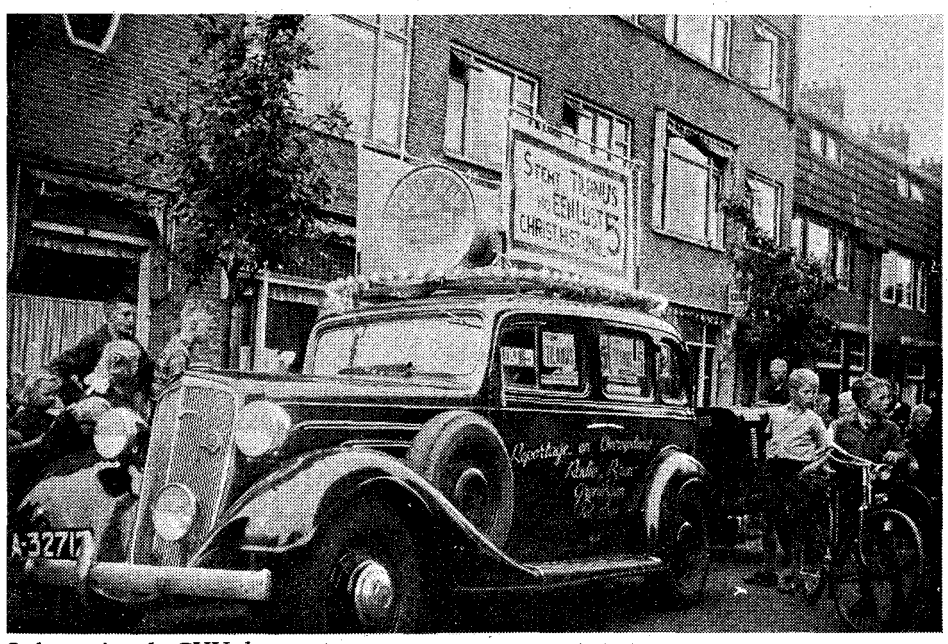

Ook zo ging de CHU de straat op.

vervolg van pagina 1

Tilanus Sr.: De man van de wederopbouw van de Unie na 1945. Tegen de doorbraak in 1945–1946 en geconfronteerd met het heengaan van sommigen, met wie men jarenlang had samengewerkt. Het verlies van het eigen CH-dagblad, maar ook het grote en onverwachte succes bij de eerste naoorlogse verkiezingen in 1946. De Unie kwam ongeschonden uit de stembus.

Ook vandaag tekenen CCHU-politici nog mee aan het politieke beeld van Nederland. Na oppositie tegen het kabinet Den Uyl dragen thans vijf mensen uit onze Unie regeringsverantwoordelijkheid, profiteert het parlement van de inbreng en van de inzet van onze Kamerleden en dragen mannen en vrouwen uit onze kring verantwoordelijkheid voor het bestuur van provincies en gemeenten. Ik wil aan de rij van prominenten, die ik noemde, er nog één toevoegen: mr. H. K. J. Beernink, voor mij de brug tussen de CHU van toen en de CHU van nu. Secretaris en later voorzitter van de Unie, fractieleider in de Tweede Kamer en later minister van binnenlandse zaken. Hij is vandaag de man, die ons jongeren bijstaat met raad en daad. Hij zette zijn vraagtekens bij het CDA, maar maakt daar nu voor hem en voor ons uitroeptekens van door een actieve inbreng in de discussies, die gevoerd moeten worden over de essentiële vragen rondom de eenwording van de drie Christen-Democratische partijen.

* * *

Bij een verjaardag past normaal de wens: „Nog vele gelukkige en dus gezonde jaren". Het klinkt absurd, maar dat moeten wij elkaar voor onze Unie maar niet toewensen. We zijn op de goede weg van het CDA. We moeten elkaar toewensen, dat het thans beloftenvolle CDA in 1980 de federatiestructuur vaarwel zal zeggen en een nieuwe start zal hebben als één partij, waarin christenen elkaar onlosmakelijk gevonden hebben in de Nederlandse politiek. De beslissing tot die eenwording moeten wij allemaal in volle verantwoordelijkheid kunnen nemen. Dat vraagt nog veel voor de komende jaren. Politieke homogeniteit, duidelijke grondslag en eerlijke statuten zullen in ieder geval gewaarborgd moeten worden. We zullen alert moeten zijn en met alle kracht positief moeten meewerken om dat ene geloofwaardige CDA te bouwen. Wij hebben een taak van God in deze wereld: rentmeester zijn van wat Hij geschapen heeft. Dat moet onze inzet bepalen. Het tekent ook, dat wij het alleen kunnen in afhankelijkheid van Hem. Ik wens de CHU niet meer vele gelukkige jaren, maar ik wens ons allen wel nog vele politiek-gezonde jaren, samen met onze vrienden en vriendinnen uit KVP en ARP.

Ik wens voor het CDA toe, dat haar politiek gekenmerkt zal worden door dat, wat voor onze Unie altijd het principiële uitgangspunt was: zij wil zich laten leiden door de Bijbel en van daaruit meewerken aan de opbouw en versterking van een samenleving, waarin meer gerechtigheid heerst en waarin voor ieder mens een hoopvol perspectief is. Met die bede in het hart, die tegelijkertijd onze politieke intentie weergeeft, durf ik u met onze Unie te feliciteren en ons allen politiek heel goede jaren toe te wensen in een eerlijk, positief en bruggenbouwend CDA.

De breuk die er nooit had mogen komen

door: mr. W. Aantjes, voorzitter CDA-fractie Tweede Kamer

Het afgelopen weekeinde pakte ik uit mijn boekenkast nog eens de biografie van mr. Th. Heemskerk, geschreven door prof. mr. P. A. Diepenhorst. Heemskerk was in 1908 de formateur en premier van het kabinet, dat het (tegen de zin van Kuyper) tussentijds gevallen kabinet-De Meester opvolgde. Tegen de zin van Kuyper, want deze voorzag dat zijn kansen op terugkeer als minister-president lagen in de periodieke verkiezingen van 1909, niet in een tussentijdse kabinetscrisis. Hij kreeg niet zijn zin, maar wel gelijk, want het kabinet-Heemskerk zat tot de verkiezingen in 1913. Kuyper heeft dat nooit kunnen verwerken en dat heeft zijn persoonlijke verhouding tot Heemskerk, tot verdriet van de laatste, zeer ten ongunste beïnvloed, zoals boeiend en onthullend is beschreven in het boek van dr. J. Voerman over het conflict Kuyper-Heemskerk.

KUYPER EN HET CONFLICT

De combinatie van die twee begrippen heeft de loop van de kerkgeschiedenis en van de politieke geschiedenis van protestants Nederland mede bepaald. Daarvan kan ook het definitieve ontstaan van de CHU niet worden los gezien. In 1908; ook het jaar, waarin de anti-revolutionaire fractievoorzitter Heemskerk tegen de zin van Kuyper zijn kabinet vormde.

Hiermee zeg ik niet dat Kuyper de schuldige was van de scheuringen en breuken. Wel dat zijn karakter het alsnog vermijden van op zichzelf wellicht gerechtvaardigde conflicten bemoeilijkte.

In elk geval kunnen wij na 70 jaar één ding allemaal zeggen, ongeacht aan wiens kant wij in 1886 of in 1894 of in 1908 zouden hebben gestaan en ongeacht tot wiens kerkelijke of politieke nazaten wij gerekend worden: die scheiding had er nooit mogen komen.

Daarom kunnen wij vandaag opgelucht de CHU met haar zeventigjarig bestaan gelukwensen, want wij zijn op weg de breuk, die er nooit had mogen komen, te helen.

Daarmee keren wij ons niet tegen onze politieke voorvaders. Integendeel, want ondanks de toenmalige scherpe scheidslijn tussen rooms-katholieke en reformatorische christenen en ondanks de tweedeling tussen ARP en CHU zijn hun voormannen, Schaepman, Kuyper en De Savornin Lohman in de politiek samen blijven optrekken.

Dat is eigenlijk iets geweldigs, dat alleen verklaard kan worden uit de diepe principiële motieven die hen in de politiek dreven.

Als wij nu met elkaar de breuk, die er nooit had mogen komen, zullen weten te helen en bovendien door dezelfde principiële motieven gedreven zullen blijven, dan is er alle reden vandaag samen de CHU met haar zeventigjarig bestaan geluk te wensen.

Daarvan ben ik als voorzitter van de CDA-Tweede-Kamerfractie hierbij graag en met overtuiging de tolk.

W. Aantjes.

Dr. H. W. Tilanus verlaat het Tweede-Kamergebouw te Den Haag.

De activiteiten van dr. H. W. Tilanus van 1945 tot 1950

door: mr. H. K. J. Beernink, oud-voorzitter CHU

TILANUS EN DE RECONSTRUCTIE VAN DE CHU

Mij is wel eens de vraag gesteld: wanneer Tilanus er in 1945 niet was geweest, zou de CHU dan nog in stand gebleven zijn? Het is moeilijk dergelijke vragen te beantwoorden, omdat de feiten nu eenmaal anders liggen, maar ik zou geneigd zijn de vraag ontkennend te beantwoorden. Zonder Tilanus zou de Unie waarschijnlijk nu niet haar 70e verjaardag mogen vieren.
Tilanus heeft in de jaren 1945 en 1946 ontzaglijk veel werk verricht om de organisatie van de Unie weer overeind te krijgen. Tijdens zijn kampjaren heeft hij een clandestiene briefwisseling gevoerd met mensen uit alle achttien kamerkringen en vele statenkringen. Zodoende beschikte hij over vele adressen, waardoor direct in mei 1945 met de reconstructie kon worden begonnen.
Hoe was de toestand in mei 1945. Er waren voorstanders (b.v. prof. B.C. de Savornin Lohman) van een onmiddelijke fusie met de A.R. partij. Tilanus zag daar niets in. Zijn leven lang heeft hij daarvoor gewaarschuwd. Kerkelijke gevoeligheden en mentaliteitsverschillen konden, zo oordeelde hij, niet opzij gedrongen worden. Voor samenwerking stond hij open, maar er kwam in de praktijk niet veel van terecht. Tilanus kon mensen als Jan Schouten, De Wilde, Donner Sr. en andere zeer waarderen, maar van een hartelijke samenwerking met b.v. Jan Schouten was in feite geen sprake. Karakterverschillen speelden hierbij een rol. Tilanus en Donner Sr. pasten beter bij elkaar. Bij zijn afscheid als voorzitter van de Unie in 1958 kreeg ik als opvolger van Tilanus een waarschuwing mee: houd de Unie als zelfstandige politieke groepering in stand!
In 1945 waren er ook voorstanders (Van Walsum, Lieftinck, Van Rhijn) van een geheel nieuwe politieke partij. Zij zochten iets nieuws en wilden een doorbraak forceren. Veel verdriet heeft Tilanus gehad van het feit, dat het blad „De Nederlander" door met name mr. Van Walsum aan de Unie is ontnomen.
Anderen (Krijger) zochten het in de richting van wat later de Protestantse Unie zou worden. Weer anderen aarzelden. Er nu is het de grote verdienste van Dr. Tilanus geweest, dat hij in talloze bijeenkomsten, in woord en geschrift, velen die de Unie trouw wilden blijven en ook menige aarzelaar, heeft opgewekt om tot reconstructie van de Unie te komen. Tilanus heeft eer van zijn werk gehad. De Unie had vóór de verkiezingen van 1946 weer een behoorlijke organisatie. En ondanks het feit, dat Schermerhorn zei, dat er behalve Tilanus geen Christelijk-Historischen meer bestonden en ondanks adviezen om er mee op te houden, was Tilanus doorgegaan, gedreven door zijn rotsvast geloof in de diepere beginselen van de CHU en vol vertrouwen in de toekomst.
Dat de Unie in 1946 weer met 8 zetels in de Kamer kwam, mag voor een groot gedeelte worden toegeschreven aan de voortdurende aktiviteit van de heer Tilanus. Wat heeft hij gesjouwd, hoeveel nachtrust heeft hij opgeofferd, wat heeft hij het moeilijk gehad!
Dat de Unie in 1978 haar 70-jarig bestaan mag vieren, is vooral aan Dr. Tilanus toe te schrijven. De Unie dient hem daarom dankbaar te zijn!

TILANUS EN HET KARAKTER VAN DE UNIE

Hoezeer overtuigd van de noodzaak van de Unie als politieke groepering, was de heer Tilanus nochtans geen voorstander van een strak georganiseerde partij. Hij zag in het politieke gedrag van de Unie vooral iets van een levenshouding. Vaak heeft hij degenen, die van de Unie „een echte politieke partij" wilden maken, voorgehouden, dat dit wel eens het eind van de Unie zou kunnen zijn, omdat afval naar links zowel als naar rechts niet zou uitblijven. Laat de Unie maar een Unie blijven, zo sprak hij. Tegenstander was hij ook van een gedetailleerd verkiezings-programma. Niemand leest dat, zo zei hij. En niemand weet, wat er in een 4-jarige periode kan gebeuren.

TILANUS ALS VOORZITTER VAN DE KAMERFRACTIE

De waarheid gebiedt te erkennen, dat er in de periode 1945-1950 niet veel fractievergaderingen werden gehouden. Tilanus deed veel zelf af en luisterde zo af en toe eens naar de mening van anderen. Wel stimuleerde hij de fractieleden om de stukken goed te lezen en aan de debatten deel te nemen. Bij stemmingen gunde hij iedereen zijn vrijheid. Napraten lag niet in zijn aard. Ik overdrijf niet, wanneer ik zeg, dat hij zich in de toestanden anno 1978 moeilijk zou kunnen schikken.

TILANUS EN DE INDONESISCHE KWESTIE

In november 1976 is een interessante doktoraalscriptie verschenen van de hand van drs. Harrie Verheijen, toenmaals student aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. Deze scriptie draagt als titel „De houding van CHU en zending in de Indonesische kwestie". Hierin wordt ruim aandacht besteed aan de houding van de heer Tilanus. Deze deed op 6 mei 1946 een felle aanval op het toenmalige kabinet-Schermerhorn en sprak zich duidelijk uit tegen een erkenning van de Republiek Indonesië. Op 4 december 1946 sprak dr. Tilanus zich op een protestvergadering in Den Haag uit tegen de beruchte overeenkomst van Linggadjati, maar eind december 1946 begon Tilanus te twijfelen. Romme had zich uitgesproken vóór Linggadjati en Tilanus meende toen dat de zaak verloren was. Na veel inwendige strijd besloot hij, dat de voorgestelde grondwetsherziening moest worden aanvaard. In de staatscommissie, die zich bezig hield met de grondwetsherziening, nam hij het standpunt in, dat deze herziening moest worden gesteund. Dit is hem door velen bijzonder kwalijk genomen, vooral omdat hij noch de kamerfracties noch het dagelijks bestuur of het hoofdbestuur had geraadpleegd. Drs. Verheijen beweert, dat niet met zekerheid is te zeggen, wat de oorzaak van de standpuntswijziging van Tilanus is geweest. Contact met zendingsmensen? De houding van Romme?

Persoonlijk geloof ik, dat het feit, dat de Indonesische kwestie het zwaartepunt vormde van de Nederlandse politiek, waardoor andere zaken in het gedrang kwamen, een beslissende rol heeft gespeeld. „De mensen willen van deze kwestie af; er moeten zaken gedaan worden." Zo heeft hij mij eens toegevoegd.
Bekend is, dat Dr. Tilanus uiteindelijk vóór de souvereiniteitsoverdracht heeft gestemd. De Unie was toen allesbehalve eensgezind. Schade heeft dit haar niet gedaan. De Statenverkiezingen van 1950 brachten een uitstekend resultaat. Tot een scheuring kwam het niet en Tilanus bleef de onbetwiste voorman van de CHU.

DE ROL VAN TILANUS BIJ KABINETSFORMATIES

De rol van Dr. Tilanus bij kabinetsformaties was actief en positief, voor zover het aan kwam op een spoedige totstandkoming van een nieuw kabinet. „Het land moet geregeerd worden", kon men dikwijls uit zijn mond horen. Hoe korter een regeringsprogram was, hoe beter hij het vond. Lange programs gaven de oppositie gelegenheid tot het maken van kritische opmerkingen en jarenlange ervaring had dr. Tilanus geleerd, dat een program slechts ten dele kan worden verwezenlijkt. Een kabinetsformateur kon wat dit betreft op krachtige steun van Tilanus rekenen. Passief was echter zijn houding, wanneer namen voor eventuele bewindslieden moesten worden genoemd. Dit liet hij zonder bezwaar aan anderen over en Tilanus heeft menigmaal een advies terzake van Romme overgenomen. Zo schijnt Romme in 1948 Tilanus' aandacht gevestigd te hebben op de Amsterdamse wethouder mr. W.F. Schokking als minister van oorlog. Tilanus heeft toen iets gedaan wat hij later in hoge mate betreurd heeft: hij heeft de heer Schokking uitgenodigd voor een kennismakingsbezoek aan de fractie. Tijdens dit bezoek bleek, dat enkele leden van de fractie mr. Schokking liever als minister van verkeer en waterstaat wilden hebben.

De bijeenkomst beantwoordde daardoor slechts gedeeltelijk aan haar doel en Tilanus zei enkele dagen later: dat was eens en nooit meer. Ik kan me niet herinneren, dat een candidaat-bewindsman daarna ooit in de CHU-fractie is verschenen. Wat mr. Schokking betreft, Dr. Tilanus heeft tegenover Dr. Puchinger (Tilanus vertelde mij zijn leven, blz. 257) verklaard, dat hij schrok, toen hij hem voor het eerst in de Kamer hoorde. Had hij, achteraf bezien, verkeer en waterstaat maar gekozen, zo oordeelde Dr. Tilanus!

SLOTBESCHOUWING

Aan de figuur van Dr. Tilanus zitten vele positieve kanten en ook – zoals bij ieder mens – negatieve.
Bij mij overheerst het positieve in deze oprechte christen, die zich het evangelie van Jezus Christus in de politiek niet schaamde en daardoor velen aan zich verplicht heeft. Moge dit op de jaarvergadering van de Unie op 20 mei tot uiting komen!

Top, schiet op!

door: drs. A. D. W. Tilanus, oud-voorzitter CHU en oud-voorzitter CHU-fractie in Tweede Kamer

In de oprichtingsvergadering van de CHU in 1908 zei mr. A. F. de Savornin Lohman:
„Er kan slechts één basis zijn, en wel de christelijke. Daar het in ons land nog altijd hierom gaat, behoren van nature alle christenen saam, ook al bestaat er tussen hen verschil. Dit verschil lost zich tussen hen, die op christelijke bodem staan, wel op."

Toen ik in het voorjaar van 1966 tot voorzitter van de CHU werd gekozen, heb ik in het voetspoor van Lohman direct gezegd, dat de drie grote christelijke partijen niet meer los van elkaar konden werken en dat er een nauwer contact moest komen. Na voorbereiding in het bestuur en de Unieraad en in gesprekken met de voorzitters van KVP en ARP, de heren mr. P. J. M. Aalberse en mr. W. P. Berghuis, had op 24 april 1967 de eerste formele vergadering plaats van de delegaties van de drie besturen. Dat is de officiële begindatum van de groei naar het CDA.

Op deze groei hebben zowel remmende als stimulerende invloeden ingewerkt. Ik noem eerst een drietal remmende invloeden.

Zowel in het dagelijks bestuur als in het hoofdbestuur en de Unieraad gingen er steeds stemmen op, die maanden tot terughoudendheid. Men meende, dat de achterban niet rijp was voor enig samengaan, noch met de ARP, noch met ARP en KVP tezamen. Men vreesde, dat de kenmerken van de CHU verloren zouden gaan, nl. de theocratische inslag en de grote individuele vrijheid. De naam Unie was er niet voor niets!

Deze stroming heeft zijn bedding gekregen in de **Centrumgespreksgroep.** De groep ging zich als zodanig in brieven richten tot de leden van hoofdbestuur en Unieraad en tot de kiesverenigingen. Er was voortdurend kritiek op de met grote meerderheid genomen besluiten. Men trachtte zich te presenteren als organisatie binnen de Unie. Als voorzitter moest ik mij daartegen verzetten. Zowel binnen de Unie als in de beeldvorming naar buiten heeft de groep de voortgang geen dienst bewezen.
De tweede stroming, die gelukkig niet ernstig remmend heeft gewerkt, was het **Landelijk Comité Vriendenkring AR/CH.** Deze groep meende dat er samenwerking, liefst fusie moest komen tussen de ARP en de CHU. Dat zou van onderop moeten groeien en daarom richtte de groep zich per brief tot alle kiesverenigingen om tot federatie-vorming over te gaan. In een gesprek met de Vriendenkring in mei 1966 heb ik namens het dagelijks bestuur gezegd dat wij geen bezwaar hadden tegen samenwerking op plaatselijk niveau, maar dat wij er wel bezwaar tegen hadden, dat een landelijke organisatie naast de CHU dit ging stimuleren. Bovendien vroegen wij ons af, of wij het station van samengaan van ARP en CHU, waarvoor in onze kring toch al niet veel werd gevoeld, niet reeds voorbij waren, mede gezien het structuurrapport dat de KVP inmiddels had opgesteld. De Vriendenkring heeft zich daarna loyaal opgesteld.

Meer remmende invloed hebben we ondervonden van een derde stroming in de zestiger jaren, n.l. een groep leden van KVP, ARP en CHU, die bijeen kwam in Hotel American te Amsterdam. Vandaar de aanvankelijke naam Americain-groep, die in mei 1967 werd omgezet in de **„Politieke werkgroep van christen-radicalen".**

Het dagelijks bestuur van de CHU heeft vanaf het begin contact gehouden met de CH-leden van deze groep en de afspraak gemaakt, dat de resultaten van de werkgroep zouden worden ingebracht in de eigen partijen. Dat is na het congres van de christen-radicalen op 10 en 11 november 1967 ook gebeurd.

Nadat echter de heer drs. J. M. Aarden en drie anderen uit de KVP-Tweede Kamerfractie waren getreden, werd op 2 maart 1968 de Politieke Partij Radicalen opgericht onder voorzitterschap van de heer P. C. W. M. Bogaers. De heer E. C. M. Jurgens, die lid was geweest van de „Groep van 18", werd vice-voorzitter. Na korte tijd sloten zich ook enige AR- en CH-leden aan.
Uiteraard heeft deze ontwikkeling vooral binnen de KVP de nodige aandacht gekregen en kostbare tijd in beslag genomen.

vervolg op pagina 5

Ongeveer 10 jaar geleden

door: mr. Y. Scholten, oud-minister van justitie

De opdracht van de redactie luidde om in dit nummer ter gelegenheid van het 70-jarig bestaan van de Unie iets te schrijven rondom het rapport van de Commissie, die onder mijn leiding stond, van 29 juni 1967 1), inzake de structuur en de toekomst van de CHU.
Wij gaan in onze gedachten terug naar de jaren zestig. De studentenopstand in Parijs en de Maagdenhuisgebeurtenissen (1968) hadden nog niet plaats gevonden. Provo had zich reeds vertoond.

De kabinetten-Marijnen (1963-1965) en Cals (1965-1966) waren een betrekkelijk korte tijd aan het bewind geweest, het eerste met en het tweede zonder CH-deelneming. Het einde van het laatstgenoemd kabinet had vooral aan de linkerzijde reeds snel traumatische effecten veroorzaakt. Men vergat al heel spoedig, dat als de motie-Schmelzer er niet was geweest, het kabinet binnen enkele maanden zeer waarschijnlijk toch zou zijn gestruikeld en dan niet door een actie van de regeringspartij, de KVP, doch door de interne spanningen binnen de andere grote regeringspartij, de PvdA. Alle tekenen duidden daarop.
Het overgangskabinet-Zijlstra (uitsluitend KVP en AR; kunt gij u dat nu nog voorstellen?) nam de verantwoordelijkheid voor Kamerontbinding op zich en de verkiezingen volgden. Wij leefden nog in de jaren zestig – in ieder geval wat de CHU betreft – in het systeem van de volstrekte dualiteit. Het contact tussen CH-bewindslieden en CH-kamerleden, zeker met de fractieleider Tilanus Sr., die zich in 1963 terugtrok uit het politieke leven, bestond uit het vriendelijk elkaar toeknikken in de Kamer of in de wandelgangen.
CH-bewindslieden werden niet uitgenodigd bij vergaderingen van de Unieraad, dat toen een adviserend college was, doch slechts bij de algemene vergaderingen. Toen ik in 1959 Staatssecretaris van OKW werd, was een van de eerste lessen in „parlementaire gebruiken" die mijn Minister Cals mij gaf: bewindslieden komen nimmer in de koffiekamer van Eerste of Tweede Kamer; dit was niet alleen een regel, het gebeurde ook niet. Nieuwspoort, dat inmiddels was ontstaan, werd slechts bezocht als men er voor een persconferentie moest zijn. Misschien waren er toen minder „lekken" al waren zij er wel.
In het najaar 1966 rommelde het aan de politieke hemel. De wisseling van paarden, t.w. van VVD naar PvdA in 1965 zonder dat daaraan verkiezingen ten grondslag lagen en het ten val brengen van het kabinet Cals, en de beginnende beroering in de maatschappij schiepen onzekerheid. Al moest DS'70 nog worden opgericht (om weer te verdwijnen) 'D'66 kwam met volle kracht opzetten als beweging, die het gehele systeem van onze politieke partijen even zou opblazen met als doel vervolgens zelf weer in de vergetelheid terug te keren.

LOYAAL

De CHU had tijdens het kabinet-Cals onder leiding van Beernink een loyale oppositie gevoerd (Beernink en de zijnen waren in 1965 zorgvuldig uit het kabinet gemanoeuvreerd) en had het kabinet-Zijlstra in de enkele maanden van zijn bestaan gesteund. Zij had in 1966 zeer gunstige verkiezingen gehad en daarbij een percentage van 9,7 procent van de stemmen gehaald, goed voor – omgerekend op Kamerverkiezingen – 15 zetels, twee meer dan zij er had. Met een zeker optimisme werd de uitslag tegemoet gezien. Groot was de teleurstelling, toen bleek dat geen winst werd geboekt, doch verlies, al was die dan maar één zetel. Het stemmenpercentage was slechts 8,15 procent (in 1963: 8,5 procent). De grote winst van D'66 was een teken aan de wand.
Het Dagelijks Bestuur van de Unie belegde zeer kort na de verkiezingen een vergadering van de Unieraad en stelde een Commissie in van drie man, zijnde A. J. Kaland, Jac. Huijsen en mijzelf. In bestendige eendracht werkten wij gedurende enkele maanden intensief samen, ook met het medelid Huijsen, die nog geenszins de tekenen vertoonde van een eenzame solist en evenmin van iemand, die zich tot een andere politieke partij bekeerde.
De CHU heeft nooit bij uitstek bekend gestaan vanwege de kracht van haar organisatie, zeker niet van haar centrale organisatie. Haar verleden als verbond van kiesverenigingen, c.q. van kamerkringen werkte in dit opzicht door. Partijen als ARP en PvdA zijn altijd beter en strakker georganiseerd geweest dan de CHU.
Het advies, dat na vier maanden werd uitgebracht, behandelde dan ook voor een deel organisatorische vraagstukken. Het was gericht op versterking van de Unie naar binnen en naar buiten.
Het gaf een analyse van de uitslag en bevatte kritiek op de wijze, waarop de verkiezingsactie was gevoerd. Te veel was op het oude stramien voortgeborduurd: met niet veel geld wat propaganda maken, met een vrij zwakke organisatie werken, sprekers voor eigen kring laten optreden en onvoldoende en niet professioneel genoeg gebruik maken van t.v., radio en pers. Een aantal suggesties voor de toekomst werden gedaan.
Een volgend hoofdstuk betrof de samenstelling van de kamerfractie en de daarmee in verband staande kandidaatstelling. Voorgesteld werd o.m. het automatisme, dat zittende kamerleden zonder meer terugkwamen af te schaffen, aandacht te geven aan het stellen van oud-bewindslieden op de lijst, het instellen van een adviescommissie, die een advies diende te geven over de opstelling van de kandidatenlijst en het aanwijzen van de lijsttrekker door de Unieraad.

OPGEVOLGD

Een groot deel van deze adviezen is opgevolgd. De adviescommissie is er voor de verkiezingen in 1971 geweest, doch – zoals het vaker gaat – het idee werkte iets minder goed dan werd verwacht en de commissie is daarna weer verdwenen.
Verder behandelde de commissie de interne partijstructuur. Van de conclusies noem ik hier het organiseren van een jaarlijks politiek congres (pas in het CDA gerealiseerd!), het beter functioneren van de Unieraad, die toen nog bestond naast het Hoofdbestuur en het Dagelijks Bestuur en het doen benoemen van een aantal leden van de Unieraad door de algemene vergadering in plaats van uitsluitend door de kamerkringen.

Voorts werd voorgesteld het voorzitterschap van de Unie en dat van de Unieraad in één persoon te verenigen, de regionale indeling te bestuderen en de Nederlander en het maandblad Binding samen te voegen. Ook hier werd weer een groot deel van de adviezen overgenomen, soms enigszins gewijzigd b.v. wat het aantal door de algemene vergadering te benoemen leden van de Unieraad betreft, dat op 12 werd gesteld, in plaats van op 25. De ene voorzitter is er gekomen, de Nederlander en Binding zijn samengegaan.

Het laatste organisatorische punt bevatte het advies tot versterking van het bureau van de Unie, het verhogen van de contributie, het verbeteren van de samenwerking met de Savornin Lohmanstichting en het invoeren van een centrale ledenadministratie. Het is er allemaal van gekomen.

INTERESSANT

Tenslotte wil ik stilstaan bij het hoofdstuk van het advies over de politieke aspecten. Dit hoofdstuk is als men het thans nog eens herleest, interessant, omdat men er lijnen in aantreft, die thans in het CDA worden gerealiseerd en ook lijnen, die duidelijk in de richting van een CDA wijzen. Men zij er zich van bewust, dan ten tijde van het uitbrengen en het behandelen van het advies de christen-radicalen binnen de christen-democratische partijen kwamen opzetten, hetgeen binnen de KVP tot afsplitsing en oprichting van de PPR leidde. Enkele ARP-ers sloten zich daarbij aan. Binnen de CHU was hetzelfde geluid er wel, doch men bleef de Unie trouw.

In de eerste plaats wordt in het advies het verlangen geuit naar een duidelijke vormgeving van het eigen politieke standpunt en derhalve niet uitsluitend een beginselpartij te zijn. „Geen programpartij maar een beginselpartij met een program, waarbij evenveel nadruk ligt op het begrip „beginsel" als op „met een program", zo zegt het advies het. Elders in één der conclusies wordt het als volgt geformuleerd: „Herziening van het beginselprogram op basis van de gedachte, dat de CHU een beginselpartij met een program is, die haar grondslag vindt in een beschouwing van mens en maatschappij, berustend op het Evangelie". Het is een goede zaak, dat wij CHU-ers deze gedachten in het CDA terugvinden.

De commissie beval aan om tot nauwere contacten met KVP en ARP te komen, ook in het politiek handelen in de Staten-Generaal en om gemeenschappelijke activiteiten van de drie wetenschappelijke instituten aan te vatten. Het uitsluitend overleg met de ARP is een gepasseerd station, aldus werd in 1967 gezegd. De mogelijkheid om tot een gemeenschappelijk verkiezingsprogram te komen, moest onder ogen worden gezien.

OPEN STAAN

En tenslotte werd aanbevolen open te staan voor ontwikkelingen in de richting van nieuwe partijstructuren. Nog een enkel citaat in dit verband:

„Of het te zijner tijd tot een volledige fusie zal komen valt thans niet te voorspellen". „De CHU, die nimmer het standpunt heeft ingenomen dat zij ten eeuwigen dage zou bestaan en zou moeten bestaan, zal daarbij de vraag van eigen bestaansrecht ernstiger dan voorheen onder ogen moeten zien. De commissie is van mening, dat dit zelfstandig bestaan van de Unie op dit ogenblik volledig verantwoord is. Men zal echter niet bij voorbaat moeten uitsluiten dat de toekomst een ander beeld geeft dan het heden. De CHU zal dan ook volledig moeten openstaan voor nieuwe partijstructuren, indien deze beter zouden zijn dan de huidige is".

„Tegelijkertijd zal het beleid op de mogelijkheid van deelname aan een groter geheel moeten zijn gericht, indien over de basispunten van een dergelijke partij tot overeenstemming kan worden gekomen. De grondslag zal in het Evangelie moeten blijven liggen".

Deze citaten spreken voor zich zelf.
In een algemene vergadering van 17 december 1967 onder leiding van Tilanus Jr., die zowel overweldigend was door het aantal aanwezigen (als ik mij goed herinner ongeveer 1.700) als belangrijk door de besluitvorming, werd het Dagelijks Bestuur opgedragen voort te gaan met ARP en KVP te streven naar een samenwerkingsverband met deze partijen. De CHU had een belangrijke stap gezet. Zij hield niet langer de boot af. Vele stappen moesten nog volgen, maar het CDA is er en men weet dat het er is. Nu nog de laatste stap.

2 mei 1978. Y. Scholten.

1) zie „de Nederlander" van 7 juli 1967.

---

vervolg van pagina 4

Maar ook in de CHU ondervonden we moeilijkheden. Zo heeft een groep radicalen op de Algemene Vergadering op 17 en 18 mei 1968 in Groningen geprobeerd de gesprekken in de Groep van 18 te blokkeren, met het motief, dat de CHU eerst zelf een politiek program diende op te stellen. Een daartoe strekkende motie werd met overgrote meerderheid verworpen.

Nu ga ik een paar stimulerende invloeden op de groei van het CDA noemen.
Zolang er een Europees parlement bestaat, is er ook een **Europese Unie van christen-democraten** geweest. Daarin troffen de bestuursleden van de christen-democratische partijen elkaar, ook die van de Nederlandse partijen. Ik herinner mij een congres van de EUCD in de nazomer van 1968 in Venetië, dat ik vanuit de CHU met prof. dr. G. C. van Niftrik en onze toenmalige secretaris dr. H. A. Schuring mocht bijwonen.

Wij hebben toen veel gesprekken gehad met onze collega-bestuursleden van KVP en ARP. Prof. Van Niftrik leidde op zondagmorgen een kerkdienst in ons hotel, waaraan bijna alle Nederlandse congresgangers deelnamen. Zo leerden we elkaar kennen en vertrouwen en dat soort activiteiten bevorderen de groei enorm.
In februari 1968 traden voor de televisie en in Drachten de drie fractie-voorzitters Schmelzer, Biesheuvel en Mellema, gezamenlijk op. Zij demonstreerden daarmede de gegroeide saamhorigheid en de wens om in die richting verder te gaan. **„Samen uit, samen thuis"** zei de heer Mellema.
De christen-radicalen maakten over dit optreden een geweldige stampij en ook de aanhangers van de centrumgespreksgroep waren er niet gelukkig mee. De Unieraad van de CHU echter, op 24 februari 1968 in Utrecht bijeen, ondersteunde met overgrote meerderheid het optreden van de CH-fractievoorzitter en sprak in een motie uit, dat het optreden van de drie fractievoorzitters tezamen, een bijdrage was in het streven naar een verdergaande samenwerking van de drie christelijke partijen. Zo'n uitspraak voel je als geweldige stimulans om op de ingeslagen weg voort te gaan.
In januari 1969 verzonden **de drie partijvoorzitters één brief** aan hun plaatselijke, regionale en provinciale afdelingen over de samenwerking bij de komende verkiezingen voor Provinciale Staten en Gemeenteraden. De partij-bureau's werden namelijk overstroomd met vragen of men met gemeenschappelijke lijsten kon uitkomen. Het was duidelijk, dat er beweging kwam in het grondvlak en dat van de top enige leiding werd verwacht. Dat werd in de Groep van 18 besproken. Resultaat was de gemeenschappelijke brief, waarin positief werd gereageerd op mogelijke samenwerking. Dat mocht dan nog niet tot fusie leiden, maar een gemeenschappelijke kandidatenlijst, steunend op een gemeenschappelijk provinciaal of gemeentelijk program van de drie partijen werd mogelijk geacht. Voor de eerste maal spraken de landelijke besturen van ARP, CHU en KVP zich zwart op wit in deze brief er voor uit dat het een goede zaak was, dat niet alleen op nationaal niveau in de Groep van 18, maar ook op provinciaal, regionaal en gemeentelijk vlak de mogelijkheden tot samenwerking werden onderzocht. Van die brief is een duidelijke stimulerende invloed uitgegaan.

De meest stimulerende ervaring in de CHU was voor mij wel de **Buitengewone Algemene Vergadering op 16 december 1967.** Gewoonlijk werden de Algemene Vergaderingen bezocht door 300 à 500 leden. Hier kwamen ruim 1700 leden bijeen! Na uitvoerige discussie, waaraan ook aanhangers van Centrumgespreksgroep en christen-radicalen volop deelnamen, werd een resolutie met vrijwel algemene stemmen aangenomen, waarin het dagelijks bestuur gevraagd werd voort te gaan met de delegaties van ARP en KVP te streven naar een samenwerkingsverband. Die zee van oranje vlaggetjes was een machtig gezicht! Het hoogste orgaan, de vertegenwoordiging van het grondvlak, sprak zich duidelijk uit.
Sinsdien kon men niet meer zeggen, dat het grondvlak niet rijp was voor enig samengaan. Integendeel, steeds kwamen er vragen: Hoe ver is het? Wat komt er nu van?

Wanneer horen we wat? Kunnen jullie niet wat opschieten?
Velen in het grondvlak waren erg teleurgesteld dat we voor de verkiezingen van de Tweede Kamer in 1972 niet met één lijst uitkwamen. Toen dreigde, dat ook voor de verkiezingen in 1977 geen gemeenschappelijke lijst zou worden gevormd, kwam het grondvlak in beweging. In zeer korte tijd werden tienduizenden handtekeningen gezonden naar de partijtoppen om te zeggen: **„Wij horen bij elkaar".** De besturen moesten wel gehoor geven aan deze roep van onderop om eenheid.

In mijn openingsrede van de Algemene Vergadering van de CHU op 17 mei 1968 heb ik gezegd, dat wij bezig waren te zoeken naar een samenwerking, die wellicht vormgevend zou zijn voor de politieke verhoudingen in ons land voor enige decennia. Het eerste decennium sindsdien is voorbij en de verkiezingsresultaten van het CDA hebben die uitspraak bevestigd.
Dat betekent, dat de besturen van ARP, CHU, KVP en CDA niet meer mogen talmen met de vorming van **één christen-democratische volkspartij.**

De basis vraagt duidelijk: **„Top, schiet op!"**

A. D. W. Tilanus.
Arnhem, 10 april 1978.

scholing/verplaatsing/arbeidsverhoudingen/terbeschikkingstelling van arbeidsplaatsen/bijdrageregeling bij indiensttreding van werknemers/overheidssteun aan bedrijven/loonmaatregelen/wet selectieve investering

zijn niet langer onbekende kreten als u de nieuwe documentaire uitgave

Overheidsmaatregelen bedrijfsleven

aanschaft.

Het nieuwe handboek en naslagwerk voor alle ondernemers, bedrijven en instellingen.
Een bij uitstek praktijkgerichte uitgave die u financieel voordeel kan opleveren.
Financieel voordeel voor u, uw bedrijf en uw werknemers. De uitgave wijst u de weg door het labyrint van de reeds genomen en mogelijk nog te nemen overheidsmaatregelen ter stimulering van het bedrijfsleven. Dubbel voordeel, omdat de uitgave u zoektijd bespaart en u een handreiking biedt door u de weg te wijzen, hoe u voor de diverse regelingen in aanmerking kunt komen.

Ken uw recht(en)! De maatregelen zijn immers genomen in aller belang. Maar zonder goede documentatie komt u niet ver. Laat daarom *Overheidsmaatregelen bedrijfsleven* uw raadsman zijn.

Door de systematische inhoudsopgave en het uitgebreide trefwoordenregister is het opzoeken van de gewenste informatie een kwestie van seconden.

Intekenprijs f 35,– (direct na verschijning f 45,–), inclusief o.b. en exclusief verzendkosten.

De uitgave kan niet verouderen. Aanvullingen, die in abonnement worden toegezonden en tegen paginaprijs in rekening gebracht, zorgen ervoor dat de uitgave bij blijft.

Ook verkrijgbaar via de boekhandel. ISBN 90 6095 475 9

Vuga Boekerij
Uitgeverij Vuga bv/Postbus 16063
2500 AC 's-Gravenhage

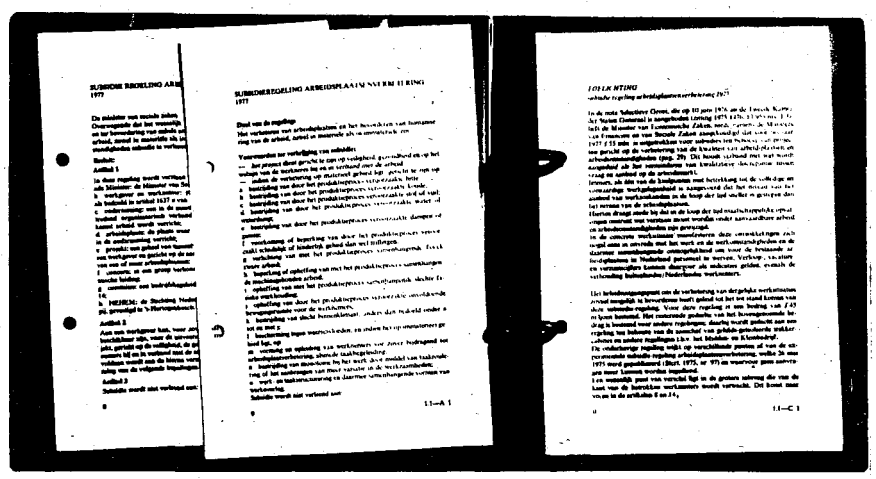

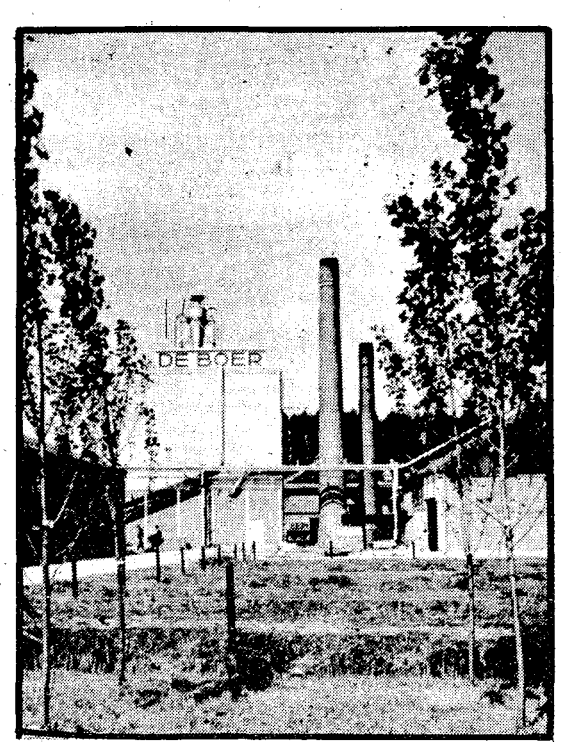

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

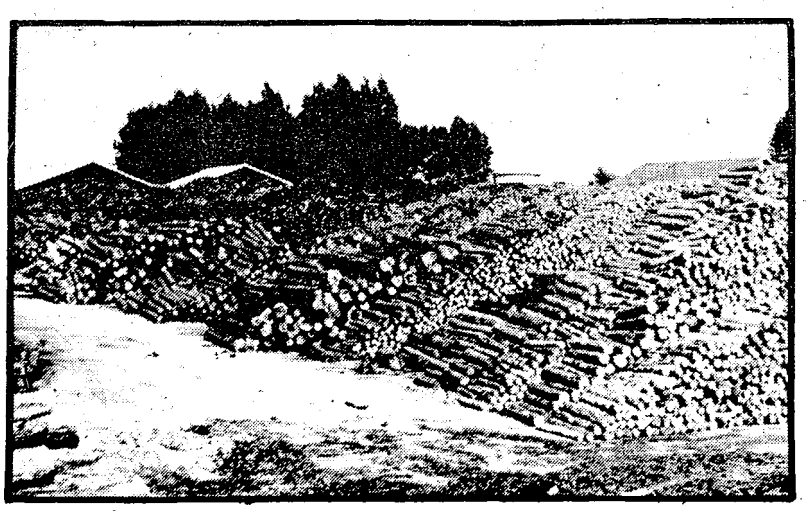

Trouw
dat is duidelijk de andere manier van een ochtendblad maken.

Een legertje felle journalisten maakt dagelijks een opmerkelijk ochtendblad: Trouw.

Ze doen dat met veel vaart en durf. Grondig, bekwaam en betrouwbaar. Moet ook wel, want de lezers willen nu eenmaal verhelderend en informatief nieuws. En een kritische instelling is de redaktie niet vreemd.

Dat is de manier waarop Trouw een ochtendblad maakt. En het resultaat is een opmerkelijke krant! Verrassend goed in z'n berichtgeving, aanpak en benadering!

Niet alleen voor de 355.000 dagelijkse lezers, maar voor een ieder bereikbaar.

Trouw is ook een krant voor het gezin: met een culinaire rubriek, met artikelen over opvoeding en school, met een autorubriek, met konsumentennieuws, strips voor de jeugd en nog véél meer.

Vul de bon in of bel ons even op (020-913456). Veertien dagen lang kunt u TROUW gratis beoordelen. En als u dan besluit dat u TROUW niet meer wilt missen, krijgt u op het abonnementsgeld voor het eerste kwartaal een welkomstreduktie van f 6,55.

Trouw
In deze krant
Aartsbisschop wordt maandag begra
Cyprus rouwt om Mak

Zend deze bon in een ongefrankeerde envelop aan TROUW/KWARTET BV, Antwoordnummer 2792, Amsterdam.

Naam .....

adres .....

tel. .....

Ik wil wel eens kennismaken met TROUW

o Stuur mij die krant veertien dagen gratis

o Noteer mij na deze proefperiode als abonnee

NL **12**

bon

Over de CHU-fraktie in de Eerste Kamer

door: dr. J. W. van Hulst, voorzitter CDA-fractie Eerste Kamer en oud-voorzitter CHU-fractie Eerste Kamer

dertig procent

Van de zeventig jaren dat de CHU-fractie in de Senaat opereert, kan ik ruim 30 procent overzien; want ik mocht in dat illustre gezelschap in 1956 mijn intrede doen. De Kamer bestond toen nog uit vijftig leden; mr. Lichtenauer en ik werden op 3 juli 1956 beëdigd, om de plaats in te nemen van twee vertrekkende hoogleraren: prof. De Zwaan, de Leidse theoloog en prof. F. C. Gerretson, de Utrechtse Indoloog.

Het ging in de Unie toen nog enigszins anders toe, dan op 't ogenblik. Dat blijkt uit de wijze waarop ik tot senator werd verheven. Het gebeurde als volgt: in de lente van 1956 werd ik 's nachts om half twee opgebeld, met de vraag of ik in de Eerste Kamer zitting wilde nemen. Mijn onthutste reactie was ongeveer als volgt: als ik „ja" zeg, mag ik dan weer gaan slapen?

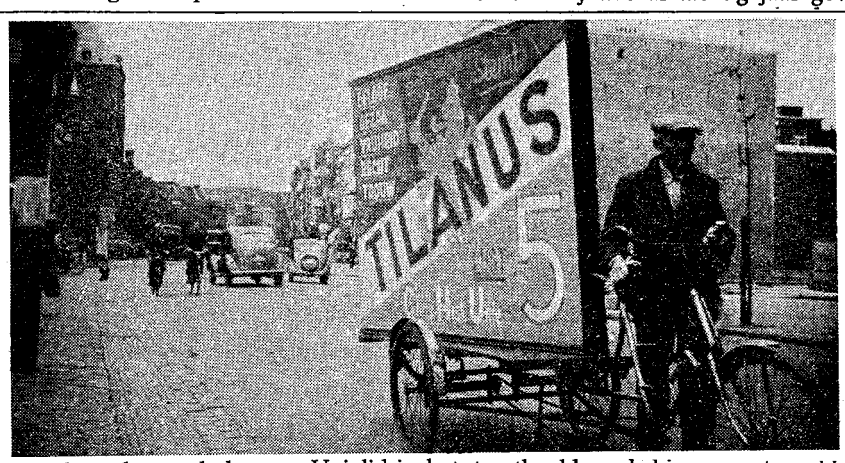

Zo verscheen lang geleden een Unielid in het straatbeeld om de kiezers op te wekken op de CHU te stemmen.

Intussen was ik al jarenlang lid van de CHU: sinds 1929; ik was toen 18 jaar. Mijn vader betreurde dit besluit in ernstige mate: hij was zelf principieel voorstander van de Hervormd Gereformeerde Staatspartij van ds. Lingbeek.

Intussen viel het voor Lichtenauer en mij niet mee, om de zetels van De Zwaan en Gerretson in te nemen. Vooral de laatste was een uiterst markante figuur, die door zijn scherpte van oordeel gevreesd was, zowel bij zijn politieke tegenstanders als bij zijn vrienden. Hij verzette zich op staatsrechtelijke gronden zeer gepassioneerd tegen de onafhankelijkheid van Indonesië; hij viel Beel ongemeen fel aan, toen deze in twijfel trok, of Amsterdam op historische gronden wel recht had om de hoofdstad te zijn. Gerretson liet niets na om de historische documenten daarvan te tonen. Toen de wet op het kleuteronderwijs in behandeling was, vroeg Gerretson aan de minister of het werkelijk voor kleuterleidsters nodig was om kinderpsychologie te studeren, als ze kleuters op een potje moesten zetten. Hij haalde – om nog een laatste voorbeeld te noemen – de toorn van de kamervoorzitter en van het gehele kabinet op zich, toen hij zeide: dit is een kabinet van doodgravers. De voorziter eiste, dat hij deze kwalificatie terugnam, maar Gerretson reageerde uiterst ad rem: de minister heeft gezegd, dat hij zijn collega's over deze kwestie zal aanspreken; de ministers zijn dus aansprekers, en aansprekers zijn doodgravers . . .

Zo is Gerretson, die onder het pseudoniem Geerten Gossaert zich een blijvende plaats in de Nederlandse letteren verworven heeft, een zeer omstreden figuur geweest in de CHU. Maar zijn bekwaamheden waren ongemeen groot.

OVER VOORZITTERS

In 1956 was mr. Kolff voorzitter van de CHU-fractie; hij was hoogbejaard, en als zodanig paste hij zeer goed in het beeld, dat de gehele Senaat bood. De nestor van de Kamer was de ARP-man prof. Anema (geb. 1872).

Kolff was een mild man, zowel in de rechtspraak – hij was kantonrechter te Geldermalsen – als in de politiek. Trouwens, in die tijd was iedereen die de CHU vertegenwoordigde per definitie mild, uitgezonderd Gerretson en Pollema. De fractie maakt op mij sterk de indruk van een groep individualisten; ieder ging z'n eigen weg, ook in z'n stemgedrag. Vooral burgemeester Reijers (Kamerik) wenste zich niet aan anderen te storen. Toch was de sfeer onderling erg goed; misschien ook omdat men individualist mocht zijn.

Kolff is feitelijk in het politieke harnas gestorven. Hij was al tachtig jaar geweest, toen hij voor de fractie nog de algemene politieke beschouwingen hield; een week later was hij al begraven.

Z'n opvolger als voorzitter mr. Pollema had een geheel andere persoonlijkheidsstructuur. Door z'n langdurig lidmaatschap van de Senaat was hij door alle politieke wateren gewassen. Hij beschikte over een scherp analyserend vermogen en hij kon een vlijmscherp betoog houden. Friesch-christelijk-historisch in hart en nieren, was hij uitgesproken anti-Anti-Revolutionair; zeker geen man die warm zou lopen voor een CDA. Maar door zijn intelligente vertogen dwong hij de Kamer tot luisteren. Pollema had in z'n jonge jaren een ernstig verkeersongeval gehad, waardoor hij gedeeltelijk verlamd werd; alleen op reis gaan kon hij niet; zelfs bij de meest normale menselijke handelingen (eten, naar 't toilet gaan) had hij hulp nodig. Maar niemand heeft hem ooit een klacht horen uiten.

Ik zou in dit artikel schromelijk tekort schieten, als hier de naam van mevrouw Pollema ongenoemd bleef. Tientallen jaren vergezelde zij haar man op de reis van Leeuwarden naar Den Haag; zij hielp hem met alles. Een mensenleven lang heeft zij getoond, hoe mateloos de liefde geven kan.

Naast Kolff en Pollema moeten we zeker Vixseboxse noemen, waarvan een socialist eens zei: dit is de meest integere man die ik ooit heb ontmoet. Toen de EEG tot stand kwam, was Vixseboxse ons eerste lid in het Europees Parlement.

Tenslotte nog twee fractievoorzitters: Geuse en Bührmann. De Zeeuw Geuse, landbouwspecialist, beschikte over een onverwoestbare wil om te leven en om te werken. Die wil had hij als geen ander nodig, omdat z'n gezondheid hèt grote probleem in z'n leven was. Als fractievoorzitter had hij een grote naam in de Kamer; als mens had hij slechts vrienden. Nog in 't midden zijner jaren moest hij afhaken, een besluit dat hem uiterst zwaar viel. Maar 't kon gewoon niet langer. Bij zijn afscheid bereidde de Kamer hem een receptie die onvergetelijk was. Men dient daarbij goed te begrijpen, dat deze receptie een uniek gebeuren was; voor andere vertrekkende leden is er nooit zo iets geweest.

Burgemeester Bührmann heeft maar kort de fractie mogen leiden. Uiterlijk maakte hij de indruk sterk te zijn als een reus. Misschien heeft hij te veel van z'n krachten gevergd. Misschien heeft z'n verzetswerk in de oorlogstijd hem toch dieper aangegrepen, dan hij zelf wilde toegeven. Hij werd met één slag geveld. De rouwdienst werd geleid door prof. Van Niftrik en door ons fractielid dr. Beerekamp. Merkwaardigerwijs is het levenseinde van Bührmann, Van Niftrik en Beerekamp volstrekt identiek: een hartaanval betekende het onmiddellijke einde.

VAN CHU NAAR CDA

De gang van CHU- naar CDA-fractie is geen schoorvoetende geweest. De fractie ging deze weg welbewust, weloverwogen en gewild. Natuurlijk waren er aanvankelijk twijfels, maar die waren er ook bij KVP en ARP. Reeds vóór de drie fracties als een eenheid opereerden, was er reeds een herhaald preludium op deze eenheid: vele malen traden de drie christen-democratische partijen met één spreker voor het voetlicht; het stemgedrag verliep vrijwel steeds synchroom. In september 1977 was de ene fractie een feit, nadat we een jaar als „inter-fractie" geëxperimenteerd hadden. Het moet voor de gehele CHU een grote voldoening zijn, dat zowel in de experimentele als in de definitieve fase de leiding werd gelegd in handen van een CHU-man.

Rest ons nog de vraag, of wij niet met een zekere weemoed afscheid nemen van een zeventigjarig bestaan van de CHU-fractie in de Senaat.

In een bepaald opzicht is deze weemoed er stellig. We hebben steeds met de ons geschonken krachten geprobeerd iets van grondslag en uitgangspunt van de CHU in de Eerste Kamer te realiseren. Zonder ons ook maar enigszins te verhovaardigen, mogen we toch zeggen, dat ons werk door de andere politieke groeperingen met respect bejegend is. Sterk kwam dit naar voren, toen een aantal jaren geleden een nieuw lid tot onze fractie toetrad. Bij het gebruikelijke kennismakingsbezoek bij de voorzitter der Kamer zei deze socialist: ik feliciteer u niet alleen met uw benoeming, maar ik feliciteer u vooral met het lidmaatschap der CHU-fractie: daar zult u de hardst werkende leden van deze Kamer vinden. Aldus de voorzitter prof. Mazure.

De vergaderingen van de zeven man (later zes man plus één vrouw) tellende CHU-groep hebben zich steeds gekenmerkt door een heel aparte sfeer. Er is dus heus wel enige weemoed. Maar staande in het heden, gebogen over het verleden, zien wij naar de toekomst: de nieuwe CDA-fractie staat aangetreden en is paraat. Alle leden zijn ervan doordrongen, dat ze er iets goeds van moeten maken.

De CHU-fractie in de Senaat behoort wellicht definitief tot de historie; zij heeft haar plicht gedaan, zij gaat nu heen in het besef dat zij plaats maakt voor het betere. Het moge de CDA-ers in de Eerste Kamer tot heil van land en volk zeer goed gaan.

Een bekend beeld voor de bezoekers van de algemene vergadering van de CHU: met behulp van vlaggetjes wordt gestemd.

CH-Tijdschrift gewijd aan CHU-jubileum

Dezer dagen verschijnt een dubbele aflevering van het CH-Tijdschrift gewijd aan het 70-jarig bestaan van de CHU.

Drie auteurs geven in dit nummer herinneringen en indrukken weer.

Mr. dr. J. van Bruggen schrijft over de CHU vóór 1940. Hij bestreedt onder meer aandacht aan Lohman, De Visser, Schokking; de redaktie van het dagblad „De Nederlander"; en de organisatie van de CHU.

Ir. M. A. Geuze, oud-voorzitter van de CHU-Eerste Kamerfractie gaat in op de periode van 1946 tot 1966. In zijn bijdrage treft men onder meer de namen aan van mr. R. Pollema, prof. Gerritson en Tilanus sr.

Mr. O. W. A. Baron van Verschuer schrijft over „Het CDA en de CHU". De oud-CHU-voorzitter behandelt de periode van 1966 tot heden.

Daarnaast bevat dit nummer bijdragen van enkele auteurs buiten de CHU, onder meer van de oud-ARP senator en oud-hoofdredakteur van het Friesch Dagblad, de heer H. Algra.

Door zijn rijke, gevarieerde inhoud, is dit een nummer geworden om te bewaren. Deze dubbele aflevering van het CH-Tijdschrift mag ons inziens geen enkel Unielid missen.

U kunt een exemplaar bestellen door overschrijving van *f* 5,– op giro 604500 t.n.v. Lohmanstichting, Den Haag, onder vermelding van „Jubileumnummer CH-Tijdschrift".

Van harte proficiat CHU

Bij het 70–jarig bestaan van de CHU realiseert men zich dat de Unie een geheel eigen plaats in de Nederlandse politiek inneemt. De CHU is in onze parlementaire geschiedenis een begrip geworden.

Opvallend is dat men altijd aan het woord „Unie" heeft vastgehouden; ook toen omstreeks het einde van de zestiger jaren, deze unie steeds meer een echte partij werd. Ter verklaring wezen aanhangers van de CHU altijd op de eigen sfeer van hun politiek tehuis. Voor buitenstaanders werd deze sfeer lange tijd gekenmerkt door gemoedelijkheid; of – wanneer men minder waardering toonde – door gezapigheid.

Wanneer men echter, zoals ik, het voorrecht heeft gehad het christelijk-historisch denken van dichtbij te leren kennen, zal men bemerken dat achter deze uiterlijke gemoedelijkheid een diepe principiële overtuiging ligt.

Op de weg naar het CDA heb ik bovendien ervaren hoe door vertegenwoordigers van de Unie in de politieke gedachtenwisseling gestalte werd gegeven aan het begrip synthese. Een begrip dat de CHU altijd hoog in haar vaandel heeft geschreven.

De CHU was en is bij de gesprekken over de vormgeving van het CDA steeds een constructieve gesprekspartner. Dat is met name gebleken in de periode tussen 1973 en 1977 toen de CHU, in tegenstelling tot de ARP en de KVP geen deel uitmaakte van het kabinet. Ook die periode bleef de Unie een krachtig voorstander van de christen-democratische samenwerking. Mede hierdoor kon de vorming van het CDA tot een succes worden.

Een CDA zonder de inbreng van de CHU zou mijns inziens een verarming betekenen van de christen-democratie in ons land. *Van harte proficiat met uw jubileum!*

Van Agt.

Eerste poging tot bundeling van Hervormde kiezers al 125 jaar oud

Het tweede artikel over HET ONTSTAAN VAN DE CHU, nu 70 jaar geleden, door drs. A. J. van Dulst

In een nabeschouwing op de eerste naoorlogse verkiezing voor de Tweede Kamer schreef het – sterk op de doorbraak geöriënteerde – weekblad „In de Waagschaal" destijds: „...De Nederlands-Hervormde orthodoxen stemden voor een belangrijk deel als van ouds Christelijk-Historisch."
Met de uitdrukking „als van ouds" werd een historisch feit omschreven dat de schrijver localiseerde voor de Tweede Wereldoorlog, maar dat men ook voor de Eerste Wereldoorlog kan plaatsen. De CH Unie dateert immers uit 1908, de CH Partij uit 1903. Nog verder terug komen we bij de Fries Chr. Historischen (1898) en de C.H.Kiezersbond (1897).
Nadat we het in het eerste artikel gehad hebben over de oprichting van de ARP (1879) en het ontstaan van de Vrij-AR Partij (1898), zullen we het nu over de genoemde CH-groeperingen hebben die alle een sterk Hervormd accent te zien gaven. Tenslotte was dan toch blijvend gelukt wat vanaf 1853 geprobeerd was met de Groote Protestantsche partij, in 1857 met de groep der Ethisch-Irenischen en tenslotte in 1886 met de Nationale partij. Al die partijen droegen een uitgesproken Hervormd (en antipapistisch) karakter. De CH Kiezersbond van Bronsveld en De Visser deed dat ook, net als de Friese CH. Dat het ditmaal geen verschietende sterren aan het Hervormde firmament werden, kwam door het opgaan in een grotere groepering onder leiding van De Savornin Lohman, die Kuyper overigens kerkelijk trouw bleef in zijn keuze voor de Doleantie. Maar diezelfde Lohman, aanvankelijk ook Kuypers bondgenoot in ARP en Vrije Universiteit, wilde niets weten van het op politiek terrein voorop stellen van de gereformeerde gezindheid, waartoe Kuyper sinds zijn breuk met de Hervormde Kerk in 1886 steeds meer geneigd was.

Het is overigens opmerkelijk dat in de periode, dat de ARP onder leiding stond van de Hervormde dominee Kuyper (van 1879 tot 1886 dus), er mede daarom gereformeerd verzet kwam tegen die partij. De Kamper hoogleraar L. Lindeboom gaf er leiding aan, samen met o.m. een voorman van de Afscheiding uit 1834: ds. A. Brummelkamp. Kuyper schreef over hen als „de mannen van De Liggende Os", omdat de betreffende partij was opgericht in een Utrechts logement van die naam... Alle leden van het eerste bestuur behoorden tot de Christelijk-Gereformeerde Kerk, ontstaan uit de Afscheiding. Het is dan ook dubbel opmerkelijk, dat hun partij een naam kreeg die later voor het grootste deel zeer Hervormd zou gaan klinken, nl. **Christelijk-Historische Kiezersbond „Marnix"**. Opgericht op 17 februari 1881, nam Marnix al in juni van datzelfde jaar deel aan de Kamerverkiezingen. Pas nà de Doleantie verloren de meeste leden hun wantrouwen tegen de ARP als een Hervormde partij. Brummelkamp keerde in 1887 terug tot de ARP, maar Lindeboom ging nog tot 1892 door. Electoraal heeft Marnix weinig voorgesteld, maar als gereformeerd protest tegen de ARP is zij een interessant, zij het vrij onbekend verschijnsel. Het Geref. Politiek Verbond beschouwt Marnix echter als één van zijn voorlopers. 1a)

In de bundel „Een getuigenis – waarom wij CH zijn en blijven" herinnerde één van de schrijvers, een Hervormd predikant, aan de volkswijsheid over het „enige" verschil tussen AR en CH: AR-kiezers zijn voor het grootste deel Gereformeerd en CH-kiezers voor het merendeel Hervormd. Dat was in 1958, een halve eeuw na het ontstaan van de CHU, een tijd waarin zich, net als in 1938 overigens, „weer verschijnselen voordeden als gevolg van een drang tot samengaan van AR en CH", zoals prof. Haitjema het in zijn voorwoord uitdrukte. Een jaar daarvoor leidde ik in Utrecht een bijeenkomst van de CH Jongerengroep, waarvoor de vele belangstellenden werkelijk van heinde en verre waren gekomen.

Daar traden nl. voor het eerst de toenmalige partijvoorzitters: Berghuis en Tilanus, in één vergadering op om zich uit te spreken over de mogelijkheden van één prot.chr.volkspartij. H.W. Tilanus betoonde zich hierbij met een beroep op Hervormde gevoeligheden veel terughoudender dan dr. W.P. Berghuis. Vond de laatste dat (kerkelijke) klimaatsverschillen niet meer doorslaggevend mochten zijn, Tilanus schetste uitvoerig de nadelige gevolgen die een eventueel samengaan van ARP en CHU zou hebben in streken waar hervormden niet met de gereformeerden overweg konden. Het optreden van dr. Kuyper, zo betoogde de Unievoorzitter nog in 1957, heeft de Hervormden vaak geprikkeld. Om dat te verstaan, moeten we dus helemaal terug tot op de Doleantie van 1886, zeven jaar na de oprichting van de ARP.

Wonderboom van Jona

De belangrijke rol die Kuyper gespeeld had bij de diep ingrijpende kerksplitsing van 1886, maakte hem in de ogen van veel Hervormden tot een verdacht man, die zij staatkundig moeilijk konden blijven volgen. In arrenmoede stemden ze dan maar liberaal, hoewel ze daar principieel steeds meer moeite mee kregen naarmate de liberalen zich sterker ontwikkelden tot „politieke clericalen", voor wie de staat het recht had het geestelijk leven der individuen, desnoods door geweld, te leiden en te besturen[2]). De intellectuele hooghartigheid van het „denkend deel der natie" tegenover de gemoedsbezwaren van rechtzinnige protestanten, zoals die met name bleken in hun standpunt t.o.v. het onderwijs voor hun kinderen, dwong tal van Hervormden tot de keus tussen twee „kwaden": de liberalen of de ARP als „de partij van Kuyper". Voor hen kwam de oprichting van de CH Kiezersbond in 1897 als geroepen. Men kon dan ook in die tijd geen krant opslaan of er stond een bericht in over de stichting van een nieuwe afdeling van de Bond, waarbij zich dadelijk 100, 200 en zelfs wel 400 personen hadden aangesloten...

„De nieuwe partij – aldus de Vrij AR-auteur C.E. van Koetsveld [3]) – bleef getrouw aan de tradities der zône waarin zij ontstond."
Net als de groeperingen waaraan we eerder de jaartallen 1853, '57 en '86 gaven, had ook de Bond „het Nederlands Hervormd en antipapistisch karakter en een veel te vaag program". Wie door de Bond gecandideerd wilde worden, moest in ieder geval voldoen aan de eis: géén lidmaat te zijn van een Gereformeerde kerk... Meer positief kwam het Hervormde karakter naar voren in art. 3 van het beginselprogram:
„Wij steunen niet wat leiden kan tot....het uitwissen van hetgeen ons volk kenmerkt als protestantse natie; ...tot het verdringen der Ned. Hervormde Kerk van de plaats, die zij inneemt in het openbare leven."
Ook het antipapistische karakter klonk door in het programma van de Bond en bleek vooral uit haar optreden bij de verkiezingen, waarvoor men toen nog het districtenstelsel had. Bij herstemming verkozen de leden van de Bond vaak ieder ander, soms zelfs de opkomende socialisten, boven een roomse candidaat. En het was een van hun grieven tegen de ARP, dat deze met de R.K.Staatspartij samenwerkte, zoals bijv. gebeurde in het Kabinet-Kuyper (1901–1905).
Veel van wat anti-gereformeerd en antirooms was, vond in de CH Kiezersbond een verzamelpunt. De plaatselijke kiesverenigingen schoten uit deze vruchtbare bodem tevoorschijn als de wonderboom van Jona, compleet met het gevaar van snelle verdorring. Dat het daar tenslotte toch niet op uit draaide, kwam mede door een opmerkelijk samengaan met de Vrij AR Partij van Lohman. Doch voor het zover kwam, moest eerst nog veel strijd gestreden zijn, vooral binnen de Bond zelf, waar zich spoedig twee stromingen manifesteerden. Beide vonden een aanvoerder in een der leden van het Hoofdbestuur. De twee betrokkenen waren hervormd predikant in Utrecht en Rotterdam. In de eerste plaats was het dr. A.W. Bronsveld, een fel polemist, in de Maasstad betrof het dr. J.Th. de Visser, befaamd kanselredenaar. Bronsveld trok meer op links: de liberalen, De Visser stond bij de verkiezingen van 1901 naast ARP, Vrij ARP en zelfs de RKS. De Visser, die later een zeer gewaardeerd minister van onderwijs zou worden en ook voorzitter van de CH Tweede Kamerfractie werd in 1897 en 1901 gekozen als eerste en naar later bleek tevens laatste vertegenwoordiger van de Bond in het parlement. Na het uittreden van de groep-Bronsveld kwam er nl. ruimte voor samenwerking met de Vrij ARP. Op 6 januari 1903 vond er

AANSLUITING DER CHRISTELIJK-HISTORISCHE GROEPEN.

Joh. Braakensiek.

Kuyper: „Daar zit nu weer die Lohman met Schokking te smoezen ... natuurlijk tegen mij!" *(De Amsterdammer. 12-5-'07.)*

De partij, die in 1894 onder Jhr. Mr. de Savornin Lohman zich van de A.R. Partij vervreemdde, sedert 1898 als Vrije Antirevolutionaire partij optrad, om in 1903 met den in 1897 door Dr. A. W. Bronsveld gestichten Chr. Historischen Kiezersbond te vereenigen, zocht in 1907 fusie met de Friesch Chr. Historische partij die in 1898 onder leiding van Ds. G. H. Wagenaar en Dr. Mr. J. Schokking was opgericht. De fusie kwam tot stand en werd 8 Juli 1908 in „Eensgezindheid" te Amsterdam bezegeld en als Chr. Hist. Unie voortgezet. Op de plaat ziet Dr. Kuyper deze fusiebesprekingen met wantrouwende blikken aan.

1903: SLECHTS ÉÉN MOEILIJKHEID: DE NAAM

Door gebrek aan gegevens was het ook dr. L. C. Suttorp in zijn biografie van mr. A. F. de Savornin Lohman niet mogelijk nauwkeurig na te gaan wat zijn aandeel is geweest in de fusie-besprekingen tussen de Vrij A.R. en de C.H. Kiezersbond. Lohman is daar ongetwijfeld nauw bij betrokken geweest, óók als hoofdredacteur van „De Nederlander", die al vóór de fusie het „Nederlandsche Dagblad", orgaan van de CH Kiezersbond, had opgekocht. Het initiatief daartoe was in juni 1901 uitgegaan van De Visser. Het blad had toen ongeveer 2300 abonnees.

In „De Nederlander" van 25 mei 1903 – de datum waarop de CH Partij voor het eerst in landelijke vergadering bijeenkwam – schrijft Lohman dat er na het uittreden van dr. Bronsveld c.s. uit de CH Kiezersbond nog slechts één moeilijkheid voor samensmelting te overwinnen was, nl. de naam: „Op zichzelf is een naam natuurlijk niets. Maar wel als hij een historische beteekenis heeft. Nu had de vrij-antirevolutionaire partij ook den naam van christelijk-historisch. Deze ging zelfs vóórop; in haar eigen program noemt zij zich christelijk-historische of vrij-antirevolutionaire partij. Maar daar de christelijke partijen haar aanvang namen met Groen van Prinsterer, en deze, hoewel ook hij aan christelijk historisch misschien de voorkeur gaf, gewoonlijk zich antirevolutionair noemde, zoo spreekt het vanzelf, dat men aan dien naam blijft hechten. Die gehechtheid is zóó sterk, dat het in de *Standaard* eenmaal geopperde denkbeeld, de partij, waarvan Dr. Kuyper het hoofd was, Calvinistisch te noemen, omdat „antirevolutionair" geen wel omlijnde beteekenis had en ook de Bey van Tunis zich die naam kon toekennen, niet den minsten weerklank vond. Het was vermoedelijk dáárdoor, dat ook de Christelijk-Historischen zich bij voorkeur vrij-antirevolutionairen bleven noemen, en dit te eer, toen de partij van Dr. Bronsveld, die te dikwijls uit antipapisme den liberalen in de kaart speelde, den naam van christelijk-historischen Kiezersbond.
Nu evenwel laatstgenoemde Bond met Dr. Bronsveld gebroken had, verviel het vooroordeel tegen den naam „christelijk-historisch" grootendeels. Daarentegen was er bezwaar tegen het bezigen van „vrij-antirevolutionair", dat niet duidelijk aangeeft, waarin het verschil met de „antirevolutionairen" bestaat, en aan de meening voedsel verschaft, dat de „vrij-antirevolutionairen" *tegen* organisatie zijn; eene meening, ijverig door haar naaste tegenstanders verbreid, maar met de waarheid en de feiten in strijd."

VRIENDEN IN DE NOOD

In juni 1905 haalde de coalitie waarop het kabinet-Kuyper steunde, met 48 zetels net geen meederheid. De rechterzijde kreeg landelijk meer stemmen (332.763) dan de partijen ter linker zijde (283.907), maar bij de herstemmingen in tal van districten liepen velen, waaronder ook tal van hervormde kiezers, tegen Kuyper te hoop. Zouden in enkele districten 199 personen dat niet gedaan hebben, dan zou de meerderheid behouden zijn gebleven. Vandaar dat een betrekkelijke kleine groep als de Friese Chr. Historischen een grote invloed hadden op wat Kuyper c.s. als nederlaag moesten ervaren

„Wat mij het meest grieft" – schreef De Visser aan Kuyper – „is dat zovele leden van mijn kerk storm lopen naar de liberalen, alsof zij voor haar iets van hen hebben te hopen. Zij weten niet wat zij doen."
Lohman schreef een vriendelijke en zeer waarderende brief aan Kuyper. En deze voelde zich gedrongen om Lohman dank te zeggen voor de broederlijke wijze, waarop deze het kabinet op alle manieren had gesteund. Waarop Lohman weer verklaarde, dat hij zijn medewerking steeds met genoegen had verleend. Kuyper had het hem ook gemakkelijk gemaakt: „Gij hebt in mijn ogen u meer dan eens zelf overtroffen."

een ontmoeting plaats tussen vertegenwoordigers van beide groeperingen. Er kwamen voorstellen uit voort die op 16 april van datzelfde jaar door de twee partijen, elk nog afzonderlijk bijeen te Amsterdam, werden aanvaard. Zo ontstond de CH Partij.

Vijf jaar later wéér een fusie

De CH Partij heeft maar 5 jaar bestaan. In 1908 ging de jonge groepering al een fusie aan met de Bond van Kiesverenigingen op CH Grondslag in de provincie Friesland, zoals de officiële benaming luidde, nu tachtig jaar geleden opgericht te Leeuwarden op 24 maart. Als geestesrichting was deze Bond evenwel van ouder datum, puttend uit de denkwereld van dr. Ph.J. Hoedemaker. Onze hoofdredacteur heeft al toegezegd over deze denker (overigens ook weer een hervormd predikant) te schrijven, zodat ik mij nu tot de organisatie van de Bond beperk. Hoewel de groep bekend is geworden als Fries CH, kende ze ook kiesverenigingen in andere provincies. H.W. Tilanus vertelt van de Overijsselse landbouwer J. Weitkamp, die in 1922 samen met hem doch dan op voorkeurstemmen in de Tweede Kamer gekozen werd, dat hij typisch een vertegenwoordiger was van de Fries Christelijk-Historische richting 4).

Hervormde predikanten gaven in de Bond de toon aan. Eén van hen: mr. dr. J. Schokking kwam er in 1901 voor in de Tweede Kamer, maar vooralsnog was er geen sprake van toenadering tot de CH Partij. Bij de verkiezingen van 1905 kwam het zelfs tot een duidelijke verwijdering; het kabinet-Kuyper, door Lohman met kracht en zelfverloochening verdedigd, werd mede door de aarzelende houding van de Friese Bond ten val gebracht.
Ondanks de verschillende beantwoording van tactische vragen, groeide wederzijds het besef van principiële eenheid. In 1906 vroeg en kreeg het Hoofdbestuur van de CH-partij machtiging om met de Friezen te onderhandelen. De treurige ervaringen van 1905 en de bindende kracht van De Visser brachten Lohman en Schokking dichter bijeen. De Visser sloeg de brug op twee peilers: de vrijheids-gedachte die Lohman's denken beheerste en de idee van de nationale, protestantse eenheid die de grondslag vormde van het streven van Hoedemaker en Schokking.

Op 9 juli 1908 kreeg de Algemene Vergadering van de CH Partij tenslotte te beslissen over de fusie-voorstellen, waarover een gemengde commissie het eens was geworden. Aanvankelijk leek het er op, dat het ontworpen program geen meerderheid zou behalen. Maar Lohman wist het zo meesterlijk te verdedigen en er zo'n overtuigende toelichting op te geven, dat het er met vlag en wimpel doorheen kwam.
Lohman herinnerde er daarbij aan, dat in de negentiger jaren velen het vlaggeschip van de ARP van Kuyper verruilden voor drie bootjes: Vrij AR, CH Kiezersbond en Fries CH. Mogelijk had het eerder tot fusie onder zijn leiding kunnen komen. Hem werd te verstaan gegeven dat hij bij een terugkeer tot de Herv. Kerk als leider zou worden erkend. Hij weigerde èn omdat hij voor zich de vrijheid wilde die hij aan anderen gunde, èn omdat men dan in dezelfde fout zou vervallen als dr. Kuyper, die feitelijk van zijn partij een kerkelijke had gemaakt door het op de voorgrond stellen van Gereformeerdheid en Calvinisme 5).

Voor de 71-jarige Lohman moet die 9e juli van het jaar 1908 één van de mooiste dagen uit zijn leven geweest zijn. De man, die had moeten heengaan uit ARP en Vrije Universiteit, had toch weer de éénheid rond zich zien opbloeien. Hij, de gereformeerde, beleefde het leiding te mogen geven aan een groepering met een sterk hervormde aanhang. Naar het heden van de CHU en de toekomst van het CDA is het overigens opmerkelijk dat dr. Van Leeuwen, die waarschijnlijk de laatste voorzitter van de Unie is, eveneens tot de Geref. kerken behoort. „Christelijk-Historisch, – niet kerkelijk", schreef Lohman in 1913: „de CHU is niet een kerkelijke partij maar een onderdeel van een politieke richting, niet binnen de grenzen der hervormde, zelfs niet der protestantse gezindheid beperkt". Waarvan in 1978 dan nog acte.

1a) Zie Ontstaansgeschiedenis van de Ned. politieke partijen, deel I: De prot. chr. stroming tot 1940 van prof. dr. I. Lipschits; Kluwer, Deventer, 1977, pag. 37/38.

1) Het eerste artikel „Een jaar vol AR- en CH-jubilea" verscheen in de Nederlander van 17 maart. Op 8 april stond het ook in Nederlandse Gedachten, weekblad van de ARP.
2) De formulering is van prof. mr. J.A. Eigeman in „De liberale gedachte", Den Haag, 1927, p.42.
3) „Het ontstaan, de beginselen en de geschiedenis van onze politieke partijen", p. 485.
4) G. Puchinger: „Tilanus vertelde mij zijn leven", Kampen 1966, p.104.
5) De Nederlander van 13 juli 1908.
6) Bijdragen tot de geschiedenis van de CHU, onder red. van H. van Malsen, deel II, p. 288.
7) Tekening en tekst zijn uit: „Kuyper in de caricatuur", Baarn 1909, p. 53.

Fusie der Christelijk-Historischen

Uit het dagblad „de Nederlander" van 13 juli 1908.

Hoofddoel: Het bijeenblijven van op practisch gebied nogal uiteenlopende personen.

Gelijk wij reeds meldden, is de fusie tussen de Christelijk-Historischen en de Friesch Christelijk-Historischen den 9e Juli tot stand gekomen. Tot die totstandkoming is door beide partijen loyaal medegewerkt; de Friesch Christelijk-Historischen hebben ter wegneming van bezwaren niet minder ijver en bereidwilligheid betoond dan de Christelijk-Historischen en hunne leiders.
Wij verheugen ons over die samensmelting ten zeerste, omdat de samenwerking der Christelijke partijen in het algemeen daardoor zal worden bevorderd. Daar onze lezers belang zullen stellen in hetgeen bij die gelegenheid gesproken is, geven wij een ietwat uitvoerig overzicht van de beide redevoeringen, waarmede de eerste vergadering der Christelijk-Historische Unie geopend werd. De voorzitter sprak ongeveer dit:

ÉÉN FUNDAMENT

Om de betekenis eener staatkundige partij te begrijpen, moet men, meer dan haar programma's, de feiten raadplegen, die tot haar ontstaan aanleiding gaven. Daarom wenschen wij kortelijks de geschiedenis van onze partij na te gaan. Dit zal tevens de beteekenis van ons program in het licht stellen.
Groen van Prinsterer doorzag ten onzent het scherpst de grondfout der Revolutie, nl. de leer van het atheïsme van den Staat; de losmaking van den band tusschen God en den Staat. Dit moet op den duur leiden tot ondergang van den Staat. Met hem waren niet alle Christenen; wel allen, die dit verband tusschen godsdienst en Staat erkenden en de noodzakelijkheid ervan inzagen.
De antirevolutionaire partij staat in zóóver, hoe gering ook in omvang, boven alle andere partijen; zij pretendeert, dat in een Christelijk land *allen* op dat standpunt moeten staan. Vergeleken met dit fundamenteele leerstuk, zijn alle andere verschilpunten ondergeschikt. De antirevolutionaire partij moet zeer ruim zijn, daar zij omvat personen, die op gewichtige punten (b.v. vrijhandel, belasting) van inzicht verschillen. Indien een groep in ons volk ons land aan een vreemdeling zou willen overleveren, zouden alle nationalisten zich daartegen vereenigen, totdat de groep verdwenen, althans machteloos geworden was. Zoo ook moet verdwijnen, althans machteloos worden gemaakt, elke partij, die het fundament onzer staatsinstellingen ondermijnt. Eerst nadat het fundament vaststaat, is uiteengaan in partijen geoorloofd.
Met Groen gingen dus allen mee, wien het om dit fundament te doen was; ook de Roomsch-Katholieken, al zag Groen aanvankelijk hun verwantschap met hem op dit punt minder duidelijk in. Op practisch terrein stelde Groen telkens twee Shibbôleth's op den voorgrond: 1e. de Souvereiniteit Gods, dus recht boven macht; autoriteit boven majoriteit; 2e. het volksonderwijs op Christelijken grondslag. In alle dingen Gods Woord als *richtsnoer*.
Toen Mr. Groen oud werd, verscheen Dr. Kuyper, die de antirevolutionaire partij organiseerde. Die georganiseerde partij omvatte dezelfden, die ook Groen's program omvatte. Zijn program van beginselen verscheen, nadat het op sommige punten gewijzigd was, onderteekend door professor De Geer, professor Gratama en De Savornin Lohman, – later alle drie afgesneden.

ALLEN IN DE KUYPER–PAS

In 1889/90 werd in beginsel de schoolstrijd, het hoofdshibbôleth van Groen, beslecht. Het 2e punt was te doctrinair om als program voor een partij te kunnen dienen. Ook voelde misschien Dr. Kuyper daar minder voor, daar hij aan *majoriteit* altijd groot gezag heeft toegekend, en steeds aandrong op directen invloed der kiezers op de leden der Staten-Generaal.
Kuyper ontwierp een *ruim* program. Door de doleantie verloor hij bij velen vertrouwen. Na het aftreden van het Kabinet-Mackay zocht hij meer nog dan vroeger steun bij „de kleine luyden" – een woord uiterst geschikt om zand in de oogen te strooien. Hij had behoefte aan *veel* kiezers en aan veel *beloften*. Dit was in zoover gevaarlijk, omdat die vele kiezers en hun leiders de vraagstukken van practische politiek nog weinig hadden doorgedacht.
Op den voorgrond stelde Dr. Kuyper nu het Calvinisme, dat bij de massa hetzelfde beteekent als Gereformeerd; hij beweerde, dat daaruit de oplossing van alle vraagstukken kon worden afgeleid. De partijorganisatie werd geklonken aan een bindend program, waarvan hijzelf de ontwerper was; zijn *persoonlijk* blad gaf den pas aan. Ieder *moest* volgen zoodra, wat hij had aangegeven, in den vorm van een partijbesluit was gegoten. Nadat besloten was, dat ieder antirevolutionair de kieswet-Tak had aan te nemen, werd elke tegenstander geplaatst in den „conservatieven", d.w.z. verdachten hoek, en de band tusschen „het volk" en „de aristocraten" (mannen met twee namen) doorgesneden.
Zoo werd de scheuring door Dr. Kuyper zelf geprovoceerd en tot stand gebracht.

IN DE DRIE BOOTJES

Wel erkende de leider later zijn fout, en wees hijzelf op het gevaar der „democratische klippen". Maar de leiding door één man, met *zijn* blad, bleef. Het vertrouwen keerde niet terug. Zelfs een ezel stoot zich niet tweemaal aan denzelfden steen! Zóó namen velen, die het vlaggeschip verlieten, plaats in de „bootjes".
In een der bootjes zat ook Dr. Bronsveld; toen deze bleek ten slotte een liberaal te stellen boven een der rechtsche groepen, dus niet meer in te zien, dat het bij de partijen rechts gaat om het fundament zelf van onze instellingen, verliet hij ons met zijne volgelingen. Zoo kwam Dr. De Visser met zijn vrienden vanzelf bij ons.
In het derde bootje zaten de Friesch Christelijk-Historischen. Deze voelden misschien *dieper* dan de anderen het verkeerde, dat de rechtsche partijen de antithese, die er nu eenmaal is, tot duurzamen of normalen grondslag van partijen zouden maken. De antirevolutionairen aanvaardden de stelling: de Staat neutraal, maar dan ook: den Staat berooven van allen geestelijken invloed, en dien overbrengen op particulieren instellingen. Dan, vóór alles, trachten de meerderheid te verkrijgen, ten einde naar *haar* inzicht te besturen, gelijk de tegenpartij, had deze de meerderheid, het op haar beurt naar haar inzicht behoorde te doen.
Al wat niet meegaat met den leider en zijn partij is onvast, vaag, staat in beginsel aan de overzijde of helt daartoe over; al kan het soms ook tijdelijk dienst doen als hulptroep. Maar het land is verdeeld in twee tegenovergestelde kampen, en moet naar verschillende beginselen worden bestuurd, naar gelang de meerderheid is. Zoodoende verdwijnt het denkbeeld, dat – evenals b.v. in Engeland of in Duitschland – *elke* regeering, onverschillig wat men persoonlijk gelooft, in Christelijken geest moet besturen, omdat onze Staat een Christelijke is.

Dit nu wil ons program niet. Zie art. 8 van het program.
Er kan slechts ééne basis zijn, en wel de Christelijke. Daar het in ons land nog altijd hierom gaat, behooren van nature alle Christenen saam, ook al bestaat tusschen hen verschil op practisch gebied. Dit verschil lost zich tusschen hen, die op den Christelijken bodem staan, van lieverlede wel op. Maar niet door kunstmatige of geforceerde partijbesluiten. Wij moeten de vrijheid behouden van discussie, mits wij één blijven op de hoofdzaak: het fundament. Een actie als vroeger tegen spreker, en nu ook weer tegen Mr. Fabius, willen wij niet gedoogen. Het volk ziet dat niet zoo in. Het ziet enkel in eenheid van handelen kracht. Wij echter willen slechts door overtuiging komen tot eenheid. Daarom is bij ons niet de organisatie, maar het beginsel de hoofdzaak. Zie art. 7 van het program.

JUISTE FORMULERING

Spreker wijst verder op de afglijding der antirevolutionaire partij inzake de Christelijke opvoeding der natie; hoe door haar het oude standpunt der partij tegenover de openbare school is verlaten. (Zie onze jongste artikelen over de openbare school; bepaaldelijk het laatste).
Onze tegenover de openbare school aan te nemen houding heeft niets uit te staan met de leuze „De vrije school voor heel de natie". Deze school is en blijft ons ideaal, omdat zij feitelijk de eenige is, die in een gemengd land als het onze de oplossing geeft voor de moeilijkheden, waarop men bij de opvoeding van de kinderen des volks stuit. Spreker zegt, dat hij bij elke gelegenheid bij de liberalen zelf erop aandringt vrije scholen te stichten. Maar dit mag ons niet ertoe brengen, het lezen van den Bijbel in de openbare school of het doen van een gebed aldaar te verbieden, wanneer dit door de ouders der schoolgaande kinderen wordt goedgevonden. Zoo iets zou strijden met onze eigen beginselen, en met onzen plicht als Christen.
Spreker zegt vervolgens, dat over het nieuwe program, waarin bovenstaande denkbeelden beter tot hun recht komen dan in dat der christelijk-historische partij, lang met de Friesch Christelijk-Historischen is gedebatteerd, niet omdat men het au fond niet eens was, maar om een juiste formulering te vinden. Hij is zich niet bewust, dat thans in beginsel iets anders is opgenomen in het program dan vroeger door hem en zijne vrienden werd bedoeld. De overeenstemming was, voor zoover hij kan nagaan, geheel.

VRIJHEID BEHOUDEN

Onzin is het, aan de christelijk-historische partijen, die nu vereenigd zijn, conservatieve bedoelingen toe te schrijven. Er zijn onder hen conservatieven en vooruitstrevenden: maar die zijn er evenzeer onder de antirevolutionairen; ook onder de Roomsch-Katholieken. Gelijk reeds gezegd is, brengt het hoofddoel van ons streven mee het bijeenblijven van op practisch gebied nogal uiteenloopende personen. Maar hierin verschillen wij het meest van de antirevolutionairen, dat wij niet partijbesluiten volgen, genomen krachtens den wil van den leider; als de *Standaard* zegt: de kieswet-Tak is best, dan moeten alle antirevolutionairen, na genomen partijbesluit, zeggen: die wet is best. Zegt de *standaard* eenige jaren later: daar moet men principieel tegen zijn, dan zeggen de antirevolutionairen, altijd na genomen partijbesluit: daar moeten wij principieel tegen zijn.
Wij moeten in onze tegenwoordige omstandigheden onze vrijheid behouden om te oordeelen, zonder het partijverband te verbreken. Geleidelijk komen onze denkbeelden tot ontwikkeling en rijpheid. Hoofdzaak is het in stand houden van het verband tusschen den christelijken godsdienst en onze staatsinstellingen. Daarom zullen, hopen wij, eenmaal ook de antirevolutionairen weer bij ons komen. Spreker wijst op een artikel van de *Rotterdammer* (19 December 1907), met het opschrift „De dood der antirevolutionaire partij", waarin instemming betuigd wordt met deze woorden in *Ons Tijdschrift:* „als niet in de veelheid een eenheid gevonden wordt, een groot beginsel n.l., dat door afwijkende meeningen niet verscheurd wordt, dan is de toekomst der antirevolutionaire partij zeer donker". Wij moeten zorgen, dat de antirevolutionaire partij niet dood gaat.
Onze kracht zit niet in de eenstemmigheid, maar in eensgezindheid omtrent ons hoofdbeginsel.
Eenstemmigheid is alleen noodig en onmisbaar bij quaesties van tactiek; waar het geldt het aanwenden van een middel om het doel te bereiken, b.v. bij verkiezingen. Daarbij is eenheid van handelen, het volgen van een partijbesluit, allernoodigst; ja dwaasheid, die dàn op zijde te zetten.

vervolg op pagina 11

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer

de klok HANDELMIJ B.V.
BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

AANNEMERSBEDRIJF
B.V. RADIX & VEERMAN
Edisonweg 23, Postnus 14,
3440AA Woerdan, tel. 03480-2204.
Verbouw - Nieuwbouw door geheel Nederland.

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF
J. STOUT
Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

Zaanse klokken
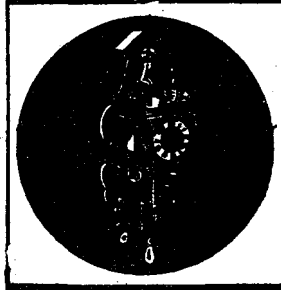
Maaskant
Winkelgalerij Kerschoten
Tel. 15865, Apeldoorn.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken
naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Adverteer in de Nederlander

Ventevogel
Financiële
Service Groep
Uw adviseur als het gaat om financiële zekerheid
Badhuisstraat 95
Vlissingen
Postbus 151
Telefoon (01184)
14461 - 19192

Stelt u prijs op
VAKWERK
KWALITEITS-
ARTIKELEN
dan
VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Voor ouders die moeilijkheden hebben met de schoolopleiding van hun zoon, kon dit wel eens belangrijk zijn.

Alle kinderen vanuit het gezin naar school laten gaan is een ideaal, dat niet altijd te verwezenlijken blijkt. Ons internaat is er juist op gericht om dan een alternatief te bieden. Wij stellen ons immers tot doel jongens te begeleiden in hun studie van

gymnasium - atheneum - havo - mavo

In ons internaat is plaats voor 60 leerlingen. Zij zijn naar leeftijd en klas onderverdeeld in groepen, die toch ook weer niet helemaal op zichzelf staan. Naast een serieuze begeleiding van de studie besteden we heel wat aandacht aan kulturele, sociale en godsdienstige vorming, terwijl ook de leefbaarheid onze volle aandacht heeft. Als u het de moeite waard vindt om wat meer inlichtingen te vragen kunt u die bij de rector krijgen. Het adres is:

Internaat 'Beresteyn'
Leidseweg 191, VOORSCHOTEN
Telefoon 01717-2341

Dr. Gort
INTERIEURVERZORGING B.V.
EEN ZAAK OM MEE IN ZEE TE GAAN
Asselsestraat 21-23
Apeldoorn, tel. 12908
Th. a Kempis-
straat 59-61
Zwolle, tel. 16157

KAMERBREED
TAPIJT
4000 m2 in voorraad
KARPETTEN
BEDDEN
GORDIJNSTOFFEN
BANKSTELLEN
SLAAPKAMER-
AMEUBLEMENTEN
enz.
800 m2 toonruimte

KOCH
Telefoon 055-214259
APELDOORN.
Kerkorgels
Elektronische
orgels
voor kerk-, school-
en huismuziek.

NIEUW
van Corrie ten Boom:
onbegrijpelijke liefde
Schijnbaar toevallige ontmoetingen, voorvallen of misverstanden gebruikt God om tot Zijn doel in een mensenleven te komen. De vele verhalen die Corrie ten Boom in dit boek neerschrijft zijn even zovele ontmoetingen, niet met de schrijfster, maar met haar Heer en Verlosser, die in een onbegrijpelijke liefde ook uw en onze Heer en Verlosser wil zijn.
ISNB 9070048 167 86 pag. f5.90
Verkrijgbaar in elke goede boekhandel of bij
ELK
EVANGELISCHE LEKTUUR KRUISTOCHT
Postbus 392, 7600 AJ Almelo
Tel. 05490-19927

MAKELAARSKANTOOR
HOOGENRAAD
HAAGWEG 171 - TEL. 070-99.65.60
RIJSWIJK (Z.-H.)
Onroerende goederen - Hypotheken
Taxatiën

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM.

korteweg
bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

Bouw- en Aannemersbedrijf
M. de Raad & Zoon
Pickestraat 62, Noordwijk, tel. 01719-12100 en 15257.

GEO-MEETDIENST
Landmeetkundige werkzaamheden
GEO-MEETDIENST B.V.
POSTBUS 15 – SPAKENBURG – TEL. 03499-1966
Bijkantoor: OOSTERHOUTSTRAAT 11 – ASSEN – TEL. 05920-1.34.00.
● OPMETINGEN
T.B.V.: uitbreidingsplannen – saneringsgebieden – wegverbeteringen – verkavelingen – revisie(basis)kaarten
● UITWERKEN
ALS: kaartenvervaardiging – hoogte-grootte-inhoudber. – coördinatieberekeningen – berekeningen – matenplannen – en uitzetgegevens
UITZETTEN
● WEG- EN WATERBOUWKUNDIGE WERKEN
● BOUWKUNDIGE WERKEN
begeleiding komplete uitbreidingsplannen, wegen, rioleringen, leidingen, havens enz. hoekpunten woningblokken, stramienlijnen grote bouwwerken, paienplan, controlemetingen.
Een boekje met meer gegevens o.a. over de tarieven sturen wij u graag per omgaande toe.

Een theologische visie op de CHU in de na-oorlogse periode

door: ds. S. Kooistra, hervormd predikant te Menaldum

Bij de eerste verkiezingen nà de oorlog in 1946 stond de CHU als het ware op uit de doden. Niemand, zelfs dr. H. W. Tilanus niet, had verwacht, dat de CHU met acht zetels terug zou komen in de Tweede Kamer van honderd leden. Ik heh hem zelf eens horen zeggen, dat hij slechts op vier zetels gerekend had. Van alle kanten werd aan de CHU gerukt. De Doorbraak was in opmars en deed vooral een aanval op de CHU-kiezers van vóór de oorlog. Een nieuwe partij, de Protestantse Unie, was pas opgericht en deed mee aan de verkiezingen van 1946. Deze kon niet zonder meer gezien worden als een herstel van de oude Herv. Geref. Staatspartij. Onder leiding van het oude C.H. kamerlid J. M. Krijger en de veel belovende toen nog jonge theoloog drs. A. A. van Ruler hoopte deze nieuwe partij juist oude CHU-kiezers aan te trekken. Van Ruler gaf een nieuwe visie op de politiek als een heilige zaak. De heer Krijger wees er op, dat het nu meer dan ooit ging om het verstaan van het politieke spreken der Kerk, zoals deze in de oorlogstijd opnieuw haar roeping bewust was geworden.

Zo zitten wij al midden in de „theologische vooronderstellingen" van de politieke keuze. De uitdrukking is van prof. dr. Th. L. Haitjema, die onder deze titel in een artikel in het nieuwe blad „De Hervormde Kerk" (nu Hervormd Nederland) het opnam voor de CHU tegenover de nieuwe Partij van de Arbeid. Want de Doorbraak ging uit van nieuwe theologische vooronderstellingen, van de theologie van Karl Barth. Hierdoor bezield kozen de veel belovende jonge CH politici van vóór de oorlog, mr. G. E. van Walsum en prof. dr. P. Lieftinck voor de PvdA. Veelzeggend is in deze de briefwisseling in 1943 tussen mr. G. E. van Walsum en dr. H. W. Tilanus, opgenomen in de dissertatie van dr. Ruitenbeek over het ontstaan van de Partij van de Arbeid. Grotendeels ook opgenomen in het boek van dr. G. Puchinger „Tilanus vertelde mij zijn leven" (pag. 225-232). Men kon dus deze nieuwe geluiden al in de oorlogsjaren opmerken. Orgaan van dit nieuwe theologische en politieke denken was het nieuwe tijdschrift „Woord en Wereld", dat in de oorlogsjaren slechts een paar maal verschenen is en waaraan o.a. mr. Van Walsum en dr. C. L. Patijn meewerkten. Zo had de CHU al in de oorlogsjaren voor een deel belangrijke jonge topfiguren verloren.

ONSCHATBAAR

Van onschatbare betekenis is voor de verkiezingen van 1946 de theologische steun geweest, welke prof. Haitjema aan de CHU gaf. Terecht werd zijn rede voor de verkiezingen door de CHU huis aan huis verspreid. Prof. Haitjema, zelf door de theologie van Barth heen gegaan, wees er op, dat de Christelijke Historische Unie of Anti-Revolutionaire richting haar oorsprong vond in het Reveil van de vorige eeuw. Bij alle juiste kritiek op de vooroorlogse confessionele politieke partijen dreigde men nu met het badwater ook het levend kind van het Reveil weg te werpen. Veelzeggend is, dat de toenmalige gangmakers van de Doorbraak in CH-kring, mr. Van Walsum en prof. Lieftinck, later de PvdA hebben verlaten zonder tot de CHU terug te keren.

Mr. Van Walsum werd dakloos en heeft van zijn bedanken voor de PvdA enige jaren geleden uitvoerig rekenschap gegeven in het tijdschrift Socialisme en Democratie en prof. Lieftinck sloot zich destijds aan bij DS'70.

De principieel theologische vraag was, of confessionele politieke partijen werkelijk in strijd zijn met de apostolaire roeping van de Kerk tegenover de wereld. Dat was eigenlijk de stelling van vele Hervormde predikanten, die na de oorlog onder invloed van Barth voor de Doorbraak naar het socialisme kozen. De CHU heeft nu in de periode nà de oorlog behalve prof. Haitjema veel te danken gehad aan prof. dr. G. C. van Niftrik. Beiden kenden zij de theologie van Barth maar zij gingen niet zonder meer in alles met Barth mee. Beiden hadden ook de invloed van Groen van Prinsterer en Hoedemaker ondergaan. Ook moet ik in deze noemen de invloed van prof. dr. A. A. van Ruler. Helaas voelde hij zich in de na-oorlogse CHU teleurgesteld en is hij, voorzover ik weet, nooit lid geworden van de CHU. Maar later heeft hij menige theologische steun aan de CHU gegeven in de vorm van een lezing of artikel (zie zijn verzameld Theologisch Werk). En zijn vrouw, mevrouw mr. J. A. van Ruler-Hamelink, is nog steeds lid van de CHU. Ook is drs. G. van Leijenhorst, nu vicevoorzitter van de CDA-fractie, in de theologische vooronderstellingen van de politiek duidelijk een leerling van Van Ruler.

VERDRIETIG

Om het verlies van de CHU naar de kant van de Doorbraak goed te verstaan, moet men zelf de zuigkracht van de Doorbraak als christen hebben ondergaan. Beloofde de

Een verkiezingsaffiche van de CHU uit vroeger jaren.

nieuwe Partij van de Arbeid in tegenstelling met de oude SDAP juist niet aan de levensbeschouwelijke achtergronden van de politieke keuze recht te doen door het instellen van drie werkgemeenschappen:

Een Protestants Christelijke, een Katholieke en Humanistische Werkgemeenschap? Nu zijn deze werkgemeenschappen reeds lang opgeheven. Het verdrietige is, dat daardoor het marxisme nieuwe kansen krijgt in de PvdA. Mij trof in het interview met mevrouw dr. H. Verwey-Jonker in Hervormd Nederland van 15 april 1978, dat zij, die als vrijzinnig christen een belangrijke rol heeft gespeeld bij de Doorbraak, nu in dit interview wat verdrietig opmerkt: „In het nieuwe beginselprogram van de PvdA staat ook niets meer dat verwijst naar geloof of levensbeschouwing. In het oude programma stond, dat getuigenissen van geloof of levensovertuiging binnen de partij worden gewaardeerd." Verderop zegt zij: „Op het ogenblik heb je een veel sterkere anti-godsdienstige beweging dan dertig jaar geleden. Met al die ex-katholieken en -gereformeerden die socialist zijn geworden ben ik wel blij, maar die mensen zetten zich ontzettend af tegen de kerk".

En nog dit citaat uit het genoemde interview: „Op het ogenblik zie ik geen doorbraak. Je ziet kerkafval, en het gat wordt als vanouds opgevuld door de socialistische beweging, al dan niet met een humanistische inslag". Als ik zoiets lees, ben ik dankbaar, dat ik in 1947 de zuigkracht van de Doorbraak weerstaan heb en bewust lid ben geworden van de CHU. Mijn vrees was al in 1946, dat de Doorbraak ten koste zou gaan van de levensbeschouwelijke achtergronden van de politiek.

Ondertussen is de ontkerstening van het openbare leven met rasse schreven voortgegaan. De secularisatie is het grote probleem voor de Kerken en ook voor de confessionele partijen. Aanvankelijk heb ik gemeend, dat in deze een zelfstandige roeping voor de CHU lag om in onderscheid van de meer antithetisch gerichte ARP het openbare leven in theocratische richting te beïnvloeden. Daarom was ik nà de oorlog nog niet voor één Christelijke Volkspartij, die in de oorlogsjaren van AR-zijde was voorbereid. Het zelfstandig optreden van de CHU de eerste periode nà de oorlog bewijst, dat men de Kuyperiaanse antithese bleef afwijzen. Ik mag in deze ook verwijzen naar het Getuigenis van 1957:

„Waarom wij Christelijk-Historisch zijn en blijven". Daarna is mede tengevolge van de afbraak van de confessionele partijen de ontwikkeling sneller gegaan in de richting van het CDA. Dit kon nu ook van CH-zijde aanvaard worden, omdat de ARP het scherpe antithetische denken van Kuyper losliet en de KVP meer een „oecumenische" openheid toonde. Wel heb ik persoonlijk grote bezwaren gevoeld tegen de eerste Contact-Raad-nota mede in verband met de grondslagkwestie. Na het aftreden van dr. De Zeeuw als voorzitter van de KVP is de lucht in deze opgeklaard. Het is mijn vaste overtuiging, dat het CDA het Evangelie als enige bron van de inspiratie voor het politieke handelen kiest.

BLIJVEND

In de CHU zal men nog steeds de blijvende invloed van het theocratisch denken van Groen en Hoedemaker opmerken. Ik noemde al de theologen Haitjema en Van Niftrik. Ik denk ook aan prof. dr. A. F. N. Lekkerkerker, evenals de andere twee helaas reeds overleden. Naast deze meer kerkelijk-confessioneel gerichte stroming mag men niet vergeten de ethische achtergrond van de CHU in het denken van de Savornin Lohman en dr. J. Th. de Visser en prof. dr. J. R. Slotemaker-de Bruïne. Deze invloed was duidelijk aanwezig bij prof. dr. J. de Zwaan, die zowel vóór als nà de oorlog lid was van de Eerste Kamer voor de CHU. Ook denk ik aan de theologen prof. dr. W. C. van Unnik en prof. dr. J. N. Bakhuizen van den Brink. Deze beiden traden politiek minder op de voorgrond maar af en toe lieten zij duidelijk hun sympathie voor de CHU blijken. Ook deze steun is niet onbelangrijk geweest.

Jammer blijft, dat vele door Barth geïnspireerde theologen in Nederland voor de PvdA kozen en sommigen zelfs nog radicaler gingen denken. Ook is het voor de CHU altijd een verlies geweest, dat prof. dr. H. Berkhof, die van huis uit Christelijk Historisch was en na de oorlog aanvankelijk voor de Protestantse Unie koos, met zijn enorme kennis zo weinig steun gegeven heeft aan de theologische fundering van de confessionele politieke partijvorming. Voor een confessionele partij blijft het contact met de kerken zowel in Nederland als in het breder verband van de Wereldraad nodig. Problemen als Zuid-Afrika, de bewapening (neutronenbom!), abortus, enz., vragen theologische doordenking. Terecht zocht de CHU dan ook contact met een aantal predikanten in verband met de vorming van het CDA. Deze gesprekken gaan nog steeds voort.

STEUN NODIG

Voor de toekomst kan men de klok niet terugzetten. Het heeft dus geen zin om nog langer te pleiten voor een zelfstandig voortbestaan van de CHU. Wij wensen de 70-jarige van harte geluk maar zijn ons tegelijk bewust, dat wij haar als zelfstandige politieke partij geen lang leven meer mogen toewensen. Uit protest tegen een samengaan met Katholieken in het CDA vluchten in kleinere getuigenispartijen als de SGP en de RPF is politiek volkomen onvruchtbaar. In het driestromenland van liberalen en socialisten en christendemocraten is het nu onze roeping, theologisch gezien, de geestelijke onderbouw van het CDA te steunen. Deze steun is beslist nodig, opdat het CDA ervoor bewaard blijve een oppervlakkige middenpartij te worden.

S. Kooistra, Menaldum.

vervolg van pagina 9

Ook op dit punt is door andere partijen steeds ons beginsel geheel onjuist voorgesteld. Nochtans laden wij soms den schijn op ons alsof organisatie ons onverschillig ware.
Er is te veel laksheid, te veel op zien komen spelen. Laat ons bedenken, dat, om iets te kunnen doen, b.v. het uitzenden van sprekers, er steeds moet zijn een gemeenschappelijke kas. Als ieder, *naar vermogen, geregeld* wat bijdraagt, dan kan men handelen. Voorts dient men een blad te steunen, dat de belangen der partij behartigt; niet enkel met een abonnement, maar ook intellectueele steun moet worden verleend; de groote quaesties moeten worden doorgedacht en bestudeerd. Laat ons niet vergeten de schoone spreuk onzer vaderen: vis unita fortior. Maar nog boven die spreuk staat: Tegen de Revolutie het Evangelie.

DR. SCHOKKING

Na deze rede kreeg Dr. Schokking het woord. Spreker zeide een oogenblik te hezben geaarzeld of hij het woord zou vragen. Wat hij had verondersteld, is bevestigd geworden, n.l. dat er geen plaats is voor een tweede openingsrede. Was dat zóó, dan zou deze vergadering een vergissing zijn. De voorzitter heeft alles doen uitkomen, wat geleid heeft tot de vereeniging der Christelijk-Historischen en Friesch Christelijk-Historischen. Wel zou er onderscheid geweest zijn in de gekozen woorden, die alleen bij een veteraan als onzen voorzitter kunnen verwacht worden, en niet bij jongeren, zooals spreker, die de eer heeft een leerling van den voorzitter te zijn.
De christelijk-historische groep vertegenwoordigt nu een eigen beginsel, niet in alle onderdeelen, maar in de groote lijnen. Spreker wil niet in historische herinneringen teruggaan. De voorzitter heeft het aangetoond in de voorstelling van de bootjes.
Dat de Friesch Christelijk-Historischen zóó genoemd werden, komt, doordat daar het eerste bestaan is geweest. In dat bootje gevoelden wij ons behagelijk, te meer, daar de invloed van die bootjes wel eens is gevoeld geworden op den grooten stoomer, al was 't ook, dat die de bootjes wilden negeeren. Het doel der Friesch Christelijk-Historischen is niet geweest om een politiek zaakje op te zetten en daarom is de vraag uit de bemanning van een grooter bootje, om met vereende krachten de belangen te behartigen, in overweging genomen.
Waar veel der hoofdpunten was te behandelen, was er veel over en weer te bespreken om tot een goed en eerlijk vergelijk te komen en door de vereeniging meerdere kracht uit te oefenen. Een der hoofdpunten van de Friesch Christelijk-Historischen was het gezag, dat ons vrijheid moest geven en dat was 't, dat ons samen bond, door welke overeenstemming de vereeniging niet moeilijk viel. Wij zijn gaan zeggen: laat alle ondergeschikte zaken door ons worden losgelaten, opdat de Christelijke beginselen van eenheid kunnen triumfeeren. Al hebben wij, gelijk in het huwelijksleven, eenige dingen, die ons in ons eigen huis lief waren, moeten laten varen, wij hebben door deze fusie veel goeds gevonden.

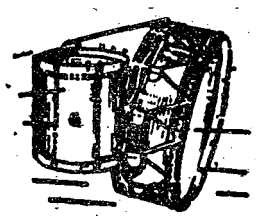
VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

De Stichting Burgerschapskunde — een landelijke, door de overheid gesubsidieerde instelling voor politiek vormingswerk — verzorgt nu al een tiental jaren schriftelijke cursussen, publikaties, leermiddelen, excursies en discussiedagen over diverse politieke en maatschappelijke onderwerpen.

Een aantal cursussen en uitgaven willen wij u — met het oog op de komende verkiezingen — speciaal onder uw aandacht brengen:

POLITIEK BEKEKEN

Wat is politiek precies? Waar gaat 't om in de politiek en is politiek werkelijk nodig of kunnen we er ook buiten? Bij dergelijke vragen willen we in deze cursus even stilstaan.
POLITIEK BEKEKEN bestaat uit 12 geïllustreerde lessen en is speciaal geschreven voor jongeren. De prijs van de cursus bedraagt f 15,—.

DE GEMEENTERAAD

Met het oog op de komende gemeenteraadsverkiezingen is de reeds 8 jaar bestaande cursus "de gemeenteraad" geheel herzien. De in totaal 27 lessen zijn bijgewerkt met de laatste gegevens en aangepast aan de gewijzigde omstandigheden op gemeentelijk terrein.
Een cursus bestemd voor ("aankomende") gemeenteraadsleden en verder voor iedereen die geïnteresseerd is in de gemeentepolitiek.
De prijs van deze cursus bedraagt f 30,—.

POLITIEK VEELSTROMENLAND

Een cursus van 8 boekjes met veel historisch fotomateriaal over de 8 meest toonaangevende stromingen in de Nederlandse politiek:

FASCISME (A.A. de Jonge)
ANARCHISME (A.L. Constandse)
LIBERALISME (H.J.L. Vonhoff)
SOCIALISME (J.Th.M. Bank)
CALVINISME (D.Th. Kuiper)
MARXISME (J.J.A. Bartels)
KATHOLICISME (J.P. Gribling)
NIEUWE STROMINGEN (J. de Lange)

De prijs van de cursus bedraagt f 25,—.

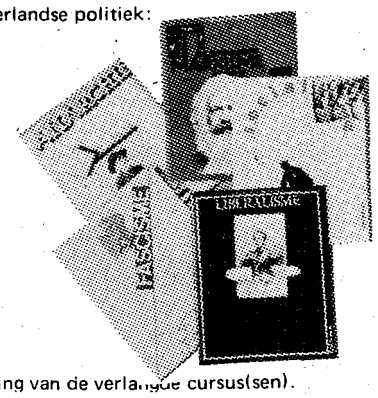

Inschrijving is dagelijks mogelijk door storting van het cursusbedrag op postgiro 150.11.69 t.n.v. Stichting Burgerschapskunde te Leiden, onder vermelding van de verlangde cursus(sen).

HET RODE POTLOOD

Een boek met geluidscassette over de Tweede Kamer en de verkiezingen. In dit boek worden onderwerpen behandeld als:
hoe komen programma's tot stand / hoe werkt de politieke propaganda / het leven van een kamerlid / de kabinetsformatie / openbaarheid / de mening van de kiezers.
Op de geluidscassette zijn interviews te horen met o.m. Beernink — Aantjes — Vondeling — Gortzak — Ginjaar — De Korte — Henk van Hoorn.
De prijs van boek en cassette bedraagt f 8,50. Alleen het boek f 6,50.

VAN AGT AAN DE MACHT

(of: hoe dat tweede kabinet Den Uyl er toch niet kwam)
In tekst en foto's door: Fred Verbakel / Han Singels / Dolf Toussaint
Verbakel (bekend van het televisieprogramma "Den Haag Vandaag") geeft een begrijpelijke en volledige beschrijving van de langste kabinetsformatie uit onze geschiedenis. Ook wat daaraan voorafging krijgt aandacht: de val van het kabinet Den Uyl en de verkiezingen. Verbakel verlevendigt de tekst met veel markante uitspraken van politici en enkele nog niet eerder gepubliceerde feiten.

De prijs van dit boek bedraagt f 12,75.

POLITIEKE STROMINGEN

Wat is politiek, wat zijn en doen politieke partijen, wat betekenen begrippen als links en rechts; progressief en conservatief; hoe zit het Nederlands partijwezen in elkaar?
Het liberalisme; het socialisme; confessionele stromingen; nieuwe stromingen.
Tot slot geeft het boekje een goed overzicht van de huidige politieke partijen. De prijs van deze uitgave bedraagt f 5,50.

Bestelling is mogelijk door storting van het verschuldigde bedrag op postgiro 150.11.69 t.n.v. Stichting Burgerschapskunde te Leiden, onder vermelding van de gewenste uitgave(n).

Alle in deze advertentie vermelde prijzen zijn inclusief portokosten.

STICHTING BURGERSCHAPSKUNDE

AFD. SCHRIFTELIJK ONDERWIJS
ERKEND DOOR DE MINISTER VAN ONDERWIJS EN WETENSCHAPPEN, BIJ BESCHIKKING d.d. 23.4.1975, BVO/SFO—129.708

Voor een overzicht van alle uitgaven en cursussen kunt u — geheel vrijblijvend — onze algemene prospectus aanvragen. Het adres is: Stichting Burgerschapskunde, Postbus 349, 2300 AH Leiden.

Ontdekkingstochten door het land van de bijbel!

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

„In de voetsporen van Paulus"

MET „THACIR" NAAR ISRAËL

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs Hotels of Jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Eilat en Sinaï. Of een hèle ekstra week" in de voetsporen van Mozes" door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimages, volgestopt met toeristische humbug, waarbij je je geloof verliest, maar een THeologisch verantwoorde, Archeologisch interessante en Cultureel belangwekkende Israël Reis, met ruimschoots aandacht voor de uitdagingen en de problematiek van het moderne Israël en zijn minderheden. Kortom: reizen met een eigen karakter! THACIR-reizen zijn zeker niet geschikt voor iedereen, maar wèl voor mensen, die zich geen christelijke knollen voor heidense citroenen willen verkopen!

Vertrekdata: 1978: 21 maart (volgeboekt); 11 juli; 7 november; 23 december.
1979: 23 januari; 13 februari; 6 maart; 27 maart; 17 april; 8 mei; 29 mei; 19 juni; 10 juli; 31 juli; 21 augustus; 11 september; 2 oktober; 30 oktober; 20 november; 22 december.

Nota bene: Jeugdherbergreizen alleen: 11/7 en 7/11, 1978; 10/7 en 30/10, 1979.

Een **15-daagse reis,** die u 9 dagen door **Griekenland** en 6 dagen lang door **Rome en omstreken** zal voeren. **„In de voetsporen van Paulus"** zult u dagelijks vele malen verbaasd staan over de grote hoeveelheid indrukwekkende monumenten uit de Griekse en Romeinse oudheid. Het Nieuwe Testament -en met name die gedeelten, waarin de apostel Paulus een hoofdrol speelde - komt er tot nieuw leven voor u. De mythologische verhalen en klassieke geschiedenis krijgen ter plekke vlees en bloed voor u.
Een reis om nooit te vergeten!

Vertrekdata: 1978: 11 juli en 31 oktober.
1979: 3 mei; 12 juli; 1 november.

Met al onze reizen gaat een deskundige Nederlandse reisbegeleid(st)er mee. Al onze reizen worden gegidst door gediplomeerde, zo mogelijk Nederlands sprekende, Israëlische, Griekse en Italiaanse gidsen.
Voorafgaande aan al onze reizen, beleggen wij met de reisgenoten een ontmoeting ter informatie en kennismaking.

Bestel nog vandaag onze uitgebreide reisbeschrijving (met vermelding van „Israël-reis" of „Paulus-reis") en binnen enkele dagen kunt u in alle rust ons hele verhaal bestuderen, waarin **geen „kleine lettertjes" voorkomen!**

Wij zien met belangstelling uw aanvraag tegemoet!

THACIR, EUROPALAAN 14, HARDERWIJK

Rol en betekenis van de christelijk-historische vrouwen

door: jonkvrouwe mr. C. W. I. Wttewaall van Stoetwegen, oud lid van de Tweede Kamer voor de CHU

Wat een onderwerp! De vrouwen zijn nog altijd iets „aparts". Ik ben blij, dat er een apart hoofdstuk is over dr. H. W. Tilanus, aan wie wij zoveel te danken hebben en door wie ik de rol van CHU-vrouw ben gaan spelen.
Als ik naar de Tweede Kamer kijk, was daar voor de tweede wereldoorlog heel lang mevrouw Frieda Katz; volkomen geaccepteerd en bij iedereen bekend en bemind.
Zij was er gekomen door bemiddeling van prof. dr. J. W. Slotemaker de Bruïne. Van 1922 af zat ze er dus. Vraag niet hoe ze was ingeburgerd. Zij behandelde justitie, was ook advocate, lid van de gemeenteraad van Amsterdam en lid van de provinciale staten van Noord-Holland. Dat kon toen allemaal samen verenigd ten uitvoer gebracht worden. En ze deed het goed.

Landelijk werd de Centrale van CH-Vrouwen opgericht in 1935. Frieda Katz had hier eerst niet veel mee op. Maar ze werd voorzitster en sloot daarmede de weg af voor ambitieuze dames, die hoopten in de Kamer te komen.
Verbeeld je: een tweede vrouw in de CHU-fractie. Onbestaanbaar in die tijd. Het was Frieda voor en na. Ik had er wel eens moeite mee, toen ik haar plaats moest innemen. Ergens zei een mevrouw me: „Frieda Katz droeg een hoed met veren en u bent maar zo heel gewoon!" Dat was geen compliment voor mij.
Dat iedereen een eigen karakter heeft en een eigen aanpak, dat drong pas langzamerhand door. Men leefde nog erg in de Unie uit de gedachte: Wat is, moet blijven. Ik zei daarop steeds: „Natuurlijk als het goed is, maar als er nieuwe ontwikkelingen komen, moeten we wel mee veranderen ten goede natuurlijk!
In 1945 kwam ik op voordracht van Tilanus in het noodparlement. De Unie maakte een zware tijd door. Het leek of iedereen wegliep. Van Walsum, Lieftinck, Van Rhijn en consorten gingen naar de PvdA in 1946. Krijger met aanhang richtte de Protestantse Unie op. Op vergaderingen zag je weinig mensen, maar Tilanus stond pal. Hij fietste toen hij vrij kwam uit Vught van het ene dorp naar het andere en scharrelde de club bij mekaar. Toch zag ook hij het somber in. Ik zal blij zijn als we zes zetels halen, zei hij in 1946. En hij had mij op de zesde plaats weten te krijgen. Als u er nu maar in bent, dan ben ik tevreden. Verliezen doen we in elk geval. Maar ziet, de kiezers die alles bij het oude wilden houden, lieten de heren praten en kozen Tilanus, net als voor de oorlog. Acht zetels, ongelooflijk! Het verlies aan Colijn in 1937 hadden we niet teruggewonnen, maar deze mensen stemden wel weer CHU. Dat compenseerde het verlies aan PvdA en Protestantse Unie. Krijger haalde geen zetel. Hij had gerekend op vijf, maar bracht ons toch een verlies van over de 30.000 stemmen toe.

Hoevelen er naar de PvdA zijn gegaan, weet ik niet. Het leek wel of alle predikanten meededen met Van Walsum, maar ze bleken toch generaals zonder leger. Dominee mag preken wat hij wil, maar wij stemmen CHU, zo werd geredeneerd en gehandeld. En daarmee was de kous af. Ik had er eigenlijk niet op gerekend het noodparlement te continueren, maar nu was ik gekozen. Ik accepteerde en de volgende 25 jaar was mijn leven bepaald.

BOEIEND

Het was een boeiend bestaan. In het begin vier dagen vergaderen in het openbaar; later viel de vrijdag er af ten bate van de ministerraad; tot grote woede van Tilanus. Maandag- en vrijdagavond spreekbeurten, in de overige tijd stukjes voor onze bladen schrijven, post beantwoorden, mensen te woord staan enz. Ik had de gewoonte de mensen in de Kamer te ontvangen. Eén keer legde een mijnheer een biljet van *f* 25 op tafel met de woorden: dat is voor jou als je me helpt. Ik gooide het biljet ongeveer in zijn gezicht en zei: „Het onderhoud is geëindigd. Op deze wijze spreek ik niet met u."
Ik was opgevoed als dochter van een belastinginspecteur en ik weet nog hoe precies mijn vader was met die dingen. Ik mag nu eenmaal in die functie niets accepteren. Dat was zijn levenslles, ook voor ons als we in dergelijke omstandigheden zouden komen. Een bloemetje ging nog wel, maar waar ligt de grens. Na spreekbeurten werd je karig bedeeld, dat was de instelling van Tilanus, die alles afweerde.
Middenin de bollentijd sprak ik in een bollenplaats. Alles versierd met tulpen, maar ik ging met lege handen naar mijn kale flat. Zonder bloemen!
In Friesland kreeg ik eens een hele kaas, maar ik kon hem niet dragen. Rolde hem over de keien naar het station, want er was niemand die je wegbracht van het hotel naar de trein. De hongerwinter was nog te dichtbij dat ik dat kon laten liggen. In de flat waren velen die me er van af hielpen.

MIJN ROL

Maar nu over mijn rol als vrouw. Ja, daar heb ik me eigenlijk nooit erg druk over gemaakt. Ik werd overal geaccepteerd en degenen die een vrouw vreemd vonden vroegen me niet om te komen spreken. Heel gemakkelijk. Ik was een keer bij de jeugd in de buurt van Utrecht. Een aardige zaal vol. Velen in uniform: ze moesten al gauw naar Indonesië. Ik hield mijn verhaal en er kwamen vragen. Tenslotte stond er in de zaal een oudere heer op. Hij stelde zich voor als de voorzitter van de kiesvereniging. „Mevrouw," begon hij plechtig, „we hebben hier nog nooit een vrouw horen spreken; ik moet zeggen: het is me 100 procent meegevallen." „Nu mijnheer," zei ik, „dan waren uw verwachtingen niet hoog gespannen!" Ik moest het hem maar niet kwalijk nemen, zei hij nog. Nu, ik nam niets kwalijk, maar vroeg wel: „Hebben jullie hier dan geen onderwijzeres of een juffrouw van de zondagsschool, die eens ergens wat zegt?" „Neen," stilte alom. „Ziet u," zei de voorzitter, „we hebben u laten vragen door de Jongerenorganisatie. Gaat er dan iets mis, dan is het niet zo erg, want de jongeren doen wel meer gekke dingen." Gelukkig lachten de jongeren luid en daarmee was het incident gesloten.
Ik had natuurlijk wel eens moeite in de fractie, als het een vrouwenonderwerp betrof. Tilanus zei: „De getrouwde vrouw hoort thuis", en daarmee was de kous af. Het ging toen om de gehuwde ambtenares, die bij huwelijk ontslagen werd en die ik natuurlijk verdedigde onder het motto: Dat moeten de echtgenoten zèlf samen uitmaken, daar moet de overheid zich niet mee bemoeien, dus moet het artikel uit het ambtenarenreglement. Lieve deugd, wat dat voor een revolutionaire gedachte was! Allerlei grote heren kwamen me vertellen, dat ik volmaakt verkeerd dacht. Ik zei: „Stel die mensen hebben geen kinderen, wat moet zo'n vrouw dan de hele dag?" Maar zij zagen iedereen kennelijk hetzelfde, kinderen, keuken en kerk. En daarmee moest de vrouw bezig zijn. Nu de opvattingen zijn wèl veranderd. Ook wel in het overdrevene vind ik, want het bestaat niet, dat een man, die een zware baan heeft en veel van huis is, een deel van de huishouding doet. Maar goed, dat is de tijd van nu! Men begreep het nooit als ik voor de vrouw opkwam. In 1947 bij de wijziging van het Burgerlijk Wetboek stond ik alleen als vrouw voor de gehele rechterzijde. Mejuffrouw De Vink, die in het noodparlement zat werd er uitgewipt in 1946. Bij de ARP was toen nog geen sprake van een vrouw. Schouten zei: „Daar is een rapport, waarin staat dat het passief kiesrecht voor de vrouw niet kan, dus hebben we ons daaraan te houden."

Gelukkig zijn ook daar de opvattingen gewijzigd, dank zij het ijverig werken van mevrouw Diemer-Lindeboom en andere vrouwen. Men heeft, of liever had er nu zelfs twee, waarvan mevrouw Hannie van Leeuwen wel de meest uitblinkende was. Waarom zij geen minister is geworden is me nog altijd een raadsel.
De KVP kreeg in 1948 mejuffrouw dr. Marga Klompé. Toen was het uit met de pret en kon men de vrouw niet meer voorbijlopen en afwijzen.

Later in de Unie kwam mevrouw mr. E. A. Haars, die nu staatssecretaris is. Ze was een praktijkjuriste en behandelde die onderwerpen feilloos. Ze is een uitstekende staatssecretaris, die het moeilijke vreemdelingenbeleid en het gevangeniswezen onder zich heeft. Men moet doorzettingsvermogen hebben om mensen uit te wijzen èn moed. Ik zou het nooit tot stand gebracht hebben, wat zij nu doet. Zelf heb ik steeds over het gevangeniswezen gesproken in de Kamer; ook over het bezwaar dat een vrouwengevangenis als onderdeel van een mannengevangenis had, maar 't was of je voor de lucht praatte. Er gebeurde niets, want het waren er maar zo weinig. Dat het er wel eens meer konden worden, daar stond men niet bij stil. Ook toén zat alles door elkaar, maar het was onbestaanbaar, dat gedetineerden voor de tv kwamen en de directrice van de gevangenis er bij zit en opmerkingen maakt, die natuurlijk terecht zijn. Maar dan halen de dames de schouders op: Hoor maar eens, en de NOS-ondervraagsters staan aan de kant van de gedetineerden. Ik was blij, dat ik de uitnodiging om aan dit programma mee te doen, op advies van mevrouw Haars had afgeslagen.

MOEILIJK

Als men nu spreekt van de rol van de vrouw in de CHU, dan zou ik die moeilijk kunnen definiëren. Wat mezelf betreft. Ik voelde me soms erg machteloos en verweet mezelf, dat ik niet genoeg doorzette. Dat kon mevrouw Haars veel beter! Een korte tijd heeft mevrouw Nellien de Ruiter in de Kamer gezeten. Zij was de dochter van het lid, dat met mij in het noodparlement was gekomen en er gaapte dus een generatieverschil tussen ons. Ze was ook een poos wethouder van Voorschoten en speelde een rol bij de emancipatie van de vrouw buiten het parlement.
In de Eerste Kamer heeft een tijdlang mevrouw Ten Kate-Veen gezeten, te kort om invloed uit te oefenen, lijkt me. In gemeenteraden zijn veel meer vrouwen. Het is gemakkelijk voor de dames om in de eigen gemeente te blijven en daar een rol te spelen. Ook zijn zij vertegenwoordigd in de provinciale staten, van waaruit mevrouw Haars alweer de eerste en enige CH-vrouw was, die gedeputeerde werd. De Centrale van CH-Vrouwen heeft – merendeels op de achtergrond – een rol gespeeld. Ik was er jarenlang voorzitster van en het was altijd een strijd om de gezelligheid niet boven de politiek te laten prevaleren. Toch was het nuttig! Hoe vaak heb ik, onder de grote boom gezeten in de tuin van het Baarnse Zendingscentrum, geprobeerd duidelijk te maken hoe men stemmen moest en wat een stem op een vrouw betekende. En altijd was er na afloop dezelfde vraag: Is die stem dan niet verloren?

Vele Unieleden hebben goede herinneringen aan de jaarlijkse zomerconferenties van de CHU. Op de foto de deelnemers aan de zomerconferentie, welke van 9 tot 12 juli 1938 te Lunteren gehouden is.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
en Egbert Bluemink.

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bluemink;
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs *f* 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

Terwijl ik uitvoerig had uitgelegd, dat iedere stem geldig is op een biljet, mits men er maar één invult. In Vlaardingen sprak ik in een rusthuis; daar zeiden ze: „We stemmen natuurlijk op Tilanus, maar ook op Drees, anders gaat onze AOW weg." Ik legde eindeloos uit hoe het zat. Zei: „Onthoudt u maar: één stem is geldig. Op die van ons is nummer 1 Tilanus, op die van de PvdA Drees. Maar neem één van beiden, anders is uw stem ongeldig en hebben ze er geen van beide iets aan."
Ja, we denken vaak te hoog van de kennis van „de kiezer". De kiezer weet er bijzonder weinig van en moet voortdurend op de hoogte gehouden worden, speciaal in verkiezingstijd. Men stemt liever een gezicht, dan een partij; vooral vrouwen hebben daar last van.
Het is gelukkig wel zo, dat steeds meer vrouwen politieke vergaderingen gaan bezoeken. Als ze nu ook maar doorgeven, wat ze daar horen. En de televisie heeft veel gewijzigd. Alleen het voorkomen en het optreden van politici waarborgen voor velen hun voorkeur. Men mag het fout vinden, maar 't is wèl een feit. Het negeren van iemand kan funest zijn voor de persoon in kwestie.
Maar ik dwaal af van de rol van de vrouw in de CHU.
Die is groeiende. Moge het zo blijven. Want samen moeten wij toch als CHU in het CDA optreden. Ook als vrouwen. En daar wil ieder een goede rol in spelen. Trouw aan het beginsel, zakelijk in het werk.
70 Jaar heeft de CHU bestaan. Voor de ouderen is het moeilijk om aan het afscheid te denken. Maar met eigen inbreng kunnen we het CDA vooruitbrengen en zó blijft de afkomst behouden.

C. W. I. Wttewaall van Stoetwegen

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

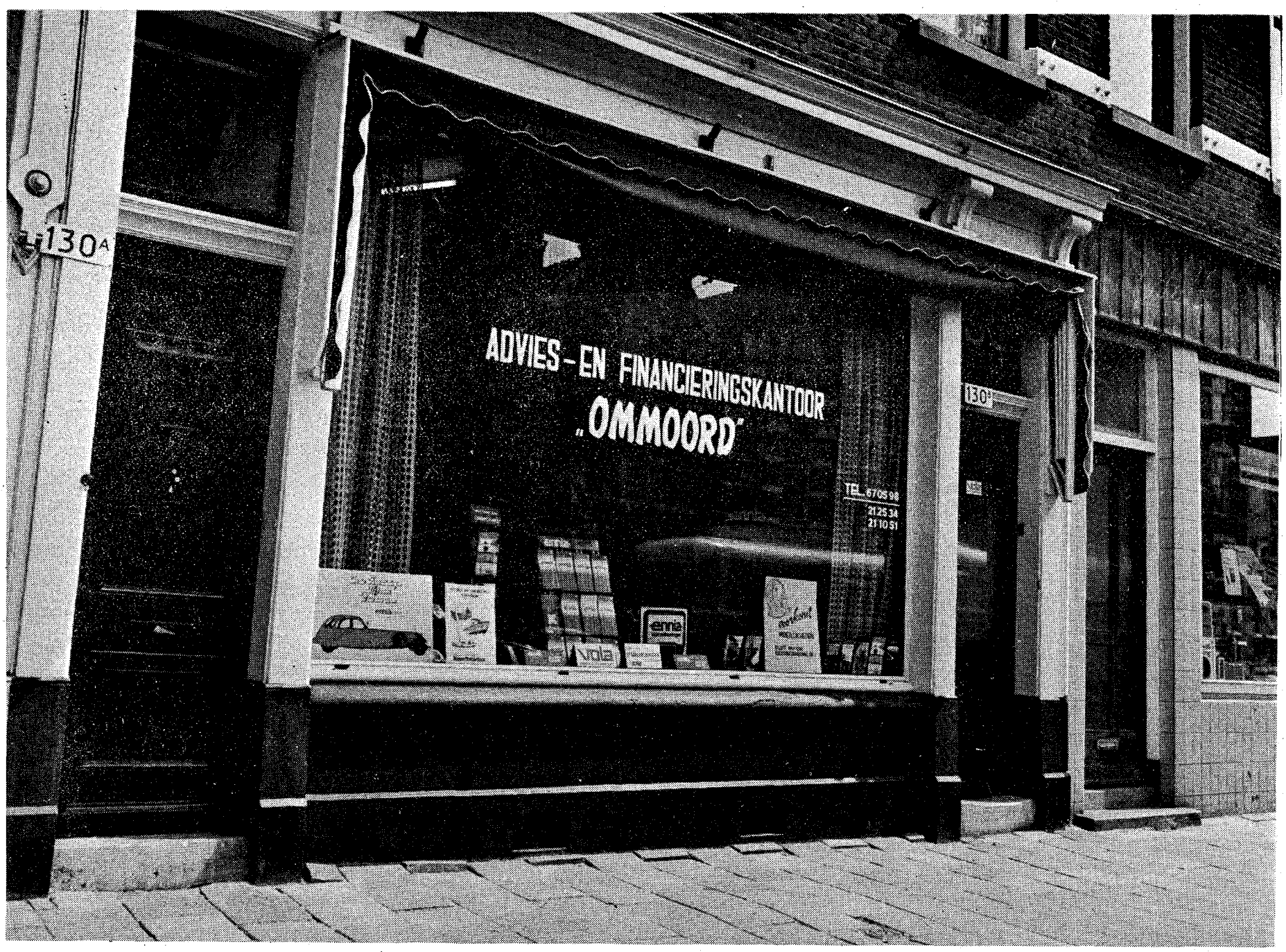

HET MOET AL GEK GAAN, ALS WIJ GEEN OPLOSSING HEBBEN VOOR UW VERZEKERINGS-PROBLEEM.

Geef uzelf meer financiële armslag:

OMMOORD

ADVIES-FINANCIERINGS-EN ASSURANTIEKANTOOR

Onze assurantie-adviseur is ervoor, hij weet een oplossing voor uw verzekerings-probleem.

Ook verzekeringen!

het

advies + financieringskantoor **ommoord**

BIEDT U HIERBIJ UITKOMST:

INL. BERGWEG 130-b, ROTTERDAM, TEL. 652100, 670598 na 18.00 uur 212534.

Zij zijn n.l. gespecialiseerd in o.a. de bemiddeling van

- **financieringen**
- **persoonlijke leningen**
- **1e en 2e hypotheken**

NMS ennia ago

Tevens agentschap voor Nederlandse Middenstands Spaarbank.

Probleemhoekje, of... toch van harte!

door: Jan van der Assem (CHJO)

Lieve raadgeefster,
is 19 jaar een goed leeftijdsverschil tussen moederpartij en jongerenorganisatie? Junior is nu de vijftig al gepasseerd en is in wat rustiger vaarwater, maar .... o-ho, wat ze al niet heeft meegemaakt .... moeder heeft niet voor niets vaak geschuddebold ...."
Ja, zo zou je kunnen beginnen over de verhouding CHJO-CHU. Moederpartij, Moeder-Unie liever, en dochterorganisatie: kiften en klagen, driften en 't dragen, maar ook wederzijdse waardering en koene kweek. Vorig jaar, druk in de weer met allerhande bronnenmateriaal voor onze brochure „50 jaar CHJO", moest ik soms even pauzerend reflecteren: wat is nu het essentiële in Unie en jongerengroepen? Hoe kun je dat treffen, onder woorden brengen. Ik geloof dat je het de „Sfeer" zou kunnen noemen; de oer-Hollandse, gezapig - maar - toch - serieuze, gezellig - en - een - tikje - amateuristisch, gelovig - maar - niet - orthodox - dogmatisch, de vriendschap - van - mens - tot - mens - in - het - oog - houdende, ja dat alles omvattende cluster van sfeerbestanddelen is het, dat Unie en CHJO beiden en wederzijds kenmerkt. Buitenstaanders vergissen zich daar snel in. Ze denken dat het een antieke historische schoolplaat is, maar vinden zelden de juiste golflengte om de Unie zuiver in de toon te treffen. Het zijn immers de zachtere klanken die de melodie van Nederlands Protestantisme meevormen, zelden een boventoon, maar steeds een golvend stabiel adagium van diep mee-leven in het geloof. Daaruit kwamen de Nederlandse volgelingen van het Réveil voort, daaruit leefden de mannen van 1894 en de fusiepartners van 1908. Het volk is als geheel gedoopt, de moed niet verloren, onze historie is niet een ongeïnspireerde zinloosheid, vanuit het Evangelie verder: deze CH-filosofie wordt geworpen in een wereld van na 1900, die de dood van Nietsche en zijn doodsbericht van God al achter zich heeft.

IETS TE ZEGGEN

Wij hebben dus iets te zeggen, het grote gebeuren dat de geschiedenis van God en mens heet, is niet vergeefs. Onze moeiten, onze politiek dus ook niet. Uit die kracht dan gehandeld. En dan ook een jongerenorganisatie, want de bloei der Unie in de jaren 1920 moet met deze loot uit de stam bezegeld worden. Lof en eer totnogtoe. Komt er ook nog wat nuchterheid in de feestrede? Genoeg ja! We studeren en congresseren in de vooroorlogse tijd. Veel afdelingen. Drie hoofdvertakkingen. De studiegroep, de ontspanningsachtige kern en de studentikoze betweters. Dat laatste soms ook als compliment. De ouderen zijn niet altijd vrij van roest. Het is wel brutaal dat rond 1930 te zeggen. Vermaning en patriarchale toon zijn nog voorhanden. De oorlog brengt in menigerlei opzicht breuk en vertwijfeling. Het jaar 1946 is cruciaal. Pompen of verzuipen. Veelzeggend is, dat zij die doorbraken, toch in dialoog bleven met de „achterblijvers". Sfeer en onderlinge serieuze waardering heeft daarin een beslissende rol gespeeld. Na de oorlog de illustere rij van voorzitters en heroprichtingen, zoals in ons geschiedenisboekje („vijftig jaar CHJO") beschreven.
Rond 1966 komt het tot grote brandingsgolven. „Hoe nu, Unie" is een slogan die uitmondt in interne doorbraken. De Unie wordt politieke partij, zeggen lateren en de CHJO heeft daarbij als meer dan kraamhulp geholpen. Dat geeft allerlei neveneffect, vooral in de interne organisatie en in de verhouding tot de Unie. Bovenal echter komt de gedachte van Christen-Democratische eenheid bovendrijven. Maar wat doen we ermee, hoe geven we het vorm? Daarvoor is gesprek nodig. Dan dus ook in de CHJO: forum bij uitnemendheid voor alles wat niet direct conformistisch en traditioneel pleegt te zijn. De stukken vliegen eraf! Polarisatie, uittredingen, affaires .... Toch geloof ik achteraf dat we allen: jongerenorganisatie, Unie en in groter verband – 't is wel deterministisch – ook het CDA van nu, dat een beetje nodig gehad hebben. Gelouterd, door alle mogelijkheden in scherpe discussies geprobeerd en doorproefd te hebben, zijn we ons hopelijk van alle smaak bewust geworden en hebben we dat als neerslag uiteindelijk gevonden rond „Niet bij brood alleen" en het in de praktijk gebrachte kabinetsbeleid van Agt.

Als dáár in dit zeventigste Uniejaar iets van te merken is, ondersteund door de éénenvijftigjarige CHJO en voortstuwend naar het ene CDA, dan is de Unie meer dan ooit een gelukwens waard.

Ga voort, want de wereld, Europa en onze democratie in Nederland is zo gek nog niet af met die vitamine CH, die te merken zal blijven, onder Góds zegen, bij jongeren en ouderen. Vitamine-CHU, waar je ook gaat doordringen, de werking is gezond. Gezondheid!"

Namens de CHJO
Jan van den Assem,
h.t. vice-voorzitter.

Albert Hahn

ROZEGEUR EN MANESCHIJN

„Kom aan m'n hart. Alles is vergeven en vergeten!"
(De Notenkraker, 5-2-'11.)

Ook in de politiek gebeurt het dan, dat men na verloop van tijd als de discussie is uitgeput weer tot elkander komt, om aan de gemeenschappelijke taak voort te arbeiden. Vandaar Dr. Kuypers woord: Toch blijft mijn devies: Breekt nu althans niet!

CHJO-agenda

27 mei: CDJA-congres in gebouw Veritas, Kromme Nieuwe Gracht 54 te Utrecht. Aanvang: 10.00 uur, sluiting ongeveer 16.00 uur. Onderwerpen: o.a. rapport structuurcommissie en politieke discussie. Toegang gratis, deelname aan de lunch *f* 5,–.

Planning voor het nieuwe seizoen:
8 en 9 september: introductieconferentie CHJO
15 en 16 september: introductieconferentie CDJA
7 oktober: themadag CDJA „Geloof en politiek"
17 en 18 november: themaweekend CHJO „Onderwijs" en algemene ledenvergadering CHJO.

Kader- en vormingswerk CDA

Tal van activiteiten op komst met oog op politieke vorming

In het volgende ledencontactblad wordt een uitvoerig overzicht gegeven van alle activiteiten binnen het CDA op het terrein van het vormingswerk. Daarop vooruitlopend wordt nu reeds de aandacht gevestigd op de navolgende cursussen:

TWEE AVONDEN CURSUS

Iedere afdeling (gemeentelijk) kan, als men denkt dat er voldoende interesse voor zal bestaan, deze cursus door ons doen organiseren. De bedoeling is **algemene politieke vorming** voor een kleine groep van ca. 15 personen, leden en vooral nieuwe leden van het CDA-zijnde. In voorgaande seizoenen is deze cursus met verheugend resultaat in een aantal plaatsen gehouden. Het initiatief voor het houden ervan ligt bij het plaatselijke CDA (CHU) bestuur.
De te behandelen onderwerpen zijn: „De theologische achtergrond van de politiek" (eerste avond) en „De toepassing van de grondslag in de praktische politiek" (tweede avond).
De deelnemers ontvangen vóór de aanvang van de cursus enig materiaal over de te behandelen onderwerpen.
Het cursusgeld is gesteld op een bedrag van *f* 5,– per persoon. Voor nadere informaties: stichting Kader- en Vormingswerk CHU, Wassenaarseweg 7, Den Haag. Tel. 070–244516.

CDA WERKGROEPEN

Binnen het CDA zijn ruim 100 werkgroepen aktief. Werkgroepen zijn plaatselijk gevormde groepen van leden, soms aangevuld met belangstellenden, die vrijwel maandelijks een werkstuk bespreken en becommentariëren.
Het werkgroepenwerk wordt gecoördineerd door een Centrale Werkgroep, welke onderdeel is van de Stichting Vormingswerk KVP.
Per jaar verschijnen een aantal werkstukken. De werkstukken eindigen in een serie vraagstellingen, welke na bestudering van het werkstuk door de werkgroepen worden beantwoord en toegezonden aan de Centrale Werkgroep. Deze maakt uit alle ingezonden antwoorden dan een verzamelrapport, dat voor commentaar wordt voorgelegd aan een partijorgaan. Veelal is dat de Tweede Kamerfraktie. Werkstukken, verzamelrapporten en commentaren worden regelmatig gepubliceerd in het ledenblad Politiek Nieuws.
Voor informatie, waar zich werkgroepen bevinden, op welke manier aansluiting daarbij mogelijk is of voor meer algemene informatie kunt u schrijven of bellen met Pieter F. Dudink, p/a Mauritskade 25, Den Haag.

CURSUS VOOR GEMEENTERAADSLEDEN (EN ASPIRANT RAADSLEDEN)

In samenwerking met de CDA-bestuursvereniging organiseert de stichting vormings- en scholingswerk voor het komende seizoen een CDA-cursus voor gemeenteraadsleden.

ONDERWERPEN

De cursus omvat het behandelen met elkaar op vier zaterdagochtenden van de volgende onderwerpen:
Volkshuisvestingsprogramma, Welzijnsdecentralisatiebeleid, Het welzijnsplan en Verkeer.
Als „materiaal" ontvangen de deelnemers het boek „Kijk op de gemeenten" en per les de nodige aktuele informatie.

WAAR – WANNEER?

Ingeschreven kan worden voor de plaats die voor de deelnemer het gunstigst gelegen is. Er zijn plaatsen verspreid over het land:
Alkmaar: 4/11, 25/11, 6/1 en 27/1; **Leiden:** 28/10, 18/11, 16/12, 10/2; **Utrecht:** 11/11, 2/12, 13/1, 3/2; **Goes:** 4/11, 25/11, 6/1, 27/1; **Breda:** 28/10, 18/11, 16/12, 10/2; **Weert:** 11/11, 2/12, 13/1, 3/2; **Zwolle:** 28/10, 18/11, 16/12, 10/2; **Assen:** 4/11, 25/11, 6/1, 27/1; **Leeuwarden:** 28/10, 18/11, 16/12, 10/2; **Nijmegen:** 11/11, 2/12, 13/1, 3/2.
De cursus vangt aan om 9.30 uur precies en duurt tot ongeveer 12.30 uur.

INSCHRIJVING

Deelgenomen kan worden door tijdig het verschuldigde cursusgeld ad *f* 45,– over te maken op giro 3966745 t.n.v. Stichting politiek vormings- en scholingswerk CDA, Wassenaarseweg 7, 's Gravenhage. Reiskosten boven de *f* 10,– kunnen te zijner tijd gedeclareerd worden. De inschrijving dient **voor 10 oktober** binnen te zijn. Op dat moment wordt bekeken of een cursus op een bepaalde plaats doorgaat. Het aantal deelnemers is maximaal 15 personen.
Vermeld bij de betaling duidelijk uw naam en adres, maar vooral de cursusplaats waarnaar uw voorkeur uitgaat.

ORIËNTATIECURSUS

Ook is er de oriëntatiecursus „Organisatorisch en politiek functioneren van CDA-verbanden". Deze wordt gehouden te Haarlem, Breda, Venlo en Soesterberg. De data zijn: te Haarlem op 7 en 28 september, 19 oktober, 16 november en 7 december; te Breda op 14 september, 5 en 26 oktober, 23 november en 14 december, te Venlo op 21 september, 12 oktober, 2 en 30 november en 18 januari aanstaande en te Soesterberg in Kontakt der Kontinenten, op de vrijdagavond en zaterdag 13/14 oktober, 10/11 november, 12/13 januari en 16/17 februari.

INSCHRIJVING

Opgave voor de cursussen „funktioneren CDA-verbanden" kan geschieden bij de Stichting Kader- en Vormingswerk ARP, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag. Tel. 070–451015.
Het inschrijfgeld bedraagt *f* 25,–.
Maximaal aantal deelnemers per cursus is gesteld op 30 deelnemers.

KADERCURSUS

Het doel van de cursus is om in een zestal bijeenkomsten (vijf donderdagen en één trainingsweekend van vrijdagavond tot zaterdagmiddag) instrumenten aan te dragen, een training te verzorgen ter ondersteuning van het kaderwerk in de partij. De cursus is vooral gericht op deelnemers die op een of andere manier binnen het CDA aktief zijn of zich voornemen binnenkort daarvoor beschikbaar te zijn. De cursus beoogt tevens een vervolg te zijn op de reeds een aantal jaren georganiseerde CDA-basiscursus, c.q. oriëntatiecursus.
Deze kadercursus is gepland op twee plaatsen en wel in **Den Bosch** op 7 september, 21 september, 29 en 30 september, 19 oktober, 9 november, 7 december (in Den Haag); en **in Zwolle** op 3 oktober, 24 oktober, 17 en 18 november, 12 december, 9 januari '79 en 30 januari (in Den Haag).
Deelnamekosten: *f* 75,–.
Voor meer informatie: Pieter Dudink op het KVP partijbureau, Mauritskade 25 in Den Haag, tel. 070–653934.

BDU-nieuwsbladen

professionele media, met 'n hoge dekkingsscore in een koopkrachtig stukje Midden—Nederland

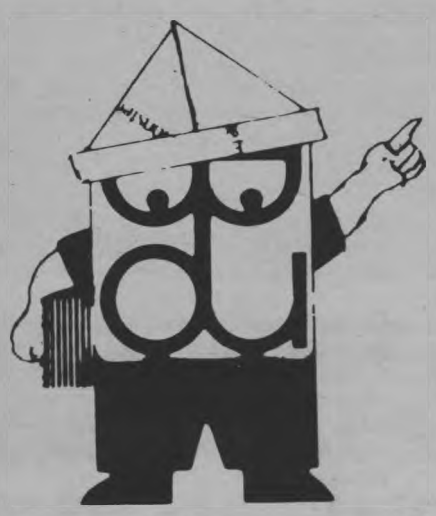

En als uw afzetgebied zich niet tot enkele deelgebieden beperkt, maar zich over het gehele B.D.U.-gebied uitstrekt, dan heeft u nog een extra voordeel: het BDU-kombinatietarief.

Met kortingen die in sommige gevallen méér dan 50% besparing geven op de normale tarieven. Dus meer dan de moeite waard om een uitgebreidere dokumentatie aan te vragen.

Wij hebben hem voor u klaar liggen,

BDU, Nieuwstraat 15, Barneveld.
Tel. 03420-6141, telex BDU 40261,

Barneveldse Krant -
Stad Amersfoort -
De Stad Nijkerk -
De Woudenberger/Scherpenzeelse Krant -
Bennekoms Nieuwsblad -
Hoevelakens Nieuwsblad -
Ede/Veldhuizen -
Lunters Nieuwsblad -
Leusder Krant.

Midden-Nederland, preciezer gezegd de Gelderse en Stichtse Vallei, telt ruim 300.000 inwoners met een breed bestedingspatroon dat minstens zo interessant is als dat van elke andere gemiddelde Nederlander.

Ten aanzien van het bereik van deze koopkrachtige Middennederlandse konsument is er echter een duidelijk voordeel: u bereikt ze bijna allemaal, ieder met een eigen blad in hun eigen deelgebied.

Elk blad met een sterk geografisch gerichte redaktionele formule voor een optimale leesintensiteit. Een leesintensiteit die zich echter niet alleen tot de redaktionele pagina's beperkt (landelijke, regionale en plaatselijke adverteerders ervaren dat dagelijks).

Vrijdag 26 mei 1978 – 14e jaargang no. 21

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

CHU-voorzitter Van Leeuwen:

PvdA denkt uitsluitend in termen van macht

De PvdA denkt kennelijk overal in termen van macht en begrijpt niet, dat socialisten in diverse instellingen van particulier initiatief veelal schitteren door afwezigheid, omdat socialisten alle heil van de staat verwachten. Het zou toe te juichen zijn als ook de socialistische medeburgers vanuit hun bewogenheid mee zouden gaan sturen in deze organisaties en instellingen. Maar dan niet uit een behoefte om grote politieke macht voor de PvdA te veroveren, maar gewoon als dienst van burgerman en burgervrouw aan de naaste."

Dit zei CHU-voorzitter dr. L. M. van Leeuwen zaterdag jl. in Arnhem in zijn openingsrede op de Algemene Vergadering van de CHU. Hij reageerde hier mee op een uitlating van de socialistische oppositieleider Den Uyl.

„De heer Den Uyl meent dat christendemocraten een te grote macht hebben, doordat zij het in zoveel maatschappelijke organisaties voor het zeggen zouden hebben. Naar mijn mening trapt hij met die opmerking vele christenen op de ziel. Het gaat hier immers juist vaak om mensen, die vanuit het christelijk gebod proberen de samenleving, de naaste te dienen. Denkt u aan de duizenden, die vele uren van hun vrije tijd geven in besturen van scholen, kruisverenigingen, ziekenhuizen, liefdadigheidsorganisaties e.d. Die vrije tijd wordt gegeven uit dienstbetoon aan de medemens. Onbegrijpelijk is het, dat hier door de heer Den Uyl een machtspositie van het C.D.A. aan wordt gekoppeld. Die opmerking onthult meer van degene, die spreekt, dan van hen, waarover gesproken wordt", aldus de CHU-voorzitter.

VERTROUWEN IN KABINET-VAN AGT

Van Leeuwen sprak zijn volledig vertrouwen uit in het kabinet-Van Agt. Wij vertrouwen er op, aldus de Unie-voorzitter dat Tweede Kamer- en Eerste Kamerfractie van het CDA er op uit zijn, dit kabinet haar rit tot de Tweede Kamerverkiezingen van 1981 te laten maken. We zijn ongetwijfeld allemaal in spanning over de binnen korte tijd te verwachten voorstellen tot ombuiging van de overheidsuitgaven. Geen aantasting van de positie van de zwakken in de samenleving, een matiging van alle inkomens en toepassing van het principe, dat de sterkste schouders het meeste moeten dragen. Deze punten zullen de basis moeten vormen van de ombuigingsoperatie. Een operatie, die noodzakelijk is als wij onze vrijheid, ons economisch klimaat en ons hoge peil van sociale voorzieningen willen handhaven. Offers zullen door iedereen moeten worden gebracht, zeker niet uitsluitend en alleen door ambtenaren. Naast die offers door allen zal ook een nieuwe opstelling van prioriteiten noodzakelijk zijn.

PROBLEMEN VOOR DE TOEKOMST

Spreker schetste vervolgens enkele problemen waarvoor het CDA zich op iets langere termijn gesteld ziet.

Ten eerste: het banen van een goede weg in de toekomst voor onze jeugd. Hij was van oordeel dat wat wij traditioneel aan deze jeugd op het brede terrein van de Godsdienst met alle vertakkingen bieden, ontoereikend is. Wij als politieke partij zullen heel bewust moeten kijken, hoe wij de jeugd kunnen interesseren en kunnen meenemen op de verdere weg. „Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst", is een cliché, dat ik hier helemaal niet wil gebruiken.

Ik vind, dat de uitdaging voor het CDA dient te zijn: wij hebben een jeugd en moeten voor hen een aanvaardbare toekomst maken, aldus spreker.

Sprekend over de ondernemingsstruktuur merkte dr. Van Leeuwen op dat het CDA op dit terrein twee principes moet blijven vasthouden: samenwerkingsverband en deelgenootschap.

Binnen dit samenwerkingsverband past een soepel, duidelijk overleg. De ondernemer beschikt over alle informaties met betrekking tot het bedrijf en past daarom volgens spreker volledig in de Ondernemingsraad, dat het orgaan zal moeten worden, waar eigenlijk alle aspecten van het beleid met betrekking tot de onderneming besproken moeten worden. Hoewel hantering van het woord „harmoniemodel" op zich al polariserend dreigt te werken, meende hij hier en nu te moeten verklaren, dat wij als CDA dat harmoniemodel moeten durven hanteren en dat wij in ondernemingen geen polarisatiesituatie moeten creëren.

„Samenwerkingsverband en deelgenootschap brengen voor mij mee, dat als een vanzelfsprekendheid in het hoogste orgaan van de onderneming de werknemers vertegenwoordigd moeten zijn.

Daarom zal zo spoedig mogelijk de wens van het CDA-congres 1976 wettelijk moeten worden ingevuld, hetgeen betekent, dat in de vennootschappen de Raad van Commissarissen op de 1/3–1/3-1/3-basis wordt bepaald, waardoor werknemers en kapitaalverschaffers in dat hoogste orgaan van de vennootschap gelijkelijk zullen zijn vertegenwoordigd. Het principe van deelgenootschap tenslotte brengt voor mij mee, dat allen, die in een onderneming werken, moeten kunnen profiteren van de resultaten van het bedrijf.

VAD

In dit verband bracht de CHU-voorzitter ook de VAD ter sprake. Hierover merkte hij op:

„De theoretische kern van de VAD is in CDA-kring altijd geweest, dat men de betrokken medewerkers in een bedrijf ook financiële participanten maakt. De discussies rond de VAD hebben die kern eigenlijk steeds meer losgelaten. Gaat het om macht van de vakverenigingen buiten de ondernemingen of om het echte deelgenootschap? De éénmaal gekozen weg mag in mijn overtuiging nu niet meer verlaten worden. Belofte maakt immers schuld."

Ik zou mij kunnen voorstellen, dat naast de individuele VAD er een collectieve VAD komt in de sfeer van een soort interimregeling, waar bij eigenlijk eens gedurende een aantal jaren kan worden geëxperimenteerd. Ik zou me heel goed kunnen voorstellen, dat VAD-opbrengsten ten goede komen aan degenen, die vervroegd met pensioen gaan. Op die manier worden arbeidsplaatsen gecreëerd voor jongeren en kunnen ook de vakbonden de kans krijgen een actieve bijdrage te leveren in het probleem van de arbeidsplaatsen. Wellicht ten overvloede wil ik er nog wel op wijzen, dat via de vennootschapsbelasting de winstmakende bedrijven al bijna van 50% van hun winst aan de gemeenschap ten goede laten komen."

vervolg op pagina 2

In dit nummer

In dit nummer van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander" wordt uitvoerig aandacht besteed aan de algemene vergadering van de CHU, welke vorige week zaterdag te Arnhem gehouden is. Op deze vergadering vond tevens de viering plaats van het zeventigjarig bestaan van de CHU. Ook daarover gaat het verslag. Maar dit nummer van „de Nederlander" staat niet alleen stil bij de jubileumviering. Er wordt ook geschreven over de actuele politiek. Dat is altijd zo in het weekblad van de CHU.

Lezers van „de Nederlander" kunnen meewerken aan het uitbreiden van de lezerskring. Vraag daarom proefnummers aan voor bekenden en vrienden.

Ondergetekende .....

adres ..... **te** .....

wenst toezending proefnummers weekblad „de Nederlander".

Bon inzenden naar Administratie de Nederlander, Van Deventerlaan 49 te Voorburg.

Dr. K. de Vries over urgente defensie-problemen

PARLEMENTARIA

Tijdens het op dinsdag 23 mei j.l. in de Eerste Kamer gehouden „beleidsdebat defensie" heeft dr. K. de Vries er als woordvoerder van de CDA-fractie op gewezen, dat er van continuering zondermeer van het defensiebeleid van het vorige kabinet geen sprake zal zijn. „Sinds december j.l. (zei hij) is er een nieuw kabinet aan het bewind met een eigen beleid, dat in de rijksbegroting voor 1979 en (hopen wij) volgende jaren gestalte zal krijgen".

De heer De Vries constateerde met genoegen, dat de kern van het aan de defensie gewijde gedeelte van de regeringsverklaring, gepubliceerd in de Nederlandse Staatscourant van 16 januari j.l., bijna letterlijk overeenkomt met die van artikel 197van het CDA-verkiezingsprogram 1977-1981, waarin staat, dat „ervan (moet) worden uitgegaan dat de materiële defensieinspanning, zoals deze in de Defensienota 1974 is voorzien, kwalitatief op peil blijft." Hij achtte het dringend gewenst dat er meer klaarheid komt inzake de financiering en juichte het toe, dat in de regeringsverklaring staat, dat bij de indiening van de rijksbegroting voor 1979 „geactualiseerde meerjarenramingen" voor defensie zullen worden aangeboden en dat hieraan wordt toegevoegd: „Uitgangspunt daarbij is de in het regeeraccoord neergelegde stelling dat Nederland in deze kabinetsperiode een bijdrage aan de NAVO zal leveren, zoals die sinds de Defensienota 1974 van ons land wordt verwacht."
„Actualisering (aldus spreker) betekent in dit geval dus niet: beknibbeling. De minister-president heeft daaraan tijdens een op 16 mei j.l. in Groningen gehouden CDA-manifestatie geen twijfel laten bestaan".
De heer De Vries wees er vervolgens op, dat behalve de financiële ook de nucleaire problematiek zorgen baart. „Ons inziens moet indien enigszins mogelijk worden voorkomen, dat ons land als lidstaat van de NAVO in een uitzonderingspositie belandt".

HOOG TIJD

Evenals bij de behandeling van de defensiebegroting voor 1977 (zie „De Nederlander" van 25 maart van dat jaar) vestigde de woordvoerder van het CDA de aandacht op tekortkomingen in het materieel-beleid, speciaal wat de Koninklijke Landmacht betreft. „Het wordt hoog tijd, dat er een einde komt aan het om financiële redenen, naar de toekomst verschuiven van orders, die het departement in portefeuille heeft.

Bij het aanschaffen van nieuw materieel dient de militaire behoefte voorop te staan, belangrijk is ook de werkgelegenheid. Het gaat slecht met de Nederlandse metaalindustrie. De beste manier om soulaas te bieden is het verstrekken van opdrachten.

Bovendien kan het een stimulans voor buitenlandse afnemers zijn, als de Nederlandse overheid blijk geeft van vertrouwen in de eigen industrie door er zelf orders te plaatsen. Het spreekt vanzelf, dat het ons niet beginnen is om versterking van het zogenaamde militair-industriële complex".

Over het personeelsbeleid zei dr. De Vries o.m. het volgende: „De inkrimping van de sterkte, die zich de laatste jaren heeft voltrokken, heeft de grens van het verantwoord zijn bereikt, zo niet overschreden. Het is een feit, dat zich een accentsverplaatsing heeft voorgedaan van de man naar het wapen, maar dat wapen moet wel bemand blijven".

Tot besluit wenste de heer De Vries minister Scholten van defensie en zijn twee staatssecretarissen Van Eekelen en Van Lent sterkte toe bij de vervulling van hun zware taak. Hij verzekerde de drie bewindslieden, dat de CDA-fractie van de Eerste Kamer in hen het volste vertrouwen heeft.

Europese impressies vanuit Straatsburg

door: Teun Tolman, lid Tweede Kamer voor CDA en lid Europese parlement

EEN TRIESTE WEEK

Werd bijna twee maanden geleden tijdens een fractievergadering de ontvoering van Aldo Moro bekend, nu kwam tijdens de plenaire zitting van het Europese parlement het bericht binnen van zijn dood.
Ondervoorzitter Lucker herdacht Aldo Moro als een vertegenwoordiger van zijn land, die jarenlang zijn volk, Europa en de internationale gemeenschap heeft gediend. Aldo Moro was een inspirerend voorbeeld. Onvergetelijk blijft eveneens de herdenkingsbijeenkomst in de Kathedraal van Straatsburg.
Ook de verschillende fractievoorzitters hebben in een bijzondere bijeenkomst in het parlement gevoelvolle woorden ter nagedachtenis gesproken.

BONT ALLERLEI

Een overzicht van de agenda geeft een beeld van de grote verscheidenheid van vraagstukken welke de revue passeerden.
- terrorisme en wapenverkoop,
- mensenrechten in Argentinië,
- jeugdwerkloosheid,
- communautair energiebeleid,
- Europese verkiezingen,
- afbraak monetair compenserende bedragen in de landbouw,

Dit is zo een greep uit vele onderwerpen. Een tweetal rapporten die voor de gemeenschap van groot belang zijn en met name voor de landbouw kwamen aan de orde nl. de afbraak van de monetair compenserende bedragen of anders gezegd de groene koersen.

De problematiek is in 1969 geboren. Door devaluatie van de Franse franc en revaluatie van de Duitse mark is er gekozen voor een systeem van compenserende bedragen. Men kan achteraf grote vraagtekens plaatsen over de juistheid van deze beslissing. Maar we hebben te maken met de realiteit van 1978. Eigenlijk kan nu niet gesproken worden van een gemeenschappelijk prijsbeleid, dat is schijn geworden.
Er is sprake van ongeveer 40 procent prijsverschil. Terecht wordt de financiële last die hieruit voortvloeit voor de EEG gezien als een loden last. Sommigen spreken van een tijdbom.

WIJZIGING IN HET SYSTEEM

Twee rapporten waren aan de orde: rechtstreekse automatische afbraak bijvoorbeeld in zeven jaar of wijziging van de berekeningsgrondslag.
Overeenstemming is er sowieso dat de monetair compenserende bedragen moeten verdwijnen. Aan de orde is op welke wijze en in welk tempo.
In mijn opstelling heb ik gekozen voor rechtstreekse afbraak in een zo mogelijk snelle termijn.
De vraag en het voornemen van de Europese Commissie om de berekeningsgrondslag te wijzigen dient afgewezen te worden.
Dit zou – maar dat mag niet te allen tijde doorslaggevend zijn – de Nederlandse varkenshouders bijna 100 miljoen kosten. Veel meer doorslaggevend om het voorstel van de Commissie af te wijzen was het ongewisse, het ad hoc beleid, de repercussies tussen de verschillende landen die niet te overzien zijn.
Grote vraagtekens bij een problematiek die duidelijk en doorzichtig gemaakt moet worden.

57 - 297 - 300 - 26.911

Een citaat over duidelijkheid las ik één dezer dagen waarin geklaagd werd over de omvangrijke en bureaucratische formuleringen.
Het Onze Vader telt 57 woorden, de Tien Geboden 297.
De onafhankelijkheidsverklaring van Amerika 300 en een EEG-regeling voor export van eendeëieren 26.911. Moraal van het verhaal: raak niet verstrikt in omvangrijke ondoorzichtige regelingen, die discriminerend uitwerken.

DUIDELIJKHEID

De Europese Commissie dient de moed op te brengen om de weg van de – snelle – automatische afbraak van de monetair compenserende bedragen te bewandelen. Gelukkig heeft de Landbouwraad tijdens de marathonzitting in Brussel de wijziging van de berekeningsgrondslag niet aanvaard. Dat is een goede zaak. Helaas is er ook geen vaste afspraak gemaakt over de automatische afbraak in een aantal jaren. De keuze op dit moment geeft echter wel voldoening.

Teun Tolman.

Mevrouw L. van der Plas, burgemeester van IJsselham

Bij Koninklijk Besluit is met ingang van 1 juni 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente IJsselham: mevr. L. van der Plas-Tanis te Terneuzen.
Mevoruw Van der Plas, die 40 jaar is, is sinds 1974 wethouder van Terneuzen.
Zij is hervormd en lid van de CHU/CDA.

Prof. dr. C. J. van Zeben benoemd tot lid Raad van State

Tot lid van de Raad van State is, bij Koninklijk Besluit, benoemd prof. dr. C. J. van Zeben (50) te Zoetermeer. Hij is thans hoogleraar in het privaatrecht aan de Rijksuniversiteit te Utrecht.
Het nieuwe lid van de Raad van State vervult de vakature, ontstaan door het bedanken van mr. W. Scholten, die minister van defensie is geworden.
De benoeming van prof. Van Zeben gaat op 1 juni aanstaande in. Hij is lid van de CHU en ondermeer lid van de juridische commissie van de Lohmanstichting, het wetenschappelijk centrum van de CHU.

vervolg van pagina 1

ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Een onderwerp, dat volgens spreker voor het CDA ook op langere termijn zeer zwaar zal moeten wegen is de samenwerking met ontwikkelingslanden. Een dienst aan de naaste kan nooit stoppen binnen de eigen grenzen. Wij hebben als christen-democraten de absolute uitdaging de mensen in de derde wereld kansen te geven. Hij achtte het noodzakelijk, dat men bij ontwikkelingssamenwerking ervan uitgaat, dat de hulp vooral de allerzwaksten in de derde landen ten goede moet komen. Wij zullen eigen nationaal egoïsme moeten vergeten en bereid zijn, die industriën en activiteiten af te bouwen, waar juist onze naasten in de derde wereld kansen behoren te krijgen. Tegelijkertijd zullen wij ons echter moeten realiseren, dat, willen wij in de toekomst produkten en diensten kunnen blijven kopen van de derde landen, wij dan zelf een zekere economische groei moeten houden.

Afbouw van eigen activiteiten en de noodzaak van groei in eigen land zouden er aldus Van Leeuwen wel eens toe kunnen leiden, dat wij, willen wij echt aan ontwikkelingssamenwerking doen, nog veel meer het accent op ons eigen land moeten leggen, omdat juist daar de basis gelegd moet worden voor een verantwoorde verdeling van economische taken tussen ontwikkelingslanden en onszelf.

JUBILEUM

Uiteraard stond Van Leeuwen in zijn openingsrede stil bij het 70-jarig jubileum van de CHU. Hij liet een aantal prominente namen uit het verleden van de Unie de revue passeren en schetste voorts enkele wezenlijke kenmerken van de CHU. In dat kader memoreerde hij het uitgangspunt dat het niet gaat om de majoriteit maar om de autoriteit; niet om de meerderheid van stemmen maar wel om de autoriteit van het beginsel; het gezag en de doorwerking van Gods Woord in het gehele maatschappelijk leven.

Een duidelijk beginsel van de CHU was en is dat we geen isolement wensen maar synthese. Bruggenbouwers en uitstekers van handen in de politiek, ten aanzien van anderen.
Als derde kenmerk noemde spreker het gouvernementele uitgangspunt: constructief als regeringspartij; loyaal als oppositiepartij. Voorts stond Van Leeuwen stil bij de toekomst van de CHU. Op 1 juni 1980 hoopt men het ene CDA te verwezenlijken. Voor die tijd moet er nog veel gebeuren. Duidelijke grondslag, politieke homogeniteit, eerlijke statuten, vastlegging op een parlementaire democratie onder het Huis van Oranje. Dat zullen de wezenlijke kenmerken moeten zijn.

Wij als Unie-mensen zullen ons dan in het CDA kunnen vinden. Ik reken ook op de Unie-thesis van vrijheid in het CDA, waarvan dan ook tegelijkertijd het CDA profijt zal hebben, als zij er rekening mee houden wil, dat een werkelijk goede samenwerking door middel van een fusie alleen dan de Christelijk-Historischen voor 100% zal aanspreken, indien er binnen het kader van de gemeenschappelijk beleden beginselen voldoende ruimte blijft om de eigen individuele opvattingen te toetsen aan die van anderen.

Van Leeuwen besloot zijn rede als volgt:

„De CHU herdenkt vandaag haar 70-jarig bestaan. Met deze CHU kunnen wij ons allemaal gelukwensen. Maar de toekomst gaat door. Zij zit vol uitdagingen, maar in de wetenschap, dat wij een van God gestelde taak hebben, kunnen wij die uitdagingen aan. Wij moeten onze invloed houden op het politieke terrein in de komende jaren, als wij maar weten, dat wij daarbij zijn Schippers naast God."

H. van Spanning.

Jaarvergadering CHU had premier Van Agt als gast

„De kaas is op. Versobering is geboden." Dit heeft premier mr. A. A. M. van Agt vorige week zaterdag gezegd op de te Arnhem gehouden jaarvergadering van de CHU.
De CHU herdacht op haar jaarvergadering tevens het zeventigjarig bestaan. Ter gelegenheid van dit jubileum schreef het oud-Tweede-Kamerlid voor de CHU, jonkvrouwe mr. C. W. I. Wttewaall van Stoetwegen in het vorige week verschenen jubilieumnummer van „de Nederlander" onder meer als herinnering neer, dat zij eens na een verkiezingsvergadering een niet te torsen kaas meekreeg.

Het was minister-president Van Agt dierbaar geweest, als hij ook „zulk een kaas" mee had kunnen nemen naar de jubileumbijeenkomst van de CHU. „Er is geen kaas meer. Er moet komen een vermindering van de voorgestelde groei van de welvaart", zei mr. Van Agt. Hij vond dit niet dramatisch, omdat het slechts gaat om minder welvaartsverhoging dan aanvankelijk gedacht was. Mr. Van Agt zei bemerkt te hebben, dat de mensen bereid zijn om het verhaal aan te horen van de onvermijdelijke enige versobering, van de versobering, die geboden is. „De ongemakken en teleurstellingen moeten door alle bevolkingsgroepen worden gedragen, ambtenaren en andere", zei premier Van Agt.

VEEL BETEKEND

Minister-president Van Agt was naar de jubileumvergadering van de CHU gegaan – hij bezocht niet de partijraad van de KVP te Breda en de partijraad van de ARP te Hoogeveen – omdat de Unie jarig was. „Ik wilde bij de CHU zijn, omdat de Unie zoveel decennia zoveel heeft betekend", aldus mr. Van Agt. „Bij de CHU luisteren de leden naar elkaar. De Unieleden zijn ontvankelijk voor opvattingen van anderen, en zij willen in harmonie samenleven met anderen", zei de premier. En hij sprak de hoop uit, dat het geestelijk erfgoed van de CHU zal worden ingebracht in het CDA.

„Het erfgoed van de CHU zal een van de redenen zijn, dat het CDA zich gelukkig mag prijzen met de nieuwe constellatie, de eenwording van de drie christen-democratische partijen", aldus mr. Van Agt.
De voorzitter van de CHU, dr. L. M. van Leeuwen, had in zijn jubileumrede er aan herinnerd, dat bij de Unie de regel geldt, dat het niet gaat om de majoriteit (meerderheid) maar om de autoriteit. Als voorzitter van het kabinet haakte mr. Van Agt in op deze passage en hij stelde vast, dat voor het kabinet de majoriteit nog altijd geldt en dat „onze autoriteit groeit".

EENWORDING

De aanwezigheid en de toespraak van premier Van Agt waren een hoogtepunt op de algemene ledenvergadering-1978 van de CHU. Hij was er enkele uren en hoorde onder meer aan de toespraken van Unievoorzitter Van Leeuwen, dr. J. W. van Hulst, voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer en mr. W. Aantjes, voorzitter van de Tweede-Kamerfractie van het CDA. Mr. Aantjes sprak zijn rede op deze zaterdag driemaal uit. Eerst op de vergadering van de partijraad van de KVP te Breda, daarna bij de CHU te Arnhem, en des middags op de voorjaarsvergadering van de partijraad van de ARP te Hoogeveen. „Het feit, dat de voorzitter van de Tweede-Kamerfractie van het CDA op één dag de topvergaderingen van de drie christen-democratische partijen KVP, ARP en CHU toespreekt, toont aan hoezeer de éénwording gevorderd is. Nog niet lang geleden hadden de drie partijen elk een eigen fractievoorzitter", aldus mr. Aantjes.

MINDER DRUK

De jaarvergadering van de CHU (minder druk bezocht dan andere jaren) handelde in de ochtenduren de huishoudelijke zaken af. Deze afhandeling ging in een vlot tempo. Er behoefde slechts eenmaal hoofdelijk gestemd te worden, en het was derhalve slechts eenmaal noodzakelijk, om met de, aan de afgevaardigden van de kiesverenigingen uitgereikte vlaggetjes, te zwaaien.
In zijn kort openingswoord herdacht Unievoorzitter Van Leeuwen de Unieleden, die in het afgelopen jaar overleden waren. Een van hen noemde hij bij name, de Drenthse gedeputeerde J. Trip, die het slachtoffer werd van de gijzeling in het provinciehuis te Assen. De aanwezigen op de jaarvergadering in Musis Sacrum te Arnhem namen enkele minuten stilte in acht.
De jaarvergadering keurde het jaarverslag van Uniesecretaris Gerritse en Uniepenningmeester Kiers goed. Ook het voorstel tot verhoging van de contributie ontmoette geen enkel bezwaar. De oud-penningmeester van de CHU, tevens oud-lid van de Eerste Kamer mr. dr. J. van Bruggen (de tachtig jaar reeds gepasseerd, een der oudste leden van de CHU, en een trouw bezoeker van de vergaderingen van de Unieraad en de jaarvergaderingen) deed een beroep op de aanwezigen het voorstel tot contributieverhoging aan te nemen. „Het penningmeesterschap van de Unie was het vreselijkste baantje, dat ik ooit gehad heb", aldus de heer Van Bruggen. Hij hield de aanwezigen voor, dat het voor een politieke partij noodzakelijk is, jaarlijks geld over te houden. „Dat geld moet gebruikt worden bij de verkiezingen."

ACCOORD

De algemene vergadering van de CHU ging accoord met de voorgestelde procedure voor wat betreft het aanwijzen van de christelijk-historische kandidaten voor de volgend jaar te houden rechtstreekse verkiezingen voor het Europese parlement.
De verkiezingen worden aan het begin van juni 1979 gehouden. Het CDA komt dan met een eigen kandidatenlijst en op deze lijst zullen kandidaten staan, afkomstig uit KVP, ARP en CHU. Bij Tweede-Kamerverkiezingen was het tot dusverre zo, dat de Unie haar kandidaten aanwees met inschakeling van alle kiesverenigingen en via een aantal groepsvergaderingen.
Bij de komende Europese verkiezingen moeten in Nederland 25 leden van het Europese parlement gekozen worden. Dit betekent, dat het CDA ongeveer 10 afgevaardigden krijgt. Van deze tien christen-democratische Europese parlementariërs zullen er slechts enkelen uit de CHU afkomstig kunnen zijn. Zowel het Uniebestuur als de Unieraad vonden het te kostbaar en te tijdrovend, om voor de kandidaatstelling van deze enkele CHU-leden de gehele procedure met inschakeling van kiesverenigingen en groepsvergaderingen in werking te stellen. Vandaar het voorstel de kandidaatstelling voor de CHU-kandidaten op de CDA-kandidatenlijst in handen te geven van de Unieraad. En daarmee stemde de algemene vergadering vorige week zaterdag in.
De Unieraad had bij voorbaat al de kandidaten aangewezen. Het zijn T. Tolman, thans lid van de Tweede Kamer voor het CDA en lid van het Europese parlement, mr. J. L. Janssen van Raay, oud-secretaris van de CHU, mr. F. H. Piket, oud-lid van de Eerste Kamer voor de CHU en ds. A. Oliemans, lid van het Uniebestuur.
Op de jaarvergadering vond voorts de verkiezingen plaats van een aantal leden van de Unieraad. Ge- of herkozen werden mr. O. W. A. van Verschuer, oud-voorzitter van de Unie, prof. dr. A. Wattel, mevrouw M. Verheul-van Hulst, mr. C. A. Bos, C. G. de Groot en mr. T. Vroon.

NA LEDENVERGADERING

Tijdens de rondvraag vond Unievoorzitter Van Leeuwen gelegenheid te verklaren, dat van de kant van de CHU geen definitieve stappen gezet worden voor wat betreft het opgaan in het CDA dan nadat een algemene ledenvergadering gehouden is. „Uniebestuur en Unieraad zijn alleen accoord gegaan met een marsroute, met de voorbereidingen voor het samengaan van KVP, ARP en CHU in de ene christen-democratische partij, het CDA. Momenteel zijn verschillende commissies aan het werk en zij brengen advies uit. De adviezen zijn in het komend najaar te verwachten. Maar bij de CHU wordt pas een definitief standpunt ingenomen, als de leden zich hebben uitgesproken", aldus dr. Van Leeuwen.

TELEGRAMMEN

Met applaus stemde de algemene vergadering van de CHU in met het verzenden van een telegram naar koningin Juliana. Daarin stond, dat de zeventigjarige CHU haar liefde en trouw betuigt aan Hare Majesteit en haar huis. Na het voorlezen van de tekst van het telegram zongen de aanwezigen op de jaarvergadering het eerste en zes couplet van het Wilhelmus.
De partijraden van ARP en KVP zonden aan de jaarvergadering van de Unie felicitatietelegrammen. De ARP sprak er in het telegram over, dat deze partij in het verleden de moeder was van de CHU, in het heden de zuster van de CHU en in de toekomst de partner van de CHU. De KVP bracht dank voor de bijdrage, welke de CHU geeft voor de totstandkoming van het CDA.
Een groot deel van de algemene ledenvergadering van de CHU werd bijgewoond door de christelijk-historische ministers en staatssecretarissen, te weten de minister jhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening en mr. W. Scholten van defensie en de staatssecretarissen mevrouw mr. E. A. Haars van justitie, drs. D. F. van der Mei van buitenlandse zaken en mr. A. Nooteboom van financiën.

H. L.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is:
070-246791.

Aantjes:

CDA-inbreng dient herkenbaar te zijn

„Wanneer de CDA-fraktie hecht aan continuïteit van haar beleid betekent dit niet dat wij pleiten voor voortzetting van het beleid van het vorig kabinet.
Waar het ons om gaat, is, dat volstrekt herkenbaar blijft dat het CDA in de ene coalitie dezelfde partij is als in de andere coalitie. Natuurlijk zullen wij het aangrijpen als zaken, die wij voorheen met tegenzin hebben aanvaard, nu beter kunnen worden geregeld. Maar voor zaken, die in een vorige coalitie onze volle instemming hadden, wensen wij ons ook nu met kracht te blijven inzetten. Bereikte resultaten, ik denk aan de terugdringing van de inflatie mede dankzij het beleid van Lubbers en aan het bewaren van de arbeidsrust mede dankzij het beleid van Boersma, wensen wij niet te verloochenen maar gehandhaafd en voortgezet te zien. In die zin waren en zijn de consistentie en de continuïteit van ons eigen beleid, zoals die in het regeringsbeleid herkenbaar zijn, toen en nu voor ons voorwaarden voor onze steun.

Dit zei CDA-fraktieleider, mr W. Aantjes zaterdag j.l. in zijn rede op de Algemene Vergadering van de CHU. Hij hield die dag deze rede ook op de Partijraden van ARP en KVP.

OMBUIGINGSOPERATIE

Aantjes ging in zijn rede uitvoerig in op de komende voorstellen betreffende de financiële ombuigingsoperatie.
De moeilijkheid hierbij is dat we niet kunnen kiezen tussen nuttige en onnuttige dingen maar tussen nuttige en nuttige zaken. Het gaat bij de ombuigingsoperatie niet zozeer om het kwantitatief aspect maar om het kwalitatief aspect.
- het sociaal gehalte, zoals de positie van de op de sociale minima aangewezenen,
- de koopkracht voor de lagere inkomensgroepen,
- de invloed op de beloningsverhoudingen,
- de effecten voor de werkgelegenheid,
- het rekening houden met de eisen van een selectieve groei, de samenhang met andere maatregelen.

Het zijn deze dingen die mede het kader moeten vormen om de medewerking voor de noodzakelijke loonmatiging te verkrijgen.
Ik kan het ook zo zeggen: het gaat niet om een bezuinigingsplan met een sociaal lint om het pakket. De inhoud moet zelf ook sociaal zijn. Anders lukt het niet en het zou bovendien de positie van de minister van Sociale Zaken en daarmee van het kabinet ernstig ondergraven.
Niet alleen bezuinigingen, maar beleidsombuigingen vanuit een visie op de maatschappij. Dit betekent bijvoorbeeld er zorg voor dragen dat niet als gevolg van de kinderbijslagmaatregelen alleen de onderwijskansen onaangetast blijven van degenen, die zelf over voldoende middelen beschikken. Het betekent ook zich afvragen, of het onder één noemer vallen van schoolgaande en van gehandicapte kinderen ook bij vermindering van kinderbijslag automatisch in stand moet blijven. Het betekent bijvoorbeeld ook begrip ervoor hebben dat velen een beroep op loonmatiging maar moeilijk kunnen verenigen met voornemens tot kwijtschelding van tientallen miljoenen belastingschuld aan gokinstellingen.
Vanuit ons program „Niet bij brood alleen" mag van een coalitie met twintig christen-democraten een herkenbare eigen inbreng worden verwacht. Niet de brede weg van de gemakkelijke oplossingen, om dan bijvoorbeeld na 10 jaar te moeten erkennen dat een te optimistische visie te vroeg tot mijnsluiting en te snel tot aardgasexploitatie hebben geleid. Wij zullen de moed moeten hebben het smalle pad te betreden. Maar dan wel de pijn van de matiging gepaard doen gaan met maatschappijvernieuwende maatregelen.
Daarin passen een WIR, een VAD en herziening van de Ondernemingsraden, een verandering van de samenstelling van de Raad van Commissarissen. Ik ga daar nu niet uitvoerig over spreken. Het is eerder gebeurd en er zal binnenkort in het parlement alle gelegenheid voor zijn.

Waar het mij om gaat is, dat deze maatregelen voor ons wezenlijk zijn, niet omdat het vorige kabinetsbeleid moet worden gecontinueerd, niet om de vakbeweging te gerieven maar omdat zij in ons eigen program staan, omdat zij voortvloeien uit een christen-democratische maatschappij-visie, omdat zij thuis horen in een kabinet waaraan het CDA deelneemt, zeker als dat een kabinet is dat de mensen moet winnen voor een matigingsbeleid, aldus spreker.

NIEUWE SCHOOLSTRIJD?

De CDA-fraktieleider betoogde dat kenmerkend voor de christen-democratische visie op de samenleving behoort te zijn dat het ons niet gaat om theoretische strukturen maar om de mensen. Als wij dat niet zichtbaar weten te maken faalt de christen-democratie.
Van groot belang achtte hij in dit verband het verder doordenken over vraagstukken als abortus, de emancipatie, het welzijnsbeleid, de jeugdwerkloosheid, de bejaarden, culturele en ethnische minderheden en het vrijwilligerswerk.
Hierbij gaat het juist om terreinen waarop in het verleden vanuit onze kringen baanbrekend werk is verricht. De aankondiging van Van Kemenade van een nieuwe schoolstrijd is het bewijs van afgunst op wat er op het terrein van het bijzonder onderwijs is tot stand gebracht. Ik vraag mij trouwens af, hoe deze aanval door velen in de PvdA zelf zal worden ervaren. Want er zijn er daar velen die zelf veel aan het bijzonder onderwijs te danken hebben, en die beseffen hoezeer het bijzonder onderwijs zijn zorg en verantwoordelijkheid altijd ook heeft uitgestrekt tot degenen buiten de directe eigen kring en voor hoevelen dat bijzonder onderwijs tot zegen is geweest.
Maar dit legt ons dan ook grote verplichtingen op. Het verwijt van regentenstructuren is niet altijd ten onrechte. Juist in deze tijd van noodzakelijke matiging moeten wij laten zien dat onze zorg voor het bijzonder onderwijs niet opgaat in het claimen van uitkeringen.

Den Uyl heeft de strijd geproclameerd tegen de machtsposities van christen-democraten op grote terreinen van het maatschappelijk leven buiten de politiek. Ik proef daar twee dingen in. In de eerste plaats een excuus en rechtvaardiging voor de meerderheidsstrategie in de politiek, die de verhouding tot het CDA heeft bedorven en de formatiepogingen vorig jaar heeft doen vastlopen.
In de tweede plaats proef ik er afgunst in op wat langs deze door de PvdA niet voorgestane weg tot stand is kunnen komen. Hij zou zich beter kunnen afvragen hoeveel er niet aan die initiatieven is te danken geweest en hoeveel er zonder die initiatieven nooit van de grond zou zijn gekomen. De PvdA is op deze terreinen niet achtergesteld, zij heeft achtergelopen. Maar als zij vandaag zich langs deze weg alsnog wil inzetten, niet door af te breken wat anderen tot stand brachten maar door mee te bouwen op wat gebleken is zegenrijk te kunnen werken, dan zullen wij dit alleen maar toejuichen.

BUITENLAND BELEID

Aantjes ging voorts in op een aantal aspecten van het buitenlands beleid. Over de ontwikkelingssamenwerking merkte hij onder meer op dat van de anderhalf procent van het nationaal inkomen dat voor ontwikkelingshulp is bestemd slechts een fraktie naar Cuba gaat, waar volgens minister De Koning een voorbeeldig gebruik van die hulp wordt gemaakt.
Nu is er best reden voor de toenemende twijfel over deze hulpverlening, gezien het optreden van Cuba in Afrika. Maar deze fractie van onze hulp te maken tot een groot strijdpunt in de Nederlandse politiek en de beëindiging daarvan als een klinkend bewijs van een totaal ander beleid, is in het licht van de nood en de ellende in de wereld en van onze beperkte bijdrage tot leniging daarvan een beschamende vertoning.
Er is, aldus spreker, geen terrein waarop zozeer met selectieve verontwaardiging wordt gewerkt als op het terrein van de mensenrechten.
Toch maakt het voor ons wel verschil, of aan mensenrechten wordt tekort gedaan onder een regering, die zegt zich naar de bijbel te willen richten, dan wel onder een regering die openlijk het atheïsme belijdt. Voor de slachtoffers maakt het geen verschil, maar het eerste trekken wij ons als christen-democraten, die ook zeggen vanuit het Evangelie te willen handelen, meer aan. In die zin is het CDA inderdaad selectief verontwaardigd zoals ook uit ons program blijkt.
De berichten over plannen van de regering het ontwerp-Sanctiewet in te trekken en te vervangen door een ander ontwerp, vervult mij dan ook met zorg. Misschien kan zij er problemen in de Eerste Kamer mee voorkomen, maar ik vrees dat zij daarvoor grote problemen in de Tweede Kamer riskeert. Dit is geen dreigement, het is vaststellen wat ieder politicus kan waarnemen.
Aantjes memoreerde voorts de recente viering van het 30-jarig bestaan van de staat Israël. Over de situatie in het Midden-Oosten merkte hij op:
Er moet vrede komen in het Midden-Oosten. Er moet een oplossing komen voor de rechten van de Palestijnen. Ook van Israël mogen reële pogingen tot toenadering worden verlangd. Ook van Israël moeten de daden worden getoetst aan de maatstaven van recht en menselijkheid. Maar er zal nimmer een vrede mogen komen die niet een volstrekte waarborg van de zelfstandigheid en veiligheid van Israël bevat.

URENCO

Spreker ging voorts uitvoerig in op de vragen rond de uitbreiding van het ultracentrifugeproject in Almelo.
Een verdergaande proliferatie moet worden voorkomen. Daartoe is het eisen van verdergaande waarborgen bij exportkontrakten voor levering van verrijkt uranium een noodzakelijkheid. Dit geldt destemeer in een geval als dat van Brazilië dat het non-proliferatieverdrag niet heeft ondertekend.
Hij wees erop dat vanuit de CDA-fraktie diverse initiatieven zijn genomen.
Jan van Houwelingen reist naar Wenen en naar Duitsland om steun te verkrijgen. Zelf ben ik samen met Lubbers naar Bonn gereisd om van de leider van de CDU de verzekering te krijgen dat Schmidt de oppositie niet tegen zich zal vinden als hij aan de Nederlandse wensen tegemoet zou komen.
Teleurstellend is, aldus Aantjes, de houding van de PvdA, hoewel zij vanuit haar verantwoordelijkheid in het jongste verleden alle reden heeft eveneens internationaal aktief te zijn ten gunste van het Nederlandse standpunt. Den Uyl maakte in de verkiezingen wel reklame met een treinreis met Brandt. Hij pronkte in een kamerdebat wel met telefoontjes met Schmidt. De PvdA beroemt er zich gaarne op onderdeel van een internationale socialistische beweging te zijn. Nu het erop aankomt internationale partijrelaties te bewerken, roept zij alleen maar dat de motie-Van Houwelingen onuitvoerbaar is, daarmee de onuitvoerbaarheid alleen maar oproepend.
Wij worden vaak geconfronteerd met kritiek op onze relatie met de CDU. Terecht, want ook wij zitten boordevol kritiek, zoals bij de besprekingen over de Europese Democratische Unie wel blijkt. Maar wij benutten in elk geval wel onze kanalen om steun voor het Nederlandse standpunt te verkrijgen. De sleutel voor Brazilië ligt bij Engeland en Duitsland, beide landen met een socialistische regeringsleider. Mijn vraag aan de PvdA is, wat zij deed en doet om dezelfde druk op Callaghan en Schmidt uit te oefenen als het CDA deed en doet op Kohl. Dezelfde vraag geldt trouwens voor de VVD ten aanzien van Genscher, die in Duitsland de eerst verantwoordelijke minister voor deze zaak is.

NEUTRONENBOM

In aansluiting hierop ging de CDA-fraktieleider in op het standpunt inzake de N-bom.
Dezelfde zorg die ons in de Urenco-zaak heeft geleid, ligt ten grondslag aan het standpunt van de fractie over het neutronenwapen, overigens volstrekt conform ons program en in overeenstemming met de geest van het regeerakkoord.
Op dit moment menen wij dat bij de intrede van weer een nieuwe generatie nucleaire wapens met de moed der hoop en misschien wel met de moed der wanhoop een uiterste poging dient te worden gedaan tot doorbreking van de impasse.
Het denkwerk dat door het Interkerkelijk Vredesberaad en Pax Christi in de afgelopen jaren is verricht is daarbij ongetwijfeld van invloed geweest.
Naar die stem behoort het CDA ook aandachtig te luisteren, mits wij de politieke beslissingen wel zelf nemen. Zo heb ik grote moeite met de slagzin van het IKV: „Help de kernwapens de wereld uit, te beginnen in Nederland", want wij willen niet door verschuivingen binnen de NAVO schone handen houden ten koste van onze bondgenoten. De neutronenbom moet in NAVO-verband worden bezien en uitgebannen.
Hoopgevend is het besluit van Carter. Jarenlang hebben velen steeds weer geroepen dat Nederland het leiderschap van Amerika moet erkennen en aanvaarden. Iedere twijfel aan NAVO-beslissingen werd steeds weer uitgelegd als deloyaliteit en wantrouwen jegens onze bevrijders uit de Tweede Wereldoorlog. Nu Carter echter een beslissing heeft genomen, die zeer goed is onder te brengen onder het begrip ethisch reveil, nu wordt hij als een zwak leider afgetekend die moet worden gewantrouwd. Ik denk dat Nederland er goed aan zal doen juist nu tegenover de critici in de NAVO Carter krachtig te steunen.

HET CDA

Spreker besloot zijn rede met een uiteenzetting over de plaats en betekenis van het CDA.
In alles wat het CDA doet moet herkenbaar zijn, dat wij geen structuurverheerlijkers zijn, maar dat het ons om de mensen achter de structuren gaat. Geen middenpartij, maar een middel-partij. Een partij die de strijd voor de vrijheid niet aan liberalen overlaat en de inzet voor de zwakkeren niet aan socialisten overlaat, maar een partij die de vrijheid verdedigt en haar ook grenzen stelt waar zij tot verdrukking en achterstelling van het zwakkere leidt. Wat het CDA beweegt en wil, is niet afhankelijk van de coalitie waarvan het deel uitmaakt. Daarmee krijgt het geen Januskop. Trouwens, wie wordt er meer bedreigd door het gevaar van de Janus-kop; het CDA als het met de PvdA dan wel met de VVD regeert, de PvdA als het standpunt over UCN en neutronenbom mede afhangt van de vraag of zij regeringspartij dan wel oppositiepartij is; of de VVD als zij in de oppositie een puinruimfilosofie ontwikkelt dan wel als regeringspartij bijna een miljard meer voor onderwijs vraagt.
Laten we echter niet te veel naar anderen kijken. Daar moet het CDA zijn kracht niet zoeken en daar zal het zijn kracht zeker ook niet vinden. Het CDA kan alleen gerechtvaardigd worden door wat het zelf is en doet; of dat zo voor zichzelf spreekt dat het de mensen aantrekt en overtuigt. Anderen nog meer dan de eigen mensen.
Vaak wordt mij de vraag gesteld wat nu eigenlijk het belangrijkste is van het CDA: de C, de D of de A.
Ik moet dan altijd denken aan die vraag uit 1 Korinthe 13. Welke van de drie is het belangrijkste: het geloof, de hoop of de liefde. Ik denk dat, als wij het antwoord al niet wisten, velen zouden zeggen: het geloof. Het antwoord is verrassend: het belangrijkste is de liefde.
Zo is het ook met het CDA. Alle drie zijn belangrijk. Wij kunnen niet zonder de C. Wij willen en mogen niet zonder de D. Maar het CDA staat en valt met de A.
Het CDA zit in een glazen huis. Het is niet geslaagd als de mensen die met ons in datzelfde huis zitten tevreden zijn of zelfs applaudisseren. Het CDA is pas echt geslaagd als de mensen buitenshuis die door de ruiten bij ons naar binnen kijken, onweerstaanbaar worden getroffen en getrokken door wat zij daar te zien krijgen.
Dat is het appèl, dat ik op u doe. Dàt is het appèl, dat van ons allen samen, op weg naar één CDA, moet uitgaan, aldus Aantjes.

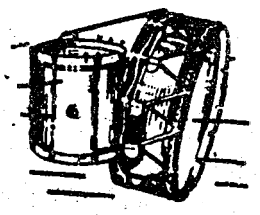
VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Dr. J. W. van Hulst op ledenvergadering CHU:

Verschillen tussen twee kabinetten

De voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer, dr. J. W. van Hulst, heeft op de vorige week zaterdag te Arnhem gehouden algemene ledenvergadering van de CHU een politieke rede gehouden. Aan deze rede is het volgende ontleend.

BESLISSINGEN

„Ik ben wezenlijk niet zonder waardering voor hetgeen het vorige kabinet tot stand heeft gebracht. Bij de algemene politieke beschouwingen in de Eerste Kamer heb ik daar namens de CDA-fractie openlijk van getuigd. Eenzijdigheid kan men mij niet verwijten. Bij wijze van hoge uitzondering wil ik eens twee Latijnse termen gebruiken, om het verschil tussen beide kabinetten te karakteriseren. Het kabinet-Den Uyl tendeerde in een aantal gevallen naar de homo loguax, dat is de mens die over de problemen praat; het kabinet-Van Agt doet mij toch iets meer denken aan de homo faber, de mens die de problemen aanpakt. Een dergelijke uitspraak eist bewijs.
Welnu, ik vraag u, algemene vergadering der CHU, is het vorige kabinet tot wezenlijke en definitieve oplossingen gekomen over Almelo, over de neutronenbom, over de ondernemingsraad, over de vermogensaanwasdeling, de investeringsregeling en op onderwijsgebied over bv. de middenschool? Is het niet zo, dat de huidige regering definitieve beslissingen moet nemen over al die problemen, waar haar voorgangster vier en een half jaar lang over gepraat had?
Ik weet maar al te goed, dat onze politieke tegenstanders mij nu wel naar de keel willen vliegen. Zij zullen mij in de scherpste bewoordingen verwijten, dat de socialisten echt wel de panklare oplossingen voor alle problemen hadden, maar dat de participatie van KVP en ARP remmend heeft gewerkt op het van maatschappijvernieuwing zwanger gaande progressieve denken. Daardoor kwam het kabinet-Den Uyl niet verder dan barensweeën.
Waarde Unievrienden: daar ligt nu precies het cruciale probleem. Wie in Nederland iets essentieel belangrijks op politiek gebied wil bereiken, moet bereid zijn, dat in samenwerking met anderen te doen. Geen enkele partij heeft absolute meerderheid. Het is een uiting van machtsdenken, als één partij te uitsluitend háár program er door wil drukken, zonder de noodzakelijke concessies te doen aan de regeringspartners.
Door dit machtsdenken heeft men een kabinetsduur lang een slijtageslag in het praten gevoerd, met als enig resultaat dat de problemen zijn blijven liggen voor de volgende regering.
De les uit het verleden dient ook het CDA terdege te behartigen. Wij hebben in volle vrijheid gekozen voor een samenwerking met de VVD. Noch het CDA, noch de VVD heeft het recht te pogen het eigen program voor 100 procent doorgedrukt te krijgen. Wie aan een nieuw kabinet begint, moet daarbij de absoluut eerlijke bedoeling hebben, zo'n kabinet vier jaar lang in stand te houden. Is die bedoeling er niet, dan bedrijft men onwaarachtige politiek."

UITROEIEN

„Het Europa van de negen zal zich zonder enige reserve moeten inzetten, om dit terrorisme niet slechts te bestrijden, maar om het met wortel en tak uit te roeien. Een der eerste middelen dient dan te zijn, dat aan deze terreur elke politieke status wordt ontzegd. Het gaat hier om een ordinaire misdadigheid in een van haar grofste vormen. De daders kunnen op geen andere kwalificatie aanspraak maken, dan op die van misdadiger. Dit vergemakkelijkt ook de eventuele uitlevering.
Een gevluchte terrorist mag onder geen beding ergens politiek asyl kunnen verkrijgen. Heeft hij dan geen rechten? Stellig! Hij heeft al die rechten die het wetboek van strafrecht aan een moordenaar toekent. Dat moet hem en ons genoeg zijn."

PROTEST

„Onlangs heeft de Haagse procureur mr. P. Bos in een zeer opvallend requisitoir ten aanzien van een pedofiele man de Tweede Kamer uitgedaagd de wet op de pedofilie te wijzigen.
Eerst tussen twee haakjes: van een jurist hadden wij mogen verwachten, dat hem bekend was, dat een wetswijziging niet alleen de Tweede Kamer behoeft te passeren. Ik ga hier niet in op het probleem van de pedofilie en op, want men tegenwoordig noemt: de nood van de pedofiele mens. Ik bepaal mij tot de politiek-juridische kant. Ons wetboek van strafrecht doet nog steeds duidelijke uitspraken over de sexuele contacten tussen meerderjarigen en minderjarigen.
Wie ontucht pleegt met een meisje beneden de 12 jaar kan een gevangenisstraf krijgen van maximum 12 jaar. Sexuele contacten met jongeren tussen 12 en 16 jaar kunnen bestraft worden tot 6 jaar gevang. Mr. Bos eiste drie maanden voorwaardelijk en een geldboete. Nu de politieke kant. Het is zeer te betreuren, dat de liberaal Nijpels niet slechts de 16 jaar-grens uit de wet wil hebben, maar dat volgens hem ook het vervallen van de 12 jaar-grens serieus bezien moet worden. Hij wil het kind zelf in volle vrijheid laten beslissen, of het al dan niet een sexuele relatie met een meerderjarige wil aangaan. Als hoogleraar in de pedagogiek moet ik ten scherpste protesteren tegen een dergelijke uitspraak, die spot met elke wetenschappelijke kinderpsychologische benadering. Alsof wij hier van „vrijheid" van het kind kunnen spreken.

Het is in geen enkel opzicht mijn bedoeling het probleem waarover het gaat te verdonkeremanen, of de nood van een groep mensen te ontkennen in plaats van te onderkennen. Het gaat mij momenteel slechts om het volgende. Indien dergelijke tendensen voortgaan in een wet geconcretiseerd worden, zal het schoolkind niet meer veilig zijn. In de Unieraad wees ik er eens op, dat Nederland niet de leerplicht kent, maar de schoolplicht. Als ouders blijven weigeren aan de schoolplicht te voldoen, dan kan de rechter zelfs gevangenisstraf eisen. De Staat dient tegenover deze almacht duidelijke garanties te scheppen zowel voor de ouders als voor de kinderen. Een der belangrijkste garanties is, dat het kind sexueel gezien op de school een beschermd milieu vindt. De school is een plaats van onderwijs, vorming en opvoeding; ze is geen tuin der lusten voor de onderwijsgevenden. Ik pleit hier gelijkelijk voor kinderen op de openbare school en op de bijzondere school." Aldus dr. Van Hulst op de jaarvergadering van de CHU.

H. L.

Opgewekte jubileumviering bij CHU

De middagvergadering van de Algemene Ledenvergadering van de CHU stond geheel in het teken van de viering van het zeventigjarig bestaan van de Unie. De rij van sprekers werd geopend door mr. H. K. J. Beernink, Unievoorzitter van 1958 tot 1966. Hij vond de 7 minuten spreektijd (van de 1440 op een dag) voor 8 jaar voorzitterschap getuigen van de gierigheid van de voorzitter. Als voorzitter had de heer Beernink 4 goede eigenschappen van de Unie ervaren: trouw; openstaan naar alle zijden van het volksleven; het vrijheidsbegrip en het gouvernementele karakter van de Unie. Verder schetste hij hetgeen onder zijn voorzitterschap tot stand was gekomen en de 3 kabinetscrises die hij als Unievoorzitter heeft meegemaakt. De heer Beernink kon ons de verzekering geven dat er van 1963 tot 1966 geen enkel conflict geweest was tussen de voorzitter der CH-fractie en de voorzitter van de CHU. Beide posten werden toen nl. door de heer Beernink bekleed. In 1965 viel het kabinet Marijnen over de televisiekwestie. Deze zaak werd vooral door de ANP hoog opgenomen. Zo hoog dat Beernink bijna van het politieke toneel was verdwenen.

Bij de totstandkoming van het kabinet-Cals mocht de CHU wel meedoen, als Beernink zich maar buiten het televisievraagstuk hield. Fractie en Algemene Vergadering zeiden daar neen tegen. Beerninks positie was niet gemakkelijk omdat hij bestuurslid was geworden van de „Televisie Vereniging Nederland" die een open televisiebestel voorstond.

Achteraf bezien vond de heer Beernink het beter dat hij dat bestuurslidmaatschap niet zou hebben aanvaard, maar op het verloop van de kabinetsformatie Cals heeft het geen invloed gehad. De heer Beernink dankte allen die hem tijdens de 8 jaar van zijn voorzitterschap hebben gesteund. Nu de CHU in het CDA zal opgaan kan ze met de 4 bovengenoemde eigenschappen daarin een positieve bijdrage leveren.

Na de heer Beernink was het woord aan drs. A. D. W. Tilanus. Hij zei te hopen dat de Unie geen tachtigste verjaardag zou hoeven vieren. De tijd van zijn voorzitterschap typeerde hij door diverse passages uit zijn redes als Unievoorzitter aan te halen. Met name de Algemene Vergadering in december 1976 in de Jaarbeurs te

Utrecht, waar 1700 mensen bijeen waren, had grote indruk op hem gemaakt.
In deze tijd stond het gesprek van de „groep van 18" centraal. Dit betekende een heroriëntering op politiek terrein. Ook de heer Tilanus was in die tijd van mening dat we moesten zoeken naar eenheid, dat we elkaar als christenen niet meer los mogen laten.
Lohman zei reeds in 1908 bij de oprichting van de CHU dat er slechts één basis kan zijn, en wel de christelijke. Daarom behoren de christenen saam. De heer Tilanus besloot met ons op te roepen om mee te bouwen aan de toekomst van het CDA.

Vervolgens was het woord aan de heer Beelaerts van Blokland.
Hij begon met het citeren van een uitspraak van de heer Beernink: „Onze kracht zit niet in eenstemmigheid". Deze uitspraak achtte hij niet van toepassing op het quintet van CH-bewindslieden in het kabinet-Van Agt, waarna hij de leden van dit quintet de revue liet passeren. Mevr. Haars is het bewijs dat de Unie eerder geëmancipeerd was dan vele andere partijen in ons land. Het kabinet zit er en men lijkt daar nu langzamerhand achter te komen. De ministers lezen hun ruzies in de krant en dat is dan op dat moment nieuws voor hen. „Trouwens", aldus de heer Beelaerts, „met iemand als Van der Mei maak je toch geen ruzie, zodat de homogeniteit ook in het quintet gewaarborgd is".

Weer een oud-voorzitter komt aan het woord, n.l. de heer Van Mastricht. Hij vertelt dat hij nooit formeel voorzitter van de Unie is geweest. Hij heeft slechts waargenomen, met de bedoeling dat het voor één vergadering zou zijn, maar het werden er veel meer. Zijn keuze voor de CHU was grotendeels bepaald door de vrijheid die binnen de CHU heerst. Maar als waarnemend voorzitter merkte hij ook dat deze vrijheid danig misbruikt werd. Er moet een goede organisatie zijn binnen een politieke partij. Daarvoor heeft de heer Van Mastricht zich sterk gemaakt. Maar bovenal moet er de aanspreekbaarheid op het Evangelie zijn. In het CDA zullen we zowel de vrijheid als de aanspreekbaarheid op het Evangelie moeten meebrengen. Zonder dat is er geen toekomst voor de christen-democratische politiek.

Namens de CHJO wordt het woord gevoerd door de voorzitter van deze jongerenorganisatie, Peter Heukels. Hij vroeg zich af wat de Unie zo waardevol maakt in de tijd van een komend CDA. Misschien heeft de Unie wel te weinig oog voor het politiek jongerenwerk. Daarom riep de heer Heukels, juist bij de viering van deze verjaardag, op tot bezinning. De oprichting van de Unie is een reactie geweest op de strenge discipline binnen de ARP. De Unie werd dan ook gekenmerkt door grotere vrijheid, aangevuld met willen luisteren naar elkaar.
De heer Heukels achtte het onze opgave om met de komst van het CDA een posthume synthese tot stand te brengen tussen het gedenken van Kuyper en Lohman. Hij wenste ons bij deze opgave „Good Luck".

Nogmaals besteeg prof. Van Hulst het spreekgestoelte, nu in zijn kwaliteit van oud-voorzitter der Unie. Hij hield ons bij deze jubileumviering voor dat de CHU de gang naar het kerkhof binnen enkele jaren zal maken. Na hem sprak mevr. Tegelaar namens de Centrale van CH-Vrouwen. De Centrale - 'n dochter van de Unie - heeft de Unie veel voortreffelijke vrouwen opgeleverd. De vrouwen zijn gewoon deel van de Unie. Namens de Centrale schonk zij de Unie een cadeau van f 5000,-, zijnde de subsidie van de Unie voor de Centrale. Door de zuinigheid van de Nederlandse vrouw had de Centrale dit bedrag uit kunnen sparen.

Het jubileumnummer van het Christelijk-Historisch Tijdschrift werd aan het Uniebestuur aangeboden door dr. E. Bleumink. Aangezien echter het jubileum-nummer voor 1978 van het CH Tijdschrift niet op tijd was uitgekomen, bood hij het nummer van 10 jaar geleden maar aan.
Een jubileumnummer dat er wel was, was het nummer van „de Nederlander" dat aan het 70-jarig bestaan van de Unie is gewijd. Aangezien de heer Bol van de Stichting „Uniepers" en de heer De Vries, voorzitter van de redactie van „de Nederlander", verhinderd waren, werd dit nummer aangeboden door de heer Wm. C. de Kruyf. Hij greep deze gelegenheid aan om de man achter de schermen van „de Nederlander", die elke week weer zorgt dat „de Nederlander" vol komt, Henk Lokkerbol, eindredacteur van „de Nederlander", in het licht te plaatsen.

Als laatste oud-voorzitter kreeg baron Van Verschuer het woord. Hij markeerde zijn voorzittersperiode in 5 woorden, n.l.: CHU - CDA - geloof - hoop - liefde. De beide C's wijzen hierbij naar het geloof, H en D wijzen naar de hoop, nl. de hoop dat we het **samen** zullen doen. U en A wijzen naar de liefde. Deze heeft ons over de twijfels en het onderlinge wantrouwen heengeholpen.

Namens de Vereniging van CH gemeente- en provinciebestuurders sprak de heer M. Hulst. Deze vereniging is de facto reeds opgegaan in het CDA-verband. Het is altijd een pleegdochter van de Unie geweest (hetgeen geïllustreerd werd door het feit dat haar vertegenwoordiger in de rij der sprekers bijna vergeten was - EJB). De vereniging mocht adviseren, maar verder waren er geen officiële banden met de Unie. De voorzittershamer van de heer Hulst in deze vereniging is thans een slopershamer. Toch hoopte hij dat de voorzittershamer van de Unievoorzitter ook nog opbouwwerk zou doen.
Tenslotte werd het woord gevoerd door de heer G. van Leyenhorst. Hij feliciteerde namens de CH'ers in de CDA-fractie, maar ook namens de hele CDA-fractie. Twee belangrijke elementen onderscheidde hij in de CHU, namelijk openheid en autoriteit. De openheid, de wil tot samenwerken komt voort uit het besef dat wij ook maar mensen zijn. Wij zijn daarbij gesteld onder de autoriteit, het gezag van het Woord van God. Deze elementen moeten we binnendragen in het CDA. „Onze God telt niet, maar weegt."
Nog één agendapunt restte, n.l. de politieke discussie. Maar de tijd was al ver gevorderd en zowel de heer Aantjes als minister-president Van Agt waren verdwenen, zodat de voorzitter voorstelde deze discussie onder het genot van een drankje onderling te houden, na afloop van de Algemene Vergadering. En zo werd het officiële gedeelte van deze voor de Christelijk-Historische Unie historische dag beëindigd.

E. J. Bluemink.

Het Cubaanse legioen

door: Hans Gualthérie van Weezel, CDA-Tweede Kamerlid

Het behoeft nauwelijks betoog, dat de gehele situatie in zwart Afrika tot zorg stemt. Onderdeel van deze zorg vormt onder meer het Cubaanse optreden aldaar. Een optreden dat het onderwerp vormt van intensief beraad in het kader van de Europese Politieke Samenwerking. Het Westen schijnt vooralsnog aan deze situatie weinig te kunnen doen.
De Cubaanse akties in Afrika worden steeds omvangrijker, waardoor de strategische betekenis daarvan evenredig toeneemt.
De inzet van de Cubaanse troepen blijkt een vast bestanddeel van de Russische interventiepolitiek te zijn geworden. Zonder zelf direkt betrokken te worden, lijkt de Sowjet-Unie voorlopig van de goede diensten van zijn bondgenoot gebruik te kunnen blijven maken.

SAMENSPEL

Het samenspel tussen Cuba en de Sowjet-Unie dateert van 1959. Een samenspel, dat zich op twee punten duidelijk onderscheidt van dat tussen de Sowjet-Unie en de Oostbloklanden. In de eerste plaats omdat Cuba vrijwillig toetrad tot het Sowjetblok en in de tweede plaats, omdat met name de jongeren in Cuba veel meer revolutionair-politiek geladen zijn dan de vaak onder militaire dwang communistisch geworden Oosteuropeanen. Het is de vraag of de Oosteuropese landen met eenzelfde inzet en motivatie zich naar de hand van de Sowjet-Unie hadden laten zetten. Een terugblik op het verleden leert, dat het Cubaanse interventiestreven begon in 1957 met expedities naar Haïti en de Dominicaanse Republiek. In de jaren 60 steunde Cuba tal van akties in Latijns-Amerika. Men denke hierbij onder meer aan die van Che Guevara. Hierna heeft Cuba zich enkele jaren betrekkelijk rustig gehouden, waarna in de jaren 70 er een opleving volgde, maar nu in verderweg gelegen vaak explosievere streken in Azië en Afrika. Tot een massale inzet kwam het voor het eerst in 1975 in Angola. Volgens Castro op dringend verzoek van de Regering-Neto en volgens zijn zeggen zonder last of ruggespraak met de Sowjet-Unie.
De tweede grote aktie vond vervolgens in 1977 in de Hoorn van Afrika plaats. Thans moet ook rekening gehouden worden met Cubaanse akties in het weinig stabiele Zaïre en het om geheel andere redenen wankele Zimbabwe. Gebruikmakend van de dikwijls grote stammentegenstellingen in Afrika lijken de Cubanen vooralsnog voornamelijk successen te boeken.

VOORZICHTIGHEID

Met de nodige voorzichtigheid omdat de berichten niet altijd even betrouwbaar zijn, kan men ervan uitgaan, dat Cuba momenteel met zo'n 30.000 „militaire" adviseurs in Afrika vertegenwoordigd is. Telt men de Cubaanse inzet buiten Afrika daarbij en bedenkt men dat de omvang van de Cubaanse strijdkrachten 160.000 man is, dan volgt daaruit de conclusie dat een kwart van het gehele Cubaanse leger in verre landen op expeditie is. Hierbij is het duidelijk dat de Cubaanse leiders niet altijd zuiver nationale belangen nastreven, hetgeen moge blijken uit het feit, dat de Cubanen ook het bewind van Amin in het zadel houden. Dit maakt het moeilijk het Cubaanse optreden zuiver als ideologisch te kenschetsen.

GENERALE REPETITIES

Veel wijst erop, dat de generale repetities in Angola en Ethiopië school zullen maken. Wat de uitkomst van een en ander zal zijn zal de toekomst ons slechts kunnen leren. In ieder geval zal er rekening mee moeten worden gehouden, dat wanneer de Sowjet-Unie eenmaal stevig in de Hoorn van Afrika vertegenwoordigd zal zijn, de akties zich nog meer op Zuidelijk Afrika zullen richten om vervolgens daarna zich te wenden tot het conservatieve Arabisch-Perzische gedeelte van de OPEC-gemeenschap. In Latijns-Amerika vraagt men zich inmiddels eveneens af, hoe lang het zal duren totdat Cuba zich weer zal gaan wenden tot het eigen continent. In dit verband wordt reeds gesproken van een toekomstige as Cuba-Jamaica-Guyana. Het is in dit verband dat met name Venezuela met argusogen de ontwikkelingen op de Nederlandse Antillen blijft volgen. Een staatkundige versnippering van de eilanden zou door Venezuela niet gaarne gezien worden. Een onafhankelijk Curaçao dat bijvoorbeeld de banden met Cuba nauw zou aanhalen, zoals in het verleden door de Frente Obrero voorgestaan, lijkt voor dat land een weinig aantrekkelijke optie. Hetzelfde geldt, alhoewel minder waarschijnlijk gezien de traditionele blanke oriëntatie op Venezuela, voor Aruba. Het feit, dat Nederland volgens het huidige Koninkrijksstatuut de defensie van de Antillen garandeert, moet Venezuela dan ook verre van onwelkom zijn.

HUIDIGE SITUATIE

Terugkerend tot de huidige situatie in Afrika kan men slechts constateren, dat het hier gaat om akties die de gemiddelde Afrikaan in feite wezensvreemd zijn. Het betreft hier hogere politiek, die over de hoofden van de verschillende stammen uitgevochten wordt. Opvallend is dat vooralsnog de voormalige Franse kolonies tot nu toe voor deze akties gevrijwaard bleven. Ook het machtige Nigeria is tot nu toe de Sowjet-Cubaanse dans ontsprongen. Alhoewel ook in dit land – de Biafra-oorlog gedachtig – de scherpe stammentegenstellingen mogelijkerwijs aangewend zouden kunnen worden om de Cubanen om assistentie te vragen. Een assistentie die wellicht in de toekomst in de vorm van minerale en strategische posities terugbetaald zal moeten worden. Onzeker blijft het evenwel of dit in alle gevallen ook zo ver zal komen.
Het Ghana van Nkroema en het Egypte van Nasser hebben immers aangetoond, dat bepaalde „assistentie" niet van blijvende aard hoeft te zijn.

Goedkeuring Rijnverdragen:

Stapje in richting van schone Rijn

door: drs. H. Eversdijk, CDA-lid Tweede Kamer

In de Tweede Kamer zijn de Rijnverdragen behandeld en goedgekeurd. De twee belangrijkste waren: een verdrag om de Rijn te beschermen tegen chemische verontreiniging en het zgn. „zoutverdrag".

GEEN AMENDEMENTEN

Omdat het hier ging om de goedkeuring door het parlement van reeds afgesloten verdragen, was amendering niet mogelijk. Graag zou de CDA-fractie de inhoud van deze verdragen ingrijpend hebben verbeterd. Er ontbreekt namelijk nog al wat aan! Maar nu stonden we voor de keus om „Ja" of „Nee,' te zeggen. Het CDA heeft „Ja" gezegd. De verdragen zijn het resultaat van jarenlang onderhandelen, vooral met Duitsland en Frankrijk. Het resultaat is zeker niet optimaal, maar als eerste stap op de weg naar een schonere Rijn kunnen deze verdragen van veel belang zijn.

STAP IN GOEDE RICHTING

De parlementaire behandeling van deze verdragen liet langer op zich wachten dan wenselijk was. Uiteraard was de lange duur van de kabinetsformatie daar mede de oorzaak van, maar het is te betreuren dat Nederland de afgesproken datum van 1 januari 1978 niet haalde. Eigenlijk had Nederland, gezien het grote belang dat wij hebben bij een schonere Rijn, in dit geval voorop moeten lopen.
Het zou van een veel te groot optimisme getuigen als we nu zouden menen dat met de goedkeuring van deze verdragen alle problemen van gevaarlijke chemische verontreiniging en zoutverontreiniging zouden kunnen worden opgelost. Elke positieve stap in de richting van een schonere Rijn moet echter worden toegejuicht en daarom zijn we ook blij met de goedkeuring van deze verdragen. De Rijn is immers, vooral ook voor ons land, een „levensader" van zeer grote betekenis! Dat deze „levensader" verworden is tot een open riool als gevolg van menselijke aktiviteiten, legt ons – willen we goede rentmeesters worden – grote verplichtingen op om te trachten deze foute situatie ten goede om te buigen!

ER IS NOG VEEL TE DOEN

De overeenkomst ten aanzien van de bescherming van de Rijn tegen chemische verontreiniging is een kaderovereenkomst. Heel veel zal afhangen van de verdere uitwerking en invulling van de gemaakte afspraken. De CDA-fractie heeft de regering dan ook gevraagd om dit hoog op hun lijst van werkzaamheden te plaatsen. Hoe belangrijk deze verdragen ook zijn als „eerste stap", zonder een goede invulling en uitwerking zal deze eerste stap een te lange weg kunnen worden. De CDA-fractie heeft duidelijk de vrees uitgesproken dat deze verdragen teveel „papieren" overeenkomsten kunnen worden! Dat mag natuurlijk niet gebeuren!
Uit het antwoord van de regering bleek overigens dat het ook voor hen een uitermate belangrijke zaak is, waaraan de regering hoge prioriteit wil geven.

NEDERLAND ZOU VOOROP MOETEN LOPEN

Op velerlei gebied zijn wij Nederlanders geneigd om snel te zeggen wat onze „buren" allemaal fout doen. We weten ook vaak heel precies te zeggen hoe onze „buren" het zouden moeten doen. Vaak wijzen we het buitenland terecht op fouten, maar het is toch positiever om zelf duidelijk te laten zien hoe het moet!
Tot op heden hebben we wat betreft het voorop lopen naar een schonere Rijn niet alleen maar redenen om ons op de borst te slaan, al is er wel het één en ander gebeurd. Met waardering kunnen o.a. de aktiviteiten van de Stichting Reinwater worden genoemd. Maar er is toch echt niet genoeg gedaan om „voorbeeldland" te kunnen zijn. Gezien de zeer grote belangen die ons land heeft bij een schonere Rijn (als we alleen nog maar denken aan het land- en tuinbouwbelang en aan ons drinkwater) zouden we veel meer voorop moeten lopen. Dat een land als Zwitserland ons ten aanzien van de goedkeuring van de Rijnverdragen voor was, mag geen teken aan de wand zijn.
Vergelijken we de belangen van dat land ten aanzien van een schonere Rijn met onze belangen daarbij, dan scoren wij veel hoger en dat legt verplichtingen op ons.
In dit verband hebben we de regering duidelijk gemaakt dat het van zeer groot belang zou zijn, indien Nederland als eerste haar saneringsprogram voor lozing van stoffen van de zgn. „grijze" lijst bij de Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn tegen Verontreiniging zou indienen. (De „grijze" lijst betekent een lijst van minder gevaarlijke maar schadelijke stoffen; de „zwarte" lijst is een lijst met gevaarlijke stoffen. Deze zwartelijststoffen zijn bekend en deze stoffen mogen in principe niet meer in de Rijn geloosd worden.)
Die indiening als eerste zou niet alleen van grote psychologische betekenis zijn, maar wellicht kan er ook positieve invloed van uitgaan op de nationale saneringsprograms van andere Rijnoeverstaten.

ZOUTBELASTING TERUGDRINGEN: HOGE PRIORITEIT

De chloride belasting van de Rijn heeft terecht zeer veel aandacht gekregen. Ondanks de aangekondigde maatregelen in Frankrijk blijft er grote zorg bestaan ten aanzien van dit onderdeel van de Rijnvervuiling. In 1977 werd volgens het Riwa aan de Duits-Nederlandse grens gemiddeld 363 kg. chloride per sec. gemeten. Vergelijkt men dit met het cijfer van 150 kg. per seconde van kort na de oorlog en bedenkt men daar dan bij de voorgenomen beperking door de maatregelen in Frankrijk met 60 kg. per seconde, dan blijft er toch grote ongerustheid.
Bovendien is er de uitspraak van de ministersconferentie 1972 in Den Haag over de chloridebelasting. Daar werd toen vastgesteld: „Uiterlijk 1 januari 1975 zullen 60 kg. chloriden per seconde in Frankrijk worden opgeslagen." We spreken nu over „hopelijk zal dat op 1 januari 1980 het geval zijn!" Tijdens het debat bleek dat de regering onze zorgen op dit punt deelt en de regering zegde toe dat telkenjare bij de behandeling van de begroting verslag zal worden gedaan van de voortgang. We zullen dit heel kritisch blijven volgen.

BEGRIP OPBRENGEN?

Bij onze kritische benadering van het zoutprobleem, moeten we ook enkele opmerkingen maken over de situatie in Frankrijk zelf. Enig begrip zullen we daarvoor wel moeten opbrengen. We hebben in ons land de „inspraak" hoog in het vaandel en we hebben al geaccepteerd dat een democratische besluitvorming een lange weg is! Dat moeten we ook bedenken als we ons beklagen over de te lange procedures in Frankrijk bij het goedkeuren van de opslag van chloride in de ondergrond en als we kritiek zouden hebben op de groepen (milieu-groepen en agrariërs) die nu in Frankrijk protesteren. De Franse autoriteiten hebben het niet verantwoord gevonden vast te beginnen met het slaan van putten voordat via de verklaring van openbaar nut het gehele plan was vastgesteld. Bekijkt men dit puur intern van Franse zijde (geen vergunning voordat de procedures zijn afgewerkt) dan kan daarvoor wellicht begrip opgebracht worden. Maar dat alles mag voor de Franse regering geen excuus zijn of worden om de internationale verplichtingen niet na te komen. Frankrijk moet zich houden aan afspraken! Nederland heeft aanzienlijke bedragen aan Frankrijk overgemaakt en Frankrijk heeft mede daardoor de plicht de afspraken na te komen, ondanks binnenlandse problemen. Een regering heeft nu eenmaal bepaalde verantwoordelijkheden zeker tegenover zijn buitenlandse verdragspartners.
De regering heeft toegezegd de Franse regering voortdurend op deze verantwoordelijkheid te wijzen!

DE VERVUILER BETAALT

Bij dit onderdeel „zout" past ook nog een opmerking over „de vervuiler" betaalt. Dat principe blijven we nadrukkelijk huldigen! Bij de zoutopslag in Frankrijk zijn we van dit beginsel afgeweken. Dit omdat het een bijzonder geval was. In zoverre bijzonder dat de Franse regering van geen wijken weet en wij er nu eenmaal veel belang bij hebben. Leer en leven vielen weer niet samen. Wij hebben bij wijze van uitzondering „het leven" boven „de leer" laten gaan. We blijven het overigens onredelijk vinden en weinig solidair, maar gezien de politieke niet-haalbaarheid van „de vervuiler betaalt", moest dit wel zo. Op dit moment is er ons immers alles aan gelegen om de Rijn schoner te krijgen. Van blijvende aard zou ook dit „bijzonder" geval eigenlijk niet mogen zijn. Dit pleit overigens te meer voor verdere versterking van de internationale samenwerking.

RIJN MOET WEER LEVENSADER WORDEN!

Het CDA heeft „Ja" gezegd tegen de Rijnverdragen. Het is eigenlijk meer een „Ja, maar" geworden! Ja, „maar" Nederland moet ook aktiever zijn. Bij alle zorg die we hebben of het wel allemaal goed zal lopen met de uitwerking en vooral met de uitvoering van deze verdragen, vinden we toch dat deze eerste stap op de (lange) weg naar het weer „echte" levensader worden van de Rijn, tenslotte positief moest worden beoordeeld.

Het oosten en noorden van Nederland in de verstedelijkingsnota

door: drs. H. Eversdijk, CDA-lid Tweede Kamer

In een vorig artikel hebben we de behandeling van de Verstedelijkingsnota besproken voor zover het de landsdelen Zuidwesten en Zuiden betrof. In dit artikel zullen we beknopt weergeven wat de CDA-fractie in de Tweede Kamer heeft ingebracht ten aanzien van het Oosten en het Noorden.

DE PROVINCIE GELDERLAND

Bij de behandeling van het Oosten van Nederland hebben we onderscheid gemaakt tussen de provincies Gelderland en Overijssel. De CDA-fractie heeft voor wat Gelderland betreft van harte ingestemd met de pogingen om de verhuisstromen naar Gelderland te beperken, om zodoende een meer harmonische ontwikkeling van Oost-Nederland te verkrijgen. Juist in dit landsdeel moet vooral ook rekening worden gehouden met de sterke regionale verschillen.

Bij de bespreking van het zgn. „Rivierenland" is er door de CDA-fractie op gewezen dat de verschillende kleine kernen ook hier – mede afhankelijk van het te bereiken of te beschermen verzorgings- en voorzieningenniveau – toch in elk geval autochtoon mogen groeien. Uitvoerig is er aandacht besteed aan de situatie rond Arnhem. Het CDA heeft gepleit voor een voorzichtig beleid bij het groeien van de gemeenten Duiven en Westervoort. Met name is gevraagd – en de minister stemde daar mee in – de nadruk te leggen op een gescheiden ontwikkeling van Duiven en Westervoort als op elkaar betrokken zelfstandige eenheden. Het ziet er naar uit dat deze beide gemeenten bereid zijn de toegedachte taken op zich te nemen, hoewel er aanvankelijk veel (vaak begrijpelijke) bezwaren waren. Wel hebben we vastgesteld dat veel zal afhangen van de mate waarin het rijk aan deze kernen financiële steun kan geven. Ook hebben we nog eens vastgesteld dat een gescheiden ontwikkeling tegemoet komt aan de terechte wens tot meer kleinschalige, gedifferentieerde woonmilieus. Het CDA heeft uitgesproken dat voor ruimtelijke motieven hier geen herindeling van gemeenten nodig is. Overigens begint bij het CDA steeds meer een groeiende reserve te ontstaan ten aanzien van het opheffen van goed functionerende levenskrachtige gemeenten.
Naast veel andere zaken is ook nog extra aandacht gevraagd voor de positie van Harderwijk, nu daar het zgn. plan „Frankrijk" is verworpen. De minister heeft toegezegd daarover met het provinciaal bestuur van Gelderland te zullen overleggen. Aan een zgn. „aanwijs" vanuit Den Haag denkt de minister niet. Terecht stelde hij vast dat hier in de eerste plaats een taak ligt voor een goed overleg tussen Provincie en Gemeente.

OVERIJSSEL: SPECIAAL TWENTE

Er is geen verschil van mening tussen het rijk en het provinciaal bestuur van Overijssel over de verdere ruimtelijke ontwikkeling van deze provincie. Speciale aandacht hebben we gevraagd voor de groeistad Zwolle. Het aanwijzen tot groeistad zal moeten leiden tot consequenties. De spreiding van rijksdiensten zal hierbij een (grote) rol moeten spelen. Voor wat Twente betreft hebben we vastgesteld dat een goede ruimtelijke ontwikkeling hier zeer sterk samenhangt met een evenwichtige economische ontwikkeling. Voor wat Twente betreft heeft dit aspect in de verstedelijkingsnota te weinig aandacht gekregen. Voor een goede ontsluiting van dit gebied en een goede afwerking van de verkeersstromen naar Noord-Duitsland en Scandinavië is een spoedige realisatie van enkele rijkswegen hier nodig. Veel andere dingen zijn voor deze provincie verder aan de orde geweest; ook hier weer de problematiek van de kleine kernen, waar de vereniging voor kleine kernen in Overijssel zeer behartigenswaardige dingen over heeft gezegd, de positie van Steenwijk, de positie van het gewest Twente etc.

HET NOORDEN

Juist vanuit het noorden is vrij veel en sterke kritiek geuit op het randstedelijke karakter van de nota. Naar de mening van het CDA was deze kritiek niet geheel ten onrechte. De Randstad en het Noorden hebben een geheel eigen problematiek. De Nota bevat wel analyses van knelpunten in het Noorden, maar de Nota schiet te kort in het aanreiken van oplossingen. Wij hebben ons afgevraagd of binnen de doelstellingen voldoende aandacht is ingebouwd om de achterstand op het terrein van de werkgelegenheid in te lopen en of de verdere ontwikkeling van de werkgelegenheid voldoende zal zijn om de bevolking vast te houden. Juist ook in het Noorden immers is de ruimtelijke ontwikkeling zeer verweven met de economische ontwikkeling.

GRONINGEN: GROEISTAD

Met het aanwijzen van de stad Groningen als groeistad is de CDA-fractie accoord gegaan. Wel hebben we vastgesteld dat de groei van de stad Groningen niet mag betekenen dat in de kleinere omliggende kernen in het geheel niet meer, ook niet voor eigen behoefte, gebouwd zou kunnen worden. Immers juist in het Noorden is het probleem van de kwijnende en soms bijna verdwijnende kleine kernen sterker dan het probleem van de suburbanisatie. Terecht wordt suburbanisatie om een stad als Groningen ongewenst geacht, maar deze relatief geringe suburbanisatie mag niet de aandacht afleiden van de echte kleine-kernen-problematiek van het Noorden. De CDA-fractie heeft ermee ingestemd dat het stedelijk inrichtingsbeleid in de provincie Groningen wordt gericht op bundeling van nieuwe activiteiten in Centraal Groningen en het Eemsmondgebied. Toch hebben we ook nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de positie van Oost-Groningen en het Zuidelijk Westerkwartier. Ook de rol die Hoogezand-Sappemeer moet spelen is in het debat besproken.

FRIESLAND: POSITIE LEEUWARDEN

In veel inspraakreacties (vooral van Friese gemeentebesturen) wordt Leeuwarden genoemd als mogelijke groeistad. Ook het college van Gedeputeerde Staten van Friesland heeft verontrusting uitgesproken over het feit dat Leeuwarden niet als groeistad is aangewezen. Het Friese college van Gedeputeerde Staten sprak zelfs uit dat het „onaanvaardbaar" is dat Leeuwarden niet als groeistad wordt aangewezen. De regering noemt Leeuwarden en Emmen „groeipool" en stelt vast dat Leeuwarden wordt betrokken bij de spreiding van rijksdiensten. Ook overweegt de regering Leeuwarden in aanmerking te laten komen voor de Ruimtelijke Ordeningstoeslag in het kader van de W.I.R. Bovendien krijgt Leeuwarden locatiesubsidie in verband met hoge grondprijzen. De regering stelde dat er wel de vrees is dat, als de stad zou worden aangewezen tot groeistad, er een risico is voor de leefbaarheid van de kleine kernen en bovendien de groei van Drachten, Heerenveen en Sneek weg zou zuigen. Het is echter opmerkelijk dat zowel het gemeentebestuur van Sneek als van Smallingerland aanwijzing van Leeuwarden als groeistad bepleiten. De CDA-fractie heeft opgemerkt dat, doordat de beperkt beschikbaare middelen op bepaalde groeisteden gericht worden en derhalve aan andere steden onthouden worden, er voor Friesland het gevaar van niet aanwijzen als groeistad van Leeuwarden aanwezig is, dat op deze wijze de doelstellingen van de Nota zelf door het toegepaste instrumentarium zullen worden ondergraven. Dit geldt dan met name voor de doelstellingen: het verminderen van regionale achterstanden en ongelijkheden in sociaal-economische ontwikkeling of op het gebied van het regionale voorzieningenniveau.
De CDA-fractie heeft dan ook besloten te trachten de mogelijkheid tot aanwijzing van Leeuwarden als groeistad open te moeten houden. Daarom is door het CDA een motie ingediend waardoor de regering ook Leeuwarden als groeistad kan aanwijzen.
Bij de bespreking van Friesland is door de fractie ook nog aandacht gevraagd voor de functie van de nieuwe industriehaven van Harlingen. Natuurlijk hebben we ook bij deze provincie weer gesproken over de problematiek van de kleine kernen.

DRENTHE: POSITIE VAN EMMEN

De regering stelt terecht vast dat de problemen in Emmen liggen op het gebied van de economische ontwikkeling. Maar de regering toonde niet met argumenten aan dat een eventuele aanwijzing van Emmen als groeistad niets zou kunnen bijdragen tot een betere economische ontwikkeling.
Terecht pleitten B. EN W. van Emmen volgens de CDA-fractie voor een aanwijzing tot groeistad vooral vanwege de kwalitatieve taakstelling. De CDA-fractie meende dan ook dat de mogelijkheid om Emmen aan te wijzen als groeistad open moet blijven en daartoe is door de fractie, net als bij Leeuwarden, een motie ingediend.
Bij de bespreking van Drenthe is ook aandacht besteed aan het openbaar vervoer. Zo is er voor gepleit om Emmen op te nemen in het intercitynet van de N.S. De positie van Assen en Hoogeveen en de positie van de kleine kernen kwam eveneens aan de orde.

CONCLUSIE

Aan het eind van dit tweede artikel over de Verstedelijkingsnota wil ik graag vaststellen dat deze nota ook voor de gebieden buiten de randstand van veel belang is. De verstedelijking is geen statisch gebeuren, maar een voortdurend proces. Procesplanning is mede daarom noodzakelijk, al mag dit niet ontaarden in een al te gemakkelijk omschakelen van het te voeren beleid.

CDA-rapport bestuurlijke reorganisatie

Beperkte uitbreiding aantal provincies

In opdracht van de wetenschappelijke instituten van het CDA heeft de zgn commissie-Fibbe een rapport opgesteld over het vraagstuk van de bestuurlijke reorganisatie. Aan de vooravond van het overleg, dat minister Wiegel van binnenlandse zaken op 1 juni a.s. met de Tweede Kamer-Commissie voor binnenlandse zaken in de Tweede Kamer zal hebben over zijn plannen, is het des te interessanter te zien, wat genoemde commissie aan gedachten heeft gelanceerd.
De commissie, die bestond uit gemeente-, gewest- en provinciebestuurders, is van oordeel, dat de bestuurlijke organisatie van ons land moet worden opgebouwd uit drie bestuurslagen: rijk, provincies en gemeenten. In zoverre zat de vorige regering volgens de commissie met haar bij de Tweede Kamer ingediende wetsontwerpen „op het goede spoor". Minder enthousiast is de commissie over de uitwerking en de wijze van invoering van de voorstellen van de regering. Met grote nadruk bepleit de commissie een gefaseerde, procesmatige aanpak van de reorganisatie. Daarnaast is zij van mening, dat minder dan voorheen het geval was op één kaart gespeeld moet worden. Zij geeft er de voorkeur aan het reorganisatieproces langs meerdere sporen tegelijk te laten verlopen.
Daarbij wordt gedacht aan: decentralisatie van rijkstaken, systematische gemeentelijke herindeling, herbezinning op de positie van de pregewesten en provinciale herindeling. In het verleden werd de reorganisatie teveel over de boeg van óf gewestvorming óf samenvoeging van gemeenten gegooid. De commissie spreekt zich uit voor een „én-én-benadering". Het is haars inziens niet mogelijk bepaalde onderdelen van de bestuurlijke organisatie te herzien, zonder dat dit consequenties heeft voor de overige delen.

BESTUURSMODEL

Aangezien het nagenoeg ondenkbaar is, dat een bestuursmodel met een beperkt aantal, in casu drie lagen voor alle door het openbaar bestuur te verrichten taken de geëigende schaal bezit, acht de commissie het wenselijk én noodzakelijk het bestuur op deze drie bestuurslagen aan te vullen met zgn. op meer bijzonder bestuur gerichte vormen van bestuursvoering. Wat moet daaronder worden verstaan? Men zou het aldus kunnen uitdrukken: enerzijds zijn er drie volwaardige bestuursniveaus (rijk, provincies en gemeenten), anderzijds zullen er aanvullende bestuursvormen nodig blijven. Hierbij kan aan uiteenlopende constructies worden gedacht: gemeenschappelijk regelingen, binnengemeentelijke decentralisatie, bestuursovereenkomsten en andere vormen van samenwerking of complementair bestuur. De volwaardige bestuursniveaus onderscheiden zich van de aanvullende bestuursvormen door:
a. de algemene (integrale) bestuurstaak die zij te vervullen hebben;
b. het feit dat het bestuur langs democratische weg (rechtstreekse verkiezingen) wordt samengesteld en
c. de mogelijkheid over eigen financiële middelen te beschikken.
De aanvullende bestuursvormen hebben steeds een beperkt takenpakket, geen eigen financiële middelen en het bestuur wordt als regel niet door middel van rechtstreekse verkiezingen samengesteld.

TAAKVERDELING

Op zichzelf zegt een bestuurlijke driedeling als door de commissie voorgestaan nog niet alles. Veel hangt af van de wijze waarop de verantwoordelijkheden worden verdeeld. Voor de gemeenten wil de commissie de volgende functies reserveren: lokale planning en verzorging.
De provinciale functie kan het best als volgt getypeerd worden: toezicht, regionale planning, coördinatie, stimulering en activering met de daarbij behorende grootschalige uitvoering. Bij het omschrijven van de functie van het rijk wordt gedacht aan datgene wat niet gedecentraliseerd kan worden. De functie van het rijk is in de opvatting van de commissie eigenlijk een soort „restfunctie": diplomatie, defensie, Europese samenwerking, maar ook de zorg voor de rechtsgelijkheid alsmede het waken voor een in hoofdzaak gelijkmatige aanspraak van alle burgers op sociale en sociaal-culturele voorzieningen.

DECENTRALISATIE

In het rapport wordt er vanuitgegaan dat alle overheidstaken die niet noodzakelijk op rijksniveau behoeven te worden behartigd, op een lager niveau dienen te worden verricht. De inhoud van een taak moet volgens de commissie bepalen, of deze naar de provincies danwel naar de gemeenten gedecentraliseerd moet worden. Daarbij zou aansluiting moeten worden gezocht bij de functies van gemeenten en provincies, die boven werden genoemd. Ten aanzien van een drietal beleidsterreinen (welzijn, volkshuisvesting en regionaal sociaal-economisch beleid) spreekt de commissie uit, dat op korte termijn tot daadwerkelijke decentralisatie dient te worden overgegaan. Ook op andere terreinen zal men voortvarendheid aan de decentralisatie gewenst moeten worden.

GEMEENTELIJKE HERINDELING

Vanuit hetzelfde uitgangspunt als bovenwerd gehanteerd nl. dat zoveel mogelijk beslissingen zo dicht mogelijk bij de burger genomen moeten worden spreekt de commissie uit, dat het lokaal bestuur wordt v

Vervolg op pagina

Vervolg van pagina 7

sterkt. Het gaat er, aldus de commissie, om, dat op lokaal niveau over wezenlijke zaken wordt beslist en niet slechts paspoorten en rijbewijzen in behandeling worden genomen. Ter versterking van het lokale bestuur wordt een systematische gemeentelijke herindeling bepleit. Langs deze weg zal kunnen worden bereikt, dat de gemeentebesturen:
– zoveel mogelijk – en vooral typisch lokale – taken zelfstandig en „dicht bij de burger" kunnen behartigen;
– in aanmerking kunnen komen voor te decentraliseren provinciale en rijkstaken;
– een wezenlijke rol kunnen spelen in het kader van „complementair bestuur".
De in de wetsontwerpen van de regering voorziene overdracht van gemeentelijke taken aan de provincies wordt door de commissie afgewezen.

POSITIE PREGEWESTEN

Een herbezinning op de positie van de (pregewestelijke) gemeenschappelijke regelingen vloeit rechtstreeks voort uit de modelkeuze van de commissie. Sommige pregewesten zullen zich kunnen ontwikkelen tot provincie-nieuwe stijl; andere weten, wanneer de onderstaand bepleite „blauwdruk" voor de provinciale indeling bekend is, dat dit niet het geval is. Vooruitlopend op de reorganisatie wordt het niet wenselijk geacht, dat in de Wet gemeenschappelijke regelingen wijzigingen worden aangebracht, die op gespannen voet kunnen komen te staan met de toekomstige bestuurlijke organisatie.

PROVINCIALE HERINDELING

Een aantal van 24 provincies-nieuwe stijl wordt door de commissie veel te hoog geoordeeld. Haar gedachten gaan uit naar een beperkte uitbreiding van het huidige aantal provincies.
De beslissing of tot opsplitsing van de huidige provincies moet worden overgegaan, wil de commissie in belangrijke mate overlaten aan de mensen in de betreffende provincie zelf. In dit verband wordt een gericht onderzoek door werkgroepen bepleit waarin naast het provinciaal bestuur, de pregewesten en de gemeentebesturen vertegenwoordigd zijn en die onder eindverantwoordelijkheid staan van de minister van binnenlandse zaken. Aan de hand van bepaalde criteria zal zo'n werkgroep zo mogelijk binnen zes maanden moeten rapporteren, of de instelling van twee of meer provincies-nieuwe stijl gewenst en/of noodzakelijk is. De exacte geografische indeling kan later volgen, te meer daar deze in direct verband staat met de gemeentelijke herindeling. Aldus kan althans een „blauwdruk" voor de provinciale indeling ontstaan. Waar moeten nu volgens de commissie werkgroepen worden ingesteld? In Zuid-Holland, Noord-Holland, Overijssel en Noord-Brabant.
Vanuit deze provincies werden signalen ontvangen, dat de behoefte leeft om te komen tot een nieuwe provinciale indeling. Er bestaat welhaast communis opinio over, dat het huidige territoir van Groningen, Friesland, Drenthe en Zeeland nagenoeg geheel ongewijzigd kan blijven. Ten aanzien van Utrecht, Limburg en in mindere mate Gelderland komt het de commissie voor, dat een streeksgewijs opgezette gemeentelijke herindeling, waarbij tevens de provinciale grenzen ter discussie staan, reeds tot zodanige correcties van het provinciale territoir kan leiden, dat een verder strekkende provinciale herindeling, zeker voor de nabije toekomst, achterwege kan blijven. Naast de vier genoemde zal ook voor de Zuidelijke IJsselmeerpolders een werkgroep geformeerd moeten worden aangezien ook vanuit dit gebied het verzoek is gedaan een zelfstandige provincie te mogen vormen.
De commissie was als volgt samengesteld: W. A. Fibbe (voorzitter), mr. J. A. M. Hendrikx (vice-voorzitter), mr. W. Blanken, dr. G. Elsen, drs. J. Tegelaar, A. J. Vlaar, J. Wagenvoort en mr. P. van Zanten. Ondergetekende heeft als secretaris/rapporteur mogen fungeren.

Mr. A. G. J. M. Rombouts.

Besteladres:
Jhr. mr. A. F. de Savornin Lohmanstichting, Wassenaarseweg 7, Den Haag (070-246791).

BESTUURSFORUM

maandblad voor christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders

inhoud mei 1978

COMMENTAAR
Gemeenteraadsverkiezingen (LvS)

ARTIKELEN
Frans Jozef van der Heijden: Meer kwaliteit van besluitvorming, maar niet zo ingewikkeld s.v.p.

Prof. mr. H. Franken: Besturen in een veelvormige samenleving

Mr. H. Rijpstra: De relatie openbaar bestuur – politie

Mr. L. A. van Splunder: Politiebeleid en Modelprogram

Prof. mr. P. de Haan: De gemeenten en de grondpolitiek (II) - publiekrechtelijke regeling noodzakelijk

Drs. C. A. Smal: Een gemeentelijk vestigingsstatuut voor bedrijven?

Drs. H. W. M. Heijman: Derde congres over kleine kernen

RUBRIEKEN

Boeken en brochures: Decentraliseren met commissies (proefschrift van mr. J. B. J. M. ten Berge), door dr. G. L. Elsen. Het bestemmingsplan (J. W. van Zundert), door mr. L. A. van Splunder

Kroniek: Onder meer: Inspraak in opspraak Bureaucratisering welzijnsbeleid Weilandwinkel afgewezen De sociale woningbouw

Den Haag: Begrotingsdebatten: Binnenlandse Zaken / Onderwijs / CRM / Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

Vraag en antwoord: Erfpacht

BON

Ja, ik ben ook geïnteresseerd in het maandblad **BESTUURSFORUM**

☐ Noteert u mij meteen maar voor een abonnement (ƒ 27,50 per jaar), met ingang van .....

☐ Ik ontvang liever eerst vrijblijvend een gratis proefnummer.

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

U kunt deze bon - zonder postzegel - in een **open** enveloppe sturen naar: **BESTUURSFORUM, ANTWOORDNUMMER 360, 2500 VB 's-GRAVENHAGE.**

Telefonische inlichtingen: 070-65 39 34.

AANNEMINGSBEDRIJF HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN, PLANTSOENEN, PARKEN, SCHOOLTUINEN etc.

- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons

Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

Dr. Abraham Kuyperstichting

Wegens vertrek van de huidige secretaresse naar het oosten des lands, ontstaat per 1 augustus a.s. bij ons aan vakature voor een

SECRETARESSE

voor een van onze stafmedewerkers.

De werkzaamheden omvatten correspondentie, het uittikken van artikelen en rapporten, het voorbereiden en eventueel bijwonen van commissievergaderingen e.d. *met de daarbij behorende werkzaamheden en wat er verder zo al te regelen en te assisteren valt.*

- opleiding VWO/HAVO.
- verantwoordelijkheidsgevoel, flexibiliteit en
- collegialiteit

zijn bij ons belangrijke zaken.

Van ons kan verwacht worden:
- een goed salaris
- prettige werksfeer op een klein kantoor
- zelfstandig en afwisselend werk.

De Dr. A. Kuyperstichting is het wetenschappelijk bureau van de ARP, dat zich bezighoudt met het politieke beleid op de langere termijn. De meeste werkzaamheden worden verricht in samenwerking met de wetenschappelijke bureaus van KVP en CHU, in het kader van het groeiende CDA.

Voor eventuele inlichtingen kunt u zich wenden tot de betrokken stafmedewerker, drs. W. van den Bos Czn. (070-606838).

Sollicitaties te richten aan de directeur van de Dr. A. Kuyperstichting, drs. A. M. Oostlander, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

Vrijdag 2 juni 1978 – 14e jaargang no. 22

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Uitslag gemeenteraadsverkiezingen

Opnieuw winst voor het CDA – ook in grote steden

Het CDA heeft bij de gemeenteraadsverkiezingen van afgelopen woensdag opnieuw winst geboekt. De trend, die twee maanden geleden, bij de verkiezingen voor provinciale staten zichtbaar werd, zette zich voort. „Het is goed, dat het CDA gewonnen heeft, zo hoort het ook", aldus het commentaar van premier Van Agt.
Premier Van Agt gaf zijn commentaar tijdens zijn verblijf in Washington, waar hij de Navo topconferentie had bijgewoond. De verkiezingsdienst van het ANP, die op de uitslagenavond ten behoeve van pers, radio en tv, alle gemeentelijke uitslagen verwerkte en doorgaf aan dag- en weekbladen en omroepen, telexte een samenvattend overzicht naar Washington en tegenover een ANP-verslaggever gaf premier Van Agt zijn commentaar.
„Het CDA heeft blijkbaar meer gewonnen dan de VVD verloren heeft. Dat is per saldo positief voor de coalitie", aldus premier Van Agt. „Het saldo is prima", voegde hij er aan toe. Volgens de premier is de achteruitgang voor de PvdA leerzaam. „De uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen is een versterking van het kabinet", zei mr Van Agt tegen de ANP-verslaggever.

NIET VERWACHT

CDA-voorzitter Steenkamp zei in een commentaar, dat hij niet verwacht had dat het CDA, na de winst bij de verkiezingen voor provinciale staten, nu bij de verkiezingen voor de gemeenteraden opnieuw winst zou boeken. „Het is ons opnieuw gelukt. Daarvoor moet de kiezers dank gebracht worden", aldus Steenkamp. Volgens hem wordt moed in de politiek beloond. Daarmee doelde hij er op, dat het CDA de laatste tijd de moed opbrengt om te werken aan een nationaal herstel.
De voorzitter van het CDA zei in de verkiezingsuitslag voor het CDA niet alleen een steun voor het kabinet Van Agt te zien. „Er is ook steun voor de CDA-fractie in de tweede kamer gebleken", zei Steenkamp.

NIET GEVOELIG

De voorzitter van de CDA-fractie in de tweede kamer, Aantjes, heeft zich ook tevreden betoond over de uitslag van de verkiezingen van afgelopen woensdag. „Het CDA is het minst gevoelig voor de persoonskeuze. Den Uyl kwam niet voor op een lijst van de PvdA. Toch is deze partij er duidelijk op achteruitgegaan. Wiegel stond ook niet op een lijst. Bij het CDA was er geen kandidatenlijst met de naam van Van Agt. Toch heeft het CDA winst geboekt", zei Aantjes.

OPMERKELIJK

Het moet opmerkelijk genoemd worden, dat de winst voor het CDA in het gehele land merkbaar was. Zelfs in de grote steden in het westen des lands. Amsterdam en Den Haag bijvoorbeeld zagen een uitbreiding van de CDA-fracties in hun gemeenteraden. Maar ook in Maastricht, waar de PvdA dacht sterk te staan, kwam het CDA zeer sterk uit de stembus.
Oud-premier Den Uyl, thans voorzitter van de PvdA-fractie in de tweede kamer, kon niet anders doen dan volmondig te erkennen, dat er winst was voor het CDA. „Duidelijk is dat het CDA de kiezers aanspreekt", aldus Den Uyl.

RUSTIG VERDER

Tijdens de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen van woensdag jongstleden is, ook van de zijde van het CDA, steeds gezegd, dat aan de uitslag geen al te grote landelijke betekenis zou mogen worden gehecht. Plaatselijke factoren zijn in hoge mate bepalend voor de verkiezingsuitslag, aldus de opmerkingen.
Maar toch kan aan de jongste verkiezingsuitslag een landelijk karakter niet geheel en al ontzegd worden. Op de uitslagenavond gaf de NOS via de tv resultaten weer van een recente enquête onder 1.200 kiezers. En daarbij kwam vast te staan, dat zo ongeveer de helft van de ondervraagden de gemeentelijke lijsttrekker(s) niet kende. Een nog groter deel was geheel en al onbekend met de andere kandidaten van de lijst hunner keuze.
Dit gegeven doet vermoeden, dat er toch zeer vele kiezers zijn, die zich, bij het rood maken van het hokje voor de naam van hun kandidaat op het stembiljet, oriënteren op hetgeen zij ervaren in de politiek van de dag, en dat is dan blijkbaar de landspolitiek.
Het CDA mag daarom gerust in de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen een aanwijzing zien, dat het rustig kan doorgaan met het beleid, zoals dit thans gepresenteerd wordt. De kiezer heeft kennelijk vertrouwen in het kabinet met vele Christen-Democratische bewindslieden. En de kiezer heeft ook vertrouwen in de CDA-fractie in de tweede kamer.
Aan de andere kant: kabinet en fractie zullen het geschonken vertrouwen niet mogen beschamen. Een zware krachtproef komt nog als in de loop van deze maand het kabinet zijn nota presenteert inzake de noodzakelijke ombuiging van de groei van de overheidsuitgaven. Dan zal het kabinet moeten laten zien, dat het het beste voor heeft, niet alleen met de kiezers voor het CDA, maar voor het gehele volk. En de CDA-fractie van haar kant zal, bij de beoordeling van de ombuigingsoperatie, het in haar beleid geschonken vertrouwen niet mogen beschamen.

H. L.

In dit nummer

Dit nieuwe nummer van het Christelijk – Historische weekblad „de Nederlander" is opnieuw actueel. Dank zij de medewerking van de drukkerij, de Barneveldse Drukkerij en Uitgeverij, BDU, was het mogelijk, de samenvattende uitslag van de raadsverkiezingen van afgelopen woensdag en een korte samenvattende beschouwing in dit nummer op te nemen.
„De Nederlander" wil, wat de politiek aangaat, steeds actueel zijn. Het weekblad kan dit blijven doen, als de lezers voor het blad belangstelling blijven tonen. Die belangstelling kan ook tot uitdrukking komen, als meegewerkt wordt aan de uitbreiding van de lezerskring. Vul daarom onderstaande bon voor het aanvragen van proefnummers, die aan vrienden en kennissen kunnen worden doorgegeven.

Naam .....
Adres ..... Te
Wenst toezending proefnummer „De Nederlander".

(ondertekening)

Bon inzenden naar: Administratie Uniepers, Van Deventerlaan 49 te Voorburg.

TOTAALOVERZICHT: 169 vergelijkbare gemeenten

Inwoners 1-1-'78: bijna 8 miljoen (57,3%)

	RAAD 1974	STATEN 1978	RAAD 1978
	perc.	perc.	perc.
Opkomst–geldig	65,4	78,1	70,2
PvdA	30,7	36,5	30,7
D'66	1,0	5,4	5,7
PPR	3,2	1,1	1,8
PSP	1,1	1,1	1,6
PvdA/D'66/PPR/PSP	1,7	1,9	1,7
D'66/PPR	0,1	0,1	0,1
PPR/PSP	1,2	0,5	0,8
CDA	28,8	29,1	32,0
VVD	17,7	17,4	15,9
CPN	4,5	2,1	2,8
BP	0,4	0,2	0,1
SGP	1,3	1,0	1,2
GPV	1,2	0,8	0,9
RPF	0,0	0,1	0,2
SGP/GPV/RPF	1,3	1,1	1,3
Overigen	5,8	1,6	3,2

Overheidsvoorlichting bevestigt de mannelijke mannenrol

door: Annelies van den Beld-Pott

Er is niets nieuws onder de zon. Ook niet bij de Rijksoverheid. De rol van mannen in de maatschappij blijkt belangrijker dan die van vrouwen. In de voorlichting van de overheid wordt de vrouw duidelijk gediskrimineerd.
Dit is de konklusie uit een onderzoek door een kommissie van deskundigen onder leiding van mevrouw dr. H. Verwy-Jonker. Deze kommissie werd door de overheid ingesteld op advies van de Emancipatie Kommissie om een onderzoek in te stellen naar de wijze waarop de vrouw in de voorlichting van de Rijksoverheid wordt gepresenteerd. De wijze waarop blijkt een neerslag van de gebruikelijke rolverdeling tussen mannen en vrouwen in de maatschappij.

Bovenstaande konklusie is niet zomaar getrokken. Genoemde kommissie van zeven deskundigen op het gebied van emancipatieonderzoek, reklame en overheidsvoorlichting heeft hieraan ruim een jaar hard gewerkt. In dit tijdsbestek hebben zij 26 spots, 10 films, 87 brochures, 64 radiopraatjes en 8 advertentiecampagnes van de overheid aandachtig in ogenschouw genomen.

De kommissie gaf de voorkeur aan een toetsend onderzoek en moest daarvoor kriteria vinden waarmee de uitingen konden worden beoordeeld. Deze kriteria waren o.m. de aantallen (man of vrouw), sfeer (al dan niet thuizig – binnen- of buitenshuis), aktiviteiten, rol. Het was nodig een probleemstelling konkreet uit te werken. Nl. is er sprake van rolbeperking, van een achterstand en van een lage maatschappelijk waardering van vrouwelijke eigenschappen in het te onderzoeken materiaal. Tenslotte dienden hypothesen te worden geformuleerd die door de leden van de kommissie konden worden getoetst aan de hand van vragenlijsten.
Probleemstelling, kriteria, hypothesen en het resultaat van de vragenlijsten tezamen geven een beeld te zien, waarvan de kommissie zelf ook is geschrokken. Op de perskonferentie hierover zei Hedy d'Ancona (kommissielid), „Het was erger dan we dachten nu we de cijfers op een rijtje zien."

VOORBEELDEN

1. Vrouwen blijven onzichtbaar; men denkt niet aan hen, ze worden niet afgebeeld, ze komen niet aan het woord.
Een voorbeeld. Op een landbouwtentoonstelling bestond 25 procent van de bezoekers uit vrouwen, die duidelijk niet alleen voor de gezelligheid waren meegekomen. Ze klommen op de tentoongestelde traktoren, bewonderden de melkmachines en stelden goede vragen aan de standhouders. Op deze tentoonstelling waren ook drie stands van de overheid. In geen van deze stands was in enig opzicht rekening gehouden met het feit dat een boer ook wel eens een boerin kon zijn. De voorlichting over het onderwijs was uitsluitend op jongens gericht: een kaart met gegevens over traktoren bevatte de mededeling, dat „Een jongen van zestien een traktor mag besturen", Een meisje van zestien niet?

2. Vrouwen worden vooral in traditionele rollen getoond. Binnenshuis in de rol van huisvrouw en moeder en in het beroepsleven in de specifieke vrouwelijke beroepen.
Als voorbeeld het volgende. Er zijn films gemaakt over de naoorlogse woningbouw. Daarbij zien we vele soorten woningen. We krijgen een aardige indruk van de ontwikkeling van de denkbeelden op dit terrein. Alleen: We zien mannen in officiële funkties optreden. Ze beraadslagen, beslissen, slaan eerste palen en openen een nieuw huizencomplex. Die huizen worden – dat spreekt vanzelf – ook weer door mannen gebouwd. Vervolgens worden ze door vrouwen en kinderen en bejaarden bewoond!

3. Er wordt geen rekening gehouden met de maatschappelijke achterstand-situatie, waarin meisjes en vrouwen verkeren.
Bijvoorbeeld. Bij de ministeries van onderwijs en van sociale zaken is het gebruik om de termen jongens en meisjes te vermijden en de verzamelnaam **jongeren** te gebruiken. Met name in de voorlichting over beroepsmogelijkheden en beroepskeuze treft men dit veelvuldig aan. Helaas verhult deze neutrale term dan vaak het feit, dat de samensteller van de folder het eigenlijk over jongens heeft en alleen suggereren wil, dat meisjes ook wel mogen meedoen: in folders over het leerlingenstelsel wordt op deze wijze bijv. het feit gemaskeerd, dat er maar één opleiding (van de dertig bestaande) specifiek op vrouwen is gericht: die voor bejaardenhelpster.
Men krijgt uit de – op specifieke beroepen betrekking hebbende – informatiebladen sterk de indruk dat er één arbeidsmarkt voor vrouwen en één voor mannen is.

BEVESTIGING

De hypothese dat in uitingen van de overheid sprake is van een man/vrouw beeld dat een weerspiegeling is van de huidige rolverdeling tussen mannen en vrouwen kon worden bevestigd. De konklusie uit de cijfers lijkt alleszins gewettigd dat de overheidsvoorlichting een spiegel is van de maatschappelijke verhoudingen. Dit geldt dus ook voor maatschappelijke achterstanden van de ene groep ten aanzien van de andere. De voorlichter/ster mag dit niet worden aangerekend wanneer daarin een wet of beleidsmaatregel wordt weergegeven, die diskriminatie bevat. Want de belangrijkste taak van de overheidsvoorlichting ligt in het verklaren en toelichten van het beleid.
We kunnen zeggen, dat de Rijksvoorlichtingsdienst zich uitstekend kwijt van zijn taak. In dit verband moet worden gewezen op het feit, dat de voorlichting op dit gebied een andere taak krijgt zodra emancipatiebevordering tot overheidsbeleid is geworden. Wellicht kan – indien geen nieuwe barrières opdoemen – nu snel veel gaan veranderen sinds de regering een staatssecretaris heeft, die verantwoordelijk is voor het emancipatiebeleid van de rijksoverheid.

VOORBEELDROL

Ook de hypotheses dat in uitingen van de overheid sprake is van een kritiekloze aanvaarding van de achterstand van vrouwen ten opzichte van mannen en van een lage waardering van typisch vrouwelijke aktiviteiten en eigenschappen moet eveneens worden bevestigd. Om hierin verbetering te brengen adviseert de kommissie de overheid om de voorlichtingsdiensten instrukties te geven om een „voorbeeldrol" te vervullen. Hiermee wordt bedoeld dat de vrouwen meer in het beeld moeten worden gebracht en ook dat het doorbreken van het stereotiepe rolpatroon moet worden bevorderd.
In de aanbevelingen wordt met klem gepleit voor een bewust neutraal taalgebruik, zodat men de indruk wekt, dat mannen en vrouwen in gelijke mate worden aangesproken.

Om de voorlichters/sters daarbij te helpen is in de bijlage een checklist (aanbevolen lektuur voor ieder die de pen hanteert) opgenomen, die als „Eye-opener" kan dienen. En die ook een mogelijke bijdrage kan leveren tot het vinden van nieuwe wegen. Deze zijn zeker nodig wil er sprake kunnen zijn van een evenwichtiger rolverdeling van mannen en vrouwen in onze samenleving.

Annelies van den Beld-Pott.

Staatssecretaris Brokx:

„Ik beslis zelf of ik de hoeken van de Kamer wil zien"

door: Ton de Kok

De staatssecretaris van volkshuisvesting, G. Brokx, heeft in het kabinet-Van Agt nu een kleine vier maanden achter de rug. De eerste indrukken en nieuwe ervaringen heeft hij verwerkt tot een overzichtelijke handleiding voor een toekomstig beleid.
In de achter hem liggende periode heeft er zich al het een en ander rond zijn portefeuille afgespeeld. Het heeft hem opnieuw doen realiseren, dat zijn taak in het centrum van de belangstelling staat. De volkshuisvesting behoort immers tot de primaire taken van het kabinet omdat het gaat om een eerste levensbehoefte.
Naast eten en drinken is een (goed) dak boven het hoofd iets waar iedere Nederlander veel waarde aan hecht.

De problemen rond de huisvesting zijn in vergelijking met enige jaren geleden niet minder geworden, en in vele grote steden is met name de woningnood nog lang niet opgelost. Vele mensen wonen onder niet te accepteren omstandigheden, zodat aan die groeperingen grote aandacht zal moeten worden gegeven. Die stedelijke woningnoodcentra leveren bovendien een niet te onderschatten politiek probleem op. Juist in die sector zitten veel aanhangers van de oppositie. Het was dan ook niet verwonderlijk dat de socialisten het direct al op de heer Brokx hadden voorzien, bij zijn eerste optreden in de Kamer.

De krachtsverhouding in het begrotingsdebat lag uiteraard in het voordeel van Brokx' voorganger, de heer Van Dam (PvdA).
Van Dam bevond zich in een comfortabele positie want hij hoorde in feite uit eigen werk citeren.
Teleurstellend voor de oppositie was echter dat de heer Brokx over een incasseringsvermogen van een rhinoceros bleek te beschikken. In de politiek een nuttige karaktereigenschap.
Steunend op een veelvoud van bestuursjarenervaring in het dagelijks bestuur van de KVP en als gedeputeerde van Noord-Brabant, wist hij in de beantwoording van de interrupties met ruim verbaal vernuft te verbloemen dat hij eigenlijk nog nauwelijks de deur van de Tweede Kamer wist te vinden.
Journalisten en enige kamerleden van de oppositie gaven na het debat ruiterlijk te kennen dat er voor politieke „deurmat" toch naar iemand anders omgekeken zou moeten worden.

STIMULEREN

Ondertussen staat volkshuisvesting voor de taak om de bouw te stimuleren van voldoende woningen, op de juiste plaats en van het goede soort. De eenvoud daarvan is niet direct zo voor de hand liggend, omdat in Den Haag slechts voorwaarden worden geschapen.
Volkshuisvesting bouwt zelf niet; (Waterstaat legt bijvoorbeeld wel zelf een weg aan, voert dus zelf haar plannen uit) dat wordt gedaan door de gemeente of woningbouwcorporaties.
De staatssecretaris had een positief oordeel over het beleid van zijn beide voorgangers Gruyters en Van Dam.
In de huur– en subsidieregelingen en de woningbouw zijn een aantal goede aanzetten gedaan die hij zeker in de formulering van zijn eigen beleid zal inbouwen.
Nu de laatste beleidsdaden van het vorige kabinet langzaam maar zeker de actualiteit verliezen, is de tijd gekomen voor eigen visie en uitwerking.
Het regeerakkoord met de VVD en de regeringsverklaring vormen daar de basis van.
In het beleid van volkshuisvesting zal het bevorderen van eigen woningbezit een belangrijke plaats innemen, het geen niet impliceert dat er minder in de sociale sfeer gebouwd zal gaan worden. Ook die sector blijft de volle aandacht behouden.

DUIDELIJK

Het regeerakkoord is daar erg duidelijk in. De positie van de laagstbetaalden zal niet worden aangetast, ook niet in de sfeer van volkshuisvesting. Integendeel. Brokx heeft tijdens de begrotingsbehandeling toegezegd dat hij aan de individuele huursubsidieregeling een wettelijke basis zal geven, hetgeen de zekerheid van de laagste inkomenscategorieën verhoogt.
Een ander punt waar staatssecretaris Brokx op mikt is de uitbreiding van het beschut eigen woningbezit voor de man met een bescheiden inkomen.
Over dit punt werd door de oppositie – via de pers, één dag voor de verkiezingen – nogal heibel geschopt. Men had namelijk de hand kunnen leggen op een ambtelijke notitie. In deze notitie stonden slechts voorlopige gedachten zonder enige indicatie in de richting van een beleidsconclusie. In de burelen van de staatssecretaris heerste over deze pers-publicatie dan ook alom droefenis. Begrijpelijk, want de inhoud van de notitie werd uit de gehele beleidscontext gelicht. De conclusie die uit deze nota werd getrokken luidde: „de heren bewindslieden draaien in dit land de volkshuisvesting de nek om." Een dergelijke uitspraak, een etmaal vóórdat de stembussen opgen gaan, riekt natuurlijk enigszins naar demagogie.

NIET EENVOUDIG

Waar de bezuinigingen moeten worden aangebracht is ook op volkshuisvesting geen eenvoudige vraag. Richtlijnen worden gegeven door het regeer akkoord. Volgens het „sterkste schoudersprincipe" zal de financiële bijdrage van elk individu voor een zekere woonkwaliteit in een redelijke verhouding moeten worden gebracht met zijn inkomen. Wie echter die financiële bijdragen voor redelijk woongenot niet kan leveren, moet daartoe echter toch in de gelegenheid worden gesteld. Dat is het uitgangspunt in het vraagstuk van de bezuinigingen op huursubsidies.

Staatssecretaris Brokx is er zich goed van bewust dat elke bezuiniging van deze of gene zijde reacties zal oproepen. De manier om veel pijn te voorkomen is een gedegen onderzoek naar de financiële positie van die groepen, die tot nog toe voor subsidies in aanmerking kwamen. Daarbij gaat het primair om de vraag: komen de subsidies terecht bij de mensen die het het hardst nodig hebben?

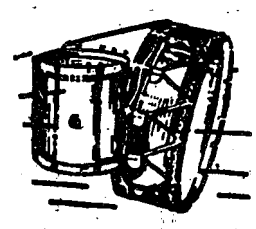
VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Samen op weg

Uitgangspunten CDA-Vrouwenberaad

Hierbij de tekst van **„Samen op weg, uitgangspunten van een CDA-Vrouwenberaad".**

Deze nota is aan de provinciale contactadressen toegezonden. Wij verwachten hierover het nodige commentaar. Ook van regionale- en plaatselijke CDA-Vrouwen zouden wij gaarne commentaar ontvangen. Indien u vòòr 25 juni a.s. kunt reageren, is dat heel prettig voor de reglementenkommissie die daarmee aan het werk kan.

Annelies van den Beld,
secretaris CDA-Vrouwenberaad
Berkenboschblokstraat 7,
Den Haag.

Inleiding

In het C.D.A.-Vrouwenberaad bijna vijf jaar oud overlegorgaan van de besturen van C.H.-Vrouwen, Kommissie Vrouw en Partij, het A.R. Vrouwencomité en enkele rechtstreekse C.D.A. leden, leeft al geruime tijd de wens te komen tot een gezamenlijk standpunt t.a.v. het politiek vrouwenwerk zoals dit na de fusie van de betreffende partijen tot het C.D.A. gestalte moet krijgen.

Een extra reden hierover spoedig een eensgezinde opinie te krijgen vormen de thans in verschillende provincies en gemeenten bestaande C.D.A.-Vrouwenberaden, die elk op eigen wijze aan de gang zijn. Regelmatig bereiken het C.D.A.-Vrouwenberaad dan ook verzoeken om richtlijnen.

Ondanks verschillen in achtergrond en uitwerking hebben zowel de A.R.P.- de C.H.- als de K.V.P.-vrouwen zich met wisselend succes binnen hun eigen organisatie en partij ingezet voor het brengen van de vrouw naar de politiek en de politiek naar de vrouw. De laatste 5 jaren is de samenwerking tussen de 3 vrouwenorganisaties gegroeid en worden steeds vaker gezamenlijk studiedagen e.d. georganiseerd.

Het samen werken en het samen spreken hebben geleid tot een gezamenlijke visie op het politieke vrouwenwerk en de bereidheid hiervoor verantwoordelijkheid te dragen.

Deze nota is hiervan de weerslag. Uiteengezet wordt waarom er naar de mening van het C.D.A. Vrouwenberaad binnen het CDA speciale aandacht en een eigen organisatie moet zijn voor de vrouwen: welke problemen zich hierbij voordoen; hoe het CDA Vrouwenberaad zich een organisatie denkt, die als doelgroep heeft iedere met het CDA sympathiserende vrouw, wat de consequenties zijn voor het CDA.

Tot nu toe wordt er in de statuten van het CDA geen speciale aandacht besteed aan het politieke vrouwenwerk. Door het CDA Vrouwenberaad wordt dit ervaren als een lacune, waarin alsnog dient te worden voorzien. Aan het eind van de nota worden voorstellen gedaan de CDA Statuten te verrijken met een aantal artikelen.

WERK AAN DE WINKEL

Het hoeft geen uitgebreid betoog dat de politieke participatie en integratie van de vrouw, waaraan een bewustwordingsproces voorafgaat, te wensen overlaat, zodat de werkzaamheden op deze terreinen nog talrijk zijn.

Door het CDA Vrouwenberaad wordt daarbij onderkend dat vooral de aktiviteiten die verband houden met de politieke bewustwording een deskundige aanpak vragen waarvoor nauwe samenwerking met de Stichting Kader- en Vormingswerk geboden is.

Het CDA Vrouwenberaad legt accent op het zijn van „voorportaal" van de partij, vanuit de idee dat polarisatie in strijd is met de gedachte van de noodzakelijke aanvulling van man en vrouw op elkaar. Vanuit die gedachte is de politieke inbreng van vrouwen van belang voor de hele maatschappij, evenals de zgn. specifieke vrouwenbelangen. Een logisch gevolg van deze redenering is dat de integratie van de vrouw in de partij, het aktief meedraaien in allerlei partij-organen en het zich beschikbaar stellen voor functies in gemeenteraden, provinciale staten en het parlement zal worden bevorderd. In die zin beschouwt het CDA Vrouwenberaad zich er te zijn ten dienste van de partij.

Buiten deze aktiviteiten is er de noodzaak van een duidelijke presentatie in de bestaande vrouwenwereld, waarbij met name gedacht kan worden aan de vertegenwoordiging in de Nederlandse Vrouwen Raad en in de provinciale en plaatselijke vrouwenraden. Via deze kanalen vindt afvaardiging plaats naar verschillende kommissies en instellingen die politieke invloed uitoefenen. Een aktieve deelname is tevens van belang om een duidelijke eigen inbreng te leveren bij het emancipatie-proces van de vrouw. Dit proces gaat vaak gepaard met politieke bewustwording. Het is voor het CDA van belang dit te onderkennen. Eningszins extreem doorgeredeneerd zou de situatie kunnen ontstaan dat er, op het moment dat de partij aan volledige integratie van de vrouw toe is, de vrouwen zelf een andere politieke keus hebben gemaakt.

Naast het acte de présence geven in de Nederlandse vrouwenwereld, wordt ook de aansluiting bij de politieke vrouwenwereld in Europees verband noodzakelijk gevonden, waarvoor aansluiting gezocht wordt bij de Unie van Europese Christen Democratische Vrouwen (UCDF).

Het CDA Vrouwenberaad is om deze redenen van mening dat het werk door en voor vrouwen in 1980 helaas nog niet overbodig zal zijn. Het vormen van een eigen organisatie binnen het CDA wordt dan ook niet als doel, doch veeleer als middel gezien om een aantal doelen te verwezenlijken, waarvan de voornaamste zal zijn het zichzelf op de duur overbodig maken.

ROZEGEUR EN MANESCHIJN?

Hoewel het CDA Vrouwenberaad van mening is dat genoemde activiteiten het in het leven roepen van een eigen organisatie binnen de partij te rechtvaardigen is, is hetgeen sinecure hiertoe over te gaan. Er zijn minpunten waarvan terdege overwogen moet worden of en hoe die omgezet kunnen worden in pluspunten.

Binnen de drie partijen wordt verschillende gedacht over een eigen vrouwenorganisatie. Sommigen, zowel mannen als vrouwen, vinden een dergelijke organisatie uit de tijd en/of vrezen een teveel aan eigen leven naast de partij.

Veel vrouwen hebben weerstand lid te worden van een vrouwenorganisatie.

In plaats van de drempel naar de politiek te verlagen en een duidelijke bijdrage te leveren aan de politieke bewustwording van vrouwen, waardoor, zoals de bedoeling is, participatie en integratie mogelijk wordt, zou een verplichting tot lidmaatschap opnieuw een barrière kunnen vormen. Bovendien is een verplichting tot lidmaatschap in strijd met de gedachte van de bevordering van politieke bewustwording.

Dan is er nog het probleem van het leiding geven. Vrouwen die een aktieve rol vervullen in de politieke vrouwenwereld zullen in andere partij-organen eveneens mee (moeten) draaien om goed te kunnen functioneren. Dit betekent, met de vertegenwoordiging in de vrouwenwereld meegerekend, een driedubbele belasting, waarbij dan gemakshalve voorbijgegaan wordt aan het feit dat deze vrouwen dit werk meestal naast hun gezinstaken moeten doen. Daar komt bij dat de uitbreiding van het werk wel-is-waar zal leiden tot het ontdekken van nieuwe „talenten", doch dat tegelijkertijd de integratie-gedachte vrijwel continu zal zorgen voor afroming van het beschikbare kader, zodat aan de vorming daarvan voortdurend aandacht zal moeten worden besteed.

MET HET OOG OP DE TOEKOMST

Het is dan ook duidelijk dat het CDA Vrouwenberaad zoekt naar een organisatiestructuur en een vorm van samenwerken met andere partij-organen waarbij de doelstellingen verwezenlijkt kunnen worden en de bezwaren zoveel mogelijk worden ondervangen. Men denkt thans aan het oprichten van een eigen organisatie binnen de partij, bestaande uit plaatselijke, provinciale en landelijke groepen, bestuurd door vrouwelijke partijleden, met duidelijke bevoegdheden maar zonder automatische en/of verplichte lidmaatschappen.

Een organisatie binnen de partij om daarmee duidelijk te laten uitkomen dat polarisatie geen doelstelling en tegelijkertijd door middel van daartoe bestemde bestuurszetels in alle overige partij-organen de integratie-gedachte zo goed mogelijk in de praktijk te brengen en de samenwerking te bevorderen.

Een „open" organisatie in die zin dat gepoogd wordt met CDA sympathiserende niet-leden bij het werk te betrekken.

Om het CDA karakter voldoende te waarborgen spreekt het daarbij vanzelf dat vrouwen die verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van politieke aktiviteiten en/of voor vertegenwoordiging van het CDA Vrouwenberaad in de CDA besturen en in de overkoepelende instanties van de vrouwenorganisaties, lid dienen te zijn van het CDA.

CONSEQUENTIES VOOR HET CDA

Voor een goed functioneren van een organisatie zijn middelen onontbeerlijk.

Het CDA Vrouwenberaad is van mening dat er zinvolle taken te vervullen zijn. Als het CDA bestuur deze mening deelt dan zal het zich realiseren dat hieraan consequenties verbonden zijn.

Concreet wordt hierbij gedacht aan:

De aanstelling van een bureau-secretaris op voordracht van het CDA Vrouwenberaad;
Vergoeding van secretariaatskosten, alsmede van reis-verblijf- en vergaderkosten op basis van een begroting; Kosten verbonden aan de beroepsmatige uitvoering van een vormingsprogram;
Bestuurszetels in alle partij-organen;
Ruimte in het partijblad;
De bereidheid van het kader tot het waar mogelijk verlenen van medewerking.

CDA STATUTEN

Het CDA Vrouwenberaad zou de CDA Statuten graag verrijken met de onderstaande artikelen.

1. Het CDA vrouwenberaad is een eigen organisatie binnen de partij, gebaseerd op dezelfde uitgangspunten en bestuurd door vrouwelijke partijleden.
2. Het CDA Vrouwenberaad is opgebouwd uit plaatselijke, provinciale en landelijke groepen, die verantwoordelijk zijn voor het ontwikkelen van politieke aktiviteiten voor en door vrouwen, voor de vertegenwoordiging van het CDA Vrouwenberaad in het CDA besturen en in de overkoepelende instanties van vrouwenorganisaties. De vrouwen die het CDA Vrouwenberaad besturen of officieel vertegenwoordigen dienen lid te zijn van het CDA.
3. Het CDA Vrouwenberaad stelt zich ten doel:
a. het bevorderen van de politieke bewustwording bij vrouwen
b. Het leveren van een inbreng op het politieke beleid
c. Het bevorderen van de integratie van vrouw in de partij
d. Het voordragen van vrouwen voor functies binnen de partij en in politieke vertegenwoordiging
e. Het vervullen van een vertegenwoordigende rol in de Nederlandse vrouwenwereld, waarbij met name gedacht wordt aan de Nederlandse Vrouwen Raad
f. Het vervullen van een vertegenwoordigende rol in de Europese vrouwenwereld, dm.v. een lidmaatschap van de U.C.D.F. (Unie van Eur. Christen Democratische Vrouwen).
4. Samenstelling, taken en bevoegdheden van het CDA Vrouwenberaad in landelijk en in provinciaal en plaatselijk verband, en de vertegenwoordiging in de partij-organen, worden in een afzonderlijk reglement vastgesteld.
5. De partij staat het CDA Vrouwenberaad bij de uitoefening van haar taken met raad en daad terzijde en stelt, op basis van een begroting, voldoende financiële middelen ter beschikking en benoemt, op voordracht van het CDA Vrouwenberaad, een bureau-secretaris.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Alqra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

Studiedag dorps- en stadsvernieuwing

Op zaterdag 1 juli a.s. organiseert de Stichting Vormingswerk CDA in samenwerking met de CDA bestuurdersvereniging een studieconferentie over de dorps- en stadsvernieuwing in het Jaarbeurs Congrescentrum te Utrecht.

Na een korte inleiding en een film waarin de te behandelen problematiek uiteen wordt gezet, zal er worden gediscussiëerd in drie discussiegroepen. Groep 1 spreekt aan de hand van een aantal van te voren ontwikkelde stellingen over de kwalitatieve en kwantitatieve volkshuisvestingsaspecten, groep 2 over de aspecten van ruimtelijke ordening en groep 3 over organisatie en financiën.

Aan deze studiedag heeft minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, jhr. drs. P.A.C. Beelaerts van Blokland zijn medewerking toegezegd. Van te voren zal aan de deelnemers een uitgebreid documentatiepakket worden toegezonden.

Inschrijving kan geschieden door overmaking van *f* 15,- op postgiro 2195300 t.n.v. Stichting Vormingswerk KVP onder vermelding van studiedag en het nummer van de diskussiegroep waaraan wordt deelgenomen.

Voor nadere informatie: Pieter F. Dudink, Mauritskade 25 in Den Haag, tel. 070–653934.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Op Ambom begrijpt men de RMS-gedachte niet

door: drs. G. van Leijenhorst

Moluks ideaal na 27 jaar bij het grootste deel van het volk niet meer bekend

Drs. G. van Leijenhorst, een der vicevoorzitters van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, heeft onlangs een bezoek gebracht aan Indonesië met het doel zich beter te oriënteren in het vraagstuk van de Molukkers. Te Jakarta voerde hij gesprekken met diverse regeringsfunctionarissen, onder wie minister Siwabessy, ex-minister van buitenlandse zaken Adam Malik, de Molukker Muskita en generaal Sudarmo.
Drs. Van Leijenhorst bezocht ook Ambon, waar hij ondermeer sprak met het gouvernement en de provinciale Molukkenraad, de rector van de Pattimura-universiteit en vertegenwoordigers van de kerken.
Het dagblad „Het Parool" publiceerde door drs. Van Leijenhorst geschreven reisindrukken. De hoofdredactie van „Het Parool" gaf de redactie van „de Nederlander" toestemming het artikel over te nemen. Van deze toestemming maakt „de Nederlander" gaarne gebruik.

De Indonesische minister van volksgezondheid Siwabessy, zelf een Molukker en verwoed pro-republiek, werd zichtbaar boos toen ik tot driemaal toe het woord „Zuidmolukker" in de mond had genomen. Met dat woord bedoelde ik de 40.000 Molukkers die in ons land verblijven. Hij sleepte me mee naar een zaal waar de grootste landskaart hing die ik ooit heb gezien: Indonesië van Sabang tot Merauke. Driftig wees hij aan dat Ambon, Saparua, Nusa Laut en Ceram, de belangrijkste eilanden waarvoor de RMS zich sterk maakt, niet het zuidelijk deel van de Molukken vormen, maar slechts een deel zijn van het midden van de Molukse provincie (Maluku tengah). Waarom zouden we dus uitsluitend praten over zo'n klein deel van een gebied dat nota bene uit 998 eilanden bestaat?

„ONBETEKENEND"

Daar komt nog bij, aldus Siwabessy, dat die 40.000 Molukkers in Nederland natuurlijk een onbetekenend aantal vormen tegenover de 1,8 miljoen in Indonesië, waarvan er 600.000 buiten de Molukse provincie leven. Derhalve gaat het er in de eerste en ook in de volgende plaats om wat de Molukkers in Indonesië willen. Daarover liet Siwabessy geen enkele twijfel bestaan. De Molukkers voelen zich gewoon Indonesisch staatsburger en wensen dat ook te blijven, zo luidde zijn oordeel.
Muskita, eveneens Molukker, en in 1950 commandant van de troepen, die Ambon op de RMS veroverden, maakte de kring nog nauwer, door op te merken dat thans 28 jaar na de opstand 50 % van de bewoners van Ambon islamitisch is; verder is het grootste deel van de bevolking jonger dan 30 jaar.
Voor hen heeft de RMS dus feitelijk niet bestaan. Het was daarom voor hem geen vraag meer of er zelfs op Ambon nog wel een meerderheid voor de RMS-gedachte zou zijn te vinden. De grootste tegenstand zou volgens Muskita wel eens van de Molukkers zelf kunnen komen, gesteld even het denkbeeldige feit, dat Indonesië met de RMS-gedachte zou instemmen.
Muskita ziet de proclamatie van de RMS als een spontane reactie op „misinformatie", waaraan hij o.a. ook dr Soumokil schuldig acht.

Drie maanden voor de uitroeping van de RMS had niemand er een idee van, dat dit ooit moest gebeuren, zo stelde hij. Door aankomst van een speciale KNIL-groep uit Sulawesi (Celebes) zou er plotseling een andere situatie zijn ontstaan.
Uit zijn verhaal begreep ik dat één en ander best anders had kunnen verlopen, indien er maar voldoende communicatie en informatie was geweest. Bijvoorbeeld met betrekking tot de overgang van militairen van het KNIL naar de TNI (het Indonesische leger) zijn er ernstige procedurefouten gemaakt, met als gevolg dat misverstanden tot misstanden leidden, met alle bloedige gevolgen vandien.

AFSCHUW

Zoals te verwachten was, spraken de heren Siwabessy en Muskita met afschuw over de in Nederland door Molukkers uitgevoerde terreurdaden. Eenzelfde oordeel werd later geveld door degenen met wie ik op Ambon sprak. Men ervaart dergelijke gewelddaden tevens als een zeker gezichtsverlies van het gehele Molukse volk. Terwijl de Molukkers bezig zijn om in het Indonesische rijk een respectabele plaats te veroveren – velen bezetten al hoge posten o.a. in regering en krijgsmacht en er is genoeg ambitie om hun rol nog uit te breiden – wordt hun blazoen bezoedeld door enkelingen, die zelfs pogingen ondernamen om de koningin te gijzelen.
Dit betekent niet dat men zich niet als zodanig met de Molukkers hier te lande verbonden voelt. Zij behoren immers tot hetzelfde volk. Muskita bleek veel studie te hebben gemaakt van de geschiedenis der Molukkers. Uitvoerig schilderde hij het leed dat hen door de eeuwen heen werd aangedaan. In de eerste plaats door de Nederlanders. Waarom werden de Molukkers over de gehele Indische Archipel verspreid? Daardoor werd hun sociale structuur ernstig aangetast. Waarom werden de Molukkers ten achter gesteld bij bijvoorbeeld de Javanen?
De Javanen werden benoemd in hoge functies, terwijl een Molukker het slechts tot dorpshoofd kon brengen.
Mede om deze reden is men bij ons – aldus Muskita – blijven steken in een negorijcultuur, in een soort dorpsbewustzijn. Wanneer men boven dit vlak geen gemeenschappelijke identiteit ervaart, leidt dit er zelfs toe dat het ene dorp soms maar al te gemakkelijk de wapens opneemt tegen het andere dorp, hetgeen dan ook menigmaal gebeurd is.
Vervolgens is ook onder de Japanse bezetting het leed der Molukkers weergaloos groot geweest.
Het is bekend dat de Nederlanders door de bezetters slecht behandeld werden. Maar groter nog waren de wreedheden gepleegd tegen de Molukkers. Hun trouw aan de koningin en aan de Nederlandse vlag werd hun extra zwaar aangerekend.

NIEUWSGIERIG

Zo te zien is Ambon een land met tevreden bewoners, vrolijke kinderen, ijverige studenten en actieve ambtenaren. Een land in ontwikkeling, dat daarvan ook alle kenmerken draagt. Ik bezocht twee scholen. Het lesprogramma kwam stil te liggen. Er kwam niet elke dag een toean belanda op bezoek. Directeuren en leerkrachten putten zich uit om alle vragen attent te beantwoorden. De in keurige schooluniformen gestoken kinderen blonken uit in een vertederende nieuwsgierigheid. Het zou een luxe zijn om in dit land te spreken over optimale schoolgrootte of de meest gewenste klassedeler. De scholen – sober ingericht – stromen over.
De tweede school die ik bezocht had zelfs een ploegendienst: 's morgens de lagere school, 's middags de „high school".
Ambon heeft een eigen universiteit, de Pattimura-universiteit, genoemd naar de vrijheidsheld, die eens tegen het Nederlands bewind in opstand kwam. Ik vroeg waar alle afgestudeerden te werk worden gesteld. Het antwoord was dat 80 % werk vindt in overheidsdiensten. Kota Ambon is de hoofdstad van de Molukse provincie. De zetels van de gouverneur en van de Molukse raad zijn imposante bouwwerken. De overheid is op Ambon intensief aanwezig. Het werken bij de overheid lijkt een veel begeerde aangelegenheid te zijn. Er waren enkele complexen woningen in aanbouw, bestemd voor ambtenaren; huizen die – zeker vergeleken met wat men even opzij van de hoofdstraten aantreft – er zijn mogen.
Enkele dagen Ambon is natuurlijk onvoldoende om het „Molukse probleem" naar behoren te bestuderen, laat staan om enigszins te traceren hoe diep de RMS-gedachte aldaar nog geworteld is. Ik neem aan dat de in Nederland woonachtige Molukkers, die hun familie op Ambon en de omringende eilanden hebben bezocht, daar meer over kunnen vertellen. De op 6 maart j.l. teruggekeerde „groep-Kuhuwael" heeft toegezegd een rapport over daar opgedane ervaringen te publiceren. Wij zien daar met grote belangstelling naar uit.
Toch wil ik proberen enkele voorzichtige conclusies te trekken. Ik vermoed dat de RMS-gedachte anno 1950 op Ambon geringe steun ondervindt, en wel op grond van de volgende overwegingen.
In de eerste plaats is de RMS thans niet „actueel" meer. Een groot deel van de bevolking was tegen de RMS (islamieten) of heeft er – gezien het feit dat we nu 27 jaar verder zijn – alleen bij overlevering van gehoord. De jongeren – vooral de meer geschoolden – vinden in grote getale een baan in de overheidssfeer. Werken bij de overheid betekent zekerheid en aanzien. De invloed van de overheid op het openbare leven is groot, hetgeen de speelruimte voor een zeker onafhankelijkheidsstreven verkleint.
Vervolgens moet men bedenken dat de Molukse bevolking zich politiek voor het overgrote deel heeft uitgesproken voor de Golkar (Golongan Karia Pembangunan, de partij van de „werkenden"). Deze partij staat het meest achter het huidige Suharto-bewind, dat als staatsfilosofie heeft de pantjasila (de vijf grondzuilen: geloof in de almachtige God, humanisme, eenheid van Indonesië als natie, democratie en sociale rechtvaardigheid, waarvan iedere sila-zuil niet los gedacht kan worden van de ander).
In de praktijk betekent de pantjasila de scheiding van kerk en staat en dus onder meer het afwijzen van een bevoorrechte positie van de islam. De kerken op Ambon beschouwen de pantjasila als een levensvoorwaarde, vandaar wellicht de warme steun van veel christenen voor de Golkar.
Tenslotte heb ik gemerkt uit talloze niet-officiële gesprekken, dat het woord RMS schrikreacties oproept. Het woord RMS maakt weer de herinnering levend van de bloedige gebeurtenissen van 1950, waar velen met afschuw aan terugdenken. Een oud-RMS-er vertelde mij op de pasar: „Ik heb gevochten tegen de Japanners, ik heb gevochten tegen de republiek, beide keren werd de strijd in bloed gesmoord. Wij hebben er geen behoefte meer aan om voor de derde keer onder te gaan."
Soms verwijt men dat de Molukkers in Nederland gemakkelijk praten hebben, zij hebben de „vrijheidsstrijd" niet eens meegemaakt. De in ons land uitgevoerde terreuracties, waardoor opnieuw onschuldig bloed werd vergoten, hullen de als historie beleefde verschrikkingen in een zodanig actueel kleed, dat de animo voor het RMS-streven daardoor stellig niet wordt vergroot. Kortom, de vraag is relevant of er niet sprake is van een groeiende mentaliteitskloof tussen de Molukkers in Nederland en hun volksgenoten in Indonesië.
Betekent dit nu dat er geen plaats is voor een gemeenschappelijk streven van alle Molukkers waar deze ook wonen?
Ik heb ook in Indonesië de indruk gekregen dat er een grote verbondenheid bestaat onder de Molukkers. Zelfs degenen die met grote bitterheid spreken over hetgeen door mensen van hun volk is aangericht, verraden daarmee dat zij een gevoel van verwantschap niet kunnen onderdrukken. Er bestaat zoiets als een „Molukse zaak", waarvoor iedere Molukker zich behoort in te zetten. Er is sprake van een Moluks bewustzijn dat, zich bevindend in welke politieke context dan ook, zich op één of andere wijze wil doen gelden.
Maar dat is dan wel wat anders dan hetgeen hier het RMS-ideaal heet. Men moet in Nederland beseffen dat we niet meer in 1950 maar in 1978 leven. In Indonesië is de geschiedenis doorgegaan.
Het laat zich moeilijk raden hoe dat Moluks bewustzijn en de wens zich in te zetten voor de Molukse zaak, zich precies verhoudt tot het tevens deel uitmaken van de Indonesische eenheidsstaat. Zeer velen zullen de feiten nemen zoals ze zijn, anderen zullen met een zekere trots constateren, dat ook Molukkers mogen participeren in het leiding geven aan dat grote land. Maar zeker lijkt mij dat in dit alles de zaak van het Molukse volk als zodanig een centrale plaats blijft innemen. Ambtenaren die zich rücksichtslos uitsloven voor Jakarta en daarbij het belang van de Molukken uit het oog verliezen, zullen naar mijn mening niet de gunst van het volk genieten; hetgeen natuurlijk niet inhoudt dat het Indonesisch belang en dat van de Molukken niet zouden kunnen samengaan.
Wat zou er nu op korte termijn moeten gebeuren?
De situatie is er niet naar om daar een ondubbelzinnig antwoord op te kunnen geven. Het is verheugend dat ook de Indonesische autoriteiten de ernst van de toestand in Nederland inzien en eveneens van hun kant een bijdrage willen leveren om hierin verbetering aan te brengen.
Generaal Sudarmo, procureur-generaal en hoofd van de repatriëringscommissie, toonde zich ook bereid om de dialoog tussen de „Nederlandse" en Indonesische Molukkers daar één van de meest effectieve middelen is om tot een verheldering van de feitelijke stand van zaken te komen. Die verheldering is nodig: over een brug van 28 jaar ligt ook een land dat bewoonbaar is, maar het is wel een ander land!

De positie van het CDA bij Europese verkiezingen

Wanneer volgend jaar juni de eerste rechtstreekse verkiezingen voor het Europees Parlement (E.P.) zullen worden gehouden, zullen de 25 zetels, die voor Nederland beschikbaar zijn, worden verdeeld over CDA, PvdA, VVD en D'66, die als een Europese Koekoek met de hakken over de sloot het parlement kan binnenstappen. De andere partijen zullen er niet aan te pas komen, vanwege de zeer hoge kiesdeler, die bij gelijke opkomst, boven de 300.000 stemmen zal liggen. Het is nog niet duidelijk hoe de verkiezing precies zal gaan, aangezien in Nederland helaas nog steeds geen wetsontwerp voor de Europese verkiezingen is ingediend. Na het besluit van Kopenhagen is dit nu wel zeer urgent geworden. De politieke partijen zullen nu ook voorbereidingen gaan treffen voor de kandidaatstelling, waarbij onder meer de vraag naar het dubbelmandaat aan de orde komt. Het gaat hierbij om de vraag of het voorkeur verdient, dat een lid van het Europees Parlement tevens lid is van de nationale volksvertegenwoordiging of niet. Met name gedurende de eerste periode zou dit mijns inziens wel sterke aanbeveling verdienen, althans voor een deel van de leden, wil er van de coördinatie van het beleid iets terechtkomen.
De kans is groot, dat het CDA met tenminste 10 leden vertegenwoordigd zal worden, dus evenveel leden in het Europees Parlement als Christen-Democraten in de Nederlandse Ministerraad.
Eenzelfde onderverdeling ligt voor de hand: 5 KVP, 3 ARP en 2 CHU. Thans heeft de KVP 3, de ARP en het CHU ieder 1 lid in het Europees Parlement. Onderstaand volgen de uitslagen van de twee laatst gehouden verkiezingen voor respectievelijk Tweede Kamer en Provinciale Staten en de gevolgen ervan uitgedrukt in zetels voor het Europees Parlement:

CDA	31,9%
PvdA	33,8%
VVD	17,9%
D'66	5,4%
Kamer 1977	**zetels**
	9
	10
	5
	1
Staten 1978	**zetels**
35,1%	10
33,9%	10
16,9%	4
5,2%	1

Uit bovenstaande blijkt, dat de CDA ten koste van de VVD van 9 naar 10 zetels is gegaan. Het aantal van 10 voor het CDA zou tenminste gehaald moeten kunnen worden, indien er althans een enthousiaste campagne wordt opgezet en gevoerd. Ongeacht de uitslag is de zaak van Europa dat overigens waard.

Werkloosheid en onderhoudswerkjes

door: Th. M. Hazekamp, staatssecretaris van economische zaken

Wie de berichten over gebrek aan ambachtelijke vakmensen, jeugdwerkloosheid, werkwillige wao'ers, experimenten met pro deo-werk door werklozen, zwart werk, doe-het-zelf en zwart-loon en de uitval van ambachtsbedrijven tot zich laat doordringen, komt tot paradoxale gevolgtrekkingen.
Bij een grote behoefte aan vaklieden bestaat er tegelijkertijd werkloosheid. Terwijl er hier zwart loon wordt betaald, gaan er elders ambachtsbedrijven failliet, omdat de kosten (vooral de loonkosten) niet meer zijn op te brengen. Zwart werk en beunhazerij ontnemen het ambacht een deel van de omzet, maar voor normale klusjes is hijna geen ambachtsman te vinden. „De" consument heeft behoefte aan de technische vakman, maar de tarieven schrikken hem af. Wao'ers willen wel inspringen, maar kunnen het tempo niet aan.

Al naar gelang de eigen functie is er een andere invalshoek. De middenstand wil allereerst bestrijding van de beunhazerij, maar erkent wel dat doe-het-zelf, en vriendendienst of burenhulp verklaarbare aktiviteit bij toenemende vrije tijd is. Het ambacht constateert bovendien, dat nogal wat klein karwei-werk moeilijk binnen de soms volle orderportefeuille is op te vangen, terwijl het extra problemen geeft t.a.v. personeel en tarief en consument. Bovendien sluiten het moderne opleidingsniveau en de in de praktijk gevraagde vakbekwaamheidsbasis niet meer op elkaar aan, zodat jeugdig nieuw personeel geen oplossing kan bieden.
In het sociale vlak is er primair aandacht voor het zinvol werken door wao'ers en ww'ers.

METHODIEK

De vraag rijst of er geen methodiek is te vinden, waarbij de diverse problemen gecombineerd kunnen worden aangepakt, zeker nu ook allerlei scholingsprogramma's en experimenten t.a.v. jeugdwerklozen worden opgezet.
Algemeen uitgangspunt dient te zijn dat gestreefd wordt naar blijvende werkgelegenheid op bedrijfsmatig renderende basis. Concurrentievervalsing dient te worden voorkomen aangezien anders slechts werk wordt gecreëerd door het uitdrijven van werk elders, terwijl tevens de collectieve sector aktiviteiten overneemt van de particuliere sector of marktsector zonder dat daar maatschappelijk voordeel mee wordt bereikt.
Dit houdt in dat gezocht moet worden naar het voldoen aan blijvende behoeften.
Op het terrein dat hier is aangegeven kan worden gesteld dat grote groepen consumenten behoefte hebben aan gemakkelijk te vragen eenvoudige technische en handvaardigheidshulp. Te denken is bijvoorbeeld aan bejaarden, de mensen met twee linkerhanden, de consumenten met geen of beperkt technisch inzicht, alleenstaanden, anderen met weinig vrije tijd etc.
Een eerste probleem, dat deze consumenten ervaren, is het vinden van de juiste technische bijstand. Uiteraard kan men een bekend bedrijf uitzoeken, maar het is allereerst niet zeker dat dan de juiste technische keuze gedaan wordt en bovendien is het voor het bedrijf lang niet altijd mogelijk snelle hulp te verlenen.
Op sommige terreinen bestaan er – vooral in grote steden – servicediensten waarbij men onderhoudsabonnementen kan afsluiten. Een dergelijk systeem zou ook voor de hier bedoelde simpele onderhouds- en reparatiediensten kunnen worden opgezet als samenwerking tussen bedrijven. Men verkrijgt dan een centraal adres, geaktiveerde marktbewerking, zekerheid van dienstverlening, geconcentreerde vraag met mogelijkheden van andere werkorganisatie en een andere tariefcalculatie.
Het zal nogal wat samenwerking en coördinatie vragen, maar een en ander lijkt niet op voorhand onmogelijk.

TARIEFSTELLING

Duidelijk probleem ligt er bij de tariefstelling. Vooral in relatie tot doe-het-zelf/-vriendendienst en beunhazerij/zwart werk zal hier bezien moeten worden op welke wijze kan worden gewerkt. De overheid, zowel lokaal als centraal, zal medewerking bij de bestrijding van beunhazerij moeten geven. Indien het samenwerkende bedrijfsleven kan worden geïnteresseerd lijkt hulp bij de aanloop niet uitgesloten.
Combinatie in „ambachtshoven" of „ambachtsstraten" zou ook mogelijkheden en grotere attractie kunnen realiseren, waarbij reparatiediensten zouden kunnen herleven.
Deze gedachte is overigens in strijd met de in de aanhef van dit verhaal gemaakte opmerking dat er een gebrek aan vakbekwame krachten is. Daarom zal er ten aanzien van werklozen een om- en herscholingsprogram nodig zijn. Voor oudere werklozen lijken hier nieuwe plaatsingsmogelijkheden open te komen. Tevens kan gebruik gemaakt worden van speciale arbeidsbemiddeling en tijdelijke plaatsing onder toepassing van faciliteiten.
Voorts komt een andere mogelijkheid aan de orde. Nogal wat wao'ers zouden wel in staat zijn hun vakkracht hier in te zetten, indien althans rekening met hun specifieke arbeidsongeschiktheid zou kunnen worden gehouden. In vele gevallen blijkt o.a. het tempo en de spanning van bedrijfswerk alsmede de onder deze omstandigheden te werken tijdsduur primaire of nevenoorzaak van de arbeidsongeschiktheid te zijn. Wellicht zou inschakeling mogelijk zijn, indien wél een part-time werktijd wordt overeengekomen maar de verrichte prestatie eerst achteraf wordt vastgesteld. Dit maakt de werkorganisatie uiteraard niet eenvoudiger.
De tariefstelling kan dan niet meer per uur geschieden, maar er zal gezocht moeten worden naar omschrijving van veel voorkomende hulpverlening, waarvoor dan een vast tarief, ongeacht de daaraan bestede werktijd, moet worden gerekend. De nadelige verschillen t.o.v. normale bedrijfsmatige werktijd worden overbrugd middels de wao-uitkering. Op deze wijze zou concurrentievervalsing toch worden voorkomen.

Een en ander vereist een goede samenwerking, met name tussen de lokale overheid, lokale instanties en het lokale bedrijfsleven in de betreffende ambachtssectoren. Er zullen nogal wat problemen op te lossen zijn voordat deze samenwerking goed van de grond is. Experimenten worden thans vooral vanuit het sociale beleid en door aparte groepen opgezet.
Het lijkt mij gewenst dat er ook experimenten komen, waarbij juist de meer bedrijfsmatige blijvende structuur wordt getest. Bij succes zou dan op diverse terreinen maatschappelijk winst worden geboekt.

Herleving van reparatiewerk in Ambachtshoven?

„Zwart klusjeswerk". Een gevoelig onderwerp. Toch had staatssecretaris Hazekamp van Economische Zaken (midden- en kleinbedrijf) de moed dit onderwerp aan te snijden tijdens een politieke bijeenkomst van het CDA-Den Haag. De staatssecretaris leverde een staaltje van nuchter, maar vindingrijk, denkwerk.
Want inderdaad vragen velen zich telkens weer af, hoe het toch mogelijk kan zijn, dat bij een hoge graad van werkloosheid toch grote behoefte bestaat aan vaklieden?
Staatssecretaris Hazekamp deed een aantal zinnige suggesties. Vandaar dat de heer Hazekamp op ons verzoek dit onderwerp belicht.

Beleidsdebat Nederlandse Antillen

door: dr. W. de Kwaadsteniet, CDA-Tweede Kamerlid

Dezer dagen heeft de Tweede Kamer nogal breed gesproken over de Nederlandse Antillen. Een middag en een avond. De zaak van de Antillen is dat zeker ook meer dan waard. Er zijn ook heel wat zaken en facetten waarover wat nader gesproken moet worden. Echter, ook al ging het hier om een beleidsdebat, voor een uitputtende diskussie en het innemen van allerlei definitieve standpunten over het hoofdpunt – de Nederlandse Antillen op weg naar onafhankelijkheid – was het zeker nog te vroeg.

Na het overleg, dat in de afgelopen jaren gevoerd werd met minister De Gaay Fortman, was dit het eerste parlementaire contact met de nieuwe minister voor Nederlands-Antilliaanse Zaken, Van der Stee. Deze bracht in de tweede helft van april jl. een eerste bezoek aan de Nederlandse Antillen. In juni volgt een tweede bezoek. Daarnaast vertrekt eind volgende week ook een Nederlandse parlementaire delegatie naar de Antillen. Met behulp van een drietal diskussienota's over enkele belangrijke hoofdpunten heeft een schriftelijke voorbereiding plaatsgevonden. Nader overleg en ook parlementaire contacten zijn in deze jaren van veel belang.

PROTOCOL

De eerste reis van de minister in april jl., met name bedoeld als oriëntatiereis, was overigens intussen al meer dan dat geworden. Aan het slot van die reis vond namelijk het – vorig jaar september reeds aangekondigde – zogenaamde driehoeksgesprek plaats van Koninkrijksregering, Nederlands Antilliaanse regering en een delegatie van de Eilandenraad Aruba. De Tweede Kamer beoordeelde de reis van de minister, gelet op de niet eenvoudige situatie, als positief. Onzerzijds werd van wezenlijk zeer veel belang geacht het feit, dat de drie delegaties op 20 april 1978 te Willemstad samen met elkaar in een protocol vastgelegde afspraken hebben gemaakt. Dit betekent, dat men gezamenlijk een voorlopig af te leggen weg heeft uitgestippeld. Er is de mogelijkheid geschapen voor een open overleg met elkaar.
In de eerste plaats komt er het inter-eilandelijk overleg tussen de zes eilanden over de in het regeringsprogramma-Rozendal neergelegde decentralisatie- en herstructureringsplannen. In de tweede plaats komt er een werkgroep met deskundigen, aangewezen door de regering van Nederland, de regering van de Nederlandse Antillen en de besturen van alle zes eilanden. Deze werkgroep heeft als taak het inventariseren en onderzoeken van „mogelijke relaties" tussen de Nederlandse Antillen, de eilanden van de Nederlandse Antillen en Nederland.
De bedoeling is dat beide overlegprocedures tegelijkertijd en op korte termijn gaan lopen.

EIGENSOORTIGE PROBLEMEN

Uit het overeengekomen protocol blijkt, dat men weer open met elkaar wil praten. Dat lijkt ons een goede zaak en verheugend; het is van het driehoeksgesprek een geweldig belangrijk resultaat voor het moment. Het is van veel belang, dat alle betrokkenen soepel reageren. Ieder mag – en moet nu ook naar onze mening – naar voren brengen hoe het zou kunnen gaan met de onafhankelijkheid van de Nederlandse Antillen en hoe de weg daar naartoe zal lopen. Ook de gedachte over onafhankelijkheid van Aruba is daarbij aan de orde. Dat valt ook onder de „mogelijke relaties" waarover het protocol spreekt.
Dat wil niet zeggen, dat men daarvan een voorstander zou zijn. Maar er moet openheid zijn. Bedacht moet worden, dat het gaat om een eilandengroep met bij een eilandengroep behorende eigensoortige problemen.
Er zal veel tact en goede wil van alle betrokkenen vereist zijn, ook een elkaar ernstig nemen, om ieder voor zich en samen in een verantwoorde positie verder te leven, met voldoende ruimte voor eigen leven, niet alleen in jaren, maar in decennia.
Er dient in alle duidelijkheid met de wensen en verlangens van alles zes eilanden ieder voor zich en van hen samen in alle redelijkheid rekening te worden gehouden. Die wensen van elk van de zes eilanden moeten aan elkaar aangepast en op elkaar afgestemd. Dat betekent, dat alle betrokkenen ieder der betrokkenen serieus moeten nemen.

RELATIES CARAÏBISCH GEBIED

Aan de orde kwam ook, dat de relatie tussen de Nederlandse Antillen en Venezuela van groot belang is. Het is een felicitatie waard, dat het grensverdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de republiek Venezuela op goede wijze tot stand is gebracht. Desgevraagd deelde de minister mede, dat zo spoedig mogelijk bij de Staten Generaal en bij de Staten van de Nederlandse Antillen een ontwerp van rijkswet tot goedkeuring van het verdrag, met een uitvoerige memorie van toelichting, zal worden ingediend.
Met het bereiken van dit verdrag over de afbakening van de zeegrenzen is een van de punten opgelost, waarvan het kabinet-Rozendal in zijn regeringsprogramma van vorig jaar stelde, dat overeenstemming moest worden bereikt vóór het noemen van een datum voor de onafhnakelijkheid.
Naast goede contacten met Venezuela zijn in het algemeen uiteraard goede en gezonde relaties in het Caraïbisch gebied van belang.

BUITENLANDSE BETREKKINGEN

Onzerzijds was ook gesteld, dat het bereiken van overeenstemming over de buitenlandse betrekkingen een zaak lijkt, welke binnen een afzienbare periode tussen de Nederlandse Antillen en Nederland geregeld kan worden. De minister zei, dat het duidelijk is, dat de betrokkenheid en de zelfwerkzaamheid van de Antillen ter zake mede met het oog op toekomstige ontwikkelingen in toenemende mate aandacht krijgen. Waar zich mogelijkheden voordoen om jonge Antillianen in de diplomatieke dienst op te nemen en deze op diverse posten een opleiding te geven, worden zij ook aangegrepen. Er moet echter primair belangstelling zijn voor de buitenlandse dienst. Meer mogelijkheden ter bevordering van een en ander worden gezocht.

DEFENSIE

Ten aanzien van de defensie was dezerzijds gesteld, dat het ons niet zonder meer voor de hand lijkt te liggen, dat Nederland na de onafhankelijkheid de defensie van de Antillen blijft garanderen, ook al niet omdat Nederland dan helemaal geen invloed meer heeft op het beleid. De Antillen zijn dan zelf verantwoordelijk voor de verdediging. Overigens lijkt een overeenkomst ter zake tussen in aanmerking komende landen in de regio te kunnen worden overwogen, waarbij Nederland zonodig desgevraagd de helpende hand zou kunnen bieden. Deze zaak vraagt eerst nog nader onderzoek, een aftasten van mogelijkheden en overleg. Mogelijk is ter zake een nieuwe figuur te bedenken. Het antwoord van de minister sloot hierbij wel zeer nauw aan. De minister zei namelijk: Dat Nederland na de onafhankelijkheid de defensie van de Antillen zou blijven garanderen ligt niet voor de hand. Een overeenkomst tussen de in aanmerking komende landen in de regio lijkt wel voor de hand te liggen. Nederland zou wellicht desgevraagd de helpende hand kunnen bieden.
Het is echter te prematuur hierover definitieve uitspraken te doen.
Ditmaal moet worden volstaan met deze algemene aanduidingen met betrekking tot het debat. Vermeld zij nog, dat van de kant van de Tweede Kamer achtereenvolgens het woord voerden: De Kwaadsteniet (CDA, staatkundige aangelegenheden), Waltmans (PPR), Terlouw (D'66), Van Zeil (CDA, andere aspecten), Van Rossum (SGP), Waalkens (VVD), Molleman (PvdA) en Van der Spek (PSP). Bij komende gelegenheden zal er op specifieke punten stellig aanleiding zijn nog eens op dit beleidsdebat terug te grijpen.

Een goede VAD verzuurt niet

door: Marius van Amelsvoort; CDA-Tweede Kamerlid

Vermogensaanwasdeling is een lange naam voor een goede zaak, een echte CDA-zaak. Al een jaar of dertig pleiten onze partijen voor de invoering van een vermogensaanwasdeling. Zo'n vijfentwintig jaar lang zijn de partijen die zich tot de linkerzijde rekenen, er tegen geweest, omdat zij vonden dat je daardoor van eerlijke arbeiders een soort van kleine kapitalisten maakt.

De vakbeweging echter was voorstander van vermogensaanwasdeling. In 1964 hebben de drie toenmalige vakcentrales een vrij uitvoerige studie gepubliceerd, waarin zij een vorm van vermogensaanwasdeling uitwerkten. Achteraf bezien is het bijzonder spijtig dat het toen politiek niet mogelijk was daaraan gevolg te geven. De omstandigheden waren toen veel gunstiger, vooral omdat de winsten van ondernemingen in Nederland in die jaren hoog waren in vergelijking met wat ze nu zijn. Pas in 1973 kwam er een kabinetsbesluit tot stand om naar een vermogensaanwasdeling te streven. Dat was in de tijd van de oliecrisis, toen men verwachtte dat oliemaatschappijen en misschien ook andere ondernemingen daar munt uit zouden kunnen slaan en er extra hoge winsten mee zouden kunnen maken. In die „overwinst" zouden de werknemers moeten delen.

OVERWINST

Met dat woord „overwinst" zijn we bij een van de kernbegrippen van de zaak. Winst maken betekent dat een onderneming geld overhoudt nadat zij alle kosten betaald heeft, dus nadat ook de werknemers een redelijke beloning gehad hebben. Dan komen de aandeelhouders aan de beurt. De praktijk is dat een onderneming niet de hele winst aan de aandeelhouders uitkeert, maar een deel zelf houdt om investeringen te betalen. De rest wordt aan de aandeelhouders gegeven in de vorm van dividend. Maar de aandeelhouders profiteren indirect ook van het deel dat de onderneming zelf houdt, omdat de onderneming daardoor groter en sterker wordt en hun aandelen zodoende meer waard worden. De aandeelhouders mogen ook gerust met mate profiteren, want ook de vermogensverschaffer behoort beloond te worden. Echter, zoals gezegd, met mate. Als ook zij hun redelijke beloning gehad hebben en er is ook dan nog winst over, moet die als overwinst beschouwd worden. Op die overwinst hebben werknemers even goed recht als de aandeelhouders; beide groepen hebben immers hun redelijke beloning al gehad. Dat is de grondgedachte van de VAD.

AANWAS

Nu het tweede aspect, het delen in de aanwas van het vermogen. Als de onderneming winst inhoudt, versterkt zij haar eigen vermogen. Er treedt met andere woorden een vermogensaanwas op. Het meest juiste zou het zijn als de werknemers daarin rechtstreeks zouden delen. Dat gebeurt als de onderneming een deel van haar overwinst aan de werknemers geeft in de vorm van aandelen. Daar zitten echter veel haken en ogen aan. Hoe moet je bijvoorbeeld in een kleine onderneming de waarde van die aandelen bepalen? Om eruit te komen werd in het VAD-wetsontwerp opgenomen dat de onderneming in plaats van aandelen ook zgn. vermogensaanwasbewijzen mocht geven en desgewenst ook contant geld. De regeling werd daardoor erg ingewikkeld. Het leek ons in de fractie lang niet zeker dat dit in de praktijk allemaal goed zou werken. Maar over de grondgedachten bestond overeenstemming. Er was echter een moeilijkheid, die ook van het begin af aan, zolang er al over vermogensaanwasdeling gesproken wordt, onderkend is. Wat doe je voor werknemers die werken in bedrijven die helemaal niet naar winst streven of die altijd verlies lijden, dat door de overheid gesubsidieerd wordt? Chauffeurs in dienst van een verliesgevende busonderneming bijvoorbeeld dragen toch ook wel degelijk bij tot de winst die in andere ondernemingen gemaakt wordt? Het vorige kabinet zocht naar een oplossing voor deze moeilijkheid door de overwinst maar voor een deel aan de individuele werknemers te laten uitkeren en voor het andere deel in een fonds te laten storten. Dat fonds zou die middelen dan moeten gebruiken voor een doel waarbij in beginsel alle werknemers in het land belang hebben. Als voorbeeld werd aan pensioenverbetering gedacht. Een ideale oplossing is dat niet, maar een betere is ook tot nu toe niet gevonden. Het bestuur van het fonds zou in meerderheid bestaan uit mensen die benoemd worden op voordracht van de vakbeweging.

GRONDGEDACHTEN

Het kabinet-Van Agt heeft intussen zijn standpunt over deze voorstellen bepaald en daarbij alle grondgedachten overgenomen: die van de overwinst, van de deling in de vermogensaanwas, van het collectieve fonds en van het beheer van het fonds door de vakbeweging. Het spijt mij daarom bijzonder dat een deel van de vakbeweging, samen met de oppositiepartijen in het parlement, praat over een uitgeklede VAD. Ik begrijp het ook niet. In het wezen van de VAD is niets veranderd. Er zijn natuurlijk wel veranderingen aangebracht, vooral een aantal vereenvoudigingen. Daarbij moesten soms knopen worden doorgehakt en ik kan mij heel goed voorstellen dat de CDA-fractie straks zal vinden dat sommige knopen op een andere manier doorgehakt moeten worden. Maar ik vind het wezen van de zaak belangrijker. Het belangrijkste mankement in de voorstellen waarmee het kabinet-Van Agt gekomen is, ligt hierin, dat er wel uitgewerkte voorstellen zijn voor de regeling van het individuele deel van de vermogensaanwasdeling, maar nog niet voor het collectieve deel, hoewel die twee delen toch een onverbreekbaar geheel dienen te vormen. Voor het collectieve deel is het kabinet niet verder gekomen dan een globaal voorstel, dat zijn uitwerking nog zal moeten krijgen. Ik heb voldoende vertrouwen in het kabinet en in de globale aanduiding die het voor het collectieve deel gegeven heeft, om het uitgewerkte voorstel met vertrouwen tegemoet te zien.

VERGELIJKING

Het individuele deel in de overwinst is in de nieuwe voorstellen gesteld op 12% voor de gezamenlijke werknemers, met een maximum van 3% van het premieplichtig loon per werknemer. Een maximum zat ook in de oude voorstellen, maar daar was het gesteld op 2%. In beide gevallen betekent dit dat de uitkering in ondernemingen met veel overwinst gelijk zal zijn voor iedereen die meer verdient dan het premieplichtig loon. Sommigen vergelijken nu die 12% van de overwinst met de oude voorstellen en zeggen dan: maar dat is minder, want in de oude voorstellen kon het oplopen tot 20%. Dat is echter niet juist, want die 20% sloeg op de volledige VAD, dus individueel plus collectief deel.
Als er nu 12% uitkomt voor individuele deel alleen, kun je dat niet minder noemen. We zullen moeten afwachten wat het collectieve deel uiteindelijk zal opleveren. Dan kunnen we pas een juiste vergelijking trekken. Een aparte vraag is nog, wat er moet gebeuren met vrijwillige winstdelingsregelingen, die in veel ondernemingen bestaan. Het zou niet rechtvaardig zijn een vooruitstrevende ondernemer die al zo'n winstdeling aan zijn werknemers toekent, nu als het ware te straffen door hem daar bovenop nog een verplichte overwinstdeling op te leggen, terwijl zijn minder vooruitstrevende concurrent die dubbele last niet hoeft te dragen. In beginsel is het daarom juist dat het kabinet-Van Agt zich op het standpunt stelt dat bestaande vrijwillige winstdelingen de toekomstige verplichte overwinstdeling kunnen vervangen, voor zover zij daarvoor toereikend zijn.
Of alle bestaande winstdelingsregelingen daarbij over één kam geschoren moeten worden, is voor mij nog de vraag. Ik moet nog eens bekijken of het niet beter zou zijn dit te beperken tot regelingen waarvan je echt kunt zeggen dat de werknemers daarbij delen in de gemaakte winst. Maar dan zul je het waarschijnlijk ook voor toekomstige winstdelingsregelingen moeten laten gelden en zet je dan de deur niet open voor pogingen om onder de wettelijke regeling uit te komen? Zo zitten er aan alle oplossingen weer nadelen. Onze fractie gaat dat nog onderzoeken.

KRITIEK PUNT

Een punt waar veel kritiek op is ligt hierin, dat de nieuwe voorstellen de vermogensaanwasdeling aftrekbaar maken voor de vennootschapsbelasting. Aangezien die belasting bijna de helft van de gemaakte winst opeist, zeggen critici dat de staat op die manier de helft van de vermogensaanwasdeling betaalt. Ik stel daar tegenover dat het voor de bestaande winstdelingen al zo is en dat het ook de praktijk is in andere landen. En bovendien, als de staat ondernemingen nieuwe lasten oplegt, moeten diezelfde ondernemingen dan daarover ook nog belasting betalen? Dat is met kosten voortvloeiend uit andere wettelijke verplichtingen ook niet het geval. Ook dit is een punt dat de fractie nog terdege zal onderzoeken. Zo zijn er meer onderdelen waarover wij ons in de fractie nog een oordeel moeten vormen.
Onze hoofdindruk is gunstig. Er zitten veel wijzigingen in de nieuwe voorstellen die wij kunnen beschouwen als tegemoetkoming aan onze standpunten.
Een uiteindelijk oordeel kunnen zij pas geven als de voorstellen compleet zijn. Voor zover ik het nu kan bekijken geloof ik dat ons land met de nieuwe voorstellen een goede weg kan inslaan. Nederland gaat dan verder dan de ons omringende landen. In voorop lopen zit altijd een zeker risico. Daarom moet het begin voorzichtig zijn, dan is de kans van slagen groter. Het doel dat ons voor ogen staat is dat waard.

Bede in troonrede

In veel plaatsen is de vraag of de bede terug moet in de Troonrede uitvoerig besproken. Ook verschillende CDA-afdelingen hebben er zich mee beziggehouden. Mede naar aanleiding van de talrijke reacties zijn enkele opmerkingen te maken.

Zo acht het bestuur van het CDA het van grote waarde, wanneer in een officieel document als de Troonrede, waarvan de tekst publiekelijk door het Staatshoofd wordt uitgesproken, de afhankelijkheid van God de Schepper wordt beleden. Betreurd wordt dat het voormalige kabinet in 1973 meende de bede aan het einde van de Troonrede te moeten weglaten.

Omdat de inhoud van de Troonrede voor verantwoordelijkheid komt van het kabinet, is de beslissing over het al dan niet opnemen van de bede primair een zaak van het kabinet-Van Agt. Vandaar dat in de huidige situatie volgens het CDA-bestuur grote terughoudendheid betracht moet worden met het in dit opzicht nemen van initiatieven.
Het gaat immers niet om een politiek probleem maar om de Naam, „die geheiligd worde". Ook een wisselend opnemen en weer doen verdwijnen van de bede, afhankelijk van de dan optredende regeringscombinatie, wordt volstrekt onoirbaar geacht.

Harry Notenboom, een gedreven Europeaan

door Ton de Kok

Onlangs heeft de christen-democratische fractie van het Europees Parlement Harry Notenboom gekozen als haar vicevoorzitter. Na het vertrek van de heer W. Schuyt was het aan de kleine landen om uit hun afgevaardigden een kandidaat voor het vice-voorzitterschap aan te wijzen.
Men was het zonder meer eens dat Harry Notenboom, lid van de Tweede Kamer voor het CDA, kandidaat zou moeten zijn; enerzijds om zijn degelijke Europese karakterstructuur en anderzijds vanwege zijn bekwaamheden op velerlei gebied.
Op Nationaal niveau draait hij al sinds 1963 mee. Nauwelijks in de Tweede Kamer, kreeg hij van de toenmalige fractievoorzitter het verzoek zich ten spoedigste in te werken in budgettair-financiële zaken. Gezien zijn deskundigheid aangaande het midden- en kleinbedrijf lag dit nu niet direct voor de hand, maar al snel merkte hij dat flexibiliteit van geest een van de voorwaarden was voor een goed kamerlidmaatschap.
Spoedig viel hem op dat er in de privé- en collectieve sfeer een steeds groter beroep werd gedaan op het Nationaal produkt
Het werd hem duidelijk dat als die trend zich zou voortzetten, toekomstige regeringen in grote financiële moeilijkheden zouden komen. Vele jaren lang heeft hij zijn collega's politici gewezen op het dreigende gevaar. Tot zijn grote spijt was hij lang, te lang een roepende in de woestijn.
Wat hij voorspelde is werkelijkheid geworden. Nu krijgt hij gelijk, maar wel wat te laat. Hij vindt het jammer dat het een socialist (Duisenberg) moest zijn die het gevaar uiteindelijk onderkende en het 1%-beleid introduceerde. Andriessen heeft dat later opgepakt en via moties het kabinet-Den Uyl verzocht het bezuinigingsbeleid uit te voeren, dat zij zichzelf in feite al had gesteld.
Toch heeft Harry gedurende zijn gevecht om erkenning van zijn sociaal-economische visie veel waardering geoogst.
Van Bakker tot Koekoek was men geïnteresseerd in zijn denkbeelden. Het probleem was echter, dat niemand het naderende gevaar serieus nam. Slechts Duisenberg, met wie hij regelmatig contact had, viel hem op vele punten bij.

EUROPA

Harry opteerde na een jaar of acht Kamerwerk voor een plaats in het Europees Parlement. In die tijd zat er nog beweging in Europa en werden er in Brussel zelfs beslissingen genomen.
Het functioneren in de CD-fractie viel hem niet tegen. De eenheid in deze internationale groepering is z.i. enigszins te vergelijken met de huidige CDA-fractie. Beide groeperingen bevinden zich nog aan het begin van een groeiproces, een proces dat moet leiden tot eenheid in politiek denken.

TELEURSTELLINGEN

Toch is hij teleurgesteld over de voortgang in Europa. Na zijn komst was de EG in een gebied van winstilte beland. In 1972 was er nog een initiatief dat Europa moest leiden naar een Monetaire Unie. Dit plan werd nagenoeg door het gehele Europese Parlement gesteund, maar is uiteindelijk toch op niets uitgelopen.
Voor Harry is de toetreding van Engeland beslist geen bijdrage tot de vorming van een federaal Europa, een Europa waarin door de landen wordt gestreefd naar overdracht van bevoegdheden.
Natuurlijk ziet hij ook vele positieve kanten aan zijn werk in Europa.
Hij heeft zich als fiscaal specialist o.a. bezig gehouden met de BTW-problematiek op Europees niveau. Een uiterst ingewikkeld stukje techniek waar hij veel arbeidsvreugde uit heeft kunnen putten.
Verder heeft hij onlangs een rapport samengesteld (rapport Notenboom) over de betekenis van het midden- en kleinbedrijf in Europa.
Dit rapport werd een aantal weken geleden door het Europees Parlement aanvaard, ook door de communisten en liberalen.
Harry is van oordeel dat de EG vooral in haar externe politiek succesvol is geweest en in het „buitenland" een goede naam heeft. Of je nu in Ivoorkust bent of Taiwan, overal spreekt men met enige achting over de Europese Gemeenschap".

TOEKOMST VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAP

Voor hem is het duidelijk dat de tijd volstrekt voorbij is dat ieder land zelfstandig opereert. Er zal gecoördineerd en geharmoniseerd moeten worden. Om dat te bereiken moet er beslissingsbevoegdheid worden overgedragen en zal de unanimiteitsregel in de Raad van Ministers doorbroken moeten worden.
Maar om werkelijk zover te komen is er wellicht weer een calamiteit nodig in de orde van grote als de oliecrisis. Hij realiseert zich echter dat wat objectief noodzakelijk is, politiek lang niet altijd mogelijk is. Europa zit met een aantal krappe meerderheidsregeringen die hun beleid niet primair op Europa richten maar op zelfbehoud.
Toch zal Europa spoedig nieuwe impulsen moeten krijgen. Blokken als Comecon, China en de ontwikkelingslanden kunnen ons in de toekomst als we niet oppassen, tot derderangsmogendheden degraderen.

CDJA-congres in het teken van fusie

Op zaterdag 27 mei jl. vond het tweede CDJA-congres plaats in de sociëteit van de studentenvereniging „Veritas" te Utrecht. De belangrijkste onderwerpen op dit congres waren: de voorzitterswisseling, de bespreking van het rapport van de structuurcommissie en de rede van mr. Aantjes, gevolgd door de politieke discussie.
De vergadering werd geopend door de scheidende voorzitter, Fred Borgman, met schriftlezing uit Efeze en Openbaring. In zijn rede gaf hij een terugblik op de geschiedenis van het CDJA. Aan de basis blijkt het CDJA te leven. Het CDA heeft zich nog niet uitgesproken over de vraag of het een jongerenorganisatie wil en, zo ja, hoe. Daarom zal het CDJA aan het CDA een niet mis te verstaan antwoord dienen te geven.
T.a.v. het rapport van de structuurcommissie merkte de voorzitter op dat de vaststelling van dit stuk een onmisbare stap is op weg naar de toekomst van het CDJA. Wel vroeg hij begrip voor de traagheid die aan de federatieve structuur kleeft. Van nu af dienen organisatorische en politieke eenheid hand in hand te gaan in verbondenheid aan het CDA.
Het Appèl van het CDA komt voort uit haar geheel anders zijn. Dit moet telkens duidelijk blijken. Onze eerste zorg moet dan ook niet zijn of het CDJA er komt, maar hoe het er komt.
Een anti-socialistische politiek achtte de voorzitter levensgevaarlijk voor de eigen identiteit van het CDA. Onze politiek dient actie te zijn, geen reactie. Het eigen programa dient bepalend te zijn. De voorzitter reageerde in dit verband fel op de critiek van de VVD op het vorige kabinet, omdat daarin ook het christen-democratische element aanwezig was.
De intentie van de CDA-fractie moet volgens de heer Borgman zijn, het kabinet Van Agt te laten slagen, maar dan wel in gebondenheid aan het CDA-programma. De wijze van oppositie voeren door de huidige oppositiepartijen vond hij opportunistisch, kreterig en voor de beurt pratend; evenals trouwens de oppositie van de VVD onder het vorige kabinet.
Het beginsel van het CDA moet duidelijk herkenbaar zijn en ieder moet erop aanspreekbaar zijn. Zo moet iedereen er zich voor inzetten. Samen op weg gaan, echt samen verantwoordelijk zijn.
Na deze rede werd het rapport van de structuurcommissie besproken en werden er wijzigingsvoorstellen op ingediend. Enkele van de voorgestelde wijzigingen werden aangenomen, waarna het rapport door het congres zonder tegenstemmen werd aanvaard. Het rapport zal dienen als fundament voor de statuten van het gefuseerde CDJA.
Met dit goede vooruitzicht voor ogen werd de vergadering geschorst voor de lunch.

„MEER AANDACHT GEVEN AAN JONGEREN IN CDA"

Na de heropening werden welkom geheten: J.W. de Savornin Lohman, die namens het CDA-bestuur aanwezig was, en H. Gualthérie van Weezel, lid van de Tweede Kamerfractie van het CDA. Daarna droeg Fred Borgman de voorzittershamer van het CDJA over aan Ria Oomen, lid van het KVPJO-bestuur. Dit gebeuren werd onderbroken door de binnenkomst van mr. W. Aantjes, fractievoorzitter van het CDA in de Tweede Kamer.
Na de voorzitterswisseling hield de nieuwe voorzitter haar rede. Zij riep daarin op om met elkaar te werken aan één CDJA. Bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten kwam het ontbreken van de jonge kiezers op het CDA ter sprake. In dit verband wees zij erop dat de vertegenwoordiging van de jongeren bij de 3 partijen van het CDA wel is geregeld, maar bij het CDA niet. De jongeren zullen dan ook meer aandacht moeten krijgen in het CDA. Het CDJA zal inspirerend moeten zijn, door voortrekkers te zijn.
Het Evangelie als richtsnoer betekent volgens de nieuwe voorzitter van het CDJA: bezinning en het uitdragen van recht en solidariteit. Het Evangelie geeft geen rechtstreekse politieke oplossingen aan, maar wel een keuze voor de underdog. Ons doel moet zijn: een rechtvaardige maatschappij. „Trekken we wel de consequenties uit het Evangelie", zo vroeg de voorzitter zich af. Het CDA-programma kan de toets der kritiek doorstaan. Maar is het CDA dan te compromis-bereid, zodat ze de jongeren niet meer aanspreekt? Hier ligt een taak voor het CDJA: critisch staan t.o.v. de grondslag en de politieke opstelling van het CDA. Als over deze grondslag en politieke opstelling overeenstemming bestaat binnen het CDJA, staat niets meer een fusie in de weg.
Na haar rede heette de voorzitter ds. Oliemans van de CHU welkom en gaf zij het woord aan mr. W. Aantjes.
In zijn rede ging de heer Aantjes in op het verschijnsel van het terrorisme. Problemen worden nooit door geweld opgelost. Daarom wilde de heer Aantjes de nadruk leggen op de „D" in het CDA, nadat hij bij vorige gelegenheden op de „C" was ingegaan en tijdens zijn 3 redes van vorige week (o.a. bij de jubileumviering van de Unie EJB) op de „A".
Er is een kabinet van CDA en VVD, omdat de „D" tijdens de kabinetsformatie niet voldoende tot uiting kwam. Het is goed dat dit kabinet er is. Wel zullen we de eigen verantwoordelijkheid zowel van kabinet als van fractie in het oog moeten houden. We mogen, aldus de heer Aantjes, niet bezwijken voor de verleiding van de keuze tot een tweedeling in de politiek in een socialistisch en een anti-socialistisch blok. Dat zou een nieuwe – en bepaald ongelukkige – antithese in de politiek zijn. Sommigen dreigden tijdens het vorige kabinet voor deze verleiding te bezwijken, anderen dreigen er nu voor te bezwijken.
De heer Aantjes toonde zich onthutst over het feit dat door de VVD uit zijn redes van de vorige week de conclusie werd getrokken dat hij terugverlangde naar een regering met de PvdA. Hij vond dit moeilijk met de goede trouw in overeenstemming te brengen.
Een fractievoorzitter moet het kabinet bijeenhouden, de fractie bijeenhouden, rekening houden met de coalitiepartner en trouw blijven aan het program. In deze spanning staat een fractieleider, die bovendien ook nog een persoonlijke politieke geschiedenis heeft. De heer Aantjes noemde enkele voorbeelden van deze spanning, zoals de verklaring van de fractie over het neutronenwapen, de vraag of de Lanceraketten met atoomkoppen moeten worden uitgerust, de problematiek van de minderheden (de zgn. vierde wereld), de partijpolitieke problemen zoals de problemen met de CDU, de EVP en de EDU, de bevoegdheid van de overheid, het UNC-project en de ombuigingsoperatie.
Bij de bespreking van de VAD merkte de heer Aantjes op dat PvdA en VVD elkaar vinden in een vertragingstactiek. De PvdA, omdat ze onder dit kabinet geen VAD tot stand willen zien komen, de VVD omdat ze haar in hun hart helemaal niet willen.
Over de hulp aan Cuba merkte de spreker op dat hij hierover vorige week niet zorgvuldig genoeg had gesproken. Deze hulp gaat niet naar het regime van Fidel Castro, maar ondanks zijn regime naar Cuba.
De discussie tussen Christendom en Marxisme dient volgend de heer Aantjes door ons gevoerd te worden. We moeten haar niet overlaten aan de christenen in de PvdA of aan de beweging „Christenen voor het Socialisme". Daarbij moeten we duidelijk maken dat het christendom een betere weg is dan het marxisme, dat het ons niet om structuren of macht gaat, maar om de **mensen.** „Niet heersen, maar dienen" is een slogan die hier zijn betekenis en waarde heeft. In dit verband ging de spreker ook in op de aanval van Den Uyl op de maatschappelijke macht van de christenen, de „vijfde macht". De heer Aantjes beklemtoonde dat het hierin ging en gaat om dienst aan de naaste, niet om macht. Den Uyl gaat het om machtsposities. Historisch gezien is de ontwikkeling zo gelopen omdat de PvdA vond dat de weg van de macht liep via wetgeving, structuren en ingrijpen. Nu het niet zo gelopen is wil Den Uyl infiltratie, penetratie en wetgeving om ook op dit gebied macht te kunnen uitoefenen. „Ons politieke beleid mogen we niet laten bepalen door kiezersgunst", merkte de heer Aantjes op. Alleen de weg van de eigen identiteit maakt het CDA herkenbaar. Deelname in regering en coalitie is mogelijk, als we daarin herkenbaar kunnen zijn. Hieraan dient de christendemocratie door de jongeren onophoudelijk te worden getoetst.

Zo besloot de heer Aantjes zijn rede. Een rede die op mij heel wat minder geïnspireerd overkwam dan de rede die hij vorige week op de Unievergadering hield. Improviserend en brokkelig, weinig belijnd en met weinig enthousiasme. Nu is dit alles zeer wel begrijpelijk voor een druk bezet politicus die dikwijls op voor anderen vrije uren en dagen op pad moet. Daarbij verkeren we dan nog in de verkiezingstijd.
Toch moet het me van het hart dat ik hoop dat het verschil tussen de wijze waarop de heer Aantjes tijdens het Unie-jubileum zijn rede hield en die waarop hij dat op het CDJA-congres deed, geen indicatie is voor de wijze waarop het CDA haar jongerenorganisatie meent te kunnen benaderen.
Na de rede van de heer Aantjes was er gelegenheid voor politieke discussie. Hierin werd nog nader ingegaan op de invloed van het CDA op zusterpartijen en m.n. de CDU in Duitsland en op de door Den Uyl gelaakte „Maatschappelijke macht" van de christenen.

Tenslotte kwamen er nog in totaal 8 resoluties ter tafel. De eerste hiervan werd door het federatiebestuur aan het congres voorgelegd en vroeg om intrekking van de zgn. anti-kraakwet. Deze motie werd met ruime meerderheid van stemmen aanvaard. Een motie betreffende de levering van verrijkt uranium aan Brazilië werd door wijzigingen in de lijn van de motie van Houwelingen gebracht en vervolgens door het congres aanvaard. Eveneens aanvaard werd een motie tot verruiming van het vluchtelingenbeleid. Een motie op de nota „Hoger onderwijs voor velen" werd opgeschort tot het volgende congres. Een motie waarin het CDJA het betreurt dat de Lanceraketten van atoomkoppen worden voorzien werd aangenomen.

Een motie waarin werd aangedrongen op de bevordering van de fusie van het CDJA werd als voorzichzelf sprekend ingetrokken. Aangenomen werd een motie om te komen tot verbetering van de positie van de rechtstreekse leden. De laatste motie gaf een verantwoording voor het niet deelnemen van het CDJC (de buitenlandcommissie van het CDJA) aan een wereldjeugdfestival in Oost-Duitsland. Deze motie werd aanvaard. En daarmee werd het tweede congres van het CDJA gesloten.

CHJO-Leeuwarden bescheiden gestart

Om een inbreng te kunnen hebben in een toekomstig gemeentelijk CDJA, zijn enkele jongeren uit CHJO-kring de laatste tijd aktief geweest met de voorbereidingen van de oprichting van een kern van de CHJO in Leeuwarden.
Dezer dagen was daartoe in Leeuwarden een vergadering belegd. Helaas was de opkomst gering: waarschijnlijk is hier ook het voetballen spelbreker geweest. Nadat de voorzitter van deze avond, Siem Jansen, het doel van de bijeenkomst had uitgelegd, vertelde wethouder C. Rijpma het één en ander over gemeentepolitiek en de betrokkenheid van de jongeren daarbij.
Verder werd de wenselijkheid besproken van een beter contact tussen moederpartijen en jongeren.
Ondanks het toch wat ontmoedigend begin hoopt de CHJO in Leeuwarden zich verder uit te breiden.
Wie belangstelling heeft kan bellen naar telefoonnummer 05100-20489 of schrijven naar: Annie Westlandstraat 11-IV, Leeuwarden.

Arme en rijke landen werken samen bij ontwikkeling van Caraïbisch gebied

Aan de lijst van organisaties en groepen die samenwerken om de ontwikkeling van een bepaald gebied of land te bevorderen zal dit voorjaar een nieuwe club worden toegevoegd. Officieel luidt de naam: „Caraïbische Groep voor samenwerking op het terrein van economische ontwikkeling". Deelnemers zijn vrijwel alle landen in het gebied van de Caraïbische Zee, een groot aantal westerse donorlanden (waaronder nederland) en internationale instellingen.

Op initiatief van de Wereldbank kwamen vertegenwoordigers van deze landen en instellingen in december in Washington bijeen om te bekijken hoe groot de behoefte aan een nieuw samenwerkingsverband in het Caraïbisch Gebied is en hoe een dergelijke groep het best zou kunnen worden opgezet. De behoefte werd algemeen gevoeld; de Wereldbank kreeg de opdracht om de komende maanden het plan verder uit te werken. Besloten werd dat er, naast een groep voor het hele (zeer omvangrijke) gebied van de Caraïbische Zee, nog kleinere, zgn. consultatieve groepen zullen komen waarin donorlanden en instellingen zich speciaal zullen richten op de ontwikkeling van een bepaald land.

MEER HULP

De Caraïbische Groep is een aantal taken toegedacht. Van groot belang voor de deelnemende ontwikkelingslanden is dat de Groep ernaar zal streven om de ontwikkelingshulp voor dit gebied te vergroten. Berekeningen van de Wereldbank hebben aangetoond dat de zgn. zuivere hulp de komende jaren meer dan verdubbeld zal moeten worden (van 230 miljoen dollar naar 600 miljoen dollar per jaar) om een redelijke economische groei van bijvoorbeeld 5 procent per jaar te bereiken. De totale kapitaalbehoefte voor de periode 1978-1982 wordt geschat op 25 miljard dollar. In de periode 1970-1976 bedroeg de hulp van westerse landen en internationale instellingen samen ongeveer 1,6 miljard dollar, wat neerkwam op 15 dollar per jaar per inwoner van dit gebied. De landen die de meeste hulp verstrekken zijn „buurman" Verenigde Staten, die groot belang toekent aan de oprichting van een speciale hulpgroep voor het Caraïbisch Gebied en verder Canada, Engeland en Frankrijk. Ook Nederland is in het gebied actief met vrij omvangrijke ontwikkelingsprogramma's. Cuba en Jamaica zijn sinds 1975 concentratieland in het Nederlandse ontwikkelingsbeleid; dit jaar is voor de hulp aan deze landen resp. 15 en 18 miljoen gulden uitgetrokken.

Verder wordt elk jaar op de begroting van ontwikkelingssamenwerking een behoorlijke post uitgetrokken voor hulp aan de Nederlandse Antillen (in 1978 ruim 160 miljoen gulden). Ook de wat verder weg gelegen republiek Suriname, waaraan ons land bij de onafhankelijkheid een bedrag van 3,5 miljard gulden aan ontwikkelingshulp toezegde voor een periode van 10 tot 15 jaar, wordt tot de landen gerekend waarop de activiteiten van Caraïbische Groep zich zullen richten.

De Caraïbische Groep wil ook een bijdrage leveren aan een betere coördinatie tussen donorlanden en instellingen en hulpontvangende landen om een doelmatiger besteding van de hulp te bereiken. Ervaringen die zijn opgedaan met het opzetten van projecten kunnen worden uitgewisseld zodat men er elders op voort kan bouwen.
Voorts stelt de Groep zich tot doel om bij te dragen tot een betere onderlinge (economische) samenwerking tussen de landen in het gebied, die gedeeltelijk al samenwerken in de Caricom.
Op het eerste gezicht lijken de problemen in het gebied van de Caraïbische Zee minder ernstig dan elders in de Derde Wereld. Het gemiddelde Bruto Nationaal Produkt per hoofd van de bevolking bedroeg in 1976 870 dollar, een cijfer dat aanzienlijk hoger ligt dan in de meeste Afrikaanse en Aziatische landen. Het cijfer is in werkelijkheid echter veel ongunstiger omdat ook de verhoudingsgewijs rijke landen in het gebied zoals Barbados, Guyana en Jamaica, zijn meegerekend.

Vervolg op pagina 8

In kader herdenking Unie van Utrecht

Demokratie 79 geeft gelegenheid tot verdere democratisering

Samen beslissen, het ideaal van democratie, is in Nederland nog lang niet bereikt. Eind april 1979 wordt in Utrecht in het kader van de herdenking van 400 jaar Unie van Utrecht onder de titel DEMOKRATIE 79 een landelijke ontmoeting georganiseerd, waar 2000 Nederlanders de gelegenheid krijgen ideeën uit te wisselen over democratie en elkaar te helpen bij de verdere democratisering in onze samenleving. Door de Stichting Herdenking Unie van Utrecht zijn gelden beschikbaar gesteld om de grondslag van de Nederlandse Staat, als belangrijkste betekenis van de Unie van Utrecht, in zowel historische als staatsrechtelijke zin in nationale samenkomsten onder de aandacht te brengen.

Een werkgroep onder leiding van politicoloog dr. J. van Putten, bestaande uit J. J. van Aartsen, directeur Prof. B. M. Telderstichting, mr. A. J. Eijkman, vertegenwoordiger bestuur Unie van Utrecht, drs. W. Gortzak, directeur Wiardi Beckmanstichting, drs. A. M. Oostlander, directeur Dr. A. Kuyperstichting, mr. drs. A. J. G. Reinders, wetenschappelijk hoofdmedewerker staats- en administratief recht Rijksuniversiteit Utrecht, mevrouw N. A. Riemersma–De Gaay Fortman, Bond van Gereformeerde Vrouwenverenigingen in Nederland, dr. J. Rosenberg, wethouder van Utrecht, drs. R. D. Stam, directeur wetenschappelijk bureau D'66, prof. dr. P. Thoenes, hoogleraar sociologie Rijksuniversiteit Utrecht, drs. A. J. van 't Veer, wetenschappelijk hoofdmedewerker bestuurssociologie Rijksuniversiteit Utrecht, mevrouw M. van der Wall-Duyvendak, Nederlandse Vereniging voor Vrouwenbelangen en secretaris van de werkgroep drs. W. G. J. van Doorn, hoofd afdeling vorming Centraal Instituut Vorming en Opleiding Bestuursdienst, heeft het initiatief genomen tot het organiseren van een landelijke ontmoeting, waarop niet alleen een antwoord gegeven wordt hoe het staat met democratie in onze samenleving, maar ook suggesties worden aangereikt voor verdere democratisering.

BIJEENKOMSTEN

Demokratie 79 zal op vrijdag 27 april en zaterdag 28 april 1979 worden gehouden in het nieuwe muziekcentrum en in het jaarbeurscongrescentrum in Utrecht. In een groot aantal bijeenkomsten zal een grote verscheidenheid aan onderwerpen met betrekking tot democratie en democratisering ter sprake komen. Gestreefd wordt naar zo'n 2000 deelnemers, afkomstig uit alle lagen van de bevolking en vele sectoren van de samenleving. De volgende thema's komen aan de orde. Voor werknemers: democratisering van het bestuur van de onderneming van de beslissingen op de werkplaats; voor aktievoerders: de noodzaak van aktiegroepen; voor opvoeders: opvoeding tot democratie in het gezin en op school; voor rechters, advocaten, verdachten en veroordeelden: democratisering van de rechtsspraak; voor militairen, beroeps- en dienstplichtigen: democratisering van de krijgsmacht; voor buitenlandse werknemers, Surinamers en Zuidmolukkers: de rechten van minderheden in een democratie; voor bestuurders en bestuurden: democratie in de provincies en in de gemeenten; voor hen die het leefmilieu een warm hart toedragen: democratisering van de beslissing over het leefmilieu; voor boeren, burgers en buitenlui: democratie en ruimtelijke ordening; voor consumenten: wie zullen beslissen over de produktie van de consumptiegoederen?; voor allen die betrokken zijn bij het welzijnswerk: democratisering van het welzijnswerk, welzijn „van anderen"; voor patiënten, artsen en verplegers: democratisering van de zorg voor de volksgezondheid; voor ontwerpers, bouwers en bewoners: de beslissingen over bouwen en wonen; voor bejaarden: wie bepaalt hoe wij leven?; voor leden van de kerken: de kerk als democratische instelling en als hoedster van de democratie; voor leden van partijen: democratie dank zij of ondanks de politieke partijen?; voor kabouters, anarchisten en regenten: directe democratie of vertegenwoordiging; voor ambtenaren: ambtenaar en democratie; voor hen die naar wereldvrede streven: democratie en schijndemocratie in internationale verhoudingen; voor televisiekijkers, radioluisteraars en programmamakers, voor krantenlezers en journalisten: democratisering van de massacommunicatie; voor aktieve en passieve cultuurbeoefenaars: democratie en cultuur; voor vrijheidslievenden: vrijheidsrechten en democratie voor iedereen: de geschiedenis van de democratie in Nederland, democratie anno 1979, een algemeen overzicht, democratische gezindheid, wat is dat?; democratie en belangenbehartiging.

Voor bijna ieder onderwerp zullen eind 1978 artikelen worden gepubliceerd, waarmee deelnemers aan DEMOKRATIE 79 zich in eigen kring kunnen voorbereiden.

INFORMATIEMARKT

Tijdens DEMOKRATIE 79 zal ook een informatiemarkt gehouden worden, waar personen, groepen, organisaties en instellingen, die aktievoeren voor verdere democratisering van onze samenleving, hun ideeën aan hun medeburgers kunnen doorgeven.

Voor Demokratie 79 kunnen folders, het volledig programma en aanmeldingsformulieren worden aangevraagd bij het secretariaat van Demokratie 79, Postbus 16200 in Utrecht.

Vervolg van pagina 7

TRANSPORT OVER ZEE

Hoewel er tussen de landen grote verschillen zijn wat betreft hun cultuur, taal, historie en ontwikkeling zijn er ook flink wat overeenkomsten. De meeste landen bestaan uit één of meer eilanden hetgeen heel speciale problemen met zich meebrengt. De markt waarvoor wordt geproduceerd, is klein waardoor de produktiekosten naar verhouding erg hoog liggen. Door de enorme afstanden onderling staan de regeringen voor hoge transport- en communicatiekosten. Daardoor worden niet alleen de buitenlandse investeringen duur maar vooral ook de grondstoffen (olie!) die moeten worden geïmporteerd omdat het gebied er zelf maar een paar heeft. Zorgwekkend is de voortdurende trek van afgestudeerden en bekwame vaklieden naar rijke landen zoals de Verenigde Staten. Veel landen in het Caraïbische Gebied missen voldoende geschoolde krachten die kunnen worden ingezet bij de opbouw en planning van de economie.

Het grootste probleem waar het gebied mee worstelt is de werkloosheid, die vooral in de steden voelbaar is. In sommige gebieden is het aantal mensen dat geen werk heeft gestegen tot een vijfde van de beroepsbevolking. Op het platteland is eerder sprake van een soort verborgen werkloosheid omdat de mensen daar soms nog wel een beetje werk hebben maar er nauwelijks een loon voor krijgen. Tot voor kort kwam het werkloosheidsprobleem minder aan de oppervlakte omdat velen, ook ongeschoolden, emigreerden naar rijkere landen. Deze hebben echter de laatste jaren maatregelen genomen om de trek af te remmen of zelfs te stoppen.

Rapporten van de Wereldbank wijzen uit dat de economische groei in het Caraïbisch Gebied tot nu toe volstrekt onvoldoende is geweest en dat zo er al sprake was van groei, deze onvoldoende ten goede is gekomen aan brede bevolkingsgroepen.

Het inkomen per hoofd van de bevolking is in veel landen in feite gedaald. De voornaamste bronnen van inkomsten zijn toerisme en de uitvoer van bauxiet en andere mineralen en van enkele landbouwprodukten zoals suiker. De opbrengsten in het ene jaar verschillen vaak nogal met het andere omdat ze worden beïnvloed door de economische situatie elders in de wereld (bijv. de prijzen voor grondstoffen die op de wereldmarkt worden bepaald).

Namens de landen in het Caraïbische Gebied die hulp ontvangen stemde de vertegenwoordiger van Barbados op de vergadering in Washington in met de oprichting van de nieuwe hulpgroep. Hij zei dat de landen internationaal én nationaal streven naar een grotere economische onafhankelijkheid. Daartoe is meer hulp uit het buitenland nodig. De nadruk zou vooral moeten liggen op projecten die kunnen voorzien in de basisbehoeften van de bevolking (op het gebied van de landbouw, industrie en vervoer vooral). De deelname van Nederland aan de Caraïbische Groep moet vooral worden verklaard uit het feit dat ons land al met een aantal landen in het gebied samenwerkt.

De Nederlandse regering staat op het standpunt dat aanvullende financiële en technische hulp nodig is, maar dat daarnaast ook structurele maatregelen zullen moeten worden genomen (op het gebied van de handel, grondstoffen, landbouw- en industriepolitiek) om ervoor te zorgen dat de landen economisch op eigen benen kunnen staan.

Uniebureau - Servicebureau

Er zijn problemen die ..... eenvoudig op te lossen zijn. Daartoe behoren bij kiesverenigingen voorkomende zorgen. Bijvoorbeeld: De secretaris peinst: „Hoe kom ik aan adressen?"

Het uniebureau kan alle gewenste adressen verstrekken, afgedrukt op plakstrookjes, mits deze tijdig besteld worden. Op vastgestelde data geven wij opdrachten voor de vervaardiging van deze strookjes door aan het computercentrum.
Deze data zijn voor het lopende jaar:

24 mei, 7 en 21 juni
en vervolgens om de veertien dagen

Indien u ruim voor die data uw bestelling opgeeft heeft u hetgeen u verlangt binnen veertien dagen in huis.
Adressenmateriaal veroudert snel. De adressen- en informatiegids CHU 1976 is op veel punten al verouderd. Het blijft evenwel een onmisbaar boekje voor elke secretaris (verkrijgbaar door overmaking van *f* 4,- op giro 169900, t.n.v. CHU, Den Haag).
Voor secretarissen van kamer- en statenkringen kunnen wij, zoals gebruikelijk, CHU-enveloppen leveren met daarop afgedrukt de adressen van secretarissen, penningmeesters of voorzitters van kiesverenigingen. Voor de enveloppen en het afslaan van de adressen wordt een kleine vergoeding in rekening gebracht. Ledenadressen op plakstrookjes kosten 3 cent per stuk. In duplo afgedrukt betaalt u de helft.
De penningmeester peinst: „Hoe kom ik aan geld?"
Het Uniebureau int de contributie centraal op gironummer 169900 t.n.v. CHU, Den Haag. Van de ontvangen bedragen heeft:

- de kiesvereniging recht op 20%,
- de statenkring recht op 5%,
- de kamerkring recht op 15%.

Het landelijk bestuur (en daarmee jongeren, vrouwen, kadervorming Lohmanstichting, uw ledencontactblad, het Uniebureau, enz) ontvangt 60%.
Het Uniebureau wil graag uw aandeel overmaken, doch heeft daarvoor uw giro/bankrekeningnummer nodig.
Het vlotste kan de afrekening plaatsvinden indien op de naam van de kiesvereniging een rekening geopend wordt. Dan kan jaarlijks uw contributieaandeel automatisch overgemaakt worden. In de toekomst kunt u er dan op rekenen per maart/april de afrekening van het oude jaar en een voorschot voor het lopende jaar te ontvangen.

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN,
PLANTSOENEN, PARKEN,
SCHOOLTUINEN etc.
- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons
Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD
ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

Vrijdag 8 juni 1978 – 14e jaargang no. 23

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Groningen Bibliotheek 10

Tussen Belgrado en Madrid

door: dr. K. de Vries, lid Eerste Kamer voor het CDA

Van oktober 1977 tot maart 1978 is in Belgrado een conferentie gehouden ter toetsing van de in 1975 tijdens de conferentie van Helsinki over veiligheid en samenwerking in Europa door 33 Europese en 2 Amerikaanse landen (de Verenigde Staten en Canada) gemaakte afspraken. Een kardinaal punt vormde de handhaving der mensenrechten.

De Sovjet-Unie en haar bondgenoten van het Warschaupact hebben geprobeerd deze kwestie met een „buiten de orde" af te doen op grond van het argument, dat in de slotakte van Helsinki (d.d. 1 augustus 1975) staat, dat het ene land zich niet mag bemoeien met interne aangelegenheden van het andere. Dat is hun niet gelukt. De woordvoerder van de Verenigde Staten heeft – geheel in de lijn van president Carter – reeds in de eerste week van de conferentie van Belgrado de handhaving der mensenrechten ter sprake gebracht; ook Nederland heeft zich niet onbetuigd gelaten. De Russen hebben meer dan eens gedreigd, naar huis te zullen terugkeren, maar zijn tot het einde gebleven. Wel hebben zij bereikt, dat in de slotverklaring van de conferentie geen woord aan de mensenrechten is gewijd.

Op 25 mei j.l. heeft de commissie voor onderwijs, culturele zaken en voorlichting van de Noord-Atlantische Assemblée (een organisatie van parlementsleden uit de lidstaten van de NAVO) in het Egmont-paleis te Brussel de gang van zaken in Belgrado besproken. Deze commissie, waarvan de Canadees Stewart voorzitter is (ik ben een van de twee vice-voorzitters), heeft van meet af aan grote belangstelling gehad voor de zogenaamde „derde mand" van de slotakte van Helsinki, die de afspraken inzake de mensenrechten bevat. Zij heeft een subcomité ingesteld, dat zich speciaal bezighoudt met de vrije uitwisseling van ideeën en personen. De rapporteur van dit comité, de Canadese Yuzyk (van Oekraïnische afkomst) KWAM IN Brussel tot de conclusie, dat wat de mensenrechten betreft „de berg een muis heeft gebaard". Het belangrijkste resultaat van de conferentie van Belgrado is z.i. geweest, dat men heeft besloten om in

september 1980 opnieuw bijeen te komen, ditmaal te Madrid. Het belang van dit besluit bestaat naar zijn mening hierin, dat het „Helsinki-proces" voortgang vindt. „De dissidenten in de Sovjet-Unie en de satelliet-landen hebben (aldus Yuzyk) hun hoop gevestigd op de uiteindelijke realisering van de in Helsinki gemaakte afspraken. Wij mogen hen niet in de steek laten".

Een dissident, die enige jaren geleden Rusland heeft verlaten en nu in Amerika verblijft, trad in Brussel als gastspreker op; niemand minder dan Amalrik, de schrijver van de geruchtmakende publicatie „Haalt de Sovjet-Unie 1984?". Hij was allesbehalve tevreden over de houding van „het Westen". De Sovjets (zei hij) willen zelf bepalen, welke punten van het Accoord van Helsinki zij zullen uitvoeren en dat wordt hun gemakkelijk gemaakt doordat de slotakte geen rechtskracht maar enkel moreel gezag heeft. Daar komt nog bij, dat de vraag, of de handhaving van de mensenrechten al dan niet een interne aangelegenheid is, tot nu toe niet afdoend is beantwoord. Dat de mensenrechten in de slotverklaring van Belgrado niet eens worden genoemd, is volgens Amalrik een veeg teken. De dissident Orlof, leider van een toetsingsgroep in de Sovjet-Unie, is pas tot zeven jaar dwangarbeid en vijf jaar verbanning veroordeeld na een schijnproces, waarbij slechts één waarnemer uit het Westen (een Amerikaan) aanwezig was. Amalrik eindigde met de hoop uit te spreken, dat de Olympische spelen van 1980 niet in Moskou zullen worden gehouden; wat in 1936 te Berlijn is gebeurd (zei hij) mag zich niet herhalen. Daarop werd gereageerd met applaus, maar of dat veel helpen zal?

K. de Vries.

Prijsvraag nieuwbouw Tweede Kamer

Reeds jaren kampt de Tweede Kamer met ernstig ruimtegebrek. Steeds is getracht daaraan tegemoet te komen met incidentele aanbouw en verbouw. Hierdoor is langzamerhand een legpuzzel van kamertjes, gangetjes en trapjes ontstaan, terwijl er ook mensen moeten werken in ontoelaatbare omstandigheden.

Dat was de reden, waarom een zestal Kamerleden op mijn initiatief op 11 november 1970 een brief aan het Presidium van de Tweede Kamer schreven, waarin werd voorgesteld een commissie te benoemen, die rapport en advies moest uitbrengen omtrent de mogelijkheden van nieuwe huisvesting.

De commissie werd ingesteld en na een interimrapport, een inventarisatie van de wensen van alle groepen die in de Kamer werkzaam zijn en de opstelling van een program van eisen, bracht zij in februari 1975 eindverslag uit. Op 31 maart 1976 werd een plenair Kamerdebat gehouden, waarbij de Kamer besloot het programma van eisen goed te keuren en de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening te vragen nieuwbouw te realiseren.
Inmiddels had de minister daarvoor de gebouwen aan Hofweg en Lange Poten aangekocht. Hij wilde mede op verzoek van de Kamer een prijsvraag onder Nederlandse architecten uitschrijven. Hij benoemde op 24 september 1976 de jury en schreef op 13 juli 1977 de prijsvraag uit.

De architecten, die belangstelling hadden, werden in de Tweede Kamer ontvangen. Op twee dagen werden ruim 200 personen voorzien van informatie. Zij kregen enige tijd om hun ontwerpen te maken. Op 8 maart 1978, toen de inschrijving sloot, bleken 111 deelnemers een ontwerp te hebben ingezonden, ieder met 6 tekeningen, een maquette en een toelichting.
Eerst heeft de z.g. meetploeg van de Rijksgebouwendienst alle plannen doorgemeten om te zien of de inzending in totaal voldeed aan het aantal vierkante meters, die in het programma van eisen werden gevraagd. Vervolgens heeft de jury zich gedurende de gehele maand mei met de beoordeling van de plannen bezig gehouden. De leden van de jury hadden zich daarvoor geheel vrijgemaakt van hun normale dagelijkse arbeid.
De beoordeling werd in hoofdzaak gericht op vier aspecten:
1. de relatie van de nieuwbouw met de stedelijke bebouwing en de ruimten er omheen;
2. het beeld van het gebouw, naar buiten en naar binnen;
3. de interne organisatie, de plaats van de verschillende functiegroepen;
4. de verhouding kiezen/gekozene, tot uitdrukking komende in de aandacht, die aan bezoekers van het gebouw, o.a. in de vergaderzalen wordt gegeven.

De jury heeft in vijf weken deels in kleine groepen, deels in plenaire vergaderingen, zeer intensief alle plannen bestudeerd en besproken. Zij meende dat hoge normen moesten worden aangelegd omdat het hier gaat om een gebouw waarin de vertegenwoordiging van het gehele Nederlandse volk gestalte tracht te geven aan onze parlementaire democratie. Dat is een uniek gebeuren, waarbij hoge kwaliteit past.
Het was voor de jury dan ook een grote teleurstelling, en voor mij in het bijzonder, dat er tenslotte geen inzender kon worden aangewezen, van wie op grond van zijn ingediende plan mocht worden aangenomen, dat hij in de tweede ronde met verwerking van de aangeboden kritiek zou kunnen komen tot een plan, dat in alle opzichten voldeed aan de hoge kwaliteitseisen van het prijsvraagprogramma.
Wel meende de jury, dat er 11 plannen voor een premie in aanmerking gebracht konden worden. Zij had daarvoor de volgende criteria:
a. het ontwerp getuigt van een goede inzet en motivatie van de inzender;
b. het ontwerp haalt op relevante aspecten een redelijke kwaliteit, waarbij een enkel aspect minder goed mag zijn;
c. het ontwerp is op een of meer aspecten op bijzonder goede manier uitgewerkt.
Binnenkort zal een uitvoerig rapport van de jury met een beoordeling van alle 111 plannen en een beschrijving van de werkwijze en de gehanteerde criteria gepubliceerd worden. Er zal dan ook een openbare tentoonstelling van alle plannen worden gehouden.

De prijsvraag is beëindigd. Maar de kamernood van de Kamer duurt voort. Er komt dus zeker een nieuw gebouw. Maar de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening zal nu op advies van de Rijksbouwmeester een andere weg daartoe moeten bewandelen. Ik hoop, dat hij snel de mars-route zal aangeven.

A. D. W. Tilanus
Lid van de Jury.

PARLEMENTAIRE DELEGATIE NAAR NEDERLANDSE ANTILLEN

Van 3 juni tot 23 juni zal een parlementaire delegatie een werkbezoek brengen aan de Nederlandse Antillen. De groep, die uit 17 kamerleden en senatoren bestaat, zal in die tijd bezoeken brengen aan de Bovenwindse- en Benedenwindse Eilanden en gesprekken voeren met de autoriteiten en verschillende vertegenwoordigers van maatschappelijke groeperingen aldaar.

Onderwerp zal zijn de toekomst van de Antillen en de relatie met Nederland. In dit verband zal de toekomstige staatkundige structuur aan de orde komen en met name de positie van Aruba, dat zoals bekend een zekere onafhankelijkheid nastreeft.

Aruba kwam vorig jaar in het nieuws door de Arubaanse politieke partij MEP (Movimiento Electoral di Pueblo), de verkiezingsbeweging van het volk, die onder leiding van Betico Croes de onafhankelijkheid van het nu 62.000 inwoners tellende eiland nastreeft. De Centrale Regering van de Nederlandse Antillen, die op Curaçao zetelt is hier weinig mee ingenomen. De Nederlandse Regering geeft de voorkeur de volledige onafhankelijkheid van de Nederlandse Antillen over te dragen aan die Centrale Regering, omdat zij zich daartoe min of meer gehouden voelt door het Statuut, dat de verhouding tussen de Nederlandse Antillen en Nederland regelt. Het behoeft nauwelijks betoog, dat een al te onafhankelijke positie van Aruba binnen een samenwerkingsverband met de andere Antillen zeer moeilijk te verwezenlijken is.

Afgezien van factoren als kleinschaligheid en daardoor de grote afhankelijkheid zou dit met name problemen kunnen geven voor het muntstelsel van Aruba. Moeilijkheden zouden er voorts ontstaan voor de betaling van de ambtelijke pensioenen en algemene ouderdomsvoorzieningen.

Van belang zal zijn behalve de door de Antillen gewenste onafhankelijkheidsdatum, de kwestie van de buitenlandse betrekkingen en de defensie. Van Nederlandse zijde zijn een 3-tal discussienota's aan de Antillianen aangeboden. Van Antilliaanse zijde zullen eveneens gesprekspunten aan de orde gesteld worden.
Van CHU-zijde zal senator Van Hulst en het kamerlid Gualthérie van Weezel van de delegatie deel uitmaken.

Hans van Weezel
lid CDA-Tweede Kamerfraktie

Het beheer van de waterkeringen langs de Nederlandse kust in principe bij de waterschappen

door: drs. H. Eversdijk, lid Tweede Kamer CDA

In de Tweede Kamer is de regeringsnota over het beheer van de waterkeringen langs de Nederlandse kust uitgebreid besproken. Deze nota was een uitvloeisel van de Nota „Naar een nieuw waterschapsbestel?" die vlak daarvoor werd behandeld.

KORTE HISTORIE

Op donderdag 17 oktober 1974 verscheen het zgn. „Diepdelversrapport", een rapport betreffende de waterschapszorg. De belangrijkste conclusie was dat de plaatselijke en regionale waterstaatszorg ook in de toekomst door in die zorg gespecialiseerde lichamen, d.w.z. de waterschappen, dient te worden uitgevoerd. Bij de presentatie van dit rapport werd opgemerkt dat het jammer was dat, ondanks de bijna zesjarige studie en ondanks het verzoek van de toenmalige minister van verkeer en waterstaat om dit bij voorrang te behandelen, het niet mogelijk is geweest een advies over het beheer van de Noordzeekeringen in het rapport op te nemen.
Het strekt de minister van Verkeer en Waterstaat uit het vorige kabinet drs. Tj. Westerterp, dan ook tot eer dat hij in betrekkelijk korte tijd kans heeft gezien een zinnig rapport over deze materie aan de Kamer ter discussie aan te bieden. In feite was deze zaak immers al sinds 1953 urgent.

BEHEER BIJ WATERSCHAPPEN

De CDA fractie heeft uitgesproken het eens te zijn met de stelling, dat het beheer van de hoofdwaterkeringen langs de Nederlandse kust in beginsel door voldoende krachtige waterschappen moet geschieden. Er **moeten wel zèèr bijzondere omstandigheden zijn om hierop een uitzondering te maken en over te gaan tot Rijksbeheer.**
In theorie kan zeker niet zonder meer worden gezegd dat Rijksbeheer beter is dan beheer door de waterschappen. Ook het omgekeerde is niet zonder meer het geval, immers vooral op het technische vlak bezien zijn het mensen van dezelfde kwaliteit die het werk verrichten.

VOORKEUR VOOR WATERSCHAPPEN

Er zijn echter andere dan technische redenen aan te voeren waarom waterschapbeheer bij de Noordzee-waterkeringen de voorkeur verdient, namelijk:

1. Waterschapsbeheer staat dichter bij de problematiek, de betrokkenheid is groter. Dit is vooral in een tijd van dreigend gevaar of calamiteit van **zeer grote betekenis gebleken.**
2. De trits: beheerder – toezicht – oppertoezicht is waardevol, al moet worden vastgesteld dat dit in het verleden niet altijd voldoende functioneerde.
3. De directe zorg voor de hoogwaterkering zal bij een waterschap steeds **bovenaan** staan. Zowel technici als bestuursleden zullen daarvoor **direct** verantwoordelijk en aanspreekbaar zijn. Bij Rijksverantwoordelijkheid zijn nu eenmaal de „afstanden" groter. Wel moet ten aanzien van de directe zorg natuurlijk worden opgemerkt dat het beschikbaar stellen van voldoende financiën sterk bepalend is voor een goed onderhoud. Ook moet nog opgemerkt worden dat de waterschappen wegens hun afzonderlijke, doelgerichte organisatorische vorm in tegenstelling tot het Rijk, niet de zorg hebben voor andere soms tegenstrijdige belangen zoals met betrekking tot de scheepvaart, de exploitatie van de Noordzeebodem e.d. In conflictsituaties kan bij rijksbeheer na interne afweging een grotere kans bestaan dat de zeewering niet die aandacht krijgt die zij behoeft, dan wanneer de zeeweringsbelangen door een zelfstandig openbaar lichaam worden behartigd.

Ik wilde deze drie facetten van waterschapsbeheer even naar voren halen zonder iets af te doen aan andere zaken, die pleiten voor waterschapsbeheer als: de decentralisatie van bestuur, de functionele bestuursvorm, de traditie, het directe belang en de directe betrokkenheid van de mensen achter de zeewaterkering etc. **Met name het feit dat bij waterschapsbeheer als uitingsvorm van gedecentraliseerd bestuur de democratie beter tot haar recht komt, moet echter toch even extra onderlijnd worden.**

DRIEDELING VAN DE KUST

De Noordzeekust is in de Nota Noordzeewaterkeringen ingedeeld in drie delen: de Deltakust, de kust van Holland en de Waddenkust. Dat is volstrekt juist, want een éénvormige aanduiding is niet in overeenstemming met de eisen die uit de belangrijke fysisch-geografische verschillen voortvloeien. Eén waterschap voor de gehele Nederlandse kust is alleen daarom al niet aanvaardbaar, al is te sterke versnippering evenmin juist. Er dienen langs de Noordzeekust voldoend krachtige waterschappen te zijn.

OOK NOORDHOLLANDSE KUST NAAR DE WATERSCHAPPEN

De kust van het vasteland van Noordholland is in rijksbeheer, behalve de Hondsbossche zeewering. Terecht werd in de nota vastgesteld dat deze kust niet verschilt van de kust van Zuid-Holland, die wel onder waterschapsbeheer valt, zodat waterschapsbeheer ook voor Noord-Holland kan worden ingevoerd, wellicht met uitzondering van de Helderse zeewering.
De CDA fractie diende dan ook een motie in waarin uitgesproken werd, dat in principe de gehele Noordzeekust onder waterschapsbeheer dient te worden gebracht. Deze motie werd door de Tweede Kamer aanvaard met de stemmen van alle linkse partijen tegen. De minister is nu uitgenodigd om kustgedeelten in Noord-Holland, die in rijksbeheer zijn, over te dragen aan de waterschappen. Dat geldt in Groningen en Friesland tevens voor wat de dijkgedeelten bestreft die nu nog onder provinciaal beheer staan.

DE DELTAKUST

In het Deltagebied doet zich een bijzondere situatie voor door de afsluitingswerken. Dit is van invloed op het beheer. Terecht blijven de afsluitingswerken in beheer bij het rijk. Wel heeft de CDA fractie aandacht gevraagd voor de bijzondere situatie die zich gaat voordoen bij de pijlerdam in de Oosterschelde. Bij het sluiten van de schuiven in die dam kunnen namelijk verschillende belangen een rol spelen.
Duidelijk hebben we in ieder geval nog eens vastgesteld dat het primair om den veiligheid dient te gaan.

DE WADDENKUST

De duinkust van de Waddeneilanden blijft terecht in rijksbeheer. Het beheer van de waterkeringen van het vasteland van Friesland en Groningen moet bij de waterschappen blijven. De enkele gedeelten die hier nu nog in beheer zijn bij het rijk en de provincie, moeten aan de waterschappen worden overgedragen als onze motie wordt uitgevoerd. Dat geldt vanzelfsprekend niet voor de Afsluitdijk, die blijft onder rijksbeheer.

DE FINANCIËLE VERHOUDINGEN

Het drieluik: belang, betaling, zeggenschap, heeft in de waterschapswereld bijzondere betekenis en is in feite het fundament van het instituut „waterschap". Ten aanzien van de Noordzeewaterkeringen gaat de nota terecht uit van een bijzondere situatie. **In de kosten zal het rijk dus – waar nodig – moeten bijspringen.**

Bestuurlijke reorganisatie: de bal rolt weer!

door: Sytze Faber, lid Tweede Kamer CDA

Al meer dan tien jaar wordt er intensief gediscussieerd over een andere opzet van ons bestuurlijk stelsel. Ook de minister van binnenlandse zaken in het vorige kabinet, de heer De Gaay Fortman, heeft zich daar diepgaand mee bezig gehouden. Dat heeft er toe geleid, dat hij eind 1976 twee wetsontwerpen heeft aangeboden aan de Staten-Generaal. In het ene wetsontwerp (in de wandeling het „gele boek" genoemd) worden de taken en bevoegdheden tussen rijk, provincies en gemeenten opnieuw geregeld. Het andere wetsontwerp (het „groene boek") heeft betrekking op de indeling van ons land in provincies (de bekende 24 provincies-nieuwe-stijl).
Natuurlijk was iedereen benieuwd wat het kabinet-Van Agt met de erfenis van minister De Gaay Fortman zou doen. Welnu, daar ontstaat nu enige duidelijkheid over. Zijn opvolger Wiegel heeft een notitie gemaakt waaruit blijkt, dat de uitgangspunten weliswaar gehandhaafd blijven, maar dat er in de uitwerking belangrijke veranderingen zullen worden aangebracht. Het ligt in de bedoeling, dat minister Wiegel zal komen met een Nota van Wijzigingen met betrekking tot het „gele boek", terwijl het niet onwaarschijnlijk is, dat het „groene boek" door een geheel nieuw wetsontwerp vervangen zal worden.
Met nadruk heeft minister Wiegel er op gewezen, dat hij in zijn notitie slechts zijn **voorlopige** gedachten heeft neergelegd. Dat is een goede aanpak omdat er op deze manier volop ruimte blijft voor het aanbrengen van wijzigingen en aanpassingen. En dat is op een aantal punten zonder meer nodig.

UITGANGSPUNTEN

Bij de beoordeling van de notitie van minister Wiegel is het goed om uit te gaan van hetgeen de CDA-fractie tot dusver heeft uitgesproken over de bestuurlijke organisatie. Bij de behandeling van de begroting van binnenlandse zaken heb ik namens de fractie onder meer het volgende naar voren gebracht.
Bij het aanbrengen van wijzigingen in ons bestuurlijk stelsel zal vast gehouden moeten worden aan drie volwaardige bestuurslagen, namelijk rijk, provincies en gemeenten. Dat betekent, dat een gewijzigde wet gemeenschappelijke regelingen en de bestaande pre-gewesten geen doorslaggevende rol zullen kunnen spelen bij de reorganisatie van het openbaar bestuur.
Verder meent de CDA-fractie, dat het totstand brengen van de bestuurlijke reorganisatie er toe zal moeten leiden, dat het aantal gemeenten afneemt en dat het aantal provincies enigermate toeneemt.
Deze punten komen ook aan de orde in het onlangs verschenen rapport van de CDA-kommissie-Fibbe. Partij en fractie zitten hier duidelijk op dezelfde lijn. Maar daar houdt het nog niet mee op. Ook de notitie van minister Wiegel komt ongeveer uit op deze benadering. De minister houdt vast aan de drie bestuurslagen, hij pleit voor een systematische herindeling van gemeenten en wat de provincies betreft komt hij uit op een aantal van zeventien. CDA-fraktie, kommissie-Fibbe en minister Wiegel zitten wat dit betreft derhalve op hetzelfde spoor.

DECENTRALISATIE

Als we het hebben over de reorganisatie van ons openbaar bestuur is het echter niet juist de aandacht in eerste instantie vooral te concentreren op de toekomstige grenzen van provincies en gemeenten. Dan zou het er op beginnen te lijken, dat herindelingen een doel in zichzelf zouden zijn. En dat kan natuurlijk nooit de opzet zijn. Het moet duidelijk zijn waarom grenzen gewijzigd worden en waarom er nieuwe provincies en gemeenten moeten komen.
Bij de behandeling van de begroting van binnenlandse zaken heeft de CDA-fractie hierover de volgende standpunten ingenomen.
Bij de reorganisatie van het bestuursstelsel dient de decentralisatie van rijkstaken een centrale plaats in te nemen. Vandaar, dat de sinds de vorige eeuw nogal misdeelde provincies meer bestuurlijke body moeten krijgen. Anders lukt de decentralisatie niet. Zo'n herverdeling van taken zal er toe leiden, dat de provinciegrenzen aangepast moeten worden aan de ontwikkelingen, die gedurende vele decennia hebben plaatsgevonden op bijvoorbeeld sociaal-economisch en planologisch terrein.
Het punt, waar het dus om draait, dat we eerst ongeveer moeten weten hoe het bestuurlijk takenpakket van de provincies er in de toekomst zal uitzien voordat er verstandige beslissingen genomen kunnen worden over de meest gewenste provinciale indeling. En daarbij zal er bovendien, zoals de kommissie-Fibbe terecht heeft opgemerkt, nauwlettend geluisterd moeten worden naar wat er in de verschillende regio's leeft.
Nu valt het op in de notitie van minister Wiegel, dat hij aanmerkelijk konkreter is over de nieuwe provinciale indeling (de territoriale reorganisatie) dan over de taken en bevoegdheden, die die provincies zullen moeten hebben (de funktionele reorganisatie). Anders gezegd: de motivering van de beoogde zeventien provincies is erg mager.
Het komt er op neer, dat het me niet goed mogelijk lijkt om al een oordeel te geven over de gedachten van de minister met betrekking tot een nieuwe provinciale indeling zonder dat er meer duidelijkheid verschaft wordt over hetgeen de provincies moeten gaan doen. Wat dit betreft stelt de minister zijn hoop sterk op de binnenkort te verwachten (eerste) uitkomsten van een door de Raad voor de Territoriale Decentralisatie (RTD) verricht onderzoek. Hopelijk zal dit geen ijdele hoop blijken te zijn, want dat er nu eindelijk vaart achter de bestuurlijke reorganisatie gezet zal moeten worden, is zo klaar als een klontje.

MEERSPORIGHEID

Er is nog een belangrijk punt. In het verleden is er bij de pogingen om het vraagstuk van de bestuurlijke reorganisatie op te lossen te veel over één band gespeeld. De ene keer werd het over de boeg gegooid van de intergemeentelijke samenwerking, de andere keer over die van de kleinschalige gewesten, vervolgens werd betoogd dat de gemeenten versterkt moesten worden en tenslotte werd de gedachte van de miniprovincies op tafel gelegd.
Dat het allemaal zo lang heeft geduurd, vindt zijn oorzaak naar mijn mening vooral in het feit, dat steeds bijna alles op één kaart werd gezet. Het ontbrak aan een integrale benadering van het vraagstuk. Vandaar, dat de CDA-fractie van mening is, dat er nu gekozen moet worden voor een meersporige benadering, waarbij duidelijk wordt wat de toekomstige plaats zal zijn van rijk, provincies, gemeenten en pre-gewesten.
Helaas komt deze meersporigheid onvoldoende uit de verf in de notitie van minister Wiegel. Ik heb al gewezen op de onevenwichtigheid, dat veel duidelijker geschreven wordt over de grenzen van de toekomstige provincies dan over de taken, die ze zullen moeten gaan vervullen.
Daarnaast valt het op, dat de passages over de gemeenten en de gemeentelijke herindeling kennelijk met veel meer animo zijn geschreven dan die over de provincies. Over de pre-gewesten en allerlei andere regionale samenwerkingsvormen wordt zelfs vrijwel gezwegen. Voorkomen moet worden, dat weer in de fout van vroeger gevallen wordt, namelijk dat alles te veel op één kaart gezet wordt, in dit geval op die van de gemeentelijke herindeling. Want dan zal men met goed fatsoen niet meer kunnen spreken over een bestuurlijke reorganisatie, maar hoogstens over aanpassingen in de marge, waarvan de zin bovendien allerminst duidelijk zal zijn.

BESLUIT

Kort samengevat komt het er op neer, dat in de notitie van minister Wiegel te weinig tot uidrukking komt, dat er een meersporige, integrale aanpak gevolgd zal moeten worden. Dat betekent, dat er veel meer duidelijkheid zal moeten komen over het toekomstige takenpakket van provincies en gemeenten (decentralisatie van rijkstaken!).
Het is echter hoopvol, dat de minister zich niet vastgebeten heeft in zijn notitie. Wijzigingen en aanvullingen zullen zeker aangebracht worden. De minister heeft met zijn notitie de bal weer aan het rollen gebracht. En dat is in ieder geval meegenomen. Want dat het zeer gewenst is, dat er de komende jaren definitieve besluiten vallen, staat buiten kijf.

Een Europees regionaal aktieplan voor vrouwenemancipatie?

In de laatste EK-signalen van maart 1978, nr. 8, staat het volgende bericht over het Regionaal Aktieplan.
„1975 werd door de Verenigde Naties uitgeroepen tot het Internationaal Jaar voor de Vrouw. In dat jaar vond in Mexico de eerste wereldkonferentie van regeringen over emancipatie plaats. Vóórdat de konferentie in Mexico begon, vonden in verschillende werelddelen voorbesprekingen plaats, waarbij knelpunten in de positie van de vrouw en maatregelen om deze positie te verbeteren werden geformuleerd in resoluties en aktieplannen.
Zo'n aktieplan is een programma van beleidsvoornemens van de regering in een bepaalde regio (bijv. de regio Zuid-Amerika) om de gelijkheid van vrouwen ten opzichte van mannen te bevorderen. Alle regio's van de wereld hadden vóór de konferentie in Mexico zo'n aktieplan opgesteld, **behalve Europa.**
In het eindrapport van de konferentie in Mexico, het „wereldaktieplan", werd aangedrongen om alle aanbevelingen van Mexico verder per regio uit te werken. Ook tijdens het door deskundigen bezochte Seminar van de Verenigde Naties (in Groningen, maart 1977) over rollen van vrouwen en mannen werd met algemene stemmen gepleit voor het maken van een regionaal aktieplan voor Europa.
De Emancipatiekommissie vindt het belangrijk dat er nu voor Europa zo'n aktieplan wordt gemaakt, omdat het de regeringen stimuleert om konkrete stappen te doen om de positie van de vrouw in hun eigen land te verbeteren. Ook zou het een bijdrage kunnen vormen aan de voorbereiding van de nieuwe wereldkonferentie over emancipatie in 1980.
De EK heeft er daarom bij de Nederlandse regering op aangedrongen zich aktief in te zetten voor de totstandkoming van zo'n regionaal aktieplan en voor een goede voorbereiding van de konferentie in 1980."
Hiermede kunnen we het helemaal eens zijn. Er ligt wel voor ons allemaal een berg werk extra klaar. In dit verband moge worden vermeld, dat op het eerste EVP-congres te Brussel het volgende amendement van de Nederlandse delegatie is aangenomen.
„De Europese Christen-Democraten zullen bevorderen dat er een regionaal Europees Aktieplan voor de vrouw tot stand komt in de geest van het Wereldaktieplan voor de vrouw, dat in 1975 in Mexico City is vastgesteld."
Voor de christen-democratische vrouwen in Nederland ligt ook hier een taak een eigen inbreng te hebben en een bijdrage te leveren vanuit hun christen-democratische visie.
De hulp van onze achterban is daarbij gewenst en nodig. Zij *moet* aangeven wat zij wil en welke verandering tot verbetering kan leiden. Zij moet signaleren wat eraan schort in de ontwikkeling, die hoe dan ook op gang komt en waarom zij dat niet gewenst acht vanuit hun levensvisie. En die is van belang voor het toekomstig welzijn van de Europese vrouwen.

Het is heel moeilijk in te denken hoe andere vrouwen in andere Europese landen leven. Wat zij ervaren en wat zij willen en niet willen. Onze omstandigheden zijn verre van gelijk. Toch behoort het ook tot onze opdracht mee te denken over wat wij kunnen doen aan de positie van die Europese vrouwen, die de minste kansen kregen. Hoe kunnen wij ervoor zorgen, dat zij meer vrijheid voor zichzelf krijgen en/of nemen – en daardoor ook meer mogelijkheden? U mag dit beschouwen als een oproep mee te doen aan het konkreet beantwoorden van de vele vragen.

Annelies van den Beld-Pott.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

Wetenschapsbeleid

Werken aan de toekomst

door Ton de Kok

De ministers van het kabinet Van Agt zijn redelijk tot goed bekend bij de kiezers. De minister van Wetenschapsbeleid is voor velen echter een onbekende grootheid die zijn werkzaamheden in totale duisternis verricht. Enerzijds is dit te wijten aan het feit dat deze functie pas enige jaren geleden in het leven is geroepen, en anderzijds omdat de activiteiten van de minister ons schijnbaar niet direct raken in het dagelijkse bestaan. Een en ander reden genoeg om daar eens uitvoerig aandacht aan te besteden.

De eerst voor de hand liggende vraag die wij minister drs. M. W. J. M. Peijnenburg stellen is:

Waarom is het wetenschapsbeleid aan een aparte minister toegewezen en wat is zijn opdracht.

De minister van Wetenschapsbeleid heeft als opdracht het op peil houden van de onderzoekcapaciteit voorzover deze door de overheid wordt gesubsidieerd. Globaal kunnen wij zeggen dat ongeveer de helft van al het wetenschappelijk onderzoek in het bedrijfsleven geschiedt. Verder vindt veel onderzoek plaats op de universiteiten en hogescholen en een deel wordt verricht door een aantal grote instellingen zoals TNO, scheep- en luchtvaartkundige laboratoria en andere proefstations.

Al dat onderzoek dient het beleid op verschillende terreinen en beïnvloedt ook verschillende sectoren. Als voorbeeld kan ik de activiteiten in de landbouw noemen. De minister van Landbouw laat allerlei wetenschappelijk onderzoek verrichten. De uitkomsten hiervan kunnen bij voorbeeld voor ontwikkelingsprojecten van belang zijn zodat er een relatie ontstaat tussen Landbouw en Ontwikkelingshulp.

Ook het onderzoek naar energiebesparingsmethoden raakt meerdere departementen. Hier een van de redenen waarom mijn functie in het leven is geroepen. Er ontstaan in het wetenschappelijk onderzoek coördinatieproblemen die om een oplossing vragen vanuit een positie zonder de directe betrokkenheid met de problemen.

Wie betaalt die onderzoeken?

De gelden voor die verschillende activiteiten komen van de vak-departementen. Een instelling als het TNO krijgt bijvoorbeeld van vele kanten gelden. Er wordt onderzoek verricht door Economische Zaken, onderwijs, defensie, voedingsorganisaties enz. Op de verschillende begrotingen vindt u dus posten voor bijdragen aan TNO. Zo werkt dat ook naar de andere instituten waar wetenschappelijk onderzoek wordt verricht. Dit is weer een ander aspect van mijn taak. Ik draag er zorg voor dat er in de diverse instituten geen doublures ontstaan maar ook moet ik voorkomen dat bepaalde onderzoeksvelden geheel aan de aandacht ontsnappen.

Als Zijlstra roept dat dode bomen uit het industriële bos moeten worden verwijderd, wie zorgt er dan voor jonge aanplant?

Wij zijn gestart met de voorbereiding van een nota „innovatiebeleid".
Innovatiebeleid wil zo veel zeggen als het zoeken, ontwikkelen, en invoeren van nieuwe marktrijpe produkten.

In het uitstippelen van zo'n beleid komt een aantal zaken aan de orde. Allereerst zal het Nederlandse produktie-apparaat doorgelicht moeten worden. Via een doorlichtingsoperatie worden de knelpunten en toekomstmogelijkheden in bepaalde bedrijfstakken duidelijk. We gaan dus na welke mogelijkheden het Nederlandse produktiepotentieel heeft. Dit wordt mede bepaald door de hoeveelheid aanwezige kennis in Nederland. De hele ontwikkelingsgang tot een succesvol marktprodukt betekent dat verschillende geledingen bij elkaar moeten worden gebracht.

Wij hebben de coördinatie van deze nota omdat wij van hieruit een goed overzicht hebben over het kennispotentieel in Nederland.

Het is natuurlijk niet zo dat alles wat wij aan kennis hebben zich laat vertalen in marktrijpe produkten. Ook omgekeerd moet je, zoals ik al zei, nagaan wat het Nederlandse bedrijfsleven voor mogelijkheden heeft in het totale internationale arbeidsbestel.

Kennis omzetten in een marktwaardig produkt betekent ook dat je nagaat wat voor inventiviteit onder de ondernemers leeft, welke mogelijkheden hebben ze om buitenlandse markten te penetreren en wat is de kwaliteit van hun verkoopapparaat. Dat betekent een subtiel samenspel tussen overheid en bedrijfsleven.

In deze tijd waarin wetenschappelijk onderzoek ongekende hoogten bereikt rijst de vraag in hoeverre het wetenschappelijk onderzoek in de toekomst aan banden moet worden gelegd. Ik denk hierbij vooral aan de gevolgen van de manipulatie met de dragers van erfelijke eigenschappen bij de mens. (DNA-onderzoek).

Geleidelijk aan ontwikkelt de wetenschap zich zodanig dat de mensen vragen gaan stellen over het maatschappelijke nut van verdergaand onderzoek en de daarbij behorende maatschappelijke visies. Het sprekendst komt dit bij de kernenergie aan de orde. Er zijn nu geleerden die zich afvragen waar wij op het terrein van de Kernenergie eigenlijk aan begonnen zijn. De beantwoording van die vraag komt te laat. Wij zitten er midden in en moeten er het beste van maken.

Ten aanzien van de manipulatie met erfelijke eigenschappen zijn wij nog niet te laat.
In de landbouw verrichten wij dit soort activiteiten eigenlijk al jaren bij de veredeling van bepaalde soorten gewassen.

Zolang je aan een rode rozenstruik ook witte rozen kan laten bloeien ligt niemand er wakker van. Het wordt pas griezelig als je bijv. bacillen eigenschappen kan meegeven waardoor zij tegen elk afweermiddel bestand worden. Je hoeft in je fantasie nog maar een stapje verder te gaan en wij geven een zaadcel in ontwikkeling de door ons gewenste aard en eigenschappen mee.

Als je de vrijheid van onderzoek wil inperken welke ethisch-morele criteria ga je dan hanteren, is de grote vraag. Bovendien kom je er niet mee dit slechts nationaal te doen daar andere landen met mogelijk minder gewetensbezwaren misschien wel onbelemmerd hun onderzoek voortzetten. In een democratie zullen de reserves ten opzichte van dit soort onderzoek vermoedelijk groter zijn dan in een totalitaire staat. In een totalitaire staat hangt het volstrekt af van de bedoeling van de leiders.

Hoe groot is het budget van de minister van Wetenschapsbeleid?

De minister van Wetenschapsbeleid heeft een coördinerende taak en derhalve een bescheiden budget. Ik ben er wel op uit dit wat te verruimen omdat je geen eigen mogelijkheden hebt om nieuwe ontwikkelingen in gang te zetten als je een gat in de markt ontdekt.
Je kunt wel een vakminister trachten te interesseren maar als hij geen geld heeft of het voor zijn veld niet relevant acht zou een potentieel nieuw terrein niet in ontwikkeling kunnen worden genomen.
Je moet trouwens oppassen dat je niet teveel energie stopt in de vraagstukken van vandaag.
Er moet ook fundamenteel onderzoek plaats vinden, onderzoek voor de lange termijnen waarvan de wetenschapsmensen zelf nog niet kunnen zeggen wat de uiteindelijke uitkomsten zullen zijn. Onderzoeken hebben op deze wijze tot grote verrassende ontdekkingen geleid.

Hoe is uw adviesfunctie in relatie tot de minister-president?

De minister van Wetenschapsbeleid heeft een breed uitzicht op de sociaal-economische ontwikkelingen voor de komende jaren. Vandaar dat hij ook in de onderraad van de Ministerraad zit die zich bezighoudt met economische aangelegenheden.
Deze post geeft tevens de gelegenheid wat overzicht te krijgen over het totale overheidsbeleid en ik kan van daaruit mijn bijdrage leveren aan de discussie over het te voeren sociaal-economische beleid.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is:
070-246791.

De erkenning van verbanden

door: D. Corporaal, secretaris ARP

In de afgelopen maanden zijn er erg veel verzoeken om erkenning van CDA-verbanden binnen gekomen. Het was een doorlopende binnenkomst van ontwerpreglementen en van oprichtingsakten. Er is in het land hier en daar wel eens enig gemor ontstaan over de afwikkeling van verbandsaanvragen. Met name in 1977 bestond er een forse achterstand in de behandeling van verbandsaanvragen.
Het duurde soms maanden voordat enige reaktie werd ontvangen. Vervelend en onpiezierig. Gezien de toevloed van aanvragen was het echter onontkoombaar, dat er een achterstand ontstond. Wij vragen daar begrip voor, want de bezetting van de partijbureaus is nu eenmaal zodanig, dat niet alle werkzaamheden altijd direct uitgevoerd kunnen worden. Na de Tweede Kamerverkiezingen is de achterstand geleidelijk aan ingelopen. Niettemin is het toch ongelukkig wanneer een reaktie maanden op zich laat wachten. Het werkt frustrerend en het komt daarmee het enthousiasme niet ten goede.
Daarom is het plezierig, dat thans de grote achterstanden zijn weggewerkt en dat er sneller een reaktie kan worden gegeven. In de voorbijgegane twee maanden zijn er zeker een 170 verbanden erkend. Met enkele honderden anderen gaat de correspondentie voort; omdat niet voldaan is aan de voorwaarden of omdat de gegevens onvolledig zijn. Ook dat is voor velen een bron van ergernis.
Vaak wordt niet begrepen hoe de vork in de steel zit. Een uiteenzetting omtrent de gang van zaken bij erkenning van CDA-verbanden is dan ook op zijn plaats. Er dient persé aan een aantal voorwaarden te worden voldaan. Het is geen kwestie van vrijheid blijheid. De erkenning is aan regels gebonden. Dat heeft niets te maken met moeilijk doen van één van de drie bureaus. Het gaat om de uitvoering van gezamenlijk geldende en opgestelde regels en regelingen en dat dient op de juiste wijze te geschieden. Gezien de moeiten en misverstanden wordt nader op de verbandsaanvragen ingegaan.

STATUTEN CDA

In de statuten van het CDA ligt de basis van verbandsaanvragen en voor erkenning daarvan. De artikelen 28 t/m 30 bevatten bepalingen. Erkenning of oprichting van een verband komt tot stand via instemming van het landelijk dagelijks bestuur van het CDA. De eigen partij-afdelingen dienen erkenning aan te vragen. Zijn niet alle drie de partij-afdelingen aanwezig, dan uiteraard de wel bestaande afdelingen.
Buiten hen om kan een verband niet erkend worden. Bestaan er geen kiesverenigingen of afdelingen, dan kunnen tenminste 10 rechtstreekse leden het initiatief tot oprichting nemen. Zij moeten bij het landelijk sekretariaat geregistreerd staan. Besluiten tot oprichting dienen op rechtsgeldige wijze door de partijafdelingen te zijn genomen d.w.z. overeenkomstig de eigen procedure, die daarvoor in iedere afdeling geldt. Vervolgens moet dan schriftelijk een verzoek om erkenning worden ingediend onder overlegging van schriftelijke stukken (oprichtingsakte en reglement). Opheffing van partij-organen is niet mogelijk; men gaat een federatieve samenwerking aan.

NADERE UITWERKING

Het huishoudelijk reglement bevat nadere bepalingen omtrent de uitvoering van de statutaire bepalingen. En het spreekt vanazelf, dat deze ook toegepast moeten worden. Bij erkenning van een verband onderzoekt het dagelijks bestuur of de besluiten rechtsgeldig zijn genomen. Vervolgens of de landelijke besturen van ARP, CHU en KVP akkoord gaan. Tenslotte wordt onderzocht of oprichtingsakte en reglement niet strijdig zijn met statuten en huishoudelijk reglement. Het reglement bepaalt tevens dat er een model-reglement bestaat. Dit reglement dient te worden gevolgd. Afwijking of aanpassing is slechts mogelijk na goedkeuring door het dagelijks bestuur. Afwijking is alleen toegestaan ten aanzien van detailpunten. In het huishoudelijk reglement staan ook duidelijke bepalingen met betrekking tot de taak van de verbanden en met betrekking tot de procedures bij stemmingen.

UITVOERING

Het zal duidelijk zijn dat dagelijkse besturen en partijbesturen zich als regel niet bezig houden met erkenning van CDA-verbanden. Met de beoordeling zijn de sekretariaten van de drie partijen belast. Op basis van de gemaakte afspraken beoordelen zij de stukken die binnenkomen. De stafmedewerkers, die daarmee zijn belast handelen niet naar eigen inzicht of goeddunken, maar overeenkomstig de richtlijnen. In de praktijk doen zich nogal eens problemen voor, die een snelle afwikkeling in de weg staan. De oorzaak daarvan ligt m.i. in het feit, dat het modelreglement op sommige punten nogal tweeslachtig is. Daarnaast zijn de instrukties kennelijk onvoldoende. Het is ook niet overal doorgedrongen, dat in de huidige federatieve fase van een overdracht van bevoegdheden geen sprake kan zijn. Tot aan de fusie zal er geen sprake zijn van een verdere overdracht van bevoegdheden. Wanneer afdelingen meedelen, dat zij zichzelf opheffen, dan staat zo'n beslissing erkenning in de weg.

VERKIEZINGEN

Het komt nogal eens voor dat verbanden erkenning aanvragen, terwijl zij in het reglement hebben opgenomen, dat zij niet aan de gemeenteraadsverkiezingen zullen deelnemen of daarover helemaal zwijgen. Dat kan niet. Een plaatselijk of regionaal CDA-verband vindt niet allereerst zijn bestaansgrond in landelijke activiteiten. Het gaat in eerste instantie om het op gemeentelijk of provinciaal terrein gestalte geven aan wat het CDA beweegt en wil zijn.
Deelname aan gemeeenteraadsverkiezingen is dan van wezenlijk belang. Lang niet altijd wordt dat ingezien. Met name niet in het zuiden van ons land. Gezien de geschiedenis van vele tientallen jaren is dat begrijpelijk. Het was altijd gebruikelijk, dat met lijsten van belangengroepen aan de gemeenteraadsverkiezingen werd deelgenomen. Soms zijn dat dan lijsten van speciale kerkdorpen, soms van speciale groepen, gegroepeerd rondom een voetbalclub, een landbouworganisatie of één of andere vereniging. soms ook gewoon gegroepeerd rondom personen. In een aantal gevallen wil men dan zittende raadsleden laten bepalen of al of niet met een CDA-lijst aan de verkiezingen zal worden deelgenomen. De komende jaren vraagt dit punt speciale aandacht. Het CDA wil een volkspartij zijn. waarbij niet de belangen bepalend zijn, maar de idealen. Zij worden vertaald in een program, waarin natuurlijk belangen worden gewogen, maar er wordt een keuze gemaakt voor een beleid. Belang en tegenstelling moeten worden overbrugd op basis van de ideeën die zij hebben over de ontwikkeling van de samenleving en de plaats van de mensen daarin. Dat geldt niet alleen landelijk en regionaal, maar ook gemeentelijk. Het is in strijd met onze politieke aktiviteiten scheiding tussen de diverse bestuurslagen aan te brengen. De traditie mag ook in dit opzicht niet bepalend zijn. Het kost tijd die traditie te doorbreken en het moet behoedzaam en met wijsheid gebeuren. Het is verheugend dat daar een fors begin mee is gemaakt. In dit kader moeten wij ook constateren, dat PvdA en VVD op het gemeentelijke vlak veel aktiever zijn geworden dan in het verleden het geval was. Het is een slechte zaak voor het CDA wanneer het daarbij achter zou blijven.

KANDIDAATSTELLING

Het gebeurt nogal eens dat de kandidaatstelling verkeerd wordt geregeld. De eigen procedures wil men soms niet volgen, maar daarnaast is nogal eens de neiging aanwezig een bestuur teveel macht te geven of een zeer kleine commissie te belasten met de afwikkeling van de kandidaatstelling.
Een bestuur moet vanzelfsprekend leiding geven aan de kandidaatstelling en het kan zeer verstandig zijn een commissie van wijze mensen of een werkgroep in te schakelen. De beslissende stem over een kandidatenlijst behoort echter bij de leden te liggen en dan niet in de zin van: aannemen of verwerpen van een voorstel. Men moet invloed op de samenstelling van de lijst kunnen hebben en het laatste woord daarover.
De algemene ledenvergadering van het CDA verkiest de rechtstreekse leden, maar daarvoor bevat het huishoudelijk reglement duidelijke regels. En wellicht ten overvloede, toch nog: kandidaatstelling in alle gevallen volgens de eigen procedure door de afzonderlijke partij-organen en opvolging naar partijkleur. Dit alles op basis van een overeengekomen technisch lijstvoorstel.

BESTUREN

Bij een aanvrage is lang niet altijd duidelijk wie de erkenning aanvragen.
Het komt voor dat de oprichtingsakte namen bevat van personen, die niet in besturen zitting hebben, terwijl ook niet blijkt dat zij als gemachtigde kunnen optreden.

Het verdient als regel aanbeveling, dat voorzitter en secretaris van iedere partij de oprichtingsakte tekenen en bij de uitwerking zijn betrokken. Het CDA-bestuur dient ook tot stand te komen op bindende voordracht van de partners. Daarbij is het van belang, dat bestuursleden van de partijen deel uitmaken van het CDA-bestuur. De afvaardiging of de voordracht daartoe blijft echter voorbehouden aan de afzonderlijke partijafdelingen. Op die manier voorkomt men een langs elkaar heenwerken en kan integratie het beste worden bevorderd.

AANVRAGEN

Op dit moment zijn er nog veel aanvragen in behandeling. Wellicht kan het bovenstaande er toe bijdragen meer inzicht te verschaffen in de gang van zaken rond een erkenning. Hopelijk bevordert het ook, dat sneller tot aanpassing van ingediende reglementen wordt overgegaan naar aanleiding van gemaakte opmerkingen namens de samenwerkende secretariaten. Gelukkig is er een nauwe en goede samenwerking tussen de secretariaten, die gezamenlijk de aanvragen behandelen. Van verschil van opvatting, dat misschien wel eens, gesuggereerd wordt, is bepaald geen sprake. Er liggen bindende afspraken.

De komende maanden zullen er ongetwijfeld nog vele verbandsaanvragen binnen komen.

Indien het bovenstaande in de aanvrage is verwerkt zal dat een snelle afhandeling bevorderen. Op dit moment is in totaal aan ruim 250 verbanden erkenning verleend. In enkele gevallen is dit buiten de partijen om gebeurd, hetgeen dateert uit de beginfase van het CDA. Met de betrokken verbanden zal contact op worden genomen teneinde tot aanpassing te komen.

Europese impressies vanuit Brussel

door Teun Tolman, lid van de Tweede Kamer voor het CDA en lid van Europese Parlement

Ditmaal graag uw aandacht voor een ontwerp initiatief verslag waarbij de positie van de consument centraal staat.

265 miljoen Europeanen zijn 265 miljoen consumenten. Wat verwachten zij van de Europese Gemeenschap?
De Eurobarometer wijst aan dat 7 van de 10 personen in de eerste plaats verwachten dat de Gemeenschap de strijd aanbindt tegen de prijsstijgingen. Dat is niet verbazingwekkend. In elk land zijn de prijzen, zij het met enige variatie, sterk gestegen.

Om de uitersten te noemen van voedingsmiddelen gedurende de jaren 1970-1976! 5,8% gemiddeld in Duitsland, in Ierland zelfs .?%.
In Duitsland, België en Nederland liggen de prijsstijgingen in de voedingssector gemiddeld lager dan het algemeen indexcijfer. In de andere lidstaten iets hoger.
Met name in Nederland weten we uit ervaring dat de overheidstarieven en ook de sector van de gezondheidszorg de grootste boosdoeners waren. Uit recente gegevens van 1977 valt af te leiden dat er sprake is van stabilisatie of althans minder stijging.

BOTSING VAN BELANGEN

Bij de behandeling van de landbouwprijzen signaleerde ik indertijd een geweldige toename van de consumentenlobby.
Het is begrijpelijk dat de komende discussies wel eens iets te emotioneel en te weinig zakelijk kunnen zijn.
Bij al deze discussies mag men artikel 39 van het EEG-verdrag niet uit het oog verliezen.

Mogelijk ten overvloede vermeld ik de kern van dit artikel nog eens. Dit artikel strekt ertoe dat het gemeenschappelijk landbouwbeleid ten doel heeft de productiviteit van de landbouw te doen toenemen om op deze wijze het inkomen van de landbouwbevolking te verhogen, de markten te stabiliseren, de voorziening veilig te stellen – last but not least – redelijke prijzen bij de levering aan de verbruikers te verzekeren.
Het klinkt allemaal erg dierbaar. In de praktijk klopt het nog niet „helemaal".

WAT DENKT DE CONSUMENT?

Vrij algemeen, dat de boer in Europa grote zekerheden heeft. Garanties voor productieprijzen en dat de overschotten de consument veel geld kosten.
Ik vat hier ongeveer samen wat men denkt.
De werkelijkheid is anders. Ten dele zijn er bodemprijzen. Dit geldt voor zuivel, granen en vlees.
Bij de tuinbouw geldt bijna geen garantie enkel systemen bij invoer van buiten de Gemeenschap. Overigens zijn er ook een aantal vrije producten.
U zult zich ongetwijfeld in de droge zomer de hoge aardappel– en uienprijzen herinneren.
De aardappelprijzen zijn nu zeer laag er valt voor de producent nauwelijks iets te verdienen – en dus zwijgt Arie Groenevelt – tot het moment dat er voor de producent weer iets betere tijden aanbreken. Uien komen bijna allemaal op de mestvaalt.

SYSTEMEN

Het zinvolle van de komende discussies lijkt mij om de gehele marktstructuur door te lichten.
Niet op voorhand te agressief te reageren.
Er zijn nu eenmaal grote verschillen tussen producenten- en consumentenprijzen. Ook de boer plaatst hier wel eens vraagtekens.
Om op voorhand een schuldige aan te wijzen is voorbarig.
Een diepgaand onderzoek is wenselijk. We dienen niet uit het oog te verliezen dat producenten- en consumptieprijzen in een economisch stelsel met arbeidsverdeling niet identiek zijn.
Het verwerkende bedrijf en de handelaar verwachten elk hun deel te krijgen, van het bedrag dat de consument uiteindelijk moet betalen.

De consumentenprijs is dus de producentenprijs, verhoogd met de marge van het verwerkende bedrijf en de handelaren.
Deze marge, waarvan een deel de kosten moet dekken en die voor een ander deel uit winst bestaat, is gewettigd.
Zonder wijziging van systeem kan slechts over de hoogte daarvan worden gediscussieerd. Dat gebeurde dan ook de laatste jaren veelvuldig. De consument vindt veel voedsel te duur worden.
De boer en zijn medewerkers zijn ondanks alles gemiddeld met hun inkomen achter gebleven bij de inkomensontwikkeling.

Teun Tolman.

Wat is er aan de hand met de kinderregelingen?

door: Ben J. M. Hermsen, CDA-Tweede Kamerlid

Nog vóór de vakantieperiode wil de regering met de Tweede Kamer een wetsvoorstel behandelen dat een ingrijpende herziening inluidt van de zgn. kinderregelingen, te weten de kinderaftrek in de loon- en inkomstenbelasting, alsmede de kinderbijslagregelingen. Die wet moet 1 oktober a.s. in werking kunnen treden. Bij dit wetsontwerp en daarop voor de tweede en derde fase van deze herstructurering nog volgende wijzigingsvoorsteilen gaat het per saldo om niet minder dan een miljard gulden. En dat is dan nog maar een deel van wat de regering voor het bereiken van haar doelstellingen nodig denkt te hebben. Het is bovendien een zeer gevoelige materie die onze aandacht verdient.
Christen-Democraten hebben zich in onze parlementaire geschiedenis steeds bijzonder ingezet voor de positie van het gezin en het welzijn van het kind in onze gemeenschap.

De voorgeschiedenis

Vanaf het begin van het optreden van het kabinet Den Uyl hebben wij steeds indringender gewezen op de noodzaak de stijging van de overheidsuitgaven en van de uitgaven voor collectieve voorzieningen lager te doen verlopen. Eerst in juni 1976, in de zgn. „1%-nota" onderkende de vorige regering de keiharde *realiteit dat het zó niet meer* kon doorgaan en dat een ombuigingsbeleid moest worden gevoerd dat tot gevolg zou hebben dat in 1981 de enorme jaarlijkse stijging plm. 8 miljard lager zou zijn. De noodzaak van dat beleid is sindsdien zeker niet minder geworden, zoals naar wij aannemen eveneens in juni nog wel zal blijken als de regering met de nieuwste gegevens en de daaruit te trekken consequenties op tafel komt.
Steeds was duidelijk dat in dat ombuigingsbeleid een forse bijdrage zou moeten worden geleverd in de sector van de sociale voorzieningen die een groot deel van de collectieve uitgaven omvatten.
Alleen reeds de werknemers- en volksverzekeringen vergden, exclusief de uitkeringen van de algemene bijstandswet, in 1977 bijvoorbeeld plm. 51,5 miljard gulden. De uitgaven daarvoor stijgen de laatste jaren met globaal 6 miljard per jaar! Niet dan na diepgaand gezamenlijk beraad accepteerden de fracties die nu het CDA vormen (KVP/ARP/CHU) destijds dat van het totale aandeel wat de sociale voorzieningen in die gigantische operatie zouden moeten inleveren, circa 1 miljard gulden uit de kinderregelingen zou dienen te komen. Dat was voor ons alleen acceptabel als ook elders in de overheidsuitgaven forse bijdragen zouden worden gerealiseerd voor het welslagen van deze operatie en als ook in andere sectoren van de sociale voorzieningen duidelijk strakke grenzen zouden worden getrokken en stevige bijstellingen zouden plaatsvinden.

T.a.v. de uitwerking van de voorstellen zoals de toenmalige regering zich die dacht m.b.t. de kinderregelingen, te weten afschaffing van de kinderaftrek gevolgd door afbouw van de kinderbijslag in de tweede fase voor inkomens boven f 50 000 maakten wij onze ernstige bezwaren kenbaar en droegen tegelijkertijd daarvoor een aantal alternatieve mogelijkheden aan die o.i. op hun bruikbaarheid getoetst dienden te worden.

Het oorspronkelijke voorstel

Het daarna voor de eerste fase van de herstructurering der kinderregelingen in oktober 1976 ingediende wetsvoorstel hield kort samengevat in de afschaffing van de kinderaftrek voor de loon- en salaristrekkenden, derhalve een vrij stevige belastingverzwaring voor de gezinnen en verzorgers met kinderen.

Daartegenover, ongeacht inkomen voor ieder gelijke extra-toeslag op de kinderbijslagbedragen voor het eerste, tweede en derde kind, zodanig dat een gezin met een belastbaar inkomen van plm. f 22 855 per saldo in een gelijke positie zou blijven. De laagste inkomens zouden er dan wat op vooruitgaan, de hogere een duidelijke teruggang in inkomen hebben te accepteren. Alles wees er daarbij op, dat de toenmalige regering bij haar voornemen bleef in de tweede fase de aldus verhoogde kinderbijslaguitkeringen voor inkomens boven f 50 000 gemitigeerd naar inkomen en kindertal finaal af te bouwen.

Ernstige bezwaren

Tegen dit voorstel hebben wij indringend en uitvoerig onze bezwaren kenbaar gemaakt. Het betekende in feite het terzijde schuiven van het draagkrachtbeginsel in de belastingwetgeving. Bij de bepaling van het „dragend inkomen", het inkomen waarover men geacht wordt belasting te kunnen betalen wordt tot nu toe terecht rekening gehouden met het al of niet gehuwd, invalide, bejaard zijn, het al of niet kinderen hebben! Dat mag niet ophouden bij een bepaalde inkomensgrens. Het hebben van kinderen is wezenlijk iets geheel anders dan het zich aanschaffen van een luxe auto! Sociale gerechtigheid mag niet ophouden bij f 50 000 of f 100 000. Men moet mensen met 1, 3, 5 of meer kinderen in **dezelfde** inkomensgroep vergelijken met mensen met minder of met geen kinderen. Dat geldt m.i. niet alleen voor gezinnen met en zonder kinderen in de laagste inkomensgroepen; het geldt ook voor de middengroepen; ook voor hogere inkomensgroepen. Men moet niet alleen verticaal vergelijken, ook horizontaal!

Omdat duidelijk was dat in die voorgenomen tweede fase waarin de kinderbijslag zou worden afgebouwd voor groepen boven een bepaalde inkomensgrens bepaald niet de bereidheid aanwezig was om voor die groepen dan weer de fiscale kinderaftrek in te voeren werd binnen de fracties aan dat voorstel zeer zwaar getild. Wij droegen opnieuw alternatieve suggesties aan voor wijzigingen die o.i. wellicht op meer aanvaardbare wijze toch hetzelfde „besparende" resultaat zouden hebben.

Gewijzigde voorstellen

De val van het kabinet Den Uyl gevolgd door de verkiezingen en de nasleep daarvan heeft verdere behandeling van het omstreden wetsontwerp vertraagd. Uit de in april jl. ingediende Memorie van Antwoord blijkt dat de regering het eerste voorstel niet onaanzienlijk heeft gewijzigd en meer klaarheid heeft gebracht in haar beleidsvoornemens m.b.t. de tweede en derde fase. Zij handhaaft het voornemen de kinderaftrek af te schaffen, verhoogt echter de extra-toeslag zodanig dat inkomens van plm. f 40 000 er geen nadeel van ondervinden, het voordeel voor de lagere inkomens dus groter, het nadeel voor de daarboven gelegen inkomens kleiner wordt dan in het eerste voorstel. Zij ziet af van voorstellen tot afbouw van de kinderbijslagen boven een bepaalde inkomensgrens, en zal inplaats daarvan nog voor het zomerreces een wetsvoorstel indienen waarbij – de besparingen binnen de kinderregelingen zullen ergens vandaan moeten komen – voor kinderen die na 1 januari 1979 zestien jaar worden de verdubbeling van kinderbijslag, eventueel de verdrievoudiging, pas ingaat op achttienjarige leeftijd voorzover zij studerend zijn of invalide. Voor de derde fase die op 1 januari 1980 moet ingaan zullen de kinderbijslagen verder geharmoniseerd worden, waarbij het belangrijkste punt ongetwijfeld zal zijn de invoering van kinderbijslag voor het eerste en tweede kind voor alle zelfstandigen. Daarmee kan dan feitelijk de kinderbijslagwet loontrekkenden in de algemene kinderbijslagwet worden verwerkt en kan de door het rijk gefinancierde kinderbijslagregeling voor kleine zelfstandigen komen te vervallen.

Voorlopige mening

Het voor de eerste fase verschuiven van het zgn. inkomensdraaipunt naar inkomens van plm. f 40 000; het loslaten van de gedachte dat zonder al te grote bezwaren de kinderregelingen boven een bepaalde inkomensgrens kunnen worden afgebouwd; de opheffing van het voor vele zelfstandigen onverteerbare verschil t.a.v. de aanspraken op kinderbijslag met loontrekkenden, het zijn ongetwijfeld wijzigingen die ons kunnen aanspreken.

Zeker als wij er het door het CDA-congres in december 1976 met overgrote meerderheid geamendeerde en daarna aanvaarde punt 111 van ons program „Niet bij brood alleen" naast leggen. Al spreekt dat punt niet ieder van ons even sterk aan. Het geheel maakt het voorstel voor de eerste fase stellig meer aanvaardbaar, omdat de belastingvrije kinderbijslag ook in de tweede fase feitelijk het draagkrachtbeginsel blijft incorporeren voor ieder.

Toch komt, ook al is het formeel geen inkomensachteruitgang, maar een uitstel van inkomensvermeerdering en ook al zal in orde van tijd bezien feitelijk elk gezin die uitgestelde inkomensvermeerdering missen, het nieuwe voorstel vrij hard aan. Vooral voor die dan toch relatief kleine groep die feitelijk verwachtte in 1979 en 1980 verdubbeling van kinderbijslag te krijgen voor een zestien jaar wordend studerend of invalide thuis verblijvend kind. Wij maken ons daarbij geen geringe zorgen over de gevolgen die dit gewijzigde voorstel zou kunnen hebben op de animo, vooral binnen de lagere inkomensgroepen, zestien jaar en daarmee leerplichtvrij wordende kinderen, hun studie te laten voortzetten of aan een verdere studie te laten beginnen.

In de verdere schriftelijke gedachtenuitwisseling met de regering die nog aan de openbare behandeling voorafgaat zullen wij deze week dan ook een aantal aanvullende suggesties doen erop gericht het voorstel voor de tweede fase zo mogelijk ingrijpend te wijzigen of althans belangrijk af te zwakken. Zo ook dàt bij nader onderzoek niet mogelijk blijkt, iets waaraan wij vooriopig nog niet willen denken, dan dient toch minstens voor de latere inkomensgroepen langs andere wegen duidelijk een vrij vergaande compensatiemogelijkheid te worden geregeld. De regering piekert daar intussen al over, maar wij hopen dat zij ook onze aanvullende suggesties voor andere mogelijkheden om toch tot hetzelfde besparende resultaat te komen, ernstig wil overwegen. Mogelijk zal ook de S.E.R. die op korte termijn over de tweede fase advies zal moeten uitbrengen het niet zonder meer bij een beoordeling van het voorgenomen regeringsvoorstel laten.

Dat tenslotte in de derde fase de kinderbijslagregeling tot een voor ieder gezin of verzorger in beginsel gelijke volksverzekering uitgroeit moet zeker positief gewaardeerd worden al moet men de gevolgen daarvan voor de premiedruk bij de zelfstandigen niet onderschatten. Voor de C.D.A.-fractie zal bij een beoordeling van dat laatste deel van de operatie kinderregelingen de mening van de betrokken groepen daarover zwaar in de uiteindelijke oordeelsvorming meeteilen.

Slotopmerking

Voor ons zijn zo diep ingrijpende voorstellen als thans beoordeeld moeten worden niet los te zien van de plicht ook op andere terreinen tot ingrijpende ombuigingen te komen. Ook in dat opzicht moeten de iasten evenwichtig verdeeld worden. Het mag niet zo worden dat alleen de gezinnen met een of meer kinderen geacht worden sterke schouders te hebben!

Integendeel! Ook binnen die groep dient de sociaie gerechtigheid niet uit het oog te worden verloren.

Europese Gemeenschap

„Europese Gemeenschap, impasse en perspectief"

„een heldere uiteenzetting over hetgeen in Europa is bereikt en wat er aan mankeert, alsmede wat ons als Europeanen nog te doen staat" (CDA-bestuur)

derde advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA

47 pag.; *f* 3,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Staatssecretaris J.G.Kraaijeveld- Wouters:

„Emancipatie van de vrouw, belangrijke doelstelling van Kabinet Van Agt"

De christen-democraten vragen nadrukkelijk ruimte voor het partikulier initiatief en waarborgen voor de pluriformiteit, juist ook in het welzijnswerk. Mevrouw Kraaijeveld vindt het belangrijk dat het kabinet Van Agt in het beleid extra accent geeft aan het partikulier initiatief, aan de pluriformiteit in opvattingen, aan het vrijwilligerswerk. In de regeringsverklaring zijn deze accenten aangegeven, in het beleid dienen ze te worden uitgewerkt.

Decentralisatie

Het C.R.M.-beleid gaat momenteel sterk uit van het begrip decentralisatie. Het kabinet wil proberen de besluitvorming die nu in vele gevallen op landelijk niveau plaatsvindt, waar dat maar mogelijk is naar het plaatselijk vlak te brengen.
„De Kaderwet specifiek welzijn gaat daar straks het brede kader voor vormen. De rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk is één van de eerste regelingen waarin de decentralisatie op een breed terrein werkelijkheid wordt. Wij vinden het belangrijk dat de mensen vlakbij huis zelf kunnen beslissen over zaken waar ze erg bij betrokken zijn.
Het hangt van de aard van de werkzaamheden af wat onder verantwoordelijkheid van de rijksoverheid moet blijven en wat het beste gedecentraliseerd kan worden. Uitgangspunt is, dat we gaan decentraliseren wat maar mogelijk is. Dus de beslissingsbevoegdheid weer dichter bij de mensen brengen en de regels beter op elkaar afstemmen. Er bestaat nauwelijks harmonisatie van regelingen. Voor de ene subsidie moet je hier zijn en voor de andere daar, hier geldt deze voorwaarde en daar weer een andere".

Vrijwilligerswerk

Mevrouw Kraaijeveld vindt de betrokkenheid van de mensen bij de voorzieningen die er toch voor henzelf zijn van groot belang. Het C.D.A. heeft het vrijwilligerswerk altijd hoog in het vaandel geschreven. „Een duidelijk accent dus in het beleid op het vrijwilligerswerk, vanuit de C.D.A.-opvatting dat het van wezenlijk belang is dat mensen voor elkaar mede-verantwoordelijkheid willen dragen en de bereidheid hebben zich ook eens in te zetten zonder dat daar direkt voor betaald behoeft te worden. Tegelijkertijd moet daarbij wel de deskundige ondersteuning worden behouden. De vrijwilliger en de beroepskracht hebben elkaar over en weer nodig".

Zuinig opereren

De laatste jaren is de begroting van C.R.M. aanzienlijk gestegen. De Staatssecretaris hoopt echter dat net op gang gebrachte ontwikkelingen in het licht van de komende bezuinigingen niet abrupt stopgezet zullen behoeven te worden.

Hoe zit het met de uitvoering van de bibliotheekwet bijvoorbeeld? De gemeenten geven daar ook grote sommen geld voor uit dus het behoeft niet alleen van het landelijk beleid te komen. „Maar – zegt mevrouw Kraaijeveld – we zitten met de uitvoering van de bibliotheekwet wel voor grote puzzels. Omdat het bibliotheekwerk geweldig aanslaat en allerlei nieuwe taken bij de bibliotheken op het bordje komen, hebben we nu wel veel moeite met de steeds grotere roep om meer personeelsplaatsen in een tijd van terugbuigen van de financiële groeilijnen. Ik heb in ieder geval nog 200 extra personeelsplaatsen hard kunnen maken omdat de bibliotheken zo in moeilijkheden zitten.
Voor alle terreinen van C.R.M. geldt echter – en ook voor de andere departementen – dat een grote bezuinigingsoperatie voor de deur staat, dus zullen we moeten gaan kiezen. Dat is niet leuk, want wie wil er niet graag een royaal beleid voeren. Er moeten echter prioriteiten worden gesteld. Het emancipatiebeleid bijvoorbeeld moet nog geheel uitgewerkt worden. We hebben in de meerjarenraming een bedrag hiervoor kunnen opvoeren wat in feite allemaal extra is, want er is nog nauwelijks emancipatiebeleid van de grond gebracht. Het is echter moeizaam opereren: telkens kiezen en zo zuinig mogelijk omgaan met de middelen die we hebben."

De Staatssecretaris van C.R.M. mevrouw J. G. Kraaijeveld-Wouters, heeft als eerste belangrijke taak het emancipatiebeleid in haar portefeuille. Daarnaast sociaal-cultureel werk, waaronder jeugd- en jongerenwerk, buurt- en klubhuiswerk, opbouwwerk, volwassenen-edukatie, bibliotheekwerk etc.. Bovendien draagt zij de verantwoordelijkheid voor bijstandszaken en voor de hoofdafdeling verzetsdeelnemers en vervolgingsslachtoffers. Niek Hogeland en Rinny van de Waals spraken met de staatssecretaris over haar werk.

Jeugd- en jongerenwerk

Ten aanzien van de financiering van het gehele sociaal-cultureel werk, waaronder bijv. het jeugd- en jongerenwerk, heeft de staatssecretaris onlangs drie rapporten uit doen gaan. Allereerst de Algemene Maatregel van Bestuur voor de rijksbijdrageregeling sociaal cultureel werk, die op 1 januari a.s. ingevoerd moet worden.

Het tweede rapport – de nota steunfuncties – gaat over de taakverdeling van de plaatselijke overheid, de provinciale overheid en de rijksoverheid op dit terrein, nu het beleid gedecentraliseerd wordt. Een onderdeel dáárvan weer, vormen de speciale identiteitsorganisaties. Er is een NOK-rapport (Nederlandse Organisatie Kring) dat aangeeft hoe de jeugd- en jongeren-identiteitsorganisaties in de toekomst behandeld zouden kunnen worden; zuinig, efficiënt, met eigen mogelijkheden. De derde nota is een voorlopige standpuntbepaling ten aanzien van dit NOK-rapport.

„Een voorlopige standpuntbepaling waarover de betrokken organisaties, de provincies en ieder die er verder mee te maken heeft nog overleg kan voeren.

Mede aan de hand van dit kommentaar zal ik een definitief standpunt bepalen. Mijn idee is, dat de landelijke identiteitsorganisaties in het jeugd- en jongerenwerk wel heel duidelijk gericht moeten zijn op de plaatselijke groepen, dat ze moeten kunnen aanduiden wat ze doen voor plaatselijke groepen, welk ledenbestand er achter zit, terwijl men ook zeer efficiënt dient te werken.

Belangrijk is dat men als identiteitsorganisatie de plaatselijke groepen, de vrijwilligers, de leden, het plaatselijk kader een krachtige ondersteuning geeft, juist vanuit de eigen identiteit. In het NOK-rapport wordt gesuggereerd deze organisatie de kans te geven samen rond de tafel de financiën te verdelen. Dat idee heb ik niet overgenomen. Dat lijkt mij een heilloos gevecht te worden. Een klein percentage van het geld voor speciale aktiviteiten kan onderling worden bekeken, maar op de normale subsidie moet men kunnen rekenen als men aan de voorwaarden voldoet".

Emancipatiebeleid

Mevrouw Kraaijeveld-Wouters heeft vooral bekendheid gekregen omdat zij de eerste staatssecretaris is voor emancipatiezaken. Hoe is haar betrokkenheid bij emancipatie ontstaan en wat verstaat zij zelf onder emancipatie?

„De plaats van de vrouw in de samenleving is aan het veranderen. De gezinssituatie is niet dezelfde als vroeger, vrouw en man gaan bewust over de plaats van vrouwen en mannen en hun taakverdeling nadenken. Het is belangrijk dat de vrouw zichzelf zo zelfstandig mogelijk kan ontwikkelen al zal dat altijd zijn in relatie tot de ander.

Emancipatie is zo onafhankelijk mogelijk functioneren in het leven – als volwassen, verantwoordelijk mens en als schepping van de Heer, vrouw of

vervolg op pagina 7

Jaarverslag 1977 van de Christelijk-Historische Jongeren Organisatie

De Christelijk-Historische Jongeren Organisatie kan het jaar 1977 voor haar organisatie als positief betitelen.
Dit niet in het minst door de viering van het vijftig jarig bestaan van de organisatie op 26 november 1977 te Amersfoort, alwaar een brochure, samengesteld door Jan van den Assem, ten doop werd gehouden, getiteld „50 kilometerpaaltjes CHJO", een historisch overzicht van de CHJO vanaf de oprichting tot de huidige tijd. De viering werd voorbereid door een ad hoc-commissie, genaamd „Abraham".

LEDENBESTAND

Eveneens positief is het vrij grote aantal nieuwe leden dat de CHJO in 1977 kwam versterken, namelijk ongeveer 50. Hiertegenover stond dat bijna honderd papieren leden na een rondschrijven de wens te kennen hadden gegeven van de ledenlijst afgevoerd te worden.
Voor de nieuwe leden en andere belangstellenden werd op 17 en 18 september 1977 een introductieweekend georganiseerd in Havelte, door de Commissie Ledenwerving. Deze commissie produceerde in 1977 onder meer een brief aan de kiesverenigingen van de CHU met het doel in de CHU meer interesse te wekken voor de CHJO, die zou kunnen resulteren in een grotere toeloop van leden naar de CHJO.

AFDELINGEN

In dit verband kunnen ook de (her)oprichtingsvergaderingen van de CHJO in de provincies Utrecht, Friesland, Noord-Holland en Zuid-Holland gememoreerd worden, respectievelijk op 20 januari, 8 februari, in oktober en op 9 september 1977.
In Overijssel hield een studiegroep zich bezig met Ontwikkelingssamenwerking. Uit deze groep werd in de laatste maanden van het jaar een commissie samengesteld die de voorbereidingen startte voor de oprichting van de CHJO in Overijssel, hetgeen in februari 1978 een feit werd.
In de provincie Groningen was de CHJO al provinciaal georganiseerd.

CDJA

In het kader van de gedachte tot eenwording van de drie Christen-Democratische jongerenorganisaties werd op 16 april 1977 te Utrecht een federatief verband opgericht onder de naam Christen-Democratisch Jongeren Appèl (CDJA). Daaraan vooraf ging een intensief overleg met de beide andere organisaties, wat reeds voor april ook resulteerde in een Europa-manifestatie op 8 januari, welke was georganiseerd door de buitenlandcommissie van CHJO en Arjos tezamen.
Binnen het CDJA zijn een aantal commissies actief, waaraan diverse CHJO-ers hun aandacht geven. Te noemen valt het Christen-Democratisch Jongeren Contact (CDJC) voor de buitenlandse contacten, dat zich mede bezighield met het programma van de Europese Volkspartij, de Structuurcommissie, die zich buigt over de toekomstige structuur van de jongerenorganisatie en onder voorzitterschap van het CHJO-lid Jeannette Stegeman staat, alsmede een ad hoc-werkgroep Verkiezingsactiviteiten in verband met de op 25 mei 1977 plaats gevonden hebbende Kamerverkiezingen. Deze werkgroep bereidde tevens de oprichtingsvergadering van het CDJA voor, terwijl een vertegenwoordiging, bestaande onder meer uit twee CHJO-ers, als stafwerkgroep verbonden was aan het Centraal Verkiezings Comité van het CDA.

PJK

Eveneens heeft een aantal CHJO-ers samen met vertegenwoordigers van vele andere politieke jongerenorganisaties zitting in het Politiek Jongeren Kontakt (PJK), hetzij in het bestuur, hetzij in gevormde werkgroepen. Het PJK heeft een drieledige doelstelling:
– het bevorderen van de politieke vorming van jongeren.
– het ontwikkelen en begeleiden van politiek jongerenwerk.
– het verlenen van diensten aan en behartigen van belangen van de aangesloten organisaties.

JONGERENKANDIDATUUR

De CHJO heeft actief haar steun betuigd, om Hans Gualthérie van Weezel, haar jongerenkandidaat, een verkiesbare plaats op de CDA-lijst voor de Kamerverkiezingen te doen innemen. Dit heeft in een kamerzetel geresulteerd.

BESTUUR

Op de Algemene Ledenvergadering van 26 maart 1977 te Zwolle werd in de vacature-Gerard van Asselt Ries Smits benoemd tot penningmeester-ad interim en in de vacature-Bert Huizing Paul S. Procee tot secretaris. Het Bestuur heeft in 1977 een twaalftal bestuursvergaderingen gehouden. Het was in 1977, evenals in 1976 mogelijk om een algemeen secretaris in vast dienstverband te hebben, dankzij de subsidieregeling voor politiek jongerenwerk van CRM.

CONFERENTIES

Op de dag van de Algemene Ledenvergadering organiseerde de Commissie Binnenland een studieconferentie over de Bedrijfsdemocratisering, toegespitst op de wet op de Ondernemingsraden van 1971 en het toenmalige wijzigingsontwerp. Als spreker trad op drs. G. Gerritsen. Een verklaring hierover werd aan de pers toegezonden. De Commissie Buitenland nam deel aan de organisatie van een studiemiddag over Europa tijdens de viering van het vijftigjarig bestaan op 26 november. Als spreker trad op dr. R. Kruisinga.

POLITIEKE VERKLARINGEN

Op 15 februari 1977 gaf het bestuur een verklaring uit inzake de keuze van de regeringspartners door het CDA. Het verwierp daarin een keuze voor de verkiezingen. Op 7 maart 1977 werd een verklaring toegezonden aan de Kamercommissie voor de Volksgezondheid, waarin het bestuur zich verzette tegen de centralistische teneur van het wetsontwerp-Gezondheidsvoorzieningen en Gezondheidstarieven.
Tezamen met de KVPJO werd op 26 november 1977 een verklaring gepubliceerd over de kabinetsformatie.

COMMISSIE BUITENLAND

Naast de organisatie van de Europa-conferenties in januari en november, hield de commissie buitenland zich ook bezig met het programma van de Europese Volkspartij. Via de Nederlandse Equipe bij de EVP, het Politiek Bureau van de EVP-jongeren, de Europese werkgroep en het CDJC werd hieraan gestalte gegeven.

TENSLOTTE

De contacten van de CHJO met de CHU verliepen in een uitstekende sfeer.
In september werd een Commissie Gezondheidszorg ingesteld, die later werd omgevormd in een Euthanasiecommissie
In het kader van de informatie-uitwisseling is het bestuur in 1977 begonnen met het houden van bijeenkomsten van provinciale en regionale bestuursleden en contactpersonen. Een eerste bijeenkomst vond plaats op 27 december 1977.
Tenslotte wil het bestuur een woord van dank uitspreken jegens de leden van de CHJO, zonder welke de organisatie niet in staat zou zijn geweest zich in bovenstaande zin te manifesteren.

CDJA-Overijssel opgericht

Onlangs werd in Zwolle het CDJA-Overijssel als federatie van de provinciale afdelingen van ARJOS, CHJO en KVPJO opgericht. Deze oprichting werd ingeleid door de vice-voorzitter van het landelijk CDJA, Peter Heukels
Nadat hij de bestuursleden had voorgesteld, installeerde hij het bestuur bestaande uit 3 x 3 leden benoemd door respectievelijk de ARJOS, de CHJO en de KVPJO en 2 zogenaamde rechtstreekse leden. Namens de CHJO-Overijssel hebben in het federatiebestuur zitting: Ton Huiskamp uit Zwolle, Antje Protzman uit Borne en Jan Smit uit Hasselt.
Aansluitend werd een forumdiscussie gehouden over het thema „Recht op arbeid".
In het forum hadden zitting de heren D. Gerritse en S. C. Weijers, beiden lid van de Tweede Kamer voor het CDA en de heel L. van Iersel, vertegenwoordiger van het NCW
In het slotwoord vatte de staatssecretaris van Sociale Zaken de heer L. de Graaf – nadat hij het bestuur met de oprichting gefeliciteerd had en hen veel sterkte voor de toekomst gewenst had – de discussie als volgt samen: „Recht op arbeid is een afschuwelijk moeilijk vraagstuk. Het maakt een algemene aanpak noodzakelijk, omdat het niet beperkt kan blijven tot een eenzijdige benadering van een bepaalde groepering. Het moet een zaak zijn van de gehele samenleving en gedragen worden door alle mensen. Aan de oplossing ervan zal ook de politieke jongerenorganisatie moeten meewerken."

vervolg van pagina 6

man. Er zijn vandaag mogelijkheden ook voor de vrouw, die we vroeger niet hadden. Daarop moet het beleid inspelen".
Is emancipatie hetzelfde als feminisme? Volgens de staatssecretaris dekken deze twee begrippen elkaar niet geheel.

Emancipatie is zo zelfstandig mogelijk, zo verantwoordelijk mogelijk als individueel mens kunnen funktioneren, samen met anderen. Het begrip feminisme heeft een wat andere lading met sterk accent op vrouw en het vrouwelijke.

Feminisme

Het begrip feminisering van de samenleving doet vandaag ook opgeld.

Daarbij gaat het erom dat eigenschappen die nu vaak aan vrouwen worden toegeschreven, maar die zeker ook in mannen aanwezig zijn – bijv. gevoeligheid, emotionaliteit en al dergelijke kwaliteiten die als vrouwelijke eigenschappen worden aangemerkt – in de samenleving meer worden gewaardeerd. Daar hebben we allen belang bij.

Is vrouwenwerk emancipatiewerk?
„Aktiviteiten waardoor vrouwen zich verder kunnen ontwikkelen (bijv. die van de politieke vrouwenorganisaties, waardoor vrouwen politiek bewuster mee gaan doen) vind ik echt emancipatoire aktiviteiten. Uit de experimentenpot worden sommige aktiviteiten reeds gesubsidieerd.

Daarmee wordt ervaring opgedaan voor de toekomstige, juiste invulling van het begrip „emancipatiewerk".

Belangrijk vindt de staatssecretaris dat het emancipatiebeleid een beleid is van het gehele kabinet, zoals ook de regeringsverklaring. Op alle deelterreinen, op alle departementen, moet het zo worden, dat bij beleidsbeslissingen erg goed wordt afgewogen wat het effect is voor de vrouwen. Daar moet nog wel het één en ander voor opgezet worden. Er is nu een Interdepartementale Commissie Emancipatiebeleid, waarin uit alle departementen de lijnen bij elkaar komen. Deze ambtelijke commissie geeft gevraagd en ongevraagd aan de verschillende bewindslieden adviezen. Intussen is de E.K. – de Emancipatie Kommissie die de regering adviseert en waarin de samenleving vertegenwoordigd is – ook druk aan het werk. Er wordt nu een advies voorbereid over een emancipatie-netwerk en dat wordt wel ingrijpend. Verder zijn we bezig – en dat is ook erg belangrijk – alle wetten, regelingen en verordeningen uit te kammen of er diskriminerende elementen in verborgen zitten; diskriminatie van de vrouw ten opzichte van de man, en diskriminatie naar de huwelijkse staat. Als deze inventarisatie deze zomer klaar komt, moeten we daar de wetten op gaan aanpassen.

Wetswijzigingen kunnen noodzakelijk zijn, eventueel heel ingrijpende wijzigingen als dat gewenst zou zijn. Over een wet op de seksediskriminatie moeten we nog een beslissing nemen. Intussen zijn we al bezig met de toepassing van de tweede Europese richtlijn waarmee een aantal diskriminatie-elementen kunnen worden uitgebannen".

Emancipatie-ambtenaren

Bij het aantrekken van ambtenaren heeft mevrouw Kraaijeveld met name voor het emancipatiebeleid een voorkeur voor vrouwen. „Ik hoop dat er vele goede sollicitanten komen, zodat we keus hebben uit een aantal vrouwen, omdat allerlei kwaliteiten nodig zijn bij het opbouwen van zo'n emancipatie-eenheid. Het gaat hier speciaal over de vrouw en de situatie van de vrouw. Ik sluit niet uit dat er ook deskundige mannen aangesteld kunnen worden, maar in ieder geval meer vrouwen dan mannen.

Voor alle beleidsterreinen geldt dat de regering bij haar benoemingenbeleid een voorbeeldfunctie heeft. Er moet op gelet worden dat bij een gelijkwaardig aanbod van vrouwen en mannen in ieder geval de vrouwen ook een heel goede kans krijgen. Dat zal zeker bij C.R.M. zo moeten zijn met een staatssecretaris die de emancipatiezaken behartigt.

Gezin of huishouden

Op de vraag wat zij denkt van de kritiek op de paragraaf over het gezin in het C.D.A.-program en of zij het eens is met mensen die het woord „gezin" wel zouden willen veranderen in het woord „huishouden" zegt mevrouw Kraaijeveld:
„Ik vind ons programma goed, omdat er staat dat het gezin een belangrijke pijler is van onze samenleving terwijl er ook staat dat we aandacht willen hebben voor andere samenlevingsvormen.

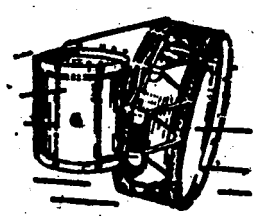
VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Jongerenvertegenwoordiger naar ontwapeningszitting van de VN

In mei en juni van dit jaar komt de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in een speciale zitting bijeen om de ontwapening in de wereld te stimuleren. Al verscheidene jaren is het gebruikelijk dat in de Nederlandse delegatie naar dit soort vergaderingen een vertegenwoordiger zit van de politieke jongerenorganisaties in Nederland.

De speciale zitting van de Algemene Vergadering is bijeengeroepen op aandrang van de nietgebonden landen in de wereld. Het werd de afgelopen jaren steeds duidelijker dat deze landen erg ontevreden zijn over de weinige resultaten die in onderhandelingsbesprekingen tussen Oost en West behaald worden. De nietgebonden landen verwijten met name de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten dat zij niet echt bereid zijn om toenemende bewapening in de wereld af te remmen en terug te draaien. Het ligt in de bedoeling dat als resultaat van de vergadering drie dokumenten tot stand komen:
– in het eerste dokument moet een beginselverklaring komen te staan, waarin wordt vastgesteld welke doeleinden men op lange termijn nastreeft;
– het tweede dokument moet het aktieprogramma gaan bevatten. De doeleinden die daarin worden vastgelegd moeten op een termijn van ongeveer vijf jaar uitgevoerd worden. Na die vijf jaar wordt opnieuw een vergadering bijeengeroepen om te beoordelen of de geplande resultaten inderdaad behaald zijn.

– Het derde dokument tenslotte moet zich bezighouden met de internationale machinerie (organisaties, vergaderingen, onderhandelingsgroepen) die de ontwapeningsplannen moeten uitvoeren.

In dit verband heeft minister Van der Klaauw voorgesteld om een internationaal Ontwapeningsbureau op te richten dat de uitvoering van ontwapening besluiten zou moeten kontroleren.

Tijdens voorbereidingsvergaderingen zijn al ontwerpen opgesteld voor de drie hierboven genoemde dokumenten. Op de eigenlijke vergaderingen in mei en juni moeten de vele meningsverschillen die over deze ontwerpen bestaan uit de wereld worden geholpen. Tijdens de vergadering zullen door hooggeplaatste personen uit de lidstaten van de Verenigde Naties toespraken worden gehouden. Het valt te verwachten dat in die toespraken ook nog allerlei voorstellen gedaan zullen worden, waarover tijdens de vergadering onderhandeld moet worden. De Nederlandse toespraak zal uitgesproken worden door minister Van der Klaauw, terwijl voor de Franse toespraak president Giscard d'Estaing zelf zal komen.
De jongerenvertegenwoordiger, die meegaat in de Nederlandse delegatie naar de vergadering, is Pieter Maessen, een 23-jarige student in de politieke wetenschappen uit Leiden. De jongerenvertegenwoordiger wordt elk jaar geselekteerd door het Politiek Jongeren Kontakt (PJK), waarbij bijna alle politieke jongerenorganisaties zijn aangesloten. Pieter Maessen is afkomstig uit de Jonge Socialisten in de PvdA.

Het Politiek Jongeren Kontakt ontwerpt en publiceert materiaal dat gebruikt kan worden voor de politieke scholing en vorming. In het kader van het ontwapeningsprojekt zal een boekje verschijnen waarin de problemen van bewapening en ontwapening aan de orde worden gesteld. Daarnaast zal een krant worden uitgegeven naar aanleiding van de speciale bijeenkomst over ontwapening. Al eerder heeft het Politiek Jongeren Kontakt materiaal uitgegeven over de Verenigde Naties, ontwikkelingssamenwerking en rechten voor de mens.

Pieter Maessen gaat in New York niet alleen het werk volgen van de Nederlandse delegatie tijdens de vergadering. Hij zal met name ook zijn aandacht richten op de aktiviteiten van de vele organisaties die bij deze gelegenheid gaan proberen hun invloed uit te oefenen. Het gaat daarbij met name om de internationale vredesbewegingen, die geen bindingen hebben met regeringen.

Vooruitlopend op de afloop van de vergadering kan men voorspellen dat de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie met name door de nietgebonden landen veroordeeld zullen worden. De resultaten zullen beslist niet spektakulair zijn, maar veel delegaties zullen al tevreden zijn als de speciale bijeenkomst een stimulans kan zijn voor onderhandelingen die op andere plaatsen in de wereld gevoerd worden.

AANNEMERSBEDRIJF
B.V. RADIX & VEERMAN
Edisonweg 23, Postnus 14,
3440AA Woerdan, tel. 03480-2204.
Verbouw - Nieuwbouw door geheel Nederland.

HANAB B.V.
Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800
GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.

Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.

Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

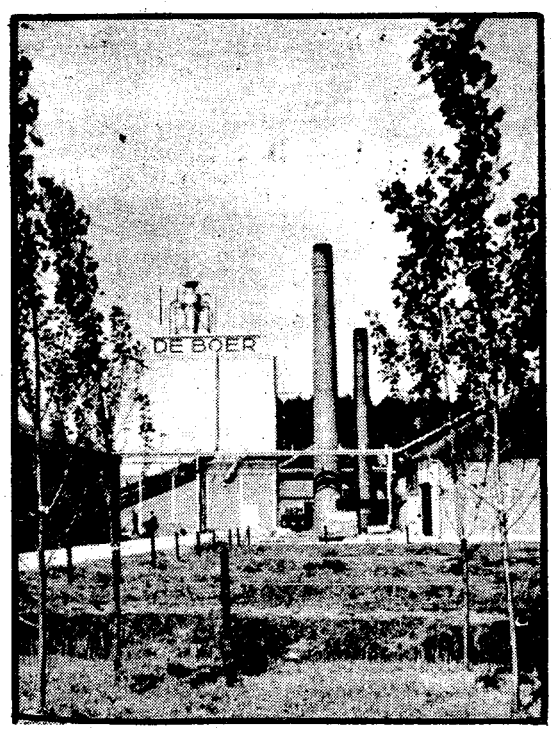

Kistenfabriek
Nijkerk
N. DE BOER

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vulien
* Container-vuil afvoer
de klok HANDELMIJ B.V.
BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

Stelt u prijs op
VAKWERK
KWALITEITS-
ARTIKELEN
dan
VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken
naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel: 02150-11189-16777
HILVERSUM.

Vrijdag 16 juni 1978 – 14e jaargang no. 24

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Het Molukken-debat (I)

door: drs. G. van Leijenhorst, lid Tweede Kamer der Staten-Generaal

INLEIDEND

De twee openbare commissievergaderingen (van 29 mei en 5 juni jl.), die geheel gewijd waren aan de nota „De Molukse problematiek in Nederland", liggen weer achter ons. In het vroege najaar zal wellicht het (korte) plenaire debat plaatsvinden.

Is de Molukken-zaak daarmee dan afgedaan?

Neen, allerminst. Er is nu eindelijk eens een begin gemaakt om ons echt met de in ons land verblijvende Molukse bevolking te bemoeien. „Echt" ook in die zin, dat de overheid t.a.v. de Molukkers een geïntegreerd beleid gaat voeren, onder directe verantwoordelijkheid van de vice-minister-president. Het beleid was tot nu toe teveel een ad hoc-beleid: sociaal-cultureel werk, onderwijs, huisvesting etc., alles gebeurde teveel los van elkaar, ofschoon het ministerie van CRM meestal als paraplu fungeerde. Nu komt er onder de vice-premier een interdepartementale commissie, die er zorg voor draagt, dat er een gecoördineerd beleid gevoerd wordt. De verbindingen van en naar de Molukkers toe zijn thans nog onduidelijk. Een Moluks inspraak-orgaan moet er blijven, heeft de Tweede Kamer gezegd. Het eigene van de Molukse cultuur is erkend. De Molukkers moeten dus datgene wat waardevol is voor hun eigen identiteit op representatieve wijze naar voren kunnen brengen. De regering koos voor een gemengd orgaan (van Molukkers en Nederlanders), de Kamer had, zoals gezegd, een andere mening en liet dit via twee moties dan ook duidelijk blijken.

De kern waar het debat feitelijk om draaide was het politieke probleem: de al of niet-erkenning van de RMS, haar rechtmatigheid destijds en haar relevantie thans, op grond van de toen en nu heersende opvattingen over het zelfbeschikkingsrecht.
Kwam de regering de aanhangers van dit politieke ideaal enigszins tegemoet? Wat deed de Kamer? En het CDA?

Kon er een zodanige opening worden gemaakt in het al bijna dertigjarige conflict tussen enerzijds een groot deel van de Molukse gemeenschap en anderzijds de Nederlandse regering, zodat er enig perspectief geboden werd voor de toekomst? Daarover uitgebreid in dit artikel. Vooraf echter enkele algemene opmerkingen over de regeringsnota.

DE NOTA: ZELFBEHEERSING

De nota is helder en duidelijk geschreven en geeft een goed inzicht in de huidige stand van zaken. Het is te waarderen dat de regering een aantal sinds 1950 gemaakte fouten – waarvan enkele kardinale – ruiterlijk erkent. Ik noem om te beginnen de abrupte demilitarisering van de Molukse ex-KNIL-militairen en daarna de verwaarlozing van hun rechtspositie, voorwaar een eerloze behandeling.

Vervolgens: het beleid bleef veel te lang gebaseerd op een tijdelijk verblijf van de Molukkers in Nederland; te lang werd er daardoor geen opbouwend beleid gevoerd; het Commissariaat Ambonnezenzorg bleef veel te lang functioneren; toen eenmaal vaststond, dat de meerderheid van de Molukkers nog voor onbepaalde tijd hier zou blijven, is het beleid van de regering nog lang halfslachtig geweest (p. 20); mede daardoor heeft het sociaal-cultureel beleid t.a.v. de Molukkers eerst vrij laat vorm gekregen.

Voorts: de gemeenten waren onvoldoende toegerust voor hun taak (p. 17); in verband met de handhaving van de openbare orde trad er veelal verwatering op: er ontstond een vacuum tussen het CAZ en diverse gemeenten (p. 18).

Tenslotte – om een lange reeks wat korter te maken – achtereenvolgende regeringen hebben zich te weinig ingeleefd in de problematiek van de hier verblijvende Molukkers, hebben te weinig begrip weten op te brengen voor hun situatie en hebben zich daardoor ook te weinig rekenschap gegeven waartoe dit allemaal zou kunnen leiden. Ik concludeer dat terzake in veel opzichten van een falend beleid kan worden gesproken. Na de stormachtige debatten rondom de souvereiniteitsoverdracht (eind 1949), na de gebeurtenissen op Ambon, enkele maanden later – en na 1951 – het jaar waarin zoals het heette de Molukse ex-KNIL-militairen naar Nederland werden „opgezonden", toen aller aandacht met toenemende intensiteit op het Ambonnezenvraagstuk was gevestigd, werd dit vraagstuk hier te lande in een uithoek van het overheidsbeleid opgeborgen (het CAZ) en werd een soort kruideniersmentaliteit vaardig over ons (denk in dit verband b.v. aan het weren van Molukkers tot deelneming aan het arbeidsproces in 1951. Zoals gezegd, het siert de regering, dat zij eerder gemaakte fouten eerlijk erkent.

Deze kritiek die zij op haar voorgangers uitoefent, is terecht. Wij mogen evenwel niet in de fout vervallen, dat latere regeringen een nog harder oordel over ons zullen vellen. Wij zijn gewaarschuwd.

DE NOTA PSYCHOLOGISCH ZWAK

Mijn volgende opmerking behelst de vraag of deze nota tot enige sfeerverbetering heeft bijgedragen. Ik daar ernstige twijfels over. De psychologische benadering vind ik te zwak. De toon is koel. De nota maakt niet de indruk dat men zich grondig heeft ingeleefd in de psychologische situatie van de alhier verblijvende Molukkers. De Molukse ziel is niet geraakt. Wel beseffen we dat we uiteraard niet het onmogelijke van de regering mogen vragen, gezien het feit, dat er een aanmerkelijke kloof bestaat tussen de wensen van veel Molukkers en de concrete mogelijkheden van de regering. Echter met behoud van de door de regering ingenomen standpunten zou naar onze mening een mildere confrontatie mogelijk zijn geweest.

Ik geef daarop de volgende toelichting. Op blz. 27 legt de regering de Molukkers in de mond, dat de Nederlandse overheid een ereschuld zou hebben jegens het Molukse volk, dat in het koloniale verleden – onder dwang – zijn lot heeft moeten verbinden met dat van de koloniale mogendheid. Waarom wacht de regering zich er angstvallig voor, om zelf enige piëteit aan de dag te leggen t.a.v. de Molukkers, vanwege de trouw waarmede zij zich eeuwenlang voor Nederland hebben ingezet? Denk daarbij voorts aan hetgeen wij de Molukkers gedurende onze Nederlandse koloniale geschiedenis hebben aangedaan en aan de tol, die zij ook tijdens de Japanse bezetting hebben moeten betalen. Zou enige erkenning van Nederlandse zijde terzake de nota niet hebben gesierd? Of is de regering bevreesd, dat deze erkenning van een zekere „ereschuld" t.a.v. de Molukkers voor sommigen automatisch tot een ander soort erkenning – die van de RMS – zou moeten leiden?

Voorts: is het wel verstandig de Molukkers op één lijn te plaatsen met de Portugese Joden en Hugenoten, die ons land – wel wat op een andere wijze! – binnenkwamen?
Op blz. 16 wordt gesproken over „de voorspiegelingen van de meer extreme RMS-aanhangers" en op blz. 28 over „de tweeslachtige houding van de meerderheid der traditionele leiders".

Ik vraag me af of men hier wel van een weloverwogen taalgebruik kan spreken. Ik betreur dat, omdat – ik herhaal het – de regering ook in mildere bewoordingen haar standpunt overeind had kunnen houden.

HISTORISCHE LACUNES

De nota bevat een uitgebreide historische bijlage, welke in belangrijke mate bijdraagt tot een beter inzicht in de Molukse problematiek. Toch zijn er ernstige lacunes te bespeuren. Zo is de periode 1949–1950, met name waar het het gebied der Molukken betreft, slechts schaars belicht. Feitelijk weten we maar heel weinig van wat er zich in deze jaren op en rondom Ambon heeft afgespeeld.

Weliswaar biedt het eerste rapport van de Commissie-Köbben/Mantouw, handelend over de Ronde Tafelconferentie, een welkome aanvulling. De regering stelde, dat vergaande detaillering meer specifiek de taak van de wetenschap zou zijn. Wij zijn echter van mening, dat o.a. meer informatie over het geen zich bijvoorbeeld in het jaar voorafgaande aan de proclamatie van de RMS op de Molukken heeft afgespeeld niet weinig aan onze oordeelsvorming zou hebben bijgedragen. Dan was misschien ook – wat men zou kunnen noemen – de historische basis van het Molukse ideaal – duidelijker uit de verf gekomen. Als een groot gemis beschouwen we ook dat thans de beide nog te publiceren rapporten van de commissie Köbben/Mantouw nog niet zijn verschenen. De zaak loopt thans niet synchroon. Hierdoor beschikken we wellicht pas over de ontbrekende informatie nadat het debat heeft plaatsgevonden en dat betreuren wij. Gebleken is dat thans het een en ander nog is opgeborgen in geheime archieven. De regering is wel erg terughoudend om de desbetreffende stukken openbaar te maken. Blijkbaar worden daarmee de naam en faam van thans nog levende personen in het geding gebracht.

Maar dat geldt stellig niet voor alle stukken. Daarom heb ik de regering gevraagd – om een voorbeeld te noemen – waarom de brief van de Hoge Vertegenwoordiger van de Kroon te Makassar van 15 december 1949 niet als bijlage in de nota werd opgenomen. Dit is een belangrijke brief, omdat hierin duidelijk inzicht wordt gegeven in de mate waarin het federale beginsel toendertijd in de deelstaat Oost-Indonesië leefde.

Uit dit schrijven blijkt, dat dit veel minder was dan men toen en ook later nog wilde toegeven. Het zou mij niet verbazen als uit de nog openbaar te maken stukken zal blijken, dat reeds begin 1949 het pleit voor Nederland was verloren, zodat de Ronde Tafelconferentie van augustus/november 1949 feitelijk als een achterhoedegevecht moet worden aangemerkt.

(Wordt vervolgd)

Na de Ronde Tafel Conferentie droeg Nederland op 27 december 1949 de souvereiniteit over aan de Verenigde Staten van Indonesië.

Berlijn:
Congres van Christen-democratische bewustwording:

door Ton de Kok

Op 6 en 7 juni j.l. zijn de Europese Christen-democraten bijeen geweest. Het 20e congres vond plaats in Berlijn, hetgeen in het licht van de komende Europese verkiezingen en de thema's van het congres (mensenrechten, terrorisme, Europa) nauwelijks toevallig was.
De plaats van handeling: de herbouwde Reichstag, 25 meter van de muur, door de een gezien als de scheiding der Schande, door de ander als beveiliging tegen een opdringerige gedegenereerde kapitalistische samenleving.
De voorzitter van de Europese Unie van Christen-democraten, Von Hassel, opende het congres.

VON HASSEL

Kai Uwe von Hassel deed dit met veel verve en zelfbewustzijn. Zijn herverkiezing als voorzitter van de E.U.C.D. was daar niet weinig debet aan.

Vele congresgangers hadden zich de afgelopen tijd de vraag gesteld of de heer Von Hassel wel de juiste figuur was op deze politiek zo gevoelige post. Zijn onverholen sympathie voor Conservatieven en andere politiek fossiele groeperingen in Europa was voor vele Christen-democraten een onverteerbare zaak. Daar kwam nog bij dat Von Hassel in een soort „gentlemans agreement" had toegezegd zich in zijn functie als voorzitter van de E.U.C.D. niet met anti-socialistische blokvorming in te laten. Deze toezeggingen waren hem vermoedelijk ontschoten, want op meer dan een bijeenkomst ter oprichting van de E.D.U. (Europese Democratische Unie – een verzameling van anti-socialistische politieke groeperingen) droeg hij menig steen(tje) bij.

Op de vooravond van het congres was de ontevredenheid onder de gedelegeerden daaromtrent dan ook in ruime mate aanwezig. De daaruit voortvloeiende wandelgangencommunicatie eindigde de volgende ochtend in een „open gesprek". (Hier eufemisme voor „pittige confrontatie").
De CDA-delegatie, onder leiding van Hans de Boer, legde vriendelijk glimlachend en vredelievend formulerend een spijkerharde eis op tafel. Of Von Hassel onthield zich tijdens zijn komende ambtstermijn (tot de Europese verkiezingen in 1979) van elke activiteit de E.D.U betreffende, óf hij zou hedenmorgen worden bedankt voor de ontegenzeggelijk vele bewezen diensten.
Gezien de lichte onrust die in Duitse gelederen ontstond, mag worden aangenomen, dat noch het eerste gedeelte van de of ... of formulering noch het tweede gedeelte in goede aarde viel.
Mede onder invloed van de wetenschap dat de Italianen, Fransen, Belgen en Ieren de Nederlandse „horzels" steunden brachten de Duitsers een grote hoeveelheid begrip voor het CDA-standpunt boven tafel.
Von Hassel beloofde het besluit te respecteren, en werd vervolgens herkozen.

Terug naar het begin. Von Hassel opende dus het congres.
In een goed doortimmerd verhaal refereerde hij aan het 19e congres dat in 1973 in Bonn had plaatsgevonden. Hij signaleerde dat rond die dagen de problemen van nu waren ontstaan. De werkloosheid was toen ook aanwezig maar hield zich op de achtergrond zonder enige behoefte zich ten koste van de werkgelegenheid te profileren. Hetzelfde kon gezegd worden van actiegroepen rond de milieu-problematiek en de bouw van kerncentrales. Hier en daar was reeds lichte onrust, maar niemand scheen zich daar veel om te bekommeren. De lijn die hij vanaf 1973 tot heden schetste had een neergaande tendens. Dit deed hem concluderen dat de toestand in de wereld sinds de tweede wereldoorlog nog niet zo zorgwekkend was geweest. Vervolgens gaf hij een kort overzicht van de positie der Christen-democraten in Europa en hun laatste successen in de landelijke verkiezingsgevechten.
Na Von Hassel kregen nog enkele sprekers het woord waaronder de burgemeester van West-Berlijn Peter Lorenz, de man die enkele jaren geleden door RAF-terroristen werd gegijzeld.

Hij hield de aanwezigen voor dat de politieke situatie van Berlijn nog steeds erg moeilijk is. Geografisch geïsoleerd van West-Europa maar politiek afhankelijk. In de Europese verkiezingen zag hij een middel ter versterking van de positie van zijn stad. Natuurlijk werden ook de thema's mensenrechten en terrorisme door hem aangesneden.
Bij alle Duitse sprekers was de angst voor de dubbele bedreiging zeer opvallend. Enerzijds ervaart men de letterlijke omarming van het Oostblok als weinig geruststellend, anderzijds is het sluipende gevaar van hernieuwde terroristenactiviteit een voortdurende prikkel tot verhoogde waakzaamheid. In de vele toespraken werd de muur dan ook regelmatig verbonden met de vrijheidsgedachte.

MENSENRECHTEN

De voor ons wat pathologisch aandoende gefixeerdheid van de Duitsers op het communistische gevaar bleek ook uit de ontwerpresolutie die ze n.a.v. de discussies over de mensenrechten hadden opgesteld. In dit ontwerp werden alleen uitspraken gedaan over schendingen in Oost-Europa. Schendingen van mensenrechten buiten Europa werden slechts impliciet in de beschouwing betrokken.

Overigens spelen de discussies over de rechten van de mens zich voor velen af in de stratosfeer van het politiek handelen. Dit gevoelen komt vooral tot uiting wanneer het Westen leiders van socialistische samenlevingen van haar standpunt tracht te overtuigen. Wij, in het westen, zijn van mening dat de rechten van de mens gelden voor ieder mens in zijn kwaliteit als individu. De marxist verleent de mens zijn rechten (in formulering trouwens vrijwel identiek aan de onzen) als zijnde een deel van de groep, het collectief. Als er dus over mensenrechten gesproken wordt met mogendheden die de marxistische ideologie als hun politieke richtsnoer nemen, discussieert men vanuit een volstrekt ander uitgangspunt en speelt de argumentering zich op een geheel verschillend niveau af.
Het is dan ook verbazingwekkend te merken dat vele Duitse politici dit gegeven niet onderkennen of het op z'n minst negeren. Trachten vanuit een dergelijke opstelling met Oosteuropese leiders een dialoog aan te gaan heeft iets van behangen tegen de wind in.
Hoe het ook zij, ook tijdens dit congres werd aan de mensenrechten veel aandacht besteed.

De heer Kooimans – ex-staatssecretaris van buitenlandse zaken – was een van de inleiders. De kern van zijn opmerkelijke betoog vormde de volgende passage:
Het betreft een gedeelte uit een in 1964 gehouden rede van de toenmalige Maleisische minister van financiën Enche Tan Siew Sen. Deze zei: „Het is misschien niet toevallig dat de rijke landen van de wereld in de democratie geloven en haar in praktijk brengen. Wij, die tot de andere zijde, die van de ontwikkelingslanden, behoren geloven ook in de democratie ..... omdat wij ons realiseren dat de waardigheid van de mens, in feite het overleven van de menselijke geest, alleen mogelijk is als een regering vrij wordt gekozen door de bevolking van het land. Het is echter ook goed te bedenken dat voor de wemelende miljoenen van Azië en Afrika zaken als vrijheid en zelfs menselijke waardigheid slechts van academisch belang zijn, eenvoudigweg omdat zij ze nooit gekend hebben. Voor hen – en zij vormen de overweldigende meerderheid van het menselijk ras – is het centrale probleem hoe zij genoeg te eten kunnen krijgen. Voor deze wemelende miljoenen is alleen het stillen van hun honger een zaak, die – althans wat de afzienbare toekomst betreft – de moeite waard is. Indien in hun geval een totalitair systeem het goed oplevert van het stillen van hun honger, is er verder niets van belang, zelfs niet het verlies van politieke en burgerlijke vrijheden, die zij overigens nooit gekend hebben ..... Men kan geen democratie bedrijven met een lege of halflege maag. Het komt er op aan eerst de maag te vullen".

Kooimans wees erop dat het niet aangaat de strijd om de vrijheidsrechten (vrijheid van meningsuiting, vereniging en vergadering enz.) primair te stellen maar dat het gaat om de koppeling tussen de vrijheidsrechten en welzijnsrechten (recht op arbeid, onderwijs medische verzorging; in het algemeen recht op een zekere welvaart). „Ook hij die niet weet waar hij zijn dagelijks voedsel vandaan moet halen, wiens leven eigenlijk cirkelt rond die ene vraag: hoe vul ik mijn buik? (.....) wordt de mogelijkheid zich te ontplooien onthouden".

Beide categorieën rechten werden door hem aangemerkt als even wezenlijk voor het tot ontplooiing komen van de mens. Hij stelde dat men zelfs zou kunnen zeggen dat er een zekere prioriteit ligt bij de economische en sociale grondrechten omdat men een bepaald welvaartsniveau moet hebben om ten volle te kunnen profiteren van de vrijheidsrechten. „Wat immers stelt de vrijheid van meningsuiting voor wanneer men niet kan lezen of schrijven en door de harde strijd om het bestaan ternauwernood ontvankelijk is voor de meningen van anderen".

Vanuit Kooimans' visie werd echter ook duidelijk dat nimmer het lage peil van de nationale economie als excuus kan worden aanvaard voor het schenden van de vrijheidsrechten.

TERRORISME

Terrorisme was het tweede thema van het congres. Aan het einde van de discussie kwam er een ontwerp-resolutie op tafel die nogal teleurstelde. Het ontwerp deed een oproep aan de regeringen van West-Europa om de krachten te bundelen in de bestrijding van het international terrorisme. Het ging vooral om de uitbreiding van de politionele samenwerking en de vergroting van de activiteiten van de diverse inlichtingendiensten. Met een verpletterend gemak werd voorbij gegaan aan de oorzaken van het terrorisme. Het moest wederom de CDA-delegatie zijn om daar tegen storm te lopen. Met succes overigens. Het ingediende amendement werd aanvaard. Aan de resolutietekst werd toegevoegd dat er gezocht zou worden naar de oorzaken, met name in de maatschappelijke verhoudingen en in het licht van het jeugdwerkloosheidsdrama.

EUROPA

Europa was het derde en laatste thema. Veel schokkends leverde de discussie niet op. Natuurlijk bevestigden de afgevaardigden nogmaals dat ze zonder meer voor de toetreding van Griekenland, Spanje en Portugal waren, dat toekomstige uitbreidingen van de Gemeenschap gepaard zouden moeten gaan met een versterking van de besluitvormingsorganen en dat voor alles voorkomen moest worden dat de Gemeenschap de weg van de vrijhandelszone op zou gaan.
De resolutie die uiteindelijk op tafel kwam werd op de valreep door de CDA-„opperhorzel" A. Oostlander nog net acceptabel gemaakt.

In onderscheid met vele voorafgaande ontmoetingen van dit niveau kon vastgesteld worden dat de discussies zich afspeelden in het besef dat 1979 voor de Europese politiek een belangrijk jaar gaat worden. De zo vaak kenmerkende vrijblijvendheid van dergelijke bijeenkomsten was verdwenen. Er moeten straks spijkers met koppen worden geslagen.

WVEG

door: dr. K. de Vries, lid Eerste Kamer voor het CDA

Het letterwoord WVEG betekent: werkgemeenschap van Europese grensgebieden. Het betreft hier een vereniging van vertegenwoordigers van twaalf gebieden, waaronder vier Nederlandse: de Eems-Dollart regio, Twente, Oost-Gelderland en Limburg. Volgens paragraaf 2 van de statuten, die dateren van 21 juni 1977, stelt de WVEG zich ten doel:

1. **Uitwisseling van ervaringen tussen de grensgebieden ten einde uit de veelheid van grensoverschrijdende problemen de gemeenschappelijke belangen te formuleren en te coördineren.**
2. **Medewerking aan de oplossing van specifieke vraagstukken van de grensgebieden en steun aan bijzondere activiteiten.**
3. **De voorbereiding en uitvoering van gemeenschappelijke acties van de grensgebieden.**
4. **Behartiging van de gemeenschappelijke belangen der grensgebieden bij nationale en internationale overheden, instanties en instellingen.**

De zetel der vereniging is Bonn. Het bestuur bestaat uit zes personen; één daarvan is de heer J. E. Wouters te Maastricht. Voorzitter is de heer H. Gerlach (oud-lid van de Bondsdag en van het Europese parlement).
Op 26 mei j.l. heb ik een vergadering van de WVEG bijgewoond, die werd gehouden in het Palais du Luxembourg te Parijs, het gebouw van de Franse Senaat. Toen werd een „parlementair adviescollege" geïnstalleerd. Van de tot lid daarvan benoemde Nederlandse Eerste- en Tweede Kamerleden was ik de enige die – om in (Franse) stijl te blijven – „acte de présence" gaf.
De door West-Europa lopende grenzen zijn samen 9000 kilometer lang. Als men een strook van 20 kilometer aan weerszijden als grensgebied beschouwt, bedraagt de totale oppervlakte dus 360.000 vierkante kilometer, d.w.z. ruim tien maal de oppervlakte van Nederland.
In zijn openingsrede typeerde de voorzitter van de WVEG de grensgebieden als „vergessene Ecken". Deze kenmerken zich over het algemeen door een slechte infrastructuur, economische achterstand en hoge werkloosheid. Zal daar verbetering in komen, dan is samenwerking over de grenzen heen noodzakelijk. Culturele verwantschap, speciaal wat de taal betreft, kan daarbij stimulerend werken. Dat starre nationale grenzen worden doorbroken is ook van belang voor de Europese integratie.
Het is de WVEG (aldus nog steeds de heer Gerlach) begonnen om „Hilfe zur Selbsthilfe". Daarbij is ook de democratie gebaat. Nergens bestaat zo veel behoefte aan decentralisatie als in de grensgebieden; daar is immers de afstand tussen burgers en de centrale overheid het grootst.

Ik ben het met dit alles volkomen eens en zal dan ook graag als lid van het parlementair adviescollege een steentje bijdragen tot de verwezenlijking van het doel van de WEVG.

K. de Vries

Zonder program geen college van b. en w.

door: Wil van den Bos Czn.

Iedere commentator heeft zijn eigen kijk op en analyse van de verkiezingsuitslag van 31 mei. Wat men ook vindt, één ding is duidelijk. Namelijk dat het CDA heeft gewonnen en dat daarom die uitslag de gekozen CDA-raadsleden in elke gemeente een grote verplichting oplegt. De kiezers hebben hen de opdracht gegeven om het CDA-verkiezingsprogram zo goed mogelijk uit te voeren. Uitvoering daarvan zal veelal in samenwerking met andere partijen moeten geschieden.

De belangrijkste zorg voor de nieuw gekozen CDA-fracties is de voorbereiding van de verkiezing van de wethouders op de eerste dinsdag van september. Zo staat het in artikel 89 van de Gemeentewet.

Sinds 1973 propageert het CDA dat voor het opstellen van een beleidsprogram voor het nieuw te kiezen college van burgemeester en wethouders geen enkele partij bij voorbaat van de onderhandelingen mag worden uitgesloten. De belangrijkste functie van het beleidsprogram is zicht te krijgen op het te voeren beleid, een rangorde aan te brengen in de realisering van wensen en aan te geven wat het allemaal kost.

De op grond van dat beleidsprogram gekozen wethouders krijgen tot opdracht op basis daarvan de raad voorstellen te doen.

Waarom kiest het CDA voor de ogenschijnlijk a-politieke formule dat met alle politieke partijen gesproken moet worden? Leidt dit er niet tot dat de politieke verschillen worden verdoezeld?

Het antwoord op deze laatste vraag zou bevestigend kunnen zijn indien het CDA alleen maar zou streven naar afspiegelingscolleges zonder meer. Anders gezegd: naar colleges die een getrouwe zetelweergave zijn van de krachtsverhoudingen binnen de raad en niet meer. Maar zo is het niet:

Want het betrekken van alle fracties bij de onderhandelingen heeft te maken met de CDA-opvattingen over de lokale democratie. Omdat het college niet naar huis gestuurd kan worden en omdat de raad tussentijds niet ontbonden kan worden en derhalve de kiezers tussentijds niet om een nieuw mandaat gevraagd kan worden (volgens de wet) is het van belang vooraf alle fracties een kans te geven. Met deze opstelling distancieert het CDA zich uitdrukkelijk van het socialistisch streven om in die gemeenten waar men een meerderheid heeft al niet verder te praten met de andere fracties maar gewoon zelf het college te gaan bemannen.

Het CDA-standpunt betekent dus dat het college wordt gevormd door de fracties die het programmatisch met elkaar eens worden. Of men in het college komt hangt verder onder meer af van:

- de grootte van de fractie
- het hebben van geschikte kandidaten.

Met andere woorden, een programmatisch meerderheidscollege is dan ook steeds een reële kans.

Het bovenstaande kan als volgt worden samengevat: „Het te vormen college dient te worden samengesteld uit en door die partijen die, op basis van hun verkiezingsprogram overeenstemming hebben bereikt over het beleidsprogram in hoofdzaken van het college en wel in evenredigheid met het aantal bezette zetels in de nieuw gekozen raad en uiteraard rekening houdend met de bestuurlijke kwaliteiten van de kandidaten die door de desbetreffende fracties naar voren worden gebracht" (punt 3 van de verklaring van het CDA-bestuur uit 1973).

BELEIDSPUNTEN

Hoewel uiteraard elke gemeente zijn eigen van andere gemeenten te onderscheiden specifieke problemen heeft zijn er toch wel een aantal programmapunten die in bijna elke gemeente om realisering vragen en dus een eigen benadering van het CDA vereisen. Het CDA zal ervoor moeten zorgen dat in elk beleidsprogram de volgende zaken tot een oplossing worden gebracht:

- het aanstellen van „vertrouwensmensen" die mensen met hun problemen kunnen helpen (denk bijvoorbeeld aan de geïsoleerde positie van veel buitenlandse werknemers);
- het toegankelijk maken voor mindervaliden van bioskopen, postkantoren, telefooncellen en huizen
- het toegankelijk maken voor mindervaliden van vervoersgelegenheden
- het toegankelijk maken van de leef- en woonsituatie voor minder-validen (lage stoepen, het produceren van geluid door verkeerslichten voor blinden enz. enz.)
- het maken van verkeersveiligheidsplannen met daarin een scheiding tussen het sterke en zwakke verkeer.
- het zuiniger gebruik van ruimte en grondstoffen (isolatie, stadsverwarming, hergebruik van afval enz.).
- het zoveel mogelijk bevorderen van het openbaar vervoer.
- het er voor zorgen dat de tarieven van de nutsbedrijven tot een zuiniger gebruik leiden.
- het gelijkelijk behandelen van het openbaar en bijzonder onderwijs.
- het voorkomen van het openbreken van levensbeschouwelijke welzijnsinstellingen
- het „openbaar vervoer bevorderend" situeren van wijken
- het betrachten van terughoudendheid bij de verkoop van woningwetwoningen

Het is bekend dat als het om welzijnszaken gaat, de PvdA en VVD even dicht bij elkaar staan en samen even ver van het CDA af.

PROGRAMMATISCHE OVEREENSTEMMING

Zijn er door het CDA zowel met de PvdA als met de VVD echte en beleidsmatige compromissen denkbaar? Compromissen waarin het CDA-program op een aantal punten toch (wellicht stap voor stap) gerealiseerd kan worden? De programs die tot nu toe binnen het CDA zijn gepubliceerd („Niet bij brood alleen" en het „Model gemeente- en provincieprogram") laten meer overeenkomsten met de PvdA zien dan met de VVD. Aan de andere kant is er met liberalen soms beter samen te werken. Komt dat omdat liberalen gemakkelijker tot compromissen zijn te bewegen? Ook tot compromissen die ver van het eigen liberaal program afstaan?

Het CDA zal er zoals gezegd, naar moeten streven om zoveel mogelijk aanwezige knelpunten in het beleidsprogram tot een oplossing te brengen. Dat deze problemen worden opgelost is veel belangrijker dan de vraag met wie. Het onopgelost laten van problemen en het betitelen van een aantal problemen tot vrije kwesties dient zoveel mogelijk vermeden te worden. Gelet op de verkiezingsuitslag in de meeste gemeenten kan het CDA met opgeheven hoofd een harde onderhandelingspartner voor anderen zijn.

Overeenstemming zal ook moeten worden bereikt over de noodzaak van een financiële vertaling van het beleidsprogram.

WETHOUDERSVERKIEZING

Het resultaat van de onderhandelingen tussen de fracties is dat er een beleidsprogram voor de komende vier jaar wordt vastgesteld. Daarnaast zal ook uit de onderhandelingen moeten voortvloeien de verdeling en de inhoud van de portefeuilles van de nieuwe collegeleden. Het moet niet zo zijn dat begin september het college nadat het is verkozen meedeelt welke wethouder welke portefeuille gaat beheren. Nee, de verkiezing van de wethouders door de gemeenteraad houdt tevens in de verdeling van de portefeuilles over de diverse collegeleden en de inhoud daarvan. Want de portefeuilleverdeling en de inhoud daarvan is onlosmakelijk verbonden met de uitvoering van het beleidsprogram. De positie van de burgemeester blijft daarbij moeilijk.

Indien de wethouders een volledige dagtaak hebben is het vanwege de niet-partijpolitieke gebondenheid van de burgemeester en vanwege het feit dat hij geen verantwoordingen hoeft af te leggen voor de kiezers, aanbevelenswaardig dat hij alleen die taken behartigt die hem door hoger gezag worden gegeven. Voor de gekozen wethouders blijft de rest over. Wel zou de burgemeester als voorzitter van zowel de raad als het college de belangrijkste coördinerende taak dienen te vervullen hetgeen onder meer betekent dat hij erop toeziet dat het gemeentelijk beleid zich ontwikkelt volgens het opgestelde beleidsprogram. In die gemeenten waar de wethouders een deeldagtaak aan het wethoudersschap hebben zal vaak de invloed van de burgemeester naar verhouding groter zijn. De raad ontkomt er in dat geval niet aan dat ook de burgemeester een politieke portefeuille toebedeeld krijgt. In dergelijke gemeenten is de burgemeester politiek gezien dan wel veel kwetsbaarder dan in die gemeenten waar er een college is met „volledige dagtakers".

In welke gemeente de burgemeester ook verkeert, ook voor hem geldt artikel 129 van de Gemeentewet, dat handelt over de verantwoordingsplicht aan de raad door de leden van het college als totaliteit en door de leden afzonderlijk. Dit geldt ook ten aanzien van de burgemeester (lid 2).

Het behoeft geen betoog dat de burgemeester hoeveel hij een niet-partij-politiek verantwoordelijke gemeentebestuur is zijn medewerking zal verlenen aan een royale uitvoering van het door de raad opgestelde beleidsprogram.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs *f* 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

Boeiende opstellen over 70-jarige CHU in CH-Tijdschrift

Dezer dagen is het CH-Tijdschrift verschenen met een dubbele aflevering, gewijd aan het 70-jarig bestaan van de CHU.
Auteurs zowel van binnen als buiten de Uniekring hebben met hun bijdragen voor een rijk gevarieerde inhoud gezorgd.

Het nummer wordt geopend met een beschouwing van **mr. dr. J. van Bruggen** over de CHU vóór de oorlog.

De auteur wijst op de betekenis van de Vrije A.R. (Lohman); de CH-Kiezersbond (De Visser) en de Friese CH (Hoedemaker en Schokking) voor het geestelijk klimaat in de CHU.

Sprekend over de organisatie van de Unie wijst hij op de betekenis van J. R. Snoeck Henkemans.

De financiën zijn aldus Van Bruggen gedurende vele jaren altijd de zwakke stee geweest in de CHU. Toen hij, vlak voor de oorlog, als penningmeester optrad, trof hij de volgende toestand aan. Er was *f* 10.000,- per jaar nodig. Aan afdrachten kwam *f* 7000,- binnen. Permanent was er een jaarlijkse tekort van *f* 3000,-. Om dit te dekken werd een beroep gedaan op drie gegoede Amsterdammers die samen het tekort voor hun rekening namen.

Na een beschouwing over de politieke opstelling van de CHU vóór de oorlog haalt dr. Van Bruggen herinneringen op aan het voormalig dagblad „De Nederlander", toen hij met onder andere Lieftinck, Van Walsum en prof. De Zwaan, deel uitmaakte van de redaktie.

„Nolens en de CHU" is het onderwerp van de bijdrage van **dr. J. P. Gribling.** De auteur promoveerde op een dissertatie over de R.K.-politicus P. Aalberse en werkt momenteel aan een biografie over Nolens.

Naast een beschouwing over de relatie tussen Lohman en de leidende R.K.-politici in die tijd – Schaepman en Nolens –; gaat de auteur uitvoerig in op de verwikkelingen die hebben geleid tot de Vaticaanscrisis in 1925.

Deze crisis ontstond toen de CHU steun verleende aan een amendement-Kersten gericht tegen de gelden voor het gezantschap bij het Vaticaan. Vervolgens is een artikel opgenomen van oud-ARP-senator en oud-hoofdredakteur van het „Friesch Dagblad", de heer **H. Algra.**

Hij schrijft onder meer over de relatie tussen ARP en CHU in Friesland. In 1913 – onder het districtenstelsel – was het deze provincie waar voor het eerst ARP en CHU elkaars kandidaten steunden. Hierdoor werden deze kandidaten reeds bij eerste stemming gekozen.

Algra herinnert voorts aan twee prominente CHU-senatoren. De Fries mr. R. Pollema en de markante „Einzelgänger" prof. F. C. Gerretson. In het bijzonder vermeldt hij de indruk die Gerretsons rede maakte in de senaat, op 22 maart 1955 over de instelling van de Raad voor de Kunst.

„Terugblik op de doorbraak" is de titel van de bijdrage van **mr. G. E. van Walsum.** De auteur is oud-secretaris van de CHU. Via de Nederlandse Volksbeweging ging hij in 1946 over naar de PvdA. Hij is thans partijloos.

Van Walsum beschrijft de wijzigingen die zich sinds 1945 hebben voltrokken in het denken over de relatie tussen geloof en politiek. Daarnaast geeft hij zijn visie op het CDA en de PvdA anno 1978.

De heer **R. Zegering Hadders,** oud-lid zowel van de Eerste als van de Tweede Kamer, voor de VVD, geeft vervolgens „Enkele indrukken van de CHU". De uitspraak „Moet dat nu zo?" van Tilanus sr. en de freules verzuchting „Het is gekkenwerk" passen zijns inziens typisch bij de sfeer van

vervolg op pagina 4

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is:
070-246791.

Open gesprek tussen Aantjes en (verdubbeld) CDA-bestuur

„Op verbreding van partij moet verdieping volgen"

Aantjes noemde 's middags de met het bestuur gevoerde open discussie „verrukkelijk". Omgekeerd verklaarde Beernink dat Aantjes „heel goed op dreef was geweest". „We dienen te staan achter het kabinetsbeleid waarvan Van Agt de exponent is en achter Aantjes, zoals die vanmiddag heeft gesproken," zei de CH-veteraan.
Zo'n complimentje heeft natuurlijk een dubbele bodem. Politieke vaklui genieten daarvan. „Fijn dat zelfs Beernink zegt achter Aantjes te staan," repliceerde Wim, „let wel: achter Aantjes zoals die vanmiddag gesproken heeft. Maar vanmiddag besprak ik uitsluitend de procedurele kaders van ons werk. Op de partijraden, waar Beernink me met iets minder instemming volgde, had ik het over de eigenlijke politieke inhoud van het CDA."

In ontspannen sfeer hebben de leden van het algemeen CDA-bestuur, „in verdubbelde samenstelling" zaterdag te Utrecht partij-politieke beleidsvragen besproken.
Er was (omdat minister Beelaerts van Blokland verstek moest laten gaan) een volle dag beschikbaar om met Wim Aantjes van gedachten te wisselen. Zo kon het gesprek goed tot zijn recht komen. Fractieleider en bestuursleden waren natuurlijk bovendien in een goede stemming vanwege de gunstige uitslag der raadsverkiezingen.
„De winst is voor een deel afkomstig van onze twee grote concurrenten: de PvdA en de VVD," zei Steenkamp in zijn openingswoord. „Het CDA heeft een eigen weg in de politiek gevonden." Steenkamp dankte voor de door het LCG en door duizenden in het land betoonde verkiezingsactiviteit. Ondanks het eigen karakter van raadsverkiezingen betekent de uitslag een ondersteuning, zowel voor het kabinetsbeleid onder Van Agt als voor het door Aantjes geleide fractie-beleid.
Staande „in de houten broek" van Hoog Brabant (een oud-reformatorische uitdrukking voor „preekstoel" naar Aantjes het katholieke bestuursdeel uitlegde) heeft de fractie-voorzitter een „preek" in zes punten gehouden. Hij stond achtereenvolgens stil bij:
1. de staten- en raadsverkiezingen;
2. fractie en kabinet;
3. verhouding regeringsfracties;
4. verhouding tot oppositie;
5. fractie intern en
6. positie en functie van het CDA.

VERKIEZINGSUITSLAGEN

Aantjes constateerde dat als landelijke trend bij de staten- en raadsverkiezingen de politieke keus meer op de voorgrond is gekomen. Den Uyl heeft ondervonden hoe riskant het is als de keus tezeer op emoties wordt gebaseerd. Het effect voor de PvdA liep terug toen Den Uyl niet meer op de lijsten voorkwam. Je moet over de uitslag wel erg teleurgesteld zijn, wanneer je deze weer aan „de slechte opkomst" van de kiezers wijt. Volgens Aantjes krijgen de mensen genoeg van de meerderheidsstrategie van de PvdA en de wijze waarop zij met coalitiegenoten pleegt om te gaan. Ook na de raadsverkiezingen zal de bereidheid aanwezig moeten zijn om met andere democratische partijen samen te werken. Die les heeft de PvdA blijkbaar nog steeds niet geleerd. Het CDA dient er in elke gemeente echter blijk van te geven die les wèl ter harte te willen nemen.
Wat de VVD betreft: er was een te grote tegenstelling tussen haar optreden voor en na de verkiezingen. Als oppositie toonde zij te weinig oog voor de smalle marges welke de praktijk open laat. Een partij moet in elke positie zichzelf blijven. De nieuwe regeringscoalitie heeft van de kiezers een duidelijke kans gekregen, maar deze moet nog verdiend worden. Daarom mogen we maar één dag blij zijn met de verkiezingsuitslag. De verkregen breedte-investering moet in diepte-investering worden omgezet.

Winst-maken is makkelijker dan winst omzetten in beleid. Ook zal het CDA voortaan in elke gemeente aan verkiezingen moeten deelnemen, ook al zou daarmee ergens enig risico worden genomen.

FRACTIE EN KABINET

Het leek Aantjes duidelijk dat we een parlementair kabinet hebben. Maar wat betekent dat nu? Niet dat de fractie heeft uit te voeren wat het kabinet beslist. Evenmin dat het kabinet maar heeft te doen wat de fractie (zo al niet: in opdracht van de partij) voorschrijft. Ook bij een parlementair kabinet moet het „dualisme" kunnen functioneren, dat wil zeggen dat fractie en kabinet eigen verantwoordelijkheid dragen voor de homogeniteit van het regeringsbeleid.

Daarvoor is nodig dat gemaakte afspraken worden nagekomen, dat beide eigen verantwoordelijkheid ten volle aanvaarden en er wederzijds vertrouwen bestaat. Spanningen die bij deze dualistische samenwerking kunnen ontstaan moeten door intensief overleg worden overwonnen. Zulk overleg tussen bewindslieden, fractie en partijbestuur vindt nu regelmatig plaats.
Ook daarom zeide Aantjes diep gekwetst te zijn door een kranteartikel van Duynstee, als zou er gekozen moeten worden tussen het CDA-Aantjes of het CDA-Van Agt.
Dat het CDA in het kabinet nu aan de gunstige kant van de 10-6 verhouding zit, wil niet zeggen dat deze verhouding moet worden uitgebuit. Dat heeft het CDA het PvdA altijd juist verweten. Overigens moet wel worden bedacht dat die (toen voor het CDA ongunstige) verhouding in het kabinet-Den Uyl geen recht deed aan de verkiezingsuitslag. Bij het kabinet-Van Agt is dat exact wel het geval.

VERHOUDING TOT OPPOSITIE

De verhouding tot andere fracties besprekend pleitte Aantjes voor een evangelisch-politiek beraad. Daarbij zouden allen die zich bij hun politiek handelen door het evangelie aangesproken voelen, moeten worden betrokken, ongeacht voor welke partij zij gekozen hebben.

Aantjes bleek daarbij vooral, zij het niet alleen, aan leden van de PvdA te denken. Later, bij de discussie, werd er hem op gewezen dat bijvoorbeeld ook de VVD veel christenen telt. Aantjes zei daar niet aan te twijfelen maar hij heeft zelden gehoord dat deze hun politieke keus met een beroep op het evangelie motiveren. Dat is bij verscheiden PvdA-ers wel het geval. Ook zelfs, hoe vreemd het ook klinkt met sommige communisten.

Daartoe uitgelokt door een vraag van Van Leeuwen, voorzitter van de CHU, zei Aantjes later dat als het om sociale bewogenheid gaat, de PvdA naar zijn mening een betere antenne heeft voor de noden van mens. Als de geestelijke vrijheid werkelijk in gevaar zou komen, zou de VVD waarschijnlijk een betrouwbaarder bondgenoot zijn dan de socialisten. Overigens achtte Aantjes deze probleemstelling nog nauwelijks interessant. Het CDA vormt met de VVD op basis van wederzijdse loyaliteit een kabinet.

FRACTIE INTERN

Wat de interne positie van de fractie betreft zei Aantjes dat de samenwerking tot nu toe verrassend goed is. Over de door hem niet uitgevonden term „loyalisten" wordt alleen buiten de fractie om nog wat nagezeurd. Men kan de tegenstander nu beurtelings horen beweren dat Aantjes, mét de „loyalisten" er in de fractie onder door is gegaan, dan wel dat zij wanhopig vechten om in de fractie steeds te domineren. Er wordt in feite goed samengewerkt op basis van de gemaakte afspraken. Voor de fractie-voorzitter geldt dat er geregeerd moet kunnen worden. Daartoe is (ongeacht eigen structurele voorkeur) steun aan het kabinet nodig. Eigen fractie dient daarbij, in loyaliteit tegenover de coalitiegenoten, bijeen te worden gehouden. Belangrijk daarbij is dat de kiezer eerlijk over het standpunt van de fractie wordt voorgelicht.

POSITIE CDA

Tenslotte waarschuwde Aantjes om, uitgaande van de tegenwoordige coalitie, het volk niet in te delen in „natuurlijke vrienden" en „natuurlijke vijanden". We moeten niet iets (als bijvoorbeeld de noodzaak van beperking ook in de particuliere sector) gaan verloochenen omdat die noodzaak nu ook door Den Uyl is ontdekt. We moeten waken voor eigen identiteit. Loyaal aan de coalitie, zonder te vergeten dat onze identiteit niet identiek is aan de coalitie. We moeten ons zelf zijn ongeacht de coalitie waartoe we behoren.

POSITIE VAN AGT

In dit licht bezien zou de tegenwoordige positie van Van Agt enige spanning kunnen oproepen. Hij is eerste vertegenwoordiger van het coalitie-kabinet maar tevens (zij het nu op non-actief) exponent van het CDA.
Eigen herkenbaarheid kan de christendemocratie ook in Europees verband echter alleen redden.

Tijdens de discussie werd overigens bewondering uitgesproken voor de wijze waarop Van Agt, zonder zijn binding met het CDA een ogenblik te vergeten, het coalitie-kabinet leidt. „Van Agt zal het bij een volgende verkiezing ook weer goed doen," vond Beernink.
Bij de discussie werden verscheidene punten nog nader door Aantjes toegelicht. Ook zijn redevoering op de drie partijvergaderingen kwam daarbij ter sprake. Zo had het bij sommigen enige bevreemding gewekt dat Aantjes, op het moment dat in Zaïre doden vielen, de doeltreffendheid van ontwikkelingshulp aan Cuba had geprezen. Aantjes antwoordde dat hij kennelijk te veel als bekend heeft verondersteld. Hij benadrukte dat de ontwikkelingshulp niet naar het regime Fidel Castro gaat, doch naar Cubanen die in ziekenhuizen geholpen moeten worden. Vast staat dat dit geld dit doel volledig ten goede komt.
Overigens is Cuba niet het allerarmste land zodat het geld elders mogelijk harder nodig is.
Er werd op aangedrongen dat partij en fractie beter en vollediger voorlichting geven over het gevoerde beleid en daarbij ook naar een zo goed mogelijke coördinatie streven.
In zijn slotwoord deelde Steenkamp nog mede dat de AR-partij bij haar 100-jarig bestaan een geschrift hoopt uit te geven over het christen-democratisch denken. De wetenschappelijke instituten zijn voornemens, ter gelegenheid van de fusie van de partijen medio 1980 een bundel voor te bereiden die op een groot aantal deelterreinen van het in de AR-uitgave besproken onderwerp nader zal ingaan.

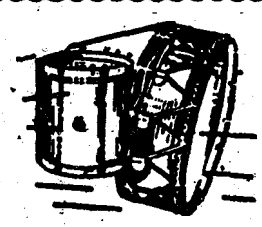

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Model gemeente- en provincie-programma

- Een solide handleiding voor de opstellers van CDA-programma's in provincies en gemeenten voor de verkiezingen in 1978.
- En tevens een onmisbare gids voor elk CDA-staten- en -raadslid, voor alle bestuurders, voor ambtenaren, voor het partijkader en voor geïnteresseerden.
- Een gids die in 240 punten, met toelichting en achtergrondinformatie, de christen-democratische weg wijst in de gemeentelijke en provinciale politiek. Alle beleidssectoren komen aan bod. Bovendien bevat deze omvangrijke brochure o.m. een hoofdstuk over collegevorming. Kortom, „verplichte" lectuur en een handig hulpmiddel voor elke bestuurder en voor belangstellenden - vier jaar lang.

Het modelprogram is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van de bestuurdersverenigingen en uitgegeven door de wetenschappelijke instituten binnen het CDA.

88 pag.; *f* 6,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. Savornin Lohmanstichting, Den Haag.

Vervolg van pagina 3

de Unie. Hij wijst er voorts onder meer op dat de spreiding van de Kamerleden over het land bij de CHU altijd voortreffelijk was.
De periode na de tweede wereldoorlog tot 1967 wordt behandeld door **ir. M. A. Geuze,** oud voorzitter van de CHU-Eerste Kamerfraktie.
De auteur geeft een boeiende beschrijving van de sfeer van synthese en verdraagzaamheid die de CHU in dit tijdvak typeerde. In zijn artikel besteedt ir. Geuze voorts aandacht aan diverse prominente CHU-politici onder wie dr. H. W. Tilanus; de oud-voorzitters van de CHU-senaatsfraktie mr. G. Kolff en mr. R. Pollema alsmede aan enkele oud bewindslieden als ir. C. Staf en mr. H. Mulderije.
Het nummer wordt besloten met een artikel van de oud CHU-voorzitter **mr. O. W. A. baron van Verschuer** over het „Het CDA en de CHU".
Op een beknopte, zeer heldere wijze, geeft hij een terugblik op de discussies rond de totstandkoming van het CDA en de stellingname van de CHU hierbij. Met name de grondslagdiscussie krijgt veel aandacht.
Met deze uitgave hebben het bestuur van de Lohmanstichting en de redaktie van het CH-Tijdschrift getracht een stuk geschiedenis van de Unie vast te leggen en daarnaast een blik naar de toekomst te richten.
Het is een uitgave geworden dat door de lezenswaardige bijdragen van de schrijvers niet alleen waard is door elk meelevend Unielid gelezen te worden. Het karakter van dit nummer maakt deze aflevering van het CH-Tijdschrift ons inziens tot een nummer om te bewaren.
Hoewel verschenen als dubbelnummer is het in feite een extra dubbele aflevering geworden. Deze uitgave beslaat 62 pagina's; een normale aflevering bevat 24 bladzijden.

Na de aankondiging van deze publikatie in „de Nederlander", enkele weken geleden, heeft reeds een groot aantal belangstellenden een exemplaar besteld. Zij kunnen zeer binnenkort de toezending van dit nummer verwachten.
Overige belangstellenden kunnen een exemplaar bestellen door overschrijving van *f* 5,- op giro 60.45.00 onder vermelding van „Jubileumnummer CH-Tijdschrift".

V. Sp.

Van Houwelingen bij de behandeling WIR

Kritiek op de bestaande economische ORDE

„Ondanks de nog steeds voortgaande technologische ontwikkeling is de ekonomische groei de afgelopen jaren teruggelopen. We spreken thans over verzadiging van de ekonomische krisis, de werkloosheid neemt toe, de wereldhandel stagneert. Gezien de problemen die zijn ontstaan, is het onjuist alleen de technologie de schuld te geven. Alles wijst erop dat we hebben te maken met een beheerscrisis".

Aldus Van Houwelingen namens de CDA-Tweede-Kamerfraktie in zijn bijdrage bij de behandeling van de WIR (Wet Investeringsrekening), die nog door oud-minister Lubbers was ingediend. Het gold toen als één van de vier hervormingsvoorstellen van het kabinet Den Uyl en werd door deze regering overgenomen. De bedoeling van dit wetsontwerp is een betere opzet van het fiscale instrumentarium ter stimulering van investeringen, die ons land aan meer arbeidsplaatsen moet helpen. Een fiscaal instrumentarium dat minder globaal, maar meer richtinggevend werkt als het om investeringen gaat. De WIR is tevens een uitvloeisel van de gedachte van selektieve groei: niet groei zonder meer is goed, maar economische groei die meer dan in het verleden rekening houdt met de kwaliteit van ons bestaan.

De gedachte van selektieve groei is het CDA op het lijf geschreven. Lubbers heeft een moedige poging ondernomen deze gedachte via de WIR in eerste instantie concreet te maken.

Kritisch

Als er sprake is van een beheerscrisis is er reden kritisch te staan tegenover de economische orde; aldus Van Houwelingen:
„Hierbij moet bedacht worden dat het vraagstuk van de ekonomische orde een onderdeel is van de maatschappelijke orde. Onze opvatting is dat de ekonomische ontwikkelingen en de ekonomische orde getoetst en genormeerd moeten worden aan normen, die buiten de ekonomische problematiek vallen. Immers de ekonomische bedrijvigheid en de struktuur waarbinnen zij plaatsvindt, ontlenen hun betekenis niet aan zichzelf, zij kunnen geen doel in zichzelf zijn. Vanuit ons uitgangspunt is het evangelische rentmeesterschap de normering voor al ons handelen.
Dit rentmeesterschap dwingt tot het aanvaarden van een verantwoordelijkheid voor een zorgvuldig beheer van onze schepping. Beheren dwingt tot een aktieve inzet, we mogen de ontwikkelingen niet zo maar op hun beloop laten. Als de bestaande ekonomische orde een zorgvuldig beheer in de weg staat dan zullen we niet mogen aarzelen vertrouwde strukturen af te breken en te streven naar vernieuwing."

Investeringen beïnvloeden

Voor een noodzakelijke verandering in onze ekonomische struktuur is beïnvloeding van de omvang en de richting van investeringsbeslissingen van belang. De moeilijke vraag blijft echter op welke wijze en door wie kan worden vastgesteld in welke richting en in welke omvang moet worden geïnvesteerd. Van Houwelingen:
„Tot nu toe is het vooral de markt als meest centrale beïnvloeder van onze ekonomische aktiviteiten. Er zijn zeker vele voordelen te noemen m.b.t. het funktioneren van het marktmechanisme. Het zwakke punt van de markt is evenwel haar beperkte reikwijdte. Voorzover de schaarste niet of niet nu gemeten kan worden, houdt de markt er geen rekening mee. Zij registreert eenvoudig niet de aspekten die niet in geld zijn uit te drukken maar die in de afweging wel degelijk aan bod behoren te komen, bijvoorbeeld overwegingen van solidariteit (dichtbij en veraf) en van het rentmeesterschap."
Van Houwelingen vervolgde:
„We zullen er niet aan kunnen ontkomen ook via de weg van de overheid konkrete maatregelen te nemen. Het gaat hierbij om de meest wezenlijke taak van de overheid. Een overheid mag immers de zaken niet op zijn beloop laten als door een onverantwoordelijk handelen de schepping en ook mensen worden bedreigd. Vanuit dit uitgangspunt aanvaarden we dan ook een aktief overheidsbeleid, als het gaat om fundamentele wijzigingen in onze ekonomische orde, dus ook t.a.v. beïnvloeding van investeringsbeslissingen.
Dit wil echter niet zeggen dat aan het overheidsoptreden geen grenzen zijn. Uitgangspunt moet blijven dat de overheid nimmer de volledige verantwoordelijkheid van mensen mag wegnemen. Het dragen van verantwoordelijkheid is immers een van de meest wezenlijke rechten van mensen. Het wegnemen van dit recht is juist een direkte aantasting van het mens zijn. Er is hier sprake van een duidelijke spanning tussen een te veel en te weinig.

Het is een belangrijke verantwoordelijkheid voor politieke partijen hierbij steeds een juist evenwicht te vinden afhankelijk van de gegeven situatie."

Samenhang

In zijn algemene benadering van de WIR had Van Houwelingen namens zijn fraktie er nog eens op gewezen dat iedereen het er wel over eens was dat bestrijding van de werkloosheid in ieder geval moet gebeuren via de weg van de matiging en via een krachtige ondersteuning van bedrijfsinvesteringen.

„Investeringsimpulsen zonder een concreet matigingsbeleid zullen zeker op langere termijn weinig effekt hebben op de werkgelegenheid, terwijl een redementsherstel als gevolg van een matigingsbeleid juist een positieve invloed zal hebben op de investeringsimpulsen en de werkgelegenheid". Van Houwelingen meende dat het economische draagvlak, zijnde onze industrie en ook de landbouw, versterkt moet worden. Maar je kunt je afvragen of die versterking van het economische draagvlak én het scheppen van arbeidsplaatsen toch niet meer met elkaar in direkte zin in overeenstemming te brengen zijn, zonder dat je kiest voor een onbeperkte economische groei: „Als CDA-fraktie willen wij uitdrukkelijk kiezen voor matiging in onze welvaart, zowel particulier als collectief. De toenemende welvaart heeft zeker welzijn gebracht, maar wij beseffen ook dat wij vooral de laatste jaren teveel in de ban van de welvaart zijn gekomen. De rekening wordt ons gepresenteerd, een devaluatie van menselijke waarden, de arbeid, de relatie tussen mensen onderling, de bedreiging van onze wereld door milieuvervuiling, de verspilling van grondstoffen en energie en niet in de laatste plaats het nog doen toenemen van welvaartsverschillen in de derde wereld."
Van Houwelingen meende verder dat juist weer de hoge welvaart een belangrijke oorzaak van de werkloosheid is: door de hoge loonkosten is de vervanging van arbeid door machines bevorderd. Hij vond dat in onze open economie het volstrekt onmogelijk is arbeidsintensieve activiteiten te stimuleren zonder dat er inkomensmatiging plaats vindt. „Dat tast het draagvlak aan, en levert qua saldo slechts verlies aan arbeidsplaatsen op", aldus de CDA-woordvoerder, en dus zag hij meer in het stimuleren van arbeidsintensieve activiteiten via de dienstensector.

CDA-winst op alle fronten

Cijferoefeningen bij de Raadsverkiezingen

door L. de Bruyn

In een commentaar op de uitslag van de Gemeenteraadsverkiezingen in 1962 (!) concludeerde Trouw dat de winst van de protestants christelijke partijen bij die gelegenheid te danken was aan hun onderlinge samenwerking en profeteerde dat juist in samenwerking kansen besloten lagen. Sinds 1974 is die voorspelling bewaarheid, althans voor het CDA.

Bij de Statenverkiezingen van 1974 stabiliseerde zich een aarzelend beginnend CDA na vele nederlagen van de samenstellende partijen. De Raadsverkiezingen in dat jaar lieten winst zien, voorzover een landelijke vergelijking gemaakt kon worden. Die stijgende lijn werd doorgetrokken bij de verkiezingen voor de Kamer vorig jaar evenals voor de Staten enkele maanden geleden. De slag om de samenstelling van 831 Gemeenteraden op 31 mei eindigde tenslotte meestal in stemmenwinst voor het CDA en vaak in uitbreiding van het zeteltal der CDA-fracties.

NATIONALE MAATSTAF

Interpretatie van de Raadsverkiezingen vraagt om een nationale maatstaf. Het CBS verschaft die door een uitgekiende ordening van de ruim 4600 lijsten die dit keer meedongen naar de kiezersgunst. Die categorisering is echter nog lang niet beschikbaar. Daarnaast selecteert het ANP gemeenten waarvan de uitslagen vergeleken kunnen worden met verkiezingen voor Staten en Kamer. Bij de Raadsverkiezingen van dit jaar kwamen er voor die vergelijking 169 gemeenten uit de bus, goed voor bijna 8 miljoen inwoners, gelijk aan 57% van de bevolking. Tussen haakjes: daaruit blijkt onder meer de schaalvergroting die de lokale politiek ondergaat; nog nooit kwamen zoveel gemeenten voor die vergelijking in aanmerking (1974: 62 gemeenten).
Deze 169 gemeenten zijn niet representatief voor het land, maar hun totale aantal cijfers laat wel een vergelijking in de tijd toe met de uitslagen in diezelfde gemeenten van nationale en provinciale verkiezingen. Vergeleken met de Statenuitslag 1978 zien we in deze gemeenten een forse groei van het CDA met 2,9% een bescheiden versterking met 0,3 à 0,7% van kleinere partijen ter linker zijde (D'66, PPR, PSP, CPN), een verlies van 1,5% voor de VVD en een teruggang met niet minder dan 5,8% voor de PvdA. Wie de verkiezingsuitslag op de TV gevolgd heeft, weet dat de CDA-winst zich niet beperkt tot de 169 nationaal-vergelijkbare gemeenten: nagenoeg geen uitslag kwam op 31 mei op het scherm of er werd winst voor het CDA gemeld.

Wanneer de uitslagen van de Raadsverkiezingen 1978 per gemeente beoordeeld worden aan de hand van de resultaten van de Raadsverkiezingen 1974, komt geen landelijke tendens te voorschijn, bij gebrek aan een nationale maatstaf. Dat kan wel bij een vergelijking tussen GR '78 en PS '78, gezien de uniforme tendens over alle provincies bij de jongste Statenverkiezingen (zie een analyse in Politiek Perspectief die dezer dagen verschijnt). Zelfs vergeleken met de voortreffelijke uitslag van die Statenverkiezingen blijkt het CDA voor de Gemeenteraden nog betere cijfers behaald te hebben. Van de 129 gemeenten in Groningen, Friesland en Drenthe zijn er 118 waarin een CDA-lijst gevoerd werd; in 95 van deze gemeenten verwierf het CDA een hoger stemmenpercentage dan bij de Staten! Zo werden er binnen Utrecht in 38 van de 48 gemeenten CDA-lijsten in de strijd geworpen, waarvan er 33 winst boekten t.o.v. de Statenverkiezingen. In de overige provincies vallen deze vergelijkingen minder sprekend uit, omdat daar nogal eens plaatselijke lijsten stemmen trekken die bij de Staten- of Kamerverkiezingen in groten getale naar het CDA gaan.

CDA-LIJSTEN IN OPMARS

Bij de vreugde over deze CDA-winst-op-alle-fronten viel bij sommigen ook teleurstelling te constateren over het feit dat nog niet in alle gemeenten met een CDA-lijst uitgekomen werd. De ANP-presentatie zou dat trouwens ook doen vergeten. Men heeft dan te weinig oog voor de stormachtige ontwikkeling; terwijl er in 1974 nog pas in 153 gemeenten de naam CDA gevoerd werd (eventueel in combinatie met andere namen), prijkte thans in 631 gemeenten het CDA op het stembiljet! Tegenover de 21 van de 131 Brabantse gemeenten die in 1974 een CDA-lijst kenden, stonden er nu 79!
Terwijl er bij de vorige raadsverkiezingen in die provincie slechts 18,6% van de stemmen aan een CDA-lijst gegeven werd en 2,5% aan een KVP/AR/CHU-lijst of combinaties daarvan, kwam ruim 45% toen nog steeds bij een plaatselijke „R.K."-lijst terecht! Voor Limburg lag dat laatste percentage in 1974 zelfs nog op 67,8%.
Overeenkomstige cijfers voor 1978 moeten door het CBS nog berekend worden, maar vast staat wel dat het proces van „volumegroei" van het CDA volop in gang en niet meer te stuiten is.

vervolg op pagina 6

Wetenschappelijk onderwijs 1978

Voortgaan in verscheidenheid

Door drs. M. Beinema, CDA-Tweede-Kamerlid

Vandaag de dag bevolken ruim 130.000 studenten onze universiteiten en hogescholen. Te verwachten valt dat er in 1990 zeker 200.000 studie-begerigen staan te dringen binnen dan wel buiten de poorten van onze universitaire instellingen.

Tussen hoop en vrees

Te verwachten en te hopen, omdat het een goede zaak is, als velen zich tot aan de in hen zelf gelegen grenzen willen ontwikkelen, en een nog betere zaak, als zij daarvoor de gelegenheid krijgen.
Te verwachten en te vrezen, omdat dringen binnen de universiteit geen beste en dringen voor de universiteit een slechte zaak is.
In die situatie mogen we niet afwachten, maar moeten we trachten wat gevreesd wordt te verkleinen, tot verdwijnen toe, en wat gehoopt wordt tot het uiterste te verwezenlijken.
In onze economische omstandigheden en vooruitzichten past tevredenheid als het wetenschappelijk onderwijs in de komende jaren het nu toegewezen deel van de totale rijksbegroting kan behouden. Onze universitaire instellingen zullen dan met hopelijk evenveel geld meer moeten gaan doen.
In twee fasen kan daaraan gewerkt worden: binnen de bestaande structuren en met wijziging daarvan.

Korte termijn

Binnen de bestaande structuren en binnen een gelijkblijvend budget zijn al een aantal middelen te noemen om de instellingen in staat te stellen meer studenten op te leiden op een wijze die verantwoord is, d.w.z. die hun voldoende onderwijs en begeleiding geeft.
Met deze formulering wijs ik het reactionaire streven af om in studierichtingen waarvoor een numerus-fixus overwogen wordt (bepaling van het maximum-aantal op te nemen studenten), zo veel studenten toe te laten dat niet alleen het aantal maar ook het percentage studie-stakers progressief stijgt.
Op enkele toen al maar nu nog meer voor-de-hand-liggende mogelijkheden tot verbetering werd door mij bij de vorige begrotingsbehandeling (januari 1977) gewezen: reallocatie van personeel; verdikking van onderwijsdichtheid; vergroting van arbeidsproductiviteit.
Deze barbaarse geheimtaal vergt een korte toelichting in onze moedertaal: studierichtingen die vollopen kunnen geholpen worden door daarheen arbeidsplaatsen uit rustiger vakgroepen over te hevelen (kan pas bij onststaan van vacatures); als er in studierichtingen per vijf of zes studenten één „opleider" werkzaam is, mag niet bij voorbaat uitgesloten worden geacht dat men daar ook best één op zeven of acht kan lopen; bij velen, ook bij mij, bestaat de stellige indruk dat er leden van het wetenschappelijk personeel zijn die bij het onderzoek plegen nog niet volledig het bij hun positie en salaris passende prestatieniveau hebben bereikt; is die indruk juist, dan kan ook op dat terrein met evenveel mensen – dat zijn niet per se dezelfde – meer gedaan worden.
Maar dergelijke verbeteringen kunnen voor een groot deel slechts langzaam doorgevoerd worden, want verworven rechten en vaste benoemingen moeten gerespecteerd worden. En ook op de langere duur zullen daarmee de universitaire instellingen niet kunnen vermijden dat voor een vrij groot aantal studierichtingen geschikt te achten gegadigden geweigerd moeten worden.

Herprogrammering

De toenemende toeloop van studenten vereist dat de universitaire wereld een verdergaande herstructurering ondergaat dan al voorzien was. Maar eerst moet de wel voorziene herprogrammering doorgang vinden.
In 1975 aanvaardden Tweede en Eerste Kamer een wetsontwerp tot wijziging van de wet op het wetenschappelijk onderwijs. Een belangrijke konsekwentie daarvan was, dat de universiteiten en hogescholen moesten bezien of, met behoud van het wetenschappelijk gehalte, de verschillende cursusduren van vijf of meer jaar tot vier jaar konden worden teruggebracht.
Dat proces is tot nog toe weinig succesvol verlopen. Van de oorzaken daarvan noem ik twee belangrijke: misplaatste solidariteit en gebrekkig inzicht op de post doctorale mogelijkheden.
De eerste, die te verwijten is, leidde ertoe, dat als bijv. de rechtenfaculteit te X. op een cursusduur van vier jaar uitkwam en die te Y. en Z. bij vijf jaar bleven steken, de fraaie plannen in X ijlings achterin een la geschoven werden en ook daar voor vijf jaar gekozen werd.
De tweede, die te billijken is, werkte zo, dat in de onzekerheid of en hoe voor verdere studie en specialisatie geschikte studenten na hun doctoraal-examen verder zouden kunnen gaan, onderdelen van de studie die gevoeglijk ná het doctoraal geplaatst konden worden, veiligheidshalve voor dat examen gezet werden, waardoor dan de beperking tot vier jaar niet meer haalbaar was.
Minister Pais huldigde nog in zijn nota „Enkele beschouwingen over de herprogrammering" de opvatting dat de regeling van het post-doctorale deel nog de tijd had, maar is daarvan in de begrotingsbehandeling gelukkig teruggekomen en heeft, met name op onze aandrang, toegezegd op dit punt snel meer duidelijkheid te zullen geven, ook financieel.
Als dat gebeurt lijkt mij de kans groot dat de universitaire instellingen die de herprogrammering nog niet zo voorbereid hebben als de wetgever bedoelde, de extra-termijn die de minister wil geven en waarin de beide Kamers wel zullen bewilligen, gaan gebruiken om voor het merendeel van de programma's op vier jaar uit te komen.
En ook dat kan ertoe bijdragen om met evenveel medewerkers en middelen iets meer studenten toe te laten.

Lange termijn

Maar ook die capaciteitswinst zal onvoldoende zijn om de volledige toeloop toe te laten.
Daarvoor is het nodig hoofdstromen deels af te leiden in richtingen, waar die afsplitsingen op ongelijke niveaus en over onderling verschillende afstanden verdergaan.
We houden dan voor velen een doctoraal-studie van zo mogelijk niet meer dan vier jaar. Daarenboven dient de gelegenheid gegeven te worden dat de wetenschappelijk meest-begaafden zich in post-doctorale studies verder ontplooien.
Te overwegen valt of de universiteiten en hogescholen daarnaast en daaronder voor hen die sneller de praktijk in willen en/of minder geschikt zijn de volle wetenschappelijke last van een doctoraal-opleiding te dragen, driejarige-opleidingen moeten inrichten.
Dat is eerder gedacht, eerder gedaan en in de vorm van het baccalaureaat mislukt. Maar de geschiedenis kent genoeg voorbeelden van omstandigheden en oplossingen die eerst niet en later wel op elkaar aansloten, om deze oplossing in de dwingende situatie waarin we verkeren nog eens te beproeven.
De hierboven uiterst schetsmatig aangeduide structuurwijzigingen sluiten aan bij wat door sommige – m.i. vooruitziende – betrokkenen in de universitaire wereld gedacht wordt (Brenninkmeijer, Brinkman, Leynse e.a.). Die aansluiting versterkt mijn overtuiging dat de voortgang van het W.O. (wetenschappelijk onderwijs) zich het best in die richting kan voltrekken.

H.B.O.-W.O.

Zeker moet ook de wisselwerking intensiever worden, ook wat studenten betreft, tussen de universitaire instellingen en de Hogere Beroepsopleidingen (Hogere Technische Scholen, Hoger Economisch en Administratief Onderwijs enz.). Ook dat kan binnen de financiële perken verruiming van capaciteit geven, doordat de hogere beroepsopleidingen in een aantal gevallen minder duur zijn dan de vergelijkbare studierichtingen in het W.O.
Het is echter noodzakelijk erop te wijzen dat het HBO (hoger beroeps onderwijs) in veel opzichten onder het W.O. Ook bij de Hogere Beroepsopleidingen bestaan – en bestonden al eerder dan in het W.O. – studentenstops, die echter nooit zo algemeen de aandacht trokken. Die problematiek moet derhalve over de volle breedte van het Hoger Onderwijs (W.O. H.B.O.) opgelost worden.

Bijsturen

Bij een dergelijk gevarieerd stelsel van W.O. en H.B.O.-opleidingen is het, meer nog dan nu eigenlijk al het geval is, gewenst dat er in het systeem bijsturingsmechanismen zijn opgenomen om de kans te vergroten dat de student in zijn studieloopbaan die route volgt, waarvoor hij – en die dus voor hem – het meest geschikt is. Ik kom op zo'n (verwijzende) selectie nog terug als minister Pais zijn uitgewerkte ideeën daarover publiek heeft gemaakt.
Het CDA-programma vraagt om een integraal inkomensbeleid, met name dus ook voor die groepen die niet onder een C.A.O. vallen. Dat we zo'n beleid niet kuhnen missen als we belangrijke problemen zo goed mogelijk willen oplossen, geldt voor vele sectoren, ook voor de gewenste spreiding van de studenten over het Hoger Onderwijs-terrein.
Wie een gezocht beroep of een begeerde functie kan bereiken langs studiewegen, die in lengte en van niveau verschillen, zal van nature geneigd zijn om financiële overwegingen het zwaarst te laten wegen, zo lang aan het eind van de langere en „hogere" studieweg een veel hoger salaris lokt dan na het volgen van een andere studieweg te behalen is.
We moeten streven naar het ideaal dat een bepaalde studie vooral gekozen wordt vanwege de aard van het werk en de verantwoordelijkheid die daarna te verwachten zijn. Wanneer studiemotiveringen gezuiverd zijn van oneigenlijke elementen als niet-te-rechtvaardigen inkomensverschillen, zal de selectie binnen en eventueel voorafgaand aan het Hoger Onderwijs een aangenamer en natuurlijker verloop hebben dan nu het geval is.

Vervolg van pagina 5

OPKOMST EN POLITISERING

De PvdA heeft het laatste jaar de gewoonte tegenvallende verkiezingsuitslagen te wijten aan een lage opkomst. Een onzindelijke redenering: niet gaan stemmen is geen gevolg van een a-politiek iets als een besmettelijke ziekte; thuisblijven bij verkiezingen is een politieke daad.

Wanneer een partij haar reserve-troepen put uit politiek minder geïnteresseerden, moet ze problemen bij de mobilisatie van die kiezers niet aanvoeren ter verontschuldiging van nederlagen. De enige soliede politieke reactie is de eigen legers echt te mobiliseren. De opkomst bij deze Raadsverkiezingen was trouwens groter dan in voorgaande jaren, sinds de opheffing van de opkomstplicht: 1970: 66,6%; 1974: 68,7%; 1978: 73,3%. Juist als bij de Statenverkiezingen is hier een opgaande lijn te zien. In zoverre zou – volgens de verwachtingen van links – de PvdA winst hebben moeten boeken in plaats van gelijk te blijven ten opzichte van 1974.

Overigens blijkt de opkomst eng verbonden met de urbanisatiegraad; een gegeven dat bij elke verkiezing optreedt en waarbij steeds blijkt dat de opkomst bij Raadsverkiezingen – over het gehele land te zamen genomen – lager is dan bij Statenverkiezingen, die op hun beurt weer minder participatie te zien geven dan Kamerverkiezingen. Het regelmatige patroon wordt gedemonstreerd in de tabel.

Interessant is te vermelden dat in de kleinste gemeenten de opkomst bij deze Raadsverkiezingen zeer hoog is. Bij 30 Brabantse gemeenten, waar alleen plaatselijke lijsten fungeerden, varieerde de opkomst tussen 83,6 en 94,5%. De Raadsverkiezingen trokken bij elk van deze gemeenten meer mensen naar de stembus dan de Statenverkiezingen in diezelfde plaatsen; dit in tegenstelling tot de landelijke tendens.
Het verschil in politieke participatie naar urbanisatiegraad is één groot pleidooi voor kleinschaligheid en decentralisatie.

NATUURWETTEN . . .

Tenslotte nog een opmerking over de relatie tussen uitslagen voor Raads-, Staten- en Kamerverkiezingen. Het is goed dat de VVD èn de oppositie denkt dat dit kabinet het aanschijn der aarde kan vernieuwen.

Men overschat Van Agt echter, wanneer hij in staat geacht wordt natuurwetten naar zijn hand te zetten. Trends van Kamer- en Statenverkiezingen hoeven zich niet voort te zetten naar de Raadsverkiezingen, zoals mevrouw Van Someren en Den Uyl veronderstellen. In 1974 gebeurde het omgekeerde: winst van de VVD en van de progressieve partijen 1972 (Kamer)–1974 (Staten) veranderde in verlies bij de vergelijking tussen Staten- en Raadsverkiezingen in 1974. Zowel VVD als PvdA worden gewoon gecontronteerd met het feit dat het CDA wortel geschoten heeft ook buiten het trouw gebleven electoraat van de christen-democratische partijen. Dat snijdt in eigen vlees en dat is kennelijk wennen.
Over wennen gesproken: het samenstellen van een Raad via verkiezingen lijkt zo'n vanzelfsprekendheid te zijn geworden dat men schampert op Stevensweert waar de kiezers niet méér kandidaten voor de Raad stelden dan er Raadsleden gekozen konden worden, zodat verkiezingen overbodig werden. Pas 25 jaar geleden waren er liefst 32 gemeenten die zich aldus van hun vroede vaderen voorzagen. Toch een natuurwet van de vooruitgang?

OPKOMST NAAR URBANISATIEGRAAD

(alle gemeenten tezamen)

	GR'74	PS'78	GR'78
plattelandsgemeenten	77,7%	84,9%	82,1%
verstedelijkte plattel. gem.	75,3%	81,0%	79,4%
forensengemeenten	72,1%	81,9%	75,9%
steden tot 100.000 inw.	67,4%	78,7%	71,9%
grote steden	60,8%	74,4%	65,1%
Nederland	68,8%	79,1%	

73,3%

Drie partijraden akkoord met route naar fusie

Premier Van Agt op bezoek bij 70-jarige CH-Unie

Onderschat niet de moeite waarmee verwoede CDA-ers (van welke herkomst dan ook) zich zo'n dag aan de plaatselijke verkiezingsstrijd moesten ontworstelen. Goed – aangenomen mag worden dat de strijders, gesterkt door redevoeringen en resoluties, met frisse moed aan het front zijn teruggekeerd. Maar het verkiezingswerk lag die dag dan toch maar stil. „Kunnen die partij-vergaderingen niet beter buiten de verkiezingsperiode worden gehouden?" werd in Hoogeveen gevraagd. Dat kon niet worden beloofd. Grote congressen worden maanden tevoren voorbereid. Bovendien: een wapenschouw plus wat extra publiciteit zijn met het oog op naderende verkiezingen ook nooit weg.

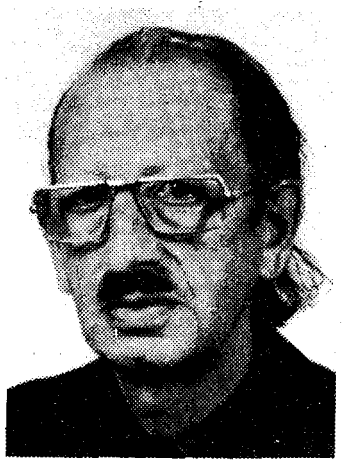

door G. J. Brinkman

Fusieroute vastgesteld

Het feit dat de drie partijen nog eigen vergaderingen houden betekent niet dat daar alies gewoon doorgaat, als bestond er geen CDA. In „De Tamboer" (Hoogeveen) overstemde het groen der CDA-affiches het enkelvoudig AR-embleem volledig. Afgaande op de krantenfoto stond „Musis Sacrum" (Arnhem) overwegend in het teken van CH-biljetten. Maar de Unie vierde dan ook haar zeventigste verjaardag. Ter ere daarvan had zij die dag minister-president Van Agt op bezoek. Zinspelend op een der vele annecdotes van freule Wttewaal van Stoetwegen (de bijna legendarische CH-politica) zei Van Agt de jarige Unie graag een heel grote kaas cadeau te hebben gedaan. Helaas: de kaas is op. De nationale welvaart zal minder kunnen groeien dan we gewend waren. Van Agt verklaarde de indruk te hebben dat het Nederlandse volk best bereid is de consequenties van die harde waarheid te aanvaarden.

Toch had de minister-president nog een brokje kaas voor de ch-vuistjes. Hij zei de ervaring te hebben opgedaan dat Unieleden ontvankelijk zijn voor de opvatting van anderen. Die eigenschap zag hij graag als erfgoed van de Unie in het CDA ingebracht.

Natuurlijk kreeg de Unie die dag meer vriendelijke woorden te horen. Het gebruikelijke: „en nog vele jaren" bleef echter achterwege. De drie partijen zijn, heel geleidelijk maar zeer doelbewust, het einde van haar zelfstandig bestaan aan het voorbereiden. De drie partij-vergaderingen werd nu gevraagd de uitgestippelde route naar volledige fusie goed te keuren. Dat is zowel in Breda, in Arnhem als in Hoogeveen zonder veel discussie geschied. Wel gebruikten sommigen de gelegenheid om het CDA-in-opbouw nog eens een welgemeend advies mee te geven. De Boer (AR) benadrukte dat het CDA een politieke beweging is, waarin het politiek denken doorslaggevend is bij standpunt-bepaling. In de KVP-vergadering werd zowel op meer spoed als op meer bedachtzaamheid bij het voltrekken van fusie gemaand. En voorzitter Van Leeuwen (CH) legde er de nadruk op dat er nog heel wat gebeuren moet voor definitief tot fusie kan worden besloten": duidelijke grondslag, politieke homogeniteit, eerlijke statuten, vastlegging op een parlementaire democratie onder het Huis van Oranje".

De route van federatie naar fusie is nu vastgesteld. De leden (en dat geldt voor alle drie partijen) krijgen nog alle gelegenheid zich voor of tegen het op-marcheren uit te spreken.

Zelfde rede

De vraag is al gesteld of de afzonderlijke partijen zich nog wel met politieke beleids-vraagstukken moeten bezighouden. De parlementaire fracties zijn immers al in één CDA-verband saamgesmolten en partij-fusie ligt in het verschiet. In zoverre hebben mensen die dit standpunt delen al hun zin gekregen dat Aantjes als voorzitter van de CDA-Tweede-Kamerfractie op elk van de drie partij-vergaderingen dezelfde politieke rede hield. Op de CH-vergadering voerde de voorzitter van de CDA-Eerste-Kamerfractie, prof. dr. J. W. van Hulst het woord en de vice-voorzitter van de CDA-Tweede-Kamerfractie, dr. R. Lubbers beantwoordde in Breda vragen ten aanzien van het politiek beleid gesteld.

Als hoogleraar in de pedagogiek protesteerde prof. Van Hulst scherp tegen een uiting van de liberaal Nypels dat een kind zelf in volle vrijheid moet kunnen beslissen of het al dan niet een seksuele relatie met een meerderjarige aan wil gaan. Ook de Haagse procureur mr. P. Bos vond dat de wet op de pedofilie maar moest worden gewijzigd.

„Het probleem waar het om gaat mag niet worden verdonkeremaand", zei Van Hulst", „maar indien dergelijke tendensen in de wet worden geconcretiseerd zal het schoolkind niet meer veilig zijn. De school is geen tuin der lusten". In verband met de moord op Aldo Moro zei Van Hulst dat aan het terrorisme elke politieke status moet worden ontzegd. Een gevluchte terrorist mag onder geen beding ergens politiek asiel kunnen krijgen. Heeft hij dan geen rechten? „Stellig. Hij heeft al die rechten welke het wetboek van strafrecht aan een moordenaar toekent. Dat moet hem en ons genoeg zijn".

E.D.U.

Op elk van de drie partij-vergaderingen is aandacht besteed aan de problematiek rond de onlangs opgerichte Europese Democratische Unie. Deze Unie is tot stand gekomen na intensief overleg tussen een aantal behoudende Europese partijen. Het probleem voor ons is gelegen in het feit dat aan die EDU ook christen-democratische partijen (CDU/CSU) meedoen, die al een politiek verband zijn aangegaan met de Europese Volkspartij. Deze partij verenigt de christen-democraten binnen de EG in zich en gaat als EVP de komende verkiezingsstrijd in. Algemeen was de mening dat het karakter van de EDU – een samengaan van conservatieve en rechtse krachten in Europa als tegenwicht tegen het socialisme – niet toelaat dat zich christelijk noemende partijen daaraan deelnemen. Althans niet zolang ze ook lid van de EVP zijn. De handelwijze van de CDU/CSU-politici – zelf initiatiefnemers – werd volstrekt in strijd geacht met wat de overige zes leden van de EVP als geloofwaardig christen-democratisch optreden zien.

De KVP-jongeren hebben in Breda het partijbestuur per motie gevraagd aan deze verontrustende situatie bijzondere aandacht te geven.

Gespreksgroepen

Het bijzondere van de AR-partijraad in Hoogeveen was vooral dat groepsgewijze drie actueel-politieke vraagstukken in bespreking werden genomen. In verschillende plaatsen hadden werkgroepen zich respectievelijk beziggehouden met „Vrede en veiligheid" (de neutronengranaat), „Ethnische minderheden" (positie der Zuidmolukkers) en „Huwelijk en andere samenlevingsvormen". Over elk van deze onderwerpen waren door de werkgroepen doorwrochte rapporten uitgebracht. Over het bewapeningsvraagstukken de „andere samenleving vormen" lag een ontwerpresolutie van het dagelijks bestuur op tafel. Ten aanzien van het Zuid-Molukkenvraagstuk werd een aparte partijconferentie in het vooruitzicht gesteld. Met grote meerderheid sprak de AR-partijraad zich uit tegen de productie van de neutronenbom. Een ingediend amendement om „voorlopig" niet tot productie over te gaan werd met 84-27 stemmen verworpen. De resolutie inzake „andere samenlevingsvormen" had vooral tot doel uit te spreken dat, zoals voorzitter De Boer in zijn openingswoord zei, onze waardering voor het gezin er niet toe mag leiden dat zij die niet konden of willen huwen, door een samenleving als tweederangsmensen worden gezien.

Bestaande onbillijkheden dienen uit de wet te verdwijnen. In een nieuwe wetgeving moeten zowel voor het huwelijks- of gezinsverband als voor partners van een andersoortige relatie onbillijkheden worden voorkomen. Het verwijt dat de afzonderlijke partijen zich niet meer met dergelijke politieke vraagstukken moeten bezighouden omdat het CDA dat nu moet doen, acht de AR-partijsecretaris, Dick Corporaal onjuist. In Nederlandse Gedachten zegt hij: „De politieke discussie dient in de partijen volop aan de gang te blijven en de resultaten daarvan moeten in het CDA aan de orde worden gesteld". Over de hier genoemde onderwerpen is in Hoogeveeen in ieder het geval het laatste woord nog niet gesproken.

Verstandig blij zijn CDA steeds sterker

Het CDA heeft opnieuw gewonnen. De christen-democraten hebben een derde stembusoverwinning op rij geboekt. De neergaande lijn van het begin van de jaren zeventig voor de drie partijen in het CDA tezamen is definitief omgebogen.

Door F.J. van der Heijden

Vergelijkingen op basis van cijfers voor de Tweede-Kamerverkiezingen in mei 1977, statenverkiezingen eind maart van dit jaar en de raadsverkiezingen nu zijn moeilijk omdat de landelijke en plaatselijke omstandigheden niet goed op een noemer terug te voeren zijn. De tendens van de verkiezingen is duidelijk. Het CDA is sterker geworden. De kiezers hebben deze politieke stroming nu volledig erkend. Zij hebben de christen-democratische partijvorming ook herkend als een politieke stroming, die grote betekenis heeft en veel kan doen.
Hoewel het bij raadsverkiezingen in de eerste plaats gaat om het samenstellen van de gemeentelijke besturen – en dat de keuze van de kiezer sterk beïnvloedt – kan niet ontkend worden dat de landelijke politieke voorkeur een rol speelt. Dat geldt zeker voor de dicht bevolkte stedelijke gebieden. In dit licht bezien is het ongetwijfeld zo dat de raadsverkiezingen voor de christen-democraten niet gemakkelijk zijn geweest. Het was voor de kiezers geen geheim, dat een reusachtige ombuigingsoperatie voor de deur staat, die de stijging van de overheidsuitgaven moet terugschroeven ten gunste van het behoud van de huidige arbeidsplaatsen en het scheppen van nieuwe.

Moed beloond

Op zijn voorzichtigst gezegd heeft de schaduw van de ombuigingsoperatie de resultaten voor.de christen-democraten niet nadelig beïnvloed. Of om met de voorzitter van het CDA Piet Steenkamp te spreken: „de kiezers hebben de moed van het CDA om in te grijpen beloond. *Evenzeer is echter de reactie van minister-president Van Agt – vanuit Washington – op zijn plaats: „Wij moeten niet al te trots zijn op de uitslag als de opkomst zo laag is geweest. Bij een opkomst van 8 procent meer (om op het percentage van de statenverkiezingen 1978 uit te komen) zou de partij van de arbeid het inderdaad wel iets beter gedaan hebben. Hoeveel beter is inderdaad de vraag. De opmerking van de oppositieleider Den Uyl typeert het probleem van de socialisten: „het verschil tussen de staten – en raadsverkiezingen is wel groter dan wij hadden verwacht".*
Het is moeilijk een verklaring te vinden voor het feit, dat de regeringspartij CDA wint en de regeringspartij VVD verliest, terwijl ook de enige oppositiepartij van werkelijke betekenis eveneens verliest. De verklaring moet in meer richtingen gezocht worden. VVD-leider Rietkerk heeft gelijk wanneer hij denkt dat de VVD weer stemmen bij het CDA heeft moeten inleveren. Maar ook denkbaar is dat het VVD-imago zoals Wiegel dat heeft ontwikkeld meer stemmen oplevert dan het beeld van de huidige VVD als drager van verantwoordelijkheid voor het regeringsbeleid. Het probleem van mevrouw Haya van Someren, die voor de televisie wanhopig trachtte te formuleren dat de VVD meer eigen identiteit moet ontwikkelen zonder het CDA van zich af te drijven, laat zich dan ook denken. Misschien wel met de sympathie voor de kansloze.
Het verlies van de PvdA heeft ook te maken met het doordrammen en gelijk willen hebben van de socialisten, waarin veel kiezers niet meer zo geloven en waarvan zij de negatieve effecten ook gezien hebben. Zover het om nationale tendensen gaat zou de opstelling van Terlouw (zakelijk met zorg voor de democratie) zijn partij wel eens dat kleine schepje er boven op bezorgd kunnen hebben, waarmee de lokale lijsten zo goed voor de dag zijn gekomen. Een politiek leerzaam feit. Verder sprekend over de uitslag van de raadsverkiezingen vallen een paar dingen op. In Brabant en Limburg hebben de plaatselijke lijsten van het CDA meer gewonnen dan het geval is geweest in de randstad. En dat terwijl juist de PvdA deze provincies tot potentiële wingewesten had verklaard en meende – zelfs nog op grond van de statenverkiezingen – hier en daar de bordjes aanzienlijk te kunnen verhangen. De socialisten zijn bedrogen uitgekomen, niet in de laatste plaats trouwens dankzij uiterst actieve campagnes van het CDA zelf.

Meerderheidscolleges

Er valt nog iets op. In veel gemeenten, waar de socialisten al langere tijd bevlogen waren geraakt van het fenomeen links meerderheidscollege (alle wethouders zetels in handen van bestuurders met een linkse signatuur), zullen zij stappen terug moeten doen. In enkele gevallen zou een dergelijke collegevorming nog wel lukken (Zaanstad, Groningen, Schiedam) maar dan moet alle hens aan dek of om het politiek te zeggen: dan moeten linkse splinterpartijen in de samenwerking zwaar overgewaardeerd worden. Rotterdam is voor de socialisten de gunstige uitzondering. In de Maasstad – het grootste socialistische bolwerk van het land – heeft de PvdA niemand nodig. (Maar in Rijnmond, waar verkiezingen waren voor het openbaar lichaam Rijnmond is een dergelijke gerieflijke basis al niet bereikt).
In een aantal gemeenten heeft D'66 een hoogst interessante wippositie gekregen. Met de democraten zou er nog wel zoiets als een links meerderheidscollege te maken zijn (voorbeelden zijn Leiden, Vlaardingen, Rijnmond eventueel), maar D'66 heeft bij tal van gelegenheden laten blijken een dergelijke verbuiging van de democratie niet op prijs te stellen. In feite hebben de raadsverkiezingen opgeleverd dat het linkse meerderheidscollege alleen nog bij uitzondering kan ontstaan. De praktijk zal zijn programcolleges, waarbij in tal van gevallen hard en lang onderhandelen te verwachten zal zijn. *Het CDA kan dus blij zijn en terecht. Twee grote rivalen hebben de christen-democraten moeten laten voorgaan, hetgeen op landelijk en lokaal niveau als steun aan het totale politieke werk van het CDA wordt uitgelegd.*

CDA staat

Maar het CDA moet wel verstandig blij zijn. De winst is niet zo groot dat uitbundig feest gevierd kan worden. De winst is misschien maar net iets groter dan nodig is om het resultaat van de statenverkiezingen te evenaren bij een gelijke opkomst. De nationale politiek heeft niet zo'n doorslaggevende rol gespeeld dat daaruit geconcludeerd kan worden dat het CDA voor langere tijd de favoriete politieke stroming in het land is. Het CDA staat – dat staat als een paal boven water. Het zal uiterst zorgvuldig moeten toezien dat het niet weer valt. De volgende winstuitkering is geenszins gegarandeerd.
Het samen optrekken van de drie christen-democratische partijen versterkt met rechtstreekse leden, die toch in een aantal gemeenten de raad zijn kunnen binnenstappen – in één verband is positief gewaardeerd.
Kabinet en Tweede-Kamer-fractie zijn in die positieve waardering meegenomen, de politieke moed om te hervormen en toch onpopulaire maatregelen te nemen hebben ook meegewogen – kortom er is een batig saldo.
Bij de nu volgend Kamerverkiezingen zullen andere punten tellen: creatieve ideeën om ernstige problemen op te lossen, standvastigheid, eendrachtig optreden, wijs beleid. Aantjes heeft geconstateerd, dat zonder trouw van de eigen aanhang er geen winst zou zijn geweest. Hij heeft gelijk. Om de aanhang van het CDA trouw te houden zal er verschrikkelijk hard gewerkt moeten worden. De kansen staan in ieder geval gunstig genoteerd.

Ria Oomen (voorzitter CDJA):

Jongeren moeten voor vernieuwing zorgen

door Theo Schmitz

„Ik hoop dat wanneer ik volgend jaar afscheid neem als voorzitter, wij dan met het CDJA zover één zijn dat een échte CDJA-er mij kan opvolgen en het voorzitterschap dan niet meer beurtelings door een der partijen bekleed moet worden." Aldus Ria Oomen-Ruijten (27) de nieuw gekozen CDJA-voorzitster.

EÉN POLITIEKE LIJN

Het is volgens mij bijzonder belangrijk dat de CDJA-partners nu op niet al te lange termijn op één politieke lijn komen. De ontwikkelingen in zowel het CDA als het CDJA verlopen eigenlijk te langzaam. Ik zie niet in waarom wij ons moeten vasthouden aan de bekende 2 1/2 jaar als andere partijen erin slagen om binnen twee maanden een organisatie van de grond te krijgen. De rechtstreekse leden worden – m.i. vaak terecht – ongeduldig, zij willen als volwaardige partijgenoten behandeld worden.

Mij wacht, daar ben ik me van bewust een heel zware taak, want in komend jaar zullen we moeten proberen om niet alleen organisatorisch grote stappen te zetten op de weg naar dàt ene CDJA, belangrijker nog is dat we politiek op een lijn komen te zitten.

Om die politieke eensgezindheid te bereiken moeten we het natuurlijk wel eens zijn over onze uitgangspunten.

Medio september zal onze commissie geloof en politiek met haar eerste rapport komen. Aan de hand van deze nota zal dan de discussie in de jongerenorganisatie worden gevoerd. En op basis van de verkregen resultaten zullen we onze uitgangspunten en doelstellingen formuleren.

Uitgangspunten alleen zijn echter niet voldoende. Het CDJA zal ook voor zichzelf moeten vaststellen welke consequenties het aan die uitgangspunten wenst te verbinden.

Dit moet gebeuren door het opstellen van een politiek werkprogram op basis waarvan wij het CDA kritisch zullen volgen en op basis waarvan wij de discussie in onze eigen organisatie zullen moeten voeren.

DE A VAN APPÈL

Het appèl op jongere kiezers blijkt minder aan te slaan, zoals ook uit cijfers van de afgelopen statenverkiezingen weer blijkt. Je zult moeten nagaan waardoor dat komt en wat je eraan kunt doen.

Een vaak gehoorde klacht van jongeren is dat het CDA niet aanspreekt omdat het teveel een partij van bestuurders en oudere mensen is.

Helaas heeft men daar dan nog gelijk in ook. Want alle oproepen van partijvoorzitters ten spijt om jongeren meer kansen te geven in partijgeledingen en politieke organen – en ook Wim Vergeer had het weer over op de afgelopen partijraad – is het toch vaak zo dat weinig jonge, capabele mensen op verkiesbare plaatsen staan, nu ook weer voor de raadsverkiezingen.

Ook hoort men vaak van jongeren dat het CDA in haar opstelling te vaag is.
We zullen ons politiek duidelijker moeten minifesteren. Als jongeren hebben wij in de maatschappij, als ook in onze partij de taak om voor vernieuwingen te zorgen. Onze jonge mensen hebben daar een stuk kennis voor nodig die d.m.v. het vormingswerk en het politiek jongerenwerk aan ze wordt overgedragen.

En je kunt daar dan niet vroeg genoeg mee beginnen.

Door de vonk van inspiratie van een progressief CDJA beleid moeten wij trachten de jongeren te bereiken.
En als we het dan over politieke bewustwording hebben dan mogen we gerust ook eens een kijkje nemen bij de Arjos en zien hoe men het daar op vele fronten voor elkaar bokst.

RIA PERSOONLIJK

Waar ik het allemaal voor doe? Ik hoop mijn steentje te kunnen bijdragen aan de bouw van een betere wereld voor de mens van morgen.
Een carrière in de politiek? Nee, daar geloof ik niet in.
Geboren en getogen in het zuiden des lands relativeer je meer, óók je eigen kunnen, hetgeen echter niets wil zeggen over je enthousiastme, dat is misschien zelfs spontaner.

Ik geloof in een nieuwe periode waarin jongeren zich zullen vinden in de christelijke politiek, echt waar!

chjo

Rectificatie

In het verslag van het CDJA-congres van 27 mei j.l. te Utrecht in „de Nederlander" van 2 juni j.l. werd, bij de moties die op dit congres behandeld werden, ook de motie van het CDJC vermeld.
In deze motie werd een motivering voor het niet deelnemen van het CDJC aan een wereldjeugdfestival gegeven. Tot zover was alles in het verslag juist. Onjuist was echter de vermelding van de plaats waar dit jeugdfestival zal plaatsvinden. In het verslag werd als plaats Oost-Duitsland genoemd. Dit moet echter zijn: Cuba.

E.J.B.

Europese Gemeenschap

„Europese Gemeenschap, impasse en perspectief"

„een heldere uiteenzetting over hetgeen in Europa is bereikt en wat er aan mankeert, alsmede wat ons als Europeanen nog te doen staat" (CDA-bestuur)

derde advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA

47 pag.; ƒ 3,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

BETONFABRIEK „VRIJENBAN"
A. M. HOEKE
Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 124008.
BETONWAREN

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD
ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

W. Gort
INTERIEURVERZORGING B.V.
EEN ZAAK OM MEE IN TE GAAN
Asselsestraat 21-23
Apeldoorn, tel. 12908
Th. a Kempis-straat 59-61
Zwolle, tel. 16157
KAMERBREED TAPIJT
4000 m2 in voorraad
KARPETTEN
BEDDEN
GORDIJNSTOFFEN
BANKSTELLEN
SLAAPKAMER-AMEUBLEMENTEN
enz.
800 m2 toonruimte

MAKELAARSKANTOOR
HOOGENRAAD
HAAGWEG 171 - TEL. 070-99.65.60
RIJSWIJK (Z.-H.)
Onroerende goederen - Hypotheken
Taxatiën

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN, PLANTSOENEN, PARKEN, SCHOOLTUINEN etc.
- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons
Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

Ventevogel
Financiële
Service Groep
Uw adviseur als het gaat om financiële zekerheid
Badhuisstraat 95
Vlissingen
Postbus 151
Telefoon (01184)
14461 - 19192

BOUWBEDRIJF
P. HULSBOS Jzn. b B.V.
Venneperweg 873 - Nieuw Vennep.
NIEUW VENNEP - Telefoon 02526-2277
ABBENES - Telefoon 02524-226
KERKEN- EN SCHOLENBOUWERS
BURGELIJKE EN UTILITEITSBOUW

Vrijdag 23 juni 1978 – 14e jaargang no. 25

de nederlander

LEDENKONTAKTBLAD CHU

Redactie: Postbus 33822 - 2503 BC 's-Gravenhage - Administratie ledenkontaktblad: Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

CHU-vergadering in Arnhem was hartverwarmend

door: dr. L. M. van Leeuwen, voorzitter CHU

Beste Unieleden,

Na mijn laatste brief aan u is er weer heel wat gebeurd. We herdachten als Unie het 70-jarig bestaan tijdens de algemene ledenvergadering op 20 mei j.l. in Arnhem en er werden voor het C.D.A. zeer succesvolle gemeenteraadsverkiezingen gehouden.

GOEDE LEDENVERGADERING

Ik houd hele goede herinneringen aan onze ledenvergadering in Arnhem. Ik vond, dat we daar met elkaar ons als C.H.U. goed presenteerden. Machtig was het, om vijf oud-voorzitters nog eens als sprekers te zien optreden. De heren Beernink, Van Mastrigt, Tilanus, Van Hulst en Van Verschuer schetsten in hun korte overzichten de geschiedenis van de ombuiging van de C.H.U. naar de huidige samenwerking met K.V.P. en A.R.P. in het C.D.A. Naast de oud-voorzitters kwamen nog andere voorgangers in de Unie aan het woord. Sprekend voor C.H.J.O., C.H.-vrouwen, gemeentebestuurders, Savornin Lohmanstichting en „de Nederlander" gaven zij een goed beeld van wat er in en rondom de C.H.U. vandaag aan de dag allemaal nog gebeurt. Hoogtepunten waren ongetwijfeld de toespraken van minister-president Van Agt, van minister Beelaerts van Blokland en van de fractieleiders van het C.D.A. in Tweede- en Eerste Kamer, de heren Aantjes en Van Hulst. Premier Van Agt maakte duidelijk, dat hij erg gelukkig is met de C.H.U. binnen het C.D.A. Hij parafraseerde wat over de bekende Unie-regel: „Niet de majoriteit, maar de autoriteit". Verwijzend naar de Tweede Kamerfractie van het C.D.A. en naar zijn eigen kabinet zei hij, dat weliswaar de majoriteit nog marginaal is, maar de autoriteit duidelijk toeneemt.

Bij de verkiezingen voor Provinciale Staten en Gemeenteraden is overigens naar mijn mening wel gebleken, dat een sterk toegenomen meerderheid van het Nederlandse volk het gezag van het kabinet Van Agt erkent. Minister Beelaerts van Blokland sprak namens de vijf C.H.U.-bewindslieden en begon zijn toespraak door in herinnering te brengen, hoe hij onder meer samen met zijn huidige kabinetscollega, staatssecretaris v. d. Mei, indertijd ingeschakeld was bij de organisatie van het 60-jarig jubileum van de C.H.U.. Vervolgens noemde en roemde hij de activiteiten van de overige C.H.-bewindslieden, minister Scholten en de staatssecretarissen mevrouw Haars en de heer Nooteboom. Het dagblad „Trouw" vermeldde over onze ledenvergadering vrijwel niets, maar meende een paar dagen later leuk te zijn met een artikel waarin stond, dat de heer Beelaerts de heer v. d. Mei vergeten was. Men had, aldus „Trouw", Buitenlandse Zaken gebeld en daar had men bevestigd, dat de heer v. d. Mei toch echt staatssecretaris was. Geen verslag van „Trouw" over ons 70-jarig jubileum. Alleen dit flauwe verhaal. Dat moet dagblad „Trouw" niet doen.

De heer Van Hulst gaf met verve een briljant verhaal over een aantal belangrijke politieke zaken. Bepaald veel indruk maakten zijn opmerkingen over terrorisme en over de discussies rondom de pedofilie. Fractieleider Aantjes was op tournee. Een ongetwijfeld uitputtende rondgang, die begon bij de K.V.P. in Breda, die als tussenhalte de C.H.U. in Arnhem had en beëindigd werd bij de A.R.P. in Hoogeveen. Radio en t.v. besteedden veel aandacht aan deze „tour de force". Knap van de heer Aantjes, dat hij aan het eind van deze zware dag nog even fris was als aan het begin.
Zijn toespraak tot de drie partijen was heel goed. Hoogtepunten waren naar mijn mening de passages over samenwerking in de ondernemingen, die voor een goed economisch- en sociaal bestel winst moeten kunnen maken en over de C.D.A.-filosofie. Met verwijzing naar de bekende woorden van Paulus in de Corinthe-brief over geloof, hoop en liefde, wees hij op de C van Christen, de D van Democraat en de A van Appèl en vervolgens stelde hij, dat de meeste van deze drie het Appèl is. De dienst aan onze naaste, hier en in de derde wereld, het samen verantwoordelijk zijn vormen de basis van ons Appèl. Terecht riep de heer Aantjes op tot stimulering en activering van de ontwikkelingssamenwerking. De hulp aan ontwikkelingslanden moet immers bij Christen-Democraten de hoogste prioriteit krijgen. Jammer was het, dat hij in zijn verhaal de hulp aan Cuba als belangrijk voorbeeld stelde. De discussie over de ons allen uitdagende ontwikkelingssamenwerking kan naar mijn mening alleen maar onzindelijk worden beïnvloed door juist dit voorbeeld Cuba en dat net nog op een moment, dat men in Zaïre bezig was de honderden dode zwarten en blanken te tellen.

We hebben tijdens de algemene ledenvergadering trouwens ook nog zaken gedaan. Er werden zes leden van de Unieraad benoemd en de C.H.U.-lijst werd vastgesteld voor het Europese Parlement, dat gekozen zal worden bij de Europese verkiezingen van juni volgend jaar. De heren Tolman, Janssen van Raay, Piket en Oliemans voeren onze lijst aan. Inmiddels is binnen het C.D.A. het voorstel vastgelegd met betrekking tot de onderlinge verdeling tussen de partijen en de rechtstreekse leden. De C.H.U. komt er in dat voorstel niet zo best af.

Bij de voor het C.D.A. te verwachten tien zetels in het Europese Parlement zijn er voor ons geen problemen. Dan is de verdeling K.V.P.–A.R.P.–C.H.U.: 5–3–2. Zou het C.D.A. onverwacht maar negen zetels krijgen, dan is die verdeling 5–3–1. De Unieraad zal overigens nog het uiteindelijke fiat moeten uitspreken. Ik reken op een goed resultaat voor het C.D.A. bij de Europese verkiezingen en dan zijn wij ook in Straatsburg verzekerd van een goede vertegenwoordiging van de C.H.U.

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

Heeft u ook zo genoten van de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen? Ik wil best rekening houden met plaatselijke invloeden, maar ik leg toch echt conclusies voor de landelijke politiek. Zo zie ik de invloed van de landspolitiek in de snelle voortgang van het C.D.A., eerst bij de Staten en nu bij de Gemeenten. De kiezers mogen het kabinet Van Agt en het C.D.A. duidelijk graag.

De P.v.d.A. moet zich echt nog maar eens bezinnen op een andere wijze van oppositie voeren. De V.V.D. raakte wat kiezers kwijt, doordat heel wat mensen weer terugkeerden bij het C.D.A. De V.V.D. is heus niet veroordeeld door deNederlandse kiezers, omdat ze meedoet in het kabinet. Ik vind trouwens ook, dat de V.V.D. een goede coalitiepartner is. We mogen dat best zo nu en dan vanuit het C.D.A. eens zeggen. Niet voor niks heb ik laatst in een heel fijne vergadering van het Algemeen Bestuur van het C.D.A. de heer Aantjes na een overigens eerste klas betoog van hem, gevraagd, nu ook eens de voordelen van samenwerking met de V.V.D. te willen noemen.
De V.V.D. is verdraagzaam, erkent binnen grenzen het particulier initiatief en is bepaald wel in staat een goed sociaal beleid te voeren. De huidige politieke leider van de V.V.D., de heer Rietkerk, was indertijd een bewogen, actieve en tot samenwerking bereid zijnde staatssecretaris van Sociale Zaken. Samen met deze coalitiepartner kan het C.D.A. het goed doen. Dat zal in de komende tijd, naar ik hoop, ook echt weer bewezen worden.

OMBUIGINGSOPERATIE

Op het moment, dat ik deze brief aan u schrijf, is er nog weinig bekend over de ombuigingsoperatie. Vaststaat, dat wij verantwoordelijk zijn voor de mensen, die naast en na ons leven. Een betrekkelijk bescheiden ingreep nu voorkomt een chaos later. Als wij in Nederland een eersterangs sociaal bestel willen houden, als wij zicht willen krijgen op redelijke werkgelegenheid voor allen en als we meer waardering hebben voor de mogelijkheden van particulier initiatief dan voor een zeer vergaande almacht van de Saat, dan moet er nu gewoon economisch orde op zaken worden gesteld.

Een eerlijke verdeling van offers moet daarbij voorop staan. We moeten ons daarbij ook realiseren, dat het woord offer betekent, dat de meesten van ons iets minder in koopkracht vooruit zullen gaan dan zij wellicht hadden gedacht. De ombuiging bij ons moet ook betekenis hebben voor onze naasten in de ontwikkelingslanden. Wil echte ontplooiing dáár mogelijk zijn, dan moeten en mogen wij in het Westen niet in onze eigen economie verstikken. Wij gunnen de derde wereld de daar noodzakelijke economische groei. Willen wij hen kunnen helpen en later in toenemende mate hun produkten kunnen kopen, dan moeten wij zorgen voor een eigen gezonde economie. Alle discussies over de ombuiging zullen voor velen van u geen belemmering zijn om toch op vakantie te gaan. Ik hoop, dat die vakantie ongestoord zal zijn en dat u allen weer veilig terug zult komen, gezond, uitgerust en met frisse zin om klaar te zijn voor het weer vervullen van uw verantwoordelijkheden.

Met vriendelijke groet,
Dr. L. M. van Leeuwen

Boeiende opstellen over 70-jarige CHU in CH-Tijdschrift

Dezer dagen is het CH-Tijdschrift verschenen met een dubbele aflevering, gewijd aan het 70-jarig bestaan van de CHU.
Auteurs zowel van binnen als buiten de Uniekring hebben met hun bijdragen voor een rijk gevarieerde inhoud gezorgd.
Het nummer wordt geopend met een beschouwing van **mr. dr. J. van Bruggen** over de CHU vóór de oorlog.
De auteur wijst op de betekenis van de Vrije A.R. (Lohman); de CH-Kiezersbond (De Visser) en de Friese CH (Hoedemaker en Schokking) voor het geestelijk klimaat in de CHU.
Sprekend over de organisatie van de Unie wijst hij op de betekenis van J. R. Snoeck Henkemans.
De financiën zijn aldus Van Bruggen gedurende vele jaren altijd de zwakke stee geweest in de CHU. Toen hij, vlak voor de oorlog, als penningmeester optrad, trof hij de volgende toestand aan. Er was *f* 10.000,- per jaar nodig. Aan afdrachten kwam *f* 7000,- binnen. Permanent was er een jaarlijkse tekort van *f* 3000,-. Om dit te dekken werd een beroep gedaan op drie gegoede Amsterdammers die samen het tekort voor hun rekening namen.
Na een beschouwing over de politieke opstelling van de CHU vóór de oorlog haalt dr. Van Bruggen herinneringen op aan het voormalig dagblad „De Nederlander", toen hij met onder andere Lieftinck, Van Walsum en prof. De Zwaan, deel uitmaakte van de redaktie.
„Nolens en de CHU" is het onderwerp van de bijdrage van **dr. J. P. Gribling.** De auteur promoveerde op een dissertatie over de R.K.-politicus P. Aalberse en werkt momenteel aan een biografie over Nolens.
Naast een beschouwing over de relatie tussen Lohman en de leidende R.K.-politici in die tijd – Schaepman en Nolens –; gaat de auteur uitvoerig in op de verwikkelingen die hebben geleid tot de Vaticaanscrisis in 1925.
Deze crisis ontstond toen de CHU steun verleende aan een amendement-Kersten gericht tegen de gelden voor het gezantschap bij het Vaticaan. Vervolgens is een artikel opgenomen van oud-ARP-senator en oud-hoofdredakteur van het „Friesch Dagblad", de heer **H. Algra.**
Hij schrijft onder meer over de relatie tussen ARP en CHU in Friesland. In 1913 – onder het districtenstelsel – was het deze provincie waar voor het eerst ARP en CHU elkaars kandidaten steunden. Hierdoor werden deze kandidaten reeds bij eerste stemming gekozen.
Algra herinnert voorts aan twee prominente CHU-senatoren. De Fries mr. R. Pollema en de markante „Einzelgänger" prof. F. C. Gerretson. In het bijzonder vermeldt hij de indruk die Gerretsons rede maakte in de senaat, op 22 maart 1955 over de instelling van de Raad voor de Kunst.
„Terugblik op de doorbraak" is de titel van de bijdrage van **mr. G. E. van Walsum.** De auteur is oud-secretaris van de CHU. Via de Nederlandse Volksbeweging ging hij in 1946 over naar de PvdA. Hij is thans partijloos.
Van Walsum beschrijft de wijzigingen die zich sinds 1945 hebben voltrokken in het denken over de relatie tussen geloof en politiek. Daarnaast geeft hij zijn visie op het CDA en de PvdA anno 1978.
De heer **R. Zegering Hadders,** oud-lid zowel van de Eerste als van de Tweede Kamer, voor de VVD, geeft vervolgens „Enkele indrukken van de CHU". De uitspraak „Moet dat nu zo?" van Tilanus sr. en de freules verzuchting „Het is gekkenwerk" passen zijns inziens typisch bij de sfeer van de Unie. Hij wijst er voorts onder meer op dat de spreiding van de Kamerleden over het land bij de CHU altijd voortreffelijk was.
De periode na de tweede wereldoorlog tot 1967 wordt behandeld door **ir. M. A. Geuze,** oud voorzitter van de CHU-Eerste Kamerfraktie.

De auteur geeft een boeiende beschrijving van de sfeer van synthese en verdraagzaamheid die de CHU in dit tijdvak typeerde. In zijn artikel besteedt ir. Geuze voorts aandacht aan diverse prominente CHU-politici onder wie dr. H. W. Tilanus; de oud-voorzitters van de CHU-senaatsfraktie mr. G. Kolff en mr. R. Pollema alsmede aan enkele oud bewindslieden als ir. C. Staf en mr. H. Mulderije.

Het nummer wordt besloten met een artikel van de oud CHU-voorzitter **mr. O. W. A. baron van Verschuer** over het „Het CDA en de CHU".
Op een beknopte, zeer heldere wijze, geeft

vervolg op pagina 2

Initiatief-wetsontwerp democratisering voortgezet onderwijs van de P.v.d.A. voorbarig en overbodig

door: drs. W. J. Deetman, lid CDA-Tweede Kamerfractie

VOORGESCHIEDENIS

Op 6 juni 1978 is er namens de PvdA-fractie een initiatief-wetsontwerp ingediend, dat handelt over de medezeggenschap van personeel, leerlingen en ouders in het voortgezet onderwijs. De voorgeschiedenis komt in het kort neer op het volgende.

In 1975 ontstond er een discussie over de vraag of de Wet op de Ondernemingsraden (WOR) óók op het onderwijs van toepassing is. In die discussie werd door velen uit het onderwijsveld om uiteenlopende motieven het standpunt ingenomen, dat de WOR niet op het onderwijs toegepast kan, dan wel mag worden. Toen in het begin van 1977 de wijziging van de WOR in de Tweede Kamer plenair aan de orde kwam, werd die gelegenheid aangegrepen in te gaan op de vraag of de WOR ook betrekking heeft op het onderwijs. De discussies in de kamer liepen uit op de afspraak, dat het bijzonder onderwijs gedurende twee jaren de gelegenheid zou krijgen zelf gestalte te geven aan de democratisering in het onderwijs. Na het verstrijken van die twee jaren zou dan opnieuw worden bezien of er voor het onderwijs, incl. het bijzonder onderwijs een wettelijke medezeggenschapsregeling moet komen, zulks afhankelijk van de ontplooide activiteiten van het bijzonder onderwijs m.b.t. de democratisering. Deze afspraken worden eveneens door het huidige kabinet in acht genomen, zoals nadrukkelijk is gebleken tijdens de behandeling van de onderwijsbegroting in maart jl. in de Tweede Kamer.
Tegen de achtergrond van het voorgaande moet geconcludeerd worden, dat nu de termijn van twee jaar nog niet is verstreken en het bijzonder onderwijs volop activiteiten heeft ontplooit om procedurele redenen het intitiatiefwetsontwerp voorbarig en overbodig is.

DE INHOUD VAN HET INTITIATIEF-WETSONTWERP

Het initiatief-wetsontwerp spitst zich toe op een tweetal zaken, nl.:
- de instelling van een school – of academieraad, samengesteld uit gekozen vertegenwoordigers door resp. het personeel, de leerlingen en de ouders;
- de samenstelling van het schoolbestuur, waarvoor een personele inbreng van het personeel, de leerlingen en de ouders – voor openbaar en bijzonder onderwijs ieder op verschillende wijze – wordt gesuggereerd.

Overigens wordt het initiatief-wetsontwerp gezien als, een uitvloeisel van art. 208 G.W., waarbij het doel is de handhaving van de vrijheid van onderwijs, en de deugdelijkheid en doelmatigheid van de besluitvorming in het onderwijs.

ENKELE KANTTEKENINGEN

Nu het initiatief-wetsontwerp voorbarig en overbodig is, is het niet nodig in te gaan op de voorgestelde medezeggenschapsregeling als zodanig. Wel kunnen er enkele opmerkingen gemaakt worden over de koppeling, die de indieners met art. 208 G.W. (onderwijsvrijheid) en de deugdelijkheidseisen hebben gelegd.

1. Van belang is de vraag of de indieners van het wetsontwerp art. 208 G.W. juist interpreteren. Die vraag moet ontkennend worden beantwoord. In de medezeggenschapsregeling gaat het om de positie van het personeel, de leerlingen/studenten en de ouders. De in art. 208 G.W. verankerde vrijheid van onderwijs heeft echter betrekking op het eigen recht van de ouders om verantwoordelijkheid te dragen voor het onderwijs aan hun kinderen.
2. De in het wetsontwerp voorgestelde medezeggenschapsregeling zien de indieners als een eis van deugdelijkheid. Dit laatste ten onrechte. De deugdelijkheid, waarover in art. 208 G.W. wordt gesproken, heeft betrekking op de kwaliteit van het te geven onderwijs. Het valt niet goed in te zien, dat wanneer wij letten op het huidige onderwijs juist door de invoering van een medezeggenschapsregeling de kwaliteit van het onderwijs wordt gehandhaafd of zelfs wordt verbeterd.
3. Wanneer later besloten zou worden tot de invoering van een wettelijke medezeggenschapsregeling voor het onderwijs, dan is die regeling uiteindelijk het gevolg van opvattingen, die in brede lagen van de bevolking m.b.t. democratisering en medezeggenschap worden aangehangen. Hieraan kan het onderwijs, incl. het bijzonder onderwijs, zich niet onttrekken! Wel is het zo, dat een wettelijke medezeggenschapsregeling voor wat betreft het bijzonder onderwijs aan beperkingen is gebonden i.v.m. het bepaalde art. 208 G.W. Ook hierin kan een argument gevonden worden om de activiteiten van het bijzonder onderwijs m.b.t. democratisering en medezeggenschap verder af te wachten.

Huurdebat-CDA komt op voor de zwakkeren

door: P. A. M. Cornelissen, lid CDA-Tweede Kamerfractie

Als dit blad bij u in de bus glijdt, zal de Tweede Kamer hopelijk ons voorstel hebben aangenomen om de jaarlijkse huurverhoging voortaan op 1 juli te laten ingaan in plaats van op 1 april. Dit is vooral van belang voor de mensen met een hoge huur, die – wanneer ze maar een klein inkomen hebben – in aanmerking komen voor huursubsidie. Omdat de hoogte van deze subsidie ieder jaar op 1 juli wordt bijgesteld kan dan voortaan tegelijk met de huurverhoging de huursubsidie worden aangepast en hoeven de mensen daarop niet meer 3 maanden te wachten zoals tot nu toe.

HUUR NAAR KWALITEIT

Wij zullen zeker voor de nieuwe huurprijzenwet stemmen, die een eind zal maken aan de ingewikkelde regelingen, die er nu bestaan en waaraan bijna niemand meer een touw kan vast knopen. In de nieuwe wet kunnen de huurder en verhuurder voor woningen, die ouder zijn dan vijf jaar in onderling overleg de jaarlijkse huurverhoging afspreken. Het uitgangspunt zal daarbij moeten zijn de kwaliteit en de ligging van de woning. De huur van een slechte woning zal moeten worden bevroren of misschien zelfs verlaagd. Voor goede woningen waarbij de huur ver is achtergebleven bij de kwaliteit kan de huur extra worden verhoogd. Dit zal dan wel zeer geleidelijk moeten gebeuren en daarom zal er een maximum gelden, om te voorkomen dat sommige mensen ineens een forse huurverhoging krijgen. De bedoeling van de nieuwe wet is, dat de huurder waar krijgt voor zijn geld en dat de verhuurder een redelijke vergoeding krijgt voor het aangeboden woongerief en het dan ook goed kan en zal onderhouden.

SAMEN VERANTWOORDELIJK

De verwachting is dat – zoals nu – in 98% van alle gevallen de partijen het samen wel eens zullen worden. Wij vinden dat reuze belangrijk, omdat wij het „samen verantwoordelijk" van de mensen voortdurend benadrukken – denk maar aan ons verkiezingsprogram. Bovendien kunnen de huurder en verhuurder als direkt betrokkenen de gevolgen van de huurverhoging meestal het best beoordelen.

HUURGESCHILLEN

Voor die gevallen waarin zij het samen niet eens kunnen worden, bestaat de mogelijkheid om de zaak voor te leggen aan de huurcommissie en die zal dan een oordeel geven over wat redelijk is, gelet op de kwaliteit en de huur van de woning. Mensen in een huurwoning hoeven dus niet meer bang te zijn, dat ze een veel te hoge huur moeten betalen en een verhuurder kan er van op aan, dat de huurcommissie een echte dwarsligger zal zeggen waar het op staat.

RECHTEN EN PLICHTEN

Door het aannemen van deze wet hoeven de mensen ook niet meer bang te zijn, dat bij een geschil over de huurverhoging de huur zal worden opgezegd. Zo'n opzegging zal voortaan ongeldig zijn. Wel zal natuurlijk de bewoner een huurverhoging, waarvan de huurcommissie na onderzoek zegt dat die redelijk is, moeten gaan betalen. Maar – zoals gezegd – gelden daarbij een aantal regels, zodat „de huren niet de pan uit kunnen rijzen". Het oordeel van de huurcommissies zal dus van grote betekenis zijn bij een geschil tussen huurder en verhuurder. Om die reden is kollega Wiel Bremen in een apart betoog ingegaan op de samenstelling en werkwijze van de huurcommissies.

HUURBESCHERMING

Met deze wet is een goed evenwicht gevonden tussen de rechten en plichten van enerzijds de huurder en anderzijds de verhuurder. De regering heeft daarbij er – terecht – rekening mee gehouden, dat in vele gevallen – vooral in plaatsen waar nog veel woningnood is – de positie van de huurder zwakker is dan die van de verhuurder. Ook al kun je een ander huis vinden – en dat lukt lang niet overal – dan nog ga je niet zo maar verhuizen. Dat betekent immers forse verhuiskosten en dikwijls het verlaten van een buurt, waar men zich thuis voelt.
Dit geldt wel heel in het bijzonder, wanneer het om mensen gaat, die een groot deel van hun leven daar hebben gewoond. Wij hebben dan ook van de regering de toezegging gevraagd en gekregen van een goede huurbescherming.

SOCIAAL VOLKSHUISVESTINGSBELEID

Met deze wet heeft het kabinet Van Agt een goede aanzet gegeven voor een volkshuisvestingsbeleid zoals wij dat graag zien. Immers voorop moet staan de zorg voor een goede en betaalbare huisvesting voor de minst draagkrachtigen en gehandicapten, zoals het verwoord staat in ons verkiezingsprogramma. Ik vind het jammer, dat – zoals het er op het moment van het schrijven van dit artikel naar uitziet – de VVD tegen de wet zal stemmen.
Het is waar, dat dit wetsontwerp door het vorige kabinet is ingediend, maar dat neemt niet weg dat het kabinet Van Agt het heeft overgenomen en verbeterd. Tegen de wet stemmen betekent dan ook het afwijzen van een belangrijk onderdeel van het volkshuisvestingsbeleid van dit kabinet, en dat hebben minister president Van Agt en Staatssecretaris Brokx niet verdiend.

vervolg van pagina 1

hij een terugblik op de discussies rond de totstandkoming van het CDA en de stellingname van de CHU hierbij. Met name de grondslagdiscussie krijgt veel aandacht.

Met deze uitgave hebben het bestuur van de Lohmanstichting en de redaktie van het CH-Tijdschrift getracht een stuk geschiedenis van de Unie vast te leggen en daarnaast een blik naar de toekomst te richten. Het is een uitgave geworden dat door de lezenswaardige bijdragen van de schrijvers niet alleen waard is door elk meelevend Unielid gelezen te worden. Het karakter van dit nummer maakt deze aflevering van het CH-Tijdschrift ons inziens tot een nummer om te bewaren.

Hoewel verschenen als dubbelnummer is het in feite een extra dubbele aflevering geworden. Deze uitgave beslaat 62 pagina's; een normale aflevering bevat 24 bladzijden.

Na de aankondiging van deze publikatie in „de Nederlander", enkele weken geleden, heeft reeds een groot aantal belangstellenden een exemplaar besteld. Zij kunnen zeer binnenkort de toezending van dit nummer verwachten.

Overige belangstellenden kunnen een exemplaar bestellen door overschrijving van *f* 5,- op giro 60.45.00 onder vermelding van „Jubileumnummer CH-Tijdschrift".

V. Sp.

70-jarig jubileum CHU bij NCRV en AVRO

Donderdag 6 juli a.s. vm 11.30 uur zal de NCRV in een speciale radio-uitzending aandacht schenken aan het zeventig-jarig bestaan van de CHU op zondag 9 juli 1978.

In dit programma zijn te beluisteren dr. L. M. van Leeuwen, drs. G. van Leijenhorst, drs. H. Eversdijk, drs. A. D. W. Tilanus en drs. B. J. Udink.

Zondag 9 juli a.s. zal de AVRO na het nieuws van 13.00 uur aandacht vragen voor de CHU. Ook hier zullen verschillende CHU-prominenten van vroeger en nu het woord voeren.

BIJEENKOMSTEN MET PREDIKANTEN

De eerstvolgende vergadering met bestuur CHU, CHU-leden van CDA-fractie en predikanten zal zijn vrijdagmorgen 22 september 10.30 uur in de Schepelzaal Tweede Kamer, Binnenhof 5, Den Haag.
Mr. W. Aantjes, fractievoorzitter CDA in de Tweede Kamer, zal met ons discussiëren over troonrede en miljoenen-nota. Dan stelling een zeer actuele zaak! De geregelde deelnemers hebben reeds bericht ontvangen. Namen van nieuwe bezoekers en introducés gaarne aan ds. A. Oliemans, Erasmuslaan 32, Dordrecht, tel. 078-31620 of aan de heer J. de Swart, gebouw Tweede Kamer, tel. 070-614911.

Het Molukkendebat (II) *

door: drs. G. van Leyenhorst, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

HET R.M.S.-IDEAAL

Nu dus het politieke kernpunt: de RMS.
De regeringsnota windt er geen doekjes om.
Zij stelt zelf onomwonden:

„Zij kan en mag, om juridische, historische en feitelijke redenen, zowel in de internationale als in de nationale sfeer, het staatkundig streven naar een onafhankelijke of in vergaande mate autonome Republiek der Zuid-Molukken niet erkennen, laat staan steunen."

De regering heeft door deze uitspraak – vooral van Molukse zijde – veel kritiek geoogst.
Heeft Nederland daarmee een van het verleden afwijkende positie ingenomen?
De commissie Köbben/Mantouw stelt in haar interim-rapport, dat Nederland door zijn acties om het zelfbeschikkingsrecht voor de volken van Indonesië te bewerkstelligen, mede voedsel heeft gegeven aan de aspiraties terzake van de RMS. M.a.w.: Nederland zou zelf mede aanleiding hebben gegeven tot de uitroeping van de RMS.
Ik geloof dat niet ontkend kan worden, dat **vanuit** ons land een grote vitaliserende werking is uitgeoefend op dit streven. Denk b.v. wat de Stichting „Door de Eeuwen Trouw" door de jaren heen heeft gepropageerd. Daarbij dient de vraag gesteld te worden, of men altijd wel voldoende heeft beseft wat men heeft losgemaakt bij diegenen, die na zoveel trieste ervaringen en vaak verkerend onder zulke ongunstige omstandigheden daardoor over een geheel ander antennesysteem beschikten. Maar of men kan stellen, dat de Nederlandse regering als zodanig het RMS-ideaal heeft gevoed, waag ik te betwijfelen.
Natuurlijk is het zo, dat de regering onvermoeibaar heeft geijverd voor de totstandkoming van de federale structuur: het formeren van krachtige deelstaten naast (en rondom) de Republik Indonesia, tezamen de Verenigde Staten van Indonesië vormend. En even zeker is het, dat Nederland bij voortduur geijverd heeft voor het zelfbeschikkingsrecht der volken binnen de deelstaten; ook al ging dat in tegen haar eigen opvatting, dat afsplitsing van de daerahs van de negara's (b.v. de Zuid-Molukken van de deelstaat Oost-Indonesië) de deelstatenstructuur zou verzwakken. Maar op een zeker historische moment was het uit. Toen eind december 1949 de souvereiniteit aan de Ver. Staten van Indonesië werd overgedragen stond haar geen wezenlijk machtsmiddel meer ter beschikking. Niettemin is de Nederlandse regering ermee doorgegaan om zowel bij Indonesië als bij alle mogelijke internationale organen – zoals de V.N. en de Veiligheidsraad – het uiterste te doen om binnen het kader van de RTC-overgangsovereenkomst het recht op zelfbeschikking te bepleiten. Maar de RMS heeft de regering in 1950 niet erkend en ook sindsdien heeft zij geen ander standpunt ingenomen.
Zo kan misschien toch gesteld worden, dat Nederland door zijn optreden het RMS-ideaal wel in een zekere mate – ongewild – heeft gevoed, maar daar formeel geen aanleiding toe heeft gegeven. Maar evenzeer zou uit de loop der gebeurtenissen kunnen worden afgeleid, dat, nadat Nederland alles gedaan had wat redelijkerwijs – ja internationaal gezien zelfs onredelijkerwijs – mogelijk was, aan het voortbestaan van de RMS-aspiraties de feitelijke grondslag was ontvallen. De spanning, die er tussen ideaal en internationale werkelijkheid sedert 1950 is blijven bestaan, houdt ons nog in alle intensiteit bezig. Ik vind dat de regering zich onvoldoende heeft ingespannen om die onafwendbare ontwikkelingsgang der historie duidelijk in het licht te stellen. Wanneer zij dat tevens in wat – warmere – bewoordingen – en dan liefst ook in de Maleise taal – aan de Molukkers had overgebracht, dan zou dit naar mijn mening psychologisch gunstig hebben kunnen werken.
Me nu vervolgens bepalend tot de drie redenen, waarom de regering het staatkundig streven naar een onafhankelijke Republiek der Zuid-Molukken niet kan erkennen, kom ik tot de volgende indeling.

* Het eerste artikel verscheen in „de Nederlander" van 17 juni j.l.

DE HISTORISCHE REDENEN

Een kort historisch overzicht biedt het volgende beeld:

FEBR. 1946:

Overeenkomst van Lingadjatti: grondslag voor federale staatsvorm, waarvan de Republik Indonesia deel zou uitmaken.

DEC. 1946:

Den Pasar-conferentie: oprichting van de deelstaat Oost-Indonesië, o.a. omvattend de Molukken. De mogelijkheid werd ontworpen van zelfbeschikking voor Volksgemeenschappen binnen een deelstaat.

21 JULI – 4 AUG. 1947:

Eerste politionele actie. Het accoord van Lingadjatti werd opgezegd. Internationalisatie van het conflict.

JANUARI 1948:

Renville-overeenkomst: Nederland en de R.I. zouden samenwerken bij de vorming van de Verenigde Staten van Indonesië (Republik Indonesia Serikat: R.I.S.).
Na overgangsperiode overdracht van de souvereiniteit. Nederland intensiveerde zijn deelstaten-politiek. Nederland wilde dat de R.I. haar zelfstandige positie in het internationale vlak en haar leger zou prijsgeven. De R.I. weigerde.

19 DECEMBER/31 DECEMBER 1948:

Tweede politionele actie. Daarna zeer grote internationale druk op Nederland. Nederland kreeg in Veiligheidsraad geen voet aan de grond (resolutie 28.1.1949). Op 1 juli 1949 moest souvereiniteit zijn overgedragen aan een zelfstandig Indonesië. Er kwam VN-commissie, de UNCI.

De grote internationale druk bleek vervolgens uit:

- de weigering van tal van landen om Nederlandse vliegtuigen te doen landen.
- Australische boycot-acties.
- De dreiging Nederland uit te sluiten van het Marshall-plan.
- De verdere bejegening van ons land in V.N. en Veiligheidsraad.

Hieruit blijkt dat Nederland zich wel het één en ander aan de federale opbouw van Indonesië en het recht op zelfbeschikking gelegen heeft laten liggen.
Het culminatiepunt werd bereikt bij de Ronde Tafel-conferentie, najaar 1949 (23 augustus – 2 november). Toen stond Nederland uiterst zwak. Vastgesteld was reeds dat de souvereiniteitsoverdracht in elk geval nog dat jaar zou plaatsvinden. Door internationaal toedoen was ons land geen andere keus gelaten. Extern zelfbeschikkingsrecht (het geval indien een gebiedsdeel geen deel wenste uit te maken van de R.I.S.) – waarover zowel de vertegenwoordigers van de R.I. als van de federale staten (Bijeenkomst Federaal Overleg, B.F.O.) feitelijk niet wilden praten – zou dus evt. alleen na de souvereiniteitsoverdracht kunnen worden gerealiseerd. Op goed vertrouwen. Tenslotte rolde er het bekende art. 2 van de overgangsovereenkomst uit, een artikel dat gelet op de gekozen procedure en in het licht van de voorgeschiedenis wel niet zou gaan functioneren, hetgeen dan ook niet gebeurd is.

Daarmee was feitelijk het zelfbeschikkingsrecht van de baan. Ruim een half jaar later was de unificatie van Indonesië een feit geworden. De enige deelstaat die een leger had, stichtte de eenheidsstaat.
Op 25 april 1950 werd op Ambon de RMS uitgeroepen. De verontwaardiging, die in Nederland was ontstaan door het stelselmatig oprollen van de deelstaten, vond een uitweg in de morele steun (van velen) voor het dappere „broedervolk" van Ambon.
Zoals vermeld heeft Nederland zich ook na 25 april 1950 niet onbetuigd gelaten om het zelfbeschikkingsrecht voor de volken van Indonesië – thans onder het unitaristisch bestel – te bepleiten.

De historische bijlage van de nota is hier zeer uitvoerig over. Men krijgt daaruit zonder meer de indruk, dat terzake geen enkele mogelijkheid onbenut is gelaten. Maar internationaal kreeg Nederland geen voet aan de grond.
De Veiligheidsraad toonde zich onverschillig voor de Ambonese zaak. Hoewel de „Indonesische kwestie" pas in 1974 van de agenda werd afgevoerd, was de zaak reeds ca. 25 jaar eerder beslecht.

Uit deze korte schets moge blijken, dat Nederland zich wel het één en ander aan het zelfbeschikkingsrecht gelegen heeft laten liggen. De vraag is dus gewettigd: wat heeft Nederland destijds nagelaten om dit mogelijk te maken?
En wie zou durven beweren, dat de historie hier niet onomkeerbaar is? De lijn der historie heeft sinds 1950 geen knik te zien gegeven. Met die feitelijke constatering hebben we ook nu nog te maken.

DE JURIDISCHE REDENEN

Degenen, die het RMS-streven aanhangen, zoeken juridische beschutting bij Den Pasar-regeling, bij de RTC-overeenkomst en bij de rechterlijke uitspraken (van 1950 en 1951).
Artikel 5 van de Den Pasar-regeling luidde a.v.:

„De staat (hier bedoeld de Staat Oost-Indonesië) laat aan de onderscheidene volksgemeenschappen gelegenheid tot zelfbeschikking langs democratische weg en op voet van een door of vanwege de Kroon der Nederlanden in overleg met de Staat, te bepalen regeling en stelt die gemeenschappen, die blijven binnen het verband van Oost-Indonesië, in staat een eigen volksbestaan te leiden, waaronder begrepen het voeren van een eigen huishouding."

De praktijk is, dat nooit een regeling, waarover in dit artikel gesproken wordt, tot stand gekomen is. In feite is artikel 5 dus nooit in werking getreden. Enig overleg tussen Nederland en de deelstaat Oost-Indonesië heeft niet plaatsgevonden.
Een beroep op de RTC-overeenkomst, art. 2, lijkt eveneens moeilijk houdbaar. Dit artikel luidde:

1. De indeling van de Republiek der Verenigde Staten van Indonesië in deelstaten zal uiteindelijk worden bepaald door de Constituante in overeenstemming met de bepalingen van de voorlopige constitutie van de Republiek der Verenigde Staten van Indonesië, met dien verstande, dat door de bevolking van gebieden, die door de regering van de Republiek der Verenigde Staten van Indonesië op aanbeveling van de Commissie der Verenigde Naties voor Indonesië of een ander orgaan van de Verenigde Naties worden aangewezen, een plebisciet onder toezicht van de Commissie der Verenigde Naties voor Indonesië of bedoeld ander orgaan zal worden gehouden over de vraag, of zij zich tot een afzonderlijke deelstaat zou vormen.

2. Elke deelstaat zal in de gelegenheid worden gesteld de definitieve Constitutie te aanvaarden. Ingeval een deelstaat deze niet aanvaardt, zal hij de bevoegdheid hebben te onderhandelen omtrent een speciale verhouding tot de Republiek der Verenigde Staten van Indonesië en het Koninkrijk der Nederlanden.

Men ziet dus dat kort gezegd het volgende moest gebeuren:

- eerst een aanbeveling door een VN-orgaan;
- dan de aanwijzing door de republiek;
- vervolgens de uitvoering van een volksstemming;
- tenslotte een beslissing van de grondwetgevende vergadering in overeenstemming met de uitkomst van het plebisciet.

In 1950 was de souvereiniteit reeds aan Indonesië overgedragen. Nederland had gaarne gezien dat de zaken betreffende het zelfbeschikkingsrecht voordien waren geregeld. Het doorlopen van de bovengenoemde procedure was nu te meer onwaarschijnlijk geworden. De VN-commissie was allesbehalve bereid om een aanbeveling te doen; de republiek – inmiddels een eenheidsstaat geworden – kende geen deelstaten meer en zou er dus stellig niet meer een doen ontstaan, om over een volksstemming maar niet meer te spreken. Aan de 4 vermelde voorwaarden werd dus niet voldaan.

Het verdrag is in 1956 door Indonesië opgezegd en thans dus buiten werking gesteld. Een beroep op dit verdrag op dit moment ontbeert dus elke juridische zin.
Tenslotte de uitspraken van de Nederlandse rechter.

De processtukken terzake nalezende vormde voor ons aanleiding om hierover de regering nog eens aan de tand te voelen.
Uit de stukken kan men afleiden, dat de in 1950 en 1951 recht sprekende rechters de rechtmatigheid van de vrije republiek der Zuid-Molukken erkenden. Maar juridisch gezien was één der procespartijen de KPM – de Koninklijke Paketvaartmaatschappij – en niet de Staat der Nederlanden, zodat aan het arrest geen volkenrechtelijke consequentie kan worden verbonden.
Samengevat lijkt mij de juridische argumentatie van de regering moeilijk bestrijdbaar. Alleen blijft één en ander onbevredigend vanwege de stuitende samen-

vervolg op pagina 7

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs *f* 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage Is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

CHRISTEN DEMOCRATISCH APPÈL

Politiek Scholings- en Vormingswerk

Gezamenlijk presenteren de vormingsinstituten binnen het CDA met deze publicatie het totaal programma voor de nog resterende maanden in 1978, overlopend in 1979. De verschillende vormingsaktiviteiten (projekten) zijn zodanig gekozen dat zij inhoudelijk op elkaar aansluiten.

Zo zal bijvoorbeeld voor het komende seizoen het thema welzijnsbeleid in de verschillende cursussen die met gemeenten te maken hebben ruime aandacht krijgen. Vooral ook is bij het opzetten van het programma uitgegaan van de verschillende doelgroepen zoals nog niet aktieve leden, kaderleden, gemeenteraadsleden, enz. Daardoor is ook de mogelijkheid voor doorstroming aanwezig en zo zullen leden welke in een vorig seizoen deelnamen aan de basis- c.q. oriëntatiecursus zich nu kunnen trainen in de cursus voor gemeenteraadsleden of de kadercursus.

Voor het programma in 1979 zal de aandacht sterk gericht worden op het betrekken van nog niet aktieve leden bij CDA-aktiviteiten. Wij hopen dat er dan ook ruimte zal zijn om nog meer aandacht te kunnen schenken aan de introduktie van nieuwe leden.

ALGEMEEN

Alvorens u de gelegenheid te geven op dit blad kennis te nemen van de diverse projekten vragen we u aandacht nog voor twee zaken, een algemene informatie:

a. de te maken **reiskosten** van deelnemers aan de cursussen kunnen voorzover boven de tien gulden (*f* 10,-) per retour, worden vergoed;

b. de huidige situatie binnen het CDA, met verschillende adressen, namen, telefoonnummers en gironummers komt wellicht wat verwarrend bij u over. De drie stichtingen van ARP, CHU en KVP zijn nog zelfstandig en voeren de projekten uit. Er is tevens een CDA-stichting opgericht die de nodige aktiviteiten coördineert.
We geven u hieronder de vier adressen:
– CDA-stichting Politiek Vormings- en Scholingswerk, p/a Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage. Tel. 070-244516.
– Stichting Kader- en Vormingswerk CHU, Wassenaarsweg 7, 's-Gravenhage. Tel. 070-244516.
– Sekretariaat Stichting Vormingswerk KVP, Mauritskade 25, 's-Gravenhage. Tel. 070-653934.
– Sekretariaat Stichting Kader- en Vormingswerk ARP, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage. Tel. 070-469620.

Het totaalpakket van projekten is schematisch als volgt weer te geven:

CDA-VORMINGSWERK IN TWEEDE DEEL 1978

Doelgroepen	ARP-Stichting	CHU-Stichting	KVP-Stichting
„Beginners" – partijleden	Oriëntatiecursussen	2-avondencursussen	Werkgroepen
„Gevorderden" – Partijkader		Politieke scholingscursus voor vrouwen	– Werkgroepen – Kadercursussen
„Vergevorderden" – Partijkader – Gekozen vertegenwoordigers (raadsleden, statenleden, enz.)		Cursussen gemeenteraadsleden	– Studiedagen
Algemene aktiviteiten	Lesbrieven Documentatie	Boek „Christelijk historisch denken in de vorige eeuw en de werking v.h. districtenstelsel"	– brochures – Op Europa gerichte projekten
Regionale projekten	Diversen		

Regionale projekten

Het is niet mogelijk in kort bestek aan te geven wat er in de diverse regio's aan „eigen" projekten per seizoen wordt georganiseerd. Daarom een enkel voorbeeld. In de provincies Groningen, Friesland, Utrecht, Brabant en Limburg vonden het afgelopen seizoen op diverse plaatsen binnen die provincies (kader-)cursussen plaats. Elders was men aktief in het organiseren van één of meerdere studiedagen of trainingsweekenden rond een bepaald politiek thema. De vormingsstichtingen hechten grote waarde aan die aktiviteiten binnen de diverse regio's en zijn dan ook steeds bereid op aanvragen welke binnen de algemene doelstelling van het kader- en vormingswerk vallen, gunstig te reageren met een bijdrage in de financiering, welke kan oplopen tot 70%.
De landelijke bureau's willen zich niet beperken tot het financieren van regionale projekten, maar zijn graag direkt of via de kringvormingsleiders c.q. buitendienstmedewerkers bereid een adviserende en begeleidende rol te spelen.

Dagelijks bestuur stichting politiek vormings- en scholingswerk CDA

Voorzitter: drs N. Schouten, Pr. Annalaan 452, Leidschendam.
Secretaris: dr G. J. ter Woorst, Haydnstraat 5, Elst (Gld.).
Penningmeester: dr E. Bleumink, Groningerstraat 18, Vries (Dr.).
Secretariaatsadres: Wassenaarseweg 7, 's 's-Gravenhage, tel. 070-244516.

Samen verantwoordelijk voor de opbouw en toerusting van het partijkader

Uit de kop van dit artikel leert u in feite al wat de zin, de bedoeling is van het vormingswerk: het partijkader, en daarmee bedoelen we bestuurders en politici op alle niveau's, **blijvend** te doen functioneren.
We functioneren toch goed, zult u zeggen, en hoe! Na de laatste verkiezingen wéér meer CDA-leden in de vertegenwoordigende lichamen. Een groot aantal is aktief geweest om deze goede resultaten te bereiken. Een enorm kader van vrouwen en mannen, van jongeren en ouderen stond en staat klaar binnen het CDA om de politieke en organisatorische klussen aan te pakken en uit te voeren. Het gaat toch goed!
Toch zult u het met ons eens zijn, dat voor wie zijn oor goed te luisteren legt, ook andere geluiden waarneembaar zijn. 't Is duidelijk dat van plaats tot plaats verschillend gedacht wordt over ons kader. De vragen over de juiste samenstelling, de deskundigheid, de meestal te geringe inbreng van de kant van de vrouwen, de voldoende verjonging en andere problemen of zorgen t.a.v. het partijkader zijn er wel degelijk. Die signalen over zwakke plekken nopen ons tot aktiviteiten, vaak op plaatselijk, maar ook op landelijk niveau.

Het CDA is niet tevreden met het oplappen van de zwakke plekken. Wellicht de grootste uitdaging voor ons allen is dat het **allemaal** beter moet. Elk lid begrijpt wat de bedoeling van het vormingswerk, als we een paar termen noemen zoals: aktivering, enthousiasmering, het kennen van onze verantwoordelijkheid als burger en speciaal als CDA-lid, overdragen van kennis, bijbrengen van vergader- en discussietechnieken, aktuele informatie doorgeven. Voorts heeft het vormingswerk zijn positieve neveneffecten. We noemen er twee. Door de cursussen worden er kontakten gelegd, er ontstaat een hechtere band tussen de leden. Het tweede punt is dat de verschillende partijgeledingen meer met elkaar verweven raken en dat de afstanden verdwijnen.
Kortom, het vormingswerk is er om steeds meer leden te betrekken bij het „bedrijf" van het CDA.
We zijn immers samen verantwoordelijk.

Hoe het vormingswerk in te delen?

De CDA-aktiviteiten op het terrein van politieke scholing en vorming zijn vele. Om als actief lid van het CDA een keus te kunnen maken is het goed te weten wat er zoal te doen is en voor wie!
Heel globaal is ons vormingswerk in te delen naar:
A Het uitvoerend en verantwoordelijk orgaan.
B De soort werkzaamheid binnen het partijgebeuren waarop de vorming zich richt
C Het stadium waarin het lid zich wil plaatsen van onkundig tot deskundig

AD A

Meerdere organen binnen het CDA houden zich met het vormingswerk bezig. Naast de door het landelijk CDA georganiseerde cursussen en studiedagen, verzorgen met name de kamerkringbesturen veel cursussen. Ook het CDA-vrouwenberaad en de jongeren zijn op dit gebied aktief. In dit informatie-overzicht ziet u alleen de Landelijke Projekten. Over regionale en andere aktiviteiten wordt u apart geïnformeerd. Ons advies is dan ook: lees vooral uw partijblad zodat u op de hoogte bent en een juiste keus kunt maken.

AD B

Een indeling van het vormingswerk naar de soort werkzaamheid die men als lid binnen het CDA verricht, is allereerst de tweedeling in organisatorisch of politiek bezig zijn.
Omdat evenwel de belangstelling voor puur organisatie niet zo groot is, mede door het feit dat men naast de bestuursfunctie toch wel ergens politiek wil bezig zijn, wordt dit soort partij-organisatorisch vormingswerk verwerkt in de meer politiek gerichte cursussen en dan speciaal de basis- en kadercursussen. Belangrijk is de indeling in algemene en op de praktijkgerichte politieke vorming.
„Algemeen" kan alles omvatten. De cursussen zijn dikwijls op een bepaald thema gericht, of behandelen achtereenvolgens meerdere onderwerpen of gaan globaal in op de algemene politieke situatie.
„Praktijkgericht" is die vorming die speciaal op het terrein van onze gekozen vertegenwoordigers zich beweegt. De kamerleden laten zich moeilijk vormen, althans tot op heden zijn pogingen in die richting gestrand. Resten ons de staten- en gemeenteraad (wijkraad) leden. Cursussen voor de hier genoemde praktizerende politici gaan uiteraard in op de aktuele politieke zaken, knelpunten en verwachte ontwikkelingen. Schematisch is een en ander als volgt weer te geven:

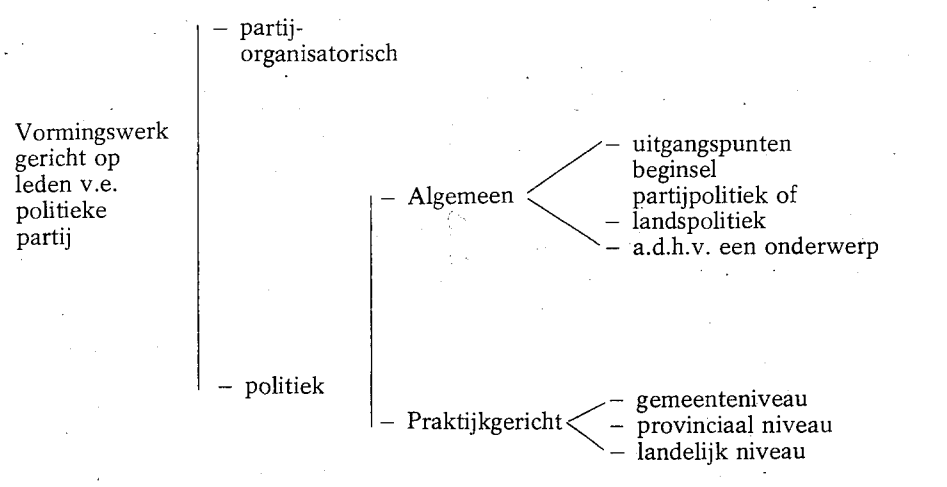

AD C

Het is moeilijk om aan te geven in welk stadium van kennis en ervaring iemand zich bevindt.

Een lid zal voor zichzelf moeten uitmaken of hij beginneling (aspirant, introducee, nieuw lid, basiscursist) is, dan wel gevorderde (met ervaring, meer kennis van zaken, specialist op bepaald terrein, kadercursist), of wel al aan de top zich beweegt.

Voor de nieuwelingen zijn er meerdere mogelijkheden om mee te doen. Daarbij moet er wel even op worden gewezen, dat een beginneling niet per definitie een nieuw lid is. Het tegendeel is vaak het geval. Leden die al jaren lid zijn maar nooit aktief meededen kunnen de eerste stap zetten door zich bijvoorbeeld middels de tweeavonden-cursus eens te laten informeren en kennis te maken met elkaar.

De indeling van beginner, via gevorderd naar ervaren politicus treft u schematisch elders in dit informatie-overzicht aan.

Daarbij is aangegeven welke vormingsprojekten op een bepaalde doelgroep zijn gericht.

P.S. Meerdere indelingen zouden zijn te maken. We noemen alleen nog het onderscheid dat te maken is tussen overdracht van kennis en bijbrengen van technieken.

Deze scheidslijn loopt dwars door alles heen. In alle gevallen is sprake van overdracht van kennis. Waar mogelijk wordt ook de techniek niet vergeten.

Er wordt door de docenten aandacht aan besteed en tevens is middels rollenspel en spreekbeurten in enkele projekten dit onderdeel ook daadwerkelijk verwerkt. Speciale aandacht krijgt het punt spreek- en vergadertechniek in de kadercursus.

Vormings- en Scholingsprojekten

Werkgroepen

Binnen het CDA zijn ruim 100 werkgroepen aktief. Werkgroepen zijn plaatselijk gevormde groepen van leden, soms aangevuld met belangstellenden, die vrijwel maandelijks een werkstuk bespreken en becommentariëren.
Het werkgroepenwerk wordt gecoördineerd door een Centrale Werkgroep, welke onderdeel is van de Stichting Vormingswerk KVP.

Per jaar verschijnen een aantal werkstukken. De werkstukken eindigen in een serie vraagstellingen, welke na bestudering van het werkstuk door de werkgroepen worden beantwoord en toegezonden aan de Centrale Werkgroep. Deze maakt uit alle ingezonden antwoorden dan een verzamelrapport, dat voor commentaar wordt voorgelegd aan een partijorgaan. Veelal is dat de Tweede Kamerfraktie. Werkstukken, verzamelrapporten en commentaren worden regelmatig gepubliceerd in het ledenblad Politiek Nieuws.

Uit deze gang van zaken blijken 2 dingen:
- Het betreft hier vormingswerk; in de plaatselijke werkgroepen diskussiëren leden met elkaar en stellen rapportages samen. Hierdoor verwerft men inzicht in politieke vraagstukken. Je zou kunnen spreken van een trainingsfunktie.

- Tevens gaat het beïnvloeding bij de besluit- en meningsvorming van verschillende partijorganen. Je zou hier kunnen spreken van een klankbordfunktie.
Voor informatie waar zich werkgroepen bevinden, op welke manier aansluiting daarbij mogelijk is of voor meer algemene informatie kunt u schrijven of bellen met Pieter F. Dudink, p/a Mauritskade 25, Den Haag, 070-653934.

Een unieke kans – onze twee-avondencursus

Het CDA is in opmars, het groeit en bloeit. Allerwege melden zich nieuwe leden voor het CDA en/of de samenstellende delen daarvan.
Het is vrij eenvoudig leden te winnen, maar dan...? Wat voor gelegenheid wordt geboden, om hen een werkelijk aandeel te geven in het plaatselijk CDA-werk? Wat voor kans mee te denken, mee te praten? Niet alléén over woningen, welzijn en werkgelegenheid doch ook over de grondslagen, de uitgangspunten. Wat is mogelijk om hen niet uitsluitend achter de feiten aan te laten rennen?

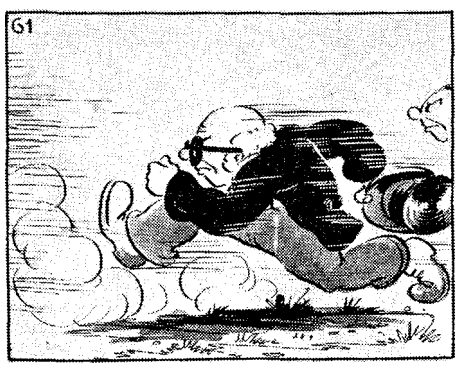

Vraagt daarvoor inlichtingen over de twee-avonden cursus. Deze heeft ten doel algemene politieke vorming te verstrekken aan alle geintresseerden, doch vooral aan nieuwe CDA-leden.
Ieder CDA-verband (dus per gemeente) heeft de kans om, indien men denkt dat er voldoende belangstelling voor bestaat, deze cursus door ons te doen organiseren. Het initiatief hiervoor dient dus uit te gaan van het plaatselijk CDA-bestuur.
De cursus is bedoeld voor betrekkelijk kleine groepen, ca. 15 personen. Op de beide avonden zal een docent een inleiding houden, waarna er een ruime gelegenheid geboden wordt voor discussie. De te behandelen onderwerpen zijn: „de theologische achtergrond van de politiek" (1e avond) en „de toepassing van de grondslag in de praktische politiek" (2e avond).
Het cursus bedraagt *f* 5,- per persoon terwijl de deelnemers vóór de aanvang enig materiaal inzake de te behandelen onderwerpen ontvangen. Nadere informaties worden gaarne verstrekt door de Stichting Kader- en Vormingswerk CHU, Wassenaarseweg 7, Den Haag. Tel. 070-244516. Wacht hiermede niet tot morgen, u had het gisteren reeds moeten doen.

Oriëntatiecursussen „organisatorisch en politiek functioneren van CDA-verbanden"

Plaats en tijd:		
Haarlem	7 september	1978
	28 september	1978
	19 oktober	1978
	16 november	1978
	7 december	1978
Breda	14 september	1978
	5 oktober	1978
	26 oktober	1978
	23 november	1978
	14 december	1978
Venlo	21 september	1978
	12 oktober	1978
	2 november	1978
	30 november	1978
	18 januari	1979

De cursussen te Haarlem, Breda en Venlo vinden op donderdag van 10.00 tot ± 16.00 uur plaats.

Soesterberg	13-14 oktober	1978
	10-11 november	1978
	12-13 januari	1979
	16-17 februari	1979

De cursus te Soesterberg vindt plaats in Kontakt der Kontinenten op vrijdagavond 19.00 uur tot zaterdag ± 16.00 uur.

ONDERWERPEN
Tijdens deze cursussen zal het funktioneren van plaatselijke CDA-afdelingen, zowel organisatorisch als politiek, centraal staan. Daartoe wordt aandacht besteed aan het opzetten van jaarprogramma's in het licht van de ontwikkeling van het CDA van federatie naar fusie. Ook het gemeentelijk politiek funktioneren wordt aan de orde gesteld, met name aan de hand van de onderwerpen bestemmingsplannen en welzijnsbeleid. Een en ander zal ook in de vorm van een gemeenteraadspel aan de orde worden gesteld. De laatste dag wordt benut voor een bezoek aan Den Haag (Partijburo en Tweede Kamer).

INSCHRIJVING
Opgave voor de cursussen „funktioneren CDA-verbanden" kan geschieden bij de Stichting Kader- en Vormingswerk ARP, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag, tel. 070-451015.
Het inschrijfgeld bedraagt f 50,-. Maximaal aantal deelnemers per cursus is gesteld op 30 deelnemers.

Informatiedagen gericht op de politieke Scholingscursus vrouwen

Eind 1978 - begin 1979 zullen wederom enkele informatiedagen worden gegeven voor CDA-vrouwen ter voorbereiding op de overal in Nederland door vrouwenverenigingen te houden politieke scholingscursussen.
De informatiedagen zijn bedoeld om naast algemene politieke informatie de vier onderwerpen te behandelen die in het komend seizoen aan de orde komen. Enkele CDA-politici verzorgen dan de inleiding, waarna de discussie plaats vindt. Deze dagen staan onder leiding van het CDA-vrouwenberaad.
De deelnemers krijgen vooraf toegestuurd:
a. de vragen n.a.v. de vier onderwerpen
b. de toelichting hierop, gegeven door de landelijke vrouwenorganisaties
c. de beantwoording van de vragen door het CDA-wetenschappelijk instituut.

Studiedagen

Elk seizoen worden ook een serie landelijke dan wel regionale studiedagen georganiseerd. Helaas kunnen wij daarover in dit programma nu nog niet al te concreet zijn, omdat nog niet alle onderwerpen en data vaststaan. Eén ding is wel zeker, er zal tenminste één studiedag gewijd zijn aan het beleid van minister De Koning, de ontwikkelingssamenwerking. Zodra er over de studiedagen meer bekend is zullen daarover aparte publicaties verschijnen.

Cursus voor gemeenteraadsleden (en aspirant-raadsleden)

In samenwerking met de CDA-bestuursvereniging wordt voor het komende seizoen een CDA-cursus voor gemeenteraadsleden georganiseerd.
De spreiding is zodanig dat iedereen in de gelegenheid is deel te nemen. Deelneming is alleen mogelijk door vooruit het verschuldigde bedrag te gireren. Uitgaande van een zekere basiskennis en ervaring worden de volgende onderwerpen met elkaar besproken.
Onderwerpen:
De cursus omvat het behandelen met elkaar op vier zaterdagochtenden van de volgende onderwerpen:
1. Volkshuisvestingsprogramma
   – verhouding tot en afhankelijkheid van de provincie en het rijk
   – de woningbouwvereniging
   – onderhoud van het woningenbestand (aanschrijvingsbeleid)
   – bevordering eigen woningbezit.
2. Welzijnsdecentralisatiebeleid
   – zorg, educatie en recreatie (knelpuntennota)
   – kaderwet specifiek welzijn
   – particulier initiatief
   – positie bijzondere instellingen.
3. Het welzijnsplan
   – prioriteiten
   – financiering
   – democratisering.
4. Verkeer
   – verkeerscirculatieplan
   – verkeersveiligheidsplan
   – financieringsproblemen.

Als „materiaal" ontvangen de deelnemers het boek „Kijk op de gemeenten" en per les de nodige aktuele informatie.

Waar – wanneer ?

U kunt inschrijven voor de plaats die voor u het gunstigst is. Op tien plaatsen verspreid over het land kunt u terecht.
Achter elke plaats ziet u de geplande data van de vier zaterdagochtenden.
Alkmaar: 4/11, 25/11, 6/1 en 27/1
Leiden: 28/10, 18/11, 16/12, 10/2
Utrecht: 11/11, 2/12, 13/1, 3/2
Goes: 4/11, 25/11, 6/1, 27/1
Breda: 28/10, 18/11, 16/12, 10/2
Weert: 11/11, 2/12, 13/1, 3/2
Zwolle: 28/10, 18/11, 16/12, 10/2
Assen: 4/11, 25/11, 6/1, 27/1
Leeuwarden: 28/10, 18/11, 16/12, 10/2
Nijmegen: 11/11, 2/12, 13/1, 3/2.
De cursus vangt aan om 9..30 uur precies en duurt tot ongeveer 12.30 uur.

Inschrijving

U kunt alleen deelnemen door tijdig het verschuldigde cursusgeld ad *f* 45,– over te maken op giro 3966745 t.n.v. Stichting politiek vormings- en scholingswerk CDA, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage. Na ontvangst van uw betaling ontvangt u het boek „Kijk op de gemeenten", het materiaal en nadere gegevens voor de eerste zaterdag.
Reiskosten boven de *f* 10,– kunt u te zijner tijd deklareren. De inschrijving dient **voor 10 oktober** binnen te zijn. Op dat moment wordt bekeken of een cursus op een bepaalde plaats doorgaat. Het aantal deelnemers is maximaal 15 personen.
Vermeld a.u.b. bij uw betaling duidelijk uw naam en adres, en ook de cursusplaats waarnaar uw voorkeur uitgaat.

Maatschappijleer

POPULAIRE LESBRIEVEN OVER POLITIEK...
De lesbrieven 1 tot en met 4 kosten *f* 1,25 per ex.
Bij meerdere afname geldt een aanzienlijke korting.

2 t/m 4 lessen	*f* 1,00 per ex.
5 t/m 9 lessen	*f* 0,85 per ex.
10 t/m 24 lessen	*f* 0,75 per ex.
25 lessen en meer	*f* 0,55 per ex.

Prijs lesbrief 5 en 6

1 les	*f* 2,50 per ex.
2 t/m 4 lessen	*f* 2,25 per ex.
5 t/m 9 lessen	*f* 2,00 per ex.
10 t/m 24 lessen	*f* 1,75 per ex.

BESTELLINGEN
De vermelde publicaties kunt u bestellen door storting van het verschuldigde bedrag op postgiro 89673 t.n.v. A.R. partijstichting, Den Haag, met vermelding van hetgeen u wenst.

Les 1: Politiek? Kom nou!
De eerste lesbrief handelt over het thema politiek. In een bestek van 12 pagina's wordt aangegeven op welke wijze enerzijds de overheid en anderzijds de burger hun invloed doen gelden op de politieke besluitvorming.
Les 2: Politieke stromingen.
Achtereenvolgens worden behandeld: liberalisme, socialisme en christendemocratie.
Les 3: Samen werken? Een hele onderneming...
De derde lesbrief behandelt diverse opvattingen over het gebeuren in de onderneming. Aan de orde komen zaken als de geschiedenis van het sociale vraagstuk, de medezeggenschap in de onderneming en opvattingen omtrent het begrip „arbeid".
Les 4: Verkiezingen en democratie.
Aan de orde komen evenredige vertegenwoordiging, het distriktenstelsel en het referendum, terwijl discussiestof wordt aangedragen met betrekking tot het functioneren van de democratie.
Les 5: Gemeente.
De vijfde lesbrief geeft een inzicht in het politiek funktioneren van de gemeente in ons bestuurlijk bestel. Aan de hand van een toegevoegde gemeenteraadsagenda met bijbehorende stukken kan een gemeenteraadsspel gespeeld worden.
Les 6: Provincie in beeld.
Lesbrief 6 geeft een inzicht in het bestuurlijk en politiek funktioneren van de provincie. Samenstelling en taken van het provinciaal bestuur worden belicht en een aantal werkterreinen verkend. Ook de provincie nieuwe stijl komt aan de orde.

Kadercursus

Het doel van de cursus is om in een zestal bijeenkomsten (5 donderdagen en 1 trainingsweekend van vrijdagavond tot zaterdagmiddag) instrumenten aan te dragen, een training te verzorgen ter ondersteuning van het kaderwerk in de partij. De cursus is vooral gericht op deelnemers die op één of andere manier binnen het CDA aktief zijn of zich voornemen binnenkort daarvoor beschikbaar te zijn. De cursus bedoelt tevens een vervolg te zijn op de reeds een aantal jaren georganiseerde CDA basiscursus, c.q. oriëntatiecursus.
Op de 1e cursusdag zal vooral gesproken worden over de organisatie van het CDA nu en in de toekomst en over een aantal vaardigheidsaspecten (spreekvaardigheid, diskussie- en vergadertechniek).
De 2e cursusdag zal gewijd zijn aan de grondslag van het CDA en analyse van verkiezingsuitslagen (wat doe je daar nou mee).
De 3e bijeenkomst is het trainingsweekend. Op de vrijdagavond zal de aandacht vooral gericht zijn op het benaderen en het omgaan met de pers. De zaterdag wordt ingericht voor een rollenspel.
De 4e cursusdag zal gewijd zijn aan sociaal-economische politiek en met name de christen-democratische uitgangspunten bij een dergelijk beleid. Aan de hand van een rollenspel over een bedrijfssluiting zal getracht worden de theoretische begeleiding bij dit onderwerp praktisch zichtbaar te maken.
De 5e cursusdag is door de cursusleiding niet ingevuld. Tijdens één van de eerdere bijeenkomsten zal tijd worden ingeruimd om met de deelnemers te overleggen hoe zij zelf deze dag wensen vorm te geven. De laatste bijeenkomst zal plaatshebben in Den Haag met een bezoek aan de Tweede Kamerfraktie en de partijburo's.

De kaderkursus is gepland op twee plaatsen:
DEN BOSCH: 7 september; 21 september; 29/30 september; 19 oktober; 9 november; 7 december in Den Haag.
ZWOLLE: 3 oktober; 24 oktober; 17/18 november; 12 december; 9 januari; 30 januari in Den Haag.
Met uitzondering van de in de kursus opgenomen weekends, vallen alle kursusdagen op donderdag.

Inschrijving

Inschrijving voor één der beide kursussen is mogelijk door overmaking van *f* 75,– op gironummer ten name van Stichting Vormingswerk KVP, Mauritskade 25, Den Haag, onder vermelding van de plaats waar men wil deelnemen.
Voor meer informatie kunt u bellen met Willy van der Laan of Pieter Dudink: 070–653934.

Kracht CNV is verbinding tussen geloof en samenleving

Samenvatting afscheidsrede CNV-voorzitter Jan Lanser

Sinds 1949, het jaar waarin ik mijn loopbaan bij de christelijke vakbeweging begon, is het beeld van de maatschappij ingrijpend gewijzigd. Welvaart en vele sociale en culturele voorzieningen zijn ons deel geworden. Dit betekent dat verschillende doelstellingen van het verleden niet meer toereikend zijn voor het heden en de toekomst. Dat vindt zijn oorzaak niet aleen in het feit dat bepaalde doelstellingen min of meer zijn gerealiseerd. Nieuwe feiten, ontwikkelingen en problemen zijn mede oorzaak dat doelstellingen van het verleden thans onvoldoende zijn voor een beleid gericht op de maatschappij van morgen.

Bezien we de ontwikkeling in de arbeidsverhoudingen gedurende de jongste tien jaar dan is er geen reden om daarover voldaan te zijn. Het meest kenmerkende daarvan is het ontbreken van overeenstemming over de aanpak van problemen die onze nationale economie en het gehele bedrijfsleven raakten.
Een opvallend verschijnsel omdat vele problemen duidelijk waren. Ik noem daarvan een scherpe inflatie; groeiende werkloosheid; onvoldoende rendement; te grote arbeidsinkomensquote; stagnerende economie; energiecrisis; uitputting van grondstoffen; vervuiling van het milieu; ontwikkelingssamenwerking en ingrijpende wijzigingen in de industriële structuur.

PROBLEMEN HERKENBAAR

Deze problemen waren en zijn voor ieder herkenbaar. Daarmee is niet gezegd dat we ook weten hoe die te beheersen en op te lossen. Veeleer is het tegendeel het geval. De afweer- en sturingsmechanismen van de mens functioneerden niet of waren in hun werking ontoereikend.
Sommigen schrijven dat toe aan het falen van de economen terwijl andere volhouden dat het allemaal de schuld is van het kapitaal. Hoe men daarover ook moge denken, buiten twijfel staat dat de mens beperkt is in zijn kennen en kunnen. Met deze werkelijkheid botsen we voortdurend en in het besef van die werkelijkheid moeten we onafgebroken handelen.

LOONWET

In het najaar van 1969 ontstond er een conflict tussen de vakcentrales en de overheid over de door het toenmalige kabinet voorgestelde en door een Kamermeerderheid aanvaarde loonwet. Ik erken dat het een heel merkwaardig conflict was aangezien de inhoud van het ontwerp loonwet in overeenstemming was met een eerder door de Stichting van de Arbeid uitgebracht advies. Door de gewijzigde opvattingen bij de vakcentrales en de gevolgen die NVV en NKV aan de aanvaarding van de loonwet door het parlement verbonden, werd het overleg in de Stichting van de Arbeid en de Sociaal-Economische Raad verstoord. Het daardoor ontstane probleem werd opgelost met een in 1970 door de SER uitgebracht en door de overheid gevolgd advies om over te gaan tot een vrij loon- en prijsbeleid. In dat kader zouden niet langer op centraal niveau afspraken over de ontwikkeling van arbeidsvoorwaarden worden gemaakt maar zou de verantwoordelijkheid daarvoor primair liggen bij de partijen in de onderhandelingen over collectieve contracten. Het liep evenwel geheel anders dan werd verwacht. In plaats van een afscheid van centraal overleg over de ontwikkeling van de arbeidsvoorwaarden kreeg dit overleg een extra accent als gevolg van de economische problemen die zich aandienden en waarvan ik eerder een opsomming heb gegeven. Naar algemeen gevoelen moest getracht worden om met elkaar die problemen de baas te worden. Daartoe zouden centraal zoal geen bindende dan toch richtinggevende afspraken worden gemaakt. Vastgesteld kan worden dat dit in de zeventiger jaren slechts eenmaal is gelukt. Dat gebeurde in 1972, zij het niet zonder ernstige moeilijkheden binnen het NVV en nadat de aanduiding sociaal contract was gewijzigd in centraal akkoord. De uitvoering van dit centraal akkoord is niet zonder spanningen verlopen en heeft in het voorjaar van 1973 tot vele stakingen aanleiding gegeven. Aan deze stakingen kwam een einde na een even verrassend als succesvol optreden van de SER-voorzitter,

wiers actie op verzoek van de drie industriebonden door mij werd georganiseerd.

NIEUW CENTRAAL AKKOORD

Na een initiatief van het Convent der Christelijk-Sociale Organisaties kwam er op 5 november 1973 weer een centraal akkoord tot stand dat echter reeds de volgende dag door de werkgeversorganisaties werd verworpen. Sindsdien zijn er tussen de centrale werkgevers- en werknemersorganisaties geen afspraken voor een arbeidsvoorwaardenbeleid gemaakt. Dat wil niet zeggen dat de discussies die daarover elk jaar zijn gevoerd zonder betekenis zijn gebleven. Ik heb eerder de neiging te zeggen dat die besprekingen, ondanks hun frusterend verloop, toch wel een zeker positief effect hebben gesorteerd. De ontwikkeling van prijzen en lonen geeft in elk geval reden te veronderstellen dat ook discussies in de Stichting van de Arbeid en adviezen van de SER een matigende invloed hebben uitgeoefend. Maar daar moet helaas wel direct aan worden toegevoegd dat zij niet aan een positieve ontwikkeling van de arbeidsverhoudingen hebben bijgedragen.
Het is naar mijn ervaring niet gemakkelijk het zojuist geschetste proces te analyseren en tot een goed oordeel daaromtrent te komen. Velen hebben reeds getracht de ontwikkeling in de arbeidsverhoudingen met behulp van modellen te verklaren. Het resultaat daarvan is weinig bevredigend. Dat kan waarschijnlijk niet anders aangezien ook bij de beschrijving en analysering van de sociale werkelijkheid waarde-oordelen en dus vooroordelen een rol spelen. Wil men het ontwikkelingsproces van de arbeidsverhoudingen werkelijk verklaren dan is een voorwaarde dat kennis wordt genomen van de geschiedenis en de opvatingen van de dragers van die verhoudingen. Door dat niet te doen ontstaan er verklaringen die vreemd zijn aan de werkelijkheid. Een reële mogelijkheid tot verklaring is gelegen in de doelstellingen en strategieën van de betrokken organisaties. Veranderen die, dan veranderen ook de arbeidsverhoudingen. In dat gegeven ligt ook besloten hoe tot betere verhoudingen kan worden gekomen.

ONTWIKKELING ARBEIDSVERHOUDINGEN

Wat de verdere ontwikkeling van de arbeidsverhoudingen betreft lijkt het redelijk ervan uit te gaan dat de ondernemingsgewijze produktie een wezenlijk kenmerk zal blijven van onze economische orde. Terecht is er gewezen op de mogelijkheden die dit stelsel biedt voor de ontplooiing van de individuele verantwoordelijkheid, voor het bevorderen van de maatschappelijke dynamiek en creativiteit en voor het verankeren van de democratische vrijheidsrechten. Deze gedachtengang sluit aan bij de opvatting van anderen dat de vrije ondernemingsgewijze produktie niet alleen een uitvloeisel is van de maatschappelijke gegarandeerde vrijheid maar ook een voorwaarde is voor de vrijheid van de samenleving. Maar over de aard en de kwaliteit van de arbeidsverhoudingen is daarmee nog niets gezegd. In elk geval niet meer dan dat er democratisch bezien ruimte bestaat voor de partijen om hun eigen plaats te bepalen en hun verhoudingen onderling te regelen. Vanwege bepaalde ontwikkelingen alsmede het complexiteit van allerlei problemen voorziet De Galan een continuering of een herstel van het georganiseerde overleg op nationaal niveau.

Hij verwacht na een periode van verwarring en anders gerichte ontwikkelingen een terugkeer naar oude verhoudingen. Zijn conclusie is dat de grondtrekken van de na-oorlogse Nederlandse arbeidsverhoudingen te weten, georganiseerd overleg, centralisatie en overheidsinvloed, behouden lijken te blijven. De opvatting van de voorzitter van de SER tendeert ook in die richting, zij het dat het overleg bij hem een extra accent krijgt. Na te hebben geconstateerd dat aan onze maatschappelijke orde een drietal ordeningsinstrumenten ten grondslag liggen te weten de markt, het overleg en de overheid, geeft hij als zijn oordeel dat een nieuw maatschappelijk evenwicht zal worden gezocht in een meer doelmatige en doelgerichte afstemming van de drie ordeningsinstrumenten, waarbij met name het stelsel van overlegstructuren een fundamentele verdieping zal ondergaan.

VERDIEPING OVERLEGSTRUCTUREN

Het zal niemand verbazen wanneer ik zeg het wenselijk te vinden dat de overlegstructuren een fundamentele verdieping ondergaan. Ik hoop ook dat het zal gebeuren omdat daarin een voorwaarde ligt voor een goede ontwikkeling van de arbeidsverhoudingen en het sociaal-economisch gebeuren.

Ik deel de opvatting dat, wil men de stucturele en conjuncturele problematiek aanvatten en oplossen, het dan noodzakelijk is dat in de verschillende sectoren van de overlegeconomie de bereidheid bestaat over zulke oplossingen te denken en eraan mee te werken. Dit vereist tenminste dat de strategie van conflict en distantie wordt verlaten en consequent wordt gekozen voor een strategie tot participatie. Dat kan in Nederland als we het willen. Daarmee betoog ik niet dat het mogelijk is een ideale situatie te bereiken. Ik ben ervan overtuigd dat die in de wereld nimmer zal worden bereikt. Nooit zal de mens zijn verantwoordelijkheid optimaal beleven, een verantwoordelijkheid die haar diepste grond vindt in de verantwoordelijkheid tegenover God.

Maar dat kan in de Nederlandse verhoudingen geen excuus zijn voor het voeren van een conflictstrategie waarin het eigenbelang van de groep gemakkelijk tot egoïsme wordt. Een strategie die het per definitie niet zo nauw neemt met de gelijkwaardigheid en de solidariteit die in woord en geschrift worden beleden. Een strategie waarin het beeld van de ander als vijand en tegenstander de actie en de houding van de groep moet rechtvaardigen. Ik denk dat er meer groepen zijn die deze strategie voeren dan wellicht velen denken. Het is een strategie die niet tot echte oplossingen voert. Dit perspectief wordt wel geboden door een strategie tot participatie. Deze strategie biedt uitzicht op een regeling van de zeggenschapsverhoudingen die recht doet aan de menselijke waarden van gelijkwaardigheid en verantwoordelijkheid.

HEEFT CNV TOEKOMST?

Het is duidelijk dat met de eigen overtuiging en opvattingen alleen niet kan worden geleefd. We hebben ook met de werkelijkheid te maken. Die heeft tot gevolg dat dikwijls niet dat beleid kan worden gevoerd dat we zouden willen.
Bij ons beleid hebben we dat ook onmiskenbaar ervaren. Dat beleid werd niet alleen bepaald door onze overtuiging en visie maar ook door de bestaande structuren en door het beleid en de macht van andere groepen en organisaties. Het is ook onmogelijk zich uitsluitend te laten leiden door de eigen levens- en maatschappijvisie. De maatschappelijke werkelijkheid moet bij het bepalen van een beleid worden betrokken. Wil het CNV invloed uitoefenn dan mag het CNV niet alleen met het hoofd in de wolken lopen maar moet het ook de voeten stevig op de grond houden. In het spanningsveld van gedrevenheid en realiteitszin moet beleid worden gevoerd.
Heeft het CNV als levensbeschouwelijke organisatie toekomst? Tot nu toe groeit het CNV als het ware tegen de verdrukking in. Anders dan de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid acht ik het niet onmogelijk dat organisaties zoals het CNV weer een zwaarder accent zullen krijgen. De problemen en vragen waarvoor de samenleving zich ziet geplaatst geven daar aanleiding toe. Het motief en de kracht van het CNV bestaat in de verbinding die het legt tussen geloof en samenleving, tussen mens- en maatschappijbeschouwing. En het bestaan van het CNV is afhankelijk van mensen die zich daarin herkennen en zich daarvoor inzetten.

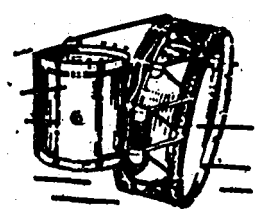

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Vervolg van pagina 3

hang, welke er bestaat tussen de historische, juridische en feitelijke redenen. Over deze laatste nog het volgende.

**DE FEITELIJKE REDENEN . . .
OF ZIJN ER NOG OPENINGEN ?**

Indonesië is reeds jaar en dag lid van de Verenigde Naties, evenals Nederland. Inmenging in elkaars interne aangelegenheden is niet toegestaan.
Men kan achteraf misschien zeggen dat, indien Nederland destijds niet onder zo grote internationale druk had gestaan, het dan wellicht anders was verlopen. We weten echter hoe het sindsdien met het dekolonisatieproces in de wereld is gegaan. En stel, dat de RMS er gekomen was, zou zij zich dan duurzaam tegenover de Republik Indonesia hebben kunnen handhaven?
Molukkers te verhelderen. Dat haar standpunt sinds 1950 niet veranderd is zou dan meer als een nadere conclusie dan als een adstructie voor haar bijna dertigjarig gelijk zijn overgekomen.

Een feit is evenwel dat we ons in de actuele situatie min of meer in een soort patstelling bevinden. Het schijnt wel of voor veel Molukkers alle gevoelens van teleurstelling en wrok, ontketend toen men in Nederland aankwam en vaak verhevigd door hun verblijf hier, zich slechts kunnen ontladen in het woord RMS, waarvan de datum 25 april de eerste grote vonk heeft gegeven. En springt de vonk niet steeds terug van nu naar 1950 en omgekeerd? De regering erkent dat zij de politieke aspecten van de Molukkers heeft verwaarloosd. Moet men daarom, om tot een volledige verheldering van de situatie te komen, niet op één of andere wijze terug naar 25 april 1950? Terug, om de wolk, die nog boven die korte periode hangt, voorgoed weg te nemen ? Er is wel eens gezegd: tussen de erkenning van de RMS en het standpunt van de regering zijn er nog een skala van openingen. Het actuele standpunt van de regering is duidelijk aan te vechten, maar zijn er nog zodanige openingen te vinden die een uitweg bieden uit de impasse?
Ik noem een paar geopperde suggesties:

a. Laat het Internationale Hof van Justitie een uitspraak doen over de rechtmatigheid van het destijds uitroepen van de RMS. Deze mogelijkheid lijkt mij afwezig, omdat hierbij **twee staten** het geschil moeten voorleggen aan het Hof. En daar het hier gaat om een geschil tussen Nederland en een deel van de Molukse gemeenschap hier te lande komt dit orgaan dus niet in aanmerking.

b. Een andere suggestie is: leg het geschil voor aan het Permanente Hof van Arbitrage. Wij hebben deze mogelijkheid serieus onderzocht. De regering antwoordde op door ons gestelde vragen, dat hiervoor ook twee staten nodig zijn. Dit is echter niet geheel juist. Art. 47 van de Conventie van 1907 biedt ook andere mogelijkheden. Daarin worden regels voor arbitrage bepaald tussen twee partijen, waarvan slechts één een staat behoort te zijn. Echter er blijven dan wel enkele vragen over. Is rechtspraak mogelijk over feiten in het verleden, waaraan thans geen rechten kunnen worden ontleend? Is hier nog sprake van rechtspraak steunend op thans geldend positief recht? En tenslotte: kun je hier spreken van een internationaal geschil in de gangbare betekenis van het woord? Nader onderzoek heeft ons geleerd, dat deze vragen negatief beantwoord moeten worden. Ofschoon hier meer ruimte wordt geboden dan door het Internationale Hof van Justitie, zal alleen al vanwege het feit, dat we hier niet met een internationaal geschil te maken hebben – het gaat immers niet tussen Indonesië of Molukkers in Indonesië en Nederland – zal internationale arbitrage weinig perspectief bieden, zo het al zou kunnen worden aangespannen.

c. Een volgende opening zou eventueel – zo wordt geopperd – kunnen zijn de poging om recht te verkrijgen voor minderheden via de VN in het kader van de zogenaamde vierde wereldproblematiek. Hoewel men sympathiek behoort te staan tegenover alle pogingen om de rechten van minderheden te bepleiten, moet naar onze mening uit de feiten geconstateerd worden, dat er voorlopig op dit vlak weinig te verwachten valt. Samenhangend met de dekolonisatie heeft men na de tweede wereldoorlog strict vastgehouden aan wat men noemt de territoriale integriteit van de vroegere koloniale gebieden. De koloniale grenzen zijn zonder meer door de jonge staten overgenomen en worden door de VN „bewaakt".

d. Tenslotte is het dan in elk geval niet gewenst, dat zo spoedig mogelijk de historische situatie rondom het Ambon van april 1950 eens tot volledige klaarheid wordt gebracht ? Zou van een objectief historisch onderzoek – eventueel te verrichten door een team van buitenlandse deskundigen, dit o.a. om absolute objectiviteit naar alle kanten te waarborgen – geen reinigend effect kunnen uitgaan ?

Uit het bovenstaande moge blijken, dat de kansen voor de RMS niet te hoog mogen worden aangeslagen. Men kan dat betreuren, maar men dient deze realiteit wel onder ogen te zien. Wij betreuren het ook van onze kant, dat er in Nederland nog overigens heel verstandige lieden rondlopen, die voorgeven, dat er via het Permanente Hof van Arbitrage of via het aankaarten van de vierde wereldproblematiek (het zelfbeschikkingsrecht van minderheden in gevormde staten) op afzienbare termijn best nog wel wat te bereiken valt voor degenen, die met het ideaal van een vrije republiek der Zuid-Molukken zijn bezield. Ik meen, dat men dan met de werkelijkheid een loopje neemt. Maar wat erger is: men wekt daardoor verwachtingen, die niet waar te maken zijn. Emotioneel kan ik me één en ander wel voorstellen, maar de eerlijkheid gebiedt ons om ook zorgvuldig met de gevoelens van onze medemensen om te springen.

DE BLIK TE RICHTEN OP DE TOEKOMST

De opening welke ik momenteel het meest vruchtbaar acht, is de poging om de vonkenregen, die nu nog naar het verleden oscilleert om te polen naar de toekomst. De vraag is relevant: Kan de Molukker een zodanig perspectief worden geboden, dat zijn projectie op het verleden als vanzelf wordt omgebogen naar hetgeen voor hem ligt ? Het ideaal dat de Molukker koestert in al zijn variaties heeft in elk geval één ding gemeen: men wil omdat men tot het éne Molukse volk behoort, die verbondenheid op één of andere wijze tot uitdrukking brengen.
Welnu, hier wonen circa 35.000 Molukkers, in Indonesië wonen er 50 maar zoveel, waarvan 1,2 miljoen in de Molukkenarchipel.
Men zal hier bij alles wat men wil – tenminste als het gaat om de Molukse zaak – toch niet heen kunnen om wat de Molukkers dáár willen. Het zou toch aanmatigend zijn als slechts 2 % zou uitmaken wat er met de 98 % daar zou moeten gebeuren. Daar komt bij dat er tussen de Molukkers hier en ginds een tijdskloof ligt van bijna 30 jaar. De belevingswereld is dus geheel verschillend geworden. Wil er dus hoe dan ook sprake zijn van een gemeenschappelijke toekomst, dan is het onmisbaar dat er een communicatie tot stand wordt gebracht tussen de Molukkers hier en de Molukkers ginds. Deze communicatie kan er ook aan bijdragen dat men zijn idealen, welke in een zekere afgeslotenheid zijn gerijpt, kan toetsen aan de realiteit ter plaatse waarop deze gericht zijn.

Het behoeft dan ook geen betoog dat wij de reeds begonnen **oriëntatiereizen** van bijzonder grote betekenis vinden. Ook m.b.t. het bouwen aan, resp. het hervinden van de eigen identiteit, acht ik contacten tussen alle Molukkers van groot belang. Bovendien kan door voortgaande activiteiten op dit gebied de blik zodanig voorwaarts worden gericht, dat de projectie op het verleden gaandeweg minder wordt. Hiervoor is uiteraard de medewerking nodig van Indonesië. Het is daarom toe te juichen dat Indonesië, gelet op de Molukse problematiek in Nederland, daaraan zijn medewerking wil verlenen. Uitspraken van bijvoorbeeld Muskita en Sudarmo wettigen de verwachting dat de intensiteit duidelijk kan worden opgevoerd. In dit verband betreuren wij het dat slechts drie oriëntatiereizen per jaar mogelijk zullen zijn. Wij vinden dit aantal, wil er van een redelijke communicatie tussen beide groepen sprake zijn, veel te gering.
Wij voelden ons daarom ook genoodzaakt om de regering via een motie te vragen het aantal oriëntatiereizen te vergroten, teneinde een meer intensieve confrontatie tussen de verschillende Molukse groeperingen mogelijk te maken. Dit uiteraard mede op grond van de belangstelling, welke van Molukse zijde daarvoor uitgesproken.

Van grote betekenis achten wij de verbinding die gelegd wordt met het ontwikkelingswerk. De nota spreekt over de bijdrage, die de Molukkers zouden willen leveren aan de verdere ontwikkeling van de Molukken. Een uitspraak die ik gaarne onderstreep.

Samenvattend concludeer ik, dat de meest reële opening welke Nederland kan maken deze is: de voorwaarden te scheppen dat de Molukkers onder ons zo intensief mogelijk kunnen communiceren met hun volksgenoten in Indonesië – en omgekeerd – via de genoemde oriëntatiereizen, via familiebezoek en evt. vakantiereizen. Daarvoor kan tegelijk worden meegewerkt aan een identiteitsontwikkeling die èn voor de Molukkers zelf èn voor onze samenleving als geheel betere perspectieven biedt. Wat hier helemaal uit voort kan vloeien – daarover valt nu nog weinig te zeggen. Het zijn allereerst en uiteindelijk de Molukkers die over hun eigen zaak moeten beslissen. De regering kan slechts de voorwaarden scheppen voor het beleven van de eigen culturele identiteit. De Molukkers zelf zullen er inhoud aan moeten geven. Wij van onze kant zullen er voor moeten ijveren, dat de Molukkers die temidden van ons wonen, vooral zichzelf kunnen zijn. Wanneer zij (weer) als het ware tastbaar een toekomst voor zich zien, zal de oplossing van de Molukse problematiek in Nederland stellig naderbij zijn gekomen.

In ons land bestaan Molukse kerken en er bestaan Nederlandse kerken. De contacten daartussen – op synodaal niveau en op het vlak van de gemeenten – zijn (nog) niet optimaal te noemen. Waarom zou ook hier niet iets kunnen gaan leven, wat in andere verbanden zo vaak in de kiem is gesmoord?

CDA-studiedag

Stads- en dorpsvernieuwing als maatschappelijk proces

De Stichting Vormingswerk CDA organiseert in samenwerking met de CDA bestuurdersvereniging op

Zaterdag 1 juli te Utrecht

in het Jaarbeurs Congrescentrum
te Utrecht een studiedag over stads- en dorpsvernieuwing. Het programma ziet er als volgt uit:

ontvangst met koffie v.a.	09.00 uur
opening door de heer D. Rijnders	09.45 uur
film	10.00 uur
inleiding 1e	10.30 uur
inleiding 2e	10.50 uur
Groepsdiskussies	11.15 uur
gezamenlijke lunch	13.00 uur
plenaire diskussie met forum	14.00 uur
Rede minister dhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland	16.00 uur
Sluiting	16.30 uur

De inleidingen zullen worden verzorgd door de heer P. van Gemeren, directeur Patrimonium Woningstichting, over organisatie en financiële vraagstukken en mr. A. J. Bransen wethouder stad Utrecht, over aspekten van volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. De gehele studiedag staat onder leiding van D. Rijnders, ex-directeur Coördinatieburo noordelijk deel Randstad.

Tijdens de studiedag wordt in 3 groepen gediskussieerd.
I : kwalitatieve en kwantitatieve volkshuisvestingsaspekten
II : aspekten van ruimtelijke ordening
III : Organisatie en financiering.
Lunch en consumpties zijn gratis. Deelnemers ontvangen een uitgebreid infopakket met o.m. een subsidiewegwijzer, een probleemschets en een woorden- en begrippenlijst.

Deelnamekosten bedragen *f* 15,- p.p. Inschrijving kan geschieden door telefonisch kontakt op te nemen met Stichting Vormingswerk KVP, tel. 070-653934. Betaling van de deelnamekosten geschiedt op de studiedag zelf.
Voor nadere informatie kunt u bellen of schrijven met Pieter F. Dudink, Mauritskade 25 in Den Haag, tel. 070-653934.

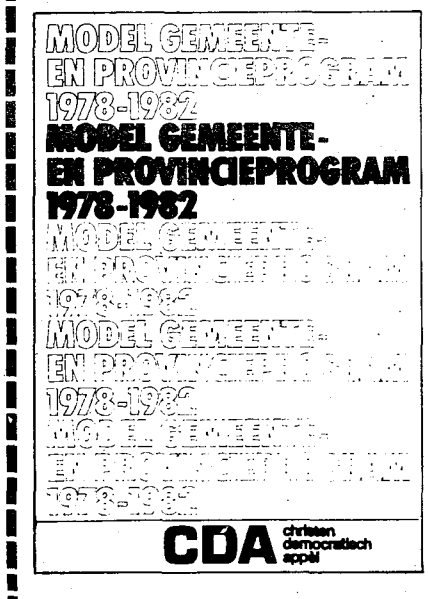

Model gemeente- en provincie-program

- Een solide handleiding voor de opstellers van CDA-programma's in provincies en gemeenten voor de verkiezingen in 1978.
- En tevens een onmisbare gids voor elk CDA-staten- en -raadslid, voor alle bestuurders, voor ambtenaren, voor het partijkader en voor geïnteresseerden.
- Een gids die in 240 punten, met toelichting en achtergrondinformatie, de christen-democratische weg wijst in de gemeentelijke en provinciale politiek. Alle beleidssectoren komen aan bod. Bovendien bevat deze omvangrijke brochure o.m. een hoofdstuk over collegevorming. Kortom, „verplichte" lectuur en een handig hulpmiddel voor elke bestuurder en voor belangstellenden - vier jaar lang.

Het modelprogram is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van de bestuurdersverenigingen en uitgegeven door de wetenschappelijke instituten binnen het CDA.

88 pag.; *f* 6,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. Savornin Lohmanstichting, Den Haag.

TOT 140% HYPOTHEEK
Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie.
Geldlening f 5.000,- = 36 x f 171,- enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.
drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

korteweg
bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

KOCH
Telefoon 055-214259
APELDOORN.
Kerkorgels
Elektronische orgels
voor kerk-, school- en huismuziek.

7 Series Bijbelstudies van Ir. D. J. Christiaanse
1. De naam boven allen naam, Zoon van God, Heiland, Middelaar ƒ 4.—
2. 32 Geloofsmannen, via Abel, Noach, Abraham tot Johannes op Patmos ƒ 4.—
3. Genade en waarheid, Liefde, Genade, Veiligheid, Vrede, Eenheid ƒ 4.—
4. Veertien brieven van Paulus, begrijpelijke uitleg ƒ 5.—
5. Wat zal het jaar 2000 brengen? Profetische studiën O en N Test. ƒ 4.—
6. Gods geheimenissen en hun onthulling ƒ 3.—
7. Christus in de Psalmen en profeten, 128 blz. ƒ 4.—
Alle 7 series tegelijk slechts ƒ 14,–
NIEUW! Een boek vol hoop voor jong en oud. LICHTEND UITZICHT OP MORGEN. Door ir. D. J. Christiaanse, 132 blz., ƒ 6.— Alles franco na girostorting op nr. 1793613, t.n.v. **Bijbelcursus P.B. 44, Oudewater.** H. de Manstraat 8

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF
J. STOUT
Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

HANAB B.V.
GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS
Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

Bouw- en Aannemersbedrijf
M. de Raad & Zoon
Pickestraat 62, Noordwijk, tel. 01719-12100 en 15257.

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Zaanse klokken
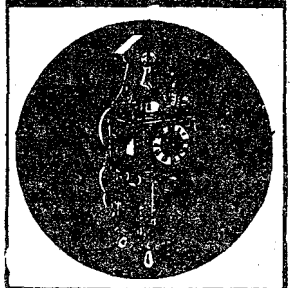
Maaskant
Winkelgalerij Kerschoten
Tel. 15865, Apeldoorn.

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer

de klok **HANDELMIJ B.V.**
BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.

Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.
Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

Stelt u prijs op
VAKWERK
KWALITEITS-ARTIKELEN
dan
VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

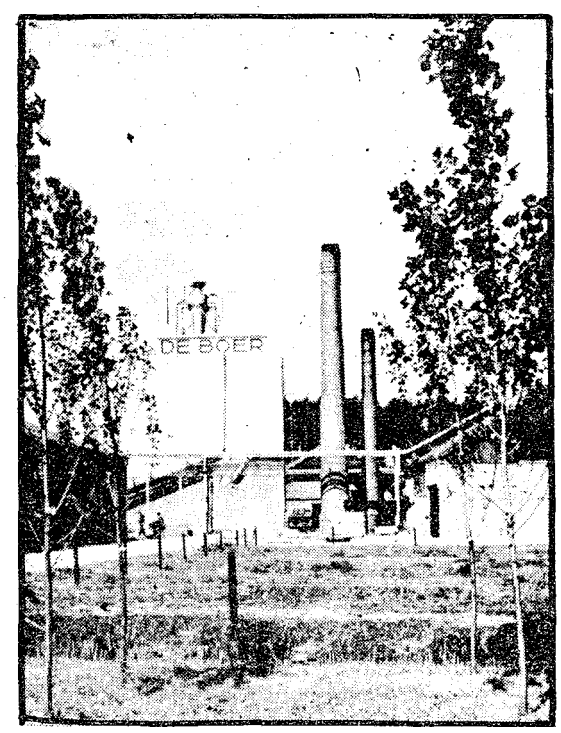

Kistenfabriek
Nijkerk
N. DE BOER
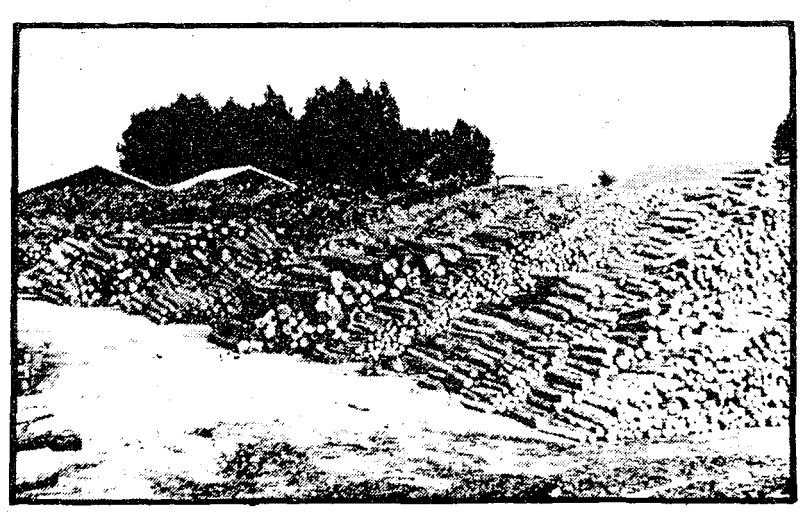

Vrijdag 30 juni 1978 – 14e jaargang no. 26

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Aantjes over affaire koopsompolissen:

Alle beschuldigingen en verdachtmakingen laster geweest

„De Commissie Koopsompolissen heeft aangetoond, dat alle geuite beschuldigingen en verdachtmakingen laster zijn geweest. Met name oud-staatssecretaris Van Rooijen, die brandschoon uit het onderzoek tevoorschijn komt, is het onderwerp van schandelijke aantijgingen geweest." Dit commentaar heeft mr. W. Aantjes, voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer aan het begin van deze week gegeven, nadat het rapport van de Commissie Koopsompolissen gepubliceerd was. Slechts drie kamerleden en een bewindsman zijn sedert 1 januari 1975 in het bezit van een koopsompolis geweest, aldus het rapport. De Commissie Koopsompolissen, bestaande uit mr. R. J. Erdbrink, prof. mr. H. J. Hofstra en mevrouw dr. M. A. M. Klompé, werd ingesteld nadat de verenigingen van belastinginspecteurs en adjunct-inspecteuren der belastingen in een brief de Tweede Kamer attent gemaakt hadden op een artikel in het Amsterdamse dagblad „Het Parool". In dat artikel stond, dat acht ministers uit het kabinet-Den Uyl en 38 kamerleden een koopsompolis zouden hebben afgesloten, vlak voor de fiscale aantrekkelijkheid, door het aannemen van een nieuwe wet in het parlement, was verdwenen.

Het bedoelde viertal wordt gevormd door oud-minister drs. Tj. E. Westerterp (destijds KVP) en de oud-leden van de Tweede Kamer mevrouw mr. A. H. S. M. Lückers-Bergmans (destijds KVP), J. van Elsen (destijds KVP) en H. J. de Koster (destijds VVD).

„Gevoeglijk mag worden aangenomen, dat buiten de vier gevallen die aan het licht zijn gekomen, geen van de andere 182 Tweede-Kamerleden of bewindslieden, die hun medewerking aan het onderzoek hebben gegeven, het fiscale voordeel van een koopsompolis heeft genoten," aldus de Commissie Koopsompolissen in haar eindrapport, dat aan de Tweede Kamer is aangeboden.

„Vanaf de eerste dag na verschijning van de brief van de belastinginspecteurs heb ik namens het CDA aangedrongen op een grondig onderzoek," aldus CDA-fractievoorzitter Aantjes in zijn reactie. „Hoewel ik ten aanzien van de uitkomst niet heb getwijfeld, heb ik de grootst mogelijke medewerking aan het onderzoek verleend, sneller en grondiger dan enige andere fractie heeft gedaan, zoals uit het rapport van de Commissie Koopsompolissen blijkt."
Mr. Aantjes deelde in zijn reactie mee benieuwd te zijn naar de reactie van hen, die schuldig waren aan het uiten van de verdachtmakingen in de richting van het CDA en zijn politici en naar de reactie van diegenen, die uit deze affaire politieke munt hebben pogen te slaan.
Vier leden van de Tweede Kamer hebben geweigerd zich aan het onderzoek van de commissie te onderwerpen. Dr. K. van Dijk (VVD), H. Koekoek (BP), J. de Koning (BP) en drs. G. Nooteboom (D'66). Het PvdA-kamerlid Nagel was door langdurige ziekte niet in staat medewerking aan het onderzoek te verlenen.
De commissie, zo staat in het rapport heeft een nader onderzoek ingesteld naar berichten in de pers dat mevrouw Kruisinga een koopsompolis zou bezitten. Na een gesprek met oud-minister Kruisinga en onderzoeken van de belastingdienst en de verzekeringsmaatschappijen is komen vast te staan dat noch de heer Kruisinga noch zijn minderjarige zoon een koopsompolis hadden. De vermogens van de heer en mevrouw Kruisinga zijn echter strikt gescheiden. Mevrouw Kruisinga voert zelf het feitelijke beheer over haar vermogen en inkomen. Het is de commissie niet bekend of mevrouw Kruisinga een koopsompolis heeft afgesloten. „Indien dat het geval is, draagt de heer Kruisinga daarvoor geen verantwoordelijkheid," zo stelt de commissie.

Erdbrink, Hofstra en Klompé zeggen geen oordeel te willen vellen over de politici die wel in het bezit waren van een koopsompolis. Het oordeel daar over willen zij laten aan de Tweede Kamer..
Uit het rapport komt duidelijk naar voren dat van voor-wetenschap bij de aanschaf van de polissen geen sprake is geweest. In maart 1975 verscheen de eerste publikatie waarin werd gesteld dat het nodig was de wet te wijzigen om het oneigenlijk gebruik van koopsompolissen – het gebruik ervan om belastingvoordeel te halen – onmogelijk te maken. De publikatie werd gevolgd door anderen. De officiële aankondiging op 14 november 1975 dat een wetsvoorstel tot wijziging met terugwerkende kracht zou worden ingediend, kwam bepaald niet uit de lucht vallen, zo schrijft de commissie. Uit niets is gebleken dat politici, met name die van het CDA, beschikten over voorinformatie van de oud-staatssecretaris Van Rooyen (CDA), die als staatssecretaris van financiën voor de wetswijziging verantwoordelijk was. Het is de commissie zelfs gebleken dat de staatssecretaris in een geval een partijgenoot ontraden heeft een koopsompolis af te sluiten, aldus het rapport.

VOORDEEL

De Commissie Koopsompolissen meent dat slechts twee van de vier politici die over koopsompolissen beschikten de bedoeling hadden om fiscaal voordeel te trekken van de polissen, en wel de KVP-ers Van Elsen en Westerterp. Oud-minister Westerterp kocht de polis op 25 november 1975, een maand voor dat het fiscale voordeel middels wetswijziging onmogelijk gemaakt zou worden. De koopsompolis bedroeg 300.000 gulden. De commissie meent dat de heer Westerterp de polis gekocht heeft in de kritieke periode met de enige bedoeling er belastingvoordeel mee te halen, en overlijdensrisico te dekken. Het oud-kamerlid Van Elsen kocht zijn polis op 14 november 1975, een dag nadat het belastingvoordeel was vervallen. Zijn polis had een koopsom van 100.000 gulden. De commissie tekent daarbij aan dat op die datum niet bekend was dat op 6 juli 1977 bij nota van wijziging 15 november ingangsdatum voor de nieuwe regeling zou worden. Ook bij Van Elsen bleek de commissie van geen andere steekhoudende motieven dan fiscaal voordeel en dekking van overlijdensrisico. De heer Van Elsen heeft zijn koopsompolis inmiddels in oktober vorig jaar afgekocht.

Bij de heer De Koster, wiens echtgenote in het bezit was van een koopsompolis ter grootte van 600.000 gulden, vermeldt de commissie dat de polis al in december 1974 werd afgesloten. „Hier kan dus geen sprake zijn van een aankoop in het zicht van de wetswijziging," zo stelt de commissie. De heer De Koster liet bovendien uit politieke voorzorg zijn vermogen en inkomen door derden beheren. De heer en mevrouw De Koster schaften de polis aan om daarmee een bij testament vastgelegde verzorgingsplicht van de ouders veilig te stellen. De commissie-leden menen dat er sprake is van een bijzondere gerechtvaardigde doelstelling die echter wel fiscaal voordeel met zich meebracht.

Het KVP-kamerlid mevrouw Lückers-Bergmans sloot haar koopsompolis af op 12 november 1975. De aanleiding daartoe was het overlijden van haar echtgenoot kort tevoren. Mevrouw Lückers probeerde na het overlijden van haar man de studie van haar kinderen veilig te stellen. Zij sloot een polis af ter grootte van 276.415 gulden met een looptijd van tien jaar. De andere drie polissen hadden een looptijd van zes jaar. Uit de looptijd concludeert de commissie dat het behalen van fiscaal voordeel bij mevrouw Lückers niet het doel geweest is van de aanschaf van de polis.

H. L.

In dit nummer

In dit nummer van het christelijk-historisch weekblad „de Nederlander" komt de actuele politiek weer volop aan bod. Dat is gebruikelijk, omdat de redactie van „de Nederlander" er naar streeft de lezers zo goed mogelijk op de hoogte te houden van het politiek gebeuren.
De lezers van „de Nederlander" zijn altijd in de gelegenheid mee te werken aan de uitbreiding van de lezerskring. Dat kan door te vragen proefnummers toe te zenden aan opgegeven adressen. Gebruik daartoe onderstaande bon.

Bon inzenden naar: administratie Uniepers, Van Deventerlaan 49, Voorburg.

Graag toezending van proefnummers van „de Nederlander" aan de volgende adressen:

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

In zomermaanden: verschijning „de Nederlander" om de veertien dagen

In de zomermaanden juli en augustus zal „de Nederlander" om de veertien dagen verschijnen. Het politieke leven ligt in deze periode grotendeels stil, omdat de leden van de Eerste Kamer en Tweede Kamer met zomervakantie zijn.
Volgende week, vrijdag 7 juli, komt het volgend nummer van „de Nederlander". Het daaropvolgend nummer verschijnt dan na veertien dagen, op vrijdag 21 juli.

Nieuwe vergoedingsregeling staten- en commissieleden

De vergoedingsregeling voor de leden van provinciale staten en voor de leden van de provinciale commissies zal belangrijk worden verbeterd en meer rekening houden met de zwaarte van hun functie. Dit blijkt uit het wetsontwerp tot wijziging van de Provinciewet op het punt van vergoedingen voor staten- en commissieleden, dat dezer dagen aan de Tweede Kamer is aangeboden.

De statenleden en commissieleden ontvangen thans voor het bijwonen van vergaderingen van provinciale staten en provinciale commissies een presentiegeld.
De regering stelt voor om de statenleden die géén lid zijn van het college van gedeputeerde staten, voor hun werkzaamheden als zodanig een vaste jaarlijkse vergoeding en een tegemoetkoming in de onkosten (bijvoorbeeld voor telefoon, reizen en dagbladen) toe te kennen. Deze vaste vergoeding en tegemoetkoming zullen bij provinciale verordening worden vastgesteld.
Nadere regeling hiervan, zoals het vaststellen van maximumbedragen, zal bij algemene maatregel van het bestuur geschieden. Op deze wijze is in beginsel een uniform systeem voor de vergoedingen gewaarborgd.
Bovenbedoelde tegemoetkoming in de onkosten heeft geen betrekking op de reis- en verblijfkosten.
Hiervoor blijft voor de statenleden een aparte regeling bestaan.
Ook komen volgens het wetsontwerp de leden van provinciale commissies die geen statenlid zijn, in aanmerking voor een vergoeding voor het bijwonen van commissievergaderingen en voor de reis- en verblijfkosten.

PARLEMENTARIA

Bij algemene maatregel van bestuur zal voor commissieleden een maximumbedrag worden vastgesteld voor het bijwonen van vergaderingen van de provinciale commissies en haar eventuele subcommissies. De commissieleden zullen deze vergoeding overigens alleen krijgen voor zover provinciale staten dat bij verordening bepalen.

OVEREENKOMST

De nu voorgestelde regeling komt in grote lijnen overeen met de vergoedingsregeling die vanaf 1976 geldt voor de leden van gemeenteraden en van gemeentelijke commissies.

De regering stelt voor de financiële regeling voor staten- en commissieleden terug te laten werken tot 7 juni 1978, het tijdstip waarop de nieuwe zittingsperiode van de leden van provinciale staten is ingegaan.

H. L.

Studiedag dorps- en stadsvernieuwing

De Stichting Vormingswerk CDA organiseert aanstaande zaterdag 1 juli a.s. in samenwerking met de CDA-bestuurdersvereniging een studieconferentie over de dorps- en stadsvernieuwing in het Jaarbeurs Congres-centrum te Utrecht.

Na een korte inleiding en een film waarin de te behandelen problematiek uiteen wordt gezet, zal er worden gediscussieerd in drie discussiegroepen: over de kwalitatieve en kwantitatieve volkshuisvestingsaspecten, over de aspecten van ruimtelijke ordening, en over organisatie en financiën.

Aan deze studiedag heeft de minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening jhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland zijn medewerking toegezegd.

De studiedag vangt om kwart voor tien aan en wordt omstreeks half vijf beëindigd. De deelnemerskosten bedragen vijftien gulden, en lunch en consumpties zijn gratis.

ARP bestaat volgend jaar een eeuw

DE ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ ZAL VOLGEND JAAR HET HONDERDJARIG BESTAAN HERDENKEN.

Het partijbestuur van de ARP heeft diverse werkgroepen ingesteld om voorbereidingen te treffen om deze, in het Nederlandse politieke partijstelsel, bijzondere gebeurtenis niet onopgemerkt te laten voorbijgaan.

Op stapel staat o.a. de verschijning van een herdenkingsbundel, welke in het christen-democratisch perspectief vooral op de toekomst wordt gericht. Voorts de plaatsing van een borstbeeld van de AR-partijoprichter dr. A. Kuyper en, om het geheel ook in het land bij alle inwoners onder ogen te brengen, de uitgave van een speciale herdenkingspostzegel.

VIERINGSDAG

Zaterdag 7 april 1979 is in de planning „de vieringsdag" voor alle partijgeledingen. Op die dag zal de jubileumpartijraad plaatsvinden, welke vooralsnog enigszins het karakter krijgt van de aloude, bij vele partijleden ongetwijfeld nog voortlevende, deputatenvergadering.
Vanzelfsprekend hecht het partijbestuur er veel belang aan, dat zoveel mogelijk leden bij de jubileumviering worden betrokken. Hoe dit het beste tot uiting komt, is in de diverse werkgroepen nog onderwerp van beraad. Er wordt echter aan gedacht om de diverse regio's en plaatsen daadwerkelijk bij de viering te betrekken.
Ideeën die hieromtrent in het land leven worden door de werkgroepen graag tegemoet gezien.
Men kan zich bijvoorbeeld voorstellen, dat er een aantal regionale jubileum-bijeenkomsten plaatsvinden. Ideeën over de vormgeving van de jubileumpartijraadsbijeenkomst op 7 april 1979 worden eveneens op hoge prijs gesteld.

TENTOONSTELLING

Tijdens de partijraadsdag zal vermoedelijk uitgebreid bij het verleden worden stilgestaan, d.m.v. een tentoonstelling van allerlei voorvallen, voorwerpen e.d., die te maken hebben of hadden met gebeurtenissen in en op alle partijniveaus van kiesvereniging tot Centraal Comité (partijbestuur).

Jubileum CHU bij NCRV en AVRO

Donderdag 6 juli a.s. v.m. 11.30 uur zal de NCRV in een speciale radio-uitzending aandacht schenken aan het zeventigjarig bestaan van de CHU op zondag 9 juli 1978.

In dit programma zijn te beluisteren dr. L.M. van Leeuwen, drs. G. van Leijenhorst, drs. H. Eversdijk, drs. A.D.W. Tilanus en drs. B.J. Udink.

Zondag 9 juli a.s. zal de AVRO na het nieuws van 13.00 uur aandacht vragen voor de CHU. Ook hier zullen verschillende CHU-prominenten van vroeger en nu het woord voeren.

Herziening Provinciefonds

door: Ben Hennekam, lid Tweede Kamer voor CDA

Sinds 1948 is de voornaamste bron van inkomsten voor de provincies de uitkering uit het provinciefonds. In dit fonds wordt jaarlijks een bij de wet bepaald percentage van de opbrengst van de rijksbelastingen gestort en onder de provincies verdeeld [opdeelfonds] aan de hand van de volgende kriteria:
- **één/derde naar evenredigheid der inwonertallen;**
- **één/derde naar evenredigheid van de oppervlakten;**
- **één/derde in elf gelijke delen.**

Het aandeelpercentage van het provinciefonds bedraagt thans bijna één procent.

Gesteld mag worden dat de financiële verhouding tussen rijk en provincie, zowel qua omvang als verdeling, sinds 1948 gedurende ongeveer een kwart eeuw over het algemeen bevredigend heeft gefunctioneerd.
De provincies profiteerden van de stijging van de belastingopbrengsten zowel als gevolg van de economische groei, als van de geleidelijke verzwaring van de belastingdruk. Daardoor konden zij over voldoende middelen beschikken om aan de stijging van uitgaven het hoofd te bieden, terwijl zij tevens nieuwe taken ter hand konden nemen.
In het begin van de jaren zeventig begon in deze situatie verandering te komen en is een toenemend aantal provincies (m.n. randstadprovincies) in meerdere of mindere mate in budgettaire moeilijkheden geraakt. De wet van 24 december 1970, waarbij de provincies de bevoegdheid kregen met ingang van een nader te bepalen datum ten hoogste 32 opcenten op de motorrijtuigenbelasting te heffen, vermocht hierin geen verbetering te brengen, aangezien deze wet tot heden nog niet is geëffectueerd. (In afwachting hiervan ontvangen de provincies wel een compensatieuitkering).

IPO

Het Interprovinciaal Overleg (IPO) besloot in 1971 tot het instellen van een ambtelijke werkgroep die tot taak kreeg de voeding en de verdeling van het provinciefonds te bestuderen. De studie leidde tot de volgende voornaamste conclusies:

a. de voeding van het provinciefonds is achtergebleven ten aanzien van de kosten van de algemene salarismaatregelen en wegens nieuwe taken;
b. er moet een uitgebreide studie worden gemaakt met betrekking tot de structuur van de provinciale uitgaven teneinde tot een goed gefundeerd voorstel omtrent een adequate regeling voor de financiële verhouding tussen het Rijk en de provincie te kunnen komen.
Bovendien zou in afwachting van het resultaat van de voorgestane studie een interim-regeling moeten worden getroffen.

REGERING

De regering (1976) deelde niet de mening van het IPO dat de uitkeringen van het provinciefonds te laag zouden zijn geweest en achtte ook de voorgestelde interimregeling niet aantrekkelijk. Zij wenste een principiële wijziging te brengen in de voeding en de verdeling van de middelen van het provinciefonds. Daartoe werd in oktober 1976 een wetsontwerp tot wijziging van de provinciewet aanhangig gemaakt. De behandeling in de Tweede Kamer van dit ontwerp werd in verband met de kabinetscrisis in maart 1977 stopgezet. In de loop van dit parlementaire jaar zal de draad weer worden opgenomen.

De voorgestelde **herziening** is tweeledig, t.w.:
a. een wijziging van het karakter van het Provinciefonds van een opdeelfonds in een zogenaamd reserveringsfonds. Dit houdt in dat de uitgaven trendmatig en onafhankelijk van de feitelijke inkomsten worden vastgesteld. De inkomsten en uitgaven van zo'n fonds behoeven in een jaar dus niet gelijk te zijn, maar gemiddeld over een reeks van jaren wel.
b. een wijziging van de verdeelsleutel:
-40% naar evenredigheid van de aantallen inwoners
- 22,5% naar evenredigheid van de oppervlakten
- 2,5% naar evenredigheid van de lengten
- 35% in elf gelijke delen.

ELF = ACHT + DRIE

Over de eerste herziening zijn alle betrokkenen het eens; over de tweede niet. Dit laatste is niet verwonderlijk, want als de nieuwe sleutel zou worden gehanteerd, leidt dat tot een verbetering van de financiële positie van de provincies Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht. Alle overige provincies gaan er relatief weinig (Limburg) tot zeer veel (Zeeland) op achteruit.

De bezwaren van de acht provincies richten zich in 't algemeen tegen:
- de werkwijze: er had een beter overleg moeten plaatsvinden met de provincies,
- de sleutel: het ontbreken van een studie die aan zo'n sleutel ten grondslag moet liggen,
- de uitkomst: de gewenste uitkomst zou te zeer bepalend zijn geweest.

Een grondig onderzoek naar het takenpakket en uitgaven- en behoeftepatroon van de provincies lijkt van het grootste belang om zodoende objectieve maatstaven te kunnen vastleggen; zelfs de schijn van „toerekenen" moet worden vermeden.
Onlangs werd het wetsontwerp „Begroting van inkomsten en uitgaven voor het Provinciefonds voor het jaar 1978" in de Tweede Kamer aanvaard. Gebaseerd op de huidige regeling. Een moeilijkheid daarbij had kunnen vormen de nota van wijziging waarbij een verhoging van het bedrag werd voorgesteld die noodzakelijk zou zijn als later tot een herziening van de regeling van het provinciefonds zou worden besloten.

Dat het de Kamer de nodige hoofdbrekens zou kosten om te voteren op grond van een (nog) niet bestaande wettelijke grondslag werd kennelijk op tijd voorzien door de verantwoordelijke bewindslieden, want enkele dagen voor de behandeling werd de nota van wijzigingen ingetrokken.

In Provinciale Staten geen meerderheidscolleges meer

In alle 11 provinciën van ons land zijn de „nieuwe" Colleges van Gedeputeerde Staten samengesteld door en uit de in maart jl. gekozen Statenleden. Het CDA is, in tegenstelling tot de achter ons liggende vierjarige periode, wederom in alle provincies in het College vertegenwoordigd. Van de in totaal 74 Gedeputeerden zijn er 31 afkomstig van het CDA, van wie 9 personen uit de CHU.

Groningen (2)
J. v. d. Ploeg (AR)
C. Hoogstraten (CHU)
Friesland (3)
R. Renkema (AR)
L. Eringa (CHU)
J. Mulder (AR)
Drenthe (2)
J. Hollenbeek Brouwer (AR)
H. J. Prenger (CHU)
Overijssel (3)
H. G. J. van Roekel (CHU)
dr. J. Meulink (AR)
P. Berkhout (KVP)
Gelderland (4)
mr. H. W. M. Bergamin (KVP)
A. Th. te Bokkel (AR)
mr. J. A. M. Hendrikx (KVP)
mevrouw mr. A. A. Strijd-Groenewegen (CHU)
Utrecht (2)
ir. F. N. Sikkes (KVP)
drs. A. G. W. Schapenk (CHU)
Noord-Holland (3)
drs. J. van Dis (CHU)
mr. drs. H. W. Korte (KVP)
drs. J. Achterstraat (AR)
Zuid-Holland (2)
ir. N. Buysert (CHU)
mr. N. W. A. Brink (KVP)
Zeeland (2)
P. G. v. d. Bosse (CHU)
A. L. v. Geesbergen (KVP)
Noord-Brabant (4)
drs. J. de Geus (AR)
drs. J. v. d. Hart (KVP)
drs. J. v. d. Heyden (KVP)
ir. J. Siepman (KVP)
Limburg (4)
drs. K. W. Buck (KVP)
L. Stals (KVP)
E. Mastenbroek (KVP)
C. v. d. Broeck (KVP)

Zoals gebruikelijk weerspiegelden deze verkiezingen de uitslag van de Statenverkiezingen, die 29 maart jl. werden gehouden. In 1974 kwam het CDA uit op 27 zetels in de diverse Colleges, wat een terugval van 8 zetels betekende, omdat de toendertijd gehouden verkiezingen een verlies voor het CDA opleverden. Ditmaal werd in alle provincies echter winst geboekt, hetgeen met uitzondering van de provincie Groningen, ook resulteerde in zetelwinst in de diverse Staten.
Bij de samenstelling van de Colleges van G.S. voor de komende vier jaar is het besluit van de Tweede Kamer, enige weken geleden, om desgewenst het aantal gedeputeerden van 6 naar maximaal 8 uit te breiden, in een aantal gevallen ten uitvoer gebracht. De provincies Gelderland en Zuid-Holland bezitten thans 9 gedeputeerden, de provincies Friesland, Noord-Holland, Noord-Brabant en Limburg ieder 7, terwijl de overige provincies hun bestand op 6 gedeputeerden handhaven.

Alhoewel de gedeputeerdenverkiezing dus in het algemeen wel de uitslag van de verkiezingen weerspiegelt, wil dit niet zeggen dat in alle provincies ook sprake is van een volkomen en getrouwe afspiegeling van de onderlinge verhouding der partijfrakties in de Staten. Betreurd is, dat in 1974 in de provincie Groningen in tegenstelling tot de verhoudingen een zogenaamd meerderheidskollege werd gevormd door PvdA, PPR en CPN, die tezamen met één zetel de meerderheid bezaten.
Ook dit jaar was er een „meerderheidsafspraak" gemaakt door de betrokken partijen, maar deze leed op het laatste moment schipbreuk omdat enkele leden van de Groningse PvdA-fraktie weigerden om het CDA (met 15 zetels van de 55) wederom buiten het College te houden. Na herhaalde stemmingen werden uiteindelijk twee CDA-gedeputeerden gekozen. Bekend is eveneens dat alvorens tot samenstelling van een College wordt overgegaan betrokken partijen eerst tot programma-afspraken proberen te komen om zoveel mogelijk van het door hen gewenste beleid te verwezenlijken.

In de provincie Noord-Holland werd in 1974 een soort van „programcollege" gevormd, waarvan de VVD geen deel uitmaakte. Bij de vorige week gehouden verkiezing in Noord-Holland bleef de VVD opnieuw er buiten, ondanks dat het CDA veel meer voelde voor een betere afspiegeling met de VVD in het college.

Het kwam er echter niet van.

Voor wat betreft het aantal gedeputeerden heeft het CDA een uitbreiding van 4 personen gekregen.
Een totaal overzicht van de CDA-gedeputeerden in de verschillende provincies wordt hieronder weergegeven.

Groningen
4 PvdA, 2 CDA
Friesland:
3 PvdA, 3 CDA, 1 VVD
Drenthe:
3 PvdA, 2 CDA, 1 VVD
Overijssel:
2 PvdA, 3 CDA, 1 VVD
Gelderland:
8 PvdA, 4 CDA, 1 VVD
Utrecht:
2 PvdA, 2 CDA, 2 VVD
Zuid-Holland:
4 PvdA, 2 CDA, 2 VVD
Zeeland:
2 PvdA, 2 CDA, 1 VVD, 1 SGP
Noord-Brabant:
2 PvdA, 4 CDA, 1 VVD
Limburg:
2 PvdA, 4 CDA, 1 VVD

De verdeling van de respectievelijk 66 en 74 zetels van gedeputeerde staten in 1974 en 1978:

1974	1978
26 PvdA	31 PvdA
27 CDA	31 CDA
10 VVD	11 VVD
2 PPR	1 SGP
1 CPN	
66	74

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs *f* 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

Nieuwe burgemeesters voor Kampen, Smilde en Huissen

Bij Koninklijk Besluit is met ingang van 16 juli 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Kampen: de heer H.C. Kleemans, met toekenning van gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeente Winsum.

De heer Kleemans, die 41 jaar is, is sinds 1971 burgemeester van Winsum. Hij is gereformeerd en lid van het CDA (ARP).

Bij Koninklijk Besluit is met ingang van 16 augustus 1978 genoemd tot burgemeester der gemeente Smilde: de heer mr. J.J.L. Pastoor, met toekenning van gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeente Workum.

De heer Pastoor, die 43 jaar is, is sinds 1970 burgemeester van Workum. Hij is hervormd en lid van het CDA (CHU).

Bij Koninklijk Besluit is met ingang van 16 juli 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Huissen: de heer C.A. van Wiggen, te Bunnik.

De heer Van Wiggen, die 47 jaar is, is sinds 1969 secretaris der gemeente Bunnik. Hij is rooms-katholiek en lid van het CDA (KVP).

Grote moeilijkheden in de varkenshouderij

door: H. Wisselink, lid van de Tweede Kamer voor het CDA

Door de instorting van de varkensmarkt komen veel bedrijven in de zandgebieden in financiële moeilijkheden. De varkenshouderij betekent voor de gemengde bedrijven meer dan een bijverdienste. Het is de tweede poot geworden van het bestaan. Zolang het mesten of fokken maar enigszins lonend blijft, hoort men de zandboeren niet klagen.

Zij weten uit ervaring dat de gemiddelde uitkomsten over een aantal jaren moeten worden uitgesmeerd en momentopnamen in deze bedrijfstak niet reëel zijn. Maar er is nu meer aan de hand. In de gehele EEG is de varkenshouderij niet alleen uitgebreid maar ook het aanbod uit derde landen is toegenomen.
Die sterke uitbreiding is niet in de eerste plaats toe te schrijven aan de gemengde bedrijven maar de gespecialiseerde meer op industriebasis geënte bedrijven. Die laatsten worden of rechtstreeks „gerund" door veevoederfabrieken en slachterijen of worden in sterke mate door de industrie gefinancierd.
De loonmesten is sterk toegenomen. Deze niet bodemgehouden produktie vormt een sterke bedreiging voor de gemengde zandbedrijven waar de varkenshouderij een welkome aanvulling betekent naast rundvee. In versterkte mate probeert men tegenwoordig het zogenaamde middenbedrijf een riem onder het hart te steken. En de gemengde zandbedrijven behoren behoren merendeels tot deze categorie.

BEGRIJPELIJK

Het is dan ook heel begrijpelijk dat de landbouworganisaties in de zandprovincies protesteren tegen het verlenen van vestigingsvergunningen door gemeenten aan industriële bedrijven.
Onze raadsleden doen er dan ook verstandig aan er vóór te pleiten dat de bestemmingsplannen voor de buitengebieden zodanig worden opgezet of bijgesteld dat de vestiging van nieuwe veredelingsbedrijven niet of nauwelijks mogelijk is.

Moeilijker wordt het wanneer een industrie een bestaand landbouwbedrijf gaat opkopen met het doel er een veredelingsbedrijf te stichten. De enige mogelijkheid om dit te verhinderen is vestigings–eisen zoals deze vroeger ook golden voor winkelbedrijven. Daarnaast zou als eis gesteld kunnen worden dat de varkenshouderij gebonden wordt aan een zekere oppervlakte cultuurgrond. In deze geest moeten er volgens mij wettelijke regelingen genomen worden.
Op korte termijn kan in EG–verband wat gedaan worden door afsluiting van de buitengrenzen, vooral uit Oost–Duitsland, Polen en Rusland komen grote hoeveelheden varkensvlees naar Frankrijk, die marktverstorend werken.

Collega van der Linden en ondergetekende hebben daarom schriftelijk vragen gesteld aan de minister van landbouw of hij bij de Europese Commissie wil aandringen op het van toepassing verklaren van de zogenaamde vrijwaringsclausule voor de import van varkensvlees uit niet–EG landen.
Tevens is er aangedrongen op een verhoging van de export restitutie. Eventueel zou er interventie kunnen plaatsvinden, door varkensvlees uit de markt te halen. Dit betekent echter niet meer dat een verschuiving van de problemen, want ook dat vlees komt na enige maanden weer op de markt terecht.

Een structuele oplossing is altijd de beste, maar voorlopig zullen alleen korte termijn maatregelen enig soulaas kunnen bieden, zoals bijvoorbeeld de verlaging van het afleveringsgewicht. De uitbreiding is de laatste jaren zo sterk geweest dat de vooruitzichten voor dit jaar somber blijven.

Herman Wisselink

Europese Gemeenschap

„Europese Gemeenschap, impasse en perspectief"

„een heldere uiteenzetting over hetgeen in Europa is bereikt en wat er aan mankeert, alsmede wat ons als Europeanen nog te doen staat" (CDA-bestuur)

derde advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA

47 pag.; *f* 3,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is:
070-246791.

Economische orde in discussie

door: drs. H. Borstlap, medewerker dr. A. Kuyperstichting

In economisch zware tijden staat de economische orde ter discussie. Dat was het geval in de dertiger jaren; dat geldt thans evenzeer in deze zeventiger jaren. Oorzaak is het vermoeden, dat de economische problemen waarvoor wij ons gesteld weten, wellicht mede worden veroorzaakt door de structuur, de economische orde binnen welk kader de economische bedrijvigheid zich afspeelt. Als dit vermoeden juist blijkt te zijn, dan kom je er binnen de huidige economische orde niet meer uit, en zal je, om een oplossing voor de problemen te vinden, ook en wellicht bij voorrang moeten nagaan of de economische orde niet aangepast moet worden.

Binnen de wetenschappelijke instituten van ARP, KVP en CHU, de Dr. Abraham Kuyperstichting, het Centrum voor Staatkundige Vorming en de Jhr. mr. A. F. de Savornin Lohmanstichting, is een studiegroep druk bezig een rapport over de economische orde op te stellen. Het is, dat kunnen wij rustig zeggen, een heel lastig karwei; de werkgroep is nu anderhalf jaar bezig, maar het eind komt thans in zicht. De werkgroep hoopt direct na de zomervakantie haar rapport te kunnen uitbrengen. Mij is als rapporteur gevraagd een tussenbalans op te maken in afwachting van het *definitieve rapport. Uiteraard kan en wil* ik niet vooruitlopen op de bevindingen van de werkgroep. Wel is het mogelijk in dit artikeltje enige opmerkingen te maken over de moeilijkheden waarop wij zijn gestuit en over het onderwerp van de economische orde als zodanig. Dit ter inleiding van de berichtgeving in Nederlandse Gedachten over ons rapport, na het verschijnen ervan.

De economische orde

Wat is nu die economische orde? De economische orde geeft aan hoe de economische bedrijvigheid is georganiseerd. Met andere woorden: wie doet wat? In deze organisatie gaat het met name om het spreiden of juist het bundelen van zeggenschap. En wie het over zeggenschap heeft, die heeft het over het dragen van verantwoordelijkheden. De economische orde deelt dus verantwoordelijkheden toe of ontneemt mensen en organisaties juist de ruimte daartoe. De inrichting van de economische orde is derhalve ook een heel actueel politiek probleem. Socialisten, christen-democraten en liberalen denken dan ook niet gelijk over de economische orde; hun opvatting over het delen van verantwoordelijkheden verschilt immers. Grof gezegd overheerst bij de socialisten de neiging tot het *centraliseren van zeggenschap* bij de overheid, en bij de liberalen een hang naar de individuele vrijheid. Wat in de actuele economische orde-discussie dreigt is dat slechts deze twee alternatieven voor het voetlicht komen en een wezenlijk andere, christen-democratische, benadering wat op de achtergrond blijft.

Misschien komt dit ook wel, omdat een christen-democraat gemakshalve – maar natuurlijk zeer ten onrechte – geacht wordt ergens tussen deze twee standpunten in te hangen; vlees noch vis derhalve. En dat terwijl naar ons gevoelen juist in een discussie over de economische orde hele oorspronkelijke christen-democratische opvattingen opnieuw tot leven gebracht kunnen worden. De economische orde raakt in zekere zin het hart van een christen-democratisch denken over de sociaal-economische vraagstukken. Want de vraag naar de mate van centralisatie dan wel spreiding van macht en dus van verantwoordelijkheid is een (wellicht: het) sleutelprobleem in *christen-democratische politiek*.

Analyse

Men zal zich afvragen hoe wij de economische orde hebben geanalyseerd. Welke elementen zijn daarin te onderkennen? Wel: het gaat bijvoorbeeld over het niveau waarop mensen over sociaal-economische vragen besluiten kunnen nemen; is dat in de onderneming, of in de bedrijfstak, of wordt er op landelijk niveau besloten?

Ook kan er op verschillende manieren worden besloten: een consument beslist veelal in een marktsituatie of hij een produkt al of niet koopt. Lonen worden daarentegen veelal in overlegsituaties overeengekomen. En er is ook centrale leiding: bijvoorbeeld van een overheid die in milieuwetgeving ge- en verboden kan uitvaardigen. Tenslotte onderscheiden wij ook nog personen, organisaties of de overheid die de besluiten neemt. Een consument bijvoorbeeld beslist veelal in z'n eentje, een werknemer vaak samen met collega's in een vakbeweging, en een overheid beslist over die zaken die des overheids zijn met betrekking tot de problemen in het sociaal-economisch leven.

Aanleiding tot de studie

De aanleiding voor het instellen van de werkgroep is geweest de omvang en de aard van de sociaal-economische problemen waarmede wij in deze zeventiger jaren te maken hebben gekregen. Zoals reeds opgemerkt, komt de economische orde vooral in moeilijke tijden ter discussie. In moeilijke tijden heeft men dikwijls het gevoel dat binnen de bestaande organisatie van het *economisch leven de problemen niet* goed (meer) zijn aan te pakken. Het is als met een tochtig huis: daar kun je gedurende de zomermaanden een hele tijd prettig in wonen, maar als de herfst- en wintermaanden naderen en je het nog een tijdje met kacheltjes hebt proberen te verwarmen, dan zal je er toch op een zeker moment goed aan doen het huis zelf aan te pakken, want anders krijg je het er niet meer behaaglijk. Zo kan een economische orde een tijdlang meegaan, maar op een zeker moment zal je met die orde de problemen die er *zijn niet echt goed meer kunnen* aanpakken en moet je nagaan of die economische orde niet zelf mede aanleiding kan geven tot de problemen.

Nu *moeten we aan de andere kant ook* oppassen de economische orde niet als statische aangelegenheid te zien; ze verandert voortdurend. Maar wat wij bedoelen is, dat je op een zeker moment nogal fors een bepaalde ontwikkeling in de economische orde moet aanpakken, omdat je anders de sociaal-economische vragen niet echt goed meer de baas kunt.

Keynes

In de dertiger jaren bleek bijvoorbeeld, dat in de oude manier van denken over de taak van het bedrijfsleven en van de overheid het werkloosheidsprobleem niet oplosbaar was. Toen bleek namelijk dat de bestedingen van de mensen en de produktiecapaciteit van het bedrijfsleven zozeer uiteen konden lopen, dat er grote werkloosheid kon ontstaan. En dat terwijl iedereen werkloosheid een groot kwaad achtte. Welnu, toen, in de dertiger jaren, is de Engelse econoom Keynes met een theorie gekomen, waardoor de overheid inzakkende bestedingen kon aanzwengelen door (bijvoorbeeld belasting)impulsen aan de samenleving toe te dienen. Het motortje ging als het ware weer lopen. En de oorlogsvoorbereidingen van de tweede helft van de dertiger jaren brachten naast deze theorie ook praktische ervaringen met zich mee: de theorie van *Keynes bleek ook in de praktijk te* werken. De Keynesiaanse conjunctuurpolitiek werd dan ook in de na-oorlogse jaren zeer actief gevoerd in de westerse industrielanden.

Andere werkloosheid

Het probleem in deze zeventiger jaren is ook wel de werkloosheid, maar nu van een geheel ander type. Geen werkloosheid bijvoorbeeld met armoede. Thans kennen wij „slechts" een werkloosheid met een grote mate van welstand. De technologische ontwikkeling heeft het de afgelopen decennia mogelijk gemaakt dat wij met een zelfde hoeveelheid arbeid steeds rijker werden. Maar nu loopt de afzet terug (zeker ook in wereldverband gezien) en bij voortgaande (veelal arbeidsuitstotende) technologie betekent dit, dat steeds minder mensen nodig zijn om de produkten die afgezet kunnen worden te fabriceren.

Afzetstimulering nu in deze zeventiger *jaren roept evenwel thans – in* tegenstelling tot de aanpak in de dertiger jaren – juist vele weerstanden op. Het zou immers de milieuproblematiek kunnen verergeren en bovendien: In de welvaartsmaatschappij van nu is niet onmiddellijk in te zien, dat mensen er mee gebaat zijn over de hele linie meer te gaan consumeren. Er is over dit traditionele concept van economisch denken wel eerder binnen onze instituten een gerede twijfel geuit.

Met Keynes komen wij er dus in deze *jaren niet meer* uit. Dat waren toen typisch conjuncturele problemen in een samenleving waarin de dagelijkse strijd om het bestaan voor zeer velen nog een beangstigende actualiteit had. Nu zijn wij zo rijk geworden dat het werk schaars lijkt te zijn geworden. En wij ontdekken nu ook, dat je wel „rijk" kunt worden, maar dat het op een manier kan die ons eigenlijk niet zo aanstaat: er is niet zoveel aardigheid aan om rijk te zijn en niets om handen te hebben.

Kiezen

Of misschien beter gezegd: ons valt het kiezen *tussen* twee zaken moeilijk, vooral omdat wij vroeger van beide *tegelijk* konden genieten. Enerzijds immers zijn wij zeer gehecht aan een groeiend inkomen dat als gevolg van een voortdurende produktiviteitsgroei mogelijk is geweest in de afgelopen jaren; aan de andere kant evenwel zien wij in, dat het niet zo door kan gaan en dat een economische ontwikkeling niet alleen moet voldoen aan het bieden van een zeker toenemend inkomen, maar ook aan voldoende zinvol werk, aan prettige arbeidsomstandigheden. Het is deze spanning waarin wij maar moeilijk kunnen kiezen. Want werk en inkomen zijn niet langer doelstellingen die in elkaars verlengde liggen, zoals in het verleden. Wij moeten thans tussen beide min of meer een keuze maken. En in deze afweging spelen natuurlijk voorts ook effecten met betrekking tot het milieu en effecten met betrekking tot de ontwikkelingskansen van de derde wereld.

In dit spoor is het economische orde-vraagstuk dan ook een vraagstuk dat door de stagnerende economische ontwikkeling is opgeroepen. Als het keuzevraagstuk zich immers nadrukkelijker dan voorheen opdringt, dan is de vraag wie deze keuzen moet maken des te interessanter. En het is dan ook heel boeiend te zien wie maar liever voor het doen van keuzen wegkruipt, omdat het wellicht toch een wat pijnlijke keuze is.

Problemen

Dit alles houdt in, dat het economische ordevraagstuk behandeld moet worden tegen de achtergrond van een analyse van de problemen die zich thans opdringen. Die vragen immers om een *oplossing en die problemen hebben ook* aanleiding gegeven tot het instellen van de werkgroep. Maar er zijn aan deze constatering ook wel gevaren verbonden. Want een rapport over de economische orde beoogt niet in de eerste plaats in detail de oplossing van de problemen van nu aan te geven. Niet de vraag *wat* er moet gebeuren staat in ons rapport centraal, maar voor alles de vraag *hoe* over de problemen die zich thans aandienen het beste besloten kan worden.

Maar toch zal het analyseren van de problemen die zich thans binnen onze economische orde aandienen een belangrijk onderdeel van het rapport worden. Welke zijn thans de sleutelproblemen, die in onze samenleving met enige voorrang aangepakt moeten worden?

Wel: de sociaal-economische bedrijvigheid en de problemen die zich daarin voordoen raken het produceren van goederen en diensten, de inkomensverdeling en de inkomensbesteding. Het kost niet zoveel moeite de problemen op deze terreinen helder in het vizier te krijgen; het valt immers niet mee ze over het hoofd te zien. Want bij het produceren bijvoorbeeld zijn er vragen naar de hoeveelheid arbeid die ingezet kan worden, de bescherming van het milieu, de invloed van de technologie, de problemen met betrekking tot de financiering van de nieuwe investeringen (de positie van de banken, overheid, aandeelhouders). De vraag waar wordt geproduceerd komt aan de orde: hier in het westen van ons land, of toch beter in Groningen, of elders in Europa of in de arme landen? En ook: wat wordt er geproduceerd: goederen of steeds meer diensten? Waar is ons land sterk in, althans sterker dan andere landen? En: hoeveel kunnen wij produceren? Zakt de economische groei op wat langere termijn in, of zijn de huidige problemen met betrekking tot de omvang van de economische groei van tijdelijke aard?
Op het terrein van de inkomensverdeling doemen er vragen op in de primaire, secundaire en tertiaire sfeer. In de primaire sfeer bijvoorbeeld (dus in de eerste verdeling van inkomens in de ondernemingen of met betrekking tot de vorming van winsten e.d.) is de verhouding lonen-winsten een vraagpunt. Als er te weinig ruimte voor winsten overblijft, lopen nieuwe investeringen gevaar en daarmee de *welvaart van morgen en overmorgen*.

Dat hoeft niet eens een grotere welvaart te zijn; maar men vergeet wel eens dat om het huidige niveau te handhaven je *ook steeds nieuwe investeringen zal* moeten plegen.

Ten aanzien van de secundaire inkomensverdeling spelen de omvang en vooral de trendmatige groei van de collectieve lasten in ons nationaal inkomen een rol. In juni komt de regering met een nota hierover. Naarmate de groei van het aandeel van de collectieve sector in het nationaal inkomen groter is, zal er minder ruimte overblijven voor winsten en voor de reëel besteedbare inkomens. In het algemeen is hier de verhouding van de marktsector tot de zgn. planningsector in het geding: een centraal thema in een economische orde-rapport. Ook gaat het hier om de heffingsgrondslagen voor het financieren van de collectieve sector: arbeid is nogal zwaar belast geraakt de afgelopen decennia en het is de vraag of deze wijze van financieren ook niet – onbedoeld – heeft bijgedragen aan ons werkloosheidsprobleem.
En terzake van de tertiaire inkomensverdeling: het gaat hier om de zgn. inkomensgebonden prijzen. Dat wil zeggen: hogere inkomens moeten veelal voor *dezelfde overheidsvoorzieningen* meer betalen dan lagere inkomensgroepen. Daar kan alle aanleiding voor zijn, maar het vermoeden rijst thans, dat het gezamenlijk effect van nivellerende maatregelen in de primaire, secundaire en tertiaire sfeer, met name de middengroepen onbedoeld nogal zwaar treft. Tenslotte rijzen er problemen aan de inkomensbestedingen-kant: wat doen wij bijvoorbeeld met de reclame, met de afremming dan wel de stimulering door de overheid van *bepaalde bestedingen*? Wat is de positie van de consumentenorganisaties?

Voorlopig alleen vragen

Het zijn alle vraagstukken waarop een economische orde kan zijn toegesneden. Een economische orde kan aldus het aanpakken van deze *problemen vergemakkelijken, zetjes in* de goede richting geven. Maar een economische orde, een verdeling van verantwoordelijkheden, kan het aanpakken van deze problemen ook extra bemoeilijken.
Welnu: over dit probleem gaat het rapport van de werkgroep. Wat kunnen met andere woorden de bedrijfsgenoten in de onderneming het beste overzien en waarover kunnen zij dan ook het beste de besluiten nemen? Wat is de kracht van het mezoniveau van de bedrijfstakken of van overleg in *regionaal verband? Wat moet* vervolgens op landelijk niveau of op internationaal niveau besloten worden? Wat kunnen wij het beste aan de markt overlaten? Of waarover kan beter overlegd worden door bijvoorbeeld de organisaties van werkgevers en werknemers? Op welke punten blijft er behoefte aan centrale leiding? En tenslotte: wat is de verantwoordelijkheid van individuele werknemers en werkgevers, wat van hun organisaties en wat van de overheid?
Deze vraag naar het overheidsoptreden is *in een christen-democratische* benadering van de vraagstukken een sleutelvraagpunt. En dan niet zozeer de vraag of de overheid nu veel of weinig optreedt, maar de vraag: waartoe treedt de overheid op, wat *zijn haar* oogmerken? Waar mikt ze op? Zijn overheid en maatschappelijke organisaties in het sociaal-economische leven van vandaag de dag niet tezeer verstrengeld geraakt, dat de overheid te zeer partij wordt in gesprekken over lonen, over werkgelegenheid etc.? Kan de overheid nog wel, als dat moet, de *belangen beschermen* van die groepen van mensen die bij het centrale overleg van werkgevers en werknemers helemaal niet aan bod komen?
Wij roepen in dit artikeltje natuurlijk meer vragen op dan wij beantwoorden. Dat is eerlijk gezegd ook een beetje de bedoeling. In ons rapport over de economische orde gaan wij uiteraard op al deze vragen in. Wij nemen aan dat de lezer nu wel een indruk heeft van de vragen die in ons rapport aan de orde komen en met veel belangstelling de publicatie ervan afwacht.

In de werkgroep Economische Orde van de drie wetenschappelijke bureaus hebben zitting de heren prof. dr. P. A. J. M. Steenkamp (voorzitter); S. Th. van Bijsterveld; drs. G. Gerritse; mr. J. Hollander; drs. P. A. H. Klep; J. Lanser; ir. J. W. M. van Rooij; drs. B. J. Udink; dr. J. de Vries; prof. dr. A. Wattèl; prof. drs. J. Weltenberg; prof. dr. H. J. van Zuthem; drs. A. H. A. Veenhof en drs. H. Borstlap (rapporteurs).

Defensie sterk in de belangstelling

door: J. J. P. de Boer, CDA-Tweede Kamerlid

In de afgelopen weken is defensie weer veelvuldig in de publiciteit geweest. Eerst was dat de beslissing binnenkort in het Nederlandse eerste legerkorps in te voeren Lance-raketten ook voor het verschieten van projectielen met nucleaire lading geschikt te laten maken. Vervolgens die om daadwerkelijk uitvoering te geven aan de reeds eerder in het NAVO-overleg gedane toezegging de defensiebegroting de komende jaren met 3 procent per jaar te laten stijgen. En tenslotte was er ook nog sprake van een aantal voorgenomen bestellingen.

Hoe verhouden zich die beslissingen tot de in program en regeerakkoord neergelegde bekende opstelling van het CDA. Om te beginnen moeten wij ons dan wel realiseren, dat het door ons nagestreefde veiligheidsbeleid op twee benen staat. Het ene is het ontwapeningsbeen, waarbij het terugdringen van het grootste gevaar, dat van de kernbewapening, voorop staat, vandaar het accent op het afremmen van de kwalitatieve nucleaire bewapeningswedloop en op het terugdringen van de rol van de kernwapens. Het andere been is dat van een verdediging in NAVO-verband, gericht op oorlogsvoorkoming, crisisbeheersing en bescherming van de waarden in onze samenleving. Om het tweede doel te kunnen dienen, zonder het eerste daarmee te schaden, streven wij ernaar om dat laatste vooral te doen door het instandhouden – in NAVO-verband van een conventionele strijdmacht van voldoende omvang om in een verdedigende rol zoveel tegenwicht te kunnen verschaffen tegen een eventuele aanval van de getalsmatig aanzienlijk grotere conventionele sterkte van het Warschau Pakt, als nodig is om een dergelijke aanval te kunnen voorkomen.

OMVANG CONVENTIONELE BEWAPENING

Niet meer, maar ook niet minder dan dat is het enige verantwoorde antwoord op de vraag naar de noodzakelijke omvang van de conventionele bewapening van de NAVO. En het leveren van een passende Nederlandse bijdrage daarin is het enige antwoord op de vraag naar de noodzakelijke omvang van de Nederlandse conventionele bewapening. Welke deze omvang moet zijn, is na uitgebreide studie (o.a. door de commissie van Rijckevorsel, ingesteld onder het kabinet-Biesheuvel) vastgelegd in de door regering en Staten-Generaal aanvaarde defensienota 1974. In de conventionele sterkteverhoudingen tussen NAVO en Warschau Pakt is in de sindsdien verlopen jaren zeker geen verbetering, en in de ogen van velen zelfs een niet onaanzienlijke verslechtering opgetreden. In diezelfde periode is, mede als gevolg van extra bezuinigingen, ook de uitvoering van de defensienota op bepaalde punten niet onaanzienlijk achtergebleven bij de planning, waardoor weer nieuwe achterstanden zijn of dreigden te ontstaan. Dat dit het geval was en de mate waarin dat met name in de toekomst problemen zou kunnen opleveren, is o.a. door de laatste minister van defensie in het Kabinet-Den Uyl onomwonden in zijn nota t.b.v. de kabinetsformateur gerapporteerd. Het is tegen deze achtergrond, dat reeds bij de opstelling van het CDA-program en in de berekening van de financiële consequenties daarvan van meet af aan rekening is gehouden met de noodzaak om defensie in de komende jaren in zijn begroting althans gedeeltelijk te compenseren voor wat er in het verleden voor een goede uitvoering van de defensienota teveel was gesneden. Ook bij het regeerakkoord dat ten grondslag ligt aan het huidige kabinet is daarvan van meet af aan uitgegaan. En natuurlijk de vraag waarom de CDA-fraktie in de Tweede Kamer het kabinet volgde in de bijstelling van de defensiebegroting juist op een moment dat het kabinet druk doende is met de bezuinigings–operatie.

OVERWEGINGEN

Daarbij speelden de volgende overwegingen een rol. In de eerste plaats betrof het hier een zaak, waarover in het verleden in de NAVO reeds een afspraak was gemaakt, aan de totstandkoming waarvan ca. een jaar geleden ook ons land in de persoon van de vorige minister–president en de toenmalige ministers van defensie en van buitenlandse zaken heeft bijgedragen.

Nu ging het in wezen nergens anders om dan om de Nederlandse bewindslieden van nu in staat te stellen om op de NAVO–topconferentie van dit jaar positief over de daadwerkelijke invulling van dat eerder genomen besluit te kunnen rapporteren.

Dat zou eenvoudig geweest zijn als, (wat voor de hand gelegen had, maar door het demissionair karakter van het vorige kabinet niet heeft plaatsgevonden) dat besluit inmiddels in de hoogte van het Nederlandse defensiebudget verwerkt geweest zou zijn. Nu dit niet zo was, terwijl er toch op de NAVO–conferentie over de uitvoering gerapporteerd zou moeten worden, had het kabinet weinig andere keus, dan deze zaak voorshands apart, en los van de andere financiële correctie, die het t.a.v. het in het verleden uitgestippelde beleid meent te moeten toepassen, aan de Kamer aan te bieden.

BEOORDELING

Bij de beoordeling van deze zaak door de fraktie speelden twee zaken een belangrijke rol. In de eerste plaats was dit de pricipiële overweging dat deze afspraak in de NAVO is tot stand gekomen in het kader van een gezamenlijk streven om de oorlogvoorkomende kracht van de NAVO op te voeren door vnl. conventionele versterking en dat deze maatregel daarmee a.h.w. in het verlengde ligt van wat wij, blijkens het voormelde CDA–program en het regeerakkoord, proberen te bereiken. In de tweede plaats was dat de praktische overweging, dat het zowel relatief als absoluut om een slechts betrekkelijk geringe ingreep ging, nl. het optrekken van een stijgingspercentage, waarmee in de meerjaren–ramingen reeds was rekening gehouden van gemiddeld 2,2 procent tot een percentage van ca. 3 procent en absoluut om een stijging van ca. *f* 80 miljoen per jaar. Bovendien zou als gevolg van deze stijging, defensie, dat in de afgelopen jaren in de stijging van het totale overheids–budget steeds is achtergebleven en dat in de toekomst ook zou zijn blijven doen, in den vervolge meer gelijke tred houden met de totale stijging van het overheids–budget.

Om deze redenen hebben wij dan ook gemeend de regering in haar voorstel te kunnen volgen.

DEFENSIE NIET BUITEN SCHOT

Het feit. dat in de fractie aldus als het ware met een kleine inhaalmanoeuvre ten gunste van het defensiebudget akkoord is gegaan, betekent echter geenszins dat defensie daarmee volgens de fractie ook in de totale ombuigingsoperatie buiten schot zou moeten blijven. Als er dan toch een relatie is, dan moet de 3 procent eerder gezien worden als het inlossen van een oude schuld, om iedereen (dus ook defensie) vervolgens zoveel mogelijk op gelijke voet te kunnen laten meedelen in de nu volgende operatie van buikriem aanhalen. Dit zo zijnde van die stijging die in werkelijkheid geen 3 procent maar minder dan 1 procent was, en die gericht zou zijn op het verhogen van de conventionele afweerkracht van de NAVO, waarom dan toch koud 14 dagen voor dit 3 procent–besluit, nog even de „Lance" genuclearíseerd. Roept het kabinet daarmee toch niet sterk de verdenking op – om wel het ene te willen, nl. versterking van de conventionele afweerkracht, zonder met het andere, het afremmen van de kwalitatieve nucleaire bewapeningswedloop en het terugdringen van de rol van de kernwapens, ernst te maken. En dat was dan ook precies de vraag, die de fractie zich in deze zaak heeft gesteld, en waarop zij in haar standpunt–bepaling in de Kamer primair is ingegaan.

Om te begrijpen waarom het hier ging, moeten wij teruggaan naar de situatie zoals die was, toen het vorige kabinet aantrad en de defensienota nog geschreven moest worden.

LANCE

Bij de zaken die toen op een beslissing lagen te wachten, was die van de vervanging van het, voor het eventuele afgeven van nucleaire vuursteun, bij het eerste legerkorps ingedeelde „Honest John" raketten.

Dit systeem, dat na ca. 20 jaar dienst technisch zwaar verouderd was, zou volgens de toen geldende planning in gezamenlijk bondgenootschappelijk verband met de andere bij de verdediging van de centrale sector betrokken landen, ook door Nederland vervangen worden door een modern, voor hetzelfde doel – *nl. het evt. afgeven van nucleaire vuursteun* – geschikt missiel systeem, de „Lance". Edoch de PvdA in de oppositie had zich tegen de vervanging verklaard, echter zonder daarbij aan te geven wat daarvoor in de plaats zou moeten komen dan wel zou moeten gebeuren, terwijl nu PvdA-bewindslieden over de daadwerkelijke uitvoering moesten beslissen. In eerste instantie probeerden deze een uitweg te vinden door in het kader van een overigens niet alleen door hen voorgestane politiek van taak uitwisselen en specialisatie m.n. voor deze taak, tot taakafruiling te komen met andere bondgenoten (o.a. de Bondsrepubliek). Toen dat in eerste instantie niet snel genoeg tot resultaten leidde en de tijd begon te dringen waarop, op straffe van anders helemaal de boot te missen, over een daadwerkelijke bestelling door Nederland van een aantal exemplaren van het „Lance" missiel systeem moest worden beslist, werd een uitweg gevonden door aan de Kamer voor te stellen de „Lance" in eerste instantie alleen in een conventionele versie te bestellen.

Dat betekende echter tevens dat daarmede op dat moment a.h.w. ook de hypotheek werd aanvaard van een eventuele in de toekomst, na de uitfasering van de „Honest John", alsnog nucleair moeten stellen van *dit wapen*, als de voortgezette pogingen om in deze taak tot taakuitwisseling te komen zouden blijven falen. Dat is gebeurd. En ook een daarna nog door de laatse minister van defensie uit het vorige kabinet gelanceerde poging, om de nuclearisatie van de „Lance" in verband te brengen met de uitslag van een studie in de NAVO naar de kwalitatieve en kwantitatieve behoefte aan nucleaire wapens voor het bondgenootschap, waarop van NAVO-zijde inderdaad is ingegaan, heeft niet tot resultaat gehad, dat er een wezenlijke verandering in de stituatie m.b.t. de bondgenootschappelijke noodzaak tot nuclearisering van de „Lance" is gekomen. Vandaar, dat het nog tijdens het bewind van het vorige kabinet steeds duidelijker werd, dat ook dat kabinet, na zijn eventuele prolongatie, aan een daadwerkelijke nuclearisering van de „Lance" niet meer zou kunnen ontkomen.

ONONTKOOMBAAR

Dat was in de memorie van toelichting op de defensie-begroting 1978 dan ook duidelijk tussen de regels te lezen, met gevolg dat de pers de komende nuclearisatie van de „Lance" reeds in september 1977 wist aan te kondigen. Bleef eigenlijk slechts de vraag op welk moment dit besluit precies genomen moest worden, en hoe concreet onderbouwd, daadwerkelijk aan de hoger genoemde NAVO-studie ontleende gegevens, de argumentatie van de huidige bewindsman van defensie had behoren te zijn. In dit opzicht heeft de minister in de Kamer op onze vragen weliswaar uitdrukkelijk gewezen op de noodzaak om op dit moment te beslissen teneinde te voorkomen, dat er tussen de uitfasering van de „Honest John" en de inwerkingtreding van de nucleair-stelling van de „Lance" een nog langere tijd zou liggen, maar bleef hij concrete informatie over de inhoud van de NAVO-studie schuldig. In onze stemverklaring afgelegd bij het afsluiten van het debat over het besluit van de regering om tot nucleairstelling van de „Lance" over te gaan, is dan ook naast een verwijzing naar het, gezien de voorgeschiedenis, vrijwel onontkoombaar karakter van deze beslissing, aan dat laatste niet geheel bevredigende aspect van deze zaak wel aandacht gegeven.

STEMVERKLARING CDA-FRACTIE

De heer J. de Boer (CDA): Mijnheer de Voorzitter!

Naar het oordeel van onze fractie is sprake van een vervanging en niet van een kwantitatieve of kwalitatieve uitbreiding van een defensietaak. Waar de Nederlandse regering in de vorige periode wel bereid was, deze taak op de bondgenoten af te schuiven, kan zij zich, nu deze pogingen zijn mislukt, niet aan haar verantwoordelijkheid onttrekken. De minister heeft terecht gesteld deze zaak in de lijn van het tot nu gevoerde beleid te vinden. Wij hebben er begrip voor, dat de minister grote vertrouwelijkheid in acht moet nemen met militaire gegevens. Wij betreuren het echter, dat de minister in dit stadium meent geen enkel nader gegeven te kunnen verschaffen over de reden waarom juist nu deze beslissing moet worden genomen.

Dat betekent, dat wij voor onze oordeelsvorming vrijwel geheel zijn aangewezen op ons vertrouwen in de minister. Dat vertrouwen is zeer groot. Wij zullen om die reden geen der drie moties steunen. Wij nemen daarbij in aanmerking, dat de minister zich wel bereid heeft verklaard om in een later stadium aan de Kamer voldoende gegevens te verstrekken om tot een meer samenhangend en fundamenteel debat over de Nederlandse nucleaire taken te kunnen komen.

Deze conclusie brengt geen enkele wijzing in ons standpunt ten aanzien van het neutronenwapen.

Mijnheer de Voorzitter! Dat drie leden van onze fractie voor een der moties zullen stemmen, is niet omdat hun vertrouwen in de minister minder zou zijn dan dat van de overige leden van de fractie, maar vloeit voort uit een algemeen afwijzend standpunt ten aanzien van de nucleaire bewapening dat zij ook telkenjare bij de behandeling van de begroting tot uitdrukking brengen.

Refererend aan Den Uyl

Door drs. R. F. M. Lubbers, vice-voorzitter CDA-Tweede-Kamerfraktie

Op 26 mei, dus voor de gemeenteraadsverkiezingen, publiceerde de oppositieleider J. M. den Uyl een referaat, zoals hij het noemde luidend „Werkgelegenheid der solidariteit". Deze uitgebreide uiteenzetting over de werkgelegenheidsproblematiek is zeker te waarderen; jammer is het wel dat de heer Den Uyl de suggestie wekt dat zijn visie geheel haaks staat op het beleid zoals het thans gevoerd wordt door het kabinet en zoals dat naar zijn oordeel na de nota in juni over de ombuigingen te verwachten zal zijn.

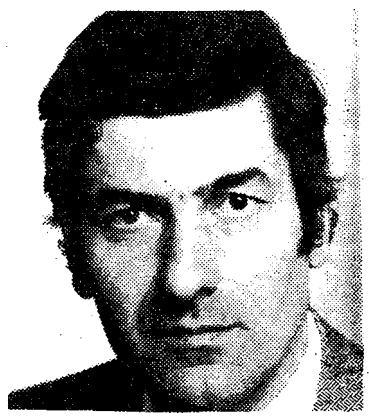

Reeds in de titel wordt tot uitdrukking gebracht dat naar het oordeel van de heer Den Uyl een belangrijk deel van de sociaal-economische problematiek opgelost moet worden door terughoudendheid bij de inkomensverbetering over de hele linie. Hij suggereert daarbij niet alleen een afzien van algemene loonrondes voor een aantal jaren, maar daarnaast het terugdringen van het zogenaamd incidenteel met een half procent per jaar. Uiteraard plaatst hij deze benadering in de context van een meer compleet inkomensbeleid. Het is zeker te waarderen dat Den Uyl hiermee onomwonden het verband aangeeft tussen de loonkostenontwikkeling en de werkgelegenheidsproblematiek. En het is zeker waar dat wanneer wij uit mogen gaan van het afzien van algemene welvaartsrondes de ombuigingsproblematiek in de collectieve sector veel lichter zal zijn dan bij een doorgaan van die welvaartseisen. Dit is daarom zo belangrijk omdat naarmate de omvang van de ombuigingen geringer kan blijven het karakter daarvan sociaal aanvaardbaarder zal kunnen blijven. Tot zover dus graag van harte instemming *met Den Uyl*

De zaak komt wat anders te liggen daar waar hij dan vervolgens de ontwikkeling van het zogenaamd incidenteel wil beperken met jaarlijks een half procent. De geschiedenis heeft geleerd dat juist bij het afzien van algemene loonrondes het incidenteel juist de neiging heeft sterker te stijgen. Nu zou het bij een gezamenlijke inspanning van werknemers en werkgevers wellicht mogelijk zijn te voorkomen. Daar bovenop het incidenteel echter nog eens verdergaand te beperken lijkt mij echter illusiepolitiek. Ik acht het niet goed mogelijk en zelfs ook niet wenselijk omdat er immers ook bij een stagnatie in de welvaart nog aanleiding is wijziging te brengen in de beloningsverhoudingen; dit om redenen van rechtvaardigheid en om redenen van *arbeidsmarktverhoudingen*. Daarnaast is er dan nog het punt dat de aandacht voor de verdeling van het werk zoals dat bijvoorbeeld tot uitdrukking kan komen in vrijwillige vervroegde pensionering in bepaalde sectoren toch ook geld zal kosten. Ook bij een wat hoger incidenteel dan als Den Uyl inschat is het natuurlijk wel van belang dat deze arbeidsvoorwaardenverbetering zoveel mogelijk onderwerp wordt van cao-onderhandelingen. Dat kan en de functie van de vakbeweging en het inkomensbeleid meer inhoud geven. Datzelfde geldt voor de uitbreiding van het werkingsgebied van de cao's over zoveel mogelijk werknemers, het komen tot afspraken met betrekking tot salarissen van topfunctionarissen in en buiten het bedrijfsleven, en een doorgaande aandacht voor de tariefontwikkeling van de vrije beroepsbeoefenaren.

Op zichzelf terecht wijst Den Uyl op de grote mate van loongevoeligheid in de overheidsuitgaven. En daar waar hij spreekt over de mogelijkheid meer arbeidsplaatsen in de sector onderwijs te behouden gaat het er natuurlijk, in wezen ook om of de beschikbare begrotingsbedragen voor onderwijs over meer of minder krachten verdeeld worden. Het is duidelijk dat iedere oplossing in die richting pure winst betekent maar het betekent wel de medewerking van alle betrokkenen aan zo'n beleid; niet alleen in theorie maar ook in de praktijk. Een ander te belichten punt in de uiteenzetting van de oppositieleider is daar waar hij spreekt over onvervulde maatschappelijke behoeften zoals stadsvernieuwing, energiebesparing, milieuverbetering, en verhoging van de verkeersveiligheid. Als CDA'man hoor ik daar in andere woorden als het ware spreken over de noodzaak een duidelijke selectieve groeipolitiek te voeren; dat wil zeggen dat wij onze welvaart in een goede *richting aanwenden. Dat de marges* daarvoor bij de huidige financiële middelen relatief beperkt zijn is duidelijk. Maar ten principale hoeft dit punt het CDA en oppositie niet verdeeld te houden.

Evenzeer wordt in het referaat gesproken over zaken als bejaardenzorg en maatschappelijke dienstverlening en meer in het algemeen over de niet commerciele dienstverlening die ook wel als kwartaire sector wordt aangeduid. Het is jammer dat dit thema verder weinig uitgewerkt wordt, want het houdt ons allen natuurlijk bezig hoe wij aan de ene kant veel zogenaamde niet-actieven hebben, waaronder grote groepen die willen en/of kunnen werken en er aan de andere kant in de onderlinge dienstverlening nog zoveel te doen is. De reden dat hier *alleen in vage termen over gesproken* wordt schat ik te zijn dat de rijksoverheid dit eigenlijk moeilijk kan regelen. Immers, als deze voorzieningen ook allemaal weer door de rijksoverheid betaald zouden worden uit nieuwe belastingen dan raken we nog verder van huis. Als wij werkelijk dit soort dienstverlening willen bevorderen - en dat kan zeer de moeite waard zijn dan zal het meer aan het grondvlak georganiseerd en betaald moeten worden. Dat kan ook betekenen dat die arbeid gebeurt tegen lagere beloningen dan die welke normaal in het bedrijfsleven of bij de overheid betaald worden. Evenzo kan ik mij goed voorstellen dat vele mensen zich het hoofd pijnigen over de vraag of zij die door arbeidsongeschiktheid of anderszins niet aan de slag kunnen toch aan het maatschappelijk dienstbetoon niet iets voor anderen en daarmee voor *zichzelf zouden kunnen doen*. Zoals gezegd dit thema werkt Den Uyl eigenlijk niet uit; het is ook moeilijk, maar als CDA zullen wij er niet zonder meer omheen kunnen.

De laatste weken zijn allerlei interviews en verhandelingen verschenen over de z.g. ombuigingsoperaties. Duidelijk is in ieder geval wel geworden dat er nu echt het een en ander moet gebeuren en dat er geen gemakkelijke recepten bestaan. Tegelijkertijd wordt steeds duidelijker dat het ons als CDA niet om de ombuigingen op zich gaat maar om de daarmee beoogde goede werkgelegenheid voor eenieder die wil en kan werken. In feite gaat het echter nog om meer, namelijk om het uitstippelen van een koers waarbij wij de maatschappelijke dimensie van onze welvaart meer inhoud geven en wegen *vinden de sociaal-economische* problemen die van buiten op ons afkomen in goed overleg samen aan te pakken. Daarom zijn naast selectieve groei democratisering en inkomensbeleid voor ons sleutelwoorden, niet als politieke concessie tegenover een algemeen matigingsbeleid, maar veeleer als doel en instrument tegelijkertijd van een sociaal-economische orde zoals wij die als christendemocraten zien.

Bij een briefwisseling

Terugkijkend op het eerste halfjaar van 1978 valt mij op hoeveel brieven ik heb ontvangen over de problematiek die je zou kunnen aanduiden als de „onveilige vrede". Je kunt daarover uitgebreide referaten schrijven. Sprekender is wellicht hieronder eens af te drukken een brief die ik ontving van een roomskatholieke pastor en een antwoord dat ik daar, zoals dat meestal gaat, inderhaast op schreef.

Door drs. R. F. M. Lubbers, vice-voorzitter CDA-Tweede-Kamerfraktie

Geachte Heer Lubbers,
Misschien mag ik mij even voorstellen alvorens het volgende onder Uw welwillende aandacht te mogen brengen. Ondergetekende is R. K. pastor te Haarlem-Schalkwijk, 38 jaar oud, politiek geïnteresseerd, stemt CDA (heb ooit D'66 gestemd) en is sinds kort lid van het CDA.

Eén van de problemen waar wij in onze tijd mee geconfronteerd worden is het probleem van de bewapening. In dat verband wil ik citeren uit een preek, welke door mij is gehouden op de zondag tussen Hemelvaart en Pinksteren. Het thema van de liturgie luidde aldus: sinds Jezus' hemelvaart is de aarde onze werkplaats. Mede door onze arbeid zal het Koninkrijk Gods doorbreken. In dat kader staat het volgende fragment: „De afgelopen week hebben we de slachtoffers herdacht van de tweede Wereldoorlog. Een zinvol gebeuren. Tegelijk verscheen er een rapport over de huidige bewapening en de kansen op een kernoorlog. Een paar gegevens. Wist U dat in 1977 per minuut een bedrag van 1.5 miljoen gulden over de gehele wereld aan bewapening is uitgegeven. Dat is 90 miljoen per uur. Denkt U hier even over na.... Als op hetzelfde moment alle kernbewapening tot ontploffing zou worden gebracht, dan zou onze aarde één steekvlam zijn. We leven dus op een vulkaan en je beseft dan dat het Koninkrijk Gods nog een utopie is en misschien nog nooit zo ver van ons verwijderd is geweest als in deze tijd. Toen ik mij dat de afgelopen week realiseerde voelde ik me machteloos en moedeloos en dat gevoel is nog niet voorbij, want wat kun je er aan doen. En toch .....is er écht niks aan te doen? Als er nu eens een massale volksbeweging tegen de bewapening zou ontstaan, dan moet het toch mogelijk zijn dat hier een einde aan komt. Is dat honderd jaar geleden ook niet gebeurd met de arbeidende klasse. Verpauperd lag ze te neer. Niemand geloofde dat er ooit verbetering in hun lot zou komen. Zij zelf wel het allerminst. Maar het moet het werk van Gods Heilige Geest zijn geweest. In alle landen ontstond een volksbeweging om hier tegen te protesteren en ze hebben het gered..... Alle dagen plukken wij daar nog de vruchten van. Honderd jaar geleden had niemand dat durven hopen. De zwarte bevolking van Amerika werd onderdrukt en dat is nog niet geheel voorbij. Het was al eeuwen zo, je wist niet beter of het hoorde zo. Niemand geloofde dat daar *ooit verbetering in zou kunnen komen*. Maar Maarten Luther King stond op. Hij had een visioen dat blank en zwart als broeders kónden samenleven. Opnieuw ontstond er een volksbeweging.....én, de zwarten hebben het gered. En dat is nog maar tien jaar geleden! Nu zijn er ook mensen die niet geloven dat het ooit anders zal kunnen met de bewapening. Het kan wel anders als we allemaal willen. Honderd jaar geleden klonk door de wereld: „Alle proletariërs van alle landen verenigt u". Nu moet door de wereld klinken: alle bedreigden - en wie is dat niet- verenigt u. Het is mogelijk en misschien moeten we zelf beginnen, hier in onze parochie." Tot zover dit citaat. In het interview in De Tijd van deze week zegt U dat de C van het CDA niet slaat op het kerkelijk karakter van het CDA, maar dat het bij deze C inderdaad om het *handwerk van de politiek gaat*. Terecht zegt U dat. En toch besluit het CDA om in te stemmen met het voorstel van de regering om de nieuwe Lance-raket te gaan voorzien van atoomkoppen. Hoe werkt de C van het CDA bij deze beslissing? Ik begrijp best dat er een spanning bestaat tussen „real-politic" en „profetische politiek". En toch had ik gehoopt dat het CDA (mijn CDA) in deze kwestie profetisch was geweest. Ik heb begrip voor het standpunt van minister Scholten als het gaat om solidariteit met de andere Nato-landen, je zit nu eenmaal in dat verbond. Maar wel of geen atoomkop in de Lance-raket, had dat nu zoveel uitgema' in de machtsverhouding tussen Oost en West. Had dit niet het begin kunnen zijn van een profetische politiek; laten we *zeggen: c vredespolitiek in de smalle* marges? Zo blijven we doorgaan in de vicieuze cirkel en de totale vernietiging als mogelijkheid wordt steeds groter.

Als het CDA profetisch geweest zou zijn, zou het vele mensen bemoedigd hebben. Vanuit mijn werk ontmoet ik mensen die echt bang zijn voor het tomeloze geweld van de bewapening. Ik ontmoet soms mensen die geen kinderen durven te nemen, want in wat voor wereld laat je ze opgroeien?

Geachte Heer Lubbers, graag wil ik dit onder Uw aandacht brengen. Nu ik hem geschreven heb, vraag ik mij af of ik het wel moet opsturen, want wat doet U er mee. Is de vrede ermee gediend? Ik hoop het ..... in ieder geval dank voor het lezen.

Antwoord:

Geachte heer

Dank voor uw brief van 25 mei, die mij goed gedaan heeft. Graag wil ik u dan ook terugschrijven. U heeft gepreekt tegen de achtergrond van een herdenking van de tweede wereldoorlog. Wellicht is het meest eerlijke erop te wijzen dat de navo-organisatie juist in het leven is geroepen om een derde wereldoorlog te vermijden. Na de bittere ervaringen met een aantal Middeneuropese landen, *mogen wij de vrede niet in gevaar* brengen door de Sovjet-Unie als het ware uit te nodigen naar de Noordzee door te lopen. Dit klinkt uit de mond van een leeftijdsgenoot van u misschien merkwaardig. Maar toch meen ik dat juist dat een bijdrage is geweest tot meer dan een generatie vrede in Europa, wat historisch gezien een hele prestatie is. Cynische taal wellicht, maar u heeft er recht op. Daarmee is het verhaal echter natuurlijk niet af. Het is inderdaad om radeloos van te worden, dat het bewapeningsevenwicht kennelijk leidt tot een steeds toenemende bewapening aan twee kanten, de dreiging inhoudt steeds verder te nucleariseren; en wat misschien nog erger is tot een explosieve groei in de wapenverkopen naar derde landen. Daarom ben ook ik met u verontrust.

Uit de sociale revolutie hebben wij inderdaad geleerd dat verontwaardiging en bereidheid te bouwen aan nieuwe *structuren de oplossing moet bieden*. Alhoewel de vredesvraagstukken zeker niet dezelfde zijn moeten wij inderdaad moed uit die ervaring putten.

Toen de CDA-Tweede-Kamerfractie zich dit voorjaar uitsprak tegen de invoering van het z.g. neutronenwapen was dat inderdaad een poging de vicieuze cirkel van de wederzijds toenemende bewapening te doorbreken. Die discussie was daarom van zo'n grote betekenis omdat zij in de NAVO als geheel werd gevoerd. Gezien het eigenlijk door niemand ontkend ware Sovjet-overwicht in conventionele bewapening in Midden-Europa, moet *het een zware beslissing voor* president Carter geweest zijn inderdaad voorshands af te zien van het neutronenwapen. Wat zullen de Russen hier nu in goede zin tegenover stellen?

Bij de recente Lance- beslissing ging het om een specifiek Nederlands vraagstuk.

Het stuk in de verdedigingslinie, wat wij onze verantwoording hebben, dreigde hopeloos verwaarloosd te worden. Wij schoten ver te kort in onze defensieve taak. Deze beslissing kan niet tot escalatie aan de andere kant leiden; en repareert slechts het hoogstnoodzakelijke. Daarom was ook ik voor dit besluit, evenzeer als ik bewust het risico aanvaardde wat school in onze opstelling met betrekking to[illegible] neutronenwapen.

Uit het bovenstaande is eigenlijk al wel gebleken dat ik onze defensie-opgave als een dubbele zie; vermindering van de bewapeningswetloop én instandhouden van een toereikende verdediging om geen agressie uit te lokken. Als politici zullen wij wellicht geneigd moeten zijn om meer dan onze militair-verantwoordelijken risico's te nemen met zekere krachtsverschillen in die bewapening om zo als het ware de andere partij tot de-escalatie uit te nodigen. Als politici zullen wij via de NAVO het uiterste moeten doen om de besprekingen zoals die in het kader van „SALT" (handelend over de vermindering van de strategische kernwapens) en de „MBFR" (handelend over vermindering van wapeninspanningen in Europa) plaatsvinden, zo succesvol mogelijk te doen zijn.

Daarnaast is er natuurlijk de noodzaak te werken aan de verbetering van meer structurele onevenwichtigheden die ten grondslag liggen aan internationale conflicten. Met name met betrekking tot de derde wereld hebben wij nog een lange weg te gaan. Wij zouden erin *moeten kunnen slagen juist daar minder* aan bewapening en meer aan opbouw van volkeren en landen te besteden. Wij kunnen dat niet paternalistisch afdwingen maar wel bevorderen door verdergaand dan nu de gerechtigheid in de internationale economische orde te bevorderen. Ook dat is een lange weg, maar bij het feit dat de wereld economisch gezien in feite één wordt, gebiedt de sociale gerechtigheid ons te werken aan de zogenaamde nieuwe economische orde.

Geen wereldoorlog is immers op zichzelf nog geen verdienste. Het gaat om echte en eerlijke vrede. Dank voor uw brief en *succes in uw werk*.

Europese impressies vanuit Straatsburg

door: T. Tolman, lid van de Tweede Kamer voor het CDA en lid van het Europese Parlement

In de plenaire zitting van het Europese parlement in de week van 12-16 juni jongstleden is een aantal zeer belangrijke onderwerpen aan de orde geweest. Een greep hieruit brengt mij bij de volgende onderwerpen:

EUROPESE SAMENWERKING OP HET GEBIED VAN WAPENAANKOOP

De fractievoorzitter van de Christen-democraten de heer Klepsch, fungeerde als rapporteur namens de politieke commissie. het doel is te komen tot een Europees actieprogram voor de ontwikkeling en de productie van conventionele wapensystemen als onderdeel van een gemeenschappelijke industriepolitiek. Reeds eerder rapporteerde Tindemans hierover in positieve zin. Tot dusver beschikt Europa alleen over een in 1975 voorgelegd actieprogramma voor de Europese luchtvaart. Samenwerking zal er moeten komen tussen sleutelindustrieën, met name voor geleide projectielen, motoren en electronica. De onafhankelijkheid van de geavanceerde technologie van Europa zal voor de toekomst veilig gesteld moeten worden. Met name collega Harry Notenboom wees erop dat de Europese samenwerking op het gebied van wapenproductie een integrerend deel uitmaakt van het industriebeleid. Naast het punt van de werkgelegenheid wees Notenboom op indringende wijze er op dat het rapport Klepsch niet als een pleidooi mag worden gezien tot opvoering van bewapening.

VISSERIJPROBLEMEN

Helaas moet met betrekking tot de visserij nog steeds geschreven worden over problemen. Het incident met de Duitse vissers die opgebracht zijn op grond van het feit dat zij in Poolse wateren zouden hebben gevist kreeg terecht aandacht. Door betaling van hoge borgsommen is dit probleem tijdelijk opgelost. Triester is het dat men sinds februari nog geen stap verder gekomen is met de oplossing van de visserijproblematiek. Engeland blijft de grote dwarsligger. De overige acht EEG-landen zijn bereid offers te brengen. De Britten houden vast aan een exclusieve visserijzone. Daardoor is er nu een geweldige impasse. Een oplossing blijft mogelijk maar de regels van de verdragen moeten worden gerespecteerd.

TAALSTRIJD...?

Zal er een Europese taalstrijd ontbranden? Niet erg tactische opmerkingen van de Europese Commissaris Haferkamp en de directeur van de tolkendienst hebben onrust veroorzaakt. Maar ook reeds eerder is er heftige beroering gewekt. In de huidige situatie is het mogelijk dat iedereen zijn eigen taal kan spreken in het Europees Parlement en in de commissies. De geruchten blijven hardnekkig dat de werkdocumenten in de toekomst nog slechts in drie talen zullen worden opgesteld. Vandaar dat in één jaar reeds meermalen vragen over deze netelige kwestie zijn gesteld.
Het probleem gaat nog meer knellen indien Griekenland, Spanje en Portugal toetreden tot de Gemeenschap.
De Engelsman Dalyell is van mening dat tot beperking van de talen moet worden gekomen. Anders loopt het volgens zijn ingewikkelde mathematische berekeningen spaak. Men kan deze zaken niet afdoen door bagatelliserend te spreken over taalprestiges. Komt het tot beperking voor nieuwe talen of tot afvalrace van de zes nu gebruikte talen dan zal er ongetwijfeld heftig beroering ontstaan. Denkt u maar aan de steeds smeulende conflicten bij onze Zuiderburen de Frans en Vlaams sprekende afgevaardigden.
In Nederland hebben wij er in mindere mate een probleem van gemaakt. Onze beide rijkstalen kan men ook in het Nederlandse parlement spreken. Slecht sporadisch wordt er een Friesche opmerking gemaakt. Wel dient men meerdere mate in de Nederlandse verhoudingen rekening te houden met de Friese taal en cultuur. Maar dit doet in dit kader minder terzake.
In de Nederlandse delegatie van het Europese parlement zal dit beleid worden gecontinueerd. Geen introductie van het Fries maar wel handhaving van de Nederlandse taal. De opvatting van de Denen laat ook geen ruimte voor een begin van misverstand.

WILLEM SCHUYT

Schuyt heeft uit handen van Colombo de grote gouden medaille ontvangen als blijk van erkentelijkheid van het Europese parlement voor zijn grote verdiensten. Twintig jaar lang werken voor een eensgezind Europa. Schuyt vervulde een aantal belangrijke functies.
Het ging om één ideaal aldus Schuyt: strijden voor de vrijheid van de mens – het hoogste goed dat in de oorlog verloren ging – en voor de democratie, deze twee begrippen zijn onafscheidelijk met elkaar verbonden.

Teun Tolman.

Werkgroepenwerk bij CDJA

Van het bestuurslid voor de rechtstreekse leden in het federatiebestuur van het CDJA, Célèste Wilderom, is een brief aan de CDJA-leden uitgegaan, waarin ze met enthousiasme schrijft over haar ervaring als afgevaardigde van het CDJA-bestuur naar één van de organen van het CDA-vormingswerk, n.l. de Centrale Werkgroep.
De inhoud van deze brief vonden we belangwekkend genoeg om hieronder de hoofdlijnen ervan weer te geven. Célèste schrijft:
„Van de drie stichtingen voor het vormingswerk binnen het CDA doet de KVP-stichting het zogenaamde werkgroepenwerk. In het land bestaan een honderdtal actieve werkgroepen, die zes keer per jaar vanuit de Centrale Werkgroep in Den Haag een werkstuk krijgen aangeboden. De werkgroepen bediscussiëren dan het werkstuk, zenden een rapportage terug naar Den Haag, alle rapportages worden verzameld in een zogenaamd verzamelrapport, dat rapport wordt dan voorgelegd aan meestal de Tweede Kamerfractie voor commentaar en zo snijdt het mes aan twee kanten. Niet alleen betrek je op deze wijze mensen bij de landelijke politiek, ook heeft de landelijke politiek er zeker baat bij te weten wat er aan de basis van de partij leeft (...).

De resultaten van wat de werkgroepen zoal bediscussiëren worden... zeer ruim verspreid onder kamerleden, partijbestuursleden enz.

Hoe kom je aan het nodige materiaal? Wel, dat gaat heel simpel. Je kunt met een man of vier, vijf al een werkgroep vormen, je aanmelden bij de Centrale Werkgroep en bij die aanmelding meteen een zogenaamde rapporteur bekend maken. Deze wordt dan contactpersoon tussen die Centrale Werkgroep en de overige werkgroepleden. Die rapporteur ontvangt ook regelmatig de nodige correspondentie en bij elk werkstuk de zogenaamde rapportageformulieren. Het werkstuk zelf, het verzamelrapport en het commentaar op dat verzamelrapport wordt gepubliceerd in „Politiek Nieuws". (...) Alle leden van die werkgroep, zoals die bij de Centrale Werkgroep bekend zijn... krijgen Politiek Nieuws gratis toegezonden. (...)

Het komende seizoen '78/'79 zullen werkstukken verschijnen met als onderwerp:
- de bezuinigingsoperatie,
- politiek en vakbeweging,
- andere samenlevingsvormen,
- vrijwilligerswerk,
- veiligheid,
- Europese verkiezingen.

Het secretariaat van de Centrale Werkgroep wordt gevoerd door Pieter Dudink, die bij velen van jullie niet onbekend zal zijn. Als je meer informatie wilt hebben over het werkgroepenwerk, de manier waarop je een werkgroep moet beginnen of wat dan ook, neem dan contact met hem op, telefonisch 070-653934 of schriftelijk: Mauritskade 25 te Den Haag."
Tot zover de hoofdzaak van de brief van Célèste. Graag sluiten wij ons aan bij de warme aanbeveling in jullie belangstelling van deze werkgroepen.

E. J. B.

CHJO provincie Utrecht

De CHJO provincie Utrecht hield onlangs haar jaarvergadering. In het afgelopen jaar zijn er veel aktiviteiten geweest: het provinciale CDJA is tot stand gekomen, en de samenwerking verkeert in een vergevorderd stadium; overigens is er in diverse CDJA-kommissies nog plaats voor CHJO-leden. Eén van onze leden is in de Provinciale Staten gekozen, terwijl een ander 1e reserve staat voor de gemeenteraad van Utrecht. Naast vele andere zaken werd besloten de CHJO-vergaderingen direkt voor die van het CDJA te houden (dus dezelfde avond), zodat het bezoek op beide vergaderingen groter kan zijn. De CHJO zal geen aktiviteiten op plaatselijk niveau houden, maar zal deze in CDJA-verband meestimuleren. We proberen hier zo goed mogelijk in vertegenwoordigd te zijn. Er zijn nu goed lopende plaatselijke kernen in: Utrecht, Zeist, Houten-Schalkwijk, Doorn, Amersfoort en Montfoort, terwijl andere kernen in oprichting zijn.
Wij roepen alle CHU-leden jonger dan 30 jaar op, om lid te worden van de CHJO. Als CHU-lid is men namelijk niet automatisch CHJO-lid, zodat vele namen van aktieve jongeren bij ons onbekend zijn. Opgave en inlichtingen over de aktiviteiten in de provincie Utrecht bij: Jelle Kaastra, IBB 109–879, 3582 XM Utrecht.

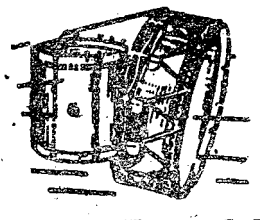
VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

chjo

CDA-jongerencontact Zeeland van start

Een twintigtal jongelui heeft op een bijeenkomst te Kapelle besloten om te starten met een CDA-Jongerencontact Zeeland. Deze bijeenkomst was georganiseerd door Theo Lorier, die lid is van het provinciaal bestuur van het Zeeuwse CDA. Na een inleiding door het CDA-Tweede-Kamerlid drs. H. Eversdijk werd op deze eerste jongerenbijeenkomst uitvoerig gediscussieerd over onder andere vraagstukken van oorlog en vrede, het neutronenwapen, de bezuinigingen en veel andere zaken. Tenslotte besloten de aanwezige jongeren om in het vroege najaar weer bijeen te komen en dan een organisatie op te bouwen. Zo zal bijvoorbeeld een jongerenplaats in het bestuur van het CDA provinciaal bestuur worden gevraagd.
Ook zal getracht worden studiegroepen te formeren. In het najaar zal waarschijnlijk een bezoek gebracht worden aan de Tweede Kamer om daar met CDA-kamerleden over de actuele politiek te praten.

publikaties CDA-instituten

Grondpolitiek
„Grondeigendom en grondbeheer - een opdracht voor individu èn gemeenschap"
rapport van de wetenschappelijke instituten van KVP, ARP en CHU
30 pag.; *f* 3,75

Plichten en perspectieven
Aanzet voor een profielschets van het CDA
brochure van de wetenschappelijke instituten
2e druk; 34 pag.; *f* 3,90

Energiebeleid
Rapport van de wetenschappelijke instituten
68 pag.; *f* 5,25

Gerede twijfel
Bijdrage tot de discussie over de perspectieven van onze economische ontwikkeling
nota van de wetenschappelijke instituten
4e druk; 30 pag.; *f* 3,75

alle prijzen inclusief verzendkosten

Bestellingen:
- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

publikaties CDA-instituten

Midden- en kleinbedrijf

studie over kenmerken en problemen van deze sector met talrijke beleidsvoorstellen

rapport van de wetenschappelijke instituten
52 pag., f 5,25

Europese Gemeenschap

„Impasse en perspectief"

derde jaarlijks advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA, met het oordeel van het CDA-bestuur

47 pag., f 3,50

Europees beleid

„Bouwstenen voor een Europees beleid"

rapport van de wetenschappelijke instituten

60 pag., f 6,50

Commentaar Contourennota

„Samen verantwoordelijk voor het onderwijs"

commentaar op de nota „Contouren van een toekomstig onderwijsbestel"

publikatie van de wetenschappelijke instituten
71 pag. (groot formaat); f 9,90

alle prijzen inclusief verzendkosten

Bestellingen:

- giro 604500 t.n.v.
Lohmanstichting,
Den Haag.

De CDA-Tweede Kamerfractie zoekt per 15 augustus 1978.

a. een secretaresse

voor het algemeen secretariaat

b. een afdelings-secretaresse

a. Deze funtie houdt in het administratief assisteren van de ambtelijk secretaris en de coördinerend secretaresse op het centrale secretariaat.

De werkzaamheden zijn zeer uiteenlopend van aard.
Er wordt in teamverband gewerkt.

b. De afdelingssecretaresse verricht de administratieve werkzaamheden ten behoeven van diverse fractiecommissies.

Voor beide functies geldt dat het werk vaak ongeregeld doch zeer afwisselend is. Hierdoor is een grote mate van zelfstandigheid vereist, alsmede de vaaridgheid om op onverwachte momenten in te spelen.

Het salaris voor beide functies bedraagt bruto per maand *f* 1.666,- (minimum) tot een maximum van *f* 2.367,-.

Inschaling geschiedt volgens de Rijksregeling.

Vakantietoeslag 8%.

Opleiding: HAVO, alsmede de diploma's typen en steno Nederlands.
Verwantschap met de politiek van het CDA strekt tot aanbeveling.

Gaarne uw sollicitatie - met de hand geschreven - te zenden aan:

CDA-Tweede Kamerfractie
t.a.v. de Ambtelijk Secretaris
Binnehof 1a
DEN HAAG

Gaarne in de linkerbovenhoek van de enveloppe vermelden: „sollicitatie"

BDU-nieuwsbladen

professionele media, met 'n hoge dekkingsscore in een koopkrachtig stukje Midden-Nederland

Midden-Nederland, preciezer gezegd de Gelderse en Stichtse Vallei, telt ruim 300.000 inwoners met een breed bestedingspatroon dat minstens zo interessant is als dat van elke andere gemiddelde Nederlander.
Ten aanzien van het bereik van deze koopkrachtige Middennederlandse konsument is er echter een duidelijk voordeel: u bereikt ze bijna allemaal, ieder met een eigen blad in hun eigen deelgebied.
Elk blad met een sterk geografisch gerichte redaktionele formule voor een optimale leesintensiteit.
Een leesintensiteit die zich echter niet alleen tot de redaktionele pagina's beperkt (landelijke, regionale en plaatselijke adverteerders ervaren dat dagelijks).

En als uw afzetgebied zich niet tot enkele deelgebieden beperkt, maar zich over het gehele B.D.U.-gebied uitstrekt, dan heeft u nog een extra voordeel: het B.D.U.-kombinatietarief.

Met kortingen die in sommige gevallen méér dan 50% besparing geven op de de normale tarieven.
Dus meer dan de moeite waard om een uitgebreidere dokumentatie aan te vragen.

Wij hebben hem voor u klaar liggen.
BDU, Nieuwstraat 15,
Barneveld.
Tel. 03420-6141
Telex BDU 40261.
Barneveldse Krant-Stad
Amersfoort-De Stad Nijkerk-
De Woudenberger/
Scherpenzeelse Krant-
Bennekoms Nieuwsblad-
Hoevelakens Nieuwsblad-
Ede/Veldhuizen-
Lunters Nieuwsblad-Leusder
Krant.

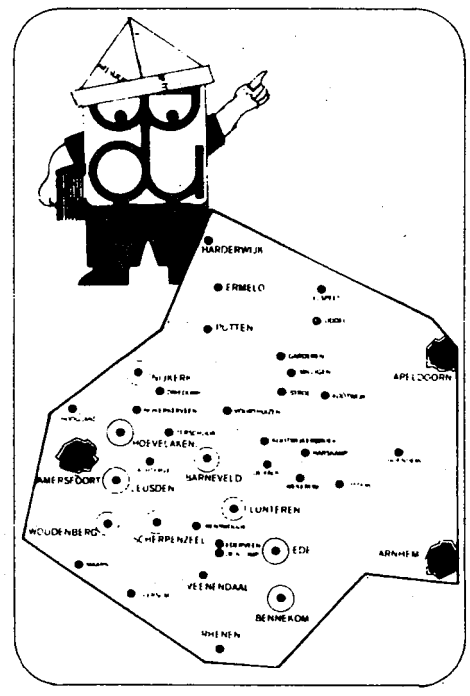

Vrijdag 7 juli 1978 - 14e jaargang no. 27/28

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Handhaving werkgelegenheid vergt forse inspanning

Aantjes, voorzitter CDA-fractie Tweede Kamer

„Nationaal en internationaal staan wij er kennelijk moeilijk voor. De handhaving van de werkgelegenheid vergt een forse inspanning. Dat blijkt overduidelijk uit de stukken." Aldus de voorzitter van de Tweede Kamerfractie van het CDA, mr. W. Aantjes, in zijn commentaar op de ombuigingsnota „Bestek-81", welke de regering eind vorige week aan de Tweede Kamer aanbood.

In deze nota worden de hoofdlijnen van het financiële en sociaal-economische beleid voor de middellange termijn geschetst. Elders in dit nummer van het christelijk-historisch weekblad „de Nederlander" wordt uitvoerig op de regeringsnota ingegaan. Het is de bedoeling ook in komende nummers aandacht aan „Bestek-81" te besteden.

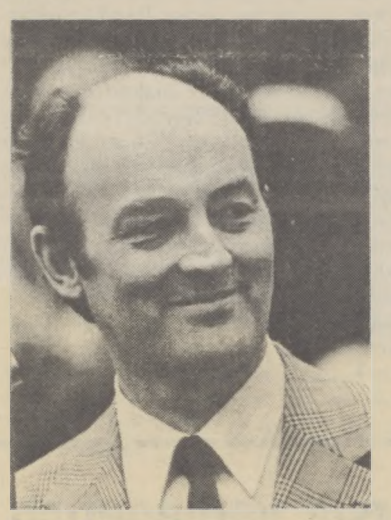

Volgens Aantjes heeft de regering terecht, om de werking van de botte bijl te vermijden, gekozen voor een breed-opgezette operatie, waarbij het accent op de inkomensmatiging ligt. „Dit blijkt uit het feit dat de regering kiest voor het afzien van algemene loonrondes, het terugdringen van de factor incidenteel tot 1 à 1½ procent, de correcties op de salarissen van het overheidspersoneel, en de sociale uitkeringen. Onmisbaar bij deze maatregelen is een duidelijk inkomensbeleid met als harde uitgangspunten de koopkracht-handhaving van alle inkomensgroepen beneden het modale inkomen inclusief de zelfstandigen en de teruggang van de hoger betaalden. Opvallend is dat dan zelfs naar het oordeel van de regering er nog een noodzaak is van 9 à 10 miljard gulden aan ombuigingen," aldus Aantjes.

TOETSING

De door de regering voorgestelde maatregelen zullen door de CDA-Tweede-Kamerfractie op de sociale en politieke aanvaardbaarheid worden getoetst. De voorgestelde maatregelen laten geen snelle beoordeling toe. Veel voorstellen vragen nadere toelichting en studie onder andere de eigen bijdrage voor de ziekenfondsverzekering.
Aantjes is blij met het brede maatschappelijke kader. „Op veel punten is concrete uitwerking daarover nog nodig. Concreet is wel de aankondiging van het kollektieve deel van de vermogensaanwasdeling en het inzicht geven aan de ondernemingsraad van beloningen van alle inkomenscategorieën in de ondernemingen. Deze aankondigingen zijn verheugend.

Reden tot instemming geeft het uitgangspunt van de regering dat er ondanks alle noodzakelijke ombuigingen ook behoefte is aan nieuw beleid. Bij de beperkte middelen is kennelijk bewust gekozen voor bepaalde prioriteiten zoals een nationaal isolatieplan."

VEEL OVERLEG

Er zal volgens Aantjes veel overleg nodig zijn met de maatschappelijke organisaties. „Bovendien zal in het debat met de regering duidelijker dan uit de nota blijkt een lange termijnvisie tot uiting moeten komen, waar de maatregelen van de regering onderdeel van moeten uitmaken.
Het ombuigingsplan zal voor de CDA-fractie moeten blijken een nationaal arbeidsplaatsenplan te zijn en een heroverweging over de meest verstandige en rechtvaardige besteding van onze welvaart. Dat betekent niet alleen een inkomensmatiging door ombuiging van de kollektieve uitgaven. Het betekent ook een verandering in inkomensverhoudingen en het leggen van andere accenten in de collectieve uitgaven," aldus het eerste commentaar van CDA-fractievoorzitter Aantjes op de ombuigingsnota van het kabinet Van Agt.

H. L.

Venezuela en de Nederlandse Antillen

door Hans Gualtherie van Weezel, lid Tweede Kamer CDA

VENEZUELA EN DE NEDERLANDSE ANTILLEN Gezien de ligging van de Benedenwindse Eilanden Curaçao, Aruba en Bonaire is de relatie met Venezuela vice versa van groot belang. De situering van de eilanden tot Venezuela is te vergelijken met die van de Waddeneilanden tot het Nederlandse vasteland. Het behoeft dan ook nauwelijks betoog, dat centraal voor Venezuela de veiligheid zal staan in een gebied, dat de toegang tot zijn kust beheerst, met name geldt dit de route van de met Venezolaanse olie geladen tankers. Het ligt om deze en andere redenen dan ook in de lijn der rede, dat Venezuela weinig heil zal zien in een staatkundige verbrokkeling, omdat de Antillen hierdoor gemakkelijker de speelbal zouden kunnen worden van andere naties. Men denke hierbij aan Cuba, Colombia en Trinidad. Een onafhankelijk Curaçao, dat bijvoorbeeld de banden met Cuba nauw zou willen aanhalen, zoals in het verleden door de politieke partij Frente Obrero voorgestaan, lijkt dan ook voor Venezuela een weinig aantrekkelijke optie. Hetzelfde geldt alhoewel minder waarschijnlijk, gezien de traditionele oriëntatie op Venezuela, voor Aruba. Bonaire tenslotte met 7.000 inwoners lijkt losgekoppeld van de andere eilanden nauwelijks een reële toekomst te hebben.

TOENEMEND BELANG

Het toenemend belang van het Caraïbisch gebied voor Venezuela leidde er inmiddels toe, dat op het Venezolaanse Ministerie van buitenlandse zaken een speciale afdeling voor deze regio werd ingesteld met een tweetal functionarissen speciaal belast voor de relaties met de Nederlandse Antillen. De Venezolaans-Antilliaanse betrekkingen zijn ondanks de afwezigheid van een Antilliaanse vertegenwoordiger op de Nederlandse ambassade te Caracas momenteel hartelijk te nomen. Wel dreigen er problemen met betrekking tot de landingsrechten van de Antilliaanse luchtvaartmaatschappij ALM in Venezuela. Ondanks deze te verwachten strubbelingen vormt de afbakening van de zeegrenzen op het Continentale Plat tussen Venezuela en de Benedenwindse Eilanden een nieuwe dimensie in hun onderlinge verhouding. Gezien het belang hiervan, mede vanuit juridisch oogpunt bezien voor deze kwestie speciale aandacht. De afbakening van de zeegrenzen is zoals gezegd na jarenlange onderhandelingen tot stand gekomen. Op 31 maart 1978 werd in Willemstad het Verdrag ondertekend. Nog onbekend is wanneer de ratificatie zal plaatsvinden.

VERWACHTING

Te verwachten valt evenwel dat met de presidentsverkiezingen einde dit jaar in Venezuela voor de boeg, de huidige president Perez zal trachten nog tijdens zijn ambtstermijn de ratificatie in Venezuela te laten plaatsvinden. Bij een en ander heeft het grensgeschil met Colombia zeker een rol gespeeld. Beide landen zijn het nog steeds oneens over de verdeling van de Golfo de Paria, de zeearm tussen de twee landen in, waarvan aangenomen mag worden dat zich daar olie en andere bodemschatten bevinden. De vorige Venezolaanse president Escovar was van mening, dat dit geschil eerst geregeld moest worden alvorens met de Nederlandse Antillen tot overeenstemming gekomen zou kunnen worden. Naar de achtergrond van de Venezolaanse ombuiging kan slechts gegist worden. Mogelijk is dat Venezuela het maritieme akkoord ten voorbeeld heeft willen stellen aan Colombia en de rest van het Caraïbisch gebied.
Een andere overweging zou kunnen zijn dat zolang de grenzen tussen de Eilanden en met name Aruba niet vastgesteld zouden zijn er geen oliemaatschappij te vinden zou zijn om te gaan exploreren in dit waarschijnlijk olierijke gebied.
Het verdrag lijkt bij eerste lezing voor de Nederlandse Antillen gunstig te zijn. Het geeft de Eilanden een vastgestelde grens op het Continentale Plat alsook voor de territoriale wateren wanneer deze tot 12 zeemijl zullen worden uitgebreid. Van groot belang zijn voorts de garanties van doorvaart en overvlucht, die alleen gelden voor zeegebieden die buiten de huidige territoriale wateren liggen en waarvan thans zonder enige beperkingen de vrijheden van volle zee gelden. In de omschrijving van de rechten en plichten verbonden aan het recht van doortocht is zo nauw mogelijk aansluiting gezocht bij de ontwerp-bepalingen die in behandeling zijn bij de derde VN-Zeerechtconferentie. Wanneer deze zeerechtconferentie, wat niet verwacht wordt, zal leiden tot vaststelling van nieuwe zeerechtelijke bepalingen (men denke bijvoorbeeld aan de zogenaamde economische zônes), zou kunnen blijken dat hetgeen met Venezuela overeengekomen is ten dele overbodig zou zijn. Het is echter buiten kijf, dat de afsluiting van het Grensverdrag met Venezuela niet kon worden aangehouden tot de onzekere uitkomst van deze Zeerechtconferentie.

EXTRA

Extra problemen doemen nu al op wanneer inderdaad mocht blijken dat de olie zich voornamelijk in de Arubaanse wateren zou bevinden. Dit zou voor Aruba een extra claim kunnen zijn de onafhankelijkheid op eigen houtje na te streven. In ieder geval zal een overdracht van grote Arubaanse middelen aan de Centrale Overheid de Arubaanse invloed zeker versterken. Door Be-

Vervolg op pagina 8

Volgend nummer op vrijdag 21 juli

Gedurende de zomermaanden verschijnt „de Nederlander" om de veertien dagen. Volgende vrijdag 14 juli komt het blad n i e t uit.
Het eerstvolgende weekblad zal gedateerd zijn: vrijdag 21 juli.

Bevoorrechte positie

De lezers van het CHU-blad „de Nederlander" verkeren in een bevoorrechte positie, vergeleken met lezers van andere politieke bladen. „De Nederlander" zal in de zomermaanden juli en augustus weliswaar niet elke week verschijnen. Maar het is de bedoeling van de redaktie om de veertien dagen aan de lezers een nieuw nummer aan te bieden met de gebruikelijke omvang.
Lezers van andere politieke bladen worden niet zo goed bediend. Het VVD-blad „Vrijheid en Democratie" een veertiendaags blad, verschijnt niet tussen 30 juni en 28 augustus. Het KVP-blad „Politiek Nieuws", dat twee keer per maand uitkomt, liet in het nummer van 7 juni jongstleden weten, dat het eerstvolgende blad op 23 augustus aanstaande uitkomt. En het ARP-weekblad „Nederlandse Gedachten", dat in de zomermaanden evenals „de Nederlander" om de veertien dagen gaat verschijnen, kondigde aan dat de komende nummers vier pagina's minder zullen tellen.
Een bevoorrechte positie voor de lezers van „de Nederlander". Dat moet aanleiding zijn voor het werven van abonneers. Gebruik daartoe onderstaande bon.

Deze bon inzenden aan: administratieve Uniepers, Van Deventerlaan 49 te Voorburg.

Ondergetekende: .....

Adres: .....

Plaats: .....

*** wenst een abonnement op „de Nederlander" (abonnementsprijs *f* 27,50 per jaar)**
*** wil graag toezendingen van proefnummers van „de Nederlander"**

.....
(ondertekening)

*** Doorhalen wat niet van toepassing is.**

PARLEMENTARIA

Wetsontwerpen Europese verkiezingen ingediend

De leden van het Europese Parlement zullen gekozen worden voor een periode van vijf jaar door middel van rechtstreekse algemene verkiezingen.
Alle kiesgerechtigde Nederlanders, ongeacht waar zij in het gebied van de Europese Gemeenschap wonen, zullen aan deze verkiezingen kunnen meedoen. Dit geldt ook voor de kiesgerechtigde Nederlanders die in Nederlandse openbare dienst werken in een land buiten de lid-staten van de Gemeenschap.
Om tot Nederlands lid van het Europese Parlement te kunnen worden gekozen moet men Nederlander zijn, ten minste 25 jaar en niet van het kiesrecht zijn uitgesloten. Dit zijn dezelfde vereisten die aan het lidmaatschap van de Tweede Kamer zijn gesteld.
Dit staat in het wetsontwerp Europese verkiezingen, dat dezer dagen aan de Tweede Kamer is aangeboden. Hierin wordt de verkiezing geregeld van de Nederlandse leden van het Europese Parlement.
Het aantal Nederlandse leden zal 25 bedragen.
Om te waarborgen dat de Nederlanders die ingezetenen zijn van één der andere lidstaten niet meer dan één keer hun stem uitbrengen, moeten dezen een verklaring afleggen dat zij niet eveneens in het land van vestiging aan de verkiezingen zullen deelnemen, als dit volgens de wetgeving van dat land mogelijk zou zijn.
De ingezetenen van Nederland die de nationaliteit van een andere lidstaat hebben en overigens voldoen aan de vereisten die in Nederland gelden voor het actief kiesrecht kunnen in ons land hun stem uitbrengen. Dit geldt uitsluitend als het land waarvan zij onderdaan zijn de toekenning van kiesrecht aan niet-ingezetenen heeft uitgesloten. Aldus de minister van Binnenlandse Zaken en de minister en de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken in de memorie van toelichting.

TIJDELIJK

De nu voorgestelde regeling voor de verkiezing van de leden van het Europese Parlement is in beginsel van tijdelijke aard. Zij zal gelden zolang er op „Europees" niveau geen eenvormige verkiezingsprocedure is vastgesteld. Dit is ook de reden waarom zij is neergelegd in een afzonderlijke wet, en niet is opgenomen in de Kieswet. Wel is voor wat de inhoud van het nu ingediende wetsontwerp betreft zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de bepalingen van de Kieswet die gelden voor de verkiezingen van de Nederlandse vertegenwoordigende lichamen, in het bijzonder voor de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.
De periode waarbinnen de Europese verkiezingen moeten worden gehouden zal lopen van donderdag tot en met zondag.
De bewindslieden schrijven in de memorie van toelichting dat zij met name de donderdag het meest geschikt vinden als de dag van de stemming, ook al hebben in diverse andere Europese landen de verkiezingen plaats op zondag. Zij willen hiermee tegemoet komen aan het verlangen van een belangrijk deel van de bevolking dat tegen de zondag als dag van de stemming principiële bezwaren heeft.

ONVERENIGBAARHEID

Voorts is aan de Tweede Kamer een wetsontwerp aangeboden, waarin bepalingen zijn opgenomen over het verenigen van betrekkingen op nationaal niveau met het lidmaatschap van het Europese Parlement.
Onverenigbaar met dit lidmaatschap zijn verklaard de ambten van vice-president of lid van de Raad van State, lid van of procureur-generaal of advocaat-generaal bij de Hoge Raad, lid van de Algemene Rekenkamer en Commissaris van de Koningin.
Deze functies zijn ook onverenigbaar met het lidmaatschap van de Tweede Kamer.
In dit wetsontwerp stelt de regering verder voor om de bestaande non-activiteitsregeling voor hen die een uit 's lands kas bezoldigd ambt bekleden en het lidmaatschap van de Tweede Kamer aanvaarden, van overeenkomstige toepassing te verklaren voor leden van het Europese Parlement.
Het is de bedoeling de beide wetsontwerpen vrij spoedig na de zomervakantie in het openbaar te behandelen.

H.L.

Protest tegen voortdurende dictatuur in Uruguay

De christendemocratische Tweede-Kamerleden Van den Broek, Gualthérie van Weezel, Braks, Mommersteeg en Van Dam behoorden dezer dagen tot de leden van de Tweede Kamer, die in een verklaring protest aantekenden tegen de voortduring van de militaire dictatuur in Uruquay (Zuid-Amerika). De verklaring was voorts ondertekend door leden van de fracties van PvdA, VVD en PPR.

De tekst van de verklaring luidde:
„De ondergetekenden, allen leden van de Tweede Kamer der Staten Generaal, bij gelegenheid van het feit dat vandaag 27 juni 1978 er in Uruquay vijf jaar militaire dictatuur en onderdrukking van de parlementaire democratie bestaat, protesteren bij de militaire regering van Uruquay ernstig tegen deze situatie.
Zij protesteren ook tegen de voortgaande onderdrukking van de politieke partijen en de vrijheid van meningsuiting.
De ondergetekenden zijn in het bijzonder diep verontrust over de grote aantallen opposanten van de regering die gedwongen zijn het land te verlaten en over de toestand waarin de vele politieke gevangenen zich bevinden.
Zij doen een dringend beroep op de regering in Uruquay nu tenminste over te gaan tot amnestie van de politieke gevangenen."

Aldus de tekst van de verklaring.

H. L.

Op voorstel Van Dijk (CDA):
ONDERZOEK NAAR STEMVERLENING

Het voorstel van het Tweede-Kamerlid C. P. van Dijk (CDA) om als Tweede Kamer iets te gaan doen aan het mogelijk misbruik dan wel oneigenlijk gebruik van overheidsgelden, welke aan individuele bedrijven in moeilijkheden ter beschikking zijn gesteld, is bij de kamer in goede aarde gevallen. Er wordt nu gedacht aan een onderzoek van enkele kamercommissies, waarbij samenwerken de commissies voor de rijksuitgaven, voor economische zaken en voor sociale zaken.

In het jaarverslag over 1977 van de Algemene Rekenkamer werden twijfels uitgesproken over de juistheid van de besteding in een aantal gevallen, waarbij het rijk financiële steun had verleend aan bedrijven. Deze mededeling was voor Van Dijk aanleiding voor te stellen een onderzoek in gang te zetten. „De gerapporteerde gevallen zijn van dien aard en zwaarte, dat een nader onderzoek geboden is", aldus de christen-democraat Van Dijk. Volgens hem moet het beleid van het departement van economische zaken rond de steunverlening aan individuele bedrijven bij het onderzoek betrokken worden.

H. L.

Protest tegen veroordeling Russische dissidenten

Een groot deel van de Tweede Kamer, waartoe ook leden van de CDA-fractie behoren, heeft in een petitie protest aangetekend tegen de veroordeling in Rusland van de Joodse dissidenten Wladimir Slepak en Ida Nudel. De petitie is dezer dagen overhandigd aan minister Van der Klaauw van buitenlandse zaken en deze heeft toegezegd de Nederlandse ambassadeur in Moskou te zullen vragen, haar aan de Russische autoriteiten te overhandigen.

Wladimir Slepak en Ida Nudel werden op 21 juni veroordeeld tot respectievelijk vijf jaar en vier jaar interne verbanning. Zij waren beschuldigd van „kwaadwillige straatschenderij". Op 1 juni hadden zij, afzonderlijk, in hun woningen geprotesteerd tegen de weigering van de Russische autoriteiten hen een uitreisvisum te verstrekken. Op biljetten die zij aan hun balkon hingen, eisten zij een visum.

H. L.

Winst in Rijnmond

De verkiezingen voor de raad van het Openbaar Lichaam Rijnmond hebben het CDA een winst opgeleverd van één zetel, waardoor wij in de nieuwe Raad terugkomen met 20 zetels. Een woord van dank aan allen die hun krachten hebben gegeven dit resultaat mogelijk te maken mag niet achterwege blijven. Evenmin willen wij nalaten de scheidende raadsleden alsmede de herkozenen te bedanken voor hun inzet en bijdrage in de weldra afgelopen zittingsperiode en roepen wij gaarne een welkom toe aan de nieuwe raadsleden. Wij zijn verheugd over het resultaat en wensen onze raadsleden veel wijsheid toe bij hun arbeid, in het bijzonder nu blijkbaar de gedachten vastere vorm zullen gaan aannemen te komen tot een Rijnmondprovincie nieuwe stijl. Dat Rijnmond in deze nieuwe vormgeving meer financiële armslag zal verkrijgen en over ruimer bevoegdheden zal gaan beschikken is zeker toe te juichen en zal een slagvaardiger beleid tengevolge kunnen hebben.
Wij leven in afwachting van een Kabinetsbesluit, waarbij een nieuwe voorzitter zal worden benoemd voor de Raad van Rijnmond, als opvolger van de onlangs afgetreden voorzitter, de heer W. A. Fibbe. Gezien de partijverhoudingen in de raad zou het zeer te wensen zijn als de nieuwe voorzitter uit CDA-kringen afkomstig is.

C. Koejemans
voorzitter CDA-
Verband Rijnmond.

Eerste vergadering CDA-adviseringsgroep Volksgezondheid

Dezer dagen vergaderde voor de eerste maal de adviseringsgroep Volksgezondheid van het CDA.
Ook vroeger had de Savornin Lohmanstichting een commissie die wij noemden „Commissie Volksgezondheid", die regelmatig vergaderde met de leden van onze fractie van de Tweede Kamer.
Het behoeft geen betoog, dat in deze commissie onze heer Tilanus, zelf arts zijnde, een centrale plaats innam.
Nu wij één fractie hebben, zijn ook de commissies samengevoegd en de CDA-commissie Volksgezondheid vergaderde thans voor het eerst.
De commissie bestaat uit circa 25 dames en heren, zowel politiek zo goed mogelijk gespreid over KVP, ARP en CHU als over de verschillende disciplines als tandheelkunde, huisartsenpraktijken, ziekenhuizen, dierengeneeskunde, verzekeringen, groothandel, etc. etc.
Het is de bedoeling dat deze commissie met de CDA-leden van de Tweede Kamer, die in de commissie Volksgezondheid zitten, periodiek van gedachten wisselen.
Uiteraard zal tenminste worden besproken het hoofdstuk Volksgezondheid van de rijksbegroting. Daarnaast stelt de commissie zich voor ook andere actuele onderwerpen te bespreken, zoals bijvoorbeeld het functioneren van de levensbeschouwing in de ziekenzorg, de begrenzing van de ziekenzorg, en ook de inhoud van de ziekenzorg. Daarnaast kunnen ook andere onderwerpen als bijvoorbeeld abortus, euthanasie, polio, etc. aan de orde komen.
Het ligt uiteraard op de weg van de voorzitter, het kamerlid S. C. Weijers, om ook in deze stof hoofd- en bijzaken van elkaar te scheiden, waarbij tevens is gedacht aan bilateraal verkeer tussen kamerleden en gekwalificeerde commissieleden ten aanzien van bepaalde punten.
Onderwerpen die in pleno moeten worden behandeld zijn bijvoorbeeld wetsontwerpen, die aan de orde zijn als structuurwetten, tarievenwet, wet voorziening gezondheidszorg e.d.

ACTUEEL

Wat in de eerste vergadering al onderwerp van bespreking is geweest, betrof het actuele punt van de ombuigingsoperatie in het algemene kader van de bezuinigingsvoorstellen van de regering. Deze ombuigingsoperatie houdt in het treffen van maatregelen om langs de weg der geleidelijkheid te komen tot een afremming van de verhoging van de eigen bijdrage in de gezondheidszorg.
Daarbij zijn onder ogen gezien de alternatieven of een kleiner pakket van voorzieningen tegen contante bijdragen dan wel een groter pakket met een grotere eigen bijdrage.
Zonder nu direct in deze vergadering reeds conclusies te hebben getrokken, was deze gedachtenwisseling bijzonder nuttig voor de meningsvorming en het juiste woordgebruik in het verkeer tussen de leden onderling.

J. H. Reinders.

Fractievoorzitters naar Engeland

Op uitnodiging van de Britse regering zijn begin deze week CDA-fractievoorzitter Aantjes, zijn D'66-collega Terlouw en Van Thijn van de PvdA van Schiphol naar Londen vertrokken. Zij zullen vijf dagen in Engeland blijven. De VVD-fractievoorzitter Rietkerk, die ook deel uitmaakt van deze delegatie, was reeds eerder vertrokken.
De Britse uitnodiging is gedaan aan de fractievoorzitters van de vier grootste partijen in de Tweede Kamer. Van Thijn neemt echter de plaats in van de PvdA-fractievoorzitter Den Uyl.
Op het programma stonden gesprekken met Engelse parlementariërs van de Labour Party, de Conservatieve partij en de Engelse liberale partij.
Op verzoek van de Nederlandse delegatie had zij ook ontmoetingen met vertegenwoordigers van separatistische bewegingen, zoals de Schotse nationalistische organisatie.
In 1972 hebben Nederlandse fractievoorzitter ook op uitnodiging van de Engelse regering een dergelijke reis gemaakt.

H. L.

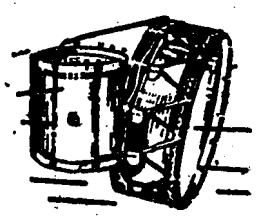

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Aantjes over rapport koopsompolisaffaire:

Gehele bevolkingsgroep in diskrediet gebracht

Primair is het menselijke aspect in deze zaak. Het rapport van de kommissie koopsompolissen lezend, vraag men zich met enige verbijstering af hoe zo onzorgvuldig met mensen kan worden omgegaan door mensen die de verantwoordelijke funktie hebben het publiek voor te lichten. Er zijn mensen beschadigd. Er zijn suggesties opgeroepen. Een hele bevolkingsgroep is in diskrediet gebracht. Het is elektoraal, in het bijzonder jegens het CDA, vooral voor de Statenverkiezingen uitgebuit. Er was in die tijd geen verkiezingsbijeenkomst of de koopsompolisaffaire werd het CDA door politieke tegenstanders voor de voeten geworpen," aldus Aantjes in een kort debat in de Tweede Kamer over het rapport van de kommissie koopsompolissen, die bestaat uit de heren Hofstra en Erdbrink en mevrouw Klompé. Deze kommissie konstateerde in haar rapport, zoals u waarschijnlijk reeds bekend is, dat er geen sprake was van met voorwetenschap aanschaffen van koopsompolissen door een groot aantal politici, van vooral CDA-huize. Deze beschuldiging was geuit door Parool-journalist Van Wijnen in een artikel van zijn hand. Dat artikel was weer reden voor de vereniging van belastinginspecteurs bij de Tweede Kamer aan de bel te trekken. De Tweede Kamer benoemde een commissie die een onderzoek instelde.

VAN ROOIJEN

Met het menselijke aspect bedoelde Aantjes met name oud-staatssecretaris Van Rooijen, die een half jaar lang de druk van verdachtmakingen heeft moeten verdragen als zou hij de politici aan voorinformatie hebben geholpen, die hen tot het aanzetten van niet oirbare handelingen zou hebben verleid. Uit het rapport kwam hij brandschoon te voorschijn. Aantjes gaf aan dat er niets van de beschuldigingen van Van Wijnen aan zijn en het CDA-adres in een gesprek met de commissie van onderzoek was overgebleven. De journalist gaf toe dat velen al van een op handen zijnde wetswijziging afwisten en dat dus voorinformatie geen betekenis zou hebben. Van Wijnen had overigens vorige week in het Parool royaal zijn excuses aangeboden met name aan Van Rooijen. Die ruiterlijkheid verheugt ons, aldus Aantjes, die verder vond dat de bekwame politieke journalist Van Wijnen niet met „één uitglijder, hoe ernstig ook, moet worden veroordeeld. Wij zijn niet op wraak uit."
Triest doet hem aan te moeten constateren dat Van Wijnen daags na deze excuses op suggestieve wijze met beschuldigingen doorgaat. Nu zouden kamerleden van CDA-huize die aan de parlementaire behandeling hebben deelgenomen onder druk van een lobby hebben gestaan. Aantjes: „De fraktievergadering waarin het besluit is genomen (om het fiscaal van de koopsompolissen weg te nemen red.) heeft onder mijn leiding gestaan. Ik kan slechts verzekeren dat het besluit met grote zorgvuldigheid is genomen."

BELASTING-INSPECTEURS

De vereniging van belasting-inspecteurs, die met het toenmalige artikel van Van Wijnen in de hand, zich tot de Kamer hadden gewend kregen begrip maar ook kritiek van Aantjes: „Ik begrijp dat deze ambtenaren vaak in grote stress moeten werken. Deze stress wordt gevoed door kennis van feiten ten aanzien waarvan zij onder ede tot geheimhouding verplicht zijn. Des te meer betreur ik de schade die zij door hun onzorgvuldigheid aan hun eigen aanzien en het aanzien van hun funktie hebben berokkend. Dit acht ik wat hun rol betreft de grootste schade. Zij hebben zeer onderschat hoezeer hun brief zou worden verklaard uit veronderstelde kennis van feiten uit hoofde van hun funktie, die zij op grond van hun ambtseed niet mochten openbaar maken. Zo is het in alle commentaren verstaan. Ik twijfel er niet aan dat hun brief is ingegeven door zorg voor de dalende belastingmoraal. Deze zorg wordt door onze fraktie volledig gedeeld, zoals ook is gebleken toen onze woordvoerder bij het wetsontwerp over de koopsompolissen het initiatief nam tot een diepgaand en breed overleg met de staatssecretaris over fraude in en het ontgaan van belastingen."

CDA IN GEDING

Vooral het CDA is in deze affaire in het geding gebracht, aldus Aantjes. Hij herinnerde de Kamer eraan onmiddellijk na het verschijnen van de publikaties over vermeende praktijken van politici namens de CDA-fraktie op een grondig onderzoek te hebben aangedrongen. Tevens heeft hij onmiddellijk in eigen kring een diepgaand onderzoek ingesteld. Grondiger en ruimer dan alle andere frakties; hetgeen door de commissie koopsompolissen wordt gememoreerd. Alle betrokken CDA-politici hebben een persoonlijke op schrift gestelde verklaring afgelegd.
Overigens begon Aantjes zijn speech met het laken van diegenen in de politiek die om louter fiscaal gewin zich een koopsompolis hadden aangeschaft: „Dit doet afbreuk aan de geloofwaardigheid van zijn inzet, de samenleving te willen veranderen en onrechtvaardigheden te willen wegnemen".
Aantjes eindigde zijn speech als volgt:
„Toen de beschuldigingen werden geuit, heb ik in een eerste reactie gezegd dat, als de beschuldiging zoals zij wordt geuit, juist is, dit naar mijn mening niet zonder gevolgen kan blijven voor het uitoefenen van een verantwoordelijke politieke functie. Aan de toen gedane uitspraak ontleen ik nu het morele recht, te verwachten dat de gedachtenwisseling in de Kamer mede het karakter zal hebben van een eerherstel van allen die zozeer ten onrechte werden beschadigd.
Ik hoop dat de les uit deze affaire zal leiden tot een grotere zorgvuldigheid in het omgaan met mensen, ook als dit politici zijn, ook als het politieke tegenstanders zijn. Voor de politici zelf zie ik de les, erop bedacht te zijn dat het goede voorbeeld meer spreekt dan het goede woord. Woorden wekken, voorbeelden strekken."

Tijd voor school

Vorige maand heeft de landelijke werkgroep van „Tijd voor school" haar nieuwe brochure aangeboden aan minister Pais van Onderwijs. Bij die gelegenheid bleek de minister een open oog te hebben voor de schooltijdenproblematiek en de link te willen leggen tussen onderwijs- en emancipatiebeleid.

Wat is nu eigenlijk die schooltijdenproblematiek ? Misschien vergaat het U precies zoals het mij verging, toen men mij vroeg lid te worden van de landelijke werkgroep van „Tijd voor school": ik was me niet bewust van problemen op het gebied van de schooltijden.
Toen ik me meer ging verdiepen in wat er in deze zaken speelde en wat er verbeterd kon worden, kon ik me toch snel vinden in de doelstellingen van „Tijd voor school".
Deze doelstellingen zijn:
1. **meer aaneengesloten lestijden.** Een kortere middagpauze met overblijfmogelijkheid op school voor die kinderen, die niet naar huis kunnen, zal de dag voor het kind en voor de ouder (meestal de moeder) meer rust geven. Er is een tijd voor school en daarna een - eerder beginnende - tijd voor recreatie; sport, spel, muziek en andere bezigheden. Voor de moeder kan het ook voordelen geven, omdat de tijd doelmatiger wordt ingedeeld, hetgeen haar mogelijkheden zal geven voor ontplooiing.
2. **gelijke schooltijden voor basis- en kleuterschool** Het komt voor, dat ouders acht keer per dag heen en weer moeten om hun kinderen te brengen en te halen en dat vaak over grote afstanden. Het is duidelijk dat een betere regeling ook de verkeersveiligheid voor de kinderen zal vergroten.
3. **regionaal gelijk beginnende vakanties voor alle typen van onderwijs.** Dit zal de vakantieplannen voor de gezinnen met kinderen op verschillende scholen vergemakkelijken.
4. **voorkomen van onverwacht extra-vrij voor het kind.** De achtergrond van deze doelstelling is, dat het terugsturen naar huis nare problemen kan opleveren als er niemand thuis blijkt te zijn. Dat geldt niet alleen voor werkende moeders, maar ook voor de huisvrouw. Zij moet immers boodschappen doen en is ook anderszins buitenshuis aktief. Gelukkig zijn er schoolhoofden genoeg, die er nooit toe over zullen gaan kinderen onverwacht naar huis te sturen.
De doelstellingen van „Tijd voor school" worden door vele groepen in de samenleving onderschreven. De landelijke werkgroep bestaat uit vrouwen van PvdA, CDA, VVD en Man-vrouw-maatschappij. Deze brede opzet is noodzakelijk om op het gebied van de schooltijden iets te veranderen. Plaatselijke werkgroepen ontmoeten namelijk af en toe veel weerstand, omdat de doelstellingen van „Tijd voor school" gezien worden als alleen van nut voor werkende, ontaarde en luie moeders. Hopelijk bent U na het lezen van dit stukje die mening niet toegedaan. Wij als CHU/CDA-ers mogen ons niet afzijdig houden van veranderingen, die ons gezinsleven kunnen verbeteren.

drs. Mieke H.A. Boers-Wijnberg.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Met deze zomerse foto wil de redactie van „de Nederlander" alle lezers fijne zomermaanden toewensen. Degenen, die nog op vakantie gaan, een behouden thuiskomst toegewenst na een ontspannende vakantietijd !

Ombuigingsnota „Bestek '81"

Veeleisend kabinet-Van Agt verlangt steun van allen

Het kabinet-Van Agt heeft eind vorige week zijn eerder aangekondigde nota „Bestek '81; hoofdlijnen van het financiële en sociaal-economische beleid voor de middellange termijn" aan de Tweede Kamer toegezonden.
In de inleiding van de nota zegt het kabinet, dat aangezien de economische vooruitzichten somberder zijn dan zich vorig jaar liet aanzien, noodzakelijke bijsturing ook zwaardere eisen stelt aan het beleid.
Tal van daaruit voortvloeiende voorstellen betekenen dan ook, dat de bestedingsmogelijkheden van burgers en overheid minder zullen kunnen toenemen, dan we enige jaren geleden nog voor mogelijk hielden. Zij, die daardoor teleurgesteld zijn dienen niet uit het oog te verliezen de nog teleurstellender ervaring van de tienduizenden, die zonder werk kwamen en van de zo vele jongeren, die niet aan de slag komen. Die teleurstelling weegt voor het kabinet het zwaarst. Daarom heeft het zich al dadelijk bij zijn optreden tot hoofdtaak gesteld: terugdringing van de werkloosheid tot 150.000 en vermindering van de inflatie tot tenminste het peil van onze belangrijkste handelspartner, de Bondsrepubliek West-Duitsland.
Toen was reeds duidelijk, dat verwezenlijking van die doelstellingen gedurende meerdere jaren grote inspanningen zou vergen van overheid en bedrijfsleven. Het kabinet heeft inmiddels deze vooruitzichten op basis van de toenmalige gegevens laten toetsen aan de meest recente gegevens, alvorens de koers voor de middellange termijn uit te zetten.

Dit heeft geresulteerd in een nieuw rapport van de Centrale Economische Commissie. Hierin is in eerste aanleg verondersteld, dat de ombuigingsoperatie, die het vorige kabinet zich had voorgenomen, wat omvang betreft zal worden voltooid en bovendien de uitgavenstijging zal worden aangepast aan de geringere economische groei – 3 procent in plaats van 3¾ procent – die te verwachten is. Tezamen vereisen deze beide veronderstellingen reeds een bijsturing van de collectieve uitgaven met circa *f* 7 miljard in 1981, waarvan circa *f* 4,5 miljard betrekking heeft op de door het vorige kabinet in het vooruitzicht gestelde, doch slechts ten dele voltooide ombuigingsoperatie. Desondanks monden de prognoses uit in een werkloosheid van 225.000 à 280.000 in 1982.

ONAANVAARDBAAR

Achtte het kabinet de vorig jaar voorspelde ontwikkeling van de werkloosheid al onaanvaardbaar, dit geldt te meer voor de ontwikkeling die zich op basis van de jongste gegevens aftekent. Het is dan ook van mening, dat een verdergaande ombuiging van het beleid noodzakelijk is dan medio 1977 kon worden voorzien. Het wil niet berusten in een voortgaand achterblijven van onze uitvoer bij de wereldhandel, noch in een loon- en prijsstijging die de werkgelegenheid steeds verder aantast.

Het blijft vasthouden aan de belangrijkste doelstellingen van het beleid: terugdringen van de werkloosheid naar een niveau van 150.000 en in samenhang daarmede een verdere beperking van de nominale ontwikkeling, al beseft het ten volle, dat realisering van die doelstellingen een aanzienlijk zwaardere opgave is geworden die niet alleen meer inspanning, maar wellicht ook meer tijd zal vergen dan tot voor kort mocht worden aangenomen.
Het beleid voor de komende jaren moet, aldus het kabinet, tevens een bijdrage leveren aan internationaal op gang te brengen acties om de wereldeconomie te stimuleren. Bij de samenstelling van het thans voorgelegde beleidspakket heeft het kabinet dit aspect zwaar laten wegen. Het beschouwt dit pakket dan ook mede als een bijdrage aan deze internationale inspanning en heeft het vertrouwen dat ook de partners in het internationale overleg maatregelen zullen aankondigen, gericht op evenwichtige groei en op de structurele aanpassingen die voor het bereiken daarvan nodig zijn. Internationaal en nationaal dient de effectieve vraag op peil gehouden te worden.
Daarom zal een matiging van de kostenontwikkeling in Nederland niet mogen leiden tot het inzakken van de binnenlandse bestedingen. Er moeten ook daarom voorwaarden geschapen worden, die het mogelijk maken gelijktijdig de koopkracht van het overgrote deel der werknemers op peil te houden en de loon- en prijsstijging gestaag naar beneden te schroeven.

SCHOUDERS ER ONDER

Herstel van werkgelegenheid, verdere beperking van loon- en prijsstijging, onder handhaving van koopkracht is alleen te verwezenlijken wanneer ook werknemers en werkgevers er hun schouders onder willen zetten. Het kabinet wil daarom de beleidsvoornemens bespreken in een gezamenlijk overleg met de organisaties van werknemers en werkgevers. In de overtuiging dat het voorgenomen beleid zoveel mogelijk recht doet wedervaren aan de veelsoortige en ingewikkelde problemen die zich tegelijkertijd voordoen; in de overtuiging tevens, dat de voorstellen de zwakken ontzien en daarnaast nog enige ruimte geven voor het wegnemen van een aantal maatschappelijke knelpunten.
Zo zal het kabinet er zorg voor dragen dat de koopkracht van de sociale minima niet wordt aangetast. Ook de hulp aan de armste landen in de wereld zal niet verminderen.

Het kabinet acht dit overleg alleen zinvol, als het kan leiden tot bijstelling van de aanvankelijke voorstellen. Daarom zal dat dan ook mogelijk zijn. Het kabinet acht dit overleg echter niet zinvol als de uitkomst ervan het economisch herstel op de lange baan zou schuiven. Die ruimte mag er niet zijn. Het kabinet acht het van wezenlijk belang zoveel mogelijk waarborgen in te bouwen om te bereiken, dat de gezamenlijke inspanning, die ons wacht, gedragen wordt door geheel het volk, een ieder naar zijn mogelijkheden.
Met het oog daarop zullen – naast de bestaande – ook nieuwe instrumenten moeten worden gehanteerd, die meer zekerheid bieden dat ook door de niet c.a.o.-inkomens een bijdrage wordt geleverd aan de noodzakelijke inkomensmatiging.
Daartoe werden een aantal initiatieven aangekondigd terwijl ook de hoofdlijnen worden geschetst van de zgn. collectieve vermogensaanwasdeling.

De versterking van de werkgelegenheid zal zich, aldus vervolgt het kabinet in de Inleiding „Bestek-'81" in de eerste plaats moeten voltrekken in het particuliere bedrijfsleven.

De groei van het aantal mensen – zowel actieven als niet-actieven – dat een inkomen ontvangt van de overheid of van de sociale verzekeringsfondsen is reeds vele jaren aanzienlijk. De mede daaruit voortgevloeide verzwaring van de druk der collectieve lasten heeft – naast conjuncturele invloeden – de afbraak van het aantal arbeidsplaatsen in vele particuliere ondernemingen beangstigend versneld.
In verband daarmede wordt een nadere herbezinning op de groei van de uitgaven van de overheid, van de gezondheidszorg en van de sociale zekerheid noodzakelijk geacht. Deze herbezinning zal weliswaar verder gaan dan in het verleden noodzakelijk werd geacht, maar de positie van de zwaksten duidelijk ontzien en de voorwaarden scheppen voor het veiligstellen van die positie in een verdere toekomst. Het kabinet vestigt er in dit verband de aandacht op, dat ook in vele andere Westerse industrielanden de collectieve uitgaven mede als gevolg van de economische malaise explosief zijn toegenomen. Ook daar richt het beleid zich steeds meer op beheersing van de krachten, die dit vliegwiel dreigen te versnellen.

BIJSTELLING

Een en ander houdt in, dat deze collectieve uitgaven tussen nu en 1981 niet zullen mogen stijgen van *f* 160 miljard naar *f* 210 miljard doch naar *f* 200 miljard. Deze bijstelling met *f* 10 miljard voor 1981 is niet gering. Naast de ca. *f* 4,5 miljard die het vorige kabinet ter nadere invulling had achtergelaten, vergt de geringere reële groei van het nationale inkomen via de begrotingsruimte een bedrag aan ombuigingen van ca. *f* 2,5 miljard. Met deze *f* 7 miljard wil het kabinet echter niet volstaan. Het wil daarenboven nog *f* 3 miljard aan ombuigingen tot stand brengen, om het mogelijk te maken, dat zowel door beperking van de stijging van de belasting- en

„BESTEK 81"

In kort bestek: de voornemens van het kabinet-Van Agt

In kort bestek het volgende over de plannen van het kabinet-Van Agt, zoals zij zijn neergelegd in „Bestek-'81", de hoofdlijnen van het financiële en sociaal-economische beleid voor de middellange termijn:
Het terugdringen van de werkloosheid tot 150.000 en het verminderen van de inflatie tot 2 à 3 procent per jaar, het verbeteren van de rendementen van bedrijven en het bevorderen van de investeringen. Daartoe is een ombuigingsoperatie van circa *f* 10 miljard noodzakelijk. Daarmee kan een aanzienlijke beperking van de stijging van de collectieve lastendruk gerealiseerd worden, zonder het maximaal aanvaardbare structurele financieringstekort te overschrijden. In samenhang daarmee dient in de komende periode een inkomensmatiging tot stand te komen.

a. Inkomens activiteiten
- Handhaving van de gebruikelijke aanpassingen van het wettelijke minimumloon, hetgeen zal kunnen resulteren in een koopkrachttoeneming van gemiddeld ca. 0,5 procent per jaar.
- Handhaving van de koopkracht van de daarboven gelegen inkomens tot en met het loon van de zogenaamde modale werknemer (in 1978: ca. *f* 28.500).
- Voorzover mogelijk wordt ook gestreefd naar handhaving van de koopkracht van de middeninkomens tussen modaal en circa *f* 50.000.
- Een reëel offer zal worden gevraagd van de inkomens boven *f* 50.000.
- Bevorderen dat voor de zelfstandige ondernemer een met de looninkomens gelijkwaardige inkomensontwikkeling tot stand komt.
- De verhoging van de overheidssalarissen zal gedurende de jaren 1979 t/m 1981 met 0,5 procent per half jaar worden beperkt. Daaruit zal op nettobasis een inkomensontwikkeling resulteren die in de pas loopt met die van de werknemers in de particuliere sector.
- Ook voor de inkomens buiten de overheidssfeer maar wel gefinancierd uit de collectieve middelen en behorend tot de categorie trendvolgers wordt een bijsturing als voor de overheidssalarissen voorgesteld.

b. Inkomens niet-actieven
- De verhoging van de sociale uitkeringen zal de komende jaren op grond van geconstateerde onevenwichtigheden met 0,5 procent per half jaar worden beperkt; in ieder geval voor de sociale minima zal telkenjare handhaving van de koopkracht worden gewaarborgd.

c. Gezondheidszorg
- Bevordering van een doelmatig gebruik van gezondheidsvoorzieningen en totstandbrenging van een betere beheersstructuur.
- Uitbreiding c.q. invoering van eigen bijdragen tot respectievelijk van *f* 10,- per dag bij opname in een AWBZ-inrichting of ziekenhuis voor ongehuwden ouder dan 18 jaar met een eigen inkomen en voor gehuwden die geen – van hen afhankelijke – kinderen hebben en uitbreiding van de eigen bijdrage in de ziekenfondsverzekeringen op niet-klinische verstrekkingen met een maximum van *f* 100,- per jaar per zelfstandige gezinshuishouding.

d. Kinderbijslag/Kinderaftrek
- Voortzetting van de herstructurering van de kinderbijslag, waarbij in de tweede fase tevens bepaalde compensaties zullen worden voorgesteld voor 16- en 17-jarigen.

e. Inkomensvervangende voorzieningen
- Afhandeling van een groot aantal voorstellen gericht op een betere uitvoering van de sociale zekerheid een voorkoming van oneigenlijk gebruik en misbruik op het gebied van de sociale en fiscale wetgeving.

f. Rijksbegroting
- Beperking ten opzichte van het in de meerjarenramingen voorziene activiteitenniveau op terreinen als: de materiële uitgaven voor het lager onderwijs, het hoger onderwijs waaron-

premiedruk als door aanvullende, meer gerichte, maatregelen de werkloosheid naar een aanvaardbaar niveau teruggebracht wordt. Niet in één jaar; wel op de middellange termijn.

Deze bijsturing met *f* 10 miljard zal voor ruim *f* 6,5 miljard plaatsvinden in de sfeer van de sociale zekerheid, de gezondheidszorg en salarissen in de publieke sfeer, en voor bijna *f* 3,5 miljard in de sfeer van de rijksbegroting exclusief salarissen. Bij de bepaling van deze verdeling heeft het kabinet, net als het vorige, de directe effecten op de werkgelegenheid zwaar laten wegen. Deze zijn bij een beperking van de groei in de sector sociale zekerheid en salarissen minder nadelig dan bij beperkingen van de groei in de sfeer van de rijksbegroting.
Nadrukkelijk vraagt het kabinet er in dit verband aandacht voor, dat er geen sprake is van een verlaging van uitgaven ten opzichte van het huidige niveau, doch van een uitgavenbeperking ten opzichte van eerdere meerjarenramingen, die een sterk stijgende tendens vertonen. Waarbij bedacht dient te worden, dat de meerjarenramingen van het rijk niet alleen een vertaling zijn van bestaand beleid en van invloeden van buitenaf, doch dat hierin tevens nieuw beleid en versterking van bestaand beleid zijn opgenomen.

PARALLEL

Na de voorgenomen bijstelling loopt de groei van de collectieve uitgaven ongeveer parallel met de groei van het nationale inkomen, hetgeen dus nog steeds een groeiend uitgavevolume betekent. Door de ombuiging van het uitgavenbeleid zal het mogelijk zijn het financieringstekort binnen aanvaardbare grenzen te houden en een aanzienlijke beperking van de stijging van de collectieve lasten te verkrijgen.
Zo worden de voorwaarden geschapen voor een sterke beperking van de inflatie, zonder dat de koopkracht wezenlijk wordt aangetast. Versterking van de concurrentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven op de wereldmarkt ligt dan duidelijk in het verschiet.
Na er nog op gewezen te hebben, dat bijsturing van en heroriëntering binnen de collectieve lasten ook noodzakelijk is in verband met een aantal specifieke problemen van de Nederlandse economie – het gebrekkig functioneren van de arbeidsmarkt met groeiende onevenwichtigheden op deelmarkten, de aanzienlijke over-capaciteit in enkele belangrijke industriële sectoren, de noodzaak meer inhoud te geven aan een selectief groeibeleid in verband met de schaarste aan energie, behoud van een schoon milieu en de zorg voor het handhaven van een vreedzame samenleving binnen en buiten onze landsgrenzen – vraagt het kabinet er aandacht voor, dat in de voorstellen, die een zo breed terrein bestrijken, extra inspanningen zijn verwerkt voor zaken die in het verleden te weinig aandacht hebben gekregen.
Voor de korte termijn stelt het kabinet zich voor tot de uiterste grens van een nog verantwoord te achten financieringstekort te gaan. Met tweeërlei doel. In de eerste plaats om op korte termijn zoveel mogelijk stabilisatie van belasting- en premiedruk en daarmede een verdere beperking van de inflatie te verkrijgen. In de tweede plaats teneinde de nodige ruimte te scheppen voor een meer gericht beleid, waarmede rechtstreeks kan worden ingespeeld op bestaande en voorzienbare problemen. Dit beleid is niet zonder risico. Daarom zal een belangrijk deel van de tijdelijke vergroting van het tekort zodanig moeten worden aangewend, dat het geleidelijk kan terugkeren naar een op langere termijn verantwoord niveau.

TE VROEG

Het kabinet acht het thans nog te vroeg met voldoende precisie aan te geven, hoe het beleid voor 1979 gestalte kan worden gegeven. Toch wil het er nu reeds sterke nadruk op leggen in elk geval te willen voorkomen, dat een belastingplan van *f* 3 miljard – nodig, wanneer het de zaken op z'n beloop zou laten – werkelijkheid zou worden. Met groot voorbehoud zegt het dan ook te denken aan globale, lastenbeperkende maatregelen in een orde van grootte van 2 à 3 miljard en een pakket gerichte maatregelen van 1 à 1,5 miljard gulden. Pas in september, wanneer de macro-economische verkenning voor 1979 beschikbaar is, zal een verantwoorde concrete invulling kunnen plaatsvinden.
Dit voorbehoud geldt in nog sterkere mate voor de jaren na 1979. Telkenjare echter zal de invulling van het beleid op korte termijn getoetst moeten worden aan de doelstellingen die het kabinet thans voor ogen heeft.
De bijsturing van de aanvankelijk mogelijk geachte groei van de collectieve uitgaven als totaal vormt in het thans voorliggende pakket een wezenlijk element. Met het oog op het realiseren van een discussie in brede kring hecht het kabinet grote waarde aan de door de SER uit te brengen adviezen over de aanvaardbare omvang en de gewenste groei van de collectieve sector en over het sociaal-economische beleid voor de middellange termijn.
Het kabinet wil er geen twijfel over laten bestaan dat er een onontkoombare noodzaak bestaat te zorgen dat ons bedrijfsleven over enige jaren in staat zal zijn de dan doorzettende verslechtering van de betalingsbalans op te vangen. Daaraan zal ook een uitgebreide werkgelegenheid in de overheidssector geen bijdrage kunnen leveren.
Tevens zal een fundamentele keuze moeten worden gemaakt. Een sterkere groei van de collectieve voorzieningen dan van het nationale inkomen zal op den duur slechts mogelijk blijken als de werkende bevolking bereid is daarvoor blijvend ruimte te bieden in de vorm van teruggang in bestedingsmogelijkheden, een duidelijke teruggang in koopkracht. Die weg kiest het kabinet niet. Het acht het niet realistisch op voorhand van zo'n vergaande bereidheid tot matiging, ja zelfs teruggang, uit te gaan. Het afzien van een toeneming van de koopkracht van het merendeel der actieven is reeds een niet geringe opgave. Niettemin wil het kabinet zich daarvoor inzetten. Maar dat betekent ook dat bij de groei van de uitgaven van de collectieve voorzieningen niet aan bijsturing valt te ontkomen.

VOORKOMEN

Het nu achterwege laten van de noodzakelijke koerscorrectie, zo besluit het kabinet de Inleiding, zou onafwendbaar leiden tot pijnlijke ingrepen in de jaren '80 en daarmee tot zeer ernstige maatschappelijke spanningen. Het kabinet beschouwt het als zijn eerste verantwoordelijkheid zulk een ontwikkeling te voorkomen. Het heeft de plicht de werkelijkheid van morgen onder ogen te zien en onder ogen te brengen. Het rekent erop dat het parlement, werknemers en werkgevers die verantwoordelijkheid ten volle zullen erkennen en tevens zich van eigen verantwoordelijkheid bewust zullen zijn. Van overheid, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en individuele burgers zal veel gevergd worden om de in deze nota vervatte voornemens om te zetten in concrete maatregelen, om het hier geboden perspectief ook tot werkelijkheid te brengen.
Het kabinet is daarbij veeleisend. Immers, het verlangt de steun van allen. Echter niet ten behoeve van zichzelf maar voor de vele mannen en vrouwen die werkloos aan de kant staan of dreigen te komen. Zij hebben daar recht op, aldus „Bestek '81".

H. L.

der de academische ziekenhuizen, de woningbouw, de natte waterstaat, het openbaar vervoer, de uitgaven van de overige publiek-rechtelijke lichamen en de kosten van het overheidsapparaat.
- Handhaving van het in de meerjarenramingen voorziene activiteitenniveau op terreinen als: de stadsvernieuwing, de aanleg van wegen, de culturele sector, het maatschappelijk werk en de ontwikkelingssamenwerking.
- Verhoging van het in de meerjarenramingen voorziene activiteitenniveau op terreinen als: politie, diverse prioriteiten bij onderwijs waaronder voorzieningen ten behoeve van 16- en 17-jarigen, defensie, individuele huursubsidies, arbeidsbureaus nieuwe stijl en diverse welzijnsvoorzieningen.

g. Algemeen inkomensbeleid en medezeggenschap

- Het verder ontwikkelen van een breed en samenhangend inkomensbeleid in de vrije en in de collectieve sector met specifieke aandacht voor bepaalde inkomenscategorieën.
- Spoedige indiening van een interimwetsontwerp betreffende de regeling van de aanspraken van de gezamenlijke werknemers op vermogensaanwasdeling.
- Indiening van wetsontwerpen op deelgebieden, zoals een wetsontwerp voor de non-profit-sector en uitbreiding van de ambtenarenwet 1929 tot wetgeving met een meer materiële inhoud.
- Indiening van een SER-adviesaanvrage met betrekking tot de Raad van Commissarissen.
- Aanvrage van een gericht SER-advies inzake een Raamwet op de inkomensvorming.
- Instelling van een voorlopige Raad van advies voor structurele vraagstukken van inkomensvorming.
- Het zoeken naar een nieuwe taakstelling en een nieuwe structuur van overleg op het niveau van de bedrijfstak of de sector aan de hand van het eerder gevraagde SER-advies inzake de herbezinning over de opzet van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie.

h. Gericht beleid

1. Arbeidsmarktbeleid

- Intensivering van het arbeidsmarktbeleid waaronder invoering van het arbeidsbureau nieuwe stijl.
- Herverdeling van arbeid in het bijzonder door vervroegde uittreding.
- Bevordering van de mobiliteit door het wegnemen van wrijvingen op de arbeidsmarkt en van belemmeringen bij de deelneming aan het arbeidsproces.
- Humanisering van de arbeid, in het bijzonder ook ter voorkoming van uittreding uit het arbeidsproces.

2. Exportbevordering

- Stimulering van de export van kapitaalgoederen naar ontwikkelingslanden, waarmee Nederland een band heeft.
- Het beter beveiligen van onze exporteurs tegen buitenlandse concurrentieverstoring.

3. Energiebesparing

- Het starten van een isolatieplan gericht op woningen.

Tot zover in kort bestek de plannen van het kabinet-Van Agt.

H. L.

DEBAT TWEEDE KAMER OVER URANIUMLEVERING

GEEN LEGE HULS

In de laatste week voordat de Tweede Kamer op reces ging heeft dan uiteindelijk het UCN-debat plaats gevonden; een debat waarin de CDA-fractie een centrale verantwoordelijkheid droeg. Dit debat kende een lange voorgeschiedenis.

Medio 1976 ging Nederland krachtens een paraaf van de toenmalige minister Van der Stoel in beginsel akkoord met de levering van verrijkt uranium aan Brazilië in aansluiting op de reeds eerder gesloten overeenkomst tussen Duitsland en Brazilië. Deze Duits/Braziliaanse overeenkomst was indertijd al onderwerp van internationale belangstelling geweest omdat in het contract voor de levering van kernenergiecentrales ook een opwerkingsfabriek voorzien was. Zo'n opwerkingsfabriek dient om de splijtstofstaven waarin het door ons te leveren verrijkt uranium vervat wordt, wanneer zij opgebruikt zijn zodanig „op te werken", dat er weer zoveel mogelijk bruikbaar materiaal ter beschikking komt; een soort recycling proces dus met als bijzonder kenmerk echter dat er plutonium vrijkomt dat, zoals bekend, ook bruikbaar is voor militaire toepassingen. Juist om deze laatste reden, het beschikbaar komen van plutonium, maakten de opwerkingsfabrieken de laatste jaren tot onderwerp van felle discussie. In feite hebben de Amerikanen zich op het standpunt gesteld – en Nederland heeft dezelfde opvatting – dat voorlopig geheel afgezien zou moeten worden van de bouw van dit soort opwerkingsfabrieken. In ieder geval zolang er geen toereikend regime van internationaal toezicht ontwikkeld is. Toch hebben indertijd de Amerikanen zich min of meer neergelegd bij de Duits/Braziliaanse overeenkomst. Een belangrijk motief daarvoor was dat indertijd de waarborgenovereenkomst die afgesloten was tussen Duitsland, Brazilië en het Internationaal Atoomagentschap in Wenen, beschouwd werd als het meest vooruitstrevende dat bestond op het punt van de vermindering van de zogenaamde proliferatierisico's; dus de risico's dat kernenergietechnologie of materiaal voor vredesdoeleinden bestemd toch voor militaire doeleinden gebruikt zou gaan worden.

VAN DER STOEL

Dat er door minister Van der Stoel na zijn beginselakkoord van juli 1976, waarbij Nederland in feite meedeelde haar vetorecht niet te zullen gebruiken, tot diep in het najaar 1977 onderhandeld is over een uiteindelijke set van voorwaarden, had zowel te maken met de specifieke verantwoordelijkheid van Nederland in dit contract (het verrijkt uranium zou nu eenmaal uit Nederland komen en wij moesten dus een exportvergunning in het vooruitzicht stellen) als uit het feit dat geleidelijk aan duidelijk werd dat de hierboven genoemde waarborgenovereenkomst tussen Duitsland, Brazilië en het Int. Atoomagentschap toch ook eigenlijk niet toereikend was.

De nieuwe Amerikaanse administratie onder leiding van president Carter probeerde alsnog Duitsland en Brazilië zover te krijgen dat afgezien zou worden van de bouw van de opwerkingsfabriek en, daarnaast werd een nieuw internationaal overlegorgaan op gang gebracht, het zogenaamd Infce, om tot een werkelijk toereikend internationaal toezicht resp. beheer van de splijtstofcyclus te komen.

Inmiddels was minister Van der Stoel bezig Brazilië te winnen voor de idee van een plutoniumopslagregime en het overeen komen van een aantal hoofdlijnen van zo'n regime reeds nu bij het afronden van de besprekingen over de voorgenomen leverantie van het verrijkt uranium. Achteraf kunnen we zeggen dat hij waarschijnlijk bezig was de kwadratuur van de cirkel te vinden. Omdat er enerzijds medio 1976 ook zonder dat al een beginselakkoord lag en het vetorecht dus niet meer bestond, terwijl anderzijds juist via het Infce tot uitdrukking gebracht was dat er behoefte was aan een zogenaamd non-discriminatoire afspraak. Een afspraak dus niet alleen geldend voor Brazilië, maar voor alle landen. Uiteraard zou zo'n regime op hoofdzaken als door minister Van der Stoel nagestreefd juist wel een uitzonderingspositie betekenen voor Brazilië en Duitsland, en daar voelden deze landen niets voor. Zodra het kabinet Van Agt aantrad moest zij conclusies gaan trekken in een toen reeds lang slepende zaak. Uit het moeizaam werken van minister Van der Stoel putte zij een winstpunt, namelijk de erkenning van de betrokken landen dat er inderdaad behoefte was om in aanvulling op De Duits/Braziliaanse overeenkomst tot een zogenaamd plutoniumopslagregime te komen. De partners kwamen echter overeen hiernaar te streven in het kader van Infce, dus in het kader van een wereldwijde regeling. Slechts voor zover dit onverhoopt niet tot stand zou komen zouden de landen alsdan tot een bijzondere afspraak moeten geraken. Het winstpunt was dus de erkenning van Duitsland, Engeland en Brazilië dat er behoefte was aan een aanvullende set van waarborgen. Het verliespunt was dat dit hoofdzakelijk gevat werd in een internationaal overleg waarover men toen reeds cynisch kon zijn en in een tijdsplanning waarbij de feitelijke leveranties van verrijkt uranium uit Nederland reeds lang op gang gekomen zouden zijn alvorens er ook maar enige zekerheid zou ontstaan over een daadwerkelijk aanvullende overeenkomst.

JANUARI-DEBAT

Tegen die achtergrond moet men het optreden van de CDA-fractie in het januaridebat zien hetgeen uitmondde in een groen licht voor de voorziene uitbreiding in Almelo. Bovendien werd de uitspraak gedaan dat de leverantie aan Brazilië uit Nederland alleen verantwoord was indien de zogenaamde bijzondere overeenkomst, indien deze nodig zou zijn, uiterlijk op het moment van de aanvang van de leveranties gesloten zou moeten zijn. Deze opvatting van de CDA-fractie werd door de regering als redelijk onderkend en door een brede kamermeerderheid gedeeld. Op basis daarvan nu hebben het afgelopen halfjaar de ministers Van Agt en Van der Klaauw getracht verdere resultaten te boeken. Dat is helaas maar zeer gedeeltelijk gelukt. De andere betrokken landen wilden in feite geen nieuwe heronderhandelingen. Zij wilden volstaan met een interpretatieve verklaring over de januari-overeenkomst, die vaststelde dat er inderdaad hetzij een algemene, hetzij een bijzondere overeenkomst gesloten zou moeten zijn alvorens in Brazilië begonnen zou kunnen worden met enige „opwerking". Bovendien werd bepaald dat een eventuele bijzondere overeenkomst twee jaar voor de voorziene opwerking ter hand zou worden genomen indien er dan nog geen algemeen geldende internationale overeenstemming zou zijn.

ONDERHANDELINGEN KABINET VAN AGT

Was dit onderhandelingsresultaat een verdere stap vooruit waar het betrof de verplichting van en de erkenning door de betrokken landen dat er aanvullend een plutoniumopslagregime moest komen, gemeten naar de motie Van Houwelingen/Portheine waren de onderhandelingen in feite mislukt. De in deze motie gelegde drempel om in 1981 reeds zekerheid te hebben was immers niet haalbaar gebleken. De situatie was daarom zo ernstig, omdat er na deze nieuwe ronde van gesprekken, nu door het kabinet Van Agt, in feite een grote mate van onderhandelingsmoeheid tussen de betrokken landen was ontstaan. Het was inmiddels ook al weer twee jaar geleden dat Nederland in feite zijn vetorecht opgegeven had. In een brief aan de Tweede Kamer en in het daaropvolgend debat maakte de minister-president het zeer duidelijk dat er nu geen sprake zou kunnen zijn van verdere onderhandelingen over het door Nederland stellen van nieuwe voorwaarden. In het licht hiervan leek er een „kiezen of delen"-situatie te ontstaan, of zoals onze tegenstanders in de Kamer het wel uitdrukten „slikken of stikken". De in het geding zijnde belangen waren naar twee kanten gemeten niet gering. Aan de ene kant van de balans het feit dat wij een weigering van Nederlandse zijde de UCN-samenwerking met Duitsland en Engeland ernstig in gevaar zou komen, het verrijkt uranium toch wel van elders geleverd zou worden en gezien de toch eerder aangegane verbindingen van twee kabinetten onze internationale geloofwaardigheid in het geding zou komen. Aan de andere kant van de balans het risico dat wij met een gemakkelijk akkoord geen ernstige verantwoordelijkheden op ons zouden laden waar het betreft de toenemende proliferatierisico's en daarnaast de bedenkelijke zwakte om als politieke partij in januari ingenomen standpunten in juni reeds weer te verlaten.

Ruud Lubbers,

vice-voorzitter Tweede Kamerfraktie CDA

Dit dilemma was er uiteraard niet alleen binnen onze fractie maar ook voor de ministers in het kabinet. Het is echter niet onbegrijpelijk dat de ministers vanuit hun verantwoordelijkheid geneigd waren erg zwaar te tillen aan de ene kant van de balans en de fractie aan de andere kant. Toch bestonden beiden voor een niet uit de weg te gane verantwoordelijkheid. De oppositie zowel als de VVD hadden het beide, zij het met tegengestelde conclusies, kennelijk veel gemakkelijker. Juist dat laatste gegeven maakte de grote verantwoordelijkheid van het CDA, ook in deze kwestie, erg duidelijk.

DE OPLOSSING

Toen eenmaal duidelijk geworden was dat de motie Van Houwelingen niet uitvoerbaar was en er geen mogelijkheid was op dit moment met de andere landen verder te onderhandelen is de weg gekozen het onderhandelingsresultaat nu te nemen voor wat het was, doch tegelijkertijd aan het in het vooruitzicht stellen van een exportvergunning een duidelijk voorbehoud te verbinden. Dit voorbehoud luidt dat er ten tijde van de aanvang van de leveranties uit Nederland voldoende zekerheid moet zijn dat er inderdaad een aanvullend plutoniumopslagregime, zoals gewenst, tot stand komt en dat de trilaterale overeenkomst tussen Duitsland, Brazilië en het Int. Atoomagentschap inderdaad daarmee aangevuld zal worden. De afzwakking ten opzichte van de motie Van Houwelingen is inderdaad dat er ten tijde van de eerste levering inderdaad nog geen perfecte overeenkomst behoeft te zijn; de overeenstemming is echter dat er reeds op dat tijdstip voldoende zekerheid over een dergelijk regime moet zijn. Er is dus straks een afzonderlijk wegingsmoment, zij het dat de harde en daardoor gemakkelijke maatstaf uit de motie Van Houwelingen ontbreekt; dit wil natuurlijk niet zeggen dat uitvoering van de motie-Van Houwelingen nu bij voorbaat uitgesloten is. **Zoals het debat nu gelopen is mag men verwachten dat de „letter of intent" (dat is het in vooruitzicht stellen dus van een exportvergunning) met een daarin opgenomen voorbehoud, ter kennis gebracht zal worden van de Kamer.** En te gelegener tijd **dus voor het verstrekken van een feitelijke exportvergunning,** zal het danmalige kabinet in de Kamer moeten verdedigen waarom zij meent dat al of niet voldoende zekerheid over een plutoniumopslagregime verkregen is. Het nu op te nemen voorbehoud behoeft zeker geen lege huls te zijn en datzelfde voorbehoud kan wel degelijk een stimulans zijn met voortvarendheid te werken aan het gewenste regime. Geen lege huls, want er zijn immers de volgende aanknopingspunten.

Allereerst het werken in het kader van Infce, zoals in januari reeds als uitgangspunt genomen; daarnaast echter nu ook de nieuwe studie van het Int. Atoomagentschap in Wenen over de opzet van een toereikend plutoniumregime, een studie, waarmee de andere landen zich akkoord verklaren.

Vervolgens is er dan de in voorbereiding zijnde Amerikaanse wetgeving die bij in werking treden in 1980, zoals nu voorzien, wel degelijk een sterke uitstraling zal hebben. Ten slotte is er het praktische gegeven dat het door de VS aan Brazilië te leveren verrijkte uranium enkele jaren eerder voor opwerking gereed zal komen dan het uit Nederland te leveren materiaal. Waar nu de opwerking van het Amerikaanse materiaal gebonden is aan voorafgaande toestemming door Amerika mag men verwachten dat ook hieruit een druk zal ontstaan ten gunste van een toereikend regime; dan wel bij aperte onwil van een land als Brazilië, dat tijdig zal blijken. Al met al is er ruim voldoende vulling te geven aan de opvatting dat er de komende jaren een gestage voortgang geboekt kan worden zodat het nu overeengekomen voorbehoud te gelegener tijd inderdaad een reële betekenis zal hebben.

In het kamerdebat heeft de minister-president als zijn opvatting gegeven dat het nu overeengekomen voorbehoud door Duitsland, Engeland en Brazilië als redelijk ervaren moet worden omdat het in feite aansluit op de overeenkomst om inderdaad gezamenlijk een plutoniumopslagregime tot stand te brengen en daar de komende jaren hard aan te werken. Hij voegde er echter aan toe dat over het verkrijgen van die voldoende zekerheid bij hem en bij de andere betrokken regeringen geen enkele twijfel bestaat. Daarom ook had hij geen moeite met het voorbehoud.
Vanuit het parlement gezien ligt deze kwestie natuurlijk een slag anders. Wij hebben dit voorbehoud juist nadrukkelijk gewild omdat wij bepaald geen volstrekte zekerheid hebben en daarom behoefte hadden aan een nieuw wegingsmoment voorafgaand aan de daadwerkelijke levering. Het is niet onbegrijpelijk dat de minister-president bij de aanvaarding van het door ons gewenste voorbehoud in de „letter of intent" zo sterk de indruk gewekt heeft dat dit voorbehoud in het geheel geen pijn deed. Hij moest immers duidelijk maken dat de uitkomst van het debat niet haaks stond op zijn eerste termijn, waarin de regering de suggestie gewekt had dat er absoluut niets meer kon. Bovendien richtte hij zich over de parlementariërs heen tot de andere betrokken regeringen om duidelijk te maken dat het op te nemen voorbehoud in de letter of intent volstrekt redelijk was en de afrondende notawisseling over de in januari afgesloten vier-landen-overeenkomst met de nog daarbij gekomen interpretatieve verklaring, niet in de weg hoefde te staan.

„REBUS SIC STANTIBUS"

In de vroege ochtenduren van de 30ste juni leverde de minister-president een knap en voor hem bruikbaar betoog af. Hij groepeerde zijn stellingen rond de latijnse formule „rebus sic stantibus" (letterlijk: „dat de zaken er nog net zo voorstaan"). Met deze juridische formule die op mij overkwam als een voorbeeld van potjeslatijn, gaf hij aan dat internationale overeenkomsten altijd onder het voorbehoud staan dat omstandigheden op hoofdpunten ongewijzigd moeten zijn. Dit betoog werkte in de Kamer en zal voor de andere betrokken landen ook wel zijn rol vervullen. Zelf vond ik het minder sterk en wel om twee voor de hand liggende redenen.
Allereerst is er het gegeven dat wij juist niet hebben willen volstaan met zo'n algemene voorbehoudsclausule, maar dat wij in de letter of intent juist wel nadrukkelijk een voorbehoud vervuld willen zien en dat doet men nu eenmaal niet voor niets.
Daarnaast is het zo dat wij juist in dit geval eraan werken dat er de komende jaren het nodige gebeurt waar het betreft de totstandkoming van een plutoniumopslagregime. Het „rebus sic stantibus" van de minister-president heeft in dit geval dus geen betrekking op ongewijzigde omstandigheden, maar op de vooronderstelling dat de zaken zich inderdaad zo voorspoedig ontwikkelen als de regering aanneemt en waartoe de betrokken landen samen inspanningen moeten leveren. Hoe begrijpelijk ook, vanuit het standpunt van de minister-president was het misschien beter geweest het compromiskarakter tussen de motie Van Houwelingen en het oorspronkelijke regeringsstandpunt zoals vervat in haar brief aan de Kamer, op het eind van het debat wat nadrukkelijker overeind te houden. Het zwijgen vanVan Houwelingen in derde termijn was geen capitulatie maar het correct honoreren van een bereikt akkoord. Een vermoeide Kamer had er op den duur moeite mee door de bomen het bos nog te zien. Dat bleek ondermeer hieruit dat zelfs in de laatste interrupties nog dooreen gehaald werd de notawisseling over de vier-landen-overeenkomst, die nu inderdaad zoals door het kabinet voorzien, zal plaatsvinden en anderzijds „de letter of intent", dus het in het vooruitzicht stellen van een exportvergunning, waarin opdringen van onze fractie het voorbehoud zoals boven uiteengezet expliciet opgenomen zal worden.

ZORGELIJKE SITUATIE OP ANTILLEN

De Nederlandse parlementsleden, die in juni een bezoek van enkele weken aan de Nederlandse Antillen brachten, vinden dat de Antilliaanse zelfstandigheid geen stap dichterbij is gekomen.
Volgens delegatievoorzitter Ellferich (CDA – Eerste Kamer) is niemand meer toe aan het noemen van een datum voor de onafhankelijkheid.
Ellferich noemde na terugkeer in Nederland de toestand van elk van de zes eilanden (Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, St. Eustatius en St. Maarten) zorgelijk. Een van de peilers voor onafhankelijkheid, de sociaal-economische weerbaarheid verzwakt. „De onafhankelijkheid is voor de Antillen geen eenvoudige zaak", aldus Ellferich.

ZORGEN

De delegatie toonde zich zeer bezorgd over een achteruitgang van de vrijheid van meningsuiting en de situatie op Sint Maarten, die volgens vice-voorzitter Van Zeil (CDA) op uitgesproken maffia-praktijken neerkomt. De delegatie heeft zelfs de Antilliaanse overheid aangeraden een regeringscommissaris te benoemen voor Sint Maarten. Die moet daar dan orde op zaken gaan stellen.
Als voorbeelden voor de situatie op dat eiland noemde Van Zeil onder meer de ongecontroleerde verkoop van grond aan buitenlanders. Verder hebben de Nederlandse parlementariërs gemerkt dat het meer regel dan uitzondering is dat goed betaalde ambtenaren dagen en soms weken niet op hun werk verschijnen. „Daar zegt niemand iets van", aldus Van Zeil. Ook is op het van toerisme levende Sint Maarten een machtsconcentratie in de hotelwereld gaande. Volgens Van Zeil is er van een effectieve oppositie tegen deze gang van zaken op het eiland geen sprake. „De oppositieleden lopen op het eiland zelf met dozen boter op hun hoofd onder de warme Sint Maartense zon", zo zei hij.
De centrale Antilliaanse overheid heeft al een onderzoekscommissie naar het eiland gestuurd maar die kan slechts mensen op vrijwillige basis horen. Leden ervan hebben de Nederlandse kamerleden laten weten de indruk te hebben dat ze een beerput hadden opengetrokken. Daarbij komt dat bijna niemand op Sint Maarten met die commissie durft te spreken.
De Nederlandse parlementariërs hebben de Antilliaanse overheid aangeraden gebruik te maken van het enqueterecht waarbij iedereen verplicht kan worden op vragen van de commissie te antwoorden.
Ook over de vrijheid van meningsuiting op de Antillen maakten de Nederlandse parlementariërs zich grote zorgen. Zo was hun gebleken dat na de hoorzittingen mensen die er vanvrijuit gesproken hadden door de bestuurscolleges waren gevraagd alsnog hun woorden terug te nemen. Ook hadden woordvoerders van verenigingen na hun optreden bij een hoorzitting het eilandsbestuur telefonisch om excuses gevraagd voor hun uitlatingen.

GEEN CONTACT

De delegatieleden betreurden het unaniem dat minister Van der Stee (Antilliaanse zaken) tijdens zijn met de parlementaire reis samenvallende bezoek aan Curaçao geen contact met hen had gezocht. De bewindsman was er om de koninkrijkswerkgroep in te stellen, hetgeen niet gelukt is door onenigheid tussen Aruba en Curaçao.
De werkgroep moet de verhoudingen tussen de eilanden onderling en die van de Antillen van Nederland bestuderen. De minister wil in september of oktober van dit jaar het opgeschorte overleg hervatten. Dat is de meeste delegatieleden te laat. Voorzitter Elflferich zei dat bij de minister zal worden aangedrongen op een eerder gesprek.
Deze brigade moet werkloze schoolverlaters in de toekomst van de straat houden. Tegenstanders op de Antillen zien in de beweging een para-militaire organisatie.
Ellferich zei dat men er als delegatie in is geslaagd mede dank zij hoorzittingen – een primeur voor de Antillen – door te dringen tot de bodem van de Antilliaanse samenleving. „Er zijn daar bruikbare krachten. Het is alleen jammer dat ze vaak de kans niet krijgen zich te ontplooien."

H. L.

33ste jaargang no. 1 mei/juni/juli 1978

Vrouwengeluiden

KWARTAALBLAD VAN DE CENTRALE VAN CHRISTELIJK-HISTORISCHE VROUWEN

Redactie : Mevr. Mr. L. G. Baud, Kerkplein 16, Breukelen Tel. 03462 - 1473
Administratie : Mevr. A. Logt-Jalving, Boekweitlaan 25, Hoogeveen, Tel. 05280 - 65232
Penningm.esse : Mevr. A. M. v.d. Linde-Pelger, Geert Grootestraat 146, Zwolle, Tel. 05200 - 34024
giro 538750 t.n.v. de Centrale C.H. Vrouwen

Het voorpagina artikel handelt over de verkiezingsuitslagen, waarbij de schcijfster ervan, mevr. Tgelaar-Boonackeer, constateert dat de droom van prof. Steenkamp werkelijkheid is geworden namelijk: het Christen-Democratisch Appèl is in Nederland de grootste politieke stroming geworden!

VAN HET BINNENHOF

In het artikel van het Binnenhof vertelt mevrouw Evenhuis-Van Essen over de belangrijke gebeurtenissen: de begrotingen, de tragische gijzeling in Assen, waarbij de overleden CDA-gedeputeerde, de heer Trip werd herdacht, de laatste motie van mevrouw Van Leeuwen, het aftreden van dr. Kruisinga, de commissie vergadering over de nota „Gevangeniswezen", en het mondeling overleg over de werkloosheid.
In een **Dankwoord** schreef mevrouw mr. E. A. Haars over de vele goede wensen, die haar hadden bereikt na haar benoeming tot staatssecretaris. Zij ziet Vrouwe Justitia als een goed symbool van rechtvaardigheid.

SAMEN OP WEG

„Samen op weg" heet de gezamenlijke nota van ARP/CHU/KVP waarin de plaats van de CDA-vrouwen wordt belicht. Deze nota is een discussiestuk bij de provinciale- en plaatselijke CDA-Vrouwenberaden.
Het lijkt nodig om een aparte vrouwenbeweging op te bouwen om het politiek bewustzijn bij veel vrouwelijke CDA-sympathisanten aan te wakkeren.
Ook stelt de nota dat veel aandacht moet worden besteed aan kadervorming.
De CDA-statuten zouden aangepast moeten worden aan het feit dat de vrouwenberaden niet meer uit het CDA weg te denken zijn.

LEVEN IN ZWITSERLAND

Mevrouw H. van Riet-Augsburger, nu weer wonende in haar geboorteland, vertelt in dit stuk uitvoerig hoe in Zwitserland het volk ofwel de „Souverän" bij volksstemming zich over allerlei zaken kan uitspreken.
De Zwitserse grondwet zal, als er bij volksstemming niet al te veel aan wordt gesleuteld, tot een van de modernste ter wereld behoren.

PERSONALIA

Mevrouw L. van der Plas-Tanis is de eerste vrouwelijke burgemeester uit de CHU-gelederen geworden. Zij werd burgemeester van IJsseldam.
Mevrouw J. M. M. van der Mei-Zilverentant nam afscheid van het bestuur van de Nederlandse Vrouwen Raad. Zij is statenlid van de provincie Utrecht geworden en lid van de gemeenteraad in Vleuten-de Meern.

AKTIVITEITEN

Op dinsdag 3 oktober 1978 is er een jaarvergadering van de Centrale van CH-vrouwen. Er zijn enkele vacatures vrijgekomen, waarvoor u kandidaten kunt opgeven.
In vele plaatsen worden Vrouwenberaden opgericht; van de oprichting van die in Utrecht en Zuid-Holland vindt u een verslag in Vrouwengeluiden.

TENSLOTTE

Leest u het blad van de CH-Vrouwen, „Vrouwengeluiden" nog niet? Geeft u dan op als lid of abonnee bij mevrouw Van der Mei-Zilverentant, Meentweg 96 te De Meern, tel.: 03406-2130.

Mr. L. G. Baud.

BELANGRIJKE GEBEURTENISSEN BIJ MILITAIRE BELANGENVERENIGINGEN

door: H. Wisselink, lid Tweede Kamer voor CDA

Binnen een redelijk korte termijn zijn de Christelijke Vereniging van Militairen en Sint Martinus (de Katholieke Vereniging van Militairen) erin geslaagd te komen tot een federatief verband, onder de naam federatie van algemeen christelijke organisaties van militairen. Afgekort FACOM.
Bij deze opmerkelijke gebeurtenis willen wij gaarne stilstaan.
Meer en meer zien wij dat levensbeschouwelijke organisaties zich gaan samenbundelen. Het CDA staat hierin dus niet alleen. Gelukkig maar, want de tijd van het gescheiden optrekken van christelijke organisaties is voorbij. De krachten dienen te worden gebundeld. Dat niet alleen in het kader van een effectieve belangenbehartiging, maar belangrijker is dat men dit wil op basis van de gemeenschappelijke grondslag. In de statuten van de nieuwe vereniging staat het als volgt verwoord:
„De federatie verricht haar arbeid vanuit de algemeen christelijke beginselen, neergelegd in het Evangelie van Jezus Christus".
De voorzitter van de FACOM de heer G. A. Cremers stelt, dat dit niet betekent het opnieuw kiezen voor een isolement. In de grondslag wordt neergelegd dat een grote groep mensen, **met een gelijkgerichte levensbeschouwing**, zich verenigen binnen één organisatie om van daaruit belangenbehartiging te verrichten. Hierbij wordt aangegeven dat men vanuit deze grondslag tot standpuntbepalingen wenst te komen.

DUIDELIJKE WIJZE

Het „Journaal" de eerste uitgave d.d. 12 juni van de nieuwe federatie geeft op duidelijke wijze een aantal standpunten weer, uit het beleidsprogramma. Ten aanzien van het overleg met de overheid stelt men zich op het standpunt dat de verantwoordelijkheid van de FACOM is gelegen in de opdracht om het overleg van voldoende kwaliteit te doen zijn. Intern zullen daartoe de voorwaarden moeten worden geschapen om ook in de toekomst over voldoende deskundigheid te beschikken.
Ook de scholing en vorming krijgt veel aandacht waarbij wordt opgemerkt dat ook de krijgsmacht zelf op dit punt een verantwoordelijkheid heeft.
Tevens worden met betrekking tot een aantal aspecten van de rechtspositie voor militairen uitspraken gedaan over o.a. het bevorderingssysteem, loopbaanplanning, beoordelingssysteem etc. Vermeldenswaard is vervolgens dat de FACOM pleit voor een sollicitatie-systeem omdat het nog teveel voorkomt dat mensen geplaatst worden op funkties die zij niet ambiëren.
Men stelt dat ook de krijgsmacht niet is gediend met grote groepen disfunctionerende militairen, hoewel men hierbij aantekent wel in te zien dat dit probleem nooit in zijn geheel kan worden opgelost omdat ook minder aantrekkelijke functies vervuld moeten worden.
Niet onvermeld mag blijven dat in het beleidsprogram gesteld wordt dat de FACOM aktieve medewerking dient te verlenen in het vertalen vanuit de praktische beleving naar de kerken toe èn vanuit het bijbels-christelijk denken naar de praktijksituaties. Er zal een nauwe samenwerking tussen de FACOM en de geestelijke verzorging dienen te zijn.

NOG EEN MIJLPAAL

Ook een andere belangenvereniging namelijk de Algemene Vereniging Nederlandse Militairen is een belangrijke mijlpaal gepasseerd
De AVNM vierde haar eerste lustrum en ter gelegenheid daarvan hield de voorzitter van de AVNM de heer Diedrich een rede op de jaarvergadering welke in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht werd gehouden.
Hij memoreerde dat in de beginperiode de nadruk vooral heeft gelegen op het algemene. Aanvankelijk stond de vereniging bij de oprichting open voor zowel dienstplichtige militiaren als voor kortverbanders en technisch-specialisten.
Deze categorale indeling heeft, aldus de heer Diedrich, in de loop der tijd echter doen blijken, dat het niet in voldoende mate mogelijk bleek om de belangen van deze categorieën naar behoren te kunnen behartigen.
De groep dienstplichtigen bleek een dusdanige gecompliceerde problematiek te behelzen, dat een diepgaande belangenbehartiging voor de Kort Verband-vrijwilligers (KVV-ers) en de Technische Specialisten (TS-ers) niet mogelijk was. Dit, alsmede het feit dat een aantal zusterorganisaties zich wel met deze specifieke groep de KVV-ers en de TS-ers bezighielden, heeft ertoe geleid dat de Algemene Vergadering van Afgevaardigden van de AVNM besloot om deze twee categorieën militairen niet meer toe te laten als nieuwe leden van de AVNM. Het eerder genoemde algemene karakter van de AVNM is in wezen het belangrijkste van de vereniging. De AVNM is immer te herkennen aan het algemene karakter dat terug te vinden is in het gehele reilen en zeilen van de Vereniging, te weten:

- het functioneren volgens het **harmoniemodel**, waarbinnen getracht wordt om via een zinvolle overlegsituatie een compromis te vinden voor alle betrokken partijen,
- het op geen enkele wijze gelieerd zijn aan een politieke richting, op welke wijze dan ook.

De AVNM blijft de **neutrale** component binnen het gebeuren van de militaire belangenbehartiging voor dienstplichtigen.
Het feit dat de AVNM zich alleen bezighoudt met de zuivere militaire belangenbehartiging is uiterst belangrijk bij het kenmerken van de Vereniging.
Zij zal zich nimmer inlaten met welke maatschappij-kritische activiteit dan ook.
Zo zal men de AVNM nimmer vinden bij de lijst van sympathiebetuigingen wanneer het gaat om de een of andere politieke manifestatie.
Zo zal het eveneens, aldus de voorzitter, nimmer voor de AVNM aanvaardbaar zijn, dat deze of gene de Vereniging gebruikt om zijn eigen geladen mening uit te kunnen dragen, op welk vlak deze dan ook zal kunnen liggen. Vervolgens pleit de AVNM voor uitbreiding van de studiemogelijkheden in de militaire dienst, alsmede het realiseren van een betere opvang bij terugkeer in de burgermaatschappij.
Last but not least wordt ook het Centraal Georganiseerd Overleg in Ambtenarenzaken genoemd waarin ook zaken aan de orde komen die de dienstplichtigen betreffen. Ook hierin wil de AVNM in de toekomst gaan meepraten.
Verheugend is ook – en dat is dan een constatering die ik graag in het bijzonder onder de aandacht zou willen brengen – dat de AVNM een ruimere blik heeft op de gang van zaken dan bijvoorbeeld de VVDM, die nogal links is georiënteerd en zich uitsluitend beperkt tot een belangenbehartiging van de leden.

De AVNM daarentegen heeft ook een open oog voor de problemen die er zijn op het gebied van materieel **en voor het functioneren van de krijgsmacht als geheel.**
Het is verheugend te constateren dat er een belangenvereniging is voor dienstplichtige militairen die bereid is ook die aspecten niet uit het oog te verliezen. Van de zijde van de AVNM wordt ondermeer gesteld dat er zorg gedragen moet worden voor een **regelmatige** en doeltreffende vervanging van het materieel.

Nadrukkelijk werd gesteld dat niet alleen het rijdend materieel maar ook de bewapening van het personeel in perfecte conditie dient te zijn.
Al met al weer genoeg nieuws van de kant van de belangenverenigingen waarvan we steeds met belangstelling kennis nemen.

H. Wisselink.

vervolg van pagina 1

tico Croes werd tijdens het bezoek van de Nederlandse parlementariërs op deze grotere invloed middels te verwachten bodemschatten reeds gezinspeeld.

RELIËF

Het Zeerechtverdrag en de relaties met de Antillen krijgt nog meer reliëf wanneer men de verhouding van Venezuela tot de andere nabuurstaten bekijkt. Zo loopt met Colombia zoals reeds eerder vermeld een eindeloos slepend zeerechtelijk conflict, dat op de betrekkingen tussen de beide landen een zware hypotheek legt. Voorts is het bekend, dat de relaties met oosterbuur Guyana te wensen overlaten nu Venezuela aanspraken blijft maken op gedeelten van het grondgebied van dat land. De diplomatieke betrekkingen met Brazilië hebben in het verleden tal van fricties opgeleverd. Voeg hierbij nog het bijna 50 jaar oude visserijgeschil met Trinidad en het lijkt voor de hand te liggen dat Venezuela in geen geval ook nog een conflicthaard wil laten ontstaan in zijn toegangspoort tot de Caraïben, waar de drie Benedenwindse Eilanden vrijwel op de drempel liggen.

Een en ander leidt ertoe, dat meer dan vroeger ooit het geval is geweest de toekomst van de Antillen buiten het Koninkrijksverband in de totale Caraïbische context bekeken zal moeten worden. De 7000 kilometer afstand tot Nederland staat in geen verhouding tot de 30 kilometer verwijdering van Venezuela.

De Antillen zijn voor de import en afzet voornamelijk afhankelijk van het achterliggende gebied. Dit betekent, dat zolang de Antillen niet onafhankelijk zijn, de Eilanden uitermate gebaat zullen zijn met goede betrekkingen tussen Nederland en Venezuela. Het stemt dan ook tot voldoening, dat aan Venezolaanse zijde de wens bestaat, dat de betrekkingen tussen de beide landen nauwer aangehaald zullen worden.
In Carácas wordt het dan ook betreurd dat het bezoek van oud-minister Van der Stoel 2 jaar geleden tot nu toe geen follow-up gegeven is. Voor ons christen-democraten wellicht een taak de banden met de Venezolaanse zusterpartij Copei in de toekomst te verstevigen. Het is immers niet ondenkbeeldig dat er volgend jaar een nieuwe christen-democratische Venezolaanse president zal zijn.

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD
ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

BETONFABRIEK
„VRIJENBAN"
A. M. HOEKE
Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 124008.
BETONWAREN

HANAB B.V.
GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS
Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

MAKELAARSKANTOOR
HOOGENRAAD
HAAGWEG 171 - TEL. 070-99.65.60
RIJSWIJK (Z.-H.)
Onroerende goederen - Hypotheken
Taxatiën

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken
naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN,
PLANTSOENEN, PARKEN,
SCHOOLTUINEN etc.
- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons
Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM.

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.
Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.
Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

Stelt u prijs op
VAKWERK
KWALITEITS-
ARTIKELEN
dan
VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer
de klok HANDELMIJ B.V.
BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

Ventevogel
Financiële
Service Groep
Uw adviseur als het gaat om financiële zekerheid
Badhuisstraat 95
Vlissingen
Postbus 151
Telefoon (01184)
14461 - 19192

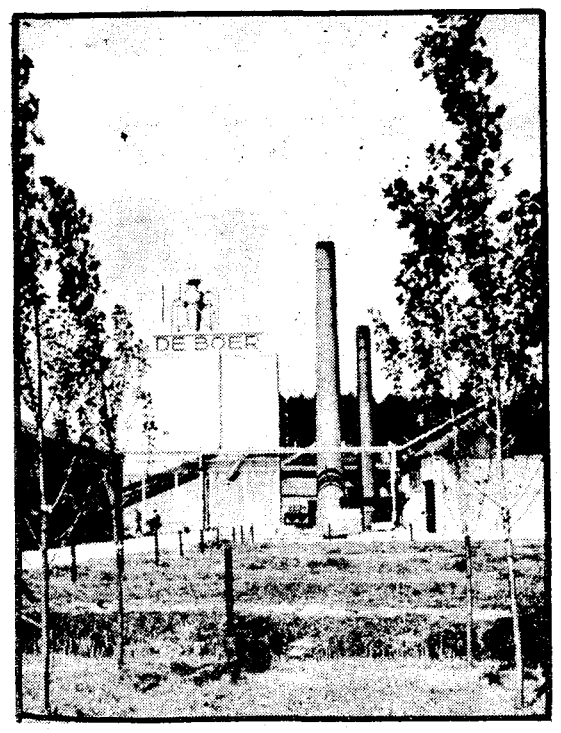

Kistenfabriek
Nijkerk
N. DE BOER

Vrijdag 21 juli 1978 - 14e jaargang no. 29/30

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

VROUWEN KRIJGEN HELEMÁÁL GEEN PENSIOEN

door: Eske Sleijzer-Tegelaar

Vrouw en Bezuinigingen.

Nu allerwegen de bezuinigingsgevechten zijn losgebarsten; de ambtenarenbonden met alle macht proberen te bewijzen dat de ambtenaren écht niet zo bevoorrecht zijn als het misschien wel lijkt en de regering even fervent haar stellingname verdedigt dat ook door haar dienaren best offers gebracht kunnen worden, is het misschien niet onaardig eens iets over die grote groep Nederlanders te zeggen naar wiens mening weer helemaal niet wordt gevraagd, n.l. de vrouwen !

Tot een van die hooggeprezen eigenschappen die deze groep massaal wordt toegedacht behoort altijd de offervaardigheid. Vrouwen willen - zo luidt het verhaal - dienstbaar zijn, willen zich opofferen; offers brengen is hen op het lijf geschreven, zo is hun aard nu eenmaal. Het spreekt vanzelf, dat zij automatisch steun zullen verlenen aan ieder streven gericht op matiging, bezuiniging, „inleveren" etc. Geen enkel probleem dus.

Of toch ? Hebben zij eigenlijk wel wat te offeren ? Bezitten zij zelf ook maar iets ? Kunnen zij zelfstandig en geheel naar wet en recht zelf beslissen dat ook van hen een inbreng gevraagd mag worden en dat zij zelf zo'n offer dan ook willen brengen ?

Waar gaat het om. Het gaat om inkomens, pensioenen, collectieve voorzieningen. In die sfeer speelt zich de hele operatie af. Laten wij dan eens kijken hoe het daarmee staat m.b.t. de vrouwen. Nemen we b.v. eens de pensioenen.

PENSIOENEN

Een pensioen is uitgesteld inkomen, dat men ontvangt als men óf niet meer aan het arbeidsproces deelneemt, óf op een leeftijd is aangeland, waarop men geen inkomen uit arbeid meer kán verwerven. Een pensioen kan men zelf „verdienen" door pensioenpremie te betalen. Dat is dan het z.g. eigen pensioen. Voorts is daar de AOW waarop in principe iedere Nederlander recht heeft, ongeacht het feit of men zelf premie ervoor betaald heeft, of de werkgever of zelfs in het geheel niet.

Slaat dit ook op vrouwen ? Het is wel vreemd dat die vraag gesteld moet worden. Zijn vrouwen dan geen Nederlanders, verrichten velen van hen geen betaalde arbeid, zijn er ook geen werklozen onder hen ? Net zoals bij de mannen dus.

Nog vreemder dan het stellen van de vraag is de constatering dat kennelijk de passage over pensioenen **niet** op vrouwen slaat. Althans niet op het gehuwde deel van hen. Vrouwen hebben helemáál geen pensioenen.

AOW-KORTINGEN

Ook vrouwen die zelf aan het arbeidsproces hebben deelgenomen, pensioenpremies „mochten"(!) gaan betalen, krijgen straks geen pensioen. Tenminste niet als ze getrouwd zijn. In dat geval ontvangt hun echtgenoot behalve zijn eigen pensioen ook dat van zijn vrouw. Hij heeft daar volgens de geldende fiscale regels **recht** op. Behalve dat krijgt hij ook nog AOW. De vrouw krijgt ook dát niet, haar portie wordt geacht bij die van de man in te zitten. De man is dan ook verplicht het geheel bij elkaar op te tellen en er belasting over te betalen. Dat in dat geval van het geheel meer afgaat dan wanneer de vrouw zelf wél pensioen ontving en daar zelf belasting over betaalde, spreekt vanzelf. Het wordt nog mooier als de vrouw in kwestie met een ambtenaar getrouwd is. Zo'n ambtenaar, (U weet wel, die man met dat welvaartvaste pensioen) krijgt n.l. niet nog eens naast zijn eigen pensioen de AOW erbij. Nee, de overheid heeft daarvoor regels getroffen, de z.g. kortingspercentages. Die komen erop neer, dat al naar gelang het aantal dienstjaren van de ambtenaar tot een maximum van 80 procent van de AOW uitkering op het pensioen gekort mag worden. De man krijgt dus wel gewoon zijn AOW maar op het eigen pensioen wordt tot maximaal 80 procent van de AOW ingehouden. Nu is het aardige van die regeling dat die 80 procent van de AOW wordt genomen waarop de man recht heeft. Is die man dus gehuwd en krijgt **hij** dus AOW voor gehuwden, dan wordt van dát bedrag 80 procent op het pensioen gekort. Dát in principe de vrouw recht zou moeten hebben (maar wettelijk **niet** heeft) op de helft van die AOW voor gehuwden en dat daarom de werkgever van de man niet het recht zou moeten hebben om ook op háár deel te korten, komt niet in het zo logisch denkend brein van de overheid-als-wetgever op. Men kort er lustig op los.

Hier is weer de cirkel rond, niet alleen krijgt de vrouw geen pensioen, maar zelfs op haar portie van de AOW wordt door een haar volstrekt vreemde werkgever een flinke portie ingehouden.

Ook de AOW premiebetaling sluit hierbij aan. Voor de AOW premie bestaat een bepaald maximum. Vaak wordt dat maximum bereikt door de betaalde premies van de man; in die gevallen krijgt dan de gehuwde werkende vrouw de door haar betaalde AOW premies jaarlijks van de fiscus terug. Ook al zou zij dat zelf graag willen, zij **mág** niet eens zelf premie betalen (en dus ook straks zelf AOW ontvangen !).

LEUKE DINGEN

Met de bekende cabaretier Paul van Vliet kunnen wij hier spreken van „dat zijn leuke dingen voor de mensen (lees vrouwen)". Er komt nog bij dat zeer veel vrouwen nog steeds geen pensioenrechten aan de betaling van premies kunnen ontlenen, omdat zij niet eens in staat gesteld worden aan een pensioenregeling deel te nemen. Het zeer grote aantal werkzame vrouwen in tal van z.g. eenvoudige beroepen valt niet in enige pensioenregeling en ook al zou zij heel lange jaren blijven werken, op haar 60e of 65e komt er voor haar niets uit de bus . . . . .

Nu zou men uit het voorgaande kunnen concluderen, dat het dan dus ook helemaal niet nodig is naar de mening van de vrouwen te vragen als het gaat om pensioenmaatregelen in de matigingssfeer. Dat is juist. Zij krijgen niets en hebben dus ook niets in te leveren en dus ook niets te vertellen. Geen speld tussen te krijgen. Hun echtgenoot heeft het volste recht (legitiem) om daarover zijn mening te zeggen en hoeft niet naar de hare te vragen. Het is zijn recht (al het) pensioen te ontvangen en dus zal hij ook wel zijn mening geven al dan niet via zijn bond.

Even juist is echter de conclusie dat hier toch iets niet geheel en al in de haak schijnt te zijn. Heeft niet diezelfde regering het over het samen brengen van offers, over een zeker emancipatiestreven, spreekt het CDA ook niet over „samen verantwoordelijk" ? Slaat ook dat weer alleen op mannen ? Lijkt me moeilijk houdbaar, zo'n bewering.

MOOI TIJDSTIP

Zou het niet goed zijn **juist nu**, voor mijn part samengaand juist met bezuinigingsoperaties, eerst de vrouw eens recht te doen, haar te erkennen als volwaardig meetellend persoon, haar recht geven op eigen verdiend „uitgesteld inkomen" (wettelijk vastgestelde term voor het begrip pensioen !), haar recht geven zelf legitiem over haar AOW (dus de helft van het AOW voor gehuwden) te beschikken, daarover en over haar eventueel pensioen zelf belasting te betalen. Zou het niet juist nu meer dan ooit nodig moeten zijn een algemene pensioen**verplichting** voor alle werknemers en alle bedrijven te treffen opdat ook de vrouwen weer niet het sluitpostje zijn waarmee maar gesold kan worden ?

Mooi tijdstip om daar mee te komen, hoor ik al mompelen. Mijn weerwoord is dan dat dit niet de eerste keer is dat deze zaken gezegd worden, maar ten tweede dat het mijn diepe overtuiging is dat geen overheid en geen partij van de samenleving mag eisèn mentaal bereidheid op te brengen samen de moeilijkheden te boven te komen door de daarop slaande wetgeving mogelijk te maken, als niet dat mentaal draagvlak **ook samen met de vrouwen** kan worden gevormd. Doe hen eerst recht en als dat geld kost, kijk dan welke prijs wij allen samen (werkelijk samen: mannen én vrouwen) bereid zijn voor die rechttrekking van onrechtvaardigheid te betalen. Daarna kan dan een overheid, een partij, een belangengemeenschap rekenen op het in zuivere sfeer van overleg wederom samen bekijken welke reële offers de hele samenleving (wederom werkelijk samen, man en vrouw) van jong tot oud, bereid en in staat is te brengen.

Tot zolang zullen de vrouwen stom blijven. Stom omdat hen gelijkwaardig recht van beslissen over wat hen rechtens en persoonlijk toekomt, wordt ontzegd.

Stom ook omdat hun groep kennelijk-als-niet-tot-spreken-in-staat wordt geacht door vele beleidsmakers, getuige hún wettelijk spreken.

ARME HOOFDJES

Wat betreft „vrouw en inkomen", „vrouw en vermogen", „vrouw en fiscus", zijn er ook nog wel wat aardige kanttekeningen te plaatsen, voor men van haar langs die weg offers gaat vragen. Zo is het nog steeds zo dat een vrouw alles mág. Ze mág een eigen huis(je) kopen, ze mág ook best wat spaargeld (zelf verdiend bijvoorbeeld) in effecten stoppen, ze mag een eigen bankrekening hebben, kortom ze mag van alles. Als ze echter gehuwd is zonder huwelijkse voorwaarden, hetgeen toch nog wel veel voorkomt, dachten wij, dan is het weer manlief die de hypotheekrente van haar huis fiscaal mag aftrekken, die belasting moet betalen over de rente van haar geld etc. Kortom alle zogenaamde eigendommen staan alleen maar wettelijk op papier op haar naam, maar alle handelingen (transacties) ermee hebben niet voor haar maar voor haar echtgenoot consequenties . . .

Dat zou waarschijnlijk haar arme hoofdje te veel vermoeien . . . .

Heel grappig is het ook nog steeds te zien hoevele vrouwen die meer inkomen hebben dan hun man (tja, het schijnt hier en daar voor te komen . .) behandeld worden. Verdienen **zij** nu de kost ? Nee hoor, dat blijft manlief doen. Als hij maar een schijntje meer blijft verdienen dan de belastingvrije voet die de fiscus hem toestaat, is en blijft **hij** kostwinner met alle fiscale en andere consequenties van dien. Ook al verdient zij 2, 3, 4, ja 10 maal zoveel, dan nóg is dat wettelijk zo geregeld. Het CDA schrijft hierover in het program „een echtpaar moet kunnen kiezen of man dan wel vrouw als kostwinner aangemerkt wordt", maar niets wijst er op dat dit streven naar **vrije** keuze (en niet een zogenaamde keuze zoals nu waarbij aan rolwisseling dusdanige voorwaarden worden verbonden dat slechts een zeer beperkte categorie hiervoor in aanmerking komt) binnenkort met succes bekroond zal worden.

Trouwens, hoe staat het met de niet gehuwde vrouw ? Hoeveel offers heeft zij al niet gebracht en brengt ze nog dagelijks ? Fiscaal zit ze in de hoogst belaste categorie; allerlei pogingen om háár altijd dubbele taak te verlichten door vervroegde pensionering, aftrekbaarheid van huiselijke kosten, die ze wel maken moet, wil ze blijven „meedraaien" zijn evenzeer nog steeds wensdromen. Wel mag ze altijd meebetalen in alles, dat wel, dat mág niet alleen, dat moet.

Vervolg op pagina 2

Volgend nummer De Nederlander op vrijdag 4 augustus

Gedurende de zomermaanden juli en augustus verschijnt het christelijk-historische weekblad „de Nederlander" om de veertien dagen. Volgende week, vrijdag 28 juli, verschijnt „de Nederlander" **niet.** Het eerstvolgende nummer komt uit op vrijdag 4 augustus 1987.

– Activiteit –

De redactie van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander" biedt haar lezers in dit nummer opnieuw een inzicht in de activiteiten van politici. Met een keur van artikelen wordt getoond, hoe actief politiek-Den Haag wel is.
De lezers van „de Nederlander" behoeven in activiteit niet onder te doen. Zij kunnen meewerken aan het uitbreiden van de lezerskring van het weekblad. Dat kan door gebruik te maken van onderstaande bon.

BON:

inzenden naar Administratie Uniepers, Van Deventerlaan 49 te Voorburg.

Ondergetekende .....

adres ..... te .....

* verzoekt toezending van proefnummers aan

* meldt aan als nieuwe abonnee op „de Nederlander"

..... (naam)

..... (adres)

.....
(handtekening)

* doorhalen wat niet gewenst wordt.

PARLEMENTARIA

Regering streeft naar opheffing achterstand Surinaamse migranten

In een brief aan de Tweede Kamer heeft mevrouw M. H. M. F. Gardeniers-Berendsen van Cultuur Recreatie en Maatschappelijk Werk, als coördinerend minister voor het welzijnsbeleid de afgelopen maand een aanvulling gegeven op de in maart '77 bij de Kamer ingediende nota „Positie van migranten uit Suriname in Nederland en het beleid op middellange termijn", kortweg „Surinamenota" genoemd. In de brief schrijft de bewindsvrouwe, dat de regering uitgaat van de feitelijke immigratie van de grote meerderheid der Surinamers. Met andere woorden, dat het er niet naar uit ziet, dat de Surinamers op korte termijn in groten getale naar Suriname zullen terugkeren.
In dat licht streeft de regering ernaar, de Surinamers in Nederland te helpen een zelfstandige positie in onze samenleving op te bouwen. Voor hen die te kennen geven naar Suriname terug te willen en die zich hier op die terugkeer willen voorbereiden zijn aanvullende voorzieningen in ontwikkeling, op gebieden van voorlichting, begeleiding en eventueel opleidingen.

In de brief staat verder o.m.: „Ieder zal beseffen, dat het beleidsdoel van de regering ten opzichte van de hier vertoevende Surinamers niet wezenlijk anders kan zijn dan hetgeen beoogd wordt voor alle inwoners van ons land: het gaat om het creëren van optimale ontplooiingskansen voor iedere burger, uitgaande van eigen aard en aanleg en aspiraties van deze burger. Dat geldt zowel voor ieder individu afzonderlijk als voor de groepsverbanden, waarin inwoners zich met elkaar verenigen om hun gezamenlijke belangen te behartigen. Dit vergt echter nadere invulling en precisering op het moment, dat de situatie van concrete mensen en categorieën van mensen en hun concrete situatie in het vizier komt.

ACHTERSTAND

De inwoners van Surinaamse herkomst – althans een niet onaanzienlijk deel van hen – verkeren op een aantal vitale terreinen in een achterstandssituatie, zoals: huisvesting, werk en onderwijs en bovendien koesteren zij normen, waarden en gevoelens ten opzichte van elkaar, de hen omringende samenleving en de daarin werkzame instanties en instituties, die richtinggevend zijn voor de wijze, waarop zij hun leven wensen in te richten en hun relaties vorm te geven. Dit geheel van waarden, normen en gevoelens, in onderlinge samenhang de karakteristieke elementen vormend van een eigen cultuur, is soms anders dan die van de autochtone Nederlanders. Anders, zowel in de beleving ervan door de Surinamers zelf, als in de ervaring van autochtonen.
Op zichzelf zou dit geen probleem behoeven te betekenen in een samenleving als de Nederlandse, die zo'n verscheidenheid aan opvattingen en feitelijke gedragingen vertoont, zowel godsdienstig, sociaal-cultureel als regionaal, zolang hieraan niet structurele achterstelling of onheuse bejegening zijn verbonden. Met andere woorden: zolang individuele leden van groeperingen niet belemmerd worden in de uitoefening van hun rechten en niet gehinderd worden in het verkrijgen van die materiële en immateriële goederen, waarop een ieder aanspraak kan maken.
Ten aanzien van vele Surinamers doet zich echter deze situatie wel min of meer voor. De achterstand op het gebied van wonen, werken en onderwijs heeft tendele te maken met het feit, dat men – als nieuwe inwoners – zich nog niet de vaardigheden heeft kunnen verwerven om van de bestaande mogelijkheden gebruik te maken, tendele echter ook hangt deze achterstand samen met achterstelling op de woningmarkt, de arbeidsmarkt etc.
Op het opheffen van deze achterstand is het beleid in de eerste plaats gericht. Daarbij doet zich een dilemma voor: individuele Surinamers lopen het gevaar gediscrimineerd te worden, omdat zij dan uitsluitend gezien worden als representant van een groep, waarover men een stereotyp negatief oordeel heeft, zonder de individuele kwaliteiten van de persoon in kwestie in aanmerking te nemen.

Maar juist deze afwijzing die de groep als zodanig treft, vraagt om verbijzondering van beleidsmaatregelen, die daardoor een categoriaal of – zo men wil – collectief karakter krijgen. Hoewel e.e.a. ongewilde neveneffecten kan hebben in de zin van exclusieve isolerende groepsvorming, meent de regering, dat groepsvorming op zich creatieve en positieve mogelijkheden biedt voor zowel de persoonlijke ontplooiing als voor de relatieligging met de omringende samenleving. Dit betekent dat er geen sprake is of kan zijn van een exclusieve groep, waaraan een bijzondere status b.v. in juridische zin moet worden toegekend.
Wel houdt het in, dat met bovengenoemd beleid het bijzondere karakter van de eigen belevingswereld van inwoners van Surinaamse herkomst wordt erkend.
Natuurlijk hebben Surinamers het volste recht als ieder ander zich bij elkaar aan te sluiten en gezamenlijk een eigen levenssfeer te beleven.
Dit doet zich in feite ook voor en wordt door de subsidiëring mogelijk gemaakt. Of hierbij sprake is van een eigen cultuur of van gevoelens van lotsverbondenheid maakt geen verschil wanneer men zich realiseert, dat vele Surinamers met tegenstrijdige gevoelens worstelen omtrent hun verdere toekomst, en juist daarom alleen al er behoefte aan hebben elkaar te ontmoeten en zich als groep te manifesteren. Dat hangt mede samen met het feit, dat de Surinaamse immigranten zich in een proces van emancipatie bevinden. Dit houdt in: de vraag om erkenning van eigenwaarde en het streven om een gewaardeerde positie in de samenleving te bereiken. Deze eigen organisatie van Surinamers verdient in dit perspectief positieve waardering.

WELZIJNSINSTELLINGEN

De signalerende, pleitbezorgende en groepsbelangen behartigende functies van de welzijnsinstellingen voor Surinamers zal nodig en nuttig zijn zolang nog niet de situatie bereikt is, dat inwoners van Surinaamse herkomst vanzelfsprekend als gelijkwaardige medeburgers worden bejegend.
Voor de functies die liggen op het terrein van de maatschappelijke dienstverlening of van het sociaal-cultureel werk is de vraag van belang of de specifieke kennis van de culturele achtergronden van de cliëntele en de specialistische deskundigheid die nodig is ter oplossing van maatschappelijke problemen, in combinatie aanwezig zijn.
Beide zijn uiteraard nodig, wil de cliënt of deelnemer aan sociaal-culturele activiteiten aan zijn trekken komen.

De keuze die dan gemaakt kan worden is deze:
a. moeten categoriale welzijnsinstellingen voor alle facetten van dienstverlening en sociaal-cultureel werk geëquipeerd worden met de daarbij behorende professionele werkers?
b. moeten aparte (specialistische) organisaties worden bevorderd op etnische of culturele grondslag?
c. moeten bestaande (specialistische) organisaties op het terrein van dienstverlening en sociaal-cultureel werk zich voorzien van de nodige deskundigheid om zich te kunnen verstaan met leden van culturele minderheidsgroepen?

De voorkeur van de regering gaat in principe uit naar de laatste variant, omdat dan beter gewaarborgd is dat b.v. Surinamers ook op welzijnsterrein deelnemen aan de Nederlandse samenleving, aan hun trekken komen bij de hulp of de service, die zij vragen, en tegelijkertijd in eigen aard en achtergrond begrepen en geaccepteerd worden. Het is dan daarbij een praktische vraag op welk moment zowel de algemeen beschikbare (specialistische) instellingen als de categoriale welzijnsinstelling zover zijn, dat zij in goed onderling overleg afspraken kunnen maken, die ertoe leiden dat de algemene kaders volop beschikbaar zijn voor de problematiek van culturele minderheden.
Daarbij dient rekening gehouden te worden met een aantal voorwaarden. De plaatselijke en landelijke algemene instellingen moeten aan de overname kunnen en willen medewerken, o.a. door inschakeling van Surinaamse deskundigheid.

Er mogen geen groepen – m.n. de sociaal-economisch achtergestelde migranten – de dupe worden van een mogelijke drempelvrees tegenover de algemene instellingen.
Er moet sprake zijn van goede medewerking en inspraak van de categoriale instellingen bij een eventuele overname van functies op het terrein van dienstverlening en sociaal-cultureel werk door algemene instellingen.
Per instelling en met inachtneming van concrete maatschappelijke omstandigheden ter plaatse kan slechts – onverlet het voorgaande – tot eventuele overname worden besloten.

Uiteraard moet uit het oogpunt van een goed personeelsbeleid per geval rekening worden gehouden met belangen van functionarissen in dienst van een categoriale stichting, als er sprake zou zijn van een eventuele overname van taken.
De regering stelt zich daarbij geen tijdslimiet voor terzake van een eventuele overname van taken door algemene instellingen. Over de financiële consequenties van een eventuele overname van taken door algemene instellingen zal de regering zich nader beraden. Het e.e.a. tegen de achtergrond van de verschillende subsidiesystemen en de beschikbare middelen. Vooralsnog zal ernaar worden gestreefd plaatselijke samenwerkingsverbanden te stimuleren waar deze mogelijk zijn en pas dan besluiten t.a.v. de subsidiëring te nemen, wanneer èn de algemene instellingen èn de categoriale instellingen en het gemeentelijk bestuur ter plaatse een goede en werkbare overeenstemming hebben bereikt. Op deze wijze wordt ook het beste aangesloten op ontwikkelingen die in de praktijk reeds aan de gang zijn", aldus de brief.

H. L.

Vervolg van pagina 1

Het is misschien ook nog wel eens aardig om te bekijken hoe het staat met dé vrouw en de collectieve voorzieningen. Draait zij daarin volwaardig mee ? Ik heb zo mijn twijfels. Zijn er niet vele sociale wetten die weer niet slaan op vrouwen, of niet op alle vrouwen, of ánders gelden voor vrouwen ?
In dit opzicht wachten wij ook met spanning op het onderzoek terzake door het staatssecretariaat van mevrouw Kraaijeveld-Wouters („wetgeving uitkammen op diskriminerende elementen"), op het werk van de Interdepartementale Commissie Emancipatiebeleid („lijnen uit alle departementen samenbrengen en coördineren") en op de beleidsadviezen en initiatieven die daaruit zullen voortkomen.

MONDIG

Deze lange, maar nog maar heel summiere, jammer besluitend, moet wél duidelijk gezegd worden, dat het niet gaat om dé vrouw offerbereidheid te ontzeggen. Integendeel, ook zij ziet de noodzaak van matiging, van beperking wel degelijk in en is ongetwijfeld volop bereid daaraan het hare bij te dragen. Zij is geen gulzig kind van beperkt bevattingsvermogen, hebberig naar alles waarmee de buurjongen speelt . . . .
Zij is een mondige vrouw, zich bewust van haar eigen identiteit, van haar eigen gelijkwaardigheid, die van de samenleving vraagt en eisen durft haar als zodanige partner te behandelen. Een partner die deelt in lief en leed: een medeverantwoordelijk mens die die verantwoordelijkheid op zich nemen kan en wil. Samen met dé man wil ook dé vrouw er aan meewerken, dat ook thans op de meest rechtvaardige wijze de samenleving als geheel de offers brengt die gevraagd worden. Zij is daartoe bereid, mits men dan, met dezelfde spoed als nu met de bezuinigingsoperatie betracht wordt én tegelijk daarmee, als regering aantoont dát alles wat uit gelijkwaardigheidsoogpunt nog moet gebeuren, van start gaat.
Spoed is geboden, want ook daar waar het gaat om een beleid voor langere termijn waar **nu** de kiel voor moet worden gelegd, dit jaar de aftrap verricht, is het een zaak van enorm belang dat dat ook werkelijk kán.
Goede wetgeving, ik schreef het al eens eerder, sluit aan niet alleen op datgene wat voortkomt uit de samenleving, geeft gehoor aan signalen van daaruit, maar weet zich ook gedragen door hetgeen die samenleving aan mentaal draagvlak in zich heeft. Goede wetgeving wordt niet ondergaan – mokkend en onwillig – maar zonder moeite geaccepteerd en nageleefd, omdat men zelf de logica en de noodzaak ervan aanvoelt. Het vrouwelijk deel van de samenleving, zeker dán wanneer men ervan overtuigd raakt, dat een vastbesloten begin is gemaakt met het rechttrekken-van-dat-wat-krom-is, zal nu meer dan ooit van onschatbare waarde zijn als onmisbare pijler van het mentale draagvlak onzer samenleving. Voor het behoud van het vele goede in die samenleving zijn offers-in-gelijkwaardigheid van man én vrouw nodig. Geef dan ook de vrouw die gelijkwaardigheid ook al kost dat ogenschijnlijk eerst geld. Het „rendement" immers in geestelijk opzicht maar wel degelijk ook in materieel opzicht is vrijwel meteen merkbaar.

Eske Sleijser-Tegelaar.

Nauwere banden tussen Syrië en West-Europa?

Volgens de Tweede-Kamerleden K. de Vries (PvdA) en N. J. Scholten (CDA) zijn er sterke aanwijzingen dat Syrië van zins is de economische banden met West-Europa nauwer aan te halen en zijn eenzijdige oriëntatie op de Sovjet-Unie te laten varen.

De parlementariërs hebben dit op Schiphol verklaard bij hun terugkeer van een tiendaags werkbezoek aan het Midden-Oosten, waarbij o.a. Egypte, Jordanië en Syrië werden aangedaan.

In de Syrische hoofdstad Damascus hebben De Vries en Scholten – als eerste Westeuropese parlementariërs – een onderhoud gehad met vertegenwoordigers van het Arabische boycotbureau, dat zich inspant om buitenlandse bedrijven die met Israël zaken doen uit het Midden-Oosten te weren. Dit onderhoud zou „zeer bevredigend" zijn verlopen.

Ook uit andere contacten (ondermeer met de Syrische premier El Halabi en de minister van buitenlandse zaken Khaddan) is de kamerleden gebleken dat Syrië niet afwijzend staat tegenover een nauwe samenwerking met Nederland op agrarisch en technologisch gebied.

„Er zijn voor ons duidelijk mogelijkheden als wij ons bereid tonen ook de Arabische zijde van het Midden-Oosten-conflict serieus te nemen", aldus Scholten. „Dat is in het verleden te weinig gebeurd".

Op hun reis bezochten de kamerleden verschillende Palestijnse vluchtelingenkampen in Syrië en Jordanië, alsmede de stad Kuneitra, die in 1974 door de Israëlische strijdkrachten werd verwoest. Volgens hen is het nu duidelijker dan ooit dat er geen vrede mogelijk is als er geen oplossing komt voor het Palestijnse vraagstuk. Scholten: „Wij zijn ervan overtuigd geraakt dat de tragiek van deze vluchtelingen door Israël te lichtvaardig wordt opgevat. Ook Nederland is eraan voorbij gegaan. De ellende in de kampen is met geen pen te beschrijven".

Ook in Egypte en Jordanië hebben de kamerleden, die deel uitmaken van de Euro-Arabische parlementaire associatie, zich op de hoogte gesteld van de politieke situatie.

Zij spraken daar ondermeer met vertegenwoordigers van het ministerie van buitenlandse zaken en met Machmoud Riad, secretaris-generaal van de Arabische Liga.

Regeringsnota „Bestek-'81"

Verdergaande beperking particuliere consumptie wenselijk?

door: drs. B. Beumer, lid Tweede-Kamerfractie CDA

In het vorige nummer van het Christelijk-historische weekblad „de Nederlander" (gedateerd vrijdag 7 juli 1978) besteedde de redactie uitvoerige aandacht aan de ombuigingsnota „Bestek-'81", de nota van het kabinet-Van Agt met de hoofdlijnen van het financiële en sociaal-economisch beleid voor de middellange termijn.
De lezers namen in het vorige nummer kennis van de hoofdlijnen van de nota, een korte samenvatting van de gedachte voorstellen en een eerste commentaar van CDA-fractievoorzitter mr. W. Aantjes.
In dit nummer van „de Nederlander" laat de redactie het Tweede-Kamerlid drs. B. Beumer aan het woord. Hij bespreekt nu enkele hoofdelementen uit „Bestek-'81". In een volgend nummer van het weekblad zal het CDA-kamerlid nader ingaan op enkele specifieke onderdelen van de nota.

Nog net voordat de Kamer op vakantie ging, is de regering met de toegezegde matigingsnota gekomen, zoals op aandrang van de CDA–fraktie werd toegezegd. Waarom moest die nota er komen? Je kunt zeggen dat het in de nota met name om drie problemen gaat:
a. Een verdeling van het nationale inkomen, die meer ruimte biedt voor herstel van de rendementen van de bedrijven.
b. Het blijvend tekort schieten van de vraag naar arbeid.
c. Een begrotingstekort, dat in wezen te hoog is en moet worden terug gebracht.
In de afgelopen 10 jaar zijn de overheidsuitgaven en de lonen en salarissen sneller gestegen dan het nationaal inkomen, terwijl de bedrijfsrendementen daalde.

TERUGGANG

De sterke economische teruggang, mede gekenmerkt door een sterke terug lopende internationale vraag (erg belangrijk voor een sterk exporterend land als het onze) heeft er toe geleid, dat veel bedrijfstakken en bedrijven in moeilijkheden kwamen. Het eigen vermogen neemt sterk terug (van meer dan de helft gemiddeld tot minder dan een derde) en de zware concurrentie als gevolg van de sterke gulden (hetgeen onze produkten duurder maakte) en de relatief hoge arbeidskosten leiden tot bedrijfssluitingen en noodzaken tot uitgebreide steun van de overheid. De hoge arbeidskosten gesterkt door een inzakkende vraag hadden al geleid tot een teruglopende werkgelegenheid en dat noodzaakt in elk geval tot versterking van de rendementen. Oppositie (het ombuigingsbeleid begon onder het kabinet Den Uyl) en regering zijn het daar over eens. Het betekent, dat de collectieve sector (overheidsuitgaven) en lonen/salarissen ruimte zullen moeten maken voor dit rendementsherstel.

VRAAG NAAR ARBEID

ad.b. Het blijvend tekort schieten van de vraag bij toenemende arbeidsaanbod (vooral ook van vrouwen– het aantal vrouwen dat in Nederland werkt is iets meer dan de helft van het aanbod van de ons omringende landen–) dat in de tachtiger jaren nog versterkt zal toenemen maakt het probleem nog groter. Bovendien blijkt, dat vraag en aanbod van arbeid ook niet al te best op elkaar aansluiten (o.a. de nog al sterke verschillen op de regionale deelmarkten). Zo is er in Nederland nog een openstaande vraag van zo'n 90.000 arbeidsplaatsen.
ad.c Bij dalende inkomsten (rendementen, minder sterke groei lonen en salarissen) en een noodzaak tot stimulerende economische maatregelen vertoont de begroting een financieringstekort, dat niet veel groter kan worden, zonder op een gegeven moment weer een zelfstandige bron van inflatie te worden.

BEGROTINGSTEKORT

Deze problematiek, gesterkt door de opkomst van een aantal ontwikkelingslanden, die met lagere loonkosten onze met name arbeidsintensieve bedrijfstakken beconcurreren, leidt tot fundamentele onevenwichtigheden die bestrijding vereisen. Daarover gaat het in wezen in de ombuigingsnota. Waar komen de maatregelen van de regering nu op neer? Ik zal ze rangschikken met de indeling van de problematiek zoals ik die zojuist heb geschetst.
1. Meer ruimte maken voor de rendementen, betekent beperking van de overheidsuitgaven en/of inkomensmatiging. De regering kiest voor beide wegen. De overheidsuitgaven zullen zo worden bijgesteld, dat zij in 1981 niet een niveau van 210 miljard maar van 200 miljard bereiken: een beperking dus van 10 miljard. Of hiermee in haar visie kan worden volstaan hangt af van de inkomensmatiging in de particuliere sector. Het kabinet is hierbij van uitgegaan, dat inkomens tot het modale inkomen er in koopkracht niet op achteruit zullen gaan, een minimum inkomen en sociale minima er nog iets – respectievelijk half procent per jaar – op vooruit kunnen gaan en dat boven modaal toenemend inkomens gelijdelijk meer zullen moeten inleveren.
Overeenkomstig het regeerakkoord zal geprobeerd moeten worden voor inkomens tot ong. 50.000 ook zoveel mogelijk tot koopkracht handhaving te komen. Die laatste mogelijkheid betwijfel ik sterk. Ook binnen de collectieve uitgaven ligt het accent op inkomensmatiging: overdrachtsuitgaven (min half procent per jaar): dat zijn de niet aktieven die een iets hogere uitkering zouden hebben ontvangen dan overeen kwam met de strikte bedoeling van de wet en de ambtenaren (dezelfde beperking) als gevolg van de iets gunstiger inkomensontwikkeling in vergelijking met vergelijkbare posities in de werkgelegenheid. Overigens ook rekening houdend met hun sterke rechtspositie (het overheidsbedrijf zal zijn poorten niet sluiten). Daarnaast zal elk departement moeten bezuinigen (met uitzondering van ontwikkelingssamenwerking, hoewel daarvoor ook minder beschikbaar komt, door de koppeling aan het nationaal inkomen dat een dalende tendens vertoont). Ik neem aan, dat u over de verschillende soorten beperkingen uitvoerig in de krant heeft kunnen lezen.
2. Hoofdopzet is terugdringen van de werkloosheid via rendement herstel. Het is echter de vraag of dat in voldoende mate zal slagen.

VRAGEN

a. nieuwe investeringen zullen best eens vrij kapitaalintensief kunnen zijn. Dat betekent een beperkter beroep op arbeidskrachten dan in het verleden.
b. investeringen zullen eerst kunnen plaatsvinden als de afzetverwachtingen voldoende gunstig lijken. De ontwikkeling van de wereldhandel blijft echter tegen vallen. Voor een exporterend land als Nederland erg bepalend en ook uit dat oogpunt is voldoende werkgelegenheidsherstel langs die weg nogal twijfelachtig.
c. wel mag worden aangenomen, dat rendementsherstel acute problemen waarin veel bedrijven en bedrijfstakken verkeren kan verlichten, zodat daarvan in de huidige situatie een positief werkgelegenheidseffect (behoud van arbeidsplaatsen) kan uitgaan.
Samenvattend is het te betwijfelen of het aanzwengelen van particuliere investeringen voldoende zal zijn om het evenwicht op de arbeidsmarkt te herstellen. De overheid zal dan zelf een des te aktiever arbeidsmarktbeleid moeten voeren en ook na moeten gaan in hoeverre zij zelf werkgelegenheid kan creëren. Dat zal overigens met omzichtigheid moeten gebeuren, daar de financiële middelen van de overheid beperkt zijn en het niet erg zinvol lijkt dit te bewerkstelligen via zwaardere lasten op het bedrijfsleven in de huidige kritieke situatie. De regering zit derhalve voor een zeer moeilijk dilemma t.a.v. het werkgelegenheidsvraagstuk.

OFFERS

Geconstateerd moet worden, dat de regering heeft getracht de noodzakelijke offers zo breed mogelijk te spreiden.
Kijkend naar de offers die in de collectieve sector moeten worden gebracht vraag ik mij af, of toch niet een verdergaande beperking van particuliere consumptie wenselijk is. Beperkingen in de collectieve sfeer raken onder meer sociale woningbouw, de aankoop van natuurgebieden en de inkomenspositie van de allerlaagste inkomens. Het voordeel van deze bezuinigingsoperatie is, dat nu afweging concreet zichtbaar is gemaakt. Ik realiseer me dat verdergaande inkomensmatiging zeker niet eenvoudig zal zijn (ook in 1977 viel de loonontwikkeling per saldo hoger uit dan werd beoogd) toch meende ik de door mij genoemde wenselijkheid in het CDA-programma te kunnen terugvinden. Juist die intentie van het CDA-programma – samengevat in het begrip rentmeesterschap kan bevruchtend zijn voor de maatschappelijke ontwikkelingen met een groter accent op werkelijk gedeelde verantwoordelijkheid of anders gezegd op wezenlijk solidariteit. Vanuit die intentie zal bestek 1981 in opbouwende zin beoordeeld dienen te worden.
Belangwekkend is, dat in de ombuigingsnota – meer dan aanvankelijk verwacht – een koppeling is aangebracht met maatschappelijke hervormingsvoorstellen. U ziet hoe in het CDA-programma de sociaal-economisch en technologische ontwikkeling dienstbaar is gemaakt aan het bevorderen van een echt verantwoordelijke maatschappij. Dat met name ook Albeda zich daarvoor sterk heeft gemaakt stemt ook voor wat betreft eerste verantwoordelijkheden tot veel voldoening. Na deze beknopte schets van enkele hoofdelementen hoop ik in een volgend artikel op enkele specifieke onderdelen van de nota nader in te gaan.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Ontwikkelingssamenwerking

Direkte hulp aan armste landen en groepen (II)

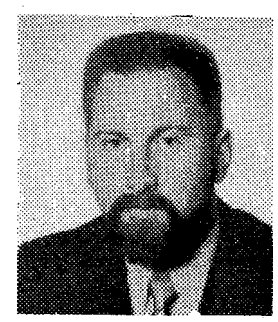

door drs. D. J. Barreveld

In het voorgaande artikel werd een aanzet gegeven om de post „Direkte hulp aan armste landen en groepen" van de begroting voor Ontwikkelingssamenwerking eens wat nader te bekijken. Deze post, ter grootte van 514 miljoen gulden, is niet alleen één van de belangrijkste van de begroting, maar herbergt soms uitgaven waar op van verschillende zijde nog al eens kritiek op wordt uitgeoefend. We zullen de nog resterende begrotingscategoriën stuk voor stuk nalopen.

hulp aan vluchtelingen

Het vraagstuk van de vluchtelingen blijft zorgwekkend en tendeert eerder naar een uitbreiding dan naar een afzwakking. Op twee manieren wordt hulp verstrekt, rechtstreeks en via de VN organisatie voor vluchtelingenhulp. Rechtstreeks, en ook apart op de begroting vermeld, worden gelden verstrekt (voor 1978 1 miljoen gulden) voor de hulp aan Palestijnse vluchtelingen. Ten behoeve van de activiteiten van het Bureau van de Hoge Commissaris van de VN voor Vluchtelingen is een bedrag van 11 miljoen uitgetrokken.

Hulpverlening ten behoeve van koloniale gebieden en wederopbouwhulp voor recent onafhankelijk geworden gebieden in Afrika

Deze begrotingspost is in twee delen gesplitst, namelijk in hulp ten behoeve van de koloniale gebieden respektievelijk hulp ten behoeve van recent onafhankelijk geworden gebieden in Afrika.

Ten laste van het eerste onderdeel wordt voornamelijk humanitaire hulp gegeven ten behoeve van de bevolking van blanke minderheidsregimes in Zuidelijk Afrika (voornamelijk Zuid Rodesië en Namibië). De hulp wordt gekanaliseerd zowel via de door de Organisatie voor Afrikaanse Eenheid (OAE) erkende bevrijdingsbewegingen (respektievelijk Swapo, en de diverse vleugels van Zamo-Zapu) als via instanties van de Verenigde Naties of particuliere, niet commerciële instellingen als de Wereldraad van Kerken (550.000 gulden),

vervolg op pagina 4

GEMEENTELIJKE HERINDELING EEMSMONDGEBIED

Betrokken gemeenten moeten in havenschap een lijn trekken

door: H. Wisselink, lid Tweede Kamer voor CDA

Vlak voor de zomervakantie heeft de Tweede Kamer toch nog het wetsontwerp over de gemeentelijke herindeling van het Eemsmondgebied aanvaard. Van het oorspronkelijke wetsvoorstel, daterend uit 1974, is niet veel overgebleven. Naar aanleiding van de kritiek vanuit verschillende fracties had de toenmalige minister De Gaay Fortman reeds afgezien van de samenvoeging van de gemeenten Bierum, Appingendam met Delfzijl en enkele andere grenswijzigingen. Overgebleven was feitelijk alleen een samengaan van Uithuizen met Uithuizermeeden met het doel een sterke plattelandsgemeente te creëren in staat om de nieuwe Eemshaven te runnen.
De grens tussen Appingendam en Delfzijl moest volgens de minister onveranderd blijven. Beide gemeenten moesten samen woningen bouwen in een tweetal bestemmingsplannen liggend tussen beide steden. Voor Delfzijl is dat de enige beschikbare ruimte die er voor uitbreiding nog over is. Dat heeft ons er toe gebracht een amendement in te dienen teneinde de grens zodanig te verleggen dat Delfzijl de woningbouw in eigen beheer kan nemen en Appingendam voldoende ruimte overhoudt om een groene zône tussen beide gemeenten aan te leggen, waarin de provinciale weg Zuidbroek-Siddeburen kan worden getraceerd. Bovendien zal door die groene zône de eigen identiteit van beide kernen beter bewaard kunnen blijven.
Dit amendement is met de steun van nagenoeg alle fracties aanvaard. Wij hopen hiermee een bijdrage geleverd te hebben aan de goede nabuurschap van beide gemeenten, zodat er tijdelijk weer rust komt in dit gebied.
Bij de PvdA diende te elfder ure nog een amendement in om de Eemshaven te brengen bij de gemeente Delfzijl. Deze fractie vreesde dat de nieuwe gemeente Hefshuizen te zwak zou zijn om de havenproblemen in technisch en bestuurlijk inzicht aan te kunnen. Bovendien zouden de oude haven van Delfzijl en de nieuwe Eemshaven onderling kunnen gaan concurreren en dat is uiteraard niet de bedoeling.
De kernvraag hierbij was onder welk bestuurlijk kader het meest optimaal gebruik gemaakt kan worden van de nieuwe Eemshaven? Dat is van groot belang voor het gehele Noorden. Delfzijl vervult hierbij een soort trekpaardfunktie.
Juist omdat beide havens van grote economische betekenis zijn voor de hele regio is er destijds een havenschap ingesteld, waarin behalve het rijk en de provincie, ook belanghebbende gemeenten participeren.
De regering en ook gedeputeerde staten van Groningen achtten daarom dit havenschap het beste bestuurlijke kader en vonden het niet nodig de beide havens in één gemeente onder te brengen.

VERSCHIL VAN MENING

In onze fractie was er verschil van mening over het amendement-Stoffelen van de PvdA. Dat behoeft geen verbazing te wekken want de kwestie is niet zwart/wit. Een meerderheid wilde de Eemshaven laten bij de nieuwe gemeente Hefshuizen omwille van de betrokkenheid van de bevolking en achtte het amendement zodanig ingrijpend dat het wetsontwerp zijn bestaansreden had verloren. Een minderheid vreesde versnippering van krachten wanneer de havens tot verschillende gemeenten zouden blijven behoren. Dit laatste vooral omdat dan niet snel en actief gereageerd kan worden op het haven- en industrialisatiebeleid van de Duitse Dollardhaven. De minister kondigde echter een schorsing aan van de beraadslaging wanneer het bedoelde amendement werd aangenomen.
Mede daardoor werd het verworpen. Nu de eindbeslissing in de Tweede Kamer is genomen is het te hopen dat de betrokken gemeente voortaan de handen ineen slaan en gezamenlijk in het havenschap één lijn trekken, zodat zij die twijfelen ongelijk krijgen. Dit vooral vanwege de grote belangen die voor geheel Noord-Oost Groningen op het spel staan.

Herman Wisselink.

Vervolg van pagina 3

waaronder het Program to Combat Racism, het International University Exchange Fund (700.000 gulden) en de Nederlandse bemiddelende organisaties in het kader van het medefinancieringsprogramma (voornamelijk Namibië en Zanu Zimbabwe).

In 1976 kregen de vier belangrijkste Rodesische bevrijdingsbewegingen tesamen 2½ miljoen gulden. Met de groepen van Nkomo en Mugabe werd overeenstemming bereikt over de besteding, de onderhandelingen over de besteding met de groepen van Sithole en Muzorewa zijn nog niet afgerond. Voor 1977 is opnieuw hulp toegezegd.

Aan de Namibische Swapo beweging is voor 1977 voor 1½ miljoen gulden aan hulp toegezegd, deze hulp zal grotendeels worden aangewend voor voortzetting van de steun aan de vluchtelingen in Angola.

Het tweede deel van deze begrotingspost wordt voornamelijk besteed ten behoeve van de voormalige Portugese koloniën. In 1975 en 1976 is aan deze landen een allocatie aangeboden. Met ingang van 1977 wordt geen allocatie meer aangeboden, doch wordt op basis van in te dienen projectvoorstellen afzonderlijk beslist welke projecten binnen de samenwerkingsrelatie passen en voor financiering of nadere beoordeling in aanmerking komen.

Voor **Mozambique** is voor 1977 een bedrag van 10 miljoen gulden gereserveerd. Voor **Guinee Bissau** is op basis van projectvoorstellen voor 1977 vooral hulp in het vooruitzicht gesteld voor de watervoorziening van het platteland en de agrarische industrie in het binnenland. **Kaapverdie** zal voor 1977 vooral hulp krijgen voor de visserij en de electriciteitsvoorziening. **Angola** moet voor 1977 nog projecten indienen.

Bijdragen aan werkgelegenheidsmaatregelen in gebieden van herkomst van buitenlandse werknemers

De achterliggende gedachte bij deze post, waaraan in 1978 15½ miljoen gulden zal worden uitgegeven, is dat de stroom gastarbeiders naar de West Europese industrielanden in feite het paard achter de wagen spannen is. Niet alleen moet er iets gebeuren bij remigratie van deze mensen, ook aan de noodzaak om überhaupt in West Europa te gaan werken moet iets gedaan worden.
In Internationaal verband wordt samengewerkt in het „REMPLOD" onderzoekproject, terwijl ook met de diverse landen bilaterale kontakten bestaan.
Zo wordt met Joegoslavië samengewerkt in een tweetal arbeiderscollectieven die investeerder en eigenaar zijn van de produktiemiddelen van de betrokken ondernemingen. Verder wordt deelgenomen in een aantal industriële projekten.
Met Marokko wordt samengewerkt bij de opzet van vijgendrogerijen, leerbewerkingscentra, e.d.
Ook met de Portugese autoriteiten is overeenstemming bereikt over een aantal projekten, het accent ligt hierbij vooral op de landbouw en veeteelt.
In Tunis wordt vooral samengewerkt op het terrein van de textielindustrie.
In Turkije is onder meer 2 miljoen gulden besteed aan leerfabrieken, 0,7 miljoen aan een cementfabriek, 3 miljoen gulden aan een zonnebloemverwerkende industrie en 1,3 miljoen gulden aan een veevoederfabriek; alle in de vorm van arbeidersvennootschappen of ontwikkelingscoöperaties.

Hulp bij rampsituaties

De massale problemen waarvoor vele ontwikkelingslanden zich zien gesteld, worden verergerd in rampsituaties. Natuurverschijnselen als aardbevingen, droogtes, overstromingen en het uitbreken van konflikten binnen en buiten de landsgrenzen veroorzaken in de allereerste plaats direct menselijk leed en veelal sociale desoriëntatie. Afgezien van deze sociale gevolgen die slecht kwantificeerbaar zijn, lijdt een getroffen land bovendien ernstige schade op economisch terrein en wordt het ontwikkelingsproces in vrijwel alle gevallen verstoord.
Bij de noodhulpverlening wordt uitgegaan van drie fasen, t.w.

a. **Directe noodhulpfase,** in deze fase wordt hulp verstrekt in de vorm van medicijnen, dekens, tenten, etc.

b. **Wederopbouwfase,** deze hulp omvat meer het provisorisch herstel van huizen, ziekenhuizen, vitale wegen en bruggen, e.d.

c. **Wederopbouw op lange termijn,** deze hulp heeft een meer struktureel karakter. Getracht wordt in dit verband ook te voorkomen dat de hulp abrupt ophoudt nadat de eerste nood gelenigd is.

VN - Kinderfonds UNICEF

Unicef besteedt jaarlijks ruim 100 miljoen dollar aan vrijwillige bijdragen in meer dan 100 landen ter uitvoering van projekten ten behoeve van moeders en kinderen, in het bijzonder op terreinen van gezondheidszorg, drinkwatervoorziening, voeding, onderwijs en voorlichting, gezinsplanning en andere sociale voorzieningen. De reguliere bijdrage aan UNICEF voor het jaar 1978 is op 13 miljoen vastgesteld. De regering heeft voorts een speciale bijdrage geschonken van 0,25 miljoen gulden (uit de post doelbijdragen) in het kader van het in 1979 te houden Internationale Jaar van het Kind.

drs. D. J. Barreveld.

Fractiebegeleiding in Zuid-Holland

In augustus a.s. gaan de christen-democratische jongerenorganisaties in Zuid-Holland beginnen met de fractiebegeleiding van de Provinciale Staten. Graag willen wij als C.H.J.O. ook hierin een goede inbreng hebben! Hierbij verzoeken wij je aan te melden voor de fractiebegeleidingsgroep.

Aanmeldingen of inlichtingen bij: S. J. Vroege, Westeinde 79, Waarder (Z.-H.), tel. 070-694201.

Najaarsprogramma CHJO

Het najaarsprogramma van de CHJO luidt als volgt:
Zaterdag 26 augustus: bestuursvergadering CDJA;
Vrijdag 15 en zaterdag 16 september: introductieconferentie CHJO, ARJOS, KVPJO, CDJA;
Maandag 18 september: overleg provinciale bestuursleden CHJO;
Zaterdag 14 oktober: themadag Zuid-Amerika CHJO;
Vrijdag 20 en zaterdag 21 oktober: themaweekeinde „Geloof en politiek" van CDJA;
Vrijdag 17 en zaterdag 18 november: conferentie over „Onderwijs" en algemene ledenvergadering CHJO;
Vrijdag 24 en zaterdag 25 november: studieconferentie inzake Europese Volkspartij van christen-democraten van CDJA.

Introductieconferentie CHJO/CDJA

Op vrijdagavond 15 en zaterdag 16 september a.s. is er een introductieconferentie van de CHJO te Vught. In hetzelfde conferentieoord en op dezelfde data houden ARJOS, KVPJO en rechtstreekse leden ook een introductieconferentie voor hun nieuwe leden. Wat ligt er dan meer voor de hand voor jongerenorganisaties die samenwerken in één CDJA-verband om de conferentie gedeeltelijk samen te organiseren. Welnu, zulks geschiedt dan ook. Vanaf zaterdagmiddag is er een gezamenlijk programma.
Van de CHJO-zijde bezien ziet het programma er dan als volgt uit:
Vrijdag:
19.30 uur: aankomst en koffie;
20.30 uur: inleiding door Peter Heukels, voorzitter CHJO;
21.15 uur: groepsdiscussie over „Waarom nog CHJO?";
22.30 uur: gezellig samenzijn.
Zaterdag:
8.30 uur: ontbijt;
9.00 uur: spel over politiek onderwerp („bezuinigingsspel");
12.00 uur: warme maaltijd;
14.00 uur: introductieconferentie CDJA.
Inleiding over politiek door Ria Oomen, voorzitter van het CDJA.
14.30 uur: Groepsdiscussie over diverse politieke onderwerpen m.m.v. CDA-kamerleden.
17.00 uur: sluiting.
De kosten voor deze conferentie bedragen ongeveer *f* 15,-. Er wordt een vergoeding gegeven voor reiskosten boven ca. *f* 12,50. De deelnemers krijgen na opgave een acceptgirokaart voor de betaling toegezonden, alsmede een informatiemap over CHJO en CDJA.
Een introductieconferentie heeft de bedoeling om nieuwe leden kennis te laten maken met de organisatie waarvan ze lid zijn geworden. Maar zo'n organisatie wordt gevormd door haar leden. Vandaar ook dat het CHJO-bestuur hoopt dat ook de „ouderejaars-leden" niet verstek zullen laten gaan bij deze introductieconferentie.
Het verzoek is om, in verband met de reservering, vóór 29 juli a.s. aan te melden voor deelname bij het Algemeen secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht.

OPGAVESTROOK INTRODUCTIECONFERENTIE CHJO/CDJA – VOOR 29 JULI INZENDEN

Ondergetekende .....

Adres .....

Woonplaats .....

neemt, met ... introducé(e)(s), deel aan de introductieconferentie van CHJO/CDJA op 15 en 16 september 1978. Handtekening:

Tweede Kamer over kinderregelingen

Zorg CDA gericht op rechtvaardige spreiding effecten

door: Ben Hermensen, lid Tweede Kamer voor CDA

TER INLEIDING.

Vorige maand heb ik in dit blad een samenvatting en een voorlopige beoordeling gegeven van de op stapel staande plannen van de regering om de z.g. kinderregelingen ingrijpend te herzien. Per 1 october a.s. wil men de resterende fiscale kinderaftrek voor loon- en salaristrekkenden doen vervallen - die voor zelfstandigen volgt in 1980 -en de daaruit volgende belastingverhoging „vertalen" in een voor ieder ongeacht zijn inkomen gelijke extra-verhoging van de kinderbijslag. Dit heeft tot gevolg dat ouders/verzorgers met een inkomen van meer dan *f* 40.000,– door de progressie in de belasting wat moeten inleveren ten gunste van de lager betaalden. Op 1 januari a.s. komt dan de volgende stap. Voor kinderen die na die datum 16 jaar worden krijgt men pas aanspraak op dubbele of driedubbele kinderbijslag zodra zij 18 jaar zijn. Tenslotte wil men dan per 1 januari 1980 de kinderbijslagwet voor loontrekkenden, die voor kleine zelfstandigen en de afzonderlijke regelingen voor overheidspersoneel laten vervallen. Dan is er nog alleen de algemene kinderbijslagwet als volksverzekering waarbij voor alle kinderen -dus ook voor de 1e en 2e kinderen van zelfstandigen aan ouders of verzorg(st)ers een kinderbijslag wordt toegekend.

De eerste twee fasen van deze vereenvoudigingsplannen betekenen ook dat in totaal een bijdrage van 1 miljard gulden (300 en 700 miljoen gulden) wordt verkregen voor de operatie er op gericht de stijging van de rijksuitgaven en van de collectieve voorzieningen tot 1981 circa 10 miljard lager te maken dan het geval zou zijn als er niets gebeurt om de economie weer gezond te maken, de werkloosheid terug te dringen, de inflatie verder te beperken. Ik signaleerde daarbij duidelijke, ons aansprekende verbeteringen in de plannen, vergeleken bij die van het vorige kabinet op dit stuk, zoals de verhoging van het z.g. draaipuntinkomen tot *f* 40.000.–; het loslaten van de gedachte kinderbijslagen boven een bepaald inkomen af te bouwen; de AKW te maken tot een voor ieder in gelijke mate geldende volksverzekering.

DE PROBLEMEN

Er bleven echter ook vrij grote bezwaren voor ons over. Op één daarvan, de premieheffing bij zelfstandigen als die vanaf 1980 volledig voor alle kinderen bijslag gaan krijgen komen wij tzt. nog wel eens terug als het over deze zaak door de regering nog te vragen S.E.R.-advies zal zijn uitgebracht. Actueler is het probleem van vooral de groepen gezinnen die direct of spoedig na 1 januari a.s. aanspraken op verdubbeling of verdrievoudiging van de bijslagen met twee jaar zien uitgesteld. Wij vreesden ernstige gevolgen voor de motivatie van ouders en kinderen om ook na het bereiken van de 16-jarige leeftijd te blijven studeren. Daarnaast is er de groep invalide jeugdigen in die leeftijdsklasse die niet kan studeren, niet kan gaan werken en pas als men 18 jaar is een AAW-uitkering krijgt, ook al zijn er de bijkomende AAW-voorzieningen. Met name ging onze zorg bij dat alles naar de lagere en laagste inkomensgroepen, temeer omdat de regering zich niet duidelijk uitliet over compenserende maatregelen. Wij hebben op de problemen bij de voorbereiding van de openbare behandeling van het wetsontwerp dat de eerste fase regelt indringend de aandacht gevestigd en gevraagd ook enige door ons ingebrachte suggesties te overwegen voor aanvullende maatregelen die, naast compensaties de effecten vooral van de tweede fase zouden kunnen mitigeren. De regering zag die moeilijkheden zeker wel, maar meende alles afwegend toch niet verder aan onze bezwaren tegemoet te kunnen komen. Uit de daarop volgende openbare behandeling stip ik thans enige van de onsinziens belangrijkste punten aan.

HET DRAAGKRACHTBEGINSEL BLIJFT GEHANDHAAFD.

Met Staatssecretaris Nooteboom van Financiën die daaraan een fundamenteel betoog gewijd heeft onderlijnden wij dat een voor ieder gelijke kinderbijslag van voldoende hoogte, zonder dat daarnaast nog een speciale kinderaftrek in de loon-en inkomstenbelasting wordt gegeven, het draagkrachtbeginsel bepaald overeind houdt. Dat wordt door deze herstructurering van de kinderregelingen niet overboord gezet. Wij hechten aan dat beginsel zo grote betekenis dat via een door ons, samen met onze regeringspartner de VVD, ingediend amendement in de wet feitelijk wordt vastgelegd dat zonodig die fiscale kinderaftrek weer moet worden ingevoerd als men in belangrijke mate van de gedachte aan voor ieder gelijke kinderbijslagen van voldoende hoogte zou willen gaan afwijken. Samen met de stemmen van de SGP, die daarmee haar overwegende bezwaren tegen dit wetsontwerp kon overwinnen, behaalde dit amendement in de kamer een meerderheid.

EEN COMPENSATIEMAATREGEL VOOR DE LAGERE INKOMENS AANGEKONDIGD.

Daarin gevolgd door andere fracties vroegen wij om grote duidelijkheid terzake onsinziens bij invoering van de tweede fase noodzakelijke compensaties voor de lagere inkomensgroepen met studerende en/of invalide thuis verzorgde kinderen. Ofschoon daarover als dit najaar het wetsontwerp komt dat de tweede fase moet regelen zeker nog wel verder gesproken zal worden, kondigde de staatssecretaris De Graaf van Sociale Zaken aan, dat voor studerende kinderen vanaf het schooljaar 1979/1980 de regeling tegemoetkoming studiekosten aan ouders ook een compenserende uitkering gaat bevatten die voor de laagste inkomens plm. *f* 1450 per jaar kan zijn, aflopend tot nihil bij een inkomen van *f* 33.000.– Gevoegd bij de voor hen in de eerste fase optredende kleine verbetering lijkt het erop dat de nadelige effecten van deze operatie voor de laagste inkomens daarmee vrij klein lijken te zijn geworden. Wij hebben enige hoop dat de nadere overweging waartoe de staatssecretaris in tweede instantie op aandrang van mij en collega Boersma bereid was er toe zal leiden dat ook voor de groep invalide kinderen een dergelijke compensatiemaatregel die ons inziens bepaald nodig is, zal worden getroffen.

VERHOOGDE TOESLAG VOOR HET TWEEDE EN DERDE KIND; INVOERING VAN TOESLAGEN VOOR 4E EN VOLGENDE KINDEREN.

Aanvankelijk ontraadden staatssecretaris De Graaf en minister Albeda van sociale zaken met klem de aanvaarding van een door de woordvoerder van de VVD, De Korte samen met mij ingediend amendement er op gericht de toeslagen voor het tweede en derde kind hoger te stellen en een toeslag te geven op de kinderbijslagen voor volgende kinderen. Als woordvoerders van de regeringspartijen waren wij het er over eens dat de aangekondigde compensatiemaatregel niet voldoende zou zijn om alle problemen die de eerste beide fasen van de herstructuering meebrengen voldoende te regelen. Er was ons inziens reden om die toeslagen voor het tweede en derde kind nog wat te verhogen, daarmee het draaipuntinkomen verder verhogend. Overeenstemming bestond er ook tussen ons over onze dringende wens de positie van het grotere en grote gezin bij deze operatie te versterken. Tijdelijke invoering van de z.g gemengde index waardoor de halfjaarlijkse aanpassing van de kinderbijslagen iets lager gaat worden gedurende drie jaar zou o.i. de voor de totale ombuigingsoperatie helaas noodzakelijke bijdrage van 1 miljard uit de kinderregelingen structureel niet in gevaar brengen. De regering had echter ernstig bezwaar tegen dit voorstel omdat het voor 1979 een aanvullende financiering vereiste van circa 110 miljoen gulden. Versterking van het uitgangspunt in de positie van het grotere en grote gezin waarvan in de tweede fase toch wel in veel gevallen een forse bijdrage gevraagd wordt vonden wij echter, ook tegen de achtergrond van de totale ombuigingsoperatie uiterst belangrijk. Door de ingangsdatum van deze verdere verhoging van de toeslagen voor het tweede en derde kind, alsmede van de invoering van toeslagen voor vierde en volgende kinderen te verschuiven van 1 januari a.s. naar 1 april 1979 konden wij het financieringstekort echter nog tot circa 70 miljoen gulden voor dat jaar terugbrengen. Ofschoon onze bewindslieden, gelet op de precaire financiële situatie hun bezwaren tegen ons voorstel daarmee niet weggenomen zagen, toonden zij toch begrip voor deze poging enkele scherpe kanten van de regeringsvoorstellen duidelijk af te zwakken, waarna ook dit amendement de eindstreep haalde.

HET WETSONTWERP VOOR DE TWEEDE FASE.

Aan het dit najaar volgende wetsontwerp dat de verdubbeling, respectievelijk verdrievoudiging van de kinderbijslagen verschuift naar 18 jaar is, door de samenhang die er bestaat tussen de verschillende fasen van de herstructuering bij deze openbare behandeling zoals hierboven al is aangegeven reeds veel aandacht geschonken. De thans reeds vastgelegde veranderingen in de wetgeving laten nog mogelijkheid de effecten daarvan door aanvullingen en verschuivingen te mitigeren. Ook al kunnen wij daarbij het aandeel dat de kinderregelingen moeten leveren in het aandeel wat via de sociale zekerheidsfactor moet worden opgebracht voor de totale ombuigingsoperatie niet verkleinen. Onze zorg blijft er op gericht de effecten daarvan zo rechtvaardig mogelijk te spreiden.

BEN J.M. HERMSEN.

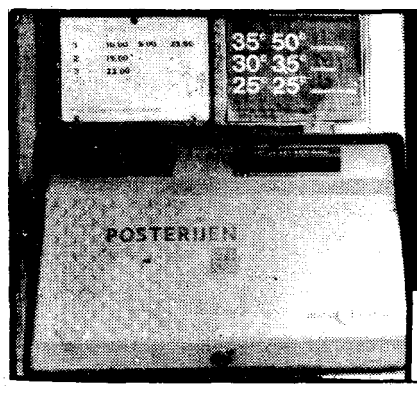

Zo denk ik er over

De redactie van „de Nederlander" behoudt zich het recht voor te lange ingezonden stukken te bekorten.

Geen troep op de stoep

Is het u ook wel eens overkomen, dat u met uw kinderwagen de stoep af moest, omdat er een geparkeerde auto op stond, of dat u gezellig gearmd liep te wandelen en dat u elkaar steeds weer moest loslaten, omdat de uitstallingen van winkels het hele trottoir in beslag namen, of dat u in uw rolstoel niet verder kon omdat er een bromfiets dwars over het trottoir stond? Vond u dat vervelend? Waarschijnlijk wel. Wat deed u daaraan? Waarschijnlijk niets. U ergerde zich alleen maar.
Wij, blinden en slechtzienden, ontmoeten dagelijks dergelijke obstakels op onze weg en we ergeren ons er ook aan. Wanneer we geluk hebben stoten we ertegen met onze stok. Hebben we wat minder geluk dan bezeren we ons eraan. Ze belemmeren ons in onze bewegingsvrijheid en we vragen ons af of degenen, die hun auto's verkeerd parkeren, het hele trottoir in beslag nemen met hun uitstallingen of hun bromfiets dwars over de stoep zetten, zich dat realiseren. Daarom vinden we, dat we het ze maar eens moeten vertellen.en hebben we een sticker laten ontwerpen waarop duidelijk staat wat we willen. Er staat een plaatje op van iemand die blind is. Dat betekent: iemand die voetganger is. Daaronder staat: „zet geen streep door onze bewegingsvrijheid: geen troep op de stoep. Aktiegroep van blinden en slechtzienden, tel. 010-817205.
Wij zijn van plan drie miljoen van die stickers te gaan plakken. Daar hebben we echter wel hulp bij nodig. Wanneer er onder de lezers van dit blad mensen zijn, die met ons van mening zijn, dat het trottoir er in de eerste plaats is voor voetgangers, dan verzoeken wij hen ons te helpen met het plakken van onze stickers. Zij kunnen dit doen door *f* 5,- of een veelvoud daarvan over te maken op giro nr. 3461839, t.n.v. de penningmeester van de ABS, Rotterdam, onder vermelding van: „geen troep op de stoep". Zij ontvangen dan vijfentwintig stickers of een veelvoud daarvan.

De afkorting ABS staat voor: Aktiegroep van Blinden en Slechtzienden, een groep, die zich o.a. ten doel stelt problemen op te pakken, die andere organisaties van en voor visueel gehandicapten laten liggen.
Drie miljoen stickers plakken, het lijkt geen kleinigheid. Maar wanneer wij bedenken hoeveel voetgangers er in Nederland zijn die gebaat zijn bij begaanbare trottoirs, dan moet het niet al te moeilijk zijn.

Namens de ABS,
Theo Verboom.

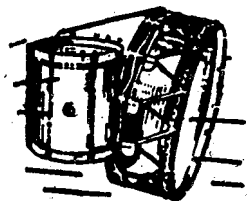

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

CHU-vergaderingen in komend seizoen

In het komend politieke seizoen 1978 vinden de volgende vergaderingen plaats van de top van de CHU.

Algemene vergadering: De algemene vergadering 1978 van de CHU wordt gehouden op zaterdag 19 mei 1979 in De Doelen te Rotterdam.

Unieraad: De Unieraad van de CHU vergadert op zaterdag 21 september (bespreking troonrede en miljoenennota), zaterdag 7 oktober en zaterdag 9 december 1978 en op zaterdag 7 april en zaterdag 16 juni 1979. Alle Unieraadsvergaderingen worden te Utrecht gehouden.

Uniebestuur: Het uniebestuur (dagelijks bestuur van de CHU) vergadert op woensdag 16 augustus, maandag 4 september, dinsdag 10 oktober, woensdag 25 november en woensdag 13 december 1978 en op vrijdag 12 januari, maandag 19 februari, donderdag 29 maart, woensdag 2 mei en dinsdag 19 mei 1979. Alle bestuursvergaderingen zijn in Utrecht.

MET DE FRACTIE OP STAP:

Naar Groningen

In de reeks werkbezoeken van een delegatie CDA-kamerleden aan de provincies was onlangs de provincie Groningen aan de beurt. Dit diende om de specifieke problemen die het noorden des lands kent nader onder de aandacht van de kamerleden te brengen.

Een deel van de delegatie bracht een bezoek aan de stad Groningen, het andere aan Oost-Groningen.

In Oost-Groningen startte het programma met een bezoek aan de Streekraad, die de belangen behartigd van 14 deelnemende gemeenten. De Streekraad stelt een beleidsplan op, dat de basis vormt voor de door de overheid te nemen maatregelen ter bevordering van de verdere ontwikkeling in dit gebied. Het gebied vormt een landbouwstreek en kent enige industrie, verbandhoudende met de landbouw.

De delegatie werd eerst ingelicht over de herinrichting van Oost-Groningen en de Groningse- Drentse Veenkoloniën. De huidige structuur is in een groot deel van dit gebied afgestemd op de vroegere turfwinning. Om in deze verouderde structuur wijziging aan te brengen is het wenselijk dat het landbouwelement verminderd wordt, gestart wordt met de uitvoering „reconstructie Pekelder Hoofddiep", voldoende middelen beschikbaar worden gesteld voor de herinrichting, meer aandacht gegeven wordt aan de natuurbescherming, classificatie voor ook andere dan agrarische factoren en geen maximum voor het te onteigenen oppervlak bepaald wordt. Vervolgens kwam de werkgelegenheid aan bod. Het beeld ziet er somber uit: 7 procent van de mannen en 9 procent van de vrouwen werkloos; de prognose voor 1985 luidt: 5.500 arbeidsplaatsen tekort. De streekraad streeft ernaar niet alleen het aantal arbeidsplaatsen te behouden, maar ook uit te breiden en tracht van de zijde van de rijksoverheid een zo groot mogelijke steun te verkrijgen voor de realisering van de plannen, zoals mogelijke DSM-vestiging en industrialisatie bij de Eemshaven.

Als lichtpuntje wordt aangegeven de relatie met het achterland Duitsland en de uitbreiding van het Noorse plat.

In verband met de werkgelegenheid werd als laatste de infrastructuur besproken; verbetering hiervan is nodig, vooral door het ontbreken van goede weg-, trein- en scheepvaartverbindingen.

PRIORITEIT

De middag werd grotendeels doorgebracht in Nieuweschans, alwaar de kartonfabriek „Dollard Karton" werd bezocht. Gezien de problemen in de (stro-)karton en de concentratie landelijk gezien van de massief kartonindustrie in Oost-Groningen had een bezoek van de CDA-delegatie aan deze industrietak een hoge prioriteit. De toenmalige minister van Economische Zaken, nu één van de bezoekende kamerleden, Lubbers besloot in 1976 een begeleidingscommissie voor de massief kartonindustrie (BMI) in te stellen met als taak te onderzoeken of op een sociaal aanvaardbare wijze een herstructurering van de massief kartonindustrie mogelijk is.

(Stro-)Kartonfabrieken in Oost-Groningen leiden een noodlijdend bestaan. Een uitzondering hierop vormt de kartonfabriek „Dollard", één van de modernste in het Noorden. Met een nieuwe rondzeefkartonmachine en een moderne waterzuiveringsinstallatie, die werkt met een geheel gesloten watersysteem, neemt deze fabriek in ons land een unieke positie in. Gesprekken met directie en ondernemingsraad en een rondleiding door de fabriek lieten zien hoe een bedrijf in goede banen geleid kan worden. Hoe de uitslag van het BMI-rapport ook moge zijn, de CDA delegatie werd verzekerd dat ook in de toekomst er plaats is binnen de karton voor een zelfstandig bedrijf als „Dollard Karton". Openbare bijeenkomsten 's avonds in Veendam, Delfzijl en Loppersum sloten het werkbezoek af.

De delegatie Oost-Groningen bestond uit de Tweede-Kamerleden: Lubbers, Van Houwelingen, Wisselink, Gerritse, H. A. de Boer, Borgman en uit de Eerste Kamer: mevrouw Van der Werf-Terpstra.

Een aantal Statenleden en leden van het provinciaal CDA-bestuur Groningen gingen eveneens mee op stap in deze regio.

De groep die het Westerkwartier bezocht bestond uit de Tweede-Kamerleden Aantjes, Tolman, Van Muiden, Weijers en mevrouw Korte-van Hemel, terwijl uit de Eerste Kamer Van Dalen meeging.

Na de ontvangst in het dorpshuis te Oldehove vond aldaar een gesprek plaats met vertegenwoordigers van verschillende organisaties. In het Waterschapshuis te Onderdendam onderhielden de heren Tolman en Weijers zich met waterschapsbesturen uit dit deel van de provincie.

Na de koffiemaaltijd werd een doorloopstal van een groot veehouderijbedrijf bezichtigd terwijl in Marum enkele leden het pluimveeveredelingsbedrijf „de Haan" bezochten.

De Friese Maatschappij van Landbouw gaf hier tekst en uitleg.

Storteboom-Friki te Kornhorn was het volgende doelwit van het bezoek. Hier vond een gesprek plaats met ondernemingsraad en personeel (circa 300 werknemers) in de kantine, waarna een gesprek met het college van burgemeester en wethouders te Grootegast en de bestuurscommissie Zuidelijk Westerkwartier dit deel van het bezoek afrondde.

Tijdens avondvergaderingen in Doezum, Grijpskerk en Usquert, eveneens in Eenrum, spraken ter afsluiting van dit intensieve dagprogramma de fractieleden Tolman, Van Muiden, mevrouw Korte-van Hemel en Beumer. Ook hier was het provinciaal CDA-bestuur en de CDA-Statenfractie aanwezig.

De groep die de stad Groningen bezocht bestond uit de Tweede-Kamerleden Deetman, Beumer, Faber, Mommersteeg en mevrouw Evenhuis-van Essen en de Eerste-Kamerleden Oudenhoven en Von Meijenfeldt.

Ook het provinciaal CDA-bestuur Groningen en een aantal CDA-statenleden waren aanwezig, toen het bezoek startte met een bezoek en gesprek met het College van Curatoren van de Rijksuniversiteit Groningen. De problemen en mogelijkheden van deze grote werkgever in het Noorden werden tijdens dit gesprek onder de loupe genomen. Vervolgens vond in het fractiehuis te Groningen een gesprek plaats met de provinciale CDA-Statenfractie. De wens werd uitgesproken, dit contact permanent te maken en geregelde contacten te houden.

Een spreekuur van de CDA-delegaties in het Postiljon-Motel te Haren was de afsluiting van dit deel van het werkbezoek. Verschillende organisaties en instellingen voerden een gesprek met de afgevaardigden ter behartiging van hun zeer uiteenlopende belangen.

Rudolf van Glansbeek en Jan de Swart.

Publicaties vormings- en scholingswerk CDA

Het Vormings- en Scholingswerk van het CDA laat regelmatig publikaties verschijnen

Het Vormings- en Scholingswerk van het CDA laat regelmatig publikaties verschijnen, soms in brochurevorm zoals over de vermogensaanwasdeling, de reorganisatie binnenlands bestuur en de decentralisatie van het welzijnsbeleid, soms ook in boekvorm zoals het boek over de kabinetsformatie, een boek over de parlementaire diskussie inzake abortus en een erg fraaie uitgave over Groen van Prinsterer. In de loop van 1978 zal er nog een boek verschijnen onder de titel „Christelijk denken in de vorige eeuw en de werking van het districtenstelsel".

De volgende uitgaven zijn te bestellen via het Uniebureau van de CHU te Den Haag (giro 169900 ten name van penningmeester CHU te Den Haag)

VAN WOUDSCHOTEN TOT HOOGEVEEN

Een documentatie over de oprichtingsgeschiedenis van het CDA, waarin de grondslag discussie een belangrijke rol speelde; 151 pagina's, geïllustreerd.

prijs: *f* 5,95

FORMATIE BELICHT:CDA EN KABINETSFORMATIE

Een boek van 200 pagina's over het CDA en de jongste kabinetsformatie. Een uiteenzetting over strategie en taktiek van CDA-fraktie, een programvergelijking van het CDA en gesloten regeerakkoorden met PvdA en VVD en erg veel dokumentatie over de kabinetsformatie 1977 maken dit boek tot een waardevol bezit.
Veel foto's.

prijs: *f* 9,95

EEN STAATSMAN TER NAVOLGING

Groen van Prinsterer herdacht. (1876-1976). In dit boek wordt aandacht besteed aan de geestelijke vader van ARP en CHU mr. Guillaume Groen van Prinsterer. Zijn betekenis voor politiek, school, kerk, staat en maatschappij wordt door geschiedkundigen, kerkhistorici, theologen en politici uiteengezet. Kortom, een heel bijzonder herdenkingsboek. 164 pagina's rijk geïllustreerd.

prijs: *f* 13,50

CDA-VISIE OP ABORTUS

In een 141 pagina's tellende, geïllustreerde documentatie over de abortusproblematiek, waarin o.a. de visie van de christendemocraten uitvoerig wordt weergegeven. De tekst van het initiatief wetsontwerp van ARP/KVP is opgenomen alsmede redevoeringen van CDA-woordvoerders in het parlement en nog vele zaken meer.

prijs *f* 6,95

Via de Stichting Vormingswerk KVP (giro 2195300 ten name van Stichting Vormingswerk KVP te Den Haag) kunnen besteld worden:

BROCHURE OVER VERMOGENSAANWASDELING

U vindt in deze brochure op overzichtelijke wijze alle problemen met betrekking tot de VAD op een rij gezet.

prijs *f* 1,--

(meer dan 10 exemplaren *f* 0,75 per ex.)

BROCHURE OVER DECENTRALISATIE VAN HET WELZIJNBELEID

U treft hierin aan zakelijke informatie over dit vraagstuk, voorts de hoofdlijnen langs welke het vraagstuk wordt aangepakt en tot een oplossing gebracht, vervolgens het welzijnsbeleid als voorbeeld van decentralisatie.

prijs *f* 1,50

(meer dan 10 exemplaren *f* 1,-- per ex.)

BOUWEN AAN EUROPA

In deze brochure worden alle organen binnen de E.E.G. beschreven. Tevens wordt de christen-democratische gedachte over het streven naar Europese eenwording behandeld.

prijs *f* 2,50

BROCHURE OVER DE REORGANISATIE VAN HET BINNENLANDS BESTUUR

Hierin wordt u in kort bestek geïnformeerd over de benaderingswijze van het CDA betreffende de reorganisatie van ons binnenlands bestuur.

prijs: *f* 1,--
(meer dan 10 exemplaren *f* 0,75 per ex.)

(Bij de bestellingen opgeven: aantal exemplaren en naam publikatie. Via giro 169900 bestellen „Van Woudschoten tot Hoogeveen", „Formatie belicht", „Een staatsman ter navolging" en „CDA-visie op abortus", en via giro 2159300 bestellen: „Brochure over VAD", „Brochure over welzijnsbeleid", „Bouwen aan Europa" en „Brochure over reorganisatie binnenlands bestuur").

Nieuwe burgemeesters in Dalfsen, Putten en Maasbracht

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 augustus 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Putten: de heer A. J. Berkhout te Arnhem.
De heer Berkhout, die 46 jaar is, is sinds 1974 wethouder der gemeente Arnhem. Hij is hervormd en lid van het CDA (CHU).

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 16 augustus 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Dalfsen: de heer jhr. mr. L. P. Quarles van Ufford, met toekenning van gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeente Hengelo (Gld.)

De heer Quarles van Ufford, die 51 jaar is, is sinds 1970 burgemeester van Hengelo (Gld.).
Hij is hervormd en lid van het CDA (CHU).

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 16 juli 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Maasbracht: de heer P. J. Vaes, te Maasbracht.
De heer Vaes, die 44 jaar is, is sinds 1972 secretaris van het Stadsgewest Roermond. Hij is rooms-katholiek en lid van het CDA (KVP).

ONTVANGEN PUBLIKATIES

„Polo en de politiek", door Hans Ludo van Mierlo; uitgave Wolters-Noordhoff, prijs *f* 9,50, werkboekje *f* 5,-, handleiding voor leerkrachten gratis.

Dat personen werkzaam in de Tweede Kamer – overigens ook in de Eerste Kamer zitten voortreffelijke scribenten – wel eens een boekje het licht doen zien, mag algemeen bekend worden verondersteld.
In deze parade der prominenten heeft zich nu ook de bekende Tweede Kamervoorlichter Hans Ludo van Mierlo gevoegd, die vanuit zijn dagelijks werk uiteraard met deze materie uitstekend bekend is maar wat meer zegt, er ook zeer helder en voor kinderen bevattelijk over kan schrijven.
Hans Ludo kwam en komt nog wel eens naar de Tweede Kamer vergezeld van zijn hondje Polo en deze Polo speelt nu de hoofdrol in het kortgeleden verschenen werkje van zijn hand „Polo en de politiek".
Hondje Polo is boos over de hondenbelasting die hij verschuldigd is en wil zich beklagen bij de hoogste baas in het land, in dit geval de koningin.
Maar Polo moet niet in Soestdijk zijn opwachting gaan maken, maar in Den Haag, waar de echte politiek gemaakt wordt, zo wordt hem al spoedig duidelijk gemaakt.
Leuk beschreven is de ontmoeting tussen Polo en het hondje Sarah van koningin Juliana. Al pratend en al spelend komen de beestjes in Den Haag en beleven hier heel wat avonturen, die de jeugdige lezertjes zullen doen glimlachen.
De kinderen lezen, hoe Polo zijn opwachting maakt bij de minister, hoe hij in de Tweede Kamer verzeild raakt, wat hij in het Catshuis doet, hoe hij in discussies geraakt met politie en burgemeester en het happy end van dit boekje: Polo wordt gehuldigd voor zijn activiteiten voor het hondendorp, een heus kamerlid komt op bezoek en er zal een echt hondenasiel in het dorp komen.
Dat Vondeling – de huidige kamervoorzitter – het boekje heeft doorgelezen en het staatkundig heeft gesanctioneerd, is een aanbeveling om het door Jan Kruse fraai verluchte boekje ook voor ouders zelf te gaan lezen.
Het lijkt mij een uitstekend geschikt werkje voor onze basisscholen, temeer daar er een werkboekje en handleiding bij verkrijgbaar zijn. Voor kinderen van zo rond de tien–twaalf jaar van harte aanbevolen.
Onderwijsdeskundige Cor Rudolph heeft dit werkboekje met handleiding voor leerkrachten geschreven. Wolters-Noordhoff b.v. te Groningen zorgde voor een keurige uitvoering.

J. de Swart.

„Elite en buitenlandse politiek in Nederland", door P. R. Baehr en anderen; uitgave Staatsuitgeverij te Den Haag, prijs *f* 32,50.

Er bestaat een grote mate van overeenstemming tussen ondernemers en hoge ambtenaren van het departement van buitenlandse zaken over vraagstukken van internationale politiek en over de Nederlandse buitenlandse politiek. Bovendien blijken ondernemers gemakkelijker dan andere groepen toegang te hebben tot de instanties die het buitenlands beleid van Nederland bepalen. Het tegendeel geldt voor kerken en actievoerders, die nauwelijks toegang hebben tot deze instanties.
Dit is een belangrijke conclusie uit een studie die onderzoekers van een aantal Nederlandse universiteiten hebben ingesteld naar de „buitenlands-politieke elite" in Nederland. Voor dit onderzoek is onder meer voor het eerst de ambtelijke top van buitenlandse zaken ondervraagd.
De eerste resultaten van dit door Z.W.O. gesubsidieerde onderzoek zijn gepubliceerd in het zojuist verschenen boek „Elite en buitenlandse politiek in Nederland". Daarmee is een eerste fase afgesloten van een nog lopend onderzoek naar de wijze waarop de binnenlandse beïnvloeding van de buitenlandse politiek in Nederland plaatsvindt.

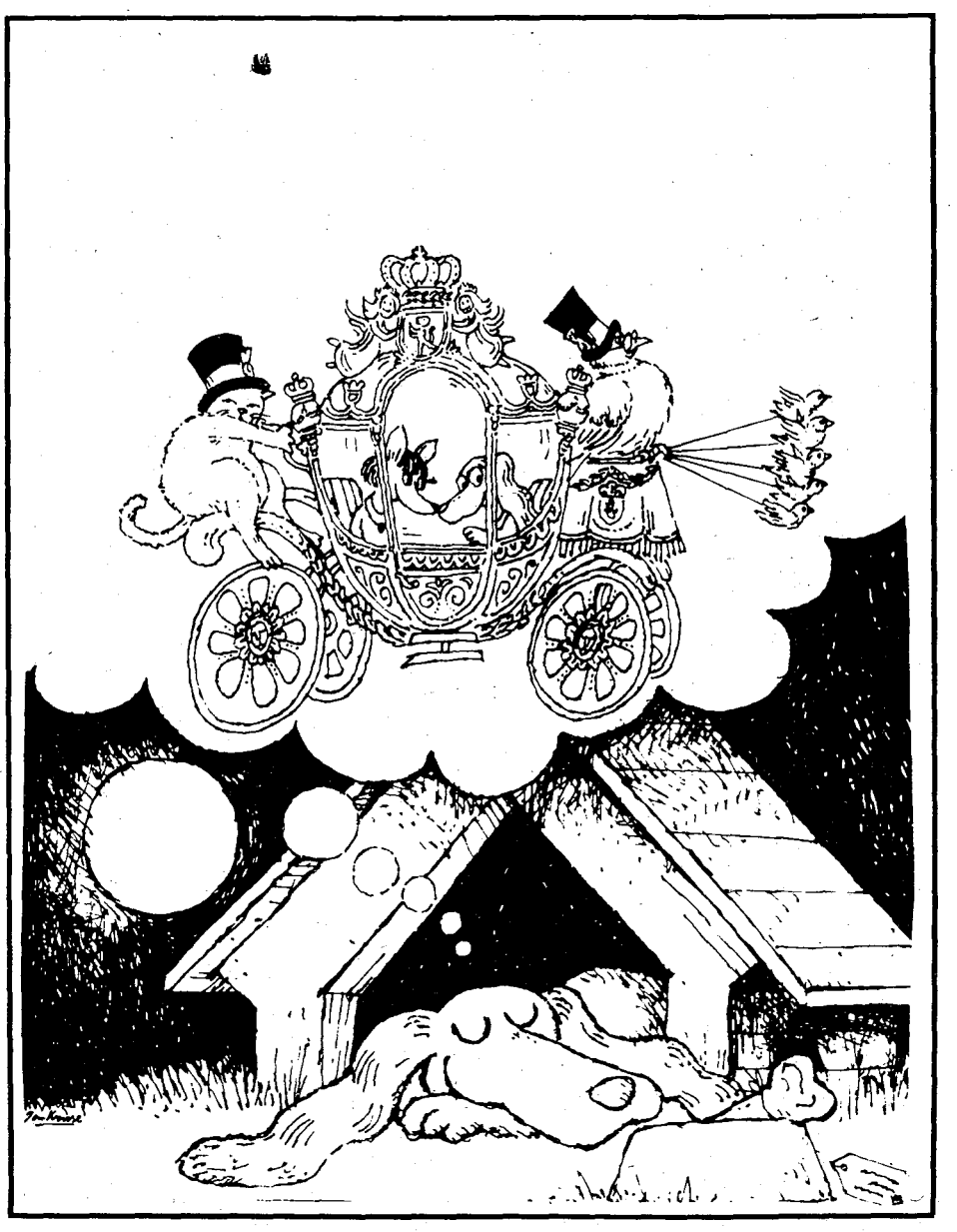

Een der illustraties van Jan Kruse in het boekje „Polo en de politiek".

Geestelijke verzorging in krijgsmacht op de tocht?

door: H. Wisselink, lid Tweede Kamer voor het CDA en voorzitter CDA-fractiecommissie defensie

Na enig rumoer bij de defensienota 1974 is het stil gebleven rond de geestelijke verzorging in onze krijgsmacht. Of was dit meer een stilte voor de storm die nog zal opsteken?

Ik kom op die nare gedachte naar aanleiding van het uitgebrachte rapport van de Stuurgroep Maatschappelijke Invloeden in de Krijgsmacht (STUMIK) dat handelt over veranderingen in het leger, de marine en de luchtmacht. De paragraaf over de geestelijke verzorging in dit rapport heeft ons namelijk ongerust gemaakt. Bij de behandeling van de defensiebegroting 1978 hebben wij reeds hiervan blijk gegeven.

Wat is namelijk het geval? De visie van bovenvermelde stuurgroep wijkt sterk af van wat wij destijds bij de behandeling van de defensiebegroting naar voren hebben gebracht en wat toen door de regering niet is bestreden. Bovendien staat de opvatting van de stuurgroep haaks op de uitgangspunten die voor de Dienst Geestelijke Verzorging richtinggevend zijn. Hier volgt een citaat uit het aangehaalde rapport:
„Die behoefte aan geestelijke verzorging is in vredestijd op zichzelf problematisch. Hoevelen hebben behoefte aan geestelijke begeleiding, religieus of anderszins? Hoevelen van hen vinden die begeleiding niet buiten de organisatie? Is een volledig categoriale zielszorg nodig, of kan de behoefte ook door part-time werkers worden gedekt?"

IN HET DUISTER

De hoofdlegerpredikant en de hoofdlegeraalmoezenier hebben in 1976 reeds een alternatieve tekst voor het rapport aan de stuurgroep gezonden.
Maar de stuurgroep heeft deze tekst niet willen overnemen. Waarom niet? Hierover tasten wij nog in het duister. De betrokken bewindsman heeft op onze vragen hierover bij de begrotingsbehandeling geen antwoord kunnen geven. Wij hopen echter dat antwoord te zijner tijd wel te krijgen wanneer het rapport in de Kamer zal worden besproken.
Wij hebben het als zeer positief ervaren dat de heer Quartel van de Christelijke Vereniging van Militairen in zijn jaarrede steun heeft toegezegd aan de geestelijke verzorging. De rol die de stuurgroep er aan toekent is een rol die de heer Quartel beslist niet wenst. Als wij het goed hebben begrepen gaat die rol nauwelijks verder dan het uitspreken van een stichtelijk woord. „Men gaat voorbij aan de opdracht van de geestelijke verzorging om vanuit het Evangelie dienstbaar te zijn aan de totale mens", zo zei hij en dat was geheel naar ons hart.
Het sluit precies aan bij hetgeen wij in 1974 bij de defensienota hebben gesteld, namelijk dat het bij de geestelijke verzorging niet alleen gaat om evangelieverkondiging of een stichtelijk woord, maar evenzeer om dienstbetoon en solidariteit.
Deze kunnen alleen tot hun recht komen als de geestelijke verzorging integraal in de krijgsmacht aanwezig is. Dit geldt ook voor de dienstplichtigen en het beroepspersoneel in de opleidingsfase.
Wij vertrouwen er op dat de betreffende paragraaf geen invloed zal hebben op het huidige beleid en dat de regering de noodzaak ervan inziet, dat de Geestelijke Verzorging integraal in de krijgsmacht aanwezig blijft, ook in de opleidingsfase.
Wanneer dat werkelijk het geval is zal het rumoer rond de geestelijke verzorging niet meer blijken te zijn dan een storm in een glas water.

Herman Wisselink.

Zaanse klokken
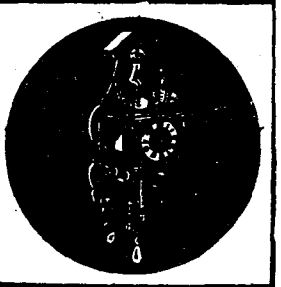
Maaskant
Winkelgalerij Kerschoten
Tel. 15865, Apeldoorn.

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF
J. STOUT
Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

Bouw- en Aannemersbedrijf
M. de Raad & Zoon
Pickestraat 62, Noordwijk, tel. 01719-12100 en 15257.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

N.V. AANNEMERSBEDRIJF
Ph. de Koning Jr.
VOOR ALLE BETONWERKEN
Vissersbuurt 110
Telefoon 01850-39543-51543 - Papendrecht

HANAB B.V.

GASLEIDINGEN

KABELWERKEN

ZINKERS

Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

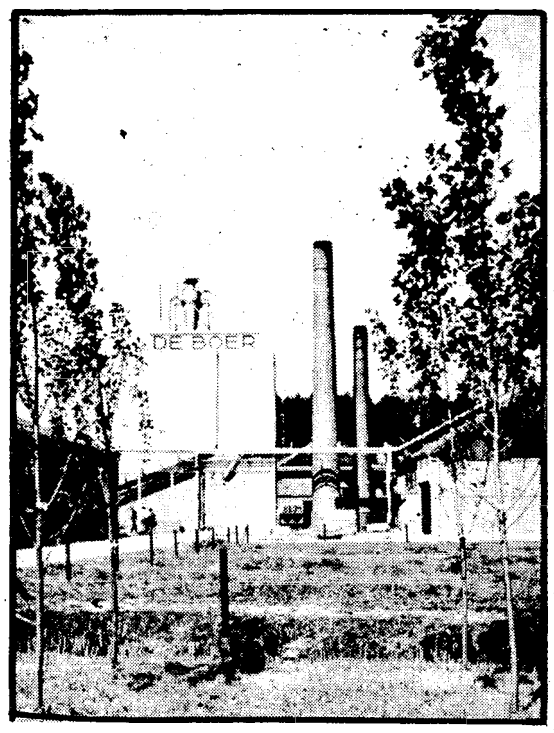

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

DE CDA-TWEEDE KAMERFRACTIE

roept sollicitanten op voor de functie van

fractiemedewerk(st)er

Hij/zij zal tot taak hebben de fractiecommissies Sociale Zaken en Ambtenarenzaken en Pensioenen te assisteren bij de voorbereiding van de behandeiing van regeringsvoorsteilen en voorts bij de beleidsvoorbereiding op iangere termijn.

De voorkeur gaat uit naar iemand, die sociaie wetenschappen heeft bestudeerd, inclusief de sociale verzekeringswetten. Het salaris voor deze interessante functie is afhankelijk van opleiding en ervaring.

Verwantschap met de poiitiek van het CDA wordt verwacht.

Sollicitaties vóór 1 augustus 1978 richten aan:
Secretaris CDA-Tweede Kamerfractie
Binnenhof 1a, Postbus 20018
2500 EA 's-Gravenhage.

(in de linkerbovvnhoek van de envelop vermelden „sollicitatie").

Stelt u prijs op

VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELEN

dan

VAN Zeben's

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.

Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.

Meester's Bouwbedrijf

Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

AANNEMINGSBEDRIJF

HOOGVLIET & ZN. B.V.

Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

TOT 140% HYPOTHEEK
Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie.
Geldlening f 5.000,- = 36 x f 171,- enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.

drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

KOCH

Telefoon 055-214259
APELDOORN.

Kerkorgels
Elektronische orgels

voor kerk-, school- en huismuziek.

BOUWBEDRIJF

Fa. C. Spijker & Zn.

Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM.

Naar lezingen in Amerika, Engeland, N.-Afrika, Frankrijk, Nederl. Duitsland, Zwitserland van ir. D. J. Christiaanse

7 SERIES BIJBELSTUDIES

1 De naam boven allen naam, Zoon van God, Heiland, Middelaar ..... f 5,—
2. 32 Geloofsmannen, via Abel, Noach, Abraham tot Johannes op Patmos f 4,—
3 Genade en waarheid, Liefde, Genade, Veiligheid, Vrede, Eenheid ..... f 4,—
4 Veertien brieven van Paulus begrijpelijke uitleg ..... f 5,—
5 Wat zal het jaar 2000 brengen? Profetische studien O en N. Test. f 4,—
6. Gods geheimenissen en hun onthulling ..... f 3,—
7 Christus in de Psalmen en profeten 128 blz. ..... f 4,—
Alle 7 series tegelijk slechts f 14,—.

NIEUW!!
Een boek vol hoop voor jong en oud.

Lichtend uitzicht op morgen
132 blz. Prijs f 6,-.
Alles franco na girostorting op nr. 1793613 t.n.v. P.B. 44. Bijbelcursus Oudewater

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer

de klok **HANDELMIJ B.V.**
BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

TUINAANLEG

BINDER B.V. - RHOON

Aanleg en onderhoud van GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN, PLANTSOENEN, PARKEN, SCHOOLTUINEN etc.

- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons

Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

korteweg

bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

Vrijdag 4 augustus 1978 – 14e jaargang no. 31/32

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

In de twintiger jaren:

Crisis in de rechtse samenwerking

door: dr. K. de Vries

„De crisis in de rechtse samenwerking (1925–1926)" is de titel van een artikel in aflevering 3 van deel 92 (1977) van het tijdschrift „Bijdragen en Mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden" (een uitgave van het Nederlands Historisch Genootschap), verschenen in juli jl. (!). Dit artikel van ruim 30 bladzijden is geschreven door dr. L. C. Suttorp, die belangrijke bijdragen heeft geleverd tot de geschiedenis van de C.H.U., o.m. een biografie van jhr. mr. A. F. de Savornin Lohman, één van de oprichters der Unie.

Deze publicatie over de kabinetscrisis, die begon in november 1925 met het aftreden van het eerste kabinet-Colijn en eindigde in maart 1926 met het optreden van het eerste kabinet-De Geer, is het m.i. waard, dat er in „de Nederlander" meer aandacht aan wordt besteed dan doorgaans met tijdschriftartikelen het geval is. De voornaamste bron, waaruit de schrijver heeft geput, is een dossier, dat „toevalligerwijs via een bevriende relatie van de familie De Visser" in zijn bezit is gekomen. Het betreft hier een dossier van dr. J. Th. de Visser (ook één van de oprichters van de C.H.U.), dat grotendeels betrekking heeft op de zoëven genoemde kabinetscrisis.

Met „de rechtse samenwerking" bedoelt de auteur de coalitie van de Rooms-Katholieke Staatspartij, de Anti-Revolutionaire Partij en de Christelijk-Historische Unie. „Rechts" wordt hier dus gebruikt in de zin van „confessioneel". Tegenwoordig wordt dit politieke begrip door velen opgevat als het tegengestelde van „progressief". Dr. Suttorp trekt zich daar niets van aan. „Na een wisselvallig bestaan en niet-bestaan gedurende ongeveer een eeuw (zegt hij aan het slot van zijn artikel) blijkt de rechtse coalitie der drie christelijke partijen nog steeds, zij het omstreden, een realiteit" (dit slaat op het C.D.A.!).

Bij de Tweede-Kamerverkiezingen van 1918 – de eerste volgens het stelsel der evenredige vertegenwoordiging – behaalden de rooms-katholieken 30, de anti-revolutionairen 13 en de christelijk-historischen 7 van de 100 zetels. Dank zij de medewerking van twee eenmansfracties kon er een rechts parlementair kabinet worden gevormd; de formateur was dr. Nolens en de premier werd jhr. Ruys de Beerenbrouck (beiden rooms-katholiek, „tot nu toe ongehoord"). Na de verkiezingen van 1922 was de verhouding: rechts 60, links 40 Tweede-Kamerzetels. Er kwam een tweede ministerie-Ruys aan het bewind, dat in 1923 een crisis overleefde (de „vlootwet"-affaire) en het tot 1925 uithield. Bij de verkiezingen van laatstgenoemd jaar bleef rechts in de meerderheid (58 zetels). De anti-revolutionair Colijn formeerde een nieuw kabinet en trad zelf op als minister-president. Maar nog geen half jaar later kwam het tot een crisis.

In de nacht van 11 op 12 november 1925 diende ds. Kersten, de voorzitter van de tweemansfractie van de Staatkundig-Gereformeerde Partij in de Tweede Kamer een amendement op de begroting van buitenlandse zaken in, waarbij de post voor het (in 1971 ingestelde) gezantschap bij de Heilige Stoel (*f* 28.000,- !) werd geschrapt.

De stemming over dit amendement vond plaats in de middag van de 12de november: uitslag 52 voor, 42 tegen. Alleen de rooms-katholieken en de anti-revolutionairen hadden tegen gestemd; tot de voorstemmers behoorden alle aanwezige leden van de christelijk-historische fractie (twee van de elf waren absent: de heer Tilanus en dr. De Visser, de fractievoorzitter). De vier rooms-katholieke ministers traden stante pede af en Colijn diende een verzoek om ontslag van zijn kabinet in.

Op 24 november werd mr. Marchant, de voorzitter van de fractie der vrijzinnig-democraten, door Koningin Wilhelmina tot formateur benoemd. Hij probeerde een combinatie van rooms-katholieken, socialisten en vrijzinnig-democraten tot stand te brengen. De socialisten stonden daar positief tegenover, maar de voorzitter van de rooms-katholieke fractie, dr. Nolens, achtte deze samenwerking „zeer ongewenscht".

Op 1 december legde Marchant het bijltje er bij neer. Een week later gaf de Koningin dr. Visser opdracht, een parlementair kabinet samen te stellen. Diens formatiepogingen vormen het pièce de résistance van het artikel, waarvan wij hier een samenvatting geven; dr. Suttorp heeft er niet minder dan 12 bladzijden aan gewijd.

Dr. De Visser begon met het beleggen van een vergadering van de christelijk-historische Tweede-Kamerfractie, waarvoor ook de ministers jhr. mr. De Geer en dr. Schokking werden uitgenodigd (9 december). Hij vroeg zijn collega's, of zij bereid waren, een eventueel regeringsvoorstel om de Nederlandse gezant in Bern ook te accrediteren bij het hof van de Paus in Rome, te steunen; zo ja, dan kon het demissionaire kabinet aanblijven. Slechts drie van de tien aanwezige fractieleden (één lid was ziek) reageerden positief.

Op 11 december deelde dr. De Visser de Koningin mee, dat hij van de vorming van een parlementair kabinet moest afzien. De volgende dag kreeg hij een nieuwe, ruimere opdracht: het formeren van „een kabinet". Op 14 december richtte hij tot ieder van de demissionaire ministers de vraag, of hij zitting wilde nemen in „een zelfstandig rechtsch kabinet, zonder officiëel verband met de groepen in de Kamer" (een extra-parlementair ministerie dus). De rooms-katholieke ministers verklaarden zich daartoe alleen bereid, als het gezantschap bij de Heilige Stoel bleef gehandhaafd. Dr. Nolens wist hen echter tot een concessie te bewegen; zij gingen tenslotte accoord met het accrediteren van de gezant in Bern bij het Vaticaan, op voorwaarde dat de christelijk-historische Tweede-Kamerfractie haar steun aan een eventuele motie van wantrouwen zou onthouden.

Op 24 december vergaderde dr. De Visser opnieuw met zijn collega's. De volgende dag schreef hij aan de voorzitter van de ministerraad, dat hij de indruk had gekregen, dat zo goed als alle leden van de christelijk-historische fractie aan de gestelde voorwaarde zouden voldoen. Colijn antwoorde per omgaande, dat hij graag wou weten, wat de uitdrukking „zo goed als alle leden" precies inhield. Dr. De Visser schreef terug, dat „de meerderheid" tegen een motie van wantrouwen zou stemmen, maar dat „enkele anderen" zich hun vrijheid voorbehielden. Daarop deelde Colijn de formateur mee, dat de bij de ministerraad bestaande twijfel eerder versterkt dan verzwakt was.

Teleurstelling

Voor de derde maal werd de christelijk-historische fractie door dr. De Visser bijeengeroepen (30 december). Zij besloot, dat zij zelf een motie zou indienen; daarin zou geen afkeuring, maar „teleurstelling" worden uitgesproken over de door de regering voorgestelde Bern-oplossing, omdat daarmee niet tegemoet was gekomen aan de „principiële" bezwaren van de christelijk-historische Tweede-Kamerleden tegen een Nederlands gezantschap bij het Vaticaan. Dr. De Visser, die de motie had ontworpen, rekende er op, dat deze geen meerderheid zou halen; aan de linkerzijde had men immers slechts zakelijke, geen principiële bezwaren tegen het gezantschap. Direct na afloop van de fractievergadering bracht hij schriftelijk verslag uit aan Colijn. Deze deelde hem de volgende dag (31 december dus) mee, dat de ministerraad van mening was, dat de christelijk-historische motie wel degelijk kans liep te worden aangenomen en dat dit voor het demissionaire kabinet onaanvaardbaar was. In de eerste helft van januari bleek, dat ook de rooms-katholieke en de anti-revolutionaire Tweede-Kamerfractie niet accoord gingen met het voorstel van de formateur.

Op 22 januari 1926 werd dr. De Visser op zijn verzoek door de Koningin van de hem op 12 december 1925 opgedragen taak ontheven. Daarna volgde een reeks nieuwe formatiepogingen, die alle mislukten. In maart hakte de Koningin de knoop door: er werd in een mum van tijd een zakenkabinet geformeerd onder leiding van jhr. mr. De Geer. Dit stelde de gezantschapskwestie nog eenmaal aan de orde, maar verbond aan de verwerping van het desbetreffende voorstel geen politieke consequenties. Pas tijdens de tweede wereldoorlog werd er opnieuw een Nederlands gezantschap bij het Vaticaan ingesteld.

Tot besluit schetst dr. Suttorp in grote lijnen de ontwikkeling van de „rechtse samenwerking" na 1926. Zoals wij zagen valt voor hem ook het C.D.A. onder dat begrip.

„Of (zegt hij) in de geladen partijenstructuur van heden de nieuwe formatie levensvatbaarheid zal hebben en eventueel zal behouden – hetzij als regeringscombinatie, hetzij als oppositionele organisatie – zal de toekomst moeten uitwijzen".

Tot zover deze (zeer beknopte) samenvatting van „het laatste nieuws" over een kabinetscrisis van meer dan vijftig jaar geleden, waarin de thans zeventigjarige C.H.U. (toen nog een tiener) een hoofdrol heeft gespeeld.

K. de Vries.

Volgend nummer „de Nederlander" over veertien dagen

Gedurende de zomermaanden verschijnt „De Nederlander" om de veertien dagen. Het volgend nummer van het christelijk-historische weekblad komt derhalve uit op vrijdag 18 augustus aanstaande.

. . .Herinneringen . . .

Dit nummer van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander" staat in enkele artikelen stil bij gebeurtenissen uit het verleden. Dat pas in het jaar 1978 waarin de CHU het zeventigjarig bestaan herdacht heeft.
Maar dit nummer van „de Nederlander" is niet louter en alleen een herdenkingsnummer. Uiteraard is er ook aandacht voor actuele gebeurtenissen.
Voor de lezers van „de Nederlander" is er, dank zij dit nummer, gelegenheid om in het verleden te duiken en te verwijlen bij het heden. De lezers kunnen ook aan de toekomst denken: door het bieden van de helpende hand bij het uitbreiden van de lezerskring.
Daartoe kan onderstaande bon gebruikt worden.

Bon: inzenden aan administratie Uniepers, Van Deventerlaan 49, Voorburg.

Ondergetekende .....

wonende .....

te .....

verzoekt toezending van proefnummers van „de Nederlander" aan:

.....

wonende .....

te .....

.....
(ondertekening)

PARLEMENTARIA

Nieuwe onderwijsvoorzieningen voor jongeren van 16 tot 18 jaar

Proefprojecten starten op 1 augustus 1979

Met ingang van 1 augustus 1979 zal worden begonnen met het opzetten van een aantal proefprojecten op het gebied van nieuwe onderwijsvoorzieningen voor jongeren van 16 tot 18 jaar. Medio oktober kunnen scholen voor mbo, lbo of beroepsbegeleidend onderwijs/vormingswerk zich opgeven voor deelname aan deze projecten.

Met name gaat het hier om tweejarige beroepsopleidingen, die proefondervindelijk op hun waarde zullen worden getoetst.
Hierover schrijven staatssecretaris drs. K. de Jong Ozn van onderwijs en wetenschappen en minister W. Albeda van sociale zaken in hun notitie „Proefprojecten nieuwe onderwijsvoorzieningen voor 16- tot 18-jarigen", die dezer dagen aan parlement en onderwijsveld is aangeboden.

Er valt al jaren te constateren, dat jongeren steeds langer deelnemen aan het volledig dagonderwijs. Een en ander veroorzaakt op verschillende plaatsen problemen. Zo is b.v. de doorstroming vanuit het lager beroepsonderwijs naar de verschillende vormen van middelbaar beroepsonderwijs niet voor alle schoolverlaters zonder meer mogelijk, ook al hebben ze een diploma. De twee bewindslieden willen nu met hun notitie een aanzet geven tot de ontwikkeling van onderwijsvoorzieningen voor deze speciale groep.

BEROEPSOPLEIDINGEN

In de notitie worden twee soorten programma's aangegeven, namelijk tweejarige beroepsopleidingen en daarnaast oriëntatie- en andere programma's. De nieuwe beroepsopleidingen, die een cursusduur hebben van twee jaar, zijn in beginsel toegankelijk voor leerlingen van het lager beroepsonderwijs en van het mavo, met of zonder diploma, en voor uitvallers van het havo of het middelbaar beroepsonderwijs. Voor degenen zonder diploma geldt in het algemeen dat zij tien jaar onderwijs moeten hebben gehad. Aan het eind van de opleiding heeft men zich kunnen vormen tot aankomend vakman. Het niveau ligt daarom tenminste op hetzelfde vlak als dat van de vergelijkbare primaire opleidingen van het leerlingwezen. Het lijkt verantwoord te veronderstellen, dat dit niveau zowel in de industriële en constructieve, als in de commerciële en verzorgende beroepen aan een blijvende vraag op de arbeidsmarkt zal beantwoorden.
De opleidingen in het leerlingwezen en de nieuwe full-time opleidingen zullen als volwaardige alternatieven naast elkaar moeten bestaan. In de nieuwe opleidingen zullen zowel elementen van de beroepsuitoefening als algemeen vormende elementen tot hun recht moeten komen. Daarom kent de opleiding in de eerste plaats een gedeelte dat de eigenlijke beroepsopleiding omvat, waarbij sprake is van praktijkvakken, theorievakken, en eventueel stage-lopen. Het tweede deel bestaat uit persoonlijke en maatschappelijke vorming, begeleiding, creatieve vorming, lichamelijke oefening e.d. Het derde gedeelte van de opleidingen kan het bevoegd gezag naar eigen inzicht invullen.

De eventuele nieuwe opleidingen kunnen ook een belangrijke rol spelen bij de bestrijding van de jeugdwerkloosheid. Ook kunnen zij voldoen aan de vraag naar kort beroepsgericht onderwijs na lbo of mavo.

ORIËNTATIE-PROGRAMMA'S

Het oriëntatieprogramma is bestemd voor die leerlingen, die nog niet hebben gekozen voor een beroepsopleiding, of niet voldoen aan de toelatingseisen voor de nieuwe beroepsopleiding. Voor deze leerlingen bestaat de mogelijkheid om deel te nemen aan een programma, dat hen door middel van beroepsoriëntatie helpt bij de keuze van een beroepsopleiding. Ook is het mogelijk een programma te kiezen om tekorten in de vooropleiding weg te werken. Een andere mogelijkheid bestaat uit het volgen van een algemeen oriënterend programma. Combinaties van deze programma's zijn ook mogelijk. De duur van het oriëntatieprogramma bedraagt maximaal een jaar.

PROEFPROJEKTEN

Staatssecretaris De Jong en minister Albeda wijzen er op dat de notitie wordt uitgebracht met het doel snel proefprojekten voor de onderwijsvoorzieningen voor 16- tot 18-jarigen op gang te brengen. Het overleg over de beleidsvoornemens kan nu met tal van organisaties worden geopend, zodat op 1 augustus 1979 een aantal proefprojekten kan starten. De financiële middelen van dit moment zijn weliswaar beperkt, maar toch voldoende om een aantal projekten op touw te zetten, aldus wordt in de notitie opgemerkt. De Jong en Albeda vinden dat over een eventuele volledige invoering van de nieuwe onderwijsvoorzieningen pas over enige tijd kan worden beslist. Daarbij zal dan rekening moeten worden gehouden met de onderwijskundige resultaten van de proefprojekten en met de financiële mogelijkheden.

Pais krijgt twee jaar van de kamer

Herprogrammering van wetenschappelijk onderwijs uitgesteld

Een meerderheid van de Tweede Kamer is onlangs akkoord gegaan met het uitstel van ee invoering van de herprogrammering van het wetenschappelijk onderwijs. Miniter dr. A. Pais (onderwijs en wetenschappen) had de Kamer een uitstel gevraagd van één jaar. Door een gezamenlijk amendement van de Kamerleden drs. M. Beinema (CDA) en drs. D. J. D. Des (VVD) heeft de Kamer de minister echter nog een jaar meer respijt gegeven, in totaal dus twee jaar.
Die twee jaar krijgt de minister overigens alleen als regering en parlement in het naeaar – als de nota Hoger Onderwijs voor Velen wordt behandeld –tot de slotsom komen dat wijziging van de Wet herstructurering wenselijk en zinvol is. Als het parlement de voorstellen van de minister, gedaan in de genoemde nota, afkeurt, dan kan de herprogrammering alsnog binnen één jaar worden ingevoerd. Tegen het geamendeerde wetsontwerp stemden de fracties van de Partij van de Arbeid en de Politieke Partij Radikalen, welke zich ook al eerder tegen het amendement gekeerd hadden.

Het amendement van de Kamerleden Beinema en Dees was een compromis tussen de eide fracties (CDA en VVD). De VVD was namelijk aanvankelijk met een wijzigingsvoorstel gekomen om de bewindsman zonder meer twee jaar uitstel te geven, maar het CDA vond dat te ver gaan. Het bovengenoemde compromis is het resultaat geworden van overleg tussen de beide regeringspartijen.

Verheugd

Minister Pais toonde zich verheugd over het tweejarig uitstel dat hij van de Kamer kreeg. Hij wees erop dat er naar zijn mening twee mogelijkheden zijn, zonder overigens vooruit te willen lopen op de resultaten van de behandeling van de nota Hoger Onderwijs voor Velen. De eerste mogelijkheid is dat het overleg over de nota in het najaar leidt tot aanvaarding van de daarin voorgestelde twee-fasen-structuur voor het wetenschappelijk onderwijs. In dat geval is één jaar uitstel onvoldoende om de voorstellen in de wet op te nemen. De andere mogelijkheid is dat het nu lopende herprogrammeringsproces wordt voortgezet, maar dat de randvoorwaarden waarbinnen dit moet gebeuren, worden verduidelijkt en waar nodig gewijzigd. Ook daarvoor zijn echter wetswijzigingen noodzakelijk, zodat ook dan één jaar uitstel waarschijnlijk te kort is.

Noodzakelijk

Uitstel van de invoering van de herprogrammering was volgens minister Pais zonder meer noodzakelijk, omdat hij, toen hij aantrad, slechts enkele weken had om alle voorstellen die door de (sub)faculteiten waren ingediend, te beoordelen. Dat was echter niet de enige reden voor uitstel. „Ook de resultaten van de herprogrammering noopten tot een herbezinning op het tot dan toe gevoerde proces en de gevolgen daarvan. Wat daarvan ook de oorzaken zijn, het doorgaan op de weg van de herstructurering zou tot een verslechtering leiden van de situatie in het hoger onderwijs", aldus de minister.
Als een van de belangrijkste oorzaken noemde hij hierbij het ontbreken van duidelijkheid in de randvoorwaarden, en dit dan zowel in structureel als in financieel opzicht. Met name de verwezenlijking van de post-doctorale fase in het wetenschappelijk onderwijs speelt hierbij een rol. In de wet is deze fase met weinig garanties omgeven, zodat van een voortzetting van herprogrammering weinig heil te verwachten is, zo meent de minister.

Niet zinloos

De bewindsman benadrukte overigens dat het proces van herprogrammering zoals dat nu is gevoerd, niet volledig zinloos is geweest. „Integendeel", zo zei hij, „veel van de elementen uit de discussie behouden hun waarde. In de tweede plaats kan een aantal vernieuwingen die in de herprogrammeringsvoorstellen zijn aangebracht ten opzichte van nu, waarschijnlijk zonder meer in een twee-fasen-structuur gehandhaafd blijven". Het PvdA-Tweede Kamerlid K. Kolthoff legde er in zijn betoog de nadruk op dat de minister gehouden is de wet uit te voeren. Hij wees erop dat, zolang de wet niet is gewijzigd, de uitvoering van de geldende wet gewoon door moet gaan. Hij vond de tijdsdruk wel een rechtvaardiging voor uitstel. De minister wees erop dat dat niet het enige was. Ook de uitkomsten van de herprogrammering, ook het overleg met het veld en ook de beleidsvisie waar de Vaste Kamercommissie om had gevraagd, vormen naar zijn mening een rechtvaardiging voor uitstel. Kolthoff bleek van deze redenatie niet onder de indruk. Hij betitelde het amendement van Dees en Beinema tenminste met de woorden: „een vijgeblad dat de schaamteloosheid van het wetsontwerp moet bedekken".

Motie

De Tweede Kamer aanvaardde tijdens het debat over het uitstel van de herprogrammering overigens nog een motie van de heer Ch. Mertens (D'66). In deze motie spreekt de Kamer als haar oordeel uit dat het in het belang is van het proces van de herstructurering als zo doelmatig en zo snel mogelijk gebruik wordt gemaakt van het op dit terrein al verrichte werk. De aanvaarde motie verzoekt de minister dan vervolgens op zo kort mogelijke termijn in overleg met de betrokkenen te bezien op welke wijze van de propaedeutische programma's, die onder de vigerende wet aan het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen zijn aangeboden, al gebruik kan worden gemaakt. De minister moet daarbij dan rekening houden met de doelstellingen van de propaedeuse, te weten de oriënterende en representatieve functie, en de positieve selectiefunctie, dit mede in verband met de gewenste integratie van wetenschappelijk onderwijs en hoger beroepsonderwijs.

CDA-kaderkursus

Het doel van de CDA-kadercursus is om in een zestal bijeenkomsten (vijf donderdagen en één trainingsweekeinde (van vrijdagavond tot zaterdagmiddag) instumenten aan te dragen, een training te verzorgen ter ondersteuning van het kaderwerk in de partij. De cursus is vooral gericht op deelnemers die op een of andere manier binnen het CDA actief zijn of zich voornemen binnenkort daarvoor beschikbaar te zijn. De cursus bedoelt tevens een vervolg te zijn op de reeds een aantal jaren georganiseerde CDA-basiscursus.

Programma

Op de eerste cursusdag zal vooral gesproken worden over de organisatie van het CDA nu en in de toekomst over een aantal vaardigheidsaspecten (spreekvaardigheid, diskussie- en vergadertechniek). De tweede cursusdag zal gewijd zijn aan de grondslag van het CDA en analyse van verkiezingsuitslagen (wat doe je daar nou mee). De derde bijeenkomst is het trainingsweekeinde. Op de vrijdagavond zal de aandacht vooral gericht zijn op het benaderen en het omgaan met de pers.
De zaterdag wordt ingericht voor een rollenspel. De vierde cursusdag zal gewijd zijn aan sociaal-economische politiek en met name de christen-democratische uitgangspunten bij een dergelijk beleid. Aan de hand van een rollenspel over een bedrijfssluiting zal getracht worden de theoretische begeleiding bij dit onderwerp praktisch zichtbaar te maken. De vijfde cursusdag is door de cursusleiding niet ingevuld. Tijdens een van de eerdere bijeenkomsten zal tijd worden ingeruimd om met de deelnemers te overleggen hoe zij zelf deze dag wensen vorm te geven.
De laatste bijeenkomst zal plaatshebben in Den Haag met een bezoek aan de Tweede Kamerfraktie en de partijbureaus.
Deze kadercursus is gepland op twee plaatsen en wel in Den Bosch op 7 september, 21 september, 29 en 30 september, 19 oktober, 9 november, 7 december (in Den Haag); en in Zwolle op 3 oktober, 24 oktober, 17 en 18 november, 12 december, 9 januari '79 en 30 januari (in Den Haag). Deelnamekosten: *f* 75,-.
Voor meer informatie kunt u bellen met Willy van der Laan of Pieter Dudink op het KVP partijbureau, Mauritskade 25 in Den Haag, tel. 070-653934.

INSCHRIJFFORMULIER VOOR DE KADERCURSUS

Naam: .....
Adres: .....
Plaats: .....
Deelname aan de cursus te Zwolle ☐
Deelname aan de cursus te Den Bosch ☐
Vragen:
1. Bekleedt u al een kaderfunktie binnen de partij, zoja welke?
.....
.....
2. Zo de voorgaande vraag met neen wordt beantwoord, overweegt u dan of u zich voor een kaderfunktie beschikbaar zult stellen?
Zoja, waar gaat uw interesse naar uit?
.....
.....
3. Nam u al eens eerder deel aan een cursus van het CDA?
.....
* Doorkruisen wat van toepassing is
Inschrijfformulier sturen naar:
Stichting Vormingswerk KVP
Mauritskade 25
Den Haag

Deelnamekosten nog niet overmaken s.v.p.

Emancipatie - gedram zonder eind?

door: Eske Sleijser-Tegelaar

In toenemende mate wordt het moeilijk iets te zeggen of te schrijven over emancipatie-ontwikkelingen. Niet omdat er niets te zeggen valt, niet omdat het niet meer nodig zou zijn. Nee, het woord EMANCIPATIE zelf is geworden tot een vlag die slechts een zeer beperkte lading dekt. Bovendien een vlag waarvan de kleuren velen niet bestaan, juist omdát ze zo'n lading eronder vermoeden.

EMANCIPATIE

Onder emancipatie behoort men te verstaan de bewustwording van mensen van eigen mogelijkheden in gelijkwaardigheid. Geen vooraf bepaalde rolopvatting noch verstard cultuurpatroon dient te bepalen in welke richting en in welke mate de mens zich optimaal kan ontplooien.
Onder emancipatie behoort eveneens te worden verstaan het scheppen van de mogelijkheden daartoe. Elk schepsel dient de mogelijkheid te hebben naar eigen aard en capaciteiten datgene wat het in zich heeft zo volledig mogelijk te benutten. Niet ten bate maar in dienstbaarheid aan de samenleving als geheel.

EIGEN AARD

Die eigen aard, die eigen capaciteiten worden niet bepaald door het man- of vrouwzijn, maar door hetgeen de mens ingeschapen „meekreeg" én door hetgeen de mens zelf daarmee doet. Elk talent wat niet gebruikt wordt, is nutteloos en God noch de naaste van dienst.
Vanzelfsprekend is het dan ook dat door dé man en dé vrouw bepaalde eigenschappen toe te kennen en andere capaciteiten niet, men die uniciteit van de mens ontkent, althans slechts ten dele van gelding ziet.
Het is heel moeilijk voor ons allen goed na te gaan wat wezenlijk eigen-aardig is en wat door cultuurpatroon, historische ontwikkelingen, opvoeding en scholing in gezin en kerk, is ingeprent en opgelegd. Sommige eigenschappen die wij zelf ervaren als bij ons horend, bepaalde vaardigheden die wij niet tot de onze rekenen, blijken soms helemaal niet zo vast te liggen als wij aannamen.

DOORBREKING

Heeft eenmaal een bepaalde bewustwording plaatsgehad, dan is het soms alsof een barrière doorbroken is, of er een mentale bevrijding heeft plaatsgehad en blijken wij allen over veel meer mogelijkheden te beschikken dan ook wijzelf ooit hadden gedacht.

Die doorbreking is EMANCIPATIE. Is de basis van élke emancipatoire ontwikkeling. Lag ten grondslag aan de „emancipatie der kleine luyden" van Kuyper, lag ten grondslag aan het vrouwenkiesrecht, lag ten grondslag aan tal van sociale maatregelen, aan onafhankelijkheidsbeweging.
Na zo'n doorbreking volgt dan het scheppen van mogelijkheden voor die nieuwe mondiger geworden mens. Dat proces is een emancipatiebeleid en dat vergt lange adem, omdat nu eenmaal niet opeens allen tegelijk „wakker" worden, soms niet beseggen dát ze eigenlijk „slapen".

DRAMMEN

Het blijkt nodig dit nog eens summier te beschrijven, omdat langzamerhand een zekere irritatie optreedt, met name als vrouwen het woord emancipatie in de mond nemen. Tal van heus van goedwillende individuen vatten dit n.l. nog steeds op als „drammen en dwingen van een groepje élitaire vrouwen" met het doel „alle vrouwen het huis uit te jagen en ontevreden te maken". „Dat moet nu maar eens uit zijn, het is nu wel mooi geweest", is dan de ondertoon die te beluisteren valt. „Mijn vrouw", zo hoort men dan „is heel tevreden thuis, houdt van het huishouden en voedt de kinderen prima op, wat willen jullie dan?". „Mijn vrouw" zo komt een ander, „heeft het veel te druk voor die nonsens, heeft er ook totaal geen interesse voor. Mág dat van jullie soms niet??".
Dat zeggen dan soms mannen over hun vrouwen, meestal zonder hun vrouwen. Maar ook vrouwen zelf zijn zeker niet allen gediend van het woord emancipatie. Ook uit vrouwenmond kan men horen: „Zanik niet zo; ik heb het prima, voel me lekker en hoef niets". Een vriendin valt dan bij met: „als ik mijn hele stelletje goed moet bijhouden, ben ik blij als ik effe zit 's-avonds; dan ga ik echt niet nog eens emanciperen hoor". Dat zeggen dan soms vrouwen zelf....
Het zijn niet dé mannen die dat zeggen, het zijn niet dé vrouwen die zich zo uiten, maar het zijn wel vele mannen en het zijn ook vele vrouwen, al neemt allengs hun aantal iets af.
En toch!! Toch moeten we doorgaan met EMANCIPATIE, moeten we blijven schrijven, spreken, vergaderen, beïnvloeden. Toch kunnen we niet anders dan iedereen proberen er van te overtuigen dat het goed is om dat te doen, dat emancipatie ook voor hen iets wezenlijks kán betekenen, iets wat hun bestaan verrijken kan, henzelf en hun kinderen tot mondiger, ontplooider en vrijere burgers kan maken. Mensen bewust maken van hun mogelijkheden. Niet om er zelf „wijzer" van te worden", maar wel groeiend in geestelijke wijsheid; niet om er zelf „beter van te worden", maar wel in staat tot een betere bijdrage aan de samenleving als geheel.

BIJDRAGE

De samenleving begint niet buiten ons huis. Die samenleving begint al bij ons zelf; wij allen samen waar we ons ook bevinden, thuis of elders, maken er deel van uit; samen zijn we die samenleving, schragen we haar, máken we haar.
Een ieder moet in staat zijn op eigen wijze daaraan een bijdrage te leveren, daaraan te werken.
Zo'n bijdrage is niet beperkt tot een gift in geld, al kan dat er soms wel bijhoren.
Dat werken aan die samenleving is niet beperkt tot arbeid waarvoor betaald wordt, al is dat soms wel een weg waarlangs velen dat doel bereiken.

PRATEN

De WIL om daaraan te werken is de onmisbare voorwaarde voor het slagen van de huidige emancipatieprocessen. Tegen de mannen die nu vaak geïrriteerd reageren zeggen wij ook: „Praat er eens over thuis. Ga eens bij U zelf en samen met allen die Uw leven delen na of U zelf wel alles benut wat in U zit of Uw vrouw werkelijk zo denkt als U denkt dát ze denkt. Laat ook dan eens in zo'n gezamenlijk gesprek alles eens aan de orde komen en ga samen na of Uw toerusting voldoende is om Uw bijdrage te kunnen leveren".
Tegen de vrouwen die „Niets hoeven" durven we tóch te zeggen: „Is dat écht zo, voelt U zich wezenlijk prima zo uitsluitend levend voor U zelf?
Bent U Uw gaven van hoofd en hart uitputtend? Profiteert Uw naaste er ook van ?" Tegen hen die vol zitten met de zorg voor eigen gezin, tegen die vrouwen zeggen wij: „Ga eens één keertje 's-avonds zitten om na te denken en met Uw echtgenoot te praten.
Móet dat nu echt zo doorgaan, dat U zelf nergens meer aan toekomt, dat de zorg voor het gezin U geheel opslokt? Behoeft Uw geest geen voedsel? Is het niet hoog nodig dat Uw brein in training blijft, behoort ook dát niet tot opvoeding? Moet U persé al die dingen doen; kan Uw echtgenoot het niet zo plooien dat ook zo ideaal en zo logisch als U het nu voorstelt?"
Misschien dat zo pratend er toch een andere visie tot stand komt.

DUIDELIJK

Zolang zoiets niet mogelijk is in vele gezinnen, zolang het irritatie verwekkende woord EMANCIPATIE blijven klinken.
Met dit artikeltje hopen wij echter nogmaals te hebben verduidelijkt wat daaronder verstaan moet worden en met welk doel.
Het CDA is heel duidelijk hierin.
Termen als mede-verantwoordelijkheid, gerechtigheid, solidariteit waarop het CDA program van uitgangspunten o.m. is gebaseerd, hebben heel duidelijk OOK te maken met emancipatieontwikkelingen in de brede en juiste zin van het woord.
Zij slaan op de mens en het menselijk handelen en op de verantwoordelijkheid van de mens t.o.v. God.
Mede-verantwoordelijkheid gaat over dé mens toerusten en in staat stellen tot het dragen van die medeverantwoordelijkeid.
Voor alles gaat het er om dat men inziet dat het aller plicht is mede-veranwoordelijk te willen zijn.
Gerechtigheid betekent het tot zijn recht doen komen en echt doen aan de ander; dat kan het best ontplooiing van de geest.
Mensen die zelf niet de moed hebben alles aan te wenden wat in hen is ten bate van het geheel, kunnen ook ander moeilijk recht doen.
Solidariteit betekent oog hebben voor no-

vervolg op pagina 4

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Duist;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49, Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Barneveld
Postbus 67. Telefoon (03420) 6141.

Kamerlid H.J.L.G. Seijben overleden

In de ouderdom van 46 jaar is eind vorige week, in een ziekenhuis te Tilburg, na een korte ziekte overleden, de heer H. J. L. G. Seijben, lid van de Tweede Kamer voor het CDA.

De heer Seijben is slechts kort lid van de Tweede Kamer geweest, namelijk sinds 16 januari jongstleden. Hij was op de kandidatenlijst van het CDA geplaatst door de KVP en hij kon zijn intrede in de kamer maken na de vorming van de nieuwe regering.

In zijn woonplaats Belfeld was de heer Seijben, die eigenaar was van een textieldetailhandel, wethouder. Hij was voorts vice-voorzitter van de Kamer van Koophandel van Noord-Limburg en bestuurslid van de organisatie van zelfstandige ondernemers in de provincie Limburg.
De heer Seijben was gehuwd en had een zoon en een dochter.

In memoriam Harry Seijben

Harry Seijben, 46 jaar, vader van twee kinderen (16 en 12) is niet meer. Midden in het reces het droeve nieuws; hij overleed op vrijdag 28 juli na een kortstondige ernstige ziekte in een ziekenhuis te Tilburg. In de vroege vrijdagochtend van 30 juni hadden we elkaar nog het beste toegewenst; een welverdiende rust en tot ziens in augustus.
Onze God heeft daarover het Zijne besloten. Als collega en vriend is je eerste reactie een gevoel van verslagenheid. Nadere bezinning leert ons hoezeer ons werk – ook ons politieke bezig zijn – geplaatst is in het perspectief van de eeuwigheid.
Harry nam een grote plaats in in de Limburgse politiek. Als wethouder in zijn woonplaats Belfeld was hij een zeer vooraanstaand vormgever van die gemeenschap, onder andere zijn ijveren voor de middenstand in de regio kon door niemand onopgemerkt blijven. Hij kende de mensen en de mensen kenden hem. Het was dan ook niet verwonderlijk dat hij bij de verkiezingen de Limburgse CDA-campagneleider werd, verkiezingen waarvan het succes mede aan zijn inzet is te danken.
In januari van dit jaar kwam Harry Seijben in de Tweede Kamer, zijn principiële opstelling, zijn toewijding en kennis van zaken op tal van terreinen beloofden veel goeds voor het CDA. Wij hebben hem leren kennen als een fijne collega, als een vriend, die gevoel had voor nuances in het menselijk vlak.
Hij heeft zijn capaciteiten van hoofd en hart, in het parlement, in onze fractie, maar ten dele mogen ontplooien.
Wij denken met dankbaarheid terug aan de – menselijkerwijs gesproken – te korte periode dat we hem in ons midden mochten hebben.
Geve God zijn vrouw, zijn kinderen en zijn verdere familie de troost en de kracht om dit grote verlies te dragen.

G. van Leijenhorst
Vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Unie „Een school van den Bijbel" Anti-Revolutionaire Partij

direct of indirect voortgekomen uit ongrondwettelijk verzoek aan koning

Het volkspetitionnement van 1878: Buiten-parlementaire actie van ruim 300.000 protestanten

door: drs. A. J. van Dulst

Wat bezielt een mens om zich tijdens een zonnig en zeer warm weekend bezig te houden met het Volkspetitionnement van honderd jaar geleden? De vraag werd in mijn gezin gesteld en straks wellicht ook in de lezerskring van dit blad. Ik kan er dus niet omheen. Wil dat ook niet. Via een stukje zelfonderzoek kan ik me trouwens meteen wat oriënteren op wat mensen er, een vakantieweekend later, hopelijk toe zal kunnen brengen het artikel ook nog te lézen... Ik zal het immers insturen en niet voor mijzelf houden. Het is dus heel wat anders dan het oplossen van een puzzel, gewoon als bezigheid, niet om op te zenden.

Het artikel gaat naar een blad met lezers waarvan men mag veronderstellen dat ze weet hebben van de waarde die CH-voorman A. F. de Savornin Lohman aan historisch onderzoek hechtte. Wil ene politicus met vrucht werkzaam zijn, dan is zulk onderzoek voor hem onmisbaar, stelde Lohman. Mèt Groen van Prinsterer was hij van mening dat de ideeën die niet in de historie geworteld zijn, geen levensvatbaarheid bezitten. Al in zijn 'jeugdwerk' „Gezag en Vrijheid" was hij zich er goed van bewust, dat het vrij nutteloos is door historisch onderzoek de vòrm te bepalen waarin het wezen der zaak gehuld moet worden en blijven:

Jhr. mr. Pieter Jacob Elout van Soeterwoude.

„Want door beginselen in onveranderlijke vormen te bewaren, belet men hun natuurlijke ontwikkeling. Juist uit de geschiedenis blijkt dat iedere vorm voorbijgaand is en er is dus geen enkele reden om een bepaalde vorm als de hoogste te beschouwen" (2de ed. blz. 18).

WAT ZAT ER ACHTER?

Bij zijn onderzoek richtte Lohman zich dan ook niet zozeer op de historische producten. Het ging hem – en ik voel me ook daarin zeer met hem verbonden – om de ontwikkelingsgang die de producten hebben doorlopen. Het gaat meer om wat mensen gedàcht dan gedaan hebben. Daarmee zijn we bij ons bezig-zijn met het Volkspetitionnement dat een eeuw geleden op 3 augustus op Paleis 't Loo aan koning Willem III werd aangeboden, o.m. door de toen 39-jarige Lohman, een jaar voordat hij deel zou gaan uitmaken van de Tweede Kamer.

- **Wat bezielde aristocraten die zeer aan het Hof waren ingevoerd als P. J. Elout van Soeterwoude en B. J. L. de Geer van Jutphaas om 30 jaar na de invoering van de ministeriële verantwoordelijkheid het staatshoofd te verzoeken zijn handtekening te weigeren aan een wet die na een Kamerdiscussie van een maand tenslotte met een redelijke meerderheid werd aangenomen?**
- **Hoe konden Kuyper en Lohman, in een op zich zeer begrijpelijk verzet tegen wat de eerste noemde: „de fatale wet voor de arme", speculeren op de Oranjeliefde van ruim 300.000 ondertekenaars, die bij deze actie in de dubbele zin van het woord „protestanten" genoemd konden worden, doch aan wie op voorhand voluit verteld had moeten worden dat hun verzoek grondwettelijk niet kòn worden ingewilligd?**
- **Hoe is het mogelijk gebleken dat deze buiten-parlementaire actie de aanzet kon vormen voor de oprichting van bij uitstek gouvernementele partijen als de ARP en – van daaruit later – de CHU?**

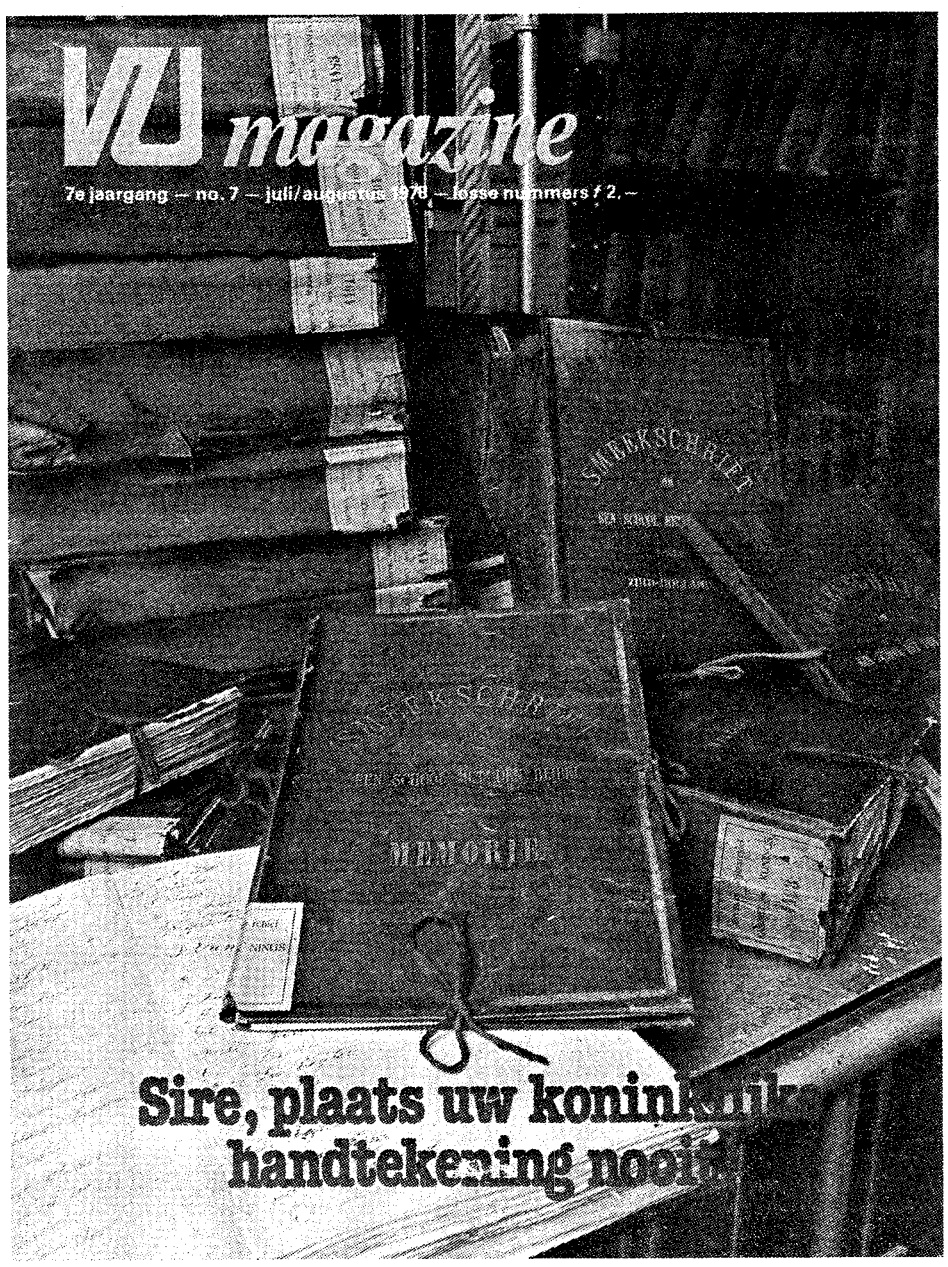

De voorpagina van „VU-Magazine", 7e jaargang nummer 7, in welk nummer over het volkspetitionnement geschreven werd.

In het VU-magazine van juli/augustus besteedt drs H. H. van der Laan over 14 pagina's op boeiende wijze aandacht aan het Petitionnement. Op de omslag een foto van de portefeuilles zoals ze aan Willem III zijn aangeboden, (19 x;) Smeekschrift om een School met den Bijbel. Daar staat ook in één zin het verzoek van de honderdduizenden weergegeven: „Sire, plaats uw koninklijke handtekening nooit".

Van der Laan poneert dat deze bede er primair één is geweest om sociale gerechtigheid. Het ging z.i. om de vraag van de armen naar dezelfde onderwijsmogelijkheden voor hun kinderen als voor die van de rijken. Hij vermeldt wel dat er veel te doen is geweest om de ongrondwettigheid van het petitionnement, maar gaat er nauwelijks op in. Volstaat in feite met de constatering dat de actie op die grond niet zonder meer valt te veroordelen.

Openhartig is dat hij bij Kuyper de volksbeweging ziet als middel om een verderliggend dóél te bereiken: de organisatie van een politieke partij. Maar kennelijk geven honderd jaar nog niet voldoende afstand om de – mogelijk wat ontluisterende – vraag te stellen of zo'n doel dit middel heiligt. Abraham Kuyper is voor Van der Laan nog duidelijk De Geweldige, aan wiens „agitatie" (...) het volk met 305.596 handtekeningen gehoor gaf. Het zijn Kuyper en zuinigjes zijn – toen nog – medestrijder Lohman die de krachten in het confessionele kamp bundelen. In de geschiedenis van de AR-Partij „Het volk ten baat" stellen De Wilde en Smeenk evenzeer dat Kuyper de ziel van de beweging was, maar zij kennen ook „een zeer belangrijke rol" toe aan W. Hovy, Lohman en Elout van Soeterwoude. Dat laatste lijkt mij terecht, zeker wanneer men aan het eigenlijke doel denkt: de bescherming en uitbreiding van het bijzonder onderwijs.

KONING ALS BESCHERMER DER VRIJHEID.....

In eerste instantie werd de organisatie, opgebouwd om het Petitionnement te steu-

Vervolg van pagina 3

den en behoeften van de ander én daar wat aan te doen. Zelf een stapje terug doen als de ander tekort komt. Dat betekent ook niet vooraf de eigen speelruimte vastleggen en de ander de rest laten opknappen. Dat betekent ook het brengen van offers, zó dat in gezamenlijkheid dat bereikt kan worden wat voor allen nodig is. Dat kan ook thuis betekenen dat daar offers worden gebracht in geestelijke zin, dat gezamenlijk de taken worden verdeeld die nu eenmaal moeten worden gedaan opdat beiden des te beter solidair kunnen zijn met allen die dat buiten dat huis zo hard nodig hebben.

Dat zijn CDA uitgangspunten die er niet vóór niets staan en die ook volop gelden voor datgene wat met EMANCIPATIE wordt bedoeld.

Konkreet wordend betekent dat dan inderdaad dat van vrouwen, óók van heel tevreden en heel druk bezigzijnde vrouwen, gevraagd wordt eens buiten de voordeur te kijken. Dat hen aanbevolen wordt eens te informeren bij wijk- en buurtcentra, bij kerkelijke welzijnsorganen, bij gemeentelijke instanties, wat er zoal „te doen is". De mogelijkheden zijn gelukkig al legio. Moedermavo's voor hen die tekortschietende opleiding willen inhalen, VOS cursussen voor algemene bijspijkering, politieke vormings- en scholingscursussen voor vrouwen, er zijn overal vrijwilligsters nodig om een handje toe te steken in hulpverleningsdiensten. Het hoeft ook niet altijd „doe-werk" te zijn; alleen al het eens lezen over andere dingen dan die de meeste damesbladen aansnijden, het eens dieper in de zaken duiken, kan al helpen die bewustwording tot stand te brengen die beoogd wordt.

De zo al tevredenen zullen na een tijdje merken dat een diepere bevrediging uit gaat van het meedoen in zulke activiteiten; een ándere vrede dan die alleen gericht op eigen welbehagen.

De zo druk bezigzijnden zullen merken dat veel zaken die hun dagen vulden met wat organisatie en wat minder „beurten" minder tijd in beslag nemen. Vaak ook valt met een groepje drukke moeders samen al te bereiken dat om de beurt allen eens tijd voor wat anders krijgen en ook zij zullen ervaren dat hun leven niet minder druk, maar wel rijker, wijder reikend ook wordt. Voor hen allen geldt dat dit ook in het eigen gezin op bijzonder prettige wijze kan doorwerken. Er kan soms weer gepraat worden, er kan ook soms eens over wat anders gepraat worden en ook voor mannen en kinderen kan die „nieuwe" moeder, hoeveel ze ook al van de oude hielden, een boeiende ervaring zijn. Kan óók de „nieuwe" vader nog meer betekenen dan de „oude" al deed.

En de mannen, wat betekent dat voor hen concreet behalve misschien een hoop ellende? Ellende zal het misschien meebrengen als de man gewend was aan een heleboel persoonlijke zorg, als de man in dat opzicht was.

Als hij meent dat alles best is, zodra hij er maar geen greintje last van heeft dan kunnen we hem die verzekering NIET geven. Maar als hij bereid is tot medewerking, dan zal hij zien dat de „ellende" nogal meevalt en dat ook voor hem de „winst' groot kan zijn. Hij hoeft niet steeds meer alle lasten te torsen, hij kan eerlijker zijn ook t.o.v. zichzelf. Net zo goed als hij dan samen met zijn vrouw verantwoordelijk is voor het geheel van huiselijke taken en daar dan ook zoveel hem mogelijk is in participeert, zal zijn vrouw dan eveneens samen met hem voortaan verantwoordelijk kunnen zijn voor die bijdrage die zij samen leveren aan de hen omringde samenleving. Dat kan bijv. betekenen dat niet hij meer in het bestuur van de kiesvereniging blijft zitten maar zijn vrouw; dat kan ook betekenen dat hij een tweede baantje opgeeft en zijn vrouw gelegenheid geeft een beperkte functie te aanvaarden.

Het kunnen heel kleine maar ook heel grote dingen zijn die zo'n bewustwording starten. Het kan soms al zijn het bij een vriend kijken naar het voetballen als je vrouw er niet van houdt. Het kan soms ook zijn eens het mes te zetten in al je erefuncties en commissariaten en je vrouw een reeële kans te geven iets anders te doen als steeds jouw gastvrouw te moeten zijn. Het gaat eigenlijk niet eens om het WAT, maar om de erkenning DAT het best anders kan. Op die erkenning volgt dan heus wel de weg naar het HOE – en dáár gaat het om!

E. Sleijer-Tegelaar

nen, dáárvoor gebruikt. Onder leiding van Lohman kwamen de locale comité's begin 1879 bijeen voor de stichting van de Unie „Een school met de Bijbel", die nu nog steeds de jaarlijkse Uniecollecte in principe houdt op 17 augustus, de dag waarop in 1878 de Koning tòch zijn handtekening zette onder de zo fel bestreden Onderwijswet-Kappeyne. Die oprichting was zeer bewust voorzien op de 23ste januari van het jaar 1879, op de dag nl. dat het precies 3 eeuwen geleden was dat de Staten zich tot Unie van Utrecht aaneensloten in de strijd tegen Spanje. Oranje, toen gezien als de Beschermer der vrijheid bij uitnemendheid, werd na 300 jaar nog altijd zo beschouwd. „Het was nodig dit eens duidelijk uit te spreken", schreef de Standaard n.a.v. het Petitionnement op 6 augustus 1878. De datum voor de start van de Unie „Een school met den Bijbel" moet evenzeer in nauw verband worden gebracht met deze visie op de rol van Oranje in een vrijheidsstrijd.

„Wij leven niet meer in een tijd, waarin Oranje, zijn steun gevende aan de onderdrukten, het recht door een persoonlijke regeringsdaad herstellen kan". De Standaard realiseerde zich dat in het al eerder geciteerde artikel: „Dat kon, toen de stedelijke Regeringen door de Prins mochten worden afgezet; toen de beschikking over publieke gelden meer dan thans afhing van 's-Vorsten welbehagen". Dat kan niet meer, stelde het blad: „Als thans de Koning door een persoonlijke daad het recht herstellen wilde, zou hij op onwettige wijze moeten handelen, m.a.w. hij zou zijn eed moeten schenden. Niet bevoegd om eigenmachtig, zonder medewerking der Staten, de wet te veranderen, is hij niet aansprakelijk voor het voortbestaan van onrecht".

.....ÓÓK ALS BEHOEFTENPEILER?

De Standaard gaf daarna aan wat de Koning wèl kan en mag, nl. „Weigeren nieuw onrecht tot stand te brengen. Hij kan dit doen ook zonder toestemming van zijn ministers of van de Staten-Generaal. Alvorens een besluit te nemen, kan hij een behoorlijk onderzoek naar de feiten doen instellen. Twijfelende of zijn Ministers en de Staten-Generaal **de volksbehoeften kennen**, kan hij, ten einde daaromtrent zekerheid te bekomen, een onpartijdige commissie van onderzoek benoemen."
Volgens H. van Malsen x) heeft in dit soort apologetiek ook voor Lohman de rechtvaardiging gelegen om deel te nemen aan het Smeekschrift. Na de audiëntie bij de Koning schijnt ook hij er van overtuigd te zijn geweest, dat Willem III er gehoor aan zou geven. Kuyper die met zijn Bemiddelings-commissie nog naar een andere mogelijkheid zocht, wist béter. De Koning, onschendbaar, kon niet anders dan een aangenomen wet tekenen, waarvoor de ministers onder het heersende systeem verantwoordelijk waren.
Ik kan me niet aan de indruk onttrekken, dat Kappeyne die Kuyper zeer goed kende vanuit zijn verantwoordelijkheid, een rake typering heeft gegeven van diens werkelijke bedoelingen: niet de „School met den Bijbel" stond centraal maar de politieke organisatie. Kuyper heeft er ook geen jaar overheen laten gaan om tot oprichting te komen van de georganiseerde AR-Partij. Kuyper had al een program opgesteld, dat op 1 januari in de Standaard van 3 januari 1878 werd opgenomen. In de loop van dat jaar en in de eerste maanden van 1879 gaven een 20-tal kiesverenigingen blijk van hun instemming ermee. Op 3 april 1879 kwam de eerste Deputaten-vergadering bijeen.
Het Petitionnement is in ieder geval ook een soort opinie-peiling geweest: de AR-richting bleek veel sterker dan tot dusver vermoed was. Het was steviger bouwen op zékerheid dan op vermoeden... Maar het komt onjuist voor, juist bij een groepering die het Huis van Oranje zo hoog had, dat daarvoor een beroep nodig was op de Koning waarvan men wist of weten kon dat het niet kon worden ingewilligd.
Elout van Soeterwoude heeft in zijn verdediging van 26 augustus 1878 er terecht op gewezen, dat de liberale partij die toen heersend was, te vroeg juichte dat met de Wet-Kappeyne de schoolkwestie nu voorgoed van de baan en beslist is. Maar tegelijk hadden de AR-leiders zich moeten realiseren dat ze hun politieke ongeduld niet op het staatshoofd mochten richten.

DE DERDE MAN

De geschiedenis van de AR-Partij van De Wilde en Smeenk karakteriseert de periode 1878-1901 als die van strijd en overwinning. Doch het optreden van het Kabinet-Kuyper van 1901-1905 bracht niet de oplossing van de politieke strijd om de school zoals die in het parlement moest worden uitgevochten. Het is tenslotte Lohman geweest die door zijn bemiddeling bij Cort van der Linden – premier van 1913 tot 1918 – de Pacificatiecommissie van de grond kreeg. Een commissie, die door zijn samenstelling en een groeiende tendens tot luisteren naar elkaars overtuiging wèl een oplossing kon aandragen die voor de Bemiddelingscommissie van de Petitionnisten van 1878 nog op lange na niet in het verschiet lag en dan ook niet ingesteld kon worden. Ook in het slot van de lange strijd wilde Kuyper blijven uitgaan van de stelling: de bijzondere schoolrègel, de openbare áánvulling. Lohman die aan de bijzondere school de voorkeur gaf, stelde evenwel in staatrechtelijke zin de openbare school voorop, achtte haar normatief (notulen staatscommissie 25 februari 1916). Zijn standpunt werd tenslotte „de brug der ontmoetingen" tussen links en rechts. Kuyper en Lohman hebben beiden nog het einde van de politieke strijd om de gelijkstelling van onderwijs kunnen meemaken met de Onderwijswet van de CH-minister J. Th. de Visser, die op 30 juni 1920 door de Tweede Kamer met 75 tegen 3 stemmen (.....) werd aangenomen. Kuyper overleed kort nadien, Lohman maakte nog deel uit van het parlement. Een jaar later zou hij, na 41-jarige dienst, afscheid nemen van de Tweede Kamer.
Het leek mij juist in dit artikel niet alleen te schrijven over de zo scherpe toespitsing van de schoolstrijd als gegeven in het Petitionnement van 1878, doch ook te wijzen op de afsluiting ervan. Het is evident dat daarmee ook de continuiteit in de leidende rol van Lohman beter uitkomt. Ik vind dat hij dat ook voluit verdient. Bekend is dat hij op hoge leeftijd wel eens gewenst heeft zelf de Pacificatiewet tot stand te mogen brengen.
Suttorp xx) herinnert er in zijn prachtige biografie van de CH-voorman aan, dat hij tegelijk gevraagd heeft van dit verlangen los te kunnen komen, opdat hij zich niet teleurgesteld zou voelen als een ander de eindbehandeling ter hand zou nemen. Voor het nog te volbrengen werk achtte hij zijn partijgenoot De Visser meer geschikt. Hij vroeg zich intussen af of hem misschien daarom zo'n lang leven gegund was om nog aan te vullen wat de ander behoefde, bijv. de zo nodige welwillendheid bij alle partijen, ook bij links. In het laatste stadium van de strijd had het Lohman getroffen hoe telkens anderen werden beschikt om de strijd voor de christelijke school te voeren.

Eerst Groen van Prinsterer die de bedreiging had onderkend en begonnen was anderen daarop te wijzen. Daarna Kuyper die, zoals geen ander voor of na hem, de kleine luiden had weten te organiseren. Het zijn tenslotte Lohman's geduld en meer practische visie geweest die de strijd mee naar het eind hebben weten te leiden: een beslechting van de geschillen dáár waar zulks moest geschieden, niet door de onschendbare Koning maar door een verantwoordelijke regering, niet buiten maar in het parlement.

x) A. F. de Savornin Lohman – ontwikkelingsgang van zijn denken en handelen, Haarlem 1931, pag. 60.

xx) L. C. Suttorp: Jhr mr A. F. de Savornin Lohman, 1837-1924 – zijn leven en werken, Den Haag, 1948, pag. 324.

Ontvangst van de deputatie door koning Willem III in de blauwe kamer van het Koninklijk Paleis 't Loo te Apeldoorn.

Herdenking 70 jaar CHU

Het jaar 1978 is voor de CHU het jaar, waarin het zeventigjarig bestaan herdacht wordt. Ter gelegenheid van deze herdenking kwamen jubileumnummers uit van het christelijk-historische weekblad/leden-contactblad „de Nederlander" (uitgave stichting Uniepers) en van het „Christelijk Historisch Tijdschrift" (uitgave van het wetenschappelijk bureau van de CHU).
Inhoud van het jubileumnummer van „de Nederlander":
„Heeft het wel zin? door dr. K. de Vries,
„CHU zette 70 jaar stempel op Nederlandse politiek" door dr. L. M. van Leeuwen,
„Zeventig jaar CHU" door mr. W. Scholten,
„De breuk, die er nooit had mogen komen" door mr. W. Aantjes,
„De activiteiten van dr. H. W. Tilanus van 1945 tot 1950" door mr. H. K. J. Beernink,
„Top, schiet op" door drs. A. D. W. Tialanus,
„Ongeveer 10 jaar geleden" door mr. Y. Scholten,
„Over de CHU-fractie in de Eerste Kamer" door dr. J. W. van Hulst,
„Van harte proficiat CHU" door mr. A. A. M. van Agt,
„Eerste poging tot bundeling van hervormde kiezers al 125 jaar oud" door drs. A. J. van Dulst,
„Een theologische visie op de CHU in de na-oorlogse periode" door ds. S. Kooistra,
„Rol en betekenis van de CH-vrouwen" door jonkvrouwe mr. C. W. I. Wttewaall van Stoetwegen,
„Probleemhoekje, of toch van harte" door J. van der Assem.

* * *

Uit de inhoud van het jubileumnummer van het „CH Tijdschrift":
mr. dr. J. van Bruggen over de CHU voor de oorlog,
dr. J. P. Gribling over „Nolens en de CHU",
H. Algra over de relatie tussen ARP en CHU,
mr. G. W. van Walsum „Terugblik op de doorbraak",
R. Zegering Hadders over „Enkele indrukken van de CHU",
ir. M. A. Geuze over de periode na de Tweede Wereldoorlog,
mr. O. W. A. van Verschuer over „Het CDA en de CHU".

BESTELLINGEN

Het juxileumnummer van „de Nederlander" kan besteld worden door het overmaken van een bedrag van *f* 1,50 op giro 169900 ten name van CHU, Den Haag, met vermelding „jubileumnummer „de Nederlander".
Het jubileumnummer van het „CH Tijdschrift" kan besteld worden door het overmaken van een bedrag van *f* 5,00 op giro 604500 ten name van „Lohmanstichting" te Den Haag, met vermelding „Jubileumnummer CH Tijdschrift".

De wet-Kappeyne: geschiedenis in 't kort

In de zeventiger jaren van de vorige eeuw komen twee fronten duidelijk tegenover elkaar te staan. Aan de ene kant zij die het neutrale, openbare, dus van staatswege gegeven onderwijs wilden, dat kosteloos en verplicht moest zijn voor ieder. Hun leidsman was de woordvoerder van de liberalen: Johannes Kappeyne van de Coppello. Daar tegenover stonden zij die de vrije school met de Bijbel wensten, waar de ouders de verantwoordelijkheid voor het onderwijs van hun kinderen konden blijven dragen. Het waren de voorstanders van leerstelling onderwijs, die daarbij wezen op het recht van iedere burger voor het onderwijs van hun kinderen aanspraak te mogen maken op de algemene middelen. Hun leidsman was Abraham Kuyper.
Het kabinet-Heemskerk slaagde er niet in een wijzigings-ontwerp op de Onderwijswet van 1857 aangenomen te krijgen. Het trad af en werd in 1877 opgevolgd door het kabinet-Kappeyne van de Coppello, steunend op een liberale fractie van 52 leden bij een Tweede Kamer van 85 leden. Op 22 januari 1878 schreef de premier aan Kuyper, die herstellende was van een ziekte waarvoor hij zich uit de Tweede Kamer had moeten terugtrekken: „Ik kom werkelijk tegen maart met een onderwijswet en geef u niets toe".
In zijn voorstel speelden de volgende punten:
1. de vaststelling van de klassedeler: het max. aantal leerlingen per onderwijzer;
2. geen (goedkope) kwekelingen voor de klas;
3. verbetering van de onderwijzersopleiding;
4. verbetering van de onderwijzerssalarissen;
5. vergaande bouwkundige en hygiënische verbeteringen aan de scholen.
In het wetsontwerp dat steunde op art. 194 van de Grondwet en dus ook het bijzondere onderwijs toeliet, was echter op geen enkele wijze voorzien in een mogelijkheid om financieel tegemoet te komen aan dit gewenste onderwijs.
Kuyper had geen goed woord voor het wetsontwerp over. Hij trok vooral van leer tegen de financiële consequenties. De voorstanders van het bijzonder onderwijs moesten tweemaal betalen. Zowel voor hun eigen bijzondere school als voor het openbaar onderwijs door de belastingen.

Op 2 mei 1878 kwam de Vereniging voor Chr. Nat. Schoolonderwijs bijeen. Kuyper, Lohman en De Geer van Jutphaas kwamen hier met een voorstel om een Volkspetitionnement tegen de wet Kappeyne te organiseren. In dit door velen te ondertekenen Smeekschrift zou men de Koning vragen de Wet „Zoo zij mocht worden aanvaard, niet met Zijne Koninklijke handtekening te bekrachtigen".
De beraadslagingen in de Tweede Kamer duurden van 17 juni tot 17 juli. De eindstemming was: 52 liberalen vóór, 30 conservatieven, AR's en katholieken tégen. Nadat de katholieken al medio april een smeekschrift met 164.000 handtekeningen hadden aangeboden, deden de protestanten dit op 3 augustus, na aanvaarding van het wetsvoorstel door de Tweede Kamer en 4 dagen voordat de Eerste Kamer het vrijwel zonder beraadslagingen eveneens zou goedkeuren.

In de periode van deze onderwijsdebatten en de voorbereidingen voor het Petitionnement leerde de 62-jarige Willem III, sedert 3 juni 1877 weduwnaar van koningin Sofie, de 20-jarige Emma van Waldeck-Pyrmont kennen en vroeg haar ten huwelijk.

(Gegevens grotendeels ontleend aan het uitvoerige artikel van drs. H. H. van der Laan over Het Volkspetitionnement 1878 in „VU-Magazine", 7e jg. no. 7).
Uit dit nummer zijn afkomstig de bijgaande illustraties.

Merkwaardige rol van PvdA bij provinciale collegevorming

door: J. v. d. Ploeg, CDA-gedeputeerde provincie Groningen

Vier jaar geleden kreeg de provincie Groningen een meerderheidscollege. De PvdA wilde toen nog wel twee CDA-gedeputeerden accepteren, maar niet de door het CDA gestelde kandidaten. Ook niet toen de CDA-fractie één van die kandidaten had vervangen. Alleen met medewerking van VVD en GPV zou toen een college met twee CDA-ers nog mogelijk zijn. Een aantal VVD-ers liet het toen bij de beslissende stemming afweten. Vier jaar lang was er een college van PvdA (4), CPN (1) en PPR (1), welke fracties 28 van de 55 statenzetels bezetten.
Op 29 maart won de PvdA drie zetels wat het verlies van de CPN en PPR nog niet compenseerde, maar gelukkig keerde de PSP met één zetel in de staten terug en D'66 met twee. Een totaal zeteltal van 30 waarop een wat comfortabeler meerderheidscollege gevord kon worden. Althans dat was de verwachting, zeker bij de PvdA. En dank zij de welwillendheid van CPN en D'66 die elk tevreden bleken met een erg magere portefeuille, leek Groningen een college te krijgen bestaande uit PvdA (5), en D'66 (1).

VERDEELDHEID

Op 21 juni, twee weken later dan de provinciewet aangeeft, kwam er uiteindelijk een college uit de bus dat gevormd wordt door PvdA (1), CDA (3) en VVD (2). Oorzaak van deze hoogstmerkwaardige ontwikkeling: verdeeldheid binnen de PvdA over beleid èn personen. Drie leden van de fractie vonden dit zo belangrijk dat zij, nadat gebleken was dat de fractie een dergelijk voorstel van hun kant niet wilde overnemen, contact zochten met de CDA-fractie.
Het CDA is hierop ingegaan toen bleek dat de bedoeling van de drie was: mogelijkheden zoeken voor kwalitatief goed beleid dat op een ruime meerderheid van de staten zou kunnen steunen, wat bovendien kon dienen tot verbetering van de betrekkingen tussen PvdA en CDA op de langere duur. Er bleek vrij snel overeenstemming mogelijk over een program voor de samenwerking, een aantal amendementen van CDA-zijde op het program dat PvdA, CPN, D'66 en PSP hadden gesloten was voor de drie acceptabel. Wat de zetelverdeling betreft werd men het eens over PvdA 4 en CDA 2. Van CDA-zijde is er steeds voor gepleit dat de drie voor deze resultaten ook de medewerking van de rest van hun fractie zouden proberen te verkrijgen. Overeengekomen was dat de CDA-fractie niet buiten de drie om andere afspraken met de rest van de PvdA-fractie zou maken.

LOYALE MEDEWERKING

Dank zij loyale medewerking van VVD en GPV bleek het mogelijk dat op 7 juni een college werd gekozen bestaande uit 4 PvdA-ers en 2 CDA-ers; geen van de gekozenen nam de benoeming terstond aan; van de gekozen PvdA-ers waren er twee die door „de drie" gesteund werden, maar niet door de rest van de fractie. Wel had de PvdA bij de stemmingen dus de partners CPN en D'66 als bakstenen laten vallen. Met name de gewestelijke vergadering heeft vrij snel daarna de breuk met die partijen weer trachten te herstellen. Niet herstel van de eenheid in eigen fractie leek belangrijk, maar weer op goede voet komen met CPN en D'66. Daarvan was nl. de mogelijkheid van continuering van het meerderheidscollege in de stad Goningen afhankelijk!
Die belangrijke vriendschap zou weer mogelijk zijn als het CDA akkoord zou willen gaan met zeven gedeputeerden in plaats van zes. Voor de PvdA bleven er dan nog drie plaatsen open en voor CPN en D'66 elk één. Naar mening van het CDA, van VVD, GPV en „de drie" was een dergelijke constructie meer in het belang van de voorstanders van de meerderheidsstrategie dan van de provincie. Zelfs voor „de drie" was dit geen reële oplossing; ook niet als daarmee de kans op „oppositie" voor de rest van de PvdA-fractie zou toenemen. De CDA-fractie heeft hun toen nogmaals de volle vrijheid van handelen gelaten ten aanzien van de gemaakte afspraken. Wij wilden voorkomen dat „de drie" met hun initiatief en hun standvastigheid een volstrekt ander resultaat zouden moeten accepteren dan hun bedoeling was. Zij meenden echter te moeten volhouden en in de rest van de fractie kregen zij van meerdere zijden steun.

SCHERVEN LIJMEN

Een week extra respijt, weer dank zij medewerking van VVD en GPV, bleek echter voor de PvdA (het gewest voornamelijk) niet voldoende om tot nuchtere beoordeling van de situatie te komen. Op 21 juni was de fractie niet eens compleet, en stemde men blanco op een enkele grapjas na. Daarmee stemde men zichzelf doelbewust buiten het college; de grootste fractie in de staten (25 van de 55 leden) is maar door één gedeputeerde, mevr. Martens als één van „de drie", in het dagelijks bestuur van de provincie vertegenwoordigd.

Zetelwinst werd voor de „oppositie" ingeruild, om in de stad Groningen bij zetelverlies toch maar de machtspositie te kunnen behouden. Zo heb je als PvdA behalve eigen scherven te lijmen, je kiezers nog wat te vertellen. En wij zullen maar hopen dat de schade voor de belangen van de provincie Groningen beperkt blijft.

Oproep aan leden CHU:

Help mee financieel schoon schip maken

Met een door Unievoorzitter dr. L.M. van Leeuwen en Uniepenningmeester J. Kiers ondertekende brief heeft het Uniebestuur (dagelijks bestuur van de CHU) alle Unieleden opgeroepen een financiële bijdrage te storten ter gelegenheid van het zeventigjarig bestaan van de CHU. Met deze financiële bijdrage - ter grootte van tien gulden - kan financieel schoon schip gemaakt worden.

De tekst van de brief luidt als volgt:
„Geacht lid,
De CHU is, wat men daar ook over mag zeggen geen rijke partij ! ! Op de onlangs te Arnhem gehouden vergadering heeft de zojuist nieuw aangetreden penningmeester bekend gemaakt, dat de Unie het afgelopen jaar met een tekort van ruim *f* 50.000,– heeft moeten afsluiten, terwijl voor 1978 eenzelfde tekort kan worden verwacht. Alles wordt duurder, de portikosten stijgen onrustbarend. Het is duidelijk dat onze Unie, wil zij de huidige aktiviteiten blijven ontplooien de eindjes moeilijk aan elkaar kan blijven knopen. Hier komen nog bij de extra kosten voor de inpassing in het CDA.
Onze Unie heeft zojuist de herdenking van haar zeventigjarig bestaan achter de rug. We vierden met elkaar een fijn feest. We hebben ook naar de toekomst gekeken. Die toekomst is het CDA. Wij willen een krachtige CHU in het CDA inbrengen. Daarbij hoort ook een „financieel schoon schip". Wij durven u daarom in dit jubileumjaar een extra tientje te vragen. Degenen die dit te veel vinden, kunnen natuurlijk iets minder geven of niets. Wij hebben daar alle begrip voor. Als alle leden die dat wel kunnen ons een tientje zenden, dan kunnen wij doorgaan met ons werk, onze tekorten aflossen en onze juiste financiële bijdrage aan het CDA leveren. Meer geven mag natuurlijk altijd, maar met een tientje zijn wij al erg gelukkig.
Wilt u ons helpen ? Maakt u dan het bedrag over op giro 169900, ten name van penningmeester CHU te Den Haag. Van uw bijdrage zal een goed gebruik worden gemaakt.
Bij voorbaat hartelijk dank.

Dr L.M. van Leeuwen, voorzitter
J. Kiers, penningmeester".

Tot zover de voor zichzelf sprekende brief aan alle leden van de CHU.

Principiële wetswijziging gewetensbezwaren militaire dienst

door: dr. W. de Kwaadsteniet, lid Tweede Kamer voor CDA

Er is een boek over te schrijven. Gewetensbezwaren militaire dienst. Het gaat over iets, dat veel belangrijker is dan soms gedacht. Nationaal en internationaal. Daarom kunnen wij verheugd en dankbaar zijn, dat dezer dagen – eindelijk, na zeven jaar gedachtenwisseling – de Wet gewetensbezwaren militaire dienst gewijzigd is in de geest, waarin die wet naar ons oordeel gewijzigd diende te worden.
Nederland heeft hiermede naar internationale maatstaven gerekend een voorbeeldige wet, waardoor wij ook met enige vrijmoedigheid kunnen pleiten voor een juiste en respectvolle tegemoettreding van gewetensbezwaren in diverse andere landen.
Dat deze zeer principiële wetswijziging het nu in de Tweede Kamer op korte termijn zou gaan halen, mocht overigens sinds ongeveer half mei jl. verwacht worden.
Het kabinet besloot in zijn vergadering van vrijdag 12 mei jl. met betrekking tot de wijziging van de Wet gewetensbezwaren militaire dienst dezelfde benadering te kiezen als is verwoord in het zogenaamde amendement–De Kwaadsteniet. Hiermede stapte het huidige kabinet af van de tot dusverre gevolgde benadering, waarbij gewetensbezwaarden in verschillende – al dan niet voor erkenning in aanmerking komende – categorieën werden ondergebracht. Het kabinet kwam bij ons standpunt, dat alle gewetensbezwaren in het kader van deze wet erkend moeten kunnen worden.
Het amendement–De Kwaadsteniet, reeds ingediend op 1 september 1976, (tijdens een vorig kamerdebat over de zaak), heeft in de afgelopen bijna twee jaren een krachtige stimulans betekend in de politieke meningsvorming. Voor dit amendement–De Kwaadsteniet (mede-ondertekend door PvdA (Kombrink), D'66 en PPR) bestond als zodanig een meerderheid in de Tweede Kamer.

Het vorige kabinet kon met het amendement niet akkoord gaan en toen het – ondanks ontrading – bij de stemmingen toch dreigde te zullen worden aanvaard, verzocht de toenmalige minister van defensie Vredeling op 22 december 1976 het wetsontwerp van de agenda van de Tweede Kamer af te voeren.
Het huidige kabinet kwam nu met een tekstvoorstel, waarvan de formulering vrijwel gelijkluidend is aan de tekst van het amendement en waarvan de inhoud, gelet op de toelichting bij het tekstvoorstel (neergelegd in een vijfde nota van wijzigingen), geheel overeenkomt met de bedoeling van het amendement.
Dit is bevestigd in de nota (van het kabinet) naar aanleiding van het nader verslag (van de Tweede Kamer) en door de minister van defensie tijdens het debat van onlangs.
Slechts is in het tekstvoorstel van het kabinet expliciet verwoord hetgeen reeds inpliciet in het amendement besloten lag. Er was alleen de behoefte de geweldsrelatie met zoveel woorden in de wetstekst zelf meer te leggen, zonder dat daarmede in vergelijking met het amendement een beperking wordt beoogd.

ONDERSTREPING

De minister onderstreepte nogeens dat hij dit nodig achtte uit een oogpunt van wetgevingstechniek. Gelet echter op de in het amendement reeds opgenomen woorden „militaire dienst" en „in de Nederlandse krijgsmacht" was er natuurlijk altijd al relatie met geweld, zodat ik ook nu nog niet vermag in te zien, waarom de geweldsrelatie met zoveel woorden moet worden vermeld.

INGETROKKEN

Maar het gevecht kan niet gaan over de vraag „met zoveel woorden" of „zonder zoveel woorden". Ook al was het natuurlijk nog aardiger geweest als wij ook de letterlijke eigen amendements-tekst overgenomen hadden gezien.
Het wezenlijke is echter: zijn er in het kader van deze wet alleen te erkennen gewetensbezwaren òf zijn er wel te erkennen en niet te erkennen gewetensbezwaren. Welnee, het is duidelijk, dat als het gaat om gewetensbezwaren in het kader van deze wet deze gewetensbezwaren alle erkend moeten kunnen worden. Daarmede was de minister het eens.
Daarom kon ik het amendement tijdens het eerste kamerdebat – mede gelet op de mondelinge reactie van minister Scholten in het debat – in tweede instantie intrekken.
Kombrink toonde zich onvoldoende tevreden gesteld, omdat de minister naar zijn mening op meer specifieke wijze zijnerzijds had moeten ingaan. Daarom verklaarde hij zich onvoldoende tevreden.
Derhalve diende hij de volgende dag twee amendementen in; de eerste praktisch gelijk aan het ingetrokken amendement maar voorzien van de toelichting; het tweede met een alternatief geformuleerde inhoud van deze strekking.
Mijn reactie daarop in het Kamerdebat was afwijzend. Minister Scholten sloot zich bij die reactie aan. Hij ontraadde de beide door Kombrink ingediende amendementen. Deze werden bij de stemming verworpen.

AANVAARD

Het tekstvoordeel van de regering werd daarna door de Tweede Kamer aanvaard met alleen de stemmen van SGP en GPV tegen. Het gehele wetsontwerp, met nog een flink aantal andere wijzigingen in de wet, werd met alleen de stemmen van de SGP tegen aanvaard.
Gelet op de bereikte brede overeenstemming tussen regering en Tweede Kamer mag gehoopt worden op een eveneens gunstige en naar gewenst mag worden snelle beslissing van de Eerste Kamer. Wij zullen de behandeling door de Eerste Kamer uiteraard eveneens nauwgezet en met belangstelling volgen. Het is een verheugende zaak wanneer een naar onze visie principiële wetswijziging wordt bereikt; temeer wanneer die wijziging de steun van bijna de gehele Tweede Kamer kan verkrijgen. Het heeft lang geduurd, maar uiteindelijk is gezamenlijk bereikt wat bereikt moèst worden.

Introductieconferentie CHJO/CDJA

Op vrijdagavond 15 en zaterdag 16 september a.s. is er een introductieconferentie van de CHJO te Cught. In hetzelfde conferentieoord en op dezelfde data houden ARJOS, KVPJO en rechtstreekse leden ook een introductieconferentie voor hun nieuwe leden. Wat ligt er dan meer voor de hand voor jongerenorganisaties die samenwerken in één CDJA-verband dan de conferentie, althans gedeeltelijk, samen te organiseren. Welnu, zulks geschiedt dan ook. Vanaf zaterdagmiddag is er een gezamenlijk programma.
Voor de CHJO-deelnemers ziet het programma er als volgt uit:
vrijdag:
19.30 uur: aankomst en koffie;
20.30 uur: inleiding door Peter Heukels, voorzitter van de CHJO over „De eigen inbreng van de CHJO in het CDJA";
21.15 uur: groepsdiscussie over „Waarom nog CHJO?";
22.30 uur: gezellig samenzijn.

zaterdag:
8.30 uur: ontbijt;
9.00 uur: spel over politiek onderwerp (bezuinigingsspel);
12.00 uur: warme maaltijd;
14.00 uur: **introductieconferentie CDJA,** inleiding over politiek door **Ria** Oomen, voorzitter van het CDJA;
14.30 uur: groepsdiscussie over diverse politieke onderwerpen m.m.v. CDA-kamerleden;
17.00 uur: sluiting van de conferentie.
De conferentie wordt gehouden in Huize „Bergen", Boxtelseweg 28 te Vught. Bijgaande luchtfoto toont ons dit conferentieoord. De kosten voor deze conferentie bedragen ongeveer *f* 15,-. Er wordt een vergoeding gegeven voor reiskosten boven ca. *f* 12,50. De deelnemers krijgen na opgave een acceptgiro voor de betaling toegezonden, alsmede een informatiemap over CHJO en CDJA.
Een introductieconferentie heeft de bedoeling om nieuwe leden kennis te laten maken met de organisatie waarvan ze lid zijn geworden. Maar zo'n organisatie wordt gevormd door haar leden. Vandaar ook dat het CHJO-bestuur hoopt dat ook de „oudejaars" in groten getale aanwezig zullen zijn op deze conferentie.
Aanmelding gaarne zo spoedig mogelijk (i.v.m. de reservering) bij het Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht.

Dit is het conferentieoord Huize Bergen te Boxtel, waar op vrijdag 15 september en zaterdag 16 september aanstaande de CHJO congresseert.

OPGAVESTROOK INTRODUCTIECONFERENTIE CHJO/CDJA – Z.S.M. INZENDEN!
Ondergetekende: .....
Adres: .....
Woonplaats: .....
neemt, met ..... introducé(e)s, deel aan de introductieconferentie van CHJO/CDJA op 15 en 16 september 1978.

Handtekening:

Nieuwe burgemeesters

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 16 augustus 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Nieuwkoop: mr. T. R. Seinstra, te Purmerend.
De heer Seinstra, die 37 jaar is, is sinds september 1974 werkzaam bij de gemeente Purmerend als directeur bestuurszaken, tevens eerste loco-secretaris. Hij is evangelisch-luthers en lid van het CDA (ARP).
Bij Koninklijk besluit is met ingang van 16 augustus 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Groenlo: mr. R. H. J. van Schaik, met toekenning van gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeenten Bergharen en Horssen.
De heer Van Schaik, die 39 jaar is, is sinds 1 december 1971 burgemeester van Bergharen en Horssen. Hij is rooms-katholiek en lid van het CDA (KVP).

Ontwikkelingssamenwerking

De Nederlandse hulp aan concentratielanden (I)

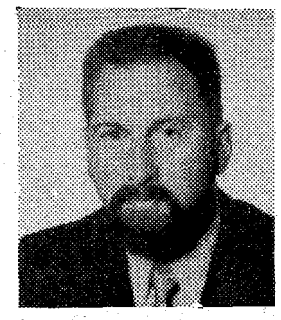

door drs. D. J. Barreveld

Verreweg het grootste deel van de Nederlandse ontwikkelingshulp wordt uitgegeven aan de zogenaamde concentratielanden. In voorgaande artikelen hebben we al eens een aantal van deze landen de revue laten passeren. Thans zullen we, in zeer kort bestek uiteraard, bezien hoe de situatie in deze landen is, alsmede hoe het met Nederlandse hulp staat.

BANGLADESH
Nederlandse hulp in 1977: 81 miljoen

De Nederlandse hulp aan Bangladesh bedroeg in 1977 81 miljoen gulden, in 1976 was dit nog 63 miljoen. Dit jaar wordt de hulp voor het eerst geheel in de vorm van schenkingen gegeven.
Enkele belangrijke projekten:
- steun aan het baggerwezen
- financiering plattelandsgezondheidswezen
- opzetten onderhoudswerkplaatsen voor F 27 vliegtuigen
- financiering van een aantal kleine arbeidsintensieve waterbeheersings- en irrigatieprojekten.

In 1977 werden voor het eerst enkele project-evaluaties uitgevoerd. De resultaten zullen bepalend zijn voor de eventuele continuering en richting van de betreffende projecten. Door een zorgvuldige begeleiding en evaluatie zal een zodanige ervaring en capaciteit kunnen worden opgebouwd, dat een toenemend aantal activiteiten ontwikkeld kan worden die rechtstreeks ten goede komen aan de armste groepen van dit arme land.

BOVEN VOLTA
Nederlandse hulp in 1977: 35 miljoen gulden

Boven Volta, gelegen in het Westafrikaanse Sahelgebied, behoort tot de armste landen van de wereld. Sinds 1975 behoort Boven Volta tot de concentratielanden voor de Nederlandse ontwikkelingshulp.
De Nederlandse hulp richt zich vooral op de landbouw en de daarmede verband houdende infrastruktuur. Gezien de korte duur van de samenwerking tussen Nederland en Boven Volta is een evaluatie van de hulp nog niet mogelijk. Aan beide zijden was het nodig aan elkaars aanpak en procedures te gewennen. Bovendien werd de uitvoeringsfase van de projekten relatief traag bereikt, omdat vrijwel elk projekt een nader technisch onderzoek vereist.

INDIA
Nederlandse hulp in 1977: 190 miljoen gulden

Onder de landen waarop Nederland haar bilaterale hulp concentreert valt India op. Niet alleen vanwege de enorme bevolkingsomvang van dit land, in 1975 geschat op zo'n 610 miljoen mensen, doch ook omdat India het grootste bedrag aan Nederlandse hulp ontvangt.
De ontwikkelingsrelatie van Nederland met India dateert al uit de jaren zestig. De hulp is sinds die jaren geleidelijk gestegen, een stijging die in 1974 versneld is door de grote problemen die ontstonden als gevolg van de energie en grondstoffencrisis. India ontvangt overigens relatief weinig hulp van buitenaf.

Bij de samenstelling van het Nederlands hulppakket wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de Indiase prioriteiten. De hulp wordt vooral gericht op de agrarische sektor, alsmede de energievoorziening. Ook worden kleine projekten opgezet ten behoeve van de landloze en de kleine boeren.
In het kader van de directe hulp aan armste landen en groepen wordt o.m. steun verleend aan de miljoenenstad Calcutta, speciaal voor de bouw van 12 ziekenhuizen, alsmede de bouw van een aantal schooltjes.

INDONESIË
Nederlandse hulp in 1977: 135 miljoen gulden

De Nederlandse hulp aan Indonesië werd tot 1974 vooral bestemd voor de ontwikkeling van de infrastruktuur, zoals scheepvaart, scheepsbouw, luchtvaart, telecommunicatie en electriciteitsvoorziening.

Een aanmerkelijk gedeelte van de hulp werd ook gegeven in de vorm van deviezenhulp. Na 1974 lag het accent geheel op projekten, overwegend gericht op lotsverbetering van de armere groepen in de samenleving. In dit verband kunnen genoemd worden zaken zoals drinkwatervoorziening, rurale gezondheidszorg, woningbouw en werkegelenheidsprogramma's. Ook in 1977 werd dit voortgezet. De allocatie vindt nu vooral plaats in projekten op het terrein van de watervoorziening (Balikpapan, Palembang, Tasikmalaya), provinciale gezondheidszorg (Sumatra, Sulawesi), bestrijding wateroverlast (Java) en electrificatie van het platteland (Molukken, Centraal Java).

KENYA
Nederlandse hulp in 1977: 50 miljoen gulden

Kenya behoort tot de weinige ontwikkelingslanden in Afrika waar de vrije markteconomie naar Westers model wordt toegepast. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in het instrumentarium dat door de overheid wordt gehanteerd bij het uitvoeren van haar economisch beleid. Veelal wordt gekozen voor indirecte instrumenten in de monetaire en belastingsfeer, terwijl ook in het beleid inzake de loon- en prijsvorming het marktmechanisme zoveel mogelijk wordt gehandhaafd.

Van Kenyase zijde wordt gepoogd om bij de ter financiering voor te stellen projecten rekening te houden met Nederlandse ontwikkelingscriteria. Het valt Kenya echter niet gemakkelijk voldoende projectvoorstellen ter tafel te brengen. Om dit te ondervangen is er op experimentele basis een systeem van continu overleg met de Kenyaanse autoriteiten ontwikkeld, in afwijking van het periodieke bestedingsoverleg dat, doorgaans jaarlijks, met de andere concentratielanden plaatsvindt.
Momenteel wordt ruim 60 procent van de Nederlandse hulp besteed in de landbouw, terwijl 20 procent naar infrastrukturele doeleinden gaat.

NOORD-JEMEN
Nederlandse hulp in 1977: 33 miljoen gulden

Noord Jemen is nog maar kort geleden in de stroomversnelling van het twintigsteeeuwse ontwikkelingsproces terecht gekomen. Tot 1962 regeerden de Imams, traditionele vorsten die een absolutistisch bewind voerden en het land vrijwel geheel van de buitenwereld wisten te isoleren.
Noord Jemen behoort ook tot de allerarmste landen ter wereld, de ontwikkeling wordt sterk geremd door het ontbreken van natuurlijke hulpbronnen.

Het land is sedert 1975 opgenomen in de rij van agemene concentratielanden. De Nederlandse ontwikkelingssamenwerking met Noord Jemen is door de keuze van de projekten voor een groot deel gericht op de armste bevolkingsgroepen van het land. Evaluatie van de mate waarin de hulp haar doel bereikt is nog nauwelijks mogelijk, daar de meeste projecten zich nog in een voorbereidend of een beginstadium van uitvoering bevinden. Een groot probleem blijkt nu reeds het gebrek aan counterpartpersoneel waardoor de Jemenitische betrokkenheid bij de uitvoering van projecten niet optimaal is.

Drs. D. J. Barreveld.

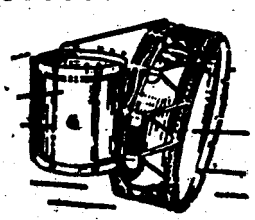

VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM.

Met grote vreugde en dankbaarheid geven wij kennis van de geboorte van

SUZANNE HÉLÈNE

Arnold L. Boers
Mike H. Boers-Wijnberg
Jacquellne
Casper
Michelle

Amerongen, 24 juli 1978.
Holleweg 34.

TUINAANLEG

BINDER B.V. - RHOON

Aanleg en onderhoud van GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN, PLANTSOENEN, PARKEN, SCHOOLTUINEN etc.

- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons

Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON telefoon 01890-6111*

BETONFABRIEK „VRIJENBAN"

A. M. HOEKE

Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 570909.

BETONWAREN

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken

(ook asfait-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58. TELEFOON 05100-20841.

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.

Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.

Meester's Bouwbedrijf

Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

Voor uw

- **Dieselolie, benzine, petroleum**
- **Kolen, huisbrandolie**
- **Tanktransporten**
- **Butaan en Propaangas**
- **Campingflessen vullen**
- **Container-vuil afvoer**

de klok **HANDELMIJ B.V.**
BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

AANNEMINGSBEDRIJF

HOOGVLIET & ZN. B.V.

Burgerlijke- en Utiliteitsbouw

* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

MAKELAARSKANTOOR HOOGENRAAD

HAAGWEG 171 - TEL. 070-99.65.60 RIJSWIJK (Z.-H.)

Onroerende goederen - Hypotheken Taxatiën

HANAB B.V.

GASLEIDINGEN

KABELWERKEN

ZINKERS

Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

BOUWBEDRIJF P. HULSBOS Jzn. b B.V.

Venneperweg 873 - Nieuw Vennep.

NIEUW VENNEP - Telefoon 02526-2277
ABBENES - Telefoon 02524-226

KERKEN- EN SCHOLENBOUWERS BURGELIJKE EN UTILITEITSBOUW

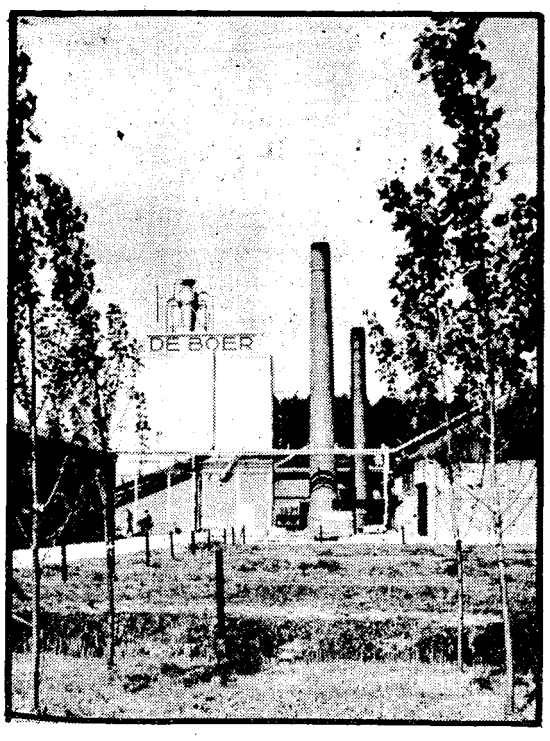

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.

VEENENDAAL

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiele Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiele administratie en adviezen.

alle troeven in één hand

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

Stelt u prijs op

VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELEN

dan

VAN Zeben's

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Vrijdag 18 augustus 1978 - 14e jaargang no. 33/34

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - 2271TV Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Minister Wiegel volgt gedachte uit CDA-rapport

Minister Wiegel van binnenlandse zaken heeft dezer dagen laten blijken, dat hij een CDA-gedachte niet alleen waardevol vindt, maar ook in de praktijk gaat brengen. Het betreft de gedachte om bij voorbereiding van de nieuwe provinciale indeling de burgers zo nauw mogelijk te betrekken. Begin volgende maand gaat minister Wiegel in de provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht en Noord-Holland werkgroepen instellen, die zich moeten buigen over de provinciale herindeling.

In het rapport „Op het goede spoor" van de wetenschappelijke instituten van KVP, ARP en CHU – welk rapport dit voorjaar uitkwam – werd een aanzet tot een beter binnenlands bestuur gegeven. Het rapport gaat onder meer over de bestuursniveaus, de nieuwe provinciale en gemeentelijke indeling, de versterking van het lokaal bestuur, gemeenschappelijke regelingen en decentralisatie van rijkstaken.

Tijdens een mondeling overleg tussen de Tweede Kamercommissie voor binnenlandse zaken en minister Wiegel van binnenlandse zaken en zijn staatssecretaris Koning over het voornemen van de bewindslieden voorstellen te doen Nederland in te delen in 17 provincies, vroeg een CDA-kamerlid aan minister Wiegel, hoe hij oordeelde over een suggestie in het CDA-rapport „Op het goede spoor". De suggestie was om bij de voorbereiding van een nieuwe provinciale indeling de burgers zo nauw mogelijk te betrekken, bijvoorbeeld door inschakeling van werkgroepen in de gebieden, waarvoor een andere provinciale indeling wordt overwogen.

Tijdens het overleg, op 1 juni jongstleden, zei minister Wiegel, dat hij de CDA-suggestie ter sprake zou brengen in het Interprovinciaal Overleg (IPO), het overlegorgaan van de provinciale besturen. De bewindsman deelde de kamercommissie mee, dat hij de gedachte van het CDA om burgers te betrekken bij de discussies over de provinciale herindeling positief wilde overwegen. „Een reorganisatie van het binnenlands bestuur kan niet echt slagen wanneer zij louter in een aantal nieuwe wetsteksten wordt neergelegd, zonder dat rekening wordt gehouden met wat er in het land onder de burgers leeft", aldus minister Wiegel. Ook de gedachte, in het CDA-rapport geuit, dat het departement van binnenlandse zaken zich met het coördineren van de werkgroepen zou belasten, vond bij minister Wiegel een positief onthaal.

EEN FEIT

Enkele dagen geleden bleek, hoe positief een en ander geworden is. De instelling van vier werkgroepen zal binnenkort een feit zijn. De werkgroepen in de provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht en Noord-Holland worden begin september ingesteld. In de andere provincies zal geen werkgroep komen, omdat de betrokken provinciale besturen te kennen gaven van de instelling af te zien.

De vier werkgroepen gaan zich buigen over de plannen met betrekking tot de provinciale herindeling in het kader van de reorganisatie van het binnenlands bestuur. Zij zullen hun bevindingen voor het einde van dit jaar moeten rapporteren zowel aan minister Wiegel als aan de provinciale staten van eigen provincie.

De werkgroep zal uit acht tot tien personen bestaan. In elke groep komt een vertegenwoordiger van het departement en de overige leden moeten door de minister worden aangewezen op voordracht van gedeputeerde staten. Deze leden moeten, naar het oordeel van minister Wiegel, niet alleen uit provinciale kring afkomstig zijn, maar zij zullen ook gemeenten en gewesten dienen te vertegenwoordigen.

Voor het werk van de werkgroepen zullen als uitgangspunt dienen het wetsontwerp inzake de reorganisatie vanhet binnenlands bestuur van de vorige regering (indeling in 24 provincies) en de plannen van het huidige kabinet (17 provincies). Daarnaast zullen de werkgroepen zich bij hun werkzaamheden moeten baseren op de eisen die het bestaande taken- en bevoegdhedenpakket van de provincie met zich brengt.

H. L.

Volgend nummer „de Nederlander" over veertien dagen

Gedurende de zomermaanden verschijnt „de Nederlander" om de veertien dagen. Het volgend nummer van het christelijk-historische weekblad komt derhalve uit op vrijdag 1 september aanstaande.

Minister De Ruiter in vraaggesprek

Zedelijkheidswetgeving ver van praktijk verwijderd

In een vraaggesprek, gepubliceerd in het dezer dagen verschenen nummer van het CDA-maandblad voor gemeente- en provinciebestuurders, „Bestuursforum" heeft de minister van justitie, mr. J. de Ruiter, een aantal interessante uitspraken gedaan over de zedelijkheidswetgeving (prostitutie, pornografie), de antikraakwetgeving, de positie van gezin en alternatieve samenlevingsvormen en de politie.

ZEDELIJKHEIDSWETGEVING

De bewindsman verklaarde een gruwelijke hekel te hebben aan wetgeving die er wel mooi uitziet, maar die helemaal niet functioneert, omdat de praktijk zich daar steeds verder van verwijdert. Hij vindt het zaak wetgeving en praktijk weer dicht bij elkaar te brengen. In dat opzicht geeft de minister dan ook hoge prioriteit aan de zedelijkheidswetgeving.

Wat De Ruiter betreft zullen de gemeenten nooit zelf een eroscentrum mogen exploiteren of bij de exploitatie betrokken zijn. Wel moeten gemeenten in de gelegenheid zijn de uitwaaiering van de prostitutie en de overlast die daarmee gepaard gaat, zoveel mogelijk te voorkomen. Een zekere mate van medewerking sluit de minister dan ook niet uit.

GEZIN EN ALTERNATIEVE SAMENLEVINGSVORMEN

Geconfronteerd met artikel 3 van het CDA-program („het gezin is een onmisbare pijler in de samenleving") zegt de minister dat dat artikel voor hem persoonlijk, hoewel hij het onderschrijft, te algemeen is om er echt vóór of tegen te kunnen zijn. Even verder in het vraaggesprek: „Ik wil nog één ding zeggen; dat zit mij werkelijk hoog. Er zijn mensen die denken dat als je aandacht hebt voor niet-huwelijkse samenlevingsvormen, dat je dan daarmee het huwelijk ondergraaft. Voor mij is het eerder andersom: als wij krampachtig proberen mensen die niet gehuwd zijn, te laten merken dat ze toch geen deel hebben aan iets erg moois en dat zij daar ook nadeel van ondervinden, dan zijn we juist bezig huwelijk en gezin te ondergraven."

KRAKEN EN LEEGSTANDSWET

Minister De Ruiter hoopt dat hij in september samen met zijn collega Beelaerts van Blokland van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening een wetsontwerp kan indienen dat iets gaat doen aan de ongerechtvaardigde leegstand van panden. Volgens hem gaat dit wetsontwerp verder dan het initiatiefvoorstel van oud-staatssecretaris Schaefer (PvdA). Immers, het regeringsvoorstel zal ook een regeling bevatten waarbij grote panden zoals kantoren, hotels en bankgebouwen door de gemeente gevorderd kunnen worden. In dergelijke gebouwen zou woonruimte voor een- en tweepersoonshuishoudens gerealiseerd kunnen worden. Een antikraakwet als strafrechtelijke regeling moet volgens De Ruiter een uiterste middel zijn.

ROL VAN DE OVERHEID

Volgens de bewindsman kan en mag de overheid niet proberen het kwaad tot in de verste uithoeken van het menselijk bestaan te vervolgen. De positie van de wetgever ziet hij als een teruggetrokken positie. De wetgever moet „kanaliseren en excessen afsnijden". Verder moeten mondige mensen een heleboel zelf uitmaken.

POLITIE

Wat de politietaken betreft spreekt minister De Ruiter liever van dienstverlening dan van hulpverlening. Het streven van de regering is er op gericht niet alleen een kwantitatieve uitbreiding van de politie tot stand te brengen; tegelijkertijd moet gewerkt worden aan kwaliteitsverbetering.

Het nummer van „Bestuursforum", (juli-augustus 1978) is verkrijgbaar bij: Bestuursforum, Mauritskade 25, 2514 HD Den Haag; tel. 070–653934. De prijs bedraagt *f* 3,50.

Nieuwe burgemeesters

Bij Koninklijk Besluit is met ingang van 16 augustus jongstleden benoemd tot burgemeester van Nijmegen de heer F. J. Hermsen. Hij is 51 jaar oud en lid van CDA/KVP.

De heer Hermsen was ondermeer gemeentesecretaris van Zoetermeer, van 1964 tot 1971 burgemeester van Eibergen en van 1971 tot 15 augustus jongstleden burgemeester van Nieuwegein.

Met de waarneming van het burgemeestersambt van Nieuwegein is, met ingang van 16 augustus, belast de heer W. A. Fibbe uit Rotterdam. De heer Fibbe (CDA/ARP) was ondermeer raadslid en wethouder van Rotterdam en voorzitter van het openbaar lichaam Rijnmond.

. . . Einde vakantie nadert . . .

Het einde van de zomervakantie van de politici is in zicht. Over ruim een week, aan het begin van de laatste week van augustus, gaat het politieke leven weer bruisen in de parlementaire gebouwen aan het Haagse Binnenhof.

In dit nummer van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander" treft de lezer ondermeer een overzicht aan van de onderwerpen, die de kamerleden met de bewindslieden in het openbaar gaan bespreken. Over de afloop van het parlementaire debat hoopt de redactie in de komende maanden te rapporteren.

Niet alleen de redactie van „de Nederlander" blijft actief. De lezers mogen ook actief zijn en meewerken aan het uitbreiden van de lezerskring. Daartoe kunnen zij gebruik maken van onderstaande bon.

Bon: inzenden aan administratie Uniepers, Van Deventerlaan 49, Voorburg.

Ondergetekende .....

wonende .....

te .....

verzoekt toezending van proefnummers van „de Nederlander" aan:

.....

wonende .....

te .....

.....
(ondertekening)

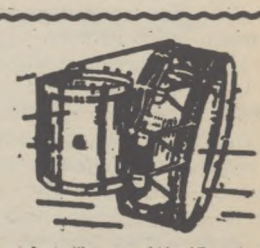

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

PARLEMENTARIA

Wat Tweede Kamer en Eerste Kamer gaan behandelen

Over ruim een week is de zomervakantie ook afgelopen voor de leden van de Tweede Kamer en van de Eerste Kamer. Op dinsdag 29 augustus worden de eerste openbare vergaderingen gehouden van de beide kamers. En voor de derde dinsdag van september is aangebroken, zullen er vele van die vergaderingen gehouden zijn aan het Binnenhof te Den Haag.

De voorlopige agenda van de Tweede Kaner voor de laatste week van augustus en de eerste weken van september luidt:
- dinsdag 29 augustus, woensdag 30 augustus en donderdag 31 augustus: stemmingen over vele moties, ingediend tijdens openbare commissievergaderingen voor de bespreking van de regeringsnota inzake de Zuid-Molukkers, en voorts behandeling van wetsontwerpen over de rechtstreekse verkiezing van de leden van het Europese parlement, over internationale verdragen inzake burger-, politieke-, economische-, sociale- en culturele rechten en inzake deelneming aan de internationale ontwikkelingsassociatie en over een wijziging van de wet op het wetenschappelijk onderwijs,
- dinsdag 5 september, woensdag 6 september en donderdag 7 september: openbaar debat over de herziening van de wet op de ondernemingsraden en behandeling van wetsontwerpen inzake het beperken van geluidshinder, bescherming van verblijfplaatsen voor watervogels, de gemeentelijke herindeling van Voorne-Putten en Rozenburg, en de pensioenen van politieke ambtsdragers, en een debat over het provinciaal belastinggebied,
- dinsdag 12 september, woensdag 13 september en donderdag 14 september: debatten over hulpverlening aan minderjarigen, het aan land brengen van vloeibaar aardgas en het rijksinkoopbureau.

COMMISSIES

Een aantal Tweede-Kamercommissies zal de komende weken in openbare vergaderingen bijeenkomen, voor het bespreken van bepaalde onderwerpen met de desbetreffende bewindslieden. Op de agenda staan de volgende commissievergaderingen, die voor het publiek toegankelijk zijn:
- maandag 28 augustus: van de commissie voor landbouw over bosbouw, landinrichting en landbouwonderwijs, en van de commissie voor buitenlandse zaken over de Europese gemeenschappen,
- maandag 11 september: van de commissie voor emancipatiezaken over de regeringsnota inzake het emancipatiebeleid,
- vrijdag 15 september: van de commissie voor het wetenschapsbeleid over de regeringsnota inzake sectorraden wetenschapsbeleid,
- maandag 25 september: van de commissie voor volkshuisvesting over het beleid van de centrale overheid ten aanzien van de opneming van ketting-, boete- en antispeculatiebepalingen in koopcontracten van woningen en over het grensoverschrijdend programma voor de Eems-Dollard-regio, en van de emancipatiecommissie over de emancipatienota,
- op maandag 16 oktober: van de onderwijscommissie over de regeringsnota inzake het speciale onderwijs,
- op maandag 23 oktober van de commissie voor de nationale landschapsparken over de regeringsnota inzake deze parken,
- op maandag 20 november van de bijzondere commissie over de nota inzake de positie van migranten uit Surinamers in Nederland.

De afdeling voorlichting van de Tweede Kamer, telefoon 070-614911, geeft gaarne inlichtingen over het juiste tijdstip van behandeling van genoemde onderwerpen. Iemand, die belangstelling heeft voor het debat over een bepaalde zaak doet er goed aan eerst te informeren naar de vergaderdagen en vergaderuren. De ervaring leert namelijk, dat nog al eens met onderwerpen op de agenda geschoven wordt.

EERSTE KAMER

Het vergaderschema van de Eerste Kamer voor de komende weken is:
- dinsdag 29 augustus: behandeling van wetsontwerpen inzake de omroep, de bevoegdheden van verloskundigen, uitstel herstructurering wetenschappelijk onderwijs en toevoeging van de Bijlmer aan Amsterdam,
- dinsdag 5 september: wijziging van de Algemene Bijstandswet en goedkeuring van overeenkomsten op het gebied van ruimtetechnologie en -onderzoek,
- dinsdag 12 september: goedkeuring Europees Sociaal Handvest, wijziging kinderaftrek- en kinderbijslagregelingen,
- dinsdag 3 oktober: bepalingen met betrekking tot tijdelijke verhuur van woonruimte in gebouwen, welke aan een gemeente toebehoren en voor afbraak zijn bestemd,
- dinsdag 24 oktober: wijziging van de wet ziekenhuisvoorzieningen.

SLUITING/OPENING

Op maandag 18 september om tien minuten voor vijf uur komen de Eerste Kamer en de Tweede Kamer bijeen in een verenigde vergadering, en wel in het Eerste Kamergebouw. In deze vergadering wordt de zitting 1977-1978 (het thans lopende parlementaire jaar) gesloten.
Op dinsdag 19 september, prinsjesdag, vindt in een verenigde vergadering van de Staten-Generaal, in de Ridderzaal, de opening plaats van de nieuwe zitting (het begin van het nieuwe parlementaire jaar). Koningin Juliana verricht deze opening met het uitspreken van de troonrede.

H. L.

Nota op komst over internationale schipperskinderen

Naast de nota „Onderwijs trekkende bevolking", die momenteel op het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen wordt voorbereid, zal er een afzonderlijke notitie verschijnen waarin de problematiek van de internaten voor schipperskinderen aan de orde wordt gesteld. Dit deelde staatssecretaris Hermes van Onderwijs mee tijdens de dezer dagen gehouden eerste jaarvergadering van het Landelijk Oudercontact van Varenden.
De bewindsman zegde toe dat bij de samenstelling van de nota en de beleidsnotitie het veld betrokken zal worden. „Een van die meningen", aldus staatssecretaris Hermes, „zal gegeven kunnen worden door het LOV. Met andere woorden: reeds bij de samenstelling van deze twee stukken zal het Landelijk Oudercontact van Varenden al zijn invloed kunnen doen gelden bij het vormen van het toekomstig beleid ten aanzien van de internaten en ten aanzien van het onderwijs voor schipperskinderen."
De scholen van de zogenoemde trekkende bevolking zijn ondergebracht in het Besluit Buitengewoon Onderwijs 1967. Niet omdat de schipperskinderen, waar het in dit geval om gaat, lichamelijk of geestelijk gehandicapt zouden zijn, maar wel omdat ze zo kunnen profiteren van de regelingen in dat besluit. Het betreft normale kinderen die in verband met het beroep van hun ouders speciale schoolvoorzieningen nodig hebben. Naar de mening van staatssecretaris Hermes zijn er echter in de loop van de jaren ontwikkelingen op gang gezet die het noodzakelijk maken het onderwijsbeleid te herzien. Ook zijn de opvattingen over de relatie tussen buitengewoon onderwijs en gewoon lager onderwijs ingrijpend gewijzigd.
De bewindsman wees er op dat in de discussie die is ontstaan naar aanleiding van de diverse uitgebrachte beleidsstukken, zoals in de Nota Speciaal Onderwijs, als gemeenschappelijk standpunt naar voren is gekomen dat gestreefd moet worden naar een basisonderwijs, dat meer mogelijkheden in zich heeft om kinderen met problemen te kunnen opvangen. Het speciaal onderwijs wordt dan bestemd voor die kinderen, die ondanks de vergroting van de mogelijkheden binnen het basisonderwijs, in het reguliere onderwijs niet kunnen worden geholpen.

ONGEWENST

„In de nota Speciaal Onderwijs werd een afzonderlijke nota Onderwijs aan kinderen van de trekkende bevolking toegezegd", aldus staatssecretaris Hermes. De voornaamste reden hiervoor was de vraag of het onderwijs aan deze kinderen overgebracht zou moeten worden van het buitengewoon onderwijs naar het gewoon lager onderwijs. Diverse groeperingen beschouwen het als ongewenst dat het onderwijs aan kinderen van de trekkende bevolking binnen het buitengewoon onderwijs blijft". Men vindt dat dat onderwijs binnen het reguliere onderwijs moet worden gebracht. Allereerst omdat de huidige plaats waar het onderwijs aan de kinderen van de trekkende bevolking is ondergebracht, vaak als onrechtvaardig en discriminerend wordt aangevoeld. Verder is het niet noodzakelijk om voor elke sociologische groep een aparte school te laten bestaan. Een andere reden is dat de nieuwe basisschool steeds meer kinderen zal kunnen opvangen, ongeacht sociaal-maatschappelijke en culturele achterstanden.

OPVANG

Staatssecretaris Hermes: „Vele problemen die het onderwijs aan de kinderen van de trekkende bevolking met zich meebrengt, zullen in de nota onderwijs trekkende bevolking worden geïnventariseerd en geanalyseerd. Er zijn twee kernvragen die daarbij zullen worden gesteld. Ten eerste: hoe kunnen de belemmeringen die deze kinderen bij het volgen van het reguliere onderwijs ondervinden, zo goed mogelijk worden weggenomen; ten tweede: welke voorwaarden moeten worden vervuld om deze groep kinderen binnen het reguliere onderwijs te kunnen opvangen? Met andere woorden, hoe komen we tot een beleid dat een verantwoorde opvang van deze kinderen binnen het reguliere onderwijs mogelijk maakt? Overigens moet ik voor alle duidelijkheid zeggen, juist ook om geen verwachtingen te wekken, dat wanneer wij er niet in slagen afdoende antwoorden te geven op de hier genoemde kernvragen, indien wij geen bevredigende oplossingen kunnen vinden voor de hier aan de orde zijnde problemen, wij dan ernstig zullen moeten overwegen het onderwijs aan de kinderen van de trekkende bevolking op te nemen in een afzonderlijke regeling", aldus Hermes op de LOV-vergadering in Utrecht.

STEL OUDERCOMMISSIE VERPLICHT

De heer H. Veuger, voorzitter van het Landelijk Oudercontact van Varenden, pleitte er tijdens de jaarvergadering voor aan elk internaat een oudercommissie verplicht te stellen. „Maar dan wel een oudercommissie die zoveel invloed op de besluitvorming en de beleidsbepaling heeft, dat dit recht doet aan de verantwoordelijkheid van de ouders jegens hun kinderen", zo onderstreepte hij. Voorzitter Veuger zei erg benieuwd te zijn naar de plannen van het ministerie wat betreft het onderwijs aan kinderen van varende ouders. „Wij vragen ons af hoe de instap van onze jonge kinderen in het toekomstige basisonderwijs, met zijn ononderbroken leergang voor 4- tot 12-jarigen, zal gaan verlopen. Doet dat nieuwe basisonderwijs straks werkelijk overal recht aan de eigen ontwikkeling van het schipperskind? Of blijft een geëigende aanpak, gericht op onze kinderen toch noodzakelijk?

GOEDE HUISVESTING

De heer Veuger maakte duidelijk dat goede huisvesting een voorwaarde is om goed onderwijs aan schipperskinderen te kunnen geven. Hij vroeg zich af wanneer de groepsverlaging nu eindelijk komt, en hoe groot die groepen dan worden. Verder zei hij benieuwd te zijn of men dan tot uitbouw van de gewenste activiteiten van de groepsleiding zou kunnen komen. „Ook de zorgen om onze oudere kinderen houden ons bezig. De geluiden over de gevolgde tactieken met betrekking tot de doorstroming van de kinderen in de voortgezet onderwijs-afdelingen verontrusten ons. We hebben daarbij soms de indruk dat de aspecten van bedrijfsvoering voor gaan op het belang van het kind. Dit komt mede door de beperkte mogelijkheden en kansen voor een goede huisvesting. Vooral onze partieel-leerplichtige jeugd, en wel vooral de meisjes komen in de knel. Er worden verwachtingen gewekt, die uiteindelijk niet worden beantwoord. De onzekerheid, het niet weten waar men aan toe is, roept spanningen op, ook tussen ons, ouders, en onze kinderen. Hulp is hier dan ook dringend nodig", aldus voorzitter Veuger.

H. L.

Minder stijging overheidstarieven 1979

De provincies en de gemeenten mogen hun tarieven in 1979 in beginsel met niet meer dan maximaal 3,5 procent verhogen. Het gaat hier om tarieven van door de overheid verstrekte diensten, zoals b.v. leges en tarieven voor zwembaden en sportaccommodaties. De regering heeft hiertoe besloten in verband met de sinds 1 april 1977 opgetreden en de te verwachten verdere daling van de inflatie. Vanaf die datum geldt nl. een percentage van 5 als maximale jaarlijkse stijging van de overheidstarieven. Het in 1979 maximaal toegestane percentage van 3,5 procent geldt niet voor de tareiven van het openbaar vervoer. Over de stijging van deze tarieven zal nog nader beraad plaatshebben.
Staatssecretaris Koning van binnenlandse zaken heeft dit in een brief aan de provinciale en gemeentebesturen medegedeeld.
Verzoeken om grotere tariefsverhogingen dan maximaal 3,5 procent zullen slechts in overweging worden genomen indien de provincie of de gemeente kan aantonen dat zonder die tariefsverhogingen financiële tekorten zouden ontstaan, die later niet meer zijn in te halen.
In de gevallen waarin een aanzienlijk tariefsachterstand bestaat, zal optrekking tot een redelijk niveau slechts geleidelijk en in beperkte mate toelaatbaar zijn. Invoering van tariefsverhoging met terugwerkende kracht zal niet zijn toegestaan.
Mede namens de ministers van economische zaken en van financiën vroeg staatssecretaris Koning ook ditmaal medewerking van de provinciale en gemeentebesturen bij een zo goed mogelijke uitvoering van het hiervoor aangekondigde beleid. „Een critische beoordeling van de noodzaak van tariefverhogingen, de kostenberekeningsmethoden en de doelmatigheid van de dienstverlening is daarbij onontbeerlijk. Het welslagen van het anti-inflatiebeleid wordt daarmee bevorderd", aldus de staatssecretaris.

H.L.

Belangstelling Europese verkiezingen neemt haast niet toe

(van een medewerker)

De belangstelling van de burgers van de negen landen van de Europese Gemeenschap voor de Europese verkiezingen die volgend jaar juni gehouden worden ligt al sinds de herfst van 1976 op ongeveer dezelfde hoogte. Toen verklaarde 69 procent zich voor de verkiezingen. In de herfst van vorig jaar was dat percentage gestegen tot 72, maar nu, blijkens de Europese opiniepeiling die in mei en juni 1978 is gehouden (de „Euro-barometer") verklaart 71 procent zich voorstander.
Tegen die verkiezingen is 11 procent (vorig jaar herfst nog 13 procent en nog een jaar eerder 14 procent) van het Europese publiek. Tijdens de laatste peiling is 18 procent het antwoord op de vraag „voor of tegen de verkiezingen" schuldig gebleven. Dat is drie procent meer dan vorige herfst. In 1976 was het 17 procent dat geen antwoord kon formuleren.

Nederland (met 80 procent voor) en Luxemburg (82 procent voor) kennen de grootste aantallen voorstanders van de komende Europese verkiezingen. Het geringste aantal voorstanders vindt men in Denemarken (54 procent) en dan in België (64 procent) en het Verenigd Koninkrijk (65 procent). Het grootste aantal fervente tegenstanders van de verkiezingen voor het Europees Parlement woont in Denemarken (22 procent). Maar vorig jaar herfst was daar nog 29 procent uitgesproken tegen. Denemarken heeft ook het grootste aantal twijfelaars (24 procent dat geen antwoord kon geven). In Nederland is het aantal voorstanders in de loop van de jaren voortdurend gegroeid, namelijk van 62 procent in de herfst van 1973, met even een inzinking naar 59 procent in 1975, maar verder via 74 procent in 1976 en 77 procent vorig jaar tot 80 nu. Het aantal Nederlandse tegenstanders daalde van 16 procent tot 11 procent in 1975 (eveneens 11 procent in 1976) 10 procent vorig jaar en 9 procent nu.

KEUZE

Hoe de Europese burger de volgend jaar te houden verkiezingen beoordeelt valt enigszins op te maken uit de antwoorden op juist omlijnde vragen. De enqueteurs lieten de ondervraagden (9.118 in de gehele Europese Gemeenschap) de keus tussen de volgende omschrijvingen: „een gebeurtenis met verstrekkende consequenties, die noodzakelijkerwijs de politieke eenwording in Europa vooruit zal brengen" of „een gebeurtenis met weinig gewicht, omdat de nationale regeringen niet gebonden zijn aan wat het Europees Parlement besluit". 48 procent van het totaal aantal ondervraagden voelde meer voor de eerste omschrijving, evenveel als in de herfst van 1976. In de lente en de herfst van vorig jaar waren die percentages respectievelijk 53 en 50. Van de ondervraagden gaf nu 30 procent de voorkeur aan de negatieve formulering, evenveel als vorig jaar in de herfst. In de lente van afgelopen jaar was dat 27 procent en in de herfst van 1976 was het 28 procent. Nu zou 22 procent geen antwoord op de vraag weten tegen 20 procent vorig jaar in herfst en voorjaar en 24 procent in 1976. Nederland ligt met een positieve beoordeling precies op het Europese gemiddelde, namelijk 48 procent. In het voorjaar van vorig jaar was dat nog 58 procent. In ons land koos nu 36 procent de negatieve formulering, terwijl dat vorig jaar herfst nog maar 33 procent was. Geen antwoord wist nu 16 procent van de Nederlandse ondervraagden. De Ieren lijken het meeste gewicht aan de komende verkiezingen te hechten met 59 procent van de ondervraagden die voor de positieve en slechts 21 procent die voor de negatieve formulering kozen.
In de gehele Gemeenschap, zo blijkt uit het onderzoek, weet nu al 51 procent van de ondervraagden zeker zijn stem te gaan uitbrengen bij de Europese verkiezingen van komend jaar. 26 procent zegt waarschijnlijk niet te gaan stemmen en 6 procent weet nu al zeker niet naar de Europese stembus te zullen gaan. 3 procent zegt dat het er vanaf zal hangen en 7 procent wist geen antwoord op de vraag. Nederlanders en Fransen zijn het meest positief, want in ons land zei 69 procent en in Frankrijk 60 procent al zeker te weten, dat het de gang naar de stembus zou gaan maken. 6 procent in ons land weet zeker dat het niet gaat, 16 procent gaat waarschijnlijk wel, 3 procent gaat waarschijnlijk niet, 5 procent zegt dat het ervan afhangt en slechts 1 procent gaf geen antwoord op de vraag. Bij de Duitsers en de Belgen (34 en 36 procent) is men het minst zeker naar de stembus te zullen gaan.

In België en Denemarken (19 en 10 procent) weet men nu al het meest zeker niet naar de stembus te zullen trekken. Uit deze gegevens hebben de Europese onderzoekers afgeleid dat sinds ongeveer een jaar, afgezien van Nederland, Frankrijk en Luxemburg, de geneigdheid om te gaan stemmen nauwelijks een stijgende lijn vertoont. Maar de resultaten van een wat meer gedetailleerd onderzoek geven toch wat meer hoop. Gebleken is namelijk dat de geneigdheid om te gaan stemmen wel stijgt bij wat de „opinie-leiders" genoemd wordt. Daarvan zal zoveel invloed uitgaan dat binnenkort een min of meer belangrijk deel van de rest van het kiezerspubliek dezelfde richting zal inslaan, zo meent men.

STIJGING

De waardering voor de Europese Gemeenschap stijgt in Nederland nog steeds. Dat blijkt uit antwoorden die de Nederlanders gaven op vragen of de EG voor het land een goede of een slechte zaak, of het een noch het ander is. 78 procent van de Nederlanders beantwoordde die vraag positief, tegen 74 procent vorig jaar herfst, 67 procent in 1975 en 63 procent in 1973. In het Europa van de oorspronkelijke zes landen (de Benelux, Duitsland, Frankrijk en Italië) neemt de waardering voor de EG echter af. Bij de laatste opiniepeiling vond 60 procent Europa een goede zaak, vorig jaar was het 63 procent, in 1975 was het 67 procent en in 1973 was het 63 procent. Overigens spreekt 34 procent van de Europeanen in de „oude zes" zich niet uit en 6 procent vindt dat Europa een slechte zaak is.

In de drie „nieuwe" lidstaten (het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Ierland) is de waardering voor de Gemeenschap bepaald niet groter geworden. Ierland vertoont nog zo'n beetje hetzelfde beeld als de zes, want respectievelijk 56, 67, 59 en 54 procent sprak zich in de loop der jaren waarderend over de EG uit. Maar in het Verenigd Koninkrijk zegt nu slechts 29 procent de Gemeenschap een goede zaak te vinden tegen 35 procent vorig jaar, 50 procent in 1975 en 40 procent in 1973. Denemarken geeft ook een somber beeld met nu 34 procent die positief over de EG oordeelt tegen 37 procent vorig jaar, 41 procent in 1975 en 42 procent in 1973. Omdat het oordeel dat men over de Gemeenschap heeft een sterke invloed heeft op het voornemen volgend jaar naar de Europese stembus te trekken vragen de opiniepeilers voor bovenstaande uitkomsten grote aandacht. Er wordt op gewezen dat in alle gemeenschapslanden (behalve in Denemarken) de opinieleiders in de regel meer voorstander zijn van Europa. Hun „locomotieffunctie" kan op korte termijn de mening over Europa nog doen veranderen.

Tijdens het recente opinie-onderzoek is ook de volgende vraag gesteld: „Er is al eens voorgesteld om mensen die in een der landen van de Europese Gemeenschap wegens misdaad gezocht worden en die uitgeweken zijn naar een ander EG-land, automatisch uit te leveren aan het land dat daarom vraagt. Wat vindt u daarvan?". Die vraag is gesteld omdat op de Europese topconferentie in Kopenhagen, dit voorjaar, gesproken is over het totstandbrengen van een „Europees rechtsgebied". De Franse president, Valery Gistard d'Estaing, ziet daar een van de middelen in om tot een betere bestrijding van het terrorisme te komen.

VOORSTANDER

Uit de gegevens van de jongste „Euro-barometer" blijkt dat het Europese publiek in grote meerderheid voorstander is van het scheppen van zo'n Europees rechtsgebied. Sterk voor verklaarde zich 67 procent en een beetje voor 21 procent. Slechts 7 procent van de Europeanen is sterk tegen en 5 procent heeft geen oordeel. In Nederland blijkt 70 procent sterk voor te zijn, 17 procent een beetje voor, 5 procent een beetje tegen, slechts 4 procent sterk tegen, terwijl 4 procent geen antwoord wist. Slechts in Denemarken en in Frankrijk schijnt tegen de idee van het Europees rechtsgebied weerstand van enige omvang te bestaan. In Denemarken is 6 procent zeer tegen en nog eens 8 procent een beetje tegen en in Frankrijk is 6 procent een beetje tegen en 8 procent sterk tegen. De grootste voorstanders vindt men in het Verenigd Koninkrijk, met 78 procent sterk voor, plus nog eens 13 procent een beetje voor. In het algemeen blijkt ook dat de idee van het scheppen van een Europees rechtsgebied politiek rechts meer aanspreekt dan politiek links. In Europa is 74 procent van uiterst rechts sterk voor, evenals 71 procent van rechts en 71 procent van „het midden". Daarentegen is 64 procent van links sterk voor en 60 procent van uiterst links. Sterk tegen is 11 procent van uiterst links en 4 procent van links. Mensen van het politieke midden zijn voor slechts 2 procent sterk tegen, evenals rechtsen en uiterst rechtsen.
De Europeanen zijn over het algemeen best tevreden met het leven dat ze leiden. Zo blijkt ook weer uit deze „Euro-barometer". 22 procent zei zeer tevreden te zijn, 55 procent is wel zo'n beetje tevreden, slechts 6 procent is in het geheel niet tevreden en 1 procent weet het niet goed.

Uit de cijfers blijkt dat Nederlanders bepaald geen klagers zijn. In de lente van dit jaar toonde 46 procent van hen zich zeer tevreden en 47 procent was wel zo'n beetje tevreden met het leven dat hij leidde. Slechts 6 procent was niet zo tevreden en 1 procent in het geheel niet tevreden. Ons land toont ongeveer hetzelfde beeld als Denemarken. Het slechtst denkt men er, gezien de cijfers, in Italië aan toe te zijn waar slechts 10 pct zeer tevreden is, maar 11 pct in het geheel niet tevreden. Maar ook in een ander groot land namelijk Frankrijk, is maar 12 procent zeer tevreden en 59 zo'n beetje tevreden en is 9 procent uiterst ontevreden en 19 procent niet zo tevreden. Daarna komt het „welvaartsland" Duitsland waar het percentage zeer tevredenen op 21 ligt en dat van hen die wel zo'n beetje tevreden zijn op 61. 14 procent in Duitsland is eigenlijk niet zo tevreden en 3 procent helemaal niet.

Maar 6 procent van de Europeanen vindt dat onze democratie zeer goed marcheert, maar 12 procent vindt van helemaal niet. De rest zit er zo'n beetje tussen in (49 procent het loopt wel en 27 procent het loopt niet zo goed) en 6 procent weet geen antwoord. In Luxemburg is men over het algemeen het meest tevreden over het functioneren van de democratie. Nederland komt op de vijfde plaats met 8 procent zeer tevreden, 61 procent wel zo'n beetje tevreden, 22 procent die niet zo tevreden zijn, 5 procent die helemaal niet tevreden zijn over hoe de democratie werkt en 4 procent zonder antwoord. In Italië vindt slechts 1 procent dat de democratie zeer goed werkt en 28 procent is uiterst ontevreden met die werking, terwijl nog eens 44 procent niet zo tevreden is.

STEEDS MINDER

Er komen steeds minder mensen in Europa die de maatschappij via een revolutionaire actie willen veranderen, aldus blijkt uit de laatste „Euro-barometer". 5 procent van de Europeanen wil dat (Nederland eveneens 5 procent), maar zowel in 1970 als in de herfst van 1976 lag dat percentage nog op 8 (in ons land op respectievelijk 6 en 5). 55 procent van de Europeanen wil hervorming volgens het stapje-voor-stapje procedé (56 procent in Nederland).

33 procent van de Europeanen wil onze huidige maatschappij krachtig verdedigen tegen alle subversieve krachten (in Nederland 35 procent). 7 procent van de Europeanen wist geen antwoord op deze vragen (4 procent in Nederland). Het meest revolutionair denkt men in Frankrijk en Italië waar 6 procent van de ondervraagden zich voor de revolutie verklaart. Het geringst revolutionair is men in Duitsland (1 procent). In dat land is men tevens het behoudenst, want niet minder dan 50 procent zegt de huidige maatschappij te willen verdedigen. In Frankrijk vindt dat maar 20 procent van de mensen en in België 21 procent.

Het is niet verrassend te zien dat men in de drie „nieuwe" lidstaten minder communautair denkt dan in de „oude" zes, maar de cijfers uit de laatste „Euro-barometer" leggen daar toch weer eens de nadruk op. Het Europees publiek is gevraagd zijn mening te geven over hoe Europa er uit moet zien: een Europa dat naast een gekozen parlement ook een werkelijke regering heeft die het laatste woord heeft bij sommige belangrijke zaken, of een Eruopa waar de nationale regeringen altijd het laatste woord zullen hebben. De landen zijn wat dit betreft ruwweg in drie groepen in te delen. In Italië (en in mindere mate in Frankrijk) heeft men zich uitgesproken voor de „supranationale" formule. In Italië zegt 57 procent voor een Europese regering te zijn en slechts 29 procent vindt dat het laatste woord aan de nationale regeringen moet blijven. In Frankrijk zijn die percentages 45 en 34.

Nederland zit in de groep landen die de „middenmoot" vormen, dat wil zeggen, waar men niet een duidelijke voorkeur voor het een of ander heeft. In Nederland voelt 41 procent voor het supra-nationale en 49 procent voor het Europa der vaderlanden. Andere landen in deze groep zijn Duitsland (40 en 40 procent), België (36 en 35 procent) en Luxemburg (42 en 47 procent).

De derde groep van landen, waar men het laatste woord aan de nationale regeringen wil laten, wordt gevormd door Ierland, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk, in dat laatste land wil 56 procent dat de eigen regering de baas blijft, tegen 28 procent die supra-nationaal denkt. In Ierland zijn die cijfers zelfs 68 en 18 procent en in Denemarken 65 en 16 procent.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Duist;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bieumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Postbus 67,
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420) 6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7 2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Instemming bij CDA-fractie over voorwaarden levering uranium

De Tweede-Kamerfractie van het CDA heeft met instemming kennis genomen van de inhoud van de „letter of intent" terzake van het in vooruitzichtstellen van exportvergunningen voor verrijkt uranium, bestemd voor Brazilië. Aldus dezer dagen de fungerend voorzitter van de CDA-fractie, drs. R. F. M. Lubbers in zijn commentaar op de gepubliceerde inhoud van de „letter of intent".

De „letter of intent" werd geschreven door minister drs. G. M. V. van Aardenne van economische zaken en was gericht aan Urenco Nederland te Almelo. Deze brief, reeds druk besproken tijdens de Tweede-Kamerdebatten over de levering van verrijkt uranium aan Brazilië en over de daarmee verband houdende uitbreiding van de ultra-centrifugefabriek van Urenco te Almelo, geeft aan, op welke wijze Nederland vergunningen gaat geven voor de uitvoer van het door Almelo gefabriceerde verrijkt uranium.
Minister Van Aardenne deelde aan Urenco mee, dat de uitvoervergunning verleend wordt onder voorwaarde dat:
1 zekerheid bestaat dat op de betrokken leveranties de bepalingen van de waarborgen-overeenkomst tussen Brazilië, de Bondsrepubliek Duitsland en de Internationale Organisatie voor Atoom-energie, getekend te Wenen op 26 februari 1976, van toepassing zijn.
2 bij de aanvragen ter verkrijging van een uitvoervergunning bewijs geleverd wordt, dat de desbetreffende autoriteiten in de Bondsrepubliek Duitsland de in internationaal verband overeengekomen controles op de uit Nederland ingevoerde zendingen overnemen. Voor bedoeld bewijs zal gebruik gemaakt moeten worden van het met betrekking tot zodanige leveranties gebruikelijk importcertificaat, af te geven door de Bondsrepubliek Duitsland.
3 Urenco na gerealiseerde uitvoer in Nederland met betrekking tot iedere zending aantoont dat deze is gebracht onder de controle als bedoeld onder 2. Hiervoor zal gebruik gemaakt moeten worden van het eveneens ten aanzien van zodanige leveranties gebruikelijke, door de betrokken autoriteiten af te geven Delivery Verification Certificate.
Aan deze drie voorwaarden voegde minister Van Aardenne toe, dat de in het vooruitzicht gestelde verlening van exportvergunningen onder het beslag staat van het voorbehoud dat ten tijde van de levering zodanige vorderingen ter zake zijn gemaakt, dat voldoende zekerheid zal bestaan dat vóór het tijdstip waarop in Brazilië de opwerking van door Urenco geleverd verrijk uranium aanvangt, overeenstemming zal zijn bereikt over een deugdelijk plutoniumopslagregime.

KLIP EN KLAAR

De letterlijke tekst van het commentaar van drs. Lubbers, namens de Tweede-Kamerfractie van het CDA, was: „De CDA-Tweede Kamerfractie heeft met instemming kennis genomen van de inhoud van de zogenaamde letter of intent terzake van het in vooruitzicht stellen van exportvergunningen voor verrijkt uranium bestemd voor Brazilië.
Instemming omdat in de letter of intent klip en klaar is opgenomen het voorbehoud, zoals gevraagd door onze woordvoerder in de tweede termijn van het Tweede Kamerdebat en zoals toegezegd door de Minister-President in datzelfde debat.
Het voorbehoud is helder; er is geen woord Frans of Latijn bij.
De CDA-Tweede Kamerfractie realiseert zich, dat het de nodige inspanning zal kosten om zelfs bij de door de Minister-President naar voren gebrachte positieve instelling van de andere lid-staten tijdig zekerheid te verkrijgen over een toereikend plutonium regiem.
In dit verband zij ook herinnerd aan de suggestie van de heer Aantjes de benoeming van een ambassadeur met een speciale opdracht te overwegen.
De loyale uitvoering van het in de letter of intent neergelegde blijft de inspanningen van Nederland en de andere betrokken landen vergen."

Aldus het commentaar van CDA-zijde op de „letter of intent" inzake de levering van verrijkt uranium aan Brazilië.

H. L.

Werkgelegenheid in Zuid-Limburg zorgelijk

door: M. van de Zwaag, statenlid Limburg

De regionale component van de werkloosheid in het Zuidlimburgse herstructureringsgebied wordt minimaal geschat in 1980 in de orde van grootte van 11.000 á 16.000 personen. Dit leidt tot de conclusie, dat in deze periode een gelijk aantal extra arbeidsplaatsen nodig zouden zijn. Aanvaarding van deze doelstelling impliceert echter niet, dat het provinciaal bestuur op zich zou nemen ervoor te zorgen, dat in de periode tot 1980 de benodigde 10.000 plaatsen er komen.
In die zin, mag een dergelijke doelstelling echter niet worden geïnterpreteerd, mede gezien het karakter van het beleid met betrekking tot de regio's, dat immers vooral voorwaarden scheppend is.
Trage verloop van het economisch proces, teleurstellende investeringsactiviteit en ongunstige werkgelegenheid zijn helaas hardnekkig in Zuid-Limburg.
Ten aanzien van een aantal sectoren en bedrijven bestaan sombere perspectieven, die onvermijdelijk tot een verder verlies van arbeidsplaatsen zullen leiden.
Daarbij zal de werkgelegenheidstoeneming in de chemische sector, die in de afgelopen periode een positief tegenwicht bood aan de werkgelgenheidsinkrimping in andere takken van nijverheid, in de komende jaren belangrijk aan betekenis inboeten. De oplossing van de regionale sociaal-economische problematiek zal in aanzienlijke mate mede moeten worden gevonden in een slagvaardig en aanhoudend regeringsbeleid, dat nauw samenhangt met het regionale beleid.

TAAKSTELLING PROVINCIE

Het gaat erom voor de periode 1978–1980 een zo goed mogelijke indicatie te geven van het aantal arbeidsplaatsen, dat met de toepassing van het regionaal instrumentarium behouden kan blijven of nieuw tot stand kan komen.
Van belang zijn in dit verband de sectoren industrie, dienstverlening (tertiaire sector) en overheid. Vanzelfsprekend ligt daarbij een bijzonder accent op het behoud en de schepping van arbeidsplaatsen in de industrie vanwege de bijzonder zorgelijke situatie in deze sector. Zie hiervoor tabel 1.
Bij het bezien van deze cijfers is het van belang voor ogen te houden, dat het een globale schatting betreft van het aantal arbeidsplaatsen, dat verband houdt met de toepassing van de regionale instrumenten. Dit wil zeggen, dat zonder deze beleidstoepassing deze arbeidsplaatsen niet behouden of gerealiseerd zouden worden. Uiteraard moet de aansluiting noodzakelijkerwijze een globaal karakter dragen.
Van belang is dan ook vooral het taakstellend karakter van de cijfers, dat een essentiële functie vervult als toetssteen voor het beleid en als een uitdaging voor een maximale inspanning met betrekking tot het in te zetten instrumentarium.

ARBEIDSMARKT BELEID

De aanpak geschiedt primair via de vraagzijde van de arbeidsmarkt naar model van maatregelen die zijn gericht op behoud van bestaande arbeidsplaatsen en het stimuleren van nieuwe werkgelegenheid.
Daarnaast is echter ook een slagvaardig arbeidsmarktbeleid essentieel, dat is gericht op het overbruggen van discrepanties op de arbeidsmarkt, die kunnen voortvloeien uit de in de taakstelling aangeduide verschuivingen in de werkgelegenheidsontwikkeling. In dit verband kan worden gewezen op mobiliteitsbevorderende maatregelen, intensivering van het scholingsbeleid, dat is gericht op beroepen waarnaar vraag bestaat of te verwachten valt. Aangezien de creatie van werkgelegenheid die in de taakstelling wordt beoogd, vooral in de eerstkomende jaren ontoereikend zal zijn om het bestaande werkgelegenheidstekort weg te werken, zullen bepaalde groepen werklozen echter vooralsnog zijn aangewezen op tijdelijke werkgelegenheid. Daarom zal de creatie van tijdelijke arbeidsplaatsen in het kader van onder meer A.W.-beleid de Tap-regeling en de interimmaatregel jeugdige werklozen, die in de afgelopen jaren in het herstructureringsgebied van belangrijke betekenis is geweest worden voortgezet.

HET INSTRUMENTARIUM

De wet op de investeringsrekening (WIR) een op selectieve groei gericht instrument ter stimulering van investering, is ook voor de regio's van groot belang. Met name in de vorm van de Bijzondere Regionale Toeslag voor prioriteitsgebieden.
Met deze Bijzondere Regionale Toeslag (BRT) kan namelijk in het beleid de nadruk worden gelegd op (sub)regio's die sociaal economisch relatief het zwakst zijn. De Oostelijke Mijnstreek is aangewezen als gebied waarop de BRT van toepassing zou dienen te worden verklaard. De westelijke mijnstreek kampt, hoewel daar de werkgelegenheid op een hoger niveau ligt dan in de Oostelijke Mijnstreek, ook met een hardnekkig hoog werkloosheidsniveau. Mogelijk zal alsnog aan de Westelijke Mijnstreek de BRT worden toegekend. De provincie heeft voor deze toekenning gepleit bij de regering.
Mede op basis van voorstellen gedaan in de concept perspectieven nota Zuid-Limburg is een verruiming van de toepassingsmogelijkheden bewerkstelligd. Zoals bekend is de ontwikkeling van de dienstensector in toenemende mate van belang voor de werkgelegenheidsontwikkeling. Het is in dit kader van groot belang na te gaan, hoe de te verwachten ontwikkeling van de dienstensector in het algemeen is, en binnen de subsectoren daarvan in het bijzonder. Hiernaar zal een onderzoek worden verricht.
Dit onderzoek zal onder meer de volgende elementen bevatten:

- **Ontwikkelingstendensen,**
- **Vaststellen vestigings eisen.**
- **Berekenen van de comparatieve vestigingsplaats voordelen.**
- **Opstellen actie plan.**

De spreiding van Rijksdiensten is ook bijzonder belangrijk. De regering heeft toegezegd het beleid tot spreiding hiervan ondanks schaduwkanten, voort te zetten.

STEUN INDIVIDUELE BEDRIJVEN

Het uitgangspunt van deze steunverlening aan industriële bedrijven is het geven van tijdelijke assistentie, in het vooruitzicht (of in de hoop), dat er op iets langere termijn perspectief is voor bedoelde bedrijven, al dan niet na een zekere aanpassing van de produktie-capaciteit.
Deze hulp is vaak bedoeld om een constructurele teruggang van de werkgelegenheid in de sociaal-economisch zwakkere regio's zoveel mogelijk te beperken. In de beoordeling weegt de strukturele ontwikkeling in een bepaalde regio mee.

LIMBURGS INDUSTRIE ONTWIKKELINGS FONDS (L.I.O.F.)

Het L.I.O.F. is bezig zich te ontwikkelen tot een stabiel en slagvaardig instituut, dat in tal van opzichten initiatieven tot ontwikkeling kan en wil brengen. In het bijzonder is het L.I.O.F. actief in op de haar ook in een ander opzicht geboden mogelijkheden, waardoor een pakket van faciliteiten aan het bedrijfsleven kan worden aangeboden.
Tot dit pakket behoren onder andere de voorlichting aan potentiële investeerders, de coördinatie van het industrieterreinbeheer en een directe communicatie met de in Den Haag beslissende instanties, in verband met premies en andere tegemoetkomingen aan vestigingskandidaten.
Grote aandacht zal mede worden besteed aan de bevordering van de werkgelegenheid in het midden- en kleinbedrijf.
Daarbij moet worden gedacht aan midden- en kleinbedrijf zowel in de sfeer van handel en dienstverlening, zoals onder ander de horeca en toeristensector, als in het ambacht en het kleinere industriële bedrijf.
De meest doelmatige weg daartoe is, in het overleg met de structuurcommissie, na te gaan waar op korte termijn mogelijkheden zijn voor het midden- en klein bedrijf.

Tabel 1.
Taakstellende raming met betrekking tot het behoud en de creatie van arbeidsplaatsen voor de periode 1978–1981 (in aantal arbeidsplaatsen).

Industrie:	
a. Behoud bestaande arbeidsplaatsen	2000–3000
b. Uitbreiding gepremieerde bedrijven	5000–8000
c. Vestiging gepremieerde bedrijven	1000
Diensten:	1000
Overheid:	2000–3000
	11.000–16.000

Vrijlating parlementslid Paraguay gevraagd

Zestien leden van de Tweede Kamer, van de fracties van PvdA, CDA, VVD, D'66, PPR, CPN, PSP en DS'70 hebben in een brief aan de ambassadeur van Paraquay om de vrijlating gevraagd van het parlementslid dr. Domingo Laino. De tekst van de brief luidde:
„Wij, leden van de Tweede Kamer der Staten Generaal in Nederland, hebben vernomen dat onze collega, dr. Domingo Laino, lid van het parlement in Paraquay, is gearresteerd na geprotesteerd te hebben tegen de schending van de mensenrechten in zijn land.
Wij zijn over de arrestatie en over het lot van dr. Laino zeer bezorgd.
Wij verzoeken uw regering om de zo spoedig mogelijke vrijlating van dr. Laino".
Dr. Domingo Laino is op 7 juni jl. gevangen genomen. Hij is lid van het parlement en geldt als de belangrijkste democratische oppositieleider en verdediger van de mensenrechten in Paraguay. Directe aanleiding van de gevangenneming van dr. Laino is kennelijk een door hem gehouden voordracht in Washington op uitnodiging van „The Washington Office for Latin America", een particuliere organisatie die zich inzet voor de mensenrechten, op 27 mei jl. Deze voordracht zou van betekenis zijn geweest bij de veroordeling door de Organisatie van Amerikaanse Staten van Paraguay vanwege de schending van de mensenrechten.
Sedert diens gevangenneming is over dr. Laino niets meer vernomen. Er bestaat grote ongerustheid over zijn lot. Van verschillende zijden, ook vanuit de Verenigde Staten, is aangedrongen op zijn vrijlating.
De brief aan de ambassadeur van Paraguay was ondertekend door de volgende leden van de Tweede Kamer:
M. Bakker (CPN), A. L. Ter Beek (PvdA), C. Berkhouwer (VVD), H. van den Broek (CDA), D. Dolman (PvdA), J. L. A. Jansen (PPR), R. F. M. Lubbers (CDA), R. E. F. M. Nijhof (DS'70), D. A. Th. van Ooijen (PvdA), J. P. Pronk (PvdA), A. G. van der Spek (PSP), J. C. Terlouw (D'66), E. van Thijn (PvdA), E. G. Verkerk-Terpstra (VVD), J. J. Voogd (PvdA), M. Epema-Brugman (PvdA).

Parlementair bezoek aan de Antillen

Tijd nog niet rijp voor onafhankelijkheid

door: dr. W. de Kwaadsteniet, lid Tweede Kamer voor CDA

Deze zomer heeft een ruime Nederlandse parlementaire delegatie een werkbezoek gebracht aan de Nederlandse Antillen. De complete delegatie begon haar bezoek met een verblijf van enkele dagen op Curaçao, met name voor gedachtenwisseling met de Nederlands-Antilliaanse Staten. Daarna werd de delegatie in tweeën gesplitst.

Een deel bezocht Curaçao en Bonaire; het andere deel Aruba en de Bovenwinden (Sint Maarten, Sint Eustatius en Saba). De laatste dagen vasn het werkbezoek verenigde de delegatie zich weer op Curaçao voor afrondende besprekingen met de Staten, het Nederlands-Antilliaanse parlement.

Het werkbezoek was voor het eerst schriftelijk voorbereid. Er waren door de Nederlandse delegatie drie discussienota's opgesteld: een over staatsrechtelijke onderwerpen, (De Kwaadsteniet (CDA) en Vellenga (PvdA)), een over de sociaal-economische ontwikkeling (Molleman (PvdA) en Van Zeil (CDA)) en een over de sociale, culturele en educatieve sector (Van Hulst (CDA)). Daarop was nog vóór het werkbezoek begon vanuit de Nederlands-Antilliaanse Staten een schriftelijke contrarapportage gevolgd. Dit gebeurde allemaal op basis van de Nota Nieuw Parlementair Contactplan Nederland – Nederlandse Antillen, een nota die eind 1977/ begin 1978 in beide parlementen (de Nederlandse Tweede Kamer en Eerste Kamer en de Nederlands-Antilliaanse Staten) was aanvaard.

FOLLOW-UP

In dit artikel beperken wij ons tot enkele opmerkingen met betrekking tot de staatsrechtelijke sector. Er zal verder nog gelegenheid genoeg zijn om in de komende werken en maanden op allerlei afzonderlijke punten in te gaan. Het is namelijk volgens het genoemde Contactplan de bedoeling, dat met het bezoek van de delegatie het werk niet ophoudt, maar dat in de zogenaamde follow-up, welke in de komende maanden moet plaatsvinden, het bezoek wordt geëvalueerd, bezien wordt wat intussen aan bepaalde problemen kan worden gedaan, en welke voorbereidingen kunnen worden getroffen om hetgeen in een volgend contract aan de orde moet komen op een rijtje te zetten, zodat een volgend contract ook zoveel mogelijk resultaat kan opleveren. Het werkbezoek, dat in juni jl. plaats vond was een belangrijk bezoek in een belangrijke periode. Niet dat het nu ging om meer definitieve standpuntbepalingen, maar om een discussie – overigens een wel uitermate belangrijke en uiterst serieuze gedachtenwisseling – over wat wij noemen het op weg zijn van de Nederlandse Antillen naar onafhankelijkheid. Dat heb ik ook als eerste spreker van de zijde van de Nederlandse delegatie met betrekking tot de staatsrechtelijke onderwerpen in de vergadering van de Nederlands-Antilliaanse Staten hierover duidelijk onderstreept.

RELATIE ARUBA EN CURAçAO

Delegatieleider Elfferich (CDA-lid, Eerste Kamer) had er bij het welkom ook al op gewezen, dat wij als parlementariërs op dit moment geen beslissingen nemen. Uiteraard is het zo, dat de regeringen (van Nederland en van de Nederlandse Antillen) te zijner tijd nog belissingen moeten gaan nemen, die wij daarna dan – als goede parlementariërs – unaniem of bij meerderheid verwerpen òf als het goed is: aanvaarden.

Dezerzijds is aan het begin van het werkbezoek in de Statenvergadering benadrukt, dat er bij ons dus – ondanks het hoge belang van de zaak en de grote betekenis ervan voor de bevolking van de Nederlandse Antillen – een ontspannenheid aanwezig is, waarvan wij dachten, dat wij die met enige overgave zouden moeten beleven. Dit dus niet alléén, maar wel met name gezien de moeilijke relatie tussen Aruba en Curaçao. Aruba wenst een onafhankelijke positie, met name gelet op Curaçao. Dat is immers het overheersende eiland, gelet op het inwonertal, de positie van het eiland in de loop der tijden; het eiland, waar regering en parlement zetelen. Aruba zegt onafhankelijk te willen zijn en verder alleen volkenrechtelijke verbindingen met de rest van de Nederlandse Antillen te willen onderhouden en geen staatsrechtelijke band.

Dezerzijds is in de Statenvergadering gezegd, dat niet zo belangrijk is wat met elk woord (onafhankelijkheid van Aruba, souvereiniteit, zelfstandigheid, verzelfstandiging, zelfbestuur en zelfbeschikkingsrecht) wordt bedoeld. Het gaat immers, als wij het hebben over onafhankelijkheid van de Nederlandse Antillen, over de vraag wat in deze situatie redelijk te regelen is voor dit land en volk. En dat is wàt je eigenlijk wil regelen belangrijker dan de preciese gebruikelijke rechtelijke regeling of rechtelijke naam daarvan, zoals federatie, eenheidsstaat, verenigde staten van de Nederlandse Antillen, enz.

Wij zullen immers achterat wel zien welke naam het beste past bij wàt men geregeld heeft. En dus zou desgewenst voorlopig best gepraat kunnen worden – ook van Arubaanse zijde – van een verband sui generis, een eigensoortig verband.

PROTOCOL

Wat dit betreft is het zogenaamde protocol van 20 april jl., opgesteld tijdens het bezoek van Koninkrijksminister Van der Stee, door de Nederlandse regering, de Nederlands-Antilliaanse regering en de eilandsraad van Aruba van veel betekenis. Er zijn daarbij afspraken gemaakt en er is gezamenlijk een voorlopig af te leggen weg uitgestippeld. Er is de mogelijkheid geschapen voor een open overleg met elkaar. Dat was een goede zaak en een belangrijk resultaat voor dat moment. In de eerste plaats is voorzien een inter-eilandelijk overleg tussen de zes eilanden over de in het regeringsprogramma-Rozendal- neergelegde decentralisatie – en herstructureringsplannen. In de tweede plaats komt er een werkgroep met deskundigen, aangewezen door de regering van Nederland, de regering van de Nederlandse Antillen en de besturen van alle zes eilanden. Deze inmiddels zo genoemde „koninkrijkswerkgroep" moet als taak hebben het inventariseren en onderzoeken van alle „mogelijke relaties" tussen de Nederlandse Antillen en Nederland. De bedoeling was, dat tijdens het bezoek van Koninkrijksminister Van der Stee op 14 en 15 juni jl. aan de Antillen gezamenlijk tot instelling van de werkgroep zou worden besloten. Dat is, zoals bekend, op dat moment nog niet gelukt.
Curaçao kon met betrekking tot de samenstelling van de werkgroep niet zonder meer accoord gaan met een gelijk aantal leden voor Curaçao en Aruba. Een tweede geschilpunt betrof de mening van Curaçao, dat de werkgroep dient te bestaan uit deskundigen en niet zozeer uit leden die als politici optreden, terwijl Aruba meende, dat het eilandgebied zelf zou moeten bepalen welke leden worden aangewezen. Het bleek op 15 juni jl. niet mogelijk deze standpunten op korte termijn tot elkaar te brengen, waarna besloten werd de besprekingen op te schorten tot eind september/ begin oktober a.s.

TELEURSTELLING

Tijdens de vergadering van de Staten met de Nederlandse parlementaire delegatie, een week later, is dezerzijds vastgelegd, dat er algemeen teleurstelling was over het niet direct slagen van de besprekingen. Maar daaraan is overigens toegevoegd, dat men van enige opschuiving in de tijd niet een te groot probleem moet maken. Wij behoeven immers niet direct te werken onder de klem van de tijd. Een en andermaal is onzerzijds onderstreept: „er moet geen haast zijn, zelfs geen spoed, maar wel voortvarendheid". Haast en spoed hebben betrekking op het noemen van gefixeerde en dwingende data. Dit moeten wij over en weer niet doen. Het is wel goed in bepaalde globale periodes te gaan denken, waarin wij voorlopig diverse voorbereidingen denken te kunnen treffen. Daarop slaat het woord voortvarendheid.

In vele gesprekken in de Staten, in vergaderingen van de eilandsraden, in besprekingen met de bestuurscolleges van de eilanden, in talloze andere en persoonlijke gesprekken is over de huidige en toekomstige bestuurlijke en politieke verhoudingen van gedachten gewisseld.
De Nederlandse parlementaire delegatie heeft met veel inzet gestreefd naar een sfeerverbetering in de diverse onderlinge verhoudingen in deze eilandengroep, met nogal veel voorkomende gevoeligheden.

Ook heeft de delegatie duidelijk een klankbordfunctie gehad. Er was gelegenheid om de Antillianen duidelijker met de problemen te confronteren. De delegatie heeft bijzonder veel informatie opgedaan en een duidelijker inzicht verkregen. Er zullen nog heel wat zaken moeten worden opgelost en nog vele regelingen getroffen moeten worden. Dat zal ook wel wat tijd kosten. De tijd is nu nog niet rijp. Het gaat dan ook over: de Nederlandse Antillen op weg naar onafhankelijkheid.

Christen-democraten bespreken Noord-Zuid dialoog

De leden van de christen-democratische fractie in het Europees Parlement hebben tijdens studiedagen over de Noord-Zuid-dialoog een resolutie aangenomen, waarin staat dat de huidige internationale crisis en de moeilijkheden die eruit voortvloeien, dienen te leiden tot een ambitieus beleid en tot een meer positieve houding in de internationale organen.
De fractie streeft naar een inspanning in de richting van een wereld-„management" in de komende jaren, om drie vitale problemen voor de toekomst van de mensheid en de internationale samenwerking te kunnen aanpakken:

- landbouw en voeding, waarvan de toestand steeds slechter wordt;
- energie en grondstoffen;
- het betrekken van de ontwikkelingslanden bij een nieuwe internationale arbeidsverdeling en parallel de noodzaak voor structurele aanpassingen in de geïndustrialiseerde landen.

LOMÉ

Vice-voorzitter Lorenzo Natali van de Europese Commissie onderstreepte de noodzaak van een verdergaande „communautarisatie" van het ontwikkelingsbeleid en beklemtoonde de originele rol van Europa als vreedzame bemiddelaar ten gunste van de ontwikkeling van de jonge Afrikaanse naties. De heer Natali had een verslag samengesteld over de nieuwe overeenkomst van Lomé, waarin hij pleitte voor het omschrijven van de authentieke morele grondslagen voor een samenwerking tussen Europa en Afrika.
Giovanni Bersani, voorzitter van het paritair comité ACP/EG, belichtte de onvervangbare rol van de christen-democratische wereldunie (CDWU) met het oog op een nauwere samenwerking tussen alle spiritualistische krachten in de jonge naties van de derde wereld. De fractie heeft na het aanhoren van het verslag haar goedkeuring gehecht aan de oprichting van een werkgroep „Christen-democratische ontwikkelingsstrategie". De parlementariërs hebben tijdens hun studiebijeenkomst, die gehouden werd in Mandelieu La Napoule (Frankrijk), ook nog gesproken over de Comecon-landen. In een resolutie staat nu, dat het ontwikkelingsbeleid van die staten duidelijk ontoereikend is. Men doet een beroep op de Comecon-leden een deel van de verantwoordelijkheid voor de internationale samenwerking op zich te nemen.

H. L.

„Samen verantwoordelijk"

De wetenschappelijke instituten van KVP, ARP en CHU hebben laten verschijnen het rapport **„Samen verantwoordelijk voor het onderwijs 2".**
Dit beknopte rapport is een commentaar op de vervolgnota van regeringszijde over de „Contouren van een toekomstig onderwijsbestel", die vorig jaar is gepubliceerd. Het commentaar van de CDA-instituten is op zijn beurt een vervolg op het omvangrijke rapport dat in 1976 is uitgegeven naar aanleiding van de Contourennota. Dit tweede commentaar is uitgebracht door dezelfde commissie, onder voorzitterschap van prof. dr. H. Verheul.
De brochure is voor geïnteresseerden verkrijgbaar à *f* 3,50 (incl. verzendkosten); over te maken op postrekening 60.45.00 ten name van de Lohmanstichting Den Haag, met de vermelding „Commentaar Contourennota 2".

Dr. R. J. H. Kruisinga tijdelijk adviseur

Oud-minister dr. R. J. H. Kruisinga heeft de benoeming tot tijdelijke adviseur van de Wereldgezondheidsorganisatie aanvaard. Het medio volgend jaar door hem uit te brengen eindrapport zal met name betrekking hebben op het milieubeheer in Europa.
Het adviseurschap van de Wereldgezondheidsorganisatie zal betreffen de rol van deze organisatie op het gebied van het milieubeheer vooral in de Europese regio en in het bijzonder haar taak in verhouding tot andere organen van de Verenigde Naties. Dr. Kruisinga gaat voorts de wijze na, waarop de uitwerking plaats vindt van de milieuparagrafen van de slotakte van Helsinki.

De milieuparagrafen van de slotakte van Helsinki, in 1975 gesloten aan het einde van de conferentie over veiligheid en samenwerking in Europa, gaan onder meer over de bestrijding van de lucht- en waterverontreiniging, het gebruik van land en bodem, de natuurbescherming, de verbetering van de milieu-omstandigheden in vestigingsgebieden van de mens, het fundamenteel onderzoek van milieuveranderingen en de vormen en methoden van samenwerking.

Subsidie van gemeente mogelijk voor politiek jongerenwerk

Van het PJK ontving de CHJO een schrijven over de mogelijkheden van subsidiëring van politiek jongerenwerk door de gemeente. In deze brief wordt veel informatie gegeven voor de plaatselijke afdelingen van CHJO en/of CDJA van belang kan zijn. Dus, bestuursleden van plaatselijke afdelingen, neem er goede nota van. Het PJK schrijft:

„Het zal wel zo langzamerhand algemeen bekend zijn: het subsidiebeleid van het ministerie wordt gedecentraliseerd, waardoor verantwoordelijkheden voor subsidiebeleid bij lagere overheidsorganen terecht komen. CRM heeft daar onlangs een nota over uitgebracht met de titel „Ontwerp algemene maatregel van bestuur: rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk". Uit dit rapport blijkt, dat de verdeling van de (financiële) middelen vooral een gemeentelijke aangelegenheid wordt. Aan de provincies wordt een begeleidende taak toegedacht.

GELD WAARVOOR ?

Het subsidiegeld dat CRM beschikbaar stelt (onder voorwaarden uiteraard), is bedoeld voor sociaal-kulturele aktiviteiten. Daaronder kunnen ook aktiviteiten van politieke jongerenorganisaties vallen. In het rapport staat, dat tot de sociaal-kulturele aktiviteiten worden gerekend, aktiviteiten die gericht zijn op onder meer de volgende doelstellingen (artikel 2.1):

- het bevorderen van gerichte leerprocessen van groepen en personen op de ontwikkelingen van de verschillende vermogens van de mens en op de vermeerdering van kennis, de ontwikkeling van inzichten en vaardigheden en de bepaling van standpunten en houdingen;
- het bevorderen van bewustwording van de bevolking en groepen daaruit van de eigen woon-, werk- en leefsituatie en de daarin voorkomende waarden en normen en het ondersteunen van aktieve en kritische betrokkenheid bij een vormgeving aan de samenleving. Allemaal zaken die nauw verwant zijn aan het politiek jongerenwerk, dat in de praktijk gebracht wordt met bijeenkomsten over politieke onderwerpen, informatie en diskussie daarover, het aanleren van vaardigheden in diskussie, in vergaderen, in het voeren van akties (al dan niet gericht op gemeenteraadsaktiviteiten); ook termen als „bewustwording" en „aktieve en kritische betrokkenheid" zijn het politiek jongerenwerk op het lijf geschreven. Betrokkenheid bij het vormgeven aan de samenleving is een politieke zaak bij uitstek. Al met al voldoende redenen om werk te maken van de geboden mogelijkheden. Ook geeft het rapport aan dat, teneinde de betrokkenheid van de burgers te bevorderen, de sociaal-kulturele aktiviteiten zoveel mogelijk onder verantwoordelijkheid van partikulier initiatief worden uitgevoerd. Daarmee wordt tevens uitdrukking gegeven aan de pluriformiteit van de samenleving (artikel 2.2).

MEESTUREN

De naam van het rapport zegt het al; het gaat nog om een ontwerp. Het kan nog worden geamendeerd en het moet (dit jaar nog) worden vastgesteld door het parlement. Daarna gaat de betreffende regeling pas werken met ingang van 1980; voor 1979 zijn een aantal overgangsmaatregelen gepland. Het is echter van groot belang om nu al initiatieven te nemen en na te gaan of er in je gemeente al plannen zijn om de noodzakelijke procedures te starten. In een aantal gemeenten is dat al het geval. Wanneer er nog niets gebeurd is, dan kan aktie nuttig zijn. In ieder geval is het zaak om te trachten van meet af aan mee te sturen in het ontwikkelen van de gemeentelijke procedures en zich van inspraak te verzekeren. Ook over deze mogelijkheden wordt in het rapport uitgebreid geïnformeerd (artikel 16 t/m 19).

PROCEDURES

Van de gemeente wordt gevraagd eenmaal in de vier jaar een plan vast te stellen (gebeurt door de gemeenteraad), waarin voor een periode van vier jaar de grote lijnen van het beleid t.a.v. sociaal-kulturele aktiviteiten worden vastgesteld. Dit beleidsplan moet gericht zijn op de eerder genoemde doelstellingen. **Voor de gemeentelijke afdelingen van de politieke jongerenorganisaties is het zaak er voor te zorgen dat men in dit plan genoemd wordt.**

In het beleidsplan moet ook aangetoond worden op welke wijze aandacht wordt besteed aan de doelstellingen van de sociaal-kulturele aktiviteiten en aan de verschillende (leeftijds-) kategorieën in de gemeente. Op basis van het „vierjarenplan" moet de gemeenteraad nu jaarlijks een programma vaststellen, waarin wordt aangegeven „op welke wijze een geschakeerd aanbod wordt gerealiseerd van sociaal-kulturele aktiviteiten."

PROVINCIALE ONDERSTEUNING

Natuurlijk bevat het rapport veel meer regelingen en toelichtingen. Ongeveer de helft van het rapport wordt in beslag genomen door artikelen en bijbehorende toelichtingen t.a.v. begeleiding van het gemeentelijk sociaal-kultureel werk (de „steunfunktie") hetgeen op provinciaal nivo geregeld gaat worden. Dit is dan ook een zaak die bij de provinciale organen van de politieke jongerenorganisaties aandacht moet krijgen. De hier en daar al funktionerende of in oprichting zijnde Provinciale Politieke Jongeren Kontakten kunnen hier goede diensten bewijzen.
Om voor subsidie in aanmerking te komen, moeten de organisaties natuurlijk aan een aantal voorwaarden voldoen. Er moeten werkplannen ingediend worden en er worden eisen gesteld aan de doelmatigheid en kwaliteit van de aktiviteiten die verricht worden. De verantwoordelijkheid voor uitvoering van de regeling berust in belangrijke mate bij de gemeente. Ook subsidiepercentages en subsidiabele kosten zullen per gemeente verschillen. In het algemeen zal wel gelden dat bij iedere gemeente, in het kader van deze regeling, ruimte zal zijn voor een bijdrage aan het plaatselijk politiek jongerenwerk. Om (in verhouding tot het geheel) grote bedragen zal het in de praktijk niet gaan. Overigens verdient het aanbeveling om, wanneer men van de mogelijkheden gebruik wil maken, dit te doen met de andere politieke jongerenorganisaties in de gemeente. Het zal het gemeentebestuur immers gaan om het subsidiëren van het politiek jongerenwerk in de gemeente. Bovendien kun je als gezamelijke politieke jongerenorganisaties zelf de doelstellingen van het werk formuleren en hoe die zich verhouden tot de eerder genoemde doelstellingen voor de sociaal-kulturele aktiviteiten.
Voor verder overleg en informatie kun je kontakt opnemen met, Politiek Jongeren Kontakt, John Toxopeus, Keizersgracht 209, Amsterdam. Tel. 020–246106."
Tot zover de brief van het P.J.K.

Nog aanmeldingen mogelijk voor CHJO-conferentie

Op vrijdagavond 15 en zaterdag 16 september a.s. is er een introductieconferentie van de CHJO te Cught. In hetzelfde conferentieoord en op dezelfde data houden ARJOS, KVPJO en rechtstreekse leden ook een introductieconferentie voor hun nieuwe leden. Wat ligt er dan meer voor de hand voor jongerenorganisaties die samenwerken in één CDJA-verband dan de conferentie, althans gedeeltelijk, samen te organiseren. Welnu, zulks geschiedt dan ook. Vanaf zaterdagmiddag is er een gezamenlijk programma.
Voor de CHJO-deelnemers ziet het programma er als volgt uit:
vrijdag:
19.30 uur: aankomst en koffie;
20.30 uur: inleiding door Peter Heukels, voorzitter van de CHJO over „De eigen inbreng van de CHJO in het CDJA";
21.15 uur: groepsdiscussie over „Waarom nog CHJO?";
22.30 uur: gezellig samenzijn.

zaterdag:
8.30 uur: ontbijt;
9.00 uur: spel over politiek onderwerp (bezuinigingsspel);
12.00 uur: warme maaltijd;
14.00 uur: **introductieconferentie CDJA,** inleiding over politiek door Ria Oomen, voorzitter van het CDJA;
14.30 uur: groepsdiscussie over diverse politieke onderwerpen m.m.v. CDA-kamerleden;
17.00 uur: sluiting van de conferentie.
De conferentie wordt gehouden in Huize „Bergen", Boxtelseweg 28 te Vught. Bijgaande luchtfoto toont ons dit conferentieoord. De kosten voor deze conferentie bedragen ongeveer *f* 15,-. Er wordt een vergoeding gegeven voor reiskosten boven ca. *f* 12,50. De deelnemers krijgen na opgave een acceptgiro voor de betaling toegezonden, alsmede een informatiemap over CHJO en CDJA.

Een introductieconferentie heeft de bedoeling om nieuwe leden kennis te laten maken met de organisatie waarvan ze lid zijn geworden. Maar zo'n organisatie wordt gevormd door haar leden. Vandaar ook dat het CHJO-bestuur hoopt dat ook de „oudejaars" in groten getale aanwezig zullen zijn op deze conferentie.

Aanmelding gaarne zo spoedig mogelijk (i.v.m. de reservering) bij het Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht.

OPGAVESTROOK INTRODUCTIECONFERENTIE CHJO/CDJA

Ondergetekende: .....
Adres: .....
Woonplaats: .....
neemt, met ..... introducé(e)s, deel aan de introductieconferentie van CHJO/CDJA op 15 en 16 september 1978.

Handtekening:

Activiteiten bij CHJO-Zuid-Holland

Voor het bestuur van de CHJO-Zuid-Holland zit de zomervakantie er weer op. Het is druk bezig de jaarvergadering voor te bereiden. Deze zal plaatsvinden op 23 september 1978 te Leiden. 's Morgens komen we als CHJO'ers in besloten kring bijeen. Vanaf 10.30 uur zijn iedere CHJO'er en belangstellenden welkom. Van 11.00–12.30 uur houden we ons bezig met huishoudelijke zaken. De lunch gebruiken we van 12.30 uur tot 13.30 uur. Daarna zal het Tweede Kamerlid drs. W. J. Deetman (CHU/CDA) een voordracht houden over: „Het kabinet van Agt, bezuinigingen en miljoenennota".
Ruim vóór 23 september hopen we een nieuwe nummer van CHJO-Nieuws „van de pers te laten rollen". Daarin treffen we informatie aan over de CDJA-thema-groepen „Geloof en politiek" en de fractiebegeleidingsgroep. Natuurlijk zijn er ook weer een aantal artikelen geschreven. Het ledental in onze provincie is op 40 blijven steken. Ja, blijven steken, want we willen graag „het magische getal" van 50 CHJO'ers in Zuid-Holland nog vóór onze ledenvergadering bereiken. Wie ons daarbij helpt? U, secretarissen van de Statenkringen, U, leden van de CHU-kiesverenigingen en jij CHJO'er of jij, jong CHU-lid! Of niet soms!?

THEMA-GROEPEN

De bijzonderheden over de Zuidhollandse thema-groepen zijn:
Regio Rotterdam: Peter van Akenborgh, ds. C. van Gendtstraat 45, Ridderkerk, tel. 01804–19972.
Eerste bijeenkomst: 29 augustus bij Henk van Drunen, Polanenstraat 15-a, Rotterdam.
Regio Den Haag: Marlies Ranke, Tramstraat 30, Den Haag, tel. 070–258503.
Eerste bijeenkomst: 20 aug. bij Marlies Ranke.
Regio Leiden: Ellen van Schouten, Klikspaanweg 7, Leiden, tel. 071–760527.
Eerste bijeenkomst: 29 augustus bij de studentenekklesia, Rapenburg 100 te Leiden.

Voorzitter CHJO-Zuid-Holland
A. B. L. de Jonge, Kloksteeg 21,
Jean Pesinhof 11, 2311 SM Leiden

Twee nieuwe „cahiers"

Ruim vijf jaar geleden is de Unie „School en Evangelie" begonnen met het uitgeven van een serie „Cahiers voor het Christelijk Onderwijs". Het betreft hier typografisch keurig verzorgde boekjes (uitgegeven door J. H. Kok, Kampen) over actuele problemen. Op 22 april jl. zijn de nummers 12 en 27 verschenen, die respectievelijk 80 en 71 bladzijden tellen en beide *f* 9,90 kosten.
Om met het laatste nummer te beginnen: dit is getiteld „Buitengewoon Onderwijs – een brug naar de toekomst". Vier deskundigen, verenigd in de werkgroep „Unie – Buitengewoon Onderwijs", behandelen een aantal vraagstukken betreffende het onderwijs aan gehandicapte kinderen, een terrein waarop zich bepaalde nieuwe ontwikkelingen voordoen. Uiteraard wordt speciale aandacht besteed aan de betekenis van de school voor christelijk buitengewoon onderwijs.

Nr. 12 is blijkbaar lang onderweg geweest. Het is geschreven door prof. dr. Jac. Schouten (sinds 1976 hoogleraar in de onderwijskunde aan de Vrije Universiteit). De titel luidt „De doelstellingen van het Christelijk onderwijs" en de ondertitel: „Een aanzet tot een onderwijskundige onderbouwing". De schrijver geeft „onderwijskundige informatie over doelstellingen (hoofdstuk 2) en betoogt, dat het hier niet om „struikelblokken" maar om „richtingborden" gaat (hoofdstuk 3 en hoofdstuk 4).
Beide cahiers beveel ik gaarne in de belangstelling van de lezers van „de Nederlander" aan.

K. de Vries.

Redacteur CHJO „de Nederlander"

Als dit nummer van „de Nederlander" verschijnt, is jullie CHJO-redacteur aan het pakken voor of op weg naar zijn vakantiebestemming. En na zijn vakantie gaat het redacteurschap over naar de algemeen secretaris van de CHJO. Het heeft dus van nu af weinig zin meer om kopij voor „de Nederlander" naar mijn adres te zenden. Alles van nu af naar: Govert Veldhuijzen, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht.

Egbert Bluemink.

Basiscursussen toegespitst op CDA-verbanden

De Stichting Kader- en Vormingswerk ARP organiseert in CDA-verband komend seizoen een aantal politieke cursussen voor CDA-ieden die zich willen oriënteren op een aantal thema's uit de politiek.

Programma's

Aandacht zal worden besteed aan het organisatorisch en politiek funktioneren van CDA-verbanden op weg van federatie naar fusie.
Bestek '81 zal worden besproken, en veel tijd is ingeruimd voor een kennismaking met de gemeente-politiek, met name bestemmingsplannen en welzijnsbeleid komen daarbij aan de orde.
De cursusplaatsen en -dagen zijn:

Haarlem (op donderdag van 10-4 uur): 7 september 1978; 28 september 1978; 19 oktober 1978; 16 november 1978; 7 december 1978.

Venlo (op donderdag van 10-4 uur): 21 september 1978; 12 oktober 1978; 2 november 1978; 30 november 1978; 18 januari 1979.

Breda (op donderdag van 10-4 uur): 14 september 1978; 5 oktober 1978; 26 oktober 1978; 23 november 1978; 14 december 1978.

Soesterberg (op vrijdagavond en zaterdag): 13-14 oktober 1978; 10-11 november 1978; 12-13 januari 1979; 16-17 februari 1979.

Opgave kan geschieden door toezending van bijgaand inschrijfformulier.
Het inschrijfgeld bedraagt *f* 50,-

Inschrijfformulier politieke scholingskursussen
Ondergetekende
lid:
0 ARP;
0 CHU;
0 KVP;
0 CDA.

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Geeft zich op voor de cursus te:
0 Haarlem;
0 Breda;
0 Venlo;
0 Soesterberg.

Datum:

handtekening:

Deze bon toezenden aan:
Stichting Kader- en Vormingswerk ARP, Dr. Kuyperstraat 3-5, Den Haag.

Verzoek aan Unieleden:

Bijdrage van tien gulden

Met een door Unievoorzitter dr. L.M. van Leeuwen en Uniepenningmeester J. Kiers ondertekende brief heeft het Uniebestuur (dagelijks bestuur van de CHU) alle Unieleden opgeroepen een financiële bijdrage te storten ter gelegenheid van het zeventigjarig bestaan van de CHU. Met deze financiële bijdrage - ter grootte van tien gulden - kan financieel schoon schip gemaakt worden.

De tekst van de brief luidt als volgt:
„Geacht lid,
De CHU is, wat men daar ook over mag zeggen geen rijke partij ! ! Op de onlangs te Arnhem gehouden vergadering heeft de zojuist nieuw aangetreden penningmeester bekend gemaakt, dat de Unie het afgelopen jaar met een tekort van ruim *f* 50.000,– heeft moeten afsluiten, terwijl voor 1978 eenzelfde tekort kan worden verwacht. Alles wordt duurder, de portikosten stijgen onrustbarend. Het is duidelijk dat onze Unie, wil zij de huidige aktiviteiten blijven ontplooien de eindjes moeilijk aan elkaar kan blijven knopen. Hier komen nog bij de extra kosten voor de inpassing in het CDA.
Onze Unie heeft zojuist de herdenking van haar zeventigjarig bestaan achter de rug. We vierden met elkaar een fijn feest. We hebben ook naar de toekomst gekeken. Die toekomst is het CDA. Wij willen een krachtige CHU in het CDA inbrengen. Daarbij hoort ook een „financieel schoon schip". Wij durven u daarom in dit jubileumjaar een extra tientje te vragen. Degenen die dit te veel vinden, kunnen natuurlijk iets minder geven of niets. Wij hebben daar alle begrip voor. Als alle leden die dat wel kunnen ons een tientje zenden, dan kunnen wij doorgaan met ons werk, onze tekorten aflossen en onze juiste financiële bijdrage aan het CDA leveren. Meer geven mag natuurlijk altijd, maar met een tientje zijn wij al erg gelukkig.
Wilt u ons helpen ? Maakt u dan het bedrag over op giro 169900, ten name van penningmeester CHU te Den Haag. Van uw bijdrage zal een goed gebruik worden gemaakt.
Bij voorbaat hartelijk dank.

Dr L.M. van Leeuwen, voorzitter
J. Kiers, penningmeester".

Tot zover de voor zichzelf sprekende brief aan alle leden van de CHU.

CHU-vergaderingen in komend seizoen

In het komend politieke seizoen 1978 vinden de volgende vergaderingen plaats van de top van de CHU.

Algemene vergadering: De algemene vergadering 1978 van de CHU wordt gehouden op zaterdag 19 mei 1979 in De Doelen te Rotterdam.

Unieraad: De Unieraad van de CHU vergadert op zaterdag 21 september (bespreking troonrede en miljoenennota), zaterdag 7 oktober en zaterdag 9 december 1978 en op zaterdag 7 april en zaterdag 16 juni 1979. Alle Unieraadsvergaderingen worden te Utrecht gehouden.

Uniebestuur: Het uniebestuur (dagelijks bestuur van de CHU) vergadert op woensdag 16 augustus, maandag 4 september, dinsdag 10 oktober, woensdag 25 november en woensdag 13 december 1978 en op vrijdag 12 januari, maandag 19 februari, donderdag 29 maart, woensdag 2 mei en dinsdag 19 mei 1979. Alle bestuursvergaderingen zijn in Utrecht.

KOCH
Telefoon 055-214259
APELDOORN.
Kerkorgels
Elektronische orgels
voor kerk-, school- en huismuziek.

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF
J. STOUT
Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

Bouw- en Aannemersbedrijf
M. de Raad & Zoon
Pickestraat 62, Noordwijk, tel. 01719-12100 en 15257.

HANAB B.V.
GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS
Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

TOT 140% HYPOTHEEK
Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie.
Geldlening f 5.000,- = 36 x f 171,- enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.
drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer
de klok **HANDELMIJ B.V.**
BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam, telefoon 010-190200.

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.

Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.

Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

korteweg
bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

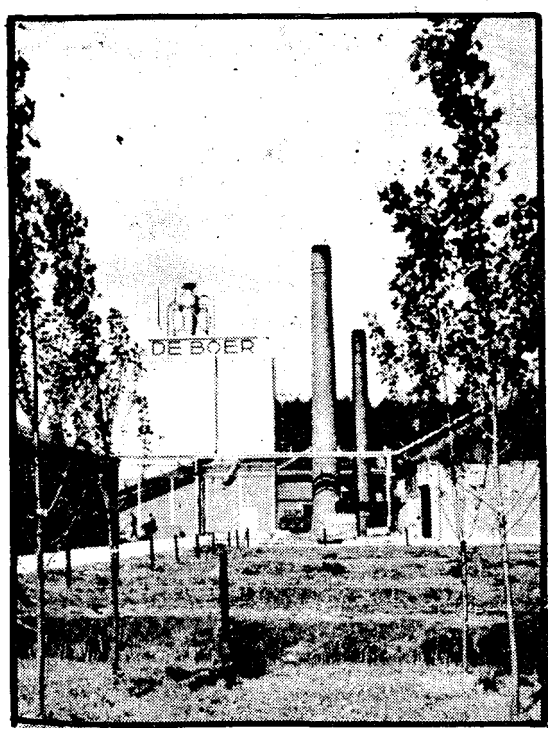

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

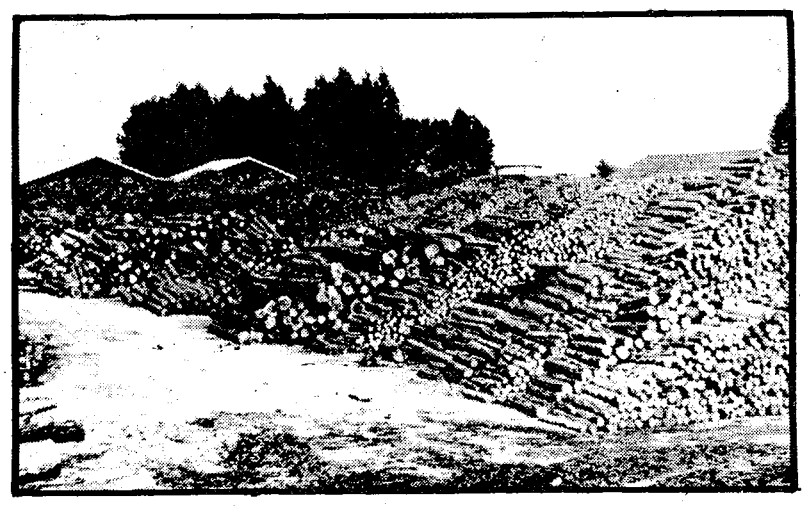

Stelt u prijs op

VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELEN

dan

VAN Zeben's

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN, PLANTSOENEN, PARKEN, SCHOOLTUINEN etc.

- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons

Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

Zaanse klokken

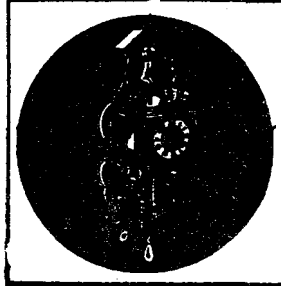

Maaskant
Winkelgalerij Kerschoten
Tel. 15865, Apeldoorn.

Naar lezingen in Amerika, Engeland, N.-Afrika, Frankrijk, Nederl. Duitsland, Zwitserland van ir. D. J. Christiaanse

7 SERIES BIJBELSTUDIES

1 De naam boven alien naam, Zoon van God, Heiland, Middelaar ..... f 5,—
2. 32 Geloofsmannen, via Abel, Noach, Abraham tot Johannes op Patmos f 4,—
3. Genade en waarheid, Liefde, Genade, Veiligheid, Vrede, Eenheid ..... f 4,—
4 Veertien brieven van Paulus begrijpelijke uitleg ..... f 5,—
5. Wat zal het jaar 2000 brengen? Profetische studiën O en N. Test. f 4,—
6. Gods geheimenissen en hun onthulling ..... f 3,—
7 Christus in de Psalmen en profeten 128 blz. ..... f 4,—
Alle 7 series tegelijk slechts f 14,—.

NIEUW!!
Een boek vol hoop voor jong en oud.
Lichtend uitzicht op morgen
132 blz. Prijs f 6,-.
Alles franco na girostorting op nr. 1793613 t.n.v. P.B. 44. Bijbelcursus Oudewater

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel.: 02150-11189-16777
HILVERSUM.

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

Ontdekkingstochten door de landen van de bijbel!

A. MET „THACIR" NAAR ISRAËL

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs hotels of jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Elat en Sinaï. Of een hele extra week „in de voetsporen van Mozes" door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimages", volgestopt met toeristische humbug, waarbij je je geloof verliest, maar een **TH**eologisch verantwoorde, **A**rcheologisch interessante en **C**ultureel belangwekkende **I**sraël **R**eis, met aandacht voor de uitdagingen en de problematieken van het moderne Israël en zijn minderheden. Kortom: reizen met een eigen karakter! THACIR-Reizen zijn zeker niet geschikt voor iedereen, maar wèl voor mensen, die zich geen christelijke knollen voor heidense citroenen willen laten verkopen!

B. HERHALINGSREIZEN NAAR ISRAËL VOOR „GEVORDERDEN"

Hebt ù dat nu ook: dat gevoel van „ik zou nòg wel een keer naar Israël willen, maar nu eens niet iedere dag met een hele groep, maar gewoon lekker in mijn eigen tempo naar die plaatsen, die ik zèlf (nog eens) wil bezoeken!"?
Ook ù kunnen wij een aantrekkelijke reis aanbieden, waarbij uw reis naar Israël en terug, uw overnachtingen in goede 3-sterren hotels (met diner en ontbijt), te weten: 5 nachten in Jeruzalem, 3 in Tiberias, 3 in Haifa en 3 in Tel Aviv, alsmede uw verplaatsingen van Jeruzalem naar Tiberias en Haifa en Tel Aviv, geheel verzorgd zijn. Voor de rest kunt u geheel naar eigen inzichten uw dagelijkse programma's invullen en uitvoeren. Uiteraard zijn wij u graag van dienst met het op stellen van ùw programma!
Desgewenst kunt u intekenen voor een aansluitende 3de week „In de voetsporen van Mozes", òf - als u daar meer vool voelt - voor een 3de week zonnen en zwemmen aan de Golf van Elat!

C. „IN DE VOETSPOREN VAN PAULUS"

Een 15-daagse reis, die u 9 dagen door Griekenland en 6 dagen lang door Rome en omstreken zal voeren. „In de voetsporen van Paulus" zult u dagelijks vele malen verbaasd staan over de grote hoeveelheid indrukwekkende monumenten uit de Griekse en Romeinse oudheid. Het Nieuwe Testament - en met name die gedeelten, waar in de apostel Paulus een hoofdrol speelde - komt er tot nieuw leven voor u. De mythologische verhalen en de klassieke geschiedenis krijgen ter plekke vlees en bloed voor u. Een reis om nooit te vergeten!

Met al onze reizen gaat een deskundige Nederlandse reisbegeleid(st)er mee. Al onze reizen worden gegidst door gediplomeerde, zo mogelijk Nederlands sprekende, Israëlische, Griekse en Italiaanse gidsen. Indien dit laatste absoluut niet mogelijk blijkt te zijn, bieden wij naast de Duits en/of Engels sprekende gids een vlotte Nederlandse vertaling.

Voorafgaande aan al onze reizen, beleggen wij met de reisgenoten een ontmoeting ter kennismaking en informatie.

Bestel nog vandaag onze uitgebreide reisbeschrijving (met vermelding van „Israël-reis" of „Paulusreis") en binnen enkele dagen kunt u in alle rust ons hele verhaal bestuderen, waarin geen „kleine lettertjes" voorkomen!

Vertrekdata:
A. Met „THACIR" naar Israël:
1978: 7 november; 23 december.
1979: 23-1; 13-2; 6-3; 27-3; 17-4; 8-5; 29-5; 19-6; 10-7; 31-7; 21-8; 11-9; 2-10; 30-10; 20-11; 22-12.
N.B.: Jeugdherbergreizen alleen: 7-11-1978; 10-7 en 30-10-1979.

B. Herhalingsreizen:
1979: 6 maart; 10 juli; 2 oktober.

C. In de voetsporen van Paulus:
1978: 31 oktober.
1979: 3 mei; 12 juli; 1 november.

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

Wij zien met belangstelling uw aanvraag tegemoet!

THACIR EUROPALAAN 14,
3844 AV HARDERWIJK.
Tel. 03410-21989.

Vrijdag 1 september 1978 – 14e jaargang no. 35/36

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - 2271 TV Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Bestuur CDA-fractie Tweede Kamer gaf kabinet extra prikjes

„Het zijn extra prikjes voor het kabinet". Deze omschrijving heeft de voorzitter van de CDA-fractie, mr. W. Aantjes, dezer dagen gebruikt in een toelichting op een verklaring van het bestuur van de CDA-fractie in de Tweede Kamer.
In de afgelopen week is de Tweede Kamer teruggekeerd van haar zomervakantie. Er wordt weer volop in het openbaar vergaderd en het wachten is op de Troonrede en de miljoenennota 1979, waarin het regeringsbeleid voor het komend jaar wordt uitgestippeld. Ter voorbereiding van de parlementair-politieke arbeid in de komende weken besprak het bestuur van de CDA-fractie actuele zaken. Van de besprekingen werd verslag gedaan in de verklaring.

De verklaring van het bestuur van de CDA-fractie luidt:
„Het bestuur van de CDA-Tweede Kamerfractie heeft ter voorbereiding van de komende weken een aantal actuele zaken besproken.

1. Procedure Bestek '81
Het bestuur van de CDA-Tweede-Kamerfractie blijft voorkeur behouden voor behandeling van Bestek '81 in de eerste week van september a.s. Deze voorkeur zal bij een mogelijk orde-debat in de Tweede Kamer volgende week worden ingebracht. In tweede instantie gaat de voorkeur van het CDA-fractiebestuur uit naar een eerdere aanvang van de Algemene Beschouwingen, bijvoorbeeld op 3 of 4 oktober waarbij Bestek '81 mee wordt behandeld.

2. Woningbouw
De terugslag in de woningbouw is reden voor de CDA-Tweede Kamerfractie – zoals uit publicaties reeds is gebleken – na het reces initiatieven te ontplooien om daarover de regering nader te ondervragen.

3. GRONDPOLITIEK
Het bestuur van de CDA-Tweede Kamerfractie zal bij het kabinet aandringen op een spoedige indiening van wetsontwerpen inzake de grondpolitiek. De huidige situatie is voor de fractie niet aanvaardbaar. Het bestuur van de fractie meent dat er in het verleden voldoende bouwstenen zijn aangedragen om een snelle indiening van wetsontwerpen te rechtvaardigen.

4. DE „KERK-MAROKKANEN" EN DE „ILLEGALE WERKGEVERS"
Het bestuur van de CDA-Tweede Kamerfractie vindt dat krachtig optreden tegen illegale werkgevers (werkgevers die profiteren van de diensten van buitenlandse werknemers die door nood gedreven, illegale werkzaamheden in Nederland komen verrichten) gerechtvaardigd en geboden is. Het bestuur meent dat nu afgewacht moet worden of er sprake is van nieuwe informatie over problemen die de Marokkanen in hun vaderland dreigen te ondervinden, waarover Amnesty International zegt te beschikken.
Het CDA-fractiebestuur meent wel dat kritiek op het huidige beleid zich vooral richt op het tot nu toe gevoerde beleid zoals dat door de toenmalige staatssecretaris Zeevalking is ingezet. Intussen wil het CDA vanuit de situatie zoals die thans voorligt aan een verantwoorde oplossing werken.

5. DE OORLOGSMISDADIGERS
Het bestuur van de CDA-Tweede-Kamerfractie zal voorstellen bij de Algemene Beschouwingen de kwestie van de oorlogsmisdadigers die zich aan uitvoering van de straf hebben onttrokken, tijdens de begrotingsbehandeling van justitie uitvoerig te behandelen.

6. ABORTUS
Het CDA-fractiebestuur meent dat in dit stadium eerst het voorstel van het kabinet moet worden afgewacht. Uitgangspunt bij de beoordeling is het CDA-program „Niet bij brood alleen" zoals begrensd door het regeerakkoord van CDA en VVD.

Het bestuur heeft verder van gedachten gewisseld over de onbevredigende beantwoording door de regering van vragen van de voorzitter der CDA-Tweede-Kamerfractie over de zogenaamde kwestie van de Indische Nederlanders, en voorts over Urenco, de Sanctiewet (die een snelle invoering behoeft) en de aardgas-terminal."
Aldus de tekst van de verklaring, welke is uitgegeven na de vergadering van het bestuur van de CDA-fractie. Fractievoorzitter Aantjes legde in zijn commentaar uit, dat het gaat om allerlei zaken, die het kabinet zich bij zijn start voornam. „Wij gaven extra prikjes. Wij lieten blijken, dat wij er aan hechten, dat een en ander met spoed wordt afgewerkt", aldus Aantjes.

H.L.

Volgend nummer „de Nederlander" over veertien dagen

Gedurende de zomermaanden verschijnt „de Nederlander" om de veertien dagen. Het volgend nummer van het christelijk-historische weekblad komt derhalve uit op vrijdag 15 september aanstaande.

Suggestie van mr. H. K. J. Beernink:

Stilte in plaats van de bede

Mr. H. K. J. Beernink, oud-voorzitter van de CHU en van de CHU-fractie in de Tweede Kamer, en oud-minister van binnenlandse zaken, heeft in een beschouwing, geplaatst in het dagblad „Het Binnenhof" (dat in Den Haag en omgeving verschijnt) gepleit voor een ogenblik stilte, in acht te nemen aan het einde van de Troonrede, welke koningin Juliana op Prinsjesdag uitspreekt in de Ridderzaal te Den Haag.

De beschouwing van mr. Beernink handelt over het besluit van het kabinet-Den Uyl in 1973, om de bede aan het slot van de Troonrede, waarmee de koningin het nieuwe parlementair jaar opent, te laten vervallen, en over de acties, de bede weer op te nemen.

„Het ziet er naar uit, dat ondanks de gevoerde acties ook in 1978 geen bede in de Troonrede zal worden opgenomen," aldus mr. Beernink. En hij herinnerde er aan, dat velen van mening zijn dat de bede onder geen beding voorwerp mag worden van partij-politiek of electoraal steekspel met het oog op de kiezersgunst. „Verwezen wordt wel eens naar de kerkdienst, die voor het uitspreken van de Troonrede wordt gehouden in de Grote – of St. Jacobskerk te Den Haag. In deze dienst wordt wel degelijk de zegen van God gevraagd voor het werk van regering en parlement. Vele bewindslieden en parlementsleden plegen deze dienst bij te wonen. Ik zou het een goede zaak achten, wanneer deze dienst via radio en televisie zou worden uitgezonden. Wie neemt het initiatief?" zo schreef mr. Beernink.

Uitgaande van het feit dat dit jaar de bede wel niet in de Troonrede zal voorkomen, deed mr. Beernink de volgende suggestie, zich daarbij realiserend dat zijn suggestie geen alternatief voor de bede is.
„Maar als de bede niet haalbaar is, wat ik zou betreuren, dan zou ik willen suggereren, dat de koningin, alvorens de zitting van de Staten-Generaal te openen, verzoekt om enige ogenblikken stilte. Dat zou kunnen gebeuren door het uitspreken van ongeveer de volgende woorden:

> „Alvorens de zitting der Staten-Generaal te openen, verzoek ik de leden der Staten-Generaal en alle hier in deze zaal aanwezigen, enige ogenblikken in acht te nemen, waarin gelegenheid is voor ieder persoonlijk aan God om een zegen te vragen, dan wel andere goede gedachten te ontwikkelen."

Ik geef deze tekst voor een betere," zo schreef mr. Beernink in „Het Binnenhof". Ter oriëntering: ook dit jaar beleggen op de ochtend van Prinsjesdag, dinsdag 19 september om 10.45 uur, de gezamenlijke kerken in Den Haag de gebedsdienst in de Grote Kerk.

H. L.

. . . CDA-aktueel . . .

De deze week verschijnende bladen „Politiek Nieuws" van de KVP, „Nederlandse Gedachten" van de ARP en „de Nederlander" van de CHU, bevatten verscheidene commentaren en artikelen, welke gelijkluidend van inhoud zijn. Dat is het gevolg van de samenwerking tussen de redacties van de drie bladen. Het gevolg van deze samenwerking onder de naam „CDA-aktueel" is, dat niet alleen de abonnees en de lezers van die bladen, maar ook degenen, die zich als rechtstreeks lid van het CDA hebben aangemeld, dezelfde beschouwingen onder ogen krijgen.

De gezamenlijke artikelen worden in drie bladen geplaatst onder verantwoordelijkheid van een redactieteam, bestaande uit D. Corporaal (voorzitter), A. van der Beld-Pott, N. de Gouw, F. J. van der Heijden, N. M. Hoogeland, drs. T. de Kok, Wm. C. de Kruyf, dr. W. de Kwaadsteniet, H. Lokkerbol en G. J. Brinkman, secretaris.

De lezers van „de Nederlander" kunnen met dit nummer van het weekblad „de Nederlander" propaganda maken en zorgen voor uitbreiding van de lezerskring. Nieuwe abonnees krijgen dan voortaan een goed inzicht in het politiek/parlementaire werk van het CDA.
Gebruik daartoe onderstaande bon.

Verzoek toezending van proefnummers van „de Nederlander" aan:

Naam: .....

Adres: .....

Woonplaats: .....

Ondertekening: .....

Bon opzenden aan: Administratie Uniepers, Van Deventerlaan 49, 2271 TV Voorburg.

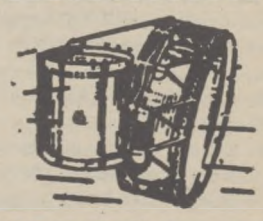

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

CDA-commentaar inzake ondernemingsraden

Overleg en samenwerking moeten richtsnoer zijn

door: Piet van Zeil, lid Tweede Kamer voor CDA

Enige tijd geleden dienden de ministers Albeda, De Ruiter en Van Aardenne een nota van wijzigingen in met betrekking tot het wetsontwerp tot herziening van de Wet op de Ondernemingsraden.
Zoals reeds in de regeringsverklaring was meegedeeld, wordt het door het vorige kabinet ingediende wetsontwerp in grote lijnen door het kabinet overgenomen.
De hoofdelementen in de derde nota van wijzigingen zijn:
1. er wordt een verdere verruiming gegeven aan de reeds voorziene uitbreiding van bevoegdheden van ondernemingsraden;
2. de rechtspositie van de leden van de ondernemingsraad wordt versterkt;
3. de reeds voorgestelde wijziging in de samenstelling van de ondernemingsraad wordt gehandhaafd;
4. de bepalingen betreffende het overleg van de zelfstandige ondernemingsraad met de ondernemingsleiding wordt vereenvoudigd;
5. er wordt een beperking voorgesteld op het in het wetsontwerp voorgestelde beroepsrecht voor de ondernemingsraad.

COMMENTAAR CDA–FRAKTIE.

In het onlangs uitgebrachte commentaar op de nota van het kabinet-Van Agt stelt de CDA-fraktie nadrukkelijk, dat voor haar als uitgangspunt geldt dat, voor wat betreft de onderneming, moet worden uitgegaan van een volwaardig deelgenootschap van de werknemer in het bedrijf en dat dit tot uitdrukking dient te komen in een gezamenlijk gedragen verantwoordelijkheid.
Voorts stelt de CDA-fractie, dat voor de factoren arbeid, leiding en kapitaal, overleg en samenwerking richtsnoer behoren te zijn.
Het voert in het kader van dit artikel te ver, om op alle punten in het CDA-commentaar in te gaan. Daarom wordt volstaan met het weergeven van de belangrijkste elementen van dat commentaar.
Rekening houdende met het feit dat de ondernemingen in ons land sterke verschillen vertonen en het in het overleg gaat om mensen met eigen inzicht en eigen verantwoordelijkheid, wordt bepleit het opstellen van regels met betrekking tot de procedures voor het te voeren overleg in de onderneming over te laten aan het overleg in de onderneming zelf.
Een andere belangrijke stellingname is, dat naar het oordeel van de CDA-fractie, de eigen verantwoordelijkheid van de deelnemers aan het overleg én de noodzaak van het voeren van overleg met zich meebrengen, dat geen sprake kan zijn van het meegeven van mandaten aan de deelnemers van het overleg. Voorgesteld wordt daarom in de nieuwe wet tot uitdrukking te brengen, dat de beraadslagingen en de besluitvorming plaatsvinden „zonder last".
Een volgend element is, dat, gegeven het feit dat de onderneming een samenwerkingsverband is en er sprake is van een eigen én een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van de factoren arbeid, leiding en kapitaal, het zeer gewenst voorkomt dat tenminste eenmaal per jaar een bespreking plaatsheeft voor alle leden van de raad van commissarissen, de voltallige leiding van de onderneming, de leden van de ondernemingsraad en de leden van de commissie van aandeelhouders. In deze bijeenkomst, door sommige persorganen al gedoopt als een topconferentie, zou onderwerp van gesprek moeten zijn: de gang van zaken in de onderneming.
De CDA-fraktie pleit er vervolgens voor om aan de leiding van de onderneming en de ondernemingsraad de bevoegdheid toe te kennen om taken en bevoegdheden van de ondernemingsraad desgewenst uit te breiden. Deze gedachte spruit voort uit de overweging, dat mondige mensen best in staat zijn de grenzen van hun eigen verantwoordelijkheid te bepalen. Wel wordt daarbij aangetekend, dat die uitbreiding niet die onderwerpen zal kunnen betreffen, die heel duidelijk liggen in de sfeer van ht onderhandelen.
In het vervolg van het commentaar geeft de fraktie de regering in overweging na te gaan of ook niet tot de bevoegdheid van de ondernemingsraad kan worden gerekend, het leveren van een profielschets terzake te benoemen leidinggevende funktionarissen, eventueel beperkt tot vooraf overeengekomen niveaus.
In sommige ondernemingen kent men zogenaamde meerjarenplannen. Daar waar deze bestaan dienen deze naar ons oordeel te worden betrokken in de bespreking met de ondernemingsraad, zoals dat ook geldt voor de jaarrekening en de raming van inkomsten en uitgaven.
Een laatste punt dat naar mijn oordeel melding verdient, is een pleidooi om de mogelijkheid van toegankelijkheid van bijeenkomsten van de ondernemingsraad, alsmede van overlegvergaderingen in de nieuwe wet op te nemen. Zo een openbaarheid kan de betrokkenheid en de interesse van de desbetreffende werknemers bevorderen en dat op zich is een goede bijdrage voor het goed funktioneren van een ondernemingsraad.

TENSLOTTE

Op het moment dat dit artikel wordt geschreven, is de reaktie van het kabinet op het door de Tweede Kamer geleverde commentaar nog niet bekend. Dat commentaar zal wel spoedig komen, omdat het in de bedoeling ligt dat de beraadslagingen over dit wetsontwerp in het begin van september worden voortgezet en afgerond. Door middel van een nieuwe wet op de ondernemingsraden zal dan verder gestalte zijn gegeven aan een samenleving zoals die in ons verkiezingsprogramma wordt geschetst.

Tweede nota bouwbeleid naar Tweede Kamer

Grotere continuïteit van bouwproduktie

Het jaarlijkse bouwprogramma zal voortaan een taakstellend deel bevatten. Dat taakstellende deel omvat die bouwproduktie, waarop de rijksoverheid directe invloed heeft. (Dat is gerekend naar de situatie in 1976 ongeveer 5 procent van de totale procuktie in de sektor burgelijke- en utiliteitsbouw en 22 procent van de produktie in de sektor grond-, weg- waterbouw). Taakstellend wil in dit verband zeggen dat het beleid er op gericht is bedragen die voor de bouw op de begroting staan ook inderdaad te besteden in het jaar waarvoor ze zijn gereserveerd. De minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening zal hierbij optreden als coördinerend minister van bouwnijverheid. Dit houdt in dat hij zorg draagt voor een zo goed mogelijke voorbereiding van het beleid op dit gebied tussen de ministeries die bij de bouwnijverheid betrokken zijn en voor de eenheid in dit beleid. De betrokken ministers houden echter hun eigen verantwoordelijkheid.
Het bouwbeleid van het ministerie van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening – met zijn zorg voor de produktie en daarmee voor werkgelegenheid en bedrijven – en het arbeidsmarktbeleid in de bouw van het ministerie van sociale zaken, zullen op elkaar blijven afgestemd. In het komende jaar zal hierover het overleg worden voortgezet.
Er zal een signaleringssysteem komen dat aangeeft hoe de bouwproduktie zich in de loop van het jaar ontwikkelt en in de rest van het jaar vermoedelijk zal ontwikkelen. Dit staat onder meer vermeld in de Tweede Nota Bouwbeleid, die minister Beelaerts van Blokland volkshuisvesting en ruimtelijke ordening) mede namens zijn collega's van sociale zaken, van economische zaken en van verkeer en waterstaat dezer dagen aan de Tweede Kamer heeft aangeboden.

De Tweede Nota Bouwbeleid is het resultaat van een onderzoek dat in de Eerste Nota Bouwbeleid (september 1976) door de minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening werd aangekondigd. Dat onderzoek betrof de mogelijkheden om tot een systeem van bouwprogrammering te komen, dat zowel een taakstellend als een vooruitberekend deel omvat.
Aan het onderzoek heeft een interdepartementale werkgroep meegewerkt, waarin alle ministeries – met bouwkosten op hun begroting – vertegenwoordigd waren.

UITGANGSPUNTEN VAN HET BOUWBELEID

De doelstelling van het bouwbeleid luidt: het leveren van een bijdrage aan het tot stand komen van een bouwproduktie, afgestemd op de maatschappelijk erkende behoefte aan bouwwerken.
Het bouwbeleid is geen op zichzelf staand geheel, maar maakt deel uit van het totale regeringsbeleid. In bepaalde gevallen zullen daarom belangen tegen elkaar moeten worden afgewogen en zullen de hierbij betrokken ministers of het kabinet een keuze moeten doen voor inpassing in het toale beleid. Het behoort tot de taken van de coördinerende minister voor bouwnijverheid initiatief hiertoe te nemen en voorstellen te doen voor de nodige maatregelen.
In de Tweede Nota Bouwbeleid is gekozen uit de mogelijkheden om een bouwbeleid te voeren waarin wordt gestreefd naar een grote continuïteit van bouwproduktie door middel van een taakstelling. Die keuze is het inbouwen in het totale bouwprogramma van een zo stabiel mogelijk gedeelte waarop de rijksoverheid direkte invloed kan uitoefenen. Om verschillende redenen, die in de Tweede Nota Bouwbeleid zijn uiteengezet, is namelijk een zogenaamd compenserend bouwprogramma niet te realiseren.

DE ONTWIKKELINGEN IN DE BOUWPRODUKTIE

Globaal is de ontwikkeling in de totale produktie van burgelijke- en utiliteitswerken te omschrijven met een zeer geleidelijke groei van gemiddeld 4% per jaar in de periode van 1950 tot 1963. In de zes jaren die daar op volgen trad een drastische versnelling in de groei op tot gemiddeld 14,5 procent. Daarna stabiliseerde de bouwproduktie zich gedurende vijf jaar op globaal het niveau van 1968. Na 1972 trad een scherpe daling op in de jaren 1973 en 1974. Mede als gevolg van de aanvullende werken bleef de produktie in 1975 en 1976 gehandhaafd op het niveau van eind 1974.
Deze ontwikkeling is in grote lijnen herkenbaar in vrijwel alle sektoren van de bouwproduktie. De produktie van burgelijke- en utiliteitswerken bestaat voor ongeveer 50 procent uit woningbouw. De bedrijfsgebouwen (handel, verkeer, nijverheid en agrarische gebouwen) hebben een aandeel van rond 25 procent. De overige 25 procent wordt gevormd door de sektoren overheidsgebouwen, gebouwen voor gezondheidszorg, voor onderwijs en overige gebouwen, alsmede door „herstel en verbouw" van woningen en andere gebouwen. De invloed van de overheid op de bouwmarkt is in verschillende mate bijna overal voelbaar. Er is sprake van een direkte en een indirekte invloed. Direkt treedt de overheid op door het verstrekken van opdrachten of het verlenen van vergunningen. Op direkte wijze kan de overheid particulieren prikkelen tot investeren door het geven van subsidies, financierings- en belastingsfaciliteiten of garanties. Anderzijds kan de overheid afremmen door het invoeren van heffingen.

TAAKSTELLEND BOUWPROGRAMMA

Om tot een taakstellend bouwprogramma te komen moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Enkele daarvan zijn:
- de aanwezigheid van meerjaren-begrotingen;
- afspraken om te voorkomen dat er grote variaties ontstaan in de van jaar op jaar optredende overloop van bouwbegrotingsartikelen;
- als de begroting van niet-bouwartikelen wordt overschreden, mag de compensatie daarvan niet te zeer ten nadele van bouwartikelen uitvallen;
- bij een meer dan geraamde bouwkostenstijging dienen voldoende middelen aan de bouwartikelen te worden toegevoegd om het voorgenomen produktievolume te realiseren.

Het vervullen van deze voorwaarden is een onderwerp van overleg tussen de coördinerend minister voor bouwnijverheid, de ministers van vakdepartementen en de minister van financiën.
De coördinerend minister voor bouwnijverheid zal dus zowel bij de voorbereiding van de begroting als bij de tussentijdse wijzigingen inzake bouwinvesteringen worden betrokken. Hij zal er tevens op toezien dat bij algemene bezuinigingen de bouwinvesteringen in de verschillende begrotingshoofdstukken niet meer dan in evenredigheid worden aangetast, als ze in het algemeen belang niet ontzien kunnen worden.
Er zal geregeld overleg zijn tussen de coördinerend bewindsman voor bouwnijverheid en de minister van sociale zaken, gezien diens primaire verantwoordelijkheid voor de coördinatie van het arbeidsmarktbeleid.

Het ligt in de bedoeling om voor het taakstellend bouwprogramma te starten met een taakstelling per departement waarbij overboekingen tussen bouwartikelen mogelijk blijft.
Bij dreigende afwijkingen van het programma zullen de betrokken departementen de coördinerend minister voor bouwnijverheid kennen in mogelijk alternatieven. In de besluitvorming over de alternatieven zullen ook het werkgelegenheidsaspect en het regionale aspect worden betrokken.

SIGNALERINGSSYSTEEM

Alle departementen met bouwkosten op hun begroting blijken bij hun planningsmethoden op dezelfde wijze te werk te gaan: er wordt een inventaristatie gemaakt van de behoeften aan bouwprodukten; aan de hand daarvan wordt een prioriteitenschema opgezet, waarna de projektenplanning volgt. Hieruit wordt een uitgavenplanning samengesteld.
Behalve het maken van een planning is het nodig te weten of de bouwproduktie die voor een bepaalde periode wordt geraamd, ook daadwerkelijk tot stand komt. Hiervoor is een signaleringssysteem noodzakelijk, dat cijfers over het historisch verloop van de bouwproduktie in de loop van een jaar geeft, maar bovendien inzicht verschaft in het vermoedelijke verloop in het nog niet verstreken deel van het jaar. Het beoogde signaleringsssysteem zal bestaan uit drie elementen:
- de financiële maandstaten van de departementen;
- de bouwvergunningsstatistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek en
- de meldingen van de departementen aan de coördinerend minister voor bouwnijverheid, als er afwijkingen van de projekten- en/of financiële planning dreigen.

Voor de voortgang van de bouwproduktie kan het CBS een overzicht van de burgelijke- en utiliteitsbouw verschaffen. Over het verzamelen en publiceren van cijfers die betrekking hebben op grond-, weg- en waterbouw vindt overleg plaats tussen het ministerie van verkeer en waterstaat en het CBS.
Samenvattend kan worden gesteld dat, als aan een aantal voorwaarden wordt voldaan, het zeer wel mogelijk is om met een voldoende nauwkeurigheid het verloop van de bouwproduktie in opdracht van de rijksoverheid op de voet te volgen en een prognose te geven van het verloop in de nabije toekomst. Dit maakt het mogelijk om op korte termijn ministeriële of gedelegeerd ambtelijke afstemming te bereiken over het eventueel noodzakelijke bijsturen om de taakstelling redelijkerwijs te kunnen halen.

H.L.

Kritische kanttekening bij Bestek '81

Regering moet kiezen op Prinsjesdag

door: R. F. M. Lubbers, vice-voorzitter CDA-fractie Tweede Kamer

Na het verschijnen van Bestek '81 in de overgang van juni naar juli is er, zoals te verwachten viel, een eerste stroom commentaar losgekomen. Daarna is de stilte van de vakanties gevallen. Ongetwijfeld is er echter in die tijd druk gestudeerd en vanaf eind augustus wordt de politieke en maatschappelijke discussie in alle hevigheid hervat. Een belangrijke rol zal daarbij zeker gaan spelen het medio september te verwachten rapport van de Sociaal Econimische Raad: nu niet van een selecte groep van hooggeleerde deskundigen, maar de opstelling van de maatschappelijke organisaties zoals die in de SER samenwerken, respectievelijk van mening verschillen.
Intussen golft het ook van commentaren van meer specifieke organisaties zoals de bonden van overheidspersoneel, groeperingen uit de gezondheidszorg en dergelijke. Het daaruit opdoemende beeld „bezuinigen akkoord, maar niet hier en zeker niet in de eerste plaats hier" was te verwachten, maar kan uiteraard geen reden zijn om nu onmiddellijk weer op de plaats rust te houden.
Toen in juli het rapport van de SER-deskundigen verscheen viel het in de daaraan gewijde krantencommentaren op dat vele journalisten na snelle lezing tot de conclusie kwamen dat het rapport een andere invalshoek had dan Bestek '81. Ik meen echter dat zulks in overwegende mate op een misvatting berust en dat in feite als het op beleid aan komt wat natuurlijke weer iets anders is dan een analytisch rapport, de gedachtengang van de SER-deskundigen in belangrijke mate tot dezelfde beleidsconclusies als Bestek '81 leidt. Bij het komen tot waardeoordelen over wat via Bestek '81 nu op tafel ligt en wat er verder moet gebeuren is het goed een drietal, weliswaar samenhangende, maar toch verschillende invalshoeken te onderscheiden. In de eerste plaats is er het element van de bezuinigingsnoodzaak pur sang. Bezuinigingsnoodzaak omdat er nu eenmaal minder groei is en daarom alleen al de voorziene uitgaven door het Rijk en in de sfeer van de sociale voorzieningen bijgesteld moeten worden. Dat tikt daarom zo enorm aan, omdat wij de laatste tien/vijftien jaar naar een economie gegroeid zijn waarbij een belangrijk deel van de welvaartstoename nu eenmaal naar de collectieve sector gaat, althans via de collectieve sector verdeeld wordt. Ik formuleer dit bewust zo, omdat het typische natuurlijk is dat de enorme toename van de collectieve sector met name in de zeventiger jaren niet geresulteerd heeft in een beperking van de particuliere consumptie, maar dat een steeds groter deel van de particuliere consumptie via collectieve kassen tot stand ging komen. Dat loopt dan via de sociale voorzieningen en zaken als individuele huursubsidies. Zowel de aantallen mensen die hiervan profiteren als de gemiddelde hoogte van de uitkeringen is enorm toegenomen.

NOODZAAK

Hoe dan ook de collectieve sector is erg sterk toegenomen en dat betekent nu bij de mindere groei de noodzaak van bezuinigingen. In feite resteerde er uit het vorige kabinet in die zin nog een ombuigingsnoodzaak van ruim 4 miljard gulden. Tezamen met de mindere groei voor de komende jaren komen we dan al snel op een ombuigingsnoodzaak van 7 à 8 miljard gulden. Dat de regering op 10 miljard komt heeft dan te maken met de noodzaak dat het bedrijfsleven wat meer ruimte krijgt. Het ziet er naar uit dat in het algemeen de bezuinigingsnoodzaak onderschreven wordt. Bovendien is er vrij grote mate van eenstemmigheid om het met name te zoeken in de sfeer van de inkomens of zoals het ook wel genoemd wordt in een matigingsbeleid. Daar wordt tweederde van de beoogde ombuigingen gerealiseerd. Daarbij valt het op dat de specifieke maatregelen verhoudingsgewijs het meest kritiek ondervinden, terwijl deze verhoudingsgewijs wat minder lijkt te zijn bij de wat algemener werkende ombuigingen door met half procentsstapjes per half jaar de ontwikkelingen van de sociale uitkeringen en de ambtenarensalarissen wat meer onder controle te krijgen. Nu doet zich hier een merkwaardige paradox voor. Op het eerste gezicht lijkt het alsof op deze wijze bepaalde groepen, namelijk de uitkeringsgerechtigden, respectievelijk de ambtenaren, het meest „gepakt" worden; aan de andere kant schrijft de regering juist dat zij dit beleid wil volgen omdat door allerlei automatismen in het trendbeleid, de sociale premies en dergelijke deze groepen in een aantal jaren systematisch meer in welvaart gestegen zijn dan de vergelijkbare werkers in de particuliere sector.
Deze paradox moet natuurlijk ontrafeld kunnen worden. In het debat naar aanleiding van de regeringsverklaring heeft de CDA-fractie met klem gewezen op de wenselijkheid van een gelijke inkomensontwikkeling tussen actieven en in-actieven. Dat was toen bedoeld om te voorkomen dat inactieven er te slecht af zouden komen, maar uiteraard blijft ook voor de omgekeerde stelling namelijk inactieven geen bijzondere bevoorrechte positie, dit politieke uitgangspunt van „gelijk op" gelden. Met dit algemene uitgangspunt zijn wij er echter nog niet. Voor allerlei deelgroepen werken de cijfers namelijk anders uit en daarnaast is er de vraag in welke mate moet men rekening houden met vergroeiingen uit het verleden. Bovendien is het zo dat voor actieven én inactieven zal gelden dat de koorden strakker aangehaald worden naarmate het inkomensniveau hoger is. Maar ook daar is het natuurlijk verre van eenvoudig met precieze schema's te werken. Bij de allerlaagste inkomenstrekkers gaat dat nog wel, maar naarmate men hoger komt wordt de zaak diffuser.

OP ZICHZELF

Hoe dan ook een belangrijke invalshoek van Bestek '81 is de bezuinigingsnoodzaak op zichzelf. Het gaat er daarbij ook om de explosieve groei in bepaalde uitgavensectoren tot stand te brengen. We hebben het dan met name over het zogenaamde volumebeleid in de sector van de sociale uitkeringen en de groei van de gezondheidszorg. Voor wat betreft de sociale uitkeringen is er natuurlijk een nauw verband met het arbeidsmarktbeleid en de begeleiding van de niet-werkenden terug naar het arbeidsproces. Er is in Bestek '81 een ruime plaats ingeruimd voor het arbeidsmarktbeleid. Nu kan men daar tegenover stellen dat zo'n beleid alleen maar echt kan werken als er ook voldoende banen zijn. Daarmee komen we als vanzelf op de tweede belangrijke invalshoek van Bestek '81, namelijk de verbetering van de werkgelegenheidssituatie. De werkgelegenheid in onze economie loopt al een aantal jaren gestaag terug. Bij een analyse van de oorzaken kan men een onderscheid maken tussen de specifieke Nederlandse redenen voor de teruggang en het meer algemene, internationale verschijnsel van de recessie. Indien men kennis neemt van de enorme overcapaciteiten in een aantal basisindustrieën in de veel beperkter groei van de wereldhandel en het gebrek aan investeringen in tal van landen is het duidelijk dat een goed deel van de recessie internationaal bepaald wordt. Daar tegenover past een internationaal overleg erop gericht de vrijhandel te handhaven, en de wereldeconomie met name die van de derde wereld te stimuleren.
Naast de internationale economische problematiek is er onze eigen positie in het geheel. Daarbij gaat het om onze concurrentiepositie. Het is langzamerhand wel bekend dat ons loonkostenniveau ten opzichte van andere landen wel erg hoog is geworden. En al is dat natuurlijk niet de oorzaak van de internationale recessie een zo goed mogelijk behoud van de arbeidsplaatsen kan natuurlijk alleen maar slagen indien onze concurrentiepositie verbeterd wordt. Dat kan alleen via een verder terugbrengen van de kostenstijgingen, dus van de inflatie. Het is zonder meer nodig dat wij onder het Duitse inflatietempo komen. Dat is ook van betekenis voor het overheidsbudget wat immers zo loongevoelig is en bovendien voor de ontplooiing van de dienstverlenende sector waar het aantal arbeidsplaatsen natuurlijk ook nauw gerelateerd is aan het loonkostenniveau.

HOE REAGEREN?

Sprekend over de dienstverlenende sector kom ik als vanzelf bij de derde invalshoek van Bestek '81. Dat is namelijk de vraag hoe wij als wij uit moeten gaan van een structurele recessie dus een mindere groei en een dreigend tekort aan arbeidsplaatsen over een groot aantal jaren sociaal-economisch moeten reageren. Het gaat dan om de vraagstukken van het eerlijk verdelen van werk bijvoorbeeld door vervroegde pensionering, het gaat dan om zin en betekenis van arbeidsplaatsenovereenkomsten. Bij die discussie gaat het echter ook om de groei van de kwartaire sector en de mogelijkheden om met behulp van zaken als een nationaal isolatieplan meer arbeidsplaatsen te hebben. In het kader van dit artikel kan ik daar natuurlijk niet uitgebreid op ingaan. Het is echter wel uitermate belangrijk. Daarbij zijn met name twee sleutelbegrippen van belang. Allereerst dit. Wil je meer banen, ook in de kwartaire sector, financiren dan moet het uit de lengte of de breedte komen. Dus het betekent toch genoegen nemen met een relatief lagere beloning. Een tweede centraal punt kan zijn te proberen de voor de overheid en particulieren beschikbare koopkracht te richten op de bestedingen die arbeidsintensief zijn en waarvoor een overvloed aan arbeid beschikbaar is. Een voorbeeld daarvan is het nationale isolatieplan, waar met beperkte

vervolg op pagina 4

Commentaar

Bezuinigingsoperatie

Een operatie gaat niet vanzelf. Veel mensen zijn er bij in de weer. Zorgvuldigheid is vereist van doktoren en verplegend personeel.
De doktoren, die de diagnose gesteld hebben, zullen er op bedacht moeten zijn dat de operatie het gewenste effect sorteert. Dat geldt niet alleen wanneer de lichamelijke gezondheid in het geding is.
Het is evenzeer van toepassing op het sociale, economische en financiële leven in ons land.
De komende weken zal er zorgvuldig door het parlement bezien moeten worden of Bestek '81 een verantwoorde „operatie" is. Zo niet, dan zal deze op andere wijze of in beperkter mate uitgevoerd moeten worden. Van tal van zijden is materiaal aangedragen om tot een goede beoordeling te komen. Wij menen, dat voor de beoordeling de kijk op de ontwikkeling van de maatschappij erg belangrijk is. Daarnaast is mede-bepalend het maatschappelijk draagvak voor hetgeen men zich voorneemt. In dit verband is het van betekenis te letten op de kanttekeningen, die door het CNV bij Bestek'81 zijn gemaakt. Juist christendemocraten zullen speciale aandacht moeten hebben voor hen die aan de onderkant van de samenleving zitten.

Algerijnse gas

Het kabinet heeft een principe besluit genomen ten aanzien van de aanvoerplaats voor het Algerijnse gas. De keuze was: Maasvlakte of Eemshaven. Voor beide was iets te zeggen; objectief gezien wellicht zelfs iets meer voor de Maasvlakte. In deze zaak was echter ook iets anders in het geding. Al jaren spreken wij in Nederland over spreiding van rijksdiensten en over stimulering van regionale economische ontwikkeling. Veel geld is hieraan besteed. Daadwerkelijk vallen de resultaten tot nu toe tegen. Vanuit dit gezichtspunt bezien is het begrijpelijk dat de regering kiest voor de Eemshaven.
De beslissing ten aanzien van het Algerijnse gas kan voor Noord-Nederland betekenen, dat er vaker een psychologische drempel wordt genomen. Het aardgas moge iets duurder worden. Op de langere termijn gezien geldt echter ook hier dat de kost voor de baat uitgaat.

Wethouders

Op dinsdag 5 september kiezen alle gemeenteraden uit hun midden wethouders. Met de burgemeester vormen zij in iedere gemeente het dagelijks bestuur. De samenstelling van de colleges van b. en w. is een belangrijke aangelegenheid.
In de afgelopen maanden was een druk patroon waarneembaar van overleg en onderhandeling over het beleidsprogram voor de gemeenteraad en over de verdeling van de wethouderszetels. Nu eens stond de ene partij buitenspel en dan weer de andere. Een balans is er op dit moment nog niet.
De eenzijdig samengestelde meerderheidscolleges lijken in vergelijking met vier jaar geleden enigszins op hun retour. Het is een gelukkige zaak, want zij zijn ons inziens niet in overeenstemming met het belang van de gemeente. Ze staan in ieder geval haaks op hetgeen het CDA bepleit.
Wij moeten echter constateren, dat ook deze keer niet geheel ontkomen werd aan een uitsluiting van partijen zonder gegronde reden.
Wij vinden dit een ondemocratisch trekje in de Nederlandse politiek.
De wethouders wensen wij nu al veel sterkte bij hun werk. Dat zij niet vergeten dat zij bezig zijn voor het algemeen belang, op basis van een beleidsprogram en als vertegenwoordigers van een politieke stroming in onze samenleving.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Postbus 67,
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420) 6141.

UNIEBUREAU
HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Conferentie van de Jongerenraad der Europese Beweging in Nederland

Meer meerderheidsbesluitvorming in Europese Gemeenschap bepleit

Graag zou ik willen beginnen u te bedanken voor de uitnodiging om hier vandaag een kort openingswoord te spreken. Ik weet dat het een goede gewoonte is een dergelijk dankwoord uit te spreken, maar ik wilde dit thans in het bijzonder doen: in de eerste plaats vanwege het onderwerp dat onze voortdurende aandacht erg nodig heeft en in de tweede plaats vanwege het feit dat jonge mensen zich met dit onderwerp bezighouden, en dat stemt bepaald hoopvol.
Ik zeg dit ook, omdat de Europese Gemeenschap zich niet in zo'n gemakkelijke situatie bevindt. Wie hetgeen bereikt is in de Gemeenschap vergelijkt met de verwachtingen die men koesterde toen de Gemeenschap van start ging, komt tot de conclusie dat er nog heel veel niet tot stand gebracht is. Daartegenover kan en moet men echter stellen, en dat is hoopgevend, dat de uitbouw en versterking van de Gemeenschap door zeer velen als een noodzaak wordt gezien. Sprekende over de Europese Gemeenschap in uw midden realiseer ik mij dat deze Gemeenschap een leeftijdgenoot is van een zeer groot gedeelte van uw gezelschap. Het feit dat zeer velen van u Europa niet zonder de Gemeenschap hebben gekend, heeft twee aspecten waarvan wij ons bewust moeten zijn:

a. dat het bestaan van de Gemeenschap door u te vaak als een vanzelfsprekendheid zal worden beschouwd;
b. dat de Gemeenschap nog zeer jong is gezien in het verband van historische ontwikkelingen.

Relatie tot buitenwereld

Uw conferentie is gewijd, om het heel algemeen te zeggen, aan de relatie van de Europese Gemeenschap tot de buitenwereld. Een bijzonder belangrijk onderwerp, waarmee aangegeven wordt dat de Gemeenschap er niet uitsluitend voor zichzelf is, doch dat zij een verantwoordelijkheid heeft in haar relatie tot de niet-lid-staten. Een van de belangrijkste ontwikkelingen in de na-oorlogse tijd is een ver gaande uitbouw van de internationale betrekkingen zowel naar onderwerp als naar aantal spelers op het wereldtoneel.
De VN begon met 56 leden, een getal dat inmiddels tot in de 140 is gegroeid. Bij een ontwikkeling van die omvang wordt de kans groter dat gelijkgerichten zich aaneensluiten. Naast de inspiratie gebaseerd op een historische ontwikkeling binnen Europa, dankt de Gemeenschap haar ontstaan mede aan dit proces van internationalisering.
De externe betrekkingen vormen thans een wezenlijk bestanddeel en verantwoordelijkheid van de Gemeenschap. Men kan die betrekkingen vanuit verschillende invalshoeken beschouwen. Men kan ze beschouwen vanuit de invalshoek van belangenbehartiging en interdependentie. Men kan bezien in hoeverre ze Gemeenschapsopbouwend zijn dan wel dat zij remmend werken op de verdere ontwikkeling van de Gemeenschap. Ik zal echter niet verder gaan langs dit pad dat in deze conferentie juist door u moet worden gebaand.

Ik mag u verzekeren dat ik zeer belangstellend ben naar de conclusies die u in deze dagen op dit punt zal weten te bereiken.

Intern en extern beleid

Juist omdat deze conferentie handelt over de externe betrekkingen moge ik u wijzen op de samenhang tussen intern en extern beleid. Zonder een hechte samenhang binnen de Gemeenschap is het niet mogelijk een rol te spelen in de wereld. Indien de Gemeenschap niet de bevoegdheden en mogelijkheden die haar bij het Verdrag gegeven zijn waarmaakt, mist zij het fundament voor een extern beleid en is het onderwerp van uw conferentie een non-issue. Indien – om enkele voorbeelden te noemen – nationale handelspolitieke interessen zouden gaan prevaleren boven Gemeenschapsbeleid, indien nationale landbouwlobbies het Gemeenschapsbeleid zouden weten te ondermijnen, indien vrijheid van dienstenverkeer en dat van werknemersverkeer niet meer worden gegarandeerd, indien bestrijding van inflatie en werkloosheid niet in Gemeenschapsverband kunnen worden tot stand gebracht gaat de Gemeenschap aan interne kracht inboeten.
Welnu, in dezelfde mate als de interne kracht van de Gemeenschap wordt aangetast zal de rol welke zij internationaal kan spelen uiteindelijk worden verkleind. Een verminderde betekenis van de externe rol zal op zijn beurt weer voor het interne beleid zijn effecten hebben en aldus een sneeuwbaleffect teweegbrengen in de verkeerde richting.

Allesbehalve gunstig

Wat is nu de huidige situatie van dat fundament – die interne cohesie – voor het externe beleid?
Een eerste constatering, zodra we de huidige stand van zaken m.b.t. de interne situatie in de Gemeenschap opnemen, is dat de Gemeenschap zich staande heeft weten te houden in omstandigheden welke daar allesbehalve gunstig voor waren.
Een ieder weet van de moeilijke economische situatie waarin de wereld zich thans bevindt. De uiteenlopende karakteristieken van de economieën in de lidstaten bewerkstelligen dat de diverse lid-staten de teruggang in de economie elk op geheel eigen wijze ervaren. Dat is geen omstandigheid die de cohesie van het Europese beleid bevordert. Diezelfde ongunstige economische situatie roept voorts in de onderscheiden hoofdsteden een aanzienlijke terughoudendheid op om het economisch-monetair instrumentarium waarover een staat beschikt, voor een deel mede in handen te leggen van de Gemeenschap. Vooral in lid-staten waar wederzijdse afhankelijkheid tussen de staten niet als zo sprekend wordt ervaren als in Nederland, dat zo sterk van de wereldhandel afhankelijk is, is de terughoudendheid het grootst
En nu is het opmerkelijk, maar bovenal verheugend, dat ondanks de negatieve invloed welke deze situatie met zich brengt, de relevantie van de Gemeenschap als zodanig geen ogenblik is bedreigd.
Een belangrijke functie heeft in deze ook het instituut van de Europese Raden kunnen vervullen, ondanks het feit dat men bij het functioneren daarvan bepaalde kritische kanttekeningen kan zetten. In die Raden komen immers de hoogste politiek verantwoordelijken bijeen en wordt datgene wat tot de harde kern van de landspolitiek in elk der lidstaten behoort bespreekbaar en regelbaar gemaakt op Europees niveau.
De gedachte namelijk dat de Gemeenschap een meer aangewezen kader vormt voor een effectieve aanpak van de huidige macro-economische problematiek dan de enkele staat of een meer beperkte groepering van staten, heeft een extra steun gekregen in de resultaten van de laatste Europese Raad die in Bremen werd gehouden. Zowel t.a.v. de monetaire samenwerking alsook t.a.v. de economische politiek bleek aldaar bereidheid te bestaan zich te commiteren tot een aanzienlijk nauwere samenwerking in Gemeenschapsverband.

Europese verkiezingen

Naast die uitgesproken bereidheid tot nauwere samenwerking op monetair en economisch terrein, zijn voor de voortgang van de integratie binnen de Gemeenschap naar mijn mening ook de directe verkiezingen voor het Europese Parlement van groot belang. Behalve het bewustwordingsaspect dat verbonden is aan deze verkiezingen is daar ook het legitimatie-aspect. Vooral nu t.a.v. belangrijke economische onderwerpen, welke de werkgelegenheid en de inkomenspositie van de Europese burger rechtstreeks aan belangen, verdergaande vormen van samenwerking in het verschiet lijken te liggen acht ik een vergroting van het democratische gehalte van de Gemeenschap van bijzonder belang. De gedachte dat het nationaal belang z'n bedding vindt in het Gemeenschapsbelang zal vorm moeten gaan krijgen in herstructurering van de produktie in onze landen en in inkomensoverdrachten.
In deze fase van ontwikkeling van de Gemeenschap, waarin nationale denkpatronen vaak ingrijpend moeten worden aangepast, is 'grassroot support' meer dan ooit nodig. Dit vertaalt zich tevens in de van Nederlandse zijde bij herhaling in het daglicht gestelde noodzaak van het meer en meer betrekken van de sociale partners bij de activiteiten van de Gemeenschap.

Grote urgentie

Het uitbouwen van de hier bedoelde vormen van samenwerking m.b.t. de monetaire en economische politiek is een zaak van grote urgentie geworden, niet alleen door de economische situatie in onze landen doch ook door de omstandigheid dat de Gemeenschap binnen afzienbare termijn wederom met drie lidstaten zal worden uitgebreid. Zoals u bekend is, heeft de Gemeenschap geen aarzeling getoond m.b.t. de toetredingsverzoeken van Griekenland, Portugal en Spanje. Zulks toont aan dat het elan en de politieke inspiratie van het Verdrag van Rome nog niet teloor zijn gegaan. Het is noodzakelijk dat de Gemeenschap zich terdege voorbereidt op deze uitbreiding, ten einde ook na de uitbreiding haar relevantie voor onze volkeren te kunnen behouden. Dit impliceert de noodzaak voor een extra inspanning om de cohesie te vergroten, ten einde de nadelige effecten van de uitbreiding te kunnen opvangen.
Van Nederlandse zijde wordt daarbij ook van belang geacht een verbetering van de besluitvormingsprocedures. Ik denk hier met name aan de vergaderingen van de Raad van Ministers. Hoewel een verdragswijziging op dat punt niet realisabel lijkt moeten de lidstaten ertoe gebracht kunnen worden een wijze zelfbeperking in acht te nemen bij de besluitvorming en deze niet te blokkeren. De krachten van overreding dienen te worden gemobiliseerd en in de praktijk procedureel te worden ondersteund. De gevallen van meerderheidsbesluitvorming zullen aldus dienen toe te nemen. Voorts zal in de toekomst meer dan thans dienen te worden overgelaten aan de EG-Commissie, en de agenda van de Raadszittingen te worden beperkt tot werkelijk politiek gewichtige zaken.

Harde kern

Tot nu toe sprak ik hoofdzakelijk over wenselijkheden en verwachtingen met betrekking tot de verdere ontwikkeling van de interne samenwerking van de Gemeenschap. Indien wij ons daartoe zouden beperken zouden wij onrecht doen aan de bestaande activiteiten onder de klassieke hoofdstukken van de Gemeenschap. De douane-unie en het landbouwbeleid zijn de klassieke hoofdstukken van de Gemeenschap waarin het beleid nog steeds het verst is uitgewerkt. Zij vormen de harde kern van de verworvenheden van de Gemeenschap. Deze verworvenheid vormt overigens geen rustend bezit.
M.b.t. deze hoofdstukken worden van dag tot dag op Europees niveau bestuursdaden gesteld die – het zij toegegeven – niet vaak tot spectaculaire debatten in de Raad van Ministers aanleiding geeft, doch wel dienen te bewerkstelligen dat t.a.v. een menigte onderwerpen en voorvallen oplossingen worden gevonden waarbij bijzondere belangen en belangen van de Gemeenschap-als-zodanig met elkaar in overeenstemming dienen te worden gebracht. Dit vormt bij tijd en wijle een zeer moeizame arbeid.
Wanneer ik nu het interne beleid als fundament voor het externe beleid bezie, kan, meen ik, worden geconstateerd dat allerlei aanzetten voorhanden zijn welke kunnen uitmonden in een grotere cohesie van dit beleid en een versterking van dit fundament voor het externe optreden van de Gemeenschap.
Ik meen dat het goed is op te merken, dat daar tegenover staat dat dit fundament in de naaste toekomst ook aan extra beproevingen zal worden onderworpen die voortvloeien uit de economische ontwikkelingen en de uitbreiding van de Gemeenschap. De te maken vorderingen en de in het vooruitzicht liggende beproevingen in het interne beleid zullen een goed deel van de politieke inspanningen naar zich toe trekken. Zulks zet een limiet aan de mogelijkheid tot een vergaande ontplooiing van de externe relaties van de Gemeenschap.

Ontwikkelingslanden

Bij het kort aangeven van de betekenis van de externe relaties van de Gemeenschap valt op te merken dat in deze externe relaties de verhouding tot de ontwikkelingslanden een aanzienlijk grotere rol speelt dan bij de totstandkoming van het Verdrag ruim 20 jaar geleden het geval was. Het is met name ook in die verhouding dat de verantwoordelijkheid van de Gemeenschap meer en meer gestalte krijgt. Bij de oprichting van de Gemeenschap speelde dit aspect niet of nauwelijks een rol van betekenis. Die betekenis is echter gaandeweg groter geworden. In de Conventie van Lomé, over welks vernieuwing thans onderhandeld wordt, vindt die verantwoordelijkheid uitdrukking. Daarnaast echter heeft de Gemeenschap evenzeer verantwoordelijkheid voor de niet bij deze Conventie aangesloten ontwikkelingslanden.
Een verantwoordelijkheid die met name van Nederlandse zijde bij herhaling sterk is onderstreept. Ik noem u die in betekenis toenemende relatie tot ontwikkelingslanden als een betrekkelijk nieuw aspect van de Gemeenschap. Ook daarmee komt tot uiting de groeiende betekenis van de Gemeenschap voor de wereld.

In het begin van mijn toespraak heb ik het hoopvol genoemd dat uw congres van jonge mensen zich met een aantal belangrijke aspecten van de Europese integratie gaat bezighouden. De geschiedenis van de Gemeenschap tot nu toe wordt getekend door veel moeilijkheden, maar ook door de wil om te slagen omdat er geen andere weg is. Uw activiteit betekent een waardevolle ondersteuning van de gang van het noodzakelijke integratieproces. Ook om die reden wens ik u graag een goed congres toe!

Toespraak Staatssecretaris Van der Mei

Op dinsdag 15 augustus jl. werd in Santpoort een achtdaagse conferentie geopend van de Jongerenraad van de Europese Beweging in Nederland. Thema van de conferentie was de plaats van Europa in de wereld. De deelnemers, afkomstig uit heel West-Europa en de Verenigde Staten, waren voor het merendeel vertegenwoordigers van jongerenorganisaties van politieke partijen en universiteiten.
Tot de sprekers op de openingsdag behoorde de Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, drs. D. F. van der Mei. De heer Van der Mei ging in zijn rede onder meer in op de besluitvormingsprocedure in de Europese Gemeenschap. De volledige tekst van zijn toespraak is hiernaast afgedrukt.

Vervolg van pagina 3

subsidies van de overheid uitgelokt wordt dat particulieren een deel van hun koopkracht juist in die richting aanwenden.
Samenvattend zou men kunnen zeggen dat we het over de bezuinigingsnoodzaak snel eens zijn; en dat wij deze vooral moeten zoeken in de particuliere consumptie, die nu al jaren sterker gestegen is dan ons nationaal produkt.
Dat de oplossing van de structurele recessieproblematiek een langdurige en moeizame zaak lijkt te worden en dat wij daarom gehouden zijn verdergaand dan Bestek '81 na te denken hoe wij dan toch zo goed en zo kwaad mogelijk een ieder die wil werken aan zinvolle arbeid kunnen helpen.
Inmiddels zitten we dicht voor Prinsjesdag. Dan zal bekend worden hoe de Regering meer in het bijzonder tegen het jaar 1979 aankijkt. Dat belooft erg interessant te worden omdat het daarbij niet alleen kan gaan om de globale meerjarenlijn maar ook veel preciezer voor het jaar 1979 keuzes gemaakt moeten worden. Dat is in een zware verantwoordelijkheid, een verantwoordelijkheid overigens die ook volop drukt op de werknemers- en werkgeversorganisaties waar zij immers in hun verantwoordelijkheden inhoud moeten geven aan het matigingsbeleid en waar diezelfde sociale partners tegelijk inhoud moeten te geven aan een geloofwaardig beleid ten aanzien van het behoud van werk. Behoud van werk en een eerlijk delen daarvan; en een behoud van koopkracht en evenzeer een eerlijk delen daarvan.

Oproep aan alle CDA-raads- en statenleden

Geef u op als lid van de CDA-bestuurdersvereniging!

De Vereniging van christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders nodigt alle CDA-raads- en statenleden die dit jaar gekozen zijn en nog niet zijn aangesloten bij de vereniging, uit nú lid te worden. Deze oproep geldt niet alleen voor leden van CDA-fracties maar ook voor christen-democratische raadsleden die gekozen zijn via andere lijsten (bijv. afzonderlijke lijsten van ARP en/of CHU resp. KVP en plaatselijke lijsten).

De vereniging en haar provinciale afdelingen zorgen voor de broodnodige onderlinge contacten en meningsvorming tussen de CDA-bestuurders op de diverse niveaus. Daardoor ontstaan nieuwe mogelijkheden om het CDA op het terrein van de lokale, regionale en provinciale politiek verder te profileren. De leden van de vereniging kunnen bovendien rekenen op de nodige dienstverlening.

Krachtens een bepaling in de CDA-statuten is het lidmaatschap van de vereniging verplicht voor alle leden van *CDA*-fracties in provinciale staten, gewest-, gemeente- en wijkraden. Door ondertekening van de Modelverklaring hebben de kandidaten trouwens toegezegd ingeval van verkiezing toe te treden tot de CDA-bestuurdersvereniging.

Nieuwe leden hoeven slechts contributie te betalen voor de rest van het jaar. Voor het gehele jaar 1978 varieerde de contributie van f 70,- (o.m. voor raadsleden in kleine gemeenten) tot f 135,- (o.a. voor bestuurders van grote gemeenten). In de contributie is een abonnement op het maandblad Bestuursforum inbegrepen.

Nadere inlichtingen: CDA-bestuurdersvereniging, Mauritskade 25, 2514 HD Den Haag; tel. 070 – 65 39 34.

Handen uit de mouwen

door: mr. W. Aantjes, voorzitter CDA-fractie in de Tweede Kamer

Deze titel „Handen uit de mouwen" heb ik niet zelf bedacht. Het Dagblad Trouw zette haar boven zijn commentaar op de vorige week door ons fractiebestuur uitgegeven verklaring.

De bedoeling van het fractiebestuur was daarmee zo goed getypeerd, dat ik die titel ook maar overneem voor de beschouwing die ik aan de verschillende, in die verklaring genoemde onderwerpen, wil wijden.

FRACTIEBERAAD

Het zomerreces van de Tweede Kamer is ten einde, en de Kamer heeft deze week haar plenaire werkzaamheden hervat. (De niet-plenaire activiteiten, zoals voorbereidende besprekingen over Bestek '81, zijn nauwelijks onderbroken geweest of in elk geval al veel eerder hervat).
Daarmee is in feite (hoewel het formeel eerst op Prinsjesdag aanvangt) het nieuwe parlementaire jaar begonnen. Dit zal dan tevens het eerste volle parlementaire jaar onder het kabinet-Van Agt zijn.

Het ligt uiteraard op de weg van het bestuur van de fractie zich tijdig te bezinnen op de vraag, welke zaken naar verwachting in dat jaar aan de orde zullen komen of naar zijn mening aan de orde dienen te komen, en daarbij tevens zichzelf een oordeel te vormen over de mate van urgentie van de verschillende onderwerpen. Vanaar dat het fractiebestuur daartoe in de week, voorafgaande aan de hervatting van de plenaire Kamervergaderingen, is bijeengekomen.

Hoewel zulk een beraad uiteraard in de eerste plaats moet worden gezien als een voorbereiding op de besprekingen in de fractie zelf, is er niets op tegen dat aan enkele onderdelen ervan reeds enige publiciteit wordt gegeven.
De mate van invloed op het te voeren beleid kan namelijk mede worden bepaald door het tijdstip van publiciteit. Voorts worden onjuiste geruchten over CDA-standpunten erdoor voorkomen. Tenslotte is voor een regeringspartij een belangrijke overweging dat zij niet slechts passief initiatieven van het kabinet behoort af te wachten en evenmin slecht in reactie op stappen van de oppositie tot activiteit behoort te komen.

Wat dit laatste betreft hebben de afgelopen weken eerder het omgekeerde te zien gegeven.

In dit artikel wordt weliswaar geen verslag gegeven van het beraad in fractie of fractiebestuur, maar vanzelfsprekend zijn mijn beschouwingen daardoor wel mede beïnvloed.

BESTEK '81

Veruit het belangrijkste onderwerp voor de komende periode is uiteraard Bestek '81.
Op de wijze en het tijdstip van behandeling ervan zal ik thans niet ingaan. Het Kamerdebat daarover is inmiddels achter de rug. Veel belangrijker is de inhoud ervan.
Wat dit betreft, vraag ik de bijzondere aandacht voor de beschouwingen van Lubbers in ditzelfde nummer.

Voor het CDA is niet alleen het kwantitatieve ombuigingseffect van belang, maar ook en zelfs nog meer het kwalitatieve effect, dat wil zeggen de verdeling van de last, de prioriteitenkeuze, de sociale accenten, de samenhang met maatregelen die gevolgen hebben voor de huidige maatschappijstructuur.
In juni jl. is met name over dit laatste in het Kamerdebat een vruchtbaar en hoopgevende gedachtenwisseling gevoerd tussen de minister-president en de CDA-fractievoorzitter.
Ik zou het ook zo kunnen uitdrukken: Bestek '81 mag niet alleen het uitgangspunt voor een (noodzakelijke!) bezuinigingsoperatie zijn, maar een (nogmaals: noodzakelijk) onderdeel van een veel bredere beleidsvisie op de gewenste toekomstige ontwikkeling in onze samenleving.

CDA-VISIE

De grote aandacht, die Bestek '81 verdient en verkrijgt, mag er niet toe leiden dat andere beleidszaken op de achtergrond geraken of uit het zicht verdwijnen.
Onbedoeld en ongewild zou het kabinet dan toch een eenzijdige stempel van een ombuigingskabinet opgedrukt krijgen. Er zijn ook andere zaken, die een hoge urgentie hebben en die mede het „gezicht" van het kabinet bepalen.
Vooral voor het CDA is het van politiek levensbelang dat in het beleid van een kabinet met een christen-democratische meerderheid en onder christen-democratische leiding de christen-democratische visie, zoals deze o.a. in ons program „Niet bij brood alleen" is te vinden, duidelijk herkenbaar is.

GRONDPOLITIEK

Vandaar dat er door ons op is aangedrongen dat de regering spoed betracht met de indiening van wetsontwerpen inzake de grondpolitiek.
De herziening van de bestaande wetgeving op dit gebied is allang dringend. Helaas is een herziening tot nu toe steeds gestrand op onoverkomelijke politieke meningsverschillen. Vorig jaar is daarop zelfs het kabinet nog gevallen.
De pogingen van het vorige kabinet waren alleen ondernomen omdat de PvdA dit wilde, maar niet minder omdat de CDA-partijen zulks wensten. Een nieuwe wetgeving wordt dan ook in ons verkiezingsprogram verlangd, en is in het regeerakkoord opgenomen. Het kabinet heeft bij zijn optreden de indiening op korte termijn in uitzicht gesteld. Tot nu toe is er echter niets ingediend.
De indruk mag niet ontstaan, alsof een herziening van de wet voor het CDA minder urgent zou zijn geworden, nu de PvdA niet meer in het kabinet vertegenwoordigd is. Wij zelf vonden en vinden de zaak dringend.
Evenzeer moet de indruk worden vermeden dat uit vrees voor politieke problemen de urgentie minder zwaar zou wegen.
Trouwens, men behoeft geen voorstander van de in het regeerakkoord beoogde regeling te zijn om daaraan toch de voorkeur te geven boven het voortduren van de huidige voor ons onaanvaardbare situatie.
Hangende een herziening blijft namelijk de thans bestaande toestand voortdurend met al zijn ongewenste gevolgen voor de grondprijzen, de speculatiemogelijkheden, de woningbouw en niet in de laatste plaats de toekomstmogelijkheden van onze jonge agrariërs.
Het door het CDA afgegeven signaal zal er m.i. tenminste toe moeten leiden dat het kabinet in de troonrede concrete mededelingen zal doen.

WONINGBOUW

De relatie tussen grondpolitiek en volkshuisvesting is onmiskenbaar.
Daarmee is niet gezegd dat de teruggang die de woningbouw (met name in de woningwetsector) thans te zien geeft daaraan of daaraan alleen te wijten zou zijn. Ook de belangstelling van de institutionele beleggers, het gemeentelijk beleid enzovoort zijn belangrijke factoren.
Onjuist is de voorstelling van zaken, alsof de ombuigingsoperatie de oorzaak van de terugloop in de woningbouw zou zijn.
Wanneer echter de regering in Bestek '81 de overschotten, die als gevolg van deze terugval ontstaan, mede voor de ombuigingsoperatie benut, dan wordt er wel een verband gelegd dat op de toekomstige productie van invloed kan zijn.
Onze fractieheeft in de persoon van J. N. Scholten en P. A. M. Cornelissen terecht vroegtijdig aan de bel getrokken, want de zorg voor degenen die in de eerste plaats het slachtoffer van een geringere woningproductie zijn (en dit zijn niet de financieel sterkeren) is de zorg van het CDA.

KERK-MAROKKANEN

Zeer actueel is ook de kwestie van de zgn Kerk-Marokkanen. De kritiek richt zich ten onrechte in het bijzonder op staats-secretaris Haars. Zij heeft tot nu toe niet anders gedaan dan het vreemdelingenbeleid, zoals dit onder het vorige kabinet en met name door Zeevalking is ingezet en gevoerd, voortzetten. Er zit dan ook op zijn minst een bedenkelijk luchtje aan, als nu de PvdA en uitgerekend D'66 de fiolen van hun humanitaire verontwaardiging over de huidige staatssecretaris uitstorten.

Het CDA doet daaraan niet mee.
Er zitten echter ook andere kanten aan. Partij-politiek weinig verheffend optreden van de PvdA en D'66 mag ons niet doen voorbijzien aan de hoofdzaak, nl. dat het gaat om mensen, mensen in een heel moeilijke en gecompliceerde situatie.
Trouwens, er zijn niet alleen illegale buitenlandse werknemers, er zijn ook talloze illegale werkgevers, die nl. zonder vergunning buitenlandse werknemers te werk stellen of stelden. Het gaat niet aan de eerste groep het land uit te zetten en tegelijkertijd de tweede groep als een begrijpelijk en welkom verschijnsel te beschouwen en de derde groep als vanwege een economische dwangpositie verschoonbare overtreders te verontschuldigen.
Het is vooral deze onevenwichtigheid die ons fractiebestuur aan de kaak wilde stellen, toen het een krachtig optreden tegen de illegale werkgevers verlangde en op het blijven zoeken naar een verantwoorde oplossing voor de betreffende groep illegale werknemers aandrong.
Staatssecretaris Haars verdient niet te worden aangevallen op de manier waarop dit nu gebeurt, als zij de beroepsprocedures, die tegen beslissingen van haar voorganger in gang waren gezet, respecteert. Anderzijds echter mag niet de indruk ontstaan als zouden de door PvdA en D'66 getrokken grenzen van rechtvaardigheid en barmhartigheid tevens de uiterste grenzen voor het CDA zijn.

OORLOGSMISDADIGERS

In de afgelopen weken is veel rumoer ontstaan over de kwestie van oorlogsmisdadigers die zich aan de uitvoering van de hen opgelegde straf hebben weten te onttrekken.
Ten onrechte worden slechts bepaalde verantwoordelijke ministers van Justitie uit de naoorlogse jaren daarbij steeds weer ten tonele gevoerd, terwijl over anderen in dit verband zorgvuldig wordt gezwegen.
Nog veel meer ten onrechte wordt onbehagen over de gevolgen van in het verleden gevoerd beleid nu in kritiek op de huidige minister van justitie omgezet.
Dit laat onverlet, dat opheldering over de vraag welke pogingen in de loop der jaren zijn ondernomen dan wel nagelaten om veroordeelde oorlogsmisdadigers op te sporen en terug te brengen noodzakelijk is.
De aangewezen weg daarvoor is de behandeling van de begroting van justitie.

CULTURELE VERDRAGEN RUSLAND

Hetzelfde kan waarschijnlijk worden gezegd van de door vicepremier Wiegel onlangs na het kabinetsberaad aangekondigde bevriezing van de culturele contacten met Rusland.
Er is alle reden om aan te nemen dat het kabinet de gevolgen voor bijvoorbeeld de positie van de Russische joden onvoldoende heeft overzien of althans dat de vicepremier zich de draagwijdte van de door hem gebruikte bewoordingen niet heeft gerealiseerd.
Alle tekenen wijzen erop dat het kabinet thans tracht zo onopvallend mogelijk de uitspraken eerst wat te verzachten en vervolgens min of meer stilzwijgend ongedaan te maken.
Daardoor lijkt de urgentie voldoende af te zwakken om een parlementaire bespreking te doen plaatshebben bij de aanstaande begrotingsbehandeling.

SANCTIEWET

Op buitenlands terrein zijn er nog enkele onderwerpen die scherp de aandacht verdienen en van het CDA dan ook zullen verkrijgen.
Daartoe behoort bijvoorbeeld de stagnatie van de behandeling van de sanctiewet.
Het antwoord van de regering op het Voorlopig Verslag van de Eerste Kamer laat reeds te lang op zich wachten.
Mocht de regering besluiten de verdediging van het wetsontwerp (in strijd met haar eerdere verklaring) niet verder voor haar rekening te nemen door het in te trekken, dan zou een politiek zeer moeilijke situatie ontstaan.
Weliswaar kan de regering dan een enigszins ander ontwerp alsnog bij de Tweede Kamer aanhangig maken, maar dit is geen garantie voor succes.
Het is nl. zeer wel denkbaar dat de Tweede Kamer door middel van haar recht van amendement of eventueel zelfs zelfstandig door middel van haar recht van initiatief de regering en de Eerste Kamer voor dezelfde beslissing zal plaatsen als waarvoor zij met het huidige wetsontwerp zijn gesteld.
Andere actuele zaken op buitenlands terrein (de notawisseling inzake Urenco, het concentratielandenbeleid, de ambtelijke en kille beantwoording door de minister van buitenlandse zaken a.i. van mijn vragen over de Indische Nederlanders) signaleer ik in dit artikel slechts zonder er hier en nu nader op in te gaan.

ABORTUS

Een zeer belangrijk punt op korte termijn is de nieuwe wetgeving op het gebied van de abortus.
Daarover doen reeds allerlei geruchten de ronde, o.a. over standpunten binnen het kabinet en binnen de fractie. Het is allemaal erg speculatief en meer bevorderlijk voor een emotioneel geladen sfeer dan voor een weloverwogen oordeelsvorming op basis van feiten.

Daarom is op dit moment de beste en meest verantwoorde weg eerst het resultaat van het beraad in het kabinet af te wachten.
In dat beraad worden ongetwijfeld met grote ernst alle van belang zijnde aspecten in de overwegingen betrokken.
Ik ben zeker niet volledig, als ik daaronder bijvoorbeeld noem het ten ene male niet functioneren van de huidige wetgeving, het mislukken van een aantal eerder ondernomen pogingen tot een nieuwe wettelijke regeling te komen, de ontoelaatbare situatie rond bepaalde abortusklinieken, de overheidsplicht tot bescherming van wat zichzelf niet kan beschermen, de noodsituatie waarin vrouwen kunnen komen te verkeren, het program van het CDA èn de daaraan door het regeerakkoord gestelde grenzen.

In het regeeraccoord is nl. een procedureafspraak vastgelegd, die slechts twee mogelijkheden openlaat, nl. een regeringsontwerp en een initiatiefontwerp.
Komt het eerste er niet vóór 1 januari 1979, dan is de weg vrij voor het tweede. Duidelijk is, dat het CDA op het eerste invloed kan uitoefenen, terwijl in het tweede geval PvdA en VVD geheel vrij zijn om een wet in hun geest tot stand te brengen. Nu deze procedure is vastgelegd in het regeeraccoord, zal aan een aangenomen initiatiefontwerp het contraseign niet meer kunnen worden onthouden. De inhoud van een eventueel regeringsontwerp zal dan ook niet slechts op zichzelf, maar in sterke mate mede tegen de hier geschetste achtergrond moeten worden beoordeeld.

De verleiding is groot om op al deze aspecten uitvoerig in te gaan en andere daaraan toe te voegen. Ik zal dit niet doen, maar ook zelf mij houden aan wat ik dringend allen vragen wil, nl. eerst het resultaat van het (hopelijk zeer spoedig nu af te ronden) kabinetsberaad af te wachten en niet eerder te oordelen dan na kennisneming van de inhoud en motivering daarvan.
De ernst en terughoudendheid, waarmee dit onderwerp behoort te worden benaderd, dient ook bij onze oordeelsvorming te worden in acht genomen.

Mr. W. Aantjes

Den Haag, augustus 1978.

De Kerkmarokkanen: genade voor recht?

door: Hans van den Broek, lid Tweede Kamer voor CDA

De zaak van de z.g. „groep van 182" kerkmarokkanen (in feite zijn het er thans nog circa 120) heeft velerlei beklemmende aspecten.
Allereerst rijst de vraag waar de grens ligt van wat in het kader van een menselijk, rechtvaardig en evenwichtig vreemdelingenbeleid deze mensen mag worden aangedaan. Die vraag hield ons sterk bezig tijdens het vooroverleg, dat uitmondde in het gezamenlijk verzoek van de CDA en VVD fractievoorzitters aan Staatssecretaris Haars om alsnog de uitwijzing op te schorten van de 77 Marokkanen over wie de Raad van State al negatief had beslist. Dit in afwachting van een uitspraak over ca. 6 weken van de Raad van State over een volgende groep uit de z.g. 182 waarbij tevens kan worden getoetst of van nieuwe feiten sprake is. Weliswaar een nieuwe kans, maar tegelijkertijd verlenging van de martelende onzekerheid voor de 77 die moest worden afgewogen tegen de zekerheid van uitwijzing binnen enkele weken.
We weten intussen dat velen die gedurende de afgelopen tijd namens de Marokkanen hun stem verheffen dit uitstel verwerpen. Zij eisen het onmiddelijk en onvoorwaardelijk verlenen van een verblijfsvergunning aan de gehele groep. Overwegingen van medemenselijkheid en politieke argumenten spelen daarbij ieder hun eigen rol zonder dat tussen die twee altijd gemakkelijk de grens valt te trekken.

VOORGESCHIEDENIS

Voor een beter begrip eerst nog iets over de voorgeschiedenis. De betrokken Marokkanen behoren tot de grote groep van vreemdelingen, die in de jaren voor 1975 zonder toestemming ons land is binnengekomen. Bij gebrek aan verblijfs- en arbeidsvergunning waren zij voor hun verdiensten veelal aangewezen op z.g. koppelbazen en werden aldus zwartwerkers voor wie geen belasting en sociale premies werd voldaan, zodat elke vorm van sociale zekerheid ontbrak. Om aan deze rechteloze positie een einde te maken besloot de regering in maart 1975 dat illegalen hun verblijf hier „wettig" konden maken (de z.g. regularisatie maatregel). Om daarvoor in aanmerking te komen moest de illegaal zich voor 1 november 1975 aanmelden en aantonen dat hij/zij op 1 november 1974 hier woonde en werkte (onbeperkte en onvoorwaardelijke regularisatie gelijkstaande met een generaal pardon werd vanwege de onoverzienbare consequenties ook door de Tweede Kamer afgewezen). Van de geboden mogelijkheid tot regularisatie hebben ca. 15000 illegalen van verschillende nationaliteit gebruik gemaakt. Ongeveer 2500 konden niet aan de gestelde voorwaarden voldoen. De meeste van hen verlieten op eigen initiatief of gedwongen ons land. Een groep Marokkanen – de z.g. 182 – voerde aktie tegen dreigende uitwijzing en ging in beroep bij de Raad van State samen met ca. 800 anderen. Daarmee was de eindfase bereikt van een proces dat voor de betrokkenen grote spanningen oplevert. Er gaan dan ook stemmen op om de groep alsnog onvoorwaardelijk te regulariseren met een beroep op het argument dat uitwijzing na meer dan 3 jaar verblijf in Nederland de betrokkenen niet meer mag worden aangedaan.
Het argument van de intussen vertreken verblijfsduur is echter nauwelijks hanteerbaar. Immers de lange tijdsduur heeft enerzijds te maken met de zorgvuldigheid waarmee deze zaak tot dusver door Raad van State is behandeld. Anderzijds is aan de Marokkanen destijds bij wijze van gunst toegestaan de afloop van de procedure in Nederland af te wachten (z.g. schorsende werking van het beroep op de Raad van State). Het verlenen van deze schorsende werking kan uiteraard nooit inhouden dat men zich daarop later kan beroepen als argument tegen uitwijzing.

DE KERKEN

Vertegenwoordigers van verschillende kerkelijke groeperingen en organisaties hebben een indringend beroep gedaan om „genade voor recht" te laten gelden. Zij beroepen zich daarbij uitsluitend op overwegingen van medemenselijkheid (dus geen politieke overwegingen) en stellen daarbij ondermeer dat de Marokkanen slachtoffer zijn geworden van de koppelbazen, die uit eigen belang weigerden mee te werken aan de noodzakelijke bewijsvoering voor regularisatie. Mede gegeven dit feit zou de Raad van Sate te hoge eisen hebben gesteld ten aanzien van de bewijsvoering van die regularisatie. Het is stellig juist dat met het verdwijnen van het verschijnsel koppelbazen een belangrijke bijdrage zou worden geleverd aan de oplossing van het illegalenprobleem. Immers de kans om als illegaal hier werk te vinden zou sterk afnemen en daarmee eveneens de aanzuigende werking. Het is evenzeer juist dat tot dusver hieraan door opvolgende regeringen en parlement te weinig is gedaan (er ligt thans een w.o. bij de Eerste Kamer die het verschijnsel wil aanpakken). Maar dit alles kan niet ongedaan maken dat regering en parlement juist vanwege de ellendige situatie van de illegalen een regularisatie hebben mogelijk gemaakt. En dat daarbij bewust is gekozen – met afwijzing van het generaal pardon – voor het stellen van voorwaarden zoals een peildatum (1 nov. 1974) waarop men hier moest wonen en werken om voor de regeling in aanmerking te komen. Dat leidt naar het tweede bezwaar van de kerken: de bewijsmiddelen waaraan te zware eisen zouden zijn gesteld. Een beoordeling daarvan is uiteraard subjectief maar feit is, dat ruim 15.000 van de 18.000 illegalen in dat bewijs wel zijn geslaagd. Dat verbaast ook niet als men weet dat b.v. bewijs d.m.v. getuigen werd geaccepteerd. Het lijkt dan ook niet mogelijk de 77 Marokkanen als groep op louter humanitaire overwegingen alsnog een verblijfsvergunning te verlenen zonder rechtsongelijkheid te scheppen ten opzichte van de ca. 2500–3000 illegalen, die evenmin aan de regularisatie voorwaarden hebben voldaan en als gevolg daarvan op last van de vorige Staatssecretaris (Zeevalking) ons land intussen hebben moeten verlaten. Voorts rijst dan de vraag hoe in dat geval moet worden geoordeeld over de ca. 60 andere niet-Marokkaanse illegalen, wier beroep thans eveneens nog bij de Raad van State loopt. De magneetwerking van een dergelijk stuurloos beleid laat zich niet moeilijk raden.

Hier dreigt „genade voor recht" om te slaan in „genade i.p.v. rechtvaardigheid en rechtszekerheid". Voor klemmende individuele redenen van humanitaire aard moet uiteraard altijd ruimte blijven. In dat verband dient te worden vermeld, dat de Staatssecretaris na de uitspraken door de Raad van State nog eens elk van dé gevallen heeft doen onderzoeken op mogelijke bijzondere individuele omstandigheden die tegen uitwijzing zouden pleiten. Van die omstandigheden is niet gebleken.

CDA-PROGRAM

Bewegen Christen Democraten zich met deze opstelling aan of zelfs buiten de grenzen van het CDA-program? Daarin wordt terzake van het vreemdelingenbeleid bepleit een ruime interpretatie van het asylrecht ten aanzien van diegenen die in strijd met de rechten van de mens worden vervolgd of zwaar gediscrimineerd.
Hier ligt voor ons de kernvraag: lopen de Kerkmarokkanen bij terugkeer naar hun land het risico van vervolging op politieke gronden. In dat geval zouden zij zich immers wel onderscheiden van de andere illegalen en als zodanig een bijzondere behandeling verdienen.
De Marokkanen stellen dat hun deelname aan vakbondsactiviteiten en aan hongerstakingen (tegen de Nederlandse regering) dit risico van politieke vervolging opleveren. De Raad van State heeft deze vraag uitvoerig getoetst en ontkennend beantwoord. Informatie zijdens de Nederlandse ambassade in Marokko leverde ook geen enkele aanwijzing in die richting op. De vertegenwoordiger van de Hoge Commissaris voor de vluchtelingen zag evenmin aanleiding om voor politieke vervolging van deze groep te vrezen ook niet na kennisneming van de door Amnesty International geproduceerde informatie. Amnesty vreest met name dat de in ons land door de Marokkanen gevoerde en nog te voeren acties de kans op politieke vervolging vergroten. Indien dat juist is dan leidt dat tot de wonderlijke tegenstrijdigheid dat de Marokkanen van Nederland een verblijfsvergunning vragen wegens vrees voor politieke vervolging waarvan zij het risico zelf bewust vergroten door actie te voeren. Overigens hebben de Marokkanen ons in persoonlijke gesprekken verzekerd, dat zij pertinent weigeren in ons land een beroep te doen op politiek asiel omdat zij zich niet als politieke activisten beschouwen.
Hoe dit alles ook zij, een ding staat vast. Zozeer als wij uit een oogpunt van rechtszekerheid en rechtsgelijkheid moeite hebben mee te gaan met de overigens zeer humane benadering door de kerken, evenzeer voelen wij ons verplicht maximaal recht te doen aan het onderzoek naar de risico's van politieke vervolging na terugkeer van de betrokkenen in hun vaderland. Vandaar het eerdergenoemde verzoek aan Staatssecretaris Haars om uitstel van de uitwijzing van een groep van 77 nu namens hen een beroep is gedaan op nieuw feitenmateriaal waaruit het gevaar voor politieke vervolging alsnog zou moeten blijken. Door het verleende uitstel zullen de betrokken 77 in ons land mogen afwachten hoe de Raad van State deze aanvullende gegevens beoordeelt.

TENSLOTTE

Tenslotte nog dit. Op de beslissing van de Staatssecretaris tot uitstel reageerde ondermeer een advocaat van de Marokkanen voor de televisie (IKON) met verwijten in de geest van: schandalig om deze mensen langer in onzekerheid te laten, de Staatssecretaris schuift haar politieke verantwoordelijkheid af op de Raad van Staten. Het was wel deze zelfde advocaat die zich daags tevoren tegenover ons had beklaagd, dat de Raad van State bij zijn uitspraak onvoldoende rekening had kunnen houden met intussen beschikbaar nieuw feitenmateriaal. Maar dat nog daargelaten, welke politieke verantwoordelijkheid zou de Staatssecretaris bezig zijn te ontlopen?

Welke zijn dan de argumenten op grond waarvan de Staatssecretaris thans zou moeten afwijken van de uitspraak van de Raad van State? Nieuwe feiten? Op dat punt wordt nu juist een volgende uitspraak van de Raad van State afgewacht. Voor de rechtsbescherming van de vreemdeling bestaan in ons land uitvoerige waarborgen met veelal beroepsmogelijkheid in hoogste instantie op de Raad van State. Formeel is de Staatssecretaris aan zo'n uitspraak niet gebonden maar het spreekt vanzelf dat daarvan alleen om zwaarwichtige redenen wordt afgeweken. Anders holt men de procedure uit en dreigt willekeur.

Vreemdelingenbeleid

door: Peter Heukels, voorzitter van de CHJO

Veel is er de laatste tijd te doen geweest over het vreemdelingenbeleid en met name over het verblijf van 182 Marokkanen, die in hongerstaking zijn op het moment, dat ik dit schrijf. Ook binnen het CDA heeft deze kwestie aanleiding gegeven tot veel discussie, waaruit ook een zekere verdeeldheid naar voren kwam. 182 Marokkanen, vertegenwoordigers van een veel grotere groep die geen gebruik heeft gemaakt van de regularisatieregeling van Zeevalking. Deels, omdat zij er nog niet waren, grotendeels omdat ze wel in Nederland waren, maar dat niet kunnen aantonen.

De redenering is, dat zij niet terugkunnen, omdat zij voor activiteiten tegen hun persoon van de Marokkaanse regering zouden moeten vrezen. Hoewel hiervoor aanwijzingen zijn, aangedragen door Amnesty International, heeft het Ministerie van Justitie dit niet kunnen bevestigen door een eigen onderzoek. Daarbij komt dat velen van de 182 nog onlangs van een vakantie in Marokko terugkeerden. Wellicht dat enkelen van hen inderdaad vanwege hun communistische opvattingen bij hun terugkeer in Marokko iets te vrezen hebben.

Belangrijk is in deze zaak te proberen dit beleid met rechtvaardigheid te voeren en te proberen het recht zijn loop te laten hebben. Wanneer wij vinden dat er genade voor recht zou moeten gelden, dan hebben ook anderen recht op genade voor recht. Er mag geen sprake zijn van politieke willekeur. Het CDA-program zegt terzake, dat er een ruim vreemdelingenbeleid moet worden gevoerd. In gevallen van twijfel zal de betrokkenen het voordeel van de twijfel moeten worden gegund.
Deze groep Marokkanen is echter niet om politieke redenen naar Nederland gekomen.

Bepaald verontrustend vind ik het wanneer door sommigen concrete politieke standpunten hierover direct uit de Bijbel worden herleid, daarmee de ander de vraag stellend, waarom hij zich niet „aan het Evangelie houdt". Iets meer bescheidenheid voor wat de Schepper van ons in deze concrete zaak verwacht, zou ons passen. Tevens zouden wij ons moeten afvragen of vierentwintig-uurs kerkdiensten om arrestatie te voorkomen niet iets zijn voor totalitaire staten, waar geen recht heerst. In rechtstaten ligt deze zaak toch wel iets anders, met name, wanneer reeds bekend is, dat voorlopig geen justitiële actie op komst is.
Naar het nu lijkt zijn er nieuwe gegevens wat betreft de positie van de Marokkanen in hun eigen land. Mogelijk zullen deze nieuwe gegevens leiden tot een andere stellingname van Staatssecretaris Haars in deze zaak.

In memoriam drs. D. Schouten

Op 76-jarige leeftijd is in Waalwijk overleden drs. D. Schouten. Ondanks het feit dat hij in 1970 de C.H.U. verliet, willen we niet nalaten een enkel woord ter nagedachtenis aan hem te wijden. Drs. D. Schouten was oorspronkelijk lid van het C.N.A. (Christelijk Nationale Actie) een politieke organisatie, opgericht door prof. Hugo Visscher, die voor de oorlog – overigens zonder succes – aan de kamerverkiezingen heeft deelgenomen.

Na de oorlog sloot hij zich in zijn toenmalige woonplaats Harderwijk aan bij de C.H.U. Hij heeft er zich jarenlang hard voor ingespannen. In het bijzonder als lid van de provinciale staten van Noord-Brabant.

Maar ook in de verschillende bestuurscolleges van de C.H.U. was hij een trouwe comparant. Als hij het woord voerde werd er geïnteresseerd naar hem geluisterd. Naarmate de tijd vorderde kreeg hij het echter steeds moeilijker met het volgen van de door de unie ingeslagen koers.

Eén en ander leidde in 1970 tot zijn uittreden. Dit werd door velen betreurd. Het meest voor hen die het „Unie" -karakter van de CHU hoog in het vaandel hadden geschreven. Onder hen die bleven, waren er meerderen, die niet zo ver van Schouten afstonden. Zij zijn gebleven – met hun inbreng. Schouten meende op principiële gronden te moeten gaan.

Nu het de Here behaagd heeft hem weg te nemen, menen wij er goed aan te doen deze woorden aan zijn nagedachtenis te wijden. Dankbaar voor wat hij deed in de jaren dat hij deel uit maakte van de CHU. God schenke zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen de kracht om dit verlies te dragen.

A. Oliemans.

Vijf jaar fascistische dictatuur in Chili

door: M. van Ditmarsch

Vijf jaar geleden, 11 september 1973, werd op gewelddadige wijze een einde gemaakt aan de democratisch gekozen regering Allende. Allende en met hem 30.000 Chilenen werden om het leven gebracht. Sindsdien worden stelselmatig de mensenrechten in Chili geschonden; nationalisatie, waarmee onder de regering van de christen-democraat Frei een begin was gemaakt, ongedaan gemaakt en buitenlandse investeerders de vrije hand gelaten. Aan een geschiedenis van ruim 150 jaar democratie in dit land kwam abrupt een einde.

De vakbonden werden illegaal verklaard en stakingen ten strengste verboden, terwijl de leiders van de particuliere ondernemingen hun handen vrij kregen om de prijzen naar believen vast te stellen. Een groot aantal staatsbedrijven werd tegen afbraakprijzen verkocht aan nationale of buitenlandse consortia en het vroegere grootgrondbezit werd hersteld door de onder de wet van de landhervormingen van de regering Allende van de grootgrondbezitters verkregen grond, terug te geven.

Het bekendst werd de junta echter door de mate van repressie tegen allen die zich op enigerlei wijze tegen haar durfde verzetten onder het mom van staatsveiligheid.
De junta voert een economisch beleid dat aanbevolen werd door de aanhangers van de uiterst conservatieve „school of Chicago", waarvan prof. H. Friedman een exponent is. Dit economisch beleid houdt ten eerst in de categorische beperking van de koopkracht van de werknemers en de uiterst beperkte deelneming van de staat in het openbare leven. Resultaat is een kleine rijke bovenlaag in het Chili van nu en een verpauperende bevolking die zelfs de produktie die het zelf voortbrengt niet kan betalen. Bekend is het voorbeeld van het Chileense fruit, de Granny Smith appel – waarvan 30 procent naar Nederland geëxporteerd wordt. Fruit is thans voornamelijk bestemd voor de export (deviezen!).
Door de vermindering van het aanbod op de binnenlandse markt zijn de prijzen gestegen. Hierdoor ontstond een afname van de vraag en nam de export wederom toe. Door deze politiek, de hoge inflatie en de enorme ontstane werkloosheid is voor vele Chilenen de situatie nijpend geworden. De Katholieke Kerk middels zijn Vikariaat van de Solidariteit tracht hier de ergste nood te lenigen. Tevens neemt zij het op voor allen die onder het regime te lijden hebben met name voor de familie van de nog steeds 2.500 vermisten. Hierdoor is zij de publieke spreekbuis geworden van het Chileense volk in het land.
De junta in Chili heeft steeds een meer personalistisch karakter gekregen, waarbij Pinochet optreedt als uitvoerende macht. Pinochet regeert met behulp van de geheime politie en een door hem gevormde politieke achterban, de „Beweging van Nationale Eenheid". Openlijk geeft hij blijk van zijn minachting voor de democratie, roept hij op tot verdediging van het „Christendom", tegen het „internationaal marxisme" en kondigt de vorming van een nieuwe generatie aan. De staat is almachtig; 40 procent van de begrotingsuitgaven zijn bestemd voor de president en voor defensie.

HOUDING VS

De VS hebben een hoofdrol gespeeld bij de omverwerping van het bewind van Allende in 1973. Nixon, de CIA en Amerikaanse multinationals waren de drijvende kracht die de junta blijvend in het zadel hielpen. Sinds het optreden van de regering Carter zijn er echter een aantal ontwikkelingen gaande die de junta in het nauw gebracht hebben. De nadruk van de Amerikaanse president op het punt van de mensenrechten, het onderzoek van de Amerikaanse justitie naar de moord op de voormalige minister Letelier en dergelijke hebben de junta tot concessies gedwongen. Ook binnen de junta bleek verschil van mening gezien het aftreden van luchtmachtgeneraal Leigh.
Is een verandering merkbaar in het Amerikaanse regeringsoptreden, het bedrijfsleven (met name de grote banken) blijft vooralsnog de junta steunen middels o.a. grote leningen, waardoor de invloed van de VS op de Chileense economie groot blijft. Ook de EEG (West-Duitsland en Nederland) heeft veel belang in Chili.

HET CHILEENS VERZET

De leiders en het kader van de PDC (Christen-Democratische Partij) de Unidad Popular (combinatie van vijf politieke partijen) van Allende, de vakbeweging en dergelijke zijn voorzover niet in handen van de junta, vermoord of naar het buitenland gevlucht. Door deze uitschakeling duurde het enige jaren voordat deze organisaties weer opgebouwd konden worden en een nieuw kader gevormd om de junta op effectieve wijze te bestrijden. Deze oppositie werkt steeds nauwer samen. Stond een deel van de christen-democraten aanvankelijk afwijzend tegenover een nauwe samenwerking met de Unidad Popular, sinds de publicatie van haar manifest in oktober 1977 zijn nieuwe openingen gemaakt naar links. In dit manifest wordt voorgesteld een Nationale Beweging voor herstel van de democratie te vormen. Gepleit wordt voor een snel maar „gradueel" herstel van de democratie waartoe alle democratische groeperingen worden opgeroepen, aan deel te nemen. Fysiek geweld als middel wordt afgewezen.

SOLIDARITEIT

In Nederland is na de staatsgreep in 1973 de CBN (Chili Beweging Nederland) opgericht. Participanten zijn de meeste politieke partijen, waaronder het CDA, de vakbeweging, diverse andere maatschappelijke groeperingen en de Chilenen in Nederland. Doel is het betuigen van solidariteit met het Chileense volk in zijn strijd tegen de diktatuur. Deze solidariteit wil zij naast verbale steun praktisch vertalen door het voeren van verschillende akties.

MANIFESTATIE

Deze dag wil men door middel van een grote manifestatie uiting geven aan zijn verbondenheid met de strijd van het Chileense volk voor herstel van de democratie. Het motto voor de manifestatie is: Internationale Isolering van de Junta. Een ieder kan in zijn eigen verantwoordelijkheid bijdragen tot deze isolering. Deze morele oproep richt zich tot de Nederlandse regering, het Nederlandse bedrijfsleven en de Nederlandse bevolking.

Opgeroepen wordt tot:
- beperking aan de diplomatieke vertegenwoordiging in die zin dat deze meer de funktie zal hebben van dienstverlende instantie voor slachtoffers van het militaire regime
- geen investeringen in Chili
- stopzetting van de handel met de junta
- geen kredietgaranties voor de junta
- geen Chileens fruit in Nederland
- onvoorwaardelijk recht op terugkeer van Chileense ballingen (nu moet men verklaren zich te onthouden van elke politieke activiteit) en herstel vakbondsvrijheid
- opheldering over de 2.500 vermisten en vrijlating van alle politieke gevangenen. Tegen fascistische terreur in Chili
- tegen buitenlandse inmenging, onafhankelijkheid voor Chili.

De manifestatie vindt plaats in Amsterdam op maandag 11 september a.s. Om 19.30 uur wordt vanaf de Dokwerker een demonstratieve tocht gehouden naar het Beursplein waar een aantal woordvoerders van Chileense en Nederlandse politieke partijen verklaringen zullen afleggen.
In diverse plaatsen in ons land vinden op die datum overeenkomstige manifestaties plaats.
Het CDA, als participant van de Chili Beweging Nederland onderschrijft het doel van deze manifestatie en roept zijn leden en sympathisanten op tot solidariteit met het Chileense volk door hiervoor in het bijzonder op maandag 11 september blijk te geven.

(M. van Ditmarsch, de auteur van dit artikel, is vertegenwoordiger van het CDA in de Chili Beweging Nederland).

CHJO-conferentie over veertien dagen

Op vrijdagavond 15 en zaterdag 16 september a.s. is er een introductieconferentie van de CHJO te Vught. In hetzelfde conferentieoord en op dezelfde data houden ARJOS, KVPJO en rechtstreekse leden ook een introductieconferentie voor hun nieuwe leden. Wat ligt er dan meer voor de hand voor jongerenorganisaties die samenwerken in één CDJA-verband dan de conferentie, althans gedeeltelijk, samen te organiseren. Welnu, zulks geschiedt dan ook. Vanaf zaterdagmiddag is er een gezamenlijk programma. Voor de CHJO-deelnemers ziet het programma er als volgt uit:

Vrijdag:
19.30 uur: aankomst en koffie;
20.30 uur: inleiding door Peter Heukels, voorzitter van de CHJO over „De eigen inbreng van de CHJO in het CDJA";
21.15 uur; groepsdiscussie over „Waarom nog CHJO?";
22.30 uur: gezellig samenzijn.

Zaterdag:
8.30 uur: ontbijt;
9.00 uur: spel over politiek onderwerp (bezuinigingsspel);
12.00 uur: warme maaltijd
14.00 uur: **introductieconferentie** CDJA, inleiding over politiek door Ria Oomen, voorzitter van het CDJA;
14.30 uur: groepsdiscussie over diverse politieke onderwerpen m.m.v. CDA-kamerleden;
17.00 uur: sluiting van de conferentie.

De conferentie wordt gehouden in Huize „Bergen", Boxtelseweg 28 te Vught. De kosten voor deze conferentie bedragen ongeveer *f* 15,-. Er wordt een vergoeding gegeven voor reiskosten boven *f* 7,50. De deelnemers krijgen na opgave een acceptgirokaart voor de betaling toegezonden, alsmede een informatiemap over CHJO en CDJA.
Een introductieconferentie heeft de bedoeling om nieuwe leden kennis te laten maken met de organisatie waarvan ze lid zijn geworden. Maar zo'n organisatie wordt gevormd door haar leden. Vandaar ook dat het CHJO-bestuur hoopt dat ook de „oudejaars" in groten getale aanwezig zullen zijn op deze conferentie.
Aanmelding gaarne zo spoedig mogelijk (i.v.m. de reservering) bij het Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht.

OPGAVESTROOK INTRODUCTIECONFERENTIE CHJO/CDJA

Ondergetekende: .....
Adres: .....
Woonplaats: .....
neemt, met ..... introducé(e)s, deel aan de introductieconferentie van CHJO/CDJA op 15 en 16 september 1978.

Handtekening:

Bericht voor CDA-vrouwen

Studiedag op 12 september

In een vorig nummer van „de Nederlander" heeft u kennis kunnen nemen van de „Nota Samen op Weg", waarin de uitgangspunten voor een CDA Vrouwenberaad werd aangeboden. In de loop van de zomermaanden kwam een prettig aantal reacties daarop binnen. Deze brieven kwamen zowel van provinciale en plaatselijke groepen als van individuele leden om adhesie te betuigen en om kritische kanttekeningen te plaatsen.
Wij zijn hierover zeer verheugd. Het is voor het CDA Vrouwenberaad een goede aansporing om op de ingeslagen weg voort te gaan. Het leek ons voorts een zinnige zaak hierover met elkaar te praten. Het CDA Vrouwenberaad heeft daartoe een studiedag belegd op dinsdag 12 september a.s. in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht.
Centraal zal de vraag staan: hoever kan een CDA Vrouwenberaad politiek aktief zijn. Welke wegen moeten we bewandelen om ons doel te bereiken. Welke voorwaarden moeten er zijn voor een goede organisatie en struktuur. Op welke wijze moeten wij de politieke vorming voor vrouwen aanpakken.
De uitnodiging voor deze dag hebben we gericht aan de provinciale contactadressen, die een zestal vrouwen kunnen opgeven. Omdat wij de plaatsruimte zo goed mogelijk willen benutten berichten wij u dat nog enkele plaatsen beschikbaar zijn voor vrouwen die op plaatselijk niveau werkzaam zijn in een CDA Vrouwenberaad. De opgave voor deelneming zullen we trachten te honoreren voor zover er plaats is. U begrijpt, dat bij te veel belangstelling, wij de laatst aangemelde vrouwen zullen moeten teleurstellen. U kunt zich telefonisch of liefst schriftelijk melden bij A. L. van den Beld-Pott, secretaris CDA Vrouwenberaad, Berkenboschblokstraat 7, Scheveningen, tel. 070–553957.
Zo mogelijk zal u dan nog een programma voor deze dag worden toegezonden. Het ligt tevens in de bedoeling te zijner tijd regionale studiedagen over deze aangelegenheid te houden. De vormingsstichtingen zullen zich hierover buigen.

Annelies van den Beld-Pott
secretaris CDA-Vrouwenberaad

Verklaring CHU-bestuur ten aanzien van het vreemdelingenbeleid

Het bestuur van de CHU, in vergadering bijeen te Utrecht, spreekt zijn waardering uit voor het door staatssecretaris Haars tot nu toe gevoerde vreemdelingenbeleid. Dit beleid wordt gekenmerkt door een groot gevoel voor evenwicht tussen rechtvaardigheid en barmhartigheid. Dit dient volgens het CHU-bestuur een hoeksteen van het vreemdelingenbeleid te blijven. De wijze waarop staatssecretaris Haars in korte tijd zeer veel werk heeft verzet, wordt door het CHU-besuur positief beoordeeld. Het CHU-bestuur is van mening dat het tot nu toe gevoerde vreemdelingenbeleid een goede weergave is van de geest van christelijke rechtvaardigheid die uit het CHU-program spreekt.

16 augustus 1978
Namens het bestuur
dr. L. M. van Leeuwen,
voorzitter,
drs. M. Smits,
secretaris

Herdenking 70 jaar CHU

Het jaar 1978 is voor de CHU het jaar, waarin het zeventigjarig bestaan herdacht wordt. Ter gelegenheid van deze herdenking kwamen jubileumnummers uit van het christelijk-historische weekblad/leden-contactblad „de Nederlander" (uitgave stichting Uniepers) en van het „Christelijk Historisch Tijdschrift" (uitgave van het wetenschappelijk bureau van de CHU).
Inhoud van het jubileumnummer van „de Nederlander":
„Heeft het wel zin? door dr. K. de Vries,
„CHU zette 70 jaar stempel op Nederlandse politiek" door dr. L. M. van Leeuwen,
„Zeventig jaar CHU" door mr. W. Scholten,
„De breuk, die er nooit had mogen komen" door mr. W. Aantjes,
„De activiteiten van dr. H. W. Tilanus van 1945 tot 1950" door mr. H. K. J. Beernink,
„Top, schiet op" door drs. A. D. W. Tialanus,
„Ongeveer 10 jaar geleden" door mr. Y. Scholten,
„Over de CHU-fractie in de Eerste Kamer" door dr. J. W. van Hulst,
„Van harte proficiat CHU" door mr. A. A. M. van Agt,
„Eerste poging tot bundeling van hervormde kiezers al 125 jaar oud" door drs. A. J. van Dulst,
„Een theologische visie op de CHU in de na-oorlogse periode" door ds. S. Kooistra,
„Rol en betekenis van de CH-vrouwen" door jonkvrouwe mr. C. W. I. Wttewaall van Stoetwegen,
„Probleemhoekje, of toch van harte" door J. van der Assem.

* * *

Uit de inhoud van het jubileumnummer van het „CH Tijdschrift":
mr. dr. J. van Bruggen over de CHU voor de oorlog,
dr. J. P. Gribling over „Nolens en de CHU",
H. Algra over de relatie tussen ARP en CHU,
mr. G. W. van Walsum „Terugblik op de doorbraak",
R. Zegering Hadders over „Enkele indrukken van de CHU",
ir. M. A. Geuze over de periode na de Tweede Wereldoorlog,
mr. O. W. A. van Verschuer over „Het CDA en de CHU".

BESTELLINGEN

Het juxileumnummer van „de Nederlander" kan besteld worden door het overmaken van een bedrag van *f* 1,50 op giro 169900 ten name van CHU, Den Haag, met vermelding „jubileumnummer „de Nederlander".
Het jubileumnummer van het „CH Tijdschrift" kan besteld worden door het overmaken van een bedrag van *f* 5,00 op giro 604500 ten name van „Lohmanstichting" te Den Haag, met vermelding „Jubileumnummer CH Tijdschrift".

CDA-kaderkursus

Het doel van de CDA-kadercursus is om in een zestal bijeenkomsten (vijf donderdagen en één trainingsweekeinde (van vrijdagavond tot zaterdagmiddag) instumenten aan te dragen, een training te verzorgen ter ondersteuning van het kaderwerk in de partij. De cursus is vooral gericht op deelnemers die op een of andere manier binnen het CDA actief zijn of zich voornemen binnenkort daarvoor beschikbaar te zijn. De cursus bedoelt tevens een vervolg te zijn op de reeds een aantal jaren georganiseerde CDA-basiscursus.

Programma

Op de eerste cursusdag zal vooral gesproken worden over de organisatie van het CDA nu en in de toekomst over een aantal vaardigheidsaspecten (spreekvaardigheid, diskussie- en vergadertechniek). De tweede cursusdag zal gewijd zijn aan de grondslag van het CDA en analyse van verkiezingsuitslagen (wat doe je daar nou mee). De derde bijeenkomst is het trainingsweekeinde. Op de vrijdagavond zal de aandacht vooral gericht zijn op het benaderen en het omgaan met de pers.
De zaterdag wordt ingericht voor een rollenspel. De vierde cursusdag zal gewijd zijn aan sociaal-economische politiek en met name de christen-democratische uitgangspunten bij een dergelijk beleid. Aan de hand van een rollenspel over een bedrijfssluiting zal getracht worden de theoretische begeleiding bij dit onderwerp praktisch zichtbaar te maken. De vijfde cursusdag is door de cursusleiding niet ingevuld. Tijdens een van de eerdere bijeenkomsten zal tijd worden ingeruimd om met de deelnemers te overleggen hoe zij zelf deze dag wensen vorm te geven.
De laatste bijeenkomst zal plaatshebben in Den Haag met een bezoek aan de Tweede Kamerfraktie en de partijbureaus.
Deze kadercursus is gepland op twee plaatsen en wel in Den Bosch op 7 september, 21 september, 29 en 30 september, 26 oktober, 9 november, 7 december (in Den Haag); en in Zwolle op 3 oktober, 24 oktober, 17 en 18 november, 12 december, 9 januari '79 en 30 januari (in Den Haag). Deelnamekosten: *f* 75,-.
Voor meer informatie kunt u bellen met Willy van der Laan of Pieter Dudink op het KVP partijbureau, Mauritskade 25 in Den Haag, tel. 070-653934.

INSCHRIJFFORMULIER VOOR DE KADERCURSUS

Naam: .....
Adres: .....
Plaats: .....
Deelname aan de cursus te Zwolle ☐
Deelname aan de cursus te Den Bosch ☐

Vragen:
1. Bekleedt u al een kaderfunktie binnen de partij, zoja welke?
.....
.....
2. Zo de voorgaande vraag met neen wordt beantwoord, overweegt u dan of u zich voor een kaderfunktie beschikbaar zult stellen?
Zoja, waar gaat uw interesse naar uit?
.....
.....
3. Nam u al eens eerder deel aan een cursus van het CDA?
.....

* Doorkruisen wat van toepassing is
Inschrijfformulier sturen naar:
Stichting Vormingswerk KVP
Mauritskade 25
Den Haag

Deelnamekosten nog niet overmaken a.u.b.

Groningse CDA-cursussen seizoen 1978-1979

De opzet gaat dit seizoen uit van twee sporen. Naast extern-organisatorische verschillen valt er ook inhoudelijk tussen beide verschil te constateren. Nadrukkelijk dient er op gewezen, dat deze verschillen niet verklaard mogen worden in vergelijkingen als „voor beginners" of „voor gevorderden".

In geen enkel opzicht zal de ene cursus zich ten opzichte van de andere mogen diskwalificeren. In beide cursussen wordt gestreefd naar een zo volledig mogelijke aansluiting aan wensen van de cursisten.

Wel kan men van de ene cursusopzet zeggen, dat deze, gelet op de diverse startpunten, „schoolser" van opzet is dan de andere. Beide cursussen monden uit in een forumavond en een studiedag. Het thema voor deze studiedag zal zijn „Europese Verkiezingen."

CURSUS OPZET A

Politieke hoofdstromingen gezien in historisch perspectief en in het licht van de politieke actualiteit. Liberalisme, socialisme en christen-democratie worden belicht door representanten van deze stromingen zelve. De theoretische- en filosofische verschillen in de politieke praktijk nù, krijgen ruime aandacht. De invulling hiervan zal voor een groot deel door de cursisten kunnen gebeuren op de forumavond, waar de referenten van de successievelijke onderwerpen het forum vormen. Uitgangspunt voor referaat en discussie zijn recente publikaties c.q. uittreksels daarvan.
Deze cursus wordt gehouden te Niekerk (WK) en Hoogezand. De kosten bedragen *f* 25,- voor de gehele cursus.
De data zijn: 23/10(!), 30/10, 13/11, 27/11 en forumavond op 11-12-1978 te Groningen (!). Voor **Niekerk** is de derde avond op 14-11-78!!!

CURSUS OPZET B

Deze cursus vormt een synthese tussen staatsinrichting en actuele politieke zaken. Als startpunt fungeren de lesbrieven van de Stichting Kader- en Vormingswerk van het CDA. De referenten kunnen echter dieper „graven". Naast de te houden cursusavonden zal worden ingespeeld op mogelijkheden van zelfwerkzaamheid van de cursisten en de resultaten ervan.
Deze cursus heeft vaste docenten t.w. de heren H. Faber te Borger en L. Wegenaar te Stadskanaal.
Deze cursus wordt gehouden te Nw. Pekela en Winsum.

De data zijn: 9/10 (!), 30/10, 13/11, 27/11 en forumavond op 11-12-1978 te Groningen (!). De kosten bedragen voor deze cursus totaal *f* 18,50.

STUDIEDAG

Op zaterdag 13 of 20 januari 1978 wordt een studiedag gehouden met als onderwerp „Europese verkiezingen". Voor deze studiedag is een beperkt aantal deelnemers mogelijk; deelnemers aan cursus A of B hebben voorrang bij inschrijving. Hierover kunt u meer lezen in Rondom en Ronduit. N.B. de kosten van deze studiedag zijn **niet** begrepen in de bovenvermelde cursuskosten.

Aanmelding voor de **cursussen** worden **uitsluitend** geaccepteerd door overschrijving van het verschuldigde bedrag op giro 3064600 ten name van administratie CDA Groningen te Groningen. Na ontvangst van uw betaling volgt toezending van materiaal, opgave van plaats en tijd. **Inlichtingen** via postbus 1231 te Groningen of tel. 050–779041

Ventevogel Financiële Service Groep bv
Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.
alle troeven in één hand
Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

****

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD
ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

****

MAKELAARSKANTOOR
HOOGENRAAD
HAAGWEG 171 - TEL. 070-99.65.60
RIJSWIJK (Z.-H.)
Onroerende goederen - Hypotheken
Taxatiën

BETONFABRIEK „VRIJENBAN"
A. M. HOEKE
Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 570909.
BETONWAREN

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN, PLANTSOENEN, PARKEN, SCHOOLTUINEN etc.
- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons

Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

Openbare bibliotheek Ermelo

Vrijdag 15 september 1978 – 14e jaargang no. 37

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - 2271TV Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Een uitdagend begin

door: drs. Gerard van Leyenhorst, lid in de Tweede Kamer voor het C.D.A.

Het nieuwe parlementaire jaar staat weer voor de deur. Op dinsdag 19 september is het Prinsjesdag, dan wordt de Troonrede uitgesproken en verschijnt de miljoenennota.
Die miljoenennota zal ons leren wat er in 1979 binnen het kader van Bestek '81 in ons land nog kan gebeuren.
Op 5 oktober beginnen de debatten: over de troonrede, over de miljoenennota en over Bestek '81. Het zal ongetwijfeld een moeilijk begin worden. Een ieder in ons goede land weet dat we voortaan wat kalmer aan zullen moeten doen, maar de bereidheid van de samenleving om daaraan metterdaad mee te werken is helaas gering.
De C.D.A.-fractie realiseert zich dat we een aantal moeilijke weken tegemoet gaan. Mede daarom was het goed om eerst maar eens een wat minder hoge berg te beklimmen: op 1 september namelijk bestegen we de Holterberg om daar samen met onze echtgenotes (respectievelijk echtgenoten) een kort weekend (vrijdag en zaterdag) te verblijven. Vrijdags begonnen we met een korte bezinningsdienst, welke geleid werd door Ds. Overeem uit Enter. Daarna de maaltijd en volop gelegenheid tot onderlinge gesprekken.
Zaterdags werd er een fractievergadering gehouden, welke vooral werd gewijd aan Bestek '81.
Vanzelfsprekend kon dit nog maar een oriënterend gesprek worden, ook op dit moment is de meningsvorming over deze nota nog niet afgerond. De hierna volgende opmerkingen over deze nota dragen dan ook een persoonlijk karakter.

BESTEK '81

Het is duidelijk dat, wil er sprake zijn van

het terugdringen, c.q. voorkomen van verdere werkeloosheid, dit moet gebeuren via lastenverlichting van het bedrijfsleven.

Feitelijk moeten we spreken van het achterwege laten van een verzwaring van deze lasten. Immers bij een „bezuiniging" van 10 miljard over drie jaren stijgen de collectieve lasten niet van 160 naar 210, maar van 160 naar 200 miljard. En deze groei van 40 miljard moet opgebracht worden door de particuliere sector. Niemand kan beweren dat door die 10 miljard bijbuigen van de goei aan de grondvesten van onze samenleving wordt gerammeld. Niettemin wordt er vanuit diezelfde samenleving heftig geprotesteerd. Te betreuren is niet alleen dat er niet of nauwelijks alternatieven worden aangedragen, maar tevens dat de sociale partners, althans ogenschijnlijk, niet de geringste moeite doen om gezamenlijk tot constructieve oplossingen te komen.
Het is natuurlijk verstandig dat het parlement let op hetgeen er vanuit de samenleving naar voren wordt gebracht.

Dat is dan ook de reden geweest waarom er verschillende matschappelijke groeperingen werden uitgenodigd. Men kan immers niet onverschillig zijn voor de wensen, die van die zijde worden uitgesproken, maar wat te doen als - gelet ook op de afstand welke er tussen de betreffende partners bestaat - er nauwelijks aanknopingspunten worden gevonden (bijvoorbeeld door het achterwege blijven van alternatieven) om de uitgangspunten van de operatie ook maar enigszins te honoreren? In zo'n geval wordt er wel een zware wissel getrokken op het parlement. De Kamer kan en mag haar verantwoordelijkheid ook dan niet uit de weg gaan.

Die verantwoordelijkheid impliceert tevens dat men aan 's lands toestand gerelativeerde noodzakelijke moed weet op te brengen om datgene te doen wat naar eer en geweten terwille van het landsbelang gedaan moet worden.
C.N.V.-voorzitter de heer Harm van der Meulen verklaarde op 31 augustus voor de radio:
„Ik vind dat er eerst eens een pittig debat in de Tweede Kamer moet plaats vinden. . . . . Ik vind dat politici zich de commentaren, zowel van werkgevers- als werknemerskant danig aan moeten trekken en dat zij hun beleid daarop moeten richten. . . . . "

Welnu, de werkgevers vinden 10 miljard veel te weinig; Zij spreken over 12 à 15 miljard. De werknemersorganisaties dingen af tot circa 6 miljard. Wanneer we dus naar de heer Van der Meulen luisteren komen we dan niet ongeveer terecht op de door het kabinet gewenste 10 miljard?

C.H.U. VERLIEST AMSTELVEEN

Het heeft ons onaangenaam verrast dat de C.H.U. haar tweede burgermeestersplaats - in grootte - namelijk Amstelveen, heeft moeten afstaan aan de V.V.D. Na Apeldoorn (136.000 inwoners) volgde immers Amstelveen (met 71.000 inwoners).
Feitelijk betekent dit evenzeer een verlies voor het C.D.A. Hiermee is het C.D.A. uit de agglomeratie Amsterdam verdreven. Maar nu treft het in het bijzonder de C.H.U. We beseffen dat het op de duur van minder betekenis gaat worden uit welke stroming binnen het C.D.A. een burgemeester afkomstig zal zijn. Niettemin acht ik het een teken van wijs beleid om daar voorlopig nog maar even rekening mee te houden. Dit geldt temeer nu we nog in het groeiproces van federatie naar de ene partij verkeren. Vandaar dat er een zekere mate van behoedzaamheid nodig blijft om de drie stromingen naar verhouding recht te doen.
In dit verband zij gezegd dat we het de K.V.P. van harte gunnen dat zij Nijmegen en Den Bosch hebben mogen behouden. Maar daar staat tegenover het verlies van Amstelveen voor de C.H.U. . . . . en hoe zal het plaatje (met Rijswijk, Zoetermeer, Rijnmond, Ede. . . . .) er straks uitzien?
Het is misschien goed om hier nog iets te zeggen over het nog te veel gehoorde verhaal dat de C.H.U. veel te veel burgemeesterszetels zou bezetten. Misschien is dit vroeger enigszins het geval geweest, toen wij nog burgemeesters hadden in Den Haag en Utrecht. Tot 1973 heeft de C.H.U. ook veel stemmen verloren, maar sindsdien is de Unie-aanhang sterk gestegen en heeft zij ook in 1977 een substantiële inbreng aan het C.D.A. geleverd. Desniettegenstaande heeft de C.H.U. de laatste 7 jaar vele burgemeestersplaatsen in moeten leveren. Ik noem slechts gemeenten als Delft, Terneuzen, Wierden, Breukelen en Haarlemmermeer, in totaal ruim 30 (waarvan er 12 naar de A.R. gingen). Wanneer deze trend zich zou voortzetten, ziet het er slecht uit voor de C.H.U.
Als onze zusters, de A.R. en de K.V.P. zich aan de C.H.U. zouden willen spiegelen, d.w.z. deze trend zouden volgen, betekent dit niet veel goeds voor het C.D.A.

Roemeense president ontving presidium CDA-bestuur

De Roemeense president Ceausescu heeft begin september het presidium van het bestuur van het Christen-Democratisch Appèl CDA ontvangen. De ontmoeting heeft twee uur geduurd. Dit heeft CDA-voorzitter prof. P. Steenkamp op Schiphol verklaard na zijn aankomst uit de Roemeense hoofdstad Boekarest. Het was volgens hem de eerste maal dat een afvaardiging van een christen-democratische partij een bezoek aan een communistisch land heeft gebracht.

CDA-voorzitter Steenkamp heeft samen met de vier overige leden van het presidium van het CDA-bestuur (de vice-voorzitter S. Faber en J. Jansen van Raay en secretaris J. Krajenbrink) het onderhoud met de Roemeense president toegespitst op twee punten: de dialoog tussen het marxisme en het christendom en de uitleg van de akkoorden van Helsinki.
Steenkamp zei tegen een ANP-verslaggeefster op Schiphol, dat zijn delegatie tegenover president Ceausescu heeft verklaard een bijdrage te willen leveren tot de dialoog tussen christendom en marxisme, waarbij hij benadrukte dat: ,,de liefde hierbij niet van één kant moest komen". In dat kader zei hij pessimistischer te zijn teruggekomen dan hij was vertrokken. ,,De Roemenen hebben gewezen op het feit dat zij de godsdienst respecteren. Wij hebben daarbij gewezen op het verschil tussen het respecteren en het laten participeren in de samenleving", aldus de CDA-voorzitter.
Volgens de delegatie wordt er in Roemenië met geheel verschillende waardeschalen ten aanzien van geestelijke waarden in de samenleving gewerkt. ,,Zij zijn nog niet toegekomen aan een herwaardering van het marxisme. Zij werken nog met begrippen uit de dertiger jaren", aldus Steenkamp. Hij zei verder dat de mogelijkheden voor de door hem noodzakelijk geachte dialoog tussen christendom en marxisme ongunstiger bleken dan hij had verwacht.

Ten aanzien van de uitvoering van de akkoorden van Helsinki werd de CDA-delegatie in Roemenië geconfronteerd met de verschillende opvattingen over vrijheid zoals die tussen Roemenië en westerse landen bestaan. President Ceausescu onderstreepte daarbij het recht op arbeid.
Het presidium van het CDA-bestuur maakte de reis door Roemenië op uitnodiging van het nationale front voor de socialistische eenheid. De delelgatie heeft uitvoerig gesproken met kerkelijke vertegenwoordigers onder wie de patriarch van de Roemeense kerken en de bisschop van de Lutherse kerk, alsmede met de minister van buitenlandse handel en met vertegenwoordigers van de vakbonden.

De CDA-delegatie heeft verder een bezoek gebracht aan de havenstad Constanza, waar wel de stad maar niet de haven mocht worden bekeken.

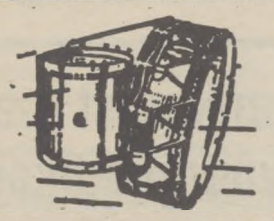

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

A.R.-kiesvereniging goed te spreken over samenwerking

De kiesverenigingen van de Anti-Revolutionaire Partij zijn in overgrote meerderheid goed te spreken over de samenwerking in CDA-verband. Het gesprek over het funktioneren van de grondslag van het CDA moet in omstreeks de helft van het aantal plaatsen nog aan de orde komen.

Dit blijkt uit een enquête onder de kiesverenigingen van de ARP. Meer dan 200 van de omstreeks 800 kiesverenigingen hebben aan deze enquête deelgenomen.

De bedoeling van de vragenlijst was een inzicht te krijgen over de stand van zaken van de samenwerking in CDA-verband.

Uit de reacties kan de voorlopige conclusie worden getrokken dat de kiesverenigingen waardering hebben voor de inbreng en deelname van de andere CDA-partners.

Meer dan 80 procent concludeert dat er geen verschil of geen wezenlijk verschil bestaat in de benadering ten aanzien van de politiek in het algemeen, of ten aanzien van specifieke onderwerpen in het bijzonder.

Artikel 19-procedure gaat veranderen

door drs. H. Eversdijk, CDA-Tweede Kamerlid

Bij de Tweede Kamer is een wijziging van de wet op de ruimtelijke ordening ingediend. Het gaat in dit wetsvoorstel vooral om vier wijzigingen van belangrijke betekenis n.l.

1. Een regeling van de planologische kernbeslissing.
2. Een verbreding van de aanwijsbevoegdheid van de minister voor de ruimtelijke ordening.
3. De afschaffing van het kroonberoep ten aanzien van bestemmingsplannen en
4. Een betere regeling van de vrijstellingsmogelijkheden met betrekking tot de bestemmingsplannen.

Aan dit laatste zullen we in dit artikel aandacht besteden.

ARTIKEL 19-PROCEDURE

Met een betere regeling van de vrijstellingsmogelijkheden hoopt de regering het overmatig gebruik tegen te gaan dat op dit moment van artikel 19 van de wet (vrijstelling van voorschriften van een geldend bestemmingsplan) wordt gemaakt. Op grond van de huidige wet kunnen burgemeester en wethouders vrijstelling verlenen van een geldend bestemmingsplan, opdat in afwijking van dit bestemmingsplan kan worden gebouwd. Dit is dan de z.g. artikel 19-procedure. Het college van Gedeputeerde Staten moet dan wel vooraf een ,,verklaring van geen bezwaar'' afgeven en meestal worden daarbij eerst de eigenaren en gebruikers van aangrenzende en nabijgelegen gronden door de gemeente gevraagd of ze bezwaren hebben. Deze procedure is op grond van de wet eigenlijk bedoeld om vooruit te lopen (anticiperen) op een nieuw bestemmingsplan. In de praktijk volgt er echter heel vaak geen herziening van een bestemmingsplan. De artikel 19-procedure is dan ook dikwijls alleen maar bedoeld om een afwijking van een geldend bestemminsplan toe te staan.

ONEIGENLIJK GEBRUIK

Dat betekent dat er in feite veel ,,oneigenlijk'' gebruik van dit artikel wordt gemaakt. Op de valreep van zijn bestaan heeft het kabinet-Den Uyl op 14 december 1977 een voorstel gedaan om dit oneigenlijk gebruik tegen te gaan door met een voorstel tot wetswijziging te komen. In het ingediende wetsontwerp wordt artikel 19 zodanig gewijzigd, dat afwijking van een geldend bestemmingsplan alleen nog maar mogelijk is als er ook werkelijk een herziening volgt. Er moet nu op grond van het wetsontwerp eerst een herziening van een bestemmingsplan ter inzage liggen of door de gemeenteraad zijn vastgesteld, wil een - vooruitlopend op de uiteindelijke goedkeuring door Gedeputeerde Staten - afwijking van het geldende bestemmingsplan mogelijk zijn.
Voorheen kon het college van Burgemeester en Wethouders ook vrijstelling verlenen als er alleen maar een voorbereidingsbesluit van kracht was. Zolang de herziening nog niet is vastgesteld, zal voortaan (als de wetswijziging wordt aangenomen) de gemeenteraad de beslissing aan zich kunnen trekken, als tenminste één vijfde van zijn leden binnen één maand na het verzoek dat vraagt. Net als in de huidige situatie zal een ,,verklaring van geen bezwaar'' tegen de vrijstelling van Gedeputeerde Staten noodzakelijk zijn. Er is echter een nieuw element bijgekomen, namelijk dat de inspecteur van de ruimtelijke ordening tegen die verklaring van geen bezwaar in beroep kan gaan. Tot aan die uitspraak op dit beroep blijft de verklaring van geen bezwaar buiten werking.
De verzwaring van de vrijstellingsprocedure geldt echter niet voor eenvoudige afwijkingen van een geldend bestemmingsplan (bijv. de bouw van een bergruimte). Integendeel, voor lichte afwijkingen wordt een aanmerkelijke versoepeling vastgesteld. Hierbij wordt de autonomie van de gemeente nog eens benadrukt, want de gemeente krijgt op dit gebied meer ,,voor het zeggen''. Er zal namelijk een nieuw artikel - 18a - aan de wet worden toegevoegd. Dit artikel luidt als volgt:
,,Ten behoeve van gedeeltelijke veranderingen of vernieuwingen van bouwwerken, alsmede ten behoeve van verbouwingen of de oprichting van bouwwerken van ondergeschikte betekenis, kunnen burgemeester en wethouders in nader bij algemene maatregel van bestuur aan te geven gevallen, vrijstelling verlenen van de voorschriften van een bestemmingsplan''.
Door deze regeling blijft het mogelijk aan de starheid van bestemmingsplannen te ontkomen, zeker waar het ,,kleine gevallen'' betreft. Voor deze kleine afwijkingen is dus geen verklaring van geen bezwaar van Gedeputeerde Staten meer nodig. Deze verklaring blijft wel nodig voor essentiële afwijkingen.

VERBETERING

Het tegengaan van oneigenlijk gebruik van artikel 19 en het toevoegen van artikel 18a is een duidelijke verbetering ten opzichte van de huidige situatie. De gemeenten kunnen nu voor de zgn. ,,kruimelgevallen'' een eigen beleid voeren zonder dat voor elk wissewasje het college van Gedeputeerde Staten moet worden ingeschakeld. Een stuk betutteling is verdwenen, een stuk tijdwinst kan worden waargemaakt.
De wijziging van de wet op de Ruimtelijke Ordening heeft al veel kritiek te verduren gekregen. Dat geldt echter niet voor de verbetering van artikel 19 en de toevoeging van artikel 18a. De kritiek betreft voornamelijk het voorstel om het zgn. ,,Kroonberoep'' af te schaffen. Het kabinet-Den Uyl meende dat dit moest gebeuren, het huidige kabinet heeft de voorstellen overgenomen, maar het laatste woord is met name over het kroonberoep nog lang niet gezegd.

Het grappige is, dat vooral in de PvdA-fractie nu al veel tegenstanders van afschaffing van het kroonberoep zitten. Het zal wel aardig zijn omstraks te zien hoe de heer Den Uyl zich zelf daar uit weet te draaien. Overigens heeft de CDA-fractie nog geen standpunt ingenomen over het al of niet afschaffen van het kroonberoep. De CDA-fractiecommissie voor de Ruimtelijke Ordening is momenteel bezig om de hele kwestie van dit al of niet afschaffen van het kroonberoep uitvoerig te bestuderen. Alle voor- en nadelen worden bekeken, waarbij verschillende deskundigen geraadpleegd worden. Wat het resultaat van dit uitvoerige beraad zal zijn, is nu nog niet te zeggen. Wel staat echter vast dat over de verbeterde artikel 19-procedure zeer positief wordt gedacht.

Landbouw in openbare commissievergadering

Meer cultuurgrond betekent meer mogelijkheden

door: T. Tolman, lid Tweede Kamer voor CDA

Bedrijfsontwikkeling, landbouwvoorlichting en landinrichting waren de drie laatste onderwerpen voor de tweede openbare vergadering van de Tweede Kamercommissie voor landbouw. In dit kader wil ik enige kanttekeningen plaatsen bij de grondgebonden landbouw. Uiteraard hebben wij vooral in de laatste tijd veel ha door onder andere graanaankoop uit andere werelddelen aan de Nederlandse bedrijven toegevoegd.
Een geweldige groei van de veredelingsindustrie - door sommigen als bio-industrie aangeduid - is daarvan het gevolg geweest. Toch blijft de relatie oppervlakte grond/bedrijfsontwikkeling belangrijk. Wij kennen in de categorie grondgebonden bedrijven bijna géén mammoetbedrijven. Het grootste deel behoort tot de categorie midden- of kleinbedrijf. Vergroting van het ene bedrijf zal gepaard moeten gaan met beëindiging van het andere bedrijf, aldus minister Van der Stee.
Toch moet de vraag gesteld worden of dit de enige weg is om te komen tot voldoende bedrijfsgrootte. Wij beantwoorden deze vraag ontkennend.
Een drietal wegen willen wij aangeven.
a. grote zorgvuldigheid bij het onttrekken van landbouwgronden voor algemene doeleinden,
b. maximale bestemming voor cultuurgronden in de nieuwe polders,
c. actief bedrijfsbeëindigingsbeleid.

Vooral a. en b. moeten voldoende aandacht krijgen.
Kort samenvattend wil ik nog eens de situatie in Nederland weergeven. De gemeenschap legt voor woningbouw, wegenaanleg enz. beslag op 12 à 13.000 ha per jaar. De enige vorm van compensatie is cultuurgrond winnen in de nieuwe polders. Dit gebeurt in onvoldoende mate. Slechts 13.000 ha van de ruim 53.000 ha zal volgens het inrichtingsplan voor landbouw worden bestemd. Jaarlijks komt er 1000 ha cultuurgrond bij. Derhalve een negatief saldo van 12.000 ha. Een motie om hierin verandering te brengen is door mij namens de CDA-fractie ingediend.

GEEN BEHOEFTE?

Minister Van der Stee nam ten aanzien van de motie eerst een gereserveerd standpunt in. Geen grote behoefte, aldus de minister. Dit standpunt is niet helemaal begrepen. Meer cultuurgrond betekent toch meer mogelijkheden voor levenskrachtige bedrijven. Meer cultuurgrond wil zeggen snellere gezondmaking van het oude land door ingebruikgeven van grond in de nieuwe polders. Welke minister van landbouw wil daarvoor zijn jas niet uittrekken? Hier zou gemakkelijk een misverstand kunnen ontstaan. Formeel is het namelijk zo dat niet de minister van landbouw maar de minister van verkeer en waterstaat en de staatssecretaris de eerste verantwoordelijkheid dragen. Vanuit deze gezichtshoek is de houding van de minister van landbouw correct en collegiaal tegenover zijn collega's. Gehoord de uitlating in tweede termijn behoeft aan de positieve opstelling van de minister niet meer getwijfeld te worden.

MANSHOLTPERIODE

Vermeldenswaard was de frontale aanval van de fractie van de PvdA op het landbouwbeleid. Met name mevrouw De Boois gooide het ruilverkavelings- en landinrichtingsbeleid op de schroothoop. Dit beleid is echter een belangrijke pijler van de structuurpolitiek in de landbouw.
Wat wil de op dit moment nog grootste politieke partij in de Tweede Kamer voor landbouwpolitiek? Nog nimmer heeft het landbouw-prijsbeleid spontane steun gekregen van de PvdA. Veel meer accent werd door hen gelegd op het structuurbeleid. Nu dit ook in ongenade is gevallen, zijn er veel vraagtekens. Helaas ligt de tijd van Mansholt en Vondeling ver achter ons.

Niet dat hun standpunt door een ieder uit onze kring onderschreven werd. Maar er zat vaart en visie in. Die tijd schijnt nu ver achter ons te liggen.

Teun Tolman.

CDA-bestuur wil isolement Chileens bewind

Het dagelijks bestuur van het CDA heeft deze week de Nederlandse regering opgeroepen middelen te zoeken om het Chileens bewind zo snel mogelijk verdergaand te isoleren.
Deze oproep van het CDA stond in een verklaring, uitgegeven naar aanleiding van het feit, dat vijf jaar geleden in Chili de regering-Allende door het regiem-Pinochet werd vervangen.
De verklaring van het dagelijks bestuur van het CDA luidde:
,,Het CDA stelt met bitterheid vast dat het dictatoriale regiem Pinochet in Chili nu reeds 5 jaar lang de terugkeer van de democratie onmogelijk maakt.
Het meent zelfs te moeten voortgaan met het schenden van de mensenrechten, systematische marteling van politieke gevangenen en uitschakeling van politieke en maatschappelijk leidende figuren die hun leven durven trotseren voor de waarachtige vrijheid van het Chileense volk.
Nu politieke argumenten geen indruk blijken te maken op het dictatoriale Chileense regiem, blijft slechts internationale isolering van de Chileense machthebbers als enig pressiemiddel over.
Het CDA roept de Nederlandse regering op samen met andere democratische landen naar de meest doelmatige middelen te zoeken om het Chileense bewind zo snel mogelijk verdergaand te isoleren in het internationaal politieke en economisch-financiële verkeer, om aldus het herstel van de democratie te bevorderen.
Het CDA betuigt opnieuw zijn warme sympathie voor het onderdrukte Chileense volk en wil samen met alle in Nederland aanwezige democratische krachten politieke en morele steun geven aan allen, die zich binnen of buiten Chili inzetten voor het spoedige herstel van de democratische vrijheden in dat land".
Aldus de verklaring van het dagelijks bestuur van het CDA over Chili.

H. L.

Drs. G. van Leyenhorst op maandagavond 2 oktober in Den Haag

Het Tweede-Kamerlid drs. G. van Leijenhorst, vice-voorzitter van de CDA-fractie, zal op maandagavond 2 oktober in Den Haag spreken over actuele politieke vraagstukken. Dit gebeurt op de traditionele najaarsbijeenkomst van het CDA-Den Haag in een der variant zalen van het Congresgebouw aan het Churchillplein.
De traditie van het houden van een openbare politieke bijeenkomst in Den Haag, kort na Prinsjesdag (waarop de regering via troonrede en miljoenennota haar plannen voor het komend jaar bekend maakt) is gestart door de CHU. Het CDA-Den Haag, de samenbundeling van de Haagse KVP, ARP en CHU) zet het gebruik voort. De bijeenkomst in het Congresgebouw begint om 8 uur. Er is ruime gelegenheid voor debat.

Nieuwe burgemeester van Den Bosch

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 oktober 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente 's-Hertogenbosch: mr. B. L. A. van Zwieten, met toekenning van gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeente Valkenswaard.
De heer Van Zwieten, die 54 jaar is, is sinds 1 juli burgemeester van Valkenswaard.
Hij is Rooms-Katholiek en lid van het CDA (KVP).

Bijeenkomst met en voor predikanten

Nog even een herinnering aan de komende bijeenkomst met en voor predikanten is het Tweede Kamergebouw te Den Haag: vrijdag 22 september a.s., 10.30 uur, Schepelzaal, Binnenhof 5, Den Haag.
Mr. W. Aantjes, voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie hoopt voor ons in te leiden troonrede en miljoenennota 1978-1979.
Alle trouwe bezoekers gaarne met introducés en belangstellenden hartelijk welkom.
Aanmelding bij ds. A. Oliemans, Erasmuslaan 32, Dordrecht, tel. 078-31620.

drs. G. van Leijenhorst
ds. A. Oliemans

Terugblik op het Molukkersdebat

door: drs. G. van Leijenhorst, lid van de Tweede Kamer voor het CDA

Aan het in de Tweede Kamer gevoerde debat over de nota „De problematiek van de Molukse minderheid in Nederland" kan men in elk geval twee conclusies verbinden. In de eerste plaats heeft de Kamer zich ondubbelzinnig geschaard achter de regering wat betreft haar opvatting over de politieke aspiraties welke er leven onder grote groepen Molukkers in ons land. In de tweede plaats is uit het debat overduidelijk te voorschijn gekomen dat men uitgaande van de eigen identiteit van elke minderheidsgroep voor de Molukkers een samenstel van maatregelen wenst welke haar positie binnen onze pluriforme samenleving aanzienlijk moet verbeteren.

Wat betreft de eerste conclusie het volgende. Het standpunt van de regering tegenover het politieke ideaal liet niets te raden over. „Zij kan en mag, om juridische, historische en feitelijke redenen ..... het staatkundig streven naar een onafhankelijke of in vergaande mate autonome Republiek der Zuid-Molukken niet erkennen, laat staan steunen".
De Tweede Kamer heeft dit standpunt van de regering volledig overgenomen. Ik acht het grote winst dat hierover nauwelijks verdeeldheid bestond. De grote partijen – regeringspartij dan wel oppositie – trokken hier één lijn. Het partijpolitieke belang ten aanzien van een zaak als deze zou opnieuw olie op het politieke vuur hebben betekend. Het is goed dat thans ook de Molukkers heel duidelijk weten hoe de volksvertegenwoordiging over de onder hen levende politieke apsiraties denkt. Daarover kan thans geen misverstand meer bestaan.

KANTTEKENING

Wij zetten hier echter de volgende kanttekening bij. Door dit debat zullen vele Molukkers nog niet overtuigd zijn. Velen zullen willen blijven vasthouden aan hun politieke ideaal. Naar mijn mening moeten wij dit als een gegever beschouwen en daar ernstig rekening mee houden. Niemand mag een ander verbieden er politieke idealen op na te houden. Men mag die ook uitdragen, mits men maar blijft binnen de bestaande rechtsorde. Mede op grond hiervan is het belangrijk om na te gaan wat er gedaan kan worden om de discussie hieromtrent te verhelderen.
Van de zijde der Molukkers zijn terzake verschillende wensen op tafel gelegd. Ik denk in dit verband aan een breed historisch onderzoek over de jaren 1948-1951, de periode rond de uitroeping van de RMS op 25 april 1950; zelfs werd er gevraagd een parlementaire enquête te houden (Manusama). Bepleit werd voorts de Molukse zaak voor een internationaal hof – zoals het Permanente Hof van Arbitrage in Den Haag – te brengen of om via de VN in het kader van de vierde-wereldproblematiek (ethnische minderheden) aandacht te vragen voor de Molukse minderheid in een breder staatsverband. In de Kamer zijn al deze zaken uitvoerig besproken. Over deze laatste zaak is zelfs een motie ingediend (door de PPR), niet onsympathiek op zichzelf, maar irreëel als men de mogelijke resultaten afweegt tegen de verwachtingen die men daarmee ongetwijfeld wekt. Alleen de kleinste partijen (aan deze en gene zijde) steunden deze motie.
De CDA-fraktie heeft in dit kader vooral de nadruk gelegd op twee zaken. Ten eerste, het completeren van het historisch onderzoek: archieven boven tafel, het werk afmaken dat reeds door de commissie Köbben-Mantouw is aangevat. Maak de situatie rondom de uitroeping van de RMS doorzichtig. Voorkom legendevorming, laten de feiten spreken.
En ten tweede: breng het contact op gang – althans versterk het – tussen de Molukkers in Nederland en de Molukkers in Indonesië. Overbrug de tijdskloof van 30 jaren, laat hen de realiteit zien, schep mogelijkheden voor overleg, breid het aantal oriëntatiereizen uit (een CDA-motie terzake werd door de Kamer aangenomen), maak meer familiebezoek mogelijk, schakel jongeren in voor speciale ontwikkelingsprojecten, enz., kortom richt niet zozeer de blik naar het verleden, maar kijk naar het heden en naar de toekomst.

ONDERSTREEPT

Nu kom ik toe aan mijn tweede conclusie. De Kamer heeft de noodzaak van het kunnen beleven van de eigen identiteit van elke minderheidsgroep duidelijk onderstreept. De Molukse monderheid moet dus ook „zichzelf kunnen zijn", uiteraard zonder dat de verbindingen met de samenleving als geheel worden verbroken. Mede op grond daarvan sprak de Kamer zich uit voor een inspraakorgaan, dat louter uit Molukkers bestaat. De gemengde commissie Köbben-Mantouw – die intussen uitstekend werk heeft verricht – is uiteengevallen. De Molukkers zijn bang voor „blanke bevoogding"; zij willen het alleen zelf voor het zeggen hebben tegen de regering. Wij hopen dat het inspraakorgaan als spreekbuis van de gehele Molukse gemeenschap thans des te beter zijn verantwoordelijkheid gestalte zal geven. Op het gebied van het onderwijs zullen er extra voorzieningen worden getroffen. Bicultureel onderwijs is hier het sleutelwoord geworden. Wat dat betreft zijn er ook reeds enige ervaringen opgedaan met kinderen van buitenlandse werknemers. In de Molukse gemeenschap liggen de problemen wel enigszins anders (bijvoorbeeld verschillend verwachtingspatroon); belangrijk is evenwel dat de reeds tientallen jaren bestaande taalachterstand eens goed wordt aangepakt. De heer Kuhuwael die in dit opzicht baanbrekend werk heeft verricht, is ons afgelopen zomer helaas ontvallen. Het is zeer te hopen dat zijn werk spoedig wordt voortgezet.
Voorts denken we aan hetgeen gebeurt – respectievelijk gebeuren moet – op sociaal-cultureel en maatschappelijk terrein. Op dit gebied gebeurt al heel wat, maar te verbrokkeld, te weinig samenhangend. In de Kamer hebben wij de suggestie gedaan toe te werken naar een regionaal model. Bekijk per gebied – waarin aan elkaar verwante Molukse groeperingen wonen – welke voorzieningen er nodig zijn en zorg dat daarvoor de nodige mankracht aanwezig is. Vanuit de regio kan men de plaatselijke stichtingen dan ondersteunen en evenzo moet er een landelijke steunfunctie zijn waardoor het gehele welzijnswerk wordt gecoördineerd. Ik ben er niet helemaal gerust op of CRM in dit opzicht niet enigszins een verdeel- en heerspolitiek wil gaan voeren door alleen maar – via de gemeenten – een relatie te willen met de plaatselijke stichtingen.

NIET MISSEN

Terwille van het behoud van de eigen identiteit, maar ook om optimaal te profiteren van de eigen deskundigheid, kunnen regionale knooppunten en een landelijk coördinatiepunt niet gemist worden. Is dit soms de diepere achtergrond waarom de landelijke welzijnsstichting, het ICCAN, per 1 januari 1979 moet verdwijnen? CRM houdt er in elk geval mee op deze stichting nog langer te subsidiëren. Wij betreuren dit bijzonder en hebben dan ook hardnekkig geprobeerd de subsidiëring pas te beëindigen op het moment dat de nieuwe structuur van de grond is gekomen. Vergeefs echter. Toen we hierover debatteerden waande ik me weer even terug in de tijd toen het Commissariaat Ambonnezenzorg (het CAZ) nog bestond, eigenzinnig CRM-beleid, waarvan de regeringsnota nu de fouten erkent, maar waarvan de rudimenten bij de ICCAN-discussie nog weer even zichtbaar werden.
Het valt niet altijd mee om in de Molukse kring allerlei organen langdurig in stand te houden. Het ICCAN, dat veel goed werk heeft gedaan en dat nog steeds doet, wordt afgebouwd terwijl er nog geen reëel alternatief is geschapen.
Ik ga nu voorbij aan de andere punten betrekking hebbend op het scheppen van extra voorzieningen voor de Molukkers in ons land. Te denken ware aan het huisvestingsbeleid, aan alles wat samenhangt met het deelnemen van Molukkers aan de besluitvorming in gemeente en gewest, en aan de mogelijkheden om de werkgelegenheid onder deze minderheidsgroepen te bevorderen. Eén ding wil ik niet passeren. Dat is, dat de ex KNIL-miliairen een financiële tegemoetkoming krijgen. Daartoe zal de regering zeer spoedig een wetsontwerp indienen. Dit betekent dan tevens een stukje genoegdoening. Feitelijk is het met hen begonnen: met de „opzending" (zoals het in de officiële stukken staat) van deze soldaten, die in navolging van vele generaties voor hen de Koningin en de Nederlandse vlag trouw zijn gebleven ..... het niet meer hoefde ..... of toch nog wel eens?
Binnen dit spanningsveld, begrensd door versmade zekerheid en hopeloze twijfel heeft het RMS-ideaal een vruchtbare voedingsbodem gevonden.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs *f* 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Postbus 67,
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420) 6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7 2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Kamerleden zien af van reis naar Sowjet-Unie

Drie Tweede-Kamerleden, die vorige week zaterdagochtend, op Russische uitnodiging naar de Sowjet-Unie zouden vertrekken, hebben besloten niet te gaan omdat een vierde kamerlid tot vrijdagavond jongstleden elf uur in het onzekere werd gelaten of hem een visum zou worden verstrekt.

De kamerleden Klaas de Vries [PvdA], Ton Frinking [CDA] en Henk Waltmans [PPR] besloten een uitnodiging van het Comité voor Europese Veiligheid en Samenwerking voor een bezoek van een week aan de Sowjet-Unie niet te aanvaarden.

Met hen was in een later stadium ook het kamerlid Hans Gualtherie van Weezel (CDA) door het Europese comité uitgenodigd. De Sowjet-ambassade werd hiervan vorige week maandag in kennis gesteld.
Toen de kamerleden hun visa gingen ophalen, kregen zij te horen dat voor de drie een visum gereed lag, maar dat Gualtherie van Weezel om „administratieve redenen" nog geen visum kon worden verstrekt. Daarop heeft Klaas de Vries namens de andere kamerleden en in aanwezigheid van de secretaris van het comité, ambassadeur Romanow, meegedeeld dat indien één der leden niet tijdig een visum zou ontvangen, de anderen zouden moeten overwegen of zij de uitnodiging konden aanvaarden.

Ook vrijdag jongstleden kon de ambassade Gualtherie van Weezel geen uitsluitsel geven. Vrijdagavond laat besloten de drie anderen van de reis af te zien.

Gualtherie van Weezel heeft na de veroordeling van de Joodse activisten Chtcharanski en Ginzburg in de Tweede Kamer het initiatief genomen voor een, door 133 kamerleden getekende, petitie aan de Opperste Sowjet om de vonnissen bij de behandeling in appèl te herzien. Hij heeft enige tijd daarvoor deelgenomen aan een demonstratie bij het ambassadegebouw ten gunste van de Russische joden, tijdens de

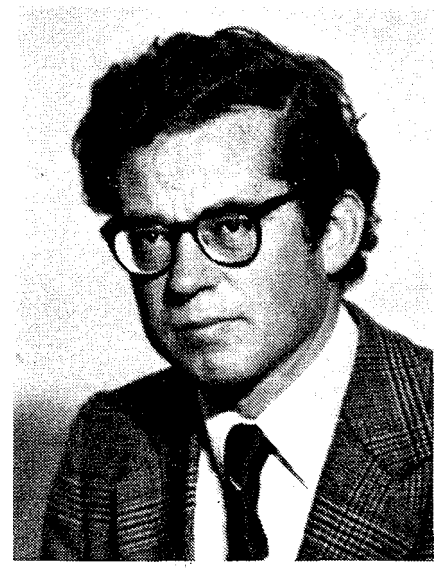

conferentie voor Europese veiligheid en samenwerking in Belgrado bij de leider van de Sowjetdelegatie voor Chtcharanski gepleit, en hij was vorige maand aanwezig bij een demonstratie van „Praag 68", ter herdenking van de inval van een aantal Oostbloklanden in Tsjechoslowakije.

Maar ook de andere kamerleden die waren uitgenodigd, aldus Frinking, hebben de afgelopen maanden duidelijk laten blijken kritisch te staan tegenover bepaalde ontwikkelingen in de Sowjet-Unie. „Een land dat bemande ruimtevaarten kan organiseren, moet ook in staat zijn binnen een week een visumaanvraag af te handelen. Daarom is er enige grond voor twijfel of in dit geval uitsluitend sprake is van administratieve moeilijkheden".

Allen spreken uitdrukkelijk over „uitstel" en geen „afstel" van de reis en zijn zeker bereid een eventuele toekomstige uitnodiging in beginsel te aanvaarden. Met alle begrip voor het belang van een voortgaande dialoog met de Sowjet-Unie over veiligheid en samenwerking in Europa, menen zij echter van de reis te moeten afzien, indien omstandigheden worden gecreëerd die het bezoek van het evenwichtige groepje dat de vier vormden problematisch maken.

(ANP).

Een initiatief-wetsontwerp

Medezeggenschap in het onderwijs

door: drs. W. J. Dettman, Tweede Kamerlid CDA

Op 6 juni j.l. werd er namens de P.v.d.A.-fractie in de Tweede Kamer een initiatief-wetsontwerp ingediend met betrekking tot de medezeggenschap van personeel, leerlingen en ouders in het voortgezet onderwijs en leerlingwezen. Het initiatief-wetsontwerp is toegespitst op een tweetal punten, n.l.:
- de instelling per school van een school- of academieraad, samengesteld uit door personeel, leerlingen en ouders aangewezen vertegenwoordigers;
- de samenstelling van het schoolbestuur, waarvoor een personele inbreng van het personeel, de leerlingen en de ouders wordt gesuggereerd.
Overigens wordt het initiatief-wetsontwerp gezien als een uitvloeisel van art. 208 van de Grondwet, welk artikel o.a. handelt over de onderwijsvrijheid. Het initiatief-wetsontwerp zou volgens de indieners moeten gaan bijdragen tot de verdere handhaving van de vrijheid van onderwijs, en de deugdelijkheid en doelmatigheid van de besluitvorming in het onderwijs.

VOORBARIG EN OVERBODIG

In 1975 ontstond er een discussie over de vraag of de Wet op de ondernemingsraden (WOR) óók op het onderwijs toegepast moet worden. In die discussie werd door velen uit het onderwijsveld om uiteenlopende motieven het standpunt ingenomen, dat de WOR niet op het onderwijs toegepast kan, dan wel mag worden. Toen in het begin van 1977 de wijziging van de WOR in de Tweede Kamer aan de orde kwam, werd die gelegenheid aangegrepen in te gaan op de vraag of de WOR ook betrekking heeft op het onderwijs. De discussies in de Kamer liepen uit op de afspraak, dat het bijzonder onderwijs gedurende twee jaren de gelegenheid zou krijgen zelf gestalte te geven aan de medezeggenschap in het onderwijs. Na het verstrijken van die twee jaren zou de overheid de kwestie van de medezeggenschap in het bijzonder onderwijs opnieuw gaan bezien. De afspraken, die in het begin van 1977 werden gemaakt, worden eveneens door het huidige kabinet in acht genomen. Tegen de achtergrond van het voorafgaande moet gesteld worden, dat nu de termijn van twee jaren nog niet is verstreken en nu het bijzonder onderwijs volop activiteiten ontplooit met betrekking tot medezeggenschap en democratisering om procedurele redenen het initiatief-wetsontwerp voorbarig en derhalve overbodig is.

ACTIVITEITEN IN HET CHRISTELIJK ONDERWIJS

Terecht mag men nu vragen naar de activiteiten in het christelijk onderwijs op het punt van medezeggenschap en democratisering. Vastgesteld kan worden, dat in het christelijk onderwijs al gedurende een ruim aantal jaren grondig over democratisering van gedachten is gewisseld. De boven vermelde afspraak in de Tweede Kamer kwam dan ook niet als een donderslag bij heldere hemel. In het najaar van 1977 ging een door de Nederlandse Protestants Christelijke Schoolraad ingestelde commissie ondernemingsraad/democratisering aan de slag. Reeds in februari 1978 bracht deze commissie een discussiestuk uit. In dat discussiestuk wordt de aanbeveling gedaan over te gaan tot de instelling van een schoolgemeenschapsraad per school. Bij de toedeling van de taken en bevoegdheden aan de schoolgemeenschapsraad is uitgegaan van de WOR voor zover zulks kan in verband met de eigen aard van het onderwijs. De schoolgemeenschapsraad zou moeten worden samengesteld uit vertegenwoordigers, die aangewezen worden door het bestuur (in beginsel de ouders!), het personeel (schoolleiding, docerend personeel en niet-docerend personeel) en zo nodig de leerlingen, c.q. studenten. In het najaar van 1978 zal de eerder genoemde commissie een eindrapport uitbrengen. Het eindrapport zal bestaan uit het naar aanleiding van de binnengekomen reacties bijgestelde discussiestuk, alsmede een juridische beschouwing over de vraag hoe gegarandeerd kan worden dat een individueel schoolbestuur daadwerkelijk ruimte geeft voor een medezeggenschapsregeling.

GEVOLGEN VOOR HET CHRISTELIJK ONDERWIJS

Het initiatief-wetsontwerp van de P.v.d.A.-fractie is voorbarig en daarom overbodig, zodat op de inhoud ervan nu niet behoeft te worden ingegaan. Wel is het van belang enige aandacht te besteden aan de koppeling, die de indieners gelegd hebben tussen het wetsontwerp en de vrijheid van onderwijs en de deugdelijkheid (art. 208 van de Grondwet).
De koppeling met de vrijheid van onderwijs is ten onrechte. Bij de vrijheid van onderwijs gaat het om het recht van de ouders zelf verantwoordelijkheid te kunnen dragen voor het onderwijs, dat zij aan hun kinderen laten geven. Bij de medezeggenschap daarentegen gaat het om de positie van het personeel, de leerlingen/studenten en eventueel de ouders (b.v. in het geval van een stichting).
De koppeling aan de deugdelijkheid is eveneens misplaatst. De deugdelijkheid, waarover in art. 208 G.W. wordt gesproken heeft betrekking op de kwaliteit van het te geven onderwijs. Het valt niet goed in te zien, dat wanneer wij letten op de kwaliteit van ons huidige onderwijs juist door de invoering van een medezeggenschapsregeling de kwaliteit van het onderwijs wordt gehandhaafd of zelfs wordt verbeterd.
Toch zal zich bij het voortgaan van het proces van democratisering een probleem voordoen in het christelijk onderwijs en zeer zeker ook elders in het bijzonder onderwijs. Dat probleem heeft betrekking op de positie van die ouders, die niet kunnen instemmen met het doel en de grondslag van de christelijke school maar wel hun kinderen naar die school sturen. De vraag is er dan: moet die groep van ouders ook medezeggenschap gegeven worden? Op deze vraag worden verschillende antwoorden gegeven. Wanneer men uitgaat van de verwerkelijking van doel en grondslag van een christelijke school, dan zal toch op het punt worden uitgekomen, waarop men moet concluderen dat aan de zo even bedoelde groep ouders in beginsel geen medezeggenschap kan worden gegeven. Deze conclusie heeft pijnlijke gevolgen.

Allereerst vanwege het feit, dat in het algemeen de christelijke scholen traditioneel open staan voor alle leerlingen, die aangemeld worden.
Tegen de achtergrond van een democratiseringsproces zal het toelatingsbeleid met een grotere behoedzaamheid dienen te geschieden dan tot nu toe vaak het geval is. Hierdoor kan het traditioneel open karakter van het christelijk onderwijs worden aangetast. Een ander pijnlijk gevolg kan zijn een terugloop in het leerlingenaantal bij een strikter toelatingsbeleid met alle problemen van dien.
De zo juist opgesomde moeilijkheden zullen binnen het christelijk onderwijs zelf tot een oplossing moeten worden gebracht. Vanuit de politieke invalshoek benaderd is alleen de vraag naar de handhaving van de vrijheid van onderwijs van belang. Die vrijheid heeft voor het christelijk onderwijs betekend de mogelijkheid van de school van de ouders, omdat die ouders voor hun kinderen een school met de Bijbel verlangden!

Nieuwe dagonderwijsvoorziening voor 16-18-jarigen

door: mr. A. W. Cardol, secretaris Besturenraad voor het Protestants Christelijk Onderwijs

Onlangs is door staatssecretaris De Jong - mede-ondertekend door minister Albeda - een beleidsnotitie uitgebracht met betrekking tot nieuwe dagonderwijsvoorzieningen voor 16-18 jarigen. In augustus 1979 zal gestart worden met een beperkt aantal proefprojecten.
Door de bewindslieden van O. en W. in het vorige kabinet waren voorbereidingen getroffen voor het uitbrengen van een beleidsnotitie over nieuwe onderwijsvormen voor 16-18 jarigen. De demissionaire status van het vorige kabinet en de lange formatieperiode hebben echter toen de publicatie verhinderd. Intern departementaal overleg, alsmede tenslotte de onderhandelingen over de bezuiniging, hebben de publicatie vertraagd tot enkele weken geleden.

HET „GAT" IN DE WVO

In het huidige onderwijsbestel zijn voor een grote categorie jongeren die de eerste cyclus van het voortgezet onderwijs (LBO/MAVO) op ± 16-jarige leeftijd hebben doorlopen, geen mogelijkheden voor verder dagonderwijs. Het. MBO is toegankelijk voor dié leerlingen die aan bepaalde voorwaarden voldoen met betrekking tot het niveau van een behaald diploma. Voor jongeren die niet aan deze toelatingseisen voldoen, bestaan alleen part-time voorzieningen in het beroepsbegeleidend onderwijs. Derhalve kan gesproken worden van het bestaan van een „gat", een leemte in de onderwijsvoorzieningen; het streven is erop gericht deze leemte op korte termijn op te vullen. Te meer klemt het opheffen van deze leemte, waar het hier gaat om een categorie relatief „zwakkere" leerlingen. Met name in sociaal-economisch opzicht is hier sprake van een achterstand-situatie.

ONDERWIJSBELEID

Voor de middellange en lange termijn gelden enkele beleidslijnen, gericht op het ontwikkelen van onderwijsvoorzieningen, mede voor de hierbedoelde categorie leerlingen. Deze kunnen echter op korte termijn geen soelaas bieden.
Het beleid naar het Participatie-onderwijs voorziet in de totstandkoming van full-time onderwijs, via een geleidelijke uitbouw van de partiële leerplicht. Hiertoe zouden de huidige voorzieningen voor beroepsbegeleidend onderwijs en vormingswerk tot integratie moeten komen, zowel programmatisch, als institutioneel. Zo zou, geleidelijk beginnend met een nieuw part-time onderwijs, een nieuw stelsel van onderwijsvoorzieningen worden uitgebouwd, parallel met de uitbreiding van de partiële leerplicht. In de uitvoering van dit beleid zijn echter ernstige stagnaties opgetreden. Ons inziens wordt dit in belangrijke mate veroorzaakt door een onjuiste ontwikkelingsstrategie.
Voorts bestaat grote kritiek op de voor dit beleid gehanteerde beleidsinstrumenten, welke niet in ons onderwijsbestel en wetgeving passen en op de wijze waarop in dit onderwijsveld inhoud is gegeven aan het recht op naar levensbeschouwing gedifferentieerde instellingen.
De herstructurering van het MHNO/MSPO is een belangrijke ontwikkeling in het kader van de verbreding van het MBO. De - geherstructureerde - opleidingen zullen in de toekomst aan een grotere categorie dan thans onderwijsmogelijkheden bieden. Echter: niet àlle schoolverlaters uit de eerste cyclus zullen hierbij gebaat zijn, en zeker niet op de korte termijn.

REGEERAKKOORD

Door het kabinet Van Agt is de totstandkoming van nieuwe onderwijsvormen in het beleid opgenomen. In het regeerakkoord staat vermeld:
„Na en in aansluiting op het vierjarig LBO zal, naast de verbreding van en differentiatie binnen het MBO, vervolg--beroepsonderwijs gerealiseerd worden, waarbij bijzondere aandacht aan de beroepsopleiding zal worden besteed".
Hieraan wordt toegevoegd dat de samenwerking c.q. integratie van vormingswerk en beroepsbegeleidend onderwijs én overig beroepsonderwijs, hiervan deel zal kunnen uitmaken.

JEUGDWERKLOOSHEID

De urgentie van de snelle totstandkoming van nieuwe voorzieningen worden onderstreept door de toenemende jeugdwerkloosheid. In januari 1978 waren nog 23.000 schoolverlaters uit 1977 werkloos. Van dit aantal blijken 5400 jongeren alleen lager onderwijs te hebben gevolgd, danwel een LBO- of MAVO-opleiding te hebben afgebroken. Ruim 4000 jongeren met een MAVO-diploma en 5000 jongeren met een LBO-diploma, zijn werkloos. De toeneming van het aantal leerlingen dat voor een extra vierde leerjaar in het LBO terugkeert, kan mede door (het perspectief van) werkloosheid zijn beïnvloed. Werkloosheid verhindert voorts de mogelijkheid een part-time opleiding in het kader van het leerlingwezen te volgen, bij gebreke aan een voor de opleiding noodzakelijke arbeidsovereenkomst. Verwacht mag worden dat een verdere beroepsopleiding het toekomstperspectief van veel jongeren gunstig zou beïnvloeden.
Aangezien de werkloosheidsbestrijding een hoge prioriteit heeft in het beleid, mag ook aan de snelle totstandkoming van deze onderwijsvoorzieningen op brede schaal een hoge prioriteit worden toegekend. Macro-economisch gezien heeft deze prioriteitstelling minder financiële consequenties dan overigens aan de opzet van nieuw onderwijs kan zijn verbonden. Toeneming van het aantal onderwijsgevenden én onderwijsontvangenden, heeft een evenredig effect op het totaal van de sociale uitkeringen. Deze effecten resulteren in een verschuiving in de overheidsuitgaven, waarvan dan ook redelijk is dat dit een verschuiving ten gevolge heeft van de begrotingen van de diverse departementen.

HET NIEUWE ONDERWIJS

Met betrekking tot de nieuwe onderwijsvoorzieningen zijn al vele initiatieven genomen. Ook de Besturenraad voor het prot.-chr. onderwijs heeft, in samenwerking met de Landelijke Organisatie voor Chr. Vormingswerk, aktiviteiten ondernomen ten behoeve van de ontwikkeling van die nieuwe onderwijs. Eén van de uitgangspunten is dat deze onderwijsvoorzieningen zullen worden gerealiseerd in naar levensbeschouwing gedifferentieerde instituten. Dit heeft ertoe geleid dat op regionaal niveau chr. scholen voor lager en middelbaar beroepsonderwijs en vormingsinstituten gezamenlijk de ontwikkeling voorbereiden.
Voor de korte termijn wordt niet uitgegaan van het stichten van nieuwe scholen of instituten ten behoeve van deze onderwijsvoorzieningen; voorlopig zullen de voorzieningen worden gekoppeld aan bestaande scholen. Besturenraad Protestants Christelijk Onderwijs en Landelijke Organisatie voor Christelijk Vormingswerk pleiten ervoor dat chr. scholen en instituten in een regio gezamenlijk de verantwoordelijkheid nemen voor de realisering. Hierdoor kan maximaal gebruik gemaakt worden van aanwezige know-how, bekwaamheid, outillage, huisvesting e.d. zodat een optimaal onderwijsaanbod kan ontstaan, met een grote mate van differentiatiemogelijkheden voor de leerlingen.
Uitgangspunt is dat aan de leerling een grote hoeveelheid aan mogelijkheden wordt geboden voor de keuze van een vormings- en opleidingsprogramma. Elke individuele leerling moet, in zijn persoonlijke en maatschappelijke situatie, uitgaande van zijn behoeften en mogelijkheden, begeleid kunnen worden naar een voor hém maximaal bereikbaar niveau van opleiding.
Om deze - en andere - onderwijsdoelen te bereiken is het noodzakelijk dat enkele tot nu toe gehanteerde uitgangspunten in het onderwijs worden aangepast. Zo zal bijv. niet kunnen worden volstaan met een uniform systeem voor de inrichting van het onderwijs, evenmin als met een systeem van uniforme examinering. Een grote mate van differentiatie zal mogelijk moeten zijn, o.a. naar:
- inhoud van de opleiding (keuze van programma-onderdelen)
- werkwijze, tempo
- eindniveau.

RAAMPLAN

Een nadere uitwerking van deze ideeën is door Besturenraad PCO en LOCV gegeven in een onlangs uitgebracht „Raamplan nieuwe dagonderwijsvoorzieningen 16-18 jarigen". In dit raamplan wordt uitvoerig ingegaan op de uitgangspunten en doelstellingen van het nieuwe onderwijs, gerelateerd aan de doelgroep, en uitgaande van een chr. visie op vorming en opleiding. Aangegeven wordt voorts welke consequentie deze uitgangspunten en doelstellingen zouden moeten hebben voor de inrichting van het nieuwe onderwijs. O.a. wordt getracht een uitwerking te schetsen van de toepassing van het methodisch principe van participerend leren.
Belangstellenden kunnen het raamplan (à f5,- excl. porto), bestellen bij:

Besturenraad PCO,
afdeling LMBO, Postbus 907,
2270 AX Voorburg, tel. 070-694201.

Er wacht „basis en top" weer een druk seizoen

Door: mr. J. G. H. Krajenbrink, secretaris van het CDA.

Bij het begin van het seizoen 1978/1979 is het nuttig eens op een rij te zetten wat ons de komende maanden zoal te wachten staat. Dat is nogal wat en ik wil u dan ook reeds op voorhand de conclusie aanreiken, dat de mouwen opgestroopt zullen moeten worden.

GROEIMODEL

Zoals bekend verloopt de opbouw van het CDA volgens een groeimodel. We zijn, zoals dat heet, op weg van de federatie naar de fusie. En we zijn op die weg inmiddels al een heel eind gevorderd. We staan, zou je kunnen zeggen, voor de fase van de definitieve beslissingen. Reeds eerder is bekend gemaakt, dat we 1 juni 1980 hebben geprikt als fusiedatum. Om dat tijdstip te halen zal er nog veel werk verzet moeten worden en zullen er nog vele beslissingen moeten worden genomen. Want, voor alle duidelijkheid, wanneer wij spreken over een fusie, dan bedoelen we daarmee in organisatorisch opzicht de opheffing van de drie partijen, ARP, CHU en KVP, en de gelijktijdige totstandkoming van één christen-democratische partij in Nederland, het CDA.
Welnu, dit is geen sinecure.

ONTWERP-STATUUT

Om te beginnen: hoe moet dat nieuwe CDA in elkaar zitten?
Anders gezegd, hoe is de organisatiestructuur? Welke organen dient dat CDA te kennen en wat zijn de taken en bevoegdheden daarvan? Hoe moeten die organen worden gekozen en waaraan moeten ze verantwoording afleggen? Hoe stellen wij ons bijvoorbeeld de totstandkoming van een kandidatenlijst voor de Tweede Kamer voor? Welke partij-organisatie moet er komen op het regionale en gemeentelijke vlak? En niet te vergeten: hoe denken we het hele zaakje te financieren? Het zijn dit soort vragen, waarop een bevredigend antwoord zal moeten worden gegeven. De afgelopen zomermaanden is er op dit terrein zeer veel werk verzet door de zogenaamde „Brede Statutencommissie", waarvan de vice-voorzitter van het CDA, mr. J. L. Janssen van Raay als voorzitter optreedt en stafmedewerker G. van den Berg als uiterst actieve secretaris.
De commissie is opgedeeld in een drietal „Kamers". De Ie Kamer houdt zich bezig met de landelijke statuten en reglementen, de IIe Kamer ontwerpt de reglementen voor de regionale en plaatselijke organisaties, terwijl de IIIe Kamer zich bezighoudt met de noodzakelijke overgangsregelingen. De commissie zal 1 oktober a.s. haar eindrapport indienen bij het bestuur van het CDA. Na behandeling in dit bestuur zullen vervolgens de partijbesturen van ARP, CHU en KVP zich over e.e.a. buigen, waarna de drie partijraden op 9 december a.s. de stukken krijgen voorgelegd.
Wanneer deze stations zijn gepasseerd is het woord aan de leden. In het voorjaar van 1979 kan wat ik nu maar zal noemen het ontwerp-statuut voor het nieuwe CDA worden besproken en kunnen amendementen worden ingediend op de voorgelegde teksten. Dan volgt de behandeling van de ingediende amendementen door de daartoe bevoegde partij-organen, waarna er via de nodige coördinatie en het treffen van vergelijken een eind-tekst uit moet rollen. Voor de drie partijen zal de definitieve aanvaarding daarvan samenvallen met het besluit tot het aangaan van de fusie.

GRONDSLAG EN POLITIEK HANDELEN

Een ander punt waar het CDA zich in de komende periode mee zal bezighouden is de vraag hoe wij denken over de relatie tussen de grondslag en het politiek handelen. Voor de duidelijkheid: de grondslag van het CDA, zoals wij die thans hebben geformuleerd in de artt. 2 en 3 van onze statuten staat als zodanig niet ter discussie. Het gaat over het functioneren daarvan in de politieke praktijk. Ongetwijfeld zult u zich herinneren dat zich hierover een intensieve discussie heeft ontsponnen rond en op het eerste Congres van het CDA in augustus 1975. De besturen van het CDA en de drie partijen zijn van oordeel dat deze discussie behoort te worden voortgezet en tot nadere conclusies dient te leiden.
Een verantwoorde besluitvorming met betrekking tot het CDA vergt zeker op een zo aangelegen punt een zo groot mogelijke duidelijkheid. De discussie wordt thans voorbereid door een commissie onder leiding van de oud-Unievoorzitter, mr. O. W. A. Baron van Verschuer, met als rapporteur/secretaris, drs. A. M. Oostlander.
De commissie zal eveneens 1 oktober a.s. haar rapport indienen bij het bestuur van het CDA, waarna behandeling in de drie partijbesturen volgt. Ook dit rapport zal op de partijraden van 9 december a.s. uiteraard de nodige aandacht krijgen.
De wijze waarop dit thema vervolgens in discussie zal worden gebracht ligt nog niet geheel vast. Uiteraard gaat het hierbij niet om voor amendering vatbare teksten, zoals dat wel het geval is met het ontwerp-statuut. Het streven is er echter wel op gericht te komen tot een vruchtbare discussie, die bijdraagt tot een verscherping van het politieke profiel van het CDA. Positieve uitkomsten van deze discussie zijn vanzelfsprekend van grote invloed op de definitieve beslissingen met betrekking tot de fusie.

HET CDA-HUIS

Dalen we thans af tot een meer triviaal onderwerp, dat de komende periode eveneens veel aandacht zal vragen. Ik doel hier op de activiteiten om te komen tot één CDA-huis. Waar zal straks het hoofdkwartier van het CDA zijn gevestigd? Thans is er immers nog sprake van drie partijbureaus van ARP, CHU en KVP, die in verschillende panden te Den Haag zijn gevestigd, terwijl het secretariaat van het CDA is ondergebracht in het pand van de dr. A. Kuyperstichting, eveneens te Den Haag.
Wil een partijsecretariaat, een wetenschappelijk instituut, een vormingsinstituut, een jongerenorganisatie, een vrouwenorganisatie, en wat dies meer zij, wil dit alles kunnen functioneren, dan is een verantwoorde geconcentreerde huisvesting daartoe een belangrijke voorwaarde. Uiteraard is over de mogelijkheden hiertoe reeds langer nagedacht. Thans liggen plannen ter tafel om te komen tot de creatie van een CDA-huis aan de dr. Kuyperstraat te Den Haag. Overwogen wordt verbouw van de huidige panden nrs. 1, 3 en 5, terwijl aanvullend ook een gedeelte nieuwbouw tot de mogelijkheden behoort. Globale schetstekeningen liggen gereed en inmiddels is een commissie ingesteld die voorstellen zal doen over concreet uitgewerkte bouwplannen. Tegelijkertijd is een werkgroep in het leven geroepen die zich zal bezinnen op de wijze waarop een en ander kan worden gefinancierd. Over de kosten van dit project moet u namelijk niet gering denken. Het gaat hier om verscheidene miljoenen. U zult hier dan ook ongetwijfeld nader van horen!
De ombouw van de bestaande bureaus tot één geheel en de vestiging daarvan in een gemeenschappelijk hoofdkwartier dient uiteraard met grote zorgvuldigheid te worden voorbereid en uitgevoerd. Het gaat bijvoorbeeld om de vraag hoe de organisatie en werkwijze van het nieuwe partijsecretariaat eruit zal moeten zien, met daaraan gekoppeld vragen rond de personele bezetting. Ook dient er een verantwoorde rechtspositie-regeling voor het personeel tot stand te komen, waarbij bedacht moet worden dat de bestaande regelingen op nogal wat punten uiteenlopen.

ANDERE COMMISSIE-ACTIVITEITEN

Een politieke organisatie dient op tal van ontwikkelingen in te spelen en de vorming van het CDA als eenheidspartij biedt stellig een bijzondere mogelijkheid tot het leggen van nieuwe accenten. Met betrekking tot een aantal onderwerpen zullen in de loop van de komende maanden rapporten verschijnen van commissies die zijn ingesteld door het bestuur van het CDA. Het gaat hier om zaken als het publiciteitsbeleid en de relatie van het CDA met de publiciteitsmedia in brede zin, de verhouding van het CDA tot allerlei maatschappelijke organisaties, de vraag naar welke functies en posities onverenigbaar moeten worden geacht e.d. Stellig zult u t.z.t. nader worden geïnformeerd over de beleidsconclusies waartoe deze discussies zullen leiden.

CONGRES CDA

Tussen alle bedrijven door zal ook dit seizoen het congres van het CDA bijeenkomen en wel op zaterdag 20 januari a.s. in het Nederlands Congresgebouw in Den Haag. Ofschoon de agenda voor het congres nog niet vastligt, kan reeds worden gezegd, dat er het fractie- en kabinetsbeleid aan de orde zullen komen.
Voorts zal de campagne voor de verkiezing van de leden van het Europees Parlement stellig niet onbelicht blijven, met daarbij o.a. de presentatie van onze kandidatenlijst.
Voor de rechtstreekse leden is nog in het bijzonder van belang te weten dat zij op dit congres vertegenwoordigd zullen zijn door een afvaardiging van 140 personen.

EUROPESE VERKIEZINGEN

En ja, ik duidde er reeds op, er staat ons ook nog zoiets te wachten als een Europese verkiezingscampagne. Op donderdag 7 juni 1979 wordt in ons land de verkiezing gehouden voor de Nederlandse leden van het Europees parlement. Deze verkiezing van de leden van een internationaal lichaam wordt nationaal, dus per land, georganiseerd. Dit zal ongetwijfeld met zich meebrengen dat aan de uitslag van de verkiezingen een sterk nationale betekenis zal worden gegeven. Het zal derhalve een campagne en een verkiezing worden die in hoge mate vergelijkbaar is met de Kamerverkiezingen van 1977. Maak dus de borst maar nat! De voorbereidende activiteiten zijn inmiddels reeds in volle gang.
De gang van zaken rond de kandidaatstelling is in sterke mate vergelijkbaar met die van de kandidaatstelling voor de Kamerverkiezingen van 1977. Afzonderlijk discussiepunt is daarbij uiteraard het lijsttrekkerschap, waarover op dit moment nog niets naders valt te zeggen. De leiding van de verkiezingscampagne is in handen gegeven van een centrale verkiezingscommissie, EURO-CVC genoemd. Voorzitter hiervan is de heer H.A. de Boer, vicevoorzitter de heer C.F. Kleisterlee, terwijl de heer J.W.R. de Savornin Lohman het secretariaat voert. Ook nu weer zal het zware werk moeten worden gedaan door onze campagneteams in regio en gemeente. In de komende maanden zal het EURO-CVC u via de partijbladen stellig nader over haar plannen informeren.

KADER- EN VORMINGSWERK

Ik wil afzonderlijk de aandacht vestigen op de activiteiten die het kader- en vormingswerk van het CDA in het komende seizoen zal ontwikkelen. In z'n algemeenheid verwijs ik hier naar het artikel dat hierover is verschenen in het juni-nummer van CDAktueel.
Avondcurssuen algemene politieke vorming, werkgroepenactiviteit, cursussen voor raadsleden en aspirant-raadsleden, oriëntatie-cursussen over het functioneren van CDA-verbanden en een complete kadercursus, ziedaar het menu waar u uit kunt kiezen. Voor de plaatsen waar een en ander zich afspeelt, alsook voor de adressen waar u zich kunt opgeven, verwijs ik naar eerder genoemd artikel.

ACTIEVE BASIS NODIG

Het lijkt overbodig te zeggen, dat voor een CDA, dat op bovengeschetste wijze in beweging is en zich opmaakt voor de fusie, een actieve organisatie op gemeentelijk/plaatselijk vlak uitgangsstelling is.
De enorme verbreding bij de jongste raadsverkiezingen dient thans vervolg te krijgen in een verdieping, zowel inhoudelijk als organisatorisch. Daarvoor ligt een belangrijke verantwoordelijkheid bij de respectievelijke besturen, maar stellig ook bij de individuele leden.
Wij willen een fusie op 1 juni 1980. Wij zijn bezig de vitale beslissingen voor te bereiden. Opnieuw zal de basis van het CDA moeten aantonen dat dit project meer dan de moeite waard is.

CDA in college Amsterdam

door: Enneüs Heerma, fractie-voorzitter CDA Amsterdam.

In Amsterdam is een program-akkoord tot stand gekomen tussen PvdA/PPR, CDA, CPN en D'66 (aantal raadszetels: 19/1; 8, 5; 3) als grondslag voor een te vormen college.
De besprekingen, die aan dit program-akkoord vooraf gingen hebben in een constructieve en open sfeer plaatsgevonden, ondanks een aantal kritieke momenten in de onderhandelingen.
Eén van de meest kritieke fasen is wel geweest de inhoud van de inleiding (de zgn. preambule) op de programmatische afspraken.

ONAANVAARDBAAR

Van de CDA-delegatie werd gevraagd in te stemmen met een formulering, die luidde: „het huidige kabinet tot een ander beleid te bewegen", als ook „dat deelname van het CDA aan het college mogelijk is, omdat de CDA-gemeenteraadsfractie geen binding met het kabinet-Van Agt-Wiegel erkent.
Het zal duidelijk zijn, dat dergelijke formuleringen voor het CDA onaanvaardbaar waren. Immers, de taak en verantwoordelijkheid van een (CDA-)gemeenteraadsfractie is volstrekt duidelijk: van de kiezers is op basis van een gemeenteraadsprogramma 1978-82 en een kandidatenlijst een mandaat verkregen de gemeente (mede) te besturen. Dàt is de essentie. Niets meer en niets minder. Een formulering, die zelfs maar de schijn in zich bergt van het opgeven van een stukje politieke identiteit is niet goed denkbaar.
De overige delegaties o.l.v. de PvdA keerden wat bovenstaande punten betreft terug van de „dwalingen huns weegs" door de CDA-formulering te accepteren, die als volgt luidt:
„De deelname aan dit college van de akkoordpartijen als gelijkwaardige partners en met een gelijkwaardige bijdrage aan de realisering van het in dit akkoord overeengekomen beleid is mogelijk mede doordat de akkoordpartijen een gezamenlijke en gelijke verantwoordelijkheid hebben voor het bestuur van de stad.
Uit deze verantwoordelijkheid vloeit voort, dat de akkoordpartijen alles in het werk zullen stellen bij de huidige regering en parlement te bepleiten, dat een beleid wordt gecontinueerd c.q. gevoerd, dat in structurele zin de erkenning inhoudt van de grootstedelijke problematiek."
Eén en ander betekent voor Amsterdam niet opnieuw een links meerderheidscollege, zoals vier jaar geleden, hoewel voor wat de politieke getalsverhoudingen betreft herhaling mogelijk was geweest. Het is verheugend te constateren, dat de realisten het in het linkse kamp gewonnen hebben van de ideologen. Het college zal de volgende samenstelling hebben:

PvdA - 5 wethouderszetels
CDA - 2 wethouderszetels
CPN - 1 wethouderszetel
D'66 - 1 wethouderszetel

Indien de uitbreiding van acht naar negen wethouderszetels goedgekeurd wordt, zal er in de hoofdstad een college van start gaan, gebaseerd op 36 van de 45 raadszetels. Een college, dat daadwerkelijk de grote problemen, zoals stadsvernieuwing en werkgelegenheid te lijf zal gaan.

HOOP OP HERSTEL

Niet het enkele feit, dat het CDA deel zal gaan uitmaken van het nieuwe Amsterdamse dagelijks bestuur is reden voor hoop op herstel van de bestuurlijke verhoudingen en bestuurskracht. Dat de politieke wil bij de akkoordpartijen aanwezig bleek gezamenlijk een akkoord te sluiten, waaraan ook het CDA meedoet, geeft hoop en vertrouwen voor de komende bestuursperiode.
De toekomst zal moeten leren, of deze hoop en vertrouwen inzake het tot stand gekomen program-akkoord gerechtvaardigd is.

Bremen bracht voorstel over monetair stelsel

door: R. F. M. Lubbers, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Het is inmiddels al weer enige tijd geleden dat de regeringsleiders van de landen behorend tot de EEG in Bremen vergaderden. Daar werden toen door de heren Schmidt en Giscard d'Estaing voorstellen gedaan met betrekking tot een **nieuw in te voeren Europees monetair stelsel.**
Door de toen snel inzettende vakantieperiode en de daarna gevolgde z.g. economische top met o.m. de VS, Japan en Canada zijn de voorstellen terzake van een Europees monetair stelsel misschien wat teveel in de schaduw gebleven.
Er is ongetwijfeld de laatste jaren een zekere moeheid ontstaan met betrekking tot allerlei voorstellen die een betere Europese integratie beogen. Men gelooft er als het ware niet meer in. Bovendien is de Nederlandse regering - dat gold zowel voor het vorige kabinet als voor het huidige -, misschien wat overgevoelig geraakt als het voorstellen betrof van de grote lidstaten zoals West-Duitsland en Frankrijk. Ook nu klonk in het eerste commentaar nogal zwaar de kritiek door dat er geen overleg gevoerd was met de kleine lidstaten, Nederland voorop.

STAP VERDER

Dit alles neemt echter niet weg dat er dwars tegen de recessie en de moedeloosheid in getracht wordt op het punt van de economische en monetaire unie een stap verder te komen. Wanneer o.m. voorgesteld wordt tot een „pooling" van reserves te komen kan deze op zichzelf bescheiden stap in de toekomst toch van belang blijken. Van verschillende kanten is er op gewezen dat een echte economisch monetaire unie pas kan groeien als ieder van de lidstaten met een behoorlijk stuk zelfdiscipline bereid is de economische politiek op elkaar af te stemmen. Dit moet dan ondermeer leiden naar ongeveer gelijke tempo's van geldontwaarding, rentestanden en dergelijke; én, zo wordt er aan toegevoegd, zolang die gedisciplineerdheid ontbreekt helpen lapmiddelen als het nu op tafel gelegde Europees monetaire systeem ook niet. Andere critici wijzen er weer op, dat deze pooling van reserves en op basis daarvan weer verschaffen van kredieten al snel kan leiden tot het risico van een te overvloedige geldschepping en daarmee van inflatie en ondermijning van de noodzakelijke discipline in ieder van de lidstaten.
Deze kritiek is op zichzelf wel begrijpelijk, toch kunnen er argumenten tegenover geplaatst worden. Op de eerste plaats is het duidelijk dat in een tijd van internationale recessie het hoe dan ook belangrijk is zonodig valuta's van de lidstaten te ondersteunen en daarmee een evenwichtig niveau van koopkracht in het totaal van de gemeenschap op peil te houden. Uiteraard roept dat vragen op welke mate van kredietverschaffing nu nog wel of niet meer verantwoord is; wanneer dit echter mee beoordeeld wordt vanuit een Europees niveau lijkt dat eerder winst dan verlies te zijn. Bovendien biedt het ten minste het perspectief dat aan de kredietverlening voorwaarden gesteld kunnen worden juist gericht op de zo noodzakelijke discipline in de individuele lidstaten en de daardoor mogelijke „convergentie van economieën".
In feite zou het Europees monetair systeem zo, althans op een aantal punten, gelijkenis gaan vertonen met wat het Internationaal Monetair Fonds doet.
Indien wel wordt gesteld dat het voorgestelde Europees monetair stelsel alleen zin heeft als er een daadwerkelijke gecoördineerde monetaire en economische politiek tussen de lidstaten plaatsvindt dan kan men de zaak ook omkeren en zich afvragen of het Europees monetair stelsel daar niet juist zelf een bijdrage toe kan leveren.

LANGERE TERMIJN

Bij de beoordeling van het Europees monetaire stelsel gaat het overigens niet alleen om de effecten op korte termijn, maar ook waartoe het op langere termijn kan leiden. Daarbij wil ik op het volgende wijzen. Alhoewel per lidstaat verschillend vervult in ieder land de centrale bank een belangrijke rol in de monetaire en daarmee voor een deel ook in de budgettaire discipline. Deze verhouding is haast altijd een delicate. Al naar gelang het uitkomt beklemtonen presidenten van centrale banken en ministers van financiën hun onderscheiden dan wel juist weer hun gezamenlijke verantwoordelijkheden. De ene keer wijzen zij nadrukkelijk op de eigen functie en verantwoordelijkheid, de andere keer leggen zij uit hoe hun eigen speelruimte ingeperkt wordt door resp. het monetaire of het budgettaire beleid van de ander.

Wanneer nu voorzichtig gebouwd gaat worden aan een Europees monetair stelsel bevattend pooling van reserves en het instrument van krediet-verlening, resp. geldschepping dan zal het van groot belang blijken in welke mate deze Europese monetaire institutie daadwerkelijk invloed uit kan oefenen op het beleid van de ministers van financiën en zo op het budgettair en economisch beleid van de individuele lidstaten.

Wil een Europees monetair stelsel op langere termijn echt van betekenis zijn dan zal het niet alleen kunnen blijven bij een afstemmen van lidstaten op elkaar van de economische politiek, maar ook om de vraag naar een zekere mate van afdwingbaarheid. In de mate waarin dit plaats kan vinden kan de rol van de centrale banken bescheidener worden, waartegenover staat een geleidelijke versterking van de positie van het Europees Monetair Fonds, wat bedoeld is uit te groeien naar een Europese centrale bank.
Wanneer als politiek doel niet alleen economisch monetaire coördinatie, maar vooral integratie geformuleerd wordt, verdient de uitbouw van een Europees monetair stelsel veel krediet.

Themadag CDJA-Zuid-Holland

Het Christen Democratisch Jongeren Appèl in Zuid-Holland organiseert op zaterdag 7 oktober een themadag over de grondslag van het CDA. In het ochtendgedeelte zal het Tweede-Kamerlid René van der Linden een rede houden, toegespitst op ‚het open of gesloten' karakter van het CDA, waarna discussie volgt. In het middag-gedeelte zal het Eerste-Kamerlid prof. dr. Y. A. Diepenhorst een rede houden, vnl. toegespitst op geloof en politiek, waarna discussie volgt.
De lunch wordt verzorgd, kosten *f* 2,50.
Wegens de beperkte ruimte vragen wij niet-CDA-jongeren eerst even bij ons secretariaat te informeren of er nog plaats is.
Tijdstip: 9.45 uur; plaats: RK-Kerk aan de Bezuidenhoutseweg te Den Haag, vlak tegenover het SER-gebouw (neem de achteringang aan de Helenastraat 8).
(Secretariaatsadres: M. B. Werkhoven, Haarlemmerstraat 71 2312 DL Leiden).

CHJO-Overleg van besturen Provinciale afdelingen

Op maandag 18 september hoopt het CHJO-bestuur weer een overleg te houden met de voorzitters en secretarissen van de provinciale afdelingen van de CHJO. Op de agenda staat, naast het uitwisselen van ervaringen uit de provincies, ook de bespreking van een door het CHJO-bestuur opgesteld politiek pamflet, dat ten behoeve van de politieke meningsvorming binnen het CDJA daarin zal worden ingebracht.
Een vergadering dus, die geen provincie kan missen! Kom dus allemaal op maandag 18 september om 19.00 uur in Kobus aan de Poort, Utrechtsestraat 49, Amersfoort.

CHJO Zuid-Holland

De algemene Ledenvergadering van de CHJO-Zuid-Holland zal worden gehouden op zaterdag 23 september. Plaats van handeling:
Leiden, zaaltje naast de Petruskerk aan de Lammenschansweg. Aanvang 10.30 uur.
Onderwerp: 's morgens huishoudelijke vergadering, 's middags: voordracht door tweede kamerlid drs. W. J. Deetman (CDA) over „Kabinet-Van Agt, bezuinigingen en miljoenennota".
C.H.J.O.-'ers en jonge C.H.U.-leden zijn van harte welkom!
De volgende bijeenkomsten van de themagroep „Geloof en Politiek" regio Leiden zijn gepland op dinsdag 12 en woensdag 20 september. Plaats van samenkomst is Rapenburg 102 te Leiden, gebouw van de studenten ecclesia. Aanvang 20.00 uur.
Inlichtingen over deze en de andere groepen kunnen ingewonnen worden bij: Paul Doop, Klikspaanweg 42, Leiden, tel. 071-760520.

De werkgroep die zich bezig houdt met vraagstukken als euthanasie en abortus vraagt of een jurist(e) de gelederen wil komen versterken. Juridische kennis is bij deze zaken terdege nodig. Inlichtingen: Boudewijn Gunning, Nieuwsteeg 2, Leiden, tel. 071-124482.

Voor de fractiebegeleidingsgroep van de C.H.J.O. die gaat samenwerken in CDJA verband hebben zich tot nu toe vijf deelnemers aangemeld. Daar is dus nog plaats voor liefhebbers, die zich willen verdiepen in de provinciale politiek. Jan Vroege, Westeinde 79, Waarder (post Woerden), tel. 070-694201 (alleen overdag) kan je er alles over vertellen.
Het streven om voor de 23e september de 50 leden te halen (zie de Nederlander van 18 augustus) is nog niet gerealiseerd. In Leiden hebben zich drie belangstellenden gemeld.. wie weet? Waar blijven Dordrecht, Gouda, Vlaardingen, Katwijk, Den Haag.....?

Aat B. L. de Jonge
Kloksteeg 21,
Jean Pesvnhof 11,
Leiden.

Piet van Tellingen naar Zaandam

De voorlichter van de CDA-Tweede Kamer-fractie, Piet van Tellingen, is benoemd tot hoofd van de afdeling voorlichting bij de gemeente Zaanstad.
Per 1 december a.s. zal hij zijn nieuwe werkkring aanvangen.
Van Tellingen was van 1972 tot 1977 voorlichter van de ARP-fractie in de Tweede Kamer. Op 7 juni vorig jaar aanvaardde hij zijn huidige functie.

Europa-manifestatie voor jongeren in Parijs

Op zaterdag 28 en zondag 29 oktober organiseren de christen-democratische jongeren uit de Europese lidstaten een grootse manifestatie te Parijs. Deze manifestatie is toegankelijk voor alle jonge CDA-leden.
Bij voldoende deelname zal met een speciale bus worden gereisd, die op vrijdagmiddag de 27e zal vertrekken. Bij mindere deelname zal per trein worden gereisd. De kosten per deelnemer zullen, afhankelijk van de vervoersvorm, liggen tussen de f 35,- en f 60,- voor het gehele weekend.
Voor nadere informatie kun je je wenden tot de secretaris van buitenlandcommissie (CDJC), Pieter F. Dudink, Mauritskade 25 te Den Haag, tel. 070-653934, tst. 22 (tijdens kantooruren).
Inschrijving geschiedt via onderstaande bon.

INSCHRIJFBON EUROPA-MANIFESTATIE PARIJS

Naam: .....
Adres: .....
Woonplaats: .....
Geboortedatum: .....

Deze bon inzenden aan secretariaat CDJC, Mauritskade 25 te Den Haag.

Verklaring CHJO-bestuur inzake abortusregeling

Het bestuur van de CHJO heeft een verklaring opgesteld met betrekking tot het toekomstig abortusbeleid. Deze verklaring is toegezonden aan de ministerraad en de fractie van het CDA in de Tweede Kamer.
De verklaring luidt:
„Gelet op het CDA-verkiezingsprogramma,
gelet op de verwachting die de voormalige minister van justitie Van Agt inzake het toekomstig abortusbeleid heeft gewekt,
gelet op de geruchten, dat in het komende abortuswetsontwerp de eerste drie maanden een zogenaamde „vrije periode" zouden zijn,
delen wij u mede, indien dat zo is, hierover ernstig verontrust te zijn.
Wij zijn van mening, dat een dergelijke „vrije periode" ernstig afbreuk doet aan de mogelijke alternatieve oplossingen bij een abortusaanvrage en een evenwichtige afweging bijzonder zal bemoeilijken tussen de waarde van het nieuwe leven en de nood van de vrouw.
Wij doen een dringend beroep op u deze gedachte bij uw besluitvorming mee te nemen."
Aldus de verklaring van het CHJO-bestuur,
opgesteld op 1 september jongstleden.

Zo denk ik er over

Spreekuur voor raadsleden

Nu op 5 september j.l. de nieuw gekozen gemeenteraden zijn opgetreden en in veel gemeenten thans C.D.A.-frakties optreden, lijkt het mij een goede zaak toe dat deze frakties overgaan tot het instellen van een (periodiek) spreekuur.

Een spreekuur biedt n.l. in de eerste plaats het voordeel dat belanghebbenden zich kunnen laten in- en voorlichten over in de raad genomen besluiten. Veelal kan men uit de verslaggeving in de pers niet opmaken of lezen hoe de agendapunten werden behandeld en laat staan: wie erover soms toch heel belangrijke onderwerpen heeft gesproken of wat er te berde is gebracht.

In de tweede plaats kan men op een spreekuur de raadsleden informeren over hetgeen in de bevolking „leeft", welke problemen er liggen, attenderen op verkeerde toestanden, welke aangelegenheden om overheidsmaatregelen vragen of suggesties voorleggen. Bovendien kan men bij de raadsleden informeren op welke wijze men b.v. in beroep kan gaan bij weigering van b.v. een aangevraagde vergunning e.d.

Er bestaat bij de burgers n.l. nog een ontstellend tekort aan kennis over welke rechten men eigenlijk wel heeft. Men is over het algemeen gauw geneigd om de door de overheid genomen beslissingen als onaantastbaar te beschouwen, terwijl het juist nu de Wet AROB is, welke veel beroepsmogelijkheden inhoudt.
Tot zover mijn suggestie.

Ik hoop dat hierdoor een goede stap wordt gedaan in de richting van een beter begrip of betere verstandhouding, zoals u wilt, over en tussen de burger en de overheid, want daaraan mankeert jammer genoeg, nog héél veel.

Coevorden J. Somer

Gesprek met Riet de Vries-van Beek

Via CDA-vrouwenraad raadslid in Rijswijk

In het hele land kwamen begin september de gemeenteraden voor het eerst, door de raadsverkiezingen, in vernieuwde samenstelling bijeen. Voor verscheidene raadsleden betekende dit hun eerste openbare deelname aan ,,het politiek bedrijf''. Wat bracht hun daartoe? Waarom kozen zij partij? Wat zijn hun verwachtingen? Met één van de nieuwe raadsleden had Annelies van den Beld daarover een gesprek.

Riet de Vries is een rechtstreeks CDA-lid. Zij werd als nummer tien op de Rijswijkse CDA-lijst in de gemeenteraad gekozen. Afkomstig uit Brabant bezocht zij het Catharina Lyceum en de Sociale Akademie te Eindhoven. Voor haar huwelijk was zij aktief in het maatschappelijk werk: gezinszorg, kinderbescherming en gezinsvoogdij. Tijdens haar huwelijk - zij woont alweer 15 jaar in Rijswijk - was zij lid van de vrouwenadviescommissie voor de woningbouw en van de oudercommissie van de basisschook, waarop haar kinderen zaten.

Door het beroep van haar man, die als parlementair redacteur de landelijke politiek op de voet volgt, kreeg ook zij belangstelling voor politieke zaken. Zij leefde mee met de ups en downs van vele politieke partijen, doch had zelf nog wat moeite met het maken van een keus. Totdat het CDA begon te komen.

,,Van het begin af heb ik in het CDA iets gezien'', zegt Riet de Vries. ,,Het kwam echt geloofwaardig bij me over. Ik herkende daarin mijn eigen wijze van denken en van in-het-leven-staan. Dat te constateren is mooi, maar ik vond dat ik er dan ook aan moest deelnemen. Zo werd ik lid van het CDA.

Wat mij het meest aanspreekt is, dat het CDA nog echt voor eigen verantwoordelijkheid opkomt. Met als logisch gevolg het appél op het ,,samen verantwoordelijk'' zijn. Ik denk trouwens dat je nooit tot een ,,samen verantwoordelijk'' kunt komen, als je niet geleerd hebt zelf voor eigen hebben en houwen, voor eigen doen en laten verantwoordelijkheid te dragen.

ZELF VERANTWOORDELIJK

Ik werd wat bang van al dat geregel van boven-af, waar sommige partijen het van verwachten. Ook het nastreven van een soort paradijs op aarde is me te utopistisch. Met zijn beroep op eigen verantwoordelijkheid wist het CDA me echter te boeien. Ook zijn program stond me aan. In Rijswijk was bovendien reeds vroeg een CDA-Vrouwenberaad van de grond gekomen, zodat ik direkt actief binnen het CDA kon functioneren. Voor een rechtstreeks CDA-lid is dat iets bijzonders.

Van het CDA-vrouwenberaad uit zijn veel rechtstreekse leden naar voren gekomen. Mensen die nog nooit lid waren van enige politieke partij, raakten door het CDA geïnspireerd. Dat is, wat mij betreft, ook een beetje te danken aan de rede die prof. Steenkamp hier voor de CDA-vrouwen hield. Hij begon zijn verhaal met de verzekering te geven: ,,De basis heeft het CDA gewild en dat laat die basis zich niet meer afnemen''. Dat was in een periode vol moeilijkheden voor het CDA, toen de andere partijen ons voor hielden: dat halen jullie nooit. Maar dank zij mensen als Steenkamp en vele anderen, die ondanks alle problemen er in bleven geloven, is het CDA toch van de grond gekomen. Dat vind ik geweldig.

MEEGEHOLPEN

Riet de Vries heeft in Rijswijk meegeholpen het CDA-vrouwenberaad van de grond te krijgen. Zij vindt het erg belangrijk dat vrouwen thuis raken in de politiek. Vrouwen moeten weten wat er in het land gebeurt, welke programma's er zijn en welke mensen politiek bedrijven. Vrouwen kunnen in de politiek een andere, een creatieve inbreng hebben. Mannen en vrouwen kunnen elkaar zo aanvullen. Ieder legt de accenten anders en gezamenlijk kunnen ze meer tot stand brengen.

Dank zij het CDA-vrouwenberaad en de rechtstreekse CDA-leden is Riet de Vries als nummer één op het aanbevelingslijstje van de rechtstreekse leden gekomen. Dat kwam op een tiende plaats op de totaallijst neer. Dank zij de verkiezingswinst betekende dat een plaats in de gemeenteraad.

RAADSLID

- Wat ze straks in de gemeenteraad denkt te kunnen gaan doen?

,,Ik wil graag proberen een stukje welzijn in de gemeente te helpen bevorderen en op die manier iets tot een leefbare samenleving bijdragen. Mijn voorkeur gaat, dank zij mijn opleiding en ervaring, uit naar de commissie sociale zaken - maatschappelijke dienstverlening. Ook heb ik belangstelling voor het onderwijs. In de oudercommissie van de basisschool heb ik een aantal jaren meegedraaid. Het hele onderwijs boeit mij enorm. Niet alleen omdat mijn kinderen op school zitten, al telt dat natuurlijk wel mee. Het middelbaar onderwijs en de ontwikkelingen die zich daar voordoen, hebben mijn grote belangstelling. Ik wil daar graag alles over weten.

Met de bestuurs-problemen van Rijswijk blijkt Riet de Vries al aardig vertrouwd te zijn.

,,Rijswijk is zo langzamerhand wel volgroeid, dacht ik. Er is mogelijk sprake van enige vergrijzing. Scholen kampen met teruglopend aantal leerlingen. In zo'n situatie is het zaak wat meer op de verfijning van de leefgemeenschap te gaan letten. Hoe kun je, met soms kleine dingen in een bepaalde buurt, de mensen stimuleren beter met elkaar te leven? En dan denk ik aan die, door het CDA verdedigde, eigen verantwoordelijkheid en aan het verantwoordelijkheid aanvaarden voor elkaar. In kleiner verband kan dat makkelijker en gebeurt het dan ook vaak gemakkelijker.

Ik vind bijvoorbeeld dat bejaarden zo lang mogelijk zelfstandig moeten kunnen wonen. En als ze daarvoor wat hulp nodig hebben, moeten ze die ook kunnen krijgen. Daarvoor moeten ze dan ergens terecht kunnen. In Rijswijk funktioneert de burenhulp zelfs erg goed in bepaalde wijken.

Ook gehandicapten moeten deel kunnen uitmaken van onze samenleving.

JEUGDWERK

Het jeugd- en jongerenwerk moet alle aandacht krijgen. Jongeren verkeren vaak in afschuwelijke moeilijkheden waar ze geen raad mee weten. Het aantal zelfmoorden is, landelijk gezien, schrikbarend. We zouden moeten peilen of er behoefte bestaat aan een advies- en informatiedienst voor jeugd en jongeren. Waar ze terecht kunnen als ze behoefte hebben aan bepaalde informatie en voorlichting. Zoals bijvoorbeeld over woonruimte, de gevaren van druggebruik, onderwijsmogelijkheden. Jongeren moeten daarin zelf kunnen meedraaien. Ze moeten zelf initiatieven kunnen ontplooien, die binnen grenzen van het redelijke en mogelijke moeten worden gehonoreerd.

Rijswijk verkeert in de gelukkige omstandigheid dat het rijk tien miljoen beschikbaar stelt voor het Demonstratieproject Herindeling Stedelijk Gebied. Het is de bedoeling om in oudere Rijswijkse buurten de leefbaarheid terug te brengen. Bijvoorbeeld door woonerven en groen. Een goed plan. Een van de belangrijkste voorwaarden die het rijk stelt, is dat de bewoners optimale inspraak krijgen. Hoe dat allemaal zal gaan staat nog niet vast, maar de bewoners zijn al wel in beweging gekomen. Leefbare buurten vind ik erg belangrijk voor een samenleving. Daarvoor zijn initiatieven uit de buurten zelf onmisbaar.

Komen deze niet vanzelf, dan moeten de mensen worden uitgedaagd met plannen te komen. Daar dienen ze dan zelf ook helemaal achter te staan. Ik geloof erin dat mensen bereid zijn anderen te helpen. Dit brengt een stuk solidariteitsgedachte naar voren. Dat is helemaal het CDA''.

Annelis van den Beld-Pott.

HANAB B.V.
GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS
Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer
de klok HANDELMIJ B.V. BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam, telefoon 010-190200.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58. TELEFOON 05100-20841.

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD
ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.
Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.
Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM.

Stelt u prijs op
VAKWERK
KWALITEITS-ARTIKELEN
dan
VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN, PLANTSOENEN, PARKEN, SCHOOLTUINEN etc.
- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons
Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

Binnenkort ontstaat bij de CDA-Tweede-Kamerfractie een vakature voor:

VOORLICHTER (m/vr.)

Wij denken aan iemand die zich in overtuiging verbonden weet met uitgangspunt en doelstellingen van het CDA. Hij of zij zal in teamverband moeten kunnen samenwerken. Journalistieke ervaring en/of bekendheid met voorlichtingswerkzaamheden is een vereiste, evenals een middelbare opleiding.

De werkzaamheden zullen ondermeer omvatten:
- het onderhouden van kontakten met de publieke media (o.a. parlementaire pers, radio en t.v.-rubrieken van een aktueel en informatief karakter)
- het adviseren van CDA-Kamerleden in hun optreden naar buiten; met name van de fractievoorzitter;
- het adviseren van andere CDA-organen in hun publieke optreden
- verzorging van CDA-radio- en t.v.-uitzendingen
- verzorging van de informatie over standpunten van de CDA-Tweede-Kamerfractie aan de eigen leden.

Onze gedachten gaan uit naar iemand van omstreeks 30 jaar.
Salariëring is afhankelijk van leeftijd en ervaring.

Sollicitaties richten aan:

Secretaris CDA-Tweede-Kamerfractie
Binnenhof 1a, Postbus 20018.
2500 EA 's-Gravenhage
(in de linkerbovenhoek van de enveloppe vermelden „sollicitatie")

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.

VEENENDAAL

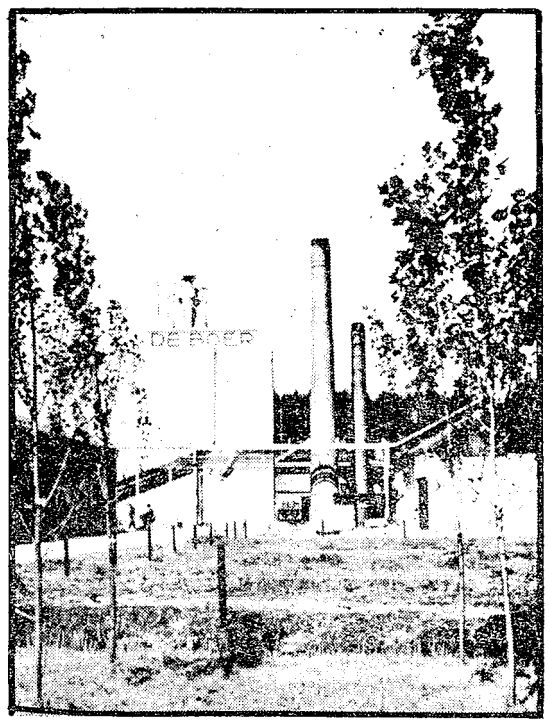

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

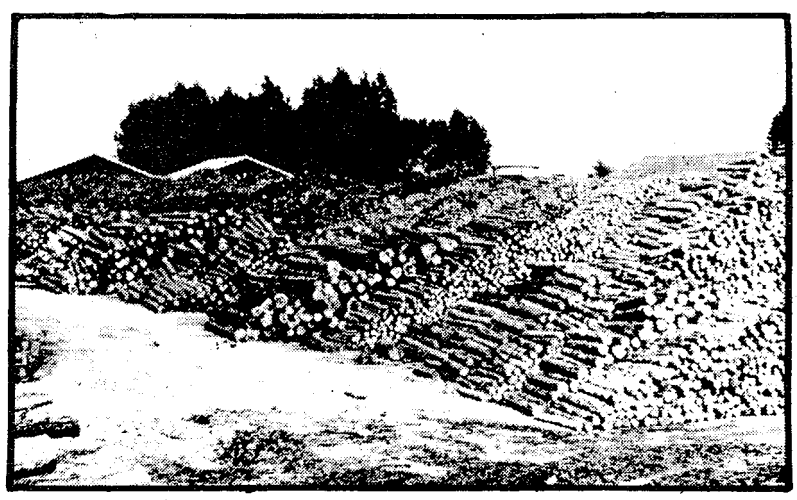

Ontdekkingstochten door de landen van de bijbel!

A. MET „THACIR" NAAR ISRAËL

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs hotels of jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Elat en Sinaï. Of een hele extra week „in de voetsporen van Mozes" door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimages", volgestopt met toeristische humbug, waarbij je je geloof verliest, maar een **TH**eologisch verantwoorde, **A**rcheologisch interessante en **C**ultureel belangwekkende **I**sraël **R**eis, met aandacht voor de uitdagingen en de problematieken van het moderne Israël en zijn minderheden. Kortom: reizen met een eigen karakter! THACIR-Reizen zijn zeker niet geschikt voor iedereen, maar wèl voor mensen, die zich geen christelijke knollen voor heidense citroenen willen laten verkopen!

B. HERHALINGSREIZEN NAAR ISRAËL VOOR „GEVORDERDEN"

Hebt ù dat nu ook: dat gevoel van „ik zou nòg wel een keer naar Israël willen, maar nu eens niet iedere dag met een hele groep, maar gewoon lekker in mijn eigen tempo naar die plaatsen, die ik zèlf (nog eens) wil bezoeken!"?
Ook ù kunnen wij een aantrekkelijke reis aanbieden, waarbij uw reis naar Israël en terug, uw overnachtingen in goede 3-sterren hotels (met diner en ontbijt), te weten: 5 nachten in Jeruzalem, 3 in Tiberias, 3 in Haifa en 3 in Tel Aviv, alsmede uw verplaatsingen van Jeruzalem naar Tiberias en Haifa en Tel Aviv, geheel verzorgd zijn. Voor de rest kunt u geheel naar eigen inzichten uw dagelijkse programma's invullen en uitvoeren. Uiteraard zijn wij u graag van dienst met het op stellen van ùw programma!
Desgewenst kunt u intekenen voor een aansluitende 3de week „In de voetsporen van Mozes", òf - als u daar meer vool voelt - voor een 3de week zonnen en zwemmen aan de Golf van Elat!

C. „IN DE VOETSPOREN VAN PAULUS"

Een 15-daagse reis, die u 9 dagen door Griekenland en 6 dagen lang door Rome en omstreken zal voeren. „In de voetsporen van Paulus" zult u dagelijks vele malen verbaasd staan over de grote hoeveelheid indrukwekkende monumenten uit de Griekse en Romeinse oudheid. Het Nieuwe Testament - en met name die gedeelten, waar in de apostel Paulus een hoofdrol speelde - komt er tot nieuw leven voor u. De mythologische verhalen en de klassieke geschiedenis krijgen ter plekke vlees en bloed voor u. Een reis om nooit te vergeten!

Met al onze reizen gaat een deskundige Nederlandse reisbegeleid(st)er mee. Al onze reizen worden gegidst door gediplomeerde, zo mogelijk Nederlands sprekende, Israëlische, Griekse en Italiaanse gidsen. Indien dit laatste absoluut niet mogelijk blijkt te zijn, bieden wij naast de Duits en/of Engels sprekende gids een vlotte Nederlandse vertaling.

Voorafgaande aan al onze reizen, beleggen wij met de reisgenoten een ontmoeting ter kennismaking en informatie.

Bestel nog vandaag onze uitgebreide reisbeschrijving (met vermelding van „Israël-reis" of „Paulusreis") en binnen enkele dagen kunt u in alle rust ons hele verhaal bestuderen, waarin geen „kleine lettertjes" voorkomen!

Vertrekdata:
A. Met „THACIR" naar Israël:
1978: 7 november; 23 december.
1979: 23-1; 13-2; 6-3; 27-3; 17-4; 8-5; 29-5; 19-6; 10-7; 31-7; 21-8; 11-9; 2-10; 30-10; 20-11; 22-12.
N.B.: Jeugdherbergreizen alleen: 7-11-1978; 10-7 en 30-10-1979.

B. Herhalingsreizen:
1979: 6 maart; 10 juli; 2 oktober.

C. In de voetsporen van Paulus:
1978: 31 oktober.
1979: 3 mei; 12 juli; 1 november.

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

Wij zien met belangstelling uw aanvraag tegemoet!

THACIR EUROPALAAN 14,
3844 AV HARDERWIJK.
Tel. 03410-21989.

Vrijdag 22 september 1978 – 14e jaargang no. 38

de nederlander

LEDENKONTAKTBLAD CHU

Redactie: Postbus 33822 - 2503 BC 's-Gravenhage - Administratie ledenkontaktblad: Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Den Haag legitimeert zich

door: drs. Gerard van Leijenhorst, lid Tweede Kamer voor CDA

DE BEDE

Veel mensen in ons land hebben met grote nieuwsgierigheid uitgezien of de bede al of niet in de Troonrede zou terugkeren. Aan die nieuwsgierigheid is dan nu een eind gekomen; men kan zelf constateren in hoeverre er aan de drang naar wetenschap op dit gebied is voldaan.

Er zijn er echter ook – en ik acht hun getal niet gering – die met meer ernst bezig zijn geweest met de vraag of de overheid zou willen – zou durven – uitspreken dat zij zich in haar zware en verantwoordelijke taak afhankelijk weet van de Allerhoogste. Immers van Wie anders kunnen wij de kracht voor ons werk verwachten? Plaatst de overheid, die zich aldus uitspreekt, daarmee het gehele politieke gebeuren niet in een zegenrijk perspectief, dat ondanks alle sombere economische voorspellingen, toch hoop en verwachting wekt, juist omdat de relatie wordt gelegd met die Ander? Het weglaten van de slotpassage uit de Troonrede in 1973 heeft terecht zeer velen van ons volk beroerd. De drie christen-democratische partijen hebben daaraan toen overduidelijk uitdrukking gegeven. De CHU heeft getracht om de bede daarna weer in de Troonrede opgenomen te krijgen. Nu vijf jaar later, zijn er velen die zich er terecht zorgen over maken, dat de bede een voorwerp van politiek steekspel zou gaan worden. En een situatie, waarbij de bede, afhankelijk van de toevallige regeringscombinatie al of niet in de Troonrede wordt opgenomen, is evenmin aanlokkelijk. Minder aangesproken voel ik me door diegenen, die vinden, dat je er maar niet teveel over moet zeggen, omdat zich met betrekking tot de bede „op de heilige grond" zou bevinden. Riskeert men daarmee niet het verwijt, dat men een doperse scheiding aanbrengt tussen terreinen (bijvoorbeeld tussen het persoonlijke en publieke leven), die fundamenteel bijeen behoren? Immers welk terrein valt niet onder het beslag van Gods Woord?

Maar goed, in de Troonrede van 19 september 1978 valt een nieuwe tekst te lezen; echter nieuw ook wat betreft de zaak waarom het feitelijk gaat? We citeren: „Moge dat werk worden gedragen in het vertrouwen dat velen u wijsheid toewensen en om zegen voor u bidden".

Zeker, persoonlijk geef ik de voorkeur aan de tekst van 1972. Toen stond er: „Met de bede dat God u de wijsheid en kracht moge geven verklaar ik deze zitting van de Staten Generaal voor geopend." Een formulering die kernachtig is en die nauwkeurig uitdrukt wat gezegd moet worden. Het is te betreuren, dat deze slotpassage – sinds 1973 – verdwenen is, maar moeten we anderzijds niet vaststellen, dat het toch ook niet louter om de woorden gaat. We hangen toch niet aan een formule! Ik stel vast, dat de zaak waarom het gaat ook thans in de Troonrede is vertolkt. De overheid erkent haar afhankelijkheid en zij roept daarbij het gebed in van velen. Daarover zijn wij bijzonder verheugd. En ik hoop dat ik hierbij namens zeer velen spreek. Laten wij voorkomen, dat we bij een zaak als deze zodanig de meetlat blijven hanteren, dat we de essentie ervan wel moeten verliezen. Wij bidden de regering de wijsheid toe dat zij ook volgend jaar op passende wijze weet uit te drukken onder welk regiem zij haar moeilijke taak wenst te vervullen.

Uit de betreffende passage blijkt, dat de overheid ook iets vraagt . . . aan ons! Er wordt gewacht op antwoord. Ons volk wordt opgeroepen tot gebed. Dit antwoord mag regering en parlement niet onthouden worden. Wanneer „de politiek" gedragen wordt door het gebed, moet er iets veranderen in dit land: ten goede!

HOOFDPUNTEN VAN HET REGERINGSBELEID: ENKELE NOTITIES

Op het moment dat ik schrijf zijn de begrotingen van de departementen nog niet in mijn bezit; wel de publikatie „Hoofdpunten van het regeringsbeleid 1979". Ik maak daaruit vrij willekeurig de volgende notities.

ZUID-AFRIKA

„De internationale druk op Zuid-Afrika dient gehandhaafd te worden ten einde tot een vreedzame verandering van de Zuid-Afrikaanse samenleving bij te dragen. Overigens acht de Regering het niet zinvol tot een beëindiging van de contacten met Zuid-Afrika over te gaan aangezien zulks dit land in een isolement zou drijven, waardoor eerder een verharding dan een versoepeling van het Zuidafrikaanse beleid wordt verwacht." (blz. 21)

Naar mijn mening een zelfstandig besluit. Moeten wij niet tot het uiterste willen gaan via de dialoog?

ABORTUS

Men treft noch onder het hoofdstuk Justitie, noch onder het hoofdstuk Volksgezondheid en Milieuhygiëne een passage aan over de abortus. Dus (toch) geen hoofdpunt van het regeringsbeleid?

ONDERWIJS

Hier lezen we 6 uitgangspunten, 3 doelstellingen, 8 prioriteiten en 27 beleidsvoornemens. Mocht de grammatica verdwijnen, het rekenen blijft bij O en W in tel. Men leest niets over de middenschool, wel over „de noodzaak om een veelvormig onderwijs- en vormingsaanbod". En (beleidsvoornemen 8): „Er wordt overwogen op de duur te komen tot een ontwikkelingsplan voor het voortgezet onderwijs, waarbij zou worden aangeknoopt bij de coördinatie van de ontwikkelingen die zich al dan niet spontaan in het onderwijsveld voordoen en de meer door het beleid gestuurde ontwikkelings- en vernieuwingsprojekten."

Middenschool exit?

De beleidsvoornemens 25, 26 en 27 beginnen met:

Minister Pais wil . . ., minister Pais acht het gewenst . . ., minister Pais zal . . . Willen de beide staatssecretarissen Hermes en De Jong niet wat minister Pais wil? Waarom staat er niet: de bewindslieden willen . . ., de bewindslieden achten het gewenst . . . enz.?

PARTICULIER INITIATIEF

Onder CRM lezen we (blz. 69): „Overhe... en particulier initiatief vullen elkaar aan. Daarom willen de bewindslieden van CRM aan initiatieven van burgers en hun kaders royaal ruimte geven. In ons beleid zal recht worden gedaan aan de betekenis van wereld- en levensbeschouwing."

Bravo voor deze bewindslieden (Tussen haakjes, hier willen ze het alle drie). We wachten graag het beleid terzake af, o.a. op het gebied van de open school, de educatieve voorzieningen en het kerkelijk jeugdwerk.

CDA-commentaar Troonrede en Miljoenennota

Realistisch beeld van ernst economische toestand en toekomst

„De Troonrede, die in goed leesbaar en verstaanbaar Nederlands is gesteld, geeft een realistisch beeld van de ernst van de economische toestand en vooruitzichten. Ik prijs het in de regering dat zij niet schroomt dit onverbloemd duidelijk te maken. Het huidige kabinet is geroepen het land te regeren in moeilijker omstandigheden dan voor enig voorgaand kabinet in de afgelopen dertig jaar het geval was. Zij verdient daarom een positieve en konstruktieve benadering van haar pogingen de ontwikkeling en de gevolgen daarvan te keren.

Die bereidheid is bij mijn fractie zeker aanwezig," aldus het commentaar, dat CDA-fractievoorzitter mr. W. Aantjes dinsdag jl. gegeven heeft.

Het commentaar vervolgt:

Ook een regering beschikt slechts over beperkte mogelijkheden. Zij is voor het welslagen van haar pogingen zowel afhankelijk van de internationale ontwikkeling als van de medewerking van werkgevers en werknemers. Het laatste wordt door de regering erkend; ik mis daarentegen de aankondiging van initiatieven in internationaal verband.

TE EENZIJDIG

De regering gaat ervan uit, dat het rekenen met een achteruitgang in koopkracht noch realistisch noch gewenst is. Een eigen visie van de overheid op de gewenste ontwikkeling van particuliere inkomens en collectieve uitgaven in het licht van de economische ontwikkeling ontbreekt. Ik sluit mij aan bij de passage in de Troonrede, waarin een beroep op iedereen tot versobering en matiging wordt gedaan, maar mis een krachtig en overtuigd pleidooi voor een selectieve groei en een nieuwe levensstijl, zoals in het CDA-program „Niet bij brood alleen" is vervat.

Het accent valt voor een verbetering van de toestand te eenzijdig op matiging van de collectieve uitgaven, terugdringing van de inflatie en verbetering van de rendementen. Overigens zijn de daarop gerichte maatregelen wel noodzakelijk. In hoeverre Bestek '81 het juiste en volledige antwoord op de problemen is, zal in het komende Kamerdebat nader moeten worden bezien.

De volledige inflatiekorrektie is op zichzelf een rechtvaardige zaak. De aangekondigde maatregelen ter verlichting van de belastingdruk aan de voet zijn een beter en duidelijker middel dan een beperkte inflatiekorrektie. Dit laat echter de voor het CDA wezenlijke vraag onbeantwoord, wat er dan gebeurt om de hogere inkomens een extra bijdrage te laten leveren. De 100 procent inflatiekorrektie is derhalve voor ons een nog te bediscussiëren punt.

Ik vertrouw dat de uitgesproken bedragen voor het beter functioneren van de arbeidsmarkt van zodanige omvang zullen zijn dat de regering een effectief arbeidsmarktbeleid zal kunnen voeren.

KILLE INDRUK

De passage over het overgaan van steun aan zwakke bedrijven naar stimulering van bedrijfstakken die zijn opgewassen tegen de internationale konkurrentie maakt een kille indruk. Wat betekent dit voor het regionale beleid ten aanzien van bijvoorbeeld Limburg, Groningen en Twente?

De geringe materiële perspectieven vereisen destemeer aandacht van de regering voor de zgn. immateriële sektor.

Met grote instemming heb ik kennis genomen van de voorgenomen maatregelen op het gebied van het milieubeleid. De plannen van de minister van milieuhygiëne zijn konkreet en vertrouwenwekkend en geven blijk van een visie op de maatschappelijke ontwikkeling. Vaag daarentegen zijn de

vervolg op pagina 2

BEELD VAN DE MILJOENENNOTA

In het ter gelegenheid van het 70-jarig bestaan van de CHU verschenen jubileumnummer van het CHU-blad „de Nederlander" schreef ds. S. Kooistra, hervormd predikant te Menaldum, het artikel „Een theologische visie op de CHU in de naoorlogse periode!"
Dr. H. M. de Lange uit Den Haag, directeur van het Interuniversitair Instituut „Normen en waarden in de samenleving" te Rotterdam, reageerde op het artikel van ds. Kooistra. Zijn reactie kan eerst thans in „de Nederlander" worden opgenomen, omdat gedurende de zomermaanden „de Nederlander" niet verscheen als leden-contactblad van de CHU, maar als weekblad, en derhalve niet alle Unieleden bereikte. Ds. Kooistra reageerde, op zijn beurt, op hetgeen dr. De Lange opmerkte.

* * *

Ter herinnering: ds. Kooistra schreef onder meer over de doorbraak in de na-oorlogse jaren en over de belofte van de PvdA aan de levensbeschouwelijke achtergrond van de politieke keuze recht te doen door het instellen van werkgemeenschappen. „Nu zijn de werkgemeenschappen opgeheven. Het verdrietige is, dat daardoor het marxisme nieuwe kansen krijgt", aldus ds. Kooistra en hij herinnerde aan een uitspraak van mevrouw dr. H. Verwey-Jonker, die er verdriet over heeft dat in het nieuwe beginselprogramma van de PvdA niets meer staat dat verwijst naar geloof of levensbeschouwing.
Dr. De Lange laat in zijn kanttekeningen duidelijk blijken, op welke passages in het artikel van ds. Kooistra zijn kanttekeningen betrekking hebben.

Kanttekeningen bij artikel ds. S. Kooistra

Bij het artikel van ds. S. Kooistra (de Nederlander van 19 mei 1978) wil ik vier kanttekeningen plaatsen.

1. Zijn opvatting dat de opheffing van de werkgemeenschappen binnen de PvdA hebben geleid tot het scheppen van nieuwe kansen voor het marxisme berust op niets. Met de hantering van het woord „marxisme" dient men overigens uiterst voorzichtig te zijn, want het aantal variaties is groot. Maar ds. Kooistra zal de term wel gebruikt hebben om schrik aan te jagen en daarmee moet men extra voorzichtig zijn.
2. De citaten van mevrouw Verwey-Jonker hebben waarschijnlijk de bedoeling aan te tonen, dat er een verband is tussen de hedendaagse anti-godsdienstige beweging en het feit, dat in het nieuwe Beginselprogramma geen verwijzing meer bestaat naar geloof en/of levensbeschouwing. Ook deze suggestie berust op niets. Ik heb zelf in de zogeheten kopgroep gezeten, die verantwoordelijk was voor het opstellen van het nieuwe programma. Er is geen enkele discussie over dit probleem gevoerd en desgevraagd heb ik in het boekje „De Partij van de Arbeid is niet heilig" rekenschap afgelegd van het feit dat er mijnerzijds ook geen behoefte (meer) bestond aan dergelijke verklaringen. Uit het ontbreken van dit soort formules moet men nu in CH-kring geen verkeerde gevolgtrekkingen maken, zeker niet als men zich niet eerst op de hoogte heeft gesteld van de feiten.

In een tweede citaat van mevrouw Verwey-Jonker zegt zij dat vele ex-katholieken en ex-gereformeerden (thans lid van de PvdA) zich vaak afzetten tegen de kerk. Ik merk op – aansluitend bij mijn eerste kanttekening – dat dit niet betekent dat de betrokkenen dus marxist zijn, hetgeen opnieuw door ds. Kooistra wordt gesuggereerd.

3. Zijn opvatting dat de doorbraak ten koste is gegaan van de levensbeschouwelijke achtergrond van de politiek zou ik eveneens gaarne gestaafd zien. Verwart ds. Kooistra hier niet oorzaak en gevolg?

4. Met grote instemming las ik dat ds. Kooistra van mening is dat de grote problemen waarmee we zitten, theologische doordenking vragen. Ik voeg daaraan toe dat mij geen CH-theoloog bekend is van wie wij in de oecumene enige steun hebben gekregen. Het tegendeel is het geval. Bij belangrijke problemen is sedert jaar en dag voortreffelijk theologisch denkwerk verricht door professor dr. J. de Graaf, prof. dr. H. Berkhof, professor dr. H. J. Heering, prof. dr. P. J. Roscam Abbing, dr. C. P. van Andel, dr. A. H. van den Heuvel, prof. dr. J. Verkuyl, dr. A. Th. van Leeuwen. (Ik noem maar een paar namen). Men kan ook denken aan een andere generatie: dr. W. A. Visser 't Hooft, prof. dr. H. Kraemer, prof. dr. W. Banning, allemaal namen die part noch deel hadden aan de CHU.

Ik kan dan ook de gedachte niet van mij af zetten dat ds. Kooistra niet zijn spijt moet uitdrukken dat „vele theologen voor de PvdA hebben gekozen en sommigen zelfs nog radicaler gingen denken". In zijn behoefte aan thelogisch denkwerk had hij anderen dank moeten betuigen en zichzelf moeten afvragen of de CHU wel de goede partij is om als theoloog in te vertoeven.

Den Haag. H. M. de Lange.

Antwoord aan dr. H. M. de Lange

De redactie van de Nederlander verzocht mij het ingezonden stuk van dr. De Lange van een kort naschrift te voorzien. Ik volg daarbij de door dr. De Lange genoemde vier punten.
1. Met de zinspeling op de „nieuwe kansen voor het marxisme" heb ik niet meer bedoeld dan het verschil van klimaat in 1945/46, toen de Doorbraak kwam, en het klimaat nu. In 1945/46 werd het marxisme door de SDAP en later PvdA losgelaten, zodat vele christenen (inclusief ik zelf) zich afvroegen: Moeten wij, als wij de antithese verwerpen, niet doorbreken naar de PvdA? Thans is het marxisme opnieuw veel meer in discussie. Dat blijkt o.a. uit de behandeling van de nota over het marxisme op de Juni-vergadering van de Hervormde Synode. Voorts verwijs ik naar de opmerking van prof. dr. J. Verkuyl in zijn boek „Voorbereiding voor de dialoog over het Evangelie en de ideologie van het marxistisch leninisme" op pag. 9: „Wij beleven ook in West-Europa een wederopbloei van het Marxisme, een soort marxistische, neomarxistische en hier en daar pseudo-marxistische renaissance, die vlak na de Tweede Wereldoorlog ondenkbaar was, maar nu weer aan alle kanten te constateren valt." Ook heb ik bij het schrijven van mijn artikel in de Nederlander van 19 mei gedacht aan theologen als dr. W. A. de Pree (lid van de PvdA), wiens referaat op de jongste Hervormde predikantenvergadering mijns inziens niet vrij was van marxistische dialectiek, en aan het afscheidscollege van prof. dr. K. Strijd (PSP) over „het marxistisch Vorverständnis voor de studie der theologie". Ik mag ook verwijzen naar het artikel van mr. G. E. van Walsum in het Christelijk Historische Tijdschrift, dat ik dr. De Lange bij onze jongste ontmoeting 16 augustus jl. ter lezing gaf. Mr. Van Walsum gebruikt niet de term „marxisme", maar wel het woord „ideologie". Ondertussen heb ik door zijn artikel beter begrepen, waarom de levensbeschouwelijke werkgemeenschappen in de PvdA opgeheven zijn.
2. Dr. De Lange moet het mij niet kwalijk nemen, dat de citaten van mevrouw Verwey-Jonker uit haar interview met Hervormd Nederland zo bij mij overkwamen. Maar ik heb daarbij niet willen suggereren, dat alle leden van de PvdA met name de ex-katholieken en ex-Gereformeerden nu marxist zijn. Mevrouw Verwey gebruikte, als ik mij nog goed herinner, het woord „humanist". Met dr. De Lange ben ik het eens, dat wij met de uitdrukking „marxisme" vanwege de vele variaties voorzichtig moeten omgaan. De één bedoelt daarmee een levensbeschouwing, de ander niet meer dan een methode om de sociaal-economische werkelijkheid te analyseren.
3. Dr. De Lange vraagt bewijzen, dat de Doorbraak ten koste is gegaan van de levensbeschouwelijke achtergrond van de politiek. Ik dacht, dat het gehele secularisatieproces hiermee samenhangt. In mijn Rotterdamse periode heb ik als predikant hiervan genoeg „bewijzen" ervaren en ik ervaar ze thans ook wel in Friesland. Minder gemakkelijk is nu precies te zeggen, wat hier oorzaak en gevolg is. Zelf denk ik nogal historisch en meen ik, dat het secularisatie-proces al veel eerder begonnen is in de vorige eeuw. Zo zie ik de „christelijk-historische" of „anti-revolutionaire richting" van Groen van Prinsterer (het was eigenlijk meer een richting dan een partij) als een protest tegen de secularisatie in de vorige eeuw. Omdat het denken van Groen mij van huis uit diep heeft beïnvloed, meende ik in 1945/46 de Doorbraak af te moeten wijzen, al onderging ik de zuigkracht hiervan vanwege het sociale appèl en de verwerping van de antithese als politiek beginsel.

* * *

Ondertussen heb ik kennis genomen van het nieuwe beginselprogramma van de PvdA en van de brochure „De Partij van de Arbeid is niet heilig". Aan beide publicaties werkte ook dr. De Lange mee. In het nieuwe beginselprogram waardeer ik het begrip „solidariteit", dat naar mijn mening als zodanig evangelische wortels heeft. Mijn kritiek blijft, dat op pag. 13 nog van klassenstrijd wordt gesproken. Helemaal onaanvaardbaar vind ik de uitspraak op pag. 30: „dat de overheid haar gezag uitsluitend ontleent aan de burgers zelf. „Dat is de reinste volkssoevereiniteit, waartegen Groen zich in de vorige eeuw op principiële gronden heeft verzet. In de genoemde brochure schrijft o.a. dr. Buskes duidelijk over het verschil tussen democratisch socialisme, dat hij als christen kan aanvaarden, en marxistisch socialisme, dat hij principieel afwijst. Wel blijft de vraag bij mij, of men in navolging van Barth enkel kan spreken van goede of slechte politiek. Is politiek enkel een kwestie van zakelijkheid? Er zijn en blijven levensbeschouwelijke vragen op politiek terrein. Denk aan het Onderwijs! Jaren geleden las ik het verslag van het debat tussen Buskes en Koejemans (toen nog communist). Als ik me goed herinner, verdedigde Koejemans toen de stelling, dat je in de politiek ook voor een levensbeschouwelijke keuze wordt geplaatst, wat voor hem toen het marxisme was. Buskes wees dit dilemma af. Vanwege de mogelijkheid, dat ik in de politiek voor een levensbeschouwelijke keuze geplaatst kan worden, kies ik voor een confessionele partij. Maar ik zie wel terdege het betrekkelijke van deze keuze in en daarom respecteer ik volkomen de keuze van anderen zoals dr. De Lange, die als christen juist bezwaar hebben tegen confessionele partijen.
4. In dit opzicht zijn wij dus het eens, dat de politieke problemen ook theologische doordenking vragen. Wel wijs ik op vroegere theologen van CH. huize als prof. dr. J. R. Slotemaker de Bruïne en prof. dr. J. de Zwaan, die al vóór de oorlog meededen aan de oecumenische beweging. Ook prof. Haitjema deed vóór en nà de oorlog mee. Wel vraag ik me af, of men wel ooit voldoende medewerking gevraagd heeft van de kant van de oecumene aan theologen als prof. Van Niftrik en prof. Lekkerkerker, die bij de CHU waren aangesloten. En niet te vergeten prof. Van Ruler! Onder de levenden zijn ook nog wel enkele theologen, die CHU of thans CDA kiezen. Dr. De Lange noemt zelf prof. dr. J. Verkuyl, die AR is en nog onlangs op zo voortreffelijke wijze in het Gereformeerd Weekblad zijn keuze heeft verdedigd. In de ruimte van het CDA zijn er dus nog veel meer theologen te noemen, die niet voor de PvdA kiezen.

Menaldum S. Kooistra.

vervolg van pagina 1

passages over de aanhangige wetsontwerpen op het gebied van de gezondheidszorg. Hoewel de regering bij het debat over de regeringsverklaring heeft toegezegd achter deze ontwerpen te zullen blijven staan, laten de nu gekozen formuleringen ruimte voor wijzigingen van betekenis. Ook ontbreekt een tijdstip.

MAGER

Het onderdeel Onderwijs is, ondanks zijn uitvoerige opsomming, inhoudelijk mager en weinig konkreet.
Naar aanleiding van de opmerking in de Troonrede dat over de toepassing van kernenergie na maatschappelijke diskussies hierover nadere beslissingen genomen moeten worden, teken ik aan dat in het regeerakkoord is gesteld dat beslissingen ter uitvoering van het beginselbesluit 1974 tot bouw van een drietal kerncentrales eerst worden genomen nadat voor het vraagstuk van de methode van berging van radio-actief afval een aanvaardbare oplossing is gevonden.

HOOPGEVEND

Hoopgevend acht ik de uitvoerige aandacht die de regering schenkt aan „het benauwende vraagstuk van de kernbewapening".
De bewoordingen die de minister van defensie in de Memorie van Toelichting gebruikt, geven blijk van een echte en diepe bezorgdheid. Ik vertrouw dat de regering alles in het werk zal stellen de gehele kring van het NAVO-bondgenootschap van deze gevoelens te doordringen.

De passage in de Troonrede over de prioriteit van de hulpverlening aan de Derde Wereld begroet ik met warme instemming.
Zowel bij het begrotingshoofdstuk Economische Zaken als Ontwikkelingssamenwerking wordt aangekondigd dat van de begroting van Ontwikkelingssamenwerking 100 miljoen kapitaalmarktmiddelen zal worden omgezet in begrotingsgelden ten gunste van exporttransacties.

Ik waarschuw ervoor dat de hulpverlening aan de armen in de wereld niet ondergeschikt mag worden gemaakt aan eigen economische verlangens. Ik ga ervan uit dat de regering in de verhouding tot de arme landen grote prioriteit zal toekennen aan het geven van aanzetten voor een nieuwe economische orde.

VOLDOENING

Tegen de achtergrond van het Kamerbedat eind juni jl. heb ik met voldoening ervan kennis genomen dat het wetsontwerp over het collectieve deel van de VAD (Vermogens- aanwasdeling) weldra zal worden ingediend. De tweede fase van de WIR (Wettelijke Investerings-regeling) zal in 1979 ingaan. Ik neem aan dat dit betekent per 1 januari 1979.

De Wet Herziening Ondernemingsraden is inmiddels bij de Kamer in behandeling.
Bij de aankondiging van een voorstel tot wijziging van de onteigeningswet en de toekenning van een voorkeursrecht aan gemeenten mis ik enige tijdsaanduiding.
Ik neem aan dat de regering erop voorbereid zal zijn hierover ter gelegenheid van de algemene politieke beschouwingen meer konkreet te zijn.

Ik spreek de hoop uit dat geen nieuwe politieke diskussies zullen ontstaan over de slotzin van de Troonrede. De beste reactie is, indien ieder naar zijn of haar overtuiging gehoor geeft aan de in deze zinsnede opgesloten oproep".
Aldus het commentaar van CDA-fractievoorzitter Aantjes op Troonrede en Miljoenennota.

J. Ordelman burgemeester van Ruurlo

Bij Koninklijk Besluit is met ingang van 1 oktober 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Ruurlo: de heer J. Ordelman, met toekenning van gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeente Heerjansdam.
De heer Ordelman, die 47 jaar is, is sinds 1 juli 1965 burgemeester der gemeente Heerjansdam. Hij is hervormd en lid van het CDA (CHU).

Drs. G. van Leijenhorst op 2 oktober in Den Haag

Het Tweede-Kamerlid drs. G. van Leijenhorst, vice-voorzitter van de CDA-fractie, zal op maandagavond 2 oktober in Den Haag spreken over actuele politieke vraagstukken. Dit gebeurt op de traditionele najaarsbijeenkomst van het CDA-Den Haag in een der variant zalen van het Congresgebouw aan het Churchillplein, aanvang 8 uur. Er is ruime gelegenheid voor debat.

Er moet hard worden gewerkt

door: dr. L. M. van Leeuwen, voorzitter CHU

Beste Unieleden.

Naar ik hoop, kunt U terugzien op een goede vakantie. We gaan weer van start met alle bij onze taken passende activiteiten, ook de politieke. Ik stel voor, dat we elkaar sterkte wensen en vooral God's zegen. Want, laten we eerlijk zijn: zonder die onmisbare zegen kunnen we niet werken, ook niet in de politiek. Op het moment, dat ik dit schrijf is nog niet bekend, wat de troonrede behelst, die voor de eerste keer onder verantwoordelijkheid van het kabinet-Van Agt wordt opgesteld. Ik reken er op, dat de afhankelijkheid ten opzichte van God duidelijk tot uitdrukking wordt gebracht.

De komende maanden staan veel belangrijke politieke onderwerpen ter discussie. Erg benieuwd ben ik naar de miljoenennota. Deze zal in een speciale Unieraadvergadering op donderdagavond 21 september besproken worden. Inleider bij ons is da de eigen staatssecretaris, Mr. A. Nooteboom. De miljoenennota zal ongetwijfeld in het licht staan van Bestek '81. Ik vind het nog steeds jammer, dat het kabinet met dit belangrijke dokument net te laat voor het zomerreces kwam. Winstpunt is nu dan wel, dat iedereen uitvoerig heeft kunnen nadenken, voordat het parlement dit stuk gaat behandelen. Maar het lijkt er zo erg op, dat inmiddels al bij velen de standpunten verhard zijn. Welke ruimte is er nog voor vrije discussie? Laten we nooit vergeten, dat, als we nu niet iets ombuigen in oorspronkelijk verwachte uitgave-verhogingen, we in 1981 en daarna een pijnlijke rekening tegemoet kunnen zien. Enige tempering in onze welvaartstoename moeten we toch op kunnen brengen. Het Nederlandse bedrijfsleven, de motor van onze economie, moet op kunnen boksen tegen het buitenland. Winst in bedrijven is nodig voor continuïteit, voor nieuwe investeringen en voor nieuwe werkgelegenheid.

Natuurlijk is vandaag aan de dag vereist, dat de overheid de grenzen aangeeft, waarbinnen de bedrijvigheid van onze ondernemingen zich kan afspelen. Milieu, grondstoffenvoorraden en groeimogelijkheden van de derde wereld zijn de belangrijkste punten, die die grenzen bepalen. De overheid dient zich in te spannen om samen met het bedrijfsleven de juiste regels vast te leggen. Binnen de onderneming moeten de regels voor een goede samenleving ook worden bepaald Vanzelfsprekend brengt het principe van samenwerkingsverband mee, dat werknemers goed geïnformeerd hun invloed op het beleid hebben. Daarbij passen een nog meer dan tot nu toe directe aanwijzing door werknemers van commissarissen en een voortreffelijk samenspel van ondernemingsleiding en ondernemingsraad. Het CDA moet ook bij de onderneming de basis leggen bij het samen verantwoordelijk zijn. Terecht gaat het CDA-programma dan ook uit van overleg tussen directie en ondernemingsraad. Slechts theoretici kunnen een model bedenken, waarbij de ondernemingsraad als een soort ondernemingsparlement de hoogste macht in een bedrijf vormt. Mensen in bedrijven willen terecht goed geïnformeerd worden, mee kunnen denken bij het uitstippelen van een beleid en van tijd tot tijd de uitvoering van het beleid kunnen beoordelen. Ik hoop, dat kabinet en parlement de spelregels in die geest zullen bijstellen.

EERLIJK EN TOLERANT

We hebben allemaal geweten, dat de kans erg groot was op nieuwe discussie rond de abortus. Het regeerakkoord geeft het kabinet tot 1 januari 1979 de mogelijkheid met een wetsontwerp te komen. Als dat niet lukt, dan moet de Kamer zelf maar het initiatieven komen. Het lijkt er thans duidelijk op, dat het kabinet binnenkort met een onwerp komt. Abortus is een kwestie, die eigenlijk uitsluitend door iedereen naar persoonlijk geweten moet worden beoordeeld. Een compromis is in een dergelijke gewetenszaak wel heel erg moeilijk.

Het C.D.A. draagt regeringsverantwoordelijkheid. Ik begrijp best, dat er heel wat mensen binnen het C.D.A. zijn, die zeggen, dat het C.D.A. nu de kans heeft een abortusregeling tot stand te brengen, waarop het zelf nog zoveel mogelijk bijbuigende invloed kan hebben, terwijl ook de regeringspartner zich in de regeling zal moeten herkennen. Ik ga er persoonlijk vanuit, dat het C.D.A. eigenlijk al het uiterste heeft gegeven met het ontwerp, indertijd ingediend door de dames Gardeniers en Van Leeuwen. „Abortus, nee, tenzij voortzetting van de zwangerschap de geestelijke of lichamelijke gezondheid van de vrouw ernstig bedreigt." Dat was de hoofdlijn van dat ontwerp en die hoofdlijn vinden we terug in het C.D.A.-programma „Niet bij brood alleen". We moeten naar mijn mening nu eerst afwachten, of het kabinet met een voorstel komt en als dat komt in een rustige sfeer met elkaar dat voorstel bespreken. Denkt U daarbij aan de mogelijkheid, dat wij dat in de Unieraad bespreken met Uniemensen, die zich ook vroeger over dit onderwerp gebogen hebben. Ik proef nu al, dat we er vanuit moeten gaan, dat binnen het C.D.A. niet eenduidig gedacht zal worden. Ik roep daarom nu al op, om dan op basis van onze Unie-principes eerlijk, tolerant en niet verketterend deze belangrijke zaak te benaderen. Diezelfde Unie-principes houden in, dat iedereen, dus ook Unie-leden met eigen politieke verantwoordelijkheid recht hebben op het innemen en uitdragen van een eigen standpunt. Bij nalezen van de abortus-paragraaf in het C.D.A.-programma viel het mij overigens weer op, dat daar eigenlijk als vanzelfsprekend op de abortus aansluitend over adoptie-mogelijkheden wordt gesproken. Ik vind dat heel logisch. In de discussie over abortus zal zeker de vraag moeten worden gesteld, of de solidariteit in de samenleving en de loyaliteit ten opzichte van het ongeboren leven niet meebrengen, dat ouders, die een kind eigenlijk niet willen, begeleid worden naar de beslissing, het kind na de geboorte af te staan aan een adoptie-gezin. Want de tragiek van duizenden gezinnen, waar men hunkert naar uitbreiding kan men naar mijn mening niet los zien van de abortusproblematiek.

Het leed van veel echtparen zonder kinderen hoeft in onze samenleving niet alleen benaderd te worden door de ontwikkeling in de medische wetenschap, die recentelijk resulteerde in dat geweldig mooie, wat de publiciteit met een gemeen woord aanduidde als „reageerbuis-baby".

BIJPRATEN

Op 25 en 26 augustus zijn ruim dertig C.H.U.-leden in Doorn bij elkaar geweest. Mensen uit het kabinet, parlement, bestuur en uit tal van C.H.-organisaties hebben toen eens rustig „bij kunnen praten". We hebben met elkaar de verdere ontwikkeling naar het ene C.D.A. doorgepraat en met name bekeken, hoe de C.H.U. duidelijke bijdragen aan dat ene C.D.A. kan leveren. We zijn tot de conclusie gekomen, dat een krachtig C.D.A. alleen maar tot stand kan komen als de afzonderlijke fusiepartners krachtig zijn. Kracht wil voor ons betekenen, dat we ons politiek en organisatorisch duidelijk en levendig kenbaar en herkenbaar maken.

Daar gaat Uw bestuur in de komende maanden aan werken. Wij willen zoveel mogelijk Unie-leden daarbij betrekken. Dat kan door publicaties en rapporten van door het bestuur in te stellen ad hoc-commissies, die vraagstukken van politieke- en organisatorische aard gaan bestuderen. Er is gelukkig veel werk aan de winkel. Ik denk in dit verband aan de bespreking van de diverse adviezen, die binnenkort door de daartoe ingestelde C.D.A.-commissies worden uitgebracht. Daarbij zal het bijvoorbeeld gaan om zaken als grondslag en statuten vanhet C.D.A. Stuk voor stuk onderwerpen, die van levensbetekenis zijn voor ons C.D.A. Het vraagt van alle betrokkenen een grote inzet. Wij als bestuur en U allen als sterk geïnteresseerde Unieleden hebben de verantwoordelijkheid mee te bouwen aan een duidelijk en sterk C.D.A. Die verantwoordelijkheid gaan we niet uit de weg. Er zal hard gewerkt moeten worden.

Uit veel contacten blijkt mij, dat velen met mij gewoon echt zin hebben om het vele werk te doen en de ongetwijfeld zware klus te klaren. Ik wens U sterkte daarbij en, zoals ik aan het begin van mijn brief al aangaf, vooral God's zegen.

Met vriendelijke groet,
Dr. L. M. van Leeuwen,
voorzitter.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Postbus 67,
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420) 6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7 2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

CHU-raadslid J. Boogert koninklijk onderscheiden

De heer J. Boogert, raadslid van de gemeente Borsele in Zeeland is onderscheiden met de gouden eremedaille, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

Tijdens de laatste raadsvergadering van de gemeenteraad van Borsele in de oude samenstelling werd hem deze onderscheiding door de burgemeester van Borsele uitgereikt.

In de nieuwe raad keerde de heer Boogert niet terug. Bijna 28 jaar was de heer Boogert raadslid voor de CHU. Eerst in de gemeente Driewegen totdat deze gemeente werd opgeheven en opging in de nieuwe gemeente Borsele. Gedurende 12 jaar was hij wethouder van Driewegen. Na de herindeling werd hij raadslid in de nieuwe gemeente Borsele. Al die jaren bleek hij een betrouwbaar en hardwerkend raadslid te zijn. Hij timmerde niet zo graag aan de weg, maar hij stond altijd klaar als er iets was te doen. De heer Boogert stelde zijn werkkracht overigens niet alleen in dienst van de politiek. Gedurende vele jaren was hij kerkeraadslid en kerkvoogd van de hervormde gemeente. „Hij diende kerk en staat vele jaren", zoals de burgemeester het uitdrukte. Naast zijn werk voor de gemeenteraad en de kerk was hij ook in onze partij, de CHU, zeer actief. Thans is hij nog secretaris van de gemeentelijke kiesvereniging van de CHU. Het secretariaat wordt door hem uitmuntend verzorgd. Na het uitreiken van de koninklijke onderscheiding overhandigde de burgemeester van Borsele aan mevrouw Boogert een groot boeket bloemen, een verdiende bloemenhulde voor een vrouw die met haar man op de bres stond in de dienst van de gemeenschap. De gemeentelijke kiesvereniging van de CHU is er trots op dat de secretaris deze eer te beurt valt. Wij zijn ervan overtuigd dat er een „verdiende" onderscheiding is uitgereikt.

Namens de gemeentelijke kiesvereniging CHU,
drs. H. Eversdijk, voorzitter.

Verruiming taken en bevoegdheden minister van wetenschapsbeleid

De ministerraad heeft op voorstel van de minister voor wetenschapsbeleid de christen-democraat drs. M. W. J. M. Peijnenburg nadere afspraken gemaakt over diens taken en bevoegdheden. De minister-president had in januari j.l., tijdens het debat over de regeringsverklaring, een verruiming van de bevoegdheden van de minister voor wetenschapsbeleid aangekondigd. De minister-president heeft de Tweede Kamer per brief geïnformeerd over de betreffende besluiten van het kabinet.

UITGANGSPUNTEN

Als uitgangspunten voor de verruiming van de taken en bevoegdheden van de minister voor wetenschapsbeleid is vastgesteld, dat deze minister zowel een coördinerende als 'n initiërende en medesturende taak heeft ten aanzien van het gehele veld van wetenschap en technologie: van fundamenteel onderzoek tot ontwikkelingswerk, zowel uitgevoerd in (semi-)overheidsinstituten en universiteiten, als in laboratoria van het bedrijfsleven. Eén en ander uiteraard voorzover de overheid terzake een taak heeft.

De minister voor wetenschapsbeleid bevordert een kwalitatief hoogwaardig onderzoekpotentieel, dat voldoende is afgestemd op maatschappelijke behoeften. De prioriteitenstelling met betrekking tot het door de overheid gefinancierde onderzoek komt in overeenstemming met alle betrokken ambtgenoten tot stand binnen het kader van het totale regeringsbeleid. De beleidsbepaling op regeringsniveau vindt plaats in het zgn. „gezamenlijke actiemodel": iedere minister is verantwoordelijk voor het onderzoek ten behoeve van zijn eigen beleid, maar brengt op basis van overeenstemming met de minister voor wetenschapsbeleid zijn beleid in in een gecoördineerd geheel, waarover de Ministerraad zich in hoogste instantie uitspreekt.

Tot de uitgangspunten voor de taken en bevoegdheden van de minister voor wetenschapsbeleid behoort ook, dat de minister zal moeten beschikken over ingangen en instrumenten die hem in staat stellen heen te reiken over de grenzen van de departementen en de scheidslijnen die tussen het universitaire, het buiten-universitaire en het onderzoek bij het bedrijfsleven bestaan.

De minister dient in het kader van zijn initiërende en stimulerende taak over eigen budgettaire middelen te beschikken voor de financiering van programma's en/of projecten, teneinde waar nodig vernieuwingen in onderzoekactiviteiten tot stand te brengen.

H.L.

Vondeling en de schijn des kwaads

door: mr. W. Aantjes, voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Het zou jammer zijn als Vondelings boekje „Schijn des kwaads" niet de positieve aandacht zou krijgen die het verdient. Het risico is aanwezig dat de positieve kanten ervan zouden schuilgaan of geheel verloren gaan achter de kritiek die er terecht op kan worden uitgeoefend.

ZUIVERHEID DER PARLEMENTAIRE DEMOCRATIE.

Vondeling is een man, die met hart en ziel de parlementaire democratie is toegedaan. Dit is destemeer vermeldenswaard, omdat juist oud-bewindslieden (Vondeling was twee keer minister) nogal eens moeite hebben evenveel hartstocht voor een rol in het parlement op te brengen als voor het functioneren in een kabinet. Bij oud-minister Vondeling is dit anders en hij is daarin gelukkig geen eenling, zoals ook in de CDA-fractie in het oog springend valt te konstateren.
Het belangrijkste aspekt van Vondelings nieuwste geschrift vind ik dan ook, dat het is geschreven vanuit een grote liefde voor de parlementaire democratie en vanuit een grote zorg voor de zuiverheid ervan.
Voorts verschaft zijn boekje veel waardevol materiaal, met name wat betreft de vergelijking met andere landen.

EFFECT DER OPENBAARHEID

Uit het door Vondeling verzamelde vergelijkingsmateriaal blijkt dat de Nederlandse parlementsleden, wat betreft de bescherming die hun politieke functie met zich meebrengt, niet in een voordeliger positie verkeren dan hun collega's in andere landen. De grenzen van de parlementaire onschendbaarheid worden integendeel in ons land in het algemeen enger getrokken dan elders.
Een belangrijke konklusie die uit het door Vondeling bijeengebrachte vergelijkingsmateriaal kan worden getrokken is hoeveel effectiever openbaarheid van nevenfuncties en neveninkomsten is dan gedetailleerde gedragsregels. Met name de vergelijking van enerzijds Engeland en Zweden en anderzijds Frankrijk toont aan, hoezeer openbaarheid een korrekte gang van zaken in de hand werkt, terwijl gedetailleerde gedragsregels juist een moreel alibi opleveren voor alles wat er niet onder valt.
Openbaarheid van gedrag blijkt effectiever dan het binden aan formele gedragsregels. Illustratief is in dit verband ook de vergelijking met de journalistiek, waaraan de omzetting van de Raad van Tucht in de Raad voor de Journalistiek dezelfde ervaring (oordelen in plaats van veroordelen) ten grondslag lag.

KRITIEK

Ik stel het bovenstaande voorop omdat het jammer zou zijn als dit verloren zou gaan onder de opsomming van de „gevallen waarin Nederlandse politici in opspraak kwamen", zoals Vondeling het betreffende hoofdstuk als alle gevallen omvattende titel heeft meegegeven.
De waarschuwing daarvoor mag echter geen reden zijn de kritiek zelf, die er op kan worden uitgeoefend, achterwege te laten.
Toen ik aan deze kritiek uiting gaf, realiseerde ik mij dat dit op zichzelf de toch al te verwachten onevenredige aandacht voor dit „smeuigste" onderdeel nog zou kunnen vergroten, maar dit is dan niet aan de kritiek te wijten maar aan het geschrift. Wie het anders stelt, vervalt in de klassieke fout die de boodschapper verantwoordelijk stelde voor de inhoud van zijn boodschap.

ONVERGELIJKBARE GEVALLEN

Een groot nadeel in Vondelings opzet van de „gevallen waarin Nederlandse politici in opspraak kwamen", acht ik, dat volstrekt onvergelijkbare gevallen in één adem worden genoemd.
Zo begint het hoofdstuk met het geval-Adams, die vanwege zijn oorlogsverleden zijn Eerste Kamerzetel moest opgeven. Daarna worden de ongefundeerde aantijgingen van Koekoek, die enkele liberale politici onvaderlandslievend oorlogsgedrag aanwreef, ten tonele gevoerd.
Vervolgens gaat de schrijver over op het aftreden als minister van Smallenbroek wegens een verkeersovertreding. Hoewel natuurlijk onbedoeld (ook Vondeling schat Smallenbroeks onverschrokken verzetshouding zeer hoog), is het toch op z'n minst een weinig elegante manier van beschrijving. Ook het in één en dezelfde zin vermelden van het geval-Lubbers (omver rijden van een verkeerszuil bij een onder de wettelijke norm liggend en derhalve niet relevant promillage) en het geval-Pronk (veroordeling wegens rijden onder invloed) is, hoezeer naar ik aanneem opnieuw onbedoeld, van een kwetsende onzorgvuldigheid.

Met betrekking tot Smallenbroek begaat Vondeling trouwens nog een tweede ernstige fout. Na de vermelding ervan vervolgt hij: „Al eerder had een Kamerlid een week brommen moeten opknappen omdat hij zich als gevolg van alcoholmisbruik.....".
Daarna volgen nog een aantal gevallen waarin drankgebruik of drankmisbruik in het geding was. In deze vorm van beschrijven wordt Smallenbroek op twee manieren onrecht aangedaan. In de eerste plaats trad hij niet af als gevolg van de veroordeling (dit zou ook niet nodig zijn geweest), maar onmiddellijk na zijn overtreding, zelfs vóór er van vervolging sprake was. In de tweede plaats suggereert Vondeling ten onrechte dat er in dit geval sprake is geweest van drankgebruik. Dit is nergens gebleken of vastgesteld en het is bij de vervolging en veroordeling ook in het geheel niet in het geding geweest.

SELECTIEF

In het noemen van namen blijkt de schrijver nogal selectief te zijn.
Smallenbroek (geldboete wegens verkeersovertreding) wordt met name genoemd. Het geval van celstraf, opgelegd wegens onder invloed begane overtredingen, wordt slechts toegeschreven aan „een Kamerlid".
Minister Van den Bergh, afgetreden wegens relatie met een nog niet wettig gescheiden vrouw, wordt met name genoemd. Iemand die zijn zetel verloor omdat hij wegens overtreding van de toenmaals geldende zedelijkheidswetgeving veroordeeld werd, was „een Kamerlid". Het gaat mij uiteraard niet om die wetgeving en nog veel minder om de naam van de betrokkene, maar slechts om het signaleren van een m.i. ongemotiveerde selectiviteit.
Vondeling beroept er zich weliswaar op dat hij slechts die namen heeft genoemd die ook in de Kamerdebatten vermeld zijn, maar dit lijkt mij een onvoldoende kriterium. In alle gevallen waren de namen in de publiciteit gelijkelijk bekend en intussen in dezelfde mate nog bekend of reeds vergeten. Op grond van het formele kriterium van de vermelding in de Kamerstukken nu onderscheid te maken, kan alleen bewerkstelligen dat alleen de met name genoemden opnieuw in de publiciteit komen.

ONVOLLEDIG OF OVERVOLLEDIG

Ook leidt de gevolgde werkwijze tot onvolledigheid enerzijds en overvolledigheid anderzijds.
Onvolledig acht ik de opsomming als wel een serie gevallen van gebleken of verondersteld alcoholgebruik wordt gememoreerd, maar niet het geval waarin een Kamervergadering een half uur eerder moest worden beëindigd om te verhinderen dat een Kamerlid in nogal vergaande kennelijke staat op het sprekersgestoelte zou verschijnen.
In een ander hoofdstuk van zijn boekje herinnert Vondeling wel aan een geval dat hierop zou kunnen slaan, maar men moet wel insider zijn om te bevroeden waarom het gaat, laat staan over wie het gaat.
Overvolledig daarentegen noem ik het vermelden van Prins Bernhard in de Lockheed-affaire. Het boekje gaat over gekozen of benoemde, maar in elk geval verantwoordelijke politici. Vanuit dat gezichtspunt behoort het geval van Prins Bernhard eenvoudig in dit boekje niet thuis. Aan de laakbaarheid van diens handelingen doe ik niets af, als ik het als illustratiemateriaal opnemen ervan in Vondelings beschouwingen misplaatst acht.

VERKLARING PvdA

Onjuist acht ik het ook het bekleden van nevenfuncties met al de genoemde gevallen onder te brengen onder één verzamelnoemer, namelijk wat Vondeling ter afsluiting van dit hoofdstuk noemt het „zondenregister van Kamerleden en ministers".
Dat er reden is, vooral voor de politieke partijen met het oog op de kandidaatstellingen de zaak van de nevenfuncties zorgvuldig te bezien, wil ik gaarne onderstrepen. Daarmee is echter nog niet iedere maatschappelijke activiteit buiten het Kamerlidmaatschap gekwalificeerd om in de rubriek „zondenregister" te worden ondergebracht.
Verrassend is voor mij de passage waarin Vondeling beschrijft welke belofte Kamerleden van de PvdA bij gelegenheid van hun kandidaatstelling afleggen omtrent een speciale financiële afdracht aan hun partij. Ik kende deze verklaring tot nu toe niet, maar zij versterkt voor mij de ernstige twijfel van oud-minister De Gaay Fortman over de verenigbaarheid ervan met de door Kamerleden af te leggen zuiveringseed.
Het is zeer in Vondeling te prijzen dat hij op dezé wijze een proefproces wil uitlokken en het zou goed zijn als zulk een proces er ook zou komen. Alleen een uitspraak in zulk een proces kan die twijfel wegnemen, hetgeen mij niet in de laatste plaats van belang lijkt voor de gewetensrust van PvdA-politici.

ADELDOM VERPLICHT

De door mij aangevoerde kritiek betreft het niet in acht nemen van de vergelijkbaarheid der gevallen, het onzorgvuldig hanteren van de selectie-kriteria, onvolledigheid enerzijds en overvolledigheid anderzijds. Deze bezwaren vloeien voort uit de door Vondeling gevoerde werkwijze. Dat daaraan partijdigheid ten grondslag zou liggen (zoals in sommige bladen mijn kritiek is vertaald) heb ik niet betoogd en niet verondersteld. Dat de door Vondeling gevolgde werkwijze mede op haar partijpolitieke uitkomsten zou worden getoetst, was voorzienbaar. De schrijver heeft zich dit, vrees ik, onvoldoende gerealiseerd. Zeker een opsomming van incidenten als in dit boekje voorkomt, wordt door de lezer minder objektief en „smeuiger" verwerkt dan door de auteur neergeschreven.
Daarom leg ik nogmaals de nadruk op het waardevolle dat het geschrift overigens biedt en vooral op de liefde en zorg voor het zuiver houden van onze parlementaire democratie, die ongetwijfeld Vondelings drijfveer is geweest.

Ter illustratie daarvan wil ik een passage uit zijn boekje citeren, die de ethiek voor de politiek m.i. treffend weergeeft:
„Op de een of andere manier moet de wereld verbeterd worden. De politieke partijen beweren dat zij dat zullen doen. De Kamerleden zijn de eerstgeroepenen om die mooie programma's te helpen uitvoeren. Welnu, verbeter de wereld, begin bij jezelf. Kamerleden moeten voorbeeldig zijn, anders zijn zij niet geloofwaardig. Bij politici moeten gezindheid en daad dicht bij elkaar liggen. De leer moet bij hen sterker zijn dan de natuur. Eigenlijk zouden het betere mensen moeten zijn dan wij, gewone burgers. Zo niet, dan zullen zij zich in ieder geval meer moeite moeten geven. Niet voor niets behoren ze tot onze overheid. De Kamer is een Hoog College van Staat, de leden zijn nog altijd ergens Hoogedelgestreng en ze worden zelfs vrijwel allemaal Ridder, als zij daar prijs op stellen, terwijl ze pas twaalf jaar hun werk hebben gedaan. Adeldom verplicht".

Aantjes

CDA-kamerleden bezochten oefeningen Limburgse BB

door: H. Wisselink, lid Tweede Kamer voor CDA

**De commissie Civiele Verdediging van de Tweede Kamer bracht dezer dagen een werkbezoek aan een grootscheepse oefening van de A-Kring BB-Limburg A. Na anderhalf jaar van voorbereiding was deze kring er in geslaagd speciale toestemming te verkrijgen voor het oefenen in het aangrenzende Duitse gebied.
In Ahrweiler bevindt zich namelijk de Katastrophen Schutzschule van de Bondsrepubliek met een oefenterrein van enkele tientallen ha. Bovendien zijn in de naaste omgeving zeer geschikte terreinsituaties aanwezig om te kunnen oefenen.**

De CDA-kamerleden Eversdijk, mevrouw Korte-van Hemel, Van Muiden en ondergetekende hebben dit werkelijk interessante en leerzame gebeuren gadegeslagen. Het ware te wensen dat gemeenteraden die weigeren de bijdrage te betalen eerst dergelijke oefeningen gingen bekijken om pas daarna hun oordeel over de BB te vormen.
Kringraadvoorzitter mr. A. Baeten – burgemeester van Maastricht – vergeleek de BB met een paraplu, die je ondanks mooi weer toch meeneemt in de hoop hem niet hoeven te gebruiken.
Een van de noodwachters zei tegen mij: „Wij willen levensecht oefenen en toch hopen wij dat dat nooit werkelijkheid gaat worden."
Ik heb dan ook grote bewondering voor de inzet van deze mannen. Trouwens wat ons opviel was dat ook het kringbestuur en het kader goed gemotiveerd was. Feitelijk kan en mag het ook niet anders zijn, maar het moet gezegd worden, niet in elke kring is dat het geval.

GOED GETRAIND

Deze paraatheidsoefening heeft tevens bewezen dat men ook in vredestijd dient te beschikken over goed getrainde noodwachters om bij grote rampen de nodige bijstand te kunnen verlenen.
Wij hebben als leden van de Kamercommissie voor Civiele Verdediging veel geleerd, met name dat theorie en praktijk lang niet op elkaar zijn afgestemd. Het succes van de Limburgse BB bleek namelijk niet in de eerste plaats afhankelijk van de beschikbare financiële middelen. Tijdens de oefeningen moest er dikwijls worden geïmproviseerd met eigen gemaakte hulpmiddelen en de wagens bestemd voor het afvoeren van de „gewonden" waren eigenhandig ingericht en aangepast. Ook dat versterkt natuurlijk de motivatie. In werkelijkheid zal men immers ook vaak moeten gaan improviseren (in de rampgebieden).
De Schutzschule was interessant maar ook de Duitse gastheren klaagden over gebrek aan middelen.
Volgens afspraak in NATO-verband zou 5 procent van de defensieuitgaven bestemd moeten worden voor de bescherming van de bevolking. In de meeste landen wordt echter de 2% nauwelijks gehaald. Imponerend was de op het terrein van de school gebouwde rampenstraat (Trümmelstrasse). Toen op donderdagavond de straat „brandde" en door middel van rookbommen en rotjes de bittere werkelijkheid nauwkeurig werd nagebootst, huiverden velen. De voortreffelijke lotussen (z.g. gewonden) speelden zo echt dat de jonge noodwachters zeker gehard zijn geworden.
Deze oefening leerde ons tevens dat schoeisel, kleding en noodverlichting verbeterd moeten worden.
De verrichtingen van de Nederlandse BB werden op de Duitse t.v. vertoond, waar veel Limburgers vol trots naar zullen hebben gekeken.
Zeer positief kwam het over dat verschillende jonge artsen ingedeeld bij de groepen zo enthousiast meededen.

Europese impressies vanuit Rome

door: Teun Tolman, lid Tweede Kamer voor CDA en van het Europees parlement

Evenals in Nederland begint de Europese politieke molen weer te draaien. De vakanties zijn ten einde. Het bestuur van de EVP (de Europese Volkspartij) en daarna de fractie van de christen-democraten vergaderden in Rome.

PROGRAMMA

Het blijkt dat er nogal veel vragen bestaan over de activiteiten van het Europees Parlement. Met name over het vergaderprogramma.
Mogelijk ten overvloede voor sommigen het volgende:
- Elke maand vergadert het Europees Parlement een week, ofwel in Straatsburg of in Luxemburg.
- Vervolgens vergaderen de commissies minimaal éénmaal in de maand in Brussel.
- Incidenteel maar zeer frequent in verband met de verkiezingen komt de fractie samen in een van de belangrijkste steden van de lidstaten.
- Eveneens zijn er nog speciale studiedagen waarin bepaalde onderwerpen uitvoerig aan de orde komen.

NEDERLANDSE LEIDING

Door plotselinge afwezigheid van de voorzitter dr. Egon Klepsch moest onze landgenoot drs. Harry Notenboom de vergadering beide dagen presideren. Hij deed dat op een voortreffelijke wijze. Zoals gebruikelijk is een belangrijk onderdeel van een fractievergadering dat ook de interne politiek in een gastland uitvoerig aan de orde komt, nu een drietal bijdragen van: Picoli, voorzitter van de christen-democraten in Italië, Granelli, een van de meest vooraanstaande fractieleden uit Italië en Colombo, voorzitter van het Europees Parlement en uiteraard lid van onze fractie.

PICOLI

Picoli is de opvolger van Aldo Moro. Hij neemt als voorzitter een zeer belangrijke plaats in. Hij was overigens ook reeds zes jaar voorzitter van de fractie in Italië. Uit zijn bijdrage bleek duidelijk dat juist door de lafhartige moord op Aldo Moro de positie van de christen-democraten is versterkt of, om de woorden van Picoli weer te geven: „de interne cohesie van de christen-democraten is goed".
De christen-democraten in Italië kunnen duidelijk het politiek initiatief behouden. Hij wees ook op het politieke enthousiasme bij de jongeren en constateerde dat politieke moed beloond wordt door trouw van de kiezers.

GRANELLI

Granelli behandelde met name de werkgelegenheidsproblemen en de te hervormen loonstructuur. Ook de verhouding tot de socialisten en de vakbeweging kregen de aandacht. Stijging van de arbeidsonkosten is aanleiding voor grote zorg aldus spreker.

COLOMBO

Colombo wees met name op een drietal punten: groei van valutareserve, gunstig beeld van de handelsbalans en daling inflatie (al is dit toch nog 11-12%). Colombo plaatste alles meer in een Europees kader. Duidelijk onderstreepte hij dat de economische positie van Italië aan de beterende hand is.

PAUS JOHANNES PAULUS

Ook werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om de pasgekozen paus te ontmoeten. De pauselijke audiëntie was daartoe een goede gelegenheid. Dit mag gezien worden als een „voorschot" aangezien binnen afzienbare tijd een ontmoeting met **een zeer** beperkt gezelschap op het programma staat. Onze eerste indruk is dat hij een bijzonder minzaam en vriendelijk persoon is. Zijn spontane optreden – geen uitgeschreven tekst – wijzen hier ook op. Indrukwekkend was zijn mededeling dat hij bad voor vrede in het Midden-Oosten en voor succes in Camp David.

Steun aan de Koning (2)

door: Hans Gualthérie van Weezel, lid Tweede Kamer voor CDA

MEER RUIMTE VOOR PARTICULIERE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Minister De Koning voor ontwikkelingssamenwerking heeft besloten om aan achttien particuliere vrijwilligersorganisaties rechtstreekse subsidie te verlenen voor naar ontwikkelingslanden uit te zenden vrijwilligers, die tot voor kort niet aan de normen voor overheidssubsidie voldeden. Hiermede heeft de minister een positieve bijdrage geleverd aan het particuliere initiatief, dat onder zijn voorganger Pronk vaak in de verdrukking leek te komen. Momenteel worden er via de particuliere organisaties een kleine 500 vrijwilligers in de ontwikkelingslanden te werk gesteld. Hiervan ontvingen 175 via de Stichting Nederlandse Vrijwilligers (SNV) subsidie.

BELANGRIJKSTE VERSCHIL

Het belangrijkste verschil tussen SNV en particuliere vrijwilligers is, dat de laatste groep voornamelijk een locale vergoeding ontvangt, die al dan niet door de SNV aangevuld kan worden. Deze aanvulling wordt suppletie genoemd. De SNV-vrijwilligers worden daarentegen vanuit Nederland door de SNV zelf betaald. De SNV kan men als een uitzendorgaan beschouwen, terwijl de particuliere organisaties slechts bemiddelen.

Alhoewel de particuliere organisaties en de overheid al sedert 1965 in het kader van de SNV overleg plegen over landen en projectcriteria werd de onvrede van particuliere zijde over de door de SNV voor subsidie aangelegde normen steeds groter. Een onvrede, die begrip verdient wanneer men bedenke, dat slechts 175 van de 500 vrijwilligers voor suppletie in aanmerking kwamen.

ONVREDE

Met betrekking tot die onvrede kan tevens gewezen worden op de SNV-nota „vrijwillig, niet vrijblijvend", waarin voorrang gegeven wordt aan die ontwikkelingslanden die streven naar spreiding van kennis, macht en inkomen en naar ontwikkeling op eigen kracht (self-reliance). Een invalshoek, die door de particulieren binnen het SNV-verband als steeds knellender werd aangevoeld, hetgeen tot steeds meer fricties binnen SNV-bestuur aanleiding gaf. Met name de kerkelijke organisaties hadden er moeite mee, dat voorwaarden vooraf werden gesteld aan hun samenwerkingspartners in ontwikkelingslanden, waar soms al vele jaren wordt samengewerkt. De vraag uit ontwikkelingslanden naar vrijwilligers staat bij hen voorop.
De SNV wilde echter eerst nagaan of die behoefte wel reëel was en of de vrijwilliger ter plekke nuttig werk kon doen. Nadat in januari 1977 na langdurig overleg eensgezindheid bleek te zijn bereikt over een toekomstig beleid, ontstonden toch weer wrijfpunten bij de interpretatie van de eerdergenoemde opgestelde beleidsnota. Steeds weer leek de eigen identiteit van de particuliere organisaties in gevaar te komen. Dit heeft tenslotte geleid tot het verzoek van de particuliere organisaties om de mogelijkheid te bestuderen vrijwilligers uit te zenden buiten de SNV om.

MODELLEN

Minister De Koning had de keuze uit de volgende modellen:
– of doorgaan op de oude voet, hetgeen op grond van het bovenstaande onmogelijk zou zijn;
– of handhaving van de bestaande opzet van de SNV, maar met wat meer ruimte voor particuliere projecten;
– of wel twee naast elkaar staande vrijwilligersprogramma's, waardoor de SNV de facto volledig overheid zou worden.
Minister De Koning koos uiteindelijk voor het laatste model, wat tot gevolg had dat de particuliere organisaties binnen het SNV-bestuur voortaan vertegenwoordigd zullen zijn met drie in plaats van zes vertegenwoordigers op een totaal van vijftien.
Ondanks de kritiek van oud-minister Pronk op deze opzet is het opvallend dat men zowel aan particuliere als SNV-zijde steeds meer tevreden bleek te zijn over de nieuwe opzet. Fricties binnen het SNV-bestuur over de te hanteren normen zijn verdwenen. De lucht lijkt te zijn opgeklaard.
Opvallend is het bovendien dat er thans een groter aanbod van SNV-vrijwilligers is dan dat ooit in de afgelopen jaren het geval is geweest. Sedert 1971 is het aanbod gestaag gedaald. Dit wordt toegeschreven aan de onplezierige werkrelatie binnen het SNV-verband. De centralistische/dirigistische instelling van de oud-minister zou hier niet vreemd aan zijn.

PARTICULIERE ORGANISATIES

Wat betreft de nieuwe opzet verdient de zienswijze van de CDA-specialist voor Ontwikkelingssamenwerking Aarts ondersteuning. Volgens hem is de nieuwe formule met twee gescheiden kanalen de enig werkbare oplossing. Volgens Aarts wordt namelijk vaak vergeten dat particuliere organisaties vaak mogelijkheden hebben, die de overheid niet heeft.

Zo kunnen de particulieren vaak gemakkelijker de onderliggende groepen bereiken, omdat zij niet via de overheidskanalen in de derde wereld behoeven te werken.
Zo zou het een slechte zaak zijn, indien in landen als Brazilië en Chili waar volgens de overheidsnormen geen projecten uitgevoerd kunnen worden, die groepen die door de daar heersende regimes in de steek gelaten worden, niet geholpen zouden kunnen worden. Particulier en overheidsinitiatief kunnen niet zonder elkaar.

Hans van Weezel.

CHJO-voorzitter over de weg naar één CDJA:

‚Gescheiden optrekken natuurlijk'

Op de introductieconferentie van CHJO en CDJA, waaraan elders in dit nummer van „de Nederlander" een nadere beschouwing is gewijd, heeft CHJO-voorzitter Peter Heukels, sprekende voor de nieuwe CHJO-leden, het gescheiden optrekken van de drie christen-democratische partijen onnatuurlijk genoemd. Niettemin vroeg hij begrip voor het feit, dat niet alle groeperingen even hard van stapel lopen op weg naar de fusie. Hij pleitte voor een procedure, die iedere groepering voldoende ruimte en tijd laat om uit een aantal binnen CDA en CDJA opgeworpen vragen te komen.
Deze vragen betreffen dan met name de relatie tussen Bijbels uitgangspunt en het politiek handelen, waarvan dit het richtsnoer vormt, en de eenheid van politiek beleid. De eerste vraag gaat volgens de CHJO-voorzitter hierom: of we bereid zijn ook in onze partij ruimte te scheppen voor mensen die zich aangesproken voelen door het politieke program en daardoor en daarna tot een bezinning kunnen komen op het uitgangspunt. De tweede vraag, die naar de politieke eenheid, wekt op dit moment vaak somberheid (waarbij Peter verwees naar een tussenbalans van ARJOS-voorzitter Klaas de Vries in Nederlandse Gedachten van 2 september jl.). Hierbij moet echter wel bedacht worden, dat het moeilijk toetsen is in een periode, waarin drie politieke groeperingen naar elkaar toegroeien.

COMPROMISSEN

Er zal sprake moeten zijn van compromissen, met alle daaraan verbonden voor- en nadelen. In dit verband merkte de spreker op, dat bezinning op het uitgangspunt niet tot dé Christelijke oplossing leidt. Het CDA zal ruimte moeten bieden aan verschillende groeperingen en zich moeten kenmerken door tolerantie en respect voor elkaars opvattingen. Dit niet, omdat wij niet zouden weten te kiezen, maar wel omdat wij ons bewust moeten zijn dat alles wat wij doen mensenwerk is en daarom vol niet vermoede fouten kan zitten. Bij de transformatie van de Bijbelse boodschap in politieke richtsnoeren hebben menselijke en daarmee voor discussie vatbare overwegingen een relativerende invloed.
Wanneer wij enerzijds de wil en de inzet hebben om uit te dragen wat ons allen beweegt en anderzijds de bereidheid om te twijfelen aan onze eigen oplossingen die ook maar mensenwerk zijn en daarom onszelf, onze gedachten en onze maatschappij kritisch te onderzoeken, dan is, volgens Peter Heukels, het CDA en het CDJA de moeite van ons aller inzet ten volle waard.

G. V.

De problematiek van de niet-rokers

In januari 1977 stelde een tweetal CDA-Tweede Kamerleden vragen aan de regering over de vermindering van arbeidsprestatie ten gevolge van roken.
Op de vraag of het waar is dat niet alleen het actief roken, maar ook het passief roken, dus het wegblijven van niet-rokers in een rokerige ruimte, nadelige effecten voor de gezondheid kan hebben, antwoorden de bewindslieden met een categorisch „ja".

Er is nu meer dan één jaar voorbijgegaan en de kritische vragen rond het roken en zijn gevolgen voor niet-rokers nemen toe. Er vindt ook in deze organisatie-vorming plaats. Degenen, die zich hiermee bezighouden, is het er niet om te doen het roken te verbieden.

Neen, zij willen begrip vragen en kweken voor de problemen, die voor niet-rokers ontstaan en daardoor de mentaliteit van de rokers te beïnvloeden. Het gaat hier niet alleen om de nadelige gevolgen voor een groep mensen, ook dient begrip en tolerantie te worden gewekt. Er zijn in ons land honderdduizenden mensen met aandoeningen aan de luchtwegen en ook zij hebben recht op bescherming en zorg. In vele openbare gelegenheden gelden reeds op beperkte schaal rookverboden.

Mijn bedoeling is om eens op deze problematiek te wijzen, maar ook om onze mensen in het land, die CDA-bijeenkomsten organiseren, te vragen om na te denken over de mogelijkheden die wij kunnen creëren om tegemoet te komen aan de wensen van hen, die op onze vergaderingen kwalijke gevolgen ondervinden van een permanent en onbeperkt roken, of die daarom helemaal niet komen.

Ik laat dit gaarne aan de vindingrijkheid van onze mensen in het land over.
Het is een goede en voor vele mensen belangrijke zaak en dus zeker denkwerk en maatregelen waard.

Piet Steenkamp,
voorzitter CDA.

CHJO-studiedag over Latijns-Amerika 14 oktober 1978

Op zaterdag 14 oktober organiseert de Commissie Buitenland van de CHJO een studiedag over Latijns Amerika in Kobus aan de Poort te Amersfoort. De dag wordt om ongeveer 10.30 uur geopend en om ongeveer 16.30 uur gesloten.
Naast algemene informatie over de landen van Latijns-Amerika zal met name de positie van de Christen-Democraten, de schending van de mensenrechten en de hulp, die vanuit Nederland/Europa geboden kan worden, aan de orde komen. Bij de discussie over deze onderwerpen zal het ideologisch basisdocument, dat in 1975 door de Wereld Unie van Jonge Christen-Democraten is opgesteld, worden betrokken.
Waarschijnlijk zullen een paar mensen die zelf in Latijns-Amerika hebben gewoond op deze dag aanwezig zijn. Verder zal de heer C. Oskam (van het I.C.C.O.) informatie en zijn visie inbrengen.
De leden van de commissie hebben een bulletin samengesteld, waarin informatie wordt gegeven over een aantal landen (Argentinië, Brazilië, Guyana, Paraguay, Peru en Urugauay). Dit bulletin wordt aan alle conferentiedeelnemers om niet toegezonden. Ook anderen kunnen het bij het Algemeen Secretariaat aanvragen.
De deelname aan de conferentie is gratis. De mogelijkheid bestaat om in Kobus aan de Poort de lunch te gebruiken voor ongeveer *f* 8,- p.p. Reiskosten boven *f* 10,- worden vergoed. Opgave kan geschieden door bijgaande bon in te sturen voor 6 oktober a.s. De stukken worden dan thuisgestuurd.

Ondergetekende,

Naam .....

Adres en woonplaats .....

O geeft zich op voor de studiedag over Latijns Amerika van de CHJO op 14 oktober en wil daarbij wel/niet de lunch gebruiken voor ca. *f* 8,- p.p.

O bestelt het Latijns-Amerika-bulletin (slechts administratiekosten worden in rekening gebracht).

Deze bon opsturen naar Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht – uiterlijk 6 oktober a.s.

Een nieuw CHJO-jaar: veel nieuwe leden?

Na de vakantie begint de CHJO aan haar tweeënvijftigste levensjaar met vele activiteiten. Misschien is het ook wel haar laatste! Naar het zich nu laat aanzien zal er immers in het jaar 1979/1980 één CDJA worden geboren.

Om het zover te laten komen, zal de CHJO zich sterk moeten inzetten, en daarvoor zijn vele handen nodig. Ook nieuwe handen.
Unieleden, zijn er geen jongeren in uw omgeving, die nog geen CHJO-lid zijn? De kosten van het lidmaatschap bedragen slechts *f* 15,- voor het eerste en *f* 22,50 voor de volgende jaren.
Laten wij samen proberen de CHJO sterk in te brengen in het CDJA.

Ondergetekende,

Naam .....

Adres .....

Woonplaats .....

Geboortedatum .....

☐ wordt lid van de CHJO.
☐ heeft belangstelling voor de CHJO en wenst nadere informatie.

Handtekening:

Deze bon opsturen naar Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht.

33ste jaargang no. 2 augustus/september/oktober 1978

Vrouwengeluiden

KWARTAALBLAD VAN DE CENTRALE VAN CHRISTELIJK-HISTORISCHE VROUWEN

Redactie: Mevr. Mr. L. G. Baud, Kerkplein 16, Breukelen. Tel. 03462-1473.
Administratie: Mevr. A. Logt-Jalving, Boekweitlaan 25, Hoogeveen. Tel. 05280-65232.
Penningm.esse: Mevr. A. M. v.d. Linde-Pelger, Geert Grootestraat 146, Zwolle. Tel. 05200-34024.
Giro 538750 t.n.v. de Centrale C.H. Vrouwen.

VROUWENGELUIDEN

Het derde kwartaalnummer van Vrouwengeluiden is uit. Het eerste artikel is van mevrouw H. Tegelaar-Boonacker, die aanstipt dat ondanks de vakantie toch vele zaken zijn gebeurd en staan te gebeuren, zoals Prinsjesdag, installatie van nieuwe raadsleden en de komende fusie van de drie CDA-partijen.

JAARVERGADERING

Belangrijk is de Jaarvergadering van de centrale van CH-vrouwen op dinsdag 3 oktober a.s. te Utrecht in het Jaarbeurscongrescentrum. Centraal staat de komende integratie van de drie CDA-Vrouwengroeperingen tot één CDA-Vrouwenberaad (opgave bij secretariaat CH-Vrouwen, Meentweg 96, de Meern). Een agenda met vele punten staat u daar te wachten en mevrouw mr. E. A. Haars, onze staatssecretaris van Justitie zal een toespraak houden over aktuele politieke zaken.

VAN HET BINNENHOF

In „Van het binnenhof" zet ons Tweede-Kamerlid mevrouw H. Evenhuis-Van Essen op heldere wijze uiteen wat de betekenis is van een Openbare Commissie-vergadering van de Tweede Kamer.

ACTIVITEITEN VAN DE CH-VROUWEN IN 1977

In een overzicht werden de activiteiten van CH Vrouwen in 1977 opgesomd.

STATEN- EN RAADSLEDEN

Dit nummer van Vrouwengeluiden bevat tevens een lijst van vrouwelijke gemeenteraadsleden uit de CHU-kring vanaf 1 september 1978, en enige nieuw benoemde provinciale statenleden/gedeputeerde.

ABONNEMENT VROUWENGELUIDEN

U kunt abonnee worden van Vrouwengeluiden door u op te geven bij mevrouw J. J. M. van der Mei-Zilverentant, Meentweg 96 te De Meern (03406-2130).

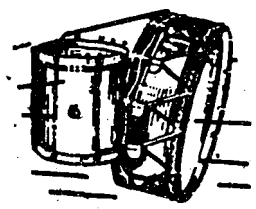

VAN DER GLAS Heerenveen

Blaas- en Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Eerste CDJA-introductieconferentie voor nieuwe leden

In Vught hielden het afgelopen weekeinde de drie bij het CDJA aangesloten jongerenorganisaties ARJOS, KVPJO en CHJO een introductieconferentie voor hun nieuwe leden. Bovendien werd ook voor rechtstreekse leden een programma georganiseerd. Het federatieve karakter van het CDJA kwam duidelijk tot uiting in het feit, dat vrijdagavond en zaterdagochtend elk van de vier groepen in een afzonderlijke ruimte een eigen programma uitvoerde, terwijl alleen de zaterdagmiddag door de hele (ruim honderd man en vrouw tellende) groep tezamen werd gediscussieerd met een vijftal Tweede-Kamerleden.

Desondanks was dit de eerste gelegenheid, waarbij een vrij grote groep leden van het CDJA elkaar kon ontmoeten en kon ontdekken, hoe anderen denken over de politiek, en de mate, waarin die reeds in CDJA-verband moet worden gevoerd. Met name de rechtstreekse leden bleken er moeite mee te hebben, dat bij tijd en wijle de andere organisaties zich afzonderden om een eigen programma uit te voeren. Duidelijk kwam tot uiting hoezeer het tempo verschilt, waarin men zou wensen, dat er één CDJA komt. De rechtstreekse leden praten de hele zaterdagochtend over de huidige federatieve structuur die zij liefst morgen reeds zouden begraven. Duidelijk werd toch ook wel het verschil in politieke opvatting, bijvoorbeeld in de discussie die zaterdagmiddag werd gevoerd over de kwestie van de 182 Marokkanen.

BIJ ELKAAR

Duidelijk werd echter ook, dat deze vier groepen, die dit jaar voor het eerst in één conferentie bij elkaar kwamen, toch echt bij elkaar horen en ook willen horen. Al met al kunnen wij deze conferentie als illustratief zien voor de fase waarin het CDJA thans verkeert: duidelijke verschillen in beoordeling, maar toch allemaal op eenzelfde weg, en wel de weg naar één christen-democratische jongerenorganisatie. Daar te komen is een kwestie van het aan elkaar bieden van voldoende ruimte en tijd (zoals de CHJO-voorzitter in zijn inleiding de CHJO-leden voorhield); toch verdient daarbij ook het ongeduld, zoals dat in het land blijkt te leven (en niet alleen bij rechtstreekse leden) aandacht. Voor een goede afweging van al deze kwesties heeft deze conferentie, juist door de confrontatie van de verschillende groepen, waardevolle bouwstenen aangedragen.
Wellicht kunnen wij volgend jaar een geheel gezamenlijke introductieconferentie organiseren; voorlopig houd ik het erop, dat we dan de hele zaterdag samen zullen optrekken.

Govert Veldhuijzen

Europa-manifestatie voor jongeren in Parijs

Op zaterdag 28 en zondag 29 oktober organiseren de christen-democratische jongeren uit de Europese lidstaten een grootse manifestatie te Parijs. Deze manifestatie is toegankelijk voor alle jonge CDA-leden.
Bij voldoende deelname zal met een speciale bus worden gereisd, die op vrijdagmiddag de 27e zal vertrekken. Bij mindere deelname zal per trein worden gereisd. De kosten per deelnemer zullen, afhankelijk van de vervoersvorm, liggen tussen de f35,- en f60,- voor het gehele weekend.
Voor nadere informatie kun je je wenden tot de secretaris van buitenlandcommissie (CDJC), Pieter F. Dudink, Mauritskade 25 te Den Haag, tel. 070-653934, tst. 22 (tijdens kantooruren).
Inschrijving geschiedt via onderstaande bon.

INSCHRIJFBON EUROPA-MANIFESTATIE PARIJS

Naam: .....
Adres: .....
Woonplaats: .....
Geboortedatum: .....

Deze bon inzenden aan secretariaat CDJC, Mauritskade 25 te Den Haag.

Agenda CHJO/CDJA najaar 1978

Zaterdag 14 oktober: Themadag Commissie Buitenland van de CHJO over Latijns Amerika (Amersfoort).
Vrijdag 20 en zaterdag 21 oktober: Studieconferentie CDJA over Geloof en Politiek (Arnhem).
Vrijdag 17 en zaterdag 18 november: Studieconferentie CHJO over Christelijk Onderwijs (Oudleuzen) en ledenvergadering CHJO (Zwolle).

Vrijdag 24 en zaterdag 25 november: Studieconferentie over de Europese Volkspartij van het CDJA.

Discussie over samenwerking tussen VVD en PvdA

De laatste weken is er een discussie op gang gekomen over mogelijke samenwerking in de toekomst tussen de huidige regeringspartij VVD en de huidige oppositiepartij PvdA. Het is goed om verschillende uitlatingen eens op één rij te zetten.

In het blad ,,Beleid en Maatschappij'', dat wetenschappelijke analyses geeft van beleidsontwikkelingen in de samenleving, schreven drs. L. G. Gerrichhauze, politicologisch medewerker van het departement van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, en drs. J. G. A. van Mierlo, wetenschappelijk medewerker van het fiscaal economisch instituut van de Erasmusuniversiteit te Rotterdam, een artikel over ,,De weg naar de regeringsmacht, maar met welke strategie? De PvdA in coalitieland''. De beide auteurs analyseerden de diverse standpunten van VVD en PvdA en hun conclusie was:

,,Voor de strategen in de PvdA, die streven naar een coalitie met de VVD is onze conclusie het duidelijkst. Zo'n streven is vooralsnog ,,wishful thinking'', omdat pogingen in die richting óf leiden tot een verkiezingsnederlaag van de PvdA, óf de VVD alsnog zal drijven in de armen van het CDA. Hoe men het ook wendt of keert: de PvdA is en blijft ,,veroordeeld'' tot coalitievorming met het CDA. Bovendien wordt zelfs het resultaat van deze veroordeling niet primair bepaald door de eigen opstelling van de PvdA, maar door de opstelling van het CDA. De aloude uitspraak, dat de economische wetenschap ,,a dismal science'' is, geldt niet alleen voor de economie in het algemeen, maar is in het bijzonder actueel voor de economische theorie van het politieke proces''.

Vrij kort na de publikatie van het wetenschappelijk artikel in ,,Beleid en maatschappij'', zond de AVRO een vraaggesprek uit met Han Lammers, oud-wethouder voor de PvdA van Amsterdam en thans landdrost van de Zuidelijke IJsselmeerpolders. Lammers zei ondermeer:

,,Er zijn stemmen opgegaan om te kijken of het mogelijk is om op langere termijn tot een samenwerking, een gelegenheidssamenwerking, tussen PvdA en VVD te komen, om die in elk geval niet uit te sluiten. Wat nodig zou zijn is dat je dat dan onderzoekt aan de hand van vrij concrete programmatische besprekingen met elkaar. Er zijn uitgangspunten: er is een duidelijke waarneembare stroming binnen de VVD, die eigenlijk liever met de socialisten zou willen regeren dan met de confessionelen, en VVD en socialisten zijn het altijd over één ding eens, namelijk dat het confessionalisme zo snel mogelijk geneutraliseerd zou moeten worden''.

PvdA-secretaris G. Heijne de Bak zei in dezelfde radio-uitzending van de AVRO:

,,Ik zie wel voordelen in een discussie tussen PvdA en VVD over een samenwerkingsverband. Maar wat is de praktijk? Wat zie je gebeuren in acht maanden beleid van het kabinet-Van Agt? De VVD slaagt er stelselmatig in steeds op bijna alle belangrijke punten weer enkele graden rechtser uit te komen dan het CDA. Dat is de praktijk en daarom denk ik dat het illusiepolitiek zou zijn om de steven van de PvdA te wenden in de richting van de VVD. Ik geloof niet dat met die huidige VVD samen te werken valt op een manier, die ook voor de PvdA bevredigend zou kunnen werken.''

En tenslotte de voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer, J. G. Rietkerk, in een artikel in het VVD-blad ,,Vrijheid en Democratie'' over een bezinningsweekeinde van zijn fractie:

,,Gelet op de goede richting, waarin de kabinetssamenwerking zich ontwikkelt, is er geen sprake van geweest dat de VVD-fractie nu plannen zou hebben ontwikkeld om een samenwerking met de PvdA meer in het gezichtsveld te brengen. Dat betekent natuurlijk niet, dat we over de PvdA en onze - niet altijd optimale - verhouding tot het CDA geen pittige discussie hebben gehad''.

H.L.

HANAB B.V.

GASLEIDINGEN

KABELWERKEN

ZINKERS

Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer

de klok HANDELMIJ B.V.
BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam, telefoon 010-190200.

Naar lezingen in Amerika, Engeland, N.-Afrika, Frankrijk, Nederl. Duitsland, Zwitserland van ir. D. J. Christiaanse
7 SERIES BIJBELSTUDIES
1. De naam boven allen naam, Zoon van God, Heiland, Middelaar ..... ƒ 5,—
2. 32 Geloofsmannen, via Abel, Noach, Abraham tot Johannes op Patmos ƒ 4,—
3. Genade en waarheid, Liefde, Genade, Veiligheid, Vrede, Eenheid ..... ƒ 4,—
4. Veertien brieven van Paulus begrijpelijke uitleg ..... ƒ 5,—
5. Wat zal het jaar 2000 brengen? Profetische studiën O en N. Test. ƒ 4,—
6. Gods geheimenissen en hun onthulling ..... ƒ 3,—
7. Christus in de Psalmen en profeten 128 blz. ..... ƒ 4,—
Alle 7 series tegelijk slechts ƒ 14,—.
NIEUW!! Een boek vol hoop voor jong en oud.
Lichtend uitzicht op morgen
132 blz. Prijs ƒ 6,-.
Alles franco na girostorting op nr. 1793613 t.n.v. P.B. 44. Bijbelcursus Oudewater

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

TOT 140% HYPOTHEEK
Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie.
Geldlening f 5.000,- = 36 x f 171,- enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.
drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

korteweg
bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF
J. STOUT
Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

Zaanse klokken

Maaskant
Winkelgalerij Kerschoten
Tel. 15865, Apeldoorn.

KOCH
Telefoon 055-214259
APELDOORN.
Kerkorgels
Elektronische orgels
voor kerk-, school- en huismuziek.

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.
Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.
Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

Stelt u prijs op
VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELEN
dan
VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Bouw- en Aannemersbedrijf
M. de Raad & Zoon
Pickestraat 62, Noordwijk, tel. 01719-12100 en 15257.

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM.

NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOEREN- EN TUINDERSBOND

Het bestuur van de Ned. C.B.T.B. roept belangstellenden op voor de functie van

HOOFD

van de sociaal-economische voorlichting (S.E.V.) van de organisatie. Het team van voorlicht(st)ers bestaat uit 48 personen en heeft een tweehoofdige leiding te Den Haag.

De functie omvat o.a.:
- het richting geven aan inhoud en methodiek van de voorlichting
- het instandhouden van een goede communicatie met overheid en diverse organisaties
- het vanuit de voorlichting leveren van een inbreng bij de beleidsvoorbereiding.

De eisen zijn:
- opleiding van academisch niveau
- brede belangstelling voor maatschappelijke en sociaal-economische ontwikkelingen
- ervaring en het in staat zijn initiatieven te ontwikkelen
- goede contactuele eigenschappen.

Gegadigden dienen de protestants-christelijke beginselen te zijn toegedaan en de gedachte van christelijke-maatschappelijke organisatie te delen.

De salariëring is afgestemd op leeftijd, opleiding, ervaring en deskundigheid. De functie is vacant per 1 december 1978. Een psycho-technische test kan deel uitmaken van de selectieprocedure.

Schriftelijke sollicitatie vóór 7 oktober te richten aan het bestuur van de Ned. C.B.T.B., Sweelinckstraat 30, Postbus 18510, Den Haag. Tel. 070-469758. Informaties zijn te verkrijgen bij de heer K. Wassenaar, algemeen secretaris.

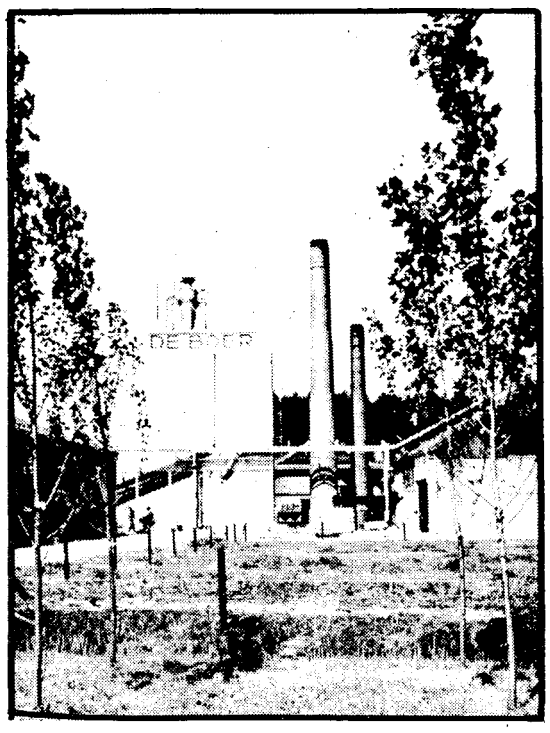

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

Het NEDERLANDS CHRISTELIJK ONDERNEMERS VERBOND te RIJSWIJK,

Centrale van Christelijke Ondernemersorganisaties in het Midden- en KLeinbedrijf

vraagt voor zo spoedig mogelijk een

JURIST

Zijn taak zal hoofdzakelijk bestaan uit:
- het adviseren van ondernemers inzake juridische problemen o.a. op het terrein van het arbeidsrecht, huurrecht, onteigeningsrecht en ondernemingsrecht;
- het in het kader van de beleidsstaf voorbereiden van het bestuursstandpunt inzake de wetgeving die voor ondernemers in het midden- en kleinbedrijf van belang is.

Onze gedachten gaan uit naar iemand met
- afstudeerrichting privaatrecht en met belangstelling voor administratief recht;
- een positieve instelling m.b.t. de christelijk sociale organisaties;
- contactuele en organisatorische eigenschappen.

Geboden wordt
- een salariëring afgeleid van de regeling voor het overheidspersoneel;
- een veelzijdige functie;
- een dynamisch werkklimaat.

Belangstellenden kunnen hun sollicitatie richten aan de Algemeen Secretaris van het Nederlands Christelijk Ondernemers Verbond (NCOV), Treubstraat 25 te Rijswijk

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken
naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

BDU-nieuwsbladen

professionele media, met 'n hoge dekkingsscore in een koopkrachtig stukje Midden-Nederland

Midden-Nederland, preciezer gezegd de Gelderse en Stichtse Vallei, telt ruim 300.000 inwoners met een breed bestedingspatroon dat minstens zo interessant is als dat van elke andere gemiddelde Nederlander.
Ten aanzien van het bereik van deze koopkrachtige Middennederlandse konsument is er echter een duidelijk voordeel: u bereikt ze bijna allemaal, ieder met een eigen blad in hun eigen deelgebied.
Elk blad met een sterk geografisch gerichte redaktionele formule voor een optimale leesintensiteit.
Een leesintensiteit die zich echter niet alleen tot de redaktionele pagina's beperkt (landelijke, regionale en plaatselijke adverteerders ervaren dat dagelijks).

En als uw afzetgebied zich niet tot enkele deelgebieden beperkt, maar zich over het gehele B.D.U.-gebied uitstrekt, dan heeft u nog een extra voordeel: het B.D.U.-kombinatietarief.

Met kortingen die in sommige gevallen méér dan 50% besparing geven op de de normale tarieven.
Dus meer dan de moeite waard om een uitgebreidere dokumentatie aan te vragen.

Wij hebben hem voor u klaar liggen.
BDU, Nieuwstraat 15,
Barneveld.
Tel. 03420-6141
Telex BDU 40261.
Barneveldse Krant-Stad Amersfoort-De Stad Nijkerk-De Woudenberger/ Scherpenzeelse Krant-Bennekoms Nieuwsblad-Hoevelakens Nieuwsblad-Ede/Veldhuizen-Lunters Nieuwsblad-Leusder Krant.

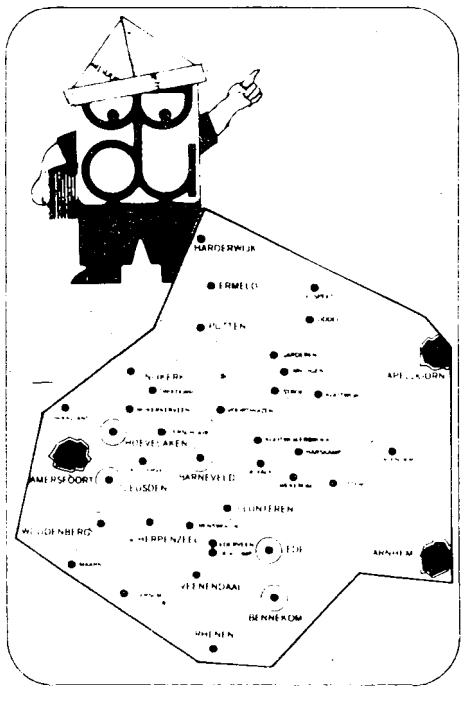

Vrijdag 29 september 1978 – 14e jaargang no. 39

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - 2271TV Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Drs. G. van Leijenhorst tot Unieraad:

Beschermwaardigheid van het leven moet uitgangspunt abortuswet zijn

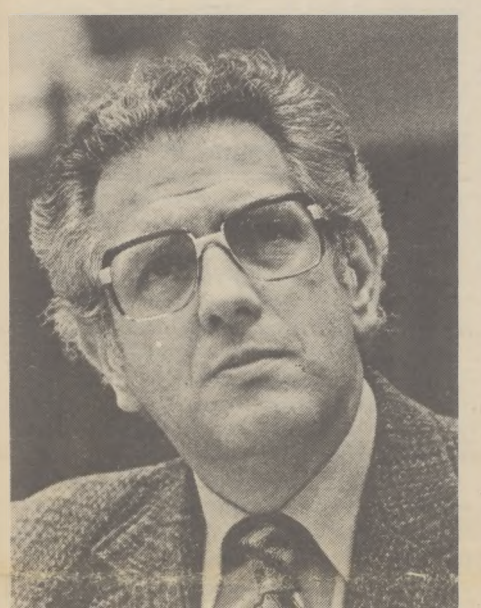

„De beschermwaardigheid van het leven moet het uitgangspunt zijn van het abortuswersontwerp, dat de regering gaat indienen". Dit heeft drs. G. van Leijenhorst, vice-voorzitter van de Tweede-Kamerfractie van het CDA en politiek voorman van de CHU, vorige week gezegd op de te Utrecht gehouden vergadering van de Uniraad van de CHU.
In CHU-kring leeft zeer sterk, dat de beschermwaardigheid van het leven uitgangspunt moet zijn. Ook bij de KVP wordt deze gedachte gehoord, zei van Leijenhorst. „Het uitgangspunt van de beschermwaardigheid wordt niet prijs gegeven".

Van Leijenhorst herinnerde er aan, dat de CHU de laatste jaren er steeds op aangedrongen heeft, dat de regering zelf de voorstellen doet inzake de wettelijke regeling van de abortus. „Ook nu is ons er veel aan gelegen, dat de regering voor de beloofde datum van 1 januari aanstaande met het wetsontwerp komt. En dat moet dan gebeuren binnen de afspraken, die binnen het CDA over de abortus gemaakt zijn", aldus Van Leijenhorst.

Drs. Van Leijenhorst zei de indruk te hebben, dat vrij snel in de ministerraad kan worden gesproken over het definintieve wetsontwerp inzake de regeling van de abortus. Door de uitschakeling, wegens een kaakfractuur, van minister De Ruiter van justitie, moest de discussie in het kabinet enkele weken uitgesteld worden.

„Aan het begin van de zomer was de ministerraad ijverig aan het werk, ter voorbereiding van het wetsontwerp. Er bleek in het kabinet wat oppositie te zijn, waardoor het niet mogelijk was de beraadslagingen af te ronden. En daarna werkte de ziekte van minister De Ruiter vertragend", aldus drs. Van Leijenhorst.

POLITIEK BEZIG

De Unieraad van de CHU is in zijn vergadering uitvoerig ingegaan op de enkele dagen daarvoor aan de Tweede Kamer aangeboden miljoenennota en rijksbegroting voor het komend jaar. Dat gebeurde na een inleiding van staatssecretaris mr. A. Nooteboom van financien.

„De Unieraad", zo had Unievoorzitter dr. L. M. van Leeuwen in zijn openingswoord gezegd, „moet meer en meer politiek bezig zijn". En aan het slot van de vergadering kon de conclusie getrokken worden, dat het politieke bezig-zijn in de vergadering een realiteit was geweest.
De staatssecretaris, in vroeger jaren ondermeer lid van de belastingcommissie van de Lohmanstichting, het wetenschappelijk bureau van de CHU, schetste de hoofdlijnen van het financiële beleid, dat de regering volgend jaar denkt te voeren. Hij trok daarbij vergelijkingen met de rijksbegroting van 25 jaar geleden.

Als verantwoordelijk bewindsman voor de belastingwetgeving verdedigde staatssecretaris Nooteboom het voorstel de overdrachtsbelasting, te betalen bij de koop/verkoop van onroerend goed (uitgezonderd nieuwe woningen) te verhogen van vijf tot zes procent. Vanuit de Unieraad kwam de vraag over het mogelijk leggen van een grens, bijvoorbeeld bij 250.000 gulden voor het toepassen van de verhoging.

Staatssecretaris Nooteboom antwoordde, dat hij zich als een terrier zal verzetten tegen alle verfijningen in de belastingwetgeving, die niet noodzakelijk zijn. Hij gelooft namelijk niet in technisch verfijnd geknutsel.

De bewindsman voelt niet voor de genoemde grens bij de verhoging van de overdrachtsbelasting, gezien zijn algemene bezwaren tegen verfijningen. „De belastinginspecteurs verwijten de Tweede Kamer wel eens, dat zij te veel wijzigingen, via amendementen, in de belastingwetten aanbrengt. Er wordt niet eens gedacht aan de mensen, die de wetten moeten uitvoeren, zeggen de inspecteurs", aldus de staatssecretaris. Hij vindt, dat de belastingdienst doelmatig moet kunnen werken.

Overigens zei staatssecretaris Nooteboom van mening te zijn, dat de verhoging van de overdrachtsbelasting niet nadelig zal werken voor degenen, die een huis willen kopen. „De verkoper zal de verlaging wel betalen, denk ik", zei de bewindsman.

H. L.

Nieuwe burgemeesters van Dussen en Bergen (L)

Bij koninklijk besluit is met ingang van 16 oktober 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Dussen: drs. J. J. F. M. Westra te Breda.
De heer Westra, die 35 jaar is, is hoofd bureau economische zaken ter secretarie van Breda, tevens directeur NV Mij ter bevordering van industrievestiging te Breda. Hij is rooms-katholiek en lid van het CDA (KVP).

Bij koninklijk besluit is met ingang van 16 oktober 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Bergen (L): mr. E. W. M. Meijer, met toekenning van gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeente Nieuwenhagen.

De heer Meijer, die 35 jaar is, is sinds 1973 burgemeester van Nieuwenhagen. Hij is rooms-katholiek en lid van de KVP.

Mr. O. W. A. van Verschuer staatsraad in buitengewone dienst

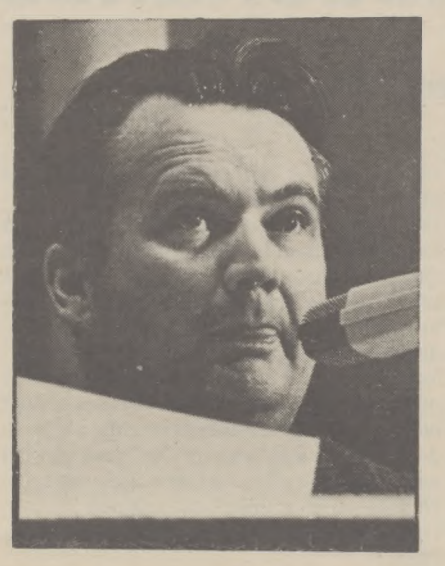

De oud-voorzitter van de CHU, mr. O. E. A. van Verschuer, is bij Koninklijk Besluit benoemd tot lid van de Raad van State in buitengewone dienst. De gehele Unie verheugt zich over deze benoeming en biedt de nieuwe staatsraad in buitengewone dienst haar welgemeende gelukwensen aan.

Op grond van de Wet op de Raad van State (het hoogste adviescollege van de regering) vindt de benoeming van staatsraden in buitengewone dienst plaats. In aanmerking komen zij, die bewijzen hebben gegeven van bekwaamheid in zaken van wetgeving, bestuur of rechtspraak, dan wel van bijzondere deskundigheid in aangelegenheden, die de wetgeving, het bestuur of de rechtspraak raken. De buitengewone staatsraden kunnen door de vice-president van de Raad van State, thans dr. M. Ruppert, worden opgeroepen om deel te nemen aan bepaalde werkzaamheden van de raad en hebben alsdan gelijke bevoegdheden als de leden van de Raad van State.
Mr. Van Verschuer was tot voor kort lid van het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland. Hij is thans onder meer lid van de Raad van de Waterstaat, voorzitter van de commissie waterverontreiniging uit deze raad en lid van de Jachtraad.
De benoeming van mr. Van Verschuer gaat per 1 oktober aanstaande in.

H. L.

Tientjesactie CHU succes

De tientjesactie, welke de CHU thans voert, is een succes. Er is reeds een bedrag van 125.000 gulden binnengekomen.
Deze mededelingen heeft de Uniepenningmeester J. Kiers, gedaan op de vorige week te Utrecht gehouden vergadering van de Unieraad van de CHU.
De tientjesactie startte in de afgelopen zomer. Alle leden van de CHU kregen het verzoek een bedrag van tien gulden te storten op het gironummer van de Unie.
Penningmeester Kiers herinnerde de Unieraad er aan, dat de CHU over de laatste twee jaar een tekort van meer dan 100.000 gulden had. „Dank zij de opbrengst van de tientjesactie tot nu toe zijn we uit de rode cijfers. Maar we kunnen nog niet zeggen: we hebben nu „een potje", aldus Kiers over het „bijzonder leuke resultaat" van de actie. De actie gaat onverminderd voort. Wie nog tien gulden wil storten, mag dat gerust doen.

H. L.

. . . . weer volop bezig . . . .

Het politieke leven in Den Haag is weer volop aan de gang. Dat blijkt ook uit dit nummer van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander", dat geheel gevuld is met nieuws over de politiek.
Dit nummer biedt de abonnees gelegenheid nieuwe abonnees te winnen. Gebruik daartoe onderstaande bon.

Graag toezending proefnummers de Nederlander aan:

Naam .....

Adres .....

Te .....

.....

(ondertekening)

Bon inzenden: administratie Uniepers, Van Deventerlaan 49, Voorburg.

PARLEMENTARIA

Op weg naar een stillere samenleving

door: P. A. M. Cornelissen, lid Tweede Kamer voor CDA

De Tweede Kamer heeft dezer dagen de wet geluidshinder aangenomen. En dat is maar goed ook, want geluidshinder vormt een ernstig probleem.

Een derde van onze bevolking ondervindt geluidshinder van het verkeer, een kwart van de buren. Als je dan ook nog de geluidshinder van vliegtuigen en van de industrie rekent, kun je stellen dat ongeveer de helft van de Nederlanders regelmatig geluidshinder ondervindt.

WAAROM IS GELUIDSHINDER ZO'N ERNSTIGE ZAAK?

In de eerste plaats omdat het lawaai een bedreiging is voor de gezondheid. Naast direct schadelijke effecten door beschadiging van het gehoororgaan, wil ik wijzen op neurosen, hoofdpijn en vermoeidheidsverschijnselen, verstoring van rust en slaap en een verhoogde kans op hart- en vaatziekten.

De mate waarin deze effecten zich voordoen is sterk afhankelijk van de individuele geluidsgevoeligheid. Uit onderzoekingen blijkt, dat ongeveer een kwart van de bevolking en met name veel zieken, en zeer jonge kinderen erg geluidsgevoelig zijn. Voor een overheid die zich wil richten op de bescherming van de zwakkeren in de samenleving ligt hier dan ook een belangrijke taak.

DRIE-TRAPS RAKET

De wet geluidshinder heeft een lange voorgeschiedenis. De aanzet werd 10 jaar geleden gegeven door Roelof Kruisinga, die in 1968 als staatssecretaris van sociale zaken en volksgezondheid de gezondheidsraad om advies vroeg over te nemen maatregelen tot bestrijding van geluidshinder. Veel studies en discussies hebben tenslotte deze wet opgeleverd. De gekozen aanpak doet denken aan een drie-traps raket, namelijk allereerst bestrijding aan de bron, vervolgens beperking van de overdracht en tenslotte bescherming van de ontvanger van geluidshinder.

NADRUK OP BESTRIJDING AAN DE BRON

Met het opvoeren van de prestaties van allerlei toestellen is helaas meestal ook het lawaai flink toegenomen. Dit geldt zowel voor huishoudelijke toestellen (stofzuigers, afzuigkappen), hobby-apparatuur (boormachines, grasmaaimachines) industriële werktuigen (pneumatische boren, compressoren) als in het verkeer (bromfietsen, zware vrachtwagens). De wet maakt het mogelijk om in de toekomst maximum normen te stellen voor de geluidsproduktie.
Wij zijn nog wat verder gegaan en hebben met sukses gepleit voor het instellen van een verkoopverbod voor erg lawaaiige toestellen en het invoeren van een geluidskeur voor huishoudelijke- en hobby-apparaten.

SYSTEEM MOTORRIJTUIGENBELASTING OP DE HELLING

Het gewicht is thans het uitgangspunt van de aanslag motorrijtuigenbelasting. Geluidreducerende- en veiligheid verhogende voorzieningen zullen meestal tot extra gewicht van het motorvoertuig leiden en worden zo „beloond" met een verhoging van de aanslag. Wij hebben daarom enkele suggesties gedaan voor een andere opzet met positieve prikkels om de ontwikkeling van stillere motorvoertuigen te stimuleren.

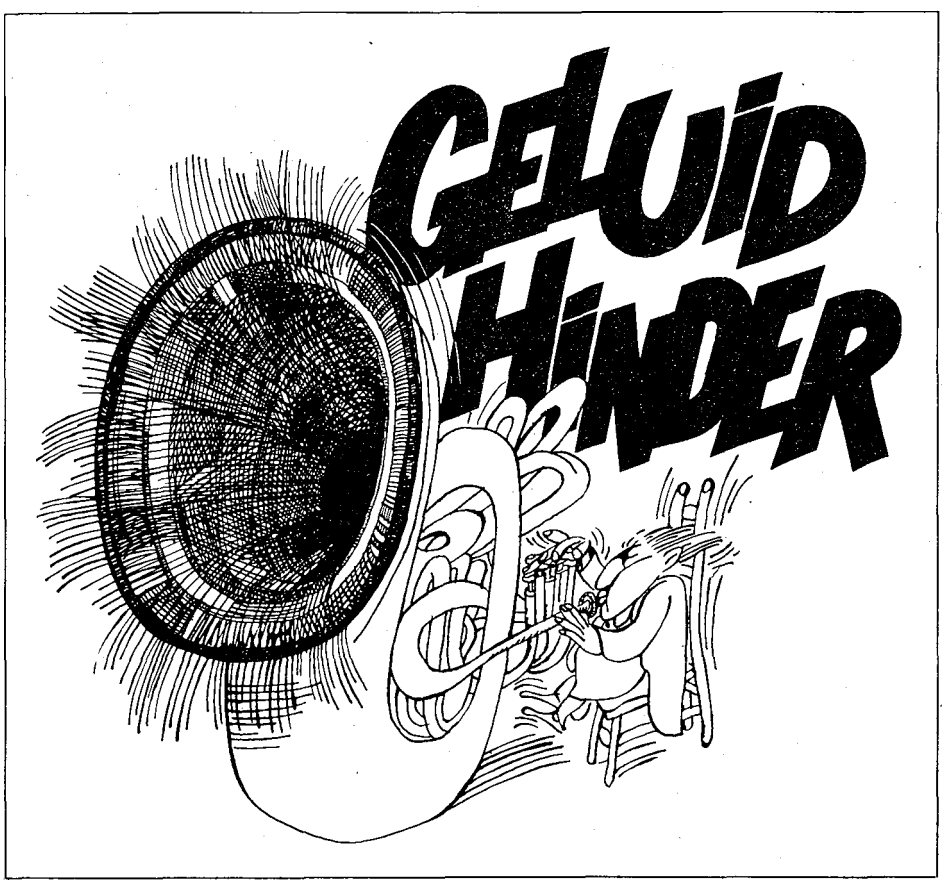

STILTEGEBIEDEN

Met vele anderen in de Tweede Kamer hebben wij om haast gevraagd bij de instelling van stiltegebieden, die in het luidruchtige, jachtige leven van vandaag een welkome oase van rust kunnen bieden aan mens en dier. Stiltegebieden kunnen ook van beslissend belang zijn voor het voortbestaan van bepaalde eco-systemen, waarbij ik denk aan sommige vogelsoorten die in dit opzicht hoge eisen stellen.

GELUIDSISOLATIE VAN WONINGEN

Bij een slechte geluidsisolatie van en vooral tussen woningen onderling komt niet alleen het wooncomfort maar ook de privacy en vrijheid van de bewoners in het geding. Wij hebben daarom gepleit voor meer aandacht voor geluidsisolatie bij nieuw- en vernieuwbouw en met name gevraagd om betere kontrôle op dit punt tijdens de uitvoering. Nu de regering op ons verzoek met een nationaal plan voor de warmte-isolatie is gekomen hebben wij gevraagd om – waar mogelijk – tegelijkertijd voorzieningen aan te brengen om de geluidsisolatie te verbeteren, zonder dat uiteraard de uitvoering van het nationaal isolatieplan wordt vertraagd. Zo'n aanpak kan leiden tot belanrijke besparingen en tot minder ongerief van de bewoners, omdat het mes als het ware aan twee kanten snijdt.

DE TOEKOMST

Er moet nog een lange weg worden afgelegd. Denk maar aan het stiller maken van fabrieken, de instelling van geluidszônes langs drukke wegen en het saneren van lawaaiige woningen. Hiervoor is een periode van 10 jaar uitgetrokken, terwijl de totale kosten op 2,5 miljard gulden worden geschat. Maar zelfs dan zullen niet alle geluidsproblemen tot het verleden behoren. Voor een werkelijk suksesvolle aanpak zijn de goede mentaliteit en leefwijze van de mensen onmisbaar. U en ik zullen ons voortdurend moeten realiseren, dat we niet alleen op de wereld zijn en rekening houden met de buren en andere medemensen. Door een geluidsbewust gedrag zullen wij ook op dit terrein het samen verantwoordelijk gestalte moeten geven.

P. A. M. Cornelissen

Europese verkiezingen

Geen eng-Nederlands standpunt

door: Piet van der Sanden, lid Tweede Kamer voor CDA

Op donderdag 7 juni 1979 gaat Europa naar de stembus. Voor de eerste maal zal dan het Europees Parlement rechtstreeks worden gekozen. De negen lid-staten van de Europese Gemeenschap zijn het daar vorig jaar over eens geworden en de parlementen hebben intussen de Akte, waarin deze belissing werd geformaliseerd, aangenomen. Wat voor de nationale parlementen overbleef was het vaststellen van een verkiezingsprocedure volgens de nationale bepalingen van elke lid-staat. Het is dan ook geen wonder, dat de behandeling in de Tweede Kamer vooral vanuit de techniek van de kieswetgeving werd benaderd. Maar achter die techniek schuilt toch altijd het uitgangspunt, dat het hier niet om nationale, maar om Europese verkiezingen gaat, die – tijdelijk – op basis van nationale regelen worden georganiseerd.

Immers zowel in het Verdrag voor de Europese Kolen- en Staalgemeenschap, als in het Verdrag van Rome, maar ook volgens het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie is het de opdracht van het Europees Parlement zelf om een ontwerp voor een éénvormige verkiezingsprocedure op te stellen. Nu heeft de Nederlandse regering, en de Tweede Kamer is haar daarin met overtuiging gevolgd, zich bij deze wetgeving niet op een eng-Nederlands standpunt gesteld. Zij meent terecht, dat de „in een lid-staat te kiezen leden van het Europees parlement niet in de eerste plaats te beschouwen zijn als vertegenwoordigers van de betreffende lid-staat, maar als vertegenwoordigers van het in die lid-staat wonende en van het met die lidstaat verbonden deel van de bevolking van de Gemeenschap". Dat is het enige juiste Europese uitgangspunt.
Dit leidt ertoe, dat iedere ingezetene van ons land, indien hij in zijn eigen land geen kiesrecht voor het Europees Parlement krijgt, in ons land zijn/haar stem mag uitbrengen. Bijzondere regels waken er voor, dat men niet twee keer kan stemmen. Alleen Ierland heeft, wat dit betreft, hetzelfde uitgangspunt gekozen als Nederland. Maar niet voor de eigen onderdanen, die elders in de Gemeenschap wonen. Op 7 juni van het volgend jaar zullen aan de verkiezingen in Nederland door deze bepaling ook Britten, Ieren en Luxemburgers kunnen deelnemen.
Overigens: met alle Nederlanders, waar zij zich ook binnen de EEG bevinden.
Over de wijze, waarop de Nederlanders, elders in de acht lid-staten wonend hun stem zullen kunnen uitbrengen, staat nog niet veel vast. De regering onderzoekt nog de mogelijkheden van het stemmen per brief en, met name op uitdrukkelijk verzoek van het CDA, van het stemmen op de Nederlandse ambassades. Waarschijnlijk geven zeven van de acht landen van de Europese Gemeenschap daarvoor toestemming. Alleen West-Duitsland zal dit niet toelaten. De uitwerking van deze mogelijkheid heeft nogal wat voeten in de aarde, omdat uiteraard de volstrekte geheimhouding gewaarborgd moet zijn. Maar het verzamelen van alle stemmen in Nederland en hier openen van de stembiljetten kan een oplossing bieden.

ZEER GROTE ROL

Natuurlijk speelt de voorlichting over deze verkiezingen een zeer grote rol. In Nederland om zoveel mogelijk Nederlandse stemgerechtigden naar de stembus te brengen, maar ook voor de Engelsen, Ieren en Luxemburgers omdat zij op Nederlandse kandidaten zullen moeten stemmen. Daarnaast heeft Buitenlandse Zaken de handen vol. Immers bij de ambassades zijn de Nederlandse ingezetenen niet geregistreerd en hun adressen over het algemeen dus onbekend. Toch moeten ook zij de noodzakelijke voorlichting krijgen, niet alleen technisch, maar zeker ook politiek. Want velen wonen reeds tientallen jaren in een ander land in de Europese Gemeenschap. Het uitgeven van informatiebladen, waarin ook de politieke partijen zich kunnen presenteren en uitzendingen van de Wereldomroep met zendtijd voor politieke partijen behoren tot de mogelijkheden.

EUROPESE PARLEMENT

Nederland zal straks 25 zetels in het Europese Parlement gaan bezetten, waarvan er hopelijk 10 aan het CDA zullen toevallen. Dat betekent, dat per zetel het zes-voudige aan stemmen nodig is van een Kamerzetel; maar het betekent ook, dat de splinterpartijen geen of nauwelijks kans maken. Alleen, maar dan wel op basis van een gemeenschappelijk program zo vindt het CDA, als zij gaan samenwerken maken de kleinere partijen een kans. Nog een enkele opmerking over de techniek: Nederland zal uit één kiesdistrict bestaan en elke partij, die deelneemt, behoeft dus slechts één kandidatenlijst op te stellen, waarop 40 kandidaten mogen voorkomen. De waarborgsom van *f* 18.000 behoeft niet te worden betaald door partijen, die thans in de Tweede Kamer vertegenwoordigd zijn. De stembureaus beginnen donderdagavond 7 juni te 19.00 uur met tellen in de volle openbaarheid, maar de uitslag per kandidaat en per lijst mag niet vóór maandag 11 juni officieel worden bekend gemaakt. Dat is internationaal overeengekomen, omdat de landen, die op donderdag stemmen door publikatie van de uitslag geen invloed mogen uitoefenen op de stemming op latere dagen in de andere landen. Over de politieke betekenis van deze eerste directe verkiezingen voor het Europese Parlement zal in de komende maanden nog het nodige worden gepubliceerd.

Piet van der Sanden

Informatie
Europese verkiezingen

Op zaterdag 14 oktober wordt in Alkmaar een informatiemarkt over de Europese verkiezingen gehouden.
De organisatie van deze markt is in handen van het Centrum voor Europese Vorming in het Nederlands Onderwijs (CEVNO). Er wordt op de markt gesproken door de minister van ontwikkelingssamenwerking drs. J. de Koning (De derde wereld, Europa en Nederland), door de vicevoorzitter van het Europees Parlement mr. C. Berkhouwer (Macht en onmacht van het gekozen parlement) en door de burgemeester van Alkmaar, de heer C. Roozemond (Europese verkiezingen in de regio).
Gedurende de hele dag zullen dia's, videobanden en films worden getoond. CEVNO-bestuursleden en medewerkers zijn de hele dag aanwezig om informatie te verstrekken.
De markt is bedoeld voor allen die bij het onderwijs zijn betrokken, allen die in een wat breder verband binnen het educatieve veld werkzaam zijn en voor iedereen die zich op de één of andere manier voor de Europese verkiezingen interesseert. De informatiemarkt duurt van half elf tot drie uur. Alle deelnemers krijgen een informatiepakket.

Inschrijving en inlichtingen: CEVNO, Pastoorsteeg 4, Alkmaar, tel. 072-121525.

Sprekende cijfers

Hoe Nederland uit zijn OESO-jasje groeide!

door: drs. Gerard van Leijenhorst, lid Tweede Kamer voor CDA

VERSOBERINGEN

Hoofdthema van de debatten in de Tweede Kamer zal in de komende weken zijn: hoe wij de economische positie in ons land kunnen herstellen; juist ook terwille van de werkgelegenheid. Een ieder weet dat daarvoor pijn geleden moet worden; pijn zowel in de particuliere als in de collectieve sector. Een actuele vraag die hierbij telkens aan de orde komt is: waar moet het accent op vallen? Moeten we het vooral zoeken in het collectieve voorzieningen of moeten we als burgers van dit land de broekriem maar eens goed aanhalen? Ik ga nu niet in op wat de meest passende verdeling is over beide sectoren. Wel vind ik dat de collectieve sector ruimschoots haar deel zal moeten bijdragen.

Ik wil me thans beperken om dit met name toe te lichten, daarbij beseffend dat een groot stuk van de problematiek van Bestek '81 terzijde wordt gelaten.

Het is bekend dat de regering over de jaren 1979, 1980 en 1981 een ombuiging tot stand wil brengen van 10 miljard gulden. Let wel een ombuiging, geen bezuiniging op de collectieve uitgaven, maar een inbouden van de groei: geen stijging van 160 tot 210, maar van 160 tot 200 miljard.

Misschien kunnen de volgende cijfers eraan meehelpen het besef bij ons te verlevendigen hoe het in de laatste 25 jaar in ons land is toegegaan en welke vergelijking er wat dit betreft valt te trekken met het buitenland. Het cijfermateriaal ontleen ik aan het referaat dat staatssecretaris Ad Nooteboom vorige week donderdag heeft gehouden op de CH-Unieraadsvergadering.

UITGAVEN EN INKOMSTEN IN 1954 EN IN 1979

Allereerst de **uitgaven van de collectieve sector** in miljarden guldens en in procenten van het nationale inkomen, (netto-marktprijzen) (zie tabel I).

2. De uitgaven van het rijk zijn procentsgewijs nauwelijks gestegen, maar die van de lagere overheden van 10,8 naar 21,4%, d.w.z. verdubbeld: gemeentefonds, doeluitkeringen etc.; zodat de totale overheidsuitgaven zijn toegenomen met ca. 11%.
3. De sterkste stijging laat het sociale verzekeringsstelsel zien: een toename van 4,2 naar 23,7%, ruim 5½ maal zoveel.
4. De uitgaven van de collectieve sector is n.b. gestegen van 33,3 tot 63,7% van het nationaal inkomen: een verschil van **ruim 30%**; dus bijna een verdubbeling.

Nu de inkomsten van de collectieve sector, bestaande uit belasting- en premieopbrengsten. Zie tabel II.

Tabel I:

	Nationaal inkomen (netto marktprijzen	uitgaven collectieve sector								
		Rijk		Overige publiekrechtelijke lichamen 1)		Gehele overheid		Sociale verzekering		% nat. ink. coll. sect.
	bedrag	**bedrag**	**% N.I.**	**bedrag**	**% N.I.**	**bedrag**	**% N.I.**	**bedrag**	**% N.I.**	
1954	24,5	4,5	18,3	2,7	10,8	7,1	29,1	1,0	4,2	33,3
1979	274,5	50,9	18,6	58,7	21,4	109,6	40,0	65,2	23,7	63,7

1) zoals gemeenten, provincies, waterschappen, e.d.).

Uit deze tabel I valt af te lezen:
1. Het nationaal inkomen bedraagt in 1979 274,5 miljard gulden; een gering percentage van b.v. 1% is altijd nog twee driekwart miljard gulden. Denk er dus aan dat „de kleine percentages" altijd nog veel geld kunnen inhouden.

Tabel II:

	Nationaal inkomen (nettomarktprijzen	Belastingontvangsten gehele overheid		Sociale verzekeringspremies		Totaal belastingen en sociale verzekeringspremies	
	bedrag	**bedrag**	**% N.I.**	**bedrag**	**% N.I.**	**bedrag**	**% N.I.**
1954	24,5	6,3	25,6	1,3	5,1	7,5	30,7
1979	274,5	93,7	34,1	54,4	19,8	148,1	53,9

De niet-belastingmiddelen (aardgas, PTT, etc.) zijn in tabel II niet „meegenomen". Geschatte aardgasopbrengsten 6,3 mld. of 2,3% van het N.I. + vennootschapsbelasting 3,1 mld of 1,1% van het N.I.; totale baten dus 9,4 mld. of 3,4% van het N.I. En dan is er nog het financieringstekort van ca. 6%.

Uit deze tabel II kan geconcludeerd worden dat de belastingdruk in 25 jaar steeg met 8,5% en de premiedruk met bijna 15%, een totale drukstijging dus van ca. 23%!

(In de 8,5% zijn „verwerkt" de afschaffing van de kinderaftrek per 1 oktober 1978 en de omzetting van de vervroegde afschrijvings- en investeringsfaciliteiten in de Wet Investeringsrekening in mei jl.: ca. 1,2%).

NEDERLAND EN DE ANDERE (RIJKE) EUROPESE LANDEN

Nu volgt een tabel van de **collectieve uitgaven** in Nederland vergeleken met de belangrijkste Europese Oeso-landen.

Totaal collectieve uitgaven in procenten van het bruto binnenlands produkt (3-jaarsgemiddelden):

	Nederland	OESO
1955 - 1957	31,1	28,5
1974 - 1976	53,9	41,4
Stijging	+ 22,8	+ 12,9

De collectieve uitgaven stegen in Nederland dus can. 10% meer dan in de andere OESO-landen.

Vervolgens de inkomstenkant, d.w.z. via de belastingen en sociale verzekeringspremies:

Totaal belastingen

	Nederland	OESO
1955 - 1957	23,2	19,9
1974 - 1976	27,8	24,7
Stijging	+ 4,6	+ 4,8

Sociale verzekeringspremies

	Nederland	OESO
1955 - 1957	5,8	3,4
1974 - 1976	18,4	7,6
Stijging	+ 12,6	+ 4,2

Totale stijging belastingen en sociale verzekeringspremies

	Nederland	OESO
1955 - 1957		
1974 - 1976	+ 17,2	+ 9,0

Men concludere: de premies in de sector sociale zekerheid zijn in Nederland driemaal zo sterk gestegen als in de andere (rijke) Europese landen.

Wat dit betreft steekt alleen Noorwegen ons naar de kroon (stijging 10%). Wat betreft het totaal van belastingen en sociale premies is alleen Zweden ons de baas: stijging van 20,8% (wegens o.m. 13,1% toename van belastingen).

Uit bovenstaande cijfers moge blijken dat de door de regering voorgenomen beperking van de groei in de collectieve uitgaven stellig niet te ambitieus is. Daarmee geeft zij dan te langen leste ook gehoor aan de herhaaldelijk uitgesproken vermaningen van de OESO om ons uitgavenniveau terzake te matigen.

Zoals reeds gezegd, moet er meer gebeuren. Voor het herstel van onze economie – denk o.a. aan de hoge arbeidskosten – is er meer nodig. Aan het eind van de troonrede heeft ons staatshoofd, koningin Juliana, een beroep gedaan op de Nederlandse burger om versoberingen te aanvaarden en matiging te betrachten. Maar helaas geldt – zo lezen we: „Het besef dat de economische positie van ons land zorgwekkend is, leeft nog onvoldoende".

Het is te hopen dat de debatten in de komende weken dit besef zullen doen verlevendigen en dat het parlement de regering zodanig zal steunen – daarbij inbegrepen het aandragen van relevante alternatieven – dat het getij zich spoedig kan keren.

Commentaar

„Men moet zich goed realiseren, dat het CDA vier jaar lang in een andere coalitie heeft gezeten", aldus mr. Aantjes, de voorzitter van de Tweede-Kamerfractie van het CDA, in een interview, opgenomen in de Leeuwarder Courant van 16 september jl. Met de „andere coalitie" wordt kennelijk het kabinet-Den Uyl bedoeld. De heer Aantjes heeft over het hoofd gezien, dat het CDA in 1973, toen dit kabinet tot stand kwam, als federatie van KVP, ARP en CHU nog in statu nascendi verkeerde; het is pas geboren in 1975. Het kan natuurlijk zijn bedoeling zijn geweest, aan laatstgenoemd feit terugwerkende kracht te verlenen. Zo ja, dan heeft hij uit het oog verloren, dat één van de drie partners van het CDA gedurende de gehele regeerperiode van Den Uyl part noch deel aan diens kabinet heeft gehad: de CHU. Hier komt nog bij, dat de uit de KVP en de ARP afkomstige ministers en staatssecretarissen, die in 1973 tot het kabinet-Den Uyl zijn toegetreden – de wijze waarop sommigen onder hen dit hebben gedaan laat ik nu maar buiten beschouwing – in 1975, toen het CDA tot stand kwam, niet automatisch exponenten van deze federatie werden. De eerste echte CDA-bewindslieden hebben pas hun intrede gedaan bij de formatie van het kabinet-Van Agt in december 1977.

Tenslotte: in 1973 is afgesproken, dat de KVP en de ARP het kabinet-Den Uyl zouden „gedogen"; ook zij hebben dus niet in „een andere coalitie" gezeten. Het CDA, de federatie van KVP, ARP en CHU, zit thans in een coalitie (bondgenootschap) met de VVD. Dàt moet men zich wèl „goed realiseren".

K. de Vries.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter; Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker; A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst; Wm. C. de Kruyf; D. Rebel; Drs. H. van Spanning; Drs. G. van Leyenhorst Egbert Bluemink en mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema; Dr. E. Bleumink, Prof. Dr. J. W. van Hulst; Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822, 2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van: nieuwe abonnees, advertenties, adresveranderingen, weekbiad:
Stichting „Uniepers", Van Deventerlaan 49, 2271 TV Voorburg, tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Postbus 67, 3770 AB Barneveld. Telefoon (03420) 6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7 2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan: Bureau CHU, Wassenaarseweg 7, 2596 BC 's-Gravenhage. Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m. Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

CDA-bijeenkomsten

HAREN – Het CDA-Haren houdt op woensdag 11 oktober een ledenvergadering in het Gorechthuis aan de Hortuslaan 1 te Haren. De huishoudelijke vergadering, met afscheid van de afgetreden leden van de gemeenteraadsfractie Sanders en Venema, vangt om kwart voor acht aan. Vanaf half negen is er een openbare vergadering, met als spreker dr. J. van Klinken, natuurkundige, over het onderwerp „Aandacht voor de toekomst".

CDA-VROUWEN

UTRECHT – Het CDA-vrouwenberaad Utrecht houdt op woensdagavond 4 oktober een bijeenkomst in het wijkgebouw Prinsenhof aan de Eykmanlaan 431 in Tuindorp-Oost te Utrecht, aanvang 8 uur. Mevrouw Eske Sleijzer-Tegelaar, directeur van het bureau van de Lohmanstichting van de CHU, spreekt over „De verdeling van de schaarser wordende arbeid, en speciaal de positie van de vrouw daarin".

Minister Andriessen over de ombuigingoperatie

door: dr. B. de Vries

Het kabinet Van Agt heeft bij de opening van het nieuwe parlementaire jaar zijn eerste miljoenennota gepresenteerd. Centrale figuur in dit geheel is de minister van financiën, mr. Frans Andriessen. Dr. B. de Vries, wetenschappelijk medewerker van de Erasmusuniversiteit te Rotterdam, had voor CDAktueel onlangs het hierbij gepubliceerde vraaggesprek met minister Andriessen.

Politiek is een onzeker bedrijf. Vorig jaar schreven de kranten over het einde van uw politieke carrière. Nu bent u de spil van de ombuigingsoperatie. Hoe beleeft u dat?
Politiek is inderdaad een onzeker bedrijf. Dat blijkt ook wel uit het feit dat niet alles gebeurt wat de kranten schrijven. Ik zou in elk geval kamerlid zijn gebleven. Maar het was wel een hele overgang mezelf als minister van financiën in dit kabinet terug te vinden. Toch sluit die funktie goed aan bij wat ik als fractievoorzitter heb gedaan. Toen had ik te maken met het hele regeringsbeleid en nu ook, omdat je als minister van financiën een algemene coördinerende rol hebt in het financiële beleid. Dat betekent overigens niet dat ik beschikte over de detailkennis op specifieke deelgebieden die een minister van financiën ook nodig heeft. Ik vind dat je als minister geen expert hoeft te zijn op het vakterrein van je departement, maar je moet wel inzicht hebben in de materie en er in de sfeer van de beleidsvorming mee kunnen werken. In die zin moest ik me natuurlijk wel inwerken.

Er zijn nogal wat problemen waarover tegenwoordig diepgaande meningsverschillen bestaan binnen de Nederlandse samenleving. Ik denk aan de abortus, maar ook aan talrijke vraagstukken op sociaal-economisch terrein. Maakt dat het moeilijk een slagvaardig beleid te vormen?
Ik vind de abortus-problematiek een heel apart vraagstuk, waarover ik op dit moment verder niets kan zeggen. Wat het sociaal-economisch beleid betreft denk ik wel dat het steeds moeilijker wordt om via het beproefde overlegmodel vraagstukken tot een oplossing te brengen. Dat heeft ook te maken met de toenemende democratisering. Je ziet dat bij de sociale partners, die veel meer dan vroeger het beleid moeten terugkoppelen naar hun achterban.
Bedoelt u daarmee dat de leiders van belangenorganisaties steeds meer de gevangene worden van hun achterban?
Dat vind ik een wat forse uitdrukking, maar dat bijv. de bonden veel meer invloed hebben opgeëist binnen de vakcentrales, dat is wel duidelijk.

Toen ik het zojuist had over slagvaardigheid dacht ik ook aan de ombuigingsoperatie. Vijf jaar geleden riep Den Uyl al dat de tijd van vóór de olie-crisis niet terug zou komen. Dat moest natuurlijk ook gevolgen hebben voor de groei van de collectieve uitgaven. Na een motie Andriessen/Aantjes najaar 1975, kwam de regering pas in juni 1976 met een plan om f 7,5 mld om te buigen. Daarvan werd maar f 3 mld gerealiseerd.
Ik vind inderdaad dat het kabinet Den Uyl op dit punt niet slagvaardig genoeg geweest is. Ook op grond van de analyse die dat kabinet zelf van de situatie had gemaakt, had meer verwacht mogen worden. Al vóór augustus 1975, toen de 1% norm werd geïntroduceerd, is vanuit het parlement – ook door mijzelf – aangedrongen op een afremming van de uitgavenstijging. In augustus 1975 ging het kabinet dat ook zelf beseffen, maar dan duurt het nog een jaar voordat het ombuigingsplan aan het parlement wordt aangeboden. Voor een ingespeelde ploeg vind ik dat erg lang. Daarbij komt dan inderdaad ook nog dat van die f 7,5 mld maar f 3 mld werd gerealiseerd.
Ik vind dat wij het er dan met een niet-ingespeelde ploeg beter vanaf hebben gebracht door al na een half jaar een plan op tafel te leggen, al gebeurde dat dan ook onder druk van het parlement. Onze eigen voorkeur zou zijn geweest om het plan te presenteren in het kader van de meerjarenramingen van de miljoenennota, maar het parlement wilde dat we het sneller zouden doen. We hebben dat gedaan, zij het net iets te laat om het parlement bereid of in staat te vinden het nog voor het zomerreces te bespreken.
Ook hebben we intern in het kabinet een duidelijke procedure voor de voortgangscontrole van het beleid afgesproken. De bedoeling daarvan is dat we voortdurend op de hoogte blijven van wat er nog moet gebeuren en van de vorderingen die worden gemaakt. Daarnaast is er een noodremprocedure, die in werking treedt als het financieringstekort uit dreigt te stijgen boven het plafond, dat daarvoor vastgesteld is. Dat kan namelijk ook gebeuren zelfs als de ombuigingsnota perfekt verloopt. Dan nog kan immers blijken dat bijv. de belastingsopbrengsten mee- of tegenvallen of dat bepaalde uitgaven meer stijgen dan kon worden voorzien. De maatregelen die we dan treffen zullen in beginsel zo dicht mogelijk aansluiten bij de oorzaken van de overschrijding.

U spreekt over mee- en tegenvallers alsof dat echte verrassingen zijn. Maar is dat wel zo, als de voorspellingen gebaseerd zijn op veronderstellingen, waarvan je bij voorbaat weet, dat ze niet erg realistisch zijn? Ik denk bijv. aan de incidentele loonstijging, die al enkele jaren te laag is geschat. Achteraf komt dat tot uitdrukking in tegenvallende winsten en meevallende belasting- en premie-opbrengsten.
Daar zit een heel boeiend algemeen probleem achter. Er bestaat een neiging om aan kwantitatieve modellen een heel grote betekenis toe te kennen. Kijk maar eens naar de felheid, waarmee tijdens de formatie een aantal cijfermatige varianten tegen elkaar werden uitgespeeld. Daaraan werden dan geweldige beleidsconclusies verbonden.

Ik geloof in de waarde van die modellen als richtingswijzers, maar ik wil er toch een paar relativerende kanttekeningen bij maken. In de eerste plaats is het plaatje dat je op tafel krijgt nogal afhankelijk van de veronderstellingen, waarvan je uitgaat. De verleiding bestaat dan om die zo te kiezen dat er een mooi resultaat uitkomt. Om de loonontwikkeling op een niveau te krijgen die past bij je doelstellingen, kun je bijv. veronderstellen dat de post incidenteel wat teruggedrongen kan worden. Ik ben van mening dat dat inderdaad de laatste jaren weleens te gemakkelijk is gebeurd, zonder dat er instrumenten waren om die post merkbaar te beïnvloeden. Ook in het alternatief van Den Uyl voor Bestek '81 tref ik dat weer aan. Wij hebben in ons regeerakkoord afgesproken, dat deze post zo realistisch mogelijk moet worden geschat en gaan daarom uit van 1-1,5% per jaar.
Toch wordt er nogal eens beweerd dat ook Bestek '81 uitgaat van te optimistische veronderstellingen over bijv. de groei van de wereldhandel, onze concurrentiepositie en de waarde van de gulden internationaal.
Bij de voorbereiding van ons plan zijn wij uitgegaan van de gegevens die op dat moment het meest realistisch leken. Dat heeft ertoe geleid, dat we gezegd hebben: we mogen niet langer uitgaan van een groei van 3,5 of 3,75%, maar we moeten terug naar 3%. Ik vind dat op dit moment nog het meest realistische uitgangspunt. Maar ik geef toe, dat het niet uitgesloten is dat we in de toekomst opnieuw moeten bijstellen. Dat brengt me op een tweede kanttekening bij de modellen. Het is niet alleen moeilijk om een goede schatting te maken van de groei van een voor onze economie zo belangrijke grootheid als de wereldhandel. Wat erg onzeker is, is ook of in deze tijd van structurele veranderingen onze uitvoer nog net zo op die wereldhandel reageert als tien jaar geleden. Vandaar ook dat wij vooral een richting voor het beleid in de komende jaren hebben willen aangeven. Ik geloof niet dat het in de huidige situatie mogelijk is het effekt van bepaalde maatregelen met voldoende precisie voor drie jaar vooruit te berekenen. Dat hebben we dan ook niet gedaan. We geven een richting aan en zullen van jaar tot jaar het beleid voor het eerstkomende jaar invullen in de miljoenennota.
Wat die richting betreft kiest u vooral voor versterking van de marktsector. Daarop is nogal wat kritiek van lieden, die vinden dat nieuwe werkgelegenheid vooral gezocht moet worden in de kwartaire sector.
Die discussie over marktsector en kwartaire sector begint een beetje het karakter te krijgen van een scholenstrijd. Ik vind beide sectoren van belang. Uit het ontwikkelingsbeeld van onze samenleving volgt dat de werkgelegenheidsgroei in de toekomst vooral zal plaatsvinden in de dienstensector en de verzorgingssector. De overheids- en semi-overheidsactiviteiten vormen daarvan een belangrijk onderdeel. Over de groei en de omvang van de werkgelegenheid in deze sectoren geven wij in de miljoenennota duidelijke cijfers.
Maar we moeten niet vergeten dat op dit moment zo'n 4 miljoen mensen emplooi vinden in de marktsector. Voor de bestrijding van de werkloosheid is het dus van eminent belang wat er met die werkgelegenheid gebeurt. En dan vind ik dat de discussie over winst/werk altijd veel te sterk wordt getrokken in de sfeer van meer werk. In mijn ogen is het zo, dat rendementsverbetering juist een geweldig belangrijke betekenis heeft voor het behoud van bestaand werk. We schieten er niets mee op als het scheppen van meer werk in de kwartaire sector tot gevolg heeft dat er in de marktsector als maar meer arbeidsplaatsen verloren gaan. Dat dat gevaar reëel is bewijst de ontwikkeling van de afgelopen jaren, toen de stijging van de collectieve lasten op grote schaal werd afgewenteld op de rendementen, waardoor bij bedrijven arbeidsplaatsen verloren gingen, of met grote bedragen aan overheidssteun in stand moesten worden gehouden.

Dat proces behoeft dus niet op te treden als er niet afgewenteld wordt, d.w.z. als er extra gematigd wordt in de inkomenssfeer. Den Uyl denkt dat te kunnen bereiken door de hogere inkomens fors te nivelleren.
In zekere zin is er inderdaad sprake van een communicerende-vatenmodel. Wat je in de inkomenssfeer kunt drukken, dat komt beschikbaar in de collectieve sector. Het grote punt is dan natuurlijk of Den Uyl een realistische benadering voor ogen heeft. Hij begint al te nivelleren vanaf een modaal inkomen en dan nog moet het zo fors dat mensen met hoge inkomens er zelfs nominaal op achteruitgaan. Ik zie niet hoe je die mensen zover krijgt dat ze dat accepteren. Ik zie bovendien ook bij de vakbeweging geen bereidheid om al te gaan nivelleren vanaf het modale inkomen. Men legt daar het scharnierpunt aanzienlijk hoger.
Ik heb de indruk dat de vakbeweging noch Bestek, noch Den Uyl vertrouwt, kennelijk ziet men niet veel heil in het bestrijden van de werkloosheid door herstel van de economische groei. Daarom zoeken ze de oplossing in arbeidstijdverkorting, in eerlijker delen van het werk. Is dat geen goede gedachte?

Het uitgangspunt is mij op zichzelf sympathiek. Ik geloof ook wel dat we die kant op den duur uit moeten en eigenlijk doen we natuurlijk al jaren niets anders. Alleen is het tot dusver altijd zo geweest dat men dat heeft willen bereiken met .....
Zou bij zo'n plan solidarteit ook moeten inhouden, dat iemand met een modaal inkomen bereid is iets in te leveren om daardoor mensen die nu werkloos zijn weer aan een baan te helpen?

Aarzelt..., zegt dan: Ja modaal dat is ook geen vetpot hè? Aarzelt opnieuw....., zegt tenslotte: Ik zou wel willen dat het bespreekbaar was. Veel aanknopingspunten daarvoor hebben wij echter niet, ook niet bij de opstelling van de vakbeweging. Mede daarom hebben wij als kabinet gekozen voor handhaving van de koopkracht tot in ieder geval het niveau van modaal.
Daaraan houden wij vast. De keerzijde daarvan is echter, dat er dan inderdaad nauwelijks ruimte is voor arbeidstijdverkorting.
Ik wou nog iets vragen over de maatschappelijke aanvaardbaarheid van de ombuiging. Er is nogal wat kritiek gekomen op de kortingen van ½% per half jaar op de ambtenarensalarissen en de sociale uitkeringen. Volgens berekeningen in het stuk zelf zullen daardoor de laagste sociale uitkeringen op netto-basis een half procent per jaar achterblijven bij het minimumloon. Is dat niet toch ontkoppelen? Woordbreuk zeggen sommigen zelfs.
Ik vind het jammer en volstrekt ten onrechte dat men het zo stelt. In de regeringsverklaring hebben wij uitdrukkkelijk gezegd de sociale minima niet te zullen aantasten. Uitdrukkelijk hebben wij daarbij gezegd, dat als zou blijken dat er onbedoelde elementen in het koppelingsmechanisme zitten, waardoor de netto-uitkeringen sneller stijgen dan het netto-minimumloon, dat we dan die elementen eruit zouden halen. Ook het vorige kabinet had plannen in die richting. Ik herinner me een adviesaanvrage aan de SER, waarin ook op dit aspect werd gewezen. Wij hebben geconstateerd, dat die onbedoelde elementen er inderdaad zijn. Het gevolg is bijv. dat iemand met een minimumloon er netto op vooruit kan gaan als hij werkloos of arbeidsongeschikt wordt. Dat is natuurlijk nooit de bedoeling geweest. De enige manier om dat te corrigeren is dat je in de toekomst iets van de groei inhoudt. Dat is geen kwestie van ontkoppelen, maar van corrigeren van wat er in het verleden mis is gegaan, met behoud van het uitgangspunt. Die correctie vindt – juist om het sociaal aanvaardbaar te maken – gespreid over een aantal jaren plaats, zodat de sociale minima er qua koopkracht niet op achteruit zullen gaan.

In een interview met Puchinger hebt u pas gezegd, dat we in Nederland „de collectieve tering naar de nationale nering moeten zetten". Dat zal velen als Colijn in de oren klinken.
Ik bedoel daarmee dat we ons de afgelopen jaren een te groot beslag van de gezamenlijke sectoren op het nationale inkomen hebben veroorloofd. Dat is tenslotte ten koste gegaan van één sector nl. de bedrijven. Aan de problemen die daardoor zijn ontstaan moeten we nu wat doen. Dat is wat anders dan een soort van aanpassingspolitiek voeren zoals in de jaren dertig gebeurde. Wij brengen ook geen voorzieningen omlaag, maar willen alleen de groei van de collectieve sector wat afremmen, zodat die ongeveer parallel gaat lopen met de groei van het nationale inkomen. Daardoor krijgt de particuliere sector wat meer lucht dan in de afgelopen jaren het geval was.

Gecombineerd met een beleid tot matiging van de loonkostenstijging geeft dat de mogelijkheid voor een noodzakelijk winstherstel bij de bedrijven. Om deze aanloop voor het economische herstel te financieren hebben we besloten het financieringstekort tijdelijk op te rekken, zoals past in de filosofie van de Keynesiaanse begrotingspolitiek. Wij zouden eigenlijk voor 1979 een dekkingsplan nodig hebben van f 2,6 mld, maar we dekken maar f 1 mld. Dat leidt, samen met aanvullende maatregelen, tot een financieringstekort van ongeveer 6% van het nationale inkomen en dat is belangrijk hoger dan de 4,5% die we structureel aanvaardbaar vinden. Ook in vergelijking tot omringende landen is dat nodig.
In vergelijking met de jaren vijftig toen het best ging met onze economie lijkt het toch nogal voorzichtig. Ook toen hadden we soms financieringstekorten van 5-5½%. Zou het daarom nu niet nog best iets hoger mogen zijn?

Het zal dan ook in 1979 wel iets hoger uitkomen, maar je moet natuurlijk ook kijken naar de financierbaarheid. Als zo'n tekort voor een groot deel door geldschepping gefinancierd moet worden, steekt straks de inflatie de kop weer op, met alle nadelen vandien voor de loonontwikkeling en onze internationale concurrentiepositie. Als we teveel via de kapitaalmarkt financieren gaat de rente misschien weer omhoog en blijft er te weinig ruimte over voor de financiering van het bedrijfsleven. Ons standpunt in dezen wijkt niet af van dat van het vorige kabinet. Ook alle studiegroepen – hoe ook samengesteld – die hierover gerapporteerd hebben geven aan dat we met het oprekken van het financieringstekort tot de uiterste grens zijn gegaan.

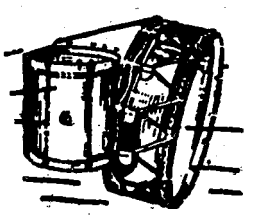
VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

CDA-fractievoorzitter Aantjes over ondernemingsraden:

Goed compromis bereikt tussen regeringspartijen

Vorige week zaterdag, enkele dagen nadat de Tweede Kamer het dagenlange debat over de voorgestelde wijziging van de wet op de ondernemingsraden had afgerond (inclusief de stemmingen over de vele wijzigingsvoorstellen van de zijde van de kamer-amendementen) heeft de voorzitter van de Tweede-Kamerfractie van het CDA, mr. W. Aantjes, zijn voldoening uitgesproken over de uiteindelijke beslissing van de kamer het wetsontwerp goed te keuren. Op de te Utrecht gehouden vergadering van het algemeen bestuur van het CDA in dubbele samenstelling zei mr. Aantjes: „De nieuwe wet op de ondernemingsraden is een grote stap vooruit voor wat betreft de uitbreiding van de bevoegdheden van de ondernemingsraad. Het is verheugend dat over de relatie ondernemingsraaddirectie een goed compromis tussen de regeringspartijen kon worden bereikt".

Gedurende de laatste dagen van het Tweede-Kamerdebat over de ondernemingsraden had het er enige schijn van, dat de regeringsfracties van CDA en VVD niet op één lijn zouden kunnen gaan zitten. Fractie-voorzitter Aantjes maakte daarom gewag van het goede compromis tussen CDA en VVD. Maar Aantjes voegde daaraan het volgende toe:
„Jammer is, dat onvoldoende is onderkend, hoezeer het CDA-standpunt werd ingegeven door de wens aan de voor-avond van de behandeling van Bestek '81 een duidelijk signaal te geven van de bereidheid het beroep op de medewerking van de werknemers bij het matigingsbeleid vergezeld te doen gaan van het royaal betrekken van de werknemers bij de gang van zaken in de onderneming".

ONBEGRIJPELIJK

Fractievoorzitter Aantjes sprak in de vergadering van het verdubbelde CDA-bestuur over verschillende actuele onderwerpen. Over het recente Urenco-debat in de Tweede Kamer zei Aantjes:
„Onbegrijpelijk dat PvdA en D'66 tegen de motie-Van Houwelingen (CDA) hebben gestemd. Tegen de uitdrukkelijke verklaringen van de minister van buitenlandse zaken in is de PvdA zich blijven beroepen op ongelukkige uitlatingen van Van der Klaauw in het vorige debat.
Ondanks de herhaalde aankondiging van Ter Beek (PvdA) dat hij zijn verworpen motie van juni opnieuw zou indienen heeft hij dit nagelaten.
Nu het CDA zelf een soortgelijke motie indiende stemden de PvdA en D'66 tegen. Zelfs CPN en PSP begrepen dat in de motie-Van Houwelingen de laatste kans lag het gemaakte voorbehoud reële inhoud te geven. Het heeft er alle schijn van dat de PvdA zich heeft willen indekken om in 1981, mocht zij dan deel uitmaken van de regering, een exportvergunning te kunnen verlenen.

Opnieuw moet worden vastgesteld dat het slechts aan het CDA te danken is dat de deur voor een weigering de exportvergunning te verlenen niet definitief is dichtgeslagen".
Voor wat betreft het komend debat in de Tweede Kamer over Bestek '81 zei mr. Aantjes nog het volgende:
„Juist op het punt van de ambtenarensalarissen heb ik, in navolging van de minister-president in Harderwijk de regeringsvoornemens krachtig gesteund. De afspraken die minister Wiegel met de ambtenarenbonden nu heeft gemaakt wekken de indruk dat de regering zelf bereid is belangrijke onderdelen van de operatie ter discussie te stellen.

Zowel FNV als CNV hebben verklaard bereid te zijn zelf een teruggang in koopkracht te aanvaarden ten behoeve van de werkgelegenheid en ter veiligstelling van de collectieve voorzieningen. Dit doet de vraag rijzen in hoeverre er in Bestek '81 ruimte dient te worden geschapen om in de komende jaren het beleid aan te passen, naarmate in de sfeer van de particuliere inkomensmatiging reële resultaten worden bereikt.
De miljoenennota is in dit opzicht meer ontmoedigend dan inspirerend met de uitspraak: „De regering acht het noch realistisch noch gewenst erop te rekenen dat voor een reeks van jaren grote groepen van de bevolking in koopkracht achteruit zullen gaan", aldus Aantjes.

H. L.

Eigen verantwoordelijkheid beter tot haar recht

De eigen verantwoordelijkheden van het kabinet en van het parlement komen nu beter tot hun recht. Dit heeft CDA-fractievoorzitter Aantjes vorige week zaterdag gezegd op de te Utrecht gehouden vergadering van het CDA-bestuur in dubbele samenstelling.

Mr. Aantjes zei, over de verhouding tussen het CDA en het kabinet-Van Agt, dat het kabinet de meningsverschillen intern uitvecht of uitpraat. Het kabinet treedt nu naar buiten op als homogeniteit, zei Aantjes en hij vond dit een grote verdienste van minister-president Van Agt als teamleider.
Volgens Aantjes is het gevolg van één en ander, dat de CDA-fractie – en hetzelfde geldt voor de VVD-fractie – zich minder naar buiten solidair kan betonen met de CDA-bewindslieden. In de vorige kabinetsperiode stonden de ministers en de fracties van KVP en ARP nogal eens tegenover de ministers en de fractie van de PvdA, zei Aantjes. „Nu heeft naar buiten toe de CDA-fractie slechts te maken met het homogene kabinetsbeleid. Daardoor kan gemakkelijk de indruk worden gewekt van een grotere afstand dan er in feite is. De eigen verantwoordelijkheden van kabinet en parlement komen nu beter tot haar recht", aldus de voorzitter van de CDA-Tweede-Kamerfractie.

H. L.

SAMIZDAT in Ottawa

door: dr. K. de Vries, lid Eerste Kamer voor CDA

Op 8 en 9 september jl. heeft het sub-comité voor de vrije uitwisseling van ideeën en personen van de commissie voor onderwijs, culturele zaken en voorlichting van de Noord-Atlantische Assemblée vergaderd in Ottawa, de hoofdstad van Canada. Als gast-spreker trad daar, in aanwezigheid van vertegenwoordigers van het „corps diplomatique" en de pers, generaal Petro Grigorenko op. Deze uit de Oekraïne afkomstige veteraan van de Tweede Wereldoorlog (onderscheiden met o.a. de orde van Lenin) is in 1964 wegens „het bedrijven van propaganda tegen de Sowjet-Unie" opgenomen, of liever opgesloten in een psychiatrische inrichting. Ook na zijn vrijlating (in 1971) heeft hij een belangrijke rol gespeeld als „dissident". In 1977 vertrok hij voor een medische behandeling naar de Verenigde Staten. Naar aanleiding daarvan werd hij geschrapt als burger van de Sowjet-Unie. Hij woont nu in New York.
Op de door generaal Grigorenko in Ottawa gehouden rede hoop ik nader in te gaan in één van de volgende nummers van „de Nederlander". Nu wil ik graag iets vertellen over een ander punt van de agenda van de zoëven genoemde vergadering: de ondergrondse pers in de Sowjet-Unie (SAMIZDAT). Dit Russische woord slaat op het zelf publiceren, in onderscheiding van GOSIZDAT: het staatsmonopolie op alle vormen van geschreven communicatie.

TWEE SOORTEN

Er zijn twee soorten SAMIZDAT: de literaire en de informatieve. De eerste heeft in het Westen grote opgang gemaakt; één der schrijvers, Soltsjenitsyn („De Goelag Archipel"), heeft zelfs een Nobel-prijs gekregen. De tweede heeft tot voor kort buiten Rusland weinig aandacht getrokken. Daar is na de conferentie van Helsinki over veiligheid en samenwerking in Europa verandering in gekomen. De tekst van de slotakte van Helsinki (d.d. 1 augustus 1975) is gepubliceerd door de officiële Russische pers. Vooral de zogenaamde „derde mand" van deze overeenkomst, die betrekking heeft op de mensenrechten, heeft in de Sowjet-Unie diepe indruk gemaakt en velen de ogen geopend voor de discrepantie tussen de desbetreffende bepalingen en de realiteit van alle dag. In Moskou werd een „Sociale groep voor de eerbiediging van de afspraken van Helsinki in de Sowjet-Unie" opgericht. Deze stelde via SAMIZDAT gevallen van schending der mensenrechten aan de kaak, o.m. onderdrukking van nationale minderheden, vervolging van gelovigen en mishandeling van politieke gevangenen.

Aanvankelijk werden de teksten meestal met de hand geschreven of getikt in tienvoud; ze circuleerden als een soort kettingbrieven. Zo verspreidde SAMIZDAT zich over het gehele land, tot in de gevangenissen, werkkampen en psychiatrische inrichtingen. Weldra verschenen ook publicaties van grotere omvang met een meer gevarieerde inhoud. Zo kreeg SAMIZDAT een soortgelijke functie als die van de vrije pers in het Westen. Eén van de belangrijkste publicaties is de „Kroniek van lopende gebeurtenissen", waarvan sinds 1968 bijna 50 edities (van maximaal 100 getypte bladzijden) zijn verschenen. Dit „magazine" heeft een netwerk van correspondenten, die een dubbele taak hebben: verspreiding van het tijdschrift en verzameling van informatie voor het volgende nummer.

TWEELING

Een tweelingzusje van SAMIZDAT is MAGNETIZDAT. Het betreft hier bandopnamen van programma's van Westerse radiostations, o.a. van de in München gevestigde Amerikaanse zender „Radio Liberty", die op Rusland is gericht. De banden gaan van hand tot hand. „Radio Liberty" zelf beschikt over een archief van SAMIZDAT-publicaties (totaal meer dan 35.000 bladzijden).
De ondergrondse pers in de Sowjet-Unie heeft dringend behoefte aan internationale steun. Daarom is het goed, dat er in West-Europa vertalingen van SAMIZDAT-publicaties verkrijgbaar zijn, zoals „A Chronicle of Current Events" (Londen, tweemaandelijks), „Cahiers du SAMIZDAT" (Brussel, maandelijks), „Menschenrechte" (Frankfort aan de Main, driemaandelijks) en „Rusland Bulletin" (Amsterdam, driemaandelijks)

Tenslotte: hulde aan de heldhaftige pioniers van het vrije woord in de Sowjet-Unie!

K. de Vries

Zò gezegd – zò gedaan...

Een vergelijkend rubriekje

HERHALINGSOEFENING

„Wij sluimeren hier min of meer verder in onze vriendelijke bijeenkomsten". Dit zei prof. Doorman, kroonlid van het NOS-bestuur gisteren tijdens de openbare bestuursvergadering

(Trouw 23/9)

Toch viel er ook best te lachen. Neem nou die prof. Doorman. Hij had beter prof. Dommelman kunnen heten; de twee of drie keer dat hij werd aangesproken, schrok hij verwilderd op uit zijn zalige sluimer en moest dan eerst de vraag laten herhalen.
(Maarten 't Hart in NRC/Handelsblad 21/9 in beschouwing over de VPRO-forumuitzending over de emancipatie van de vrouw)

ONTWIKKELING

De vele vergunningen en formulieren die bij industriële vestiging om de hoek komen kijken, hebben in het verleden niet zelden tot grote irritatie geleid. Immers, alle bestuurslagen stouwden en stouwen de kandidaat-investeerders vol met aanvraagformulieren. Geen bedrijfsplanning is op die ambtelijke werkmethode af te stemmen, maar een hoopvol teken van het rigoureus gewetensonderzoek is dat Rijnmond op 1 januari 1979 een coördinerend bureau begint, dat zal trachten de vergunningenprocedures meer synchroon met elkaar te laten verlopen.
(Elsevier 23/9 over De missers van wereldhaven nr. 1)

Minister De Koning blijkt onder de indruk van de strakke financiële coördinatie tussen de verschillende ministeries, zelfs Nederland zou er naar zijn idee nog een puntje aan kunnen zuigen.
(Trouw 23/9 over reis bewindsman in Indonesië)

GOED BEGIN

Nu de Wet Geluidshinder de Tweede Kamer is gepasseerd, kunnen de gemeentebesturen eindelijk gaan optreden tegen geluidshinder – met behulp van wettelijke mogelijkheden die ze al lang hadden.
(Trouw 21/9 in verslag over Geluidshinderdag 1978)

„Als ze dan eens begonnen bij de stadsbussen met die zeer hoorbare Dieselmotoren?"
(Bewoner van stadswoning vlakbij stoplicht).

chjo

Kanttekeningen bij de troonrede

door: Peter Heukels, voorzitter van de CHJO

De nadruk lag in de Troonrede bij Bestek 81, de ombuigingsnota van het kabinet. Een ongewijzigd beleid zou leiden tot stijgende werkloosheid en een niet dalende inflatie. Bezuinigingen zijn noodzakelijk, maar over de hoogte wordt verschillend gedacht, verschillend van links naar rechts door de politiek, al naar gelang de taxatie van de economische situatie.

De PvdA pleit voor minder bezuinigingen, omdat zij van mening is, dat inkrimping in de overheidssfeer arbeidsplaatsen kost. Ons inziens taxeert zij de inspanningen tot behoud van arbeidsplaatsen door middel van bezuinigingen te laag. De VVD aan de andere kant verwacht teveel van een niet gerichte stimulering van het bedrijfsleven. Wij zijn van mening, dat het kabinet te weinig acht geeft op bezwaren van de vakverenigingen, dat meer winst nog niet meer werk hoeft op te leveren. Veelal zal deze hogere winst leiden tot invoering van kostenbesparingen en daardoor tot verlaging van loonkosten ten gevolge van mechanisatie. De CHJO is van mening, dat naar een ander beginsel van sociale premieheffing moet worden omgezien. Nu drukt de sociale premie eenzijdig op de loonkosten en bevordert mechanisatie. Een andere grondslag voor deze premies zal wellicht een gunstige invloed kunnen hebben op de ontwikkeling van de werkgelegenheid.

VAN GROOT BELANG

De kritiek, dat er een aantasting van de koopkracht van de laagstbetaalden zou plaats vinden, delen wij na bestudering van de miljoenennota niet. Wij zijn van mening, dat het van groot belang is, dat voor inkomens en uitkeringen een zo laag mogelijke reele stijging plaats vindt. Deze iets soberder manier van leven van ruimte scheppen, enerzijds tot het herwinnen van ons dalende exportaandeel, anderzijds kan het werkgelegenheid in de kwartaire sector opvoeren. Dit laatste in des te grotere mate, wanneer de overheid slechts een deel hiervan financiert en de rest via particuliere inkomens wordt gefinancierd. Wanneer een deel van de Nederlandse koopkracht, in plaats van op de import gericht te zijn, gericht zou kunnen worden op eigen produkten en diensten, zou dit een aanmerkelijke verbetering van het Nederlands economisch leven tot gevolg kunnen hebben. Het nationaal isolatieplan kan een goede aanzet hiertoe zijn. Datzelfde zou kunnen gelden ten aanzien van de negatieve toeristische balans. Het wordt hoog tijd dat de regering voorstellen doet over wat gerechtvaardigde inkomensverschillen zijn, en er niet maar raak genivelleerd wordt, onder het motto: we zijn er nog lang niet. Ik denk dat er aan een voortgaande nivellering ook negatieve aspecten kleven. De paragrafen over defensie en ontwikkelingssamenwerking waarderen wij positief. Ook de paragraaf over de volksgezondheid waardeer ik: het „samen verantwoordelijk" lijkt beter tot zijn recht te komen. De nadruk komt meer te liggen op het feit dat de mensen zelf verantwoordelijkheid dragen voor hun gezondheid. Dat dit ook een financiële zal moeten zijn, lijkt een voorbarige conclusie.

DE BEDE

De bede keerde niet terug in de troonrede, naar onze mening bevat de nieuwe formulering voldoende positieve aanknopingspunten om over het verlies van de oude formulering niet te zeer in te zitten, temeer daar we vier jaar reeds geen enkele formulering in de troonrede vonden.

ABORTUS

Bepaald verontrustend beoordeelt de CHJO het ontbreken van een vooruitzicht op een verantwoorde wetgeving inzake de zwangerschapsonderbreking. De geluiden over het nieuwe wetsontwerp die naar buiten komen doen in het geheel geen recht aan de opvattingen die daarover bij ons leven. Wij beseffen zeer wel, dat het CDA als minderheidsgroepering haar wil niet kan en misschien ook niet mag opleggen aan een parlementaire meerderheid. Dat neemt niet weg, dat wij van de CDA-fractie verwachten dat zij dit onderwerp als één van de allerbelangrijkste beschouwt. De pogingen die de fractie doet om de zaak zo voor te stellen, alsof het CDA niet anders zou kunnen dan met dit wetsontwerp in te stemmen, liggen ons inziens mijlen ver van een evangelisch geïnspireerd politiek beleid. De CHJO heeft haar verontrusting in een verklaring aan kabinet en fractie meegedeeld en zal met alternatieven komen, als het wetsontwerp wordt gepubliceerd. Met deze kritische noot over de troonrede wil ik mijn kanttekeningen afsluiten.

chjo

CHJO-studiedag over Latijns-Amerika 14 oktober 1978

Op zaterdag 14 oktober organiseert de Commissie Buitenland van de CHJO een studiedag over Latijns Amerika in Kobus aan de Poort te Amersfoort. De dag wordt om ongeveer 10.30 uur geopend en om ongeveer 16.30 uur gesloten.
Naast algemene informatie over de landen van Latijns-Amerika zal met name de positie van de Christen-Democraten, de schending van de mensenrechten en de hulp, die vanuit Nederland/Europa geboden kan worden, aan de orde komen. Bij de discussie over deze onderwerpen zal het ideologisch basisdocument, dat in 1975 door de Wereld Unie van Jonge Christen-Democraten is opgesteld, worden betrokken.
Waarschijnlijk zullen een paar mensen die zelf in Latijns-Amerika hebben gewoond op deze dag aanwezig zijn. Verder zal de heer C. Oskam (van het I.C.C.O.) informatie en zijn visie inbrengen.
De leden van de commissie hebben een bulletin samengesteld, waarin informatie wordt gegeven over een aantal landen (Argentinië, Brazilië, Guyana, Paraguay, Peru en Urugauay). Dit bulletin wordt aan alle conferentiedeelnemers om niet toegezonden. Ook anderen kunnen het bij het Algemeen Secretariaat aanvragen.
De deelname aan de conferentie is gratis. De mogelijkheid bestaat om in Kobus aan de Poort de lunch te gebruiken voor ongeveer *f* 8,- p.p. Reiskosten boven *f* 10,- worden vergoed. Opgave kan geschieden door bijgaande bon in te sturen voor 6 oktober a.s. De stukken worden dan thuisgestuurd.

Ondergetekende,

Naam .....

Adres en woonplaats .....

O geeft zich op voor de studiedag over Latijns Amerika van de CHJO op 14 oktober en wil daarbij wel/niet de lunch gebruiken voor ca. *f* 8,- p.p.

O bestelt het Latijns-Amerika-bulletin (slechts administratiekosten worden in rekening gebracht).

Deze bon opsturen naar Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht – uiterlijk 6 oktober a.s.

CDA-studiedag

Stads- en dorpsvernieuwing als maatschappelijk proces

De Stichting Vormingswerk CDA organiseert in samenwerking met de CDA bestuurdersvereniging op

zaterdag 4 november te Den Haag

in het Nederlands
Congresgebouw, Churchillplein 10, een studiedag over stads- en dorpsvernieuwing.
Het programma ziet er als volgt uit:
9.00 uur: Ontvangst met koffie.
9.45 uur: Opening door de heer D. Rijnders.
10.00 uur: Film.
10.30 uur: Inleidingen.
11.15 uur: Groepsdiscussies.
13.00 uur: Gezamenlijke lunch.
14.00 uur: Plenaire diskussie met forum.
16.00 uur: Rede minister drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland.
16.30 uur: Sluiting.

De inleidingen zullen worden verzorgd door P. van Gemeren, directeur Patrimonium Woningstichting, over organisatie en financiële vraagstukken en mr. A. J. Bransen wethouder stad Utrecht, over aspecten van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening. De gehele studiedag staat onder leiding van D. Rijnders, ex-directeur coördinatiebureau noordelijk deel Randstad.
Tijdens de studiedag wordt in drie groepen gediscussieerd:
kwalitatieve en kwantitatieve volkshuisvestingsaspecten,
aspecten van ruimtelijke ordening en
organisatie en financiering.
Lunch en consumpties zijn gratis.
Deelnemers ontvangen een uitgebreid informatiepakket met onder meer een subsidiewegwijzer, een probleemschets n een woorden- en begrippenlijst.
Inschrijving kan geschieden door overmaking van f 15,- op postgiro 2195300 t.n.v. Stichting Vormingswerk KVP onder vermelding van studiedag en de discussiegroep waaraan u graag wilt deelnemen.
Voor nadere informatie: Pieter F. Dudink, Mauritskade 25, Den Haag, tel. 070-653934.

CDJA-conferentie over geloof en politiek

Op vrijdagavond 20 en zaterdag 21 oktober zal door het Christen-Democratisch Jongeren Appèl een conferentie worden georganiseerd rond het thema „Geloof en Politiek".
Deze conferentie moet men zien in het kader van de discussie die binnen het CDJA (en het CDA) over dit thema gaande is. Zij wordt dan ook georganiseerd, door de commissie, die het CDJA-Federatiebestuur moet adviseren over de relatie tussen het Bijbels uitgangspunt en het politiek handelen, waarvan dit het richtsnoer vormt. Het is de bedoeling, dat dit rapport wordt opgesteld, mede aan de hand van de resultaten van deze conferentie.
De opzet van de conferentie is als volgt:
De vrijdagavond wordt gebruikt om de deelnemers in te leiden en vertrouwd te maken met het thema. 's Zaterdags wordt de discussie toegespitst op een vijftal vragen:
- hoe ziet u de relatie tussen Evangelie en politiek?
- hoe denkt u vanuit die relatie over christelijke partijvorming.
- welke praktische consequenties vloeien naar uw mening vandaag uit het Evangelie voort?
- bent u van mening, dat politici in een Christelijke partij persoonlijk aanspreekbaar moeten zijn op het Evangelie?
- bent u van mening dat Kerken ook een politieke verantwoordelijkheid hebben? Zo ja, hoe verhoudt die zich tot de verantwoordelijkheid van politieke partijen.

Over deze vragen zullen een aantal inleiders hun licht laten schijnen. Daarna zal er in een forumdiscussie over de inleidingen worden gediscussieerd. Als inleiders zijn aangezocht: drs. G. van Leijenhorst (vicevoorzitter CDA-Tweede-Kamerfractie), prof, dr. H. A. M. Fiolet (secretaris Raad van Kerken), dr. F. Boerwinkel (niet partijgebonden theoloog) en dr. G. T. Rothuizen (hoogleraar Theologische Hogeschool Kampen).

Deelname aan deze conferentie, die wordt gehouden in Arnhem, staat open voor alle leden van het CDJA. De kosten zijn *f* 15,- per persoon. Reiskosten boven *f* 10,- worden vergoed. Opgave is mogelijk door inzending van van onderstaande bon, onder gelijktijdige overschrijving van *f* 15,- op girono. 3897453, t.n.v. Stichting Federatie CDJA, Mauritskade 25, Den Haag.
N.B. Alleeen deelname aan de gehele conferentie is mogelijk.

BON
Ondergetekende, (naam) .....
(adres en woonplaats) .....
lid van ARJOS/CHJO/KVPJO/CDA-rechtstreeks, geeft zich op voor deelname aan de conferentie Geloof en Politiek op 20 en 21 oktober en maakt daartoe *f* 15,- over op giro 3897453 t.n.v. Stichting Federatie CDJA, Mauritskade 25, Den Haag.
Handtekening

Voor 10 oktober inzenden aan Secretariaat CDJA, Mauritskade 25, Den Haag.

Europese impressies vanuit Luxemburg

door: Teun Tolman, lid Tweede Kamer voor CDA en van het Europees parlement

Deze keer de volgende onderwerpen: Europese begroting 1979 zeer kritisch ontvangen/goedkoop schoeisel/EEG – China/ Top Bremen – Bonn/Schapen zijn niet alleen lieve maar ook nuttige dieren.

CONCEPT BEGROTING 1979

Het Europees parlement was zeer overtuigend van oordeel dat de ontwerp-begroting voor 1979 een stap achteruit is. De rapporteur Bangeman – een Duitse liberaal – sprak van een testemonium paupertatis van Europese Commissie en Raad van Ministers. Terecht merkte hij op: wat blijft er over van de besluiten van de topconferentie van Bremen als deze niet gevolgd worden door daden. Namens de christen-democraten sprak Aigner (Duitsland). Nergens is sprake van een expansief beleid op vitale gebieden, zo stelde hij. Aigner wenste duidelijk wijziging van de begroting en dreigde indien dit niet gebeurt dat zijn fractie mogelijk zal weigeren de begroting vast te stellen.

VRAGENUUR

Vragen over voedsel en kleding blijven belangrijk. De kiezers kunnen er nu eenmaal niet zonder en dus zijn zij een belangrijke zaak ook tijdens een vragenuur. Ditmaal trok het goedkope schoeisel de aandacht waarmee de gemeenschap dreigt overspoeld te geraken. Commissaris Davignon antwoordde dat Zuid-Korea, Spanje en ook Polen hun invoer in de EEB zullen beperken. Hij verzekerde eveneens dat contact is opgenomen met de schoenenindustrie om dynamische acties te ondernemen om „zonder concurrentievervalsing" de industrie op de been te houden. Wel werd aandacht gevraagd voor de positie van de zeer arme landen die veel schoenen exporteren zoals India. Zo merken we steeds dat ook aan de meest eenvoudige zaken verschillende kanten zitten.

EEG-CHINA

De Christen-democraat Muller Herman sprak als rapporteur over het handelsakkoord EEG-China. Hij memoreerde de handelsovereenkomst tussen de gemeenschap en China die op 3 april 1978 werd ondertekend en op 1 juni jl. van kracht werd. China, het land met 900 miljoen inwoners, is zeer rijk aan grondstoffen. Het is een land met een zeer oude cultuur en een enorm potentieel aan intellect. Het handelsverkeer is nog maar beperkt. Wel is duidelijk dat na de culturele revolutie in 1976 een nieuw tijdperk is aangebroken. China wil zijn industrie snel moderniseren. Zullen de Chinese plannen gerealiseerd worden, dan zal China een moderne landbouw hebben en achterstanden op het gebied van industrie, wetenschap en technologie hebben ingehaald.
Hoe dan ook, dit land heeft geweldige mogelijkheden en niet te vergeten meer inwoners dan de EEG, de Verenigde Staten en Rusland samen.

BREMEN – BONN

Minister Genscher bracht verslag uit over de topbijeenkomsten te Bonn en Bremen. Niemand kan zeggen dat het aan goede voornemens heeft ontbroken. Volgens de besluiten zal men door gemeenschappelijk optreden de inflatie bestrijden, streven naar grotere monetaire stabiliteit, uitbreiding van de internationale handel, vermindering van regionale onevenwichtigheden, stimulering van studies naar oplossing van energievraagstukken, terugdringen van werkloosheid. Kernpunt was het voorstel tot invoering van een zone van monetaire stabiliteit in Europa.
De Duitse christen-democraat Aigner en onze landgenoot Harry Notenboom (CDA) reageerden. Notenboom sprak er zijn vreugde over uit dat ondanks de geheimzinnige voorbereiding van Bremen en het bilaterale overleg tussen Frankrijk en Duitsland het plan van de monetaire stabiliteit toch in gemeenschappelijk vaarwater is gekomen.
Instabiele valuta's houden de ondernemingen af van investeringen aldus Notenboom. Onze fractie is voor oprichting van een Economisch Monetair fonds. Politieke wil is nodig, maar daarnaast dienen de plannen technisch juist te worden uitgewerkt.

SCHAPEN

Tenslotte besloot het Europees parlement tot het instellen van een marktordening voor schapevlees. Wist u dat er in de Gemeenschap 43,5 miljoen schapen zijn? Een geweldig aantal maar toch maar 4 procent van het wereldtotaal. De produktie van schapevlees is voor sommige landen en regio's zeer belangrijk. Het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Frankrijk zijn de belangrijkste producenten. Nieuw Zeeland heeft grote belangen bij het Europese gebeuren vooral door de traditionele export naar Engeland. Duidelijke aandacht dient wel aan de schapeteelt te worden geschonken, juist in marginale landbouwgebieden, bergstreken en andere probleemgebieden is deze van grote betekenis. Niet alleen voor de sociale leefbaarheid maar ook vooral voor het natuurlijk onderhoud van het landschap is de schapeteelt waardevol. Nu te weten wie de producenten zijn, is het mogelijk nog interessant te vermelden wie de consumenten zijn.

Het volgende overzicht van de consumptie per persoon per jaar spreekt duidelijke taal:

Ierland	9,0 kg
Verenigd Koninkrijk	8,0 kg
Frankrijk	4,0 kg
België – Luxemburg	1,3 kg
Italië	1,0 kg
Duitsland	1,0 kg
Denemarken	0,4 kg
Nederland	0,2 kg
–	
Communautair gemiddelde	3,0 kg

Mogelijk dat de opmerking gemaakt wordt, wij willen wel schapevlees eten, maar het is niet te krijgen en dat is maar al te vaak waar.

Teun Tolman

CHJO-OVERLEG MET PROVINCIALE BESTUREN

Op maandag 18 september jl. kwam het CHJO-bestuur in Amersfoort samen met vertegenwoordigers van de provinciale besturen van de CHJO. Dit was het derde overleg van deze aard sinds de heroprichting van een aantal provinciale afdelingen in het vorige jaar. Aan de orde kwam onder meer het plan van het Bestuur om het overleg als CHJO-adviesraad te formaliseren, hetgeen in de eerstvolgende ledenvergadering zijn beslag zal krijgen.

Vrij langdurig stonden de aanwezigen ook stil bij het probleem van de ledenwerving. Met het éne CDJA in aantocht lijkt het voor belangstellende jongeren steeds minder voor de hand liggen, om nog lid van de CHJO te worden, in plaats van zich rechtstreeks aan te sluiten bij het CDJA. Toch lijkt ledenwerving nog noodzakelijk en ook mogelijk, voornamelijk uit de kring van de CHU. Het bestuur zegde toe, dat de commissie ledenwerving diverse mogelijkheden zal bezien en daarover zal rapporteren.
In het kader van de bespreking van een politiek pamflet, dat door het bestuur is opgesteld als eerste aanzet tot politieke discussie in CDJA-verband, werd veel aandacht besteed aan de abortuskwestie. Alle aanwezigen toonden zich zeer tevreden met de door het bestuur op 1 september uitgegeven verklaring hierover (gepubliceerd in de Nederlander van 15 september), waarin een eventuele „vrije periode", waarin abortus op verzoek van de vrouw zonder meer mogelijk zou zijn, werd afgewezen. Teleurgesteld was men over het feit, dat dit standpunt van het CHJO-bestuur niet door de beide CDJA-partners ARJOS en KVPJO werd ondersteund. Met belangstelling wordt afgewacht welke inhoudelijke alternatieven door de commissie Volksgezondheid (voorheen Euthanasie) naar voren gebracht zullen worden.
Al met al was het een zeer positieve bijeenkomst. Een volgende zal in december worden belegd.

Zo denk ik erover

CHU let op uw zaak!

Met meer dan gewone belangstelling nam ik kennis van het artikel „Een uitdagend begin" van de hand van drs. G. van Leyenhorst in de Nederlander van 15 september jl., waarin deze onder het hoofd „CHU verliest Amstelveen" gewag maakte, dat het de CHU onaangenaam heeft verrast, dat zij haar tweede burgemeestersplaats in grootte heeft moeten afstaan aan de VVD.
Wat mij in deze zinsnede verwondert is namelijk dit, dat de CHU over de uiteindelijke beslissing in deze benoeming verrast is. Ik kan mij dan ook niet aan de indruk onttrekken dat de christelijk-historische Tweede-Kamerleden binnen de CDA-Tweede-Kamerfractie de vervulling van deze voor de CHU toch belangrijke burgemeesterspost, wat over zich heeft laten heenkomen.
Men had toch mogen verwachten, dat de christelijk-historische Tweede-Kamerleden zich bij hun geestverwanten in het kabinet, te weten de heren Beelaerts van Blokland en Scholten, zouden hebben sterk gemaakt voor het behoud van deze nog resterende derde christelijk-historische gemeente met meer dan 50.000 inwoners.
Het verlies van de gemeente Amstelveen voor de CHU in het bijzonder, maar ook voor het CDA wordt mijns inziens nog schrijnender, wanneer men daarbij in ogenschouw neemt, dat van de 44 gemeenten met meer dan 50.000 inwoners op 1 januari 1978 er 21 een PvdA-burgemeester hebben, 11 een KVP-burgemeester, 6 een VVD-burgemeester, 4 een AR-burgemeester en thans nog slechts 2 een CHU-burgemeester hebben. De verdeling van het aantal burgemeestersposten over gemeenten met meer dan 50.000 inwoners, ziet er momenteel als volgt uit:

1. Amsterdam	730.000	inwoners	(soc.)
2. Rotterdam	600.000	inwoners	(soc.)
3. Den Haag	468.000	inwoners	(r.k.)
4. Utrecht	247.000	inwoners	(lib.)
5. Eindhoven	192.000	inwoners	(soc.)
6. Haarlem	162.000	inwoners	(soc.)
7. Groningen	160.000	inwoners	(soc.)
8. Tilburg	150.000	inwoners	(r.k.)
9. Nijmegen	148.000	inwoners	(r.k.)
10. Enschede	141.000	inwoners	(soc.)
11. Apeldoorn	136.000	inwoners	(c.h.)
12. Arnhem	126.000	inwoners	(lib.)
13. Zaanstad	126.000	inwoners	(soc.)
14. Breda	119.000	inwoners	(r.k.)
15. Maastricht	110.000	inwoners	(r.k.)
16. Dordrecht	104.000	inwoners	(soc.)
17. Leiden	101.000	inwoners	(lib.)
18. Hilversum	95.000	inwoners	(a.r.)
19. Emmen	88.000	inwoners	(soc.)
20. Amersfoort	87.000	inwoners	(soc.)
21. Den Bosch	87.000	inwoners	(r.k.)
22. Leeuwarden	86.000	inwoners	(soc.)
23. Delft	84.000	inwoners	(soc.)
24. Ede	81.000	inwoners	(a.r.)
25. Zwolle	79.000	inwoners	(lib.)
26. Vlaardingen	79.000	inwoners	(soc.)
27. Schiedam	76.000	inwoners	(soc.)
28. Haarl.meer	75.000	inwoners	(a.r.)
29. Hengelo	74.000	inwoners	(r.k.)
30. Heerlen	72.000	inwoners	(r.k.)
31. Amstelveen	71.000	inwoners	(lib.)
32. Alkmaar	68.000	inwoners	(soc.)
33. Deventer	65.000	inwoners	(soc.)
34. Almelo	63.000	inwoners	(c.h.)
35. Velsen	63.000	inwoners	(soc.)
36. Venlo	62.000	inwoners	(r.k.)
37. Den Helder	61.000	inwoners	(soc.)
38. Zeist	60.000	inwoners	(soc.)
39. Helmond	59.000	inwoners	(r.k.)
40. Gouda	58.000	inwoners	(soc.)
41. Rijswijk ZH	54.000	inwoners	(a.r.)
42. Roosendaal	53.000	inwoners	(r.k.)
43. Zoetermeer	52.000	inwoners	(lib.)
44. Rheden	50.000	inwoners	(soc.)

Totaal derhalve:

21 PvdA-gemeenten met	2.980.000	inwoners
11 KVP-gemeenten met	1.402.000	inwoners
6 VVD-gemeenten met	676.000	inwoners
4 AR-gemeenten met	305.000	inwoners
2 CHU-gemeenten met	199.000	inwoners
Totaal 44 gemeenten met	5.562.000	inwoners

Wanneer men daarbij nog in aanmerking neemt, dat ten tijde van het Kabinet-Den Uyl, waarin de confessionele bewindslieden in de minderheid waren, in de gemeente Hilversum met op dat moment slechts 25,7 procent CDA-stemmen, wederom een anti-revolutionaire kandidaat werd benoemd, dan kan men zich thans in alle gemoede afvragen, waarom nu het om een potentiële christelijk-historische gemeente ging met een CDA-aanhang van 30,9 procent, de CDA-bewindslieden in het Kabinet-Van Agt de vervulling van deze post in het nadeel van de CHU hebben laten uitvallen. Inmiddels werden wel de KVP-vakatures in Nijmegen en 's-Hertogenbosch door KVP-burgemeesters voorzien.
De vraag dringt zich dan ook op, of de christelijk-historische gemeente Amstelveen moest worden opgeofferd om de lopende vakatures in de gemeente Ede en Rijswijk (Z-H) voor de ARP veilig te stellen.
Mocht dit laatste onverhoopt het geval zijn, dan is de anti-revolutionaire fractieleider van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, mr. W. Aantjes, die naar mij bekend is de burgemeesterbelangen voor de ARP behartigt, niet alleen de CHU-Tweede-Kamerleden te glad afgeweest, maar evenzeer de beide CH-ministers.
In dit verband is het niet oninteressant te vermelden, dat sedert 1971 zich ten aanzien van gemeenten met meer dan 50.000 inwoners binnen het CDA de navolgende mutaties hebben voorgedaan:
De KVP verloor de gemeenten Eindhoven en Haarlem aan de PvdA en de gemeente Rijswijk (Z-H) aan de ARP.
CHU verloor de gemeente Haarlemmermeer aan de ARP, de gemeente Delft aan de PvdA en recentelijk de gemeente Amstelveen aan de VVD.
De ARP verloor de gemeente Gouda aan de PvdA doch „won" de gemeente Haarlemmermeer van de CHU en de gemeente Rijswijk (Z-H) van de KVP.
Een goede lezer zal met mij tot de conclusie komen, dat wat de ARP aan de ene kant verliest, zij dit anderzijds op „bekwame" wijze weet gecompenseerd te krijgen. Ook met benoemingen in kleinere gemeenten is dit nog zeer recent het geval geweest. De gemeenten Schoonhoven en Oud-Beijerland werden van AR PvdA, maar daar tegenover stond dat de KVP-gemeenten Harmelen en Nieuwkoop voor het eerst in hun bestaan een AR-burgemeester kregen.
Zoals ik op deze plaats al eens eerder heb gesteld, kan er tegen een zekere correctie van het momenteel nog vrij hoge aantal CDA-burgemeestersposten in het licht van de gewijzigde politieke verhoudingen weinig worden ingebracht. Maar dan wel rechtvaardig verdeeld over alle drie de CDA-partners en niet onevenredig zwaar ten nadele van de CHU.
Daarbij zal men tevens in acht moeten nemen, dat de laatst bekend zijnde krachtsverhouding tussen ARP en CHU, te weten de uitslag van de Statenverkiezingen in 1974, waarbij de ARP 6,47 procent behaalde en de CHU 6,64 procent, bij de laatstgehouden gemeenteraadsverkiezingen in mei jl. nog verder ten gunste van de CHU is uitgevallen.
In 20 AR-gemeenten met meer dan 20.000 inwoners steeg het resultaat van het CDA van 36,8 procent in 1974 tot 39 procent in 1978, terwijl in 20 CH-gemeenten met meer dan 20.000 inwoners het CDA in percentage steeg van 39,3 in 1974 tot 43,2 in 1978.
Op grond van het vorenstaande hoop ik oprecht, dat de door de voorzitter van de CHU, dr. L. M. van Leeuwen, bij het optreden van het kabinet-Van Agt neergeschreven mening, dat de CH-inbreng qua personen nog nimmer zo groot zou zijn geweest, zich ook ten aanzien van het benoemingsbeleid van burgemeesters zal gaan manifesteren. Tot nog toe is dit naar mijn bescheiden oordeel helaas niet het geval geweest.
Tot slot wil ik niet nalaten op te merken, dat mijn reactie slechts bedoeld is als een welgemeend signaal om bij toekomstige benoemingen van CDA-burgemeesters de grootst mogelijke zorgvuldigheid te betrachten, teneinde ook hier de onderlinge verhouding tussen de drie CDA-partners zo zuiver mogelijk te houden. Alleen dàn heeft een integratie van het benoemingsbeleid van AR-, CH- en KVP-burgemeesters volledige kans van slagen.

D. Brouwer de Koning.

Woubrugge, 16 september 1978.

CDA-Vrouwen zijn het eens over haar toekomst

„Alle vrouwelijke leden van het CDA behoren tot de kring van het CDA-Vrouwenberaad, tenzij zij te kennen geven dit niet te wensen. De organisatie wordt vanaf de basis op demokratische wijze opgebouwd. Daarvoor is een eigen organisatie binnen de partij, het CDA, gewenst."
Deze uitgangspunten stonden centraal in de discussie op de studiedag, die het CDA-Vrouwenberaad dezer dagen organiseerde voor provinciale en plaatselijke CDA-Vrouwenberaden.

ORIËNTATIE

Het bestuur van het CDA-Vrouwenberaad wilde zich op deze wijze oriënteren met betrekking tot de ideeën, die men in provincie en regio heeft over de structuur, omvang, plaats en taak van het CDA-Vrouwenberaad: Op basis van deze meningen kan men dan aan de verdere procedurele besprekingen deelnemen. Het is namelijk binnenkort de taak van de vrouwen en mannen in de CDA-partijen hierover te beslissen in de hiertoe geëigende beslissingsbevoegde vergaderingen.

SAMEN OP WEG

Het enthousiasme waarmee 's morgens zo vele vrouwen, van heinde en ver komend, de zaal tot in alle hoeken lijfelijk en spiritueel vulden, was hartverwarmend. De bijeenkomst verliep vlot en uiterst ordelijk. De saamhorigheid en verbondenheid was vanzelfsprekend en kenmerkend. Ze waren duidelijk samen op weg. waarbij niet te onderscheiden viel wie van waar kwam. Het was dan ook geen wonder dat in die sfeer de eindresolutie waarmee de dag besloot unaniem werd aangenomen.
Na de opening door Aad Westhoff, gaf Haty Tegelaar een heldere uiteenzetting over de hoofdlijnen voor een organisatie en struktuur. Truus Bot gaf vervolgens haar visie op het vormingswerk voor CDA-vrouwen aan de hand van een duidelijk schema.

BEZETTING

Een bijzondere gebeurtenis was de vreedzame bezetting van het jaarbeursgebouw door de CDA-vrouwen. Op elke etage zat een discussiegroep levendig en serieus te praten over het JA dan wel NEE zeggen tegen een CDA-Vrouwenberaad voor alle vrouwen, over voorstellen die nog als suggestie konden worden aangedragen en hoe de basis via het vormingswerk gestimuleerd kon worden.

UITBUITEN

's Middags werden de groepsdiskussies samengevoegd in een plenaire bijeenkomst onder de bekwame leiding van Madeleen Leyten. Markante uitspraken vielen daarbij te beluisteren. Met instemming kunnen bijvoorbeeld geciteerd worden zinnen als:
- de velden zijn wit om te oogsten;
- vrouwen hebben zo veel meer denktijd;
- vrouwen denken vaak logisch én praktisch: dit uitbuiten!;
- proberen zo vaak als mogelijk is in de publiciteit te komen met aktuele kwesties in de media. Dit kan via de algemene rubrieken – gedacht wordt aan KRO en NCRV in het bijzonder – maar ook in specifieke actualiteitenrubrieken.
- wij willen zielsgraag nog veel vaker zulke kontakten als deze!

RESOLUTIE

Na deze qua sfeer en kwaliteit van de discussie zo goed geslaagde studiedag viel het niet moeilijk het resultaat ervan samen te vatten in een resolutie die als volgt luidde:
- CDA-vrouwen daartoe afgevaardigd door provinciale en plaatselijke CDA-Vrouwenberaden bijeen op een studiedag in Utrecht op 12 september 1978;
- zich baserend op CDA-Statuten, CDA-program van uitgangspunten en het verkiezingsprogram „Niet bij brood alleen";
- onderschrijvend de nota „Samen op weg naar één CDA-Vrouwenberaad";
- komen **unaniem** tot de conclusie dat een **eigen vrouwenorganisatie binnen het CDA** dringend noodzaak is, teneinde
- een evenwichtige en gelijkwaardige inbreng van CDA mannen en vrouwen te bewerkstelligen;
- om zodoende het CDA zo verantwoord en breed mogelijk in de samenleving uit te bouwen.

Daarbij geldt als uitgangspunt van de statuten: Alle vrouwelijke leden van het CDA behoren tot de kring van het CDA-Vrouwenberaad, tenzij zij te kennen geven dit niet te wensen."

Annelies van den Beld-Pott

De Europeaan en zijn werk

(Van een medewerker)
Vijftien percent van de Europese beroepsbevolking werkt regelmatig of af en toe 's nachts. Meer dan de helft van de werknemers in het Europese bedrijfsleven klaagt over geluidshinder. In sommige beroepen moet 40 percent van het aantal arbeiders werken in, naar hun mening, onaanvaardbare hygiënische omstandigheden.
In Nederland heeft een derde van de werknemers een beroep dat ernstige risico's (ngevallen, ziekte) meebrengt en in Duitsland is dat naar mening van de werknemers zelfs tweederde. Deze gegevens zijn tevoorschijn gekomen uit een enquête over arbeidsomstandigheden in Europa. Ze zijn gepubliceerd door het Bureau voor de Statistiek van de Europese Gemeenschappen (EG).
De drie landen waar men de meeste nachtarbeid kent, zijn Luxemburg (22,6 procent van de werknemers), Ierland (21 procent) en Denemarken (19,3 procent). Wanneer alleen gerekend wordt met mensen die regelmatig nachtarbeid verrichten, dan ligt het percentage (boven de acht percent) het hoogst in Nederland, Ierland, Denemarken en België.
Vrouwen ontkomen niet aan nachtarbeid. Zeven percent van de Europese vrouwelijke werknemers moet regelmatig of af en toe 's nachts werken. Het gaat dan nog altijd om 2,3 miljoen vrouwen.
Het hoogste percentage nachtwerk vindt men in de dienstensector. Iets minder is het in de industrie en dan komt de landbouw.
Uit de enquête is gebleken dat dertig percent van de Europese werknemers regelmatig op zon- en feestdagen werkt. In Ierland en Denemarken ligt het zelf op veertig percent. De legendarische Britse vrije zondag blijkt ook niet meer in volle glorie te bestaan, want 34 percent van de Britse werknemers werkt regelmatig op zondag.
België is kennelijk het meest arbeidslawaaiige land, want daar komen de meeste klachten over te veel herrie op de arbeidsplaatsen vandaan: 37 percent van de Belgische werknemers heeft die klachten. In de Europese industrie klaagt vijftig percent van de arbeiders over te veel lawaai. In Duitsland en het Verenigd Koninkrijk is meer dan veertig percent van de mannen in loondienst van mening dat ze smerig of in elk geval weinig hygiënisch werk doen.
In Nederland en België is merkwaardigerwijs het aantal pendelaars (verder dan 50 km van de arbeidsplaats wonend) het grootst: 75 percent van de Europese werknemers heeft minder dan een half uur nodig om op zijn werk te komen. Maar in Frankrijk bijvoorbeeld is zeven procent van de werknemers tussen de twee en vier uur kwijt aan het reizen naar en van het werk. Een percent van de Belgische arbeiders reist zelfs meer dan vier uur per dag om te gaan werken en weer thuis te komen.
Van de werknemers in de negen EG-landen gaat 17,5 procent te voet naar het werk. Maar het meest gebruikt men toch de auto (44 percent). Van het openbaar vervoer (trein, tram of bus) maakt 19 percent gebruik.
Van de negen miljoen Europeanen die geen volledige baan hebben, zijn er acht miljoen vrouwen. Van het miljoen mannen is de helft ouder dan zestig jaar.

Ontdekkingstochten door de landen van de bijbel!

A. MET „THACIR" NAAR ISRAËL

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs hotels of jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Elat en Sinaï. Of een hele extra week „in de voetsporen van Mozes" door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimages", volgestopt met toeristische humbug, waarbij je je geloof verliest, maar een **TH**eologisch verantwoorde, **A**rcheologisch interessante en **C**ulturèel belangwekkende **I**sraël **R**eis, met aandacht voor de uitdagingen en de problematieken van het moderne Israël en zijn minderheden. Kortom: reizen met een eigen karakter! THACIR-Reizen zijn zeker niet geschikt voor iedereen, maar wèl voor mensen, die zich geen christelijke knollen voor heidense citroenen willen laten verkopen!

B. HERHALINGSREIZEN NAAR ISRAËL VOOR „GEVORDERDEN"

Hebt ù dat nu ook: dat gevoel van „ik zou nòg wel een keer naar israël willen, maar nu eens niet iedere dag met een hele groep, maar gewoon lekker in mijn eigen tempo naar die plaatsen, die ik zèlf (nog eens) wil bezoeken!"?
Ook ù kunnen wij een aantrekkelijke reis aanbieden, waarbij uw reis naar Israël en terug, uw overnachtingen in goede 3-sterren hotels (met diner en ontbijt), te weten: 5 nachten in Jeruzalem, 3 in Tiberias, 3 in Haifa en 3 in Tel Aviv, alsmede uw verplaatsingen van Jeruzalem naar Tiberias en Haifa en Tel Aviv, geheel verzorgd zijn. Voor de rest kunt u geheel naar eigen inzichten uw dagelijkse programma's invullen en uitvoeren. Uiteraard zijn wij u graag van dienst met het op stellen van ùw programma!
Desgewenst kunt u intekenen voor een aansluitende 3de week „In de voetsporen van Mozes", òf - als u daar meer vool voelt - voor een 3de week zonnen en zwemmen aan de Golf van Elat!

C. „IN DE VOETSPOREN VAN PAULUS"

Een 15-daagse reis, die u 9 dagen door Griekenland en 6 dagen lang door Rome en omstreken zal voeren. „In de voetsporen van Paulus" zult u dagelijks vele malen verbaasd staan over de grote hoeveelheid indrukwekkende monumenten uit de Griekse en Romeinse oudheid. Het Nieuwe Testament - en met name die gedeelten, waar in de apostel Paulus een hoofdrol speelde - komt er tot nieuw leven voor u. De mythologische verhalen en de klassieke geschiedenis krijgen ter plekke vlees en bloed voor u. Een reis om nooit te vergeten!

Met al onze reizen gaat een deskundige Nederlandse reisbegeleid(st)er mee. Al onze reizen worden gegidst door gediplomeerde, zo mogelijk Nederlands sprekende, Israëlische, Griekse en Italiaanse gidsen. indien dit laatste absoluut niet mogelijk blijkt te zijn, bieden wij naast de Duits en/of Engels sprekende gids een vlotte Nederlandse vertaling.

Voorafgaande aan al onze reizen, beleggen wij met de reisgenoten een ontmoeting ter kennismaking en informatie.

Bestel nog vandaag onze uitgebreide reisbeschrijving (met vermeiding van „Israëireis" of „Paulusreis") en binnen enkele dagen kunt u in alle rust ons hele verhaal bestuderen, waarin geen „kleine lettertjes" voorkomen!

Vertrekdata:
A. Met „THACIR" naar Israël:
1978: 7 november; 23 december.
1979: 23-1; 13-2; 6-3; 27-3; 17-4; 8-5; 29-5; 19-6; 10-7; 31-7; 21-8; 11-9; 2-10; 30-10; 20-11; 22-12.
N.B.: Jeugdherbergreizen alleen: 7-11-1978; 10-7 en 30-10-1979.

B. Herhalingsreizen:
1979: 6 maart; 10 juli; 2 oktober.

C. In de voetsporen van Paulus:
1978: 31 oktober.
1979: 3 mei; 12 juli; 1 november.

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

Wij zien met belangstelling uw aanvraag tegemoet!

THACIR EUROPALAAN 14,
3844 AV HARDERWIJK.
Tel. 03410-21989.

Vrijdag 6 oktober 1978 - 14e jaargang no. 40

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - 2271TV Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

CDA-rapport verschenen

Voorrang voor discussie over economische orde

Het problemen-oplossende vermogen van de huidige economische orde blijkt in de huidige tijd zo onmiskenbaar op grenzen te stuiten, dat thans bij voorrang de economische orde zelf ter discussie gesteld moet worden.
De gangbare trend binnen onze economische orde is, dat de overheid een toenemende eindverantwoordelijkheid wordt opgedrongen in steeds meer vitale sociaal-economische kwesties. Voor het waar maken van deze verantwoordelijkheden mist de overheid niet alleen de bevoegdheid, maar in onze huidige economische orde ook de instrumenten. Wanneer zij zich de noodzakelijke instrumenten zou willen toeëigenen, dan leidt dit tot een welhaast geheel centraal geleide economische bedrijvigheid in het bijzonder terzake van de investeringsbeslissingen, de inkomensverdeling en delen van de inkomensbestedingen.
Een dergelijke ontwikkeling staat haaks op wat in het CDA wordt voorgestaan terzake van het spreiden van verantwoordelijkheden. Daarom moet deze ontwikkeling worden omgebogen naar een hergroepering van verantwoordelijkheden, waarbij in het bijzonder voor ondernemingen op het microniveau en binnen bedrijfstakken en de regio op het mezoniveau nieuwe beleidsruimte gecreëerd moet worden voor het aanpakken van de grote sociaal-economische vraagstukken van deze tijd. Dit vraagt een doortastend en consequent structuurscheppend en structuurhervormend optreden van de overheid, in het bijzonder gericht op de versterking van de positie van de Raad van Commissarissen binnen ondernemingen, een andere wijze van samenstelling, het opzetten van bedrijfstakoverleg en van overleg op het regionale niveau.

Dit is de belangrijkste conclusie, waartoe een werkgroep van de drie Wetenschappelijke Bureaus van het CDA onder leiding van prof. dr. P. J. A. M. Steenkamp is gekomen in een rapport getiteld: „Gespreide verantwoordelijkheid". Het rapport wil een christen-democratische bijdrage leveren aan de discussie over de economische orde.
Het rapport is dinsdag 26 september jl. uitgebracht. In de werkgroep hadden voorts zitting de heren S. Th. van Bijsterveld, J. Lanser, prof. dr H. J. van Zuthem, drs. G. Gerritse, mr. J. Hollander, drs. P. A. H. Klep, ir. J. W. M. van Rooij, drs. B. J. Udink, dr. J. de Vries en de hoogleraren Wattèl en Weitenberg. Ook prof. Albeda was tot zijn ministerschap lid van deze commissie. Drs. H. Borstlap was rapporteur en drs. A. H. A. Veenhof was co-rapporteur.
Het rapport zal binnenkort besproken worden op een studieconferentie van de wetenschappelijke instituten van het CDA, te weten de Kuyperstichting van de ARP, het Centrum voor Staatkundige Vorming van de KVP en de Lohmanstichting van de CHU.
Een samenvatting van het CDA-rapport „Gespreide verantwoordelijkheid" staat elders in dit nummer van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander".

Unieraad vergadert deze week zaterdag

De Unieraad van de CHU komt aanstaande zaterdag 7 oktober in vergadering bijeen, om een politieke discussie te houden over troonrede en Miljoenennota. Deze vergadering vangt om 10 uur aan en wordt gehouden in één der zalen van hotel Pays Bas aan de Janskerkhof te Utrecht.
De discussie wordt gevoerd via een forum, bestaande uit de uit de CHU afkomstige leden van de CDA-Tweede-Kamerfractie, onder voorzitterschap van dr. J. W. van Hulst, de uit de CHU afkomstige voorzitter van de CDA-Eerste-Kamerfractie.
De Unieraad gaat voorts aanwijzen de vertegenwoordigers van de CHU in het algemeen bestuur van het CDA.

H. L.

Abortus en de impasse waarin we verkeren

door: drs. G. van Leijenhorst, lid Tweede Kamer voor het CDA

Telkens als je met politici spreekt over de abortusproblematiek-anno 1978, wordt het gemoed bezwaard door redeneringen, die erop neerkomen dat men nu wel enig water in de wijn moet doen, omdat we ons thans immers in een ernstige impasse bevinden en er anders niet meer uit komen. Het is waar, we leven tegenwoordig niet onder zodanige gezegende omstandigheden, dat het gemakkelijk is om een verantwoord abortuswetsontwerp te produceren. Wij hebben trouwens al enkele jaren van spanning achter de rug, jaren, waarin zelfs drie initiatief-wetsontwerpen werden ingediend . . . en teruggewezen. Bij de totstandkoming van dit kabinet is er een regeerakkoord gesloten waarin er bepaalde procedure-afspraken zijn gemaakt met betrekking tot een abortusregeling. Met een aantal andere collega's heb ik terzake een voorbehoud gemaakt, omdat naar mijn oordeel in die procedure-afspraken zodanige inhoudelijke concessies besloten lagen, dat ik het geheel niet voor mijn verantwoording kon nemen. In het regeerakkoord werd overeengekomen dat de regering zo mogelijk voor 1 januari 1979 met een eigen regeling zal komen. Wanneer dit niet mocht gelukken, dan zou de jacht weer vrij zijn voor oude of nieuwe initiatiefnemers uit de Kamer, waardoor de kans vergroot wordt dat Nederland met een libertijnser abortusregeling wordt geconfronteerd.
Onder de druk van de omstandigheden is de abortuskwestie nu wel in een kritieke fase gekomen. Binnen de ministerraad is men bezig overeenstemming te bereiken over een door de minister van volksgezondheid en milieu-hygiëne en de minister van justitie vervaardigd ontwerp.
De heer Aantjes heeft via Hervormd Nederland zware druk uitgeoefend op de bewindslieden om het samen eens te worden. Hij verklaarde: „Voor deze mensen (namelijk de heren Ginjaar en De Ruiter) lijkt het me niet aanvaardbaar als het Kabinet nu zou zeggen: We doen het niet."
Ziehier de spanning waaronder de abortuskwestie thans – al of niet terecht – verkeert.

BEZONNENHEID

Ik geloof dat we ook in deze donkere maanden voor Kerstmis een grote mate van bezonnenheid nodig hebben. Bezonnenheid om niet verstrikt te raken in kwesties, die slechts zijdelings met de zaak waarom het gaat te maken hebben. Nu kan men stellen dat de gemaakte afspraken een grote betekenis hebben – ik ontken dat niet – maar . . . het is toch niet zo dat de afspraak, dat men er samen uit moet trachten te komen zo doorslaggevend en allesbeheersend is, dat de basis waarop men gemeenschappelijke overeenstemming moet bereiken er niet of nauwelijks meer toe doet?
Want dat zou betekenen, dat elk, hoe weinig consciëntieus voorbereid wetsontwerp dan ook, a priori de instemming van de christen-democratische bewindslieden, c.q. fractieleden zou dienen te verwerven. Een ieder zal toch ook met inachtneming van de gemaakte afspraken met zichzelf te rade willen gaan of hij een desbetreffend wetsvoorstel naar eer en geweten kan onderschrijven. Bezonnenheid is daarom naar mijn mening vooral ook nodig, omdat het – ook na lang gevoerde discussies – nog steeds gaat om een zaak van leven en dood.
Een voor het politieke geweten schrijnende aangelegemheid daarbij is, dat we in de gegeven situatie waarschijnlijk te kiezen hebben tussen twee kwaden. Tussen het grotere kwaad (het door de Kamer in te dienen wetsontwerp en het minder grote kwaad (het wetsontwerp van de regering). In de politiek wordt men vaker voor een dergelijk dilemma geplaatst; dan maakt men zijn handen vuil om erger te voorkomen.
De vraag die mij blijft bezighouden is: mag men daaraan nog meedoen wanneer men daarbij raakt aan de meest tere windselen van het leven?
Misschien moet men voor degenen die hiervoor minder gevoelig zijn zoeken naar een vergelijking op een wat ander terrein. Neem het punt van de mensenrechten. Durven wij met een zaak als deze te marchanderen? Wie vindt dat we terzake van de mensenrechten met vijftig, zeventig of zelfs negentig procent genoegen mogen nemen? Of zouden we onder zekere omstandigheden desnoods nog wel met een gedeeltelijke godsdienstvrijheid, persvrijheid of gewetensvrijheid willen volstaan? Vragen welke nauwelijks beantwoording behoeven. Maar als dit zo duidelijk ligt, waarom geldt dit dan niet principieel voor het elementaire recht om er te mogen zijn, het recht te mogen leven, juist van diegenen, die zo zeer op de bescherming van de handhaver van het recht zijn aangewezen?
Laten we wel wezen, er zijn issues in de politiek waar we van geen wijken weten, waar we op straffe van politieke zelfvernietiging volstrekt op onze strepen blijven staan.
Wat is er dan „onlogisch" aan, om stand te houden daar – op het neen-tenzij-standpunt waar het ontluikende leven van de ander fundamenteel in het geding is?

Vijf CDA-Kamerleden bezochten SAXON DRIVE

door: H. Wisselink, voorzitter fractiecommissie defensie van de CDA-Tweede Kamerfractie

Omdat de oefenterreinen in ons land te klein zijn voor manoeuvres op divisieniveau, werd dit najaar in West-Duitsland door het Nederlandse leger geoefend. Twee weken geleden vertrokken daarom 27.000 Nederlandse militairen naar het gebied tussen de Weser en de Elbe om deel te nemen aan de grootste NAVO-Landmachtoefening van de afgelopen vijf jaar.
Ruim 7000 Amerikaanse en 1500 Duitse militairen voegden zich bij ons Eerste Legerkorps.
Om een idee te geven van de omvang van het gebeuren vermeld ik nog dat deze troepen beschikten over 2300 gepantserde gevechtsvoertuigen en tanks en 9000 wielvoertuigen.
Geen wonder dat de omvang en het internationale karakter van Saxon Drive (vrij vertaald: „Klopjacht door Saksen") veel belangstellenden trok uit binnen- en buitenland.
Hoewel eveneens uitgenodigd, lieten de Russische waarnemers echter verstek gaan. Was er voor hen soms niets meer te leren? De commandant van het Eerste Legerkorps Luitenant-Generaal Gijsbers gaf ons de nodige informatie in het perscentrum.

VOORLICHTING

Het was opvallend dat aan de voorlichting zoveel aandacht werd geschonken. Ook de deelnemende manschappen waren van te voren volledig ingelicht en niet te vergeten de plaatselijke bevolking. De laatsten ondervinden uiteraard veel hinder met name de boeren. Gelukkig worden de grote militaire oefeningen meestal in de nazomer gehouden wanneer de oogst van de velden is. Langs de aardappelakkers had men echter uit voorzorg brede stroken gerooid, zodat daar zonodig de tanks nog konden rijden. Niettemin gaat onmiddellijk na afloop een speciale schadecommissaris rond om de schade te taxeren en met betrokkenen te verrekenen.
De beste training is altijd een geheel vrije oefening waarbij de partijen niets van elkaar weten. Dat is echter om praktische redenen onuitvoerbaar vanwege de massale deelname. Daarom is naar een compromis gezocht dooor incidenteel voldoende verrassings-elementen in te bouwen.
De Amerikanen bleken zeer vindingrijk te zijn met het om de tuin leiden van de „tegenstander". Opvoering van het vakmanschap is hard nodig en dat kan niet in de kazerne, maar wel in het veld. Bovendien zijn dan de mannen het best op dreef. Er werd weinig gekankerd ondanks het slechte weer. Politiek en strategisch is het van groot belang dat ook Amerikaanse en Duitse

vervolg op pagina 2

Bouwproduktie en verkoop van woningwetwoningen in Tweede Kamer

door: mr. J. N. Scholten, CDA-Tweede-Kamerlid

Discussies over de bouw plegen in de Tweede Kamer nogal eens hoog op te lopen. Berucht of vermaard zijn de debatten tussen minister Schut en de socialist Van der Doel over de aantallen woningen, die zelfs tot een motie van wantrouwen leidden. Ook tijdens het vorige kabinet werd er menige pittige discussie gevoerd, nu met de liberaal Pol de Beer in de rol van officier van Justitie. De situatie gaf daar ook wel aanleiding toe, immers in die jaren daalde de produktie in aantallen woningen behoorlijk. Bij die gelegenheid heb ik de eerder vermelde motie van wantrouwen tegen Schut nog eens in de Kamer voorgelezen.
Hij had zonder bezwaar, maar nu tegen Gruijters, Schaeffer en Van Dam opnieuw kunnen worden ingediend; althans door de PvdA. Wij hebben dat niet gedaan, omdat dit ook toen niet redelijk zou zijn. Immers oorzaak en gevolg liggen in de bouw qua tijd als regel ver uiteen. Wanneer in 1973 een daling in de bouwproduktie optreedt, moet de oorzaak mede in de jaren daarvoor worden gezocht. Wij hebben dan ook het toenmalige kabinet verdedigd tegen onredelijke kritiek van de liberale oppositie.

HERHALING

Nu doet zich een herhaling voor, maar nu met de PvdA in de rol van openbare aanklager. Ook nu hebben wij het kabinet verdedigd en uiteraard wederom vanuit dezelfde grondstelling: in de bouw liggen oorzaak en gevolg in de tijd vaak ver uiteen. Wanneer er in 1978 stagnatie optreedt, moet je voor de oorzaken allereerst terug naar 1977 en de jaren daarvoor! Hoe verleidelijk het ook is om vanuit de emotie van het moment te reageren en het kabinet in gebreke te stellen. Redelijk is het niet! Het CDA hanteert slechts één maatstaf, ongeacht de personeelsbezetting van het departement. Christen-democratische bewindslieden worden niet anders beoordeeld dan socialistische of liberale. In alle gevallen gaat het om het beleid, dat zij voeren. Bij onredelijke kritiek daarop kunnen zij op steun vanuit de fraktie rekenen. Dat heeft Gruijters ervaren en zo hebben wij in het debat ook de huidige bewindslieden verdedigd, want de oorzaak van de terugval is niet aan hen te wijten enerzijds en anderzijds hebben zij een aantal maatregelen genomen ter stimulering van de bouw in de sociale sector en de stadsvernieuwing, die positief moeten worden gewaardeerd. Ik denk aan de extra subsidie die staatssecretaris Brokx heeft gegeven voor woningwetwoningen in de gebieden, waar de behoefte het grootst is m.n. de grote steden, groeisteden en groeikernen en aan de verhoging van de bovengrens voor premiekoopwoningen tot 145.000 gulden. In beide gevallen is dit een goede poging om de bouw van goedkopere woningen dáár te stimuleren, waar de behoefte het grootst is en zelfs vaak van woningnood moet worden gesproken. Voorts vermeld ik met veel genoegen dat minister Belaerts voor de stadsvernieuwing de prioriteit heeft weten te behouden, ja ook extra middelen daarvoor heeft gekregen. Dit is precies wat ons verkiezingsprogram vroeg. Ook dat andere ons zo dierbare punt, de individuele huursubsidie werd goed boven water gehouden, ook door forse extra middelen.

ACHTERBLIJVEN SUBSIDIEBESCHIKKINGEN

Aanleiding voor het recente Kamerdebat was het verontrustende achterblijven van de uitgifte van subsidiebeschikkingen in de z.g. sociale sector t.w. woningwetwoningen en premiekoopwoningen. Onder meer de Hout- en Bouwbond CNV heeft alarm geslagen en erop gewezen, dat er in 1978 voor slechts 96.000 woningen vergunningen zouden worden afgegeven in plaats van voor 106.000 zoals gepland, indien de ontwikkeling voor het eerste halfjaar niet werd bijgebogen. Ik laat dan nog buiten beschouwing, dat ook de plannen voor de sector van de bouw van woonruimte voor 1- en 2-persoonshuishoudens zwaar op de tocht staan, evenals voorgaande jaren. 10.000 woningen minder, dat betekent uiteraard veel, zowel voor woningzoekenden als voor de werkgelegenheid in de bouw en aanverwante bedrijven. Er zijn voor deze vertraging veel oorzaken, waarvan ik slechts de belangrijkste noem: Allereerst de planologische problemen, die vaak tot ernstige vertraging leiden, vervolgens de geest van gedecentraliseerde betutteling die zo kenmerkend is voor de woningbouw en tenslotte de enorme kostenstijging, zoals deze m.n. in 1977 duidelijk is geworden. Deze laatste factor is nogal samengesteld van aard en hangt samen met de hogere eisen die aan woningen worden gesteld, met als gevolg, dat er meer manuren per eenheid produkt worden besteed, terwijl deze uren duurder zijn geworden. Ook de gestegen grondkosten spelen een rol m.n. ook ten nadele van de premie-koopsector, waardoor vaak niet meer beneden de inmiddels vervallen hoogtegrens van 136.000 kan worden gebouwd. Wie deze oorzaken beziet, moet wel concluderen, dat ze niets met het huidige kabinet te maken hebben en dat eigenlijk alleen van betekenis is of de huidige bewindslieden op passende wijze op deze meer structurele oorzaken reageren en vooral zullen reageren. De CDA-fraktie heeft in het debat een vijftiental suggesties gedaan, ter verbetering van de situatie. Wij vertrouwen erop, dat deze ten departemente serieus zullen worden bezien en een rol zullen spelen bij het beleid.

CONTINUITEIT VEILIG STELLEN

Op korte termijn is er geen enkele reden tot paniek, wanneer we letten op de werkgelegenheid in de bouw, die thans ca. 270.000 man beslaat. In 1977 kwamen er maar liefst 10.000 mensen bij en dat is in deze tijd van grotere betekenis dan 10 jaar geleden. Ook de groei van het leerlingwezen is bevredigend. Voor een goede en constante bezetting in de bouw is continuïteit en stabiliteit in het bouwvolume een eerste vereiste. De overheid heeft hierin ook een belangrijke taak, direkt maar meer nog woningen in de sociale sector is gedaald, van financieringsmiddelen en subsidies.

Geen reden tot paniek vanwege de werkgelegenheid, omdat weliswaar het aantal woningen in de sociale sector is gedaald, maar daar tegenover staat een forse overschrijding in de z.g. vrije sector, in de z.g. renovatiesector, terwijl ook de investering in bedrijfsgebouwen de raming overschrijdt. Het gevolg van dit alles is, dat het bouwvolume goed op peil is gebleven.

De vraag naar arbeidskrachten in de bouw overtreft royaal het aanbod! Voor de langere termijn is er reden om nú op te passen. Want wie garandeert, dat het goed blijft gaan, in de vrije sector b.v.? Daarom heeft het CDA in het debat er bij herhaling op aangedrongen de continuïteit veilig te stellen en daarvoor een serie aanbevelingen gedaan. Ik noem hiervan: verdere verhoging van de grens voor premiekoopwoningen, andere aanpak van het beschut eigen woningbezit, dat maar niet goed van de grond wil komen, verhoging van de grens voor de z.g. garantiesector. Deze maatregelen hebben slechts één doel n.l. met de beschikbare middelen zo goed en rechtvaardig mogelijk antwoorden op de maatschappelijke behoefte. Dit vraagt een meer selectieve benadering dan tot dusver gebruikelijk en ook een meer geïntegreerde benadering van de diverse overheidsniveaus tezamen, tot uiting komend in een meer regionale aanpak van de problematiek, waarbij de beschikbare mankracht en het materiaal zo moet worden ingezet, dat het maatschappelijk rendement zo goed mogelijk wordt. Dit legt een grotere verantwoordelijkheid op provincie en vooral gemeente, maar ook op het Rijk! Bijsturen en ingrijpen in het z.g. vrije spel der maatschappelijke krachten is hier zeer noodzakelijk, omwille van de zwakke in onze samenleving, die vaak gebaat is bijeen overheid die ordenend optreedt. Voor CDA-bestuurders op locaal, regionaal en landelijk niveau ligt hier een machtige uitdaging, geheel in de geest van het program: „niet bij brood alleen", dat o.m. zegt „vooraf staat de zorg voor een goede en betaalbare huisvesting voor de minst draagkrachtigen. . . . " (par. 154).

COMPLEMENTAIRE BESTUURSVERANTWOORDELIJKHEID CENTRAAL GEGEVEN

Complementaire bestuursverantwoordelijkheid is een centraal gegeven, wanneer het gaat om de volkshuisvesting. Deze elkaar aanvullende en versterkende verantwoordelijkheid van Rijk, regio en gemeente moet er zijn, wanneer het gaat om de nieuwbouw, mar ook om het beheer van de bestaande huizen. Dit speelde sterk in dezelfde week bij een debat over de verkoop van woningwetwoningen aan bewoners. We hebben hier te maken met een schoolvoorbeeld van verschil in benadering tussen socialisten, liberalen en christendemocraten. Stellen de eersten de collectieve eigendom centraal tot uiting komend in de uitspraak in hun verkiezingsprogram: „woningwetwoningen worden in geen geval verkocht", de liberalen hebben een overwaardering voor de individuele eigendom. Hun verkiezingsprogram begint op dit punt met de woorden: „Bevorderen van het eigen woningbezit is hoeksteen van een liberaal volkshuisvestingsbeleid". Hoeveel te liever is me dan het CDA-program, dat ook tegemoet wil komen aan de behoefte aan meer eigen woningen, ja dit wil stimuleren (par. 157), niet de eigendom centraal stelt, maar de sociale functie van de eigendom. In die gedachtengang zijn de eigendomsverhoudingen ondergeschikt aan het beheer en de sociale functie. Voor woningwetwoningen en de eventuele verkoop ervan betekent dit, dat het van de plaatselijke situatie nu en op langere termijn afhangt of er verkocht mag worden of niet. Hoe is het locale volkshuisvestingsbelang? Verdraagt zich dit met de verkoop of juist niet? De verkoop van woningwetwoningen zal i.h.a. behoedzaam moeten worden benaderd. Geen uitverkooppolitiek, want dan schaden we vaak de zwakkeren in de samenleving, maar ook geen socialistische dogma's, want deze leiden tot stilstand en verstarring.

LOCALE HUISVESTINGSBELANG

Centraal en beheersend criterium is het locale volkshuisvestingsbelang en dat was ook door staatssecretaris Brokx in een recente circulaire aan de gemeenten geschreven. Zoals bekend is er over deze zaak veel te doen geweest en wel m.n., omdat de bewindsman alle verantwoordelijkheid vervolgens bij de gemeente wilde leggen dus geen z.g. centrale toetsing. De CDA-fraktie heeft, tezamen met de oppositie dit beleid gecorrigeerd, zodat er wel degelijk een globale, centrale toetsing zal komen.
Daarnaast hebben we nog enkele andere wensen en suggesties voor de toekomst naar voren gebracht. Het beleid werd door ons bijgesteld, omdat dit in de lijn lag van wat er steeds door de CDA-fraktie is gezegd en het niet in strijd was met het regeerakkood, dat ook op dit punt een niet met de VVD in de formatie uitgestreden strijdpunt bevat.
Zoals ik reeds in deze bijdrage heb gezegd, de CDA-fraktie laat haar standpunt niet bepalen door de personele bezetting van een departement maar door het gevoerde beleid. Dat was zo bij de verkoop van woningwetwoningen, bij de schuldvraag naar de oorzaak van de stagnatie in bepaalde sectoren van de bouw, en zo zal het ook in de toekomst zijn, primair handelend vanuit ons program „Niet bij brood alleen".

Stabilisatie van geboortencijfer

De daling van het geboortecijfer is in Nederland minder sterk geweest dan in voorgaande jaren. Het cijfer is nu 12,5 per 1000 inwoners tegen 12,9 in 1976. Het lijkt dan ook dat een stabilisatie van het geboortecijfer in zicht is. De gesignaleerde daling is vooral veroorzaakt door de sterke daling van de huwelijksvruchtbaarheid (het aantal geboorten per 1000 gehuwde vrouwen in leeftijd van 15 – 45 jaar). Zou bijvoorbeeld de huwelijksvruchtbaarheid in 1975 hetzelfde geweest als in 1960, dan zou het geboortecijfer twee keer zo hoog zijn geweest.
Dit blijkt uit het jaarverslag van de Rijksplanologische Dienst over 1977. De daling van de huwelijksvruchtbaarheid is niet uniek. Ook in de Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië heeft deze plaats gehad. Wat wel verrassend is, zo blijkt uit een aantal onderzoekprojecten in twaalf verschillende Europese landen, is dat politieke en sociaal-economische systemen niet van invloed blijken te zijn op de daling. In Oost, West en Noord-Europa vindt men dezelfde tendenties. Overal neemt de gezinsgrootte af en de meerderheid van de jonggehuwde vrouwen verwacht niet meer dan een of twee kinderen te krijgen. Ook het sterftecijfer is in 1977 gedaald, van 8,3 per 1000 inwoners in 1976 tot 7,9 per 1000 in 1977. Het geboorteoverschot bleef daardoor gelijk aan dat van 1976, nl. 63.000. Hiermede is voor het eerst sinds 1969 een einde aangekomen aan de daling van het geboortenoverschot. De totale emigratie van Nederlanders sinds de Tweede Wereldoorlog is in 1977 gestegen tot boven de 500.000. Het immigratiesaldo bedroeg in 1977 per saldo 23.000. Dit is 1500 meer dan in 1976. Het aandeel van de migranten uit het Middellandse Zee gebied was 10.000 tegen 9.000 in 1976. Al met al groeide de Nederlandse bevolking met 81.000 personen aan tot 13.896.000 per 31 december 1977.

H.L.

vervolg van pagina 1

eenheden deelnamen. De ervaringen kunnen onderling worden uitgewisseld en men leert elkaar beter begrijpen.
De taalbarrière speelde nauwelijks een rol. Een zeer belangrijke zaak is de verbetering van de reactietijd van het Legerkorps in geval van mobilisatie. Het 57ste tankbataljon, geheel bestaande uit herhalers, bleek binnen drie dagen gevechtsklaar. Een goede prestatie. Vergeleken met vijf jaar geleden lag het aantal gestrande voertuigen beduidend lager. De broodnodige vervangingen met nieuw materiaal beginnen hun vruchten af te werpen. Voor het eerst was een speciale parkcompagnie aanwezig met reserve-onderdelen. Hierdoor bleek het dat de standaardisatie nog veel te wensen overlaat, er zijn teveel soorten reservedelen nodig. Volgens de legerleiding was de diensttijd nauwelijks voldoende om de soldaten goed op te leiden.
In de toekomst zal een proef genomen worden met het onverwachts oproepen van een reserve brigade.

SNEL INZETBAAR

Het Eerste Legerkorps moet namelijk snel inzetbaar zijn. In dat licht wordt ook onderzocht of het nodig is een tweede brigade in de Bondsrepubliek te legeren. Is de verplaatsing snel genoeg dan kan dat achterwege blijven. Het behoeft geen betoog dat de waarde van een oefening grotendeels afhankelijk is van de wijze waarop deze wordt geleid. Niet minder dan 900 scheidsrechters waren hiervoor ingezet. Dezen beschikten over een geheel eigen radionet zodat de leider in staat was op elk moment in het verloop van de oefening in te grijpen. Een bezoek aan het logistiek commando gaf ons een inzicht wat er allemaal voor komt kijken om op tijd te troepen te bevoorraden en te verzorgen. Ook ongevallen bleven niet uit. Enkele zelfs met dodelijke afloop, ondanks de strenge veiligheidsvoorschriften. De verbindingsdienst werkte perfect. Marechaussees zorgden voor de verkeerscontrole en politiediensten.

Over het algemeen was de stemming goed, maar ons bezoek duurde helaas te kort om voldoende contacten te leggen, waardoor de eigen waarneming onvoldoende is geweest.

Een volgende keer zal dat wel beter moeten worden georganiseerd, maar de schuld lag eerder bij ons dan bij de leiding van het Eerste Lgerkorps. De stemming over de wet op de ondernemingsraden had de Tweede-Kamerleden te lang vastgehouden.

Herman Wisselink.

Europese impressies uit Belgrado

door: Teun Tolman, lid Tweede Kamer voor CDA en lid van het Europese Parlement.

DITMAAL MET IN HET BRANDPUNT JOEGOSLAVIE NAAR AANLEIDING VAN HET BEZOEK VAN EEN EEG-DELEGATIE.

De president van Joegoslavië Tito is een ieder bekend. Wat betreft het partij-stelsel, de „Joegoslavische Bond der Communisten" met 1,5 miljoen leden is in alle gewesten van het land gevestigd.
De bond stoelt op het beginsel van het democratische centralisme en functioneert overeenkomstig het nieuwe Statuut en Programma van 1978:
De voorzitter van de bond is president Tito.
De bevolking van Joegoslavië werd medio 1977 geraamd op 21,7 miljoen inwoners. Ongeveer 33 procent van de beroepsbevolking is werkzaam in de landbouw, bosbouw en visserij. In 1971 was nog 45 procent van de beroepsbevolking in die sector werkzaam. Medio 1976 werd het actieve gedeelte van de bevolking geraamd op 9,2 miljoen en het aantal steuntrekkende werklozen bedroeg ongeveer 5 miljoen. In een overzicht van de OESO wordt gezegd: „dat het volstrekt niet valt te betwijfelen dat de werkloosheid een ernstig probleem blijft".

MIGRERENDE WERKNEMERS

De meeste Joegoslavische werknemers emigreerden tussen 1967 en 1973, vooral naar de Duitse Bondsrepubliek en Oostenrijk. Het hoogste cijfer werd bereikt in 1971 toen het aantal tijdelijk in het buitenland werkende Joegoslaven ongeveer 1 miljoen bereikte, waarvan ongeveer drie vierde in de EEG. Vanaf 1974 verleende de Duitse Bondsrepubliek geen werkvergunningen meer aan buitenlandse werknemers van buiten de EEG.
Bovendien waren de economische omstandigheden in Joegoslavië gunstiger geworden. Als gevolg hiervan zijn ongeveer 200.000 migrerende werknemers sedert 1974 uit de EEG naar Joegoslavië teruggekeerd. Van de 500.000 overblijvende werknemers wonen er nog 420.000 in de Duitse Bondsrepubliek.

HANDEL

De EEG is verreweg de belangrijkste handelspartner van Joegoslavië. 40 procent van de Joegoslavische invoer komt uit de Gemeenschap en deze neemt 30 procent van de uitvoer van Joegoslavië op.
Het Joegoslavische handelstekort is dan ook het grootst ten opzichte van de Gemeenschap. Vroeger stond Joegoslavië als 23ste vermeld op de lijst van exportlanden van de EG. Eind 1977 stond Joegoslavië op de 8ste plaats.

RESOLUTIE

Over de betrekking tussen de Gemeenschap en Joegoslavië is bij enkele gelegenheden in het Europese Parlement van gedachten gewisseld. In april 1978 heeft het Europese Parlement de volgende resolutie aangenomen over het mandaat voor de onderhandelingen EEG-Joegoslavië:
Het Europese Parlement,
- gezien het initiatiefverslag van de Commissie voor sociale zaken, werkgelegenheid en onderwijs.
1. betreurt op grond van de hem bekende feiten met betrekking tot de komende onderhandelingen over de verlenging van de Samenwerkingsovereenkomst EEG-Joegoslavië, dat noch de Raad noch de Commissie in aanmerking hebben genomen de resolutie van het Europese Parlement, van 24 september 1975, noch de resolutie van de Raad van 9 februari 1976 voor zover deze betrekking hebben op de harmonisatie van de geldende bilaterale wervingsovereenkomsten voor werknemers uit derde landen en de gelijke behandeling van deze werknemers met werknemers uit de lid-staten;
2. benadrukt de noodzaak om bij verlenging van de samenwerkingsovereenkomst EEG-Joegoslavië de belangen van de Joegoslavische migrerende werknemers in de Gemeenschap in de onderhandelingen te betrekken;
3. dringt er bij de Commisie en de Raad op aan de vraagstukken van de werving, de gelijke behandeling en de terugkeer van de migrerende werknemers op voet van gelijkwaardigheid met alle overige ter onderhandeling staande onderwerpen in het onderhandelingsmandaat met Joegoslavië op te nemen;
4. hecht er grote waarde aan dat in de te sluiten overeenkomst zelve een beginselverklaring met betrekking tot de sociale problematiek van de Joegoslavische migranten wordt opgenomen;
5. draagt zijn commissie voor sociale zaken, werkgelegenheid en onderwijs op de ontwikkeling van deze aangelegenheid te blijven volgen en hierover een nader verslag in te dienen indien zulks wenselijk mocht blijken;
6. verzoekt zijn voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de regeringen van de lid-staten.

HET POLITIEKE SYSTEEM

In het politieke systeem van Joegoslavië loopt niet alles perfect. Bepaalde moeilijkheden kunnen worden toegeschreven aan het gebrek aan ondervinding, het voortbestaan van ouderwetse praktijken en de ideologische achterstand van een deel van de arbeiders, zo heet het officieel. President Tito heeft onlangs uitgeweid over het systeem van volksdefensie en sociale zelfbescherming. Hij verklaarde ondermeer: „Onze gewapende strijdkrachten staan meer dan ooit klaar om aan gelijk welke eventuele aanvaller weerstand te bieden. Onze veiligheidsdiensten hebben alle aanvallen van onze binnen- en buitenlandse vijanden verijdeld".

INTERNATIONALE AANGELEGENHEDEN

Joegoslavië stelt voorop dat de ontspanning dynamisch moet zijn en tot nieuwe sectoren moet worden uitgebreid.
De ontspanning kan onmogelijk beperkt blijven tot Europa of tot een algemeen evenwicht tussen de Verenigde Staten en de U.S.S.R., zij moet overal, b.v. ook in Afrika, worden geëerbiedigd. President Tito breekt een lans voor de methode van ontmoetingen tussen staatslieden en politici die dialogen beginnen en voortzetten.

RELATIE TUSSEN DE EUROPESE GEMEENSCHAP EN JOEGOSLAVIE

De gehele Joegoslavische buitenlandse politiek is de zeer logische uitdrukking van zijn eigen omschrijving van de onafhankelijke socialistische en niet-gebonden staat. Het is heel begrijpelijk dat uit deze algemene politiek een specifieke externe economische politiek voortvloeit.
In zijn betrekkingen met de Europese Gemeenschap zal Joegoslavië dan ook streven naar een overeenkomst „sui generis" waardoor het zijn belangen naar beste vermogen kan behartigen.
De te vinden formule is eenvoudig: Joegoslavië wenst voor zijn buitenlandse handel en zijn economische samenwerking met de Gemeenschap de gunstigste formule te vinden binnen het kader van zijn algemene politiek.
Joegoslavië's onafhankelijkheid en stabiliteit worden overal beschouwd als basiselementen voor veiligheid en vrede in Europa.
De nieuwe overeenkomst die, zo mogelijk voor het einde van het jaar, moet worden voorbereid en gesloten, legt dan ook veel meer gewicht in de schaal dan de zeer belangrijke economische belangen die op het spel staan en heeft een onbetwistbare politieke betekenis.

Teun Tolman.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Postbus 67, 3770 AB Barneveld. Telefoon (03420) 6141.

UNIEBUREAU
HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7 2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

De vraag naar woningen

door: ir. A. B. J. de Koning

WONINGNOOD IS GEEN VOLKSVIJAND MEER

Het is nog maar een paar jaar geleden dat de politieke leus „Woningnood is volksvijand nummer één" algemeen aanvaard werd. Dit is niet meer het geval. Het CDA-verkiezingsprogram 1977-1981 „Niet bij brood alleen", komt niet veel verder dan „Het woningbouwprogramma wordt afgestemd op „behoefte-onderzoek", regionaal opgezet en bijgehouden". Het programma moet getoetst worden en dan pas bouwen.
Het bouwen is niet primair, maar het onderzoek. Het resultaat is dan ook te zien in een afnemende productie.

	Aantal gereedgekomen won.
1974	146174
1975	120774
1976	106813
1977	105500

Volgens de halfjaar-cijfers van 1978 zal het nieuwbouwprogram dit jaar lang niet worden gehaald, zodat 1978 een laagtecijfer te zien zal geven.
Wij merken het gevolg: een toenemende vraag naar woningen, in het bijzonder in de Randstad. Jonge gezinnen zijn gedwongen te zware financiële lasten op zich te nemen om over een woning te beschikken. Zelfs voor huurflats zijn lijsten van gegadigden. De prijzen van koopwoningen zijn zo hoog opgelopen, dat het eigen woningbezit voor velen onbetaalbaar wordt. Van 1953 tot en met 1976 is de gemiddelde koopprijs van woningen met ruim 900 procent gestegen.
Van het CDA-program om het eigen woningbezit te stimuleren komt niet veel meer terecht. Een wezenlijke vergroting van het aandeel eigen woningbezit in het gehele woningbestand blijkt niet bereikbaar.
De PvdA roert zich en roept de verantwoordelijke bewindslieden ter verantwoording.

TE LANGE PROCEDURES

Het is nog maar kort geleden dat de onzichtbare administratieve voorbereidingstijd voor de bouw wel gelijk was te stellen met de feitelijke bouwtijd. Door lange procedures is deze voorbereidingstijd wel verdubbeld. Dit aannemende betekent het dat bij een bouwtijd van 14 maanden - bij ongewijzigd beleid - de resultaten van een hogere bouwproductie over drieëneenhalf jaar pas zichtbaar zullen worden.
Het inzakken van de bouwmarkt is te wijten aan de regering-Den Uyl, en de oppositie past dan ook bescheidenheid.

Teneinde verbetering van de situatie te bewerkstelligen is het goed de diagnose van het probleem te stellen.

GEEN SCHULD BOUWBEDRIJF

De schuld ligt volgens mij niet bij het bouwbedrijf. Door rationele ontwerpmethoden, mechanisatie bij de bouw, verzekering continuïteit, is het mogelijk de bouwtijd en de prijs terug te dringen. Bouwcapaciteit is ter beschikking, maar bouwgrond ontbreekt.

DE OVERHEID NALATIG

De laatste jaren heeft de ruimtelijke ordening meer de aandacht gekregen dat de volkshuisvesting. Wij hebben geen „Bouwminister" meer, maar een „Ruimtelijke ordening bewindsman".
Voorrang voor de stadsvernieuwing, waarvoor grote financiële offers moeten worden gebracht. Deze krachtsinspanning levert evenwel geen extra woningen op.

Het tegengaan van de suburbanisatie door de woningbouw in de kleine kernen aan banden te leggen, is een goed doel, maar betekent het inkrimpen van de voorraad bouwgrond. De woningbouw in de bestaande groeikernen blijft achter bij de geraamde productie. Het verzet in deze bouwplaatsen tegen deze bouw neemt toe. De productie in middelgrote gemeenten is sterk teruggelopen. Voor de gemeenteraden hoeft het niet meer, men is verzadigd. Vele verkiezingsprogramma's voor gemeenteraden zwijgen over de bouw van meer woningen. Het groeimodel wordt niet meer aanvaard. Dit past niet in een tijd van nivellering en waarin het onderkomen niet als een voorbeeld wordt aangemerkt.
Het provinciaal bestuur van Zuid-Holland maakt een martelgang door om bouwplaatsen te vinden. In de agglomeratie Den Haa is er woningnood en behoefte aan duizenden woningen. De in aanmerking komende bouwplaatsen ondervinden zoveel tegenstand, dat realisering hiervan veel overleg en overredingskracht vergen, met als gevolg dat de woningzoekenden nog lang geduld zullen moeten hebben. Iedereen mag inspreken en invloed uitoefenen behalve zij die huisvesting willen hebben en weinig perspectief hebben. Met het gevolg dat staatssecretaris Brokx de boer op gaat bij de gemeenten om deze te animeren tot een grotere bouwinspanning en overigens gelaten constateert, dat de onbeantwoorde vraag naar woningen de komende jaren nog zal toenemen.
Gezien het leed dat deze ontwikkeling veroorzaakt, is het onze menselijke verantwoordelijkheid voorwaarden te scheppen om dit onrecht zo spoedig mogelijk te verhelpen.

MEER WONINGEN BOUWEN

Stelling 1: Vereenvoudig de procedures. Indien een gemeenteraad een bestemmingsplan heeft vastgesteld moeten bezwaren binnen een bepaalde korte periode behandeld worden.

vervolg op pagina 7

Rapport van wetenschappelijke bureaus CDA

Dringend appèl voor aanpak nieuwe verantwoordelijkheden

In het CDA-rapport „Gespreide verantwoordelijkheid" signaleert de door de drie wetenschappelijke bureaus van het CDA ingestelde werkgroep, dat er in deze zeventiger jaren sprake is van een impasse in het sociaal-economisch beleid. Nu de economische groei afneemt en op tal van punten de aspiraties afgestemd blijven op een economische groei zoals wij die in de zestiger jaren gewend waren (toen 5 à 6 procent nu 2 à 3 procent) lopen wij met het vertrouwde sociaal-economische beleid vast. Er is, zo schrijft werkgroep-voorzitter Steenkamp in zijn voorwoord, onmiskenbaar een groeiend besef, dat de aard en de omvang van de huidige sociaal-economische problemen niet zozeer benaderd moeten worden met een beetje meer of minder van het vertrouwde beleid. Deze problemen moeten thans allereerst vertaald worden in termen van de economische orde.

Er worden, ook van regeringszijde de laatste tijd vele rapporten geschreven over de vraag **wat** er precies moet gebeuren om in 1981 minder dan 150.000 werklozen te hebben, de inflatie tot een zeker niveau terug te dringen, de collectieve uitgaven om te buigen. Deze rapporten gaan evenwel dikwijls voorbij aan de vraag **hoe** over de verdere economische ontwikkeling besloten kan worden. Hoe, dat wil zeggen: wie is bevoegd tot besluitvorming en waarover? De samenstellers zijn van mening, dat wij thans niet zozeer behoefte hebben aan deze al te planmatige benaderingen, waarin precies – als in een spoorboekje – wordt aangegeven hoe we er in 1981 zullen voorstaan. Dergelijke scenario's op het sociaal-economisch terrein kunnen niet anders dan uitermate speculatief zijn, vanwege de grote onzekerheden van de internationale economische ontwikkelingen, waarvan ons land zozeer afhankelijk is. Er is bovendien ook niet zo'n behoefte aan dit soort gekwantificeerde benaderingen.
Waar het om gaat is, aldus de samenstellers van het rapport, een structuur voor onze economische bedrijvigheid te bevorderen, waarin onverwachte ontwikkelingen verantwoord opgevangen kunnen worden. Te planmatige benaderingen onderschatten het improvisatievermogen van mensen en hun organisaties; onderschatten trouwens ook de mondigheid van mensen. Wij moeten, aldus de samenstellers, een economische orde nastreven die bestand is tegen verrassingen; waarin mensen niet schrikken van onverwachte gebeurtenissen en ontwikkelingen, maar deze veeleer als nieuwe uitdagingen zien. Wij moeten dan ook niet de uitkomst van de ontwikkelingen van de komende jaren in een beleid proberen vast te leggen; wij moeten in een structuurbeleid verantwoordelijkheden vastleggen, waarin de nieuwe uitdagingen verantwoord kunnen worden opgevangen.

GEORIËNTEERDE VERANTWOORDELIJKHEID

De economische orde wordt in het rapport geanalyseerd naar de wijze waarop de verantwoordelijkheden zijn gespreid.
De verantwoordelijkheid is een wezenskenmerk van de naar het beeld van God geschapen mens. Een inrichting van de economische orde zal voor deze verantwoordelijkheid ruimte moeten geven.
De verantwoordelijkheid is in de visie van de opstellers, niet alleen een bevoegdheid tot beslissen zonder meer; ze oriënteert tevens de besluitvorming naar het rentmeesterschap en de solidariteit.
Deze georiënteerde verantwoordelijkheid brengt de opstellers tot een pleidooi voor een zo intensief mogelijke afweging van baten tegenover de offers in het sociaal-economisch leven op een zo laag mogelijk niveau, dat wil zeggen bij voorkeur binnen ondernemingen. Uiteraard kunnen niet alle sociaal-economische vraagstukken op dit niveau adequaat worden aangepakt, omdat er aan deze besluiten dikwijls verderstrekkende effecten verbonden zijn. Ook veronderstelt een werkelijk **georiënteerde** verantwoordelijkheidsbeleving in de opvatting van de opstellers een recht doen aan niet in geld meetbare aspecten, zoals rechtvaardigheid, het zorgvuldig omgaan met onze kwetsbare natuurlijke omgeving. Deze overwegingen kunnen ertoe leiden, dat de intensiteit in de afweging van baten tegenover offers op het microniveau, heel bewust geweld moet worden aangedaan en dat men vanuit bijvoorbeeld het niveau van de bedrijfstak of de regio de beslissingen aan zich moet trekken of dat de centrale overheid dat moet doen.
De samenstellers gaan eerst na of er binnen de huidige economische inrichting ruimte is voor deze intensieve verantwoordelijkheidsbeleving op een zo laag mogelijk niveau en of ook in voldoende mate rekening wordt gehouden met de verderstrekkende effecten.

HUIDIGE PROBLEMEN

Daartoe wordt in een historische schets aangegeven, dat sinds het kinderwetje van Van Houten in 1874 tot nu toe steeds meer beslissingen ten aanzien van vitale sociaal-economische kwesties op het centrale macroniveau terecht zijn gekomen. Er was in het verleden alle aanleiding dit te doen, omdat de vrije markt uit zichzelf niet in staat bleek mensonwaardige situaties tegen te gaan. Een beschermende sociaal-economische wetgeving bleek hard nodig.
Thans staan wij in deze zeventiger jaren voor de vraag hoe wij verder moeten. Het probleem is, dat in deze overgangsfase naar een postindustriële samenleving, de economische groei afneemt maar de aspiraties van de samenleving nog zo overduidelijk afgestemd blijven op de veel hogere economische groei uit de jaren zestig. Dit roept thans grote afwegingsproblemen op. Wil men meer werk of meer inkomen, of meer vrije tijd, of meer sociale zekerheid. Konden wij tot voor kort al deze zaken min of meer tegelijk realiseren; dat is in deze en de komende jaren uitgesloten. Wij zullen moeten kiezen.
De samenstellers analyseren uitvoerig de huidige sociaal-economische problemen die even zovele signalen zijn van een onevenwichtige afweging tussen sociaal-economische factoren als het produceren, het inkomensverdienen en het inkomensbesteden. Deze problemen raken de economische orde voorzover deze bevordert of althans niet verhindert, dat men beslissingen kan nemen ten aanzien van bijvoorbeeld een gewenste werkgelegenheid, zonder aangesproken te worden op de gevolgen van deze beslissing voor de inkomens die verdiend kunnen worden, de economische groei die gerealiseerd kan worden, de nieuwe techniek die geïnstalleerd wordt of de sociale zekerheid die men wenst. Als de economische orde toelaat, dat de baten van het realiseren van een verlangen op het ene gebied niet behoeven te worden afgewogen tegen de daarmee samenhangende offers op een ander terrein, dan zal bij voorrang die economische orde ter discussie gesteld moeten worden. De samenstellers zijn van mening dat dit niet aangesproken worden op de consequenties van de vele beslissingen die worden genomen – het loskoppelen derhalve van de offers die bij de baten horen – thans op brede schaal afbreuk doet aan een werkelijk intensieve verantwoordelijkheidsbeleving.

GANGBARE REACTIES

De opstellers nemen nadrukkelijk afstand van een gangbare reactie die de laatste tijd ter bestrijding van de huidige problemen veel gehoord wordt. Gedoeld wordt op de pleidooien om de overheid in toenemende mate een eindverantwoordelijkheid te geven ten aanzien van vitale sociaal-economische kwesties. Het motief hiertoe is, dat de bedrijfsgenoten binnen de onderneming en de sociale partners op mezo- en macroniveau niet in staat worden geacht om een evenwichtige afweging ten aanzien van de vele sociaal-economische problemen, te verrichten. Het rapport signaleert een krachtige stroming in ons land die pleit voor meer gemeenschapsinvloed op de investeringen, een geleide loonpolitiek, het socialiseren van de vraag. Deze benadering moet leiden, aldus de samenstellers, tot een welhaast geheel centraal geleide economie, en dat is onverenigbaar met de georiënteerde verantwoordelijkheidsbeleving waarvan een christen-democratische benadering juist meer ruimte zal moeten bieden.
Daarom wordt in een uitvoerig beleidshoofstuk, dat de helft van het gehele rapport uitmaakt, nader uitgewerkt hoe de bedrijfsgenoten binnen de onderneming en de sociale partners op mezo- en macroniveau nieuwe ruimte gegeven kan worden voor het zelf afwegen van de vele verlangens die zij hebben op het terrein van de werkgelegenheid, inkomensontwikkeling, vrije tijd, etc.
Het rapport kiest heel bewust niet voor het op macro-overheidsniveau brengen van de vele afwegingsbeslissingen, maar zij gaat juist de andere kant op: op een zo laag mogelijk niveau in zo ruim mogelijke mate de verantwoordelijkheden leggen voor de grote sociaal-economische problemen waarvoor wij thans staan.
Deze benadering, die zeer nauw aansluit bij de christelijk-sociale gedachte, laat onverlet dat men op een zo laag mogelijk niveau niet alles kan overzien.
Daarom wordt de vraag gesteld, welke elementen in de besluitvorming op sociaal-economisch terrein beter op het mezoniveau van de bedrijfstak of van de regio aangepakt kunnen worden en welke beter door de sociale partners op het landelijke macroniveau. Vervolgens is er een meer principiële kwestie aan de orde nl. wat in deze lijn van denken de verantwoordelijkheid van de overheid is.

OVERHEID – MAATSCHAPPIJ

Het rapport signaleert het gevaar, dat in de gangbare discussie over de huidige sociaal-economische problemen de overheid op steeds meer terreinen een eindverantwoordelijkheid opgedrongen krijgt. Wat dreigt is dat men van de overheid de realisering van doeleinden verlangt, die men zelf niet weet te verwerkelijken. En maatschappelijke groepen weten deze dikwijls niet zelf te verwezenlijken, omdat veelal niet te verenigen verlangens worden geuit. Wanneer men nu verwacht dat de overheid daartoe wel in staat is dan dreigt de overheid op deze wijze speelbal te worden van de maatschappelijke groepen. Wat dreigt is dat hier de maatschappelijke groepen hun eigen verantwoordelijkheid afwentelen naar de overheid.
Het rapport signaleert dat wij in onze tijd voor de krachttoer staan dit afwentelen van verantwoordelijkheden om te buigen tot het zelf verantwoorden, en tot het zelf accepteren van de gevolgen van onze voorkeuren op het sociaal-economisch terrein.
Deze benadering leidt niet tot een terugtredende overheid, maar tot een overheid die heel actief optreedt. Enerzijds om de ruimte die mensen en hun organisaties nodig hebben voor hun verantwoordelijkheidsbeleving vooral op het micro- en mezoniveau metterdaad te beschermen en in hun ontwikkeling te ondersteunen; anderzijds zal de overheid moeten voorzien in de materiële bestaansvoorwaarden die evenzeer nodig zijn voor het kunnen toekomen van mensen aan hun bestemming. De overheid zal ervoor moeten waken dat men de nieuwe verantwoordelijkheden niet misbruikt.
Het meest kenmerkende in deze omschrijving van de velden van overheidszorg is de combinatie. De overheid zal hierdoor voortdurend moeten afwegen tussen enerzijds het respecteren van de eigen verantwoordelijkheid van mensen en organisaties en anderzijds haar zorg voor de materiële bestaansvoorwaarden.
Er zijn thans stellig nieuwe terreinen voor de overheid om in de sfeer van de materiële bestaansvoorwaarden op te treden, zoals de energievoorziening en het beschermen van de natuurlijke omgeving, naast de oude, reeds bestaande aandachtsterreinen zoals bijvoorbeeld de sociale zekerheid, de geldstabiliteit, de betalingsbalans. Nu de verzorgingsstaat in de opvatting van de samenstellers van het rapport naar zijn materiële aspecten goeddeels is voltooid zal het accent evenwel moeten komen te liggen op het verdiepen van de eigen verantwoordelijkheidsbeleving van de bedrijfsgenoten en de sociale partners en dus niet op het verder uitbouwen van de door de overheid na te streven materiële bestaansvoorwaarden.

HERORIËNTATIE

Deze accentuering van de eigen verantwoordelijkheidsbeleving, leidt tot enige heroriëntatie ten aanzien van de overheidszorg voor bijvoorbeeld de economische groei, inkomensbeleid en werkgelegenheid.
Economische groei is niet meer een zo dominante overheidsdoelstelling, zoals het dat in de na-oorlogse jaren was, omdat de materiële bestaansvoorwaarden thans in veel ruimere mate zijn gewaarborgd dan vroeger. De sociale partners of de bedrijfsgenoten binnen de onderneming kunnen uit zichzelf uiteraard wel naar economische groei streven, maar men mag van de overheid niet verwachten dat ook zij even hard hieraan meewerkt. De overheid zal er juist voor moeten zorgen, dat de realisering van de economische groei, niet ten koste gaat van de velden van zorg die zij in het bijzonder behartigt: het beschermen van de natuurlijke omgeving bijvoorbeeld, stabiele prijzen, externe evenwicht, een gewenste internationale arbeidsverdeling.
Het ligt ook niet op de weg van de overheid de inkomensontwikkeling geheel voor te schrijven; binnen het bedrijfsleven is men daarvoor zelf in eerste instantie verantwoordelijk. Wel zal ook hier de overheid zekere randvoorwaarden moeten stellen die zij krachtig zal moeten bewaken, waaronder een minimum inkomensniveau. Ook zal een openbaarheid van inkomens geregeld moeten worden, het draagkrachtbeginsel in de belastingwetgeving veel beter dan thans moeten functioneren, en zal de overheid meer dan thans voor haar eigen werknemers (de ambtenaren) een eigen inkomensbeleid moeten voeren.
Ook ten aanzien van de werkgelegenheidsdoelstelling is enige heroriëntatie op zijn plaats. De overheid is niet bij machte een volledige werkgelegenheid in de na-oorlogse betekenis te garanderen. Een dergelijke garantie zou haar ertoe dwingen een zo omvangrijk mogelijke economische groei te stimuleren, wat zonder enige twijfel op gespannen voet staat met bijvoorbeeld haar zorg voor het behoud van de natuurlijke omgeving, of haar zorg voor de voorziening in veilige energie. De overheid beschikt ook niet over de instrumenten om een volledige werkgelegenheid te kunnen garanderen. Indien zij zich deze instrumenten zou willen verschaffen, dan zal zij in steeds toenemende mate ook de inkomens in de primaire sfeer willen voorschrijven, en meer zicht willen hebben op de investeringen die worden gedaan, een grotere invloed willen hebben op de bestedingen. De consequentie van deze benadering is een welhaast geheel centraal geleide economie.
Ook hier benadrukt het rapport het versterken van de eigen verantwoordelijkheid van de bedrijfsgenoten in de onderneming en van de sociale partners op het mezoniveau.

ONDERNEMINGEN

Deze hoofdlijn in het rapport heeft consequenties voor de zeggenschapsverhoudingen binnen de onderneming en voor de terreinen waarop men een eerste verantwoordelijkheid heeft.
Het rapport bepleit een versterking van de bevoegdheden van de Raad van Commissarissen, ter bepaling van de hoofdlijnen van het beleid. De samenstellers stellen voor de beperkende bepalingen uit de artikelen 164 van het 2e boek B.W. te schrappen. Dit houdt in, dat de Raad van Commissarissen in beginsel ieder besluit tot samenwerking, deelneming, investering, beëindiging dienstbetrekking en wijziging arbeidsomstandigheden vooraf dient

goed te keuren. Wel kan de Raad van Commissarissen na overleg met de ondernemingsraad en de aandeelhoudersvergadering onderdelen hiervan delegeren naar de directie. Ook zal de Raad van Commissarissen elk jaar een door de directie opgesteld meerjarenplan moeten goedkeuren.
De samenstelling van de RvC zal zo gewijzigd moeten worden, dat in de lijn van het rapport de werknemers veel directer bij de beleidsvoering worden betrokken. Daartoe bepleiten de samenstellers in plaats van het bestaande coöptatiesysteem, een rechtstreekse verkiezing van 1/3 deel van de RvC door werknemers, 1/3 door de aandeelhouders en het resterende deel door de aldus gekozen commissarissen gezamenlijk.
Vervolgens zal men binnen ondernemingen meer de ruimte moeten krijgen om de verantwoordelijkheid te aanvaarden voor de afwegingsbeslissingen tussen werkgelegenheid, inkomensontwikkeling, de te installeren technologie, afzetontwikkeling etc. Een arbeidsplaatsenovereenkomst die de voor deze afweging van belang zijnde elementen in zich bergt, kan voor het beleven van deze verantwoordelijkheden binnen de onderneming goede diensten bewijzen. Het rapport bepleit speciale fondsvorming ter verstrekking van het eigen vermogen.
Er zal behoefte blijven bestaan al te grote inkomensverschillen tussen ondernemingen tegen te gaan; men kan op bedrijfstakniveau enige onderlinge afstemming plegen.
Hiermee wordt al het mezoniveau van de bedrijfstak aangeroerd. Het accent op het verbreden van de beslissingsbevoegdheden binnen de onderneming laat immers onverlet, dat men op dit microniveau niet alles kan overzien.
Het opzetten van bedrijfstakoverleg en het uitbouwen van het overleg op regionaal niveau is naar de mening van de opstellers zeer essentieel in een benadering waarbij de verantwoordelijkheden voor de sociaal-economische vragen op een zo laag mogelijk en overzienbaar niveau worden gelegd. Een krachtig mezoniveau kan immers voorkomen dat die zaken die men binnen de onderneming niet kan overzien, onmiddellijk tot de macro-overheidsverantwoordelijkheden gaan behoren.

BEDRIJFSTAKOVERLEG

Via een kaderwet zal de overheid bedrijfstakgenoten tot overleg moeten oproepen. Dit overleg behoeft een wettelijke institutionele vormgeving. Het zou zich onder meer moeten richten op:
- informatie
- gezamenlijke activiteiten
- afspraken buiten een verantwoorde concurrentie om
- werkgelegenheid
- Invalspoort voor de overheid.

REGIO

Ook binnen regionaal verband zullen de sociale partners tezamen met de regionale overheid een meer directe verantwoordelijkheid moeten kunnen krijgen voor de vitale sociaal-economische knelpunten. Het rapport bepleit dit met name met betrekking tot het werkloosheidsvraagstuk (het functioneren van de gewestelijke arbeidsbureaus).

MACRONIVEAU

Er blijven uiteraard belangrijke verantwoordelijkheden op het macroniveau liggen, zowel bij de sociale partners op dit niveau, als bij de centrale overheid.
De herstructurering van onze economische bedrijvigheid (sector structuurbeleid) en de vraagstukken die hierdoor met betrekking tot de werkgelegenheid worden opgeroepen, is in eerste instantie een belangrijke verantwoordelijkheid voor de sociale partners op het macroniveau.

De samenstellers bepleiten in het kader van deze herstructurering een zekere mate van „specialisatie": de industriële sector zal vooral aangesproken moeten worden als draagvlak voor de collectieve voorzieningen; daarmee zou de factor arbeid ter financiering van de collectieve sector enigermate ontlast kunnen worden, waardoor de dienstensector ten behoeve van de werkgelegenheid versterkt zou kunnen worden. In dit verband wordt gedacht aan de mogelijkheid om de heffingsgrondslag voor de collectieve lasten te verleggen van arbeid naar de gerealiseerde produktiviteitsontwikkeling. Aldus kunnen op spontane wijze de commerciële en gesubsidieerde dienstensectoren t.b.v. de werkgelegenheid versterkt worden.
Ook wordt in het rapport een krachtig pleidooi gevoerd voor meer flexibiliteit in arbeid en onderwijs. Het meer kunnen kiezen in deeltijdbanen en voor allerlei vormen van onderwijs is een belangrijk element in de lijn van het betoog om de beslissingsverantwoordelijkheden ten aanzien van de belangrijke sociaal-economische kwesties op een zo laag mogelijk niveau te brengen.

DE CENTRALE OVERHEID

Reeds eerder is gesteld dat de overheid op het terrein van de zeggenschapsverhoudingen op micro- en mezoniveau een actief en consequente wetgeving moet initiëren. Daarnaast blijven er belangrijke overheidsverantwoordelijkheden op die terreinen, die men op het micro- en mezoniveau niet kan overzien. Wij doelen hier onder meer op de belangrijke macro-economische verhoudingen.
De verhouding particuliere-collectieve sector is daarin van groot belang. Het gaat hier om de zogenaamde draagvlaktheorie. Het rapport bepleit een ombuiging van de groei van het aandeel van de collectieve sector in het nationaal inkomen. De gedachten van de samenstellers gaan uit naar het stabiliseren van het aandeel van de collectieve en particuliere sector vanwege de lijn in het betoog om verantwoordelijkheden op een zo laag mogelijk niveau te leggen en vanwege de noodzaak een zeker niveau voor collectieve uitgaven ook op enige termijn zeker te stellen. Aandacht wordt besteed aan een zekere omvang van de collectieve sector die gewaarborgd moet worden, gelet op de functie van deze bestedingen in onze samenleving.
Nader onderzoek binnen de wetenschappelijke instituten van het CDA wordt bepleit naar de sociale zekerheid en naar het functioneren van de grondbeginselen van ons belastingsysteem.
Vervolgens bepleit het rapport ook in financiële zin een voldoende armslag voor het kunnen dragen van de nieuwe verantwoordelijkheden op een zo laag mogelijk niveau. Met klem wijzen de samenstellers de stelling af dat matiging van de collectieve uitgaven de solidariteit zou moeten aantasten. De solidariteit zal meer dan thans op een meer beleefbaar niveau georganiseerd moeten worden. De consequentie van deze benadering is wel, dat een beleid ter ombuiging van de groei van de collectieve uitgaven vergezeld moet gaan van een structuurhervormend beleid, zoals dat in dit rapport wordt uiteengezet.
Ten aanzien van het overleg op macroniveau wordt in de lijn van een gedachte van dr. J. W. de Pous een tijdsplanning aangegeven, vanwege het belang van een goede scheiding en onderlinge afstemming van overleg tussen de sociale partners onderling en met de overheid en de politieke besluitvorming in de Staten-Generaal.

OVERHEIDSVERANTWOORDELIJKHEID

In het rapport wordt ook uitvoerig ingegaan op die terreinen waarop de overheid een eerste verantwoordelijkheid heeft. Gelet op de noodzaak van veilige energiebronnen, zal de overheid een krachtig energiebesparingsbeleid moeten voeren, waarbij zo nodig ook extra heffingen niet geschuwd moeten worden. Terzake van de grondstoffenkwestie bepleiten de samenstellers een gegarandeerde opbrengst voor de arme grondstoffenproducerende landen. Ook zal het beleid erop gericht moeten zijn dat de grondstoffenproducerende landen hun uitvoer van fabricaten krachtig kunnen opvoeren; d.w.z.: de productie van deze fabricaten zal meer dan thans in de grondstoffenproducerende landen zelf moeten kunnen plaatsvinden. De overheid zal hier de herstructurering van de Nederlandse (en Europese) bedrijvigheid moeten begeleiden.
In het verlengde van deze herstructurering ligt het pleidooi dat de opstellers doen voor bedrijfstakoverleg op Europees niveau. Soortelijke aanbevelingen als gedaan zijn ten aanzien van het nationale bedrijfstakoverleg, worden ook op dit internationale niveau bepleit, waaronder de investeringsmelding.
De overheidsverantwoordelijkheid ten aanzien van de technologische ontwikkeling neemt evenzeer toe, gelet op de ingrijpende maatschappelijke gevolgen. Het oprichten van een afzonderlijk instituut wordt bepleit, dat studies verricht naar de gewenste en ongewenste effecten van de ontwikkeling van de techniek.
Tenslotte bepleiten de samenstellers een veel grotere samenhang tussen ons onderwijsstelsel en de arbeidsmarkt.
Het gaat om een veel grotere flexibiliteit, waardoor een rechtvaardiger verdeling van kansen op onderwijs en arbeid mogelijk wordt.

STRATEGIE VOOR VERANDERING

De samenstellers besluiten hun rapport met een hoofdstuk over een strategie voor verandering. Hierin wordt een dringend appèl gedaan op bedrijfsgenoten en op de sociale partners om de nieuwe verantwoordelijkheden die in de lijn van het betoog op hen afkomen, metterdaad op te pakken. Als de samenleving deze niet oppakt, dan zal het beleid in structurele aanbevelingen blijven steken; daarmee zou de hoofdstrekking van dit rapport – het spreiden van verantwoordelijkheden – haar uitwerking hebben gemist.
Naast het appèl zal een christen-democratische benadering, herkenbaar moeten zijn aan voorstellen om de structuur te hervormen, met name de zeggenschapsstructuren binnen de onderneming en op het mezoniveau.

De samenstellers willen met hun benadering de dialoog aangaan met werknemers, werkgevers, met zelfstandigen, met vakcentrales en met werkgeversverbonden. Naar de opvatting van de samenstellers zijn er thans ontwikkelingen gaande binnen onze economische orde, die voor elke politieke beweging, of voor elke organisatie van werknemers, werkgevers of zelfstandigen, werkelijk verontrustende tendenzen in zich dragen. Het moet mogelijk zijn om in een brede discussie de signalen die de laatste jaren op ons afkomen goed te taxeren en op basis daarvan consensus te bereiken over een beleid waarin aan mondige en verantwoordelijke mensen nieuwe ruimte wordt gegeven.
Het is de verantwoordelijkheid die de samenstellers op het spoor hebben gezet van de lijn van hun rapport en waarop zij hun hoop voor een goed verstaan hebben gevestigd.

Vraaggesprek met Wim Aantjes

„Nergens betere richtlijnen dan in het evangelie"

Ontleend aan het gesprek tussen Jan Terlaak, radiopastor bij de KRO en Wim Aantjes, CDA-Tweede-Kamerfraktievoorzitter, tijdens de CDA-tv-uitzending van september.

Ter Laak: Om geloof en politiek te verbinden hebt u gekozen voor een christelijke partij. Waarom nou die keuze?

Aantjes: Dan wel christelijk tussen aanhalingstekens, want ik zou er liever een heel ander woord voor hebben dat wel uitdrukt dat we die keuze maken omdat we vinden dat we nergens betere richtlijnen kunnen vinden dan in het evangelie en ik zou graag het misverstand willen vermijden dat je door die naam toch oproept, wij doen nl.: dat wat dan zoveel christelijker is dan wat anderen doen. Nou dat laatste kan ik niet met klem genoeg tegenspreken, daarvoor hebben we teveel leergeld al betaald, het wil niet zeggen „we doen het zoveel beter, zoveel christelijker", maar het wil wel zeggen „we zouden niet weten waar je de motivatie beter vandaan kan halen dan uit de boodschap van het evangelie". Denk maar eens aan de oliecrisis van 1973. Het kabinet-Den Uyl was nog maar een half jaar van start en stond voor een geweldig probleem waar niemand aan gedacht had en waar niemand dan ook in geen enkel program iets van terugvond. Nou dan vind ik dat kiezers moeten weten vanuit welke principiële achtergronden je de problemen te lijf gaat.

Ter Laak: Ik zou graag dit gesprek nog wat verder willen concretiseren op twee punten. In de eerste plaats op het punt van de kernbewapening, atoombewapening. We staan nu vlak voor de vredesweek. U weet dat het Interkerkelijk Vredesberaad pleit voor bezinning op de risiko's van de kernbewapening. U bent in het verleden nogal een man geweest die, zoals in '62 geloof ik, niet zo onverdeeld positief stond tegenover het herderlijk schrijven van de Nederlandse Hervormde kerk, uw eigen kerk, geloof ik.

Aantjes: Ja, hoe verder u teruggaat, hoe meer materiaal u vindt.

Ter Laak: Maar ik zou toch graag willen horen, ik denk dat het ontzettend belangrijk is, hoe u denkt als christen dat we ons moeten opstellen in de zaken van het afschrikkingsevenwicht, het gebruik, het dreigen met kernwapens. Mag dat?

Aantjes: Ja, ik heb de neiging om te zeggen het mag niet. En dat vind ik eigenlijk ook. Het mag eigenlijk niet. Maar, ik vind ook dat de overheid geen afstand mag doen van de roeping die zij heeft om de mensen te beschermen, die zichzelf niet beschermen kunnen. En een hele defensie berust, naar mijn overtuiging althans, voor zover ik daar achter sta, voor zover ik een defensie bepleit, op het zoeken van evenwicht tussen een mogelijkheid voor de overheid om z'n taak tot bescherming van de weerloze burgers te vervullen en het blijven binnen de perken van middelen die je niet meer beheersen kunt. Nou het is duidelijk, moet ik helaas bekennen. Het is zo dat de ontwikkeling van de kernbewapening steeds meer in de richting gaat van het introduceren van middelen die je niet meer beheersen kunt.

Ja dan denk ik dat er zeker een moment komt waarop dat zo zwaar moet wegen dat je toch de stap moet doen om van de bewapening af te zien. Daarom was voor mij en voor onze fractie de beslissing over het neutronenwapen geweldig essentieel, hoewel er veel verschrikkelijker wapenen al zijn, vooral omdat de beschikkingsmacht over het neutronenwapen in handen gelegd wordt van commandanten te velde. Nou, als er zoveel zijn die erover kunnen beschikken, dan geloof ik er niet meer in dat het niet gebruikt gaat worden.

Ter Laak: Een andere activiteit die in de kerken nogal weerklank gevonden heeft is de actie nieuwe levensstijl. U staat nu voor een bezuiningingsoperatie, Bestek '81, hebt u nu het gevoel dat zo'n actie nieuwe levensstijl zo'n politieke beslissing kan onderbouwen?

Aantjes: Ja, het kan er ontzaglijk belangrijk voor zijn. En ik ben ook erg blij dat vanuit de kerken dit thema zo sterk naar voren wordt gebracht. Want naarmate de mensen, de burgers, zelf bereid zijn de nodige versobering in acht te nemen zal er minder omgebogen behoeven te worden. De ombuigingen, de beleidsombuigingen, in de sector van de overheid, zijn juist nodig omdat in de particuliere sector er zo weinig terughoudendheid betracht wordt.

Ter Laak: U bent waarschijnlijk wel met mij eens, dat we het accent moeten leggen op de kant van het inkomen. Dat we de mensen met een goed inkomen, de middengroeperingen en de hoge inkomens zouden moeten stimuleren om vrijwillig genoegen te nemen met verlaging.

Aantjes: Dat is inderdaad dan een kwestie van levensstijl, maar we zitten alleen wel met de moeilijkheid dat de overheid niet voor iedere Nederlandse burger de zaken kan regelen; willen we niet in een autoritaire staat terechtkomen, dan moet er een heleboel aan de beslissing van de burger zelf overgelaten worden. En wat moet gebeuren is dat de burger ervan doordrongen wordt dat, wat hij voor zichzelf doet, ook gevolgen heeft voor wat de overheid kan doen voor minder draagkrachtigen.

CDJA-voorzitter Ria Oomen over Bestek '81

Wordt terugdringen werkloosheid wel bereikt?

Tijdens de introductie-conferentie voor nieuwe leden van het Christen Democratisch Jongeren Appèl, op 16 september jl. te Vught gehouden, heeft de voorzitter van het CDJA, Ria Oomen-Ruyten, in een politieke rede enige kritische kanttekeningen geplaatst bij Bestek '81 en het verdere regeringsbeleid.
Enige punten uit haar toespraak laten wij hieronder volgen.

,,Voor wat de inkomensmatiging betreft zijn wij met Bestek '81 akkoord. Ook het garanderen van de koopkracht voor de laagstbetaalden is een terechte zaak. Waar echter niet over gesproken wordt, is het garanderen van een gelijke inkomensontwikkeling. In het licht van de in het vroege voorjaar gevoerde discussie zal de CDA-fractie zich hieromtrent duidelijkheid moeten laten verschaffen.
Wat de matiging in de gezondheidssector betreft door invoering van een eigen bijdrage bij opname in een verpleeginrichting en een eigen risico van 100 gulden in de ziekenfondsverstrekkingen, mag niet uit het oog verloren worden dat de aangekondigde maatregelen enkel een verschuiving in de lasten betekenen en geen verlaging op zich.
Praten we nog niet eens over de extra kosten die zullen ontstaan door het mogelijk indekken, extra verzekeren, voor dit eigen risico.
Meer heil is te verwachten van maatregelen ter bevordering van een doelmatiger gebruik van de gezondheidsvoorzieningen.
En als voorbeeld van het kostenbewustzijn in de medische wereld zou ik het gepast achten als een aanzet gegeven zou worden tot het omlaagbrengen van de inkomens in deze vrije sector. Ook de wetsontwerpen-voorzieningen gezondheidszorg en tarieven zouden ons door een spoedige behandeling door het parlement op de goede weg kunnen helpen.

VERLIES

Verder moeten bezuinigingen plaatsvinden door het halveren van de kinderbijslag voor 16- en 17-jarigen. Ondanks de aangekondigde compensatiemaatregel levert dit een verlies op voor alle inkomens.
Is het overigens niet onzinnig om eerst 800 miljoen gulden te bezuinigen, waarvan dan weer 300 miljoen gulden uitgekeerd moet worden om de ergste problemen te lenigen? Overigens past deze maatregel geenszins in een inkomensbeleid dat erop is gericht de zwakkeren in de maatschappij te ontzien. Zou niet meer over solidariteit gesproken kunnen worden als de bijslagregeling wordt gekoppeld aan de financiële positie van de ouders?
Wat de ombuiging op de Rijksbegroting betreft zal minder geld beschikbaar zijn voor materiële uitgaven bij het lager onderwijs. Dit terwijl toch als bekend verondersteld mag worden dat het opheffen van leerachterstand bij sociaal zwakkeren juist in dat lager onderwijs door verhoogde inspanning tot stand komt. Ik praat dan nog niet over ons program waarin wij ons uitspreken over de verlaging van de leerlingenschaal tot 30, hetgeen nu zeker niet te bereiken is.
Overigens ook bezuinigingen op het hoger onderwijs, waaronder de academische ziekenhuizen. Zouden ze in het Utrechtse soms Bestek gelezen hebben en de Limburgers niet?
Zuiniger verder in de woningbouwsector, dit terwijl de bouwactiviteiten nu al sterker zijn ingezakt dan ooit. Het kabinet mikt er duidelijk op dat deze de komende jaren nog verder omlaag zullen gaan.
Als we spreken over werkloosheidsbestrijding laat ons dan niet vergeten dat elke twee werklozen in de bouw in de toelevering nog eens een werkloze met zich meebrengt. Overigens is niet alleen de werkgelegenheid in het geding. Het feit dat de bouwactiviteit juist terugloopt in de goedkopere sector, de woningwet- en premiebouw waardoor de minst draagkrachtigen worden gedupeerd, is gelukkig ook naar de mening van onze fractie laakbaar.
En ik heb het dan nog niet eens gehad over verhoogde bouwactiviteit ten behoeve van de een- en tweepersoonshuishoudingen, die nu zeker op de tocht komen te staan.

TERECHT

De continuering van de 1,5 procent norm voor ontwikkelingshulp is mijns inziens zeer terecht onaangetast gebleven in het beleidsvoornemen van het kabinet. Toch een kritische kanttekening en wel ten aanzien van de verdeling en het zogenaamde concentratielandenbeleid.
Uit de groep van 17 concentratielanden schrapte minister De Koning er vijf: Colombia, Jamaica, Peru, Tunesië en Cuba.
Nu is extra hulp aan Cuba, gezien haar militair optreden in Afrika, nauwelijks nog te verkopen.
En voor wat Tunesië betreft wint de overtuiging terrein dat dit land, gezien de aanzienlijke hulp van de Verenigde Staten, West-Duitsland en Frankrijk en sinds 1973 door de olieproducerende landen, niet meer tot de ,,armere landen'' in de Derde Wereld gerekend mag worden. Zover akkoord.
De overwegingen die echter geleid hebben tot het schrappen van de lijst van concentratielanden van Jamaica, Peru en Colombia zijn onaanvaardbaar.
Het gehanteerde criterium: de mate van armoede van een land bij de bepaling van de hoogte der hulp is op zich juist. Maar dan wel met die interpretatie dat deze armoede niet geresulteerd mag worden aan het gemiddeld inkomen.
Hulp is er voor de allerarmsten en dat zijn er vele in de Zuid-Amerikaanse landen met hun rijke bovenlaag. Overigens leeft in Colombia de helft van de plattelandsbevolking nog onder het bestaansminimum en is het in Jamaica de laatste jaren nog steeds slechter gegaan. De reële groei van het bruto nationaal produkt is daar sinds 1975 telkenjare met 2,5 procent teruggelopen.

IN ANDERE RICHTING

Ongetwijfeld zal het CDA bij de behandeling van de begroting van ontwikkelingssamenwerking de kans die het bij de interpellatie-aanvraag van de heer Pronk liet liggen, alsnog aangrijpen om het beleid in deze in een andere richting te sturen.
Komen we bij de herschikking van prioriteiten in de begroting. Helaas blijkt dan minder geld ter beschikking te komen voor milieu-beschermende maatregelen.
Onbegrijpelijk in een tijd waarin het bedrijfsleven mede door innovatie geherstructureerd moet worden is de vermindering op de post wetenschapsbeoefening.
Over de noodzaak de vicieuze cirkel te doorbreken en te bezuinigen zijn de sociale partners het eens. Niet eens is men het over de hoogte der bedragen. Naast de vele vraagtekens die de onderlinge herschikking der prioriteiten en de bezuinigingen op onderdelen oproepen, zullen wij ons de vraag moeten stellen of het gestelde doel: het door solidariteit terugdringen van de werkloosheid met deze en de bijgestelde beleidsmaatregelen wel wordt bereikt.
Wordt niet een te groot vertrouwen uitgesproken voor de vrije economische krachten in de veronderstelling dat minder kosten automatisch meer werk oplevert. Garanties worden daartoe niet gegeven.
Wordt niet ook te weinig aandacht besteed aan werkgelegenheid bij de overheid. Meer werk bij de overheid betekent ook meer werk voor het toeleverend bedrijfsleven.
De CDA-Tweede-Kamerfractie zal zich bij de beoordeling van de beleidsvoornemens de vraag moeten stellen of op grond van deze summiere garanties Bestek '81 ten opzichte van de werknemers waar gemaakt kan worden.
Bij de beoordeling wens ik de fractie veel wijsheid.''
Aldus Ria Oomen, voorzitter van het CDJA, in haar politieke rede op de introductieconferentie van het CDJA.

CHJO-Overijssel

De dit jaar opgerichte afdeling van de CHJO in Overijssel die op dit moment ongeveer 25 leden heeft, nodigt alle CHU-leden en jongeren die nog geen lid zijn van de CHJO uit om samen met de CHJO-leden actief te zijn in de provincie.
Je kunt dan niet alleen de Algemene Ledenvergaderingen bezoeken, maar ook deelnemen aan de themagroep „Ontwikkelingssamenwerking", die in Den Ham en omgeving haar bijeenkomsten houdt, en de binnenkort op te richten themagroep over één van de volgende onderwerpen: christelijk onderwijs, volksgezondheid, geloof en politiek, die in en om Zwolle gepland is. Deze onderwerpen zijn uit een onder de leden gehouden enquête naar voren gekomen als het meest gewild.
Mocht je inlichtingen wensen of lid willen worden, dan kun je terecht bij ondergetekende. Om het geld hoef je het niet te laten, want voor 15 gulden per jaar krijg je niet alleen het weekblad de Nederlander thuisgestuurd, maar ook het vervoer naar de bijeenkomsten in Overijssel kan (bijna) altijd gratis.

Ton Huiskamp,
Hoffmanstraat 73,
Zwolle.
Tel.: 05200-19073.

chjo

CHJO-studiedag over Latijns-Amerika 14 oktober 1978

Op zaterdag 14 oktober organiseert de Commissie Buitenland van de CHJO een studiedag over Latijns Amerika in Kobus aan de Poort te Amersfoort. De dag wordt om ongeveer 10.30 uur geopend en om ongeveer 16.30 uur gesloten.
Naast algemene informatie over de landen van Latijns-Amerika zal met name de positie van de Christen-Democraten, de schending van de mensenrechten en de hulp, die vanuit Nederland/Europa geboden kan worden, aan de orde komen. Bij de discussie over deze onderwerpen zal het ideologisch basisdocument, dat in 1975 door de Wereld Unie van Jonge Christen-Democraten is opgesteld, worden betrokken.
Waarschijnlijk zullen een paar mensen die zelf in Latijns-Amerika hebben gewoond op deze dag aanwezig zijn. Verder zal de heer C. Oskam (van het I.C.C.O.) informatie en zijn visie inbrengen.
De leden van de commissie hebben een bulletin samengesteld, waarin informatie wordt gegeven over een aantal landen (Argentinië, Brazilië, Guyana, Paraguay, Peru en Urugauay). Dit bulletin wordt aan alle conferentiedeelnemers om niet toegezonden. Ook anderen kunnen het bij het Algemeen Secretariaat aanvragen.
De deelname aan de conferentie is gratis. De mogelijkheid bestaat om in Kobus aan de Poort de lunch te gebruiken voor ongeveer *f* 8,- p.p. Reiskosten boven *f* 10,- worden vergoed. Opgave kan geschieden door bijgaande bon in te sturen voor 6 oktober a.s. De stukken worden dan thuisgestuurd.

Ondergetekende,

Naam .....

Adres en woonplaats .....

O geeft zich op voor de studiedag over Latijns Amerika van de CHJO op 14 oktober en wil daarbij wel/niet de lunch gebruiken voor ca. *f* 8,- p.p.

O bestelt het Latijns-Amerika-bulletin (slechts administratiekosten worden in rekening gebracht).

Deze bon opsturen naar Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht – zo spoedig mogelijk.

CDJA-conferentie over geloof en politiek

Op vrijdagavond 20 en zaterdag 21 oktober zal door het Christen-Democratisch Jongeren Appèl een conferentie worden georganiseerd rond het thema „Geloof en Politiek".
Deze conferentie moet men zien in het kader van de discussie die binnen het CDJA (en het CDA) over dit thema gaande is. Zij wordt dan ook georganiseerd, door de commissie, die het CDJA-Federatiebestuur moet adviseren over de relatie tussen het Bijbels uitgangspunt en het politiek handelen, waarvan dit het richtsnoer vormt. Het is de bedoeling, dat dit rapport wordt opgesteld, mede aan de hand van de resultaten van deze conferentie.
De opzet van de conferentie is als volgt:
De vrijdagavond wordt gebruikt om de deelnemers in te leiden en vertrouwd te maken met het thema. 's Zaterdags wordt de discussie toegespitst op een vijftal vragen:
- hoe ziet u de relatie tussen Evangelie en politiek?
- hoe denkt u vanuit die relatie over christelijke partijvorming.
- welke praktische consequenties vloeien naar uw mening vandaag uit het Evangelie voort?
- bent u van mening, dat politici in een Christelijke partij persoonlijk aanspreekbaar moeten zijn op het Evangelie?
- bent u van mening dat Kerken ook een politieke verantwoordelijkheid hebben? Zo ja, hoe verhoudt die zich tot de verantwoordelijkheid van politieke partijen.

Over deze vragen zullen een aantal inleiders hun licht laten schijnen. Daarna zal er in een forumdiscussie over de inleidingen worden gediscussieerd. Als inleiders zijn aangezocht: drs. G. van Leijenhorst (vicevoorzitter CDA-Tweede-Kamerfractie) prof. dr. H. Berkhof (voorzitter van de Raad van Kerken), prof. dr. W. C. M. Klijn (rooms-katholiek theoloog, lid van de CDA-commissie Grondslag en politiek), prof. dr. W. Verkuyl (hoogleraar aan de VU).

Deelname aan deze conferentie, die wordt gehouden in Arnhem, staat open voor alle leden van het CDJA. De kosten zijn *f* 15,- per persoon. Reiskosten boven *f* 10,- worden vergoed. Opgave is mogelijk door inzending van van onderstaande bon, onder gelijktijdige overschrijving van *f* 15,- op girono. 3897453, t.n.v. Stichting Federatie CDJA, Mauritskade 25, Den Haag.
N.B. Alleeen deelname aan de gehele conferentie is mogelijk.

BON

Ondergetekende, (naam) .....

(adres en woonplaats) .....

lid van ARJOS/CHJO/KVPJO/CDA-rechtstreeks, geeft zich op voor deelname aan de conferentie Geloof en Politiek op 20 en 21 oktober en maakt daartoe *f* 15,- over op giro 3897453 t.n.v. Stichting Federatie CDJA, Mauritskade 25, Den Haag.

Handtekening

Voor 10 oktober inzenden aan Secretariaat CDJA, Mauritskade 25, Den Haag.

Kinderrechter inschakelen bij hulpverlening minderjarigen

door: Hanske Evenhuis-van Essen, lid Tweede Kamer voor CDA

Voor maatregelen op het terrein van de bescherming van minderjarigen heeft men een lange adem nodig. In 1975 dienden de PvdA-Tweede-Kamerleden Roethof en mevrouw Haas-Berger een initiatief-wetsontwerp in tot aanvulling van artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht voor wat betreft de hulpverlening aan minderjarigen. Eerst in september 1978 sprak de Tweede Kamer in het openbaar over het wetsontwerp.

Jammer genoeg is de regering niet zelf met een wetsvoorstel ter behandeling gekomen of heeft dit in het vooruitzicht gesteld. Naar onze mening behandelt het initiatiefvoorstel slechts een gedeelte van de problematiek.

Wat is er eigenlijk aan de hand?

Artikel 280 van het Wetboek van Strafrecht (Hulpverlening aan Minderjarigen) luidt:

,,Hij, die opzettelijk een minderjarige, die onttrokken is of zich onttrokken heeft aan het wettig over hem gesteld gezag of aan het opzicht van degene die dit desbevoegd over hem uitoefent, verbergt of aan de nasporing van de ambtenaren der justitie of politie onttrekt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaar.''

Het initiatief-voorstel van de leden Roethof-Haas Berger is om hier aan toe te voegen: ,,Het voorgaande is niet van toepassing op hem die handelt in het kader van zorgvuldige hulpverlening aan de minderjarige van twaalf jaar of ouder''.

Misschien is het enige voordeel van de lange duur der behandeling dat het denken over deze problematiek in de loop der jaren ons een beter inzicht in deze materie gegeven heeft.

De zekerheden, die in onze maatschappij van amper twintig jaar geleden nog als een gegeven beschouwd werden, zoals: opleiding en kans op werk, ouders en overheid geven leiding aan de samenleving, worden nu niet meer als zo zeker ervaren. Zoals prof. van Veen in ,,Minderjarig Onbevoegd'' - bundel artikelen over zeggenschap van kinderen/jongeren/ouders-werkgroep Geleidelijke rechtsverkrijging minderjarigen zegt: ,,Hoe kunnen jongeren het subjectieve gevoel bewaren van bij voortduring dezelfde personen te zijn ondanks wisselende situaties en stadia van ontwikkeling''?

Het zoeken van de eigen identiteit op weg naar de volwassenheid verliep in een meer hiërarchisch ingerichte samenleving overzichtelijker. Kortom, men wist waar men aan toe was.

Werk, gezin en een stabiele levensbeschouwing.

TOENEMENDE AANDACHT

In het algemeen is er een toenemende aandacht voor de probleemstelling: mondigen-onmondigen, een toenemende nadruk op het proces van verzelfstandiging, op het voor de mens, oud of jong, bevredigend functioneren in de samenleving.

We zien dit bij het denken over bijvoorbeeld de relatie arts-patiënt, overheid-gevangene, ouders-kinderen.

In de veranderde en meer open samenleving, waarin wij leven, komen meer problemen naar buiten dan vroeger het geval was.

Ook de jeugd voelt zich mondiger, voelt zich meer betrokken bij de maatschappelijke ontwikkelingen en wil ook meer verantwoordelijkheid dragen voor de eigen toekomst, dan vroeger het geval was. Ook betreuren wij het dat thans nog geen voorstellen tot verbetering van de rechtspositie van minderjarigen zijn ingediend, - zelfs het wetsontwerp tot verlaging van de meerderjarigheid is er nog niet - waardoor een meer algemene aanpak van het ,,minderjarigenvraagstuk'' mogelijk ware geweest. Uit onderzoeken - o.a. uit een brochure van het Instituut voor Toegepaste Sociologie te Nijmegen getiteld: ,,Rechtspositie van Minderjarigen, samenvatting van een onderzoek naar het feitelijk vóórkomen van moeilijkheden tussen ouders en hun (minderjarige) kinderen op een aantal terreinen, zoals door beide partijen gezien'' blijkt er, volgens beide partijen, in 70 tot 80 en zelfs 90 procent van de gevallen geen moeilijkheden zijn met betrekking tot:

- keuze van en/of omgang met vrienden/vriendinnen;
- drinken (alcohol);
- verdovende middelen;
- de keuze van (een) hulpverlener(s);
- het contact met (een) hulpverlener(s).

Bovengenoemde zaken werden dus niet als wezenlijke problemen gezien en zouden dus mogelijk met behulp van schooldecaan, maatschappelijk werker/ster of vertrouwenspersoon of hulpverlener kunnen worden opgelost. Het valt niet aan te nemen, dat **deze** redenen overwegend de oorzaak zijn van het weglopen van een kind!

Het gaat hier om een veel indringender vraagstuk dan het gelijk hebben van opvoeders tegenover kinderen.

Het vraagstuk is meer omvattend en vraagt om een algemener oplossing dan het initiatiefwetsontwerp - Roethof/Haas-Berger.

Tijdens de schriftelijke voorbereiding van het Tweede-Kamerdebat zijn de twee PvdA-Kamerleden uitgebreid ingegaan op de interpretatie van het ,,zorgvuldig handelen''. Met alle waardering voor de uiteenzetting terzake, blijft het toch een onbevredigende situatie dat een strafrechtelijke toetsing van de bewering van zorgvuldigheid en in het geval dat de hulpverlener zich niet controleerbaar wil opstellen, alleen achteraf mogelijk is.

SIGNAAL

Het weglopen van kinderen is een signaal dat het kind op een voor hem/haar onbevredigende wijze functioneert om welke reden of oorzaak dan ook. Vele oorzaken zijn denkbaar en iedere oorzaak behoeft een eigen reactie of maatregel.

Wanneer een kind in een crisissituatie is en deze situatie betrekking heeft op de relatie ouders/voogden, dan kan het hulp bij een hulpverlener zoeken, waarvan het kind begrip voor zijn moeilijkheden verwacht. Op het moment, dat de hulpverlener erbij betrokken wordt, is hij **partij** geworden. Zijn objectiviteit tegenover het probleem is maar betrekkelijk, evenals overigens bij de ouders. Waarom zou anders de hulpverlener niet direct contact met de ouders/voogden opnemen om de moeilijkheden open te bespreken.

Bovendien staat in de toelichting van de initiatiefnemers op hun wetsontwerp: ,,Men kan zich in de hulpverlening ook niet objectief opstellen, omdat het hierbij gaat om de interpretatie van de werkelijkheid door de cliënt. Een werkelijkheid, die voor een ieder verschilt en waarvan de rijke schakering van hulpverlenende instellingen naar levensbeschouwelijke achtergrond een gevolg is.

Geconstateerd wordt, dat het uitgangspunt is dat men zich opstelt naast de cliënt om dan uit 'n wederzijdse vertrouwensrelatie te werken aan de oplossing van het probleem, steun verleent aan de zwakke en tevens de kans onderkent dat een conflict van inzichten kan ontstaan tussen diverse instanties, die alle het beste voor hebben met de minderjarige. Ook lees ik in diezelfde toelichting met betrekking tot de hulpverlener ,,dat een verschil van inzicht eerder is ingegeven door persoonlijke verschillen tussen de hulpverleners en verschil in taakstelling van hun organisatie, dan een verschil in mate en aard in deskundigheid''.

Kunnen er dan geen verschillen van inzicht bestaan tussen ouders/voogden en hulpverleners, ook allemaal in het belang van de minderjarige en is een kinderrechter dan niet de onafhankelijke derde die toetst en helpt zoeken naar oplossingen?

De ervaring leert dat de hulpverlener in sommige gevallen geen behoefte heeft aan contact met de familie.

Jammer genoeg miste ik in de nota naar aanleiding van het eindverslag, de reaktie van de indieners op de opmerking dat een gezagsrelatie weliswaar steeds het element van wederzijdse aanvaarding in zich draagt, maar of bij een ongelimiteerde bemoeienis van de hulpverlener zich niet eenzelfde situatie kan voordoen als die welke zich met ouders en voogden heeft voorgedaan en die tot de conflicten geleid hebben. Het kind leeft nl. in een crisissituatie. Wie controleert dat dan en is het rechtvaardig ouders te beperken vanaf het moment van weglopen, terwijl de hulpverlener geen enkele beperking krijgt?

Een onafhankelijke kinderrechter kan tussen de partijen: ouders/voogden en kind dat steun gezocht heeft bij een hulpverlener, volgens onze visie inderdaad objectieve normen hanteren.

MELDINGSPLICHT

Het vrijblijvende antwoord dat de initiatiefnemers het ermee eens zijn, dat de ouders betrokken dienen te worden bij de hulpverlening is misschien goed bedoeld, maar geeft geen enkele waarborg.

Ouders of voogden zijn niet **altijd** bekrompen en hebben niet **altijd** gebrek aan begrip voor hun kinderen, net zo min als kinderen alleen om het feit dat zij jong zijn, altijd ongelijk hebben en zich altijd moeten richten naar de ouders of voogden. Niemand heeft in een zodanige situatie absoluut gelijk of ongelijk.

Desalniettemin is het onaanvaardbaar dat degenen, die verantwoordelijk zijn voor de kinderen, er niet van op de hoogte gesteld worden dat het kind terecht is en een kinderrechter de zorgvuldigheid toetst.

KINDERMISHANDELING

Een probleem, dat noch in de toelichting, noch in de verdere behandeling van het initiatief-voorstel van de wet aan de orde is gesteld, betreft de kindermishandeling.

Dit probleem is levensgroot en wij worden er regelmatig mee geconfronteerd. De onmacht van ouders/opvoeders, die niet in staat zijn een goede relatie met hun kinderen op te bouwen, heeft afschuwelijke gevolgen. Hoewel de vertrouwensartsen en de Vereniging tegen Kindermishandeling hulp bieden, blijft het een ongrijpbaar probleem omdat - volgens de publicaties hierover - deze ellende zich ,,binnenshuis'' afspeelt. Ook sexueel misbruik van het kind komt regelmatig voor. Juist het jongere kind is de dupe. De lichamelijke en psychische gevolgen zijn dermate groot, dat het naar onze mening noodzakelijk is dat ook deze categorie kinderen erbij betrokken wordt. In de brochure van de Vereniging tegen Kindermishandeling: ,,Kindermishandeling in kort bestek'' door mr. J. E. Everts-Goddard wordt de gehele problematiek onder de aandacht gebracht. Het blijkt dan dat kinderen, die op zeer jonge leeftijd mishandeld zijn, ook later de sporen met zich mee blijven dragen.

Hulp is hier duidelijk geboden en er kan juist door de hulpverlener uitstekend werk verricht worden. Maar is het dan niet wenselijk dat de kinderrechter hierbij betrokken wordt en de leeftijdsgrens niet nader wordt vastgesteld?

CDA en VVD zijn samen van mening dat het amendement, waarin de melding bij de kinderrechter verplicht is en aan de kinderrechter de verlangde gegevens door de hulpverlener verstrekt moeten worden, toegevoegd moet worden aan dit initiatiefvoorstel. Anders zal het helaas voor ons niet aanvaardbaar zijn.

Hanske Evenhuis-van Essen.

(Dit artikel is geschreven voordat de Tweede Kamer op woensdag 3 oktober 1978 de openbare behandeling van het initiatief-wetsontwerp - Roethof/Haas-Berger voortzette.)

Vervolg van pagina 3

Het moet onmogelijk gemaakt worden de uitvoering van een plan bewust te kunnen vertragen.

Stelling 2: Het vertragen van de plannen kost niet alleen veel tijd, maar ook geld. Ten onrechte ingebrachte bezwaren dienen financieel duidelijk te worden, bijvoorbeeld doordat voor de procedures een (symbolische) bijdrage betaald moet worden. De beoordeling hiervan dient overgelaten te worden aan een onafhankelijke instantie.

Stelling 3: Geef de gemeenten een voorkeursrecht bij de grondverwerving en maak een snelle onteigening mogelijk van gronden die verworven zijn met het doel door speculatie profijt te trekken van de door de overheid nagestreefde bebouwing.

Stelling 4: De gemeenten staan het dichtst bij de burgers. Laten zij hun taak op het gebied van de woningbouw blijven zien en overigens met alleszins redelijke ruimtelijke en eigen-belang argumenten niet een rem gaan betekenen voor de oplossing van het woningprobleem. Autonomie van de gemeente betekent ook verantwoordelijkheid aandurven.

Stelling 5: Laat de provinciale besturen zich een wijze zelfbeperking opleggen bij het toezicht op de gemeenten. Grijp slechts in als tekort wordt gedaan aan een specifiek provinciaal beleid, en geef de gemeenten grotere bevoegdheden.

Stelling 6: Een nieuw gebouwde woning bevordert de doorstroming. Laat in het bijzonder die huizen bouwen waar vraag naar is. Ik denk hierbij ook aan de vergeten groep voor de bouw in de prijsklasse van 150.000-200.000 gulden.

Stelling 7: Decentraliseer als regering de besluitvorming. Leg de verantwoordelijkheid waar zij thuis hoort en pas de Wet op de ruimtelijke ordening op dit gebied aan.

SAMEN VERANTWOORDELIJK

De woning is nog steeds een distributiegoed dat, zoals altijd bij een tekort, leidt tot bevoogding, bureaucratie en prijsopdrijving.

Laat ieder op zijn politieke plaats eens nagaan wat hij kan doen om te komen tot een verantwoorde verhoogde bouwproduktie.

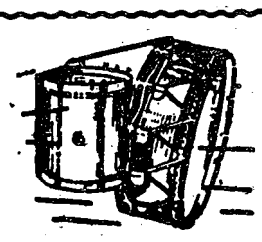

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

H. A. van der Munnik burgemeester van Bierum c.a.

Bij Koninklijk Besluit is met ingang van 16 oktober 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Bierum en 't Zandt: de heer H. A. van der Munnik, te Heerde.

De heer Van der Munnik, die 40 jaar is, is plaatsvervangend chef Kabinet van de Commissaris van de Koningin te Overijssel. Hij is Gereformeerd en lid van het CDA (ARP).

Oprichtingscongres CDJA-Noord-Holland

Op zaterdag 14 oktober wordt het oprichtingscongres gehouden van het CDJA-Noord-Holland. Plaats van handeling: Pedagogische Akademie Da Costa, Bloemendaalsestraatweg 189, Santpoort-Zuid (vlak bij het NS-station Santpoort-Zuid).

Na de officiële oprichtingsvergadering (vanaf 10.30 uur), wordt 's middags gediscussieerd over de politieke rol en de eigen inbreng van de christen-democratie in de bestuurslagen van het plaatselijke tot het Europese niveau.

Sprekers zijn het Tweede-Kamerlid Dijkman, de gedeputeerde Van Dis en de Amsterdamse wethouder Heerma.

Alle leden in Noord-Holland van ARJOS, CHJO en KVPJO en alle rechtstreekse leden vanhet CDA onder 35 jaar in de provincie zijn hartelijk welkom.

Voor verdere inlichtingen: P. G. Kroeger, Roos en Beeklaan 42, Santpoort-Noord; B. Valk, Hof van Zaenden 53, Zaandam; G. Melse, Schoenerstraat 43, Zaandam.

BETONFABRIEK „VRIJENBAN"

A. M. HOEKE

Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 570909.

BETONWAREN

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.

Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.

Meester's Bouwbedrijf

Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer

de klok **HANDELMIJ B.V.**
BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Adverteer in de Nederlander

MAKELAARSKANTOOR HOOGENRAAD

HAAGWEG 171 - TEL. 070-99.65.60
RIJSWIJK (Z.-H.)

Onroerende goederen - Hypotheken
Taxatiën

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.

VEENENDAAL

AANNEMINGSBEDRIJF HOOGVLIET & ZN. B.V.

Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON

Aanleg en onderhoud van GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN, PLANTSOENEN, PARKEN, SCHOOLTUINEN etc.

- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons

Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

BOUWBEDRIJF

Fa. C. Spijker & Zn.

Van Ostadelaan 61
Tel.: 02150-11189-16777
HILVERSUM.

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

alle troeven in één hand

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

Stelt u prijs op

VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELEN

dan

VAN Zeben's

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

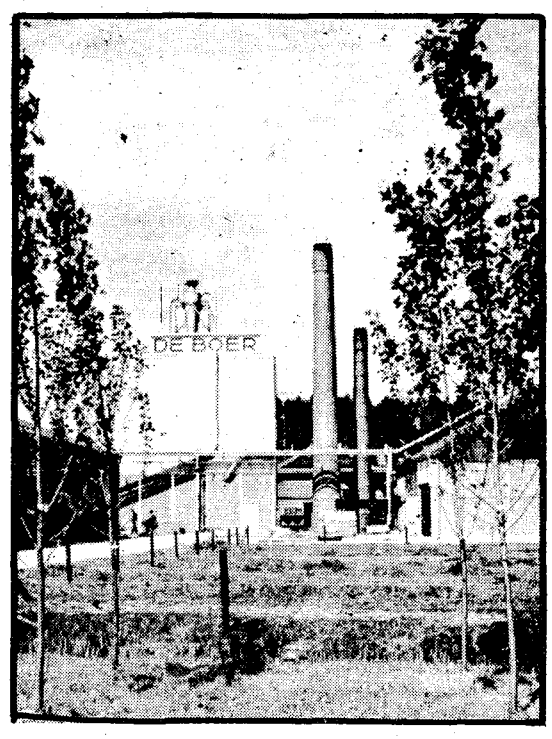

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

BOUWBEDRIJF P. HULSBOS Jzn. b B.V.

Venneperweg 873 - Nieuw Vennep.

NIEUW VENNEP - Telefoon 02526-2277
ABBENES - Telefoon 02524-226

KERKEN- EN SCHOLENBOUWERS
BURGELIJKE EN UTILITEITSBOUW

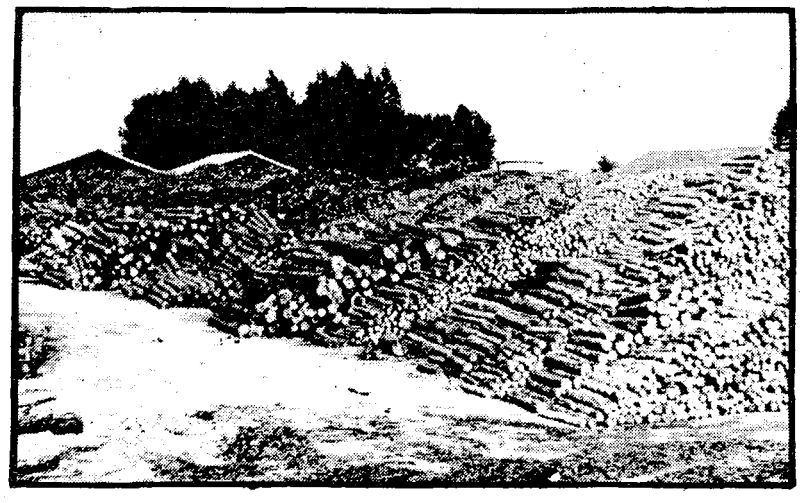

HANAB B.V.

Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS

Vrijdag 13 oktober 1978 – 14e jaargang no. 41

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - 2271TV Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Unievoorzitter Van Leeuwen niet verontrust over verschillende meningen bij CDA

De voorzitter van de CHU, dr. L. M. van Leeuwen, is niet verontrust over de verschillende meningen, die soms uit het CDA naar voren komen. Dit bleek uit hetgeen dr. Van Leeuwen gezegd heeft in zijn openingswoord op de vorige week zaterdag te Utrecht gehouden vergadering van de Unieraad van de CHU.

Dr. Van Leeuwen zei ondermeer het volgende:

,,In de politiek geldt, zeker ook voor ons als CHU, de regel van dualisme tussen kabinet en parlement. Ons kabinet-Van Agt is homogeen, de discussies binnen deze kabinetsploeg liggen niet op straat. Dat hebben we wel anders meegemaakt. Het gevolg van deze goede zaak is, dat het kabinet een standpunt meedeelt en dat eerst dan de discussies daarover beginnen, ook in de Tweede Kamer en binnen de fracties. De CDA-fractie is groot en binnen haar gelederen bestaan echt wel verschillen van mening. We hebben in Nederland gelukkig een pluriforme pers en radio en tv met veel zendtijd. Een mening van een politicus wordt dan ook snel via de media gemeengoed.

Ik vind het een overtuigend bewijs voor de kracht van het CDA, dat de discussies in de openbaarheid niet gemeden worden. Een sterke en open democratische partij kan het zich permitteren, dat er open gepraat wordt, voordat definitieve standpunten worden bepaald. Het is gezien zijn taak logisch, dat de heer Aantjes veelvuldig in de openbaarheid treedt. Dat neemt niet weg, dat ik het zou weten te waarderen, wanneer ook andere CDA-vertegenwoordigers wat regelmatiger hun mening kenbaar zouden maken. Binnen het dualisme tussen kabinet en parlement lijkt het nogal eens, dat de opmerkingen van de heer Aantjes fors tegen het kabinet zijn gericht.

Goede verstaanders begrijpen, dat hij dan praat voor de eigen verantwoordelijkheid van het parlement. Goede kenners weten bovendien, dat de heer Aantjes een heel eigen stijl heeft. Dat is het goede recht van elke persoonlijkheid. De eigen stijl is niet van vandaag. U bent toch niet de talloze keren vergeten, dat de heer Aantjes het kabinet-Den Uyl met scherpte tegemoet trad? Het lijkt mij een duidelijke taak van de fractie, met de heer Aantjes te praten indien men het met een door hem geformuleerde mening niet eens is. Overigens zal de heer Aantjes vast en zeker de eerste zijn om te beamen, dat hij door zijn open discussiemethode de kans loopt duidelijk repliek, ook uit eigen kring, te krijgen. Ik heb dat al eerder gedaan en zal dat ook in de toekomst blijven doen,'' aldus de Unievoorzitter.

ABORTUS

Ten aanzien van de problematiek inzake de wettelijke regeling van de abortus vroeg Unievoorzitter Van Leeuwen de Unieraad zich thans niet uit te spreken of een discussie uit te lokken. ,,De inhoud van een mogelijk wetsontwerp is niet bekend.

Uiteraard zal de CDA-fractie als uitgangspunt nemen hetgeen over abortus in het CDA-program staat'', aldus mr. Van Leeuwen.

H. L.

Nederland hoort bij de NAVO

,,Nederland hoort bij de NAVO en hoort bij de NAVO te blijven''. Dit heeft de voorzitter van de CHU, dr. L. M. van Leeuwen, gezegd in zijn openingswoord op de vergadering van de Unieraad van de CHU, vorige week zaterdag.

Dr. van Leeuwen reageerde ondermeer op de opmerking van mr. W. Aantjes, voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, dat Nederland het lidmaatschap van de NAVO ter discussie zou moeten stellen, indien de Amerikaanse president Carter toch zou besluiten tot aanmaak van de neutronenbom. De Unievoorzitter zei letterlijk het volgende:

,,Elk wapentuig is tuig, van dolkmes tot N-bom. Wij hebben zoveel goede waarden in onze vrije democratie te verdedigen, dat u mij niet bereid vindt te coquetteren met de gedachte, de NAVO te verlaten. Het bondgenoodschappelijk verband is van lijfsbetekenis voor ons land; de NAVO is defensief en niet agressief, de bewapening elders in de wereld en dan vooral in Oost-Europa is evident en de verantwoordelijke mensen in de NAVO staan onder parlementaire contrôle. Dat alles betekent zoveel, dat naar mijn mening Nederland bij de NAVO hoort en hoort te blijven.''

H. L.

De kleine scholen

door: drs. G. van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Staatssecretaris Hermes van onderwijs kreeg vorige week in het Friese dorpje „De Wilgen'' een ongewone opdracht. Hem werd verzocht de mouwen van het colbert van de plaatselijke wethouder af te knippen. Daaraan werd door de staatssecretaris aarzelend gevolg gegeven. Toen de operatie achter de rug was, werd hem diets gemaakt: „Zo ziet een dorp eruit als het zijn school verliest.''

Dit verhaal lazen we in Het Parool van 3 oktober. Het is een noodkreet van talloze dorpen, waar de enige school gesloten moet worden of waar dit althans spoedig dreigt te gebeuren. Met name de provincies Groningen, Friesland, Drenthe en Zeeland hebben met dit verschijnsel te maken. De bevolkingsgroei loopt terug, verder is er in vele landsdelen nog steeds een trek naar de steden (of grotere plaatsen). Daardoor wordt het stil in veel dorpen; raken de schoolpleinen leeg en heerst er de weemoedige rust, waar altijd vertier en levenslust was. Zal het dorp zelf dan ook nog wel zijn levenslust behouden? Doordat er geen school meer is, willen jonge gezinnen er ook niet meer zo graag gaan wonen. Het dorp dreigt te verouderen. Kortom, een dorp heeft door het verlies van zijn school veel verloren en verliest nog steeds.

Een paar cijfers.

Het kleuteronderwijs telde in 1977 493.000 leerlingen, volgens een prognose zullen dit er in 1983 392.000 zijn. Een teruggang dus van ruim 100.000, d.i. meer dan 20% in 6 jaar.

Het lager onderwijs had in 1977 1.444.000 leerlingen, in 1983 wordt dit aantal geschat op 1.181.000 leerlingen. Een teruggang van 263.000 leerlingen, ruim 18% in 6 jaar. Voor meer gedetailleerde cijfers kan men terecht in de Memorie van Toelichting bij de begroting van Onderwijs en Wetenschappen voor het jaar 1979. Wat een en ander tevens te betekenen heeft voor de werkgelegenheid laat ik hier terzijde.

AANHOUDEND

Wij zijn van mening dat het onderwijsbeleid aanhoudend rekening dient te houden met de problematiek van de kleine scholen. Niet alleen om te voorkomen dat kleine scholen lichtvaardig verdwijnen, maar ook om kleinere scholen zodanige kansen te geven dat deze optimaal kunnen functioneren.

Gelukkig blijkt de regering niet doof te zijn voor de noden op dit gebed. In toelichting op de nieuwe begroting van onderwijs en wetenschappen lezen we: „Het beleid richt zich zowel op de wenselijkheid om onderwijsvoorzieningen voor de jonge kinderen op bereikbare afstand te houden als op de wenselijkheid om een bijdrage te leveren aan de instandhouding van kleine woonkernen''.

De regering heeft de volgende maatregelen in petto:

- In het kader van de integratie van kleuter- en lageronderwijs wordt er binnenkort een projektgroep kleine scholen ingesteld. In deze projektgroep wordt nagegaan hoe kleine scholen hun eigen onderwijskundige problemen kunnen oplossen.
- In het Actieplan Werkgelegenheid worden speciale maatregelen getroffen ten behoeve van kleine scholen. Voor dit doel worden er in 1979, 1980 en 1981 resp. 270, 360 en 370 leerkrachten ingezet. In de desbetreffende nota lezen we voorts: „Mede gezien het sociaal-cultureel belang van de kleine school in de plattelandssituatie en in stadsvernieuwingsgebieden is een redelijke verlaging van de leerlingenschaal voor de kleine scholen noodzakelijk. Aan het Georganiseerd Overleg zullen concrete voorstellen worden voorgelegd.
- Zeer binnenkort is een wetsvoorstel te verwachten, dat er in voorziet de opheffingsnorm van kleuterscholen te verlagen van 20 tot 15 leerlingen.
  Wij zijn van mening dat dit wetsontwerp zeer spoedig behandeld moet worden, zo mogelijk dit jaar nog.
- In het kader van het Bijzonder Regionaal Welzijnsbeleid worden drie experimenten met kleine kernen voorbereid. Daarin wordt ook aandacht besteed aan de functie van de kleine school.
- Ook in het integraal structuurbeleid voor het noorden des lands zijn projekten opgenomen die zijn gericht op de problematiek van de kleine scholen.

LOFWAARDIG

Alles bij elkaar lofwaardige initiatieven, die stuk voor stuk onze steun verdienen. Maar zijn daar de kleine scholen die direct in nood zijn mee geholpen? Een ieder zal het ermee eens zijn dat het niet verantwoord is om scholen in stand te houden, die slechts enkele leerlingen tellen. Er zijn natuurlijk ook hier grenzen. Maar anderzijds, zou het beleid niet vooral gericht moeten plaatsvinden, in die zin dat van geval tot geval bekeken wordt welke kleuterschool of lagere school in elk geval in stand moet worden gehouden?

De norm van 15 leerlingen voor de kleuterschool behoeft dan geen absolute grens te zijn, net zo min als er een absolute grens voor de lagere school bestaat. Er bestaan ook lagere scholen met b.v. 13 leerlingen, die ontheffing hebben gekregen. Vooral in de overgangsperiode, totdat de nieuwe basisschool haar intree doet, zou terzake een soepel beleid gevoerd kunnen worden.

Juist wanneer de nieuwe basisschool officieel wordt ingevoerd is er wellicht een zekere stabilisatie ingetreden wat betreft het aanbod van jonge leerlingen. Dan zou binnen dat kader een meer definitieve regeling kunnen gaan gelden; meer definitief omdat er dan van een min of meer constante – in elk geval overzichtelijker – situatie sprake is.

Kortom, het zal er om gaan hoeveel lucht die kleine scholen nog zullen krijgen welke via „normale'' regelingen onherroepelijk zullen verdwijnen. Het kan toch niet de bedoeling zijn, dat er alsmaar „lege'' plaatsen ontstaan, waar de kinderlach tussen negen en vieren niet meer gehoord wordt.

. . .Politiek debat . . .

Het christelijk-historisch weekblad „de Nederlander'' besteedt in het nummer van deze week aandacht aan het vorige week begonnen Tweede-Kamerdebat over de Miljoenennota-1979 en de ombuigingsoperatie van de regering met de naam „Bestek '81''. Op de pagina's 4 en 5 treft de lezer samenvattingen aan van de beschouwingen, welke CDA-fractievoorzitter mr. W. Aantjes gehouden heeft.

Maar ook op de andere pagina's van dit nummer van „de Nederlander'' wordt geschreven over de actuele politiek. Met dit nummer kan geprobeerd worden de lezerskring van het christelijk-historische weekblad uit te breiden. Aanvragen van proefnummers en opgaven van nieuwe abonnementen: administratie Uniepers, Van Deventerlaan 49, te Voorburg.

Ondernemingsraden

PARLEMENTARIA

door: Piet van Zeil, lid CDA-Tweede Kamerfractie

Nu de Tweede Kamer op 4 oktober 1978 de eindstemmingen over het wetsontwerp Ondernemingsraden heeft gehouden, is het zinvol daaraan in onze partijbladen aandacht te besteden. En wel om drie redenen. De eerste is, dat het gaat om een heel belangrijke zaak. Het gaat immers om een verdergaande, een vernieuwende democratisering van de onderneming, waaronder in dit verband moet worden verstaan elk in de maatschappij als zelfstandige eenheid optredend organisatorisch verband waarin krachtens arbeidsovereenkomst arbeid wordt verricht door tenminste 100 personen.
Dus ook ziekenhuizen, welzijnsorganisaties e.d. vallen er onder. De tweede reden is, dat het schrijven van een artikel daarover in de eigen bladen, de kans geeft rekening en verantwoording af te leggen voor het in deze zaak door de CDA-fractie gevoerde beleid. De derde reden is, dat de aandacht, die de publiciteitsmedia, ook die van de verschillende maatschappelijke organisaties, aan de zaak van de ondernemingsraden hebben besteed, zeer onvoldoende is geweest. Een excuus daarvoor kan zijn, dat het om een veelomvattende en ingewikkelde aangelegenheid gaat. In het kader van het eerste artikel van de twee, wil ik graag aandacht besteden aan:
- de uitbreiding van de bevoegdheden van de ondernemingsraad
- de versterking van de rechtspositie van de leden van de ondernemingsraad
- het beroepsrecht van de ondernemingsraad

Vooropgesteld moet worden, dat ARP, CHU en KVP zich reeds in 1970 hebben uitgesproken voor verdere uitbreiding van de bevoegdheden van ondernemingsraden en voor het scheppen van mogelijkheden voor het instellen van beroep door ondernemingsraden. Daaraan werd en wordt door ons een duidelijke voorkeur gegeven. Die opstelling is gekozen tijdens de formaties van 1971, 1972/1973 en 1977. Alsmede tijdens de behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer, zowel in 1976/1977 als nu in 1978

DE BEVOEGDHEDEN VAN DE ONDERNEMINGSRAAD

Het meest doelmatig is een opsomming ervan te geven.
- In het overleg worden de aangelegenheden de onderneming betreffende, aan de orde gesteld ten aanzien waarvan de ondernemer of de ondernemingsraad overleg wenselijk acht.
- De ondernemingsraad is ook bevoegd om terzake aangelegenheden, de onderneming betreffende, schriftelijke voorstellen te doen.
- De ondernemingsraad moet door de ondernemer in de gelegenheid worden gesteld advies uit te brengen over elk door hem voorgenomen besluit tot:

a. overdracht van de zeggenschap over de onderneming of een onderdeel daarvan;
b. het vestigen van, dan wel het overnemen of afstoten van de zeggenschap over een andere onderneming, alsmede het aangaan van, het aanbrengen van een belangrijke wijziging in of het verbreken van duurzame samenwerking met een andere onderneming, waaronder begrepen het aangaan, in belangrijke mate wijzigen of verbreken van een belangrijke financiële deelneming vanwege of ten behoeve van een dergelijke onderneming;
c. beëindiging van de werkzaamheden van de onderneming of van een belangrijk onderdeel daarvan;
d. belangrijke inkrimping, uitbreiding of andere wijziging van de werkzaamheden van de onderneming;
e. belangrijke wijziging in de organisatie van de onderneming, dan wel in de verdeling van bevoegdheden binnen de onderneming;
f. wijziging van de plaats waar de onderneming haar werkzaamheden uitoefent;
g. het groepsgewijze werven of inlenen van arbeidskrachten;
h. het verstrekken en formuleren van een adviesopdracht aan een deskundige buiten de onderneming betreffende een der hiervoor genoemde aangelegenheden;
i. het doen van een belangrijke investering ten behoeve van de onderneming;
j. het aantrekken van een belangrijk crediet ten behoeve van de onderneming;

Het onder b. bepaalde, alsmede het onder h. bepaalde, voor zover dit betrekking heeft op een aangelegenheid als bedoeld onder b., is niet van toepassing wanneer de andere onderneming in het buitenland gevestigd is of wordt en redelijkerwijs niet te verwachten is dat het voorgenomen besluit zal leiden tot een besluit als bedoeld onder c-f ten aanzien van een onderneming die door de ondernemer in Nederland in stand wordt gehouden.
- Ten aanzien van elke voorgenomen benoeming of ontslag van een bestuurder van de onderneming moet het advies van de ondernemingsraad worden gevraagd.
- De ondernemer behoeft de instemming van de ondernemingsraad voor elk door hem voorgenomen besluit tot vaststelling, wijziging of intrekking van:

a. een reglement als bedoeld in artikel 1637j van het Burgerlijk Wetboek;
b. een regeling met betrekking tot een pensioenverzekering, een winstdelingsregeling of een spaarregeling;
c. een werktijd- of vakantieregeling;
d. een belonings- of een functiewaarderingssysteem;
e. een regeling op het gebied van de veiligheid, de gezondheid of het welzijn in verband met arbeid;
f. een regeling op het gebied van het aanstellings-, ontslag- of bevorderingsbeleid;
g. een regeling op het gebied van de personeelsopleiding;
h. een regeling op het gebied van de personeelsbeoordeling;
i. een regeling op het gebied van het bedrijfsmaatschappelijk werk;
j. een regeling op het gebied van het werkoverleg;
j. een regeling op het gebied van de behandeling van klachten;
l. een regeling met betrekking tot de positie van jongeren in de onderneming, een en ander voor zover betrekking hebbende op alle of een groep van in de ondernemingsraad werkzame personen.

- Wel tot de bevoegdheden van de ondernemingsraad behorende, maar niet in deze wet neergelegd zijn nog:
- het betrokken zijn in het beraad en in de besluitvorming over het door vakorganisaties in voorkomende gevallen al dan niet vragen van een onderzoek naar de gang van zaken in de onderneming;
- het bij functioneren in structuurvennootschappen stellen van kandidaten voor het lidmaatschap van de Raad van Commissarissen en het beoordelen van kandidaten voor dit college, die door anderen worden gesteld.

Opgemerkt zij, dat een deel van de hier vermelde bevoegdheden reeds zijn opgenomen in de thans van kracht zijnde wet. Het kabinet-Den Uyl stelde een verruiming voor; het kabinet-Van Agt voegde er enkele aan toe en de behandeling in de Tweede Kamer leidde – en op initiatief van de CDA-fractie en met de steun van onze fractie – tot een nog verdergaande verruiming van bevoegdheden.

DE VERSTERKING VAN DE RECHTSPOSITIE VAN DE LEDEN VAN DE ONDERNEMINGSRAAD

Terzake van dit punt een beschrijving van de thans in de wet verankerde rechtspositie:
- Benadeling in positie van leden van de ondernemingsraad, van commissies van deze raad alsmede van kandidaten, is niet toegestaan.
- Een ontslagverbod voor leden van de ondernemingsraad en van die van commissies, die taken namens de raad vervullen.
- Er is toestemming nodig van de kantonrechter om een personeelslid te ontslaan indien deze kandidaat is, dan wel niet langer dan twee jaar geleden lid is geweest van de ondernemingsraad of een van zijn commissies.
- Er is een mogelijkheid geschapen voor een eigen budget van de ondernemingsraad.
- Met een in de wet vastgelegd minimum kunnen regelingen worden getroffen, op basis waarvan tijd beschikbaar komt voor beraad, scholing en vorming.
- Er is een zelfstandig vorderingsrecht voor individuele ondernemingsraadsleden op het punt van faciliteiten en hun positie in de onderneming.
- Een schorsing van een lid van de ondernemingsraad van de werkzaamheden van de ondernemingsraad kan alleen door de bedrijfscommissie worden opgelegd.

HET BEROEPSRECHT VAN DE ONDERNEMINGSRAAD

Geheel nieuw is de invoering van het beroepsrecht van de ondernemingsraad. De ondernemingsraad kan bij de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam beroep instellen tegen een besluit van de ondernemer terzake aangelegenheden als hierboven vermeld onder a. t/m j.

Met name in die gevallen, waarin de ondernemer in zijn besluitvorming afwijkt van het door de ondernemingsraad uitgebrachte advies en de raad van oordeel is, dat de ondernemer bij de afweging van de betrokken belangen niet in redelijkheid tot zijn besluit had kunnen komen. De ondernemingskamer kan vervolgens een of meer voorzieningen treffen. Een van de denkbare voorzieningen is het opleggen van de verplichting aan de ondernemer het besluit geheel of ten dele in te trekken. Al met al een heel belangrijke zaak. Zowel de ondernemer als de ondernemingsraad dragen rondom het vragen van advies, het geven van advies en het nemen van besluiten een grote verantwoordelijkheid.

TENSLOTTE

In het bovenstaande is summier ingegaan of de drie vermelde onderwerpen. In het volgende artikel zal met name worden ingegaan op de samenstelling van de ondernemingsraad, de besluitvorming, de overlegvergadering en de daarvoor geldende procedures.

***

Wordt minimumprijsregeling voor melk ontdoken?

Optreden tegen verboden cadeauacties toegezegd

door: mr. G. van Muiden, Tweede-Kamerlid voor het CDA

Tijdens het mondelinge vragenuurtje vorige week in de Tweede Kamer is door mij aan de staatssecretarissen van economische zaken, Hazekamp, en van financiën, Nooteboom gevraagd of inderdaad de desbetreffende verordening van het Productschap voor Zuivel een lek bevat, zodat wel zegels en cadeaus kunnen worden verstrekt bij verkoop van melk tegen de minimumprijs. Voor brood geldt ook een minimumprijs, waarbij een dergelijk verbod geldt.
Een grootwinkelbedrijf in levensmiddelen is namelijk een actie begonnen, waarbij bij aankoop van verpakte melk tegen de minimumprijs van *f* 1,04 per liter een zegel wordt verstrekt. Tien zegels geven recht op aankoop van een theedoek voor *f* 2,50 bij een geadverteerde winkelwaarde van *f* 4,95.
In de toelichting op de vragen is nog eens de aandacht gevestigd op het belang van de melkslijters bij de handhaving van de minimumprijs, na alle onrust, die hierover in het verleden heeft bestaan. Bovendien gaat het met name om het eerlijk zaken doen en het tegengaan van het gebruik van onoirbare concurrentiemethoden.

De laatst overgebleven zeeheld onder de grootkruideniers vertrouwt er op, dat iedereen zich houdt aan de minimumprijs en duikt er zelf met een cadeauactie onder.
Niet alleen de sociale positie van de ondernemer en zijn gezin en zijn personeelsleden is hierbij in het geding, maar ook het voorzieningen- en leefbaarheidspeil voor grote groepen consumenten, die zijn aangewezen op buurtwinkels en de bezorging.
Staatssecretaris Hazekamp moest toegeven, dat de verordening een lek bevat. De eerste verantwoordelijkheid ligt volgens hem bij het Productschap en de regering kan alleen marginaal toetsen of er strijd is met de wet of het algemeen belang alvorens goedkeuring te verlenen.

BEVESTIGING

Op de vraag of de regering bereid is in overleg te treden met het Productschap om alsnog het lek te dichten, antwoordde de bewindsman bevestigend. Het overleg was al op gang gekomen en te verwachten is, dat wanneer het Productschap de regeling aanpast, de regering goedkeuring niet zal onthouden.
Op een aanvullende vraag of de staatssecretaris meer dan alleen marginaal toetsend zich wil inzetten voor de handhaving van de minimumprijs voor melk, verwees hij nar het vele werk in de afgelopen jaren om zover te komen. De ontwikkelingen in de melkhandel leiden hem er toe positief te staan ten opzichte van zo'n minimumprijsregeling, al blijven afwegingen voortdurend noodzakelijk.

In verdere vragen betreffende een cadeauactie van een groot vrijwilligfiliaalbedrijf in levensmiddelen, waarbij bij aankoop van *f* 15,-- het recht wordt verkregen op een artikel van ten hoogste drie gulden, terwijl dit ook betrekking heeft op aankoop van brood, tabakswaren en melk, werd de strijdigheid met de Wet Beperking Cadeaustelsel, publiekrechtelijke verordeningen en wettelijke accijnsbepalingen aan de orde gesteld.

GEEN STRIJD

De beide staatssecretarissen konden mededelen, dat geen strijd aanwezig was met de Wet Beperking Cadeaustelsel, omdat het hier branche-eigen geschenken betrof, maar wel met de verordening voor brood en de accijnswetgeving. Zowel de Economische Controledienst als de fiscale autoriteiten waren actief opgetreden en hebben de ondernemingen gewaarschuwd, waarop de actie is gewijzigd.

Het is de bewindslieden, desgevraagd, inderdaad ernst met de controle op de naleving van de voorschriften, teneinde een olievlekwerking van commerciële burgerlijke ongehoorzaamheid te voorkomen. Naar aanleiding van de recente bijbetalingscadeauactie, waarbij een bank fotocamera's ter beschikking stelt bij opening van een spaarrekening, antwoordde staatssecretaris Hazekamp op mijn vraag, hoe dit past in de nieuwe uit te vaardigen algemene maatregel van bestuur ter uitvoering van de nieuwe Wet Beperking Cadeaustelsel, welke uitvoeringsmaatregel betrekking zal hebben op cadeauacties bij de levering van diensten, dat hij intern dit laat bestuderen, alvorens hierover een oordeel te geven. Bij de begrotingsbehandeling in november kan hier derhalve op teruggekomen worden.

Grote waardering voor Nederlandse hulp aan vluchtelingen

De hoge commissaris van de Verenigde Naties (VN) voor de vluchtelingen heeft grote waardering voor de Nederlandse hulp aan vluchtelingen. Dit heeft de staatssecretaris van justitie, mevrouw mr. E. A. Haars, vorige week meegedeeld op de te Utrecht gehouden jaarvergadering van de Centrale van Christelijk-Historische Vrouwen.

Staatssecretaris Haars bracht in de laatste week van september een bezoek aan de hoge commissaris te Genève en zij vertelde de CH-vrouwen over haar besprekingen in de Zwitserse hoofdstad. De hoge commissaris voor de vluchtelingen heeft niet alleen grote waardering voor de Nederlandse hulp aan de vluchtelingen. Hij beoordeelt de rechtsbescherming, die Nederland aan vluchtelingen geeft, positief.

Bij de staatssecretaris van justitie en de hoge commissaris bestaat de indruk dat van die goede rechtsbescherming wel eens misbruik wordt gemaakt. De hoge commissaris heeft aangeboden zo nodig te helpen bij het scheiden van het kaf en het koren. De hoge commissaris en de staatssecretaris waren het erover eens dat de opvang van vluchtelingen bij voorkeur in hun eigen regio dient plaats te vinden. Dit is echter niet overal mogelijk, bijvoorbeeld in Zuid-Oost Azië. Nederland zal opnieuw 70 Vietnamese vluchtelingen opnemen (z.g. Boat-People).

Verder heeft de staatssecretaris met de hoge commissaris gesproken over de problematiek van de Turkse christenen, die geen vluchteling zijn in de zin van het Vluchtelingenverdrag. Hierover heeft mevrouw Haars ook van gedachten gewisseld met een vertegenwoordiger van de Wereldraad van Kerken in Genève. Gezocht zou moeten worden naar oplossingen, waarbij de betrokkenen zoveel mogelijk in hun eigen dorpen kunnen blijven. De staatssecretaris deelde tenslotte nog mede, dat op verzoek van de hoge commissaris nog eens 50 vluchtelingen uit Zuid-Amerika zullen worden opgenomen door Nederland.

BESTEK '81

Ten aanzien van Bestek '81 deed mevrouw Haars een oproep om dit plan van de regering positief te waarderen. „Het is zo gemakkelijk", merkte zij op, „om te zeggen dat het anders gekund had". „We moeten samen verantwoordelijkheid dragen voor de grote problemen waar Nederland op het ogenblik mee worstelt", aldus de staatssecretaris.

De problematiek van de „182 Marokkanen" kwam eveneens ter sprake. De Centrale van CH-Vrouwen stelde zich van harte achter het ter zake door de staatssecretaris gevoerde beleid.

H. L.

Staatssecretaris mevrouw mr. E. A. Haars.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Postbus 67,
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420) 6141.

Unieraad discussieerde met eigen Kamerleden

Het was een goede gedachte van Unievoorzitter Van Leeuwen om de gebruikelijke toespraken van onze vertegenwoordigers in Tweede en Eerste Kamer op de vergadering van de Unieraad dit keer te vervangen door een discussie met de tien leden uit de CDA-fractie in de Tweede Kamer, die in 1977 nog via de CHU-lijsten in de volksvertegenwoordiging zijn gekozen. Helaas kon de Unieraad vorige week zaterdag niet vergaderen in het Jaarbeurscongrescentrum, doch moest dit in een wat benauwd zaaltje in Hotel Pays Bas in Utecht doen.

De opkomst was echter goed - zo'n 60 aanwezigen - waaronder minister Scholten en de staatssecretarissen mevrouw Haars en Nooteboom. De (eigen) Kamerleden waren allen aanwezig, mevrouw Evenhuis en Deetman, Van Dijk, Eversdijk, Gerritse, Van Leyenhorst (vice-voorzitter), Van Muiden, Tolman, Van Weezel en Wisselink. De forumdiscussie over Bestek '81, Miljoenennota en Troonrede werd - hoe kan het anders - voortreffelijk geleid door de voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer, prof. dr. Johan van Hulst.

Een negental aanwezigen t.w. de heren Klein Kranenburg, Schneiders, De Koning, Cornelissen, Boll, Van Zwieten, De Snayer, De Boe en Jansen stelde verschillende vragen, betrekking hebbende op allerlei zaken. Voor ieder kamerlid was er iets bij, aldus prof. Van Hulst. Zij konden zich derhalve allemaal laten horen.

EEN BEELD

Mogen wij een beeld geven?

Zo bestond bij enkelen de indruk, dat de uit de CHU afkomstige kamerleden in de CDA-fractie onvoldoende aan bod komen. Men hoort ze niet. In de Kamer treden altijd dezelfde sprekers op. Sommige zaken, zoals Urenco en de Ondernemingsraden liepen al. Anderen waren daar mee bezig, aldus Van Leyenhorst. Wij als CHU brachten zeven nieuwe leden in de fractie naast drie, die reeds langer meedraaiden. Wij willen het CDA en daarin het eigene van de Unie terug vinden. Onze deskundigheid brengen wij vooral in de fractiecommissies, doch dit komt niet naar buiten. (De onderwijscommissie is goed bemand met Deetman en Van Leyenhorst, red.). Een ander voorbeeld: De Vaste Commissie uit de Tweede Kamer voor de Rijksuitgaven, verontrust door de ondoorzichtigheid van het overheidsbeleid met betrekking tot steunverlening aan individuele bedrijven en ontevreden met de ontoereikendheid van de parlementaire contrôle op dit beleid, heeft op initiatief van het CDA (CHU) lid dr. C. P. van Dijk eind september een sub-commissie in het leven geroepen van zeven leden uit haar midden. Deze sub-commissie, „Onderzoek Steunverlening Individuele Bedrijven", die tot taak heeft een onderzoek in te stellen naar het beleid op dit punt en aanbevelingen te doen voor een betere parlementaire contrôle, staat onder voorzitterschap van de heer Van Dijk. Anderen vonden Aantjes te critisch ten opzichte van het kabinet-Van Agt. Wellicht komt dat door onze gouvernementele gezindheid. De CDA-fractie is echter de coalitie niet. In ons dualistisch stelsel heeft de fractie een eigen taak, nl. het kabinet critisch volgen. Dit betekent niet, dat wij het kabinet niet zouden willen steunen. Het laatste wat wij willen is een kabinetscrisis. Het kabinet moet, ook volgens Aantjes, zijn volle rit uitzitten.

De onderwijsuitkeringen van het rijk aan de gemeenten zijn ontoereikend, doch in Bestek '81 moet ook deze sector 160.000.000 gulden inleveren.

De fractie heeft geen bezwaar tegen verkoop van huurwoningen, doch niet onder alle omstandigheden. Graag wil men nagaan of aftrek van de onderhoudskosten van de eigen woning weer mogelijk is, doch men dient dan wel rekening te houden met een verhoging van het huurwaardeforfait.

Het NATO-lidmaatschap geeft verplichtingen. Bij het - uiteraard - nakomen daarvan zit men altijd in een spanningsveld, omdat wij met de vraag zitten of wij wel voldoende aan ontwapening doen.

De toekomst van de Antillen. Waarom denken wij bij de oplossing van dit probleem nooit aan Venezuela, aldus een persoonlijke ontboezeming van de heer Van Weezel.

Het terugdringen van de bestedingen in de collectieve sector en het stabiliseren daarvan in de particuliere sector. Allen moeten wij een stapje terug doen. Wij hopen, dat de ombuigingsoperatie zal leiden tot grotere investeringsbereidheid en tot meer werkgelegenheid. Het teken van Bestek '81 staat inderdaad op storm.

Met een dankwoord van de forumleider aan onze Kamerleden voor hun deskundige inbreng en van de heer Van Leeuwen aan Van Hulst voor de wijze, waarop hij de discussie leidde, werd de ochtendvergadering geschorst. Voor de middagvergadering zie elders in dit blad.

De Kruyf

Samenstelling CHU-delegatie naar het algemeen bestuur van het CDA

Op de Unieraadsvergadering van 15 april jl. werd besloten, dat van de twintig door de CHU af te vaardigen leden naar het algemeen bestuur van het CDA er tien aangewezen mogen worden door het dagelijks bestuur, terwijl er tien uit en door de Unieraad zullen worden benoemd. Zowel het Uniebestuur als de Unieraad mogen tevens nog vijf plaatsvervangende leden benoemen.

Door de Unieraad werd een commissie gevormd, bestaande uit mevrouw D. Y. W. de Graaf-Nauta en drs. C. Dekker en W. A. Mateman, die gemachtigd werd het voorstel vanuit de Unieraad vast te stellen. Het voorstel afvaardiging uit het Uniebestuur werd voorbereid door mevrouw H. Tegelaar-Boonacker en Wm. C. de Kruyf en drs. M. Smits.

Het voorstel afvaardiging uit de Unieraad ondervond in de Unieraadsvergadering van 21 september jl. critiek van verschillende leden. Daar toen niemand van de commissie aanwezig was om het voorstel toe te lichten, werd dit aangehouden.

Op de Unieraadsvergadering van 7 oktober kwam het voorstel derhalve wederom aan de orde. De heren Petersen, Munters en De Boe handhaafden hun bezwaren. Deze betroffen het ontbreken van leden uit enkele provincies, alsmede een onhoffelijke behandeling van diegenen, die uit een eerder voorstel geschrapt zijn.

Drs. Dekker verdedigde - dit moet gezegd worden - op bekwame wijze het voorstel van de commissie. Primair is gekeken naar kwaliteit, mede gelet op de samenstelling van de delegaties van ARP en KVP. Daarbij kon helaas niet met alle regio's worden rekening gehouden. Vervolgens vond een schriftelijke stemming plaats. Het stembureau, gevormd door mevrouw Prins en de heren Keuning, voorzitter en De Snayer, deelde de volgende uitslag mee, conform het voorstel van beide commissies:

1. mr. H. K. J. Beernink
2. mevrouw Mr. M. Bellingwout-Roodenburg
3. dr. E. Bleumink
4. P. Bode
5. mr. C. A. Bos
6. drs. C. Dekker
7. prof. dr. H. Franken
8. mevrouw D. Y. W. de Graaff-Nauta
9. G. Goedhart
10. L. P. Heukels
11. J. Kiers
12. Wm C. de Kruyf
13. dr. L. M. van Leeuwen
14. W. A. Mateman
15. drs. A. G. W. Schapenk
16. mr. Sj. H. Scheenstra
17. drs. M. Smits
18. mevrouw H. Telegaar-Boonacker
19. J. B. Ventevogel
20. mevrouw M. J. Vosjan

Tot plaatsvervangende leden werden gekozen:

1. mevrouw drs. M. H. A. Boers-Wijnberg
2. mevrouw H. J. Groenendijk-Bernard
3. Chr. van Gulyk
4. H. C. Kok
5. J. Korten
6. ds. A. Oliemans
7. mr. J. M. L. Oosthoek
8. mevrouw J. Punt-van Osnabrugge
9. A. van Twist
10. prof. dr. A. Wattèl.

Tot slot deelde de voorzitter, de heer Van Leeuwen, mede, dat op de eerstvolgene Unieraadsvergadering van zaterdag 9 december a.s. - gelijktijdig met ARP- en KVP-partijraden - verschillende CDA-rapporten zullen worden besproken. Uit efficiency-overwegingen wordt de behandeling hiervan voorbereid door een aantal door het Uniebestuur ingestelde werkgroepen. Het betreft de rapporten Statuten, Organisatie, Grondslag en Politiek, Incompatibiliteiten en Partijblad. Bij de rondvraag uitte de heer Klein Kranenburg namens de Statenkring Dordrecht zijn waardering voor het door staatssecretaris Haars gevoerde beleid, hetgeen door de vergadering met applaus werd onderstreept.

Na dankgebed door ds. Olieman werd de vergadering gesloten.

De Kruyf

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Mr. Aantjes bij algemene beschouwingen:

Kabinet moet zich aktiever inzetten voor het terugdringen van de kernbewapeningen

In zijn rede bij de algemene politieke beschouwingen, vorige week in de Tweede Kamer, heeft de CDA-fraktievoorzitter mr. W. Aantjes erbij het kabinet op aangedrongen een aktiever beleid te voeren gericht op het terugdringen van de rol van de kernbewapening.
Bij de behandeling van de begroting van Defensie kunnen we hier nader op ingaan. In afwachting hiervan vroeg Aantjes het kabinet zich reeds te bezinnen op de vraag tot welke initiatieven een evenwicht tussen loyaliteit aan het NAVO-bondgenootschap en een krachtig op de-nuclearisering gericht eigen beleid haar dient te brengen.
Spreker herinnerde aan zijn eerste commentaar op de Troonrede. Hij had de aandacht die het kabinet in dit stuk gaf aan het benauwende vraagstuk van de kernbewapening hoopgevend genoemd. Het kabinet toont op dit punt een diepe bezorgdheid.
De beschouwingen aan het vraagstuk van de kernbewapening gewijd in de toelichting op de begroting van Defensie hadden hem echter teleurgesteld.
De benadering is sterk eenzijdig bepaald door de militaire aspekten en te weinig politiek van aard. Nieuwe gezichtspunten die de de-nuclearisering kunnen bevorderen trof hij niet aan. Wel wordt uitdrukkelijk de mogelijkheid open gehouden tot het voor dubbel gebruik (zowel conventioneel als nucleair) geschikt maken van nieuw wapentuig in de tachtiger jaren. Weliswaar wordt gewezen op de noodzaak van extra kosten bij de keuze voor conventionele alternatieven, maar nergens blijkt dat die alternatieven dan ook absolute voorrang zullen hebben. Hij wees erop dat de bereidheid van de CDA-fraktie mee te werken aan de verhoging van de Defensiebegroting uitdrukkelijk afhankelijk is gesteld van een sterker accent in het beleid op de de-nuclearisering. Dan moet bet beleid toch ook ergens toe leiden, al was het slechts tot daarop afgestemde initiatieven.
De CDA-fraktieleider ging vervolgens uitvoerig in op de visie van de fraktie op het probleem van de kernbewapening.
Hij zei hierover onder meer:
De overheid mag geen afstand doen van haar roeping de veiligheid van de burger te beschermen, zowel intern door middel van een politie- als extern door middel van een defensie-apparaat. Nederland is daar, voor wat de externe veiligheid betreft, allang niet meer op eigen kracht toe in staat. De NAVO is hoeksteen van ons veiligheidsbeleid. Dat is niet alleen de officiële Nederlandse beleidslijn, dat is ook de opvatting van het CDA en van mijzelf. Hoe afschuwelijk het ook is, dat wij al 30 jaar lang balanceren op het scherp van een afschrikkingsevenwicht, ik ben er niettemin van overtuigd dat het alleen aan dit evenwicht te danken is dat de grens van de vrijheid in Europa niet is verlegd van de Elbe naar de Noordzee.
Daaraan doe ik niet af, als ik tevens zeg dat wij voortdurend attent moeten zijn op de middelen die ter verdediging van onze vrijheid en veiligheid worden gehanteerd. Juist omdat onze loyaliteit jegens het bondgenootschap onverdacht is, maken wij er aanspraak op dat onze opvattingen serieus worden genomen.
Dit geldt met name als het de kernwapening betreft. De verklaring die onze fractie over het neutronenwapen heeft afgelegd is ernstig gemeend en komt uit diepe verontrusting voort. Wij hebben niet ieder nucleair wapen afgewezen.
Gezien de huidige stand van zaken zijn wij reeds ver gegaan, maar wij willen wel bij iedere nieuwe toevoeging ons kunnen afvragen of dit in de spanning tussen noodzakelijke verdediging en noodzakelijke denuclearisering nog aanvaardbaar is. Daarbij gaat het niet om een incidentele beslissing op zichzelf. Die zal altijd weer in het kader van een totaal NAVO-beleid beoordeeld moeten worden. Ook houding en reacties van het Warschaupact zijn factoren die voor een standpuntbepaling van belang zijn.

Wat wij in geen geval willen is veilig schuilen onder een door anderen opgehouden paraplu. Het enige zuivere dilemma is niet meedoen of volwaardig meedoen. Aan onze loyaliteit behoeft niet te worden getwijfeld maar dit betekent niet bij voorbaat instemmen met of zich neerleggen bij welke beslissing dan ook. Wij willen voortdurend alle aspekten tegen elkaar kunnen blijven afwegen, waarbij ik mij zeer wel realiseer dat niet iedere mogelijke uitkomst dezelfde graad van waarschijnlijkheid heeft.
Naast of desnoods tegenover de eisen van een adequaat veiligheidssysteem voor onszelf willen wij volle ruimte geven aan onze verantwoordelijkheid voor het voortbestaan van de mensheid en de wereld.
Wij zullen zelfs de onmogelijkheden voor mogelijk moeten houden, willen wij de totale vernietiging ontlopen. Ook om de muren van Jericho moest zevenmaal worden heengelopen, alvorens zij omvielen.
Onze defensie-inspanning kan alleen geloofwaardig zijn in het licht van onze inspanningen voor volken in verdrukking en ellende. De echte oorzaak van het ontbreken van vrede is immers het ontbreken van recht. Want alleen waar recht heerst kan vrede bestaan. Zij zijn zo ondeelbaar aan elkaar verbonden als Psalm 85 het uitdrukt: De vrede en het recht kussen elkaar.

MENSENRECHTEN

Aantjes sprak zijn waardering uit voor de mededeling in de Troonrede dat het kabinet binnenkort aan de Kamer een uiteenzetting zal geven over het regeringsbeleid ten aanzien van de mensenrechten. Een beschouwing waar de CDA-fraktie vorig jaar om had gevraagd.

Er is aldus spreker geen terrein, waarop zozeer het verwijt van selectieve verontwaardiging wordt gehanteerd als dit. Toch maakt het voor ons wel verschil, of aan mensenrechten wordt tekort gedaan onder een regering die zegt zich naar de Bijbel te willen richten, dan wel onder een regering die openlijk het atheïsme belijdt. Voor de slachtoffers maakt het geen verschil, maar het eerste trekken wij ons meer aan. In die zin is het CDA inderdaad selectief verontwaardigd zoals ook uit ons program blijkt.
Waardering had Aantjes voor de wijze waarop de minister van buitenlandse zaken in de VN onlangs ernstige waarschuwingen had laten horen aan het adres van Zuid-Afrika.
Ook de situatie in Rhodesië, Cambodja en vele landen in Latijns Amerika blijft vereisen dat de Nederlandse regering zich aktief inzet. Hij vroeg een reaktie van het kabinet over de suggestie om de besprekingen over de waarborgen bij het gebruik van kernenergie in internationaal verband niet te laten lopen via de normale diplomatieke kanalen maar te doen coördineren door een speciale ambassadeur onder politieke verantwoordelijkheid van de minister van buitenlandse zaken. In het bijzonder verwees hij hierbij naar Brazilië in verband met het Urenco-project.
Bijzondere aandacht vroeg spreker voorts voor de situatie in Chili.

ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Over de ontwikkelingssamenwerking merkte Aantjes onder meer op:
Omdat het hier om een zaak van recht gaat, mogen en willen wij niet tolereren dat hulp aan de onderontwikkelde wereld een barometer wordt waarop de wisselingen in het economisch klimaat van de geïndustrialiseerde landen kunnen worden afgelezen. De hulpverlening aan de armsten in de wereld mag niet ondergeschikt worden gemaakt aan onze eigen economische verlangens. Daarom vraag ik een nadere uiteenzetting over de aankondiging in de M.v.T.'s op de begrotingen van Economische Zaken en van Ontwikkelingssamenwerking, dat van de begroting van Ontwikkelingssamenwerking 100 miljoen gulden zal worden gebruikt voor exporttransacties met een ontwikkelingsdimensie. De term wekt al argwaan.
In dit verband wees hij ook op recente uitlatingen van de staatssecretaris voor de exportbevordering. Hij vroeg zich af:

Wil de staatssecretaris soms de hulp aan Cuba voortzetten? Want die hulp leidde al sinds jaar en dag tot export van volksgezondheidsapparatuur door een fabriek in een bekend deel van ons land. Dit is niet het kader, waarin wij de ontwikkelingssamenwerking geplaatst willen zien. Er mag maar één ding beslissend zijn, en dat is de bijdrage die onze aktiviteiten leveren tot leniging van de nood en tot structurele wijziging van de internationale economische orde.
Ons land zal er zich krachtig en vasthoudend voor moeten inzetten dat al deze wereldproblemen steeds meer langs de weg van de Europese politieke samenwerking worden aangepakt.

Dat de portefeuille voor Ontwikkelingssamenwerking in handen is van een zo overtuigd en ervaren Europeaan als minister De Koning wekt verwachtingen maar schept ook verplichtingen tot het vervullen van een voortrekkersrol in Europa.
Voorts sprak Aantjes zijn grote waardering uit voor het initiatief van president Carter inzake het overleg tussen Sadat en Begin over het Midden-Oosten in Camp David. De resultaten van deze conferentie noemde hij een teken van hoop.

H. van Spanning

Aantjes over „Bestek '81"

Ombuigingsoperatie moet nu starten

„De ombuiging moet in 1979 beginnen, er mag niet opnieuw een jaar verloren gaan. Ook op wie niet in het beoogde effect geloven mag een beroep worden gedaan een serieuze poging te wagen. Het steeds meer „Na U" blijven roepen zal ons allen alleen maar verder in de problemen brengen. Ergens moet de eerste stap worden gezet. Daarin steunen wij de regering".
Dit zei CDA-fraktieleider Aantjes tijdens de algemene beschouwingen waar hij onder meer inging op „Bestek '81".
Het CDA-program „Niet bij brood alleen" kiest duidelijk voor de soberder levensstijl. Daar zit niet alleen een visie op de verantwoordelijkheid voor elkaar en voor de ons toevertrouwde aarde achter, er zit ook het oud-hollandse nuchtere inzicht achter dat een dubbeltje maar één keer kan worden uitgegeven. Daarom moet er worden gekozen. Er zit ook de overtuiging achter dat de overheid niet bevoegd en niet bij machte is alles te regelen. Wij verwachten meer van een mentaliteitsverandering dan van wetten en voorschriften, meer van een appèl op de verantwoordelijkheid dan van het overnemen van de verantwoordelijkheid. Het overheidsbeleid moet daaraan appelleren.

KANTTEKENINGEN

Op een viertal punten plaatste de spreker een aantal kanttekeningen bij de beleidsvormen van „Bestek '81. Hierover zei hij het volgende:
De eerste kanttekening betreft de positie van de structureel toch al zwakke regio's. Een in een groeiende economie reeds bestaande achterstand mag nu in een teruglopende economie niet extra worden vergroot als gevolg van maatregelen die ten behoeve van structureel sterkere gebieden worden getroffen. In de Troonrede staat een passage die ik in dit verband kil heb genoemd.

Uit de regeringsplannen blijkt voldoende, hoe de in het vooruitzicht gestelde extra inspanning ten behoeve van de structureel zwakste gebieden zoals Zuid-Limburg en het Noorden zal worden gerealiseerd. De regering zal hier konkreter moeten zijn, enerzijds mede gelet op de beperking van de individuele bedrijfssteun, anderzijds op de unaniem door de Kamer aanvaarde moties over regionale prioriteitenstelling bij energiebesparing- en innovatie-projecten.
Mijn tweede opmerking betreft de positie van de ambtenaren. Ik blijf van oordeel dat hun totale rechtspositie een offer rechtvaardigt en blijf onverkort staan achter de bedoelingen van de uitspraken die de minister-president daarover vanaf de kansel in Harderwijk heeft gedaan. Ik vraag mij trouwens af, of ooit iemand wel eens heeft uitgerekend wat het reële effect op zijn inkomen zal zijn; dan zou m.i. veel karikatuurtekening verdwijnen.
Dit houdt niet in dat over de ambtenaren bij hen, over hen, en zonder hen zou kunnen worden beslist. De vraag is echter in hoeverre als gevolg van de door de minister van binnenlandse zaken gevolgde procedure alle bouwstenen van Bestek '81 nog even stevig en onwrikbaar (c.q. even los en zwevend) op hun plaats zitten. Die vraag moet in dit debat in alle duidelijkheid door de minister-president worden beantwoord. Het wegtrekken van een hoeksteen uit het gebouw zou al een heel vreemde manier van puinruimen zijn.
Ik zeg dit vooral vanwege de samenhang met de maatregelen in de sector van de sociale verzekeringen. Het is typisch de taak van de overheid de belangen te beschermen van degenen die daar zelf niet toe in staat zijn. Dit kan zich hier in zekere mate voordoen. Ambtenarenbonden beschikken immers over heel wat krachtiger organisaties dan degenen die op sociale uitkeringen zijn aangewezen. In elk geval zal onze fractie niet aanvaarden dat over de maatregelen in de sector van de sociale uitkeringen in dit debat in meer definitieve zin wordt beslist dan over de ombuigingen in de sfeer van de ambtenarensalarissen.
Aandacht vraag ik ook voor het ontstaan van klassentegenstellingen binnen dezelfde groepen werknemers. De afstand tussen de netto-inkomsten van de minimumloners bij de overheid met de andere minimum-loners zou bij ongewijzigd beleid nog groter worden. In de overheidsziekenhuizen ontvangen de verpleegkundigen in dezelfde functie netto 7 tot 15 procent meer dan dezelfde verpleegkundigen in dezelfde functie in de andere ziekenhuizen.
Mijn laatste opmerking in dit verband heeft betrekking op de positie van de gehandicapten. Ombuigingen in de sektor van de sociale verzekeringen worden nogal eens gemotiveerd als een noodzakelijke prikkel tot werken. Gelukkig doet de regering dit niet. Er is geen groep voor wie deze motivering zo beledigend en verwondend is als voor gehandicapten. Dit kwetst meer dan enige bijdrage in de ombuigingen. Mijn dringende vraag is, of de regering technische mogelijkheden ziet de gehandicapten uit te zonderen of op andere wijze te compenseren. Zij mogen niet het slachtoffer van een wetstechnisch systeem worden. De burger is er immers niet voor de overheid maar de overheid voor de burger? Dit wil zeggen: meer voor de burger, naarmate die burger minder voor zichzelf kan opkomen. In dit verband vraag ik ook hoe het staat met de uitvoering van de motie-Weijers: de verplichting om per 20 werknemers 1 WAO-er te werk te stellen. Niet-actieven behoren als anders-actieven te worden geintegreerd in ons maatschappijbeeld. In elk geval zou de overheid zelf daarbij moeten voorgaan, aldus de CDA-fraktieleider.

H. v. Sp.

Aantjes bepleit aandacht voor de minderheden in onze samenleving

Aandacht voor de minderheden in onze samenleving was een belangrijk hoofdthema in de rede die mr. Aantjes vorige week hield bij de algemene politieke beschouwingen. Hij noemde hierbij met name de positie van de psychiatrische patienten; de gehandicapten en de bejaarden.
Hij ging daarbij met name in op de houding van Nederland tegenover diverse minderheidsgroepen zoals de zgn. „Kerkmarokkanen".

Een eigen verantwoordelijke plaats inruimen in onze samenleving is ook de opgave ten aanzien van de culturele en ethnische minderheden en de vreemdelingen in ons midden: Surinamers, Molukkers, zigeuners, gastarbeiders, politieke vluchtelingen. Voor hen moet Nederland een land van hoop en niet van wanhoop zijn.
Ook dat is in de eerste plaats een zaak van mentaliteit, van levensstijl. Nadat Nederlanders zich eerst boven bepaalde werkzaamheden verheven gevoelden, gevoelen velen zich nu verheven boven degenen, die zijn aangetrokken om dit werk te doen.
Over gastarbeiders wordt denigrerend gesproken, over illegale werkgevers begripvol, over zwart-werkers vergoelijkend, over fiscale misbruikers bewonderend. Zo ligt het in brede kringen.
Het ontslaat de overheid niet van haar plicht recht te doen aan wie recht te kort komt. Wij zijn niet bij machte alle vreemdelingen te herbergen, maar wij kunnen wel de tekenen oprichten waaruit blijkt dat wij naar de mate van ons vermogen ons in die geest willen inzetten.
Niet iedere vreemdeling is een vluchteling; maar voor wie werkelijk in de knel zit of zou kunnen komen mag de deur niet dicht gaan. Om daarin rechtvaardig te kunnen oordelen, is een individuele beoordeling noodzakelijk.
Het gaat bijvoorbeeld bij de kerk-Marokkanen niet om een groep van 182 mensen maar om 182 mensen. Het is onwaarschijnlijk dat, wat voor één geldt, daarmee vanzelfsprekend ook voor 181 anderen zou gelden of omgekeerd. Waar menselijke problemen worden gecollectiviseerd, dreigt de mens zelf plaats te maken voor een abstractie. Wat wij van de regering verwachten is een beleid, waarin duidelijk elke beslissing op de situatie van die ene mens, waarop de beslissing betrekking heeft, is afgestemd. Als de beslissing voor die mens rechtvaardig is, zullen wij de regering steunen, alle aktie ten spijt. Als de beslissing ten aanzien van die ene mens niet rechtvaardig is, zal de regering ons tegen haar vinden, ongeacht de politieke relatie tot het kabinet.

ABORTUS

Over de problematiek rond de abortuswetgeving merkte de CDA-fraktievoorzitter op: Bij de begroting van Justitie leveren de uiteenzettingen en aankondigingen in de MvT het onloochenbare bewijs, dat de minister aan het werk is getrokken met de visie en de vaart, die door wie hem kenden op goede gronden van hem mocht worden verwacht.
Des te pijnlijker wordt daarom een mededeling gemist over een in te dienen wetsontwerp op de abortus. Ik beperk mij nu tot het uitspreken van de wens en het vertrouwen dat de ministers van Volksgezondheid en Justitie erin zullen slagen tijdig vóór de in het regeerakkoord genoemde datum een regeringsontwerp bij de Kamer in te dienen.

RELATIE – STAAT – KERK

Aantjes kondigde voorts aan dat de CDA-fraktie bij de behandeling van de begrotingen nog nader zal terugkomen op een aantal vragen rond de verhouding tussen kerk en staat.
Hij wees hierbij de afkoopregeling, waarover in 1971 de interim-nota van de commissie-Verdam is verschenen en waaraan sindsdien niets meer is gebeurd. Het recente antwoord van de minister van financiën op een vraag van collega Dolman wekt de verwachting dat de regering een spoedige regeling wil bevorderen.
Aandacht verdient zijns inziens ook de complexe problematiek van talrijke kerkgebouwen, die van betekenis zijn uit stedebouwkundig, historisch, architectonisch en sociaal oogpunt.

Tenslotte noemde hij in dit verband de taken, die kerken of kerkelijke organisaties verrichten in de sectoren van met name maatschappelijke dienstverlening, educatief werk, bejaardenvoorzieningen, woonwagenwerk, vreemdelingenzorg en studentenvoorzieningen.

Aantjes in de algemene beschouwingen:

CDA staat binnen de grenzen van haar verantwoordelijkheid positief tegenover dit kabinet

Dit kabinet moet het land regeren in moeilijker omstandigheden dan voor enig voorgaand kabinet in de afgelopen dertig jaar het geval was. Dit heb ik in mijn kommentaar op de Troonrede gezegd en ik herhaal het nu. Alleen daarom al verdient de regering een positieve en constructieve benadering bij haar pogingen de ontwikkeling van de economische toestand en de gevolgen daarvan te keren. Het is niet de enige reden waarom onze fractie zich, binnen de grenzen van haar eigen verantwoordelijkheid, zo positief mogelijk wil opstellen
Dit zei mr. Aantjes aan het slot van zijn rede tijdens de algemene politieke beschouwingen. Hij ging in zijn speech in op de positie van de CDA-fractie tegenover het kabinet-Van Agt. De CDA-fractievoorzitter zei hierover:
Als ik zeg dat wij wensen dat het kabinet de volle rit uitzit en dat onze kritiek daarop mede is gericht, dan is het ook niet alleen omdat het land met politieke stabiliteit gediend is. Het is ook niet alleen omdat de deur naar het alternatief op 4 november 1977 door de toenmalige formateur voor deze parlementaire periode definitief is dichtgeslagen, hoezeer wij (en ik wens dat te mogen blijven zeggen) die weg ernstig en bij voorkeur (ook vanwege de problemen die ons vandaag bezighouden) hebben beproefd. Wij hebben de onvermijdelijke gevolgen aanvaard en daar staan wij voor.
Vooral echter wordt onze houding tegenover het kabinet bepaald door de overtuiging dat veel van wat ik heb gezegd, en zeker de motivatie die erachter zit, bij menigeen in het kabinet resoneert, bij de minister-president niet in de laatste plaats. Dat is niet genoeg. Het moet ook voortdurend uit het beleid blijken. Een kabinet moet als het ware een beetje warmte uitstralen naar degenen die het moeilijk hebben in de samenleving. Het behoeft geen verterend vuur te zijn noch een onophoudelijk spattende vonkenregen. Maar wel zo nu en dan een vonk die overspringt naar wie leven moet in de kille en gure delen van de samenleving.
Er is mij verweten dat ik te vroeg zou hebben gezegd dat het vermijden van een crisis een hoge prioriteit voor ons heeft. Daarmee zou ik het machtigste wapen bij voorbaat uit handen hebben gegeven. De regering zou slechts onaanvaardbaar behoeven te zeggen en zij zou bij voorbaat weten daarmee de CDA-fractie, althans haar voorzitter, achter zich te krijgen.
Dat verwijt zou juist zijn, als het debat tussen regering en kabinet in deze weken een pokerspel zou zijn. Ik poker niet. Ik handel vanuit loyaliteit en ik ga uit van de wederkerigheid daarvan. Ik zou het zo niet doen, als ik hetzelfde niet ook van het kabinet verwachtte.
Daarin past geen dreigement, van welke kant van de regeringstafel dan ook. Ik verwacht meer van argumenten en loyaliteit dan van dreigementen en poker.
Ik reken en vertrouw op een antwoord in dezelfde geest, aldus de CDA-fractievoorzitter.

H. v. Sp.

Zò gezegd – zò gedaan...

Een vergelijkend rubriekje

GROTE EEN
De regering zit echter met de moeilijkheid dat oud-minister Lubbers de belangrijkste CDA-woordvoerder is tijdens de Kamerdebatten over de ombuigingsoperatie. Op de achtergrond speelt oud-minister Boersma een gróte rol. Beiden waren minister in het kabinet-Den Uyl. Zij hebben beiden nog last van de erfenis uit die tijd: zijn emotioneel nog te veel met Den Uyls denkbeelden verbonden.
(dr. F. A. Hoogendijk in Elseviers Magazine 30/9).

Boersma heeft nauwelijks meegedaan met de besprekingen in de sociaal-economische en financiële commissie van de CDA-fractie, waarvan Lubbers voorzitter is. En hij mag dan ook niet deelnemen aan de debatten over Bestek '81. In feite is Boersma een eenmansfractie in de Tweede Kamer.
(Hans Smits in Vrij Nederland 30/9).

(ON)RUSTGEVEND
De doorsnee-Nederlander is geen hoogvlieger. We zijn een volk met een uiterst beperkte cultuur en cultuurgeschiedenis.
(mr. J. Landré, oud Tros-directeur, in Elseviers Magazine 30/9).

Nederlanders, vooral welgestelden, de zogenaamde betere kringen, hebben in vergelijking met hun equivalenten in de ons omringende landen geen grote culturele behoeften. Voor literatuur hebben ze weinig belangstelling, kunst interesseert ze niet erg.

(Rudy Kousbroek bij uitreiking P.C. Hoofdprijs).

Dankzij het hogere niveau en de grote „dichtheid" van onze boekhandels zijn de beginoplagen van dichtbundels en romandebuten in Nederland nagenoeg gelijk (in absolute cijfers) aan die in de ons omringende landen. In tegenstelling tot wat Kousbroek beweert hoeven we ons voor onze literaire belangstelling dus niet te schamen.
(Directeur Kuipers van Uitg. Querido, geciteerd in De Tijd 29/9).

Paul Bocuse, de veel omstreden keukenmeester uit Collonges au Mont-d'Or heeft op 25 en 26 september ons land weer aangedaan. Hij was hier voor de presentatie van zijn boek „La cuisine du Marché". Om te laten zien dat ook wij tegenwoordig culinair echt wel ons mannetje staan, werd een diner geserveerd à la cuisine du marché' door een achttal Nederlandse cuisiniers. Met gepaste trots vermeld ik gaarne dat Paul Bocuse zeer onder de indruk was van hetgeen geboden werd en dus van het huidige niveau van onze vaderlandse keuken.
(Pieter Taselaar in Elseviers Magazine 30/9)

VROEGER EN NU (NOG)
Vroeger vond ik het leuk het mannelijk superieur doen aan de kaak te stellen. Dat was toen nog geen saai onderwerp. Mannen gaven in die dagen ook nog niet toe dat ze vrouwen patroniseerden en ze ontkenden het ook niet - het was iets vanzelfsprekends en meisjes die dat niet vonden waren ongetwijfeld seksueel gefrustreerd en behoefden eens een goede beurt. Die manier van praten was toen in de mode. Die dagen zijn voorbij en dat is de verdienste van het feminisme.
(Tamar in Vrij Nederland 30/9).

Ze krijgen ook een seksuele relatie en het is bij mijn weten de eerste keer dat in een film de seksuele moeilijkheden èn mogelijkheden worden getoond van een gehandicapte èn zijn of haar partner. Waarom heb ik nergens gelezen over deze voor de filmgeschiedenis zo opzienbarende bedscène? Waarschijnlijk omdat vrijwel alle recensenten mannen zijn. Voor mannen die zo trots zijn op hun potentie en wier seksbeleving en - verwachting primair gericht is op dat ene „grote moment", moet het kennelijk zeer pijnlijk zijn geweest te constateren dat een vrouw ook plezier kan beleven zonder de aanwezigheid van dat zaligmakende superinstrument.

(Elzeline v. Amerongen bij bespreking van „Coming home" in Hervormd Nederland 30/9).

T. Tolman nam afscheid van Friese CBTB

T. Tolman (ook Tweede-Kamerlid van het CDA) heeft in Leeuwarden afscheid genomen als voorzitter van de Friese Christelijke Boeren- en Tuindersbond. In zijn laatste openingswoord bracht Tolman ook de zuivelvoorraden ter sprake. Hij noemde de zuivelvoorraden en de groeiende produktie structureel.
„We kunnen enkel kiezen uit kwade maatregelen. We zullen een systeem moeten scheppen, waardoor voortdurend en automatisch de voorraden binnen de perken blijven. Dat is haalbaar en betaalbaar", aldus de scheidende CBTB-voorzitter.
Prijsbeleid dat alleen tot doel heeft om evenwicht op de zuivelmarkt te brengen, noemde Tolman een politiek van de botte bijl, die een hele kille koude sanering met zich meebrengt. Ook een prijsbevriezing achtte hij onjuist, omdat dit een regelrecht subsidiëren van de consument en een onverantwoorde aantasting van het boereninkomen zou betekenen.
Weinig waardering had Tolman voor het knippen door de minister in de landbouwbegroting, wat betreft de ruilverkavelingsgelden. Hij heeft wat te gemakkelijk willen profiteren van de omstandigheden dat het bestemmingsprogramma van de laatste jaren op 40.000 hectare is gekomen. Het betekent op den duur een stagnatie in het bestemmingsprogramma en dat zal voor onze provincie Friesland hard aankomen, zei Tolman. (ANP)

Geloof en politiek

Het CHJO-bestuur heeft mij gevraagd om - als voorbereiding op de studieconferentie van het CDJA op 20 en 21 oktober a.s. - een stukje over de grondslag-quaestie te schrijven. Gaarne voldoe ik aan dit verzoek, echter met de beperking dat de resultaten van de besprekingen in de grondslagcommissie van het CDJA hierin niet ter sprake zullen komen. Dit stukje schrijf ik dan ook niet als lid van de grondslagcommissie van het CDJA, maar geheel voor eigen verantwoording.
De grondslagproblematiek kent twee grote vragencomplexen. Deze hangen onderling nauw met elkaar samen.
Het eerste complex betreft de vragen rond de formulering van het uitgangspunt. Hoe lopen voor ons de lijnen vanuit het Evangelie (om deze, binnen het CDA helaas algemeen gebruikelijke, omschrijving van het uitgangspunt maar te hanteren) naar de practische politiek? Welke plaats neemt het Evangelie in bij het opstellen van een politiek program? Over deze zaken is bij de „Woudschoten-conference" in februari 1975 door het Algemeen Bestuur van het CDA in verdubbelde samenstelling overeenstemming bereikt. Het resultaat van deze „conference" kan men terugvinden in de „overwegingen" die aan „Niet bij brood alleen" voorafgaan. Maar daarna kwam de discussie pas goed op gang. En wel over:
Het tweede complex, dat betrekking heeft op de vragen rond het functioneren van het uitgangspunt. De vraag werd toen geopperd: „Kan iemand die het uitgangspunt niet persoonlijk onderschrijft, toch vertegenwoordiger zijn van het CDA?"
Zo'n vraag is binnen het socialisme of het liberalisme niet wel denkbaar. Wat is een socialist of een liberaal die het uitgangspunt van het socialisme respectievelijk liberalisme niet onderschrijft? Hoe kan iemand het socialisme dan wel het liberalisme in politiek opzicht wel wensen, maar dit persoonlijk toch niet wensen? Dat begint toch wel verdacht veel op een contradictio in terminis te lijken! Of ten diepste hetzelfde t.a.v. de christen-democratie ook niet geldt, is een vraag die in dit verband het overwegen waard is.
Maar uit het feit dat het mogelijk is dat deze vraag binnen het CDA opkomt, blijkt i.i.g. dat de grondslag er niet dezelfde eenduidigheid heeft als bij de genoemde stromingen. Dat ligt aan de aard van de grondslag. De grondslag heeft ook een gerichtheid op de individuele mens. Althans, zo denken christenen erover. Maar het is natuurlijk ook mogelijk dat, als het CDA een naar haar mening op de bijbel gefundeerd politiek programma heeft opgesteld, er mensen komen die door dat programma zich wel aangesproken voelen, zonder het gezag van de bijbel te erkennen.
Het lijkt me dat de discussie in 1975 voornamelijk over deze zaak ging. Niet te ontkennen valt dat er hier een groot struikelblok ligt. Want een politiek programma is maar een momentopname. Na verloop van tijd dient het herschreven te worden, toegesneden op de dan bestaande situatie. Dat moet dan weer opnieuw gebeuren vanuit het uitgangspunt. En niet alles wordt in het politieke program behandeld. Het program kan ook geen dictaat zijn. Men moet er van af kunnen wijken. Men kan tot een andere visie komen. Ook dat alles moet gerelateerd zijn aan het uitgangspunt. Kan de „C" in CDA nog wel volledig tot haar recht komen als er in zo'n situatie op belangrijke posten in het CDA mensen zijn die deze relatering niet mee kunnen maken, omdat ze geen binding met het uitgangspunt erkennen?
Anderzijds kan men zich afvragen of dat allemaal wel zo'n vaart loopt. Is het naar buiten toe zo onduidelijk dat het CDA die koppeling naar de bijbel toe beslist wil leggen? Lopen we, door zo angstig te zijn over de kwaliteit van de „C", niet eerder het gevaar mensen van ons af te stoten? Lopen we ook niet het gevaar onze eigen visie te gaan verabsoluteren zodat we tenslotte ook onverdraagzaam ten opzichte van elkaar zullen zijn?
Belangrijker nog acht ik de vraag: moet in het politiek program de koppeling naar het uitgangspunt niet zodanig aanwezig zijn, dat van meet aan voor iedereen duidelijk is, dat het één niet zonder het ander kan bestaan? M.a.w.: moet in het politieke program het appèl vanuit het uitgangspunt niet helder doorklinken?
We wezen er boven al op dat de beide vragencomplexen rond het uitgangspunt ten nauwste met elkaar samenhangen. Mijns inziens heeft men dit in de hele discussie van 1975 teveel vergeten. Over de formulering van het uitgangspunt was men het tijdens de „Woudschoten-conference" eens geworden. Maar was men het ten diepste wel zo eens? En zo ja, was de formulering dan wel zo gelukkig?
Als harde kern van deze formulering is de zinsnede te beschouwen: „Het CDA aanvaardt het Evangelie als richtsnoer van het politieke handelen." Hoezeer ik ook overtuigd ben van de goede bedoelingen achter deze zin, ik kan niet anders zeggen dat dat ik haar grenzeloos vaag vind.
In deze vaagheid ligt voor mijn gevoel het knelpunt in de hele discussie. De term „Evangelie" werd voorzien van de voetnoot, dat „onder Evangelie wordt verstaan de gehele Bijbel, hier aangeduid met een in brede kring gangbaar woord". Hieruit blijkt al dat de term „Evangelie" niet zonder meer onomstreden was.

Lexicografisch gezien betekent Evangelie: het verhaal van het leven en de leer van Jezus. Reeds dit is een aanzienlijke beperking t.o.v. het woord „bijbel". Maar als men moet nagaan wat men 'in brede kring' onder het woord „Evangelie" verstaat, dan vrees ik toch uit te komen bij een wat Kerstsfeer-achtig geheel, in de trant van „lief zijn voor elkaar". Natuurlijk liggen de opvattingen binnen het CDA anders. Het zou een geweldige caricatuur van het CDA zijn als we doen alsof een dergelijke opvatting t.a.v. het Evangelie daar de boventoon voert. Maar ook als binnen het CDA over het Evangelie gesproken wordt, kan ik me niet aan de indruk onttrekken dat dit met een zekere eenzijdigheid gebeurt. Men hoort voortdurend spreken over de ontrechten en de armen. Daarbij worden passages uit de Bergrede en uit Mattheus 25 veelvuldig geciteerd. Laat er geen misverstand over zijn: deze zaken zijn wezenlijke zaken in de bijbel. Het zijn zaken die onze volle aandacht verdienen. Als men daarbij maar niet vergeet dat er meer is in de bijbel. Door alleen over deze zaken te praten wekt men verkeerde indrukken. We zullen ons moeten realiseren en duidelijk moeten maken dat de bijbel geen maatschappij-hervormend programma is, maar dat ze elke maatschappij (ook de best denkbare christelijke maatschappij) onder de radicale critiek van het Woord van God brengt en dus maatschappij-critiserend is. Het Koninkrijk Gods is een norm die al onze koninkrijken onder haar critiek stelt. Als we dit besef uitdragen, zal men gaan begrijpen dat ons bezig zijn in de politiek vanuit ons christen-zijn geen pretentie is, maar een intentie. Als daarbij ook nog in bepaalde kringen gesproken wordt over de „verplichtende norm" van het Evangelie, dan gaan er bij mij helemaal vragen rijzen. Wat bedoelt men daar toch mee? Kan het Evangelie omschreven worden als „verplichtende norm"? Is het Evangelie niet eerder de verkondiging van het onverplichte, onverwachte en onverdiende handelen Gods? Of bedoelt men ermee dat men uit het Evangelie een verplichtende norm kan aflezen? Misschien zelfs een verplichtende politieke norm? Maar als het Evangelie zelf niet als zodanig bedoeld is, kan men er dan eenduidig een verplichtende norm uit aflezen? Is men er zo niet al te pretentieus mee bezig? En leidt dat er niet toe dat men - in de politiek gehoor gevend aan de aldus verstane norm - zich onverdraagzaam gaat opstellen tegenover mensen die het Evangelie anders verstaan?
Ook rijzen er vragen als we lezen dat **het** Evangelie. . . . . richtsnoer is voor **het** politieke handelen. Is het Evangelie één van de richtsnoeren voor politiek handelen onder velen? Of is het dat in exclusieve zin? Het laatste is ongetwijfeld bedoeld, maar uit de formulering valt dat niet af te lezen. En om de formulering gaat het.
En zou in de formulering ook niet moeten doorklinken dat het Evangelie meer dan alleen maar politieke betekenis heeft?
Dat de gehoorzaamheid die de bijbel van ons vraagt de hele mens aangaat en niet alleen maar een bepaalde (bijv. de politieke) sector uit zijn leven? Als men dat aangeeft, hoeft men ook niet al te bang te zijn dat mensen op het politieke program van het CDA af zullen komen die niet de grondslag erkennen.
Al deze overwegingen, die met nog vele andere aangevuld kunnen worden, roepen voor mij de boven reeds aangeduide vraag op of we wel zo gelukkig moeten zijn met de wijze waarop de weg om vanuit het uitgangspunt te komen tot een politiek program, de wijze waarop de relatie uitgangspunt - politiek handelen aangegeven wordt, wel zo gelukkig geformuleerd is.
Daarom ben ik ook zo blij dat thans in CDJA-verband de verhouding geloof - politiek aan de orde komt. Ik hoop dat er niet met een grote boog om de bovengestelde vragen heengelopen wordt. Ze zouden wel eens een aanduiding kunnen zijn dat er t.a.v. de verhouding grondslag - politiek handelen binnen het CDA en het CDJA nogal verschillend gedacht wordt. En het CDA zal alleen een **christen-democratisch appèl** kunnen zijn als we het met elkaar eens zijn over onze visie op het uitgangspunt. Dat betekent niet dat we allemaal hetzelfde liedje moeten zingen. Het betekent wel dat we elkaar zullen moeten (kunnen) herkennen als broeders van hetzelfde huis, waarin wij overigens zo hopeloos veel verschillende kamers hebben ingericht. Ik hoop dan ook dat veel CHJO'ers op de conferentie aanwezig zullen zijn om met ons mee te denken over de grote vragen waar wij voor staan.

Egbert Bluemink

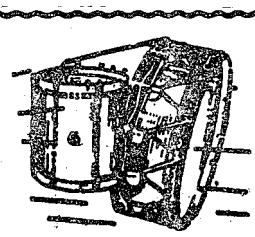
VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

CDJA-conferentie over geloof en politiek

Op vrijdagavond 20 en zaterdag 21 oktober zal door het Christen-Democratisch Jongeren Appèl een conferentie worden georganiseerd rond het thema „Geloof en Politiek".
Deze conferentie moet men zien in het kader van de discussie die binnen het CDJA (en het CDA) over dit thema gaande is. Zij wordt dan ook georganiseerd, door de commissie, die het CDJA-Federatiebestuur moet adviseren over de relatie tussen het Bijbels uitgangspunt en het politiek handelen, waarvan dit het richtsnoer vormt. Het is de bedoeling, dat dit rapport wordt opgesteld, mede aan de hand van de resultaten van deze conferentie.
De opzet van de conferentie is als volgt:
De vrijdagavond wordt gebruikt om de deelnemers in te leiden en vertrouwd te maken met het thema. 's Zaterdags wordt de discussie toegespitst op een vijftal vragen:
- hoe ziet u de relatie tussen Evangelie en politiek?
- hoe denkt u vanuit die relatie over christelijke partijvorming.
- welke praktische consequenties vloeien naar uw mening vandaag uit het Evangelie voort?
- bent u van mening, dat politici in een Christelijke partij persoonlijk aanspreekbaar moeten zijn op het Evangelie?
- bent u van mening dat Kerken ook een politieke verantwoordelijkheid hebben? Zo ja, hoe verhoudt die zich tot de verantwoordelijkheid van politieke partijen.

Over deze vragen zullen een aantal inleiders hun licht laten schijnen. Daarna zal er in een forumdiscussie over de inleidingen worden gediscussieerd. Als inleiders zijn aangezocht: drs. G. van Leijenhorst (vicevoorzitter CDA-Tweede-Kamerfractie), prof. dr. W. C. M. Klijn (roomskatholiek theoloog, lid van de CDA-commissie Grondslag en politiek), prof. dr. W. Verkuyl (hoogleraar aan de VU).

Deelname aan deze conferentie, die wordt gehouden in Arnhem, staat open voor alle leden van het CDJA. De kosten zijn *f* 15,- per persoon. Reiskosten boven *f* 10,- worden vergoed. Opgave is mogelijk door inzending van van onderstaande bon, onder gelijktijdige overschrijving van *f* 15,- op girono. 3897453, t.n.v. Stichting Federatie CDJA, Mauritskade 25, Den Haag.
N.B. Alleeen deelname aan de gehele conferentie is mogelijk.

BON

Ondergetekende, (naam) .....

(adres en woonplaats) .....

lid van ARJOS/CHJO/KVPJO/CDA-rechtstreeks, geeft zich op voor deelname aan de conferentie Geloof en Politiek op 20 en 21 oktober en maakt daartoe *f* 15,- over op giro 3897453 t.n.v. Stichting Federatie CDJA, Mauritskade 25, Den Haag.

Handtekening

Zo spoedig mogelijk inzenden aan Secretariaat CDJA, Mauritskade 25, Den Haag.

Najaarsledenvergadering CHJO

Het bestuur van de Christelijk-Historische Jongeren Organisatie deelt mede, dat het op zaterdag 18 november a.s. te Zwolle een algemene ledenvergadering hoopt te beleggen. Op de agenda staan onder meer een politieke rede van de voorzitter, de ontwikkelingen binnen het CDJA, de begroting voor 1979, statutenwijzigingen en politieke discussie.

Krachtens artikel 13 van het Huishoudelijk Reglement is elk lid bevoegd tot twee weken voor de datum van de algemene ledenvergadering voorstellen ter behandeling op de vergadering in te dienen bij het algemeen secretariaat, Lange Geldersekade 8, Dordrecht. Over plaats, aanvangsuur en agenda van de vergadering zullen nadere informaties volgen.

Govert Veldhuijzen,
algemeen secretaris CHJO.

Dr. R. J. H. Kruisinga in Nederlands equipe EUCD

Het dagelijks bestuur van de CHU heeft dr. R. J. H. Kruisinga benoemd in de Nederlandse Equipe naar de Europese Unie van Christen Democraten (EUCD). Hij neemt hier de plaats in, die tot nu toe bekleed werd door de Unievoorzitter, dr. L. M. van Leeuwen. Het contact tussen het Uniebestuur en haar vertegenwoordigers zal worden onderhouden door ds. A. Oliemans.
Bij een eventuele vacature in de CDA-fractie van de Tweede Kamer, welke door een CHU-kandidaat moet worden vervuld, zal de heer Kruisinga een beslissing nemen in overleg met het dagelijks bestuur van de Unie, aldus dr. Van Leeuwen op de Unieraadsvergadering van 7 oktober jl.

Ultimo december eindigt statutair de zittingsperiode van de heer Wm C. de Kruyf als lid van de Unieraad. Dit betekent tevens zijn aftreden als lid van het Uniebestuur en als vice-voorzitter. Op de Unieraadsvergadering van zaterdag 9 december a.s. zal in deze vacature moeten worden voorzien. Kandidaten voor deze funktie kunnen worden ingediend bij de secretaris, drs. M. Smits.

In verband met de afwezigheid van de heer Van Leeuwen gedurende de maanden januari en februari zal de heer De Kruyf hem tijdens die periode nog vervangen en pas aftreden op de Unieraadsvergadering van 7 april 1979.

Emancipatie-Proces van verandering en groei

door: Hanske Evenhuis-van Essen, lid CDA-Tweede Kamer fraktie

Een Openbare Commissie Vergadering over emancipatiebeleid in de Tweede Kamer maakt niet alleen de tongen los van de woordvoerders, maar gelukkig ook van de hele fraktie. Wanneer bovendien de staatssecretaris, die het emancipatiebeleid tot haar direkte verantwoordelijkheid rekent, één van de onzen is, dan kunnen wij zeker veel verwachten.
Waar het om gaat is dat er een visie ontwikkeld wordt over een samenleving, waar vrouwen en mannen hun talenten kunnen ontplooien en zich dan inderdaad „samen verantwoordelijk" weten!
In het algemene gedeelte werd weer eens op een rijtje gezet waarom er veranderingen nodig zijn. Wat is er nl. gebeurd? Bij de vrouwen zijn de poten onder de stoel weggezaagd.
De geboorteregelende middelen, die hebben geleid tot steeds kleinere gezinnen, de vereenvoudiging van de huishouding, de eerdere zelfstandigwording van de kinderen, hebben haar traditionele funktie van vooral echtgenote en moeder uitgehold. De een zal met deze ontwikkeling gelukkiger zijn dan de ander. Maar afgezien van de beoordeling hiervan, is er het gegeven dat veel vrouwen in een leegte zitten en dat nog meer vrouwen een leegte wacht. Een leegte, die zij zelf zullen moeten opvullen met door henzelf te vinden nieuwe waarden en mogelijkheden. Van dit zoeken naar eigen waarden en mogelijkheden zal de gehele samenleving kunnen profiteren. Indien de samenleving dat ook werkelijk wil.
En eerlijk gezegd, alles overziende, kan getwijfeld worden aan de authenticiteit van de wil. Velen van ons, van de vrouwen zelf, van de mannen, en dus ook van degenen die de organisatie van de samenleving gestalte geven, kunnen – de goeden niet te na gesproken – het vertrouwde beeld van de moeder en echtgenote niet loslaten. Betekent dat beeld ook niet zekerheid, geborgenheid? Maar als zij weigeren dit beeld los te laten, dan zullen zij het werkelijke vraagstuk niet helder onder ogen kunnen zien en de ontwikkeling naar een gezondere, evenwichtiger samenleving blokkeren.
Voor veranderingen, die nogmaals vooral de vrouwen betreffen, is mentaliteitsverandering nodig. Maar mentaliteitsveranderingen gaan langzaam, en werken vaak ook tegendraads. Wat te denken van het beeld van vrouwen in de reklame, die zich aan alle – modieuze – omstandigheden aanpassen en afwisselend betaald werken, echtgenote en moeder zijn? Wat te denken van het beeld van vrouwen in de films die haar – al naar gelang van de wensen van de mannen – tonen in diepe onderdanigheid of slaafse onderhorigheid? Gelukkig is de mentaliteit van veel vrouwen, hoe traag ook, groeiende en wel in de richting van bewustwording en aktie.
Dat er voor deze veranderingen maatregelen nodig zijn, laat zich denken. Veel moties hebben de afgevaardigden op de staatssecretaris en haar collega's afgevuurd.
De CDA-woordvoerders hadden begrijpelijkerwijs ook een aantal verlangens. Verandering van de wetgeving, met name een snelle behandeling van de anti-seksediscriminatiewetgeving is van groot belang. Reeds een jaar geleden heeft de Emancipatie Kommissie hierover een advies ingediend, terwijl van een reaktie van de Regering nog niets te bespeuren valt. Wij zijn voorlopig van mening dat een dergelijke afzonderlijke wetgeving gewenst is, en wel om verschillende redenen. De verwachte grondwetswijziging, waarin een anti-sekse discriminatiebepaling zou worden opgenomen, geeft alleen zekerheid in de relatie tussen overheid en burgers, maar biedt geen garanties voor de verhouding tussen burgers onderling. En dergelijke garanties zijn b.v. in de arbeidssfeer beslist geen overbodige luxe. Nog te veel openlijke en verhulde discriminatie, die de ontwikkelingen in de toekomst belemmeren, komen juist daar voor. Aanpassing van de bestaande wetgeving is voorts een langdurig proces, terwijl ook dan niet elk concreet geval van discriminatie te ondervangen is.
De ervaringen in de Verenigde Staten, Canada, het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen zijn, blijkens het betreffende rapport van de Emancipatie Kommissie, stimulerend.
En dat op dit punt toch vreemde dingen voorkomen, moge blijken uit artikel 5 van de Handelsregisterwet, waarin voorgeschreven is dat de vrouw de naam van haar man moet invullen, ook wanneer deze overleden is of wanneer de vrouw gescheiden is. Bij de man worden deze inlichtingen niet gevraagd!
Dat uit de begroting van Justitie blijkt, dat binnenkort de indiening kan worden verwacht van de wetsontwerpen tot wegneming van een aantal ongelijkheden tussen mannen en vrouwen in het familierecht en tot uitvoering van de EEG-richtlijnen inzake de non-discriminatie van man en vrouw bij de arbeid, stemt ons weliswaar tevreden, maar eerlijk gezegd was er ook geen ontkomen aan. Het besturen van de openbare diensten in ons land is eeuwenlang bijna exclusief mannenwerk geweest en wij zijn van mening dat ook de vrouwen hierbij betrokken moeten worden. Deze mening mondde uit in het indienen van een motie, waarin de Regering gevraagd wordt om op korte termijn – in overleg met het Centraal Instituut Vorming en Opleiding Bestuurskunde – een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid van een behoefte aan cursussen, gericht op de beleidsaspecten van het openbaar bestuur. Want ook de voorlichting van de overheid mag niet rolbevestigend zijn, dat spreekt voor zichzelf!
Veel aandacht werd ook besteed aan het onderwijs. Juist bij het onderwijs bestaan vele mogelijkheden om vernieuwingen door te voeren. Helaas is het nog steeds droevig gesteld met de leerboekjes. Een enquete van de adviesgroep leermiddelen wijst uit, dat de meeste onderwijsgevenden het aspekt van rolpatroon bij de beoordeling van leerboeken minder belangrijk vinden.

ARBEID EN INKOMEN

Arbeid en inkomen en het kostwinnersbegrip, allemaal punten die stuk voor stuk belangrijk zijn. Elk mens moet in staat worden gesteld in zijn onderhoud te voorzien door arbeid, die is afgestemd op persoonlijke en maatschappelijke behoeften. De huidige werkgelegenheidsproblematiek treft de vrouwen sterker dan de mannen (1½x het mannelijk werkloosheidspercentage). Het is opmerkelijk dat mannen langzamerhand in traditionele vrouwenberoepen penetreren en dat dit omgekeerd veel minder gebeurt.
Er zal herverdeling van arbeid, deeltijdarbeid en voorrang voor de vrijwillige vervroegde pensionering van de oudere ongehuwde vrouw moeten komen. De motie Van Leeuwen blijft helaas ook nog altijd aktueel.
Dat er zich juist zowel bij herverdeling van arbeid als bij deeltijdarbeid diverse knelpunten voordoen, is duidelijk.
Om maar enkele te noemen:
a. ziektekostenvergoeding beneden bepaalde inkomensgrens;
b. vergoeding AOW/AWW premie;
c. kostwinnerscriterium bij ontslag, dit criterium verdraagt zich nl. niet met de EEG-richtlijnen van 9 februari;
d. ononderbroken dienstverband voor funkties waarvoor funktioneel leeftijdsontslag geldt;
e. weduwnaarspensioen, onvolledige gezinnen;
f. pensioenregelingen die in het bedrijfsleven zeer uiteenlopend zijn enz.

Een motie dienaangaande werd ingediend waarin nog eens duidelijk aan de orde gesteld werd het feit dat – hoewel de Regering het voornemen al heeft te komen tot één algemene pensioenwetgeving – met de integratie-invoering nog jaren gemoeid zullen zijn, terwijl de sociale positie van de oudere ongehuwde vrouw een relatief zwakke is. Verzocht werd te bevorderen het vraagstuk van de pensioenvoorwaarden en -rechten van de werkende vrouw waar mogelijk bij voorrang te behandelen.
Ook aan de onvrijwillig werkloze vrouw werd een belangrijke motie gewijd. „Constaterend dat bij de WWV (wet werkloosheidsvoorzieningen) anders dan bij overige werknemersverzekeringen geen gelijke behandeling van man en vrouw plaatsvind, werd de Regering verzocht ook bij de WWV tot een voor man en vrouw gelijke behandeling te komen.

GEZONDHEIDSZORG

In de gezondheidszorg spelen de traditionele rolpatronen van man en vrouw een grote rol. Lagere funkties voor de vrouwen en staffunkties, op een enkele uitzondering na, voor de mannen. Het beroep verpleegkunde moet grotere erkenning krijgen in het logisch gevolg van deze constatering was dan ook een motie om te komen tot een universitaire leerstoel voor verpleegkunde.
Ook van groot belang in de gezondheidszorg voor de vrouw is de voorlichting over de anti-conceptie. In de samenleving zijn initiatieven aanwezig om de hulp en voorlichting aan eventueel ongewenst zwangere vrouwen te verbeteren, aangezien gebleken is dat de geboden hulp niet voorziet in de behoefte. Eenzelfde probleem is er bij de opvangtehuizen voor de ongehuwde moeder, die nauwelijks de vraag aankunnen.
Over het vraagstuk van de verkrachting van vrouwen sprak de kamercommissie uitvoerig.
De aandacht werd onder meer gevestigd op goede opleiding van de politie teneinde deze vrouwen op de juiste wijze bij te staan, terwijl ook ingegaan werd op de vraag, welke zorg- en hulpverleningsinstellingen aandacht hebben voor deze groep vrouwen, die dringend hulp nodig heeft. Zo kwamen vele onderwerpen aan de orde, het een wat uitgebreider dan het ander, maar alle punten waren de moeite waard en hetgeen hierboven gememoreerd werd, was maar een greep uit het geheel.
De woordvoerders van de CDA-fractie hebben zich duchtig geweerd. Met dank voor de gegevens, waarvan ik in dit artikel gebruik gemaakt heb, wil ik ze noemen.
Virginie Korte-van Hemel – overheidspersoneel, onderwijs, volwasseneneducatie.
Dien Corenlissen – gezondheidszorg.
Bouke Beumer – arbeid, sociale zekerheid, inkomen belastingen.
Martien van Rooyen – arbeid, sociale zekerheid, inkomen belastingen.
Hanske Evenhuis-van Essen – algemeen beleid, justitie, emancipatiewerk, internat. samenwerking.
De CDA-woordvoerders hebben staatssecretaris Jeltien Kraayeveld-Wouters en de andere mede-verantwoordelijke ministers en staatssecretarissen een heleboel huiswerk bezorgd.

Scandinavië-conferentie

„Wat verwachten wij van de christen-democratie in Europa?

Van dinsdag 24 tot en met donderdag 26 oktober vindt in het Badhotel te Scheveningen een conferentie plaats van Nederlandse christen-democraten met een tiental afgevaardigden van christen-democratische partijen uit Denemarken, Noorwegen, Zweden en Finland.

THEMA
Thema van de conferentie zal zijn: „Wat zijn onze verwachtingen van de christen-democratie in Europa?" Er zijn op dit moment nog geen Scandinavische christen-democratische partijen betrokken bij het werk van de Europese Volkspartij (EVP) of bij de Europese Unie van christen-democraten (EUCD).

In het licht van een zo nauw mogelijke samenwerking van alle christen-democratische krachten in Europa zal een gesprek tussen Nederlandse en Scandinavische christen-democraten ongetwijfeld erg zinvol kunnen zijn. Daarbij zal zeker aan de orde komen dat sommige christen-democraten uit de betrokken Scandinavische landen nogal kritisch tegen de Europese Gemeenschap en haar beleid aankijken.

DEELNEMERS
Voor deze conferentie zijn uitgenodigd vertegenwoordigers van de navolgende christen-democratische partijen uit Scandinavië. Het gaat om afgevaardigden van de „Kristelig Folkeparti" uit Noorwegen, de „Kristeligt Folkeparti" uit Denemarken, de „Kristen Demokratisk Samling" uit Zweden en de „Finlands Kristliga Forbund r.p.".

PROGRAMMA
De conferentie begint dinsdagmiddag om 16.30 uur met een korte gebedsdienst. 's 's Avonds staat er een inleiding op het programma over het thema: „Wat verwachten wij van de christen-democratie in Europa?" Als inleider is hiervoor gevraagd drs. Lubbers, één der vice-voorzitters van de CDA-Tweede Kamerfractie. Woensdagmorgen zal één van de Scandinavische conferentiegangers een discussie inleiden over het conferentiethema.
's Middags zal de vice-voorzitter van het CDA mr. Jansen van Raay spreken over de christen-democratie in Nederland. Oud-minister van buitenlandse zaken drs. Schmelzer zal 's avonds spreken over het onderwerp christen-democratische organisatievorming in Europees verband.
Voor de Scandinavische deelnemers is een speciale congresmap samengesteld, met uitvoerige informatie over de EVP-federatie van christen-democratische partijen in Europa en over de EUCD, de Europese Unie van Christen-Democraten. De Nederlandse deelnemers krijgen een uitgebreid informatiepakket over de Scandinavische partijen. Dit om de discussie, waaraan veel aandacht zal worden besteed, zo goed mogelijk tot zijn recht te laten komen.

ORGANISATIE
De Scandinavische gasten zullen niet alleen met „de politiek" in aanraking komen. Op donderdag staat er een bezoek aan de Rotterdamse havens op het programma. Deze excursie zal 's middags worden gevolgd door een bezoek aan het gebouw van de Tweede Kamer. Om omstreeks 17.00 uur zal de conferentie gesloten worden. De conferentie wordt georganiseerd onder verantwoordelijkheid van de Nederlandse Equipe van de EUCD, waarin de CDA-partijen samenwerken op het terrein van het internationale werk. Secretaris hiervan is het CDA-kamerlid Kleisterlee, onder wiens leiding deze conferentie wordt voorbereid.

„CHU, let op uw zaak"

D. Brouwer de Koning † Woubrugge schreef de redactie van „de Nederlander": „In mijn artikel „CHU, let op uw zaak" in „de Nederlander" van vrijdag 29 september jl. is helaas een storende fout geslopen.

Een opmerkzame lezer maakte mij er terecht op attent, dat de gemeente Den Helder geen PvdA- maar een VVD-burgemeester heeft. De vermelde recapitulatie komt er na correctie als volgt uit te zien:

20 PvdA-gemeenten met 2.919.000 inwoners
11 KVP-gemeenten met 1.402.000 inwoners
7 VVD-gemeenten met 737.000 inwoners
4 ARP-gemeenten met 305.000 inwoners
2 CHU-gemeenten met 199.000 inwoners
Totaal: 44 gemeenten met 5.562.000 inwoners

Ter wille van de objectiviteit in mijn artikel, verzoek ik u hierbij vriendelijk bovenstaande correctie in de eerstvolgende „de Nederlander" te willen opnemen."

Bosbouw en Europa

door: dr. S. Faber, CDA-Tweede Kamerlid

Bossen vervullen in onze samenleving een erg belangrijke rol. Denk maar aan de natuurlijke waarde van bossen en aan de grote recreatieve betekenis, die ze voor miljoenen mensen hebben.
Daarnaast zijn bossen belangrijk met het oog op de houtproduktie. Op het ogenblik zijn vraag en aanbod nog aardig in evenwicht. Maar de deskundigen verwachten, dat we over twintig jaar geconfronteerd zullen worden met geweldige houttekorten in de wereld. Het is met het oog op de lange groeiperiode van bomen dringend gewenst, dat er zo spoedig mogelijk maatregelen in dit opzicht worden genomen. Dat geldt in sterke mate voor de landen van de Europese Gemeenschap. Het is nu al zo, dat de E.G. jaarlijks voor twintig miljard gulden aan hout importeert. Daarmee is hout, na olie, de belangrijkste importpost! Voor het bosarme Nederland zijn de cijfers relatief nog ongunstiger. Ons land importeert momenteel voor bijna 3 miljard gulden aan houtprodukten. Onze houtbehoefte wordt gemiddeld voor slechts 8% gedekt door onze eigen houtproduktie. Enkele jaren geleden heeft de commissie Thurlings becijferd, dat het Nederlandse bosareaal met niet minder dan 220.000 ha uitgebreid moet worden, wil het dekkingspercentage van 8% in het jaar 2000 gehandhaafd blijven. Het zijn alarmerende feiten. En daar komt nog bij, dat het ook voor de derde wereldlanden van levensbelang is, dat men in de rijke landen tot een goed bosbouwbeleid komt. Anders is het gevaar levensgroot aanwezig, dat die rijke landen de derde wereld t.z.t. leeg zullen plunderen wat de houtprodukten betreft. Dan zou een onaanvaardbare ontwikkeling zijn.

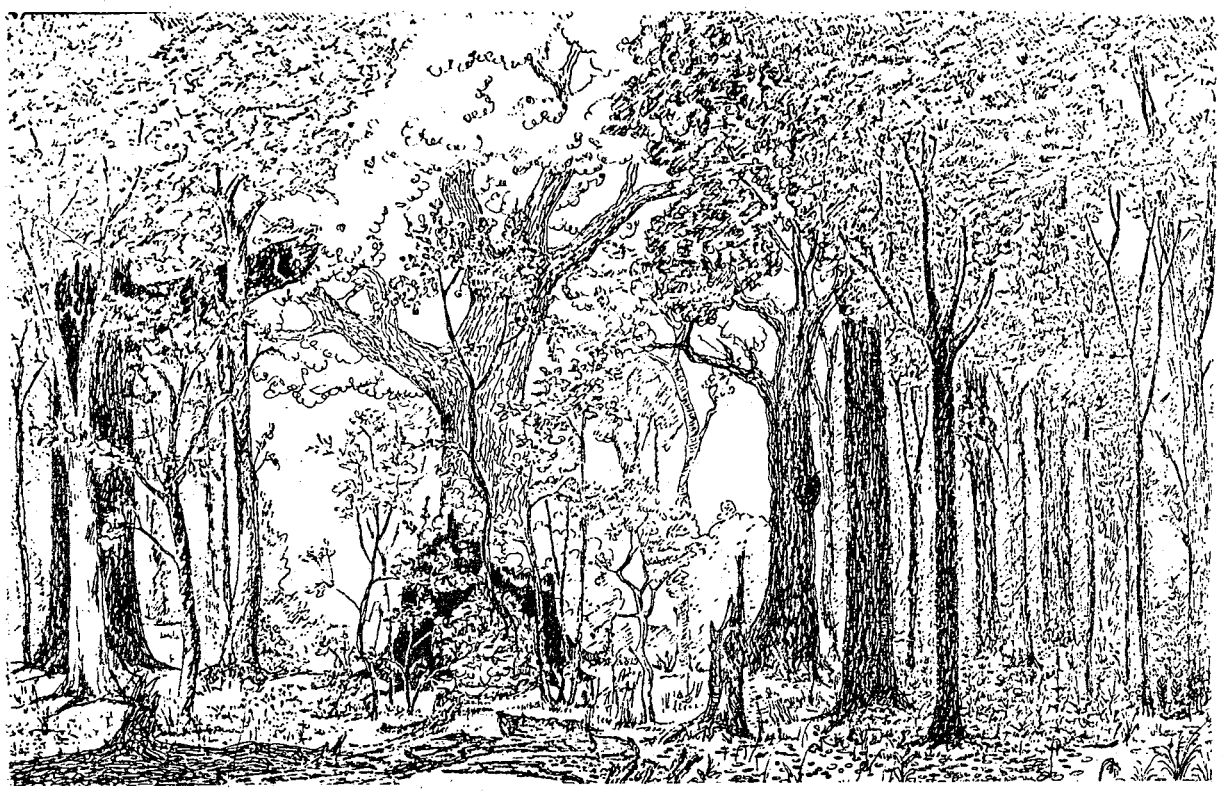

BEPERKTE MOGELIJKHEDEN

Het is echter een illusie te menen, dat Nederland het zich zou kunnen permitteren om een paar honderdduizend ha landbouwgrond om te zetten in bosbouwgrond. Daarvoor is de druk op onze grondmarkt veel te groot. De regering ziet geen kans om een grotere uitbreiding dan van circa 50.000 ha te realiseren (voornamelijk in de nieuwe polders en in de omgeving van de grote steden in verband met de openluchtrecreatie).

In het licht van de toenemende houtbehoefte is het niet bij voorbaat uitgesloten dat de neiging zal ontstaan om de nog resterende, zogenaamde natuurlijke bossen, ook steeds meer toe te snijden op de houtproduktie. De CDA-fractie in de Tweede Kamer is van mening, dat dat niet mag gebeuren. De huidige natuurlijke bossen zullen gehandhaafd moeten blijven en dat houdt in, dat de houtproduktie in deze bossen niet gemaximaliseerd mag worden. Het komt er dus op neer, dat ons land slechts zeer beperkte mogelijkheden heeft om de houtproduktie op te voeren.
En alles wat er gedaan kan worden, is bovendien in feite niet meer dan een druppel op een gloeiende plaat. De oplossing zal zoveel mogelijk gezocht moeten worden in Europees verband. Er zullen door de Europese Gemeenschappen (E.G.) maatregelen genomen moeten worden om zo spoedig mogelijk te **komen tot een samenhangend, Europees bosbouwbeleid, waardoor het aantrekkelijk wordt voor bepaalde E.G.-landen (Frankrijk en Italië bijvoorbeeld)** om de houtproduktie danig op te voeren. De CDA-fractie meent, dat het niet bij voorbaat uitgesloten hoeft te zijn, dat daarbij gebruik gemaakt wordt van bepaalde marktordeningsvormen. Dat kan een land als Nederland de eerste tijd inderdaad nogal wat geld kosten omdat ons land vrijwel geen hout produceert. Maar daar komt in de toekomst dan een hout- en papierstroom tegenover te staan! Deze gedachten zijn onlangs in een openbare vergadering van de Vaste Tweede-Kamer Commissie van Landbouw en Visserij door mij namens de CDA-fractie in een motie neergelegd. Een motie, die mede ondertekend werd door VVD en D'66 en die wellicht bij de stemming t.z.t. in de Kamer ook de steun zal krijgen van de PvdA.

De hoofdzaak kan als volgt worden samengevat. Gezien de grote schaarste op de Nederlandse grondmarkt en gezien de noodzaak de bestaande natuurlijke bossen te bewaren, is het met het oog op de dreigende houttekorten dringend noodzakelijk, dat de Nederlandse regering alles op alles zet om in E.G. verband een goed, samenhangend bosbouwbeleid van de grond te krijgen. Dat is in het belang van de houtproduktie, van de Nederlandse landbouwwereld en van het natuurlijk milieu!

Commentaar Contourennota 2

„Samen verantwoordelijk voor het onderwijs 2"

commentaar op het vervolg van de Contourennota: algemeen onderwijsbeleid, basisonderwijs, secundair en tertiair onderwijs, open school, onderwijsvoorzieningen

publikatie van de wetenschappelijke instituten van KVP, ARP en CHU

20 pag., ƒ 3,50

(inclusief verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Nieuwe burgemeesters

Bij Koninklijk Besluit is met ingang van 16 oktober 1978 benoemd tot burgemeester der gemeenten Ameide en Tienhoven: de heer C. Bakker te Streefkerk.
De heer Bakker, die 39 jaar is, is gemeentesecretaris van Streefkerk. Hij is hervormd en lid van het CDA (ARP).

Bij Koninklijk Besluit is met ingang van 16 oktober 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Winsum: de heer mr. H. J. E. Bruins Slot te Apeldoorn.
De heer Bruins Slot, die 30 jaar is, is chef Kabinet van de burgemeester van Apeldoorn.
Hij is hervormd en lid van het CDA (ARP).

Bij Koninklijk Besluit is met ingang van 16 oktober 1978 benoemd tot burgemeester der gemeenten Meerkerk, Leerbroek en Nieuwland: de heer T. den Breejen te 's Gravendeel.
De heer Den Breejen, die 35 jaar is, is gemeentesecretaris van 's Gravendeel. Hij is gereformeerd en lid van het CDA (ARP).

Bij Koninklijk Besluit is met ingang van 1 november 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Moerkapelle: de heer A. W. Lips, te Moerkapelle.
De heer Lips, die 30 jaar is, is gemeentesecretaris van Moerkapelle. Hij is belijdend lid van de hervormde kerk en lid van het CDA (CHU).

Bij Koninklijk Besluit is met ingang van 1 november 1978 benoemd tot burgemeester der gemeenten Goudriaan en Ottoland: de heer H. S. Top te Driebruggen.
De heer Top, die 38 jaar is, is gemeentesecretaris van Driebruggen. Hij is gereformeerd en lid van het CDA (ARP).

CDA-bijeenkomsten

CDA KAMERKRING HAARLEM

De CDA-Kamerkring Haarlem komt op dinsdag 31 oktober a.s. in openbare ledenvergadering bijeen in het gebouw „De Deining" aan het Marktplein, tegenover het busstation te Hoofddorp. Aanvang 20.00 uur. Spreker is jhr. drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland, minister van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening.

CHU-KAMERKRING LEIDEN

De Kamerkring Leiden van de CHU houdt op maandag 16 oktober om 20.00 uur een vergadering in de Opstandingskerk te Alphen aan den Rijn. Het CDA-Tweede-Kamerlid drs. H. Eversdijk spreekt.

Bijeenkomst met predikanten

Vrijdag 22 september jl. kwam een 25-tal predikanten uit alle delen van het land bijeen in het Tweede Kamer-gebouw in Den Haag teneinde weer met elkaar over actuele politieke zaken van gedachten te wisselen.
Drs. G. van Leijenhorst hield een inleiding over troonrede en miljoenennota, terwijl daarna staatssecretaris mr. A. Nooteboom meer de financiële aspecten van een en ander voor de aanwezigen vertaalde.
Zij beiden vervingen mr. W. Aantjes, die wegens overdrukke bezigheden verhinderd was.
Een levendige discussie volgde op de beide inleidingen. De aanwezigen toonden zich na afloop bijzonder tevreden over het gebodene. Een woord van hartelijke dank aan beide inleiders en een warm applaus onderstreepte het dankwoord van ds. A. Oliemans.
De eerstvolgende bijeenkomst is gepland vrijdag 24 november a.s. weer om 10.30 uur in de Schepelzaal, Tweede Kamer, Binnenhof 5.
Mr. W. Aantjes is gevraagd een actueel politiek onderwerp voor ons in te leiden.
Introducé's en belangstellenden weer hartelijk welkom. Aanmelding bij ds. Oliemans, Erasmuslaan 32, Dordrecht, tel. 078-31620.

J. de Swart.

Zo denk ik erover

Doorbraakgedachte

Naar aanleiding van de discussie aangaande de doorbraakgedachte in de Partij van de Arbeid, tussen ds. Kooistra en dr. de Lange, gaarne het volgende:
De PvdA zegt dat de overheid haar gezag uitsluitend ontleent aan de burgers zelf.
Wij zeggen de **overheid is de dienaresse Gods.** Christenen en predikanten dienen deze uitspraak **volstrekt** af te wijzen.
Hieruit volgt dat het daarom aan het staatshoofd is verboden een persoonlijk woord aan de troonrede toe te voegen, waarbij de naam van de Allerhoogste werd genoemd.
Werkgemeenschappen werden in de PvdA opgericht om als lokaas te dienen. Ze zijn reeds opgeheven.
Christenen en predikanten, die stemmen op de PvdA, werken mede aan de ondergang van de christelijke cultuur.
Rotterdam J. Kloosterman

N.V. AANNEMERSBEDRIJF
Ph. de Koning Jr.
VOOR ALLE BETONWERKEN
Vissersbuurt 110
Telefoon 01850-39543-51543 - Papendrecht

Vrijdag 20 oktober 1978 – 14e jaargang no. 42

de nederlander

LEDENKONTAKTBLAD CHU

Redactie: Postbus 33822 - 2503 BC 's-Gravenhage - Administratie ledenkontaktblad: Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Maandelijkse brief van Unie-voorzitter dr. L. M. van Leeuwen:

Duidelijke versterking positie premier Van Agt

Beste unieleden,

Zo, de algemene beschouwingen, en dan vooral de behandeling van Bestek '81, zitten er voor het kabinet en parlement weer op. Wij hebben ongetwijfeld allemaal in spanning gezeten, niet zo zeer over de afloop, als wel over de wijze, waarop men tussen kabinet en parlement met elkaar zou praten. Ik heb de stellige indruk, dat het kabinet goed uit de debatten tevoorschijn is gekomen en dat vooral premier Van Agt zijn positie duidelijk verstevigd heeft.

Bij alle gesprekken over inkomensmatiging en dergelijke heb ik mij wel af zitten vragen, waarom de regering niet gewoon met een paar heel duidelijke cijfer-voorbeelden heeft kunnen aangeven, hoe bij diverse inkomens de plannen voor het kabinet nu eigenlijk precies uitwerken. Minister Albeda heeft dat nu gedaan voor een zogenaamde ,,modale'' WAO-er, die met vrouw en een paar kinderen thans een inkomen heeft van f 24.000,-. De minister heeft rekening laten houden met alle wijzigingen in het inkomen van dit gezin, dus ook met verandering van kinderbijslag, kinderaftrek enz., enz. en hij komt dat tot de conclusie dat men in dit voorbeeld er volgend jaar f 900,- op vooruit zal gaan. Ik geloof, dat het erg goed zou zijn, als men er nog maar eens een hele reeks van voorbeelden aan toe zou voegen.

Sterk kwam minister-president Van Agt naar mijn gevoel uit de persoonlijke discussies met oppositieleider Den Uyl. Met genoegen denk ik nog aan de opmerking van de minister-president tegen de heer Den Uyl, ,,Blijf daar maar staan'', daarbij wijzend naar de interruptie-microfoon.

Eén ding, dat de heer Den Uyl gezegd heeft is in ieder geval juist. Hij heeft gesteld, dat het CDA verantwoordelijk is voor wat er in het land gebeurt. Dat is zeker zo en ik meen te mogen stellen, dat het CDA vanuit het kabinet en vanuit het parlement heel duidelijk heeft aangetoond, dat het zich van die verantwoordelijkheid bewust is en dat het bovendien die verantwoordelijkheid aankan.

GOEDE VERGADERINGEN

Wij hebben in de afgelopen weken een tweetal, maar mijn gevoel goede vergaderingen van de Unieraad gehad. Direct na Prinsjesdag heeft de staatssecretaris van financiën, mr. A. Nooteboom, met de Unieraad de hele Miljoenennota doorgenomen. Dat is een heel interessante bespreking geworden. Met name heeft de staatssecretaris er nog eens op gewezen, in welke mate de overheidsbestedingen in de laatste jaren zijn toegenomen. In 1954 werd 33,3 procent van ons nationale inkomen besteed via de overheid, 1n 1979 zal dat 63,7 procent zijn. In miljarden uitgedrukt betekent dat, dat in 1954 f 8,1 miljard via de overheid werd uitgegeven en in 1979 zal dat f 174,8 miljard zijn. Bij de discussies over Bestek '81 staat centraal, dat dit kabinet vindt, dat de overheidsuitgaven in verhouding tot het nationale inkomen niet verder meer zouden moeten toenemen. Dat is naar mijn mening volmaakt juist.
Als wij doorgaan, zoals wij dat in het verleden deden, dan is over een twintigtal jaren elke bestedingsbeslissing bij de overheid en is het gedaan met de particuliere sector. Ik vraag mij overigens af, of men als publiek deze principiële lijn bij de discussies over Bestek '81 nog wel heeft gezien.

UNIEK

Op zaterdag 7 oktober is de Unieraad ook weer bijeen geweest. Wij hadden toen ook een uniek gebeuren. Daar hebben namelijk de tien Tweede-Kamerleden, die via de CHU zitting hebben in de CDA-fractie, zich aan de Unieraad gepresenteerd. Prof. Van Hulst leidde op de van hem bekende, bekwame wijze de discussie. Uit vele reacties heb ik begrepen, dat bijna iedereen met mij van mening was, dat het erg goed was eens nader kennis te maken met onze Kamerleden, terwijl men verder de stellige indruk heeft gekregen, dat de CHU heel duidelijk heel goede kwaliteit in de Tweede Kamer heeft gebracht.
Een compliment aan Gerard van Leijenhorst en zijn groep.

NIET TERUGGEFLOTEN

Het is voor de heer Van Leijenhorst erg jammer, dat een oproep van mij aan de Unieraad hier en daar in de pers verkeerd is begrepen. Ik heb namelijk de Unieraad opgeroepen, zich terughoudend op te stellen in de discussies over de abortus zolang er nog geen wetsontwerp van het kabinet over dit uiterst moeilijke onderwerp is verschenen. Die oproep deed ik notabene na overleg met de heer Van Leijenhorst. Met name dagblad ,,Trouw'' meende uit die oproep van mij te moeten concluderen, dat ik onze Gerard van Leijenhorst had teruggefloten en dat hij met zijn mening over de abortus bezig was in een isolementspositie te komen. Ik heb dagblad ,,Trouw'' direct na de publicatie een brief geschreven en ik vind het nuttig, dat u de inhoud van die brief kent:

,,Geachte redactie,

In ,,Trouw'' van 9 oktober jl. werd een artikel geplaatst onder de kop ,,Van Leijenhorst teruggefloten''. In de Unieraad van zaterdag 7 oktober jl. zou ik dat fluiten voor mijn rekening hebben genomen in mijn serieuze oproep tot de Unieraad van de CHU om terughoudendheid te betrachten in de discussie rond de abortus.
Voor een goed begrip is nodig te weten, dat dit besluit is genomen op voorstel van de heer Van Leijenhorst zèlf, mede namens de 10 leden, die vanuit de CHU in de Tweede-Kamerfractie van het CDA zitting hebben. Het leek de heer Van Leijenhorst en mij beter, mede gelet ook op de agenda, hierover geen uitgebreide inhoudelijke discussie te voeren, temeer ook omdat het in het vooruitzicht gestelde wetsontwerp nog niet verschenen is. Dit hield niet in, dat er niet over gesproken mocht worden; dit is dan ook wel gebeurd.
Het is mij bekend, dat het standpunt van de heer Van Leijenhorst over de abortus in brede lagen van de CHU steun vindt. Van een isolement van de heer Van Leijenhorst, als door de schrijver van het artikel gesuggereerd, is dan ook geen sprake.
Wat ik nou eigenlijk niet begrijp is, waarom uw medewerker niet even de moeite heeft genomen mij vóór het schrijven van zijn verhaal op te bellen. Dan had verveelnis voorkomen kunnen worden. Ik verzoek u de inhoud van mijn brief ter kennis te brengen van uw lezers.
Ik verblijf inmiddels, met vriendelijke groet,

hoogachtend,''

DISCUSSIES

Wij gaan binnen de Unie en binnen het CDA in de komende tijd over een groot aantal onderwerpen discussies krijgen. De CDA-commissies, die pre-adviezen moeten uitbrengen aan de partijbesturen en overige partij-organen, zijn met hun werk vrijwel klaar. De commissies over onverenigbare functies, het ene partijblad en publiciteit hebben hun rapporten al met het dagelijks bestuur van het CDA kunnen bespreken. Het dagelijks bestuur van het CDA bespreekt thans de pré-adviezen van de CDA-commissies inzake statuten, respectievelijk grondslag van het nieuwe CDA. Terecht heeft voorzitter Steenkamp van het CDA haast in zijn streven, de fusie van de diverse CDA-groeperingen rond te krijgen. Er komt in de komende maanden voldoende informatie, ook naar de individuele leden van de CHU om over alle belangrijke onderwerpen mee te praten. Zoals ik het nu kan bekijken, zal de Unieraad op zaterdag 9 december a.s. voor de CHU spijkers met koppen moeten slaan met betrekking tot aan de orde zijnde onderwerpen.

Wij hebben als dagelijks bestuur van de CHU in overleg met de Unieraad besloten, dat er over een aantal belangrijke, onze samenleving betreffende onderwerpen door de Unie uitspraken zullen moeten worden gedaan. Wij denken hierbij concreet aan onderwerpen als economische orde, bevolkingsminderheden, abortus, vrede en veiligheid, gezin en alternatieve vormen van samenleving. Wij beschikken in de registers van de De Savornin Lohmanstichting over een groot arsenaal aan deskundige mensen uit CHU-kringen. Het is de bedoeling, dat wij uit die groep de mensen gaan kiezen, die voor het bestuur van de Unie, voor Unieraad en voor ,,de Nederlander'' voorbereidende adviezen gaan schrijven over de zojuist genoemde onderwerpen. Het is bekend, dat ook onze collega's van het CDA met de behandeling van deze onderwerpen bezig zijn en het zal noodzakelijk en uitermate boeiend zijn te vernemen, hoe de diverse groeperingen binnen het CDA over één en ander denken.

OÓK DADEN

Tot slot nog een opmerking over benoemingen van CDA- en dan met name van CHU-mensen op bestuurlijke posten. Minister Wiegel heeft meegedeeld, dat hij er veel voor voelt een carrière-lijn in te bouwen in zijn benoemingsbeleid met betrekking tot burgemeesters. Het zal voor de minister niet eenvoudig zijn dat voor de CHU-burgemeesters te realiseren, omdat de CHU in het nabije verleden erg veel belangrijke plaatsen in Nederland is kwijtgeraakt. De minister heeft naar mijn mening in principe volmaakt gelijk met het benadrukken van een promotielijn, maar dan moet hij dat niet alleen in woorden, maar ook met daden belijden. Dat deed hij niet en juist daarom deed het verlies van Amstelveen voor onze CHU zo veel pijn.
Het is te hopen, dat minister Wiegel in de komende tijd eens een mogelijkheid zie, ook weer eens een CHU-er te benoemen in een gemeente van omvang.

BEMOEDIGING

Wij gaan weer over tot de orde van de dag. Er is veel werk te verrichten. Ik neem aan, dat u met mij parlement en kabinet veel succes wenst voor de komende maanden. Parlement en kabinet mogen weten, dat bij een opiniepeiling voor de actualiteitenrubriek ,,Brandpunt'' van de KRO bleek, dat het kabinet-Van Agt het naar de mening van ons Nederlandse volk goed doet. Slechts 28 procent van de Nederlandse bevolking steunde de uitspraak, dat het tijd wordt, dat de Tweede Kamer het kabinet-Van Agt naar huis stuurt. Naar mijn mening is het in jaren niet voorgekomen, dat er slechts een zo relatief kleine groep was, die zich zo negatief opstelde ten opzichte van een Nederlands kabinet. De overgrote meerderheid deelt dus die negatieve mening niet en dat is enorm bemoedigend voor kabinet en parlement, die dus duidelijk volgens Nederlandse opinie met elkaar op de goede weg zijn.

Met vriendelijke groet,
Dr. L. M. van Leeuwen,
voorzitter CHU.

●●●

Elke week

Dit nummer van „de Nederlander" is het maandelijkse ledencontactblad van de CHU, dat naar alle Unieleden wordt toegezonden. De prijs van het ledencontactblad is begrepen in de contributie.

„De Nederlander" verschijnt in de weken, dat er geen ledencontactblad is, als christelijk-historisch weekblad. Dat is dus drie- tot viermaal per maand.

Wie het weekblad „de Nederlander" wil ontvangen, moet zich abonneren, en de abonnementsprijs is *f* 27,50 per jaar. Wie het weekblad leest, wordt elke week nauwgezet op de hoogte gebracht van het politieke leven in Den Haag.

Proefnummers van „de Nederlander" als christelijk-historisch weekblad kunnen aangevraagd worden bij de administratie, Van Deventerlaan 49 te Voorburg.

Regionale (kamerkring)vormingsleiders ook bij CHU

De CH-stichting voor het vormingswerk kent, evenals dat bij ARP en KVP het geval is, haar ,,regionale vormingsleiders''.
Her vormingswerk neemt in de politieke partij een steeds groter plaats in. En wel om meerdere redenen. Als belangrijkste hiervan zijn te noemen: a. Steeds meer blijkt de noodzaak van kadervorming; b. de subsidiëring vanwege de overheid maakt het mogelijk en wenselijk om dit deel van het partijwerk intensiever aan te pakken.
De aanpak van dit vormingswerk heeft in eerste instantie vanuit het landelijk bestuur plaats gevonden. Toch zal naar de overtuiging van het stichtingsbestuur een regionale aanpak - dichter bij de basis - tot betere resultaten leiden.

Derhalve zullen de ,,kamerkringbesturen'' ook het vormingswerk als hun taak moeten zien.
Het werken met regionale beroepskrachten zal niet altijd mogelijk zijn, gelet op de geringe financiële armslag van de kamerkringen. Wel is te bezien of niet een bestuurslid wordt aangewezen met als speciale opdracht het vormingswerk: ,,de regionale vormingsleider''. Deze persoon is dan tevens verbindingsschakel tussen kamerkringbestuur en het landelijk bestuur van de stichting voor kader- en vormingswerk.
Terzijde kan worden meegedeeld dat de gemaakte kosten bij de landelijke stichting kunnen worden gedeclareerd.
Enkele kamerkringen kunnen reeds de figuur van de vormingsleider, hetzij dit een CH-lid is, hetzij een KVP- of ARP-lid die in CDA-verband als zodanig werkt.
Die CH-kamerkringen waar nog geen bestuurslid als zodanig is aangewezen, worden verzocht een agendapunt daartoe op te nemen in hun eerstvolgende vergadering. Het is zowel voor het landelijk als voor het regionaal vormingswerk dringend gewenst dat die kontaktpersoon - de regionale vormingsleider geheten - er is.

De CHU kent thans de volgende regionale vormingsleiders:
Groningen: mevrouw A. W. Knottnerus-Monster, Hamrikkerweg 7, Nieuw-Scheemda.

Drenthe: J. Spoelder, Assumberg 23, Roden.

Overijssel: J. A. Ritsema, Drietorensweg 9A, Ens (NOP), (waarnemend).

Den Helder: P. Meinema, Torenlaan 15, Heiloo.

Leiden: J. Speelman, van Cralingenlaan 3, Wassenaar.

Dordrecht: L. de Snayer, Willem Frederikstraat 7, Vlaardingen.

Zeeland: J. B. Ventevogel, Badhuisstraat 95 (postbus 151), Vlissingen.

Het Stichtingsbestuur meent dat de volgende taken c.q. functies zijn te noemen:
1. De regionale vormingsleider is **de contactpersoon** voor het vormingswerk, zowel voor informatie naar de leden toe, alswel om het landelijk bestuur te informeren uit vanuit de regio.

2. Bij de opstelling van de totale activiteitenplanning zullen de regionale vormingsleiders worden betrokken.

3. Bij de uitvoering van landelijk georganiseerde activiteiten kunnen de regionale vormingsleiders worden ingeschakeld, met name wanneer het gaat om de leden te stimuleren tot deelneming aan projecten.

4. De regionale vormingsleider kan zelf projecten binnen de regio opzetten. Daarvoor kan hij op landelijke ondersteuning rekenen, voor zover mankracht en financiën dit toelaten.

Een jubileum op het Uniebureau

Vaak is er een groot verschil tussen verbeelding en werkelijkheid. Een oorzaak daarvan kan zijn dat sommige zaken sterk tot de verbeelding spreken zodat men er in gedachten een verkeerd beeld van vormt. Dat geldt heel sterk voor het bureau van een politieke partij of groepering en zeker als de indruk die men daarover heeft mede gevormd is door de TV. Dan wordt het geheel in een wat romantische sfeer getrokken en wordt meestal gedacht aan iets van een enorme omvang waar batterijen telefoontoestellen rinkelen, telexen ratelen en telegrammen binnenstromen.
Waar een zwerm van goede en slechte (en meestal slechte) partijbonzen, voorlichters, secretaressen en telefonistes immer bezig is met het winnen of verkiezen van verkiezingen en ook met allerlei intriges.
De werkelijkheid is wel heel anders. Grote partijen hebben uiteraard wel vrij omvangrijke secretariaten, maar bij een bescheiden politieke groepering is dat beslist niet het geval.

Het Uniebureau past zeker niet in het bovengenoemde beeld. Om te beginnen, 't is maar klein en wel een huis met een tuintje in een – volgens Haagse berichten – vrij rustige straat, de Wassenaarse weg.
Het is er vaak wel druk, maar de achtergrond daarvan is lang niet altijd verkiezingen, alleen al omdat er uiteraard niet zo heel veel verkiezingen zijn.
Er zijn wel een paar – meestal drukbezette – telefoons, doch geen telex. Er komt wel eens een telegram, maar dat is maar zelden.
En wanneer er naar een bepaalde afdeling gevraagd wordt is die er niet. Gewoon al omdat er maar weinig mensen werken, zodat het onmogelijk is die in afdelingen (boekhouding, voorlichting, ledenadministratie, pers enz.) te splitsen.
Tot de weinige personen die er wel zijn behoort reeds sinds geruime tijd – langer dan de overigen – mevrouw C. van Beukering-Vermeer die begin oktober 12½ jaar in dienst van de Unie was, een feit dat onmogelijk onopgemerkt voorbij kon gaan, alleen al omdat ze al die jaren zo haast onopgemerkt, trouw en accuraat, vriendelijk en bescheiden haar taak heeft verricht en steeds een meelevend collega is geweest die door iedereen gewaardeerd wordt.

FEEST

Zo was er dan feest op het Uniebureau, dat onder meer bijgewoond werd door enkele familieleden van de jubilaresse en de secretaris van de Unie drs. M. Smits.
Een gezellig feest waar velen die de afgelopen 12 ½ jaar met het Bureau in verband hebben gestaan aan deelnamen.
Er was zo van alles te doen: uiteraard werd er gesproken en wel door de chef van het Bureau, de heer H. Lindenburg, doch ook door diens voorgangsters de dames Th. E. Vroegop en A. E. M. Ravoo waardoor herinneringen mogelijk waren aan de gehele tijdsduur waarop de jubilaresse op het Bureau gewerkt heeft. En daarbij bleef het niet, want natuurlijk was ook de Savornin Lohmanstichting aanwezig waarvoor mevrouw E. Sleyser-Tegelaar sprak.
Er waren uiteraard cadeau's zowel van het Bestuur, het Bureau en de collega's en andere aanwezigen.
Dan waren er – onnavolgbaar verzorgd door één der medewerksters mevrouw P. Marey-Bevaart – hapjes en drankjes.
Kortom het was een fijne en onvergetelijke dag waarop alle aanwezigen met genoegen aan terug zullen denken en wel heel in het bijzonder voor mevrouw Van Beukering waarvan wij hopen dat ze nog geruime tijd (al is het dan binnenkort in groter verband en in een gebouw dat groter en drukker is dan het Uniebureau) in ons midden zal blijven en opgewekt haar taak verrichten.

A. van Dam, Uniebureau.

Vragenlijst samenwerking in CDA-verband

Enige tijd geleden werd aan alle kiesverenigingen een vragenlijst (enquêteformulier) toegezonden inzake de stand van zaken met en beoordeling van de gang van zaken in de **CDA-samenwerkingsverbanden.**
Deze lijsten werden, ter besparing van portokosten, gevoegd bij een zending aan de penningmeesters met het verzoek deze door te geven aan de secretarissen.
Inmiddels is een aantal ingevulde lijsten ontvangen. Hopelijk zullen er nog meerdere volgen, zodat het mogelijk zal blijken door middel van de ontvangen antwoorden een zeker beeld van de situatie te vormen. Hierbij zal nog gebruik gemaakt kunnen worden van die lijsten die tot en met 21 oktober a.s. naar ons verzonden worden.
Het heeft geen nut meer om na die datum nog verlate reakties te zenden, omdat die dan toch niet meer in het geheel verwerkt kunnen worden.

Postcode – oh ja!

Met deze woorden: Postcode - Oh ja!, zijn de meeste brieven die wij tegenwoordig ontvangen afgestempeld. Dit houdt in dat de PTT ons hiermede zo ongeveer vraagt deze code in te vullen. Daarbij blijft het overigens niet, ook de leden van de Unie attenderen ons vaak hierop op diverse wijzen. Sommige gebruiken de speciale postcode postzegels, anderen sturen ons hun code en wel bij adreswijzigingen en ook wel zonder meer.
Van sommige ontvingen wij hun code reeds twee- tot driemaal en die zijn thans in het stadium dat de code rood, groen of blauw onderstreept wordt enz. Met andere woorden: waarom doen jullie het niet? Het antwoord daarop is heel eenvoudig, natuurlijk willen wij het wel doen maar 't gaat eenvoudig nog niet.
De situatie is zo, dat ons gehele ledenbestand - zoals algemeen bekend te achten is - in de computer zit. De voeding daarvan is nog geheel afgestemd op de oude wijze van adressering. Tezijnertijd - en hopelijk is dat binnen betrekkelijk afzienbare tijd - moet dus het gehele ledenbestand omgezet. (En niet alleen dat van ons doch uiteraard van het gehele CDA, want al zijn de partijen dus nu nog niet gescheiden, de ledenadministratie is vrijwel reeds één). Dat is natuurlijk een enorm - en kostbaar - werk. Alléén reeds bij de CHU gaat het om vele duizenden adressen, zo'n 27.000!

LEDENBESTAND

Een nauwkeurig lezer van „de Nederlander" is het door het noemen van dit getal duidelijk dat het niet zo heel goed gaat met het ledenbestand, want zo ruim een jaar geleden was dit ca. 28.000. We gaan dus duidelijk achteruit. Dit door diverse oorzaken, samen te vatten als het natuurlijk verloop. Op een ledenbestand als het onze gaat door allerlei oorzaken waaronder overlijden, bedanken en verhuizen ieder jaar een aantal verloren, men kan gerust stellen zo'n 2.000 ruwweg. Dit houdt dus in, dat er een enorme inspanning nodig is om het aantal zo ongeveer op peil te houden en vanzelfsprekend is dat onder de huidige stand van zaken geen eenvoudige opgave.
Uit de cijfers blijkt, dat er in 1977 toch al bij al heel wat gedaan is op diverse plaatsen in het land aan ledenwerving. Vaak worden we nog verrast door een schier enorme aktiviteit - we kunnen dit hier niet allemal memoreren doch willen u een greep uit het een en ander dat gedaan is niet onthouden.
Zo herinneren wij ons grote aktiviteit in de gemeente Ooststellingerwerf (omvattende de kiesverenigingen Appelscha, Donkerbroek, Haulerwijk en Oosterwolde-Fochtelo) met het gevolg dat de secretaris van de gemeentelijke kiesvereniging, mr. G. W. Haars, ons een zeer goed resultaat kon mededelen.

Daarnaast regelmatige opgaven uit Hurwenen en een andere verrassing was een 22-tal opgegeven door de secretaris van de kiesvereniging Langbroek. Ver aan de top stond vorig jaar echter de zeer aktieve klub te Winterswijk, die ons enige tijd als het ware overstroomde met nieuwe leden. De grote animator was daar zeer zeker wel de heer R. J. Troost met een score van niet minder dan 34 stuks!
Uiteraard zijn wij heel dankbaar voor al die aktiviteit die overigens niet beperkt is gebleven tot 1977 alléén. Ook in '78 wordt er gewerkt, bijv. recentelijk ontvingen wij weer opgaven van onder meer Winterswijk, Den Ham, Ermelo (Horst en Telgt) en het meest recent was een opgave van de secretaris van de thans gecombineerde kiesverenigingen in de Noord-Oostpolder (11 stuks).
We willen niet vragen maar..... een goed verstaander heeft aan een half woord genoeg.
Het moraal van het verhaal is dus: Postcode - helaas nog niet; nieuwe leden voor de CHU: Oh ja!

Uniebureau

CDA-studiedag

Stads- en dorpsvernieuwing als maatschappelijk proces

De Stichting Vormingswerk CDA organiseert in samenwerking met de CDA bestuurdersvereniging op

zaterdag 4 november te Den Haag

in het Nederlands
Congresgebouw, Churchillplein 10, een studiedag over stads- en dorpsvernieuwing.
Het programma ziet er als volgt uit:
9.00 uur: Ontvangst met koffie.
9.45 uur: Opening door de heer D. Rijnders.
10.00 uur: Film.
10.30 uur: Inleidingen.
11.15 uur: Groepsdiscussies.
13.00 uur: Gezamenlijke lunch.
14.00 uur: Plenaire diskussie met forum.
16.00 uur: Rede minister drs. P. A. C. Beelaerts van Blokland.
16.30 uur: Sluiting.

De inleidingen zullen worden verzorgd door P. van Gemeren, directeur Patrimonium Woningstichting, over organisatie en financiële vraagstukken en mr. A. J. Bransen wethouder stad Utrecht, over aspecten van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening. De gehele studiedag staat onder leiding van D. Rijnders, exdirecteur coördinatiebureau noordelijk deel Randstad.
Tijdens de studiedag wordt in drie groepen gediscussieerd:
kwalitatieve en kwantitatieve volkshuisvestingsaspecten,
aspecten van ruimtelijke ordening en
organisatie en financiering.
Lunch en consumpties zijn gratis.
Deelnemers ontvangen een uitgebreid informatiepakket met onder meer een subsidiewegwijzer, een probleemschets n een woorden- en begrippenlijst.
Inschrijving kan geschieden door overmaking van f 15,- op postgiro 2195300 t.n.v. Stichting Vormingswerk KVP onder vermelding van studiedag en de discussiegroep waaraan u graag wilt deelnemen.
Voor nadere informatie: Pieter F. Dudink, Mauritskade 25, Den Haag, tel. 070-653934.

De invloed van de kerk op mijn politiek denken

door: drs. G. van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-fractie Tweede Kamer

De redactie van „Woord en Dienst", orgaan voor hervormd kerkewerk, uitgaande van de Hervormde Raad voor Kerk en Publiciteit stelde enkele vragen aan mevrouw Ien van den Heuvel, voorzitter van de PvdA, de liberale staatssecretaris H. E. Koning van binnenlandse zaken en het uit de CHU afkomstige CDA-kamerlid drs. G. van Leijenhorst.
In het nummer van „Woord en Dienst" van 30 september jongstleden stonden de antwoorden op de vragen, die luidden: „Heeft de verkondiging van het evangelie invloed op uw politieke denken en handelen?" en „Wat verwacht u als politicus van de kerk?"
Drs. Van Leijenhorst bood zijn antwoord ook aan aan de redactie van „de Nederlander".

De kerk is allereerst daar waar het Woord van onze God gepredikt wordt. Daar worden dan ook primair de dingen gezegd over het leven en de werkelijkheid, ook over de politieke werkelijkheid.
Men kan er natuurlijk van uitgaan, dat **de** werkelijkheid de waarneembare werkelijkheid is; zoals deze bijvoorbeeld door de krant, de radio en de televisie wordt getoond. In de politiek is het voor de hand liggend om daarvan uit te gaan en zelfs verleidelijk om daar uitsluitend mee rekening te houden. Echter zodra men dit doet, d.w.z. niet verder kijkt dan deze aarde lang is, dan doet men aan het leven, inclusief de politieke werkelijkheid, ernstig tekort. Immers, **de** werkelijkheid is van God. De stand van zaken is deze, dat God Heer is over heel Zijn schepping.
„Die zich openbaarde: overal op aarde,
alles spreekt van Hem
Heemlen hoog verheven/vol van blinkend leven
schiep Hij door zijn stem" (psalm 33:2 berijmd).

In de politiek kan alles ter discussie worden gesteld; de relevantie van psalm 33 staat echter niet ter discussie. Dit lijkt uitermate pretentieus. Hier wordt nauwelijks een absolute waarheid uitgesproken. Het is evenwel niet mijn waarheid, maar Gods waarheid. Het gaat hier niet om het hebben en uitdragen van een ideologie, welke het opneemt tegen andere ideologieën. Immers, met wie is God te vergelijken? Zijn werkelijkheid treedt niet in een of ander democratisch afwegingsproces. Nee, zij is het grote, zegenrijke apriori dat in tijd en plaats aan elke menselijke overweging voorafgaat.

In de politiek kan men niet om deze werkelijkheid heen. Christenen kunnen dat helemaal niet. Niet-christenen feitelijk ook niet, want of men haar ontkent dan wel bijvalt, de werkelijke stand van zaken zal er niet door veranderen. Men kan er op z'n hoogst tegen ageren, men kan er echter niet onder vandaan weglopen.
Welnu, deze stand van zaken wordt ons „aangezegd" in de kerk, in de samenkomsten van de christelijke gemeente. Ieder mens heeft vanwege zijn zondige aard voortdurend de neiging om van die theocratische werkelijkheid wat af te dingen. Wij willen allen, als het maar even kan, graag de spil zijn waaromheen onze of de werkelijkheid in het algemeen draait. Geloven is niemand op het lijf geschreven. En toch weten wij, en wij belijden het telkens – dat Zijn beloften en geboden het leven zegenrijk styleren – dat alleen het Evangelie van Jezus Christus hoop en toekomst verschaft voor een wereld in nood.
In het handwerk, dat politiek heet, wordt men wellicht nog meer dan op andere terreinen tot de verleiding gebracht, om deze waarheid maar tot de zondag, mitsgaders tot de persoonlijke verhouding tussen God en mens, te beperken. Daarom is het voor een politicus helemaal nodig om zich steeds weer te oefenen in het geloof. Hij kan de zondagse kerkgang helemaal niet missen.

Waar hier de vraag gesteld wordt „Heeft de verkondiging van het Evangelie invloed op uw politieke denken...?" geldt voor mij, dat de regelmatige kerkgang het allerbelangrijkste is. Het samen vergaderd zijn met de gemeente, rondom Woord en Sacrament, onder de verkondiging van het Evangelie aan een wereld verloren in schuld, in de lofprijzing, in de schuldbelijdenis, in het samen geoefend worden in het allerheiligste geloof, in het gemeenschappelijk gebed om de werking van de Heilige Geest (wat gebeurt er eigenlijk veel in de kerk!), dit alles verlevendigt weer het besef, dat het heel zeker waar is, dat God de wereld overwonnen heeft, dat wij ons werk doen in Zijn wereld en datn alles uit-staat tot Zijn komst.

Wij als Zijn schepselen leven niet een toevallig bestaan, doel en zin van ons leven ontlenen we aan Hem.
In de politiek is de gerichtheid en zingeving vaak een heel andere. Het kost moeite om datgene wat „van boven" komt (mede) in de politiek tot norm te doen zijn. Die moeite begint al bij onszelf, omdat we het van nature dikwijls ook minder relevant vinden om God overal maar bij te halen. Daardoor bezwijken we te gereder voor de dwang van de al of niet geënsceneerde publieke opinie en dreigt de haalbaarheid – een nog in betekenis toenemend begrip – het centrale uitgangspunt te worden.

Nu zullen in een parlementaire democratie, zoals de onze, de genomen beslissingen veelal compromissen zijn, met name wanneer er minderheden samen regeren. Dit brengt dus met zich mee, dat de spanning tussen het tot gelding brengen van het zegenrijke gebod van onze God en datgene wat men als „volksgevoel" aantreft met ons politieke stelsel gegeven is. Maar betekent dit dat christenen daarom dan ook maar onbewogen, min of meer berekend, als een soort „rijksschatters" de werkelijkheid naar haar ethisch bewustzijn moeten aftasten? Valt er dan niets meer te getuigen, vooral als men weet dat het om **de** waarheid gaat, **de** waarheid die zegenrijk verschenen is?

Actueel is in dit verband de politieke besluitvorming rondom de abortus. Ik heb de hele discussie vanaf het begin meegemaakt. Ik ken de complete impasse waarin we thans zijn verzeild geraakt. Ik besef dat er terzake nieuwe wetgeving moet komen. Maar kan men n.b. in vraagstukken van leven en dood zwijgen, wanneer de hoge norm van het leven ondergeschikt gemaakt wordt aan datgene wat (vermoedelijk) globaal leeft in het volksbewustzijn? Waar nog bij komt, dat het toch helemaal tot de taak van de overheid behoort om het zwakke – in dit geval het nog niet geboren leven – te beschermen.

Is daarmee nu alles gezegd met betrekking tot de vraag die aan mij gesteld is? Stellig niet. Er valt meer te zeggen. Denk bijvoorbeeld aan de voelhorenfunctie van de kerk overal waar nood en onrecht is. Dat de kerk bij tal van zaken het geweten van de overheid en van de politici betrekt is een goede zaak, ook voor henzelf, Toch heb ik gemeend me vooral te moeten beperken tot naar mijn gevoelen het centrale punt – de alles beheersende werkelijkheid van God – dat, wanneer het niet meer verkondigd en met woord en daad beleden wordt, de bodem onder al het andere wegslaat.

Wat verwacht ik dus allereerst van de kerk? Dat zij het Woord van onze God voluit verkondigt, met kracht en Geest-drift, tijdig en ontijdig, gelegen of ongelegen.
Dit zal de meeste invloed hebben op het politieke gebeuren in ons land en de wereld. Mijn politieke denken en handelen zou uiteindelijk geen zin en richting hebben als die nieuwe werelijkheid – in Christus – mij niet ten diepste motiveerde.
Voor mens en wereld is er geen beter medicijn dan dat de kerk de Waarheid „spreekt"!

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822.
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Postbus 67,
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420) 6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7.
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Staatssecretaris Van der Mei:

Europese commissie versterken

Staatssecretaris Van der Mei van buitenlandse zaken vindt dat bij uitbreiding van de Europese gemeenschappen met landen rond de Middellandse Zee de Europese commissie, het dagelijks bestuur van de EG, versterkt moet worden. Van der Mei bracht deze opvatting in Den Haag naar voren op een colloquium dat het Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken over de uitbreiding van de gemeenschappen had georganiseerd.

De problemen die nu het samenleven in de gemeenschap al bemoeilijken, zullen bij uitbreiding alleen nog maar groter worden, vooral omdat de eventuele nieuwe lidstaten tot de categorie minder-ontwikkelde landen behoren. Daarom moet de bereidheid bestaan om alle in het geding zijnde belangen voldoende af te wegen, aldus de staatssecretaris.

Als lidstaten permanent onderling gaan samenwerken om aan hun belangen tegemoet te komen, kan dat volgens Van der Mei de EG doen verworden tot een organisatie waarbinnen men tracht te krijgen wat maar mogelijk is. Om dit gevaar te ondervangen zal een zwaarder accent moeten komen te liggen op verantwoorde belangenafweging. Dat kan volgens Van der Mei het beste via een versterking van de boven partijen staande Europese commissie. Daarbij is verdergaande overdracht van bevoegdheden aan de commissie gewenst, aldus de staatssecretaris.

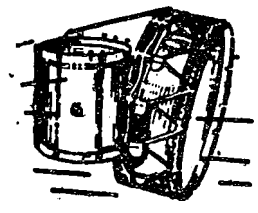
VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Commentaar

Uit de Handelingen van de Tweede Kamer van 5 oktober jl. blijkt, dat mr. W. Aantjes, de voorzitter van de CDA-fractie, bij de algemene politieke en financiële beschouwingen over de rijksbegroting voor 1979 uitvoerig heeft gesproken over het vraagstuk van de kernbewapening. Ook de minister van defensie, mr. W. Scholten, heeft aan dit probleem veel aandacht besteed; anderhalve bladzijde van de memorie van toelichting op zijn begroting voor 1979 en een bijlage van 23 bladzijden zijn er aan gewijd. De heer Aantjes stelde dit op prijs, maar had kritiek op de inhoud.

„De benadering (zei hij) is sterk eenzijdig bepaald door de militaire aspecten en te weinig politiek van aard. Nieuwe gezichtspunten die de denuclearisering kunnen bevorderen, tref ik niet aan" (blz. 272, rechter kolom).

Ik ben het met deze kritiek niet eens. Nederland kan in z'n eentje de vermindering van de kernbewapening, hoezeer ook gewenst, niet bevorderen. Wat klein duimpje niet kan, kunnen trouwens ook de reuzen (Amerika en Rusland) niet; ze zitten er al jaren in Genève over te praten, of ze **samen** iets kunnen doen...

M.i. kan van onze regering niet iets worden verlangd, dat onmogelijk is. De heer Aantjes denkt daar anders over. „Wij zullen (zei hij op 5 oktober) zelfs de onmogelijkheden voor mogelijk moeten houden, willen wij de totale vernietiging ontlopen. Ook om de muren van Jericho moest zevenmaal worden heengelopen, alvorens zij omvielen". Deze „benadering" lijkt mij „weinig politiek van aard". Is politiek niet „de kunst van het mogelijke"?

K. de Vries.

Winst voor CDA in gewestraad Twente

Het gewest Twente heeft een nieuw bestuur. Aangezien het ging om indirecte verkiezingen (de Twenteraad werd gekozen door leden van 22 Twentse gemeenten) bevatte de uitslag van de stemming nauwelijks verrassingen.

Het CDA wist als grootste partij in de meeste gemeenten beslag te leggen op 29 van de 55 zetels wat een winst van één zetel betekende. De PvdA bleef gelijk: 16 zetels.

De VVD ging terug van zes naar vijf zetels.

Twee zetels behaalde D'66 nieuw in de gewestraad. Twentebelangen en de PPR die allebei in de oude raad twee zetels hadden, moeten in het nieuwe bestuur genoegen nemen met elk één zetel. De lijst Naamlozen krijgt eveneens één vertegenwoordiger. De CPN die één zetel in de oude raad had, keert in de nieuwe niet terug (ANP).

Theologie en politiek

door: J. N. Bakhuizen van den Brink, oud-hoogleraar

In het jubileumnummer van het CHU-blad ,,de Nederlander'', dat in mei jongstleden verscheen, schreef ds. S. Kooistra een artikel onder de kop ,,Een theologische visie op de CHU in de na-oorlogse jaren''.
Op dat artikel reageerde dr. H. M. de Lange. Zijn reactie en aantekeningen van ds. Kooistra daarbij, stonden in het septembernummer van het leden-contactblad ,,de Nederlander''.

Thans reageert de oud-hoogleraar J. N. Bakhuizen van den Brink uit Leiden. Voor zijn bijdrage heeft de redactie graag een plaats ingeruimd.

Op uiterst bescheiden, bedachtzame wijze schrijft ds. S. Kooistra in ,,de Nederlander'' van 22 september 1978, dat er nog wel enkele theologen zijn, die CHU of thans CDA kiezen, veel meer dan dr. H. M. de Lange in een kritische uitval in hetzelfde nummer had gedacht en die dus niet voor de PvdA kiezen. Ik behoor tot hen en behoef mij nauwelijks af te vragen of de CHU ,,wel de goede partij is om als theoloog in te vertoeven'' (vertoeven? Dit merkwaardige woord is van dr. De Lange). De PvdA is dat voor mij in elk geval niet. Dit punt uit genoemde discussie geeft mij aanleiding om over Theologie en Politiek het volgende in het midden te brengen.
Het zal wel moeilijk zijn om met cijfers vast te stellen hoeveel theologen uit onze verschillende, maar toch voor een belangrijk deel samenwerkende, kerken van PvdA of CHU, resp. CDA-lid zijn. Men zou zich dienen te beperken tot vaktheologen. Er zijn in ons land echter ook zeer vele amateur-theologen en dezen zijn, hoewel dikwijls zeer deskundig en goed doordacht in hun optreden, natuurlijk onmogelijk te wegen en te tellen. Omgekeerd zijn er ook veel voorgangers in de verschillende confessies, die nauwelijks als vak-theologen gelden kunnen. Door de afnemende vakmatigheid van de theologische studie neemt hun aantal toe. Wat zich in het algemeen in de universitaire wereld als doel- en maatschappij-gerichtheid meer en meer opdringt en de zuivere wetenschappelijkheid aantast, doet zich in de theologische studie op analoge wijze voor. De klassieke grondslagen worden verdrongen door het willen voldoen aan vragen uit de maatschappij en aan pastorale en sociale behoeften. Hier zal geen ernstig christen kwaad van willen spreken. Maar een feit is toch, dat de beproefde en onmisbare grondslagen van de theologie erdoor in het gedrang komen. Niemand kan alles tegelijk op hetzelfde noodzakelijke hoge niveau blijven behartigen. Dit veroorzaakt de crisis, die in de theologische wereld aan alle kanten en in alle kerken te constateren valt en die, als zij niet weerstaan wordt, op secularisatie uitloopt. Niet te verwonderen is het intussen, dat dienstdoende theologen zich in de praktijk tot een socialistische partij aangetrokken voelen. Zij menen daardoor dichter bij hun kerkvolk te blijven. Maar het is de vraag of zij dit politiek en theologisch dan werkelijk doordacht hebben. Bij enkelen, zeker niet bij allen, zal dit het geval zijn. Het spreekt ook immers in het geheel niet vanzelf, dat de verhouding van theologie en politiek, die heel verschillende zaken zijn, iemand, al is hij tot een keus geneigd, helder en duidelijk voor ogen staat. Vandaar dat tal van theologen, ook al hebben zij een overtuigingsgevoel - een beter woord vind ik niet - politiek weinig actief zijn.

Een teleurstellend maar onmiskenbaar feit is dat het afnemend theologisch geïnteresseerde moderne kerkewerk en de theologisch minder verantwoorde prediking de achteruitgang van het kerkelijk leven niet heeft kunnen tegenhouden. Een zekere vermaatschappelijking of politisering is hier mede schuld aan. Het is buitengewoon vervelend om in de talrijke katholieke ,,overwegingen'' door de radio, en in de vaak verwarde, exegetisch zwakke toespraken van protestantse kansels altijd maar weer dezelfde tweedehands vermaningen van morele aard te horen te krijgen, die voor geen enkel eerlijk mens nieuw zijn of een probleem vormen. Ze worden dit echter wanneer men ze te vaak, te monotoon, overgedoseerd en uiteraard toch meestal erg abstrakt te horen krijgt. De bittere pit ontbreekt er veelal aan. 't Grote vraagstuk van de menselijke onmacht en zonde wordt bij voorkeur onbesproken gelaten. Ook wanneer het niet uitdrukkelijk gezegd wordt, ligt het bijgeloof aan 's mensen goedheid eraan ten grondslag. Daardoor werkt de prediking soms zo weinig uit, want de hoorder beseft, dat de realiteit er niet mee klopt; en hij wil in de kerk achter de waarheid komen. De PvdA en haar aanhangers hebben het graag over ,,de kwaliteit van het bestaan''. Deze moet worden gehandhaafd en tegen elke aantasting worden verdedigd. Maar wat verstaat men er onder? Vragen van loon, inkomsten en welvaart, weinig meer. In welke kerken wordt het oog van de ziel met kracht op een ander uitzicht gericht?

Paus Paulus VI heeft ,,Enkele notities voor mijn testament'' nagelaten, een stuk dat in alle Italiaanse couranten heeft gestaan; ik weet niet of het ook in ons land gepubliceerd is. Paus Paulus heeft het geschreven in september 1972, toen hij dus nog geen tien jaren het ambt bekleedde, maar hij was ziek en vast overtuigd spoedig te zullen sterven. Hij heeft daarna nog zes jaar geleefd en gewerkt, maar aan deze tekst niets meer veranderd en zich gehouden aan wat hij toen geschreven had. Er komen hartelijke woorden jegens de oecumenische beweging in voor, ,,maar zonder af te wijken van de ware katholieke leer''. En dan volgen deze woorden ,,over de wereld'': ,,Laat men niet menen, dat men de wereld kan helpen door haar gedachten, haar zeden, haar voorkeuren over te nemen. Wij kunnen alleen helpen door haar te besturen, haar lief te hebben en haar te dienen. Ik sluit mijn ogen voor deze smartelijke, dramatische en prachtige aarde en doe nog eenmaal voor haar een beroep op Gods goedheid''.
Deze wijze en gevoelvolle woorden verdienen onze ernstige aandacht. Ze houden een afwijzing van secularisatie en een waarschuwing tegen het afglijden naar het niet-eigenlijk geestelijke in, die alle functionerende theologen ter harte mogen nemen. ,,In de wereld'', niet tegen de wereld, maar nog minder ,,van de wereld''. ,,Wee mij zo ik het Evangelie niet verkondig''. Eenvoudige, maar duidelijke taal. Meer theologisch dan politiek. Maar daar zijn theologen dan ook toe geroepen.

De lezer heeft wel eens gehoord van het grote werk, in 24 boeken ingedeeld, van de kerkvader Augustinus (354-430) over ,,De staat Gods'' (**De civitate Dei**). Hierin gaat het over de wereld en over het Godsrijk, en over de verhouding van deze twee tot elkaar. De kerk, de christenheid, aldus Augustinus, pelgrimeert door de wereld naar het rijk Gods. Het uitzicht op en het verlangen naar de andere wereld bepaalt voor hem de kwaliteit van het bestaan in deze wereld, die bestemd is om voorbij te gaan, bepaalt dus ook de kwaliteit van ons leven en werken, verfijnt het, in deze wereld. Nu zegt Augustinus ergens in het tiende boek (X, 14, 2) in één, uiterst compacte, zin die ik niet letterlijk zal weergeven, omdat hij dan moeilijk te vatten zou zijn, het volgende: 's Mensen ziel staat er zwak voor tengevolge van haar aardse begeerten naar de tijdelijke, lagere dingen, die echter voor dit voorbijgaande leven noodzakelijk zijn. Vergeleken bij de weldaden van het eeuwige leven zijn ze te verachten. Niettemin is het terecht dat de ziel zich gewent ze alleen te verwachten van de eeuwige God en dat zij leert, tegelijk met het begeren ervan, geenszins af te wijken van de eredienst aan Hem, tot Wien wij alleen komen kan door verachting en afkeer van deze dingen.
Het kost natuurlijk enige moeite deze dubbele paradox, dit dialektische en sterk relativerende denken te verwerken. Laat men er rustig - en herhaald over nadenken. Augustinus verwierp de wereld evenmin als Paus Paulus, die bij hem in de leer geweest is. Hij verwierp wel secularisatie en hardhandige vermaterialiseerde dogmatische politiek. Hij diende de wereld van een andere optiek uit.

Dat moeten ook wij, theologen van nu, trachten te doen.

Leiden J. N. Bakhuizen van den Brink,
oud-hoogleraar.

Conferentie Christelijk onderwijs en najaarsvergadering CHJO

Op vrijdagavond 17 en zaterdag 18 november a.s. organiseert C.H.J.O. in Oudleuzen (Ov.) een conferentie met als thema „Christelijk Onderwijs, Macht of Kracht?". Het is de bedoeling, dat er twee conferenties aan dit onderwerp zullen worden gewijd, waarvan de eerste een oriënterend karakter zal hebben.

Het christelijk onderwijs staat op het moment sterk in de belangstelling. Enerzijds wordt er binnen het christelijk onderwijs zelf hevig gediscussieerd over de eigen identiteit, en de vraag hoe deze tot uiting moet komen in het praktische onderwijs. Anderzijds komt er van buiten af kritiek op het besloten en vermeend ondemocratische karakter van veel instellingen van christelijk onderwijs (hier valt bijvoorbeeld te denken aan het initiatiefwetsontwerp van de PvdA over de democratisering). Wat willen wij met het christelijk onderwijs, en wat kan de politiek daaraan doen? Hierop willen wij tijdens de conferentie ingaan, daarbij terzijde gestaan door drie inleiders, te weten drs. G. van Leijenhorst, vicevoorzitter en onderwijsspecialist in de CDA-Tweede Kamerfractie, drs. C. Verhoef, docent aan de Christelijke Sociale Academie te Ede, en de heer W. Dijkhuizen, docent aan de Vrije Leergangen.

ACTUELE POLITIEK

Op zaterdagmiddag zal in Zwolle een ledenvergadering worden gehouden, waarin onder meer de begroting 1979 en statutenwijzigingen aan de orde zullen komen. Het is de bedoeling, dat een groot gedeelte van de tijd zal worden besteed aan een forumdiscussie over actuele politiek. Om in dit forum zitting te nemen zullen prominente politici uit de C.H.U. worden uitgenodigd.

De Tweede Kamerleden drs. Van Leyenhorst en Hans Gualthérie van Weezel hebben hun medewerking reeds toegezegd.
Voor het huishoudelijk gedeelte van de vergadering kan elk lid tot twee weken voor de datum van de vergadering voorstellen ter behandeling indienen bij het Algemeen Secretariaat, Lange Geldersekade 8, Dordrecht.

De kosten voor deelname aan de conferentie zijn *f* 15,-. Deelname aan de ledenvergadering is gratis. Reiskosten boven *f* 10,- worden aan de deelnemers vergoed. Opgave is mogelijk door inzending van onderstaande bon, onder gelijktijdige overschrijving van *f* 15,- op girono. 200450 t.n.v. Stichting Politiek Jongerenwerk CHJO, Lange Geldersekade 8, Dordrecht.

Bon
Ondergetekende,
naam.....

adres en woonplaats.....
0 neemt deel aan de conferentie „Christelijk Onderwijs, Macht of Kracht?" en maakt *f* 15,- over op girono. 200450 t.n.v. Stichting CHJO te Dordrecht. x)
0 neemt deel aan de ledenvergadering op 18 november te Zwolle. x)
Hij/zij komt per auto/per trein. xx)

Handtekening:

Deze bon uiterlijk 9 november opsturen naar Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht.

x) aankruisen wat van toepassing is. xx) doorhalen wat niet van toepassing is.

Met de CHJO naar CDJA

Onder dit motto heeft de CHJO zich in haar tweeënvijftigste levensjaar gestort. Een jaar vol met activiteiten, conferenties, vergaderingen, waarover de Nederlander u steeds informeert. Een jaar echter ook, waarin hard gewerkt moet worden om het motto waar te maken. Het CDJA eist van ons een grote inbreng en een grote inzet.

Daarvoor zijn vele werkers nodig. Ook nieuwe werkers.
Unieleden, zijn er geen jongeren in uw omgeving, die met de CHJO willen meewerken aan één CDJA? Of die nadere informatie over de CHJO zouden willen krijgen? Stuurt u dan onderstaande bon in. Laten wij samen proberen CHJO en CDJA te versterken.

BON
Ondergetekende,
Naam:.....
Adres:.....
Postcode en woonplaats: .....
Geboortedatum: .....

0 wordt lid van de CHJO
0 heeft belangstelling voor de CHJO en wenst nadere informatie

Handtekening:

Deze bon opsturen naar Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht.

Brief van CHJO-Friesland

Aan alle Friese CHU-ers

Omdat wij niet in staat zijn u allemaal persoonlijk te benaderen, moeten wij het langs deze weg doen. Ondanks deze wat onpersoonlijke weg hopen wij toch op uw belangstelling.
Waar gaat het om? Om de CHJO in Friesland en om het voortbestaan ervan. Kort geschetst komt de situatie hierop neer. Na een hoopvol begin in maart 1977 zijn wij opnieuw aan de gang gegaan, met aanvankelijk succes. Op dit moment echter lijden wij aan bloedarmoede. Aan gebrek aan leden, te weinig mensen die activiteiten rechtvaardigen, kortom te weinig basis voor een gezonde ontwikkeling.
Willen wij in Friesland als jongeren van CH-origine toch onze stem laten doorklinken, opbouwend christen-democratisch bezig zijn, dan hebben wij broodnodig nieuwe leden nodig. En hier komt wellicht inzet van u om de hoek kijken.
Aangezien wij zelf niet zoveel mensen ineens kunnen bereiken, vragen wij uw hulp. Kent u jongeren, uit uw gezin, uit uw naaste omgeving, uit de kerk etc., etc., die wellicht belangstelling hebben voor de politiek en daarmee bezig willen zijn, meldt ze dan bij ons, maak ze lid of belangstellende. Wij kunnen nog veel leden gebruiken.
Wilt u ons helpen om de CHJO ook in Friesland levend te houden, help ons dan met uw daadwerkelijke steun.
Nieuwe leden en belangstellenden kunt u doorgeven aan ons secretariaat, Annie Westlandstraat 11-4, 8923 BC Leeuwarden. Ook kunt u de bon gebruiken die elders in dit blad staat.
Wellicht kunnen wij u over enkele weken gunstiger berichten melden, dankzij uw steun.

Het bestuur van
de CHJO - Friesland.

CDAktueel

FEITEN EN MENINGEN

CHRISTEN DEMOCRATISCH APPÈL

CDA en Bestek

door: mr. W. Aantjes,
voorzitter CDA-fractie in de Tweede Kamer

In mijn eerste bijdrage aan het Tweede-Kamerdebat bij de algemene politieke en financiële beschouwingen en over Bestek '81 ben ik begonnen met de betrekkelijkheid voorop te stellen van onze eigen problemen tegen de achtergrond van de problemen in Europa en in de wereld. Hoe verder van huis, hoe geringer de proporties van onze nationale moeilijkheden. Persoonlijk heb ik die benadering eigenlijk als belangrijkste elementen van mijn rede beschouwd, maar kennelijk is dit door andere meer gezien als een niet wezenlijke oratorische inleiding. Zelfs de partijbladen, die overige onderdelen vrijwel integraal weergaven, lieten dit deel achterwege.
Ging de belangstelling vanaf het begin kennelijk vrijwel uitsluitend uit naar de financieel-sociaal-economische problematiek, ook het Kamerdebat zelf spitste zich steeds meer op Bestek '81 toe.

NIETS AFGESCHOVEN

Een kernvraag, die uit de parlementaire diskussies is overgebleven is, of door de Kamerdebatten en -uitspraken de basis voor het overleg met en tussen de sociale partners nu is versterkt dan wel verzwakt, en of regering en parlement nu wel of niet hun verantwoordelijkheid hebben „afgeschoven" op het bedrijfsleven.
Wat die laatste vraag betreft, wordt ten onrechte door velen een voorstelling van zaken gegeven alsof regering en parlement hun eigen verantwoordelijkheid hebben ontlopen en deze als een hete aardappel naar het bordje van de sociale partners hebben doorgeschoven. Merkwaardigerwijs wordt dit het luidruchtigst beweerd door degenen, die vooraf het hardst hebben geroepen dat de overheid niet mag dicteren, maar ruimte moet laten voor een vruchtbare dialoog met het bedrijfsleven. Daarentegen leggen vooral degenen, die voorheen luidkeels verlangden dat de overheid haar eigen verantwoordelijkheid diende te beseffen, nu alle accent op het verantwoordelijkheidsbesef van werkgevers en werknemers.
Wie zijn ogen en oren de kost heeft gegeven kan het niet moeilijk vallen daarin de voornaamste woordvoerders van PvdA en VVD te herkennen. Ook in de kabinetsopstelling is onmiskenbaar deze laatste benadering overwegend terug te vinden.

FRACTIE-OPSTELLING

De opstelling van de CDA-fractie is daarentegen steeds geweest, dat de overheid inderdaad haar eigen verantwoordelijkheid heeft die met zich meebrengt dat zij niet de zaken op hun beloop mag laten. De overheid moet beslissingen nemen. Het moeten echter beslissingen zijn, die ruimte laten voor de eigen verantwoordelijkheid der sociale partners en die ook de bewegelijkheid bevatten om afhankelijk van de uitkomsten van het sociaal-economisch overleg te worden aangepast. De bijdragen in het debat van Lubbers en mij waren geheel van deze benadering doortrokken, naar mijn overtuiging een geheel bij onze politieke richting passende benadering.
Deze opstelling leidde zowel tot een in beginsel positieve benadering van het regeringsbeleid (de noodzaak van ombuigingen wordt door ieder erkend, de omvang is op zichzelf niet onjuist, er mag niet opnieuw een jaar verloren gaan) als tot nogal ingrijpende kritiek op onderdelen (meer ruimte ten behoeve van het sociaal-economisch overleg, meer mogelijkheden voor alternatieven, meer aandacht voor de meest kwetsbare groepen, meer nadruk op een gericht arbeidsmarktbeleid).
Met een aantal voorbeelden wil ik dit toelichten.

1979 EN DAARNA

Een van de belangrijkste aspecten van het debat is ongetwijfeld de mate, waarin de CDA-fractie Bestek '81 heeft aanvaard; met andere woorden de mate waarin het kabinet van onze fractie daarvoor „groen licht" heeft gekregen zoals dit in het politieke jargon van de zeventiger jaren heet.
Onze fractie heeft de noodzaak van ombuigingen erkend. Dat heeft zij trouwens niet alleen met het huidige, maar ook met het vorige kabinet gemeen. Gezien deze noodzaak, hebben wij de konsekwentie aanvaard dat er niet opnieuw een jaar verloren mocht gaan en dat er in 1979 in elk geval een start gemaakt zou moeten worden. In beginsel hebben wij ons ook niet tegen de voorgenomen omvang van 10 miljard verzet. Daarmee is echter lang niet alles gezegd.

Zo hebben wij de ontwikkelingen in 1979 mede bepalend geacht voor wat er met Bestek '81 na 1979 mogelijk is.
Juist daarom is essentieel of er wel of niet een centraal sociaal accoord komt, wat dit inhoudt en hoe het in de praktijk in de bedrijfstakken blijkt te worden toegepast. Zowel oppositieleider Den Uyl als vicepremier Wiegel hebben in de slotfase van het debat met stemverheffing bezwerend uitgeroepen dat (ook) de CDA-fractie de tien miljard had geaccepteerd en groen licht voor Bestek '81, zoals het er lag, had gegeven. Beiden heb ik echter nog in datzelfde debat namens onze fractie weersproken. Uit de redevoeringen van Lubbers en mij en uit het stemgedrag van de fractie is duidelijk genoeg af te lezen wat wij wel en wat wij niet en wat wij voorwaardelijk wel of niet voor onze rekening hebben genomen. De meeste perscommentaren trokken na de eerste dag van het debat de konklusie, dat er meer reden was te spreken van een Bestek '79 dan van Bestek '81. Aangezien de CDA-fractie in de volgende dagen van het debat haar standpunt geenszins heeft verlaten, is daarin voor degenen die de genoemde conclusie hadden getrokken dan ook geen reden te vinden haar te herzien.

SUGGESTIES OVERLEG

Voor wat nu 1979 betreft zijn er in het debat met name door toedoen van de CDA-fractie een aantal besluiten genomen, wijzigingen aangebracht en suggesties gedaan, die essentiële bijdragen vormen tot een zinvol en vruchtbaar overleg met en van de sociale partners. Ik noem in vrij willekeurige volgorde:
- koopkrachtgarantie tot modaal, gelijkelijk voor actieven en zgn. niet-actieven (liever te noemen: anders actieven);
- huurverhoging van 7 naar 6 procent;
- schrapping van de eigen bijdrage voor niet-klinische verstrekkingen;
- aftopping van de prijscompensatie;
- instelling van een fonds vervroegde uittredingen, te vinden o.a. uit de beperking van de prijscompensatie;
- meer sociale woningbouw;
- gunstiger regeling voor de zgn. trendvolgers, althans in de particuliere sfeer (wel dus b.v. voor verpleegkundigen in de particuliere sector, niet voor politieke ambtsdragers);
- in elk geval matiging voor de kamerleden; ook als het ambtenarenoverleg tot andere uitkomsten zou leiden dan voorzien;
- geen definitieve uitspraak over het „half-procents-stapje" in de sociale verzekeringssector per 1 januari 1979, maar te beoordelen in het licht van de uitkomsten van het sociaal - economisch overleg, af te wegen tegen alternatieve suggesties (met name door Lubbers gedaan) en mede gezien in relatie tot de uitkomst van het ambtenarenoverleg;
- geen bevriezing van de invaliditeitsaftrek;
- doorlopen van het huurwaardeforfait voor de duurdere huizen;
- vergunning voor tarieven vrije beroepen afhankelijk van matiging en openbaarheid inkomens.

KLIMAAT OVERLEG

Naast de genoemde meer gekonkretiseerde voorstellen en suggesties zijn uit het debat uitspraken of gedachten voortgekomen die met name van belang zijn als bijdragen tot het scheppen van een goed klimaat bij het centraal sociaal-economisch overleg. Als zodanig noem ik, eveneens in tamelijk willekeurige volgorde, de volgende voorbeelden:
- wettelijke regeling voor de netto-netto problematie;
- hangende een wettelijke regeling voor de netto-netto problematiek in de loop van 1979 en zeker nà 1979 géén beslissing over eventuele „half-procents-stapjes", ongeacht wat er per 1 januari 1979 gebeurt;
- snel gericht uitbouwen van de WIR (arbeidsplaatsenkriterium);
- steun aan arbeidsplaatsen-overeenkomsten;
- meer aandacht voor regionaal beleid;
- wettelijke regelingen voor een sectorstructuurbeleid;
- minder globaal en meer gericht arbeidsmarktbeleid;
- sterkere inkomensbeheersing buiten de cao-sfeer, met name door de ontwikkeling van de factor incidenteel te betrekken in het overleg binnen de onderneming;
- grotere druk achter de uitvoering van de motie-Weijers (1 WAO-er per 20 werknemers);
- het vastleggen van de door de regering uitgesproken bereidheid de uitkomsten van het arbeidsvoorwaardenoverleg als alternatieve en aanvullende mogelijkheden voor onderdelen van Bestek '81 te zien;
- de uitspraak dat de ontwikkeling van de arbeidskosten, het bevorderen van sociaal rechtvaardige inkomensverhoudingen en de omzetting van winst in werk tot de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers behoort en dat het overleg op de wederzijdse erkenning van die verantwoordelijkheid dient te berusten.

VERANTWOORDING

Al de bovengenoemde uitspraken of suggesties werden door de CDA-fractie gedaan of ondersteund. Een groot deel ervan werd neergelegd in door de Kamer aanvaarde moties, waarvan Lubbers en ik als woordvoerders van de CDA-fractie de eerste of tweede ondertekenaar en de tweede vice-voorzitter van de fractie, Van Leijenhorst, de derde ondertekenaar was.
Weliswaar is de regering formeel niet aan alle uitspraken gebonden, maar in feite is dat wel het geval nu zij de aanneming ervan niet heeft ontraden. De in uitzicht gestelde dialoog heeft zijn vruchten afgeworpen. En wat de in het Kamerdebat geopperde, niet in moties neergelegde suggesties betreft, de regering zal zich daaraan evenmin kunnen en ook niet willen onttrekken indien mede op basis daarvan het overleg in het bedrijfsleven suksesvol zou verlopen.
Naar mijn mening hebben wij met deze opstelling het kabinet de steun gegeven waarop het op grond van onze relatie tot haar aanspraak mocht maken; hebben wij tevens de richting en inhoud van het voorgenomen beleid meer overeenkomstig ons program „bijgekleurd", hetgeen bepaald niet overbodig was; hebben wij andere, soms wezenlijk andere, wegen gewezen tot hetzelfde doel; hebben wij de regering gestimuleerd meer in te spelen op de signalen tot matigingsbereidheid; hebben wij de mogelijkheden voor een zinvol sociaal-economische overleg belangrijk verbeterd, waartoe tal van voorstellen en suggesties zijn aangedragen; hebben wij de te zeer ontbrekende stimulansen voor een andere, soberder levensstijl en voor een meer selectieve groei ingebouwd.
Wenselijk is nu dat de sfeer voor het arbeidsvoorwaardenoverleg niet wordt bedorven door partijpolitieke druk of beïnvloeding. En daarom wil ik het bij deze verantwoording van het optreden van de CDA-fractie en bij deze weergave van een groot aantal van belang zijnde feiten voor ditmaal laten.

W. Aantjes.

Het CDA in actie

Beelaerts in Haarlem
De CDA-Kamerkring Haarlem houdt dinsdag 31 oktober een openbare ledenvergadering in het gebouw De Deining te Hoofddorp. Spreker: minister Beelaerts van Blokland en eventueel drs. J. van Dis, gedeputeerde van Noord Holland.
Er zal gelegenheid zijn tot discussie en tot het stellen van vragen. Alle directe CDA-leden, leden van KVP, CH en AR worden op deze bijeenkomst verwacht.

Vrouwenberaad Zuid-Holland
Na aan de drie verkiezingscampagnes reeds te hebben deelgenomen acht de overleggroep CDA Vrouwenberaad Zuid-Holland de tijd gekomen om het CDA Vrouwenberaad in deze provincie officieel gestalte te geven. Een oprichtingsvergadering, waarin het bestuur zal worden gekozen, wordt voorbereid. Voorlopig zal als contactadres (secretaris) fungeren, Tiny van Eck-Oosterwijk, Biezen 155, Boskoop. Voorzitter: Boukje Jansen, Han Hollanderweg 168, Gouda (tel. 01820/13803). Secretaris: telefonisch te bereiken onder nummer 01727/2693.

Europadag in Rotterdam
Door de provinciale Vrouwen Raad Zuid-Holland, de sectie permanente edukatie, wordt donderdag 16 november een Europadag gehouden in de Pauluskerk te Rotterdam (Mauritsweg 20). Deze dag is gericht op de voorlichting over de aanstaande Europese verkiezingen en de positie van de vrouw in de Europese Gemeenschap. Aanvang 10 uur, sluiting 15.30 uur.

CDA-Kring Brabant
Het secretariaat van de CDA-kring Brabant wordt nu vervuld door mr. D.C.B. Burgers, Driehoeven 7, 5076 BA Haaren, telefoon 04117-1845 (kt.), 04117-1201 (pr.).

Kadercursus in Hoogeveen
In Hoogeveen start de Kamerkring Drenthe donderdag 26 oktober een kadercursus. Op vijf achtereenvolgende avonden zullen de volgende onderwerpen besproken worden: democratie en verkiezingen, ontmanteling der instellingen (krachten achter de macht), provincie en gemeente, politieke hoofdstromingen en het CDA en zijn organisatie. De avonden worden gehouden in „De Tamboer" te Hoogeveen resp. op 26 oktober, 9 november, 23 november, 7 december en 21 december.
Aanvang: 20.00 uur. U kunt zich opgeven bij: H. Faber, Waardeel 39, Borger. (tel. 05998-5175). Deze coördineert de cursus in samenwerking met J. van Goor, Kleine Beer 32 te Hoogeveen. (tel. 05280-68432).

Discussie over grondslag
Het bestuur van de CDA Kamerkring Drenthe zou het op prijs stellen indien de plaatselijke afdelingen, - in samenwerking met afdelingen van ARP, CHU en/of KVP - in oktober en eerste helft van november een aantal ledenvergaderingen zouden wijden aan het rapport „Grondslag en politiek handelen". Een brochure over dit onderwerp wordt door het hoofdbestuur toegezonden. In de tweede helft van november en de eerste helft van december zou dan per regio (Statencentrale) in een gemeenschappelijke vergadering een samenvatting van de discussie kunnen worden gemaakt. Een commissie uit of namens het Kamerkringbestuur zal dan in de tweede helft van december een provinciale samenvatting geven. Het is de bedoeling dat deze samenvatting ter discussie wordt gesteld op een studiedag op zaterdag 6 januari 1979. Getracht wordt de drie partij-voorzitters die dag als forumleden te krijgen. Voorbereiding van de studiedag is in handen van H. Faber, Waardeel 39 te Borger (tel. 05998-5175) in samenwerking met C. A. H. van denHout, Van Ewsumlaan 24 te Coevorden (tel. 05240-3990).
Een Drentse studiedag over de Europese verkiezingen en het CDA-program is gepland op 7 april 1979.

Noord-Holland kreeg CDJA
Ook Noord Holland heeft nu officieel zijn CDJA. Na de oprichtings-formaliteiten hield het in Santpoort-zuid gehouden oprichtings-congres zich bezig met de politieke rol en de eigen inbreng van de christen-democratie in de bestuurslagen van het plaatselijke tot het Europese niveau. Voor inlichtingen over het Noordhollandse CDJA: P. G. Kroeger, Roos en Beeklaan 42, Santpoort-noord, B. Valk, Hof van Zaenden 53, Zaandam en G. Melse, Schoenerstraat 43, Zaandam.

Scheidende presidente CH-Vrouwen:

Veel vrouwen de dupe van bezuinigingsmaatregelen

Haty Tegelaar-Boonacker.

De scheidende president van de Centrale van christelijk-historische vrouwen, mevrouw H. Tegelaar-Boonacker, heeft op de jaarvergadering van de Centrale (waarover elders in dit nummer meer te lezen is) in haar jaarrede tal van actuele zaken aangeroerd. Een belangrijk deel van haar toespraak was gewijd aan de werkgelegenheid.

De regering heeft het verre van gemakkelijk, zei mevrouw Tegelaar. Er moet meer werk komen en daarom moeten wij bezuinigen. Maar komt er ook meer werk? Sommige bezuinigingen leiden zelfs tot ontslag van vrouwen. Daarbij denk ik aan de zogenaamde alphahulpen in de gezinsverzorging. Maar juist vorige week heeft staatssecretaris Jeltien Kraaijeveld hierover gezegd dat er zo'n wildgroei was ontstaan dat er wel gesaneerd moet worden. Toch kunnen we ons niet aan de indruk onttrekken, dat veel vrouwen de dupe zullen worden van deze maatregelen. Niet alleen zij, die zonder werk komen, maar vooral de huisvrouwen, die moeten inspringen waar bij ziekte onvoldoende hulp is.

De werkloosheid is vooral onder vrouwen sterk gestegen. Toen er in de zestiger jaren een tekort aan arbeidskrachten was, werd een dringend beroep gedaan op de gehuwde vrouw om buitenshuis te gaan werken. Wij hebben dit buitenshuis werken nooit gezien als toppunt van emancipatie, maar vooral de nadruk gelegd op deelname van vrouwen in de maatschappij b.v. in de politiek, ook al zou dat niets opleveren. Maar velen zagen in die betaalde arbeid pas een blijk van waardering. Nu staan zij aan de kant en de weg naar het vrijwilligerswerk is moeilijker dan voor degenen die dit niet anders gewend waren.

Deeltijdarbeid zou meer vrouwen aan de gewenste banen helpen, en een pleidooi hiervoor zou ik graag ondersteunen. Niet alleen voor vrouwen, ook voor ouderen en studerenden kan dit een betere werkverdeling geven. De verdeling van de arbeid blijft een onderwerp waarmee we ons moeten bezig houden. Terecht hebben vrouwenorganisaties nog onlangs uitgesproken dat arbeidstijdverkorting beter per dag kan plaats vinden dan het week-end uit te breiden.

De huisvrouw (nog steeds zonder beroep!) heeft een moeilijke taak. De opvang van werkenden èn werklozen vraagt in deze gespannen tijd een veerkracht, die alleen een evenwichtig iemand kan opbrengen. Gelukkig lijkt de Ned. vrouw zich happy te voelen. Zij zegt dit althans tegenover anderen bij een onderzoek dat onlangs in „Margriet" is gepubliceerd, „Uiterst tevreden", vooral over man en kinderen. De jonge vrouwen in de grote steden zijn het minst tevreden. (zou er een relatie zijn? Daar heeft het CDA ook de minste aanhang). Als we echter de klachtenlijst bekijken is het niet zo best. Tweederde van alle ondervraagde vrouwen heeft last van neerslachtigheid en heeft twijfels over de juistheid van hun beslissingen. Ook slapeloosheid en opstandigheid komen veelvuldig voor, maar toch . . . tevreden. Zou dat bij mannen ook zo zijn? Een uitbreiding van het onderzoek lijkt gewenst. Het gaat mij in ieder geval te ver te constateren dat de vrouwen zelf liever thuis blijven als reactie op de stroming in de jaren '60 (direkteur VNO, mr J. Hollander is die mening toegedaan).

De helft van de groep werkloze vrouwen wordt gevormd door de groep beneden de 20 jaar met alleen lagere school of huishoudschool. Zij willen verdienen om te kunnen trouwen, maar hebben een slechte start. Ook later zullen zij moeilijk aan de slag komen. Juist naar deze groep moet onze zorg uitgaan!

EMANCIPATIEBANEN

Emancipatiebanen biedt onze staatssecretaris van emancipatiezaken aan. Er is 46 miljoen uitgetrokken voor emancipatiedoeleinden. Een activerend netwerk met elf regionale vrouwenburo's wordt ons in het vooruitzicht gesteld.

Ook in vrouwengroepen en vrouwenprojecten zullen vrouwen werk vinden om de rol en de positie van de vrouw te bekijken en ondersteuning te geven bij het veranderingsproces. Zullen daar ook CDA-vrouwen bij zijn? Bij veel vrouwenprojecten en vrouwenhuizen is sprake van een eenzijdige politieke benadering. Zouden wij ons politiek emancipatiewerk ook niet als project moeten aanmelden?

Datgene wat wij willen doen om de vrouwen politiek bewust te maken gaat aan de vorming vooraf en moet het tot op heden zonder subsidie stellen, hoewel een verzoek daartoe is ingediend. Als wij willen dat het CDA-vrouwenberaad een voorportaal-functie heeft, zal hierop meer de aandacht gevestigd moeten worden. Ook de traditionele vrouwenorganen doen veel aan de bewustwording, maar doen dat met eigen middelen en met grote inzet van de leden. Een evenwichtige verdeling van subsidie is gewenst. Niet alleen VOS-cursussen hebben een emancipatiewerker nodig, ook de politieke vrouwen-organisaties doen overeenkomstig werk!

TENSLOTTE

Vervolgens gaf de scheidende presidente een terugblik op het verleden, haar visie op de toekomst van de Centrale en het CDA-Vrouwenberaad.

L. G. Baud.

Jaarvergadering Centrale CH-Vrouwen

Op dinsdag 3 oktober 1978 verzamelde zich een zeer groot aantal leden van de Centrale van C.H.-Vrouwen in een zaal van het Jaarbeurscongrescentrum in Utrecht. Nadat met veel moeite iedereen een plaats had gevonden kon de presidente mevrouw H. Tegelaar-Boonacker een welkomstwoord spreken. Zij opende de vergadering met Bijbellezing en gebed en hield vervolgens haar laatste jaarrede als presidente.

ORGANISATORISCHE ZAKEN

Vervolgens was het woord aan de secretaresse mevrouw J. M. M. van der Mei-Zilverentant. Zij las voor de ingekomen stukken, de notulen van de vorige ledenvergadering en het jaarverslag.

Nadat de financiële zaken waren afgehandeld, werd besloten tot geschiedschrijving van de historie van de Centrale over te gaan door de uitgifte van een extra groot nummer van Vrouwengeluiden.

De presidente vertelde uitvoerig over de toekomstige plaats van de vrouw in CDA-verband vanaf 1980. In het ledencontactblad is daarvoor een artikel verschenen van mevrouw A. van den Beld-Pott.

De vergadering betuigde instemming met het tot nu toe gevoerde beleid. Uit de levendige discussie blijkt, dat op vele plaatsen in het land CDA-Vrouwenverbanden worden opgericht. Er bestaat overal veel enthousiasme.

EUROPESE VERKIEZINGEN

Op 7 juni 1979 worden voor de eerste maal de Europese verkiezingen gehouden. Ter tafel ligt een zeer goede folder, die te bestellen is bij de Nationale Vrouwenraad, tel.: 070–631016.

De kandidatenlijsten worden momenteel vastgesteld. De CHU-namen op de CDA-lijst zijn bekend. Helaas is er op de lijst geen plaats voor een CHU-vrouw.

De folder is zeer geschikt voor bespreking op politieke bijeenkomsten. Er is ook veel ander propagandamateriaal beschikbaar. Belangrijk is, dat in den lande veel aandacht wordt besteed aan het belang van deze verkiezingen.

BESTUURSVERKIEZING

Aftredend en niet herkiesbaar waren de presidente en mevrouw R. Beek-Meyer. De presidente sprak een woord van dank tot mevrouw Beek, die in Friesland zeer actief is geweest en dat in het CDA-verband Friesland zal blijven, ook al verlaat ze nu de Centrale.

In deze vacature is niet voorzien. Wel werd met luid applaus de nieuwe presidente mevrouw M. M. Bellingwout-Roodenburg uit Vlaardingen gekozen.

AFSCHEID PRESIDENTE

Na de lunch, sprak mevrouw Van der Mei-Zilverentant de scheidende presidente toe. Zij bracht haar dank voor de vijf jaar dat mevrouw Tegelaar-Boonacker de bezielende leiding voor de Centrale en voor het CDA-vrouwenberaad was.

Als teken van dank werd haar een zilveren armband overhandigd. Namens de CHU sprak de heer Wim C. Kruyf. Hij vertelde de presidente reeds 28 jaar te kennen en 28 jaar samen in de politiek met haar gewerkt te hebben in alle soorten functies in CHU-verband. Hij dankte haar namens de CHU en overhandigde haar een cadeaubon.

Tot slot sprak mevrouw Tegelaar-Boonacker woorden van dank terwijl ze symbolisch de hamer overdroeg aan mevrouw Bellingwout-Roodenburg.

WELKOM NIEUWE PRESIDENTE

Met een voortreffelijke speech aanvaardde mevrouw Bellingwout haar functie. Zij gaf vervolgens het woord aan staatssecretaris mevrouw Mr. E. A. Haars van justitie.

L. S. Baud.

Regeren bij interpellatie

DOOR C. P. VAN DIJK, LID TWEEDE KAMER VOOR CDA

Een methode die zich in grote populariteit bij de oppositie mag verheugen is het (mede)regeren bij interpellatie. Het op korte termijn aanvragen van een interpellatie over een beperkt, actueel probleem, dat zich op een bepaald moment in het licht van de publieke opinie bevindt, biedt dikwijls een uitstekende gelegenheid om de Kamer tot uitspraken te verleiden, die veel wijdere strekking hebben en aanzienlijker precedentwerking kunnen hebben dan de besproken zaak.

De druk van de bij het probleem betrokken groepen, het schijnwerpeffect van de media en de urgentie van menselijke noden hebben de Kamer bij zo'n gelegenheid in een bereidwillige stemming gebracht terwijl het karakter van een spoed-inperpellatie geen tijd laat voor enige bezinning op wat men nu eigenlijk bezig is te doen. Het resultaat is meestal een half-doordachte ad hoc uitspraak waarvan de draagwijdte onvoldoende is overzien.

Zo trachtte oud-Kamerlid Schaefer, naar aanleiding van een hem onwelgevallige beslissing, ten aanzien van een beperkt aantal woningen in Amsterdam, de Tweede Kamer in april te verleiden tot een veel ruimere toepassing van de Beschikking Geldelijke Steun Verbetering Particuliere Woningen dan oorspronkelijk in de bedoeling had gelegen. Terecht werd zijn motie, die daartoe strekte, afgewezen en een CDA-VVD motie, die om een bredere toetsing van de genoemde beschikking vroeg, aanvaard. Beslissingen van een dergelijke strekking behoort men niet te nemen na een debatje van vijftien minuten.

Een soortgelijk geval deed zich op begin oktober voor tijdens een interpellatie door mevrouw Salomons (PvdA) over de verkoop van woningen in de Amsterdamse en Rotterdamse regioos door het scheepsbouwconcern RSV. Terecht was de aandacht gevestigd op de huisvestingsbelangen van de bewoners/werknemers van RSV. Terecht werd de regering gevraagd deze belangen te beschermen. Daarvoor was te meer reden omdat de regering aanzienlijke steun verleent aan het scheepsbouwconcern en deze steun niet alleen ten doel heeft de scheepsbouw bedrijfseconomisch te aneren maar ook de sociale belangen van de werknemers te beschermen. Het debat had beëindigd behoren te worden op het moment, dat de regering verklaarde dat aan dit laatste vereiste zou worden voldaan.

OP VEEL MEER UIT

Maar mevrouw Salomons, op luidruchtige wijze terzijde gestaan (en vervolgens verdrongen) door haar fractiegenoten Van Dam en Kombrink, was kennelijk op veel meer uit. Zij eiste, dat de woningen slechts verkocht mochten worden aan „sociale verhuurders" – een typisch socialistisch stokpaardje – maar niet noodzakelijk de enige weg om de belangen van de huurders te dienen; immers ook verkoop aan die huurders zou een goede oplossing zijn geweest, voorzover mogelijk. Zij eiste handhaving van het huidige huurniveau. En zij vroeg de regering toekomstige exploitatietekorten uit rijksmiddelen (daarvoor niet bestemd) te dekken.

Wie het debat heeft gevolgd moet de indruk hebben gekregen, dat Nederland op geen van deze punten wetten kent en dat het de regering vrijstaat van geval tot geval naar goeddunken te handelen. Niets is minder waar. Nog niet zo lang geleden, bijvoorbeeld heeft de Kamer, na zeer langdurige behandeling, een Huurprijzenwet Woonruimte aangenomen, die minitieus regelt in welke gevallen en in welke mate huurverhogingen, ook na eigendomsoverdracht van de woning, zijn toegestaan. Waarom in dit geval van die bestaande regels zou moeten worden afgeweken bleef bij de interpellatie geheel onbesproken. Ook de aanwending van rijksmiddelen is bij wet geregeld. Deze staat niet toe, dat gelden, die voor andere doeleinden zijn bestemd, worden uitgegeven ter dekking van de exploitatielasten van willekeurige complexen huurwoningen.

Jaarlijks veranderen in Nederland vele huurwoningen van eigenaar. In elk van die gevallen zouden de huurders druk op de Tweede Kamer kunnen uitoefenen en speciale bescherming kunnen vragen. Maar in een rechtsstaat worden de belangen van de zittende huurder bij en krachtens de wet beschermd. Waar deze ontoereikend zou blijken, is wetswijziging de aangewezen weg en niet het aannemen van moties na een overijld interpellatiedebat. Regeren bij interpellatie kan slechts leiden tot rechtsonzekerheid en -ongelijkheid, tot een verbrokkeld beleid en tot het weglokken van beperkte middelen naar onbedoelde bestemmingen.

C.P van Dijk

CDA via radio en tv

Radio: De politieke uitzendingen van het CDA-woensdagavond om de veertien dagen via Hilversum 1 van 18.19 uur tot 18.29 uur, zijn op: woensdag 25 oktober, woensdag 8 november, woensdag 22 november, woensdag 6 december, woensdag 20 december en vervolgens om de veertien dagen.

Tv: De politieke televisieuitzendingen zijn, via Nederland 1 van 19.50 uur tot 20.00 uur, op: woensdag 22 november, woensdag 31 januari, woensdag 11 april en woensdag 20 juni.

CDA-bijeenkomsten

BLEISWIJK

Het CDA-verband Bleiswijk houdt op vrijdagavond 27 oktober om half negen een openbare ledenvergadering in het Hervormd Verenigingsgebouw aan de Kerkstraat 15 te Bleiswijk. Na afhandeling van de huishoudelijke zaken spreekt het CDA-Tweede-Kamerlid drs. Wim Deetman over actuele politieke zaken.

Voorafgaande aan deze CDA-vergadering houden de kiesverenigingen/afdelingen van KVP, ARP en CHU afzonderlijke jaarlijkse ledenvergaderingen, aanvang kwart voor acht in hetzelfde gebouw.

Algerijns aardgas

Het probleem van aanvoer per schip of gebruik van pijpleiding

Nederland levert aardgas aan Italië en Nederland importeert straks aardgas uit Algerije. Een wat merkwaardige situatie.

Zou het nu niet voor de hand liggen, zo kan men zich afvragen, om ons eigen aardgas in eigen land te houden en het Algerijnse aardgas aan Italië te laten leveren?

Uit onze lezerskring (D. Postuma te Sneek) werd gevraagd aan deze vraag eens aandacht te schenken in CDAktueel. Door het Nederlandse aardgas hier te houden en het Algerijnse aardgas naar Italië te laten gaan, kunnen wij onze contractuele verplichtingen ten aanzien van Italië nakomen, doch economischer, goedkoper en ongevaarlijker handelen dan via de lange omweg, aldus de heer Postuma.

Een dergelijke suggestie is, zo bleek ons bij informatie bij de CDA-Tweede Kamerfractie, ook in het parlement al eens ter sprake geweest. De regering heeft er toen op gewezen dat elk contract van koop en verkoop van aardgas zijn eigen geaardheid heeft. Ze zijn daarom maar niet zondermeer „uitwisselbaar".

In de eerste plaats hebben de gesloten overeenkomsten onderling sterk verschillende looptijden. De looptijden van onze import-contracten (langjarig) overtreffen de uitruilcontracten in ruime mate. (Italië-Nederland: 1974-1994, Nederland-Algerije: 1948/85-2004/5).

Daar komt bij dat de betreffende landen, (waaronder Italië) zelf vloeibaar aardgas uit Algerije hebben gecontracteerd. Als Nederland zijn levering aan Italië nu ook aan Algerije zou overdragen kwam voor Italië de spreiding over meer dan één leverancier te vervallen, terwijl deze spreiding zekerheidshalve vaak wordt gewenst. De betreffende landen ontvangen liever gas per buisleiding uit een dichterbij gelegen land.
Per contract verschilt ook de zekerheid van de aanvoer. Spreiding over meer dan een land, waaronder op grotere afstand gelegen landen, vergroot de zekerheid.
Behalve wat looptijd betreft verschillen de uit te ruilen contracten ook nogal sterk in overeengekomen hoeveelheden. Ook kan het gas in samenstelling verschillen vertonen. Wanneer Italië al bereid mocht zijn de overeengekomen levering van Nederlands aardgas door die van aardgas uit Algerije „uit te ruilen" dan moet worden aangenomen dat Italië zal bedingen dat Nederland levering ten volle zal hervatten als Algerije stagneert. Met het oog daarop zou de transportcapaciteit naar Italië (leiding) dus volledig beschikbaar moeten blijven. Overigens maar weinig verschillen van de kosten voor pijpleiding transport Algerije-Italië.
Het CDA-Kamerlid Beumer, van wie we deze informaties ontvingen, voegde daar aan toe dat het hem, ondanks het bovenstaande, best zinnig zou lijken als de fractie alle aspecten van pijpleiding-transport al of niet samenhangen met uitruil nog eens grondig bestudeert.

Te vondeling leggen

Minister De Ruiter van justitie, heeft dezer dagen naar de Tweede Kamer een brief gestuurd over het te vondeling leggen. Zoals was toegezegd reageert hij daarmee op een voorstel van het Tweede Kamerlid mr. H. van den Broek (CDA) gedaan op 8 maart 1978 tijdens de behandeling van de justitiebegroting voor .1978. Dat voorstel hield in, het te vondeling leggen niet langer strafbaar te stellen als de jonggeborene wordt neergelegd op een plaats, aangewezen door de overheid. Degene die tot te vondeling leggen op deze wijze overgaat, zou dit anoniem moeten kunnen doen, dus zonder zijn identiteit bekend te hoeven maken. Van den Broek zag in zijn voorstel een handreiking aan die moeders die om wat voor reden dan ook de geboorte van haar kind willen verbergen en daarom nu wel overgaan tot te vondeling leggen of zelfs tot het doden van het kind.

„Institutionalisering" geen oplossing

Op grond van een aantal overwegingen ziet minister De Ruiter de oplossing niet in een „institutionalisering" van het te vondeling leggen zoals Van den Broek dat voorstelde. Gewezen wordt er op dat anoniem afgegeven kinderen een groot risico lopen van een identiteitscrisis. De vraag is bijvoorbeeld ook of het practisch uitvoerbaar is. Er zou namelijk een landelijk netwerk van voorzieningen moeten komen, dag en nacht bereikbaar en niet te ver bij de ouders in kwestie vandaan. Ook is er de kans dat juist door het bestaan van het instituut zoals voorgesteld meer kinderen te vondeling worden gelegd dan nu het geval is (het komt nu sporadisch voor). Men denke bijvoorbeeld ook aan gehandicapte kinderen. Het anoniem afgeven van een kind kan verder een middel zijn om van de financiële onderhoudsplicht af te komen.

Eventueel wel straffeloosheid?

De minister deelde mee te willen bezien of het aanvaardbaar is dat de wet onder bepaalde voorwaarden straffeloosheid zou verzekeren aan de moeder die kort na de geboorte het kind te vondeling legt of verlaat, evenals aan degene die dat met haar toestemming doet.
Dat zou dan aansluiten bij een gedachte die ten grondslag ligt aan een al bestaande wetsbepaling. De wet kent namelijk een aparte strafbepaling voor het geval dat de moeder uit vrees voor ontdekking van de bevalling haar kind kort na de geboorte te vondeling legt of verlaat. De maximum straffen worden dan namelijk tot de helft verminderd.

H.L.

Algemene beschouwingen

Het debat over Bestek '81 en over de overige voornemens van het kabinet voor dit parlementaire jaar is teneinde
De balans van het debat kan worden opgemaakt. Dan moet allereerst worden gekonstateerd, dat er sprake is geweest van een breed overleg tussen kabinet en parlement. Een beleid, dat een kabinet zich voorstelt te voeren is altijd een intern compromis tussen kabinetsleden vanuit verschillende partijen. De frakties, die het kabinet steunen, beoordelen dat voorgestelde beleid welwillend, maar toetsen het aan het eigen program in relatie tot het regeerakkoord..
De CDA-fraktie heeft dat op hoog niveau gedaan. Het kabinet heeft een aantal toezeggingen gedaan, die en de fraktie en het CDA tot tevredenheid kunnen stemmen. Overigens moeten wij ons realiseren, dat de nadere invulling nog veel wijsheid zal vergen. Natuurlijk zijn er ook minpunten en zijn er schermutselingen geweest. Dat is echter onontkoombaar in het politieke bedrijf.
Op grond van het debat is er een zware verantwoordelijkheid gelegd bij de sociale partners. Men kan zich afvragen of die veranwoordelijkheid niet te zwaar is. Met name het punt of de korting op de sociale uitkeringen per 1 januari a.s. moet ingaan als de partners niet voordien tot overeenstemming komen over een loonmatiging kan onderwerp van kritiek zijn.
Het is een gevoelige materie en wij kunnen ons voorstellen, dat de fraktie op dit punt geheel unaniem was.
De opmerkingen van de voorzitter van het CNV op dit punt zijn in ieder geval het overwegen waard. Van alle betrokkenen wordt veel gevraagd. Er is wijsheid en voorzichtigheid nodig, want de Nederlandse samenleving is niet gebaat bij een verder polarisatie.
De PvdA heeft gemeend kloeke taal te moeten spreken. Het CDA is door de PvdA in de hoek geplaatst en het polarisatiemodel dreigt weer te voorschijn te worden getoverd. Niet de redelijkheid en de argumentatie waren voor de PvdA bepalend, maar het inhaken op allerlei onlustgevoelens. Zelfs CDA moties, die beoogden verbetering in Bestek '81 aan te brengen ondervonden geen steun, hoewel PPR, PSP en CPN voor stemden. Het is niet best gesteld met de demokratie wanneer gram en grim het stemgedrag bepalen. Ook de PvdA zal in staat moeten zijn aan zelfonderzoek te doen. Dat PvdA zich thans als parlementaire oppositie in een onvruchtbare situatie dreigt te manoeuvreren, moet zij anderen niet verwijten.

Zaanse klokken

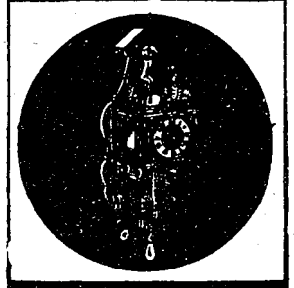

Maaskant
Winkelgalerij Kerschoten
Tel. 15865, Apeldoorn.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Stelt u prijs op
VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELEN
dan
VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

TOT 140% HYPOTHEEK
Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie.
Geldlening f 5.000,- = 36 x f 171,- enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.
drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF
J. STOUT
Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

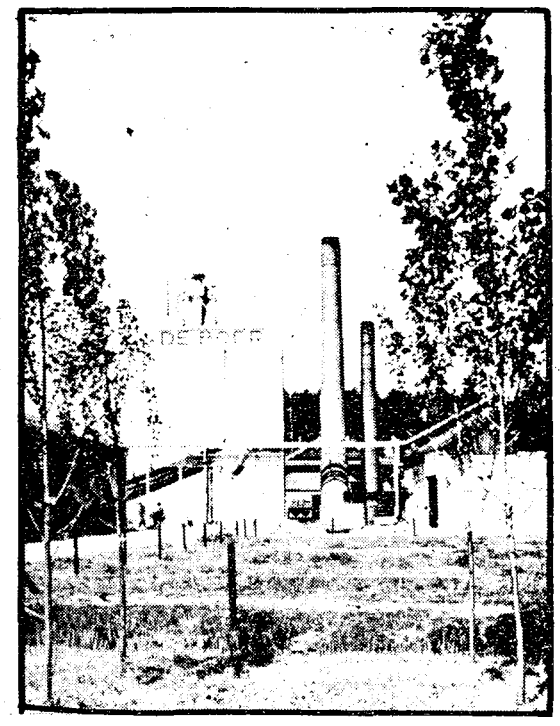

Kistenfabriek
Nijkerk
N. DE BOER

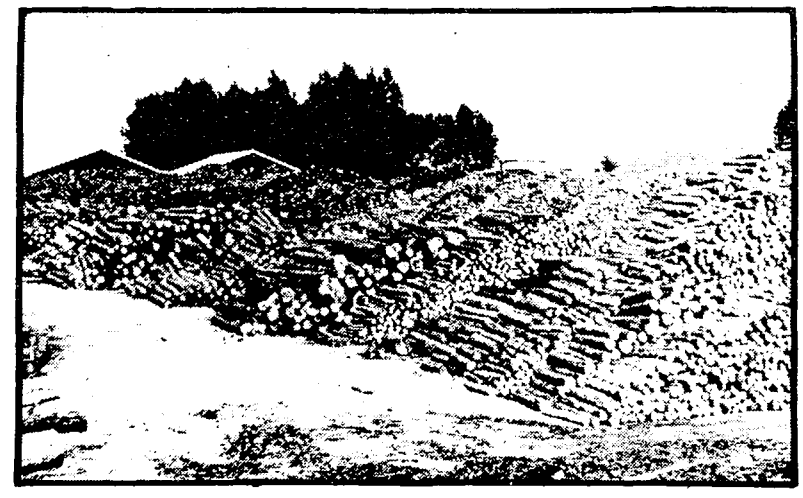

HANAB B.V.

GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS

Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer

de klok HANDELMIJ B.V.
BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam, telefoon 010-190200.

OGEM
korteweg
bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

Bouw- en Aannemersbedrijf
M. de Raad & Zoon
Pickestraat 62, Noordwijk, tel. 01719-12100 en 15257.

KOCH
Telefoon 055-214259
APELDOORN.
Kerkorgels
Elektronische orgels
voor kerk-, school- en huismuziek.

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM.

Ventevogel Financiële Service Groep bv
Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.
alle troeven in één hand
Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.

Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.

Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

Naar lezingen in Amerika, Engeland, N.-Afrika, Frankrijk, Nederl. Duitsland, Zwitserland van ir. D. J. Christiaanse
7 SERIES BIJBELSTUDIES
1. De naam boven allen naam, Zoon van God, Heiland, Middelaar ..... ƒ 5,—
2. 32 Geloofsmannen, via Abel, Noach, Abraham tot Johannes op Patmos ƒ 4,—
3. Genade en waarheid, Liefde, Genade, Veiligheid, Vrede, Eenheid ..... ƒ 4,—
4. Veertien brieven van Paulus begrijpelijke uitleg ..... ƒ 5,—
5. Wat zal het jaar 2000 brengen? Profetische studiën O en N. Test. ƒ 4,—
6. Gods geheimenissen en hun onthulling ..... ƒ 3,—
7. Christus in de Psalmen en profeten 128 blz. ..... ƒ 4,—
Alle 7 series tegelijk slechts ƒ 14,—.

NIEUW!!
Een boek vol hoop voor jong en oud.
Lichtend uitzicht op morgen
132 blz. Prijs ƒ 6,-.
Alles franco na girostorting op nr. 1793613 t.n.v.P.B. 44. Bijbelcursus Oudewater

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

BDU-nieuwsbladen

professionele media, met 'n hoge dekkingsscore in een koopkrachtig stukje Midden-Nederland

Midden-Nederland, preciezer gezegd de Gelderse en Stichtse Vallei, telt ruim 300.000 inwoners met een breed bestedingspatroon dat minstens zo interessant is als dat van elke andere gemiddelde Nederlander.
Ten aanzien van het bereik van deze koopkrachtige Middennederlandse konsument is er echter een duidelijk voordeel: u bereikt ze bijna allemaal, ieder met een eigen blad in hun eigen deelgebied.
Elk blad met een sterk geografisch gerichte redaktionele formule voor een optimale leesintensiteit.
Een leesintensiteit die zich echter niet alleen tot de redaktionele pagina's beperkt (landelijke, regionale en plaatselijke adverteerders ervaren dat dagelijks).

En als uw afzetgebied zich niet tot enkele deelgebieden beperkt, maar zich over het gehele B.D.U.-gebied uitstrekt, dan heeft u nog een extra voordeel: het B.D.U.-kombinatietarief.

Met kortingen die in sommige gevallen méér dan 50% besparing geven op de de normale tarieven.
Dus meer dan de moeite waard om een uitgebreidere dokumentatie aan te vragen.

Wij hebben hem voor u klaar liggen.
BDU, Nieuwstraat 15, Barneveld.
Tel. 03420-6141
Telex BDU 40261.
Barneveldse Krant-Stad Amersfoort-De Stad Nijkerk-De Woudenberger/ Scherpenzeelse Krant-Bennekoms Nieuwsblad-Hoevelakens Nieuwsblad-Ede/Veldhuizen-Lunters Nieuwsblad-Leusder Krant.

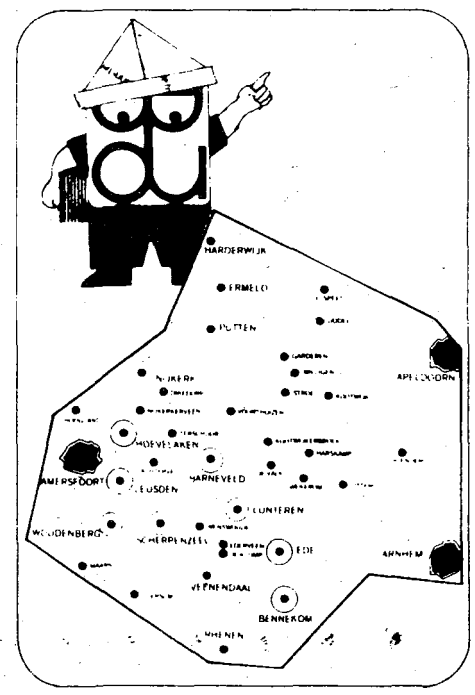

Vrijdag 27 oktober 1978 - 14e jaargang no. 43

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - 2271TV Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Desintegreert het CDA?

Over bloedgroepen en bloed dat stroomt waar het niet gaan kan

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter van de CDA-Tweede Kamerfractie

Naar aanleiding van het aangekondigde vertrek van collega Boersma, is er, door hemzelf en door de pers, van het CDA – en in het bijzonder van de CDA-fractie – een weinig opwekkend beeld geschilderd.
De Volkskrant van 18 oktober j.l. laat Boersma zeggen: „Het CDA valt uit elkaar. En ik zie dat niet veranderen." Het CDA zou steeds verdeelder worden en wegzakken in een grauw midden.
Volgens hetzelfde ochtendblad verklaarde H. de Boer, voorzitter van de ARP en lid van de CDA-Tweede Kamerfractie, dat het CDA dreigt te worden uitgehold door intern wantrouwen.
Trouw sprak vorige week zelfs van „vervlakking en verrechtsing van het CDA".
Het op het CDA georiënteerde Haagse blad „Het Binnenhof" is er helemaal confuus van. Nadat deze krant het heengaan van Boersma als opnieuw een klap voor het CDA heeft beschreven – terwijl op weg naar de eenwording al zoveel tegenslagen moesten worden geïncasseerd – wordt geconstateerd dat de onderlinge stromingen nog in alle hevigheid bestaan, en dat het vertrek van Boersma voor de CDA-fractie als een signaal moet gelden om de onderling roulerende strijbijl te begraven. De CDA-top kan wat dit betreft een voorbeeld nemen aan de basis van het CDA, zoals gemeenteraden etc., aldus het Binnenhof van 18 oktober j.l.

Ziedaar het beeld van het CDA in de pers. De vraag is natuurlijk relevant of dit beeld klopt met de werkelijkheid. Die vraag wil ik proberen zo goed mogelijk te beantwoorden.
Het is op zichzelf uiteraard te betreuren, dat één van de leden de fractie meent te moeten verlaten. Dit geldt te sterker, wanneer men daarbij iemand verliest, die door zijn deskundigheid en langdurige ervaring een grote inbreng in de fractie had kunnen hebben. Van Boersma is bekend, dat hij er uitgesproken politieke denkbeelden op na houdt. Dat strekt hem niet tot oneer, maar de wijze waarop hij deze tot uiting heeft gebracht heeft velen in het CDA nu en dan geprikkeld. Met name voor de CHU is zijn „overstap" naar het kabinet-Den Uyl in 1973 een moeilijk te verteren zaak geweest.
Een en ander neemt echter niet weg, dat we wisten waaraan we begonnen, toen we eerst als drie fracties en later als één fractie bij elkaar gingen zitten. Ons idealisme om er gezamenlijk iets van te maken heeft ons doen heenzien over wat er in de afgelopen jaren allemaal is gebeurd. Zo hebben we elkaar aanvaard, in het besef, dat we voortaan de weg gemeenschappelijk moesten voortzetten. Zo hebben we het gezien en naar mijn mening heeft het zo ook gefunctioneerd. De in de pers beschreven karakteristieken van het CDA zijn schromelijk overdreven, zo niet uit de lucht gegrepen.

AANMERKELIJK GEGROEID

Ik durf te stellen, dat de eenheid binnen de CDA-gelederen sinds het ontstaan van de ene fractie, niet minder is geworden, maar integendeel juist aanmerkelijk is gegroeid. Degenen, die hierover onverholen hun twijfels hebben uitgesproken zou ik op het volgende willen wijzen.
Namelijk op het feit, dat we als CDA over een duidelijke gemeenschappelijke richtlijn beschikken, te weten het CDA-program. Aan het adres van Trouw en Het Binnenhof valt te zeggen: het CDA werkt maar niet in het wilde weg; hier geld niet het vrije spel der krachten of van de stromingen; geen vervlakking of verrechtsing; maar de vaste wil en de oprechte poging om het door het CDA vastgestelde program – gemarkeerd door het gesloten regeerakkoord – loyaal uit te voeren.

OVERTROKKEN

In dit verband is het overtrokken om in het bestaan van „bloedgroepen" (de drie stromingen, AR, CHU en KVP) zoveel narigheid te zien. Boersma spreekt hier zelfs van „de bijl aan de wortel van het CDA".
Waarom hier niet wat realistischer gesproken? Een feit is dat de drie partijen, de ARP, CHU en KVP nog bestaan, met name de partij van Boersma is zich daarvan nog het meest bewust. Naar mijn oordeel zal het wijs zijn wanneer het CDA ook na de unificatie nog enige tijd rekening houdt met de drie samenstellende delen, welke in het CDA een gemeenschappelijke bedding hebben gevonden. Kortom het bestaan en het goed recht van de drie stromingen kan men niet ontkennen, mits dit maar dienstbaar gemaakt wordt aan de ook kwalitatieve groei van het CDA. Maar ook de praktijk spreekt tegen dat de stromingen een zo overwegende rol spelen. In het algemeen blijkt dat als er verschillen bestaan binnen de fractie deze dwars door de drie „bloedgroepen" heenlopen.
Het is dus niet terecht dat in het bestaan van de drie stromingen – overigens een natuurlijk gegeven – de kwaal wordt gezocht.
Maar moet er dan niet wat anders aan de hand zijn? Het doet in dit verband wel vreemd aan, dat sommigen die het voortbestaan van „bloedgroepen" zo veroordelen, daarin geenszins consequent zijn. „De ARP is nu definitief verdwenen", laat de Volkskrant Boersma verzuchten. En voor TROS-Aktua van 18 oktober j.l. geeft collega H. de Boer als motivering van het vertrek van Boersma: „Als het functioneren van bloedgroepen aan de orde is... dat daarin dan eigenlijk te weinig doorklinkt wat met name de Anti-Revolutionairen in de politiek beweegt."
In elk geval schijnt één bloedgroep nog springlevend te zijn. En ik gun het haar, als dit ook maar voor de anderen geldt; echter dan wel zo, dat we ons op basis van ons program met kracht willen zetten aan de slotfase van de eenwording van het CDA.
En niemand kan vergen, dat het toekomstige CDA precies hetzelfde zal zijn als één der stromingen waaruit het mede is ontstaan.

GEEN REDEN GROTE BEZORGDHEID

Tenslotte, er is weinig te verbloemen. De politiek werkt zo openbaar, dat een ieder kan nagaan hoe de zaken er voor staan. Neemt men kennig van de feiten met betrekking tot het CDA – inclusief de CDA-fractie – dan is er geen enkele reden tot grote bezorgdheid. Van desintegratie is geen sprake.
Integendeel: uit de opiniepeilingen blijkt overduidelijk dat het kabinetsbeleid – onder leiding van Van Agt – en het CDA-fractiebeleid – onder leiding van Aantjes, groeiende waardering geniet.
Er is alle reden om met vertrouwen aan het éne CDA te blijven bouwen. Vooral nu de PvdA opnieuw een confrontatie-politiek heeft afgekondigd tegen het CDA is het zaak te bewijzen dat we ook in de afwijzing daarvan – en van déze PvdA – één zijn.

De N-bom opnieuw in discussie

door: A. B. M. Frinking, lid Tweede Kamer voor CDA

Het neutronenwapen gaat in produktie. Dat bericht klink door in het nieuws van donderdagmorgen 19 oktober jl. en verraste velen in het land. Natuurlijk, er waren wel geruchten geweest, maar daar stonden keiharde ontkenningen tegenover. Van minister Van der Klaauw, die in New York van zijn Amerikaanse collega Vance de verzekering had verkregen, dat president Carter niet tot de produktie had besloten. En van de Amerikaanse onderministers van Defensie Perry, die in Den Haag voor de vaste commissie van Defensie van de Tweede Kamer op mijn uitdrukkelijke vraag eveneens ontkennend had geantwoord, dat noch het neutronenwapen noch elementen daarvan waren of op korte termijn zouden worden geproduceerd.
Ook de Nederlandse regering was verrast, zo bleek in het nog op dezelfde dag aangespannen debat in de Kamer. De regering was de dag daarvoor om tien uur ingelicht door de Amerikaanse ambassadrice. Niet meer en niet minder.

Wat is er nu precies aan de hand?
Op 7 april van dit jaar besloot president Carter de produktie van het neutronenwapen uit te stellen in afwachting van positieve reacties van de Sovjet-Unie. Wel besloot hij de verdere modernisering van tactisch nucleaire wapens door te zetten.
De Sovjet-Unie reageerde door te zeggen, dat zij nu het neutronenwapen ook niet zou produceren, maar dat vond het Westen te gek. De jongste grote bedreiging uit het Oosten werd gevormd door een drievoudige overmacht aan Sovjettanks, door nieuwe geleide projectielen met nucleaire lading voor de middellange afstand (de SS-20) en door het geduchte vliegtuig voor de lange afstand (de Backfire). Het Westen verwachtte een tegenprestatie door vermindering van een van deze drie wapensoorten.

WEL EERSTE STAP

Op 14 oktober jl. besloot Carter de modernisering van tactisch nucleaire wapens verder voort te zetten (dat was niets nieuws), maar ook al vast enige elementen van het neutronenwapen te gaan produceren. Niet dat het neutronenwapen daarmee op grote schaal inzetbaar zou worden, maar de eerste stap naar een operationeel wapen werd wel gezet. Waarom heeft Carter deze beslissing genomen? Hij heeft immers persoonlijk grote bezwaren tegen het wapen.
Het allergrootste Amerikaanse belang op het gebied van de wapenbeheersing is het spoedig tot stand komen van een nieuw accoord met de Sovjet-Unie (SALT 2). De president moet daarvoor op twee fronten strijden: de Russen moeten bereid zijn een overeenkomst af te sluiten en het Amerikaanse congres moet de overeenkomst willen goedkeuren. Het besluit om alvast aan de produktie van het neutronenwapen te beginnen zet de Sovjet-Unie onder druk en moet het congres vertrouwen geven in de kracht van de Verenigde Staten. Het is duidelijk dat de Nederlandse opvattingen (uniek onder de NAVO-landen) daarin geen al te grote rol meespelen. Maar het is ook duidelijk dat Nederland het daarbij niet hoeft te laten zitten. Tenslotte gaat het om wapens, die in Nederland door het publiek en de meeste politieke partijen (waaronder zeker ook het CDA) met kracht zijn afgewezen, omdat met de produktie en invoering van het neutronenwapen een nieuwe grens in de nucleaire bewapening wordt overschreden. Daarom was het van belang, dat de Kamer zich eensgezind uitsprak over een afwijzing van de beslissing van de Amerikaanse president, waarbij tevens de Sovjet-Unie langer tijd zou worden gegund om in onderhandelingen met tegenvoorstellen te komen.
Die eensgezindheid lag temeer voor de hand omdat het regeerakkoord met de VVD aangeeft dat hoge prioriteit moet worden gegeven aan het voorkomen van verspreiding van kernwapens. Hoe de VVD dat eigenlijk denkt te bereiken, mag joost weten. De VVD, die weinig aan het debat deelnam zei wel: „Wij hebben nooit beweerd dat wij voor het neutronenwapen zijn", maar op geen enkele wijze bleek uit die hoek van enige onrust over de nucleaire bewapening.

SYMPATHIEK

Een motie van de Partij van de Arbeid, die het CDA redelijk sympathiek in de oren klonk, werd door de regering met grote kracht ontraden, waardoor de CDA-fractie wel met een eigen motie moest komen, 1) waartegen de regering geen al te grote bezwaren aantekende. Na enig heen en weer praten wilde de Partij van de Arbeid deze motie wel steunen, tenminste als nog een wijziging werd aangebracht. Aangezien deze wijziging voor het CDA geen principieel probleem meebracht, integendeel een letterlijk deel van de tekst van de verklaring van de CDA-fraktie was, waarin het neutronenwapen in begin februari was afgewezen, kon de fractie met deze wijziging gemakkelijk accoord gaan. En alsof het niet om een wezenlijk en groot probleem ging, onthield oppositieleider Den Uyl in het holst van de nacht en zeer geïrriteerd, plotseling toch zijn aanvankelijk toegezegde steun aan de motie. „Omdat de regering zich niet duidelijk genoeg uitsprak over de betekenis van de motie en het CDA dit toeliet", zei Den Uyl. Teleurstelling alom, niet in het minst bij enige leden van zijn eigen fractie, die zich met CDA-ers afvroegen, waarom het nu eigenlijk ging. Om een krachtige uitspraak van de Kamer of om allerlei interpretatieverschillen, die tenslotte tot niets leidden.
Zo vond een herhaling plaats van het debat in het voorjaar. Geen enkele harde uitspraak van de Kamer verkreeg een meerderheid (de VVD bleef bij elke stemming buiten schot), behalve die, waarin de Kamer haar teleurstelling uitsprak over de beslissing van president Carter en de regering werd verzocht deze teleurstelling aan de Amerikaanse regering en de andere NAVO-bondgenoten kenbaar te maken. Van Agt beloofde deze boodschap te zullen overbrengen. Niet meer en niet minder.

Ton Frinking
Lid Tweede Kamer, CDA-fractie.

1) Deze motie was in het voorjaar ook al door het CDA ingediend, door de toenmalige woordvoerder J. de Boer en toen door onvoldoende steun, alleen van D'66 en enige kleine partijen, verworpen.

PARLEMENTARIA

Succesvol pleidooi van CDA-fractie inzake ondernemingsraden

door: P. H. van Zeil, lid Tweede Kamer voor CDA

In een vorig nummer van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander" kondigde ik aan, dat in een volgend artikel over de ondernemingsraden aandacht besteed zal worden aan de samenstelling van de ondernemingsraad, de overlegvergadering, de besluitvorming in de ondernemingsraad en de daarvoor geldende procedures.
Allereerst wil ik er op wijzen, dat de CDA-fractie in de Tweede Kamer terug kan zien op enkele behaalde successen, waarop ik in dit artikel zal wijzen.

DE SAMENSTELLING VAN DE ONDERNEMINGSRAAD

De ondernemingsraad zal uitsluitend uit gekozen werknemersvertegenwoordigers bestaan. De raad kiest uit zijn midden een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter, alsmede, al dan niet uit zijn midden, een secretaris.

De overlegvergadering (het overleg tussen de ondernemingsleiding en de ondernemingsraad)

1. Aantal bijeenkomsten

a. Tenminste zesmaal per jaar.
b. Voorts wanneer de ondernemer of de ondernemingsraad daarom gemotiveerd verzoekt.
c. Tenminste éénmaal, voordat de ondernemingsraad een advies uitbrengt over een onderwerp, waarover hem advies moet worden gevraagd. Wanneer of de ondernemer of de ondernemingsraad daar prijs op stelt, wordt het advies in een overlegvergadering uitgebracht.
d. Tenminste éénmaal, voordat de ondernemingsraad zijn instemming verleent aan een ondernemersbesluit, waarvoor zijn instemming noodzakelijk is. Wanneer of de ondernemer of de ondernemingsraad daar prijs op stelt, wordt de beslissing van de ondernemingsraad kenbaar gemaakt in een overlegvergadering.
e. Tenminste éénmaal, voordat de ondernemer een beslissing neemt over een door de ondernemingsraad schriftelijk gedaan voorstel. Wanneer of de ondernemer of de ondernemingsraad daar prijs op stelt, wordt het besluit kenbaar gemaakt in een overlegvergadering.

2. Werkwijze van de overlegvergadering

Ondernemer en ondernemingsraad regelen samen de werkwijze van de overlegvergadering. Komt men niet tot overeenstemming dan beslist de bedrijfscommissie.

3. Voorzitterschap van de overlegvergadering

Ondernemer en ondernemingsraad treffen daarvoor een regeling. Komt men niet tot overeenstemming, dan wordt de vergadering beurtelings geleid door de bestuurder en de voorzitter van de ondernemingsraad.

4. Positie bestuurder

De bestuurder voert namens de onderneming het overleg. Hij kan zich laten bijstaan en, uitsluitend in geval van verhindering, laten vervangen door een medebestuurder, een commissaris (bij dochtervennootschappen: een bestuurder van de moedervennootschap) of een ander in de onderneming werkzaam persoon.

5. De aanwezigheid van commissarissen

De aanwezigheid van een of meer commissarissen dan wel van een of meer van hun vertegenwoordigers in de overlegvergadering is vereist:

a. Wanneer de algemene gang van zaken van de onderneming wordt besproken (2 keer per jaar). De ondernemingsraad kan besluiten dat aan deze verplichting geen gevolg behoeft te worden gegeven.
b. Wanneer overleg gevoerd wordt over een door de ondernemingsraad uit te brengen advies over een onderwerp, waarover het advies van de ondernemingsraad moet worden gevraagd. (Dat kan meer dan eenmaal zijn).

De ondernemingsraad kan besluiten dat aan deze verplichting geen gevolg behoeft te worden gegeven.

De werkwijze en de besluitvorming in ondernemingsraad

Met betrekking tot de werkwijze van de ondernemingsraad kan het navolgende worden gezegd:

a. De ondernemingsraad stelt, zoals ook thans, zelf zijn reglement op. Hierin wordt de werkwijze geregeld. De bedrijfscommissie is verplicht het oordeel van de ondernemer over het reglement te vragen, alvorens het goed te keuren.
b. Aan het **aantal vergaderingen** van de ondernemingsraad is een bovengrens noch een ondergrens aangebracht.
c. De ondernemingsraad kan de volgende **commissies** instellen:
   – vaste commissies waaraan bevoegdheden kunnen worden gedelegeerd;
   – commissies voor verspreide onderdelen, waaraan overlegbevoegdheden als ook gewone bevoegdheden kunnen worden gedelegeerd;
   – voorbereidingscommissies waaraan géén bevoegdheden kunnen worden gedelegeerd.
d. De regeling van de aan de ondernemingsraad te verlenen **faciliteiten** is verruimd. De ondernemer is verplicht aan de ondernemingsraad en zijn commissies het gebruik van die voorzieningen toe te staan, waarover de ondernemer kan beschikken en die de ondernemingsraad en zijn commissies redelijkerwijze nodig hebben voor hun taakuitoefening.
e. De ondernemingsraad kan een of meer deskundigen uitnodigen. Hij kan ook een of meer bestuurders van de onderneming uitnodigen, alsmede een of meer commissarissen.
f. De tijd, beschikbaar voor scholing en vorming respectievelijk onderling beraad is minimaal 5 dagen per man per jaar respectievelijk 5 uur per man per maand.
g. Ondernemer en ondernemingsraad kunnen voor bepaalde activiteiten van de raad een budget overeenkomen. Alle kosten van de ondernemingsraad komen overigens voor rekening van de onderneming, ook eventuele proceskosten (beroepsrecht en kantonrechter).
h. Indien de ondernemer geheimhouding oplegt aan de ondernemingsraad moet hij dat zoveel mogelijk voor het verstrekken van de informatie bepalen en daarbij tevens aangeven hoe lang de geheimhouding duurt en t.o.v. welke personen de geheimhouding eventueel niet geldt.

Terzake de besluitvorming in de ondernemingsraad merk ik het navolgende op:

In het voorstel van het kabinet-Van Agt stond vermeld, dat de ondernemer de mogelijkheid had om, indien hij dit wenste, aanwezig te zijn in die vergaderingen van de ondernemingsraad, waarin die raad besluiten zou nemen ten aanzien van een uit te brengen advies dan wel ten aanzien van het al dan niet geven van instemming met een door de ondernemer voorgelegd voorgenomen besluit.
Daartegen heeft onze fractie bezwaar aangetekend. Allereerst omdat die procedure de gelijkwaardigheid van de overlegpartners, te weten de ondernemingsleiding en de ondernemingsraad aantast. Op de tweede plaats is zulks niet in overeenstemming met de door ons en ook door het kabinet nagestreefde verzelfstandiging en de daarmede gepaard gaande eigen verantwoordelijkheid van de ondernemingsraad.
Bovendien wijst de ervaring uit, dat de gekozen leden van de ondernemingsraden veelal deskundig en zorgvuldig alsmede met veel inzet te werk gaan.
Wij hebben daarom – en met succes – gepleit voor het zelfstandig vergaderen èn besluiten van de ondernemingsraad. Daaraan koppelden wij – ook met succes – de gedachte dat ook de ondernemer de bevoegdheid moet hebben om overlegvergaderingen aan te vragen. Bij dit alles moet bovendien worden bedacht, dat de overlegpartners kunnen overeenkomen al hun beraadslagingen en de daarmee verband houdende besluiten in de overlegvergadering te doen plaatsvinden. Terzake is dus sprake van een kaderwet.

TENSLOTTE

In de twee artikelen is lang niet alles gezegd over de ondernemingsraden. Bijvoorbeeld is niet gesproken over de verstrekking van informatie aan de ondernemingsraad. De CDA-fractie hoopt dat nieuwe bouwstenen zijn aangedragen t.b.v. ondernemingsleidingen en ondernemingsraden om verder te kunnen werken aan de vormgeving van de onderneming als werkgemeenschap.

Staatssecretaris drs. K. de Jong Ozn.:

Leerling centraal in oplossing knelpunten brugperiode

„Ik vraag mij af of leerlingen wel op 12-jarige leeftijd verantwoord voor een bepaald schooltype kunnen kiezen en of het niet nuttig is nog eens te bekijken of de overwegend categorale structuur van het voortgezet onderwijs in feite leerlingen niet op een te vroeg tijdstip leidt naar een keuze."
Dit zei de christen-democratische staatssecretaris drs. K. de Jong Ozn. [onderwijs en wetenschappen] dezer dagen bij de opening van een tweedaagse conferentie over de knelpunten in de relatie algemeen vormend onderwijs [a.v.o.] en lager beroepsonderwijs [l.b.o.].

Staatssecretaris De Jong zei dat het onderwijs de mogelijkheden tot verbetering van de invulling van de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO of Mammoetwet) ook daadwerkelijk heeft aangegrepen.

Het brugjaar, een vondst uit die Mammoetwet, blijkt echter niet in alle opzichten te voldoen. Er is, méér dan in de jaren zestig, behoefte aan een brugperiode in plaats van een brugjaar. De leerling krijgt in een brugperiode meer kans om zich te oriënteren, terwijl de school de kans heeft om te kunnen bepalen tot welke prestaties de leerling in staat is. „Dit determinatieprincipe laat zich," aldus de bewindsman, „moeilijk verenigen met een min of meer onherroepelijke scheiding op twaalfjarige leeftijd tussen a.v.o. en l.b.o. Stellen wij het belang van de leerling voorop, dan moeten we zoeken naar wegen en vormen om de determinatie en de eigen keuzemogelijkheid van de leerling beter te realiseren," aldus De Jong.
„Het l.b.o. is de afgelopen jaren sterk gewikkeld geraakt in een proces van veralgemening. Het resultaat daarvan is een tweejarige onderbouw met overwegend algemeen vormende elementen. Deze ontwikkeling sluit aan bij een doelstelling die in toenemende mate bij het onderwijs zelf weerklank vindt en door het beleid van groot belang wordt geacht, namelijk het streven naar uitstel van school- en beroepskeuze."
In dit verband wees de bewindsman op de gedifferentieerde examens die geïnspireerd zijn door het verlangen onderwijs te bieden dat aansluit op de mogelijkheden van de leerling.

ZEER BELANGRIJK

„Het m.a.v.o. is met het laatstgenoemde punt ook bezig," aldus De Jong. „Er wordt ook daar immers gedacht over en geëxperimenteerd met gedifferentieerd lesgeven en examineren. Ook deze ontwikkeling acht ik zeer belangrijk; de ongeveer 125 scholen die daadwerkelijk meedoen aan het m.a.v.o.-project werden gelukkig steeds meer aan deze gedachte. Ook hier gaat het om de leerling optimale mogelijkheden te geven om zoveel mogelijk aan te sluiten bij „het inzicht van elke leerling"."
Over de relatie a.v.o.-l.b.o. zei de bewindsman dat deze gevoelig ligt: „Het betreft dan ook een ingewikkelde materie. Vanuit de geschiedenis spelen waarderingsverschillen tussen a.v.o. en l.b.o. een rol." „Die hebben", aldus de heer De Jong, „niets van doen met het onderwijs als zodanig, maar met het verschil in maatschappelijke waardering tussen vormen van arbeid. Ik zou het betreuren als deze verschillen door het onderwijs doorgetrokken zouden worden. Voor zover er sprake is van maatschappelijke onderwaardering van het l.b.o. ten opzichte van het a.v.o. moet deze omwille van de ontplooiing van de persoonlijkheid van de leerling tegengegaan worden," aldus De Jong.

H.L.

OP HET GOEDE SPOOR

„Aanzet tot beter binnenlands bestuur"

rapport over de bestuurlijke reorganisatie: bestuursniveaus, nieuwe provinciale en gemeentelijke indeling, versterking van lokaal bestuur, gemeenschappelijke regelingen, decentralisatie van rijkstaken.

publikatie van de wetenschappelijke instituten
van KVP, ARP en CHU

45 pag., f 4,90

Te bestellen door overschrijving op giro 604500 t.n.v. Lohmanstichting, Den Haag.
A.u.b. vermelden: „Op het goede spoor".

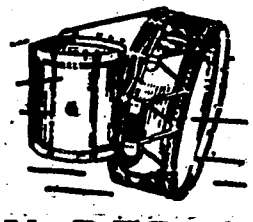

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Zeescheepvaart in de branding

door: Hans Guathérie van Weezel, lid Tweede Kamer voor CDA

Meer dan ooit te voren lijkt onze zeescheepvaart een essentiële schakel te zijn geworden voor onze nationale economie. Het gaat hier immers behalve om werkgelegenheid in de scheepsbouw en de dienstensector, ook om deviezen die wij hard nodig hebben. Ook betekent een efficiënte en moderne koopvaardijvloot een minder grote afhankelijkheid van buitenlandse rederijen. Dit laatste kan in tijden van crises ernstige risico's met zich mee brengen.

In het kader van de internationale arbeidsverdeling heeft Nederland voorts zowel wat traditie als ligging betreft, recht op een flinke portie in de internationale zeescheepvaart. Een en ander kwam uitvoerig aan de orde tijdens een openbare commissievergadering, voorafgaande aan de begrotingsbehandeling van het ministerie van verkeer en waterstaat.

DE LIJNVAART

De lijnvaart wordt steeds meer belemmerd door beperkende maatregelen en andere invloeden van politieke of strategische aard, die ertoe hebben bijgedragen dat er vandaag de dag nog maar weinig over is van een vrij en onbelemmerd handelsverkeer. De Europese reders ondervinden vooral nadelen van het Oostblok en de Verenigde Staten.
Het Oostblok beschermt zijn scheepvaart door feitelijke ladingsreservering op de lijnen van en naar de Oostbloklanden. Op de lijnen tussen derde landen werken de staatshandellanden met sterk concurrerende prijzen, die vaak beneden de kostprijs van de Europese reders liggen. De problemen met de Verenigde Staten zijn daarentegen vaak terug te voeren tot eenzijdige en vaak ouderwetse zeescheepvaartwetgeving.

CHAOS

Om in de chaos van de internationale lijnvaartregelingen enige ordening te brengen en om tegemoet te komen aan de nadelige positie van de ontwikkelingslanden is in het kader van de Verenigde Naties een gedragscode voor de lijnvaart opgesteld. De belangrijkste doelstelling van deze UNCTAD-code, die door Nederland nog steeds niet ondertekend is, is een regulering van de vrachtverdeling, die er op neer komt dat de rederijen van exporterende en importerende landen elk 40% en buitenstaanders 20% van de vracht voor hun rekening kunnen nemen.
Het gevaar dreigt echter, dat wanneer deze code niet in EEG-verband aanvaard zal worden, de transitpositie van Rotterdam in gevaar gebracht zal worden. Zo lang n.l. niet voorzien wordt in de Gemeenschap als één geheel, zullen op basis van het bovenstaande veel goederen direkt naar de bestemmingsplaats gedirigeerd moeten worden.
Nu Frankrijk, West-Duitsland en België deze code reeds ondertekend hebben, doet zich echter de vraag voor of Nederland hiermede nog lang kan wachten. In ieder geval zal na de ratificatie door de negen Lidstaten een herverdeling van de quota volgens een aantal overeengekomen richtlijnen dienen plaats te vinden.
Zover is het echter nog niet, daar het de vraag is of Engeland – te veel beducht voor de eigen sterke maritieme positie – wel tot tekening over zal gaan, waardoor het hele bouwwerk in de lucht kan komen te hangen. Van Nederlandse zijde zal derhalve alles in het werk gesteld moeten worden om de Britten van een gezamenlijke aanpak te overtuigen.
In november, wanneer de EEG-ministers van vervoer onder Duits voorzitterschap bijeen zullen komen, zal in ieder geval de knoop moeten worden doorgehakt, omdat meer dan ooit te voren een gemeenschappelijk optreden gewenst is met de volgende UNCTAD-conferentie in het voorjaar van 1979 in het vooruitzicht. Wanneer de EEG-landen als grootste handelsblok daar niet als één geheel zullen optreden, zullen onze belangen daardoor aanzienlijk worden geschaad en zal de Europese scheepvaart op beslissende wijze worden overvleugeld door de Verenigde Staten en de Oostbloklanden, die ieder als één blok een sterke positie innemen. Het gaat hier voorts om een stukje solidariteit met de Derde Wereld. Opvallend blijft in dit verband dat ook de nieuwe Amerikaanse administratie deze UNCTAD-code ver voor zich uit blijft schuiven.

ANDERE FACTOREN

Een andere factor, die pleit voor een gezamenlijke Europese scheepvaartpolitiek, is de op handen zijnde toetreding van Griekenland tot de Gemeenschap. De Griekse liberale opvattingen inzake de scheepvaart zullen immers een extra hindernis vormen om tot overeenstemming op Europees niveau te komen. De Grieks overcapaciteit, de goedkope mankracht en de niet altijd even solide opbouw van hun vloot blijken nu al heel wat Europese reders grijze haren te bezorgen.
Het zou van inventiviteit getuigen wanneer op Nederlands inititatief deze problematiek in het kader van de toetredingsonderhandelingen gebracht zouden worden.
Wat de relatie met de staatshandellanden nog betreft kan men zich afvragen in hoeverre de bilaterale scheepvaartovereenkomst met de Sowjet Unie nog wel zin heeft, daar het Nederlandse deel van de vracht van en naar de Sowjet Unie nihil is en schijnt te blijven. De vraag doet zich hierbij voor, waarom wel bij de bilaterale luchtvaart- en wegvervoerovereenkomsten een redelijke pooling met de Sowjet Unie en hier niet?

Behalve in het bilaterale verkeer is, zoals reeds vele malen eerder opgemerkt, het gehele scala van Sowjet-aktiviteiten zorgwekkend te noemen. Onderwijl blijft de Franse opstelling terzake nog vraagtekens oproepen. Ook is het niet geheel duidelijk in hoeverre België en Nederland ondanks de door de regering Van Agt geroemde Beneluxsamenwerking, op één lijn liggen.
Met betrekking tot deze voortwoekerende penetratie wordt overigens vaak vergeten, dat het behalve om strategische politieke redenen, ook gaat om het begrijpelijke verlangen naar westerse deviezen.

Hier doet zich nu typisch een probleem voor, dat wellicht op de eerstvolgende toetsingsconferentie te Madrid in het kader van de economische samenwerking met de Sowjet Unie aangekaart kan worden. Hoe de uiteindelijke uitkomst van een en ander zal zijn is niet te voorspellen. Wel is het duidelijk dat de EEG hier een grote verantwoordelijkheid draagt. De Europese commissaris Burke wordt dan ook veel succes toegewenst bij het zoeken naar nieuwe wegen voor onze nationale en Europese zeescheepvaart.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Postbus 67, 3770 AB Barneveld. Telefoon (03420) 6141.

Grigorenko lucht zijn hart

door: dr. K. de Vries, lid Eerste Kamer voor CDA

In „de Nederlander" van 29 september jongstleden heb ik onder de kop „Samizdat in Ottawa" iets verteld over een op 8 en 9 september gehouden vergadering van het sub-comité voor de vrije uitwisseling van ideeën en personen van de Noord-Atlantische Assemblée (ook wel, maar ten onrechte, het NAVO-parlement genoemd). Ik heb toen aangekondigd, dat ik in één van de volgende nummers nader zou ingaan op een door de Russische dissident Grigorenko als gastspreker gehouden rede.
Petro Grigorenko, een generaal uit de tweede wereldoorlog, heeft van 1964 tot 1971 in een psychiatrische inrichting vertoefd (hij was opgenomen wegens het bedrijven van anti-Sovjet-propaganda). Na zijn ontslag uit dit „ziekenhuis" is hij actief gebleven als dissident; zo heeft hij deel uitgemaakt van de door Orlov in Moskou opgerichte groep ter toetsing van de naleving van de op de mensenrechten betrekking hebbende bepalingen van het accoord van Helsinki. Toen hij in 1977 voor een medische behandeling naar Amerika vertrok, werd hij vervallen verklaard van zijn Russisch staatsburgerschap. Hij woont nu in New York.
Als Grigorenko op 8 september in een zaal van het parlementsgebouw te Ottawa, de hoofdstad van Canada, achter de katheder staat, maakt hij nog steeds een zo niet krijgshaftige dan toch strijdbare indruk. Hij begint met te zeggen, dat het hem spijt, dat hij in het Russisch moet spreken; hij zou liever zijn moedertaal, het Oekraïnisch, hebben gebruikt. Vervolgens wijst hij er op, dat er van de twaalf leden van de Moskouse toetsingsgroep slechts drie zijn overgebleven; de overige zijn gevangen genomen of verbannen. Elders in de Sovjet-Unie worden volgens hem de dissidenten nog harder aangepakt; in Moskou zijn de vonnissen vanwege de aanwezigheid van de Westerse pers over 't algemeen iets minder streng.

ERNSTIGE FOUTEN

Grigorenko is van mening, dat de Westerse mogendheden twee ernstige fouten hebben gemaakt. In de eerste plaats hadden deze staten niet mogen accepteren, dat er in de slotakte van Helsinki (augustus 1975) met geen woord wordt gerept van de tijdens de tweede wereldoorlog door de Sovjet-Unie bezette gebieden. In de tweede plaats hadden ze niet mogen accepteren, dat in de slotverklaring van de toetsingsconferentie te Belgrado (maart 1978) de mensenrechten buiten beschouwing zijn gelaten. Dit laatste was een slag in het gezicht van de dissidenten, met name van Orlov (in mei veroordeeld tot zeven jaar dwangarbeid en vijf jaar verbanning . . .).
De machthebbers in het Kremlin zijn volgens Grigorenko niet bang voor een aanval van buitenaf („waarom zouden ze?"), maar wel voor het optreden van de dissidenten, omdat dit zou kunnen leiden tot een doorbraak van de gesloten Sovjet-maatschappij van binnenuit. Vandaar ook, dat zij elke in het buitenland geuite beschuldiging van schending der mensenrechten in Rusland afwijzen als „inmenging in interne aangelegenheden".
Wat de „bezette gebieden" betreft: in de Verenigde Naties heeft men (aldus spreker) de mond vol van „dekolonisatie", maar over de Sovjet-Unie wordt in alle talen gezwegen. Van de NAVO-landen mag worden verwacht, dat zij zullen pleiten voor vrijheid en gerechtigheid, overal ter wereld, niet alleen in Chili en Zuid-Afrika.
Tot zover – in een notedop – het betoog van Grigorenko (deze sprak ruim een uur). Er volgde, in aanwezigheid van vertegenwoordigers van het corps diplomatique en van de pers, een geanimeerde discussie. Op mijn vraag, hoe hij over het zogenaamde „Eurocommunisme" in Frankrijk, Italië en Spanje dacht, antwoordde Grigorenko, dat hij niet twijfelde aan de goede trouw van de leiders, die het communisme een menselijk gezicht willen geven, maar wel aan hun kans op succes; naar zijn mening zal ook het Eurocommunisme, als het aan de macht komt, uiteindelijk leiden tot onderdrukking.

K. de Vries.

Vertrouwen in Van Agt wat betreft abortuswet

door: drs. H. Eversdijk, lid Tweede Kamer

Tijdens een spreekbeurt voor de kamerkring-Leiden van de C.H.U. te Alphen aan den Rijn op 16 oktober jl. heb ik onder meer gesproken over het abortusvraagstuk. In de publiciteitsmedia is daar wat aandacht aan besteed. De berichtgeving was nogal verschillend, met name wat het commentaar betrof. Een enkele krant signaleerde een groot meningsverschil tussen de heer Van Leijenhorst en mij. Op die vergadering te Alphen aan den Rijn waren geen persvertegenwoordigers aanwezig, maar tevoren waren via de CDA-fractievoorlichting de hoofdpunten van mijn rede aan de pers verstrekt.
Het onderdeel over het abortusvraagstuk in die „hoofdpunten" laat ik hieronder letterlijk volgen:

„Er is de laatste tijd beroering onstaan over de **aanpak** van het abortusvraagstuk. In het regeerakkoord is vastgelegd dat de regering moet proberen om vòòr 1 januari 1979 met een wetsontwerp te komen. Binnen het kabinet wordt thans over de abortuswetgeving gesproken. Er is dus nog geen wetsontwerp bij de Kamer ingediend. Ik ben dan ook van oordeel dat we discussies over dit wetsontwerp moeten opschorten totdat er een echt wetsontwerp door het kabinet is ingediend. Er is dan alle tijd en alle reden om uitvoerig op dit belangrijke vraagstuk in te gaan. **Bovendien moeten wij Christen-Democraten vertrouwen hebben in onze minister-president, die ook in het verleden met een grote ernst dit vraagstuk heeft benaderd.** Pas als het ontwerp de Kamer heeft bereikt, kunnen we beoordelen of dit ontwerp zodanig is dat wij CDA-ers er ja tegen kunnen en **mogen** zeggen. Tot die tijd wens ik het kabinet wijsheid en sterkte toe om tot een aanvaardbare oplossing te komen".

Tot zover datgene, wat aan de pers is verstrekt. Voor een goed begrtip vermeld ik nog dat deze aan de pers verstrekte tekst is doorgesproken met collega Van Leijenhorst (vice-voorzitter CDA-fractie), met fractievoorzitter Aantjes en met onze Unievoorzitter Van Leeuwen, de allen akkoord gingen met de boven weergegeven tekst.

UNIEBUREAU
HET BUREAU VAN DE CHR HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Bestek '81 gewogen en verbeterd

door: drs. R. F. M. Lubbers, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Na een aantal maanden van intensieve discussies en voorbereiding heeft dan in de Kamer plaatsgevonden de discussie over Bestek 1981. Het Kabinet had bij voorbaat toegezegd dat het gesprek met de Kamer juist nu het karakter van een dialoog te geven. Dat is het ook inderdaad geworden. In de langdurige voorbereiding heeft de CDA-fractie niet alleen zorgvuldig de Regeringsvoorstellen bestudeerd, maar tegelijk ook veel gesprekken gevoerd met veel groeperingen uit de samenleving en met deskundigen op deelgebieden.

Uit al die gesprekken bleek al duidelijk dat er geen meningsverschil was over de noodzaak in de drie nu voorliggende jaren tot aanzienlijke ombuigingen, dus minder stijgingen in tal van uitgaven te komen. Tegelijk bleek echter dat er nogal kritiek was op een deel van de ombuigingsvoorstellen, op de wijze waarop de lasten over de samenleving verdeeld werden en vooral was er steeds weer de vraag, of deze aanpak nu echt de problemen op zou kunnen lossen.

ECHTE MATIGING

Een belangrijk punt, wat ook in de discussie in de Kamer uitvoerig aan de orde is gekomen, was de vraag of er nu echt 10 miljard gulden uit de hele operatie moest komen. In de slotfase van het debat heb ik namens de fractie kunnen formuleren dat wij de 10 miljard inderdaad als taakstelling aanvaarden, zij het dat van jaar op jaar toch gekeken moet worden of het mogelijk is door een verdergaande matiging van de particuliere inkomens, de ombuigingen iets minder sterk te laten zijn. Hoewel onze fractie meende dat die mogelijkheid van extra inkomensmatiging zeker niet bij voorbaat uitgesloten moet worden, zijn wij toch voorzichtig geweest dit te vertalen in x of y miljard minder. Dat komt ook hierdoor omdat wij al studerend en sprekend met die groepen uit de samenleving tot de conclusie waren gekomen dat het best wel eens verstandig zou kunnen zijn zulke extra matigingsbereidheid heel concreet en helder zichtbaar voor iedereen voor bepaalde doeleinden te gebruiken. Een voorbeeld daarvan is de suggestie, die de regering nu bij de sociale partners aan zal kaarten, om na te gaan of het niet mogelijk is medio volgend jaar een bescheiden deel - zeg een half procent - van de prijscompensatie, die ieder ontvangt opzij te leggen voor een gemeenschappelijk, kan het zijn landelijk, fonds om daaruit te financieren de kosten, verbonden aan het een aantal jaren vroeger uit het arbeidsproces treden van oudere werknemers in bepaalde sectoren en regio's. De daardoor openvallende arbeidsplaatsen zouden dan voor een goed deel weer vervuld kunnen worden door jongeren, waardoor dan weer de jeugdwerkloosheid bestreden wordt. Ook de regering heeft voor 1979 naast een aantal ombuigingen in het kader van Bestek '81 een bedrag van liefst anderhalf miljard uitgetrokken voor zogenaamd gericht werkgelegenheidsbeleid.
Deze gelden heeft de minister van financiën echter alleen voor 1979 uit kunnen trekken. Wil zo'n beleid ook in de jaren daarna door kunnen gaan, dan moet alleen al daarom anderhalf miljard extra gematigd worden in de particuliere sector. Dat zal allemaal niet meevallen. Lukt het wel, dan is het natuurlijk zo dat in feite het totaal van de ombuigingen in de overheidssector gelukkig geen 10 miljard hoeft te zijn, maar dat in feite tegenover 10 miljard aan bezuinigingen ook een paar miljard aan nieuw goed zichtbaar werkgelegenheidsbeleid staat.

SOCIALE WONINGBOUW

Naast de omvang van het totaal aan ombuigingen hebben wij als CDA-fractie natuurlijk ook moeten vaststellen dat elk van de ombuigingsvoorstellen op zichzelf verantwoord moet zijn. Van het totaal van 10 miljard aan ombuigingen heeft de regering slechts ruim een derde deel willen halen uit de uitgaven van de verschillende departementen; los dus van salarissen aan ambtenaren, sociale uitkeringen en dergelijke.
In het algemeen hebben we ons in die voorstellen kunnen vinden, we hebben wel een duidelijke uitzondering moeten maken, nl. voor de sociale woningbouw. Met name in bepaalde steden in het westen van het land lijkt er weer een zekere woningnood te gaan groeien. Dat moet aanleiding zijn om in die sector van goedkopere woningen een wat grotere inspanning te gaan leveren dan de regering voornemens was en dat kost natuurlijk weer geld. We hebben nu met de regering afgesproken nog eens na te denken over hoeveel wij extra realiseren en daarover in de loop van het najaar nader te beslissen.

GEZONDHEIDSZORG

Op het terrein van de hele gezondheidszorg heeft het kabinet in Bestek '81 voorgesteld ruim 2 miljard gulden aan ombuigingen. Op zichzelf is dit niet verbazingwekkend, gezien de enorme groei van de uitgaven in de gezondheidszorg.
Toch zaten daar voor ons wel enkele forse problemen aan. Het zwaarste punt vormde het voorstel om voortaan iedereen de eerste 100 gulden aan ziekenfondskosten zelf te laten betalen. Dit was dus eigenlijk geen echte ombuiging, maar meer een verschuiving van de last uit de sfeer van de verzekering, waar je dan weer premies voor moet betalen, naar het rechtstreeks zelf betalen door de burgers. Tegen dit voorstel hebben we gemeend bezwaar aan te moeten tekenen en wel om verschillende redenen. Er zitten technisch nogal wat haken en ogen aan; het past niet goed in onze opvatting over het belang van juist die ziekenfondsuitgaven in de gezondheidszorg; maar vooral ook vreesden we er om inkomenspolitieke redenen meer kwaad dan goed van. Het zat er nl. ruim in dat waar dit bedrag vrijwel ieder Nederlands gezin kon treffen dat de werknemersorganisaties, niet helemaal onbegrijpelijk, dit punt zouden gaan meewegen bij de voor 1979 te bedingen loonsverhoging of prijscompensatie. Welnu, zou dat gebeuren, dan zou er natuurlijk al helemaal geen sprake meer zijn van enig positief ombuigingseffect.
Moeite hadden wij ook met een ander voorstel van de regering in de gezondheidszorg nl. om bepaalde groepen mensen, die thuis minder kosten hebben als ze in een ziekenhuis liggen, per dag een klein bedrag van 10 gulden daarvoor te laten betalen. Tegen dit voorstel hebben we ons uiteindelijk niet verzet, zij het dat het nog zorgvuldige vormgeving.

SOCIALE VERZEKERINGEN

Daarnaast is er dan het veel moeilijker miljard dat de regering zich voorstelde te vinden in de sociale verzekeringen. Ook daar meende zij dat bepaalde zaken scheef gegroeid waren en dat daarom ruw gezegd in drie jaar zes stapjes van een half procent gemaakt zouden moeten worden om dat te corrigeren. Tegen deze aanpak hebben wij als fractie nogal wat bezwaar gemaakt. Allereerst hebben we vastgesteld dat als je wat dan ook gaat doen aan sociale verzekeringen het erg belangrijk is betrokkenen zekerheid te geven. Dat geldt wel in de eerste plaats voor de laagst betaalden, dus zij die op hetzelfde inkomensniveau als de zgn. minimumloner, vergelijkbaar aow of bijv. een bijstandswetuitkering ontvangen. In het debat heeft de regering ons toegezegd volgend jaar met een wettelijke vastlegging van de rechten van betrokkenen, voor wat betreft dat inkomensniveau te komen. Bij de behandeling van die wet zullen definitieve standpunten ingenomen worden over bepaalde correcties die de regering voorgesteld heeft. Een ander belangrijk punt in het debat over sociale verzekeringen was dat de regering bij haar voorstellen alleen een koopkrachtgarantie, dus er niet echt op achteruitgaan, had ingebouwd voor de allerlaagst betaalden. Wij vonden dat te mager en hebben er op aangedrongen deze koopkrachtgarantiegrens wat hoger te stellen, zodat de onderste helft van alle sociale-uitkeringstrekkers aan koopkrachtgarantie iets zou hebben. Wij vonden dat ook daarom redelijk, omdat de regering voor de werkende mensen een behoud van koopkracht tenminste tot dat niveau van de gemiddelde man (Jan Modaal) in het vooruitzicht had gesteld. In het debat is het gelukkig voor de regering mogelijk gebleken deze garantie inderdaad voor 1979 te geven en ook voor de jaren daarna gaan we dat bestens samen proberen. Misschien lukt dat niet altijd, maar ons uitgangspunt is dat als het nog moeilijker zal gaan in de economie, dit gezamenlijk gedragen moet worden en niet in verdergaande mate door mensen met lage inkomens, die niet kunnen werken dan door mensen die wel werken. De regering is ons dus op deze punten erg tegemoetgekomen... Intussen blijft het met het systeem van de half procent-stapjes een moeilijke zaak; vooral ook omdat het suggereert dat al die mensen er drie procent op achteruitgaan. De feitelijkheid ligt echter wel wat anders. Het is nl. op dit moment zo dat als de sociale premies omhooggaan, de werkende mensen dit moeten betalen uit hun prijscompensatie - immers initieel is nul - terwijl de niet-werkende geen premie meer betaalt en dus ook geen last heeft van die duurdere premies. Daar moet in ieder geval wat aan gebeuren. In het debat heeft de CDA-fractie naast de visie van de regering die als het ware geheel redeneert vanuit scheef gegroeide toestanden met terugwerkende kracht, een wat meer op de toekomst gerichte benadering gelegd.
Het zal te ver voeren de technische kanten daarvan hier te behandelen, maar wel mag ik tevreden constateren dat de regering onze benaderingswijze ook naar voren zal brengen in het te voeren overleg met de sociale partners. Dat brengt mij op een laatste belangrijk punt, de sociale verzekeringen betreffende en wel de vraag of helemaal niets moet gebeuren. Wij hebben als fractie het standpunt ingenomen, dat het niet verstandig zou zijn, hangend dat overleg, nu maar gewoon op 1 januari toch half procent-stapjes te gaan maken. Aan de andere kant weten we heel goed dat het erg onjuist zou zijn dit soort zaken weer op de lange baan te schuiven en tegelijkertijd is het zo dat juist per 1 januari 1979 al deze uitkeringen nogal gunstig omhoog zouden gaan. Daarom hebben we een soort compromisformule op tafel gelegd, die naar ons oordeel als een redelijke tussenweg beschouwd kan worden en waarbij ook op 1 januari a.s het richtsnoer is dat werkenden en niet-werkenden er ongeveer gelijk uitkomen.

GAT IN BESTEK '81

Zonder nu alle punten door te lopen, en er waren nog wel een paar andere problemen, is het duidelijk dat er nog een „gat" in financiële zin dus, zit in Bestek 1981.
Op het eind van het debat schatte de Minister van Financiën dat hij voor 1979 nu met een probleem opgescheept zit van ongeveer een half miljard gulden. Het kabinet gaat daar nu over nadenken en zal proberen het op te lossen door hetzij met vervangende ombuigingsvoorstellen te komen hetzij door van ons als burgers wat meer belasting te vragen. Wij, als CDA-fractie, omdat we hechten aan een financieel gezond beleid, hebben gezegd, daar geen bezwaar tegen te willen maken. Dat kan dus betekenen dat we bijv. iets meer accijns op bepaalde goederen moeten betalen of dat toch de zgn. inflatiecorrectie in de inkomstenbelasting iets lager vastgesteld wordt.
Via het woord inflatiecorrectie, wat nogal eens in verband gebracht wordt met het inkomensbeleid, kom ik als vanzelf op de vraag naar de verdeling van de lasten. Bij de beoordeling van de voorstellen van de Regering viel het ons op dat inderdaad de laagste inkomenstrekkers er duidelijk het beste uitkomen en dat dit geleidelijk vermindert tot een inkomensniveau van ongeveer *f* 60.000,-- per jaar. Het vreemde was echter dat de inkomens daarboven, bijv. die van *f* 100.000,-- dan echter voor betrokkenen weer wat gunstiger uitkomsten gaven.
Dit is aanleiding geweest om het voorstel te doen volgend jaar te komen tot een zgn. maximum in de prijscompensatie d.w.z. dat je de geldontwaarding alleen gecompenseerd krijgt voor zover je inkomen 'n bedrag van x gulden niet te boven gaat. Dit punt zal nu, gesteund door de Regering besproken worden met de sociale partners. Als fractie hebben we ons op het standpunt gesteld dat zo'n grens zou moeten liggen ergens tussen de *f* 45.000,-- en *f* 60.000,--.
Het is duidelijk dat zo'n maatregel twee effecten heeft. Het zal wat makkelijker zijn de matiging bij de lagere inkomens dan echt effectief te maken en het heeft natuurlijk ook een eigen betekenis. Uit het oogpunt van een eerlijke aanpak hebben we ook nogal aandacht gevraagd voor de noodzaak

vervolg op pagina 5

Hoofdpunten uit het betoog van drs. R. Lubbers

De hoofdpunten uit het betoog van Ruud Lubbers bij de behandeling van Bestek '81 worden hier nog eens kort op een rijtje gezet:
- arbeidskostenmatiging wel basisvoorwaarde, maar geen toereikend instrument;
- werkgelegenheidsbeleid in collectieve sector en marktsector;
- internationaal gevecht tegen recessie en doorgaan met de internationale arbeidsverdeling en nieuwe economische orde;
- structuur- en anti-recessiebeleid ook, en vooral, in Europa;
- 6%, niet alleen als aanvaardbaar maar een thans juist financieringstekort; bij tegenvallers overleg met de Kamer; bij meevallers ook; daarom verder gericht beleid voorbereiden;
- inflatie-correctie op zichzelf een juiste zaak; gezien matigingsnoodzaak wel op andere wijze matiging hogere inkomens;
- aftoppen van de prijscompensatie ten behoeve van mindere inflatie, overheids-APO en bijdrage in kostenbeheersing gezondheidszorg;
- suggestie om ½% prijscompensatie via selectieve vrijwillige vervroegde uittreding te bestemmen voor bestrijding van de jeugdwerkloosheid;
- incidenteel loon beheersen en aanwenden in ondernemingen, zaak van leiding en personeel;
- inkomensbeleid ook boven en buiten de cao's;
- inflatie ½% extra omlaag;
- spoedig een voorontwerp van wet op het sectorstructuurbeleid;
- WIR nu snel gericht uitbouwen; arbeidsplaatsen bevordering daarin of afzonderlijk;
- APO's met overheid als financiële partner uitbouwen tot speerpunt van de invalshoek „arbeid" in de onderneming;
- regionaal beleid tegen de verdrukking in, meer oud-mijnwerkers vervroegd pensioneren;
- „de boer op" om de stagnatie in de volkswoningbouw te doorbreken.

Bij zo'n aanpak is het de moeite waard te matigen en om te buigen. Maar ook dat ombuigen met het oog op morgen:
- in de sociale verzekering niet om „te veel" weg te halen maar om de solidariteitsbasis te verbreden;
- maar dan ook op dezelfde hoogte koopkrachtnormen voor actieven en niet-actieven;
- volumebeleid, niet alleen abstract, maar ook in de ondernemingen;
- bij de ambtenaren; op hen een beroep doen hun portie net als anderen te dragen;
- in de volksgezondheid de sector zelf verantwoordelijk maken en als overheid structuren scheppen, waarin kostenbeheersing effectief wordt.

Het isolement van de PvdA

door: mr. G. van Muiden, lid Tweede Kamer van CDA

De felle rede, die de fractievoorzitter van de PvdA-fractie in de vroege uren van vrijdag 13 oktober aan het slot van de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer hield aan het adres van de CDA-fractie, plaatst deze partij, na de bejegening van het CDA tijdens de kabinetsformatie, voor vele jaren in het isolement. Kennelijk heeft men in die kring de leus overgenomen „in het isolement ligt onze kracht".
Er is echter nog hoop. Blijkens een interview in „De Volkskrant" van 18 oktober met Wim Meijer, candidaat voor het voorzitterschap van de Partij van de Arbeid, heeft de fractievoorzitter, de heer Den Uyl, bij de stemming in de fractie zich tegen de harde lijn verklaard. Hij heeft echter de opvatting van de meerderheid verwoord.
In het voorjaar van 1979 heeft het partijcongres van de Partij van de Arbeid de gelegenheid de gemiste kansen in 1977, toen dat congres tweemaal achtereen in vergadering bijeen was, te overdenken en daar de consequenties uit te trekken: terugfluiten van de meerderheid in de PvdA-fractie en steun geven aan de opvattingen van de eigen lijsttrekker.
Christendemocraten hebben er recht op, dat hun opvattingen, hun program, evenwaardig wordt gerespecteerd en aanvaard in de politieke realiteit van vandaag. De polarisatie, die nu weer gepredikt wordt tussen de grootste Kamerfractie en de Kamerfracties, die de loodzware verantwoordelijkheid dragen voor de bestuurbaarheid van dit land met zijn grote noden en problemen, is schadelijk voor land en volk en zet de werkgelegenheid van honderdduizenden op de tocht. Herstel voor het bedrijfsleven is nauwelijks mogelijk bij een verziekt politiek klimaat.
In de huidige coalitie draagt het CDA de grootste verantwoordelijkheid. Zij heeft vóór en ná de verkiezingen deze verantwoordelijkheid niet geschuwd. Het CDA zoekt in het isolement juist niet zijn kracht, maar in het samen verantwoordelijk zijn. Dat is het doortrekken van de lijn van Groen van Prinsterer naar het laatste kwart van de 20e eeuw. Christenen moeten meebesturen, mede de handen uit de mouwen steken en niet schuwen vuile handen te maken.

ONZE COALITIE-PARTNER

Zoals Aantjes in AR-Staatkunde (september 1978) met instemming van de CDA fractie al heeft uiteengezet, houdt het parlementaire tot stand brengen van dit kabinet niet in, dat de CDA-fractie alles klakkeloos moet aanvaarden wat dit kabinet voorstelt. Fracties zijn er om de regering te controleren. Wij houden ons aan het Regeeraccoord, maar ons CDA-program is de eerste toetssteen.
Ook de VVD-fractie laat voortdurend blijken eigen opvattingen te laten prevaleren in afwijking van opvattingen van CDA-fractie en kabinet.
Voorbeelden:
– het stemmen tegen de CDA-motie, waarin werd gevraagd om een voorontwerp-van-wet op het sectorstructuurbeleid; de CDA-fractie moest daarna wel een motie steunen van de PPR, waarin om een ontwerp van wet wordt gevraagd, omdat de CDA-motie verworpen wordt;
– de beide moties Hermans (VVD) inzake Rijksbijdrageregeling sociaal culturele activiteiten, waar CDA, GPV en SGP tegen hebben gestemd, omdat hier de eigen verantwoordelijkheid van de confessionele instellingen in het geding was, moties, die waren ontraden door het kabinet;
– het pleiten door de VVD (Van der Beer) voor herinvoering van de onderhoudsaftrek voor eigen woning-bezitters zonder vervangende budgettaire dekking aan te geven;
– het stemmen tégen de motie-Aantjes inzake het Zuid-Afrika-beleid niettegenstaande het ingenomen standpunt door minister Van der Klaauw in de Verenigde Naties en door de minister-president bij het debat over de Regeringsverklaring.
Wij zullen uit moeten gaan van de politieke realiteit, dat de beide coalitiepartners elkaar nodig hebben, op voet van gelijkwaardigheid met elkaar moeten omgaan en elk een zekere ruimte mogen claimen voor eigen opvattingen, zonder dat we elkaar verwijten of anderen ons verwijten niet solidair te zijn met het Kabinet.
Bovendien is het Kabinet gelukkig een homogeen Kabinet. Discussies komen pas op gang in het parlement en daarbuiten, nadat het Kabinet een standpunt heeft bepaald. Zo hoort het ook.

Maar dat betekent tevens, dat én CDA én VVD de identiteit van de eigen groepering moeten bewaren en duidelijk maken, nadat het regeringsstandpunt naar buiten is gekomen. Dat houdt dan ook in, dat opbouwende kritiek én zonodig bijsturen een legitieme zaak is. Het kabinet is niet gediend met ja-knikkers.

Stadsvernieuwing noodzaak

door Fons Jacobs

De laatste jaren is het probleem van de veroudering van de steden meer en meer in de politieke belangstelling gekomen. Het mag dan ook aannemelijk heten dat ieder raadslid, ongeacht de grootte van de gemeente, de komende vier jaren op een of andere manier met de problematiek van de stadsvernieuwing in aanraking komt.
Wat wordt verstaan onder stadsvernieuwing? Tot nu toe is slechts op één plaats in de officiële stukken geprobeerd het begrip stadsvernieuwing te definiëren. In het ontwerp van Wet op de Stadsvernieuwing, aangeboden op 28 mei 1976 aan de Tweede Kamer, is in artikel 1 het volgende opgenomen: „Onder Stadsvernieuwing wordt verstaan de stelselmatige inspanning zowel op stedebouwkundig als op sociaal, economisch en cultureel gebied, gericht op behoud, herstel en verbetering – zomede indien nodig op herindeling en sanering – van stadskernen en daarbij aansluitende stedelijke gebieden alsmede van andere door een dichte bebouwing gekenmerkte centra van maatschappelijk leven".
Het zou te ver voeren in dit kader nader te verduidelijken wat in deze definitie met de veelheid van begrippen wordt bedoeld. Duidelijk is echter wel dat de problematiek van de stadsvernieuwing ver uit gaat boven die van bijvoorbeeld de vier grote gemeenten in ons land. Iedere gemeenteraad krijgt te maken met problemen als afbraak of verbetering van panden, oplossing van verkeersvraagstukken door middel van wegenaanleg en dientengevolge sloop van bebouwing, aanpassing van dichtbebouwde wijken aan de huidige eisen en daarmede verband houdende uitplaatsing van bepaalde gezinnen of met verbetering van woningen.

STADSVERNIEUWING RIJKSZAAK – GEMEENTELIJKE TAAK

„Stadsvernieuwing is voor de bewoonbaarheid van onze steden van grote waarde en raakt het welzijn van heel veel mensen. Dit blijft dan ook een hoofdonderwerp van beleid". Deze woorden werden bij de opening van het parlementaire jaar op 19 september jl. door Koningin Juliana uitgesproken. Daarmede werd nogmaals benadrukt hoe groot het belang is dat deze regering hecht aan het oplossen van de nood in de oude stadswijken. Van rijkswege zullen de financiële middelen ten behoeve van deze problematiek dan ook niet afnemen.
Het zijn echter de gemeenten die daadwerkelijk de problemen moeten aanpakken. Zij zullen allereerst de plannen moeten maken om vervolgens op basis van deze plannen de benodigde financiële steun te kunnen bemachtigen en om daarna de uitvoering daadwerkelijk te kunnen starten.
Op gemeentelijk niveau zal men te maken krijgen met vraagstukken als participatie van bewoners, democratisering van de besluitvorming, belangenafweging tussen huurders en eigenaren en zoals eerder genoemd de afweging tussen sloop en verbetering. Van rijkswege zal het kader moeten worden aangegeven waarbinnen de gemeenten hun problemen kunnen oplossingen. Onze vertegenwoordigers in de Tweede en Eerste Kamer zullen de regering steeds weer op hun verantwoordelijkheid moeten wijzen ten aanzien van het beschikbaar stellen van instrumenten om de gemeentebesturen het werk te kunnen laten doen.
Het zijn echter onze gemeentebestuurderen die onze vertegenwoordigers in de beide Kamers moeten aangeven wat aan het bestaande instrumentarium nog ontbreekt. Daarvoor is het wel noodzakelijk dat kennis wordt genomen van datgene wat er is. Er bestaat een veelheid van juridische en financiële instrumenten om de gemeentelijke taken te kunnen verrichten. Het zal duidelijk zijn dat er evenzovele procedures en richtlijnen bestaan om tot de gewenste aanpak te kunnen komen. Toch dwingt de noodzaak van het oplossen van de problemen ieder verantwoordelijke bestuurder kennis te nemen van al datgene wat er aan instrumenten beschikbaar is.
De taak ligt er op gemeentelijk niveau en het is een uitdaging om deze te gaan oppakken. De erkenning dat iedereen recht heeft op een kwalitatief goede woning, dat niet iedere gemeente haar problemen binnen de eigen grenzen kan oplossen, dat alle belangen van de participanten in het vernieuwingsproces moeten worden gewaarborgd en dat het oplossen van de problemen gepaard zal gaan met grote financiële offers betekent dat niet passief mag worden afgewacht.

PERSPECTIEF VOOR DE KOMENDE JAREN

Zoals in de inleiding reeds is opgemerkt ligt reeds ruim twee jaren ter afhandeling bij de Tweede Kamer een wetsontwerp op de stadsvernieuwing. Het zal duidelijk zijn dat binnen korte tijd de regering met een nader standpunt ten aanzien van dit wetsontwerp moet komen. Een standpunt waarin naast de urgentie voor de grotere gemeenten ook de belangen van de kleinere gemeenten tot hun recht dienen te komen. Tevens zal inhoud gegeven moeten worden aan de wens van decentralisatie die leeft bij deze regering.
Het huidige ontwerp van de wet biedt daartoe onvoldoende basis. Het belang van de op zaterdag 4 november te houden CDA-studiedag over stads- en dorpsvernieuwing als maatschappelijk proces zou dan ook wel eens ver uit kunnen gaan boven die van de „vorming" alleen.

vervolg van pagina 4

dat inkomenstrekkers buiten de overheid en bedrijven ook hun aandeel dragen; gedacht wordt dan met name aan de vrije beroepen. Een pas op de plaats juist daar is natuurlijk ook van belang voor bijv. de kosten in de gezondheidszorg.

AKTIEVE ROL SOCIALE PARTNERS

Tot zover in dit verhaal lijkt het alsof het allemaal een zaak van geld is en ook allemaal een zaak alleen van de overheid. Maar dat is natuurlijk helemal niet waar. Zo'n financiële operatie als nu door de overheid voorgesteld, moet ech gepaard gaan met een actieve rol van de sociale partners, om zelf ook allerlei problemen op te lossen. In dat verband hebben wij als fractie de Regering er ook oor kunnen winnen erg veel aandacht te geven aan kwesties als bij de uitbouw van de wet op de investeringsrekening, zodat het duidelijk wordt wat dit aan arbeidsplaatsen oplevert. Een ander voorbeeld hiervan is de toezegging, nu gedaan om te proberen te komen tot wetgeving op het punt van de zgn. sectorale samenwerking van bedrijven gezamenlijk met de overheid. Daarnaast hebben wij een goede gedachtenwisseling gehad over de uitbouw van arbeidsplaatsenovereenkomsten, resp. arbeidsplaatsenoverleg. Nog te veel immers wordt gedacht dat dit alleen het afgeven van een garantie is voor x of ij arbeidsplaatsen. Zo simpel zou dat natuurlijk niet kunnen. Daarbij kunnen ook een aantal andere elementen een rol spelen, zoals:
* kwaliteit van arbeidsplaatsen,
* bijscholing,
* in dienst nemen en houden van „moeilijker" mensen.

Als het erom gaat sociale partners samen verantwoordelijk te maken dan is een ander belangrijk terrein de ontwikkeling vanhet zgn. „incidenteel" in de bedrijven. Het gaat daarbij om allerlei periodieke of incidentele verhogingen naast de befaamde prijscompensatie. Er is alle aanleiding om zuinig om te springen met dit soort verhogingen en het lijkt ook de moeite waard te zijn te zoeken naar zgn. negatieve incidentele posten, zoals lagere aanvangssalarissen voor bijv. jonge academici e.d.
Op ons verzoek zal de gedachte bekeken worden om bijv. de ondernemingsraden of werkgevers en werknemers bij de CAO-onderhandelingen afspraken te laten maken over die indicentele ontwikkeling.

OVEREENSTEMMING

Het debat over bestek '81 heeft natuurlijk veel meer bestreken dan ik hier kan behandelen. Dit artikel wordt dan ook geschreven na een doorwaakte nacht, waarin het gebleken is dat de dialoog met de Kamer, zij het niet zonder moeite, uiteindelijk tot overeenstemming kon leiden tussen kabinet en Regerings-partijen. In de discussie is Bestek '81 aangevuld en dooreen genomen waarschijnlijk ook versterkt, versterkt in die zin dat het gebouw volgens Bestek '81 nu eenmaal moet rusten op een behoorlijk maatschappelijk fundament. Welnu, dat fundament te versterken en Bestek '81 tot meer dan een financiële operatie, maar dan in echt gezamenlijke inspanning te maken, daaraan hebben wij als fractie onze bijdrage willen leveren.

Het eerstvolgende woord is nu weer aan de sociale partners, die ieder voor zich ook weer voor een eigen verantwoordelijkheid staan, maar waarvan wij toch ook hopen dat zij oog zullen hebben voor hun verantwoordelijkheden t.o.v. de samenleving als geheel. Bestek '81 is niet door de Kamer heen. Het zal immers in allerlei onderdelen en uitwerkingen steeds weer terugkomen. Tegelijk zal het in de samenleving gestalte moeten krijgen. Er is nog veel werk te doen.

GEEF DE JEUGD EEN KANS

Duizenden kinderen worden in hun ontwikkeling klemgezet.

GEEF DE JEUGD EEN TOEKOMST

Vele kinderen en ook ouders kunnen geholpen worden.

DANK ZIJ UW HULP:

leert een gezin weer met elkaar praten;
voelt een kind zich weer begrepen;
hoeft een jongere misschien niet weg te lopen.

KOOP DE ORANJEKALENDER

Om kinderen goed te helpen is inzet nodig, maar ook goede voorzieningen en deskundige mensen.
De overheid betaalt lang niet alles en daarom hebben wij Uw hulp hard nodig.

KOOP ÉÉN OF LIEFST MÉÉR ORANJEKALENDERS 1979

(Nederlands en/of viertalig)

DE PRIJS IS F 6.25
Verzendkosten f 2,10 extra

POSTGIRO 517400
Kalenderactie Pro Juventute
Postbus 7101 - 1007 JC Amsterdam
Telefoon (020) 79 09 49

Europese impressie vanuit Regensburg

door: T. Tolman, lid Tweede Kamer voor het CDA en lid van het Europees parlement

Tussen de bedrijven door van de plenaire zitting van het Europese parlement en fractiebijeenkomsten vinden ook regelmatig studiebijeenkomsten plaats van de christen-democratische fractie is het Europese parlement. Ditmaal in Regensburg. Een oude stad die vrijwel ongeschonden uit de Tweede Wereldoorlog is gekomen. Alleen al de Dom van Regensburg is een bezoek waard. De tijd voor toeristische uitstapjes is echter minimaal. Belangrijke onderwerpen waren aan de orde.
„Het structuurbeleid van de Europese Gemeenschap in het kader van een open handelspolitiek" was het onderwerp van dr. E. Müller-Hermann en onze landgenoot Harry Notenboom nam „de bevordering van de herstructurering van de economie in Europa in het licht van een open wereldeconomie" voor zijn rekening.

Allereerst enkele punten uit het stuk van dr. E. Müller-Herman. Er werd in geconstateerd dat ter overwinning van de huidige moeilijkheden en ter verzekering van de toekomst het structuur- en het industriebeleid van de Gemeenschap een centrale plaats inneemt. Het structuurbeleid is echter geen middel tegen alle kwalen. Het moet worden aangevuld en worden afgestemd op een op stabiliteit gericht groeibeleid en op een evenwichtig sociaal beleid. Ten aanzien van onze sociale verantwoordelijkheid werden door dr. Müller-Hermann een aantal principiële opmerkingen gemaakt.
Onze politiek staat steeds in dienst van de mensen:
- Wij willen dat het beginsel van de persoonlijke en maatschappelijke vrijheid in het kader van een op het christelijk wereldbeeld georiënteerde ordening van de waarden gehandhaafd blijft. Wij willen het de ons toevertrouwde mensen mogelijk maken een menswaardig leven te leiden en hun persoonlijke capaciteiten te ontvouwen. Wij zijn voorstanders van het particuliere eigendom en zetten ons in voor gelijke kansen, vrijheid van vereniging en samenwerking tussen de maatschappelijke groeperingen op basis van partnership.
- Wij streven naar een zo groot mogelijke sociale gerechtigheid en een wijd vertakt net van sociale voorzieningen, waardoor ook een passend aandeel aan de algemene welvaart wordt gegarandeerd aan hen die nog niet, tijdelijk niet of niet meer aan het arbeidsproces deelnemen.
Uitgaande van deze doelstellingen zijn onze pogingen thans in de eerste plaats gericht op herstel van de volledige werkgelegenheid in Europa.

OP LANGERE TERMIJN

Dit doel kan slechts op langere termijn worden bereikt. De relatief hoge werkloosheidcijfers, die door de binnentreding in het bedrijfsleven van jaargangen met een hoog geboortecijfer wellicht in de komende jaren nog zullen stijgen, mogen ons echter niet ontmoedigen
Zoals de ervaring en de wetenschap ons hebben geleerd, is een permanente, volledige werkgelegenheid slechts te bereiken in een periode van economische groei. Dit veronderstelt in de hoog geïndustrialiseerde landen technische vooruitgang in de vorm van nieuwe produkten en nieuwe produktiemethoden. Wij hebben in de laatste honderd jaar een nooit vermoede sociale vooruitgang beleefd, die zonder technische vooruitgang niet mogelijk zou zijn geweest. Ook thans nog leven wij in een tijd van voortdurende technische omwentelingen, die nog lang niet is afgesloten.
Een groot elektronisch concern heeft onlangs vastgesteld dat drie vierde van zijn omzet bestaat uit produkten die niet ouder zijn dan vijf jaar. Dit geldt vermoedelijk ook voor vele andere bedrijfstakken. De technische vooruitgang mag ook in de toekomst niet worden belemmerd, maar moet in tegendeel juist worden bevorderd. De politiek moet er echter voor zorgen dat de techniek onder controle blijft, d.w.z. dat wij de nadelige uitwerking op veiligheid en milieu de baas worden.
Nog een aantal korte stellingen uit het betoog waren:
„Uit het feit dat de Gemeenschap enerzijds hoge werkloosheidscijfers heeft en dat anderzijds een uitzonderlijke hoge behoefte aan arbeidskrachten bestaat blijkt dat het aanpassingsproces niet meer bevredigend verloopt". (Onder dit aanpassingsproces wordt dan verstaan enerzijds het geheel van factoren dat bepalend is voor het feit dat de productiviteit sneller zal toenemen dan de economische groei, tengevolge waarvan arbeidsplaatsen vrijkomen en anderzijds de ontwikkeling in andere gebieden die zodanig is dat de economische groei en de vraag groter zullen zijn dan de stijging van de productiviteit.)
Verderop in het stuk werd gesteld: „De in vele delen van de Gemeenschap bestaande overvloed aan academisch gevormden is het gevolg van een verkeerd onderwijsbeleid. Zelfs lichamelijk en geestelijk gehandicapten kunnen zeer wel de maatschappij diensten bewijzen die henzelf bevredigen, wanneer de overheid eindelijk meer aandacht aan dit probleem zou besteden en bij haar politiek met deze groepen rekening zou houden. De christen-democratische fractie dient zich in ieder geval met deze problematiek bezig te houden".
Tot zover enkele passages uit het rapport van dr. Müller-Hermann.

HERSTRUCTURERING

Onze fractiegenoot collega drs. Harry Notenboom had een zeer interessant werkdocument opgesteld over „De bevordering van de herstructurering van de economie in Europa in het licht van een open wereldeconomie".
Ook hier enkele passages. In de inleiding stelde drs. Notenboom het volgende:
„Niet alleen de Gemeenschap, maar de gehele wereld bevindt zich in een economische crisis. Ondanks een teruggang van de inflatie zien we in de industrielanden nog steeds een verdere toeneming van de werkloosheid en is het beschikbare productiepotentieel nog steeds onvoldoende benut.
Diverse maatregelen in deze landen om de afzetontwikkeling te stimuleren hebben tot nu toe gefaald waardoor de winstposities structureel zodanig verslechterd zijn, dat ook daardoor de investeringsneiging zeer gering geworden is. Daarbij komt nog dat de Gemeenschap het hoofd moet bieden aan de steeds toenemende import van goederen die elders in de wereld op goedkopere wijze geproduceerd worden.
Het is nu een taak van de Europese Gemeenschap als zodanig te trachten, via een gemeenschappelijke politiek, de economische situatie te verbeteren, immers artikel 2 van het EEG-Verdrag bepaalt:
„De Gemeenschap heeft tot taak door het instellen van een gemeenschappelijke markt en door het geleidelijk nader tot elkaar brengen van het economische beleid van de lid-staten te bevorderen de harmonische ontwikkeling van de economische activiteit binnen de gehele Gemeenschap, een gestadige en evenwichtige expansie, een grotere stabiliteit, een toenemende verbetering van de levensstandaard en nauwe betrekkingen tussen de in de Gemeenschap verenigde staten".
Dat is een hele mond vol. De Gemeenschap heeft zich echter niet willen isoleren in zijn ontwikkeling en daarom zien we dan ook in artikel 110 dat ook beoogd wordt: „Een bijdrage te leveren in een harmonische ontwikkeling van de wereldhandel en een geleidelijke afschaffing van de beperkingen in het internationale handelsverkeer".
Tot nu toe echter heeft de Gemeenschap alleen nog maar een industriebeleid in zeer enge zin gevoerd, want dit industriebeleid omvatte eigenlijk alleen maar: het streven naar verbetering van de mogelijkheid voor de ondernemingen om praktich voordeel te hebben uit de mogelijkheden die de Gemeenschappelijke markt biedt.
Vervolgens gaat de heer Notenboom in op de christen-democratische uitgangspunten en op hetgeen in het EVP-program is gesteld. Zo citeert hij ondermeer Hoofdstuk III paragraaf 1.1. waar staat: „Economische ontwikkeling is geen doel op zichzelf. Zij is ondergeschikt aan de mens. Zij moet erop gericht zijn de levensomstandigheden van iedereen en ook de kwaliteit van ieders natuurlijke en culturele omgeving te verbeteren". Het is eigenlijk jammer, dat een zo korte en onvolledige weergave de uitstekende inhoud van een dergelijk werkstuk zo onvoldoende kan belichten.

VERGEER

Tot slot wil ik graag de heer Vergeer „even in het beeld halen". De KVP-voorzitter heeft tijdens de bijeenkomst van de Raadgevende Vergadering ACS/EEG in Luxemburg gesproken en gezegd dat „Bij de onderhandelingen over de Overeenkomst van Lomé II de sociale partners betrokken moeten worden".
de heer Vergeer, die namens de christen-democratische fractie (fraktie van de Europese Volkspartij) in het Europese parlement sprak, wees erop dat de sociale partners zowel bij deze onderhandelingen als in het toekomstige leven van de Overeenkomst van Lomé een actieve rol zullen moeten spelen. Hij spoorde de Commissie voor Ontwikkeling van het Europese Parlement ook aan in de overlegprocedure met de sociale partners een stimulerende rol te spelen.
De heer Vergeer onderstreepte verder de noodzaak om via de niet-gouvernementele organisaties door middel van een beleid van promotie en medefinanciering een aantal basis ontwikkelingsprojekten te verwezenlijken, die ten zeerste kunnen bijdragen tot een effectieve samenwerking tussen de Europese volkeren en de geassocieerde partners uit Afrika, de Caraïben en de Stille Oceaan.

Teun Tolman.

Conferentie Christelijk onderwijs en najaarsvergadering CHJO

Op vrijdagavond 17 en zaterdag 18 november a.s. organiseert C.H.J.O. in Oudleuzen (Ov.) een conferentie met als thema „Christelijk Onderwijs, Macht of Kracht?". Het is de bedoeling, dat er twee conferenties aan dit onderwerp zullen worden gewijd, waarvan de eerste een oriënterend karakter zal hebben.

Het christelijk onderwijs staat op het moment sterk in de belangstelling. Enerzijds wordt er binnen het christelijk onderwijs zelf hevig gediscussieerd over de eigen identiteit, en de vraag hoe deze tot uiting moet komen in het praktische onderwijs. Anderzijds komt er van buiten af kritiek op het besloten en vermeend ondemocratische karakter van veel instellingen van christelijk onderwijs (hier valt bijvoorbeeld te denken aan het initiatiefwetsontwerp van de PvdA over de democratisering). Wat willen wij met het christelijk onderwijs, en wat kan de politiek daaraan doen? Hierop willen wij tijdens de conferentie ingaan, daarbij terzijde gestaan door drie inleiders, te weten drs. G. van Leijenhorst, vicevoorzitter en onderwijsspecialist in de CDA-Tweede Kamerfractie, drs. C. Verhoef, docent aan de Christelijke Sociale Academie te Ede, en de heer W. Dijkhuizen, docent aan de Vrije Leergangen.

ACTUELE POLITIEK

Op zaterdagmiddag zal in Zwolle een ledenvergadering worden gehouden, waarin onder meer de begroting 1979 en statutenwijzigingen aan de orde zullen komen. Het is de bedoeling, dat een groot gedeelte van de tijd zal worden besteed aan een forumdiscussie over actuele politiek. Om in dit forum zitting te nemen zullen prominente politici uit de C.H.U. worden uitgenodigd.

De Tweede Kamerleden drs. Van Leyenhorst en Hans Gualthérie van Weezel hebben hun medewerking reeds toegezegd.
Voor het huishoudelijk gedeelte van de vergadering kan elk lid tot twee weken voor de datum van de vergadering voorstellen ter behandeling indienen bij het Algemeen Secretariaat, Lange Geldersekade 8, Dordrecht.

De kosten voor deelname aan de conferentie zijn *f* 15,-. Deelname aan de ledenvergadering is gratis. Reiskosten boven *f* 10,- worden aan de deelnemers vergoed. Opgave is mogelijk door inzending van onderstaande bon, onder gelijktijdige overschrijving van *f* 15,- op girono. 200450 t.n.v. Stichting Politiek Jongerenwerk CHJO, Lange Geldersekade 8, Dordrecht.

Bon
Ondergetekende,
naam.....

adres en woonplaats.....
0 neemt deel aan de conferentie „Christelijk Onderwijs, Macht of Kracht?" en maakt *f* 15,- over op girono. 200450 t.n.v. Stichting CHJO te Dordrecht. x)
0 neemt deel aan de ledenvergadering op 18 november te Zwolle. x)
Hij/zij komt per auto/per trein. xx)

Handtekening:

Deze bon uiterlijk 9 november opsturen naar Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht.

x) aankruisen wat van toepassing is. xx) doorhalen wat niet van toepassing is.

In plaats van nieuw stadhuis goedkope woningen

Het Tweede-Kamerlid voor het CDA drs. H. Eversdijk heeft dezer dagen, tijdens een spreekbeurt te Alphen aan den Rijn, als zijn mening uitgesproken, dat Amsterdam in plaats van het bouwen van een nieuw stadhuis beter goedkope woningwetwoningen kan bouwen.

„In de Randstad Holland is er een tekort aan goedkope huurwoningen. Het aantal te bouwen woningwetwoningen moet in de randstad dan ook omhoog. De regering zal hiervoor binnen de begrotingen ruimte moeten vinden", aldus Eversdijk. „Het kabinet-Den Uyl heeft indertijd aan Amsterdam 200 miljoen gulden beloofd voor de bouw van het nieuwe stadhuis. Het kabinet-Van Agt heeft deze belofte overgenomen. Ik zou de suggestie willen doen om de beschikbaarstelling van die 200 miljoen maar wat aan te houden en in plaats daarvan ervoor te zorgen dat in Amsterdamse noodgebieden enkele honderden goedkope woningwet-huizen extra worden gebouwd. De bouw van grote, luxe kantoren voor de overheid in het algemeen kan best eens even op een zacht pitje om voorrang te geven aan de volkshuisvesting".

GEEN AFSCHAFFING

De CDA-fractie is volgens Eversdijk een hartelijk voorstander van het stimuleren van eigen woningbezit. De aftrekbaarheid van hypotheekrente is momenteel daartoe mede een middel. „Afschaffing van deze aftrekbaarheid acht ik dan ook verkeerd. Of die aftrekbaarheid ook altijd moet blijven voor hypotheken op hele dure jachten, tweede huizen en dergelijke zeer luxe artikelen, acht ik het nader bekijken zeer waard. Maar de bezitter van een eigen woning willen wij op geen wijze duperen". aldus het kamerlid.

H.L.

Bijeenkomsten

CDA FRIESLAND

De CDA-Kamerkring Leeuwarden komt op maandagavond 6 november om 20.00 uur bijeen in een openbare ledenvergadering. De bijeenkomst wordt gehouden in de Kurioskerk, Julianalaan te Leeuwarden. Spreker is drs. R. F. M. Lubbers, lid van de Tweede Kamer voor het CDA.

CDA–DEN HAAG

Het CDA-Den Haag houdt op woensdagavond 8 november, aanvang 8 uur, een openbare bijeenkomst in een der zalen van het Bel-Air-hotel aan de Johan de Wittlaan te Den Haag. Het is de traditionele bijeenkomst, waarop gelegenheid wordt geboden kennis te maken met de nieuwe christen-democratische gemeenteraadsleden. Voorts wordt afscheid genomen van de raadsleden, die niet in de nieuwe raad terugkeerden.

CHJO-studiedag over Latijns-Amerika

Op zaterdag 14 oktober jl. organiseerde de Commissie Buitenland van de CHJO een studieconferentie over Latijns-Amerika. Ondanks de mist waren toch nog ongeveer twintig personen naar Amersfoort gekomen om zich te bezinnen op de toestand in dat werelddeel.

's Ochtends ging de discussie vooral over de positie van de Christen-Democratie in Latijns-Amerika. Deze werd toegelicht door een vertegenwoordiger daarvan, Antonio de la Vina.
Onze geestverwanten in Latijns-Amerika spelen een belangrijke rol bij het streven naar democratisering van de politiek, die in de meeste landen wordt beheerst door in meerdere of mindere mate militair-dictoriale regiems. In het algemeen trachten zijn hun doelstelling te bereiken binnen het kader van de door het regiem geboden mogelijkheden. Dit in tegenstelling tot socialistische en radicale groeperingen die doorgaans buiten het bestaande systeem om werken. Over deze positie van de christen-democraten ontwikkelde zich een levendige discussie. Een aantal aanwezigen, waaronder het Tweede Kamerlid Hans Gualthérie van Weezel, had twijfels over deze politiek; wanneer de regiems door een omwenteling omvergeworpen zouden worden, zou de christen-democratie zo gecompromitteerd zijn, dat zij geen kans meer zou krijgen om haar verdere bijdrage te leveren aan de politiek. De Vina erkende dit, maar achtte de mogelijkheid van gewelddadige omwentelingen niet erg groot. Vandaar de pogingen om van binnen uit te komen tot structurele hervomingen, dat wil zeggen pogingen om de bestaande machten aan te tasten.
Communistische revoluties zag hij ook niet als een mogelijkheid; een nieuw Cuba zal er niet komen. De Cubaanse omwenteling was een produkt van de koude oorlog en begon als een bevrijdingsoorlog tegen buitenlandse uitbuiting. Beide factoren zijn nu in Latijns Amerika van geringere invloed. Dit optimisme werd niet door iedereen gedeeld; daarbij werd vooral gewezen op Cuba's acties in Afrika. Zouden die niet in Latijns-Amerika herhaald kunnen worden?

POSITIE KERKEN

's Middags kwam onder meer de positie van de kerken ter sprake. Mede hierover hield de heer C. Oskam, medewerker van het I.C.C.O., een inleiding (het I.C.C.O. is een protestantse instelling die zich bezighoudt met projecten van ontwikkelingssamenwerking).

De Rooms-Katholieke kerk heeft in Latijns-Amerika een grote macht; deze wordt echter nog niet vaak aangewend om politieke en sociale hervormingen te bereiken. Vooral aan de basis kan de kerk veel beteken, omdat zij de normen en de sòciale waarden aan kan geven. Toch komen nog maar weinig kerkleiders en priesters tot een politieke stellingname.
De protestantse kerken groeien snel in Latijns-Amerika. Dit geldt vooral voor de Pinksterkerken, die een sterk spiritualistische inslag hebben. Zij worden daarom door de regiems vaak geprotegeerd, aangezien zij de aandacht van de miserabele aardse toestand van de mensen afleidt. Toch blijken ook de protestantse kerken wel an de veranderingen te willen bijdragen. Onlangs werd in Mexico een continentale raad van kerken opgericht, die alle protestantse kerken van uiterst links tot uiterst rechts bundelt. Vanuit deze vergadering werd een solidariteitstelegram gericht aan het volk (!) van Nicaragua.
De vraag rees, wat wij in Nederland kunnen doen, om bij te dragen aan verbetering van de situtatie in Latijns-Amerika. Eerste vereiste is solidariteit met onze medemensen daar, en met onze geestverwanten. Wij moeten trachten begrip op te brengen voor hun situatie, en bovendien zoveel mogelijk contacten onderhouden, bijvoorbeeld op wetenschappelijk gebied. Zeer belangrijk tenslotte is om de solidariteit gestalte te geven in de ontwikkelingssamenwerking. In de huidige economische recessie zullen wij voor de vraag gesteld worden, waarom wij aan ontwikkelingssamenwerking zoveel geld uitgeven: om er zelf beter van te worden, of uit werkelijke solidariteit met de armen in Latijns-Amerika.
Voor Christen-Democraten kan het antwoord op deze vraag niet moeilijk zijn!

G.V.

CDA-kamerleden en hun contacten in de regio

De partijsecretarissen van CDA, KVP, ARP en CHU hebben in overleg met de CDA-fracties in de Eerste en Tweede Kamer fractieleden aangewezen, die meer in het bijzonder contacten zullen onderhouden met de CDA-Kamerkringen.

Per Kamerkring heeft één der aangewezen leden de functie van coördinator.
De Kamerkringen wordt aanbevolen de contactpersoon als adviserend lid op te nemen in het Kamerkringbestuur. Het adviserend lidmaatschap verplicht het aangewezen fractielid niet alle vergaderingen bij te wonen. Slechts die bijeenkomsten waarbij de aanwezigheid van de coördinator functioneel wordt geacht, woont hij bij.
Op bijeenkomsten van Kamerkringen kan het onderwerp „politieke actualiteiten" door de contactpersoon worden ingeleid.
De coördinator kan ook een zinvolle rol vervullen bij bijvoorbeeld de programmering van werkbezoeken. Hieronder de nieuwe regionale toedeling:

Groningen:
Beumer (coördinator), Hermsen, v. Muiden.
Leeuwarden:
Faber (coördinator), Tolman, Hermsen, Kl. de Vries, v. Meijenfeldt, Tjeerdsma.
Assen:
Hermsen (coördinator), Tolman, Beumer, Gerritse, v. Dalen.
Zwolle:
Weijers (coördinator), Wisselink, H. de Boer, v. Oudenhoven.
Almere-Lelystad:
Dijkman (coördinator).

Gelderland:
v. d. Broek (coördinator), v. Houwelingen, v. Leijenhorst, Lansink, Deetman, mevrouw v. d. Werf-Terpstra, Terwindt, Heij, Thurlings.
Utrecht:
Bakker (coördinator), v. Dam, Gerritse, v. d. Gun, v. Zeil, Vergeer, Diepenhorst.
Den Helder:
Dijkman (coördinator), Borgman, Evenhuis.
Amsterdam:
Evenhuis (coördinator), Mommersteeg, Beinema, v. Hulst.
Haarlem:
Borgman (coördinator), mevrouw Korte-van Hemel, mevrouw Evenhuis-van Essen.
Leiden:
J. de Boer (coördinator), Deetman, Boersma, v. Muiden.
Den Haag:
v. Weezel (coördinator), v. Rooijen, Veerman, Vrouwenfelder, Elfferich, De Gaay Fortman.
Dordrecht:
v. Dijk (coördinator), v. d. Sanden, Schakel.
Rotterdam:
De Kwaadsteniet (coördinator), Van Dijk, Kleisterlee, Lubbers, Eysink, Aarts.
Noord-Brabant:
Hennekam (coördinator), Scholten, Gerritse, G. M. P. Cornelissen, P. A. M. Cornelissen, Eversdijk, Teyssen, Braks, v. Amelsfoort, Gooden, Steenkamp, Letschert, v. Kuijk.
Middelburg:
Beinema (coördinator), Eversdijk, Frinking, Kaland.
Maastricht:
Notenboom (coördinator), v. Weezel, Scholten, Bremen, v. d. Linden, Mertens, Fransen.

BESTUURSFORUM

maandblad voor christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders

inhoud oktober 1978

VOORWOORD
Mr. Sj. H. Scheenstra:
Bestuursforum ten dienste van CDA-bestuurders

ARTIKELEN
Prof. mr. H. Franken:
Algemene politieke beschouwingen in raden en staten

P. Schriek en mr. J. Chr. G. Fijen:
Gemeentelijk welzijnsbeleid in christen-democratisch perspectief

A. H. Hubers:
De christen-democratische bestuurder en het onderwijs

Prof. dr. A. J. Hendriks:
De bestrijding van werkloosheid – aanvullende taak voor „lagere overheden"

A. den Hoed:
Katwijks experiment met arbeidsmarkt

Mr. C. A. Adriaansens en mr. A. Ch. Fortgens:
Volkshuisvesting als gemeentetaak

ENQUÊTE
H. G. Cloudt:
Uitslag enquête: grote waardering en constructieve kritiek

RUBRIEKEN
Vraag en antwoord
Onder meer: Vergoeding raadsleden / Subsidiëring godsdienstonderwijs

Verenigingsnieuws
Europese christen-democratische bestuurdersvereniging opgericht / Nieuws uit de afdelingen

BON

Ja, ik ben ook geïnteresseerd in het maandblad **BESTUURSFORUM**

☐ Noteert u mij meteen maar voor een abonnement (ƒ 27,50 per jaar), met ingang van .....

☐ Ik ontvang liever eerst vrijblijvend een gratis proefnummer.

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

U kunt deze bon - zonder postzegel - in een **open** enveloppe sturen naar:
BESTUURSFORUM, ANTWOORDNUMMER 360, 2500 VB 's-GRAVENHAGE.
Telefonische inlichtingen: 070-65 39 34.

CDA christen democratisch appèl

Op het sekretariaat van de
CDA-TWEEDE-KAMERFRAKTIE
is wegens uitbreiding plaats voor een

AFDELINGS-SEKRETARESSE

De afdelingssekretaresse verricht administratieve werkzaamheden ten behoeve van verschillende fraktiekommissies.

Het gaat om soms wat ongeregeld, maar zeer afwisselend werk, waarbij een grote mate van zelfstandigheid is vereist, alsmede de vaardigheid om op onverwachte momenten in te spelen.
Het salaris is afhankeijk van opleiding en ervaring.

De gevraagde opleiding is HAVO, alsmede de diploma's typen en steno Nederlands.

Verwantschap met de politiek van het CDA strekt tot aanbeveling.

Gaarne uw met de hand geschreven sollicitatie zenden aan:
CDA-Tweede-Kamerfraktie
t.a.v. de Ambtelijk Secretaris,
Postbus 20018 (Binnenhof 1a), 2500 EA 's-Gravenhage.

(In de linkerbovenhoek van de enveloppe vermelden: „sollicitatie".)

Jubileum Friese onderwijsraad

Bewaren en versterken van volks- en taaleigen

Tijdens de jubileumviering deed de voorzitter van de eerste provinciale onderwijsraad in Nederland, dr. K. De Vries, het ontstaan en de ontwikkeling van de Friese Onderwijsraad uit de doeken.
Op 24 januari 1928 besloten de Staten van Friesland tot de oprichting van de raad met als doel, het bewaren en versterken van het Friese volks- en taaleigen. Zoals gezegd werd deze provinciale onderwijsraad de eerste in ons land. Hij zou ook jarenlang de enige blijven.

TAAL

De heer De Vries verklaarde dat als volgt: „De provincie heeft vrijwel geen bevoegdheden op het terrein van het onderwijs. Alle openbare scholen zijn gemeentelijke of rijksinstellingen. Toch kwam die onderwijsraad er omdat Friesland een eigen taal heeft. In 1907 werd het onderwijs in het Fries door het provinciaal bestuur gesubsidieerd: Het onderwijs in het Fries ging toen uit van het Gezelschap voor Friese taal en literatuur".
De heer De Vries constateerde vervolgens dat de Friese les toen nog niet veel voorstelde omdat die lessen alleen na schooltijd mochten worden gegeven. De onderwijsraad voelde het als haar plicht om verandering in die situatie te brengen en in haar eerste vergadering, op 16 april 1928, werd een „Manifest aan de Friezen" gepubliceerd dat omonwonden aangeeft dat men erkenning wilde.
De tekst van het manifest luidde: „Wij binne Nederlanners, mar tagelyk Friezen, dy 't forwachtsje det it ryk fen syn kant it goerjucht ynskikt om ússels to wèzen en ús rjuchtsgefoel bifrediget yn de saek fen it ûnderwiis' („Wij zijn Nederlanders, maar tevens Friezen, die verwachten dat het rijk van zijn kant ons goed recht erkent om onszelf te zijn en ons rechtsgevoel bevredigt op het stuk van het onderwijs").
De heer De Vries kwam na diverse bespiegelingen van wat er in het verleden is gepasseerd te spreken over de onderwijsraad in deze tijd. Zes jaar geleden namelijk, werd besloten tot een nieuwe opzet en sinds die tijd kent de raad vier afdelingen. Eén voor kleuter- en lager onderwijs (inclusief buitengewoon onderwijs), één voor het avo en vwo, één voor het beroepsonderwijs, leerlingwezen, vormingswerk, werkende jongeren en tenslotte één voor het onderwijs in het Fries.

REGIONAAL

De toenmalige secretaris de heer mr. L. H. Bouma kreeg een adjunct-secretaris: drs S. J. C. van Eyndhoven De heer Van Eyndhoven, thans plaatsvervangend directeur-generaal voor het basisonderwijs van het ministerie van onderwijs en wetenschappen, schreef een nota over regionaal onderwijsbeleid. De heer De Vries memoreerde dat grote delen uit die nota in het beleidsplan van minister Van Kemenade, de eerste Contourennota, werden overgenomen.
Bij die nota zou het niet blijven want de Provinciale Onderwijsraad Friesland publiceerde onder meer nota's over het voortgezet onderwijs, het lokaal onderwijsbeleid en de problematiek van de kleine scholen. De eerste en tweede Contourennota werden van uitvoerig commentaar voorzien.
Het oorspronkelijk doel, invoering en erkenning van het Fries in het onderwijs, werd niet uit het oog verloren. Het rapport van de „projectgroep invoering Fries als verplicht vak op de scholen voor gewoon lager onderwijs in de provincie Friesland", vormde in 1975 de aanleiding tot het houden van onderwijsdagen in Dokkum, Drachten, Sneek, Heerenveen en Leeuwarden. De voorzitter, wijlen de heer J. Sinnema (hoofdinspecteur van het lager onderwijs en adviseur van de onderwijsraad) verzorgde een uitgebreide toelichting tijdens deze dagen.
De heer De Vries liet ook niet onvermeld dat de Friese onderwijsraad model heeft gestaan voor de nog in te stellen onderwijsraden in de aangrenzende provincies.
„De provincie heeft", zo besloot de heer De Vries zijn toespraak, „vergeleken met het rijk en de gemeente niet veel in te brengen op het gebied van het onderwijs. Enige verklaring voor de oprichting van zo'n raad was de taal der Friezen. Nu het onderwijs zo'n dynamische ontwikkeling doormaakt is het goed dat het provinciaal bestuur zich niet meer beperkt tot het Fries maar aandacht schenkt aan het hele onderwijs in Friesland. Het kan, zolang er geen andere mogelijkheden zijn, in elk geval adviseren en stimuleren. Daar is een onafhankelijk orgaan voor nodig dat het vertrouwen geniet van de onderwijswereld, en dat orgaan is de Provinciale Onderwijsraad..."
Minister Pais sloot in zijn betoog aan op de woorden van de heer De Vries. De bewindsman ging namelijk uitvoerig in op de reorganisatie Binnenlands Bestuur. Uiteraard vanuit de onderwijspolitiek.

De Provinciale Onderwijsraad Friesland heeft dezer dagen het vijftigjarig bestaan gevierd met een bijeenkomst op het Waddeneiland Terschelling. Minister Pais van onderwijs was op de jubileumbijeenkomst aanwezig en sprak over het onderwijs in relatie tot de reorganisatie van het binnenlands bestuur.
De voorzitter van de Provinciale Onderwijsraad Friesland (de eerste provinciale onderwijsraad in Nederland), is dr. K. de Vries, directeur van de Friese Academie, lid van de Eerste Kamer, voor het CDA en voorzitter van de redactie van „de Nederlander".
In het blad „Uitleg", een uitgave van het departement van onderwijs en wetenschappen, gaf Peter Zuydgeest een verslag van de jubileumbijeenkomst op Terschelling. Aan dat verslag is nevenstaand artikel ontleend.

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD
ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN,
PLANTSOENEN, PARKEN,
SCHOOLTUINEN etc.
- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons
Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

Ontdekkingstochten door de landen van de bijbel!

A. MET „THACIR" NAAR ISRAËL

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs hotels of jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Elat en Sinaï. Of een hele extra week „in de voetsporen van Mozes" door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimages", volgestopt met toeristische humbug, waarbij je je geloof verliest, maar een **TH**eologisch verantwoorde, **A**rcheologisch interessante en **C**ultureel belangwekkende **I**sraël **R**eis, met aandacht voor de uitdagingen en de problematieken van het moderne Israël en zijn minderheden. Kortom: reizen met een eigen karakter! THACIR-Reizen zijn zeker niet geschikt voor iedereen, maar wèl voor mensen, die zich geen christelijke knollen voor heidense citroenen willen laten verkopen!

B. HERHALINGSREIZEN NAAR ISRAËL VOOR „GEVORDERDEN"

Hebt ù dat nu ook: dat gevoel van „ik zou nòg wel een keer naar Israël willen, maar nu eens niet iedere dag met een hele groep, maar gewoon lekker in mijn eigen tempo naar die plaatsen, die ik zèlf (nog eens) wil bezoeken!"?
Ook ù kunnen wij een aantrekkelijke reis aanbieden, waarbij uw reis naar Israël en terug, uw overnachtingen in goede 3-sterren hotels (met diner en ontbijt), te weten: 5 nachten in Jeruzalem, 3 in Tiberias, 3 in Haifa en 3 in Tel Aviv, alsmede uw verplaatsingen van Jeruzalem naar Tiberias en Haifa en Tel Aviv, geheel verzorgd zijn. Voor de rest kunt u geheel naar eigen inzichten uw dagelijkse programma's invullen en uitvoeren. Uiteraard zijn wij u graag van dienst met het op stellen van ùw programma!
Desgewenst kunt u intekenen voor een aansluitende 3de week „In de voetsporen van Mozes", òf - als u daar meer vool voelt - voor een 3de week zonnen en zwemmen aan de Golf van Elat!

C. „IN DE VOETSPOREN VAN PAULUS"

Een 15-daagse reis, die u 9 dagen door Griekenland en 6 dagen lang door Rome en omstreken zal voeren. „In de voetsporen van Paulus" zult u dagelijks vele malen verbaasd staan over de grote hoeveelheid indrukwekkende monumenten uit de Griekse en Romeinse oudheid. Het Nieuwe Testament - en met name die gedeelten, waar in de apostel Paulus een hoofdrol speelde - komt er tot nieuw leven voor u. De mythologische verhalen en de klassieke geschiedenis krijgen ter plekke vlees en bloed voor u. Een reis om nooit te vergeten!

Met al onze reizen gaat een deskundige Nederlandse reisbegeleid(st)er mee. Al onze reizen worden gegidst door gediplomeerde, zo mogelijk Nederlands sprekende, Israëlische, Griekse en Italiaanse gidsen. Indien dit laatste absoluut niet mogelijk blijkt te zijn, bieden wij naast de Duits en/of Engels sprekende gids een vlotte Nederlandse vertaling.

Voorafgaande aan al onze reizen, beleggen wij met de reisgenoten een ontmoeting ter kennismaking en informatie.

Bestel nog vandaag onze uitgebreide reisbeschrijving (met vermelding van „Israëlreis" of „Paulusreis") en binnen enkele dagen kunt u in alle rust ons hele verhaal bestuderen, waarin geen „kleine lettertjes" voorkomen!

Vertrekdata:

A. Met „THACIR" naar Israël:
1978: 7 november; 23 december.
1979: 23-1; 13-2; 6-3; 27-3; 17-4; 8-5; 29-5; 19-6; 10-7; 31-7; 21-8; 11-9; 2-10; 30-10; 20-11; 22-12.
N.B.: Jeugdherbergreizen alleen: 7-11-1978; 10-7 en 30-10-1979.

B. Herhalingsreizen:
1979: 6 maart; 10 juli; 2 oktober.

C. In de voetsporen van Paulus:
1979: 3 mei; 12 juli; 1 november.

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

Wij zien met belangstelling uw aanvraag tegemoet!

THACIR EUROPALAAN 14,
3844 AV HARDERWIJK.
Tel. 03410-21989.

Bibliotheek Groningen Opgeslagen 10

Vrijdag 3 november 1978 – 14e jaargang no. 44

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - 2271TV Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Het CDA – november 1978 – Slachtmaand?

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter van de CDA-Tweede Kamerfractie

Juist in de maand, dat het CDA-bestuur zich koortsachtig boog over belangrijke stukken als de statuten en het grondslagrapport - belangrijke instrumenten met betrekking tot de eenwording van het CDA – ontstond er gerommel in de Tweede Kamerfractie. Jaap Boersma kondigde zijn vertrek aan en deed dit niet zonder kritische opmerkingen aan het adres van het CDA. Anderen bleven, maar wilden in kritiek niet voor hem onder doen. De media hebben hieraan grote aandacht besteed. In onze achterban is begrijpelijkerwijs enige onrust onstaan. Betekent dat door dit alles een gevoelige knauw is aangebracht aan het CDA? Is het CDA ook letterlijk de slachtmaand – november – binnengerold?

Allereerst dit. Het is te betreuren dat onze collega's zich hebben uitgelaten, zoals zij dat hebben gedaan. Daarmee hebben zij schade aangericht op vijfderlei wijze. In de eerste plaats hebben zij als contrastwerking t.o.v. hun eigen „apostelschap" een grauwsluier laten vallen op het overige deel van de fractie. De indruk is althans gewekt, dat de „bulk" van het CDA niet of in elk geval veel minder „evangelisch geïnspireerd" is.

In de tweede plaats is daarmee onrecht gedaan aan de woordvoerders, die bij de Algemene Politieke Beschouwingen en bij de behandeling van Bestek'81 zich bijzonder hebben ingespannen om de fractie op één consistente lijn te brengen. Tevens is daarbij het gezag van de eerste woordvoerder, fractie-voorzitter Aantjes, op ongewenste wijze op de proef gesteld.

In de derde plaats is de regering daardoor in een ongerieflijker positie gebracht. Iedereen weet, dat dit kabinet steunt op een geringe parlementaire meerderheid. Dat bedoelde collega's met het optreden van deze regering enige moeite hadden is hun goed recht. Echter nadat zij zich tot „loyalisten" verklaarden had men een ander optreden mogen verwachten.

Met name nu na het behaalde resultaat van de CDA-fractie op de regering, inclusief de overlegmotie van Aantjes c.s., de regering klaar stond het overleg te openen met de sociale partners, kon zij geluiden als uit deze fractie gekomen, opperbest missen.

ONRUST

In de vierde plaats noem ik de onrust, die een en ander heeft gewekt in het land. De vraag werd gesteld: zou het toch nog moeilijk zitten met het CDA? Een begrijpelijke vraag, wanneer men bovendien bedenkt hoe gretig de media zich op deze zaak hebben gestort. In de vijfde plaats mag niet onvermeld blijven de schade, die men daardoor aan zichzelf berokkend heeft. Zeker, men heeft een stukje publiciteit getrokken, maar wat levert dit uiteindelijk op als men zich als uitbijter daarna toch weer „loyaal" laat invoegen in het weefsel, waarin men zo dapper zijn tanden heeft gezet? (Terzijde, gelukkig gaat het ook bij het CDA om levend weefsel, de „bloedgroepen" staan er borg voor).

Genoeg over dit punt. Genoeg ook, omdat de fractie-voorzitter, de heer Aantjes, zich terzake duidelijk heeft uitgesproken.

De vraag is relevant of dit nu als een incident dan wel als een „structurele eruptie" is te beschouwen? Wanneer dit laatste het geval mocht zijn, zouden we in de toekomst meer incidenten mogen verwachten. Ik ben van oordeel, dat hier meer sprake is van een incident.

Het is waar, dat we op weg naar de eenwording van het CDA met elkaar nog heel wat te bekokstoven hebben: statuten, beginselprogram (grondslagdiscussie), organisatiestructuur etc. – waardoor de geledingen zich ruchtbaar kunnen manifesteren, maar anderzijds geldt, dat het CDA al vóór zijn officiële bestaan als partij materieel een feit is geworden. Het CDA is met name aan de basis zo hecht verankerd, dat het in de Nederlandse politiek niet meer is weg te denken. Is de onderstroom niet zo stabiel, dat er aan de oppervlakte best wel eens een rimpeling mag optreden?

Degenen die met de directe leiding van het CDA te maken hebben, hebben niettemin zware dagen gehad. Wij complimenteren de beide top-voorzitters met de wijze waarop zij zijn optreden. Zij mogen zich daarbij vooral gesteund weten door de honderdduizenden in het land, die hen enthousiast naar de onvermijdelijke eenheid van het CDA willen volgen.

GEEN AANLEIDING

Nog één opmerking.

In de Christelijk-Historische Unie zijn we altijd wars geweest voor centralisme en kille uniformiteit. Het gevaar zou er in kunnen zitten, dat sommigen vinden dat er nu binnen het CDA maar eens zodanige zekeringen moeten worden aangebracht, dat bovenvermelde incidenten niet meer kunnen voorkomen, daardoor wordt dan onvermijdelijk de vrijheid van het individuele Kamerlid aangetast. Dit zou dan een onjuist antwoord zijn op een onjuiste gebeurtenis. Voor alle duidelijkheid: Wij zien thans geen enkele aanleiding om in dit opzicht bezorgd te zijn. Het is te hopen, dat morele verantwoordelijkheid (immers ook hier: samen verantwoordelijk) en individuele vrijheid ook in het CDA zodanig hand in hand zullen gaan dat elke vrees daaromtrent in lengte van jaren ongegrond zal blijken te zijn.

Tweede Kamer start onderzoek overheidssteun bedrijven

door: C. P. van Dijk, CDA-Tweede Kamerlid

Het aantal vormen waarin de overheid steun verleent aan het bedrijfsleven, en de bedragen die daarmee gemoeid zijn, zijn de laatste jaren sterk toegenomen. Steun aan bedrijven in moeilijkheden, steun bij sanering en herstructurering, steun bij vestiging in zwakke gebieden, steun bij de export, steun voor technologische vernieuwing, steun bij verplaatsing van bedrijven uit binnensteden - de lijst is te lang om hier af te drukken.

Ondanks veelvuldig overleg tussen Kamer en Regering gedurende de laatste jaren, bestaat toch bij vele Kamerleden de indruk, dat het Parlement slecht is ingelicht over het beleid dat terzake wordt gevoerd en dus ook niet in staat is een goede controle uit te oefenen. Deze indruk werd nog versterkt door het Jaarverslag over 1977 van de Algemene Rekenkamer waarin een aantal bedenkelijke feiten werd onthuld. Zo zou de regering in een aantal concrete gevallen niet hebben vastgehouden aan een aantal vooraf bepaalde criteria waardoor het beleid weinig consistent was en niet aan zijn doel heeft beantwoord. Deze constateringen staan slechts op de gevallen die door de Algemene Rekenkamer worden genoemd en houden dus op zichzelf nog geen oordeel over het totale beleid in. Toch zijn de geconstateerde feiten ernstig genoeg om dit beleid aan een wat grondiger onderzoek te onderwerpen. Op initiatief van het CDA heeft de Vaste Kamercommissie voor de Rijksuitgaven (in nauwe samenhang met de Vaste Commissie voor Economische Zaken, Financiën en Sociale Zaken) dan ook tot een dergelijk onderzoek besloten en daartoe vorige maand uit haar midden een subcommissie „Onderzoek Steun aan Individuele Bedrijven" in het leven geroepen. De sub-commissie staat onder voorzitterschap van de initiatiefnemer Van Dijk (CDA); ondervoorzitter is de heer Kombrink (PvdA) en de overige leden zijn de heren Bolkesteyn (VVD), Van Dis (SGP), Engwirda (D'66), Van der Hek (PvdA) en Van Houwelingen (CDA).

De sub-commissie heeft tot taak:

„a. Een onderzoek in te stellen naar het beleid inzake de verlening van steun en garanties aan individuele bedrijven met overheidsgelden;

b. Voorstellen te doen ter verbetering van de parlementaire controle op dit beleid."

Zoals uit de taakomschrijving blijkt zal de sub-commissie haar activiteiten niet zozeer richten op een onderzoek naar (enkele) concrete gevallen van steunverlening maar allereerst proberen een beter inzicht te krijgen in het gevoerde beleid: de oogmerken, wegen, middelen en doelmatigheid van de verschillende vormen van steunverlening aan het bedrijfsleven. Het is niet uitgesloten, dat in een later stadium een aantal steunverleningsoperaties nader zullen worden onderzocht. Het onderzoek dient uiteindelijk uit te monden in aanbevelingen voor betere parlementaire controle over dit belangrijke deelterrein van het overheidsbeleid.

De sub-commissie is haar werkzaamheden inmiddels begonnen en hoopt deze binnen een jaar te kunnen voltooien.

Anderen frustreren politiek

door: Ruud Lubbers, vice-voorzitter CDA-fractie Tweede Kamer

Ook na de algemene politieke en financiële beschouwingen waarbij Bestek '81 behandeld werd, is het in de zandbak van de Haagse politiek roerig gebleven.

Op hetzelfde moment dat de denigrerende term „grauwe middenpartij" in interviews over het wel en wee van het CDA weer opdook, op datzelfde ogenblik bood de CDA-fractie een beeld van uiterst levendige politieke opstellingen intern en in de verhoudingen tot de VVD en de Partij van de Arbeid.

Terugkijkend op met name de behandeling van Bestek '81 moet ik constateren, dat ondanks de intensieve discussie tussen met name kabinet en CDA-fractie leidend tot een reeks van aanvullingen, bijstellingen en openingen voor overleg met het bedrijfsleven, er in het Kamerdebat toen weinig echt emotioneel vuurwerk ontbrand is. Het was een intensieve maar beheerste discussie – zonder te zullen zeggen een beheersd conflict – op tal van punten leidend tot overeenstemming. Deze voor ons als CDA-fractie en naar mijn overtuiging op langere termijn ook voor het kabinet gunstige uitkomst en ook de gang van zaken tijdens het debat moet voor de Partij van de Arbeid en de VVD verrassend geweest zijn. Ging de VVD er als het ware van uit dat er voor de regering geen echte ruimte was voor een dialoog doch slechts voor een verdediging van Bestek '81, de Partij van de Arbeid ging er kennelijk van uit dat het kabinet als puntje bij paaltje kwam toch tot niets bereid zou zijn. Het is geheel anders gelopen. Dat moet dan ook wel tot frustraties leiden.

De eerste uitbarsting kwam op de vroege vrijdagochtend, waarin het debat gesloten werd, van de zijde van de heer Den Uyl, die een dramatische poging deed de oogst van de Bestek-discussie weg te stoppen onder een deken van verwijten.

Die eruptie was voldoende om onze Jaap Boersma ertoe te brengen tegen een Partij van de Arbeid-motie over de *f* 100,- eigen risico in de gezondheidszorg te stemmen, terwijl vriend en vijand wist, dat hij met de CDA-fractie op dit punt het eigenlijk juist wel eens was met de PvdA. De VVD van haar zijde probeerde – niet onbegrijpelijk – ook snel tot een voorstelling van zaken te komen, alsof er een gezellig gesprek bij de haard over Bestek '81 had plaatsgevonden, doch dat er in feite niets gebeurd zou zijn. Deze reacties waren voorspelbaar, hoe gevaarlijk ook voor het CDA; gevaarlijk ook voor het kabinet dat het Bestek – zoals dat er lag vóór de Kamerdebatten nog vers in herinnering had, en, daar ministers ook maar mensen zijn – niet geheel ongevoelig waren voor de verleiding het in de Kamer afgesprokene te gaan relativeren.

VERSTERKING

Die hele optiek werd nog versterkt door het afscheid van Jaap Boersma.

Dat te respecteren besluit, genomen om uiteenlopende redenen, genomen ook vóór het Kamerdebat over Bestek '81, moest natuurlijk in eigen kring en daarbuiten belangrijke effecten hebben. Over dit afscheid hier slechts een enkel woord.

Jaap Boersma en ik hebben beiden komend uit een verschillend nest – hij zou zeggen verschillend gepokt en gemazeld – ons ingespannen voor een vooruitstrevend en sociaal beleid, zoals een echte volkspartij dat behoort te doen, niet alleen met mooie woorden, maar vooral in het concrete beleid. Een concreet beleid wat dan velen, zelfs van onze eigen leden, wel eens pijn moet doen waar het eigen belangen gevoelig kan raken. Een sociaal beleid, geen socialistisch beleid. Brede kringen in de Partij van de Arbeid en daarbuiten hebben nooit willen of kunnen begrijpen dat Jaap Boersma en ik fundamenteel anti-socialistisch waren. Op die lijn hebben Jaap Boersma en ik veel bevochten; soms zelfs hebben wij elkaar bevochten; Jaap is nu eenmaal geen gemakkelijk mens, en hij was verantwoordelijk voor Sociale Zaken en ik voor Economische Zaken. Ik begon als ondernemer, hij wordt dat nu.

Dat vertrek van Jaap Boersma heeft intussen wel wat losgemaakt. Menselijk gesproken was het niet onbegrijpelijk dat diverse, met name AR-collega's juist nu wilden ventileren waar zij politiek stonden. Daar-

vervolg op pagina 7

Gemeente-gewest: kort Bestek '81

door: Ben Hennekam, lid CDA-fractie Tweede Kamer

Vrijdag 13 oktober, vijf uur 's morgens. Einde van een vaak emotionele behandeling van Bestek '81. De sterk relativerende opmerkingen van de meeste fractieleiders in hun algemene beschouwingen in de Tweede Kamer hadden niet verhinderd dat bij de discussies over Bestek '81 die daarop volgden, de zaak letterlijk tot op de cent tussen de fracties werd bevochten. Spanningen liepen daarbij soms hoog op.
Niet verwonderlijk was het daarom dat, waar zoveel energie was besteed aan Bestek '81 de behandeling enkele dagen later van het eerst aan de beurt zijnde begrotingshoofdstuk „Financiën binnenlands bestuur" zich niet in een te grote publieke belangstelling mocht verheugen. Niet helemaal terecht want bij „Financiën binnenlands bestuur", met name voor wat betreft het Gemeente- en Provinciefonds gaat het om dát gedeelte van de belastingopbrengst dat vanwege het Rijk aan genoemde organen wordt toegekend, en de omvang van die geldstroom is nu eenmaal bepalend voor wat gemeenten en provincies aan voorzieningen ten behoeve van hun ingezetenen kunnen aanbrengen. Voorwaar een belangrijk gegeven. Reden waarom wij hier nog even terugblikken op de behandeling van die „Financiën.
Bij die behandeling gold voor het CDA als vanzelfsprekend uitgangspunt de houding die was ingenomen bij de debatten over Bestek '81. Voor dit hoofdstuk hield dat, concreet gezegd, in, dat de lagere publiekrechtelijke lichamen bij de ombuigingsoperatie niet buiten schot zouden mogen blijven, maar naar evenredigheid hun deel moeten inleveren. Enkele opmerkingen in dit verband over de gemeente en het gewest.

GEMEENTE

Gelet op de voorstellen, vervat in Bestek '81 toonde de CDA-fractie zich het meest bezorgd voor dié overheid die voor de burgers in bijna alle gevallen de eerste is: de gemeente.
Was er reden voor die bezorgdheid?
Laten we beginnen met te erkennen dat de financiële positie van de gemeenten gunstig lijkt als we afgaan op de rekeningresultaten van de laatste jaren. Dit als gevolg van zowel structurele (verhoging uitkering gemeentefonds) als incidentele (bijdrage vervoerbedrijven, Amsterdam) maatregelen. Ook het aantal artikel-12 gemeenten is teruggelopen. Een gelukkige ontwikkeling.
Maar, of de toestand rond de gemeentefinanciën over enkele jaren nóg bevredigend genoemd kan worden is vooralsnog de vraag, want de ombuigingsoperatie komt voor de gemeenten fors aan. Dit blijkt uit de flinke bijstelling van het meerjarenperspectief en de herziene meerjarenramingen van de gemeentefondsbegroting. Op de oorspronkelijk voorgenomen accressen vindt een ombuiging (d.w.z. mindere groei) plaats van bijna 40 procent in 1981. Het verwachtingsbeeld voor de gemeenten is dus weinig rooskleurig en menig gemeentebestuur zal op grond van deze cijfers genoodzaakt zijn de locale prioriteiten te herschikken en/of bepaalde verlangens opzij, dan wel naar een verdere toekomst, te schuiven. Waar dit een evenredig en evenwichtig meedoen betekent aan de ombuigingsoperatie waar we met z'n allen voor staan, ontmoet deze constatering bij de CDA-fractie geen bezwaar en wijst ze op de medeverantwoordelijkheid in deze van elk gemeentebestuur.
Maar, dat ponds-pondsgewijs toedelen van de lasten wordt aangetast wanneer bepaalde en al lang bestaande knelpunten wederom, zoals ook bij deze begroting, vooruit worden geschoven. Knelpunten als onderwijstekorten, renteverlies herfinanciering woningwetleningen en apparaatskosten van de gemeentelijke sociale diensten. Onderwerpen waarvan de bekostiging een flinke deuk betekent in het gemeentelijke budget.

ONDERWIJSTEKORT

Volgens een enquete van de Raad voor de Gemeentefinanciën zullen in 1978 de onderwijstekorten van de gezamenlijke gemeenten boven de 300 miljoen komen te liggen. Dat in die tekorten een stuk eigen beleid (dus eigen „schuld") van de gemeenten is verdisconteerd, is duidelijk en de beschuldigende vinger kan daarom niet alleen richting rijksoverheid worden gewezen. Niemand echter zal ontkennen dat in de uitkeringsverhouding inzake onderwijsuitkeringen verbeteringen nodig zijn en derhalve dienen te worden aangebracht.
De CDA-fractie, die bij monde van haar woordvoerder weliswaar alle begrip toonde voor de beperkte financiële speelruimte van haar geestverwante minister, kondigde evenwel aan op dit knelpunt nader terug te komen. De speicaal voor deze problematiek ingestelde commissie zal naar verwachting, gezien de diepgang van het onderzoek, de eerste jaren zeker nog geen eindrapport kunnen uitbrengen en betwijfeld mag worden of daar op gewacht kan worden.

AUTONOMIE

In de inleiding bij de Memorie van Toelichting pleiten de bewindslieden voor herstel van de doorzichtigheid van het openbaar bestuur en leiden daar onder meer uit af: „de verantwoordelijkheid voor de concrete vormgeving van het beleid zal daar moeten worden gelegd, waar de omstandigheden het best kunnen worden beoordeeld en de voor beslissingen verantwoordelijken het gemakkelijkst kunnen worden aangesproken". Deze opvatting zou zo uit het CDA-program gehaald kunnen zijn; niets geen moeite dus met deze zin. Alleen, bij die erkenning mag het niet blijven en dat betekent dat de gemeenten de ruimte moeten krijgen voor die vormgeving van beleid die gebaseerd is op eigen inzichten en beslissingen.
De praktijk van de laatste jaren is een andere. Ondanks de vele geschriften over decentralisatie en nog meer de woorden die er aan gewijd zijn, is er onmiskenbaar meer invloed op het gemeentelijke reilen en zeilen in Den Haag komen te liggen.
Illustratief in dit verband is de verhouding tussen algemene en doeluitkeringen die de laatste jaren sterk ten gunste van de laatste is gewijzigd en daarmee de gemeente meer en meer tot een doorgeefluik heeft gedegradeerd. Het CDA is voorstander van een zo groot mogelijk eigen beslissingsgebied voor de gemeente. Met genoegen kon daarom worden ingestemd met de regering die zei te willen streven naar een evenwichtiger verhouding tussen de verschillende uitkeringen aan de gemeenten. Het CDA zal attent dienen te blijven op dit gebied, opdat de raad weer het hoogste orgaan van de gemeente wordt en niet een of andere circulaire vanuit de residentie.

GEWEST

Van locaal bestuur naar verlengd locaal bestuur: de gewesten, door sommigen nog hardnekkig pre-gewesten genoemd. Een vorm van bestuur waar weliswaar genuanceerd over wordt gedacht, maar waarvan niemand meer de behoefte zal ontkennen. Al lang is duidelijk dat samenwerking is geboden ten aanzien van belangen waarvan in regionaal verband eenheid van beleid en tenminste onderlinge afstemming van beleid noodzakelijk is. Als zodanig is ons gehele land, op enkele witte plekken na, inmiddels overdekt met gewesten. Het CDA is er van overtuigd dat niet alleen in de aanloopfase naar de bestuurlijke reorganisatie, maar ook daarná, voor gewesten een belangrijke rol blijft weggelegd. Het stads- of streekgewest heeft een eigen plaats ingenomen. Niet als vierde bestuurslaag, maar als een vorm van samengesteld locaal bestuur.
Erkenning in de vorm van financiële steun heeft van bóvenaf pas laat plaatsgehad: met ingang van januari 1977 is een rijksbijdrageregeling pregewesten van kracht geworden. Een regeling waartegen het CDA op onderdelen bezwaren aantekent (met name de volstrekt willekeurige ondergrens van 100.000 inwoners als een van de criteria) maar die als voordeel heeft dat een min of meer objectief toewijzingssysteem in een schaalopzet als houvast kan dienen voor de gewesten.

BEGROTING 1979

De Memorie van Toelichting zegt: „De omvang van de voor gewesten beschikbare gelden en de plannen met betrekking tot reorganisatie binnenlands bestuur noodzaken echter tot een heroverweging van het huidige bijdragesysteem". En, alsof dit nog niet genoeg is, voegt de betreffende staatssecretaris daar enkele dagen later in antwoord op schriftelijke vragen aan toe dat „de rijksbijdragen met ingang van 1980 zullen moeten worden bevroren op het niveau van 1979".

BEZWAAR

Mede gegeven de opvatting van het CDA over de eigen plaats van de gewesten zal het de lezer niet verwonderen dat het CDA de grootste moeite had met deze passage in de MvT. Aan die verontrusting werd vanzelfsprekend uiting gegeven bij de behandeling in de Kamer. Als belangrijkste bezwaar werd aangevoerd de formulering die was gebruikt, nl. dat de plannen met betrekking tot de reorganisatie binnenlands bestuur tot die heroverweging noodzaken. Nog daargelaten de vraag of het bestuurlijk aanvaardbaar is om een in 1977 in het leven geroepen regeling nu al terug te draaien, terwijl die regeling via een schaalopzet juist een meerjarenperspectief leek te bieden, achtte de CDA-woordvoerder het voornemen met name daarom onjuist omdat de financiële hulp van het Rijk kennelijk wordt aangewend om de ontwikkelingen in een bepaalde richting te sturen. Maar zolang de Kamer zich over die reorganisatie niet heeft uitgesproken, is elk preluderen op een bepaalde situatie onaanvaardbaar.
Op uitdrukkelijk verzoek van de CDA-fractie „ontdooide" de staatssecretaris zijn voorgenomen „bevriezing" wat er toe zal leiden dat in de loop van 1979, wanneer de minister met zijn reorganisatie komt, de zaak van de bijdrageregeling aan de gewesten opnieuw wordt bezien. Het voor de hand liggende „kwakkelweer" als gevolg van vorst en dooi zal echter voor het CDA straks niet richtinggevend zijn bij de discussies over de gewesten. Hier sturen wij aan op goed weer en helder zicht.

Ben Hennekam.

Wijzigingsvoorstel Hinderwet:

PARLEMENTARIA

Volgende stap op weg naar moderne milieuwetgeving

door: drs. W. J. Deetman, lid Tweede Kamerfractie CDA

NOODZAAK WIJZIGING

In het midden van het jaar werd bij de Tweede Kamer een voorstel tot wijziging van de Hinderwet ingediend. Het voorstel betreft een tussentijdse wijziging. Later - na verder onderzoek - zal er een grondige algehele herziening plaatsvinden. Waarom nu een tussentijdse wijziging en niet een wachten tot die algehele herziening?

Een aantal overwegingen hebben geleid tot het tussentijdse wijzigingsvoorstel.

Allereerst is het zo, dat al sedert jaren de uitvoering van de Hinderwet vele problemen geeft. Problemen zijn er in het administratieve vlak, maar ook met betrekking tot de technische kennis, waarover gemeenten dienen te beschikken willen zij verzoeken om hinderwetvergunningen goed kunnen beoordelen. Vervolgens doen zich knelpunten voor in de verhouding tussen de Hinderwet en de in de afgelopen jaren tot stand gekomen of in voorbereiding zijnde sectorale wetgeving (b.v. de wet op de luchtverontreiniging).

INHOUD WIJZIGINGSVOORSTEL

Het wijzigingsvoorstel beoogt voor zoëven aangeduide problemen en knelpunten oplossingen te bieden. De belangrijkste wijzigingsvoorstellen hebben betrekking op:
a. een verruiming van de reikwijdte van de Hinderwet;
b. vereenvoudiging van de uitvoering van de wet;
c. het naast elkaar kunnen hanteren van doel- en middelvoorschriften;
e. het introduceren van een beperkte schadevergoedingsregeling.

VOORLOPIG COMMENTAAR

In het Regeerakkoord staat, dat „effectief moet worden opgetreden tegen degenen die zonder voldoende vergunningen aktiviteiten ontplooien", terwijl in de Regeringsverklaring gesproken wordt over het kritisch toetsen van aangevraagde vergunningen aan de wet. Het wijzigingsvoorstel kan derhalve gezien worden als een verdere concretisering van Regeerakkoord en Regeringsverklaring. In het vervolg zal kort worden ingegaan op de verruiming van de Hinderwet, de positie van de gemeenten en de schadevergoedingsregeling.

De Hinderwet heeft nu tot doel het voorkomen van gevaar, schade of hinder aan de mens. In het wetsontwerp wordt een verruiming voorgesteld door het voorkomen van gevaar etc. ook uit te strekken tot landschappelijke, natuurwetenschappelijke, recreactieve en ecologische waarden, waarbij het tevens mogelijk zou moeten worden met toekomstige ontwikkelingen in een bepaald gebied rekening te houden. Met deze wijzigingen zou op zich zelf bezien kunnen worden ingestemd. Wel zal duidelijker dan thans in het wetsontwerp het geval is, moeten worden aangegeven in hoeverre er nu precies sprake is van een verruiming van de werkingssfeer van de Hinderwet.

Dit uit oogpunt van duidelijkheid en rechtszekerheid. Een specifieke problematiek mag in dit verband niet onvermeld blijven. De verruiming van de werkingssfeer van de Hinderwet zal beperkende gevolgen kunnen hebben voor de landbouwbedrijven op het punt van eventuele bedrijfsontwikkelingen. Het is van belang, dat nog tijdens de behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer helderheid wordt verschaft over de positie van genoemde bedrijven.
In het wetsontwerp verkrijgen de provincies in plaats van de gemeenten voor nader te bepalen categorieën van inrichtingen de bevoegdheid van vergunningverlening. Verschuiving van bevoegdheden van gemeenten naar provincies behoeft geen bezwaar op te roepen, mits dat dwingend voortvloeit uit de eigen aard van de veroorzaakte hinder. Overigens is er dan wel de vraag welke nu de taak van de gemeenten zal gaan worden in het milieubeleid. Door de sectorale wetgeving is de positie van de gemeenten met betrekking tot het milieubeleid zeer zeker niet versterkt. Derhalve is op korte termijn een bezinning over de positie van de gemeenten dringend geboden.
In het wetsontwerp wordt een - vooralsnog bescheiden - schadevergoedingsregeling geintroduceerd. Hiermee kan instemming worden betuigd; immers de verruiming van de Hinderwet brengt dat noodzakelijkerwijs mee. Wederom moet gewezen worden op de positie van de landbouwbedrijven en dan met name de (intensieve) veehouderijbedrijven. Door de wijze waarop in het verleden de Hinderwet is uitgelegd en toegepast draaien vele van de genoemde bedrijven zonder vergunning. Hierdoor zouden zij volgens het wetsontwerp zo nodig niet in aanmerking kunnen komen voor een schadevergoeding. Er is de klemmende vraag of dit laatste billijk is. Het is ook hier nodig, dat nog tijdens de behandeling van de wetswijziging terzake acceptabele oplossingen worden gevonden.

Grove onbillijkheid weggenomen

Duizenden ouders krijgen jaarlijks van het ministerie van onderwijs een tegemoetkoming in de studiekosten die ten behoeve van hun kinderen in het voortgezet onderwijs gemaakt moeten worden. Vooral als men buiten de onderwijscentra in de dorpen woont en hoge reiskosten moet maken voor meerdere kinderen, kan die zeer welkome tegemoetkoming aardig in de papieren lopen.

Maar achteraf was Leiden dikwijls in last! Viel men normaal niet onder de groepen die - na indiening van een aangiftebiljet - aanslagen in de inkomstenbelasting en premieheffing moesten betalen, zodra de tegemoetkoming hoger was dan *f* 600,-- kreeg men daar alsnog mee te maken. En men kon een of twee jaar later ontdekken dat de fiscus alsnog een flinke portie van die toelagen weer kwam opeisen.
Ook al omdat dat het technisch verschil tussen ingehouden loonbelasting en inkomstenbelasting kwam te vervallen kwam het niet zelden voor dat achteraf op die wijze wel 80 of 90 procent van de eerder ontvangen toelagen weer aan belasting en premie kon worden betaald. Zelfs 100 procent was niet helemaal uitgesloten.
Een van deze ouders wonend in Drenthe legde vorig jaar maart de CDA-fractieleden in de Tweede Kamer Hermsen en Noteboom staatssecretaris Nooteboom van Financiën duidelijk werd dat tal van ouders vooral op het platteland zich toch wel „genomen" moesten voelen. Schriftelijke kamervragen werden daarna door hen gesteld, waarin bij de bewindslieden van financiën en onderwijs op een billijker regeling werd aangedrongen.

SUCCES

In dit geval niet zonder succes, want staatssecretaris Nooteboom van financiën heeft in zijn antwoord op 17 oktober medegedeeld dat de belastbaarheid van die tegemoetkoming maatschappelijk niet steeds als redelijk wordt ervaren en dat vele ouders het bestaande systeem niet direct als fiscaal sluitend kunnen erkennen.
In 1979 zullen - dan moet er in verband met de gewijzigde kinderbijslagregelingen toch nog een ingrijpende verandering in de toelagenregeling worden aangebracht - deze toelagen, met het oog op de belasting- en premieheffing extra worden verhoogd. Waarna dan over deze als het ware „bruto" gemaakte toelagen loonbelasting en premie vooraf wordt ingehouden. Daarmee kan het vrijwel niet meer voorkomen dat achteraf deze toelagen nog weer grotendeels door belasting- en premieheffing worden wegbelast.
Dat kost het rijk via de onderwijsbegroting 40 miljoen gulden in 1979, waarvan dan een deel via de loonbelasting en premieheffing weer terugkomt.
Bovendien zullen de inspecteurs van belasting bij het opleggen van aanslagen over 1974 tot en met 1978 ervoor zorgen dat ambtshalve niet meer dan 20 procent inkomstenbelasting en 15 procent premie over de uitbetaalde toelagen van deze jaren wordt geheven.
En heeft men die aanslagen al ontvangen en - wat meestal al het geval zal zijn - reeds betaald dan kan men zelf bij de inspecteur een verzoekje indienen om de zaken alsnog te herzien en teveel betaalde bedragen weer terug te betalen.
De Drenthse vader die destijds met dit geval bij de fractieleden kwam dacht dat tegen de tijd dat dit probleem zou zijn opgelost zijn kinderen wel van school zouden zijn. Maar vooral dank zij deze laatste mogelijkheid zal ook hij met vele ouders in het gehele land concreet merken dat hij ons niet voor niets aan het werk heeft gezet!

Ben Hermsen

CDA-bijeenkomsten

VROUWENBERAAD GELDERLAND - Het CDA-vrouwenberaad Gelderland organiseert op donderdag 14 december van 10 tot 3 uur, een studiedag in het Provinciehuis te Arnhem. Tijdens de morgenuren houdt mevrouw H. May-Weggen, die vorig jaar deel uitmaakte van de Nederlandse delegatie naar de algemene vergadering van de Verenigde Naties, een inleiding over het werk van de VN. 's Middags wordt onder leiding van mevrouw M. Nagel-Cornelissen, lid van provinciale staten van Gelderland, met elkaar gesproken over de mogelijkheden en wenselijkheden om te komen tot plaatselijke CDA-vrouwenberaden in Gelderland. Nadere inlichtingen bij mevrouw M. Wolfshagen, Thorbeckestraat 20 te Zevenaar, telefoon 08360-23997.

CDJA-GELDERLAND — Het CDJA-Gelderland belegt vrijdagavond 3 november een bijeenkomst in de Westerkerk aan het Stationsplein te Arnhem. De avond is gewijd aan de vreemdelingen in Gelderland, met name aan de zigeuners. Inleidingen houden het CDA-Tweede Kamerlid Steef Weijers en mevrouw H. A. Strijd-Groenewegen, gedeputeerde.

CDA-UTRECHT — Het CDA-kamerkringverband te Utrecht houdt de algemene ledenvergadering op maandagavond 27 november in het Jaarbeurscongrescentrum, aanvang 8 uur. Aan de orde komen het beleidsplan en de begroting 1979.

CDA-FRIESLAND — De CDA-Kamerkring Leeuwarden komt op maandag 6 november om 20.00 uur bijeen in een openbare ledenvergadering in de Kurioskerk, Julianalaan te Leeuwarden. Spreker: drs. R. F. M. Lubbers, CDA-Tweede Kamerlid.

CDA-SNEEK — Op woensdag 8 november a.s. spreekt de oud-voorzitter van de CHU, de heer Van Verschuer, voor de CDA-kieskring Sneek in het Motel te Joure over het onderwerp „Evangelie en politiek". Aanvang 20.00 uur.

CDA-VROUWENAPPÈL FRIESLAND - Op dinsdag 21 november a.s. organiseert het CDA-vrouwenappèl Friesland een studiedag over het Streekplan Friesland in de Open Hof, Goudenregenstraat 77 te Leeuwarden, van 10.00 tot 15.00 uur. Het statenlid mevr. De Graaff-Nauta is ter toelichting aanwezig. Kosten f 5,-. Opgave kan geschieden bij: F. S. Bennen-Haitsma, Stinzenflora 145, Leeuwarden (05100-81910); H. Sluistra-Hielkema, Ivigeleane 7, Scharnegoutum (05150-13478); M. Brandsma-Idema, Dorpsweg 7, Greonterp (05157-9120).

***

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs *f* 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Postbus 67,
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420) 6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7 2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Redactioneel commentaar

Tweemaal a.r.

door drs. A. J. van Dulst

In zijn wekelijks parlementair commentaar in de Haagse Courant herinnerde Peter Riemersma op 28 oktober aan een uitspraak van Prins Bernhard: Voor een slagvaardige regering zou het beter zijn als het parlement eens een jaar of twee zweeg.
Aantjes zou met heel wat minder al best tevreden zijn: Voor een fractiebeleid als door hem voorgestaan, zou het goed zijn wanneer enkele collega's, nog wel „loyalisten" geheten, eens een tijdje hun commentaar voor zich en de fractie zouden houden. In het weekbladen-overzicht veronderstelde NRC/Handelsblad op 26 oktober dat Scholten en Van Houwelingen „overuren gemaakt moeten hebben om de vragen van de meest uiteenlopende bladen te beantwoorden". In hetzelfde nummer voegde Sytse Faber daar overigens nog zijn dagbladzegje aan toe, hetgeen weer voldoende bleek zich ook te laten zien op het TV-scherm, waar Boersma nog maar net was opgehouden een dagelijkse verschijning te worden. Menigeen kreeg daardoor de indruk dat A.R. stond voor: altijd redekavelend. Dat werkwoord heeft twee betekenissen. In de veelvuldige publiciteit werd aan beide voldaan. Er werd door de heren zowel "bezwaar gemaakt tegen" als opgeëist!. Aantjes heeft in Trouw van 28 oktober Scholten en in mindere mate Faber vooral dat laatste verweten: „Ze monopoliseren hun standpunt als het enige juiste en stellen of suggereren op zijn minst, dat de rest van de CDA-fractie daaraan niet voldoet. Dat is bedoeld of onbedoeld een aanval op het fractiebeleid en daarmee op de fractievoorzitter".
„Zij plaatsen mij in de positie – zei Aantjes verder – dat ik mij zou assimileren met een grauw middenbeleid. Daar pas ik voor". En gelijk heeft hij. De AR-publicisten kleurden keurig de plaat in, die Vrij Nederland nog op 28 oktober zwart-wit afleverde: „.... Boersma, Scholten, Van Houwelingen, Beumer, De Kwaadsteniet, De Boer: zij zijn in feite eenzamer dan de grauwe middelmaat die namens KVP en CHU deel uitmaakt van de CDA-fractie".
In het VN-rijtje ontbreekt de naam van Faber, maar daar staat tegenover dat die van Aantjes de opening vormde van de eregalerij waarop een meerderheid, mits progessief als regel goud, doch anderszins grauw krijgt uitgereikt.
In Trouw stelde Aantjes dat de opstelling van de CDA-fractie altijd gebaseerd is geweest op het CDA-programma: „En eerlijk gezegd moet ik bekennen dat de fractie als geheel achter de standpunten is gaan staan die daaruit voortvloeien en die soms pijnlijk voor het kabinet waren. Men heeft mij die ruimte altijd gegund, zelfs als ik premier Van Agt op een enkel punt te moeten terechtwijzen. De fractie had er wel eens moeite mee, maar het ging en dat bewijst toch wel iets".
Onder het verbale geweld van enkele A(fentoe) R(adicalen), lijkt die bewijslast te bezwijken in een publiciteit die de laatste weken onproportioneel was. Als prof-spelers hadden zij moeten beseffen dat ze daarmee aan spelbederf voor hun eigen club en aanvoerder deden. Dergelijke geconcentreerde shirtreclame voor één bepaalde stroming, vertroebelt niet alleen de beelvorming van de éne CDA-fractie maar evenzeer de sfeer in de uit drie tot één te fuseren vereniging. De zojuist vermelde aanduiding.
Afentoe Radicalen werd mij door Faber ingegeven. In zijn NRC-interview – dat overigens heel wat beter te verteren viel dan wat zijn collega Scholten in Hervormd Nederland ten beste gaf – zei hij nl. van Boersma: „Sociaal-economisch gezien is hij duidelijk een progressieve figuur, maar als je zijn standpunten over bv. de neutronenbom, buitenlandse politiek, defensie en het vreemdelingenbeleid bekijkt, kun je niet zeggen dat hij model stond voor alle vooruitstrevendheid. Wat die zaken betreft was hij veel meer een echte CDA'er".
Die schijnen er dus toch nog wel te zijn ... Maar we komen daarmee wel in de sfeer van het TV-spelletje „Wie van de drie": Wil de echte radicaal opstaan?

Politiek gezicht CDA

De man die tijdens de langste formatie in onze parlementaire geschiedenis van zichzelf zei dat hij niet voor de politiek deugde, is niettemin premier geworden en ontwikkelt daarbij een geheel eigen stijl. Voor Van Agt is het leiden van een regering anders dan politiek bedrijven en na Den Uyl komt dat bij menigeen als een verademing over. Maar het leidt tot ernstige problemen in het CDA. AR-voorzitter Hans de Boer heeft voor de TV van de huidige premier gezegd dat hij te weinig partijman is waar Den Uyl duidelijk een teveel vertoonde.
Juist omdat dat laatste zo irriterend werkte, lijkt het eerste voor de verandering niet zo gek. En dat is het ook niet, wanneer de premier dan maar wel ruimte aan de fractievoorzitter laat om voluit het gezicht van het CDA (mee) te bepalen.
Anders dan de PvdA, zet het CDA niet alle kaarten op het (coalitie)kabinet, dat daardoor ook niet persé het stempel van één regeringspartij behoeft te dragen. Scholten heeft in zijn gesprek met Hervormd Nederland dat dwingende wat ook de PvdA ten tijde van het kabinet Den Uyl had: „Het beleid waarvoor wij staan, móét waargemaakt worden. Van Agt denkt daar, en wat mij betreft terecht, niet zo partijpolitiek over. Zelfs nu het CDA een forse meerderheid in het kabinet heeft volgt het niet de werkwijze van de PvdA, schreef Riemersma vorige week. Onder leiding van Van Agt houdt de ploeg ministers zich verre van het politieke strijdgewoel, maar stippelt een „verstandig en rustig" beleid uit. Tijdens het debat over Bestek '81 zei Van Agt dan ook, dat parlement en regering hun eigen verantwoordelijkheid moeten durven nemen. Van Agt gaf daarmee stem aan de leer van het dualisme: regering en parlement moeten niet op elkaars stoel gaan zitten. Maar de premier moet de fractieleider dan de eer laten zijn politieke werk te doen. Vanuit zijn aversie tegen de politiek, zo openlijk geuit in het Mentendebat en kennelijk nog niet verdwenen, heeft hij daar kennelijk moeite mee. In het debat over het neutronenwapen vond Van Agt bijv. weer eens aanleiding het parlementaire steekspel als „weinig verheffend" te (dis)kwalificeren. Aantjes heeft hem daarop gewaarschuwd dat het gevaarlijk is om in te spelen op antiparlementaire gevoelens, waarin zeker een voor velen al haast sacrosancte figuur als Van Agt gemakkelijk hele scharen meekrijgt.
In zijn Trouw-interview keerde Aantjes zich tegen de stroming binnen het CDA (Van Agt c.s.) die het CDA-programma wel mooi vinden vóór de verkiezingen, maar van mening zijn dat er nà de verkiezingen in de eerste plaats geregeerd moet worden. De fractie houdt vast aan het programma waarop de leden gekozen zijn. Dat is niet hetzelfde als het kabinetsprogramma. Dat kàn ook niet bij een coalitiekabinet. Maar de premier moet er begrip voor opbrengen dat de fractie hem probeert bij te sturen waar dat nodig en mogelijk is. Zou hij dat duidelijker aan de dag gaan leggen, dan bewijst hij het CDA en Aantjes een levensgrote dienst. Ik ben geneigd om de persoon in deze zwaarder te laten wegen dan de partij. Want het is me wel een baan om onder de huidige omstandigheden fractievoorzitter te zijn, ... Aantjes verdient dan ook alle steun, juist van zijn eigen mensen.

Hernieuwde indrukken van Zuid-Afrika (1)

Moeizame weg naar onafhankelijkheid voor Namibië

door: dr. J. W. van Hulst, voorzitter CDA-fractie in de Eerste Kamer

In augustus jongstleden maakte ik een reis door dat deel van Zuidwest-Afrika, dat tegenwoordig Namibië heet. Ieder die enigermate nauwkeurig de dagbladpers bijhoudt, weet dat Namibië vrijwel doorlopend in het nieuws is.
Aanleidingen tot dat nieuws zijn: de aanvallen van Swapo vanuit Zambia op Namibië; de voorbereiding voor de vrije verkiezingen onder leiding van de Verenigde Naties; de omstreden positie van de havenstad Walvisbaai; de aanwezigheid van Zuidafrikaanse troepen enz., enz.
Om iets meer van dit land te begrijpen, moeten we met enige cijfers beginnen, omdat wij vanuit Nederland altijd te ,,kleinschalig'' over zuidelijk Afrika denken. De Republiek Zuid-Afrika is namelijk 37 maal zo groot als Nederland; Namibië, 25 maal zo groot als Nederland (!), is zeer dun bevolkt. Wonen in ons land gemiddeld 344 mensen op 1 vierkante kilometer, de ruim 850.000 bewoners van Namibië hebben elk 1 vierkante kilometer te hunner dispositie. Maar er is veel onvruchtbare grond, waar het moeilijk of onmogelijk leven is: bv. de enorme Kalahariwoestijn.
Toen in het laatste kwart der vorige eeuw de koloniale plundering van Afrika begon, was Duitsland ook aanwezig op de koloniale markt. Maar Engeland en Frankrijk hadden het leeuwendeel al in bezit genomen. Voor Duitsland bleven slechts de overgeschoten brokken: Duits-Oost-Afrika, Duits Zuidwest-Afrika, Kameroen en Togoland. In 1884 verklaarde Duitsland Namibië tot Duits protectoraat. Deze Duitse koloniën gingen in de eerste wereldoorlog in Engelse en Franse handen over (1915), terwijl de Volkenbond in 1920 het mandaat over Namibië aan Zuid-Afrika toekende.
Na de tweede wereldoorlog werd dit mandaat van vele zijden betwist. Het probleem werd voorgelegd aan het Internationaal Gerechtshof (Vredespaleis) in Den Haag en tot grote vreugde van Zuid-Afrika besliste genoemd Gerechtshof op 18 juli 1966 dat de uitspraak van de Volkenbond nog steeds geldig was. De Verenigde Naties lieten het daar niet bij. De UNO achtte, dat de bevoegdheden van de Volkenbond op haar waren overgegaan en als consequentie daarvan verklaarde zij de presentie van Zuid-Afrika in Namibië als onwettig.
Sindsdien is er te veel gebeurd om alles omstandig te vermelden. De laatste ontwikkelingen zijn deze: Zuid-Afrika wil zonder enige twijfel Namibië geheel loslaten, maar het wenst wel, dat de bevolking zelf over haar eigen toekomst beslist. Daarmee zijn weer vele complicaties verbonden. De Verenigde Naties willen vooral Swapo een kans op de macht geven; maar Zuid-Afrika ziet hierin een zeer ernstige bedreiging. Want het is Swapo niet te doen om de meerderheid op grond van vrije verkiezingen, maar om de machtsovername.

EXTRA COMPLICATIE

Een extra complicatie vormt nog de havenstad Walvisbaai, die sinds 1878 door Engeland in bezit is genomen, in 1909 een deel werd van de Unie van Zuid-Afrika en in 1922 feitelijk bij Zuid-Afrika ingelijfd.
Als zodanig heeft Walvisbaai dus staatsrechtelijk gezien nooit tot Namibië behoord, hoewel het, gelet op de ligging, geografisch wel een deel van Namibië is. Er is dus thans een strijd tussen staatsrecht en geografie. Swapo wil niet over de onafhankelijkheid van Namibië praten als Walvisbaai daar niet bij inbegrepen is. Zuid-Afrika zegt dat Walvisbaai nooit tot de oorspronkelijk Duitse kolonie heeft behoord en dat de haven volgens een aantal internationale verdragen absoluut aan Zuid-Afrika toekomt. De aanwezigheid van uranium in Namibië èn de zeer links georiënteerde en naar de Sovjet-Unie lonkende Swapo vormden voor premier Vorster extra stimulansen om althans voorlopig de aanspraken op Walvisbaai te behouden. Als in de toekomst blijkt, dat er in Namibië een evenwichtige regering komt, berustend op een parlementaire democratie, dan zal Vorster (of diens opvolger Botha) zeker bereid zijn het gesprek over Walvisbaai opnieuw te openen.
De bevolking van Namibië is een conglomeraat van zeer veel Afrikaanse stammen, waarvan de Owambo's de grootste is (400.000). Voor een Nederlander die Namibië bezoekt, is er zeker in de steden geen taalprobleem. Men verstaat en spreekt vrijwel overal Nederlands, Duits en Engels. Er wonen nog bijna 35.000 Duitsers in Namibië.

MOEIZAAM

De weg naar de onafhankelijkheid voor Namibië is een moeizame geweest; twee jaar lang praten met Zuid-Afrika. Maar op 18 augustus 1976 werd deze onafhankelijkheid in principe erkend. Op 18 maart 1977 werd de tijdelijke grondwet afgekondigd. Mr. M. T. Steyn moest als interimpresident in samenwerking met de VN de vrije verkiezingen voorbereiden. De eerste bepalingen waren: de volstrekte afschaffing van elke vorm van apartheid, inclusief de opheffing van ,,de wet op de ontucht''. Blank en zwart mogen nu met elkaar trouwen. In de afgelopen twee jaar is van deze laatste mogelijkheid ongeveer 15 keer gebruik gemaakt.
De VN zonden de Fin Atisaari naar Namibië om een rapport uit te brengen over de door het Namibische parlement voorgestelde vrije verkiezingen (nl. in november 1978) en de definitieve onafhankelijkheid op 31 december 1978. Waldheim heeft beslist dat dit niet haalbaar is; er zal nog wel een half jaar overheen gaan. Swapo is om verschillende redenen gekant tegen vrije verkiezingen. De Swapo-voorzitter Cliff Saunders zei: ,,The question of black majority rule is out. We are not fighting even for majority rule. We are fighting tot seize power in Namibië...'' (februari 1978).
De houding van de kerken in Namibië is erg gecompliceerd. De Nederduits-Gereformeerde Kerk en de Gereformeerde Kerk zijn fel anti-Swapo; de R.K. Kerk en de Anglicaanse Kerk hebben herhaaldelijk hun sympathie voor de politieke doctrine van Swapo uitgesproken. Maar de laatste maanden distantieert men zich in toenemende mate van de methodes van Swapo. Er ontstaat bij de primitieve bevolking een duidelijke angst voor terreur. Gecompliceerd is ook de houding van de drie Lutherse kerken. De leider Lucas de Vries, een kleurling, is begonnen met grote sympathie voor Swapo, maar retireert nu langzaam maar zeker. Ditzelfde geldt voor de Anglicaanse bisschoppen Winter en Wood.

ZONDER BINDING

Zelf sprak ik met diverse kerkleiders en met Swapo-aanhangers. Er zijn verschillende Swapo-figuren belijdend lid van diverse kerken. Swapo acht zichzelf een uitsluitend politieke organisatie zonder enige verbinding of verplichting aan welke kerk dan ook. Uiteraard is Swapo zeer erkentelijk voor de steun van de Wereldraad der Kerken, maar het wenst geen binding met deze Wereldraad. In Namibië hebben de diverse politieke groeperingen van links en rechts een alliantie gesloten, de Democratische Turnhalle Alliantie DTA (De Turnhalle was de vergaderzaal waar de besprekingen met Zuid-Afrika werden gevoerd), die zich opwerpt als de officiële vertegenwoordigster van het Namibische volk: 10 politieke partijen zijn erbij aangesloten. Deze DTA wil straks regeringsverantwoorlijkheid dragen. De aanhang van de DTA is vele malen groter dan die van Swapo. Vandaar dan ook dat Swapo nu reeds heeft aangekondigd, dat ze de verkiezingen onder leiding van de VN niet zal erkennen en dat ze door wapengeweld zal pogen de macht in handen te krijgen als er een DTA-regering komt. Nog onlangs heeft de Zuidafrikaanse minister van buitenlandse zaken, R. F. Botha, in een schrijven aan Waldheim verklaard, dat zijn land zich volstrekt aan de officiële verdragen zal houden.

Nog een enkel woord over de DTA. Het is interessant de grondslag van de DTA te citeren: ,,De DTA erkent het oppergezag van God en waarborgt dat de godsdienst onbelemmerd kan worden uitgeoefend''. Ook de Labourparty in Namibië aangesloten bij de DTA onderschrijft deze grondslag. De DTA heeft gekozen voor een vrije markteconomie, terwijl zij aan buitenlandse maatschappijen die in Namibië willen investeren, de garantie geeft, dat hun bedrijven niet genationaliseerd zullen worden. Zelf sprak ik met verschillende topfiguren van de DTA waarbij vooral L. B. Barnes, kleurling, een uiterst intelligente indruk op mij maakte.
Van verschillende zijden is er bij mij op aangedrongen, dat ik er bij de Nederlandse regering voor zou pleiten, dat Nederland, onmiddellijk na de definitieve onafhankelijkheid van Namibië, een diplomatiek vertegenwoordiger in Windhoek zou benoemen. De Bondsrepubliek zal ongetwijfeld een ambassadeur aanstellen.

RECENTE ONTWIKKELINGEN

De recente ontwikkelingen in Namibië geven aanleiding tot de volgende opmerkingen.
Op advies van Atisaari heeft Waldheim bepaald, dat er bv. in 1979 verkiezingen kunnen plaatsvinden en dat een sterke troepenmacht van de VN in Namibië aanwezig zal zijn. Ieder weet, dat Zuid-Afrika zich hieraan niet wenst te houden en dat het nog dit jaar (1978) Namibië zelfstandig wenst te maken. Het is zeer de vraag, of het van Zuid-Afrika verstandig is hierin tegen een besluit van de VN in te gaan. Wel moeten wij nagaan, wat de staatsrechtelijke achtergrond is van Zuid-Afrika's houding.
Het Staatkundig Beraad van Namibië nam op 18 augustus 1976 het besluit dat de zelfstandigwording moest plaatsvinden op 31 december 1978. Op 10 april 1978 (dus nog zeer recent) is dit bevestigd door de Verenigde Staten, Canada, Engeland, Frankrijk, de Bondsrepubliek en de Veiligheidsraad der VN.
Op 25 april 1978 conformeerde Zuid-Afrika zich aan dit besluit. Daarna volgde in augustus 1978 het bezoek van Atisaari, die concludeerde, dat de datum van 31 december 1978 met daaraan voorafgaande verkiezingen niet haalbaar is. Zuid-Afrika wenst zich te houden aan de besluiten van 18 augustus 1976 en 25 april 1978 en verwerpt derhalve de recente beslissing van Waldheim.
Hoe moeilijk het probleem Namibië voor de Nederlandse pers is, blijkt uit een redactioneel artikel van Trouw, waarin de twee hier geciteerde uitspraken volstrekt met elkaar in strijd zijn.

a. ,,De Swapo, de bevrijdingsbeweging die de grootste aanhang in Namibië heeft...''

b. ,,Verkiezingen die zonder twijfel zullen uitmonden in een overwinning van de Turnhalle Alliantie...''

OVERTUIGING

Na mijn bezoek aan Namibië en op grond van vele gesprekken, zowel met politieke leiders als met kerkelijke amtsdragers, maar ook met mensen in winkels en op markten, ben ik er vast van overtuigd, dat vrije verkiezingen, of deze nu gehouden worden in 1978 of in 1979, niet slechts een overwinning zullen zijn voor de DTA, maar dat deze Alliantie wellicht de absolute meerderheid zal behalen.
Men kan momenteel overal vernemen, dat door het besluit van Zuid-Afrika om de beslissing van de VN te trotseren, Namibië tot een tweede Vietnam zal worden. Op zichzelf acht ik dat juist. Maar men moet scherp inzien, dat indien verkiezingen onder leiding van de VN de DTA aan het bewind brengen, Namibië eveneens tot een tweede Vietnam zal worden. Want Swapo heeft nu reeds duidelijk uitgesproken, dat het haar niet om de meerderheid, maar om de macht te doen is.

Naar mijn opvatting kan aan een Vietnam-situatie veel beter weerstand geboden worden, indien de VN in Namibië de touwtjes in handen hebben, dan wanneer Zuid-Afrika min of meer eigenmachtig de zaken heeft geregeld. In het eerste geval kunnen zowel Namibië als Zuid-Afrika op de steun van de VN rekenen. In het tweede geval krijgt Zuid-Afrika niet slechts de VN, maar in feite de gehele wereld tegen zich.

Dr. J. W. van Hulst, voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer en ondermeer oud-voorzitter van de CHU en oud-voorzitter van de christelijk-historische senaatsfractie, heeft dit jaar opnieuw een reis naar Zuid-Afrika gemaakt. Hij was daar ook in de jaren 1967 en 1971.

Onder de naam ,,Hernieuwde indrukken van Zuid-Afrika'' schrijft dr. Van Hnlst een aantal artikelen voor ,,de Nederlander''. Het eerste gaat over Namibië.

Een slotopmerking over Namibië:
De minister van buitenlandse zaken van Zuid-Afrika, R. F. Botha, heeft in een schrijven van 6 september 1978 aan Waldheim, uitvoerig de rechtsgronden uiteengezet, waarop Zuid-Afrika meent dat haar politiek ten aanzien van Namibië moet berusten; deze brief is een uitgebreide toelichting op de rede die Botha op 27 juli jl. in de Veligheidsraad heeft gehouden. Hij wees erop, dat Zuid-Afrika het verdrag van 25 april slechts had bekrachtigd onder voorwaarde, dat Namibië op 31 december 1978 onafhankelijk zou worden en niet ,,at the earliest possible date, if this phrase were to signify a later date''. Op 25 april bekrachtigde Zuid-Afrika namelijk een brief van 10 april, gezonden door de permanente vertegenwoordigers bij de VN van Canada, Frankrijk, de Bondsrepubliek, het Verenigd Koninkrijk en Noord-Ierland en de Verenigde Staten aan de voorzitter van de Veiligheidsraad.

Zuid-Afrika acht de in september 1978 door Waldheim genomen beslissingen over uitstel der verkiezingen in strijd met de overeenkomsten van 10 april en van 25 april.

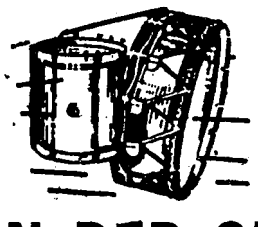
VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

CDA-rapport over de economische orde al volop in discussie

„Gespreide verantwoordelijkheid"

door: drs. H. Borstlap, medewerker dr. Kuyperstichting

Een van de grootste knelpunten binnen onze economische orde is dat de zeggenschap over belangrijke sociaal-economische aangelegenheden is verbrokkeld. Mensen en organisaties krijgen zelden kans om beslissingen, welke zij in sociaal-economisch opzicht nodig achten, ook zelf te nemen. Aan de andere kant worden op het ene gebied soms maatregelen gevraagd, zonder zich verantwoordelijk te voelen voor de gevolgen welke deze op ander gebied zouden hebben.

Door op deze wijze mensen en organisaties verantwoordelijkheid te onthouden, dreigt het gevaar dat de overheid steeds meer beslissend zal moeten optreden in de belangrijke sociaal-economische kwesties van vandaag en morgen. Zo'n ontwikkeling past niet in het CDA-ideaal van een echt verantwoordelijke maatschappij. Ze strookt evenmin met onze visie op de bescherming en ondersteunende rol van de overheid in de samenleving. Daarom moet een ontwikkeling op gang komen waarbij verantwoordelijke mensen en hun organisaties zelf de belangrijke beslissingen in het sociaal-economisch leven kunnen nemen. Dit vraagt van de overheid een actief optreden. Zij moet zorgen voor een wetgeving die meer bevoegdheden en zeggenschap spreidt. Vooral binnen de ondernemingen, binnen bedrijfstakken en in verband van de regio. Dit is de strekking van het rapport „Gespreide verantwoordelijkheid" dat een christen-democratische bijdrage wil zijn aan de discussies over de economische orde. Het rapport is geschreven uit bezorgdheid over de grote sociaal-economische problemen van dit moment. Met het ons vertrouwde beleid van de laatste tien à twintig jaar lijken deze niet meer te kunnen worden aangepakt. Ook Bestek '81 zal het in onze visie alleen niet redden.

ANDERE PROBLEMEN

Tot een paar jaar geleden konden wij dank zij de forse economische groei toenemende werkgelegenheid bereiken. Persoonlijke inkomens groeiden en de sociale zekerheid nam toe. Deze economische groei is inmiddels gehalveerd (nu 2 à 3%, toen 5 à 6%. Er moet nu gekozen worden, bijvoorbeeld voor meer werkgelegenheid, maar dan minder inkomen, of voor arbeidsbesparende machines, die wel een hogere economische groei beloven, maar vermoedelijk minder werkgelegenheid. Waarvoor kiezen wij en wie kiest waarvoor?
Het ontbreekt ons niet aan rapporten en studies (ook van de regering) die precies aangeven waarvoor wij de komende jaren moeten kiezen en wat er moet gebeuren om deze keuze over enkele jaren gerealiseerd te krijgen. Maar deze benadering, waarbij vanuit Den Haag met routebeschrijving en al wordt aangegeven waar wij in 1981 precies zullen uitkomen, acht het CDA-rapport verouderd en door de ontwikkelingen achterhaald. Een dergelijke opzet past in een opbouweconomie naar een verzorgingsstaat (een groeiend inkomen, groeiende werkgelegenheid, groeiende sociale zekerheid) zoals wij die in de vijftiger en zestiger jaren hebben gehad.
Wij moeten inzien, zegt het rapport, dat deze materiële toerusting die nodig is voor het kunnen dragen van verantwoordelijkheid, thans goeddeels is voltooid. Indien wij op de oude voet hiermee toch zouden doorgaan, dan dreigt het beleven van eigen verantwoordelijkheid – en daar is het in de verzorgingsstaat nu juist om begonnen – te verstikken in een ongeveer complete centraal geleide economie. Daarom wordt in het rapport niet het accent gelegd op de vraag wat er moet gebeuren om bijvoorbeeld in 1981 150.000 werklozen of minder te hebben. Het gaat om de vraag: wie is verantwoordelijk waarvoor? Het rapport bepleit een economische orde waarin een gespreide verantwoordelijkheidsbeleving tot haar recht kan komen. Een orde waarin niet door instellingen die ver van de mensen staan wordt voorgeschreven wat zij moeten doen, maar waarin mensen heel direct op eigen verantwoordelijkheid worden aangesproken. Een dringend appèl en een structuurhervormend beleid: deze twee punten van politiek beleid staan in ons rapport centraal.

APPÈL

Christen-democratische politiek mislukt als het appèl dat van haar uitgaat niet tot daden leidt. Het appèl-karakter van ons beleid geeft aan hoe wij als politieke beweging mensen en hun organisaties zien: als dragers van verantwoordelijkheden voor het naar bijbelse normen beheren van deze aarde en voor het betonen van solidariteit aan diegenen die er onderdoor dreigen te gaan.
Dit appèl op de verantwoordelijkheid is geen vrijheid. In de discussie die wij met Van den Doel in het dagblad Trouw hebben gevoerd blijkt weer eens, hoe nodig het is dit te beklemtonen. Verantwoordelijkheid wil zeggen een bevoegdheid tot het nemen van beslissingen in het sociaal-economisch leven, waarin recht wordt gedaan aan normen van rentmeesterschap en solidariteit.

DE OVERHEID

Maar een appèl op meer verantwoordelijkheid betekent ook meer spreiding van bevoegdheden. De kern in de voorstellen van het rapport is dat de vitale beslissingen over de verdere sociaal-economische ontwikkeling door mensen en hun organisaties op een zo laag mogelijk niveau mogelijk moet worden gemaakt.
Echt verantwoordelijk kiezen betekent dat de lasten die bij de lusten horen ook in de afweging worden betrokken. In onze economische orde wordt dit uit elkaar halen van lasten en lusten dikwijls in de hand gewerkt. De lasten van onze wensen worden immers maar al te vaak op de stoep van de overheid gedeponeerd. Een bekend voorbeeld is bijvoorbeeld de keuze tussen het verbeteren van arbeidsomstandigheden en een loonsverhoging. Werkelijke verantwoordelijkheid betekent volgens ons, dat belanghebbenden bewust kunnen kiezen voor het een of het ander. Maar dan moeten zij de gevolgen van die keus ook voor hun rekening nemen. Het afwentelen van de offers naar de overheid moet een halt worden toegeroepen.

EFFECTEN OP AFSTAND

Kunnen we alle lasten wel op een zo laag mogelijk niveau worden overzien? Er zijn immers ook effecten die verder strekken: bijvoorbeeld in geografische zin (effecten op de derde wereld bijvoorbeeld), in de tijd gezien (toekomstige generaties) of effecten die niet in geld zijn uit te drukken (rechtvaardigheid, solidariteit). Echte verantwoordelijkheid betekent dat ook deze reikwijdte-aspekten in de besluiten worden betrokken. Deze aspekten worden nu nog vaak van buiten de onderneming verplicht opgelegd. Wij bepleiten dat men deze zaken in de besluitvorming op ondernemingsniveau en binnen bedrijfstak en regio zoveel mogelijk verinnerlijkt.

DE OVERHEID

De overheid zal niet stil moeten zitten, maar evenmin alle verantwoordelijkheid naar zich toe mogen halen. Zij zal de wettelijke structuren moeten leveren voor een meer gespreide verantwoordelijkheid. Binnen de ondernemingen bijvoorbeeld: een versterking van de positie van de raad van commissarissen, zodat in dit college de koers van de onderneming op hoofdpunten wordt aangegeven. Ook een andere samenstelling van de raad van commissarissen is nodig: een derde zal door de werknemers gekozen moeten worden, een derde door de kapitaalverschaffers en het resterende een derde deel door de aldus gekozen commissarissen gezamenlijk.
Vervolgens moet er bedrijfstakoverleg komen om de problemen te bespreken die op het niveau van de onderneming niet zijn te overzien. Tot de bedrijfstak behoren al die ondernemingen die vergelijkbare produkten fabriceren zoals bijvoorbeeld „de metaal", of „de textiel". Dit overleg moet gezamenlijke activiteiten ten behoeve van de afzonderlijke ondernemingen ontplooien, de werkloosheid aanpakken en onderlinge informatie verschaffen, die voor de investeringen in de afzonderlijke onderneming van belang zijn. Wij bepleiten een investeringsmelding aan een college van vertrouwensmensen op het bedrijfstakniveau.
Op regionaal niveau zal de directe verantwoordelijkheid van de sociale partners moeten worden vergroot; in het bijzonder terzake van de werkloosheidsbestrijding. Wij denken aan het ombouwen van de gewestelijke arbeidsbureaus, waardoor de sociale partners een veel directere verantwoordelijkheid krijgen dan thans het geval is. Vervolgens is er het landelijk overleg van de sociale partners voor problemen die men ook op bedrijfstakniveau niet kan overzien; bijvoorbeeld de bestrijding van de werkloosheid voor zover deze verband houdt met herstructurering tussen de bedrijfstakken.
Naast deze wettelijke activiteiten zal de overheid moeten optreden als mensen en organisaties – gesteld in de nieuwe verantwoordelijkheden – het toch laten afweten. De overheid zal moeten ingrijpen als mensen elkaar verantwoordelijk handelen onmogelijk maken of wanneer mensen elkaar de noodzakelijke materiële bestaansvoorwaarden onthouden. Het is niet zozeer interessant of de overheid meer of minder moet optreden: Het gaat om de vraag met welke motieven de overheid optreedt. Anders gezegd: wat mogen wij van de overheid verwachten die werkelijk een dienende overheid wil zijn in een samenleving van verantwoordelijke mensen?

HERORIËNTATIE

Het overheidsoptreden ten aanzien van bijvoorbeeld economische groei, inkomensbeleid en werkgelegenheid moet opnieuw worden gericht. Zowel bedrijfsgenoten binnen de onderneming als de sociale partners in bedrijfstak, de regio en het landelijk niveau, moeten meer ruimte krijgen voor eigen besluitvorming.
In onze tijd betekent dit dat de overheid niet het recht heeft de samenleving een bepaalde groei op te dringen. Evenmin bepaalde inkomensverhoudingen, of een bepaalde interpretatie van een volledige werkgelegenheidsdoelstelling. De overheid mist daartoe de bevoegdheid, zowel als de instrumenten. Als zij zich de hiervoor noodzakelijke instrumenten zou willen toeëigenen, dan komt zij bij een centraal geleide economie terecht. In plaats van het afschuiven van de verantwoordelijkheden naar boven zullen wij de verantwoordelijkheidsbeleving op een laag niveau beleefbaar en voelbaar moeten maken.

TOT SLOT

Ons rapport wil allerminst een laatste woord zijn. Wij willen hier graag met partijgenoten en ook met niet-partijgenoten over discussiëren. Ook tijdens een studieconferentie die de wetenschappelijke instituten over dit rapport hopen te beleggen.

„Gespreide verantwoordelijkheid"

Eind september hebben de wetenschappelijke instituten van het CDA het rapport „Gespreide verantwoordelijkheid" gepubliceerd. De werkgroep stond onder leiding van de heer Steenkamp en had als leden de heren S.Th. van Bijsterveld, G. Gerritse, J. Hollander, P.H.A. Klep, J. Lanser, J.W.M. van Rooij, B.J. Udink, J. de Vries, A. Wattel, J. Weitenberg, H.J. van Zuthem, H. Borstlap (secretaris/rapporteur) en A.H.A. Veenhof (secretaris/rapporteur).
Het rapport is thans verkrijgbaar bij de drie wetenschappelijke bureaus: Dr. A. Kuyperstichting, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag (tel. 070-60.68.38); het Centrum voor Staatkundige Vorming, Mauritskade 25, Den Haag (tel. 070-65.39.34); de Jhr. mr. A.F. de Savornin Lohmanstichting, Wassenaarseweg 7, Den Haag (tel. 070-24.67.91). Het rapport telt ruim 170 pagina's en kost *f* 16,–.

Meningen van anderen

„Het CDA toont met dit rapport duidelijk een eigen gezicht tussen enerzijds de vrijheid van het liberalisme (die voornamelijk het individu ten goede komt) en anderzijds de centraal geleide verzorgingsstaat van het socialisme. Dat is pure winst en als zodanig verdient het rapport de grootste aandacht van de CDA-politici, die uiteindelijk de inhoud ervan moeten waarmaken".
(„Trouw", d.d. 27 september 1977)

„Het CDA-rapport vertegenwoordigt een dieptepunt in het christen-democratische denken. Tientallen jaren economie-beoefening wordt in één klap overboord gezet".
(Prof. dr. H. van den Doel, Trouw d.d. 3 oktober 1978)

„Het is bijzonder jammer dat dit rapport niet zoveel eerder is verschenen dat het kabinet een aantal voorstellen van deze werkgroep nog in „Bestek '81" had kunnen verwerken. Maar voor goede dingen is het nooit te laat. Kabinet en parlement zouden er verstandig aan doen om enkele belangrijke onderdelen van dit rapport alsnog te verwerken in het beleid voor de komende jaren. Want met deze voorstellen raakt het rapport in elk geval de kern van de problemen die in „Bestek '81" een hoofdrol hadden moeten spelen – en dat helaas niet hebben gedaan".
(De Gids, (CNV) d.d. 11 oktober 1978)

„Het NCW herkent in deze lijn van denken de wezenstrekken van de christelijke sociale beweging en daarmee ook van zichzelf. Er is een duidelijke parallel tussen de hoofdgedachten van dit CDA-rapport en die welke het NCW heeft neergelegd in zijn brochure „Verantwoordelijkheden voor ondernemer en onderneming".
(NCW-orgaan Ned. Chr. Werkgeversverbond, d.d. 12 oktober 1978)

„Gespreide verantwoordelijkheid biedt een mooi raamwerk voor de opbouw van een maatschappij met een menselijk gezicht en van een menselijke maat. Maar dat kan alleen maar gebeuren als er over deze zaken serieus en zonder goedkope verdachtmakingen wordt gediscussieerd".
(Prof. dr. N.H. Douben in „De Tijd", d.d. 29 september 1978)

Model gemeente- en provincie-program

- Een solide handleiding voor de opstellers van CDA-programma's in provincies en gemeenten voor de verkiezingen in 1978.
- En tevens een onmisbare gids voor elk CDA-staten- en -raadslid, voor alle bestuurders, voor ambtenaren, voor het partijkader en voor geïnteresseerden.
- Een gids die in 240 punten, met toelichting en achtergrondinformatie, de christen-democratische weg wijst in de gemeentelijke en provinciale politiek. Alle beleidssectoren komen aan bod. Bovendien bevat deze omvangrijke brochure o.m. een hoofdstuk over collegevorming. Kortom, „verplichte" lectuur en een handig hulpmiddel voor elke bestuurder en voor belangstellenden - vier jaar lang.

Het modelprogram is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van de bestuurdersverenigingen en uitgegeven door de wetenschappelijke instituten binnen het CDA.

88 pag.; *f* 6,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. Savornin Lohmanstichting, Den Haag.

Van de CHJO-voorzitter!

Vorige week heeft het CDJA een conferentie gehouden over het thema geloof en politiek handelen. Het CDJA was daarmee het CDA vooruit en ik moet zeggen dat er op een goede wijze over het gehele vraagstuk is gediscussieerd. Een van de belangrijkste vragen ging over de persoonlijke aanspreekbaarheid van vertegenwoordigers op het bijbels uitgangspunt. Wanneer dit het geval zou zijn dan ligt de weg naar een concrete evangelische politiek open, zo wordt dit door sommigen gesteld. Omgekeerd lijkt het me, wanneer CDA-ers allen alleen aanspreekbaar zouden zijn op het evangelie dat dan de kans niet gering is dat vele mensen uit allerlei politieke richtingen zich zouden komen aanmelden en op die manier een volstrekt kleurloos CDA zouden veroorzaken, een afspiegeling van alle politieke groeperingen die in Nederland van het bijbels uitgangspunt uitgaan. Het uitgangspunt alleen is dus niet voldoende; het zal politiek moeten worden ingevuld; in het CDA gaat het om een bepaalde interpretatie van het richtsnoer, zoals verwoord in het program van uitgangspunten van het CDA.

Het gaat hier met name niet om **de** interpretatie want hoe zouden wij kunnen **weten** wat de juiste interpretatie is; wij moeten met al onze kracht, intelligentie en geloof proberen datgene uit de bijbel te halen wat voor ons als mensen op politiek gebied van belang is. Deze exegese is datgene wat wij als feilbare mensen met onze gebrekkige middelen uit het richtsnoer kunnen halen. Wanneer we het over deze interpretatie eens zijn en dit hebben verwoord in een program van uitgangspunten en dat weer regelmatig vertalen in een konkreet en op dat moment aktueel politiek program, dan hebben wij als politieke partij iets in handen waar we mee aan de slag kunnen. Nu over de persoonlijke aanspreekbaarheid op het uitgangspunt. Kranten melden ons reeds dat de commissie van Verschuer zegt dat de binding aan de grondslag voor het CDA niet nodig zou zijn. Uit de hele discussie krijg ik steeds meer het idee dat er sterk wordt gepolariseerd en dat juist bij een zo gevoelig onderwerp. Laten we voor de afwisseling eens zien wat er in de praktijk gebeurt als iemand lid van het CDA wil worden. We nemen aan dat hij het politiek program onderschrijft anders wordt hij immers niet gekandideerd en hij heeft moeite met het uitgangspunt. In de jaren dat hij meedraait in de partij zullen zijn partijgenoten (in hoofdzaak christenen!) hem of haar kunnen beoordelen op zijn of haar politieke uitspraken, maar zich tevens een oordeel kunnen vormen over wat voor iemand de kandidaat als mens is. Men vormt zich voor de kandidaatsstelling een oordeel, ook over de vraag hoe de kandidaat zich zal opstellen wanneer er nieuwe politieke vragen aan de orde zullen komen die nog niet in het CDA-program staan. Na deze verkiezing moet je er als partij vertrouwen in hebben; zonodig kan de partij dit achteraf korrigeren door betrokkene een volgende keer niet meer kandidaat te stellen. Het omgekeerde leidt tot dezelfde conclusie, nl. wanneer iemand wel het richtsnoer tot uitgangspunt neemt, maar in de praktijk afwijkt van het politieke program dan zal hij of niet gekandideerd worden dan wel niet voor herverkiezing in aanmerking komen. Het is mijn mening op grond van reeds eerder door mij aangevoerde principiële en de nu aangeboden praktische argumenten dat de bovengenoemde vraagstelling niet tot moeilijkheden hoeft te leiden en dat tot heden bij geen van de drie partijen ook heeft gedaan. Naar mijn mening zal het CDA voornamelijk uit christenen bestaan, die een gezamenlijke politieke weg inslaan, als hun antwoord op de opdracht die uit het evangelie tot ons komt.

Dan zal vanuit het program een appèl kunnen uitgaan op het gehele volk. In de politieke praktijk van alle dag heeft het wel en wee van fraktie en kabinet tot de nodige ontwikkelingen aanleiding gegeven. Het mede om persoonlijke redenen uittreden van Boersma uit de fraktie is door politieke medestanders van hem aangegrepen om de rol van het CDA kritisch te bezien. De heren Scholten, Faber en Van Houwelingen merkten op dat van evangelische radikaliteit niet veel te merken was, waaraan Faber nog toevoegde dat de eretekenen van het CDA liggen in een links sociaal beleid, hetgeen me een duidelijke afwijking van het CDA-program lijkt, dat immers spreekt van een christen-demokratische visie op de maatschappij. Uit deze hoek komen geluiden dat de rest van het CDA conservatief is en de rest zou kunnen reageren in de zin van je kunt beter ineens lid worden van de PvdA. Kortom polarisatie alom. Terecht heeft Aantjes ze in een interview verweten dat ze deloyalisten zijn. Zij monopoliseren hun standpunt tot **de** interpretatie van wat evangelische bewogenheid zou moeten zijn en verheffen dit tot norm. Daarin staan ze echter niet alleen, ook anderen doen dit en wijken

eveneens af van wat het CDA als haar program heeft neergelegd. Daaruit volgen vele moeilijkheden.

WAT AAN DE HAND!

Wat is er dan wel aan de hand. De economische situatie in Nederland is in de loop van de jaren zeventig verslechterd, Den Uyl heeft verzuimd de bakens tijdig te verzetten, ondanks het praten over de eenprocentsoperatie. Fraktie en kabinet zijn het er over eens dat er zal moeten worden omgebogen. De kritiek die Bestek '81 van vele kanten kreeg werd door Van Agt volstrekt onterecht afgedaan met: „och we zijn nu eenmaal een kritisch volkje". Het kabinet had deze kritiek volstrekt serieus moeten nemen en deze met zakelijke argumenten tegemoet moeten treden, dat doet niets af van de noodzaak tot ombuigen! Dat het kabinet de posities van de laagstbetaalden op de tocht zette werd op hetzeachtige manier vanuit de oppositie naar voren gebracht. Een principiële stellingname van het kabinet ontbrak hier, teveel miste ik ook de visie van dit kabinet hoe zij nu vond dat de Nederlandse samenleving er in de komende jaren zou moeten gaan uitzien. Teveel de nadruk op economische vraagstukken, te weinig maatschappijvisie naar CDA-snit. Nu kan een coalitiekabinet natuurlijk ook niet de verwoording van het verkiezingsprogramma van het CDA zijn maar ik zou me kunnen voorstellen dat de invloed van het CDA, ook als je de coalitiepartner respekteert wat groter zou zijn geweest. Het verwijt van Rietkerk dat de fraktie zich niet aan het regeerakkoord houdt is dubieus, omdat de fractie niet op het regeerprogram is gekozen, maar op het verkiezingsprogram van het CDA. De CDA-fractie heeft in het debat een aantal zinvolle suggesties gegeven, o.a. een nadere beschouwing van de zgn. half-procentsstapjes; met het voorstel ze voorlopig achterwege te laten als er sprake zou zijn van verdergaande inkomensmatiging. De FNV heeft een zware verantwoordelijkheid op zich geladen door dit zondermeer af te wijzen. Geluiden van Zijlstra en Duisenberg, dat verdere ombuigingen noodzakelijk zijn, wanneer de aardgasbaten ad. 9 miljard gulden per jaar lager zullen gaan uitvallen, betekenen, dat de discussie nog lang niet ten einde is. Hoog tijd voor een uitwerking van een soberder maatschappij-filosofie. Het CDA-program spreekt over de totstandkoming van een raad voor het inkomensbeleid die met voorstellen moet komen over gewenste inkomensverhoudingen. Met het oog op toekomstige ombuigingen is het dringend gewenst dat uitvoering aan dit voornemen wordt gegeven.
Tot slot een oproep aan de fraktie van het CDA. Maak haast met uw stellingname i.z. de euthanasie als we ook hierniet dezelfde situatie willen kreëren als nu bij de abortusproblematiek. Ook hier zal een christendemocratisch antwoord tot stand moeten komen teneinde deze vraagstukken op een verantwoorde wijze te benaderen.
Een aanzet hiertoe gaf de CHJO middels haar brochure over euthanasie.

Peter Heukels.

chjo

Ledenvergadering CHJO-Utrecht

Op donderdag 16 november belegt de CHJO in de provincie Utrecht een ledenvergadering. Naast een aantal huishoudelijke zaken, zal er ook ruimte zijn voor politieke discussie, waarvoor een prominent politicus wordt uitgenodigd. Gegevens over plaats een aanvangsuur zullen nog volgen.
Utrechtse CHJO-ers, houdt deze avond vrij.

Onderwijs: een poging tot het ontwikkelen van een eigentijdse CH-visie

Het onderwijs, zo weten we, is een voorwerp van aanhoudende zorg voor de regering. Zo ook voor iedere politieke partij. Maar... zal het ons als jongeren, later als ouders en ook in het algemeen als persoon niet evenzeer tot zorg zijn? Niet voor niets heeft onze Unie mede het bestaan te danken aan een complex van factoren, waarin de strijd om de vrijheid van schoolkeuze de belangrijkste plaats innam.

En nu... wat is onze visie op het onderwijs in de branding van de golven van het heden? Worden onze „forten", de Christelijke scholen, bedreigd? Worden ze frontaal gekliefd of eerst door drijfzand ondermijnd? Of is er hoop, dat het dijklichaam sterker fundamenten heeft, waardoor het de stormloop zal kunnen weerstaan? Kortom: waar staan we en waar staan we vóór? Het is, dacht ik, een gelukkige greep geweest, dat de CHJO een aantal keren gaat discussiëren over de cruciale vragen bij het onderwijs van deze tijd. We spitsen het daarbij speciaal toe op de vraag: „Christelijk Onderwijs, Macht of Kracht?" maar onmiddellijk moet daar als voetnoot vermeld worden, dat vanuit onze C.H.-gezichtskring het **gehele** onderwijs ons „een zorg zal zijn"!
Om de discussie wat los te maken, daarover de volgende gedachten-waslijnen uitgespannen. Dan kunnen we onze eigen inbreng daarbij vast-knijperen, zodat een bonte rij discussie-frisgewassenheid ontstaat. Allereerst: wat pretenderen wij heden ten dage met die „C" van „Christelijk"? Is dat alleen een reclamespot voor de ouders, een waarmerk voor degelijkheid en beter onderwijs dan concurrerende instellingen dat bieden? Onderschat **u** dit niet. Vooral nu het aanbod van leerlingen afneemt, gaat de concurrentie-drang en -vervalsing een steeds grotere rol spelen.

VISIE

Maar, als we geantwoord hebben, dat we met Christelijk onderwijs wel degelijk willen stellen, dat we daarmee als diepste doelstelling het vóórleven van de Schrift voorstaan, wat dan? Een lange discussie hierover is de afgelopen jaren op gang gekomen. Welke visie moet daaruit voortvloeien?...
a) Kan men zeggen: Ik wil Christen proberen te zijn voor iedereen, dan kan ik als docent overal, ja moet ik juist overal, ook in het openbaar onderwijs, mijn plaats innemen en dat essentiële in mijn leven vóórleven aan de hele jeugd.
b) Of neigt men meer tot het traditioneel-Kuyperiaanse: gij zult u eerst een eigen huis bouwen, een eigen land en erf, en dat afzonderen van de „anderen". Op dit erf zult gij bouwen en bewaren, en onder de „heilige tucht" van Gods Woord staan en als leerling opgevoed worden.
c) Moet men in de eigentijdse situatie het Christendom aannemen en dit tegelijkertijd radicaal en vernieuwingsgezind interpreteren en toepassen? Men noemt dat de geëngageerd evangelische visie. Dialoog met Marxisme staat dan open. Solidariteit met de naaste. Kortom: een horizontalistisch werkprogram. Blijft er hier en daar nog opening voor een verticaal lijntje?
d) Omgekeerd (van c) en voortbordurend op het oude (van b): moet men eigentijds getuigen en vóórleven in evangelisatie, in inspiratie, met veél en rijk geestelijk leven? Moet de volheid van het verticale geloof centraal staan? En blijft er dan nog een horizontaal lijntje naar de in nood verkerende, geheel van God vervreemde medemens over?
Men vatte het bovenstaande wel samen door wat karikaturaal te typeren: moeten we naar een:
a) Openbare school met ook een Bijbel, een soort „Koning-Willem-I-College"?
b) een Abraham Kuyper-scholengemeenschap aan de Bavincklaan?
c) een Buskes-experimenteerschool in het Helder Camarapark?
d) of een Ds. Glashouwerschool in de „rechte straat"?
U begrijpt, dit laatste heeft allemaal de neiging tot karikatuur in zich en toch...als we discussiëren komen we met nuances toch tot deze typeringen.
Willen wij, als C.H., niet iets hier tussenin, of willen wij, beter gezegd, de positieve zaken in elk dezer typen verenigen? Mijns inziens ligt hier het aanknopingspunt met de wat meer doordachte CHU-geluiden. Wij willen immers heel het volk, heel de natie, tot het Evangelie brengen. Het aanbieden, het geven als het geschenk, dat voor ieder – hoe volkomen vervreemd ervan ook – het meest waardevolle in deze wereld is. Dan tenderen wij daarin naar model a. Maar wij willen ook strijdbaar zijn. Wij willen beschutten en behoeden tegen de aanvallen van de buitenstaanders, die soms tegenstrevers blijken te zijn. Hoe verleidelijk is het dan niet het mooie eigen erf te bewaren via model b. Maar de eigen tijd, de enorme mondiale problemen: hebben wij die in onze kringen niet grovelijk onderschat? Is er niet iets voor model c te zeggen? Natuurlijk, ook dit is een kant van de zaak. En d dan: is Gods Werk in deze wereld niet allereerst een zaak van persoonlijk geïnspireerd zijn?

BINNEN

Zo zien we reeds vier handvaten voor alleen al het opschrift boven de deur van het schoolgebouw. En dan... wat er binnen gebeurt. Wat geven we? Iedere school moet binnenkort beschikken over een soort schoolwerkplan met uitgewerkte leerdoelen, met alle macht en kracht binnen de school en met al die zaken, die zo'n „beknopte atlas van het hele schoolgebeuren" maar kan completeren. Juist hierin hebben de ouders, leerlingen en leraren een belangrijke rol te spelen. Bij zo'n „atlas van het totaal-gebeuren" dient op de eerste pagina de vraag naar het grote Waarom en Waartoe gesteld te worden. Grijp die discussie-opening aan. Bedenk dat hier een hoeksteen van alle verdere gedachtenwisseling ligt.
Immers het gaat hier ook om de essentie: de uitwerking van ons Bijbels ideaal in de praktijk van alledag. Hoe vertaal je dat:
a) in de houding van de leraren;
b) in het algemeen beleid van de school, het personeelsbeleid, de omgang, de sociale werkwijze etc.;
c) de leerlingen onderling en
d) de ouders.....,
en dat alles zodanig, dat we op de lijn van de Goede Tijding blijven zitten. Wat een grote woorden. Ik schrik er soms zelf van. Maar ze moeten op papier. Het is het kruispunt, letterlijk en figuurlijk, voor de opvoedingssituatie. In een volgende aflevering zal ik proberen verder in te gaan op wat meer gedetailleerde problemen rondom de bovengenoemde kernvragen. Zo zullen we met de discussiestukken genoeg stof hebben om met de CHJO in de slag te gaan. CHU-ers, denk met ons mee en scherp uw eigen mening hieraan. Zo ook zullen wij onze CH-vitamine het CDA ten goede doen komen.

Jan van den Assem.

CDJA-conferentie geloof en politiek

Grondslag en politiek handelen: diskussie geopend

„Het expliciet christen zijn is geen voorwaarde om mee te doen aan de toetsing van de politiek aan het Evangelie; misschien betekent dit meedoen juist wel impliciet christen-zijm....". Deze opmerking plaatste prof. dr. W. C. M. Klijn, hoogleraar te Amsterdam en lid van de commissie „Grondslag en Politiek handelen" tijdens de CDJA-conferentie over Geloof en Politiek, die vorige maand in Arnhem plaatsvond.

Dat er zo'n 50 mensen deelnamen aan de conferentie geeft aan dat de zaak „leeft". Maar vooral de uitspraken die tijdens de discussies werden gedaan, onderstrepen het grote belang van dergelijke gesprekken binnen het CD(J)A, vooral in de nabije toekomst.
Zonder elkaar uit het oog te verliezen, werkt het zeer verhelderend om verschillen van inzicht zo scherp mogelijk te formuleren; als iedereen zijn kaarten open op tafel legt, weten we tenminste waar we over praten.
Vrijdagavond werden de deelnemers - voorzover dat nog nodig was - opgewarmd tijdens een groepsdiscussie aan de hand van een vijftal vragen. Verschil van inzicht tussen de CDJA'ers dat soms naar voren kwam, (hoe beoordeel je het CDA op dit moment, welke rol moet/mag het compromis spelen) garandeerde een levendige discussie zodat de tijd omvloog.

CHRISTELIJK DEMOCRATISCH APPEL

Opvallend was dat er tijdens de discussie met de inleiders (zaterdags) geen duidelijk verschil van mening tussen de CDJA'ers leek te bestaan (maar dat kwam misschien omdat er helaas geen tijd meer was voor groepsdiscussie).
„Een grondslag is onontbeerlijk voor elke politieke partij, je gaat uit van de Bijbel of van een bepaalde ideologie", dat stelde drs. G. van Leijenhorst, lid van de CDA,Tweede-Kamerfractie, tijdens zijn inleiding. „In de relatie Schepper-Schepsel zijn voor het CDA met name de vragen van belang over zaken van leven en dood, oorlog en vrede, vragen over milieubescherming, wetenschappelijk onderzoek en relaties tussen mensen. We zijn samen verantwoordelijk ten nutte van elkaar in opdracht van onze God", aldus Van Leijenhorst.
Vanuit zijn achtergrond had hij nog wat moeite met (christelijke) partijvorming: Gods beloften zijn er niet alleen voor christenen; partijvorming is erkenning van wat er stuk is.
Aangezien Gods werkelijkheid primair en evident is, spreekt Van Leijenhorst liever over een Christelijk Democratisch Appèl dan over Christen Democratisch Appèl („....de som van christelijke baasjes...."). Als christelijk pretentieus is, christen niet minder.
Naar zijn mening zal de werking van de grondslag zodanig geïntensiveerd moeten worden, dat de grenzen zich als vanzelf zullen vaststellen door veerkracht en afstoting.

VERVULLING DER TIJDEN

Prof. dr. J. Verkuyl, emeritus-hoogleraar te Amsterdam, was erg duidelijk daar waar het gaat over de theologische onderbouw van het politiek handelen en de praktische politieke consequenties. „Het is grondig fout om alles te politiseren maar eveneens om een moratorium (schorsende werking) af te kondigen (van de Grondwet van het Messiaanse Rijk) voor de politieke sector", aldus Verkuyl. In het geloven worden ons mogelijkheden geschonken om tastend en zoekend gehoorzaam te zijn aan Gods wil. Daarbij moeten we volgens Verkuyl onder meer letten op wat hij noemde „de vervulling der tijden": in het politieke leven moeten we nu de kansen grijpen die de geschiedenis ons biedt (bijvoorbeeld t.a.v. racisme, bewapeningswedloop en wereldeconomie).
Verkuyl kiest onder meer voor christelijke partijvorming omdat er onderwerpen op de politieke agenda staan waarin Gods eisen een rol spelen. Er is echter een beschamende afstand tussen deze slogan en ons handelen. Aangezien Verkuyl reconfessionalisering in de partijvorming gewenst acht, juicht hij het CDA als oecumenische gemeenschap toe, ... „maar het is een gewaagde onderneming.....: er mag geen kleurloze middenpartij ontstaan." Het programma van Goudzwaard c.s. is niet rechts maar het is herkenbare oecumenische politiek".

Als toetsstenen voor christelijke politiek noemt Verkuyl: motivatie van je doelstellingen bij ontwikkelingspolitiek (economische motivatie of solidariteit), de houding m.b.t. sociale gerechtigheid (Zuid-Afrika, Namibië, Rhodesië) en controle vanut de democratie op de technocratie.
Hoewel Verkuyl Kuypers scheiding tussen Kerk en Politiek verwerpt, („.....let alleen op de man zelf.....") noemt hij toch wel twee verschilpunten: de kerk kan spreken ongeacht de realiseerbaarheid (faktor tijd) en moet door sociaal-psychologische en sociaal-politieke processen op gang te brengen de gemeente in de goede richting sturen. Als theologen dit beseffen mogen ze zich best met politiek bezighouden, aldus Verkuyl.

BEMIDDELING

Prof. Klijn stelt bij voorbaat dat zijn bijdrage als prikkel voor de discussie zal functioneren. Die bijdrage is gedeeltelijk een weergave van wat er binnen de commissie „Grondslag en Politiek handelen" leeft en wat er in het rapport (dat in de komende maanden binnen de 3 christen-democratische partijen besproken zal worden), vermeld staat. Je vraagt je af of er met het rapport hetzelfde zal gebeuren als met de opmerkelijke inleiding van Klijn: wordt het een steen des aanstoots of juist een sleutel tot gesprek? Voor wie het nog niet wist: het worden spannende tijden!
Centraal in Klijns verhaal staat de bemiddeling die de relatie Evangelie en Politiek behoeft om valse identificatie te voorkomen. Dat betekent een zakelijk zoeken en een zakelijke discussie; immers het Evangelie doet een beroep op de mens zelf en dus ook op diens waarnemingsgezindheid, creativiteit, op een zorgvuldig gebruik van de rede en een analyse van de menselijke samenleving. Zo'n (ethische) interpretatie van het Evangelie..... mondt uit in de politieke overtuiging die het CDA tot politieke partij maakt". Dit is de reden waarom Klijn als antwoord op de vraag – welke praktische politieke consequenties vloeien er naar uw mening vandaag de dag uit het Evangelie voort – geen vermeldt. Toen werd het stil in Arnhem. Klijn spreek liever over een christen democratische politieke partij. De band alleen met het evangelie is niet genoeg, juist de politieke overtuiging onderscheidt het CDA van de Kerk. Deze politieke overtuiging komt tot stand door menselijke ervaringen, het analyseren van contrastervaringen, van andere politieke stromingen, van doel en middelen in ieders persoonlijke visie, door een voortdurend evalueren van het politiek beleid (de omgang met het politieke compromis), en dan dit alles als een voortdurend proces in het licht van het Evangelie". „Het Evangelie is meer dan de politieke overtuiging," zo vatte Klijn zijn betoog samen.

TOETSING

Omdat confessie en geloof in het Evangelie niet hoeven te leiden tot het CDA, kunnen deze ook niet alleen bepalend zijn voor het lidmaatschap van het CDA. In een christelijk confessionele partij (GPV) bestaat er wel een persoonlijke aanspreekbaarheid op het Evangelie, bij een christelijk democratische partij (CDA) niet. Bij de toetsing van het programma, het beleid aan het Evangelie vraagt het CDA medewerking van alle leden maar er worden naar de mening van Klijn geen uitspraken over eigen of andermans binding gedaan. Criteria voor het lidmaatschap van het CDA zijn de aanvaarding van de politieke overtuiging en de toetsing aan het Evangelie. Ook al ontbreekt de persoonlijke geloofszekerheid, dan kun je toch meedoen bij de toetsing aan de evangelische politieke relevantie. Dat laatste moet toch duidelijk herkenbaar zijn voor een ieder. „Een niet-christen kan zonder Christus te herkennen een christen zuiverder de spiegel van het Evangelie voorhouden", zo meende Klijn.
Kerk en politieke partij moeten met elkaar in contact blijven omdat beide geënt zijn op het Evangelie. De kerk heeft volgens Klijn een politieke verantwoordelijkheid wanneer men aan „politiek" een andere betekenis geeft dan in een „politieke" partij n.l.: een verantwoordelijkheid t.o.v. de samenleving als geheel (en dus ook t.o.v. politici).

AANTJES EN LEERPLICHT

Tijdens de plenaire discussie leefden de heren Klijn en Verkuyl duidelijk op, toen zij elkaar in het latijn konden toespreken.
Klijn verklaarde dat de door Aantjes geopperde situatie (wat gebeurt er in gevallen waarin het programma niet voorziet?) enige problemen kan opleveren, maar stelde dat de door hem omschreven politieke overtuiging meer is dan wat er op papier staat. Naar zijn mening zou er een leerplicht moeten worden ingevoerd om alle CDA-leden het Evangelie te laten bestuderen.

NESTGEUR EN HOER

Opnieuw pleitte Klijn voor gebruik van de rede om juist zo het Evangelie tot zijn recht te laten komen, i.p.v. een oncontroleerbare bevindelijkheid en bewogenheid om zo misbruik van het Evangelie uit te sluiten („.....er zelf iets in stoppen..."). Hoewel Verkuyl meende aan de nestgeur te kunnen waarnemen dat Klijn en hij uit hetzelfde nest komen, signaleerde hij toch een duidelijk verschil tussen „Reformatie en Rome": de eerste zoekt in het geloof naar een begripsmatige verantwoording, terwijl de tweede de ratio vooropstelt. Verkuyl citeerde Maarten Luther die zei: „Verstand is te koop, verstand is een hoer, die zich aan ieder die wil uitlevert".
Concluderend dat we dit verschilpunt niet moeten camoufleren, stelde Verkuyl voor, gezamenlijk de kant van de Reformatie op te gaan (wat één van de zeldzame momenten van hilariteit opleverde).
Klijn wilde het verstand niet laten vallen omdat er misbruik van gemaakt kan worden en stelde dat het verstand niet zonder genade of heilige geest werkt. Daarop viel Klijn hen die de bewogenheid willen hanteren aan met de vraag: „Weet u zeker dat Hans de Boer meer bewogen is dan Frans Andriessen?" Verificatie op werkelijke daden is een vereiste. Dan kan bewogenheid naast de rede in relatie komen te staan tot de inhoud van het politieke beleid. De Bijbel of Jezus zijn niet (alleen) de concrete vervulling van de Thora, maar juist ook alle mensen buiten het Evangelie: „... het wetboek van de naaste waarin je Gods aangezicht kunt laten zien".

URENCO

Aangevallen op het ontbreken van politieke consequenties van de verticale band Schepper/Schepsel wees Van Leijenhorst op de Urenco-zaak. „Tijdens het kabinet-Den Uyl waren de felste tegenstanders van levering CDA'ers. Je kunt niet alleen getuigen, maar je moet ook een beslissing nemen. Niet 100% je zin krijgen maar 100% je best doen. De fractieleden die atoompacifist zijn, mogen niet als eersterangs – en de overigen als tweederangs – christenen worden beschouwd", aldus Van Leijenhorst.

TEKENEN

Aan Verkuyl werd de vraag gesteld of je niet een te zware hypotheek legt op het politiek handelen als je zegt dat het gaat om een ja of nee tegenover Gods eisen. Hoewel sommige processen enige tijd vergen, meent Verkuyl dat juist hierin de kern van christelijke politiek is gelegen. Wij zullen „tekenen" moeten stellen om te tonen dat we in de richting gaan van het Messiaanse Rijk.

VERSCHILLEN

Belangrijker dan een verschil in visie over de persoonlijke aanspreekbaarheid achtte Verkuyl de verschillen in politieke visie tussen politici binnen het CDA. Als je samen bidt in de fractie dan mag je elkaar op de huid zitten. Welke politieke opvatting men ook heeft (Luns, Schakel, Tolman), iedereen moet zich gebonden weten aan „Niet bij brood alleen" en dat is gelukkig vaak duidelijk.

DISCUSSIE GEOPEND

We kunnen aan de slag gaan. Een gesprek over het rapport „Grondslag en Politiek handelen" lijkt nuttig maar ook noodzakelijk. Bij voorkeur geen discussie over persoonlijke aanspreekbaarheid „an sich" maar – zoals Jan Eerbeek in zijn openingswoord aangaf – over aanspreekbaarheid in relatie tot de concrete uitwerking van de evangelische uitgangspunten.

Johan de Boer

vervolg van pagina 1

bij vergaten zij echter dat het vertrek van Jaap Boersma eerder plaatsvond.
Zijn problemen, persoonlijk en politiek, dateerden van daarvóór. Persoonlijk ben ik niet zo geraakt door deze uitlatingen van diverse collega's. Ik weet immers nu na een jaar ervaring, hoe intensief ook zij zwoegen en knokken voor de CDA-zaak.
Zakelijk vond ik het jammer, èn omdat zij onbedoeld het daarmee hun fractievoorzitter moeilijker maakten, èn omdat zij onbedoeld een suggestie wekten alsof er buiten hen geen sterk sociaal-bewogenen en fel geïnspireerden zouden zijn, èn omdat hun eigen zo essentiële inbreng en invloed kan lijden onder dit soort incidenten.
Geërgerd heb ik mij – ik beken dat gaarne – evenzeer over de generalisaties bij anderen over de zgn. AR-dissidenten etc.
Geërgerd omdat ik juist die dagen kon waarnemen hoe bijvoorbeeld Hans de Boer voor ons een uiterst goed congres leidde met onze Scandinavische collega's, hoe een Martin Beinema aan onderwijszaken trok, hoe Fred Borgman, nog maar net uit het neutronengranaatdebat, waarin hij zich zo sterk met de fractie solidariseerde, zich alweer volledig wierp op een zorgvuldige behandeling van de wedde-problematiek van dienstplichtigen, een politiek uitermate moeilijk en gevoelig probleem; hoe ook een Bouke Beumer zich weer 100% dienstbaar maakte èn in de slotfase van het emancipatiedebat èn in de LNG-discussie; geen glansrollen, maar wel uiterst belangrijk politiek werk; en wat hadden wij niet graag Sytze Faber gelukgewenst met zijn voortreffelijke behandeling van het Rijnmondontwerp. En zo kan ik doorgaan, met Jan van Houwelingen en met Jan Nico Scholten. Genoeg daarover.

NIET AFGESLOTEN.

Terug naar het vervolg op Bestek '81, waar de regering en wij voor staan. Hierboven schreef ik al hoezeer de verleiding er is om onder druk van de Partij van de Arbeid en de VVD te berusten in een „vergeling" van de resultaten van de Besteks-discussie. Dat zal de fractie tot iedere prijs moeten voorkomen. De Bestek '81-discussie is in feite niet afgesloten.
Vooral ook daarom niet, omdat wij middels de bekende motie-Aantjes – de sleutelmotie in het Bestek-debat die zo sterk de overlegnoodzaak met de sociale partners vastlegde – bewust de weg gekozen hebben Bestek '81 te „vermaatschappelijken".
Ook een door ons gewijzigd Bestek '81 mag nu geen dictaat van regering en parlementsmeerderheid aan samenleving en sociale partners zijn.
Integendeel, wij gaan principieel uit van een gespreide verantwoordelijkheid, zoals ook pas nog eens is vastgelegd in het zeer lezenswaardige „Economische Orde"-rapport.
Onze Besteks-inbreng was een praktische uitwerking van en aanzet tot die aanpak.
Wat ons nu bedreigt is dat werkgevers zich verschuilend achter de oorspronkelijke kabinets-opvatting, zich niet meer echt inzetten voor overleg en echt gespreide op werk en eerlijke verdeling van het werk gerichte verantwoordelijkheid.
En dat werknemers zich verschuilen achter de politieke kritiek van de Partij van de Arbeid evenzeer die verantwoordelijkheid ontlopen. Wij als CDA-fractie realiseren ons zeer wel dit gevaar.
Het vergt daarom een grote inspanning tegen die tendensen in, toch ons standpunt overeind te houden.
Dat vergt inspanningen van de gehele fractie en velen daarbuiten. Het vergt vooral ook veel van onze christen-democratische bewindslieden, die onder grote druk van de ernstige sociale en economische problemen iedere keer weer de combinatie van bestuurlijke kracht en echt eerlijke overlegbereidheid met alle daaraan verbonden risico's op moeten brengen.
Dat vergt extra inspanningen. Maar in een echte volkspartij die wij pretenderen te zijn kan het niet anders.
Ons wordt nogal eens verweten dat wij depolitiseren. Ik wijs dit verwijt af. Over alle Besteksonderdelen en over de aanpak als zodanig hebben wij scherp omlijnde politieke oordelen gegeven.
Sterker, ik stel daar een verwijt tegenover. Namelijk dat anderen wel spreken over de noodzaak van gespreide verantwoordelijkheid, maar in feite dit frustreren door de politiek te willen versmallen tot socialisme of anti-socialisme. Daar mogen en zullen wij als CDA echter niet intreden.

Ruud Lubbers.

Conferentie Christelijk onderwijs en najaarsvergadering CHJO

Op vrijdagavond 17 en zaterdag 18 november a.s. organiseert C.H.J.O. in Oudleuzen (Ov.) een conferentie met als thema „Christelijk Onderwijs, Macht of Kracht?". Het is de bedoeling, dat er twee conferenties aan dit onderwerp zullen worden gewijd, waarvan de eerste een oriënterend karakter zal hebben.

Het christelijk onderwijs staat op het moment sterk in de belangstelling. Enerzijds wordt er binnen het christelijk onderwijs zelf hevig gediscussieerd over de eigen identiteit, en de vraag hoe deze tot uiting moet komen in het praktische onderwijs. Anderzijds komt er van buiten af kritiek op het besloten en vermeend ondemocratische karakter van veel instellingen van christelijk onderwijs (hier valt bijvoorbeeld te denken aan het initiatiefwetsontwerp van de PvdA over de democratisering). Wat willen wij met het christelijk onderwijs, en wat kan de politiek daaraan doen? Hierop willen wij tijdens de conferentie ingaan, daarbij terzijde gestaan door drie inleiders, te weten drs. G. van Leijenhorst, vicevoorzitter en onderwijsspecialist in de CDA-Tweede Kamerfractie, drs. C. Verhoef, docent aan de Christelijke Sociale Academie te Ede, en de heer W. Dijkhuizen, docent aan de Vrije Leergangen.

ACTUELE POLITIEK

Op zaterdagmiddag zal in Zwolle een ledenvergadering worden gehouden, waarin onder meer de begroting 1979 en statutenwijzigingen aan de orde zullen komen. Het is de bedoeling, dat een groot gedeelte van de tijd zal worden besteed aan een forumdiscussie over actuele politiek. Om in dit forum zitting te nemen zullen prominente politici uit de C.H.U. worden uitgenodigd.

De Tweede Kamerleden drs. Van Leyenhorst en Hans Gualthérie van Weezel hebben hun medewerking reeds toegezegd. Voor het huishoudelijk gedeelte van de vergadering kan elk lid tot twee weken voor de datum van de vergadering voorstellen ter behandeling indienen bij het Algemeen Secretariaat, Lange Geldersekade 8, Dordrecht.

De kosten voor deelname aan de conferentie zijn *f* 15,-. Deelname aan de ledenvergadering is gratis. Reiskosten boven *f* 10,- worden aan de deelnemers vergoed. Opgave is mogelijk door inzending van onderstaande bon, onder gelijktijdige overschrijving van *f* 15,- op girono. 200450 t.n.v. Stichting Politiek Jongerenwerk CHJO, Lange Geldersekade 8, Dordrecht.

Bon
Ondergetekende,
naam.....

adres en woonplaats.....
0 neemt deel aan de conferentie „Christelijk Onderwijs, Macht of Kracht?" en maakt *f* 15,- over op girono. 200450 t.n.v. Stichting CHJO te Dordrecht. x)
0 neemt deel aan de ledenvergadering op 18 november te Zwolle. x)
Hij/zij komt per auto/per trein. xx)

Handtekening:

Deze bon uiterlijk 9 november opsturen naar Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht.

x) aankruisen wat van toepassing is. xx) doorhalen wat niet van toepassing is.

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

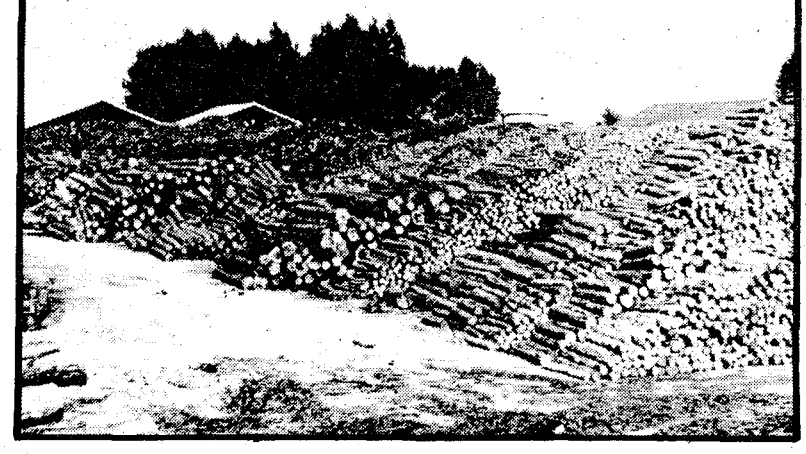

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiele administratie en adviezen.

alle troeven in één hand

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

****

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel. 02150-11189-16777
HILVERSUM.

**********:

Stelt u prijs op
VAKWERK
KWALITEITS-ARTIKELEN
dan
VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

MAKELAARSKANTOOR
HOOGENRAAD
HAAGWEG 171 - TEL. 070-99.65.60
RIJSWIJK (Z.-H.)
Onroerende goederen - Hypotheken
Taxatiën

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.

Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.

Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

BETONFABRIEK „VRIJENBAN"
A. M. HOEKE
Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 570909.
BETONWAREN

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer
de klok HANDELMIJ B.V. / BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam, telefoon 010-190200.

HANAB B.V.
GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS
Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

Vrijdag 10 november 1978 – 14e jaargang no. 45

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - 2271TV Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

WILLEM AANTJES, STERKTE!

door drs. Gerard van Leyenhorst, vice-voorzitter CDA, Tweede Kamerfractie

Op de valreep – voor de sluiting van deze editie – een korte reaktie op het zo schielijke vertrek van onze fractievoorzitter Wim Aantjes.
Op het moment dat ik dit schrijf is zijn beslissing nog maar enkele uren oud. Te vers om de draagwijdte ervan reeds ten volle te kunnen overzien. Wel kunnen we ons thans een voorstelling maken van de menselijke kant van deze zo schokkende zaak.
Wim Aantjes heeft het ver mogen brengen in onze nationale politiek. Vorig jaar werd hij zelfs de politieke leider van de op één na grootste fractie in de Tweede Kamer, de grootste regeringsfractie. Van de ene dag op de andere was het uit.
Het CDA is niet zo heilig, dat het niet hard kan omgaan met zijn mensen. Helaas is dat vaak wel het geval.
Evenwel, eerst in het fractiebestuur en later in de fractie, hebben we de afgelopen 24 uur doorleefd welke verbondenheid er kan bestaan tussen mensen die in moeilijke momenten ten diepte op elkaar zijn aangewezen. Dit was misschien ook wel de belangrijkste reden, waarom wij vonden dat Wim Aantjes tegenover hetgeen hem ten laste werd gelegd tijd gegeven moest worden om zijn eigen verhaal te vertellen.
Woord en wederwoord. In een positie die hem niet bij voorbaat van zijn voetstuk had doen vallen. Daarbij uiteraard de beslissing aan hem latend. Hij heeft snel een besluit genomen. En naar het ons voorkomt een wijs besluit. Zoals hij zelf stelde, dat daarmee het aanzien van de Nederlandse politiek – en in het bijzonder van het CDA – werd gediend.

Wim Aantjes heeft fouten gemaakt. Vierendertig jaar geleden. Hij was toen 21. Politiek kent geen verjaring zoals het recht. Politiek is hard terwille van zichzelf. Dat heeft Wim Aantjes ervaren door anderer en eigen beslissing. Dat hebben ook zijn vrouw en kinderen, en zijn moeder ervaren.
Het feit, dat Wim Aantjes niettemin veel heeft betekend voor de Nederlandse politiek kan nu misschien een schrale troost schijnen. Toch moet het gezegd worden. Aantjes' verdiensten voor de AR, de partij waaraan hij zo gehecht bleef, en vervolgens voor het CDA, zijn onmiskenbaar.

Ook op deze plaats wensen we hem en de zijnen van harte sterkte toe.

Op de laatste fractievergadering die Wim Aantjes voorzat las hij de eerste helft van Psalm 139. Me dunkt, als we de spiegel van dit bijbelgedeelte aan ons zelf voorhouden, dan blijven we misschien wel het meest geschikt om ook in de politicus – en in degene die de politiek verlaat – de „mens" te zien.

CDA-rapport „Grondslag en politiek handelen" ter discussie gesteld

Vorige week is het CDA-rapport „Grondslag en politiek handelen" gereedgekomen en gepubliceerd. Dit rapport moet besproken worden binnen het CDA en bij KVP, ARP en CHU.
In dit nummer van het christelijk-historische weekblad „de Nederlander" wordt uitvoerig aandacht besteed aan het rapport. De lezer treft aan:

1. de aanbiedingsbrief van de commissie-voorzitter mr. O. W. A. van Verschuer, oud-voorzitter van de CHU,
2. de verklaring van de voorzitters prof. dr. P. A. J. M. Steenkamp (CDA), H. A. de Boer (ARP), dr. L. M. van Leeuwen (CHU) en W. J. Vergeer (KVP),
3. de samenvatting van het rapport „Grondslag en politiek handelen",
4. de aanbevelingen van de commissie, welke aanbevelingen gericht zijn op het levend houden van de relatie van grondslag en politiek handelen.

In aanbiedingsbrief rapport „Grondslag en politiek handelen"

Voortdurende bezinning op politieke betekenis evangelisch getuigenis

„Gewenst wordt, dat het CDA-rapport „Grondslag en politiek handelen" aanleiding zal kunnen zijn voor een voortdurende bezinning op de politieke betekenis van het Evangelisch getuigenis, opdat de inspiratie vanuit de Heilige Schrift werkelijk in ons politiek handelen gestalte zal krijgen". Dit heeft mr. O. W. A. van Verschuer als voorzitter van de CDA-commissie „Grondslag en politiek handelen" gezegd in de brief aan CDA-voorzitter prof. dr. P. A. J. M. Steenkamp, in welke brief het rapport van de commissie werd aangeboden.
De brief van commissie-voorzitter Van Verschuer aan CDA-voorzitter Steenkamp luidde: „Het is mij een groot genoegen u het rapport van de door het bestuur van het CDA ingestelde commissie „Grondslag en Politiek Handelen" aan te bieden. Ik doe dit namens een commissie die in een 6-tal vergaderingen in grote harmonie en eenstemmigheid, tekst, conclusies en aanbevelingen heeft opgesteld.
Wij zijn van mening dat wij onze opdracht: het aangeven de relatie tussen grondslag en politiek handelen, hebben vervuld en dat het rapport voldoende duidelijkheid biedt voor de definitieve besluitvorming te dezer zake van het CDA.
Gaarne wil ik op een enkel aspect nog even ingaan. De commissie is van oordeel dat de politieke overtuiging van het CDA herkend moet kunnen worden als antwoord, vanuit het politieke leven, op de oproep van het Evangelie. Wij hebben enkele hoofdlijnen van dit antwoord in ons rapport aangegeven. Wij waren ons er zeer van bewust dat een tweetal gevaren onze politieke groepering bedreigen, nl.:

- de verwereldlijking van de politiek (secularisatie), waardoor de band tussen het Evangelie en het politiek handelen verzwakt of verbroken zou worden, en
- de onderschikking van de politiek aan kerkelijk gezag en kerkelijke leer (confessionalisering) waardoor de eigen verantwoordelijkheid van de christen-democratische partij zou worden verduisterd of op wezenlijke punten aan haar ontnomen zou kunnen worden.

De commissie verwerpt zeer nadrukkelijk de discussie die zich beweegt rond de vraag „Kan een niet-christen lid van het CDA zijn?". Wij wezen deze vraag in ons rapport op principiële gronden af. Immers een negatief antwoord daarop zou al te gemakkelijk tot confessionalisme in de boven beschreven zin leiden. Een positief antwoord daarentegen zou in de regel de suggestie wekken alsof verzwakking of verbreking van de relatie tussen het Evangelisch getuigenis en het politieke leven toelaatbaar zijn.
Het CDA acht zich niet bevoegd om te vragen naar de persoonlijke geloofsovertuiging van zijn leden.

De leden van het CDA dienen evenwel persoonlijk aanspreekbaar te zijn op onze politieke overtuiging, waarvan het hart wordt gevormd door de inspiratie van en de toetsing aan de grondslag van het CDA. De vraag „hoe CDA-leden hun positief antwoord op deze aanspreekbaarheid verenigen met hun overtuiging te aanzien van andere levensterreinen" kan binnen de grenzen van een politieke partij niet beantwoord worden en verdient derhalve een bespreking op ander niveau.
De vraag, welke wij hierboven nadrukkelijk verwierpen, mag en kan dus niet als sleutelvraag fungeren. Beantwoording van deze vraag leidt in beide richtingen tot verkeerde ontwikkelingen.
Van doorslaggevende betekenis voor het CDA is dat in de politieke overtuiging, zoals in het rapport omschreven, de grondslag daadwerkelijk functioneert. Dit vergt van ons een voortdurende aandacht. Grote waarde hecht de commissie aan de relatie tussen uitgangspunt, program en beleid, welke in belangrijke mate de vertrouwensband tussen de leden van het CDA bepaalt.
Tot slot zou ik de wens willen uitspreken dat dit rapport aanleiding zal kunnen zijn voor een voordurende bezinning op de politieke betekenis van het Evangelisch getuigenis, opdat de inspiratie vanuit de Heilige Schrift werkelijk in ons politiek handelen gestalte zal krijgen. De commissie meent dat alle geledingen van het CDA bij deze taak betrokken dienen te zijn. Ik zou het op prijs stellen als deze brief met het rapport openbaar werd gemaakt"
Aldus de aanbiedingsbrief.

OVERWERK PTT BEPERKEN

door: drs. H. Eversdijk, lid Tweede Kamer voor CDA

Bij de behandeling van de PTT-begroting voor 1979 in de Tweede Kamer is door de CDA-fractie uitvoerig aandacht besteed aan het sociaal beleid bij het staatsbedrijf der PTT.

VEEL OVERWERK

Een onderdeel van het sociaal beleid bij PTT is de noodzaak tot beperking van het strukturele overwerk. Voor 1979 is bij PTT maar liefst een bedrag van 84 miljoen gulden begroot voor overwerk- en wachttijdvergoedingen, zodat voor 1979 niet minder dan 73 miljoen begroot is voor puur overwerk. Daarnaast wordt nog voor een veelvoud aan overwerk compensatie in vrije tijd gegeven (Bijvoorbeeld: snipperdagen kunnen vrijwel alleen worden opgenomen als de betreffende dienst door een ander in overwerk wordt uitgevoerd).

TERUGDRINGEN STRUKTUREEL OVERWERK

Op zich is het systeem „tijd voor tijd" niet fout, maar een daadwerkelijke aanpak van het strukturele overwerk zou naar de mening van de CDA-fractie kunnen leiden tot het scheppen van honderden vaste (of parttime) arbeidsplaatsen. Als het strukturele overwerk bij PTT werkelijk zou worden aangepakt, zou op die wijze het Staatsbedrijf der PTT een zeer positieve bijdrage kunnen leveren tot het realiseren van de hoofddoelstelling van Bestek '81. Deze hoofddoelstelling is immers het terugdringen van de werkloosheid. In dit geval zou werkloosheidsbestrijding zelfs geen extra geld kosten.

NIET ALLE OVERWERK KAN WORDEN AFGESCHAFT

Vanzelfsprekend is het niet mogelijk om bij PTT alle overwerk af te schaffen. Wij beseffen zeer wel dat er pieken zijn die onvermijdelijk tot overwerk kunnen leiden, bijvoorbeeld pieken met Kerstmis en in de vakantieperiode.
Toch menen wij dat zeker de helft van die 73 miljoen gulden door een daadwerkelijke aanpak van het strukturele overwerk zou moeten kunnen leiden tot extra arbeidsplaatsen.

EXTRA ARBEIDSPLAATSEN

Een voorlopige berekening leerde ons dat aanpak van het struktureel overwerk bij PTT na verloop van tijd zou kunnen leiden tot ongeveer 700 parttime en/of vaste banen. Namens de CDA-fractie heb ik dan over de aanpak van het struktureel overwerk een motie ingediend.
In deze motie wordt de regering verzocht om:

„op korte termijn zodanige maatregelen te nemen dat het struktureel overwerk bij de PTT nog in 1979 zal worden beperkt ten gunste van nieuwe arbeidsplaatsen en tevens wordt de regering verzocht over het resultaat van deze maatregelen de kamer te informeren".

Inmiddels is gebleken dat deze motie op ruime steun in de Tweede Kamer kan rekenen.

REORGANISATIE EN SPREIDING

Een ander belangrijk aspekt bij de behandeling van de PTT-begroting betrof de reorganisatie een spreiding van de centrale directie van de PTT. Het betreft een spreiding van werkgelegenheid vanuit Den Haag naar het Noorden (Groningen en Leeuwarden). Vanuit de CDA-fractie is de vraag gesteld of het wat dit betreft niet te lang duurt vòòr er besluiten vallen en of het tempo van het geheel niet zeer laag is. Daar hebben we overigens aan toegevoegd dat we zeker niet de geweldige problemen, die aan deze operatie vastzitten, willen onderschatten. De CDA-fractie heeft echter sterk gewezen op het feit dat tenminsts de plannen als zodanig snel ter tafel moeten komen. Er zijn immers toezeggingen gedaan aan de regio (Leeuwarden en Groningen) en de onzekerheden voor de regio èn voor de mensen in Den Haag duren te lang.

AANDACHT VOOR MENSELIJKE FACTOREN

Bij een zo grote operatie als spreiding van de centrale directie, spelen menselijke factoren een grote rol. De CDA-fractie heeft dan ook de nadruk gelegd op een goed en reëel overleg met de ambtenaren organisaties. Ook is door ons speciaal gewezen op de basis van vrijwilligheid en is extra aandacht gevraagd voor de mensen uit het Noorden die speciaal bij de PTT hebben gesolliciteerd om te zijner tijd naar „huis" te kunnen gaan. Bovendien is door het CDA gewezen op de problemen van de PTT-mensen in Den Haag, die in principe al weten te zijner tijd te kunnen worden overgeplaats en daartoe ook bereid zijn – en daardoor bijvoorbeeld niets meer aan hun huis laten doen – en nog steeds in onzekerheid blijven verkeren.
Aan die onzekerheid is nog geen eind gekomen, maar tijdens het debat is duidelijk geworden dat eind 1979 het integraal uitvoeringsplan ter tafel ligt. Ook is duidelijk geworden dat de tijd waarin de spreiding van de centrale directie moet plaats vinden, maximaal 10 jaar zal mogen zijn. Dat zou voor Leeuwarden en Groningen ongeveer een groei van 300 arbeidsplaatsen per jaar betekenen.

NOG VEEL MEER

Het Staatsbedrijf der PTT is een boeiend bedrijf met mèèr dan 90.000 werknemers. Tijdens de begrotingsbehandeling kwamen nog veel meer aspekten aan de orde. Zo mogen we er van uitgaan dat ook in 1979 de tarieven voor de losse post niet worden verhoogd. Drie jaar lang is dat dan niet gebeurd en dat is een positieve ontwikkeling. Dit is mede aan het goede bedrijfsbeheer te danken. PTT verdient daarvoor een pluim op de pet. Verder werd ondermeer gesproken over krediet-mogelijkheden van de giro, over de giropas, over de telefoon en over nog een aantal zaken.
Duidelijk is weer vastgesteld hoe belangrijk de PTT als een soort „zenuwcentrum" voor de hele Nederlandse samenleving is.

Eversdijk

Duitse Dollarthafen moet Nederland afwijzen

door: drs. H. Eversdijk, lid Tweede Kamer voor CDA

De vaste Tweede Kamercommissie voor de ruimtelijke ordening heeft in een openbare vergadering met minister Beelaerts van Blokland van ruimtelijke ordening gesproken over zijn coördinerende taak in het Eems-Dollardgebied. Dat gebeurde naar aanleiding van het „Grensoverschrijdend programma voor de Eems-Dollard-Regio", uitgebracht door de Nederlandse en Duitse ministers van economische zaken.

DE DOLLARTHAFEN

Het grensoverschrijdend programma is voor het allergrootste deel een inventarisatie van de economische problematiek aan beide kanten van de Nederlands-Duitse grens in het Eems-Dollardgebied. Eén punt springt er echter heel duidelijk uit en dat is de Duitse wens tot aanleg van een zeehaven in het Eems-Dollardgebied, namelijk de „Dollarthafen". Deze haven is gepland in een gebied waar de Nederlands-Duitse grens nog niet duidelijk is vastgelegd. Het is in feite zo dat de Dollarthafen voor een zeer groot deel op Nederlands grondgebied zou komen te liggen. Nederland zou dus in elk geval toestemming moeten geven. Bovendien zou deze Dollarthafen moeten worden aangelegd in een gebied dat valt onder de Nederlandse natuurbeschermingswet. De Duitse regering heeft dit gebied tevens aangemeld als beschermd gebied (in het kader van de overeenkomst van Ramsar). Dit havengebied zou een oppervlakte moeten krijgen van ongeveer 700 ha.

VEEL KRITIEK OP RAPPORT

Het rapport heeft veel kritiek opgeroepen. In de kamercommissie voor de ruimtelijke ordening werd vooral kritisch gesproken over de – naar het oordeel van de commissie – te geringe inbreng van de ruimtelijke ordening bij de totstandkoming van dit program.
Minister Beelaerts van Blokland had wel begrip voor deze kritiek en hij stelde vast: „Ik blijf het rapport zien als een proeve, louter op economisch terrein, om te bekijken wat er is en wat er eventueel zou kunnen worden gedaan, waarbij de wensen uit wederzijdse grensgebieden zijn ingebracht". In de kamercommissie werden de ruimtelijke problemen aan de orde gesteld, maar de ruimtelijke orde werd nogal eens overschreden doordat ook andere aspecten van de „Dollarthafen" in de beschouwingen werden betrokken. Op de eventuele aanleg van deze Dollarthafen gaan we nu dieper in.')

WAAROM WIL DUITSLAND EEN DOLLARTHAFEN?

De Duitse stad Emden heeft een binnenhaven die met een sluis van de Eems is afgesloten. Die sluis moet nodig worden vernieuwd. In plaats van vernieuwing van deze sluis wil men nu een complete nieuwe sluis met bijbehorend industrieterrein buiten het huidige havengebied aanleggen. Behalve het feit dat bij aanleg van een nieuwe Dollarthafen geen nieuwe sluis moet worden aangelegd, worden van Duitse zijde nog twee redenen aangevoerd die pleiten vòòr de aanleg van de Dollarthafen:
1. De tegenwoordige aanvoerroute naar Emden moet ieder jaar worden uitgebaggerd (kosten ongeveer 40 miljoen Duitse marken. Dat zou bij aanleg van een Dollarthafen niet meer nodig zijn.
2. Dit gebied van Duitsland (Oost-Friesland) kent een hoog werkloosheidspercentage. Bij de laatste verkiezingen hebben de grote partijen extra aandacht voor dit gebied toegezegd. Men verwacht nieuwe industrieën te kunnen aantrekken en vanzelfsprekend verschaft de aanleg op zich ook veel werkgelegenheid.
Voor Nederland is de eventuele aanleg van een Dollarthafen echter verre van aantrekkelijk. Niet alleen zijn er zeer grote bezwaren uit het oogpunt van milieu- en natuurbescherming, maat wat te denken van een nieuwe zeehaven in een gebied waar ook een nog vrijwel „lege" Eemshaven ligt! Op de nadelen van de aanleg van deze Dollarthafen zullen we nu nader ingaan.

DE NADELEN OVERTREFFEN DE VOORDELEN

Er is in West-Europa al een duidelijk overschot aan zeehavenindustrieterreinen. Bovendien is in de buurt van Emden nog ongeveer 1300 ha industrieterrein aanwezig. Van Duitse zijde wordt echter gesteld dat deze terreinen niet geschikt zouden zijn voor de industrieën die bij de Dollarthafen moeten komen. Daarbij wordt o.a gedacht aan de Petrochemie. In de eerste plaats is het al een vraag of een Dollarthafen kan konkurreren op dit gebied met de andere West-Europese havens. In de tweede plaats kampt de petrochemie met grote problemen o.a. overcapaciteit (ik wijs bijvoorbeeld op de gloednieuwe, zeer moderne Total-raffinaderij in het Zeeuwse Sloegebied die met sluiting wordt bedreigd). Maar in de derde plaats staan in en bij Emden al bedrijven van het soort dat in het Dollarthafengebied zou moeten komen.
Een positief punt is zonder meer de werkgelegenheid tijdens de aanleg van de haven. Maar bij de blijvende werkgelegenheid moeten grote vraagtekens worden geplaatst. In eerste instantie rekende men van Duitse zijde er op dat in het Dollarthafengebied tot het jaar 2035 voor 24.000 man werk zou komen. Dat is natuurlijk heel wat. Maar recentelijk deelde dr. Ohling van het ministerie van verkeer en economische zaken in Hannover in de dertiende vergadering van de hoofdcommissie van de Nederlands-Duitse commissie voor de ruimtelijke ordening mee, dat niet gerekend moest worden met een werkgelegenheid voor 24.000 man, maar voor 7.700 man. Gezien de aard van de bedrijven die men in het Dollarthafengebied wil aantrekken, kan men ook bij dit cijfer van 7.700 echter zeer grote vraagtekens zetten. Behalve grote vraagtekens bij de te verwachten werkgelegenheid spelen echter nog grotere bezwaren een rol, namelijk de bezwaren vanuit het oogpunt van milieu- en natuurbehoud.

GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Bij de aanleg van de Dollarthafen zou 12 procent van het natuurgebied van de Dollard verloren gaan. Bovendien betekent de aanleg van zo'n groot haven- en industriegebied natuurlijk een grote rustverstoring, wat vooral voor veel vogelsoorten zeer negatief zal werken. Het milieukundig studiecentrum van de Rijksuniversiteit van Groningen stelt in haar rapport "), dat vogels:

a) geen fourageertijd kunnen missen, vooral niet tijdens de rui en de trektijd;
b) nauwelijks wennen aan verstoring. Dit geldt speciaal in de Dollard voor de veel voorkomende ganzen en wulpen;
c) na enkele verstoringen een bepaald gebied kunnen mijden; waarbij het de vraag is of er elders een rustige uitwijkmogelijkheid kan worden gevonden.
Vanzelfsprekend zal de havenaanleg verder gevolgen hebben voor het zoutgehalte, de waterhoogte en de slibaanvoer van de Dollard. Nu komt er veel slib voor Emden terecht en dat wordt weggebaggerd, maar niet bekend is waar het slib blijft na aanleg van de Dollarthafen. Als er inderdaad een Dollarthafen zou komen en de gewenste bedrijven zouden er ook komen (ik zet daar een groot vraagteken bij en verwijs naar de Eemshaven) dan zou er voor het omringende gebied een groter milieubelasting kunnen ontstaan. Een extra negatief punt is daarbij dat de Duitse milieunormen voor Nederlandse begrippen onverantwoord zijn.

MILIEUKOSTEN

Het eerdergenoemde Milieukundig Studiecentrum stelde een lijst samen van de te verwachten en berekende kosten aan milieuschade door de aanleg van de Dollarthafen. De volgende onderdelen werden daarbij onderzocht:
a. de vermindering van het landbouwgebied;
b. de schade aan vlees- melkopbrengst;
c. de schade voor de gezondheid;
d. het verminderd woongenot;
e. de schade aan materialen en de kosten van het groeiverlies van het gewas.
Daarbij werden buiten beschouwing gelaten:
a. de vermindering van de visserij-opbrengst;
b. het verlies van rekreatieve aantrekkelijkheid;
c. de schade aan zeehonden, wadvogels, zeldzame zeegrassoorten en een eventuele daling van de primaire voedselproduktiviteit.
De gekapitaliseerde waarde van de kosten was ruim 1 miljard D.M. en dat is evenveel als de aanlegkosten van de Dollarthafen. Er dient echter nadrukkelijk bij gezegd te worden dat belangrijke posten niet werden gekapitaliseerd. Het is zonneklaar dat een kosten-batenanalyse negatief uitvalt voor de aanleg van de Dollarthafen.

DE AANLEG VAN DE DOLLARTHAFEN MOET WORDEN AFGEWEZEN

De aanleg van een Dollarthafen is zeker vanuit Nederlands gezichtspunt gezien bepaald ongewenst. Kort geef ik hieronder

vervolg op pagina 3

Nederlands parlementair bezoek aan Suriname

Voorrecht en plicht begeleiding jonge natie

door: mr. G. C. van Dam, lid Tweede Kamer voor CDA

Een Nederlandse parlementaire delegatie heeft vorige maand een bezoek gebracht aan Suriname. Van CDA-zijde namen deel aan het parlementaire bezoek: drs. R. P. H. Oudenhoven, lid van de Eerste Kamer, en drs. H. J. B. Aarts, mr. G. C. van Dam en P. H. van Zeil, leden van de Tweede Kamer.
Het Tweede-Kamerlid mr. Van Dam heeft, mede namens de andere deelnemers, een indruk van het bezoek vastgelegd.

De verzoening van de politieke leiders bij de verwerving van de onafhankelijkheid werd in heel Suriname opgevat als een gebedsverhoring. Dat zei mijn tijdens één van de bezoeken aan Noord-West-Suriname een Nederlander die al meer dan 50 jaar in Suriname is gevestigd.
Met die uitspraak raakte hij een belangrijk element, dat de bezoeker in de Surinaamse samenleving opvalt, n.l. de saamhorigheid tussen de religieuze groeperingen en tussen de mensen van uiteenlopende afkomst uit de wereld. Men vindt er immers de autochtone Indianen, mensen afkomstig uit Afrika, uit India, uit Indonesië, uit Europa en uit China. Men vindt ze op alle mogelijke terreinen bij elkaar: op het politieke en het godsdienstige, in de maatschappelijke hulpverlening en op het sociaal-economische gebied. Het is een harmonieus kosmopolitisme, dat aan het Surinaamse leven een waardevolle basis geeft en dat in de wereld als een voorbeeld kan gelden.
De Nederlandse parlementaire delegatie, die van 20–31 oktober Suriname op uitnodiging van de voorzitter van het Surinaamse Parlement bezocht, was de eerste parlementaire delegatie die na de onafhankelijkheid in 1975 voet op Surinaamse bodem zette. Daarvoóór vonden contacten plaats binnen het kader van het Koninkrijksstatuut. Nu was het een ontmoeting op basis van het Ontwikkelingssamenwerkingsverdrag tussen de beide landen.
De Nederlandse delegatie bestond uit leden van de vaste commissies voor ontwikkelingssamenwerking uit de beide Kamers der Staten Generaal. Zij stond onder leiding van de drs. H. J. B. Aarts, voorzitter van de Tweede-Kamercommissie. Mevrouw mr. S. E. Steigenga-Kouwe, voorzitter van de Commissie uit de Eerste Kamer, trad op als vice-voorzitter.

KENNIS NEMEN

Het doel van het bezoek was kennis te nemen van de uitvoering van het Ontwikkelingssamenwerkingsverdrag in Suriname en van de mening daaromtrent van de Surinaamse Parlementsleden. Een belangrijk neveneffect van het bezoek was, dat de bestaande banden van vriendschap tussen de leden van beide parlementen nauwer werden aangehaald.
Het Surinaamse parlement had een programma opgesteld, waarin met alle wensen van de Nederlandse kamerleden was rekening gehouden. Het was een zeer gevuld programma, dat een maximum aan informatie bood. De delen van Suriname, waar belangrijke ontwikkelingsprojekten op stapel staan, werden bezocht. Besprekingen met leden van de Surinaamse Regering en met Surinaamse deskundigen, met de Nederlandse Ambassadeur en zijn staf, met maatschappelijke groeperingen, waaronder de vakbeweging, de ondernemers, medische zending en missie, en last but not least bijeenkomsten met de leden van het Surinaamse Parlement vormden verder de hoofdschotel van het programma.

POSITIEF–NEGATIEF

De bevindingen van de Nederlandse delegatie waren positief en negatief. Er waren projekten, die bewondering en respect afdwongen. Daartoe reken ik de ontwikkeling in West-Suriname, waar midden in het oerwoud een indrukwekkend bauxietmijnbouwprojekt annex een spoorlijn in ontwikkeling zijn. Voorts zijn daar plannen voor een stuwdam, die de energie moet leveren voor de verwerking van het bauxiet. In Noord-West-Suriname worden aanzienlijke activiteiten op agrarisch gebied ontplooid. Vooral de verbouw van rijst wordt hier bevorderd. Ten zuiden van Paramaribo, werd een citrus- annex veeteeltprojekt bezichtigd, alsmede een palmolieplantage annex fabriek. In het gebied van de Commewijne in het Noord-Oosten van Suriname is een landbouwprojekt in aanleg.
Al deze projekten gaven een beeld van het ontwikkelingsmodel voor Suriname, dat buiten het huidige zwaartepunt Paramaribo in andere delen van Suriname groeipolen omvat. Naast genoemde activiteiten vormt het bestaande Brokopondo-projekt, waartoe een stuwdam en een bauxiet- en aluminiumfabriek behoren, reeds onderdeel van dit model.
Niet alleen positieve activiteiten en resultaten van de ontwikkeling van Suriname kwamen aan bod. De moeilijkheden en mislukkingen werden niet achtergehouden.

Daartoe behoorden de gestagneerde en voor een deel mislukte volkswoningbouwprojekten, onder meer in Paramaribo en Mariënburg, de nog steeds in de versukkeling verkerende suikeronderneming Mariënburg en de landbouw in Coronie. Voorts werd de enkele financieel-economische situatie niet onder stoelen of banken gestoken. Toegegeven werd, dat de Surinaamse economie grotendeels drijft op de Nederlandse ontwikkelingshulp. De Surinaamse minister Goede van Financiën heeft in een nota, waarbij hij zijn begroting aan het Surinaamse Parlement aanbood, er geen doekjes om gewonden en aangedrongen op beperking van de overheidsuitgaven m.n. wat betreft de omvang van het de laatste jaren sterk uitgedijde overheidsapparaat en op de vorming van besparingen voor een eigen Surinaamse bijdrage tot het productieve vermogen van de Surinaamse economie.

HELPENDE HAND

Als ik de bevindingen overzie zijn er licht- en schaduwplekken. Of de lichtplekken zich zullen uitbreiden hangt af van de vraag of Suriname er in zal slagen een aantal zwakke punten te versterken. Ten aanzien van sommige kunnen wij in het kader van de bestaande ontwikkelingssamenwerking de helpende hand bieden. Ik denk vooral aan het management voor de ontwikkeling van projecten en ondernemingen. De Surinaamse samenleving is niet omvangrijk en nog sterk in ontwikkeling. Dientengevolge is de categorie bestuurders in de verschillende sectoren nog ondervertegenwoordigd. Assistentie van buitenaf, om het organisatievermogen in verschillende sectoren te bevorderen, is dan ook van groot belang.
Een ander zwak punt betreft de betrokkenheid van de bevolking bij de ontwikkeling; in de meeste ontwikkelingslanden een moeilijke zaak. Op korte termijn is met name op sociaal-economisch gebied deze betrokkenheid van groot gewicht. Zowel bij de vakbeweging als in de kring van de ondernemers maakt men zich zorgen over de wankele financieel-economische situatie en bestaat bereidheid tot medewerking aan de versterking daarvan. Wat ontbreekt is een beleidskader, dat een vertrouwensbasis kan bieden voor het verlenen van de medewerking van de betrokken groepen. De Surinaamse regering zou een loon- en prijspolitiek moeten opzetten, die een matiging zowel van de zijde van de vakbeweging als van de zijde van de ondernemers tegelijkertijd mogelijk zou moeten maken.

VERWORVENHEID

Wanneer Suriname de zwakheden in zijn ontwikkeling weet te ondervangen zal het met behulp van zijn menselijke en economische hulpbronnen er ongetwijfeld in slagen de weg naar verdere ontwikkeling te vinden. Suriname is een parlementaire democratie met de vrijheden die daartoe behoren. Uit de lang niet in alle opzichten glorieuze erfenis van Nederland ondervindt het Surinaamse volk dit als verworvenheid, als een „kleinood", zoals één van de parlementsleden het uitdrukte. Het moet Nederland niet slechts een plicht maar ook een voorrecht zijn deze jonge natie, voormalig onderdeel van het Koninkrijk, op de weg van haar verdere ontwikkeling zo goed mogelijk te begeleiden.

G. C. van Dam.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs *f* 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Postbus 67,
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420) 6141.

vervolg van pagina 2

een aantal argumenten weer die pleiten tegen de aanleg van een dergelijke haven:
1) De vrijwel lege Eemshaven laat zien dat de behoefte aan een zelfde soort haven op een steenworp afstand zeker ongewenst is.
2) Rond Emden is nog ruim voldoende industrieterrein beschikbaar.
3) De milieu-bezwaren zijn zeer groot en een kosten-batenanalyse valt negatief uit voor de aanleg van de Dollarthafen.
Al met al moet een Dollarthafen, zeker vanuit Nederland gezien, worden afgewezen.

DIEP IN EEN LADE

Het zou maar het beste zijn als het rapport waarover de commissie voor de Ruimtelijke Ordening vergaderde, diep in een lade wordt opgeborgen. Dat moet zeker het geval zijn totdat de besluitvorming over de planologische kernbeslissing Waddenzee een feit is.
De regering Van Agt heeft hoge prioriteit gegeven aan de bescherming van de Waddenzee. Terecht werd daaraan in de regeringsverklaring veel aandacht besteed. Daarom zullen we van meet af aan stelling moeten nemen tegen de aanleg van een Dollarthafen. Het Waddengebied zou er te zeer door worden aangetast.

Eversdijk

NOTEN:

') Zeer veel en goede informatie is te vinden in het boek „Eemsmond Grenzeloos", Uitgegeven door de Stichting Werkgroep Eemsmond, Postbus 464, Groningen.
") Milieukundig Studiecentrum Groningen: Milieuhygiënische consequenties van industriële ontwikkeling rond het Eems-Dollard estuarium, Maart 1978.

Hernieuwde indrukken van Zuid-Afrika (2)

Welk toekomstconcept heeft de Zuidafrikaanse regering?

door: dr. J. W. van Hulst, voorzitter CDA-fractie in de Eerste Kamer

Dr. J. W. van Hulst, voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer en ondermeer oud-voorzitter van de CHU en oud-voorzitter van de christelijk-historische senaatsfractie, heeft dit jaar opnieuw een reis naar Zuid-Afrika gemaakt. Hij was daar ook in de jaren 1967 en 1971.
Onder de naam „Hernieuwde indrukken van Zuid-Afrika" schrijft dr. Van Hulst een aantal artikelen voor „de Nederlander".
Het eerste artikel stond in het christeljk-historische weekblad „de Nederlander" van vrijdag 3 november jongstleden.

Naar mijn inzicht kan op de vraag: welk toekomstconcept heeft de Zuidafrikaanse regering? een tamelijk exact antwoord worden gegeven. Er is namelijk een ontwerp-grondwet, waarin een duidelijk toekomstperspectief zichtbaar is. Uit dit ontwerp blijkt, dat er een nieuwe Republiek Zuid-Afrika moet ontstaan met drie bevolkingsgroepen: blanken, kleurlingen en Indiërs. Op grond daarvan zullen er drie parlementen komen. De nieuwe regering zal uit blanken, kleurlingen en Indiërs bestaan; de samenstelling van deze regering zal de bevolkingspercentages weerspiegelen. Is deze regering eenmaal gevormd, dan zal men ernstig streven naar een geleidelijke liquidatie van de apartheid.
Het verdient onze speciale aandacht, dat de grootste bevolkingsgroep in Zuid-Afrika, de zwartmensen (vroeger Bantoes) geen deel van land en regering zullen uitmaken.
Zij zullen in diverse Bantoe-homelands, de thuislanden, zelfstandigheid krijgen. Dit streven heeft zich al gerealiseerd in b.v.

vervolg op pagina 4

UNIEBUREAU
HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Aanbevelingen van de commissie „Grondslag en politiek handelen"

De CDA-commissie „Grondslag en politiek handelen" deed in haar rapport een aantal aanbevelingen. „De commissie acht zich geroepen om enkele concrete voorstellen te doen gericht op het levend houden van de relatie van grondslag en politiek handelen", aldus is gezegd ter inleiding van de volgende aanbevelingen.

1. De politieke overtuiging die wij maatschappelijk wensen te laten functioneren dient ook ten aanzien van de organisatie van de partij zelf tot uitdrukking te komen. De politieke overtuiging in welke de verbinding van grondslag naar politiek handelen wordt gelegd, vormt de morele band tussen de leden van de partij. De eenheid in optreden is daarvan afhankelijk. Dit betekent dat aan de verschillende instanties binnen de Nederlandse christen-democratie een eigen verantwoordelijkheid toekomt. Met name geldt dit in de verhouding tussen fracties enerzijds en besturende colleges en instellingen anderzijds. Van enigerlei hiërarchische ondergeschiktheid kan hierbij geen sprake zijn.
Oorspronkelijkheid en scheppend vermogen van mensen en groepen hangen nauw samen met de mate waarin hun eigen verantwoordelijkheid wordt erkend. Voor de personele bezetting van verantwoordelijke posten in het CDA is het derhalve des te noodzakelijker om hierbij te letten op de toewijding in solidariteit aan de gemeenschappelijke politieke overtuiging en op de mate waarin men daaraan gestalte weet te geven. Het organisatorische en het benoemingsbeleid dient hierop te worden afgestemd.

2. In de statuten van het politiek studiecentrum, alwaar de talenten vanuit de partij ten behoeve van onderzoek en bezinning worden georganiseerd, dient uitdrukkelijk te worden opgenomen dat men zich bij zijn werk beweegt binnen datgene wat in de grondslag is aangeduid. Tevens moet er statutair in worden voorzien dat studies, rapporten en nota's een verantwoording bevatten met betrekking tot het functioneren van de grondslag in de betreffende documenten.
Tevens moet er in worden voorzien, dat men zich bij dit werk met name richt op nieuwe vragen en op sleutelkwesties die voor de toekomst van belang worden geacht. Binnen het kader van de grondslagen van de christen-democratie dienen degenen die met deze taak zijn belast hun eigen verantwoordelijkheid te aanvaarden. Het betreffende instituut dient ook organisatorisch breed in de partij geworteld te zijn.

3. Hoofdtaak van het vormings- en scholingswerk dient te zijn om aan hen die daarvan gebruik willen maken een zo goed mogelijk inzicht te geven in de politieke overtuiging van het CDA. Dit is zowel essentieel voor de partij als vanuit didactisch oogpunt noodzakelijk voor de samenhang die men in het vormings- en scholingswerk dient aan te brengen. De nadruk op interne partij-democratie brengt met zich mee, dat de leden van de partij in staat moeten worden gesteld om zo zelfstandig mogelijk vanuit deze politieke overtuiging te opereren. Men kan niet verwachten dat opbouwende kritiek op de besturende organen en op de vertegenwoordigers wordt geleverd, indien de leden van de partij daartoe niet het passende instrumentarium krijgen aangereikt.

4. De wervende activiteit vanuit het CDA zal genormeerd moeten zijn door de grondslag van het CDA. Dat betekent dat bij de werving van nieuwe leden duidelijk kenbaar wordt gemaakt wat voor ons de inhoud van het partijlidmaatschap is. Nieuwe leden moeten derhalve tot hun keuze zijn gekomen op basis van kennisneming van de grondslag van het CDA en van enkele hoofdlijnen van de politieke overtuiging en het politiek beleid. De werving van leden wordt gemotiveerd door de wens om de politieke overtuiging van het CDA bij brede groepen van de bevolking ingang te doen vinden.

5. Om de vertrouwensband binnen de partij levend te houden, dienen organisatorische maatregelen genomen te worden. Immers is de partij zelf verantwoordelijk voor de mate waarin de grondslag functioneert. Het moet een vanzelfsprekende zaak worden dat christen-democratische vertegenwoordigers in staten en raden zich periodiek verantwoorden ten opzichte van de partijleden en de betreffende partijbesturen. Bij deze verantwoording zal duidelijk moeten worden gemaakt, op welke wijze de partijgrondslag en de politieke overtuiging in het beleid hebben doorgewerkt. Deze verantwoordingsplicht schept de noodzaak om ook in het publieke optreden de richting en samenhang van het christen-democratisch beleid helder te doen uitkomen. Dat maakt het voor o.a. de medewerkers van publiciteitsmedia mogelijk om het profiel van het CDA in de berichtgeving te laten uitkomen.
Het zal tevens voor alle betrokkenen van grote betekenis zijn om elkaar bij die gelegenheden bewust te maken van de motieven van waaruit men bezig is.
Naast de bezinningsarbeid die een noodzakelijk onderdeel is van het werk van de locale CDA-afdelingen, dient de genoemde verantwoording **tot een regel** te worden gemaakt.
Door samenwerking tussen de Vereniging van gemeente- en provinciebestuurders en de bestuurlijke colleges in de partij-organisatie dient tot verplichtende afspraken te worden gekomen ten aanzien van deze periodieke verantwoording.
Op het landelijk niveau dient eveneens een periodieke verantwoording van het beleid tegenover het partijbestuur, de partijraad en het CDA-congres te worden geregeld.
Voorts verdient het aanbeveling om eenmaal per jaar een conferentie te beleggen voor parlementsleden, bewindslieden en partijbestuurders, gericht op een versterking en uitdieping van de politieke overtuiging.
Het criterium op grond waarvan men een conferentiethema kiest moet niet zijn gelegen in het gemak waarmee de politieke overtuiging op het betreffende gebied van toepassing wordt geacht, maar op het politieke belang en de verstrekkende betekenis van het betreffende onderwerp. Juist daarin moet immers de grondslag en de politieke overtuiging functioneren.
De partij zal erop moeten toezien dat er tussen de besturen en de fracties op verschillende niveaus voldoende onderling contact is om een samenhangend beleid te realiseren. De confrontatie van gemeentelijk, provinciaal en nationaal beleid laat vaak nog te wensen over. Hierdoor komt de samenhang van het beleid en dus de eenheid van politieke overtuiging in de knel. De partij dient daarom organisatorische maatregelen te nemen om deze negatieve gevolgen te voorkomen.

6. De jaarverslagen van besturen, fracties en instellingen van het CDA dienen een uiteenzetting te bevatten omtrent de activiteiten die zijn ontplooid om de grondslag van het CDA in het eigen werk tot zijn recht te laten komen, en omtrent de resultaten die deze inspanningen hebben opgeleverd. Hierdoor wordt een bespreking in brede lagen van de partij mogelijk. De partij-raad kan fungeren als het forum waar deze verslagen en resultaten van de besprekingen met elkaar worden geconfronteerd.

7. Gezien het bovenstaande zal het duidelijk zijn dat de commissie het niet juist acht om de „bewaking" van het functioneren van de grondslag aan een bepaalde instantie over te laten. Dit is een zaak voor de hele partij en niet van één orgaan.
De doorwerking van de grondslag in het politiek handelen zal steeds op zeer concrete wijze tot uidrukking moeten komen. Daarom zal men zich in zeer brede kringen daarvoor verantwoordelijk moeten weten. Men moet de diverse instanties en personen in het CDA geen alibi verschaffen om de bewustmaking ten aanzien van het functioneren van de grondslag naar anderen af te schuiven. Indien men deze bezinningsarbeid bij uitstek bij een bepaalde instantie onderbrengt, dan zal gemakkelijk de neiging ontstaan om de relevantie van de grondslag voor het politiek handelen tot enkele terreinen te gaan beperken. Het overschrijdt de capaciteit van één werkgroep om de betekenis van de grondslag voor het CDA voortdurend in de gewenste breedheid in het CDA aan de orde te stellen. Daartoe kan slechts worden gekomen als iedereen in dit opzicht zijn verantwoordelijkheid ziet.

8. De grondslag van het CDA treft men ook bij andere organisaties aan. Voor een goed begrip van het Evangelisch appèl voor het politieke leven is een confrontatie met de verantwoordelijkheden op andere terreinen van het leven, welke vanuit eenzelfde motief bezig zijn, nodig. De commissie meent voor concrete aanbevelingen te kunnen verwijzen naar het rapport van de commissie die ter behandeling van deze kwestie door het CDA is ingesteld.

9. De bezinning op de betekenis van de grondslag van het CDA, dient er met meer nadruk dan voorheen op gericht te zijn om ons inzicht in de Bijbelse gegevens welke voor het politieke leven zo'n grote inspirerende waarde hebben, te vergroten en uit te breiden. De commissie acht het daarmee samenhangende onderzoek noodzakelijk voor de vernieuwing van ons politieke denken. In dit opzicht bekent de commissie dat hetgeen in bijgaand rapport op dit punt is geïnventariseerd, een uiterst fragmentarisch karakter draagt.

10. De politieke overtuiging van het CDA, dient de waardevolle elementen, welke te vinden zijn in de resultaten van bezinning binnen de Nederlandse christen-democratie, te omvatten. Wij menen dat een, voor de toekomst vruchtbare synthese mogelijk is en hebben daartoe in ons rapport een bescheiden poging gewaagd. Wil deze synthese een vernieuwend karakter dragen en een bruikbaar kompas zijn voor de komende tijd, dan zullen in de politieke overtuiging antwoorden vervat moeten zijn op de huidige maatschappelijke vragen en op de problemen die wij als christen-democraten als de sleutelkwesties voor de toekomstige maatschappelijke ontwikkeling beschouwen. Wij noemen daarbij de volgende vragen en onderwerpen:

a. De ontwikkeling van de verantwoordelijkheidsverdeling in de samenleving in verband met het eigen karakter en de eigen beleidsruimte van kerken en maatschappelijke organisaties. De commissie verwacht dat we gedurende het komende decennium voor ernstige vraagstukken op dit punt worden gesteld. Met name zullen wij zicht moeten krijgen op de mogelijkheden om in bepaalde sectoren tot reprivatisering van publieke diensten te komen.
b. De betekenis van betaalde en onbetaalde arbeid voor een zinvolle levensbesteding, voor een deelgenootschap in verantwoordelijkheid, alsmede de problematiek van de langdurige werkloosheid.
c. De grenzen van de verzorgingsstaat, die blijken uit het in zicht komen van de grenzen van de vrijheid (van opleidingskeuze, van beroepskeuze, van inkomensvorming) en de grenzen van de zorg (gezondheidszorg, sociale zorg).
d. De beheersbaarheid en bestuurbaarheid van de technologische ontwikkeling, waarbij de nucleaire technologie moet worden genoemd naast andere ontwikkelingen die schadelijk kunnen zijn of worden voor het milieu en de gezondheid en die niet door de idee van verantwoord rentmeesterschap worden genormeerd. De mogelijkheden voor een positief perspectief.
e. De omslag van de beschermende betekenis van de militaire verdediging naar een bedreigende. De nucleaire bewapening en andere mensheidbedreigende wapensystemen.
f. De bescherming van het ongeboren, gehandicapte en naar het einde neigende leven.
g. De relaties van economische, culturele en menselijke aard met totalitaire staten c.q. met staten waarin mensenrechten ernstig in de knel komen (Afrika, Latijns-Amerika). Internationale rechtsorde.
h. De positie van minderheden en minderheidsculturen in Nederland. Het vreemdelingenbeleid.
i. Een voortgaande bezinning op onze verantwoordelijkheden ten opzichte van de derde wereld, en op de consequenties van een rechtvaardiger internationale economische orde. De verdere ontwikkeling van een christen-democratisch beleid ten dezen.

De commissie meente dat van de verscheidenheid aan talenten gebruik moet worden gemaakt om ten aanzien van deze punten tot bezinning en onderzoek te komen teneinde de grondslag van het CDA in het politieke kompas te laten functioneren. In rapporten en nota's die hieruit voortvloeien zal steeds gepoogd moeten worden om zich ten opzichte van de grondslag van het CDA te verantwoorden.
De commissie is er zich van bewust dat wat in dit rapport ten aanzien van de inhoud van de politieke overtuiging is opgenomen, nog maar uiterst beperkt is. Een voortdurende uitwerking naar diverse beleidsterreinen en een vernieuwing van standpunten verdient binnen het CDA een nooit aflatende zorg. Resultaten van deze arbeid zullen van tijd tot tijd verwerkt kunnen worden in het kader van de opstelling en de vernieuwing van ons Program van Uitgangspunten.
Op deze wijze zal de christelijke inspiratie, van waaruit de politieke overtuiging van het CDA wordt gevoed, herkenbaar kunnen worden.

Vervolg van pagina 3

Transkei, dat geheel onafhankelijk is (sinds 1976) en dat onlangs zelfs de diplomatieke betrekkingen met Zuid-Afrika heeft verbroken.
In Transkei wonen meer dan twee miljoen zwarten; in het eveneens onafhankelijke Bophuthatswana één miljoen.
In de Republiek Zuid-Afrika telt men ruim 16 miljoen zwarten, bijna 2½ miljoen kleurlingen, ¾ miljoen Indiërs en 4,3 miljoen blanken. Uit deze cijfers blijkt, dat bij invoering van de nieuwe grondwet de blanken in de regering de meerderheid hebben. De Indiërs en kleurlingen zeggen daarentegen, dat deze situatie niet zo lang zal duren, aangezien deze beide bevolkingsgroepen een veel hoger geboortecijfer hebben dan de blanken.

TWEE VRAGEN

Met betrekking tot het ontwerp-grondwet doen zich twee vragen voor, die ik stellig niet in absolute zin kan beantwoorden. De eerste vraag is deze: „hoe staan Indiërs en kleurlingen zelf tegenover deze nieuwe conceptie?" Uit de vele gesprekken die ik hierover voerde, blijkt (ik deel dit onder grote reserve mee), dat de antwoorden ambivalent zijn. Zonder enige twijfel is er bij beide groepen een duidelijke angst voor de getalsmacht der zwartmensen, vooral bij de numeriek zwakke Indiërs. Deze groep is echter door ijver en intelligentie economisch sterk en welvarend. Bij vele Indiërs constateerde ik een bijna traumatische angst voor de zwarten, vooral als het principe „one man one vote" doorgang zou vinden. Men weet maar al te goed hoezeer Amin in Oeganda de Indiërs behandeld heeft: „when you find an Indian man, beat him; when you can beat him, you must eat him".
De angst voor de macht der zwarten heeft de Indiërs zonder enige twijfel dichter naar Vorster en Botha toegedreven. Toen ik een lid van de Indiërraad naar zijn mening vroeg over het ontwerp-grondwet, zei hij: „In het openbaar meet ik de bezwaren ertegen breed uit, maar 's avonds bid ik dat deze grondwet spoedig wordt aangenomen".
Vervolgens hadden vele Indiërs nogal kritiek op Nederland. Men zei, dat de betrekkelijk vele berichten die hen uit Nederland bereikten, uitsluitend getuigden van sympathie voor de zwartmensen, terwijl men nooit zijn bezorgdheid uitsprak over het lot van de Indiërs.
„In uw kerken wordt altijd voor de zwartmensen gebeden, maar waarom vergeet men ons in het gebed?"
Ik beloofde hen deze boodschap door te geven.
Een tweede vraag is voor mij nog moeilijker te beantwoorden: „hoe staan de kleurlingen tegenover de nieuwe grondwet?" Bij de kleurlingen vond ik een grote mate van ongeïnteresseerdheid in de politiek. Degenen die een zekere mate van welstand genieten, hebben belang bij de status quo. Hun belangen zijn bij de nieuwe grondwet vermoedelijk wel veilig. De sociaal zwakken onder hen menen, dat er in hun situatie niet zoveel zal veranderen.
De zwartmensen weten, dat het ontwerpgrondwet de laatste consequentie is van de „gescheiden ontwikkeling". Een (groot?) aantal zwartmensen neemt duidelijk het standpunt in van samenspreking met de blanke regering over de onafhankelijkheid van de thuislanden met het doel zo gunstig mogelijke voorwaarden te scheppen voor deze onafhankelijkheid. Anderen weigeren elke medewerking.
Uit een aparte bespreking van de thuislanden zal blijken, dat veel zwartmensen opteren voor „een federatie van republieken" in een nieuw Zuid-Afrika.

Samenvatting van het rapport van de CDA-commissie

Op deze pagina's leest u de samenvatting alsmede de aanbevelingen van het rapport dat de CDA-commissie Geloof en Politiek handelen heeft uitgebracht en ter bespreking aangeboden aan het CDA.

Grondslag en politiek handelen

De commissie, welke van het algemeen bestuur van het CDA de taak opgedragen kreeg om te komen tot een nadere concretisering van de relatie tussen grondslag en politiek handelen, heeft deze opdracht mede geplaatst tegen de achtergrond van de discussie over het functioneren van de grondslag. Deze discussies leidden tot stellingnamen rond de kwestie of in het kader van een politieke partij de persoonlijke aanspreekbaarheid op de inhoud van onze grondslag aan de orde zou moeten komen. De commissie is van mening dat, gezien de aard van het politieke veld zelf, deze vraagstelling niet als de juiste kan worden aangemerkt. De commissie komt op grond van haar eigen analyse tot een omschrijving van wat zij als de bindende elementen in het CDA aanmerkt.
De commissie heeft het noodzakelijk geacht om zich bij haar werkzaamheden te laten leiden door die documenten die door het CDA als richtinggevend zijn aanvaard, te weten:
* de grondslagartikelen 2 en 3 uit de statuten van het CDA en
* het program van uitgangspunten benevens het Verkiezingsprogram 1977, welke zijn gebundeld in „Niet bij brood alleen".
De commissie wijst er met klem op dat het haars inziens voor het CDA noodzakelijk is om de bezinning op de grondslag en de vernieuwing van onze politieke overtuiging voortdurend een centrale plaats in het CDA te doen innemen.

HET APPEL VANUIT DE GRONDSLAG

Met de aanvaarding van zijn grondslag definieert het CDA zichzelf als voortgaande in een lijn welke al meer dan een eeuw in de Nederlandse politieke geschiedenis is aan te wijzen. Het motief voor christen-democratische eenheid hangt zelfs uitdrukkelijk samen met het karakter, de strekking van deze grondslag.
In zijn naam en in zijn grondslag brengt het Christen-Democratische Appèl tot uitdrukking dat het zich gehoorzaam wil stellen onder de oproep vanuit de Heilige Schrift ten aanzien van het politieke leven. Wij hebben besef van de feilbaarheid van christenen en van organisaties die aan deze oproep gehoor willen geven. Juist daardoor is het noodzakelijk dat het Evangelie als een vernieuwende en bevrijdende oproep wordt verstaan, die onze menselijke inzichten en handelwijzen voortdurend aan kritische vragen onderwerpt.

De spanning tussen norm en werkelijkheid, tussen inspiratie en gedrag, wordt daardoor scherp aan het licht gebracht. Sommige achten deze spanning te groot, zij zouden daarom de verwijzing naar de Heilige Schrift in de grondslag van organisaties en/of in partijnamen willen vermijden. De schade die door deze spanning ontstaat, zou dan tenminste beperkt blijven. Zo zou men, als organisatie, niet meer willen spreken - over, maar slechts willen handelen - naar het Evangelie. Het zelfinzicht wat uit deze opvatting spreekt, achten wij sympathiek. Evenwel achten wij de gegeven oplossing niet juist. Het probleem wordt daardoor immers slechts aan de waarneming onttrokken. Bovendien wordt de kritiek er niet gemakkelijker op en bergt deze opvatting het gevaar in zich dat men zich „vrijer" voelt.
De betreffende spanning wordt overigens op elk levensterrein gevoeld. Evenzeer kan de neiging om het Evangelie tot zwijgen te brengen, om aan deze spanning te ontkomen, overal worden aangetroffen. Kerkgeschiedenis en zelfinzicht leren dat noch in geloofsgemeenschappen noch in het persoonlijk leven de risico's van een ontsporing ontlopen kunnn worden.
Des te noodzakelijker is het om het publieke beroep op de grondslag in het CDA te laten functioneren. Daarin ligt de mogelijkheid om elkaar vast te blijven houden en kan het insluipen van menselijke overmoed en zelfgenoegzaamheid altijd weer aan de kaak worden gesteld. Dit appèl vanuit de grondslag moet voortdurend kunnen spreken.
De commissie heeft gepoogd een aantal voor het politieke leven bijzonder relevante elementen van de getuigenis van de Heilige Schrift bijeen te brengen. Daarbij is zij de overtuiging toegedaan dat aan deze arbeid een belangrijke uitwerking moet worden gegeven. In het CDA zal dit werk voortdurend en met meer nadruk dan voorheen ter hand genomen moeten worden.

Het liefdegebod staat in de Heilige Schrift centraal. Het kan slechts worden begrepen als het wezenlijke van de Bijbelse gerechtigheid. De beknopte oud-testamentische formulering daarvan vormde de contractuele uitdrukking van het verbond dat God met mensen sloot. Onze opvatting omtrent naastenliefde kan gemakkelijk worden vervlakt tot iets dat slechts een louter humanitaire of filantropische inhoud heeft. Soms kan het ook worden versmald tot een streven naar een zuiver tussenmenselijke harmonie.
Verzelfstandiging van het liefdegebod tegenover de Heilige Schrift brengt uithollingsprocessen op gang, waardoor de ware betekenis ervan aan het oog wordt onttrokken.
De Heilige Schrift onderstreept de herkomst van de wereld waarin wij leven door allereerst te spreken over de Schepping, waarin tevens de mogelijkheden tot ontplooiing van cultuur zijn meegegeven, daarna over de gebrokenheid die door de verstoring van de relatie tussen God en mensen in de wereld kwam, als gevolg waarvan kwaad en leed in de geschiedenis werkelijkheid zijn geworden. Maar bovenal spreekt de Schrift over Gods rijk dat eens zijn voltooiing zal ontvangen. Het uitzicht dat ons daarop wordt geboden (eschatologisch aspect) onthult de contrasten die er bestaan tussen de samenleving zoals die door God is bedoeld enerzijds en de huidige werkelijkheid anderzijds. Daardoor wordt een appèl op ons gedaan om ons in te zetten voor de gerechtigheid, en wordt de mens op zijn bestemming gewezen. Zo zal de bevrijdende werking van het Bijbelse getuigenis ook in het heden kunnen worden gevoeld.
Zowel in het Oude als het Nieuwe Testament blijkt dat in vele opzichten de destijds gangbare opvattingen en duidingen doorbroken werden. Zo was de regel „oog om oog, tand om tand" gericht tegen de verscherping van conflicten. In het Nieuwe Testament worden eveneens gangbare gedragspatronen doorbroken („de vaderen zeiden....., maar Ik zeg u.... ").

„Hebt uw vijanden lief", heeft consequenties voor onze houding ten aanzien van problemen rond oorlog en vrede. Grote aandacht wordt gegeven aan datgene wat uit de maatschappij wordt uitgestoten. Voor Christus is dit een zeer rijk geschakeerde categorie. Door zelf de Lijdende en Uitgestotene te worden, is Zijn zorg voor hen tot een blijvende opdracht geworden voor allen die Hem willen navolgen.
De houding tegenover de overheid komt op uiteenlopende manieren tot uitdrukking. Kiest men gedeelten uit de Koningspsalmen, uit Romeinen 13 en uit Openbaring 13, dan ziet men dat daar van zeer uiteenlopende waarderingen sprake is, welke steeds volstrekt afhankelijk blijken te zijn van de houding die de beschreven overheden ten opzichte van haar door God gegeven opdracht innemen. In deze visie op overheden wordt alle nadruk gelegd op de normering en herkomst van de macht. Daarbij kan voor de onderdaan een belangrijke taak zijn weggelegd.
Ten aanzien van het sociaal-economisch leven worden tal van uitspraken gedaan. Gewezen wordt op het niet-absolute karakter van de eigendom en de noodzaak om deze in een sociaal perspectief te zien. Men vindt er de oproep tot kwijtschelding van schulden, tot een behoedzaam beheer van de natuurlijke omgeving, tot zorg voor de armen en tot het vervullen van de economische plichten. Dit alles staat in het teken van een uitdrukkelijke matiging van het streven naar eigenbelang ten gunste van een verzorgen van natuur en samenleving, vanuit het zicht dat ons op hun bestemming is gegeven.

HET CDA ALS POLITIEKE PARTIJ

Het belangrijkste bindende element waardoor het CDA tot een samenhangende politieke partij wordt gevormd, is de politieke overtuiging, welke als antwoord op de grondslag vanuit het politieke leven tot stand komt.
Het streven naar christen-democratische eenwording is gericht op de vorming van één politieke partij die wordt gekenmerkt door samenhang en duurzaamheid. Dit streven is te verwezenlijken als de politieke overtuiging, waardoor het CDA wordt gekenmerkt, zelf een hoge mate van samenhang en duurzaamheid bezit. Bovendien moet deze overtuiging een verplichtend en verbindend karakter dragen voor de partij en haar leden. Dat is de basis voor het onderlinge vertrouwen dat binnen onze groepering nodig is, opdat wij een effectieve bijdrage aan de politiek kunnen leveren. Herkenbaarheid, duurzaamheid, de samenhang van en de levende band met de overtuiging, maken dat van „karakter" gesproken kan worden. En een politiek met karakter is juist datgene wat het CDA nastreeft. De politieke overtuiging is veelomvattend. Zo ontwikkelt de politieke overtuiging zich steeds op grond van de ervaringen en op grond van een verbetering van ons inzicht in de betekenis van de grondslag. Het CDA zal er dus op uit moeten zijn om de politieke overtuiging te doen systematiseren en samenvatten. In het

vervolg op pagina 6

Europese impressies vanuit Echternach

door: Teun Tolman, lid Tweede Kamer voor CDA en lid van het Europese Parlement.

Het is een goede gedachte geweest van de commissie van de landbouw om eens te komen tot een rustige bezinning over het landbouwbeleid. Echternach werd gekozen als conferentieoord, gemakkelijk te bereiken na de afhandeling van de begroting van het Europees Parlement in Luxemburg. Van verschillende zijden werd het woord gevoerd. Een aantal leden van de commissie gaven een toelichting op diverse onderwerpen. Ontwikkelingslanden, voorraden, specialisatie enz. passeerden de revue. Als gastspreker trad op prof. Priebe een Duitse wetenschapsman. In de „Mansholtjaren" één van de naaste medewerkers van Mansholt. Als bijzondere gasten waren aanwezig de Deense minister van landbouw en de Duitse minister van landbouw Ertl die momenteel tevens voorzitter van de Raad van Landbouwministers is.

PROF. PRIEBE

De inleider wees uitdrukkelijk op het grote belang van de landbouw met betrekking tot de voedselvoorziening. Om dagelijks 260 miljoen mensen van voedsel te voorzien is een gigantische taak. Toch was hij van oordeel dat Europa dat aankon, zelfs meer dan dat. De dynamiek van de landbouw kent geen grenzen, zo stelde hij en tevens voorzag hij toenemende voedselvoorraden en dus toenemende lasten voor de Gemeenschap. Om hieraan een halt toe te roepen wilde prof. Priebe geen geheel nieuw systeem maar via een overgangsperiode naar inkomenstoeslagen zogenaamde bodemsteun.

BODEMSTEUN

Het prijsbeleid gaf teveel garantie, dit zou gewijzigd moeten worden. Opmerkelijk was dat ook prof. Priebe zich duidelijk kantte tegen contigentering in de productie.
In zijn alternatieve benadering ging hij uitvoerig in op het gevaar van inkomenssteun gebonden aan de oppervlakte van de bedrijven.
In zijn theoretische benadering veronderstelde hij dat een premie van 300 DM elke investeringsdrang sterk zou afremmen. Uitdrukkelijk beklemtoonde prof. Priebe dat hij als wetenschapsman zijn rekenmodellen op tafel legt en dat hij niet geroepen is om een politiek antwoord te geven. Vrijwel unaniem werden de gedachten van de spreker bekritiseerd en onuitvoerbaar geacht. Tussen de kleine Italiaanse veehouder met enkele hectares en zijn Ierse collega met 10.000 ha in de Schotse hooglanden ligt nogal enig verschil. Een integrale uitvoering zoals bepleit door prof. Priebe lijkt nogal moeilijk.

VERENIGDE STATEN – EUROPESE GEMEENSCHAP

Gezien de te groot blijvende voorraden voedsel en de daaruit voortvloeiende druk op de prijzen is het te verwachten dat de agrarische handelsverhoudingen tussen deze beide economische machten nader onder de aandacht zullen komen bij de besprekingen over de landbouwpolitiek. Eveneens de preferentiepositie van Nieuw Zeeland met zijn omvangrijke boterexport naar het Verenigd Koninkrijk. Zal dit leiden tot een meer protectionistische opstelling? Dat behoeft niet. Maar een herbezinning lijkt op zijn plaats. Als industriële handelsstromen in stand moeten blijven en daardoor ook de niet altijd noodzakelijke agrarische import van grondstoffen dan moet de rekening niet eenzijdig bij de landbouw worden gedeponeerd.

ERTL

De Duitse minister van landbouw Ertl hield een geestdriftig betoog over de betekenis van de landbouw in Europa. Teneinde binnen de aanvaardbare perken wat plaatsruimte aangaat te blijven met dit artikel noteren wij de volgende punten in telegramstijl.
- er is een redelijke kans voor een oplossing van het visserijconflict met Engeland,
- bodemsteun dient te worden afgewezen,
- het „kleine-boeren"-vraagstuk is in West-Duitsland op een elegante wijze opgelost aldus Ertl. Veertig procent heeft een nevenberoep in industrie of toerisme,
- de EEG is de grootste importeur van voedsel en grondstoffen en niet de Verenigde Staten of Japan,
- er moet geen permanente interventie van rundvlees komen,
- opslag van melkpoeder moet anders aangepakt worden, het kost te veel en is te bureaucratisch.

Tenslotte, het pleidooi om als commissie regelmatig de ministers te ontmoeten op gemeenschappelijk niveau werd door de aanwezige ministers en de leden van harte ondersteund. Het lijkt mij – en dit geldt dan als een zeer persoonlijke opmerking – ook hard nodig.
Tijd moet daarvoor van beide kanten te vinden zijn.

Teun Tolman.

Vervolg van pagina 5

Program van Uitgangspunten is daarmee destijds al een begin gemaakt.
Steeds weer echter zullen ontworpen visies onder de druk van de praktische toetsing worden gesteld. Daarom is het noodzakelijk dat voor de diverse beleidsterreinen analyses en studies worden verricht waardoor de politieke overtuiging van het CDA ten aanzien van het betreffende terrein wordt geaktualiseerd. Voor het werk aan de politieke overtuiging geldt dat er op dat front nooit rust is te verwachten.
Positief gezegd: er komen steeds weer nieuwe perspectieven in zicht. De grondslag van het CDA heeft inspirerende en normerende betekenis en is er in zekere zin een waarborg voor dat de „C" in de naam z'n zin behoudt. Zonder een duidelijke inzet van het CDA om deze functie van de grondslag tot gelding te laten komen, zal deze waarborg evenwel niet voldoende zijn.
De grondslag maakt het CDA evenwel nog niet tot een politieke partij. Daartoe is een nadere uitwerking en toespitsing nodig op het politieke terrein zelve. Ten aanzien van allerlei vragen van fundamentele aard moeten aldaar posities worden ingenomen. Wij menen derhalve dat de politieke overtuiging datgene is wat het CDA eerst tot partij maakt. Deze overtuiging heeft destijds te weinig als samenbindend kunnen functioneren, aangezien van toetsing en verdere ontwikkeling onvoldoende sprake was. Daardoor kregen belangrijke delen van de politieke overtuiging een te weinig up to date karakter, zodat men er alle kanten mee op kon. De politieke overtuiging is iets van een duurzaam karakter en vertoont de voor een herkenbaar beleid noodzakelijke samenhang.
Actieprograms zijn voorts noodzakelijk voor een gemeenschappelijk optreden in volksvertegenwoordigingen. Zij kunnen de specifieke samenbindende rol van een politieke overtuiging ten aanzien van de partij niet vervullen, omdat zij documenten zijn met een betekenis voor de korte en middellange termijn. Daardoor zijn zij onvoldoende om de duurzaamheid van een politieke partij te garanderen. De politieke overtuiging vormt de vertrouwensband die er tussen de leden in de partij bestaat. Deze vormt de basis voor gemeenschappelijke bezinning en voor het ontwerpen van politieke voornemens. Men weet dat men er elkaar op kan aanspreken en dat men de vertegenwoordigers in politieke organen en de partijbestuurders met een beroep op deze gemeenschappelijke overtuiging tot de orde kan roepen. Men stelde het voorheen zo: „de dorpsdespoten worden door de beginselen onttroond". Daarmee gaf men in een kernachtig beeld aan hoezeer de interne partijdemocratie door een gemeenschappelijk aanvaarde overtuiging wordt versterkt. In deze visie is het ontstaan van eerste- en tweederangs partijleden ontoelaatbaar. Het behoort tot de verantwoordelijkheden van alle leden om creatief, kritisch en opbouwend mee te denken over de politieke koers en de relatie daarvan tot de grondslag van de partij.
Dit betreft zowel actieprograms, als de politieke overtuiging van waaruit deze zijn ontstaan. Dat betekent ook dat de uiteindelijke toetsing van een en ander aan het Bijbels richtsnoer door ieder voor zijn rekening moet worden genomen. In dat opzicht vraagt de partij de medewerking van alle leden. De partij vraagt hiermee niet om een uitspraak te doen over eigen of anderer christen-zijn. Wel is de aanvaarding van de noodzaak om overtuiging en beleid steeds weer aan de grondslag te toetsen een hard element van de politieke overtuiging.
De gemeenschappelijke toewijding van de grondmotieven van de partij, schept een geest van solidariteit tussen de leden en de bereidheid om door de verbreiding van de politieke visies de macht van de partij te versterken. De wervende aktiviteit van het CDA zal derhalve gericht moeten worden vanuit het statutair vastgelegde karakter van de partij. Bovendien zal het CDA aan het hele volk zo goed mogelijk duidelijk moeten maken wat de inhoud en strekking van zijn politieke overtuiging en beleid zijn. Alleen zo kan een bewuste keuze voor het CDA een echte kans krijgen.

DE INHOUD VAN EEN POLITIEKE OVERTUIGING

De commissie heeft een aanzet willen geven tot een omschrijving van de inhoud van onze politieke overtuiging. Wij hebben daarbij aangesloten aan wat al eerder werd gezegd over de rechtscheppende taak van de overheid, het beoefenen van gerechtigheid ten bate van het kwetsbare in de samenleving. Dit zowel naar binnen toe ten behoeve van de eigen inwoners als naar buiten toe in het overleg en de omgang met andere staten.
Met de driedeling in wetgevende, uitvoerende en rechtsprekende macht is aan de Nederlandse politieke orde een historische vorm gegeven, die naar de mening van het CDA aanspraak mag maken op de naam „democratisch systeem". Hoewel er van wisselwerking en soms van vloeiende grenzen sprake is, hebben regering en parlement hierin elk een duidelijk onderscheiden functie. Het CDA hecht aan dit onderscheid, waaruit volgt dat de een niet tot de ander kan worden herleid. Wel is het zo dat het voortbestaan van een kabinet afhangt van het vertrouwen dat het in de volksvertegenwoordiging weet te wekken. Het CDA meent dat dit vertrouwen geschonken moet worden naarmate in het overheidsbeleid de beoefening van de Bijbelse gerechtigheid kan worden ervaren. Wanneer wij stellen dat christen-democratische politiek voor ons een opdracht is, dan drukt dit onze overtuiging uit, dat wij voor de beoordeling van deze politiek boven onszelf uit verwijzen naar normen die de menselijke autonomie te boven gaan. De juistheid van het beleid, vindt derhalve geen garantie in het blote feit dat een meerderheid dit beleid steunt. Dit geldt zelfs binnen de kring van gelijkgezinden. De suggestie die uitgaat van de theorie van het „sociaal contract" volgens welke het optreden van de overheid kan worden herleid tot de „wil van het volk" of van „de meerderheid" wordt derhalve door ons afgewezen. In een echte democratie dient derhalve ook naar minderheden te worden geluisterd.
Noch aan het individualistische vrijheidsideaal noch aan de verheerlijking van de collectiviteit, kan de christen-democratie haar inspiratie ontlenen. In beide gevallen wordt de toets van goed en kwaad, recht en onrecht, gelegd bij de mens als verondersteld autonoom wezen. In het christen-democratisch denken heeft het principe van de subsidiariteit zijn grootste kracht ontwikkeld, waar het gaat om de verdeling van bevoegdheden, tussen bestuursniveaus binnen bepaalde levensterreinen, bijvoorbeeld het politieke. Het beginsel van de souvereiniteit in eigen kring is het meest toegespitst op de verdeling der bevoegdheden tussen verschillende maatschappelijke terreinen. Ook het subsidiariteitsprincipe had tevens betrekking op deze eigenheid der levenskringen. In beide principes geldt de gedachte van de gespreide verantwoordelijkheid. Een vruchtbare synthese tussen beide principes is, gezien de gemeenschappelijke intentie, mogelijk.
De overheid heeft tot taak om de rechtsorde te handhaven en te bevorderen, de bestaansvoorwaarden van burgers en van de samenleving te beschermen en de mogelijkheden voor het beleven van de eigen verantwoordelijkheid van de burger en zijn organisaties te ondersteunen. In de komende periode zal de overheid zowel door een wijze zelfbeperking als door een uitdrukkelijke bescherming van het eigen functioneren en het eigen recht van kerken, organisaties op maatschappelijk en op sociaal en cultureel terrein de gedachte van de gespreide verantwoordelijkheid ingang moeten laten vinden.
Gezien de toenemende complexiteit van de samenleving, zal ook de overheidstaak wel blijven groeien. Anderzijds zal steeds moeten worden nagegaan of er ook mogelijkheden zijn voor een terugtreden van de overheid op bepaalde terreinen. Dit biedt de mogelijkheid om de inhoud van de overheidstaak af te stemmen op de aktuele behoeften en minder te laten bepalen door de wensen vanuit het verleden.
Behalve dat de overheid geroepen is om een wijze zelfbeperking in acht te nemen bij het ter hand nemen van taken, zal zij er ook scherp op moeten toezien dat vanuit het maatschappelijk leven de ruimte voor het eigen politieke optreden niet op ontoelaatbare wijze wordt beperkt. Ook heeft de overheid een taak bij het beschermen en bevorderen van maatschappelijke structuren opdat zij werkelijk kunnen functioneren conform de verantwoordelijkheid die zij ten diepste hebben. Dat betekent in deze tijd dat moet worden tegengegaan dat het economische de levenskansen van organisaties en instellingen op overheersende wijze gaat bepalen. Vanuit de politiek kan een belangrijke bijdrage worden geleverd aan de realisatie van de naastenliefde. Maar ook daar geldt dat wij in feite slechts aanzetten kunnen geven voor een rechtvaardiger samenleving in de hoop dat deze aanstekelijk zullen werken en voor toekomstige generaties mogelijkheden worden geschapen om tot hun recht te komen. Ons politiek bewustzijn raakt hier aan de geloofshouding.
In het CDA is er een uitgesproken voorkeur voor het overtuigen van brede lagen van de bevolking, boven het via kleine meerderheden afdwingen van politieke maatregelen. Dit betekent allerminst dat het CDA gedreven mag worden door de behoefte om bij de bevolking in de gunst te komen. Een partij dient de politieke betrokkenheid van de burgers te organiseren en dient daarbij tevens een gidsfunctie ten opzichte van de bevolking in te nemen. In het praktische beleid ligt samenwerking met anderen voor de hand. Deze is temeer mogelijk naarmate niet wordt vervallen in het scheppen van simpele tegenstellingen tussen bevolkingsgroepen alsof de mensheid te verdelen was in zij die deugen en zij die niet deugen. Besturen is een afwegen van recht tegen recht. Op zichzelf redelijke wensen kunnen onderling toch tegenstrijdig zijn. Het is de taak van de politici om in deze gevallen tot minnelijke schikkingen (compromissen) te komen. Het is zeer wezenlijk voor het politieke werk dat onderhandelingen worden gevoerd welke dienen uit te lopen in een afrondend compromis, opdat de stagnatie die door beleidsconflicten wordt veroorzaakt beëindigd kan worden. Soms kunnen uiteenlopende visies op een ander niveau tot een vruchtbare synthese worden verwerkt, maar in lang niet alle gevallen zal zoiets mogelijk zijn. Een belangrijke vraag is of aan de onderhandelingen ook grenzen gesteld moeten worden. Is er een minimumpakket aan eisen waaraan niet getornd kan worden? Een afdoende beantwoording van deze vraag is niet te geven. Zowel de actuele voor- en nadelen van een te sluiten compromis als het perspectief dat zich na een positieve dan wel een negatieve beslissing aftekent, moet bij de beoordeling daarvan in rekening worden gebracht. Er zijn problemen die, na een voor ons zeer onbevredigende behandeling, ook in de toekomst blijven knagen. Er is dan een fundamentele weeffout in de wetgeving aangebracht, die niet als definitief kan worden aangemerkt. Indien de opvattingen in de maatschappij zich dermate wijzigen dat op parlementair niveau tot een andere benadering kan worden gekomen, zal opnieuw tot actie kunnen worden overgegaan. Hieruit blijkt hoezeer de politiek slechts een aspect is van het maatschappelijk leven en in zijn mogelijkheden ook wordt beperkt, door dat wat zich aan invloeden binnen de samenleving openbaart.
De politieke overtuiging welke het CDA ingang wil doen vinden en van waaruit zijn politiek beleid wordt gevoerd zal uiteraard ook weerspiegeld worden in de organisatie van het CDA, in zijn interne verhoudingen en in de persoonlijke stijl van christen-democraten. Het begrip „gespreide verantwoordelijkheid" zal ook binnen de partij een levende werkelijkheid moeten zijn. Interne partijdemocratie is voor het CDA noodzakelijk omdat niet een hiërarchisch denkklimaat maar slechts de grondslag van het CDA normatieve betekenis heeft. Ook binnen het CDA, en in de omgang van het CDA met andere politieke stromingen, mag het machtsaspect niet op de voorgrond staan: Het gebruik van de macht moest in dienst staat van de politieke overtuiging en mag deze overtuiging niet tot zijn slachtoffer maken.

KERKELIJK EN POLITIEK HANDELEN

Het CDA verwerpt de boedelscheiding die tot uitdrukking komt in een verkeerde interpretatie van de tekst „geef de keizer wat des keizers is en Gode wat Gods is". De richtinggevende betekenis van de Heilige Schrift voor het politieke leven mag niet verdoezeld worden.
In de christelijke geloofsgemeenschappen zijn ambten te vinden welke mens en samenleving op een bepaalde wijze als hun werkterrein hebben. Men kan echter niet zeggen dat de christelijke benadering daarmee samenvalt. Het Evangelisch appèl gaat immers ook uit naar andere samenlevingsverbanden. Diegenen die daarnaar luisteren willen, zullen zich in hun specifieke taak geïnspireerd weten tot het functioneren vanuit hun christelijke roeping. Daarbij zal in het algemeen geen directe bemiddeling via de confessie nodig of wenselijk zijn, maar wel zal Gods openbaring die tot deze confessie inspireert, tevens het levend oriëntatiepunt zijn voor het verstaan van het appèl dat tot het politieke leven wordt gericht.
Niet via de confessie maar via een eigen politieke overtuiging komt de Evangelische boodschap tot de politiek. Maar niet alleen via deze bemiddeling, ook bij een toetsing van de effecten van een politiek, hoezeer ook bewust gepoogd is deze via een christelijke visie tot uitdrukking te laten komen, zal de Bijbelse norm niet ontweken kunnen worden. Een politieke overtuiging, met zijn normen en waarden, kan men nooit een „eigen leven" laten, aangezien daardoor een afsterving van de Evangelische wortel plaatsvindt, met de daarmee samenhangende versecularisering en verstarring. De emancipatie van het politieke leven, los van het kerkelijk gezag, is een goede zaak, zowel naar de kant van de politieke partijen, als naar de kant van de kerkgenootschappen.
Zelfstandigheid van de christen-democratische partijen en de eigen reflectie op de grondslag is een groot goed.
De scheiding van kerken en politieke partijen is niet gepaard gegaan met een afnemende belangstelling binnen die kerken voor de ontwikkelingen in de samenleving, nationaal en internationaal, en voor de betekenis van de politiek en de verantwoordelijkheid van de burger daar tegenover. Het CDA waardeert de niet aflatende bijdrage van de kerken aan de gewetensvorming van de burgers, haar bekommernissen omtrent het lot van onze samenleving en haar aansporingen tot politieke participatie. Waar in de politiek het doen van keuzes mede bepaald wordt door de reikwijdte van de polsstok van de publieke opinie, is de richtinggevende en dikwijls waarschuwende functie van de kerken een buitengewone bijdrage voor het scheppen van een klimaat waarin de juiste politieke keuzes gedaan kunnen worden. Men hoeft slechts naar landen te kijken waar de kerken zwijgen over de grote nationale en internationale maatschappelijke vraagstukken om te weten welk een leemte in de gewetensvorming de terzake zwijgende kerk veroorzaakt. Het kostbare goed van de emancipatie van het politieke leven ten opzichte van de kerk en van de andere kant, van een kerk die zich terzijde van de partijpolitiek bekommert om de ontwikkeling in de samenleving, kan echter weer gemakkelijk verloren gaan. Dat kan op de allereerste plaats doordat de kerken uitspraken doen en keuzes voorschrijven die zodanig concreet en gedetailleerd zijn dat daarmee de algemene richtinggevende,

vervolg op pagina 7

Indringende bespreking noodzakelijk van rapport „Grondslag en politiek handelen"

„Een indringende bespreking van het CDA-rapport „Grondslag en politiek handelen" is noodzakelijk." Dit hebben de voorzitters van het CDA, de ARP, de CHU en de KVP, respectievelijk de heren prof. dr. P. A. J. M. Steenkamp, H. A. de Boer, dr. L. M. van Leeuwen en W. J. Vergeer gesteld in hun verklaring, uitgegeven na de verschijning van het rapport.
De tekst van de verklaring van de vier voorzitters luidde:

1. De vier voorzitters zijn van oordeel, dat het rapport van de commissie een goed uitgangspunt vormt voor de discussie. Zij kunnen zich in grote lijnen met de strekking ervan verenigen.
2. De voorzitters gaan ervan uit dat het rapport binnen het CDA en de drie partijen indringend zal worden besproken, waarbij met name ook de vragen inzake de verbinding tussen grondslag en politiek handelen aan de orde dienen te worden gesteld.
3. De voorzitters betuigen instemming met het gestelde in de aanbiedingsbrief van de voorzitter der commissie, mr. O. A. W. Baron van Verschuer, en zijn de commissie zeer erkentelijk voor haar werkzaamheden.

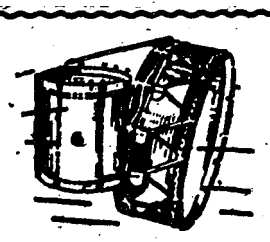

VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Vervolg van pagina 6

waarschuwende en gewetensvormende taak zelf in het gedrang komt. Het is niet de taak van de kerken in het algemeen, noch zijn zij daartoe toegerust om in zeer concrete gevallen voorschriften te geven. Juist om de geloofwaardigheid van de kerk te behouden is terughoudendheid geboden ten aanzien van concrete politieke oplossingen, maar moet daarentegen alle ruimte gegeven worden aan de vermanende functie, het uiting geven aan verontrusting omtrent bepaalde ontwikkelingen en het aanduiden van de richting waarin, naar het oordeel van de kerken, de christen dient te handelen. De kerk zal evenwel aan het politieke leven z'n eigen verantwoordelijkheid moeten laten. Zij is voor een concrete deelname daaraan niet toegerust, terwijl dat toch voor een effectieve bijdrage nodig zou zijn. En indien zij, op grond van deskundige bijstand vanuit een bepaalde politieke richting, wel tot uitspraken komt, dan dreigt de kansel daardoor tot een instrument te worden gemaakt van het gewone politieke debat.
Het CDA wil de politiek niet over de kerk laten heersen. Derhalve mogen ook de partijpolitieke tegenstellingen de kerk niet verdelen. De kerk wordt helaas dikwijls bedreigd door het niet denkbeeldig gevaar van misbruik dat bepaalde groeperingen van kerkelijke legitimatie maken, om hun particuliere of speciale partijpolitieke standpunten uit te dragen. Het is wederom een goede zaak dat christenen ook in speciale organen van de kerken, uitdrukking willen geven aan hun bezig zijn met de samenleving, nationaal of internationaal. Men realiseerde zich echter dat de politieke meningsvorming binnen deze al dan niet officiële kerkelijke groepen slechts een bijdrage kan zijn aan de gewetensvorming van de christenen. Een grote voorzichtigheid moet worden betracht met het dogmatiseren en sanctioneren van deze soms particuliere opvattingen. Het feit dat zovele politieke en maatschappelijke groeperingen zich beijveren om de kerk te winnen voor hun standpunt, moge wijzen op hun inzicht in de belangrijke taak die de kerken hebben ten aanzien van de meningsvorming in onze samenleving, maar moet ook de kerken en de officiële en officieuze kerkorganen voorzichtig doen zijn en doen letten op de zuiverheid van de motieven waarom hun medewerking wordt ingeroepen. Op dezelfde gronden heeft het CDA bezwaar tegen stemadviezen welke door kerkelijke ambtsdragers of door (inter)kerkelijke organen zouden kunnen worden uitgebracht.
De ruimte die tussen de kerken en het CDA ontstaan is, mag echter niet leiden tot een gebrek aan communicatie. Juist de kerkelijke en de theologische reflectie op de ontwikkelingen in de samenleving moeten voor het CDA een bron van inspiratie en bezinning zijn. Van haar kant, kunnen de CDA-leden, door aan de christelijke gemeente mededeling te doen van de afwegingsfactoren die tot een bepaalde concrete keuze hebben geleid, bijdragen tot het inzicht in en het begrip voor bepaalde politieke processen. De politieke participatie van de kerkleden kan zodoende worden bevorderd.
Het CDA heeft daarom een voorkeur voor een intensieve dialoog op vele niveaus binnen de kerk en de met de kerk verwante organisaties. Wij hebben een boodschap aan elkaar en die boodschap kan aan elkaar op vele wijzen worden doorgegeven, in ieder geval op meer manieren, dan door het uitvaardigen van officiële manifesten en de noodzakelijke weerwoorden alleen, al zijn er situaties waarin dat ook zijn nut kan hebben.

HET CDA IN DE POLITIEKE CONTEXT

De beide andere hoofdstromingen buiten het CDA trachten hun onderlinge tegenstelling tot de wezenlijke politieke tegenstelling te verheffen. Het CDA past niet in dit schema, hetgeen de ergernis en de verontwaardiging oproept van hen die de betreffende tegenstelling hanteren. Wie evenwel zijn kennis van de werkelijkheid wil verdiepen en bevorderen, zal juist feiten die niet in zijn denkmodellen passen, gebruiken om de eigen visies te verrijken.
Die laatste houding achten wij juist en we betreuren dan ook dat analyse in de politiek te vaak door propaganda wordt verdrongen. Het geloof hechten aan een onjuist denkmodel, waarin aan bepaalde tegenstellingen een ongerechtvaardigde betekenis wordt toegekend, zou sommigen in het CDA tot verwarring kunnen brengen. Men spreekt in zo'n geval van een identiteitscrisis. Het CDA zal dan ook de verleiding moeten weerstaan, om zichzelf te rechtvaardigen in het kader van de vraagstelling van anderen. Het is voor het CDA van belang om over een duidelijke analyse te beschikken van de fundamentele karaktertrekken van de andere politieke hoofdstromingen in dit land.

UITDAGING

De huidige periode vereist dat er andere vragen in de politieke opvattingen van de partij worden beantwoord dan vroeger. Wil het CDA een levende partij zijn, dan is het geroepen om zijn visies met nieuwe antwoorden aan te vullen. Doet men dit niet, dan tast men de morele band die in de partij gevonden wordt, aan.
Graag dagen wij de leden van het CDA uit om deel te nemen aan de bezinning die voor een voortdurende vernieuwing van onze politieke overtuiging noodzakelijk is.

CDA-kaderdag Europese verkiezingen

Op zaterdag 18 november aanstaande vindt er in de Leeuwenhorst te Noordwijkerhout een landelijke kaderdag Europese verkiezingen plaats.
De dag wordt georganiseerd door de CDA Stichting Vormingswerk in samenwerking met het Euro Centraal Verkiezings Comité van het CDA.
Het doel van de kaderdag is in de eerste plaats de christen-democratiesche burger te betrekken bij (de verspreiding van) de Europese integratiegedachte en in de tweede plaats duidelijk te maken waarom en wat de Christen-democraten met een geïntegreerd Europa willen. Wat daarbij de rol zou kunnen en/of dienen te zijn van het in juni 1979 rechtstreeks gekozen Europees parlement komt ook aan de orde.
Regionale en plaatselijke kaderdagen zullen erop volgen.
Het programma luidt als volgt:
9.30 uur. Opening en rede door H. A. de Boer. Aanbieding EVP program (manifest)
10.00 uur. Toelichting kader- en vormingswerk t.b.v. de Euroverkiezingen door P. F. Dudink. Film Eurobus.
11.00 uur. Stands met algemeen en specifiek CDA materiaal. In twee zalen films en dia's.
12.30 uur. Lunch
13.30 uur. Inhoud EVP program door H. Notenboom
14.00 uur. Diskussieforum met Notenboom, D. Corporaal, Dudink en De Boer.
15.30 uur. Slotwoord
Een ruime documentatie- en brochuretafel zal op deze dag aanwezig zijn.
Er zijn geen deelnemingskosten aan deze dag verbonden. De reiskosten boven de *f* 15,– worden vergoed op basis van tweede klasse openbaar vervoer.
Sluitingstermijn opgave 15 november aanstaande. Voor meer informatie: Madelon Folmer of Pieter Dudink op het KVP-partijbureau, Mauritskade 25 in Den Haag, telefoon 070–653934.

INSCHRIJVINGSFORMULIER

Naam: _____

Adres: _____

Plaats: _____

Opgave Europese Kaderdag 18 november 1978

Vragen:

1. Bekleedt u al een kaderfunktie binnen de partij, zo ja welke?

2. Zo de voorgaande vraag met neen wordt beantwoord, overweegt u dan of u zich voor een kaderfunktie t.b.v. Europese verkiezingen beschikbaar wilt stellen.

3. Nam u al eens eerder deel aan een Europese kaderdag van het CDA?

Inschrijfformulieren sturen voor 14 november aanstaande naar:

Stichting Vormingswerk CDA
Mauritskade 25
2514 HD Den Haag

Onderwijs: en hoe nu verder

In de Nederlander van vorige week publiceerde Jan van den Assem, Vicevoorzitter van de CHJO een artikel onder de titel „Onderwijs: een poging tot het ontwikkelen van een eigentijdse C.H.-visie". In dit nummer een vervolg op dit artikel. Tezamen vormen zij ook een voorbereiding voor de deelnemers aan de CHJO-conferentie „Christelijk Onderwijs, Macht of Kracht?"

Hebben wij het de vorige keer gehad over de discussie: Christenen en Christelijk in het huidige onderwijs, vandaag willen wij verder gaan met het uitdiepen van een aantal deelproblemen. Allereerst is er de vraag: kunnen wij wel Christelijke lessen afdraaien, kunnen wij als leerlingen wel Christelijk les volgen of moeten wij veeleer proberen **als Christen** les te geven, **als Christen** les te volgen. U begrijpt dat hier een netelige nuance ligt. Men kan immers heel goed overweg met de omschrijving: dit en dat is Christelijke geschiedenis, godsdienst, maatschappijleer etc., maar komt men bij Engels, aardrijkskunde, scheikunde etc., dan wordt het geïnspireerd karakter van de lesstof al heel wat minder vast omlijnd. Nu weet ik wel, ideologieën hebben er altijd kans toe gezien, ook in wiskundesommen, ook in de gymnastiekles, ook zelfs in de keuze van het pakket talen, een visie, een opvoedingsideaal door te laten sijpelen, maar ik dacht dat het voor ons ideaal, dat veel alomvattender en veel dieper dan „zomaar een ideologie" is, een aanfluiting zou zijn, als we alle boekjes, alle les- en oefenstof zouden beladen met Christelijk-te-pas-en-te-onpas. Is het niet veeleer de hele sociale omgang, de opvoedingssituatie, waaruit onze houding moet spreken? Is het voor de leerling niet veel meer de manier, waarin hij of zij met de wereld en diens Schepper dient om te gaan, die getuigen moet van het feit, dat het hier om Christenen en hun probeersels, om Christenen en hun trachten-mee-te-leven in het onderwijs gaat? Dat heeft consequenties voor heel veel technische zaken in het onderwijs. Zo kan men zich de vraag stellen of men op een openbare school ook als Christen goed onderwijs kan en mag geven. De CHU is dit altijd een terechte zorg geweest. Het eigen erf is voor ons hier nooit een grenspaal geweest, en laat dit ook nooit gebeuren! Want op de verre vlakte van het openbaar onderwijs wordt wel degelijk hier en daar door de Heer in de oogst ingezaaid, wel degelijk tot Zijn schoven geoogst. Dat we dan de vaste omlijning en kaders missen, is voor ons alleen maar een opdracht, een werkbriefje om mee te helpen heel het volk, al de onderwijzenden en onderwezenen daarin bij te staan. Dat betekent ook, dat de Christelijke school de regelrechte verplichting heeft om juist contact te leggen met „de anderen" in hun regio. Als wij weten, waarvoor wij staan, hoeft er geen angst, noch enige andere remming te bestaan om elkaar tegemoet te treden. Zij zullen eerder behoefte hebben om met „mensen van die C" in contact te komen. Hebben wij ook niet iets kostbaars, dat een visie op het hele leven geeft in de doelloze diepten van het ongeïnspireerde moderne afgevlakte schijnwereldje van veel van de hen toevertrouwden. En dan: wie moet er lesgeven op de Christelijke school? Een vraag die regelmatig opduikt in onze pers. Meestal is dat naar aanleiding van een hard en soms zelfs grimmig conflict om een of andere ontslag- of niet-benoemingsaffaire. Zoals u weet benoemd en ontslaat het bevoegd gezag. Meestal is dat in het Christelijk onderwijs het bestuur en/of curatorium. Dat bestaat uit ouders. Dit is immers de weerslag van de hele schoolstrijd in het uiteindelijk bestuurlijk kader. Men kan zich afvragen, of zoiets nog in alle gevallen juist is. Vaak immers is alle werkelijke macht van een bestuur gedelegeerd aan de schoolleiding. Het bestuur en de inspectie oefenen in goed vertrouwen hun macht achteraf uit. Op veel scholen is er, in samenhang met de ontwikkeling in het openbaar onderwijs, nu ook de vraag bijgekomen naar de mate van inspraak en medezeggenschap van alle andere betrokkenen. Dus: leerlingen, leraren en technisch en administratief personeel (TAP). Het is juist om ons de diepgang van deze vraag goed te realiseren. Er schuilt namelijk een veelomvattend maatschappelijk proces van na 1968 achter. Op de Universiteiten en de meeste HBO-opleidingen is dit in de praktijk gebracht. Veel duisters en ongerijmds werd daardoor opgeheven. Veel overbodig gepraat en stencilbabeltorens werden echter als verlammingsverschijnsel mee binnengehaald. Ook hier past een juiste afweging van hoe ver en in welke mate het bestuurlijk kader moet worden herzien. Zeker is – om op het begin van de problematiek terug te komen –, dat het verschijnsel benoemingen hierbij zwaar weegt. Welke criteria, welke Christelijke inspiratie is vereist? Trouwens... is deze wel meetbaar en zo ja, hoe? Een tolerante opstellling, een diepgaand gesprek, desnoods een serie gesprekken, afhankelijk van de mate van twijfel en/of andersgezindheid, kunnen hier heel wat harde latere feiten en eventuele conflicten wegnemen. De Christelijke school sta open, net als het CDA, voor een ruimdenkendheid, die het gevolg moet zijn van die geest, die de gemeenschappelijke noemer van en Calvijn èn Erasmus is geweest: duidelijk in de formulering van wat wij zelf willen, doch in tolerant gesprek met de naaste die anders gevoelt. Dat kan ook de al eerder aangeduide bijwerkingen hebben. Technisch en administratief, wat betreft grote voorzieningen, (bibliotheken etc.) behoeven wij dan niet meer krampachtig te zijn, maar kan „eendracht maakt macht" per regio zoveel vrucht opleveren, dat het uiteindelijke resultaat een veel groter effect heeft, ook teruggetoetst aan onze idealen. Wij beëindigen dit artikel met een vijftal stellingen voor de conferentie. Na de discussie komen wij er „Twee Nederlanders verder" nog op terug. Ook voor ons is het onderwijs een voorwerp van aanhoudende zorg.

STELLINGEN

Christelijk onderwijs kan overal gegeven worden, doch in het kader van het bestaande stelsel is het op Christelijke scholen het meest geboden, juist dáár in woord maar vooral in daad kenbaar te maken, wat die boodschap teweegbrengt. In de praktijk zal men in het Christelijk onderwijs vooral aan mentaliteit en wederzijdse benadering moeten merken dat het om Bijbels geïnspireerde mensen gaat. Elkaar voortdurend de maat nemen van de hoeveelheid Evangelisch handelen kan hier, zowel als elders, tot kwalijke bijverschijnselen leiden. Samenwerking met anderen, buiten het Christelijk onderwijs in engere zin, dient, met behoud van onze getuigende boodschap, bevorderd te worden. Tolerantie dient hierbij een sleutelwoord te zijn. Inspraak en medezeggenschap dienen op een Christelijke school in die zin geregeld te zijn, dat zij ruimte laten voor ieders kwaliteiten en hoedanigheden. De overheid regele hier niet verplichtend, doch geve wel verplichtende normen als uitgangspunt.

Het opvoedingsideaal dient altijd in de richting te wijzen van: de mens in harmonie met God, de medemens, zichzelf en de omringende schepping. In een tijd waarin zoveel toekomstvisie ontbreekt en afstomping, surrogaat en verdoving hoogtij viert is het geven van hoop en de Evangelische belofte aan een opgroeiende generatie een van de belangrijkste levensvoorbereidende taken.

Jan van den Assem

Conferentie Christelijk Onderwijs CHJO

CHU-politici op najaarsvergadering

Op vrijdagavond 17 en zaterdag 18 november a.s. organiseert CHJO in Oudleuzen (Ov.) een conferentie met als thema „Christelijk Onderwijs, Macht of Kracht?". Het is de bedoeling, dat er twee conferenties aan dit onderwerp zullen worden gewijd, waarvan de erste een oriënterend karakter zal hebben.

Het christelijk onderwijs staat op het moment sterk in de belangstelling. Enerzijds wordt er binnen het christelijk onderwijs zelf hevig gediscussieerd over de eigen identiteit, en de vraag hoe deze tot uiting moet komen in het praktische onderwijs. Anderzijds komt er van buiten af kritiek op het besloten en vermeend ondemocratische karakter van veel instellingen van christelijk onderwijs (hier valt bijvoorbeeld te denken aan het inititatiefwetsontwerp van de PvdA over de democratisering). Wat willen wij met het christelijk onderwijs, en wat kan de politiek daaraan doen? Hierop willen wij tijdens de conferentie ingaan, daarbij terzijde gestaan door drie inleiders, te weten drs. G. van Leijenhorst, vicevoorzitter en onderwijsspecialist in de CDA-Tweede Kamerfractie, drs. C. Verhoef, docent aan de Christelijke Sociale Academie te Ede, en de heer W. Dijkhuizen, docent aan de Vrije Leergangen.

ACTUELE POLITIEK

Op zaterdagmiddag zal in Hotel Suisse te Zwolle een ledenvergadering worden gehouden, waarin onder meer statutenwijzigingen aan de orde zullen komen. Het is de bedoeling, dat het grootste deel van de tijd zal worden besteed aan een forumdiscussie over actuele politiek. Om in dit forum zitting te nemen hebben zich bereid verklaard staatssecretaris mevrouw mr. E.A. Haars en de Tweede-Kaermleden drs. G. van Leijenhorst (vice-voorzitter van de CDA-fractie), drs. G. Gerritse en Hans Gualthérie van Weezel. Zij zullen elk een korte inleiding houden over actuele kwesties, waarna de discussie zal kunnen losbranden.
De kosten voor deelname aan de conferentie zijn *f* 15,–. Deelname aan de ledenvergadering is gratis. Reiskosten boven *f* 10,– worden aan de deelnemers vergoed.

CHJO-Utrecht

De CHJO in de provincie Utrecht houdt haar algemene vergadering op donderdag 16 november om 20.00 uur in restaurant „De Poort van Kleef", Mariaplaats 7 te Utrecht. De Poort van Kleef ligt vlak bij het Centraal Station (busstation), terwijl er parkeergarages in de buurt zijn. Op de agenda staat o.a. bespreking van de nieuwe provinciale CDJA-statuten. Het is belangrijk om de mening van onze leden hierover te vernemen, in verband met de bepaling van een CHJO-standpunt bij de komende onderhandelingen hierover.
Verder trachten we nog een kamerlid als spreker op deze vergadering te vinden. Ook zal er gelegenheid zijn, om kennis te maken met het landelijke CHJO-werk, door de aanwezigheid van enige landelijke bestuursleden.
Wij rekenen op een nog grotere opkomst dan op onze vorige vergadering in mei. Voor de leden, die onze vergaderingen nog niet regelmatig bezoeken, is dit een goede gelegenheid om kennis te maken met onze aktiviteiten. Ook de aanwezigheid van belangstellenden wordt zeer op prijs gesteld.

Een „Speciale Europa-editie" van „Basis"

Van „Basis", het tweemaal per maand verschijnende orgaan van de Stichting Geestelijke Weerbaarheid, is op 15 december j.l. een nummer gepubliceerd, dat geheel gewijd is aan Europa. Hier volgt een samenvatting van de inhoud.

In het eerste artikel, geschreven door P. H. Kamphuis, wordt een overzicht gegeven van „dertig jaar Europese Beweging in Nederland". Deze in 1948 opgerichte organisatie telt thans ruim 4000 individuele leden; ook de belangrijkste politieke partijen zijn er bij aangesloten. Zij vervult een forum- en een katalysator-funktie. De Europese Beweging is „uitermate verheugd", dat er in de periode van 7 tot 10 juni 1979 verkiezingen zullen worden gehouden voor het Europese Parlement, waardoor er „eindelijk zicht is gekomen op een democratisering van de E.G.", de Europese Gemeenschap in Brussel met haar apparaat van 10.000 ambtenaren.
Het tweede artikel „Europa's evolutie" (van de hand van J. Fieyra), begint met Dante (overleden 1321). M.i. vangt de ontwikkeling van Europa reeds aan onder Karel de Grote (overleden 814); deze werd in 799 door een anonieme hofdichter „pater Europae" (vader van Europa) genoemd. Voor de rest is deze bijdrage zeer de moeite waard.
„Op sociaal gebied zijn wij nergens", aldus de kop van het derde artikel. Deze uitspraak is afkomstig van Henk Vredeling, die in de Europese Commissie (een soort „dagelijks bestuur" van de Europese Gemeenschap) belast is met het sociale beleid. Er zijn in de negen landen van de E.G., die samen 260 miljoen inwoners tellen, ruim 6 miljoen werklozen. De werkloosheidsbestrijding is, met uitzondering van de landbouw en de kolen- en staalsector, echter geen Europese maar een nationale verantwoordelijkheid. Ir. Vredeling is van mening, „dat er veel meer moet gebeuren dan er nu gebeurt" en van plan, daarvoor „hard te vechten" (hier is een oud-minister van defensie aan het woord!). Het interview, waaraan deze citaten zijn ontleend, is geschreven door Will J. Reckman.
J. H. Scheps, de auteur van het volgende artikel, pleit voor de stelling: „Verenigd Europa moet federatief zijn". Z.i. dient er meer rekening te worden gehouden met de nationale minderheden. „De oplossing kan alleen zijn: vorming van federale staten ter vervanging van de unitarische huidige verhoudingen". Ik ben het hiermee van harte eens.

Drs. G. K. Timmermans – voor de lezers van „de Nederlander" geen onbekende – geeft een interessante beschouwing over „Defensie en Europa". Hij laat o.m. het Verdrag van Brussel (1948), het Noordatlantisch Verdrag (1949), de mislukte Europese Defensie Gemeenschap (1954) en het Warschau Pact (1955) de revue passeren. Naar zijn mening moet het „mogelijk zijn toe te werken naar een grotere gemeenschappelijkheid van West-Europa, en dit, zo niet in harmonie, dan toch in combinatie met het huidige Atlantische kader te laten plaatsvinden".
W. Hogeveen schrijft over „Europa en de democratie". Ik bepaal mij tot het volgende citaat: „Wat blijft is de vrije keuze van de Europese burger in politiek en cultuur. De eerste keus is die tussen Oost en West. Daarop volgt die van de politieke partij. De vrije keuze wordt tegelijk het sterke en het zwakke punt, de stimulans of de rem van de vooruitgang in Europa. Zij kan dankbaar en met verantwoordelijkheidsgevoel gebruikt, maar ook grof misbruikt worden".
Onder de kop „Acht van de negen lid-staten gereed voor verkiezingen" geeft Laurent Leblanc een overzicht van de stand van zaken met betrekking tot de voorbereiding. Wat de negende lid-staat, het Verenigde Koninkrijk, betreft, spreekt hij van een „Britse warwinkel". Het is te hopen, dat daar tijdig een einde aan komt.
De rest van dit Europa-nummer van „Basis" bestaat uit drie artikeltjes, waarvan de schrijvers enkel met hun initialen worden aangeduid; dit laatste maakt de indruk, dat het hier om bladvulling gaat. Rijst de vraag, waarom de bijdragen van de heren Scheps, Timmermans, Hogeveen en Leblanc met een kleine letter zijn gedrukt.
Summa summarum: de „speciale Europa-editie" van „Basis" is zeer lezenswaard. Het adres van de administratie is: Zomerstraat 1, 6411 GP Heerlen (tel. 045/713076).

K. de Vries.

Commentaar

Het CDA als faktor in de partijpolitieke discussie

De discussie over de partijpolitieke verhoudingen, na de formatie van het kabinet-Van Agt, begint op gang te komen.
Opvallend hierbij zijn de pogingen die momenteel in het werk worden gesteld om na 1981 een samenwerking van PvdA en VVD tot stand te brengen. Vooralsnog zijn dit individuële geluiden; onder meer van de socialist Han Lammers en het VVD-Tweede Kamerlid Jacobse.
De politieke haalbaarheid van een PvdA–VVD-coalitie is op dit moment twijfelachtig. Maar daarom is het niet minder interessant om de gedachten hierover te volgen. Uiteraard is het het goed recht van liberalen en socialisten in ons land om te trachten een politieke samenwerking tot stand te brengen. We willen niettemin hier toch enkele kanttekeningen bij plaatsen.
Het is nog niet zo lang geleden dat een samenwerking van PvdA, D'66 en PPR aan het Nederlandse volk werd gepresenteerd als „progressieve concentratie"; en de oplossing van alle politieke kwalen. CDA en VVD werden respectievelijk afgeschilderd als „onbetrouwbaar" en „oer-conservatief".

Men trachtte het CDA – en voordien de christen-democratische partijen – te vermalen door de kiezers een geforceerde keuze op te dringen tussen VVD en PvdA.
Het „progressieve blok" viel uiteen. Het CDA werd realiteit.
De PvdA schroefde tijdens de jongste formatie haar eisen zo hoog op dat zij – onder druk van haar achterban – zich als regeringspartner onmogelijk maakte.
De VVD stond vervolgens trappelend van ongeduld klaar om het regeerkasteel binnen te treden. Het CDA mocht op het concept-regeerprogram met de liberalen zoveel amendementen indienen als zij wilde. De VVD accepteerde praktisch alles wat men vroeg.
Men zou na deze gebeurtenissen verwachten dat de vanouds gepredikte „enige ware politieke tegenstelling" tussen PvdA en VVD, door liberalen en socialisten rijkelijk voorzien van nieuwe argumenten, opnieuw werd uitgedragen.
Maar – als het althans aan een aantal socialisten en liberalen ligt – gebeurt er nu iets anders. De PvdA is niet halsstarrig geweest bij de formatie; de VVD niet regeerbelust. De grote boosdoener is het CDA. Nu het niet is gelukt door middel van een keiharde polarisatie met de tegenstelling PvdA–VVD als spil de christendemocratie kapot te krijgen moeten de partijen van de „enige reële politieke tegenstelling" de handen maar ineen slaan om zo het CDA tot overgave te dwingen.
Ook in CDA-kring is het beraad over de te volgen koers na het optreden van het kabinet volop bezig. Bij dit beraad zullen de christen-democraten er goed aan doen zich te realiseren dat VVD en PvdA vanouds één gemeenschappelijk doel hebben: het blokkeren van de invloed van de christen-democratie.
Van wezenlijk belang is daarom niet de vraag hoe de opstelling van het CDA dient te zijn tegenover socialisten en liberalen.

Het gaat er primair om op welke wijze het CDA, onder de huidige omstandigheden, – dat wil zeggen met het kabinet-Van Agt aan het bewind – haar program en haar politieke beginselen optimaal kan realiseren.
Het CDA heeft te maken met een geestverwant kabinet, waarin zij bovendien de grootste vertegenwoordiger is, alsmede een geestverwante premier bezit. Deze situatie wijkt belangrijk af in vergelijking met de plaats van de christen-democratische bewindslieden in het kabinet-Den Uyl.
Tot nu toe heeft de Tweede Kamerfraktie ons inziens getoond een kritische maar loyale regeringspartner te zijn. Het regeringsbeleid wordt voortdurend getoetst aan het eigen CDA-program. „Steun waar mogelijk; kritiek waar nodig". Een uitgangspunt dat in christelijk-historische kring een bekende klank heeft. Die houding vraagt zowel van de fraktie als van de geestverwante bewindslieden veel takt en wijsheid. Men moet echter wel beseffen dat VVD en PvdA gaarne zouden zien dat de CDA-fraktie zou terugvallen in een gezapig volgen van het kabinetsbeleid. Dan immers zouden liberalen en socialisten – ieder op hun eigen wijze – de kleurloosheid en de „vlees-noch-vis-politiek" van het CDA breed kunnen uitmeten. Het CDA zal daarom op de ingeslagen weg voort moeten gaan.
Van essentieel belang is hierbij uiteraard ook de verdere gedachtenwisseling over de relatie tussen de principiële uitgangspunten van ht CDA en het praktisch politiek handelen. Gelet op eerder gevoerde discussies is het verheugend dat de commissie Van Verschuer over deze materie recentelijk een advies heeft uitgebracht dat door alle commissieleden unaniem is aanvaard.

v.Sp.

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD
ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN, PLANTSOENEN, PARKEN, SCHOOLTUINEN etc.
- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons
Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

Vrijdag 17 november 1978 – 14e jaargang no. 46

de nederlander

LEDENKONTAKTBLAD CHU

Redactie: Postbus 33822 - 2503 BC 's-Gravenhage - Administratie ledenkontaktblad: Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Bibliotheek Groningen

Maandelijkse brief Unie-voorzitter

Ondanks ernstige zaak gaat karavaan voort

Beste Unieleden,

De schok na het bekend worden van feiten uit het leven van de heer Aantjes zal niemand van ons nog hebben verwerkt. De persoonlijke tragiek zal onvoorstelbaar groot zijn. Ook u zult bij denken en bij bidden hierbij stil staan en bij zijn vrouw en kinderen. Wat is het moeilijk om weer door te gaan en toch moeten we dat en dus constateer ik, dat de karavaan werkelijk voortgaat, ondanks deze ernstige zaak en ondanks het geharrewar rond de interviews van de laatste tijd.

In mijn toespraak tot de Unieraad van 15 april 1978 memoreerde ik, naar aanleiding van openlijke kritiek op de politiek van onze fraktie in de Tweede Kamer, dat het CDA als sterke en open democratische partij het zich kan permitteren dat er open gepraat wordt voordat definitieve standpunten bepaald worden.

Op dat moment kon ik niet bevroeden dat een dergelijke discussie zich zou voltrekken via onze schrijvende Nederlandse pers.

Ten aanzien van de aandacht trekkende interviews met een aantal CDA-kamerleden zijn een aantal kanttekeningen te plaatsen.

Ik blijf van mening, dat binnen het CDA en dus ook binnen de Tweede-Kamer-fraktie van het CDA ruimte moet blijven voor discussie èn ruimte voor een van de meerderheid afwijkende opvatting.

Het CDA is geen grauwe middenpartij; een soort vergaarbak voor opvattingen die op elk gewenst moment ingekleurd kunnen worden. Binnen het CDA is plaats voor mensen die een relatie leggen tussen geloof en politiek handelen. Dit houdt geen garantie in, dat men vanuit de inspiratie die er ligt in de boodschap van de Heilige Schrift, binnen het CDA uniform denkt over politieke onderwerpen. Gelukkig niet. Het CDA zou werkelijk een grauwe, saaie middenpartij worden als we het over veel onderwerpen snel eens zouden zijn.

Discussie moet mogelijk zijn en mogelijk blijven. De één achte zich niet meer dan de ander. Maar dit is niet alles.

Naast de intentie waarmee wij met elkaar van gedachten wisselen, oordelen, wegen en beslissen, is van groot belang hoe wij dit met elkaar doen.

Belangrijk vind ik, dat we het eerst met elkander en pas dàn met elk ander doen. En daar ligt nu de moeite die ik heb met de bekende interviews die een aantal CDA-Tweede-Kamerleden op een onbewaakt ogenblik toestonden. Zonder een oordeel uit te spreken over de kern-problematiek die in de diverse interviews wordt behandeld, meen ik dat een dergelijke problematiek eerst binnen de eigen kring, in casu de CDA-fraktie in de Tweede Kamer, aan de orde had moeten worden gesteld.

Ondanks alle aktuele politieke vraagstukken binnen het CDA gaat het verder werken aan de totstandkoming van het CDA op 1 juni 1980 onverminderd voort.

De totstandkoming van het éne CDA heeft heel wat voeten in de aarde. Het is geen gemakkelijke opgave om binnen de gestelde tijdslimieten alle noodzakelijke procedures met het oog op de fusie af te ronden. Toch zullen we binnen het CDA en zeker ook binnen de CHU onze handen uit de mouwen moeten steken om afgerond te krijgen, wat wij met elkander hebben afgesproken.

Door het Dagelijks Bestuur van het CDA zijn eertijds een aantal commissies in het leven geroepen, die elk op hun terrein het pad naar de fusie effenen.

Van de vele commissies noem ik de Commissie Grondslag en Politiek Handelen, de Statuten Commissie, de Commissie;Incompatibiliteiten, de Commissie Eén Partijblad, de Commissie Huisvesting, etc.

Van deze commissie wil ik in deze brief er een tweetal uitlichten, nl. de Commissie Grondslag en Politiek Handelen en de Statuten Commissie.

De zgn. Grondslag Commissie, die wordt voorgezeten door mijn voorganger mr. O. W. A. Baron van Verschuur, kreeg tot taak om een nadere concretisering van de relatie tussen grondslag en politiek handelen te geven.

De werkzaamheden van de commissie hebben geresulteerd in het rapport „Grondslag en politiek handelen".

Het Bestuur acht dit een dermate belangrijke schakel op de weg van de federatieve samenwerking naar de volledige samensmelting in het CDA, dat aan de behandeling daarvan de grootst mogelijke aandacht besteed dient te worden. Hetgeen van toepassing is op alle geledèren van de Unie.

Hiervoor is de volgende weg uitgestippeld. Na behandeling in het Bestuur zal het rapport in de Unieraad van zaterdag 9 december a.s. uitvoerig behandeld worden. Vervolgens zal het gehele rapport, alsmede de eventuele prae-adviezen gepubliceerd worden in het Ledencontactblad van januari 1979.

De Kiesverenigingen worden verzocht in februari of uiterlijk maart van het komende jaar – hetzij als Kiesvereniging of als CDA-verband – grote aandacht te besteden aan het rapport.

Dat wil zeggen er thans reeds rekening mee te houden dat het noodzakelijk zal zijn gedurende deze maanden in vergadering bijeen te komen, zodat ieder lid van de CHU bij de behandeling ervan betrokken wordt of kan worden.

BELANGRIJK

Een andere belangrijke commissie betreft de Statuten Commissie, welke belast is met het opstellen van het zgn. fusieprotocol, de Statuten en de Reglementen.

Van deze commissie is zoals bekend de heer mr. J. L. Jansen van Raay voorzitter.

In de Statuten en het Huishoudelijk Reglement wordt geregeld hoe het CDA organisatorisch zal zijn ingericht en op welke wijze de bevoegdheden zijn vastgelegd.

Belangrijk in het geheel is, dat er afspraken worden gemaakt over de voorlopig blijvende herkenbaarheid van de groeperingen die het CDA vormen. Er komt een college van wijze mannen, gevormd uit vertegenwoordigers van KVP, ARP en CHU, die op verzoek van een vijftal leden van één der partijen een onderzoek kan laten instellen indien men meent dat aan de herkenbaarheid van één der groeperingen binnen het CDA na de fusiedatum onrecht wordt gedaan.

Met betrekking tot de kandidaatstelling van de Tweede-Kamerleden kan ik opmerken, dat daarvoor bij de eerstkomende Tweede-Kamerverkiezingen in 1981 de oude procedure zal moeten worden gevolgd.

Immers, als op 1 juni 1980 de Statuten en Reglementen van het CDA zoals zij nu door de Statuten Commissie zijn ontworpen, formeel in werking zullen gaan treden, betekent dit, dat er een te korte periode is om tijdig rond te kunnen komen met de kandidaatstellingsprocedure. Dit houdt in, dat wij als CHU nog eenmaal de bekende procedure rond de kandidaatstelling van Tweede-Kamerleden zullen moeten volgen.

De behandeling van de Statuten, Reglementen, en het fusie-protocol, zullen aan de orde komen tijdens een extra Unieraads-vergadering van 3 februari 1979. In het Ledencontactblad van de Nederlander zal een samenvatting op hoofdpunten van de Statuten en Reglementen worden opgenomen.

De hoeveelheid materiaal dat door de Statuten Commissie is geproduceerd, maakt het onmogelijk om dit in extenso op te nemen in de Nederlander.

Om die reden wordt volstaan met een samenvatting van de belangrijkste punten. Daarnaast zal een compleet exemplaar van de Statuten, Reglementen en het fusieprotocol aan alle secretarissen van Kiesverenigingen, Staten- en Kamerkringen worden verzonden, met daaraan toegevoegd het advies vanwege de Unieraad, dat op 3 februari 1979 wordt vastgesteld.

Evenals wat werd gemeld rond de behandeling van het Grondslagrapport wordt aan onze Kiesvereniging gevraagd in de tweede helft van februari of maart 1979 de rapporten betreffende de Statuten en de Reglementen in de Kiesverenigingen te bespreken.

De secretarissen van de Kiesverenigingen hebben de gelegenheid om eventuele amendementen vóór 1 april 1979 op het Uniebureau in te dienen.

Met betrekking tot de behandeling van grondslag en Statuten vind het bestuur dat wij deze zaken grondig met elkaar moeten bespreken. Dit is ook de mening van onze vertegenwoordigers in de Tweede Kamer en onze vertegenwoordigers in de Grondslag Commissie en de Statuten Commissie.

TOELICHTING

Een aantal Kamerleden en commissieleden heeft zich bereid verklaard om op de vergaderingen van Kamerkringen de onderwerpen betreffende grondslag en Statuten nader in te leiden en toe te lichten.

Indien u voornemens bent één van onze mensen voor een dergelijke vergadering uit te nodigen, verzoek ik u dit tijdig via het Uniebureau bekend te willen maken. Ook met het oog op een zo goed mogelijke behandeling van grondslag en Statuten zal op donderdagavond 14 december 1978 een overleg plaatsvinden, waarvoor alle secretarissen van de Kamerkringen zullen worden uitgenodigd door de secretaris van de Unie.

Op deze bijeenkomdt zullen de secretarissen van onze Kamerkringen breder worden geïnformeerd over het Grondslagrapport en de Statuten. Beoogd wordt om met elkaar afspraken te maken op welke wijze de behandeling van het Grondslagrapport en de Statuten binnen de diverse geledingen van de CHU zo goed mogelijk kan verlopen.

Ik ben er van overtuigd, dat binnen de Unie een degelijke discussie over deze belangrijke onderwerpen gevoerd zal worden en dat zij een wezenlijke bijdrage zal blijken te zijn bij de totstandkoming van een CDA waarin wij ons als CHU zullen herkennen.

Met vriendelijke groet,

dr. L. M. van Leeuwen,
voorzitter CHU.

Na het vertrek van Wim Aantjes

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Het zo schielijke vertrek van onze fractievoorzitter Wim Aantjes heeft ons allen diep geschokt. Hetgeen gebeurd is heeft eens te meer laten zien, dat de politiek geen genade kent. Politiek is hard, terwille van zichzelf, schreef ik de vorige week in het christelijk-historische weekblad „de Nederlander". Maar het moet toch wel hard aankomen bij degene die het treft. Zeker bij degene, die dit de afgelopen week zo hardhandig heeft ervaren. Daarin betrek ik dan vanzelfsprekend mede zijn vrouw en kinderen. Een ochtendblad constateerde dat de CDA-fractie een verslagen indruk maakte. Dat is een juiste typering. Men had ook kunnen zeggen, dat het CDA zich gewond voelde. En niet alleen het CDA. De politiek als zodanig werd in opspraak gebracht. Wim Aantjes heeft op de juiste wijze op gereageerd, door al zijn politieke functies neer te leggen. Hij was van oordeel, dat daarmee het aanzien van de Nederlandse politiek en in het bijzonder dat van het CDA werd gediend. Wij respecteren deze beslissing, maar ontveinzen ons niet dat dit voor hem een heel moeilijke stap moet zijn geweest.

Terwijl ik dit schrijf moet het Kamerdebat nog gehouden worden. Voor de „zaak Aantjes" is een speciale Kamercommissie ingesteld: 23 man onder wie 7 van het CDA. Aan deze bijzondere commissie werd het desbetreffende kamerstuk toevertrouwd. Stuk nummer 15364, met als titel „Enkele gedragingen van mr. Willem Aantjes gedurende de periode van de Duitse bezetting, 1940-1945." Men ziet het: ook in politiek Den Haag kan het zeer ambtelijk toegaan. Op het moment dat dit nummer van het leden-contactblad van de CHU, van „de Nederlander" verschijnt is het debat waarschijnlijk al achter de rug. Zoals ik het nu zie, kan ik me niet voorstellen dat „de zaak" tot een afronding wordt gebracht. Onverlet de beslissing van Wim Aantjes, stel ik me voor, dat ook hem de gelegenheid zal worden gegeven zijn eigen verhaal te vertellen; op welke wijze dan ook. Woord en wederwoord.

Daarmee is de waarheid gediend.

OPVOLGING

De CDA-fractie heeft zich vorige week reeds bezig gehouden met de opvolger van Wim Aantjes als fractievoorzitter. Er is allereerst een procedure vastgesteld. Het fractiebestuur zal binnen drie weken komen met een voorstel aan de fractie. Daarbij zullen ook de heer Steenkamp, voorzitter van het CDA en de drie partijvoorzitters van KVP, ARP en CHU, t.w. de heren Vergeer, De Boer en Van Leeuwen worden geraadpleegd.

Uiteraard is dit een zaak, waarvan de beslissing bij de Tweede-Kamerfractie berust. Gelet op het feit, dat het CDA zich nog in de opbouwfase bevindt – het CDA is nog een federatie – lijkt het ons wijs om (nog) met „de delen welke ingebracht zijn" rekening te houden, hoewel men in de gegeven situatie zich wel steeds zal moeten afvragen welke beslissing het meest in het belang van het CDA als zodanig is.

Wij vertrouwen, dat we hierin snel tot een voor de gehele fractie bevredigende oplossing zullen komen.

Enquête

Vrij algemene overeenstemming functioneren grondslag

In CDA-verband werden (zoals bij ARP en KVP) ook aan de CH-kiesverenigingen vragenlijsten gezonden inzake de evaluatie van de samenwerking binnen het CDA. Dit had tot resultaat dat, in betrekkelijk korte tijd, ingevulde formulieren werden ontvangen.
Een globale indruk over de stand van zaken geeft als resultaat dat de antwoorden afkomstig zijn uit:
124 gemeenten of deelgemeenten waar reeds een CDA-verband bestaat;
17 gemeenten waar dit in oprichting is;
9 kiesverenigingen die niet betrokken zijn bij een CDA-verband, al dan niet in oprichting.

Behoudens een tiental uitzonderingen komt de gehele groep nog van tijd tot tijd, tenminste 1 maal en veelal 1 tot 3 maal of zelfs meer dan 3 maal als CH-kiesvereniging bijeen. Een drietal daarnaast nog ,,soms'', een zestal uitsluitend in CDA-verband en het laatste formulier is afkomstig van een contactpersoon (dus geen kiesvereniging).
In CDA-verband is men in 51 gevallen gewoon 3 of meer malen per jaar te vergaderen;
61 komen 1 tot 3 maal per jaar bijeen;
de rest óf 1 maal óf het verband bestaat nog te kort om dit te beoordelen.

GRONDSLAG
Bijna algemeen bericht men dat (al dan niet na uitgebreide discussie) er overeenstemming over het functioneren van de grondslag bestaat. Slechts van twee verbanden, alsmede twee in oprichting is bekend dat er (nog) geen overeenstemming bereikt is.
Enkele van de positieve reacties zijn wat afgezwakt door toevoegingen zoals ,,ja, maar...'' enz. Enkele voorbeelden hiervan zijn ,,er wordt wel verschillend over gedacht'', ,,blijft altijd discussiabel'' en ,,behoudens de mening van enkele leden die het anders zien''.

WAARDERING INBRENG PARTNERS
Over de waardering voor de inbreng van de partners zijn vrijwel uitsluitend positieve reacties ontvangen. Soms is het antwoord ,,positief'' iets afgezwakt door toevoegingen als ,,meestal, ofschoon niet altijd'' en ,,alles gaat wat slapjes!'' etc.

CHU GEEFT HET CDA BIJNA EEN 8
De vraag inzake het enthousiasme van het bestuur over de praktijk van de plaatselijke samenwerking in CDA-verband werd uitgedrukt in cijfers als volgt beantwoord:
3× met een 10, waaraan dan bijv. werd toegevoegd: ,,heeft nieuw leven in de kiesverenigingen gebracht'' en ,,alles gaat fijn''.
22× met een 9
54× met een 8
32× met een 7
13× met een 6
6× met een onvoldoende
Enkele formulieren zijn wat dit punt betreft niet ingevuld, de 130 wel van cijfers voorziene formulieren geven een gemiddeld waarderingscijfer van ruim 7½.
De zeer lage waarderingscijfers (soms wel afkomstig van kiesverenigingen waar de grondslag niet in het geding is en wel waardering bestaat voor de inbreng van de partners) zijn meestal toegelicht door opmerkingen zoals: ,,het is nog wat wennen'', ,,kerkelijke verschillen'', ,,communicatiestoornissen'' en ,,samenstelling candidaten-lijst''.

BETROKKENHEID JONGEREN EN VROUWELIJKE LEDEN
Zeer verdeeld zijn de antwoorden op de betrokkenheid van de jongeren en vrouwen bij de samenwerking in het CDA-verband. Deze tegenstellingen betreffen nog meer de jongeren dan de vrouwen.
Een vrij grote minderheid acht de jongeren niet voldoende betrokken en eenmaal wordt zelfs als oorzaak daarvan vermeld, dat de oudere leden zichzelf te gewichtig achten.
Een meerderheid vindt, dat de jongeren wel voldoende betrokken zijn en zelfs treft men een opmerking aan als ,,m.i. teveel, ouderen laten het wat al te graag aan jongeren over!''
Doch beide groepen en vooral bij degenen, die het antwoord op deze vragen in het midden laten (hetgeen meerdere malen het geval is) wijzen op het geheel of bijna geheel ontbreken van jongeren en ook wel dames. Hiervoor geeft men gevarieerde verklaringen en zal men (hoopt men) t.z.t. verbeteringen in aanbrengen.
Slechts één formulier is wat de jongeren betreft zeer enthousiast (vanwege het bestaan van een tamelijk omvangrijke groep - CDJA -) en wat de dames betreft vindt men ook één zeer positieve reactie en wel: ,,nooit zoveel vrouwen in de politiek gezien''.

DIVERSEN
De zeer gevarieerde hoeveelheid antwoorden en opmerkingen op de vrij talrijke overige vragen is moeilijk in enkele woorden samen te vatten.
Wat de 9 formulieren betreft die ingezonden zijn door kiesverenigingen die niet zijn opgenomen in een verband of betrokken bij de oprichting daarvan delen er twee mede, dat er in de loop van 1979 een verband tot stand zal komen en een derde, dat dit er wel komt, doch men heeft ,,geen idee'' wanneer.
Daarnaast is er nog één kiesvereniging die uitdrukking geeft aan enige hoop voor samengaan in de toekomst en nog een tweede die wijst op mogelijkheden daarvoor bij gemeentelijke herindeling.
Zodoende blijven slechts een viertal geheel negatieve reacties over, die slechts twee maal de grondslag als achtergrond hebben (één daarvan is een plaatselijke kiesvereniging uit een gemeente waar het verband wel tot stand is gekomen).
Tenslotte zijn in een tweetal gevallen bij de gemeenteraadsverkiezingen pogingen tot samengaan op een fiasco uitgelopen, hetgeen o.m. toegelicht is met de opmerking ,,persoonlijke ambities en oude frustraties'' waardoor dus de CDA-gedachte (nog) niet verwezenlijkt is.

Tot zover dit globale verslag naar aanleiding van de gehouden enquête.

Uniebureau.

Financiën CHU

Alle verwachtingen verre overtroffen

Blij verrast zijn wij als CHU-bestuur met de enorme opbrengst van onze tientjes-actie. Het is mijn voorganger geweest, de heer A.J. Kaland, die het gelukt is de financiële situatie van de CHU gezond te maken en te houden ook, waarvoor wij hem nog veel dank verschuldigd zijn.
Toen echter het CDA in haar huidige federatieve vorm tot stand kwam waren hiervoor grote bedragen nodig welke vooral de laatste twee jaar, nl. 1977 en 1978, enorme tekorten zowel hinnen onze begroting als binnen onze jaarcijfers veroorzaakten, en het was onder deze omstandigheden dat ik het beheer van de financiën van onze Unie mocht overnemen.

Werken, helaas vanuit de rode cijfers, waarvan ik u de ernst van deze situatie heb medegedeeld op onze algemene vergadering dit jaar in Arnhem. De reacties van deze vergadering hebben mij doen besluiten in ons dagelijks bestuur het voorstel te brengen om een zgn. tientjes-actie onder onze leden te houden, met de hoop dat op deze wijze door ons allen aan dit wegwerken van deze tekorten iets gedaan zou worden. Ook de mogelijkheid om in verband met ons jubileum, ter versterking van onze kas, een jubileum-gift te storten werd onder uw aandacht gebracht.
En het resultaat, ja het heeft alle verwachtingen bij mij en ons bestuur verre overtroffen; dat een bedrag van meer dan *f* 125.000,-- (honderd vijf en twintig duizend gulden) zou worden bijeen gebracht had niemand verwacht. Het is om stil van te worden. Dit is het zoveelste bewijs dat we een levende Unie hebben, ja een springlevende partner in het CDA zijn, die haar verantwoording kent. Voor dit alles onze hartelijke dank!
Met dit bedrag zijn dan ook de tekorten van zowel 1977 en 1978 weggewerkt en met goede moed werken we nu aan onze begroting van 1979 waarbij direct al naar voren komt dat het uitermate belangrijk is dat vooral ons ledental gehandhaafd blijft, meer nog, ja noodzakelijk, dat het wordt uitgebreid. Tenslotte is een sterke C.H.U. een belangrijke steun in en voor het CDA.

J. Kiers, penningmeester CHU

Het CHU-ledenbestand en de schatkist

Hoe meer leden, hoe meer contributie er binnen komt, hoe meer we voor de CHU kunnen doen. Maar, helaas is ook het omgekeerde waar. CH-leden let dus op uw zaak!
In augustus maakt de computer van alle leden die nog niet betaald hebben een acceptgirokaart en een daarbij horende lijst per afdeling. Deze gegevens gaan naar de penningmeesters met daarbij het verzoek om die leden langs te gaan en te trachten de contributie alsnog te innen. Veelal gelukt dit. De oorzaak van het **niet** betalen is vaak een kwestie van vergeten, ziekte of van in 't ongerede raken van de girokaart.
Door een bezoekje van de penningmeester is zoiets snel op te lossen. Het gaat uiteraard mij om de acceptgirokaarten die hun weg **niet** vinden of de weg **teruggaan** met de mededeling „bedankt" als lid.
Dat is niet leuk voor de plaatselijke penningmeester. Dat is evenmin leuk voor de landelijke penningmeester, en ook niet voor de mensen op ons Uniebureau. Probeer te voorkomen dat uw penningmeester **voor niets** langs komt.
Ik wil u daartoe nog wat tips geven;

1. Als u meent te moeten bedanken omdat u rechtstreeks CDA-lid wilt zijn, weet dan dat u als lid van de CHU automatisch (statutair geregeld) al lid bent van het CDA!
2. Wilt u bedanken als lid, accoord, maar geeft u dat door. Stuur de acceptgirokaart terug of bel even. Laat niet de aktieve penningmeester tevergeefs langs komen!
3. Bent u verhuisd? Ook dan geldt mijn verzoek aan u om dit per omgaande mee te delen.
   Bij voorkeur ontvangen we van u **het adresbandje** om de Nederlander terug met daarop de mutatie vermeld.
4. Tenslotte een tip die de penningmeesters me wellicht kwalijk nemen. Wanneer de hoogte van de contributie een bezwaar is, overlegt u dan met uw penningmeester. De contributie-betaling mag geen bezwaar voor u zijn!

drs M. Smits sekretaris CHU

Oud beestje met getal *f* 129.123,13

Het getal *f* 129.123,13 is de stand van onze frankeermachine (porto) per heden. Het is al een oud beestje, dat al heel wat jaartjes meegaat zodat dit alleen aangeeft, dat de CHU in een reeks van jaren dit bedrag aan porto besteed heeft. Dat is dan exclusief de verzending van de Nederlander (frankering bij abonnement) en grotere zendingen waarop, mits gebundeld aangeboden, een vrij aanzienlijke reductie op het tarief wordt verstrekt. Iets wat we gaarne nog eens in herinnering brengen aan diverse secretarissen van Kamerkringen enz. Sommigen verzenden in overleg, of via ons en besparen daarmee heel wat tijd, moeite en kosten. Anderen vergeten steeds weer, dat het Uniebureau een servicebureau is, of althans tracht te zijn. Dit geldt dan voor allerlei mogelijke inlichtingen, stencilwerk, verstrekking van adressen (plakstrookjes) à *f* 0,03 voor twee stuks enz.
Terugkomend op de huidige stand van onze frankeermachine kunt u, na de toevoeging dat de stand per 1 januari van dit jaar *f* 115,840,33 was, desgewenst nagaan, dat er in 10 maanden een bedrag van *f* 13.282,80 aan porto werd besteed. Exclusief het aandeel van de Lohmanstichting daarin komt dit neer op rond *f* 11.000,— of ruim *f* 1.000,— per maand.
Enkele grote brokstukken daarvan zijn besteed aan bijzondere gebeurtenissen. Bijvoorbeeld de verzending van de stukken voor de Algemene Vergadering is zeker een post van ca. *f* 1.500,—.
Dan is in het totaalbedrag ook begrepen hetgeen besteed wordt aan het Kader- en Vormingswerk, dat snel groeit en zo langzamerhand meer tijd en aandacht vraagt dan alle overige werkzaamheden op het Bureau. Alléén reeds in de maand oktober bedroeg de porto voor het Vormingswerk niet minder dan *f* 880,55!
De grote hap daarvan was weer een bedrag van *f* 616,— voor de verzending van het merendeel van de documentatie voor de eerste lesdag van de cursus voor gemeenteraadsleden en adspirant-gemeenteraadsleden. Deze cursus en de twee-avonden-cursus – die in hoofdzaak bestemd is voor nieuwe leden – alsmede de organisatie van de politieke scholingsdag(en) voor de vrouwen vormen het hoofdbestanddeel van het aandeel in het CDA-vormingd- en scholingswerk dat organisatorisch neerkomt op de CH-(Stichting). Met een aantal andere cursussen en projekten (zoals een oriëntatiecursus, een kadercursus, studiedagen, de stimulatie en coördinatie van het vormingswerk in werkgroepen), waarvan de organisatie in handen is van de beide andere stichtingen, vormt dat dan het geheel van het CDA-vormingswerk. De belangstelling voor de cursussen is dit jaar buitengewoon groot, hetgeen blijkt uit het grote aandeel in de porto.
De cursus gemeenteraadsleden, die voor enkele jaren gestart is op drie plaatsen wordt in dit seizoen reeds in tien verschillende gemeenten gehouden, waarnaast nog vrij veel personen die deel wilden nemen teleurgesteld moesten worden omdat het aantal inschrijvingen in de regel de mogelijkheden ver overtrof.
Een dus wel zeer verheugende groei, die echter heel wat inspanning vergt voordat alles in kannen en kruiken is. Het vergt n.l. heel wat werk om voor 10 x 4 zaterdagen her- en derwaarts in het land zalen te bespreken en nog heel wat problematischer is het daarvoor docenten te vinden!
Ook voor de twee-avonden-cursus is er een goede belangstelling, deze werd in dit seizoen reeds gehouden te Purmerend en binnenkort volgen Erp en Raamsdonk. Begin volgend jaar zijn Wageningen, Bleiswijk en Malden aan de beurt waarnaast nog diverse aanvragen in behandeling zijn. Ook dat vraagt uiteraard zijn werk, zodat het Uniebureau in deze weken beter Vormingsbureau zou kunnen worden genoemd.

***

Om op de porto terug te komen, een deel daarvan gaat ook heen aan een heel wat minder nuttig doel. Telkenmale als een Ledencontactblad uitgaat komen er zo'n honderdtal exemplaren terug met opmerkingen als „vertrokken, nader adres onbekend, enz." Dat houdt dan in dat nagevraagd dient te worden waar het lid thans zijn lijfblad wenst te ontvangen. De PTT verstrekt daarvoor praktische informatiekaartjes waardoor het veelal mogelijk is het nieuwe adres te achterhalen. Echter..... het kaartje en de daarbij noodzakelijke enveloppe kosten ons dan weer een bedrag van *f* 1,— aan porto!
En als dit geen effect heeft – want de informatie die de PTT verstrekt luidt nogal eens N.O. hetgeen een afkorting is van „Nader adres Onbekend" – dient weer op allerlei andere wijzen navraag gedaan te worden – meestal via de bevolkingsregisters – zodat het lang niet altijd bij die éne gulden blijft.
We willen daarom gaarne dit artikeltje over porto eindigen met twee opwekkingen en wel vraag ons informatie over het vormingswerk of vraag – via het CDA in uw woonplaats – de twee-avonden-cursus aan (de gemeenteraadsledencursus is geheel volgeboekt voor dit seizoen) en indien u van adres verandert geef ons dan s.v.p. gaarne tijdig bericht.
Misschien gaan we dan in de volgende maanden nog méér onze frankeermachine gebruiken voor vormingswerk (wat we gaarne doen) en minder voor het achterhalen van adressen (wat een beetje zonde van het geld is).

Uniebureau

CDAktueel

FEITEN EN MENINGEN

CHRISTEN DEMOCRATISCH APPÈL

Wim Aantjes: raadsel gevangen in spanningen

door: Ruud Lubbers, vice-voorzitter CDA-fractie Tweede Kamer

De gebeurtenissen, die geleid hebben tot het neerleggen van al zijn politieke functies door Willem Aantjes, zijn overrompelend geweest. Zoals altijd lopen feitelijke inhoud en procedurele vragen door elkaar: zij laten zich wel onderscheiden maar niet scheiden, evenmin als hoofd en hart.
Wij werden haast allemaal geïnformeerd door de inmiddels berucht geworden persconferentie van prof. De Jong. Premier Van Agt – dat weten wij nu – was vijf dagen bezig geweest om nog in het stadium dat feiten verzameld werden Wim Aantjes ruimte te geven om vermoedens te ontzenuwen. Maar kon Wim Aantjes dat wel alleen aan. Waren zijn vrienden Van Agt en De Ruyter juist door het feit dat de een minister-president en de ander minister van justitie is niet al te machteloos. Voegt men daarbij dat Wim Aantjes toen nog fractievoorzitter was dan doemt het dramatische beeld op van drie in hun functie gebonden juristen.
Maandag kwam de zaak voortijdig en slecht voorbereid in de publiciteit. Dat gaf de indruk van een zwijgende premier Van Agt en een aanklagende prof. De Jong. De fel bekrititseerde wijze waarop de zaak toen door prof. De Jong over de Nederlandse samenleving werd gestort riep voor velen de academische vraag op wat nu de taak van de regering en de taak van de Kamer is.
Er was en er is veel te bespreken in en buiten de kamer. Hier beperk ik mij tot een enkel woord over de politicus Aantjes.
Ik heb hem leren kennen als een politicus in hart en nieren. Hij had een wonderlijke menging van radicaliteit, evangelische bevlogenheid en toch ook realisme in het politieke bedrijf van alledag.
Zo kon Wim Aantjes de christen-democratie steeds oriënteren op idealen, de mensen motiveren en inspireren vanuit evangelische waarden. De dialectiek daarachter kon hij erg ver doorvoeren, juist vanwege zijn dualistische visie op de verhouding regering en parlement: een eigen verantwoordelijkheid van het kabinet enerzijds en kamer anderzijds.
Wim Aantjes, de man met de enorme politieke antenne; het is vaak gezegd. Typisch geen bestuurder, noch manager. Vaak sterk artistiek in de politiek. Hij is niet voor niets vergeleken met de voetballer Rensenbrink.
Minder bekend was de geweldige inzet van Aantjes. Hij maakte veel te veel werkuren. Niet in de laatste plaats omdat de publiciteitsmedia zo'n grote rol in zijn werk speelden. Hij was zeker geen slaaf van de media, maar schatte ze wel ruimschoots naar waarde. Voor hem bestond geen politieke realiteit zonder daarin de wijze te betrekken, waarop kranten, radio en t.v. de zaak belichten of zouden gaan belichten. Het is misschien velen ontgaan, maar in zijn laatste persconferentie als politicus noemde hij de rol van de media in de politiek haast even belangrijk als het werk van de politici zelf.
Aantjes, politiek idealist en realist, maar bovenal artiest, was overgevoelig waar het contacten met mensen betrof. Hij kon anderen bevestigen, maar had zelf ook voortdurend bevestiging nodig. Een oordeel over een zaak werd snel een oordeel over een persoon, niet eens van hem over anderen, maar vooral van anderen over hem. Zo zat er altijd veel spanning in hem en zijn omgeving.
Het ziet er steeds meer naar uit dat die spanning tussen de realist en de idealist, tussen de dromer en de jurist, tussen de bewogene en de precieze in de te volgen procedures, dat al die spanningen de fascinerende dialectiek van het raadsel Wim Aantjes uitmaken.
Sprekend over de schemer van de oorlogsjaren heeft Aantjes gewezen op die spanning, die toen in hem zat. Spanning is hem blijven karakteriseren, misschien niet in de laatste plaats omdat de spanning die in 1945 in hem zat er nooit uitgevloeid is. Hij heeft zich na de oorlog en vooral in zijn eigen politieke loopbaan in de volle zin van het woord waar gemaakt. Tot ergenis van velen bleef hij het CDA oproepen om zich niet bij de wetten van alledag neer te leggen.
Wim Aantjes was een solist. Hoe moeilijk had hij het niet met 48 collega's en dan nog al die christen-democratische bewindslieden. Maar die solist liep wel het vuur uit zijn sloffen voor de Christen-democratie.
Wim Aantjes treedt nu door al die spanningen met veel krediet terug; zoveel krediet zelfs dat daardoor paradoxaal genoeg voor hem verplichtingen geschapen zijn. Die verplichtingen liggen op het terrein van wat hij nog voor de samenleving kan betekenen.
Wim Aantjes vond – zo zei hij – de dag van zijn terugtreden uit de politiek niet de moeilijkste in zijn leven. Dat vond hij de dag waarop hij definitief weigerde de Duitse krijgsdienst daadwerkelijk uit te oefenen. Tussen die twee dagen spant zich een boog van 33 jaar. Die boog is opgehangen aan de belangrijkste beslissing van zijn leven: namelijk het huwelijk met zijn vrouw Gisela; een vrouw om van te houden.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees.
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Postbus 67,
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420) 6141.

Commentaren

Verbondenheid

Het CDA heeft een zwaar verlies geleden door het besluit van fraktievoorzitter Wim Aantjes zich uit de praktische politiek terug te trekken.
Een zwaar verlies omdat deze fraktievoorzitter er in slaagde de eigen stroming van het CDA duidelijk te profileren. De vraag wat het Evangelie te zeggen heeft over de praktische problemen hield hem voortdurend bezig en bezielde hem. Wim Aantjes was er niet op uit het iedereen naar de zin te maken. Hij stond voor de zaken die hij aankaartte en riep mede daardoor tegenspraak op.
Vanaf 1959 speelde hij een rol in de politiek. En het was een rol die steeds belangrijker werd.
Daaraan is abrupt een einde gekomen. Tragisch en voor velen onbegrijpelijk.
De aanleiding is bekend. Wij zwijgen daarover. Onzerzijds twijfelen wij niet aan zijn bedoelingen en intenties, ook al zijn er vraagpunten in zijn handelwijze. Wim Aantjes was en blijft een der onzen, met wie wij ons verbonden weten. Iemand, die ongeveer 20 jaar een sleutelrol in de politiek heeft gespeeld, kan plotseling zijn uitgespeeld, ook al is er in het verleden geen aanleiding gevonden hem vanwege zijn gedrag in de oorlog te vervolgen. Er zijn op dit punt tal van vragen. Ook vragen naar het waarom van het aankaarten op dit moment. Ook vragen omtrent de waarde en betekenis van het rapport van prof. dr. L. de Jong en van de verantwoordelijkheid van de regering daarvoor. Als dit nummer in uw bezit is, heeft de Kamer gesproken en zijn er antwoorden door de regering gegeven. Hopelijk werpt dit alles meer licht op de zaak.
Intussen heeft Wim Aantjes besloten zich terug te trekken vanwege het aanzien van de politiek. Dat is ons inziens een juiste beslissing die gerespecteerd moet worden.
Wij wensen het gezin Aantjes sterkte en wijsheid en Gods zegen toe.
Onze gedachten en gebeden zijn met allen die door de gebeurtenissen van de afgelopen weken in verwarring en emotie zijn geraakt.

Grondslag politiek handelen

Als er een onderwerp is dat binnen het CDA tot veel diskussie aanleiding heeft gegeven dan is dat de vraag naar het funktioneren van de grondslag.
Er zijn heftige diskussies over gevoerd. Leden van partijen deden elkaar verwijten en het wederzijdse begrip nam daardoor bepaald niet toe.
Thans is er een rapport van een commissie verschenen over de relatie tussen grondslag en politiek handelen.
Het is een belangrijk rapport, dat in alle drie de partijen en onder de rechtstreekse leden grote aandacht verdient.De commissie heeft een omvangrijk rapport gepubliceerd. Het is niet zonder betekenis dat de commissie tot unanieme conclusies is gekomen.
Dit is bereikt via het gebruik van het begrip politieke overtuiging, waarbinnen voor de leden van het CDA de grondslag en het program funktioneren.
Het rapport wordt in de partijraden behandeld en het komt in het land aan de orde.
Dat is nodig, want het zou dodelijk zijn voor het CDA wanneer bij of na de fusie een conflict openbaar zou worden over het funktioneren van de grondslag.
De leden en de buitenstaanders hebben er recht op te weten waar het CDA staat en hoe het CDA de relatie tussen grondslag en politiek handelen ziet. Daar mag geen woord latijn bij zijn.
Laat daarom iedereen meespreken en meedenken. Het CDA kan daar alleen maar beter van worden.

Een tragische week

door: Piet Steenkamp, voorzitter CDA

Wat een tragische week voor zovele Nederlanders, met name joodse landgenoten en mensen uit het verzet, die op zo'n ruwe wijze weer werden herinnerd aan de bezettingsjaren. Ons meeleven moet naar hen uitgaan.

Wat een tragische week voor Wim Aantjes en zijn gezin, en daarom ook voor het CDA. Aantjes maakte fouten, maar hoe is het mogelijk dat binnen 24 uur een man en zijn gezin zó kunnen worden weggevaagd. Onze diepe vriendschap en verbondenheid gaan naar hem uit. Aan Willem Aantjes en zijn gezin wens ik toe een diep geloof (Romeinen 8 : 28), kracht en rust.

Willem Aantjes was een uitmuntend parlementariër. Hij maakte een bijzondere carriére in de politiek. Ik heb niet de bedoeling om zijn fouten weg te wissen, maar ik vind dat ook zijn werk in een zolange reeks van jaren in de weegschaal moet worden gelegd.

* * *

Naar mijn mening worden terecht grote vraagtekens gezet bij de presentatie van het rapport door dr. De Jong op de inmiddels beruchte maandagavond. Die presentatie is van welhaast beslissende betekenis geweest. Aantjes heeft dit geweten na zijn gesprek met de heren van het instituut voor de oorlogsdocumentatie. En hij had er meteen in kunnen springen. Hij heeft dat echter niet gedaan. Hij wilde absoluut eerst een gesprek met het fractiebestuur en de voorzitters van ARP en CDA, daarna met de gehele fractie. Hij wist dat dit in zijn nadeel zou zijn, maar hij heeft dit risiko bewust gelopen.

* * *

Willem Aantjes heeft grote verdiensten voor het CDA-onderweg. Met zijn fractie heeft hij in de afgelopen periode het CDA een politiek gezicht gegeven. Het is geen geheim dat ik het volstrekt eens was met zijn politieke lijn. Wij verschilden wel eens van mening over de benadering van de problemen. Wij hebben daar meermalen discussies over gehad. Maar nogmaals: wij stonden volstrekt op dezelfde politieke plaats.
Wij moeten doorgaan. Ons ideaal blijft om de christen-democratie in dit land en daarbuiten gestalte en een duidelijk herkenbare politieke plaats te geven. Wij gaan daarmee door in het spoor, dat Willem Aantjes als de eerste fractievoorzitter van het CDA heeft uitgezet. Ik vertrouw erop, dat ook Wim Aantjes daaraan zijn bijdrage zal blijven geven.

14 november 1978
Steenkamp, voorzitter CDA.

CDAktueel
FEITEN EN MENINGEN
CHRISTEN DEMOCRATISCH APPÈL

Gesprek met baron van Verschuer

Politiek handelen steeds weer aan grondslag toetsen

„Ja," zegt baron van Verschuer, oud-voorzitter van de CHU, „het rapport ligt er nu. „Grondslag en politiek handelen". De commissie heeft er met intense belangstelling en in grote harmonie aan gewerkt. De voorzitters van de drie samenwerkende partijen lieten zich er waarderend over uit. Verder kregen we zowel kritiek als complimentjes voor ons werk. Maar laten we als CDA alsjeblief niet denken dat we er zijn wanneer het stuk de vereiste goedkeuring van de partij-instanties heeft gekregen. Dat er dan een marsroute is vastgesteld welke we voorlopig onbekommerd kunnen volgen. Het rapport is niet voor de eeuwigheid geschreven."

„Een voortdurende uitwerking naar diverse beleidsterreinen en een vernieuwing van standpunten verdient binnen het CDA een nooit aflatende zorg" zegt het rapport. De commissie heeft dan ook geprobeerd karakter en beleidslijnen van het CDA zodanig te formuleren dat de vaste grondslag niet zou gaan werken als een plaats waarop je rustig kunt blijven stilstaan. Eerder als een kompas dat steeds weer aan politieke bezigheid richting kan geven. We hebben daarom een nieuwe aanpak gekozen. U weet dat de grondslag-discussie tijdens de oprichtings-periode van het Christen Democratisch Appèl werd gevoerd, gevoelige kwesties raakte. Er was met name verschil van opvatting over de vraag of de nieuwe partij van haar leden moest of mocht vragen dat zij ook persoonlijk met de grondslag instemden. Wel terdege, vond de een, anders zou zo'n christelijke partij maar verwateren. Anderen daarentegen vreesden dat we zodoende andermans christelijkheid zouden gaan meten. Dat kon niet. Het was trouwens ook nooit de bedoeling van hen die zowel leden als beleid strakker aan de grondslag wilden verbinden.

De daaruit voortvloeiende vraag (soms spottend doch ook wel eens serieus bedoeld) of je eerst belijden moet een echte christen te zijn om tot het CDA te kunnen toetreden heeft de commissie in deze vorm terzijde gelegd. „Niet omdat we ze te lastig vonden," zegt Van Verschuer, „maar zeer bewust en principieel. De vraagstelling deugt niet. De drie partijen hebben ze, eerlijk gezegd, in de praktijk ook nooit gebruikt.

Het is een gedegen stuk denkwerk geworden, dat de CDA-commissie „Grondslag en politiek handelen" met haar rapport op tafel van de drie partijen KVP, ARP en CHU heeft gelegd. Zeventig bladzijden groot. Heel systematisch opgezet in acht hoofdstukken met onder-verdelingen. Voor een beknopte samenvatting waren toch nog tien rapport-pagina's nodig. Twee velletjes „Aanbevelingen" besluiten het rapport, dat de handtekeningen draagt van alle commissie-leden: mr. O. W. A. baron van Verschuer (voorzitter), dr. W. Aalders, mr. H. K. J. Beernink, drs. L. P. J. de Bruijn, drs. H. Eversdijk, mr. J. J. A. M. van Gennip, drs. W. C. M. Klijn, drs. A. H. A. Veenhof, dr. A. Veerman, prof. dr. A. J. Vermaat, prof. dr. J. P. Versteeg, drs. A. M. Oostlander (rapporteur).
Wat is de achtergrond van dit omvangrijke rapport en hoe kwam het tot stand? De voorzitter van de commissie, mr. O. W. A. baron van Verschuer, geeft in het hierbij gepubliceerde gesprek met CDAktueel, op deze vragen antwoord.

Wel stond ook voor ons vast dat de „C" in onze naam onvoorwaardelijk recht-op moest blijven staan. Anders zou het karakter van de partij verdwijnen en het was juist onze opdracht dat karakter duidelijk profiel te geven.

In een brief aan het CDA-bestuur heb ik, als commissie-voorzitter, ter begeleiding van het rapport over bedoelde onjuiste vraagstelling onder andere gezegd dat een negatief antwoord op de vraag of een niet-christen lid van het CDA kan zijn al te gemakkelijk tot confessionalisme zou leiden. Dat wil zeggen: tot onderschikking van de politiek aan kerkelijk gezag en kerkelijke leer. De eigen verantwoordelijkheid van de christendemocratische partij zou daardoor worden verduisterd of op wezenlijke punten aan haar kunnen worden ontnomen. Een positief antwoord daarentegen zou in de regel de suggestie wekken alsof verzwakken of verbreking van de relatie tussen het Evangelisch getuigenis en het politieke leven toelaatbaar zou zijn. Tegen dit gevaar van verwereldlijking van de politiek hadden we evenzeer te waken. Het CDA acht zich niet bevoegd te vragen naar de persoonlijke geloofsovertuiging van zijn leden. De leden dienen evenwel persoonlijk aanspreekbaar te zijn op onze politieke overtuiging. Het hart daarvan wordt gevormd door de inspiratie van en de toetsing aan de grondslag van het CDA. De vraag hoe CDA-leden hun positief antwoord op deze aanspreekbaarheid verenigen met hun overtuiging ten aanzien van andere levensterreinen, kan binnen de grenzen van een politieke partij niet beantwoord worden. Ze verdient derhalve een bespreking op ander niveau. Aldus mijn brief."

RICHTSNOER

De grondslag zegt dat het CDA het Evangelie (de commissie leest hiervoor liever: de Heilige Schrift) als richtsnoer voor het politiek handelen aanvaardt. „Het streeft naar een maatschappij waarin de Bijbelse gerechtigheid gestalte krijgt . . . . ." Op deze grondslag wordt een „politieke overtuiging" gebaseerd die het CDA als partij duurzaamheid geeft, samenhang in de partij schept en de leden onderling samenbindt.

Die overtuiging en heel ons politieke beleid moet telkens weer aan de grondslag worden getoetst. Van elkaar moeten de leden mogen aannemen dat die politieke overtuiging persoonlijk aanvaard wordt.

– Was het, na de vaak hete discussie in 1975, niet moeilijk om nu binnen de commissie langs andere wegen tot eensluidende formuleringen te komen? Daarin waren „rekkelijken en preciezen" (over de drie partijen verdeeld) toch beide vertegenwoordigd?

„Dat verschil in kerkelijke en politieke afkomst was tijdens de besprekingen inderdaad vaak merkbaar," antwoordt Van Verschuer. „Iedere groep heeft zich nu eenmaal een bepaalde manier van denken en spreken aangewend. We gebruiken zekere „wachtwoorden" die een vaste, groepsgebonden waarde en betekenis hebben gekregen. Buiten die groep worden deze echter nauwelijks herkend. De term „rentmeester-zijn" bijvoorbeeld roept bij het protestantse kerkvolk een complex van begrippen op. Anderen moeten echt nog wel vragen wat er nou precies mee wordt bedoeld. Er is tussen de commissie-leden dan ook vaak stevig en diepgaand gediscussieerd. De theologen onder hen bleven daarin natuurlijk niet achter. De eensgezindheid en het wederzijds begrip hebben daar echter niet onder geleden. Het zegt ook wel iets dat vrijwel alle leden elke vergadering hebben bijgewoond. Het waren weldadige gesprekken die tot een werkelijk gemeenschappelijk opgestelde formulering hebben geleid.

PIJNLIJKE SPANNING

Globaal geeft het rapport aan wat de oproep van het Evangelie volgens het CDA voor het politiek handelen betekent. Het gevaar dat de „C" in de naam door menselijk misbruik zijn waarde gaat verliezen wordt in het rapport volledig erkend. De pijnlijke spanning tussen norm en werkelijkheid, tussen inspiratie en gedrag mogen we niet verdoezelen of ontlopen. Zo kan ons steeds de spiegel worden voorgehouden. Wat gevaar voor misbruik betreft is „de kerkelijke kansel niet veiliger dan welk ander spreekgestoelte ook."

In verbinding met „de politieke overtuiging" komen in het rapport onderwerpen als staat en overheid, ons democratisch stelsel en de overheid en de verantwoordelijke samenleving ter sprake. Ook over „kerkelijke en politiek handelen" (de verhouding van kerk tot partij) worden historische en actuele gedachten ontwikkeld.

Om het „levend houden" van de relatie tussen grondslag en politiek handelen te bevorderen worden aan het rapport een aantal concrete voorstellen toegevoegd.

Aan de verschillende instanties binnen de Nederlandse christen-democratie (fracties, besturende colleges en instellingen) moet eigen verantwoordelijkheid worden gegeven. Voor de personele bezetting van verantwoordelijke posten in het CDA wordt het noodzakelijk geacht te letten op de toewijding, in solidariteit aan de gemeenschappelijke politieke overtuiging.

Het politiek studiecentrum zal bij zijn werk moeten blijven binnen datgene wat in de grondslag is aangeduid. Het vormings- en scholingswerk dient een zo goed mogelijk inzicht te geven in de politieke overtuiging van het CDA. Ook zal de wervende activiteit vanuit het CDA door de grondslag moeten zijn genormeerd. Christen-democratische vertegenwoordigers in staten en raden zullen periodiek duidelijk moeten maken op welke wijze de partijgrondslag en de politieke overtuiging in het beleid hebben doorgewerkt. De partij dient erop toe te zien dat er tussen de besturen en de fracties op verschillende niveaus voldoende onderling contact is om een samenhangend beleid te realiseren. De „bewaking" van het functioneren van de grondslag mag niet aan een bepaalde instantie worden overgelaten. Dat is een zaak voor de hele partij.

In de politieke overtuigingen zullen antwoorden vervat moeten zijn op de huidige maatschappelijke vragen. Als sleutelkwesties voor de toekomstige maatschappelijke ontwikkeling worden ondermeer genoemd de ontwikkeling van de verantwoordelijkheidsverdeling in de samenleving in verband met het eigen karakter en de eigen beleidsruimte van kerken en maatschappelijke organisaties. De betekenis van betaalde en van onbetaalde arbeid voor een zinvolle levensbesteding. De grenzen van de verzorgingsstaat die blijken uit het in zicht komen van de grenzen van de vrijheid (van opleidingskeuze, van beroepskeuze, van inkomensvorming) en van de grenzen van de zorg (gezondheidszorg, sociale zorg).

De beheersbaarheid en bestuurbaarheid van de technologische ontwikkeling. De nucleaire bewapening en andere mensheidsbedreigende wapensystemen. De bescherming van het ongeboren, gehandicapte en naar het einde neigende leven. De internationale rechtsorde en de relaties met totalitaire staten c.q. met staten waarin mensenrechten ernstig in de knel komen (Afrika, Latijns Amerika).

In rapporten en nota's die er over deze punten dienen te komen zal steeds moeten worden gepoogd om zich ten opzichte van de grondslag van het CDA te verantwoorden.

VOORTDUREND GESPREK

Het is wel duidelijk, zegt Van Verschuer, dat we met dit rapport geen afgerond handboek voor politici hebben gegeven. We wilden dat trouwens ook niet. Het Appèl vanuit het Evangelie is niet iets waarvan de inhoud door een paar mensen kan worden uitgevonden. Het moet in voortdurend gesprek tussen hen die er zich door aangesproken weten inhoud en gestalte krijgen. Juist omdat de Heilige Schrift geen concreet politiek recept aanreikt zullen we met elkaar steeds opnieuw naar de consequenties van de „Evangelische Oproep" moeten blijven zoeken.

G. J. Brinkman

GEEF DE JEUGD EEN KANS

Duizenden kinderen worden in hun ontwikkeling klemgezet.

GEEF DE JEUGD EEN TOEKOMST

Vele kinderen en ook ouders kunnen geholpen worden.

DANK ZIJ UW HULP:

leert een gezin weer met elkaar praten;
voelt een kind zich weer begrepen;
hoeft een jongere misschien niet weg te lopen.

KOOP DE ORANJEKALENDER

Om kinderen goed te helpen is inzet nodig, maar ook goede voorzieningen en deskundige mensen.
De overheid betaalt lang niet alles en daarom hebben wij Uw hulp hard nodig.

KOOP ÉÉN OF LIEFST MÉÉR ORANJEKALENDERS 1979

(Nederlands en/of viertalig)

DE PRIJS IS F 6.25
Verzendkosten f 2,10 extra

POSTGIRO 517400
Kalenderactie Pro Juventute
Postbus 7101 - 1007 JC Amsterdam
Telefoon (020) 79 09 49

Nieuwe presidente Centrale van CH-vrouwen:

Werkzaam en waakzaam zijn bij toegroeien naar een CDA

Mevrouw M. Bellingwout-Roodenburg uit Vlaardingen, de nieuwe voorzitster van de Centrale van CH-vrouwen.

De Centrale van CH-vrouwen heeft, sinds de in oktober jongsleden gehouden algemene vergadering, een nieuwe voorzitster, en wel mevrouw M. Bellingwout-Roodenburg uit Vlaardingen.
Mevrouw Bellingwout sprak na haar verkiezing een korte rede uit, waarin zij allereerst de scheidende voorzitster, mevrouw H. Tegelaar-Boonacker toesprak. Helaas moest mevrouw Tegelaar het voorzitterschap neerleggen, gezien haar hoge functie van vice-presidente van de CHU en het daarbij komende werk in CDA-verband, aldus mevrouw Bellingwout. Zij betreurde het vertrek van mevrouw Tegelaar niet alleen. Zij vond het eveneens te betreuren, dat onder de vele capabele leden van de Centrale niemand anders in staat bleek te zijn het voorzitterschap te vervullen.
„Ik pas niet in de rij van eminente vrouwen, die ik als presidente van de Centrale gekend heb", aldus mevrouw Bellingwout, en zij noemde:
Freule Wttewaall van Stoetwegen, menselijk, moederlijk, kordaat en populair als geen ander; 25 jaar kamerlid van de CHU.
Mevrouw Grooten-van Boven, ervaren advocate en bestuurster, fris, to the point, vechtend voor twee vrouwen in de Kamer.
Mevrouw Tegelaar-Boonacker, jong, doortastend, politiek en organisatorisch doorkneed. Al in 1965 zat zij in de organisatiecommissie ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van de Centrale. Organiseren is ingebakken in haar hele persoonlijkheid!
In die rij moet ik mij aansluiten en laten we nuchter zijn, met een meesterstitel die ik in de praktijk nooit gebruikt heb, en een 10-jarig, ik mag wel zeggen geslaagd, lidmaatschap van de Vlaardingse Gemeenteraad".
Mevrouw Bellingwout vervolgde aldus: „Oude bekende van de Centrale – 14 jaar geleden notuleerde ik de tweedaagse conferentie in het Baarns Zendingscentrum met mijn 9 weken oude zoon in een reiswieg op één van de grote bovenzalen, wat vrijwel niemand opgemerkt had voordat ik die reiswieg bij het weggaan van de trap afsleepte – . . .een heel oude bekende dus van de Centrale, dat wel, maar in de keuken kijken, achter de schermen kijken, dat is toch heel wat anders!
Pas de laatste maanden heb ik ervaren wat er allemaal aan dat presidentschap vast zit: vertegenwoordigingen naar CH-bestuur en Unieraad, Nederlandse Vrouwenraad en CDA-bestuur en dan de belangrijkste taak van de toekomst, het meebouwen aan een zelfstandige politieke CDA-vrouwenorganisatie. Daarin de voortrekkersrol blijven spelen die in de afgelopen 5 jaar van samenspreken, door mevrouw Tegelaar is vervuld, zal ongetwijfeld voor mij de zwaarste en moeilijkste opgave zijn.
U begrijpt dat ik deze functie nooit zou hebben aanvaard als ik niet zeker was van een sterk en ervaren bestuur. Bovendien zal de vice-voorzitter mevrouw Punt een werkzaam aandeel in het voorzitterschap blijven houden. Vrouwengeluiden is in zeer goede handen bij mevrouw Baud, de Administratie bij mevrouw Logt.
Wat er bij de secretaresse mevrouw Van der Mei binnenkomt aan post en aan contacten waarop gereageerd moet worden is verbluffend. Van harte hoop ik dat zij het secretariaat zal blijven vervullen, ondanks haar al dubbele functie van Raadslid en Statenlid!
Geen mens kan gemist, ook niet de Penningmeesteresse mevrouw Van der Linde en mevrouw Stolte.
Gegeven deze situatie, durf ik, zij het met schroom, deze functie te aanvaarden.

DE TOEKOMST

In de komende jaren zullen de activiteiten van de Centrale geheel ingelijfd worden in CDA-verband, juist dat vraagt een verhoogde inzet van ons.
Als CHU zijn wij in het CDA maar een kleine groep, onze qualiteit zal onze waarborg zijn!
Dat betekent voor ieder van ons werk aan de winkel! In de eerste plaats, vasthouden aan onze grondslag: n.l. de doorwerking van het Bijbels getuigenis in het politiek en staatkundig leven, de vrijheid van godsdienst en geweten, de verdraagzaamheid en het respect voor anderen. Dat zijn in heel grote trekken de Christelijk Historische Beginselen, die we blijvend en herkenbaar in het CDA gestalte dienen te geven.
De Centrale heeft een rijpe ervaring in het meespelen in de politiek. Op ieder niveau zijn onze vrouwen te vinden, in kabinet, kamer, staten en raden.
Juist in deze overgangsperiode dienen wij werkzaam en waakzaam te zijn. Vooral op plaatselijk en regionaal gebied is er veel aan de gang waar we aan mee kunnen doen. Ik denk aan de inspraakgroepen en werkgroepen ten behoeve van bestemmingsplannen, educatieve plannen, sociaal-culturele plannen, de woningbouwadviescommissie, de Welzijnsraden, het vormingswerk voor vrouwen. Probeer een plaatsje te bemachtigen, zodat u gehoord en gezien wordt. U heeft al zo'n pré door lid van onze centrale te zijn. Laat u maar gerust blijken dat u uw drempelvrees al kwijt bent, dat u nuchter blijft oordelen, ook in moeilijke kwesties en dat u de zaken beoordeelt vanuit uw achtergrond!
Zodoende kunnen wij als centrale, toegroeiend naar één grote CDA-vrouwenorganisatie alvast voet aan de grond krijgen in ons maatschappelijk bestel", aldus de nieuwe voorzitster van de Centrale van CH-vrouwen.

Regionale vormingsleiders:

afgestemd pakket van aktiviteiten in CDA-verband

Er zijn aktiviteiten binnen de CHU waarvan je jezelf afvraagt of je daarover nog wel in de Nederlander wat mag zeggen, om reden dat het eigenlijk CDA-aktiviteiten betreft. Bedoeld wordt, zoals de kop boven dit artikel aangeeft: het regionale vormingswerk.

DE VERGADERING VAN 30 OKTOBER

In een te kleine zaal - op zoveel enthousiasme was niet gerekend, onze excuses daarvoor - waren de 30e oktober 's avonds alle CDA-vormingsleiders bijeen. De voorzitter, de heer A. Schouten, van de Stichting Politiek Vormings- en Scholingswerk CDA opende met gebed en sprak vervolgens een hartelijk woord van welkom.
Het betrof hier een zuiver informeel overleg, omdat de CDA-stichting (nog) niet rechtstreeks met de regionale vormingsleiders kontakten kan leggen. Elke partij heeft nl. zijn eigen vormingsstichting, met de eigen - meestal afwijkende - regels en taakafbakening van de vormingsleiders. Om een simpel voorbeeld van het afwijkende te noemen: de ARP kent buitendienstmedewerkers, de CHU kent regionale vormingsleiders en de KVP kent kringvormleiders.

Na de opening had een eerste kennismakingsronde plaats. Een goede zaak dat de ruim twintig „werkers te veld" eens met elkaar kennis konden maken. Voorts werd door elk der bureau-mensen verteld hoe binnen elk der partijen het werk functioneert.

VERSCHILPUNTEN

De volgende opvallende verschilpunten traden daarbij aan het licht. De AR buitendienstmedewerkers doen veel partijorganisatorisch werk, zoals het helpen van de zwakkere kiesverenigingen bij het opzetten van een seizoenprogramma, het op verzoek inspringen bij ontstane meningsverschillen (brandjes blussen), kiesverenigingen helpen bij het oprichten van een CDA-verband. De ARP-ers ontvangen een zekere vergoeding. Bij de KVP en CHU kent men geen vergoeding buiten de vergoeding van gemaakte reiskosten e.d.
De hiervoor genoemde AR-werkzaamheden worden binnen de KVP en de CHU meestal op kamerkring-niveau door bestuursleden verricht of gebeuren helemaal niet. Een ander verschilpunt is dat bij de CHU het instituut van vormingsleiders nieuw is, bij de KVP één jaar oud en bij de ARP al jaren ingeburgerd.
Terzijde moet even vermeld dat door de CHU getracht is t.a.v. de benaming van de vormingsleiders met ARP en KVP op één spoor te gaan zitten. Helaas is dit afgeketst omdat in de federatie-periode men er niet voor voelde de eigen benamingen te wijzigen.
Als derde verschilpunt bleek dat door het historisch gegroeide werkgroepenwerk binnen de KVP - thans is het werkgroepenwerk een CDA-aktiviteit - ook het vormingswerk regionaal vaak daarop geënt is. De werkgroepen tenderen in enkele gevallen naar het fractiebegeleidingswerk. Bij de ARP daarentegen zijn de werkgroepen (dit zijn **niet** de CDA-werkgroepen) gericht op de stimulering van de discussie in de partijraad, een vorm van voorbereiding die in de CHU plaats vindt middels commissiewerk van de Lohmanstichting. Dat een en ander verwarrend werkt en het langs elkaar heen praten bevordert, is duidelijk.

AKTIVITEITEN

De diverse kamerkringen, voorzover aanwezig, vertelden aan welke aktiviteiten men werkte.
Duidelijk bleek, dat er naast werkzaamheden vooral sprake was van plannen maken en het zoeken naar de juiste vormen en het vormingswerk.
De één gaat praktisch te werk en start een cursus, de ander tracht door inventarisering de juiste behoefte te peilen, weer een ander is in de beginfase en vraagt zich af hoe en wat te doen naast het landelijk pakket van aktiviteiten, enkelen buigen het functionerende werkgroepenwerk om tot vormingswerk en zoeken naar aanvullende cursussen, Limburg kwam met o.a. het idee van de provinciale documentatie.
Algeméén was wel de wil om met elkaar te komen tot een afgestemd pakket van aktiviteiten in CDA-verband.

CHU-ORGANISATIE

Tot zover deze leerzame vergadering van vormingsleiders. Wij hopen op een spoedig vervolg, opdat we langzaam maar zeker op één spoor komen.
Uiteraard is daarvoor van doorslaggevende betekenis was en hoe snel de CDA-vormingsstichting hieraan doet.
Aan de CHU-lijst van regionale vormingsleiders is, mede dankzij de vergadering van 30 oktober een en ander veranderd. Met Limburg en Noord-Brabant is afgesproken dat hun fungerende provinciale man voor het vormingswerk tevens de CHU vertegenwoordigt.

De CHU kent thans de volgende regionale vormingsleiders:

Groningen: mevr. A. W. Knottnerus-Monster, Hamrikkerweg 7, Nieuw-Scheemda.
Friesland: mevr. H. Huistra-Hielkema, Ivigeleane 7, Scharnegoutum, tel. 05150-13478.
Drenthe: J. Spoelder, Assumberg 23, Roden, tel. 05908-18744.
Overijssel: H. Wijnja, ir. v. Diggelenkade 9, Kampen.
Gelderland: mevr. C. H. Reitsma-van Spanje, Sparrenlaan 3, Epe (Gld.), tel. 05780-4819.
Utrecht: A. A. Rommes, Merwedekade 149, Utrecht, tel. 030-881159.
Haarlem: mevr. M. Verheul-Verhulst, W. Denijslaan 11, Heemstede, tel. 023-289625.
Den Helder: P. Meinema, Torenlaan 15, Heiloo, tel. 072-333981.
Rotterdam: H. P. van Oostende, Hontenissestraat 17, Rotterdam, tel. 010-801481.
Leiden: J. Speelman, van Cralingenlaan 3, Wassenaar, tel. 01751-11665.
Dordrecht: L. de Snayer, Willem Frederikstraat 67, Vlaardingen, tel. 010-747791.
Zeeland: M. Juursema, Westerzicht 646, Vlissingen, tel. 01184-64379.
Noord-Brabant: H. Schellekens, Kastanjelaan 43, Bergen op Zoom, tel. 01640-34645.
Limburg: P. van Essen, Caumerbeek 8, 6166 GE Geleen, tel. 04494-43881.

VOOR ELK LID VAN BELANG

Maar, zult u zeggen, waarom dit allemaal hier vermeld? Deze gegevens zijn wellicht van belang voor de genoemde vormingsleiders zelf en voor kamerkringbestuursleden, maar niet voor het CHU-lid in het algemeen.
Toch wel menen wij, in ieder geval om twee redenen, nl.:
a. dat elk lid toch op de hoogte behoort te worden gebracht van wat er organisatorisch en politiek in de Unie leeft! Daartoe dient het **ledencontactblad**.
b. u dient te weten dat de Unie bezig is, ook nu de CDA-fusie voor de deur staat, om de ons inziens onmisbare Unie-inbreng zo goed mogelijk te doen zijn.

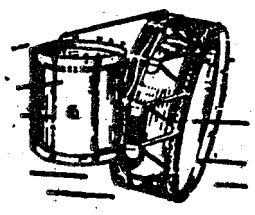
VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

CHJO krachtig en levendig inbrengen in CDJA

door: Peter Heukels, voorzitter CHJO

CHJO OP WEG NAAR HET CDJA

In dit nummer van het leden-contactblad „de Nederlander" wil ik jullie graag verslag doen over het reilen en zeilen van onze christen-democratische jongerenorganisaties. Sinds het begin van het nieuwe politieke seizoen hebben we reeds een veelheid van aktiviteiten gehad te weten de introduktieconferentie in Vught in CDJA-verband; een voortreffelijke themadag over Zuid-Amerika en in het weekeinde waarin je dit stukje leest een conferentie over christelijk onderwijs, als machtsfaktor of als kracht. Tevens aansluitend de algemene ledenvergadering, gevolgd door een politiek forum.

In CDJA-verband wordt onder leiding van Ria Oomen hard en goed gewerkt aan de verdere integratie van de christen-democratische jongerenorganisaties en de rechtstreekse leden. De eenwording verloopt in een aantal fasen en daarbij komen verschillende onderwerpen aan de orde. Voor de komende tijd is dat de discussie over de grondslag, waarover in CDJA-verband al meer dan eens is gesproken.
Het is de mening van het CHJO-bestuur dat het rapport van de commissie-Van Verschuer een belangrijke en wezenlijke bijdrage aan de discussie vormt. Bij goede lezing van het rapport en vooral naleving kan men het CDA niet verwijten dat het een open of een kleurloze partij zou kunnen worden. Dat neemt niet weg dat er op onderdelen kritiek nodig is, die ik op de komende algemene ledenvergadering van de CHJO zal toelichten. Het CDJA heeft een commissie ingesteld om een inventarisatie te maken van de verschillende politieke standpunten van de drie jongerenorganisaties, teneinde te komen tot een politieke visie van het CDJA, ten aanzien van tal van politieke onderwerpen.
De commissie staat onder leiding van Ron Davids. Ten behoeve van deze discussie heeft de CHJO een aantal politieke meningen op schrift gesteld, zoals die in de CHJO leven en deze besproken met het provinciaal overlegorgaan, waarna deze notitie aan de politieke commissie is gegeven. Ik ben ervan overtuigd dat op korte termijn hiermee belangrijke vorderingen kunnen maar vooral ook zullen worden gemaakt.
Het CDJA-bestuur wordt in belangrijke mate door financiële zorgen gekweld door enerzijds de teruglopende CRM-bijdrage, anderzijds door de tegenvallende bijdrage van het CDA ten bate van de rechtstreekse leden. Onevenredig veel tijd moet daardoor aan financiële problemen worden besteed; noodzakelijke opbouw van het CDJA wordt daardoor vertraagd.
Veel vragen bereiken ons ook vanuit de provincies, met name wanneer het gaat om de provinciale statuten. Vrijwel altijd zijn dit vragen over de federatieve opbouw van de organisatie en vragen over de samenstelling van besturen, een enkele keer ook worden in statuten als deze reeds vergaande uitspraken gelezen over de toekomstige struktuur bijvoorbeeld wat betreft het funktioneren van de grondslag. Het lijkt het CDJA-bestuur zonneklaar dat een algemene regel voor alle provincies soms wat veel gevraagd is, anderzijds moeten provincies begrijpen dat deze statuten door de drie leden vergaderingen van de organisaties alsmede door de vertegenwoordigers van de rechtstreekse leden zijn goedgekeurd. Daarvan zonder deugdelijke reden af te wijken zou ons terecht de kritiek van de bovengenoemde instanties opleveren.
Wat de vertegenwoordigingen van rechtstreekse leden betreft heeft het CDJA-bestuur gemeend dat ook zij in provinciale besturen paritair vertegenwoordigd dienen te zijn en het heeft in die zin de modelstatuten aangepast.
Samen op weg in een federatief CDJA naar één gefuseerd CDJA betekent nu werken in de diverse nu nog afzonderlijk werkende jongerenorganisaties en deze zo krachtig en levendig mogelijk inbrengen in het CDJA. Dat betekent voor ons actief leden werven en activiteiten organiseren voor een dynamische christen-domocratische politiek geschoeid op het bijbels uitgangspunt. Dat te mogen uitdragen kan toch onmogelijk als een opgave gezien worden.

Peter Heukels.

Christen-democratische visie inzet Europese verkiezingen

In juni 1979 kunnen zo'n 180 miljoen inwoners van de Europese Gemeenschappen (EG) zich voor het eerst via rechtstreekse algemene verkiezingen uitspreken over de samenstelling van het dan 410 leden tellende Europese Parlement.

Deze Europese verkiezingen zijn van historisch belang, omdat daarmee eindelijk het in 1957 bij de oprichting van de EG, erkende demokratische principe van direkte algemene verkiezingen werkelijk toegepast zal worden. Tot op heden werden de nu nog 198 Europese parlementariërs vanuit de negen nationale parlementen afgevaardigd.

DEMOCRATISERING BESLUITVORMING

Met deze direkte verkiezingen zijn we er overigens nog lang niet. Het huidige Europese Parlement functioneert niet in een volwaardige democratische besluitvormingsstructuur, waarin het parlement de regering controleert, zonodig naar huis stuurt, over initiatiefrecht beschikt etc. Er bstaat ook nog geen Europese regering. De belangrijkste besluiten worden genomen door de Europese Ministerraad bestaande uit ministers uit de nationale parlementen. Deze besluiten worden genomen op basis van de voorstellen van de Europese Commissie, die daarover advies moet vragen aan het Europese Parlement. Deze adviezen zijn echter vrijblijvend van aard. De laatste jaren bestaat er ook nog zoiets als de „Europese raad" een niet in het Verdrag van Rome omschreven orgaan, waarin de politieke leiders van de negen lidstaten over grote politieke vraagstukken overleggen en besluiten nemen. Het Europese parlement beschikt over twee grove nauwelijks te hanteren machtsmiddelen: het kan de begroting van de EG in haar geheel verwerpen en de Commissie in haar geheel naar huis sturen. Beide machtsmiddelen zijn nog nooit toegepast.

PARTIJVORMING

In het Europese Parlement zijn vele politieke stromingen vertegenwoordigd, die allen een eigen antwoord geven op Europese vraagstukken; de socialisten, liberalen, konservatieven, kommunisten, gaullisten en de christen-demokraten. Tussen deze politieke groeperingen bestaan aanzienlijke verschillen in politieke visie, maar ook binnen elke groepering als gevolg van nationale karakters, historische achtergrond etc. Er zijn nu drie Europese partijfederaties die een eigen verkiezingsmanifest of program hebben. De Federatie van Liberale en Demokratische Partijen (opgericht in maart 1976), de Europese Volkspartij (EVP) een federatie van 12 christen-demokratische partijen uit 7 lidstaten (opgericht in april 1976) en de sinds 1957 bestaande Confederatie van Socialistische partijen.

EVP

Voorzitter van de EVP is de Belgische exminister-president Leo Tindemans en een van de vice-voorzitters is Norbert Schmelzer. De EVP heeft sinds 7 maart 1978 een bindend Europees partijprogram, waaraan o.a. de ARP, de CHU en de KVP hun goedkeuring hebben gegeven. Na juli 1979 zullen 9 CDA-vertegenwoordigers de inhoud van het EVP-program als hun politieke visie naar buiten brengen. Van groot belang voor de kiezers, met name de jongeren is dan ook een goede kennisname van de inhoud van het EVP-program. Geeft het EVP-program een aanspreekbare christen-demokratische visie? Worden hierin goed gefundeerde politieke alternatieven aangegeven voor de tekortkomingen in het huidige Europese beleid? De noodzaak van een op het evangelie gefundeerde beleidsvisie tot uitdrukking komend in een demokratisch Europees beleid zal voor de meesten duidelijk zijn gezien de vele maatschappelijke problemen die de huidige eenzijdig gerichte industriële ontwikkeling in Europa teweeg brengt, zoals de groeiende regionale en sociaal-ekonomische ongelijkheid, de machtsconcentratie, grondstoffenuitputting, milieuvervuiling, werkloosheid en uitzichtloosheid in een voor velen zinloze materialistische samenleving. Geeft het EVP-program hierop een duidelijke visie? Zoja met wie en op welke wijze zal het EVP-program naar voren gebracht dienen te worden op Europees nivo?
Wie betrokken is geweest bij de vele CDJA activiteiten (waar Arjos, CHJO en KVPJO gezamenlijk optreden) rondom het EVP-program in Bemelen en Maastricht (april 1977) tezamen met andere „EVP-jongeren" of deelgenomen heeft aan de Euroseminars in 1978 heeft weet van de vele politiek inhoudelijke en strategische problemen die er nog bestaan met betrekking tot de EVP. Zo is vanuit de drie jongerenorganisaties (middels een speciale CDJA-EVP-programwerkgroep), op basis van de gehouden discussies en resoluties, zeer nadrukkelijk de verwoording van de christelijk gefundeerde visie omtrent onze opdracht en verantwoordelijkheid met al zijn consequenties voor het te voeren beleid in het EVPprogram naar voren gebracht. Niet ontkend kan worden dat het huidige EVP program onvoldoende aansluit bij de uitgangspunten zoals die verwoord zijn in het CDA-program „niet bij brood alleen". Hierin staan vernieuwingsgezindheid en sociale gerechtigheid voorop.

SEMINAR

Op 24 en 25 november a.s. zal opnieuw de EVP en het EVP-program centraal staan. Het seminar biedt de mogelijkheid voor geïnteresseerde en al dan niet Europa-kritische jongeren met elkaar, met de staatssecretaris voor Europese zaken en enkele CDA-parlementariërs te discussiëren over wat nu christenen in de politiek beweegt en op welke wijze zij dat op Europees niveau tot uitdrukking kunnen brengen. Alleen door een voortdurende bezinning hierover kan een stevige basis gelegd worden voor een invloedrijke rol van christen-demokratische jongeren in het Europese integratieproces.

Wim Polman

EVP-seminar op 24-25 november

Het CDJA organiseert op vrijdagavond 24 november en zaterdag 25 november te Doorwerth een seminar over de komende Europese verkiezingen. Het programma luidt:
vrijdagavond:
inleiding over de partijen binnen EVP (spreker nog onbekend).
zaterdag
– inleiding over inhoud EVP-program (spreker nog onbekend)
– inleiding over functioneren in EVP-verband als christen-democraat door staatssecretaris Van der Mei.
– discussie
– sluiting: 16.30 uur.

Plaats

Jeugdherberg: „De Zilverberg", Kerklaan 50, Doorwerth. (telefoon 085–33.43.00).
Te bereiken vanaf station Arnhem met buslijn 6, 50, 80.

Kosten

Deelnemerskosten *f* 2,50!
Reiskosten worden vergoed!

Met de CHJO naar CDJA

Onder dit motto heeft de CHJO zich in haar tweeënvijftigste levensjaar gestort. Een jaar vol met activiteiten, conferenties, vergaderingen, waarover de Nederlander u steeds informeert. Een jaar echter ook, waarin hard gewerkt moet worden om het motto waar te maken. Het CDJA eist van ons een grote inbreng en een grote inzet.

Daarvoor zijn vele werkers nodig. Ook nieuwe werkers.
Unieleden, zijn er geen jongeren in uw omgeving, die met de CHJO willen meewerken aan één CDJA? Of die nadere informatie over de CHJO zouden willen krijgen? Stuurt u dan onderstaande bon in. Laten wij samen proberen CHJO en CDJA te versterken.

BON
Ondergetekende,
Naam:.....
Adres:.....
Postcode en woonplaats: .....
Geboortedatum: .....

0 wordt lid van de CHJO
0 heeft belangstelling voor de CHJO en wenst nadere informatie

Handtekening:

Deze bon opsturen naar Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht.

BON

Onderstaande geeft zich op voor de CDJA-konferentie met als thema: **„De Europese Volkspartij"** op 24 en 25 november 1978.

Naam: .....
Adres: .....
Woonplaats: .....

Sturen naar: ARJOS, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

Bouw- en Aannemersbedrijf

M. de Raad & Zoon

Pickestraat 62, Noordwijk, tel. 01719-12100 en 15257.

TOT 140% HYPOTHEEK
Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie.
Geldlening f 5.000,- = 36 x f 171,- enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.

drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

BOUWBEDRIJF

Fa. C. Spijker & Zn.

Van Ostadelaan 61
Tel.: 02150-11189-16777
HILVERSUM.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

Adverteer in de Nederlander

Zaanse klokken

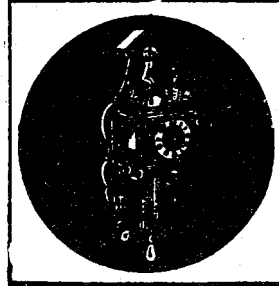

Maaskant
Winkelgalerij Kerschoten
Tel. 15865, Apeldoorn.

KOCH

Telefoon 055-214259
APELDOORN.

Kerkorgels
Elektronische orgels

voor kerk-, school- en huismuziek.

Stelt u prijs op

VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELEN

dan

VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

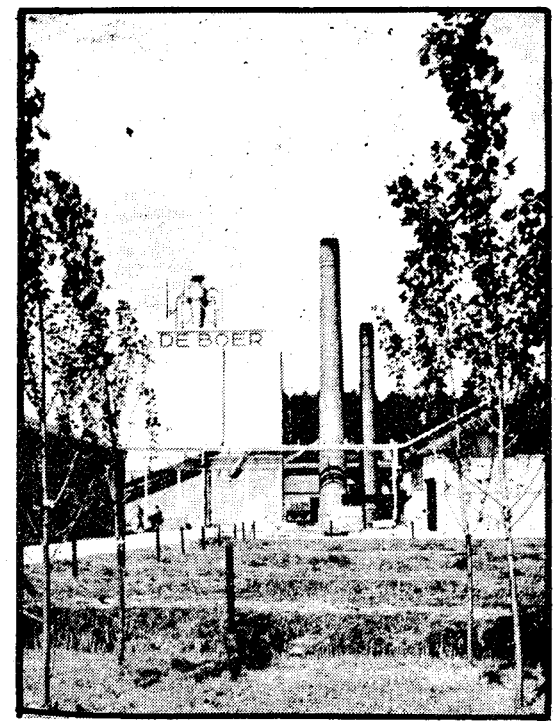

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.

Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.

Meester's Bouwbedrijf
Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF

J. STOUT

Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

alle troeven in één hand

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Voor uw
* **Dieselolie, benzine, petroleum**
* **Kolen, huisbrandolie**
* **Tanktransporten**
* **Butaan en Propaangas**
* **Campingflessen vullen**
* **Container-vuil afvoer**

de klok **HANDELMIJ B.V.**
BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

OGEM **korteweg**
bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

HANAB B.V.

GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS

Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

BDU
OOK VOOR BOEKEN

PRÉ- EN PROTO-HISTORIE IN VELUWS MUSEUM NAIRAC TE BARNEVELD

Dit boekje is opgesteld met het doel u iets te vertellen over de meest interessante vondsten welke zijn geëxposeerd in het Veluws museum Nairac.

Prijs *f* 5,00

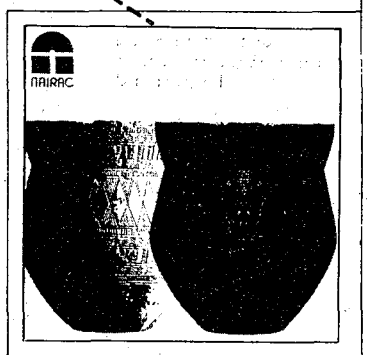

FOTOBOEK VAN VOORTHUIZEN EN OMGEVING

samengesteld door Henk van de Haar

Prijs *f* 13,25

NATUURGEHEIMEN

een ontmoeting met dieren
en planten in de Gelderse Vallei
van Gerrit de Graaff.

Deze uitgave is een gevolg van de vele positieve reakties die de uitgeefster ontving op de wekelijkse rubriek „Natuurgeheimen" in de Barneveldse Krant, welke eveneens door de heer De Graaff werd verzorgd.

GERRIT DE GRAAFF, natuurkenner en natuurvorser bij uitstek gaat op geheel eigen wijze in zijn boek uitvoerig in op het dieren- en plantenleven in de Gelderse Vallei; tevens beschrijft hij een groot aantal natuurgebieden, waaronder Het Schaffelaarse Bos, Landgoed Erica, polder Arkemheen, Het Wilbrinkbos, Aanschotergat, Het Hoevelakense Bos, Groot Wolswinkel, Oldenaller, enz. enz.
Het boek is voorzien van meer dan 400 wondermooie natuurfoto's en ongekende opnamen van dieren, die vaak met veel geduld op de gevoelige plaat vastgelegd konden worden. Gebonden in een fraaie veelkleurige hardlinnen band mag dit 160 pagina's tellende boek in geen enkele boekenkast ontbreken.

Prijs *f* 40,-

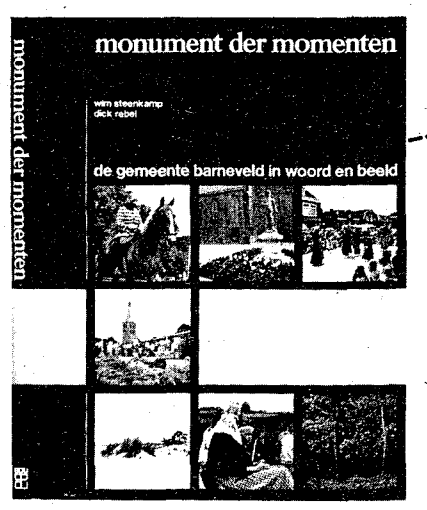

„MONUMENT DER MOMENTEN"

de gemeente Barneveld in woord en beeld, een prachtig fotoboek van de fotograaf Wim Steenkamp en de auteur Dick Rebel.
Het boek dat bij iedere inwoner van de gemeente Barneveld in de boekenkast hoort te staan.

Prijs *f* 40,00

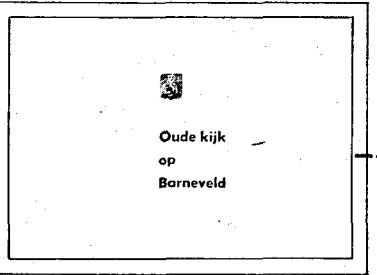

„OUDE KIJK OP BARNEVELD"

Barneveld in oude ansichten

Prijs *f* 7,50

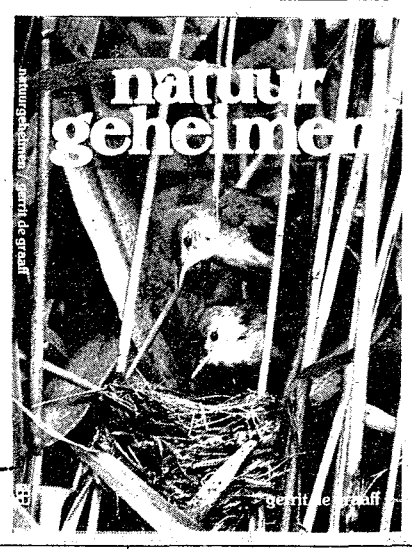

VERDWENEN DORPEN IN HET KOOTWIJKERZAND

door H. A. Heidinga

Lag meer dan duizend jaar geleden onder het Kootwijkerzand een welvarend dorp? Dit boekje vertelt u er meer van.

Prijs *f* 10,00

EEN HISTORISCH HOEKJE DER VELUWE

Vier werken door oud-burgemeester C. A. NAIRAC met medewerking van H. BOUWHEER, gemeentebode van Barneveld.
Opnieuw uitgegeven en van een inleiding voorzien door Mieke van Doorn en Bert Paasman.

Dit boekwerk geeft een brok informatie over Barnevelds verleden.

Prijs *f* 25,00

„ENEN GEHETEN JAN VAN SCHAFFELAAR"

De geschiedenis van het voortleven van een held.
Op levendige wijze schetsen de auteurs Els Helle, Adèle Nieuweboer en Jelle van der Meulen hoe de Jan van Schaffelaar-overlevering in de loop der eeuwen aan veranderingen onderhevig is geweest.

Prijs *f* 19,90

VAN DE KLEINE EN DE GROTE DINGEN

Prentkunst, verhalen en gedichten van Robert Doornekamp en Jac. Overeem.

Prijs *f* 9,50

Geef een boek met de feestdagen in het verschiet

ook verkrijgbaar in de boekhandel

BDU
Barneveldse Drukkerij en Uitgeverij bv
Nieuwstraat 15 · Barneveld

Vrijdag 25 november 1978 – 14e jaargang no. 47

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - 2271TV Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Terugblik op een debat

door: drs. G. van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Terugziend op het debat, dat in verband stond met het aftreden van *Wim Aantjes*, valt in elk geval te zeggen dat de kamer zich in deze zo dramatische zaak waardig gedragen heeft. Natuurlijk was de persoon Aantjes niet rechtstreeks meer in het geding, centraal stonden de procedure en afwikkeling van deze kwestie, alsmede de rol welke kabinet, parlement en het rijksinstituut voor oorlogsdocumentatie hierin speelden. Het parlement heeft globaal gezien duidelijk begrip getoond voor de menselijke aspecten welke hierbij aan de orde waren.

Via de publiciteitsmedia – denk alleen al aan het aantal ingezonden stukken in de dagbladen – was er wat dit betreft trouwens al genoeg geventileerd.

KOERSWIJZIGING CDA?

Daarbij werd niet zelden gesuggereerd – ik zeg het maar voorzichtig – dat het vertrek van Wim Aantjes onvermijdelijk moet leiden tot een koerswijziging van het CDA. Daarover eerst een enkele opmerking.
Vanzelfsprekend is het zo dat in de politiek personen mede een stempel drukken op het beleid. Elke fractievoorzitter zal zo een min of meer belangrijke rol kunnen spelen in de relatie tussen fractie en regering. Voor de CDA-fractie als grootste fractie verantwoordelijkheid dragend voor de totstandkoming van dit kabinet, is deze rol zeker niet van belang ontbloot. Van CDA-zijde is meerdere malen gesteld dat het kabinet-Van Agt zijn termijn – d.w.z. tot 1981 – moet volmaken, daarbij uiteraard de eigen verantwoordelijkheid van resp. regering en parlement onverlet latend. Zo gezien is het niet geheel onverschillig wie de nieuwe fractievoorzitter zal worden. Naar mijn mening moet de nieuwe voorzitter niet alleen het vertrouwen van zijn fractie genieten, maar tevens een zodanige relatie met het kabinet onderhouden dat het voortbestaan daarvan optimaal gewaarborgd blijft. Maar overigens moet gezegd worden dat een fractie niet gebonden is aan één persoon. Het CDA heeft een eigen program, er is een regeerakkoord gesloten met de VOD, en mede op basis daarvan is er sinds een jaar een bepaald beleid ontwikkeld waarvan men zomaar geen afstand kan nemen. Dit moge ter geruststelling gezegd worden tegen diegenen die vrezen dat door het vertrek van één of meer personen het CDA nu wel een andere koers zal inslaan. Het zou er niet zo best voorstaan met het CDA, indien het beleid zo persoonsgebonden zou zijn.

HET RIJKSINSTITUUT

Uit het debat is overduidelijk naar voren gekomen dat de positie van het rijksinstituut voor oorlogsdocumentatie – het RIOD – nadere uitwerking behoeft. De minister van onderwijs en wetenschappen, dr. A. Pais, zette helder uiteen waar thans precies de verantwoordelijkheden liggen. Oud-staatssecretaris dr. G. Klein trachtte uiteen te zetten in welk opzicht hij terzake betere regelingen had geïntroduceerd; de reacties van de huidige minister daarbij gevoegd, toonden onmiskenbaar aan dat er op dit gebied nog wel wat valt te verbeteren. Van belang hierbij is met name hoe kan worden voorkomen, dat er opnieuw zodanige „procedure-fouten" worden gemaakt, dat mensen die zich op het kritieke moment niet kunnen verweren daarvan genadeloos de gevolgen moeten ondervinden.
Het bestaan – en ook het voortbestaan – van het RIOD acht ik een goede zaak. Dit instituut heeft ons volk al onschatbare diensten bewezen, niet in het minst via de persoon van dr. L. de Jong. Daarom ook moet voorkomen worden dat het RIOD opnieuw in opspraak wordt gebracht.

HET KABINET

Tenslotte de rol van het kabinet. Het kabinet heeft zichzelf niet de schoonheidsprijs willen uitreiken! Achteraf zeggen de verantwoordelijke ministers en wij met hen dat de zaak inderdaad wat eleganter had kunnen worden afgewikkeld. Maar daarbij moet in aanmerking worden genomen dat de heren Van Agt, De Ruiter en Pais plotseling – op een zeer ongelegen moment – werden geconfronteerd met het feit dat de zaak was uitgelekt en dat publicatie reeds binnen enkele uren te verwachten was. Naar ik begrepen heb uit het antwoord van de regering, heeft zij zich in tegenstelling tot de verwijten aan haar adres gericht, juist veel gelegen laten liggen aan de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de persoon in kwestie om hem althans de gelegenheid te bieden tot een passend verweer – echter met het bekende gevolg, waardoor bijvoorbeeld de voorzitter der Kamer te laat werd ingeschakeld. Alles overziende was het dan ook niet terecht dat de oppositie een zo zwaar oordeel uitsprak over de regering. Wel terecht was het – en feitelijk vanzelfsprekend – dat CDA en VVD (met SGP, GPV, CPN, BP en DS'70) unaniem een terzake ingediende motie zonder meer van de hand wezen.

NADER ONDERZOEK

Er komt nu nog een nader onderzoek. De bijzondere commissie die op 7 november werd ingesteld zal daarover nader beslissen. Het is in ieders belang dat de volle waarheid aan het licht komt; niet alleen de feiten maar ook de contekst waarin deze moeten worden geplaatst. Daar heeft zeker ook diegene recht op die de politiek nu voorgoed vaarwel heeft gezegd.

Rijksbijdrageregeling sociaal-culturele activiteiten

Aanzet tot decentralisatie Welzijnsbeleid

door: Jo Fijen

Medio september heeft staatssecretaris Kraaijeveld-Wouters (CRM) een ontwerp Algemene Maatregel van Bestuur gepubliceerd die betrekking heeft op het verstrekken van rijksbijdragen aan gemeenten ten behoeve van sociaal-culturele activiteiten, kortweg Rijksbijdrageregeling genoemd. De Tweede Kamer heeft onlangs hierover met de bewindsvrouw van gedachten gewisseld. Voor de lezers van „de Nederlander" volgt hier een aantal overwegingen waardoor de CDA-fractie zich in het debat liet leiden.

De Rijksbijdrageregeling (RBR) is een eerste stap in de richting van decentralisatie van rijkstaken. De mede-verantwoordelijkheid van het rijk voor de subsidiëring van uitvoerende sociaal-culturele activiteiten op lokaal niveau wordt onder bepaalde voorwaarden overgedragen aan gemeenten. Het ligt in het voornemen van de regering om de regeling per 1 januari 1979 te doen ingaan, gevolgd door een verbrede regeling (met name naar de provincies toe) per 1 januari 1980.
De overheersende gedachte achter het nieuwe beleid is dat degenen voor wie welzijnsactiviteiten en -voorzieningen bestemd zijn, daadwerkelijk invloed kunnen uitoefenen op het besluitvormingsproces, waarin wordt bepaald aan welke activiteiten in welke mate steun kan worden verleend. Een betere planning en democratisering van het besluitvormings- en uitvoeringsproces zijn de voornaamste instrumenten om dat doel te bereiken. Bekijken we de RBR op zijn belangrijkste facetten.

DECENTRALISATIE

Het CDA heeft zich altijd – ook in zijn verkiezingsprogram – uitgesproken voor decentralisatie. Deze is geen doelstelling op zich, maar een middel om de betrokkenheid van de burgers bij het bestuur te vergroten. De ontworpen regeling biedt daarvoor mogelijkheden, en dat valt op zichzelf positief te beoordelen. Het is een eerste aanzet. Maar de decentralisatiegedachte kan en mag niet los worden gezien van andere factoren die in een nieuwe planning en in de democratisering een rol spelen. Zoals de verhouding overheid-particulier initiatief, de plaats van het vrijwilligerswerk, de positie van minderheden en de waarde van de levensbeschouwing. Met andere woorden, decentralisatie onder voorwaarden, namelijk dat de genoemde factoren recht wordt gedaan.

Als men zeg: alles, elke beslissing moet naar de gemeenten overgeheveld worden, dan dient men zich goed te realiseren dat het risico vergroot wordt dat daarmee een aantal verworvenheden van onze nationale democratie op zijn zachtst gezegd aan een zijden draadje komen te hangen. Het CDA acht garanties inzake de hier vermelde punten noodzakelijk juist om het decentralisatieproces zorgvuldig te doen verlopen.

Voorts stelt het ons teleur dat de in te voeren RBR voorlopig uitsluitend op de gemeente betrekking heeft. De gewenste samenhang in het beleid vraagt immers ook om een visie op de taakverdeling tussen de betrokken overheidsorganen, waaronder uiteraard de provincies.
Nu om reden van het feit dat het overleg met provincies terzake nog niet is afgerond, alleen de taakverdeling tussen rijk en gemeenten is herzien, zal de CDA-fractie zich daar slechts morrend bij neer leggen. Er moet voortgang geboekt worden, en vele gemeenten hebben die weg al ingeslagen.

PARTICULIER INITIATIEF (P.I.)

De voorliggende RBR bevat een ondersteuning van het P.I. Dat is een winstpunt vergeleken met een eerste ontwerp dat nog door het vorige kabinet was ingediend. Het CDA hecht er aan dat burgers in eerste instantie zelf de verantwoordelijkheid voor hun eigen en andermans welzijn kunnen bevorderen. Maar wij dienen terzake alert te zijn. Bijvoorbeeld als de regeling zegt dat gemeentebesturen om reden van kwaliteit en doelmatigheid kunnen besluiten om voorzieningen in eigen beheer te nemen. Dat is in strijd met het uitgangspunt van de RBR, namelijk dat de activiteiten zo veel mogelijk onder verantwoordelijkheid van het P.I. worden uitgevoerd. Daarom moet o.i. van gemeenten gevraagd worden (en door het rijk getoetst!) een oerdegelijke onderbouwing te geven, wanneer zij menen de eerste verantwoordelijkheid, de voorrang van het P.I. terzijde te moeten schuiven. Natuurlijk laat dat onverlet, het zij nog maar eens gezegd, dat ook het P.I. moet voldoen aan eisen van doelmatigheid, kwaliteit en democratisering.

DEMOCRATISERING

In de Kamer moet nog altijd een discussie gevoerd worden over het rapport-Van de Burg, handelend over democratisering van gesubsidieerde instellingen (juni 1977 verschenen). Ook de regering moet nog met een standpunt komen. De RBR stelt dat de minister van CRM regelen kan stellen omtrent de betrokkenheid van de deelnemers, vrijwilligers en beroepskrachten bij het beleid van de instellingen.
Welnu, in afwachting én van zojuist genoemde discussie én van de ervaringen die in 1979 in de praktijk met deze regeling worden opgedaan, houden wij ons de opvatting voor dat de rijksoverheid ook op het punt democratisering moet kunnen toetsen. Waarbij we ons overigens zeer wel realiseren dat ook het overheidshandelen terzake nog wel eens op de ontleedtafel gelegd mag worden!

FINANCIERING

De CDA-fractie zag nog vrij kort geleden haar motie door de Kamer aangenomen, waarin extra middelen gevraagd worden om het decentralisatiebeleid op gang te kunnen brengen. Voor de komende drie jaar heeft de regering 30 miljoen daartoe beschikbaar gesteld. Wij denken niet dat dat voldoende zal zijn. Daarom menen wij dat de regering bereid moet zijn toe te zeggen meer geld aan te wenden, als zou blijken dat het voorgestane beleid vanwege financiële redenen tot aantasting van het voorzieningenniveau of tot verwaarlozing van met name groepen in achterstandssituaties zou leiden.

OVERIGE PUNTEN

Het CDA kan alleen maar onderschrijven het voorschrift dat gemeenten moeten aangeven op welke wijze aan groepen in achterstandssituaties aandacht is geschonken.
Hetzelfde is het geval met het uitgangspunt ten aanzien van de vrijwilligheid. De eigenlijke taak van de beroepskrachten is ondersteuning en begeleiding van de vrijwilligers. De praktijk is vaak dat zij (alleen) het uitvoerende werk verrichten.
Het CDA bepleit meer evenwicht in de verhouding tussen vrijwilliger en beroepskracht. Mensen moeten er op aangesproken worden aan elkaar dienstbaar te zijn; zij moeten er ook de kans toe krijgen. De RBR staat daarom terecht een versterking van de positie van de vrijwilliger voor.

(De schrijver van dit artikel, Jo Fijen, is medewerker van de CDA-fractie in de Tweede Kamer.)

Begrotingsbehandeling binnenlandse zaken

Kritiek en vertrouwen

door: dr. Sytze Faber, lid Tweede Kamer voor CDA

De Tweede Kamer heeft de begroting van binnenlandse zaken aanvaard. Minister Wiegel en staatssecretaris Koning konden na een betrekkelijk rustig debat gelukgewenst worden met de eerste begroting en memorie van toelichting, die onder hun verantwoordelijkheid tot stand was gekomen.

Van de kant van de CDA-fractie viel er naast waardering ook een aantal kritische noten te beluisteren. Kritiek was er op het feit, dat de werkgroep, die bezig is met een herziening van de gemeentewet, nauwelijks vorderingen maakt. Een interessant punt is, dat de Minister de werkgroep onlangs de vraag heeft voorgelegd of de nieuwe gemeentewet ook voorschriften moet bevatten over het kiezen van wethouders door raadsleden. De achtergrond hiervan is natuurlijk de vorming van zogenaamde meederheidscolleges in een aantal gemeenten, waardoor krappe (linkse) meerderheden grote minderheden uitsluiten van het dagelijks bestuur van de gemeente.

We raken hiermee aan de autonomie van de gemeenteraad en daarmee aan een kernpunt van ons gemeenterecht. Minister Wiegel was tijdens het debat niet bereid zijn gedachten over dit vraagstuk nader te ontvouwen. Hij wacht af wat het advies van de werkgroep zal zijn. En dat is niet onverstandig. Het gaat immers om een erg gevoelige materie!

BANG

Zoals bekend, is de heer Wiegel van oordeel, dat er meer systematiek en meer vaart gebracht moet worden in het herindelen van gemeenten. Daarover heeft hij onlangs een nota uitgebracht. Daar blijkt uit, dat de bewindsman vindt, dat het parlement zich in de toekomst veel minder moet bemoeien met het herindelen van gemeenten.

Om dat mogelijk te maken werden in de nota een aantal criteria en uitgangspunten opgesomd, waaraan de toekomstige herindelingen zullen moeten voldoen. En als dat inderdaad plaats heeft gevonden, zal het parlement zich in de gedachtengang van de minister op de achtergrond moeten houden. De CDA-fractie heeft hier erg kritisch op gereageerd. De door de minister genoemde criteria zijn vaag en soms tegenstrijdig. Hoe moet men de identiteit van een nieuw te vormen gemeente eigenlijk vaststellen? Hoe zal men de sociale, economische en culturele samenhang van een gemeente moeten meten? En is het niet noodzakelijk met behulp van feitelijk onderzoek een gewenst *minimum-inwonertal* van gemeenten vast te stellen?
De CDA-fractie is bang, dat de vage criteria van de minister en de door hem bepleite terughoudendheid van het parlement er toe zullen leiden, dat de gemeentelijke herindeling vooral bepaald zal gaan worden door de ambtenaren van de provinciehuizen en van het departement van binnenlandse zaken. Van een dergelijke vorm van „burocratisering" wil de CDA-fractie niets weten.

BEHOEFTE

Het was verheugend te constateren, dat de minister en de CDA-fractie op dezelfde lijn zitten met betrekking tot de reorganisatie van ons binnenlands bestuur.

Er zal gelijktijdig gestreefd moeten worden naar meer decentralisatie van rijkstaken en naar een andere vormgeving van het openbaar bestuur. Daarbij zal onverkort vastgehouden dienen te worden aan de bestaande drie bestuurslagen (rijk, provincies en gemeenten). De CDA-fractie vindt, dat er in de toekomst daarnaast behoefte zal zijn aan aanvullende bestuursvormen. Daarbij wordt met name gedacht aan samenwerkingsorganen van gemeenten. Men zal zich er echter van bewust moeten zijn, dat het daarbij niet gaat om een volwaardige bestuurslaag, maar om intergemeentelijke samenwerking. Of zoals in het onlangs verschenen CDA-rapport „Op het goede spoor" staat vermeld: de intergemeentelijke samenwerkingsorganen hebben geen integrale opdracht, geen vrije huishouding maar een afgeleid taken- en bevoegdhedenpakket.
De minister wil voortvarendheid betrachten met betrekking tot de bestuurlijke reorganisatie. Gezien het verloop van het begrotingsdebat is er reden voor de CDA-fractie om de nadere plannen van de bewindsman met vertrouwen tegemoet te zien.

PARLEMENTARIA

Justitiebegroting in Tweede Kamer

Dienen van de welzijn van de mens

door: mr. G. van Dam en Dien Cornelissen, Tweede Kamerleden CDA

In de inleiding op de begroting bood minister De Ruiter een uiteenzetting omtrent de uitgangspunten die hij bij zijn taakuitvoering in acht wil nemen. Centraal staat daarin de functie van het recht, die volgens de minister de bevordering inhoudt van het welzijn van de burger door het ordenen van de maatschappij vanuit bepaalde normatieve gezichtspunten. In een rede op de dies van de Vrije Universiteit in 1976, waar minister De Ruiter destijds rector magnificus was, had hij dit thema in een bredere context behandeld. Het lag voor de hand een verband tussen deze rede en de inleiding op de begroting te leggen. Dit temeer, omdat die rede uitleggingen had opgeroepen, waarvan het de vraag was, of zij strookten met de werkelijke opvattingen van de auteur. Het betrof de inhoud van het welzijn, zoals dat tenslotte in de rechtsvorming gestalte krijgt. Deze inhoud, zoals die tenslotte geldend recht wordt, is volgens minister De Ruiter, het resultaat van politieke meningsvorming en strijd. Hieruit is wel de conclusie getrokken, dat wetgeving het volgen van de werkelijkheid door de helft plus één en meer niet zou zijn; dat de inhoud er dus niet op aan zou komen.
Naar het oordeel van de CDA-fractie had de minister er recht op, zijn opvattingen nader uiteen te zetten. Vandaar de vraag, waar in het proces van rechtsvorming de fundamentele opvattingen over recht en wet hun ingang en hun invloed hebben.
In reactie op deze vraag zei minister De Ruiter, dat hij in zijn opvatting alle ruimte wil laten aan en de waarde erkennen van levensbeschouwelijke opvattingen. Die moeten wel langs het juiste kanaal worden ingebracht.
Het meest algemene gezichtspunt, waardoor wij ons bij de wetgevende arbeid moeten laten leiden, aldus de minister, is het dienen van het welzijn van de mens. De invulling van dit welzijn is de continue opgave waarvoor wij hier en in de maatschappij staan. In de wetgevingsprocedure ontmoeten de rechtsgedachte en het maatschappelijke en politieke streven elkaar in die zin, dat de keuze van de onderwerpen, die moeten worden aangepakt, en de oplossingen die worden gekozen, via politieke meningsvorming en strijd worden aangedragen en uiteindelijk aangenomen of verworpen worden. De inbreng van de rechtsgedachte is de doorwerking van grondideeën als rechtsgelijkheid, rechtszekerheid en de procesgang. Maatschappelijk juiste wetgeving vloeit niet autonoom uit het recht voort, maar kan slechts tot stand komen door de inbreng van waarden en normen. Mijn opvatting, aldus minister De Ruiter, wil dan ook juist alle ruimte laten aan en de waarde erkennen van levensbeschouwelijke opvattingen.

RICHTLIJNEN

Een vraag, in de begrotingstoelichting aan de orde gesteld, is, of onze richtlijnen openbaar gemaakt moeten worden. Het gaat hierbij om interne afspraken omtrent o.m. het vervolgingsbeleid en de strafmaat, die ingeval van bepaalde categorieën misdrijven moeten worden geëist. Deze richtlijnen, die voor de uitvoering van de strafwetgeving van betekenis zijn, onttrekken zich aan de waarneming van de samenleving, ook aan die van de volksvertegenwoordiging. In het Openbaar Ministerie is een discussie over de openbaarheid van de richtlijnen gaande. De minister, die voor het beleid van het Openbaar Ministerie verantwoording schuldig is aan het parlement, neigt zelf tot het standpunt van openbaarheid, maar wil, alvorens tot een definitieve conclusie te komen, eerst de opvatting van het Openbaar Ministerie afwachten.
Gelet op de eigen verantwoordelijkheid, die het Openbaar Ministerie rechtstreeks aan de wet ontleent, is deze benadering van de minister te billijken. Bij de definitieve gedachtenwisseling zal wel de belangrijke vraag aan de orde moeten komen, of een parlementaire controle op de strafrechtelijke richtlijnen van het Openbaar Ministerie de eigen verantwoordelijkheid van het Openbaar Ministerie en indirect ook die van de rechterlijke macht – de tegenspelen van het Openbaar Ministerie niet teveel in het gedrang zal brengen.

GEVANGENISWEZEN

De begrotingstoelichting was op dit punt uitermate summier, hoewel de kwestie in de openbare commissievergadering indringend aan de orde was geweest. Uit de antwoorden van de staatssecretaris op vragen naar aanleiding van de begrotingstoelichting was duidelijk geworden, dat de werving van nieuw personeel onvoldoende resultaten oplevert en dat van een ongewoon hoog personeelsverloop sprake is. De gedachtenwisseling over deze oorzaken leverde van de zijde van de staatssecretaris de informatie op, dat de wervingsadvertenties worden opgevoerd en verbeterd, dat de sollicitatie- en selectiecapaciteit en de samenwerking met de arbeidsbureaus zullen worden uitgebreid en dat wordt overwogen van nieuwe wervingsmethoden gebruik te maken. Het grote verloop blijft intussen een onopgelost probleem.
Daarnaast werd aandacht besteed aan het feit dat er nog steeds gevangenen zijn die geen bezoek krijgen. Ook het beloningssysteem en de mogelijkheid om alternatieve straffen in te voeren werden besproken met staatssecretaris Haars. Deze laatste kreeg van de CDA-fractie een compliment inzake haar beleid ten aanzien van de RAF-gevangenen.
Maar ook aan de jeugdige mens werd grote aandacht geschonken, juist mede met het oog op het komende Internationale Jaar van het Kind, zoals 1979 door de VN is uitgeroepen.
Had de heer Aantjes bij de algemene politieke beschouwingen reeds een motie ingediend om de residentiële voorzieningen (dat wil zeggen alle inrichtingen waarin kinderen dag en nacht verblijven) onder een beleidsnoemer te krijgen, ook nu borduurden wij verder op dit thema, terwijl wij daarnaast de bijzondere aandacht van de minister vroegen voor de jeugdwetgeving.
Een zeer belangrijk punt op dit gebied was ook de case-load (werkbelasting) verlaging van de maatschappelijke werksters in de kinderbescherming.
Onze fractie diende een motie in om alle middelen (geld) die op de begroting stonden ook inderdaad aan te wenden voor de kinderbescherming, daarbij aan de wijsheid van staatssecretaris Haars overlatend hoe zij die middelen zou besteden, want ook de groepleidsters in de kinderbeschermingstehuizen hadden hun zeer gerechtvaardigde wensen voor uitbreiding van het aantal groepsleidsters.
Ook aan de adoptie werd aandacht besteed, terwijl de minister toezegging deed om met een wetswijziging te komen op het terrein van de te vondeling-legging, waarin zal worden bepaald dat in bepaalde gevallen de strafbaarheid zal worden uitgesloten.
Ook werd van onze zijde nog eens aangedrongen om een ruimhartig vreemdelingenbeleid te voeren, waarbij de individuele en humanitaire aspecten grote aandacht verdienen.
Daar de staatssecretaris juist voor het debat had medegedeeld dat de zogenaamde Kerk-Marokkanen individueel een verblijfsvergunning konden aanvragen voor 1 november was niet alleen een verheugende beslissing voor al degenen die zich om deze groep erg bekommerd hebben, maar was ook een bevestiging van de geest waarin onze CDA-fractie aan het vreemdelingenbeleid gestalte wil geven.

De begroting 1979 is de eerste die minister De Ruiter van justitie zelf heeft opgesteld. Zij gaf aan de CDA-fractie in de Tweede Kamer aanleiding om tijdens het debat over die begroting op een groot aantal onderdelen in te gaan. In het onderstaande geven wij de hoofdpunten uit de gedachtenwisseling met minister De Ruiter en staatssecretaris Haars kort weer.
Mevrouw Haars had dit voorjaar in een openbare commissievergadering over het gevangeniswezen een uitvoerige ontmoeting met de Kamer over haar beleid. De minister sloeg zich bekwaam en op de langzamerhand van hem bekende efficiënte wijze door de begrotingsbehandeling heen. Woordvoerders van de kant van de CDA-fractie waren de leden mevrouw G. M. P. Cornelissen en mr. G. C. van Dam.

Studiedag grondslag

De Stichting politiek vormingswerk CDA organiseert in samenwerking met het CDA-vrouwenberaad op: donderdag 30 november a.s. in het Jaarbeurscongresgebouw te Utrecht, aanvang 10.00 uur v.m.: een studiedag over het onderwerp grondslag en politiek handelen.
's Morgens zal drs. A. M. Oostlander, rapporteur van de CDA-commissie Grondslag en politiek handelen, aan de hand van een aantal stellingen het over dit onderwerp verschenen CDA-rapport inleiden.
Discussie in groepen, een gezamenlijke lunch in de middagpauze en een plenaire discussie met afronding zijn de overige ingrediënten voor een dag, die kan bijdragen aan verdieping van inzicht in de relatie tussen geloof en het handelen in de politiek.

Men kan zich voor deelname aanmelden door girering van *f* 15,-- op giro 3966745 van Stichting Politiek Vormingswerk CDA, Wassenaarseweg 7, 's Gravenhage.
Wie niet tijdig kan gireren moet telefoneren. Het telefoonnummer is 070-244516.

Gemaakte reiskosten boven de *f* 10,-- worden vergoed.
De lunch en consumptie zijn gratis.
Deze dag zal onder leiding staan van het CDA-vrouwenberaad en wordt gehouden van 10.00 tot 16.00 uur.

CDA-Congres

Op zaterdag 20 januari 1979 komt het Congres van het CDA bijeen in het Haagse Congresgebouw. Aanvang 10.00 uur.
Veel aandacht zal worden geschonken aan het beleid van het Tweede-Kamerfractie.
Het Congres zal onder andere worden toegesproken door de CDA-voorzitter, de CDA-fractievoorzitter en de minister-president.
In beperkte mate is er voor belangstellenden gelegenheid het Congres bij te wonen. Zij kunnen zich vanaf 18 december a.s. telefonisch/schriftelijk opgeven bij het secretariaat van het CDA, Postbus 85676, 2508 CJ Den Haag; telefoon 070–647940.

Krajenbrink secretaris CDA

Christen-democratie in Scandinavië

Protest tegen verwereldlijking

door: drs. Gerard van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Van 24-26 oktober jl. hadden we een groep Scandinavische christen-democraten op bezoek: uit Noorwegen, Zweden, Finland en Denemarken. Het is een goede gedachte geweest deze broeders en zusters eens uit te nodigen, niet alleen vanwege het verfrissende contact dat we mochten hebben, maar ook om hen meer bij het Europa van morgen – waarin de christen-democraten zo'n belangrijke rol spelen – te betrekken.
Anders dan bijvoorbeeld in Nederland, België, Duitsland en Italië vormen de Scandinavische christen-democraten in hun land slechts een bescheiden minderheid. In 1976 troffen we daar de volgende toestand aan:

Noorwegen	20 van de 155 parlementszetels	50.000 leden
Zweden	geen zetel (kiesdrempel 4 procent)	23.000 leden
Finland	9 van de 200 zetels	12.000 leden
Denemarken	9 van de 179 zetels	12.000 leden

Deze christelijke partijen zijn de laatste jaren sterk gegroeid: de Noorse partij sprong in 1973 van 14 op 20 zetels; de Finse partij van 1 in 1970 naar 4 in 1972, naar 9 zetels thans.
Waaruit is deze groei te verklaren?
Men kan de Scandinavische christen-democratische partijen beschouwen als een protest tegen de verwereldlijking. Daaraan met name hebben zij hun groei te danken.

BEPAALD

Bij ons meer naar het zuiden hebben de christen-democratische partijen al een lange geschiedenis achter de rug. Hier hebben zij voor een belangrijk deel de geschiedenis van de parlementaire democratie bepaald. Globaal genomen kan men stellen, dat de christen-democratie in landen als Duitsland, Italië en Nederland in veel opzichten het secularisatieproces eerder mede heeft ondergaan, dan dat zij zich er blijvend tegen heeft teweer gesteld.
De geestelijke erosieverschijnselen, waaraan Europa hevig lijdt, gaan ook onze deur niet voorbij. Grote oude partijen dreigen zo moe te worden en de echte geest-drift te verliezen. Geheel anders is de stand van zaken in de landen van Noord-Europa. Daar zijn de christelijke partijen nog betrekkelijk jong (de Noorse partij sinds 1934 of nog zeer jong (de andere sinds de zestiger jaren. Zij organise(e)r(d)en het verzet tegen de zedelijke onttakeling in hun land. Zij nemen eerder stelling tegenover de daar heersende cultuur dan dat zij zich er door laten bepalen.
Met andere woorden, zij hebben een meer getuigend karakter. Dit geldt dan wel voor een zeer breed terrein. Men keert zich tegen de huidige abortuspraktijken, de pornografie, tegen de uitholling van het gezin, tegen het feit, dat de kinderen op de staatsscholen geen bijbels godsdienstonderwijs meer kunnen krijgen etc. Maar ook komt men op voor een andere levensstijl: meer soberheid; niet alles ten eigen nutte bestreden, maar ook ten bate van de ander: meer ontwikkelingshulp; men ijvert sterk voor een schoner milieu, heeft moeite met kernenergie en is in de weer voor een zorgvuldiger energie- en grondstoffenbeleid.
Men ziet dus, dat een „getuigende partij" zich niet tot een gering aantal programmapunten behoeft te beperken.

GOEDE GEDACHTE

Het is een bijzonder goede gedachte geweest deze „jonge" en „oude" partijen zo eens met elkaar in contact te brengen. Zelf kon ik slechts een deel van het in Scheveningen gehouden congres meemaken. Het was evenwel een verrijkende ervaring om te proeven hoe deze mede-christenen in de „Noordse landen" aan hun roeping op het terrein van de politiek trachten gestalte te geven.
De Noor Lars Korvald, vijf jaar geleden minister-president, zei het zo:
„Wij zijn in de politiek gegaan, **omdat** wij christenen zijn en omdat God ons deze verantwoordelijkheid heeft opgedragen. Dit is de reden, waarom wij christen-politici zijn en niet politici die toevallig christenen zijn".
Hij werkte dit uit in een zeer gefundeerd betoog, waarbij hij o.a. sprak over de mensenrechten, het recht om te leven (abortus: alleen op grond van medische indicatie), vrede en ontwapening, het verantwoord gebruik van energiebronnen, werkeloosheid en de noodzaak van het handhaven van morele waarden. Een benadering, welke ons de relevantie van christelijke politiek eens te meer deed onderkennen.

ZORG

Nu wij als KVP, ARP en CHU ons, aan de hand van het zojuist gepubliceerde grondslag-rapport van de commissie-Van Verschuer, opnieuw gaan bezinnen op datgene, wat ons ten diepste motiveert met betrekking tot ons politiek handelen in het gemeenschappelijk tehuis, het CDA, is het goed om ook eens te letten op onze geestverwanten: de Noren, de Zweden, de Finnen en de Denen. Hun zorg moet ook onze zorg zijn. Maar ook onze zorg wordt verlicht door de wetenschap, dat we ook in Europees verband mogen werken vanuit hetzelfde uitgangspunt: het evangelie als richtsnoer voor overheid, mens en samenleving, het volk ten goede.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Egbert Bluemink en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs *f* 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Postbus 67,
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420) 6141.

CDA-studiedag economische orde

De wetenschappelijke instituten en de Stichting Vormingswerk CDA organiseren op

zaterdag 13 januari 1979 te Utrecht

in het Jaarbeurs Congres- en Vergadercentrum een studiedag over het onlangs uitgebrachte rapport „Gespreide verantwoordelijkheid", een christen-democratische bijdrage aan de diskuusie over de economische orde.
Als sprekers zullen o.a. optreden: prof. dr. P. J. A. M. Steenkamp, voorzitter van de werkgroep, die het rapport heeft opgesteld, en prof. dr. H. H. Dronten, hoogleraar economie aan de sociale fakulteit van de Katholieke Universiteit te Nijmegen.
Nadere gegevens over het programma, de sprekers en het forum zullen nog worden gepubliceerd.
De studiedag begint om 9.30 uur en eindigt om ongeveer 16.00 uur.
Inschrijving kan geschieden door overmaking van *f* 15,- op postgiro 2195300 ten name van Stichting Vormingswerk KVP te Den Haag onder vermelding van studiedag economische orde. Voor nadere informatie: bellen of schrijven met Pieter F. Dudink, Mauritskade 25 in Den Haag, tel.: 070-653934.

UNIEBUREAU
HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de Savornin Lohmanstichting is:
070-246791.

Redactioneel commentaar door drs. A. J. van Dulst

Jubileum ARP gaat ook CDA aan

In 1908 fuseerde de Christelijke Historische Partij met de Friese Bond van Kiesverenigingen op CH Grondslag tot de Christelijk Historische Unie. Tien jaar later kwam J. Weitkamp uit – wat Dr. J. van Bruggen dit jaar nog noemde: – „het oeroude CH-gebied rond Ommen" in de Tweede Kamer. Dr. H. W. Tilanus die zich in 1922 bij de CH-fractie kon voegen, herinnerde zich hem als „typisch een vertegenwoordiger van de Fries Christelijk-Historische richting". De fusie was toen 14 jaar oud . . .
In 1956 kwam ir. M. A. Geuze uit Zeeland in de Eerste Kamer. Hij trof daar in de CH-fractie een van de meest ervaren leden aan: mr. R. Pollema uit Leeuwarden, die hij o.m. omschrijft als een vertegenwoordiger van de Hoedemakerrichting in de Unie. En dat was 48 jaar na de fusie . . .
Natuurlijk zijn er heel wat meer van dergelijke aanduidingen te geven. Ik behoor nog tot een generatie CH-ers die geleerd is daar trots op te zijn. We vormen immers een Unie en dat wilden we weten. In zijn „Geschiedenis en beginsel van de CHU" schreef Beernink nog 45 jaar na de fusie: „Om het leven en de geschiedenis der Unie goed te kennen, is het nodig te weten wat aan 9 juli 1908 is voorafgegaan en uit welke stromingen de Unie in dat jaar is ontstaan".

Defensie-minister Willem Scholten (zelfde generatie) zegt in Elsevier's Magazine van 18 november tegen Alice Oppenheim: „Bloedgroepen . . . met name de laatste tijd is naar voren gekomen dat dat zo'n verschikkelijk begrip zou zijn. Ik zeg: Iemand die uit de CHU is gekomen, weet heel goed hoe het is als je vanuit drie verschillende stromingen bij ons ook gegaan. Het heeft rond de eeuwwisseling ook ruim tien jaar geduurd voordat die groepen echt bij elkaar zaten. Dus zie ik de parallellen met het CDA van nu. Bij ons is het nooit een belemmering geweest voor de samenwerking. Wij weten dat wij uit verscheidenheid zijn opgebouwd. Laten we dus ook ten aanzien van het CDA niet wensen dat elk onderscheid weg zal zijn".

Het is tegen zo'n achtergrond teleurstellend in CH-kring al evenzeer geluiden te horen, die zich misprijzend uitlaten over een accentuering van het (historisch gegroeide) eigene van de drie partijen die bezig zijn op te gaan in het CDA. Wat voor de CH Unie, voortgekomen uit drie stromingen, gold, heeft óók betrekking op het CDA: men zal terdege moeten weten op welke politieke tradities het CDA teruggaat. In dat verband acht ik het dan ook niet te misprijzen doch juist te loven in de ARP dat men zich daar zo grondig voorbereidt op het honderdjarig bestaan. Vanuit een Unie waarvan de partijgeschiedenis ná Lohman – naar ik uitvoerig betoogde in de Nederlander van 31 maart – nog steeds geschreven moet worden, lees je met genoegen de wekelijkse terugblikken op de ontstaansgeschiedenis van de ARP van erelid H. Algra in „Nederlandse Gedachten". Het AR-weekblad startte al met een reeks artikelen over voorzitters van de ARP. Er staan ook nog series op stapel over voorzitters van Kamerfracties en „schaduwfiguren" uit de geschiedenis van de ARP, waarmee men mensen bedoelt die minder op de voorgrond traden dan bijv. Kuyper en Colijn maar wier politieke betekenis er wel degelijk mocht zijn. De werkgroep die zich bezighoudt met de publicistische voorbereiding van het eeuwfeest, trekt er kennelijk goed achterheen. Als we dàt vergelijken met ons bezig-zijn (geweest) met 70 jaar CHU, maakt 30 jaar historisch wel enig verschil . . . Ik betreur dat voor de Unie, maar loof het in de ARP.

Bij het halve eeuwfeest van de Unie heeft prof. Van Niftrik zich erg bezorgd getoond over het voortdurend achteruitgaan van het geschiedenis-onderwijs. „Wat men tegenwoordig nog van geschiedenis weten moet op het eindexamen van de middelbare school, is minder dan een minimum", stelde hij. En waarschuwend voegde hij eraan toe wat 20 jaar later nog geldt: Een volk dat zijn geschiedenis niet kent, kan niet tot vernieuwing komen.

Dat geldt ook voor de CHU en straks evenzeer voor het CDA. ik kan mij helaas niet aan de indruk onttrekken dat in de jacht naar éénwording zich een onhistorische stijl van denken ontwikkelt die leidt tot een actualisme dat in zijn „ontworteling" funest kan worden. De waarde van het historisch gegroeide – zo leerde Groen van Prinsterer – kan niet straffeloos worden onderschat. Het bestuur van het CDA zou er dan ook goed aan doen zich, richtend op de toekomst, nu al bezig te houden met een opdracht tot een bondige geschiedschrijving van de drie te fuseren partijen in een CDA-bundel. Zo'n (leer)boek lijkt mij onontbeerlijk voor een goed verstaan van elkaar, juist ook in onze (vooral historisch begrijpelijke) karakteristieken. De ARP kan daartoe een aanzet geven door de geschiedenis van de 100-jarige waar mogelijk in CDA-kaders te plaatsen. In Den Haag heeft men zich plaatselijk daartoe al bereid verklaard. En het was een vreugde te bemerken hoe de Kamerkring Den Haag daar onlangs dankbaar op inging. Ik hoop dat het straks op veel meer plaatsen zal gebeuren dat CHU'ers en KVP'ers zich voegen bij de jubilerende ARP'ers, wanneer de betekenis geschetst wordt van de oudste georganiseerde politieke partij van Nederland. Op weg naar het CDA dienen we niet lòs te haken vàn, maar juist ín te haken óp elkaars wordingsgeschiedenis.

Impressies van de 26e partijdag van de CDU

Congres van hoop en teleurstelling

door: dr. R. J. H. Kruisinga

In Ludwigshafen werd van 23-25 oktober de 26e partijdag van de CDU gehouden. Door Wim Aantjes en Arjen Oliemans werd het laatste deel, door ondergetekende het eerste deel van de „Partijdag" – het jaarlijkse partijcongres van het CDU – voor de Nederlandse christen-democraten bijgewoond.
Wat geschrokken constateer ik in het begin dat het nu al weer de zesde CDU-partijdag is voor mij. Al die congressen waren „gründlich" en tot in de puntjes georganiseerd. Als er iets is wat je aan de Duitsers kunt overlaten dan is het wel een goede organisatie.
Toch is er wat veranderd. De meeste gezichten op het podium zijn trouwens nog wel dezelfde; wel ontbreken er enkele belangrijke.

LEIDING VAN DE CDU

Erhard is overleden. Barzel is deze keer „verhinderd". Er was veel kritiek geuit op zijn kritiek op Kohl. Hij wilde de confrontatie nu kennelijk vermijden. Stoltenberg is grijs geworden. Zes jaar geleden was hij nog min of meer de jongerenvertegenwoordiger. Nu is hij de gezaghebbende minister-president uit Sleeswijk-Holstein en met Carstens de representant uit het Noorden van Duitsland. Daarnaast zijn zij beiden respresentanten van het Duitse protestantisme.
Carstens, de huidige kamervoorzitter en kandidaat van de CDU voor het presidentschap, is uiterlijk niet veranderd. Maar in zijn optreden, publiekelijk en ook in persoonlijk contact, is hij erg gegroeid. Hij is afgewogener geworden. Maar politiek is hij zeer zeker niet naar links opgeschoven in de meeste vraagstukken. Dat is nu voor de totaliteit van de CDU en voor de meeste andere representanten bepaald wel het geval.
Zoals de SPD sterk, misschien wel zéér sterk én buitenlands én sociaal-economisch politiek naar rechts is verhuisd. Rechtser dan de SPD kán niet zei één van de CDU-presidiumleden mij.

Er zijn nog wel meer wijzigingen op het podium te constateren. Twee vallen zeker op. De uiterst charmante en zeer bekwame voorzitster van de Duitse CDU-vrouwen Helga Wex heeft het veld moeten ruimen. De combinatie van drie functies: presidium-lid van de fractie, voorzitster van de CDU-vrouwen en lid van het partijpresidium. Zij is vervangen door Frau Laurin uit het land van Kohl zelf: Rheinland-Pfalz. Nog zo'n verschuiving is op te merken: Biedenkopf, is naar Nordrhein-Westfalen vertrokken en daar minister-president geworden. Hij is als secretarisgeneraal vervangen door dr. Heiner Geissler ook al weer uit Rheinland-Pfalz. Men hoort in de wandelgangen daar wel klachten over. De hofhouding uit Rheinland Pfalz is te groot. Men is voor dit soort verschijnselen in de Duitse CDU erg gevoelig, misschien naar ons inzicht wel overgevoelig. Op een goudschaaltje wordt hier het evenwicht in katholieke en protestantse vertegenwoordigers gewogen. Voor het regionale evenwicht, de vertegenwoordiging van de „Länder" als bijv. Baden Württemberg en Nieder Sachsen geldt dat niet minder. De vertegenwoordiging van de Sozial-Ausschuss (werknemersbelangen) onder leiding van Katzer is ongetwijfeld de laatste zes jaren succesvol in zijn strijd voor een grotere invloed in de CDU en vindt daarbij Von Bismarck de voorzitter van de CDU Wirtschaftsrat (de CDU werkgevers) niet op zijn pad. Eerder integendeel, deze beide groepen gunnen elkaar het licht in de ogen wel. Kiep, de invloedrijke penningmeester van de CDU uit Nieder-Sachsen verraadt in zijn houding en optreden zijn deels Engels-Schotse afkomst. Zijn interventie op het gebied van de Berufsverbote is voor ons Nederlanders erg aansprekend. Hij onderstreept zijn stellingname met de feitelijke gang van zaken in Nieder-Sachsen. Die „Berufsverbote" van hem hoeft het niet, dat is wel duidelijk.

De opkomst op deze partijdag is groot. Natuurlijk zijn er als altijd de honderden afgevaardigden. In de zaal zijn ze nauwkeurig naar „land" van herkomst gerangschikt. Ze zijn in blokken gevoegd, waar de „landen" aangegeven staan. Berlijnse vertegenwoordigers naast die van Nieder-Sachsen, Bremen en Hamburg naast die van Sleeswijk-Holstein, Rheinland-Pfalz tussen de blokken van Baden Württemberg en Nordrhein-Westfalen. Maar naast die blokken met afgevaardigden en gasten is er zeker de eerste dagen meer publiek dan vorige jaren. Er zijn dan minstens tussen de 2000 en 3000 mensen in de Friedrich-Ebert-Halle in Ludwigshafen aanwezig.
Congres tussen „Teleurstelling en Hoop" schreef ik hierboven. Inderdaad, hoewel er vanaf het spreekgestoelte weinig over gesproken werd, is dat toch de overheersende sfeer in de wandelgangen. Teleurstellingen in Hessen en Beieren. Wel méér teleurstelling over Hessen dan over Beieren. De CSU is immers niet de CDU. En in Hessen behaalde de CDU niet het resultaat dat men verwachtte. Hoop is er voor de komende verkiezingen in Sleeswijk-Holstein, Berlijn en Rheinland-Pfalz.

Enkele uitspringende en voor ons interessante passages uit het Beginselprogram zijn:
„De politiek van de CDU berust op het christelijk begrip van de mensen en zijn verantwoordelijkheid voor God". (1)
„De mens is ter eigen zelfbeschikking geschapen. Daarmede staat hij in de verantwoording naar zijn geweten en daardoor naar christelijk begrip voor God. Zijn vrije zelfbeschikking berust op een werkelijkheid, die de menselijke wereld te boven gaat. De mens dankt dit noch aan zichzelf noch aan de maatschappij. De mens is niet de laatste maat van alle zaken. Zijn behoefte zichzelf en de wereld een laatste betekenis te geven, kan hij uit eigen kracht niet verwezenlijken. Maar hij is voor de morele beslissing die hij neemt verantwoordelijk. In een verantwoordelijke vrijheid zijn leven zelf gestalte te geven is gave en opgave voor de mens." (5) De beginselen in de dagelijkse politiek te verwezenlijken is de maatstaf voor de geloofwaardigheid van ons politiek handelen." (29) „Wij zouden de sociale markteconomie ook in ons vaandel schrijven als zij minder materiële welstand zou brengen dan andere systemen." (62) „De medeverantwoordelijkheid en de deelname aan het financiële vermogen door de werknemers is uitdrukking van het christelijk-sociale beginsel." (69) „Een gemeenschap is alleen dan humaan, als zij haar oudere medeburgers een gevuld en zinvol leven mogelijk maakt." (90) „Het nieuwe sociale vraagstuk vereist een nieuwe sociale politiek. Dat is een sociale ordeningspolitiek." (93) „De sociale staat zorgt voor de noodzakelijke waarborgen en de gemeenschappelijke verzekering van de individu voor de belangrijke risico's in het bestaan. Het grootste deel van de bevolking kan voor ziekte, werkloosheid en ouderdom niet uit eigen kracht voldoende voorzieningen treffen. Dit verplicht de staat tot een sociale opgave hierin. (112).

DE VIERDE PARTIJ

Toch, het congres is onzekerder dan ik het ooit in de afgelopen jaren heb meegemaakt. Nauwelijks wordt nog verwacht dat de Duitse liberalen zich uit de socialistische omarming van Schmidt en de zijnen kunnen loswringen. Gesteld al dat de liberalen die socialistische omklemming zouden willen doorbreken. Het ziet er inderdaad niet naar uit.
En zullen dan onder die voorwaarde de christen-democraten in staat zijn de meerderheid te behalen met de oer-Duitser Helmut Schmidt als bondskanselierskandidaat? Oer-Duits is Helmut Schmidt zeker. Het is een zeer autoritaire man. Toen hij fractievoorzitter was behandelde hij – zo zegt men algemeen hier – de SPD-fractie als „een stuk hout". De Duitsers houden nu éénmaal meer van autoriteit dan wij.
Publiek uitgesproken kritiek op Kohl hoort men in het congres zelve van het podium nauwelijks.
Afgezien van de belangrijke redevoeringen van Helmut Kohl en Heiner Geissler en de bespreking daarvan houdt het congres zich met name bezig met een ontwerp beginselprogram. Op zich is dat belangwekkend genoeg. Eén van de belangrijkste commentatoren schreef, dat het zwijgen over de vierde partij (de plannen van Strauss en de CSU) en het officiële zwijgen over de positie van Helmut Kohl op zich veelzeggend is. Werd er over gezwegen op het congres zelf, buiten de officiële interventies, waren juist deze zaken belangrijke gesprekspunten. Maar ook tussen de regels was er van het podium voor de goede verstaander wel wat te beluisteren. Ongewoon fel – en ook dat had zijn betekenis – werd er gereageerd op de kritiek – voorafgaand aan de partijraad – op Kohl. Dat alles met een beroep op loyaliteit. Daarmee krijg je in een dergelijk congres natuurlijk altijd de handen op elkaar. Wat zouden wij bijvoorbeeld zeggen van het volgende fragment uit de rede van Heiner Geissler, secretaris-generaal van de CDU: Hadden toch alle bekende leden van de CDU hun partijvoorzitter in de afgelopen tijd geprezen en lofgeprezen. Ja, vraag je je dan af, als nu eens alle bekende leden van een partij hun voorzitter steeds prijzen en lofprijzen, wat gebeurt er dan? Natuurlijk de eenheid van de partij is een uiterst belangrijke zaak en wederzijdse solidariteit is niet minder belangrijk maar moet dat uitmonden in alsmaar unaniem prijzen en lofprijzen van de voorzitter door alle bekende leden van de partij. Waar komen we dan tenslotte in consequentie hiervan terecht? Mogen we daar wel altijd gerust op zijn? Hoe dan ook, onuitgesproken of uitgesproken, de positie van de kandidaatsbondskanselier is binnen de CDU in discussie.
Tot de eerstvolgende bondsdagverkiezing zal er echter geen wijziging in de huidige situatie komen. Een tweede veelbesproken punt was de vierde partij. Vooral de pers maakt daar erg veel ophef van. De plannen zijn destijds door Strauss en zijn CSU gelanceerd. Een poging ertoe is niet geslaagd. Als je de pers nu leest, lijkt die vierde partij weer voor de deur te staan. Mijn indruk is dat die plannen zeker bij de Beierse CSU tot na de volgende verkiezing in de ijskast zullen blijven staan. De CSU zal er niet om vragen. Ze heeft er thans geen enkel belang meer bij.
Haar invloed op het CDU/CSU-beleid is trouwens naar verhouding groot. In de parlementsfractie in Bonn is die invloed óók groot.
Tactisch-organisatorisch heeft de CSU een voorsprong in de Bondsdag. Een voorbeeld: maandag vergadert het CDU/CSU-fractiepresidium, daarna het CSU-fractiepresidium, dinsdagochtend de CSU-fractie en dan de CDU/CSU-fractie. De CSU komt volledig geïnformeerd en geïnstrueerd ter vergadering. De „vierde" partij mag thans een wens van sommigen buiten de CDU zijn. Zij is dunkt me ook een wens van enkelen binnen de CDU. De eersten terwille van de mogelijke verdeeldheid tussen CDU en CSU. De tweede terwille van de mogelijkheid voor de CDU zich naar links te kunnen profileren. Voorlopig zie ik hem niet komen.
Zeker nu niet op initiatief van de CSU, dat is onwaarschijnlijk.

PROGRESSIEF-CONSERVATIEF

„Kaiser Wilhelm II für Helmut Schmidt Leitfigur". Het is „modieus" in Nederland de CDU af te schilderen als een monolythisch, oer-conservatief gezelschap. Dat is natuurlijk niet waar. Die dat zegt kent noch de CDU noch de mensen uit de CDU.
Afgezien van de bezwaren die wij als christen-democraten tegen de tweedeling *conservatief-progressief moeten hebben is* er géén sprake van als men het onderwerp voor onderwerp analyseert dat de CDU meer conservatief zou zijn dan de Duitse SPD van Schmidt. Soms is het tegendeel waar. Een zinsnede uit de rede van Kohl vond ik in dit opzicht tekenend toen hij over de buitenland-politiek van de huidige Bundeskanzler Schmidt sprak:
„Was ist das für eine politische Führung die den Eindruck macht, als sei Kaiser Wilhelm II wieder die Leitfigur der Deutsche Aussenpolitik geworden". De buitenlandse politiek van Helmut Schmidt in het bijzonder heeft voor enthousiaste „Europeanen", zeker voor de Nederlanders niet zo veel positiefs. Met CDU'ers als Von Weiszäcker, Carstens of Von Bismarck hoezeer wij ook met hen soms van mening verschillen, kunnen wij daarover zeer veel beter spreken. Daar kan geen begin van twijfel over bestaan. De rede van Kohl had overigens heel goede elementen. De aandacht die aan de ontwikkelingshulp en aan de milieupolitiek werd gegeven was groot en erg interessant. Het was ook geen rede die op gemakkelijke politieke bijval speculeerde. De rede was beslist niet nationalistisch getint. De redevoering trachtte de practische politiek aan christen-democratische beginselen te relateren. Bij de discussie over de redevoeringen bleef veel onuitgesproken maar bijvoorbeeld over de „Berufsverbote" was de discussie niet zo ongenuanceerd als veelal in Nederland is weergegeven. Wij zullen de demagogie die met „communistische" en „nationaal-socialistische" onderwijzers op het gebied van de „Berufsverbote" wordt bedreven afkeuren maar de reacties hebben te maken met de geschiedenis van Duitsland van voor en tijdens de laatste wereldoorlog. Aan de andere kant waren er veel genuanceerder sprekers en de interventie van Walter Leisku Kiep naderhand in een vraaggesprek met het dagblad „Die Rheinpfalz" vastgelegd was een weloverwogen poging de emoties zeker niet het minst door Schmidt en de zijnen opgemerkt tot zijn werkelijke proporties terug te brengen.
Als Nederlandse CDA zijn we natuurlijk zeer geïnteresseerd in een beginselprogram. Het Duitse beginselprogram is – hoe kan het anders – zeer uitvoerig.
Maar liefst 137 uitvoerige artikelen zijn het na jaren overleg in de CDU geworden. Het is natuurlijk onmogelijk het beginselprogram in dit bestek uitvoerig te bespreken. Dat zou overigens wel de moeite waard zijn.
De belangstelling voor de grondslagdiscussies was groot. Wij Nederlanders mogen daar belangstelling voor hebben. Onze Oosterburen hebben die ook. Dat de positie van de oudere mens ook in het beginselprogram is opgenomen is erg interessant. De discussie omtrent de positie van de werknemer in de onderneming blijft voor de Duitse CDU een punt van intense belangstelling. Wij krijgen in Nederland voor het CDA niet voor het eerst een discussie over het beginselprogram, maar wel voor het eerst een in de vorm van een uitgewerkte ontwerptekst. De discussie daarover wordt erg belangwekkend. Jammer in dit verband dat het Nederlandse congres nu slechts één dag bijeen is. Dat vind ik veel te kort voor een grondige discussie.

POSITIE CDU MOEILIJK

De meest populaire gast van het congres was ongetwijfeld de dochter van Adenauer die meer nadrukkelijk aanwezig was dan in voorgaande jaren. Zij werd bij herhaling hartstochtelijk toegejuicht.
De CDU acht zich – en dat is de betekenis van dit fenomeen – nog met elke vezel verbonden aan haar geschiedenis. In het bijzonder is de CDU verbonden aan de Duitse geschiedenis na de 2e wereldoorlog toen ze grote verantwoordelijkheid heeft gedragen en grote verdiensten heeft gehad voor de wederopbouw van Duitsland en Europa.
Voor de toekomst bevindt de CDU zich in een zeer moeilijke en uiterst verantwoordelijke positie. Zij is duidelijk de grootste partij. Ze heeft de meerderheid in de bondsraad. Veruit de meeste steden, gemeenten en landen worden onder verantwoordelijkheid van de CDU bestuurd.

vervolg op pagina 5

Nieuw abortus-wetsontwerp

Aan CDA-standpunt tegemoet gekomen

„De voorlopige indruk is, dat het kabinet-Van Agt een serieuze poging gedaan heeft vorm te geven aan een gedeelde verantwoordelijkheid van vrouw, arts, overheid en samenleving door de bescherming van het ongeboren leven. Daarmee wordt aan het CDA-standpunt tegemoet gekomen, dat volledig vrije abortus verwerpelijk is". Dit commentaar heeft de vice-voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, drs. R. F. M. Lubbers gegeven, nadat de ministers dr. L. Ginjaar (VVD) van volksgezondheid en mr. J. de Ruiter (CDA) van justitie het ontwerp van de nieuwe abortuswet in de openbaarheid hadden gebracht.
De ministerraad stemde in met dat ontwerp van de wet afbreking zwangerschap. Het wetsontwerp is met spoed aangeboden aan de Raad van State.

Ruud Lubbers, de vice-voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer gaf het volgende eerste commentaar:
„De CDA-Tweede-Kamerfractie zal pas na zorgvuldige studie tot een afgerond oordeel kunnen komen. Vandaar dat ik slechts met welwillende afstandelijkheid een zeer voorlopig oordeel geef.
Ik spreek er mijn tevredenheid over uit dat het kabinet erin geslaagd is zelf met een ontwerp te komen, zoals in het regeerakkoord besloten lag. Bij de beoordeling van dit ontwerp moet worden bedacht dat voor het CDA-standpunt zoals verwoord in het initiatief-ontwerp Gardeniers-Van Leeuwen, geen meerderheid te vinden was en is.

VOORLOPIGE OPMERKINGEN

1. Terecht is tot uitgangspunt gekozen de beschermwaardigheid van het ongeboren menselijk leven, waarbij een zorgvuldige afweging wordt gezocht met de onvermijdelijkheid van abortus gelet op de nood waarin de vrouw verkeert. Mijn voorlopige indruk is dat het kabinet een serieuze poging heeft gedaan vorm te geven aan een gedeelde verantwoordelijkheid van vrouw, arts overheid en samenleving voor de bescherming van het ongeboren leven.
–Daarmee wordt aan ons standpunt tegemoet gekomen, dat volledig vrije abortus verwerpelijk is.
2. Zeer verheugd ben ik over het opwerpen van een dam tegen commerciële abortuspraktijken.
3. De verantwoordelijkheid van de overheid komt met name tot uitdrukking in een vergunningensysteem voor klinieken en ziekenhuizen waarmee een praktijk gewaarborgd wordt waarin de beschermwaardigheid van het leven beter dan tot dusver tot zijn recht kan komen.
4. Ik acht het juist dat de abortus niet uit het Wetboek van Strafrecht is verdwenen, hoezeer ook duidelijk vastgelegd wordt dat er van een strafbare handeling geen sprake zal zijn indien de te stellen regels worden nageleefd. Ten principale wordt in het Wetboek van Strafrecht de beschermwaardigheid van het ongeboren menselijk leven gehandhaafd.

Ik hoop dat wij nu kunnen komen tot een nieuwe wettelijke regeling, die een eind maakt aan een door iedereen erkende situatie van rechtsonzekerheid en het daarheen leidt dat ook de bescherming van het ongeboren leven tot zijn recht kan komen.

Het bovenstaande berust op de nu nog beperkte informatie hetgeen uiteraard betekent dat mijn oordeel over de nu bekende abortusregeling zeer voorlopig is". Aldus het commentaar van de waarnemend voorzitter van de CDA-fractie.

MEDE VERANTWOORDELIJK

De uit de CHU afkomstige staatssecretaris mevrouw mr. E. A. Haars (CDA) van justitie, sprak tijdens een spreekbeurt te Leeuwarden over het abortuswetsontwerp. Zij zei het volgende:
„De geest, die uit het nieuwe wetsontwerp spreekt, is duidelijk de geest van medeverantwoordelijkheid.
Natuurlijk hebben wij allen moeite met het bestaan van abortus provocatus. Het is echter de kop in het zand steken, als wij zeggen – we zijn tegen abortus – en daarom wensen wij geen wettelijke regeling. De taak van de wetgever is vaak ook het reguleren van maatschappelijke ontwikkelingen die zonder die wet dreigen scheef te groeien.
De grondgedachte van dit wetsontwerp is tweezijdig: enerzijds bescherming van het nog ongeboren leven en anderzijds de helpende hand bieden aan de vrouw die in nood verkeert.
Bescherming van het ongeboren leven door de vrouw veelzijdige hulp aan te bieden en van haar tijd te vragen om dit hulpaanbod te overwegen en anderzijds ook aan de arts uitdrukkelijk op te dragen zelf te overwegen of in dit geval abortus de beste oplossing is.
Anderzijds wordt aan de vrouw in nood hulp geboden door dat hulpaanbod, maar ook door – zo zij toch tot abortus besluit – een kader te scheppen waarbinnen zij mag verwachten dat deze ingreep verantwoord en zonder winstbejag zal plaatsvinden", aldus staatssecretaris Haars.

H.L.

Inhoud ontwerp wet afbreking zwangerschap

In noodsituatie moet hulp worden verleend

Het thans gepubliceerde ontwerp van Wet afbreking zwangerschap, dat voorbereid is door de ministers Ginjaar en De Ruiter, gaat er van uit, dat aan vrouwen die zich ten gevolge van een ongewenste zwangerschap in een noodsituatie bevinden hulp moet worden verleend. Daarbij is de afbreking van ongeboren menselijk leven een zo ernstige en ingrijpende maatregel, dat ze alleen kan worden aanvaard, indien de nood van de vrouw haar onontkoombaar maakt. Dit uitgangspunt brengt met zich mee, dat de arts, de vrouw en zij die verder bij de voorbereiding van een beslissing omtrent zwangerschapsafbreking mochten worden betrokken, ieder voor zich, met de grootst mogelijke zorgvuldigheid zullen moeten handelen in het besef van de verantwoordelijkheid tegenover ongeboren menselijk leven en van de gevolgen voor de vrouw en de haren.
De wetgever is echter niet bij machte die zorgvuldigheid af te dwingen door een algemene normstelling te formuleren en deze zonodig in concrete gevallen via strafsancties te handhaven. De situaties van nood, waarin abortus provocatus aan de orde kan komen, zijn zo uiteenlopend, dat een dergelijke algemene norm, indien zij al reële inhoud zou hebben, niet het beoogde effect zou hebben. Er is daarom van afgezien zo'n algemene normstelling in het wetsontwerp op te nemen. Evenmin is getracht die gevallen van nood in de wet te omschrijven.
De bescherming die de wet moet bieden aan ongeboren menselijk leven – een bescherming die in de bestaande situatie niet naar behoren kan worden gerealiseerd – heeft in het ontwerp vorm gekregen in waarborgen voor een procedure, die moet leiden tot een zorgvuldige besluitvorming in concrete gevallen. In het bijzonder zal moeten vaststaan dat passende hulp en voorlichting aan de vrouw wordt gegeven over alternatieven voor een eventuele abortus provocatus en dat de besluitvorming niet alleen weloverwogen is maar zich ook in vrijwilligheid voltrekt. Daartoe gaat het wetsontwerp uit van een vergunningenstelsel, waaraan ziekenhuizen en andere inrichtingen waar behandelingen, gericht op afbreking van zwangerschap, worden verricht, moeten voldoen.
Het normatieve karakter van het wetsontwerp komt dus niet primair tot uitdrukking in een stelsel van moeilijk of niet te controleren geboden en verboden van algemene inhoud, maar in een complex van voorzieningen die een zorgvuldige besluitvorming, voorafgaande aan een eventuele zwangerschapsafbreking, moeten waarborgen.
Het besluit als zodanig, om de zwangerschap af te breken, dient echter de uitsluitende verantwoordelijkheid te zijn van hen die rechtstreeks bij de voorbereiding ervan betrokken zijn. Dit wil dus zeggen: **de vrouw en de geneeskundige tezamen, met inbegrip van mogelijke derden die in de voorbereiding van de beslissing werden gemengd, ieder in eigen verantwoordelijkheid.**
Verder beoogt het wetsontwerp waarborgen te geven dat de ingreep, waarbij de zwangerschap wordt afgebroken in medisch opzicht – en ook uit het oogpunt van een goede nazorg voor de vrouw – aan hoge eisen voldoet. Het belang van de volksgezondheid zal daarbij niet ondergeschikt mogen worden gemaakt aan andere overwegingen.
Tenslotte en in het verlengde van het voorgaande wil het wetsontwerp een dam opwerpen tegen commerciële praktijken, die ertoe kunnen leiden dat van de noodsituatie van de vrouw misbruik wordt gemaakt.

SAMENVATTING

1. Afbreking van zwangerschap is alleen toegestaan in ziekenhuizen (met inbegrip van daarvan onderdeel uitmakende poliklinieken) en abortusklinieken, voor zover die inrichtingen voorzien zijn van een door de minister van volksgezondheid en milieuhygiëne op aanvraag verleende vergunning tot het verrichten van dergelijke behandelingen.
2. Indien de zwangerschap langer dan 13 weken („3 maanden") heeft geduurd, dient de ingreep te geschieden in een ziekenhuis als hierboven bedoeld.
3. Aan de vergunning zullen voorschriften worden verbonden opdat een verantwoorde besluitvorming, voorafgaande aan de ingreep, de medische kwaliteit van de ingreep zelf en een genoegzame nazorg gewaarborgd zijn. Bij of krachtens de wet worden tevens voorschriften gegeven omtrent de tariefstelling in de inrichting, de openbaarmaking van financiële gegevens en bescheiden enz.
4. Tussen het ogenblik waarop de vrouw zich tot de geneeskundige wendt en de ingreep zelf dient een periode van tenminste vijf dagen te liggen. Dit geldt voor alle gevallen van zwangerschapsafbreking.
5. Het wetsontwerp voorziet in een stelsel van registratie van bepaalde kerngegevens, opdat het toezicht op een behoorlijke naleving van de bij of krachtens de wet gestelde eisen verzekerd is. De privacy van de behandelde vrouwen wordt daarbij volledig gewaarborgd. Het toezicht wordt opgedragen aan de geneeskundige inspectie van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid.
6. Niemand kan worden verplicht aan een zwangerschapsafbreking medewerking te verlenen, indien hij daartegen in het algemeen of in een bepaald invididueel geval onoverkomelijke bezwaren heeft.
7. De afbreking van zwangerschap blijft in het Wetboek van Strafrecht strafbaar gesteld – met name wanneer de handeling verricht wordt door iemand die niet bevoegd is tot uitoefening van de geneeskunst – indien de ontworpen wet afbreking van zwangerschap niet van toepassing is. Niet-nakoming van bepaalde essentiële voorschriften van die wet levert misdrijf op.
8. De nieuwe wet is slechts van toepassing op afbreking van zwangerschap indien de ongeboren vrucht niet levensvatbaar is. Afbreking van zwangerschap van een zelfstandig levensvatbare vrucht is een misdrijf volgens het Wetboek van Strafrecht.

H. L.

vervolg van pagina 4

De problemen voor de CDU liggen in de standpunt-bepaling in de nationale en de internationale politiek. Gemeentelijk en regionaal is de CDU leidinggevend. Daar is de positie sterk en onaangetast.
De volgende vragen zullen echter voor de nationale en de internationale positie van de CDU beantwoord moeten worden. Dat antwoord zal mede voor de positie van de CDU bepalend zijn. 1. Welke is de CDU-positie ter zake van de grondrechten van de mens én internationaal én nationaal. 2. Hoe is het beleid op het gebied van de ontwikkelingshulp. 3. Waar staat de CDU op het terrein van de milieupolitiek. 4. Hoe wil men het gebod van naastenliefde daarbij verwerkelijken én internationaal én nationaal in het ethische én in het sociaal-economische vlak. 5. Hoe brengt ze de leuze Zeker, Sociaal en Vrij in relatie tot de christen-democratische grondslag in de praktijk. 6. Hoe Europees en hoe verzoeningsgezind is de CDU op het gebied van de internationale politiek. Het antwoord van de CDU op ieder van deze vraagtekens is voor de Unie voor Duitsland en voor Europa van groot belang. Voor Schmidt en de huidige SPD acht de CDU kentekenend de kenschets van Kohl: „Eine Führung als sei Kaiser Wilhelm II wieder die Leitfigur". Hoe duidelijk zal de CDU in staat zijn eigentijdse en beginselvaste antwoorden te geven op de stellingname van de SPD van Schmidt. Het antwoord op die vragen zal bepalend zijn voor de nationale en internationale positie van de CDU na 1981.

Hulpverlening bij ongevallen en rampen

Samenwerking meer dan ooit geboden

door: Herman Wisselink, lid Tweede Kamer voor CDA

De CDA-fractie in de Tweede Kamer heeft bij de behandeling van de begroting van binnenlandse zaken behoorlijk aandacht besteed aan de rampenbestrijding. Van onze zijde is er op gewezen dat samenwerking van de hulpverleningsdiensten sterker dan ooit geboden is.
Met deze diensten worden bedoeld de politie, brandweer, ambulancevervoer en bescherming bevolking. In deze vier sectoren is grote behoefte aan regionalisatie en coördinatie. Om dit te bereiken is het vooral nodig dat genoemde diensten zoveel mogelijk hetzelfde gebied bestrijken en dat de ontwikkelingen van meet af aan op elkaar worden afgestemd.
Er is op aangedrongen de wetgevende arbeid hierop af te stemmen.
De regering spreekt over een regelmatige voortgang van de wetgeving, maar wordt er ook de nodige spoed betracht?
In de jaren 1980-'81 moet namelijk reeds veel zijn beslag gekregen hebben. Als voorbeelden willen wij noemen de Wet op

vervolg op pagina 8

CHJO hield ledenvergadering

Meer waarborgen gevraagd bij abortuswetgeving

Vorige week zaterdag hield de CHJO in Zwolle de najaarsledenvergadering. Veel tijd werd daarbij besteed aan bespreking van de jongste ontwikkelingen met betrekking tot de abortuswetgeving, welke voor de CHJO steeds een grote zorg is geweest. Een belangrijk deel van de toespraak, die CHJO-voorzitter Peter Heukels tot de ruim veertig aanwezigen richtte, was aan dit actuele onderwerp gewijd.
Letterlijk zei hij hierover het volgende:

Een belangrijk politiek vraagstuk komt binnenkort zijn wettelijke neerslag nabij. Ik doel hierbij op de abortus-wetgeving, en ik wil proberen een aantal van mijn gedachten voor te leggen. Ik doe dit niet na lange aarzeling. Aan de ene kant, omdat het hier een zeer moeilijk en gecompliceerd probleem betreft, aan de andere kant, omdat het onderwerp in een pat-stelling dreigt terecht te komen. Als christen-democraten hebben wij een gruwel aan de huidige situatie. Een wetgeving die in zijn geheel en ik overdrijf niet, wordt genegeerd. Een aanpak van het abortusvraagstuk die het midden houdt tussen liefdeloosheid en egoïsme. Ook voor deze situatie zijn wij verantwoordelijk. Wij dragen regeringsverantwoordelijkheid, onze fractie speelt een belangrijke rol in het parlement. Als CHJO-voorzitter, maar vooral als arts, ondervind ik bij deze vragen des te klemmender het ontbreken van een verantwoord functionerende wetgeving.
Wij kunnen ons allemaal situaties voorstellen, waarin een zwangerschap minder gewenst en soms wel ongewenst kan zijn. Het is onze stellige overtuiging dat het van liefdeloosheid getuigt om op ieder van deze vragen als antwoord te geven dat abortus een oplossing is. Belangrijk in dit verband is op te merken, dat een ongewenste zwangerschap een noodsituatie is en abortus geen middel om inadequate anti-conceptie aan te vullen. Ik kan mij niet voorstellen, dat er in Nederland veel mensen zijn die het hier niet mee eens zijn, met name ook buiten het CDA niet.
Een noodsituatie, met mensen in nood, die in de knoop zitten, niet weten wat te doen met deze onverwachte zwangerschap. Daarop past naar mijn inzicht een christen-democratisch antwoord: Biedt alternatieven aan bij een ongewenste zwangerschap. Biedt als maatschappij woningen aan, als dat de reden is voor de abortus-aanvraag; help financieel als dat het motief is voor de aanvraag; maak adoptie op eenvoudige wijze mogelijk, zodat ook dat een oplossing kan zijn voor een mens in nood; maak het te vondeling leggen wettelijk mogelijk; help jonge meisjes die zelf wel een zwangerschap willen, maar ouders die bang zijn voor hun naam (hebben ze dan nog wel een naam te verliezen?). Op deze andere oplossingen moet de nadruk liggen. Daarom is het nodig, dat zij worden geholpen door een team van mensen, om hun de wegen te wijzen om hun ongewenste zwangerschap tot een goed einde te brengen. Uit een goede verslaglegging zal moeten blijken, waarom aan deze alternatieve oplossingen is voorbij gegaan. En als dat allemaal niet gaat. Wat dan? Ik ben na lange strijd tot de gedachte gekomen, dat dan zo'n ongewenste zwangerschap, na een bedenktijd, mede op advies van het team, als alle andere wegen gefaald hebben, maar moet worden afgebroken. Ik zeg dit niet dan met de grootste aarzeling. Aan de andere kant, wanneer wij de aanvraag zouden afwijzen, dan gebeurt het tóch, en dan op een medisch niet verantwoorde wijze. En als het goed is, dan moet ook dát ons een zorg zijn. De overheid is gehouden het vinden van andere positieve oplossingen te bevorderen, als hoedster van het zwakke in de samenleving. Ik ben van mening, omdat wij abortus als een noodsituatie zien, dat na deze noodgreep een strikt afdoende anticonceptie een vereiste is, omdat het ook dan niet zo mag zijn, dat er weer een ongewenste zwangerschap zou ontstaan. Dan zal men zijn les moeten hebben geleerd; een tweede abortus-aanvraag wordt niet gehonoreerd en zal mijns inziens ook strafbaar moeten blijven. Ik doe een beroep op alle partijen in Nederland om mee te strijden tegen de liefdeloosheid en het egoïsme bij dit soort vraagstukken, aan iedereen die, als ik, een gruwel heeft aan de vrije abortus-situatie van dit moment en die met mij op een menselijke wijze en vol menselijke warmte dit vraagstuk wil benaderen. Een beroep ook om samen deze gedachten uit te werken in een poging de huidige situatie te verbeteren.
Het wetsontwerp van de regering heeft ten opzichte van het wetsontwerp PvdA/VVD verbeteringen, maar de rol van de overheid blijft hier te passief. Er ontbreekt de rol van de overheid, als het gaat om het bevorderen van alternatieve oplossingen, die recht doen aan de beschermwaardigheid van het potentiële leven; ontbreekt ook het accent op de preventieve aanpak, zoals intensieve anti-conceptievoorlichting, maar ook de visie hoe verantwoord met deze zaken van leven en dood om te gaan. Mensen voor te houden, dat het om meer gaat dan een klompje cellen. Ontbreekt ook het toetsen van de gedachtengang waarom men tot de oplossing abortus gekomen is, en waarom oplossingen die recht zouden kunnen doen aan het potentiële leven werden afgewezen. Hier ligt een belangrijke taak voor de CDA-fractie om middels amendementen alsnog tot een verantwoorde wetgeving te komen."
Tot zover CHJO-voorzitter Heukels.

WACHTEN OP ONTWERP

Drs. G. van Leijenhorst, die ook op de vergadering was, sloot zich bij de woorden van Peter Heukels aan. Overigens wilde hij met een definitief oordeel wachten tot het wetsontwerp volledig is gepubliceerd. Nog niet alles is duidelijk. De nadruk bij de oordeelsvorming moet volgens hem liggen op de huidige zo verschrikkelijke situatie. Er moet veel aandacht worden besteed aan alternatieve oplossingen.

RESOLUTIE

Het bestuur had de ook door de voorzitter verwoorde twijfels neergelegd in een concept-verklaring, die meer waarborgen vroeg in de wetgeving. Niet dan met de grootste aarzeling wilde de ledenvergadering het bestuur hierin volgen.
Aat de Jonge vertolkte veler mening, toen hij niet alleen de huidige situatie, maar ook het wetsontwerp een gruwel vond. Hij voelde zich verraden door de christen-democratische ministers van dit kabinet. Een onbegrijpelijke zaak.
Hij was het echter eens met de strekking van de verklaring die verbeteringen in met ontwerp vroeg. Elke verbetering in de huidige toestand is acceptabel. De resolutie werd met de grootst mogelijke meerderheid aangenomen.

G. V.

Verklaring CHJO inzake abortus-wetgeving

De CHJO, in vergadering bijeen te Zwolle, 18 november 1978,
- van mening dat de overheid de hoedster hoort te zijn van het zwakke in de samenleving,
- verheugd dat de regering nu met een abortus-wetsontwerp is gekomen, om een einde te maken aan de huidige wetteloze situatie,
- gelet op de inhoud van het nu aangekondigde abortus-wetsontwerp, dat een verbetering inhoudt ten opzichte van de huidige situatie,
- van mening, dat de regering onvoldoende waarborgen geschapen heeft om andere oplossingen dan abortus te bevorderen in geval van een ongewenste zwangerschap, waarbij met name gedacht moet worden aan een eenvoudige adoptiewetgeving en het wettig mogelijk maken van te vondeling leggen,
- van mening, dat hiervoor een adequaat toetsingssysteem noodzakelijk is,
- van mening, dat ook de echtgenoot respectievelijk de verwekker bij de oplossing van de ongewenste zwangerschap dient te worden betrokken,
- van mening, dat een „vrije periode" van plusminus zes maanden veel te lang is,
- doet een dringend beroep op de regering en het parlement om deze wijzigingen in het wetsontwerp zwangerschapsonderbreking op te nemen.

CHJO-voorzitter over actuele politiek

Op de ledenvergadering van de CHJO van zaterdag jongstleden heeft de CHJO-voorzitter Peter Heukels in zijn toespraak een aantal actuele politieke zaken de revue laten passeren.

Uiteraard kon hierbij het aftreden van CDA-fractievoorzitter Aantjes niet onbesproken blijven. Zonder zich in de feiten of de interpretaties ervan te willen begeven, meende hij toch aandacht te moeten vragen voor het feit, dat op diegenen die met de wetenschap van het gebeurde de heer Aantjes niet hebben ontraden de politieke loopbaan te volgen, en op diegenen, die nú, na vijfendertig jaar, met deze gegevens voor de dag komen, een zware verantwoordelijkheid rust. Persoonlijk vond de CHJO-voorzitter het bijzonder triest, dat wij dit deze man na 35 jaar nog kunnen aandoen. Christenzijn kan en moet toch ook betekenen, dat wij iemand die getoond heeft berouw te hebben van wat is gebeurd, dat wij zo iemand toch durven herkennen als een van ons.

Peter Heukels, voorzitter CHJO,

JEUGDWERKLOOSHEID

Zorgen maakte Peter Heukels zich over de werkgelegenheid bij jongeren. Hun recht op werk, hun geestelijke volksgezondheid, hun wanhoop bij het zich voortdurend afgewezen voelen, hun daarop soms terecht komen in verslavingssfeer en criminaliteit is niet een zaak die slechts een aspect van het werkloosheidvraagstuk betreft. Het is een zaak die ons allen aangaat. Wij zullen daar solidair moeten zijn: hun zorg betekent ook onze zorg.

Het door jongerenorganisaties ontwikkelde Plan voor de jeugdwerkloosheid bevat nuttige suggesties, hoewel er onvoldoende aandacht is geschonken aan het kostenaspect. Het CDJA steunt het doel van de actie.

Essentieel in de werkloosheidbestrijding is lastenverlichting voor het bedrijfsleven.

Ook bestaande werkgelegenheid zal anders op de tocht komen te staan. Dit mag niet ten koste gaan van ontwikkelingssamenwerking. Daarin zullen wij moeten laten blijken wat Christelijke solidariteit voor ons betekent.

GRONDSLAG POLITIEK HANDELEN

Ruime aandacht besteedde de CHJO-praeses aan het onlangs verschenen rapport over de relatie tussen grondslag en politiek handelen binnen het CDA. In dit rapport komt men tot een nadere omschrijving van de kern van het Evangelische appèl: liefde als kerngebod, opofferingsgezindheid, dienstbaarheid aan de naaste, relativering van het eigendomsaspect. Belangrijk is niet het hebben van macht of geld; belangrijk is: hoe ga ik ermee om? Centraal wordt de politieke overtuiging gesteld, die telkens wordt getoetst aan de grondslag, door alle leden. Elementen van de politieke overtuiging zijn: het belang van de parlementaire democratie, het verwijzen naar normen die de menselijke autonomie te boven gaan, het eigen recht van de overheid en nog een aantal. Voorop staat: de gerechtigheid te zoeken voor wat in de maatschappij overschreeuwd wordt, wat geen stem heeft. Daar komt het voor Christenen op aan.

Helder achtte Peter Heukels de analyse van de verhouding Kerk en politiek. Nu de politiek deconfessionaliseert, politiseert de Kerk en dreigt zo de emancipatie van de politiek teniet te doen. Juist voor haar geloofwaardigheid dient de Kerk terughoudend te zijn in concrete politieke oplossingen, maar moet zij een algemene gewetensfunctie vervullen, uiting gevend aan verontrusting. Een stemadvies door een kerkelijk ambtsdrager gegeven voor welke politieke partij dan ook is daarom ook onjuist. Tot zover enkele punten uit de rede van de CHJO-voorzitter.

Nieuwe burgemeesters in Staphorst en Workum

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 december 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Staphorst: de heer F. Niemeijer, met gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeente Nijeveen.
De heer Niemeijer, die 41 jaar is, is sinds 1 maart 1972 burgemeester van Nijeveen, tevens secretaris van de gemeente Nijeveen. Hij is Gereformeerd en lid van het CDA (ARP).
Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 december 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Workum: de heer drs. B. Vries te Middelburg.
De heer Vries, die 36 jaar is, is referendaris A, werkzaam ter provinciale griffie van Zeeland.
Hij is hervormd en lid van het CDA (CHU).

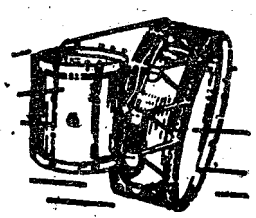
VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

CHU-politici op ledenvergadering CHJO

De ledenvergadering die de CHJO op 18 november in Zwolle hield werd opgeluisterd door een aantal Christelijk-Historische prominenten, en wel staatssecretaris mevrouw E. A. Haars en de Tweede-Kamerleden drs. G. van Leijenhorst (vicevoorzitter CDA-fractie), drs. G. Gerritse en Hans Gualthérie van Weezel. Zij hielden elk over hun beleidsterreinen een korte inleiding en beantwoordden de vele vragen, die vanuit de zaal op hen werden afgevuurd. Enige punten uit de zeer veelzijdige discussie wil ik hier naar voren halen

TURKSE CHRISTENEN EN BIJLMERBAJES

Mevrouw Haars, die benadrukte meer te doen dan alleen vreemdelingenbeleid, ging onder meer in op een vraag over de positie van de Turkse Christenen. Hoewel het hier niet om vervolgde vluchtelingen gaat, worden zij in hun eigen land, en met name in Oost-Turkije toch wel gediscrimineerd. De staatssecretaris heeft enige tijd geleden aangekondigd daarom toch mogelijkheden te willen onderzoeken, om hen de vluchtelingenstatus te geven. Sindsdien komen er wekelijks tientallen Turkse Christenen ons land binnen, vooral om economische motieven. Deze zaak gaat zeer moeilijk worden; de staatssecretaris vreesde toch een of andere stop te zullen moeten instellen. De negatieve kritiek die ook onlangs weer op de Bijlmerbajes was geuit, was voor mevrouw Haars niet juist. Het enige probleem vond zij nog de bereikbaarheid. Zij hoopte dat het openbaar vervoer snel zou worden gerealiseerd. Wat de inrichting zelf betreft, zij vond die eerder te mooi, dan te slecht.

BESTEK 81 EN JEUGDWERKLOOSHEID

De heer Gerritse behandelde in zijn inleiding Bestek '81. Hoewel het een operatie is van grote omvang, moeten wij haar toch in de juiste proporties blijven zien. Het is geen bezuinigingsoperatie, maar een ombuiging, een vermindering van verhoging. De omvang is slechts gedeeltelijk door dit kabinet bepaald, namelijk slechts drie van de tien miljard. Overigens begint de uitwerking van het plan pas nu: bij de behandeling van de begrotingen en de herziening van het sociale voorzieningensysteem. Wat de omvang betreft van de operatie had de heer Gerritse nog een belangwekkende opmerking. Hij tilde aan het bedrag van tien miljard niet zo zwaar. Veel liever ziet hij nu de nadruk liggen op een structuele ombuiging, die ook na 1981 doorwerkt, dan dat wij nu – mogelijk ten koste van de maatschappelijke haalbaarheid – trachten hoe dan ook die tien miljard te halen.
Op een vraag, wat de CDA-fractie doet met de jeugdwerkloosheid, wees hij erop, dat Lubbers in zijn toespraak bij de Algemene Beschouwingen heeft gewezen op de mogelijkheid bij beperking van de prijscompensatie de vrijkomende middelen mede aan de jeugdwerkloosheid te besteden. Dat dit punt in de later ingediende en aangenomen motie niet meer voorkomt, wil niet zeggen, dat de CDA-fractie nu een andere mening is toegedaan, wel dat zij terughoudendheid betracht ten opzichte van de sociale partners, die over deze zaak nog moeten overleggen.

FRACTIEVOORZITTER EN ONDERWIJS

De heer Van Leijenhorst kreeg de vraag voorgelegd, hoe hij dacht over het feit, dat de ARP-secretaris, de heer D. Corporaal, had gepleit voor een nieuwe fractievoorzitter uit AR-kring en niet voor een protestants-christelijke. Hij wees erop, dat de AR-secretaris inderdaad dit massieve standpunt had uitgebracht, maar dat de AR-voorzitter De Boer hierover veel genuanceerder geluiden had laten horen. Het fractiebestuur zal, na overleg met de voorzitters van CDA en drie partijen, een voorstel doen aan de fractie. Daarbij zal het van wijs beleid getuigen ermee rekening te houden, dat in het CDA nog drie partijen bestaan. Er zullen echter zeker ook andere factoren mee een rol spelen. Het had hem wel getroffen, dat juist uit de hoek die de CHU verweten heeft inzake het woordvoerderschap bij de debatten over Bestek '81 bloedgroepsgewijs te denken, nu zo'n massief standpunt naar voren kwam!
Wat het onderwijsbeleid betreft, zal er bij de begrotingsbehandeling vooral aandacht worden besteed aan de vraag welke lijn minister Pais nu eigenlijk wil volgen na de onstuimige periode van Van Kemenade. Veel hiervan heeft de CDA-fractie nog niet kunnen ontdekken. Een suggestie uit de zaal om in het verkeersonderwijs aandacht te vragen voor gedragsbeïnvloeding, wilde de heer Van Leijenhorst graag meenemen.

ZUID–AFRIKA

Hans van Weezel gaf onder meer aandacht aan onze houding ten opzichte van Zuid-Afrika. De indruk bestaat bij hem, dat door een harde opstelling het standpunt van Zuid-Afrika alleen maar zal worden verhard. De blanken worden daar dan op één hoop gedreven. De praktische haalbaarheid van economische sancties is zeer twijfelachtig, gezien bijvoorbeeld de houding van de Engelse (socialistische) regering. Nederland moet in Europees verband steeds de aandacht blijven vestigen op deze belangrijke kwestie, en voorts contacten onderhouden met de zwarte meerderheid.

G.V.

Hernieuwde indrukken van Zuid-Afrika (III)

Over Steve Biko en Beyers Naudé

door: dr. J. W. van Hulst

Dr. J. W. van Hulst, voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer en onder meer oud-voorzitter van de CHU en oud-voorzitter van de christelijk-historische senaatsfractie, heeft dit jaar opnieuw een reis naar Zuid-Afrika gemaakt. Hij was daar ook in de jaren 1967 en 1971.
Onder de naam „Hernieuwde indrukken van Zuid-Afrika" schrijft dr. Van Hulst een aantal artikelen voor „de Nederlander".
Het eerste artikel stond in het christelijk-historische weekblad „de Nederlander" van vrijdag 3 november jongstleden en het tweede in dat van vrijdag 10 november.

Het gebeuren rond Steve Biko heb ik in talrijke gesprekken aan de orde gesteld. Mij is gebleken, dat deze zaak de openbare mening in Zuid-Afrika zeer ernstig heeft beroerd. In de pers is er veel over geschreven en het parlement stelde vragen aan de regering. Niemand die ik sprak – daarbij inbegrepen ministers en staatssecretarissen – uitte zich in vergoelijkende zin. Vrijwel ieder gebruikte een zin als: we schamen ons over hetgeen er met Steve Biko is gebeurd. Of Biko tenslotte toch zelfmoord heeft gepleegd, acht ik een zaak die nauwelijks relevant is; dat hij door de „veiligheidspolitie" in Port Elisabeth op onverantwoord hardhandige wijze is aangepakt, lijkt mij, mede op grond van het na zijn dood gevoerde proces, niet aan twijfel onderhevig. In Zuid-Afrika heb ik dan ook ten aanzien van dit laatste punt geen andere opvattingen vernomen.
Ik wil toegeven, dat het in elk land, dus ook in Nederland, kan voorkomen, dat een arrestant door de politie dusdanig wordt aangepakt, dat zeer ernstig lichamelijk letsel op kan treden, dat in een enkel geval de dood ten gevolge heeft. Hoe tragisch dit ook in het geval van Biko moge zijn, op zichzelf behoeft de rechtsstaat daardoor niet aangetast te worden. Maar als de eerst verantwoordelijke persoon, in dit geval de minister van justitie, hier niet openlijk verklaart dat onder zijn beleid een ontzaglijke fout is gemaakt, én dat zijn ministerportefeuille hiermede in het geding is, dan wordt juist daardoor de rechtsstaat ondermijnd. Het gevoerde proces heeft eigenlijk niemand in persoon als schuldige kunnen aanwijzen, hetgeen een bedenkelijke zaak is.
Achteraf is de vraag toch wel van enige betekenis, of Biko als een algemeen erkend leider der zwartmensen gezien moest worden. Bij mijn navraag in Soweto is mij gebleken, dat dit bij de Zoeloes zeker niet het geval was. Hun man was en is Gatsha Buthelezi die vijf miljoen Zoeloes achter zich heeft. Van verschillende zijden hoorde ik, dat er een bepaalde spanning was tussen Biko en Buthelezi. De vraag of deze spanning op den duur tot een machtsstrijd zou hebben geleid, is door de dood van Biko niet meer relevant.
Degenen die Biko persoonlijk goed gekend hebben, zeiden mij, dat hij zeer intelligent was en dat hij een grote politieke toekomst verdiende; in huwelijksaangelegenheden was hij nogal onevenwichtig. In Nederland is een boekje: Steve Biko, martelaar der revolutie, auteur James Mbabane, uitgegeven door Soweto Publishers, op ruime schaal verspreid. Dit boekje heeft de schijn Biko te verdedigen en de regering van Zuid-Afrika aan te klagen. Maar er wordt wel heel wat bezwarend materiaal tegen Biko binnengesmokkeld. Vandaar de bewering: dit geschrift is in feite het werk van de regering van Zuid-Afrika en van de ambassade van Zuid-Afrika in Den Haag.
Mijn (uiteraard beperkt) onderzoek in Zuid-Afrika leverde het volgende op. De familienaam Mbabane is bij de zwartmensen volstrekt onbekend; niemand had ooit van de Soweto-Publishers gehoord; niemand in Zuid-Afrika wist van het bestaan van dit geschrift af.
Toen ik met een regeringsfunktionaris over deze publicatie sprak, zei hij mij: hoe kunnen wij ooit bewijzen, dat wij hierin **niet** de hand hebben gehad?
Naar mijn inzicht behoeft men dit ook niet te bewijzen. Maar op zijn minst mag toch een verklaring verwacht worden, dat noch de regering van Zuid-Afrika, noch de ambassade in Den Haag ook maar iets geweten hebben van het ontstaan, de publicatie en de verspreiding van dit geschrift. Een dergelijke verklaring kan verhelderend werken.

DR. BEYERS NAUDÉ

Beyers Naudé behoort tot mijn persoonlijke vrienden. Niet alleen in Nederland maar ook in Zuid-Afrika hadden wij uitvoerig contact met elkaar, zowel in 1967 als in 1971. De zondagavond 27 augustus 1978 bracht ik bij hem thuis door. Eerst een opmerking vooraf. In het voorjaar van 1978 woonde ik in Amsterdam een kerkdienst bij, waar gebeden werd voor Beyers Naudé „die huisarrest heeft en geen bezoek mag ontvangen". Waarom moet men ook deze zaak erger voorstellen dan ze is?
Is het op zichzelf niet erg genoeg, dat Beyers Naudé zich niet buiten het „district Johannesburg" mag begeven, dat hij geen groepen van mensen mag ontvangen en dat hij mede door de opheffing van het Christelijk Instituut geen verklaringen naar buiten mag afgeven?
Over het gesprek met Beyers Naudé moet ik heel kort zijn, want ik zou hem in moeilijkheden brengen, als ik daarover mededelingen deed. Wel geloof ik, dat het volgende hem niet zal schaden. Naar mijn inzicht is er rond hem toch een proces van vereenzaming merkbaar. Daar er vrijwel geen Nederlanders uit kerkelijke of politieke kringen Zuid-Afrika meer bezoeken, behoren ook deze contacten tot het verleden.

Hij was dan ook buitengewoon blij, dat ik de moeite nam naar hem toe te komen. Zijn straf duurt vijf jaar en het is zeer de vraag, of hij daarna mentaal nog sterk genoeg is, om het afgebroken werk opnieuw ter hand te nemen.
Met enkele invloedrijke funktionarissen besprak ik het lot van Beyers Naudé en ik bepleitte verzachting en zo mogelijk kwijtschelding van de straf, daaraan toevoegende, dat dit in Nederland een goede indruk zou maken, waardoor althans één communicatiekanaal tussen Nederland en Zuid-Afrika weer open zou komen.

De reactie op dit verzoek was nogal bitter en kwam zo ongeveer op het volgende neer: „Wij willen er stellig ons best voor doen, dat in de door u bedoelde zin iets ondernomen wordt; wij hebben bovendien de indruk dat wij wel iets voor Beyers Naudé kunnen bereiken; maar kunt u óns de garantie geven, dat b.v. de Nederlandse kerken een dergelijk gebaar toch niet uit zullen leggen als een doorzichtige propagandastunt?" En wie ben ik, dat ik een dergelijke garantie zou kunnen geven?

chjo

Overijssel

Op maandag 27 november organiseert de CHJO-afdeling in de provincie Overijssel voor alle leden een avond over geloof en politiek. Daarbij zal aandacht worden besteed aan de daarover in het CDA uitgebrachte rapport. Plaats van handeling: Restaurant Paping, Stationsweg 29, Ommen (schuin tegenover het station). Aanvangsuur: 19.30 uur. Overijsselse CHJO-ers, komt allen!

Predikanten conferentie op vrijdag 1 december

De, op initiatief van ds. A. Olimans en drs. G. van Leijenhorst belegde predikantenconferentie, is uitgesteld. Zij wordt niet gehouden op vrijdag 24 november, maar op vrijdag 1 december, te 10.30 uur in de Schepelzaal van het Tweede-Kamergebouw aan het Binnenhof 5 te Den Haag.
De conferentie is gewijd aan het CDA-rapport, „Grondslag en politiek handelen". Inleiders zijn dr. W. Aalders en mr. H. K. J. Beernink.
Inlichtingen over deze predikantenconferentie bij ds. A. Oliemans, Erasumuslaan 32, Dordrecht, telefoon 078–31620.

Nederlands in de EEG

Nu de Europese Economische Gemeenschap zich uitbreidt van negen tot twaalf landen is hier en daar in discussie, of het Nederlands nog als officiële taal in EEG-verband kan blijven gehandhaafd.
Om redenen van doelmatigheid en kostenbesparing wordt wel eens een pleidooi gevoerd voor een beperking van de officiële talen tot het Engels, Frans en Duits.

Staatssecretaris Van der Mei stelde in een vraaggesprek voor de radio, dat een dergelijke beperking niet aanvaardbaar is. De betrokkenheid van de Nederlandse burger bij het Europees gebeuren zou er ernstig door worden geschaad. Een Nederlander zou in Brussel niet met zijn eigen taal terecht kunnen. Daardoor zou hij in het officiële Europese verkeer altijd achter liggen bij degene, die zich wel van zijn moedertaal kan bedienen. Op voortreffelijke en duidelijke wijze vertolkte de staatssecretaris het standpunt van de Nederlandse regering, dat het Nederlands als officiële taal in het Europees verband moet blijven functioneren.
Verwacht mag overigens worden, dat ook de Belgische regering dit standpunt zal onderschrijven.

J. Verbind.

Vervolg van pagina 5

de gemeentelijke rampenplannen, de herziening van de brandweerwet, een speciale rampenwet voor vredes-en oorlogstijd. In de laatst genoemde wet zullen de taken en bevoegdheden bij rampenbestrijding nader worden omschreven, alsmede de voorbereiding op de rampenbestrijding. Tenslotte noemen wij nog de herziene wet op de noodwachten. Dat behalve in oorlogstijd ook in vredestijd grote rampen dreigen is helaas meer en meer duidelijk geworden.
De verdichting van de bevolking, de industrieel-chemische ontwikkelingen, de toename van het verkeer en de transporten met gevaarlijke stoffen hebben de kwetsbaarheid van onze samenleving voor natuur- en technische rampen aanzienlijk verhoogd.
Het is derhalve zaak dat de reorganisatie van de BB (Bescherming Bevolking) en andere diensten soepel verloopt. De aanvullende hulp van de BB kan niet worden gemist, omdat de brandweer daar niet op is berekend.
Bij de BB is veel kennis aanwezig en zijn veel materialen die niet onbenut gelaten moeten worden. Bij voorgenomen reorganisatie van de BB zal het accent sterker gelegd moeten worden op de kwaliteit van de noodwachten.
Aan dit alles wordt thans hard gewerkt en de minister beloofde hierover de Tweede Kamer regelmatig te informeren en met de Kamer van gedachten te wisselen om in het kader van de bestuurlijke reorganisatie te komen tot een provinciale BB-dienst.

WAARDERING

Wij hebben van onze waardering blijk gegeven voor het rapport van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten over de organisatie van de hulpverlening. In grote lijnen onderschrijven wij de zienswijze van de VNG dat alle vier hulpverleningsdiensten zoveel mogelijk hetzelfde gebied moeten bestrijken, ook in bestuurlijk opzicht.
Eén BB-kring kan dan wel meerdere brandweerkringen omvatten. Wordt een brandweerkring te groot dan lopen wij het gevaar dat de vrijwillige brandweerkorpsen zich achteruitgezet gaan voelen.
De zorg voor de brandweer is en blijft een lokale aangelegenheid, maar de korpsen moeten wel snel als een grotere eenheid ingezet kunnen worden indien de omvang van een ramp dat eist. Mede daarom is het ook nodig dat de diensten gezamenlijk beschikken over een doelmatig meldings- en alarmeringssysteem en een goede overlegsituatie.
Volgen de minister moest het overleg plaatsvinden op de plaats van de ramp zelve. Wij hebben er echter bezwaar tegen dat op de plaats van de ramp nog van alles geregeld moet worden, vaak met de losse pols en het gevaar van langs elkaar heen werken.
Voor het gemeenschappelijk inspelen op rampsituaties is het nodig dat de hulpverleningsdiensten beschikken over één alarmpost en een overlegsituatie die van te voren geprogrammeerd is.
In verschillende streken zijn hier positieve ervaringen mee opgedaan. De minister was hierover erg vaag in zijn benadering. Hij sprak over goede verbindingslijnen en toonde zich afkerig van een operationele samenwerkingsvorm.
Aan dat laatste kan in de huidige situatie ook nog moeilijk inhoud gegeven worden tenzij alle hulpverleningsdiensten in een bepaald gebied hiertoe bereid zouden zijn.
Om echter het totstandkomen van gemeenschappelijke meldings- en alarmeringsposten te benadrukken hebben wij daarover een motie ingediend die in de Kamer vrij algemeen werd gesteund.
Tevens hebben wij een motie van de PvdA mede ondertekend om de proefnemingen met het uniforme meldnummer 0011 wel door te zetten. De regering wilde er namelijk voorlopig van afzien.

publikaties CDA-instituten

Energiebeleid
Rapport van een commissie van de wetenschappelijke instituten van KVP, ARP en CHU een analyse van vraag en aanbod, mondiaal en in Nederland, en van de dreigende knelpunten bij de energievoorziening / uitgangspunten voor een energiebeleid / opties voor beleidsbeslissingen
68 pag.; / 5,25

andere recente publikaties:

Gerede twijfel
bijdrage tot de discussie over de perspectieven van onze economische ontwikkeling
3e druk; 30 pag.; / 3,75

Groen licht 1975
nota van de Landbouwcommissie van de CDA-fracties in de Tweede Kamer over de problemen in land- en tuinbouw
2e druk; 7 pag.; / 1,25

alle prijzen inclusief verzendkosten

Bestellingen:
giro 604500 t.n.v. Lohmanstichting te Den Haag; met vermelding van titel(s) en aantal.
Wassenaarseweg 7, Den Haag; telefoon 070-246791.

Here, maak mij Uw wegen bekend,
leer mij Uwe paden.
Psalm 25:4

Na een kortstondige ziekte en een ingrijpende operatie is heden, nog vrij plotseling, door de Here tot Zich geroepen, mijn innig geliefde vrouw, onze zorgzame moeder en schoonmoeder

ANTONIA GEERTRUIDA JOHANNA MARIA ALBERS
echtgenote van Gerard van Muiden, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

op de leeftijd van 50 jaar.

G. van Muiden
Gerard en Petra
Eddy
Anja
Alfred

Nootdorp, 15 november 1978
Kerkweg 18

De rouwdienst en begrafenis hebben zaterdag 18 november jl. te Nootdorp plaatsgevonden.

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN, PLANTSOENEN, PARKEN, SCHOOLTUINEN etc.
- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons

Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD

ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

Ontdekkingstochten door de landen van de bijbel!

A. MET „THACIR" NAAR ISRAËL

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs hotels of jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Elat en Sinaï. Of een hele extra week „in de voetsporen van Mozes" door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimages", volgestopt met toeristische humbug, waarbij je je geloof verliest, maar een **TH**eologisch verantwoorde, **A**rcheologisch interessante en **C**ultureel belangwekkende **I**sraël **R**eis, met aandacht voor de uitdagingen en de problematieken van het moderne Israël en zijn minderheden. Kortom: reizen met een eigen karakter! THACIR-Reizen zijn zeker niet geschikt voor iedereen, maar wèl voor mensen, die zich geen christelijke knollen voor heidense citroenen willen laten verkopen!

B. HERHALINGSREIZEN NAAR ISRAËL VOOR „GEVORDERDEN"

Hebt ù dat nu ook: dat gevoel van „ik zou nòg wel een keer naar Israël willen, maar nu eens niet iedere dag met een hele groep, maar gewoon lekker in mijn eigen tempo naar die plaatsen, die ik zèlf (nog eens) wil bezoeken!"?
Ook ù kunnen wij een aantrekkelijke reis aanbieden, waarbij uw reis naar Israël en terug, uw overnachtingen in goede 3- en 4-sterren hotels (met diner en ontbijt), te weten: 5 nachten in Jeruzalem, 3 in Tiberias, 2 in Haifa en 4 in Tel Aviv, alsmede uw verplaatsingen van Jeruzalem naar Tiberias en Haifa en Tel Aviv, geheel verzorgd zijn. Voor de rest kunt u geheel naar eigen inzichten uw dagelijkse programma's invullen en uitvoeren. Uiteraard zijn wij u graag van dienst met het op stellen van ùw programma!
Desgewenst kunt u intekenen voor een aansluitende 3de week „In de voetsporen van Mozes", of - als u daar meer voor voelt - voor een 3de week zonnen en zwemmen aan de Golf van Elat!

C. „IN DE VOETSPOREN VAN PAULUS"

Een 15-daagse reis, die u 9 dagen lang door Griekenland en 6 dagen lang door Rome en omstreken zal voeren. „In de vovtsporen van Paulus" zult u dagelijks vele malen verbaasd staan over de grote hoeveelheid indrukwekkende monumenten uit de Griekse en Romeinse oudheid. Het Nieuwe Testament - en met name die gedeelten, waar in de apostel Paulus een hoofdrol speelde - komt er tot nieuw leven voor u. De mythologische verhalen en de klassieke geschiedenis krijgen ter plekke vlees en bloed voor u. Een reis om nooit te vergeten!

Met al onze reizen gaat een deskundige Nederlandse reisbegeleid(st)er mee. Al onze reizen worden gegidst door gediplomeerde, zo mogelijk Nederlands sprekende, Israëlische, Griekse en Italiaanse gidsen. Indien dit laatste absoluut niet mogelijk blijkt te zijn, bieden wij naast de Duits en/of Engels sprekende gids een vlotte Nederlandse vertaling.

Voorafgaande aan al onze reizen, beleggen wij met de reisgenoten een ontmoeting ter kennismaking en informatie.

Bestel nog vandaag onze uitgebreide reisbeschrijving (met vermelding van „Israëlreis" of „Paulusreis") en binnen enkele dagen kunt u in alle rust ons hele verhaal bestuderen, waarin geen „kleine lettertjes" voorkomen!

Vertrekdata:
A. Met „THACIR" naar Israël:
1978: Speciale aanbieding voor onze 15-daagse kerstreis van zaterdag 23 december t/m zaterdag 6 januari.
1979: 23-1; 13-2; 6-3; 27-3; 17-4; 8-5; 29-5; 19-6; 10-7; 31-7;
21-8; 11-9; 2-10; 30-10; 20-11; 22-12.
N.B.: Jeugdherbergreizen alleen: 10-7 en 30-10-1979.

B. Herhalingsreizen:
1979: 6 maart; 10 juli; 2 oktober.

C. In de voetsporen van Paulus:
1979: 3 mei; 12 juli; 1 november.

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

Wij zien met belangstelling uw aanvraag tegemoet!

THACIR EUROPALAAN 14,
3844 AV HARDERWIJK.
Tel. 03410-21989.

Vrijdag 1 december 1978 – 14e jaargang no. 48

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - 2271TV Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Redelijke vertaling CDA-program in daden kabinet-Van Agt

Het CDA-program vindt in de daden van het kabinet een zeer redelijke vertaling. Dit heeft premier Van Agt vorige week zaterdag gezegd in een toespraak tot het verdubbelde algemeen bestuur van het CDA, dat te Utrecht bijeen was.
Mr. Van Agt sprak over elf maanden kabinetsbeleid. ,,Het kabinet is ontvankelijk voor kritiek. Het schiet in inzicht wel eens te kort en het slaat de plank wel eens mis. Een deel van de kritiek is evenwel ongerechtvaardigd en wordt niet door feiten geschraagd'', zei mr. Van Agt. De niet door feiten geschraagde kritiek is volgens hem die, waarbij gezegd wordt dat het CDA-program onvoldoende in het kabinetsbeleid tot gelding komt.
Premier Van Agt herinnerde het algemeen bestuur van het CDA er aan, dat het CDA-program - enkele jaren geleden opgesteld - reeds gewag maakte van het stellen van een grens aan de opmars van de collectieve lasten en dat de sociale uitkeringen tenminste waardevast moeten zijn. ,,Het kabinet is thans niet bezig met iets onoirbaars. Het voert het CDA-program uit'', zei mr. Van Agt.

SOBERHEID
Mr. Van Agt wees het algemeen bestuur van het CDA er op, dat het CDA-program ook soberheid vraagt, versobering van de levensstijl, een selectieve economische groei en een soberheid bij de groei van de particuliere inkomens. In dit verband zei de premier te hopen, dat het overleg tussen regering en de Stichting van de Arbeid gelukt. ,,Dat is van groot belang voor het land, en dat moeten alle betrokkenen inzien. Zowel het kabinet als de sociale partners hebben verplichtingen om het overleg te laten slagen''.
Waarnemend CDA-fractievoorzitter Lubbers, die eerder op de dag een politieke rondblik had gegeven, meende, dat geen enkele partner bij het arbeidsvoorwaardenoverleg haar verantwoordelijkheid mag ontlopen. ,,Maar'', aldus Lubbers, ,,de inzet van het kabinet mag voor de andere partners geen alibi zijn om voor de eigen verantwoordelijkheid weg te lopen''.
Na een korte terugblik op het Aantjesdebat in de Tweede Kamer sprak Lubbers over het functioneren van de democratie in een samenleving, 33 jaar na de Tweede Wereldoorlog. ,,Het gaat thans niet alleen om de opbouw van de welvaart. Het gaat er ook om om de samenleving inhoud te geven'', aldus Lubbers. ,,Er is veel goeds bereikt, maar er is ook veel beklemmends''.
Volgens Lubbers zullen de mensen meer bewuster moeten leren leven. ,,Dat heeft de autoloze zondag van vijf jaar geleden ons geleerd. Deze generatie heeft behoefte aan omkering in zichzelf''.
Met een verwijzing naar de grote jeugdwerkloosheid en het grote aantal arbeidsongeschikten zei Lubbers dat er een geweldige behoefte is aan maatschappelijke dienstverlening. ,,Er zal een totale ommekeer moeten komen. Het CDA moet in grote mate onrust vertonen en daaraan iets doen. Het grote probleem is niet, dat er iets fout gaat, maar dat nagelaten wordt iets te doen''.

GRONDSLAG
Het verdubbelde algemene bestuur van het CDA besteedde lange tijd aan een eerste discussie over het recente rapport ,,Grondslag en politiek handelen'' na een inleiding van oud-CHU-voorzitter mr. O. W. A. van Verschuer, die voorzitter was van de commissie die het rapport samenstelde. In het rapport is met name aandacht besteed aan het vraagstuk van de persoonlijke geloofsovertuiging in verhouding tot de instemming met de grondslag van het CDA.
In grote lijnen onderschreef het algemeen bestuur de inhoud van het rapport, dat verder besproken wordt in de op zaterdag 9 december te houden afzonderlijke vergaderingen van de partijraden van KVP en ARP en de Unieraad van de CHU. Het gesprek leidde er toe, dat als gevolg van het rapport het begrip ,,politieke overtuiging'' nader uitgewerkt wordt.

ABORTUS-DISCUSSIE
Tijdens een korte discussie over de politieke actualiteit stelde het oud-Tweede-Kamerlid mevrouw Hannie van Leeuwen zich op achter de CHU-voorzitter dr. L. M. van Leeuwen voor wat betreft zijn suggestie op het op zaterdag 20 januari aanstaande te Den Haag te houden CDA-congres flinke ruimte te geven aan een discussie over de abortusproblematiek.
Oud-minister mr. H. K. J. Beernink vroeg het CDA-bestuur een commissie van deskundigen zich te laten buigen over het vraagstuk van de verruiming van adoptiemogelijkheden. Het rapport van die deskundigen zou dan ter discussie gesteld kunnen worden rond de tijd, dat het parlement de abortus-wet behandelt.

GROTE VERDIENSTEN
Het aftreden van mr. W. Aantjes als voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer bleef tijdens de CDA-vergadering te Utrecht niet onbesproken. In zijn openingswoord zei CDA-voorzitter dr. P. Steenkamp het volgende:

,,Wim Aantjes had grote verdiensten voor het CDA op weg. Hij heeft met zijn fractie een grote bijdrage binnen het CDA gegeven aan ons politieke gezicht, aan ons eigen politiek profiel. Aantjes droeg in zich de dubbele instelling van enerzijds grote sociale bewogenheid voor de rechtelozen en de zwakken dichtbij en veraf en de bereidheid waar nodig diepgaande hervormingen in de samenleving tot stand te brengen''.

Premier Van Agt zei, als christen-democratisch voorman, dat ,,Aantjes een der onzen is en zal blijven'', omdat hij zich met volle inzet van zijn talenten gedurende twintig jaren in het harde politieke leven van alledag voor zijn achterban inzette.
Waarnemend fractievoorzitter drs. R. Lubbers roemde Aantjes, die als christen-democraat iets trachtte te doen aan de in de samenleving merkbare onvrede. ,,Aantjes liep niet weg voor de spanningen tussen het fundament en het politiek handelen'', aldus Lubbers.
Verscheidene christen-democratische bewindslieden woonden de vergadering van het algemeen bestuur van het CDA bij. Wij zagen naast premier Van Agt de ministers De Ruiter van justitie, mevrouw Gardeniers-Berendsen van CRM, Andriessen van financiën en De Koning voor ontwikkelingssamenwerking en de staatssecretarissen Brokx van volkshuisvesting en De Jong van onderwijs.

H.L.

Nieuw onderwijs voor 16–18-jarigen

door: drs. G. van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

Er zijn heel wat jongeren van omstreeks 16 jaar, die met hun ziel onder de arm lopen. Niet bedoeld worden hier degenen die op een havo, atheneum of gymnasium of op een school voor middelbaar beroepsonderwijs gaan: zij kunnen straks als het een beetje meezit ook nog doorstromen naar een instelling van hoger onderwijs. Nee, ik denk hier aan de jongeren die het lager beroepsonderwijs of het mavo achter de rug - of hun studie gestaakt - hebben en daarna moeilijk verder kunnen, omdat er voor hen geen passend vervolg te vinden is. Anders gezegd, omdat er een ,,gat in de mammoet'' zit: de wet op het voortgezet onderwijs kent zeker voor wat het dagonderwijs betreft voor deze categorie nog geen geschikte opvang. Daar zal nu verandering in komen. Mede door de jarenlange aandrang vanuit het CDA zullen er per 1 augustus 1979 proefprojecten van start gaan om na te gaan hoe dit nieuwe onderwijstype ten behoeve van deze 16- en 17-jarige jongeren het best kan worden ingericht.

WERKENDE JONGEREN
Er is op het terrein van de 16- en 17-jarigen natuurlijk al wel het een en ander opgezet. Zo kennen we het leerlingenstelsel, een goede voorziening voor jongelui die al werken en die zich daarnaast in hun vak willen bekwamen. Verder kennen we - en dat houdt hiermee verband - het z.g. part-time onderwijs voor 16-jarigen; als het volgens de regels gaat één dag vorming op een vormingsinstituut en één dag beroepsbegeleidend onderwijs op een streekschool. De ene dag part-time onderwijs (en later de twee dagen) voor 17-jarigen is mede op grond van de slechte ervaringen met hun wat jongere collega's nooit ingevoerd. En naar het zich laat aanzien zal dit er ook wel nooit van komen. Het part-time onderwijs vormde bovendien de inzet van het z.g. participatie-onderwijs: de symbiose van leren en werken (lerend werken en werkend leren) - zoals dat trouwens ook al in verschillende andere beroepsopleidingen gebeurt. Daarbij diende (dient) zich een ander vraagstuk aan: de stage-problematiek. Hoe krijg je voldoende stageplaatsen, waarbij die symbiose van leren en werken voldoende tot haar recht kan komen? Maar ook: wat is dan de status van deze jongere? Is hij of zij een werkende leerling(e) (een scholier die ook stage loopt, dus een stagevergoeding krijgt), of is het een nog erbij lerende werknemer, die dus bijv. recht heeft op een minimum jeugdloon? De onder het vorige kabinet ter zake ingediende stage-nota heeft veel kritiek gekregen; de huidige regering heeft een nieuwe nota toegezegd, maar die zal vermoedelijk niet voor eind 1980 verschijnen. Al met al dus een weinig bemoedigende en verwarde situatie.
De christen-democratische fracties hebben m.b.t. de problematiek van de werkende jongeren tijdens de vorige kabinetsperiode de toen verantwoordelijke bewindslieden telkenmale gevraagd niet te theoretisch te werk te gaan, maar met name ook aansluiting te zoeken bij datgene wat er in het regulier onderwijs (het lager en middelbaar beroepsonderwijs) tot nog toe tot stand is gebracht. Omdat de heer Van Kemenade wat dit betreft te halsstarrig bleek, moest één en ander via AR-CHU-KVP-moties worden afgedwongen. De ontwikkelingen sinds die tijd hebben ons laten zien dat we toen op het goede spoor zaten. Wij hebben altijd een meer praktische benadering voorgestaan. Dat men daarbij tevens via passender onderwijs en vorming een betere aansluiting met hetgeen in de maatschappij gevraagd wordt, tot stand brengt - hoewel dat nooit het enige doel kan zijn - werkt dan ook in het voordeel van de betreffende jongeren.

MOTIES
In de afgelopen weken is deze zaak uitvoerig in de kamer aan de orde geweest. Staatssecretaris De Jong heeft in een tweetal notities - waarvan de eerste meer weg had van een nota - zijn plannen met het parlement besproken. De CDA-fractie heeft zich globaal genomen goed in de betreffende voorstellen kunnen vinden, temeer ook omdat het er veel van zichzelf in teruggevonden heeft.
Zoals gezegd gaat het allereerst om proefprojecten teneinde na te gaan op welke wijze het betreffende onderwijs het beste kan worden opgezet. Daarna, in 1981 (of in 1982?) moet integrale invoering volgen, over het feit of dit al of niet zal gebeuren, is enig misverstand ontstaan. De regering blijkt op voorhand daarvan nog niet over voldoende dekking te beschikken. Het regeerakkoord spreekt ter zake overigens duidelijke taal. De heer De Jong was in zijn beantwoording niet erg op dreef, wel zegde hij toe spoedig over te gaan tot de wettelijke voorbereiding van dit onderwijstype, waardoor hijzelf elke twijfel op dit gebied ontzenuwde. Derhalve was het niet relevant een door de PvdA ingediende motie inzake de integrale invoering te steunen (hoewel 4 leden van onze fractie dit nochtans wel deden). Voor ons is van bijzonder zwaarwegend belang, dat de op te zetten proefprojecten onder de meest gunstige voorwaarden plaatsvinden. Daarom vroegen wij de bewindsman te werken met een minimale groepsgrootte per project.
Daar er bij ons gegronde twijfel bestond omtrent de uitwerking van deze gedachte, hebben wij hiervoor een motie ingediend, welke tot onze geruststelling ruimschoots de steun van de Kamer kreeg.

DE NIEUWE SCHOOL, LEERPLICHT?
Dit nieuwe schooltype zal plaats bieden aan drie soorten leerlingen.
In de eerste plaats aan diegenen, die een degelijke beroepsopleiding willen volgen. Jongeren die bijvoorbeeld van de lts afkomen en nog twee jaar een opleiding willen volgen, welke meer op de toekomstige baan is afgestemd, kunnen hier terecht. Het leeuwendeel van de vakken die men krijgt, zal duidelijk beroepsgericht zijn. Vervolgens zal deze ,,school'' leerlingen herbergen die zich nader willen oriënteren. Mogelijkerwijs kunnen zij met deskundige hulp en begeleiding op het goede spoor worden gezet, waardoor zij hopelijk de opleiding van hun leven vinden.
Tenslotte moeten degenen hier terecht kunnen, die een soort schakelcursus willen volgen.
Het is voorshands niet de bedoeling de leerplichtige leeftijd te verhogen. Persoonlijk voel ik daar in elk geval niet veel voor. De nieuwe ,,dagschool'' voor 16-18-jarigen is dus geenszins verplichtend. Het is echter wel te hopen dat het onderwijs daarvan zo aantrekkelijk zal zijn en zodanig in de gebleken en nog nader te blijken behoefte zal voorzien, dat nog maar weinig jongeren buiten degenen die andere scholen be-

vervolg op pagina 2

Nederlandse Handelspolitiek anno 1978 (1)

Diepgraven noodzakelijk

door: C. P. van Dijk, lid Tweede Kamer voor CDA

INLEIDING

Op maandag 6 november jl. vond in een openbare commissievergadering (OCV) van de vaste Tweede-Kamercommissie voor de Handelspolitiek een vóór-behandeling plaats van de hoofdstukken II en IX van de Begroting voor 1979 van het ministerie van economische zaken. Deze hoofdstukken hebben betrekking op de exportproblematiek en de buitenlandse economische betrekkingen van ons land.
De vóór-behandeling in een OCV maakte het mogelijk veel meer tijd aan deze belangrijke zaak te besteden dan mogelijk zou zijn geweest bij een plenaire Kamerbehandeling. Het CDA kon tijdens de plenaire behandeling van het vorige begrotingsjaar slechts 12-15 minuten aan de buitenlandse handelspolitiek wijden. Tijdens de OCV van dit jaar stond ons bijna een uur ter beschikking.
In een viertal vervolgartikelen gaat het Tweede-Kamerlid C. P. van Dijk de hoofdlijnen van de CDA-inbreng en enkele punten uit de discussie behandelen.

De vitale betekenis van de buitenlandse handel voor onze welvaart, economische groei en werkgelegenheid kan nauwelijks worden overschat. Onze afhankelijkheid van de buitenlandse relaties is veel groter dan van andere landen. De nationale inkomensgroei van de Verenigde Staten bijv. is voor 80 procent afhankelijk van de eigen nationale bestedingen in dat land (en dus voor slechts 20 procent van buitenlandse bestedingen). Voor Japan is dat eerste cijfer 63 procent, voor Frankrijk 52 procent, voor Engeland 50 procent, voor West-Duitsland 45 procent en voor Nederland... minder dan 20 procent.
Onze gehele sociaal-economische politiek zal met dit centrale gegeven rekening dienen te houden. Dat wil zeggen, dat onze economische positie ten opzichte van het buitenland een centraal thema in het regeringsbeleid en een vast referentiepunt bij alle belangrijke beslissingen dient te zijn.

Dat wil niet zeggen, dat ons buitenlands beleid door enge nationaal-economische belangen mag worden gedomineerd. Naast de zorg voor onze eigen welvaart en werkgelegenheid, staat onze verantwoordelijkheid voor de medemens buiten onze grenzen, met name onze solidariteit met de ontwikkelingslanden en de noodzaak van een zorgvuldiger beheer van de schepping. Maar het punt is juist dat ons land vanuit een sterk verzwakte externe economische positie geen sterke bijdrage meer zal kunnen leveren aan een betere, meer rechtvaardige internationale economische orde. Ons beleid kan niet tegelijkertijd ideologisch extravert (naar buiten gericht) en economisch introvert (naar binnen gericht) zijn.
Met onze economische positie ten opzichte van het buitenland gaat het niet goed. Daarover laat de memorie van toelichting op de begroting geen twijfel bestaan. Wij verliezen steeds meer terrein en blijven aanzienlijk achter bij de groei van de wereldhandel. Als wij ons aandeel daarin voor 1970 op 100 stellen zijn we sinds 1973 teruggelopen van 109 naar 95 in 1978. Als oorzaken worden genoemd: onze hoge loonkosten, de dure gulden, de eenzijdigheid van ons exportpakket, de opkomst van nieuwe industrielanden, het toenemende protectionisme in de wereld en nog andere factoren.
Wij zijn het met deze beschouwing wel eens maar vinden daarin te weinig aanknopingspunten voor een gericht beleid om uit de moeilijkheden te komen. De opsomming van moeilijkheden en tegenslagen is te algemeen. Ze zijn per bedrijfstak en per markt niet gelijk maar zeer verschillend. En als we niet bereid zijn dieper te graven zullen we geen zicht krijgen op de concrete problemen waarmee elke bedrijfstak in het bijzonder worstelt en op de kansen, die er op de verschillende wereldmarkten nog voor ons liggen. Dan kan ook geen gericht exportstimuleringsbeleid worden ontwikkeld. En dan kan ook geen economisch structuurbeleid tot stand komen, dat is gebaseerd op een goed inzicht in de toekomstige positie van Nederland in de wereld.
Het CDA heeft bij motie op een snelle verbetering op elk van deze punten aangedrongen.
Ook de wat ambivalente houding van de Nederlandse regering met betrekking tot vrijhandel en protectie zou ons in de weg kunnen staan bij een juiste inschatting van de kansen, die onze economie nog in het buitenland heeft. Wij zijn in theorie voorstanders van vrijhandel maar in de praktijk doen wij vaak actief mee met allerlei maatregelen, die het vrije handelsverkeer sterk belemmeren en de concurrentie beperken of vervalsen. Een te grote spanning tussen wens en werkelijkheid, tussen feit en fictie op dit punt zou ons het zicht kunnen benemen op de werkelijke situatie en de bestaande krachtenverhouding in de wereld.
Wij beseffen zeer wel dat in tijden van abrupte veranderingen in het wereldhandelspatroon tijdelijk een zekere mate van marktordening nodig kan zijn om grote verstoringen binnen ons eigen bedrijfsleven te matigen en op te vangen. Maar deze tijdelijke maatregelen mogen geen voorspel zijn tot of dekmantel voor meer blijvende vormen van protectie. Vooral waar deze protectie de belangen van ontwikkelingslanden ernstig schaadt, is de huidige ontwikkeling voor ons onaanvaardbaar.

EUROPESE GEMEENSCHAP

De EEG is voor onze buitenlandse economische betrekkingen natuurlijk het belangrijkste kader. Het leeuwendeel van onze buitenlandse handel vindt plaats binnen de Gemeenschap en de voornaamste spelregels op dit terrein worden op gemeenschapsniveau bepaald. Toch is tijdens deze OCV betrekkelijk weinig aandacht besteed aan de EEG omdat nog maar kort geleden (op 28 augustus en 1 september j.l.) uitvoerig met de regering van gedachten is gewisseld over het functioneren van de EEG.
Wel is opnieuw aan bewindslieden gevraagd naar de vooruitgang, die wordt geboekt met de sanering, in Europees verband, van de scheepsbouw-, staal- en textielindustrie (sectoren waar zich de sterkste protectionistische tendenties voordoen) en met de ontwikkeling van een Europese industriepolitiek. De antwoorden, die de commissie op deze vragen van de regering ontving waren tamelijk onbevredigend. De voortgang, die op deze punten tot dusver is geboekt, is betrekkelijk gering.
Uitvoerige aandacht werd ook besteed aan de kansen van het Nederlandse bedrijfsleven op toewijzing van contract en vanuit ontwikkelingslanden, die gefinancierd worden door het Europese Ontwikkelingsfonds en de ontwikkelingsfondsen van Verenigde Naties organisaties. In theorie zijn die kansen voor ons bedrijfsleven gelijk aan die van de andere Europese landen: de inschrijving en toewijzing staan open. In de praktijk echter blijkt het Nederlandse aandeel gering te zijn. Vooral in franssprekende ontwikkelingslanden is het Franse en Belgische bedrijfsleven reeds zo goed ingevoerd, dat Nederlandse ondernemers zelfs niet meer trachten de achterstand in te halen. Vaak zijn de aanloop- en voorbereidingskosten zo hoog in verhouding tot de omvang van het beoogde contract dat initiatieven achterwege blijven. Ook is de onbekendheid bij het bedrijfslefen met betrekking tot de projecten die door de verschillende internationale fondsen worden gefinancierd dikwijls erg groot.

INTERNATIONAAL HANDELS- EN TARIEFOVERLEG

Grote zorg baren de recente ontwikkelingen in de handelsbetrekkingen tussen Europa en de Verenigde Staten. Het besluit van het Amerikaanse Congres om de bevoegdheden van de president tot opschorting van compenserende heffingen op importgoederen, die in het land van herkomst worden gesubsidieerd, niet te verlengen zou een handelsoorlog tussen Europa en de Verenigde Staten kunnen inluiden. Zoals de zaken nu staan zal de Amerikaanse regering deze heffingen in januari a.s. moeten opleggen.
Het Congres zou in januari nog tot andere gedachten kunnen komen indien voldoende voortgang zou worden gemaakt met de huidige ronde in de tariefonderhandelingen in het kader van de General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) en deze, zoals voorzien, vóór of op 15 december a.s. kunnen worden afgerond. Volgens de regering bestaat de kans daarop nog steeds.

SLOT

In de OCV is veel aandacht aan de positie van de ontwikkelingslanden besteed. Ik kom daarop in het volgende artikel terug. In het derde artikel zal ik aandacht besteden aan de Nederlandse exportbevordering en in het vierde (en laatste) artikel op het groeiende protectionisme.

Europese impressies vanuit Straatsburg

Portugal – voedselhulp – driepartijenoverleg – landbouwconferentie

door: Teun Tolman, lid Tweede Kamer CDA en het Europees parlement

Op maandag 13 november bracht de president van Portugal een bezoek aan het Europese parlement.

Wij maken hierbij de volgende aantekeningen. President Eanus memoreerde dat hij zelf, voor het eerst sedert lange tijd, door middel van democratische verkiezingen tot president was gekozen. Hij wees op de historische en culturele waarden die Portugal onafscheidelijk verbinden met Europa. De president veronderstelde dat door de toetreding van Portugal tot de Gemeenschap dit goede impulsen zou geven voor de Noord-Zuid dialoog. Vooral in de betrekkingen met de Portugeestalige Afrikaanse landen zou zijn land een belangrijke rol kunnen spelen.
Hij wees op het belang van toetreding van zijn tot de Gemeenschap met betrekking tot de stabilisatie van zijn jonge democratie.
Eveneens wees hij op het feit dat ongeveer 1 miljoen mensen (10 procent van de Portugese bevolking) zich reeds als emigranten of gastarbeiders in de lid-staten bevinden.

VOEDSELHULP

Er is een interessante discussie geweest over het voedselhulpprogramma. Dit naar aanleiding van het verslag Lezzi, een Italiaanse christen-democraat. Enkele gegevens: sinds 1968 verstrekt de Gemeenschap voedselhulp aan de armste landen en voor 1978 zal er 720.000 ton graan, 150.000 ton magere melkpoeder en 45.000 ton butteroil ter beschikking worden gesteld.
Eigenlijk volstrekt te weinig. Deskundigen voorspellen dat in 1980 het voedseltekort driemaal zo hoog zal zijn als in 1975.
Helaas zijn er enorme vertragingen in de uitvoering van de programma's. Zo werd de hulp voor het jaar 1976 voor 82 procent pas in 1977 ten uitvoer gelegd en het programma voor 1977 voor 60 procent in 1978. Een dringende herziening is vereist.
Uitdrukkelijk is ook nu weer gewezen op het karakter van deze hulp. Het gaat om de humanitaire aspecten en niet om het wegwerken van landbouwoverschotten. Bekende klanken, ook door ons meermalen in het Nederlandse parlement naar voren gebracht.

FRANS VAN DER GUN

Onze Nederlandse christen-democratische vertegenwoordiger Van der Gun sprak behartenswaardige woorden over het driepartijen overleg in Brussel. Commissaris Vredeling gewaagde van gemengde gevoelens die bij hem aanwezig waren over de gang van zaken. Kernpunt was om in hoofdlijnen te komen op Europees niveau tot herverdeling van de arbeid.
De vakbeweging wilde komen tot 10 procent arbeidsverkorting binnen vier jaar. Van der Gun beklemtoonde dat het driepartijenoverleg een unieke instelling is. Het sociaal overleg loopt echter nog te stroef.
Indien er afspraken worden gemaakt dan zal dat gecoördineerd moeten gebeuren. Overigens is de zorg dat arbeidstijdverkoting tot directe kostenstijging zal leiden bepaald niet weggenomen.
Zeer terecht wees Van der Gun erop dat wanneer voor de aanvang van de conferentie reeds een samenvatting aanwezig is, hij dat zeer onjuist acht en dat dit de sfeer en openheid niet bevordert.

LANDBOUWCONFERENTIE??

Zeer binnenkort zal er een definitieve beslissing genomen worden omtrent het organiseren van een landbouwconferentie van de christen-democraten. Deze zal dan in het komende jaar in Rome plaatsvinden. Juist met het oog op de komende verkiezingen in juni volgend jaar is het goed om met name onze doelstellingen duidelijk te maken.
Het valt niet te ontkennen dat juist in deze turbulente tijd daaraan behoefte is. De landbouw is het trekpaard van de gemeenschap. Miljoenen vinden werk hetzij in directe of indirecte zin in deze sector. Alle doeleinden die we nastreven zijn bepaald nog niet bereikt.
Als kernpunten die aan de orde kunnen worden gesteld zouden genoteerd kunnen worden:

a. het landbouwstructuurbeleid; juist in verband met blijvende voortdurende werkloosheid zal ook de structuur van de landbouw fundamenteel aan de orde kunnen worden gesteld.
b. monetaire vraagstukken; deze hangen nauw samen met de algehele problematiek die nu aan de orde is.
c. markt- en prijspolitiek in het algemeen; wat zijn de perspectieven in de toekomst?
d. marktevenwicht; moeten we blijven leven met te ruime voorraden, wat is hieraan te doen?

vervolg van pagina 1

zoeken, van dit leerrecht geen gebruik zullen maken. Nochtans mag men verwachten dat **niet alle** jongeren „doorgaan". Er zal een groep overblijven die ondanks het gevarieerde aanbod hierdoor niet geïmponeerd raakt. Wij vinden dat we voor deze, hopelijk kleine, groep verantwoordelijkheid blijven behouden. Voor de 16-jarigen blijft de tweedaagse leerplicht bestaan. Ook voor hen zal binnen dit geheel passend part-time onderwijs moeten worden geboden, waarbij tevens de verwachting mag bestaan, dat een aantal door de aanraking met „deze school" meer zal willen i.c. dagonderwijs.
Alles overziende is het geen geringe operatie. Het zou natuurlijk eenvoudiger kunnen, wanneer bijvoorbeeld de arbeidsmarkt het enige kriterium zou zijn. Echter, het gaat er ook om al onze jongeren goed onderwijs en goede vorming te geven, waar ze ook zelf rijker van worden. Dat geldt dan wel in het bijzonder voor die kwetsbare groep jongeren, waarvoor sinds de intrede van het constructieve onderwijsbeleid nog maar weinig is gedaan en ten aanzien waarvan we nog steeds moeten zeggen: „dat er een gat in de mammoet zit". Dat „gat" moet door het verschaffen van „constructief" onderwijs nu zo spoedig mogelijk worden opgevuld.

Financiële verbeteringen voor buitengewoon onderwijs

door: drs. W. J. Deetman, lid Tweede Kamer voor CDA

Na alle discussies over Bestek '81, waarin zaken als ombuiging van en bezuiniging op de collectieve uitgaven centraal stonden, is het goed ook andere geluiden te laten horen. Die geluiden hebben betrekking op de financiering van het buitengewoon onderwijs. Aanvankelijk was in de meerjarenraming een bedrag van *f* 110 miljoen gereserveerd voor „nieuwe" activiteiten ten behoeve van het buitengewoon onderwijs. Die *f* 110 miljoen viel uiteen in de volgende bedragen: *f* 30 miljoen verbetering onderwijsuitkering uit het Gemeentefonds, *f* 40 miljoen invoering financiering randvoorzieningen en *f* 40 miljoen voor verbeteringen in het buitengewoon onderwijs. Ofschoon het op zich zelf bezien jammer is dat die *f* 110 miljoen niet gehandhaafd kon blijven, mag er toch van enige tevredenheid blijken nu een bedrag van *f* 70 miljoen recht overeind is gebleven. Van die *f* 70 miljoen is *f* 30 miljoen bestemd voor de verbetering van de onderwijsuitkering en *f* 40 miljoen voor de – getemporiseerde – invoering van de financiering van de randvoorzieningen en voor verbeteringen gezamenlijk. De verbetering in de onderwijsuitkering uit het Gemeentefonds aan de gemeenten zal tot stand komen door de afschaffing van het zgn. dakpannensysteem. In verband met deze afschaffing is op dit moment een voorstel tot wijziging van de Financiële Verhoudingswet bij de Tweede Kamer in behandeling.

DE RANDVOORZIENINGEN

In het buitengewoon onderwijs wordt niet alleen gebruik gemaakt van de deskundigheid van de aan de scholen verbonden leerkrachten, maar ook van gespecialiseerde hulp. Bij dit laatste kan men b.v. denken aan een medicus, fysiotherapeut, psycholoog, technisch assistent, maatschappelijk werkende.
De bekostiging van die hulp is tot nu toe op niet bevredigende wijze geregeld. Moet de minister van onderwijs en wetenschappen financieren of moeten de beheerders van het Gemeentefonds voor de kosten opdraaien of b.v. de ziektekostenverzekeraars? Om een oplossing te vinden werd in 1974 interdepartementaal overleg gevoerd, welk overleg geleid heeft tot de instelling van de werkgroep randvoorzieningen buitengewoon onderwijs.
Deze werkgroep heeft in augustus 1976 een eindrapport uitgebracht.

INHOUD RAPPORT

De werkgroep doet in haar rapport voorstellen met betrekking tot de financiering van de randvoorzieningen en de materiële uitgaven (globaal zijn dat alle uitgaven minus de salarissen van het onderwijzend personeel).
De financiering van de randvoorzieningen wordt in het algemeen wel goed geregeld. Anders is dat met de financieringsvoorstellen van de materiële uitgaven. Daar zijn in twee opzichten bezwaren:
– de financiering van de materiële uitgaven is voor wat betreft het huidige systeem goed geregeld en kon derhalve door de werkgroep buiten beschouwing worden gelaten;
– voor de financiering van de materiële uitgaven wordt door de werkgroep een principiële wijziging voorgesteld, waarbij niet meer van het klassieke beginsel van de nominale financiële gelijkstelling tussen openbaar en bijzonder onderwijs wordt uitgegaan, maar van een financiële gelijkstelling van scholen die in gelijke omstandigheden verkeren.
Thans is het nog te vroeg om een principiële wijziging in het stelsel van financiële gelijkstelling tussen openbaar en bijzonder onderwijs aan te brengen. Eerst moet het onderzoek, dat terzake door de zgn. Commissie-Londo wordt verricht maar zijn voltooid.

UITVOERING RAPPORT

Er is de stellige indruk, dat destijds minister Van Kemenade het rapport van de werkgroep randvoorzieningen zonder meer wilde uitvoeren. Die uitvoering zou ongetwijfeld veel haken en ogen hebben gegeven. Het is daarom goed, dat staatssecretaris Hermes zich hoofdzakelijk beperkt heeft tot de financiering van de randvoorzieningen zelf. Bij de financiering zal worden uitgegaan van een standaard-personeelsformatie.
Toegezegd is, dat zo snel als dat mogelijk is die personeelsformatie rechtstreeks aan de scholen door het ministerie van onderwijs en wetenschappen zal worden vergoed.
Voor wat betreft de materiële uitgaven wordt het huidige stelsel van de financiële gelijkstelling gehandhaafd. De uitkeringen uit het Gemeentefonds aan de gemeenten ten behoeve van het buitengewoon onderwijs zal voor een belangrijk deel genormeerd gaan geschieden (bedrag per leerling, normen voor afzonderlijke activiteiten en voor bepaalde uitgaven vergoeding van de werkelijk gemaakte kosten).
Tenslotte is meegedeeld, dat nog dit jaar informatie zal worden gegeven over het tempo waarin de randvoorzieningen gefinancierd zullen gaan worden.
Alles overziende kan onze conclusie zijn, dat de door staatssecretaris Hermes gekozen benadering van de financiering van de randvoorzieningen een uitvoering zonder complicaties verzekert. Hiervoor lof, zeker indien men bedenkt dat bij die uitvoering het onderwijsveld zal worden betrokken. Dit laatste geschiedde niet bij de werkzaamheden van de werkgroep randvoorzieningen!

Unievoorzitter Van Leeuwen wil abortusdebat op CDA-congres

De voorzitter van de CHU, dr. L. M. van Leeuwen, zou het juist vinden, indien op het CDA-congres dat op zaterdag 20 januari te Den Haag wordt gehouden, het CDA in al zijn geledingen de kans zou krijgen zich over abortus uit te spreken. „Voordat de verantwoordelijke CDA-politici in eigen zelfstandigheid hun eigen beslissingen ten aanzien van de abortuswetgeving nemen, kunnen zij op het CDA-congres dan horen, hoe hun achterban denkt", aldus dr. Van Leeuwen vorige week tijdens een spreekbeurt voor het CDA te Zwijndrecht.

Dr. Van Leeuwen zei het volgende over de abortuskwestie:
„Veel aandacht zal in de komende tijd gegeven worden aan de abortuskwestie. Uit wat thans bekend werd, begrijp ik, dat het komende wetsontwerp aanzienlijk verder gaat dan wat het CDA-programma in 1977 aangaf. Ik heb begrip voor het feit, dat de ministers uit het kabinet Van Agt unaniem van mening zijn, dat hun verantwoordelijkheid meebrengt, dat deze belangrijke zaak eindelijk eens definitief wettelijk wordt geregeld. Ik zie in het wetsontwerp duidelijk pluspunten: abortus blijft in het strafrecht, goede regeling ten aanzien van ziekenhuizen en klinieken en het abortustoerisme zal waarschijnlijk tot staan worden gebracht. Ik weet ook, dat een persoonlijke norm veel scherper kan liggen dan een algemeen-wettelijke. Feit is evenwel, dat voor het CDA in de verkiezingstijd van 1977 de abortuskwestie uitgroeide tot een uitermate belangrijke zaak. Er zijn toen heel duidelijke beloften gedaan."
In dit verband zei de Unievoorzitter het juist te achten, als het CDA-congres zich met de abortusregeling gaat bezighouden.

Over de kwestie-Aantjes zei de Unievoorzitter het volgende:
„Geschokt door hetgeen bekend werd over het oorlogsverleden van mr. Willem Aantjes, realiseer ik mij, dat onze gedachten en ons gebed bij hem, zijn vrouw en zijn kinderen behoren. Fouten uit 1944 en 1945 en bij het op essentiële punten verzwijgen daarvan in latere jaren noodzaakten tot de beslissing, die de heer Aantjes nam. Recht overeind blijft alles wat Willem Aantjes voor het CDA en daarmee voor politiek Nederland betekend heeft. Daar kunnen wij dankbaar voor zijn èn blijven.
De discussie komt op gang over de vraag, wie de CDA-fractie in de Tweede Kamer moet gaan leiden. Ik acht dit in feite een vraag, waar die fractie zelf een antwoord op moet geven. Men zal moeten kijken naar kwaliteit, naar politieke ervaring en naar de capaciteiten tot samenbinding. Het lijkt mij logisch, dat de fractie kiest uit diegenen, die met Aantjes het fractiebestuur vormden. Dat geeft dan ook een basis voor solide continuïteit. Op grond van één en ander kom ik tot de conclusie, dat de fractie er wijs aan zal doen haar leider te kiezen uit het trio, dat ik in alfabetische volgorde noem: de heren Van Leijenhorst, Lubbers en Schakel".

Voor wat betreft de eenwording van de drie christen-democratische partijen zei dr. Van Leeuwen:
„Op zaterdag 9 december komen de hoogste partij-organen van de drie CDA-partijen bijeen. Twee belangrijke onderwerpen staan op de agenda: de evaluatie van de politiek, tot nu toe door het CDA gevoerd en de bespreking van het rapport „Grondslag en politiek handelen". De toporganen van de partij zullen op beide punten het groene licht moeten geven voor een verder samengaan naar het ene CDA op 1 juni 1980. Ik zal als voorzitter van de CHU de Unieraad een duidelijk advies geven, de fusie constructief verder uit te voeren. Het rapport „Grondslag" geeft een machtig mooie basis voor een moderne christen-democratische partij. Politiek gezien zijn er veel schokkende gebeurtenissen geweest, maar om met CDA-voorzitter Steenkamp te spreken: „De CDA-karavaan gaat voort". Die conclusie trok ik ook op soms verwarringwekkende OGEM-blikken."

H.L.

CDA-Congres

Op zaterdag 20 januari 1979 komt het Congres van het CDA bijeen in het Haagse Congresgebouw. Aanvang 10.00 uur.
Veel aandacht zal worden geschonken aan het beleid van het Tweede-Kamerfractie.
Het Congres zal onder andere worden toegesproken door de CDA-voorzitter, de CDA-fractievoorzitter en de minister-president.
In beperkte mate is er voor belangstellenden gelegenheid het Congres bij te wonen. Zij kunnen zich vanaf 18 december a.s. telefonisch/schriftelijk opgeven bij het secretariaat van het CDA, Postbus 85676, 2508 CJ Den Haag; telefoon 070–647940.

Krajenbrink secretaris CDA

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Govert Veldhuijzen en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs *f* 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Postbus 67,
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420) 6141.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7 2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Het CDA-rapport

Gespreide verantwoordelijkheid

wil een christen-democratische bijdrage zijn aan de discussie over de

ECONOMISCHE ORDE

Het rapport (ruim 170 bladzijden) bepleit een ingrijpende hergroepering van verantwoordelijkheden ten aanzien van de grote sociaal-economische vragen van deze tijd. Meer verantwoordelijkheid leggen binnen ondernemingen, op bedrijfsniveau en in de regio.

Het rapport bespreekt uitvoerig de taak van de overheid, van de organisaties van werkgevers en werknemers, en besluit met een strategie van verandering: een krachtig appèl op mensen (en organisaties) en een pleidooi voor wijzigingen in de zeggenschapsverhoudingen.

Het rapport is opgesteld door een werkgroep van de drie wetenschappelijke instituten van het CDA, bestaande uit de heren prof. P. A. J. M. Steenkamp (voorzitter); S. Th. van Bijsterveld; drs. G. Gerritse; mr. J. Hollander; drs. P. H. A. Klep; J. Lanser; ir. J. W. M. van Rooij; drs. B. J. Udink; dr. J. de Vries; prof. dr. A. Wattel; prof. drs. J. Weitenberg; prof. dr. H. J. van Zuthem; drs. H. Borstlap (rapporteur/secretaris) en drs. A. H. A. Veenhof (co-rapporteur).

Het rapport kost *f* 16,– inclusief verzendkosten en is te bestellen via: giro 604500 ten name van De Savornin Lohmanstichting te Den Haag.

„Voor hetzelfde geld beter" is niet best

door: drs. ing. J. de Jong

Er is iets mis met de woningbouw. Er worden te weinig woningen gebouwd. Er is weer woningnood. Mensen wachten op woningen. Dit is een droevige zaak anno 1978. Daarom is het begrijpelijk dat pers en publiek hun aandacht richten op de woningbouw. Men geeft meningen weer. Opvallend is dat sommige schrijvers zeggen het altijd al gezegd te hebben, dat het mis zou gaan. Volgens anderen is dit kabinet de schuldige. Natuurlijk is het waar, dat men dit had kunnen zien aankomen. Als er vandaag te weinig, te dure en te arbeidsintensieve woningen opgeleverd worden, is men circa een jaar geleden met te weinig, met te dure en met te arbeidsintensieve woningen begonnen. De gemiddelde doorlooptijd voor een woning is momenteel 13 maanden. Sterker nog, de plannen voor deze woningen zijn reeds in de jaren '75 en '76 ontwikkeld. De structuur en de omvang van het nu aangeboden woningpakket vinden hun oorsprong in die periode. Daarom is het zinloos het huidige woningbouwprobleem met de kreet „het beleid van het vorige kabinet moet worden voortgezet" te lijf te gaan. Wie dergelijke kreten slaakt, heeft er weinig van begrepen.

Ook politici bemoeien zich momenteel intensief met de woningbouw. En hoe kan het anders. De overheid heeft immers op velerlei wijze bemoeiingen met de volkshuisvesting. De overheid geeft voorschriften omtrent hoe er gebouwd moet worden. De overheid verstrekt leningen en de overheid geeft subsidies. Verwonderlijk is het dan ook niet dat de PvdA met een alternatief woningbouwprogramma komt. Dit programma draagt de veelbelovende naam „Voor hetzelfde geld beter".

Eén van de opstellers van het rapport is oud-staatssecretaris Van Dam uit het vorige kabinet. Bij een kritische beoordeling van het alternatieve woningbouwprogramma moet dit goed in het oog worden gehouden. De eerste zin van het programma luidt:

> „Nadat in Bestek '81 was aangekondigd, dat het aantal woningwetwoningen zou worden verminderd, werd al duidelijk dat de bezuinigingen op volkshuisvesting gezocht zouden worden in de sociale woningbouw."

Volgens gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), vermeld in de Maandstatistiek voor de Bouwnijverheid van maart 1978, was het verloop van de jaarproduktie, uitgedrukt in voltooide woningen, tijdens de vorige kabinetsperiode als volgt:

	1973		1977	
woningwetwoningen	55765 =	36%	35955 =	32%
premiewoningen	68572 =	44%	47644 =	43%
ongesubsidieerde woningen	31075 =	20%	27248 =	25%
Totaal	155412 =	100%	111047 =	100%

ONBEGRIJPELIJK

Uit bovenstaande blijkt dat tijdens het vorige kabinet de jaarlijkse woningproduktie daalde met meer dan 44.000 woningen, terwijl er bij de gerealiseerde woningen een verschuiving optrad van woningwetwoningen in de richting van ongesubsidieerde bouw.

Zonder hier een waarde-oordeel aan te verbinden, blijft het onbegrijpelijk dat de voormalige staatssecretaris van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening een alternatief woningbouwprogramma begint met een inleiding als bovenvermeld.

Een ander punt in het alternatieve woningbouwprogramma van de PvdA is de kritiek op de doorstromingsfilosofie. Zo leest men op blz. 5 het volgende:

> „Hoewel niemand zal betwisten dat doorstroming een belangrijke rol speelt in het volkshuisvestingsproces, vooral voor de laagstbetaalden, biedt zij geen oplossing."

Toegegeven moet worden dat doorstroming niet het enige middel is om alle woonellende op te heffen. Er moet meer gebeuren. Het is echter onjuist de indruk te wekken dat alle woningen met lage huren slechte woningen zijn. Sommige van deze woningen zijn zo goed, dat mensen met inkomens van *f* 50.000,- en meer er niet uit te branden zijn. Goede eengezinswoningen van het begin van de jaren '70 hebben soms nog huren van circa *f* 300,- per maand. Er zijn bewoners van deze woningen die wel een woning willen kopen, maar hiertoe de gelegenheid niet hebben. In de prijsklasse van *f* 150.000,- à *f* 200.000,- worden te weinig koopwoningen gebouwd.

Het effect van doorstroming wordt dikwijls onderschat. Dit blijkt onder meer uit een artikel uit BOUW van 28 oktober 1978 van drs. J. van der Velde, getiteld „Niet dure maar courante huizen bepalen doorstromingsresultaat", naar aanleiding van het verschijnen van het rapport „Verhuizen naar de nieuwbouw in Noord-Holland in 1976".

Terecht stelt de regering in de Memorie van Toelichting bij de begroting 1979 de produktie te willen aanpassen aan de sterk toegenomen wens naar eigen-woningbezit. Het is ten onrechte de regering nu van de bouw van duurdere koopwoningen te beschuldigen. De bouw van dure koopwoningen is tijdens het vorige kabinet uit de hand gelopen. Hoe belangrijk de vorige bewindslieden de doorstroming voor de sociaal-zwakkeren vonden, blijkt uit de Nota Huur- en Subsidiebeleid 1974.

Onderaan blz. 131 leest men daar dat een doorstromingsheffing afgewezen wordt met de volgende motivering:

> „Het ontbreken van de heffing is daarom enerzijds als een belangrijk element in de bevordering van het eigen-woningbezit te zien, anderzijds vervult het een belangrijke functie in de bevordering van de doorstroming vanuit de huursector. Daarvan profiteren tenslotte de laagstbetaalde woningzoekenden, aan wier belangen het volkshuisvestingsbeleid bijzondere zorg hoort te besteden."

BEHOEFTE

Er is woningnood. Er is een kwantitatief tekort aan woningen. De vraag is evenwel welke woningen waar gebouwd moeten worden. Uitgangspunt moet immers zijn bouwen voor de behoefte van de Nederlandse bevolking. Om de woningbehoefte van de Nederlandse bevolking te bepalen zijn en worden verschillende onderzoekingen verricht. De uitkomsten van deze onderzoeken zijn niet gelijk. Van één van deze onderzoeken maakt het woningprogramma van de PvdA melding op blz. 11 van het rapport. Men leest hier het volgende:

> „Het is opvallend dat geen aandacht wordt besteed aan het in juni '77 aan de minister uitgebrachte rapport van EIB en Bouwcentrum over „De Woningbouw in Nederland". De daarin vervatte behoefte-raming sluit aan bij de minimumraming van de bevolkingsgroei van het CBS en houdt een herziening in van de woning-vraagpercentages voor de diverse bevolkingscategorieën."

Een dergelijk opmerking doet vreemd aan. Ook in het bouwprogramma voor 1978, opgesteld door de vorige bewindslieden, wordt niet van de EIB /Bouwcentrum-studie uitgegaan. En toch waren toen de resultaten van deze studie reeds bekend.

Op blz. 17 van het programma wordt een vergelijking gemaakt tussen het PvdA-woningbouwprogramma en het programma Van Agt 1979. Het PvdA-woningbouwprogramma biedt meer woningen in zijn totaliteit, meer woningwetwoningen en minder vrije-sector woningen. Bij een vergelijking van deze programma's moet men bedenken, dat politici, onverschillig van welke kleur enkele akelige goedkope gewoonten hebben. Men discussieert over geprogrammeerde woningen, terwijl de bevolking alleen in gebouwde woningen kan wonen. Men controleert elkaar op het aantal verleende bouwvergunningen, terwijl bouwvergunningen eerst verleend kunnen worden nadat zij aangevraagd zijn. Men vergeet maar al te vaak dat niet het aantal woningen in het programma, maar de verdeling van de diverse categorieën woningen binnen het programma een stimulans vormt voor particulieren, gemeenten en corporaties om te gaan bouwen. De terughoudendheid van verschillende woningcorporaties om woningwetwoningen te bouwen en de bereidheid van bestuurders van corporaties om zich langs andere wegen optimaal in te zetten voor de volkshuisvesting moesten voor politici signalen zijn.

Waarom oriënteert men zich niet aan de basis?

Er is geen enkele reden om aan te nemen dat het woningbouwprogramma van de PvdA meer afgestemd is op de wensen van de bevolking dan het programma van het kabinet Van Agt. Daarom is er ook geen enkele garantie dat er volgens het PvdA-programma meer woningen zullen worden gebouwd dan volgens het programma van het kabinet Van Agt. Er is echter één tenzij. Tenzij men met overdreven veel subsidie de bevolking een woningpakket opdringt, dat men eigenlijk niet wil. Deze mogelijkheid bestaat, zolang er nog kwantitatieve woningnood is. Daarna neemt men het niet meer.

OPMERKELIJK

Een opmerkelijk staaltje van rekenkunst treft men aan op blz. 38 van het woningbouwprogramma van de PvdA. Voor de geïnteresseerde lezer wordt de tabel met de conclusie volledig overgenomen.

„Tabel 9:

Aantal manjaren per 100 miljoen bouwproduktie in 1966, 1975 en het 1e kwartaal van 1977.

	1966	1975	1e kw. 1977
woningwetwoningen			
timmerlieden	244	176	216
metselaars	181	122	150
alle beroepen	1108	737	885
premiewoningen			
timmerlieden	295	200	236
metselaars	250	137	163
alle beroepen	1305	800	874
vrije sector			
timmerlieden	377	309	341
metselaars	297	231	270
alle beroepen	1444	1040	1125

b. de hoeveelheid mankracht per vrije sector-woning is 26% meer dan die voor een woningwetwoning. Of anders uitgedrukt: wanneer 5000 vrije sector-woningen minder worden gebouwd, kunnen met dezelfde arbeidskracht 6300 woningen meer worden gebouwd."

Per 100 miljoen bouwproduktie geldt in 1977 dat bij woningbouw in de vrije sector 26% (moet 27% zijn) meer manjaren nodig zijn dan bij woningbouw in de woningwetsector. Dit betekent echter niet dat voor een vrije sector-woning 1,26 maal zoveel manjaren nodig zijn dan voor een woningwetwoning. Vrije sector-woningen zijn veel duurder dan woningwetwoningen. Is een vrije sector-woning bijvoorbeeld tweemaal zo duur dan een woningwetwoning, dan bouwt men voor *f* 100 miljoen slechts half zoveel vrije sector-woningen als woningwetwoningen.

Voor een vrije sector-woning heeft men dan 2x1,26 = 2,52 maal zoveel arbeid nodig als voor een woningwetwoning. Op blz. 39 staat vermeld, dat het PvdA-woningbouwprogramma als bijkomstige aardigheid tevens nog 3200 extra arbeidsplaatsen schept. Met behulp van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek kan aangetoond worden dat het alternatieve woningbouwprogramma resulteert in een verlies van circa 5500 arbeidsplaatsen. In werkelijkheid is het verlies aanmerkelijk meer omdat op blz. 48 de kostprijs van de vrije sector-woningen is aangegeven en voor deze prijs geen arbeidsintensieve bungalows en herenhuizen kunnen worden gebouwd. Globaal zal het gaan om het verlies van circa 8000 arbeidsplaatsen.

MOEILIJKHEID

Toegegeven moet worden dat in tijden van woningnood geen arbeid besteed moet worden aan bungalows en herenhuizen ten koste van de bouw in de gesubsidieerde sector. Een moeilijkheid hierbij is dat in plaatsen waar de arbeidsmarkt overspannen is, tevens woningnood heerst en nauwelijks dure woningen worden gebouwd. Gedacht kan hierbij worden aan Amsterdam en Rotterdam. Ook zijn er streken waar nauwelijks woningnood is, en waar slechts een geringe spanning op de arbeidsmarkt is. Afremming van de arbeidsintensieve bouw van bungalows en herenhuizen in deze streken zou leiden tot werkeloosheid. Daarom zal deze problematiek met de nodige voorzichtigheid regionaal, gedifferentiëerd benaderd moeten worden.

Tengevolge van bovenvermelde domme rekenfout is het gestelde met betrekking tot de financiering van het alternatieve woningbouwprogramma nauwelijks relevant. Wel hoopt de schrijver van dit artikel binnen afzienbare tijd terug te komen op de financiering van de woningbouw in zijn algemeenheid. Daarom zal hier volstaan worden met een enkele opmerking.

Op blz. 62 spreekt het woningbouwprogramma van de PvdA de voorkeur uit voor verhoging van het huurwaardeforfait boven verhoging van de overdrachtsbelasting. Dit is merkwaardig.

Verhoging van de overdrachtsbelasting vormt immers een beperking bij de handel in huizen. Verhoging van het huurwaardeforfait vormt daarentegen een beperking voor het hebben van een eigen huis.

Waar de voorkeuren van socialisten in de oppositie zoal kunnen liggen? Men leest op blz. 55 van de eerste Nota Bouwbeleid van de vorige bewindslieden immers het volgende:

> „Herstel van het hogere bedrag aan huurwaarde als inkomensbestanddeel zal, naar verwacht mag worden, een negatieve invloed hebben op het aantal mensen dat besluit een nieuwe woning te kopen. De aktiviteiten in de woningbouw zouden daarmede een beperking ondergaan."

Een soortgelijke tweeslachtigheid treft men aan op blz. 65. Hier staat: „Woningwetwoningen dienen niet verkocht te worden."

Zonder een oordeel over de juistheid van deze stelling te vellen nog het volgende: In de circulaire MG 75-45 van 15 december 1975 wijst oud-staatssecretaris Van Dam op blz. 8 de gemeentebesturen op de verkoop van bestaande woningwetwoningen. Men leest daar onderstaande passage:

> „Ook is het mogelijk deze woningen te verkopen aan gegadigden met een inkomen, dat hoger is dan voor kopers van een beschutte eigen woning. Aan deze gegadigden kan de woningcorporatie, de gemeente of het bouwfonds niet een lening verstrekken afkomstig uit de gelden van de in deze circulaire bedoelde rijksleningen."

SAMENVATTING

Resumerend kan gesteld worden:

- **dat de oorzaken van vele moeilijkheden bij de huidige woningbouw liggen bij het beleid van de vorige bewindslieden;**
- **dat het alternatieve woningbouwprogramma van de PvdA zich op talrijke punten in feite meer richt tegen het beleid van de vorige bewindslieden dan tegen dit van de huidige;**
- **dat het alternatieve woningbouwprogramma van de PvdA op enkele wezenlijke punten kardinale fouten bevat.**

Aan het slot nog een enkele opmerking. Het is onbegrijpelijk dat sommige CDA-ers zonder enige studie het alternatieve woningbouwprogramma beter vinden. Hun evangelische bewogenheid op politiek terrein behoeft kennisneming van de feiten toch niet in de weg te staan?

Ook is onbegrijpelijk dat een intelligent parlementariër als de heer Kombrink zijn naam aan een dergelijk programma verbindt.

Het alternatieve woningbouwprogramma van de PvdA is onder de maat. „Voor hetzelfde geld beter", is niet best.

Alphen aan den Rijn J. de Jong,
CDA-gemeenteraadslid.

CHJO hield conferentie over Christelijk Onderwijs

Halverwege november was een twintigtal CHJO-ers te Oudleuzen (Ov) bijeen voor een studieconferentie over Christelijk onderwijs, met als ondertitel „Macht of Kracht?" Na een oriënterende discussie naar aanleiding van een inleiding van conferentievoorzitter Jan van den Assem op de vrijdagavond, werd de zaterdagochtend besteed aan het beluisteren van en het discussiëren over twee inleidingen van de heer Dijkhuizen, onderdirecteur van de Vrije Leergangen (lerarenopleiding) van de Vrije Universiteit, en van drs. Verhoeff, directeur van de Christelijke Sociale Academie te Ede.

Drs. Verhoeff vroeg zich in zijn inleiding af, of het onderwijs maatschappijhervormend moet zijn. De school heeft hier grote mogelijkheden. Kinderen zijn erg ontvankelijk voor indrukken en meningen. Niettemin vond hij een dergelijke handelwijze niet juist. Het gaat hierbij om een principiële keuze: stellen wij het onderwijs primair in dienst van de maatschappij(-verandering) of in de dienst van het kind. In het eerste geval wordt het kind horig gemaakt aan de maatschappij. Het alternatief is: kinderen opvoeden tot volwassenheid, hen zelfstandigheid en verantwoordelijkheid leren, hen ook leren hun talenten te ontwikkelen in dienst van God en de naaste. „Er moet niet voor het kind beslist worden, het kind moet zelf tot een eigen keuze komen". Noodzakelijk daarbij is, in het onderwijs meer aandacht te geven aan het ontwikkelen van verbale en sociale vaardigheden, de kinderen te leren bijvoorbeeld om te gaan met besluitvormingsprocessen.

DEMOCRATISERING

De democratisering van het onderwijs, en dan met name van het Christelijk onderwijs, vormde onderwerp van de inleiding van de heer Dijkhuizen. De school is naar zijn mening een grondslag-, een doel- en een leefgemeenschap. Met het karakter van de doelgemeenschap is overplanting van de politieke democratie op de schoolsituatie (met bijvoorbeeld het „one man, one vote"-principe) niet verenigbaar. Democratisering van het onderwijs achtte de heer Dijkhuizen toch noodzakelijk, zeker voor het Christelijk onderwijs. Alle betrokkenen dienen hun bijdrage te leveren aan het doel van de school, gebaseerd op de grondslag. Een verantwoorde democratisering kan de betrokkenheid slechts vergroten. Daarbij mag niet het uitgangspunt zijn (zoals een commissie van de HBO-raad het formuleerde), dat iedereen in de school recht heeft op de behartiging van het eigen (groeps-)belang. Uitgangspunt moet zijn, dat iedereen bereid en in staat moet zijn mee te werken aan de verwezenlijking van het doel van het onderwijs, vanuit zijn eigen positie en eigen verantwoordelijkheid. De democratisering van het Christelijk onderwijs is op het moment sterk in discussie. Voorlopig heeft de minister van Sociale Zaken de scholen ontheffing verleend van de verplichting een ondernemingsraad in te stellen, in afwachting van voorstellen vanuit het bijzonder onderwijs, om te komen tot een eigen democratische structuur. Inmiddels heeft ook de PvdA in de Tweede Kamer een initiatief-wetsontwerp, dat democratisering verplicht maakt, ingediend. Bij deze zaak kan men zich afvragen of de overheid hiermee niet de grondwettelijke vrijheid van inrichting aantast. De heer Dijkhuizen was van mening, dat democratisering opgevat zou kunnen worden als een eis van deugdelijkheid, die de overheid op grond van artikel 208 van de grondwet mag stellen. Dit zal dan wel beperkt moeten blijven tot een aantal minimum-voorwaarden; wanneer de overheid een pasklaar model gaat opleggen, kan dit in bijzondere situaties wel zeer ondeugdelijk blijken en derhalve strijdig met de inrichtingsvrijheid. De conclusie moet dan ook zijn, dat democratisering van het Christelijk onderwijs niet verplicht mag worden opgelegd, wel is zij echter verplichtend, als verbetering van de betrokkenheid tot het doel van het onderwijs voor alle geledingen van de school.

DISCUSSIE

In de discussie over de inleidingen werd vooral verder gepraat over de democratisering van de school. De vraag kwam op, waartoe democratisering zou kunnen leiden op een Christelijke school, waar ook niet-Christelijke leerlingen en ouders bij betrokken zijn. Vormt democratie dan geen gevaar voor het behoud van de Christelijke grondslag? Of moet het zo zijn, dat de Christelijke scholen de toelating van leerlingen die de grondslag niet onderschrijven, gaan beperken? De heer Dijkhuizen wees erop, dat men zich afvragen kan, of op Christelijke scholen met een overheersende positie van niet-Christelijke leerlingen (en vaak ook docenten) de „C" eigenlijk op dit moment dan nog wel terecht voor de naam staat. De heer Verhoeff meende, dat het Christelijk karakter van een school integraal moet zijn; op zijn academie heeft men daarom bewust gekozen voor beslotenheid. Men laat er alleen protestants-christelijke studenten toe. Dit vooral ook, omdat de studenten zelf sterk mede de stofkeuze bepalen. Verder stelde hij vast, dat er een sterke tendens is tot oprichting van zogenaamde Reformatorische scholen, die eveneens een besloten karakter hebben. Blijkbaar voldoet het open Christelijk onderwijs niet voor veel mensen. Daarom komt hij tot de praktijk-keuze voor toetsing van de studenten op de grondslag van de school.

Anderen vroegen zich af, of de Christelijke school op zo'n manier nog wel een appèlfunctie kon vervullen op niet-Christenen. Moeten wij de grondslag niet juist uitdragen? Kan democratisering die doelstelling niet schaden?

CONCLUSIES

In zijn rede tijdens de ledenvergadering van de CHJO, in aansluiting op de conferentie zaterdagmiddag gehouden, vatte de CHJO-voorzitter Peter Heukels enkele voorlopige conclusies van de conferentie samen. Hij zag daarbij het gevaar van beslotenheid: wij moeten de Bijbelse boodschap niet voor onszelf houden. „Want ook in het openbaar onderwijs kan gezaaid en later geoogst worden". Hij riep op tot het onderhouden van contacten door Christelijke scholen met het openbaar onderwijs. In het Christelijk onderwijs zal men vooral aan mentaliteit en wederzijdse benadering moeten merken, dat het om Evangelisch geinspireerde mensen gaat. In deze tijd, waarin zovelen zoekende zijn, betekent het geven van hoop en de Evangelische belofte aan een komende generatie een toekomstperspectief, dat zijn weerga niet kent. Aldus de CHJO-voorzitter.

G. V.

Verklaringen van CHJO

De ledenvergadering van de CHJO (waarover uitvoerig bericht is in „de Nederlander" van vrijdag 24 november) nam twee verklaringen aan. De teksten van deze verklaringen zijn:

Verklaring over Latijns-Amerika

De Christelijk-Historische Jongeren Organisatie, op 18 november te Zwolle in vergadering bijeen, kennis genomen hebbend van de beleidsvoornemens van de minister voor ontwikkelingssamenwerking, overwegende dat:
- de nieuwe selectiecriteria, die ten grondslag liggen aan het concentratielandenbeleid van de minister niet onaanvaardbaar zijn, constaterende dat:
- als gevolg van de nieuwe selectiecriteria alle vier Latijnsamerikaanse landen afgevoerd zullen worden van de lijst van concentratie-landen, voorts overwegende dat:
- intensieve contacten met dit turbulente en met Europa nauwverwante werelddeel zeer wenselijk zijn,

acht het van groot belang, dat met betrekking tot drie van de vier landen in Latijns-Amerika (namelijk: Columbia, Peru en Jamaica) naar mogelijkheden wordt gezocht om een uitzondering op de toepassing van de nieuwe selectiecriteria te maken, en verzoekt de minister voor ontwikkelingssamenwerking alsnog het concentratielandenbeleid ten opzichte van Latijns-Amerika in heroverweging te willen nemen.

Verklaring over Noord-Friesland

De CHJO, in algemene ledenvergadering bijeen op zaterdag 13 november 1978 te Zwolle, konstateert:
- dat in verband met de veiligheid en in het kader van de Deltawet, de zeedijken op Deltahoogte gebracht moeten worden;
- dat in Noord-Friesland voor het nog uit te voeren deel, nu nog twee alternatieven voor dijkverhoging mogelijk zijn, nl.: tracé A, waarbij de bestaande dijk verhoogd wordt en tracé D, waarbij een gebied van 4000 ha. ingepolderd wordt;
- dat het Waddengebied een onvervangbaar natuurgebied van internationaal belang is.
- dat het regeerakkoord CDA-VVD zegt: „Bij nog te nemen beslissingen met betrekking tot de Waddenzee en andere natuurgebieden . . ., blijft het behoud als onvervangbaar natuurgebied zowel uitgangspunt als einddoel";
- dat het CDA-program „Niet bij brood alleen", spreekt over de instandhouding van de Waddenzee als natuurgebied van internationale betekenis".

Daarbij overwegende:
- dat geen enkele garantie gegeven kan worden dat de vogels voor foerageren en broeden gebruik zullen maken van een vervangend natuurgebied, als opgenomen in de uitvoering van tracé D.
- dat daardoor de zekerheid over het voortbestaan van het gehele ter plekke voorkomende ecosysteem in gevaar gebracht wordt.

Is van mening:
- dat ten aanzien van het te voeren milieubeleid inzake de Wadden-problematiek het zwaartepunt gelegd dient te worden op de verantwoordelijkheid die we voor dit unieke natuurgebied hebben, en dat elke aantasting daarvan afgewezen moet worden.

Trekt uit dit alles als conclusie ten aanzien van de buitendijkse inpoldering Noord-Friesland:
- dat de inpoldering van het gebied Noord-Friesland buitendijks (tracé D) afgewezen moet worden en verhoging van de bestaande zeedijk (tracé A) de voorkeur verdient.

De in deze motie als conclusie vervatte mening wordt dringend aanbevolen aan de CDA-kamerfractie en de CDA-bewindslieden.

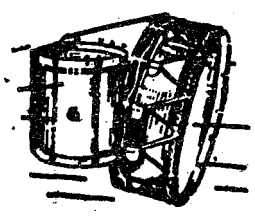

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

CDA-Brabant neigt naar ongedeelde provincie

De bestuurlijke reorganisatie-plannen houden ook het CDA in Noord-Brabant bezig. Op diverse niveaus zijn werkgroepen doende om de meningen te vormen welke tot uiteindelijke standpunten zullen leiden. Een stevige aanzet is de zogeheten CDA-Brabantdag geweest, welke dezer dagen in Ontmoetingscentrum Koningshof te Veldhoven gehouden werd. Ongeveer 250 Brabantse CDA-leden namen er aan deel. Ook waren enkele beleidsambtenaren aanwezig van zowel de provincie Noord-Brabant als het departement van binnenlandse zaken.

De studiedag, een initiatief van het provinciaal CDA-bestuur in samenwerking met de Landelijke coördinatiecommissie Vormingswerk CDA, werd geopend door de heer A. Wagemakers, voorzitter van het CDA-Brabant. Aansluitend werden vier inleidingen gehouden waarin de bestuurlijke reorganisatie annex gemeentelijke herindeling beschouwd werden vanuit evenzovele invalshoeken: de gemeentelijke, de gewestelijke, de provinciale en de landelijke invalshoek.

Burgemeester J. A. M. van Homelen van Hooge en Lage Mierde poneerde stellingen onder de noemer „democratisch en doelmatig bestuur bij verscheidenheid in eenheid". Hij benadrukte dat de provincie zich ontwikkeld heeft tot een bestuurlijk instituut waarvan een krachtig procesmatig beleid uitstraalt naar zowel het rijk als de gemeenten. Door verkleining in territoir wordt het draagvlak van de provincie verminderd met nadelige gevolgen voor de doelmatigheid in het openbaar bestuur, aldus de heer Van Homelen.

Handhaving van de huidige hoofdstruktuur in de wetgeving met daarbij een betere onderlinge afstemming op elkaar van de taken en bevoegdheden van de verschillende bestuurslichamen, is volgens hem al een hele stap in de goede richting. Als de herindelingsgrens van 10.000 inwoners gehandhaafd zou worden, betekent dat het einde van 79 van de 131 Brabantse gemeenten, en dat noemde hij onaanvaardbaar. Mr. W. J. B. van Elk kwam in zijn betoog tot de conclusie dat een vierdeling van de provincie Noord-Brabant de meest logische verdeling zal zijn. Daarbij is volgens de voorzitter van de Agglomeratie Eindhoven een goed regionaal bestuur mogelijk en is de „schaal" zodanig dat taken en bevoegdheden van het rijk overgenomen kunnen worden. Volgens hem is niet te ontkomen aan een ineenschuiven van de regionale (pre-gewestelijke) en provinciale bestuurslagen.

Ir. F. C. de Jong, voorzitter van de Brabantse CDA-Statenfractie, beperkte zijn inleiding tot het hardop formuleren van een aantal vragen waarvan de antwoorden van belang zijn voor de definitieve stellingname in het voorjaar van 1979. Wel stelde hij dat het provinciaal bestuur vooralsnog geen redenen ziet om af te wijken van het in 1975 geuit standpunt dat opdeling van de provincie niet nodig is. Als vierde spreker trad prof. mr. J. P. A. Coopmans op, hoogleraar aan de Katholieke Hogeschool te Tilburg. Hij bepleitte meer onderzoek omdat een opdeling van Brabant in drie delen, zoals de huidige Minister van Binnenlandse Zaken voorstelt, veel gevolgen voor het maatschappelijk leven zal hebben. In een kaderwet, op grond waarvan gewesten als verlengd-lokaal bestuur een echt juridisch kader krijgen, kan volgens prof. Coopmans de achterstand in de aanpassing van het binnenlands bestuur wegwerken. Hij voelde weinig voor een herindeling van Brabant en kreeg daarbij veel adhesie vanuit de zaal.

vervolg op pagina 7

Hoe gezond reageert de CDA-fractie op de begroting volksgezondheid

door: Hanske Evenhuis-van Essen, lid Tweede Kamer CDA

Hoe hebben de woordvoerders van het CDA zich bij de behandeling van de begroting van Volksgezondheid in de Tweede Kamer geweerd?
Het was bepaald geen eenvoudige opgave. Bestek '81 had met maar liefst 2 miljard gulden duchtig in het budget van volksgezondheid geknipt. Dat gegeven vroeg om een juiste benadering van deze zo ingewikkelde materie.
Bovendien moet geconstateerd worden, dat coördinatie binnen de verschillende ministeries soms uiterst moeilijk blijkt te zijn.
Wat bijvoorbeeld te zeggen van het feit, dat de minister van sociale zaken bij de behandeling van Bestek '81 en bij de Algemene Politieke Beschouwingen namens de Regering over volksgezondheid spreekt in verband met de *f* 100,– eigen bijdrage bij niet-klinische verstrekkingen en dat dan de staatssecretaris van volksgezondheid tijdens een interview hierop reageert! Laten we hopen dat dit slechts kleine schoonheidsfoutjes waren, die met de tijd verdwijnen. Wat betreft de begrotingsbehandeling zelf.
Steef Weijers benadrukte dat de uitgangspunten van de CDA-fractie werden gevormd door:
a) „Niet bij brood alleen";
b) Het regeerakkoord tussen VVD en CDA;
c) Bestek '81.
Volksgezondheid heeft een breed kader en de gezondheid van de mens hangt mede af van het zich welbevinden. De toenemende spanningen tussen aktieven en niet-aktieven, de verkeersonveiligheid, de flat-depressie en dergelijke brengen met zich mee dat er een grote toeneming is van het gebruik van medische goederen en diensten. Ook mede vanuit deze optiek is het noodzakelijk dat er een betere onderlinge samenhang komt bij het beheersen van de gezondheidszorg. Verder zullen de „patiëntenrechten" waar gemaakt moeten worden. Toch kan, hoe overtuigd we ook zijn van de noodzaak dat de meest hulpbehoevende als eerste recht heeft op de meeste hulp, het aspekt van de kostenontwikkeling en -beheersing niet vergeten worden. Met spanning wordt uitgekeken naar de Wet Voorzienignen en de Wet Tarieven, die spoedig in de Tweede Kamer aan de orde moeten komen.

KEUZE

Wij moeten met elkaar constateren, dat wj een stelsel van „vrije ondernemingsgewijze produktie" hebben met onder andere tot gevolg dat nieuwe technieken en kostbare voorzieningen, zoals hartchirurgie, kunstnierbehandelingen en dergelijke tot stand komen door financiering van overheid, particulier initiatief en ziektekosten-verzekering. Het is duidelijk dat met een dalende welvaart een keuze gemaakt dient te worden. Interessant is een in Engeland gehouden onderzoek, waarbij aan het licht kwam dat 70 procent van de hartinfarctpatiënten op medisch verantwoorde wijze thuis behandeld kunnen worden.
Een kritische kanttekening was verder, dat de vrije beroepsuitoefening voor het CDA geen heilige koe is.
Wij hadden als fractie veel moeite met het onderdeel volksgezondheid in Bestek '81; het inleveren van 2 miljard gulden is niet niks! Maar er moest omgebogen worden om de kostenontwikkeling een halt toe te roepen.
Maar niet alleen het geld speelt een belangrijke rol, ook de mentaliteit tegenover de patiënt! Patiëntenrecht, democratisering van de „witte jas", humanisering van de arbeid en van de arbeidssituatie werken mee aan een vertrouwen hebben in elkaar.
Wat betreft het punt van de eigen bijdrage van *f* 100,– daar zal toch een andere richting gezocht moeten worden. Bovendien is het beslist onredelijk een eigen bijdrage te vragen, wanneer niet tevens het inkomen van de vrij gevestigde hulpverleners wordt bekeken. Onze woordvoerder was kritisch en gaf veel suggesties aan om de noodzakelijke kostenbesparing te bevorderen. Om er eens enige te noemen:
1. tarieven poliklinische verrichtingen iets laten stijgen: die van de klinische verrichtingen niet;
2. betere samenwerking tussen huisarts en specialist;
3. medici en para-medici in dienstverband;
4. bestaande netto-verschillen tussen overheidsziekenhuizen en particuliere ziekenhuizen wegwerken;
5. uitwieden van het ziekenfondspakket, geen aspirines meer en maximeren van specifieke behandelingen.

Een mooi voorbeeld gaf de woordvoerder ten aanzien van de tarieven van particulieren ziektekosten. Waarom, zo riep hij uit, kost het verwijderen van de blindedarm van de Tweede-Kamer-voorzitter Vondeling zoveel meer dan het verwijderen van een blindedarm van een ziekenfondspatiënt?

NIEUW IDEE

Op een geheel eigen wijze kwam het eigen risico aan de orde. Moeten rokers, drinkers en veel-eters niet meer premie betalen? Zij lopen willens en wetens toch meer kans op ziekzijn dan mensen, die een sobere levensstijl prefereren? Zo kwam er een heel nieuw idee naar voren, namelijk om op elk pakje sigaretten, fles jenever en zakje patat een bijdrage te leggen voor de gezondheidszorg. Een bestemmingsheffing dus en met deze originele gedachte eindigde Steef Weijers zijn boeiend en waardevol betoog.
Dien Cornelissen, die ook namens de CDA-fractie sprak, beperkte haar bijdrage tot de extra-murale zorg en alle problemen, die hierbij een rol spelen.
Is er niet te vaak sprake van een te vroege, te veelvuldige en te langdurige opname in het ziekenhuis? De reden hiervan ligt voor de hand. Wijkverpleegkundigen komen tijd te kort bij gebrek aan hulpkrachten. Zou het bovendien niet aan te bevelen zijn alle eerste-lijn-werkers in éénzelfde wettelijke financieringsregeling onder te brengen?
Ook heel belangrijk is de taak van de vrijwilligers, een gedachte die wij in veel begrotingen terug vinden en natuurlijk zeker in die van Volksgezondheid, waar zelfs gesteld wordt dat het meer inschakelen van vrijwilligers noodzakelijk is! Zoals te verwachten was had ook deze woordvoerder een hele verlanglijst voor de staatssecretaris, te weten:
- fluor-applicatie;
- uitbreiding opleiding mondhygiënisten;
- waar zijn kindertandverzorgsters gebleven?
- preventie bij jeugdgezondheidszorg;
- de functie vertouwensartsen in verband met kindermishandeling.
- En dan het kruiswerk en de financiering daarvan via de A.W.B.Z. (Algemene Wet Bijzondere ziektekosten).

Iedereen herinnert zich nog wel de motie-Van Leeuwen, die dit voorjaar bij de behandeling van de begroting „kamerbreed" aangenomen werd en tot heden nog niet uitgevoerd is! Juist de Kruisverenigingen zetten zich met beroepskrachten en vrijwilligers in voor de zorg van de medemens en verdienen de steun van niet alleen de kamerleden, maar ook van de staatssecretaris. Een opvallend verschijnsel is dat het aantal kraamverzorgingen in kraamcentra toeneemt ondanks een dalend geboortecijfer. Graag zagen wij poliklinische bevallingen gerealiseerd, indien de kraamvrouw dit wenst; dan moet er dus geen tekort aan kraamverzorgsters zijn, zoals nu het geval is. Misschien is een grote opleidingsmogelijkheid gewenst. Wat betreft het probleem van de gehandicapten merkte de woordvoerder nog op dat een vroegtijdige onderkenning een zeer belangrijk aspekt is, waaraan meer aandacht besteed moet worden. De verpleegduur van gehandicapten wordt trouwens ongunstig beïnvloed door trage afwikkeling van zaken als aangevraagde aanpassingen van vervoersmiddelen, keukens en woningen. Verder lijkt in deze tijd toch onontbeerlijk een ombudsman of patiënt-vertrouwensman in de psychiatrische inrichtingen, omdat niet alleen in de ziekenhuizen in verband met het patiëntenrecht zo iemand belangrijk is. Ook ouderparticipatie in de zwakzinnigenzorg wordt heel belangrijk geacht. Ingevolge een verdrag van de Raad van Europa is elk land verplicht een commissie voor euthanasie in te stellen. Heeft Nederland al aan deze verplichting voldaan?
Wat betreft het voorschrijven van geneesmiddelen vroeg mevrouw Cornelissen zich af, of er geen kleinere verpakkingen gebruikt zouden kunnen worden, zodat niet zoveel medicijnen ongebruikt blijven liggen.
Tot zover het enthousiaste betoog van Dien Cornelissen, die levendig interrumpeert en met „verve" volksgezondheid, die haar zo na aan het hart ligt, onder onze aandacht bracht.

RELATIE

Mieke Andela-Bauer de derde woordvoerder van de CDA-fractie, bracht de relatie tussen goede voeding en volksgezondheid onder de aandacht. Voeding, gezondheid en welzijn liggen immers in elkaars verlengde. Goede voeding betekent ook preventie. Helaas moet geconstateerd worden dat de voedingsgewoonten van onze jeugd niet bepaald rooskleurig zijn; ze gaat nogal eens wat roekeloos om met haar gezondheid. Voorlichting is hierbij noodzakelijk met een accent zowel naar consument als producent. De warenwetgeving dient echter ook de identiteit van de produkten en de basiskwaliteit vast te leggen. Dat betekent meer dan alleen het feit dat het produkt onschadelijk is, het gaat om gezondheidseisen!
Ook werd terecht door de woordvoerster gewezen op bepaalde technologische ontwikkelingen, die met name in de land- en tuinbouw plaatsvinden en waardoor ambachtelijke produktie-methoden veranderen in industriële produktie-processen: denken we alleen maar aan mestkalveren, legbatterijen, kuikenfokkerijen e.d. Als consument hebben wij daar geen direkte invloed op, hoewel wij ons – juist als consument – toch behoorlijk moeten laten informeren.
Wat voor consequenties een en ander met zich kan brengen bewijzen recente berichten in de publiciteitsmedia aangaande de staat Michigan in de Verenigde Staten van Amerika, waar de bevolking vergiftigd vlees aangeboden krijgt van koeien, die via hun voedsel zeer schadelijke stoffen in hun lichaam krijgen. De hier geschetste situatie is een duidelijk voorbeeld van een geval, waarin de overheid regelend moet optreden. Voedingsvoorlichting voor de jonge mens moet zijn: „hoe houd ik mijn lichaam gezond?" De vakken gezondheidsleer en voedingsleer moeten in de leerplannen worden opgenomen. Overigens zal binnen de reclame gestreefd moeten worden naar objectiviteit en eerlijkheid. Geen manipulatietaktiek! In deze weergave van de inbreng van onze CDA-woordvoerders heeft u kunnen merken hoe betrokken zij zijn bij uw wel en wee, niet alleen met woorden, maar ook met daden, getuige de ingediende moties.

Begrotingsdebat Antillen in Tweede Kamer

Op de Antillen heerst schijnwelvaart

door: Harry Aarts, lid Tweede Kamer voor CDA

In de loop der jaren is door Nederland aan de Antillen één miljoen gulden ontwikkelingshulp gegeven, dat is ca. *f* 4000 per hoofd van de bevolking. Daar komt nog bij ruim *f* 100 miljoen gulden EEG-steun. Hiermede zijn de Antillen waarschijnlijk het ontwikkelingsland dat het meeste ontwikkelingshulp ontvangt (met Suriname). Dit komt nog in een bijzonder licht te staan als we bedenken, dat het BNP (Bruto Nationaal Produkt) per hoofd van de bevolking in de Antillen aanzienlijk hoger is dan in Griekenland en Portugal, hoger dan in Ierland en gelijk ligt met Italië en Spanje. Voldoende reden derhalve om onze ontwikkelingsrelatie met de Antillen kritisch te bezien. Dat hebben de Tweede Kamer en onze CDA-factie dan ook gedaan, daarbij geholpen door de kennis en ervaring opgedaan tijdens het parlementaire werkbezoek in juni j.l., bij het begrotingsdebat over de Antillen.

Wij hebben ons aan het begin van het debat afgevraagd of ook voor de Antillen niet zo iets als een Bestek'81 nodig zou zijn gezien de precaire sociaal-economische situatie die als volgt is te karaktiseren:
- stijgend tekort op de handelsbalans
- teruglopende positie van de dienstenbalans
- Negatieve ontwikkeling betalingsbalans
- stijgende werkloosheid
- onbenutte productiecapaciteit
- grote budgettaire tekorten
- sterke stijging van de collectieve uitgaven
- wederom toenemende inflatie.

NIET NAAR DE NERING

De Antillen verkeren in een periode van schijnwelvaart, welke deels in leven wordt gehouden door de hulp vanuit het moederland. Gaten in de lopende inkomsten, b.v. door het wegvallen van olieopbrengsten worden indirect met hulpgelden gedicht, waardoor de werkelijke toestand versluierd wordt. De tering wordt niet naar de nering gezet.
Een speciaal hoofdstuk daarin vormen de overheidsfinanciën. De tekorten op de begrotingen van zowel het land als de eilanden worden steeds groter. In hoofdzaak wordt dit veroorzaakt door een excessieve toename van personeelskosten, tengevolge van de volstrekt ongeremde indienstneming van overheidspersoneel. Een macaber voorbeeld daarvan is het eilandgebied Curaçao, waar de uitgaven in 1977 met bijna 30 procent toenamen. Uit een deskundig rapport blijkt dat op dit eiland 2000 mensen teveel in dienst zijn. Alleen reeds het woningbedrijf op Curaçao had eind 1976 volgens de Antilliaanse Rekenkamer 643 arbeiders in dienst, terwijl er voor dat jaar 75 begroot waren.
De toestand wordt langezamerhand onhoudbaar. In plaats van onafhankelijker wordt het land steeds afhankelijker; bestuurders raken verslaafd aan ontwikkelingshulp. Onze ontwikkelingsrelatie met de Antillen zal dan ook geherwaardeerd moeten worden. Onze fractie heeft van de regering een nota gevraagd, die vóór medio 1979 moet worden uitgebracht, waarin de hulprelatie van de afgelopen jaren wordt geëvalueerd. Op basis daarvan zullen door de regering nieuwe beleidslijnen voor de toekomst dienen te worden uitgezet.
De hulp zal meer moeten worden gericht op vergroting van de werkgelegenheid in de direct productieve sector. De dure importen vooral van de eerste levensbehoeften zullen moeten worden vervangen door zelfvoorziening op het gebied van land- en tuinbouw. Ambachtelijke en dienstverlenende bedrijven zullen moeten worden gestimuleerd. De situatie op het terrein van de volkshuisvesting is dermate nijpend dat continue stromen volkswoningen met inschakeling van zoveel mogelijk Antilliaanse aannemersbedrijven moeten worden opgezet. Voor dit alles moeten ook eigen Antilliaanse besparingen worden aangewend. Het is een trieste zaak, dat momenteel het overgrote deel van deze besparingen naar het buitenland vloeit.

WIJZIGINGEN

Nog op een ander punt heeft onze fractie ernstige kritiek geuit en de regering dringend uigenodigd op korte termijn wijzigingen door te voeren. Dit betreft de hulpverlening via particuliere organisaties. Daarover zijn reeds vele klachten geuit, o.m. door de katholieke medefinancieringsorganisatie CEBEMO. De beslissingen over particuliere ontwikkelingsprojecten lopen over teveel schijven, zijn te tijdrovend, te omslachtig en te vaak afwijzend. Terwijl door ons toch juist de particuliere initiatieven, de inbreng van niet-overheidszijde in het ontwikkelingsproces van de Nederlandse Antillen van wezenlijke betekenis wordt geacht. Wij zijn dan ook verheugd dat de minister nog tijdens het debat aan ons verlangen is tegemoet gekomen en toegezegd heeft voor 1979 een bedrag van 2 à 3 miljoen gulden voor kleinere particuliere projecten beschikbaar te zullen stellen. Aan het begin van het jaar zullen een aantal algemene kriteria worden opgesteld, waaraan de projecten achteraf zullen kunnen worden getoetst.
Wij hopen dat deze beleidswijziging, die overigens door het ministerie van ontwikkelingssamenwerking ten opzichte van andere ontwikkelingslanden reeds geruime tijd geleden werden ingevoerd, de voorbode zal zijn van een effectievere, meer op de activering van de basis van de Antilliaanse samenleving gerichte ontwikkelingsrelatie.

Aanleg fietspaden: vicieuze cirkel

door: P. A. M. Cornelissen, lid Tweede Kamer voor CDA.

Naar aanleiding van de uitspraken van de minister van verkeer en waterstaat in de openbare vergadering van de Tweede Kamer-commissie van verkeer en waterstaat van 16 oktober jl. inzake moeilijkheden om de op de begroting opgenomen subsidie bedragen voor de aanleg van fietspaden ook te besteden wegens onvoldoende plannen die uitvoeringsgereed zijn bij de lagere overheden, heb ik alle provinciale besturen om nadere gegevens terzake gevraagd. De schriftelijk en telefonisch ontvangen gegevens geven mij aanleiding tot de hierna volgende opmerkingen.
Voor een goed begrip daarvan zij hier verwezen naar de gewijzigde regeling die met ingang van 1 januari 1978 van kracht is geworden en die o.m. inhoudt dat de verdeling van de landelijk beschikbare fondsen over de provincies ieder jaar geschiedt aan de hand van jaarlijks per 1 november door gedeputeerde staten in te dienen voortschrijdende vijfjarige uitvoeringsprogramma's.

1. Groningen
Voor komende 4 jaar in uitzicht gestelde subsidie: totaal *f* 6,5 miljoen.
Uitvoeringsprogramma is onlangs ingediend. Uit ontvangen gegevens blijkt niet, dat subsidiebedrag onvoldoende is, gelet op bestaande plannen, hoewel enige verhoging bepleit wordt in verband met fietstunnels. Provincie zegt dat toegewezen subsidie in de verschillende jaren kan worden besteed.

2. Friesland
Voor komende 4 jaar in uitzicht gestelde subsidie: totaal *f* 4,0 miljoen.
Nog geen uitvoeringsprogramma ingediend. Uit ontvangen gegevens blijkt niet dat subsidiebedrag onvoldoende is gelet op bestaande plannen. Gepleit wordt voor betaling ineens bij toewijzing en verhoging van subsidiepercentage in verband met moeilijkheden voor de kleinere gemeenten bij de financiering van het eigen deel van de kosten.

3. Drenthe
Voor komende 4 jaar in uitzicht gestelde subsidie: totaal *f* 4,0 miljoen.
Nog geen uitvoeringsprogramma ingediend. Gelet op bestaande plannen acht provincie verhoging van subsidiebedrag noodzakelijk, hoewel ook gewezen wordt op mogelijke moeilijkheden bij financiering van eigen deel door gemeenten.

4. Overijssel
Voor komende 4 jaar in uitzicht gestelde subsidie: totaal *f* 7,5 miljoen.
Uitvoeringsprogramma is ingediend. Uit ontvangen gegevens blijkt niet dat subsidie onvoldoende is gelet op bestaande plannen en de moeilijkheden die worden voorzien bij de financiering van het eigen deel in verband met verwachte uitputting van de wegenfondsen.

5. Gelderland
Voor komende 4 jaar in uitzicht gestelde subsidie: totaal *f* 7,5 miljoen.
Uitvoeringsprogramma is ingediend. Gelet op bestaande en ingediende plannen acht provincie verhoging van subsidiebedrag noodzakelijk. Door onvoldoende subsidietoezegging is reeds sprake van vertraging.

6. Utrecht
Voor komende 4 jaar in uitzicht gestelde subsidie: totaal *f* 4,0 miljoen.

Nog geen uitvoeringsprogramma ingediend. Uit ontvangen gegevens blijkt niet, dat subsidie onvoldoende is gelet op de bestaande plannen, waarvan de prioriteiten afweging zal plaatsvinden in een binnenkort uit te brengen vijfjarig uitvoeringsprogramma.

7. Noord-Holland
Voor komende 4 jaar in uitzicht gestelde subsidie: totaal *f* 13,5 miljoen.
Uitvoeringsprogramma is onlangs ingediend.

8. Zuid-Holland
Voor komende 4 jaar in uitzicht gestelde subsidie: totaal *f* 14,0 miljoen.
Nog geen uitvoeringsprogramma ingediend ter aanvulling van het in 1976 ingediende programma 1977 – 1981. Gelet op bestaande en ingediende plannen acht provincie verhoging van subsidiebedrag noodzakelijk, waarbij ik aanteken dat van een groot aantal projecten de uitvoering nog onzeker is, omdat nog niet geheel vaststaat of de plannen en de grondverwerving tijdig gereed komen.
Gepleit wordt voor concrete subsidietoezeggingen voor de jaren 1980 tot en met 1982, omdat principetoezeggingen in het algemeen onvoldoende „hard" zouden zijn om onderhoudsplichtigen er toe te bewegen de plannen aanbestedingsgereed te doen maken.

9. Zeeland
Voor komende 4 jaar in uitzicht gestelde subsidie: totaal *f* 2,0 miljoen. Uitvoeringsprogramma zal een dezer dagen worden ingediend. Gelet op bestaande plannen acht provincie verhoging van subsidiebedrag noodzakelijk.

10. Noord-Brabant
Voor komende 4 jaar in uitzicht gestelde subsidie: totaal *f* 17,5 miljoen.
Uitvoeringsprogramma is ingediend. Gelet op reeds uitgevoerde, bestaande en ingediende plannen acht provincie forse verhoging van subsidiebedrag noodzakelijk. In deze provincie die reeds jarenlang aan de aanleg van fietspaden een hoge prioriteit toekent dreigt een ernstige vertraging in de realisering van de vele aanwezige plannen.

11. Limburg
Voor komende 4 jaar in uitzicht gestelde subsidies: totaal *f* 5,0 miljoen.
Uitvoeringsprogramma is ingediend. Gelet op ingediende plannen acht provincie verhoging van subsidiebedrag noodzakelijk, omdat in uitzicht gestelde subsidie bij lange niet toereikend is voor realisering van de ingediende projecten.

SAMENVATTING
Uit de verstrekte gegevens kunnen de volgende conklusies worden getrokken:

1. Een aantal, provincies (Friesland, Drenthe, Utrecht en Zuid-Holland) heeft nog geen uitvoeringsprogramma voor de periode 1979–1983 ingediend. Als – niet onlogische – verklaring wordt in enkele gevallen aangevoerd, dat indiening weinig urgent lijkt, omdat de minister heeft meegedeeld dat de begroting voor 1978 geen ruimte laat voor nieuwe subsidietoezeggingen en de toegewezen subsidie voor 1979 nodig zal zijn voor reeds eerder ingediende projekten.
2. Een aantal provincies (Drenthe, Gelderland, Zuid-Holland, Zeeland, Limburg en vooral Noord Brabant) acht verhoging van de in uitzicht gestelde subsidies noodzakelijk om vertraging – in sommige gevallen ernstige vertraging – bij de realisering van de aanwezige fietspadenplannen te voorkomen.
3. Afgaande op de mij door de provincies verstrekte gegevens acht ik een verhoging van de in de meerjaren-raming voor 1980–1983 opgenomen subsidiebedragen voor de aanleg van fietspaden met enkele tientallen miljoenen guldens noodzakelijk (door een verschuiving binnen het Rijkswegenfonds). Voor het antwoord op de vraag, of ook het voor 1979 uitgetrokken subsidiebedrag moet worden verhoogd, wil ik eerst het commentaar van de minister afwachten op de mij verstrekte gegevens die ik hem vandaag ter hand heb gesteld.
4. Een gesprek op korte termijn tussen minister Tuynman en de provinciale besturen acht ik dringend gewenst om de vicieuze cirkel die in een aantal provincies dreigt te ontstaan te doorbreken.

Vervolg van pagina 5

ANGST

In het tweede gedeelte van de studiedag discussieerden de deelnemers in een tiental groepen over de inleidingen. Uit diverse rapportages sprak een grote angst voor het creëren van een vierde bestuurslaag en werd een opdeling van Brabant zonder meer van de hand gewezen. Met name de onduidelijkheid rondom aspekten als taken en bevoegdheden en de financiële konsekwenties, van de herindeling van provincies was een doorn in het oog van velen. „Houd Brabant Eén", klonk uit de mond van menigeen. Dit is historisch en cultureel zo gegroeid, werd erbij verteld. Zo lieten de Brabantse CDA-Vrouwen een roep om voortgezette eenheid horen en legden de Brabantse CDA-Jongeren een verklaring af waarin weinig goede woorden voor de herindelingsplannen opgenomen waren. Duidelijk werd dat een ongedeeld Brabant verre de voorkeur van de Brabantse CDA-kaderleden geniet.

Het CHJO-bestuur: van links naar rechts: Jan Peeters (penningmeester), Paul Procee (secretaris), Peter Heukels (voorzitter), Jan van den Assem (vice-voorzitter), Gerrit Goedhart (buitenlandsecretaris).

Een fotografische impressie van de CHJO-ledenvergadering

Een gedeelte van het forum: van links naar rechts Hans Gualthérie van Weezel, forumleider Peter Heukels, mevrouw Haars en drs. G. Gerritse.

Een gedeelte van de aanwezigen in de vergadering.

Mevrouw Haars antwoordt op vragen uit de zaal.

Burgemeester van Tholen benoemd

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 december 1978 benoemd tot burgemeester der gemeente Tholen: de heer E. Baerends, met gelijktijdig eervol ontslag als burgemeester der gemeente Middenschouwen. De heer Baerends, die 41 jaar is, is sinds 1973 burgemeester van Middenschouwen. Hij is gereformeerd en lid van het CDA (ARP).

BETONFABRIEK „VRIJENBAN"
A. M. HOEKE
Rotterdamseweg 376 - Delft.
Telefoon 015-560193 b.g.g. 570909.
BETONWAREN

MAKELAARSKANTOOR
HOOGENRAAD
HAAGWEG 171 - TEL. 070-99.65.60
RIJSWIJK (Z.-H.)
Onroerende goederen - Hypotheken
Taxatiën

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel.: 02150-11189-16777
HILVERSUM.

****

Koop bij onze adverteerders

****

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.

Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.

VEENENDAAL

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken

(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:

Gebr. BEKKER B.V.

REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58. TELEFOON 05100-20841.

Ventevogel Financiële Service Groep bv

Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.

alle troeven in één hand

Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

Een indringend boek met visie!

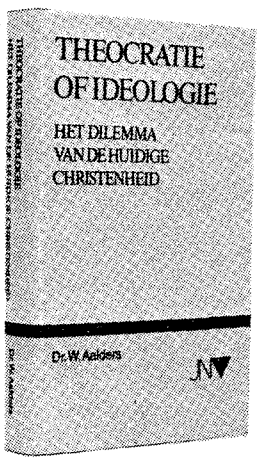

Dr. W. Aalders

THEOCRATIE OF IDEOLOGIE

Het dilemma van de huidige christenheid

306 blz., gebonden f 39,90.

De grote vraag vandaag is: waar vindt het confessionele geloof nog een huis om in te wonen sinds de ideologische doorbraak in de kerk, in de christelijke school en in de christelijke politieke partijen heeft plaatsgevonden?

Dit rijke boek is van groot belang voor allen die bewogen en bezorgd aanzien hoe het moderne denken voortdurend poogt binnen de kerk gestalte te krijgen.

„Niet eerder werd de geestelijke nalatenschap van Groen van Prinsterer zó eigentijds vertaald en nieuw ingedragen in de theologische, maatschappelijke en politieke ontwikkelingen van onze tijd".

Ir. J. van der Graaf in Trouw

„Het meest Groeniaanse boek dat er na de dood van Groen is geschreven".

H. Algra in het Friesch Dagblad

„Het is met grote fijnzinnigheid geschreven, getuigt van een geweldige eruditie en laat zich, ondanks de diepgaande bespreking van fundamentele problemen, heel gemakkelijk lezen".

Prof. dr. W. H. Velema in Woord en School

Verkrijgbaar in de boekhandel.

JNV **Uitgeverij J. N. Voorhoeve - Den Haag.**

Stelt u prijs op

VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELEN

dan

VAN Zeben's

Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

Voor uw

* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer

de klok **HANDELMIJ B.V.**

BANDEN B.V.

West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam, telefoon 010-190200.

Adverteer in de Nederlander

Wie aan de toekomst bouwt
Bouwt op de C.H.U.
Met een advies dat u vertrouwt
Bouwt Meester's Bouwbedrijf voor u.

Vrijblijvend advies voor renovatie, nieuwbouw, utiliteitsbouw.

Meester's Bouwbedrijf

Oude Dijk 5, Oldebroek. Tel. 05253-1230.

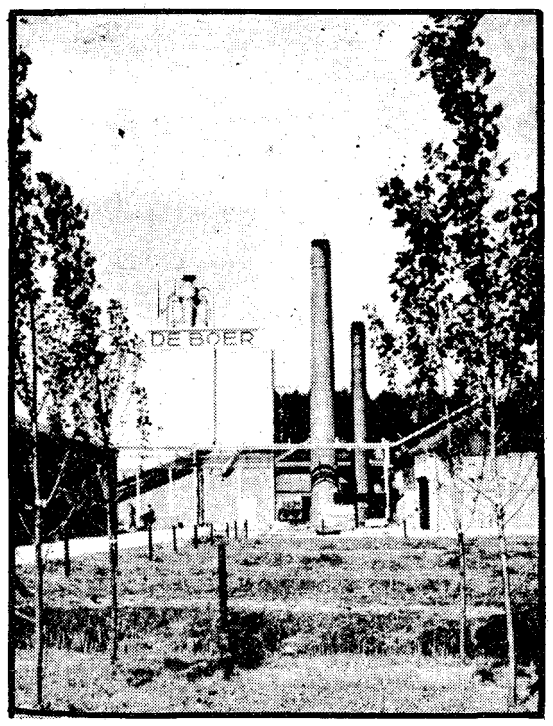

Kistenfabriek
Nijkerk

N. DE BOER

BOUWBEDRIJF P. HULSBOS Jzn. B.V.

Venneperweg 873 - Nieuw Vennep.

NIEUW VENNEP - Telefoon 02526-2277

ABBENES - Telefoon 02524-226

KERKEN- EN SCHOLENBOUWERS
BURGELIJKE EN UTILITEITSBOUW

HANAB B.V.

Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800

GASLEIDINGEN

KABELWERKEN

ZINKERS

10

Vrijdag 8 december 1978 – 14e jaargang no. 49

de nederlander

CH-WEEKBLAD

Redactie: Postbus 33822 - 2503BC - 's Gravenhage - Administratie: Van Deventerlaan 49 - 2271TV Voorburg - Giro 70154, t.n.v. Stichting Uniepers, Voorburg

Wie wil er een nieuwe schoolstrijd?

door: drs. G. van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-Tweede Kamerfractie

In Nederland heeft er een 80-jarige schoolstrijd gewoed. Om het precies te zeggen van 1837-1917. Het ging om de vrije christelijke school, om de kinderen onderwijs te kunnen geven overeenkomstig de geboden en beloften van Gods Woord. Nu, honderd jaar geleden – het was in augustus 1878 – bood men koning Willem II een smeekschrift, voorzien van meer dan 300.000 handtekeningen, aan, om te voorkomen dat een door minister Pakkeijne van de Copello ingediend wetsontwerp kracht van wet zou krijgen. Het gestelde doel werd toen niet bereikt, de wet kwam er toch, de vrijheid van onderwijs bleef uit (de ouders betaalden zowel voor de christelijke als – via de belastingen – voor de openbare school), maar er was wel wat anders bereikt: het volk was gemobiliseerd. Een jaar later ontstond de „Unie School met de Bijbel". Van toen af aan was het niet meer te houden. Echter pas in 1917 kwam er de volledige vrijheid van onderwijs, n.l. ook de financiële gelijkstelling van bijzonder- en openbaar onderwijs. Wij leven nu ruim 60 jaar later Thans bezoekt ongeveer 70% van de kinderen het bijzonder onderwijs en dus slechts 30% het openbaar onderwijs. Getalsmatig is het prot. chr. en het r.k. onderwijs sterk vertegenwoordigd, samen meer dan 65%. Vormt dit vanwege zijn numeriek sterke positie soms een bedreiging voor diegenen die om welke reden dan ook levensbeschouwelijk georiënteerd onderwijs maar moeilijk kunnen verdragen?

Men zou zeggen van wel. Als men ziet wat de Partij van de Arbeid op haar vergaderingen in dit opzicht heeft gedemonstreerd, kan men het bijzonder onderwijs bezwaarlijk het goede toewensen. Op grond van wat de heren Den Uyl en Van Kemenade schreven over de vijfde macht, waarin tevens het christelijk onderwijs begrepen is, kan men allerminst de verwachting wettigen dat wij van die zijde niets te vrezen hebben. Er dreigt een nieuwe schoolstrijd te ontstaan. Maar dan wel een, waarvan men zeggen kan dat de andere kant ermee begonnen is.

Ook in de Tweede Kamer vinden er prikacties plaats. Zo betogen PvdA, VVD en D'66 om strijd dat bij de spreiding van (nieuwe) scholen alleen maar onderwijskundige kriteria mogen gelden, alsof de spreiding van scholen waarbij ook met de levensbeschouwelijke richting rekening gehouden wordt, onderwijskundig gezien per definitie onverantwoord zou zijn. Een desbetreffende motie van D'66 onlangs ingediend werd gelukkig met steun van de VVD na enige aandrang onzerzijds verworpen.

Het nieuwste staaltje van ver-ongelijktheid treffen we aan in het laatste nummer van het orgaan van het Algemeen Pedagogische Studiecentrum. Het is een artikel van Henk Verschoor, die al jaren bezig is dit controversiële en emotionele onderwerp te verwerken en nu bij deze gelegenheid eens goed los wil branden.

„Openbaar onderwijs wordt wel degelijk gediscrimineerd", zo luidt de kop van zijn artikel.

Dit bestek laat niet toe uitvoerig uiteen te zetten waar die discriminatie volgens de auteur allemaal uit bestaat. Hij schrijft over de ouderbijdragen aan de bijzondere school, waardoor er volgens hem concurrentievervalsing zou optreden ten nadele van de openbare school. Hij fulmineert tegen de overschrijdingsregeling: wat de gemeente aan een openbare school uitgeeft moet naar de bijzondere scholen worden doorberekend – een regeling overigens welke een hechte wettelijke grondslag heeft gekregen.

Ik ga daar nu niet op in. Alleen dit: zou het hem niet bekend zijn dat het besturen van een bijzondere school liefdewerk is, terwijl de gemeentelijke diensten over een staf van goed betaalde ambtenaren beschikken om het openbaar onderwijs te runnen? Weet de heer Verschoor misschien dat alleen al de afdeling onderwijs van Amsterdam over meer financiën beschikt dan de landelijke koepels de Ned. Protestants Christelijke Schoolraad en de Nederlandse Katholieke Schoolraad samen? Is het daarom vreemd dat juist het bijzonder onderwijs bij de overheid aanklopt om zijn steeds zwaarder wordende bestuurs- en beheerstaken te kunnen blijven vervullen? Het woord discriminatie nemen we hier niet in de mond.

Maar goed, het ging ons thans meer om de oplossingen die de heer Verschoor aandraagt om de toestand te normaliseren. Hij noemt de tien-geboden-nieuwe stijl.

Ik vermeld alleen de eerste vier. Hier volgen ze letterlijk:

„1. Op de stoelen der wethouders en daarmee te vergelijken functionarissen dienen principieel alleen mensen te zitten die voorstander zijn van het openbaar onderwijs. Dat dient men niet te verwarren met a-confessioneel.
2. Op de afdelingen onderwijs der gemeenten die zo'n afdeling hebben dienen alleen voorstanders van openbaar onderwijs te werken. Herhaald zij, dat een confessioneel individu best principieel voorstander van openbaar onderwijs kan zijn.
3. Bij het Rijk worden op de afdeling Rijksonderwijs op analoge wijze maatregelen getroffen, wanneer zou blijken dat deze sanering al niet reeds lang geleden heeft plaatsgevonden.
4. Benoemingen aan de scholen in de personele sector, onderwijzend en niet-onderwijzend personeel betreffend, zijn aan dezelfde gedragsregels onderworpen"

Einde citaat.

Waar komt het dus op neer?

Alle CDA-wethouders, die de portefeuille onderwijs beheren, de laan uit!

Alle ambtenaren van CDA-keuze, maar wellicht ook een aantal van andere huize, die op de afdeling onderwijs bij rijk of gemeente werken, de laan uit!

Alle leerkrachten op rijks- of gemeentescholen – en naar ik begrijp ook de concierges en schoonmaaksters – die het openbare onderwijs niet van harte willen steunen, eveneens de laan uit!

Onverdeeld uit de openbare school!

Wij hebben te veel achting voor het openbare onderwijs en voor de wetgever die openbaar en bijzonder onderwijs beide hun gelijkberechtigde plaats onder de zon hebben verleend, om een oproep als deze tot een dergelijke heksenjacht serieus te kunnen nemen.

Maar het is wel symptomatisch wat geschreven wordt. „Let op uw saeck!" kan men zeggen aan het adres van het bijzonder onderwijs. Het bovenstaande noopt ons te zeggen dat ons gehele onderwijs, ja zelfs onze gehele rechtsstaat hierbij in het geding is. De 80-jarige schoolstrijd behoeft van ons niet herhaald te worden.

Wie wil er dan eigenlijk wel een nieuwe schoolstrijd?

Vrij Nederland

Het weekblad Vrij Nederland publiceerde in de uitgave van 11 november jl. een artikel over de affaire mr. Aantjes. Daar ga ik niet nader op in. Betreurenswaardig was, dat volkomen in strijd met de werkelijkheid in dat artikel een passage gewijd werd aan mr. W. F. Schokking, die tot 1950 minister van oorlog en marine was. Vrij Nederland suggereerde in dit verband onaangename feiten uit het verleden van oud-minister Schokking. Dit was schokkend voor familie en vrienden en voor allen, die onze CHU een goed hart toedragen. De heer Joop van Tijn, de schrijver van het artikel, corrigeerde gelukkig zeer royaal in het volgende nummer van Vrij Nederland deze misslag. Hij schreef onder meer: „Dat was onjuist. Mr. W. F. Schokking had zich in de oorlog zeer goed gedragen, was als gijzelaar in Sint-Michielsgestel geïnterneerd geweest."

Deze correcte correctie van Vrij Nederland doet mij deugd. De CHU behoudt goede herinneringen aan mr. W. F. Schokking, die in zijn leven er aan bijdroeg, dat wij ook vandaag nog in een **vrij Nederland** kunnen leven.

Dr. L. M. van Leeuwen,
voorzitter CHU.

Dit nummer

Dit nummer van het christelijk-historisch weekblad „de Nederlander" is het laatste weekblad voor het jaar 1978.

Volgende week verschijnt „de Nederlander" als ledencontactblad van de CHU, dat naar alle Unieleden wordt toegezonden.

Op de vrijdagen 22 en 29 december aanstaande verschijnt „de Nederlander" **niet** als weekblad. Het eerste nummer in het jaar 1979 komt op vrijdag 5 januari uit.

De Unieleden, die „de Nederlander" niet alleen als maandelijks leden-contactblad willen ontvangen, maar ook als christelijk-historisch weekblad, kunnen zich abonneren, tegen een abonnementsprijs van dertig gulden per jaar.

Opgaven bij de administratie van Uniepers, Van Deventerlaan 49, te Voorburg.

Luns in Lissabon

door: dr. K. de Vries, lid Eerste Kamer voor CDA

De jaarlijkse plenaire zitting van de Noord-Atlantische Assemblée, die bestaat uit meer dan 200 parlementariërs uit de vijftien NAVO-landen (twee Noordamerikaanse en dertien Europese), vond ditmaal plaats in het gebouw van het Portugese parlement te Lissabon. De meest prominente gastspreker was onze landgenoot mr. J. M. A. H. Luns, secretaris-generaal van de NAVO. Hier volgt een samenvatting van zijn op 29 november jl. gehouden rede:

Dat de 24ste jaarvergadering van de Noord-Atlantische Assemblée in Lissabon wordt gehouden, is in zoverre symbolisch, dat Portugal in het tijdperk der ontdekkingen een brug heeft gebouwd tussen de oude wereld en de nieuwe. De landen van het Atlantisch bondgenootschap hebben gemeenschappelijke idealen, gebaseerd op democratie, vrijheid en recht. De parlementariërs van deze landen kunnen een belangrijke rol spelen door er bij de regeringen op aan te dringen, ernst te maken met de verdediging van dit erfgoed.

Tussen de Europese NAVO-landen bestaan bijzonder nauwe relaties. De Europese éénwording is niet alleen van belang voor de veiligheid van de betrokken staten maar ook voor die van de NAVO als geheel. De verkiezingen voor het Europese parlement in juni 1979 zullen de positie van de NAVO versterken: acht van de negen landen van de Europese Gemeenschap behoren immers ook tot de Atlantische Alliantie. Hoe meer Europa vordert op de weg naar eenheid, hoe dringender de noodzaak wordt, de banden tussen Europa en Noord-Amerika te verstevigen. Naarmate haar economische en politieke macht toeneemt, zal Europa zich steeds meer moeten realiseren, dat haar verdediging onlosmakelijk verbonden is met die van Noord-Amerika.

* * *

De criteria, die onze landen hanteren bij de hulpverlening aan ontwikkelingslanden, moeten ook worden toegepast, als bondgenoten steun nodig hebben. Dit laatste

vervolg op pagina 2

Europese impressies vanuit Brussel

Aandacht voor wijn en boter

door: T. Tolman, lid Tweede Kamer CDA en lid Europees parlement

In de komende tijd zal er, daar kan iedereen van overtuigd zijn, veel over wijn gesproken worden in de commissie voor de landbouw en in het Europese parlement. Een actieprogramma over de wijnmarkt is gepubliceerd. Het beoogt om in de jaren 1979-1985 een geleidelijk evenwicht op de wijnmarkt te brengen.

De wijndiscussie is zeer gevoelig. Er is nogal wat irritatie. Italië en Frankrijk trekken één lijn als het gaat om de aandacht voor het wijnvraagstuk in de Europese gemeenschappen. Eén verwijt is bekend, dat melk veel meer aandacht krijgt dan wijn. Daarmee houdt de gezamenlijke verontwaardiging ook op. Er is namelijk een diepe kloof tussen Frankrijk en Italië over de wijnproductie als zodanig. Frankrijk heeft een goed functionerend wijnkadaster, heeft gewaakt tegen overmatige productie en veel aandacht geschonken aan de kwaliteit. Italië daarentegen heeft alles meer de vrije loop gelaten. Gevolg een geweldige productietoename. Zo groot zelfs dat de Italiaanse productie groter is dan de Franse.

STRUCTUREEL?

Er zijn uitzonderlijk goede wijnjaren geweest namelijk 1973 en 1974 en ook het jaar daarna. Naderhand heeft de productie zich weer gestabiliseerd. De Zuidelijke deskundigen zijn echter van oordeel dat de wijnproblematiek gezien de kwantiteit niet structureel maar meer conjunctureel is. Vooralsnog moet daar met de nodige reserve over worden geoordeeld. De kosten van het Europese garantiefonds zijn wel bescheiden gebleven namelijk 3,2 procent in 1978 en ongeveer 1,6 procent in 1979.

ACCIJNS

Een oud vraagstuk is hoge belastingen in de verschillende landen. Het wijnverbruik zo veronderstellen de Italianen wordt daardoor zeer geremd. Harmonisatie van accijns is een duidelijke wens zoniet eis waarmee wordt geschermd.

MINIMUMPRIJS

Ook over de minimumprijs is geen eenstemmigheid tussen de Franen en Italianen. Met klem stellen de Italianen dat deze regeling in strijd is met de gemeenschapsgedachte van vrij goederenverkeer. Voorts stellen de Italianen dat dit juridisch zeer zwak is, meer verstoringen op de alcoholmarkt teweeg zal brengen, en moeilijk toe te passen en te controleren zal zijn.

SPANJE

Duidelijk is echter wel dat een en ander nu geregeld moet worden. Ook ten aanzien van de productieomvang. De toetreding van Spanje zal het probleem nogal kunnen vergroten. Een duidelijke troost is echter aanwezig. Alcohol uit wijn is goed bruikbaar voor bijmenging in benzine. Er is dus altijd een nuttige oplossing denkbaar. Alhoewel men niet te vroeg moet juichen aangezien weer andere deskundigen beweren dat deze energie dertien maal zo duur is.

REL OM BOTER

Landbouw is langzamerhand synoniem met overschotten. Althans de pessimisten beklemtonen dat. Optimisten zijn blij dat er volop voedsel is. Een rijk assortiment voor zeer billijke prijzen. Wel weten we dat er wat teveel boter is, of dat er te weinig geconsumeerd wordt al naargelang men dit vraagstuk wil bekijken. Er is momenteel een voorraad van iets meer dan 400.000 ton in de koelhuizen. Dit is mee veroorzaakt doordat Nieuw-Zeeland elk jaar deze „berg" nog verhoogt met 120.000 ton. In 1980 zal dit kunnen worden herzien.

EXPORT

Rusland blijkt plotseling weer belangstelling te hebben voor boter. Volgens de normale handelskanalen zou Ierland 6000 ton en Frankrijk 14.000 ton boter kunnen verkopen, met restitutie dat wil zeggen met steun van de E.G.
In de commissie van externe economische betrekkingen wekte de Engelse socialist Lord Kenneth de indruk zeer boos te zijn. Geen boter naar Rusland. Schande. Opschorting van deze handel en eerst een debat in het Europees parlement. Deze theoreticus besefte schijnbaar niet dat een debat in december volkomen overbodig is, aangezien Rusland dan natuurlijk bij een andere „winkel" zijn zaken reeds had gedaan.
Hughes, de Engelse landbouwexpert van Labour, was het met zijn landgenoot duidelijk oneens.

HISTORIE

Uit het debat bleek duidelijk dat men de omvangrijke handel met de Sovjet-Unie in 1973 nog niet vergeten was. Er ging toen 200.000 ton voor een zeer lage prijs naar dat land toe.
Nu is de situatie anders. Rusland ontvangt deze boter onder dezelfde voorwaarden als iedere andere handelspartner buiten de EG.

KERSTBOTER

Ik ben van oordeel dat van de voorraden boter er meer voor de eigen mensen beschikbaar moet komen. Ook nu blijkt in Nederland weer duidelijk dat de „hart- en vaatziekten"-drempel gemakkelijk overschreden wordt als de prijs van boter lager is.
Natuurlijk moet deze boter de normale afzet niet al te zeer doorkruisen, maar gegeven het feit dat toch veel gemeenschapsgeld wordt besteed aan deze sector mag ook de eigen gemeenschap wel iets meer van de situatie profiteren.

Teun Tolman.

Verbetering positie zelfstandige ondernemer bij stadsvernieuwing gewenst

Inkomensniveau midden- en kleinbedrijf volgend jaar op nullijn

door: mr. G. van Muiden, Tweede Kamerlid voor CDA

Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer van de begrotingshoofdstukken economische zaken en sociale zaken, vindt ook het debat plaats over het onderdeel midden- en kleinbedrijf en toerisme, waarvoor de staatssecretaris van economische zaken, Hazekamp, de verantwoordelijke bewindsman is.
Naast de oppositionele kritiek (deze bewindsman doet te weinig en bereikt te weinig resultaten, die nogal afweek van vroegere inbrengen, toen men zelf mede regeringsverantwoordelijkheid droeg en van de verkiezingspropaganda in 1977 hoe goed men van 1973 tot 1977 voor de middenstand gezorgd had) was er gelukkig ook waardering, naast opbouwende kritiek, van de zijde van CDA, VVD en SGP.

Uitermate belangrijk was, dat nu, door niemand weersproken, kwam vast te staan, dat de zelfstandige in zijn inkomenspositie in 1979 ongeveer op de nullijn van 1972 zal uitkomen en dat na de inkomensdalingen per saldo over de periode 1969-1972.

De vooruitzichten van 1981 zijn mede als gevolg van structurele veranderingen in de consumptie en een lagere consumptievolumestijging, ondanks een lagere kostenstijging, niet gunstig. Van inhaal kan niet gesproken worden, hopelijk treedt geen verdere verslechtering op. Bij voorgaande gelegenheden trachtte met name de Partij van de Arbeid de situatie nog wel eens gunstiger voor te stellen en ook twijfels te uiten over de beschikbare inkomensgegevens.

GROOT BELANG

Welnu, op de vraag van de CDA-fractie, welke middelen het kabinet ten dienste staan om een nog ongunstiger ontwikkeling te voorkomen, kon gezien de beperkte spreektijd de staatssecretaris niet uitvoerig ingaan, maar hij benadrukte nogmaals het grote belang van inflatiebestrijding, matiging van de loonkostenstijging en ombuiging van de collectieve uitgavengroei naast stabilisatie van de premie- en belastingdruk, voor de zelfstandigen in het midden- en kleinbedrijf en het behoud en de versterking van de arbeidsplaatsen daarin.

De staatssecretaris zegde toe, dat het verkrijgen van meer en betere inkomensgegevens van recente datum, waarnaar al een inventariserend onderzoek gaande is, hoge prioriteit heeft in het Regeringsbeleid.

Namens de CDA-fractie werd gepleit voor 1979 enige uitbreiding te geven aan het aantal consulenten voor voorlichting en begeleiding aan ondernemers op het terrein van ruimtelijke ordening, stadsvernieuwing en verkeerscirculatieplannen, daarbij door enige verschuiving aan te brengen binnen de betreffende begrotingspost, binnen de begroting blijvende. Een door CDA en VVD terzake ingediende motie werd met algemene stemmen aangenomen.
Een grote meerderheid stond achter de motie van PvdA, CDA, D'66, PPR en PSP, waarin wordt gevraagd de steun aan bedrijven in stadsvernieuwingsgebieden op projectmatige wijze in samenwerking met de gemeenten te doen geschieden, nu blijkt, dat de Beschikking Steun Bedrijven Stadsvernieuwing uitermate ingewikkeld en moeilijk hanteerbaar is en slechts betrekking heeft op de plangebieden in de voor de Interimregeling Stadsvernieuwing aangewezen gebieden. De staatssecretaris was weliswaar van mening, dat de regeling goed kan werken, als de gemeenten maar niet te veel „postzegelplannen" maken en was bereid aan de hand van de ervaring de regeling te zijner tijd nog eens te willen laten bezien, de kamer vond, dat in het belang van een voortvarende aanpak van economische steun aan het midden- en kleinbedrijf in het gehele stadsvernieuwingsgebied, de regering er verstandig aan doet de beschikking te wijzigen.

TEGEMOET GEKOMEN

Een gewijzigde motie van PvdA, CDA en PPR (de oorspronkelijke motie dateerde van 1974, was in het voorjaar van 1978 aangepast opnieuw ingediend en aangehouden en nu opnieuw ingediend, waarna aan de budgettaire bezwaren van de staatssecretaris tegemoet werd gekomen door de beperking „voortzetting van de uitgeoefende bedrijvigheid wordt bedreigd") werd met algemene stemmen aangenomen.
In deze motie wordt gesteld, dat nu de invoering van de Wet op de Stadsvernieuwing enige jaren op zich laat wachten en in de tussenliggende periode vele kleine zelfstandigen bedrijfsschade ondervinden ten gevolge van processen van stadsvernieuwing, de regering een interim-schadevergoedingsregeling moet ontwerpen voor die gevallen, waarin geen onteigening plaatsvindt, bedrijfsschade geleden wordt ten gevolge van rechtmatig overheidsingrijpen in het kader van herstel of vernieuwing van stadswijken en waarin dusdanige schade wordt geleden, dat de voortzetting van de uitgeoefende bedrijvigheid wordt bedreigd en waarin ook niet voorzien wordt door artikel 49 Wet Ruimtelijke Ordening.

TOERISME VEREIST KRACHTIGE AANPAK

Van de zijde van het CDA is sterke nadruk gelegd op de zorgwekkende ontwikkeling van de toeristische handelsbalans en de noodzaak van een spoedeisende en ingrijpende herbezinning met betrekking tot het thans gevoerde beleid. Hiervoor kreeg het CDA steun van de VVD en ook de staatssecretaris was op verzoek van het CDA bereid op korte termijn een practisch gerichte nota voor het toeristisch beleid aan de Kamer over te leggen.
„Terwijl de miljarden de grens overvliegen in rijksdaalders, komen de miljarden slechts in guldens binnen" (6 miljard gulden tegenover 2,4 miljard gulden). „De modale vacantie is inmiddels 1500 km ver en min-

Vervolg op pagina 7

vervolg van pagina 1

geldt voor Portugal, voor Turkije en (in mindere mate) voor Griekenland. Wie ziet, dat deze drie verhoudingsgewijs veel minder ontvangen dan tal van ontwikkelingslanden, vraagt zich af, of wij niet het risico lopen, onze belangen op te offeren aan onze idealen.
In 1977 stelde de Amerikaanse president Carter tijdens een topconferentie in Londen voor, een defensie-programma-op-lange-termijn te ontwerpen. Zo'n programma is dit jaar op een topconferentie te Washington vastgesteld. Het omvat gezamenlijke projecten met betrekking tot de paraatheid, de luchtverdediging, de electronische oorlogvoering, de verbindingen, de bevoorrading en de rationalisatie.
Wat de „détente" (ontspanning) betreft, verdienen twee punten speciale aandacht: vermindering van de strijdkrachten en uitvoering van de in 1975 te Helsinki gemaakte afspraken inzake veiligheid en samenwerking in Europa. Bij de in Wenen plaats vindende onderhandelingen over wederzijdse evenwichtige vermindering van strijdkrachten in Midden-Europa is het laatste jaar enige vooruitgang geboekt, maar er is nog geen overstemming bereikt. Op de conferentie van Belgrado (1977 / 1978) ter toetsing van de realisering van het Helsinki-accoord is helaas weinig uit de bus gekomen. Toch is het bemoedigend, dat alle deelnemende landen (totaal 35) van mening waren, dat men op de in 1975 ingeslagen weg moest voortgaan; het betreft hier echter een lange weg.

* * *

De in 1976 opgerichte onafhankelijke Europese planning-groep, die alle Europese NAVO-landen omvat met uitzondering van IJsland, maakte goede vorderingen. Het doel is: verbetering van de samenwerking op het terrein van de uitrusting.
De NAVO heeft tot nu toe aan haar doel beantwoord. Wat de toekomst aangaat: er moet behalve naar handhaving van de solidariteit tussen Europa en Amerika en voltooiing van de Europese éénwording gestreefd worden naar ontspanning en samenwerking tussen Oost en West. Het gaat uiteindelijk om handhaving van vrede en veiligheid voor de komende generaties.

* * *

Tot zover deze (zeer beknopte) samenvatting. Op de rede van mr. Luns volgde een langdurig applaus. Nederland kan trots zijn op deze oud-minister van buitenlandse zaken.

K. de Vries.

De kwaliteit van de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking

De Nederlandse samenleving heeft er recht op te weten wat er met haar inspanning ten aanzien van de ontwikkelingshulp gebeurt. Het probleem blijft echter, zoals soms zo treffend opgemerkt wordt, dat de betrokkenen allen buiten Nederland leven en geen stem in het Nederlandse parlement hebben.
De indruk bestaat echter, dat de publieke belangstelling de afgelopen jaren vaak meer gericht is geweest op de omvang van de hulp dan op de kwaliteit ervan.
Gezien de economische groeivooruitzichten zal de begroting voor ontwikkelingssamenwerking de komende jaren waarschijnlijk niet opvallend stijgen, althans zeker niet de stijging laten zien van de afgelopen jaren.
Het gevolg hiervan zal kunnen zijn, dat de belangstelling en de aandacht zich de komende jaren meer op de kwaliteitsverbetering zal gaan richten.
De kwaliteit van het beleid is echter identiek aan de creativiteit en de vitaliteit, waarmede de doelstellingen nagestreefd worden.
Deze creativiteit en vitaliteit worden primair bepaald door de opbouw en functionering van de organisatie, vandaar dat hier door het CDA tijdens de begroting speciale aandacht aan werd besteed.

ORGANISATIE

Allereerst doet zich hierbij de vraag voor in hoeverre de organisatie mee heeft kunnen groeien met kwaliteitsveranderingen en volumevergroting. Het moet inderdaad een hele toer geweest zijn om een sprongsgewijze jaarlijkse toeneming van voor ontwikkelingssamenwerking beschikbaar geld in het uitgavenbeleid te verwerken.
Voeg mede hier aan toe de wisselende discussie en de heroriëntatie over doelstelling en strategie, dan is het niet verbazingwekkend dat men op tal van recente publicaties over deze problematiek uitkomt. Eén hiervan is die van Prof. Galjard in de NRC van 26 augustus jl., die duidelijk het verst gaat. Volgens hem is het apparaat, de kennis en het intellectuele vermogen volstrekt ontoereikend om zo heet het, oneerbiedig op een behoorlijke wijze af te komen van 3½ miljard.
Zonder verder op de merites van dit artikel te willen ingaan, valt het volgende in ieder geval op; alhoewel bij het groeivolume en de vereiste mankracht daarvoor enige nuancering moet worden aangebracht, omdat hulp via multilaterale kanalen nu eenmaal minder begeleiding vereist dan die middels de bilaterale weg, is de verhouding multilateraal-bilateraal in de afgelopen jaren vrijwel constant gebleven. Er is zelfs sprake van een beweging in bilaterale richting.
Afgezien van de vraag hoe deze componenten zich in de andere belangrijke donorlanden verhouden geeft e.e.a. het volgende beeld. Terwijl er in 1972 in de bilaterale sfeer nog slechts sprake was van zo'n 280 lopende dan wel in voorbereiding zijnde projecten, waren dit er volgens de projectlijst 1978 zonder een evenredige apparaatstoename al meer dan 1100.
Wanneer de Memorie van Toelichting dan verder nog spreekt van een grotere bewerkelijkheid van de projecten, behoeft nauwelijks betoog dat zonder bepaalde organisatorische maatregelen de ontwikkelingssamenwerking tot kwaliteitsverlies kan leiden.

HOE VERDER

De vraag ligt dan ook voor de hand, hoe dan verder?
In de allereerste plaats zou kunnen worden gedacht aan een reorganisatie van het apparaat, waarmede men thans bezig is en waardoor doublures voorkomen kunnen worden.
Van bepaalde zijde wordt voorts gedacht aan een uitbreiding van de mankracht op het ministerie.
Opvallend is met West-Duitsland en Zweden als uitersten, hoe verschillend hier ook binnen Europa over gedacht wordt.
Deze uitbreiding lijkt echter geen ideale propositie, omdat de huidige ontwikkelingsadministratie zou kunnen gaan uitgroeien tot een onoverzichtelijk apparaat; een soort tweede Rijkswaterstaat.
Deze ontwikkeling zou voorts tot een grotere technocratisering en bureaucratisering kunnen leiden. Terwijl juist bij ontwikkelingssamenwerking de mede-verantwoordelijkheid, de verbreding van het maatschappelijk draagvlak en het uitstralingseffect juist van eminent belang zijn; het zo veel mogelijk betrekken van de bevolking bij deze problematiek.
Het lijkt daarom veel eer voor de hand te liggen de samenwerkingsvormen met instituten en maatschappelijke instellingen juist te vergroten.

WERKZAAM

Vrijwilligers- en mede-financieringsprogramma's hebben inmiddels wel aangetoond hoe werkzaam deze constructie kan zijn.
In dit verband doet zich de vraag voor of het ministerie wel voldoende gebruik maakt van die instellingen, die onder het ontwikkelingsplafond gefinancierd worden.
In de allereerste plaats moet hier aan het Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT) gedacht worden. Alhoewel de Memorie van Toelichting wat dit instituut betreft slechts spreekt over een aanzet tot heroriëntering doet zich de vraag voor wanneer er concrete afspraken gemaakt zullen worden om bepaalde werkzaamheden van het apparaat hiernaar over te hevelen.
In ieder geval stemt het tot voldoening dat bepaalde publicaties, die tot voor kort door het ministerie zelf verzorgd moesten worden in het kader van de nieuwe taakverdeling door dit instituut zelf verzorgd zullen worden.
Voorts lijken er mogelijkheden te liggen om in projecten van vorming en bewustwording de verantwoordelijkheid van andere ministeries beter tot zijn recht te laten komen.
Op technisch gebied zou er voorts nauwer met bepaalde ministeries samengewerkt kunnen worden, dit alles uiteraard met de minister van ontwikkelingssamenwerking als coördinator.
Wel moeten er voorts alsnog enige vraagtekens gezet worden achter de zgn. Inspectie Ontwikkelingssamenwerking te velde.
De Inspectie onttrekt namelijk niet alleen mensen uit de sectoren waar zij juist zo hard nodig zijn, maar men kan zich ook afvragen in hoeverre de aan deze Inspectie opgedragen evaluerende taken niet doublerend werken en voor de ambtelijke top een extra belasting zullen vormen.
Een goede beoordeling van een project kost vaak erg veel tijd en vergt voorts een goed inzicht in de locale omstandigheden, die de man ter plekke vaak veel meer heeft.
Veeleer is heil te verwachten van een verbeterde, moderne en slagvaardiger veldstructuur.
De functionaris in het veld is immers degene, die de projecten moet helpen aandragen.
Ook is zijn bijstand bij de opbouw van de capaciteit van ontwikkelingssamenwerking en de vergroting van het absorptievermogen hierbij van niet te onderschatten belang.
Omdat met de opzet van een nieuwe veldstructuur in feite nog begonnen moet worden, nu de integratie nog steeds op zich laat wachten, verdient het wellicht aanbeveling studie te maken van de inrichting en werkwijze, die andere donorlanden aan hun veldorganisaties gegeven hebben.

WEINIG HEIL

Weinig heil moet echter worden gezien in de opzet van een veldorganisatie buiten ambassadeverband om. Wel dient te worden onderstreept, dat wil men in het veld voldoende kunnen werken, het hier niet alleen gaat om kennis van zaken maar ook om de nodige motivatie.
Motivatie, die men van iedere aan de ambassade verbonden functionaris mag verlangen, niet in de laatste plaats van de ambassadeurs zelf.

Er wordt dan ook van uitgegaan, dat bij de benoeming van Nederlandse ambassadeurs op belangrijke ontwikkelingsposten, speciaal gekeken wordt naar de eigenschappen van diegenen, die leiding aan dit soort werk moeten geven.

Wat de kwaliteit betreft kan tenslotte gedacht worden aan specialisatie. Wat Nederland betreft lijken hier landbouw, waterstaat en vooral ook onderwijs terreinen waar de nodige ervaring aanwezig is.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Govert Veldhuijzen en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink,
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees,
advertenties,
adresveranderingen,
weekblad:
Stichting „Uniepers",
Van Deventerlaan 49,
2271 TV Voorburg,
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs *f* 27,50 per jaar, vooruit te voldoen op postrekening 70154, Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Postbus 67, 3770 AB Barneveld. Telefoon (03420) 6141.

Redactioneel commentaar door dr. K. de Vries

„Niet verkieslijke verkiezingen"?

In de „Internationale Spectator" van november jl. (jaargang 32, nr. 11) betoogt prof. mr. drs. J. Th. Degenkamp (Groningen), dat de verkiezingen voor het Europese parlement, die zullen worden gehouden in juni 1979, „niet verkieslijke verkiezingen" zijn. Hij spreekt zelfs van „politiek bedrog op grote, bovennationale schaal" (blz. 657). De komende verkiezingen zijn z.i. „schadelijk voor de democratische gezindheid van de burgers omdat het spelen met democratische procedures, waarbij de schijn wordt opgeroepen van politieke machtsbeïnvloeding, bij latere teleurstelling anti-democratische tendensen kan oproepen" (blz. 659). Hiermee wordt een domper gezet op het enthousiasme van het nationale comité en van de regionale en lokale comités, die in ons land bezig zijn de belangstelling voor de gang naar de stembus op 7 juni a.s. te stimuleren. Als prof. Degenkamp gelijk heeft, kan de NOS, die sinds 11 oktober jl. om de veertien dagen in haar televisieprogramma „Panoramiek" een rubriek „Gelet op Europa" presenteert, dit onderdeel beter schrappen. Ook het CEVNO (Centrum voor Europese vorming in het Nederlandse onderwijs, gevestigd te Alkmaar) kan zijn „Projekt Europese verkiezingen en de toekomst van de democratie in Europa" dan wel inpakken.

O.i. heeft prof. Degenkamp geen gelijk. Het is waar: het Europese parlement heeft veel minder bevoegdheden dan bijvoorbeeld het Nederlandse. Maar wat niet is kan komen. Het „Europa van de regeringen" moet een „Europa van de burgers" worden.

De verkiezingen van juni 1979 kunnen worden beschouwd als een stap in de goede richting. De leden van het huidige Europese parlement zijn alleen in nationale zin volksvertegenwoordigers. Zij zijn gekozen voor een zetel in het parlement van hun land; dat ze daarnaast een zetel in Straatsburg hebben gekregen, is geheel buiten hun kiezers omgegaan. Door rechtstreekse verkiezing worden de leden van het Europese parlement pas echte volksvertegenwoordigers. „Niet verkieslijke verkiezingen?" Kom nou!

K. de Vries.

Informatiedagen Politieke Scholing

Evenals vorige jaren wordt ook in 1979 door een negental vrouwenorganisaties weer een politieke scholingscursus georganiseerd.
Ter voorbereiding op deze cursus, speciaal voor degenen die als inleider of forumlid zullen optreden, belegt de Stichting Politiek Vormings- en Scholingswerk CDA in samenwerking met het CDA-Vrouwenberaad INFORMATIEDAGEN op maandag 15 en maandag 22 januari 1979, in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht.
De vijf onderwerpen die op het programma staan, zullen op deze dagen kort worden ingeleid door deskundige politici, waarna discussie mogelijk is.
De wetenschappelijke bureaus van het CDA zullen de discussievragen (die zijn opgesteld door de organisatoren van de PSC) bestuderen en beantwoorden in hoofdlijnen. Deze antwoorden zullen beschikbaar zijn voor allen die met de Politieke Scholingscursus te maken hebben.
Aan de orde komen:
- Rechten van minderjarigen
- Zorgen rond de gezondheid
- Recht op wonen
- Buis in eigen huis

Waarnaast, zo als vorig jaar, aandacht besteed wordt aan Europa.
De namen van de inleiders worden nog nader gepubliceerd.
* Aanmeldingen voor deze informatiedagen kunnen uitsluitend geschieden door tijdig *f* 15,– over te maken op giro 3966745 ten name van Stichting Politiek Vormings- en Scholingswerk te 's-Gravenhage.
Als u één dag wilt meemaken dan betaalt u *f* 10,– onder vermelding van welke dag u wilt komen. De lunch en comsumpties zijn gratis. Reiskosten boven *f* 10,– per dag worden vergoed. Gireert u a.u.b. vroegtijdig en in elk geval vóór 9 januari 1979.
* De informatiedagen, die onder leiding zullen staan van het CDA-vrouwenberaad, worden gehouden van 10.00-16.00 uur, onderbroken door een lunchpauze.

UNIEBUREAU
HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7
2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Nederlandse Handelspolitiek Anno 1978 (II)

Positie van de Ontwikkelingslanden

door: C. P. van Dijk, lid Tweede Kamer voor CDA

In het vorige artikel (in „de Nederlander" van vrijdag 1 december jongstleden) werd aandacht geschonken aan het teruglopende aandeel van Nederland in de internationale handel, aan de toenemende protectionistische neigingen en aan de relaties binnen de EEG en tussen Europa en de Verenigde Staten. Geeft onze eigen positie in het internationale handelsverkeer reden tot bezorgdheid – veel zorgwekkender is de positie van de ontwikkelingslanden. Het CDA heeft, tijdens de openbare vergadering van de Tweede-Kamercommissie voor handelspolitiek veel aandacht aan die positie gegeven.

De toespraak van de president van de Wereldbank op de laatstgehouden jaarvergadering van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en Wereldbank is ronduit verontrustend. De officiële ontwikkelingshulp blijft in feite steeds meer achter bij de taakstellingen. Afgesproken is, dat de rijke landen zouden streven naar een hulpvolume ter waarde van 0.75 procent van hun nationale inkomen. De feitelijk gegeven hulp in de jaren 1975, 1976 en 1977 bedroeg echter slechts respectievelijk 0.36 procent, 0.33 procent en 0.31 procent. Gecorrigeerd voor inflatie, ligt de reële waarde van de totale hulpstroom de laatste twee jaren in feite lager dan in het begin van de jaren zeventig. En de vooruitzichten voor de nabije toekomst zijn niet veel beter (1980 waarschijnlijk: 0.33 procent). Nederland springt er (met 0.90 procent van ons inkomen) gunstig uit, evenals Zweden met bijna 1.00 procent. Vooral de grote donors echter (Verenigde Staten, Japan, West-Duitsland) blijven steeds verder achter.
Nu worden de ontwikkelingskansen van de arme landen slechts voor een betrekkelijk klein deel bepaald door de officiële ontwikkelingshulp. Belangrijker zijn hun buitenlandse handelspositie (met name hun exportmogelijkheden) en de particuliere kapitaalstromen. In een proces van groei naar meer volwassen relaties, zou de officiële hulp een steeds geringer aandeel in de ontwikkeling van de derde wereld moeten leveren en de buitenlandse handel een steeds grotere rol moeten spelen. Dit laatste vereist redelijk stabiele en rechtvaardige opbrengsten van de grondstoffenuitvoer en een toenemend aandeel in de handel in halffabrikaten en eindproducten.

TE WEINIG

Helaas wordt op die punten ook te weinig vooruitgang geboekt. Het streven naar een oplossing van de grondstoffenproblematiek heeft nog niet tot bevredigende resultaten geleid. En op het terrein van de industriële halffabrikaten en eindproducten ontmoeten de ontwikkelingslanden steeds krachtiger protectie aan de grenzen van de geïndustrialiseerde wereld. Op deze wijze leiden de economische moeilijkheden van de rijke wereld tot dubbele of drievoudige afwenteling op de arme landen: minder ontwikkelingshulp, lage grondstoffenopbrengsten, hoge energieprijzen, beperkte afzetmogelijkheden voor halffabrikaten en eindproducten.
Wij verwachten van de huidige regering, dat zij een voorhoedepositie zal blijven innemen bij de bevordering van een rechtvaardiger economische wereldorde. De mond, die op het punt van de ontwikkelingssamenwerking de boodschap van solidariteit met de armen uitspreekt, zal op het punt van de handelspolitieke relaties niet de harde taal van eigenbelang en zelfbescherming mogen laten horen.
In concreto verwachten we van de regering, dat ze zich op het punt van de grondstoffen naar beste vermogen zal blijven inzetten voor een zoveel mogelijk integrale regeling, die stabiele en rechtvaardige opbrengsten garandeert. Het is zeer wel mogelijk dat, gezien de huidige verhoudingen, voorlopig genoegen zal moeten worden genomen met minder afdoende tussenoplossingen, bijvoorbeeld in de vorm van afzonderlijke grondstoffenovereenkomsten. Maar het schip zal bij dit soort halfweg stations niet permanent voor anker mogen gaan maar koers moeten blijven zetten naar meer bevredigende regelingen in de toekomst.
Op de uiterst schadelijke gevolgen van allerlei protectionistische maatregelen, die de rijke landen treffen om hun eigen industrie te beschermen tegen invoer van fabrikaten uit ontwikkelingslanden, kom ik in een later artikel terug.

GROEIENDE STROOM

En toenemend belangrijke rol in het ontwikkelingsproces speelt de groeiende stroom van particulier kapitaal naar de ontwikkelingslanden – een onmisbaar element, dat voor de middengroep van (niet meer zo heel arme) landen niet minder dan 70 procent vertegenwoordigt van de totale middelenstroom. Hoe onmisbaar dit particulier kapitaal ook moge zijn – het schept problemen voor de schuldenpositie van een aantal landen als gevolg van de korte crediettermijnen, de hoge rente en de onbestendigheid van dit soort leningen. De snel groeiende rente- en aflossingsverplichtingen van de ontvangende landen kunnen voorlopig alleen worden opgebracht als de bruto-stroom van nieuwe leningen ook blijft toenemen. Zou daarin enige hapering komen dan volgt al spoedig een netto terugstroming van kapitaal, die de ontwikkelingslanden in grote liquiditeitsmoeilijkheden zouden kunnen brengen en tot een vertrouwenscrisis kunnen leiden. Een betere menging van particulier kapitaal met officiële leningen van bilaterale en multi-laterale organisaties tegen veel zachtere voorwaarden en met veel langere looptijd zou de situatie aanmerkelijk verbeteren. Een nauwlettende bewaking van de schuldenpositie van de meest kwestbare landen, een tijdige signalering van verwachte moeilijkheden en een versterking van de officiële kapitaalverschaffende organisaties zijn gewenst. Ook onze regering zal hieraan zowel zelfstandig als in internationaal verband haar bijdrage moeten leveren.

In een volgend artikel hoop ik nader in te gaan op de maatregelen, die de Nederlandse regering heeft getroffen en zal gaan treffen om onze export te bevorderen.

Grondslag en politiek handelen

Duidelijke en dynamische relatie

door: drs. H. Eversdijk, CDA-lid Tweede Kamer

EENSGEZINDHEID

Op zich is het eigenlijk een wonderlijke en zeer verheugende zaak dat mensen uit de kring van KVP, CHU en ARP en rechtstreekse CDA-leden erin slagen een gezamenlijk rapport over het onderwerp „Grondslag en politiek handelen" uit te brengen. Vanzelfsprekend betekent dit niet dat elk lid van de commissie elke uitspraak en elke passage voor 100 procent voor zijn rekening zou nemen als hij het zelf had mogen schrijven; theologische verschillen blijven nu eenmaal een grote rol spelen. Toch bleek eensgezindheid mogelijk.

GEEN OPEN PARTIJ

De huidige formulering van de grondslag (Evangelie met voetnoot) bevredigde velen – met name in protestantse kring – niet. Zij was een compromis uit de „commissie Grosheide", Woudschoten 1975. (Dit compromis werd bereikt in een nachtelijke werkgroep onder leiding van Grosheide waarin verder zaten: Beernink, Kuyper, mevr. Leijten, de Zeeuw en ikzelf). Het was met name De Zeeuw die „dwars" lag en het compromis werd dan ook zeer moeizaam bereikt. Nu heeft de hele commissie zich kunnen vinden in „De Heilige Schrift" als grondslag. Dit is m.i. een duidelijker en beter en ook een strakker begrip voor een Christelijke partij. Van een „open" karakter zoals De Zeeuw dat wilde, is m.i. op deze wijze zeker geen sprake. Die „open partijgedachte" ging louter uit van de programpartij; dit zou tot vervlakking en verlies van de identiteit hebben geleid. Dit is nu zeker niet het geval.

OUDE EN NIEUWE TESTAMENT

Nieuwere theologische inzichten gaan er soms van uit dat het Oude Testament slechts betrekkelijke waarde heeft en dat met name de tien geboden niet meer voluit gelden; zij zouden vervangen zijn door de Bergrede. Door „De Heilige Schrift" als grondslag te nemen, heeft ook het „Gij zult" voor ons zijn waarde behouden.

INSTEMMEN MET GRONDSLAG EN DOEL

Over het functioneren van de grondslag is veel misverstand geweest, tendele verklaarbaar doordat delen uit het rapport voortijdig naar buiten kwamen. Gesuggereerd is nogal sterk dat het CDA met dit grondslagrapport een partij zou zijn ook voor niet-christenen. Degenen die aldus redeneerden waren niet op de hoogte (en konden dat ook niet zijn) van artikel 5 van de concept-statuten van het CDA. Daarin staat: „Lid van het CDA kan zijn iedere Nederlander die de leeftijd van veertien jaar heeft bereikt en instemt met grondslag en doel".
Natuurlijk kan allerminst worden verwacht dat een brede stroom van niet-Christenen zich zal aanmelden.

GEEN MEETLAT

Het CDA (althans de commissie stelt dat voor) acht zich overigens niet bevoegd om te vragen naar de persoonlijke geloofsovertuiging en geloofsbeleving van zijn leden. Wel zal mijns inziens deze overtuiging bij de kandidaatstelling (naast andere factoren als persoonlijk gedrag, kennis, politieke scholing etc.) een voorname rol blijven spelen.

POLITIEKE OVERTUIGING IS HET BINDEND ELEMENT

De commissie acht het belangrijkste bindende element (we brengen geen kerken bij elkaar, maar politieke groeperingen) waaronder het CDA tot een samenhangende politieke partij wordt gevormd, de politieke overtuiging die als antwoord op de grondslag van het politieke leven uit tot stand komt.

POLITIEK MAG NIET OVER DE KERK HEERSEN

Ten aanzien van het kerkelijk en politiek handelen het volgende: het CDA wil de politiek niet over de kerk laten heersen. Aan de andere kant waardeert het CDA de niet aflatende bijdrage van de kerken in de gewetensvorming van de burgers, hun bekommernissen omtrent het lot van onze samenleving en hun aansporing tot participatie. Een zwijgende kerk – zoals in sommige linkse en rechtse dictaturen voorkomt – zou fout zijn. De uitdrukking „luisteren naar de stem van de kerk" (denk aan dr. A. van den Heuvel) vindt men niet in het rapport, er dient uiteraard communicatie te zijn, maar kerk en politieke partij hebben eigen taken.

DE OVERHEID

Bij de politieke overtuiging als antwoord op de grondslag komen ook vraagstukken als het eigen karakter van de staat en de taak van de overheid („U ten goede") aan de orde, evenals de verhouding regering/parlement, overheid/burgers etc. Daarbij dient ook de plaats van de overheid in een verantwoordelijke samenleving besproken te worden.

PERSOONLIJKE INSTEMMING EN PERSOONLIJKE AANSPREEKBAARHEID

Het rapport wil geen „vrijblijvende" politieke CDA-overtuiging tot stand brengen, integendeel!
Het rapport mag zo zeker niet worden geïnterpreteerd. Daarom is totale lezing ook nodig. De politieke overtuiging, gebaseerd op de grondslag behoort verankerd te zijn door een persoonlijke instemming en persoonlijke aanspreekbaarheid. De relatie tussen politiek handelen en grondslag blijft duidelijk en dynamisch en de onderlinge aanspreekbaarheid van leden en vertegenwoordigers wordt „objectief" vastgesteld.

Jan Tegelaar gecommitteerde gewest 's-Gravenhage

Wim de Kruijf door Aad van Dulst opgevolgd als lid Gewestraad

Zes gemeenten in de Randstad, samen zo'n 660.000 inwoners, hebben méér gemeenschappelijk dan hun gemeentegrenzen. Het zijn Den Haag (470.000), Leidschendam (30.000), Nootdorp (ruim 6.000), Rijswijk (ruim 53.000), Voorburg (goed 45.000) en Zoetermeer (de snelst groeiende gemeente van de zes met 52.000 inwoners in het begin van dit jaar).
Deze gemeenten, niet alleen door wegen en spoorlijnen, maar ook door vele contacten over en weer van de inwoners nauw met elkaar verbonden, vormden in 1973 het Gewest 's-Gravenhage. Eind oktober hebben de raadsleden van de zes gemeenten weer opnieuw 49 leden van de Gewestraad aangewezen. In vergelijking tot 1974 ging het **CDA** daarbij van **12 naar 15** en D'66 van 0 naar 4 zetels. De PvdA liep terug van 18 naar 17, de VVD van 15 naar 12, de PPR van 2 naar 1 – CPN en DS'70 raakten hun zetels kwijt.
Bij die verkiezing waren twee van onze redaktieleden betrokken. Wim de Kruyf, vice-voorzitter CHU en ook voorzitter van het CDA-Den Haag, trok zich terug, vooral in verband met het veeleisende voorzitterschap van de onlangs door fusie tot stand gekomen Stichting Christelijk Onderwijs in Den Haag, zo'n 50 scholen met ruim 8500 leerlingen. Hij werd opgevolgd door Aad van Dulst, die in augustus vorig jaar van Hilversum verhuisde naar Den Haag, waar de NUFFIC in „De Witte Brug" zetelt, de stichting voor internationale samenwerking van de Nederlandse universiteiten en hogescholen, waarvan hij directeur is. Drs. Van Dulst, ondermeer voorzitter van de Haagse Stichting Kerkelijk Sociale Arbeid, werd door de Kamerkring Den Haag van de CHU al spoedig en met praktisch algemene stemmen aangewezen als eerstopvolgende kandidaat voor de gemeenteraad na de zittende leden: H. Lammers (wethouder), dr. C. Blankesteijn (vice-voorzitter CDA-fractie) en mevrouw N. C. van der Harst-Treurniet uit Scheveningen (presidente CH-Vrouwengroep Den Haag). Gewestraadsleden kunnen alleen gekozen worden uit de kandidaten voor de gemeenteraden.
De door de Kroon benoemde voorzitter van het Gewest (Chr. J. Buijtendijk – PvdA) wordt in het dagelijks bestuur bijge-

vervolg op pagina 5

Hernieuwde indrukken van Zuid-Afrika (IV)

Honger naar informatie over Nederlandse houding

door: dr. J. W. van Hulst

Dr. J. W. van Hulst, voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer en ondermeer oud-voorzitter van de CHU en oud-voorzitter van de christelijk-historische senaatsfractie, heeft dit jaar opnieuw een reis naar Zuid-Afrika gemaakt. Hij was daar ook in de jaren 1967 en 1971.
Onder de naam „Hernieuwde indrukken van Zuid-Afrika" schrijft dr. Van Hulst een aantal artikelen voor „de Nederlander".
De vorige artikelen stonden in „de Nederlander" van 3, 10 en 24 november jongstleden.

Het doel van mijn reis van dit jaar naar Zuid-Afrika was, zoveel mogelijk indrukken op te doen en deze kritisch te vergelijken, zowel met die van vorige bezoeken als met de beeldvorming die er in Nederland ten aanzien van Zuid-Afrika heeft plaatsgevonden. Er deed zich echter een merkwaardige complicerende faktor voor, die het gestelde doel ingrijpend zou veranderen.
Overal waar ik kwam, constateerde ik een honger naar informatie omtrent de Nederlandse houding ten aanzien van Zuid-Afrika. Men maakt een fundamentele fout, als men meent deze deze „honger" uitsluitend bij de blanken aanwezig is; in minstens even grote mate leven deze vragen bij de gekleurde bevolking.

Daar mijn eigen leven al vele jaren „twee-sporig" is, n.l. wetenschap en politiek, werd ik op de universiteiten werkelijk bestormd met vragen over de democratisering der Nederlandse universiteiten, de bezettingen, de macht van vakgroepen, de marxistische invloed, de benoemingsprocedures met betrekking tot hoogleraren, enz.
In politieke kringen kregen de vragen soms een cataractisch karakter: boycotacties, sanctiemaatregelen, de houding der kerken, de houding van CDA, PvdA en VVD tegenover Zuid-Afrika; de leveranties van duikboten, de opzegging van het cultureel accoord, de verbroken relaties op sportgebied, de houding van de EEG, Nederland en de VN, enz., enz.
Men maakt wederom een fundamentele fout, als men meent, dat de opvattingen van blank en niet-blank over al deze problemen diametraal tegenover elkaar staan. De opvattingen snijden veelal dwars door de bevolkingsgroepen heen. In sommige opzichten staan b.v. wel de beoordelingen van zwartmensen (Bantoes) en Indiërs scherp tegenover elkaar. Maar de zwartmensen bestaan onderling weer uit sterk heterogene groepen, waarbij een tendens van onderlinge vijandschap soms duidelijk aan de oppervlakte komt. Op de spanning tussen zwartmensen en Indiërs kom ik nog terug.
Alvorens nader op deze uiterst gecompliceerde problematieken in te gaan, moet ik nog een noodzakelijke opmerking maken.
In de beantwoording van de tientallen (honderden?) op mij afgevuurde vragen, miste ik natuurlijk elk recht om „namens mijn land" te spreken; ook met het spreken „namens het CDA" of zelfs „namens de CDA-fraktie der Eerste Kamer", daarom moest ik de grootste voorzichtigheid betrachten. Wel heb ik gepoogd de vragen zo objectief mogelijk naar eer en geweten te beantwoorden.
Om te demonstreren, hoe gecompliceerd de problematiek in Zuid-Afrika ligt, wil ik slechts het voorbeeld van boycot en sancties noemen. Wie meent dat alle blanken tegen sancties zijn en alle niet-blanken er voor, weet niet waarover hij spreekt. Er zijn leden van de (blanke) Progressieve Federale Partij, die menen dat althans beperkte sancties de huidige regering wel eens zouden kunnen dwingen om met de liquidatie van de apartheid een snellere weg in te slaan. Van deze partij is momenteel H. Schwarz voorzitter en Helen Suzman het strijdbare lid. De houding van de Indiër-bevolking kan wellicht het best weergegeven worden met een opmerking van een lid van de Indiërraad: „de Indiërs hebben geen enkel belang bij sancties". Zeer moeilijk en eigenlijk onmogelijk, is het voor mij om „de" mening van „de" zwartmensen te releveren. Want hoe zou ik de mening van minstens 17 miljoen mensen te weten komen? Vandaar dat een aantal „steekproeven" wellicht toch enig licht op deze zaak kan werpen.

Het belangrijkste is wel, dat zeer veel zwartmensen nog niet toe zijn aan een duidelijke politieke meningsvorming; ze weten niet wat sancties inhouden. Enkele zeer extreme leiders menen, dat de sancties onmiddellijk toegepast moeten worden. Weliswaar verwachten ook zij alsdan een chaotische situatie, maar zij achten dit noodzakelijk om tot volledige politieke rechten der zwarten te komen. Anderen, met name de zeer invloedrijke Zoeloe Boethelesi, hebben duidelijke reserves tegen sancties. Zij verwachten, dat sancties de economisch zwakkeren in sterke mate willen treffen; de blanken met hun kapitaal en hun relaties zullen zich wel kunnen redden.
Heel interessant waren mijn ervaringen op de outspanplantages in Transvaal. Deze plantages zijn voornamelijk in handen der zwarten. Over de boycotacties was men aldaar nogal zwijgzaam, maar tussen de regels door beluisterde ik toch, dat deze acties de economische zwakkeren nogal schade hadden aangebracht.

Met alle terughoudendheid die mij op grond van een betrekkelijk kort bezoek past, meen ik de volgende voorlopige conclusies ten aanzien van sancties te moeten trekken.
Alle zwarten, voor zover zij politiek bewust leven, willen zonder uitzondering volledige politieke rechten. Als sancties een middel kunnen zijn om deze rechten te verkrijgen, dan wil men over sancties nadenken. Maar hier lopen de wegen uiteen. Een deel zegt: we moeten door een tijdelijke ellende van de sancties heen om een langdurige betere toekomst te verwerven. Een ander deel zegt: sancties zullen de weerstand van de zwarten dusdanig ondermijnen, dat er na enige jaren te weinig geestelijke spankracht meer over is, om als politieke eenheid sterk te staan.
De grote verdeeldheid van de zwartmensen, veroorzaakt door tenminste zeven verschillende stammen elk weer met een eigen taal, heeft er dus een nieuwe factor van verdeeldheid bij gekregen: de houding tegenover de sancties.

Wie een aantal malen zeer intensieve bezoeken van niet te korte duur aan Zuid-Afrika brengt, zou wel eens tot de volgende conclusie kunnen komen: er zijn in Zuid-Afrika tenminste zeven waarheden te ontdekken; elk op zichzelf zijn ze volstrekt wáár; nochtans zijn ze onderling met elkaar in tegenspraak.

Wat te doen met de vermogensbelasting?

door: J. Verbind

De laatste tijd is er rondom de vermogensbelasting nogal wat discussie gaande. De sterke stijging van de waarde van huizen en het niet aanpassen van de belastingvrije som aan de ontwaarding van de gulden zijn er de oorzaak van, dat veel meer Nederlanders dan vroeger een aanslag in de vermogensbelasting ontvangen.

Van VVD-zijde werden in de Kamer vragen gesteld, die beoogden de belastingvrije som – dat is het vermogen, waarover geen belasting is verschuldigd – te verhogen. Voor gehuwden zonder kinderen bedraagt deze thans *f* 59.000,-. Dit bedrag onderging sinds 1965 geen wijziging.
Zoals blijkt uit het antwoord van de staatssecretaris van Financiën zullen vóór 1 januari 1980 de belastingvrije sommen niet worden verhoogd. Ook het tarief blijft gehandhaafd op *f* 8,– voor iedere *f* 1.000,– vermogen.
De regering heeft overigens plannen de vermogensbelasting in haar geheel te wijzigen. Uitgangspunt zal daarbij zijn, dat het vermogen een zelfstandige factor van draagkracht vormt naast het inkomen, dat reeds wordt getroffen door de inkomstenbelasting. Naar het oordeel van de bewindslieden van Financiën moet vermogen worden gezien als een bestedingsreserve, waardoor de bezitter van vermogen een grotere draagkracht heeft dan iemand, die niet over vermogen beschikt. De bestanddelen van een vermogen kunnen echter een verschillende bestemming hebben. Zo heeft een ondernemer van wie het vermogen geheel of gedeeltelijk in een onderneming is gestoken een minder grote bestedingsvrijheid dan degenen, die zijn vermogen in staatsobligaties heeft belegd. Blijkbaar ligt het in de bedoeling van de Regering om al naar gelang van de bestedingsvrijheid de verschillende bestanddelen van het vermogen te waarderen en te belasten.
Deze gedachtengang van de Regering acht ik verwerpelijk.

Allereerst omdat het een eenzijdige voorstelling van zaken is het vermogen te zien als een bestedingsreserve. Zeker, dat is het ook, maar het vermogen is eveneens van belang, indien het niet wordt besteed, maar in stand wordt gehouden.
Bovendien is de bestedingsvrijheid zo'n betrekkelijke zaak en zo zeer afhankelijk van allerlei omstandigheden, die zich in de praktijk nu eenmaal voordoen (men denke b.v. aan de samenstelling en de plaats van het vermogen in een onderneming en het karakter van een onderneming), dat gevreesd moet worden, dat een belasting van een bepaalde categorie vermogensbestanddelen naar de optiek van de bestedingsvrijheid tal van onbillijke situaties moet opleveren.
En tenslotte leidt een uiteenrafeling van het vermogen naar de mate van bestedingsmogelijkheid tot een meer ingewikkelde belastingheffing met ongetwijfeld meer mogelijkheden tot belastingtrucs en dat is nu iets, waar allerminst behoefte aan bestaat.

Uiteraard laten zich tal van andere motieven denken om vermogensbestanddelen verschillend te belasten.
Geopperd is wel eens het tarief afhankelijk te stellen van het feit of het vermogen gevormd is uit inkomen, dat reeds al dan niet was onderworpen aan inkomstenbelasting.
Men zou ook kunnen pleiten voor een lagere belasting van het vermogen, dat belegd is in ondernemingen, die veel of nieuwe arbeidsplaatsen bieden.
Denkbaar is ook het vermogen, bestaande uit een tweede huis zwaarder te belasten dan het vermogen belegd in een ziekenhuis. Aldus zou de maatschappelijke bestemming een rol spelen.
Echter: ook in fiscale zaken is eenvoud het kenmerk van het ware. Wij houden het daarom liever op een eenvormige, eenvoudige opzet met een tarief dat des te meer matig kan zijn, als de vrijstellingen beperkt zijn. Een dergelijk tarief zou wellicht beter aansluiten bij ons Christelijke-historisch-denken, indien de opbouw wat meer progressief was. Te denken valt b.v. aan promille over de eerste *f* 300.000,- vermogen, 7 promille van *f* 300.000,- tot *f* 500.000,– en 8 promille boven *f* 500.000,–.

CDA feliciteert Roemenië met 60-jarig bestaan

Het CDA heeft de Roemeense president Nicolae Ceausescu gelukgewenst met het 60-jarig bestaan van zijn land.
In een brief van CDA-voorzitter P. A. J. M. Steenkamp aan het Roemeense staatshoofd herinnert Steenkamp aan een gesprek dat hij in september van dit jaar met Ceausescu heeft gehad. De CDA-voorzitter schrijft: „Een gesprek waarin met nadruk het punt van de mensenrechten ter sprake is gebracht". Steenkamp herinnert aan de positieve reacties die Ceausescu volgens hem daarop heeft gegeven.
„Ik spreek de hoop uit," aldus Steenkamp, „dat uw land en volk zich nog vele jaren mogen inzetten voor het behoud van de wereldvrede en de wereldwijde erkenning van de menswaardigheid (Helsinki, Belgrado), zowel in haar materiële als in haar geestelijke aspecten".

vervolg van pagina 4

staan door drie gecommitteerden. In de plaats van J. A. M. Borghols uit Den Haag, die vanaf februari 1974 vanuit de CDA-fractie deel had uitgemaakt van het dagelijks bestuur doch zich om leeftijdsredenen niet meer beschikbaar had gesteld, werd op 14 november jl. drs. J. Tegelaar uit Rijswijk aangewezen. Hij is de echtgenoot van de vice-voorzitster van de CHU, mevrouw Haty Tegelaar-Boonacker, die deel uitmaakt van de Rijswijkse gemeenteraad. Jan Tegelaar, tot voor kort secretaris van de Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening, heeft in het Gewest een zeer belangrijke portefeuille gekregen op terreinen die hem als Gewestraadslid veelal vertrouwd zijn geworden, namelijk Ruimtelijke Ordening, Woonruimteverdeling, Verkeer en Vervoer.

Vanuit de CHU maken, naast drs. Tegelaar en drs. Van Dulst, deel uit van de Gewestraadsfractie van het CDA: mevrouw H. J. van Luipen-Mijnheer (Leidschendam), A. Nieuwstraten (Zoetermeer) en drs. S. van der Laan (Voorburg). Binnenkort komt daar, door spoedige tussentijdse aanwijzing, bij de heer W. P. van Leeuwen, CNV-functionaris uit Den Haag.

Europese Gemeenschap

„Europese Gemeenschap, impasse en perspectief"

„een heldere uiteenzetting over hetgeen in Europa is bereikt en wat er aan mankeert, alsmede wat ons als Europeanen nog te doen staat" (CDA-bestuur)

derde advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA

47 pag.; *f* 3,50

(incl. verzendkosten)

Bestellingen:

- giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

Jongerenvertegenwoordiger bij Unesco

Als vertegenwoordiger van het Politiek Jongeren Kontakt, waarbij de CHJO is aangesloten, neemt op dit moment Bart Kappers deel aan de twintigste Algemene Vergadering van de Unesco, de VN-organisatie voor onderwijs, wetenschap en cultuur. Hierbij iets over zijn ervaringen.

Het circus is begonnen. Dat kun je wel zeggen van de 20e Algemene Conferentie van de Unesco in Parijs. Van 144 landen en van vele organisaties zijn afgevaardigden gekomen om samen het programma voor de komende twee jaar vast te stellen en om zich uit te spreken over meer dan honderd resoluties.
Op 24 oktober werd de vijfweekse conferentie geopend met ook een bijdrage van een Bulgaars koor. Hun groots volume werd door de betonnen wanden niet geabsorbeerd, wat hen de naam „BRULgaren" opleverde.
Na de openingsceremonie begon het algemeen debat en het werk in de verschillende commissies.

GROOT WERKTERREIN

De United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation houdt zich bezig met, zoals haar naam al zegt, opvoeding, onderwijs, wetenschappen, cultuur en communicatie.
Zoals bij vele organisaties kan men ook bij de Unesco zien, dat men probeert zoveel mogelijk dingen aan te pakken om zo de eigen belangrijkheid te bewijzen.
Iemand met een beetje fantasie zal elk onderwerp wel binnen het kader van de Unesco kunnen plaatsen. Zit er niet aan vele zaken een wetenschappelijke kant en vragen vele andere problemen niet een mentaliteitsverandering die bereikt zou kunnen worden door speciale onderwijsprogramma's?
Om een goede kwaliteit te waarborgen, heeft Zweden voorgesteld om het werk te concentreren op het bereiken van enkele doelstellingen, ook om een overlap met andere gespecialiseerde organisaties van het VN-systeem, zoals FAO, WHO en ILO te vermijden.

MASSAMEDIA

De aandacht voor de communicatie binnen de Unesco is in de laatste jaren sterk gegroeid. De ontwikkelingslanden pleiten voor het opzetten van een nieuw persbureau, in samenwerking met de Unesco, om hun afhankelijkheid van de berichtgeving van de uitsluitend westerse persbureaux, als Reuter, AFP, UPI en AP, te verminderen.
Nederland en andere westerse landen ondersteunen dit streven; Nederland bijvoorbeeld door het geven van scholing aan journalisten uit ontwikkelingslanden.
Nu ligt er echter een ontwerp-deklaratie ter tafel over de massamedia (krant, radio en tv), waarin ook de relatie tussen de staat en de massamedia wordt geregeld.

STAATSINVLOED?

Bij de wereldkampioenschappen voetbal liet Videla, de president van Argentinië, in de krant zetten dat minister van der Klaauw vijf journalisten had teruggeroepen omdat ze onvriendelijkheden over de dictatuur van Videla hadden geschreven. Dit krantenbericht zorgde in Nederland voor veel hilariteit, want zoiets is in Nederland überhaupt niet mogelijk. De journalisten hebben een eigen verantwoordelijkheid. Maar, in veel andere landen zijn er regeringskranten en dienen de journalisten het overheidsbeleid te verkopen. De journalisten zijn verantwoording schuldig aan de staat.
Bij de discussie over de massamediadeclaratie botsen deze twee visies. Zo beschuldigde maandag de Russische gedelegeerde het westen door te wijzen op de kinderpornografie waartoe volgens hem de westerse vrijheid van meningsuiting leidt.
In de komende weken zal nog vaak over de ontwerp-deklaratie onderhandeld worden om toch te proberen een consensus (overeenstemming) te bereiken.

POLITISERING

Het forum waar elk jaar de algemene politieke zaken besproken worden is de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.
Opgepast moet worden, dat landen die in de VN een discussie verloren, deze niet heropenen op conferenties die zich in eerste instantie bezighouden met vaktechnische aangelegenheden. Het aangrijpen van vaktechnische zaken om een algemeen politiek debat te voeren, wordt de politisering van de gespecialiseerden organisaties genoemd.
De politisering van de Unesco beleefde haar hoogtepunt vier jaar geleden toen Israël verhinderd werd om tot een regio binnen de Unesco toe te treden. Hierna is de politisering afgenomen, wat de sfeer van samenwerken sterk verbeterd heeft. De Afrikanen met name hebben hier veel aan bijgedragen door hun verzoenende houding tijdens de laatste algemene conferentie in Nairobi.

Toch blijven er ook op deze conferentie enige politiek gevoelige zaken te bespreken over, zoals de eerder genoemde massamediadeclaratie en het lidmaatschap van de oceanografiecommissie van Zuid-Afrika.

JEUGDPROGRAM

Het grootste deel van het werk dat gedaan wordt, komt niet in de grote pers. Zo heeft Unesco ook een jeugdprogramma voor „de ontwikkeling van de rol van de jeugd in educatieve, sociale en culturele aktiviteiten". Nederland heeft als enige in haar delegatie een jeugdvertegenwoordiger opgenomen. Zijn taak is het in de delegatievergaderingen en bij andere gelegenheden de visie van de jeugd naar voren te brengen. Behalve het jeugdprogramma zijn er nog vele andere punten die jongeren aangaan, zoals de relatie tussen onderwijs en arbeidsmarkt, vredesonderwijs, milieueducatie, onderwijs in mensenrechten, het onderwijs als mensenrecht, en jeugdcriminaliteit.

Ook in Europa „Samen verantwoordelijk"

door: Pieter F. Dudinck

Ongeveer 70 kaderleden waren zaterdag 18 november in Noordwijkerhout bijeen voor een informatie en discussiedag over de komende rechtstreekse verkiezingen van het Europese Parlement. Naast leden van de regionale campagneteams was een verheugend aantal jongeren aanwezig.
Deze bijeenkomst werd georganiseerd door de CDA Stichting Vormingswerk in samenwerking met het Euro-CVC (landelijke campagneteams) en stond onder leiding van Hans de Boer.
Deze wees in zijn openingsspeech op de grote betekenis van de rechtstreekse verkiezingen voor het Europese Parlement op 7 juni 1979. „Velen neigen ertoe om de invloed van Nederland in Europa en van het CDA in de federatie van christen-democratische partijen in de Europese gemeenschap (de Europese Volkspartij) te onderschatten. Dit gaat soms gepaard met een zekere afkeer van het vreemde en een zich moreel verheven voelen boven andere partijen".
In dit verband ging de heer De Boer in op onze relatie met de CDU/CSU. „Toch menen wij" zo vervolgde de heer De Boer „dat deze houding welke tot isolement leidt een ernstig tekortschieten van het CDA tot gevolg kan hebben".

HERKENBAARHEID

Vervolgens schetste de heer De Boer de positie van de verschillende christen-democratische partijen in de gemeenschap. Hij gaf ook aan hoe in het buitenland tegen het CDA wordt aangekeken.
„Ook wijzelf moeten zorg besteden aan onze herkenbaarheid voor de buitenlandse zusterpartijen ... dat mag geen éénrichtingsverkeer worden. Als het CDA zich willoos overgeeft aan invloeden van buitenaf, kan het net zo goed niet meedoen. Ook in het kader van de EVP zullen wij ons forse inspanningen moeten getroosten opdat het waardevolle van het CDA naar anderen kan worden overgedragen".
Dat dit geen onmogelijke ambitie is gaf de heer de Boer aan, door te wijzen op de invloed welke het CDA heeft uitgeoefend bij de opstelling van het verkiezingsprogram van de EVP. Met name, zo betoogde hij is deze invloed meetbaar bij wat in het program gezegd wordt over de democratische structuren welke in Europa nodig zijn. Het eigen karakter van de EVP als christen-democratische partij, het cultuurbeleid, het milieubeleid, de mensenrechten, de positie van de vrouw en van de consument, aandacht voor het vreemdelingen- en vluchtelingenbeleid, aandacht voor verhoging van de atoomdrempel en het niet in het program voorkomen van een verwijzing naar een Europese kernmacht.
Als laatste noemde hij nog de humanisering van de arbeid.
Tenslotte sprak hij de hoop uit dat dit program een waardevolle steun zal zijn in de te voegen campagne.
Hij benadrukte dat voor de Nederlandse afgevaardigde dit program niet los kan worden gezien van het meer gedetailleerde „niet bij brood alleen".
Vervolgens werden vanuit het vormingswerk de plannen voor de komende maanden met betrekking tot de Europese verkiezingen uiteengezet. Er werd daarbij een beroep gedaan op de regionale campagneteams om actief te willen zijn bij een serie regionale studiedagen en een 50-tal door het land verspreide voorlichtingsavonden.
Vervolgens konden de deelnemers een aantal in twee filmzalen vertoonde voorlichtingsfilms en dia-series zien, ter beschikking gesteld door de voorlichtingsdienst van de Europese gemeenschappen uit Den Haag.

MOEILIJKE SITUATIE

Na de lunch mocht het gezelschap staatssecretaris drs. D. F. van der Mei begroeten die in zijn rede wees op de huidige moeilijke situatie met betrekking tot een verdergaande integratie binnen de gemeenschap. In dat verband achtte hij de komende rechtstreekse verkiezingen van uitermate grote betekenis.

De Staatssecretaris wees erop dat het verenigd Europa niet alleen voor zichzelf bestaat maar nu al een belangrijke rol speelt in de wereld en zijn betekenis voor met name de derde wereldlanden steeds verder zal moeten uitbreiden. Als variant op de tekst van een affiche „Europa dat zijn wij" sprak de heer Van der Mei „Europa dat was u, Europa dat bent u thans nog onvoldoende, Europa dat wordt u" en voegde daaraan toe dat de toekomst van Europa voor een belangrijk deel af zal hangen van onze onspanningen van het moment en de opkomst naar de stembus op 7 juni.

Vervolgens besprak drs. H. Notenboom, vice-voorzitter van de christen-democratische fractie in het Europees Parlement de hoofdpunten van het EVP-program. Hij vergeleek dit op een paar punten met het CDA-program. „Samen verantwoordelijk" geldt voor beide als een uitgangspunt. Een verenigd Europa kan stabiliserend werken, zowel op politiek- als economisch-, regionaal- en mondiaal niveau.
Daarna kwamen in een forumdiscussie vele zaken met betrekking tot het EVP-program aan de orde.

Naast de heren de Boer en Notenboom hadden in dat forum nog zitting de heren A. M. Oostlander en P. F. Dudink.
In zijn slotwoord wees de heer De Boer op de toekomst van Europa dat naar het oordeel van de christen-democraten geen rood Europa zal moeten zijn, ook geen conservatief Europa maar een democratisch Europa waarin de veelkleurigheid en culturen en gewoonten ieder een plaats kunnen hebben.

Een Europa gebouwd op solidariteit, waarin voor allen een plaats onder zon is. Met dat ideaal voor ogen riep de heer De Boer de aanwezigen op zich in te willen zetten voor de Europese verkiezingen.

Regionale kaderdagen Europese verkiezingen

Op zaterdag 18 november jl. ging in de Leeuwenhorst te Noordwijkerhout het vormingsprogram „Europese Verkiezingen" van de CDA Stichting Vormingswerk van start. Een verslag van deze dag staat elders in dit blad.
Het vormingsprogram behelst o.a. een serie provinciale studiedagen, waarbij de vraag aan de orde zal komen welke de christen-democratische politieke lijn is in Europa en bovendien verschillende deelterreinen van het beleid nader bestudeerd zullen worden.
De zogenaamde „tweede fase" vindt plaats in de steden Zwolle, Bergen op Zoom, Amsterdam, Arnhem, Eindhoven, Utrecht, Den Haag, Sittard en Groningen. Alles zal in het teken staan van de komende rechtstreekse verkiezingen voor het Europese parlement op 7 juni 1979. Op zaterdag 16 december zijn zowel Zwolle (hotel Wientjes) als Bergen op Zoom (de Korenbeurs) aan de beurt.

Het programma bestaat uit: twee films, te weten „De Europese verkiezingen" en „Lomé", handelend over het samenwerkingsverdrag dat de Europese Commissie in 1975 sloot met 46 ontwikkelingslanden en dat nu aan vernieuwing toe is.

Er zijn twee inleiders
voor Zwolle: drs. J. J. M. Penders – kandidaat Europese parlement en thans werkzaam bij de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. Gevraagd is mr. J. N. Scholten – kandidaat Europese parlement en lid Tweede kamer.
Voor Bergen op Zoom: mr. R. E. J. M. van den Toorn – kandidaat Europese parlement.
Drs. H. A. C. M. Notenboom – vice-voorzitter christen-democratische fractie van het Europese parlement en lid Tweede Kamer.
De rest van de dag zal besteed worden aan een partij-program vergelijkenderwijze behandeling van een drietal Europese onderwerpen:

a. Werkgelegenheid en inflatie (jeugdwerkloosheid, EMS).
b. Milieu en energie (zoutgehalte van de Rijn, Kalkar).
c. Relatie EG–wereld, zowel Oost–West (ontwapening) als Noord-Zuid (Lomé).

De deelnemers zullen een uitgebreid programma en info-pakket thuis toegestuurd krijgen en ook op de dag zelf zal documentatie beschikbaar zijn. Er zijn geen deelnamekosten verbonden aan deze kaderdag en reiskosten boven de *f* 15,- op basis tweede klasse openbaar vervoer zullen vergoed worden.
Opgaven, hetzij telefonisch hetzij schriftelijk bij de heer Pieter F. Dudink, p/a Mauritskade 25 – Den Haag, tel. 070–653934.

Kritische kanttekeningen bij tripartite-overleg

Van een medewerker

Uit de CDA-fractie in de Tweede Kamer zijn dezer dagen kanttekeningen geplaatst bij het mislukken van de tripartite conferentie in Brussel. Het was CDA-kamerlid Martin van Rooijen, destijds in het kabinet-Den Uyl staatssecretaris van Financiën, die tijdens het kamerdebat over de begroting van sociale zaken constateerde dat in de coördinatie van het economische beleid in de EEG weinig schot zit. Hij voegde daar aan toe dat echter voor het slagen van een gecoördineerd economisch beleid een succesvol gecoördineerd sociaal EEG-beleid onmisbaar is.

Sociaal beleid kan toch niet ondergeschikt zijn waar het om mensen, om hun werkgelegenheid, gaat. De recente conferentie in Brussel is z.i. uitgelopen op een mislukking, waar ze juist een bevestiging en versterking van het sociale beleid had moeten zijn.

Saillant punt hierbij is dat Duitsland en Frankrijk een voortrekkersrol hebben vervuld op de topconferentie in Bremen in het pleidooi voor een Europees Monetair Stelsel, en dus voor coördinatie van economisch beleid. Deze twee landen hebben, volgens Van Rooijen, bij de tripartite conferentie samen echter een sterker sociaal beleid in de EG tegengehouden. Er kan toch geen tegenstelling zijn tussen economisch en sociaal beleid, meent dit christen-democratisch kamerlid. Want beide dienen in de samenhangende visie tot hun recht te komen. Natuurlijk is daar bij een versterking van de markteconomie en inflatiebestrijding van groot belang. Door het mislukken van de tripartite conferentie is bij zes miljoen werklozen in de EG een terecht levende en gewekte verwachting geheel de bodem ingeslagen.

TELEURSTELLING

Men kan zich voorstellen dat de EG bij velen nog steeds iets vaags is, maar als de Gemeenschap gaat praten over aanpak van de werkloosheid dan wordt deze EG plotseling heel concreet voor hen. Dat begrijpt men en dan verwacht men ook krachtig beleid. Des te groter de teleurstelling, juist ook bij deze EG-twijfelaars. Dit is niet de manier om de EG-burgers warm te maken voor de verkiezingen voor het Europese Parlement.

Het lijkt Van Rooijen wel een reden voor het Europese parlement zelf om extra op te komen voor meer bevoegdheden teneinde de Europese raad van ministers sterker te beïnvloeden. De tripartite conferentie is niet alleen een mislukking geworden, maar ook een gemiste kans. Zó kan het niet nog een keer.

DOORGAAN

Maar wat dan, zo vroeg de christen-democraat zich af. Er gaan stemmen op om aan de tripartite conferentie een einde te maken, met name ook bij het Europese Verbond van Vakverenigingen. De CDA-fractie meent dat ondanks deze mislukking volgend jaar een nieuwe tripartite conferentie plaats moet vinden, die na betere voorbereiding ook moet kunnen slagen. Van Rooijen drong er bij de regering op aan te pleiten voor voortzetting van deze conferentie. Er is immers een alternatief voor.

Verder zei Van Rooijen de indruk te hebben dat de Nederlandse delegatie van ministers, werkgevers en werknemers als één front is opgetreden. De Nederlandse werkgeversverband een voortuitstrevende rol gehad hebben, een prijzenswaardige rol in het Europese kader.

Vraag: Is het juist dat de Duitse minister van Economische Zaken een beter resultaat in de weg heeft gestaan, daarin uiteindelijk gesteund door Frankrijk. Van Rooijen wil de kern van de Duitse lijn vernemen, met name of het gaat om een sterker accent op versterking van de markteconomie.

„De mislukking van de conferentie schuilt naar mijn mening in het feit dat op het terrein van de verdeling van arbeid geen resultaten zijn geboekt. Welke opdracht heeft de Commissie van de Raad van ministers hierover meegekregen. Alleen verdere studie?

Immers Nederland kan zelf moeilijk tot belangrijke vormen van arbeidstijdverkorting overgaan als de andere EG-landen dat niet doen. Nu wordt in de EG de verdeling van arbeid terzijde geschoven en komen we natuurlijk in een cirkel terecht. De teleurstelling bij de vakbeweging is dan ook begrijpelijk. Herstructuering van bepaalde sectoren met overcapaciteit kan alleen in EG-kader worden aangepakt. Het gaat hier om zo lang mogelijk behoud van arbeidsplaatsen om tot een gefaseerde afbouw te komen.

Afrondend: Wil Europa de technologische slag met de Verenigde Staten in de jaren tachtig met succes voeren dan is een tijdig en sterk sociaal-economishc beleid nodig in de EG. Europa behoudt anders nog lang de grote handicap dat het anders dan de VS geen echte en economische eenheid is.

Minister Albeda van Sociale Zaken kon Van Rooijen geen besluiten van de tripartite conferentie meedelen om de eenvoudige reden dat de tripartite een overlegorgaan vormt. Formeel kan er geen besluit worden genomen. Een duidelijk standpunt over arbeidstijdverkorting kon zeer moeilijk worden bereikt omdat de werknemers tot maar liefst 10 procent verkorting wilden gaan, zonder daar een inkomensoffer tegenover te willen stellen. Bovendien is er een groot aantal varianten van arbeidsverkorting die zoals de Commissie stelde, voor de verschillende landen uiteenlopende betekenis hebben.

Een standpunt over het terugdringen van overwerk is ook al moeilijk, omdat in de eerste plaats overwerk soms aan pieken in de bedrijfsactiviteit is gebonden, zodat het afschaffen toch niet tot nieuwe banen zou leiden. In de tweede plaats heeft overwerk in verschillende lid-staten niet dezelfde betekenis. In Nederland gaat het bijvoorbeeld om ongeveer 3.500 manjaren die sterk sectoraal en regionaal zijn verspreid. Daar staat natuurlijk wel tegenover dat er landen zijn waar het overwerk een zodanige structurele spreiding heeft dat een beperking ervan wel zou kunnen leiden tot meer banen.

Aan de Commissie en de diverse comité's is opgedragen bovenstaande onderwerpen verder uit te diepen, aldus minister Albeda.

Burgemeester Van Geffen en Nuland benoemd

Bij Koninklijk besluit is met ingang van 1 januari 1979 benoemd tot burgemeester der gemeenten Geffen en Nuland: de heer P. J. A. Schwiebbe te Veghel.

De heer Schwiebbe, die 51 jaar is, is wethouder van de gemeente Veghel. Hij is Rooms-Katholieken lid van het CDA (KVP).

Vervolg van pagina 2

stens twee weken lang, de tweede buitenlandse vacantie is fors in opmars".

„Ook de betálende vreemdeling zien we graag binnen onze poorten en Nederlanders moeten vaker en meer korte vacanties in eigen land gaan doorbrengen, omdat dit aantrekkelijk is", aldus het CDA in het debat.

Een motie „als steun in de rug van de Regering" om een nota aan de Kamer uit te brengen, als grondslag voor een nadere gedachtenwisseling met de Regering, ingediend door CDA en VVD werd met algemene stemmen aangenomen.

HUURPRIJZEN BEDRIJFSRUIMTEN

Eveneens werd met algemene stemmen aangenomen een motie van VVD en CDA, waarin naar aanleiding van een brief van de staatssecretaris, waarin hij mededeling deed van studie te komen tot wetswijziging van de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek, de Regering wordt gevraagd spoedig met wetswijzigingen te komen om excessieve huurprijsstijgingen, met name in de nieuwe en grote winkelcentra, tegen te gaan.

Verworpen werd een motie van de oppositie om met een huurprijsmaatregel te komen. Deze verklaarde de bewindsman onuitvoerbaar, omdat hij hiertoe geen wettelijke bevoegdheden bezit.

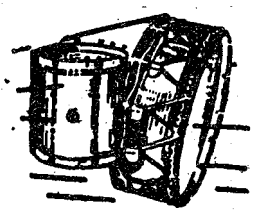

VAN DER GLAS
Heerenveen

Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

Wethouder Wil van den Bos Czn:

„De bouw van goedkopere premiewoningen moet worden bevorderd"

De eerste taak van de nieuw-gekozen raadsleden was 5 september uit hun midden wethouders aan te wijzen. Deze zijn het die, samen met de burgemeester, aan het gemeente-beleid richting behoren te geven.

Eén van de raadsleden die nu voor het eerst in een college van B. en W. terecht kwam is drs. W. van den Bos Czn (38 jaar). Al vier jaar zat hij in de gemeenteraad van Gouda. Nu is hij in deze gemeente met bijna 60.000 inwoners wethouder geworden. In een gesprek met CDAktueel legt hij er vooral de nadruk op dat aan een gezond gemeentebestuur een duidelijk beleidsprogram ten grondslag behoort te liggen.

Voor Wil van den Bos kwam zijn benoeming tot wethouder vrij onverwacht. Een van de twee zittende CDA-wethouders, de heer Binee had zich medio augustus plotseling niet meer beschikbaar gesteld en zo kwam toen Wil van den Bos als kandidaat uit de bus. Hij was daarop dus niet lang voorbereid maar bleef in ieder geval op vertrouwd terrein.

Sinds 1970 is hij medewerker aan de Kuyperstichting en secretaris van het verband van a.r. gemeentebestuurders. Er zijn weinig vraagstukken betreffende het binnenlandse bestuur waarmee hij de afgelopen jaren niet in aanraking kwam. Maar nu staat hij dan voor de bestuurlijke praktijk. „Een boeiende uitdaging" noemt hij het zelf. Uit volle overtuiging heeft Wil van den Bos aan de totstandkoming van het CDA, ook op plaatselijk en regionaal niveau, meegewerkt. Aan het CDA-model gemeente- en provincieprogram, dat in vrijwel alle gemeenten als basis diende voor het plaatselijk beleids-program, had hij een werkzaam aandeel. De hem nu geboden gelegenheid om te bevorderen dat het in dat program omschreven christen-democratisch denken nu ook ergens gestalte krijgt grijpt hij graag aan. Het Goudse college van B. en W., telt naast de (PvdA)-burgemeester, vier wethouders: 2 PvdA, 2 CDA. Die samenstelling werd, na bespreking met alle fracties, tussen de grootste twee fracties overeengekomen. Basis voor dat overleg vormde een gedetailleerd beleidsprogram voor het nieuw te kiezen college. De PvdA- en CDA-fracties (resp. 12 en 9 leden) aanvaardden daarvoor de verantwoordelijkheid.

Tussen CDA en SGP kwam een interfractioneel overleg tot stand. Deze fractie woont de fractievergaderingen bij. Dat leidt vaak tot een gemeenschappelijk standpunt, soms tot een zelfstandige SGP-positie.

„Ik vind het van groot belang dat er voor de wethoudersverkiezing duidelijk afspraken tussen partijen worden gemaakt. Ook over personen en portefeuille-verdeling", zegt Wil van den Bos. „Die afspraken zijn voorwaarde voor een doelbewust beleid en je kunt er veel narigheid-achteraf mee voorkomen. Iedereen weet dan immers waaraan hij, zich binnen eigen fractie en tegenover de andere fracties te houden heeft."

Wil van den Bos is er zich bewust dat hij, na zijn min of meer theretische ervaring met uiteenlopende bestuursproblemen, in de praktijk nog wel 't een en ander zal moeten bij-leren. Hem wacht een vrij zware portefeuille. In de eerste plaats behoort „Volkshuisvesting" daartoe. Nieuwbouw valt daar onder, maar ook de verdeling van de beschikbare woningen en het beheer ervan. Gouda kent een Verordening betreffende „leegstaande woningen". Die maakt het soms mogelijk tegen het onverantwoord leeg blijven staan van woonhuizen iets te doen. Ook het Gemeentelijk woningbedrijf (met 2400 woningen in gemeente-eigendom) behoort tot de portefeuille van wethouder Van den Bos. Verder dan nog: de sociale en maatschappelijke zorg (gemeentelijke sociale dienst, sociale werkplaats) de Volksgezondheid, het Milieubeheer, de Waterleiding en de Stadsreiniging.

Heeft Gouda bijzondere huisvestingsproblemen?

Wethouder Van den Bos noemt het tekort aan woningen voor z.g. „kleine gezinnen", bestemd dus voor een of twee personen. „Daar ga ik hard aan werken". De sociale woningbouw (woningwetwoningen) is vooral rijkszaak. Er moet in bestemmingsplannen echter wel ruimte voor worden gemaakt. De kosten voor de grond dienen mede door bouw in de vrije sector en de premie-koop te worden gedekt. Ook moet de bouw van goedkopere premiewoningen worden bevorderd. Dat alles vormt een niet geringe opgave.

Voor het CDA en dus ook voor mij, aldus Van den Bos, heeft eigendom een sociale functie. Dat geldt ook voor de eigendom van woningen. Ook uit dit oogpunt zal aan de bepalingen van de woningwet, inzake het onderhoud van woonruimte, de hand moeten worden gehouden. Stadsvernieuwing, renovatie van de binnenstad, is een ander aspect van het woonruimte-beleid. De binnenstad moet levend worden gehouden. Ook als regionaal koopcentrum. Daarbij komen dan de bekende vraagstukken inzake parkeer-voorschriften op tafel.

De nieuwe wethouder laat er geen twijfel over bestaan dat hij, ook inzake het gemeentelijk beleid, graag achter het CDA staat. De weerklank welke haar christen-democratische visie met name ook op gemeentelijke en provinciaal niveau krijgt acht hij een aanwijzing dat het CDA ook landelijk goed van de grond kan komen. „Ik kan me niet voorstellen dat het fusieproces niet in 1980 zou lukken." Hij vestigt die hoop mede op het vertrouwen dat de commissie welke zich met het verband tussen „grondslag en politiek" bezighoudt met een goed overwogen en duidelijke visie op tafel zal komen.

Brief volwassenen-educatie naar Tweede Kamer

Mensen moeten actieve rol blijven spelen in samenleving

Minister dr. A. Pais (onderwijs en wetenschappen), staatssecretaris mevrouw J. G. Kraaijeveld-Wouters (cultuur, recreatie en maatschappelijk werk) en minister dr. W. Albeda (sociale zaken) hebben in een brief aan de Tweede Kamer uiteengezet wat hun uitgangspunten zijn die zullen worden gehanteerd bij het opstellen van een beleidsnota over de volwasseneneducatie.
De bewindslieden zijn van mening dat de snelle maatschappelijke veranderingen om een voortdurende heroriëntering en herwaardering vragen van en door mensen, zodat zij een actieve rol kunnen (blijven) spelen in de samenleving. In ons democratisch bestel wordt van mensen verwacht dat zij een eigen bijdrage levereen aan de vormgeving van de samenleving. Om dit te kunnen doen zal elke deelnemer aan de samenleving moeten kunnen beschikken over voldoende kennis en vaardigheden.
Niet alle mensen zijn in voldoende mate toegerust om in te spelen op de vele veranderingen in de samenleving en daaraan mede richting te kunnen geven. Deze verschillen in toerusting zijn terug te voeren op verschillen in educatieve bagage die onder meer zijn ontstaan door het in de jeugd niet of voldoende kunnen of willen profiteren van de mogelijkheden van het onderwijs. Hieruit kan worden afgeleid, zo stellen de bewindslieden, dat educatie, en met name volwasseneneducatie een belangrijke bijdrage kan leveren aan de oplossing van deze problemen. De ministers zijn dan ook van mening dat in een democratisch bestel de overheid op het gebied van educatie een belangrijke verantwoordelijkheid draagt. Het is de taak van de overheid om de condities te scheppen of te bevorderen dat elk mens een eigen bijdrage kan leveren aan de vormgeving van de samenleving.
De bewindslieden schrijven in hun brief aan de Tweede Kamer dat het beginsel van permanente educatie ten grondslag zal liggen aan het beleid op het gebied van de volwasseneneducatie, zowel op de lange als korte termijn. Hieronder wordt verstaan een samenhangend educatief beleid dat aan iedereen in de verschillende levensfasen de geschikte mogelijkheden moet bieden om in de educatieve behoeften te voorzien.
In de uitwerking van de uitgangspunten in de nota zal in elk geval worden ingegaan op de wijze waarop kan worden gerealiseerd dat het educatieve aanbod aansluit op de vragen en behoeften van de (potentiële) deelnemers. Daarbij komen vragen aan de orde als de manier waarop mensen bij de totstandkoming van het beleid en bij het formuleren van het educatieve aanbod worden betrokken, de verdeling van verantwoordelijkheden van verschillende overheidsniveaus en de methodische eisen die aan de educatie van volwassenen kunnen worden gesteld.

Tevens zal aandacht worden geschonken aan de mate waarin binnen het totale veld van volwasseneneducatie sprake moet zijn van een basisaanbod. Bij het invullen van het basisaanbod zullen uiteraard keuzen moeten worden gemaakt. Hierbij denken de drie verantwoordelijke bewindslieden aan een aanbod gericht op (minderheids)-groepen en individuen die niet over vorming en opleiding beschikken die voor een minimaal functioneren in de samenleving noodzakelijk kunnen worden geacht. In de nota zal bovendien worden ingegaan op de relatie tussen educatieve voorzieningen en de voorwaarden, noodzakelijk om van deze voorzieningen gebruik te kunnen maken. Hierbij wordt onder meer gedacht aan de ontwikkeling van betaald educatief verlof. Voorts zal moeten worden bezien in welke mate de volwasseneneducatie onder de kaderwet zal moeten worden gebracht.
Bij de uitwerking van het beginsel van permanente educatie zullen de ministers ook aandacht besteden aan de mogelijkheden om te komen tot een stelsel van wederkerende educatie. Dat wil zeggen een zodanige inrichting van educatie, arbeidsleven (in betaalde arbeid in bedrijven etc. zowel als in andere vormen) en de vrije tijd, dat werken of leren na een periode van funderende educatie voortdurend kunnen afwisselen of samengaan.
Op korte termijn zullen, vooruitlopend op de aangekondigde nota, beleidsvisies worden ontwikkeld voor enkele acute problemen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de alfabetisering en educatieve voorzieningen ter voorbereiding op de pensionering.
De minister van onderwijs en wetenschappen vervult als coördinerend minister voor de volwasseneneducatie bij de beleidsvoorbereiding- en uitvoering een coördinerende rol. Om hieraan gestalte te geven wordt periodiek met elkaar overlegd en besloten een nieuw interdepartementaal coördinatie-orgaan in het leven te roepen om de ambtelijke samenwerking te regelen.
Aan het slot van hun brief stellen de ministers Pais en Albeda en staatssecretaris Kraaijeveld-Wouters dat zij zich realiseren dat de financieel-economische mogelijkheden, zoals deze zich op dit moment voor de jaren tachtig aftekenen, in het kader van afwegingen van prioriteiten tot een zeer behoedzaam beleid zullen noodzaken. Over de hoge prioriteit die de regering aan de volwasseneneducatie toekent willen zij evenwel geen enkele twijfel laten bestaan.

Specifieke facetten in Noord-Holland

door: drs. J. Achterstraat, CDA-statenlid in Noord-Holland.

Specifiek kan zeker de samenstelling van het college van Gedeputeerde Staten in Noord-Holland genoemd worden. Slechts twee fracties zijn in dit college vertegenwoordigd, namelijk de PvdA en het CDA. Ook de samenstelling van provinciale staten is vrij specifiek. Met Groningen is Noord-Holland de enige provincie met een linkse meerderheid in Provinciale Staten.
De opvattingen van deze linkse meerderheid betreffende collegevorming verbijzonderen zich nog steeds. Duidelijk is gebleken dat een program-akkoord voor bijv. de PvdA niet voldoende is om de VVD in een college te aanvaarden. Ook moeilijk te hanteren begrippen als politieke instelling, onderhandelingsernst, beginselvastheid, spelen daarbij een rol. Eén en ander heeft er in Noord-Holland toe geleid dat een college van 3 PvdA-, 2 CDA- en 1 PPR-gedeputeerden op 7 juni 1978 is vervangen door een college, samengesteld uit 4 PvdA- en 3 CDA-gedeputeerden. Daarmee werd het streven van het CDA naar een breed programcollege niet bereikt.

RUIMTELIJKE ORDENING EN VOLKSHUISVESTING
„Bouwen in ruimte, die dat nauwelijks toelaat" schrijft Trouw op 11 augustus jongstleden, betreffende de ruimtelijke ordening in Noord-Holland naar aanleiding van de tentoonstelling „Bestuurde ruimte". Inderdaad is daarmee een van de meer specifieke kernproblemen in Noord-Holland omschreven. De van progressieve zijde lang onderschatte woningbehoefte wordt nu ook door hen onderkend waardoor het mogelijk is geworden ook in het programmakkoord het streven naar enkele extra bouwlocaties op te nemen. Betreffende locaties zullen komen in de Velserbroekpolder en in Haarlemmermeer-west. Daarnaast zal erop aangedrongen worden de woningbouw in Lelystad en Almere te versnellen.
Bijzondere aandacht in Noord-Holland verdient de stedelijke problematiek (Noordelijke Randstadvleugel). De woonfunctie in de steden zal versterkt worden. In de stadsvernieuwingsgebieden zal bouw in hoge dichtheden worden nagestreefd. Tevens zal worden onderzocht waar in de steden de open of niet meer ten volle benutte ruimten, woningbouw mogelijk is. Rond de grote steden zal zo mogelijk aansluitend worden gebouwd. Voor de kleine en middelgrote kernen zullen regionale kernplannen worden ontwikkeld teneinde enerzijds onverantwoorde suburbanisatie tegen te kunnen gaan en anderzijds voldoende bouwmogelijkheden voor de autonome woningbehoefte ten platte-lande te verzekeren. Woonschepen zijn een aanvaardbare vorm van huisvesting. Het ligplaatsenbeleid zal daarom ingepast worden in het volkshuisvestings- en ruimtelijke ordeningsbeleid.

VERKEER EN VERVOER
De vervoersbehoefte zal door ruimtelijke integratie worden beperkt.
Milieuvriendelijke en ruimtebesparende verkeersnormen zullen gunstige voorwaarden krijgen. Capaciteit en kwaliteit van het openbaar vervoer zullen worden bevorderd. Meer in het bijzonder zal de aanleg van een volledige NS-ringlijn om Amsterdam worden gestimuleerd met aansluitingen naar Hemspoortunnel, Schiphol, het Gooi, Almere en Lelystad.
Het beleid ten aanzien van de aanleg van nieuwe wegen zal terughoudend zijn. Uitbreiding van de capaciteit van bestaande wegen krijgt voorkeur boven aanleg van nieuwe.
Desniettegenstaande zal de aanleg van de ringweg rond Amsterdam worden bevorderd evenals de weg tussen Het Schouw en genoemde ringweg, de Westfrisiaweg, de rondweg rond Uithoorn en de weg Nieuw-Vennep-Hillegom.

NATUUR EN LANDSCHAP
Natuurwetenschappelijk en landschappelijk waardevolle gebieden zullen in stand worden gehouden en zo mogelijk hersteld door bijv. aankoop en landinrichtingsplannen. De Waddenzee, inclusief het Balgzand, wordt beschermd als natuurgebied. De karakteristieke oevers langs IJsselmeer en Markermeer zullen intact worden gehouden.

SCHIPHOL EN MARKERWAARD
De capaciteit van de luchthaven Schiphol wordt vooral begrensd door de mate waarin de daarmee samenhangende lawaaibelasting aanvaardbaar is. Voorkomen dient te worden dat op langere termijn woongebieden door meer dan 35 K.E. lawaaibelasting worden getroffen. Onderzocht dient te worden hoe door verandering in baangebruik de lawaaibelasting kan worden verminderd. Aanleg van een vijfde baan en reactivering van slapende banen worden afgewezen.
Gestreefd zal worden door selectie van het gebruik van de luchthaven de aanleg van een aanvullende of nieuwe nationale luchthaven uit te stellen.
Een en ander zal uiteraard worden afgewogen tegen eventuele schade aan de economie in het algemeen en die van Noord-Holland in het bijzonder.
Inpoldering van de Markerwaard is vooral gerechtvaardigd indien de aanleg van een luchthaven aldaar noodzakelijk blijkt te worden.

BESTUUR
De provincie Noord-Holland streeft een levenskrachtige gemeentelijke democratie na. Pregewesten kunnen een belangrijke rol vervullen. De Waddenzee, het IJsselmeer en de aangrenzende delen van de Noordzee moeten bestuurlijk worden ingedeeld. Gezien de schaal waarop met name ruimtelijke en economische ontwikkelingen plaatsvinden is het niet verantwoord Noord-Holland op te delen.

VOORHAVEN IJMUIDEN
Gestreefd zal worden naar optimale ontwikkelingsmogelijkheden voor het Amsterdamse havengebied binnen de pieren van IJmuiden. Voor de langere termijn zal gepleit worden voor een nationaal havengebied met een differentiatie in taken tussen Rijnmond en IJmond. Binnen het kader van die differentiatie zal een voorhaven overbodig blijken.

WERKGELEGENHEID EN BEDRIJFSONTWIKKELING
De werkgelegenheid zal in kwantitatieve, maar vooral in kwalitatieve zin bevorderd worden. Vooral in de groeikernen zal de werkgelegenheid aan de arbeidsmarkt aangepast worden.
Gestreefd wordt naar een optimale benutting van de bouwcapacitit en continuïteit in de bouwproductie. Ter bevordering van een gezonde ontwikkeling van de middenstandssector, ook op langere termijn, zal het distributie-planologisch onderzoek worden gestimuleerd.
Naast eisen van een gezonde bedrijfsontwikkeling in land- en tuinbouw dient in de Noordhollandse situatie rekening te worden gehouden met de noodzaak van behoud van natuur en landschap met erkenning van het feit dat een belangrijk deel van de bevolking afhankelijk is van land- en tuinbouw. De werkzaamheden ter bevordering van de sanering van verouderde agrarische structuren zal worden gecontinueerd.

ENERGIE EN GRONDSTOFFEN
Kerncentrales worden onaanvaardbaar geacht zolang niet op overtuigende wijze is aangetoond dat de afvalveiligheidsproblematiek is opgelost.
Experimenten op het gebied van alternatieve energiebronnen en energiebesparingsmethoden en de uitvoering daarvan (stadsverwarming, isolatie) worden gestimuleerd. Een energiebureau met wezenlijke mogelijkheden wordt verder ontwikkeld. Er wordt naar gestreefd alle Noordhollanders onder gelijke voorwaarden water en electriciteit te verschaffen.

MILIEU
Het milieubeleid is gericht op de handhaving en zonodig verbetering van de kwaliteit van bodem, water en lucht en het bestrijden van geluidshinder. Dit beleid richt zich zowel op de natuurlijke als op de door de mens geschapen omgeving.

WELZIJN
Het provinciale welzijnsbeleid is erop gericht, dat iedere Noordhollander zeggenschap en medebeslissing zal hebben in eigen woon-, werk- en leefsituatie. Ieders inzicht met betrekking tot zijn of haar menselijke verantwoordelijkheid en deelgenootschap, dient daarbij veelkleurig tot uiting te komen. Er wordt gestreefd naar gelijke mogelijkheden voor een ieder met speciale aandacht voor kansarme groepen.

AANNEMINGSBEDRIJF
HOOGVLIET & ZN. B.V.
Burgerlijke- en Utiliteitsbouw
* NIEUWBOUW
* VERBOUW+
* ONDERHOUD
ZWIJNDRECHT
Molenvliet 9 - Tel. 01850-26651-27034-24330.

TUINAANLEG
BINDER B.V. - RHOON
Aanleg en onderhoud van
GEMEENSCHAPPELIJKE TUINEN,
PLANTSOENEN, PARKEN,
SCHOOLTUINEN etc.
- onderhoud van groenvoorzieningen
- onkruidbestrijdingen
- kleigrond, teelaarde
- graszoden en
- graszaden
- bloembakken
- grond- en straatwerken
- drainages - rioleringen
- beplantingen
- windkeringen en afrasteringen
- aanleg grasgazons
Dorpsdijk 50-52 - Postbus 820 - RHOON
telefoon 01890-6111*

Ledenkontaktblad CHU

de nederlander

Vrijdag 15 december 1978
14e jaargang no. 50

Redaktie: Postbus 33822
2503 BC 's-Gravenhage
Administratie ledenkontaktblad:
Wassenaarseweg 7, 's-Gravenhage
Giro 70154, t.n.v.
Stichting Uniepers, Voorburg

Maandelijkse brief van Unievoorzitter dr. L. M. van Leeuwen

Het CDA is voor Nederland niet meer weg te denken

De maandelijkse brief van de voorzitter van de CHU, dr. L. M. van Leeuwen, die in dit december-nummer van het ledencontactblad „de Nederlander" wordt opgenomen, is de letterlijke tekst van de openingstoespraak, welke de Unievoorzitter hield op de op zaterdag 9 december jongstleden te Utrecht gehouden vergadering van de Unieraad.

De toespraak had onder meer betrekking op de actuele politiek, maar ook op de besprekingen welke de Unieraad op zijn vergadering zou gaan houden. Bij het lezen van de maandelijkse brief moet dit bedacht worden.

Sinds wij elkaar de vorige keer ontmoetten is er met betrekking tot het CDA erg veel gebeurd. Vanzelfsprekend wil ik eerst aandacht geven aan het plotselinge vertrek van de heer Aantjes uit de Nederlandse politiek. Geschokt door hetgeen bekend werd over het oorlogsverleden van mr. Willem Aantjes, realiseer ik mij, dat onze gedachten en ons gebed bij hem, zijn vrouw en zijn kinderen behoren. Fouten uit 1944 en 1945 en bij het op essentiële punten verzwijgen daarvan in latere jaren noodzaakten tot de beslissing, die de heer Aantjes nam. Recht overeind blijft alles wat Willem Aantjes voor het CDA en daarmee voor politiek Nederland betekend heeft. Daar kunnen wij dankbaar voor zijn èn blijven.

Vandaag gaan wij over twee heel belangrijke zaken met elkaar praten. In de eerste plaats zal dat zijn over het rapport „Grondslag en Politiek Handelen" en in de tweede plaats over de evaluatie met betrekking tot de politieke samenwerking in CDA-verband tot nu toe. Van u wordt vandaag gevraagd ten aanzien van beide punten het groene licht te willen geven voor wat betreft het met elkaar verder gaan op het fusiepad naar het ene CDA toe. Over beide onderwerpen wil ik een paar dingen zeggen.

Het grondslagrapport, uitgebracht door de CDA-commissie onder leiding van Baron Van Verschuer, heeft naar mijn mening volkomen terecht een zeer goede pers gekregen. Heel duidelijk blijkt, dat er binnen het CDA dankzij het rapport van deze commissie geen meetlat-discussie meer hoeft plaats te hebben. Wij zijn er binnen het CDA niet om elkaar in het openbaar een geloofsbelijdenis te laten afleggen. Heel duidelijk is overigens in dit verband, dat de concept-statuten van het CDA aangeven, dat de leden van het CDA geacht worden in te stemmen met de grondslag. Een vraag, die hier en daar opdoemt is, of de politieke overtuiging binnen de huidige discussie over de grondslag niet veel meer aandacht zou moeten krijgen. Ik ga er vanuit, dat de betrokken CDA-commissie het bij het rechte eind heeft door te stellen, dat de politieke overtuiging een zaak in beweging hoort te zijn.
Die politieke overtuiging komt tot uitdrukking in zaken als verkiezingsprogramma's, in publicaties van het CDA, en vooral ook in het handelen intern en naar buiten toe van allen, die bij het CDA betrokken zijn. Ik heb geen behoefte binnen de huidige grondslagdiscussie over de politieke overtuiging meer te vatten. De heer Van Verschuer is bereid vandaag de discussie in uw Unieraad te begeleiden en u en ik weten, dat wij daardoor op een heel goede wijze begeleid worden. Het is de bedoeling, dat u vandaag de u thans ter vergadering uitgereikte concept-resolutie bekijkt en ik zou het bijzonder op prijs stellen, indien u de bereidheid zou hebben die resolutie te aanvaarden. Het is de bedoeling, dat de hoogste partij-organen van ARP en KVP, die ook vandaag in vergadering bijeen zijn, dezelfde resolutie over de grondslag aanvaarden.
Met betrekking tot de politieke evaluatie is natuurlijk erg veel te zeggen. Ik wil in de eerste plaats duidelijk maken, dat bij die evaluatie wij niet alleen moeten kijken naar hetgeen politiek bedreven wordt in de Tweede Kamerfractie en in kabinet en in de wisselwerking tussen die beiden, maar wel degelijk ook naar al die andere plaatsen en instellingen, waar het CDA politiek bedrijft. De noodzakelijke verdieping breng ik aan, omdat immers ook in gemeenten en provincies vaak al jaren lang binnen het CDA politiek wordt samengewerkt. Ik hoor en zie over die samenwerking eigenlijk altijd heel goede berichten. Dat is een beklemtoning van het feit, dat het CDA voor ons land niet meer is weg te denken. De basis heeft ja gezegd tegen het CDA en wil, zoals ik dat kan bekijken, ook ja blijven zeggen. Wij hebben in de Eerste Kamer bij de Algemene Beschouwingen zeer duidelijk kunnen constateren, hoe de fractieleider van het CDA daar op zeer duidelijke, constructieve wijze het kabinet heeft beoordeeld.

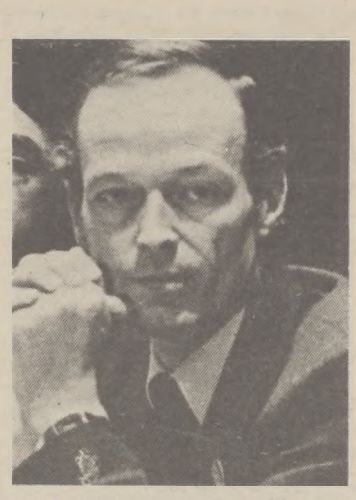

Het zal bepaald voor het kabinet een verademing geweest zijn te horen, hoe in die sector van onze Staten Generaal het kabinet wordt tegemoet getreden. Wij hebben de laatste tijd naar mijn mening te veel geluiden gehad vanuit de Tweede Kamer van het CDA om te kunnen stellen, dat daar éénduidig en duidelijk CDA-politiek wordt bedreven. De interviews, die enige tijd geleden in tal van bladen door een aantal CDA-kamerleden werden gegeven, hebben naar mijn mening het CDA in de publieke meningsvorming kwaad gedaan. De recente opiniepeilingen, die een neerwaartse tendens aangeven voor het CDA laten naar mijn mening zien, dat juist door dat geharrewar in de fractie het Nederlandse publiek moeite heeft het CDA steeds in positieve zin te blijven volgen. In dit verband wil ik onderstrepen, hoe enorm belangrijk het is, dat de nieuw gekozen leider van de Tweede Kamer-fractie van het CDA zo spoedig mogelijk als zodanig aan de slag kan gaan. De heer Lubbers heeft politieke ervaring en ongetwijfeld capaciteiten tot samenbinding en hij kan op een goede wijze het beleid ook voor het Nederlandse publiek duidelijk maken. Met stromingen binnen het CDA, die er natuurlijk zijn en ook zullen blijven, kon minder rekening worden gehouden. De fractie moest bij de keuze van de nieuwe fractieleider de kans krijgen diegene te kiezen, die naar haar mening de beste aanvoerder zal zijn.
Met betrekking tot het kabinetsbeleid ook een paar opmerkingen: In de eerste plaats realiseer ik mij, dat dit kabinet thans vrijwel een jaar bezig is. Er waren in de zeer lange periode tussen de val van het kabinet Den Uyl en het optreden van het nieuwe kabinet natuurlijk tal van punten blijven liggen. Daar heeft het kabinet in eerste instantie orde in aan moeten brengen. Ik acht het begrijpelijk, dat het kabinet daarnaast eerst gemeend heeft een beleid te moeten formuleren met betrekking tot de sociaal-economische politiek. In onze wat onrustige samenleving met een economische teruggang en een steeds dreigend verdergaand belang van de overheid in het totaal van de nationale bestedingen moet lijn gebracht worden. Daar heeft dit kabinet met Bestek '81 een zeer duidelijke stap gezet.
Ik betreur het, dat het zo lang heeft moeten duren, voordat Bestek '81 door het kabinet met de Kamer kon worden besproken. Ik ben ervan overtuigd, dat het Nederlandse volk bij goede voorlichting bereid is een offer te brengen, in dien zin, dat men wat minder stijging in inkomen krijgt dan tot nu toe normaal werd geacht. Ik begrijp niet, waarom ook vandaag nog steeds gesproken wordt over bezuinigingen. Het gaat toch eigenlijk alleen maar om vermindering van extra groei in persoonlijke bestedingsmogelijkheden; nergens wordt aangegeven, dat zeker voor de kwetsbare groepen sprake zou zijn van vermindering van koopkracht.
Ik heb eerlijk gezegd niet goed begrepen, waarom vlak voor de essentiële onderhandelingen tussen kabinet en sociale partners met zoveel spoed twee wetsontwerpen bij de Tweede Kamer moesten worden ingediend. Men had toch kunnen weten, dat dat de onderhandelingen ernstig zou verstoren. Terecht stelt het kabinet, dat wetgeving een zaak is van het parlement en uiteraard niet van werkgevers en werknemers. Meer rust in de besprekingen zou toch zijn gebracht, indien men met het indienen van de wetsontwerpen gewacht zou hebben, totdat definitief gebleken zou zijn, dat de onderhandelingen niet konden leiden tot een centraal akkoord. Heb ik zoëven een paar wat kritische opmerkingen gemaakt over het kabinetsbeleid, dan wil ik nu wel graag zeggen, dat ik in mijn beoordeling van het kabinetsbeleid uiteindelijk uitgesproken positief ben. Wij horen wel eens de opmerking, dat dit kabinet te weinig uitstraalt van de kleur en warmte, zoals die te vinden waren in het CDA-programma „Niet bij brood alleen". Ik wil er op wijzen, dat het kabinet in staat gebleken is nu al een duidelijke oplossing te vinden voor drie van de vier indertijd zo genoemde hervormingsvoorstellen. Voorstellen, of zelfs al definitieve regeling van WIR, OR en VAD zijn door dit kabinet gerealiseerd; de aandacht en uitbreiding van de defensie-uitgaven is in overeenstemming met het CDA-programma en het is zo, dat dit programma met betrekking tot de sociale zekerheid dieper groef dan wat het kabinet tot nu toe heeft voorgesteld.
Met betrekking tot de ontwikkelingshulp is dit kabinet duidelijk bezig met een beleid, waarbij vooral landen, die de mensen vooruit willen brengen, een kans krijgen. Ik constateer, dat dit kabinet het goed doet en in staat is tot een beleid dat iedereen, die zich baseert op ons CDA-programma, behoort aan te spreken. Ik kom daarom voor wat betreft dit kabinet tot een zeer ruime voldoende. Ondanks het, wat ik hierboven genoemd heb, geharrewar binnen de CDA-fractie moet toch wel geconstateerd worden, dat gedurende het hele afgelopen jaar de CDA-fractie het kabinet bepaald niet in de steek heeft gelaten. Wanneer u met mij er op vertrouwt, dat er een fractieleider gevonden zal worden, die in staat is de fractie zoveel mogelijk als een éénheid op te stellen in een positief-kritisch gerichte instelling ten opzichte van het kabinet, dan durf ik te stellen, dat ook vanuit die invalshoek het standpunt ingenomen kan worden, dat de politieke samenwerking tot nu toe geen belemmering inhoudt, om op het fusiepad door te gaan.
Met betrekking tot de abortus wil ik ook nog iets zeggen. U weet, dat ik beklemtoond heb, dat het CDA ook binnen de eigen achterban zorg moet dragen voor een heel serieuze begeleiding van het binnenkort te verwachten wetsontwerp. Ikzelf heb in dit verband ook bespreking bepleit op het CDA-congres, dat op 20 januari a.s. zal worden gehouden. Ik kan u thans met stelligheid zeggen, dat de zekerheid ook bij mij aanwezig is, dat het CDA inderdaad die serieuze begeleiding gaat verzorgen. In een aparte vergadering van het Dagelijks Bestuur van het CDA zal deze zaak besproken worden. Op het CDA-congres, indien het wetsontwerp is gepubliceerd, zal bij de politieke beschouwing en in de discussie daarna ruimte worden gegeven aan de abortus. Voorts wordt aan een vergadering gedacht van het Algemeen Bestuur van het CDA, die gewijd zal zijn aan de behandeling van de abortus. Ik kan het met deze lijn volledig eens zijn. Ik ben blij, dat men in brede gelederen binnen het CDA zich realiseert, dat de abortus een zaak is, die echt niet alleen politici raakt, maar ook allen, die het CDA zo positief steunden in mei 1977.
Dames en heren, ik zou nog veel meer kunnen vertellen en willen zeggen. U weet, dat de lijn van uw bestuur met betrekking tot de vergaderingen met u is, dat u zoveel mogelijk aan het woord kunt komen. Ik reken op een constructieve en dus echte Unie-discussie en verklaar deze vergadering van de Unieraad voor geopend.

. . . Dit nummer . . .

Dit nummer van „de Nederlander" is een leden-contactblad van de CHU. Het is toegezonden naar alle leden van de Unie. In het bedrag van de jaarlijkse contributie is namelijk inbegrepen de toezending van tien nummers van het leden-contactblad „de Nederlander" dat tienmaal per jaar verschijnt.
In dit nummer van „de Nederlander" is opgenomen het complete CDA-rapport „Grondslag en politiek handelen". Dat rapport heeft de instemming van de Unieraad van de CHU en de partijraden van KVP en ARP. Het is de bedoeling, dat de leden van de drie christen-democratische partijen thans het rapport lezen, bestuderen en bespreken in de eigen plaatselijke en regionale groepen (kiesvereniging, statenkringvereniging en/of kamerkringvereniging. De opmerkingen, die daarbij gemaakt worden, zullen in de loop van volgend jaar in de toporganen van de drie partijen besproken worden.

„de Nederlander" verschijnt niet alleen als leden-contactblad van de CHU. „de Nederlander" komt ook driemaal per maand uit als christelijk-historisch weekblad. Daarop kunnen Unieleden en belangstellenden zich abonneren, tegen de prijs van dertig gulden per jaar. Proefnummers aanvragen bij: administratie Uniepers (uitgeefster van „de Nederlander"), Van Deventerlaan 49 te Voorburg.

Kerstfeest – Feest voor de Wereld

Kerstmeditatie, moet dat?
Verplichting of uitdaging

Ja, wat vindt u lezer(es), natuurlijk in dit nummer, dat tegen Kerstfeest verschijnt, een meditatie? Of zegt u, och zoiets kun je in deze weken verwachten maar voor mij hoeft het niet? 't Kan ook zijn dat u zegt: ,,daar hebben we de kerkbodes enz. voor, in dit blad hebben we alle ruimte nodig voor de harde politieke vragen!"
Ik denk dat we juist als CDA en temidden van een discussie over het rapport van de CDA-Commissie Grondslag en Politiek handelen, de verplichting hebben om het mediterend element in ons ,,politieke" leven te brengen.
Het Evangelie kan geen richtsnoer voor ons politiek handelen zijn wanneer we niet telkens met de bijbel zelf bezig zijn. Ik denk dat het noodzakelijk is om voortdurend vanuit de practische vragen waarmee we bezig zijn naar de bijbel te gaan en omgekeerd, wel wetende dat pasklare antwoorden meestal niet gevonden worden maar wel de geest van waaruit gehandeld moet worden en de richting waarnaar gesproken, geschreven en geleefd moet worden. Tegelijkertijd is een meditatie een uitdaging. Wat zullen we anno 1978 mogen of moeten zeggen? Ik heb een poging gewaagd als hulp en begeleiding zowel van het politiek handelen. Al schrijvende dacht ik wel eens dat ik meer tot mezelf dan tot een ander sprak. Misschien moet datgene dat ik tot mezelf zeg ook tot anderen gezegd worden.
Ik wil liever elementen noemen.

KERSTFEEST VOOR U

Het lijkt misschien een gekke vraag wanneer we tot iemand zeggen: wat betekent Kerstfeest eigenlijk voor u. Velen zullen antwoorden, de geboorte van Christus of een tekst citeren. Misschien zijn er die eerlijke zeggen vooral gezelligheid, familie bij elkaar, vrije dagen.
Wij vieren Kerstfeest zo luidt de uitdrukking. Maar Kerstfeest is Christusfeest. In Amerika bestond een aantal jaren geleden de slogan: Put Christ in your Christmas. Het Kerstfeest was zo gecommercialiseerd, een nadruk op cadeautjes, feesten, etentjes, enz. dat Christus uit het Kerstfeest verdwenen leek. We kunnen daarover de schouders ophalen maar we kunnen ook heel goed eens bij onszelf nagaan wat Kerstfeest werkelijk betekent. Ik denk dat christen-democraten daardoor telkens moeten gekenmerkt zijn dat ze niet in de eerste plaats een programma volgen maar met een bron verbonden zijn en die bron bepaalt hun politieke overtuiging. God viert in Christus feest met ons, dat is Kerstfeest.

Je zou misschien aan je vrouw, je man, je kinderen, je beste vrienden moeten vragen: Hoe komt mijn kerstfeestviering – mijn kerststemming bij jou ,,over". Merken onze familieleden onze collega's iets van het beslissend karakter van het Kerstfeest. Het Woord vlees geworden?
In de bijbel is er steeds een [illegible] Gij dat ik ben? Wordt ons politiek handelen niet vooral bepaald door het feit dat Hij onder ons gewoond heeft?

GODS LIEFDE VOOR DE WERELD

Kerstfeest is vooral een kerkelijk feest – geen vollere kerken dan in de kerstnachtdienst en op eerste kerstdag. Elke vereniging viert Kerstfeest, knus met elkaar. Ik weet wel dat erin dit opzicht de laatste jaren allerlei doorbraken hebben plaatsgevonden, volkskerstzang, kerst-inns, enz enz.
Toch denk ik dat we vooral in de kersttijd tegen elkaar moeten zeggen dat God zo lief de wereld had dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gaf (Joh. 3:16). Kerstfeest vieren is geen eiland, je eens even terugtrekken uit de wereld uit alle narigheid en zorgen. Kerstfeest is geen eiland maar een oase. Een plaats waar water is en schaduw waar je je klaar maakt om de reis voort te zetten.
De mensen van de wereld moeten van de mensen van de kerk horen en . . . zien en merken . . . dat het God om de wereld gaat. De christen weet dit. Daarom is hem de gang van zaken in de wereld niet onverschillig. Hoe er geleefd wordt, hoe er geleden wordt, hoe er gehandeld wordt.
Daarom voelen we ons betrokken bij alle vragen van de volkerengemeenschap en van het milieu. Deze wereld is Gods wereld. En in deze van God zich afkerende wereld zendt God Zijn Zoon. Daarom zal de buiten de geloofsgemeenschap opgegroeide merken hoezeer de christen op de wereld gericht is.

GEEN PLAATS

Velen hebben het honderden malen gehoord, gelezen: en legde Hem in een kribbe, omdat voor hen geen plaats was in de herberg. Geen plaats in de herberg, geen plaats om te leven in Bethlehem, Egypte, notabene Egypte, wordt het toevluchtsoord. Geen plaats in Israël. Geen plaats in het godsdienstige maatschappelijke en politieke leven van die dagen. De gelovigen duiden deze Koning niet. Zo zeer was aan eigen vroomheid vorm gegeven, zozeer was een bepaalde uitleg van de schrift vastgesteld dat toen Hij kwam er geen plaats was. Maar de herders – het schorriemorrie van die tijd, begrepen het. En de wijzen uit het oosten ook. Daar Hij, voor wie geen plaats was heeft ruimte geschapen voor alle verdrukten, Jezus is de ruimte schepper in nieuwe verhoudingen, naar de samaritanen en naar de tollenaar evenals naar de hoofdman van Kapernaum.
Jezus schept ruimte tegenover de wet. De genezing op de sabbat, het aren plukken op de sabbat. Ik ben, zegt hij, niet gekomen om de wet te ontbinden maar om te vervullen. Bij Jezus was er altijd plaats.
Daarom zal er altijd een christendemocratisch appèl uitgaan om plaats te maken voor allen voor wie in deze wereld geen plaats is. En dat zijn er nog al wat. Daarom zal het CDA in de weer zijn voor gastarbeiders en Surinamers en Molukkers in ons land, opdat allen die hier wonen ruimte hebben. Daarom zal er zorg zijn over meeleven met een waar mogelijk handelend optreden voor allen die geen voldoende ruimte hebben in deze wereld om te leven.
In dictatoriaal geregeerde landen, in landen waar de huidskleur de mogelijkheden bepaalt, in landen waar een kleine groep onevenredig veel land bezit, de CDA-ers zullen gekend worden als mensen die er altijd op uit zijn om de verdrukten ruimte te scheppen. En ze zullen zichzelf voortdurend afvragen of ze wel voldoende ruimte geven.
Dat er voor Jezus geen plaats was in een duidelijke waarschuwing: denk niet te vlug of te gemakkelijk dat dat in jouw leven wel het geval is. Jezus zijn plaats geven betekent hem laten regeren.

VERVULLING

Het vierde en laatste element dat ik wilde noemen is vervulling. God komt in Jezus Zijn belofte na. Het Woord is vleesgeworden, en het heeft onder ons gewoond (Johannes 1:14).
Een nieuwe bladzijde is omgeslagen. De verwachting werd werkelijkheid. Nu gaan andere wetten heersen. God regeert door het zwakke kwetsbare kind. Schijnbaar te vernietigen, maar in de praktijk onoverwinnelijk. Zo is God bij de mensen in de zwakte van het Kerstkind. De christenpoliticus zal altijd een extra zwakke kant hebben omdat uit Gods geboden en geloften geleefd moet worden. In de politieke overtuiging moet de gezindheid worden aangenomen die ook in Jezus Christus was (Philippenzen 2:5).
Dat valt niet mee. Oog om oog en tand om tand is veel duidelijker en veel eenvoudiger. De evangelische normen even opzij zetten zal vaak voor de hand lijken te liggen.
De CDA-leden zullen, dunkt me, tot hun politieke leiders moeten durven zeggen: Wees maar kwetsbaar, wees maar eens niet te consequent, durf terug te treden, een mening te herzien enz, wanneer je meent in je hart dat het evangelie dat vergt.
We hebben geen stoere leiders nodig die het allemaal zo goed weten en die voor andere partijen geen goed woord over hebben, of die menen dat eigen ontwerpen altijd de beste zijn. Neen, we hebben mensen nodig die duidelijk zichtbaar leven na Kerstfeest. God heeft zich in Zijn Zoon tot ons gewend. En daarbij nooit vergeten dat Jezus Christus kwam als een kind. Alleen wie naar Bethlehem gaat en aanbidt en zich geeft (goud, wierook, mirre), ervaart de vervulling.
De vervulling van Gods beloften met Kerstfeest opent het oog voor de verwachting. Een andere wereld. De wereld waarin het kruis geplant is. Maar waarin de opstanding is geschied. Kerstfeest is een mijlpaal.
De kaarsen branden op en het groen verwelkt, de kerstbomen worden verbrand maar het wezenlijke is geschied, God is mens geworden.
Het kan niet anders of bij elke wet, bij elke begroting, bij elk beleidsplan, zullen we ons opstellen vanuit de Kerstfeest-ervaring. Immanuël, God met ons.
Terecht mogen allen die niet het evangelie als richtsnoer van het politieke handelen aanvaarden verwachten dat ze het van onze gezichten kunnen aflezen aan de toespraken kunnen horen en in de daden kunnen merken. Kerstfeest geen eiland, wel een oase. Kerstfeest, feest voor de wereld.

ds. A. de Haan.

Het CDA-rapport

Gespreide verantwoordelijkheid

wil een christen-democratische bijdrage zijn aan de discussie over de

ECONOMISCHE ORDE

Het rapport (ruim 170 bladzijden) bepleit een ingrijpende hergroepering van verantwoordelijkheden ten aanzien van de grote sociaal-economische vragen van deze tijd. Meer verantwoordelijkheid leggen binnen ondernemingen, op bedrijfsniveau en in de regio.

Het rapport bespreekt uitvoerig de taak van de overheid, van de organisaties van werkgevers en werknemers, en besluit met een strategie van verandering: een krachtig appèl op mensen (en organisaties) en een pleidooi voor wijzigingen in de zeggenschapsverhoudingen.

Het rapport is opgesteld door een werkgroep van de drie wetenschappelijke instituten van het CDA, bestaande uit de heren prof. P. A. J. M. Steenkamp (voorzitter); S. Th. van Bijsterveld; drs. G. Gerritse; mr. J. Hollander; drs. P. H. A. Klep; J. Lanser; ir. J. W. M. van Rooij; drs. B. J. Udink; dr. J. de Vries; prof. dr. A. Wattel; prof. drs. J. Weitenberg; prof. dr. H. J. van Zuthem; drs. H. Borstlap (rapporteur/secretaris) en drs. A. H. A. Veenhof (co-rapporteur).

Het rapport kost ƒ 16,- inclusief verzendkosten en is te bestellen via: giro 604500 ten name van De Savornin Lohmanstichting te Den Haag.

Herinneringen aan afgelopen jaar

Het jaar 1978, het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen, loopt spoedig ten einde.
Het jaar 1979, het jaar van de Europese verkiezingen, nadert.
Wat van de raadsverkiezingen overblijft, is de herinnering aan het betrekkelijk zeer gunstige resultaat in het algemeen.
De herinnering blijft ook aan al diegenen, die vaak na een lange staat van dienst, afscheid namen van het werk als lid van de gemeenteraad, om plaats te maken voor jongeren.
Veel christelijk-historische raadsleden vertrokken dit jaar. Om hen allen en hun werk te eren een foto, en wel die van het afscheid van de heer L. S. van Rooy als lid van de gemeenteraad van Maartensdijk.
De heer Van Rooy was ruim 28 jaar lid van de gemeenteraad, waarvan vele jaren voorzitter van de CHU-fractie en 13 jaar wethouder. Bij zijn afscheid is hij onderscheiden met de eremedaille in goud, behorende bij de orde van Oranje-Nassau. Het was de burgemeester, die de heer Van Rooy (rechts op de foto) de eremedaille opspelde.

Wie niet werken mag
zal ook niet eten
naar school gaan
beter worden
vrijer worden
wijzer worden
mens zijn

Latijns Amerika heeft miljoenen werklozen

Solidaridad vraagt
Werk en gerechtigheid
voor iedereen

Den Haag, Giro 1804444
SOLIDARIDAD

Abortus en Bestek '81 blijven aandacht trekken

door: drs. G. van Leijenhorst, vice-voorzitter CDA-fraktie Tweede Kamer

De regering heeft gemeend, voordat het door het kabinet unaniem vastgestelde wetsontwerp inzake de abortusregeling naar de Raad van State gestuurd zou worden, een persbericht, bevattende de hoofdzaken van het ontwerp, naar de Tweede Kamer te zenden. Daarmee is onder meer bereikt dat de samenleving schoksgewijs met het voornemen der regering wordt geconfronteerd.
Eén ding staat vast: wij kunnen op dit moment nog niet over het wetsontwerp als zodanig een oordeel vellen. Dat kan pas gebeuren nadat het in zijn geheel bij de Kamer is ingediend.

Niettemin bevat het desbetreffende persbericht al zoveel informatie, dat het de gemoederen in beweging heeft gebracht. Leggen we het naast ons CDA-program, dan is er een significant verschil. Het is mede op grond daarvan ook begrijpelijk dat Unievoorzitter dr. L. M. van Leeuwen een discussie op het CDA-congres van zaterdag 20 januari a.s. niet onwenselijk vindt. Hoe is nu de opvatting van de CDA-fractie in de Tweede Kamer is de vraag die telkens gesteld wordt.

VOORLOPIG

Er is slechts een voorlopig oordeel te geven, omdat we alleen nog maar beschikken over een persbericht.
Bedacht moet worden dat we thans in een impasse verkeren. Er is een wet die niet werkt. We leven wat de abortuspraktijken betreft in een toestand van anarchie. Drie initiatief-wetsontwerpen hebben de eindstreep niet bereikt. Het regeerakkoord stelde vast dat de regering met een regeling moest komen, anders was de Tweede Kamer weer aan de beurt. Welnu, de regering heeft woord gehouden en komt dus spoedig met een wetsontwerp. Dat is de praktisch-politieke kant.
Mijn volgende opmerking is van ethische aard. Kun je dit wetsontwerp, dat abortus tot de grens van de levensvatbaarheid mogelijk maakt, zonder dat er een sluitende toetsingsprocedure tegenover staat, voor je rekening nemen? Welke gebieden ontsluit je daarmee . . . welke dan als een open schootsveld onder het bereik komen van die krachten, die het menselijk leven in de grond der zaak niet meer ernstig willen nemen?

ANDERE MOGELIJKHEDEN

Ik geloof dat het conflict waarin ieder lid van de fractie zich bevindt zo wel ongeveer geschilderd is. Van belang is daarbij de vraag, welke andere mogelijkheden er zijn om abortus te voorkomen. Te denken valt hierbij aan een goede voorlichting, aan een goede begeleiding, aan de beschikbaarstelling van anticonceptiva, maar ook aan een zodanige sociale en maatschappelijke hulpverlening, dat alle alternatieve mogelijkheden terzake benut worden. In dit verband sluit ik me gaarne aan bij hetgeen in een CHJO-resolutie is vastgelegd.

ANDERE GRENZEN?

Bij de uiteindelijke beslissing zal ook de opvatting omtrent de taak van de overheid waarschijnlijk een niet geringe rol spelen.
Bijvoorbeeld is de vraag relevant: moet – of beter mag – de overheid andere grenzen trekken dan de christen op grond van de Bijbel voor zichzelf behoort te trekken? Of anders gezegd: moet de overheid het volksbewustzijn – wat dit ook moge zijn – volgen en daarbinnen ruimte laten voor ieders verantwoordelijkheid – of heeft de overheid naar het CHU-beginselprogram als dienaresse Gods een evangelische opdracht die door zijn beloften en geboden duidelijk genormeerd is?
Dit zijn vragen, welke naar mijn oordeel, ook in de discussie rondom de abortus niet achterwege mogen blijven!

NOG GEEN LAATSTE WOORD

Bestek '81 blijft de gemoederen bezighouden – in de Tweede Kamer, maar zeker ook daarbuiten. Wie de discussies van de algemene politieke en financiële beschouwingen van begin oktober heeft gevolgd, zal ook wel de konklusie getrokken hebben, dat het laatste woord over de invulling van Bestek '81 nog lang niet was gesproken.
Met een belangrijk onderdeel van Bestek '81 is in de afgelopen maanden gestaag voortgang gemaakt: dat is de beperking van de groei van de overheidsuitgaven in engere zin – welke beperking immers haar beslag krijgt bij de behandeling van de verschillende begrotingshoofdstukken. Deze behandeling is nog niet voltooid, maar tot dusver in de Tweede Kamer niet op belangrijke punten afgeweken van de hoofdlijnen, die het kabinet heeft uitgezet.

Ik verwacht ook niet dat dat zal gebeuren met de nog te behandelen begrotingshoofdstukken, met de mogelijke uitzondering van de begroting voor volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, waarin nog financiële ruimte geschapen moet worden voor de bouw van een groter contingent woningwetwoningen dan voorzien in de begroting om te voldoen aan een daartoe strekkende motie van de Kamer.
Veel moeilijker ligt de zaak met betrekking tot de ombuiging van de groei in de ambtenarensalarissen en de sociale uitkeringen. Reeds bij de algemene beschouwingen in oktober heeft de CDA-fractie te kennen gegeven dat (hoezeer deze ombuiging ook noodzakelijk is) de gevolgde methodiek om zes maal halfjaarlijks een half procent op die salarissen en uitkeringen te korten weinig fraai is: te grof, te willekeurig, te veel onzekerheid scheppend.
Er kleven kennelijk tekortkomingen aan het koppelingsmechanisme waarmee die salarissen en uitkeringen worden vastgesteld – maar dan moeten die fouten duidelijk in overleg met de sociale partners hersteld worden zodat ook nadien voor de betrokkenen duidelijk is waar zij op kunnen rekenen. Bovendien hechten wij er grote waarde aan, dat bij deze hele operatie de koopkracht van de mensen met een inkomen tot en met modaal wordt gehandhaafd. De bedoelde correctie van het koppelingsmechanisme (met inbegrip van de doorwerking van de bouw-cao) zal natuurlijk enige tijd in beslag nemen en niet vóór 1 januari a.s. voltooid zijn. Toch menen wij dat op 1 januari de ombuiging ook hier zijn beslag moet krijgen – 1979 mag niet een verloren jaar worden nadat al zoveel tijd verloren is gegaan. Om dit te verzekeren heeft de fractie voorgesteld dat de regering met ingang van 1 januari aanstaande in ieder geval alvast die maatregelen zal nemen die moeten voorkomen, dat de sociale uitkeringen vanaf dat moment nog verder gaan afwijken van het inkomen van de actieve beroepsbevolking waaraan zij gekoppeld zijn en tevens moeten voorkomen, dat voor de ambtenarensalarissen extra begrotingsmiddelen moeten worden gevonden.

Wij zijn steeds van mening geweest dat het overleg, dat ons inziens te vroegtijdig is afgebroken, zou moeten worden hervat om allerlei alternatieve voorstellen, die ter tafel lagen en die tot belangrijke ombuigingen zouden kunnen leiden (ook onze fractie heeft vele alternatieven aangedragen) in goede harmonie met elkaar te bespreken. Zulk overleg dient dan wel plaats te vinden zonder de dreiging van allerlei acties van ambtenarenorganisaties die onwettig zijn en ten zeerste dienen te worden afgekeurd.

Christelijk Historisch weekblad DE NEDERLANDER

REDAKTIE:
Dr. K. de Vries, voorzitter;
Mevrouw H. Tegelaar-Boonacker;
A. Buntsma; Drs. A. J. van Dulst;
Wm. C. de Kruyf; D. Rebel;
Drs. H. van Spanning;
Drs. G. van Leyenhorst
Govert Veldhuijzen en
mevrouw E. Sleyser-Tegelaar

EINDREDAKTIE:
H. Lokkerbol.

VASTE MEDEWERKERS:
Mevrouw J. Algra-Feddema;
Dr. E. Bleumink.
Prof. Dr. J. W. van Hulst;
Ds. A. de Haan.

REDAKTIE-ADRES:
Postbus 33822,
2503BC - 's Gravenhage.

ADMINISTRATIE-ADRES:
Voor het opgeven van:
nieuwe abonnees.
advertenties.
adresveranderingen.
weekblad:
Stichting „Uniepers".
Van Deventerlaan 49.
2271 TV Voorburg.
tel. 070-861520. (uitsluitend overdag)

Abonnementsprijs ƒ 27,50 per jaar. vooruit te voldoen op postrekening 70154. Voorburg, t.n.v. Stichting Uniepers.

Druk: B.D.U., Postbus 67.
3770 AB Barneveld.
Telefoon (03420) 6141.

33e jaargang no. 3 nov./dec. 1978 jan. 1979

Vrouwengeluiden

Kwartaalblad van de centrale van christelijk-historische vrouwen

Redactie: mevr. mr. L. G. Baud, Kerkplein 16, Breukelen, tel. 03462-1473.
Administratie: mevr. A. Logt-Jalving, Boekweitlaan 25, Hoogeveen, tel. 05280-65232.
Penningmeesteresse: mevr. A. M. v. d. Linde-Pelger, Geert Grootestraat 146, Zwolle, tel. 05200-34024; giro 538750 t.n.v. de Centrale C. H. Vrouwen.

Het jongste nummer van „Vrouwengeluiden" staat in het teken van het afscheid van de presidente van de Centrale van C.H.-vrouwen, mevrouw H. Tegelaar-Boonacker en het welkom voor de nieuwe presidente, mevrouw mr. M. Bellingwout-Roodenburg.

Studiedag economische orde

Op zaterdag 13 januari 1979:

Studiedag economische orde te Utrecht, jaarbeurscongrescentrum

Onderwerp: het CDA-rapport „Gespreide verantwoordelijkheid", een bijdrage aan de discussie over de economische orde.
Inleiders: prof. dr. P. J. A. M. Steenkamp, prof. dr. H. H. Douben, L. Ester.
Kosten deelneming: ƒ 15,- over te maken op giro 21.95.300, ten name van Stichting Vormingswerk KVP, Den Haag.
Inlichtingen: P. F. Dudink, KVP-bureau Den Haag, telefoon 070–653934.

JAARVERGADERING

Vervolgens wordt in „Vrouwengeluiden" een kort overzicht gegeven van wat op de jaarvergadering van de CH-Vrouwen passeerde, onder meer de komende Europese verkiezingen en de bestuursverkiezingen.

Aan het slot van de jaarvergadering hield de staatssecretaris van justitie mevrouw mr. E. A. Haars een rede waarin zij de ingewikkelde zaken bij Justitie schetste. Veiligheid, abortus en vluchtelingen waren onderwerpen, door haar besproken.

VAN HET BINNENHOF

„Van het Binnenhof" is het vervolgverhaal van mevrouw H. Evenhuis-van Essen, lid van de Tweede Kamer. Deze keer kwam aan de orde de begroting van sociale zaken. Mevrouw Evenhuis maakt er melding van dat de mogelijkheid van pro-deo arbeid voor werklozen door bemiddeling van Arbeidsbureau's wordt onderzocht.

WIST U

vertelt over allerlei wetenswaardigheden. Deze rubriek attendeert op het feit dat op 11 maart 1979 de Teleac-cursus „Vrouwenwijzer" start.

TENSLOTTE

In deze aflevering van Vrouwengeluiden is tenslotte een opsomming te vinden van CDA-Vrouwen uit de CHU-kring, die een plaats hebben ingenomen in vertegenwoordigende lichamen. Wilt u Vrouwengeluiden lezen? Meldt u dan als lid van de Centrale of abonnee bij mevrouw A. Logt-Jalving, Boekweitlaan 25, Hoogeveen.

CDA-Congres

Op zaterdag 20 januari 1979 komt het Congres van het CDA bijeen in het Haagse Congresgebouw. Aanvang 10.00 uur.
Veel aandacht zal worden geschonken aan het beleid van het Tweede-Kamerfractie.
Het Congres zal onder andere worden toegesproken door de CDA-voorzitter, de CDA-fractievoorzitter en de minister-president.
In beperkte mate is er voor belangstellenden gelegenheid het Congres bij te wonen. Zij kunnen zich vanaf 18 december a.s. telefonisch/schriftelijk opgeven bij het secretariaat van het CDA, Postbus 85676, 2508 CJ Den Haag; telefoon 070-647940.

Krajenbrink, secretaris CDA.

UNIEBUREAU

HET BUREAU VAN DE CHR. HIST. UNIE, Wassenaarseweg 7 2596 BC 's Gravenhage is telefonisch te bereiken onder nummer 070-244516*

Adresveranderingen voor het ledenbestand en dus ook voor het 10x per jaar verschijnend ledencontactblad „de Nederlander" te zenden aan:
Bureau CHU,
Wassenaarseweg 7,
2596 BC 's-Gravenhage.
Telefoon (070) 244516.

Kantooruren van maandag t/m vrijdag 08.30 v.m. tot 16.45 n.m.
Het telefoonnummer van de De Savornin Lohmanstichting is: 070-246791.

Ga maar fietsen!

Het CDA heeft in dit jaar wel iets van een bloem of een plant. In het vroege voorjaar stond het volop in bloei, gevolg succesvolle Statenverkiezingen.
In de voorzomer was het een stuk verder uitgelopen, resultaat een schitterende uitslag bij de Gemeenteraadsverkiezingen.
Nu diep in het najaar lijkt het meer op een kale stam met wat takken waarvan de bladeren afgevallen zijn.
Veel nieuws was niet best of zelfs triest en tenslotte was er recentelijk een enquete die verlies aangaf.
Waarop diverse commentatoren hun mening spuiden en dat ging dan soms in de geest van „ga maar fietsen met het CDA".
Daarbij is het overige nieuws, zowel nationaal als internationaal, ook al niet zo best. Temidden van de berichten valt er één bijzonder op: in de V.S. wordt de benzine schaars. Dat zal wel zo hier en daar een lichte vrees verwekt hebben in de geest van dezelfde mogelijkheid bij ons, de mogelijkheid dat 't niet alleen het CDA is, doch 't hele land dat moet gaan fietsen.

Bij al dat sombere is er echter toch veel dat de moed er in kan houden. Straks komt het voorjaar weer en waarschijnlijk staat het CDA dan opnieuw in bloei.
Voorts ging het in het verleden ook wel eens op en neer in de politiek en daarbij komt nog dat christen-democraten van oudsher kunnen fietsen! Dat blijkt uit een oude jaargang van „De Nederlander" en wel die van 1905. Daarin komen berichtjes voor die herinneringen opwekken aan de tegenwoordige situatie.
Het was toen aan de vooravond van de fusie waardoor de Christelijk-Historische Unie tot stand kwam (in 1908) en het zat „even" lelijk tegen met de landspolitiek.
't Is nu evenzo in de aanlooptijd naar de fusie (in 1980) waardoor het CDA tot stand zal komen, en er is „even" wat tegenwind.
Doch op geen stukken na zo erg als in 1905, het is nu maar een enquete toen werden de Kamerverkiezingen verloren. En hoe . . .?
Van de 58 zetels die de Katholieken, de AR en de CH tesamen in [illegible] minder dan 10 verloren. Daar de Tweede Kamer toentertijd 100 leden telde hield dit in het verlies van de meerderheid en het aftreden van het kabinet (Ministerie-Kuyper).
Dat werd vervangen door een ander waarvan één der winnaars van de verkiezingen, de toentertijd bekende liberaal mr. H. Goeman Borgesius de feitelijke formateur was, hoewel hij er zelf buiten bleef. En de naam van deze politicus is weer verbonden aan iets nieuws in de verkiezingsstrijd. Het ging toen allemaal nog heel anders toe dan nu: géén T.V., géén radio, géén stickers en géén ballonnen enz. Het meeste daarvan bestond nog niet.
Daarvoor in de plaats waren er echter de gelegenheidsdichters die de pen ter hand namen om hun medestemgerechtigden aan te sporen een „goede" keuze te doen. Een paar voorbeelden daarvan – dus uit 1905 – zijn:
(Wijze: Wij leven vrij, wij leven blij)
„Op, burgers! ten verkiezingsstrijd,
Voor God en 't Vaderland;
Aan 't hoge doel uw kracht gewijd . . ." enz.
Of wat denkt u van:
„Ja Kuyper blijft aan 't roer van Staat,
Tot schrik der rode bent.
De man die 't volk zijn rechten laat,
De werkman red met raad en daad,
Maar als men dol aan 't muiten slaat,
Zijn plicht van orde kent."
Een en ander loog er dus niet om. Doch onder de tegenstanders waren er ook dichters en nog andere vernuftige geesten. Daaronder een (of enkele) aanhangers van de voormelde mr. Goeman Borgesius.
Die brachten een nieuw element in de verkiezingsstrijd en wel iets wat tegenwoordig nog wel gebruikt wordt en wel doosjes lucifers: merk Goeman Borgesius.
Een pracht idee, helaas de lucifers waren niet zo best. Hetgeen één onzer dichters dan weer de schone woorden ingaf:
„Zo'n man, zo'n peerd:
De lucifers van Borgesius
Zijn geen duit weerd."

* * *

Dezelfde mr. Borgesius was kandidaat in één der districten waar het felst gestreden werd: Enkhuizen.
Dit district had de grootste opkomst van het hele land. Bijv. in het plaatsje Schellinkhout namen alle 127 kiezers deel aan de stemming. In Wervershoof kwamen er 530 van de 536 naar de stembus. En hoe?

Vermeldt wordt het volgende: „Hier namen aan de stemming deel twee R. Kath. kiezers, die reeds van de sacramenten der stervenden voorzien waren. Een liberaal werd er heen gedragen."
Al bij al mochten misschien de lucifers van Borgesius niet zo best zijn, vele kiezers vonden zijn politieke ideeën toch niet slecht. Zo werden uitgebracht op de kandidaten van de linkerzijde 282.787 stemmen terwijl rechts er „maar" 297.000 kreeg en dus verloor! Zo ging dat vroeger, men kon met de meeste stemmen toch verliezen, vanwege het ingewikkelde (districts) kiesstelsel. Daarnaast gingen er nog 3.857 stemmen naar de christen-democraten. Die waren er dus zo'n ruim 73 jaar geleden ook al!
Alléén waren er toen maar een paar vergeleken met de overige confessionele partijen (Katholieken, Anti-Revolutionairen, de Christelijk-Historische Partij en de Friesch Christelijk-Historischen) en zijn nu alle KVP'ers, ARP'ers en CHU'ers tezamen de christen-democraten!
Ze waren voorts toentertijd tezamen met de Friese CH'ers de zwarte schapen in wat men noemde het rechtse kamp. En ze kregen toen – en zelfs nog nu – de schuld van de nederlaag in de schoenen geschoven. O.i. nogal onterecht. Vooral de Friezen hadden zeer goede argumenten voor hun houding en hun leiders deden al wat mogelijk was het geheel in goede banen te leiden, een deel van hun aanhang was daarvoor echter te veel „getergd".

* * *

Op dit moment zijn voor ons echter interessanter de christen-democraten, een handvol aanhangers van een zekere Andries Popke Staalman, die toentertijd tegen de 50 jaar oud was en de kost verdiende als drukker en uitgever van het Noord-Hollandsch Nieuws- en Advertentieblad en ook nog lid van de Tweede Kamer was, doch dat was vroeger niet zo'n lucratieve baan.
Van hem zegt een ouderwetse beschrijving: „In de Kamer neemt deze afgevaardigde eene eigenaardige plaats in. Hij behoort tot de anti-revolutionaire partij, maar vertoont eene sterke neiging om over te hellen tot ultra-radicale denkbeelden."
Dat was vóór 1905, in dat jaar begon hij – wel wat noodgedwongen – een eigen politieke firma en werd dus de eerste Christen-Democraat in de lande. In 1918 kwam dat pas weer zo om en nabij in het rechte spoor.
De zetel van Staalman was één der toen van de christelijke partijen die – mede door het geharrewar – verloren ging. Doch kort daarna kreeg hij een nieuwe kans. Toentertijd waren de verkiezingen niet in éénmaal afgelopen, doorlopend kwamen er door openvallende zetels nieuwe mogelijkheden, dit in de vorm van zgn. tussentijdse verkiezingen.

En reeds enkele dagen nadat de algemene verkiezingen afgelopen waren ontstond er in Staalmans oude district Den Helder een nieuwe strijd. Dit omdat de afgevaardigde die in zijn plaats gekozen was, de heer C. V. Gerritsen die een zeer bekende vrouw had (dr. Aletta Jacobs) onverwachts overleed.

* * *

Bij die nieuwe verkiezingsstrijd was Staalman, eerder bestreden door een AR-tegenkandidaat, toch weer zo'n beetje de rechtse kandidaat. Zo iets van beter een half ei, dan een lege dop. 't Ging niet bepaald van harte, o.a. was „De Nederlander" er heus niet gelukkig mee.

Zijn aanhang bracht (hoewel gezien de uitslag tevergeefs) een geheel nieuw wapen in de verkiezingsstrijd en wel een zeer onthutsende, nl.: de fiets!
Zo werd op een donderdagavond Den Helder opgeschrikt door een schier overrompelende gebeurtenis. Enkele fietsers reden door de stad met borden waarop stond: „Stem Staalman!", en daarbij zongen ze: „Staalman moet gekozen worden, hi, ha, ho!" Uiteraard was het een gebeurtenis van de eerste orde. Vanzelfsprekend hadden de fietsers een troep joelende kinderen in hun kielzog.

De vrijzinnigen gingen in het tegenoffensief. Uiteraard met een dichter die het bracht tot een verkiezingslied en ze lieten zelfs twee dagen een omnibus rondrijden met een opschrift ten gunste van hun man „Stemt Z. van den Bergh".

* * *

Al bij al neemt het niet weg dat de christen-democraten hiermede naam maakten als fietsers!
Op grond daarvan zullen ze best een goed figuur slaan als het CDA moet gaan fietsen!
En daarom willen we eindigen met een goede raad. Gezien het alarmerende bericht uit de Verenigde Staten zullen best talrijke CHU'ers (tegenwoordig dus ook christen-democraten) overwegen dat het nut kan hebben om – bijwijze van oefening – vast eens op de fiets te stappen. Misschien is voor een aantal daarvan het probleem: „waarheen te fietsen?"

We hebben voor hen een goede raad en een verzoek. Gaat u eens fietsen voor de CHU. Dat is heel hard nodig, niet zo maar fietsen en bijv. roepen: „Van Leeuwen, hi, ha, ho!" Nee, fietst u eens naar iemand die misschien wel lid wil worden van het CDA of de CHU.
Want leden zijn nu dringend nodig. Voor het CDA voor straks, voor de CHU voor nu! De Unie moet nu sterk blijven opdat het CDA straks sterk kan worden.
Voor de te nemen moeite bij voorbaat onze hartelijke dank!

Specialisatie kan Nederlandse ontwikkelings samenwerking verbeteren

Vanuit de CDA-fractie vroeg Hans Gualthérie van Weezel aandacht voor Onderwijs-Bijstand bij de begrotingsbehandeling in de Tweede Kamer.

De Nederlandse samenleving heeft er recht op te weten wat er met haar inspanning ten aanzien van de ontwikkelingshulp gebeurt. Met die opmerking ben ik mijn inbreng bij de behandeling van de begroting voor ontwikkelingssamenwerking in de Tweede Kamer begonnen. Ik heb daarbij tegelijk gesteld mij niet aan de indruk te kunnen onttrekken dat de publieke belangsteiling de afgelopen jaren vaak meer gericht is geweest op de omvang van de hulp dan op de kwaliteit ervan.
Het doet uiteraard weldadig aan dat er over een breed front in het parlement overeenstemming bestaat over het onaangetast laten van het niveau van de beschikbaar te stellen middelen. Ondanks de noodzakelijke ombuigingsoperatie van het overheidsbudget is de omvang van deze ontwikkelingssamenwerking gehandhaafd op 1½ procent van het netto nationaal inkomen. Internationaal staan we daarmee na Zweden op de tweede plaats, met Noorwegen practisch direct daarna. In de huidige economische omstandigheden heeft het kabinet-Van Agt het niet verantwoord geacht boven die 1½ procent uit te gaan. Het accent is veeleer komen te liggen op een verbetering van de kwaliteit van de hulpverlening. Dat lijkt mij niet alleen juist, maar het werd ook tijd . . .

TOENAME

De toename van het aantal ambtenaren op het betreffende ministerie heeft in de loop der jaren in geen verhouding gestaan tot de groei in de omvang van de hulp. Moest in 1970 per ambtenaar ƒ 2,5 miljoen aan hulp worden verwerkt, nu is dat al uitgegroeid tot ƒ 8,5 miljoen per man of vrouw. Men moet respect hebben voor het harde en mogelijk nog meer efficiënt werken van een gemotiveerde groep medewerkers – en ik doe dat graag en voluit –, maar het lijkt onwaarschijnlijk dat de productiviteit per man veel meer dan verdubbeld heeft kunnen worden. En dat is dan nog te weinig. De laatste tijd zijn er tal van publicaties over deze problematiek van de „verwerking" verschenen. Prof. Galjard ging in de NRC van 26 augustus jl. het verst. Volgens hem is het apparaat, de kennis en het intellectuele vermogen volstrekt ontoereikend om, zo noemt hij het, op een behoorlijke afstand te komen van de totale hulp-omvang van 3½ miljard gulden. Ook het CNV heeft er aandacht aan besteed in een commentaar op de memorie van toelichting.

GROTE ZORG

Zonder prof. Galjard's conclusie over te nemen, heb ook ik toch grote zorg. In de Kamer heb ik eraan herinnerd dat er in 1972 in de bilaterale sfeer nog slechts sprake was van 280 lopende of in voorbereiding zijnde projecten, terwijl dit er volgens de projectenlijst 1978 al meer dan 1100 blijken te zijn. Een verlichting in de verwerking van de verhoogde geldstroom zou gevonden kunnen worden in arbeidsbesparende projecten. Maar in de memorie van toelichting wordt notabene in dezelfde zin als waarin de verdrievoudiging van de hulp van '73 naar '78 wordt aangegeven, in alle eerlijkheid erkend dat de bewerkelijkheid van een groot deel van de projecten juist is toegenomen . . . Minister De Koning heeft deze ontwikkeling aangetroffen en vindt terecht dat het zo niet kan doorgaan. Ter wille van de zorg voor de kwaliteit van de hulp en ter oplossing van de huidige beheersproblemen op zijn ministerie en bij de Nederlandse ambassades in ontwikkelingslanden heeft hij in de memorie van toelichting negen maatregelen aangekondigd. De directies belast met de behandeling van bilaterale hulp zullen gereorganiseerd worden, de betreffende ambassades versterkt – dat zijn er twee. Uitbreiding van de mankracht op het ministerie wordt niet nadrukkelijk bepleit. Het komt mij voor dat een omvangrijke uitbreiding het gevaar in zich heeft om de huidige administratie te doen uitgroeien tot een onoverzichtelijk apparaat, een soort Tweede Rijkswaterstaat. Zo'n ontwikkeling, zou kunnen leiden tot een grotere technocratisering. En juist bij ontwikkelingssamenwerking zijn de mede-verantwoordelijkheid, de verbreding van het maatschappelijk draagvlak en het uitstralingseffect van eminent belang. Het lijkt daarom veeleer voor de hand te liggen de samenwerkingsvormen met instituten en maatschappelijke instellingen aanzienlijk te vergro-

vervolg op pagina 5

De volgende 12 pagina's er uithalen.
Deze vormen samen het Rapport van de CDA-Commissie Grondslag en Politiek Handelen.

Vergadering Unieraad CHU

Instemming met CDA-rapport ‚Grondslag en politiek handelen'

De Unieraad van de CHU, die vorige week zaterdag te Utrecht bijeen was, heeft na een uitvoerige discussie zich gesteld achter de conclusies en de aanbevelingen van het CDA-rapport „Grondslag en politiek handelen". Dit rapport – dat als bijlage bij dit nummer van „de Nederlander" verschijnt was noodzakelijk geworden, nadat KVP, ARP en CHU in het voorjaar van 1975 een verschil van mening hadden geconstateerd over het functioneren van de grondslag.

De Unieraad sprak uit:

1. dat het belangrijkste bindende element, waardoor het CDA tot een samenhangende politieke partij wordt gevormd, is de politieke overtuiging, welke vanuit het politieke leven als antwoord op de oproep vanuit de Heilige Schrift tot stand dient te komen,
2. dat op het CDA de verantwoordelijkheid rust te bevorderen, dat de leden te zamen hun politieke overtuiging in antwoord op het evangelisch appèl kunnen blijven ontwikkelen,
3. dat deze politieke overtuiging als antwoord op het evangelisch appèl op adequate wijze zijn vertolking moet blijven vinden in het zich ontwikkelend program van uitgangspunten,
4. dat de leden van het CDA persoonlijk aanspreekbaar dienen te zijn op onze politieke overtuiging, waarvan het hart wordt gevormd door de inspiratie van en de toetsing aan de boodschap van de Heilige Schrift voor het politieke leven,
5. de partijen KVP, ARP en CHU aan te bevelen deze uitspraken – het hart van het rapport „Grondslag en politiek handelen" weergevend – te onderschrijven en in het fusieprotocol vast te leggen.

NADERE INVULLING

Na de bespreking van het rapport „Grondslag en politiek handelen" in de vergadering van de Unieraad vatte mr. O. W. A. van Verschuer, oud-voorzitter van de CHU en voorzitter van de CDA-commissie, die het rapport opstelde, de discussie samen. „Binnen het CDA zal nu gedacht moeten worden aan een nadere invulling van het begrip politieke overtuiging. Daarbij zal er een stukje ruimte moeten zijn om de persoonlijke geloofsbeleving aan te geven," aldus mr. Van Verschuer. Hij was het er mee eens, dat er een handzame samenvatting van het rapport moet komen, die begrijpelijk de essentie aangeeft.
Het CDA-rapport „Grondslag en politiek handelen" gaat thans de drie partijen KVP, ARP en CHU in, zodat het op het grondvlak besproken kan worden. „Het mag geen eenmalige discussie zijn, want dan is het CDA ten dode opgeschreven," zei mr. Van Verschuer.
De partijraden van KVP en van ARP bespraken het rapport „Grondslag en politiek handelen" eveneens vorige week zaterdag op vergaderingen, gehouden te Apeldoorn en te Rotterdam. Ook daar kon de resolutie, zoals de Unieraad die op zijn te Utrecht gehouden vergadering aannam, de instemming verwerven.

DOORGAAN

De Unieraad sprak ook uit het noodzakelijk te vinden, dat de definitieve fusie van de drie christen-democratische partijen KVP, ARP en CHU doorgaat per 1 juni 1980 – de reeds geruime tijd geleden overeengekomen fusiedatum.

Deze uitspraak van de Unieraad is vastgelegd in een resolutie, die aanvaard werd na een politieke discussie, volgend op inleidingen van de voorzitter van de CHU, dr. L. M. van Leeuwen, de vice-voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, drs. G. van Leijenhorst (uit de CHU afkomstig) en de voorzitter van de CDA-fractie in de Eerste Kamer, dr. J. W. van Hulst (eveneens uit de CHU afkomstig).

In de resolutie constateerde de Unieraad, dat de politieke samenwerking binnen het CDA op alle niveaus in het land zodanige gestalte heeft gekregen, dat deze samenwerking steeds intensiever is geworden. De Unieraad meent dat ondanks verschil in benadering er geen belemmeringen zijn om het proces van eenwording voort te zetten.

NON-ACTIVITEIT

Op de vergadering van de Unieraad deelde Unievoorzitter Van Leeuwen mee, dat hij gedurende de eerste twee maanden van het nieuwe jaar geen politieke activiteiten zal verrichten. Deze tijdelijke non-activiteit houdt verband met de nieuwe maatschappelijke functie (president-directeur van het assurantieconcern Stad Rotterdam).

Het voorzitterschap van de CHU wordt in januari en februari aanstaande waargenomen door de vice-voorzitter Wm C. de Kruyf. Als vice-voorzitter treedt De Kruyf af in april 1979, vanwege de statutaire bepalingen terzake van de duur van het lidmaatschap van het Uniebestuur. De Unieraad koos tot nieuwe vice-voorzitter prof. dr. A. Wattel (50), sedert 1966 hoogleraar in de bedrijfseconomie aan de Rijksuniversiteit te Groningen.

BRIEF AANTJES

De onlangs afgetreden voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, richtte zich schriftelijk tot de vergaderingen van de partijraden van KVP en ARP en van de Unieraad van de CHU, die zaterdag jongstleden gehouden zijn. In zijn brieven sprak Aantjes de hoop uit, dat de drie vergaderingen „het CDA een stap verder brengen op de weg naar wat een politieke partij, voor welke het Evangelie richtsnoer is, werkelijk herkenbaar maakt en bestaansrecht en bestaansmogelijkheid verschaft".
Op de vergadering van de Unieraad las Unievoorzitter Van Leeuwen de brief van Aantjes voor. Aantjes dankte allen die hem en zijn gezin hun ondubbelzinnige blijken van vriendschap, verwantschap en vertrouwen hebben gegeven en met hun gebed hebben begeleid.

POLITIEKE TROUW

De politieke inleidingen van Unievoorzitter Van Leeuwen en van vice-fractievoorzitter Van Leijenhorst zijn respectievelijk geheel en gedeeltelijk elders in dit nummer van „de Nederlander" te vinden. De voorzitter van de senaatsfractie dr. Van Hulst bracht in herinnering zijn rede, welke hij enkele weken geleden in de Eerste Kamer hield bij het algemene politieke en financiële debat.
De rede van Van Hulst in de Senaat trok allerwege belangstelling, en met name dat deel, waarin hij sprak over een publikatie in het weekblad „Vrij Nederland", welke publikatie aanleiding is geworden tot een gerechtelijk onderzoek inzake majesteitschennis. Dr. Van Hulst deelde de Unieraad mee, dat hij namens de gehele Eerste-Kamerfractie van het CDA de publikatie aan de kaak stelde. „Over die publikatie sprak ik slechts 35 seconden. Maar over het arbeidsvoorwaardenbeleid was ik twintig minuten aan het woord en daarbij spaarde ik de regering niet. Doch over dat deel van mijn betoog heb ik weinig teruggevonden in de pers," aldus dr. Van Hulst.
De voorzitter van de Eerste-Kamerfractie van het CDA noemde de politieke trouw van groot belang. „Een jaar geleden nam het CDA, met eigen vrije verantwoordelijkheid, het besluit om met de VVD in zee te gaan en samen in een kabinet te gaan zitten, dan moet je ook het voornemen hebben om dat vier jaar lang vol te houden."

VERTREK J. HEIJ

Dr. Van Hulst deelde mee, dat de uit de CHU afkomstige senator J. Heij (tevens burgemeester van Scherpenzeel) met ingang van het nieuwe jaar wegens gezondheidsredenen zal bedanken voor het lidmaatschap van de Eerste Kamer. Voor zijn opvolging komt in aanmerking mr. O. W. A. van Verschuer, oud-voorzitter van de CHU, oud-gedeputeerde van Gelderland en thans waarnemend burgemeester van Wageningen.

H. L.

vervolg van pagina 4

ten. In dat kader heb ik de minister gevraagd of hij wel voldoende gebruik maakt van instellingen die onder het ontwikkelingsplafond worden gefinancierd, zoals het Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT) in Amsterdam en de universitaire stichting voor internationale samenwerking NUFFIC (een naam ontleend aan de Engelse benaming) in Den Haag.

DIRECTER EFFECT

Ten aanzien van het KIT heeft de minister ons reeds geïnformeerd over een aanzet tot heroriëntering en ik neem aan dat het vrij omvangrijke personeelsbestand daar enige ruimte laat voor meer intensieve inzet voor ontwikkelingssamenwerking. Wat de NUFFIC betreft, meen ik te weten dat men zich daar al zozeer op nieuwe taken heeft ingesteld, dat er zonder versterking niet zo gek veel meer nog bij kan. Toch kan juist deze organisatie het departement bijstaan in advisering, bemiddeling en uitvoering ten aanzien van onderwijsprojecten. Ons land heeft, naar ik ook uit eigen ervaring in de diplomatieke dienst weet, een buitengewoon goede naam in de Derde Wereld wat bijvoorbeeld het internationaal onderwijs betreft, waarin de NUFFIC een zo belangrijke stimulerende en coördinerende rol speelt. De Nationale Adviesraad inzake Hulpverlening aan Minder Ontwikkelde Landen (NAR) heeft al in 1967, sprekend over het internationaal onderwijs (I.O.) geponeerd dat:

„Onderwijs op post-secundair niveau vermoedelijk een directer effect heeft op het niveau van de leiding van diensten, bedrijven en onderwijsinsteliingen dan enige andere vorm van hulpverlening."

Dat is niet niks . . . De NAR heeft zich toen op grond daarvan afgevraagd of Nederland dit deel van de hulp niet belangrijk zou kunnen uitbreiden. In plaats daarvan is later besloten het I.O. in financiële zin min of meer pas op de plaats te laten maken. In de Kamer heb ik gesteld dat het in dit verband tekenend is dat in de periode '76-'77 het aantal studiebeurzen voor practici uit de Derde Wereld voor een aanvullende opleiding bij een van de 17 I.O.-instituten in Nederland teruggebracht is van 1300 naar 1200.

AANVRAGEN

Nu gaat het mij niet alleen om het aantal aanvragen, hoewel dat blijkens mededeling van het ministerie driemaal hoger is dan de toegekende beurzen. Het gaat mij vooral om de verbetering van de selectieprocedure: om het sterker betrekken en bereiken van steeds meer werkelijk ontwikkelingsrelevante candidaten, die passen in de mankrachtplanning van hun landen en voorbestemd zijn om terug te keren naar cruciale posten. Door hun pro-

bleemgerichte specialisatie in Nederland zullen zij na terugkeer hun werk béter kunnen doen. In tal van gevallen zal daarbij niet sprake zijn van indirecte maar van directe steun aan de verbetering van de levensomstandigheden van de armste groepen. Niet alleen ontwikkelingsplannen van regeringen, maar ook individuele projecten zijn nog altijd zwaar gehandicapt door het ontbreken van het juiste kader in de betreffende landen zèlf. Hoge ambtenaren, betrokken bij de training van dat kader in sommige Afrikaanse landen, kortgeleden op uitnodiging van de NUFFIC, en in voortreffelijke samenwerking met de betrokken ministeries, op oriëntatiebezoek bij de Nederlandse I.O.-instellingen, hebben mij dat in een korte ontmoeting nog weer eens onder de aandacht gebracht. Ik was er andermaal van onder de indruk.

EEN INGEREDEN PROGRAMMA

Minister De Koning heeft er in interviews op gewezen, dat de beheersproblemen van de omvangrijke hulp mede verlicht zouden kunnen worden door **specialisatie:** meer projecten van hetzelfde soort. Wij zijn erkend goed in agrarische projecten, heeft hij als voorbeeld genoemd. Ik ben het (ook) daarin met hem eens, doch bepleit tevens (en ik vertrouw hem daarbij aan mijn zijde te vinden) dat we evenzeer durven voortgaan (tot in uitbreidingen toe) met onderwijsbijstand.
Nu is die bijstand nog te weinig zichtbaar, omdat ze verspreid is over liefst acht categorieën van de begroting. Collega Gerrit van Dam heeft op 9 november 1976 in de Tweede Kamer gevraagd een overzicht te verstrekken van het gehéél van onderwijs-assistentie. Minister Pronk heeft dat overzicht destijds toegezegd maar het heeft ons nog niet bereikt. Gelukkig weten we uit de memorie van toelichting dat er nu, twee jaar later, een kleine eenheid van sectordeskundigen in oprichting is. Eén van de vier aangegeven sectoren is: onderwijs. Terecht. In een vrij recent werk over: Educational Cooperation between Developed and Developing countries wordt op basis van het (veelal post-universitaire) I.O. aan de Nederlandse onderwijs-assistentie een invloed toegekend „greater than that indicated by its volume, owing to its quality" (H. M. Phillips, New York 1976, pag. 82).

Ik zou het dan ook bepaald onjuist achten om in de sfeer van de Nota Bilaterale Ontwikkelingssamenwerking van 1976 strakke „terughoudendheid" te blijven betrachten ten aanzien van het I.O. in ons land en dit „qua financiële omvang" alsmaar „gestabiliseerd" te houden. Hier hebben we te doen met een kwaliteitsprogramma, dat flexibel genoeg is om steeds op verbetering bedacht te zijn en nog beter in te spelen op de problemen van de Derde Wereld. Mogelijk heeft het I.O. in sommige kringen het nadeel dat het een „traditioneel technisch hulpprogramma" is, behorend tot de oudste activiteiten van de Nederlandse bilaterale samenwerking. Maar niet alle nieuw goud blinkt, en niet alles wat met „traditioneel" kan worden aangeduid, is daarmee veroordeeld als achterhaald. We hebben hier te maken met een uitstekend **ingereden** programma, dat een groter „passagiers"-aanbod uit de Derde Wereld zal kunnen verwerken, wanneer het beurzenaanbod van ons land daarop nog meer wordt ingesteld.

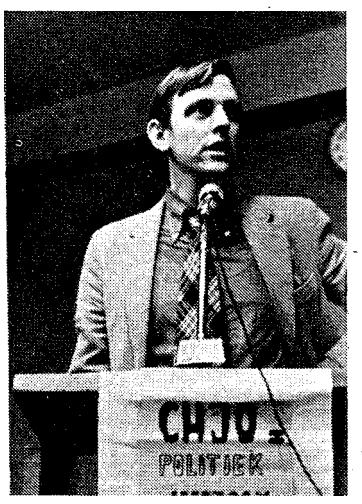

Het rapport Grondslag en politiek handelen: enkele opmerkingen

door: Peter Heukels, voorzitter van de CHJO

Peter Heukels, voorzitter van de CHJO, heeft samen met een aantal andere Unie-bestuursleden de discussie over het rapport „Grondslag en politiek handelen" voor de CHU voorbereid. Hij heeft daarover ook gesproken, onder meer op een vergadering van het CDA-bestuur op 25 november jl. Aan deze toespraak ontlenen wij het onderstaande.

Het rapport van de Commissie-Van Verschuer is na de in vorige jaren sterk gepolariseerde discussie in teneur en woordkeus een verademing. Het stelt centraal de vraag van de persoonlijke aanspreekbaarheid. Positief is echter ook, dat aan de bezwaren, indertijd ook van CHU-zijde ingebracht, tegen de term „Evangelie", door de commissie tegemoet is gekomen: als grondslag wordt nu genoemd de Heilige Schrift. Een duidelijke verruiming en verbetering.

PERSOONLIJKE AANSPREEKBAARHEID

Wat was eigenlijk het verschilpunt in de discussie in 1975? Wij zijn de weg van Woudschoten naar Hoogeveen nog eens langs gegaan. De congresresolutie van 23 augustus 1975 stelde: „Van de leden van het CDA **wordt gevraagd** dat zij aanvaarden dat het Evangelie richtsnoer is voor het politiek handelen van het CDA en dat zij op basis daarvan het programma en het beleid uitdragen."
„Neen", zegt Aantjes, „Wil het Evangelie richtsnoer zijn voor het politiek handelen, dan moet de formulering voor de CDA-leden die zich beschikbaar stellen voor een vertegenwoordigende funktie luiden, dat **zij worden geacht** in te stemmen met het aanvaarde richtsnoer.
Ergo: niet wordt gevraagd dat zij aanvaarden dat het Evangelie richtsnoer is van het **CDA** maar dat **zij** worden geacht in te stemmen met het aanvaarde richtsnoer.
Het antwoord van de commissie is bevredigend. Leden moeten aanvaarden dat het CDA de Heilige Schrift als grondslag heeft. Leden bedrijven politiek vanuit een politieke overtuiging, waarvan onderdeel is, dat het politiek handelen steeds getoetst wordt aan de grondslag.
Kiesverenigingen in het toekomstige CDA moeten heel wel in staat worden geacht om kandidaten op meer eigenschappen te beoordelen dan alleen de programmatische vaardigheden.

DE POLITIEKE OVERTUIGING

De commissie gaat verder in op de politieke overtuiging. Belangrijk is bijvoorbeeld niet het hebben van macht of eigendom, belangrijk is, hoe je die hanteert. In verband met dit feit kiest de commissie voor overtuigen van het volk door de overheid, in plaats van afdwingen van zaken door de overheid. Hierbij moet worden aangemerkt, dat wij dat al langer willen, maar dat wij niet het juiste antwoord kunnen vinden en verwezenlijken, men denke aan pers, radio, televisie.

COMPROMIS

De commissie behandelt het compromis. Wij vragen ons af wat de strekking is van een opmerking als: „Een en ander moet worden bezien in het licht van de zedelijke draagkracht van een bevolking", als daarvoor nog mooi is geformuleerd: „De juistheid van een oplossing is geen kwestie van een meerderheid, maar vindt zijn rechtvaardiging in het gezag van het Evangelisch appèl" (geen majoriteit, maar autoriteit).
Voorts zegt het rapport: „Een compromis, dat wegens de invloed van de hoofdstromingen in de samenleving ernstig met onze principes in strijd komt, zal dus nooit als een definitieve behandeling kunnen worden aangemerkt.
Wij vragen ons af, of het CDA of zijn vertegenwoordigers over zulke zaken wel ooit een compromis mogen sluiten. Niet alleen de eigen identiteit, maar ook het beginsel wordt in dat geval (zij het tijdelijk) opgeofferd aan een politiek accoord met een andere partij. Dat is niet alleen onduidelijk zijn, het komt op ons in zekere mate als verloochening van de grondslag over.

BIJ DE GRATIE GODS

Vrij veel aandacht besteedt het rapport aan het karakter van de overheid.
Dit is niet verwonderlijk. Immers, op dit punt liepen de opvattingen tussen Katholieken en protestanten enigszins uiteen. Beiden vinden de grondslag van het Staatsgezag in de beschikking Gods en verwijzen daarbij naar Romeinen 13. Daarbij voeren de Katholieken het bestaan van het Gezag in de samenleving wel terug op God, doch niet het feit dat het gezag op bepaalde momenten in handen is van bepaalde personen.

Uitgaande van deze opvatting is men dan ook niet gerechtigd bepaalde Overheidshandelingen als een uitvloeisel van Gods wil te zien. Lohman daarentegen legt meer de nadruk op het door God gewild zijn van het gezag. „Het feit dat wij door zekere personen beheerst worden, behoeft te Zijner rechtvaardiging geen rechtsgrond. Mogelijk moeten wij deze stelling van Lohman zien in het licht van zijn tijd en derhalve als een zich opstellen tegenover volks- c.q. Staatssouvereiniteit.
Belangrijk is ook dat de overheid eigen recht wordt toegekend, anders dan als uitvoerder op te treden van een meerderheidsbeslissing. Wanneer zij zich daarbij laat leiden door Bijbelse noties kan de overheid gaan fungeren als Dienaresse Gods. Dit eigen recht kan als zodanig een anti-democratische betekenis hebben; bezien moet nog worden wat een begrip als democratisering in dit verband betekent.

ENKELE SLOTOPMERKINGEN

Tenslotte nog enkele grepen uit het rapport.
Men pleit voor subsidiariteit en souvereiniteit in eigen kring (ook binnen het CDA). Een goede zaak; het stuk van het CDA-secretarissenoverleg over de secretariaatsstructuur ademt een zeer centralistische tendens daarentegen. Wanneer het rapport zich uitspreekt voor een breed in de partij geworteld wetenschappelijk instituut, is ook dat in afwijking van de nu ontstane situatie.
De commissie pleit ook voor aparte hoofdstukken in jaarverslagen, over de vraag hoe de grondslag wordt gehanteerd. Dit doet ons op zijn minst gekunsteld aan.

Terugblik op een jaar CHJO, vooruitblik naar het CDJA

De CHJO heeft een goed jaar achter de rug. Een jaar met bijna vijftig nieuwe leden, met de oprichting van twee nieuwe provinciale afdelingen met vier themaconferenties (over uiteenlopende onderwerpen als het gevangeniswezen, euthanasie Latijns-Amerika en het Christelijk onderwijs), met een geslaagde introductieconferentie in CDJA-verband, en tenslotte: met een steeds duidelijker perspectief van het toekomstige CDJA, waarin de CHJO in al haar geledingen actief meedoet.

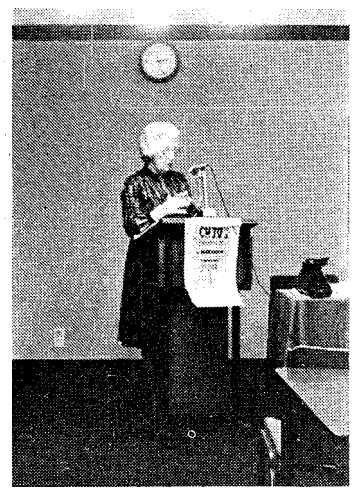

Tijdens de CHJO-themadag over het gevangeniswezen in maart hield staatssecretaris mevrouw Haars een inleiding.

Het CDJA-bestuur heeft een nota het licht doen zien die de weg wil uitzetten van de federatie CDJA nu naar de fusie in 1980. 1979 wordt voor het CDJA, en daarmee voor de CHJO, het jaar van de waarheid. Dan zal de identiteit van het CDJA worden bepaald. Het is zaak, daarbij zoveel mogelijk CHJO-inbreng te ontwikkelen, om zoveel mogelijk van het Christelijk-Historisch geestesgoed in het toekomstig CDJA (en het CDA van nog verder in de toekomst) in te brengen. Daarbij hebben wij de steun van velen nodig; ook die van nieuwe leden.

Lunch tijdens de CHJO-themadag over Latijns-Amerika in oktober: derde van links een der inleiders, Antonio de la Vina, derde van rechts het kamerlid Hans Gualtherie van Weezel.

Een gedeelte van de zaal tijdens de laatste ledenvergadering van de CHJO in november 1978.

BON
Ondergetekende,

Naam: .....

Adres: .....

Postcode en woonplaats: .....

Geboortedatum: .....

☐ wordt lid van de CHJO
☐ heeft belangstelling voor de CHJO en wenst nadere informatie.

Handtekening:

Deze bon opsturen naar Algemeen Secretariaat CHJO, Lange Geldersekade 8, 3311 CJ Dordrecht.

Kans op onderhoudssubsidieregeling voor kerken?

Een onderhoudssubsidieregeling voor kerkgebouwen zou naar het oordeel van staatssecretaris Wallis de Vries van CRM van grote betekenis kunnen zijn om dergelijke gebouwen in hun oorspronkelijke functie te laten voortbestaan. De bewindsman zal gaan bekijken welke mogelijkheden er zijn om een dergelijke regeling tot stand te brengen. Dit deelde hij onlangs mee.
Volgens de staatssecretaris biedt zo'n regeling alleen maar soulaas, wanneer er een levende kerkelijke gemeente is, die bereid is mede de exploitatiekosten te dragen. „Voorts heeft zo'n regeling het grote voordeel dat wij niet steeds gesteld worden voor het vraagstuk van bijzonder dure restauraties door het ontbreken van goed en regelmatig onderhoud", aldus Wallis de Vries.
Verder vroeg hij in verband hiermee aandacht voor het werkgelegenheidsaspect. Juist de monumentenzorg, vond hij, biedt prachtige mogelijkheden om „zinnig en zinvol" bezig te zijn en zou velen wellicht een nieuw perspectief kunnen geven. „Het punt van de restauratiescholing verdient ten volle onze aandacht", zei de bewindsman.

Bezoek Kamerkring Haarlem

In de late namiddag van 31 oktober jl. was er in Hoofddorp een afspraak tussen enkele leden van het dagelijks bestuur van onze Unie te weten de voorzitter en penningmeester en het bestuur van de Kamerkring Haarlem van de CHU. Wie schetst onze verbazing toen wij ontdekten dat men het plan had ons zelfs een „etentje" aan te bieden, en het was voortreffelijk, om niet snei te vergeten zoals onze voorzitter memoreerde!

Maar de problematiek die in dit zo boeiende gebied naar voren kwam was ook zeker niet mis en zal een vervolg op dit bezoek zeker noodzakelijk maken. Het gebied van deze Kamerkring omvat: Kennemerland, IJmond, Amstelveen, Hoofddorp met Schiphol en 't Gooi. Een gebied van industrie: Hoogovens, Van Gelder en het havengebied van Amsterdam. Nog steeds veel woningnood, de Hoogovens met een redelijke groei, een Schiphol dat tegen het maximum aanzit! 18 tot 20 miljoen passagiers is het einde, een beslissing over een tweede luchthaven in de omgeving van Amsterdam is nu al een „must". In deze Kamerkring liggen twee groeikernen, Purmerend en Hoorn, naast veel natuurgebieden in het Gooi met een eigen problematiek waaronder grenswijzigingen, nieuwe provinciale indeling, het tracé voor de spoorlijn Almère, maar ook kleinere problemen zoals het in opspraak raken van een burgemeester over een dienstwoning.

Het geheel overziend zaten wij hier in een eneverend, werkelijk van leven bruisend gebied waarin ruim 630.000 mensen hun boterham verdienen en waarin wij beluisterden in de CDA-avond van de regio, die volgde op ons gesprek, als conclusie en als een opdracht: „Wat er ook gebeure ... en welke moeilijkheden er ook mogen zijn of komen ... het CDA moet als werkelijkheid tot stand komen, ja sterker nog het CDA is niet meer weg te denken uit onze maatschappij, aan de basis is de groei onweerstaanbaar!

J. Kiers

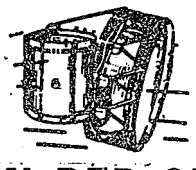

VAN DER GLAS
Heerenveen
Blaas- en
Slaginstrumentenfabriek
Telefoon 05130-22652

publikaties CDA-instituten

Midden- en kleinbedrijf
studie over kenmerken en problemen van deze sector, met talrijke beleidsvoorstellen
rapport van de wetenschappelijke instituten
52 pag., f 5,25

Offers voor de toekomst
tweede jaarlijks advies van de Permanente Programadviescommissie van het CDA, met het oordeel van het CDA-bestuur
96 pag., f 5,90

Europees beleid
„Bouwstenen voor een Europees beleid"
rapport van de wetenschappelijke instituten
60 pag.: f 6,50

Commentaar Contourennota
„Samen verantwoordelijk voor het onderwijs"
commentaar op de nota „Contouren van een toekomstig onderwijsbeleid"
publikatie van de wetenschappelijke instituten
71 pag. (groot formaat): f 9,90

alle prijzen inclusief verzendkosten

Bestellingen:

giro 60 45 00 t.n.v. de Savornin-Lohmanstichting, Den Haag

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF
J. STOUT
Dijklaan 84 - Telefoon 01825-590 - BERGAMBACHT.

OGEM
korteweg
bouw en aanneming maatschappij b.v. breda

HANAB B.V.
Valkenburg - ZH Telefoon 01718-71941 ★
VEENDAM - Telefoon 05987-7800
GASLEIDINGEN
KABELWERKEN
ZINKERS

Ontdekkingstochten door de landen van de bijbel!

A. MET „THACIR" NAAR ISRAËL

15 of 22 dagen lang door Israël trekken. Langs hotels of jeugdherbergen. Met 1 of 2 dagen Elat en Sinaï. Of een hele extra week „in de voetsporen van Mozes" door Negev en Sinaï. Geen opgeschroefde „heilig-land-pelgrimages", volgestopt met toeristische humbug, waarbij je je geloof verliest, maar een **TH**eologisch verantwoorde, **A**rcheologisch interessante en **C**ultureel belangwekkende **I**sraël **R**eis, met aandacht voor de uitdagingen en de problematieken van het moderne Israël en zijn minderheden. Kortom: reizen met een eigen karakter! THACIR-Relzen zijn zeker niet geschikt voor iedereen, maar wèl voor mensen, die zich geen christelijke knollen voor heidense citroenen willen laten verkopen!

B. HERHALINGSREIZEN NAAR ISRAËL VOOR „GEVORDERDEN"

Hebt ù dat nu ook: dat gevoel van „ik zou nòg wel een keer naar Israël willen, maar nu eens niet iedere dag met een hele groep, maar gewoon lekker in mijn eigen tempo naar die plaatsen, die ik zèlf (nog eens) wil bezoeken!"?
Ook ù kunnen wij een aantrekkelijke reis aanbieden, waarbij uw reis naar Israël en terug, uw overnachtingen in goede 3- en 4-sterren hotels (met diner en ontbijt), te weten: 5 nachten in Jeruzalem, 3 in Tiberias, 2 in Haifa en 4 in Tel Aviv, alsmede uw verplaatsingen van Jeruzalem naar Tiberias en Haifa en Tel Aviv, geheel verzorgd zijn. Voor de rest kunt u geheel naar eigen inzichten uw dagelijkse programma's invullen en uitvoeren. Uiteraard zijn wij u graag van dienst met het op stellen van ùw programma!
Desgewenst kunt u intekenen voor een aansluitende 3de week „In de voetsporen van Mozes", of - als u daar meer voor voelt - voor een 3de week zonnen en zwemmen aan de Golf van Elat!

C. „IN DE VOETSPOREN VAN PAULUS"

Een 15-daagse reis, die u 9 dagen lang door Griekenland en 6 dagen lang door Rome en omstreken zal voeren. „In de vovtsporen van Paulus" zult u dagelijks vele malen verbaasd staan over de grote hoeveelheid indrukwekkende monumenten uit de Griekse en Romeinse oudheid. Het Nieuwe Testament - en met name die gedeelten, waar in de apostel Paulus een hoofdrol speelde - komt er tot nieuw leven voor u. De mythologische verhalen en de klassieke geschiedenis krijgen ter plekke vlees en bloed voor u. Een reis om nooit te vergeten!

Met al onze reizen gaat een deskundige Nederlandse reisbegeleid(st)er mee. Al onze reizen worden gegidst door gediplomeerde, zo mogelijk Nederlands sprekende, Israëlische, Griekse en Italiaanse gidsen. Indien dit laatste absoluut niet mogelijk blijkt te zijn, bieden wij naast de Duits en/of Engels sprekende gids een vlotte Nederlandse vertaling.

Voorafgaande aan al onze reizen, beleggen wij met de reisgenoten een ontmoeting ter kennismaking en informatie.

Bestel nog vandaag onze uitgebreide reisbeschrijving (met vermelding van „Israëlreis" of „Paulusreis") en binnen enkele dagen kunt u in alle rust ons hele verhaal bestuderen, waarin geen „kleine lettertjes" voorkomen!

Vertrekdata:
A. Met „THACIR" naar Israël:
1978: Speciale aanbieding voor onze 15-daagse kerstreis van zaterdag 23 december t/m zaterdag 6 januari.
1979: 23-1; 13-2; 6-3; 27-3; 17-4; 8-5; 29-5; 19-6; 10-7; 31-7; 21-8; 11-9; 2-10; 30-10; 20-11; 22-12.
N.B.: Jeugdherbergreizen alleen: 10-7 en 30-10-1979.

B. Herhalingsreizen:
1979: 6 maart; 10 juli; 2 oktober.

C. In de voetsporen van Paulus:
1979: 3 mei; 12 juli; 1 november.

TH(eologische)
A(rcheologische)
C(ulturele)
I (sraël)
R(eizen)

Wij zien met belangstelling uw aanvraag tegemoet!

THACIR EUROPALAAN 14,
3844 AV HARDERWIJK.
Tel. 03410-21989.

Bouw- en Aannemersbedrijf
M. de Raad & Zoon
Pickestraat 62, Noordwijk, tel. 01719-12100 en 15257.

TOT 140% HYPOTHEEK
Kostel. vrijbl. off. Geen afsluitprovisie.
Geldlening f 5.000,- = 36 x f 171,- enz.
Advies en bemiddeling onroerend goed.
HUIZEN te koop gevraagd en aangeboden, ook in Spanje.
drs. J. A. Uding & Partners
Financ. adv. en vastgoed consultants.
Van Maerlantlaan 7 - Amersfoort.
033-17647.

Voor loodgieters-, gas-, sanitaire- en leiwerken
(ook asfalt-shingles) in en op uw bouwwerken naar het sinds 1848 bekende en vertrouwde adres:
Gebr. BEKKER B.V.
REIJNDERSBUURT 11-13, LEEUWARDEN, POSTBUS 58.
TELEFOON 05100-20841.

Ventevogel Financiële Service Groep bv
Ventevogel Financiële Service Groep bv, is een samenwerking van bedrijven op het gebied van assurantiën, onroerend goed, financiële administratie en adviezen.
alle troeven in één hand
Badhuisstraat 95
4380 AD Vlissingen
Tel. 01184-19181

Voor uw
* Dieselolie, benzine, petroleum
* Kolen, huisbrandolie
* Tanktransporten
* Butaan en Propaangas
* Campingflessen vullen
* Container-vuil afvoer
de klok **HANDELMIJ B.V.**
BANDEN B.V.
West-Varkenoordseweg 470, Rotterdam,
telefoon 010-190200.

KOCH
Telefoon 055-214259
APELDOORN.
Kerkorgels
Elektronische orgels
voor kerk-, school- en huismuziek.

Zaanse klokken
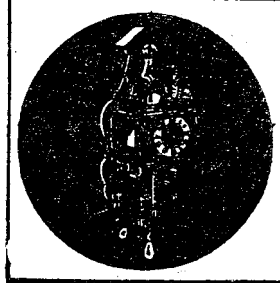
Maaskant
Winkelgalerij Kerschoten
Tel. 15865, Apeldoorn.

BOUWBEDRIJF
Fa. C. Spijker & Zn.
Van Ostadelaan 61
Tel.: 02150-11189-16777
HILVERSUM.

Stelt u prijs op
VAKWERK KWALITEITS-ARTIKELEN
dan
VAN Zeben's
Woninginrichting N.V.
Laarstraat 12-20.
Zutphen.

BUDDINGH NATUURSTEEN B.V.
Kanaalweg 10-11 - Telefoon 08385-19119.
VEENENDAAL

KVPJO
christen-democratische jongerenorganisatie

Tot de fusiedatum, 1 juni 1980, zal het CDA nog een federatie zijn en zullen ARP, CHU en KVP als zodanig nog voortbestaan. Dit geldt ook voor de jongerenorganisaties.

De jongerenorganisatie van de KVP zoekt i.v.m. wijzigingen op het sekretariaat een:

jong dynamisch
ambtelijk secretaris (mn/vr)

Het zal o.m. zijn of haar taak zijn:
- leiding te geven aan het sekretariaat
- de beleidsvoorbereidingen en -uitvoering te verzorgen
- de werkkommissies te begeleiden en te coördineren
- het verzorgen van externe kontakten vanuit het sekretariaat
- de bestuursvergadering bij te wonen
- de organisatie van studie- en vormingsbijeenkomsten, de algemene ledenvergadering enz.

Deze taken zullen niet steeds tijdens de normale kantooruren kunnen worden uitgevoerd.

WIJ BIEDEN:
- een prettige werkkring
- aantrekkelijke salariëring in overeenstemming met opleiding en ervaring
- uitstekende sociale voorzieningen
- opname in een pensioenfonds
- goede reiskostenregeling
- aanstelling voor één jaar.

WIJ VERWACHTEN van de kandidaten:
- dat zij de christen-demokratie van harte steunen
- middelbare opleiding hebben
- over goede kontaktuele eigenschappen beschikken

Schriftelijke sollicitaties te richten aan:
Bestuur KVPJO, t.a.v. P. F. Dudink, Mauritskade 25, Den Haag. Voor informatie: 070-653934, vragen naar dhr. Dudink.

Kistenfabriek
Nijkerk
N. DE BOER
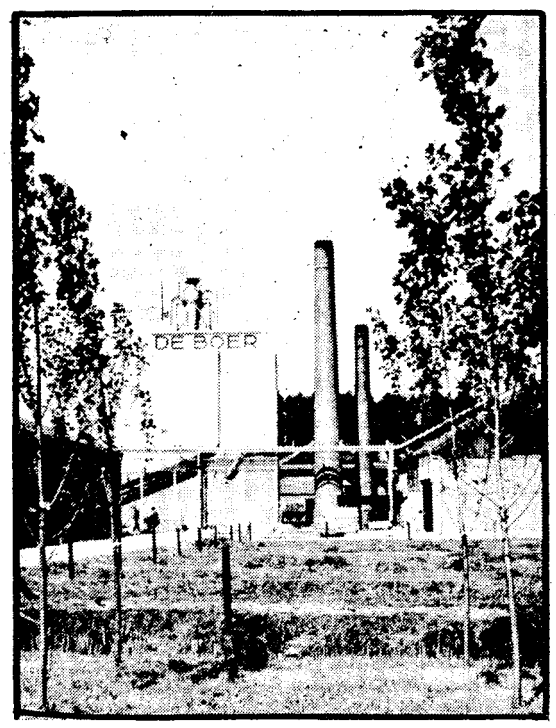

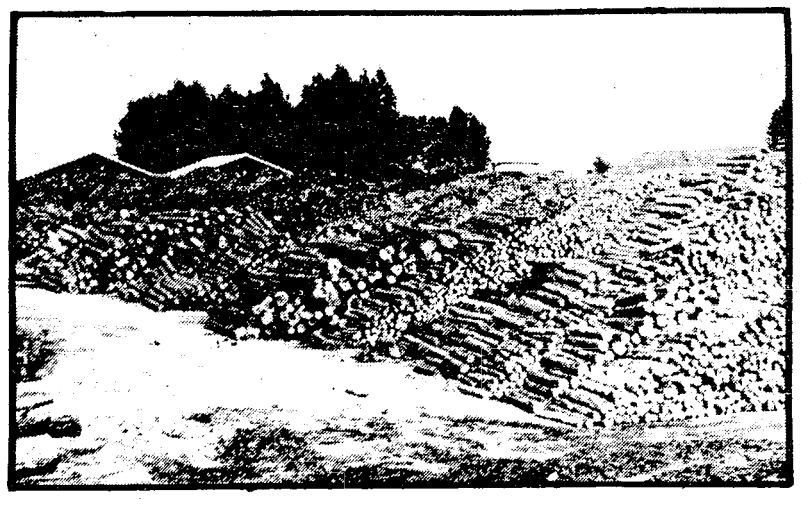

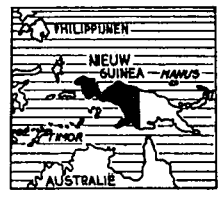

STICHTING
HULPAAN PAPOEA'S IN NOOD

Als hier blijdschap is
en de harten overvloeien van dankbaarheid
mag er dan toch een plaatsje zijn
voor de Papoea in Nood?

Ook dit jaar kunnen wij niet zonder uw steun.

Laat het een gave zijn waaruit uw dankbaarheid spreekt voor alles wat wij hier in vrijheid mogen genieten.

Het Papoeafonds richt zich in de eerste plaats op het leven, de overlevingskans, van het Papoeavolk op ons voormalig Nieuw-Guinea. Buiten de opbrengst van hun grond, ontberen deze mensen doorgaans alles waarvoor wij naar de winkel kunnen gaan. Wij moeten ons dat toch eens goed indenken. Het gaat ook daar om gezinnen met kinderen. Wat een verdriet hebben zulke ouders. Van medische verzorging is nauwelijks sprake. En nieuwe zorgen dringen zich op als de kinderen naar school moeten, want dat kan alleen als er duur voor betaald wordt.
Het Papoeafonds helpt weduwen en wezen, gevangenen en achtergebleven gezinnen van gevangenen. Het Papoeafonds staat ook klaar voor de vluchtelingen en voor hen die hier en in eigen land zich geven voor het herstel van de vrijheid, met woord en daad.

Stel ons in staat dit werk voort te zetten.
Wij zijn toch samen met hen verbonden in één strijd!
U helpt voor recht en voor leven.

Papoeafonds
van de Stichting Hulp aan Papoea's in Nood.
Het gironummer is 243000 en het adres: Postbus 2100, Eindhoven of Amrobank Eindhoven.
Wilt u ons schrijven: ons adres is Scholeksterstraat 7, Amersfoort.

Presidente:
Mevr. Th. Beun-Voorstad
Kaai 17, Veere, Tel. 01181 - 303
Secretaris:
N. Padding, Scholeksterstr. 7
Amersfoort, Tel. 033 - 28690
Penningmeester:
G.G. Sterk, Margrietstr. 1
Veldhoven (N.B.)
Adviseurs:
NICOLAAS JOUWE, DELFT
ZACH. SAWOR, WAGENINGEN

Postgiro 24 30 00
PAPOEAFONDS
Postbus 2100, Eindhoven
Bank: Amro, Eindhoven
Rek. no.: 44.40.72.470

Comité van aanbeveling:
PROF. DR. W. ALBEDA, ROTTERDAM
Lid 1e kamer voor de ARP.
PROF. DR. J. VAN BAAL, DOORN
Vm. Gouverneur Ned. Nw. Guinea.
DR. J. VIC. DE BRUIJN, DRIEBERGEN
"The Jungle Pimpernel".
DR. K. VAN DIJK, RODEN
Lid 2e kamer voor de VVD.
DRS. J. TEN HOOPEN, WAGENINGEN
Vm. Hoofd Pharm. Dienst Ned. Nw. Guinea.
MR. DR. M.J.J.A. IMKAMP, MIDDELRODE
ANTHONY VAN KAMPEN, BERGEN (NH)
Publicist
DRS. G. VAN LEIJENHORST, GARDEREN
Lid 2e kamer voor de CHU.
DR. P.J. PLATTEEL, HILVERSUM
Vm. Gouverneur Ned. Nw. Guinea.
PROF. DR. F.L. POLAK, WASSENAAR
Futuroloog
DR. H.J. ROETHOF, UTRECHT
Lid 2e kamer voor de PvdA.
IR. H. VAN ROSSUM, ZEIST
Lid 2e kamer voor de SGP.
M.W. SCHAKEL, HOORNAAR
Lid 2e kamer voor de ARP.
J.H. SCHEPS, DEN DOLDER
DR. A.J. VERBRUGH, DORDRECHT
Lid 2e kamer voor het GPV.
PATER LEOPOLD VERHAGEN O.S.A.
EINDHOVEN